Digitized by Google

BIBL. NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
10 C
19

Digitized by Google

S
III
16

I

Digitized by Google

Opus aureum ornatum.

Opus aureum ornatũ omni lapide pretioſo ſingulare nouiſſime editum: ac diligentiſſime e nouo a pluribꝰ erroribus correctũ ⁊ emendatũ: ſuper euãgelijs totius anni ſm vſum Romane curie ⁊ ordinis fratrũ predicatorum cũ octo millibus dubijs ta in .j. ꝙ in .ij. parte huiꝰ operis exactiſſime declaratis: ac ſenſu quadruplici ſacre ſcripture.

1 5 4 5

Lugduni apud Jacobum Giunct

Biblioteca Naz. Roma Vittorio Emanuele

68.10.C.19

¶ Incipit tabula ſuper hoc Opere declaratio-nis in dubiorum Sacrorum Euangeliorum totius anni.

VT facilius quereñti ſolutionẽ alicu
ius dubij occurrat qđ optat: i hac tabula po
nenſ ſolũ aliq̃ dictiões pncipales circa q̃s ꝑ
ponunſ plura dubia: vel etiã qñ declaraſ q̇d
ſignificat talis dictio. Ita tñ ꝙ oia dubia oc-
currẽtia circa materiã talis dictiõis. ibi ſub
eadẽ in dictiõe inuenies. verbi grã. ſub hac
dictiõe Eucharistia cõtinebunſ oia dubia q̃
pñt occurrere circa ſacramentũ corporis ⁊
ſanguinis xpi: quo ad inſtitutionẽ: materiã:
formã: miniſtrũ: cõſecrationẽ: miſſam: ⁊ defe-
ctus: que dubia ponuntur in dominica in
ramis palmarũ: qm̃ ibi in euãgelio paſſionis deſcribitur: ꝙ dñs Jeſus in
ſtituit hoc ſacramẽtũ: ⁊ ipſe ſumpſit ⁊ mãducare dedit ſuis diſcipulis in
vltima cena: ⁊ ponunſ ibi circa hãc materiam dubia. 242. Similiter ſub
hac dictione matrimoniũ. poniſ inſtitutio ⁊ oia alia dubia occurrentia
circa matrimoniũ ⁊ eius impedimẽta: ac quid ſint cõſanguinitas: affini-
tas: cognatio ſpũalis: ordo: ſacer: votũ: ſeruitus ⁊ huiuſmodi. In dñica.
xix. poſt penthecoſten in euãgelio. Simil'r eſt regnũ celorũ hoi regi qui fe
cit nuptias. vbi ponunſ dubia. 174. ⁊ ſic de alijs dictionib9. Sciendũ tñ
vbi poniſ. d. denotaſ dñica. Numerus immediate ſequens denotat: quo
ta eſt ad. Aduentus. epi. Epiphania. xte. Quadrageſime. paſc. Paſcha.
pen. Penthecoſten. vbi poniſ in vi. id eſt Uigilia vbi poniſ in fe. ideſt in
feſto. vbi poniſ fer. denotatur feria. Et vbicũq; poſt oẽs quotatiões po-
niſ. o. ſignificat ꝙ de materia illa plura dubia exponunſ in eodem euan-
gelio. Et quando in diuerſis euangelijs tractatur de tali materia poniſ
in medio quotarũ vna parenteſis talis) verbi gratia. Hec dictio adora-
tio in fe. epi. 58. o) do. ij. poſt octa. epi. (di. ſ. xte.) ideſt in feſto epiphanie
dubio. lviij. ⁊ ſequẽtibus. Item dñica. ij. poſt octauam epiphanie. Item
dñica. i. quadrageſime: ⁊ ita intelligatur de ſingulis que ſic reperientur.
Uerũ quia expoſui etiã quedã euangelia ſecundũ ordinem predicatorũ.
Sicut dominica. pria aduentus in octaua epiphanie: ⁊ feria quinta poſt
primã dominicam. quadrageſime. Ideo poſt quotationes ponitur ſic or.
pre. ideſt ſcđm ordinem predicatorum. Non autem poſui in hac tabula
omnes dictiones contentas ⁊ declaratas in ipſis euangelijs: quia quan
do qui leget aliquod euangeliũ: ſi in eo ſit aliqua dictio in hac tabula nõ
inſerta in expoſitione dicti euangelij inueniet. Ubi etiam ponitur in com.
ideſt in cõmuni ap. ideſt apoſtolorum. ſ. mar. id eſt vnius martyris. plu.
mar. ideſt plurimorum martyrum. confeſ. ideſt Confeſſorum. virgi. ideſt
Uirginum. poſt ponitur principium Euangelij: ideſt hec mando: vel ego
ſum vitis vera: ⁊ ſic de alijs. vbi ponitur de mor. ideſt de Mortuis. ⁊ vt ſu
pra de principio euangelijs poſtpoſite.

Digitized by Google

2

¶ Incipit tabula huius: operis aurei ornati ſuper euangelijs totius anni dubiorum declarationem tam prime q̃ ſecunde partis complectens.

¶ De litera. A.

Abſoluere ſabb. d. 3. quadrageſime. 33.) Item in cathe. ſan. Petri. 40. o.
Acetum. do. in ra. palma. 696.
Accuſatio. ſab. d. iij. xle. x8. o.) d. in ra. palma. 543. o.
Adiurare. d. in ra. palma. 551.
Admiratio. d. in ra. palma. 458. o.
Adorare in epy. 58. o.) d. ij. poſt oct. epy. 10. o.) d. j. quadrageſime. o.) fe. vj. d. iij. quadrageſime. 44. o.
Adulterium. fe. iiij. d. iij. xle. 73. o.) ſab. d. iij. quadrageſime. 4. o.
Agonia fe. iiij. hebdomade ſctẽ. 37.
Agnus dei in octa. epi. 3. o.
Alabaſtrum fer. v. de paſ. 9.
Ambitio. d. xvj. poſt pen. 22. o.
Amẽ. d. j. aduẽ. 21. o) fe. v. d. j. xle. or. predi. 12. o) d. v. poſt penthec. o.
Amicitia. fer. vj. d. iiij. xle. 29. o.
Anna do. infra. octa. nati. do. 14.
Anathematizare. d. in ra. pal. 488.
Angariare ibidem. 621.
Angeli fer. iiij. quatuor temporum aduent. o) in vi. nati. do. xviij. o) in media nocte nati. do. 41. o) in vigi. epi. 2. o) d. j. xle. 44. o) in vigi. ſan. Joan. bap. 30. o.
Anima. fe. v. do. ij. xle. 22. o. in vi. ſ. Joan. bap. 27. o.
Apoſtolus fe. v. penthe. 5. o) do. iiij. poſt penthe. 13. o.
Aqua viua fer. vj. d. iij. xle. 25. o.
Arbor. d. vij. poſt penthe. 9. o.
Architriclyn9. d. j. poſt oct. epi. 22. o
Arimathia. d. in ra. palma. 755.
Aromata in die paſche. 10. o.
Articuli fidei fer. iij. paſche. 53.
Aſina z pullus. domi. j. aduen. ordi. predi. 7. o.
Aſtrologi fer. iiij. cinerum. 33.
Auguſtus in media nocte na. dñi. 1.
Aurum. in epi. do. 71.
Azima. d. in ramis pal. 52. o) Ibidem. 58. o.

¶ De litera. B.

Baptiſmus. d. iij. aduen. 16. o) ſabba. quatuor tẽporũ aduẽ. 11. o.) in oct. epi. o.) in oct. epi. ordi. p̃dica. o.) fer. vj. paſc. 11. o) in die aſcenſionis. 14.
Beatitudines in cõmuni plu. mar. deſcendens Jeſus.) Item vidẽs ieſus turbas. o.
Beelzebub. d. iij. xle. 50. o.
Bella in communi plu. mar. Cum audi. prelia. o.
Bethania. d. iij. aduen. 23.
Bethphage. d. j. aduẽ. ord. p̃di. 20.
Bethſaida. ſab. de paſſione. 22.
Bilinguis. d. xxiij. poſt penthe. 62.
Biſſus fer. v. d. ij. xl. 7.
Blaſphemia fer. iiij. d. iij. xle. 113. o.
Bona. fer. v. d. ij. xle. 4. o.

¶ De litera. C.

Cadus. d. viij. poſt pentheco. 27.
Caos fer. v. do. ij. quadrageſime. 51. o.
Calix domi. in ramis palma. 374.
Cayphas fer. vj. de paſſione. 10. o.) d. in ramis palma. 440. o.
Cananei fer. v. d. j. xle. 5. o.
Capharnaũ. d. ij. poſt octa. epy. 26.
Capilli. in communi vnius marty. nihil opertum. 17. o.
Caracter do. in ra. pal. 266. o.
Charitas do. xvij. poſt pẽthec. 12. o.
Caro ſabbato quatuor temporũ aduentus. 19. o.
Cathedra. fer. iij. d. xle. 2. o.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Cathinum.d.in ra.palma.74.
Cecus.d.in.50.18.o.
Celum do.j.aduē.24.)in octa.epy-pha.ordi.predi.15.o.) fe.6.cine-rum.17.)fe iij.do.ij.xle.32.) fer. iij.d.iij.quadrageſime.33.
Cena.d.ij.poſt pentheco.5.o.
Cenſus.d.xxij.poſt penthe.14.o.
Centurio.d.ij.poſt octa.epip.27.o.
Chana.d.j.poſt octa.epi.2.
Choree.in decollatione ſancti Joā-nis baptiſte.28.o.
Chorus.ſabb.d.ij.xle.33.) d.o.viij. poſt penthe.28.
Circunciſio in circū.do.o.)fer.ij.d. iiij.quadrageſime.24.
Ciuitas fer.vj.quatuor temporum ad.iiij.fer.iij.d.j.xle.3.o.)ſabba. cinerū.36.)d.in ra.pal.739.o.
Claritas ſabba.d.j.xle.10.o.
Claues in cathedra ſcti petri.33.o.
Cogitationes.d.iij.xle.53.o)fer.iiij. do.iij.xl.65.o.
Coinquinari.fer.iiij.d.iij.xle.120.
Colaphus do.in ramis pal.474.
Collis ſab.iiij.temporum aduē.18.
Columba.in.oc.epi.28.)Jbidē or-predi.19.o.
Commotio fer.iij.do.xle.3.o.
Concilium.fe.vj.de paſſione.o.
Confeſſio.d.xiij.poſt pēthe.26.o.) in cathe.ſancti petri.21.
Confringi.fer.vj.d.ij xle.31.
Communi.ibidem.
Conſilium fer.vj.de paſſione.o.
Contēptus.d.xiiij.poſt pēthe.19.o.
Contētio fe.iiij.hebdo.ſancte.2.o.
Contumelia.d.xxiij.poſt pēt.40.o.
Conuitium.ibidem.
Conuiuium fe.v.d.ij.xle.13.o)in vi-gi.ſancti.Matth.13.
Cophinus do.iiij.xle.43.
Corbona d.in ramis pal.15.o.
Corpa eē ſil.d.j oct.paſche.22.50.
Correctio fer.iij.d.iij.xle.3.o.
Credere.d.j.poſt octa.epi.35.) fe.ij. do.ij.xle.n.o.)fe.v.d.ij.xle.64. fer.ij.d.iiij.xle.27.o.
Criminator.d.xxiij.poſt pen.61.
Crucifigi.d.de paſ.56.) d.in ramis pal.600.o.
Crux.d.in ra.pal.641.o.
Culpa fer.iiij.d.j.xle.26.
Cuſtodia angeloꝝ.d.j.xle.47.o.

De litera.D.

Damnati.domi.ij.poſt octa.epipha.54.fer. v.do.ij.xle.32.o.
Decapolis.do.xj.poſt pentheco.3.
Decime.d.x.poſt pentheco.30.o.
Decurio.d.in ra.pal.753.
Demones.do.iij.xle.o.)fe.iiij.d.iij. xle.65.fe.v.d.iij.xle.o.
Denarius.d.in.70.10.o.)d.in ra-mis pal.26.
Deriſio.do.in ra.pal.59.)do.xxiij. poſt penthe.39.o.
Deſertum.d.j.xle.o.
Deteſtari.d.in ra.pal.487.
Detractio fer.iiij.do.iiij.xle.71.) d. xxiij.poſt penthe.40.o.
Deus in nati.do.o.)d.in.60.3.
Diabolus.d.j.xle.11.o.)fer.ij.j.xle. 53.o.)fer v.do.j.quadrageſime ordi.predi.40.o.
Dies.d.in.70.5.o.) fe.vj.d.j.xle.o.
Digitus dei.d.iij.xle.64.
Dilectio.fe.vj.cinerū.o.) d.xij. poſt penthe.5.o.
Diſcipuli in communi apoſt.Deſi-gnauit dominus.o.
Diſputatio.d.infra octa.epi.34.o.
Diuitie fer.iiij.cinerum.30.o.)do. viij.poſt penthe.37.o.
Diuites.fer.v.d.ij.xle.55.o.
Diuortium fer.iiij.d.iij.xle.83.o.
Doctoratus.fer.iij.d.ij.xle.30.o.
Dolor xpi.d.in ra.palma.604.
Dominari.fer.iiij.d.ij.xle.35.o.
Dominica.fer.vj.d.j.xle.1.o.
Dñs vobiſcum fer.vj.in paraſce.2.

Digitized by Google

Dos.d.in octaua paſche.51.o.

De litera.E.

Ecce in epiſc.d.xiij.) fer. iiij. domini.ij.quadrageſime.1.
Edictum in media nocte natiui.dñi.1.
Effren.fer.vj.de paſ.22.
Electi.d.in.70.31.32.
Emaus feria.ij.paſche.4.
Encenia.fer iiij.de paſ.1.
Eſſei.d.iij.aduen 15.
Ethnicus.feria.iij.dñi.iij.xle.22.
Eucharistia.d.in ra. palma.88.o) fer.iiij.penth.27.)de mor.Ego ſum panis.o.
Exaltari.fe.ij.d.xle.21.o)fe.iij.d. ij. xle.34.)ſab.de paſ.62.
Exultare.d.ij.poſt octa.paſ.12.
Exorcimus.d.iij.xle.37.

De litera.F.

Fantaſma.ſabbato cinerum.13.
Faſciculi.do.iiij.poſt octa epipha.14.
Fatuitas.do.v.poſt penthec.21.o.
Fauus mellis.fer.iij.paſ.49.
Febris.fe.v.d.xle.9.
Feſtuca.d.j.poſt penthe.52.o.
Feſtum.d.infra.octa. epipha.5.o.) fer.vj.d.j.xle.o.fer.iij.d. iiij. xle. o.)fer.iij.de paſſione.16.o.
Fides.d.poſt oct.epi.43.o). d.j.5o. 35.o.fe.vj.d.iij.q̄dra.131.)fe.iij. paſ.51.)in cathe.ſ. Petri.20.o) in cõi.j.mar.nihil opertum.27.
Filaterie.fe.iij.d.ij.xle.15.o.
Fimbrie.feria.iij.do.ij.xle.17.o.
Flere.d.ij.poſt octa.epi.54.
Fornn.d.70.8.
Fratres dñi.fe.iiij.d.j.xle.44.
Fructus.fer.vj.quatuor tẽporu3 aduen.15.o.(d.in 6 .16.o.
Fugere pſecutionem.fer.vj.de paſ. 20.)d.in ra.pſal.439.o.
Fulgur.in cõi pluri.martyrum.Qui vos audit.13.
Furtum.feria. iiij. domini.iij. quadrageſime.94.o.

De litera.G.

Gabatha.i paraſceue.62.
Galilea.fe.3.de.paſ.2.
Gallina.in feſto.ſan.Stepha.25.
Gaudere.do.ij.poſt octa.paſc.12.
Gazofilaciũ.ſab.d.iiij.xle.29.
Gehẽna.i cõi.j.mar.nihil optũ.11.o
Generatio.d.j.aduent.20.)fer.iiij. d.j.quadrageſime.7.o.
Generoſus.in cõi cõfeſ.Homo.quidam nobilis.10.
Geneſareth.ſab.cinerum.92.
Genimẽ vitis.d.in ra.pal.333.
Gentes. in epipha.38.)fer.v.do.j. quadrageſime.18.o.
Gentiles.ſab.de paſ.20.
Getſemani.d.in ra.pal.352.
Gladius.d.infra octa.na.dñi.12.) do.in ra pal.409.o.
Glorificare in aurora nati. dñi.10.
Grabatum.fe.vj.d.1.xle.23.o.
Gratia dei.fe.vj.d.iij.xle.28.o.
Golgotha.d.in ra.pal.622.
Gula.fer.v.d.ij. q̄dragefime.9.o) fer.iiij.d.iij.xle.38.

De litera.H.

Habraha3.fer.vj.quatuor tẽpor3 aduẽ 48.)fer.v.d.ij.xl 25.o.)d.d paſ.4 .
Heleemoſyna.fer. 1. cinerum.18.o. vj.
Hely.d.in ra.pal.684.
Helyas ſab.d.j.xle.18.o.)fer.ij.do. iij.quadrageſime.37.o.
Heretici.d.iiij.poſt octa.epip.13.) fer.iij.do.iij.xle.43.
Herodes in vigi.epi.o)in epi.o.
Herodiani.d.xxij.poſt penthe.6.
Hydria.d.j.poſt octa.epi.15.o.
Hieruſalem.d.j.aduen.or.pdi.4.

Hymnus.d.in ramis pal.335.
Hypocrita.fer.iiij.cinerum.19.
Holocauſtū i feſt.purificatiōis.21.
Homicidiū fer.iiij.di.iij.xle.705.o.
Hora.do.j.poſt octa.epipha.11.o)
fe.iij.d.iiij.quadrageſime.43.o)
feria.v.in cena domini.j.(in vi-
gi.aſcenſio.iiij.
Hoſtia in feſto purifi.21.
Hoſtium fe.iij.penthe.2.o.
Humilitas feria.iij.do.ij.quadra-
geſime.33.)in feſto ſancti Mi-
chaelis.12.o.

De litera.I.

Iactantia.do.x.poſt pen-
the.8.o.
Idropiſis.d.xvj.poſt pen
theco.8.o.
Ieiunium fer.iiij.cinerum.o.)do.
j.xle.6.
Ignis.fer.ij.d.j.xle.44.o.
Illuſio.do.in ra.pal.590.
Imagines ſanctorum.fer.vj.d.iij.qua
drageſime.63.o.
Inanis gloria fer.vj.cinerū.14.o.
Incātatio.d.iij.quadrageſime.191.
Indignatio.do.ra.pal.27.
Infideles.d.ij.poſt penthe.35.o.
Infremere.fe.vj.do.iiij.quadrage-
ſime.120.o.
In illo tempore in paraſceue.1.
Inimicus fer.vj.cinerum.4.o.
Iniuriātib9 reſiſtere ipaſceue.28.
Innocentes in feſto eorum.o.
Inſtita.fer.vj.domi.iiij.quadrage-
ſime.157.o.
Interficere.do.in ra.pal.424.o.)
ibidem.514.
Inuenta res fer.iiij.domi.iij.qua-
drageſime.99.
Ionas fer.iiij.d.j.xle.10.o.
Ioannes d.iij.aduē.o)do.iij aduē.
o)fe.vj.quatuor tēporū aduent9.
7.o.)ſabba.quatuor temporum
aduentus.7.o.)in nati.d.13.o.)
in octaua epiphani.o.)in feſto
ſancti Ioan.euange.3.o.
Ira fer.ij.d.iij.xle.48.o.
Iſrael.in vigi.epi.4.
Iuda in epipha.3.
Iudas.d.in.506.)i ra.pal.505.o.)
in vigi.aſcēſio.27.).in die aſcē-
ſio.13.in cōmuni apoſtolo.Ecce
nos relinquimus.8.
Iudea.fer.iij.de paſſione.1.
Iudicare fer.ij.d.j.quadrageſime.
o)d.in ra.pal.541.o.ſabba.do.
iiij.quadrageſime.13.o.)domi.j.
poſt pentheco.19.o.
Iudicium do.j.aduen.o.)fer.ij.do.
j.quadrageſime.o.)in commu-
ni apoſtolo.Ecce nos relinquim9
omnia.8.o.
Iugum xpi in cōmuni plu.marty.
Confiteor tibi.28.
Iuramentum in decollati.ſancti
Ioan.bapti.34.
Iuſiurandū.in fe.ſcti Ioā.bap.55.

De litera.L.

Lachrymari fer.vj.d.
iiij.xle.127.
Laudare in auro.na
tiuita.10.
Lazarus fer.v.do.ij.
quadrageſime.15
o)fer.6.d.iiij.xle.o.
Leges fer.iiij.d.iij.xle.23.o.
Legio.d.in ra.pal.418.
Lepra.d.xiij.poſt.7.o.
Leproſus.d.ij.poſt octa.epi.6.o.
Libamen.in feſto.purifica.21.
Liber.fe.v.d.j.xle.ordi.p̄di.6.o.
Liberari ibidem.
Licoſtratos.in paraſceue.62.
Ligare in cathedra ſcti petri.36.o.
Loculus.fer.v.d.iiij.xle.13.
Lucifer.fer.ij.d.j.xle.57.d.
Lumbi in cōi confeſ.Sint lumbi.o.
Lumen.in natiui.domini.30.)ſab.
d.iiij.xle.101.
Lux in nati.do xxj.o.)fer.iiij.d.iiij.
xle.18.)ſabba.d.iiij.xle.o.)ſab-

Digitized by Google

bato de paſ.72.o.
Luxuria.fer.iiij.d.iij.xle.73.o.

De litera.M.

Magi.in epipha.8.o.
Magiſter. feri.iij. d. iij.xle.28.o.
Magnificat.feria.vj. quatuor tēporum aduen.23.o.
Maledicere.fer.iiij d.iiij.xle.60.o.
Mãmona.d.viij.poſt pēthe.37.o.
Mãdatum.d.xvij.poſt penthe.6.o.
Manſiones in feſto apo. Philippi et Jacobi.4.o.
Manus dñi.in feſto.ſ.Joã.bap.29.
Margarita in cõi virgi. Theſauro abſcondito.13.o.
Maria in vigi.nati.do.o.)in medi. noc.na.dñi.20.o.)in epi.51.)do. infra octa.epi.27.
Martyres.in communi vni9 mart. Nolite.arbitrari.13.o.
Matrimoniũ.fer.iiij.d.iij.xle.82.o. do.xix.poſt pēth.12.o.)i cõ i apo. Ecce non relinquimus.22.) in deſponſatione.o.
Mendacium.fer.v.d.j. quadrageſime.o.)ordi.predi.47.o.
Menſa.fer.iij.d.j.xle.13.o.
Meretrices.ſab.d.ij.xle.42.
Meſſes.fer.vj.d.xle.117.o.
Meſſias.ibi.93.)i vigi.ſcti.An.24.
Metreta.d.j.poſt octa.epi.17.
Militia celeſtis exercit9:in me.no. nati.dñi.66.
Minimus.fer.ij.d.j.xle.62.o.
Miniſterium.in feſto aſſum.13.
Miniſtrare.fer.iiij.d.ij.xle.38.
Miniſtrare ibidem.
Miraculũ.d.ij.ad. 10.o.)do. infra oct.epi.2.)d.j.poſt.oct.epi.9.o.) fer.ij.d.iij.quadrageſime.5.o.
Miſericordia.fer.vj.quatuor tēporum aduen.35.)do.j.poſt pen.o.
Myſterium.d.in.60.25.o.
Mons ſab. quatuor tēpoꝝ aduen. 17.o.)do.j.quadrageſime.59.o.
Mors.xp̄i.d.i i ramiſpal.57.o.)70.3.
Mulierũ ornatus.d.ij.aduen.25.o.
Mulier peccatrix.fer.5.de paſ.o.
Mundus.in nati.dñi.48.
Murmuratio.d.i.70.24.o.)fer.4. penthecо.4.o.
Mutus.d.iij.xle.47.o.

De litera.N.

Narz fer.v.d.iiij.xle.o.
Natus in ſiluis.in feſto.aſcen.5.
Nazareth.fer.iiij.quatuor temporum aduen 7.o.)d. infra oct.nati.d.23). in.vj.epi.9.o.
Negotiatio.in cõi cõfeſſo. Homo quidam nobilis.24.
Nycodem9 venit.noc.in feſto.tri.o.
Niniuite.fer.iiij.d.j.xle.21.o.
Nobilitas in cõi cõfeſſo. Homo q̄dam nobilis.6.o.
Nomina in circūciſione dñi.15.o.) in vigilia.ſcti Andree.33.o.
Nũmiſma.d.xij.poſt penthe.25.
Nũmularius.fer.iiij.d.j.xle.14.o.
Numinus.ibidem.
Nuptie.do.j.poſt octauam.epi.o.) 7.xix.poſt penthеco.12.o.

De litera.O.

Obliuiſci de9 fer.vj. quatuor tempoꝝ aduen.45.
Occidere.d.in ramiſ palma.4?4.o)d. v.poſt.pēthe.9.o.
Ocioſus.d.in.70.9.
Octauianus in me.non.na.d.2.
Oculus d.in.7..99.
Odium.d.xiiij.poſt penthe.3.o.
Oleũ i cõi vir. Decē.virginib9.17.
On9 i cõi plu.mar.ꝯfiteor.tibi.34.
Opera charitatis.fer.ij.d.j.xle.34.
Oratio.fer.vj.cinerũ.38.o.
Orbis in media noctenatiui.38.o.
Orphanus in vigi.penthe.9.

Oſanna.d.i.aduen.ordi.ꝑdi.23.
Oues.fer.v.do.i.xᷓle.16.)fer.iiij.de paſſione.11.o.)do.i.poſt oct.paſche.o)fer.iij.penthe.o.
Ouile.d.i.poſt octa.paſche.40.o) fer.iij poſt penthe.o.

¶ De litera. P.

PAtiētia.d.in.60.35.o.
Palmas dare.d.in ramiſpal.474.
Palmites in cōi apoſto. Ego ſū vitis.o.
Panis.do.i.xᷓle.6.o.) do.iiij.quadrageſime.24.o.
Parabola.d.iiij.poſt oct.epi.o.)d.in 70.o)do.in.60.o)fer.v.d.ij.xᷓle.o)d.i.poſt octa.paſ.i)fer.vi d.ij.xᷓle.o.)ſab.d.ij.xᷓle.o.
Paraclitus.d.iij.poſt.oc.paſch.9.
Paralyſis.fer.vi.penthe.10.
Parapſis.d.in ramiſpal.73.
Parturierit.d.ij.poſt oc.paſ.14.o.
Paſcha.d.in ramiſpal.o.
Paſtor do.i.poſt octa.paſche.o.
Paſtores in aurora natiuit.dñi.o.
Pater xp̄i in vigi.natiui.do.11.)d.infra octa.natiui.dñi.i.)d.infra oct.epi.11.o.)fer.v.d.i.xᷓle.ordi.ꝑdica.37.)fer.ij.d.ij.)xᷓle.18.o.
Pax.fer.iij.paſche.6.o.
Peccatores.fer.iiij.d.iiij.quadrageſime.77.)fer.v.de paſſione.18.
Pecc̄m.fe.v.d.i.xᷓle.or.ꝑdi.13.o.fer.ij.d.ij.xᷓle.2.o.)fe.vi.d.iiij.xᷓle.165.o)d.de paſ.o)fe.v.de paſſione.o.
Pedagiū.d.iij.poſt penthe.o.
Pedes lauit.fer.v.in cena dñi.o.
Pena.fer.iiij.d.iiij.xᷓle.9.o.
Penetralia.d.xxiiij.poſt pēthe.28.
Pnia.fer.v.de paſſiōe.26.)d.in ramiſpal.497.)d.iij.poſt pēth.32.
Periuriū in decolla.ſ.Io.ba.57.o.
Perſone diuine in fe.tri.43.)i feſt.apoſtolorum Philippi ⁊ Iac.39.
Phariſeus.d.iij.aduen.15.)fer.v.depaſſione.o.
Pilatus ſabbato.iiij.tēpo.aduē.3.
Piſcari.fer.iiij.paſche.9.o.
Plorare.d.ij.poſt octa.paſche.1.
Pōtificat9.fer.iij.d.ij.xᷓle.30.o.
Poſſeſſio rerū.fer.v.d.i.xᷓle.4.o.
Predicare.fer.v.d.i.xᷓle.17.o.)fer.v.d.iij.xᷓle.25.fer.iij.d.iiij.q̄dra.6.)d.in ramiſpalma.37.o.
Prelatio.d.i.poſt oct.paſche.o.)in vi apoſtolorum petri ⁊ pauli.7.o.
Premium.d.in.70.12.o.
Preſes in me.noctenati.dñi.6.
Preſumptio.d.10.poſt pēthe.4.o.
Pretores in paraſceue.32.
Pretorium.ibidem.31.
Princeps mūdi.in fer.pēthe.33.
Probatica.piſcina.fer.vi.d.i.xᷓle.o.
Procidere in epiphania.60.o.
Procurator.d.in.70.18.o.
Profiteri in me.no.nati.dñi.10.o.
Proles.fer.iiij.q̄tuor tēpo.aduē.25
Propheta.fer.ij.d.iij.q̄drage.23.
Prouerbiū.d.iiij.poſt octa.paſ.17.
Proximus.fer.vi.cinerum.o.
Prudētia.i cōi ap.Ecce ego mitto 4.o)i cōi plu.m̄.Cōfiteor tibi.7.in cōi virg.Decē virginib9.9.
Publicani.fer.vi.cinerum.9.o.)fer.3.d.iij.xᷓle.23.)d.iij.poſt pēthe.1.
Pugillaris in na.ſcti Ioā.bap.14.
Pulmentarium.fer.iiij.paſche.21.
Punitio.fer.iiij.d.iiij.xᷓle.11.o.
Purificatio.in fer.purificatiōis.o.
Purpura.fer.iij.d.ij.xᷓle.6.

¶ De litera. R.

RAboni.fer.v.paſche.2.o.
Rain i.do.i.aduen.ordi.predica.21.
Reconſiliatio.domi.v.poſt penthe.35.o.
Regina auſtri.fer.iiij.do.i.quadrageſime.23.o.
Regnum dei.domi.i.aduen.19.fer.v.penthe.18.domi.ij.poſt oct.epiph.49.o)d.iiij.poſt oct.epi.1.)fer.ij.d.i.xᷓle.39.o.

Regulus.d.ij.poſt octa.epi.35.(do.
xx.poſt penthe.o.
Res in nati.dñi.20.o.
Res perdita.in cõi virgi.Theſau
ro abſcondi.7.
Reſtitutio.d.xxi.poſt pẽthe.9.o.
Reſurrectio.do.in.50.14)feria.iiij.
d.i.xle.18.o.)fer.v.d.quadrage
ſime.22.)fer.vi.d.iiij.quadrage
ſime.28.o.)do.in ramiſpal.78.
o.)feria.iij.paſche.48.
Rex chriſtus.do.i.aduen.ordi.pre
dicato.14.o.

De litera.S.

Sabbatum.fer.vi.do.i
quadrageſi.28.o.
Sacerdos.do.ij.poſt
octa.epipha.22.o.
Sacrificiũ.do.ij.poſt
oct.epi.23.o.)in fe
ſto purifica.21.
Saducei do.iij.aduen.15.
Sagena in cõmuni vir.Theſauro
abſcon.6.o.
Salomon.fer.iiij.d.i.xle.25.o.
Saluator.fer.iiij.d.ij.xle.59.fer.vi.
do.ij.quadraſime.10.
Samaria.fer.vi.d.iij.xle.o.
Samaritana.ibidem.
Sanare.domini.ij.poſt octauã epi
pha.14.o.
Sanguis in nati.dñi.64.o.
Sapiens in die feſto ſancti Stepha
ni.i.)in cõmuni plu.marty.Cõfi
teor tibi.7.
Sata.ſctẽ katherine de ſenis.13.o.
Satagere in aſſumptione.21.
Sathanas do.iij.quadra.o.)in cõi
plu.marty.Qui vos audit.11.
Sator.do.in.60.30.o.
Scandalũ.do.ij.ad.14.)fer.iiij.do.
iij.quadrageſi.44.o.
Scarioth.d.in ramiſpal.45.o.
Scenophegia.fer.iij.de paſ.4.
Sciſma.fer.iiij.d.iiij.xle.44.
Scribe.in epipha.31.(do.in ramiſ
palma.442.
Seculum.do.in.70.5.o.
Seducere.fer.iiij.de paſ.27.
Semen.do.in.60.11.o.
Seminare.ibidem.
Semita.ſabba.iiij.tẽpoꝝ aduẽ.15.
Seniores.fer.iiij.d.quadrageſime.
oct.(do.in ramiſpal.442.
Sequi xpm.d.ij poſt oct.epi.iiij.o.)
d.iij.poſt o.epi.o.).d.i.50.36.o.
Sepultura.fer.ij.d.i.quadrageſime
33.)d.iij.ramiſpal.522.o.
Seruire deo.d.i.quadrageſi.72.o.
Seruus peccati.fer.v.d.i.quadra
geſime.ordi.pdi.13.o.
Sicera.in vigilia ſcti Joã.bap.46.
Sichar.fer.vi.d.iij.xle.4.
Sydon.fer.v.d.i.quadrageſime.3.
o.)do.11.poſt penthe.2.
Symeon.infra.octa.nati.do.3.o.
Symphonia.ſabba.do.ij.quadra
geſime.34.
Synagoga.fer.v.do.iij.quadrage
ſime.2.o.
Sindon.d.in ramiſpal.770.
Sinus abrahe.fer.v.do.ij.quadra
geſime.25.o.
Sydon.d.i.aduen.ordi.pdic.13.
Syria.in media nocte nati.do.8.
Sollicitudo.d.xiiij.poſt pen.24.o.
Soluere.fer.iij.do.(quadrageſime.
29.o.in cathedra.ſ.petri.36.o.
Somnia.do.in ramiſpal.566.o.
Somnus.ibidem.564.o.
Sors.ibidem.632.o.
Spelunca.fer.vi.do.iiij.quadrage
ſime.134.
Spine.do.in.60 15.o.
Splendor.in nati.dñi.30.
Spiritus.fer.iiij.do.i.quadrageſi
me.27.o)fer.vi.do.iij.quadra
geſime.90.o)d.infra.octa.aſcẽ.
iij.(in feſto penthe.6.o.
Stadiũ fer.vi.d.iiij.xle.3.
Statuta.fer.iiij.do.i ij.xle.23.o.
Stella in epiphania.15.o.

Stola ſabb.d.ij.quadrageſi.23.
Stridor dētiū.d.ij.poſt oct.epi.54.
Stultitia.d.v.poſt pēthe.22.o.
Stupor.fer.vj.penthe.35.
Suſurratio.d.xxiij.poſt pēthe.63.

De litera.T.

Talentum.do.xxj.poſt pent.6.o)in cōmuni cōfeſſo.Hō q̄dā peregre.4.o.
Templum.fer.iij.do.j.quadrageſime.10.o)
fer.ij.d.iiij.quadrageſime.5.o.)
fer.iij.do.iiij.xl'e.o.
Tempus.do.j.poſt octa.epi.o.
Tenebre in natiuita.dñi.26.o(.d.ij.poſt oc.epi.52.o.ſab.d.ō paſ.73.
Terremotus ſabb.ſancte.6.o.
Teſtimoniū in natiui.do.35.o.fer.iiij.do.iiij.xl'e.103.o)domi.in ramiſpal.452.
Teſtis.fer.iiij.d.iiij.xl'e.105.o.dom.in ramiſpal.452.
Theſaurus.in epipha.55.o.
Theſauriſare.fer.iiij.cinerū.30.o.
Tetrarcha.ſabb.4.tēpo.aduen.5.
Thus in epiph.56.o.
Tiberius ſabba.quatuor temporū aduen.2.
Timor.fer.vj.pēthe.38.o.)in feſto.ſancti Joā.bap.60.o.
Tyrus.fer.v.d.j.quadrageſi.3.o.d.xj.poſt pēthe.1.
Trabs.do.j.poſt penthe.53.o.
Traditiones ſeniorū.feri.iiij.do.iij.quadrage.3.
Trahi ad xp̄m.fer.iiij.pēthe.8.o.
Transfiguratio domini ſabb.do.j.quadrageſime.o.
Tres pſone diuine in nati.do.o.
Throni.12.fer.iiij.hebdomade ſancte.16.
Tributū.d.xxij.poſt pēthe.15.o.
Triſtitia.d.in ramiſpal.357.
Triſtis.fer.iiij.cinerū.17.o.
Tumultus.do.in ramiſpal.19.
Turbatio.fer.vj.do.iiij.xl'e.123.

De litera.U.

Uah.dom.in ramiſpalma.646.
Uallis ſabba.iiij.temporū aduen.17.
Uectigalia.d.iij.poſt penthe.
Uenari.fer.iiij paſche.9.o.
Ueniale peccatū.feria.iiij.d.iij.quadrageſime.56.
Uent9.ſabb.cinerū 5.o)d.42.poſt penthe.46.o.
Uerbū.dom.j.aduen.25.o)fer.iiij.quatuor temporum aduen.33.)in natiuita.domi.o.)do.iij.quadrageſime.63.o.
Ueritas.fer.v.do.j.xl'e.ordi.p̄dica.iiij.o)in paraſceue.48.o.
Ueſtes do.ij.aduen.20.o.
Uia ſabb.quatuor tēpo.aduē.5.
Uiciis ſabb.cinerū.36.Uilla Jbidē
Uillicus do.viij.poſt penthe.3.o.
Uinea.do.in.70.o)fer.vj.d.ij.xl'e.o
Uinū.d.j.poſt oct.epiph.8.o.
Uiſitatio elizabeth.feri.vj.quatuor temporū aduen.o.
Uita in nat.d.19.o)fe.ij.d.j.xl'e.67.in feſto aſſumptionis.29.o.
Uitis in cōi apo.Ego ſum vitis.o
Ulne in purificatione.40.
Uocati.do.in.70.31.
Uolūtas.d.j ra.pal.370.o).de mortuis.Oē qd dat mihi pater 5.o.
Uotum fer.iiij.do.iij.xl'e.20.d.19.poſt penthe.66.
Uſura in cōi cōfeſſo.Homo quidā nobilis.69.o.
Uxor.in deſpōſatione.o.

De litera.X.

Xp̄ani cur ſic vocant in circūciſio.18.o.
Xp̄s abſconditur.domi.de paſſio.52.
Xp̄s agnus in octa.epiphanie.30.o.

Xpi anima q̄ cognoſcit.do.iiij. poſt octauam paſche.20.o.
Xpſ apparuit p9 reſurrectiōez fe.ij. paſche.46.)fe.iiij.paſche.18.o.
Xpſ aſcēdit in feſt.aſcēſionis.25.o.
Xpi ꝯceptio in vigi.nati.domini.o.
Xpi corp9 verū poſt reſurrectionem fer.iij.paſ.27.
Xpſ deſcendit ad inferos. domi.in ra.palma.723.o.
Xpi diſputatio d.infra .octa.epi.o.
Xpi diuitas i nati.d.o.)i oct.epi.o.
Xpſ dormit.d.iij.poſt octa.epi.7.o.
Xpſ fleuit.d.ix.poſt pen.o.
Xpſ homo.d.in ramis pal.722.
Xpſ manducauit fer.v de paſ.4.
Xpſ mortuus fer.4.d.j.xle.13.
Xpſ naſcitur in media nocte natiuita.do.o.
Xpſ orat fer.vj.d.iiij.xle.142.
Xpſ paſſus do.de paſ.56.o.)do.in ramis pal.567.o.
Xpi reſurrectio in die paſch.24.o.) feria ſecunda paſche.46.)feria iiij.paſche.2.
Xpſ ruina domi.infra octa.natiuita domini.4.o.o.
Xpi ſanguis fer.iij.paſche.29.o)de mortuis.Ego ſum panis.12.
Xpſ ſedet a dextris in die aſcen.6.
Xpſ ſepultus do.in ra.pal.784.o.
Xpſ tentatur.d.j.xle.o.

¶ De litera Z.

Z Acheus in dedicatio.eccl.o.
Zizania.d.iiij.poſt octa.epi.o.

¶ finis.

¶ Dominici Machanei in Operis ꝯmēdationez octaſtichon.

Juſſerat ex alto deſcendēs chriſtus olympo.
Orbe euāgeliū pādere diſcipl'os
Audierat mundus documenta:ſed omnia fuſco.
Quadruplici ſenſu ſoluere non poterat.
Uēit apollinea ſoluēs antoni9 arte
Enciclopedie doctor ⁊ ille paſ.
Felices anime que celi archana per optant.
Marſupio properēt noſcere tanta duce.

¶ Joan. Thome ſertori in eiuſdem operis laudē epigrāma ad lectorem.

Si cupis altiſoni veſtigia noſcere chriſti.
Diuinūq; ſeq̄ cādide lector iter
Scripta tibi hec rūpunt obſtantia clauſtra petenti.
Horrēdis purgāt ſētib9 iſpa vias
His potes optatū finem comitātibus vſque.
Aſtraq; ꝯnexi ſoſpes adire poli
Scripta quis hec cupit ? Ebiſlandus queſtor eorum.
Qui penit9 vani numia facta colūt.

¶ Eiuſdē Jo. Thome ſertorij. Endeca ſyllabon ad librum.

Qui non fers totiens tui lituras
Patroni liber vſq; te prementis.
Te non romulide (puto) fouebunt
Ceci non tacitos amoris ignes.
Laſciu9 paphie haud doces parēt;
Luſus: fabula baſium: paleſtram
Uerſu prelia nec maroniana
Scribis belligero furore feruens.
Nō es tu cythared9: aut coraules.
Altas non ſtruis architectus edes
Urbem vim tibi conſula in vagāti:
Sacer quādoquidem libelle xpi.
Argute canis explica ſq; dicta:
Et res angelicas oles libelle.
Ad mollem pete fortis Adriani
Hic eſt conſita robur alta: cuius
Sub contegmine tutior quieſces.

¶ R. d. d. Joāni Ludouico: Ru-
nere: dei gratia epiſcopo Thaurinenſi frater Antonius de Bblislā-
dis theolog⁹. atriuſqꝫ doctor ordinis predicatorꝫ Thaurinēſis ciuita
tis/ac prauitatis heretice queſitor. Salutem plurimam impartit.

REpetēti mihi ſepenumero
memoriam optime antiſtes vetus dulceqꝫ comerciuꝫ no
ſtrum familiaremqꝫ conſuetudinem quando ſacerdotiū
prepoſiti agebas in eo ſacroſancto diui Joannis tēplo:
cui nunc digniſſimus merito pontifex preſides: memini
inter loquendum prudentiam tuam ſepe a me conuitio
efflagitaſſe: tuum deſcendi ſtudio tum in primis religione motus: vt non-
nulla euāgelica dubia tibi ſoluerem: atqꝫ iturus Venetias ad Synodum
generalem pro diffinitione prouincie noſtre Longobardie diligenter ⁊
exacte inquirerem in vrbe illa nobilium bibliothecarum florentiſſima li-
brū aliquem interpretantem aperteqꝫ exponentem modos euangelicos.
Id cum feciſſem nec aliquid quod propoſito tuo ſatiſfaceret reperiſſem
pro mea ingenita in te beniuolentia ſtatui votum tuum ex minima doctri
na mea: a deo mihi conceſſa pro viribus explere. Namqꝫ cognoſcebam
generoſiſſimam ſtirpem tuam ſemper diuinaruꝫ ſcientiarum ſtudio ſum
mopere flagraſſe: preſertim reuerendiſſimum quondam Chriſtoforum
collegij doctorum arcis ſancti Angeli: (Cui nunc tu ex inſtitutione Julij
pōtificis maximi preſides) ſplendidiſſimum lumen: ac deſideratū domini
cum ſacroſancte Romane eccleſie meritiſſimos cardinales: necnon om-
nes conſanguineos tuos ⁊ fratres: vt magnificum Martinum vici noui
condominum Riualbe principem: qui in monteregali ⁊ Cherij ampliſſi-
mos magiſtratus geſſit ab eiſqꝫ immenſa munera cum vexillis ⁊ inſigni-
bus honorificis retulerit: demiqꝫ nobiliſſime familie tue literaria virtus
ita inſita innata copioſaqꝫ fuit: vt facilius a Joue flumen: ab Hercule cla-
uam eripere quam ſapientie amorem ⁊ ſtammate tuo antiquiſſimo poſſi-
mus. Nonne fulget conſpicuus inter alios celeberrim⁹ nepos tuus Joā
nes Franciſcus a te merito ſucceſſor deſignatus: natus: ex integerrimo
Stephano cinzani domino ⁊ vici noui cō domino: ac ꝓclariſſima matro-
na Lucheſſa ſummi pontificis noſtri Julij Honeſtiſſima nepte: q̄ a me
in ſacroſancto baptiſmatis fonte ablutus fuit bonarum literarum cogni
tionem in gymnaſijs Bononienſis thauri natibuſqꝫ hauſit. Preterea
virtute preditum boniſqꝫ animi corporis ⁊ fortune maxime nitentem Jo-
annem Jacobum alterum ſeculi noſtri alcibiadē vici noui condominum
filium olim magnifici Franciſci ⁊ meritiſſime Marie celeberrime neptis
famigerati: iuſtitia: prudentia: tēperantia ſanctitate. R. d. d. Amedei ex ro
magnani Marchionibus epiſcopi Mōtiſregalis: ⁊ ſapiētiſſimi cācella-
rij illuſtriſſime Sabaudie domus: cuius tui nepotis laudes ⁊ ꝑconia Pa
rilienſis achademia ⁊ Papienſis in artib⁹ ⁊ legibus abunde experta eſt
ſilentio quoqꝫ ſciens inuolos innumeros alios ⁊ maiorum tuorꝫ decātata

progenie clariſſimos: ne prolixa mea epiſtola ingentes ſacraſq; occupa-
tiones tuas non impediam: quos quidē maximis virtutibus tuis amas:
ſectaris ⁊ imitaris. Igitur hoc qualecunq; diuina gratia ac officina con-
textum opus tibi dedico Candidiſſime iudex in quo (omnis liuor abſit)
euangelica dubia veras in ipſis interpretationes: vna cum quadruplici
ſenſu in medium adducam: ſoluamq; precipue inſerendo varia ſacratiſſi
morum doctorum dicta: maxime doctiſſimi ⁊ angelici doctoris Thome
aquinatis qui inter alios ita fulget: vt inter ſtellas luna minores. Uale.

QUi credit in me ſicut
dicit ſcriptura flumi-
na de vētre eius fluēt
aque viue Ioā. vij. q
quidem dictum ſumi
tur teſte Hiero. in p-
logo Geñ. ex Prouer. v. cap. vbi ha
betur. Deriuentur fontes tui foras
⁊ in plateis aquas tuas diuide. Ex-
poſiturus p catholica vtilitate an-
ni totius ſacroſancta euāgelia que
dietim in ſacro miſſaru3 officio de-
cantantur: non quidem ex meo id
aggredi tritico tentans: ſed meo ex
ſpicis poſt terga ſacrorum doctorū
metentium lectis excuſſiſq; in hor-
reo repoſito chriſti verba ex Ioan.
euangelio aſſumpſi: in quibus fi-
des cum dei dilectione premittitur
ibi: qui credit in me ope fidem ap-
probando: ⁊ proximi charitas com
mendatur: ibi de ventre eius fluent
aque viue: que quidem verba vt ſa-
cri exponūt doctores ſpirituali ſen-
ſu accipienda ſunt: fides autem et
bonitas cuiuſcūq; ad pximos deri-
uari debet. ⁊ hoc innuit Salomon
dicens. fontes tui foras deriuentur
id eſt ſapientia ab aliquo hauſta
aliis communicetur per doctrina3:
in plateiſq;. i. in locis publicis ſana
inſtruat doctrina: nec obſtat quod
ibidem ſubditur: habeto eas ſolus:
nec ſint alieni participes tui quia
ex hoc ſolum excluduntur incredu
li ⁊ illuſores: vt dñs precipit Mat.
vij. ſanctum non debere proijci ca-
nibus: neq; margaritas porcis. a'ie
ni enim a deo ⁊ veritate nullo mo-
do participes efficiātur fidelis do-
ctrine. vēter quidē vt Aug. exponit
interioris hominis eſt cōſciētia cor
dis eius. fons aūt qui manat de ven
tre eſt beniuolētia qua vult cōſule-
re proximo. bibūt ergo qui credunt
in dño: ſi autem putet q2 qd bibit ſo
li ipſi debet ſufficere non fluit aqua
viua de ventre eius. ſi aūt proximo
feſtinat cōſulere: ideo nō abeunt in
ſicco flumina q2 manat. flumina au
tem ⁊ nō flumen dicit dñs: vt Chry
ſoſto. ait: copioſitatē ⁊ vbertate3 in-
ſinuans viuentēq; aquā dicit agen-
tem ſemper ſpiritus enim gratia cū
in mentem intrauerit ⁊ firmata fue
rit omni fonte magis manat ⁊ neq;
deficit: neq; euacuatur neq; ſtat: pro
paruitate igit ingenij mei non con
fidens in pprijs viribus hoc opus
aggreſſus ſum. in quo dicta ſacro-
rum pro dubijs occurrentibus ſatiſ
factione interſerui. annum et diem
quādo hiſtorie euangelice geſte aut
verba prolata fuerūt q̄tum fas fuit
reperire annotaui. hiſtoricum ſen-
ſum breuibus clauſum verbis ſup-
poſui. poſtq̄ dubia propoſui ⁊ ſolui
demum ſenſus tres ſpirituales. ſi
omnes vel aliquos ipſa euangelia
patiantur aggregaui. qui ⁊ quibus
appellentur nominibus: ⁊ que ipſis
ſacra euangelia exponi poſſint iux-
ta doctrina3 angelici doctoris infe
rius declarabo. Operis vero aſſum

pti intentio fuit. vt cum literis dediti fideles deuoti: ac in ſacra ſcriptura curioſi poſt illius diei miſſam auditam in prandio in quo non ſolū faucibus fercula miniſtranda ſunt: ſed vt ⁊ auribus eſurientibus propinetur verbū dei vaniloquia ac ſcurrilia verba que vt plurimū de cōuiuijs miſcentur euitātes libellū hunc oculis offerant ⁊ que in euangelio audito dubia ſint enucleata proſpiciāt ſicq̧ tres principales hominis ſenſus viſus: auditus ⁊ guſtus vno tp̄e ſatiabūtur: verumtñ cum aliqđ euangeliū ſeu hiſtoria in eo cōtenta fuerint prefigurata in veteri teſtamento in eo qui dicet ſenſus allegoricus non ponam id qđ figurat: ſed id in quo figuratū eſt: vt ſenſus allegoricus ſit potius illarū auctoritatum veteris teſtamēti figurantium: quam euāgelij figurati. Procedam autem ſm ordinē Romane curie: vt voto ſatiſfaciā illius qui me ad ſcribendum impulit: nō pretermittā tñ aliqđ euangeliū ex vſu ordinis predicatorū interpoſitū. ſed tabulā in fine apponam: vt facilius inueniri quodlibet poſſit. Tabula inſup vniuerſalis ordine alphabetico totum cōcludet opus i qua materie ꝑ earū diuerſitate hoc in libro digeſte qbꝰ in locis exarate ſint deſcribentur.

¶ Cur ꝑter alias ſciētias ſacra ſcriptura quatuor ſenſibus exponatur.

Angelicus doctor in quodlibetis qđlibet vj. q. vj. art. j. ⁊ ij. ⁊ in j. par. q. j. art. x. ⁊ in ꝓlogo primi ſentē: arū ar. v. ⁊ ſuper epiſtolā ad Gal. iiij. c. lectiōe. vj. talem aſſignat rationē ſacra ſcriptura ad hoc diuinitus eſt ordinata: vt per eam nobis veritas manifeſtet neceſſaria ad ſalutē: manifeſtatio autē vel expreſſio alicuius veritatis: pōt fieri de aliquo rebus ⁊ verbis: inq̈tū. ſ. verba ſignificant res: ⁊ vna res pōt eſſe figura alterius. Actor aūt rerū non ſolum pōt verba accōmodare ad aliquid ſignificādū: ſed etiā res pōt diſponere in figurā alterius et ſm hoc ſacra ſcriptura manifeſtat veritas dupliciter. vno modo ſm qđ res ſignificant ꝑ verba: ⁊ in hoc cōſiſtit ſenſus literalis ⁊ hiſtoricus: ſub quo cōtinetur ſenſus parabolicus: qꝛ per voces ſignificat aliquid proprie ⁊ aliquid figuratiue: nec eſt literalis ſenſus ipſa figura: ſed id qđ eſt figuratū. Non enim cū ſcriptura nominat dei brachium eſt literalis ſenſus qđ in deo ſit membrum hmōi corporale: ſed id qđ per hoc membrum ſignificatur ſcȝ virtus operatiua: ⁊ ita ſenſu literali ſacre ſcripture nunq̄ pōt ſubeſſe falſum. Alio modo ſcđm qđ res ſunt figure aliarum rerum: ⁊ in hoc cōſiſtit ſenſus ſpūalis: ⁊ ſic ſacre ſcripture plures ſenſus cōpetunt. vnde ad ſenſum literalem totū id pertinet qđ ex ipſa verborū ſignificatione recte accipitur: ſenſus vero qui ex figuris accipitur ſpūalis vocat: veritas igit quā ſacra ſcriptura per figuras rerū tradit ad duo ordinat. ſ. ad recte credēdum ⁊ ad recte operandū. Si ad recte operandū ſic eſt ſenſus moralis: qui alio noīe tropologicus dicitur (quo vocabulo in ſequētibꝰ vtar.) Si autem ad recte credendū oportet diſtinguere ſm ordinē credibilium. Ut enim dicit Diony. iiij. c. celeſtis hierar. ſtatus eccleſie medius eſt inter ſtatum eccleſie triumphantis. Uetus ergo teſtamentum figura fuit noui: vetus ſimul et nouum figura ſunt celeſtiū. ſenſus ergo ſpi-

ritualis ordinatus ad recte creden-
dum põt fundari in illo modo figu-
rationis quo vetus teſtamentū fi-
gurat nouū: ⁊ ſic eſt allegoricus ſen-
ſus vel typicus: ſm q̄d ea que in ve-
teri teſtamento cõtigerunt exponū
tur de xp̄o ⁊ eccleſia. vel põt funda-
ri in illo mõ figuratiõis quo nouū
ſimul ⁊ vetus ſignificant eccleſiam
triumphantem: ⁊ ſic eſt ſenſus ana-
gogicus. Aduertendū tamen eſt q̄
leo: vitulus: aquila ⁊ homo: quibus
ſignificantur quatuor euangeliſte:
⁊ hircus capirarum quo ſignificatur
rex grecorum: ⁊ alie huiuſmodi ſi-
militudines per quas alie perſone
a chriſto in ſcripturis deſignantur:
non fuerunt res alique ſed ſimilitu
dines imaginarie ad hoc ſolū oſtē-
diſſe vt ille perſone ſignificarentur.
vñ talis ſignificatio nõ pertinet ad
niſi ſenſum hiſtoricum: ſed ad chri-
ſtum deſignandum etiam illa que
in rei veritate contigerunt ordinan
tur ſicut vmbra ad veritatem: ⁊ ideo
talis ſignificatio qua per huiuſmo-
di rēs chriſtus aut eius membra ſi-
gnificantur: ſicut rubus ardēs ⁊ nõ
conſumens: virga Aaron que flo-
ruit ⁊ hmõi ſignificant ſemper vir-
ginē Mariam que ꝓtulit fructum
inuiolata ⁊c. huiuſmodi faciūt aliū
ſenſum preter hiſtoricum. Si alicu-
bi vero inueniat̄ q̄ xp̄s ſignificatur
per huius imaginarias ſimilitudi-
nes: talis ſignificatio non excedit
ſenſum literalē: ſicut chriſtus ſigni-
ficatur per lapidem qui exciſus eſt
de monte ſine manibus. Danie. xi.
aduertendum quoq̧ eſt q̄ quatuor
iſti ſenſus nõ attribuunt̄ ſacre ſcri-
pture vt in qualibet eius parte ſit
iſtis quatuor ſenſibus exponenda.
ſed quandoq̧ iſtis quatuor: quan-
doq̧ tribus: quãdoq̧ duobus: quã-
doq̧ vno tantū. In ſacra enim ſcri-
ptura precipue ex priorib9 poſterio-
ra ſignificantur: ⁊ ideo quandoq̧ in
ſacra ſcriptura ſm ſenſum literalē
dicitur aliquid de priori quod põt
ſpūaliter de poſterioribus exponi:
ſed non conuertitur. Inter omnia
autem que in ſacra ſcriptura nar-
rantur: prima ſunt illa que ad vetus
teſtamētum pertinent: ⁊ ideo que
ſecundū literalem ſenſum ad facta
veteris teſtamenti ſpectant poſſunt
quatuor ſenſibus exponi. Secunda
vero ſunt illa que pertinēt ad ſtatū
preſentis eccleſie: in quib9 illa ſunt
priora que pertinent ad caput reſpe
ctu eorum que pertinent ad mem-
bra: q2 ipſum corpus verum xp̄i: ⁊
ea que in ipſo ſunt geſta ſunt figura
corporis xp̄i myſtici ⁊ eorum que in
ipſo gerūtur: vt in ipſo ſcilicet xp̄o
exemplū viuēdi ſumere debeamus.
In chriſto etiā futura gloria nobis
premonſtrata eſt. vnde ea que ad li-
teram de ipſo chriſto capite dicun-
tur poſſunt exponi ⁊ allegorice refe
rendo ad corpus eius myſticum: ⁊
moraliter referendo ad actus no-
ſtros: qui ſm ipſum debent reforma
ri: ⁊ anagogice inq̄ītū in xp̄o eſt no
bis iter glorie demõſtratū ſed q̄ñ ſe
cundū literalem ſenſum dicit̄ aliq̄d
de eccleſia: nõ poteſt exponi allego
rice: niſi forte ea que dicūtur de pri-
mitiua eccleſia exponantur q̄ītum
ad futurum ſtatū eccleſie preſentis
poſſunt tñ exponi moraliter ⁊ ana-
gogice: ea vero que moraliter dicun
tur ſecundū ſenſum literalem nõ cõ
ſueuerunt exponi niſi allegorice: il-
la vero que ſm ſenſum literalē per-
tinent ad ſtatum glorie: nullo alio
ſenſu conſueuerūt exponi: eo quod
ipſa non ſunt figura aliorum: ſed ab
omnibus alijs figurata.

Jħs ma. f.

Questo Libero si le ad uso d frate Ja
cobo dagubio q̄n no lo usa sia ac
unduro hali rezziari d trapane como
frati Jeronimo ouero amadio o fra
m° d Jo m° ouero afrati domenico
rezziaro et serue asoma catarina
d Legirella e lui Lo ordina adi 24
d otobr̄ 1570

¶ Incipit expoſitio Euangeliorum totius anni ſm ordinem Romane curie: et Ordinis fratrum Predicatorū edita a fratre Antonio de Giſtádis de Jaueno ſacre theologie et artiū minimo doctore Inquiſitore Thaurinenſi dicti ordinis predicatorum.

¶ Dñica prima i adentu domini.

☞ Erunt ſigna in Sole Luna et Stellis. Luce.xxj. Mathei.xxiiij. et Marci.xiij.

* Hec verba dixit.D.Jeſus anno etatis ſue xxxiij.die.xxv. Martij.fer. iij.

☞ Hiſtorice.

ADuētus ſue maieſtatis magna cum poteſtate futuri Domin⁹ ſigna in celi luminarib⁹ ſyderibuſqꝫ ꝑcedere debere predixit: gentiū quoqꝫ turbationē in terris ac pelagi cōfuſionem ſonituſqꝫ: quibus terrigene tabeſcent: celorum namqꝫ commouebantur virtutes. Juſſit vero vt talibus fieri exordientibus ſuperius capita erigentes proſpicere: quoniam tunc quo redimerētur preſto tēpus affore et ficulnee ceterarūqꝫ arborum ſimilitudine: quas cum fructificare conſpicerent eſtatem non longe fore ſcirent: ea etiam ſigna fieri cū cernerent omnipotentis regnum adeſſe agnoſcerent: eāqꝫ generationē minime pretereundam donec cuncta completa fuiſſent: quoniam ei⁹ verba perpetua forent: celum vero terram ve preterire debere.

LIcet nūc dubiorū dilucidatio. Dubitatur igit̄ primo q̄ ſigna futura ſunt in celi luminaribus? Reſpōdet. ꝙ Matth.xxiiij.ꝛ Marcus.xiij. dicūt qꝺ ſol obſcurabit̄: ꝛ luna nō dabit ſplendorē ſuum: ſtelleqꝫ erunt decidentes e celo. Johelis etiam.ij.cap̄.habetur qꝺ Sol cōuertet̄ in tenebras ꝛ Luna in ſanguinē. id eſt colorem ſanguineum. 1

DUbitatur qūo ſtelle cadent de celo. Rñ. Origenes ſup Mattheum dicens. Dicet autē aliqs ſicuti magnis ignibus ſuccendi incipientibus tenebre ex fumo plurimo videntur extolli: ſic in conſummatione mundi ab igne qui ſuccēdendus eſt: obſcurabūtur etiam luminaria magna marceſcēte ſtellarum lumine: reliquum earū corpus cum exaltari non valeat: ſicut primum cum a lumine ipſo portatum extollebatur cadet de celo. et ita ſecundum perdendo lumen ſtelle dicuntur de celo cadere. vide dominica.xxiiij.poſt trinitatē dub.36. 2

¶ Dubitatur. cur potius dominus voluit ſigna apparere in ſole luna ꝛ ſtellis q̄ in alijs creaturis. Reſpondet ſanctus Uincentius in ſermone primo huius dominice: ꝙ iſta luminaria a toto mundo videntur. Et ideo vt tot⁹ mūd⁹ agnoſcere poſſet 3

adeſſe iudicium voluit dare illa ſi-
gna in rebus manifeſtiſſimis.
4 ¶ Dubitatur. que erit illa preſſura
⁊ quarum gentium. Rñ. Theophi-
lus ſuper Mattheū ꝙ vniuerſo po-
pulo terre preſſura .i. communis mi
ſeria erit vt tabeſcant timore ⁊ expe
ctatione malorum irruentium mun
do Et Jac. de voragine in ſermone
ſuper hoc euangelio dicit ꝙ erit ma
ior preſſura que vnq̄ fuerit in mun-
do: q2 erit preſſura que dr̄ a ꝑmo pre
mis: maior q̄ tyrannorum ⁊ heretı-
corum fideles perſequentium et q̄
hypocritarum: ⁊ hec erit perſecutio
Antichriſti.
5 ¶ Dubitatur. quia videtur ꝙ non
debeant precedere aliqua ſigna ad-
uentum domini ad iudicium: quia
primum aduentum domini talia ſi-
gna non precesserunt ergo nec ſecū
dum debent precedere. Itē. j. Theſ-
ſa. v. dicitur. dies domini ſicut fur/
ita in nocte veniet/et ſic erit occul-
tus: ⁊ per conſequēs nulla ſigna pre
cedent. Reſpō. ſanctus. Tho. ſuper
iiij. ſen. di. xlviij. q. j. ar. iiij. q. j. ꝙ chri
ſtus ad iudicandum veniens in for
ma glorioſa apparebit propter au-
ctoritatem quē iudici debetur ſ3 ad
iudiciariam dignitatē pertinet ha-
bere aliqua iudicia que ad reueren
tiam ⁊ ſubiectionem inducāt. Ideo
ante iudiciū multa ſigna precedent:
vt corda hominum in ſubiectione3
venturi iudicis inducantur/⁊ ad iu
dicium preparentur huiuſmodi ſi-
gnis commoniti: et tamen dies do-
mini dicitur venire ſicut fur: q2 igno
ratur determinatum tempus quod
per illa ſigna cognoſci non poterit:
⁊ in primo aduentu chriſt9 venit oc
cultus q̄uis determinatu3 tempus
eſſet prius precognitū a prophetis:
⁊ ideo nō oportebat huiuſmodi ſi-
gna in primo aduentu apparere: ſi-
cut apparebunt in ſecundo aduentu
in quo veniet manifeſt9 q̄uis de-
terminatum tempus ſit occultum.
¶ Dubita. que erit illa confuſio ſo- 6
nitus maris ⁊ fluctuum. Reſpōdet
Euſebius ſuper Mat. quod hic do-
cetur principium tranſmutationis
vniuerſi. ex defectu ſubſtātie humi-
de. Hac enim primo congelata vel
deuorata non amplius audietur ſo
nitus maris: nec contingent arenā
fluctus eius cauſa exuberantis ſicci
tatis: ⁊ ſic nec tempeſtas nec fremi-
tus maris vlterius audietur: et iſto
modo talis ſonus dicitur cōfundi:
ſed Theophilus et Jacobus de vo-
ragine vbi ſupra dicunt ꝙ mare et
eius fluctus dabunt ſonitus terribi
les et inconſuetos adeo ꝙ erit qua-
ſi quedam confuſio ⁊ ſic dicit glo.
in hoc loco.
¶ Dubitatur. quomodo areſcēt ho 7
mines. Reſpō. ꝙ ſicut dicitur Pro-
uer. xvij. Spiritus triſtis exſiccat oſ
ſa: ⁊ quoniam tunc homines ꝓpter
timorem malorum inſtantium ⁊ ex-
pectationem maiorum futurorum
erunt triſtes. ideo areſcent id eſt ex-
ſiccabuntur.
¶ Dubitatur quando videbunt fi- 8
lium hominis venientē: ante reſur-
rectionem corporum vel poſt. Re-
ſpon. quod Matth. vbi ſupra dicit
ꝙ in celis apparebit ſignum filij ho
minis .i. crux multo ſolis radijs cla
rior et hoc poſt mortem antichriſti
ad conſolandum electos et ad ter-
rorem reproborum: ſed poſt reſur-
rectionem corporum veniet fili9 ho
minis .i. chriſtus ⁊ tunc videbūt eū.
¶ Dubitat. cur veniet in nube. Re- 9
ſpon q2 in eius aſcenſione angeli di
xerunt ꝙ veniet quēadmodum aſcē
dit: ſed ipſe aſcendit in nube q2 nu-
bes ſuſcepit eum ab oculis eorum:
ideo veniet in nube.

10 ¶ Dubitat. an veniet corporaliter. Rñd. qđ ex hoc euangelio habetur ꝙ veniet cum corpore. qꝛ dicitur tūc videbunt filiū hominis. ſꝫ filius hominis non eſt ſine corpore. et etiam Theophilus vbi ſupra. dicit quod veniet cum corpore: qꝛ qđ videtur corpus eſt: ſed videbunt eū ergo veniet cum corpore: qꝛ etiam cum eo aſcendit. vt Auguſt. infert in homelia.

11 ¶ Dubi. an videbit in corpore glorioſo vel ne. Reſpō. Origenes vbi ſupra. ꝙ ſicut transformatus fuit in monte ſolū propter tres: ita trāſformabit ꝛ apparebit in gloria multa in conſummatiōe mundi: vt omnes eum videant in forma glorioſa.

12 ¶ Dubi. an videat in maieſtate diuina vel humana. Rñ. Aug. primo de trinitate. qđ viſio filij hominis exhiberetur etiā malis: ſed viſio forme dei non niſi mundis corde ꝛ ita iuſti videbunt in maieſtate diuina ꝛ humana: ſed iniqui ſolum in maieſtate humana.

13 ¶ Dubi. an reprobi cognoſcent tūc chriſtū eſſe deum. Reſpon. ſanctus Tho. ſuper. iiij. diſt. xlviij. q. j. art. iij. quod manifeſte impij cognoſcent eſſe deum. non per hoc ꝙ diuinitatem eius videāt: ſed per manifeſtiſſima diuinitatis indicia.

14 ¶ Dubit. que erit illa poteſtas magna. Reſpon. qđ vt habetur Joan. vj. erit poteſtas iudicium faciēdi in forma humana: quia dedit ei poteſtatem iudicium facere: quia filius hominis eſt.

15 ¶ Dubit. ad quid veniet. Reſpon. quod vt ex ſupradictis patet: veniet ad iudicandum mundum.

16 ¶ Dubi. quō poterunt in fine mundi apoſtoli leuare capita: cum tunc in monumentis ſint. Reſpon. Euſebius ſuper Matt. dicens. dicit autē hoc ad diſcipulos ſuos non tanꝙ ad eos qui durare deberent in vita iſta vſq ad terminū mūdi: ſed quaſi vno corpore exiſtente ipſis ꝛ nobis ꝛ poſteris vſq ad conſummationē mundi crediturisin chriſtum.

17 ¶ Dubi. cur ſic debent leuare capita. Reſpō. Gregorius in home. iſta ꝙ hoc dicitur ad conſolationē electorum: quaſi dicat dñs: cum plage mundi crebeſcunt: leuate capita. i. exhilarate corda: qꝛ dū m finit mundus cuius amici non eſtis prope ſit redemptio quā queſiſtis: in ſcriptura enim ſacra ſepe caput pro mente ponitur: qꝛ ſicut capite regunt mēbra: ita cogitationes mente diſponuntur: capita itaq leuare eſt mentes noſtras ad gaudia patrie celeſtis erigere ꝛ hic eſt figura que dicitur omopaſia q̄ eſt attributio vnius partis alteri.

18 ¶ Dubi. qꝛ dum arbores producūt fructū eſt eſtas ꝛ hic dicit ꝙ eſt prope. Rñd. ꝙ hoc dꝫ intelligi ſic vt dicunt Mat. ꝛ Marc9 vbi ſupra. vcꝫ cum ramus ficus fuerit tener ꝛ nata folia fuerint: que oīa ſunt ſigna proxima fructus pducendi in arbore ꝛ qui poſtmodū paulatim progrediūtur ad maturitatē tunc ſcitis: ideſt cognoſcitis per hmōi ſigna ꝙ eſtas proxima eſt: ꝛ ita per ſigna ſupradicta cognoſcetis prope eſſe regnum dei. i. gloriam celeſtem in qua electi ipſi transferentur.

19 ¶ Dubi. nunquid ꝛ nunc prope eſt regnum dei. Pſal. cxliiij. dicitur prope dominus omnibus inuocātibus eum: ſed nihil aliud eſt regnuꝫ dei: niſi ipſe deus. vt dicitur Joan. xvij. quoniam hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolum verum deum. Reſpon. quod ſemper prope eſt dominus ad gratiā infundendam: vt ſonant verba pſalmi ſꝫ hic intelligitur quo ad fruitionē ipſius dei cum

anima ꝛ corpore reſuſcitando.

2 ¶ Dubita. q: nedum illa generatio cui tunc dñs loquebatur trāſiuit ſꝫ ꝛ plures alie. Rñd. Euſebius ſuper Matth. quod dicit nouam generationem eccleſie ſue ſancte oſtendēs duraturum populuꝫ fidelium: vſqꝫ ad id tempus quo viſus ſit omnia ꝛ euentus verboꝝ ſaluatoris oculis appꝛehendat.

21 ¶ Dubi. qđ ydioma eſt amē. Rñd. ſ. Tho. ſup Iſa. xxv. cap. ꝙ eſt grecū ꝛ ſignificat ſine defectu. qñqꝫ tñ eſt hebꝛeum ꝛ ſic ſignificat. ꝫ. ſ. verum vere ꝛ fiat. ꝛ ſic vt ſignificat vere accipitur in euangelijs.

22 ¶ Dubi. cur nullus tranſtulit amē in latinum. Rñ. ſ. Tho. ſuper Ioan. iij. c. qđ propter reuerentiaꝫ chꝛiſti ſepius vtentis eo.

23 ¶ Dubi. cur ſolū a Ioanne replicatur amen amen. Reſpon. ſan. Thō. ſuper Iſa. c. xxv. q: ipſe Io. altioꝛa in euangelio ſuo narrat ꝙ alij euangeliſte. Uide feri. v. pꝛime dominice quadrageſime dubio decimo.

24 ¶ Dubitat. q: videtur ꝙ celum et terra nō tranſibunt: q: pſal. cxlviij. dr. ſtatuit ea in eternum ꝛ in ſeculuꝫ ſeculi. ꝛ Eccle. j. c. Terra in eternum ſtat. Rñ. ſ. Tho. ſuper epiſtola ad Hebꝛeos. ꝙ celum ꝛ terra quantum ad ſubſtantiā eſſentialem ipſorum non tranſibunt ſed ſolū quantum ad qualitates ꝛ operatiōes accidentales quas habent videlicet quantum ad motum ex quo cauſantur generatio ꝛ coꝛruptio.

25 ¶ Dubit. quomodo verba xp̄i non tranſierunt: quia ſemel emiſſum volat irreuocabile verbum. Reſpon. quod pꝛolatio verboꝛum tranſiuit ſed ſignificata eoꝛum nō trāſibunt: quoniam infallenter adimplebuntur. nō tranſibunt itaqꝫ abſqꝫ veritate ſubſequente.

Allegoꝛice.

¶ Hoc vobis euāgeliū deſtructionem ydolatrie ſignificare pōt. ꝛ ſuſceptioneꝫ fidei xp̄i in mundo et ſic ſigna fuerūt in ſole: ideſt xp̄o qui eſt ſol iuſtitie annūciato paſtoꝛibus ꝑ angelos ꝛ magis per ſtellā ꝛ miracula per ipm̄ facta vt hoies ad eius fidem conuerterent. Itē ꝛ in luna. i. ſemp virgine Maria de qua dicit Apoc. xij. c. ſignū magnū apparuit in celo mulier amicta ſole et luna ſub pedibus eius ſigna magna fuerunt ꝙ ꝑ aurē concepit ꝛ poſt partū inuiolata permāſit. Itē in ſtellis. i. ſctis apoſtolis ꝛ martyꝛib9. Act. v. c. ꝑ manus autē apoſtoloꝝ fiebant ſigna: ꝛ in terris: ideſt hominibus terrene viuentibus pꝛeſſura gentiū talia credere non valentiū que pꝛemebantur cū martyꝛes ſuperare nequirent quinimo potius ab eis ſuperabātur. Datiano dicente de ſancto Uincentio martyꝛe victi ſumus: pꝛe cōfuſione ſonitus maris. i. ſcientiarum mūdi ꝛ fluctuū eius. i. ſapiētum areſcentibus talibus hominibus. i. nullum humiduꝫ radicale in quo fides ipſa fundari poſſet habētibus ſeu quaſi deficientibus pꝛetimoꝛe cultus ydolatrie quo erāt imbuti deperdendi ꝛ expectatione tali. ꝙ tamen poſtea ſuperuenit vniuerſo oꝛbi: quoniam in omnē terraꝫ exiuit ſonus eoꝝ: nam virtutes celoꝛum. i. ſanctoꝛum que erant a deo mouebantur: ideſt manifeſtabant ꝛ apparebant in ipſis ſanctis que apparitio videbatur quidam motus his autem fieri incipientibus. i. fidē catholicam annunciare incipientibus: reſpicite et leuate capita veſtra: ideſt mentes veſtras ad deum habete propter imminentia toꝛmēta que inferent: ne ipſam fidem an

nancietis habētes totam fiduciam veſtrā in domino ſicut beatus Stephanus qui intuens in celum vidit gloriā dei: qm̄ appropinquat redēptio veſtra: qꝛ ſtatim onere carnis depoſito ꝑ martyrium: collegio angelorū adiungemini: videte ficulneā ⁊c. ideſt in paſſionibus illatis ne timueritis: quia per hmōi afflictiones vberiores fructus ꝓducetis ſicut ficulnea vitis: ⁊ aliq̄ alie arbores quedā. dū rami aliq̄ putant vberiores fructus ꝓducūt: ⁊ ex eoꝝ pullulatiōe cognoſcit eſtas delectabilis: ita ⁊ dū mēbra veſtra preſcidētur ⁊ corpora trucidabunt plures ad fidē couertent vt patuit in pluribus martyribus dū paterētur: ⁊ tūc cognoſcet vera eſtas que eſt fides catholica: ⁊ veſtris corporibus deficientibus regnū dei propinquius efficietur. Amen. ideſt veredico vobis generatio hec. i. apoſtolorum. et eorum doctrinam ſequentium non preteribit: id eſt non deficiet donec omnia fiant: id eſt compleantur: ſcʒ vſq̄ quo omnis mundus catholicā fidem acceperit celum. i. imperium: ⁊ terra. i. eidē imperio ſubiecti trāſibunt. ſ. de ydolatria ad fidem ſicut Conſtantinus tempore ſancti Silueſtri cum ſibi adherentibus. V̾ba aūt mea. i. fides que in verbis meis fundatur non tranſibit: donec mundus finiatur: qꝛ poſt mundi finem non erit fides: ſed clara viſio.

☞ Tropologice.

¶ Fideles inſtruuntur vt bn̄ operētur: qm̄ premia virtutibus debētur: nec exemplo peccantium a via veritatis deuient. qm̄ erunt ſigna in ſole. i. diabolo qui tranſfigurat ſe in angelum lucis. ⁊ in luna. i. eccleſia puerſorum. et ſtellis. i. hominibus ꝑuerſa dogmata predicantib⁹ ⁊ vitia ſuadētibus: qm̄ in extremo iudicio clare demonſtrabitur ꝙ fuerūt tenebre ⁊ non luminaria ⁊ in terris. i. hominibus terrene viuentibus p̄ſſura: quoniam prementur a peccatis ꝓpriis qꝛ faciēs peccatū ſeruus eſt peccati pre cōfuſione ſonit⁹ maris. i. honorū mundi quo ſonant in auribus hominū: et fluctuū. i. diuitiarū q̄ fluctuāt: ⁊ hec inducunt ad pctm̄ areſcentibus talib⁹. i. nihil viriditatis ex charitate habētib⁹ p̄ timore vitaʒ honores ⁊ diuitias admittendi: et expectatione qm̄ velint nolint expectabūt ea ꝑdere: qm̄ ſic ſuperueniet vniuerſo orbi: in p̄miſſis ſpē ponentibus nam virtutes celorū. i. angeli ad cuſtodiam taliūʒ deputati mouebunt dolētes de eoꝝ perditione. his autem fieri incipientibus. i. dū talia icipietis videre vos iuſti reſpicite ne cecitate ducti in foueā cadatis: ⁊ leuate capita veſtra. i. erigite mentem veſtram ad deum eā a terrenis eleuātes: qꝛ ſic agendo appropinquat redemptio vr̄a. Uidete ficulneā. i. exēpluʒ capite in arboribus: qꝛ ex bonis fructuū ꝓducentibus ⁊ nō ex malis ⁊ aridis cognoſcit eſtas. Ita ⁊ vos cum videritis. i. recte iudicaueritis hec fieri ꝑ malos: ⁊ ab eis vos aduerteritis ſcitote qm̄ ꝓpe eſt regnum dei: celum. i. honores: ⁊ terra. i. diuitie terrene tranſibūt: V̾ba autem mea. i. opa bona: que propter verba mea opati eſtis nō trāſibunt ſine p̄mio: qm̄ vt dicit Apo. xiiij. c. opera illoꝝ ſequuntur illos.

☞ Anagogice.

¶ Glia excellēs beatorum et pena acerbiſſima dānatoꝝ ex ſcti euangelij v̾bis demonſtrat qm̄ poſt reſurrectionem erunt ſigna magne glorie in ſole. i. xp̄o: qꝛ ipſe illumi-

nabit ſupnam hierl̃m ſeptempl̃r q̄
illuminet mundū nūc ſol naturalis
⁊ in luna.i. ſup virgine Maria: que
illuminata ab ipo xp̄o ſuper omnes
choros angeloꝝ glorioſa ſedebit: ⁊
in ſtellis.i.angelis ⁊ beatis oībus q̄
tanto lumine fruentur et verſa vice
in terris.i.i inferno qui eſt in cētro
terre: preſſura.i.ineſtimabilis pena
premens gentium damnatarū ꝫ pre
confuſione: qm̄ nullus ibi ordo erit:
ſed omnia confuſa: ſonitus maris.
ſ. diaboli terribiliter ſibilātis: ⁊ flu-
ctuū eius.i.ſequaciū eius alioꝝ de-
monū areſcentibus hoīb9 dānatis
in igne pre timore: qui videntes tur
babuntur timore horribili ⁊ expe-
ctatiōe ꝑpetua taliū tormētoꝝ que
ſuperuenient vniuerſo orbi dānato
rum. nā ꝟtutes celoꝝ mouebunt̃ ſtu
pētes de ineffabili glīa btōꝝ: ⁊ itol
lerabili pena dānatorum: his autē
fieri incipientibus dū iudicabūtur
oēs: reſpicite vos electi deum ipſuꝫ
in quo eſt vera beatitudo veſtra: et
leuate capita veſtra oēm iocundi-
tatem accipientes: imo preſens eſt
redemptio veſtra a tanta miſeria
penarum videte ficulneā.ſ. ſemper
ꝟginē mariam ⁊ omnes arbores.i.
ſctōs qui iā ꝓducūt fructū.i.fruunt̃
fructu ſuoꝝ operum glorioſo ſcien
tes eſtatē iocundiſſimam regnū.ſ.
dei aduenuiſſe: amen dico vobis q̄
hec generatio beatoꝝ ⁊ damnato-
rum quātuꝫ ad premia ⁊ penas nō
ꝑteribit donec oīa fiant.i. ſine fine
gaudebūt iuſti ⁊ impij penas luēt.
Celum ⁊ terra tranſibunt ceſſante
eoꝝ motu qui in corporibus vr̄is
cauſabat corruptionem: ꝟba autē
mea: ideſt laudes veſtre que ſunt
verba mea cū ego ſim caput veſtrū
non tranſibunt.i. nunq̄ ceſſabunt
cum ſctīs ſpiritibus vna voce cla-
mare dicentes. Sanctus: ſanctus
ſanctus altiſſimum ſine fine laudā
do: qui eſt benedictus in ſecula ſe-
culorum amen.

Dominica.j. aduentus ſecū dum ordinem predicatoꝝ.

Cū appropinquaſſet Jeſus hie-
roſolimis: ⁊ veniſſet betphage.
Matth.xxj. Marci.xj. Luce.xix. et
Joannis.xij.

Hiſtoria huius Euangelij fa-
cta fuit anno xp̄i xxxiij. dn̄ica que
fuit die.xx. Martij.

☞ Hiſtorice.

¶ Prope Hieruſalem cum factus
eſſet Jeſus ex betphage montis oli
uarum: duobus diſcipulis vt in ca
ſtellum qd̄ ꝯ eos aſtabat pergerent
imperauit: atque a fine alligate pul
lum vna cum matre ſoluta ad ſe de-
ducerent: rogantibuſq; fortaſſis ali
quibus cur id agerent: r̄ſiderēt dn̄ꝫ
his indigere: quos ſtatim dimitten
di ſibi cura eſſet. Jllo enim ſic aſi-
no in ſedendo venire debere olim
vaſis eulogiū precinebat regis ſui
manſuetudineꝫ edocēs. iuſſa ꝟo di
ſcipuli ꝑficiētes aīalia indumentis
eoꝝ operta: vt deſuper ſederet ad
duxerunt. Jpſo igitur ſic hieroſoli-
mā verſus incedēte a turbis pluri-
mis via veſtibus ramiſq; arborum
ſtrata eſt. ac a ꝑuntib9 ſequētibuſ-
ue ꝓclamatū. oſſanna bn̄dicto da-
uid nato qui in nomine adueniret
domini.

REſpōdēdū nūc eſt
dubijs. Du. igit̃ vn̄ I
tūc veniebat ieſus?
R. Magr̃ Hiſto.
Scho. qd̄ dicit̃ Jo.
xij. c. veniebat ex
bethania q̄ in loco
die ꝑcedenti: ſcꝫ ſabbato cenauerat
in domo Symonis leproſi Mar-
tha miniſtrante et Lazaro quem

a mortuis ſuſcitauerat diſcūbēte: ⁊
ibi Magdalena effudit vnguētum
pretioſum.

2 ¶ Dub. qd eſt betphage. Rñ. Ni-
colaus de lyra: qꝺ eſt vna villa que
erat ſacerdotū. q lꝫ nil ꝓpriū in poſ
ſeſſiōibus haberēt habebāt tñ do-
mos ad habitandū vt dicit Remi.
ſup Mat. ⁊ ad beſtias nutriādū qñ
nō vacabāt ſeruitio diuino: ⁊ diſta
bat a hierlm ꝑ vnū miliare: ⁊ erat
in mōte oliueti vꝫ in latere vt dicit
Magi. hiſto. Scho.

3 ¶ Du. q fuerunt duo diſcipuli miſ-
ſi. Rñ. Magiſter hiſto. ſcho. quod
creduntur fuiſſe Petrus ⁊ philip-
pus ad ſignificandū ꝙ ipſi primuꝫ
adduxerunt gentes ad Jeſum Pe-
trus corneliū ⁊ eius domum: ⁊ Phi
lippus ſamarium.

4 ¶ Dub. cur dicit hieruſalem eſſe ca
ſtellum cū eſſet ciuitas. Reſpond.
ſanctus Uincen. poſt lyrā ꝙ hieru-
ſalem erat clauſa triplici muro cum
ꝓpunaculis ⁊ fortalitijs ad modū
caſtri: ideo dicebatur caſtelluꝫ ⁊ eſt
hic vitiū vnū grāmatice qꝺ dicitur
Tapinoſis: vt ſi Mare appelletur
gurges: ⁊ ꝑ figurā hyperbole excu-
ſatur hoc vitium.

5 ¶ Dubi. cum alij ꝓphete vocaue-
rint hieruſalē ciuitatē: cur dn̄s vo-
cat eā caſtellum. Rñ. qꝺ merito ſic
eā potuit vocare: quia debebat ꝑua
ri dignitate ciuitatis propter occi-
ſionem ſummi ſacerdotis. Jeſu xp̄i
epiſcopi ipſius ciuitatis: quemad-
dum ſeruatur ſi que ciuitas interfi
ciat epiſcopum priuatur dignitate
epiſcopali: ⁊ lꝫ hieruſalē adhuc nō
eum morti tradidiſſet: tñ qꝛ de ꝓxi-
mo hoc factura erat: iō quaſi iā fa-
ctum eſſet: qꝺ aīo cōceperant vocat
eam caſtellum.

6 ¶ Dubitaꝛ. cur dicit ꝙ eſt contra
vos. Reſpondeo ꝯtra vos: id eſt ex
oppoſito vobis: qꝛ hieruſalē erat ex
oppoſito mōtis oliueti: in quo tūc
erat dominus cū diſcipulis

¶ Dubitaꝛ. cur alias cum veniret 7
hieruſalē nunꝙ̄ venit in aſina ⁊ pul
lo. Rñ. Beda in homel. qꝺ hoc iō
fecit: vt ꝑ hoc clareſcēret ꝙ nō inui
tus ſꝫ ſpōte patereꝛ. ⁊ in aſino veni
re et a turbis rex appellari ⁊ lauda
ri voluit. vt qſq; cognoſceret ipſum
eſſe xp̄m quā illo venturū tali mō ꝓ-
phetia olim pmiſſa ſignauerat.

¶ Dubitaꝛ cur in ſic vili iumento 8
venire voluit. Reſpondet Jacobus
de voragine. quod ſicut in natiuita
te habuit pauperem matrem: in vi
ta puperem ſocietatem: in thala-
mo pauperem lectum et ſtrictum
id eſt crucem: poſt mortem paupe-
rem ſepulturam: qꝛ in alieno ſepul-
chro poſitus fuit: ita et nunc voluit
habere pauperē equitaturā: vꝫ aſi
nam ⁊ pullum.

¶ Dubita. cur alligabatur aſina: et 9
an ſimiliter pullus ligaretur ⁊ in
quo loco ⁊ cuius erat? Reſpondet
Magiſter hiſto. Scho. quod hec
animalia erant cōmunia pauperi-
bus qui ꝓpria iumenta nō habebāt
⁊ pullus etiā vt dicunt Marcus et
Lucas erat ligat⁹ ⁊ hoc in biuio an
domum cuiuſdā: vt refert Marcus
ei alligabantur ne diſperderen-
tur ⁊ qui eis vti voluiſſet cito inue-
niſſet eos.

¶ Dubitaꝛ an aliquis diſcipulis 10
ſoluētibus aliqd dixerit. Rñ. Mar
cus ⁊ Lucas ꝙ ſic ⁊ Marcus qui-
dem dicit ꝙ dn̄i id eſt qui illa die
pro ſuo vſu volebant. ſeu domini
qui eos pauperibus concede-
bant ad hoc deputati. de hoc in-
terrogarunt cur ſoluebant eos.
Lucas vero dicit quod fuerūt qui-
dam de aſtantib⁹. ⁊ diſcipuli reſpō
derunt prout in mandatis habue-

rant a dño:⁊ ſic dimiſerūt eos
11 ¶ Dub. ad quē referūtur illa verba
ↄfeſtim dimittet eos. R. ꝙ poſſunt
referri ad illū cui loq̄bant diſcipli
q̄ auditis verbis ex pte xp̄i ↄfeſtim
dimiſit:vl' pñt referri ad xp̄m q̄ pa-
cta via i hierl'm ↄfeſti dimiſit eos.
12 ¶ Dubit. quis fuit ꝓpheta de quo
hic fit mētio. Rñ. ꝙ fuit zacharias
cap. ix. ſue ꝓphetie cuius verba ad
literam ſunt iſta. Exulta ſatis filia
ſyō:iubila filia hierl'm ecce rex tu⁹
venit tibi iuſtus ⁊ ſaluator ipſe pau
per ⁊ aſcendēs ſup aſinā ⁊ ſup pul-
lum filium aſine.
13 ¶ Dub. que eſt filia ſyon. cum ſyon
eſſet turris ⁊ res inanimata. Reſp.
ꝙ in ſimilibus loquutionibus ſunt
plures figure:vӡ methaphora. qñ
nomen vnius rei ponitur pro nomi
ne alterius:vt hic hieruſalem ap-
pellatur filia ſyon:quia ſicut filia
protegitur a matre. ita hieruſalem
a fortalitio ſyon. Item figura pro-
ſopopeia cum quis loquitur rei in-
animate. cum dicitur: dicite filie
ſyon. Item figura methonomia
qñ continens ponitur pro conten-
to. qꝛ hic appellatur hieruſalem fi-
lia ſyon cui ciuitati non debebat
dici ecce rex tuus ſӡ hominib⁹ exi-
ſtentibus in ea.
14 ¶ Dubi. quis fuit iſte rex. Reſpon-
det Lyra. quod chriſtus: qꝛ etiam
doctores hebrei exponunt hāc li-
teram de chriſto.
15 ¶ Dubit. quia dicit venit tibi id eſt
ad vtilitatem tuam. vt exponūt do-
ctores. nunquid venit pro aliis ſcӡ
pro iudeis. Rñ qꝺ principaliter ve
nit ꝓpter populum iſrael ⁊ poſt ꝓ
oībus aliis gentibus. nam dixit nō
ſum miſſus. ſ. principaliter niſi ad
oues que perierunt domus iſrael.
Matthei. xv.
16 ¶ Dubit. quia non videtur veniſſe
ad vtilitatē hieruſalē:qꝛ ꝓpter eius
mortē fuit deſtructa. R. ꝙ venit ad
eius vtilitatē:qꝛ ad vtilitatē eorum
qui crediderunt ex iudeis.
¶ Dubi. quomodo potuerit ſimul 17
ſedere ſup pullum ⁊ aſinā. Rñ. qꝺ
Mar. Lucas magiſter Hiſtoria.
Scho. ⁊ Lyra dicunt ipſum prio ſe-
diſſe ſuper pullo q̄ nonduӡ erat do
mitus nec applicatus humanis vſi
bus ⁊ potuit fieri:vt poſt ſederit ſu-
per aſinā relicto pullo qui erat la-
cteus. ⁊ ſic nō ſimul ſed ſucceſſiue
ſedit ſuper vtrumqӡ.
¶ Dub. quare aſina dicit' ſubiugali 18
Rñ. magiſter Hiſto. Scho. ꝙ q̄daӡ
putāt eā ſubiugalē dictā:qꝛ omniū
dño expoſita erat:ſӡ ſubiugalis eſt
grecū nomen:qꝛ aſina latine grece
ſubiugalis dicit':⁊ vtrūqӡ nomē ob
eandem cauſam inſtitutuӡ eſt. Hoc
enim iumentum primū inſedit ho-
mo/⁊ a ſedendo aſinū dixit. Unde
aſinus quaſi aſidus. ⁊ grecus dixit
ſubiugalem.
¶ Dubitatur cur impoſuerūt ſup 19
eos veſtimenta ſua. Reſpon. vt de-
centius xp̄s ſuper eos ſederet.
¶ Dubi. qꝛ dicit in ſingulari pluri- 20
ma autem turba ⁊ in plurali ſtraue
runt. Reſpon. ꝙ hic eſt figura an-
thitoſis. quando numerus plura-
lis ponitur pro ſingulari:⁊ etiam
nomina ſignificantia multitudineӡ
vt turba ⁊ populus poſſunt cōiūgi
cū vtroqӡ numero.
¶ Dubit. cur ſternebant ramos in 21
via:q̄ videbant' īpedire trāſitū. Rñ
qꝺ Lyra. viriditas ramorū erat ſi-
gnuӡ magne letitie:nec erant rami
magni ſed frondes. vt Marcus di
cit:quare nō impediebant ſӡ poti⁹
iocūditatē preſtabant.
¶ Dub. vnde erat illa turba que ra 22
mos ſternebat. Reſpond. magiſter
Hiſto. Scho. qꝺ multi veniebant

cum Jeſu ex bethania q̄ ſequebant
propter miracula: ⁊ multi venerūt
ex hierl'm: ſcʒ plebecula: ⁊ pueri hie
roſolimorū: ⁊ turba multa que ve-
nerat ad diem feſtū: ⁊ vt Joannes
dicit portantes ramos oliuarū ve-
nerunt obuiam ei.
23 ¶ Dubita. quid ſignificat oſanna
R̄n. Remigius ſup Matthe. Ma.
hiſto. ſcho. ⁊ Lyra. qd eſt nomē he-
breū cōpoſitū ex duobus vocabu
lis: ſcʒ integro et corrupto: vez ex
oſſi. hebreo qꝫ latine eſt ſalua: ⁊ an-
na. q̄ eſt aduerbiū optādi apud he
breos. ⁊ latine dicit vtinam vel ob-
ſecro: ⁊ ita deberet dici oſanna: et
remoto ſ per corruptionem dicitur
oſanna: id eſt vtinam vel obſecro
ſalua filio dauid id eſt xp̄o qui erat
ex ꝓgenie dauid
24 ¶ Dub. quā laudem attribuebant
xp̄o. R̄n. qꝫ ſm Matth. laudantes
dixerunt. Benedictus qui venit in
noīe domini. ſm Marcū. benedictū
regnū patris noſtri Dauid ſm Lu
cam pax in celo ⁊ gloria in excelſis
ſm Joā. bn̄dictus rex iſrael qui ve
nit in nomine domini.

☞ Allegorice.

¶ Hec hiſtoria prefigurata fuit et
prenūtiata Zacha. ix. cap. vt dictum
eſt Dub. 12. Item. j. Reg. xix. quādo
Dauid triūphans cum capite Go-
lie venit hieruſalē: ⁊ a populo lau
datus: vnde verſus. Hoſtem qui
ſtrauit laudatur carmine Dauid
Item. iiij. Reg. v. q̄n Heliſeus re-
diit cum pallio Helye et duplici
ſpiritu ⁊ adoratus fuit a ꝓphetis:
vn̄ verſus. Gloria nate dei tibi ꝯue
nit huic Heliſei. Item Leui. xxvj.
quādo moyſes dixit filiis iſrael: ſu-
metis vobis ſportulas palmarum
frondeſqꝫ arboris pulcherrime et
letamini. Item. iij. Reg. j. q̄n Da-
uid dixit ponite filium meū ſuper
mulam meam ⁊ vngite eū regē. ſic
hodie xp̄s rex fuit ſalutatus vnde
verſus. Carmen hebreorum te lau-
dat dulce ſonorum.

☞ Tropologice.

¶ Voles hieroſolimā venire id eſt
habere pacem cū deo. tranſeat per
bethphage. peccata ſua confitendo
veniat ad montem oliueti ope⁊ mie
implendo. mittat duos diſcipulos
intellectū. ſ. ⁊ voluntatē: vt ſoluant
aſinam ſenſualitatis ⁊ adducāt ad
ieſum ſaluantem. imponat de ſuper
veſtimenta virtutū: ⁊ ſedeat audiē
do predicatores ⁊ ſternat veſtimē-
ta anime vt corpus ſpūi ſeruiat: ce-
dat ramos de arboribus: id eſt ſan-
torū ſcripta diligēter mente reuol-
uat quibus ſtātes ne cadant robo
rantur. Lapſi ne diutius faciāt hor
tant, reſurgentes vt virtutibus exer
ceant inſtruūtur. ⁊ laudes bene ge-
ſtorum deo attribuantur.

☞ Anagogice.

¶ Deſignatur ex hoc euāgelio triū
phus xp̄i q̄n peracto vniuerſali iu
dicio celeſtē hieruſalē aſcendet per
bethphage. i. per confeſſionē fide-
lium. ad montem oliueti eos vngēs
exultationis oleo: duabus comita-
tus naturis angelica ⁊ humana ſe-
dens ſuper tronū glorie precūtibꝰ
angelis ⁊ ſequentibꝰ iuſtis cū ſuis
palmis victricibus: cantantibus ⁊
deū laudentibus qui in eternū eſt
benedictus. amen.

¶ Dominica ſcd̄a aduentꝰ.

¶ Cum audiſſet Joannes in vincu
lis opa xp̄i. Mat. xj. ⁊ Luc. vij. Hi-
ſtoria huiꝰ euāgelij facta fuit anno
xp̄i. xxxj. die. xiij. decembris.

☞ Hiſtorice.

¶ Intellectis domini geſtis Joan
nes vinculis ꝯſtrictꝰ: rogauit duo-

bus ad eū diſcipulis trāſmiſſis an
ipſe q̄ vēturus eēt foret an vero q̄s
aliꝰ expectādus mūdo eēt: qbꝰ dn̄s
imperauit vt q̄ audiſſent ac intuiti
eſſent Joāni referrēt: aſſerēs cecos
depulſis tenebris clare intueri: clau
dos incedere: lepra reſꝑſos ſanari:
ſonos percipere ſurdos defunctos
in vitā redire: egenoſq̄ euangeliuʒ
annunciare: illūq̄ fore felicem qui
ſcandalum nō pateret̃ in eo. qbꝰ ab
ſcedētibꝰ turbas dn̄s de ioanne al-
loquutꝰ eſt q̄d in deſerto proſpe-
ctari acceſſiſſent: ⁊ an ab his harun
do vento iac ata: ſeu vir mollibus
indutꝰ q̄ regū palatia frequētant
niſi fuiſſent. an vero prophetā quē-
piam ꝓſpeciſſent: ſubinferēs ipſos
nedū ꝓphetā ſʒ excellentiorem fuiſ
ſe conſpectos.

1 ALiqua dubia ſoluen-
da ſunt.
¶ Dub. in q̄bus vin-
culis tenebat̃ Joan-
nes. ℟n̄. Marc. vi. c.
ꝙ in vinculis fuit po
ſitus ab herode eo ꝙ eum arguebat
ꝓpter herodiadē quā tulerat phi-
lippo fratri ſuo vxorem.

2 ¶ Dubitat̃. a q̄bus audiuit Joan-
nes opera xp̄i. ℟n̄. magiſter hiſto.
ſcho. poſt Lucā. c. vij. q̄d hec audi-
uit Joannes a ſuis diſcipulis q̄ cō-
tinue veniebant ad eū viſitandum
⁊ idem ſentit glo. in hoc loco.

3 ¶ Dubitatur cur diſcipuli ioannis
opera xp̄i retulerūt ipſi Joanni. ℟.
glo. ꝙ ex quadā emulatione hec re
tulerunt dicentes ꝙ xp̄s faciebat
multa miracula idem dicit Beda
ſuper Matth.

4 ¶ Dubitat̃. cū ioānes baptizaſſet
chriſtum ⁊ dixiſſet. Ecce agnꝰ dei
cur nunc q̄rit an ſit ipſe q̄ vēturus
eſt ℟n̄. Greg. in home. ꝙ Joannes
non interrogabat Jeſum per diſci-
pulos an veniſſet ad ſaluandum
mundum q2 hoc predicauerat ipſe
Joannes ſed querebat an ſicut per
ſe venerat ad mundum ſaluandum
ita per ſe deſcendere velletꝰ ad in-
fernum ad liberandū ſanctos pa-
tres: vt ſicut fuerat precurſor eius
annunciando xp̄i natiuitatem mū-
do: ita etiam ipſe Joannes mouēs
fieret eius precurſor apud ſanctos
patres in iferno: eis annūciādo eiꝰ
aduentum. vnde Hiero. dicit hic
Joannes nō dicit tu es qui veniſti
q2 ſciebat ipſum ad ſaluandū veniſ
ſe: ſed dicit tu es qui vēturus es: ſcʒ
ad infernum. Lyra vero poſt magi-
ſtrum hiſt. ſch. dicit ꝙ Jo. nō dubi
tauit ipm eē redēptorē ꝑ ſe ſanctos
pr̄es cum eſſet pluſq̄ꝫ ꝓpheta hoc
ſciebat: nec hoc queſiuit quaſi dubi
taret: ſʒ ꝓpter ſuos diſcipulos dubi
tantes quaſi eis dubitātibus ⁊ in-
terrogantibus a ioāne an xp̄s eſſet
meſſias r̄ſiderit vadatiſ ad eū ⁊ vos
ipſi eū de hoc interrogate. ⁊ ita etiā
tʒ Chriſoſtomus in hoc loco.

¶ Dubitat̃. cur ioānes miſit diſci 5
pulos ad xp̄m. ℟n̄. Chriſoſtomus
hic quod fecit ex f̄rnali charitate
ſciens ſe in breui moriturum: vt ſui
diſcipuli poſt eius mortē nō rema-
nerent in incredulitate.

¶ Dub. q̄ fuerūt illi diſcipuli miſſi: 6
℟n̄. ꝙ nōia eorum nullibi legi.

¶ Dubitatur. cur duos miſit ⁊ non 7
plures. Reſpond. Chriſoſto. in ho-
me. ⁊ Jacobus de vora. in ſermone
hodierno. ꝙ miſit duos quoſdam
quos nouerat fortaſſis aliis ꝑſuaſibi
liores exiſtentes. vt inſuſpicabilis
interrogatio fieret: ⁊ ex rebus ipſis
diſcerēt diſtantiam inter ipſum et
Jeſum. Miſit autē duos q̄m in ore
duorum teſtium ſtat omne verbuʒ:
nec miſit oēs diſcipulos quia vbi
multitudo ibi confuſio: ⁊ etiam vt

oſtēderet ſe eſſe mēbrū xp̄i qui mittebat diſcipulos binos predicare.

8 ¶ Dub. q̄d audierāt ⁊ viderāt que debebāt renūtiare Joanni. R. Cirillus ſup Matth. q̄ diſcipuli Joānis audierant Joānē pphetas legentē ⁊ ipſum xp̄m viderūt dicta pphetarū adimplentem. Ideo dixit nuntiate Joanni que audiſtis ab eo de prophetis: ⁊ vidiſtis nunc fieri iuxta pphetata ipſa poteſt etiã eſſe vt diſcipuli Joannis cum venerunt ad xp̄m inuenerunt eum predicantē: et poſt predicationem languidos curantem: ⁊ ita dixit eis vt renuntiarent Joanni que audierant ab ipſo predicantem: ⁊ viderant. ſ. miracula ab ipſo facta.

9 ¶ Dubitaſ. cur xp̄s nō rn̄dit clare q̄ eſſet ſaluator mundi. R. Chryſ. in homel. dicēs. Chriſtus aūt noſcens mentē Joānis nō dixit q̄m ego ſu; qr per hoc rurſus obſiſteret hoc audientibus excogitaſſent eū ⁊ ſi non dixiſſent q̄ iudei ad ipſum dixerūt: tu de teipſo teſtimonium perhibes. Ideo a miraculis fecit eos dicere inſuſpicabilem doctrinam faciens ⁊ manifeſtiorẽ. teſtimonium enim quod eſt a rebus credibilius eſt teſtimonio q̄ eſt a verbis.

10 ¶ Dubi. q̄ō potuerunt cognoſcere p iſta miracula q̄ xp̄s eſſet ſaluator mundi. R̄n̄d. Jacobus de voragi. ſermone pmo huius dn̄ice: q̄ iſta miracula clare demonſtrant xp̄m fuiſſe verum ſaluatorẽ mūdi. Primo q̄dem ratiōe pphetie. Eſa. xxxv. ca. dicentis. Deus ipſe veniet ⁊ ſaluabit nos tunc aperientur oculi cecorum: ⁊ aures ſurdorum patebunt tunc ſaliet ſicut ceruus claudꝰ: ⁊ aperta erit lingua mutorum. Secundo ratione multitudinis ⁊ abūdantie: q̄uis enim ante xp̄m multa miracula facta fuerint chriſtus tamen in maiori abundantia ipſa fecit. Jo. xv. Si opera non feciſſem in eis. ſ. in abūdātia que nullus alius fecit ⁊c. Tertio ratione ſingularis potentie: qr chriſtus imperio miracula faciebat. Unde Ambroſius ſi Thobias lumē recepit hoc fuit angeli non hominis medicina. ſi Helias mortuū ſuſcitauit ipſe rogauit. ſi Heliſeus leproſum mundauit valuit figura myſterij non auctoritas precepti.

¶ Dubit. quō ſurdi audiunt ⁊ ceci 11 vident. R. q̄ illi q̄ fuerant ceci ⁊ ſurdi ſanati vident ⁊ audiunt.

¶ Dub. q̄ō pauperes euangelizan 12 tur. R̄ſ. Lyra. i. denuntiantur habere regnum celorũ. ⁊ Jaco. de vora. ſermone pmo huius dn̄ice: euangelizātur. i. p euāgeliū illuminanſ ⁊ cōuertantur: adeo vt dicit hic Hierony. q̄ inter diuites et egenos in predicatione nulla diſtantia ſit.

¶ Dub. multi ante chriſtum ⁊ poſt non fuerunt ſcādalizati in xp̄o: q̄ tn̄ 13 non ſunt beati. R̄n̄det Jacobus de voragi. q̄ xp̄s dixit predicta verba vt tāgeret diſcipulos Joannis qui erāt inuidi ⁊ increduli. vnde ſemel vt dr̄ Matt. ix. c. ſe adiunxerunt cu; phariſeis dicētes quare nos ⁊ phariſei ieiunamus frequenter diſcipuli autem tui non ieiunant: ⁊ ſcandalizabantur in eo. tum qr Joannes fuerat auſtere vite. chriſtus autem late comedēdo ⁊ bibēdo ex his qua ſibi apponebantur. tn̄ etiam qr credebant ipſum eſſe purū hoīem vidētes eū paſſibilē. ⁊ iō eos tangendo in gn̄ali dicebat licet faciam multa miracula quo ad cecos claudos ⁊c. Et ex hoc poſſit cognoſci diuinitas mea: tamen quia ſum paſſibilis ⁊ vite communis beatus eſt. i. vos mihi adherentes: ⁊ alij credentes per iſta miracula bt̄i eritis: ſinō

fueritis ſcādalizati in me cum pa-
tiar. ⁊ ita iſta verba non dicunt ab
ſolute: ſ; hn̄t relationem ad ſupra
ſcripta dicta xp̄i ⁊ miracula: et ita
l; multi ſunt dānati xp̄m ignoran-
tes ad tales non dirigebant verba
xp̄i ſ; ſolū ad eos q̄ eū nouerant et
in ip̄m crediderunt qui eſſent beati
ſi non ſcandalizarentur in eo.
14 ¶ Du. q̄d eſt ſcādalizari. R. ꝙ ſcan
dalū iuxta gl. ſup illō Matthe. xviij.
c. ve mūdo a ſcādalis ē dictū vel fa
ctū minꝰ rectū p̄bēs alijs occaſionē
ruine: ⁊ ita i xp̄o nō poterat eſſe ſcā
dalū aliqd vel aliq̄d quod haberet
alijs dare materiam ſcandali.
15 ¶ Dubita. cur xp̄s noluit laudare
Joannem. p̄ñtibus ſuis diſcipulis.
Reſpond. Grecus ⁊ Chriſoſtomus
ſup Math. hoc fecit: vt non videre
tur homini adulari.
16 ¶ Dubitaṫ: vt q̄d voluit eum lau-
dare corā turbis. Reſpon. Cirillus
⁊ Chriſo. ſup Matth. qd dn̄s hoc fe
cit tanꝙ cognoſcens ſecreta hoim
cognouit enim aliquos dicturos ſi
vſq; hodie ignorat Joannes ieſum
q̄liter eū nobis oſtendebat dicens.
Ecce agnus dei: vt igiṫ ſanaret hāc
paſſionē q̄ eis acciderat: dānum ꝙ
ex ſcādalo p̄cedebat excluſit laudā
do ioan. firmitatem ⁊ ſtabilitatem.
17 ¶ Dubi. de q̄ deſerto hic loquitur
rn̄. qd vt hr̄ Math. iij. cap. x. loqui-
tur de deſerto iudee. Nam ibi dici-
tur in diebus illis venit ioannes
baptiſta predicās in deſerto iudee:
quod erat tranſiordanem.
18 ¶ Dubi. q̄uo viderūt Joannem in
deſerto, cū eſſet in carcere Reſpon.
hic gl. dicēs. nō aūt tunc exierāt in
deſertū ad hoc vt viderēt Joannē;
nec eñ erat tūc in deſerto ſ; in car-
cere: ſed preteritum refert: quia fre
quenter exierat populus in deſer-
tum videre ioannem cum adhuc
eſſet in deſerto.
¶ Dubi. cur potiꝰ ipſum dixit non 19
fuiſſe harundinē ꝙ aliā; arborem.
Reſpō. Jacobꝰ de voragine in ſer-
mone ꝙ xp̄s volēs oſtēdere firmi-
tate; ⁊ immobilitatem ioannis di-
xit ipſum nō eſſe harundinem: qm̄
harundo h; radices in arena et ti-
inet vtēdū pluuiā ⁊ fluminē. ⁊ q̄r ioan
nes non potuit flecti vento q̄ſi pha
riſei volebāt eū habere pro chriſto.
rn̄dēs non ſum ego xp̄s: nec potuit
cōmoueri pluuia q̄ſi poſitus fuit in
carcerem propter herodiadem: nec
potuit per flumen a ſoliditate in-
ſitie eradicari quando fuit decapi-
tatus: ideo veraciter nō fuit harun
do: q̄ predicta tria timet: que nulla
alia arbor oīa in ſe complectitur. 20
¶ Dubitaṫ. q̄d intelligiṫ per molli-
bus veſtitū. rn̄. Gregoriꝰ in homel.
ꝙ molles veſtes dicuntur veſtes p̄-
tioſe quibus nō induebaṫ ioannes
ſ; veſtibus factis de pilis camelorū. 21
¶ Du. an ſit peccatū vti p̄tioſis ve-
ſtibꝰ. R. ſ. Tho. ij. ij. q. clxix. ar. j. qd
pōt eſſe peccatū. ex iordinato affec
tu p ſupabūdātiā ⁊ p defectū ⁊ quā
tū ad ſupabundantiam contingit
inordinatio affectꝰ tripliciter. vno
modo per hoc quod aliquis ex ſu-
perfluo cultu veſtitum hominū glo
riā querit: prout ſc; veſtes et alia
hmōi pertinent ad quēdam orna-
tū. Alio modo ſm ꝙ homo per ſu-
perfluum cultum veſtiu; querit de-
litias ſm quod veſtis ordinatur ad
corporis fomentum. Tertio modo
ſm ꝙ nimiam ſolicitudinem appo
nit ad exteriorem veſtium cultum.
etiam ſi non ſit aliqua inordinatio
ex parte finis. Ex parte autem defe
ctus ſimiliter pōt eſſe duplex inor-
dinatio per affectum. Uno modo
ex negligentia hominis qui non
adhibet ſtudium vel laborem cum

ad hoc ꝙ exteriori cultu vtatur ſm
qḋ oportet Unde phiſoſo. dicit in
vij. Et hic ꝙ ad mollitiē pertinet ꝙ
aliqs trahat veſtimētū per terrā: vt
nō laboret eleuādo ipm Alio modo
ex eo ꝙ ipſm defectū exterioris cult9
ad gloriā ordinat. vñ dicit Auguſt.
in lib. de ſermone dñi in monte. nō
in ſolo rerum corporearum nitore
atq pompa: ſed etiā in ipſis ſordi-
bus ⁊ lutoſis eſſe poſſe iactantiā et
eo periculoſiorem quo ſub nomine
ſeruitutis dei decipit: ⁊ phi. in. iiij.
Et hi. dicit ꝙ ſemper abundantia
⁊ inordinatus defectus ad iactan-
tiam pertinet.

22 ¶ Dubi. qr videtur ꝙ prelati eccle-
ſie qui vtunt̄ pretioſis veſtibus pec
cent. Rñ. ſ. Tho. ij. ij. q. clxix. art. j. ad
ij. ꝙ illi qui in dignitatibus conſti-
tuuntur: vel etiam miniſtri altaris
pretioſioribus veſtibus ꝙ̄ ceteri in-
duuntur: non propter ſui gloriā ſed
ad ſignificandam excellentiam ſui
miniſterij vel cultus diuini ⁊ ideo in
eis non eſt vitioſum.

23 ¶ Dubi. qr videtur ꝙ aliqui religio
ſi mendicātes qui vtuntur vilibus
veſtibus peccent. Rñd. ſ. Tho. loco
predicto: qḋ non ſemper qui vtitur
vilioribus veſtibus ꝙ̄ ceteri peccat.
ſi enim hoc facit propter iactātiam
vel ſuperbiā: vt ſe ceteris preferat
vitium ſuperſtitionis eſt: ſi aūt facit
propter macerationem carnis. vel
humilitatem ſpiritus ad virtutem
temperantie pertinet. Precipue au
tem cōpetit vilibus veſtimentis vti
his qui alios ⁊ verbo ⁊ exemplo ad
penitentiā portantur: ſicut fecerunt
prophete. vnde quedam glo. Mat.
iij. c. dicit. Qui penitentiam predi-
cat habitum penitentie pretendit.

24 ¶ Dubi. an ornatus mulierū ſemp
ſit cum pctō mortali. Rñ. ſ. Tho. lo-
co predicto. art. ij. ꝙ circa ornamēta
mulierum ſunt eadē attendēda que
dubio. 21. dicta ſunt circa exteriorē
cultū: ⁊ inſuper quoddā aliud ſpā-
le: ꝙ. ſ. muliebris cultus viros ad la
ſciuiā puocat ſm illud Prouerb.
vij. Ecce mulier occurrit illi orna-
tu meretricio preparata ad decipiē
dum: animas: pōt tñ mulier licite
operā dare ad hoc ꝙ viro ſuo pla
ceat ne per eius cōtemptū in adulte
rium labat̄: ⁊ hoc pōt facere abſq
pctō. Ille autē mulieres que viros
non habēt nec volūt habere ⁊ ſunt
in ſtatu non habendi: non poſſunt
abſq peccato appetere placere vi-
rorum aſpectibus ad concupiſcen
dum: qr hoc eſt dare eis incētiuum
peccandi: ⁊ ſi quidē hac intentiōe ſe
ornent vt alios puocent ad concu-
piſcentiā mortaliter peccāt. Si autē
ex quadā leuitate vel etiā ex quadā
vanitate propter iactantiam quan-
dam nō ſemper eſt peccatum mor-
tale: ſed qñq veniale ⁊ eadem ratio
ꝙ̄tum ad hoc eſt de virilis.

¶ Dubi. an mulieres ſine pctō nu- 25
datis capillis poſſint incedere. rñ.
ſ. Tho. loco predicto ꝙ non vt vult
Augu. in epiſtola ad poſſidium di-
cens. ꝙ capillos nudare feminas
quas etiā caput velare apl's iubet:
nec maritatam decet: in quo tñ caſu
poſſent aliqua a pctō excuſari: qñ
hoc non fieret ex aliqua vanitate. ſz
propter cōtrariū cōſuetudinē ꝙ̄uis
talis conſuetudo nō ſit laudabilis.

¶ Dubitat. an mulieres poſſint vti 26
figmentis in facie ad ſe colorandū
abſq peccato. Rñd ſ. Tho. vbi. ſ. ꝙ
mulierum fucatio eſt quedā ſpecies
fictionis que non pōt eſſe ſine pctō:
nō ſemper tñ eſt cū peccato mortali
ſed ſolū qñ fit ppter laſciuiā vel in
dei cōtēptū: ⁊ in his caſib9 loquit̄
Cyprian9 in lib. de habitu virginū.
Sciendū tamen ꝙ aliud eſt fingere

pulchritudinē non habitā ⁊ aliud
occultare turpitudinē ex aliqua cā.
prouenientē: puta egritudine vel ali
quo huiuſmodi hoc enim eſt licitū:
q2 ſm Ap̄ſm .j. Corin. xij. c. que puta
mus ignorabiliora membra corpo-
ris eſſe his honorem abundantio-
rem circundamus.

27 ¶ Dubi. an liceat mulieri vti veſte
virili vel ecōtra. R̄. ſ. Tho. vbi. ſ. q
non niſi propter aliquā neceſſitatē
vel cauſa ſe occultādi ab hoſtibus
vel propter defectum alterius veſti
menti vel propter aliud hm̄oi.

28 ¶ Dubi. an alibi q̄ in domibus re-
gum ſint mollibus induti. R̄ſ. Lyr.
q xp̄s non negauit quin alibi inue
niantur ſic induti: ſ3 vt plurimū in
domibus regū ⁊ ducum morantur.

29 ¶ Dubi. q2 dn̄s hic dicit Joannem
eſſe prophetā. ⁊ tm̄ ipſe Joannes ne-
gat ſe eſſe prophetam. Joā. j. c. R̄ſ.
Jacob9 de voragi. poſt Aug. ⁊ Ori-
genem q propheta dicitur triplici-
ter. Uno modo in generali: ⁊ ſic oīs
prophetans dicitur propheta ſiue
de preſenti reuelādo ſecreta: vel de
preterito vel de futuro. de quolibet
ſolum prophetando: et iſto modo
Joan. negauit ſe eſſe prophetam. ſ.
de aliquo predictorum temporum
ſolum: q2 de preterito prophetauit
q chriſtus ante eum factus erat de
preſenti eum digito demonſtrādo:
⁊ de futuro qn̄ dixit: veniet poſt me
cuius non ſum dignus ſoluere corri
giam calciamēti. Alio modo in ſpe
ciali qs dicit propheta: ⁊ ſic meſſias
venturus dicebatur propheta. Deu
tero. xviij. prophetam ſuſcitabit vo
bis deus de fratribus veſtris: ⁊ iſto
etiam modo negauit ioānes ſe eſſe
prophetam. i. chriſtum Tertio pro-
pheta dicitur in ſingulari ⁊ ſic apud
hebreos heliſeus dicebat prophe-
ta per figuram anthonomaſie: ⁊ ſic
quoq Joannes negauit ſe prophe-
tam: ſcilicet heliſeum.

¶ Dubitat. cur dicatur pluſq̄ pro- 30
pheta Joannes? Reſpō. q2 de prete
rito de preſenti ⁊ de futuro prophe
tauit. alij autem prophete ſolum de
vna differentia illorum temporum:
vt dictum eſt dubio precedenti.

¶ Dubit. quō ioannes dicitur an- 31
gelus: ⁊ vbi ſic dicitur. R̄ſ. q verba
xp̄i habētur Malachie. iij. cap. ⁊ vt
Titus in commentarijs euangelio
rum dicit angelum appellat homi-
nem nō quia natura eſſet angelus.
Homo enim naturaliter erat: ſed
q2 opus angeli exercebat nuntian-
do chriſti aduentum. idem dicunt
Gregorius ⁊ Hieronymus.

¶ Dubi. quō preparauit viam ante 32
chriſtum? R̄ſ. Ambro. ſuper lucā di
cens. viā in q̄ non ſolū naſcendi ſm
carnē hoīe fideiq nuntio: ſ3 etiam
precurſu quodā parauit paſſionis.
gl. vero exponit ſic. p̄parabit viā. i.
peruia reddet tibi corda auditorū
penitentiā predicādo ⁊ baptizādo.

☞ Allegorice.

¶ Joannes in vinculis q̄ ante chri
ſtum demōſtrauerat ſignificat moy
ſaicam legem que chriſtum futurū
promiſerat: que nūc in vinculis al-
ligata non valens per ſe clarus de-
monſtrare duos diſcipulos id eſt
populos iudeorū videlicet atq gen
tilium ad chriſtum. id eſt eius euā-
gelia mittit. vt agnoſcant ipſum fo-
re quem ipſa lex vetus pronūtiaue-
rat futurum: qui populi euangelicā
doctrinam audientes et miracula
chriſti in euangelijs deſcripta euan
gelizantur. i. illuminantur qui erāt
pauperes virtutibus: qm̄ ſine fide
erāt ⁊ ceci et claudi bonis operib9 ⁊
ſurdi ⁊ vita gratie priuati: et ſanan-
tur per fidē que fuit harundo vento

hereticorū ꝛ tyrannorum agitata. ꝑut Apo. 21. c. dr. q loqbat mecum habebat mēſurā harūdineā aureā. i. fidem catholicā. ꝛ mēſus eſt ciuitatem per ſtadia duodecim milia que ſunt articuli fidei. xij. ꝛ ſunt milia qꝛ ꝑfecti ſunt: ꝛ in deſerto huius mundi xp̄s veſtitꝰ eſt mollibꝰ veſtibus. ſ. pietatis ꝛ miſericordie: vt nos in manſionibꝰ regis regum inducat: q̄ vetꝰ lex propheta eſt ꝛ pluſq̄ propheta oēs cōprehēdēs ꝓphetas antiquos ꝛ eſt angelꝰ dei: qꝛ a deo data xp̄m annuntiauit: ꝛ xp̄o per precepta ꝛ cerimonias ipſum repreſentātes viā ꝑparauit cum ipſam ſoluere non venerit ſed adimplere.

☞ Tropologice.

¶ Peccator in vinculis peccati cōſtrictꝰ inſtruitur recurrere ad xp̄m mittendo duos diſcipulos intellectū ſcilicet ꝛ voluntatē: ipſum deprecando vt cecitas: ſurditas: ꝛ ceteri defectꝰ per pctm̄ induti auferant: ꝛ ſic euangelizabit. i. illuminabitur: ꝛ erit pauper relictis pompis mundi ꝛ beatus deo adherēdo: ꝛ iam non erit harundo volubilis ꝛ iactata: neq3 mollibꝰ veſtibus libidinis indutus: ſed erit ꝓpheta ꝛ pluſq̄ propheta dictis prophetarū ꝛ eorū cōſilijs acquieſcendo: ꝛ angelus dei ipm̄ cuſtodiet ne offendat ſ3 ꝑ viā rectam preparatam incedat.

☞ Anagogice.

¶ Contēplari licet infinitam poſtq̄ futuram poſtq̄ a vinculis carnis fuerimꝰ ſoluti: ad quam ingrediemur cum duobus diſcipulis poſt iudicium generale aīa ſcilicet ꝛ corpe in q̄ cecitate depulſa deū oīpotētē cernemꝰ ſicuti eſt: audiētes laudes et melodias angelicas ſurditate abiecta abſterſa omni lepra: ceteriſq3 corporalibus defectibꝰ in qua ꝛ beati erimus relicto huius mundi deſerto: nec vento aliquo iactabimur: ꝛ nequaq̄ mollibus veſtibꝰ: ſed perpetuis induemur: clareq3 intuebimur quecunq3 per prophetas obſcure dicta ſunt gaudebimuſq3 cum angelis dei qui nobis illuc accedendi viam prepararunt.

¶ Dn̄ica. iij. aduentus.

Miſerunt iudei ab hieroſolymis ſacerdotes ꝛ leuitas Joan. j. Luc. iij. ꝛ Marci. j.

Hiſtoria huius euangelij facta fuit anno xp̄i. 31. die xv. Aprilis.

☞ Hiſtorice.

¶ Ad Joānē in bethania trans iordanem predicantem ꝛ baptizantē iſraelite ex hieroſolymorum vrbe ſacerdotes atq3 leuitas ex phariſeis miſerunt: vt ab eo percunctarentur quiſnam foret: cunq3 faſſus fuiſſet nequaq̄ ſe eſſe chriſtum. Rogabāt an Helias foret aut ſaltem propheta aliquis ipſo vero id quoq3 negāte inſtabant vt quis eſſet ediceret. quatenus eis qui eos miſerant facerent ſatis. Reſpondet ſe eſſe clamātis vocem in deſerto: vt altiſſimi vias directas facerent iuxta Eſaye vaticinium cum vero qua poteſtate baptizaret perquirerent nullus ex nominatis ab eis fore. Reſpondet ſe quidem in aqua baptizare ſed in medio eorum ſtetiſſe ipſis ignorantibus qui poſt ipſum affuturus eſſet ꝛ ſi factus ante ipſum fuiſſet cuius calciamentorum ſoluere ligamina indignus exiſteret.

TOllere dubia perſolutiones reſtat. Dubitat: I igitur dr miſerūt iudei cum omnes hieroſolimite iudei forent. Re-

ſpõ.qđ Lyra dicit ꝙ qui mittebant
erãt ex tribu Juda. Jõ dĩ miſerũt iu
dei.verũ dici põt ꝙ hierl'in nõ ſolũ
iudeii habitabãt:ſȝ ẽt gẽtiles:vt Pi
lat⁹ cũ ſua familia:iõ dĩ iudei ne qs
crederet Pilatum eos miſiſſe.
2 ¶ Dubi.cur iudei ad Joã.miſerũt.
Rñ. Aug.ſup Joã.ꝙ hoc fecerũt:qꝛ
mouebantur excellentia auctorita-
tis:qꝛ auſus eſt babtizare.
3 ¶ Dub.cur potius exiſtimabãt Jo.
eſſe meſſiam ꝙ̃ dñȝ Jeſuȝ xp̃m. Rñ.
Chriſo.in home.ꝙ trib⁹ de cauſis.
Primo propter genus illuſtre qm̃
ſciebant. Joã.eſſe filium ſummi ſa-
cerdotis ⁊ Jeſum putabant filium
fabri ⁊ paupercule mulieris. Secun
do propter habitus aſperitateȝ qꝛ
Joannes erat indutus de pilis ca-
melorum.i.veſtibus ex pilis came-
lorũ cõtextis. Jeſus aũt ferebat ve-
ſtes cões. Tertio propter vict⁹ par-
citatem:qꝛ Joannes habuit duriſſi
mũ victum. xp̃s aũt comedebat et
bibebat de his que apponebanť:et
poteſt addi. Quarta rõ:qꝛ Joannes
ſtabat in deſerto ſolitarius fugiens
cõſortia hoim.chriſtus aũt ꝯuerſa-
batur cũ publicanis ⁊ peccatorib⁹:
4 ¶ Dubitať.cur.potius miſerunt ſa-
cerdotes ⁊ leuitas ꝙ̃ doctores vel
ſcribas. Rñ. Origines ſuper Joan.
Qꝛ Joannes erat de ſtirpe ſacerdo
tali ideo potius mittunt ad eum ſa
cerdotes ⁊ leuitas tanꝙ̃ proximio-
res ꝙ̃ alios nuntios.
5 ¶ Dub.cur potius miſerunt ab hie
roſolimis ꝙ̃ ab aliis ciuitatibus.
Rñ.ꝙ in hieruſalẽ q̃ erat metropo-
lis ⁊ caput regni ſumme vigebat ſtu
diũ legis. ⁊ ibi erat famoſa opinio
ꝙ tp̃s aduentus meſſie erat de pro-
ximo:quia videbant ablatũ regnũ.
Geñ.xlix.c. Nõ auferet ſceptrum de
iuda ⁊c. Et qꝛ videbãt impletas heb
domadas Dañ.ix.ca. Et ex alia par
te cõſiderabant mirabilem natiui-
tatem Joã. ⁊ eius ſanctitatẽ:ideo ab
hieroſolimis miſerunt: vt ſcirent
ab eo ſi erat xp̃s.
¶ Dubita.cur. nũtii nõ interroga- 6
rũt euȝ aperte ſi erat xp̃s: ⁊ cur ipſe
rñdit ſe nõ eſſe xp̃m cũ de hoc non
interrogaretur. Rñ. Origines ſup
Joan.dicens. Joan.aũt vt videtur
dicernebat ex qõne ſacerdotum et
leuitarũ dubitationẽ ne forte chriſt⁹
eſſet baptizans:aptius tñ illud ꝓfi-
teri cauebant ne temerarii putaren
tur.qua propter merito vt eor opi-
nio fallax.de eo primitus aboleret
ac ſubinde veritas propallaretur ꝙ
nõ ſit xp̃s ante oia manifeſtat. Et
vt Chriſo. ⁊ Lyra hic dicunt Joan-
nes ad mentem ⁊ non ad interroga
tionem eis reſpondit.
¶ Dubi. cur bis replicať ⁊ confeſ-
ſus eſt. ⁊ in medio dĩ ⁊ non negauit 7
Rñ. Lyra ſic exponendo:confeſſus
eſt ſcilicet veritatem ⁊ non negauit
vſurpãdo ſibi diuinũ offm̃ quod eſ-
ſet negare ip̃m xp̃ȝ q̃ eſt ip̃a veritas
⁊ confeſſus eſt qꝛ non ſum ego xp̃s.
¶ Dubi.cur q̃rũt an ſit Helias. R. 8
qꝛ malachie vlti.dĩ. Ecce mittã vo-
bis Heliã ꝓphetã anteꝙ̃ veniat di
es dñi magn⁹ ⁊:ideo q̃rebãt ſi erat
Helias q̃ fuerat eis promiſſus.
¶ Dubi.qꝛ Joan.negat ſe eſſe He-
liam. ⁊ dñs Matth.xi. Dicit Joan- 9
nẽ eſſe heliã. Rñ. Gre.vi.homelia ꝙ
Joannes in perſona helias nõ erat
ſed in ſpũ helias erat. Unde Luce.
i. Ange.ad zachariam ait. ⁊ ipſe p̃-
cedet an illũ in ſpiritu ⁊ virtute he-
lie.ergo ꝙ dñs dicit de ſpiritu Joã-
nes negat de perſona.
¶ Dubi.cur querũt an ſit ꝓpheta: 10
Rñ. Lyra ꝙ erat maxima opinio
apud iudeos ꝙ ante chriſtum mit-
tereť vnus magnus propheta ꝓ eo
qđ habetur Deutro.xviii. ꝓphetaȝ
ſuſcitabit

ſuſcitabit dñs deus de fratribꝰ ve-
ſtris ⁊ tñ iſta ꝓphetia intelligit̃ de
xp̃o: vt exponunt doctores: ideo ipſi
interrogauerũt ſi erat ille ꝓpheta.
11 ¶ Dubi. cur ioãnes dicat ſe non eſ-
ſe ꝓphetã cũ dñs dicat Matth. xi.
ꝙ eſt propheta ⁊ pluſq̃ propheta?
Rñ. Lyr. ꝙ Joannes rñdit ꝙ non
erat ille ꝓpheta de quo loq̃t ꝓphe-
tia q̃ inducta eſt in p̃cedenti dubio.
12 ¶ Dubi. cur ioãnes dicit ſe eſſe vo-
cem. ⁊ vbi hoc dicit Eſaias? Rñ. ꝙ
Eſa. xl. c. ſic habet̃. Uox clamantis
in deſerto parate viaȝ dñi directas
facite in ſolitudine ſemitas dei no-
ſtri. Et ioãnes dicit̃ vox metapho-
rice: q2 vt dicit ſctũs Uincentius in
ſermone. Joannes vox dicit̃ ꝓpter
officiuȝ ſuũ: nã vocis officiũ eſt ma
nifeſtare cõceptionẽ mẽtis: q2 vt di
cit Philo. i. Periher. voces ſunt ſi-
gna earũ q̃ ſunt in animo paſſionũ.
Jtaq; ꝓprie loquẽdo magna eſt dif
ferẽtia inter vocẽ ⁊ verbũ: lȝ vulga-
riter p eodẽ ſumant̃: q2 verbum eſt
cõceptio mẽtis anteq̃ per os expri
mat̃: ſed voces ſunt q̃ proferunt̃. vñ
in principio logice Petri hyſpani
dicit̃ vox eſt ſonus ab ore animalis
prolatus: ⁊ ita cũ xp̃s ſit verbũ eter-
nũ abſconditũ in mẽte diuina. Jo. i.
Jn principio erat verbũ apud deũ.
ioãnes tanq̃ vox ipſum manifeſta-
uit dicens. Ecce agnus dei: ⁊ ſic p3
quomodo Joannes eſt vox.
13 ¶ Dubi. q2 videt̃ ꝙ ioãnes melius
dixiſſet habeo vocẽ: q̃ ego ſuȝ vox?
Rñ. ſctũs Uincẽ. in ſermone ꝙ exer
citium boni predicatoris eſt ꝙ non
ſolũ os predicet: ſed oia eius mẽbra
potẽtie/ vita/ mores/ fama/ ⁊ q̃cq̃d
in ipſo eſt: ⁊ ita bonus p̃dicator de-
bet eſſe totus vox. Et ideo ioannes
bene reſpõdit di. Ego vox: quaſi di
ceret q̃cquid in me eſt totũ eſt vox
quia totum predicat.

¶ Dubi. cur vox Joãnis clamãtis 14
dr̃ eſſe in deſerto ⁊ ꝙ eſt illud deſer-
tũ? Rñ. Lyra ſup Eſa. c. xl. ꝙ ſecũdũ
tẽplũ edificatũ p Zorobabel fuit de-
ſertũ a q̃nq; q̃ erãt i priori tẽplo edi-
ficato per Salomonẽ. Primũ: q2 in
priori tẽplo erat ignis cõtinuꝰ in al
tari holocauſtor q̃ nõ extinguebat̃
vẽto nec pluuia. q̃ſi ius eẽt ſub diuo.
Scdʒ: archa te. ti. Tertiũ vnctio re-
gũ ⁊ põtificũ: q2 poſt captiuitatẽ nõ
inſtituebant̃ p vnctionẽ ſȝ p inſtitu
tionẽ regũ q̃bꝰ ſubijciebant̃. Quar-
tũ diuinitas q̃ dicebat̃ ibi habitare
pp diuina rñſa q̃ ibi dabant̃. Quin-
tũ ſcd̃m Joſephũ q̃dã fulgor ſubito
ꝓſiliẽs d̃ lapidibꝰ rõnalis ⁊ ſupbu
meralis q̃ erãt ornamẽta pontificis
q̃ſi deꝰ acceptabat p̃ces ſummi ſa-
cerdotis: ⁊ deus deſeruit iudeos: vt
dicit Joſephꝰ quo ad p̃dicta: q̃nq;
p ãnos cẽtũ ⁊. lviij. añ paſſionẽ xp̃i.
Et iõ iudea dr̃ deſerta. Eſa. xl. c. Le-
tabit̃ d̃ſerta ⁊ inuia: ⁊ q̃ntũ ad hoc vox
clamãtis. i. Joãnes erat in deſerto.
¶ Dub. q̃ dicãt̃ phariſei? Rñ. Ma 15
giſter hiſt. ſcho. ꝙ in ppl̃o iudeorũ
erãt tres ſecte a cõi alior vita ⁊ opi
niõe diſtãtes: vȝ Phariſei: Sadu-
cei et Eſſei. Phariſei cultu auſtero
⁊ victu pauco vtebant̃ traditiones
ſuas ſtatuẽtes quibus traditiones
Moyſi determiabãt pictatia char-
tarũ. i. cedulas de mẽbrana exciſas
in frõte gerebãt ⁊l ſiniſtro brachio
circũligata q̃bꝰ decalogꝰ inſcriptꝰ
erat ⁊ hec dicebãt̃ philateria a phi
laxo ꝙ eſt ſeruare ⁊ thorat ꝙ ſonat
legẽ. Jſti ẽt maiores fimbrias alijs
deferẽtes ſpinas eis alligabãt q̃bꝰ
puncti in deambulatiõe memores
mãdatorũ dei fierent: reſurrectione
credebãt corporũ: ⁊ angelos ⁊ ſpũs
eſſe fatebant̃. ⁊ nõ ſolũ quinq; libros
Moyſi: ſȝ etiã oracula ꝓphetarũ re
cipiebãt. Saducei interp̃tant̃ iuſti

ꝛ vẽdicabãt ſibi φ nõ erat corpoꝝ
reſurrectionẽ negãt ꝛ aiam cũ cor-
poꝛe interire dicũt. Quicꝙ tñ Moyſi
libros recipiũt: pphetaꝝ vaticinia
reſpuũt. vñ Act. xxiiij. c. Saducei di
cũt nõ eſſe reſurrectionẽ mortuoꝝ
neqꝫ angelũ neqꝫ ſpiritũ. Phariſei
aũt vtrũqꝫ cõfitent. Eſſei fere i oib9
monaſticã agebãt vitã: nuptias fa-
ſtidiẽtes nõ q2 cõiugia ꝛ hoim ſuc-
ceſſionẽ cẽſerẽt pimẽda ſ3 cauendã
intẽperãtiã feminaꝝ nullã eaꝝ fidẽ
ſeruare viro putãtes oia habebant
cõia. ſqualoꝛẽ dec9 putabãt dũmõ
i veſte cãdida ſemꝑ eſſent nulla eis
certa ciuitas ſ3 in ſingulis domici-
lia hẽbãt: añ ſolis ortũ nihil ꝑpha-
nũ loquẽtes ſolẽ vt mitterẽt orãtes:
poſt vſqꝫ ad qntã horã opantes lo-
ti corpus aqs cũ ſilẽtio ꝛ ſimul ede-
bãt. iuramẽtũ hẽbãt ꝑ piurio nullũ
ad ſectã ſuã recipiẽtes niſi poſt an-
nũ ꝓbatiõis decꝑhẽſu3 in pctis a ſe
depellebant ſpuere in mediũ vel in
dexterã ptẽ ſui vitãtes: adeo ſabba-
tũ obſeruabãt φ nunqꝫ ea die aluũ
purgabãt: dolabrũ ferebãt ligneũ q̃
i loco ſecretiſſimo fodiebãt terram
ad aluũ purgãdã dimiſſa veſte ſe di
ligẽter ꝯtegẽtes ne ſplẽdori diuino
facerẽt iniuriã. ob id ẽt ſtati3 foueã
replẽtes: viuebãt qꝫ lõgiſſime ob vi
ct9 ſimplicitatẽ: mortẽ ꝑ iuſtitia im
mortalitate iudicabãt melioꝛẽ: aias
oẽs a ꝑncipio creatas ꝑ tꝑib9 icoꝛ-
pari: ꝛ plura alia heretica tenebãt.
16 ¶ Dubi. cur redarguerũt Joãnẽ ꝑ
eo φ baptizabat. Rñ. φ iudei i ma-
gna reuerẽtia hẽbant baptiſmũ. q2
Ezechiel ꝓpheta. xxxvj. c. ꝑdixerat.
effũdã ſuꝑ vos aquã mũdã ꝛ mũda
bimini ab oib9 inqnamẽtis vr̃is cre
dẽtes vel φ meſſias vẽtur9 baptiza
re deberet q ẽt erat ꝓpheta ꝑ Moy
ſem ꝓmiſſuru3 vel helias quẽ de9
mittere debebat. vt dictũ ẽ dubi. 8.
ꝛ iõ redarguerũt Joãnẽ φ ſi nõ erat
xp̃s neqꝫ helias neqꝫ ille magn9 ꝓ-
pheta ꝑ Moyſe3 ꝓmiſſus nõ debe
ret ſibi vſurpare officiũ baptizãdi.
¶ Du. cur dicit ego baptizo vos in 17
aq̃? Rñ. q2 ſolũ i aq̃ baptizabat et nõ
in ſpũ ſctõ: vt dicit ipſe de xp̃o Mat.
iij. q̃ſi diceret ego ſolũ aq̃ lauo cor-
pus vr̃m: ſ3 xp̃s lauabit aia3 vr̃am.
¶ Dubi. vbi ſtetit xp̃s i medio pha 18
riſeoꝝ. Rñ. Lyra exponẽs illõ medi9
vr̃m ſtetit. i. cõiter viuẽs iter hoies
q2 xp̃s inter eos in coꝛpe apparuit
ꝛ cõi cõuerſatiõe inter hoies ꝯuer-
ſatus eſt: ſicut patet ex euãgeliis.
¶ Du. quõ phariſei neſciebãt xp̃3? 19
Rñd. Grego. in homel. dicẽs. Per
carnẽ dñs apparẽs et viſibilis exti-
tit coꝛpoꝛe ꝛ inuiſibilis maieſtate.
Et ita phariſei neſciebãt eũ quan-
tum ad diuinitatem.
¶ Dubit. cur dicit q poſt me vẽtur9 20
eſt cum iam xp̃s veniſſet ꝛ eum ba-
ptizaſſet? Rñ. ſctũs Tho. ſuꝑ Joan
nem φ poſt Joannem xp̃s vẽturus
erat: q2 poſt ipſum erat predicatu-
rus: baptizaturus ꝛ moriturus.
¶ Du. q2 Joãnes dicit añ me fact9 21
eſt: q2 Xp̃s nõ fuit fact9 hõ añ Joan
nẽ ſ3 poſt: nec fuit fact9 de9: q2 ſem-
ꝑ fuit? Rñ. Jaco. de voragine in ſer
mone. j. hui9 dñice qõ hoc põt itel-
ligi ꝛ inquãtũ hõ ꝛ inquãtũ de9. In-
quãtũ eñi hõ fact9 eſt xp̃s añ Joan
nẽ non tꝑe ſ3 dignitate. vt ſit ſenſus
añ me fact9 eſt. i. mihi ꝑlat9. Et etiã
inquãtũ deus fact9 eſt ante Joãne3
imo ante luciferum. ꝛ hoc modo fa
ctus dr̃ improprie: vt ſit ſenſus fact9
i. genitus: q2 deus non eſt factus.
¶ Dubi. quõ intelligit φ Joannes 22
dicit: nõ ſum dignus vt ſolua3 eius
corrigiã calciamẽti? Rñ. Lyra ꝛ Ja
co. de vora. poſt Aug. ꝛ Chri. φ hoc
metaphorice dr̃: q2 xp̃s nunqꝫ porta
uit calciamẽta. cũ Luc. x. prohibue-

rit apl'is ipſa portare: ⁊ ipſe incepit facere ⁊ poſt docere. Act.j. ⁊ ita cū ſoluere calciamēta alicui ſit vnum de minimis et vilibus obſeqͥjs idõ Joānes dicit ſe nō eſſe dignū etiaȝ quodcūq; minimū vl' vile obſequiū xp̄o p̄bere: ſecunduȝ ꝙ cōiter dī de aliquo abiecto ꝯparatiue reſpectu alicui⁹ excellētis: tu nō es dignus oſculari terrā quā pedib⁹ calcat.

23 ¶ Vbi. cū bethania ſit prope hieruſalē ⁊ citra iordanē curo icit euāgeliſta trāſiordanē? rñ. Gloſ. ꝙ due ſunt bethanie. vna citra iordanē ꝓpe hieruſalem vbi Lazarus fuit ſuſcitat⁹: ⁊ altera vt dicit magi. hiſt. ſcho. trāſiordanem galilee.

☞ Allegorice.

¶ Iſtud euāgeliū prefiguratū fuit in veteri teſtō qñ Moyſes trāſduxit ppl'm ex egypto p mare rubrū ⁊ figurabat baptiſmū cōferēdū per xp̄m/qm̄ ipſe nō erat deus ſȝ miniſter dei. ⁊ tn̄ redargut⁹ fuit a filijs Iſrael murmurātibus ⁊ dicentib⁹ vtinā mortui eſſemus p manū dñi in terra egypti. Exod. xvj. Et tamē ſemp fuit vox clamātis in deſerto i quo. xl. annis ſteterūt vt dirigerēt viā dñi: ⁊ q̄ eis p̄dixit ꝙ dñs mitteret eis ꝓphetā Deuter. xviij. q̄ ante cū fact⁹ erat. i. excellētior ⁊ dignior eo q̄ poſt eū vētur⁹ erat ⁊ cui⁹ non erat dign⁹ corrigiā calciamēti ſoluere: vt acciperet ſpōſā ſcām eccleſiā Chriſti q̄ reſeruabat ipſi Chriſto.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ex hoc euangelio ꝙ ex aliq̄ adulatione ſeu redargutione malignor nō debem⁹ a ſtabilitate ꝓpoſiti v'tuoſi recedere: ſȝ q̄nto pl⁹ laudamur: tāto magis cogitare debem⁹ fragilitatē noſtrā ⁊ cōtinue debem⁹ viā dirigere: nec ſim⁹ ſingulares ſicut phariſei. Sed baptizemur aqua pnīe: ⁊ erit i medio noſtrū quē nos neſcim⁹ quo ad diuinitateȝ q̄ infinita eſt. ſ. xp̄s qui in medio cōgregatorū in nomine ei⁹ medius exiſtit: cui⁹ nō ſum⁹ digni ſoluere corrigiā calciamēti: cum ex rōne humana cōprehēdi nō poſſit vnio diuinitatis cū humanitate.

☞ Anagogice.

¶ Ex his q̄ in hoc mūdo dei amore toleram⁹ ſperam⁹ ꝑuenire dirigendo viā dñi ad xp̄i gloriā cuius nō ſumus digni ex meritis noſtris cū nō ſint cōdigne paſſiones hui⁹ tpis ad futurā gloriā que reuelabitur i nobis. Sȝ q̄ in medio noſtrū ſtat xp̄s ieſus qui ſuos non deſeret vſq; ad ꝯſummationē ſeculi: infundet ſpiritū ſanctū quo mediāte ex cōgruo illa ieſabilis gloria trāſiordanē hui⁹ vite nobis fruēda dabit.

¶ Feria quarta quatuor tēporum aduentus.

Miſſus eſt angelus gabriel a deo Luce primo.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno xp̄i primo vſuali. die. 25. Martij ſcilicet die veneris.

☞ Hiſtorice.

¶ In nazareth vrbe galilee: Marie ſp virgini: Joſeph ex ſtirpe Dauid deſpōſate gabriel nūti⁹ a ſummo opifice trāſmiſſus eſt q̄ eā plenā gratia ſalutādo dñmq; ſecū eſſe ac inter ceteras bñdictam fore mulieres aſſeruit: cū aūt huius nouis turbaret v'bis ⁊ ſe cū tacita mēte reuolueret q̄nā ptēderet huiuſcemodi locutio: ab āgelo ne timeret hortata ē: qm̄ apd̄ altiſſimū gratia polleret: quodq; conciperet pareretq; natum Jeſuȝ predicit: cui cunctorū creator de⁹ regnū Dauid ſui genitoris elargitur⁹ eſſet: principaretur quoq; abſq; fine in Jacob familia.

Cui cum ipsa q̄nā hoc fieri valeret pa-
cto cū viri expers eēt percunctaret
spiritū almū superuētur ū ⁊ excelsi
potētiā eā obūbraturam asseruit: ⁊
ex ipsa genitū immaculatū filiū dei
nomē assumere debere: q vero hec
impossibilia apud summū opificē
nō existerēt helisabeth eiꝰ cogna-
te senis ⁊ sterilis iā mēsibꝰ sex nouā
in vtero cōceptā plem denūtiauit
qbꝰ v̄go semp Maria acqescēs vti
ancillā vltro se diuine voluntati fa
mulaturā celsi olipi nuntio retulit.

1 ESt itaq3 iā dubijs rn̄-
dēdū. Dubi. cur deꝰ
nō p se dixit semp vir
gini ea q̄ misit p an-
gelū annūtiare: cū ip
sa deo fuerit propin-
quior ⁊ oibꝰ angelis dignior? Rn̄.
Jo. cardi. de tur. cremata in appostilla
sup euāgelijs. q lz ipa supior fuerit
angelis dignitate ad quā diuinitꝰ
eligebat: tn̄ q̄tū p̄sentis vite iferior
erat angelis: qr etiā ipse Christꝰ rō
ne passibilis vite modicū ab ange-
lis minoratꝰ est lz ipse non indige-
ret istrui ab angelis, qm̄ erat simul
⁊ viator ⁊ cōprehēsor: tn̄ semp v̄go
maria nō erat in statu cōphēsorū:
iō de diuino mysterio erat instruē-
da ab angelis ⁊ lz vt dicit Albertꝰ
in ea iā deus habitaret per gratiā:
nō tn̄ per corporalē presentiam ad
quam necessaria erat annuntiatio.

2 ¶ Dubi. cur potius angelus q̄ hō
missus fuit ad annūtiādū? Rn̄. q
ppter mittētē ⁊ mysterij excellentiā
⁊ virginis ad quā mittebat purita-
tē excellētior ⁊ purior creatura quā
hō mitti debebat: ⁊ talis est angeli
ca: iō missus est angelꝰ ⁊ nō homo.

3 ¶ Dub. cur potiꝰ Gabriel missꝰ est
q̄ aliꝰ angelꝰ? Rn̄. Gre. i ho. v. Ad
mariā v̄ginē nō qlibet āgelꝰ: sz ga-
briel mittit archāgelꝰ ad hoc qppe
ministeriū sūmū angelū venire di-
gnū fuerat q summū oim nūciabat
q idcirco puato noie cēset vt signe-
tur. p vocabulū i opatiōe qd valeat
Gabriel em̄ dei fortitudo noiat: p
dei ergo fortitudinē nūtiandꝰ erat
q v̄tutū dn̄s ⁊ potens in p̄lio ad de
bellandas p̄tates aerias veniebat.

¶ Dub. qd est angelꝰ. R. q est sba 4
incorporea ⁊ forma subsistēs a deo
creata vt vult. s. tho. j. p. q. l. Et not.
q sic dicit Greg. angelꝰ est nomen
officij ⁊ non nature: nā sctī illi cele-
stis p̄ria spūs semp q̄dē sunt spūs:
sz sp vocari angeli nequaq̄ pñt qr
tūc solum sunt angeli cū per eos ali
qua nūtiant. Vn̄ ⁊ p palmistā dr: q
facit angelos suos spiritus: ac si ap
te dicat: qr eos q̄s hz spūs cum vo-
luerit etiam angelos facit.

¶ Dub. cur dr missus a deo? Resp. 5
basiliꝰ sup Luc. q angeli ad nos ve
niūt nō q̄si ex scipsis sz ex eo q diui
ne sapiētie decorē ɔspiciūt q̄ ea q̄ di
spōis de bōis fieri qñq p angelos
manifestat eos ad nos mittendo.

¶ Dub. cur potiꝰ voluit filiꝰ dei an 6
nūtiari ⁊ icarnari i ciuitate q̄ i vil-
la? R. qr cū ciuitas dicat ciuiū vni-
tas. ⁊ ipse veniret vnire nos deo: et
ad vnitatē supne ciuitatis vocare:
iō potiꝰ i ciuitate quā i villa ad hoc
designādū ānūciari ⁊ ɔcipi voluit.

¶ Dubi. cur potiꝰ i ciuitate Naza 7
reth q̄ i alia? Rn̄. Lyra q vt adim-
pleret pphetia Esa. xi. Egredietur
v̄ga de radice Jesse et flos de radi-
ce eius ascēdet. vbi hebrea veritas
hz ⁊ nazareꝰ de radice eiꝰ ascēdet.

¶ Dubi. cur potiꝰ i galilea q̄ i alia 8
puincia ɔcipi voluit. R. q galilea
iterp̄tatur volubilis siue rota cuiꝰ mo
tus vbi incipit finit. ⁊ cū egressꝰ eiꝰ
fuerit a sūmo celo: ⁊ ad sūmū eiꝰ re
gressꝰ vt iqt ps. Jō i galilea ad hoc
designādū ɔcipi ⁊ annūtiari voluit.

9 ¶ Dubi.cur potius de ꝟgine ꝯcipi
voluit ꝙ̄ ꝑ hūanū ſemē. R. anſelm⁹
in ſermone ꝙ ſic voluit vt opa ſua
ꝑficeret ⁊ cōpleret. Nā quatuor mo
dis pōt deus hoiem formare.ſ. ſine
viro ⁊ ſine femina ſicut fecit adā de
viro ſine femina ſicut fecit Euā de
viro ⁊ femia ſicut nos ⁊ reſtabat vt
ne femia ſine viro faceret ꝙ ⁊ fecit ī
hac ꝯceptiōe vt ei⁹ opa eēnt ꝑfecta.
10 ¶ Dubi.cur voluit ipam eē deſpō-
ſatā. R. ambr. ſup lucā: qđ hoc vo-
luit ne virgo aliqua infamia nota-
ret fornicatiōis vel adulterij ſi ꝯce-
piſſet naꝫ deſpōſata. qđ eēn iudeis:
qđ herodi poſſet aſcribi ſi natū vi-
derentur ex adulterio ꝑſecuti: ⁊ etiā
poſt vt hoc myſteriū diabolo cela-
retur: q cōceptū iudicaſſet eſſe diui
num ſi nō deſpōſata ſine viro cōce-
piſſet. ⁊ etiaꝫ vt dicit orig. in homi.
fugiēs ī egyptū viri ſolatio frueret
⁊ nato īfanti curā gereret Joſeph.
11 ¶ Dubi. cur dicit Joſeph ꝑ domo
dauid ⁊ nō ſemꝑ virgineꝫ mariā de
qua ꝯceptus eſt xp̄s nō ꝑ Joſeph: q
xp̄s dr̄ eſſe de fructu vētris dauid?
R. Lyra ꝙ Nume. xxxvi. hr̄ ꝙ mu
lieres in hereditate pr̄na ſucceden
tes nō poterāt ꝯhere matrimoniū
niſi cū viris ſue trib⁹ ne fieret ꝯfuſio
ſortiū vnicuiqꝫ tribui expectantiū: ⁊
cū ſemꝑ virgo Maria fuerit vnica
filia Joachim cui ſucceſſit ī heredi-
tate ſequit̄ ꝙ ipſa ⁊ Joſeph fuerunt
de eadeꝫ tribu ⁊ familia ſcꝫ dauid.
Et euangeliſta noiando Joſeph de
domo dauid ꝯſequēter dat itellige
re ꝙ ei⁹ ſpōſa erat de domo dauid.
12 ¶ Dubi.cur hic ponūtur tot ꝓpria
noia.ſ.angeli annunciātis ciuitatis
in qua facta fuit annūtiatio ꝑſone
annunciare ⁊ ſpōſi ſui. R. ꝙ hoc fa-
ctū eſt ad demōſtrādū ꝙ hec hiſto-
ria eſt ꝟiſſima ⁊ certiſſima ⁊ ex his
ꝑpēdit̄ certitudo ei⁹ vt dicit Lyra.

¶ Dubi. vbi erat ⁊ qđ agebat ſemꝑ 13
virgo cuꝫ angelus ingreſſus eſt ad
eaꝫ? R̄n. Bernar. ſup miſſus eſt: ꝙ
angel⁹ ingreſſus eſt in ſecreto cubi
culo vbi clauſo ſup ſe oſtio orabat
patrē in abſcōdito. Sctūs ꝟo Vin-
cē. in ſermone de annūtiatiō: dicit.
ꝙ vt ipſa reuelauit ſctē heliſabeth.
qn̄ angel⁹ intrauit legebat actualr̄
⁊ cōtēplabat̄ illud Eſa. vij. Ecce vir
go ꝯcipiet ⁊ pariet filiū: dicēs intra
ſe: que ⁊ qualis erit talis ꝟgo que ſit
digna tanto cōceptu. ⁊ ſit mater dei
ac regina celi. Deū enixe rogās ne
guſtaret morē donec eam videret
⁊ audiret ac ſibi in quibuſcūqꝫ poſ-
ſibilibus ſeruiret flēdo pre admira-
tiōe ⁊ dignitate tāte virginis. Nul-
lo modo valēs cogitare ꝙ ipa eſſet
ſic electa ex maxia humilitate: cui
ſic p̄miſſa cōtēplāti ſubito archāge
lus gabriel ingreſſus eā ſalutauit.
¶ Dubi. cur non apparuit ei ange- 14
lus in ſomnis ſicut Joſeph et ma-
gis? R̄n. Chri. ſuper Luc. de angelo
zacharie apparēti ꝙ manifeſte ap-
paruit non in ſomnis: eo ꝙ nimis
arduū annuntiabat̄. Unde manife-
ſtiori ⁊ mirabiliori viſione egebat.
¶ Dubi. in qua forma angelus ap- 15
paruit? Reſpond. Damaſ. ꝙ angeli
non vt ſunt hominib⁹ patefiunt: ſꝫ
tranſfigurati prout poſſunt viſores
aſpicere. in quodcūqꝫ iuſſerit deus.
⁊ ita apparuit in forma humana.
¶ Dubi. cur nō annūtiauit corā to 16
to mūdo angelus incarnationē xp̄i
vl̄ ſaltim publice: qr̄ incarnat⁹ eſt ꝑ
ſalute mūdi? R. ꝙ vt colligit̄ ex di-
ctis. ſ. Tho. iij. par. q. xxx. ar. i. alle
gādo illud Eſa. xlv. Uere tu es de⁹
abſcōdit⁹. ⁊ illud Eſa. liij. qſ̄i abſcō
dit⁹ eſt vult⁹ ei⁹ ⁊ deſpect⁹ ꝙ ſi co-
rā oib⁹ annūtiata fuiſſet ſemꝑ ꝟgo
maria vl̄ in publico plurib⁹ audiē-
tib⁹ ipedita fuiſſet hūana redēptio:

q̄ ꝑ crucē ei⁹ pacta ē:qꝛ vt dꝛ.j. Coꝛ.
ij.ſi cognouiſſent nūq̄ dn̄m glīe cru
cifixiſſent. Jō ipſi ſoli angel⁹ appa-
ruit vt hoc myſteriū ſecretum eſſet.
17 ❡ Dub. cur pꝛimo angel⁹ nō annū
tiat xp̄m cōcipiēdū q̄ matris digni
tatē cū eius dignitas a xp̄o depen-
deat? Rn̄. ſ. tho. iij. par. q. xxx. ar. iiij.
ꝙ angelus intendēs attentā redde-
re mentē virginis attētē rei cōſide-
rationem incipit expꝛimere digni-
tatem ſemꝑ virginis: qm̄ animo hu
mili nihil eſt mirabilibus q̄ audit⁹
ſue excellētie ⁊ admiratio maxime
facit attētionē animi: ⁊ ideo angel⁹
pꝛimo a laude virginis incepit.
18 ❡ Dub. cur dicat̄ plena gr̄a cū ſolū
hoc cōpetat xp̄o inq̄tū eſt vnigeni-
tus a pr̄e: vt dꝛ Jo. j. c. R. ſ. Tho. iij.
par. q. vij. ar. x. ꝙ plenitudo gr̄e ꝯſi-
derat̄ dupl̄r: vl̄ ex pte gr̄e: ⁊ ſic dꝛ qn̄
q̄s ꝑtingit ad ſummū gr̄e ⁊ q̄tū ad
eſſentiā ⁊ q̄tum ad virtutē: qꝛ. ſ. h₃
gratiā in maxia excellentia q̄ poſſit
haberi ⁊ in maxia extēſione ad oēs
gr̄e effect⁹: ⁊ talis gr̄e plenitudo ſo-
li xp̄o ꝯuenit. Uel ꝯſiderat̄ ex parte
habētis gr̄a₃. ſ. qn̄ q̄s h₃ plene gra-
tiā ſcḋm ſuā ꝯditionē vſq₃ ad terminū
ꝑfixū ſibi a deo: ⁊ ſic Stephanus dꝛ
plen⁹ gratia. Et ſemꝑ virgo fuit ple
na gr̄a: qꝛ habebat gratiā ſufficien
tem ad ſtatū ſuū ad quē erat electa
a deo vt eſſet mater vnigeniti eius.
19 ❡ Dub. qꝛ cū dn̄s deus ſit in oībus
per eſſentiā: potētiā ⁊ pꝛeſentiā: ⁊ in
ſanctis ꝑ gratiā nihil videt̄ ad ma-
ioꝛē dignitatē ſemꝑ virginis attine
re ſupꝛa alios qn̄ dixit dn̄s tecum?
Rn̄. Ly. ꝙ dn̄s nedū fuit in ſemꝑ v̄-
gine modis ſupꝛadictis: ſ₃ ēt ꝑ car-
nis aſſumptionē: qꝛ coꝛpus deitati
vnitū fuit foꝛmatū de btē ſemꝑ v̄gi-
nis puriſſimo ſanguine ⁊ itra ſemꝑ
v̄ginis viſcera latuit nouē menſib⁹.
20 ❡ Dubi. quō dicet̄ bn̄dicta tu i mu
lierib⁹? Rn̄. Grec. d. vna. ſ. ꝑcūctis
mulierib⁹: vel etiam bn̄dicant̄ in te
mulieres ſicut mares in filio tuo ſ₃
magis vtriq₃ in vtriſq₃ velut enim
vnū ⁊ vnā matrē ⁊ feminā pctm̄ ſi-
mul ac triſtitia intrauit. ſic ⁊ nunc ꝑ
vnā ⁊ vnū bn̄dictio reuocata eſt et
letitia ⁊ ad ſingulos ꝑfuſa. Nota ꝙ
ibi dn̄s tecū: bn̄dicta in mulieribus
eſt ecclipſis q̄ eſt defect⁹ verbi pꝛin
cipalis: ⁊ fit cā vitā de pꝛolixitatis. 21
❡ Dubi. cur turbata fuit ad dicta
angeli? R. ſ. Uin. i ſermone annūtia
tionis: ꝙ ſi eā angel⁹ ſalutaſſet mō
conſueto nunq̄ turbata fuiſſet. Et
ideo turbata fuit turbatiōe admira
tiōis. vt etiā pꝛius Oꝛige. tetigerat.
❡ Dubi. cur cogitabat qualis eſſet 22
iſta ſalutatio. R. Grecus di. attēde
aūt ſemꝑ v̄ginis ⁊ pꝛudētē et pudi-
cam aīam ſimul ⁊ vocē. audita leti-
tia dictū examinauit ⁊ neq₃ manife-
ſte obſtitit per incredulitatē nec ſta
tim paret ex leuitate Eue leuitatem
euitans ſimul ⁊ duritiam zacharie.
❡ Dubi. cur nūc vocat eā mariā et 23
nō i pn̄cipio. R. ꝙ vt ex ſupꝛadictis
colligit̄ pꝛimo ſubticuit nomē ſemꝑ
virginis vt eam attētā redderet: ſ₃
nūc in cōſolatiōe timoꝛis ei⁹ nomē
expꝛimit vt familiari⁹ cōfabuletur.
❡ Dubi. qꝛ ēt alij ſcti inuenerūt gr̄a₃ 24
apud deū. R. Grec⁹ di. Jnuenit gra
tiā ſemꝑ v̄go corā deo: qꝛ ſplēdoꝛe pudi
citie ꝓpꝛiā exoꝛnās aīa₃ gratū deo
ſe habitaculū ꝓparauit: nec ſolū ce-
libatū inuiolabilē ꝯſeruauit: ſ₃ etiā
immaculatā cōſcientiā cuſtodiuit.
❡ Dub. an ꝓles cōcipi poſſit extra 25
vterū: qꝛ dicit in vtero. Rn̄. ꝙ l₃ hic
ſit vitiū grāmatice pleonaſmos ꝙ
eſt ſuperflua additio verboꝛum: tn̄
vt dicit. ſ. Uincē. in ſermone de an-
nuntiatione non abſq₃ cauſa dicit̄
in vtero: qꝛ ipſa iam ante aduētum
dn̄i conceperat deū in mente con-

ꝛplādo ꝓphetiā dictā dub.13. ſed angel⁹ declarās ſibi maternalē cō, ceptionē dixit:cōcipies in vtero nō ſolū in mente in quā iam cōcepiſti: declarās ſibi modū cōceptionis:vt auellans ꝯcipit nucleū ſiue fructu ra:ita ipſa conciperet in vtero ſine commixtione viri.

26 ¶ Dub.cur dicit ꝙ vocabit nomē eius ieſū cū Eſa.vij.dicaꝫ.Uocabi tur nomē eius emanuel.ꝛ Eſa.viij. Uoca nomē ei⁹ accelera:ſpolia:de trahe:feſtina pdari.ꝛ Eſa.ix.Uoca bitur nomē eius admirabilis conſi liari⁹ de⁹ fortis:pater futuri ſeculi: princeps pacis.ꝛ Eſa.lxiij.vocabiꝫ tibi nomē nouū qđ os dñi nolauit. ꝛ zacharie.vi.Ecce vir oriēs nomē ei⁹.ꝛ ſic oibus iſtis noib⁹ vꝉ ſaltim aliꝗ eoꝝ debebat vocari:nec iſtud nomen ieſus eſt nomē nouū q2 etiā filius naue vocat⁹ fuit ieſus. Rñ.ſ. tho.iij.p.q.xxxvij.ar.ij.ꝙ hoc nomē ieſus collatū eſt xp̄o:vt ꝑ ipſum oēs ſaluarenꝫ. Ieſus eñi interpretaꝫ ſal uatorem,oīb⁹ aūt ſuprāſcriptis no, minib⁹ quodāmō ſignificaꝫ hoc no mē ieſus qđ eſt ſignificatiuū ſalutis. Emanuel eñi interp̄taꝫ nobiſcū de⁹ per qđ deſignaꝫ cā ſalutis nr̄e q̄ eſt vnio diuine ꝛ hūane nature.ꝑ hoc qđ dr̄ accelera ſpolia detrahe ſigni ficaꝫ a quo nos ſaluauit.ſ.a diabo, lo cui⁹ ſpolia abſtulit:ꝙ aūt dr̄ ad, mirabilis:ꝯſiliari⁹ de⁹ fortis ꝛc.de ſignaꝫ via ꝛ termin⁹ nr̄e ſalutis in, quātū admirabili diuinitatis ꝯſilio ex v̄tute ad hr̄editatē futuri ſecli ꝓ, ducimur:vbi ip̄e de⁹ erit p̄nceps ꝛ ſub ip̄o erit pax ꝑfecta filioꝝ dei.ꝙ aūt dr̄ vir oriēs nomē ei⁹ referꝫ ad incarnatiōis myſteriū:q2 exortū eſt in tenebris lumē rectꝭ corde:ꝛ lꝫ añ xp̄ꝫ potuerit ꝯuenire hoc nomē ie, ſus ſꝫ aliquā ꝑticularē ꝛ tp̄alem ſa, lutē quā attulerūt aliq̄bus. Hoc tñ nomē ieſus fuit nouū nomē ſꝫ totā ſuā ſignificationē vel ſꝫ rōnē ſp̄ua, lis ꝛ vniuerſalis ſalutis xp̄o impo, ſitā q2 null⁹ añ xp̄m habuit plenā ꝛ vniuerſalē ſignificationē hui⁹ nois ſicut xp̄s q2 ieſus naue ſaluauit ꝑtē ꝓplī introducēdo in terrā ꝓmiſſi.o, nis:ſi nō fuit vniuerſalis ſaluator.

¶ Dubi.nunq̄d xp̄s fuit ſemꝑ ma, gnus. R.ſ.Uin.in ſermōe de annū tiatione:ꝙ nō ꝓpter hoc dicꝫ:hic erit magnus q2 nō ſemꝑ fuerit ma, gnus:ſꝫ quia ſicut erat magnus in celo ante incarnationē debuit etiaꝫ oſtēdi magn⁹ in terra corā hoibus ꝑ miracula.ꝛ Lyra dicit ꝙ ſemper fuit magnus deus:ſed futurus erat magnus hō:ꝛ magnus propheta. 27

¶ Dub.quō dedit ei dñs ſedem da uid:quia ip̄e dixit pilato Joannis xviij. Regnū.meū nō eſt de hoc mū do. R. Baſili⁹ in homeꝉ.di. Nō au tē i materiale ſede dauid ſedit dñs tranſlato iudaico regno ad hero, dē:ſed ſedē appellat dauid in qua reſedit dñs indiſſolubile regnum. 28

¶ Dubi.q2 debuiſſet dicere regna, bit in domo abraham cui fuit facta repromiſſio:ꝛ nō i domo iacob. Itē appellaꝫ rex gētiū:non ergo regna uit in domo iacob. R. Lyra ad pri, mū:ꝙ i domo abrahā fuit reproba tus hiſmael:ꝛ in domo Iſaac eſau: ſed in domo iacob oēs duodeci pa triarche a ſanctis doctorib⁹ inter electos cōputanꝫ. Ad.ij. R. Beda ſuꝑ Lucā di.dicit domum iacob to tā eccl̄iam vꝉꝗ de bona radice na, ta:vel que oleaſter eſſet:tñ merito fidei in bonā eſt inſerta oliuam:vel pōt dici ꝙ iacob dr̄ ſupplantator.ꝛ in ei⁹ domo regnabit.i.in domo il, loꝝ q̄ ſupplantant vitia ꝛ iugū ei⁹ ſuaue aſſumunt. 29

30 ¶ Dub.q2 videꝫ ꝙ ſemꝑ virgo du, bitauerit de verbis angeli cū dixit

quõ fiet iſtud qm̃ zacharias dubita
uit cũ dixit. Un̄ hoc ſciam ꝑpter qđ
fuit punitus ꝑdidit ꝗ loquelam. R̄.
Ambro. ſup Lucã di. tẽperatioꝛ eſt
iſta rñſio ꝗ̃ v̄ba ſacerdotis. hec ait.
quõ fiet iſtud: Ille rñdit. vnde hoc
ſciam: negat ille ſe credere: ꝛ quaſi
fidei adhuc aliũ querit auctoꝛẽ. Iſta
ſe facere pꝛofitetur: nec dubitat eſſe
faciendum: ꝙ quõ fiat inquirit: quo
ſcilꝫ modo fiat. ita ꝙ hic ſunt due
dictiones: quo: ꝛ modo.
30 ¶ Dub. qꝛ ſemper virgo dicit viruꝫ
nõ cognoſco. Et angel⁹ dixerat: cõ
cipies: ꝛ ita potuiſſet poſt cognoſce
re virum. R̄. ꝙ ſic gloſſaſ. virũ non
cognoſco. i. nõ cognoſcere ꝑpoſui.
31 ¶ Dub. qꝛ angel⁹ dixit: ſpũſſanctus
ſupueniet in te: qꝛ iã in ea erat ſpiri
tuſſanct⁹: qm̃ caſte viuẽtes tẽplum
dei ſunt ꝛ ſpũſſanctus habitat in il
lis. i. Coꝛ. iij. R̄. ſ. Tho. 3. p. q. 32. arti.
i. ꝛ qõ. 25. artic. 5. ꝙ ſpũs. ſ. fuit ſem
ꝑ in virgine añꝗ̃ annunciareſ ab
angelo quo ad ꝑfectionẽ gr̃e incli
nãtis ad bonum dꝛ ſupueniſſe quo
ad pꝛeparandam ꝛ foꝛmandã ma
teriam coꝛpoꝛis chriſti.
32 ¶ Dub. quõ intelligitur ꝛ virtus al
tiſſimi obumbꝛabit tibi? R̄n̄. ſctũs
tho. iij. p. xxxij. ar. i. quid vt gre. ait.
xviij. moꝛali. ꝑ obũbꝛationis voca
bulum incarnandi dei vtraꝗ natu
ra ſignificaſ. vmbꝛa em̃ a lumine foꝛ
maſ ꝛ a coꝛpe. diuinitas qdẽ lumẽ
eſt incoꝛpoꝛeũ: qꝛ ergo diuinitas q̃
eſt lumẽ incoꝛpoꝛeuꝫ in vtero ſemꝑ
virginis erat incoꝛpoꝛãdum: recte
em̃ dꝛ virt⁹ altiſſimi, q̃ eſt xp̄s: obũ
bꝛabit tibi. i. coꝛp⁹ in te hũanitatis
accipiet i coꝛpoꝛeũ lumẽ diuinitatis.
33 ¶ Dub. qꝛ nõ vr̄ magnũ cũ dꝛ voca
biſ fili⁹ altiſſimi: qꝛ ioãnis ꝑmo dꝛ
ꝙ dedit eis ꝑtãtem filios dei fieri?
R̄. Lyra ꝙ tales dr̄r filij adoptiui.
xp̄s aũt vocaſ filius dei naturalis.
¶ Du. quõ heliſabeth dꝛ cognata 34
ſemꝑ virginis. R̄. ꝙ vt dicit Iac. de
voꝛa. in legẽda ſctoꝛũ de natiuitate
ſemꝑ virginis. Qđ ioachim habuit
vxoꝛẽ noie annã que habuit ſoꝛoꝛẽ
noie hiſmeriaꝫ: q̃ hiſmeria genuit
heliſabeth ꝛ anna ſemꝑ v̄ginẽ ma
riã: ꝛ ita ſẽꝑ virgo ꝛ heliſabeth fue
rũt ꝯſobꝛine filie duaꝝ ſoꝛoꝝ. Et iđ
vocat heliſabeth cognatã ſemꝑ vir
ginis marie: qm̃ de veteri lege: vt
hr̄ i vocabulario iuris: cognati vo
canſ oẽs q̃ ꝑ virilẽ ſexũ vł femineũ
in cognatione ſunt ꝯiuncti: agnati
vero q̃ ſolũ ꝑ virilis ſexus lineã cõ
iuncti ſunt in ꝯſanguinitate: ꝛ ideo
ipſe due dr̄r cognate.
¶ Dub. qꝛ ꝑ v̄ba angeli dando exẽ 35
plũ de heliſabeth nõ vr̄ ꝓbari ꝙ ſe
per v̄go deberet cõcipe: qm̃ heliſa
beth ſterilis cõcepat: qꝛ mai⁹ ẽ v̄gi
nẽ pere ꝗ̃ ſterilẽ ꝛ mai⁹ nõ dꝫ ꝓba
ri ꝑ min⁹. R̄. ſ. Tho. iij. ꝑ. q. xxx. ar.
iiij. ꝙ ãgel⁹ iducit ꝯceptũ heliſabeth
ſterilis: nõ q̃ſi ſufficiẽs argumẽtũ: ſꝫ
quaſi quoddã figurale exẽplũ: ꝛ ad
coꝛroboꝛationẽ hui⁹ exẽpli iduciſ
rõ ex oĩpotẽtia diuia cum dꝛ: qꝛ nõ
erit impoſſibile apud deuꝫ oẽ v̄bũ.
¶ Dub. cur heliſabeth q̃ iã ſex men 36
ſibus erat ꝑgnãs vocaſ ſterilis. R̄.
Lyra ꝙ heliſabeth iam erat ſenex ꝛ
ſemꝑ vſꝗ ad conceptũ ioannis fue
rat ſterilis: ꝛ erat iam a tãto tpe no
ta ꝙ ab oibus vocabatur ſterilis: ꝛ
ipſa heliſabeth occultabat ſe: vt di
cit Luc. menſibus quinꝗ. ꝛ in ſexto
mẽſe angel⁹ nũtiauit ſemꝑ virgini.
¶ Dub. quia non videſ verũ ꝙ nõ 37
ſit impoſſibile apud deũ oẽ verbuꝫ
qm̃ deus non põt peccare nec men
tiri: nec facere ꝙ cõtradictoria ſint
ſimul vera vel falſa: nec põt vinci:
nec ꝙ pꝛeteritũ nõ ſit p̄teritum. nec
põt moueri: nec plura alia? Reſpõ.
ſanct⁹ Tho pꝛima pte. q. xxv. ar. iij.

z.iiij.q deus dicit̃ eſſe oipotens ſ̃z potentiam actiuã que dicit pfectio nem ꝛ non ſ̃m potẽtiã paſſiuã que dicit imperfectionẽ ꝛ defectuz: ꝛ iõ deus nõ põt vinci nec pati nec moueri q̃ pertinẽt ad potẽtiã paſſiuam nec etiaz poteſt peccare: q2 peccare eſt deficere a perfecta actione ꝛ eſt deficere in agendo. quod etiã dicit defectũ ꝛ imperfectionẽ. q aũt vna res ſimul ſit ꝛ nõ ſit: vl̃ q pteritũ nõ fuerit pteritũ q quaſi idez eſt: deus nõ põt facere: q2 non h3 rationẽ fa ctibilis nec paſſibilis: q2 implicat: nec põt ab aliquo cogitari ſeu ↄci pi q vna res ſimul ſit ꝛ non ſit: nec hoc põt facere de9: nõ ꝓpter defe ctũ diuine potẽtie: ſ3 q2 res ex ſe nõ põt habere aliquã cã3 q poſſit fieri.

58 ❡ Dub. cũ annunciaret̃ q eſſet ma ter: cur dixit ſe ancillaz? R̃n̄. Ambr. ſuper Lucaz di. ancillã ſe dixit que mr̃ eligit̃: nec repẽtina exaltata pro miſſiõe eſt: mitẽ eñ hũileq pitura hũilitatẽ debuit etiã ipſa preferre.

☞ Allegorice.

❡ Prefigurata fuerũt quecunq in hoc euangelio continẽtur in veteri teſtamento. q angelus apparuerit pt3 qñ appuit abrahe. Geñ. xv. Jacob gene. xxxij. Agar ancille ſarre. Geñ. xvi. gedeoni. Judi. vi. ꝛ plib9 alijs. ſ. thobie ac reliq̃s appuerunt angeli. q gabriel appuerit pt3 Luc. i. qñ appuit zacharie nũtiãdo Joãnẽ baptiſtã fore ↄcipiẽdũ: ſalutatio angelica quo ad aue: in cãticis cãti corũ3. c. iiij. Tota pulchra es amica mea: ꝛ ſic ſine vl̃a gr̃a plena. Heſter. c. xv. qñ ipſa dixit aſſuero: facies tua plena eſt gratiarũ dñs tecu3. Dixit angel9 Gedeoni. Judi. vi. bñdicta t: i in mulierib9. Judi. v. benedicta inter mulieres Jahel vxor abet cinei de turbatiõe ꝛ cõſolatione angeli. Judi. vi. angelus dixit gedeoni: ne timeas nõ morieris de inuentiõe gratie apud deũ. Geñ. vi. Noe inuenit gr̃a3 corã dñio deo. Ecce cõcipies. Gene. xvi. angel9 dixit agar ecce cõcepiſti vbi hebreus. vt dicit Nicola. de lyra h3. Ecce concipies ꝛ paries filium: ꝛ vocabis nomen eius hiſmael: q2 filius pmo cõcept9 p abortũ periit in penã deſpectiõis Sarre dñe ſue ſed poſt humiliata rurſum cõcepit humil̃r talia v̾ba p angelũ dicta fuerunt matri Sanſonis. Judi. xiij. q fuerit magnus. ps. xlvij. Magn9 dñs ꝛ laudabilis nimis in ciuitate dei nr̃i. i. in ſemper virgine maria in cui9 vtero tãq̃ in ciuitate fuit. Et dabit illi dñs deus ſedem dauid. ps. cxxxj. de fructu ventris tui ponã ſuper ſedẽ tuam. Et regnabit in domo Jacob ineternu3. Dañ. vij. poteſtas ei9 poteſtas eterna q̃ non auferetur ꝛ regnum eius q non corrũpetur. Uirum non cognoſco. Judi. x. Filia incpte vſq ad morte3 virgo permanſit: que qñ interfecta fuit a patre virum ignorabat. Spiritusſanct9 ſupueniet in te. Prouerbio. ix. ſapiẽtia p opatione3 ſpũſſcti edificauit ſibi domũ i ſemp virgine maria. Et ita obũbrata fuit a luce diuinitatis mediãte corpore xp̄i ex eius puriſſimo ſanguine formato. Heliſabeth ſterilis cõcipiẽs. Gene. xviij. ꝛ. xxi. Sarra vxor abrahe. Geñ. xxv. Iſaac depcat9 eſt dñ3 p Rebeca vxore ſua ſterili q̃ ↄcepit Ecce ancilla dñi. i. regum. xxv. Abigail que fuerat vxor Nabal a rege Dauid in vxorem poſtulata r̃ndit: ecce famula tua ſit in ancillã vt lauet pedes ſeruorum domini mei.

☞ Tropologice.

❡ Inſtruimur exẽplo angelice creature ſemp virgine3 deuote ac reue-

rēter ſalutare. Ipſa eſt em̄ maria .i.
dn̄a cui genua flectere debemus cū
rex regū ſe humilians ex celo deſcen
derit ad terraꝫ: inſtruunt mulieres
virgines vt turbent nec aures po-
rigāt ſal tatiōib⁹ viroꝝ inuſitatis
frequēter ſemp̄ virginē ſalutantes
cōſequunt bōa q̄ ſequunt: aufert ti-
moꝛ diabolice pſecutiōis: ne timeas
dei grā acquirit inueniſti gratiam:
ↄcipiuntur bone cogitationes pa-
riūt fructum bonoꝝ operū ſic ſalu
tātes efficiunt magni ac filij dei vo
cātur: qeſcunt ſedētes: ſeruiunt deo
regnātes perſeuerant vſqꝫ in finem
bene operando: ſpiritusſanctus in
eis ſuperuenit: ⁊ dei virtute roboꝛā-
tur: ⁊ ſenes ſteriles virtutib⁹ ad deū
conuertunt: nec ex tot bonis colla-
tis ſuperbiunt quinimo veluti ſerui
⁊ ancille deo obedire ſatagunt.

Anagogice.

¶ Cōtēplari lꝫ ineffabilē glaꝫ ſemp̄
virginis q̄ gabrielē archangelū ad
ſe deſtinatū cōciuē agnoſcit ieſum
filiū regē regū ſe coꝛonanteꝫ intuet
regnantē in domo iacob cui⁹ regni
nō erit finis. Qui ⁊ eā ſuper oēs an-
geloꝝ choꝛos exaltauit: ⁊ a cūctis
ſupernis ciuibus laudat ⁊ bn̄dicit
in ſecula ſeculoꝛum amen.

¶ Feria ſexta quatuoꝛ tempoꝛum aduentus.

Exurgens Maria abijt in mōta
na. Luce .i.

Hiſtoꝛia hui⁹ euāgelij facta fuit
anno Chꝛiſti pꝛimo vſuali. die. iiij.
apꝛilis.

Hiſtoꝛice.

¶ Feſtinās ſemp̄ virgo ad mōtem
aſcēdit ⁊ inda vrbē igrediēs zacha
rie domuꝫ petijt: ⁊ heliſabeth ſalu-
tās dixit cui⁹ vocē cū pmo audiuit
heliſabeth ei⁹ in vtero incluſus in-
fans exultauit ⁊ ipſa diuino numi-
ne repleta vocē extollendo ſemper
virginē ceteras inter mulieres eiuſ
qꝫ fructuꝫ benedictos foꝛe ait neceſe
meritā foꝛe vt ſui dn̄i genitrix ipſa
viſitare dignita fuiſſet: afferens in-
fanteꝫ in vtero exultaſſe ſuo ſtatim
vt ſalutationis vox aures eius at-
tigerat: ipſamqꝫ feliceꝫ foꝛe eo ꝙ an
geli verbis fidem adhibuiſſet: quo-
niam cūcta a dn̄o pꝛomiſſa perfice
rentur. Magnificas itaqꝫ ſemp̄ vir
go gratias decantauit.

Reſtat dubijs occurrere.
Dubitatur. Vn̄ ſurrexit 1
ſemper virgo qn̄ abijt
in montana? Rn̄. Lyra
ꝙ a quiete deuotionis ⁊
oꝛationis que erat pꝛecipua omnibus
operibus ſuis.
¶ Dub. qꝛ videt beatā ſemp̄ virgi- 2
nem ⁊ dubitaſſe heliſabeth fuiſſe
pꝛegnātē ex quo ita feſtinās ad eā
viſitandam acceſſit. R. Ambꝛ. ſup̄
Luc. dicēs ꝙ hoc fecit nō quaſi in-
credula de oꝛaculo nec quaſi incer-
ta de nuntio nec quaſi dubitans de
exemplo: ſed quaſi leta pꝛo voto re
ligioſa ꝓ officio feſtina pꝛe gaudio
in montana perrexit.
¶ Dub. cur dr̄ ꝙ abijt in montana? 3
Rn̄. Theophilus ſuper Lucā. qꝛ za
charias in montanis habitabat.
¶ Dub. q̄ erat illa ciuitas iuda? rn̄. 4
Magiſter hiſto. ſchola. ꝙ iuda ibi
non accipit pꝛo tribu iuda: ſed ꝓ re
gno iuda: qm̄ hieruſalē p quā foꝛte
tranſiuit ſemp̄ vgo eundo ad oppi
dū i quo moꝛabat zacharias quar-
to miliario ab hierl'm nō erat i tri-
bu iuda: ſed in tribu beniamin.
¶ Dub. cur abijt cum feſtinatione? 5
Rn̄. Orige. ſup̄ Lucā. ꝙ iō ſic abijt
qm̄ Jeſus qui in vtero illius erat fe
ſtinabat ioannem adhuc in ventre
matris ſanctificare: ⁊ vt dicit Lyra
ideo abijt cum feſtinatione vt oſtē-

deret ꝙ virgo nõ dꝫ moꝛari in loco
publico:nec ibi cõtrahere colloq̃a.
9 ¶ Dubi.cur prius ipſa ſalutauit be
lizabeth. R.ambꝛo.ſuꝑ Luc.ꝙ hoc
fecit ex humilitate: ⁊ qꝛ erat iunioꝛ
q̃ debẽt deferre ſenioꝛibꝰ : ⁊ etiã cã
pietatis:qꝛ venerat vt adiuuaret.
7 ¶ Dubi.quõ ioannes audiuit vocẽ
ſemꝑ ꝟginis q̃ adhuc nõ habebat
vſum auditꝰ nec alioꝝ ſenſuũ? Rñ.
Ambꝛo.ſuꝑ Lucã di.vocẽ prioꝛ he-
lizabeth audiuit.ſed ioannes prioꝛ
grãm ſenſit.illa nature oꝛdine audi
uit:iſte exultauit rõne myſterij : illa
marie:iſte dñi ſenſit aduentum. Et
Grecus ſic ait.ꝓpheta enim paren-
te.i.matre acutius videt ⁊ audit ſa-
lutatq; ꝓphetarum: ſed qm̃ verbis
nõ poterat: ſalutat in vtero ꝙ maxi
mum exiſtit in gaudio. Quis vnq̃
nouit tripudiũ natiuitate antiquus.
Inſinuauit grã q̃ nature ignota ex-
titerãt :reclusus vẽtre miles agno-
uit dñm ac regẽ oꝛiturũ ventris te-
gmine non obſtãte myſtice viſioni.
inſpexit enĩ nõ palpebris ſꝫ ſpiritu.
8 ¶ Dubi.quõ potuit exultare beatꝰ
ioannes ſine vſu rõnis. Rñ.ſ.Tho.
in.iiij.ſentẽ. di. vj.in expoſitiõe lr̃e.
ꝙ ioãnes nõdũ natus habuit vſum
liberi arbitrij ad illud momẽtum ⁊
ſpũſſcti illuſtrationẽ ꝑ quẽ cogno-
uit dñm ꝓſentẽ ⁊ gauiſus eſt et fuit
acceleratꝰ in eo vſus rõnis : nec eſt
incõueniẽs ſi poſtea fuit ſubtractꝰ
ſicut ⁊ raptus pauli fuit ſubtractus:
qꝛ iſte ſunt gratie gratis date que
poſſunt auferri : imo de facto aufe-
runtur abſq; culpa:non autẽ gratia
gratũ faciẽs ſubtrahit̃ abſq; culpa.
9 ¶ Dubi.cur non ita dr̃ ioannes re-
pletus ſpũ ſancto ſicut dr̃ de matre cũ
Luc.j.c. dicat̃.replebit̃ ſpiritu ſctõ
adhuc ex vtero matris ſue? Rñ.Ori-
genes ſuꝑ Lucã. d. Non aũt dubiũ
eſt quin que tunc repleta eſt ſpiritu
ſancto propter filiũ ſit repleta. non
aũt antea repletꝰ fuerit ſpiritu do-
nec aſſiſteret q̃ xp̃m gerebat in vte-
ro.tũc aũt a ſpiritu erat plenus ⁊ re
ſultabat in parente ſcilicet matre.
¶ Dubi.cur helizabeth exclama- 10
uit ⁊ non ſubmiſſe dixit. Rñ.ꝙ hoc
fuit a ſpiritu ſctõ quo repleta erat q̃
eam maximo cum feruoꝛe fecit pꝛo
ferre dicta verba:⁊ qꝛ magis expꝛi-
mitur talis feruoꝛ voce magna q̃
ſub miſſa:ideo exclamauit.
¶ Dubi.cũ nemo poſſit clamare ni 11
ſi voce magna videt̃ ſuꝑfluũ adde-
re voce magna? Rñ.ꝙ hic eſt vitiũ
in grammatica qð dr̃ pleonaſmos
quaſi ſuꝑabũdãtia noĩs : ⁊ in ſacra
ſcriptura vbi nihil eſt ſuꝑfluuꝫ quo
tienſcũq; inuenit̃ pleonaſmos:ne ia
que vident̃ ſuꝑflua impoꝛtãt aliqð
myſteriũ. vt dr̃ Remi.ſuꝑ Mat. Iõ
hic additur voce magna qꝛ magna
erãt que dicẽda erãt ꝑ helizabeth.
¶ Dubitatur. quomodo intelligit̃ 12
benedicta tu inter mulieres. requi-
re ſupꝛa feria.iiij.tempoꝝ.dub.20.
¶ Dub.cur eodẽ mõ ab helizabeth 13
bñdicit̃ ſicut ab angelo? Rñ. Be-
da ſuꝑ Lucã. quatenus ⁊ angelis ⁊
hominibus venerãda monſtretur.
¶ Dubi.cur prio helizabeth bñdi- 14
citꝰ matrẽ ⁊ poſt filiũ? Rñ. Theophi
lus ſuper Lucã.d.Dixerat bñdicta
tu inter mulieres.deinde quaſi iter
rogãte aliquo ſubiũgit ⁊ bñdictus
fructꝰ vẽtris tui:ita ꝙ ly ⁊ accipit̃ ꝓ
qꝛ:ſicut ſepe ꝯſueuit ſacra ſcriptura
accipe ſicut ibi: bñdictus q̃ venit in
noĩe dñi deus dominus ⁊ illuxit no
bis.vbi ly ⁊ accipit̃ etiam pꝛo quia.
¶ Dub.qs eſt iſte fructꝰ vẽtris ſem 15
per ꝟginis? Rñ. Origenes ſuꝑ Lu-
cam. d. Fructũ aũt vẽtris dei geni-
tricis dñm dicit: qꝛ nequaq̃ ex vi-
ro ſed ex ſola ſemꝑ virgine Maria
proceſſit.nã qui ſemẽ ſumpſerunt a

partibus fructus eorum exiſtunt.
16 ¶ Dubi. cur talis fruct⁹ dicit̃ bene
dictus? rñ. Grecus ꝙ hic fructus ſo-
lus dicitur benedictus quia abſq;
viro ⁊ abſq; peccato producitur.
17 ¶ Dubi. cur angel⁹ nō dixit bñdi-
ctus fructus ventris tui? rñ. Lyra ꝙ
ideo angel⁹ hoc nō dixit q̃ tūc ſem
per virgo nōdū cōceperat filiū dei:
⁊ iō null⁹ adhuc fruct⁹ erat in ven-
tre. nūc aūt iam fructus erat in ven
tre: ideo bñdict⁹ fuit ab helizabeth.
18 ¶ Dubi. q̃ heliſabeth vř ignorare
cām aduentus ſemper virginis ma
rie dum dicit. vnde hoc mihi vt ve-
niat mater dñi mei ad me? Reſpō.
Ambro. ſup Lucā dicens. ꝙ hoc nō
quaſi ignorans dicit. ſcit enim eſſe
ſancti ſpiritus gratiā ⁊ operationē
vt mater dñi matrē ꝓphete ad pro-
fectuꝫ ſui pignoris ſaluret: ſed quaſi
non humani hoc meriti: ſed diuine
gratie munus eſſe cognoſcat ita di-
cit. vnde hoc mihi. i. qua iuſtitia q̃
bus factis pro quibus meritis.
19 ¶ Dubi. cur helizabeth vocat ſem
per virginē matrem dñi cuꝫ adhuc
non peperiſſet filiū? rñd. Origenes
ſup Lucā. ꝙ hoc fecit preoccupans
euentū ex dicto prophetico: q̃ iam
conceperat dñm ⁊ prophetādo he-
lizabeth ꝙ futurum erat. ſ. ꝙ cum
pareret eam matrem dñi vocauit.
20 ¶ Dubi. cū helizabeth dixit exulta
uit infans cur addidit in gaudio/
cum exultatio non poſſit eſſe ſine
gaudio? reſpond. ꝙ nihil eſt ibi ſu-
perfluum. quia ſm grammaticos
exultare componitur ab ex ⁊ ſalta-
re: ⁊ eſt exultatio tam verborum ꝙ̃
membrorum: ſed leticia eſt mentis
iudicium. voluit ergo dicere ꝙ ſal-
tauit corpore ⁊ letatus eſt mente.
21 ¶ Dubitat̃. quomodo helizabeth
ſciuit ꝙ ſemp virgo crediderat an-
geli verbis? Reſpō. ꝙ ex ſpiritu ſan
cto quo erat plena.
¶ Dubi. cum dñs non fuerit locu- 22
tus ſemper virgini: cur helizabeth
dicit: perficient̃ in te que dicta ſunt
tibi a dño? reſpon. ꝙ dñs locut⁹ fuit
per angelum: ⁊ que per alios faci-
mus p nos ipſos facere videmur.
¶ Dubi. q̃ videt̃ ꝙ ſemp virgo nō 23
debuerit cantare Magnificat: put
tñ exponit Lyra. ꝙ cantauit: q̃ ſolū
cantico ſpūali debuiſſet cātare? rñ.
cardinalis de turre cremata ſuper
hoc euāgelio: ꝙ cātica ſpūalia poſ-
ſunt dici nō ſolū ea que interius ca
nuntur in ſpū: ſꝫ etiā ea que exteri⁹
ore cantant̃: inq̃ntū per hmōi canti-
ca ſpiritualis deuotio prouocatur.
¶ Dubi. q̃ magnificare eſt magnuꝫ 24
facere: ſed deus nō pōt fieri maior.
igit̃ non debuit dicere magnificat?
Rñ. Origenes ſuper Lucā. ꝙ ſi cō-
ſideramus xp̄m eſſe imaginem in-
uiſibilis dei: ⁊ animā noſtrā factam
eſſe ad eius ymaginē: vt aīa noſtra
ſit ymago ymaginis videbimus ꝙ
ſicut pictores depingentes ymagi-
nes magnifice magnificare dicunt̃
eos quorū ſunt ymagines. ita ſi nos
magnificauerimus animā noſtraꝫ
opere: cogitatione: ſermone: que eſt
ymago dei: tūc ipſa ymago dei grā-
dis efficitur: vt ipſe dñs cuius yma-
go eſt in anima noſtra magnificet̃.
¶ Dubi. nunqd ⁊ corpe magnifica 25
bat dñm. q̃ dicit anima mea? Rñ.
Lyra. ꝙ hoc nō dicit per excluſionē
corporis quin ⁊ corpore ipſum ma-
gnificaret. ſed dicit. q̃ cū labijs ma-
gnificaret voluit oſtēdere ꝙ nō ſo-
lum labijs: ſed ⁊ anima magnifica-
bat: ⁊ etiā hic pōt eſſe figura ſynec-
doche. qñ accipit̃ pars pro toto: vt
anima accipiat̃ pro toto homine.
¶ Dubi. cur dicit exultauit ſpiritus 26
meus. i. anima cuꝫ exultare ptineat
ad corpus vt dicit̃ dub. xx. Reſpon.

ꝙ hic eſt figura euphemiſmo s que eſt verbi p verbo poſitio. ⁊ ita hic exultare ponitur pro letari.

27 Dubitat. ꝙ nõ bñdicat ſalutari meo: q2 de⁹ eſt ſalutare oim et non ſolũ ſemp ꝟginis? R̃ñ. Lyra. ꝙ hoc qđ nõ dr̃ i deo hʒ reſpectũ ad creationẽ. ꝙ ꝟo dr̃ ſalutari hʒ reſpectũ ad recreationẽ: ⁊ ꝙ dr̃ meo ad humanitatis aſſumptionẽ: ⁊ ſic lʒ ſalutẽ aliis attulerit nõ tñ ab aliis ꝗ̃ a ſemp virgine carnẽ aſſumpſit. Et iſto mõ fuit ſalutare ſolius ſemper virginis: ⁊ nõ alicuius alterius.

28 Dub. cũ de⁹ cũcta reſpiciat: ⁊ cur dicit reſpexit humilitatẽ? R̃ñ. Auguſtinus in ſermone de aſſumptione. ꝙ reſpexit. i. approbauit. Multi eñ vident in cõſpectu hoim humiles eſſe ſed eoꝛum humilitas a deo non reſpicitur. i. non approbatur.

29 Dub. cũ charitas ſit pcipua ꝟtutũ. cur nõ dr̃ q2 reſpexit charitatẽ? R̃ñ. Card. de turre cre. ſup euangeliis di. ꝙ lʒ charitas ſit radix meriti: humilitas tñ iter al's ꝟtutes fuit diſpoſitiua ad ꝯceptionẽ filii dei et ad exaltationẽ ſpũalẽ qm̃ q ſe humiliat exaltabit: nõ q2 ipſa ſola mereatur: ſʒ q2 ei⁹ eſt ꝓpriũ cõtẽnere felicitatẽ terrenã. nã ſemp virgo audierat ab angelo: qđ ex te naſcet ſctm̃ vocabit fili⁹ dei ⁊ tñ nihil rñdit ſe ẽẽ niſi ancillã. Itẽ cũ helizabeth miraret pſonã ſemp ꝟginis veniẽtis ad ſe cõmẽdaret vocẽ ipſi⁹ ſalutantis beatificaret ei⁹ fidẽ ex deuotiſſima humilitate nihil ſp ꝟgo reputabat ſibi: ſʒ oĩa bñficia q i ea laudabant i deũ referebat. Tũc inqt helizabet magnificas matrẽ dñi. ſʒ magnificat aĩa mea dñm voce mea ꝓhibes exultaſſe iſantẽ in gaudio in vtero tuo. Sʒ exultauit ſpũs me⁹ i deo ſalutari meo. ⁊ ex hoc bñ ſapiẽter ⁊ cõueniẽter ſemp virgo dixit: q2 reſpexit humilitatez ancille ſue.

30 Dubi. q2 nõ oẽs gñationes beatam dicũt ſemp virginez mariã: q2 nõ iudei neqꝫ machometiſte? R̃ñ. ꝙ hic eſt figura ſinecdoche eſt ſenſus oẽs generatiões. i. ex oibus generationib⁹ aliq: qm̃ vt dicit Lyra ex oibus generatioib⁹ cõuerſi ſunt aliq ad fidẽ xp̃i: q ſemp virginẽ beatam dixerũt. Et etiã vt ipſe dicit in alchoꝛano machometi plures laudes ponunt ſemp virginis marie.

31 Dubi. q2 videt ꝙ ſemp virgo in hoc ſe exaltet ⁊ ex inani gloꝛia? R̃. Grecus ꝙ nõ beatã ſe appellat inani vexata gloꝛia. Unde eam focus in ipa ſupbie: que ſe ancillã dñi nuncupauit: ſed ſacro tacta ſpiritu que futura ſunt preſciuit: ⁊ non per ſuã virtutem vt dicit hic Theophilus oſtendit ſe beatam predicandam. Sed cauſam aſſignat dicens: quia fecit mihi magna qui potens eſt.

32 Dubi. que ſunt illa magna q ſibi deus fecit? R̃ñ. Theophil⁹ ſup Lucam dicens que tibi magna fecit: credo vt creatura ederes creatoꝛez famula dñm generares: vt per te mundũ deus redimeret: per te illuminaret: p te ad vitam reuocaret.

33 Dubi. cur dicit qui potẽs ẽ. R̃ñ. Tytus ſup Lucã. ꝙ ideo dicit vt ſi qs diffideret in ꝯceptiõis negotio dũ virgo manẽs ꝯcepit: retoꝛqueat miraculum ad potẽtiã operantis.

34 Dubi. quã ſanctitatẽ hʒ nomen dñi? R̃ñ. Baſili⁹ i homel. ꝙ ſanctũ dr̃ nomẽ dñi nõ ꝙ in ſyllabis quãdam ſanctificatiuã virtutẽ ꝯtineat: ſʒ q2 quomodolibet dei ſpeculatio ſancta dignoſcitur ⁊ ſyncera.

35 Dub. q2 videt ꝙ in deo nõ ſit miſericoꝛdia: q eſt triſtitia de aliena miſeria cum in deo nõ ſit triſtitia? R̃ñ. ſctũs Tho. prima parte. q. 21. art. 3. ꝙ miſericoꝛdia eſt maxie deo

attribuēda ſecundū effectū: non tñ
ſm paſſionis affectū: nā cū miſeri-
cordia importet triſtitiā de aliena
miſeria acſi eſſet ꝓpria: ex hoc qd
ſi aliqs triſtat de miſeria alterius
tanq̄ de ꝓpria opet ad depellēdū
miſeriā alteri⁹ tāq̄ ꝓpriā: ⁊ iſte eſt
miſericordie effectus. Triſtari igit
de miſeria alteri⁹ non cōpetit deo:
ſ; repellere miſeriā alteri⁹ hoc ma
xime competit deo: ⁊ ſic miſericor-
dia ſm ſuum effectū competit deo.
36 ¶ Dub. cur dicit a progenie in ſin
gulari: ⁊ in ꝓgenies i. plurali? Rñ.
Ly. ⁊ ꝙ primo dicit a progenie. ſ. iu
deorū: qm vt dicit ioannis. 4. ſalus
ex iudeis eſt: q2 incarnatio facta eſt
in ſemp virgine iudea. Poſtea dici
tur in plurali in ꝓgenies. ſ. omniū
gentiū: q2 beneficiū incarnationis
ſe extendit ad omnes gentes.
37 ¶ Dubi. cur addit timētib⁹ eū? Rñ.
ne crederes ꝙ generaliter i oēs gē
tes eſſet miſericordia eius: ⁊ ꝙ oēs
tandē ſaluarent ⁊ bōi ⁊ mali. Ideo
illud addidit. ſ. timētib⁹ eū: q ſc; vt
exponit Grec⁹ penitētia ducti ⁊ ad
fidem ⁊ penitentiā cōuertuntur: nā
qui obſtinati ſunt incredulitatis vi
tio clauſerunt ſibi ianuā pietatis.
38 ¶ Dub. q2 cū deus nō habeat bra-
chium: cur dicit fecit potentiam in
brachio ſuo? Rñ. qd methaphorice
accipit hic brachium: qm ſicut nos
operamur p brachiū: ſic deus ope-
ratus eſt mundū per filiū ſuum. Et
ideo methaphorice mēbra corpa-
lia deo attribuunt: vt dictum eſt. vt
nos p corporalia trahamur ad cō-
ſiderationem ſpiritualium.
39 ¶ Dubi. quā potentiā fecit de⁹ in
brachio. i. filio ſuo? Rñ. Theophi
lus ſup Luc. ꝙ fecit potentiam q2
natura deuicta eſt virgine pariēte
⁊ deo humanato. Grecus aūt Ciri-
lus et Lyra dicunt ꝙ ponit ibi fecit
p faciet p emphitheuſim: quoniā
vt dt hic Cirilus adueniēs dñs de
mones in terra diſſipauit: ⁊ cōpedi
tos ab eis obedientie ſue reſtituit.
¶ Dub. q fuerunt ſupbi qs diſper- 40
ſit? Rñd. Lyra ꝙ fuerūt legiſperiti
⁊ phariſei qui fuerūt ſuperbi mēte
cordis ſui ſpernentes cōſilium dei.
Qui poſtea ⁊ ipſi ⁊ ceteri iudei per
Titū et Veſpaſianū anno xpi. 42.
fuerūt ⁊ captiuati ⁊ p orbē diſperſi.
¶ Dubi. quos potētes depoſuit de 41
ſede? Rñ. Cirilus ſup Luc. ꝙ potē-
tes ⁊ magna ſapiētes erant demo-
nes. Gentilium ſapiētes. Phariſei
et ſcribe quos omnes depoſuit.
¶ Dubi. qui fuerūt humiles quos 42
exaltauit? Rñ. idē ꝙ fuerunt apo-
ſtoli qs exaltauit dās illis poteſta-
tē calcandi ſerpētes et ſcorpiones:
⁊ oēm ptātem inimici ſimiliter ex
gētib⁹ ignobiles ⁊ humiles per fi-
dē ad apicē virtutū conſcenderūt.
¶ Dub. quos eſuriētes repleuit: et 43
quos diuites dimiſit inanes? Rñ.
Baſili⁹ ſup hoc euāgelio i home.
dicēs. Eſuriebat gen⁹ humanū ex
ceptis iudeis. Hos nāq ditauerat
legis traditio ⁊ ſanctorū dogmata
ꝓphetarū: q2 vero nō humiliter he
ſerūt verbo humanato dimiſſi ſūt
inanes nihil deferētes: non fidem:
nō ſciētiā: ⁊ ſpe bonorū priuati ſunt
et a terrena hierlm ⁊ a vita futura
excluſi: quos vero degētib⁹ fames
ſitis ꝯtriuerat cū heſiſſent domino
repleti ſunt ſpiritualibus bonis.
¶ Dub. quomō de⁹ ſuſcepit iſrael 44
puerū ſuū ⁊ quādo? Rñ. Lyra: quod
hoc fuit q2 de⁹ ſuſcepit carnē pueri
lē de populo iſrael. ⁊ ita hoc benefi
ciū fuit illi populo a deo datum qd
hic recolit ſemp ꝟgo in illo verſu.
¶ Dub. an deus vnq̄ obliuiſcatur 45
alicuius? Rñ. Lyra. ꝙ deus dicitur
recordatus: q2 habuit ſe. per modū

recordātis quādo filiū ſuū promiſ-
ſum patribus in mundū miſit: ⁊ ita
deus metaphorice dicitur recorda
ri q̄ tñ omnia actualiter: ⁊ preſentia
liter ac ſemper ſcit: quādo ſe habet
per modum recordantis.

46 ¶ Dubi. quibus patribus locutus
eſt deus: ⁊ quando locut⁹ fuit abra
he? R̄ñ. Lyra φ per patres noſtros
intelligunt̄ patriarche et p̄phete
quibus deus reuelauit aduentum
filij ſui in mundū. Abrahe vero lo
cutus eſt Gen̄. xxij. dicens. In ſemi
ne tuo benedicētur oēs gētes terre.
Et Gen̄. xvij. c. ſtatuā pactum meū
inter me ⁊ te: ⁊ ſemen tuū poſt te in
gn̄atiōib⁹ ſuis federe ſempiterno:
vt ſim de⁹ tu⁹ ⁊ ſeminis tui poſt te.

47 ¶ Dub. cur dicit̄ in ſecula? R̄ñ. gl.
dicēs: q̄m ipſa p̄miſſio hereditatis
nullo fine claudet̄: ⁊ vſq; in finē ſe-
culi credētes nō deerunt: ⁊ beatitu
dinis gloria erit perhennis.

48 ¶ Dub. q̄r ſemē abrahe ſunt iudei:
⁊ tñ ipſi non credētes xp̄o: non gau
debunt p̄miſſione eterne heredita
tis? R̄ñ. ſ3 Ap̄lm ad Galathas. iij.
non dicit in ſeminib⁹ quaſi in mul-
tis: ſed quaſi in vno et ſemini tuo
quod eſt chriſtus iudei ſunt ſemen
carnale: credentes autē chriſto ſunt
ſemen abrahe ſpirituale.

☞ Allegorice.

¶ Hec viſitatio prefigurata fuit. j.
Reg. xxv. q̄ñ Abigail vxor Nabā
feſtina venit ad mōtē ⁊ occurrit da
uid dans ei donaria q̄ erat pruden-
tiſſima ⁊ ſpecioſa: poſt cuius ſaluta
tionē Dauid dixit ei bn̄dictus dñs
de⁹ iſrael: q̄ miſit te hodie in occur
ſum meū ⁊ bn̄dictū eloquiū tuū. Et
bn̄dicta tu: ecce audiui vocē tuā et
honoraui faciē tuā: ⁊ magnificauit
Abigail Dauid dicēs. Faciēs eñ fa
ciet dñs tibi dño meo domū fidelē.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruuntur mulieres vt q̄uis
ſint magne ⁊ in dignitate cōſtitute
nō abhorreant imo feſtinent viſita
re et obſequia preſtare cognatis et
agnatis ſuis: nec eas dterreat aſpe
ritas viarū ⁊ altitudo mōtiū q̄nim-
mo exēplo ſemꝑ virginis omni eius
humilitate ⁊ p̄ptitudine ſeruiant
et maxime pregnantibus et in par-
tu laborantib⁹ cum letitia ⁊ exulta-
tione in oibus magnificātes dñm.

☞ Anagogice.

¶ Exurgere iubemur a terrenis af
fectibus et contemplari montes. ſ.
ſanctos. Uñ veniet auxiliū nobis: q̄
ſunt in illo celeſti hieruſalē in qua
eſt ſita domus zacharie. i. agnoſcen
tis deū: q̄m tunc agnoſcem⁹ eum ſi-
cuti eſt: ⁊ in hoc cōſiſtit vita eterna
⁊ ſalutabimus Helizabeth que in-
terpretatur dei mei requies. vbi re-
quiē eternā cōſequemur. Benedi
cemuſq; dñū exultātes atq; letātes
magnificātes eū: q̄m fecit nobiſcū
miſericordiā: ⁊ tūc perfecte cogno-
ſcemus oia perfecta eſſe que ſeruis
ſuis dñs p̄miſit dicēs. Oculus non
vidit ⁊ auris nō audiuit nec in cor
hominis aſcendit que preparauit
deus diligentibus ſe.

¶ Sabbato quatuor tem-porum aduentus.

Anno quintodecimo Tyberij ce-
ſarijs. Luce. iij.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt
anno chriſti. 30.

☞ Hiſtorice.

¶ Tyberij Ceſaris quintodecimo
principat⁹ anno Iudeā regēte pon-
tio pilato. Herode galilee dominā
te: germano ṽo ei⁹ philippo regiō
nib⁹ ituree ⁊ trachonitidis preſidē
te Anna ⁊ Caypha principatu fun-

gētibus:altiſſimi ſermo Joanni za-
charie filio i deſerto degētis factus
eſt pambulās oēꝫ ioꝛdanis regionē
pnie lauacrū quo peccata abluun-
tur denuntiabat. Eſaia pphета ſic
atteſtante:vocē.ſ.in deſerto clamā-
tis eſſe vt viā dño p̄parēt ⁊ ei9 ſe-
mitas rectas efficerēt:oēꝫ etiā val-
lēt repleturam foꝛe ⁊ mōtes ac col-
les ad ima deduci. Praua q̄q in di
recta et in vias planas aſpera fieri
debere:omnemq carnem ſalutare
creatoꝛis pꝛoſpecturam foꝛe.

1 Ad dubia me ꝯuertēs. Dubitaṫ.cuius etatis erat Joā.qn̄ incepit p̄dicare? Rn̄. Lyra. ꝙ tūc erat trigīta ānoꝝ.

2 ¶ Dub.qs fuit Tyberi9 ceſar? Rn̄.qḋ fuit ille impatoꝛ q̄ ſucceſſit Octauiano auguſto.

3 ¶ Dubi.cur Pilatus dr̄ pōti9 ⁊ qs miſerat eū in iudeā? Rn̄. Lyra ꝙ dr̄ pōti9 ab inſula q̄ dr̄ pōthus vñ erat oꝛiūd9. Joſeph9 tn̄ dicit fuiſſe oꝛiūdū ex lugduno territoꝛio gallie. fuit aūt miſſus a Tyberio impatoꝛe p̄curatoꝛ ad regendam iudeam.

4 ¶ Dubi.cur in hoc euangelio deſignaṫ tēpus impatoꝛis gētilis:regniq iudeoꝝ ⁊ pōtificū? Rn̄. Oꝛigenes ſup Lucā dicēs. Et in pphetico q̄dem ſermone ſolis iudeis p̄dicato. Solū iudeoꝝ regnū deſcribiṫ. Uiſio inq̄t Eſaie i dieb9 Ozie Joathā Achā regū iuda. At in euāgelio qḋ erat p̄dicādū vniuerſo mūdo dñiū deſcribiṫ Tyberij ceſaris q̄ toti9 oꝛbis dñs videbaṫ verū ſi ſolum hi q̄ ſunt de gentibus eſſent ſaluādi ſatis erat ſolius Tiberij facere mētionem:ſed qꝛ opoꝛtebat ⁊ iudeos credere:ob hoc etiā iudeoꝝ regna deſcribuntur ſeu tetrarchie.

5 ¶ Dubi.qs dicitur tetrarcha? Rn̄. ſcḋm Jſidoꝝ qḋ dicitur ille q̄ pꝛincipatur ſeu dominatur ſuper quarta parte alicuius regni. ⁊ dicit a tetras ꝙ eſt quatuoꝛ ⁊ archos qḋ eſt pꝛinceps quaſi pꝛincipās ſup quarta parte:et qꝛ Herodes pꝛincipabatur galilee q̄ eſt quarta pars regni iuda. Et alij etiā ſic pꝛincipabanṫ. videlicet quilibet ſuper quarta parte:ideo dicuntur tetrarche.

¶ Dub.qui fuerunt iſti tres ſcilicet Herodes Philippus et Liſanias? Reſpō. Beda ſup Lucā.qḋ fuerūt filij illius herodis ſub quo nat9 eſt xp̄s. Et pꝛimo archelaus frater eoꝝ regnauerat annis decē:ſed poſt accuſat9 apud auguſtū miſſus fuit in exilium apud Uiennā:vbi ⁊ moꝛtuus eſt:⁊ ipſe auguſt9 illud regnū iudeoꝝ:vt minus validū fieret per tetrarchias diuidere curauit. 6

¶ Dubi.cū ſecūdū legē nō deberet eſſe niſi vn9 ſummus ſacerdos:quomodo hic deſcribūtur duo? Reſpōdet Ambꝛoſius ſup Luc.qḋ Annas fuit pꝛinceps ſacerdotuꝫ iſto anno xv. imperij Tiberij. Cayphas vero anno quo dñs crucifix9 eſt. alijs tribus vt dicit Joſephus:ſcilicet Hyſmael. Eleazaro ⁊ Symone ſacerdotio in medio tempoꝛe perfunctis ſꝫ qꝛ Annas ⁊ Cayphas maxime ad paſſionem dñi pertinēt. Jdeo alijs omiſſis de iſtis ab euangeliſta fit mentio ⁊ vterq eoꝛum fuit ſolus in anno ſuo. 7

¶ Dub.quomodo fuit factū verbū dñi ſup Joānē? Rn̄. Lyra qḋ verbū dñi fuit quedam reuelatio diuina: ſcilicet per inſpirationē per quam habuit mandatum de p̄dicatiōe exequenda. 8

¶ Dubit.cur Lucas nihil dicit de aſperitate vite Joannis ſicut mattheus ⁊ Marcus? Rn̄. Ambꝛoſi9 ſuper Lucaꝫ ꝙ lucas ſatis declarauit Joannem foꝛe pꝛophetam cū dicit 9

factum

factum eſt verbū dñi ſuper eum: qꝛ ex hoc clare perpēditur ipſum fuiſſe prophetam: cum verbum dñi nō legatur factū niſi ſuper prophetis. nullꝰ enim eget iudicio ſui qui verbo dei abundat / vnum itaqꝫ dicens omnia declarauit.

10 ❡ Dubi. cur factū fuit verbū dñi in deſerto? R̄ñ. Theophilus ſup Lucam. ꝙ Joānes per totū tp̄s preteritum occulꝰ fuit in deſerto: vt nulla ſuſpitio innaſcaꝭ hominibus vt gratia affinitatis ad Chꝛiſtum vel conuerſatiōis a teneris annis talia de ipſo teſtareꝭ prout teſtatus eſt.

11 ❡ Dubi. cur Joānes potiꝰ venit in regiones circa ioꝛdanē ꝙ̄ in alias? R̄ñ. Oꝛige. ſuper Lucā dicēs. Que aūt loca decebat perambulare baptiſtā niſi ioꝛdani circumadiacētia: vt ſi quē penitere ꝯtingeret ꝓtinus occurreret fluenti humilitas ad recipiendum penitentie baptiſmum.

12 ❡ Dubi. cū baptiſmus Joānis nō remitteret peccata: cur dr̄ predicās baptiſmū penitētie in remiſſionem peccatoꝝ? R̄ñ. ſm Gregoꝛiū in homelia hodierna: et alios doctoꝛes qd̄ Joannes licet baptizaret. tñ baptiſmus eius nō ꝯferebat remiſſionem peccatorū. Sed inducebat ad penitentiā per quā remittūtur peccata: ſed hoc qd̄ dicitur predicans baptiſmum penitētie intelligiꝭ de baptiſmo chꝛiſti quē Joānes predicebat: ⁊ per quem remittunꝭ peccata.

13 ❡ Dubi. ad quid ergo valebat baptiſmus Joānis? R̄ñ. ſanctus Tho. iij. pte. q. xxviij. ⁊. iiij. ſenten. di. ij. ꝙ baptiſmus Joānis fuit conuenienter inſtitutus quadruplici ratione. Pꝛimo: qꝛ opoꝛtebat xp̄m a Joāne baptizari: vt cōſecraret baptiſmuꝫ. Scdo vt xp̄s per baptiſmū Joānis manifeſtareꝭ. Tertio vt ſuo baptiſmo aſſuefaceret homines ad baptiſmum xp̄i. Quarto: vt ad penitentiā hoīes inducēs ꝑpararet ad digne ſuſcipiēdum baptiſmum xp̄i: et ita erat pꝛeparatoꝛius ad baptiſmum xp̄i: ⁊ ille baptiſmus erat quedam ꝓteſtatio ⁊ pꝛofeſſio vere penitētie quam imponebat baptizatis.

❡ Dub. cur Joānes dicit ſe vocē ⁊ vbi hoc dr̄ in Eſaia ꝓpheta requiret in dñica tertia aduētus ſup euāgelio miſerunt iudei. dub. 12. 14

❡ Dubi. quō debēt parari vie dñi et ſemite eius recte fieri? R̄ñ. ſcdm Ambꝛo. ſup Lucā ꝙ parare viam dñi eſt predicare fidē rectā ⁊ bona opera facere: vt quilibet audiētiū rectas deo ſemitas faciat foꝛmādo in aīo rectas cogitationes per ſermonem bone pꝛedicatiōis. 15

❡ Dub. q̄ differētia eſt inter viā et ſemitā? R̄ñ. ꝙ via eſt illa ꝑ quā pōt ire currus vehiculum / vt volunt grāmatici ⁊ legiſte. ⁊ dꝫ eſſe lata latitudine octo pedum vbi eſt recta non toꝛtuoſa: ſed in anfractu. i. vbi eſt reflexa. xvj. pedum: ſemita autē dr̄ a ſemis ꝙ eſt dimidiū quaſi dimidium iter et dꝫ eſſe latitudinis duoꝛū pedū ⁊ ſic eſt ſtricta vt alter cū altero ſimul trāſire non poſſit. 16

❡ Dubi. quō omnis vallis implebitur: ⁊ omnis mons ⁊ collis humiliabitur? Reſpō. Lyra qd̄ ſicut via coꝛpoꝛalis dicitur difficilis ad ambulādum ꝓpter ꝓfunditatē valliū et eleuationem colliū. Ita via ſpiritualis qua deus gradiꝭ ſup coꝛda fideliū impediꝭ ꝑ depꝛeſſionē terrene cupiditatis ⁊ ꝑ eleuationē mundane vanitatis: ⁊ qꝛ vtrūqꝫ impedimētū fuit amotū per aduētū xp̄i in multis: et maxime in Zacheo et Mattheo: q̄ ad terrenas diuitias quas reliquerūt: atqꝫ in mūdi pꝛincipibus qui colla xp̄o ſubiecerunt. Ideo methaphoꝛice valles īplere 17

ſunt ⁊ colles ⁊ mõtes humiliati.

18 ¶ Dub. q̃ differẽtia eſt inter mõtez ⁊ collẽ ⁊ vallem? R̄ń. ꝙ colles ſunt preeminẽtiora iuga mõtium: quaſi colla. Et vt dicit Chriſo. collis nullũ fructũ ꝓducit. Montes aũt ſunt tumores terrarũ altiſſimi ſic dicti: q2 ſunt eminentes: ⁊ vallis dicitur ꝙ vallata ſit montibus.

19 ¶ Dub. quõ oĩs caro videbit cum nõ poſſit videre niſi per aiam? Itẽ q2 caro beſtiarum nõ videbit. Itez q2 etiã oẽs hoĩes non viderũt xp̃m qui eſt ſalutare dei? R̄ń. ſm Chriſo ſtomum ſup euãgeliũ: qđ caro accipitur hic pro toto homine ꝑ figurã ſynecdochem ſicut pars pro toto ⁊ ſcđm Grego. in homel. oĩs caro. i. oĩs homo ꝑ eandem figurã q̄ſi totũ ponit̄ pro parte. Uidit aũt oĩs homo vel xp̃m in carne incarnatũ ex oĩb9 hominib9 tam iudeis q̄ʒ gẽtilibus chriſtũ viderũt: vel chriſtũ ꝑ finẽ ſicut continue videbit̄ vſqȝ ad fidẽ mũdi ꝑaliquos de oĩb9 nationib9 ꝑ predictã figurã: vel ſcđm Grego. in homel. in die iudicij in quo videbit̄ ab oĩbus tã beatis q̄ʒ malis.

☞ Anogogice.

¶ Tota hiſtoria iſti9 euãgelij pręfigurata fuit Malachie. iij. c. vbi dicit̄. Ecce ego mittam angelũ meũ i. ioãnẽ baptiſtã: ex eius vita angelica. quod aũt hec ꝓphetia ſit de eo ptʒ Mat. xj. vbi ſaluator hoc de eo exponit: qui preparabit viam ante xp̃m ꝑ predicationẽ et baptiſmum corda hoĩm ad xp̃m ſuſcipiẽdũ inclinãdo. vt pʒ hic anno. xv. imperij Tiberij. q̄ſi iudea tot regib9 ſubiecta erat ſeu dñis qđ ſignificabat vt dicit Greg. in homel. qđ ipſa ꝓ culpa ꝑfidie erat diſpergẽda: q̄m omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabit̄. Et tũc Joannes fuit angelus. i. nuntius dei: q2 factũ eſt verbũ dñi ad eũ: ⁊ ipleta eſt ꝓphetia Eſa. xl. c. vox clamãtis in deſerto: q2 tot9 ioãnes ⁊ eius opera erãt vox predicãs: parare viã dñi: q̃ eſt ꝑdicatio ioãnis. Oĩs vallis iplebit̄. i. apl̄i humiles qui repleti ſunt ſpũ ſancto: ⁊ oĩs mons ⁊ collis humiliabit̄: q2 iudei ſupbi humiliati ſunt ⁊ diſperſi ⁊ praua. i. actiões prauoꝝ fuerũt indirecta. i. in his q̃ cõuerſi ſunt recte agẽtes ⁊ aſpera. i. lex aſpera in vias planas. i. in iugũ dñi qđ ſuaue eſt: ⁊ vidit oĩs caro ſalutare dei. i. ex oĩ natiõe hoĩes que ſub celo eſt q̃ habitabãt in hierl̄m: vt dr̄ Act. ij. viderunt xp̃m q̃ venerat ſaluare mũdũ.

☞ Tropologice.

¶ Edocemur vt ex hoc euãgelio ꝓdicatores libẽter audiamus alioſqȝ recta docẽtes. ⁊ verbis eoꝝ credamus ⁊ ope impleamus: ita vt in quintodecimo anno. i. ꝑ quindecim gradus bonoꝝ operũ ad deũ ꝑueniamus. Primus gradus inſinuat̄ per Tiberiũ qui interpretat̄ vidẽs ⁊ Ceſarẽ que interꝑtat̄ poſſidẽs: vt deuʒ oĩa videntẽ ⁊ poſſidẽtẽ innocemus cõtra tentatiões mũdi carnis ⁊ demonis dicẽtes. primũ pſalmũ gradualẽ. Ad dñm cũ tribularer clamaui. Secũdus gradus ſignificat̄ per pontiũ: declinantẽ cõſiliũ: ⁊ dilatuʒ os mercatoris: vt declinem9 mala cõſilia demonis carnis ⁊ mundi: et adhereamus deo ori malleatoris: q̃ tñ oĩa fabricauit martelo. i. verbo: q2 dixit ⁊ facta ſunt dicentes ſcđm canticum graduũ: Leuaui oculos meos in mõtes. i. ad deũ q̃ habitat mõtes. i. celos. Tertius grad9 ſignificatur ꝑ iudeam interpretatã cõfeſſionez vt cõfiteamur bonitatẽ dei q̃ ſua gratia ⁊ nõ noſtris meritis pducit nos ad hieruſalẽ ſupernã dicen-

tes tertiū canticū Letat9 ſum i his
que dicta ſunt mihi. Quartus gra-
dus inſinuaꝛ p herodē.i. gloꝛiantē
in pellib9:vt in iniurijs vindicādis
nos glorioſo deo cōmēdemus dicē
tes.Quartū pſalmuꝫ. Ad te leuaui
oculos meos. Quintus gradus fi-
guraꝛ p galileā.i.rotaꝫ:vt notū pſe
cutionū que tranſeunt ſicut voluiꝛ
rota:contemnamus deū inuocātes
per quintū cāticū:Niſi qꝛ dñs erat
in nobis. Sextus ſignificatur per
Philippū.i.os lampadis vt a deo
q illuminat omnē hominē queramus lumē dicētes:Qui cōfidunt in
dño Qui eſt ſextus pſalm9. Septi-
mus grad9 p yturea figuraꝛ id eſt
ſublimē:vt ad deū ſublimē qui hu-
milia reſpicit i celo ⁊ in terra:⁊ cō-
uertit luctū ⁊ improperia nobis fa-
cta in gaudiū nos conſolādo dica-
mus eidē ſeptimum canticū. In cō
uertēdo dominus captiuitatē ſyō:
Octau9 ſignificaꝛ per tracomitidē
i.triſtitiā vt depoſita omni triſtitia
hylariter deo ſeruiam9: ⁊ ei coꝛ no-
ſtrū vt dirigat offeramus:qꝛ ſine eo
in vanū laborarem9 dicētes:niſi do
minus edificauerit domū q eſt ps
octau9. Nonus gradus inſinnaꝛ p
lyſaniam.i.tentationē:vt tentatio-
nes fugare poſſimus eis obijciētes
timoꝛē dñi nonū canticū cantātes:
Beati oēs q timēt dñm. Decim9 p
abilinā. i. lugētē ſigatur vt lugētes
in pſecutionib9 cōſolemur orātes
p eis.ne ab ipſis expugnenꝛ dicen-
tes decimū pſal.Sepe expugnaue-
rūt me. Undecim9 grad9 figuraꝛ p
annā.i.donū a deo poſtulātes ma-
ximū ꝙ nobis cōferret donū pōt ꝙ
eſt ſup oia opa ei9:ſcꝫ miam humi-
liter dicentes.xi. pſal. De pfundis
clamaui. Duodecim9 ſignificaꝛ p
Caypha.i.inueſtigatoꝛē.vt hō i bo-
nis nō ſe exaltet ſꝫ oia bona attri-
buat deo inueſtigatori cordiū dicē-
do duodecimū cāticū. Dñe non eſt
exaltatū coꝛ meū. Tredecim9 grad9
figuraꝛ p Joānē.i.in quo ē gr̄a:gra
tias referēdo deo.de gr̄a p euꝫ no-
bis data ipm̄ deprecātes:vt pſeue-
rātiā i ea nobꝫ ꝯcedat dicētes. Me
mēto dñe dauid.q eſt ps.xiij. Deci-
muſquart9 gradus ſignificaꝛ p za-
chariā id eſt memoꝛātē deū vt me-
moꝛemur deū ⁊ ſuos miniſtros hono
rem9 cū honoꝛ eis delat9 in deū re
feraꝛ dicēdo xiiij.pſal. Ecce ꝙ bo-
nū. Quītuſdecim9 ⁊ vltim9 gradus
figuraꝛ p Eſai.i.ſalutare dñi vt os
coꝛ aīa ⁊ oia mēbra nr̄a reſonēt dñꝫ
ſaluatoꝛē dicētes vltimū pſal. gra-
duū. Ecce nūc bñdicite dñꝫ:depcā-
tes beatum Joanneꝫ baptiſtā vt in
tercedat pro nobis quatenus eius
predicationē ad effectū deducam9
dicentes ⁊ cantantes cum eccleſia.
Hinc potēs nr̄i:meritis opimis pe
ctoris duros lapides repelle aſpe-
rum planās.iter et reflexos dirige
calles. Ut pi9 mūdi ſatoꝛ ⁊ redēptoꝛ
mētib9 pulſa:liuione puris rite di-
gneꝛ veniēs ſacratos pōere greſſ9.

☞ Anagogice.

¶ Ex hoc ſacro euāgelio ducimur
in ꝯtemplationem celeſtis curie:in
qua principabiꝛ ſumm9 de9 vidēs
et poſſidēs oia:q nos impioꝝ cōſi
lia declinare fecit:⁊ malleo ſuo pre
parauit eterna tabernacula ⁊ circū
dedit pelles glorioſas vt ꝯfiteamur
noī ſctō ei9 q de rota volubili hui9
ſeculi nos eduxit et ſublimes fecit:
depoſita oī triſticia:⁊ deuictis tēta
tionib9 oēm lachrymā abſterſit vt
nō ſit ampli9 luct9:dona ineffabilia
ꝯtulit vt inueſtigari valeam9 eius
eſſentiam ſecuti eſt ex qua oīs gra-
tia pcedit vt ipſi9 memoꝛemur.ſem
p iubilātes deo ſalutari nr̄o amen.

¶ In vigilia natiuita. dñi.

Cum eſſet deſponſata mater Je-
ſu maria Joſeph Matthei primo.
Hiſtoria huius euangelij facta
fuit anno xp̄i primo vſuali.

☞ Hiſtorice.

¶ Joſeph dū mēte reuolueret nol-
le ſemp̄ v̄ginē ſibi deſpōſatā tradu
cere: ſed cū iuſtus foret clā eā relin-
q̄re: eo q' ei⁹ intumuerat aluus: q̄
tñ patratū erat diuino operāte nu-
mine dūq; talia cogitās ſopori mē-
bra dediſſet ab angelo reſponſum
accepit vt nequaq̄ illa de cauſa ti-
more afficeret. qm̄ q̄ eius in vtero
ↄceptū erat diuini obumbratione
ſpūs formatum fuerat pareretq; fi-
liū: cui vt nomen ieſus imponeret
imperauit: q̄m ipſa cōmiſſis crimini-
bus ſuā immunē redderet gentem.

1 Nunc dubia reſoluam.
Dubi. q̄n fuerit deſpon
ſata ſemp̄ v̄go cū null⁹
euangeliſtarum hoc di
cat? Reſp. Hier. in hi-
ſtoria ioachim ꝛ anne quem ſequū
tur Jac. de voragi. ꝛ Uinc. hiſtoria
lis q̄ in. xiiij. anno etatis ſue dū ad-
huc maneret in templo cū alijs vir
ginibus. pōtifex q̄ pronūtiaſſet vt
virgines que attigiſſent. xiiij. an-
nū domū redirent vt nuptui trade
rent: ſemp̄ virgo reſpōdit ſe hoc nō
poſſe facere q2 virginitatē deo vo
uerat: et orantib⁹ cūctis ſuper hoc
deū facta eſt vox cunctis audienti-
bus: vt q̄libet de domo dauid certo
die cū virga ſua veniret in tēplū et
cuius virga iuxta Eſaie vaticiniū.
xi. ca. floreret. ꝛ ſup eā ſpūs dñi de-
ſcēderet ſemp̄ virginē accipere de-
beret in cōiugē. ꝛ ita virga ioſeph
floruit ꝛ ſup ipam ſpūſſanct⁹ in ſpe
cie colūbe deſcēdit: ꝛ ita deſpōſauit
ſemp̄ virginē ꝛ poſt ioſeph acceſſit
bethleē vñ erat oriūd⁹: vt p̄pararet
neceſſaria p̄ nuptijs et ſemp̄ virgo
iuit in nazareth ad parētes ſuos: ꝛ
ibidē angel⁹ Gabriel ei apparuit
annūtians q̄ eēt paritura filiū dei.
¶ Dub. cur fuit diſpōſata cum vo- 2
uiſſet virginitatem? Rñ. ſcḋm tho.
iij. par. q̄ō. xxix. ar. j. ꝛ. iiij. ſen. di. xxx.
q. ij. arti. j. q. ij. q̄ lȝ vouerit v̄ginita
tem hic fuit per votū ſimplex. tñ ex
familiari inſtinctu ſpūſſancti credē
da eſt deſponſari voluiſſe confidēs
de diuino auxilio nun q̄ ad carna-
lem copulā perueniret. hoc tñ diui
no commiſſit arbitrio. vnde in nul
lo detrimentū paſſa eſt virginitas.
¶ Dub. cur xp̄s voluit de deſpōſa- 3
ta naſci? Rñ. ſ. Tho. vbi imediate
ſupra. q̄ hoc ↄueniēter fecit. tū pro
pter ipm: tū p̄pter matrē: tñ ēt pro-
pter nos. Et q̄dē p̄pter ipm xp̄m q̄-
druplici rōne. Primo ne ab infide
lib⁹ tāq̄ illegitime nat⁹ abiceret.
Scḋo vt ↄſueto mō ei⁹ genealogia
deſcriberet: q2 nō erat conſuetudo
apḋ hebreos ex p̄te mulierū genea
logiā computare. Tertio ad tutelā
pueri nati ne diabol⁹ ↄ eū vehemē
tius nocumēta p̄curaſſet. Quarto
vt a ioſeph nutriret. Uñ ꝛ pr̄ ei⁹ di
ct⁹ eſt. q̄ſi nutritius. Fuit ēt ↄueniēs
ex p̄te virginis. ne. ſ. lapidaret a iu-
deis tāq̄ adultera quā penā nedū
patiebant nupte ſȝ ēt inupte. vt ha-
betur Deut. xxij. c. Scḋo vt ab infa
mia liberaret: vt dr̄ Amb. ſup̄ Lu-
cam ne temerate v̄ginitatis adure-
ret īfamia. Tertio vt ei a ioſeph mi
niſteriū exhiberet. Quarto vt ma-
ior pfectio v̄ginitatis ī ipa oñdere
tur dū ī ipo mr̄imonio v̄go p̄man-
ſit. Tertio ex p̄te nr̄a fuit cōueniens
Primo q2 teſtimonio ioſeph ↄpro
batū eſt xp̄m ex virgine natū. ſcḋo
q2 ipſa verba virginis matris ma-
gis credibilia reddunt ſuā virgini

tatē aſſerētis.tertio vt virginib⁹ ex
cuſatio tolleret ſi de fornicatiõe in
famantur pꝛpter ſuam cautelam.
quarto vt nuptias xp̄s ſua natiui
tate approbaret.Itē ⁊ vt mr̄imoniū
⁊ ṽginitas honorarēt Uide du.17.
⁊.18.i media nocte natiuitatis dn̄i.

4 ¶Dub.qꝛ euangeliſta dicit mater
ieſu cū nondū nat⁹ eſſet ieſus?R̄n.
ꝙ cū in vtero haberet ieſum quem
iam conceperat anticipatus pote
rat dici mater ieſu.⁊ iſtud dictū re
fertur ad tempus quo ſcripſit euā
geliū:⁊ tūc neduin ieſus erat natus
ſed crucifixus mortuus ⁊ reſurrexe
rat ⁊ ad celos aſcēderat.Nā hiſto
riographi ſcribētes geſta impera
torū:ꝑponunt vitam karoli impa
toris ⁊ deſcribunt natiuitatē pueri
tiam ⁊ adoleſcentiam in quibus tn̄
nondum erat imperator.

5 ¶Dub.qūo intelligit̄ anteꝙ̄ cōue
nirēt.R.Chriſo.in homel.⁊ glo.an
teꝙ̄ cōuenirent.ſ.ad carnis cōmix
tionē ad quā nunꝙ̄ ꝑuenerūt. San
ctus aūt Uinc.exponit anteꝙ̄ cōue
nirēt.ſ.ad cohabitandum ꝙ dictū
cōcordat cū dicto Hierony.in hi
ſtoria ioachim ⁊ anna ſupra dub.ſ.

6 ¶Dub.a quo ſemꝑ virgo fuit inuē
ta in vtero habere.R.Ly.ꝙ ab ipſo
Joſeph:⁊ hoc etiam dicit Hiero.

7 ¶Dub.qn̄ ſic fuit inuēta ꝑgnans?
R.Chri.ſup Mat.⁊ Hier.i hiſtoria
Joachim.ꝙ poſt annūtiationē an
gelicam ſemꝑ virgo iuit ad viſitan
dū Helizabeth ⁊ cū ea:vt dicit Lu
cas.māſit quaſi tribus menſibus ⁊
poſt cū redijt fuit inuenta a Joſeph
pregnans eo ꝙ vterus intumuerat.

8 ¶Dub.qꝛ ſi Joſeph īueniſſet eā ha
bere in vtero de ſpūſctō:nō cogitaſ
ſet eā dimittere?R̄n.gl.ꝙ hoc euā
geliſta ex parte ſua adduxit:vt cū
diceret̄ habere i vtero ois mala re
moueret̄ ſuſpitio a mētib⁹ audiētiū.

¶Dub.quō dicat̄ ꝑgnans de ſpū 9
ſancto?R̄n ſanctus Tho.iij.parte.
q.xxxvij.ar.j.ꝙ lꝫ tota trinitas opa
ta ſit corp⁹ xp̄i in ſemꝑ virgine tn̄
attribuit̄ ſpūi ſancto.ꝑmo qꝛ fi
lius dei incarnatus eſt ꝓpter ma
ximū amorem ad naturā humanā
Joh.iij.c.ſic de⁹ dilexit mundū vt
filium ſuum vnigenitū daret:⁊ qꝛ
ſpūſſanctus eſt amor patris ⁊ filij:
ideo ſibi attribuit̄.Scd̄o attribui
tur ſpūi ſctō:qꝛ hoc congruit cauſe
incarnationis ex ꝑte nature aſſum
pte q̄ aſſumpta eſt a filio dei in vni
tate perſone nō ex aliquibus meri
tis:ſed ex ſola gratia que ſpūi ſctō
attribuit̄.ſ.cor.xij. Diuiſiones gra
tiarū ſunt:idē aūt ſpūs. Tertio quia
hoc cōgruit terminum incarnatio
nis:qꝛ ad hoc terminata eſt icarna
tio:vt ille hō q̄ cōcipiebat̄ eſſet ſan
ctus ⁊ filius dei:ſed facere hoies fi
lios dei attribuit̄ ſpūi ſctō ad Gal.
iiij.qm̄ eſtis filij dei miſit de⁹ ſpm̄
filij ſui in corda vr̄a clamantē.abba
pater.ſimiliter eidē attribuitur fa
cere hoies ſctōs qꝛ ipſe eſt ſpūs ſan
ctificatiōis ad Ro.j.ſicut ergo alij
ſanctificant̄ ꝑ ſpm̄ ſanctū ſpūaliter
vt ſint filij dei adoptiui ita xp̄s per
ſpm̄ ſctm̄ eſt in ſanctitate cōcept⁹ vt
eſſet filius dei naturalis.Uñ Ro.j.
ſm̄ vnā gl.qđ premittitur.ſ.qui pre
deſtinatus eſt fili⁹ dei in virtute ma
nifeſtat̄ ꝑ id qđ immediate ſequit̄
ſm̄ ſpm̄ ſanctificationis.i.per hoc
quod eſt conceptus de ſpirituſctō.

¶Dub.q̄d egit ſpūſſanct⁹ in cōce 10
ptiōe xp̄i.R.vt dicit Amb.in li.de
ſpūſctō.ꝙ corpus xp̄i non fuit for
matū de ſpiritu.ſ.tanꝙ̄ de ſubſtan
tia ſpūſſcti:ſꝫ qꝛ ſpūſſctūs per pote
ſtatem ⁊ virtutē ſuā ex puriſſimis
ſanguinib⁹ ſemper virginis efficiē
ter formauit corpus xp̄i.ideo dicit̄
eſſe de ſpūſctō. Et vt dicit.ſ.Tho.

Ibidem conceptio nõ attribuit ſoli
corpori xp̄i:ſed etiã ipſi xp̄o ratio-
ne corporis. Et ideo dicimus xp̄m
eſſe conceptũ de ſpiritu ſancto: ita
vt efficientia ſpiritusſancti referat
ad corpus chriſti.

11 ¶ Dub. an aliquo modo ſpũſſctũs
poſſit dici pater xp̄i. R. ſ. Tho. iij. p.
q. xxxij. ar. iij. q ſpũſſctũs nõ põt di
ci pater chriſti. nec etiam tota trini
tas qm̃ nomina paternitatis ꝛ fi-
liationis conſequunt generationẽ
viuentiũ ꝛ precipue animaliũ que
ſit qñ illud nõ generat: generatur
in ſimilitudinẽ generantis: ꝛ ſi ge-
neratio ſit perfecta erit perfecta fi-
liatio: ſi aũt ſit imperfecta erit etiã
filiatio imperfecta. ſicut hõ inquã-
tum eſt creatus ad imaginem dei ꝛ
recreatus in ſimilitudinem gratie
eſt quedã in eo ſimilitudo dei ſʒ im
perfecta. Et idõ dicit fili⁹ dei vtroq̃
modo imperfecte ꝛ qñ aliquid de
aliquo dicit ſm perfectã rationem
illud idẽ non eſt dicẽdũ de eo ſecun
dum rationẽ imperfectã. Sicut pe-
trus dicit homo ſm perfectã rõnẽ
hominis: nunq̃ tñ petrus dicitur
homo ſm illam ſignificationẽ qua
pictura hominis dicitur homo. Li
cet forte ipſe petrus aſſimiletur ho-
mini alteri. cum igitur chriſtus ſit
filius dei ſm perfectam rationẽ fi-
liationis: quia eſt de ſubſtantia pa-
tris generantis ꝛ ſecundum perfe-
ctam ſimilitudinem quãtum ad di-
uinitatẽ: ideo licet ſit creat⁹ quan-
tũ ad naturam humanã ꝛ iuſtifi
catus: non tamen propter hoc de-
bet dici filius dei: neq̃ ratiõe crea-
tionis: neq̃ ratione iuſtificationis.
ſed ſolũ rõne generationis eterne
ſm quã eſt fili⁹ pr̃is ſolius. ꝛ ideo
nullo modo debet dici xp̄s ſpiritus
ſancti. nec etiam totius trinitatis
q̃uis ꝛ ſpiritusſanctus. ꝛ tota trini
tas fuerit principiũ effectiuũ corpo
ris xp̄i ꝛ anime. qꝛ nõ eſt ſm perfe-
ctam ſimilitudinem.

¶ Dub. qꝛ vr̃ q ioſeph nõ fuerit iu 12
ſtus volẽdo occultare crimẽ qd cre
debat cõmiſiſſe ſemꝑ virginẽ? Rñ.
Hiero. ſuꝑ Mattheũ q ſcriptura
vocat eũ hic iuſtũ. i. virtuoſum. vi-
delicet vt benign⁹ ꝛ mitis exiſtens
voluit occulte dimittere eã. que ſm
legẽ pene ſubiacere debebat. Orige
nes tñ ꝛ Remigius ac ſanctus Vin
centius dicũt q cũ haberet rõnes
ad vtrãq̃ partẽ. ſ. ex vna q erat pre
gnãs. ex alia qꝛ cognoſcebat eã ca-
ſtam. ꝛ ſciebat prophetã. Eſaie. vij.
cap̃. Ecce virgo cõcipiet. ꝛ Eſa. xi.
Egredieṫ virga de radice ieſſe. cogi-
tabat ſuꝑ premiſſis quid agere de
beret ꝛ agnoſcẽdo tantũ myſteriũ
ꝛ ſacramentum timebat ſe eidẽ ap-
propinquare. ideo eam occulte di-
mittere volebat. vide dub. 15.

¶ Dub. quõ intelligit qd nolebat 13
eam traducere? Rñ. gl. qd nolebat
eam traducere in publicũ. ſed ſctũs
Tho. iij. par. q. xxix. ar. ij. dicit q per
nõ traducere iuxta Chriſoſtomum
melius intelligitur diffamare. quã
ad domum conducere.

¶ Dub. cur tantũ ſteterit in illa cogi 14
tatione? Rñ. glo. q ex hoc notatur
animus ſapiẽtis qui nihil temere
vult incipere.

¶ Dub. quid ioſeph cogitabat. R. 15
Aug. in ſermone de natiuitate dñi
dicens intelligens eñi ioſeph ma-
rie vterũ grauidari turbat. q ma-
riam quã de tẽplo dñi acceperat ꝛ
nondũ cognouerat grauidã ſentie-
bat ſecũq̃ eſtuabat diſputans ꝛ di-
cens quid faciam. ꝑdo aut taceo.
Si ꝑdidero adulterio nõ cõſentio
ſed vitium crudelitatis incurro. qꝛ
ſm moyſi ſententiã lapidãdam eã co
gnoſco. Si tacuero malo cõſentio.

Et cũ adulteris portionẽ meã po-
no: q̄m ergo tacere malũ eſt: adul-
terium prodere peius eſt. Dimittã er-
go eam a coniugio.

16 ¶ Dubi. cur ſemp virgo nõ reuela-
uit diuinum ſecretum ioſeph? R̄ñ.
Lyr. q̄ talia nõ ſunt reuelanda niſi
q̄tum ſe extendit voluntas diuina.
Et ideo beata ſemp virgo tacuit te-
nẽs firmiter q̄ ſicut iſtud ſecretum
fuerat reuelatũ ſancte helizabeth:
vt habetur Luce. j. ſic reuelaretur.
alijs competẽti tpe ex beneplacito
volũtatis diuine. Sed Chriſo. in ho
mel. dicit q̄ hoc non reuelauit: q̄
non eſtimabat ſibi credi a ſponſo.

17 ¶ Dubi. cur ioſeph nõ queſiuit ab
ea quõ impregnata fuerat? R̄ñ. Ly
ra. q̄ pro nihilo petiiſſet: q̄ ipſi ma-
rie pro ſe dicenti nõ crediſſet ꝛ ite
rũ diuina diſpenſatione hoc factũ
eſt: vt p reuelationẽ angeli ipſe io-
ſeph ita certificaretur q̄ de cetero
nullo modo dubitare poſſet.

18 ¶ Dubitatur quis angelus appa-
ruit ioſeph? R̄ñ. Aug. i ſermone de
natiuitate dñi q̄d fuit Gabriel.

19 ¶ Dubitat. cur hic dicit apparuit.
ꝛ nõ beate ſemp virgini? R̄ndit gl.
q̄ in hoc q̄d dicitur apparuit ſigni-
ficat ptãs apparẽtis qui q̄n vult: et
quomodo vult exhibet ſe videndũ.

20 ¶ Dubi. cur apparuit in ſomnis et
non manifeſte ſicut alijs? R̄ñ. Chri
ſo. in homel. dicens. Ideo autẽ non
apparuit manifeſte ioſeph ſicut pa
ſtoribus: q̄ valde fidelis erat. Pa-
ſtores autẽ indigebant quaſi rudes
ſemper virgo etiam indiguit quaſi
primo de maximis inſtruenda. Si-
milr ꝛ zacharias indiguit mirabili
viſione ante conceptionem prolis.

21 ¶ Dubi. cur angelus vocat ioſeph
nomine ꝓprio? R̄ñ. glo. q̄ quaſi no
tum ꝛ familiarem ſibi.

22 ¶ Dub. cur dicit eũ filium dauid?
R̄ñ. Chriſo. ſup mattheũ. q̄ in me-
moriã promiſſionis dei ad dauid
vt de ſemine eius xp̄s naſceretur.

¶ Dubitat qua ex cauſa apparuit 23
angelus? R̄ñ. Chriſo. ſup Mar. q̄d
propter tres cauſas apparuit. Pri-
mo ne iuſtus homo faceret rem in
iuſtam ex propoſito iuſto. Secũdo
propter honorẽ ipſius ſemp virgi-
nis. Nam ſi dimiſſa fuiſſet: apud in
fideles turpi ſuſpitiõe carere nõ po
terat. Tertio vt intelligens ioſeph
ſanctã cõceptionẽ diligentius ſe cu
ſtodiret ab alia quam prius.

¶ Dubitatur. cur angelus non ap 24
paruit ioſeph anteq̄ ſemper virgo
conciperet? R̄ñ. q̄ ſibi nõ apparuit
ante conceptionem ne pateret que
paſſus eſt zacharias culpam infi-
delitas incurrens de conceptione
coniugis iam longeue. Incredibi-
lior enim erat res: virginem poſſe
concipere q̄ anum.

¶ Dubitatur. cur etiam non diſtu 25
lit annunciare ſemper virgini poſt
conceptionem? R̄ñ. Chriſo. in ho-
mel. q̄ ideo fecit ne ſi poſt cõceptio
nẽ differret in anguſtia eſſet. Opor
tebat autem extra turbationẽ eſſe
illam matrem que omnium condi
torem accepit.

¶ Dubi. q̄ videt q̄ ſuffeciſſet ange 26
lum dixiſſe ioſeph. noli timere: q̄
nõ cõcepit de adulterio abſq̄ hoc
q̄d reuelaret ei diuinum myſteriũ?
R̄ñ. Chriſo in home. q̄ angelus nõ
ſolũ voluit a Joſeph timorẽ aufer-
re: ſed ꝛ letitiã voluit addere: ideo
ſupra naturã eam concepiſſe dicit
cum ait. q̄ enim in ea natum eſt de
ſpiritu ſancto eſt.

¶ Dub. cũ alr̄s angel9 dixerit ſemp 27
virgini q̄ ex te naſcet. cur hic dicit
Joſeph q̄ in ea natum eſt ꝛ non ex
ea? Reſpõ. Nico. de lyra poſt gl. q̄
aliud eſt naſci in ea: ꝛ aliud ab ea.

Naſci ab ea eſt pdire in lucē ꝛ naſci ex vtero: ſed naſci in ea idem eſt qḋ concipi ſiue naſci in vtero.

28 ❡ Dub. qꝛ vocat cōiugē cū qua nō copulauerat? Rñ. Amb. ſup Lucaꝫ dicēs. Nō aūt te moueat ꝙ eā cōiugeꝫ vocat. Nō eñ virginitatis receptio: ſed cōiugij teſtificatio nuptiarum celebratione declarantur.

29 ❡ Dub. cur nō dixit Joſeph pariet tibi filiū ſicut dixerat Zacharias? R. Chryſo. ſup Matth. ꝙ ideo nō dixit tibi qꝛ mulier que ex viro concipit marito ſuo filiuꝫ parit: qꝛ magis ex illo eſt ꝙ de ipſa. Hec aūt ꝗ de viro nō conceperat non viro filium peperit: ſed ſibi tantummodo: vel vt ipſe dicit in homelia non dixit tibi ſed indeterminate poſuit pariet filium vt oſtenderet ꝙ eū parere debebat orbi terrarum vniuerſo.

30 ❡ Dubitatur cur non dixit impones ſibi nomen ſed dixit vocabis? Reſpon. Rabanus ſuper euāgelijs ꝙ non dixit impones quia ab eterno impoſitum eſt.

31 ❡ Dubitatur. cur addit: ipſe enim ſaluum faciet ꝛc. Reſpon. Hieronymus ſuper Mattheum ꝙ Jeſus hebreo ſermone ſaluator dicitur. ꝛ iō dicens. Ipſe eñ ſaluum faciet. ethymologiā nominis ſignificat. Et ita Chriſt⁹ eſt verus homo ꝛ eſt verus deus qui ſaluum facit populū a peccatis quia nemo poteſt peccata dimittere niſi ſolus deus.

32 ❡ Dub. quia Chriſtus ſaluauit non ſolum ſuum populum ſcꝫ iudaicuꝫ ſed etiaꝫ gentilē? Rñ. Hiero. ſuper Mattheū dicēs. ꝙ in hoc qḋ dicit: ſaluū faciet populū ſuū oſtendit eū totius mūdi ſaluatorē ꝛ noſtre ſalutis auctorē. ſaluat quidem nō incredulos ſed populū ſuuꝫ. hoc eſt in ſe credētes ſaluat: nō armis pugnando: ſed peccata relaxando.

❡ Dubi. qꝛ videtur incongruū dicere populū ſuū i ſingulari ꝛ pctis eorū i plurali? Re. ꝙ hic eſt figura ſillepſis: vbi ponit numer⁹ ꝓ nūero. 33

☞ Allegorice.

❡ In veteri teſtamento prefiguratum fuit hoc euāgeliuꝫ quo ad omnes ſui partes: et ꝙ ſemꝑ virgo inuenta ſit in vtero habēs anteꝗ̄ conuenirent. habet geñ. j. ꝙ terra abſꝗ̄ omni opere humano cum nōdum eſſet creatus homo protulit herbā virentem: ſic ſemper virgo que eſt terra protulit chriſtū abſꝗ̄ ſemine ꝛ ope hūano. pſalmo. lxxxiiij. dñs dabit benignitatem ꝛ terra nr̄a dabit fructū ſuū ꝙ Joſeph patiens tm̄ myſterium voluit eam occulte dimittere nolens eam traducere. prefiguratum fuit. ij. Re. vi. qñ Dauid noluit traducere archā in domum ſuā ob timorē dñi. ſed cogitauit occulte dimittere eam in domo Obededon gethei. ꝛ tādem per angeluꝫ i. nuntium intelligens ꝙ bñdixiſſet dñs domui Obededon propter archā dñi reduxit eaꝫ cū iubilo in domū ſuā. ſic ꝛ Joſeph admonitus ne timeret traduxit archam in qua latuit xp̄s menſibus nouem. i. ſemper virginē in domū ſuam. Pariet autē filium: prenuntiatum fuit Eſa. vij. Ecce virgo cōcipiet ꝛ pariet filiū: ꝙ ſaluum faceret populuꝫ Zacha. viij. Ecce ego ſaluabo populū meum. et Zacha. ix. cap. Tu quoꝗ̄ in ſanguine teſtamenti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua.

☞ Tropologice.

❡ Pctōres inſtruunt ex hoc euāgelio vt deſpōſent Mariā que interpretatur mare amarū. i. penitentiā que videt amara: vt ſint Joſeph ſcꝫ acreſcentes in virtutibus: nec eā dimittant ꝓpter hoc ꝙ habet in vte-

ro ſcilȝ obſeruantias labores ⁊ pe-
nas: ſed ſint filij Dauid.i.manu for
tes ⁊ ↄſtātes in pſeuerando: nec ti-
meāt ei⁹ amaritudinē qm̄ quicquid
eſt in ea a ſpiritu ſancto eſt: ⁊ pariet
ieſum.i.ſaluteȝ eis acq̄ret: quoniam
per ipſam xp̄s ſaluat populum ſibi
credentem a peccatis eorum.

☞ Anagogice.

¶ Celeſtem gloriam deſignat hec
deſponſatio marie: que interpretaꝛ
ē ſtella maris: ideſt gloria celeſtis
q̄ eſt deſpōſata.i.pmiſſa Joſeph.i.
accreſcētibus de virtute in virtutē:
q̄ añq̄ conuenirēt.i.añq̄ ea homo
fruatur inuenta eſt in vtero.i.in cor
de hois ipſaȝ contēplādo ex dono
ſpiritusſancti p fidē ⁊ ſpē. Jō vero
iuſtus cū nollet eā traducere repu-
tās ſe ea ſuis meritis indignū cum
Centuriōe dicendo dñe nō ſum di-
gnus meis meritis eā obtinere. Ad
monetur ab angelo p intrinſecā in
ſpirationeȝ.in ſomnis.i.in quiete.⁊
ſolū ab intrinſeco: vt nō timeat: q2
bona q̄ facit a ſpiritu ſancto ſunt.i.
p gratiā dei operaꝛ ipſa. Et iō non
dȝ diffidere ipſam poſſe cōſequi: q2
ipſa gratia facit euȝ dignū ⁊ ſic pa
riet filiū ieſum ipſa gloria: q̄ erit rex
glorie fortis ⁊ potens ⁊ dñs virtu-
tum: qui populū ſuum purgatum a
peccatis eorum introducet in illam
ſempiternam gloriam amen.

¶ In media nocte natiui-tatis domini.

Exijt edictum a Ceſare Augu-
ſto. Luce.ij.

Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno chriſti pūo vſuali die.xxv.
Januarij.

☞ Hiſtorice.

¶ Maria ſemp virgo dum a naza
reth galilee vrbe cuȝ ioſeph cōiuge
in ciuitatē inde bethleē vt in ea pro
fiterentur qm̄ erāt ex regia Dauid.
ſtirpe pgeniti iuiſſent. Nā iuſſu ce-
ſaris auguſti vniuerſus deſcribe-
baꝛ mūdus cōpleto partus tempo-
re ſuū pmogenitū enixa eſt filiū ⁊
pānis circūdatū cuȝ nequaq̄ alius
ſibi dareꝛ loc⁹ in pſepio reclinauit.
Paſtoribus aūt cuſtodiētib⁹ nocte
gregē illa in regione q omnipotentis
dei angelus maxima cuȝ luce affuit
eiſq; tāto fulgore territis vt timorē
abijcerēt impauit eū immenſuȝ eis
gaudiuȝ vniuerſe genti affuturum
euāgelizaret natū eis videlicet die
ipo ſaluatorē dñm xp̄m in vrbe Da
uid. Signuȝ vō quo id cernere poſ
ſent dedit q̄ ſcȝ infantē in preſepio
pānis amictum inuenirent iacentē.
Jlico autem dei omnipotentis ma
gnus exercitus angelo nuntiāti⁹ ad
ditus eſt deo laudes decantās glo-
riā: ſi quidē deo altiſſimo in ſuper
nis eſſe in terris vero hoīb⁹ bona
volentibus pacem aduenisse.

Tramite cōſueto ad du
biorum dilucidationeȝ
venio. Dubitatur pro- 1
pter quid auguſt⁹ illud
edictum fecit de deſcri-
ptione orbis? Reſpō. ſanctus Uin-
cen. in ſermone hodierno. q̄ hoc
pcepit Ceſar: vt ſciret quot prouin-
cie ⁊ in prouincijs quot ciuitates: ⁊
in ciuitatib⁹ quot homines eſſent.
⁊ vt dixit Lyra. vt ſciret q̄ta tribu-
ta poſſent ſingule prouincie perſol
uere ⁊ qualiter regerentur ſub ro-
mano imperio.

¶ Dub. quare octauianus dict⁹ eſt 2
ceſar auguſtus? Reſpōdet. q̄ vt ha
betur in cronicis Octauianus fuit
nepos Ceſaris ⁊ ab eo adoptat⁹ in
filium ⁊ in eius honoreȝ aſſumpſit
nomen ceſaris ⁊ quia deuicit An-
tonium Cleopatraȝ reginam Egy-
pti ⁊ eorū opes tranſuexit romā: ab

aucta republica dictus eſt auguſt9
ꝛ ſextilis menſis in memoriam di-
ctus eſt Auguſtus.

3 ¶ Dub. qꝛ nõ vr̃ totus orbis poſſe
deſcribi: qm̃ multa in eo cõtenta la
tent humanã cognitionẽ? Rñ. Hic
eſt figura ſynecdoche qm̃ ponitur
totum pro parte: qꝛ non precepit ꝙ
deſcriberetur niſi illa pars orbis q
romano ſubiecta erat imperio: vt
dictum fuit dubio primo.

4 ¶ Dubi. qꝛ iſta deſcriptio nõ videt
ꝑma. qꝛ ij. R. xxiiij. ꝛ. j. Paral. xxj.
Dauid fecit deſcribere ppl'z iſrael?
Rñ. Lyra poſt Bedã. ꝙ hec deſcri
ptio dr̃ ꝑma ꝗ̃tũ ad generales de-
ſcriptiões toti9 orbis: qꝛ añ iſtã nul
la fuit generalis deſcriptio: lʒ añ eã
fuerint partiales deſcriptiones.

5 ¶ Dub. q̃ fuit Cyrinus hic noiat9?
Rñ. ꝙ ex hiſtorijs hr̃ ꝙ fuit vn9 Cy
rinus filius Herculis q̃ ꝑmo inha
bitauit. Corſicã inſulã. Sʒ fuit ꝑ lõ-
ga tp̃a añ Octauianũ: ſed iſte q̃ hic
eſt noiatus fuit q̃dã Cyrin9 quẽ oc-
tauianus prefecit ſyrie regioni.

9 ¶ Dub. cur dr̃ p̃ſes? Rñ. ſm grãma-
ticos ꝙ dicit preſes quaſi ſup alios
ſedens: qꝛ alijs dicit preeſſe.

7 ¶ Dubi. cur poſuit ꝙ Cyrinus erat
p̃ſes? Rñ. Ambro. ſup Lucã. ꝙ po-
ſuit euãgeliſta vt ſeriẽ tp̃is deſigna
ret: nã ſi cõſules aſcribunt tabulis
emptionis ꝗ̃to magis redẽptioni
omnium debuit tp̃s aſcribi.

8 ¶ Dubi. q̃ ꝓuincia eſt ſyria? Rñ. ꝙ
ex hiſtorijs habet ſyriã dictam eſſe
a ſyro q̃ fuit nepos abrahe. Unde
ꝛ eius coloni dicti ſunt ſyrij: ꝛ olim
dicebant aſſyrij q̃ fuerunt potẽtiſſi
mi ꝛ eorũ rex fuit nabuchodonoſor
ꝛ eſt ĩ aſia ꝛ iudea eſt ꝓuincia ſyrie.

9 ¶ Dub. qꝛ nõ oẽs poterãt ire. ſ. infir
mi ꝛ debiles ac incarcerati? Rñ. ꝙ
hic accipit totũ pro parte qꝛ lʒ di-
cat oẽs ibant: tñ vt dicit Magiſter
hiſto. ſcho. de qualibet domo ſolũ
vnus ibat: quia deſcribebantur ſo-
lum capita domorum.

¶ Dub. q̃d debebãt profiteri? Rñ. 10
Lyra. ꝙ ꝓfitebant dupliciter ſe eſſe
ſubiectos romano ĩperio. ſ. ſcripto:
qꝛ eoꝝ noĩa ſcribebant de mãdato
imperatoris: ꝛ ẽt facto ſoluebãt cen
ſum imperatori: ꝓpter qđ in numiſ
mate cenſus erat imago imperato
ris: vt habetur Matthei. xxij. capi.

¶ Dubi. cur ſinguli debebãt ꝓfite- 11
ri in ſuã ciuitatem? Rñ. qꝛ cũ ſub ci
uitate contineantur ſuburbia ville
caſtra ꝛ oppida. Ideo ex talib9 lo-
cis veniebãt ad ciuitatẽ: ꝛ etiam vt
cognoſceretur quot ciues erant ex
qualibet ciuitate: ꝛ lʒ ad alias iuiſ-
ſent ciuitates venirẽt ad ciuitatẽ ex
qua ipſi vel eoꝝ progenitores erãt
oriundi propter eandem cauſam.

¶ Dub. cur dicit aſcendit autem ꝛ 12
ioſeph? Reſpon. qđ qꝛ ex nazareth
eũdo in bethleem nõ poteſt ire niſi
aſcendẽdo quia ſitus bethleem eſt
altior ſitu nazareth.

¶ Dub. cur ioſeph iuit in bethleẽ 13
vt ꝓfiteret? Rñd. qđ ideo qꝛ genus
ſuũ oriundũ erat ex bethleẽ in qua
ciuitate natus eſt Dauid: vt habet
j. Re. xvj. ideo venit ioſeph ad ꝓfi-
tẽdũ ibi qꝛ erat de domo ꝛ familia
Dauid: vt dicitur in hoc euãgelio.

¶ Dub. cur duxit Joſeph ſemꝑ vir 14
ginẽ ſecum ad ꝓfitendũ? Rñ. Lyra
qꝛ ſemꝑ v̓go erat de eadẽ tribu de
qua erat ioſeph: ꝛ ipſa ſucceſſerat
in hereditate paterna: qm̃ ioachim
non habuit niſi illã filiam. Et ideo
illã duxit vt ſimul profiterentur pro
hereditate paterna. Et hoc factum
eſt: vt dicit Chryſoſto. ſup mattheũ
vt adimpleretur ꝓphetia Michee
v. que dicit. Et tu bethleem effrata
paruulus es in milibus iuda: ex te
mihi egredietur q̃ ſit dominator

in iſrael.⁊ egreſſus eius ab initio a
diebus eternitatis.
15 ¶ Dubitat̄ ꝙ dies fuerunt impleti?
Rn̄d.ſm Auguſti.ſup Mattheum
qḋ fuerunt a cõceptiõe xp̄i vſq; ad
eius natiuitatē dies.cclxxvi.quib⁹
ſtetit in vtero virginali.⁊ ita ſtetit
ſpatio nouem menſium.⁊ aduenien-
te vltimo die dicuntur dies ſemper
virginis impleti vt pareret.
16 ¶ Dubit.cur xp̄s voluit de femina
naſci? Rn̄.ſctūs.Tho.iij.pte.q.xxxi.
ar.iiij.qḋ lz filius dei potuiſſet car-
nē humanā tā de maſculo quā de
femina aſſumere.tn̄ fuit ꝯuenientiſſi
mum vt de femina carnē acciperet.
q꞉ ſic tota natura humana nobili-
tata eſt cū virū ſuſcepit ꝙ eſt hono-
rabilior ſexus.decuit vt de femina
naſceret̄.vt ſic appareret q꞉ totum
hoiez.ſ.marē ⁊ feminā liberaret:q꞉
etiā magis ṽitas carnis xp̄i appa-
reret ꝙ̄ ſi de maſculo aſſumpſiſſet.
qm̄ plures errores ſecuti fuiſſent
q꞉ hoc eſt naturale ⁊ illud fuiſſet ſu
pernaturale ⁊ illi ꝙ crediderūt car-
nē xp̄i fuiſſe fantaſticā ſeu qḋ de ce
lis eā adduxerat magis habuiſſet
occaſionē cõfirmandi errorē ſuum
ꝙ̄ de femina naſcēdo.tum etiā quia
ſic completa fuit omnis diuerſitas
generationis humane.q꞉ prim⁹ ho
mo ſine viro ⁊ femina ex limo pro-
ductus eſt.Eua ex viro ꝓducta fuit
ſine femina.Alii naſcunt̄ ex viro ⁊
femina.Et hic quart⁹ mod⁹ quaſi
xp̄o ꝓprius relictus fuit.vt de femi
na ſine viro naſceret̄.⁊ q꞉ ſexus ma
ſculin⁹ eſt nobilior feminino.ideo
ſexū maſculinū aſſumpſit.⁊ ne vide
ret̄ ſexū femineū contēnere cõgruū
fuit vt carnē aſſumeret de femina.
17 ¶ Dubitat̄ cur voluit ꝙ eius ma-
ter eſſet deſpõſata? Rn̄. Origenes
in homelia ꝙ vt hoc myſteriū dia
bolo celaretur credens xp̄m conce
ptum fuiſſe nō de ſpiritu ſancto ſz
per hominem.Uide dubi.iij.in vi-
gilia natiuitatis domini.
¶ Dubi.quō potuit celari diabolo 18
qui viget ꝑſpicacitate intellectus:
⁊ ea que corporaliter fiunt cum nō
poſſint latere? Rn̄.ſctūs Tho.iij.p.
q.xxviij.ar.i.ꝙ vt Aug.dicit.in.iij.
lib.de trinitate.Licet diabol⁹ hoc
potuiſſet cognoſcere ṽtute ſue na-
ture prohibebat̄ tn̄ virtute diuina.
¶ Dub.videt̄ ꝙ nō fuit cõueniens 19
xp̄m naſci tēporal'r qui ab eterno
natus erat ⁊ perfectus? Rn̄d.ſctūs
Tho.iij.par.q.xxxv.ar.ij.ꝙ cū ꝑſo-
na filij dei ſemꝑ fuerit ꝑfectiſſima
nō idignit naſci tēporal'r ꝓpter ſe:
ſed natus eſt ꝓpter nos homines
⁊ ꝓpter noſtrā ſalutē hodierna die.
¶ Dub.q꞉ cuz iſta natiuitas fuerit 20
miraculoſa nō videt̄ ꝙ ſemꝑ virgo
fuerit mater xp̄i? Rn̄.ſ.Tho.vbi.ſ.
ar.iij.ꝙ natiuitas xp̄i partiz fuit mi
raculoſa inquātū cõcept⁹ fuit ſine
virili ſemine ſed ꝑ operationē ſpūſ
ſancti.⁊ partiz fuit naturalis ex pte
matris inquātū ei⁹ caro ex puriſſi
mis ſanguinib⁹ ſemꝑ virginis for-
mata fuit.⁊ ipē i vtero nutrit⁹ ꝑ no
uē mēſes ⁊ q꞉ ipm peperit.Eue aũt
ꝓductio fuit total'r ſuꝑ naturalis.
iō ſemꝑ ṽgo dr vere mater xp̄i.Nō
autem Adam pōt dici pater Eue.
¶ Dubitat̄ an ſemꝑ ṽgo poſſit di- 21
ci mater dei? Rn̄.ſctūs Tho.vbi ſu
pra.ar.iiij.⁊ do.Jo.de turre cre.ſup
euangelijs.ꝙ ex hoc aliqua mulier
dicit̄ mater alicuius qn̄ eum conce
pit ⁊ genuit.ſed ſemꝑ virgo conce-
pit ⁊ genuit ꝑſonā i qua erāt vnita
natura diuina ⁊ humana ⁊ cui ꝑſo
ne attribui pōt quicq̄d cõuenit di-
uine nature vel humane.Unde di-
cimus deū crucifixū ⁊ paſſum fuiſ-
ſe.q꞉ xp̄s ꝙ erat deus ⁊ homo cruci
fix⁹ ⁊ paſſus eſt.⁊ ita cum xp̄s deus

& homo conceptus ſit & genitus de ſemp virgine maria. Ipſa veriſſime dicit mater dei: & licet hoc nõ inue niat expreſſe in ſacra ſcriptura qđ vocet mater dei: inuenit tamen ex preſſe ꝙ xp̃s eſt de9 verus. j. Joan nis vltimo. Et ſemp virgo eſt mater xp̃i: & ſic ſequit ex neceſſitate ꝙ ſit mater dei. & lꝫ hoc nomẽ de9 ſit cõ mune patri filio et ſpiritui ſancto tñ aliqñ ſtat ſiue ſupponit ꝑ patre ſicut cũ dicimus deus generat. ali quãdo pro ſpiritu ſancto: ſicut cum dicim9 deus deſcẽdit in colũbe ſpe cie. Ita hic ſtat pro ſola pſona filij cũ dicit ꝙ ſemp virgo eſt mater dei. non poteſt aũt dici mater deitatis: q2 lꝫ deus & deitatis ſint realiter idẽ tñ differũt ſm modũ ſignificandi quia deitas ſignificat diuinã natu ram in abſtracto. vnde nõ videtur ſtare et ſupponere pro pſona. ſicut nec humanitas videtur ſupponere pro aliqua pſona hominis: ſed de9 ſignificat diuinã naturã ꝑ modum cõcreti: id eſt habẽtis deitatẽ ſicut homo pro habente humanitatem. & ita põt eſſe vera locutio ꝑ perſo na. Et ita ipſa ſemp virgo põt dici mater dei: id eſt habẽtis deitatem. nõ aũt deitatis que ſupponit ꝑ na tura & ita eſt mater ſm humanita tẽ: ſed tñ pſone habentis deitatem.

22 ¶ Dub. cur xp̃s nõ ſtati incarnat9 eſt poſt peccatũ ade: qm multo plu res ſaluati fuiſſent? Rñ. ſctũs tho. iij. par. q. j. arti. v. ꝙ xp̃s diſtulit vſꝙ nunc naſci ꝑpter dignitatem verbi incarnati: q2 ſup illud ad Gall. iiij. at vbi venit plenitudo temporis di cit gloſ. q̃to maior iudex veniebat tãto preconũ ſeries longior ꝑcede re debebat & etiã ne feruor fidei tẽ poris plixitate tepeſceret: q2 circa finem mundi refrigeſcet charitas multorũ. Luc. vij. cap. cum fili9 ho minis veniet: putas inueniet fidem in terra. Nec ꝑpter hoc plures ſal ui fuiſſent etiã ſi in principio mũdi incarnatus fuiſſet: q2 etiam tũc qñ venit plures viderũt per euꝫ mira cula fieri qui tñ non fuerunt ſalui.

¶ Dub. q2 videt ꝙ debuiſſet differ re incarnationẽ vſꝙ ad finẽ mũdi: q2 vnus aduentus ſuffeciſſet: ſcꝫ in carnẽ & ad iudicium? Rñ. ſanctus Tho. vbi ſupra. ar. vj. ꝙ ſi diſtuliſſet vſꝙ ad finẽ mũdi totaliter dei noti tia & reuerẽtia & moꝝ honeſtas abo lita fuiſſent in terris: & etiaꝫ magis fuit cõuenẽs nũc ꝙ̃ in finẽ mũdi: q2 magis manifeſtat diuina virt9 que pluribus modis homines ſaluauit nõ ſolũ ꝑ fidẽ futuri: ſed etiã ꝑ fidẽ preſentis & ꝑteriti & nõ conueniens fuiſſet vtrũꝙ aduentũ ſimul cõiun gi: q2 prim9 remittit peccata: & ſcđs iudicat mundũ: & ſi in vno ſoluꝫ ve niſſet in carne & ad iudiciũ vniuerſi ſimul perditi eſſent omnes eñ pec cauerunt. & egent gratia dei. 23

¶ Dub. cum dicat propheta Eſaie ij. cap. de ſyon exibit lex et verbum dñi de hieruſalẽ: cur nõ natus eſt in hieruſalem? Rñ. ſctũs Tho. iij. p. q. xv. ar. vij. ꝙ cõuenientius natus eſt in bethleẽ. q2 in ea ciuitate nat9 fuit Dauid cui facta fuerat promiſ ſio ſpecialis de xp̃o: vt ex ipſo loco natiuitatis ꝑmiſſio eidẽ facta com pleta oſtenderet: & etiam vt Grego rius in homel. dicit q2 bethleem do mus panis interpretatur: & xp̃s eſt panis verus qui de celo deſcendit ergo ꝯuenienti9 nat9 eſt in bethleẽ ꝙ̃ in hieruſalem. Prophetia autem Eſaie allegata intelligit nõ de na tiuitate verbi ſed de doctrina legis & predicationis qui a ipſam xp̃s in paſſione ſua elegit ſedẽ regni cũ eẽt rex ſedens in throno crucis: & in ea templuꝫ edificauit cum eſſet ſacer 24

dos: ⁊ ita doctrina predicatiōis in ea ortum habuit.

25 ¶ Dubi. qꝛ videt̄ ꝙ cōueniētius natus fuiſſet in vrbe Roma que erat dña orbis: vt eius fides innotuiſſet vniuerſo orbi? R̄ñ. ſanct9 Tho. iij. parte. q. xxxv. ꝙ ſicut dicit̄ in quodam ſermone Epheſini cōcilij. Si maximā romam elegiſſet ciuitatē: potētia ciuium mutationem orbis terrarum putarēt: ſi filius fuiſſet imperatoris poteſtati vtilitatē aſcriberent: ſed vt diuinitas cognoſceretur orbē formaſſe terrarū pauperculā elegit matrē pauperiorem patriam quoniā infirma mundi elegit deus vt cōfundat fortia. j. Cor. j. Et ideo vt ſuā poteſtatē magis oſtenderet in ipſa roma que caput mundi erat etiam caput eccleſie ſue ſtatuit in ſignum perfecte victorie: vt exinde fides deriuaret̄ ad vniuerſum mundū.

26 ¶ Dubi. qꝛ ex quo veniebat nos liberare: videt̄ ꝙ non debuerat naſci ſub ſeruitute qñ precipiebatur mūdum deſcribi vt tributarius? R̄ñd. ſanctus Tho. iij. par. q. iij. ar. viij. ꝙ ipſe cum ſit cōditor tēporum elegit ſibi tēpus qñ naſci voluit: nec fuit ſubiect9 neceſſitati temporis ſicut alij homines qd ſic ſubiecti naſcuntur. Et ſicut mouēdo nos ad vitam reuocauit: ita ſubiect9 ſenſui naſcit̄ vt nos liberos redderet: ⁊ etiā tpe quo totus mūdus vni principi ſubditur vt nos congregaret in vnū vt eſſet vnū ouile ⁊ vnus paſtor: ⁊ etiā tpe quo erat maxima pax: quoniā ipſe eſt pax noſtra ⁊ inter nos ⁊ deū mediator fuit ad pacem faciēdam.

27 ¶ Dubitatur. quo anno mundi natus eſt? Reſpon. Magiſter hiſtori. ſchola. ꝙ natus eſt anno a creatione mūdi. 5199. olimpiadis aūt. 193. ab vrbe condita. Anno. 752. anno Ceſaris auguſti. 42. ⁊ regnis herodis. 30. 8. kalen. Januarij. ⁊ eſt. 25. dies Decembris in nocte precedēte diem dñicam circa mediā noctē.

28 ¶ Dubi. qꝛ cū dicat primogenitū videt̄ ꝙ ſemꝑ virgo poſt chriſtū habuerit alios filios: qꝛ primogenitus dicitur reſpectu ſequētium: ⁊ ita nō ſemper fuerit virgo? R̄ñ. ſanctus Tho. vbi ſupra. q. xxviij. arg. iij. ꝙ mos diuinarū ſcripturarū eſt: vt primogenitum vocēt non ſolum eum quē fratres ſequūtur. Sed etiā qui prim9 natus ſit alioquin ſi nō eſſet primogenitus niſi quē ſequūtur fratres tādiu ſecundū legē primogenita non deberentur quādiu alia fuerint procreata qd patet eſſe falſum cū intra vnū menſem primogenita redimi mādarent̄. Adde ꝙ primogenitus dicitur dupliciter ſcz ante alios genitus: ⁊ ſic hz reſpectuz ad ſequētes. Alio modo anteꝙ̄ nullus genitus: ⁊ ſic qs pōt eſſe primogenitus ⁊ vnigenit9 ⁊ iſto mō ſemꝑ Virgo pepit primogenitū ⁊ vnigenitū.

29 ¶ Dubi. an ſemper virgo in partu pertulerit aliquos dolores. R̄ñ. ſanctus Tho. iij. par. q. 35. ar. 6. ꝙ non: qꝛ xp̄s egreſſus eſt ex clauſo vtero matris. ⁊ ſic nulla violētia meatuū ex quarū operatione dolor cauſat̄ ibi fuit ſicut nec aliqua corruptio: ſz ibi fuit maxima iocūditas: ex hoc ꝙ hō de9 nat9 eſt i mūdū. Vñ Eſa. 35. Germinās germinabit ſicut liliū ⁊ exultabit letabūda ⁊ laudans.

30 ¶ Dubi. an ibi fuerit aliqua obſtetrix ad leuandum puerum? R̄ñ. ſanct9 Tho. iij. par. xxxv. arti. vj. ꝙ ipſa ſemper virgo puerum pānis inuoluit. Unde Hieronym9 cōtra Heluidium. nulla ibi obſtetrix: nulla mulierculārū ſedulitas interceſſit. ipſa pannis inuoluit infantem ipſa mater obſtetrix fuit. Unde ille liber de ortu ſaluatoris eſt apocriphus.

id eſt dubius in dictis ſuis: liber
etiam dei infantia ſaluatoris nō re
cipitur ab eccleſia.
31 ¶ Dubi. quibus pānis eum inuo-
luit? R̄ñ. Beda ſuꝑ Lucā. ꝙ vilibꝰ
dicēs: qui totum mūdū vario veſtit
ornatu pannis vilibus inuoluitur.
32 ¶ Dubi. vtrū ipſos pannos habuit?
R̄ñ. ſanctus Vincētius in ſermone
hodierno. ꝙ ſemꝑ virgo anteꝗ̄ re-
cederet preparauit panniculos la-
neos ⁊ lineos quos ſemper ꝯporta-
uit: quibus inuoluit infantem.
33 ¶ Dubita. in quo preſepio poſuit
xp̄m? R̄ñ. Lyra ꝙ Joſeph ex naza-
reth duxit ſecū aſinū ad portādum
vxorē pregnantē: ⁊ bouē ad venden
dum in bethleē vt ex eo ſolueret ex-
penſas. Vel etiā cenſum Ceſari. ⁊ il-
lis duobꝰ aīalibus fecit ioſeph pre-
ſepium iuxta ſe. Vel vt dicit ſanctꝰ
Vin. vbi ſupra: cū nō inueniſſent ali
quā domū que eos reciperet. ⁊ in-
ueniſſet vnā porticū in via publica
in qua erat preſepe: ⁊ in qua foreñſes
q̄ſiꝗ̄ ponebāt animalia ſua. Jbi in
illa porticu requieuerūt: ⁊ aſinum ⁊
bouem ligauerunt ad illud preſepiū
⁊ in illo reclinauit puerum.
34 ¶ Dubita. cur nō potuerūt reperi-
re hoſpiti in aliqua domo? R̄ñ. ſan
ctus Vincētius vbi ſupra. Quod ꝓ
pter tres ratiōes. Prio qꝛ fuerūt de
vltimis ad veniēdū: qꝛ a lōge vene-
rāt ⁊ iam hoſpitia erāt capta. Scd̄o
qꝛlꝫ bethleē eēt parua ciuitas abū-
dabat t̄n in militibꝰ ciuibus ⁊ nobi
libus q̄ erāt de genere Dauid q̄ fuit
natus in illa ciuitate: q̄ ⁊ ꝑmiſerant
nuntios ꝓ habēdis hoſpitijs. Ter-
tio ꝓpter auaritiā hoſpitū: q̄ viden
tes Joſeph pauperē cū muliere gra
uida cogitabāt ꝙ occuparēt vnam
cameram ⁊ ꝙ modicū lucrarentur
cū eis: ideo nō inuenerūt hoſpitiū.
35 ¶ Dubi. cur reclinauit puerū inter
beſtias que potuiſſent ipſum offen
dere? Reſpond. ſanctus Lucas pro
excuſatione ſemper virginis. Quia
non erat ei locus in diuerſorio.
¶ Dubi. cur potius nō tenebat eū 36
in brachijs? Reſp. ſanctus Vincen
tius: ꝙ poſuit in preſepio: quoniam
frigus vigebat vt calefaceret a bo-
ue ⁊ aſino: ⁊ tūc impleta fuit ꝓphe-
tia Eſaie dicētis. Cognouit bos poſ
ſeſſorē ſuū ⁊ aſinus preſepe dn̄i ſui.
¶ Dubitatur. quid eſt diuerſoriū? 37
Reſpon. Glo. ⁊ Lyra poſt eam ꝙ eſt
domus inter duos muros: duas ha-
bens ianuas vt. ſ. diuerſis vijs ſuſci
piat aduenientes: ⁊ ita ſunt hoſpi-
tia ad que diuertunt venientes ab
extra ad hoſpitandum.
¶ Dubi. vbi erāt paſtores vigilan- 38
tes? R. Magiſter hiſto. ſcholaſti. ꝙ
erant vno miliario lōge a bethleē.
¶ Dubitatur. cur cuſtodiebāt vigi- 39
lias noctis? Reſpon. Magiſter hi-
ſto. ſchola. ꝙ mos fuit antiquis in
vtroꝗ̄ ſolſtitio. ſ. hyemali ⁊ eſtiuali
quando ſunt longiores ⁊ breuiores
dies in anno vigilias noctis cuſto-
dire ob ſolis venerationē qui mos
forte apud iudeos ex vſu cohabitā
tium inoleuerat.
¶ Dubita. que ſunt vigilie noctis? 40
Reſpō. idem qui ſupra: ꝙ excuban
tes in caſtris faciunt quatuor vigi-
lias diuidentes ſcilicet noctem in
quatuor partes. Prima vigilia dici
tur conticiniū in qua omnes ſimul
vigilent. Secunda intempeſtum: in
qua adoleſcētes vigilāt. Tertia gal
licantū: in qua viri vigilant. Quar-
ta ante lucanum: in qua vigilant ſe-
nes. Has aliter vocat dn̄s Marci.
xiij. c. dicēs. Sero: an media nocte:
an gallicantu: an mane.
¶ Dubi. quis angelꝰ apparuit pa- 41
ſtoribus? Reſpon. Orige. ſuper Lu
cam ꝙ creditur q̄d fuerit gabriel.

42 ¶ Dubitatur.quia cum in ore duo
rum ſtet oē verbum ⁊ natiuitas iſta
fuerat manifeſtata ſemꝑ virgini et
ioſeph.Uꝭ ꝙ ſupfluū fuit eā annun
tiare paſtoribus?Rñ.ſanc.Tho.iij.
pte.q.xxxvj.arti.ij.qđ hec natiuitas
futura fuerat manifeſtata ioſeph et
ſemꝑ virgini anteq̄ſ ſcȝ xp̄s naſcere
tur:qꝛ de hoc erāt inſtruēdi quia ad
eos ptinebat reuerētiā exhibere p
li cōcepte in vtero:⁊ etiā obſeq na
ſciture:ſed quia eorum teſtimoniuȝ
erat domeſticum fuiſſet habituȝ ſu
ſpectum circa magnificentiam xp̄i.
Et ideo oportuit quod aliꝭs manife
ſtaretur extraneis quorum teſtimo
nium ſuſpectum eſſe non poſſet.

43 ¶ Dubita.qꝛ videꝭ qđ ipſa natiui
tas ſtatim oibus debuiſſet eſſe ma
nifeſtata:qꝛ đr in pſalmo.xlix.Deꝰ
manifeſte veniet?Rñ.ſanctꝰ Tho.
vbi ſupra arti.j.qđ non debuit olbꝰ
ipſa natiuitas cōiter eſſe manifeſta
qꝛ humana redēptio fuiſſet impedi
ta q̄ fuit peracta per crucem.j.Cor.
ij.Si cognouiſſent nunq̄ dn̄m glo
rie crucifixiſſent.Et auctoritas alle
gata intelligiꝭ de aduētu xp̄i ad iu
dicium ſcđm qđ glo.ibidē exponit.

44 ¶ Dubi.videꝭ ꝙ potius debuiſſet
angelus annuntiare ſacerdotibꝰ in
tēplo q̄ nouerāt legē q̄ paſtoribus?
rñ.ſanctus Tho.vbi ſupra ar.iij.ꝙ
vt Chriſo.dicit ſup Matt.angelus
manifeſtans xp̄i natiuitatē nō iuit
hieroſolimā:non reqſiuit ſcribas ⁊
phariſeos:erant eñ corrupti et pre
inuidia cruciarentur.Sed paſtores
erāt ſinceri antiquā cōuerſationem
patriarcharū ⁊ Moyſem colentes
⁊ etiā qꝛ paſtores ſignificabant do
ctores eccleſie qbus xp̄i myſteria re
uelantur q̄ latebāt iudeos.Et ideo
cōuenientius eis fuit manifeſtata.

45 ¶ Dubi.que fuit illa claritas q̄ cir
cūfulſit paſtores?Rñ.ſanctus Uin
cen.in ſermone hodierno.ꝙ quādo
xp̄s natus eſt corpus ſuum reſplen
duit ſicut ſol qñ oritur:et nox facta
eſt tanq̄ meridies:⁊ ita claruit:⁊ ita
claritas illa proceſſit a corpore xp̄i
⁊ illuminauit noctē per vniuerſum
orbem.Et ita tenet Lyra.

¶ Dubi.cur paſtores timuerunt ad 46
aduētū angeli q̄ nō erat malꝰ?Rñ.
ſanctus Tho.pma ſcđe.q.xlj.ar.iij.
⁊ queſti.xlij.art.j.ꝙ lȝ maluȝ timeaꝭ
inquantū eſt priuatiuū boni amati:
tñ etiā bonū timeꝭ nō inq̄tū bonū:
ſed inq̄tū pōt infligere malū:⁊ iſto
mō deꝰ timeꝭ:⁊ hoc mō dico quod
timuerūt paſtores angelū cū tā ſu
bita claritate apparentē:⁊ q̄ qdē ti
mor đr admiratio q̄ eſt vna ex ſpecie
bus timoris qñ.ſ.quis cōſiderat ali
quod magnum maluȝ:vel aliquem
magnum:qui poſſit tale malū infli
gere cuiꝰ exitū ꝯſiderare nō poſſit.

¶ Dubitatur cum angelus nō pre 47
dicaret euangeliū quomodo euāge
lizabat?Rñd.ſcđm grāmaticos.qđ
euangeliuȝ interpretatur bona an
nuntiatio:qm̄ eu grece:bonuȝ diciꝭ
latine ⁊ angelus nuntius interpre
tatur.Ille ergo dicitur euangeliza
re qui bona annūtiat:⁊ qꝛ angelus
annuntiabat bona vniuerſalia toti
mundo et ſalutifera:ideo recte ipſe
dixit euangelizo.

¶ Dubitaꝭ cur euangelizabat gau 48
diū qđ potꝰ deberet pellere vt ꝑȝ
p Boetiū vltimo metro primi libri
de ꝯſolatiōe?rñ.ſan.Tho.ſcđa ſcđe
q.xxviij.ar.iiij.ꝙ ſicut duplex eſt bo
nū.ſ.ſcđm ſe.⁊ apparēs:et gaudiuȝ
fit de bono.Jđ etiaȝ eſt duplex gau
diū:quoddam de bono ſcđm ſe:qđ
nō eſt quidem virtus:ſed eſt actus
charitas et tale gaudiū eſt bonum.
nec de tali intelligit Boetius.gau
dium vero de bono apparenti ⁊ nō
exiſtēti quemadmodum ſunt bona

trāſitoria eſt malū ⁊ tale docet pelle re Boetius. vt aūt gaudiū verū ſit dꝫ habere quatuoꝛ cōditiōes quas tāgit apoſtolꝰ ad Phil. iiij. dicēs. Gaudete i dn̄o ſemꝑ: iteꝝ dico gaudete: modeſtia veſtra nota ſit oībꝰ hoībꝰ. Prima ꝯditio ꝙ gaudiū ſit de bono hoīs increato. Jō dicit in dn̄o. Scd̄a qđ ſit ꝯtinuū: vt. ſ. nō interrūpaẗ ꝑ peccatū / ideo dicit ſemper. Tertia qđ gaudiū ſit multiplicatiuū vt q̇ gaudet de deo: gaudeat etiā de ſua incarnatiōe: vt annūtiat hic angelꝰ. Jtē ⁊ de ꝯtēplatiōe ⁊ de bonis operibꝰ ſuis ⁊ ꝓximi: ideo dicit iterū. Quarto qđ gaudiū ſit moderatum. ſ. qđ nō effluat ꝑ voluptates ſicut facit gaudium mūdi: ideo dicit modeſtia veſtra.

49 ¶ Dubit. quō illud gaudium fuit magnū? Rn̄. Jac. de vora. ſermone vj. de natiuitate dn̄i qđ fuit magnū q̄tū ad quadruplicē demenſionem ſcꝫ altitudinē: ꝓfunditatē: lōgitudinē ⁊ latitudinē: fuit altū qꝛ aſcendit vſqꝫ ad celū ⁊ angelos letificauit q̇ celū relinquētes ſuū gaudiū paſtoribꝰ nūtiarūt: ꝓfundū fuit qꝛ infernū penetrauit ⁊ ſctōs pr̄es letificauit. Eſa. ix. c. habitātibꝰ in regione vmbre mortis lux orta ē eis. fuit lōgū: qꝛ fuit vſqꝫ in oriētē ⁊ magos ꝑduxit letos. ⁊ vſqꝫ ad occidētem vbi Auguſtū octauianū letificādo viſa imagine virginis cū puero i ſole ſibi ꝑ Sybillā dn̄ſa eidē thura obtulit: fuit latū: qꝛ ꝑfudit p̄teritos Joā. viij. c. abrahā pr̄ veſter exultauit: p̄ſentes ſicut hodie paſtores: ⁊ futuros qm̄ vt dicit Ambro. i ſermone: hec eſt gloria natalis dn̄i vt in futurū trāſeat ad p̄deſtinatos ⁊ in perpetuum maneat ad deuotos.

50 ¶ Dubi. quō fuit gaudiū omni populo. qꝛ vt dꝛ Matth. ij. c. Herodes turbatus eſt ⁊ oīs hieroſolima cuꝫ eoꝝ. Rn̄. Beda in homel. dicēs. Nō omni populo iudeoꝝ neqꝫ omni populo gētiū. ſed omni pplo credētiū ⁊ Lyra ſuꝑ illud Matth. ij. omnis hieroſolima. dicit qđ hic accipitur pars pro toto ꝑ ſinecdocheꝫ. Unde oīs hieroſolima accipitur pro illa parte que fauebat herodi ⁊ ita hic gaudiū erit omni populo intelligēdo ꝓ generibus ſinguloꝝ: ⁊ non ꝓ ſingulis generū: qꝛ lꝫ nō oēs de omni pplo gaudiū habuerunt de natiuitate xp̄i. tn̄ de quolibet pplo aliq̇ gauiſi ſunt. Nec etiā angelus dixit. qđ eſt omni populo: ſꝫ qđ erit. quia notitia xp̄i tūc nō fuit omni populo: ſed poſtq̄ in omnem terram exiuit fides catholica de quolibet populo aliqui crediderūt: q̇ gauiſi ſūt vide in ephiphania dub. xxviij.

¶ Dubitaẗ. cur dixit natꝰ eſt hodie cū tunc eſſet nox? Rn̄d. Lyra. qđ qꝛ illa nox fuit clara ſicut dies. Ut dicitur Pſal. cxxxviij. ⁊ nox ſicut dies illuminabitur: ideo dicitur dies propter claritatem diurnam. 51

¶ Dubi. cur angelꝰ dixit vobis excludēdo angelos ⁊ non dixit nobis eos iCludēdo? Rn̄. Jaco. de vora. in ſermōe exponēdo dicēs. vobis. i. de vr̄a ꝓgenie. Ad Hebreos. ij. Nuſq̄ eñ angelos apprehēdit. ſed ſemen abrahe apphēdit. Adde tn̄ ꝙ iō dicit eo: qꝛ venerat ſaluare qđ ꝑierat de hoībus ⁊ nō de angelis: qꝛ angeli ſcti non indigebāt cū eſſent ſalui nec demones poterāt ſaluari ipoꝝ libero arbitrio in maluꝫ obſtinato: ſed ſolum homines fidem mediatoris habentes. Unde in ſymbolo dicitur. Qui propter nos homines et propter noſtram ſalutem deſcendit de celis. Jdeo angelus dicit paſtoribus natus eſt vobis. 52

¶ Dubi. qꝛ cū xp̄s dicatur vnctus et dn̄s ieſus nō fuerit vnctus in na 53
tiuitate

tiuitate nec poſt niſi per Magdale-
nam videt q angelus nõ debebat
dicere qui eſt xps dominus? Rñdit
Cirilus ſup Lucã dicẽs. In xpo ſal-
uatore vnctionez fore celebratã fa-
temur non tñ figuralem ſicut olim
in regibus ex oleo quaſi ex pphetica
gratia neq ad pfectionẽ alicui9
negotij iuxta illud Eſa.xlv. Hec di-
cit dñs chriſto meo cyro: q̃ cũ q̃ eſſet
ydololatra dictus eſt xps: vt celeſti
cenſura totã occuparet babyloniã
prouinciã. Fuit autez vnctus ſalua-
tor ſpiritu ſancto humanitatis in
forma ſerui: vngens aũt vt deus ſpi
ritu ſancto credẽtes in eum. Unde
Eſaie.lxi.ca. Spiritus dñi ſuper me
eo quod vnxerit me.

54 Dubi. cum Paulus dicat de xpo
ad Philip.ij. formã ſerui accipiẽs:
quomodo angelus dixit xps dñs?
Rñ. ſanctus Paul9 ad Gal.iiij. di-
cens. Quanto tpe heres paruulus
eſt nihil differt a ſeruo z tñ eſt dñs
omniũ: z ita xps lz eſſet verus dñs:
vt dicit Joan.xiij. Uos vocatis me
magiſter z dñe z bene dicitis ſum
etenim: tñ venit in hũc mundũ cuz
maxia paupertate z in modũ ſerui.

55 Dubi. videt q ſignũ datũ ab an-
gelo q ſit pãnis inuolutus z poſit9
in preſepio nõ ſit ſignũ nati ſaluato
ris? Rñ. Beda in home. q hoc eſt
idiciũ aſſumpte infirmitatis: qz in-
fans z pãnis inuolut9 eſt: z pauper
tatis: q nõ in ſtrato ſed in preſepio
poſit9 inuenit: ſignũ q nati ſaluato
ris datur nõ tyrio exceptum oſtro:
ſed pannis ſquallẽtibus inuolutuz
non in ornatis auro ſtraterijs: ſz in
preſepibus inueniendum. Et Lyra.
fuit ſignum q non veniebat tempo
raliter regnare vt ſcribe iudeorum
credebant chriſtum venturum.

56 Dubi. cur poſt ṽba angeli venit
multitudo celeſtis exercitus? Rñd.
Beda in homel. dicens. Ne parua
vnius angeli videretur auctoritas
poſtq̃ vnus ſacramẽtum noue nati
uitatis edocuit ſtatiz multitudo ce
leſtium agminum affuit.

Dubit. cur celeſtes ſpũs dicunt 57
militie? Rñ. Beda in homel. dicẽs
Benecchorus aduenies angelorũ
militie celeſtis vocabulũ accipit. q
z duci illi in prelio qui ad debellã-
das aereas poteſtates apparuit hu
militer obſcũdat z ipſe poteſtates
eadẽ cõtrarias ne mortales tantuz
tentare valeant q̃tum volunt forti
ter armis celeſtibus perturbat.

Dubi. cur angeli canũt deo glo- 58
riam z hoibus pacẽ? Rñ. Beda in
homel. dicẽs. Quia vero deus z ho
mo naſcitur: iure hominibus pax z
deo gloria canitur.

Dubi. cur dicunt glia in excelſis 59
cũ etiã in infimis ſit gloria deo que
eſt vbiq? Rñ. Lyra q licet ei9 glo-
ria vbiq reluceat maxime tñ in ce-
lo empireo vbi eſt angelorũ z bea
torum habitatio.

Dub. cur dicũt hoibus bone vo 60
luntatis: cũ venerit pp̃ter peccãtes
q̃ ſunt male voluntatis? Rñ. qd vt
dicit Eſa. xlviij.c. Nõ eſt pax impijs
dicit dñs: xps non venit pro pecca-
torib9 in peccato obſtinatis: ſz pro
illis qui poſt peccata commiſſa cõ
teruntur z dolent.

Dub. cur potius dicit bone volũ 61
tatis q̃ boni intellect9? Rñ. Lyr. q
ex volũtate dr hõ bon9 vel mal9 ſim
pliciter cum ipſa moueat alias po-
tẽtias ad actus ſuos: z iõ hõ bone
voluntatis dr bon9 hõ: z male volũ
tatis malus hõ: ſed ſcdm bonitatẽ
aliarũ potẽtiarũ dr bon9 ſcdm qd.
ſicut hñs per intellectũ logicã per-
fectam nõ dr bonus hõ: ſz bon9 lo-
gicus. Bonitas nãq volũtatis in
omnes alias potentias redundat.

¶ Figure ꝛ ꝓphetie hui9 natiuita. Eſa.ix. Paruul9 nat9 eſt nob. Mi chee.v.et Mat.ij.c. Tu bethleē ter- ra iuda nequaq̄ minima es in prī- cipibus iuda ex te exiet dux q̄ regat pplm meū iſrael Danie.xij. Lapis abſciſus eſt de monte ſine manib9 Eſa.j.cognouit bos poſſeſſorē ſuū ꝛ aſin9 pſepe dñi ſui Eſa. ix. Ppls q̄ ambulabat i tenebris vidit lucē magnā. Pſal.cxlj. De fructu vētris tui ponā ſup ſedē tuā. Pſal.ij. Dñs dixit ad me fili9 me9 es tu: ego ho- die genui te ꝛc. Et fere tota ſcriptura veteris teſti fuit figura aduētus re- dēptoris in carnē ꝛ ſalutis p eū pre ſtāde. act.x. ꝛ n̄ ꝟſ9. Uirgo parit p- lem: lux ſolē ꝟgula florem. Lucet et igneſcit: ſed nō rub9 ille caleſcit.

☞ Allegorice.

¶ Hec ſacri euāgelij hiſtoria deſi- gnat clare mutationē veteris legis in fidē xp̄i ꝛ ei9 legē: qm̄ deus nouū bellū inducēs demōi ꝛ aeris poteſta tib9 nouā militiā elegit. ſ. xp̄ianita tē ꝛ i ea oēs volētes militare deſcri bi mādauit. Et ſic exijt edictū. i. p- ſeptum iperiale ꝛ regale a ceſare. i. deo q̄ poſſidet oēs pncipes augu- ſto. i. augente ſp bñficia hūano gñi: vt deſcriberet̄ vniuerſus orbis. i. de vniuerſo orbe aliq̄ ad militiā xp̄iani tatis: q̄ dſcriptio pria fcā ē a pſide ſyrie xp̄o ſublimi. cirino hr̄ de pſis ꝛ ibant oēs q̄ volebāt huic militie aſcribi. i. effici xp̄iani vt ꝓfiterent̄ ſe velle ſeq̄ xp̄m: ſinguli. ſ. de p ſe: q2 baptiſm9 vn9 i q̄ deſcribit̄ xp̄ian9 alteri nō ꝓdeſt nō baptizato in ſuā ciuitatē: vt vnanimes ſint i fide ca- tholica: aſcēdit aūt derelinquēdo terrena: ꝛ ioſeph accreſcens in ꝟtu tibus: a galilea. ſ. volubilitate hui9 mūdi: ꝛ ciuitate nazareth. i. vnctio ne vitiorum delectatiões voluptuo ſas ꝛ vngentes abijciendo: in iudeā confitendo dñm ieſum eſſe xp̄m in ciuitate dauid manu fortiter reſiſtē do demoni in fide in bethleē guſtā- do panē ſuauē. ſ. q̄ ſuauis ſit dñs: et ꝓfiteant̄ fidem xp̄i: cū maria id eſt gratia dei illuminatrice deſpōſata ſibi vxore ipſa gr̄a indiſſolubili pre gnante: vt pariat bonos fruct9. ꝛ fa ctū eſt dū eſſent ibi. ſ. in xp̄ianitate. impleti ſunt dies ipſi9 gr̄e: vt pare- ret: q2 extra fidē catholicā nihil p- turit ad ſalutē ꝯducēs ꝛ peperit ipa gr̄a p2iogenitū filiū. i. fidē patriā in- ter ꝟtutes: ꝛ pēnis inuoluit bonis. ſ. opibus q̄b9 ſine mortua eſt ꝛ recli- nauit in pſepio humilitatis cuſto- dis oīm virtutū: q2 nō erat ei loc9. ſ. fidei in diuerſorio hoīm ſcʒ dinertē tiū ſe a pceptis diuinis: ꝛ paſtores. i. apl̄i ꝛ doctores ꝛ plati erāt in regio ne illa xp̄ianitatis: vigilātes ꝛ cuſto diētes vigilias noctis. i. admonen- tes gregē ſuū ne in tenebris pctī de- cidant ſuaſiōe principū tenebrarū. Et ecce angelus vnicuiq̄ ad cuſto- diā deputat9: ſtetit iuxta illos ad bo nū inducendo: ꝛ claritas dei circū- fulſit illos ſpū ſctō adueniente: ꝛ ti- muerūt timore magno: qm̄ fact9 eſt repēte de celo ſon9 aduenientis ſpūs vehemētis. Et dixit angelus nolite timere: q2 cōfortati ſtatim fuerūt vir tute ex alto: ꝛ euangelizauerūt vni- uerſo orbi gaudiū magnū: qualr na tus eſt xp̄s dñs ſaluator mūdi: q̄ in bethleē pane celeſti reficiet ſibi cre- dentes corpe. ſ. ꝛ ſanguine ſuo: et q̄ venerit ſaluare dedit ſignū: inuenie tis infantē manſuetū panis carnis humane inuolutū vt poſſit cōpati: ꝛ poſitū in pſepio: vt oībus adit9 pa- teat cū hoſtia regalia obſeruata nō ſint: ꝛ multitudo angelorū de noua religione chriſtiana inchoata ince pit laudare deū: decantādo gloria

in excelſis deo: nõ nouã gloriã. Sꝫ quia nouiter per totũ orbẽ decantata eſt per fideles xpi: ⁊ in terra pax hominibus xpianis bone voluntatis perſeuerandi in fide chriſti.

☞ Tropologice.

¶ Exẽplo xpi nati inducunt hoies vt religionẽ ingrediant in qua viuit purius: cadit rarius: ſurgit frequẽtius. Exijt ergo edictũ .i. cõſiliũ ab altiſſimo deo auctore ⁊ augmentatore oim bonoꝝ operũ: vt de vniuerſo orbe aliq̃ efficiant religioſi q̃ deſcriptio prima facta eſt a xpo capite oim religionũ: ⁊ vadãt oẽs religioſi effici volẽtes in monaſterium vbi ciuiliter viuit. Aſcendãt autem ab illecebris mũdi pficiẽtes de virtute i virtutẽ deſerentes vnctuoſas voluptates quaſi viſco linitos detinẽtes ⁊ volubiles: igrediẽtes monaſteria ſpũalis refectionis ⁊ maxime vnionis: ⁊ pfiteant cũ maria .i. obediẽtia q̃ velut ſtella maris ad portũ pducit vxore idiuibiſibili religioſi: pgnãte fructu bonoꝝ opeꝝ ⁊ cũ ipleti fuerint dies pbationis: pariet filiũ ſuũ pmogenitum q̃ eſt votũ ſolẽne: ⁊ pãnis vtutũ inuoluat ⁊ recline: in pſepio hũilitatis: nec ſit ei loc⁹ in diuerſorio ſcli: qꝛ ſicut piſcis extra aquã ita religioſus extra clauſtrũ moriť: ⁊ hẽbit paſtores plãtos cuſtodiẽtes eũ et alios bõis exhortatiõib⁹ ⁊ exẽplis ne in nocte pcti ruãt: timentes timore magno ne cogant rõnẽ reddere de pditiõe fr̃is. Sꝫ ab angelo plãtis deputato tiot expellit: ⁊ vt gaudeãt ſuadet: qꝛ oi die religioſis naſcit xps p cõtẽplationẽ: ⁊ ſignũ ſui ducis ſequant pcioſas euitãdo veſtes. et lecti molitiem in pſepiũ cõmutãtes: ⁊ multitudo angeloꝝ aſſiſtet ipis in choro canẽtib⁹: vt de eoꝝ ſalute gloriã in excelſis deo decãtẽt: ⁊ in monaſterio pax ſit oibus habentibus bonam voluntatem perſeuerandi.

☞ Anagogice.

¶ In cõtẽplationẽ celeſtis glie in qua ops de⁹ electos ſuos deſcribere nõ deſinit hec nos natiuitas eleuat: qñ exijt edictum ab altiſſimo deo .i. ab eo pordinatũ: vt ex vniuerſo orbe aliq̃ ſaluent: ⁊ hec deſcriptio pma facta eſt a xpo q̃ natus eſt tpe quo mũdus deſcribitur: vt electos ſuos aſcriberet in eternitate. ⁊ ibũt ſinguli qꝛ vnuſq̃ſq; ſm ſuũ laboreꝫ mercedẽ accipiet: vt pfiteant ſe ei⁹ gratia fore ſaluatos in ciuitatẽ ſupernã oim electoꝝ aſcẽdẽtes p argumentũ virtutũ ⁊ meritoꝝ: cũ maria id eſt aia vxore corporis indiuidua pgnãte cõceptiõe bonoꝝ operum: q̃ poſtq̃ impleti ſunt dies .i. ſtabilitata volũtas bene operãdi. parturit corp e id exequẽte ⁊ in luce pducẽte: ⁊ tandẽ ipſa tãq̃ primogenita beatificat: corpore in cinerem redacto que poſt iudiciũ vniuerſale pannis carnis inuoluet: et in preſepio paſcue dñi reclinabit: nec loc⁹ ei patebit in diuerſorio damnatorum in quo tot diuertent. vt ſtultorũ fere infinit⁹ ſit numerus: ⁊ paſtores apl̃i ibi gaudebũt ⁊ pmia ſuſcipiẽt de bona cuſtodia ſaluatoꝝ. Et angel⁹ michael ipſos electos itroducet in paradiſum exultationis ⁊ claritas dei circũfulget eos: qꝛ ffulgebunt iuſti: ⁊ timor ois aberit: erit quinimo ibi gaudiũ magnũ omni populo electoꝝ vidẽtiũ chriſtũ eorũ pro ſalute natum ⁊ paſſum regẽ totius prefate glorie: qui licet ex ſignis natiuitatis pannoꝝ ⁊ preſepij ac paſſionũ purus homo putaret: tamẽ nũc clariſſime apparet ipſuꝫ eſſe filiũ dei: quẽ adorat multitudo

angelorum eidem gloriā canentiū
vna cū hominibus bone volūtatis
qui iam in ſedibus ſupnis ſine fine
cum ipſo regnant in pace.

¶ In aurora natiuita. dñi.

¶ Paſtores loquebātur adinuicē
Luce. ij. Hiſtoria huius euangelij
facta eſt die ſupra in media nocte
natiuitatis domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcuſſo a paſtorib9 firmatoqꝫ
conſenſu vt bethleē quaten9 euan-
gelizata per angelum intuerentur
pergerēt: celeriter admonētes ſem
per virginē Joſeph ac infantem in
preſepio inuenerūt et q̄ audierant
vera fore agnouerūt: vniuerſos au
tē quibus ea enarrabāt admiratio
ne replebāt. Ipſi vero regreſſi oīpo-
tentem deum ex his oībus que con
tigerant glorificabāt. At vero infan-
tis genitrix ꝑmiſſa animo verſans
memorie commendabat.

1 Offerunt ſe dubia / vt
ſoluantur. Dubitatur:
qd mouit paſtores vt
irēt bethleē? Rñ. Gre
cus di. Que viſa ſunt
⁊ reata ſtuporē inie-
cerūt paſtorib9: ⁊ ſic omnia ſua omi
ſerunt ⁊ profecti ſunt nocte bethleē
lucē indagātes ſaluatoris. Lyra ve
ro dicit ꝙ moti ſunt ex deuotione.
2 ¶ Dubitatur quomō paſtores pote-
rant videre verbū dictum ab ange
lo? Rñ. Beda in homel. Vere qua
ſi vigilantes non dixerunt videa-
mus puerum: ſed verbū qd factū
eſt. i. verbū qd ſemp erat videamus
quomodo pro nobis caro factū eſt.
3 ¶ Dubi. cur dicūt qd fecit dñs cū
angelus eis locutus fuerit et non
dñs? Reſp. Lyra. ꝙ hoc non eſt de
textu: qm greci antiq libri hoc mō
habēt. ſed tm̄ qd dñs oſtendit nos
ſuppleloquendo per angelum.
¶ Dubitatur cur uerūt feſtinanter? 4
Rñ. Ambro. ſuper Lucā. quoniam
nemo cū deſidia chriſtum requirit.
Lyra vero dicit ꝙ feſtinarūt deſide-
rio videndi chriſtum: et ſecūdario
vt citius redirent ad gregem quem
ſine cuſtodia reliquerant.
¶ Dubitatur quō ex ſola viſione co- 5
gnouerunt qd dictum fuerat eis de
puero? Rñdit Lyra ꝙ ipſi fuerunt
illuminati: nō ſolū exterius: ſꝫ ēt in
teri9 de cognitiōe verbi incarnati.
¶ Dubitatur qui ſunt illi qui audie- 6
runt? Rñ. Grecus qui primit9 vide
rant ⁊ perceperāt angelo nūtiante
nō ſolū marie ⁊ Joſeph promebāt:
ſed etiam ceteris: ⁊ qd eſt amplius
eorum mentibus infigebant.
¶ Dubitatur. videtur ꝙ de aliquo alio 7
mirati ſunt q̄ de narratis a paſto-
ribus: quia dicit ⁊ de his que dicta
⁊c. Rñ. Lyra ꝙ illa cōiūctio et acci-
pitur ibi ꝓ id eſt vt ſit ſenſus quod
mirati ſunt. ⁊ id eſt de his que a pa
ſtoribus dicta erant.
¶ Dubitatur an ꝯferentia qua ſemp 8
virgo erat conferens in corde ſuo
fuerit alicuius dubitationis in mē-
te? Rñ. dñs Joannes de turre cre-
mata cardinalis ſuper hoc euange
lio qd non: ſed erat delectabilis et
admirabilis cōtemplatio: ⁊ prudē-
tiſſima attentio quomodo prophe
tie implebantur in puero nato. Cō-
ferebant enim: vt ait Beda in home
lia: qd acta videbantur conformia
his que agenda legerat. Uidebat
nāqꝫ ſe de ſtirpe dauid ortā: i naza-
reth de ſpūſancto cōcepiſſe. Lege-
rat Eſa. xi. Exiet virga de radice ieſſe
et nazareus de radice eius aſcen-
det ⁊ requieſcet ſup eum ſpūs dñi.
Legerat etiā Michee. v. cap. Et tu
bethleē effrata nequaꝙ̄ parua es
ex milibus iuda: ex te em̄ egredietur

qui ſit dñator in iſrl: ⁊ egreſſus ei9
ab initio a dieb9 eternitatis. Uide-
bat ſe peperiſſe bethleē filiū. Lege-
rat Eſa. vij. c. Ecce ꝟgo ↄcipiet ⁊ pa
riet filiū: ⁊ vocabiť nomen ei9 ema-
nuel. Legerat Eſa. j. cap. Cognouit
bos poſſeſſorē ſuū: ⁊ aſinus preſepe
dñi ſui videbat dñm in ꝑſepio quo
bos ⁊ aſinus ſolet nutriēdus adue-
nire. Meminerat ſibi dictū ab an-
gelo Luc. j. cap. Spūſſctūs ſupue-
niet in te: ⁊ virtus altiſſimi obūbra
bit tibi: i deoqꝫ ⁊ quod naſceť ex te
ſctm̄ vocabitur filius dei. Legerat
modū natiuitatis ei9 nō niſi reuelā
te angelo potuiſſe cognoſci. dicēte
Eſa. liij. c. Generationē ei9 qs enar
rabit. Legerat Michee. iiij. Et tu
turris nebuloſa filia ſyon ad te ve-
niet ptās prima regnū filie hierl̄m.
Audiebat angelicas ꝟtutes q̄ ſunt
filie ſupne ciuitatis apparuiſſe pa-
ſtorib9 in loco: qꝛ a cōuentu pecorū
antiquitus gulegis vocabatur: ⁊ eſt
vno miliari ad orientē bethleē. vbi
etiā nunc tria paſtorū illoꝝ monu-
menta in eccleſia mōſtrantur. No-
uerat tūc in carne vidiſſe dominuꝫ
cuj vna eterna eſt cum patre maie-
ſtas: qui regnum daret eccleſie filie
ſcꝫ celeſti hierl̄in. Conferebat ergo
ſemꝑ virgo hec que fienda legerat
cū hjs que iā facta cognouit: nō tñ
hoc ore ꝓmēs ſed clauſum ſeruans
in corde. Hec aūt collatio nō ſoluꝫ
fuit beatiſſime ſemꝑ virgini valde
delectabilis: ſed etiam toti eccleſie
ſumme vtilis: quia ſm̄ quod dicit
Hiero. in ſermone de aſſumptiōe.
Poſt aſcēſionē filij remanſit ad tē-
pus in terris cum apoſtolis; vt eos
plenius inſtrueret de verbo incar-
nato de quo erat pleni9 docta per
ſpm̄ ſanctū ⁊ familiarius viderat: ⁊
tractauerat de qb9 aplos plenius
inſtruebat de verbo incarnato: qđ
melius exprimere poterat: qꝛ ſcđm
quod dicit Hiero. ꝙ meli9 nouim9
melius proferimus.
¶ Dubitať quō intelligiť ſicut di- 9
ctū eſt ad illos: cū nō legatur ꝙ eis
dictū fuerit vt glorificarēt ⁊ lauda-
rent deū? Rñ. Beda in homel. glo
rificātes ⁊ laudantes deū in oibus
que audierāt. ſcꝫ ab angelis. ⁊ vide
rant ſcꝫ in bethleē: ſicut dictum eſt
ad illos. i. in hoc glorificabāt ꝙ nō
aliud vidētes inuenerāt ꝙ̄ dictum
eſt ad illos: ſiue ſicut dictum eſt ad
illos gloriam deo laudeſqꝫ referūt.
Et eñ hoc illis facere dictū ab an-
gelis nō q̄dē verbo imperantib9: ſꝫ
formā ſue deuotiōis offerentib9 cū
deo i excelſis gl'iā reſonarēt dictū ē.
¶ Dubitať que differētia eſt inter 10
glorificare ⁊ laudare? Rñ. ſm̄ grā-
maticos: glorificare cōponiť a glo-
ria ⁊ facere: inde glorificare quaſi
glorioſum facere: ⁊ eſt gloria fre-
quēs fama cū laude. Laudare vero
eſt aliquē ꝓpter virtutē extollere:
⁊ laus ipſa virtus innitens.

☞ Allegorice.

¶ Hec hiſtoria paſtoꝝ prefigurata
fuit in antiquis patrib9. ſ. Abrahā
⁊ ceteris prophetis qui in veritate
ꝓpter ꝓphetias videntes appella
ti ſunt: ⁊ qui fuerant paſtores ⁊ in
ſpiritu viderunt deū humanatum.
Et hoc modo paſtores ſcilꝫ patres
veteris teſtamēti: loquebanť adin-
uicē i. eandē inſpirationē habebāt
a ſpiritu: ſcꝫ ⁊ cupiebāt trāſire vſqꝫ
in bethleē. i. reſici viſiōe ꝓphetica
de ſaluatore vēturo: vt viderēt hoc
verbū. i. filiū dei qđ factum eſt caro
quod fecit dñs ex maxia dilectiōe
hois ⁊ oſtēdit ipis ſanctis patrib9:
⁊ venerūt feſtināntes: cum maximo
ſcꝫ deſiderio expectātes ⁊ clamatn-
tes. Feſtina dñe ne tardaueris: et

inuenerũt q̄ ex ſemꝑ virgine tandẽ de radice ieſſe ortũdus erat ex ſtirpe dauid ex qua ioſeph pater putatiuus proceſſit: qui in maxima paupertate ⁊ humilitate veniens collocãdus erat in p̄ſepio inter beſtias. Uidentes aũt cognouerũt q̃m abraham vidit ⁊ gauiſus eſt: ⁊ ſic alij prophete ſicut dictũ fuerat ad eos per ſpiritum ſanctũ. Alij aũt audientes has prophetias mirati ſunt q̄ deus tm̃ ſe humiliaret. Maria aũt .i. ſacra ſcriptura recõdebat oĩa verba ꝓphetarũ cõferẽs in corde ſub corticelitere celata cuſtodiendo. ⁊ ipſi ſancti patres ad ſeipſos reuertentes glorificabant ⁊ laudabant deũ in oibus que audierant a ſpũ ſctõ: ⁊ viderãt ſpũ ꝓphetico ſicut dictũ eſt ad illos tm̃. ſ. cognoſcentes q̄tũ deus eis reuelabat.

☞ Tropologice.

¶ Paſtores gregũ intellectualium ex hiſtoria hui9 euangelij: imo oẽs xp̄iani inſtruunt exemplo horũ paſtorũ ꝑ bonã cogitationez tranſire vſq̄ in bethleem ⁊ icarnationẽ xp̄i dignis celebrare honoribus: ⁊ hoc modo videbũt hoc verbũ qd̄ caro factũ eſt qd̄ fecit dñs ꝑ potentiam ſuam vt ſine virili ſemine ex puriſſimis ſanguinib9 ſemꝑ ꝟginis naſceret: ⁊ oñdit nobis viã ſalutis: ⁊ vadam9 feſtinãtes: nec retro reſpiciẽtes q̃m nemo mittens manũ ſuã ad aratrũ. ⁊ reſpiciẽs retro apt9 eſt regno dei: ⁊ inueniam9 mariã illuminãtẽ. ⁊ ioſeph ꝟtutes augmẽtãtem: ⁊ cõpatiamur puero vagienti i preſepio ⁊ cognoſcam9 ip̄m eſſe natuz ꝓpter nos hoies. ſicut dictũ fuit ꝑ ꝓphetas admirãtes de tãta gratia humano generi collata ꝑut dictũ fuit ꝑ paſtores patres noſtros ⁊ ꝓphetas ⁊ conſeruemus has dulces cogitationes ꝯferẽdo myſteria xp̄i in corb9 nr̃is: ⁊ reuertamur cum paſtorib9 gl'ificãtes ⁊ laudantes deũ in oib9 q̄ audiuim9 ꝑ p̄dicatores ⁊ vidim9 i ſacris myſterijs miſſe. ſicut dictũ eſt nobis ꝑ pſal. guſtate ⁊ videte q̃m ſuauis eſt dominus.

☞ Anagogice.

¶ Trãſeam9 in bethleẽ ſupnã ⁊ reficiamur pane celeſtis videtes puerũ olim in p̄ſepio vagientẽ ſedere a dextris p̄ris i excelſis. Cui aſſiſtunt paſtores ecclie loquẽtes adinuicez deum magnificãdo cernẽtes clare hoc ꝟbũ diuinũ indutũ carne hũana feſtinãtes ip̄z adorare p̄ſentib9 ſemꝑ virgine ⁊ ſctiſſimo ioſeph p̄re putatiuo. ⁊ cognoſcunt q̄ verus eſt de9. ſicut dictũ fuit ⁊ p̄dicatũ ꝑ eos ⁊ cõſeruãt oĩa ꝟba al's dicta de ip̄a gloria ꝯferẽtes p̄ſitiã ei9 vincere famã. glorificãteſq̄ altiſſimũ cũ angelicis ſpiritibus dicentes. Sanctus ſanctus ſctũs dñs deus ſabaoth.

¶ In maiori miſſa natiuitatis domini.

¶ In principio erat verbũ. Jo. i.

Nequaq̄ dubia p̄terire volẽs inſoluta ⁊ ſi hoc euãgeliũ ob ſublimitatẽ nullo exponat ex ſenſibus. 1
Dubitat igit cuz de9 nõ habeat principiũ cur dr̃ in principio? rñ. Orige. ſup euãgelijs dicens. Uerbum filium intelligas in principio. i. in parte dictum fore. Et Augu. in. vi. de trinitate dicit in principio. ſicut dictũ eſt ac ſi diceretur ante omnia.

¶ Dubi. qd eſt verbũ? Rñ. ſm grã 2
maticos. q̄ ꝟbũ eſt equocũ ad quatuor. Primã ſermo oris dr̃ verbũ. q2 in eius platione aer ꝟberat. Itẽ ſcda pars oratiõis dr̃ ꝟbũ ꝑ excellẽtiam q2 frequentius in ei9 ꝓlatione aer verberat in quã in ꝓlatiõe alicui9

alterius partis orationis. Itē v̄bū capit̄ p̄ deceptiōe v̄bū etiā dr̄ dei fili9. Et iſto vltimo mō accipit̄ hoc euāge. Uñ v̄ſus. Hoc nomē verbū deſignat quatuor iſta. Deceptio pars ē ꝛ fili9 atq̄ loquela. Sz loquēdo ſm̄ theologos v̄bū ꝓprie dr̄ id qd̄ intellectus cōcipit ex re intellecta. ꝛ vox exterior ſi ſit ſignificatiua dr̄ v̄bum inquātū ſignificat mētis cōceptum. Uñ vox nō ſignificatiua nō pōt dici v̄bū. Et tertio ip̄a imaginatio vocis dr̄ v̄bū: vt vult ſanct9 Tho. j. parte q. xxxiiij. ar. j. ſubinferēs q̄ verbū interius cōceptū p̄ modū egredientis ſe h3 q̄ teſtatur verbū3 exterius vocale q̄ eſt eius ſignū ꝛ ita conceptio rei in aīa eſt verbum interius. Prolatio autē illius cōceptionis p̄ vocē eſt verbū exterius.

3 ¶ Dubi. cur. euāgeliſta nō fecit mētionez de p̄re eū nominādo ſicut fecit de verbo? R̄ñ. Chriſo. ſuper Joānē dicēs. q̄ pater manifeſtus oībus erat ꝛ ſi nō vt pater: tñ vt de9. Unigenitus aūt ignorabat̄: ideo decenter eā que de iſto eſt cognitionē cōfeſtim in initio ſtuduit iponere bis qui neſciebant eum.

4 ¶ Dubit. in q̄bus naturis inuenit̄ verbū? R̄ñ. ſctūs Tho. in lib. de differētia v̄bi diuini ꝛ humani. q̄ verbū ſolū ponit̄ in natura intellectuali: ꝛ cū nō ſint niſi tres nature intellectuales. ſ. humana angelica ꝛ diuina: ideo ſolū3 in iſtis tribus naturis ponit̄ v̄bū: ꝛ ſic eſt triplex v̄bu3: ſc3 humanū pſal. xiij. ꝛ. xxv. dixit inſipiens in corde ſuo nō eſt deus angelicum. zacha. j. dixit ad me angelus dñi qui loquebat̄ in me: et infra ꝛ rñdit dñs angelo qui loquebat̄ in me verba bona. Et eſt verbu3 diuinū. Geñ. j. Dixit de9 fiat lux ꝛ facta eſt lux. Et iſtud vltimū eſt verbū de quo fit mentio in euāgelio. q2 iſtud verbum eſt filius dei.

¶ Dub. que differētia eſt inter verbū diuinū ꝛ humanū? R̄ñ. ſanctus Tho. in lib. imediate ſupraſcripto q̄ eſt triplex differentia. Prima eſt ſm̄ Aug. q2 v̄bū noſtrū prius eſt formabile q̄ formatū: q2 cū intellectus noſter vult itelligere ꝛ formare verbū. Oportet q̄ ratiocinādo illud faciat: ꝛ ad ipſum verbū ratiocinādo ꝑueniat q̄ fit cū diſcurſu rationis. ꝛ ſic prius eſt in potentia q̄ in actu: ſed verbū diuinū ſemp̄ eſt in actu: ꝛ verbu3 humanū p̄ cogitationē format̄: ſ3 verbo diuino: vt dicit Aug. de trini. ꝓprie nō ꝯuenit cogitatio. Scd̄a differētia eſt q2 verbū noſtrū eſt imperfectū: q2 nō poſſumus oīa q̄ ſunt in aīa noſtra vno verbo exprimere: ſ3 op3 q̄ multis verbis ea exprimam9 ſ3 deus vnico actu ꝛ ſe oīa intelligit ꝛ ita vnicū verbū diuinū eſt expreſſiuū toti9 qd̄ in deo eſt. Tertia differētia eſt: q2 v̄bū noſtrū non eſt eiuſdem nature cum nobis ſed eſt accidens. Uerbum autem diuinum eſt eiuſde3 nature cum deo. q2 in deo eſt ide3 eſſe ꝛ intelligere. non autem in nobis. 5

¶ Dub. q2 nō videt̄ q̄ in principio fuerit verbū. i. filius dei: quonia3 ſicut videmus in animalibus puta in hoīe pater qui generat filium, extat ante filium. ſi ergo pater in diuinis generat filium pater erat antequa3 filius ei naſceret̄? Reſpon. ſanctus Augu. de verbis domini. q̄ iſta exēpla ſunt de creaturis in quibus cu3 nihil ſit eternum, nō poſſumus exēpla dare q̄ ſunt coeterna. ſed ſi dabimus exemplum in creaturis qd̄ aliqua ſint coeua i deſt eiuſdem temporis ꝛ durationis ꝛ q̄ vno exiſtente ſemp̄ aliud ſit poterimus credere patri coeternum filium. Nam ignis generat ſplendorē. Dicamus 6

ergo ꝙ ſplendor ſit filius ignis tūc
quādo dabis mihi ignem ſine ſplē
dore. Dabo tibi patrem ſine filio:
ſimiliter ſi aliquod virgultum na-
tum fuerit ſup quā nonne cū imagi
ne ſua naſcit̄: ſi ergo ſemp eſſet vir-
gultum ſemp eſſet imago de virgul
to. Qđ aūt de alio eſt vtiqȝ natū eſt
pōt ergo ſemp eſſe generās ⁊ ſemp
cum illo ꝙ de eo natum eſt.
7 ¶ Dubi. qꝛ ex hoc videret̄ ꝙ filius
non eſſet eiuſdē pfectiōis cū patre
ſicut nec ſplēdor cū igne. nec imago
cū virgulto? Rñ. Aug. vbi immedia
te ſupra dicēs. Fortaſſis aūt inueni-
mus in creaturis qūo intelligimus
filiū ⁊ coeternū patri ⁊ nequaq̄ mi-
norē: ſꝫ illud nō poſſum⁹ inuenire
in vno gñe ſimilitudinū. Iūgamus
ambo genera. vnū vñ ipſi dāt ſimi-
litudines: ⁊ alterū vñ nos dedim⁹.
Dederūt enim illi ſimilitudines ex
his q̄ pcedunt̄ tpe ab his a quibus
naſcuntur ſicut homo de hoīe. ſꝫ tñ
homo ⁊ hō eiuſdē ſubſtantie. Lau-
dam⁹ ergo in iſta natiuitate equali
tatē nature. Deeſt equalitas tpis.
in illo etiā genere ſimilitudinū qđ
nos dedimus de ſpendore ignis: ⁊
de imagine virgulti equalitatē na-
ture nō inuenies: inuenies coeuita-
tem totū ergo ibi qđ hic ⁊ ptib⁹ ſin
gulis: ⁊ reb⁹ ſingulis inuenit̄: ⁊ nō
hoc ſolū ꝙ in creaturis totum inue
nio ibi: ſed tanq̄ in creatore.
8 ¶ Dub. qꝛ videt̄ qđ verbū nō pceſ-
ſerit creaturas: ⁊ ſic non fuerit ſim-
pliciter eternū. Et qm̄ quēadmodū
hic dicit̄ in principio erat verbum.
Ita ⁊ Geñ. i. c. dicitur. In principio
creauit deus celū ⁊ terrā: ergo tam
verbū q̄ creature fuerāt ab eterno
vel in principio ⁊ ita verbū nō pceſ
ſit creaturas? Rñ. Chriſo. ſuper Io.
qđ verbū iuit ab eterno increatus ⁊
coeternus patri: ⁊ licet in principio
dicat̄ de⁹ celū ⁊ terra creaſſe: ⁊ hic
dicat̄ in principio erat vbū. Tñ ma-
gna differentia eſt inter erat: ⁊ fecit:
ſeu creauit ſicut eñ eſt cū de hoīe dr̄
ſignificat tēpus pſens tm̄. cū vero de
eo dr̄ ſignificat id qđ eſt ſemp ⁊ eter-
naliter: ita ⁊ erat cū dr̄ de noſtra na
tura ſignificat tēpus preteritū cum
autē de eo dicit̄ eternitatē oſtendit.
Nota qđ nō dicit in principio crea
uit ſeu fecit verbū ſicut dicit de celo
⁊ terra: ſed dicit erat verbum.
¶ Dubi. qꝛ videt̄ qđ verbum nō ſit 9
deus: qꝛ dicit qđ erat apud deū? Rñ.
Baſili⁹ in homel. qđ nō intelligit̄
apud deum quo ad locū cum incir-
cūſcriptibilia in loco nō ponantur
ſed ſm Theo. ⁊ Chriſo. ſuper Ioan-
nē hoc dicit̄ ad denotandū qđ eſſet
genitus a patre. ⁊ qđ alia eſt perſo-
na verbi ⁊ alia pris: qꝛ ſi erat apud
deū. i. patrē iā nō erat pater contra
ſabellū qui dicebat eundem eſſe pa
trē filium ⁊ ſpiritum ſanctum. 10
¶ Dubi. quia dicit: ⁊ deus erat ver
bū: ergo pater vel ſpūſſanctus q eſt
deus erat verbum? Rñ. Lyra quod
hoc dicitur ad denotādū: qđ lꝫ ver
bū ſit apud deū vt dictū eſt. Nō tñ
eſt aliqd extranee nature a patre
ſicut eſt verbū noſtrū: ſed eſt oīno
eiuſdē nature diuine cum patre: et
ita hoc nomē deus intelligit̄ a par-
te pdicati: ſeu eſt appoſitum: vt ſit
ſenſus. ⁊ verbum erat deus.
¶ Dubi. an q̄libet pſona concipiat 11
vnū verbū in diuinis? Rñ. ſanctus
Tho. i. parte, q. xxvii. ar. v. ꝙ cū de⁹
vno ſimplici actu oīa intelligat: et
ſimiliter oīa velit in eo: nō pōt eſſe
proceſſio verbi ex verbo: neqȝ amo
ris ex amore: ſed eſt in eo vnum ſo-
lum verbū perfectum: ⁊ vnus amor
perfectus. ⁊ in hoc eius perfecta fe-
cunditas manifeſtatur.
¶ Dubi. cur additur hoc in princi- 12

pio apud deũ? Rñ. Hylarius. qđ q̃ꝛ dixerat ꝙ verbũ erat de9. Iſte quis hoc exiſtimaret eſſe cõtra ꝓphetas qui tm̃ vnũ deũ ꝑdicauerunt. Euangeliſta refert ad vnũ oia ſine contumelia: ſint abolitione: ſine ſpe dicens. Hoc erat in principio apud deũ. i. apud vnũ ingenitũ deum: ex quo ipſe vnigenitus deus ꝑdicatur eſſe: vel ſʒ Theophilũ hoc dicit ne ſuſpitio diabolica aliquos cõturbaret ne forte cum verbũ deus ſit inſurrexerit contra patrẽ vt aliq fabulantur gentiliũ ⁊ ſeparatus a patre fuerit ipſi patri cõtrarius. Ideo dicit: hoc erat in principio apud deũ: quaſi dicat. hoc dei verbum nunꝙ̃ a deo extitit ſeparatum.

13 ¶ Dubi. cur euãgeliſta nõ addidit dei. dicẽdo in principio erat verbũ dei ⁊c. Rñ. Origenes ſup euangelijs qđ ideo nõ addidit: eo q̃ꝛ cũ vnica ſit veritas ⁊ vnica ſapientia ꝑ veritatẽ demõſtrate: erit etiã vnicũ verbũ qđ ⁊ ṽitatẽ annũtiat ⁊ ſapiẽtiã expãdit: q̃ eſt ſapiẽtia patris ⁊ veritas ⁊ verbũ. ⁊ ſic dicendo verbũ ſolum intelligitur ꝙ ſit dei.

14 ¶ Dub. an demõſtrando xp̃m poſſumus veraciter dicere iſte hõ fuit in principio apud deũ? Rñ. ſanct9 Tho. ſuper ep̃la ad Ro. i. qđ iſta ꝓpoſitio eſt vera iſte homo ſemper fuit: qm̃ homo ſupponit ſuppoſitũ eternum. vnde ad Hebreos vltimo c. dicit. Ieſus xp̃s heri ⁊ hodie ipſe ⁊ in ſecula. nõ eſſet tñ ṽa iſta ꝓpoſitio cũ reduplicatiõe dicẽdo iſte homo inquãtũ homo fuit ab initio vel ſemꝑ: q̃ꝛ nõ ſm qđ homo ſemꝑ fuit ſed ſcđm quod filius dei.

15 ¶ Dubi. cur potius dicit oia ꝑ ipm̃ facta ſunt: q̃ʒ ex ipſo vel in ipſo? Rñ. ſ. Tho. i. pte. q. xxix. ar. viij. ꝙ intellectus noſter q̃ ex creaturis in cognitionẽ creatoris manuducit opʒ qđ vnũ deũ ꝯſideret ſm modũ quẽ ex creaturis aſſumit. Quadrupliciter aũt a nobis cõſideratur creatura ⁊ in eius ꝯſideratiõe quattuor nobis occurrũt: pmo cõſideratur inq̃tũ eſt res q̃dã. Scđo inq̃tũ eſt vna. Tertio ſʒ qđ ineſt ei vis ad operãdũ ⁊ cauſandũ. Quarto ſm qđ hʒ habitudinẽ ad cauſata: q̃ quadruplex ꝯſideratio et nobis circa deũ occurrit. Secũdum igit pmã ꝯſideratione qua deus ꝯſideratur abſolute ſm ſuũ eſſe. ſcđʒ. Hylariũ eternitas appropriatur patri: ſpecies filio: vſus ſpiritui ſancto: qm̃ eternitas inq̃tum ſignificat eſſe: nõ pncipatũ hʒ ſilitudinẽ cũ ꝓprio patris: q̃ eſt pncipiũ nõ de principio: ſpecies ſiue pulchritudo hʒ ſilitudinẽ cũ ꝓprijs filij. q̃ꝛ ad pulchritudinẽ tria requirunt. Primo integritas q̃ꝛ que ſunt diminuta turpia ſunt. Secũdo debita proportio ſiue conſonantia. Tertio claritas vnde que habent colorem nitidum pulchra eſſe dicuntur: ⁊ q̃tũ ad primum habet ſimilitudinẽ cũ proprio filij inq̃tum habet in ſe perfecte ⁊ vere naturã patris ⁊ quantum ad ſecundum inquantum eſt imago expreſſa patris. vnde videmus quod aliqua imago dicit eſſe pulchra ſi perfecte repreſentat rem q̃uis turpẽ. Et etiã q̃tũ ad tertium inq̃tum filius eſt verbũ qđ quidem lux eſt ⁊ ſplendor intellectus. vſus autem habet ſimilitudinẽ cum proprijs ſpũſſancti. Largo modo accipiendo vſum ſm quod vti comprehendit ſub ſe etiã frui prout vti eſt aſſumere aliquid in facultate voluntatis: ⁊ frui eſt cum gaudio vti. Uſus ergo quo pater ⁊ filius ſe inuicem fruuntur conuenit cum proprio ſpirituſſancti inq̃tũ eſt amor. vſus vero quo nos fruimur: ſimilitudinẽ habet cũ proprio ſpirituſ-

ſancti inq̄ſtum eſt donū. Scd̄m autem ſecundā conſiderationē dei inq̄ſtum conſideratur vt vnus ſecundum Aug. De doctrina xp̄iana appropriatur patri vnitas. filio equalitas: ſpiritui ſctō cōcordia ſiue cōnexio. Et ita tria vnitatem important vt manifeſtum eſt. ſed differunt: nā vnitas dicitur abſolute nō preſupponens aliqd aliud. Et ideo patri appropriatur qui non preſupponit aliquam perſonā cum ſit principiū nō de principio. Equalitas autem importat vnitatem in reſpectu ad alterū. nā equale eſt qd̄ h3 vnā quātitatē cū alio. ꝛ ideo appropriat̃ filio q eſt p̄ncipiū de p̄ncipio. connexio aūt importat vnitatē aliquoꝛu3 duoꝝ. Vn̄ appropriat̃ ſpiritui ſancto. inq̄tū eſt a duob9 ꝛ hoc eſt qd̄ dicit Aug. tria eſſe vnū ꝑpter patrē equalia ꝑpter filiū: ꝛ cōnexa ꝑpter ſpiritūſanctū. Manifeſtū eſt eñ ꝙ illi attribuit̃ vnūquodq3 in quo inuenit̃ primo: ſicut oīa inferiora dicunt̃ viuere ꝑpter animā vegetatiuam inq̄tū primo inuenit̃ ratio vite in iſtis inferioribus. Unitas autē ſtatim inuenitur in perſona patris etia3 per impoſſibile remotis aliis pſonis: ꝛ ideo alie pſone a patre habēt vnitatē ſed remotis aliis pſonis non inuenit̃ equalitas in patre: ſed ſtati poſito filio inuenit̃ equalitas: ꝛ ideo dicunt̃ omnia equalia ꝑpter filium non qd̄ filius ſit principium equalitatis patri: ſed quia niſi eſſet patri equalis filius: pater equalis non poſſet dici: eq̄litas eñ eius primo ꝯſiderat̃ ad filiū. hoc eñ ipſum ꝙ ſpiritusſanctus patri equalis eſt a filio habet. Similiter excluſo ſpirituſancto qui eſt duoꝝ nexus non poſſet intelligi duorum vnitas connexionis inter patrem ꝛ filium: ꝛ id̄ dicuntur oīa eſſe connexa propter ſpiritūſanctū: q2 poſito ſpirituſancto inuenit̃ ratio connexionis in diuinis pſonis. vn̄ pater ꝛ filius poſſunt dici cōnexi. Scd̄m vero tertiā ꝯſiderationē qua in deo ſufficiens virtus conſiderat̃ ad cauſandū ſumit̃ tertia appropriatio ſm eūdem Aug. ſ. potētie ſapiētie ꝛ bonitatis: ꝛ iſta appropriatio fit ſm rationem ſilitudinis: ſi ꝯſideret̃ qd in diuinis pſonis eſt potentia ſapiētia ꝛ bonitas. Nā potētia h3 rōnē p̄ncipii. vn̄ ſimilitudinē cū patre celeſti q eſt p̄ncipiū totius diuinitatis: ſ3 deficit interdū patri terreno ꝑpter ſenectutē. Sapiētia h3 ſimilitudinē cū filio celeſti inq̄tū eſt v̄bū qd̄ nihil aliud eſt ꝙ̄ cōceptus ſapiētie. Deficit aūt interdū in filio terreno ꝑpter tēporis paucitatē. Bonitas aūt cum ſit ratio ꝛ obiectū amoris h3 ſimilitudinē cū ſp̄ūſancto qui eſt amor. ſed repugnātiam videt̃ habere ad ſpm̄ terrenū ſcd̄m ꝙ importat violentiā quādam ꝛ impulſionē: put dicitur Eſa. xxvi. Spiritus robuſtoꝝ quaſi turbo impellēs parietē. Scd̄m aūt quartā ꝯſiderationē: put deus cōſiderat̃ in habitudine ad ſuos effect9 ſumit̃ illud appropriatio ſm Aug. in lib. de trini. ex quo: per que3: ꝛ in quo. Hec enim prepoſitio ex importat habitudine3 quandā cauſe materialis que nō habet locū in diuinis: ſicut verbi gratia dicim9 ꝙ ex farina fit panis: ex lapidib9 ꝛ cemēto fit dom9 ꝛ ex ere fit ſtatua. Aliquādo v̄o importat habitudinem cauſe efficientis: que quidē cōpetit deo ratione ſue potētie actiue: vnde appropriatur patri ſicut ꝛ potentia. Hec v̄o ꝑpoſitio per: deſignat quidē quādoq3 cauſam mediā ſicut dicimus ꝙ faber operat̃ p martellu3: ꝛ ſic hec ꝑpoſitio per: quādoq3 non eſt appropriatu3 ſed ꝑpriū filii. ſi

cut hic cum dicitur oīa ꝑ ipm̄ facta
ſunt. nō qꝛ filius ſit inſtrumētū. ſed
qꝛ ipſe eſt principiū de principio.
Quādoqꝫ vero hec ꝓpoſitio ꝑ: deſi-
gnat habitudinē forme ꝑ quā agēs
operaẗ. ſicut dicimꝰ ꝙ artifex opaẗ
⁊ artē. Uñ ſicut ſapientia ⁊ ars ap-
propriaẗ filio: ita ⁊ ꝑ quē. Hec autē
ꝓpoſitio in denotat ꝓprie habitudi-
nē continētis. Cōtinet autē deꝰ res
dupliciter. vno modo ſm̄ ſuas ſimi-
litudines: prout. ſ. res dicunẗ eſſe in
deo inquātū ſunt in eius ſciētia: ⁊ ſic
hoc ꝙ dico in ipſo eſſet appropria-
tū filio. Alio vero modo cōtinenẗ res
in deo inquātū eas deꝰ ſua bonitate
cōſeruat ⁊ gubernat ad finē cōue-
nientem adducēdo: ⁊ ſic in quo: ap-
propriatur ſpiritui ſancto ſicut et
bonitas. Et ſic ex premiſſis que vi-
debanẗ hic interſeri ꝓpter iſtā ap-
propriationē. ex quo ꝑ quē ⁊ in quo
patet cur potius euangeliſta dixit
omnia per ipſum facta ſunt. ſcilicet
per filiū cui appropriatur per quem
quam ex ipſo ⁊ in ipſo.
16 ¶ Dubi. videẗ ꝙ non oīa per ver-
bum facta ſunt qꝛ ſapientie. i. dicẗ
deus mortē non fecit? Rñ. ſanctus
Tho. i. par. q. xxviij. ar. ij. ꝙ cum in
deo nullus ſit defectꝰ ſꝫ ſumma ꝑ-
fectio. Deus non fecit aliquod ma-
lum qđ cōſiſtat in defectu actionis
ſeu ex defectu ipſius agētis. Et ita
deus nō eſt actor mali ꝙ eſt culpa:
ſed bene deus cum intendat maxi-
me formam in rebus creans ⁊ prin-
cipaliter q̄ eſt bonū vniuerſi/ ⁊ cum
ad ordinē vniuerſi requiraẗ vt pec-
catoribus pena inferatur Deus eſt
actor mali qđ eſt pena ⁊ iſto modo
deus mortem fecit/ ⁊ ad illud quod
obijcitur ꝙ deus mortem non fecit
intelligiẗ ꝙ eam nō fecit quaſi ꝑ ſe
intentā. ſed ad punitionē malorū.
17 ¶ Dubi. qꝛ mors animaliū non eſt
inflicta ꝓpter peccatū ⁊ tamen cau-
ſaẗ a deo ergo deꝰ mortē fecit etiā
abſqꝫ punitiōe malorū? Rñ. ſ. Tho.
vbi immediate ſupra. Quod qñ ali-
quod agēs ſua v̄tute ꝓducit aliquā
formā ad cuiꝰ ꝓductionē ſequiẗ cor-
ruptio ⁊ defectꝰ tale agēs ſua v̄tute
cauſat illā corruptionē ⁊ defectū/ ⁊
cū ordo vniuerſi ⁊ bonū qđ deꝰ prin-
cipaliter intēdit. q̄ ordo requirit vt
quedā deficere poſſint ⁊ interdū de-
ficiāt: ita deꝰ cauſando in rebus bo-
num ordinis vniuerſi ex cōſequēti
⁊ quaſi ꝑ accidēs creat mortē ⁊ cor-
ruptiones rerū. ſcōm illud. i. Reg.
ij. dominus mortificat ⁊ viuificat.
¶ Dubi. vꝫ quod dicit euāgeliſta 18
quaſi ſuperflue/ ⁊ ſine ipſo factum
eſt nihil. qꝛ includitur in illa parte
oīa per ipſum facta ſunt? Rñ. Chri-
ſoſto. ſuꝑ Joan. ꝙ additum fuit ne
forte aliquis eſtimaret ꝙ ſolum ea
que a Moyſe facta fuiſſe dicunẗ ꝑ
ipſum facta fuiſſe/ id addidit. ⁊ ni-
hil ſiue inuiſibile ſiue viſibile factū
eſt ꝙ ꝑ ipſum factū non fuerit. vel
dicēdū ſm̄ Aug. ſuꝑ Joānem Pec-
catū ꝑ verbū factū nō eſt/ ⁊ manife-
ſtū eſt/ qꝛ pctm̄ nihil eſt ⁊ nihil fiūt
hoīes cum peccant. ꝙ quidē intelli-
gendū eſt ſm̄ ſanctum. Tho. i. par.
q. xlix. ar. ij. ꝙ in pctō ſunt duo. ſ. en-
titas aliqua puta motus/ ⁊ defectꝰ
ſ. inordinatio/ ⁊ quātū ad id qđ eſt en-
titatis ⁊ ꝑfectionis deꝰ eſt cā pecca-
ti/ nō aūt quātū ad id qđ hꝫ de de-
fectu ſicut q̄cq̄d eſt motꝰ in claudi-
catione cauſaẗ a virtute motiua/ ſꝫ
qđ eſt obliquitatis i ea nō eſt ex virtu-
te motiua/ ſed ex curuitate crucis.
¶ Dubitaẗ. qꝛ videẗ ꝙ nō q̄cq̄d fa- 19
ctū eſt ſit in verbo/ vita qꝛ inanima-
ta ſunt facta/ ⁊ tñ nō habēt vitā qꝛ
nō habēt aīaꝫ ſicut terra aqua lapi-
des ⁊ huiuſmodi? Rñ. ſ. Tho. i. par
q. xviij. ar. iiij. ꝙ cū viuere dei ſit eiꝰ

intelligere: ⁊ in deo ſit idē intellect⁹
⁊ q̄ intelligit: ⁊ etiā ipm̄ intelligere
ei⁹: ꝯñr q̄cq̄d eſt i deo vt intellectū
ab eo eſt ipm̄ viuere dei vel vita ei⁹:
ſed cū oīa q̄ facta ſunt a deo ſunt in
ipſo vt intellecta ſequit̄ ꝙ omnia in
ipſo ſint ipſa vita diuina: ⁊ lꝫ terra
aq̄ lapis ⁊ hm̄oi in ſeipſis vitā non
habeāt cū ſint materialia ⁊ ſine aīa
tñ in mēte diuina ſunt vita: q2 i mē-
te diuina hñt eſſe imateriale ⁊ diui-
nū: cū q̄cq̄d eſt in deo ſit ipſe deus.
20 ¶ Du. q2 ſi res inanimate habeāt
vitā in deo. videt̄ ꝙ veri⁹ ſint i deo
q̄ in ſeipſis? Rñ. ſctūs Tho. vbi. ſ.
ꝙ ſi de ratione rerū naturaliū non
eſſet materia: ſed tm̄ forma oib⁹ mo
dis veriori mō eſſent res naturales
in mēte diuina per ſuas ydeas ſeu
ſimilitudines q̄ in ſeipſis. ſed q2 de
ratiōe rerū naturalium eſt materia
dicēdū ꝙ res naturales verius eſſe
habēt ſimpliciter in mente diuina
q̄ in ſeipſis: q2 in mente diuina ha
bēt eſſe increatū ſed eſſe hoc: vt ſcꝫ
homo vel equus veri⁹ habēt eſſe in
ꝓpria natura q̄ in mēte diuina: q2
ad veritatē hoīs pertinet eſſe mate
riale qđ nō hñt i mēte diuina ſicut
dom⁹ nobili⁹ hꝫ eſſe in mēte artifi-
cis q̄ in materia: ſꝫ tñ veri⁹ dr̄ do-
m⁹ q̄ eſt in materia q̄ q̄ eſt in mēte:
q2 hec eſt dom⁹ in actu: illa aūt q̄ eſt
in mēte artificis eſt ſolū in potētia.
21 ¶ Dub. quō vita ſit lux hoīm? Rñ.
ſctūs Tho. iiij. cōtra gentiles. c. xiij.
ꝙ ſicut operās per intellectū ⁊ per
rōnē quā apud ſe habet res in eſſe
ꝓducit ita etiā qui alium docet per
rationē quā apud ſe habet ſcientiā
cauſat in illo: cū ſciētia diſcipuli ſit
deducta a ſciētia doctoris ſicut ima
go quedā ipſius. ¶ Deus aūt nō ſo
lum eſt cauſa per intellectum ſuum
omnium que naturaliter ſubſiſtūt:
ſed etiā oīs intellectualis cognitio
ab intellectu diuino deriuat̄. Opꝫ
igit̄ ꝙ ꝑ verbū dei ꝙ eſt rō intelle-
ct⁹ diuini cauſet̄ oīs intellectualis
cognitio. iō vita erat lux hoīm: q2
ſcꝫ ipſum verbū qđ vita eſt ⁊ in quo
omnia vita ſunt manifeſtat vt lux
quedā mētib⁹ hominū veritatem.
¶ Dubitat̄. an ſit lux brutorum ani 22
maliū ſicut hominū? Rñ. Aug. ſup
Joan. dicēs. Ex ipa eīn vita illumi-
nantur homines: pecora nō illumi
nant̄: q2 non habēt rōnabiles men
tes que poſſint videre ſapientiam.
homo autē factus ad imaginē dei
habet rōnalē mentē per quā poſſit
ꝑcipere ſapientiā: ergo illa vita per
quā facta ſunt oīa lux eſt ⁊ nō quo-
rumcūqꝫ animalium ſed hominum.
¶ Dubitat̄ an oīꝫ hoīm ſit lux? R. 23
Theophi. ſup Joannē ꝙ ſic qm̄ oēs
hoīes inquātū intellectū ⁊ rationē
recipimus ab eo ꝙ nos cōdidit ver
bo: intantum ab eo illuminari dici
mur. Nam ratio nobis tradita per
quā rōnales dicimur lux eſt ad ope
ra nos dirigens ⁊ non operanda.
¶ Dubitat̄ an etiā ſit lux angelorū 24
q2 hic ſolū dicit hoīm? Rñ. Orige.
in homel. dicēs. nō q̄cq̄d dr̄ aliquo
rū illorū ſolū eſt. Scriptū eſt eīn de
deo ꝙ ſit deus abrahā Jſaac ⁊ Ja-
cob. nō tñ iſtoꝝ tantū patrū dictus
eſt deus: nō ergo ex hoc ꝙ dicit̄ lux
hoīm excludit̄ q̄n ſit aliorū: qm̄ cū
dicit faciamus hominē ad imagi-
nem ⁊ ſimilitudinē noſtrā: quicq̄d
ad imaginē vel ſimilitudinē dei fa-
ctū eſt intelligi debet per hominē:
ſic igitur lux hominū lux cuiuſlibet
rationalis creature eſt. Chriſo. etiā
ſup Joannem dicit. Jdeo autē non
adiecit angelorū: qm̄ ei de natura
humana ſermo eſt quibus verbuꝫ
venit euangelizans bona.
¶ Dubitatur cur non ꝑmittit lucē 25
dicēdo ⁊ lux erat vita hominū? R.

Origenes in homel. dicens ꝙ ideo non dicit quia illuminatio preſupponit vitã. ⁊ non econtra cũ multa habeant vitam que non illuminantur cum non habeant intellectum: vt dictum fuit dub. 22. nihil autem poteſt illuminari per intellectum quin habeat vitam.

26 ❡ Dubi. quid ſunt tenebre? Reſpõ. ſm grãmaticos ꝙ tenebre dicũtur a tenes ⁊ vmbra quaſi tenẽtes vmbraʒ ⁊ eſt ethymologia vocabuli: et ſunt tenebre obſcuritates. Et ſanctus Tho. in de potẽtia dei. q. iij. ar. vj. dicit ꝙ tenebre de quib⁹ dicitur in principio Geñ. Et tenebre erant ſuper faciẽ abyſſi non fuerũt aliqua creatura vel creature: ſed ſola carẽtia lucis in aere qui quideʒ aer qui eſt corpus dyaphanum eſt ſubiectũ lucis qñ illuminatur: ⁊ tenebrarũ qñ caret luce. Et qm̃ intellectus qui eſt ſubiectũ ſcientie ⁊ per eã illuminatur ſi eſt ſine ſcientia remanet ſine luce: et dicitur obtenebratus: et ita tranſumptiue ignorãtia que eſt carentia ſcientie dicitur tenebre. Et omnis qui nõ habet veritatẽ eſt in tenebris falſitatis. Et idem ſanctus Tho. ſuper Eſa. xiij. dicit ꝙ tenebre ſunt triplices. ſcʒ ignorantie culpe ⁊ eterne damnationis: quoniã culpa contrariatur gratie que eſt lux anime: ⁊ eterna dãnatio ꝯtrariatur glorie: ⁊ luci ineffabili ſanctorum.

27 ❡ Dubi. de qb⁹ tenebris intelligit hic euãgeliſta? Rñ. ſ. Tho. iiij. contra Gene. c. xiij. ꝙ intelligit de tenebris ignorantie ⁊ culpe: vt dictũ eſt dubi. 21. Cum verbũ ꝙ eſt vita manifeſtet hominibus veritatem.

28 ❡ Dubi. quõ lux in tenebris lucet: qꝛ vbi eſt lux non ſunt tenebre? Reſpon. Chriſo. ſup Joannẽ. ꝙ lux ſenſibilis non in tenebris lucet ſed ſine illis. Predicatio autẽ chriſti in medio erroris regnantis fulſit. Et Auguſtinus ſuper Joannẽ dicit. Quomodo eñ homo poſitus in ſole cecus: preſens eſt illi ſed ipſe ſoli abſens eſt: ſic oĩs ſtultus cecus eſt: ⁊ p̃ſens eſt illi ſapiẽtia ſed cũ ceco preſens eſt oculis eius abſens eſt: non qꝛ illi abſens eſt: ſed qꝛ ipſe abſens eſt ab illa. Et ſic vt dicit. ſ. Tho. vbi ſupra. lux verbi lucet in peccatoribus obtenebratis: qui lʒ habeãt lucem preſentem: tñ nolentes conuerti ad lucem lux in tenebris lucet.

29 ❡ Dubitatur. quõ tenebre. i. peccatores non cõprehenderunt lucem? Rñ. ſanctus Thomas vbi ſupra q᷒ hoc non eſt ex defectu verbi. quod non omnes homines ad veritatis cognitionem perueniũt: ſed aliqui tenebroſi exiſtunt. Prouenit autem hoc ex defectu hominũ qui ad verbum nõ conueniunt: nec enim plene capere poſſunt. Unde adhuc in hominibus tenebre remanent vel maiores vel minores ſcđm q᷒ magis ⁊ minus cõuertuntur ad verbũ ⁊ capiunt ipſum. vnde Joannes vt omnem defectum a manifeſta verbi virtute excludat cum dixiſſet q᷒ vita eſt lux hominum ſubiungit: q᷒ in tenebris lucet ⁊ tenebre eam non cõprehenderunt. Non eñ tenebre ſunt ex hoc quod verbuʒ luceat: ſed ex hoc q᷒ aliqui lucem verbi nõ capiunt ꝑut luce corporei ſolis ꝑ orbem diffuſa tenebre ſunt ei qui oculos vel clauſos vel debiles habet.

30 ❡ Dubi. quid ſit lux ⁊ que differentia eſt inter lucem lumen ſplendorẽ ⁊ radius. Rñ. ſan. Tho. in. ij. de ala lect. xiiij. q᷒ lux eſt qualitas primi corporis alterãtis. participatio vel effect⁹ lucis in dyaphano vocatur lumen ⁊ ſi ſit ſm rectam lineam ad corpus lucidum vocatur radius: ſi autem cauſetur ex reuerberatione

mediũ ad corpus lucẽs vocaꝛ ſplendor. Lumẽ autem eſt commune ad omnem effectum in diaphano.

31 ¶ Dubi. cur vocat Joãnem hominem quia Malachie.iij.c. dicitur de Joãne. Ecce ego mittam angelum meũ? Rñ. Lyra qḋ ioannes fuit homo cõditione naturali. ⁊ fuit angelus ab officio ⁊ puritate virginali.

32 ¶ Dub. cur dicit fuit hõ: qꝛ ſufficiebat dicere fuit Joannes miſſus a deo? Rñ. Lyr. qḋ dicit homo quaſi diceret: Joannes eſt homo. i. viuit vita hoīs ſm dictamẽ recte rõnis.

33 ¶ Dubi. cur ꝑcurſor ſaluatoris potius fuit hõ ꝙ̃ angel⁹? Rñ. Lyra. qḋ qꝛ aduẽtus ſaluatoris oib⁹ hoibus cõiter debebat annũtiari ꝯueniẽti⁹ fuit ꝙ hõ annũtiaret: qꝛ hoies cõiter loquẽdo magis ſunt apti recipe doctrinã hoīs ꝙ̃ angeli: ⁊ propter ſiſitudinẽ nature ⁊ ꝓpter ꝯſuetudinẽ locutiõis ⁊ vite q̄ reqrit̃ inter diſcipulũ ⁊ doctorẽ. Licet qñꝗ aliqbus excellẽtib⁹ viris angel⁹ excellẽtia nũtiauerit: ſꝫ cũ xp̄i aduẽtus nedũ excellẽtib⁹: ſꝫ cõiter oib⁹ debebat nũtiari iõ ꝯueniẽtius fuit hõ ꝑcurſor ſaluatoris ꝙ̃ ãgel⁹. ⁊ vt Chriſo. dicit. ꝑconẽ miſit hoiẽ vt cognatã audiẽtes vocẽ facili⁹ aduenirẽt.

34 ¶ Dubi. quo tempore Joãnes fuit miſſus a deo? Reſpon. qḋ fuit miſſus anno. xv. Tiberij ceſaris: quãdo factum eſt verbũ domini ſuper eũ in deſerto vt habetur Luce.iij.

35 ¶ Dubi. ad q̄d fuit miſſus ioãnes? Rñ. Euangeliſta qḋ fuit miſſus ad perhibendũ teſtimoniũ de xp̄o: vt per Joannẽ oẽs in xp̄m crederent.

36 ¶ Dubi. qꝛ cum dicaꝛ Joãnis. v.c. Ego teſtimoniũ ab hoie non accipio vr̃ ꝙ Joãnes nõ fuit miſſus ad ꝑhibẽdũ teſtimoniũ? rñ. Origenes in homel. quod cũ ſint multe cauſe inducẽtes ad credẽdũ plerũꝗ quidẽ ex vna nõ credũt. Ex alia ṽo credunt ⁊ cãm habent vt credãt. Et lꝫ virtutes prodigioſe quas fecit xp̄s poſſent ꝓuocare ad credẽdũ eos q̄ tpe xp̄i erãt: nõ tñ eos q̄ poſt longa tpa fuerunt: qm̄a multis fabuloſa quedã exiſtimata fuerũt: ⁊ iõ ꝓphetia cũ virtutib⁹ plus facit ad credulitatẽ ꝙ̃ ṽtutes ſolũ. Et iõ tam Joãnes ꝙ̃ alij ꝓphete teſtimoniũ ꝑhibuerũt de xp̄o: vt magis hoies crederent xp̄o. Nec accipit teſtimoniũ ab hoie: vt ipſe indigeret ꝓpter ſe: ſed accipit propter nos hoies pro quorum ſalute etiam mori voluit.

¶ Dubi. quale teſtimoniũ ꝑhibuit Joãnes xp̄o? Rñ. ꝙ vt ex euãgelijs habeꝛ teſtimoniũ ꝑhibuit de xp̄o ꝑdicãdo ⁊ dicẽdo q̄ poſt me vẽturus eſt ⁊c. Ut clare habeꝛ Jo. j. Similiter baptizãdo ⁊ dicendo: ꝙ viderat colũbã deſcẽdentẽ ſuꝑ eũ in baptiſmo ⁊ ꝙ q̄ miſerat eũ baptizare eidẽ hoc ſignũ dederat ꝙ xp̄s baptizaret in ſpũ ſctõ. Jtẽ ipſe ioãnes dixit: ⁊ ego vidi ⁊ teſtimoniũ perhibui: qꝛ hic eſt filius dei vt Joannis. j. c. hr̃. 37

¶ Dubi. cur potius dixit vt crederent per illũ ꝙ̃ in illũ? Rñ. Beda in homel. ideo nõ dixit qꝛ maledict⁹ homo qui ꝯfidit in hoie: ſed vt oẽs crederẽt ꝑ illũ. i. ꝑ illius teſtimoniũ crederẽt in lucẽ que eſt xp̄s Jeſus. 38

¶ Dubi. videtur ꝙ vanũ fuerit teſtimoniũ Joannis quo ad multos qui noluerũt in xp̄m credere? Rñ. Theo. ſuꝑ Jo. ꝙ ſi aliqui nõ crediderũt excuſabilis ꝑmanet ipſe ioannes. Nã ſi aliqs includẽs ſe in domo caliginis ⁊ ipſum ſolis radius non illuſtret ipſe cãm tribuit ⁊ non ſol: ſic ioãnes vt oẽs crederent miſſus fuit: ſed ſi minime conſecutum eſt ipſe huius rei cauſa non extitit. 39

¶ Dubi. qꝛ Eſa. iiij. c. de Joanne dr̃. Dedi te in lucẽ gentiũ. ⁊ Matt. v. c. 40

Dñs diſcipulis dicit: vos eſtis lux
mūdi. Ergo vr ꝙ Joānes ſit lux. Et
euāgeliſta dicit. ꝙ nō erat lux: Rñ.
Theo. ſup ioānē. qḋ lux ē duplex. ſ.
lux ꝑ eſſentiā ⁊ lux per participatio
nē. Chriſt⁹ eſt lux ꝑ eſſentiā. Sꝫ ſan-
ct⁹ ioānes ⁊ alij ſcti ſunt lux ꝑ parti
cipationē: ⁊ ideo ioānes nō erat lux
eſſentialis: ſꝫ bñ erat lux vt dicunt
Eſa. ⁊ Matth. participatiue.

41 ¶ Dubit. cur ſemel dixerit: vt teſti-
moniū ꝑhiberet de lumine: cur idē
nūc replicat? Rñ. Chriſo. ſup Joan
nē. ꝙ iō replicauit: q2 cū apud nos
maior ſit qui teſtatur eo cui teſtimo
niuꝫ perhibet ⁊ dignior fide eſſe vi
det neq3 de hoc ioāne ſuſpicet hāc
ſuſpitionē deſtruit dicēs. Non erat
lux ſꝫ vt teſtimoniū ꝑhiberet de lu-
mine. Si aūt nō ꝓpter hoc reſum-
pſit ſupfluū eēt ꝙ dr ⁊ magis itera-
tio ſmonis ꝙ̄ explanatio doctrine.

42 ¶ Dubitat. q2 videt ꝙ teſtimoniuꝫ
Joānis nō ſit validū: q2 teſtimoniū
vnius nō valet: cum Matth. xviij. c.
Dicatur ꝙ in ore duoꝝ vel triū ſtat
omne verbū? Rñd. ꝙ Joannes nō
erat ſolus: quoniaꝫ deus qui mitte-
bat eum etiam teſtimonium perhi-
buit. vt habet Joannis. v. Ubi chri-
ſtus dixit ego habeo teſtimonium
maius Joanne. ſ. teſtimoniū patris
⁊ etiam opera que faciebat teſtimo
nium perhibebant de eo.

43 ¶ Dubi. q2 videt ꝙ xp̄s non ſit lux
vera quia in ſpiritualibus: vt dicūt
Dionyſius ⁊ Ambr. nō inuenit lux
proprie: ſed ſolū metaphorice? Rñ.
ſanct⁹ Tho. ſup tertio ſen. diſt. xiij.
ar. ij. qḋ cū lux ſit qualitas ꝑ ſe viſi
bilis ⁊ ſpecies quedam determina-
ta in ſenſibilib⁹ nō pōt in ſpūalib⁹
inueniri niſi equoce vel metaphori
ce: q2 nullū per ſe ſenſibile conue-
nit ſpūalibus ſed corporalia tranſfe
runt in ſpūalia ꝑ quādā ſimilitudi-
nē q̄ eſt ſimilitudo proportionabili-
tatis: ⁊ ita in ꝓpoſito in ſpūalib⁹ dr
lux qḋ ita ſe hꝫ ad manifeſtationeꝫ
intellectiuā: ſicut ſe hꝫ lux corpora-
lis ad manifeſtationeꝫ ſenſitiuam:
ſed manifeſtatio veri⁹ eſt in ſpūali-
bus: ⁊ ita exponit id qḋ dicit Aug.
iiij. ſup Geñ. vbi dicit nō xp̄s ſic dr
lux quō dr lapis: ſed illud proprie:
hoc vero figuratiue hoc eſt. ſ. ꝙ̄tuꝫ ad
rationē manifeſtatiōis: put etiā di-
cit in. j. canonica Joā. qḋ omne qḋ
manifeſtat lumē eſt ꝑ quē modum
etiā dr qḋ oē qḋ manifeſtum eſt cla-
rū dr ⁊ omne occultū obſcurū. De⁹
igit eſt lux vera ꝙ̄tū ad veritatē ei⁹
a quo ſumit ſilitudo et non ꝙ̄tū ad
verā naturā lucis: ꝑ quē etiam mo-
dum Joan. xv. dicitur: vitis vera.

¶ Dubit. cur additur lux vera cum 44
ſufficeret dicere erat lux que illumi-
nat? Rñ. Aug. ſuper Joan. qḋ ideo
q2 et homo illuminatus dr lux: ſed
vera lux eſt illa que illuminat.

¶ Dubi. q2 nō vr qḋ illuminet oēm 45
hoieꝫ q2 nō ioānē q teſtimoniū ꝑhi-
buit? Rñ. Aug. vbi. ſ. qḋ etiam ioan
nes ꝑ ip̄m fuit illuminat⁹ ⁊ dat exē-
plū dicēs. q̄dō eīn plerūq3 fit in aliq̄
corpore radiato vt cognoſcat oct⁹
eſſe ſol queꝫ oculis videre nō poſſu
mus ſicut vbi gr̄a i mōtib⁹ altis illu
minatis in ortu ſolis ꝑ quos cogno
ſcim⁹ ſolē ortū eſſe ꝙ̄uis ipꝫ oculis
nr̄is videre nō poſſumus: ⁊ etiā ſi q̄
hn̄t oculos lincios nō ſūt idonei vi
dere ſolem: ꝙ̄uis pn̄t videre vbi ſol
reſplendet: ſic ſi oēs ad q̄s venerat
xp̄s min⁹ erāt idonei eū videre ra-
diauit ioānē. ⁊ ꝑ illū cōfitēte ſe illu-
minatū cognit⁹ eſt ille q illuminat.

¶ Dub. ſi vult illuminare oēꝫ hoiem 46
quō tot hoies ſine lumie ꝑmanēt et
dānāt? Rñ. Chri. ſup ioā. dr illumi-
nat oēm hoiem ꝙ̄tū ad eū ꝑtinet. ſi
aūt q̄dā mentis oculos claudentes

noluerit recipere lucis hui9 radios
nõ a lucis natura obtenebratio eſt
eis ſed a malitia eoꝝ qui volũtarie
priuãt ſeipſos grẽ dono: nã gr̃a q̃dẽ
ad oẽs effuſa eſt q̃ vero noluit dono
hoc frui ſibi ipſis hãc debent reputa
re cecitatẽ. vel illuminat oẽ3 hoiez
ſm̃ Augu. ſic intelligit̃: nõ q2 null9
eſt hoim qui nõ illuminetur. ſed q2
niſi ab ipſo nullus illuminatur.
47 ¶ Dub. q2 aut de9 vult illuminare:
aut nõ ſi vult quare nõ illuminauit?
R̃ñ. vult q̃dẽ ſed cõditionaliter. ſc3
vult illuminare volẽtẽ illuminari.
48 ¶ Dubi. q2 ex hoc qđ dicit venientẽ
in hũc mũdũ: videt̃ qđ homines iã
fuerũt anteq̃ veniãt in hũc mũdũ?
rñ. Lyra qđ hoc nõ eſt intelligendũ
ꝗ hoies fuerunt in alia vita anteq̃
venirent in hunc mũdũ: vel qđ aie
fuerint a p̃ncipio mũdi create ſicut
dixerũt q̃dã heretici. Sed euangeli
ſta vtitur tali mõ loquẽdi ad deno-
tandũ qđ aia intellectualis dat̃ ab
extrinſeco per creationẽ: ꝛ dicit̃ hic
ipſa aia homo eodez mõ quo pars
p̃ncipalior rei: dicit̃ ipſa res: et eſt
figura ſynecdoche.
49 ¶ Du. q2 videt̃ qđ nõ erat i mũdo
q2 ad Heb. x. dr̃. Ingrediens in mũ
dum dicit: ergo ſi ingreſſus eſt ante
nõ erat in mũdo? R̃ñ. ſ. Tho. ſuper
ep̃la ad heb. x. ca. ꝗ verbum erat in
mũdo quaſi regẽs totũ: inq̃tũ dici-
tur eſſe in oib9 ꝑ eſſentiã p̃ſentiam
ꝛ potentiã ſed eſt extra mũdũ quia
a mũdo nõ cõprehendit̃: ſ3 h3 boni
tatẽ ſeparatã a toto mũdo: a q̃ cau-
ſat̃ bonitas vniuerſi: ſed ꝓpter nos
factus humane nature ſuppoſitum
dicit̃ ingredi mũdũ ꝓpter humane
nature aſſumptionẽ: ſicut etiã dr̃ ad
heb. j. vbi dr̃. cũ iterũ introducit pri
mogenitũ in orbẽ terre ꝛc. Et beda
dicit ꝗ in mũdo erat ꝑ diuinitatem
ꝛ in mũdũ venit per incarnationẽ.

Uenire enim et abire in humanita-
tis manere vero diuinitatis.
¶ Dubi. ſi in mũdo erat ꝛ mund9 ꝑ 50
ip̃m fact9 eſt vr̃ cõtẽporane9 mũdo?
R̃ñ. Auge. in home. dicẽs. Nõ aũt
putes ꝗ ſic erat in mũdo q̃uo i mũ-
do eſt terra pecora ꝛ hoies: ſed q̃uo
artifex regẽs ꝗ fecit. ſi ergo erat in
mũdo q̃uo ꝑ quẽ fact9 eſt mũd9. Et
vt dicit Chriſo. q2 non erat in mun-
do vt mundi contẽporaneus ꝓpter
hoc induxit euangeliſta: ꝛ mundus
per ipſum factus eſt.
¶ Du. q̃d hic intelligit̃ noĩe mũdi? 51
R̃ñ. ꝗ ſm̃ gramaticos mũdus dici-
tur a moueo moues: q2 ſemꝑ ẽ i mo
tu. Et ſic mundus dr̃ multipliciter
vc3 vniuerſitas creaturaru3. ſ. illud
qđ cõſtat ex quatuor elemẽtis iden
ticis: ꝛ ſic dr̃ mũdus q2 eſt in motu.
Itẽ mũdus q̃nq3 dr̃ mũdus q̃nq3 dr̃
archetipus. i. p̃nceps figurarũ: q2
eſt principalis figura ſenſibilis. Itẽ
hõ q̃nq3 dr̃ mundus vñ ꝛ microcoſ-
mos dr̃. Itẽ ſuperior ꝛ dignior ꝑs mũ-
di ſc3 firmamẽtũ dr̃ q̃nq3 mundus ꝑ
excellẽtiã: q2 p̃cipue eſt in motu: ꝛ q2
precipue mũdũ eſt nihil habẽs ter-
rene fecis ꝛ grauitatis: Itez mundi
amatores dicunt̃ mũdus. Et iſto vl
timo mõ intelligit̃ mũd9 cũ dr̃ ꝛ mũ
dus eũ nõ cognouit. Et cũ dr̃ mũd9
ꝑ ip̃m factus eſt: intelligit̃ mũd9 pri
mo modo dictus accipiendo mũdũ
ꝑ vniuerſitate creaturarum ex qua-
tuor elementis conſiſtentium.
¶ Dubit. q2 p̃ncipes iudeoꝝ q̃ erãt 52
amatores mundi eũ cognouerunt.
Ut dicit Chriſo. ſuper Mattheu3 ꝗ
p̃ncipes. ſ. iudeorũ nõ per ignoran
tiã: ſed per inuidiam crucifixerunt
filiũ dei. Ergo cognouerunt eũ: ꝛ ſic
mũdus eũ cognouit? R̃ñ. ſ. Tho. ſu
per prima ep̃la ad cor. c. ij. ꝗ princi-
pes iudeorũ ꝑ certo ſciebant ipſum
eſſe xp̃m promiſſum in lege qđ ꝑpl̃s
ignorabat.

ignorabat: ipſum autez eſſe verũ filiũ dei nõ ſciebãt ꝑ certo ſʒ aliqualiter cõiecturabat: ſed hec coniecturalis cognitio obſcurabatꝰ i eis lex inuidia ⁊ ex cupiditate ꝓprie glorie quã ꝑ excellẽtiã xp̄i minui videbãt adde ꝙ falſi xp̄iani eum nõ cognoſcunt: qm̃ factis eum negant.

53 ¶ Dubi. cũ dicit venit. Unde venerit cũ oĩa impleat? Rñd. Chriſo. ſup Joã. ꝙ oĩa implet per dignitatem: ſed venit per humanitatem.

54 ¶ Dub. quomodo venit in propria cum Greg. dicat in homel. ꝙ in alieno naſcebatꝰ? Rñ. Chriſoſto. vbi ſupra ꝙ non intelligitur ꝙ venerit in propria ſm humanitatem ſed ſm deitatem: quia ⁊ mundus ſuus eſt ⁊ per conſequens iudea in qua natus eſt ſua eſt ſm poteſtatem ſed exponitur de aduentu ad predicandum. Nam venit in propria. ſ. patria in qua natus eſt: ⁊ ad propriaʒ ſcʒ gentem de qua natus eſt ⁊ in ea atqȝ ad eam predicauit.

55 ¶ Dubit. cũ ſemꝑ virgo eũ recepit ⁊ ſimiliter apl̄i. cur dicit ⁊ ſui eũ nõ receperũt? Rñ. Beda in homel. ꝙ ꝑ ſuos intelligunꝰ hoies/quos ipſe creauit iudeos quos peculiarẽ ſibi elegerat in plebẽ qb9 ſue cognitiõis reuelauerat archanũ: quos mirificis patruʒ glorificauerat actis: qb9 ſue legis doctrinã cõtulerat: ex qb9 ſe incarnandũ ꝓmiſerat: ⁊ in qb9 ſe incarnatũ vt ꝓmiſerat oñdit: ipſi eũ veniẽtẽ ex magna parte recuſarũt. neqȝ eñ eũ oẽs recuſarũt. Alioquin null9 eſſet ſalu9 ⁊ ſupuacua eſſet ei9 incarnatio. Nunc aũt multi eum ex vtroqȝ populo reſpuerũt nõ credẽdo multi credendo receperunt.

56 ¶ Dubitaꝰ qui receperũt eũ quib9 poteſtatẽ dedit filios dei fieri? Rñ. Chriſo. ſup Joan. dicens. Siue ſint ſerui ſiue liberi ſiue greci ſiue barbari ſiue inſipientes ſiue ſapientes ſiue mulieres ſiue viri ſiue pueri ſiue ſenes: quotquot receperunt eũ omnes eodem digni facti ſunt honore quicũqȝ ergo ei9 fidem receperunt credendo ⁊ baptiſmum ſuſcipiẽdo ⁊ operibus eius mandata adimplẽdo eum receperunt.

¶ Dubitaꝰ qꝛ vt dicit Auguſtinus 57
de predeſtinatione ſanctoruʒ poſſe credere nature ẽ: ergo poteſtas credendi non eſt a xp̄o? Rñ. ꝙ duplex eſt poſſe: ſcilicet perfectuʒ ⁊ actiuũ et tale poſſe credendi eſt a chriſto. Aliud impefectum et paſſiuum et tale eſt a natura.

¶ Dubitaꝰ cur non fecit tales ipſe 58
filios dei q̄ꝫ dare eis poteſtatem vt fierẽt? Rñ. Chriſo. ſup Joannez dicens. ꝙ iõ oñderet multo opus eſſe ſtudio vt eã que baptiſmo adoptionis formata eſt imaginẽ incõtaminatã ſemꝑ cuſtodiamus: ſimul autẽ oſtẽdens quoniam poteſtatem hãc nullus nobis vel auferre poterit: niſi nosipſi auferamus. Si enim q̃ ab hominibus aliquarum rerũ dominium ſuſcipiunt. tantũ habẽt robur quantũ fere hi qui dederunt: multo magis nos qui a deo potimur hoc honore ſimul autem oſtẽdere vult: qm̃ hec gratia aduenit volentibus et ſtudẽtibus. Etẽm in poteſtate eſt liberi arbitrij: ⁊ gratie operatiõe filios dei fieri.

¶ Dubi. cum in diuiniũ non ſit niſi 59
vnus filius vnigenitus: quomodo poſſunt filij dei fieri? Rñd. ſanctus Tho. ſup epiſtola ad Roma. viij. ꝙ iſta filiatio non eſt naturalis: qꝛ ſolus vnus eſt filius dei per naturam ſed eſt filiatio ꝑ adoptionem.

¶ Dubitatur quid ꝓdeſt eſſe filiuʒ 60
dei per adoptionem? Reſpõ. ſctũs Tho. vbi ſupra ꝙ prodeſt nobis ad hoc quod conſequimur hereditatẽ

patris ꝛ regnum eius vna cū filio
naturali: qm̄ vt ipſe dicit non ſolū
filio naturali: ſed etiam adoptiuis
debetur hereditas.

61 ¶ Dubitaꝛ quia per filiationē: ta-
lē dei nihil amplius habem⁹ a crea
turis inſenſibilib⁹ que etiā dicunꝛ
filij dei vt dr̄ Ioā. xxxviij. c. quis eſt
pluuie pr̄: aut quis genuit ſtillas ro
ris: ꝛ ſic pluuia ꝛ ſtille dicuntur filij
dei? Rn̄d. ſ. Tho. j. parte. qō. xxxiij.
ar. iij. ꝙ de⁹ dr̄ pr̄ alicui⁹ creature ſꝫ
ſilitudinē veſtigij tm̄: ꝙ reperiꝛ ita
creaturꝭ: qđ qdē veſtigiū nō ē aliđ
ꝙ̄ ſimilitudo dei repta in creatura
cōfuſe nos ducens in cognitionem
creatoris. Alio mō deus dr̄ pr̄ alicu
ius creature ſm̄ ſimilitudinē imagi
nis: vt in rōnabilib⁹ creaturis que
ſunt ad imaginē creatoris: prout hꝛ
Deut. xxxij. Nōne ipſe eſt pater tu⁹
qui poſſedit fecit ꝛ creauit te. et de
iſtis duobus modis nō intelligitur
illud dedit eis poteſtatem filios dei
fieri. Alio modo dicitur deus pater
alicuius creature ſm̄ ſimilitudinē
gratie qui etiā dicunꝛ filij adopti-
ui ſm̄ illud ad Ro. viij. Ipſe ſpirit⁹
reddit teſtimonium ſpiritui noſtro
quod ſum⁹ filij dei. ꝛ de iſta filiatio-
ne adoptionis intelligitur hic: ſm̄
quā nulla creatura diciꝛ filius dei
niſi ꝑ gratiā: ꝛ ita nec irrationales
creature: nec homines irrationabi
liter ſeu beſtialiter viuentes pñt di-
ci filij dei per adoptionem.

62 ¶ Dubitatur cur poti⁹ dicit q cre-
dun: in noie eius: ꝙ̄ qui credunt in
eum? Rn̄. gloſ. credere in noie eius
eſt credere ipm̄ eſſe deum ꝛ ſaluato
rē. Nā ieſus grece ſaluator dicitur
latine. non ergo credendū eſt ſylla-
bis. ſed in ſignificato nominis.

63 ¶ Dubitaꝛ cur potius dicit qui cre
dunt in eum ꝙ̄ qui amāt eum? Rn̄.
quia fides eſt prima virtutū ꝛ fun-
damentum olm aliarum virtutum.

¶ Dubit. cū ſanguis nō declineꝛ in 64
plurali. cur dicit ex ſanguinibus?
Rn̄. Aug. ꝛ Ly. ꝙ lꝫ latine ſanguis
nō repiaꝛ in plurali tm̄ in greco hm̄
reperiꝛ. ꝛ iō trāſlator tranſtulit ꝑut
repit in greco nō curās de regulis
grāmaticalib⁹ latinoꝝ. Priſcian⁹
tm̄ ꝙ deficit in plurali ſolo vſu.

¶ Dubitaꝛ qđ ſignificaꝛ ꝑ hoc qđ 65
dicit ex ſanguinib⁹? Rn̄. Lyra poſt
Aug. ꝙ hoies naturalr̄ naſcuntur
ꝛ ꝓcreanꝛ ex ſanguine viri ꝛ ex ſan-
guine mulieris: quia ex ſemine viri
qđ eſt ſanguis digeſtus formaꝛ hō:
et ex ſanguine menſtruo mulieris
nutriꝛ: et ita qui ſolū ex ſanguinib⁹
nati ſunt: nō ſunt filij dei adoptiui.

¶ Dub. qđ intelligiꝛ per volūtatē 66
carnis? Rn̄. Aug. ſuꝑ Io. di. carnē
ꝓ femina poſuit. qꝛ cum de coſta fa
cta eſſet adā dixit: hoc nūc os ex oſ
ſib⁹ meis ꝛ caro de carne mea poni
tur ergo caro pro vxore quō aliqñ
ſpūs ꝓ marito: qꝛ ille ſperare debet
iſta ſeruire. quid eū pei⁹ eſt domo
vbi femina hꝫ imperiū ſuper virū:
Et ſic illi qui ſolū nati ſunt ex viro
ꝛ femina nō ſunt filij dei adoptiui.

¶ Dubitaꝛ quō naſcūtur hoies ex 67
deo? Rn̄. Lyr. ꝙ quodammodo na-
ſcunꝛ ex deo hoies inquantū a deo
gratiā recipiētes trahunꝛ quodam
modo ad naturā diuinā: qꝛ per do-
nū grē efficiunꝛ cōſortes diuine na-
ture: vt habeꝛ. ij. Petri. j. ca. ꝑ quē
maxima ꝛ ꝑcioſa nobis ꝓmiſſa do-
nauit: vt per hec efficiamur diuine
cōſortes nature. Et ſic ex predictis
ptꝫ ꝙ filij carnales cōtrahunt quā-
dā maculā ꝛ feditatē ex modo ſue
generationis: nō ſic autē filij ſpūa-
les: ſed magis cōtrahūt nobilitatē.

¶ Dubitaꝛ quare verbum factū eſt 68
homo: ꝛ non ſolum caro: ꝛ hic dicit
verbū caro factum eſt? Rn̄. ſanctus

Tho.iij.parte.q.v.ar.iij.ꝙ caro po
nit hic ꝑ toto hoie: ſicut ac ſi dice
ret ꝛ verbū hō factū eſt: ꝛ ꝙ in ſcri
ptura ſacra ſic cōmuniter accipia
tur: patet Eſa.xl. Et videbit ois ca
ro ſalutare dei. ꝛ ad Gal.ij. ex ope
ribus legis iuſtificabitur omnis ca
ro. ꝛ ad Hebre.v. qui in diebus car
nis ſue. ꝛ in pſal.lxiiij. ad te omnis
caro veniet. in quib⁹ locis caro ac
cipit pro toto homie: ꝛ ſubdit ſan.
Tho. ꝙ ideo totus hō hic ſignifica
tur per carnē. q2 ꝑ carnē filius dei
viſibilis apparuit. Et eſt hic figura
grāmaticalis que dr̄ ſynecdoche.

69 ¶ Dubitat quō verbū factū ſit ho
mo: cum adhuc permaneat verbū?
Rn̄. Chriſo. ſuper Joannem dicēs
Cum autē audieris verbū caro fa
ctum eſt ne turberis. neq3 enim ſub
ſtantiam cōuertit in carnē hoc em̄
vere impiū eſt intelligere: ſ3 ma
nens ꝙ eſt ſerui formā aſſumpſit.
Quia em̄ ſunt qui dicunt qm̄ fantaſ
mata q̄dā fuerunt oia que incarna
tionis ſunt eorū3 blaſphemias de
ſtruēs hāc dictionē factū eſt poſuit.
nō trāſmutationē ſubſtantie: ſ3 car
nis vere aſſūptionē repſentare volēs.

70 ¶ Dubitat videtur ꝙ nō poſſum⁹
vere dicere: ꝙ deus eſt homo: vl̄ ꝙ
homo eſt deus: q2 magis cōueniūt
inter ſe tres perſone diuine q̄ natu
ra diuina ꝛ humana. Et tamē non
poſſum⁹ vere dicere pater eſt fili⁹:
ergo nec quod deus eſt homo vel
econtra? Rn̄d. ſctūs Tho. iij. parte
q.xvj. art.j. ꝛ.ij. ꝙ preſuppoſito ſm
veritatē catholice fidei q̄ð vera na
tura diuina iuncta eſt cū vera natu
ra humana: non ſolum in perſona
ſed etiā in ſuppoſito vel hypoſtaſi.
Dicimus hanc ꝓpoſitionē eſſe ve
ram ꝛ ꝓpriā deus eſt homo: et hāc
etiā homo eſt deus: non ſolum pro
pter veritatē terminorum / quia ſc3
chriſt⁹ eſt verus deus ꝛ verus ho
mo: ſ3 etiā ꝓpter veritatē predica
tionis: qm̄ perſona filij dei pro qua
ſupponit hoc nomen deus eſt ſup
poſitū humane nature: ꝛ de quoli
bet ſuppoſito humane nature vere
predicatur homo. Ergo iſta eſt ve
ra / de⁹ eſt homo: ꝛ ita etiam homo
poteſt ſupponere pro perſona filij
dei quam dicim⁹ hypoſtaſim ꝛ ſup
poſitū hūane nature ꝛ de qua vere
predicatur hoc nomē deus. Unde
relinquit q̄ð hec ſit vera ꝛ propria
homo eſt de⁹: ꝛ l3 tres perſone di
uine conueniant in natura: diſtin
guunt tamen in ſuppoſito. Et ideo
nō predicant de ſeinuicē. In myſte
rio ſūt incarnatiōis nature q̄dē q2
diſtincte ſunt de ſeinuicē nō predi
cant ſm ꝙ ſignificant in abſtrato.
Nō em̄ natura diuina eſt humana
ſed q2 cōueniūt in ſuppoſito predi
cant de ſeinuicē in cōcreto dicēdo
deus eſt homo ꝛ homo eſt deus. 71
¶ Dubitat cur pater et ſpūſſctūs
non fuerunt incarnati ſicut filius?
Rn̄. ſanctus Tho. iij ſenten. di.j. q.
ij. ar.j. ꝙ decentius fuit filiū incar
nari: eo quia fili⁹ verbum imago ꝛ
media in trinitate perſona: q: fili⁹
cui conuenit naſci vt qui in diuini
tate eſt dei filius in humanitate ſit
virginis fili⁹: vt nō ſint plures filij
in trinitate: inquantum verbum. q2
habet congruentiā ad officiū pre
dicationis ꝛ doctrine: q2 verbū ma
nifeſtat docentē: ꝛ ipſe manifeſta
uit patrem. Joā.xv. ca. Pater ma
nifeſtaui nomē tuū inquantum eſt
media pſona ſibi congruit: vt eſſet
medius ad recōciliandū homine3
ad deum inquātum eſt imago prīa
congruit vt hominē ad imaginem
creatum aſſumeret. 72
¶ Dubitat. an vnq̄ ante aduētum
xp̄i fuerit ſcitu3 myſteriū iſtud: ſc3

verbũ caro factum eſt? Rñ. ſanctus Tho. ſup epl'a ad Coll. j. ꝙ nullus ſciuit nec ſcire potuit verbum caro factũ eſt. Nã ꝛ ſi philoſophi antiq quedã de xp̃i deitate viderent dixiſſe vł ꝓpria vł appropriata: ſicut Auguſtinus inuenit in libris ꝑplatonis in principio erat verbum ꝛc. Tamẽ ꝙ verbũ caro factum eſt nullus ſcire potuit ꝗuis ꝓphete ſciuerint inquantũ ptinebat ad euangelium: ꝛ etiã nõ ita a pte ſicut apoſtoli ſciuerunt.

73 ℂ Dubitatur q̃d ſit maioris difficultatis ad intelligendũ verbũ caro factuȝ eſt: vel verbum erat apud deũ? Rñ. ſanct⁹ Tho. ſup epiſtola ad Heb. v. ꝙ cognoſcere verbũ caro factũ eſt per ſimplicẽ fidẽ eſt ſatis facile. quia poteſt cadere ĩ imaginatione et aliqualiter in ſenſu ſȝ verbũ erat apud deuȝ excedit oẽm ſenſum ꝛ non niſi per rationeȝ poteſt ꝛ cũ multa ꝛ maxima difficultate comprehendi.

74 ℂ Dubitat̃ quõ ĩtelligit̃ ꝙ habitauit in nobis? Rñ. Chriſ. ſuper Joãnem / qđ hoc dicitur ab euãgeliſta ne forte quis ſuſpicaret̃ qđ natura diuina v̄ſa eſſet in humanã: qm̃ qđ habitat nõ eſt idẽ cũ habitaculo: ſȝ aliud: aliud aũt dico ſ̃m naturam. vnitione v̄a ꝛ copulatione ĩ vnũ eſt deus verbũ caro: neq̃ cõfuſione facta neq̃ deſtructiõe ſubſtantiaruȝ. vel vt dicit Alcuin⁹ habitauit ĩ nobis. i. inter hoĩes conuerſatus eſt.

75 ℂ Dubitat̃ quõ vidim⁹ gloriã ei⁹ cũ Exo. xxxiij. dicat̃ nõ videbit me hõ et viuet? Rñ. gloſ. interlinearis ꝓponẽdo vidimus. i. intelleximus gloriã eius. i. maieſtatẽ ei⁹ ꝑ humanitatẽ. Et ita hic videre capitur ꝓ ntelligere. ꝛ bene poſſum⁹ intelligere et viuere: ꝛ vidim⁹. i. intelleximus ipo docẽte ꝛ verbis ꝛ miraculis a patre teſtimoniũ perbibentẽ.

ℂ Dubitat̃ quia ſi eſt quaſi vnigenitus: ergo nõ videt̃ ꝙ ſi vere vnigenitus? Rñ. Greg. ĩ homel. quod in ſacro eloquio: ſicut et quaſi aliqñ nõ pro ſimilitudine ponitur ſȝ pro veritate vt hic. Et Chriſo. ſup Joannem expones dicit. Uidimus gloriã eius quaſi vnigeniti: ac ſi diceret vidimus gloriã qualeȝ decebat: ꝛ cõueniens eſt habere vnigenituȝ et naturalẽ filiũ. Conſuetudo enim multoꝝ regũ valde ornatũ videtiũ vbi cũ alijs numeratis non poſſint vniuerſaȝ repſentare claritatẽ hoc inducunt: q̃d oportet multa dicere quaſi rex ibat: ꝛ ita euãgeliſta dicit. Uidim⁹ gloriã ei⁹ quaſi vnigeniti. 76

ℂ Dubitatur quõ xp̃s erat plenus gr̃e ꝛ veritatis? Rñ. Origenes in homel. quod xp̃s fuit plen⁹ gratia q̃ntum ad humanitatẽ: qm̃ maximũ et principale gratie exẽplũ q2 nullis precedẽtibus meritis hõ efficitur deus in ipſo primordialiter manifeſtum eſt. ꝛ plenitudo veritatis ad diuinitatem: refertur vel poteſt intelligi ꝙ plenitudo gratie noui teſtamẽti eſt ꝑ xp̃m donata ꝛ legaliũ ſymboloꝝ veritatẽ in ipo eẽ impletã. Uel vt dĩ Theophil⁹ ſup Joãnẽ. xp̃s dĩ plen⁹ gratia: put ei⁹ verbũ gratioſuȝ erat. dicẽte dauid ps. xliiij. Diffuſa eſt gr̃a in labijs tuis: ꝛ veritate ſ̃m qđ moyſes ꝛ ꝓphete loquebant̃: aut operabant̃ in figura chriſtus autem in veritate. 77

ℂ Dubi. q2 videt̃ ꝙ xp̃s nõ habuerit alias aliquas virtutes niſi gr̃aȝ ꝛ veritatẽ: q2 dicitur plenus gratia ꝛ veritate quibus ſi erat plen⁹ alie virtutes nõ poterãt ĩ eo capi? Rñ. ſctũs Tho. ij. ij. q. cl. art. iiij. ꝙ ſpiritualia non ſe excludunt inuicẽ: nec vna virtus alteri ꝯtriatur. Unde lȝ vnus ſit plenus ſapientia non per 78

hoc excluditur quin poſſet habere iuſtitiam: vt pz de beato Stephano de quo dicit̃ ꝙ erat plenus gratia ⁊ fortitudine: ergo non habebat fidem/ſpem/charitatem/aut alias virtutes. Hoc non ſequit̃: imo nullus perfecte põt habere vnam virtutẽ quin oẽs habeat: vt dicit idẽ .S. Tho.lxv.q.xxix.art.iij. qm̃ oẽs virtutes morales ſunt ↄnexe ſaltim ꝙ̃tum ad habitũ: ſed modus loquendi aliq̃n eſt: ꝙ q̃n q̃s excellit in vna virtute dicit̃ plenus tali virtute: vt verbi gratia dicit̃ de aliquo eſt totus bonus vel eſt plenus bonitate: vel ſic alijs. ⁊ ita xp̃s dicit plen⁹ gratia ⁊ veritate per excellẽtiã: quoniã in eo maximũ gratie exemplũ fuit: ⁊ ex eo omnis gratia diffuſa eſt.

¶ Dominica infra octa.natiuitatis domini.

¶ Erant Joſeph ⁊ maria Luce.ij. Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti primo die ſecunda februarij feria.v.ſcilicet die Jouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Joſeph ⁊ ſemp̃ virgine Jeſu genetrice mirãtibus ſuper his que de eo ferebãtur a ſymeone benedictis. Matri ſymeon dicit hunc ruinam multorũ ac aliarũ erectionẽ eſſe futurum: ac ꝓ ſigno cui dicet̃ contra poſitũ. gladiũ vſqꝫ eius genitricis animã trãſuerberare debere vt plurimorũ archana cordiũ innoteſcãt. Eadem aũt ſuperueniẽs hora Anna quedam phanuelis filia orbata marito cui annis ſeptem cõuixerat plena dierũ ex Aſſer tribu ꝓgenita. Deo altiſſimo ſine internallo deſeruiens xp̃m dñm ſalutẽ optantibus denuntiabat adueniſſe: omnipotẽtis mirabilia cõfitendo. Parentes vero cunctis que lex mãdabat erga infantẽ pactis nazareth redierunt: augmentabatur aũt atqꝫ a dño confortabantur puer ſapiẽtia plenus: diuina eum comitante gratia.

Iam ad dubia ſoluenda me cõuerto. Dubitatur igitur cũ ioſeph nõ eſſet pater xp̃i. Cur Lucas.ij.ca.dicit erãt pater ⁊ mater mirantes ſuper his que dicebant̃ de illo? R̃n̄. Beda ſuper Lucã dicẽs: ꝙ patrem ſaluatoris appellat: non quod vere pater fuerit ei: ſed quo ad famam ſemper virginis conſeruandam pater ſit ab omnibus eſtimatus. Lyra vero dicit ꝙ meruit vocari pater xp̃i: q2 nutritius eius fuit. 1

¶ Dubi. que dicebãtur de xp̃o propter que mirabantur? R̃n̄. Lyra. q̃d ea que dicebat ſymeon. Et de paſtoribus: ac magis de viſiõe ſtelle: ⁊ ꝑdictis a zacharia ⁊ helizabeth. 2

¶ Dubi. q̃uo predixit illis ſymeon cum ſoli ſemp̃ virgini locutus fuerit? Reſpõdet Grecus expoſitor: dicens laudibus autẽ diuinis exhibitis vertit ſe Symeon ad benedictionem ad ducendũ puerum: benedictione igitur vtrũqꝫ donat: occultorum vero preſagia dirigitur tantũ ad matrem: quatenus per cõem benedictionem nõ priuetur ioſeph ſimilitudine patris. per ea vero que dicit matri ſeorſum a ioſeph verã eam predicat genitricem. 3

¶ Dubi. q̃uo xp̃s fuit poſitus in ruinam multorũ cũ ipſe illuminet oẽm hoiem? R̃n̄. Origenes ſup̃ Luc. dicens qui ſimpliciter exponit poteſt dicere in ruinã eum veniſſe in fidelium ⁊ reſurrectionem credentium: qui autem curioſus interpres eſt dicit nequaꝙ̃ eũ cadere qui ante non ſteterit: da mihi igitur ꝙ fuerit ille q̃ ſtetit in cui⁹ ruinã ſaluator aduenerit. Et Grego. hoc d clarãs dicit 4

ꝙ per hoc deſignat ruinaȝ ad inſi-
ma quaſi non puniendus equaliter
ante incarnationis myſteriū:⁊ poſt
datā diſpenſationē ⁊ predicationē.
Et licet xp̄s ſit lux. Tñ vt dicit Chri
ſo.etia vt lux turbat oculos debiles
⁊ nihilominus non deſinit eſſe lux
ſic chriſtꝰ lux vera malos diſſipat:
cuius tñ officio nō attribuitur de-
ſtructio.ſed eorum veſanie.

5 ¶ Dubi.de qua reſurrectione intel
ligitur hic? Rñ. Chriſoſto.dicens re
ſurrectio quidem eſt cōuerſatio no
ua. Cuȝ eñi laſciuus caſtus efficitur
auarꝰ miſericors: atrox māſueſcit:
reſurrectio celebrat̄: mortuo quidē
peccato:reſurgēte vero iuſtitia. Ly-
ra aūt ad literā exponit hoc dicens
ꝙ in paſſiōe xp̄i futura multi iudei
fuerunt cadētes a veritate excecati
⁊ multi illuminati qui priꝰ erāt ſim-
plices ſicut apoſtoli quibus aperuit
ſenſum:vt intelligerent ſcripturas.

6 ¶ Dubi.an xp̄s dicto vel facto fue
rit cā ruine alicuius? Rñ. ſ. Tho. ſu
per.iiij.ſen.di.xxviij. ꝙ q2 aliqui ex
factis vel dictis xp̄i ſumpſerūt occa
ſionē ruine dicit̄ eſſe potius in rui-
nam ⁊ in ſcandalum: non ꝙ dede-
rit ipſe aliquā vel modicam occaſio
neȝ ruine. Unde nō legit̄ ꝙ aliquos
ſcandalizauerit: ſȝ ꝙ aliq ex dictis
vel factis eius ſcādalizati ſunt: nec
dicto aut facto aliquē ad ruinā du-
xerit q2 alias peccaſſetꝫ charitateȝ
Uide dñica.ij.aduentus dub.14.

7 ¶ Dub.cur xp̄s non venit in reſur-
rectionem omniū a peccato? Rñ. ꝙ
quātū in ſe fuit venit oēs hoīes ſal-
uos facere ſed ille ſe interimit ꝗ pre
cepta medici ſeruare contēnit.

8 ¶ Dubi.q2 videt̄ ꝙ nō venerit in re
ſurrectionē multorū qm̄ licet multi
ſint vocati pauci tñ ſunt electi? Rñ.
ſctūs Tho.ſup ep̄la ad Ro.xij.c. ꝙ
electi dicūtur pauci ꝑ cōparationē
ad infructuoſam multitudinē. Jux-
ta illud Matt.vij. arcta eſt via que
ducit ad vitā ⁊ pauci inueniūt eam
tñ abſolute ſunt multi. apoca.vij.
Uidi turbam magnam quam dinu
merare nemo poterat.

¶ Dubi.an ſolū reuenerit in ruinā 9
⁊ reſurrectionē in iſrael:vel etiaȝ in
gentibus? Rñ. Greg.di.maxime hij
ſunt ex iſrael quos neceſſe erat ⁊ pri
ſtinis bonis carere et penas luere
grauiores quā oēs alie gentes eo ꝙ
dudū ꝓphetatū in eis ⁊ adoratū et
ex eis ꝑductū minime ſuſcipiūt:id-
circo ſpāliter minat̄ ruinā nō ſolū
a ſpūali ſalute:ſed etiā ꝓpter deſtru
ctionē vrbis:⁊ habitātiū ciuitatem.
Reſurrectio vero promittit̄ creden
tibus partim quidem velut ſub lege
iacentibus ⁊ ab eius ſeruitute ſuble
uandis partim vero velut cōſepul-
tis cum chriſto ⁊ ei cōſurgentibus.

¶ Dubi. q2 vr̄ ꝙ xp̄s nō ſit in ſignū 10
ſȝ potiꝰ ſignificatū: q2 fuit figuratꝰ
⁊ ſignificatꝰ in lege? Rñ. ꝙ vt dr̄ .i.
Petri.ij. xp̄s mortuus eſt ꝑ nobis
vobis relinquēs exēplū vt ſequami
ni veſtigia eiꝰ. Jn hoc fuit ſignum
⁊ exēplū agēdorū a nobis:⁊ etiā fuit
figuratꝰ ⁊ ſignificatꝰ in lege nec eſt
cōueniēs idē eſſe ſignum: ⁊ ſignifi-
catum reſpectu diuerſorū.

¶ Dub.q2 dicit in ſignū:in ꝙ ſignū 11
fuit poſitus ⁊ ei fuerit contradictū?
Rñ. Baſilius in homel. ꝙ iſtud ſi-
gnum fuit crux in qua poſitus fuit
ſignificata ꝑ ſerpentē eneū quē fecit
Moyſes ⁊ poſuit pro ſigno, cui cru
ci cōtra dicit̄:qm̄ ipſa eſt iudeis ſcā
dalum. Gentibus auteȝ ſtultitia ſed
nobis credentibus ſalus.

¶ Dubi.qūo gladiꝰ materialis po 12
teſt trāſire aīam ſpūalē? Rñ. ſanctꝰ
Tho.iij.par.qō.xxvij.ar.iiij. ꝙ illud
verbū Symeonis. ⁊ tuā ipſius ani-
mam pertrāſibit gladiꝰ. Origenes

⁊ q̄dā alij doctores exponūt de do
lore quē paſſa eſt ſemꝑ virgo in xp̄i
paſſiōe. Uñ Damaſcenus ait. dolo
res quos effugit pariēs tp̄e paſſio
nis ſubſtinuit. Aug. vo in libro vete
⁊ no. teſtamēti. ⁊ quidā alij dicūt ꝙ
ſemper virgo in morte xp̄i ſtupore
quodā dubitauit q̄ tñ dubitatio nō
eſt intelligēda dubitatio infidelita
tis ſʒ admiratiōis ⁊ diſcuſſiōis. Di
cit em̄ Baſili⁹ in ep̄la ad optimū
ꝙ ſemꝑ vo aſſiſtēs cruci: ⁊ aſpiciēs
ſingula poſt teſtimoniū gabrielis
poſt ineffabilē diuine ꝯceptiōis no
titiā poſt ingentē miraculoꝝ oſten
ſionē aīo fluctuabat ex vna .ſ. parte
⁊ ex alia ꝯſiderans ei⁹ mirifica: ⁊ ſi
cut gladi⁹ trāſiēs iuxta hoīeʒ terro
rē facit nō percutit: ita dubitatio me
ſtitiā facit nō tñ occidit: q2 nō ſedit
in aīo. ſʒ ptrāſit quaſi per vmbraʒ.

13 ¶ Dub. que cogitationes reuelate
ſunt ⁊ quō? Rñ. Lyra. poſt Greg. ni
ſenum. ꝙ illa dictio vt: nō tenet ibi
cauſaliter: ſed conſecutiue vel cōco
mitatiue: q2 oībus his ſupradictis
aduenientibus ſecuta eſt erga mul
tos cogitationū diuerſitas. Aliſ di
cētib⁹ eū eſſe deū in cruce. Alijs vo
infamijs ⁊ criminationibus inſiſtē
tibus. Glo. aūt marginalis dicit ꝙ
ante erat incertum: q̄ iudeorum xp̄i
gratiā reciperēt: ſed audita natiui
tate reuelant cogitationes. Et He
rodes ⁊ alijꝙ turbantur: quidam ad
xp̄i magiſterium accedunt.

14 ¶ Dub. cur anna deſcribit ex noīe
patre ⁊ tribu? Rñ. Theophil⁹ ſup
Lucā dicēs. Immoratur Euangeli
ſta circa ante deſcriptionē ⁊ patreʒ
⁊ tribū enarrans teſtes: quaſi mul
tos adducens q̄ patrē ⁊ tribū vide
rūt vel vt dicūt Gregori⁹ niſenus ⁊
Lyra: vt diſtinguat ab alijs que for
te vocabantur hoc nomine.

15 ¶ Dubi. cur iſta anna laudat a vir
ginitate ⁊ alijs: ⁊ cū alij ꝓphete indu
cti ab euāgeliſtis nō ſic laudentur.
Sed ſoluʒ dicunt ſicut dictū eſt per
Eſaiā vel Hieremiā ⁊c. Rñ. ꝙ pro
phetia eſt gr̄a gratis data ⁊ pōt ha
beri abſꝙ gr̄a gratū faciente ſicut
habuerunt Balaā ⁊ Cayphas. Et
vt hec Anna nō credat ex illis eſſe
deſcribitur eius bona conuerſatio
ab euangeliſta. De alijs aūt ꝓphe
tis vete. teſtamenti: nō ſic fit: q2 iaʒ
approbati erant nec indigebant te
ſtimonio euangeliſtarum.

¶ Dubi. q2 vr̄ q̄ iſte textus impli 16
cet ꝯdictionē cū dicit p̄mo ꝙ nō di
ſcedebat de tēplo: ⁊ poſt dicit. ⁊ hec
ipſa hora ſupueniēs: q2 ſi ſupuenit
in tēplo iā diſceſſerat de tēplo? Rñ.
Lyra q̄d nō ſic intelligit q̄d ſemper
eſſet in tēplo: ſʒ frequenter ſicut cōi
modo loquēdi dr̄ de aliquo hoīe bñ
frequentante eccleſiam talis ſemꝑ
eſt in eccleſia: ⁊ eodē modo intelli
gitur die ac nocte. i. frequenter vel
de: vel q2 non erat ibi interruptio ꝑ
peccatum mortale.

¶ Dubi. an Anna ibidē ſuperuene 17
rit a caſu vel aliter? Rñ. Lyra. quod
ſupuenit non a caſu neꝙ humana
diſpoſitione ſed ſpiritusſancti reue
latiōe: ſicut ⁊ de Symeone dicet in
feſto purificationis.

¶ Dub. in quo confitebatur: ⁊ q̄d 18
loquebat Anna de dño? Rñ. Lyra
poſt Gregorium niſenum q̄d confi
tebatur. i. gratias referebat deo de
tanto beneficio recepto: ⁊ videndo
ſaluatorem mundi in iſrael.

¶ Dub. cur euangeliſta nō aperte 19
dixit que Anna loquebatur? Rñd.
Gregori⁹ niſenus ꝙ ipſa Anna mo
dicum aliq̄d ⁊ nō nimis clarum de
xp̄o diſſeruit. Et iō euāgeliſta non
ſeriatim induxit q̄ ab ea dicta ſunt
Lyra tamen dicit q̄d annuntiabat
natum eſſe redemptorem.

20 ¶ Dub.q̄ erant illi q̄ expectabãt re-
dẽptionẽ iſrael? Rñ. Lyra q̄ꝺ erant
cõiter oẽs iudei maxie dicti in lege
q̄ videbãt terminũ ꝓphetarũ adue
niſſe ⁊ regẽ alienigenã regnare q̄ꝺ
eſſe nõ debebat: vt p̄dixerat Jacob
patriarcha donec veniret q̄ mitten
dus erat ꝓ ſalute mundi. Gen.xlix.
ſicut ĕt clare le q̄r euangeliũ in p̄ſen
ti capi.ij. de Symeone iuſto ⁊ timo
rato qui expectabat redemptionez
iſrael ⁊ ita iuſti ⁊ timorati deo ſer-
uientes maxime id expectabant.

21 ¶ Dub.q2 iſtud euangelium Luce
vr̄ eſſe diminutũ: q2 añ angelo ad-
monente ioſeph fugit in egyptũ cũ
puero ⁊ matre.ergo nõ ſtetit in na-
zareth. R. Beda ſup Lucã q̄ p̄ter-
miſit hoc loco Lucas q̄ a Mattheo
ſatis expoſita nouerat d̄ ſim videlz
poſt hoc ne ab Herode necãd9 in-
ueniref in egyptũ a parẽtib9 eſſe de
latũ defuncte q̄ꝫ herode ſic demũ in
galileã reuerſum nazareth ciuitatẽ
ſuã inhabitare cepiſſe. Solẽt enim
euãgeliſte ſingl̄i ſic obmittere q̄daz
vel ab alijs cõmemorata videntur
vel ab alijs commemorãda in ſpiri
tu preuiderãt vt cõtinuata ſue nar-
rationis ſerie quaſi nulla p̄termiſiſ
ſe videanf. q̄ tñ alterius euãgeliſte
cõſiderata ſcriptura quo loco trãſi
ta fuerit diligens rector inueniat.

22 ¶ Dubi.que ſunt illa que perfece-
runt ſm legẽ dñi? Rñ. q̄ꝺ vt habef
Luc.ij. Obtulerunt puerum dño ⁊
ꝓ eo par turturũ: aut duos pullos
colũbarũ: ⁊ ſemp virgo licet nõ in-
digeret purificatione. tamẽ voluit
obſeruare q̄ꝺ habef Leuit.xij.capi.
videlicet q̄ꝺ mulier pariens maſcu
lum.poſt octo diebus demũ.xxxiij.
diebus maneret in ſanguine puri-
ficationis ſue. Et ita perfecerũt oĩa
q2 preſentarunt puerum in templo
⁊ oblationez obtulerunt ad ipſum
redimendũ: ⁊ etiã pro purificatione
eiuſdez ſemper virginis: vt clarius
declarabitur in euangelio purifica
tionis deo concedente.

¶ Dub.qũo nazareth dicitur ciui- 3
tas xp̄i cum in ea natus non fuerit?
Rñ. q̄ illa dictio ſuã refertur ad pa
rentes qui poſtq̄ꝫ perfecerũt oĩa re-
uerſi ſunt in ciuitatez ſuam a qua ⁊
venerant bethleez cum deſcribi de
berent. Poteſt aũt eſſe ⁊ ciuitas xp̄i
q2 in bethleem peregre natus eſt:
⁊ quaſi in alieno. vt Gregori9 dicit
in homel. ſed in nazareth nutritus
⁊ educatus fuit.

¶ Dubitaf cũ corpus xp̄i fuerit for 24
matũ de ſpiritu ſancto. cur non ſta-
tim fuit perfectum abſq̄ꝫ eo q̄ cre-
ſceret? Rñ. Theophilus ſup Lucaz
dicens. q̄ poterat ex ipſo vero ſm
corp9 in mẽſura mature etatis pro-
dire: ſed videref hoc ſm fantaſiam
propterea paulatim creſcit.

¶ Dubitaf qũo cõfortabatur: ⁊ an 25
a principio habuerit plenitudinem
ſcientie. Require infra octauã epy-
phanie dubio.29.

¶ Dub.q2 nõ vr̄ q̄ xp̄s eſſet plenus 26
ſapientia q2 Luc.ij. dicitur proficie-
bat ſapientia ⁊ etate? Rñ. ſanctus.
Tho.iij.par.q.vij.ar.xij. q̄ ſꝫ habit9
ſapiẽtie ⁊ gratie augmentatos xp̄s
non ꝓficiebat ſed erat plen9 ſapiẽ-
tia: ſed bñ ꝓficiebat ſcd̄m effect9 in
quãtũ ſapiẽtiora ⁊ virtuoſiora opa
faciebat quẽadmodũ etiã ſm ꝓceſ-
ſum etatis ꝑfectiora opera faciebat
vt ſe verũ hoĩem demonſtraret ⁊ in
his que ſunt ad homines,

¶ Dubi.quomodo gratia dei erat 27
in illo. Require in principio. erat
verbum.dub.66.

☞ Anagogice.

¶ Hiſtoria hui9 ſacri euãgelij pre-
figurata fuit.j. Reg.j.c.⁊ ſequẽtib9

de Samuele oblato dño. ⁊ Heli ſa-
cerdote ⁊ Anna prophetante: ⁊ iſta
Samuele qui interpretatur exaudi-
tio dñi.i.xp̄o proficiente miraban-
tur pater ⁊ mater de his que dice-
bantur de illo. Uidelicet cognoue-
runt oēs a Dam vſq̄ Berſabee q̄
Samuel fidelis pp̄heta eſſet dñi: ⁊
benedixit illis Heli.i.fortis ⁊ ſigni
ficat Symeonē qui interpretat̄ au
diēs merorē tabernaculi: qꝛ Heli
audiuit archā dñi captam: ita poſt
Symeonē pontifices tabernaculi
fuerūt mali ſicut annas ⁊ cayphas
Et Samuel fuit poſitus in ruinam
philiſtinoꝝ ⁊ domū Saul. ⁊ in re-
ſurrectionē radicis ieſſe: qm̄ eius
filiū Dauid vnxit in regē. Et ſamue
li cōtradictū fuit a populo petente
regē ⁊ etiā matris eius pertrāſiuit
gladius exprobationū ſterilitatis
a fenēna emula eius. Et cogitatio-
nes cordiū filioꝝ Iſrael regē peten
tiū reuelate ſunt. qm̄ derelinquebāt
dñm ne regnaret ſup eos. Et anna
pp̄hetauit dicēs. Exultauit cor me
um in dño: ⁊ in fine teſtimoniū xp̄o
phibuit dicēs. Dñs iudicabit fines
terre: ⁊ dabit imperiū regi ſuo: ⁊ ſub
limabit cornu xp̄i ſui. Et parentes
Samuelis cū pfecerūt ſacrificiū ſꝫ
legē dñi reuerſi ſunt in patriā ſuā.
Et puer Samuel creſcebat ⁊ cōfor-
tabat̄ plenus ſapientia miniſtrādo
dño accinctus ephot lineo: ⁊ gra-
tia dei erat in illo.

☞ Tropologice.

¶ Omne genus hominum inſtrui
tur ex hoc euāgelio: ⁊ in quocunq̄
ſtatu ſicvcꝫ parētes/filius/ſenes/
pueri/virgines cōiugati/⁊ vidue.
Primo parētes dum dicitur. Erāt
pater ⁊ mater mirantes: vt. ſ. ducāt
filios libēter ad eccleſiam ⁊ bonos
mores doceāt: ⁊ in ſeruitijs dei ſup
oīa occupēt: vt eius mandata adim
pleāt: ⁊ timeant ipſum offendere: ⁊
q̄ ſint hūiles ⁊ grācioſi oībus: qđ q̄
literas adeant adeo qđ merito poſt
poſſint hoīes admirari eoꝝ bonā
vitā ⁊ mereant̄ a ſe morib⁹ bn̄dici
ibi. Et bn̄dixit eis Symeō. Scđo in
ſtruunt̄ filij vt nō creſcāt in ruinā.
i.in ſcādalū multoꝝ male viuēdo ⁊
opera mala faciēdo ſuis malis exē-
plis alios ſcādalizando: ſꝫ poti⁹ in
reſurrectionē alioꝝ bene operan-
do: vt lux eoꝝ luceat hoībus nec ti
meant linguas diſcholoꝝ ꝯtradi-
centiū ⁊ dicentiū: tu es hypocrita:
vel ethicus aut tiſicus. interim qđ
iuuenis es: debes lete viuere: tu vis
eſſe ante ſenex q̄ puer: qui in iuuen
tute vult eſſe ſapiens in ſenectu te
erit fatu⁹ ⁊ ꝯſimilia verba ad malū
inclinatoria non currāt ſed ꝯtradi-
cūt ⁊ ſint in ſignum bonū ꝫ qđ mali
emittunt ſagittas acutas malarum
linguarū. Tertio docētur ſenes: vt
ſequant̄ ſanctum Symeonē: vt ſcꝫ
ſint iuſti ⁊ timorati expectantes re-
ſolutionē corporis: ⁊ redēptionem
anime: ⁊ ſi iuuētute laſciui ⁊ pecca-
tores fuerint ſaltim in vndecima
hora.i.in ſenectute laborēt virtuo-
ſe agendo in vinea domini: vt me-
reantur denarium diuinum premii
celeſtis accipere. Quarto inſtruun-
tur pueri: vt taliter ſe gerāt q̄ eoꝝ
vita ab oībus laudet̄ ⁊ approbetur
ne vitā talē iniquā ducant ad vio-
lentā mortē ⁊ turpē veniāt ne gla-
dius eos interficiēs animā matris
ex dolore pertranſeat. Sed imiten-
tur puerum ieſum: ⁊ proficiant in
ſapientia ſicut proficiunt in etate:
ſemp animum confortantes ad bo
nū. Quinto admonent̄ virgines vt
virginitatē vſq̄ ad coniugiū qui vo
lunt nubere inuiolatā conſeruent:
⁊ ſequātur annā filiā phanuel con-

templātis dei: vt virginitatē ſuam deo incommēdent: ſicut beata Cecilia que pudicitiā ſuā domino commendabat dicens. Fiat domine cor ꝛ corpus meū immaculatū vt non confundar: ꝛ perſeuerēt nō gloriando ſe de virtute virginitatis: ſ; ſẽp ſe humiliando. Sexto inſtruunt vidue: vt exēplo anne ꝑſiſtāt in viduitate nō nubēdo poſt mortē pmi viri ex libidine: ſ; ſtēt vſq ad annos octuaginta quatuor: id eſt vſq in vltimū ſenium. Et cōtinue viſitent tēpla eccleſias: ꝛ deo ſeruiant die ac nocte in ieiuniis ad carnē domandā ꝛ orationibus ac nocte ſcilꝫ orationibus ad perſeuerentiam impetrandam dei ac nocte oratiōes nō interrumpendo ꝑ peccata intermedia: ꝛ confiteant domino ipſi gratias agendo. Semp de illo ꝛ nō de fabulis vel laſciuis verbis loquendo. ꝛ nō cum diſſolutis: ſ; cū viris timoratis expectantibus redēptionem iſrael .i. vitam eternam. Septimo inſtruuntur cōiugati: vt viuant vxores cum viris ſuis: ꝛ viri cū vxoribus in ebrietate ꝛ dilectione cum ſint duo in carne vna ꝛ ſupportent ſe adinuicē ꝛ intēdāt ꝓcreationem prolis ꝛ nutritioni ſemper poſtulātes a deo: vt det eis gratiam ſuam.

☞ Anagogice.

¶ Olim ſeptuū etatum ac ſtatuum hoim magnam gloriā in celeſti patria contēplari ex hoc euangelio ſ; qm̄ ibi electi erunt tanq̄ pater mater frater ac ſoror chriſti: ꝛ pmia recipiēdo prout in hoc ſeculo affectū erga minimos pauperes xpi demōſtrarunt: ꝛ erunt admirantes de tā ſublimi gloria: ꝛ benedicent a ſancto Symeone .ſ. deo patre qui eorū orationes exaudiuit. ꝛ non patient ruinā: ſed gaudebūt de reſurrectione ſuoꝝ corporū ꝛ dotib9 glorioſis eoꝝ. Et videbūt ꝙ lꝫ ꝯdictū fuerit ſigno ſancte crucis. Tū ipſe Chriſtus q̄ in ea triūphauit erit fulgens in cicatricibus ſuis. Et ſemp virgo cuius aiam in paſſiōe gladius filii ptrāſiuit coronabit ab eo ꝛ cogitationes cordiū oēs nocte erūt. Ibiq alii pphete vna cū Anna pphetiſſa luce clarius cognoſcēt ꝙ ea q̄ viderāt ꝑ ſimilitudines imaginarias: ꝛ in enigmate veriſſima erūt: ꝛ facie ad faciē deū ſicuti eſt videbūt ꝛ cōfitebunt dño perpetuo eū laudantes: qm̄ bon9: qm̄ in ſeculū miſericordia eius: ꝛ fruent ſapiētia ieſu chriſti qui ex plenitudine dat oibus affluenter eos ſua ſempiterna gratia amplectendo.

¶ In circunciſiōe Domini.

Poſtq̄ impleti ſunt dies octo: Luce ſecundo.

Hiſtoria huius euangelii facta eſt anno pmo chriſti die dñica pma die Ianuarii.

☞ Hiſtorice.

¶ Chriſto domino octauo circūciſo die Ieſus ab angelo pmo vocari iuſſus: id ipſe nomen ab hominibus ſortitus eſt.

VEnio ad dubiorū dilucidationem. Dubitatur igit qr videtur quod nona die chriſtus circunciſus fuerit: quia dicit poſtq̄ impleti ſunt dies octo: ſed non implentur niſi finiti ſint. ergo poſt dies octo ideſt die nona circūciſus fuit? Reſpon. ꝙ vt dicitur Leui. xii. Infans octo dierum circuncidi debebat. Et ita chriſt9 octauo die circunciſus fuit: ꝛ per figuraꝫ ſinecdochē fuerunt octo dies accipiendo partem in quo natus eſt: ꝛ vltimi

in quo fuit circuncisus: ꝛ ita pōt exponi: cum impleti essent .i. aduenissent octo dies: vel quod illa dictio impleti: referat ad tp̄s in lege determinatum: vt sit sensus. postq̄ impleti sunt. i. postq̄ tp̄s in lege determinatum impletū est: circūcisus est.

2 ¶ Dubi. quid est circūcisio? Rń. q̄ circūcisio vt dicit Damascenus est signum determinans israel a gentibus cum quibus cōuersabat vel vt alij dicunt circuncisio est signaculū curationis ab originali: vel secūdū grāmaticos: circuncisio est abscisio circuncirca facta: ꝛ fiebat in carne preputij: ita q̄ pellis abscissa erat ad modum circuli.

3 ¶ Dubi. ad q̄d erat necessaria circuncisio? Rń. sctūs Tho. iiij. sen. di. j. q. ij. q̄ fuit necessaria propter duo. Primo ꝛ principaliter quia habuit expressionē significationē q̄ sacramenta p̄cedētia. Nā habuit expressam similitudinē oblationis originalis peccati q̄tum ad q̄tuor. Primo quantū ad membrū generationis p q̄d originale transfundit. Secundo quantū ad figurā circularē in qua significat circulus qui est in p̄cessu originalis infectionis scđm q̄ p̄sona corrūpit naturā: ꝛ natura personā. Tertio quantū ad penam que erat in circūcisione cōtra delectationē concupiscētie: in qua precipue viget fomitis virtus. Quarto quantum ad sanguinis effusionē in qua significat passio xp̄i per quā p originali satisfaciēdū erat. Et quātum ad hoc cōuenit sibi illa diffinitio q̄ erat signaculū curationis ab originali. Scđo fuit alia vtilitas in circuncisiōe. s. distinctio populi fidelis ab infideli propter fidē eius cui data fuit circuncisio ꝛ quātum ad hoc conuenit ei diffinitio Damasceni suprapoſita.

¶ Dubi. q2 vr̄ q̄ non debebat fieri in preputio. q2 purgatio originalis est scđm totū hoīem ꝛ non secundū vnā partē solā. Itē ꝛ q2 sacramenta debēt habere maximā honestatē p̄ se: quā non vr̄ habere illud mēbrū? 4 Rń. sanct. Tho. iiij. sen. di. j. q. ij. ar. iij. q. ij. q̄ circuncisio erat in signum purgationis originalis pcti. ꝛ in signum distinctionis populi ex quo xp̄s propagādus erat ꝛ in signū castitatis seruande et quātum ad oīa hec decuit vt in membro gn̄atiōis fieret: q2 per actū generatiōis ꝛ originale cōtrahitur: ꝛ xp̄s ab illo populo descēdit ꝛ in illo actu castitatis consistit. Et licet peccatū originale quātum ad essentiā non determinet aliquam partē corporis neq̄ quantū ad effectum: tn̄ quātum ad cām determinat mēbrū generationis p q̄d trāsfundit. Et lz etiā illud mēbrū q̄d de se nobile erat sit factū ignobile ppter ꝯcupiscētiā que precipue in illa parte viget: oportuit vt in illo mēbro precipue medicina apponeretur: quia que inhonesta sunt nostra maiorē honestatem habent. vt dicitur. j. Cor. xij.

¶ Dubitat. q2 videtur q̄ octauus 5 dies nō req̄rat determinate ad circuncisionē q2 in lege nature: ꝛ etiā nunc in lege gratie remedia cōtra originale peccatū nō habēt tēpus determinatum: ꝛ posset accidere q̄ octauus dies esset sabbatū in quo nō licebat aliquid operari. Item ꝛ proseliti. i. illi qui conuertebantur ex gentibus ad iudeos circuncidebantur post octauū diē: ꝛ sic videt q̄ pueri potuissent circuncidi ante ꝛ post octauū diem ꝛ eis valuisset circuncisio? Respon. sanctus Tho. vbi supra questiūcula p̄ma. q̄ octauus dies erat de necessitate circūcisionis ppter preceptū quod obliga

bat:ſed non quantũ ad efficaciã ſa-
cramenti: qꝛ etiã alio die effectũ ſa-
cramentalẽ habebat:ſicut etiã acci
dit nunc de miniſtrãtibus ſacramẽ
ta eccleſie qui ſeruant ⁊ materiã ⁊
formã ſacramenti: ⁊ aliq̃n dimittũt
aliquid de ritu ſolẽnitatis:⁊ tamen
ſacramentũ hꝫ efficaciã. Et octauo
die circũciſio fiebat: vt dicũt Rabi
Moyſes ⁊ Lyra:qꝛ puer ante octa-
uum diẽ erat ita tener ac ſi eẽt quaſi
in ventre matris ideo nõ circũde-
batur propter periculũ mortis: nec
differebatur vltra ꝑpter preceptũ:
⁊ etiã qꝛ ſi diu diſtuliſſent ſenſiſſent
maiorem dolorẽ. In lege autẽ natu-
re:vt dicit Hugo de ſancto victore:
ſacramẽta non habebant tantã de-
terminationẽ ſicut ſacramẽta legis
ſcripte ad quaꝫ quodãmodo perti-
net circũciſio: nec baptiſmꝰ debuit
ita reſtringi cũ ſit magis generale ⁊
perfectius ſacramentum. Nec dies
ſabbati impediebat circũciſionẽ qꝛ
nõ erat opus pure corporale ſed ſa-
cramentale.vt dicit Joannis.vij.c.
Circunciſionẽ accipit homo in ſab-
bato ⁊ nõ ſoluitur lex Moyſi. Nec
eſt ſimile de preueniendo ⁊ differen
do:quia preceptũ nullo modo quis
transgredi debet vt preueniat ſed ſi
transgreſſus fuerit differendo de-
bet quantum poteſt illud implere
in quocunq̃ tempore.

6 ¶ Dubi.an pueri qui moriebantur
ante octauũ diem incircũciſi eſſent
purgati a peccato originali? Rñ.ſ.
Tho.vbi ſupra qđ Hugo de ſancto
victore dicit: ꝙ illis qui ante octa-
uum diem moriebãtur valebat ad
ſalutẽ remedium qđ ante circũciſio
nem fuerat ſcꝫ fides parẽtum cum
proteſtatiõe: ſeu aliqua oratio que
veriſilr fiebat ꝑ parentes cũ immi-
neret mors pueri incircũciſi:ſicut le
git.ij. Re.xij.de dauid q̃ affligebat
ꝓ filio quẽ ex berſabe ſuſceperat.

¶ Dubitatur cur cum ſimus in le- 7
ge gratie nunc pueri non poſſunt
ſine baptiſmo ſaluari? Reſpon.ſan
ctus Tho.iiij.ſen.di.iiij.q.iij.ar.iij.
q.ij.ꝙ ſi pueri ſaluari debeãt opor-
tet qđ in eis aliqua cauſa ſalutis ſit:
quia per propriũ motũ liberi arbi-
trij ſaluari non poſſunt.oportet qđ
per ſacramẽtum baptiſmi ſaluent.
Plus enim vꝫ adulto fides propria
quam paruulo fides aliena. Quod
enim aliquando fides aliena prie-
ro ſufficiebat ad ſalutem cum ali-
qua proteſtatione: hoc erat inquã-
tum illa ꝓteſtatio habebat vim ſa-
cramenti: quã vim nunc habet ba-
ptiſmus aque.⁊ tertia pte.qđ.lxviij.
art.j. Nullus poteſt ſaluari niſi per
xp̃m: oportet ergo qđ ſi quis debet
ſaluari incorporet xp̃o ⁊ fiat mem-
brum eius: ſed per baptiſmum hoc
fit quoniã ante baptiſmi inſtitutio-
nem ſancti patres xp̃o incorpora-
bantur per fidẽ futuri:in cuius fidei
ſignaculũ erat circunciſio: ſed ante
circunciſionẽ per ſolam fidẽ:vt Gre
gorius dicit cũ ſacrificiorũ oblatiõe
xp̃o futuro incorporabant:ſed poſt
aduentum xp̃i homines chriſto in-
corporantur:ſed alio ſigno manife-
ſtatur fides rei iam preſentis quam
demonſtraretur quando erat futu-
ra:ſicut etiam alijs verbis ſignifica
tur preſens preteritum et futurum.
Et licet ſacramentum baptiſmi nõ
ſemꝑ fuerit: ⁊ ſine ipſo ante chriſti
aduentum ſaluarẽtur. Fides tamen
cuius baptiſmus ſacramentum eſt
ſemper neceſſaria fuit ad ſalutem.

¶ Dubi.cur mulieres nõ circũcide 8
bantur:cũ etiam ipſe cõtrahant ori
ginale peccatuꝫ ſicut viri? Rñ. ſan.
Tho.iiij.ſen.diſt.j.ar.ij.q.ij.qđ pec-
catum originale quãtum ad culpã
⁊ reatum deſcendit a patre in filios

quantum ad penalitates deſcēdit
a femina: quia pater eſt efficiens in
generatione ⁊ mater materiam mi
niſtrat. Circūciſio autē data eſt con
tra originale ad tollendum culpā
nō aūt ad tollendum carnis corru
ptionem. Et ideo viris ⁊ nō mulie-
ribꝰ data eſt: ⁊ licet peccatū incepe-
rit a femina: tñ tranſfuſionis origi-
nalis peccati cauſa nō fuit femina:
ſed vir. qꝛ ſi vir nō peccaſſet origi-
nale tranſfuſuz nō fuiſſet. Jō dicit
Apoſtolꝰ ad Ro.v. ꝙ per vnū ho
minē peccatū intrauit in mundū.

9 ¶ Dubitat. cum omnes gentes cō-
traherant peccatuz originale: cur cir
cūciſio ſoli populo iſrael data fuit?
Reſpon. ſan. Tho. vbi ſupra. q̄ſtiū-
cula prima. ꝙ ſicut peccatum ꝑ adā
in omnes tranſiuit. ita oportebat ꝑ
chriſtum ſanctificationem a pecca
to in oēs tranſire. Unde ad preros-
gatiuam ſanctitatis eius inſinuan-
dā oportebat q̄cq̄d ad xp̄m ptine-
bat ſpeciali ſanctitate pollere. Et
idō in pplō de quo xp̄s naſciturus
erat oportebat ſpecialr cultū dei eē
⁊ ip̄m apud eos ſignari: ⁊ qꝛ circun
ciſio vt dictū eſt ſupra dubio .ij. ⁊ .iij.
Eſt ſignū diſtinctiōis pplī dei ab
alijs. idō oportebat pplō iſrael ſpe-
cialiter circunciſionez datam eſſe.

10 ¶ Dubitatur ꝙ remediū habebāt
alij populi ꝯtra peccatū originale?
Rn̄. ſanctus Tho. vbi imediate ſu-
pra ꝙ circunciſio erat remediū cō-
tra originale peccatū cuz ſignifica
tione ſanctificatiōis naſcituri ſemi
nis. propter qđ erat in mēbro gene
rationis. Et ideo hoc remediū illi
tātum populo competebat ex quo
chriſtꝰ naſciturꝰ erat. Apud alios
aūt manebant adhuc eadem reme
dia que fuerāt ante circūciſionē da
ta: quia eis nō oportebat ſpecialia
ſctitatis documēta ⁊ remedia dare.

¶ Dubi. quot remedia fuerūt data 11
cōtra originale peccatū? Rn̄. Jaco
bus de voragine in ſermōe ꝙ quin
q̄ ſunt remedia cōtra ip̄m origina
le peccatū. Primū fuit oblatio que
incepit ab Abel: ⁊ durauit vſq̄ ad
diluuiū. Secūdum fuit ſacrificium
quo incepit a Noe ⁊ durauit vſq̄
ad abrahā. Tertiū fuit decimatio
que incipit in Abraham: ⁊ durauit
ad Melchiſedech. Quartū fuit cir
cunciſio q̄ et incepit in Abrahaz: et
durauit vſq̄ ad chriſtum. Quintuz
fuit baptiſmus q̄ incepit in chriſto
⁊ durabit vſq̄ ad finem mundi.

¶ Dubit. cur nūc nō eſt neceſſaria 12
circunciſio maxime cum dicat dñs
Abrahe Gen̄. xvij. cap. eritq̄ pactū
meū in carne veſtra in fedꝰ eternū?
Reſpō. ſctūs Tho. iiij. ſentē. di. j. q.
ij. ar. v. q. j. ꝙ cū venit illud quod pꝰ-
fectum eſt euacuari debet id quod
ex parte eſt ſi ad idē ordinet: qꝛ gra
tia non facit per duo ꝙ per vnū po
teſt facere ſicut nec natura. Circūci
ſio aūt imperfecta erat reſpectu ba
ptiſmi tripliciter. Primo q̄tum ad
ſignificatiōem: qꝛ nō ita ſignifica-
bat expreſſe emundationē totiꝰ cul
pe originalis ſicut ablutio baptiſ-
malis. Secūdo quātū ad efficaciā:
quia nō tam abundans gratia ad
operādum et reprimēdū fomitem
in circūciſione dabatur ſicut in ba-
ptiſmo. Tertio quantū ad vtilitatē
qꝛ nō erat eiꝰ vtilitas ita cōmunis
ſicut baptiſmi cū haberet determi-
natū populū: determinatū ſexuz et
determinatum tp̄s: qđ in baptiſmo
nō accidit: ideo adueniente tempo
re plenitudinis debuit ceſſare ba-
ptiſmo ſubſtituto et ita id qđ dicit
in fedus eternū intelligit quātum
ad ſuū ſignificatū ⁊ quātum ad id
quod ei ſuccedit ꝙ eſt baptiſmus.

¶ Dubi. an liceat nunc circuncidi. 13

Reſ.s.Tho.xij.q.ciij.arti.iiij. qđ nō: qm̄ circunciſio ꝛ alie cerimonie ve teris legis ſunt q̄dā proteſtationes fidei in qua cōſiſtit interior dei cul tus. ſic aūt fidē interiorē pōt hō ꝑ teſtari fac is ſicut et v̄bis. ꝛ in vtra ꝗ preſtatiōe ſi aliqđ homo falſum proteſtat peccat mortaliter Quis aūt ſit eadē fides quā habemus de xp̄o ꝛ quā antiqui patres habuerūt tn̄ qꝛ ipſi preceſſerūt xp̄m: nos autē ſequimur eadē fides diuerſis v̄bis. ſignificat a nobis ꝛ ab eis nam ab eis dicebat. Ecce virgo cōcipiet et pariet filiū: que ſunt verba futuri tē poris. nos autē idem repreſenta mus per verba p̄teriti tēporis dicē tes qđ virgo concepit ꝛ peperit: ꝛ ſi militer cerimonie veteris legis ſi gnificabāt chriſtū ꝛ naſciturū ꝛ paſ ſurū: noſtra aūt ſacramēta ſignifi cāt ipſum ꝛ natū ꝛ paſſum: ſicut igi tur peccaret mortaliter q nūc ſuam fidem proteſtādo diceret: credo in chriſtū naſciturum qđ antiqui pa tres veraciter debebant ita etiam peccaret mortaliter ſi quis nūc cir cūciſione ꝛ alias cerimonias vete ris legis obſeruaret quas antiqui patres fideliter obſeruabant. Et hoc eſt qđ Auguſtinus dicit cōtra Fauſtum iam nō promittit naſcitu rus paſſurus reſurrecturus, qđ illa ſacramēta quodāmodo pſonabat ſed annunciat qđ natus ſit paſſus ſit reſurrexit: qđ hec ſacramēta que ex chriſtianis agunt iā perſonant.

14 ¶ Dubi. cur chriſtus voluit circū cidi cum non cōtraxerit peccatum originale: Reſp. ſanctus Tho. ter tia parte. q. xxxvij. ar. j. qđ ꝓpter ſe ptem cauſas chriſtus voluit circū cidi. Primo vt oſtēderet ſe habere veram carnem humanā. Scđo vt approbaret circūciſionē quā olim deus iſtituerat. Tertio vt cōproba ret ſe eſſe de genere abrahe qui cir cūciſionis mādatū acceperat in ſi gnum fidei quaꝫ de ipſo habuerat. Quarto vt iudeis excuſationē tol leret ne eū reciperēt ſi eſſet incircū ciſus: Quinto vt obediēdi virtuteꝫ nobis ſuo cōmēdaret exēplo. Sex to vt q̄ in ſimilitudinē carnis pec cati aduenerat remediū quo caro peccati mundari cōſueuerat nō re ſpueret. Septimo vt legis onus in ſe ſuſtinēs alios a legis onere libe raret ſm̄ illud ad Galatas. iiij. Mi ſit deus filiū ſuū factum ſub lege vt eos qui ſub lege erāt redimeret. et licet peccatū originale nō cōtraxe rit tamē circuncidi voluit vt nos a iugo legis liberaret: ſicut etiā mori voluit dum abſ ꝗ peccato eſſet vt nos ab eterna morte liberaret.

¶ Dubi. cur vocatū fuit nomē ei9 15
ieſus cū ꝓphete enūtiauerint alia nomina q̄re Feria q̄rta quatuor tē porum aduentus dubio. 26.

¶ Dubi. cur dicit vocatū eſt: ꝛ non impoſitū eſt: Rn̄. qđ vt dicit Lyra iam impoſitū fuerat ante quando angelus virgini concipiendū nun tiauit ꝛ a deo fuerat ſic impoſituꝫ. 17
¶ Dubi. cur diſtulerunt vocare eū Jeſum vſ ꝗ in diē octauū: Reſpō. Lyra qđ tūc imponebant nola in circūciſiōe: ſicut nūc iponunt in ba ptiſmo: vt pꝫ de btō Joāne bapti ſta Luc. j. c. octauo die venerūt cir cūcidere puerū ꝛ vocabāt eū noīe patris ſui zachariam. Et qꝛ circun ciſio nō poterat fieri vſ ꝗ ad octa uū diē: vt dictū eſt dubio. 5. iō non vocauerūt eū ante diem octauum.
¶ Dubi. cur nos potius dicimur 18
xp̄iani ab hoc nomie chriſt9. q̄ ie ſuani ab hoc nomine ieſus: Rn̄. ꝙ vt colligit et ſanc. Tho. iij. parte. q. xvj. arg. v. ꝛ ſup. j. c. ep̄le ad hebre. hoc nomē chriſt9 dat intelligere

vtrā꜓ naturā.ſ.diuinā ⁊ humanaꝫ intelligitur vngēs diuinitas et humanitas vncta. Sed hoc nomen ieſus ſolum dat intelligere humanā naturā.⁊ qꝛ xp̄s idem eſt ꝙ vnct⁹ et ſolꝫ reges ſacerdotes et ꝓphete vngebant: et ipſe fuit rex ſacerdos: ⁊ ꝓpheta. Ideo fuit vnct⁹ oleo exultationis: que vnctio etiam competit chriſtianis: quoniā ſunt reges et ſacerdotes.). Petri.ij.c. Uos eſtis genus electū regale ſacerdotium.⁊ Apoc.v.c. Feciſti nos deo noſtro regnum ⁊ ſacerdotes. Itē habet ſpiritū ſanctum ꝙ eſt ſpiritus ꝓphetie. Ideo potius dicuntur xp̄iani a xp̄o vncto: ꝙ ieſuani a ieſu ꝙ interpretatur ſaluator: quoniam lꝫ poſſimus vngi ſicut chriſtus: nō tn̄ poſſum⁹ ſaluare ſicut ieſ⁹.⁊ lꝫ nūc i p̄nti vita xp̄iani dicamur p gratiaꝫ baptiſmalē i q̄ vngimur i celeſti tn̄ vita ieſuite dicemur: id eſt ſaluati p gratiam.

19 ¶ Dubitatur quando p̄mo inceperant credentes in chriſtū chriſtiani vocari? Reſpōdeo. quod vt habet Actuū.xi. Primo impoſitū fuit hoc nomen antiochie. Cūꝫ autem dicit Chryſo. in home. vigilie epiphanie vocarentur nazarei.

☞ Allegorice.

¶ Sanctus Uincē. in ſermone hodierno allegoriā ponit dicens. Qꝺ hec hiſtoria ſignificat totaꝫ paſſionē xp̄i ex ei⁹ circūſtātijs. Primo in hoc ꝙ ioſeph cū dies octau⁹ aduenniſſet dixit ſemꝑ virgini opꝫ ꝙ circuncidatur infans: ⁊ reſpondit fiat voluntas dei. Et tunc Ioſeph acceſſit ad Rabinos vt venirēt ad effundendum ſanguinē per circunciſionem. Figurat iudā euntē ad principes ſacerdotum dicentē. Quid vultis mihi dare ⁊ ego eum vobis tradā. Scd̄o q̄n ioſeph venit cuꝫ multudine iudeoꝝ ad circuncidendum puerū: q̄m tūc mos ſic erat ſic nunc in baptiſmo vt gentes congregent figurabat turbam magnam que cū iuda veniebāt cū gladijs ⁊ fuſtibus. Tertio q̄n ſemꝑ virgo preſentauit filiū rabinis vt circunciderer. Figurabat q̄n xp̄s fuit p̄ſentatus Anne ⁊ Cayphe ⁊ pilato ⁊ Herodi. Quarto q̄n ipoſitū fuit nomē ieſus: figurabat ſnīam ꝯ eū datā irreuocabilem p quā ſaluū fecit populuꝫ ſuū a peccatis eorū. Quinto q̄n eleuauerunt ſibi veſtes vt circunciderer. Figurabat nudationē xp̄i in paſſione circa crucē. Sexto q̄n ieſus ex dolore circunciſionis clamauit flēdo. Figurabat q̄n Ieſus in cruce clamauit voce magna. Septimo q̄n ſemꝑ virgo recipiebat ſanguinē circūciſiōis in pāno lini. Figurabat ſemper virginē ſtantē iuxta crucē in paſſione recipientem eius ſanguinem in velo. Octauo q̄n vnctus fuit vnguēto in loco vulneris circūciſiōis. Figurabat vnctionē ſui corꝑis in ſepultura. Nono q̄n ſemper v̄go cū ioſeph poſuerūt filiū circūciſuꝫ i p̄ſepio. Figurabat ioſeph ab arimathia et nichodemū ponētes corpus in ſepulchro. Decio q̄n ſemꝑ v̄go flebat reſpiciēdo pueruꝫ flentē in p̄ſepio. Figurabat ipſam plāgētē poſt morteꝫ reſpiciendo corpus in ſepulchro.

☞ Tropologice.

¶ Docemur ex hoc euangelio vt poſtq̄ ꝯſummati fuerit dies octo.i. octauo die ꝙ eſt dies dn̄ice reſurrectiōis ꝙ eſt poſt ſabbatū.i. poſtq̄ reſurrexim⁹ p baptiſmū ⁊ incorporati fuerim⁹ xp̄o reſurgētes a pctīs vt ſic ꝑmaneam⁹ neceſſe eſt etiā ſi volumus vocari ieſus.i. ſaluati vt circuncidamur adhuc pueri: quoniaꝫ niſi ꝙ efficiat ſicut paruuli nō in-

trabit in regnū celorū: ⁊ ita circūcidamur corde oīa terrena reſpuētes ⁊ monitis ſancti ſpūs acquieſcētes ⁊ obtēperātes. Circūcidamur auribus ne audiam⁹ vana: oclis ne vanitatē videam⁹: lingua ne loq̄mur aduerſus deū ⁊ p̱ximū iniq̄tatē: guſtu vt nō inebrieimur vino i quo eſt luxuria: ſed vt poſſimus guſtare vt ſuauis ſit dn̄s olfactu ne ſequamur meretrices ſpargentes cubilia ſua myrra et cinamomo: manibus: ne dextera nr̄a repleat̄ muneribus: ſʒ viam pacis cognoſcere valeamus: tactu ne inhoneſta tangamus et ſic xp̄m circunciſum imitabimur: ⁊ vocabimur ſaluati adiuuante angelo nobis ad cuſtodiam deputato.

☞ Anagogice.

¶ Ad ɔtēplationē ducimur ex ſcti euāgelij hiſtoria celeſtis p̄ric q̄ non pōt poſſideri niſi octauo die.i. cum conſummati fuerint oēs dies vite nr̄e tp̄alis: ⁊ tūc aīa depoſita carne p̄putij.i. onere carnis ⁊ corporis ſatiſfactiōe pro peccatis peracta: veluti puer ſine malitia et macula vocatur Jeſus.i. ſaluata: q̄ ſibi promiſſum fuerat p̄ angelū teſtamēti xp̄m ieſū dicēte q̄ gaudiū ē angelis ſup̄ pctōrib⁹ penitētiā agētib⁹: qm̄ ipſorū ruina reparat̄: ⁊ ſedes eoꝝ q̄ cū lucifero ceciderūt: implebunt̄ i vtero mr̄is nr̄e celeſtis hieruſalē angelis ſociati ꝑpetuo deū laudabimus dicētes: qm̄ bonus eſt.

¶ In vigilia epyphanie domini.

Defuncto herode. Matthei. ij. c. Hiſto. huius euangelij facta anno chriſti octauo.

☞ Hiſtorice.

¶ Poſt herodis obitū dei oīpotentis angelus ioſeph in ſomnis allocutus eſt: vt exurgēs puerum ei⁹ cū genitrice acciperet: ⁊ vt ad iſrael patriā p̄ficiſceret̄ imꝑauit cū vita functi eſſent necē pueri ꝑquirētes: qui ſtatī iuſſa p̱fecit. Timore vo archelai in iudea poſt genitoris herodis obitū regnātis nequaq̄ illuc acceſſit: ſʒ in ſopore p̄monitus nazareth galilee vrbē veniēs eā inhabitauit: vt p̄phete vaticiniū dicētis. qm̄ nazareus vocaretur compleretur.

Superest dubia reſol- 1
uere. Dubitat̄ cū Lu. xxiij. c. habeat̄: q̄d pilat⁹ miſit xp̄m ad herodem quō hic dr̄ q̄d erat defunctus? R̄n. Hieronymus ſuper Mattheū dicens. Multi p̄pter ignorantiam hiſtorie labuntur in errorem putātes eundem eſſe Herodem quo in paſſione dn̄s irridetur: ⁊ qui nunc mortuus eſſe refertur. Ergo herodes ille qui cum pilato poſtea amicitias fecit huius herodis filius: ē frater archelai quē Tyberius ceſar lugduni relegauit: fratrēq̄ eius herodem ſucceſſorem regni fecit.

¶ Dubitat̄ cur angelus apparuit i 2
ſomnis ioſeph ⁊ nō manifeſte. req̄re in vigilia nati. dn̄i. dub. 20.

¶ Dubitatur quis angelus ſibi ap 3
paruit? R̄n. q̄ veriſilr creditur eſſe Gabriel: vt patet ex dictis Aug. dubi. 18. vigilie natiuitatis. dn̄i.

¶ Dubitat̄ que eſt terra iſrael? Re 4
ſpon. q̄ terra iſrael erat totum regnum iudeorū quod terra olim cananeorū. Et in principio regni totū vocabatur regnū iſrael: ſed poſt diuiſionē regni que fuit facta tempore Roboam filij Salomonis: vt habetur. iij. Regum. xij. Reges qui p̄ceſſerunt ex Salomone dicti ſunt reges iuda ⁊ eorū patria dicta eſt iudea. Alij vo reges ſcʒ Hieroboā et ſucceſſores ſui dicti ſunt reges

iſrael. et

iſrael. et iſti obtinebant ſamariã ga-
lileam et alias regiones. Itaq; tota
terra iudeorũ dicitur terra iſrael et
iacob patre eorũ. et etiam aliqñ iu-
dea dicitur tota illa terra. aliqñ ve-
ro iudea dicitur ſolũ illa pars que
erat tribus iuda ſcz hieruſalẽ et ia-
cens patria: vt in hoc euangelio: et
ita iſtud nomen iuda aliqñ ſignifi-
cat totam patriam iudeorum. Ali-
quando vero ſolã illam regionem
que erat regnum iuda.

5 ¶ Dubi. cur dicit in plurali defun-
cti ſunt cum ſolus Herodes quere-
ret mortem ieſu? Rñ. Hiero. ſuper
Mattheũ q hoc loco intelligimus
non ſolũ herodẽ: licet etiã ſacerdo-
tes et ſcribas eo tpe necem dñi fuiſ-
ſe meditatos. Et Chryſoſt. ſup Mat
theum dicit. q hoc ideo dicitur: q2
cõſilio eorũ factum eſt vt herodes
quereret puerũ et interficeret: quo-
niã turbatus eſt Herodes et omnis
hieroſolyma cũ eo: vt habet Mat-
thei. ij. c. Uel ſm ſanctũ Thomã pri
ma. ij. q. lxxxj. arti. ij. poſt Remigiũ
ponitur numerus pluralis pro ſin-
gulari: per figuram antithoſim.

6 ¶ Dubi. cur angelus non determi-
nate dixit de aliqua parte regni ſed
generaliter in terram iſrael? Rñd.
Lyra. poſt gl. dicens. q ideo nullaz
determinatam ciuitatem angelus
nominauit: vt ex reſpõſione angeli
inſtruentis eum de loco. Joſeph ex
frequenti locutione cũ angelo ma-
gis conſolaretur.

7 ¶ Dubitatur quomodo dubitabat
ire in iudeam: cum vt habet Luc.
ij. Parentes Jeſu et per oẽs annos
irent hieruſalẽ? Rñ. Augu. de con-
ſenſu euangeliſtarũ. qd hoc diſſol-
uere nõ eſt difficile. Fieri enim pote
rat vt per diem feſtuz inter tam in-
gentem turbam latenter aſcende-
rent mox reuerſuri. cum tamẽ alijs
diebus habitare metuerent: vt nec
ſolẽnitate pretermiſſa eſſent irreli-
gioſi: nec in continua mãſione pſpi-
cui. Iſte quoq; intellectus patet / vt
quod Lucas dicit eos per omnes
annos aſcẽdere ſolitos in hierl'm.
tũc accipiamus factũ ſcd'm iã nõ me-
tueret Archelaus q ſm hiſtoriã io
ſephi ſolũ nouem annis regnauit.

¶ Dubitat cur nõ timuit ire in ga 8
lileã in qua regnabat herodes fra
ter archelai vel etiã ipſe archelaus
qui ſucceſſit in toto regno patris?
Rñ. ſm glo. qd potuit melius late
re cũ puero i nazareth q in hieru-
ſalẽ vbi erat caput regni archelai.

¶ Dubitat. p quos pphetas dictũ 9
eſt qd nazareus vocabit. Reſpon.
Hiero. ſuper Mattheum dicens. ſi
firmum de ſcripturis poſuiſſet exem
plum nunq diceret qd dictum eſt
per pphetas: ſz ſimplr qd dictũ eſt
p pphetã: nunc aũt pluraliter pro-
phetas vocãs: oſtẽdit ſe nõ vba de
pphetia ſũpſiſſe. Nazaren9 inter-
pretat ſctũs: ſãctũ autẽ dñm futurũ
omnis ſcriptura cõmemorat. Poſ
ſumus etiã aliter dicere q et eiſdẽ
verbis iuxta hebraicã veritatez in
Eſaia ſcriptũ ſit. Exiet virga de ra
dice ieſſe: et nazare9 de radice eius
cõſurget. Et Chriſo. in homel. dicit
aut forte legerunt et aliqs pphetas
ita dicentes. q nõ ſunt nobis cano-
nizati ſicut Nathan. et Eſdraz. Et
quoniã hoc prophetatũ erat: mani
feſtat Philipus dicens ad Natha
naelẽ quem ſcripſit Moyſes in le-
ge inuenimus ieſum a nazareth.

¶ Dubitatur cum xps natus ſit in 10
bethleẽ et nõ i nazareth: cur nõ vo-
catus fuit bethleemita et non naza
re9? Rñ. ſanctus Tho. iij. parte. q.
xxxv. ar. vij. allegãdo Gregoriuz in
Home. dicẽtẽ q p hũanitatẽ quaz
aſſumpſerat: quaſi in alieno naſce

batur.non ſm poteſtatē: ſed ſm naturam:nec voluit florere ſcōm carnis originē:ſʒ ſm virtuoſam cōuerſationem. Et iō voluit in nazareth qđ interpretaf flos educari ⁊ nutriri:⁊ ſic nazareus vocari:⁊ nō bethleemita. Et poti⁹ cōuenit ſibi nazarens ꝙ bethleemita.ꝑmo q: factus fuit. Daniel.ix.c. Item etiā q: floridus/vt dictū eſt ſupra Eſa.xi. Egredief ꝟga.i.ſemꝑ ꝟgo de radice ieſſe ⁊ flos.i.xp̄s de radice eius aſcēdet. Itē q: cōcept⁹ fuit in nazareth. Itē q: ibi nutritus fuit. Itē q: parentes eius ſcʒ pater putatiuus Joſeph ⁊ mater vera ſcʒ ſemper virgo habebant domiciliū in nazareth. Unde Luce.ij.c. dicif. Poſtꝙ perfecerūt omnia ſm legeʒ dn̄i reuerſi ſunt in ciuitatem ſuam nazareth.

☞ Allegorice.

❡ Ut volunt Hylarius ⁊ Raban⁹ Hiſtoria huius euāgelij ſignificat predicationē apoſtoloꝝ ⁊ alioꝝ diſcipuloꝝ ꝑ totū mūdū. Nā Joſeph apoſtoloꝝ tenet ſpēʒ.quia quemadmodū ioſeph xp̄ʒ circūfert:ita apoſtoli defuncto herode.i.populo ei⁹ in paſſiōe dn̄i deperdito admonētur in ſomnijs.i.in quiete mētis vt iudeis preiudicent xp̄m:qm̄ chriſt⁹ miſſus fuerat ad oues que perierūt domus Iſrael:ſed manēte hereditarie īfidelitatis dn̄atu metuunt: et vt Actuū.xiij.ca.dr Paul⁹ ⁊ Barnabas dixerūt vobis primū oportebat loqui verbū dei: ſed qm̄ repellitis illud ⁊ indignos vos indicatis eterne vite ecce cōuertimur ad gētes:⁊ ita ad gētes ꝑdicādo ap̄li ferūt xp̄m. Qđ ioſeph nō vult in iudeā ire vbi regnabat archela⁹: ſed manſit in nazareth ſignificat ꝙ nouiſſimo tēpore plurimi iudeoꝝ ad ꝑdicationē enoch ⁊ helie ꝯuertenf. Ceteri ad inſtinctū antixp̄i pugnabunt.ꝑs igif iudee in qua regnabat archela⁹ antixp̄i ſequaces oſtēdit. Nazareth aūt galilee quo trāsfert xp̄s ptē eiuſdē gētis q̄ fidē eſt ſuſceptura deſignat. Un̄ galilea transmigratio nazareth flos ꝟtutū interp̄tatur: q: eccl̄ia quo ardēti⁹ a terrenis ad celeſtia trāſmigrat eo magis virtutum flore ⁊ germine abundat.

☞ Tropologice.

❡ Inſtruimur ex hoc euāgelio vt ſi tpe pſecutionū fugim⁹ iuxta ſaluatoris doctrinam ex vna ciuitate in aliā ꝙ ceſſante perſecutiōe ⁊ ſublatis pſecutionib⁹ reuertamur in patriā noſtrā:maxime cū poſſumus ꝓximo ſubuenire ⁊ nō vadam⁹ in iudeā vt ſimus obſtinati:q: ſup obſtinatos regnat archelaus.i. diabol⁹ ſed habitem⁹ in nazareth.i. taliter flores bonoꝝ operū ꝓducamus vt ſimus xp̄o bonos odor: ⁊ ſic proximū edificem⁹ vt ſimul poſtmodū in nazareth celeſti florere poſſimus. Inſtruimur etiā vt ſemꝑ vel in ꝗete vel in pſecutionib⁹ ⁊ tribulationibus xp̄m in corde nr̄o feramus:q: ſic aſſociabimur ſemꝑ ꝟgini marie que interpretaf illuminatrix:q: erimus in tenebris perſecutionū illuminati:⁊ cum ioſeph de virtute augebimur in virtuteʒ: qm̄ ipſa virtus in infirmitatib⁹ tribulationū pficif.

☞ Anagogice.

❡ Trahimur ex hiſtoria iſta ad ſupernorū ꝯtemplationē. vt defuncto corpore noſtro ꝙ bellū cōtinuū gerit aduerſus animā mereamur deferri p ſanctū angelū in terrā iſrael celeſtē.ſcʒ patriā in qua timebimur puerū ⁊ matrē eius:nec erit illa gloria archelai.i. eorū qui nō querunt aliā gloriā ꝙ mūdanā:ſʒ erit in galilea per trāſmigrationē. ⁊ in naza-

reth florentiſſima: qm̄ ibi ſcti florebūt ſicut liliū et ſicut odor balſami erūt ante deū: qui nos vocauit ad ipſam gloriam qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum amen.

¶ In epiphania domini.

Cum natus eſſet Jeſus in bethleem iude. Math. ij.

Hiſto. huius euange. facta fuit anno Chriſti. j. die. vj. ianuarij in die veneris.

☞ Hiſtorice.

¶ Jeſu in bethleē inde nato Herode regnāte. Magi hieroſolymā ex oriēte aduenerūt inqrētes vbinam iudeorū rex foret natus: cui9 ipſi ſydus ſplendiſſimū totum viderant in regione: ⁊ vt eum adorēt proficiſcebantur. his nouis turbatus rex oiſq; hieroſolymorū ppl's. Sacerdotū princeps ⁊ ppli ſcribas celerius herodes iubet euocari. eiſq; imperat vt in quo xp̄s naſcitur9 ſit locū demōſtrēt: qui cū in bethleem inde teſte pphetia oriturū affirmaſſent agnouiſſetq; clāculo a magis diligēter edoctus tp̄s: viſi ſyderis monuit bethleē vt pgerēt diligentiuſq; nouiter in lucē editū puerum pquirerēt: protinuſq; eo inuento ad ſui deducerēt notitiā. vt pari cum adoratione pſeqret. Talib9 a rege mādatis acceptis cū abiiſſet, ſtellā ipſorū ducē dū oſtēdiſſet maxio affecti fuerūt gaudio q̄ eis ⁊ ducatū pbuit ⁊ locū nati regis demōſtrauit. Domū vō introgreſſi puer tāto itinere pqſitū cū maria ſemp vgine ei9 genitrice proſpicientes ſuppliciter proni adorauerūt: ⁊ ex his quos detulerāt theſauris. Aurū thus atq; myrrhā pro muneribus obtulerūt: ⁊ oraculo in ſomnijs vt herodē declinarent accepto altero ab eorum tramite regreſſi ſunt in regionem.

Ordatim occurrētia dubia dilucidabo.

¶ Dubi. cur euāg. in pncipio hiſtorie pōit nomē pueri locum ⁊ tp̄s natiuitatis. Rn̄. Remigi9 q; hec tria ponunt ad cōfirmationem rei narrande. 1

¶ Dubita. cur potius natus eſt in 2
bethleem q̄ alibi. require in media nocte nati. domini. dub. 24.

¶ Dub. cur euāgeliſta addidit in- 3
de: ⁊ an debeat ſcribi p vnū vl' duo. e. Rn̄. Hier. ſup Mat. ⁊ gl. q; i hoc loco dz ſcribi iude p vnum e: ⁊ nō p duo qm̄ iude hic ponitur ad differentiam alterius bethleem que eſt terra zabulon: ⁊ ita terra iuda ⁊ terra zabulon ſunt diſtincte: quia alia eſt terra quā inhabitabat trib9 iuda: ⁊ alia quā inhabitabat trib9 zabulon: que tamen ambe ſunt in iudea quoniā iudea complectitur totam terram quā inhabitabāt iudei ⁊ ſi dixiſſet iudee per duo e. videret dici ad differentiā alteri9 bethleē q̄ eēt extra terrā iudeorū ſz nulla eſt in terris gentiū q̄ vocet bethleem. 4

¶ Dubitatur cur euangeliſta facit mentionē de herode qui erat alienigena? Reſpon. Chriſo. ſup Matheū. q; ideo vt impletam demonſtraret pphetiam. Gen̄. xlix. c. q̄ dicit. Non auferetur ſeptrum de iuda nec dux de femore ei9 donec veniat qui mittendus eſt. 5

¶ Dub. quis fuit iſte herodes ⁊ an fuerit ille de quo legitur Luc. xiiij. in paſſione domini require in vigilia epiphanie dubi. 1. 6

¶ Dubit. quō herodes erat alienigena? Rn̄. ambr. ſup Luc. d. fert q; idumei latrones ingreſſi aſcalonā antipatrem inter alios adduxerūt captiuū. Is igitur ibut9 myſterijs iudeorum hyrcano iudee regi amis

citis copulatq̄ñ p̄ ſe ad põpeium
hyrcan⁹ direxit: ꝛ q꞉ legatiõis fru-
ctu poti⁹ eſt per eũ gratiã partem
regni affectauit. Occiſo aũt anti-
patre fili⁹ ei⁹ herodes ſub antonio
ſenatuſcõſulto iudeis regnare p̄ce-
pt⁹ eſt in q̄ claret herodẽ nulla affi
nitate gẽus iudeorũ regnũ queſiſſe.
7 ¶ Dubi. cur dr̃ regis. R̃. chry. i ho-
me. q̄ dr̃ herodis regis dignitate
addẽs: q꞉ ꝛ ali⁹ fuit herodes q̄ Joã
nẽ interfecit. Et vt ex hiſtorijs col-
ligit꞉ ꝛ maxie a ioſepho tres fuerũt
herodes. Prim⁹ fuit herodes aſca
lonita filius antipatris: q̄ p̄mus re
gnauit i iudea poſt hyrcanũ ꝛ obti-
nuit regnũ iudeoꝝ dolo: vt dictũ
eſt dub. p̄ced. Et iſte eſt de quo hic
loquit̃ euãg. ſub q̄ nat⁹ eſt xp̄s ꝛ q̄
interfecit innocẽtes: ali⁹ fuit hero-
des antipas q̄ fuit fili⁹ iſtius ſub q̄
vt habet Luc. xxiij. paſſus ẽ dñs q̄
etiã fecit decapitare ioãnem bapti
ſtã. vt hr̃ Matt. xiiij. Ille adiudicã-
te ceſare imperatore ſucceſſit p̄ri in
galilea: ꝛ frater ei⁹ Archela⁹ in iu-
dea. Terti⁹ fuit herodes q̄ dict⁹ eſt
agrippa: nepos primi herodis: a q̄
iacob⁹ fr̃ dñi occiſus eſt gladio. vt
hr̃ Act. xij. Vñ v̄ſus. Aſcalonita ne
cat pueros: antipa ioãnẽ Agrippa
iacobũ claudẽs in carcere petrum.
Dicitur ergo regis: ad differẽtiam
alteri⁹ herodis qui non fuit rex.
8 ¶ Dub. quõ iſti magi. ſ. malefici au
debãt venire ad adorandũ xp̄m?
R̃. Rabanus ſup Matth. q̄ ma-
gi ſunt q̄ de ſingulis reb⁹ philoſo-
phant̃. ſꝫ ſermo ꝯmunis magos p̄
maleficis accipit: q̄ aliter tñ haben
tur apud gentẽ ſuã: eo q̄ ſint phi-
loſophi caldeoꝝ. ꝛ ad huius artis
ſciaꝫ. Reges quoq̄ ac p̄ncipes eiuſ
dẽ gẽtis oĩa ſapiũt: ꝛ ipſi primũ or-
tũ dñi intellexerunt Et vt dicit Ja-
cobus de vora. magus grece dicit̃
hebraice ſcriba: grece philoſo. ꝛ la-
tine ſapiens ſiue magiſter dicitur.
¶ Dub. q̄t fuerũt iſti magi? R̃. q̄ 9
lꝫ euãgeliũ de hoc nõ faciat mẽtio
nẽ. vna gl. tñ dicit q̄ lꝫ dicãtur tria
munera obtuliſſe nõ iõ nõ plures
q̄ tres fuiſſe p̄bãtur. Alia vero gl.
dicit tres magi vno itinere adora-
re veniebãt. Et ita eſt dicendum q̄
fuerũt tres: ita tenẽt cõiter docto-
res ꝛ cũ ſepulti eſſent in eccl'ia ſan-
cti Euſtorgij ordinis p̄dicatoꝝ me-
diolani Federic⁹ mediolanũ deua
ſtãdo ipſoꝝ tria corpora i coloniaꝫ
deportauit: vbi ꝛ nũc requieſcunt.
¶ Dubi. an iſti tres magi fuerunt 10
de magno gñe? R̃. gl. q̄ fuerũt re-
ges q̄ venerũt cũ magno comitatu.
¶ Dubita. quoꝝ regnoꝝ reges fue 11
rũt? R̃. Lyra q̄ aliq̄ exponũt eos
fuiſſe reges Tharſis ꝛ inſule ꝛ Ara
bũ ꝛ Sabba put dr̃ pſal. lxxj. Re-
migi. tñ ſup Matth. dicit q̄ varia
eſt opinio de hoc. q̄m aliq̄ dicũt eos
fuiſſe caldeos. Caldei em̃ ſtella pro
deo colebant. Et ideo dixerunt q̄
nuncupatiuus eoꝝ de⁹ oſtẽdit eis
verũ deũ natũ. Alij dicũt eos per-
ſas fuiſſe: nõnulli dicunt vt etiã re-
fert' ſctũs Tho. tertia par. q. xxxvj.
ar. iij. de vltimis terre finib⁹ fuiſſe.
Alij v̄o dicũt q̄ magis credẽdũ eſt.
vt dr̃ Lyra q̄ fuerũt nepotes Ba-
laã p̄pter p̄phetiã ei⁹ Nũe. xxiiij.
Orief ſtella ex iacob ꝛc. Et vt dicit
Magiſter hiſto. ſcho. venerunt de
finib⁹ pſaꝝ ꝛ caldeoꝝ vbi eſt fluui⁹
ſabbaa a quo ſabea regio dr̃.
¶ Dubi. quo n. le vocabant̃ dicti 12
magi? R̃. Magiſter. hiſto. ſcho.
ꝛ iaco. de vora. q̄ in hebreo eoꝝ no
mina ſunt Appelius: Amelius et
damaſcus in greco Galaath: Mal
galaath: ꝛ Saratim. ꝛ in latino Ga
ſpar Balthaſar: Melchior.
¶ Dubi. q꞉ cum ecce: ſit aduerbiũ 13

demonſtrandi ꝛ ipſi tertiodecimo die venerunt poſt natum xp̄m quo demonſtratur per ecce? Rn̄.gloſſa. quod viſa ſtella statī ſe ad iter pre paratū ꝛ ſemper itinerantes tertio decimo die applicuerunt.

14 ¶ Dub.q2 nō videt ꝙ in.xiij.dieb9 potuerūt venire ab oriēte? Rn̄.glo. ꝙ nō eſt mirandū eos in.xiij.dieb9 veniſſe in bethleem cū equos arabicos ꝛ dromedarios haberēt qui ſ.ſunt veloces ad iter:q ſm Hiero. tm̄ currunt vno die quātum equus in tribus.Ul' vt dicit remigi9 puer qui tunc natus eſt in tam breui ſpatio tēporis de vltimis finibus terre ad ſe perducere potuit ꝛ etiam ſi fuerūt ſucceſſores Balaā:regio eorū nō longe diſtat a terra promiſſionis idcirco in tam breui ſpacio tēporis venire potuerunt:ꝛ tunc dicuntur veniſſe ab oriente:q2 ab illa regione venerunt que in orientali parte iudei poſita eſt.

15 ¶ Dubita.cur ſtella non conduxit eos bethleem vbi xp̄s natus erat? Rn̄.ſctūs Tho.iij.par.q.36.ar.viij. ꝙ ſicut Augu.dicit in ſermōe epiphanie.Stella que magos pduxit vbi erat cū matre ſemp ṽgine de9 infans poterat eos ad ipſam pducere ciuitatē bethleem in qua natus eſt xp̄s.Sed tamen ſubtraxit ſe donec de ciuitate in qua xp̄s naſceretur etiā iudei teſtimonium perhiberent:vt ſic geminato teſtimonio cōfirmati:ſicut Leo papa dicit attētiori fide expectarēt quē ꝛ ſtelle claritas ꝛ pphetie manifeſtabat autoritas:ita ipſi annūtiabant iudeis xp̄i natiuitatē:ꝛ interrogabāt locū: credūt ꝛ q̄rūt tanq̄ ſignificātes eos qui ambulant p fidē ꝛ deſiderāt per ſpē:vt Aug.dicit in ſermone ephiphanie.iudei aūt indicātes eis locū natiuitatis xp̄i ſimiles facti ſunt fabris arche Noe q alijs vbi euaderēt preſtiterūt:ꝛ ipſi diluuio perierūt audierūt ꝛ abierū inquiſitores dixerūt ꝛ remāſerūt doctores:ſimiles lapidibus miliarijs q viā oſtēdit nec ambulāt.Diuino aūt nutu factū eſt vt aſpectu ſtelle ſubtracto magi humano ſenſu i hieruſalē venerint q̄rētes in ciuitate regia regē natū:vt in hieruſalē primo xp̄i natiuitatis publice annūtiaret.ſm illud Eſa ij. c.De ſyon exibit lex ꝛ verbū dn̄i de hieruſalē:ꝛ vt etiā ſtudio magorū de longe venientiū dānaret iudeorum pigritia prope exiſtentium.

¶ Dub.cur magi an̄ nūq̄ venerūt 16
adorare alios reges iudeorū? Rn̄. Aug.in ſermone epiphanie dicēs. Cum antē multi nati atq̄ defuncti eſſent reges iudeorū:nunqd quēq̄ eorū magi adorandū q̄ſierūt:q2 nec quēq̄ eorū de celo loquentē didicerunt.Neq̄ eīn̄ huius etas erat ſaltim cui adulatio humana ſeruiret: nō de mēbris purpura:nō i capite diadema fulgebat:non pompa famulātiū:nō terror exercit9:nō gratioſa fama preliorū hos ad eū viros ex remotis terris cū tāto voto ſupplicatiōis attraxerūt.iacebat i preſepio puer ortu recēs:exiguus corpore:cōtēptibilis paupertate: ſꝫ magnum aliqd latebat in paruo ꝙ illa hoies primitie gentiū nō terra portante ſed celo narrante didicerant. 17

¶ Dubi.cur magi nō timuerūt viuente rege iudeorū aliū annuntiare regē natū? Rn̄.Chriſoſto.ſup Matheum ꝙ magi dum cōſiderabant regem futurū nō timebant regem preſentē:adhuc nō viderāt xp̄m ꝛ iam parati erant pro eo mori.Et vt dicit ſanct9 Tho.iij.par.q.36.arti. viij.credēdū eſt magos a ſpūſctō. inſpiratos ſapienter Chriſtum queſiſſe ꝛ eidem reuerentiam feciſſe.

⁊ ſic eum natum annunciaſſe.

18 ¶ Dubi. an xps natus ſit ſub domi nio ſtelle? Rñ. Aug. cõtra Fauſtum dicẽs. Si aũt ſub facto ſtellarũ nul- lus hois geneſim ponim9 liberũ ar bitriũ volũtatis ab omni neceſſita tis vinculo vindicem9: q̃tominu9 illi9 tpalẽ generationẽ ſub aſtrorũ cõdi tiõe credim9 factã q̃ eſt vniuerſorũ etern9 creator ⁊ dñs. Itaqȝ illa ſtel- la quã viderũt magi xpo ſm carnẽ nato nõ ad decretũ dñabat: ſȝ ad te ſtimoniũ famulabat. Nõ ĩõ xps na tus eſt: q2 illa extitit: ſed illa extitit quia xps natus eſt ipſe quippe illi: nõ illa huic naſcẽdi attulit cauſam.

19 ¶ Dub. cur hec ſtella eius dicit: nũ quid alie ſtelle nõ ſunt ei9? Rñ. glo. qd dicit eius. i. propria eius: q2 ipſe hãc creauit ad ſui oſtenſionẽ. Itaqȝ oẽs ſtelle ſunt eius: q2 ab ipſo crea te. Sed hec propria eſt eius q2 xpm oſtẽdit ⁊ demõſtrauit. Et maxim9 in ſermone epiphanie dicit bñ eius q2 ſpecialiter eius annunciabat ad- uentũ: ⁊ certe qdem ſtelle facte ſunt vt mũdi huius opa curſuſqȝ diſtin guerent. Hec aũt pdire iuſta eſt vt ipſum mundi dñm ⁊ regni celeſtis adeſſe tempus oſtenderet.

20 ¶ Dubi. an hec ſtella viſa fuerit a magis in oriẽte vel potius ipſi exi- ſtẽtibus in oriente viderint eam in partib9 iſrael? Rñ. qd q̃uis gl. hoc relinquat ſub dubio: tñ ſanct. Tho. iij. pte. q. xxxvj. ar. vij. dicit q verbũ magorum dicentium vidimus ſtel- lam eius in oriente non eſt ſic intel ligendũ quaſi ipſis in oriẽte poſitis ſtella apparuerit exiſtẽtib in terra iu- da: ſȝ q2 viderũt eã in oriẽte exiſtẽtẽ ⁊ preceſſit eos vſqȝ in iudeam.

21 ¶ Dubi. an hec ſtella fuerit creata in principio mundi? Rñ. Chriſoſto. ſup Mattheũ. qd nõ fuit vna cele ſtiũ ſtellarũ: ſed fuit de nouo crea- ta: pmo q2 nulla alia ſtella mouetur motu recto ſed circulari ad motum celi. Hec autẽ recto motu ⁊ lineali mouebatur ducendo magos. Scdo q2 alie nõ lucẽt niſi nocte. Hec aũt etiam in meridie lucebat. Tertio. q2 hec quandoqȝ apparebat ⁊ qñqȝ occultabat: vtpȝ quando magi in trarunt hieroſolymã. Quarto: quia non habebãt motum cõtinuũ ſicut alie. ſed cum oporteret ire magos ibat cum oportebat ſtare ſtabat et multis alijs rõnibus. vnde ſanct9 Tho. iij. par. q. xxxvj. ar. vij. dicit qd pbabilius videt q fuerit de nouo creata nõ in celo: ſed in aere vicino terre que ſcdm diuinam volunta- tem mouebatur.

¶ Dub. a qbus audierunt magi qd ſtella illa xpm demonſtrabat? Rñ. 22 Leo papa in ſermone epiphanie di cens. Preter illã ſtelle ſpecie q̃ cor- poreũ incitauit obtutũ fulgentior veritatis radius eorũ corda perdo- cuit. Augu. aũt in ſermone epipha- nie dicit q hoc pfecto ſcierũt ab angelis aliqua monitione reuela- tionis: ⁊ in libro de q̃ſtionib9 noui ⁊ vete. teſtamenti dicit: vel iudeo- rum natum regem intellexerunt.

¶ Dubi. cur angelus nõ apparuit 23 ipſis magis ſicut apparuit paſtori- bus ad annũtiandum xpi natiuita tẽ? Rñ. Greg in home. dicẽs. eiſdẽ aũt gentibus xpm cum pfecte eſſet etatis apli pdicanseũqȝ paruulum ⁊ necdũ p humani oris officium lo- quẽtẽ ſtella gẽtibus denũtiat: quia nimirum rõnis ordo poſcebat ⁊ lo quẽtem iam dñm loquentes nobis predicatores ⁊ necdum loquentem elementa muta predicarent.

¶ Dubita. quo tpe ſtella apparuit 24 magis? Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. xxxvj. ar. vj. q de hoc eſt duplex opinio. nã Chriſo. ſup Mattheũ ⁊ Auguſti.

in ſermone epiphanie dicunt quod ſtella apparuit magis per bienniũ ante xp̄i natiuitatẽ: ⁊ tunc premeditantes ⁊ ſe ad iter p̄parantes ab remotiſſimis partib⁹ orientis puenerunt ad xp̄m tertiodecimo die a ſua natiuitate. vñ ⁊ Herodes ſtati poſt receſſum magorũ vidẽs ſe ab eis illuſum mãdauit occidi pueros a bimatu ⁊ infra dubitãs: ne tũc xp̄s natus eſſet: qñ apparuit ſtella ſcḋz qḋ a magis audierat. Aliȷ ṁo vt fulgentius vt etiã refert gl. ſtellã apparuiſſe primo cũ xp̄s nat⁹ eſt: ⁊ ſtatĩ magi viſa ſtella iter arripiẽtes longiſſimũ iter in tredecim dieb⁹ peregerũt partim q̃dẽ adiuti diuina virtute. partim aũt dromedariorum velocitate: ⁊ hoc dico ſi venerũt ex extremis partib⁹ orientis. Quidã tñ dicũt eos veniſſe de regione ppinqua. vnde fuerat balaã cui⁹ doctrine ſucceſſores fuerũt. Dicunt autẽ ab oriente veniſſe vt dictũ eſt dub. xiiij. Quia terra illa eſt ad orientalẽ partẽ terre iudeorum: ⁊ ſm hoc Herodes nõ ſtatim recedẽtib⁹ magis: ſed poſt bienniũ pueros interfecit. Uel quia dicitur interim accuſatus Romam iuiſſe vel aliquo modo periculorum terroribus agitat⁹ a cura interficiendi pueros deſtitiſſe. Uel quia potuit credere magos fallacis ſtelle viſiõe deceptos poſtq̃ non inuenerũt quem natum putauerunt erubuiſſe ad ſe redire: vt Augu. dicit in libro de cõſenſu euãgeliſtarũ. Ideo aũt nõ ſolos bimos pueros interficit: ſed infra: quia vt Aug. dicit in quodã ſermone innocentiũ: timebat ne puer cui ſydera famulabant̃ ſpeciẽ ſuã paulo ſuper etatem vel infra transformaret.

25 ¶ Dubitatur an magi exiſtentes in hieruſalem viderent ſtellam? Rñ. Chriſoſtomus ſup Mattheũ q̄ nõ viderunt eam quoniam cum ſtella deduxiſſet magos prope hieruſalẽ abſcondita eſt ab eis.

¶ Dub. cur ſic ſtella abſcõdita eſt ab eis? Rñ. Chriſo. vbi ſupra. q̄ vt magi relicti a ſtella cogerentur in hieruſalẽ interrogare de xp̄o ſimul ⁊ manifeſtare pp̄ter duo. Primo ad confuſionẽ iudeorũ: q̃ gentiles ſtelle tãtummodo viſio cõfirmati chriſtum per alienas prouincias requirebant ⁊ iudei ab infantia propheتias legentes de chriſto in ſuis finibus natum non ſuſceperũt. Deinum vt interrogati ſacerdotes vnde naſcitur xp̄s ad preiudiciũ ſuũ reſponderent: de bethleem: quia qui herodem docuerant de chriſto ipſi ignorabãt de illo. Et ideo poſt interrogationem: ⁊ reſponſionem habitã ſubditur. Et ecce ſtella quã viderant. 26

¶ Dubitatur cur herodes auditis magis turbatus eſt? Reſpon. Chriſoſtomus ſuper Mattheum. Quod ideo quia audiens regem natum iudeis ex genere iudaico cum eſſet ipſo genere ydumeus ne regno reuoluto iterum ad iudeos ipſe a iudeis expelleretur ⁊ ſemen eius poſt ipſum preſcinderet̃ a regno. Semper enim grandis poteſtas maiori timori ſubiecta eſt. 27

¶ Dub. videt̃ q̄ non oĩs hieroſolyma turbata ſit: q: non ſerũs ſymeõ qui xp̄m expectabat? Rñ. Lyra. q̄ hic accipitur pars pro toto q: omnis hieroſolyma accipitur pro illa parte que fauebat Herodi. Sicut communiter dicitur quando maiores ciuitatis aliquid faciunt: q̄ tota ciuitas facit: ſic in propoſito illi q̄ erãt ibi maiores ⁊ in regalib⁹ officȷ̃s aſſiſtentes herodi cum ipſo turbati ſunt. Et ſunt hic due figure ſcȝ ſynecdoche: ⁊ methonomia q: 28

continens hieroſolyma poniť pro continentis hominibus.

29 ¶ Dubi. cur pars hieroſolymoꝝ turbata eſt? Reſpõ. ſ. Tho. iij. par. q. xxxvj. ar. ij. ꝙ aũt iudei turbanť qui tñ magis gaudere debuerant: aut hoc eſt q2 vt Chriſo. dicit in aduentu iuſti nõ poterãt gaudere: iniqui aut volentes fauere herodi quẽ ptimebant. Ppl's eñi plus iuſto fauet illis quos crudeles ſubſiſtent.

30 ¶ Dub. cur herodes cõuocauit pncipes ſacerdotuꝫ ⁊ ſcribas ppľi: vt ſciret locũ natiuitatis xpĩ? Rñ. Lyra ꝙ q2 volebat xp̃m perdere: iõ voluit de loco natiuitatis eius diligẽter inquirere: ab illis qui ſcripturas ꝓphetarum predictas nouerãt de xp̃o. Et genealogias deſcendentes a Dauid ſciebant.

31 ¶ Dubi. qui ſunt ſcribe? Rñ. Remigius ſuꝑ Matth. ꝙ ſcribe dicti ſunt nõ tñ ab officio ſcribẽdi: ſꝫ potius ab interpretatione ſcripturarum. Erant enim legis doctores.

32 ¶ Dubitatur cur herodes queſiuit vbi chriſtus naſceretur ⁊ nõ vbi natus eſſet? Reſpon. Remigius ſuper Mattheum ꝙ hoc callide fecit: vt poſſet agnoſcere ſi de rege nato letarentur.

33 ¶ Dubitatur cum magi quererent regeꝫ iudeorũ: cur herodes non de rege: ſꝫ de xp̃o querit vbi naſcatur. Reſpõdet Remigius ſuꝑ Matth. ꝙ chriſtus grece idem eſt ꝙ vnctus latine: ⁊ quia nouerat reges iudeorum inungi: ideo vocat eum xp̃m id eſt regem vnctum.

34 ¶ Dubi. quis fuit ꝓpheta de quo hic fit mẽtio? R. ꝙ fuit Micheas. v. c. ſue prophetie.

35 ¶ Dubi. cur nõ reſponderũt regi ꝑ verba formalia dicte ꝓphetie? Rñ. Lyra ꝙ Mattheus quia debebat ſcribere reſponſionem iudeorũ herodi factã ideo vt ſupra ſcripſit. Herodes aũt erat alienigena ⁊ ignorabat ſcripturas ꝓphetarũ. Et iõ ſcribe ſibi rñdẽtes aliqua verba in autoritate ꝓphete mutauerũt: vt planius regi loquerenť. tñ eãdẽ ſententiã tenuerũt: vt pꝫ diſcurrẽti ꝑ ſingula. Et primo quidem dixerũt. Tu bethleẽ terra iuda ⁊ nõ eff. ata: cui9 ratio fuit: q2 iſta ciuitas antiquitus vocata eſt effrata ab vxore caleph ſꝫ poſtea eſt ibi facta fames magna tempore Elimelech et Noemi vxoris ſue propter famem iuerunt ad peregrinandũ in terram Moab: vt habetur Ruth. j. c. Tranſeunte aũt fame facta eſt maxima abundantia in eadẽ ciuitate. Et tunc vocata eſt bethleẽ. i. eſt domus panis propter ſuperabũdantie euentuꝫ. Herodes aũt ignorabat hiſtoriã. Et ideo nõ dixerũt: tu bethleẽ effrata: q2 neſciuiſſet quid eſſet dictum ſed dixerũt: tu bethleeꝫ terra iuda. i. que ſita eſt in terra iuda ad differentiã illius q̄ eſt in terra zabulon. ſicut predictuꝫ eſt dubio. 3. Similiter ꝙ legitur in autoritate paruulus es in milibus iuda mutauerunt dicẽtes nequaꝙ̃ minima es in principibus iuda. Licet enim videatur contrarietas in verbis tamen in eadem ſentẽtia: q2 cuꝫ dicitur paruulus eſt ⁊c. Hoc eſt dictũ: tu bethleẽ paruulus es vicus in ſitu ⁊ ambitu murorum reſpectu milium ad te ꝑtinentium: ⁊ ratione chriſti ex te naſcituri: et iſta paruitas ſonat in dignitatem: ſicut ſi diceretur. Pariſi9 eſt parua ciuitas ĩ ſitu reſpectu multitudinis ad eaꝫ ꝑtinẽtis. Scribe aũt iudeorũ rñdentes herodi hãc dignitateꝫ planius expreſſerunt dicentes: nequaꝙ̃ minima es. ꝙ auteꝫ ſequiť in prophetia hic et ibi ſatis concordãt: et iſta prophetia nõ poteſt exponi niſi de

xpo. Unde in eadē vbi dicit. Ex te egredietur q ſit dominator ꝛc. Tranſlatio chaldaica hꝫ ex te egredietur meſſias. vñ Chriſo. ſup Mattheū. increpat iudeos ꝙ nō totā ꝓphetiā protulerūt herodi dicēs: ſꝫ adhuc ipſam ꝓphetiā ꝑcidētes interficiē-dorū paruulorū facti ſunt cā. ſic eñ ſcriptū erat ꝛ egreſſus eius ab initio a diebus eternitatis: ſi ergo integrā ꝓphetiā protuliſſent. Cōſiderans herodes qꝛ venerat rex terrenus cuꝰ dies a diebus ſeculi erant in tm̄ furorem non exarſiſſet.

36 ¶ Dubi. cur propheta nō dixit rex vel filius dei ſed dux? Rñ. Chriſoſtomus in homel. dicēs. Nō aūt dixit ex te exiet filius dei: ſed dux qui paſcet pplm meum iſrael. Oportebat eñ in principio ꝯdeſcēdere vt non ſcandalizarent ꝛ q̄ ad ſalutē hoīm pertinebant predicare: vt magis inducerentur.

37 ¶ Dub. qꝛ xp̄s non rexit populum iſrael: qꝛ nō omnes crediderunt ei? Rñ. Chriſoſtomus in homel. dicēs iſrael eñ hic dicit eos qui crediderunt ex iudeis. Si aūt non oēs xp̄s rexit: eorum eſt accuſatio: ꝛ hic eſt figura ſynecdoche.

38 ¶ Dub. cur ꝓpheta nullā mētionē fecit de gentibus: que tñ ab ipſo recte ſunt mediātibꝰ aplis? Rñ. Chriſo. in homel. ꝙ de gētibꝰ interim tacuit ne ſcandalizaret iudeos.

39 ¶ Dubi. cur magi querūt a iudeis vbi xp̄s naſceret cū ſtella eos perduxiſſet? Rñ. Chriſoſto. in homel. dicēs. Uide aūt mirabilē diſpenſationē. Judei eñ ꝛ magi ſe inuicem docēt. iudeis a Magis audiunt ꝙ chriſtum in orientis regione ſtella predicabat: ꝛ magi a iudeis ꝙ prophete antiquitus eum nuntiauerūt vt geminato teſtimonio confirmati ardentiori fide expeterent quem ꝛ ſtelle claritas ꝛ prophetie manifeſtabat autoritas.

¶ Dub. cur herodes clam vocauit magos? Rñ. Chriſo. ſup Mattheū ꝛ Lyra dicētes. occulte aūt vocauit eos: vt nō viderent iudei quos habebat ſuſpectos ne forte quaſi regē ſue gentis amantes proderent con ſilium eius. 40

¶ Dubitatur cur ita diligenter perquiſiuit? Rñ. Remigius ſup Mattheum. ꝙ eo quia callidus erat: ꝛ timebat ne non reuerterentur ad eū: vt tunc ſciret quid ageret de puero occidendo. 41

¶ Dubi. an alia ſtella tūc apparuerit preter illā que magis apparuit? Rñ. Jacobꝰ de voragine in ſermone de epiphania. ꝙ in chriſti natiuitate quedā ſtella apparuit in aere ſicut iſta de qua dr̄ hic q̄ erat in firmamēto cū fixis: nec in ethere cum planetis: ſꝫ in aerei ꝓxima terre: vt dictū eſt dub. 21. Quedā appuit in mōte: qa ſm narrationē Chriſoſtom. magis in monte exiſtentibus. Quedam ſtella in forma pueri ad eos deſcendit. Quedam apparuit in circulo aureo ſecundū narrationem Innocentij. Quedā apparuit in celo: qa ſicut refert Albumazar. Quedam puella in celo apparuit q̄ puerum in vlnis tenebat: ꝛ ſenex iuxta eam erat qui eam nō tangebat quē puerum chriſtiani: vt idem ait dñm ſuum eſſe dicunt. 42

¶ Dubitatur cur eos iubet diligenter interrogare de puero cum hoc facturi eſſent abſq; precepto? Reſpondet. Chriſoſto. ſup Mattheū. ꝙ vt eos induceret ad ſibi renūtiādum deuotionē promittebat vt pater: qꝛ ſimulauit ſe velle eum adorare p figuram antiphraſim. quoniā volebat eum occidere. vt etiam dixit Grego. in homel. 44

44 ¶Dubitatur cur ſolū herodes vocat eum puerum: ꝛ nō regē vt Magi? Reſpō. Chriſoſto. in home. quia neq̄ principatus nomine eum vocari ſuſtinebat.

45 ¶Dub. qd actū poſt fuit de illa ſtella? Rñ. Aug. in ſermone epiphanie dicēs. Et vt xp̄o ſtella plenū redderet obſequiū tēperauit gradū donec magos pduceret ad puerū. Obſequiū pbuit non imperiū adduxit ſupplices oſtēdit amplissimo lumine ꝛ tecta nati ꝯſedit ſicq̄ diſceſſit. Et glo. dicit ſic. hec ſtella dominice natiuitatis nūtia nūq̄ prius appuit ſed eam tunc puer iſte creauit: ꝛ magis preuiaȝ deputauit que mox peracto obſequio deſinit ꝛ in preiacentem materiam redacta eſt vt communiter tenetur: ꝛ etiam hoc vult Magiſter hiſto. ſcho.

46 ¶Dub. vt quid ſtella ſtabat ſupra vbi erat puer? Rñ. Aug. ſup Matt. dicens. Stetit ſupra caput pueri quaſi dicēs: hic eſt: vt qꝛ loquendo mōſtrare nō poterat ſtando demōſtreret. Et maximꝰ in ſermone epiphanie dicit. Nūquid nō dicere videbatur. hic eſt puer quem natum teſtabatur e celo. hic eſt rex ille magnus qui venit celeſti imperio regnum ſociare terrenum.

47 ¶Dubitatur cum dixerit euangeliſta gauiſi ſunt cur addidit gaudio magno. quia nemo gaudet ſine gaudio? Reſpon. glo. ꝙ gaudio gaudet qui propter deū gaudet qui eſt verum gaudium.

48 ¶Dub. cur dicit magno? Rñ. glo. qꝛ de magno gaudebāt Et Chriſo. ſup Matth. ait ꝙ p miniſteriū ſtelle intelligebant qm̄ dignitas tunc nati regis excedebat menſurā omnium mundalium regum.

49 ¶Dubitat. cur dicit valde? Rñd. Remigius ſuper Matthe. qd quia noluit oſtendere ꝙ magis gaudent hoies de rebus perditis ſupple recuperatis q̄ ſemper poſſeſſis.

¶Dubi. an in domo viderint Joſeph qꝛ ſoluȝ dicit: cū ſemp virgine Maria matre eius? Rñ. Rabanus ſup Matt. dicēs. Diuino aūt nutu factum eſt ꝙ aberat Joſeph: ne aliqua male ſuſpitionis occaſio daretur gentibus ne forte: vt dicit ſanctus Uincentius in ſermone putaretur pater pueri. 50

¶Dub. qd agebat ſemp Uirgo cū Magi intrarūt domū ꝛ qd egerūt magi: ꝛ q̄ verba habuerūt ad inuicē? Rñ. ſanctꝰ Uincētius in ſermone. j. epiphanie. ꝙ vt dicunt ſancti doctores adhuc ſemp virgo erat in illo porticu vbi pepererat. Cogitate qm̄ ſemp virgo ſenſit venire illā militiā: ꝙ timuit ꝛ abſcondit puerū in pſepio: ꝛ ipſa orabat: ꝛ totū cor contremebat. Reges aūt mirabant cū nō viderent ibi palatiū nec magnā domum: ꝛ aſpiciebant ſe mutuo dicentes. Quid eſt hoc ꝙ ſtella non mouet. dixit Maximꝰ in ſermone qd ſtella emittebat radios nouos ꝛ clariores: quaſi dicētes regibus. Hic eſt rex quē queritis. Reges aūt deſcēderūt de animalibus ſuis. Et vnus eorū veniēs ad porticum eleuauit modicū flaſſatā ſiue coopertam extenſam ne frigus intraret dicēs: quis eſt hic. Et accēdentes alij duo reges qm̄ viderūt ſemp Uirginē ſtatim habuerūt magnaȝ deuotionem que dixit eis. Dñi quid placet vobis qui reſpōderunt. Scitis vos vbi eſt qui natus eſt rex iudeorum: qꝛ volumus ipſum adorare. Semp virgo nō dixit ſe neſcire: ſed dixit. O domini hoc ſcire deberent magni domini: ꝛ rabini ꝛ rectores ciuitatis. Et verum dicebat. Et interim reges totaliter in corde fue- 51

runt calefacti. Et inde exeuntes reſpexerunt ſtellaȝ pulchriorem: que ſtabat ſuperius immobiliter. Et iterum redierunt ad ſemper virgineȝ ⁊ dixerunt ſibi. Uos habetis filium que reſpondet. Ita domini. Et illi. Eſt ne diu qḋ peperiſtis? Reſpondet. Domini: hodie ſunt tredecim dies. Dixerũt rege. O bona iuuencula oſtendatis ipſum nobis. Tunc ſemper virgo ſciẽs quod veniebãt pro bono. accepit filiũ de preſepio ⁊ oſtendit eis q̄ dixerũt. Quomodo vocat̃? Reſpõdet ſemꝑ virgo. Jeſus Quo nomine audito ꝓcidẽtes adorauerũt eũ dicẽtes. O ſaluator vos bene veneritis. O dn̄e tanta eſt humilitas veſtra ꝙ voluiſtis venire in ſtabulo hui⁹ mũdi miſeri. Uos q̄ eſtis infinitus in diuinitate: eſtis reſtrict⁹ i humanitate. Uos q̄ eſtis creator: eſtis factus creatura. Uos q̄ eſtis ſolus immortalis ⁊ impaſſibilis eſtis fact⁹ paſſibilis ⁊ mortalis. O dn̄e tãta gr̃a eſt iſta. ⁊ ſilẽtes oſculabãtur pedes ei⁹. Deinde adorãtes ſemꝑ virgini .i. matri dicebãt O camera paradiſi rẽplum dei: ſacrarium ſpirit⁹ ſancti. O benedicta vos portaſtis nobis ſaluatorẽ. deinde obtulerunt munera. Et vt dicit Chriſo. ſup Matt. ⁊ ſctũs Tho. iij. pte. q. xxxvi. ar. viij. ſi magi terrenũ regẽ querẽtes inueniſſent fuiſſent ꝯfuſi: q2 tãti itineris labore ſine cã ſuſcepiſſe. vñ nec adoraſſent nec munera obtuliſſent: nũc aũt q2 celeſtẽ regẽ q̃rebãt ⁊ ſi nihil regalis excellẽtie i eo viderẽt tñ ſoli⁹ ſtelle teſtimonio cõtẽti adorauerũt vident ei hoiem ⁊ cognoſcũt deũ ⁊ offerũt munera dignitati xp̄i congruentia.

52 ¶ Dubita. cum theſauris ſit locus vbi reponit̃ aurũ ⁊ quẽ locũ nõ portauerũt ſecũ. quomodo aperuerũt theſauros. Reſpon. Lyra. qñ nõ intelligitur ꝙ tunc aperuerunt: quin prius aperuerant: quando ſcilicet de terra ſua receſſerunt / ⁊ munera ſecum detulerunt.

¶ Dubit. quomodo th⁹ ⁊ myrrha dicũtur theſauri? Reſpõ. ꝙ theſauri intelligũtur quo ad aurũ: non autem quo ad thus ⁊ myrram: niſi quo ad figuralẽ ſignificationem: vt dicitur in expoſitione ſpirituali. 53

¶ Dubi. cur. obtulerunt munera? Rñ. glo. dicẽs q̄ḋ reges pſarũ nunquã ſine muneribus adorant: quo more ⁊ iſti munera obtulerunt: ſed magis diuina inſpiratiõe factũ eſt: vt in hoc ſit magiſterium omniuȝ. 54

¶ Dubitat̃ cur potius obtulerunt hec tria munera ꝙ̃ alia? Rñd. Lyra poſt gl. Auguſtini ⁊ ſanct. Tho. qḋ obtulerunt aurum tanquã regi. myrram tanꝙ̃ homini mortali: q2 corpora defunctorũ vngi ſolẽt myrrha ⁊ thus tanꝙ̃ deo: quia thus ad honorẽ diuinũ cõcremat̃. vel ſecundum alios obtulerunt aurũ ad ſubſtentationem pauperis matris ⁊ filij. Thus cõtra fetorẽ loci ⁊ myrrhã ad conſolidandũ membra pueri. 55

¶ Dubitat̃ an obtulerint alia munera preter iſta tria? Reſpõ. Jacobus de vorag. ſermone quinto epiphanie. qḋ magi quadruplex munus obtulerunt chriſto. ſ. munus a corde: quia in eũ fideliter crediderunt. munus ab ore: quia ipſum verũ deũ ⁊ hominem confeſſi fuerũt. Munus a manu q2 ei aurũ thus ⁊ myrrhã obtulerunt: ⁊ mun⁹ ab obſequio: q2 ante eum ſe ꝓſtrauerunt. 56

¶ Dubit. quid eſt procidere? Rñd. ſecũdũ grammaticos. qḋ procido a pro ⁊ cado componitur. inde ꝓcidere procul vel ante cadere dicit̃. Et quia magi ceciderũt ante in facies ſuas: ideo dicitur procidentes. 57

¶ Dubitat̃. cur ſic procidẽtes ado 58

rauerunt eum? Reſpõ. Jacob9 de
voragine in ſer.v.epipha.qđ vt xp̄o
offerrēt q̄cq̄d haberēt: quod pꝫ qꝛ
ꝓcidentes ſibi obtulerunt corpus ⁊
adorātes obtulerūt animam/⁊ res
tēporales munera offerendo. ⁊ ſic
adorauerūt eum adoratione latrie
que ſoli deo debetur.
59 ¶ Dubit. ꝙ modis fit adoratio la-
trie? Reſpōdit Jacobus de voragi-
ne vbi ſupra. quod quinq; modis. ſ.
mentaliter: que ſcꝫ ſm̄ Auguſtinū
cōſiſtit in dei cognitione dilectiōe
⁊ debita ſubiectiōe. Secundo voca
liter orando laudādo ⁊ gratias agē
do. Tertio realiter in noſtrarum re
rum oblatione. Quarto fit perſona
liter in genuflexione ⁊ proſtratio-
ne. Quinto ſacramentaliter in ſa-
crificij immolatione.
60 ¶ Dubita. an iſti magi iſtis quinq;
modis adorauerint chriſtū. Rň. Ja
cobus de voragine vbi ſupra. quod
ſic. Quia p̄mo deū cognouerūt dul
citer amauerunt: ſeipſos ſibi humi
liter ſubiecerunt. Secundo: qꝛ ora-
runt laudarunt ⁊ gratias egerunt:
vt patuit dubio. 51. Tertio qꝛ aurū
obtulerūt. Quarto qꝛ in terrā ſe ꝓ-
ſtrauerūt. Quinto qꝛ pro ſacrificio
Thus ⁊ Myrrham obtulerunt.
61 ¶ Dubita. an quilibet tria munera
obtulerit vel ſinguli ſingula. Rň-
det Lyra poſt remigiū quod iſti nō
ſinguli ſingula obtulerūt: ſed ſingu
li tria/⁊ ſinguli cum ſuis muneri9
regē deū ⁊ hoīem predicauerunt.
62 ¶ Dubitatur cur tres tantum ve-
nerunt adorare. Rňd. Gloſſa quia
in tres partes mundus diuiſus eſt;
ſcilicet Aſiam Affricam/⁊ Euro-
pam. Et iſti tres ſignificabant gen-
tes de ipſis partibus mundi veniē-
tes ad fidem.
63 ¶ Dubi. cum nō perquiſierint an
deberent ire ad Herodem vel nō.
Quomodo dicitur reſpōſo accepto?
Rňdet glo. dicēs: ſicut enim Moy
ſes clamat ſic iſti pio affectu interro
gabant quid diuina iuberet volun
tas ⁊ poteſt eſſe figura antiphora
quādo reſpondet tacite queſtioni.
¶ Dubi. a quo habuerunt reſpon- 64
ſum? Rňd. Gl. ꝙ hec reſponſio fit
per ipſum dominū: qꝛ nullus alius
viam reuerſionis inſtituit niſi ille
qui dicit: ego ſum via.
¶ Dub. cur xp̄s aperte ⁊ nō in ſom 65
nis eis locutus non fuit? Reſpon.
glo. ꝙ nō loquitur ad eos ne ante
tempus diuinitas reueletur: ⁊ vt
vera humanitas habeatur.
¶ Dubita. an Magi ſcandalizati 66
ſint putantes ipſuꝫ nō eſſe dominū
q̄ nō ſe poterat defendere ab Hero
de? Rň. Chriſo. in home. di. Intue-
re aūt magorū fidē qualiter ſcādali
zati non ſunt in ſeipſis dicentes ſi
magnus eſt puer hic. Que neceſſi-
tas fuge eſt: ⁊ occulte receſſionis.
Hec enim eſt vere fide non quere-
re cās eorꝫ que vere ꝑcipiuntur: ſed
ſuaderi ſolum ab eis.
¶ Dubi. cur reuerſi ſunt per aliam 67
viā? Rň. glo. ne īfidelitati miſcean-
tur iudeorum.
¶ Dubi. cur non remanſerunt cum 68
xp̄o q̄ erat de9? Rň. Chri. ſup Mat.
dicens. Si magi xp̄ꝫ quaſi terrenuꝫ
regem queſiſſent inuenientes eum
apud ip̄m q̄ſiſſent. Nunc autē ado-
rauerunt ⁊ reuerſi ſunt.
¶ Dubi. cur non redierunt ad he- 69
rodē cui videbantur promiſiſſe re-
nuntiare. Ubi dicitur cū audiſſent
regem? Rňdit Remigius ſup Mat
theum dicens. Audierunt magi he
rodem: vt quererent dominum: ſed
non vt ad eum reuerterentur.
¶ Dubitatur cur magi nō iuerunt 70
per mundum predicando chriſtuꝫ
natum? Reſpon. ꝙ necdum tēpus

erat. Dicit tamen Chryſoſtomus ſuper Mattheum. quod cum reverſi fuiſſent in regionē ſuā manſerunt colentes deū magis quam ante et predicātes multos erudierūt. Et denique cum Thomas iuiſſet ad provinciā illā adiuncti ſunt ei. Et baptizati ab eo facti ſunt executores predicationis ipſius.

71 ¶ Dubi. quid fecit ſemper virgo de auro dato ab eis? Rn. Autor de vita xpi poſt ſanctū Bernardū et ſanctum Uincentiū quod illud dedit amore dei. Adeo quod in preſentatione domini in templū non habebat unde emeret agnū: ſed obtulerūt par turturū aut duos pullos columbarum.

72 ¶ Dubitatur cur ſtella non reduxit magos in eorum regionē a qua eos eduxerat? Reſpon. quod fuit creata ut dictū eſt dubio. 19. Ut chriſtuz oſtenderet: et ideo eos ignorantes ubi chriſtus eſſet ab eorum regione uſque ad chriſtū adduxit. Quo invento non erat neceſſe reducere cum viam ſcirent vel ab hominibus ſcire poſſent revertendi.

☞ Allegorice.

¶ Ex iſto evāgelio figurat converſio triū partiū mūdi ex ydololatria ad fidē xpi: et maxime tempore Conſtantini imperatoris qui fuit monarcha. Et ita cū natus eſſet ieſus. i. iam per apoſtolos et alios mundo oſtēſus tanquam noviter natus in bethleē que eſt domus panis quia ipſe eſt panis vivus nos reficiēs: in diebus herodis regis. i. diaboli tūc per ydololatriā regnantis. Ecce ſubito deo diſponēte magi. i. Conſtātinus ſapiēs et imperator regum ac ſui principes ab oriēte per viſionem apoſtolorum Petri et pauli que fuit a xpo qui eſt verus oriēs veniētes hieruſalē ad viſionē pacis xpi dicētes per diſputationē ſancti ſilveſtri cū iudeis. Ubi eſt qui natus eſt: quoniā iam credebat in eum: cuz mundatus fuit a lepra et baptizatus rex iudeorum. Helene matre Conſtantini zelante pro iudeis dicēdo ipſum nō fuiſſe deum. Et tamen Conſtātinus ait vidimus ſtellam eius in oriēte. quando lux magna in baptiſmo circūdedit euz. Et propterea venimus adorare eū. Audiēs autē diabolus rex iudeorum in fideliū turbatus eſt de tali converſiōe ad xpm et omnis hieroſolima cuz eo. i. omnes iudei ſui ſubiecti per infidelitatē: et cōgregati omnes principes ſacerdotū et ſcribe populi: cōmovit eos mediāte Helena predicta ad cōfundēdū ſimul cultū: et fidem xpi. Querēdo. ubi xpus naſceretur quē dicebant nondū natū. Et ipſi a diabolo inſtigati allegabant propheciā Michee pro eorum opinione dicētes adhuc nō eſſe natam regem aut ducē aliquē ex bethleē qui fuerit magnus dominus. Et licet a Silveſtro clare demonſtratū eſſet: quod xpus in bethleē natus fuerat qui erat rex et dux non tamen dominās temporaliter nec terrene. Tunc diabolus etiam vocatis magis id eſt iudeis maleficis diligēter eos inſtruxit: ut per incantationem interficerent taurū: ut abolerent tempus ſtelle id eſt luminis quod apparuerat Conſtātino. Et mittit illos in bethleē. i. ad Silveſtrum verum panē predicantē dixit. Ite et antequam aſſentiatis Silveſtro interrogate diligenter de puero id eſt chriſto et eius fide antequam ei aſſentiatis ut ſic opprimerent: quia qui inveſtigator fuerit maieſtatis opprimetur a gloria. et cum inveneritis id eſt et ſi tandē ipſam fidē eſſe bonā cognoveritis: renuntiate mihi: ut et ego veniens ſimulans adorare eum interficiam: id eſt a cordibus veſtris auferā: qui iudei cū audiſſent regem id eſt diabolum tales

immittentē cogitationes abierunt retrorſum. Et ecce ſtella quā viderat Conſtantinus in oriēte: id eſt in xpo ſole iuſtitie antecedebat eos: quoniā ex iudeis tria milia relicto iudaiſmo crediderunt in xpm ꝛ ſic vſq; dū veniēs ſtaret ſupra vbi erat puer. Eos illuminando de puero xpo deo ꝛ hoie: ꝛ ꝓcidētes adorauerunt Chriſtū. Et apertis theſauris cordiū ipſorū obtulerūt. Ipſe Cōſtātinus aurū: id eſt totū imperiū occidentale: ꝛ alij ſecū thus reuerētiam exhibēdo: ꝛ myrrhā de eorū incredulitate penitēdo: ꝛ rñſo accepto in ſomnijs. i. in interiori hoie: adeo cōfirmati ab eo ꝙ ipſi ſemꝑ orōnibus petebāt: ꝑ aliā viā ꝙ̃ ydololatrie vł iudaiſmi: reuerſi ſunt in regionem gratie que eos ducet in ſuā regionē paradiſi ad quā conſequēdā a deo creati ſunt: ad quā etiā nos perducat xps a nobis adoratus. Amen.

☞ Tropologice.

¶ Cum per peccatū ſumus longe a xpo inſtruimur vt viſa ſtella: id eſt diuina inſpiratione ſtatim nos accingamus ad penitētiam. Et ita exponet euāgeliū. Cum natus eſſet ieſus: qꝛ antequā ad eū veniamus iam natus eſt nobis per interiorē inſpirationē: qꝛ nec cogitare aliqd boni poſſumus niſi per ipſum: in diebus Herodis regis: id eſt quādo ſumus per peccatū ſub regno diaboli. Tūc ſubito vt nos circūfulget lux diuina debem9 venire Hieroſolymā. i. acceptare pacē nobis ꝑ dñm oblatam: ꝛ querere vbi nā eſt rex iude. i. querere dñm dum prope eſt nobis ſuū lumen infundēdo maxime viſa ſtella eius. ſ. inſpiratiōe in oriēte. i. in corde noſtro vnde oriunt bona ꝛ mala. Nec curemus ꝙ Herodes. i. diabolus: ꝛ oīs hieroſolyma. i. eius ſequaces nos turbent illudētes nobis ꝛ in deriſum habētes ꝓpter penitentiā: ſꝫ vadam9 ad ſacerdotes doctores ꝛ ꝑdicatores: q̃ ſuis dictis ꝛ exhortatiōib9 ac exēplis cōfirmabūt nos: ꝛ mittēt in bethleē ad ſatietatem celeſtis panis. Inde ꝯſitētes dei bonitatē ꝛ recedam9 audito rege. i. intellectis tētationib9 diaboli quēdō ſupabūt nos: ꝛ ſtella celeſtis luminis ꝛ inſpiratiōis lucidius nobis lucebit: ꝛ gaudebimus gaudio magno in dño valde ſublimi: et intrantes domū cordis noſtri inuenimus puerum pacificū cum Maria ſemꝑ virgine matre ei9 que eſt mater miſericordie: que eſt ſemꝑ aduocata nr̃a: ꝛ procidētes in vera penitentia adoram9 eū ſincere: ꝛ apertis theſauris cordis noſtri offeremus dño tria munera. i. fidē ſctē trinitatis. Et ego frater antoni9 ꝑ modulo ingenij mei offerā ei ſenſus ſpūales ſup iſtis ſctis euāgelijs vt mihi reſpōſum det per aliā viā non tortuoſam reuertēdi in patriā ad quā nos ſua pietate perducat. Amen.

☞ Anagogice.

¶ Signat iſtud Euangeliū illā celeſtem hieroſolymā in qua naſcit filius dei: qui ꝛ genit9 eſt ante luciferum. Et in dieb9 Herodis natus eſt in mūdū. ad quā oēs magi. i. ſapientes accedēt ad inquirendū verum deū regē regum cuius ſtelle radius in hoc mūdo in quo orti ſunt illuxit eis gratiā ſuam infundēdo: ꝛ adorabunt eū qui fecit celum terrā mare ꝛ oīa que in eis ſunt. Turbato herode. i. diabolo ꝛ omni hieroſolyma: id eſt turba damnatorū propter inuidiā occupatiōis ſediū ſuarum a beatis ꝛ congregatis oībus principi9 damnationis blaſphemabunt viuentē in ſecula ſecu-

lorum. Uidendo ſe iudicatos eter‑
ne damnationi ab eo quem crucifi‑
gi ꝓcurauerunt. Uerum beati in il‑
la celeſti bethleez panis ſuauiſſimi
gaudebunt gaudio magno valde.
Et intrãtes ad cognitionem diuini‑
tatis videbũt ieſum hominẽ ⁊ deuz
quondã poſitũ in preſepio regnãtẽ
cũ ſemꝑ virgine Maria matre eius
ab ipſo coronata ⁊ ſuper omnes cho‑
ros angelorũ exaltata ⁊ ſimul ꝓci‑
dẽtes deũ altiſſimũ adorabunt offe‑
rẽtes ei munera q̃ ipſe retribuit no‑
bis Aurum ſcilȝ regalis excellẽtie.
Thus diuinalis preeminentie. Et
myrrham incorruptibilis eſſentie.
Qui eos ꝑ aliam viã a ſemita vitio‑
rum in regionẽ ſuã deduxit: qui eſt
benedictus in ſecula. Amen.

¶ Dñica infra octa. Epy.

Cum factus eſſet ieſus annorum
duodecim. Luce. ij. c.

Hiſtoria huius euangelij facta
fuit anno chriſti duodecimo.

☞ Hiſtorice.

¶ Duodennis dñs redeuntibus pa‑
rentibus perfectis eis q̃ religionis
erãt diei feſti Hieroſolymis remã‑
ſit: q̃ triduo perq̃ſitus ab eis tandez
in tẽplo ſedẽs inter legis ꝑitos eos
audiẽs atq; interrogãs cunctis ad‑
mirantib⁹ inuent⁹ eſt. Genitrici
nãq; ei⁹ aſſerẽti eũ vna cũ patre que‑
ſiuiſſe magna cum meſtitia? Rñdet
nõ oportuiſſe tãta cũ diligentia ip‑
ſum ꝑquirere: cũ minime ignorare
debuiſſent: fore neceſſe ipm intereſ‑
ſe debere his que genitoris eius eſ‑
ſent. Cuius quidem parentes ipſi ca‑
pere non potuerunt verba: venerũt
igitur nazareth ſimul: ipſo eis in oĩ‑
bus obſequente. adeo autem incre‑
mẽta etatis ⁊ ſapiẽtie atq; gratie ſu‑
ſcipiebat: vt deo mortalibuſq; gra‑
tus haberetur. cuncta autem piam
genitrix memorie commẽdabat: ſe‑
pius talia mẽte reuoluens.

HEc dubia nũc differẽda 1
ſunt. Dubitat̃ q̃d egit ie‑
ſus a die quo pſentatus
fuit i tẽplo ſctõ Symeo‑
ni vſq; ad annũ duodeci‑
mũ. Reqre dñica infra octauã nati‑
uitatis domini. dubio. 2 1.

¶ Dubitat̃ an in pueritia chriſtus 2
aliquod miraculum fecerit? Rñd.
Chriſoſtomus ſuper Joannem q̃d
nullum miraculum egit dñs in pue‑
ritia. Hoc tñ vnũ prodit Lucas per
quod mirabilis videbatur.

¶ Dubitat̃ cur dñs annuatim aſcẽ‑ 3
dens hieroſolymã cũ parentib⁹ ad
feſtum ante duodecimũ annũ non
diſputauit cum doctoribus? Rñdet
Expoſitor grecus dicẽs. Non enim
iudiciũ ſapiẽtie trãſcẽdit etatis mẽ‑
ſuram: ſed quo tempore penes nos
diſcretiõis ratio pfici cõſueuit duo
decimo ſcilȝ anno chriſti ſapientia
demonſtratur.

¶ Dubitat̃ q̃d egit xp̃s a duodeci‑ 4
mo anno vſq; ad baptiſmum cum
nullus de hoc euãgeliſta mentionẽ
faciat? Reſpondet expoſitor grec⁹
dicẽs. totã inter mediam xp̃i vitam
que eſt inter oſtenſionem etatis tẽ‑
pus baptiſmatis velut immunẽ ali‑
cuius famoſi et publici miraculi et
doctrine. Euãgeliſta ſub vno ver‑
bo colligit dicẽs. Et deſcendit cum
eis ⁊ venit nazareth et erat ſubdi‑
tus illis. Et ſctũs Thomas. iij pte.
q. xliij. ar. iiij. dicit ꝙ xp̃s debuit per
miracula deitatez oſtendere: vt cre‑
deretur veritas ipſius humanita‑
tis. Et ideo ſicut Dicit Chriſo. ſuper
Joannem. decenter non incepit fa‑
cere miracula in pma etate. Exiſti‑
maſſent enĩ fantaſma eẽ icarnatio‑
nẽ ⁊ añ opportunũ tp̃s cruci eũ tra‑
didiſſent. Et ſic miracula fecit vir‑

tute diuina vt ſide de veritate carnis ei9 ꝑiudiciū nō fieret:ꝛ vt ex pmiſſis colligit. Et etiam vt dicit auctor de vita xpi ſubtrahebat ſe a cōſortio hoim:ꝛ tumult9 eoꝝ deuitabat crebuſqꝫ oronib9 intētus erat. Ibat ad ſynagogā.i.eccliam ꝛ orabat viliorē ꝛ humiliorē locū eligēs nutritiū ꝛ matrē.adiuuabat et obediēs eis in ſuſtinēdo labores ſubiectionem plenariam oſtendebat.

5 ¶ Dubit.ꝙ feſtum erat illud ad qđ fuerunt? Rñ. Lucas capitu.ij.quod erat feſtum paſche.

6 ¶ Dubitat̄ que cōſuetudo erat diei feſti? Rñ.ꝙ oēs maſculi deberēt venire hieroſolymam ad diem feſtū Uide dubio ſequent̄.

7 ¶ Dubi.cū oēs tenerent̄ aſcendere hieroſolymā ter in anno vt ꝑcipit̄ Exo.xxiij.ca. Et qlibet maſculus deberet appere corā dño.an parētes ieſu ter in anno aſcēderēt? Rñ. Lyra.ꝙ cū his qui erant a longe hieruſalem cuiuſmodi erant galilei diſpēſabantur de duobus vltimis feſtis. Require feria ſexta ꝓme dñice quadrageſime:dub.25.ꝛ.34.

8 ¶ Dubit.an xps ſingulis annis cū parentibus iret hieruſalē? Reſpon. Beda in homelia ꝙ ſic dicens. Qđ aūt dñs per omnes annos cū parentib9 in paſcha hieroſolimā veniit humane eſt humilitatis idiciū.

9 ¶ Dubitat̄ quot dies fuerāt ꝯſumati? Reſpondeo ꝙ ſolennitas paſche durabat ſeptem diebus.vt habetur Exodi.xij.capitu.

10 ¶ Dubitat̄.cur xps remāſit in hieruſalē abſqꝫ licentia parentum? Reſpondet Expoſitor grecus dicens. Ideo autem latēter remanet ne parentes impedimento eſſent diſputationi peragende cū legis peritis. Uel forſitā hoc cuitās videat̄ parētes cōtēnere ſi mādantibus eis nō pareret:latenter ergo remanet : ne aut retrahatur:aut ſit inobediens.

¶ Dubi.cur euāgeliſta vocat parētes xpi Joſeph ꝛ ſemp Uirginē.cū ioſeph nō fuerit pr̄ ei9? Rñ. Origenes ſ. ꝑ Lucā dicēs. Nō autē miremur parētes vocatos quoꝝ alter ob ptū:alter ob obſequiū patris ꝛ matris meruerūt vocabula. Et ſanct9 Tho.iij.pte.q.xxviij.ar.j.poſt Aug. in libro de bono cōiugali dicit:ꝙ eo mō pr̄ xpi dr̄ ioſeph:quo ꝛ vir marie intelligit̄ ſine cōmixtiōe carnis ipſa copulatione cōiugij multo vēꝫ cōiūcti9 ꝙ̄ ſi eſſet aliūde adoptat9: neqꝫ eīm ꝑpterea nō erat appellandus ioſeph pater xpi.quia non eum genuerat concumbēdo:quādo qdē pr̄ eſſet etiā ei quē nō ex ſua cōiugē procreatum aliunde adoptaſſet. 11

12 ¶ Dubi.qūo xps cum tanta cura a parentibus nutritus potuit obliuiſcendo relinqui? Rñ. Beda in homel.ꝛ habetur in gloſ.ꝙ filijs iſrael mos fuit in tpibus feſtis vel hieroſolymā confluētes:vel ad ꝑpria redeuntes ſeorſum viri ſeorſum femine incederent infanteſqꝫ vel pueri cum quolibet parente indifferenter ire poterāt. Ideoqꝫ Mariā vel Joſeph viciſſim putaſſe puerū ieſum quē ſecum non cernebant cum altero parēte reuerſū ꝑut teſtat̄ Euangeliſta dicens. Exiſtimantes autem illum eſſe in comitatu ſuo.

13 ¶ Dubi.quo in die requirebant eū inter cognatos:et natos:et quo die reperiūt eum in medio doctoꝝ ſedentē? Rñ.gl.dicēs. Uno quidē die reuerſi ſunt a hieruſalē. Scđo die querunt inter cognatos ꝛ notos et nō inuenientes. Tertio die regreſſi ſunt in hieruſalem ꝛ ibi tunc inuenerunt eum in templo:et ſic poſt triduum:id eſt ipſo tertio die per figuram ſynecdoche.

¶ Dubitat̄

14 ¶ Dubit. cur nõ inuenitur niſi ter-
tio die? Reſpondit glo. q2 queſitus
aduẽtus xpi a patriarchis ante legez
non eſt inuẽt9. queſitus a pphetis
et iuſtis ſub lege non eſt inuentus:
queſitus a gentib9 ſub gr̃a inuenit.
15 ¶ Dubi. videtur ꝙ fuerit ambitio-
ſus ſedendo inter doctores? Rñd.
ꝙ non per ambitionem ſedebat: ſʒ
vt patet in euangelio ſedebat eos
audiendo ⁊ interrogando.
16 ¶ Dubi. cur audiebat eos cum ni-
hil poſſet adiſcere ab eis cũ omnez
ſcientiam haberet? Rñd. ꝙ hoc fe-
cit: vt dicit Orige. ſup Lucã ad eru
ditionem noſtraz: vt doceret quid
pueris q̃uis ſapiẽtes ⁊ eruditi ſint
conueniret. vt audiant potius ma-
giſtros q̃ docere deſiderent.
17 ¶ Dubi. cur eos interrogabat cuz
nihil ab eis adiſcere vellet? Reſpõ
dit ſanctus Tho. iij. parte. q. xij. ar.
iij. ꝙ interrogabat: vt dicit Orige-
nes non vt adiſceret ſed vt interro-
gatus erudiret. Et vno quippe do-
ctrine fonte manat ⁊ interrogare ⁊
reſpondere ſapienter.
18 ¶ Dubi. cur audiẽtes ſtupebant et
admirabantur? Rñd. Beda ſuper
Lucam dicens. ꝙ diuina lingua ſa
pientiã prodebat: ſed infirmitatem
etas pretendebat humanã. Vñ iu-
dei inter alta q̃ audiũt et infirma q̃
vidẽt dubia admiratiõe turbãtur.
19 ¶ Dubit. q2 videtur ꝙ ſemper vir-
go malefecerit eum redarguere di-
cendo fili q̇d feciſti nobis ſic? Rñ.
Expoſitor grecus dicẽs. qð non cã
reprehendendi dixit illa verba: ſed
affectiõe dicẽs. Miranda vero dei
genitrix maternis affecta viſceri-
bus. q̃ſi cũ lamẽtis inq̃ſitionẽ dolo
roſam effudit: vt oĩa ſicut mr̃ ⁊ fidu-
cial'r ⁊ hũiliter ⁊ affectuoſe expͥmit.
20 ¶ Dubi. cur ſemp virgo vocat Jo-
ſeph patrẽ xpi: cum ſciret ipſum nõ
eſſe patrẽ ieſu? Reſp. Origenes ſu-
per Lucã dicẽs. Nouerat ſemp vir
go ſacrata hũc nõ eſſe filiũ Joſeph
⁊ tñ patrẽ vocat illi9: ſponſum ſuuz
ppter iudeorum ſuſpitionem eſti-
matiũ ipm vulgo fore conceptum.
¶ Dubitat cur dolẽtes querebant 21
eum qui perdi nõ poterat: cũ eſſet
deus? Reſpõ. orige. ſup Lucam di-
cens. cur autem dolentes eum que
rebant. an ex eo qð periret puer an
errauerit. Abſit. Nunquid enim fie-
ri poterat vt perditum formidarẽt
infantem quẽ dominũ eſſe cogno-
uerãt: ſʒ quomodo tu ſiquãdo ſcri-
pturas legis queris in eis ſenſum
cum dolore: nõ ꝙ ſcripturis erraſ-
ſe arbitreris ſed veritatẽ quam in-
trinſecus habent queris inuenire.
Jta illi querebãt ieſum ne forte re-
linquẽs eos reuerſus fuiſſet ad ce-
los: cum illi placuiſſet iterũ deſcen-
ſurus. Uel vt dicit Glo. metuebant
ne ꝙ herodes l' infantia ei9 patraſ-
ſe q̃ ſi erat tũc iã in pueritia poſitum
inuẽta oportunitate aliũ iterficerẽt.
¶ Dubitat cur dñs redarguit ma- 22
trẽ? Rñ expoſitor Grec9 dicẽs. Dũ
enim mariã ſemp virginem incre-
pat dñs querẽtẽ ipſum inter ppin-
quos omiſſionẽ vinculorũ ſangui-
nis apertiſſime ſuggerit oſtendens
ꝙ nõ cõtingit mente pfectionis at-
tingere eũ q̇ adhuc vagat in his q̃
corpori conferũt: et quod homo de
ficit a perfectione per affectum co-
gnatorum.
¶ Dubi. de quo patre intelligit cũ 23
dicit que patris mei ſunt? Reſpon.
Grecus expoſitor dicens. Jpſe do-
minus reſpondit ad omnia: ⁊ corri
gens dictum eius de eo qui putaba
tur pr̃: verũ patrem manifeſtat do-
cẽs nõ per infima gradi: ſed in altũ
extolli. Et Beda dicit. Et ꝙ poti9
debebat ei cui eſt eternus fili9 meu

tis oculos attolere cogit.

24 ¶ Dubi. quō ſemp virgo nō intellexit ꝟbū xp̄i de patre eterno? Reſpon. Origenes dicēs ſuper Lucā. Neſciebāt vtrū dicēs in' his q̄ patris mei ſunt ſignificaret in templo an aliqd altius ⁊ ꝙ magis edificat.

25 ¶ Dubita. cū ſubiectio dicat in potentiā videt ꝙ nō debebat eſſe ſubditus illis? Reſpon. Ambroſius ſuper. Lucam dicēs. Et miraris ſi patri defert qui ſubditur matri. Non vtiq; infirmitatis ſ3 pietatis eſt iſta ſubiectio.

26 ¶ Dubita ꝗ̄n quib⁹ erat eis ſubiectus? Rn̄. Baſilius in libro religionū dicēs. A b ipſa aūt primeua etate parētib⁹ obediēs quēlibet laborē corporeū humiliter ⁊ reuerenter ſubſtinuit Cū eñ hoies, eſſent honeſti ⁊ iuſti egeni tñ neceſſarioꝝ penuriā patiētes. Manifeſtum eſt ꝙ ſudores corporeos cōtinuo frequētabat neceſſaria vite ſibi q̄rentes. Jeſus autē obediens illis vt ſcriptura teſtat etiā in ſubſtinēdo labores ſubiectionē plenariā ſuſtinebat.

27 ¶ Dubi. quō ſemp virgo cōſeruabat illa ꝟba ⁊ q̄d erat illud ꝯſeruare? Reſpōdit expoſitor Grecus dicēs cōſidera prudētiſſimā mulierē qualiter ſcholaris ſit pueri. Ideo eñ vt puero neq; vt viro: ſ3 vt deo vacabat. Ulterius ⁊ illi⁹ voces diuinas ⁊ opa reputabat idcirco vel ex dictis aut actis ab eo incaſſu3 illi patebat: ſed ſicut ip̄m ꝟbū prius in viſceribus: ita nunc eiuſde3 modos ⁊ dicta concipiebat: ⁊ in corde ſuo quodāmodo fouebat. Et hoc q̄dē iam ſecūm p̄ſenti' cōtēplabatur Hoc aūt expectabat in futurū clarius reuelandū ⁊ hac q̄dē tanq̄ regula ⁊ lege ⁊ ꝑ totā vita3 vtebatur.

28 ¶ Dub. quō xp̄s poterat proficere ſapientia cu3 eſſet plenus ſapiā vt dicitur Luc. ij. c. require infra octauas natiuitatis domini dub. 26.

29 ¶ Dub. an in ſciētia ꝓfecerit: et an aliq̄d didicerit? Rn̄d. ſ. Tho. iij. par. q. ix. arti. iiij. ⁊ q. xij. arti. ij. ꝙ in xp̄o fuerūt tres ſciētie ſc3 diuina. ⁊ ſcd̄m iſtam nō profecit. Alia fuit ſcia infuſa: nec ſecūdū iſtam etiā profecit cum a principio plenarie fuerit ſibi omniū infuſa: alia fuit ſciētia acquiſita que ꝓprie eſt ſciētia ſcd̄m modū humanū non ſolū ex parte ſubiecti recipiētis: ſed etiā ex parte cāe agētis. Nam talis ſciētia ponit in xp̄o ſecūdū lumen intellectus agētis q̄d eſt anime humane cōnaturale. Nā inconueniens videretur ꝙ aliqua naturalis actio intelligibilis chriſto deeſſet cū extrahere ſpecies intelligibiles a fantaſmatib⁹ ſit quedam naturalis actio hominis ſecūdum intellectū agentē cōueniēs videtur hāc actionē in xp̄o ponere et ex hoc ſequitur ꝙ in anima chriſti aliquis habit⁹ fuit qui ꝑ huiuſmodi abſtractionem ſpecierum potuerit augmentari: ex hoc ſc3 quod intellectus agēs poſt primas ſpecies intelligibiles abſtractas a fantaſmatibus poterat alēs etiam abſtrahere: hec omnia ſic probantur. Nā nihil eoꝝ que deus plātauit in noſtra natura defuit humane nature aſſumpte a dei verbo: ſed deus in humana natura plantauit nō ſolū intellectū poſſibilē: ſed etiā intellectum agentē. Ergo neceſſe eſt dicere ꝙ in anima xp̄i fuit nō ſolum intellectus poſſibilis: ſed etiam intellectus agens. Si aūt in aliis deus ⁊ natura nihil fruſtra faciunt: vt philoſophus dicit in. i. de celo ⁊ mūdo minus in anima xp̄i aliquid fuit fruſtra: fruſtra autem eſt ꝙ non habet propriam operationē cū omnis res ſit propter ſuam operatione3. vt di-

citur in ſecundo de celo et mundo.
Propria autẽ operatio intellectus
agẽtis eſt facere ſpecies intelligibi
les actu abſtrahendo eas a fantaſ-
matibus: vt dr̃ in tertio de anima.
Quod intellectus agẽs eſt quo eſt
omnia facere. Ergo neceſſe eſt dice
re ꝙ fuerũt alique ſpecies intelligi
biles per actionẽ intellectus agen
tis in itellectu poſſibili ei⁹ recepte
ꝙ eſt eſſe in ipſo ſciam acquiſitam
quã quidam experimentalẽ nomi-
nant: ⁊ ſic ſm iſtam profecit modo
quo dictũ eſt. Qd aũt aliqd didice-
rit oſtẽdit Tho. ſup. v. c. ad Hebre.
lect. ij. ſup illo ṽbo: didicit obedien
tiam ex tempore dicens. quod du-
plex eſt ſcia: ſcʒ ſimplicis notitie et
ſm hanc nihil didicit. Alia eſt expe
rientie ⁊ ſm iſtam didicit obedien
tiã. Et ita gloſſator didicit. i. exper
tus eſt ꝙ graue ſit obedire: qr ipſe
obediuit in grauiſſimis ⁊ difficilli-
mis: quia vſq ad mortẽ crucis: nõ
autem aliquid ab aliquo hoĩe ſeu
ab aliquo angelo didicit.
30 ¶ Dubi. quõ ꝓficiebat etate q̃ fuit
ãn ſecula: ⁊ erit ſemp? Rñ. ꝙ q̃tum
ad naturã diuinã nõ ꝓficiebat eta
te cũ eẽt etern⁹: ſʒ quãtũ ad naturã
humanã corp⁹ ei⁹ augmẽtabať ſi-
cut alia corpora humana. Et ciril⁹
ſuper Luc. dicit ꝙ euãgeliſta dixit
ieſum ꝓficere: ⁊ non verbum.
31 ¶ Dubita. quõ potuit proficere in
gratia cũ a principio habuerit ple-
nitudinẽ gratie: vt dicit Joannis.
j. cap. plenũ gratie? Reſpõdit. ſan.
Tho. iij. parte. q. vij. arti. xij. qd xp̃s
non ꝓfecit in gratia: ita ꝙ habitus
gratie augmentareť in ipſo: ſed ſo-
lum quantũ ad effectuʒ: vt dictum
eſt infra octauas natiuitatis domi
ni dubio. 27. Et ratio eſt iſta: quia
finis gratie eſt vnio creature ratio
nalis ad deũ. Non põt aũt eſſe nec
intelligi maior vnio creature rõna
lis ad deũ q̃ que eſt in pſona. Etiã
gratia xp̃i ptingit ad ſummã men-
ſuram gratie: ⁊ ſic non põt augeri
ex parte ipſius gratie: nec ex parte
xp̃i etiam põt augeri: qr xp̃s ſm qd
homo in primo inſtãti cõceptiõis
ſue fuit verus ⁊ plen⁹ cõprehẽſor.
Unde in eo non potuit eſſe gratie
augmentũ. ſicut nec in alijs beatis
quorũ gratia augeri non poteſt eo
quod ſunt in termino: hominũ ve-
ro qui ſunt pure viatores gratia po
teſt augeri et ex parte forme id eſt
gratie quia non attingunt ſummũ
gradum gratie: ⁊ ex parte ſubiecti
id eſt ipſorum quia nondum perue
nerunt ad terminum.
¶ Dubitatur quia videtur qd nõ 32
profecerit in humanitate: qr a prin
cipio fuit conceptus verus ⁊ perfe-
ctus homo? Reſpõ. Grego. nazãze
nus in homelia qd dr̃ ſm humani
tatem proficere nõ quod ſuſcipiat
augmentũ que ab initio fuit perfe-
cta: ſed ex eo qd paulatim manife-
ſtabatur. vide dubio ſequenti.
¶ Dubita. qr videtur qd nõ ꝓficie 33
bat apud deum: cum ſemp verbuʒ
apud deũ fuerit pfectũ? Rñ. Expo
ſitor grec⁹ dicẽs: ꝓficiebat ergo ſʒ
etatẽ quidẽ corpore in virilẽ ſtatum
promoto. Sapientia aũt per eos q̃
ab eo diuina ſapiẽtia docebantur
gr̃a vero qua cũ gaudio promoue-
mur credentes in fine obtinere q̃
ab ipſo promiſſa ſunt: vt hoc qdeʒ
ap⁹ deũ ex eo qd aſſũpta carne pa-
ternũ op⁹ peregit: apud hoĩes ṽo
per cõuerſionẽ eorũ a cultu ydolo
rũ ad ſumme trinitatis notitiam.
¶ Dubi. quid audiebant xp̃s a do- 34
ctoribus et de quib⁹ interrogabat
eos? Rñ. ſan. Vincen. ſermone. iij.
huius dñice dicẽs materiã autẽ de
qua tũc doctores ⁊ rabini diſputa-

bant:inueni in epl'a glorioſi Hiero
nymi ad paulinum.iiij.c. vbi dicit.
xij.annos ſaluatori pleuerat ꝛ i tē-
plo ſedēs de queſtionib9 legis iter-
rogans magis docet duz prudēter
interrogat:dic practice qūo fuerūt
rōnabiliter queſtiones legis: ꝛ que
tunc diſputabātur erāt de aduētu
meſſie:qꝛ oēs doctores nullo diſcre
pāte ſciebāt xp̄s aduētus meſſie cō-
pletū tam ex ꝓphetia iacob. Geñ.
xlix. Nō auferet̃ ſceptruz de iuda.
nec dux de femore ei9 donec veniat
qui mittendus eſt:qꝛ tūc regnabat
Herodes. Itez ex hebdomadibus
danielis. Modo ponam9 diſputa-
tiōes in forma. Cū eſſent ibi docto-
res ſedētes ꝛ xp̄s ꝛ alij pueri audiē
tes vnus doctor ꝓpoſuit hāc q̄ſtio
nē. Quid vobis vr̃ de aduētu meſ-
ſie? Rñderūt alij qđ erat cōplet9 tñ
ſi haberet aliquā ꝓphetiam in cō-
trariū qđ ꝓponeret? Rñdit ille qđ
lꝫ crederet aduentū eſſe cōpletū tñ
dubitabat ꝓpter ꝓphetiaz Aggei.
ij.c. vbi dicit̃. hec dicit dñs de9: ad-
huc modicū ꝛ ego mouebo celū et
terrā ꝛ mare ꝛ aridā ꝛ mouebo oēs
gentes: ꝛ tunc veniet deſiderat9 cū
ctis gentibus:ſed nondū vidimus
iſta ſigna:qꝛ nullū motū nouū vidi
mus:ergo reſtat dubitatio. Alij rñ-
derūt ꝙ verū dicebat ꝛ ꝙ bonū eēt
ſup his cogitare: neſciebātqꝫ q̄d re
ſpondere:tūc xp̄s reuerēter ꝛ humi
liter obtēta licētia loquēdi dixit. R.
dñi ſi recordamini nūc ſunt duode
cim anni qđ celū fuit motū p̱ nouā
ſtellam que duxit tres reges orien-
tis ſm̄ qđ ego audiui a parētibus
meis: Si videt̃ vobis qđ iſte motus
fuerit nouus. Itē terra ꝛ mare mo-
ta fuerunt:tunc q̄ñ ex edicto Ceſa-
ris quilibet ibat vt pfiteret̃ in ciui-
tatem ſuam: videatis ſi prophetia
forte i hoc fuerit impleta.reſponde
runt ipſi inter ſe. verū ꝑfecto dicit:
qꝛ de premiſſis recordamur: et iſte
debuit ille mot9 eſſe ꝺ quo prophe-
ta intellexit. Et xp̄s dixit. Domini
parcatis ſi pueri aliquid a vobis q̄-
runt. Ali9 doctor ſurrexit poſt mo-
dū dicens. Dñi dubito de ſigno qđ
dedit Eſayas.ix.capit.dicens. Po-
pul9 qui ambulabat in tenebris vi-
dit lucem magnam et poſt paruul9
natus eſt nobis: ꝛ filius dat9 eſt no
bis ꝛc. Nā hoc ſignū debuit eſſe in
natiuitate meſſie regis: ſed adhuc
nō vidim9 hoc ſignū. Igitur hic ca
dit dubitatio. Alij autem doctores
reſpōdebāt: ꝙ verū dicebat ſed qđ
bene i hoc deberēt aduertere:et ſic
libros voluebant ꝛ reuoluebant in
tēplo exiſtētes. ꝛ tādē dixerunt xp̄o
quid ſibi videret̃. Et an i hoc dubi
taret. Qui humiliter ꝛ cum reueren
tia ſurgēs reſpōdit dicens audiui
ꝙ in ciuitate bethleē in media no-
cte iam ſunt duodecim anni appa-
ruit magna claritas in tantum qđ
videbat̃ ſicut meridies iuxta illud
Pſal.cxlviij. Nox ſicut dies illumi
nabit̃: ꝛ audiui qđ angeli apparue-
rūt paſtorib9 cū magna luce iter q̄s
vn9 dicebat. Euāgelizo vobis gau
diū magnū: qꝛ nat9 eſt vobis hodie
ſaluator ꝛc. tūc vn9 doctor dixit bñ
recordor. qđ talis fama fuit publi-
ca: et dixit alijs nūquid recordami-
ni qūo fuit nobis ſcriptū de hoc: et
tunc dixerūt Ieſu filij bonas gr̃as
vobis agim9 de hoc: qꝛ ita clarifica
tis intellect9 noſtros. Ali9 doctor
dixit ſuſpirans. O domini dubito
qđ noſtrū gaudium et ſpes noſtra
ſint deperdita. nunq̄d Malachias
iij.c. dixit: ſtatim veniet ad tēplum
ſctm̄ ſuū dñator quē vos q̄ritis ꝛc.
Sed nōdum venit ergo hic eſt ma
gna dubitatio: qđ adhuc aduent9
eius nō ſit ꝯpletus. Dixerunt ergo

xp̄o vt diceret ſup̄ hoc quid ſibi videretur: qui rn̄dit. O. R. dn̄i qđ poſſunt dicere pueri inter vos: tn̄ dicā qđ audiui a parētibus meis vcȝ q̄ poſt miraculū de lumine in media nocte in bethleē apparente quadrageſimo die vna mulier iuuenis cū puero in brachijs eū baiulās venit ad tēplū: ⁊ Symeō ⁊ Anna pphetiſſa p̄dicauerūt eū dicētes q̄ ille erat verus ⁊ meſſias ⁊ ſaluator mundi. Tūc ipſi doctores dixerūt q̄ verū dicebat. Et vnus dixit Symeon pōtifex erat cōſanguine⁹ me⁹ ⁊ hec mihi narrauit. Et alius dixit. Anna erat cōſanguinea mea: ⁊ talia vere ab ea audiui. Et tūc dixerūt xp̄o. O bone fili. bn̄dicaris a deo: ⁊ de⁹ det tibi gratiam bene adiſcēdi. Deinde ſurrexit vn⁹ Rabi dicēs ſuſpirās ⁊ flens. hec oīa cōfiteor eſſe vera: ſed heu q2 deperditus eſt meſſias. Nūquid recordamini qđ illis tp̄ibus ppter ipſum interfecit oēs pueros in bethleē ⁊ oībus finibus ei⁹ Herodes rex. Et ita credatis q̄ etiam meſſias puer interfect⁹ eſt: q̄ audiētes alij doctores erāt valde triſtes: ⁊ tūc dixerūt xp̄o. Et vos quid dicitis. O fili. Qui cū ſolita humilitate rn̄d. R. dn̄i. Memini me legiſſe Exod. xxiij. c. Nō coques edū in lacte matris ſue. Uideatis igiř ne forte iſta ſit pphetia quedā de meſſia qđ nō deberet coq. i. mori in lacte matris ſue. i. in infantia dū lactareř a matre ſua. Et qđ ita euaſerit alijs paruulis occiſis ab Herode. Et tūc doctores virtute diuina illuminati intellexerūt illā prophetiā fuiſſe de xp̄o ⁊ meſſia ⁊ multū laudauerunt eum: q2 ſi prudenter reſponderet. Et ipſo tūc ſuperuenit glorioſa ſemper virgo maria cum Joſeph.

☞ Allegorice.

¶ Hiſtoriā hui⁹ euangelij p̄figurarunt Samuel ⁊ anna eius mater j. Reg. j. c. Qui ſamuel cū ablactat⁹ fuiſſet nō quidē a māmilla ſm̄ Lyrā q̄ fit in principio tertij anni / ſed ablactatiōe a lacte pueritie / quando puer incipit alijs vti cibis cōib⁹ ⁊ non amplius nutriř lacticinijs q̄ fit circa decimū annū / ita q̄ iā erat duodēnis fuit oblat⁹ dn̄o / quoniā tūc pueri incipiūt habere aliquas vires ⁊ ſeruire in templo. ſ. accendere lāpades ⁊ huiuſmodi. Et ita aſcēdentib⁹ parētib⁹ Samuelis. ſ. Helchana ⁊ Anna in ſylo / cui⁹ locū tenuit poſt hieroſolymā ſm̄ cōſuetudinē ȝ diei feſti. i. vt votū redderent dn̄o ppter ſamuel obtētuȝ / ⁊ ibi cōſummatis dieb⁹ ſacrificij remanſit puer ſamuel / qui interp̄tař exauditio dn̄i qui ſignificat xp̄m qui fuit exauditus a dn̄o. in ſylo q̄ interpretař dimiſſio / q2 fuit dimiſſus ille locus ⁊ electa hieruſalē. Et nō cognouerūt parētes ei⁹ / q2 ſcȝ neſciebant q̄ elect⁹ eſſet a dn̄o. Extimātes autem illū eſſe in comitatu ſuo. ſ. credentes q̄ eſſet eiuſdē qualitatis cū eis venerūt iter vnius diei / ⁊ requirebāt eū inter cognatos ⁊ notos ſcȝ vſque q̄ no Anna pepit tres filios ⁊ duas filias / inter quos requirebāt eū exiſtimātes q̄ eſſet ſicut alij filij ⁊ nō inuenerūt eū in tali cōditiōe / quoniaȝ erat miniſter dn̄i accinct⁹ ephot lineo. i. veſte alba linea ſacerdotali ⁊ reuerſi ſunt in ſylo / quoniā ſtatutis dieb⁹ veniebāt helchana ⁊ Anna deferētes tunicā quā faciebat ſingulis annis / ⁊ poſt triduum inuenerunt eū. i. poſt primū diē qui fuit tp̄s quo erat ſterilis ⁊ in triſtitia / poſt ſcđm qui fuit tempus quo pariebat filios ⁊ erat gaudēs / ⁊ in ternio inuenit eū cum eſſet ſine his paſſionibus in medio doctoꝝ / quoniaȝ vt diciř. j. Re. ij. c Magnifica-

tunc puer Samuel.i.xps apud do
minū: audiētez illos ⁊ interrogātē:
qm̄ ſamuel iudicauit pplm ⁊ filios
iſrael i maſphat.i. Re.vij. mater au
tē ei⁹ dixiſti: fili qd fecit nobis ſic.i.
quo potuiſti euadere in conſpectu
dn̄i ita pretioſus: ego ⁊ pater tuus
dolētes q̄rebam⁹ te.i. inter nos que
rētes credebam⁹ te eē vnū ex alijs.
Et ſamuel rn̄dit ꝙ in his q̄ patris
ſui ſunt.ſ. dei oportebat eū eſſe ⁊ mi
niſtrare in tēplo dn̄i. Et ipſi nō itel
lexerūt myſteriū qd locutus eſt ad
eos. Alij vero mirabant ⁊ ſtupebant:
qm̄ cognouerūt oēs a dan vſq ber
ſabee ꝙ fidelis ſamuel ꝓpheta eēt
dn̄i. Et deſcēdit cū eis in ramatha
in qua villa ēt iudicabat iſrl̄. vt ha
bet.i. Reg.vij. Et erat ſubdit⁹ illis
ſubiectiōe reuerentiali ⁊ ꝓficiebat
ſapiētia ⁊ etate ac gr̄a apud deū qui
eū vocauerat ⁊ hoies q̄s iudicabat.

☞ Tropologice.

¶ Pluri̇ma documēta ex hoc euā-
gelio eliciunt. Primū eſt feſta de-
uote colere a ꝑncipio euāgelij vſq
ibi. Scd̄m cōſuetudinem diei feſti.
Dat etiā modus colendi: vt oia cō-
pleam⁹ ad honorē dei diuina offi-
cia ⁊ miſſam integre audiētes atq
ꝑdicationes: orōnib⁹ inſiſtēdo cō-
ſummatiſq dieb⁹ feſtis redredi ad
exercitium cōſuetum: qm̄ in ſudore
vultus veſcimur pane noſtro. Itē
docemur querere ieſum ꝑ peccatū
a nobis amiſſum: q̄ dz queri cū pa-
ſtorib⁹ feſtināter. Luc.ij.c.i. cū pec-
cator cognoſcit ſe xp̄m ꝑdidiſſe ſta
tim ſtudeat a pctō reſurgere ꝑ ꝯtri
tionē. Cū magis querat humiliter
Mattheī.ij.cap. Procidentes ade
rauerūt eum: vt homo per peniten-
tiā ſe humiliet deo. Itē cū magda-
lena iachrymabiliter. Joannis.xx.
Maria ſtabat ad monumentum fo
ris plorās q̄rēdo Jeſum. Et ita
peccator dolenter debet querere ie
ſum.i. dolendo de peccatis ſuis: qd
notatur ibi. Ego ⁊ pater tuus dolē
tes querebamus te. Itē monemur
in quo loco debemus ieſum inueni
re.ſ. in templo. Item quādo: qꝛ poſt
triduū.i. poſt peccati cōtritionem:
qui eſt vnus dies: poſt oris ꝯfeſſio-
nem: qui eſt ſecūdus dies poſt ope-
ris ſatiſfactionem: qui eſt tertius
dies poſt quos ieſus inuenitur in
templo cordis noſtri: ſi tamen caſte
vixerimus qꝛ caſte viuētes tēplum
dei ſunt. Itē datur modus retinen-
di xp̄m inuentū: vt vadam⁹ ad do-
ctores ⁊ ꝑdicatores eos interrogā-
tes de neceſſarijs ad ſalutem ⁊ au-
diētes verba bona ipſorū q̄bus re-
ſiſtemus tentationib⁹ vniuerſis q̄-
bus ſuccūbendo xp̄m inuētū perde
rem⁹. Item docemur: vt relicta affe
ctione parentū tēporaliū pr̄i eter-
no adhereamus. Itē ꝙ res diuine
ſint nobis non in contēptum ſed in
admiratione ⁊ veneratione. Item
cum ſemper virgine verbū dei cō
ſeruare in corde ⁊ opere adimple-
re. Inſtruunt etiā filij pueri: vt ho-
norem reuerentiā ⁊ debitam ſubie-
ctionē preſtent parētibus ꝙ Jeſus
fecit dum eſſet ſubditus illis. Ulti-
mo inſtruuntur patres: vt ſic filios
nutriant ⁊ educent: vt ꝓficiant nō
ſolū augmentatione ꝑſone: ⁊ etate:
ſed ſapientia ⁊ gratia: vt placeant
deo ⁊ hominibus.

☞ Anagogice.

¶ Contēplationi celeſtis pr̄ie. iam
ex dictis ſancti euāgelij vocādum
⁊ intueri ſpūaliter i mēte nr̄a xp̄m
qui duodecim annos ꝯpleuit etatis
duodecim aplos: ⁊ duodecim mi-
lia ſignatos ex ol tribu filioꝝ iſrael
coronādo q̄ cū eis q̄ ſunt eius parē
tes: qm̄ facientes voluntatem eius
ſunt eis pr̄ mater frater ⁊ ſoror a ſcē

det ad ſupnā hierl'm: vbi eſt ppetua
feſtiuitas ⁊ gaudioſa. Cōſummatis
oib⁹ laborib⁹ diex pñtis ſeculi. qui
ſemꝑ remāſit in hierl'm ſupnā et in
ſinu patris: q̄uis ꝑ humanitatis aſ
ſumptionē ad nos venerit. Nec co
gnouerūt parētes ei⁹ equalitatē ei⁹
cū pr̄e: ſʒ ꝑpt defect⁹ nature quos
aſſumpſit exiſtimātes eū eſſe i comi
tatu ſuo. i. ſimilē eis quaſi purū ho
minem venerunt iter vnius diei: qd
eſt lumē nature: ꝑ qd nō poteſt com
prehēdi: nec inueniri. Sed oportet
reuerti in hieruſalem ⁊ querere eū
per lumen gratie in pñti vita. Et tā
dē tertio die in alia vita clare repe
rit ⁊ videt ſicuti eſt ꝑ lumē glorie ſe
dēs i tēplo diuinitatis i medio ſctō
rū doctorū eccleſie eorum doctrinā
approbando ſtupentib⁹ cūctis bea
tis de tam ineffabili gloria: ⁊ de hu
manitate diuinitati cōiuncta: ⁊ to
ta generatio humana ſaluata: q̄ eſt
mater xpi cū ex ea carnē aſſumpſe
rit interrogat qūo eis fecit ſic. Cum
ex eius paſſione dolēs q̄reret eū in
triduo mortis cōpatiens ei. Qui rñ
dit q̄ in his que pater ſu⁹ volebat
oportebat eum eſſe: ⁊ ita pati vt in
traret in gloriā ſuā. ⁊ ipſi nō intelle
xerunt verbum cum in cor hoīs nō
aſcēdat q̄ preparauit xps ſuis fide
libus per glorioſam paſſionē ſuam.
Deſcendit tñ cū eis carnē aſſumen
do ⁊ ſe eis ſubijciēdo per humanita
tē: ⁊ mater eius oīa verba hec con
ſeruat in corde: nūc in celis veraci
ter ipſa eſſe veriſſima agnoſcendo.
Et ieſus proficit nobis: nos in etate
conſeruando gratiā ⁊ ſapientiā in
fundendo: vt deo ipſi ⁊ hoībus gra
ti efficiamur ipſo cōcedente. amen.

¶ In octaua Epyphanie.

Uidit ioannes Jeſum venientem
Joannis. j. capitulo.

¶ Hiſtoria hui⁹ Euāgelij facta
eſt anno xpi. xxx. die. j. vij. Januarij.

☞ Hiſtorice.

¶ Die baptiſmū dñi ſequente Joā
nes ad ſe venientē intuitus Jeſum
hunc agnū dei celera auferentē ſe
culi demonſtrauit. Hunc quoq̄ eū
eſſe de quo ante affatus fuerat vi
rum. ſ. poſt ſe venire: qui prior ipſo
foret quem nec ipſe agnoſcebat: ſe
quoq̄ hanc ob cauſam in aqua ba
ptizando aduenīſſe vt innoteſceret
iſraeli: tale ꝓhibens teſtimoniū: q̄n
columbam vidiſſet: quaſi ſpm̄ ſup
eū ex ethere deſcendentē poſtq̄ im
manentē: quē ipſe idem ipſe igno
rabat. Qui vero eum in aqua bapti
zare tranſmiſerat: eidem dixiſſe il
lū in ſpiritu ſancto baptizare debe
re: ſup quē ſpiritum ſanctū intuitus
fuiſſet deſcendere ⁊ ſupſtare. Et ipe
ſi q̄dē ioānes atteſtat⁹ eſt hoc vidiſ
ſe: ⁊ hūc ieſum vere filium fore dei.

T Attendens dubia dilu
cidare. Dubitatur que 1
fuit illa altera dies?
Rñ. Origenes ſup ioā
nem quod fuit ſecūda
dies. Prima nāq̄ fuit quando ba
ptizat⁹ eſt Jeſus: ⁊ ſequēti die que
dicitur. Secunda a baptiſmo fuit
altera: in qua hiſtoria huius euan
gelij facta eſt.

¶ Dubitat ad quid venit ieſus ad 2
Joannē poſtq̄ baptizatus fuerat?
Rñ. Chriſo. ſuper Joannē. Ut nul
lus ſuſpicaretur: q̄ ex eadem cauſa
ex qua ⁊ alij ad Joannē venire: pu
ta confeſſurus aut in penitentiam
abluendus in flumine. Propterea
ergo accedit dans Joanni occaſio
nē corrigendi hanc ſuſpitionē quā
⁊ Joānes ꝑ verba correxit dicens.
Ecce agnus dei ⁊c. Qui igitur ita
pur⁹ erat q̄ peccata abſoluere poſ

ſet: manifeſtum eſt q͞m non vt cõſi-
teretur pctã accedit: ſed vt occaſio-
nem det Joãni loquẽdi de ipſo. Ue-
nit etiã ſcdo: vt hi qui priora audie
rant tertius recipiant que predica-
ta ſunt ⁊ alia rurſus audiant.

3 ❡ Dubitat̃ cur Joannes dicit xp̃m
eſſe agnum dei? R̃n. Chriſoſt. ſuper
Joã. ꝙ hoc dicit innuens ꝙ hic eſt
qui olim querebatur rememorans
prophetie Eſa. liij. c. Tanq̃ agnus
ad occiſionẽ duceret̃: ⁊ vmbra que
ſm Moyſen erant figura facilius
eos ducat ad vtilitatem.

4 ❡ Dubitat̃ cur potius dicitur xp̃s
agnus q̃ aliqđ aliud animal? R̃n.
Origenes ſuper Matthe. Qđ ideo
q: in oblatiõibus quotidianis ma-
ne ⁊ veſpere offerebatur. Quenam
autẽ oblatio alia põt eſſe quotidia
na a rõnali natura cõprehendẽda:
niſi verbũ ingẽs agnus typice nun
cupatũ. Oblatio: q̃dẽ matutina eſt
cũ intellectus fert̃ in deũ. Ueſptina
ꝯo cũ ad corporalia ꝓcedim9. Et ẽt
vt dicit Lyra. q: p annũ paſchalem
expreſſis figurabat̃ paſſio xp̃i.

5 ❡ Dub. cur xp̃s dicitur agnus dei?
R̃n. Theophilus ſup euangelius: q:
de9 pater eũ dedit ꝓ nr̃a ſalute in
mortẽ: ſicut ⁊ nos ꝯſueuim9 dicere
hec oblatio eſt talis hois. i. quã ta
lis hõ obtulit ſic ⁊ xp̃s dicit̃ agnus
dei dantis illum pro noſtra ſalute.

6 ❡ Dub. cur dicit q̃ tollit ⁊ nõ q̃ tol-
let peccata ⁊c. R̃. Theophilus vbi
ſupra. ꝙ quaſi hoc ſemp̱ faciẽte ipſo.
Nõ em ſolũ tulit tũc cũ paſſus eſt: ſꝫ
ex illo tpe vſq; ad preſens tollit nõ
ſemp crucifixus. Unã em pro pecca
tis obtulit oblationem. ſed ſemper
purgans per illam.

6 ❡ Dubitatur cur dicit in ſingulari
peccatum cum omnia peccata tol-
lat? R̃n. Lyra poſt Bedam. ꝙ licet
ille agnus tulerit omnia peccata ta
men ſpeciali modo ꝓ peccato origi
nali occiſus eſt.

❡ Dubit. q̃n ⁊ q̃b9 ⁊ q̃d Joãnes di- 8
xit an? R̃n. Theophilus ſup euãge-
lijs: q: ſuperi9 his qui ex phariſeis
venerãt Joãnes dixerat ꝙ medius
veſtrum ſtat quem vos neſcitis. hic
ignorantibus demonſtrat dicens.
Hic eſt de quo dixi.

❡ Dubit. quomodo xp̃s venit poſt 9
Joannem. Require dñica. iij. aduẽ-
tus dub. 20. ⁊. 21.

❡ Dubit. cur appellat xp̃m virum? 10
Reſpõ. Theophi. vbi ſupra. ꝙ pro-
pter etatis perfectionem.

❡ Dubitat̃ quomodo itelligit̃ qui 11
ante me factus eſt. Req̃re domini-
ca tertia aduentus. dub. 21.

❡ Dub. cur dicit qui prior me erat? 12
Reſpõ. Greg. in homel. dicens. Ac
ſi aperte diceret inde me etiã poſt na-
tus ſuperat quo eum natiuitatis ſue
tẽpora nõ anguſtant. Nã qui p ma-
trem in tempore naſcit̃ ſine tempo-
re eſt a patre generatus.

❡ Dubitat̃ q̃uo ioannes neſciebat 13
xp̃m quẽ annuntiabat? R̃nd. Chriſ.
ſup Joannẽ. Qđ ideo dicit ioannes
ꝙ neſciebat eum: vt nõ videatur ex
amicitia propter cognationeꝫ ei te-
ſtimonium perhibere: q: cognatus
eius erat ſecundum carnem.

❡ Dubi. q: videtur ꝙ ioãnes ſciue- 14
rit eũ propter ſigna in natiuitate fa-
cta ⁊ magos aduenientes? R̃n. Chri-
ſo. vbi ſupra. ꝙ in deſerto conuerſa-
tus eſt ioannes miracula vero que-
cũq; xp̃o puero exiſtente facta ſunt
puta que circa magos ⁊ quecũq; ta
lia ante multũ contigerant tempus
Joanne ⁊ ipſo valde puero exiſten-
te. In medio vero tempore ignotus
omnibus exiſtebat.

❡ Dubi. cur dicit: ſed vt manifeſtet̃ 15
in iſrael? R̃n. Lyra: q: totũ officium
ioannis baptizãdo ⁊ ꝓdicãdo erat

ordinatū ad manifeſtationem xp̄i. Vn̄. Chriſo. dicit q illa ſigna q̄ idē dicunt a xp̄o in pueritia facta mendacia et fictiões ſunt. Vide dubi. 31. dn̄ica. ſ. poſt octauam ephiphanie.

16 ¶ Dub. an ſine baptiſmate licebat Joanni p̄dicare et inducere turbas ad xp̄m? Rn̄. Chriſo. ſuper ioannē q facilius ita factū eſt nequaq̄ em̄ ſic ↄcurriſſent oēs ſi ſine baptiſmate predicatio facta eſſet.

17 ¶ Dub. cur dicit et teſtimoniū perhibuit ioānes dicens: q2 vidi ſpiritūſanctū? Rn̄. Chriſo. vbi ſupra: q2 ioānes teſtat9 eſt: ita magnū quid qd ſufficiēs erat auditores oēs ſtupefacere. Puta qd totius orbis terrarū ſolus ipſe pctā tolleret volens credibili9 id facere reduxit hoc ad deū et ſpm̄ ſanctū. Poſſet enim aliquis dicere ioanni. Qualiter tu cognouiſti eū? Reſpō. qd per deſcenſum ſpiritus ſancti.

18 ¶ Dub. cur dicit et māſit ſup eum? Rn̄. Grego. ſcdo moraliū: q in cunctis fidelibus ſpūſſanct9 venit: ſed in ſolo mediatore ſemp ſingulariter p̄manet: q2 ei9 humanitatē nūq̄ deſeruit ex cui9 diuinitate p̄cedit.

19 ¶ Dub. vt etiā q in alijs ſinglr maneat. q2 diſcipulis dn̄s dicit Joannis. xiiij. apud vos manebit? Rn̄. Greg. vbi ſupra q hoc citi9 cognoſcamus ſi dona ſpūs diſcernamus. In his em̄ donis ſine qb9 ad vitā p̄ueniri nō pōt ſpūſſanct9 ſemp in oib9 electis p̄manet: vt ſunt mānſuetudo: hūilitas: fides: ſpes charitas. In illis aūt qb9 poſſeſſionē ſpūs nō nr̄a ſalus ſz alioꝝ q̄rit nō ſemp manet. ſz aliq̄n ſe a ſignoꝝ oſtēſiōib9 ſubtrahit: vt hūilius ei9 v̄tutes habeant Chriſtus aūt in cūctis eū ſemper et continuo habuit preſentem.

20 ¶ Dub. qn̄ vidit ioannes ſpiritum ſanctum deſcendentem: et manentē ſup xp̄m. Rn̄. quod in baptiſmate chriſti: vt dicit glo.

¶ Dubi. qūo ioannes dicit: et ego neſciebā eū. cū Matt. iij. c. ioānes dixerit. Ego a te debeo baptizari et tu venis ad me? Rn̄. Lyra. qd hoc refert ad tp̄s p̄cedēs baptiſmū. Lz Aug. referat ad p̄tātē excellētie in baptiſmo quā ſibi xp̄s retinuit q̄ cōſiſtit in quatuor. Primū eſt q ipſe ſolus baptiſmū inſtitueret. Scdm̄ qd effectū baptiſmi ſine baptiſmo cōferre poſſet. Tertiū q meritū paſſiōis ei9 in baptiſmo efficaciā haberet. Quartū eſt q ab aliquo tp̄e baptiſm9 cōferret in noie ipſius ſicut hr̄ Act. xix. quaſi diceret Ego neſciebā q hāc excellentiā p̄dictā in baptizādo ſibi retineret dū ſubdit: poſtea hic eſt q̄ baptizat ſolus quātum ad iſtā excellentiam. 21

¶ Dub. qs miſerit ioannē baptizare? Rn̄. Aug. q ſi dicam9 pater verū dicim9: ſi dicamus filius: verū dicim9: manifeſt9 aūt eſt vt dicam9 pater et filius: ſupple tu: et ſpūſſctūs. 22

¶ Dub. cur dicit baptizare i aqua Rn̄. Lyra: qd baptiſm9 ioānis gratiā nō ↄferebat: ſz baptiſmū chriſti ſignificabat et ad ip̄m diſponebat. 23

¶ Dub. qūo poterat ioānes videre ſpiritū ſanctū qui eſt deus: q nō poteſt videri oculis corporalib9? Rn̄. q vidit in ſigno viſibili. ſ. colūbe deſcendentis: vt p3 ex textu. 24

¶ Dub. qūo xp̄s baptizabat in ſpiritu ſancto? Rn̄. Lyra q proprium ipſius dei eſt ſaluare aīas per gratiam ſpiritus ſancti. 25

¶ Dubi. quid vidit Joannes: quia dicit et ego vidi? Rn̄. Lyra qd vidit ſpiritum ſanctum deſcendentem in columbe ſpecie. 26

¶ Dubi. ad qd cognouit ioānes q eſſet fili9 dei? rn̄. qd vt habet Mat. iij. c. cognouit ad vocem patris.

bio.xxvi.et seq.in fer.vi.pasche vbi plura dubia declarant de baptiſmo et materia miniſtro et effectu.

9 ¶ Dubi.cur phibebat xpm baptizari cũ ſciret ſe eſſe deſtinatũ ad eũ baptizandũ? Rñ. Chriſo.in homel. dicẽs: qr baptiſm9 pnie erat: et in demõſtratione delictorũ iducebat ne aliqd extimaret ꝙ hac rõne xps ad iordanẽ venit. Ideo venienti dixit: ego debeo a te baptizari et tu venis ad me. Et idem Chriſo. ſuper Mattheũ dicit. Ut tu me baptizares eſt idonea rõ vt iuſt9 efficiar et dignus celo. vt autẽ ego te baptizem que eſt rõ? omne bonũ de celo deſcẽdit in terra: nõ de terra aſcẽdit ad celum. Et hylarius deniꝙ a Joanne baptizari phibet: vt deus: et ita in ſe fieri oportere: vt homo docet.

10 ¶ Dub. an ioãnes ꝗ erat ſctificat9 in vtero indigebat baptizari? Rñ. ſ. Uincẽ. i ſmõe hodierno. ꝙ lʒ Joãnes eſſet ſctificat9 in vtero matris tñ indigebat a xpo baptizari ppter characterẽ quẽ dat baptiſm9 in aia ſ. quoddã ſignũ pulchruʒ ad inſtar corone regalis? qd ſignũ null9 põt habere in paradiſo niſi fuerit baptizatus. Uñ nec Abrahã: neꝙ alij ſanti veteris teſtamẽti habẽt hoc ſignum in paradiſo.

11 ¶ Dubita. cur xps dicit ſine modo q̃ſi p nunc debeat fieri: alias non? Rñ. Hyla. ſup Mat. dicẽs pulchre dic' t mõ: vt oſtẽderet xpm in aqua a ioãne ioãnẽ a xpo in ſpũ baptizãdũ. Et Chriſ. ſup Mat. dicit in quo etiã oñdit qr poſtea xps baptizauit ioãnẽ: quis ẽt hic in apocriphis libris ſcriptũ ſit. vt etiã refert. ſ. Tho. iij. par. q. xxxviij. arti. vi. addens qd certũ ẽ: vt Hie. di. ſup Mat. ꝙ ſicut xps fuit baptizat9 in aq̃ a ioãne: ita ioãnes a xpo erat in ſpũ baptizãd9.

12 ¶ Dubi. quõ in baptiſmo' xps impleuit oẽm iuſtitiã: et quõ debent intelligi iſta vba? Rñ. Chriſ. ſup mat the. ꝙ hoc non ſignificat. vt ſi fuerint baptizat9 adimpleat oẽm iuſtitiã: ſed ſic. i. quẽadmodũ baptiſmatis iuſtitiam prius factis impleuit: poſtea predicauit: ſic et omnem aliã iuſtitiam ſcdm illud Act. i. ca. Cepit ieſus facere et docere. Hylarius autẽ ſic exponit ꝙ p eũ implenda erat ois iuſtitia p quẽ ſoluʒ lex poterat impleri. At remigius ſic declarat: decet nos implere omnẽ iuſtitiã. i. oſtẽdere exẽplũ ois implende iuſtitie in baptiſmo ſine quo non aperitur aditus regni celeſtis. Sanctus aũt Uincẽ. in ſermone hodierno dicit. ꝙ illud nos refert ad xpm et ad Joãnẽ: qr xps nõ loquebatur pompatice ſicut faciunt magni domini qui quãdo loquuntur perſonam et actus ſuos ponunt in plurali. 13

¶ Dubi. qr vr ꝙ ioãnes nõ baptizauerit xpm: qr Matthe9 dicit: tũc dimiſit eum: qr ſi dimiſit ergo non baptizauit? Reſpon. remigius ſup Mattheum exponendo. tunc dimiſit eum. i. ad vltimum aſſenſum prebuit vt baptizaret eum. 14

¶ Dub. cur xps cõfeſtiʒ aſcẽdit de aqua? Rñ. Chriſoſto. ſup Mattheũ ꝙ hoc ptinet ad myſteriũ omniũ ꝗ poſtmodũ fuerãt baptizandi. Et idõ dicit cõfeſtim et nõ dixit ſimpliciter aſcendit: qr oẽs qui baptizantur in xpo cõfeſtim de aqua aſcendũt. i. proficiunt ad virtutes et ad dignitatem ſubleuant celeſtẽ. Qui eñ in aquaʒ ingreſſi fuerant carnales et filij ade peccatores cõfeſtim de aqua aſcendunt ſpirituales filij dei facti. 15

¶ Dub. an celi fuerint rupti: qr dicit: apti ſunt celi? Rñ. ſctũs Tho. iij. par. xxxix. arti. v. ꝙ vt Hie. dicit ſup Matt. celi apti ſunt nõ reſeratiõe elemẽtorũ/ ſʒ ſpũalibus oculis. Si

cit ꝛ ezechiel in principio volumi-nis ſuis apertos eē cōmemorat. Et Lyra dī ꝙ celū nō fuit diuiſum: ſ; vi debat̄ apiri ſicut fit in coruſcatiōe.
16 ¶ Dubi. an oēs q̄ ibi aderāt viderūt celos aptos? Rñ. ꝙ nō. q2 dicit tex. aperti ſunt ei: ꝛ non dicit abſolute: apti ſunt. qḋ dixiſſet ſi oib⁹ patuiſ-ſent prout etiam. Chrisſo. dicit ſuper Mattheū. ꝙ ſi ipſa creatura rupta fuiſſet nō dixiſſet apti ſunt ei: q2 qḋ corporaliter aperit̄ oibus eſt aptū. Unde ꝛ Mar. j. c. dī ꝙ ieſus ſtatim aſcēdēs de aqua vidit celos aptos.
17 ¶ Dubi. qūo apti ſunt ei celi cū ni-hil ſit clauſu; oculis ei⁹? R. Chriſo. ſup Matt. ꝙ ſicut ſm diſpēſatiōnē humanā baptizatus eſt. ſic ſm hu-manā diſpēſatiōnē apti ſunt ei celi. ſm aūt naturā diuinā erat in celis.
18 ¶ Dubi. cū xp̄s etiā ſm naturā hu manā in inſtāti ꝯceptiōis fuerit via tor ꝛ cōprehēſor. Ergo ſemꝑ ei apti fuerūt celi? Rñ. Remigius ſuper Matth. ꝙ l; ſemꝑ fuerint ei apti ce li tn̄ hic ꝑlo legit̄ ꝙ ei apti fuerūt: q2 oīb⁹ renatis apit̄ ianua regni ce leſtis. Et vt gl. dicit Tūc tāt⁹ fulgor circūfulſit xp̄m in baptiſmo: vt em-pyreum videretur celum reſeratu; eſſe qḋ ante non aduenerat.
19 ¶ Dubita. qui viderunt ſpiritū dei deſcendētem ſicut columbam? Re-ſpon. glo. ꝙ ieſus: ꝛ etiam ioannes baptiſta. vt dicitur Joannis. j.
20 ¶ Dubi. cū ſemꝑ ſpūſſctūs māſerit in xp̄o qūo nunc deſcendit? Rñd. ſ. Tho. iij. p. q. xxxix. ar. vj. ꝙ ſic Aug. dicit. xv. de trini. abſurdiſſimum eſt dicere ꝙ xp̄s. cū. xxx. iā eſſet annoꝝ accepiſſet ſpm̄ſctm̄: ſ; venit ad ba-ptiſmū ſicut ſine pctō: ita non ſine ſpūſctō. ſi eñ de ioāne ſcriptū eſt ꝙ ſpū ſctō replebit̄ ab vtero matris ſue. qḋ de hoīe xp̄o dicēdū eſt cuius carnis ipſa ꝯceptio nō carnalis ſ;

ſpiritualis fuit: ſed in baptiſmo ve-nit ſpiritusſanct⁹ ſuper eum ad ꝓ-figurandum ꝙ baptizati vere ꝛ nō ficte accipiant ſpiritumſanctum.
¶ Dubi. cur aplis appuit in igne ꝛ nō xp̄o? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. ꝙ ſu-per aplos appuit in igne ad oſtdē-dū feruorē quo corda eoꝝ erāt cō-mouēda ad hoc qḋ xp̄m vbiqꝫ inter ꝑſſuras ꝑdicarēt. Et iō etiā linguis igneis apparuit. Scḋo etiā vt dicit Chriſo. ſuper Matth. cū oportebat delictis ignoſcere qḋ fit in baptiſ-mo. māſuetudo neceſſaria erat qua demonſtrātur in columba: ſed vbi adepti ſumus gratiā: reſtat iudicij tempus qḋ ſignatur per ignem. 21
¶ Dubit. qūo ſpūſſanctus q̄ eſt in-uiſibilis viſibiliter deſcendit ſupra xp̄m? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra qḋ ſicut Chriſo. dicit ſuper Matt. in princi-pijs ſpūaliū rex ſemꝑ ſenſibiles ap parēt viſiōes ꝑpter eos q̄ nullā in-corpalis nature intelligētiā ſuſcipe poſſunt: vt ſi poſt ea nō fiant ex his que ſemel facta ſunt recipiant fidē. Et ideo circa xp̄m baptizatū corpa li ſpecie ſpūſſanctus viſibiliter de-ſcendit: vt ſup oēs baptizandos in-uiſibiliter poſtea credat̄ deſcēdere. 22
¶ Dubi. cur poti⁹ in colūbe ſpecie q̄ in alia deſcendit? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. ꝙ ꝑpter tria. ꝑmo ꝑpter di-ſpoſitionē que reqrit̄ in baptizato: vt. ſ. nō fictus accedat: q2 ſicut dicit̄ Sap. j. c. ſpūſſanctus diſcipline effu giet fictū. Colūba aūt als alal ſim-plex eſt aſtutia ꝛ dolo carens. vnde dicit̄ Matth. x. Eſtote ſimplices ſi-cut colūbe. Secūdo ad deſignandū ſeptē dona ſpiritusſancti: que colū-ba ſuis ꝓprietatibus ſignat. Colum ba enim ſecus fluēta habitat: vt in-de viſo accipitre mergat ſe et eua-dat. ꝙ ꝑtinet ad donū ſapie per quā ſctī ſecus ſcripture diuine fluēta re- 23

fidēt: vt in curſum diaboli euadāt: Itē colūba meliora grana eligit qđ pertinet ad donū ſcie: qua ſcti ſnias ſanas quibus paſcant eligūt Item colūba alienos pullos nutrit qđ ptinet ad donū ꝯſilij quo ſcti hoies qui fuerūt pulli. i. imitatores diaboli doctrinā nutriūt ⁊ exēplo. Itē columba nō lacerat roſtro qđ ptinet ad donū intellect9 quo ſcti bonas ſcias lacerādo nō puertūt hereticorum more. Itē colūba felle caret qđ ptinet ad donū pietatis p quā ſcti ira irrōnabili carent. Itē colūba in cauernis petre nidificat qđ ptinet ad donū fortitudinis qua ſcti in plagis mortis xp̄i qui eſt petra firma nidū ponūt in ſuū refugiū ⁊ ſpē. Itē colūba gemitū p cātu hȝ q ptinet ad donū timoris quo ſcti delectant in gemitu p pctīs. Tertio apparuit ſpūſſctūs in ſpē colūbe pter effectum ppriū baptiſmi q̄ eſt remiſſio pctōꝝ ⁊ recōciliatio ad deū. colūba eī eſt aīal īnōcuū. Et ideo ſicut Chryſo. dicit ſup Mattheū. in diluuio appuit hoc aīal ramū ferēs oliue ⁊ cōis orbis terraꝝ trāquillitatē annūtiās. Et nūc etiā colūba appet in baptiſmo liberationē nobis demonſtrās. Quarto ad deſignandū cōem effectū baptiſmi qui eſt ꝯſtructio eccliaſtice vitatis. Unde dr ad Ephe. v. q xp̄s tradidit ſemetipm: vt exhiberet ſibi glioſā eccleſiā nō habētē maculā aut rugā aut aliqđ hmōi lauās eā lauacro aque in verbo vite. Et iō ꝯueniēter ſpūſſctūs in baptiſmo demōſtratus eſt in ſpē colūbe que eſt aīal amicabile ⁊ gregale. Unde ⁊ in cāticis canticoꝝ. 5. dr de eccleſia. Una eſt colūba mea.

24 ¶ Dubi. qr ſi ſpūſſctūs apparuit in ſpecie colūbe vel ſilitudine: aut ſicut colūba nō vr q illa colūba fuerit verū aīal? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. arti. vij. q illa colūba fuit verū aīal: qm̄ ſicut xp̄s nō vſus fuit aliqua fictione. Et iō verū corp9 ⁊ nō fantaſticū attulit: ita ſemp. ſ. q̄ eſt ſpūs ṽitatis nō p fantaſticā colūbā apparuit: ſȝ p verā formatā abſq miniſterio aliaꝝ colūbarū: ſȝ ṽtute diuina. Et lȝ dicat q ſpūſſctūs deſcēdit ſicut colūba vel in ſpē vel ſilitudine: hoc nō dicit ad excludēdū veritatē colūbe: ſȝ ad oſtēdendū q ſpūſſctūs non apparuit in ſpē ſue ſubſtantie.

¶ Dubi. an potuerit dici q columba eſſet de9. ſicut dicim9 de xp̄o qđ eſt de9? Rñ. Aug. in ſermone de trini. q nō: qr non ſic fuit aſſumpta a ſpiritu ſancto in vnitate perſone ſicut aſſumpta eſt humana natura ex ſemp virgine. Nō eī columbā beatificauit ſpiritusſanctus: aut ſibi in perſone ſue vnitatem coniunxit. 25

¶ Dubi. ſuper quē venit columba: qr dicit veniētē ſup ſe? Rñ. q venit ſup ieſum. Et rōnē aſſignat hiero. dicens. Sedit aūt colūba ſuper caput ieſu: ne q̄s putaret vocē patris ad Joannē factam nō ad dominū. 26

¶ Dubi. quid actū ſit de illa columba? Reſpon. ſ. Tho. iij. par. q. xxxix. arti. vj. q peracto officio ſuo redacta eſt in primordialē ſeu preiacentem materiam ex qua formata fuit. 27

¶ Dubi. cur vox patris non emiſſa fuit in tpe natiuitatis xp̄i ſicut nunc in baptiſmate? Rñd. ſ. Tho. vbi ſupra. ar. viij. q in baptiſmo xp̄i q̄ fuit exēplar noſtri baptiſmi demōſtrari debuit qđ in ṽo baptiſmo pficit. Baptiſm9 aūt quo baptizant fideles ꝯſecrat in inuocatiōe ⁊ virtutē trinitatis ſcđm illud Matthei vlti. c. Eūtes docete omnes gētes baptizantes eos in noīe pris ⁊ filij et ſpūſſancti. Et ideo in baptiſmo xp̄i vt hiero. dicit myſteriū trinitatis demonſtrat. Dūs eī in natura hu 28

mana baptizat ſpūſſanctus deſcen
dit in habitu colūbe pr̄is vox teſti-
moniū perhibētis in filio audit̄. Et
ideo cōueniēs fuit: vt in illo baptiſ-
mo pr̄ declararet̄ in voce. Et licet
in natiuitate eſſet filius dei. Tn̄ ei9
deitas tunc nō debuit oibus mani-
feſtari: ſed magis occultari in defe
ctibus infantilis etatis: ſed qn̄ iam
peruenit ad ꝑfectā etatē i qua opor
tebat eū docere ⁊ miracula facere:
⁊ hoies ad ſe cōuertere: tūc teſtimo-
nio pr̄is erat ei9 diuinitas manife-
ſtanda: vt eius doctrina credibilior
fieret: ⁊ hoc ꝑcipue in baptiſmo per
quem homines renaſcunt̄ in filios
dei adoptiuos.

29 ¶ Dubitat̄ qs formauit illā vocem
Rn̄d. ſ. Tho. vbi ſupra. qꝺ ſicut tota
trinitas opata eſt humanā naturā
in xp̄o ⁊ et̄ colūbā: ita et̄ ⁊ formatio
nē vocis: ſ3 tn̄ i voce declarat̄ ſolus
pr̄ vt loquēs: ſicut naturā humanā
ſol9 fili9 aſſumpſit: ⁊ ſicut in colūba
ſolus ſpūſſanct9 demōſtrat9 eſt: vt
pz ꝑ Aug. in libro de fide ad petrū.

30 ¶ Dubitat̄ q̄ ſingl'r in xp̄o demon-
ſtratum fuit ex illa voce: cū oēs per
baptiſmū efficiamur filij dei? Rn̄d.
Hylari9 in libro de trinitate dicēs.
Non ſolū nomine cōteſtat9 eſt eū
eſſe filiū: ſed proprietate: multi enim
nos filij dei ſumus: ſed nō talis eſt
hic filius. Hic enim ⁊ ꝓpri9 ⁊ ver9
eſt filius origine nō adoptione veri
tate: non nuncupatione natiuitate
non creatione.

31 ¶ Dubitat̄ qr nō videtur vera illa
vox cū dicit. fili9 me9 dilectus: quia
magis dilecta fuit humana natura
ꝙ̄ filius. qr ad Ro. viij. dr̄ ꝓprio fi-
lio ſuo nō pepcit: ſed ꝓ nobis omni
bus tradidit illū? Rn̄. ſanct9 Tho.
prima p. q. xx. ar. iiij. ꝙ de9 xp̄z dili-
git nō ſolū pluſꝙ̄ tot9 genus huma
nū: ſ3 etiā magis ꝙ̄ totā vniuerſita
tē creaturarū: qr ſc3 ei magis bonū
voluit: qr dedit ſibi nomē qꝺ eſt ſup
omne nomē: vt de9 ver9 eēt: nec ei9
excellentie deperijt ex hoc ꝙ deus
dedit cū in morte ꝓ ſalute humani
generis qnimmo ex hoc fact9 eſt vi
ctor: glīoſus: fact9 eſt eīm principat9
ſup humerū ei9: vt dicit̄ eſaie. ix. c.

¶ Dubitat̄ quō intelligit̄ illud in q̄ 32
mihi ꝯplacui? Rn̄. Remi. ſup Mat
theū. ꝙ ſi ad humanitatem xp̄i refe
ratur ſic legatur: in quo mihi cōpla
cui: qr iſtum ſolū reperi ſine pecca-
to. Si vero legat̄ in quo mihi ꝯpla-
cuit: ſubaudiat̄ placitū meum cōſti
tuere: vt per eum agerē que agenda
ſunt: ſc3 genus humanū redimerē.

¶ Du. ad q̄d venit illa vox pr̄is cū 33
xp̄s ſciret ſe eē filiū dei abſꝗ illa vo
ce? Rn̄. Beda ſup Lucā. ꝙ nō per
hoc ip̄e fili9 qꝺ ne: ſciebat docet̄:
ſ3 nobis q̄d credere ꝺbeam9 oſ̄dit̄.

¶ Dubitat̄ cū Lucas dicat vocem 34
dixiſſe. tu es filius meus. Cur mat-
the9 dicit: hic eſt fili9 me9. R. Aug.
de conſenſu euā. dicens. ꝙ vtrumꝗ
dictū ad eandē ſnīam explicandā
valet. Vox eīm celeſtis vnum horū
dixit: ſed Matth. oſtendere voluit
ad id valere qꝺ dictū eſt. Hic ē fili9
meus vt illis: q̄ potius audiebāt in
dicaretur ꝙ ipſe eſſet fili9 dei. Non
enim chriſto indicabat̄ qui ſciebat:
ſed audiebant qui aderant propter
quos etiam ipſa vox facta eſt.

¶ Dubitatur cū Lucas dicat in te 35
complacuit mihi cur Matth. dicit
in te mihi complacui? Reſpō. Aug.
vbi ſupra dicens. Si q̄ritis quid ho
rum illa voce ſonuerit qꝺlibet acci
pe deum intelligas eos qui nō ean-
dem locutionem retulerūt eandem
retuliſſe ſnīam. Quod enim de9 in
filio ſibi cōplacuit admonet̄ aliqs
ex eo qꝺ dictū eſt in te cōplacuit mi
hi: ſeu hoc intelligatur eſſe dictum

ab oībus euāgeliſtis tanq̄ diceretur in te cōplacitū meum conſtitui. Hoc eſt implere qđ mihi placet.

Allegorice.

¶ Figurat hiſtoria huius euāgelij oīa q̄ ad baptiſmū nr̄m requirunt̄ ⁊ vtilitates inde emergētes. Et ſubiecta primo q̄dē baptiſmi. q̄ q̄nq; ſunt ſ. baptizās: baptizād9: materia: forma ⁊ itētio. Baptizās fuit ioānes i quo miniſtri baptiſmi ſctitas deſignat̄. Baptizand9 fuit xp̄s noſtrū baptiſmuȝ cōſecrās tactu ſue mundiſſime carnis vim regeneratiuam cōtulit aq̄s ⁊ p ipm denotat̄ ꝙ quilibet baptizādus dȝ eſſe humilis et cū humilitate apud baptiſmū venire: humilitas nāq; xp̄i i quatuor notatur. Primo: q2 venit ieſus. ſ. ſaluator ⁊ auctor ſalutis ⁊ non indigens ſalute: Scđo: quia ad iordanem vbi creator elementorum ſubiecit ſe vili elemento. Tertio: q2 ad ioannem. ſ. hoiem ſicut dn̄s ad ſeruuȝ. Rex ad ſcutiferū ſol ad Luciferum. Quarto: vt baptizaretur ab eo. ſ. fons a riuo. plenitudo a ſtella. Auctor baptiſmi ad baptiſmi miniſtrū. Materia fuit aqua magis cōueniens ⁊ cōior ceteris liquorib9 ad baptiſmuȝ exiſtēs. ibi. ad iordanē. Forma notat̄ p teſtimoniū trinitatis docēs nos baptizare: in noie patris ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. Et iſta eſt forma nr̄i baptiſmi. Fuit eīn ibi pater in voce fili9 in carne ⁊ ſpiritusſanctus in columbe ſpecie intētio ꝯſequit̄ formā. voces eīn ſunt ſigna earū q̄ ſunt in aīa paſſionū. Et iđ miniſter quēadmoduȝ profert ꝟba: ita dȝ hr̄e intētionē correſpondenteȝ ad verba. Utilitates nobis ex baptiſmo prouenientes notant̄. Primo q2 xp̄s baptizat9 confeſtim aſcendit de aqua per qđ notat̄ in nobis gratie infuſio. Homo eīn per baptiſmū liberatus a culpa ad virtutē ſtatim aſcēdit. Scđo apertū eſt celum per quod notatur per baptiſmum aſcēdentis euolatio. Tertio deſcendit ſpiritusſanctus corporali ſpecie: ſicut columba in ipſum per quod notat̄ ꝙ baptiſmus facit hominem templum ſpiritus ſancti. Quarto vox patris facta eſt. hic eſt filius meus dilectus in quo notat̄ per baptiſmum de filio ire baptizatus ſit filius gratie. Et per hanc vocem notantur quinq; dignitates et excellētie chriſti qui fuit auctor noſtri baptiſmi. Cum enim dicitur hic eſt: commendatur a vera exiſtentia: quia ſolus deus habet verum eſſe omne eīn eſſe a forma eſt. Deus autem forma eſt ſine materia. Unde Exod. iij. capi. Qui eſt miſit me ad vos. Cum dicitur filius cōmendat̄ a ſimilitudinis paterne conuenientia q2 fili9 dr̄ imago patris. Cū dicitur meus commendatur a ſubſtantie indifferentia dicitur eīn meus. i. mihi ſubſtantialis. Cū dicitur dilectus commēdatur ab amoris beniuolentia. Ideo pater diligit filiuȝ et omnia que habet pater dedit i manu filij. Cū dicitur: in quo mihi complacui. cōmendat̄ a ſpeciali cōplacentia. Un̄ nota ꝙ placitū eſt quieta voluntas. Unde complacui. i. cū ſpiritu ſancto in filio ſm̄ naturam aſſumptam quieui.

Tropologice.

¶ Quā ſolerter ⁊ reuerenter ad baptiſmū ⁊ ad alia ſacramenta eccl'ie accedere debeam9 ex hoc ſacro euāgelio inſtruimur. Primo ꝙ ſponte ⁊ non coacti. ibi venit. Secundo ꝙ propter ſalutē ⁊ nō ꝓpter hypocriſim ibi Jeſus q̄ eſt ſaluator et ſalus noſtra. Tertio ꝙ fugiamus voluptuoſas delectationes ſeculi et vo-

iubileſ ibi a galilea.que eſt rota vo lubilis. Quarto ꝙ diſcutiamus conſcientiã noſtrã ⁊ effundamus riuũ lachrymarũ pro peccatis patratis ibi in iordanem:q eſt riuus iudicij. Quinto vt queramus meliores ſacerdotes ⁊ miniſtros:qm̃ maiorem habemus ad eos deuotionẽ:ibi ad Joannẽ q fuit ſanctus ex vtero matris ſue:et doctus quis propheta et pluſq̃ ꝓpheta:qm̃ ſola bonitas vite nõ ſufficit in miniſtro:ſ; in eo dʒ eſſe ſciẽtia diſcernẽdi inter peccatũ ⁊ pctm̃. Sexto vt intentio noſtra ſit baptizari.i.ablui a pctis ꝑ cõfeſſionẽ ibi.vt baptizaret ab eo Jtẽ edocemur reuerẽtiã exhibere deo ⁊ ei9 ſacramẽtis ⁊ ceteris ſpectãtib9 ad cultũ diuinũ ibi. Joãnes aũt ꝓhibebat eũ dicẽs.Ego a te debeo baptizari ⁊ tu venis ad me.Quil; eſſet ſctificat9 in vtero ⁊ ſciret ſe deſtinatũ vt baptizaret xp̃m:tñ offm̃ ſibi iniũctũ recuſabat multũ.Et iõ cantat eccleſia:baptiſta cõtremuit ⁊ non audet tangere ſctm̃ dei verticẽ:ſed clamat cũ tremore ſanctifica me ſaluator:et tñ null9 eo maior inter natos mulierũ ſurrexit.videant magnates ſtudentes et ceteri nobiles ac vulgus quã reuerentiam ſacris locis exhibeãt deambulãdo ꝑ tẽpla:de terrenis ⁊ prophanis colloquẽtes dũ diuina celebrant officia apud altaria ſtãtes ⁊ ipſis brachijs inherentes. Et plerique dũ eleuat ſacratiſſimum corpus xp̃i nequaq̃ genua flectentes.⁊ tñ deus ſic permittit ꝙ nõ permittebat.in veteri lege:ſed tangentes archã dei vel altaria ꝓpinquãtes niſi eſſent leuite morte plectebãtur:ſed aduertãt dictũ euãgelij ibi: ſine modo:qm̃ tandẽ implebit ois iuſtitia diuina i futuro iudicio ꝯtra tales ſ; de ipſis. Jnſtruimur quoque vt cũ mũdati fuerim9 a peccatis ſtatim relinquamus ea ⁊ mẽte ⁊ corpore ne ab ipſis cõtaminemur.ibi baptizatus aũt ieſus cõfeſtim aſcẽdit de aqua.⁊ ſic ſi egerim9 aperientur nobis celi ⁊ ſpũſſanct9 habitabit in nobis:⁊ pſna vox vocabit nos dicẽs.Uenite filij audite me qm̃ gaudiũ magnũ eſt i celo ſup penitentia pctõrũ:⁊ ſic cõplacitũ eſt deo ſic cõuerti ab iniquitate ad iuſtitiam.

☞ Anagogice.

¶ Maxima dei bñficia nobis collata ſi mentẽ contemplationi dederimus ex hoc euangelio perpẽdem9: ꝑmo quidẽ myſteriũ incarnationis deſignat. Dũ dicit:venit verbũ dei carnem ſumere humanam. Jeſus vt nos ſaluaret a galilea rotam voluendo rotam a patre egrediẽs ⁊ ad ipſum regrediens:ad iordanẽ riuũ iudiciũ volẽs propter nos iudicari a ꝑpilato a ſacerdotibus dicentibus reus eſt mortis. Ad ioannem hoiem:qr hoiem induere dignatus eſt vt baptizaretur.i.ſubmergeret a tribulationibus eum circũdantibus:qm̃ aque tribulationis intrauerunt vſque ad animam eius. Joannes autẽ prohibẽs ſignificat ꝑpetrũ dicentem:abſit a te dñe Jeſus di.ſine modo figurat quod dixit ꝑpetro vade retro.nõ eñ ſcis ea q dei ſunt ſic enim decet nos implẽre oẽm iuſtitiam:⁊ ſic petrus dimiſit eum baptizatus.i.ſubmerſus in morte con ſeſti; aſcẽdit de ſepulchro ſc; tertio die nec paſſus eſt deus xp̃m ſuũ videre corruptionem:⁊ aperti ſunt ei celi ſuper quos aſcendit ⁊ deſcẽdit ſpiritusſanctus ad diſcipulos ꝑ eũ miſſus.⁊ tm̃ dilect9 a pr̃e ꝙ data eſt ſibi ois poteſtas in celo et in terra cũ eius vnigenitus filius ſit in quo ſibi cõplacuit redimẽdo genus humanũ ꝑ ſuã ſanctiſſimã paſſionem

¶ Dñica.j.poſt octauas epiphanie.

Nuptie facte ſunt in chana galilee. Joan.ij.

Hiſtoria huius euãgelij facta eſt anno xp̄i.xxxj.die.vj. Januarij.

☞ Hiſtorice.

¶ Celebratis in chana galilee nuptijs quibus dei genitrix ſemp virgo intererat ad quas ipſe ieſus eiuſve diſcipuli aduocati fuere. Cũ iter cõuiuãdũ vinũ defeciſſet. id mr̄ nato intimauit. cui cũ dñs rñdiſſet nequaq̃ hoc ad eoꝝ curã attinere: cũ ei9 necdũ aduenifſet hora. miniſtri vt q̃cq̃d eis imparet ipſa vt ꝓtinus exequerent̃ iuſſit. Uerũ ex ipſi9 dñi iuſſu cũ ſex aquã iplefſent hydrias ad iudeoꝝ purificationẽ ꝑparatas duaꝝ ſeu ternaꝝ capacitatis metretarum: vt haurirẽt architriclinoq̃ propinarent imperauit guſtui autẽ architriclinus offerens reiq̃ geſte ignorãs cauſam quodq̃ miniſtri ſe aquã hauſiſſe veraciter ſcirent ſpõſum increpat architriclin9: ꝙ optimũ in finẽ ſeruaſſet vinũ more ceteroꝝ aduerſo. q̃ ꝑmo recũbẽtib9 bonũ poſtremo vero vino madefactis deterius offerũt vinũ. Signoꝝ igit̃ a xp̄o factoꝝ hoc primum fuit. ſuã in aperto gloriã oſtentans in quem ob id eius crediderunt diſcipuli.

1 Latentia dubia in medium deducã ⁊ ſoluã. Dubitatur qui fuerũt ſpõſus ⁊ ſpõſa in iſtis nuptijs? Rñdet qꝺ vt colligit̃ ex dictis Hieronymi ſup ꝓlogo Joãnis euãgelij Sponſus fuit ioãnes euãgeliſta. et idem videtur ſentire Augu. in glo. Et ad hoc faciat quod mater Jeſu erat ibi. que non fuiſſet ſi alterius q̃ ioannis ſui nepotis fuiſſent. Et propter hoc vocatus fuit tanq̃ conſanguineus. Idem quoq̃ tenet dominus Albertus magnus ſup Joãnẽ. Sponſa vero fuit: vt dicit idem Albert9 ⁊ refert dñs Cardinalis de turre cremata ſuper hoc euangelio: vna de virginibus deo conſecrata que poſtea cum matre Jeſu permãſerit. Et idẽ de ſpõſo tenẽt Sanctus Tho. ſa ſe.q.186.ar.4. Et Lyra in hoc paſſu. Et vt dicit Auctor de vita xp̄i ſponſa vocata fuit Anachita.

¶ Dub. quid eſt chana galilee? Re 2
ſpõ. Alcuin9 ⁊ Magiſter hiſt.ſcho. ꝙ eſt vicus in prouincia galilee: in qua villa dicit Landulfus de vita xp̄i oſtenditur locus vbi ſteterunt hydrie: et tricliniuin. vbi ſteterunt menſe: et deſcenditur ad ea per plures gradus ſub terra quod accidit forte propter ruinas et frequentes deſtructiones.

¶ Dubitatur in qua domo fuerunt 3
facte dicte nuptie? Rñ. ꝙ vt colligitur ex premiſſis fuerunt facte in domo zebedei cuius fili9 erat ipſe ioãnes euangeliſta.

¶ Dubitat̃ an ad has nuptias fue- 4
rit vocatus ioſeph vir marie? Rñd. Magiſter hiſto.ſcho. Quod ioſeph nõ fuit vocat9 ſed vxor eius. Unde quidam dicunt ioſeph mortuũ. Et ſemper virginem tranſiſſe in cuſtodiam filij ſui. quia nec etiam deinceps de eo legitur in euangelio. Sẽper virgo autem erat tunc quadragintaquinq̃ annorum. vt dicit ſanctus Uincentius.

¶ Dubitatur cum in nuptijs fiant 5
multe diſſolutiones: quomodo xp̄s voluit intereſſe? Rñ. ꝙ vt dicit Beda in homel. ꝙ dominus iuit ad nuptias vt oſtenderet in nuptijs debita caſtitate celebratis nullam culpam eſſe. Itẽ ⁊ vt fidem aſtrueret. et hereſim detrahẽtium nuptijs extur-

paret ac diſcipulos per miraculum poſt ibi factum in fide cõfirmaret.

6 ¶ Dub. cur euãgeliſta nõ ponit ꝓpriũ nomen ſemper virginis ſʒ dr: ⁊ erat mater Jeſu ibi? R̄ñ. ꝙ Joannes euãgeliſta poſt oẽs alios ſcripſit: ⁊ cũ iam vbiqꝫ eſſet diuulgatũ nomẽ ſemper virginis: iõ nõ nominauit eam nomine proprio: ſed aſſeruit eam eſſe matrem Jeſu: quia multi heretici dicebant contrariũ.

7 ¶ Dubitaẜ cur vocatus fuit Jeſus ⁊ diſcipuli ei9 ad nuptias? Reſpõ. qd vt ex premiſſis apparet ipſe dominus fuit vocatus: quia cõſanguineus ſponſi. Diſcipuli autẽ ꝓpter honorem magiſtri.

8 ¶ Dubi. an vinũ defecerit a caſu: vel quomodo? R̄ñ. ꝙ vt poteſt colligi ex dictis Origenis ĩ quadã homel. hoc diuina diſpẽſatione factũ eſt vt Jeſus inciperet miracula facere vt poſtmodum diſcipuli eius crederent in eum.

9 ¶ Dub. cur ſemꝑ virgo ſolũ nũc ⁊ nũqꝫ antea rogat filiũ ſaltim implicite vt miraculũ faciat? R̄ñ. Chriſo. ſup Joã. di. dignũ autẽ eſt querere vñ venit in mẽtẽ matri magnũ qd imaginari de filio neqꝫ eñ ante miraculum fecerat. Sequiẜ eñ hoc fecit initiũ ſignoꝝ Jeſus: ſed reuelari incipiebat: ⁊ a ioanne ⁊ ab aliis que ad diſcipulos dixerat: ſed ante hec oĩa ipſa cõceptio ⁊ ea que poſt natiuitatem facta ſunt maximam ei de puero impoſuerũt extimationẽ. Vnde Lucas dicit. Maria autẽ conſeruabat oĩa verba hec cõferens in corde ſuo. Cuius igiẜ gratia nõ ante miraculũ eum incitauit. nam antea vt vnus multoꝝ ita cõuerſabatur: vnde nõ p̄ſumebat mater ei tale qd dicere: q2 vero audiuit qd ioãnes ei teſtificat9 eſt ⁊ ꝙ diſcipulos iaʒ haberet de reliquo cõfidenter rogat.

¶ Dub. cur ſaluator nõ vocat ſemper virginẽ matrẽ vel ſaltim ꝓprio noĩe ſed communi dicens: mulier? R̄ñ. Lyra poſt Augu. ꝙ xp̄o ꝯpetebat facere miracula ẜm diuinã naturã quam a matre non habuit. Jõ p̄dicto modo r̄ndendo matri oſtendere voluit ꝙ in hoc nõ tenebatur ei obedire: q2 in natura diuina nihil habuit a matre: nec ꝑ ꝯñs cum ea aliquod eſſe ꝯmune. Jdeo dr: qd mihi ⁊ tibi eſt mulier: q̄ſi dicat virtutẽ faciẽdi miracula a te nõ habeo. 10

¶ Dubi. cur dicit nõdũ venit hora mea: cum tñ poſtea fecerit miraculũ? R̄ñ. Lyra poſt Augu. q2 xp̄s humanitatẽ in qua paſſus eſt traxit a matre. Jõ dicit nõdum venit hora mea. i. tp̄s patiẽdi in natura quam habeo a te: ⁊ tũc te recognoſcã ⁊ tibi ꝯdeſcẽdã. vñ ⁊ tũc eã recõmendauit ioanni. vt habeẜ Joan. xix. c. Chriſo. aũt exponit ſic. ſed ⁊ ꝓpter aliã cauſam vt non ſuſpecta eſſent miracula que fiebant. ab his eñ q indigebãt rogari oportuerat nõ a matre: voluit oſtẽdere quoniã oĩa decenti tp̄e operabatur non ſimul oĩa faciens: q2 cõfuſio q̃dã eſſet. Et ideo ſequiẜ: nõdũ venit hora mea. i. nõdum cognitus ſum his qui ab ſunt: ſed neqꝫ ſciunt quoniã defecit vinũ: ſine pri9 eos hoc ſentire. qui eñ neceſſitatẽ nõ preſentit: neqꝫ beneficiũ grandem ſuſcipiet ſenſum. 11

¶ Dubita. q2 ex his v̄r̄ qd xp̄s ſub iaceretur neceſſitati tẽporis: vt non poſſet aliquid operari niſi adueniret hora ſiue tempus? R̄ñ. Auguſt. ſuper Joan. ꝙ ideo dicit. Nõdum venit hora mea. q2 in poteſtate habebat qñ moreretur. ſed nondũ videbat eſſe oportunũ vt illa poteſtate vteretur: vocandi erant diſcipuli annũtiandũ erat regnũ celoꝝ. faciende erant virtutes commendã- 12

ſanct.Tho. vbi ſupra q xp̄s debuit facere miracula cū vellet incipere docere: ſed debuit incipere docere in perfecta etate ⁊ non ante que eſt etas.xxx. annoꝝ. idō nō ante debuit facere miracula q̄ perfectā etatem attigiſſet. Itē eius miracula ita debebāt diuinitatē oſtēdere vt crederet veritas humanitatis ipſius. Et lȝ a principio virt⁹ diuina ad miracula faciēda eſſet in ipſo: non tñ in pueritia decēter vt dicit Chriſ.ſuper ioannē: debebat incipere miracula facere: qꝛ exiſtimaſſent fantaſma eſſe incarnationē: ⁊ ante oportunū tp̄s cruci eū tradidiſſent. Uide in octaua epiphanie in euange. Uenit ieſus a galilea.dub.28. ⁊ in euangelio vidit ieſum ioannes venientem. dub.15. Itē dub.11.in hoc euāgelio.

34 ¶ Dubi.quō manifeſtauit gloriam ſuam quā oculus videre: nec auris audire: nec in cor hominis aſcēdere poteſt? R̄n.q nō intelligitur qꝛ manifeſtauerit gloriam regni celoꝝ. Sed vt dicit Lyra poſt Alcuinum manifeſtauit diuinitatis potentiā: quia ipſe eſt rex glorie qui ſicut dominus elementa mutabat.

35 ¶ Dubi.ſi diſcipuli ſequebanꝰ eum ante nuptias. ergo ante credebant in eū? R̄n.ſ.Tho.iij.parte.q.xliij.ar.iij. q crediderūt in eū diſcipuli ei⁹: nō q tūc p̄mū crediderint: ſȝ qꝛ tūc diligentius ⁊ pfectius crediderint: vel diſcipulos vocat qui futuri erāt diſcipuli: ſicut exponit Augu. in libro de ꝯſenſu euāgeliſtarū Et Lyra dicit q aliq̄ de nouo crediderūt: ⁊ illi q̄ prius crediderāt: vt Andreas et alij p hoc in fide ſolidati fuerunt.

☞ Allegorice.

¶ Chana galilee ſcd̄m glo. i. zelus transmigrationis ibi nuptie: qꝛ hi digni ſunt xp̄o qui feruore deuotionis de vitijs ad virtutes de terra ad celū tranſmigrāt. Mater ibi: cuius vter⁹ thalam⁹ fuit de quo ſponſus pceſſit. Uocat⁹ eſt ieſus deſiderio pcedentiū patrū: ⁊ diſcipuli vt miniſtri in nuptijs: vinū defecit: qꝛ ſenſus legis p corporalē expoſitionem phariſeoꝝ ⁊ ſua priſca virtute ceperat deficere: ſȝ xp̄s aquā in vinum cōuertit dū que carnalia videbantur ſpūalia oſtēdit ⁊ ſufficiē litere plenā celeſti virtute videre fecit. xp̄s eñ in pphetis nondū manifeſtatus quaſi vinū in aqua latuit: ſed cū aperuit eis ſenſum vt intelligerent ſcripturas vino inebriauit ⁊ mentes a carne alienauit. Scripture aūt ſunt lex ⁊ prophete ⁊ pſalmi. Hec oēs ſc̄m literam aqua inſipida ſcd̄m ſpiritū vinū. ſex hydrie ſex etates quarū nulli defuit ppbetia. Incipit eñ ab exordio mūdi: ⁊ eſt prima etas ab adā vſq ad Noe. Secūda vſq ad Abrahā. Tertio vſq ad Dauid Quarta vſq ad tranſmigrationem babylonis. Quinta vſq ad Joannem baptiſtā. Sexta vſq ad finem mundi. In his ergo etatibus erāt hydrie. i. corda hoim receptui ſcripturarum dei parata poſita in exēplū viuendi ⁊ credēdi: lapidea.i. fortia in xp̄i lapide: ſcd̄m purificationē iudeoꝝ: qꝛ illi tantū pplo iudeoꝝ lex data eſt gratia p xp̄m facta eſt oībus. Uideamus que in ſingulis etatib⁹ quaſi in hydrijs aqua fuerit: ⁊ quō in vinū mutaꝝ. In prima Abel a fratre occiditur: ⁊ hic penā ille laudē accipit. In hac ſi quis innocentiā Abel ſeqꝛꝝ ⁊ malitiam Chain fugit aquā affluētē ⁊ reficiētē bibit. Si vō xp̄m in eodē a iudeis occiſum intelligit de aqua vinū bibit: ſic in alijs oībus hui⁹ etatis. In ſcd̄a Noe in archa propter iuſtitiā ſaluaꝝ. diluuio mūdus perit. Si q̄s

hoc exẽplo a vitijs ſe corrigit aquã ſalutarẽ bibit:ſed ſi in archa eccleſiã q cuncta aialia.i.oẽs gentes recipit id aqua baptiſmum intelligit huiuſmõi vinũ bibit. In tertia Abrahã obediẽs p filio offert arietẽ:q hinc obedientiam diſcit bibit de hydria tertia aquam:ſi quis in Iſaac diuinitatẽ intelligit in arietẽ carnẽ xpi vinum bibit. In quarta Dauid humilia regnat. Saul ſuperbus eijcitur in hac ſi qs diſcit humiliari aquã bibit:ſi regnũ xpi intelligit vinũ bibit. In quinta peccans populus captiuat. poſt reducitur. Hinc ſi qs diſcit penitentia corrigi aquam bibit. Si de captiuitate peccati populum dei liberari intelligit vinũ bibit. In ſexta xpus circũcidit:offert in quo ſi qs diſcit ſuis ſacramentis ſubijci aquã bibit ſi in vera octaua depoſitionẽ totius mortalitatis ⁊ ad deũ intrationẽ intelligit vinũ bibit ſpũalẽ ſenſũ in ſcripturis apponere diſcipulis eſt aquã in vinũ cõuertere. bine metrete intelliguntur in gẽtibus ⁊ iudeis ipſe eterne a tribus filijs Noe diſſeminate impleuerunt hydrias vſq ad ſummũ:qr nullum tps fuit a ſalutari doctrina vacuũ. tricliniũ tres ordines diſcũbẽtiũ. i. doctores ptinẽtes cõiugati. Architriclin9 aliqs legis peritus q bibit ſpũalẽ ſenſum legis:.vt paulus qui neſciebat vnde eſſet qr ꝑus neſciebat ſpiritũ in lra. Miniſtri aũt ſciebãt vt Eſaias:⁊ ceteri pphete. Et tũc vocat ſpõſum.i.xpm. Architriclinus.i.paul9 qñ cõfeſſus fuit xpm eſſe filiũ dei. Et dicit. Oĩs hõ pmo bonũ vinũ ponit.i.carnales pmo aliqua vera pponũt vt ad falſa deſcendant. Sz de9 primo poſuit ſub velamine ⁊ nũc bonũ vinũ per xpm dedit aperiẽdo nobis ſcripturas ⁊ vmbrã veteris legis in lucẽ ⁊ veritatẽ. Manifeſtãdo gloriã ſuã.i. diuinitatẽ ſuã ppter qd nos oẽs q ſum9 ſui diſcipuli credidimus in eum.

Tropologice.

Docemur ex iſto Euãgelio quotidie nuptias facere:vt.ſ.aia peccatrix a peccatis recedendo xpm in ſponſum aſſumat:in chana.i. zelo galilee trãſmigratiõis a ſtatu peccati ad ſtatum grẽ:qr ibidẽ eſt materieſu mater gratie aduocata omniũ peccatorum. Et vocatur ieſus mediator dei ⁊ hoim: vt cõiũgant ſibi animas p gratiam:ad qd diſcipuli eius.i.predicatores hortantur peccatores.⁊ deficiente vino feruoris dei ppter pctm. Mater filium orat vt ſuccurrat. Rñdit.qd mihi ⁊ tibi cũ p paſſionẽ meã eos redemerim ⁊ p baptiſmũ in gratiã reduxerim cur nõ pmanſerũt.ſemp virgo aũt miniſtris.i.predicatorib9 imperat vt qcquid eis dixerit.i.inſpirabit faciat predicãdo:ſanctos Dñicũ ⁊ Frãciſcum ad filiũ adducẽdo q cũ corũ ordinib9 veluti noui apli mũdũ:⁊ illuminarũt hydrias aqua impleuerũt.i.doctrinã q in vinũ cõuerſa eſt mũdãdo corda peccatorũ ſex hydrie ⁊ lapidee qr in nulla ſex etatũ defuerũt hoies mali lapidei. ⁊ boni eos redarguẽtes implẽtes: vſq ad ſummũ guſtat architriclinus.i.paſtor ecclie tã mirabilẽ cõuerſionẽ impiorũ:⁊ neſcit vñ ſit:cũ p infinitã ⁊ ignotã diuinitatis virtutẽ iuſtificet pctõr tñ vocat ſponſum ſcz xpm ſibi attribuẽdo talẽ virtutẽ dicẽs:qd alij attrahunt hoies primo dulcedine aliq vt eos ſibi ſubijciãt ⁊ eis ſeruiãt ad eorũ vtilitatẽ. Sz tu nõ diligis hoies in bonũ tuũ:ſz ipſorũ:⁊ eos de manu diaboli eruis:⁊ ad vitã reuocas:qd eſt initiũ ſigno⁊ motũ.qñ vſq in primo hoie Adã

ſic operat⁹ es ꝛ manifeſtaui gloriā miſerationū tuarū: ꝑpter quas credūt in te diſcipuli tui.i.xp̄iani pctōres per penitentiam ad te recurrūt.

☞ Anagogice.

¶ Eleuamur in contēplatione celeſtiū nuptiarū illi⁹ celeſtis agni de quo in Apocalipſi.q̄ nō ſūt niſi in chana.i.zelo:qm̄ zelus domus eius abſorbet ſanctos galilee.q2 niſi aīa tranſmigret a corpore non pōt illis intereſſe nuptijs:ibi eſt ſemꝑ virgo mater ieſu:vt pie credit in aīa ꝛ corpore glioſe exaltata ſuper oēs choros angeloꝝ regina celi ad q̄s vocatus eſt ieſus:q2 ſine ipſo factū eſt nihil. Ac ei⁹ diſcipli q̄ relictis oib⁹ eū ſecuti ſunt. Et ꝫ nunc deficiat vinū corporib⁹ in cinerē redactis. Tn̄ ſemꝑ Uirgo cū ſctis oib⁹ orāt oīpotētē deū vt vindicet ſanguinē coꝝ ꝛ corpora ꝑpter ipꝫ occiſa: ꝛ dictū eſt illis nōdū venit hora vr̄a:ſꝫ ſuſtinete modicū tp̄s donec impleat nūerus fratrū veſtroꝝ: tp̄s q̄ꝫ matri rn̄det quid mihi ꝛ tibi deficit cū ſimus glorioſi ꝛ inclyti in corpe ꝛ aīa. Uerūtn̄ ſemꝑ virgo p̄cipit miniſtris.i. ſctis p̄latis ꝛ p̄dicatorib⁹ vt ꝯpellāt intrare:vt impleat numer⁹ electoꝝ. quaten⁹ poſtmodū oīa corpa cōiūgant aīabus ſuis ꝛ pariter premia ſuſcipiāt. ꝛ hoc ꝑ ſex etates mundi mollificent corda lapidea vſque ad ſummū numerū turbe magne quaꝫ dinumerare nemo pōt cuꝫ ſoli deo cognit⁹ ſit numer⁹ electoꝝ in ſuperna felicitate locandus. Tūcꝙ aqua tribulationū cōuertet in optimum vinū qđ letificabit corda oīm ſanctorū. Nec aliqd architriclinus.i. magnus philoſoph⁹ ꝛ naturalis vnq̄ potuit ſcire via naturali quō reſurgent corpa ſemel in cinerē redacta cū de priuatione ad habitum naturaliter nō ſit regreſſus ꝙ de⁹ reſeruauit in finē mūdi:vt corpora q̄ meruerūt ieiunijs ꝛ abſtinētijs cōedāt ꝛ bibāt ſuꝑ menſa ſua in regno xp̄i dei. ꝛ ita initiū creationis hoīs coniunget cū eius glorificatione tranſacto toto curſu mūdi:vbi erat ꝑpetua letitia cuꝫ xp̄o ieſu dn̄o noſtro.

¶ Dn̄ica .ij. poſt octauam epiphanie.

Cuꝫ deſcēdiſſet Jeſus de monte. Matt.viij.c. Mar.j.c. Luc.v.ca.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxj.die.xiiij.Julij.

☞ Hiſtorice.

¶ Ad plana cum ieſus ex mōte deſcēdiſſet q̄ꝫ plurime eum circūſteterunt turbe. Leproſus vero quidam tūc adueniēs euꝫ ꝑ ſua deprecabat ſalute poteſtatis ei⁹ fore dicēs:quatenus voluntas adeſſet eum liberādi:cui ꝛ ſe velle dn̄s rn̄dit: ꝛ manu tangēs imperādo priſtine reſtituit ſanitati: ꝛ vt nemini miraculum detegeret imperauit:ſed vt ſacerdotē conueniens ꝙ Moyſes iniunxerat munus offerret ꝑ eoꝝ teſtimonio: dn̄o aūt capharnaū ingreſſo Cēturio quidā:ꝙ q̄dā eius puer paraliſi diſſolueret enarrauit. Cui cum dn̄s ſe ſtatim affuturū ꝛ cōgrua ꝑ ſanitate remedia cōſequenda preſtaturū affirmaſſet. Cēturio ipſe ſe tanta p̄ñtia fore indignū:vt in ei⁹ domū dn̄s ingrederet preſtat⁹ eſt:ſꝫ ſolū ei⁹ verbo indigere quo puer ſanari poterat ſufficere:dicens ꝙ ꝛ ſi ipſe dn̄m agnoſceret potētiorē. Tn̄ forēt q̄bus imperaret: ꝛ q̄ ei⁹ ſtatim iuſſa perficerēt. Admiratiōe aūt ieſus permotus his qui cū ſequebant talē in iſrael populo fidē dixit:ſe minime inueniſſe prenūtians ab oībus multos mundi finibus debere fide

liter credere: ac cū Abrahā Iſaac ꝛ Jacob patriarchis in celorū regno recūbere. Regni vero filios exterio ribus tenebris in quibus lachryme dentiū vel ſtridores afferēt inuolui. Centurioni vero illi ieſus: vt abiret iuſſit: qm̄ ꝓut crediderat in oibus eidē eueniret: ſicqȝ ex illa eius puer ſanitati reſtitutus fuit hora.

1 Ad dubiorū ſolutionē me cōuerto. Dubitaẜ ex quo monte deſcendebat ieſus? Rñ. Hiero. magiſter hiſt. ſcho. ꝛ Landulf⁹ de vita xp̄i. ꝙ deſcēdit de monte Thabor in galilea vel ex quodam alio monte excelſo in eadem galilea.

2 Dub. qd egerat ī illo mōte? Rñ. qꝛ vt dr̄ Matt. v. c. docebat in eo diſcipulos ſuos: ꝛ ibidē fecit ſermonē q̄ ẜm Aug. dr̄ ſermo dn̄i in monte.

3 Dub. qūo turbe potuerunt ſequi xp̄m qm̄ Eccl. ij. dr̄. qs eſt homo vt poſſit ſeq factorē ſuū? Rñ. ſanctus Uincen. in ſermone huius dn̄ice. ꝙ ſequi xp̄m pōt eſſe dupl'r. Aut per equiparantiā ꝛ hoc non pōt eſſe qꝛ nullus pōt equiparari xp̄o. Et per ſimilitudinē: ꝛ iſto modo poſſum⁹ eū ſeq ei⁹ doctrinā imitādo vt ipſe dicit q ſequiẜ me. ſ. mādata mea ſeruando non ambulat in tenebris.

4 Dub. cur turbe xp̄m ſequebanẜ? Rñ. Orige. in dom. ꝙ aliq ſequebātur eū ꝑpter charitatē. Aliq ꝑpter doctrinā ꝛ nonnulli propter curationem ꝛ admirationem. Et addit Ly. ꝙ aliq ſequebantur: vt inſidiarentur ſicut phariſei.

5 Dub. cur hic dicit turbe in plurali cū alibi dicat in ſingulari? Rñ. Catholicō. qd̄ turba ſignificat multitudinē ppl'i: ꝛ cum ex multis populis plures ſequerentur ideo. Ideo ad ſignificādū ꝙ nō ſolū ex vno populo aliqui xp̄m ſequerentur ſed ex plurib⁹: ideo diciẜ in plurali turbe multe qm̄ etiā ibidē erant plures ſocietates q̄ a ſe inuicē diuidebantur.

Dubi. vnde veniebat ille leproſus? Rñ. Lyra. qd̄ erat vnus ex eis qui ſequebanẜ xp̄m ꝑpter miracula que faciebat vt curaretur. 6

Dub. in quo loco erat qñ eū ſanauit? rñ. Landulph⁹ de vita xp̄i: ꝙ inter mōtē de q̄ deſcendit ꝛ capharnaū. Et hoc eſt qd̄ dicit Lucas. v. c. Cum eſſet in vna ciuitatū: qꝛ prope erat capharnaū ad leucā cū dimidia cōtra oriētē. ſ. ad tria miliaria. 7

Dub. cur euāgeliſta nō fecit mētionē de loco in ſpeciali? Rñ. gl. ꝙ nō exprimitur certus curationis locus vt oſtendatur non vnum ppl'm alicuius ciuitatis: ſed oēs curare. 8

Dubi. cur leproſus non acceſſit ad xp̄m in mōte? Rñ. Chriſo. ſuper Mattheū dicēs. Inter ceteros aūt qui montē nō aſcenderent ꝛ leproſus ſurſū aſcēdere nō volebat q̄ſi pctōrū baiulās pondus. Lepra eñ eſt peccatum animarum noſtrarū. 9

Dubi. qūo. ꝛ qua adoratiōe xp̄m adorauit? Rñ. qd̄ vt hẜ Luce. v. c. ꝛ Marci. j. c. qd̄ ꝓcedit in faciē: ꝛ ita adorauit eum genibus flexis. 10

Dub. cur leproſus adorauit xp̄m cū nō cognoſceret ip̄m eſſe deū? rñ. ꝙ vt habeẜ Matth. iiij. ca. Chriſtus predicauit ꝑ totam galileā ꝛ ſanauit oēs infirmos in populo: ꝛ abijt opinio eius in totā Syriā in qua ꝛ ſanauit ēt oēs male habētes: ꝛ propter hoc ſecute ſunt eū turbe multe de galilea: ꝛ decapoli ꝛ hieroſolimis, ꝛ iudea ꝛ tranſiordanē. Et ita iſte leproſus auditis his credidit verum deū. Et vt pulchre Athanaſius dicit. Adorauit autē leproſus dn̄m deū exiſtētē in corpe: ꝛ neqȝ ꝓpter carnē putauit eſſe creaturam 11

verbū dei:nec pro eo qđ verbū erat
vilipēdit carnē quā veniebat:imo
vt in tēplo creato adorabat omniū
creatorem in faciem procidens.

12 ¶ Dub.quō lepros9 ſciebat q dñs
poterat eū mūdare ſi volebat? Rñ.
q ſi ſciebat eū eſſe verū deū:vt dictū
eſt dub.preced.qm̄ ſic credebat fir-
miter p ꝯſequēs ſciebat eū oia poſ-
ſe:ꝛ ſic ſciebat eū ſe poſſe mūdare.

13 ¶ Dub.cur dicit ei ſi vis cū non de
beret ignorare voluntatē diuinam
paratā ſemp eſſe ad omne bonum?
Rñ.Chriſ.ſup Matt.qđ hoc nō di-
xit quaſi dubitaret de diuina volū-
tate quin ſit ad omne bonū parata:
ſed qr nō oibus expedit corporalis
integritas:neſciebat vtrū ei expedi
ret curatio illa ppter hoc vt idem
Chriſo.dicit in homel.nō dixit dñe
munda me:ſed ſi vis potes.

14 ¶ Dubit.cur dñs tetigit leproſum
cū ſolo vbo potuiſſet eum mūdare?
Rñ.ſctūs Tho.iij.par.q.xliiij.ar.iij.
q xp̄s venerat ſaluare mundū non
ſolū virtute diuina ſed p myſteriū
incarnationis ipſi9:ꝛ iō frequēter
in ſanatione infirmoꝝ non ſola po
teſtate diuina vtebat in curando p
modum imperij:ſed etiā aliud ad
humanitatē eius pertinens appo-
nendo.vnde ſup illud Lu.iiij.ſingu
lis manus im ponens curabat oēs:
dicit Cirillus q̄uis vt deus potuiſ-
ſet verbo pellere morbos tangit tñ
eos oſtendens propriā carnem effi
cacē ad preſtanda remedia:ꝛ vt di-
cit damaſcenus:nō ſolū deus erat
ſed homo vn̄ per tactū ei per ſermo
nē diuina ſigna operabat vtem per
organū:ita per corpus diuine perfi
ciebantur actiones.

15 ¶ Dubi.cū phibeatur ex lege tan-
gere leproſum:qr tangēs efficit im-
mundus:cur xp̄s leproſum tetigit?
Rñ. Lyra poſt Chriſo.in homel. q
in lege nō erat phibitū leproſū tā
gere ei qui ex ſtatu ſuo poterat cu-
rare.ſicut Helyas ꝛ Helyſeus tan-
gendo mortuos ad reſuſcitandum
nō fecerunt ꝯ legē.iij.reg.xvij.ꝛ.iiij.
Re.iiij.ꝛ etiā hoc fecit xp̄s vt oſten
deret q nō ſubiacet legi:ꝛ qm̄ mun
do iā nihil eſt immundum.Et ideo
Chriſoſto.ſuper Mattheum dicit.
Quis legis literā ſoluerit ppoſitū
tamē eius non ſoluit.Ideo tantum
lex iuſſit non tāgere leproſum:quia
non poterat facere vt lepra non ſor
didaret tangentē:ergo vetuit tan-
gere lepram non vt leproſi non ſa-
narent:ſed vt tāgētes nō inquinarē-
tur.Iſte aūt tangens non inquina-
tus eſt a lepra:ſed ipſum leprā mu-
dauit tangendo.

¶ Dub.cur iudei nō calūniati ſunt 16
q tangeret leproſum ꝯ legem? Rñ.
Chriſo.in home.q quia nōdū inui-
dia detenti erant auditores.

¶ Dubi.cur vſus eſt verbo dicens 17
volo mundare? Rñ.Chriſoſt. ſuper
Mattheum.quod ſi tacite eum cu-
raſſet qs ſcire poterat cui9 virtute
ſanatus eſſet.Igit voluntas mundā
di facta eſt propter leproſum:ver-
bum aūt propter ſpectantes.

¶ Dubi.quō debent legi dicta ver 18
ba volo mundare.ſ.diſiunctim vel
cōiunctim? Rñ .Hier.exponendo
dicēs.Nō aūt vt plerique latinorum
putant cōiunctim legēdū eſt volo
mūdare:ſꝫ ſeparatim volo deinde
imperans dicat.mundare.Ille eī
dixerat:ſi vis.dñs rñdit.volo.ille
premiſerat potes.ne mūdaret dñs
dixit mundare.

¶ Dubit.cum in alijs ſignis etiam 19
magnis que fecit nunq̄ dixit volo
facere:cur nūc dicit volo? Rñ. chri
ſo.in homel.q hic propterea appo
ſuit volo vt opinionem plebis ꝛ le-
proſi de eius poteſtate cōfirmaret.

20 ¶ Dubi. quantū tp̄is fuit inter ver
ba ⁊ ſanitatē? R̄ñ. Chryſoſto. in ho-
mel. q̄ ceſſit mandāti natura cū de-
centi velocitate. Ideo ſequit̄ ⁊ con-
feſtim mūdata eſt lepra eius ſ; hoc
q̄ dicit confeſtim multū eſt tardius
velocitate que ſcd̄m opus eſt facta.
21 ¶ Dub. qr cū Mar. v. c. dn̄s ſanato
a demonio dixit vade in domū tuā
⁊ annuntia illis quanta tibi fecerit
dn̄s. ⁊ hic p̄cipit huic ne cui dicat.
Videtur ſibi ipſi eſſe cōtrarius. Re-
ſpon. Chryſo. in home. q̄ nulli dice-
re iubet docēs nos negligere oſten
tationem ⁊ honorē: in alio cui iubet
dicere erudiuit nos a bone mentis
eſſe: non em̄ illuc diuulgari ſe iuſſit
ſed dari gloriā deo per leproſum. er
go hunc inſtruit nos non eſſe vana
glorioſos. per illū aūt nō eſſe ingra
tos: ſed oīa ad laudē dei referre. Et
vt dicit ſ. Tho. ij. ij. q. xiiij. ar. iiij. q̄
dn̄s precepit cecis ne cui miraculū
dicerent nō quaſi intendēs eos per
virtutē diuini precepti obligare ſed
ſicut dicit Grego. xix. Mora. ſeruis
ſuis ſeſe ſequētibus exēplū dedit: vt
ipſi quide; virtutes ſuas occultare
deſiderent. Et tñ vt alij eorū exem-
plo proficiant ⁊ prodantur inuiti.
22 ¶ Dubit. cur iub; vt oſtēdat ſe ſa-
cerdoti? Reſpō. Hiero. ſup Matt.
q̄ mittit eum ad ſacerdotes primu;
propter humilitatem vt ſacerdoti-
bus deferre videatur. deinde vt vi-
dentes leproſum mundatū ſi crede-
rent ſaluatori ſaluarētur: ſi vero nō
crederent inexcuſabiles fierent: et
ſimul ne q̄ reo ſepiſſime crimina-
bantur legē infringere videretur.
23 ¶ Dub. q̄ mun⁹ debebat offerri p̄
mundatiōe a lepra? R̄ñ. q̄ vt habe-
tur Leuit. xiiij. Primo debebāt of-
ferre duos paſſeres viuos cū ligno
cedrino vermiculo ⁊ yſopo: ⁊ ſi di-
ues erat. Octauo die duos agnos
immaculatos ⁊ ouē anniculā vna;
tres decias ſile cōſperſe oleo ⁊ ſexta
rium vnum olei: ſi autē erat pauper
agnū vnū ⁊ decimā p̄tē ſile oleo cō
ſperſe: ⁊ ſextariū vnum olei ⁊ duos
turtures ſiue duos pullos colūbe.
¶ Dubit. cur p̄cepit dn̄s vt offerret 24
mun⁹ in teſtimoniū illis? R̄ñ. Chry-
ſo. ſuper Matth. q̄ nō eſt intelligen
dum qd̄ Moyſes p̄cepit in teſtimo
niū illis: ſ; vade tu offer in teſtimo-
nium illis. Et ide; Chryſo. in home.
dicit qd̄ preuidens chriſtus eos ex
hoc nihil profecturos: non dixit in
emendationem eorum: ſed in teſti-
monium. i. in accuſationem et atte-
ſtationem: qm̄ que a me erāt fienda
omnia facta ſunt. Et licet eos preui
derim non emendari: non tñ dimiſi
que facere oportebat. Illi autem in
propria manſerunt malitia.
¶ Dubit. cur eccleſia nō recipit ſa- 25
crificia precepta a Moyſe. cum hic
ea dn̄s videat approbare? R̄ñ. Be
da in homel. q̄ tūc xp̄s corpus ſuu;
nondū obtulerat per paſſione; ho-
locauſtu;. Nō aūt oportebat aufer-
ri ſignificātia ſacrificia priuſq̄ il-
lud qd̄ ſignificabatur confirmatum
eſſet teſtimonio apoſtoloru; predi-
cantiū ⁊ fide credētiū populoꝝ: qua
ſi dicat: cū nūc xp̄s obtulerit corpus
ſuū in holocauſtū q̄ prefigurabant
ſacrificia veteris legis: ⁊ ita predi-
catum ⁊ confirmatū eſt: nō amplius
debēt offerri ſacrificia illa que erāt
hoc ſacrificium ſignificantia.
¶ Dubita. qui erat capharnaum? 26
Reſpon. Lyra quod erat principa-
lior ciuitas prouincie galilee.
¶ Dubi. quis erat iſte cēturio ⁊ qd 27
agebat in capharnaū? R. Lyra poſt
Auguſtinū de verbis dn̄i q̄ erat gē-
tilis ⁊ habebat centum hoīes ſub ſe
in armis p̄ Romanis ad cuſtodiā
ne illi homines rebellarent roma-

nis. Nam Centurio: vt dicit Remi-
gius ſuper Matth. dicitur qui cen
tum militibus preeſt.
28 ¶ Dubi. vnde cõceperat fidē Cen-
turio de xp̄o? Rñ. Chriſoſtomus ſu
per Matth. Quod iſte cēturio neq̄
chriſtum audiuit docentem neq̄ le-
proſum cum mūdaretur aſpexit: ſed
audita tantūmodo ſanitate leproſi
plus credidit q̄ȝ audiuit.
¶ Dubi. quis fuit ille puer? Reſpō.
29 Luc. vij. c. ꝙ erat ſeruus Centurio-
nis ⁊ ꝙ illi erat pretioſus. Et ideo
Matth. nominat eum puerum: qꝛ
eum diligebat tanq̄ȝ filium.
30 ¶ Dubi. qꝛ Luce. vij. cap. dicitur ꝙ
centurio miſit ad ieſum ſeniores iu
deorum. Et hic Mattheus dicit qꝺ
ipſe acceſſit: ⁊ ſic videt̄ cõtrarietas?
Reſpõdit Auguſt. de cõſenſu euan
geliſtarū dicēs. Diligēter aduerten
tes intelligamus Mattheū nō de-
ſeruiſſe vſitatū modum loquendi: ſi
enim ipſa peruētio vſitate dicit̄ per
alios fieri q̄to magis acceſſus per
alios fieri pōt. Nō ergo Matthe9
abſurde p alios facto acceſſu centu
rionis ad dn̄m cōpendio dicere vo
luit ipſum potius acceſſiſſe ad xp̄m
q̄ȝ illos per quos verba ſua miſit: qꝛ
31 q̄ magis credidit eo magis acceſſit.
¶ Dubi. cur centurio tātū ꝓ ſeruo
nihil attinēte i affinitate iſtat apud
dn̄m? Rñ. Chri ſup Matth. dicēs.
Uide bonitatē centurionis q̄ ꝓ ſa-
lute ſerui ſollicite feſtinabat quaſi
nō dānū pecunie ſed ſalutis paſſu-
rus in morte illius. Nullā eñ diffe-
rentiā eſtimabat inter ſeruū ⁊ dn̄m:
qꝛ ⁊ ſi dignitas i hoc ſeculo diuerſa
eſt iter illos vna tñ eſt illis natura.
32 ¶ Dub. cur cēturio nō rogauit do-
minū vt ſanaret filiū ſuum: ſed ſolū
infirmitatē declarauit? Rñ. Chriſo.
ſup Matth. ꝙ ſciebat centurio qꝺ
potēs eſt ad faciendū ſapiēs ad in-
telligēdū vt miſericors ad exaudiē-
dum. Ideo infirmitatē tm̄ expoſuit?
Remediū aūt ſanitatis in ptāte mie
eius dimiſit: dicēs. ⁊ male torquet̄.
¶ Dubi. cur centurio nō fecit defer 33
re ſeruum ad dn̄m: vt viſo eo eidem
cōpateretur? Rñ. Chriſo. in home.
ꝙ quidam dicūt: qm̄ excuſans ſe in
hoc cām dixit ꝓpter quā nō ipſum
adduxit: neq̄ eñ poſſibile erat diſſo
lutum eum cū torqueretur: ⁊ ad vlti
ma eſſet expirationis portari. Ego
aūt ſignū hoc eſſe magne fidei dico
qꝛ eñ ſciebat ꝙ ſola iuſſio ſuffice-
ret ad reſtaurationē iacentis ſuper-
fluum eſt imabat eum ducere.
¶ Dubita. cur dn̄s promittit ſe itu- 34
rum ad domum centurionis: cum
centurio hoc non peteret ⁊ etiā poſt
non iuit? Reſp. Chriſo. in home. di-
cens: ꝙ nunq̄ȝ fecit hic facit ieſus:
vbiq̄ enim ſequit̄ voluntatem ſup-
plicantium. hic autē preſilit et non
ſolum curare promittit: ſed ire ad
domum. facit autem hoc vt diſca-
mus centuriōis virtutes. Et vt idē
Chry. dicit ſuper Mattheū. niſi ille
dixiſſet: veniam ⁊ curabo eum non
q̄ȝ iſte rn̄deret non ſum dignus ⁊c.
¶ Dubi. cur a regulo vocatus non 35
ſolum ire noluit: ſed ⁊ eum de incre
dulitate redarguit: hic autem non
vocatus ire vult? Reſpō. glo. ad fi-
lium reguli ire noluit ne diuitias
honorare videtur. hic ſeruilem con
ditionē ne ſpernere videatur mox
ire conſenſit.
¶ Dubi. cur dixit ego veniā cū non 36
intēderet ire. ſicut nec iuit: ⁊ ſic vide
tur mentiri? Rñd. ſ. Uincentius in
ſermone fer. quinte cinerum. quod
illud ego veniaȝ ⁊c. Intelligitur nō
per preſentiam corporalem: ſed per
gratiaȝ ſpiritualem: qm̄ xp̄s ſemper
curabat animaȝ a peccatis curan-
do corpus ab infirmitate.

37 ¶ Dub. qđ centurio dicit nō ſum
dign⁹ ⁊c. cū alii rogauerit vt ad eos
diuerteret ⁊ ad eos ibat? Rñ? Ra‑
banus ſuper Mat. ꝙ ꝓpter cōſcie‑
tiā vite gētilis grauari ſe magis di
gnatiōe putauit ꝙ̄ iuuari cuius ⁊ ſi
fide preditus nō dū tñ erat ſacramē
tis inunct⁹. Et ſctūs Uincēti⁹ in ſer
mone tertio dñice. iii. aduent⁹ di‑
cit ꝙ duplex eſt dignitas. ſ. equipa
rātie ſeu eq̄litatꝭ. Alia eſt dignitas
ſufficiētie. de prima cēturio dixit ꝙ
nō erat dign⁹. Nō aūt de ſcđa: nec
dixit nolo ꝙ intres ſub tectū meū.

38 ¶ Dubi. q̄s magis honorauit deū
vel centurio dicēs ſe nō eſſe dignū
⁊c. Aut zacheus qui fecit ſe dignū.
Dicit em̄ Luc. xix. c. ꝙ excepit ieſum
gaudens in domū ſuam: q2 actus
ſunt contrarii? Reſp. ſanct⁹ Tho.
iii. par. q. lxxx. ar. x. allegando Au‑
guſtinū qđ non litigauerūt inter ſe
zacheus ⁊ ille cēturio: cū alter eoꝝ
gaudēs ſuſcepit dñꝫ. Alter dicit nō
ſum dignus vt intres ſub tectum
meū ambo ſaluatorē honorifican‑
tes: ꝙ̄uis nō vno modo adde ꝙ za
che⁹ ex ſpe ⁊ amore gaudebat. Et
centurio ex timore reuerebatur: ꝙ̄
uis vt ibidē dicit ſanct. Tho. amor
et ſpes ad que ſemper nos ſcriptu
ra prouocat preferantur timori.

39 ¶ Dubi. q2 Luc. vii. c. đr ꝙ ex parte
cēturiōis rogatus fuit ieſus: vt ve‑
niret ad domum eius: ⁊ ſic videtur
contradictio in euangeliſtis? Rñ.
Chriſo. in homel. dicens: ꝙ quidā
dicunt ꝙ non eſt idem illuc et hic:
ꝙ multas cōiecturas habet. de ille
em̄ aiunt q̄m ſinagogā noſtrā con‑
ſtruxit ⁊ gentē diligit. De iſto autē
ipſe ieſus ait: neqꝫ in iſrael tātam fi
dem inueni. Uñ v deꝛ iudeū illum
eſſe: mihi videꝛ idē hic ⁊ ille eſſe.
Sed q̄ſi Lucas dicit qđ miſit vt ve
niat blanditias iudeoꝝ inſinuauit
cōueniēs em̄ eſt credere cēturionē
volētē abire ꝓhibitū eſſe a iudeis
blādientib⁹ ⁊ dicētib⁹: q̄m nos adi
mus ⁊ cōducimus: ſꝫ q̄ſi ab eoꝝ im
minētia exutus eſt: tūc miſit dicēs.
Ne eſtimes ꝙ ꝓpter deſidiā nō ve
ni: ſꝫ q2 me indignū eſtimaui: vt te
in domū meā ſuſciperē. Qđ autem
Mattheus ait nō ꝑ amicos ſꝫ ꝑ ſe‑
ipſum hoc cū dixiſſe nihil ꝯtrariū eſt
vtrūqꝫ em̄ deſideriū viri repreſen‑
tauit: ⁊ q̄m de xp̄o decētē opinionē
habebat. Cōueniēs eſt aūt opinari
⁊ ipm̄ poſtq̄ miſit amicos aduenie
tem ꝑ ſe hec dicere. Si aūt nō hoc
dicit Lucas neqꝫ illud Matthe. nō
ſibi contradicūt: ſed complent que
ab inuicem derelinquebantur.

¶ Dub. nunq̄d ſine verbo xp̄s po‑
tuiſſet ſanare ſeruū centurionis: q2 40
dicit ei centurio: tantū dic verbo ⁊
ſanabitur puer me⁹. Require dñi‑
ca precedente: dubio. 24. et ſupra in
hac dominica. dubio. 14.

¶ Dubi. ꝓpter quid cēturio addu‑
xit ſimilitudinē ꝙ erat ſub ꝑtāte cō‑ 41
ſtitut⁹: q2 nō videꝛ ad ꝓpoſitū cum
xp̄s quo ad miracula nulli ſubiice‑
reꝛ: q2 virtute diuina operabatur?
Rñ. Chriſ. ſup Matth. ꝙ ſic debet
intelligi. Et ſi ego ſum ſub poteſta‑
te alteri⁹ tñ poteſtatē habeo iuben‑
di eis qui ſub me ſunt: ſic ⁊ tu ꝙ̄uis
ſis ſub poteſtate pr̄is. ſ. inquātū ho
mo: habes tñ poteſtatē iubendi an
gelis. Et gl. ibidē dicit. Potes per
angeloꝝ miniſteria ſine corpis pre
ſentia dicere infirmitati: vt recedat et
recedet ⁊ ſanitati vt vēiat ⁊ veniet.

¶ Dub. quō xp̄s mirat⁹ eſt: q̄ etiaꝫ
ante ſciebat fidē cēturionis? Rñd. 42
ſanct⁹ Tho. iii. par. q. xv. ar. viii. qđ
cū admiratio ꝓprie ſit đ aliq̄ nouo
⁊ inſolito ꝙ nō poterat eſſe in xp̄o
ꝙ̄tū ad ſciam diuinā ⁊ humanam
q̄ cognoſcebat res in v̄bo. Et ideo

q̄tū ad p̄dictas ſciētias in eo non cadebat admiratio: ſ; q̄tū ad ſcientiam experimentalē: poterāt quotidie aliqua noua occurrere. Ideo ſecundū talē ſciētiā in eo poterat admiratio cadere ⁊ aſſumpſit hūc affectum ad noſtram instructionē. vt ſcʒ doceat eſſe mirandum qḋ etiaʒ ipſe mirabatur. Vñ Augu. in primo ſuper Geñ. contra manicheos ait. Quod miratur dñs nobis mirādū eē ſignificat quib⁹ adhuc opus eſt ſic moueri: oēs ergo tales mot⁹ ei⁹ nō perturbati animi ſigna ſunt: ſ; docētis magiſteriū. Aliqui etiā exponunt miratus eſt.i. ſe per modum admirantis ſe habuit.

43 ¶ Dub. q̄r d̄r ꝙ nō inuenit tā ā fidē in iſrl. cum antiqui patriarche maiorem fidem habuerint: ⁊ ētiā illo tūc ſemp Virgo ⁊ apoſtoli tātā imo maiorē videbant habere fidē? Rñ. d. Cardinalis d̄ turre cremata poſt Albertū ſup Matth. qḋ fides dicit magna dupliciter. ſ. intēſiue: ⁊ facilitate credēdi. Intēſiue poſſibile fuit ꝙ maior fides fuit in multis iudeis ſm ſtatū ēt p̄ſentē: ſed quod ad facilitatē credēdi nō inuenit tantam fidem: quia iudei qui crediderūt p̄ miracula inducti ſūt: ⁊ edocti p̄ ſcripturas qui crediderūt. Iſte autem centurio non. Nā vt dicit Chriſoſt. ſuper Matth. Credidit andreas: ſed ioanne dicente. Ecce agn⁹ dei Credidit petrus: ſed euangelizante ſibi Andrea. Credidit philipp⁹: ſ; legēdo ſcripturas. Nathaniel ēt prius diuinitatis ſignū accipit: ⁊ ſic fidei confeſſionē obtulit nec valet obiectio de patriarchis: q̄r vt Hieronim⁹ vult. Hec verba intelligantur de iudeis ſiue de iſrael qui tunc tēporis erant ⁊ non patriarchis et alijs p̄teritis: nec etiā valet obiectio de btā v̄gine; q̄m ſcōm Bedā in homel. non intelliguntur verba domini de illo priore Iſrael q̄ fuit iacob: nec de alijs eius poſteriori bus q̄ ſancti inuenti ſunt in iſrael: ⁊ cū ſemp virgo ſancta inuenta fuerit ſemp omnes de iſrael: ideo non intelligit̄ de ea. Nec etiam vt dicit Albertus vbi ſupra intelligitur de apoſtolis quib⁹ tunc loquebatur.

¶ Dubita. quos p̄quiſiuit chriſtus in iſrael in quibus non inuenit tātam fidē? Rñ. Origenes. qḋ iayrus Iſraelis princeps pro filia ſua petens non dixit: dic verbo: ſed veni velocit̄. Nichodem⁹ de fidei ſacro audiens: ait quomodo poſſunt hec fieri. Maria ⁊ Martha dicūt. Domine ſi fuiſſes hic frater meus nō fuiſſet mortuus quaſi dubitantes ꝙ nō vbiq; poſſet eſſe dei potentia. 44

¶ Dubitatur cur non facit mentionem niſi de oriente ⁊ occidente cū quatuor ſint partes mundi. Reſp. Auguſti. de verbis domini ꝙ per oriens ⁊ occidēs que ſunt due partes mūdi ipſe totus orbis deſignatur: ⁊ ſic eſt figura ſynecdoche. 45

¶ Dub. q̄ñ multi venięt cū Matthei. xx. capitulo. dicat̄. quod pauci ſunt electi. Rñdet ſanct⁹ thomas ſup epiſtola ad Roman. xij. dicēs. Quāuis eñ electi ſunt pauci p̄ comparationē ad infructuoſam multitudinem ſecundū illud Matthei vij. capitulo. arta eſt via que ducit ad vitam ⁊ pauci inueniunt eam: tamen abſolute loquēdo ſunt multi: vt d̄r Apoca. vij. vidi turbā magnā quā dinūerare nemo poterat. 46

¶ Dub. q̄ñ recūbēt cū Abrahā ⁊c cū in celis nō comedat̄ nec bibat̄. Rñ. Origenes ſup Matth. ꝙ recūbent nō carnaliter iacētes ſed ſpiritualiter requieſcētes nō tēporaliter potantes ſ; eternaliter epulātes. et hic eſt figura que dicitur allegoria. 47

48 ¶ Dubi. cur ſolum noīat abrahā
Iſaac ꝛ iacob: cū in celis ſint plures
alij: ſicut moyſes dauid ꝛc? Rñ. Ro
dulfus de vita xpi. ꝙ iſtis ſpecialiť
fuit facta ꝓmiſſio de terra ꝓmiſſio
nis ꝑ quā patria celeſtis figurať: et
tñ etiā recumbēt cum alijs ſanctis.

49 ¶ Dubitatur quid eſt regnū celo-
rum? Rñ. ſanctus Tho. ſuper Mat
theum ꝙ regnum celorum quadru
pliciter dicitur ſcilicet chriſtus. Unū
Matth. xiij. capitulo. Simile eſt re-
gnum celorum homini qui ſemina
uit bonum ſemen. Sacra ſcriptura.
Matth. xiij. Simile eſt regnuꝫ celo
rū grano ſynapis. Eccl'ia militans
Matth. xiij. c. Simile ē regnū celo-
rū ſagene miſſe in mari. Et eccleſia
triumphans. Matthei. xviij. c. et in
hoc euangelio recumbent in regno
celorum. Et idē ſanctus Tho. ſuper
iiij. ſen. diſt. xlix. q. j. ar. ij. q. v. dicit ꝙ
regnuꝫ dei quaſi antonomaſtice du-
pliciter dr̄ quandoqꝫ cōgregatio eo
rū qui ꝑ fidē ambulant: ꝛ ſic eccleſia
militās regnum dei diciť. quādoqꝫ
autē illorū collegium qui iam in fine
ſtabiliti ſunt ꝛ ſic ipſa eccleſia triū-
phās regnū dei dicitur. Et hoc mo
do eſſe in regno dei idē eſt ꝙ eſſe in
beatitudine. Nec differt ſcdm hoc
regnum dei a beatitudine: niſi ſicut
differt bonum cōe totꝰ multitudi-
nis a bono ſingulari vniuſcuiuſqꝫ.

50 ¶ Dubita. cum celi nihil videanť
conferre ad beatitudinem: cur cele
ſtis beatitudo regnum celorum di-
citur? Rñd. ſanctus Tho. xij. q. iiij.
ar. vij. ꝙ ſm Aug. in lib. de ſermone
domini in mōte merces ſanctorum
non dicitur in corporeis celis: ſꝫ ꝑ
celos intelligitur altitudo bonorū
ſpiritualium nihilominus tamē lo-
cus corporeus .ſ. celum empyreum
aderit beatis non propter neceſſita
tem beatitudinis: ſed ſcdm quandā
congruentiam ꝛ decorem.

¶ Dubi. qui dicunť filij regni? Rñ. 51
Hierony. ſuper Matthe. dicens fi-
lios regni dicat iudeos quia in eis
deus ante regnauit.

¶ Dubi. que dicanť tenebre exterio 52
res? Rñd. Hierony. ꝙ qui expelliť
a domino foras relinquit lumen et
tenebras incurrit.

¶ Dubi. cū ignis ſit in inferno quō 53
erūt ibi tenebre? Rñ. ꝙ ille ignis nō
lucebit: ꝛ ita erunt ibi tenebre.

¶ Dubit. quō in dānatis eſt fletus 54
ꝛ ſtridor dentium? Rñ. ſanctꝰ tho.
in. iiij. ſenten. diſt. l. qō. ij. ar. ij. q. iij.
ꝙ in fletu corporali duo inueniun-
tur. Unum eſt lachrymarum reſolu
tio et quātū ad hoc fletus corporalis
eſſe non poteſt: quia poſt diem iudi
cij quieſcente motu primi mobilis
non erit aliqua generatio et corru-
ptio: vel corporalis alteratio In la
chrymarū autem reſolutione opor-
tet eſſe illiꝰ humoris generationem
qui per lachrymas diſtillat. Unde
quātū ad hoc corporalis fletus in dā
natis eſſe non poterit. Aliud quod
inueniť in corporali fletu eſt quedā
cōmotio ꝛ ꝑturbatio capitis ꝛ ocu-
lorum: ꝛ quātū ad hoc fletus in dā-
natis eſſe poteſt poſt reſurrectionē.
Corpora enim damnatorum nō ſo-
lum ex exteriori affligētur. ſed ēt ab
interiori ſm ꝙ corpus immutatur
ad paſſionē aīe in bonū vel in ma-
luꝫ: ꝛ quātū ad hoc fletus carnis re
ſurrectionem indicat. ꝛ rñdet dele-
ctationi culpe que fuit in anima et
in corpore. ꝛ in. iiij. contra. Gen. ca.
xl. dicit: ꝙ fletus ꝛ ſtridor dentium
in ſpūalibus ſubſtātijs nō niſi me-
taphorice intelligi poſſunt. Quis in
corporibus dānatorū poſt reſurre-
ctionē nihil ꝓhibeat corporaliter
ea intelligi: ita tñ ꝙ per fletum non
intelligatur lachrymarū deductio:

qr ab aliis corporibus nulla reſolu-
tio fieri pōt ſed ſolum dolor cordis
conturbatio oculorū ꝛ capitis ꝑut
in fletibus eſſe ſolet.

55 ¶ Dubi.cur xp̄s ſanauit puer Cen-
turionis nō credētem ꝛ centurioni
credēti nullū premiū reddidit? Rñ.
Raban9 ſup Matt.dicēs. Pōt me-
ritū dñi famulus ſuffragari nō ſolū
merito fidei ſed etiam ſtudio diſci-
pline: ex quibus collige ꝙ famulus
cēturionis ob meritum dñi ſui ſana
tus eſt cēturio ṽo propter meritum
fidei aſſecut9 eſt quod poſtulabat.

56 ¶ Dubit.iā in qua hora ſanat9 fuit
puer? Rñ. Lādulfus de vita xp̄i: ex
illa hora.ſ.qua ꝓtulit hoc ṽbū fiat.
quo etiā ṽbo oīa creata ſunt Unde
Chriſo.in homel.dicit. Ubi vele ci-
tatē admirare neqꝫ eīn ſolū curare:
ſꝫ inopinate ꝛ in momēto tp̄is hoc
facere virtutem chriſti oſtendebat.

☞ Allegorice.

¶ Leproſus iſte deſignat gen9 hu-
manū plenū lepra: ꝛ ita exponatur.
Cū deſcendiſſet ieſus de monte.ſ.de
celo ſecute ſunt eum turbe multe: ſcꝫ
angelorꝫ ꝛ ecce leproſus.i.gen9 hu-
manū veniens adorauit eū.vti deū
dicens dñe mediator dei et hoim ſi
vis imo qr vis: quia ad hoc deſcen-
diſti potes.cū ſis deus et homo me
plenū lepra.i.peccatis in quibus cō
ceptus ſum mundare.ꝑ pretioſum
ſanguinem tuum. Et ait ieſus volo:
quia ad hoc veni: mundare impera
tiue quia in cruce latroni genus hū
manum repreſentanti dixit. Hodie
mecū mūdat9 a peccatis eris in pa-
radiſo: ꝛ extēdēs manū id eſt poten
tiā ſuā carnē ſumēdo tetigit huma-
nā naturā qua indut9 fuit: ꝛ confe-
ſtim.ꝑ paſſionē xp̄i mundata eſt le-
pra.i.abolita ſunt peccata humani
generis ꝛ p̄cepit ei dicēs nemini di

xeris id eſt nō ſupbe glorieris ꝓpter
tuā mundationē ſed vade poſt con
tritionē de peccatis oſtende te ſacer
doti per veram ꝯfeſſionē qui a deo
habet poteſtatē ligandi atqꝫ ſoluen
di ꝛ offer munus.i.corpus tuum ad
ſuſcipiendum penitentiā qđ prece-
pit Moyſes.i.xp̄s qui nos eduxit
de duriſſimo imperio Pharaonis
diaboli īfernalis ꝛ hoc erit teſtimo
niū ꝙ dimiſſa ſunt tibi peccata. Cen
turio aūt ſignificat electos ex genti
libus: ꝛ ita exponit̄. Et cū introiſſet
ieſus capharnaū.qđ interpretatur
ager pinguedinis.i.incarnat9 fuiſ-
ſet in agro pingui omni odore vir-
tutū ſemper virginis marie acceſſit
ad eū Cēturio.i.electus quilibet gē
tilis habens milites ꝛ ſeruos.i.vir-
tutes naturales quarū copiā vt di-
cit glo.multi ad dñm venientes ſe-
cū deferūt: vt Corneli9 vir iuſtus et
timēs deū rogās eū: ꝑ orationē mē-
talē dicens dñe ſeruus peccati me9
cōgētilis iacet in idololatria in do-
mo gentilitatis paraliticus ꝛ oībus
virtutibus diſſolutus: et male tor-
quetur a dño ſuo diabolo qui eum
ſuffocatum tenet. Et ait ieſus. Ego
per apoſtolos ꝛ p̄dicatores veniā
et curabo eum ab idololatria: et re-
ſpondens quilibet gentilis electus
ait dñe non ſum dignus: vt intres
corporaliter ſub tectum gētilitatis
ꝓpter abhominationē idololatrie.
meum origine.ſed tm̄ dic verbo in-
trinſecus illuminando ꝛ ſanabitur
ab idololatria puer me9 cōgentilis
ꝙ poſt erit cō chriſtianus. Nā ꝛ ego
electus a te ſum homo ꝙ ante eram
ſicut beſtia idololatra: ſub poteſta-
te tua cōſtitut9 habeo ſub me mili-
tes potētias aie ꝛ vires corporis.et
dico huic.ſ.intellectui per volunta-
tem vade.crede fidei catholice ꝛ va
dit et alio.ſ.viribus corporis veni
ſubijce

ſubiicete rõni et venit: ⁊ ſeruo meo i. corpori fac hoc. ſ. ieiunādo te affligēdo ⁊ facit. Et ieſus miratꝛ dicens ſequentibus ſc xp̄ianis. non inueni tantā fidē in pp̄lo iudaico q̄ pp̄ter legis obſeruātiā intumuit. Et dico vobis qđ multi venient a diuerſis mundi ptib⁹ ⁊ taliter incedēt in via veritatis: q̄ tādē in gloria celeſti recumbent cū Abrahā ⁊ aliis ſctis Et filii regni. ſ. iudei nolentes credere eiicientꝛ foras in tenebras infidelitatis p̄ quas ad inferni tenebras accedent ⁊ ibi erit fletus ⁊ ſtridor dētiū. Centurioni aūt. i. electo a xp̄o dn̄s dicit: qm̄ relictis ydolis mihi adheſiſti vade p̄ficiēdo in bonū qm̄ ſicut credidiſti: fiet tibi remuneratio ampliſſima ⁊ cōgētilis tu⁹ ſanabitꝛ ab ydolelatria ob meritū tui. Et ita ſanatus eſt populus gētilis ex illa hora prima incipit ad fidē xp̄i cōuerti.

☞ Tropologice.

¶ Leproſus. i. plenus p̄ctis ex hoc euāgelio inſtruitꝛ vt nō aſcendat in montē nec leuet oculos ad celū: ſed cū publicano dicat: deus propitius eſto mihi peccatori. Sed quia xp̄s deſcēdit de monte. carnē aſſumēdo qui didicit cōpati miſeriis noſtris accedat ad eū p̄ contritionē adoret eum cum humilitate ⁊ dicat ei dn̄e. qui me creaſti ſi vis. q: ſine te nihil boni agere imo nec cogitare poſſum: nec poſſim eſſe cōtinēs niſi tu dederis: potes per tuā potentiā infinitam me a peccatis mundare inſpirando: vt ea relinquā ⁊ tunc xp̄s peccatorē tanget. et cōpunctionem immittendo ⁊ dicet volo. qm̄ nolo mortē peccatoris: ſed vt cōuertatꝛ et viuat: ⁊ tunc ſtatim per eius imperium peccator mundabitꝛ ab oibus inquinamētis: ſed habita cōtritiōe cōfiteatꝛ peccata: ⁊ nemini dicat. ſcꝫ extra cōfeſſionē ſe de eis glorificando ſꝫ vadat. ſ. volūtarie. q: cōfeſſio debet eſſe libens ⁊ volūtaria oſtendat. q: debet eſſe nuda: quia oportet vt vulnus detegas ſi curā medicātis expectas: ſe accuſando ⁊ non alioꝝ peccata cōfitendo ſacerdoti. qui habet poteſtatē abſoluendi: q: confeſſio dꝫ eſſe ordinata. ⁊ offerat munus. i. ſatiſfactionē. ſicut p̄cepit xp̄s in teſtimoniū illis: q: p̄nt ligare ⁊ ſoluere. Et tunc xp̄s veniet capharnaū: que interp̄tatꝛ villa conſolationis quia eius anima cōſolabitur per xp̄m: ⁊ cū infertꝛ de centurione inſtruitur peccator qualiter ad deū recurrere debet pro miſericordia impetrāda vt mittat cēturionē ad aliquē ſanctoꝝ recurrat vt pro eius ſalute roget ⁊ narret xp̄o ſtatū peccatoris: vt eū p̄ueniat ad miſericordiā. nā peccator eſt ſeru⁹. Joan. viii. q̄ facit peccatū ſeru⁹ eſt peccati ii. Petri. ii. a quo q̄s ſuperatus eſt hui⁹ ⁊ ſeruus eſt: ⁊ tot dominorum ſeru⁹ ē. vt Aug. ait quot vitioꝝ qui iacet p̄pter impotētiā bene operādi: cum aliq̄ſi iaceat in luto luxurie: aliq̄ſi in igne iracundie aliq̄ſi vero in ſpinis auaritie: et paraliſi timoris ⁊ tremoris diſſoluitꝛ cum timeat reſtituere male ablata ne ſibi deſiciat. Jeiunare ne eſuriat ꝯfiteri peccata ob verecūdiā et male torquetꝛ p̄ afflictionē ſp̄us rodēte eū verme ꝯſcientie: ⁊ q: nō p̄t ſatiari in peccatis. Et venit dn̄s per merita ſanctorū vt curet eū ⁊ ſancti orant pro ipſo ⁊ nos nō ſumus digni vt dn̄s intret ſub tectū noſtrū plenū peccatorū ſed ſolū verbo imperet ⁊ emūdet cōſciētias noſtras: vt dignū habitaculū ei⁹ efficiamur: ⁊ ipſe dn̄s q̄ ſub ſe hꝫ oēs poteſtates liberat peccatorē a diabolo ⁊ vidēs bonā fidem in volūtate noſtra: nec ſolum

mẽdatos ad gratiã recipiat ꝛ reuer-
tẽtib⁹ ꝓmittit regna celoꝝ pſeuerã-
tibus autẽ ꝛ obſtinatis cõminatur
eternã dãnationẽ ꝛ ſm fidẽ ac opa
noſtra facit nobis quoniã vnuſq̄ſ-
q̄ mercedem accipiet ſm propriuꝫ
laboꝛẽ. ꝛ ex ipſa hora qua conteri-
mur ſanati remanem⁹: q̄ꝛ ī quacū-
q̄ hora ingemuerit peccatoꝛ oĩm
iniquitatũ ſuarũ dñs nõ recoꝛdat᷑.

☞ Anagogice.

¶ Eleuamur in cõtemplationẽ ex
ſacro euangelio cauſe ꝛ effectus in-
carnationis filij dei. Exponit᷑ ergo
cũ deſcẽdiſſet Jeſus d̄ mõte. i. de ce-
lo carnem humanã aſſumẽs ſecuti
ſunt eũ turbe multe angeloꝝ canẽ-
tiuꝫ gl̃ia in excelſis deo. ꝛ ei tres re-
ges munera obtulerũt. Et idẽ ſem-
ꝑ v̄go cũ apoſtolis ꝛ diſcipulis ac
maria magdalena cũ martha ad-
heſerũt. cã ſue incarnatiõis fuit: qꝛ
cũ eẽt ſumm⁹ medic⁹ ꝛ in terra ma-
gn⁹ iaceret egrot⁹: in celis v̄o nul-
lus infirm⁹ erat deſcẽdit ad terras
in q̄b⁹ curauit leproſum. i. mũdauit
in ſe credentes ab oĩbus vitijs: et q̄
ꝑ leprã denotant᷑. Et ꝓmo a ſupbia
qua hõ inflatur ſicut ꝑ leprã inflat᷑
coꝛp⁹. Ab auaritia inq̄tuꝫ ꝓuocat
ſitim: qꝛ auar⁹ nõ iplebit᷑ pecunia.
A luxuria inq̄tũ eſt moꝛb⁹ ꝯtagio-
ſus. Ab inuidia inq̄tũ cõſumit hu-
midũ radic le. A gula inq̄tũ reddit
anhelitũ fetidũ. Ab ira inq̄tũ red-
dit vocẽ raucã. Et ab accidia inq̄-
tum debilitat mẽbꝛa coꝛpis q̄ non
poſſunt opari. Itẽ ꝛ a peccatis infi-
delitatis q̄ notant᷑ ꝑ paraliticũ quẽ
curauit ꝛ quos infideles ꝑ apoſto-
los reduxit ad fidẽ aliquos ab oriẽ-
te. i. in iuuẽtute ꝛ ab occidẽte. i. in ſe-
nectute: ꝛ ab auſtro dando tẽperan-
tiam in ꝓſperis ꝛ ab aquilone ꝯce-
dendo patiẽtiã in aduerſis: ꝛ hoc ꝑ
centurionẽ. i. archangelũ michaelẽ
ꝛ milites eius angelos ad cuſtodiã
hominũ deputatos: ꝛ hoĩes electos
in fine reſuſcitatis eoꝝ coꝛpoꝛibus
faciet recũbere: in celeſti gloꝛia. re-
pꝛobos detrudet in inferno: ꝛ dicet
michaeli ſicut credidiſti. i. optaſti vt
ſedes expulſoꝝ angeloꝝ implerẽ-
tur: fiet tibi. i. factuꝫ eſt: quoniam di-
xit ꝛ facta ſunt. ꝛ ſa. eſt puer. i. reſar-
cita ruina demonũ per electos pue-
ros ex innocentia ꝛ puritate.

¶ Dñica. iij. poſt octa. epi.

Aſcendente Jeſu in nauiculam.
Matth. viij. c. Marci. 4. c. Luc. 8. c.
Hiſtoꝛia huius euãgelij: facta eſt
anno xp̄i. 31. pꝛima die Auguſti.

☞ Hiſtoꝛice.

¶ Jeſum dñm in nauicula q̄ flucti-
bus ob motũ magnũ in mari excita-
to operiebat᷑ doꝛmiẽtẽ pꝛecib⁹ eius
euigilare fecerũt diſcipuli quaten⁹
eos ſaluaret periclitãtes: quib⁹ ob
modicã ſpem monitis ſurrexit: ven-
tiſq̄ ac mari cũ imperaſſet trãquilli-
tas oppoꝛtuna reddita eſt. Qui aũt
aderãt hoĩes admiratiõe repleti q̄-
rebãt inter ſeſe qualis hic foꝛet cui⁹
venti ac mare iuſſib⁹ obtẽperarẽt.

Nequaq̄ꝫ dubia inſolu- 1
ta dimittere volẽs. Pri-
mo dubitatur quo vo-
lebat accedere Jeſus
q̄ñ aſcendit in nauicu-
lã? R. q̄ vt hr̃ in Matth. poſt hoc
euãgeliũ volebat ire vltra mare ga-
lilee ī regionẽ geraꝫenoꝝ ꝛ vt dicit
Lyr. volebat ire ad locuꝫ magis ſe-
cretum ꝛ deſertũ. Geꝛza eñ vt dicit
gl. eſt ciuitas arabie iuxta mõtẽ ga-
laath nõ lõge a ſtagno tyberiadis.
¶ Dubi. cur volebat locũ ſecretum 2
petere. R. Lyr. ꝛ Rodul. de vita xp̄i.
vt aliq̄ntulũ ipſe ꝛ diſcipuli q̄ſcerẽt
poſt laboꝛes. vt dr̃ Mar. vj. Itẽ vꝫꝑ

orōnē vt iſtrueret pdicatores pmo vacare debere ɔtēplatiōi ſeorſum: vt ide hauriāt deuotiōe qd poſtea effūdāt pplo in predicatiōe: & ēt vt oſtēdat ꝙ cure mūdi ſunt fugiēde: & ēt declinare applauſum populi.

3 ¶ Dubi. cur turbe non ſecute ſunt cū ſicut eius diſcipuli? R̄n. ꝙ vt ex ſupradictis ptꝫ ꝙ ipſe nō pmiſit volens requieſcere ipe et diſcipli ei9.

4 ¶ Dubi. an mot9 in mari fact9 fuerit naturalis. R. Orig. in ho. ꝙ hec tēpeſtas non ex ſe orta eſt ſed ptāti paruit impantis ei9 q̄ educit vētos de theſauris ſuis. Et ita vt dicit ēt Lyra. hoc fuit factū virtute diuina.

5 ¶ Dubi. cur diſcipli ei9 ſecuti ſunt eū in naui. R. Chri. ſup Matth. ꝙ accepit diſcipulos i naui ſecū vt ad vtraqꝫ eos erigeret: & ad hoc ꝙ in periculis obſtupeſceret: & i hoc ꝙ i honorib9 moderata de ſe autumarēt: vt cū nō magna de ſe ſperarēt pp hoc ꝙ aliis dimiſſis eos retinuerat: pmittit eos fluctuari vbi eni miraculoꝝ oſtēſio erat plebē permittit ad eſſe: vbi tētationū & timoꝝ arreptio athletas orbis terrarū q̄s exercitaturus erat: hos ſolos aſſumit.

6 ¶ Dubi. ſi nauicula opiebaƭ fluctibus ergo debebat eē ſubmerſa. R. ꝙ necdū erat ſubmerſa: ſed erat in pcinctu vt ſubmergereƭ: qm̄ vt hr̄ Marci. iiij. c. fluct9 mittebantur in nauim: ita vt impleretƭ nauis: quēadmodū nauigantib9 ſepe accidit: vt etiaꝫ ego ipe expt9 fui a neapoli ro. nā veniēdo tpe ſixti pape. iiij. et Ferdinādi regis qñqꝫ nauis cooperitur vnda maris: & tñ pertranſit & naute ſollicite euacuant aquam.

7 ¶ Dub. an xp̄s vere dormiebat: aut ſimulabat dormire. R. Origenes ſup Mat. ꝙ dormiebat q̄dē corpe ſꝫ vigilabat deitate demōſtrās qꝛ verū humanum portabat corpus.

¶ Dub. in quo loco nauis dormiebat? R. ꝙ vt habeƭ Mar. iiij. c. dormiebat in puppi ſup ceruical: qd vt dicit Theophi. erat ligneū. ex hoc vt dicit Chri. oñdēs ſuā humilitatē. 8

¶ Dub. cur excitauerūt eū diſcipuli? R̄n. Origenes i home. dicēs. O veraces diſcipuli ſaluatorē vobiſcū habetis: & de periculo timetis: vita vobiſcū eſt & de morte ſolliciti eſtis ſed reſpōdent paruuli ſum9 et adhuc infirmi ideoqꝫ timemus: et ita propter timorē excitauerunt eum. 9

¶ Dub. qꝛ videƭ diſcipulos nō fuiſſe modice fidei: qꝛ credūt et dicunt dñe ſalua nos? R̄n. Chriſ. in homi. ꝙ hoc ſignū fuit in eū excitando qd nō decētē de ipo opinionē habebāt. Nōnerāt qd excitat9 poterat mare increpare nondū aūt qd dormiēs. 10

¶ Dub. ad quid imperauit vētis & mari cū nō audiāt neqꝫ intelligāt? R̄n. Hierony. ſup Mattheū qd ex hoc loco intelligim9 ꝙ oēs creature ſentiāt creatorem: quibus eni imperatur ſentiunt imperantē: nō errore hereticoꝝ q̄ omnia putāt animantia ſenſibilia eſſe: ſed maieſtate ɔditoris cui que apud nos inſenſibilia ſunt ei ſenſibilia ſunt. 11

¶ Dub. quib9 verbis vſus fuit dñs imperādo? R̄n. Mar. iiij. c. dicēs ꝙ exurgēs cōminatus eſt vēto: & mari dixit tace & obmuteſce. 12

¶ Dub. cur. cōminatus fuit vēto? Reſpon. Theophilus ſuper Mattheum qm̄ maris tēpeſtatē & fluct9 faciebat vide dub. ſequenti. 13

¶ Dub. cuꝫ mare nō clamet: cur ei dicit tacite & obmuteſce? R̄n. gl. qd ex cōmotione maris quidā ſonitus cōtigit qui videƭ eſſe quedā maris locutio periculū cōminantis. Et iō conuenienter ſub quadā metaphora trāquillitatē iperat taciturnitatis vocabulo ſicut & in cohibitiōe vēto 14

rum qui ſua violentia mare cōturbant cōminationē nominauit. ſolent enim poteſtatē habentes eos qui violentia pacē hoīm cōturbāt cōminatione penarū refrenare: et eſt hic figura metaphore.

15 ¶ Dubitatur an tranquillitas ſtatim vba xp̄i ſubſecuta eſt? R. Chri. in ho. φ oīs cōfeſtim ſoluta eſt tēpeſtas ⁊ neq̄ ſemita turbatiōis remanſit φ quidem extraneum erat: cū enim naturaliter fluctuatio terminaꝛ: vſq̄ ad multū tp̄s aque concutiuntur: ſed hic oia ſoluebantur.

16 ¶ Dubi. qui fuerūt illi hoīes q̄ mirati ſūt? Rn̄. qō vt hr̄ Mar. iiij. Diſcipuli timuerunt timore magno. ⁊ φ dicebant ad alterutrū. q̄s putas eſt iſte: q2 mare ⁊ ventus obediunt ei. Luce vero. viij. dr̄ q̄ timentes mirati ſunt adinuicem dicentes. quis putas hic eſt q2 ⁊ ventis ⁊ mari imperat. ⁊ ita videꝛ φ illi hoīes q̄ mirati ſunt: videntur eſſe diſcipuli. Origenes vero dicit nō eſſe putandum hic apl̄os ſignificatos: nunq̄ eīn inuenim⁹ preter honorē cognominari ⁊ dn̄i diſcipulos: ſ3 ſemper aut apoſtoli aut diſcipuli nominātur. Mirabanꝛ ergo hi hoīes q̄ cū eo nauigabāt quorū erat nauicula. Hiero. aūt dicit. Si q̄s autē cōtentioſe voluerit eos q̄ mirabanꝛ fuiſſe diſcipulos. Reſpondebimus recte hoīes appellari: q2 nec dum nouerant potentiam ſaluatoris.

17 ¶ Dubitatur cur interrogauerunt qualis eſt hic: cum in terra cognouiſſent eū ⁊ ei⁹ miracula vidiſſent? Rn̄. Origenes ſup Mattheū φ nō interrogantes dicūt qualis eſt iſte ſed aſſerētes: q2 iſte talis eſt cui venti ⁊ mare obediunt: qualis ergo eſt iſte. i. q̄ntus: φ fortis: φ magnus: iubet omni creature ⁊ ſupergreditur iuſſionē eius ſoli hoīes reſiſtunt: et ideo in iudicio dānabitur.

☞ Allegorice.

¶ (Marie) eſt eſtus ſeculi (nauicula) quā xp̄s aſcēdit intelligiꝛ arbor crucis cuius auxilio fideles tranſactis mūdi fluctib⁹ pueniūt ad celeſtē patriā quaſi ad littus ſecurū in qua xp̄s vna cū ſuis aſcēdit. Unde prius ait: qui vult venire poſt me abneget ſemetipm ⁊ tollat crucem ſuā ⁊ ſequaꝛ me. Cū ergo xp̄s in cruce poſit⁹ fuiſſet (motus magn⁹ fact⁹ eſt) q2 ꝯmote ſunt mentes diſcipulorū de ei⁹ paſſione. (Et nauicula opta ē fluctib⁹.) q2 tota vis perſecutiōis circa crucem xp̄i fuit vbi. ſ. morte occubuit. Un̄ dictū eſt. (ipſe vero dormiebat) ſuū dormire mori eſt.) Excitāt) aūt diſcipuli dn̄m dū turbati morte maximis votis reſurrectionē querūt (dicētes: ſalua) reſurgēdo (q2 perim⁹) turbatiōe tue mortis. (Ipſe vero) reſurgens increpat duritiā cordis eorū. vt alibi legiꝛ. (Imperauit aūt vētis) q2 diaboli ſuperbiā ſtrauit (Imperauit et mari): q2 veſaniā iudeorū deſierit (⁊ facta eſt trāq̄llitas magna) q2 ſedate ſunt mētes diſcipulorū viſa reſurrectione: et mirati ſunt) viſa tanta poteſtate reſurgentis ⁊ gloria.

☞ Tropologice.

¶ Ex euangelio p̄ſenti inſtruimur vt poſt peccata ſuſcipiamus pniam ⁊ vt in ea pſeuerare valeamus deū precipib⁹ noſtris interpellem⁹: q̄m (aſcendente ieſu in nauiculam) in qua q̄s pniam agēdo aſcēdit. Dicēte ipo. ſi q̄s vult poſt me venire tollat crucē pnie. Et ideo) ſecuti ſunt eū) oēs penitentes q̄ veraciter ſunt (diſcipuli ſui ⁊ motus magnus) tētationū (factus eſt in mari) penitētiū: q̄m accedēti ad deū per pniam neceſſe eſt preparare cor ſuū ad tē-

tationes:quas duas permittit fieri
ad penitētis humiliationem ⁊ gra-
tie ꝯſeruationem (ita vt nauicula)
penitētie q̄ſi (opiat fluctib⁹) totten
tationū (ipſe vero) ꝑ modū dormiē
tis certamē expectat auxiliū ſuum
ad tp̄s ſubtrahēdo:quēadmodū le
git de btō antonio a demonib⁹ la-
cerato cōquerēte de ieſu q̄rēdo vbi
erat:qui r̄n̄ſum fuit hic eram ſed ex
pectabā certamē tuū : penitētes āt
debēt orōnib⁹ ſuſcitare eū dicendo
(dn̄e ſalua nos):q2 niſi tu auxiliu3
preſtiteris (ꝑim⁹) ⁊ nauicula pn̄ie
ſubmerget:⁊ tūc eis diuina adue-
niet miſeratio q̄ increpat timidita-
tē penitētiū ⁊ ipſe de⁹ q̄ dormire vi-
debat. (Impabit ventis) .i. demoni
⁊ mari tribulationum (et fiet tran-
quilitas magna:ita vt admirentur
dicentes (q̄s magnus eſt dominus
cui demones obtemperāt:⁊ ſeruos
ſuos ab eis tutos reddit.

☞ Anagogice.

¶ Celeſtē patriā ex ſacro euāgelio
ꝯtēplari lic3 ad quā caput nr̄m xp̄s
aſcendit:vt nos ei⁹ diſcipl'i ſeq̄mur
eū. (Aſcēdente [illegible] Jeſu in nauicu
lam (.i. in celū empyreū) ſequuntur
eū diſcipuli ei⁹) quib⁹ eternas mā-
ſiōes ꝑparauit. (Mot⁹ aūt mang⁹
fact⁹ fuit) in prelio archāgeli Mi-
chaelis ⁊ angeloꝝ ei⁹ cōtra diacho
nem ⁊ ei⁹ cōplices:adeo ꝙ) nauicu
la) celi (operiebat) ſuperbia Lucife
ri deo omnipotēte certamē quieſcē
do expectāte cū magno ſilentio fa-
cta in celo. (diſcipuli vero dei) ſcti
angeli, ad ipm ꝑuoluti (ſuſcitaue-
runt eum dicētes. dn̄e ſalua nos) ne
ſupbia luciferi nos inuoluat: q2 te
ſolū volumus dn̄m: q̄b⁹ animatis
vt in fide fortes exiſterent (ſurgens
imperauit.) lucifero ⁊ ſequacibus
ſuis eos totaliter a regno celeſti ex-
pellēdo:) ⁊ facta ē trāquilitas ma-
gna) ipſis beatis ſpiritibus in gra-
tia confirmatis aſſumptis hoibus
ad eoꝝ ordines mirātib⁹ ⁊ dicētib⁹
(qualis) loc⁹ (eſt hic) req̄ei nobis
terrenis incolis ⁊ ſola gratia colla
tus eius) cui venti ⁊ mare obediūt)
⁊ cui omne genu flectitur celeſtium
terreſtium ⁊ infernorum.

¶ Domini.iiij.poſt octa- uam epiphanie.

Simile factū eſt regnū celorū ho
mini qui ſeminauit. Matth.xiij.ca.

Hiſtoriā huius euāgelij ſeu hāc
ſimilitudinē dixit dn̄s anno etatis
ſue.xxxiij.die prime Aprilis.

☞ Hiſtorice.

¶ Parabolice diſcipulos dn̄s allo
quēs aiebat celorū regnū ſimile eē
viro q̄ bonū q̄de3 ſuo in agro ſemē
iecisset:ſ3 hominibus ſopori indul
gētibus ei⁹ ſuperueniēs inimicus
zizania in medio cū ſup ſeminaſſet
tritici receſſit:incrementū aūt her-
ba recipiēte cum apparuiſſet ziza-
nia:eius ab eo perquirebant ſerui
quonia pacto cū purum ſeminaſſet
triticū zizania mixtū foret quibus
cum inimicum id egiſſe narraſſet ꝑ
cūctabantur:an ea colligere debe-
rent qui non acquieuit:ne forte ſi-
mul ⁊ triticum euellerent:iuſſit ta-
men vt meſſiū tēpus preſtolarētur
tūcq; ſe meſſoribus imperaturū:vt
primum ex zizania collectos cōbu
rerēt faſciculos:triticū vero in hor
reum reconderent ſuum.

Dubitatur igit cū in ce-
lo nullū zizania ſupſe-
minari poſſit : quō re-
gnū celorum aſſimilari
pōt hoi ſemināti bonū
ſemē ſup q̄d ſeminatu3 ſit zizania?
Rn̄. Remigi⁹ ſup mat. dicēs ꝙ re-
gnū celorū appellat ip̄e filiū dei. Ui

2 de dñica.ij.poſt octa.epi.dub.49.
¶ Dub.quid eſt parabola? Rñ. ſʒ grāmaticos ꝙ parabola grece:latine ꝓuerbia dicuntur/eo ꝙ in ipſis ſub comparatiua ſimilitudine figure verborum ꝛ imagines veritatis oñdunt̃:ꝛ eſt q̄dā figura grāmaticalis q̄ dr̃ rerū diſſimiliũ cōparatio.

3 ¶ Dub.cur dñs in parabolis loq̄bat̃? Rñ.ipſe dñs Mat.xiij.ca.ꝛ Luce.viij.c.q2 diſcipulis datū eſt noſſe myſteriū regni celorū:ceteris aūt in parabolis/vt videntes nō videāt ꝛ audiētes nō intelligāt. Et Theo.ſuper Mat.dicit:ꝙ loquebat̃ ꝑ ſimilitudinē.Primo q̄dē vt attētiores faceret auditores.Cōſueuerūt eñ homines i obſcuris ſe exercitare ꝛ ſpnere manifeſta.deinde vt nō caperēt indigni q̄ myſtice dicebantur.ꝛ Hiero.in ho.dicit ꝙ familiare eſt ſyris ꝛ maxie paleſtinis ad oēm ſermonē ſuū parabolā iungere:vt qđ per ſimplex preceptum ab auditoribus teneri nō pōt ꝑ ſimilitudinem exempli teneatur vide dñica in ſexageſimā dub.4.ꝛ.8.ar.ix.

4 ¶ Dub.an hec parabola in veritate fuerit facta? Rñ. Ori.ſup Mat. ꝙ parabola eſt ſermo quaſi facti nō aūt facti iuxta ꝙ dr̃.Poſſibilis aūt fieri rerū ſignificatiuus ꝑ tranſumptionē eorū q̄ in parabola dicunt̃. Enigma vero eſt ꝓceſſus ſermōis in his q̄ tradunt̃ quaſi facta:q̄ tñ nō ſunt facta nec poſſibilia fieri.ſicut qđ dicit̃ in libro.Judicū.c.ix.qđ ligna iuerūt vt vngerēt ſibi regē. Nō eſt aūt ad literam factū qđ dr̃ exijt qui ſeminat:ſicut ea que narrat hiſtoria:poſſibile tamen fuit fieri.

5 ¶ Dubita.q̄ ſit interpretatio huius parabole ꝛ quid ſignificet? Reſpō. ſm Hiero.Auguſti.ꝛ Chriſoſto.qđ homo qui ſeminauit bonum ſemē eſt chriſtus q2 de9 ꝛ homo in agro ſuo.ſ.in eccl'ia ſua in qua ſeminauit bonā doctrinā.cū aūt dormirēt homines.i.prelati eccleſie eſſent negligentes agereq̄ ad eos ꝑtinebat circa ſubditos ꝛ eis cōmiſſos:ſuperuenit inimicus.i.diabol9 q̄ ſemꝑ fuit inimicus hominis ꝛ chriſti quia ab initio erat homicida ꝛ ſuperſeminauit zizania.i.errores i medio tritici.i.bonorū.ꝛ abijt ne ex eius preſentia cognoſceret̃ error. Cū autem creuiſſet herba tritici.ſ.veri xp̄iani profitentes veram doctrinam:ꝛ zizaniorũ.ſ.falſi heretici qui in principio obumbrant ſeipſos.ꝛ cum acceperint multam libertatē ſermōe venenum effundunt:tunc apparēt zizanis:tunc accedētes ſerui fratris familias/id eſt fideles ſerui chriſti corde ꝛ mentis deſiderio querūt quomodo fuerunt ſeminata zizania ꝛ ipſo inſpirante ac dicente.intelligunt ꝙ diabolus inimicus hominis hoc fecit:ꝛ tunc fideles zelantes zelum dei querunt dicentes vis imus ꝛ colligimus ea.i.de medio fidelium auferamus ne fideles maculent. Et do[illegible] rñdit quod non te forte col[illegible]tes zizania: id eſt homines he[illegible]cos auferentes ſimul eradicent ꝛ triticũ id eſt illum qui nunc eſt hereticus qui in futurū poſſet effici bonus chriſtianus reſipiſcendo:ſed quod ſinant vtraq; creſcere vſq; ad meſſem.ſcʒ bonos ꝛ malos vſq; ad iudiciū ꝛ in illo tēpore dicā meſſoribus.i.angelis vt colligant primū zizania/id eſt malos vt non timeant boni ꝙ ſimul eradicentur cum eis:ꝛ alligēt ea faſciculos ad ꝯburendū in ignē eternū:triticū aūt.i.bonos congregēt in horreū meū.i.in celo in quo oēs electi collocabunt̃. Ipſe tamen dominus breuius exponit dicens. Qui ſeminat eſt fili9 hoīs/ager eſt

mūdus:bonū ſemē filij regni:zizania filij nequā:inimic9 diabol9. meſſis cōſumatio ſeculi meſſores angeli: ⁊ ſicut zizania ꝯburunt ſic eos q faciūt iniquitatē mittent in caminū ignis ⁊ iuſti fulgebunt ſicut ſol.

6 ¶ Dubitatur cur diabolus inimic9 hominis non preuenit ſeminando errores anteꝙ deus ſeminaret veram doctrinam? Reſpō. Chriſo. ſup Mattheū dicēs. ꝙ demonſtrat hic errorē poſt veritatē exiſtere ꝙ et rerū exitus teſtatur. etenim poſt prophetas fuerunt pſeudo prophete: ⁊ poſt apoſtolos pſeudo apoſtoli: et poſt xp̄m antichriſtus: niſi enī diabolus viderit qd immittet vel qb9 inſidiet nō tētat. Propter hoc non dicit ꝙ ſeminet aliquod aliud ſemē ſed zizania que ſm viſum aſſimilat aliquo modo tritico. Adde qꝺ non primum: primum hominem tentauit ſed poſt preceptum datum adeo de non comedendo fructum.

7 ¶ Dubi. qm̄ dormiebāt homines ⁊ ipſe ſuperſeminauit? Rñ. Augu. de queſtio. euāgeliſtarum: ꝙ dormiūt homines qn̄ prepoſiti eccleſie negligentius agunt: aut quando dormitionem mortis acceperunt apoſtoli tunc ſuperuenit inimicus ⁊ ſuperſeminauit zizania.

8 ¶ Dubit. quomodo poſt abijt? Rñ. Auguſt. vbi ſupra. ꝙ cum diabolus aſperſis prauis erroribus falſiſꝗ opinionibus ſupſeminaſſet: hoc eſt precedente noie xp̄i hereſes ſuperieciſſet: magis ipſe latuit atꝗ occultiſſimus factus eſt.

9 ¶ Dub. cur nō a principio apparēt errores et falſitates a diabolo ſeminate? Rñd. Aug. vbi ſupra. qꝺ cum homo ſpiritualis eſſe ceperit dijudicans oia: tūc errores incipiūt ei apparere diſcernit enim quicquid audierit aut legerit abhorrere a regula veritatis: ſed donec in eiſdē perficiatur ſpūalibus nō pōt eum mouere q̄re ſub noie xp̄iano non multe hereticorum extitere falſitates.

10 ¶ Dub. qd intelligit per ſeruos interrogātes quis ſupſeminauit zizania. Reſpō. Aug. vbi ſupra dicens. Nec quiſꝙ dicere facile auſus fuerit angelos neſciſſe quis zizania ſupſeminauerit: magis oportet intelligi hoies ipſos fideles ſeruorum nomine hoc loco ſignatos.

11 ¶ Dub. q2 per bonū ſemē ſignificātur hoies fideles: ergo nō poſſūt ſignificari p ſeruos? R. Augu. vbi ſupra ꝙ non eſt mirū ſi ⁊ bonū ſemen ipſi dicunt. Ex diuerſis eñ ſignificatiōibus vna res diuerſas ſimilitudines recipit: ſicut xp̄s de ſe ait: ꝙ ipſe ſit ianua ⁊ ꝙ ipſe ſit paſtor.

12 ¶ Dub. cur fideles q̄runt vis imus ⁊ colligimus ea? Rñ. Augu. vbi ſupra ꝙ cū ſerui dei cognouerint hāc excogitaſſe diabolū fraudē: cū contra tanti nominis auctoritatē nihil ſe valere ſentiret: vt fallacias ſuas eodē noie obtegeret pōt ſibi ſuboriri volūtas vt tales hoies de reb9 humanis auferāt ſi aliquā tēporis habeāt facultatē: ſꝫ vtrū facere debeant iuſtitiam dei conſulunt.

13 ¶ Dub. an licite occidant heretici cū dn̄s dicat ꝙ ſinā reos creſcere vſꝗ ad meſſe? R. ꝙ Chry. dicit hereticos nō eſſe occidēdos cū que p̄mo ſētiebat Aug. ad Vicētiū ſcribēs: ſꝫ poſt fuit opiniōis ꝙ licite poſſunt occidi. Et nō ſctūs Tho. xxij. q. lxiiij. ar. ij. dicit qꝺ dn̄s abſtinēdū mādauit ab eradicatiōe zizanioꝝ vt tritico parceret. i. bōis. qꝺ q̄dē fit qn̄ nō poſſūt occidi mali qd ſil' occidant ⁊ boni: vl' q2 latēt iter bonos: vl' q2 habent multos ſequaces: ita ꝙ ſine bonoꝝ piculo interfici nō poſſunt vt Aug. dicit ꝯ permenianū. vñ do

minus docet magis eſſe ſinendum malos viuere ⁊ vltionē reſeruandā vſqȝ ad extremū iudiciū ꝙ̄ ꝙ boni ſimul occidant. qñ vero ex occiſione maloꝝ nō imminet periculū bonis ſed magis tutela ⁊ ſal9 tunc licite poſſunt mali occidi. Unde Aug. ad Uincentiuȝ dicit. Hec primitus mea ſnia erat neminē ad vnitatem xp̄i eſſe cogendū v̄bo eſſe agenduȝ diſputatione pugnādū: ſed hec opinio mea nō cōtradicētiū verbis: ſȝ demōſtrantiū ſuperatur exemplis legum eñ terrore ita ꝓfuit vt multi dicāt: gratias dño qui vincula noſtra dirupit. ꝙ ergo dñs dixit ſinite vtraqȝ creſcere vſqȝ ad meſſeȝ qualiter intelligēdū ſit. apparet ex hoc qđ ſubditur. Ne forte col. ȝiȝ. era. ſimul ⁊ triticū vbi ſatis oñdit. vt ēt dicit Aug. contra pmenianum cū metus iſte non ſubeſt non dormiat ſeueritas diſcipline.

14 ¶ Dub. cur dicit in plurali faſciculos cū nō ſit niſi vn9 faſcis dānatorū prout habet Eſa. xxiiij. c. dicētis cōgregabunt cōgregatione vnius faſcis ⁊ claudentur in carcere? R̄n. ſanctus Tho. in que. de malo. q. ij. arti. vj. ꝙ in ſupplitio damnatorum eſt aliquod commune oibus qđ rñdet contēptui dei: puta carentia viſionis diuine ⁊ perpetuitas pene ⁊ ꝙ̄tū ad hoc dicunt cōgregati ꝯgregatione vnius faſcis: eſt etiā aliqđ in quo differunt ſm qđ quidaȝ magis torquent ꝙ̄ alij: ⁊ ꝙ̄tuȝ ad hoc dicunt colligari ſicut ȝizanioꝝ faſciculi ad comburendum.

¶ Allegorice ⁊ alijs ſenſib9 non exponitur ratione dicta in prologo.

¶ Dñica in ſeptuageſima.

Simile eſt regnum celorum homini patrifamilias qui exijt primo mane. Matth. xx.

Hāc ſimilitudinē locut9 fuit dñs anno ei9. xxxij. prima die octobris.

☞ Hiſtorice.

¶ Tali dñs parabola diſcipulos alloquens vſus eſt. celoꝝ eñ regnum ait patri cuidā familias aſſimilari q̄ ſummo egreſſus mane operarios q̄ ſuā colerent vineā cōduxit denariū ꝓ diurno labore paciſcēs. Cum vero quoſdā ocioſos circa tertiam ſextā ⁊ nonā offendiſſet horā iuſſit vt ⁊ ipſi pariter in vinea operarent iuſtam pro labore mercedē recepturi. Ad vndecimā vero horā cū exijſſet alios otio vocātes redarguit eis vero r̄ndentibus ꝙ a nemine cōducti fuiſſent imperauit: vt ad ſuā pſiciſcerent vineā. Die trāſacto ſuo in mādatis dedit diſpēſatori vt a nouiſſimis inchoās vnicuiqȝ denariū pſolueret diurnū: q̄ cū iuſſa pficeret arbitrātib9 ꝓmis ꝙ plus forēt accepturi: nec compotes voti aduerſus pat: ēfamilias cuȝ murmure obloquebant: ꝙ tm̄ his q̄ ſolū vna opari fuiſſent hora ꝙ̄tū eis tota laborātibus die pſolui mādaſſet. at quendā eoꝝ cōpellās amicū clare ꝙ nulla laceſſeret iniuria demōſtrauit cum ex pacto integre pmiſſa recepiſſet nec ſua intereſſet tantūdē ſi nouiſſimo daret cū ex ſuo ſibi liceret arbitrio ſua cōtribuere: ⁊ ſi ei9 nequam oculus intueret cūtñ ipſe bon9 exiſteret: ex his dñs concludēs pmos vltimos ⁊ econtra futuros fore: qm̄ ꝙ̄ꝙ̄ vocati ſunt plures: electi tamē pauci exiſterent.

VOlēs aliqua declarare dubia. I
Prio dubitat ad q̄d itroducit h pabola? R. Remigi9 ſup Matth. qm̄ q: dixerat dñs Petro. multi

erunt primi nouiſſimi: ⁊ nouiſſimi primi vt hanc ſententiã cõfirmaret ſubiunxit hanc ſimilitudinẽ vbi notãdũ ꝙ immediate ante iſtud euangeliũ: petenti petro qͥd eſſet futurũ eis qui reliquiſſent oĩa ⁊ ſecuti eum fuerãt dñs reſpõdit ꝙ ſeſſuri erant cum eo ſuper ſedes .xij. ⁊ iudicaturi duodecim trib⁹ iſrael ⁊ ſubdit ꝙ qͥ reliquerit domum ⁊c. ꝓpter nomẽ ſuũ centuplũ accepturus eſſet: ⁊ vitã eternã poſſeſſurus: ⁊ qꝛ nõ oẽs qͥ alia incipiũt ea ꝓſequunt̃ ideo addidit: multi erunt primi nouiſſimi: ⁊ nouiſſimi primi. Chriſ. vero in homel. dicit ꝙ cõpoſita eſt hec parabola vt eos audiores facere qui in vltima ſenectute cõuertunt̃ ne eſtimarent ſe minus aliqͥd habituros.

2 ¶ Dubi an hec parabola in veritate fuerit facta: ⁊ quid eſt parabola: ⁊ cur dñs in parabolis loquebat̃. Re quire dñica .iiij. poſt octauam epiphanie. dub. ij. iij. ⁊ iiij. ⁊ dñica in ſexageſima. dubi 4.

3 ¶ Dub. quid ſignificat hec parabola: Rñ. Greg. in homel. ꝙ patriſfamilias ſimilitudinẽ teneri cõditor noſter qui regit quos condidit qui hꝫ vineã vniuerſam .ſ. eccleſiã q̃ ab Abel iuſto vſꝗ ad vltimũ qui naſciturus eſt in fine mũdi quot ſanctos ꝓtulit quaſi tot palmites miſit: ⁊ qͥ primo mane ꝙ fuit ab Adã vſꝗ ad Noe: opariores .ſ. electos miſit in ſuam eccleſiaꝫ facta cõuentione cũ eis ex denario diurno ideſt premio vite eterne ⁊ circa horaꝫ tertiã que fuit a Noe vſꝗ ad Abraham alios otioſos in foro ſtãtes id eſt extra eccleſiã exiſtentes miſit ad laborãdũ in vineã ſuã ꝓmittens eis ꝓ opere mercedẽ cõdignã: ⁊ ita illi iuerunt ad laborandũ. Et ſimiliter fecit circa ſextã horã que fuit ab Abrahaꝫ vſꝗ ad Moyſen. ⁊ circa nonaꝫ que fuit a Moyſe vſꝗ ad aduentũ dñi. Circa vndecimã vero horã que eſt a xp̃o vſꝗ ad finẽ mũdi inuenit gẽtiles ſtantes in foro .i. extra eccleſiã otioſos .i. non laborantes in vinea ⁊ eos increpauit per predicationeꝫ ſuam ⁊ apoſtolorũ ⁊ aliorum doctorum: ⁊ eos dixit ſtare tota die otioſos: quia a principio mundi vſꝗ ad aduẽtũ xp̃i nõ laborabãt in eccl'ia. qui rñdent ꝙ nemo eos cõduxit qꝛ ad eos null⁹ patriarcha aut ꝓpheta vel predicator venerat: ⁊ ira eos cõuertẽdo miſit in eccleſiaꝫ laborare. Cũ ſero aũt eſſet factũ .i. finis mũdi adueniſſet dixit dñs vinee .i. de⁹ pater procuratori ſuo .i. xp̃o: voca operarios per vltimuꝫ iudicium .ſ. electos ⁊ redde illis mercedẽ ſuã .i. vitã eternã incipiens a nouiſſimis ſcꝫ paganis ad fidem cõuerſis vſꝗ ad primos .ſ. iudeos: ⁊ ita qui venerunt circa vndecimã horam .i. poſt xp̃m acceperũt pro mercede ſingulos denarios .i. vitã eternã. Uenientes aũt ⁊ primi qͥ fuerunt a tpe ade. arbitrati ſunt ꝙ plus eſſent accepturi ꝓpter lõgitudinẽ laboris: ⁊ tñ nõ plus acceperũt niſi vitã eternã ⁊ accipiẽtes murmurabãt .i. admirabãtur aduerſus patrẽfamilias ꝙ tñ ꝓmiũ daret his qͥ ſolũ vna hora laborauerãt: ꝗ̃tũ eis qͥ tã lõga tpa deſudauerant portando põdus diei ⁊ eſtus .i. per lõgioris vite tpa. carnis ſue calore fatigati exiſtendo. Et ipſe rñdens vni eorũ .ſ. ade dixit amice nõ facio tibi iniuriã: qꝛ ſufficit tibi gloria eterna quã tibi dono ex grã mea. Nunqͥd licet mihi ex meo facere ꝙ volo: vel forte oculus tuus videndo nequã eſt: qꝛ ego bonus ſum amplius retribuẽdo ⁊ ex his ſequitur cõcluſio euãgelica ad cuius propoſitum parabola introducta fuit.

¶ Dubitat̃ quomodo paterfami. 4

exijt qui vbiqꝫ eſt? Reſpō. ꝙ non dicitur exijſſe per loci mutationē: ſed per nouam vocationem.

5 ¶ Dubitaf quomodo tm̄ preſens ſeculū vnus dies dici poſſit? Rn̄. origenes ſup Matth. dicēs ꝙ hoc eſt quidē magnū quātū ad nos: modicum aūt quantum ad dei vitam.

6 ¶ Dub. quid eſt denarius? Rn̄. Jaco. de vora. poſt Remi. qḋ denarius dicif qui antiquitus pro. x. nummis cōputabaf ⁊ figurā regis habebat ⁊ circunſcriptionem: ⁊ erat rotundus ⁊ ſonorus de argento.

7 ¶ Dubit. quid ſignificatur per primam tertiā ſextā nonam ⁊ vndecimam horam? Rn̄. qḋ etates mundi prout dictum eſt ſupra. dub. 3. Jtem ⁊ etates hominis ſm eundē Greg. Nam hora prima pueritia eſt. Tertia adoleſcentia. Sexta iuuentus. Nona ſenect9. Et vndecima decrepita vl' veterana vocatur. Et in his oībus: vt dicit ſctūs Uincen. in ſermone primo. Deus hominē vocat ⁊ in qualibet pōt cōuerti ad deum: ſed melius ⁊ ſecurius eſt cōuerti in prima qꝛ bonū eſt hominicum portauerit: iugū ab adoleſcētia ſua ⁊ lꝫ hic non numerenf niſi quinqꝫ hore tn̄ oēs ſubintelliguntur.

8 ¶ Dub. qḋ ſignificaf p forum? Rn̄. Origenes ſup Matth. ꝙ forū eſt oē qḋ eſt extra vineā. i. eccliam. xp̄i. Et Chriſo. ſup Matth. dicit ꝙ iſte mūdus eſt quoddā forū: qm̄ in hoc mūdo vēdendo ⁊ emendo viuunt homines ⁊ inuicē ſibi fraudem facientes vitam ſuam ſuſtentant.

9 ¶ Dubitatur quis dicitur otioſus? Rn̄. Bernar. ⁊ ſanctus Uincen. in ſermone ſeptimo huius dominice qḋ otioſus eſt non ſolum qui nihil operatur ſed etiā qui inutiliter operatur. Et Grego. homel. dicit qui autem ſibi viuit qui carnis ſue voluptatib9 paſcitur recte otioſus arguitur: qꝛ fructū diuini operis non ſectaf. Et ita ſm Chriſo. ſup Mat. otioſi ſunt peccatores. illi em̄ mortui dicuntur. Otioſus igitur eſt qui opus dei non operatur.

¶ Dub. cur p̄mis ſolū p̄mittif denari9 ⁊ nō alijs: ſed dr̄ cis qḋ iuſtuꝫ fuerit dabo vobis? Rn̄. Chriſo. ſup Matt. dicens ꝙ ſolis primis cōuenit ſpeci aliter dare denariuꝫ: alios autem ſub incerto pacto condux[it] dicens qḋ iuſtū fuerit dabo vobis. Sciens enim dominus quia preuaricatus fuerat Adam ⁊ oēs poſtmodum in diluuio erant perituri, certum fecit pactū ad eum qn̄ dicat neglexiſſe iuſtitiam: qꝛ neſciebat que p̄mia fuerat recepturus. Jſtis autē non fecit pactū qꝛ tm̄ paratus eſt retribuere ꝙtum mercenarij recipere non ſperabant. 10

¶ Dub. qḋ ſignificat identitas denarij diurni? Rn̄. Magiſter hiſto. ſch. ꝙ eandē ꝑpetuitatē notat: nullius em̄ vita ibi breuior aut longior erit alia. Et idem deus oīa in oīb9. 11

¶ Dubitatur quia ex hoc videf ꝙ omnes ſancti eſſent equales in premio? Reſpon. ſanctus Uincentius ſermone quinto huius dominice ꝙ licet omnes habeant eandē gloriā in paradiſo: quia omnes ſunt beati non tamen in illa gloria omnes ſunt equales: ſed aliquis eſt magis beatus vel minus ſcd̄m ꝙ hic maiorem vel minorem charitatem habuit. Et ponit duo exēpla. Primuꝫ de ſole multos equaliter reſpicientē: non tamen eos qualiter calefacientē propter diuerſas complexiones. Secundum exempluꝫ de rege habente plures filios magnos: ⁊ paruos indutos de eodem brochato vel eodē panno: ſed magni plus habēt in veſtib9 ſuis panni ꝙ par- 12

ni:ei tñ oẽs de ſua veſte cõtentant.
13 ¶ Dub. cur ꝯiũgit ſextã ꝛ nonã horã ſimul ꝛ nõ alias? Rñ. Chriſ. ſup Mat. ꝙ qm̃ i ſexta ꝛ nona gñatiõe vocauit iudeos ꝛ frequẽtauit cum hoibus diſponere teſtamẽta q̃ſi diffinitio ſalutꝫ oi tp̃e iã appꝛopĩqnte.
14 ¶ Dub. cur ſolũ redarguit de otioſitate illos de vndecima hoꝛa? Rñ. Greg. in home. qꝛ in tribus pꝛimis in q̃bus hebꝛaicus pplus deſignat ſemp fuerũt de illo pp̄lo laboꝛatores. Sꝫ in vndecima in qua vocantur gẽtiles q̃ tranſacto tam longo mundi tp̃e pꝛo vita ſua laboꝛare neglexerunt quaſi tota die otioſi ſtabant. Et ideo merito redarguũtur.
15 ¶ Dubitatur cur non inuitauit ad totum opus operarios niſi in pꝛima hoꝛa? Reſpon. Origines ſuper Mattheũ quoniam quicquid poterãt operari ſuo arbitrio reſeruauit: poterant enim equale opus facere in vinea eius qui ex mane ſunt operati quicunq; in tempoꝛe breui volebant operãtẽ virtutẽ ad opus extendere que añ nõ fuerat opata.
16 ¶ Dubitatur quare non dixit illis de vndecima hoꝛa qđ iuſtum fuerit dabo vobis? Rñd. ꝙ pp̄lo iudaico qui vocatus fuit in precedentibus hoꝛis nũq̃ aperte ꝑmiſſa fuit gloria celeſtis. Et ideo indigebat induci ad laboꝛandum per aliquam recõpenſationẽ. Sed chꝛiſtus veniẽs in vndecima pꝛemia celeſtia laboꝛantibus patẽter repꝛomiſit. vt pꝫ Marci. xvj. ca. quicunq; crediderit ꝛ baptizatus fuerit ſaluus erit. Et Joan. x. cap. Ego vitam eternã dõ eis ideo non indigebãt aliqua particulari pꝛomiſſione. ſed ſolũ ſufficiebat ipſos inuitare ad laboꝛãdũ in vinea ꝓculdubio pꝛemia digna ex laboꝛe percepturos.
17 ¶ Dubitatur cum pſalmo. iiij. dicatur / ſignatũ eſt ſup nos lumen vultus tui. cur dicũt: nemo nos cõduxit cũ lumine diuino fuerint illuminati? Rñ. ꝙ hoc nõ dicũt qꝛ nõ haberent intellectũ potentẽ recipere illuminationẽ diuinã ſed qꝛ vt Hꝛc. dicit in homel. nullus ad eos ſicut ad iudeos patriarcha / null9 ꝓpheta miſſus fuerat: quaſi diceret. Nemo nos conduxit / ideſt vite nobis nemo viam pꝛedicauit.
¶ Dubitat cur paterfamilias voluit illo ſero reddere mercedem / ꝛ nõ expectare vſq; in craſtinũ? Reſpon. Chꝛiſoſto. ſuper Mattheum dicens. conſidera qꝛ ſero non alio mane mercedẽ reddit. Ergo adhuc ſtante ſeculo iſto iudicium eſt futurum ꝛ vnicuiq; merces ſua reddenda: duabus rationib9. Pꝛima quia ipa futura beatitudo merces eſt iuſtitie. Ideo non in illo ſeculo fit iudicium: ſed ante illud. Deinde ante aduentum diei illius pꝛemittitur iudiciũ ne videant peccatoꝛes diei illius beatitudinem. 18
¶ Dubitat quis eſt pꝛocuratoꝛ patrisfamilias? Reſpon. Jaco. de voꝛa. poſt Remigiũ. quod chꝛiſtus inq̃tuꝫ deus eſt paterfamilias iſtius vinee cum patre: ſed inq̃tuꝫ homo eſt pꝛocuratoꝛ. Licet oꝛigenes intelligat per pꝛocuratoꝛem aliquẽ angeloꝛum qui poſitus eſt ſuper mercedes retribuendas. 19
¶ Dubitatur quid pꝛocurat chꝛiſtus? Reſpon: Jaco. de voꝛa. in ſermone pꝛimo huius dominice ꝙ ꝑcurat omnibus: ſcilicet celeſtibus terreſtibus ꝛ infernalibus. Celeſtibus iuſtam remunerationem mat. xxv. Uenite benedicti patris mei percipite regnum. terreſtribus paternam pꝛopitiationem. j. Joan. ij. capitulo. aduocatũ habemus apđ patrem. Jeſum chꝛiſtũ iuſtuꝫ ꝛ ipſe 20

eſt propitiatio. Infernalibus procurat eternā punitionem. Pſal.ij. Reges eos in virga ferrea.

21 ¶ Dub. cur icipit a nouiſſimis reddere mercedē? R. Orige. ſup Mat. ꝙ ꝑmi operarij teſtimoniū habētes ꝑ fidē acceperūt ꝓmiſſionē dei: pro nobis aliqd melius ꝓſpiciente pr̄e familias: vt nō ſine nobis ꝑficiant. Et q2 miam cōſecuti ſumꝰ ꝑmi mercedē ſparamꝰ accipere q ſumꝰ xp̄i poſt nos aūt q ante nos opati ſunt: ⁊ vt Chriſo. ſup Mat. dicit ſemꝑ libētiꝰ aliqd damꝰ illis qbꝰ gratis dōamꝰ q2 pro ſolo nr̄o honore donamus.

22 ¶ Dub. q2 vr̄ qdā iniuſtitia ꝙ ꝑmi plꝰ laborātes non acceꝑint pluſq̄ nouiſſimi q minꝰ laborarūt? Rn̄d, Chri. ſup Matth. ꝙ nō iniuſte actū eſt. Nā ⁊ q in ꝑma ꝑte ſcl̄i natꝰ eſt: ⁊ nō ampliꝰ vixit q̄ ſtatutū tp̄s vite: ⁊ qd illi nocuit ſi poſt eiꝰ exitum mūdus ſtetit: ⁊ q circa finē mūdi naſcūt nō minꝰ viuēt q̄ dies q numerati ſunt eis: ⁊ qd illis ꝓdeſt ad cōpendiū laboris ſi cito mūdus finit cū penſum vite ſue cōpleant añ mūdū: deinde nō eſt in hoie qñ naſcit prius aut poſtea: ſed ꝑtātis diuine. Nec ille qdē libri poſē dz locū defendere q priꝰ natꝰ ē: nec ille ꝯtēptibilior debet eſſe qui poſtea. Et. ſ. Tho. ſup ep̄la ad Rho. c. ix. Dicit manifeſtū eſſe ꝙ iuſtitia diſtributiua hz locū in his q dant debito pu ta ſi aliq meruerūt mercedē: vt plus laborātibꝰ maior merces donet: nō aūt hz locū in his q ſpōte ⁊ miſericorditer aliqs dat ſi aliqs in via diues paupes inueniēs ⁊ det vni qd̄ pōt vel diſponit in eleemoſynā dare nō eſt iniquꝰ ſed miſericors: ſil̄r ſi aliqs duobꝰ cq̄ ipſm offendentibꝰ vni dimittat offenſam ⁊ non alteri: eſt miſericors vni ⁊ iuſtus ad alterum neutri vero iniquus.

¶ Dub. q2 cū Joannis. xv. dicat: in domo patris mei māſiones multe ſunt. quō acceperunt ſingulos denarios? Rn̄. ſanctus Tho. ſuꝑ. iiij. ſen. di. xlix. q. i. ar. iiij. q. ij. ⁊. xij. q. v. arti. ij. ꝙ vnitas denarij ſignificat vnitatem beatitudinis ex ꝑte obiecti: ſed diuerſitas manſionū ſignificat diuerſitatem beatitudinis ſecundum diuerſum gradū fruitionis. Uide ſupra dub. xiij. 23

¶ Dubitat quomodo debēt murmurāre reſpicientes eternam beatitudinem? Reſpon. Magiſter hiſto. ſcho. ꝙ vbi nō erit murmur inuidentium ſed potius admirātium de magnitudine premij dati nouiſſimis ſicut ⁊ primis. Uel vt dicit Chriſoſto. in ho. nā oportet ea que in parabolis ſunt ſecundum totum inueſtigare: ſed intentionem propter quā compoſita eſt intelligere ⁊ nihil vltra ſcrutari: non ergo inducit hoc vt oſtendat aliquos eſſe inuidia morſos, ſed vt oſtēdat hos tanto poti os eſſe honore ꝙ ⁊ alijs inuidiam poterant generare. 24

¶ Dubitatur qūo antiq patres noſtri patriarche portarūt pōdꝰ diei ⁊ eſtus cū non vixerint ꝑ omne ſeculū? Rn̄. Chriſ. ſup Mat. dicēs qd̄ ſi verū eſt qd̄ diximus du. 22. q2 primi ⁊ poſteriores tēpus ſuum vixerunt ⁊ non amplius neq̄ minus ⁊ vnicuiq̄ mors ſua cōſummatio ipſius: quid eſt qd̄ dicūt portamꝰ pōdus diei ⁊ eſtus? quia ſcilicet magna eſt nobis virtus ad faciendam iuſtitiam: cognoſcere prope eſſe finem mundi. illis autem infirmatio erat ſcire mundi ſpacia eſſe longinqua: q̄uis ergo nō per omne ſeculum vixerint: tamen totius ſeculi grauamina ꝑtuliſſe videntur. Aut pondus totius diei dixit oneroſa legis mandata eſtum autem vrens 25

tem erroris tentationē quā conſla-
bunt ſpūs maligni in eos ad emula
tionem gentiū eos irritantes: a qui
bus omnibus gentiles liberi extite-
runt xpo credentes ⁊ per compen-
dium gratie ad plenum ſaluati.
26 ¶ Dubi. cū multi murmurauerint:
cur vni ſoli reſpōderit? Reſpon. ꝙ
vt dicitur Mar. xiij. ca. ꝙ vobis di-
co omnib⁹ dico: ⁊ ita ꝙ vni dicitur
omnibus ſimul aſtantibus dicitur:
vel vt dicit glo. vni dicit: q2 par erat
omnibus murmurandi ratio.
27 ¶ Dubi. cur illum murmurantem
amicum vocat? Rñd. Remi. ſuper
Matth. ꝙ per hūc vnū poſſunt in-
telligi oēs qui ex iudeis crediderūt
quos amicos ꝓpter fidē nominat.
28 ¶ Dubi. qūo intelligit: an nō lz mi
hi qđ volo facere? Rñd. Grego. in
home. dicens ꝙ ſtulta eſt qđ hoīs
cōtra bonitatē dei murmurare con
querendi quippe eſſet non ſi dat qđ
non dz. ſed ſi non daret qđ deberet.
29 ¶ Dubi. cū ipſi murmurarent ꝓ os:
cur redarguit oculū dicens: an ocu-
lus tuus neq̄ eſt? Rñd. Rem. ſuper
Matth. dicens: ꝙ per oculum vult
intentionem intelligi. Judei nāq̄
neq̄ habuerunt oculum. i. intentio-
nem malam q2 de ſalute gentiū do-
lebant: ⁊ eſt hic figura omopaſia.
30 ¶ Dubi. qūo primi poſſint eſſe no-
uiſſimi: ⁊ econtra cum poſt nouiſſi-
mos null⁹ ſit: nec ante primos? Rñ.
ꝙ ſcđm Remi. ſuper Mattheū. in-
telligēdū eſt: ꝙ iudei qui erāt caput
vertunt in caudā: ⁊ nos gentiles q
eramus cauda vertimur in caput: ⁊
ſic primi dum primi erāt non erant
nouiſſimi. Sed hi qui aliqñ fuerūt
primi nunc ſunt nouiſſimi et econ-
uerſo. Uel vt dicit Chriſoſto. ſuper
Matth. Ideo primos dicit nouiſſi-
mos ⁊ nouiſſimos primos: ⁊ nō vt
nouiſſimi digniores ſint q̄ primi: ſz
vt coequentur et nulla ſit inter eos
differentia temporis cauſa.
¶ Dubita. cum dicatur ad Roma. 31
viij. c. quos vocauit hos ⁊ iuſtifica-
uit: quomodo hic dicit ꝙ multi vo-
cati nō ſunt electi? Reſpon. ſ. Tho.
ſuper. iiij. ſen. diſt. xvij. ar. j. qđ. ij. ꝙ
vocatio eſt duplex: quedā exterior
vt que fit per predicatorē ⁊ hec di-
ſponit ad iuſtificationem. quedam
interior: ⁊ hec quidē non pertingit
quandoq̄ ad finem ſuum ex vocati
defectu: ⁊ hec vocatio nihil aliud
eſt q̄ quidā inſtinctus vel motus ad
bonū a deo immiſſus ⁊ de his dua-
bus vocationibus intelligitur hic.
q̄ multi ſunt vocati: pauci vero ele-
cti. Quandoq̄ autem iſta vocatio
interior pertingit ad finem: quan-
do ſcilicet aliquis audit vocantem
⁊ venit ad chriſtū vt dicitur Joan.
vj. cap. Omnis qui audiuit a patre
et didicit venit ad me: et hec voca-
tio eſt idem ꝙ iuſtificatio ſecūdum
ſubſtantiam ſed differt ratiōe: quia
vocatio dicitur ſecūdum quod per
infuſionem gratie ⁊ auxiliū homo
a peccato retrahitur: ſed iuſtifica-
tio reſpicit terminum ad quem ſcz
predicte rectitudinis ſtatū: ⁊ ſic vo-
catio ſumitur. Ad Roma. viij. quos
vocauit hos ⁊ iuſtificauit: vt pz per
glo. auxiliū enim quod fidei nos vo
cando deus preſtat eſt gratia que
fecit fidem per dilectionē operari.
¶ Dubitatur. quomodo electi ſunt
pauci: cum Apoca. vij. capi. dica-
tur. Uidi turbam magnam. Requi
re dominica infra octauam natiui
tatis domini. dubi. 8.

☞ Allegorice.

Expoſitum eſt dubi. 3.

☞ Tropologice.

¶ Otiū vt in quocūq̄ tpe vitemus
edocemur: tū ex vocatiōe dei ꝓ oēs

etates tum etiã ex pmij retributiõe q laborantibus ꝛ nõ otioſis daṫ inſtruimur: vt non murmuremus ꝛ q quilibet contentus ſit parte ſua.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur quemadmoduꝫ dominus ex ſua bonitate ſemp nos vocat ad percipienda eterna pmia que ex ſua ſola gratia dantur et ex modico labore reſpectu illius infinite glorie. adeo q non ſunt condigne paſſiones huius temporis ad futuram gloriam.

¶ Dñica in ſexageſima.

¶ Cũ turba plima ꝯueniret. Luc. viij. c. matth. xiij. ꝛ marci. xiiij. capi.

Hiſtoriã ſeu hãc ſimilitudinẽ locut9 fuit dñs anno etatis ſue. xxxij. prima die Aprilis in ſabbato.

☞ Hiſtorice.

¶ Turbis plurimis ad ſe confluentibus dñs ieſus hac vſus fuit ſimilitudine inquiẽs: dum ſemina qdaꝫ terre mãdaret quoddã ſecus viam cadẽs a trãſeuntib9 cõculcatũ fuit ꝛ a volatilibus eſum. Illud vero ſupra lapideꝫ iactum ꝛ ortum humore deficiẽte exſiccatũ eſt: quoddam quoq inter vepres dũ cecidiſſet natum ab ipſis ſuffocatũ eſt. In terraꝫ aũt bonã emiſſum cẽtuplũ protulit fructũ. ¶ Uoce aũt magna clamabat: vt aures habẽtes hoc pſcrutarentur. Stãtib9 aũt diſcipulis quoniam hec ptenderet parabola? Rñdit eis quidẽ datũ fuiſſe agnoſcere regni celeſtis myſteria. Aliis vero minime niſi parabolice: vt intuẽtes nõ agnoſcãt ꝛ nequaq percipiant audiẽtes. tali vero parabolã interpretatus eſt modo ſemen quidẽ dei verbũ fore dixit: ꝛ id quidẽ qd ſecus cadit viam eos eſſe qui audiunt ſed demonis ſuaſione ne credẽdo conſequi ſalutem valeãt obliuioni tradunt: Super petrã aũt eos qui gaudentes quidẽ audiũt ſignificari: ſed radices nõ habẽtes: dũ affuerit tentatio ſuccũbunt. Inter ſpinas vero illos deſignari q audito vbo poſtmodũ adeo diuitiis ꝛ voluptatibus ac ſollicitudinibus ſubdũtur vt ab eis ſoffocẽtur adeo vt nec minimũ quidẽ fructũ afferant. Id autem qd bonam ſortitũ eſt terrã eos figuratiue deſignare qui ꝛ quã libẽter audierunt: ꝛ verbũ optimo recumbentes corde magna cum patiẽtia plurimum producunt fructum.

S Equitur dubia declarare.

1 ¶ Dub. igiṫ ad qd introduciṫ hec parabola? Rñ. Euſebius ſup Luc. q hãc dñs adducit parabolã multitudini: vt eos induceret ad audiẽtiã verborũ ſuorũ.

2 ¶ Dubi. an hec parabola ꝛ alie dicte a xpo contineãt veritatẽ ƒm ſenſum literalem? Rñ. q vt colligitur ex dictis ſancti Thome ſupra in prologo de quatuor ſenſibus ſacre ſcripture: q hec parabola ꝛ alie ſunt vere ƒm ſenſum literalẽ: cum ſenſus literalis non ſit ipſa figura: ſed res figurata: vt dictum fuit ibi.

3 ¶ Dubit. vbi habitabat deus ante mũdi ꝯſtõnẽ: qr dr exiit? Rñ. ſanct9 Uincẽ. in ſermone. iiij. hui9 dñice q habitabat in ſecretiſſima camera eternitatis ſue in qua etiaꝫ habitat modo: vbi ſunt pater ꝛ filius ꝛ ſpũs ſanct9: que eſt camera maior celo ꝛ terra ꝛ toto mũdo: nec p ſe creauit mundũ: ſed p nobis ad habitãdũ.

4 ¶ Dubi. qr cũ per parabolas veritas occulteṫ. Nõ videtur q xps eis vti debuit q venit ad docendũ veritatem iuxta illud Ioã. xviij. c. Ad hoc veni ꝛ natus ſum vt teſtimonium perhibeaꝫ veritati? Rñ. do. Car. de

turre cremata ſup hoc euangelio q̄
vt dicit Dionyſi⁹ i lib. de eccle. hier.
impoſſibile eſt nobis aliter illi⁹ illuce
re diuinū radiū niſi varietate ſacro
rū velaminū circūualatū. Et lʒ veri
tas parabolis veſtita occultet̃ infide
lib⁹ nō tñ fidelib⁹: qm̄ vt ait idem
Dionyſi⁹ radi⁹ diuine reuelatiōis
ꝓpter figuras ſenſibiles q̄b⁹ circū
uallat̃ nō deſtruit̃ ſʒ remanet in ſua
veritate: vt mētes quibus reuelatio
fit nō permittant̃ in ſilitudinib⁹ re
manere: ſed eleuat eas ad cognitio
nē intelligibiliū ⁊ per eos quib⁹
reuelatio facta eſt aliū etiam circa
hoc inſtruunt̃. Uide dñica quarta
poſt octauā epiphanie dub. 3.

5 ¶ Dubita. quid eſt parabola quid
enigma. Et an in veritate fuerit fa
ctū ſicut narratur in parabolis. Re
quire dominica. iiij. poſt octauā epi
phanie. dub. 2. ⁊ 4.

6 ¶ Dubi. ad quid turbe multe cōue
niebant ad ieſum? Rñd. Lyra ſuper
Joan. q̄ quidam veniebant ad eū
ex deuotione audiendi ⁊ adiſcendi.
quidam vt eum caperent in ſermo
ne: ⁊ quidam ex curioſitate vt vide
rent miracula que faciebat.

7 ¶ Dubi. quō xp̄s exijt cum ſit ſator:
qꝛ vbiq̄ eſt. Rñd. Chriſo. ſuper hoc
euāgelio. q̄d exijt nō loco ſed incar
natiōe ꝓpinqui⁹ nobis fact⁹ ꝑ ha
bitum carnis: qꝛ eñi nos intrare nō
poteramus ad eū peccatis noſtris
ꝓhibentibus nobis ingreſſum ipſe
ad nos egredit̃. Exijt igit̃ qui vbiq̄
eſt non localiter ſed per amictū car
nis nobis appropinquauit.

8 ¶ Dubi. cur non oīa xp̄s loquebat̃
i ꝑabolis? Rñ Hiero. q̄d ſi dixiſſet
cūcta in parabolis abſq̄ emolumē
to populi receſſiſſent: perſpicua mi
ſcet obſcuris: vt ꝑ ea que intelligūt
prouocentur ad eorum notitiā que
non intelligunt.

¶ Dub. cur diuerſas parabolas lo 9
cut⁹ fuit? Rñd. Hiero. q̄ turba non
vni⁹ ſnie eſt ſed diuerſarū in ſingu
lis volūtatū. Uñ loquit̃ ad eā i mul
tis ꝑabolis vt iuxta varias volūta
tes diuerſas recipiāt diſciplinas.

¶ Dub. qꝛ vr̃ q̄ inconuenienter poſt 10
ſeminat: addat̃: ſeminare? Rñ. Au
gu. ſup hoc euangelio. q̄d cū audie
ris: exijt qui ſeminat vt ſeminet nō
eſtimes eſſe identitatem ſermonis.
Egredit̃ eñi multotiēs q̄ ſeminat et
ad aliā rem vel vt incidat terrā. vel
vt icidat herbas: vel vt ſpinas euel
lat: vel vt aliā talē quandā diligētiā
exibeat. Hic āt ad ſeminādū exiuit.

¶ Dubi. nūq̄d poterat ſeminare ſe 11
mē alteri⁹ qꝛ dicit ſuū? Rñd. Tytus
ſup Lucā. q̄d nō accepit verbū quaſi
mutuatum cum ipſe ſit naturaliter
v̄bū dei viui. nō eſt igit̃ ſnū propriū
ſemen Pauli vel Joannis ſʒ hʒ cū
acceperint. xp̄s aūt hʒ ꝓpriū ſemē ꝓfe
rens doctrinam ex ſua natura. vn
de ⁊ iudei dicebant: qualiter hic li
teras nouit quas non didicit.

¶ Dubi. cur ſeminat ſup petrā ⁊ ſe 12
cus viā: ac inter ſpinas: qꝛ ſic ſemen
deꝑditur? Rñ. Theop. ſup euange
lijs. q̄ non dicit q̄ ſeminans ꝓiecit
aliud ſecus viā: ſed q̄ ſemen cecidit.
qui enim ſeminat docet rectum ſer
monē: ſed ſermo diuerſimode cadit
in audientes: vt quidam eorum via
dicantur: ⁊ quidam petra.

¶ Dub. qꝛ aues nō ſolū comedūt ſe 13
mē q̄d cadit in via: ſed etiam aliud
q̄d cadit in terrā aratam? Rñd. Ciri
lus. q̄ lʒ volucres comedant aliq̄ſi
partē ſeminis q̄d cadit in terrā cul
tā. hoc ſolū faciūt in ꝑncipio q̄ſi ſa
tū eſt: qꝛ in paruo tp̄e humat̃ et mo
rit̃ ⁊ radicē iacit: nō eſt aūt ſic de ſe
mine q̄d cadit ſec⁹ viā: qꝛ arida eſt
⁊ inculta quodammodo oīs via eo
q̄d a cunctis cōculcat̃ ac nihil ex ſe

minibus humatur in ea: et ita volu-
cres celi totum comedunt.
¶ Dub. cũ petra ſit xp̃s: vt dr̃. j. Cor.
x. vr̃ q̃ ſemẽ q̃ cadit ſup̃ petrã debet
magno fructificare. R̃. Beda in ho-
mel. q̃d p̃ petrã ſimilitudinarie di-
uerſa poſſunt itelligi: etiã quaſi in-
ter ſe cõtraria. nã inquãtũ petra eſt
fundamẽtũ firmũ ſignificat xp̃m q̃
eſt fundamẽtũ fidei. inq̃tũ petra eſt
q̃d durũ ſignificat cor durũ ⁊ indo-
mitum. ⁊ ita accipitur hic ⁊ nõ p̃ut
eſt fundamentum.
15 ¶ Dubit. q̃r vr̃ q̃d xp̃s malefacit ſe-
minare inter ſpinas ⁊ ſup̃ petrã ac
viã cum ſemẽ deperdat? R̃n. Chrſ.
ſup̃ Mattheũ. q̃d increpãdus eſſet
agricola qui ſup̃ ſenſibiles ſpinas ⁊
petrã ac viã ſeminaret. Nõ enĩ poſ-
ſibile eſt viã nõ eſſe viã: neq̃ petrã
terrã fieri: nec ſpinas nõ eẽ ſpinas.
In rõnabilibus aũt ſecus eſt: poſſi-
bile eſt enĩ petrã cõuerti in terram
pinguẽ. ⁊ viã nõ cõculcari ⁊ ſpinas
diſſipari. q̃ igit̃ plus ſeminis periit
nõ eſt ab eo qui ſeminat ſed a ſuſci-
piente terra. i. ab anima. Ipſe enim
qui ſeminat non diuitẽ nõ pauperẽ
diſcernit: nõ ſapientẽ neq̃ inſipien-
tem: ſed oibus loquebat̃: q̃ a ſe ipſo
erant complens: preuidens tamen
que futura erant: vt liceat ei dicere:
quid me oportuit facere: ⁊ non feci.
16 ¶ Dubi. cur nõ omne ſemẽ iactatũ
in terrã bonã equalẽ fructũ p̃ducit
q̃r dicit triceſmũ ſexageſimũ ⁊ cẽte-
ſimum? R̃n. ſanc. Tho. iiij. ſen. diſti.
xlix. q. v. art. ij. q̃ fructus ſ̃m hoc po
teſt prodire ex ſemine q̃ vis ſemẽti-
na eſt efficax ad cõuertẽdũ humo-
res terre in ſuã naturã: ⁊ quãto hec
virt9 eſt efficacior: ⁊ terra ad hoc pa
ratior tãto fruct9 vberior ſequitur.
17 ¶ Dub. q̃r Lucas hic ſolũ facit mẽ-
tionẽ de fructu cẽteſimo. Matthe9
vero ca. j. dicit triplicẽ fructũ: ſcʒ tri
ceſimum ſexageſimũ ⁊ cẽteſimum. ⁊
ſic vel vn9 eſt diminut9 vel ali9 ſu-
p̃fluus? R̃n. ſan. Tho. iiij. ſentẽ. diſt.
xlix. q. v. art. ij. q̃ Lucas accipit lar-
ge fructũ p̃ut quilibet remuneratio
fructus dicit̃: vt ſic per centeſimum
fructũ remuneratio deſignet̃ q̃ qui-
buſlibet opibus precioſis debetur.
Mattheus vero accipit fructũ ſ̃m
q̃d ſemẽ cõuertit humores terre in
ſui naturã: vt dictũ eſt dubio prece-
dẽti. Et ita per ſpirituale ſemen q̃d
eſt verbum dei quod in nobis ſemi
natur quãto aliquis magis in ſpiri-
tualitatem conuertitur a carne rece
dens tanto in eo eſt maior fructus
verbi dei: ſcʒ triceſim9: aut ſexageſi
mus vel centeſimus.
¶ Dubit. an fruct9 aurea ⁊ aureola 18
ſint idẽ? R̃n. ſanct9 Tho. vbi ſupra
q̃ fructus p̃prie captus: et vt capit̃
Matth. xiij. ca. dicit̃ ab aurea ⁊ au-
reola: q̃m aurea eſt p̃miũ eſſentiale
⁊ cõſiſtit in gaudio q̃d habet̃ de deo
Aureola eſt p̃miũ accidẽtale ⁊ cõſi-
ſtit in gaudio q̃d habet̃ de operũ p̃-
fectione: ſed fructus cõſiſtit in gau-
dio q̃ habet̃ de ipſa diſpoſitiõe ope
rãtis ſ̃m gradum ſpiritualitatis in
quem profecit ex ſemine verbi dei.
Nam q̃n̄q̃ accipit̃ fructus p̃ eo q̃d
reficit quaſi vltimus finis. ⁊ ita dici
mur deo frui. Q̃n̄q̃ autẽ p̃ eo quod
reficit tñ: lʒ non ſit vltimus finis: et
ſic virtutes fructus dicuntur inq̃tũ
ſincera dulcedine reficiunt vt dicit
Ambro. et ad Gall. v. Fructus autẽ
ſpiritus eſt charitas: gaudium pax
⁊c. Alio modo omne premium q̃ in
futuro habetur ex noſtris laborib9
fructus dicit̃. Et ſic accipit̃ Roma.
vj. habetis fructũ vr̃m in ſanctifica
tionẽ finẽ vero vitã eternã. Alio autẽ
modo ⁊ p̃prie accipit̃ fructus p̃ut
ex ſemine q̃d eſt verbũ dei cõſurgit
Vñ quãto aliq̃s magis cõuertit̃ in
ſpũalitatẽ

ſpiritualitatē a carne recedēs: tan-
to in eo maior fructus verbi dei eſt.

19 ¶ Dubi. cur fructus ſolū debet vir
tuti cōtinētie ꝛ nō alijs virtutibus?
Rň. ſ. Tho. vbi ſupra ꝙ fructus eſt
quoddā premiū qḋ debet homini
ex hoc qḋ a carnali vita in ſpūalem
trāſit. ꝛ ideo illi virtuti precipue rñ-
det que hoiem precipue a ſubiectio
ne carnis liberat. Hoc aūt facit cō-
tinentia qꝛ per delectationes vene-
reas aīa pcipue carni ſubdit. Adeo
ꝙ in actu carnali ſm Hiero. nec ſpi
ritus ꝓphetie corda ꝓphetaꝝ tan-
gat nec in illa delectatiōe eſt poſſi-
bile aliqd intelligere. ꝛ philoſoph9
dicit. in. 7. Ethico. Et iō continētie
magis rñdet fructus ꝙ̄ alij virtuti.

20 ¶ Dubita. cur diuerſi fructus attri
buuntur tribus patrib9 cōtinentie.
Rň. ſanctus Tho. vbi ſupra. ꝙ per
continentiam cui fructus reſpōdet
homo in quandā ſpiritualitatē ad-
ducit carnalitate abiecta. Et ideo
ſm diuerſum modū ſpūalitatis quē
cōtinentia facit diuerſi fructus di-
ſtinguuntur. Eſt enim quedā ſpūa-
litas neceſſaria. Et quedā ſupabū-
dans. Neceſſaria quidē ſpūalitas
eſt in hoc qḋ rectitudo ſpirit9 ex de
lectatione carnis nō puertat: ꝙ fit
dum aliqs ſm rectū ordinē rōnis
vtit delectationib9 carnis: ꝛ hec eſt
ſpiritualitas cōiugatoꝝ cui debet
triceſimus fructus. Spiritualitas
vero ſupabūdās eſt per quā homo
ab huiuſmodi delectationibus car
nis ſpiritū ſuffocātibus oīno ſe ab
ſtrahit: ſed hoc cōtingit dupliciter
Uel reſpectu cuiuſlibet tēporis pre-
teriti pñtis ꝛ futuri: ꝛ hec eſt ſpiri
tualitas virginū cui debetur cente-
ſimus fructus. Uel ſecūdū aliquod
tempus: ꝛ hec eſt ſpūalitas vidua-
rum: cui debet ſexageſimus fruct9.

21 ¶ Dubita. cur predicti diuerſi fru-
ctus predictis diuerſis gradib9 cō
tinentie aſſignantur? Rňd. ſ. Tho.
vbi ſupra. ꝙ tricenarius numerus
ex ductu ternarij in denariū ſurgit.
Ternarius eñ eſt numerus oīs rei.
vt dr in primo celi: ꝛ habet in ſe per
fectionē quandā oib9 cōem. ſ. prin-
cipij medij ꝛ finis: Uñ cōuenienter
tricenari9 numerus cōiugatis aſſi
gnatur in quib9 ſup obſeruationē
decalogi qui per denariū ſignificat
nō addit aliqua perfectio niſi cō-
munis ſine qua nō pōt eſſe ſal9. Se
nari9 aūt ex cuius ductu denarius
in ſexagenariū ſurgit hꝫ pfectionē
ex partib9. cū cōſtet ex oībus ptibus
ſimul aggregatis. Uñ cōuenieter vi
duitati rñdet in qua inuenit pfecta
abſtractio a delectatiōib9 carnis: ꝙ̄
tū ad oēs circūſtātias q̄ ſunt quaſi
partes virtuoſi actus: cū nulla enī
perſona ꝛ nullo loco delectabilib9
carnis viduitas vtit: ꝛ ſic de alijs
circūſtātijs carnis ꝙ nō erat in cō-
tinentia cōiugali. Sed cētenarius
cōueniēter reſpōdet virginitati: qꝛ
denari9 ex cuius ductu cētēnarius
ſurgit eſt limes numeroꝝ ꝛ ſilr. vir-
ginitas tenet ſpūalitatis limitē: qꝛ
ad eam nihil de ſpūalitate adijci
pōt. habet eñ cētenari9 inꝙ̄tuꝫ eſt
quadrat9 numerus pfectionē ex fi-
gura. Figura eñ quadrata ſm hoc
pfecta eſt ꝙ̄ ex oī parte equalitatē
hꝫ: vt pote habēs oīa latera eq̄lia.
Unde competit virginitati in qua
ꝙ̄tū ad omne tempus equaliter in
corruptio inuenitur: ꝛ ſic diſtinctio
fructuū magis accipit ſm ſpecies
vel figuras numerorum ꝙ̄ ſm quā-
titates eoꝝ. Tamē et ꝙ̄tū ad quanti
tatis exceſſum poteſt aliqua ratio
aſſignari. Coniugatus eñ abſtinet
tantū a non ſua. Uidua vero a ſuo
ꝛ a non ſuo. ꝛ ſic inuenitur ibi que-
dam ratio dupli: ſicut ſexagenari9

eſt duplex ad tricenariū. Cētenari9
vo ſupra ſexagenariū addit quadra
genariū q̄ ↄſurgit ex ductu quater
narij in denariū. Quaternarius au
tē eſt primus numer9 ſolidus ⁊ cu
bic9: ⁊ ſic ↄuenit talis additio virgi
nitati q̄ ſupra ꝑfectionē viduitatis
ꝑpetuā incorruptionem adiungit.
22 ¶ Dubi. cū oēs aſtantes aures ha
berent cur dñs dicit. Qui habet au
res audiēdi audiat? Rñ. Grego. in
homel. qui cunctis aures habenti
bus id dicit aurem ꝓculdubio cor
dis reqrit. Et ita etiā exponit Ba
ſilius. Et Beda ſimiliter dicit: qđ
quotienſcūq̧ hec admonitio vel in
euangelio vel in apocalypſi Joan
nis interponit͛ myſticū eſſe qđ dici
tur querendūq̧ a nobis intentius
oſtēdit͛. Et Remigi9 dicit: ꝙ aures
audiēdi ſunt aures mētis. ſ. intelli
gendi ⁊ faciendi quo iuſſa ſunt.
23 ¶ Dubi. qñ diſcipuli interrogaue
rūt q̄ eſſet parabola? Rñ. Beda ſu
per Luc. ꝙ vt Marcus ait cū eſſet
ſingularis tunc interrogauerūt eū:
et non mox finita parabola.
24 ¶ Dub. quo acceſſerūt diſcipuli:
qr Matth. 13. cap. dicit͛: accedētes
diſcipuli? Rñ. Remigi9 ſup Mat
theum. ꝙ euangeliſta dicit accedē
tēs: vt oſtēderet ꝙ ſolicitati ſunt ſi
ne poterāt accedere corpore q̄uis
eſſet aliqđ vl' breue ſpaciū iter eos.
25 ¶ Dubi. cur ſolis apoſtolis datū ē
noſſe myſterium regni dei ſine pa
rabolis? Rñ. ſm Grego. nazāzenū
Bedam Theophilum ⁊ Remigiū
ꝙ apoſtoli erant digni ⁊ volebant
que dicebant͛ obſeruare. Jlli autē
iudei ſi qui obſeruabant Chriſtum
erant indigni tātis myſterijs edo
ceri ꝓpter eoꝝ malitiam. qui enim
legis quam acceperant obediētiā
non tenebant iuſtum fuit: vt noui
ſermonis participationem nō ha
berent: ſed ab vtroq̧ eſſent alieni.
¶ Dub. ſi apoſtolis datū erat noſſe 26
myſteriū regni dei: cur iterrogāt ſen
ſum parabole? Rñ. Hieronym9 ſu
per mattheū. qđ oportebat vt illi q̄
bus in parabolis loq̄bat͛ requirerēt
qđ nō intelligerēt: ⁊ per apoſtolos
quos ↄceptos habebāt diſcernerēt
myſteriū regni qđ ipſi nō habebant.
¶ Dubitat͛ an alias parabolas ex 27
poſuerit diſcipulis? Reſpō. Marc.
v. ca. ꝙ ſic dicēs. ſeorſum autem di
ſcipulis ſuis diſſerebat omnia.
¶ Dubitatur cum verba videri nō 28
poſſint: cur dicit vt videntes nō vi
deant? Rñ. Rabanus ſuper euāge
lijs. ꝙ non ſolum que loquebantur
ſed etiā q̄ faciebat parabole erāt: id
eſt ſigna ſpiritualium rerū qđ hic
liquido oſtendit cum dicit: vt vidē
tes non videant. Uerba nāq̧ vide
ri non poterant ſed audiri.
¶ Dubitatur cur nō vult ꝙ viden 29
tes videant? Rñ. Theophilus ſup
euāgelijs. Quod deus eos fecit vi
dentes: id eſt intelligentes bonū.
Jpſi vero non vident voluntarie ſe
fingentes non videre. Huius ergo
gratia hoc eis chriſtus abſcondit
ne maius eis preiudicium genere
tur ſi poſtq̄ nouerint chriſti myſte
ria contempſerit: qui enim intelli
git ⁊ poſtea ſpernit grauius punit͛.
¶ Dubita. cum chriſtus ſit ſemen 30
id eſt verbum dei: quomodo poteſt
eſſe ſator? Reſpon. ꝙ chriſtus inq̄
tum ꝑdicat eſt ſator: quod vero pre
dicatur eſt ſemen qđ eſt verbū dei.
¶ Dubita. quia videtur ꝙ diabo 31
lus ſit fortior chriſto qr rapit qđ il
le ſeminauit? Reſpon. ꝙ non rapit
per violentiam ſed per tentationes
ſuadendo: adeo ꝙ quando verbum
chriſti eſt firmiter radicatum non
poteſt euellere: licet per aſtutias
et fallacias ad id conetur. Et ideo

non eſt fortior chriſto.
32 ¶ Dubitat quō recedũt in tēpore
tentationis: cũ Paulꝰ dicat. j. Cor.
x. ꝙ deus nõ patietur tentari ſupra
id qđ poſſunt: ſed qđ faciet etiã pro
uentũ ⁊c. Rñ. ꝙ apoſtolis loquitur
de tentatiõe que aduenit perfectis
quos deus non permittit tētari ſu-
pra virtutē ſue gratie. Licet quan-
doq̃ eos permittat tētari ſupra vir
tutem naturalem / vt dicit ſanctus
Tho. ij. Cor. j. Sꝫ hic chriſtus non
intelligit de his / vt ipſemet expo-
nit: ſed de illis qui radicem ſcilicet
charitatis nõ habēt quia licet ali-
quãdo credant: tamē in effectu bo-
ni operis ꝑ tentationem recedunt.
33 ¶ Dubit. quō ſpine pñt ſignificare
diuitias cũ ſpine pũgant: ⁊ diuitie
delectēt? Rñ. Grego. in homel. qđ
diuitie vere ſpine ſunt: qꝛ cogitatio
nũ ſuarũ punctionibꝰ mentē lace-
rant ⁊ cum vſq̃ ad peccatũ pertra-
hũt quaſi in flicto vulnere cruētãt.
34 ¶ Dubitat quomodo ſpine ſignifi
cant ſolicitudines et voluptates?
Reſpon. Greg. vbi ſupra qđ domi-
nus duo adiũgit diuitijs ſolicitu-
dines ⁊ voluptates: quia per curã
mentem opprimunt. ſ. ſolicitudi-
nes: ⁊ per affluentiã reſoluũt. ſ. vo-
luptates. Suffocant autē ſemen qꝛ
importunis cogitationibus guttur
mētis ſtrãgulãt: ⁊ dũ bonũ deſide-
rium intrare ad cor nõ ſinũt quaſi
aditum vitalis flatus necant.
35 ¶ Dubitat cũ ſemē cadēs in terraꝫ
bonam a nullo ſuffocetur: cur dicit
dominus ꝙ affert fructũ in patien-
tia? Reſpõ. ꝙ naturaliter quaſi cũ
quadã patiētia terra bona ꝑducit
fructum: qꝛ aratur ⁊ ligonizatur et
paulatim ſuſcipit incrementum: et
poſt flagellatur ⁊ excutit a palea: ⁊
ita videt quibi ſit quedã patientia.
36 ¶ Dubita. quomodo ſpiritualiter
intelligitur ꝙ dicitur in patientia?
Reſpon. Greg. in homel. dicens. ꝙ
terra bona fructum per patiētiam
reddit: qꝛ nulla ſunt bona que agi-
mus ſi nõ equanimiter etiam pro-
ximorũ mala toleramus fructũ er-
go per patientiam reddũt quia cuꝫ
humiliter v̾ba ſuſcipiũt. poſt flagel
la ad requiem cũ gaudio ſuſcipiunt.

☞ Allegorice.

¶ Iſtud euãgelium a ſancto Uicē-
tio exponitur de incarnatione filij
dei. que poteſt dici quoddam ſemi-
nare: qꝛ quēadmodum ille qui ſemi
nat intēdit multiplicare fructũ pro
pter qđ eligit terrã bonã nõ ſpino-
ſam petroſam nec arenoſã: ſic deꝰ
pr expectauit vltra quinq̃ milia an
norũ vt reperiret terrã bonã dignaꝫ
⁊ ſanctã. ſ. ſemꝑ v̾ginē Mariã opti
mis v̾tutibꝰ cultã: i qua nunq̃ fuit
aliqua mala herba peccati in qua
ſeminauit hoc bñdictũ ſemē qđ eſt
verbũ dei ꝙ caro factũ eſt: ⁊ hoc vt
ineſtimabilē fructũ faceret quēad-
modũ ⁊ fecit innumerabilē multi-
tudinē ſanctarꝫ ꝑſonarꝫ apoſtolorũ
diſcipulorꝫ: martyrꝫ: doctorꝫ: ꝯfeſſo
rum: v̾ginũ: innocētiũ: penitentiũ:
⁊ cõtinentiũ. (Exijt) ergo deus pa
ter a domo rigoris iuſtitie in qua
erat clauſus ꝑpter peccatũ ade: et
venit in plateã latã dulcoris ⁊ mi-
ſericordie: (ſeminare ſemē ſuũ). i. ie
ſum xp̃m in agro vteri virginalis.
Et iſtud ſemē. Primo (cecidit ſecꝰ
viam) in ſua natiuitate: qꝛ nõ natꝰ
eſt in palatio vel domo: ſed ſecus
viã. ſ. i diuerſorio ſeu in ſtabulo: (et
cõculcatum eſt). i. deſpectum a iu-
deis (Et volucres celi comederunt
illud). ſ. reges orētis q̃ quaſi aues
volãtes cito venerũt ⁊ ipſuꝫ ſuppli
citer adorauerunt ⁊ cordialit̾ ſuſce
perũt. Scđo (cecidit ſupra petraꝫ)

ſcʒ in ſua cõuerſatiõe. q: iudei volue rũt eũ pluries lapidare: (ꝛ natũ). ſ. in cordib9 iudeorũ quãdo incepit eis ꝓdicare ꝛ ipſi dicebãt: q: hic eſt vere ꝓpheta q̃ venturus eſt in mũdũ. (aruit) q: nõ habuerũt humorẽ deuotionis: cum non fecerit eos magnos dños: vt ipſi falſe expectabãt de meſſia. Tertio (cecidit inter ſpinas). ſ. in ſua paſſiõe. Uñ fuit ſpinis coronatus. Quarto (cecidit in terrã bonã). ſ. in ſua tumulatiõe: q: poſit9 fuit in ſepulchro nouo i quo nullus poſit9 fuerat (ꝛ ortũ). ſ. reſurgendo. (fecit fructũ centuplũ) ſanctos patres liberãs ꝛ nos oẽs redimẽs: ꝛ ita impleuit qđ dixerat Joã. 12. c. Niſi granum frumẽti. i. xp̄s cadẽs in terra mortuũ fuerit ipſum ſolũ manet: q: niſi mortu9 fuiſſet sol9 fuiſſet ſalu9 Si autẽ mortuũ fuerit multũ fructũ affert: vt patuit.

☞ Tropologice.

¶ Hic iſtruunꝫ ꝓdicatores q̃ actu volũt ꝓdicare et ſeminare verbum dei vt (Exeat q̃ ſeminat) a cella ſua in qua ꝯtẽplaꝫ ſtudet ꝛ ruminat ac perq̃rit (ſemẽ ſuũ). i. xp̄i doctrinã. ſ. cogitando auctoritates: ſimilitudines: figuras ꝛ parabolas: nec ſeminet ſemẽ alienũ. ſ. poetaꝝ ꝛ īfideliũ ſʒ ſolũ ṽbũ xp̄i. Nã ꝛ Paul9 ꝓdicauit. 37. annis. nec legiꝫ allegaſſe auctoritates poetaꝝ niſi ter. Et iſtud ſemẽ deꝑdiꝫ ꝑ tres ptes: ſolũ q̃rta pars facit fructũ: nec ꝓpter hoc deberent ceſſare ꝓdicatores q̃ ꝓdicẽt exẽplo xp̄i. Nã vna ps (cadit sec9 viã). i. ſec9 corda patẽtia ꝛ apta omnibus cogitationib9 ac ſi eſſent in via publica (ꝛ conculcaꝫ) a cogitationibus trãſeũtib9. q̃m vſurarius audiẽs vſurã reſtituẽdã diſponit reſtituere: ſed cogitatiões ptrãſeũtes ſ. q̃ in teſtõ cauebit qđ reſtituet. Jtẽ q̃ ſi reſtitueret efficiꝫ paup. itẽ q̃nõ honorifice poſſet filias maritare cõculcat ꝓmã bonã cogitationẽ ſcđa pars (cecidit ſupra petrã). ſ. in homines immiſericordes nõ pios: ſʒ crudeles nihil boni aut eq̃ faciẽtes inimicitias capitales fouentes. ꝛc. Et ſic verbũ ſeminatũ: aruit q: non habebat humorẽ) deuotiõis ꝛ charitatis. Tertia pars (cecidit iter ſpinas). i. diuitias q̃ ṽe ſpine ſũt q: acquirunꝫ cũ labore. poſſidentur cuʒ timore: amittũꝫ cũ dolore. Et quarta pars (facit fructũ cẽteſimum) in terra in bonaʒ cadens. i. in animas decẽ precepta legis ſeruãtes q: decies decem faciunt centum.

☞ Anagogice.

¶ Ducimur ex hoc euãgelio in ꝯtẽplationẽ creatiõis rerũ que dicitur q̃dã ſeminatio. Et ita (exijt q̃ ſeminat). i. de9 q̃ creat ſeminare. i. creare in agro hui9 mũdi (ſemẽ ſuũ). i. vniuerſas creaturas: in celo vcʒ in nouẽ ſulcis nouẽ ordines angeloꝝ 1
in terra hoĩes ꝛ animãtia ac plantas ꝛ elemẽta. (Et dũ ſeminat aliud 2
cecidit ſec9 viã) ſcʒ lucifer cũ ſequacib9 (ꝛ cõcalcatũ eſt). ſ. ab altis angelis (ꝛ volucres celi). i. ſue vane elatiões ꝛ ſuperbe cogitatiões) comederũt illud). i. deſtruxerunt irreparabiliter adeo qđ paſſio chriſti nihil eis ꝓfuit) Aliud cecidit ſuper petrã.) ſcʒ Adã ꝛ Eua: ſcʒ ſuper petrã inobediẽtie ipſoꝝ (ꝛ natũ:) q: eo die quo Adã de terra ṽgine plaſmat9 eſt ꝑ pctm̃ (aruit q: nõ habebat humorẽ) obediẽtie dei ꝛ ei9 gratie q̃ viuificat animam. (Aliud cecidit inter ſpinas) ꝛ hoc fuit totũ genus humanũ ab Adã deſcẽdẽs. qđ cadit inter penas tribulationũ: miſeriarũ: neceſſitatũ: ꝛ īfirmitatũ q̃ ſimul oẽs (exorte ſuffocãt illud) per

mortē tēporalē. (Aliud cecidit i terrā bonā).ſ.ſanctoꝝ angeloꝝ q̄ ſemꝑ ſteterūt i obediētia dei. (⁊ ortū fecit fructum centuplū).ſ.glorie ↄfirmate: qꝛ ſicut mali fuerūt deprauati: ita boni confirmati per gloriam.

Dñica in quiquageſima.

Aſſumpſit ieſus duodecim diſcipulos ſuos. Luc.xviij. Matth.xx.⁊ Marc.cap.x.

Hiſtoria hui⁹ euāgelij facta eſt anno chriſti.xxxiij.die.xvj. Martij in die mercurij.

Hiſtorice.

Dominus hieroſolimā aſcēdēs duodecim quos ſecū aſſumpſerat diſcipulis quecūq; erga eū opprobria ſua i paſſiōe iudei facturi erāt predixit: cūq; ipſi nihil horum percepiſſent. Mendicus quidam luminibus orbatus turbam incedentem prope hierico cū audiſſet rogabat quiſnā: tunc illaz graderetur viam cūq; ab aliquo quod ieſus nazarenus foret intellexiſſet vt ſui miſereretur vocem extollens deprecabaṫ. increpat⁹ aūt a nōnullis vt ſileret: forti⁹ ipſe voce qua poterat Dauid filiū ad ſui miaz obſecrabat. Cūq; a dño qd ſibi poſtularet fieri pcūctatus fuiſſet reſpondit vt cecitate depulſa eidē viſum reſtituere dignaretur. Imperauit itaq; dominus vt proſpiceret cum eius hoc mereret̄ fides que domini verba viſio ſtatī comitata eſt. Gratis vero ille ſuum proſeqnebatur benefactorem deū magnifice egiſſe cunctis enarrans qui antē aderant plebei deo omnipotenti laudes accumulabant.

1 Tangenda nunc et ſoluenda ſunt dubia. Dubita. cur dominus duodecim apoſtolis ſuam predixit paſſionem. reſpondit Theophil.ſup euangeliū. Ut ſcilicet diſcipulorum corda confirmaret: vt cū hec preuiderent leuius poſtmodum ſubſtinerent: et repentinis non formidarent: ⁊ etiā vt oſtenderet quod voluntarie patitur: qui enim prenoſcit et poteſt fugere. Et non fugit manifeſtum eſt quod voluntarie ſeipſum paſſionibus tradit. ⁊ vt dicit Chriſoſtomus ſuper Mattheum. tribulatio cum ſuperuenerit expectātibus nobis leuior inuenitur q̄ eſſet futura ſi repentina veniſſet.

Dubitaṫ cur dicit ecce? Reſpon. Chriſoſto.vbi ſupra. ꝙ id qḋ dicit. Ecce cōſtātie ſermo eſt: vt memorie preſentie hui⁹ in cordib⁹ recōdāt. 2

Dub. cur dicit aſcēdim⁹? Reſpō. Chriſoſto.vbi ſupra.ꝙ hoc dicit: ac ſi diceret videte qꝛ volūtarie vado ad mortē: cum igitur videritis me in cruce pendentē ne eſtimetis me hominē eſſe tantum. Naz ⁊ ſi poſſe mori hominis eſt velle tamen mori hominis non eſt. 3

Dub. cum multos haberet diſcipulos: cur hoc ſolū duodeciz predixit? Reſpon. Chriſoſto.vbi ſupra.ꝙ hoc ideo fecit: quia ſemꝑ pretioſior theſaurus in pretioſioribus vaſis includitur. Si autem alij audiſſent paſſionem chriſti futuram viri forſitan turbarent̄ propter infirmitatem fidei: ⁊ mulieres propter mollitiem ſue nature: ex qua in tali negotio ad lachrymas excitantur. 4

Dubi. vñ tūc veniebat dñs? Reſpon. ꝙ vt colligit̄ ex Mattheo. ca. xix.⁊ Marco.x. veniebat de vltra iordanem ex finibus iudee. 5

Dub. an iudas qui eum tradidit eſſet vnus ex his duodecim? Reſ. Orige. ſup Mattheū. ꝙ in duodecim adhuc erat ⁊ iudas. 6

Dubitatur cum eſſet eum prodi- 7

turus: cur de eo cōfidit? Rñ. orig. vbi ſupra dicēs. qm̄ adhuc forſitan dignus erat cum aliis ſeorſum audire que paſſurus erat magiſter.

8 ¶ Dubi. cur ſecreto hoc eis predixit? Rñ. Chryſo. ſup Matth. qm̄ nec oportebat hunc ſermonē pluribus diuulgari ne turbarentur. Uide feria. iiij. poſt. ij. dominicam quadrageſime. dubio. 3.

9 ¶ Dubita. cū ante palam dixerit ſe paſſurum cur nūc dicit ſub ſecreto? Reſpō. Chriſoſto. in homel. q̄ hoc dictū eſt quidē ⁊ ad multos tamen occulte ſicut ibi. Soluite templum ⁊c. Et ibi: ſignū non dabitur niſi ſignum Jone pphete. Diſcipulis aūt manifeſte expoſuit vt hic patet.

10 ¶ Dub. cur pphete dixerūt predicta de xp̄o? Rñ. Chriſoſt. q̄ Eſaias hoc predixerat. c. l. Obtuli ſcapulas meas ad verbera. genas meas ad alapas: ⁊ faciem meam non diuerti ad ſputorum dedecus: ſed et crucis patibulū predixit. c. liij. cum ait: tradidit in mortē animam ſuam ⁊ cū ſceleratis deputatus eſt: ſed ⁊ reſurrectionem eius Dauid p̄dixit pſal. xv. dicēs. Nō relinques aiam meam in inferno: imo vt dicit Act. x. c. omnes prophete huic teſtimonium perhibent.

11 ¶ Dub. cur xp̄s voluit pati a gentibus? Rñ. ſanctus Tho. iij. par. qō. xlvij. ar. iiij. q̄ paſſio xp̄i effectū ſalutis habuit in iudeis quorū plurimi in morte xp̄i baptizati ſunt. vt p3 Act. ij ⁊. iij. c. poſtmodū vero iudeis p̄dicātib9 effectus paſſionis xp̄i trāſiuit ad gētes. Et ideo conueniens fuit: vt xp̄s a iudeis pati inciperet / ⁊ poſtea a iudeis tradentibus per manus gentiliū eius paſſio finiretur. Item etiam q2 xp̄s ad oſtendendū abundātiā charitatis ſue ex qua patiebatur in cruce poſitus veniam perſecutoribus poſtulauit. ⁊ ideo vt hui9 petitionis fructus ad iudeos ⁊ gentiles perueniret: voluit xp̄s ab vtriſq3 pati.

¶ Dub. cū nullus occidat niſi tollatur anima: ⁊ ipſe dicat Joannis xij. c. Qd nemo tollet ab eo animam ſuā. ergo nō videt verū q̄ dicit hic ſc3 q̄ occident eū? Rñ. ſ. Tho. vbi. ſ. ar. j. q̄ pſecutores xp̄i vere occiderūt eū / q2 ſufficienter cām mortis ei intulerūt cū intētione occidēdi cū ⁊ effectū ſubſequēte: q2. ſ. ex illa cā eſt mors ſubſecuta: ⁊ qd dicitur nemo tollet a me aiam meā intelligit ipo inuito: qm̄ voluntarie paſſus eſt. Jllud enim dicit tolli quod ab inuito aufertur qui reſiſtere non poteſt. 12

¶ Dub. cur debebat illudi ⁊ flagellari ⁊ conſpui. Require feria. vj. in paraſceue dubio. 51. 13

¶ Dubitat q2 videtur q̄ ante tertium diem reſurrexerit q2 mortuus eſt in paraſceue: ⁊ ſolum ſabbatum fuit in medio ⁊ in nocte dominice reſurrexit? Reſpon. Jſidorus ſuper euangelia dicens admiror autem dementiā querentium: cur xp̄s ante triduum reſurrexit: ſi enim reſurgeret tardius quā predixerat impotētie eſſet: celeri9 vero eſt ſumme virtutis indiciū. Si quem enim cum rñderit ſuo creditori poſt triduum perſoluere debitum eadem die ſatiſfacientem viderimus non fallacem ſed poti9 vt veridicū eā mirabimur: dicam etiam quod nō dixit ſe poſt tres dies reſurrecturū. ſed tertia die habes paraſceuē / habes ſabbatum vſq3 ad ſolis occaſum: ⁊ poſt ſabbatū reſurrexit: ⁊ hic eſt figura ſinecdoche: q2 pars pme ⁊ tertie diei accipit pro tota die. require in die paſche. dub. 3. ⁊. 35. 14

¶ Dubita. cur non immediate poſt mortem reſurrexit: vel cur non di- 15

ſtulit reſurgere vſqȝ ad finem mundi. Require in die paſche. dubio. 32.ꝛ.38.

16 ¶ Dub. a qͥbus debebat tradi gētibus? Rñ. Raban9 ſup euāgelys. ꝙ tradidit dñm iudas iudeis ipſi tradiderunt eum gentibus. i. Pilato ꝛ poteſtati romanoꝛum.

17 ¶ Dubi. qūo apoſtoli non intellexerunt que dicebat eis ita manifeſte: cum iudeis quibus loquebatur occulte cū dixit opȝ exaltari filiū hoīs: ꝛ ipſi rñderūt vt hꝫ Joā. xij. c. Nos audiuim9 ex lege ꝙ xp̄s manet ī eternū? Rñ. Cirilus ſuper euangelijs. ꝙ diſcipuli nondū nouerāt exquiſite qđ prophete predixerāt: ſed poſtꝗ̄ reſurrexerit apuit eis ſenſum vt intelligerēt ſcripturas. Beda v̄o al's aſſignat cauſas dicens: ꝙ qꝛ diſcipuli eius vitam maxime deſiderabant ei9 moꝛtē audire nō poterant. Et quoniā nō ſolum hominē innocentem: ſed ꝛ deū verū ſciebāt hunc nullatenus moꝛi poſſe putabant. et qꝛ parabolas eū ſepe loquentē audire cōſueuerant: quotiens aliquid de ſua paſſiōe dicebat ad aliud allegoꝛice referendū eſſe credebāt. Judei vero qꝛ in ei9 necē cōſpirauerāt etiā cum obſcure de paſſione ſua loquebatur intelligant.

18 ¶ Dubi. cur in via ꝛ nō in vrbe. vel villa fecit cecū videre? Rñd. Theophilus ſup euāgelijs. ꝙ ne inceſſus dñi eſſet inutilis in via fecit ceci miraculum. Hoc documētum diſcipulis ſuis dans: vt in oībus ſimus p̄ſi cui ꝛ nihil ſit in nobis otioſum.

19 ¶ Dubit. qꝛ cū lucas hic dicat ꝙ cū appꝛopinquaret hierico illuminauit cecū. ꝛ Mar. x. c. dicit. ꝙ cū egrederetur. Matth. vero. xxj. c. dicat ꝙ cum egrederef duos curauit cecos vr̄ magna cōtrarietas in iſtis euangeliſtis? Rñ. Aug. de cōſenſu euangeliſtarū. Et etiā glo. ſup Matt. ꝙ bis hoc miraculū factum eſt: ſemel in vno ceco: cum adhuc veniret hierico. Iterum in duobus cū egrederetur. ꝛ Lucas vnum ꝛ aliud Matthe. enarrat. Marcus vero ex his duobus quos egrediendo curauit vnū ſolū voluit cōmemoꝛare ꝗ fuerat in illa ciuitate famoſiſſim9 qui ex magna felicitate deiectus. vt dicit predicta glo. notiſſime erat miſerie cecus nēpe ꝛ mendicus. Unde ꝛ nomē ei9 cōmemoꝛat nomen patris eius Barthimeus Thymei filius. Famoſitas aūt illuminati magnā famam miraculo comparauit.

¶ Dub. cur Lucas nō noīat hunc cecū. ſicut Marcus? Rñ. glo. vt ſupꝛa ꝙ Marcus licet illuȝ illuminauerit. Hoc fuit qꝛ fuerat in illa ciuitate famoſiſſim9 ꝙ in alijs curatis facil[e] non occurrit: niſi: ꝛ in iairo. Mar. v. c. ꝗ ꝛ ī illo loco nobilis fuit ꝛ de archiſinagogis: ꝛ pꝛopter hoc nominanf ꝓpter famoſitatē eoꝛū ꝗ magnā famā miraculis ꝯparauit. 20

¶ Dub. cuȝ dñs ſolum aſſumpſerit duodecim iturus hieroſolimā: qūo cecus audiebat turbā p̄tereuntem? Rñ. ꝙ vt ex euangeliſtis colligitur illud v̄bū aſſumpſit: nō refertur ad aſcēſionē in hieroſolimis: ſꝫ ad ſecretā locutionē xp̄i: vt ſic intelligaf. ſ. anteꝗ̄ dñs hieroſolimā aſcenderet aſſumpſit ſeoꝛſum ſeu vocauit duodecim: ꝛ eis p̄dixit paſſionē ſuā ꝛ poſtmodū cū diſcipulis ꝛ turba aſcēdit hieroſolimā: ꝛ hanc turbaȝ pꝛetereuntem cecus audiuit. 21

¶ Dub. cur cecus interrogauit qđ hoc eſſet? Rñ. qꝛ videre nō poterat cuȝ cecus eſſet: ꝛ ſic per ſe ſcire non poterat ideo interrogat. 22

¶ Dubi. qui dixerunt ceco ꝙ ieſus trāſiret? Rñ. ꝙ aliqui de turba pꝛetereunte. 23

24 ¶Dub. vñ ſciuit cec⁹ ꝙ ieſus eſſet
filius Dauid? Rñd. Chriſo. qđ dñs
illuminat cecos. Jdeo per lumē dei
cognouit. Sed cirilus ſuper euan-
gelus dicit. ꝙ qꝛ in iudaiſmo nutri
tus fuit non ignorauit ꝙ de proge-
nie Dauid deus ſcđm carnem na-
ſceretur.

25 ¶Dubi. cur cecus vocat eū filium
Dauid: ⁊ non filium dei qui ſolus
pōt miſereri? Reſpō. Cirilus ſuper
euāgeliū ꝙ chriſto vt deo cecus lo
quitur dicens. Miſerere mei adde
qꝛ etiam erat homo filium Dauid
nominat: ⁊ ita cecus vtrunqꝫ confi-
tetur ⁊ deum hominem.

26 ¶Dubitatur cur qui preibant in
crepabant cecum vt taceret? Rñd.
Origenes ſuper Lucā ꝙ hi q̄ prius
crediderant increpabant cecum: vt
non appellaret xp̄m cōtēptibili no
mine filium Dauid: ſed potius dice
ret. fili dei miſerere mei. Uel vt di-
cit Chriſo. ſuper Matth. videbant
ceci ſordidas veſtes ⁊ non conſide-
rabant conſcientie claritatē. Ecce
fatua ſapientia hoim exiſtimāt eīm
iniuriam pati magnos ſi a pauperi
bus honorent quis eīm pauper au-
ſus eſt puplice diuitem ſalutare.

27 ¶Dub, cur cecus primo ſoluꝫ cla-
mabat: ⁊ poſt redargut⁹ magis cla
mabat? Rñ. Hylari⁹. ꝙ primo cla-
mabat: quia cecus erat. Secundo
magis clamabat: qꝛ vetabat ad lu-
men accedere.

28 ¶Dubit. cur dñs ꝑmiſit eū vetari
ne clamaret? Rñ. Chriſo. in homel.
ꝙ xp̄s ꝑmittebat eū vetari: vt plus
eius deſiderium appareret.

29 ¶Dub. cur ieſus ſtetit: nūquid ām
bulando poterat eum curare? Rñ.
Hiero. ꝙ iđ ſtetit ieſus: qꝛ cec⁹ quo
pgeret ignorabat: multe fouee erāt
in hierico multe rupes ⁊ prerupta
in profundū vergētia. idcirco dñs
ſtabat vt venire poſſet.

¶Dubi. cur ieſus iuſſit illū duci ad 30
ſe? Rñ. Hierony. ꝙ hoc fecit ne tur
be ꝓhiberēt cecū ad ieſuꝫ accedere.

¶Dubi. cur xp̄s interrogat q̄d vis 31
tibi faciā cū ſciret euꝫ velle videre?
Rñ. Chriſ. ſup Matth. ꝙ ideo que-
rit ne aliq̄s eſtimaret ꝙ aliud volē-
ti accipere aliud daret. Uel qꝛ calū-
niatores veritatis iudei poſſent di-
cere: vt in ceco nato non eſt hic ſed
ſimilis eius voluit vt cec⁹ prius oſtē
deret defectū nature: ⁊ tunc cogno-
ſcat gratie maieſtatem.

¶Dub. cur cec⁹ ſolū petijt: vt vide- 32
ret? Rñ. Beda in home. ꝙ paruipē
dit extra lucē cecus aliq̄d querere:
qꝛ ⁊ ſi habere cecus quodlibet pōt
ſine luce nō poteſt videre quod hꝫ.

¶Dubit. cur cecus primo ⁊ ſecūdo 33
clamando non vocauit ieſum dñm
ſed nunc cum reſpondet ieſu dicēs
dñe vt videā? Rñ. Chriſ. ſup Matt.
ꝙ ꝑmo ⁊ ſcđo vocauit eū filiū Da-
uid. Filius autē dauid cecos illumi-
nare non poteſt: nūc aūt vocat eum
dñꝫ: quoniā licet homines abuſiue
dñi dicantur. vere autē nemo dñs
niſi deus q̄ cecos illuminat et q̄din
dixit. Fili dauid ſuſpēſa eſt ſanitas:
mox autem vt dixit domine infuſa
eſt ſanitas.

¶Dubi. cur dicit ⁊ reſpice, nūquid 34
ſine verbis poterat eū ſanare? Rñ.
Chriſo. vbi ſupra. qđ hoc redunda-
bat in crimē perfidie iudeorū: quia
enim prophetarum talia dixit reſpi
ce imperatiue locutus eſt: vt oſten-
deret ſe verum deum qui poteſt ce-
cos illuminare.

¶Dubitatur. qꝛ videt ꝙ xp̄s nō cu- 35
rauerit cecū ſed fides ceci. Quia di-
cit: fides tua te ſaluū fecit? Rñ. Chri
ſoſto. vbi ſupra. ꝙ per fidē vendun-
tur beneficia diffundit eīm gr̄a quā
ſuſcepit. Et ſicut ab aliquo fonte

hi q̃dẽ paruis vaſis modicũ aque hauriunt: hi vero maiorib⁹ multũ fonte nõ diſtinguẽte menſura: ⁊ ſecundũ feneſtras que aperiunt̃ magis vel minus ſplendor ſolis infunditur: ita ſcd̃m capacitatem intentionis haurit̃ gratia: vel dic: fides tua te ſaluum fecit. i. cauſa fuit: vt p me ſaluus fieres.

36 ¶ Dub. cur cecus ſecut⁹ fuit dn̄m? R̃n. Chriſo. in homel. q̃d ſicut ante donationẽ fuerat pſeuerãs: ita poſt donationẽ nõ fuit ingratus. Et idẽ Chriſo. ſup Matth. dicit. Bonum munus obtulit xp̄o ſanatus: qm̄ ſecutus eſt eũ. Hoc enim deus a te requirit. ſcd̃m prophetã ſollicitum te ambulare cum deo tuo.

37 ¶ Dub. cũ xp̄s phibuerit demonia cum curatũ ſe ſequi: vt dr̃ Lu. viij. c. Cur etiã nõ phibuit hũc cecũ? R̃n. Chriſo. vbi ſupra neutrũ irrõnabile puto: illũ em̃ mittit p̃conẽ vt ex ſua ↄſiſtẽtia bn̄factorẽ p̃dicet. Erat em̃ excellens miraculũ videre ſane mẽtis effectũ. Cecũ ꝟo pmittit ſeq̃: qm̄ hieroſolymã aſcendebat per crucẽ perfecturus altũ myſteriũ: vt recentẽ habentes miraculi mentionẽ nõ exiſtimarent eũ infirmitate potius q̃ miſericordia pati.

38 ¶ Dubi. cur xp̄s attribuit ſaluationẽ fidei ceci. cum Jaco. ij. c. dicatur Quid pderit fratres mei ſi fidem dicat q̃s ſe habere: opa autem non habeat nũq̃d poterit fides ſaluare eum ſicut em̃ corpus ſine ſpiritu mortuũ eſt: ita fides ſine opib⁹ mortua eſt? R̃n. ſctũs Tho. ſup ep̄la ad Roma. lectione ſexta. ꝙ fides que eſt virtus ſaluat. Nã fides aliqñ accipit̃ p co q̃d credit̃ ꝫ illud. Fides aũt catholica hec eſt. vt vnũ deum in trinitate ⁊ trinitatẽ in vnitate veneremur: ⁊ ſic manifeſtum eſt q̃d nõ eſt virtus Si autẽ accipiatur pro habitu quo credimus ſic aliquando eſt virtus aliquando non. Eſt em̃ virtus principium actus perfecti. Actus autem ex duobus principijs dependẽs nõ poteſt eſſe perfectus ſi alteri principiorũ deſit ſua pfectio: ſicut equitatio nõ põt eſſe pfecta ſi vel equus non bene vadat: vel ſeſſor equum ducere neſciat. Actus autem fidei: qui eſt credere dependet ex intellectu ⁊ volũtate mouente intellectum ad aſſenſum. Unde actus fidei erit perfectus ſi voluntas perficiatur per habitum charitatis: ⁊ intellectus per habitum fidei. Non autem ſi habitus charitatis deſit: ⁊ ideo fides formata charitate eſt virt⁹ non autem fides informis. ⁊ fides formata ſaluat: q: eſt cum operibus. non autem fides informis. Et idem ſctũs Tho. ſcd̃a ſcd̃e. q. clxxviij. ar. j. dicit: ꝙ operatio miraculorũ attribuitur fidei ppter duo. Primo quidem quia ordinatur ad fidei confirmationem. Secũdo quia procedit ex dei omnipotentia cui fides innitit̃. Reliqua dubia circa fidem. vide in tabula ſub litera. f.

¶ Allegorice.

¶ Tunc dominus (appropinquat hierico) qui interpretat̃ luna ⁊ defectum nr̃e mutabilitatis deſignat qñ veniẽs in carne ⁊ paſſiõi appropinquãs humanũ genus cecũ ex primi parentis peccato ad lucẽ reſtituit ⁊ maxime populũ gentilẽ mendicãtẽ ⁊ ſedenti: cũ nondũ iter ſalutis ⁊ veritatis ingredi potuiſſet: cui multi cõtradicebant: ſcꝫ iudei ⁊ poſt principes gentiles ne chriſtum illuminandus inuocaret: nec tamen impugnãtium furorem compeſcuit: quominus ſalutem conſequeretur: Clamantem autem cecum tranſiens audiuit. Quia per humanitatẽ ſuã

miſertus eſt: qui ꝑ diuinitatis potē
tiā mentis noſtre tenebras excluſit.
Quod enim propter nos nat⁹ ⁊ paſ
ſus eſt ieſus q̄ſi tranſijt q2 hec actio
temporalis eſt. ſtare autem dei eſt
immutabiliter cuncta diſponere.
Clamantem autē cecum dominus
vocat cum populo gentium ꝑ predi
catores verbum fidei mittit. Quid
vocantes cecum animequiorē eſſe:
⁊ ſurgere atq; ad deum venire preci
piunt: cū predicādo indoctis ſpem
eos ſalutis habere ac de corpe vi-
tiorū erigi atq; ad virtutū ſtudia ſe
accingere debent. Curatus aūt xp̄m
ſequit qui abiectis mundi retinacu
lis expedito mentis greſſu ad lar-
gitorem eterne lucis properat.

☞ Tropologice.

¶ Aſcenſus iſte domini in hieruſa
lem nobis exemplum prebet ad tri
bulationes ⁊ paſſiones cor noſtrū
preparare: ⁊ imminentes de ꝓpin-
quo (duodecim apoſtolis). i. prela-
tis eccleſie reuelare vt ab ipſis con-
ſolationē reportemus ⁊ feruentio
res ſiamus ⁊ ſic (in hierico). i. in de-
fectibus ⁊ cecitatibus noſtris (a do
mino ieſu filio Dauid) ⁊ deo vero il
luminabimur: vt videre poſſimus
q̄d dulce ē derelictis tenebris hui⁹
mundi ipſum ſuauem ſequi: (⁊ oīs
plebs) fidelium congaudebit ⁊ lau
dem deo dicet.

☞ Anagogice.

¶ Ad ſupnā hieroſolymam aſcen-
ſuri paſſiones huius tēporis equa-
nimiter toleremus. vt in hierico. i.
deficiente vita corporali. illumine-
mur a gloria dei: vt cum xp̄o ipm ſe
quentes in eterna tabernacula: cū
omni plebe electorū ipſum lauda-
re poſſimus.

¶ Feria quarta in capite ieiunij.

Cum ieiunatis nolite fieri ſicut
hypocrite. Matth. vj. capi.
Uerba huius euangelij locutus
eſt dn̄s anno eius. xxxj. die. xv. Julij
in die veneris.

☞ Hiſtorice.

¶ Suos dominus admonebat di-
ſcipulos vt nequaq̄ cum ieiunarēt
veluti hypocrite triſtes apparere
ſtuderent: qui eorum (vt homini-
bus ieiunantes videant) facies ex-
terminant: ob quod vere ſuam pro
meritis mercedē iam adepti ſunt.
Eos autē hortatus fuit vt ſua cum
ieiunarent capita perungerēt ⁊ la-
uarent vultus ne terrigenis ſed re-
rum opifici ieiunare qui cōſpicerētur
qui cuncta etiam latentia proſpe-
ctans premia redditurus eſſet. Ne
etiam in terris theſauros coaduna
rent inhibuit: qui tinee erugini ac
furibus ſubijcerentur. quinimo ce-
leſtes conarentur poſſidere theſau
ros nullius amiſſiōis ſubiectos pe-
riculo: q2 ibi eorū figerentur corda
vbi theſauros haberent

Hinc diſſoluēda ſunt 1
dubia. Dubitatur q̄d
eſt ieiuniū? Rn̄. ſan
ctus Tho. xxij. q̄one.
cxlvij. q2 vt Iſidorus
dicit. Ieiuniū eſt parſimonia vict⁹
abſtinētiaq; ciborum: ⁊ eſt duplex.
Quoddā nature quo quis dicitur
ieiunus antequam comedat ⁊ cōſi-
ſtit in pura negatione: quia non po-
teſt ita parum comedere quin ieiu-
niū nature ſoluatur. Aliud eſt ieiu-
niū quod eſt virtus ⁊ eſt illud quo
quis ex rationabili propoſito a ci-
bis aliqualiter abſtinet. Unū primū
ieiuniū nature dicitur ieiunium ie-
iunij. Secundum vero quod eſt vir
tus dicitur ieiuniū ieiunātis quaſi
ex ꝓpoſito aliq̄s agētis. Et hoc ieiun

nium adhuc eſt duplex.ſ.ſpiritua-
le:ſcȝ abſtinere a peccatis: ⁊ corpo-
rale abſtinere ſcilicet ab eſcis.

2 ¶ Dub. propter qd inſtitutū fuit ie
iuniū? R. ſ. Tho. vbi.ſ.ar.j. qḋ ie-
iunium aſſumitur principaliter ad
tria. Primo ad cōcupiſcentias car
nis reprimēdas. Unde apoſtol9.ij.
Chor.vj. dicit in ieiunijs multis in
caſtitate: q: per ieiunium caſtitas
conſeruaꝛ. Ut enim Hieronym9 di
cit: ſine cerere ⁊ Baccho friget Ue-
nus: id eſt per abſtinentiam cibi et
potus tepeſcit luxuria. Secūdo aſ-
ſumitur ad hoc ꝙ mēs liberi9 ele-
uetur ad ſublimia contemplanda.
vnde dicitur Danie.x. ꝙ poſt ieiu-
niū triū hebdomadarū reuelatio-
nem accepit a deo. Tertio ad ſatiſ-
faciēdum ꝓ peccatis. Unde dꝛ Jo-
helis.ij. cōuertimini ad me in toto
corde veſtro in ieiunio ⁊ fletu. Et
hoc eſt qḋ Aug. dicit in quodā ſer-
mone de orōne ⁊ ieiunio ieiunium
purgat animam / mentem ſubleuat
ꝓpriam carnē ſpūi ſubijcit cor fa-
cit ꝯtritum ⁊ humiliatū cōcupiſcē-
tie nebulas diſpgit: libidinū ardo-
res extinguit / caſtitatis vere lumen
accendit ⁊ ſimilr in prefatione dꝛ.
Qui corporali ieiuniū vitia compri
mis: mentem eleuas / virtutē largi-
ris ⁊ premia.

3 ¶ Dubitaꝛ an ieiunium ſit neceſſa
rium ad ſalutem? R. ſanct. Tho.
iij. pt. q. lxxx. ar. ij. ꝙ abſtinentia cibi
⁊ potus non per ſe pertinet ad ſalu-
tem. Scḋm illud ad Ro. xiiij. nō eſt
regnū dei eſca ⁊ potus. Et Aug. di
cit i tertio de doctrina xp̄iana ꝙ in
cibis ⁊ potibus non vſus rerūȝ ſed
libido vtētis culpa eſt. Et ſanctus
tho. xxij. q. cxlvij. ar. iij. dicit ꝙ ieiu-
nium ſm ſe cōſideratū nō nolat ali
quid eligibile: ſed penale qḋdam.
reddiꝛ autem eligibile ſcḋm qḋ eſt
vtile ad finē aliquē. ⁊ ideo abſolute
conſideratū non eſt de neceſſitate
precepti: ſed eſt de neceſſitate prece
pti vnicuiqȝ tali remedio indigen-
ti / ⁊ q: multitudo hoim vt plurimū
indiget tali remedio: tū q: i multis
omnes offendim9. vt dꝛ Jaco. iij. tū
etiam q: caro cōcupiſcit aduerſus
ſpm̄. vt dꝛ ad Gala. v. cōueniēs fuit
vt eccl'ia aliq̄ ieiunia ſtatueret ab oī
b9 obſeruāda cōiter nō q̄ſi ꝓcepto
ſubijciēs id qḋ ſimplr ad ſuperoga
tionē ꝑtinet: ſȝ quaſi in ſpāli deter-
minās id qḋ eſt neceſſariuȝ in cōi.
¶ Dubitaꝛ an omnes teneanꝛ ad 4
ieiunium ex quo eſt de precepto ec-
cleſie? R. ſanct9 Tho. xxij. q. cxlvij.
ar. ꝙ ſtatuta cōia ꝓponunꝛ ſecun-
dum ꝙ multitudini cōueniunt. Et
ideo legiſlator in eis ſtatuēdis at-
tēdit id qḋ cōiter habeꝛ ⁊ in pluri-
bus accidit. Si quid autem ex ſpe-
ciali cauſa in aliquo inueniaꝛ ꝙ ob
ſeruāte ſtatuti repugnet nō inten-
dit talem legiſlator ad ſtatuti obſer
uantiam obligare. in quo tn̄ eſt di-
ſcretio adhibenda. Nā ſi cauſa ſit
euidēs ꝑ ſeipm̄ licite pōt homo ſta
tuti obſeruātiam preterire: ꝑſertim
conſuetudine interueniente: vel ſi
non poſſet de facili recurſus ad ſu-
periorē haberi. Si vo cauſa ſit du-
bia dȝ aliquis ad ſuperiorem recur
rere. qui hȝ ꝑtātem in talib9 diſpē
ſandi / ⁊ hoc eſt obſeruandum in ie
iunijs ab eccleſia inſtitutis ad que
oēs cōiter obliganꝛ niſi in eis fue-
rit aliqḋ ſpeciale impedimentū: ſi-
cut in pueris in quib9 maxime eſt
euidēs cauſa nō ieiunandi: tū pro-
pter debilitatē nature. ex quo ꝓue-
nit qḋ indigent frequēti cibo ⁊ nō
multo ſimul ſumpto / tum etiam q:
indigent multo nutrimento ꝓpter
neceſſitatem augmēti qḋ fit de reſi-
duo alimēti. Et ideo quamdiu ſunt

in ſtatu augmẽti: qđ eſt vt in pluri-
bus vſq ad finẽ tertij ſeptẽnij nõ te
nent ad eccl'iaſtica ieiunia obſeruã
da. Cõueniens tñ eſt vt etiã in hoc
tpe ſe ad ieiunãdũ modũ ſue etatis.
Uñq tñ magis tribulatione immi-
nente in ſignũ penitentie artioris
etiam pueris ieiunia indicunt: ſi-
cut etiã de iumentis legitur Jone.
iij.c. Homines ⁊ iumenta non gu-
ſtẽt quicq̃ nec aquã bibant. Et ita
intelligẽdũ in ſenib9 ⁊ in infirmis:
⁊ in laboratorib9: qui non poſſunt
aliter viuere: ⁊ in mendicis qui nõ
poſſunt habere cibũ neceſſarium
in vna vice: ⁊ in mulieribus pregnã
tib9 ac lactantibus ⁊ nutrientibus
fetum ſeu puerum que nõ poſſunt
ieiunare ſine periculo ipſarum ſeu
fetus aut pueri ⁊ in peregrinãtibus
qui non poſſunt differre peregri-
natiões neceſſarias: quia intẽtio le
giſlatoris non eſt ꝑpter ieiunium
impedire alias pias cauſas.

5 ¶ Dub. qr cũ dñs dicat Luc.v. non
ꝑñt filij ſponſi ieiunare q̃diu dum
ipſis eſt ſpõſus ⁊ cũ ſit cũ omnibus
iuſtis vſq ad cõſummationẽ ſeculi.
Matt. vlt. c. videt q iuſt. non tenen
tur ad ieiuniũ ex ꝑcepto? Reſpon.
ſ. Tho. ij. ij. q. cxlvij. art. iiij. quod ſm
Aug. duplex eſt ieiunium quorum
vnũ pertinet ad humilitatem tribu
lationis ⁊ hoc modo nõ competit
viris perfectis qui dicunt filij ſpon
ſi ieiunare. vnde Matt. dicit q nõ
lugeãt filij ſponſi. Aliud aũt ieiuniũ
pertinet ad gaudiũ mentis in ſpiri-
tualia ſuſpẽſe ⁊ tale ieiuniũ conue-
nit perfectis ⁊ tenentur ſicut alij ex
precepto eccleſie.

6 ¶ Dubi. an ſi Adam nõ peccaſſet
oportuiſſet ieiunare? Rñ. ſ. Tho. ſu
per ep'la prima ad Thymo. iiij. cap.
q cũ corporalis exercitatio ieiunij
⁊ huiuſmodi in ſua natura nõ ſint
bona ſed penalia: ſi homo nõ pec-
caſſet, nihil horũ fuiſſet. ſed ſunt bo
na medicinalia: ſicut enim reubar-
barum eſt bonum inquantum rele-
uat a cholera: ſic ⁊ iſta inquantum
comprimunt concupiſcentias.

¶ Dubi. an omni tpe poſſimus ie- 7
iunare? Rñ. ſan. Tho. ij. ij. q. cxlvij.
ar. v. q ab eccleſia nõ eſt inſtitutum
ieiuniũ in paſchali tẽpore nec ĩ do-
minicis dieb9 q̃ ſũt dies letitie: in q
bus ſi quis ieiunaret contra cõſue-
tudinẽ ppli xp̃iani: q̃ vt Auguſti. di
cit eſt pro lege hebẽda vel ẽt ex ali-
quo errore ſicut Manichei ieiunãt
quaſi neceſſariũ tale ieiuniũ arbi-
trantes non eſſet a peccato immu-
nis: q̃uis ipſum ieiuniũ ſecundum
ſe conſideratum omni tpe ſit lauda
bile ſm qđ Hiero. dicit ad Lucinũ
vtinam oĩ tpe ieiunare poſſemus.

¶ Dubita. an nimiũ ieiunans pec- 8
cet? Rñ. ſ. tho. ij. ij. q. lxxxviij. ar. ij. q
maceratio ꝓprij corporis puta ꝑ vi-
gilias ⁊ ieiunia nõ eſt deo accepta
niſi inquantũ eſt opus virtutis: qđ
quidẽ eſt inquãtũ cũ debita diſcre-
tione fit: vt. ſ. cõcupiſcẽtia refrenet
⁊ natura nõ nimis grauet ꝑpter q
⁊ ap'ls ad ro. xij. poſtq̃ dixerat: ex-
hibeatis corpa vr̃a hoſtiã viuẽtem
ſanctã deo placentẽ addidit rõna-
bile obſequium veſtrum. ⁊ ita indi
ſcrete ieiunans nimium peccat.

¶ Dubi. qũo frãgit ieiuniũ? Rñ. ſ. 9
Tho. ij. ij. q. cxlvij. ar. vi. q̃ ieiunium
nature ſoluit ꝑ ſumptionẽ cuiuſcũ-
q cibi vel pot9 aut medicie: ſʒ ieiu
niũ eccl'ie ſoluit ſi pl'ies hõ cõedat
in vno die niſi ſumẽdo medicinam
nõ aũt pluries bibẽdo niſi fieret in
fraudẽ vt nutriret. Et ibidẽ ar. viij.
dicit eſus carniũ alaliũ ĩ tra naſcẽ-
tium: nõ aũt eſus piſciũ ſimil'r eſus
ouorũ ⁊ lacticiniorũ dictorũ anima
lium tpe quadrageſime ſoluũt ieiu-

nium:nõ aũt aliis tpib9 niſi ſm cõ-
ſuetudinẽ patrie. Odor autẽ tã car-
niũ ꝙ̃ alioꝝ etiã ſi plures adoren-
tur nõ ſoluit ieiunium qꝛ nõ nutrit
ſed cõfortat. Et.iiij.ſen.di.xv.qõ.iij.
dicit ꝙ etiã nimia anticipatio none
que eſt hora comedendi tpe ieiunij
ſoluit ieiuniũ:non aũt nimia retar-
datio nec nimia comeſtio: vel aui-
da: ardens: lauta: vel ſtudioſa ſol-
uit ieiunium:licet tollat meritum.
10 ¶ Dubi.cur artius ſeruat ieiuniũ
quadrageſime: ꝙ̃ alioꝝ tpoꝝ? R. ſ.
Tho.vbi ſupra.ar.viij. ꝙ ieiuniũ q-
drageſime eſt ſolẽne inter alia ieiu
nia: tum qꝛ obſeruat ad imitationẽ
xpi:tum ẽt qꝛ p ipm diſponimur ad
redẽptiõis noſtre myſteria deuote
celebranda. Et iõ artius obſeruat.
11 ¶ Dubi.an ieiuniũ ꝓſit defunctis?
Rñ.ſ.Tho.in.iiij.ſen.di.xlv.q.ij.ar.
iij. ꝙ Greg. poſuit ieiuniũ inter ſuf-
fragia mortuoꝝ. Lꝫ Aug.illud non
poſuerit: qꝛ ieiuniũ põt ꝓdeſſe de-
functis rõne charitatis ⁊ intẽtiõis
in defunctos directe tũ ieiuniũ in
ſui rõne nõ ꝑtinet aliqd qõ ad cha-
ritatẽ vel ad directionẽ intẽtiõis ꝑ-
tineat: ſꝫ hec ſunt ei q̃ſi extrinſeca.
12 ¶ Dubit.cur iudei nõ ieiunabãt q-
drageſimã? Rñd.ſ.Tho.in.iiij.ſen.
diſt.xv.q.iij.ar.iij. ꝙ moyſes fuit le-
giſlator nõ tãꝙ̃ dñs legis: ſꝫ tãꝙ fa
mul9: xps aũt tãꝙ̃ dñs: ⁊ iõ nõ idu-
cebat lex vet9 ad ꝯformitatẽ moyſi
q quadragita dieb9 ieiunauit: ſicut
lex noua inducit ad ꝯformitatẽ xpi
q etiã quadragita dieb9 ieiunauit:
qꝛ ẽt angeloꝝ intẽtio q nõ ſunt dñi
ſed ſerui nõ eſt: vt alios in ſeipſos
reducãt ſed in deũ: vt Diony. dicit.
13 ¶ Dub. q̃re nõ ieiunam9 illis tpi-
bus qb9 ieiunabãt iudei. R.ſ.Tho.
ij.ij.q.cxlvij.ar.v. ꝙ eccleſia non ob
ſeruat ieiunia quatuor tẽporum nec
oĩno eiſdẽ tpibus quibus iudei nec
etiã ꝓpter eaſdẽ cãs: illi enim ieiu-
nabãt in iulio q eſt quart9 mẽſis ab
Aprili quẽ primũ hñt qꝛ tũc Moy-
ſes deſcẽdẽs de monte ſynai tabu-
las legis confregit. et iuxta Hiere-
miã: muri primũ ſunt rupti ciuitati.
In q̃nto aũt mẽſe q apud nos voca
tur auguſt9: cũ pp exploratores ſe-
ditio eſſet orta in pplo iuſſi ſunt in
montẽ nõ aſcẽdere ⁊ in hoc mẽſe a
Nabuchodonoſor et poſt a Tyto
tẽplũ hieroſolymis eſt incẽſum. In
ſeptimo vero qui appellat october
Godolias occiſus eſt ⁊ reliq̃ ppli
diſſipate. In decimo vero mẽſe qui
apud nos Januari9 dicitur pplus
cũ Ezechiele in captiuitate poſitus
audiuit templum eſſe ſubuerſum.
¶ Dub.cur nos ieiunam9 ſolũ vſq 14
ad nonã cũ iudei ieiunarẽt vſq ad
veſperã? Rñ.ſ.Tho. vbi ſupra arti.
vij. Qꝛ ſtatus veteris teſtamẽti cõ-
parat nocti ſtatus autẽ noui teſta-
menti diei ſm illud ad Ro.xiij.nox
preceſſit dies autẽ appropinqua-
uit. Et ideo in vete. teſtam. ieiuna-
bant vſq ad noctẽ. nõ autem in no
uo teſtamẽto ſed ſolũ vſq ad nonã
que eſt quaſi clarior pars diei.
¶ Dubi.cũ xps ſolũ ieiunauerit.xl. 15
dieb9. cur nos ieiunam9.xlvj. Rñ.
Grego.in homel. ꝙ a prima dñica
quadrageſime vſq ad paſcha ſex
hebdomade veniũt quaꝝ dies.42.
ſũt duꝫ vero ſex dñici dies nõ ieiu-
nantur nõ remanẽt in ieiunio niſi
39. ⁊ ideo iſti.40. ſuperaddũtur: vt
quadraginta dies ieiunemus.
¶ Dubi.cur ergo i dieb9 dñicis nõ 16
comedim9 carnes ⁊ lacticinia? R.
ꝙ vt ieiuniũ noſtrũ ꝯformet magis
ieiunio xpi q nullũ cibum ſumpſit
ꝙ nos naturalr nõ poſſemus: ⁊ cuꝫ
nõ poſſim9 ab oib9 abſtinere ſaltiꝫ
abſtineam9 a carnib9 ⁊ lacticiniis.
¶ Dubita.cur dicit: nolite fieri tri- 17

ſtes? R̄ñ. Chriſo. ꝙ nō pōt fieri vt ſit
hylaris q̄ ieiunat: iō nō dicit nolite
eſſe triſtes: ſed nolite fieri triſtes. q̄
enī ꝑ impoſturas aliq̄s fallētes ap-
parēt illi n. ō ſunt triſtes ſ; fiunt: qui
autē naturalr̄ propter aſſiduū ieiu-
niū triſtis eſt: nō fit triſtis ſ; ẜe eſt.
18 ¶ Dub. q̄d d̄ns admonet vt nō effi
ciamur triſtes? R̄ñ. Maxim⁹ in ho
mel. Nō vult diſcipline celeſtis ma
giſter irreligioſe agi q̄d fieri ꝓ reli-
giōe ꝑcipit̄: nec patit̄ innocantiū ſe
laborē q̄b⁹ eternā parat mercedē i-
fructuoſe iactātie vitio deperire. Si
enī ꝑ quādā ſanctitatis imagine tri
ſtitiā ſimulas oēs fructū ꝓmiſſiōis
diuini obſequij oſtentator amittis.
19 ¶ Dubi. q̄s d̄r hypocrita? R̄ñ. Iſi-
do. in lib. ethymol. ꝙ hypocrita d̄r
fictor vl̄ ſimulator vl̄ repreſentator
alteri⁹ ꝑſone. ſimulat eñ ſe eſſe q̄d
nō eſt. ꝛ dicit̄ hypocrita quaſi hypo
crita: ab hyper ꝙ eſt ſuper ꝛ criſis ꝙ
eſt aurū quaſi ſupauratus q2 in ſup
ficie ꝛ exterius videt̄ bonus cū inte
rius ſit malus vel dicit̄ ab hypos ꝙ
eſt ſub: ꝛ criſis ꝙ eſt aurū: quaſi ha-
bens aliud ſub auro: h; eñ aurū in
ſuperficie: q2 ſubtus h; aliud. ſ. lu-
tum: vel cōponitur ab hypo. ꝙ eſt
falſum: ꝛ criſis ꝙ eſt iudiciū: q2 du;
intus malus ſit bonū ſe palā oſten-
dit. ꝛ ideo de eo habetur falſum iu-
diciū dū falſo vultu incedit ꝛ ſimu-
lat q̄d nō eſt. Nam hypocrita dici
non pōt pro eo ꝙ foras oſtenderit.
20 ¶ Dub. an hypocriſis ſemꝑ ſit pec
catum? R̄ñd. ſ. Tho. in. iiij. ſen. diſt.
xvi. q. iiij. ar. i. q. i. ꝙ hypocrita gre-
ce latine ſimulator d̄r. ille ergo qui
oſtēdit ſe virtuoſum cū nō ſit: hypo
crita d̄r: ꝛ cū oſtētare ſe melius q̄ ſit:
ſit vitium iactantie ſiue verbis ſiue
factis fiat: vt dicit̄ in. iiij. Ethico. iō
hypocriſis ſemper eſt peccatum.
21 ¶ Dubi. an hypocriſis ſemꝑ ſit pec
catū mortale? R̄ñ. ſ. Tho. vbi ſupra
q. iij. ꝙ hypocriſis h; eādē rōnem
pcti ſicut ꝛ mēdaciū. Mēdaciū aūt
nō ſemꝑ eſt pctm̄ mortale: ſed q̄n eſt
pernicioſum. Et ſilr̄ hypocriſis nō
ſemꝑ eſt pctm̄ mortale: ſ; q̄n eſt per
nicioſa cadēs in nocumētū alteri⁹
ꝑſone: dum ꝓpter creditā ſctitate;
aliū defraudat re quā h; vl̄ habere
d;: aut in nocumētū fidei ꝛ eccleſie:
dum ꝓpter ſanctitatē creditam de
ipſo ei cōtra fide; ꝛ eccleſiā credit̄.
¶ Dub. an abſcōdens pctm̄: vt pro- 22
priā famā conſeruet ꝛ vitet ſcādalū
ꝓximorū ſit hypocrita? R̄. ſ. Tho.
vbi ſupra. q. i. ꝙ pctm̄ occultare ſuf-
ficit ad vitādū ſcādalū: ſed peccatū
ſub ſpecie ꝟtutis palliare hypocri-
ſis eſt: ꝛ malū ſemper: ꝛ per hoc q̄s
famam non conſeruat ſed furatur.
¶ Dubit. q̄d eſt faciē exterminare? 23
R̄ñ. Hiero. ꝙ verbū exterminat q̄d
in eccleſiaſticis ſcripturis vitio in-
terpretū tritū eſt aliud multo ſigni-
ficat q̄ vulgo intelligit̄. Exterminā
tur quippe exules q̄ mittūtur extra
terminos: pro quo ſermone demo-
liunt̄ ſemꝑ accipe debem⁹. Demoli
tur aūt hypocrita faciem ſuā vt tri-
ſtitiā ſimulet ꝛ aīo forte letante lu-
ctu; geſtat in vultu. Extermināt fa-
cies ſuas. i. demoliūtur diſſoluūt de
uenuſtāt diſſipans: q̄ſi extra termi-
nos humane cōditionis adducūt.
¶ Dubi. quē; fructū expectant hy- 24
pocrite de ſuo ieiunio? R̄ñ. Grego.
viij. mora. dicens: ꝙ ora palleſcunt
corpus debilitare quatit̄: pect⁹ in-
terrumpētibus ſuſpirijs vrgetur: ni-
hilꝙ tāto labore aliud niſi eſtima-
tio humana cogitat̄. ꝛ Aug. de ſer-
mone dn̄i in monte dicit. Fructus
aūt ieiunij hypocritarū manifeſta-
tur cū ſubinfert: vt appareant ho-
minib⁹ ieiunātes. Amē dico vobis
re. mer. ſuā. i. quam deſiderauerunt.

25 ¶Dubi.an ſit hypocrita q̄ nō ieiu
nat ⁊ demonſtrat ſe ieiunare? Rn̄d.
Chriſ.ſup Matt.dicēs.Si ergo q̄ ie
iunat ⁊ triſtē ſe facit hypocrita eſt:
q̄to magis iniquior eſt qui nō ieiu-
nat ſed argumētis quibuſdā in fa-
cie ſua pingit venalem palloꝛē qua-
ſi ieiunii ſignum.
26 ¶Dub.cū ſupra dixerit dn̄s in plu
rali:cū ieiunatis:cur nūc in ſingula
ri dicit.tu aūt cū ieiunas? Rn̄.ꝙ hic
eſt vna figura q̄ dr̄ ſynepteſis.qn̄ nu
merus mutat̄ vel perſona.
27 ¶Du.qꝛ nō vr̄ bn̄ inſtructū vt ſem
per qn̄ ieiunam⁹ lauem⁹ faciē ⁊ ca-
put vngam⁹:qꝛ tūc oēs cognoſcerēt
nos ieiunare? Rn̄.Hierony.ſuper
Matt.Qđ dn̄s loquitur iuxta ritū
puincie paleſtine.vbi diebus feſtis
ſolēt vngere caput:precipit ergo vt
qn̄ ieiunam⁹ letos ⁊ feſtiuos nos eſ
ſe mōſtremus.Et gl.in hoc loco di-
cit.Ecce nō omnis in nouo teſtamē
to ad literā accipiunt̄.Ridiculū eñ
eſt in ieiunio oleo delibrari:ſꝫ ſpi-
ritu amoꝛis eius cuius paſſionibus
debemus participare nos macerā-
do mens debet inungi.
28 ¶Dubi.cur non vult vt videamur
hoib⁹ ieiunātes cū dicatur Matt.
v.c.Sic luceat lux veſtra coꝛā hoi-
bus:vt videāt opa vr̄a bona? Rn̄.
Chriſo.in home.dicens ꝙ non par-
uus fructus eſt humanā gloriā con
tēnere.p hoc eñ aliqs a graui ſerui
tute hoim liberat̄:⁊ ppꝛius virtutis
operatoꝛ efficit̄ eā amans:nō ppter
alios ſꝫ ppter ſeipſā.ſicut eñ nos
cōtumeliā extimamus cū nō ppter
nos ſed propter alios diligimur ita
nec virtutē opꝫ propter alios ſequi:
nec deo ppter hoies obedire ſꝫ p-
pter ſeipm̄ ideo ſequit̄:ſed patri tuo
q̄ eſt in abſcōdito.i.q̄ eſt inuiſibilis
vt dicit glo.vel q̄ habitat in coꝛde p
fidē.ſufficit eñ tibi.vt Remigi⁹ di-
cit:vt q̄ eſt inſpectoꝛ pſciētie ſit ⁊ re-
munerator.ſunt aūt qdā vt Aug.di
cit de q̄bus dn̄s q̄ faciūt iuſtitiā coꝛā
hoibus vt nō videantur ab eis:ſed
vt ipſa tpa videant̄ ⁊ gloꝛificet̄ pa-
ter q̄ in celis eſt nō eñ ſuā iuſtitiam
deputāt:ſed eius cuius fide viuunt.
¶Du.nūqd pr̄ reddat etiā bn̄ ope- 29
rantib⁹ in publico ſicut in abſcōdi-
to? Rn̄.qđ vt dictū eſt in dub.pcedē
te.q in publico bn̄ opant̄:vt de⁹ glo
rificet̄ i ipſis opib⁹ merces manet.
¶Dub.qꝛ videt̄ ꝙ dimiſſa cōcluſio 30
ne de vitāda inani gloria ſe vertat
ad impugnationē diuitiarū:cū di-
cit:nolite theſaurizare ⁊c? Rn̄.Chri
ſoſto.in home.qđ hoc optimo oꝛdi
ne facit:nihil eñ ita pecunias cōcu
piſcere facit vt gloꝛie cupido:ppter
hoc nāqꝫ famuloꝝ greges ⁊ auro
opertos equos ⁊ argenteas mēſas
expetunt homines:nō vt vtilitatē
⁊ voluptatem impleant ſed vt mul-
tis oſtendantur.
¶Dubi.cur dicit diuitias a tribus 31
demoliri pciſe? Rn̄.Raban⁹ ſuper
Matth.ꝙ tria ponit ſm̄ diuerſita-
tes diuitiarū.Metalla eruginē ve-
ſtes tinea demoliunt̄:ſunt autē alia
que nec eruginē neqꝫ tineā timēt ſi-
cut lapides pretioſi:⁊ ideo ponit ge
nerale detrimentū.ſ.fures qui oēs
diuitias rapere poſſunt.Et Chriſo.
ſuper Matth.dicit oia bona mūdi
tripliciter tollit interitus:aut eñ a
ſemetipſis veteraſcunt ⁊ tineant ſi-
cut veſtimenta:aut ipſis dn̄is luxu-
rioſe viuētib⁹ comedunt̄:aut ab ex-
traneis vel dolo vel vi:vel calum-
niis vel alio iniquo mō diripiunt̄:
qui omnes fures dicuntur quia per
iniqtatē feſtinant aliena facere ſua.
¶Dubit.qꝛ nō oēs qui habēt diui-
tias pſumūt vel pdūt eas? Rn̄.Chri 32
ſoſto.ſup Matth.dicēs interim q̄-
dem dicā qꝛ ⁊ ſi nō oēs perdāt tamē

multi pdunt. vere aũt & male ſeruatas diuitias & ſi nõ corporaliter: ſpiritualiter tamen perdidiſti quia nõ proficiunt tibi ad vſum ſalutis.

33 ¶ Dubit. an aſtrologi impleãt hoc preceptũ dñi qr vident in celis theſaurizare iſideratiõe ſyderũ? R. Augu. de ſermone dñi in mõte di. Celũ hoc loco nõ corporeũ acceperim: qr oẽ corpus p terra habendũ eſt. totũ em̃ mundũ oꝫ contẽnere q̃ ſibi theſaurizat in illo celo de quo dictũ eſt ps. 113. Celũ celi dño. i. i firmamẽto ſpirituali celum em̃ & terra tranſibunt: nõ autẽ in eo qd tranſit collocare debemus theſaurum noſtrũ ſed in eo quod ſemper manet.

34 ¶ Dub. cur dñs infert illã ↄcluſionem: vbi eſt theſaurus tuus ibi eſt & cor tuũ? R. Chryſo. in homel. di. qr nõ ois terren9 theſaur9 erugie aut tinea deſtruit: aut p fures aufertur. Et ideo hoc iducit dicẽs: vbi eſt theſaurus tuus ibi eſt & cor tuũ. ac ſi dicat & ſi nihil peior veniat nõ paruã ſuſtinebis iacturã inferioribus affixus & eor ſeru9 fact9 & a celeſtibus cadẽs: & nihil excelſor cogitare potens. Et vt dicit Hier. hoc nõ ſolũ de pecunia ſed de cunctis poſſeſſoribus ſentiendum eſt. Guloſi enim deus vẽter eſt laſciui theſaur9 ſunt lubrica: amoris libido: huic ſeruit vnuſquiſq3 a quo vincit: vbi ergo habet cor ibi & theſaurum.

☞ Allegorice.

¶ Hec pfigurata fuerũt in iudich q̃ extrinſecus ſimulabat ſe letã & veſtiebatur veſtimẽtis leticie & tamen ſecrete ieiunabat dominũ deprecabatur: & ſic deluſit & pſtrauit Holofernẽ ſepius ſe lauans & baptizans: vt hr in lib. iudich.

☞ Tropologice.

¶ Caput noſtrũ xps eſt: ſitiẽtẽ pota: eſurientem ciba: & ſic oleo miſericordie vnxiſti caput tuũ. i. xpm qui clamat in euãgelio: qd vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis.

☞ Anagogice.

¶ Facies qdẽ lauat caput aũt nõ ſꝫ inungit: qr q̃diu ſum9 i corpore: cõſciẽtia nra ſordida eſt i pctis: caput aũt noſtrũ xps peccatũ nõ fecit quẽ vngim9 noſtris orationib9 & in ſuperna patria ipm cũ patre & ſpiritu ſancto laudãdo abluta facie et purgata ab omnibus piaculis.

¶ Feria. v. poſt cineres.

¶ Cum introiſſet ieſus capharnaũ acceſſit ad eum Centurio. reqre dominica. ij. poſt octauam epiphanie.

¶ Feria. vj. poſt cineres.

Audiſtis: quia dictum eſt antiqs Matth. v. cap.

Hiſtoria hui9 euãgelij fctã ẽ anno xpi. 31. die. 15. die Julij. i die lune.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulos dñs ad pfectiõis ſtatũ inducens eos admonet atq3 hortatur: vt antiqs quibus dictũ eſt vt quis ſuum diligat amicum & inimicũ odiat perfectiores ſint: quinimo vt bene inimicis faciant eoſq3 diligant & pro ſe perſequẽtibus preces fundãt vt filij patris in celis exiſtentis digni ſint vocari beneficia preſtantis ſua iuſtis pariter et iniquis quoniã nulla expectat merces diligentẽ ſe ſi qs amat cum etiã publicanis hoc cõmune ſit pari etiã modo ſuis ſalutẽ impartiri ppinguis nil perfectiõis acquirit cum & ſimiliter ethnici agant: ſed perfectionẽ eorũ patris perfecti adipiſcantur. Jubet quoq3 ne iuſta operent laudem ab hominib9 relaturi: quoniã eorũ apud patrẽ obligaret merces. at cũ eleemoſynis inſiſtunt ne hypocritarum more huiuſmodi pdicent quatenus

quatenus holm conſequant̄ ſanores imperat quoniam alia merces eis daretur nulla: potuiſq̧ clanculo talia fieri deberet: vt ab eo q̄ occulta proſpectat ſola premia cõſequi valeāt: id quoq̧ in orādo ſeruari oportere vt non palam: ſed arbitris remotis altiſſimo cuncta intuēti fundantur preces: qui ꝛ ampliſſimam elargietur retributionem.

Et nunc ad dubia me conuertens.

1 ¶ Dubit. quibus antiquis dicta fuerūt premiſſa? Rñ. gl. quod in toto corpore legis nō eſt ſcriptum: odio habebis inimicū tuū: ſed hoc dicitur quantum ad traditionē ſcribarum quibus viſum eſt hoc addēdum quia dñs precepit filijs iſrael perſequi inimicos ſuos et delere amalech de ſub celo.

2 ¶ Dubit. quis dicat̄ ꝓximus? Rñ. Aug. in primo de doctrina xpiana. q̧ omnis homo eſt proximus dicēs q̧ antez nullū hominē exceptis qui precepit ꝓximū diligere dñs in parabola ſemiuiui relicti oſtendit dicens ꝓximū: qui erga illū extitit miſericors vt eū intelligamus ꝓximū cui exhibēdū eſſe miſericordie affectum ſi indigeret q̧ nulli negādum eſſe quis nō videat dño dicente benefacite his qui oderunt vos.

3 ¶ Dubi. cum Paulus ad Ro. i. dicat homines quoſdā deo odibiles: an tales nos iubeamur diligere? Rñ. Aug. cōtra fauſtū dicēs. Hec itaq̧ regula eſt qua ꝛ oderimus inimicum propter id qđ in eo malum eſt. i. iniquitatē: ꝛ diligimus inimicū propter id qđ in eo bonū eſt. i. rationabilem creaturaz. audito igitur ꝛ non intellecto qđ antiquis dictum erat: oderis inimicum tuum ferebantur homines in hominis odiū cum non deberēt odire niſi vitium precipiēdo vtiq̧ vt diligamus inimicos cogit nos intelligere quomodo poſſemus vnum eundemq̧ hominem et odiſſe propter culpā: et diligere propter naturam.

¶ Dubi. an ex neceſſitate charita- 4
tis inimici debeāt diligi? Rñ. ſanc. tho. ij. ij. q. xxv. ar. viij. q̧ dilectio inimicorū tripl'r pōt cōſiderari. Uno mō vt inimici diligātur inquātum ſunt inimici ꝛ hoc eſt peruerſum et charitati repugnās: q2 hoc eſt diligere malū alteri9. Alio modo q̄tū ad naturā. ſ. in vniuerſali ꝛ ſic dilectio inimicorum eſt de neceſſitate charitatis: vt. ſ. aliquis diligēs deū ꝛ ꝓximum ab illa generalitate dilectionis ꝓximi, inimicos ſuos non excludat. Tertio modo quātum ad naturam in ſpeciali. vt ſcȝ aliquis in ſpeciali moueatur motu dilectionis ad inimicū: ꝛ iſtud nō eſt de neceſſitate charitatis abſolute: quia nec etiā motu dilectionis in ſpeciali ad q̄ſlibet homines ſinglariter nō eſt de neceſſitate charitatis: q2 hoc eēt īpoſſibile. Eſt tñ d neceſſitate charitatis ſcđm ꝑparationē animi: vt. ſ. hō habeat animū paratū ad hoc q̧ in ſinglari inimicū diligeret ſi neceſſitas occurreret vel ſi veniā peteret. Ut dicit idē ſctūs Tho. ij. ij. q. lxxiij. ar. viij. ſȝ q̧ abſq̧ articulo neceſſitatis hō ēt hoc actu impleat vt diligat inimicū ꝓpter deū hec pertinet ad perfectionem charitatis.

¶ Dubit. an benefaciēdū ſit inimi- 5
cis ꝛ pro eis orandū de neceſſitate charitatis? Rñ. ſanct9 Tho. ij. ij. q. xxv. ar. ix. q̧ effectus ꝛ ſigna charitatis ex interiori dilectiōe ꝓcedūt et ei ꝓportionātur. Dilectio autem interior ad inimicū in cōmuni quidē eſt de neceſſitate precepti abſolute: in ſpeciali autez non abſolute

ſed ſm preparationem animi.vt in
dub.prece.dictū eſt: ſic ergo dicen-
dū eſt de ſigno et effectu dilectiōis
et exterius exhibēdo. Sunt eñi que-
daʒ ſigna vel beneficia dilectionis
que exhibent̄ proximis in cōi.puta
cū aliqs orat ꝑ omnibus fidelibus
vel ꝑ toto populo aut cuʒ aliquod
beneficium impēdit aliquis toti cō
munitati ꝛ talia beneficia vel dile
ctionis ſigna inimicis exhibere eſt
de neceſſitate precepti. Si enim nō
exhiberētur inimicis hoc pertine-
ret ad liuoreʒ vindicte ꝯ hoc quod
dr̄ Leu.xix.c. nō q̄res vltionē ꝛ non
eris memor iniurie ciuiū tuorū. Alia
vero ſunt bñficia vel dilectionis ſi-
gna q̄ qs exhibet ꝑticulariter aliq-
bus perſonis: ꝛ talia bñficia vel di-
lectionis ſigna inimicis exhibere
nō eſt de neceſſitate ſalutis niſi ſm
ꝑparationē animi vt ſcʒ ſubueniat
eis i articulo neceſſitatis: ſm illud
Prouer.xxv. Si eſurierit inimicus
tuus ciba illū: ſi ſitit potū da illi: ſed
ꝙ ꝑter articuluʒ neceſſitatis hmōi
bñficia aliquis inimicis exhibeat
ꝑtinet ad ꝑfectionē charitat̄ ꝑ quā
aliqs non ſolū cauet vinci de malo
qd̄ neceſſitatis eſt: ſʒ etiā vult in bo
no vicere malū: qd̄ eſt etiā ꝑfectio-
nis: dum.ſ.nō ſolū cauet ꝑpter in-
iuriā ſibi illatā detrahi ad odiū: ſʒ
etiā ꝑpter ſua bñficia intendat ini-
micum pertrahere ad ſuū amoreʒ.
6 ❡ Dub. an ſit de neceſſitate chari-
tatis ꝑ inimicis orare? Reſp. ſanc.
tho.ij.ij.q.lxxxiij.ar.viij. ꝙ eo mō q̄
tenemur diligere inimicos eo mo-
do tenemur pro ipſis orare. quomō
aūt tenemur inimicos diligere: di-
ctū eſt ſupra dubio.4. Ideo neceſſe
eſt vt in cōmunib9 noſtris oratiōi
bus: quas ꝑ alijs facim9 inimicos
nō excludam9: qd̄ aūt ꝑ eis ſpeciali
ter orem9 ꝑfectiōis eſt nō neceſſita
tis: niſi in aliquo caſu ſpeciali.
❡ Dubi. videt̄ ꝙ nō ſit meritū dili- 7
gere amicos: qꝛ dñs dicit hic: quaʒ
mercedeʒ habebitis? Rñ.ſ. Tho.ij.
ij.q.xxvij.ar.vij. ꝙ meritoria eſt ami
corum dilectio ſi ꝑpter deū diligā-
tur ꝛ non ſolū qꝛ amici ſunt: ꝛ illud
verbū dñi. Si enim diligitis ꝛc. in-
telligendū eſt qñ amici diligūtur ſo
lum ꝑpter ſe: tūc enim dilectio ami
corū apud deū mercedē non habet:
qñ.ſ. propter hoc ſoluʒ amantur qꝛ
amici: ꝛ hoc vr̄ accidere qñ ſic amā
tur amici ꝙ inimici nō diliguntur.
❡ Dub. que dilectio eſt magis me- 8
ritoria amicorū vel inimicorū? Rñ.
ſ. Tho.ij.ij.q.xxvij.ar.vij. ꝙ duplici-
ter iſte dilectiōes cōparari poſſunt
Uno modo ex parte ꝑximi qui dili
gitur. Alio modo ex parte rationis
propter quā diligitur. Primo qui-
dem modo dilectio amici preemi-
net dilectioni inimici: qꝛ amicus et
melior eſt: ꝛ magis cōiunctus. Un-
de eſt materia magis cōueniēs di-
lectioni: ꝛ ꝑpter hoc actus dilectio
nis ſup hanc materiā tranſiens me
lior eſt. Unde ꝛ ei9 oppoſitū eſt dete
rius. Peius eſt eñi odire amicum ꝙ̄
inimicū. Scdo autem modo dilectio
inimici quo.ſ. ad rationem ſcʒ dili-
gendi que ratio eſt deus preeminet
propter duo. Primo qꝛ dilectionis
amici poteſt eſſe alia ratio ꝙ̄ deus:
ſed dilectionis inimici ſolus deus
ratio eſt. Scdo. qꝛ preſuppoſito qd̄
vterqꝫ ꝑpter deuʒ diligatur fortior
oſtenditur eſſe dei dilectio que ani-
mum hoīs ad remotiora extēdit: ſcʒ
vſqꝫ ad dilectionē inimicorum. Si-
cut virtus ignis tanto oſtendit̄ eſſe
fortior quāto ad remotiora extēdit
ſuū calorem: tāto ergo oſtendit̄ di-
uina dilectio eſſe fortior quāto pro-
pter ipſum defficiliora implemus:
ſicut ꝛ virtus ignis tanto oſtēditur

eſſe fortior quãto cõburere põt ma
teriã minus combuſtibilẽ: ſed ſicut
idem ignis in ꝓpinquiora fortius
agit ꝙ̄ in remotiora: ita et charitas
feruentiꝰ diligit cõiunctos ꝙ̄ remo
tos. ⁊ quãtũ ad hoc dilectio amico-
rũ ſcḋm ſe cõſiderata eſt feruentior
⁊ melior ꝙ̄ dilectio inimicorum.

9 ¶ Dub. q̄ dicantur publicani? Re-
ſpon. glo. ꝙ publicani exactores ro
manoꝝ erãt quos iudei ſic vocant:
quia de re publica curaꝫ gerebant.
Secundũ vo Remigi. publicani di
cebãtur miniſtri Herodis ꝯſtituti
a publico romanoꝝ rege ad exigen
da vectigalia ſiue qui publica nego
tia exercebant ⁊ ꝑ fraudes ⁊ periu-
ria iniuſta lucra ſibi accumulabant.

10 ¶ Dub. cur dicit ſalutaueritis? Re
ſpon. gl. ꝙ ſalutatio eſt quedaꝫ ſpe-
cies orationis.

11 ¶ Dub. q̄ dicanť ethnici? Reſpon.
Rabanus. ꝙ ethnici ſunt gentiles.
Nã ethnos grece latine diciť gens
quia tales ſunt: vt fuerũt geniti: ſci-
licet ſub peccato.

12 ¶ Dub. quia videť ꝙ nullꝰ teneať
eſſe perfectus. qꝛ Matt. 19. c. diciť
ſi vis ꝑfectus eſſe vade ⁊ vende om
nia que habes ⁊ da pauperibus: et
hoc eſt de cõſilio ad qḋ oẽs non te-
nenť. ergo nõ omnes tenentur eſſe
perfecti? Rñ. ſctũs Tho. ſup epiſto
la ad Hebr. c. xi. ꝙ duplex eſt perfe-
ctio. Una ſcꝫ exterior que conſiſtit
in actibꝰ exterioribus q̄ ſunt ſigna
interiorũ ſicut virginitas: ⁊ volũta
ria pauꝑtas: ⁊ ad hãc nõ oẽs tenen
tur. Alia eſt interior que cõſiſtit in
dilectione dei ⁊ ꝓximi. ad Colo. iij.
charitatẽ habẽtes ꝙ eſt vinculũ ꝑ-
fectionis ⁊ ad perfectionem huiuſ
modi nõ oẽs tenẽtur: ſed bene oẽs
tenentur ad eaꝫ tendere: quia ſi q̄s
nollet plus diligere deum non fa-
ceret qḋ exigit charitas.

¶ Dubit. cũ Matth. v. c. dicať. Sic 13
luceat lux veſtra corã hoibꝰ cur hic
dñs iubet ne iuſtitiã faciant coram
hoibus? Rñ. ſanctus Tho. in q̄ſtio.
de malo. q. vi. ar. i. ꝙ hic dñs prohi
bet inanẽ gloriã in qua. ſ. aliq̄s que
rit ab hoibus glorificari de bonis
que facit ⁊ nõ ordinat talẽ gloriam
ad debitum finẽ: quoniã talis noti-
ficatio bonoꝝ laudabiliter ad tria
ordinari poteſt. Primo ad gloriaꝫ
dei: per hoc eñ qḋ bonum alicuius
manifeſtatur glorificať deus cuius
eſt principaliter illud bonum ſicut
primi actoris. ⁊ ſic dicitur ſic luceat
lux veſtra ⁊c. Scḋo eſt vtile ad ꝓxi
morum ſalutẽ qui bonum alicuius
cognoſcẽtes edificanť ad imitãdũ.
i. Coꝛ. x. vnuſquiſq; ꝓximo ſuo pla-
ceat in bonũ ad edificationẽ. Ter-
tio ordinari poteſt ad vtilitatẽ ipſiꝰ
hominis q̄ dum cõſiderat bõa ſua
ab alijs laudari: d̄ his gratias agit
⁊ firmiꝰ in his ꝑſiſtit. Unde ⁊ Apo
ſtolus fidelibꝰ xp̄i frequenter com-
memorat ipſorũ bona vt firmius in
eis perſiſtãt. Si quis ergo appetat
manifeſtationẽ ſuorum bonoꝝ: vel
etiam in huiuſmodi manifeſtatio-
ne delectetur non ꝓpter aliqḋ triũ
predictorum erit gloria vana quaꝫ
dñs iſto loco ꝓhibet dicens. Atten
dite ne iuſtitiam veſtram ⁊c.

¶ Dubi. quia videť qḋ inanis glo- 14
ria ſit peccatũ mortale cũ nihil ex-
cludat eternã mercedem niſi pecca
tum mortale: et hic diciť alioquin
mercedẽ nõ habebitis ⁊c. Rñ. ſan-
ctus Tho. in queſtionibꝰ de malo.
q. ix. ar. i. ⁊. ij. ꝙ gloria iportat quan
dam manifeſtationẽ alicuiꝰ in bo-
no. ſi autem manifeſtatur malũ ali-
cuius iam nõ diciť gloria ſed igno-
minia. vnde Ambro. ſuper epiſtola
ad Ro. dicit ꝙ gloria eſt clara cum
laude notitia cõſiſtit igiť gloria in

hoc qđ bonū alicuius multitudini manifeſtatur. ꝛ hoc eſt ſcđm maximū ſui ſtatum. Secūdo modo gloria dicit̃ ſcđm aliquē ſui ſtatū put bonū vnius vel paucis vel vni ſoli manifeſtat̃. Tertio modo dr̃ etiam gloria ſm qđ bonū alicuius: ↄſiſtit in conſideratione ipſius ſm. ſ. qđ aliquis cōſiderat bonū ſuū ſub rõne cuiuſdā claritatis vt manifeſtandū ꝛ admirandū multis: ꝛ ſm hoc aliquis dicit̃ gloriari cū aliquis appetit: vel etiā delectat̃ circa manifeſtationē ſui boni vel ad multitudinē vel ad aliqs ſiue ad vnum vel ad ſeipm tm̄. Sꝫ vt ſciat̃ qd ſi vna gloria vel inaniter gloriari: ſciēdū eſt qđ vanū tripliciter accipi cōſueuit. ſ. Primo pro eo ꝙ non hꝫ ſubſiſtentiā ſm qđ res falſe dicunt̃ vane. Unñ in pſal. iiij. dr̃. qd diligitis vanitatē ꝛ queritis mēdaciū. Scđo accipit̃ vanū pro eo qđ nō hꝫ ſoliditatē vel firmitatē. Eccleſia. j. ca. Uanitas vanitatuꝫ ꝛ oia vanitas que dr̃ ꝑpter mutabilitatē rerū. Tertio dr̃ vanum quādo aliquid nō cōſequit̃ finē debitū: ſicut dicit̃ aliquis innanum medicinam ſumpſiſſe qui nō eſt conſecutus ſanitatē. Eſa. xlix. c. Innanum laboraui ſine cauſa ꝛ vane conſumpſi fortitudinem meaꝫ. Secundum hoc igitur tripliciter poteſt dici gloria vana. Primo qñ aliquis gloriatur falſo: puta de bono qđ non habet. ſ. Cor. iiij. qd habes qđ non accepiſti. ſi aūt accepiſti quare gloriaris qſi nō accepis. Scđo quādo aliquis gloriat̃ de aliquo bono qđ de facili tranſit. Eſai. xl. ca. Omnis caro fenum ꝛ omnis glia eius ſicut flos feni. Tertio modo qñ gloria hoīs nō ordiat̃ ad debitum finem. Quātum igit̃ ad duo prima manifeſtum eſt ꝙ nō omnis manis gloria eſt peccatuꝫ mortale nullus em̄ diceret eū peccare mortaliter qꝛ gloriat̃ de cātu eſtimans ſe bñ cātare cū male cātet: nec eū qͥ gloriat̃ qđ habeat equū bene currentē. Sꝫ circa tertiū modū vane glorie vr̃ eſſe dubitatio maior. Iſtā cuꝫ vanū ſit qđ nō refert̃ ad debitū finē vr̃ gloria hoīs vel non eſſe vana ſi referat̃ in deū: vel eſſe pc̄m̄ mortale ſi nō referat̃ in deū. ſed in ea finis intētiõis ponat̃: qđ aūt aliquis actus non referat̃ ad deū ſicut in finē põt dupliciter contingere. Uno mõ ex pte actus. Alio mõ ex parte ipſius agētis ex parte qͥdem actus eo qđ ipſe act⁹ nō eſt ordinatus in finē: ꝛ ſic null⁹ act⁹ inordinatus eſt referibilis i vltimū finē ſiue ſit pec. catū mortale ſiue veniale. actus em̄ inordinatus nō eſt ↄueniēs mediū quo perueniat̃ ad finē bonū ſicut nec ꝓpoſitio falſa eſt cōueniēs mediū quo ꝑueniatur ad ſcientiam verā. Alio mõ cōtingit ex parte ipſi⁹ agētis cui⁹ mens nō ordinat̃ actu vel habitu in debitū finem. Ex hoc em̄ ſequit̃ ꝙ actus a tali mente procedens ordinat̃ in aliquid aliud ſicut in vltimū finē: ꝛ tunc ſemꝑ act⁹ human⁹ qui non refertur in deum ſicut in finem eſt peccatū mortale. Dico autē mentē hominis nō ordinarii in deū actu vel habitu: qꝛ contigit qñqͥ ꝙ hõ actu nō ordinet aliquē actū in deū: cuꝫ tñ actus ille de ſe nō cōtineat aliquā inordinationē rõne cuius nō ſit in deū referibilis: ꝛ tñ qꝛ mens hominis eſt habitualiter relata in deū ſicut in finem actus ille non ſolū non eſt peccatū ſed etiā eſt actus meritorius. ſic ergo dicendū eſt qđ ſi gloria dicat̃ vana ex hoc ꝙ nō refertur in deum ſicut in finē ꝑpter hoc ꝙ mēs hominis de aliquo gloriantis nō ſit conuerſa in deuꝫ actu vel habitu: tunc

ſemp̄ inanis glīa eſt peccatū mortale. Sequiť enim q̄ homo gliať de aliquo bono creato nō relato actu vel habitu in deū ſicut in finem. Si vero gloria dicatur vana ex hoc qḋ nō refertur in deū ſicut in finem ex parte ipſius actus q2.ſ.nō eſt referibilis in finē ꝓpter hoc qḋ eſt inordinatus ſic nō ſemp̄ vana gloria eſt peccatū mortale: q2 quel3 inordinatio glīe facit glīam non ordinabilē in deū: puta cu3 aliqs gloriať de eo de quo nō d3 gliari vel vltra q̄ d3 vel ptermiſſa alia circūſtantia debita cū tn̄ non ſequatur peccatū mortale hoc qḋ quelibet debita circunſtātia ptermittiť: ſed ſolū qn̄ actus inordinatus eſt ꝯ legē dei: ſic ergo dicendū eſt ꝙ nō ſemp̄ peccatū inanis glorie eſt peccatum mortale.

15 ¶ Dubi. quomodo intelligiť quod deus pluit ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos ⁊ ſolē oriri facit ⁊c. Rn̄. qḋ deus in hoc mūdo bn̄ficia tribuit iniuſtis: ⁊ iuſtis ⁊ ſimilr̄ penas īfligit vtriſq̄.

16 ¶ Dub. cur hoc facit deus? Rn̄d. Auguſti. de ciuitate dei. qḋ omnia bona deus nō propter hoīes dat ſ3 propter ſanctos ſicut ⁊ flagella propter peccatores: ſed in bonis non ſeparat peccatores a iuſtis ne deſperent: nec in malis iuſtos a pctōribus ne glorientur: maxime cū malis bona nō proſint: que male viuētes ad preiudiciū ſuū percipiūt nec bonis mala noceāt: ſed magis ꝓſint ad iuſtitie lucrum.

17 ¶ Dubi. cū deus ſit vbiq̄: cur dicit qui in celis eſt: quaſi alibi nō ſit vel ꝙ cōcludatur loco? Reſpō. ſanctus Tho. iij. p. q. lvij. ar. iiij. ꝙ de⁹ diciť eſſe in celo nō ſicut in cōtinēte: ſed magis ſicut in cōtento. vnde non oportet aliquā partē celi deo ſuperiorē eſſe: ſed ipſum eſſe ſuper oēs celos ſicut in pſal. viij. dr̄ eleuata eſt magnificētia tua ſuper omnes celos deus. Require fer. iij. poſt ſecūdā dn̄icam quadrageſime. dubit. 30.

¶ Dubi. q2 conſuetudo eſt quando qs facit aliquā magnam eleemoſynā p defunctis vel alio mō facit p clamare. vel annūtiare vt veniant ad capiendū. Et hic dn̄s dicit noli tuba canere? R. ſ. Tho. ij. ij. q. cxxxij. ar. v. ꝙ inanis gloria vituperať circa eleemoſynā ꝓpter defectū charitatiſq̄ vť eſſe in eo q̄ pfert inanē gloriā vtilitati p̄ximi qn̄ ꝓpter hoc illud facit: nō tn̄ aliqs vituperať propter hoc ꝙ eleemoſynā publice facit qn̄ ex charitate facit q̄ ad oēs ſe diffundit. 18

¶ Dubi. q2 videť ꝙ faciēs eleemoſynā nō pōt dici hypocrita cū non ſit ſimulator ſ3 vere faciat? Reſpō. ſanctus Tho. ij. ij. q. iij. ar. ij. ꝙ op⁹ exterius naturaliter ſignificat intētionē qn̄ ergo aliqs per bona opera q̄ facit ex ſuo genere ad dei ſeruitium ptinētia nō querit deo placere ſed hominibus: ſimulat rectā intētionē quā nō h3: ⁊ ſic eſt hypocrita ⁊ ſimulator. vnde Greg. xxxj. mora. dicit ꝙ hypocrite p cauſas dei deſeruiūt intētioni ſeculi: quia per ipſa quoq̄ p ſe agere ſancta oſtendunt nō conuerſionē querūt hoīm ſed auras fauorum. ⁊ ita ſimulant mēdaciter intentionem rectā qua3 nō habent: q̄uis non ſimulēt aliqḋ rectum opus quod non agant. 19

¶ Dubi. cū ſcire ⁊ neſcire nō pertineat ad manus ſed ad intellectum cur dicit neſciat ſiniſtra ⁊c. Reſpō. ꝙ hic eſt figura que diciť homopaſia. Et vt Chriſoſto. dicit in homel. hoc per ſuperabundantiā dicitur ac ſi dicat: ſi poſſibile eſt teipſum ignorare. ⁊ ipſas manus latere poſſibile eſſet: ſtudioſiſſimum eſt tibi. 20

¶ Dubi. quid intelligit domin⁹ p 21

dexterā ⁊ ſiniſtrā? Rñ. Augu. de ſer
mone dñi in mōte ꝙ ſiniſtra videt
ſignificare delectationē laudis: dex-
tera autē ſignificat intentionē iplē-
di precepta diuina cū ergo cōſciētie
faciēdi eleemoſynā miſcet appetit⁹
laudis humane fit ſiniſtra cōſciētia
dextere. Neſciat ergo ſiniſtra. i. non
ſe miſceat conſciētie laudis humā-
ne appetitio vt ſit eleemoſyna tua
in abſcōdito. i. in ipſa bona cōſcien
tia q̄ humanis oculis demonſtrari
nō pōt: nec verbis aperiri qñ qui-
dē multi multa mentiuntur. Suffi-
cit autē tibi ad pmerendū premiū
ipſa cōſciētia ſi ab eo expectas pre-
miū q̄ ſolus cōſciētie inſpector eſt.
22 ¶ Dub. q̄d eſt eleemoſyna? Rñ. ſ.
Tho. ij. ij. q. xxxij ar. j. ꝙ q̄dā diffiniē
tes eleemoſynā dicūt: ꝙ eleemoſy-
na eſt opus quo datur aliquid indi-
genti ex cōpaſſione ppter deum ꝙ
quidē motiuū ptinet ad miam: qm
dare eleemoſynā eſt proprie actus
miſericordie: quod apparet ex ipſo
nomine. Nā in greco eleemoſyna
a miſericordia deriuatur ſicut in la
tino miſeratio ⁊ omne obſequium
impenſum proximo propter deum
eſt eleemoſyna.
23 ¶ Dubi. ad quid eſt vtilis eleemo-
ſyna? Rñ. ſctūs Tho. ſup. j. ad Thi-
mo. iiij. ſuper illud pietas ad omnia
valet quod eleemoſyna valet ad
omnia peccata delēda ad oīa bona
promerenda: ⁊ ad ſpecialem dei mi
ſericordiam conſequendam.
24 ¶ Dub. q2 vr̄ ꝙ exiſtēs i pctō car-
nali faciēs eleemoſynā nō poſſit dā
nari: q2 glo. Ambro. dicit oīs ſum-
ma diſcipline xpiane in mīa ⁊ pie-
tate eſt quā aliq̄s ſequens ſi lubricū
carnis ſequitur: ſine dubio vapula-
bit ſed nō peribit? Rñ. ſctūs Tho.
ij. ij. q. cliiij. art. ij. ꝙ per opa pieta-
tis ille qui lubricū carnis patit libe
rat a pditiōe eterna inq̄tū p hmōi
opa diſponit ad hoc q̄ gratiā cōſe
quat p quam peniteat ⁊ inquātū p
hmōi opa ſatiſfacit de lubrico car-
nis cōmiſſo nō ãt ita ꝙ ſi i lubrico
carni pſeueret ipenitēs vſq3 ad mor
tem per pietatis opera liberetur.
¶ Dub. ꝙ eſt magis proficuū elee- 25
moſyna. vel orō aut ieiunium? Rñ.
ſan. Tho. j. iiij. ſen. xv. q. ij. ar. ij. q. ij.
dicit ꝙ eleemoſyna includit in ſe
virtutē orationis ⁊ ieiunij duplici
ratione. Primo q2 eleemoſyna cuz
cōſtituit cui datur debitorē ad orā-
dum ⁊ ieiunandum ⁊ alia bona q̄
pōt faciēdū pro eo qui dedit. Secū
do q2 eleemoſyna propter deū da-
ta eſt: quaſi q̄daʒ oblatio deo facta.
Vñ et philo. iiij. ethi. dicit ꝙ bona
opa habēt aliq̄d ſimile deo ſacra-
tis. Oblatio aūt ipſi deo facta vim
orationis hʒ. Et ſilr inquātū bona
exteriora ad corporis ꝯſeruationeʒ
ordinant: ſubtractio exterioꝝ bono
rū p eleemoſynas quaſi virtute cō-
tinet ieiuniū quo macerat corpus:
ſimiliter etiā oratio ỽtute continet
ieiuniū: q2 extētio intellect⁹ ad deū
debilitatē corporis parit. Vñ elee-
moſyna ꝯpleti⁹ hʒ vim ſatiſfactio-
nis q̄ orō. ⁊ orō q̄ ieiuniū. Et ideo
j. Thi. iiij. dī corporalis exercitatio
ad modicū vtilis eſt: ⁊ propter hoc
eleemoſyna magis indicit vt vni-
uerſalis medicina pctī q̄ orō: ſicut
Luc. xj. c. dī date eleemoſynā ⁊ ec-
ce oīa mūda ſunt vobis. ⁊ Dañ. iiij.
dicit pctā tua eleemoſynis redime.
⁊ Thobie. iiij. eleemoſyna ab om-
ni peccato liberat. ⁊. j. ad Thi. iiij.
pietas ad oīa valet ⁊ etiā eleemoſy
na plus hʒ: de rōne boni q̄ ieiuniū
inquātū immediatius ſe ad chari-
tatē hʒ: ⁊ inquātū nō eſt ſingulare
bonū faciētis: ſed cōmune facienti
⁊ patienti eleemoſyna plus erit ſa-

tiſfactoria ꝙ ieiuniuȝ ſilr et ꝯuis oꝛo hoiez magis familiarē deo reddat ꝙ eleemoſyna ſicut cōtēplatiua plus ꝙ actiua: tñ interceſſoꝛum per eleemoſynā multiplicatio plus vȝ ad impetrādū pctoꝝ remiſſionem ꝙ ſingularis vnius hois oꝛatio.

26 ¶ Du. quot ſunt gña eleemoſyne? Rñ. ſ. Tho. ij. ij. q. xxxij. ar. ij. ꝙ ſeptē ſunt eleemoſyne coꝛpales ꝯ defect9 coꝛpales q̄ cōtinenẜ in hoc vſu. Uiſito: poto: cibo: redimo: tego: colligo: cōdo. ſ. viſitare infirmos: potare ſitiētes: cibare famelicos: redimere icarceratos: veſtire nudos: colligere hoſpites: ⁊ ſepelire moꝛtuos. Et ſilr. vij. ſunt eleemoſyne ſpūales cōtra defect9 aīe ſpūales: ⁊ cōtinenẜ ī hoc verſu. Cōſule: caſtiga: ſolare: remitte: fer: oꝛa. Ita tamē ꝙ ſub illa dictiōe ꝯſule: cōpꝛehēdaẜ doctrina ⁊ ꝯſiliū. ſ. ꝯſulere. i. docere ignoꝛāte: ⁊ ꝯſulere. i. dare ꝯſiliū indigētib9 caſtigare delinquētes. i. coꝛrigere: ſolare. i. ꝯſolari triſtes remittere iniurias nobis factas: ferre. i. ſuppoꝛtare inquietos: oꝛare deum pꝛo omnibus.

27 ¶ Dubit. cur eleemoſyne coꝛpales ſunt tm̄. vij. Rñd. ſ. tho. vbi ſupꝛa. ꝙ qꝛ cū ſint ꝯ defect9 coꝛpales. Et tales vel pñt eſſe ī vita vel poſt moꝛtē. Si poſt moꝛtē. Coꝛp9 pōt carere ſepultura ꝙ dehoneſtaẜ ea qꝛ adhuc viuit ī memoꝛijs hoiȝ. Si āt defect9 ſint ī vita aut ſunt cōes reſpectu eorū qb9 indigēt. Aut ſpāles pp aliqđ accidēs ſupueniēs. ſi pmo mō. Aut defect9 ſunt iterioꝛes aut exterioꝛes iterioꝛes āt ſunt duo. ſ. fames q̄ ſubuenẜ cibādo: ſitis cui ſubuenẜ potādo. Si ſunt exterioꝛes ſunt duo. ſ. nuditas cui ſubuenẜ veſtiēdo: defectus habitatiōis cui ſubuenẜ recolligēdo in domū. Si aūt ſint defect9 ſpāles: aut eſt ex cā intrinſeca et eſt īfirmitas cui ſubuenẜ viſitādo: aut ex cā extrinſeca: ⁊ ſic ē īcarceratio ſeu captiuitas cui ſubuenẜ redimēdo.

¶ Dub. an eleemoſyne ſpūales ſuf- 28
ficiēter ſint enūerate ꝙ ſint. vij. pciſe: Rñ. ſ. Tho. vbi ſupꝛa ꝯſic. quia ſpūalib9 defectib9 ſubuenẜ dupl'r. Uno mō poſcēdo auxiliū a deo. ⁊ ſic eſt oꝛo qua q̄s p alijs oꝛat. alio mō impēdendo humanū auxiliū ⁊ hoc tripl'r. Uno mō ꝯ defectū intellect9 ⁊ ſi q̄dē ſit defect9 intellectus ſpeculatiui adhibeẜ ei remediū p doctrinā. ſi aūt eſt defect9 itellect9 practici adhibeẜ ei remediū p ꝯſiliū. Alio mō eſt defect9 ex paſſiōe appetitiue vtutis inter q̄s eſt maxim9 triſtitia cui ſubuenẜ p ꝯſolationē tertio mō ex pte inoꝛdinati act9 q̄ tripl'r cōſiderari pōt. Uno mō ex pte ipſi9 peccātis inqtū pcedit ab eius inoꝛdinata volūtate: ⁊ ſic adhibetur remediū p coꝛrectionē. Alio modo ex parte ei9 in quē peccaẜ. ⁊ ſi q̄dē ſit peccatū in nos remediū adhibem9 remittēdo offenſam ſi aūt ſit in deū vel in pximū nō eſt nr̄i arbitrij remittere: vt Hier. dicit ſup Matth. Tertio mō ex pſequele ipſi9 act9 inoꝛdinati ex qua grauanẜ ei cōueniētes ēt pter peccātis intētionē: ⁊ ſic remediū adhibeẜ ſuppoꝛtādo maxie in his qui ex infirmitate peccāt. ſ3 illud ad Ro. xv. debem9 nos infirmioꝛes infirmitates alioꝝ poꝛtare: ⁊ nō ſolū ſ3 ꝙ infirmi ſunt ſiue graues ex inoꝛdinatis actibus: ſed etiā quacūqȝ eoꝝum onera ſunt ſuppoꝛtanda ſm illud ad Gal. vi. Alter alterius onera poꝛtate.

¶ Dub. q̄ eleemoſyne ſūt melioꝛes 29
ſpūales an coꝛpales: Rñ. ſ. Tho. ij. ij. q. xxxij. ar. iij. dicens ꝙ cōparatio iſtarū eleemoſynarū pōt attēdi dupl'r. Uno mō ſimpl'r loquēdo. Alio mō ſm aliquē pticularē caſū. Pꝛio modo eleemoſyne ſpūales pꝛeemi-

nent corporalib⁹ triplici rōne. Pri
mo q: id qđ exhibetꝛ nobilius eſt.ſ.
donum ſpiritnale qđ preeminet cor
porali ꝑm illud Prouer.iiij .donū
bonū tribuā vobis legem meam ne
derelinquatis. Secundo rōne eius
cui ſubuenitur: q: ſpūs nobilior eſt
corpore. Unde ſicut homo magis ſi
bi ipſi debet prouidere quātum ad
ſpm̄ q̄ꝫ quātum ad corpora ita ꝛ pro
ximo quem debet ſicut ſeipſum dili
gere. Tertio quantū ad ipſos actus
quib⁹ ſubuenitꝛ ꝓximo: q: ſpūales
actus ſunt nobiliores corporalibus
q̄ ſunt quodāmō ſeruiles. Alio mō
ſi cōparentur eleemoſyne corpales
ꝛ ſpūales ſcđm aliquē particularē
caſum in quo quedam eleemoſyna
corpalis alicui ſpūali pfertꝛ puta ma
gis eſt paſcēdū fame moriētē q̄ꝫ do
cendū: ſicut ꝛ indigēti ſcđm Philo
ſophum meli⁹ eſt ditari q̄ꝫ philoſo
phari q̄ꝫuis hoc ſit ſimplr melius.

50 ¶ Dubitatur an eleemoſyna cadat
ſub precepto? Rñ. ſctūs Tho. ſ̄.ij.
q.xxxij.ar.v. ꝙ cū dilectio ꝓximo ſit
in p̄cepto: neceſſe eſt oīa illa cadere
ſub precepto ſine q̄bus dilectio pro
ximi non conſeruatꝛ. Ad dilectionē
autē ꝓximi pertinet vt ꝓxime non
ſolū velimus bonū: ſed etiam ope
remur ſcđm illud .j. Jo.iij.c. nō dili
gamus verbo neq̄ꝫ lingua: ſed ope
ꝛ veritate. Ad hoc autē ꝙ velimus
ꝛ operemur bonum alicuius requiritꝛ
ꝙ eius neceſſitati ſubueniamus qđ
fit ꝑ eleemoſynarū largitionē ꝛ iđ
eleemoſynarū largitio eſt in prece
pto: ſed q: precepta dantur debēti
bus virtutū neceſſe eſt qđ hoc mō
donū eleemoſyne cadat ſub prece
pto ſcđm qđ act⁹ eſt de neceſſitate
virtutis.ſ. ꝑm qđ recta rō requirit.
ꝑm quā eſt aliq̄d ꝯſiderandū ex pte
dātis: ꝛ aliq̄d ex pte ci⁹ cui eleemo
ſyna datur. Ex parte q̄dē dātis con
ſiderādum eſt: vt ꝙ eſt in eleemoſy
nas erogādū ſit ei ſuꝑfluū. ꝑm illud
Luc.ij.c. Qđ ſupeſt date eleemoſy
nā. Et dico ſuperfluū nō ſolū reſpe
ctu ſuiipſius qđ eſt ſupra id quod eſt
neceſſarium indiuiduo.ſ. ſue ꝑſone
ſed etiā reſpectu aliorū quorū cura
ſibi incūbit: q: pri⁹ opꝫ ꝙ vnuſq̄ſq̄ꝫ
ſibi ꝓuideat. ꝛ eis quorum cura ſibi
incūbit ꝛ poſtea de reſiduo aliorū
neceſſitatibus ſubueniatꝛ reſpectu
quorū dr̄ neceſſariū ꝑſone ſcđm qđ
ꝑſona dignitatē importat: ſicut ꝛ na
tura primo accipit cibū ad ſuſtēta
tionē ꝓprij corporis qđ eſt neceſſariū
miniſterio virtutis nutritiue. Suꝑ
fluū autē erogat ad gn̄ationē alte
rius per virtutē gn̄atiuā. Ex parte
aūt eleemoſynā recipiētis requiritꝛ
ꝙ neceſſitatē habeat alioq̄n nō eēt
rō quare eleemoſyna ei daretur: ſꝫ
cū nō poſſit ab aliquo vno oib⁹ ne
ceſſitatē habentibus ſubueniri. nō
oīs neceſſitas obligat ad p̄ceptū ſꝫ
illa ſola ſine qua is qui neceſſitatē
patitꝛ ſubſtentari nō pōt: in illo em̄
caſu locū hꝫ qđ Ambr. dicit Paſce
fame morientē: ſi non paſceris occi
diſti. ſic ergo dare eleemoſynā de
ſuꝑfluo: ꝛ dare eleemoſynā ei q̄ eſt
in extrema neceſſitate ē de p̄cepto.
Uñ. Baſilius dicit: ſi fateris ea tibi
diuinitus prouenisſe.ſ. tp̄alia bona
An iniuſtus eſt deus inequalr res
nobis diſtribuens. Cur tu abundas
ille vero mēdicat: vt tu bone diſpen
ſationis merita cōſequaris. Jlle vō
patiētie brauijs decoretꝛ. Eſt panis
famelici quem tu tenes: nudi tuni
ca quā i ꝯclaui ꝯſeruas: diſcalciati
calce⁹ q̄ penes te marceſcit: indigē
tis argētum qđ poſſides inhumatū
quo circa tot iniuriaris quot dare
valeres. Et hoc idem dicit Amb. in
decre. di.xlvij. Et ita eſt dare aliqđ
tp̄s ſicut ſupradictū in quo mortalr

peccat nõ dans eleemoſynam.ſ.qñ
apparet euidẽs ⁊ vrgẽs neceſſitas ⁊
nõ appet in prõptu q̃ ei ſubueniat:
⁊ cũ qs hʒ ſupflua non ſibi neceſſa-
ria ſʒ ſtatũ pñtẽ. put pbabiliter eſti
mari põt.nec opʒ qꝺ cõſideret oẽs
caſus q̃ pñt ꝯtingere in futuruʒ:qm̃
hoc eſſet cogitare de craſtino qꝺ
dñs phibet Matt.vi.ca.ſʒ dʒ diiu-
dicari ſupfluũ ⁊ neceſſariũ ſcꝺm ea
q̃ pbabiliter:⁊ vt in pluribꝰ occur-
rũt:nec opʒ expectare vltimã neceſ-
ſitatẽ ⁊ extremã:vt dicit ideʒ.ſ.tho.
in.iiij.di.xv.q.ij.ar.i.q.iiij.qr tũc for
te natura debilitata fame ⁊ ſiti non
poſſet iuuari.alias autem eleemoſy
nas dare eſt de conſilio.

31 ¶ Dub.in quanta quãtitate dʒ dari
eleemoſyna? R.ſ. Tho.ii.ii.q. xxxii.
ar.x.ꝙ abũdãtia eleemoſyne poteſt
cõſiderari ⁊ ex pte dãtis ⁊ ex parte
recipiẽtis.Ex parte q̃dẽ dãtis cum
ſcʒ aliq̃s dat qꝺ eſt multũ ſcꝺm pro
portionẽ pprie facultatis ⁊ ſic lau-
dabile eſt abũdanter dare. Unde ⁊
dñs Luc.xxi.c. Laudauit viduã qui
ex eo qꝺ deerat illi oẽm victũ queʒ
habuit miſit. Obſeruatis tñ his q̃
ſupradicta ſunt de eleemoſyna fa-
ciẽda de neceſſariis. Ex pte ꝟo eiꝰ
cui dať eſt abũdãs eleemoſyna du-
pliciter. Uno mõ qꝺ ſuppleat ſuffi-
ciẽter eiꝰ indigentiã:⁊ ſic laudabile
eſt abundãter eleemoſynam tribue
re. Alio mõ ꝙ ſuperabũdet ad ſup-
fluitatẽ,⁊ hoc nõ ẽ laudabile.ſʒ me-
lius eſt pluribꝰ indigẽtibꝰ elargiri.
Uñ aplʼs.i.cor.xiii. Si diſtribuero
in cibos pauperũ.vbi gl.dicit. Per
hoc cautela eleemoſyne docetur vt
nõ vni ſʒ pluribꝰ deť multis pſit.⁊
ita intelligitur illud Thobie.iiii. Si
multũ tibi fuerit abũdãter tribue:
ita tñ qꝺ de his q̃ ſibi ⁊ familie ſunt
neceſſaria ſine q̃bꝰ viuere nõ põt nõ
det eleemoſynã niſi forte alicui ma-
gne pſone q̃ in extrema neceſſitate
eſſet p quem eccleſia vel reſpublica
ſubſtentaretur.

¶ Dub.q̃ ſũt illi q̃ debẽt ⁊ licite pñt 32
facere eleemoſynas? R.ſctũs Tho.
diſtinguẽdo q̃ ad eos q̃bꝰ dãda eſt:
nã aut ſunt extrema neceſſitate vel
ppinqui. Et ſic dicit ipſe.ii.q.xxxii.
ar.vij.ꝙ i caſu extreme neceſſitatis
oĩa ſunt cõia. Uñ lʒ ei q̃ talẽ neceſſi-
tatẽ patiť accipere de alieno ad ſui
ſubſtẽtationẽ ſi non inueniat q̃ ſibi
dare velit. Et eadeʒ rõne lʒ habere
aliq̃d de alieno ⁊ põt de hoc eleemo
ſynam dare quinimo ⁊ accipe ſi alr
ſubueniri nõ poſſit neceſſitatem pa
tiẽti:ſi tñ fieri põt ſine piculo dʒ re-
q̃ſita dñi voluntate pauperi puidere
extremã neceſſitatẽ patiẽti. Aut ille
cui dãda eſt nõ eſt in extrema neceſ
ſitate:⁊ tũc q̃libet põt facere eleemo
ſynã corpalẽ vel ſpũalẽ:vel ſaltẽ cuʒ
voluntate.vt dicit ipe in.iiij.ſen.di.
xv.q.v.ar.i.q.ii.ſʒ eleemoſynã cor-
poralẽ quo ad ſubueniẽdũ indigẽti
quo ad res tpales illi q̃ habẽt dñiũ
rerũ pñt ⁊ debẽt put ſupra dictũ eſt
eleemoſynas facere:ſʒ filiuſfam.⁊ ſer
ui nõ põt dare eleemoſynas ſine cõ
ſenſu dñoꝝ niſi de paruis vel ſuis.
xxii.q.xxxii.ar.viii.⁊ qñ pñt pſumere
ꝙ placeat patribꝰ vel dñis. Uxores
aũt non pñt dare eleemoſynas niſi
cões ⁊ paruas ſine cõſenſu viri vel
moderatas viro ignorãte ⁊ nõ phi
bẽte vľ niſi habeãt aliqua pter dotẽ
vel niſi lucrenť. Religioſi aũt ⁊ mo
nachi ſi habẽt diſpẽſationẽ a prela
to cõmiſſam pñt eleemoſynaʒ face-
re de rebus monaſterii ſcꝺm qꝺ eis
eſt cõmiſſum. Si vero nõ hñt diſpẽ
ſationẽ qr nil pprii habẽt:tunc non
poſſunt facere eleemoſynam ſine li
centia abbatis vel expreſſe habita
vel probabiliter preſumpta:niſi for
te in articulo extreme neceſſitatis.

in quo licitũ eſſet eis furari: vt elee-
moſynas darent nec ꝑpter hoc effi
ciunť peioꝛis ꝯditiõis. qꝛ ſicut dꝛ in
libro de eccleſiaſticis dogmatibus:
bonũ eſt facultates cũ diſpẽſatione
pauperibus erogare: ſed melius eſt
ꝑ intẽtiõe ſequẽdi dñz in ſimul oĩa
donare: ꝛ abſolutum ſollicitudine
egere cum chꝛiſto.

33 ¶ Dub. qb9 pꝛincipalius danda eſt
eleemoſyna. Rñ. ſanc. Tho. iiij. ſen.
diſt. xv. q. ij. ar. vi. q. iij. ꝙ cui magis
benefaciẽdum ſit. vt dicit philoſo-
phus. ix. ethicoꝝ. Nõ eſt facile de-
terminare ꝑpter multas diuerſita-
tes boni ꝛ neceſſarij. tñ hoc eſt tenẽ
dũ qḋ ſemꝑ magis reddẽdũ eſt de-
bitu ꝙ̃ bñficiũ ipẽdẽdũ: vt ipſe ibidẽ
dicit niſi ex ꝑte altera aſſit maioꝛ bo
nitas vel neceſſitas. Et iõ parẽtib9
ꝛ ꝑpinqs ꝛ bñfactoꝛib9 ꝛ eis a qui
bus ſpiritualia accipit magis de-
bet eleemoſynã facere ſi indigeant
ꝛ ceteris parib9. melioꝛib9 magis ꝛ
magis etiaꝫ indigẽtib9 magis ꝛ ſic
ſm has tres ꝯditiões dꝫ gradus in
eleemoſynas ꝯſtitui: ſcꝫ ſꝫ honeſtũ
neceſſariũ ꝛ debitũ aſſignare aũt in
ſinglis qñ vnũ alteri eoꝝ ꝓferaṫ eſt
impoſſibile: qꝛ ſingulares eoꝝ cõdi
tiões q̃ attẽdẽde ſunt: ſunt infinite ꝛ
nõ cadũt ſub arte. de his aũt vnctio
docet ꝛ pꝛudentie conſilium.

34 ¶ Dub. an peccatoꝛib9 ſint dande
eleemoſyne? Rñ. ſ. Tho. ij. ij. qḋ. xxxij.
ar. ix. ꝙ peccatoꝛi nõ eſt ſubueniẽ-
dũ inqn̄tum eſt peccatoꝛ. i. vt ꝑ hoc
in peccato foueaṫ: ſed inqn̄tum ho-
mo eſt. i. vt natura ſubſtentetur.

35 ¶ Dub. an eleemoſyna ſit recipien
da a pctõꝛib9? Rñ. ſan. Tho. ij. ij. q.
cxiij ar. iiij. ꝙ ſic dũmodo nõ dent
eleemoſynas vt ptrahãt ad pecca-
tũ ꝛ etiam dũmodo poſſint facere
eleemoſynas iuſte. nam ſi quis da-
ret eleemoſynã alicui vt eum indu-
ceret ad hereſim moꝛtaliter pecca-
ret ꝑpter intentionem coꝛruptam.

¶ Dub. a qbus pctõꝛib9 recipi põt 36
eleemoſyna. R. ſ. Tho. vbi ſupra. ꝙ
nõ eſt recipiẽda ab illis qui ꝑpter
hoc volũt inducere ad hereſim: vt
dictũ eſt dubio ꝓcedẽti. Nec etiã ab
illis pctõꝛibus vt dicit idẽ ſuper. ij.
Coꝛin. viij. qñ dãt ea intẽtiõe vt fo-
ueanṫ in peccatis nec ab his q̃ illici
te acqrũt: ſicut ꝯtingit in rapina: in
furto ꝛ vſuris: qꝛ cũ de talib9 hõ te
neaṫ ad reſtitutionẽ de eis nõ põt
facere eleemoſynã niſi in caſu extre
me neceſſitatis: vt dictũ eſt ſupra du
bi. 32. A ſymoniaticis vo ꝛ meretri-
cibus põt recipi eleemoſyna: qꝛ ſy-
moniatici non pñt ſibi retinere nec
reſtituere dãti: ideo teneṫ eleemo-
ſynas facere. meretrices aũt lꝫ tur-
piter agẽtes agãt iniuſte: ꝛ contra
legem dei: tñ non iniuſte agũt in eo
qui accipiunt: nec cõtra legẽ dei: ꝛ
de his pñt facere eleemoſynas: qꝛ
etiã iuſte ꝑ ſe retinere poſſunt.

¶ Du. an eleemoſine ſint dãde cle- 37
ricis diuitib9? Rñ. ſ. Th. iiij. ſen. di.
xv. q. ij. ar. i. ꝙ clericis etiã ſi ipſi nõ
indigeãt eleemoſyne danṫ: vt mini
ſtris paupeꝝ ꝛ diſpẽſatoꝛibus elee-
moſynaꝝ: ꝛ ideo qḋ eis in eleemoſy
nã daṫ ꝑ eos paupibus trãſmittiṫ.

¶ Dubi. an aliqs poſſit ſibĩpſi fa- 38
cere eleemoſynaꝫ? Rñd. ſ. Tho. vbi
ſupra arg. vi. q. i. ꝙ eleemoſyna põt
dupl'r fieri ſcilꝫ per collationem ali
cuius rei tpalis: ꝛ hoc mõ nullus ſi
bĩpſi eleemoſynã facere poteſt niſi
foꝛte vt dicit ipſe. ij. ij. q. xxxij. ar. ix.
ex pſona alteri9 puta cũ aliquis di
ſtributoꝛ ponaṫ eleemoſynaruꝫ põt
ꝛ ipſe ſibi accipere ſi indigeat eo te-
noꝛe quo ꝛ alijs miniſtrat. Uel põt
fieri eleemoſyna ꝑ exercitium alicu
ius act9 ſpũalis vl' coꝛpalis. ꝛ qꝛ hõ
rõne diuerſarũ partium in ſeipſum

agere pōt:ſicut aīa mouet corpus ⁊
vna pars anime aliam:⁊ vna pars
corporalis aliam:ideo talē eleemo-
ſynam aliquis poteſt facere ſibi.
39 ¶ Dub.q2 vr̄ ꝙ nō ꝯuenienter poſſi
mus orare cū ex hoc videamur vel
le diſpōnē diuine ꝓuidētie imuta-
re? R̄.ſ.Th.ij.ij.q.lxxxiij.ar.ij.ꝙ cū
orō ſit petitio decētiū a deo opȝ ſic
iducere orōnis vtilitatē:vt neqꝫ re-
bus hūanis diuine ꝓuidētie ſubie
ctis neceſſitatē iponam⁹:neqꝫ ēt di
uinā diſpōnē mutabilē,eſtimemus.
Ad hui⁹ ergo euidētiā ꝯſiderādū ē
qḋ diuia ꝓuidētia nō ſolū diſponiť
q̄ effect⁹ fiāt:ſȝ etiā ex q̄bus cauſis
⁊ quo ordine ꝓueniant.Inter aľs
aūt cāſ ſunt ēt quorūdā cauſe actus
hūani.Vñ opȝ hoīes agere aliq̄ nō
vt ꝑ ſuos act⁹ diuinā diſpōnē imu-
tēt.ſȝ vt ꝑ act⁹ ſuos impleāt q̄ſdam
effect⁹ ſm ordinē a deo diſpoſituȝ:
⁊ idē etiā eſt in naturalib⁹ cauſis:⁊
ſile eſt etiā de orōne.Nō eñ ꝓpter
hoc oram⁹ vt diuinā diſpōnē imu-
temus:ſed vt impetrem⁹ ꝙ de⁹ di-
ſponit ꝑ orōnes:ſctōrū eſſe implen
dū:vt.ſ.hoīes poſtulādo mereātur
accipere:ꝙ eis de⁹ oīps añ ſecula di
ſpoſuit donare.vt Gre.dīt in lib.dia.
40 ¶ Du.an orō ſit neceſſaria? R̄ñ.ſ.
Tho.iij.p.q.xxxix.ar.v.ꝙ p⁹ baptiſ
mū neceſſaria ē hoī iugis orō ad hoc
qḋ celū itroeat.lȝ eñ ꝑ baptiſmū re
mittāť pctā remanet tñ fomes pcti
nos īpugnās interi⁹ ⁊ mūd⁹ ⁊ de-
mones q̄ īpugnāt exteri⁹:⁊ iō ſi-
gnāter dī Luc.iij.ꝙ ieſu baptizato
⁊ orāte apertū eſt celū:q2.ſ.fidelib⁹
neceſſaria eſt orō poſt baptiſmum.
41 ¶ Du.an orō cadat ſub p̄cepto? R̄.
ſ.T.i.iiij.ſen.di.xv.q.iiij.ar.j.q.iij.di
cēs ꝙ orō cadit ſub p̄cepto ⁊ deter-
miate ⁊ indeterminate/determina
te q̄dē ad aliq̄s orōnes ex p̄cepto te
nenť illi q̄ ex offō ſunt medij inter
deū ⁊ pplm conſtituti ſicut miniſtri
eccľie ⁊ ñ ex offō eis incūbit preces
ad deū in pſona toti⁹ eccľie funde-
re.Et iō ex ſtatuto eccľie teneně ad
horas canonicas dicēdas.Sȝ inde
terminate ad orōnē q̄libet teneť ex
hoc ipſo qḋ teneť ad bona ſpūalia
ſic ꝓcurāda q̄ nō niſi diuinit⁹ danť.
Vñ alio modo ꝓcurari nō pñt niſi
ab ipo petanť ⁊ etiā ex hoc ipſo qḋ
charitatis p̄cepto teneť ꝓximū ſi-
cut ſeipm diligere teneť ei in neceſſi
tate bñfic⁹ eē nō ſolū ꝑ corporales
eleemoſynas ſȝ ēt ꝑ ſpūales quarū
vna eſt orō vt dictū eſt du.25.ſȝ oi-
b⁹ q̄ eccľie miniſterio nō funguně
vr̄ ab eccľia determinatū tp̄s orādi
ſtatutū eſſe:cū ex canonū ſtatuto te-
neātur dieb⁹ feſtis diuinis officijs
intereſſe vt miniſtris ꝓ populo orā
tibus ſuā intentionē conforment.
¶ Du.an orō ſit meritoria ⁊ ſp ha-
beat efficaciā? R̄.ſ.T.ij.ij.q.lxxxiij. 42
ar.vij.ꝙ ꝯtingit aliqñ ꝙ orō ꝓ alio
facta nō ipetrat ēt ſi fiat pie ⁊ pſeue
rāter ⁊ d̄ ꝑtinētib⁹ ad ſalutē ꝓpter
impedimētū qḋ ex pte ei⁹ ꝓ q̄ orať
ſm illḋ Hie.xv.c.Si ſteterit Moy
ſes ⁊ Samuel corā me nō ē aīa mea
ad pplm iſtū nihilominus tñ orō
meritoria erit oranti q̄ ex charitate
orat ſȝ illud pſal.xxxiiij.Orō mea
in ſinu meo cōuertetur glo.i.Et ſi
non eis proſit ego tamen non ſum
fruſtratur mercede mea.
¶ Dub.an oratio debeat eſſe voca
lis? R̄ñ.ſ.Tho.ij.ij.q.lxxxiij.ar.xij. 43
ꝙ duplex eſt oratio cōis ⁊ ſingula-
ris.Cōis q̄dē orō eſt q̄ ꝑ miniſtros
eccleſie in pſona totius fidelis ppľi
deo offerť.Et ideo opȝ ꝙ talis orō
innoteſcat toti populo pro quo of-
fertur:ꝙ nō poſſet fieri niſi eſſet vo
calis.Et iō rōnabiliter inſtitutum
eſt vt miniſtri eccleſie hmōi oratio
nes ēt alta voce ꝓnūtiēt:vt ad no-

titiā olim poſſint ꝑuenire. Oro. vero ſingularis eſt que offert a ſingulari pſona cuiuſcūq; ſiue pro ſe: ſiue pro alijs orantibus: ⁊ de huiuſmodi oronis neceſſitate non eſt ꝙ ſit vocalis: ad iūgitur tamen vox tali orationi triplici ratione. Primo quidem ad excitandā interiorē deuotionē q̄ mēs orantis eleuet in deū qꝛ per exteriora ſigna ſiue vocū: ſiue etiā aliqrū factorū mouet mens hoīs ſm̄ apprehenſionē: ⁊ per ꝯñs ſm̄ affectionē: ⁊ in iiij. ſen. diſ. xv. q. iiij. ar. ij. q. j. dicit ꝙ ꝓpter hoc cāt9 ab eccleſia inſtituti ſunt. Uñ aug. dicit de ſeipſo qꝺ flebat vberrime in hymnis ⁊ canticis ſuaue ſonantis eccleſie: ⁊ ꝙ voces ille influebāt auribus ei9 ⁊ eliquabatur veritas in cor eius: ⁊ ideo in ſingulari ratione tātum eſt vocibus ⁊ huiuſmodi ſignis vtēdū quātum ꝓficit ad excitandum interius mentē. Si vero mens per hoc diſtrahat vel qualitercūq; impediat eſt a talib9 ceſſandū. Qꝺ ꝑcipue contingit in hijs quorum mens ſine huiuſmodi ſignis eſt ſufficienter ad deuotionem paratū. Uñ pſalmiſta dicebat ps. xxvj. Tibi dixit cor meum exquiſiuit te facies mea. ⁊ de anna legit. j. Regū. j. ꝙ loquebat in corde ſuo. Sc̄do adiungit vox oroni quaſi ad redditionem debiti vt. ſ. hō ſeruiat deo ſm̄ illꝺ totū qꝺ ex deo hꝫ id eſt nō ſolū mēte ſed etiā corpore ꝙ ꝑcipue cōpetit oroni ſcꝺꝫ ꝙ eſt ſatiſfactoria. Uñ dr̄ Oſee xiiij. c. Omē aufer iniquitatē ⁊ accipe bonum ⁊ reddem9 vitulos labiorū noſtrorū. Tertio vox adiūgit ex quadā redūdantia ab anima in corp9 ex vehementi affectione ſm̄ illud Pſal. xv. Letatū eſt cor meū ⁊ exultauit lingua mea: nec ideo oro vocalis ꝓfertur ad hoc qꝺ aliqd ignotū deo manifeſtetur: ſed ad hoc quod mēs orantis vel aliorū excitetur in deū. 44

¶ Dub. an attentio reqrat in orone? Rñ. ſ. Th. ij. ij. q. lxxxiij. ar. xiij. ꝙ queſtio hec ꝑcipue hꝫ locū i orone vocali. Circa quā ſciēdū eſt ꝙ neceſſariū dr̄ aliqd dupliciter. Uno modo per qꝺ melius peruenitur ad finem: ⁊ ſic attentio abſolute oroni neceſſaria eſt. Alio modo aliqd dr̄ neceſſariū ſine quo res nō pōt aſſequi ſuū finē. Eſt aūt triplex effectus orationis. Primus quidē cōis omnibus actibus charitate informatis qꝺ eſt mereri: ⁊ ad hūc effectū non ex neceſſitate reqrit ꝙ attentio aſſit orationi ꝑ totū ſed vis prime intentionis quia aliqs ad orādū accedit reddit totā orationē meritoriam: ſicut in alijs actib9 meritorijs accidit. Sc̄ds effect9 oronis eſt ei ꝓprius ꝙ eſt impetrare: ⁊ ad hūc etiā effectū ſufficit prima intētio quā deus principaliter attēdit. Si aūt prima intentio deſit: oratio nec meritoria eſt nec ipetratiua. Illā eñ oronem deus nō audit cui ille qui orat non intēdit: vt Grego. dicit. Tertius effectus oronis eſt quē pſentialiter efficit. ſ. quedā ſpūalis refectio mentis ⁊ ad hoc de neceſſitate requirit in oratiōe attentio. Unde. j. Corin. 14. dicit: ſi orem lingua mēs mea ſine fructu eſt. Sciendū tamen ꝙ triplex eſt attētio q̄ orationi vocali poteſt adhiberi. Una quidem qua attēditur ad verba ne aliquis in eis erret. Secunda qua attendit ad ſenſum verborū. Tertia q̄ attendit ad finē oronis. ſ. ad deū: ⁊ ad rē pro qua oratur q̄ qdē eſt maxie neceſſaria. ⁊ hāc ēt poſſunt hr̄e idiote ⁊ qñq; intm̄ abūdat hec intētio q̄ mēs fert in deū: vt etiā omniū alioꝝ mēs obliuiſcat: ſicut dicit Hugo de ſancto victore. 45

¶ Dub. an oro debeat ēē diuturna Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. arti. 14. ꝙ de

Uno modo ſm ſeipſm. Alio mõ ſm cãm ſuã3. Cauſa aũt oratiõis eſt deſideriũ3 charitatis ex quo ꝓcedere d3 oſo qḋ qdẽ in nobis d3 eſſe cõtinuum vel actu vel virtute. Manet eñ virtus huius deſiderij in oibus que ex charitate facimus: ſed ipſa oſo ſm ſe cõſiderata nõ põt eẽ aſſidua q2 oportet alijs reb9 occupari. vniuſcuiuſq3 autẽ rei qͣtitas debet eſſe proportionata fini ſicut qͣtitas potiõis ſanitati. Uñ ꝛ cõueniẽs eſt vt oſo tm̃ duret qͣtuz eſt vtile ad excitanduz interioris deſiderij feruorem: cum vero hanc menſurã excedit: ita ꝙ ſine tedio durare non poſſit non eſt vlterius protendenda.

46 ¶ Dubi. q̄ ſunt ptes oſonis. Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. ar. 17. ꝙ ad oſone3 tria requirunt. Quorũ primũ eſt: vt orans accedat ad deũ quẽ orat ꝙ ſignificat noie oſonis: q2 oſo eſt aſcẽſus itellect9 i deũ. Scd̃o reqrit petitio q̄ ſignificat noie poſtulatiõis ſiue petitiõis vt aliqḋ ꝓponat deter minate ꝙ qda3 nominat ꝓprie poſtulationẽ ſiue indeterminate. vt cũ qs petit iuuari a deo qḋ nolant ſup plicationẽ: ſiue ſolu3 factũ narretur ſm illud. Joã. 11. Ecce quem amas infirmat ꝙ vocat inſinuationẽ. Tertio requirit rõ impetrãdi ꝙ petit: ꝛ hoc vel ex pte dei: vel ex pte petẽtis ratio qdẽ impetrandi ex pte dei eſt ei9 ſanctitas ꝓpter quã petim9 exaudiri ſm illud Dañ. 9. propter temetipſm inclina deus meus aurem tuã. ꝛ ad hoc ptinet obſecratio que eſt p ſacra ꝯteſtatio: ſicut cũ dicim9: per natiuitatẽ tua3 libera nos dñe. Ratio võ ipetrãdi ex pte petẽtis eſt gratiarũ actio. q2 de acceptis beneficijs grãs agẽtes meremur accipe potiora: vt in collecta dicit. Et ideo dicit gl. ſ. Thy. ij. ꝙ in miſſa obſecrationes ſunt que pcedũt ꝯſecrationem in qbus quedã ſacra cõmemorant. oſones ſunt in ipa ꝯſecratiõe in qua mens maxime d3 eleuari in deũ. Poſtulatiões aũt ſunt in ſeqntib9 petitionib9: gratiar actiões in fine: in plurib9 etiã eccle collectis hec quatuor poſſunt attẽdi. ſicut in collecta trinitatis qḋ dr oĩps ſempiterne de9: ptinet ad oſonis aſcẽſum in deu3: ꝙ dicit qui dediſti famulis tuis ꝛc. ptinet ad gratiarũ actionẽ: ꝙ dr pſta queſum9 ꝛc. ptinet ad poſtulationẽ ꝙ in fine ꝓponit p dñm noſtrũ. pertinet ad obſecrationem.

¶ Dubi. an oratio reqrat determinatum locũ? Rñ. ſ. Tho. ſup prima Thy. ij. ꝙ oſo mẽtalis vbiq3 põt fieri ſ3 ſigna oſonis exteri9 nõ debẽt fieri in oi loco: q2 homo non d3 ſingularis appere in exteriorib9 ꝛ ꝓpter hoc põt haberi inanis gloria. 47

¶ Dub. cũ dñs dicat hic intra in cubiculũ tuũ ꝛc. Cur oramus in eccleſijs corã oib9? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. ꝙ eccleſie facte ſunt: nõ ꝙ loc9 ſit de neceſſitate oſonis ſ3 ad bñ eſſe ei9 q2 oratio reqrit ſolitudine3 ꝛ qetẽ: ꝛ vt idẽ dicit. ij. ij. q. lxxxiij. ar. xij. ꝙ ſicut Chri. dicit ſup Mat. eo ꝓpoſito dñs vetat in ꝯuẽtu orare: vt a ꝯuẽtu videat: vñ orans nihil nouũ facere d3 qḋ aſpiciãt hoies: vel clamãdo: vel pectus pcutiẽdo: vel manus expandendo. Nec tñ vt Auguſt. dicit in lib. de ſermone dñi i mõte videri ab hominibus nephas eſt: ſed ideo hoc agere vt ab hoibus videaris. 48

¶ Dub. q2 dicit hic dñs ora patre3 tuũ. an ſol9 deus debeat orari? Rñ. ſan. Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. iiij ꝙ oratio porrigit alicui dupliciter. vno modo quaſi p ipſum implẽda. Alio modo ſicut per ipſum impetranda. Primo quidẽ modo ſoli deo oſonẽ porrigimus: q2 oẽs orationes noſtre ordinari debẽt ad grã3 ꝛ gloriã cõ- 49

ſequēdā que ſol9 deus dat ſm illud Pſal. lxxxiij. Gratiā ꝛ gloriā dabit dñs. Sz ſcđo modo orōnē porrigimus ſctis angelis ꝛ hoīb9: nō vt p eos de9 nr̃as petitiōes cognoſcat: ſz vt eorū pcib9 ꝛ meritis orōnes nr̄e ſortianꝫ effectū. Et iō dr̄ Apo. viij. c. ꝙ aſcēdit fum9 aromatū. i. orōnes ſctōꝝ de manu angeli corā deo: ꝛ hoc ēt ptz ex ipo mō q̄ eccleſia vtiꝫ orādo. nā a ſctā trinitate petim9 vt nr̄i miſereaꝫ: ab alijs aūt ſanctis q̄buſcunq; petimus vt orēt p nobis.

50 ❡ Dubi. an ſcti cognoſcāt orōnes nr̄as mētales? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra ꝙ beatis: vt Grego. dicit in. xſ. moral. in verbo manifeſtaꝫ illud qđ decet eos cognoſcere de eis que circa nos aguntꝫ etiā q̄tum ad interiores mot9 cordis. Maxime aūt excellētiā eoꝝ decet vt cognoſcāt petitiones ad eos factas vel voce vel corde ꝛ iō petitiōes quas ad eos dirigimus deo manifeſtāte cognoſcūt.

51 ❡ Dubi. an ſcti inferiores debeant orari? Rñ ſ. Tho. vbi ſupra ar. xſ. ꝙ deus vult inferiora p oīa ſuperiora iuuari ꝛ ideo opꝫ non ſolū ſupiora: ſed etiā inferiores ſanctos implorare alioqn eſſet ſolius dei miſericordia imploranda ꝯtingit tñ q̄nq; ꝙ imploratio inferioris ſancti efficacior eſt: vel q2 deuotius imploraꝫ: vel q2 deus vult ei9 ſanctitatē declarare.

52 ❡ Dubi. cur imploram9 ſctōs eoꝝ noīb9 cū ſola aīa ſit in pađiſo: ꝛ ita vꝫ ꝙ deberem9 iplorare dicēdo aīa ſcti Petri vel Pauli ora p nobis? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. ꝙ q2 ſcti viuētes meruerūt vt p nobis orarēt: iō inuocamus eos nominib9 quibus hic vocabanꝫ quib9 etiā nobis magis innoteſcunt. Et iterū ꝓpter fidē reſurrectiōis inſinuādā. Sicut legitur Exo. iij. Ego ſum deus abrahā.

53 ❡ Dub. an orōnes peccatoꝝ exaudianꝫ a deo? Rñd. ſ. Tho. vbi ſupra. art. xvj. ꝙ in pctōre duo ſunt cōſideranda. ſ. natura quā diligit deus et culpa quā odit. Si ergo pctōr orando aliqđ petit inq̄tū pctōr. i. ſm deſideriū peccati in hoc a deo nō auditur ex miſericordia: ſz q̄nq; auditur ad vindictā dū de9 pmittit peccatorē adhuc ampli9 ruere in peccata. De9 eñi quedā negat ꝓpiti9 que concedit iratus. vt Augu. dicit orationez vero pctōris ex bono nature deſiderio procedētē deus audit nō quaſi ex iuſtitia: q2 peccator hoc nō meremur ſed ex pura miſericordia obſeruatis tamē cōditionibus que in dubio ſequenti ponentur.

❡ Dub. que obſeruāda ſunt: vt orō ſemper exaudiaꝫ? Rñ. ſ. Tho. in. iiij. ſen. di. xv. q. iiij. ar. vij. q. ij. ꝙ gl. ſup illā parabolā Luc. ij. c. q̄s veſtrū habebit amicū ꝛc. dicit ꝙ quatuor cōditiones exigūtur ad hoc ꝙ oratio ſit efficax. ſ. vt petaꝫ pie: ꝛ p ſe: ꝛ perſeueranter: ꝛ ad ſalutē. Nā aliqđ eſt ꝙ repugnās interpretationi in puidentia dei ad quē oraꝫ: ꝛ ad hec impedimēta tollēda ponunꝫ quatuor conditiōes premiſſe. quib9 poſitis ſemp hꝫ oratio efficaciā impetrādi. pōt ergo impedimētū eſſe orātiōis vel ex pte orātis ſi orationē inordinate emittat: ꝛ ad hoc remouēdū dr̄ pie: in quo importaꝫ modus latrie que alio noīe pietas dicíꝫ ſm quaz oratio modificari dꝫ: ꝛ q̄nq; aliquis pie petit qui pietatis virtutē nō hꝫ: ſicut aliq̄n aliqđ iuſte facit qui iuſtitie habitū nō hꝫ. ꝛ ſic etiā peccatores aliq̄n poſſunt pie orare: vel eſt impedimētū orātiōis ex eo qđ petitur: q2 etiā q̄nq; petēti nō expedit ſicut paulo petēti vt remoueret ab eo angel9 ſathane ꝙ ei nō expediebat ad ſalutē. ꝛ ideo addiꝫ ad ſalutē vel impedimentū eſt ex parte eius pro

quo ſit ꝙ ipedimētū nō pōt eſſe q̄ñ
oro ſit ꝓ ſeipſo ſꝫ ꝓ alio: ⁊ iō addit
alia ꝯditio.ſ.ꝙ fiat ꝓ ſe: vel pōt eſſe
īpedimētū ꝑꝑ itermediū inter orō-
nē ⁊ ꝯſecutionē debiti: ⁊ hoc exclu-
dit ꝑ hoc qđ đ: ꝑſeuerāter: poſſumꝰ
tñ a deo petere bona tꝑalia non vt
finē in eis ꝯſtituamꝰ. vt dicit ipē ſan-
ctꝰ Tho.2.2.q.83.ar.6. ſꝫ ſicut q̄dā
adminicula q̄bꝰ adiuuemur ad ten
dendum in beatitudinē inquātum
vita corporalis ſubſtentatur.

55 ¶ Dubi. ꝓ q̄bꝰ eſt orādū? Rñ. ſanc.
Pau. j. ad Thy. ij. dicens. Obſecro
igit primū oim fieri obſecrationes:
orōnes: poſtulatiōes: grāꝝ actiōes
ꝓ oibꝰ hoibꝰ: ꝓ regibꝰ ⁊ oibꝰ q̄ in
ſublimitate cōſtituti ſunt. Et ſ. tho.
ij. ij. q.31. ar.2. dicit ꝙ aliqđ bñficiū
eſt qđ poſſumꝰ oibꝰ impēdere ſi nō
in ſpāli ſaltim in generali: ſicut cū
oramꝰ ꝓ oibꝰ fidelibꝰ ⁊ infidelibꝰ.
⁊ idē in.4. ſen. di.18. q. ij. ar. j. q. j. di-
cit qđ ꝓ infidelibꝰ orat. ſed ipſi fru-
ctū orōnis nō ꝑcipiūt niſi ad fidem
ꝯuertant ſilr ⁊ ꝓ excōicatis orari
pōt quāuis nō inter orōnes que ꝓ
mēbris eccleſie fiūt: ⁊ tñ fructum nō
ꝑcipiant q̄diu in excōicatione ma-
nent: ſed orat vt detur eis ſpūs peni
tentie vt ab excōicatiōe ſoluantur.

56 ¶ Dub. ꝓpter q̄d fiūt orationes in
horis canonicis? Rñ. ſanctꝰ Tho.
in qđlibetis quodlibe. vij. ar. xviij.
ꝙ orationes q̄ fiunt in horis cano-
nicis eſt quoddā bonum ſpūale qđ
cadit in bonū cōmune ad ſalutē ec-
cleſie vt auertatur ira dei a populo.
Ezechiel. xiij. Nō oppoſuiſtis vos
murū pro domo iſrael vt ſtaretis in
prelio in die dñi. glo. precibꝰ dimi-
cantes ⁊ diuine ſentētie reſiſtentes.

57 ¶ Dubi. cur cum xp̄s eſſet deꝰ ora-
uit? Rñ. ſ. Tho. tertia par. q. xxj. ar.
j. ꝙ oratio eſt q̄dā explicatio ꝓprie
voluntatis apud deū vt eā impleat:
ſugit in xp̄o eſſet vna tñ voluntas
ſcꝫ diuina nullo modo competeret
ſibi orare: qꝛ voluntas diuina ꝑ ſe-
ipſaꝫ eſt effectiua eoꝝ que vult ſcḋm
illud pſal. cxiij. oia quecunq; voluit
dñs fecit: ſed qꝛ in xp̄o eſt alia volū-
tas diuina ⁊ alia humana: ⁊ volun-
tas humana nō eſt per ſeipſam effi
cax ad implendū que vult: niſi per
virtutē diuinā manifeſtū eſt ꝙ xp̄o
ſcḋm ꝙ eſt homo ⁊ humanā volūtatē
hñs cōpetit orare: ⁊ lꝫ poſſet ꝑfice-
re oia que volebat ſcḋm ꝙ deus nihi
lominus tñ idem ipſe deus exiſtēs
⁊ homo voluit ad patrē orationem
porrigere non quaſi ipē eſſet impo-
tens: ſꝫ ꝓpter noſtrā inſtructionē.
Primo quidē vt oſtenderet ſe eſſe a
patre. Joan. xj. ca. ꝓpter populum
q̄ circunſtat dixi. ſ. verba orationis.
vt credant ꝙ tu me miſiſti. Vñ Hy-
larius in. x. de trinitate dicit: nō pre
ce eguit ꝓ nobis orauit ne filiꝰ igno-
raretur. Secundo orauit vt nobis
exemplum orandi daret. Vñ Am-
broſius dicit ſup Luc. Noli inſidia-
trices aperire aures vt putes filium
dei quaſi infirmum rogare vt impe
tret qđ implere nō poſſit. poteſtatis
eñ actor obediētie magiſter ad pre-
cepta virtutis ſue nos informat exē
plo. Vñ ⁊ Augu. dicit ſup Joan. Po-
terat dominus in forma ſerui ſi hoc
opus eſſet orare ſilētio: ſed ita ſe pa
tri exhibere voluit precatorē vt me
miniſſet ſe noſtrum eſſe doctorem.
¶ Dubitat. cur xp̄o pro ſe orauit cū
frueret ⁊ eſſet cōprehēſor? R. ſctūs
Tho. iij. par. q. xxj. ar. iij. ꝙ ſicut hu-
mana natura in xp̄o quedam bona
habebat a patre iā ꝑcepta: ita etiā
expectabat ab eo quedā bona nō-
dū habita ſed percipienda. Et ideo
ſicut ꝓ bonis iā perceptis in huma
na natura grās agebat patri reco-
gnoſcēdo cū actorē vt ptꝫ Matth.

xvj. ꝛ Jo. xj. ita etiam vt patrē auto rē recognoſceret ab eo orādo petebat ea que ſibi deerāt ſm humanaꝫ naturam: puta gloriam corporis et alia huiuſmodi: ꝛ in hoc etiam nobis dedit exēplū vt de pceptis muneribꝰ gratias agamus ꝛ etiam nō habita orādo poſtulemus.

59 ¶ Dubi. ex quo xps orat: cur nō dicimus xpe ora p nobis: ſꝫ dicimus xpe exaudi nos? Rñ. ſctūs Tho. in iiij. ſen. di. xv. q. iiij. ar. vj. q. ij. ꝛ diſt. xlv. q. iij. ar. iij. ꝙ xps inquātum hō orat p nobis: ſꝫ qꝛ orō eſt actꝰ qdā ꝛ actus ſunt particulariū ſuppoſitorum: adeo ſi diceremus xpe ora pro nobis: niſi aliqd adderet. puta xpe ſcdm qꝺ homo. videret hoc ad pſonā xpi referri: qui xps ſupponit ſuppoſitum eternum cuius nō eſt orare: ꝛ ita videret eſſe conſonū vel errori neſtorij qui diſtinxit in xpo perſonā filij hoīs a pſona filij dei vel errori arrij qui poſuit perſonā filij minoreꝫ patre. Uñ ad hos errores euitandos eccleſia nō dicit chriſte ora pro nobis: ſed chriſte audi nos vel miſerere nobis.

60 ¶ Dub. cur bruta aīalia orāt cū careāt intellectu. Nam dr pſal. cxlvj. Qui dat eſcā pullis coruorū inuocātibꝰ eū? Rñ. ſanctꝰ Tho. ij. ij. q. 83. ar. x. ꝙ illi ꝓprie conuenit orare cui cōuenit rōnē hēre ꝛ ſuperiorē quē dep̄care poſſit: ꝛ qꝛ diuinis perſonis nihil eſt ſuperiꝰ: ideo eis nō conuenit orare: ꝛ qꝛ bruta aīalia nō habēt rationē ſilr illis nō ꝯpetit orare. Pulli aūt coruorū dicunt inuocare deuꝫ propter naturale deſideriū quo oīa ſuo mō deſiderāt ꝯſequi bonitatem diuinā. Sic etiā bruta aīalia dicunt deo obedire ꝓpter naturalē inſtinctū quo a deo mouentur: ꝛ ita dicūtur deū inuocare improprie inquātū aliqd naturali deſiderio deſiderāt qꝺ a deo obtinēt: vt etiā ipſe dicit in. iiij. ſen. diſt. xv. ar. vj. q. iij.

¶ Dubi. an xps ſufficiēter docuerit nos orare in oratione dñica? Rñd. ſanctꝰ Tho. ij. ij. q. 83. ar. ix. ꝛ in. iiij. ſen. diſt. 34. q. j. ar. vj. ꝙ oratio dñica pfectiſſima eſt: qꝛ ſicut Augu. dicit ad pbā: ſi recte ꝛ cōgruēter oramus nihil aliud dicere poſſumꝰ ꝙ ꝙ in iſta oratione dñica poſitū eſt: qꝛ eīm oratio eſt quodammodo deſiderij noſtri interpres apud deū: illa recte ſoluꝫ orando petimus. que recte deſiderare valemus. In oratione autē dñica non ſolum ponuntur omnia que recte deſiderare poſſumus: ſed etiam eo ordine quo deſiderāda ſunt: vt ſic hec oratio nō ſolum inſtruat poſtulare: ſed etiaꝫ ſit informatiua totius noſtri affectus. Manifeſtuꝫ eſt autē ꝙ primo cadit in deſiderio noſtro finis. Deide ea que ſunt ad finem: finis autē noſter deus eſt: in quē noſter affectꝰ tēdit dupliciter. Uno quidē modo prout volumus gloriā dei. Alio modo ſecundū ꝙ volumus frui gloria eius. Quorū primū ptinet ad dilectionē dei qua deū in ſeipſo diligimus. Secundū vero pertinet ad dilectioneꝫ qua diligimus nos in deo. Et ideo pma petitio ponitur (ſanctificetur nomen tuum) per quā petimus gloriam deo: ꝛ ita petimus ꝙ nomē eiꝰ qꝺ ſemper ſanctū eſt. Sanctum etiā apud hoīes habeatur. Secunda vero ponit. (adueniat regnuꝫ tuum.) glo. i. manifeſtet hoībus: vt. ſ. in nobis veniat: ꝛ in xpo regnare mereamur. ꝛ ita per eam petimus ad gloriam regni eius peruenire. Ad finē autē predictum nos ordinat aliqd dupliciter. Uno mō per ſe. Alio mō per accidēs: p ſe quidē ordinat bonum qꝺ eſt vtile in finē. Eſt aūt aliquid vtile in finem beatitudinis dupliciter 61

pliciter

plíciter. Uno mõ directe ⁊ pncipaliter ſcdm meritũ quo beatitudinẽ meremur deo obediẽdo. Et quãtũ ad hoc ponit. (fiat volũtas tua: ſicut in celo ⁊ in terra) in qua ſecũdũ Augu. petimus obedientiã ad deũ vt ſic fiat a nobis volũtas ei9 in terris: ſicut fit ab angelis in celis. Alio modo ordinat nos inſtrumẽtaliter ⁊ q̃ſi coadiuuãs nos ad merendum ⁊ ad hoc ptinet qđ dicit. (panẽ noſtrũ quotidianuz da nobis hodie). qr ſm Augu. ibidẽ per hoc qđ dicit hodie ſignificat hoc tẽpus vbi petimus panẽ: ſiue hoc intelligatur de pane ſacramẽtali cui9 quotidianus vſus pficit homini in quo etiam intelligunt oĩa alia ſacramenta: ſiue etiaz intelligat de pane corporali: vt p panẽ intelligat omnis ſufficiẽtia vict9. Et hoc idẽ petebat Prouer. xxx. c. Diuitias ⁊ paupertates ne dederis mihi: ſed tñ victui meo tribue neceſſaria. Per accidẽs aũt ordinamur in btitudinẽ p remotionẽ phibẽtis. Tria aũt ſunt q̃ nos a beatitudine phibẽt. Primo q̃dẽ pctm̃ quod directe excludit a regno dei. j. Chor. vj. neqꝫ fornicarij ⁊c. Regnũ dei poſſidebunt ⁊ ad hoc ptinet qđ dr (dimitte nobis debita nr̃a. ſicut ⁊ nos dimittim9 debitorib9 nr̃is.) Scđo tẽtatio q̃ nos ipedit ab obſeruãtia diuine volũtatis: ⁊ ad hoc ptinet qđ dr. (Et ne nos inducas i tẽtationem) in qua ſcđm Augu. petimus ne deſerti diuino auxilio alicui tẽtationi vel cõſentiamus decepti: vel cedam9 afflicti: nec petim9 vt non tẽtemur: ſed vt a tentatione nõ vincamur. Tertio penalitas preſens que impedit ſufficientiã vite et quãtum ad hoc dicitur. (Sed libera nos a malo.) ⁊ ſic ſunt ſeptẽ petitiones in oratione dominica.

62 ¶ Dubit. cur docuit xp̃s ſolũ hanc orationẽ dirigi ad patrẽ ⁊ nõ ad filiũ ⁊ ſpiritũ ſanctũ: q̃ ſunt vn9 deus cũ patre? Rñd. ſanctus Tho. in. iij. ſen. diſt. xv. q. iiij. ar. v. q. ij. ꝙ ea que ſunt eſſentie diuine a patre ſunt in alijs pſonis: ⁊ ideo fit quedaz reductio ab alijs perſonis in patrem: vt patet p Hylariũ. Et pter hoc etiã dicit pater principiuz totius deitatis: ⁊ ſic nos in patrẽ ſicut in principiũ nõ de principio reducens chriſtus nos ad patrẽ orationẽ dirigere per filium docuit.

¶ Dubita. ad quid eſt vtilis oratio 63
dominica? Reſpõ. ſanct9 Tho. xij. q. 74. ar. viij. ⁊. ij. ſenten. diſt. 24. in litera ꝙ valet contra peccata mortalia ⁊ venialia. ⁊ ita p mortalibus etiã. (pater noſter) dicere debemus ⁊ pectus tundere.

¶ Dubitatur an ſolum verbis ora- 64
tionis dominice vti debeamus in orando? Reſpõ. ſanctus Tho. ij. ij. q. 83. ar. xiiij. ⁊ in quarto ſenten. diſtin. xv. q. iiij. ar. ij. q. ij. ꝙ dñs nõ inſtituit hãc orationem vt his ſolum verbis vti debeamus in orãdo: ſed quia ad hec ſola impetranda debet tendere noſtre orationis intentio: qualitercunqꝫ eam proferamus vel cogitemus. Et ideo precepto dominico nõ obligatur ad verba illa: ſꝫ ad res illas petẽdas a deo.

¶ Dubita. an dicens orationẽ dñi- 65
cam nullum habẽs peccatum mentiatur cum dicit (dimitte nobis debita noſtra) Reſpon. ſanctus Tho. in. iiij. ſenten. diſtin. xvj. in litera. ꝙ hoc non eſt alicui certũ qđ omnino ſit a peccato ſaltẽ veniali vel quantum ad aliquẽ reatũ immunis: ſi tñ per reuelationẽ ſciat nõ peccat dicens in perſona eccleſie.

¶ Dubita. an non parcens iniuriã 66
tibus dicẽs hanc orationẽ mentiat dicendo (ſicut et nos dimittimus

debitoribus noſtris). Reſpon. ſanctus Tho. ij. ij. q. 83. ar. xvj. ꝙ oratio dominica profertur ex perſona cōmuni totius eccleſie. Et ideo ſi aliquis nolens dimittere debita proximo dicat orationem dominicā nō mētitur: quāuis hoc qđ dicit nō ſit verum quantum ad ſuā perſonam. Eſt tamen verum quantum ad perſonam eccleſie extra quam eſt merito ꝛ ideo fructu oratiōis caret: quādoq̄ tamen aliqui peccatores parati ſunt debitoribus ſuis dimittere. Et ideo ipſi orantes exaudiuntur.

¶ Sēſib⁹ ſpūalibus nō exponiť rōne dicta in ꝓlogo.

¶ Sabba. poſt cineres.

Cum ſero eſſet factum Mar. vj. ca. Matth. xiiij. c. ꝛ Joan. vj. c.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno Chriſti. xxxij. tertiadecima die Aprilis.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis dn̄i quodā ſero cōtra aduerſantē ventum remis nauigādo inſiſtētib⁹. Dn̄s ſupra mare ſicco icedēs pede poſt eos occurrēs circa vigiliā noctis quartā dum preterire tētaret eum putauerūt ſic ambulantē fore fantaſma: ꝛ conturbati vocē extulerunt: quos allocut⁹ vt conſiderēt qm̄ eorum eſſet magiſter ingreſſus nauim ꝛ ſtatim ceſſauit vētus. Stupor vero magnus eos inuaſit: non eīn ad panum miraculū mentis oculos cum obcecati eſſent appoſuerant verū cum e naui egreſſi geneſareth religionem ingreſſi fuiſſent ab eis agnitus eſt e tota autem regiōe illa valitudinarios adducentes: vt eius veſtis fimbriā tangerēt deprecabantur: omneſq̄ qui eam palpaſſent priſtine reſtituebātur ſaluti.

Obiectionibus rn̄dendū eſt. Dubitať i quo 1 mari erat nauis illo ſero? Rn̄. Lyra qđ in mari galilee: qm̄ cū tranſfretaſſent venerūt in terrā genezareth qđ qđē mare diciť ſtagnū genezareth a quadam ciuitate ſic nominatum.

¶ Dubit. an punctualiter nauis eſſet in medio mari? Reſpon. qđ cū 2 mediū appropinquat vni extremorum ſortitur nomen eius reſpectu alterius: ſicut aqua trepida dum caleſit appropinquando aque bullienti dicitur calida reſpectu aque frigide: ꝛ ita nauis maris medio appropinquando relicto littore dicitur eſſe in medio reſpectu ripe: q̄uis etiā potuerit in medio eſſe.

¶ Dub. cum multi homines eſſent 3 in terra quō eſt verum qđ dicitur ꝛ Jeſus ſolus erat in terra? Reſpō. ꝙ diciť ſolus in terra reſpectu diſcipulorum qui omnes erant in naui: et etiam poteſt exponi ꝙ ſolus erat in terra quia nullus tunc ſecum erat.

¶ Dubi. quomodo vidit eos labo- 4 rantes in remigando cum eſſent a longe ꝛ eſſet nox? Reſpon. quod cū eſſet deus ꝛ eſſet vbiq̄ vidit eos laborantes q2 nihil latere deum pōt.

¶ Dubi. an ille ventus contrarius 5 fuerit naturalis. Require dominica. iij. poſt octa. epiph. dub. 4.

¶ Dubi. que eſt quarta vigilia no- 6 ctis. ꝛ quot ſunt vigilie noctis. Require in media nocte natiuitatis domini. dub. 40.

¶ Dubi. cur tantū dn̄s diſtulit ad 7 eos venire ꝛ eis ſuccurrere? Reſpō. Chriſo. ſuper Mattheū dicēs ꝙ tota nocte dimittit eos fluctuari exigens eorū cor poſt timorem in maius ſui deſideriū immittens eos in memoriam continuā. Propter hec

non confeſtim eis aſtitit: erudiens eos non cito ſolutionem inquirere aduenientium maloꝝ ſed ferre ea que contingunt viriliter.

8 ❡ Dubi. quid faciebat ſolus in terra? Rñ. Euangeli. ſuprāſcripti eo qꝛ in montē ſolus abierat orare.

9 ❡ Dubi. quō potuit ſup mare ambulare cū corpus haberet pōderoſum? Rñ. Aug. ſup Joan. ꝛ Grego. in homel. ꝙ ſicut moli corporis vbi diuinitas erat hoſtia clauſa nō obſtiterunt ꝛ non apertis ianuis ad diſcipulos intrauit q̄ clauſo virginis vtero exiuit: ꝛ ita nūc virtute diuinitatis Marie ſolidū ſe prebuit ſub pedibus eius: ꝛ ſic iſta ambulatio ſupra Mare fuit miraculoſa. Et glo. Bed. ſup Joannē dicit fides catholica ꝛ pondus ſm carnē habuiſſe dominū predicat: ꝛ onus corporeum et cū pondere atq; onere corporali incedere ſuper aquas non infuſis pedibus.

10 ❡ Dubi. qꝛ ſi vētus erat cōtrarius non videtur ꝙ potuerunt a terra recedere? Rñ. ꝙ vt habetur Joan. vj. c. Nauicula iā erat in mari ꝛ lōge a terra qꝛ ventus venit contrarius. Nā ibidem dicit mare autem vento magno flante exurgebat.

11 ❡ Dubi. non videtur verū qđ voluerit eos preterire cū poſtmodum aſcenderit in nauiculatū? Reſpon. Auguſti. de conſenſu euangeliſtarum dicens. quō ergo eos volebat preterire quos pauētes ita confirmat: niſi qꝛ illa volūtas pretereūdi ad eliciendum illū clamorem valebat: cui ſubueniri oportebat.

12 ❡ Dub. quomodo cognouerunt ꝙ volebat eos preterire? Reſpō. Auguſti. vbi ſupra. qđ non hoc intelligere potuerunt: niſi qꝛ in diuerſum ibat eos volens preterire tāq̄ alienos a quibus ita nō agnoſcebatur vt fantaſma putaretur.

❡ Dubita. ꝓpter quid putauerunt fantaſma eſſe? Reſpō. Glo. interlinearis ꝙ non putabant veruz corpus ſuper aquas incedere. 13

❡ Dubit. qđ eſt fantaſma? Rñ. ſm grammaticos ꝛ catholicō vocabuliſtam. ꝙ fantaſma dicit a faſmos ꝙ eſt apparitio: et eſt idem qđ faſma qđ eſt apparitio ꝓpue vana et incerta: vt in nocte: ſed faſma ſemper eſt dubia fantaſma autē et fantaſia qđ idē eſt qſi q; eſt dubia qſi q; nō: nā fantaſia eſt ſpecies figurata in aīo de reb⁹ cognitis ſed fantaſma eſt de reb⁹ incognitis: ꝛ eſt cuz aliquid apparet aliud quam ſit: et ita eſt viſio vana. 14

❡ Dubitatur quomodo omnes viderunt eum cuz multi eſſent in terra ꝛ alijs regionibus qui non poterant eum videre? Reſpō. ꝙ nō omnes abſolute loquēdo viderunt eū: ſed oēs qui erant in naui. 15

❡ Dubi. cur conturbati ſunt diſcipuli? Rñ. Theophi. ſuper euange. ꝙ propter magnum timorez quem eis xp̄s ſic ambulādo incuſſit. 16

❡ Dubi. cur exclamauerūt? Reſp. Chriſ. ſuper Mattheū qđ pretimore: nā vt dicit gl. interlinearis Hiero. magni timoris indicium eſt confuſus clamor et incerta vox. 17

❡ Dub: q̄d dixerūt clamādo? Rñ. ꝙ vt ex predictis patet confuſe clamauerūt nec aliquā vocem articulatam ſeu ſignificatiuā ediderunt. 18

❡ Dub. cur anteq̄ clamarent non fuit eis locutus? Rñ. Chriſo. ſuper Matth. dicens. Quoniā quāto magis intendebatur timor tanto magis letati ſūt in eius preſentia. 19

❡ Dub. cur ſtatim poſt clamorem. locutus eſt eis? Rñ. ꝙ vt timorez q̄ iam vehemens erat ſolueret ꝛ fiduciam preberet. vt. Chriſo. dicit. 20

21 ¶ Dubi. cur nō dixit nomē ſuū: ſʒ ſolum ego ſum? Reſpon. Beda ꝙ quia familiares eius erant. Ideoqꝫ audita voce facile potuerūt cognoſcere magiſtrum ſiue vt veri⁹ ē: vt oſtenderet ſe illū eſſe qui moyſi dixit ego ſum qui ſum.

22 ¶ Dubi. quō ſtatim vt intrauit nauim ceſſauit ventus? Rñ. glo. interlinearis. hoc non eſſe mirum: quia in quocunqꝫ per gratiam ſui amoris adeſt: mox vniuerſa vitiorū aduerſantis mundi ⁊ malignorū ſpirituum bella quieſcunt.

23 ¶ Dubitatur an etiam ſtatim ceſſauerit tempeſtas maris? Rñ. Hieronymus. dicens tranquillitatē maris fuiſſe tunc etiam redditam.

24 ¶ Dub. cur poſt illud miraculum pl⁹ ⁊ magis ſtupebat? Rñ. gl. marginalis. ꝙ miraculo panū qđ eēt rex conditor oſtēdit ambulando ſuper aquas ꝙ corp⁹ haberet liberū ab omni grauedine peccati: placando vētos: ⁊ vndas ⁊ elemētis dominare ſe oſtendit: ſʒ carnales adhuc diſcipuli magnitudinem quidem virtutum ſtupebant: ſed diuine maieſtatis virtutē non agnoſcebant.

25 ¶ Dubi. cur dicit plus ⁊ magis cū idē ſignificēt? Rñ. ꝗ plus eſt cōparatiuū huius nois multū: magis autem eſt aduerbium comparandi.

26 ¶ Dubi. qñ fuit factū miraculū de quinqꝫ panib⁹? Rñ. ꝙ ſcđm Euangeliū ſupra notatos fuit factū immediate ante hiſtoriā hui⁹ euāgelij.

27 ¶ Dubi. cū apoſtoli viderint miraculū de panibus quomodo non intellexerāt? Rñ. Theophi. ſup euange. ꝙ non intellexerūt chriſti potētiam quā nunc ex maris miraculo plenius cognouerūt.

28 ¶ Dubitatur quomodo erat obcecatū cor eorū? Reſpon. Beda. ꝙ qꝛ adhuc carnales erant diuinitatem agnoſcere non poterant.

29 ¶ Dub. q̄ eſt terra genezareth? Reſpon. Raba. ſup euange. ꝙ eſt terra que eſt iuxta lacum geneſareth: q̄ etiā dicitur mare galilee: qui lac⁹ ē ampliſſimus longitudine centum quadraginta ſtadijs ⁊ eſt iudea.

30 ¶ Dubitatur quomodo cognouerunt eum cum egreſſi ſunt e naui ⁊ non ante? Reſpō. Theophi. ſuper Euang. ꝙ hoc non dicitur de apoſtolis ⁊ diſcipulis. quoniam ipſi cognouerūt eū in naui: ſed de incolis terre geneſareth: vt etiam Matth. ſ. dicitur.

31 ¶ Dubitat quō illi incole cognouerunt eum? Reſpon. Beda. ꝙ cognouerūt eum rumore nō facti: vel pro ſignorum magnitudine ⁊ vultu plurimis notus erat.

32 ¶ Dubita. cur illi incole percurrerūt totā illam regionē? Reſp. Beda ſup. Mar. ꝙ ex magna fide qm̄ non tantū preſentium ſalute cōtenti erant: ſed mittebant ad alias per circuitū ciuitates quo omnes currerent ad medicum.

33 ¶ Dubit. cur non inuitabant dñm vt iret ad domos in quib⁹ iacebāt infirmi ſʒ eos portabant in plateis? Reſpō. ꝙ ex reuerētia xp̄i ⁊ ex multitudine infirmorum.

34 ¶ Dubita. cur querebant tangere fimbriam veſtimenti eius? Reſpō. Theophi. ſuper euange. ꝙ quia miraculum quod circa mulierē emoroiſſam contingerat ad aures multorū venerat ⁊ multam fidē eis dabat ex qua ſanabantur.

35 ¶ Dubi. cur non curabāt eos dño abſqꝫ hoc ꝙ fimbriā eius tangerēt? Require dominica .ij. poſt oct. Epipha. dubio .14.

36 ¶ Dub. que differētia eſt inter vicum, villam ⁊ ciuitatē? Reſpō. Catholicon. ꝙ vicus dicit villa extra

ciuitatē ꝛ dicit qꜫ habeat vias tātū ſine muris. villa a vallis dicit quaſi vallata: qꜫ vallata ſit ſolū vallatiōe valloꝝ: ꝛ nō in muratione muroꝝ. Ciuitas eſt hominū multitudo ſocietatis vinculo adunata ab eodē iure viuēdi: ꝛ ciuitas nō ſaxa: ſꜫ habitatores vocant: ſꜫ vrbes ipſa menia ſunt: ꝛ dr̄ ciuitas quaſi ciuiū vnitas.

☞ Allegorice.

¶ Glorioſa ſemꝑ virgo Maria dei genitrix nauis eſt q̄ de celis ad terras portauit merces magnas ex q̄bus totū genus humanū redēptū fuit. Hec (eni nauis cū ſero eſſet factū) ſcꜫ mūdi qꜫ nos ſumus in quos fines ſeculorum deuenerūt (erat in medio mari). i. inter patres noui ꝛ veteris teſtamēti (ꝛ ieſus ſol⁹ in terra) ſcꜫ de qua dictū eſt ꝛ terra nr̄a dabit fructū ſuū: qꜫ vir nō trāſibit ꝑ eā ſꜫ ſolū dn̄s. (ꝛ vidēs) hoīes mūdi (laborātes in remigādo ꝛ i obſeruādo p̄cepta legis (qm̄ erat eis ventus cōtrarius) ſcꜫ iudeis cū iā pluries captiuati fuiſſent. (Et circa qu rtā vigiliā noctis). i. in fine tenebrarū de q̄b⁹ dicit: nox p̄ceſſit dies aūt appropinquauit: qm̄ pria vigilia fuit ab Adā vſqꜫ ad diluuiū. Scd̄a vſqꜫ ad Moyſen. Tertia vſqꜫ ad xp̄m. Et in quarta venit. i. incarnatus eſt: ꝛ expulſis tenebris dies affuit (venit ergo ad eos). i. incarnatus eſt ꝑpter eos. (ambulās ſupra mare). i. ſup glorioſa virgine de ipſa carnē aſſumēdo ex myſtico ſpiramine. (Et volebat preterire eos) ſcꜫ qui tūc erāt per mortē crucis vt eos redimeret. (at illi vt viderunt ambulātē ſup mare). i. ꝑ auditū cognouerunt natū de ſemper virgine ſaluo eius pudore putauerunt fantaſma eſſe (ſicut heretici quidā qui dixerūt xp̄m nō aſſumpſiſſe verum corpus de ſemꝑ virgine ſꜫ trāſiſſe ꝑ eam ſicut per fiſtulā:) ꝛ exclamauerunt illud ex doctrina aliis tradentes (oēs eū viderūt). i. ex oī p̄te mūdi intellexerūt qm̄ eſt fili⁹ dei ꝛ ſemper v̄ginis cū in omnē terrā exierit ſonus apoſtoloꝝ (ꝛ cōturbati ſunt ydololatre: qui hoc vidētes admirati ſunt ꝯturbati ſunt ꝛ tremor apprehendit eos. (et ſtatim locutus eſt eis). i. hominibus mūdi tam ꝑ ſe q̄ per apoſtolos (ꝛ dixit eis: cōfidite) fidem cum ſpe habētes. (ego ſum) qui veni liberare vos ab erroribus (nolite timere) eos q̄ occidūt corp⁹ ꝑpter nomē meū (ꝛ aſcēdit ad illos in nauim). i. per nauim. ſ. glorioſā ſemꝑ v̄ginē mariā aduocatā nr̄am (ꝛ ceſſauit vētus) hereſum: qm̄ cunctas hereſes ſola interemit (ꝛ plus ꝛ magis intra ſe ſtupebāt) qūo pauperes piſcatores conuertere potuerūt impatores: reges: ꝛ ph̄os: ac ſapientes. (nō eīn intellexerūt de panib⁹) iudei quos manducauerāt in deſerto qn̄ pluit eis māna. qḋ ſignificabat hūc verū panē q̄ de celo deſcendit. (erat eīn cor eoꝝ obcecatū) ſ. iudeoꝝ attendētiū ſolū ad ſenſum literalē q̄ occidit ꝛ nō ad ſpūalē qui viuificat (ꝛ cū trāſfretaſſent) ex infidelitate ad fidē xp̄i (venerūt in terrā geneſareth). i. in xp̄m ortū de terra virginali per aurā excitatā a ſpū ſctō. (ꝛ applicauerūt) qꜫ q̄ adheret deo vn⁹ ſpūs eſt (cūqꜫ egreſſi eſſent de naui). i. de infidelitate ꝯtinuo cognouerūt eū. ſ. eē verū deū ꝛ verū hominē (ꝛ p̄currētes vniuerſā regionē illā). i. xp̄ianitatē: (ceperūt i grabatis). i. in v̄bis p̄dicationū: (portare eos q̄ ſe male habebāt). i. infirmos in fide: (vbi audiebāt eū eſſe) predicātes gloriā in qua regnat ꝛ eos ꝯregnare faciet: (ꝛ quocūqꜫ introibāt) qm̄ non eſt deus acceptor

perſonarū(in vicos villas ⁊ ciuita-
tes ponebāt infirmos)ı̄ fide(in pla
teis).i.cōgregationib9 iuſtorū q̄ ꝑ
eis orationē̄ faciebāt(deprecantes
illū:vt vel fimbriā veſtimenti ei9 tan-
gerent).i. ꝑ humanitatē̄ q̄ tāgi ⁊ vi
deri poterat queādmodū Thomas
palpauit.(Quotqt aūt tāgebāt eū)
id eſt ab eo tangebātur ⁊ ꝑordinati
erant ad vitā eternā/ſalui fiebant.

☞ Tropologice.

¶ Ex p̄ſenti euāgelio mouemur vt
relictis pctīs/viam pnīa amplecta-
mur q̄ ꝑ nauim ſignificat̄: eo ꝙ ho-
mines ꝑ mare hui9 mūdi ad portū
paradiſi deducit ⁊ queādmodū ho
mines in mari exiſtentes dormiēdo
q̄eſcēdo: ⁊ comedēdo vadūt ad por
tū.ita penitētes q̄ dormiūt vt̄ fortio
res exurgāt ad laudādū deū come-
dūt vt fortiores ſint ad ſeruiēdū deo.
q̄eſcūt vt fortiores ſint ad laborādū
vadūt ad paradiſum.Sꝫ neceſſe eſt
pniam faciētib9 vt fortes ſunt ꝯ ipe
dimēta ⁊ ꝑicula occurrētia. Quorū
ꝑmū ı̄ miſeria hui9 mūdi eſt multi-
plex ignorātia: qm̄(erat ſero)qꝛ ni-
hil clare vꝫ ⁊ dei eſt imꝑfecta cogni
tio.Scōm ı̄pedimētū penitētes pa-
tiunt̄ a mūdo(qm̄ nauis erat in me
dio mari.)nā iſte mūd9 eſt mare:in
quo multi abſorbent̄.ꝯtra qd̄ rogat
ꝓpſal. dicēs.nō me demergat tēpe-
ſtas aq̄.i.pctm̄ mortale: neq3 abſor-
beat me ꝓfundū.i.ꝯſuetudo peccā-
di q̄ demergit ı̄ ꝓfundū:neq3 vrgeat
ſuꝑ me pute9 os ſuū.i.ne deſperādo
ı̄cludar ı̄ puteo ı̄ferni. Tertiū ꝑicu-
lū patiunt̄ a diabolo: qm̄(erat vēt9
ꝯtrius).ſ. tētatiōes diaboli. Quartū
patiunt̄ ı̄ carne ꝑ fantaſmatū illuſio
nē:qm̄(putauerūt fantaſma eē.)Sꝫ
ꝯ iſta pericula docētur patiētes ar-
mari: vt ſecuri ipa pericula euadāt:
qm̄ debēt hr̄e de deo magnā ꝯfidē-
tiā:qm̄(ipſe ſol9 eſt in terra).ſ.po-
tens ad liberādū.(Et videt eos la-
borantes in remigando).i. labores ⁊
ſudores penitentiū:(⁊ ambulat ſuꝑ
mare)vincēdo mūdū per paſſionē̄
ſuā immittēdo gratiā ⁊ ad hāc fidu
ciam ipe nos inducit dicēdo(ꝯfidi-
te ⁊ nolite timere ego ſum)ſcꝫ adiu
tor veſter. Itē̄ debēt recurrere peni-
tentes ad orationē̄ clamoroſam:qm̄
(exclamauerūt) qꝛ ꝯ cōturbatiōes
fantaſmatū carnis nō poſſum9 pre
ualere niſi ꝑ orōnes deuotas:nā qꝛ
ſapiē.viij.c.Et vt ſciā qd̄ nō poſſum
eſſe continēs niſi tu dederis adij ad
dnm̄ ⁊ deꝑcatus ſum illū. Itē̄ corro-
borant̄ per inſtructionē̄ diuinā:qm̄
(dn̄s veniet ad eos)illuminādum.
(Circa quartā vigiliā noctis)nam
ipſi debent cuſtodire quatuor vigi-
lias noctis:vcꝫ vt ipſi vigilātes cu-
ſtodiāt cogitatiōes:locutiōes: ope-
rationes:⁊ ſenſus corꝑis(⁊ tūc aſcē
det ad illos in nauim)cū ei9 ſacra-
tiſſimū corpus recipiāt ꝯ qd̄ nō pōt
(vētus ꝯtrarius)⁊ tūc(plus ⁊ ma-
gis mirabunt̄)intra ſe ꝯſolati de di
uino auxilio:qm̄ ante pniam(nō in
telligūt de panib9) ꝓpoſitiōes.i.de
ſuauitate eucharíſtie: cū circa diui-
na(cor eox eſſet obcecatū)ſemꝑ au
tem meditent̄ paſſionē̄ xp̄i que facit
trāſfretare ⁊ venire in terrā geneſa-
reth(.i. ad portū gratie diuine per
quā ꝑfecte)cognoſcūt deū(⁊ ꝑcur-
runt vniuerſam regionē̄)meditādo
paſſiōes ⁊ acerbitates quas ꝓ no-
bis ꝑtulit.(⁊ circunferūt in graba-
tis).i. orōnib9(oēs male habētes)
rogādo deū ꝓ pctōrib9 ſe male ha-
bentibus(per villas vicos ⁊ ciuita-
tes)cuiuſcūq3 ꝯditionis ſunt: ⁊ qui
(in plateis).i.publice delinquunt.
(vt tangāt veſtimenti eius fimbriā)
i.meditent̄ paſſionē̄ humanitatis q̄
eſt veſtimētū diuinitatis: nā(quot-

quot tāgunt eā).i.meditātur (liberant ab omni languore) ⁊ p eā oīa acerba q̄ patiūtur dulcia efficiunt: nec pmittit eos ī aduerſis deficere vnde ad Heb.xij.dicit. Recogitate eum q̄ talē ſubſtinuit pro peccatoribus aduerſus ſemetipm̄ ꝯdictionez vt non fatigemini aīas veſtris deficiētes. Et Grego.in homel. ſi paſſio xp̄i ad memoriam reducit nihil eſt quod non equo animo toleretur.

☞ Anagogice.

¶ Cōtemplāda eſt illa celeſtis gloria ecclie triūphantis q̄ eſt (nauis) applicata ad celeſtē portuz poſt (fero) huius ſeculi: q̄ quōdā fuerat (in medio mari).tribulationū huius ſeculi (Et laborabat in remigādo).i. deo ſeruiēdo: qm̄ (erat ei vētus contrarius) demonū tyrānorū ⁊ aliorū pſequētium. (Et ieſus ſolus erat in terra) reſpiciēs eorꝫ afflictiōes ⁊ ſubueniēs eis: (⁊ venit ad illos) p incarnationē (In quarta vigilia noctis) i.poſt legeꝫ nature. Patriarchas ⁊ legē ſcriptā ac pphetas (ambulās ſupra mare) nō in fuſis pedibus in aliquo delicto q̄ pctm̄ non fecit nec inuētus eſt dol⁹ in ore ei⁹ (⁊ q̄ eos pterūt) p reſurrectionē: qm̄ ipſe eſt pmitie dormiētiū ⁊ quē aliqn̄ (putauerūt fantaſma eſſe) p cogitatiōes nō valētes humana rōne tm̄ myſteriū pſcrutari: cū th̄ (oēs viderit eū) p fidē (⁊ cōturbati fuerint de ꝯſiliꝯbus cogitatiōib⁹) ſꝫ th̄ ab eo vt pſe uerēt inſpirati: ⁊ tādē (aſcēdit ad illos in nauim) paradiſi in quo (ceſſat vētus ꝯri⁹) qm̄ abſterſit oēm lachrimā ab oculis eorꝫ ⁊c. (Et pl⁹ ⁊ magis ſtupēt) de tāta nō glīa .i.admirant: qm̄ in hoc ſclo (nō itelligebāt) q: in cor hoīs nō aſcēdit: de panib⁹.i.ſatietate celeſti (cū eorꝫ cor obcecatū eſſet) nō valētes videre niſi p ſpeculū in enigmate (⁊ nūc eū trāſfretauerūt) ī illā terrā lacte ⁊ melle manātē (gn̄ſareth) ex ſe aurā geneātē.i.dlectatiōes celeſtes: cognoſcūt eū (ſicuti ē: ⁊ ipſe) quotqt (volebāt cōuerti ad fidē) p tactū veſtimēti ei⁹.i.hūanitatis paſſionē ſufferētis (ſanabat): qm̄ liuore ei⁹ ſanati ſunt (in villis vic[?] ⁊ ciuitatib⁹) cū nō ſit pſonarū (exceptio apud deū: ⁊ cū eo letant (in plateis) ſuperne hieruſalez in ſempiterna ſecula ſeculorum.

¶ Dominica.j.in.xl.

Duct⁹ eſt ieſus in deſertū a ſpū Matth.iiij.c. Mar.j.c. Luc.iiij.cap.

Hiſtoria hui⁹ euāgelij facta fuit anno xp̄i.xxx.ſexta die Januarij.

☞ Hiſtorice.

¶ Spiritu ſancto duce ieſus deſertū petijt quo in loco a demone tentatiōib⁹ inuaderet: cūqꝫ dieb⁹ quadraginta ieiunaſſet in eſurieꝫ incidit. Ex quo demoni tētādi occaſio ſucceſſit. qbuſdā igit eidē lapidib⁹ demonſtratis: vt ex eis panis effici iuberet hortabat: ſi oīpotentis dei filius eſſet: cūqꝫ ad vitā hoīs ptelādā ſolū paneꝫ minime ſufficere: ſed ex ore dei om̄e pcedēs verbū neceſſariū fore rn̄diſſet: vt ex ſacris cautū ſcripturis foret. Supra templi pinaculū ſctē ciuitatis eū collocauit. vſqꝫ ſi deo nat⁹ foret ſe ſe pcipitē dimitteret iubet: qm̄ dei angelis cuſtodib⁹ id Dauid pnūtiante iperatū foret: ne et pedis ad lapidis offenſionem eū pati ſinerēt: cui cū a quoqꝫ deum tentādū minime fore ſcripturas atteſtāte demōſtraſſet: in excelſum eūꝫ montē cū aſſumpſiſſet cūctaqꝫ mūdi regna eorūqꝫ glīaꝫ oſtētaſſet. oīa eidē datura pmiſit: ſi tn̄ eū pronus adoraret a quo redargutū: vt tanqꝫ aduerſarius aſcenderet: eū ſcriptura ſolū deuꝫ adorandū ⁊ eidem tm̄

famulādū eſſe pronūtiaret eſſe con fuſſus abſceſſit:ſtatimq̧ eidē affue runt angeli miniſtrantes.

1 Liber iā ad dubiorū ſolutionē deuenire. Dubita.qñ fuit ieſus ductꝰ in deſertū? Rñ.ſupra ſcripti euangeliſte qḋ immediate poſt baptiſmum.

2 ¶ Dub.2.ꝗ ſpū ductꝰ eſt? R.gre.in homel.di.ꝙ vere abſq̧ vlla queſtione conuenienter accipitur vt a ſpū ſancto ductꝰ eſſe credat̃:vt illuc ſuꝰ ſpiritus duceret quo hūc attentandum malignus ſpiritus inueniret.

3 ¶ Dub.in quo deſerto ſtetit tunc ieſus? Rñ.ſ.Uin.in ſermone pmo huius dñice.ꝙ illud deſertuꝫ eſt inter hieruſalē ⁊ hierico. de quo dr̄ Luc.x.c.Qḋ hō qdā deſcēdebat a hieruſalem in hierico.ſub quo fluit riuus quē ſanauit Heliſeꝰ.qḋ hebraice dr̄ adhi.i.rubrū qm̄ ſanguine interfectorū cruentabat̃ ⁊ erubeſcebat.

4 ¶ Dub.qd agebat ieſus in deſerto Rñ.ſ.Uin.vbi ſupra:ꝙ lꝫ euāgeliſte nō clare hoc dicāt:tñ in ſequētibus vt Luc.vj.c.pꝫ qd faciebat.nā factū eſt in illis diebꝰ exijt in mōtē orare ⁊ erat pnoctās in oratione dei:poſt orationē ⁊ dormiens ſup terrā:⁊ ita noctē cōſummabat in ſomno ⁊ oratione:in die vo cōtēplabat̃ ⁊ orabat.

5 ¶ Dub.quā ſocietatē hēbat i deſerto? Rñ.ſ.Uincen.vbi ſupra qḋ vt dr̄ Marc.j.c.erat in deſerto cuꝫ beſtijs: qm̄ in illo deſerto erant leones:vrſi lupi:⁊ multa alia aīalia ꝗ ſicut bos ⁊ aſinus veniebāt ad ieſum ⁊ ſuum agnoſcebāt creatorē. Ibidēq̧ erant latrōes ⁊ mali hoīes ꝗ vidētes ieſū veniebāt ad eū vt quererēt ſi forte haberet pecunias ſed ipſe mutabat eorū corda ⁊ voluntates ⁊ xp̄o magnam reuerentiam exhibebant.

¶ Dub.qr vr̄ ꝙ ſpūſſctūs ſit maior xp̄o ex quo ducit eū in deſertū? Rñ. Chr.ſup Matt.dicēs ꝙ ductꝰ eſt a ſpū ſctō nō,qſi minor maioris pcepto.nō eñ ſolū ductꝰ dr̄ ꝗ alicuius ptāte ducit̃:ſꝫ ēt ille ꝗ alicuiꝰ rōnabili exhortatiōe placatur:ſicut ſcriptū eſt de Andrea ꝙ inuenit Symonē fratrē ſuū adduxit euꝫ ad ieſum: ⁊ ita xp̄s adductus eſt.vt dicit Hieronymus.nō inuitus aut captus ſꝫ voluntate pugnandi. 6

¶ Dubi.cur xp̄s voluit tētari? Rñ. ſan.Tho.iij.par.q.xlj.ar.j.ꝙ pp̄ter ꝗtuor voluit tētari.Pͥo vt nobis ꝯ tētatiōes auxiliū ferret.vñ Grego.dicit in home.nō erat indignū redēptori nr̄o ꝙ tētari voluit ꝗ venerat occidi.vt ſic tētatiōes nr̄as ſuis tentatiōibꝰ vinceret:ſicut mortē nr̄am ſua morte ſupauit. Scdo pp̄ter noſtrā cautelā vt nullꝰ quātūcūq̧ ſanctus ſe eſtimet ſecurū ⁊ imunē a tētatione. Uñ ⁊ poſt baptiſmum tentari voluit:qr ſicut Hylarius dicit ſup Matt.in ſanctificatis maxime diaboli tētamēta graſſant̃:qr victoria magis eſt ei exoptāda de ſctis. Uñ ⁊ Eccle.ij.c.dr̄. Fili accedēs ad ſeruitutē dei ſta in iuſtitia ⁊ timore ⁊ pͥpara aīaꝫ tuā ad tentationē. Tertio pp̄ter exēplū:vt ſcꝫ nos inſtrueret quał̃ diaboli tētamēta vīcamꝰ. Uñ Aug.dicit in.iiij.de trini.ꝙ xp̄s diabolo ſe tētādū pꝰbuit vt ad ſupandas tētatiōes eiꝰ mediator eſſet nō ſolū pꝑ adiutoriū verū etiā pꝑ exēplū. Quarto vt nobis fiduciā de ſua miſericordia largiret̃.Unde dicit̃ ad Hebre.iiij. Nō habemus pontificē qui nō poſſit cōpati infirmitatibus noſtris:tentatū aūt pꝑ oīa per ſimilitudinem abſq̧ peccato. 7

¶ Dub.qr cum xp̄s vt dr̄ Jo.iij.c.venerit opera diaboli diſſoluere. cur voluit eius opa.ſ.tentationes pati? 8

Rñ. ſan. Tho. vbi. ſ. φ xp̄s venerat diſſoluere op̄a diaboli non poteſtatiue agendo: ſʒ magis ab eo ⁊ eius mēbris patiēdo: vt ſic diabolū vinceret iuſtitia nō ptāte. nā xp̄s ſe obtulit tētādū ſua ꝑpria volūtate: ſed a diabolo ē. vt aſſumeref ſup pinaculū tēpli: vel ēt in montē excelſum.

9 ¶ Dubi. qꝛ pinaculū tēpli non fuit in deſerto. ⁊ tñ dr̄ hic φ ductus eſt in deſertū vt tētaref. ergo nō ſolū in deſerto tentatus fuit? Rñ. ſctūs Tho. vbi ſupra. arti. ij. φ quidā dicunt oēs tētationes factas fuiſſe in deſerto. Quorū quidā dicūt φ xp̄s ductus eſt in ſanctam ciuitatē, non realiter: ſed ſcḋm imaginatiuā viſionē. Quidā aūt dicunt φ etiā ipſa ciuitas ſancta. i. hieruſalē deſertum dicif: quia erat derelicta a deo: ſed hoc nō erat neceſſariū: qꝛ Marcus dicit φ in deſerto tētabaf a diabolo: nō aūt dicit φ ſolum in deſerto.

10 ¶ Dub. cur voluit i deſerto tētari? Rñ. ſctūs Tho. vbi ſupra. φ vt dicit Ambr. ſup Lucā. Chriſtꝰ agebaf cōſilio in deſerto vt diabolū ꝑuocaret: q̄ magis tētat aliquē cū eſt ſolitarius: nā niſi ille certaſſet ſcʒ diabolus: nō iſte viciſſet: ſcʒ xp̄s. Itē hoc chriſtus myſterio fecit: vt Adā de exilio liberaret: qui ſcilicet de paradiſo in deſertū eiectus eſt.

11 ¶ Dubit. cur potius voluit tentari a diabolo q̄ a carne? Rñ. ſa. Tho. vbi ſupra. ar. j. φ xp̄s voluit tentari ſine pctō: ⁊ cū tētatio q̄ eſt ab hoſte poſſit eſſe ſine peccato: quia fit per ſolā exteriorē ſuggeſtionē: tentatio aūt q̄ eſt a carne cū non poſſit eſſe ſine peccato: qꝛ fit in delectationē ⁊ cōcupiſcentiam: ideo xp̄s voluit tētari a diabolo ⁊ non a carne.

12 ¶ Dubi. quid volebat diabolus experiri per huiuſmodi tentationes? Rñ. φ volebat experiri vtrū filius dei eſſet: vt ptʒ ex litera euangelij: q̄ñ in duabus primis tētationibus ſemp dixit. Si filius dei es. ⁊ quatenus non eſſet filiꝰ dei ſed purꝰ homo vt non, fruſtra tentaret: tētauit eum de gula: vana glīa ⁊ auaritia ⁊ vſq ad contemptum dei.

¶ Dubi. qꝛ iā ſciebat diabolꝰ xp̄m 13
eſſe filium dei vt dicif Luc. iiij. ca. φ non ſinebat demonia loqui: qꝛ ſciebāt ipſm eſſe xp̄m? Rñ. ſ. Tho. vbi. ſ. φ xp̄s tm̄ innotuit demonibꝰ quantū voluit nō ꝑ id qḋ eſt vita eterna: ſʒ ꝑ q̄dā tꝑalia ſue ꝟtutis effecta ex q̄bus quantā cōiecturā habebant xp̄m eſſe filium dei: ſed qꝛ rurſus in eo quedā ſigna humane infirmitatis viderāt nō pro certo cognoſcebant eum eſſe filiū dei. Et ideo diabolus eum tētare voluit. Et vt pulchre. Chriſo. dicit ſup Matth. ſciebat dñs cogitationes diaboli: quia volebat eū tentare: audierat eīm qꝛ xp̄s natus eſt in hoc mūdo angelis ꝑdicātibꝰ paſtoribus referentibus magis querētibꝰ. ⁊ Joāne oſtēdente. Uñ dñs ꝓceſſit ɔ eū nō q̄ſi deus ſed quaſi hō: magis aūt quaſi deꝰ ⁊ homo. nā ꝑ quadraginta dies non eſurire nō erat hoīs. aliq̄ñ aūt eſurire non erat dei. Unde eſuriuit ne manifeſte intelligatur deus.

¶ Dub. qꝛ videf φ publice debuiſ- 14
ſet tentari cū eius tētatio fuerit ad noſtrā inſtructionē ⁊ exēplū? Rñ. ſctūs Tho. vbi ſupra. arti. ij. φ xp̄s ꝓponitur oībus in exēplū per fidē: cū autē fides ſit ex auditu ⁊ non ex viſu. ⁊ ideo ad hoc qḋ tentatio xp̄i eſſet nobis in exēplū nō opportuit φ ab oībus videretur ſed ſufficit φ omnibus narraretur.

¶ Dubi. cū occaſiones peccati ſint
vitāde: cur xp̄s nobis exēplum pre- 15
bens ſe obtulit tentationi q̄ eſt maxima occaſio peccādi? Rñ. ſanctus

Tho.vbi.ſ.arti.ij.ꝙ duplex eſt ten-tatiõis occaſio. Una ex parte hoīs: puta cũ aliq̃s peccato ſe propinquũ facit occaſiones peccati nõ euitãs: ⁊ talis occaſio peccati eſt vitanda: ſicut fuit dictũ Loth. Gene.xix. Ne ſteteritis in omni regiõe circa Sodomã. Alia occaſio tẽtatiõis ex parte diaboli eſt q̃ ſemꝑ inuidet ad meliora tẽdẽtibꝰ: ⁊ talis occaſio tentatiõis nõ eſt vitãda: qm̃ vt dicit Chriſo. ſuꝑ Matt. nõ ſolũ chriſtꝰ ductus eſt in deſertũ a ſpũ: ſed oẽs filij habẽtes ſpm̃ ſanctũ: nõ eñ ſunt cõtẽti ſedere otioſi: ſꝫ ſpũſſanctꝰ vrget eos aliqđ magnũ apprehendere opus qđ eſt eſſe in deſertũ q̃tũ ad diabolũ: q: nõ eſt ibi iniuſtitia in qua diabolꝰ delectaẗ. oẽ etiaꝫ bonũ opꝰ eſt deſertũ q̃tũ ad carnẽ ⁊ mũdum: q: nõ eſt ſcđm volũtatẽ carnis ⁊ mũdi talẽ autẽ occaſionẽ tẽtationis dare diabolo nõ eſt periculoſum: q: maius eſt auxiliũ ſpiritusſancti q̃ eſt perfecti opis actor: q̃ eſt impugnatio diaboli inuidentis.

16 ❡ Dub. cur xp̃s voluit ieiunare cuꝫ nõ indigeret ieiunio ad effectꝰ ipiꝰ ieiunij? Rñ. ſã. Tho. tertia par. q.xl. arti.ij.ꝙ ſicut Chriſoſto. dicit ſuper Matt. vt diſcas q̃ magnũ bonum eſt ieiuniũ ⁊ qualiter ſcutum eſt aduerſus diabolum ⁊ qm̃ poſt baptiſmum nõ laſciuie ſed ieiunio intendere opꝫ: ⁊ ipſe xp̃s ieiunauit non eo indigens: ſed nos inſtruens.

17 ❡ Dub. cur addiẗ. xl. noctibꝰ cũ ſufficiſſet dicere. xl. diebꝰ? Rñ. Lãdulfus de vita xp̃i. Quideo ne putares tu aliqui in nocte comediſſe: ⁊ etiaꝫ ꝓpter ieiuniuꝫ iudeoꝝ qđ erat vſq; ad ſtelas ⁊ ſic nihil comedebant in die: ſed poſt comedebant in nocte.

18 ❡ Dubi. an xp̃s vnq̃ comederit in ipſis. xl. diebꝰ ⁊ noctibꝰ? Rñ. Greg. in homel. ꝙ ipſe auctor oīm in. xl. diebus nullaꝫ oīno cibum ſumpſit.

❡ Dub. cur non ieiunauit vltra. xl. dies. Rñ. ſan. Th. iij. parte. q. iiij. arti.ij.ꝙ ſicut Chriſo. dicit ſuꝑ Matt. chriſtus non vltra ꝓceſſit ieiunando q̃ Moyſes ⁊ Helyas ne incredibilis videretur carnis aſſumptio. 19

❡ Dubi. quõ poterant xp̃s moyſes ⁊ helyas ſubſtentari nihil comedẽdo per. xl. dies? Rñ. Jaco. de voragi. in ſermone. ꝙ moyſes ieiunauit ſubſtentatus diuina locutione. Helyas angelica refectione. Chriſtus autem propria virtute. 20

❡ Dubi. an ipſis. xl. diebus chriſtꝰ eſurierit? Rñ. Chriſo. ſuper Matt. ꝙ non in ieiunio ſed poſt ieiunium ſecuta eſt eſuries. 21

❡ Dubit. cur poſt. xl. potius eſuriit q̃ ante? Rñ. ſan. Tho. tertia par. q. xlj. ar. iij. ꝙ vt Hylarius dicit ſuper Matth. ꝙ cũ eſuriſſet dñs nõ fuit ex ſubreptione inedie: ſed nature ſue hominem dereliquit. 22

❡ Dubi. an intra. xl. dies fuerit tentatus vnquã a diabolo? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. ꝙ licet Marc. capi. dicatur ꝙ erat in deſerto. xl. diebus ⁊. xl noctibus ⁊ tẽtabatur a ſathana tamen debet ſic intelligi in illis. xl. diebus ⁊ noctibus ieiunauit qđ autem dicitur ꝙ tentabatur a ſathana intelligẽdum eſt: nõ in illis. xl. diebus quibus ieiunauit: ſed poſt illos eo qđ Matth. hic dicit ⁊ cum ieiunaſſet ⁊c. Ex quo ſumpſit tentator occaſionem accedendi ad ipſum. Uerũtamen Beda dicit ꝙ tentabaẗ quadraginta diebus ⁊. xl. noctibus. ſed hoc intelligẽdum eſt nõ de illis tentationibus viſibilibꝰ quas narrauit Matth. ⁊ Luc. que manifeſte facte ſunt poſt ieiunium. ſed de quibuſdã alijs impugnationibus quas forte illo ieiunij tẽpore chriſtus eſt a diabolo paſſus. 23

24 ¶ Dubit. cur diabolus vtebat᷑ illis verbis. si filius dei es? R̄n̄d. s. Tho. vbi supra ar. j. ꝙ Greg. exponētes dicit ꝙ q̄r cognouerat dei filiū esse venturum: sȝ venisse per infirmitatē corporis nō putabat: aliud explorātis aliud tentantis esse ⁊ deo se profitet᷑ credere ⁊ homini conatur illudere.

25 ¶ Dubi. de q̄bus tentauit diabol9 xp̄m? R̄n̄. Grego. in homel. ꝙ antiquus hostis p̄mum hoiem ex gula tentauit cū cibuȝ ligni vetiti ad comedendū suasit: ex vana gloria cuȝ diceret eritis sicut dij: ex auaritia cū diceret sciētes bonū malū. auaritia em̄ nō solū pecunie est: sȝ etiā altitudinis cum supra moduȝ sublimitas ambit᷑. quib9 aūt modis p̄mū homineȝ strauit. istis modis scd̄o hoie tentato succubuit per gulam tentat cuȝ dicit. Dic vt lapides isti panes fiant. per vanā gloriā cum dicit mitte te deorsum: per sublimitatis auaritiam cum regna mundi ostendit dicens. hec omnia tibi dabo ⁊c.

26 ¶ Dubit. q̄r nō vr̄ ꝙ xp̄s peccasset in gula faciēdo de lapidib9 panes ad subueniendū nature: ⁊ ita nō videtur ꝙ prima tētatio fuit de gula? R̄n̄. s. Tho. iij. par. q. xlj. ar. iiij. ꝙ vti necessarijs ad sustentationeȝ nō est pctm̄ gule: sed qđ ex desiderio hui9 sustētatiōis homo aliq̄d inordinatū faciat ad vitiuȝ gule ptinere pōt. Est auteȝ inordinatū ꝙ aliquis vbi potest recursus haberi ad humana subsidia p solo corpore sustentādo miraculose sibi cibuȝ querere velit. Unde ⁊ dn̄s filijs israel miraculose māna p̄buit in deserto vbi aliunde cib9 haberi nō potuit. et silr̄ xp̄s in deserto turbas pauit miraculose vbi alr̄ cibi hr̄i nō poterāt: sed xp̄s ad subueniēdū fami poterat aliter sibi puidere ꝙ̄ miracula faciendo. Sicut ⁊ Joannes baptista fecit: vt legit᷑ Matt. iij. c. vel etiā ad loca pxima pperādo. Et ideo reputabat diabolus ꝙ xp̄s peccaret si ad subueniendum fami miracula facere attentaret si esset purus homo.

¶ Dub. cur xp̄s de9 ⁊ hō nō pstra- 27
uit diabolū sua ꝟtute p̄sumētē eū tētare? R̄. s. Th. vbi. s̄. ꝙ xp̄s diabolo resistit testionijs legis nō ptāte ꝟtutis: vt hoc ipo ⁊ pl9 hoiem honoraret ⁊ aduersariū pl9 puniret cū hostis gn̄is humani nō q̄si a deo sȝ q̄si ab hoie vinceret: vt dicit Leo papa.

¶ Dubi. vbi hr̄: nō in solo pane vi- 28
uit homo? R̄n̄. ꝙ Deute. viij. c.

¶ Dubi. q̄d est ꝟbū pcedere de ore 29
dei? R̄. Raba. sup Mat. ꝙ pcedere ꝟbū de ore dei dr̄ cū voluntatē suaȝ p scripturarū testimonia reuelat: et est hic figura que dicit᷑ metaphora.

¶ Dubi. cur xp̄s non dixit nō in so. 30
pa. viuo sed dixit viuit homo? R̄n̄. ꝙ nō dicit viuo: vt dicit Chriso. sup Matt. ne videat᷑ de se dictū: sed dicit viuit hō: vt posset diabol9 dicere si fili9 dei est abscondit se: vt non ostēdat᷑ qđ pōt: si hō est astute excusat se non ostendat non posse.

¶ Dub. an diabol9 assumēdo xp̄m 31
cū portauerit. R̄. d. Cardi. de turre cre. ꝙ vt dicit Albe. magnus super Matt. quidā sctōruȝ vident᷑ dicere ꝙ assumpsit eū portando sup se corporaliter assumpto corpore vt dicit Greg. in ho. nec est miruȝ si se ab illo permisit in montē duci q̄ se p̄misit a mēbris ei9 crucifigi. Chriso. aūt dicit ꝙ assumpsit eum ducēdo post se. ⁊ ita exhortando induxit eum ad hoc vt iret post se. ⁊ xp̄s ex dispositione sue sapientie iuit cū eo vbi ille cupiebat euȝ habere ad tentādū. vn̄ dicit. s. Tho. iij. p. q. xlj. ar. j. ꝙ cū dr̄ assumpt9 a diabolo nō intelligit᷑ q̄si ex necessitate sȝ q̄r vt Orig. dicit vt sup Lu. sequebat᷑ eū ad tētationē

quaſi athleta ſponte procedens.

32 ¶ Dub. cur hierlm dicebatur ſctā ciuitas? R. Rab. ſup Mat. qm in ipſa erat templū dei: & ſancta ſanctorū & cultus vnius dei ſm legē Moyſi.

33 ¶ Dub. cur potius in ſanctā ciuitatē q̄ alibi eū adduxit? rñ. q volens eū tētare de inani gl'ia illū illuc adduxit vbi nobiliores pitiores iudeorū erāt: vt magis poſſet gl'iari ſi aliqd mirabile in ꝯſpectu illorū pageret.

34 ¶ Dub. cur diabolus eū tētauit in ſanctā ciuitatē? Rñ. Remig. ſup Mat. q ex hoc oñdit q diabolus fidelibus xp̄i etiam in ſctis locis inſidiat: & q nemo ꝯfidat nō poſſe in eis tētari.

35 ¶ Dubi. qd erat pinaculū tēpli. rñ. Remi. ſup Mar. qd ſedes erat doctorū. tēplū eñ nō habebat culmen erectū ſicut nr̄e domus habēt. ſz planū erat deſup more paleſtinorū: et in ipo tēplo tria tabulata erāt & ſciendū q in pauimēto pinnaculū erat: & in vnoquoq tabernaculo pinnaculū erat: ſiue ergo ſtatuerit eū i illo pinaculo qd erat in pauimēto ſiue i illis q̄ erāt in primo ſcdo vl tertio tabulato. Intelligēdū eſt q in illo ſtatuiſſet eū vbi aliqd p̄cipitiū eſſe potuit.

36 ¶ Dubi. cur ſtatuit eū ſupra pinnaculum? Rñ glo. q in cathedra doctorū multos deceperat inani gloria. & iō putauit iſtum poſitū in ſede magiſterij inani gl'ia extolli poſſe.

37 ¶ Dubi. qūo vidētibus cūctis ſtatuit eū ſupra pinnaculū. Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. xlj arti. iiij. q ſicut dicit Chryſo. ſup Matt. forſitā diabolus ſic eū aſſumebat vt ab oībus videret. Ipſe aūt neſciente diabolo inuiſibiliter ſic agebat: vt a nemine videretur.

38 ¶ Dubi. in qua ſpecie diabolus xp̄o apparuit? Rñ. gl. q hec oīa corp̄eis ſenſibus fuerūt cōpleta: q eñ verba adinuicē conferūtur in ſpecie hoīs diabolum apparuiſſe veriſimile eſt.

39 ¶ Dub. q cū vana glioſi optēt aſcēdere ad alta qūo diabolus de ea xp̄m tentat dicēdo mitte te deorſum. R. ſ. Tho. iij. par. q. xlj. ar. iiij. q p humiliationē exteriorē frequēter querit aliqs gloriā qua exaltet circa ſpūalia bōa. Vñ Aug. dicit i lib. de ſmo. dñi i mōte q nō in ſolo rerū corporearū nitore atq pōpa ſz ēt in ipſis ſordidis lutoſis eſſe poſſe iactātiā: & ad hoc ſignādū diabolus xp̄o ſuaſit vt ad querēdum gloriā ſpiritualē corporaliter mitteret ſe deorſum.

40 ¶ Dubi. cur ipſe diabolus nō p̄cipitauit eum deorſum? Rñ. Hiero. ſup Matth. q ideo diabolus dixit mitte te. q vox diaboli qua ſemper hoīes cadere deorſū deſiderat p̄ſuadere pōt: p̄cipitare nō pōt. Hec dicit diabolus: vt Chryſo. ſup Matth. dicit mitto te deorſum: ſed mitte: ne vim videat facere oſtēdēs q vnuſquiſq noſtrū libertate arbitrij voluntatis ſua culpa cadat in mortē illius qdā ſuadere: ſz noſtrū eſt perſuaſiones eius per legis obſeruātiā ſuperare.

41 ¶ Dub. quomodo potuiſſet cognoſcere diabolus q eſſet filius dei: ſi miſiſſet ſe deorſum? Rñ. glo. & Chryſoſto. ſup Matth. q miſiſſet ſe deorſum & volaſſet p aerem virtute propria perpendiſſet q eſſet filius dei.

42 ¶ Dub. cur xp̄s noluit volare p aerē ſe deorſuz mittēdo? Rñ. Chry. ſup Matt. q volare p aerē nō eſt ꝓpriē opus dei: q nulli vtile eſt. Si autē aliqs volauerit p̄uocatus ꝑpter oſtētationē ſolā hoc facit: & eſt potius ex diabolo q̄ ex deo. Si ergo homini ſapiēti ſufficit eſſe q eſt & nō eſſe neceſſariū ei apparere qd nō eſt: q̄to magis filius dei oſtendere ſe neceſſarium nō habet de quo nemo poteſt tantū cognoſcere q̄tū eſt apud ſe.

43 ¶ Dub. cur diabolus vtit ſcripturis diuinis que facte ſunt ad noſtrā in-

ſtructionē? R. Amb. ſup Luc. q ſathanas trāſfigurat ſe ſicut angelū lucis: ⁊ de ſcripturis ipſis diuinis laqūz fidelib⁹ pāt: vtit teſtimoūs ſcripturarū: nō vt doceat: ſz vt fallat.

44 ¶ Dub. vbi habet āgelis ſuis de⁹ mādauit de te? Rñd. q in pſal. 90.

45 ¶ Dubita. an illa ſcriptura intelligat de xpo? Rñ. Hiero. ſup Matt. di. q nō de chriſto ſed de viro ſancto pphetia eſt. Et ideo demō male interpretatur ſcripturas.

46 ¶ Dub. quō debēt itelligi pdicta vba? R. gl. q ſic expōnēda ſunt. ait enī ſcriptura de quolibet bono homine q angelis ſuis. i. adminiſtratorijb⁹ ſpiritib⁹ pcepit de ipſo q in manib⁹ ſuis. i. i auxilijs ſuis tollant eū ⁊ cuſtodiāt ne offendat pedē. i. affectū mentis ad lapidē. i. ad veterē legē ſcriptā i lapideis tabulis. Uel per lapidem poteſt intelligi omnis peccati occaſio et ruine ⁊ ſic hic eſt figura metapho.

47 ¶ Dub. cū homo p liberū arbitriū poſſit cuſtodire ſeipſum. videtur q fruſtra adhibeat cuſtodia āgelorū? Rñ. ſ. Tho. j. par. q. 11. ar. j. q p libe rū arbitriū pōt homo aliqualiter malū vitare ſed nō ſufficienter: qꝛ infirmatur circa affectum boni ppter multiplices anime paſſiones.

48 ¶ Dub. qꝛ naturalis lex ſatis iclinat hoiē ad bñ agendū ⁊ p ei⁹ cognitionē pōt ſe cuſtodire. g non eſt neceſſaria cuſtodia angelica? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. q vniuerſalis cognitio naturalſ legis q homini naturalr adeſt aliqualr dirigit hoiē ad bonū ſz nō ſufficienter qꝛ in applicādo vniuerſalia pncipia iuris ad pticularia opa: ɔtingit hominē multiplr deficere. Uñ dr. Sap. ix. c. cogitationes mortaliū timide ⁊ incerte puidētie nr̄e. Et ideo neceſſaria fuit homini cuſtodia angelorū.

¶ Dub. cū ſufficiēter hō cuſtodiat a deo: vt dr ps. 130. nō dormierq cuſtodit iſrl. n vr neceſſaria cuſtodia angelorꝫ? rñ. ſ. Th. vbi ſupra ar. j. q ad bonū opādū duo reqrūt. pmo q affect⁹ inclinet ad bonū qd qdē fit i nobis p habitū i vtutis moralſ. Scdo q rō iueniat ɔgruas vias ad pficiēdū bonū vtutis. qd attribuit prudētie. Quātū g ad pmū bonū immediate cuſtodit hoiem de⁹ ifundēdo ei grāz vtutis. Qūtū aūt ad ſcdm de⁹ cuſtodit hoiē ſicut vniuerſalſ inſtructor cui⁹ inſtructio ad hominē puenit nec mediātib⁹ angelis. 49

¶ Dub. qꝛ cū ad hoc angeli dent i cuſtodiā vt ab eis cuſtoditos dducāt in vitam eternā: ⁊ multi dānent videt q vel male cuſtodiūt: vel qd nō oēs hoies ab eis cuſtodiāt? R. ſ. Tho. vbi ſupra ar. iiij. q preſciti et infideles: ⁊ etiā antixps nō puant interiori auxilio ⁊ eti nature hūane diuinit⁹ ɔceſſo. ſ. cuſtodia angelorꝫ p quā ⁊ ſi nō iuuent ad hoc q vitam eternā bonis opib⁹ mereant: iuuātur tñ qūtū ad hoc qd ab aliqb⁹ malis retrahūt qb⁹ ⁊ ſibipſis ⁊ alijs nocere pñt. Nā ⁊ ipſi demones arcent p bonos angelos: ne noceant qūtū volūt: ⁊ ſimilr antixps non tñ nocebit qūtū volet: ⁊ cū hō in ſtatu vite iſti⁹ cōſtitut⁹ ſit qſi in qdā via multa pericula homini imminent: tum ab interiori tū ab exteriori ſm illd pſal 141. in via hac qua ambulabā abſconderūt laqueū mihi. Et ideo ſicut hominib⁹ p viā nō tutā ambulātibus dant cuſtodes ita et cuilibet homini qūdiu viator eſt cuſtos angelus deputat: qñ autē iam ad terminū vie puenerit: iam non habebit angelū cuſtodē: ſed habebit in regno angelū cōregnātem et in inferno demonem punientem. 50

¶ Dub. qꝛ cū vn⁹ homo poſſit cu 51

ſtodire plures homines: ⁊ angelus ſit perfectior hoīe: cur vn⁹ angel⁹ nō ſufficit ad cuſtodiā pluriū hoīm? Rñ. ſanc. Tho. vbi ſupra ar. ij. ꝙ ratio quare ſingulis hominib⁹ dant ſinguli angeli ad cuſtodiā eſt: q2 angelorū cuſtodia ē q̄dā executio diuine ꝓuidentie circa homies. ꝓuidentia aūt dei aliter ſe hꝫ ad homines ⁊ ad alas corruptibiles creaturas: q2 alr ſe habent ad incorruptibilitatē: hoīes eīn nō ſolū ſunt incorruptibiles q̄tum ad cōmunem ſpeciē. ſꝫ et q̄tū ad ꝓprias formas ſingulorū q̄ ſunt anime rōnales qd de alijs rebus corruptibilibus dici nō pōt. Manifeſtum eſt aūt ꝙ ꝓuidentia dei eſt circa illa p̄ncipalr q̄ ꝑpetuo manent. Circa vero ea q̄ tranſeunt ꝓuidentia dei eſt inq̄tū ordinat ipa ad res ꝑpetuas. ſic igit ꝓuidētia dei cōparat ad ſingulos homines ſicut cōparatur ad ſingula genera vel ſpecies corruptibiliū rerū ſed ſm̄ Grego. diuerſi ordines deputant diuerſis rerū generibus. puta poteſtates ad arcēdos demones. virtutes ad mirabilia faciēda in rebus corporeis: ⁊ ꝓbabile eſt ꝙ diuerſis ſpeciebus rerū diuerſi angeli eiuſdē ordinis p̄ficiantur. Unde etiam rationabile eſt vt diuerſis hominib⁹ diuerſi angeli ad cuſtodiā deputent. Un⁹ autē homo aliquando ſufficit ad cuſtodiā multorum hominum: ſicut vnus p̄ficitur vni collegio: ⁊ quiꝫ ꝓuidet ſm̄ ea q̄ exterius agunt: ſed angelorꝫ cuſtodia deputat hominib⁹ q̄tū etiā ad inuiſibilia ⁊ occulta que ꝑtinēt ad ſingulorꝫ ſalutē ſcd̄m ſeipſos. vn̄ ſingulis hominibus ſinguli angeli deputantur ad cuſtodiam.

52 ❡ Dubitat. quādo dat angel⁹ homini ad cuſtodiā? Rñ ſctūs Tho. vbi ſupra ꝙ ſicut dicit Orige. ſuper Matth. ſup hoc eſt duplex opinio quidā dixerūt ꝙ angelus ad cuſtodiam homini deputat a tēpore baptiſmi. Alij do ꝙ a tēpore natiuitatis. ⁊ hanc opinionem Hiero. approbat et rōnabilr. Beneficia eīn que dant homini diuinitus ex eo qd eſt xp̄ianus incipiunt a tempore baptiſmi ſicut ꝑceptio euchariſtie ⁊ alia huiuſmodi: ſed ea q̄ ꝓuident homini a deo inq̄tū habet naturam rōnalē: ex tunc ei exhibent ex quo naſcēdo talē naturā accepit: et tale beneficiū eſt cuſtodia angelorꝫ vt ex p̄miſſis patet. Unde ſtatum a natiuitate habet homo angelū ad ſui cuſtodiam deputatum.

❡ Dubitat an angelus cuſtos ho- 53
minis aliquādo deſerat hominem quē cuſtodire dꝫ? Rñ. ſanct⁹ Tho. p̄ma parte vbi ſupra ꝙ angelus cuſtos nunq̄ totaliter dimittit hominem: ſꝫ ad aliq̄d interdū cū dimittit: prout ſcꝫ non impedit quin ſubdatur alicui tribulationi: vel etiam quin cadat in peccatū ſcd̄m ordinē diuinorꝫ iudiciorꝫ. ⁊ ſi tn̄ interdum derelinquat hoīeꝫ loco: nō tn̄ derelinquit eū quātū ad effectum cuſtodie: quia etiā cū eſt in celo: cognoſcit quid circa hoiem agatur: neq̄ indiget mora temporis ad motum localem: ſed ſtatim poteſt adeſſe.

❡ Dubi. an angelus cuſtos doleat 54
de malo cuſtoditi? Reſpō. ſanctus Tho. vbi. ſ. art. vij. ꝙ metaphorice dolet inquantū vellet bonum eius ⁊ ſic vidēs ꝫ̄rium methaphorice dr̄ dolere cum ſit ꝫ volūtatē angelorū abſolutā cū tamē velint ꝙ circa hoc ordo diuine iuſtitie ſeruetur ſecundum quem quidam penis ſubduntur ⁊ peccare permittuntur.

❡ Dubitat vbi dicit: non tētabis 53
dominum deum tuum? Reſpō. qd Deutero. vj. c.

56 ¶ Dubi. qd est tẽtare deũ. R̃n̄. sanctus Tho. sup epistola ad Hebr. iij. c. ꝙ tentare est experimentũ sumere de re quã qs ignorat. Unde ꝙ qs tentet deũ procedit ex infidelitate.

57 ¶ Dubitatur an semp sit peccatum tẽtare deum? Respõ. sanctus Tho. vbi supra. ꝙ aliquando aliquis tentat deum non cum intentione tentandi ⁊ experiendi verũtamẽ se habet ad modum tentantis: qui enim vtitur re sua propter vtilitatem nõ tẽtat proprie: puta si aliquis fugiẽs currat super equum suum et si tẽtat non tamen cum intentione tentandi: sed quando ad nihil vtile est qd facit tunc tentat. Item si aliquis exponat se alicui periculo compulsus necessitate diuini auxilij non tẽtat deum: si autem sine aliqua necessitate tunc tentat deum. ⁊ sic dicit hic dominus: non tentabis dominum deuz tuum: qꝛ necessitas nulla erat quod mitteret se deorsum.

58 ¶ Dubitatur cur nõ dixit christus non tentabis me dominum deum tuum? Respon. Chrisosto. dicens. ꝙ hoc non dixit: sed dixit nõ tẽtabis dominum deũ tuum ꝙ poterat dicere omnis homo dei tentatus a diabolo: quoniam ⁊ qui hominem dei tentat deum tentat.

59 ¶ Dubitatur quis est ille mons in quem assumpsit christuz diabolus? Respon. Magister histo. schola. ꝙ est secũdo miliario a deserto in quo ieiunauit videlicet a quarẽtena versus galileam.

60 ¶ Dub. quomodo possibile fuit ex illo monte ostendere oĩa regna mũdi? Respon. sanctus Tho. iij. par. q. xlj. arti. iiij. ꝙ vt Chrisost. dicit super Mattheum. non est intelligẽdũ qd videret ipsa regna vel ciuitates vel populos vel auruz vel argentũ. sed partes terre in quibus vnũquodꝙ regnum vel ciuitas posita est. diabolus ergo digito demonstrabat et vniuscuiusꝙ regni honores ⁊ statũ verbis exponebat.

¶ Dub. que est gloria regnorũ mũ- 61
di? R̃n̄. Remigius sup Mattheuz ꝙ est aurum argẽtum: lapides preciosi ⁊ temporalia bona.

¶ Dub. cur diabol⁹ nõ dixit in hac 62
tertia tentatione: si fili⁹ dei es sicut in duab⁹ primis? R̃n̄. sanct⁹ Tho. vbi supra. ꝙ diabolus tẽtauit xp̃m. Primo de eo qd appetũt quãtũcũꝙ spirituales viri. s. de sustẽtatiõe corporalis nature p cibũ. Secundo de eo in quo spirituales viri quandoꝙ deficiunt: vt scꝫ aliqua ad ostẽtationem operent ꝙ pertinet ad inanem gloriã. Tertio ad id quod iam non est spiritualium viroꝝ sed carnalium. s. vt diuitias ⁊ gloriã mũdi ꝯcupiscãt vsꝙ ad cõtemptũ dei. Et ideo in duabus primis dicit: si fili⁹ dei es. non autem in tertia que non potest cõuenire spiritualibus viris qui sunt per adoptionem filij dei: sicut ⁊ due prime.

¶ Dub. cur post tẽtationẽ diuitiaꝝ 63
⁊ glorie voluit inducere euz ad idololatriã? R̃n̄d. sanctus Tho. vbi supra ꝙ diuitias ⁊ honores mũdi appetere peccatũ est quãdo h[illegible]modi inordinate appeterent. Hoc aũt precipue manifestatur ex hoc qd p huiusmodi adipiscẽdis hõ aliquid inhonestũ facit. ⁊ ideo nõ fuit cõtẽtus diabolus psuadere cupiditatez diuitiarũ ⁊ honoꝝ: sed induxit ad hoc qd pp̃ter huiusmodi adipiscẽda christus eum adoraret qd est maximum scelus ⁊ cõtra deum.

¶ Dubitatur an adoratio dmonis 64
si homo nõ cadit sit peccatum: quia dicit si cadens adoraueris me? Respon. sanct⁹ Tho. vbi supra. ꝙ hoc addidit vt dicit Amb. quoniam ha

bet ambitio domeſticũ periculũ. Ut
enĩ dominetᷓ aliis pri⁹ ſeruit ⁊ curua
tur obſeq̃o vt honore donetᷓ ⁊ dum
vult eſſe ſublimior ſit remiſſior.

65 ¶ Dubi. an diabolus poſſit oĩa re-
gna mundi dare? Rñ. Hiero. ſuper
Matth. ꝙ arrogãs ⁊ ſuperb⁹ de ia-
ctãtia loquitᷓ. nõ enĩ põt oĩa regna
dare cũ ſciam⁹ pleroſq; ſanctos vi-
ros a deo reges factos. ⁊ vt Chriſo.
dicit ſup Matth. Nõ diabol⁹ qui-
bus vult diuitias dare non põt: ſed
his qui volũt ab illo recipere.

66 ¶ Dub. cur diabolus volebat ado
rari? Rñ. glo. di. Ecce antiqua dia-
boli ſuperbia: ſicut enim in princi-
pio voluit ſe ſimilem deo facere: ita
nũc volebat diuinum ſibi vſurpare
cultum. Et vt dicit ſanctus Tho. j.
Chor. xij. demones ad hoc ꝑcipue
anhelant vt diuinus cultus eis ex-
hibeatur.

67 ¶ Dub. cur demõ ſolũ tẽtauit xp̄m
de tribus vitiis capitalib⁹ cum ſint
ſeptem vitia capitalia? Rñ. ſ. Tho.
iij. p. q. xlj. ar. iiij. ꝙ ſicut dicit Amb.
ſup Lucã. non dixiſſet ſcriptura ꝙ
cõſumpta omni tẽtatione diabol⁹
receſſit ab illo niſi in tribus premiſ-
ſis eſſet oĩm materia delictorum: q2
cauſe tentationũ cauſe ſunt cupidi-
tatum. ſ. carnis delectatio ſpes glo-
rie ⁊ auiditas potentie.

68 ¶ Dubi. cur xp̄s nõ redarguit dia-
bolũ in duab⁹ primis tẽtationibus
ſed ſolũ in tertia dicendo: vade Sa-
thana? Rñ. ſctũs Tho. vbi ſupra ꝙ
xp̄s cũ paſſus fuiſſet tentationis in-
iuriã dicẽte ſibi diabolo: ſi fili⁹ dei
es mitte te deorſum non eſt turba-
tus nec diabolũ increpauit. Qñ ꝟo
diabolus dei ſibi vſurpauit hono-
rẽ dicẽs. Hec oĩa tibi dabo ſi cadẽs
adoraueris me: exaſperat⁹ eſt et re-
pulit eum dicens: vade ſathana. Ut
nos illi. eſ diſcamus exẽplo noſtras
quidẽ iniurias magnanimiter ſub-
ſtinere dei autem iniurias nec vſq;
ad auditum ſufferre.

¶ Dubi. cur nõ dixit vade retro ſa- 69
thana: ſicut dixit Petro? Rñ. Hier.
ſup Matth. ꝙ nõ eadem vt pleriq;
putant ſathanas ⁊ Petrus condẽ-
nat⁹ eſt ſentẽtia. Petro enĩ dicitᷓ: va
de retro me ſathana. i. ſequere me q̃
cõtrarius es mee volũtati. Hic ꝟo
audit vade ſathana ⁊ nõ ei dr̃ retro
vt ſubaudiatᷓ vade in ignẽ eternum
qui paratus eſt tibi ⁊ angelis tuis.

¶ Dubi. vbi ſcribitᷓ dñm deũ tuum 70
adorabis ⁊ illi ſoli ſerujes? Rñd ꝙ
Deut. vj. vbi dr̃ dñm deũ tuũ time-
bis. ſ. timore filiali ⁊ ipſi ſoli ſeruies
ſeruitute latrie: ⁊ idẽ ſcribitᷓ Deut. x.

¶ Dubit. cũ in deutero. dicatᷓ time- 71
bis cur hic xp̄s dicit adorabis cum
ſic ibi nõ ſit ſcriptũ? Rñ. ꝙ cũ qui ti
met deum timore filiali ſeruiat ei ꝑ
latriã adorationẽ cui⁹ ratio ſpecia-
lis eſt: vt dicit. ſ. Tho. in iij. ſen. diſt.
ix. q. j. ar. j. q. ij. vt exhibeatᷓ aliquid
deo in recognitionẽ ſeruitutis ſicut
feudatarius in recognitiõe dñi. ita
xp̄s totũ cõplectẽs dixit dñm deum
tuũ adorabis adoratione. ſ. latrie.

¶ Dubi. q2 nõ videtur ꝙ ſoli deo ſit 72
ſeruiendũ qm̃. j. Petri. ij. dicitᷓ ſerui
ſubditi eſtote dñis? Rñ. ſm Augu.
in. x. de ciui. dei. ꝙ latriã interpretã-
tur ſancti ſeruitutẽ deo debitam et
ita ſoli deo ſeruiẽdũ eſt. i. ipſi ſoli la
triã exhibere debem⁹: hoibus autẽ
debetᷓ ſeruitus de qua Apl's loquitᷓ
que grece dulia nũcupari ſolet que
honor eſt creature excellenti debit⁹
Et Beda dicit ꝙ in greco dulia in-
telligitᷓ ſeruit⁹ cõis: hoc eſt ſiue deo
ſiue hoĩ exhibita ſm quã iubemur
ſeruire inuicẽ. Latria autẽ vocatur
ſeruitus diuinitatis cultui debita q̃
iubemur ſoli deo ſeruire.

¶ Dub. an ꝓpter dictũ xp̄i reliq̃ue- 73
rit eum

rit eũ diabol9: q̃ſi dixit vade ſathana? Rñ. Chriſo. ſuper Matt. ꝙ ſicut rationabil'r intelligi põt: non quaſi obediens precepto receſſit: ſed diuinitas xp̃i ⁊ ſpiritusſanctus qui erat in eo excuſſit inde diabolum.

74 ¶ Dubit. an diabolus ex toto reliquerit xp̃m? Rñd. ſ. Tho. iij. p. q. xlj. ar. iiij. ꝙ ſicut dicit Ambro. ſup Lucã receſſit diabol9 a xp̃o vſq₃ ad tẽpus q: poſtea nõ tentaturus ſ₃ apte pugnatur9 aduenit tpe. ſ. paſſiõis. Et tñ p illã impugnationẽ videbat xp̃m tentare de triſtitia ⁊ odio primorũ ſicut in deſerto de delectatione gule ⁊ cõtẽptu dei p idololatriã.

75 ¶ Dubi. an venerunt angeli miniſtrare xp̃o? R. Chriſ. ſup Mat. ꝙ nõ dixit deſcendẽtes angeli vt oſtẽdat q: ſemp ad miniſteriũ ei9 erãt in terris ſed tũc ꝑcipiẽte dño receſſerunt ab eo vt loc9 diabolo aduerſus xp̃z daret ne forte vidẽs angelos circa eum nõ appropinquaret ad eum.

76 ¶ Dub. in quo miniſtrabãt angeli chriſto? Rñ. Chriſ. vbi. ſ. ꝙ ſcire nõ poſſumus verum ad ſanatiões infirmitatum: an ad correctiones animarum an ad effugationem demonum que oia per angelos facit vnde eis facientibus ipſe facere videt.

77 ¶ Dub. nũqd p ſe erat potẽs abſq₃ hoc qđ angeli miniſtrarẽt? R. chriſ. vbi. ſ. manifeſtũ eſt qđ nõ propter neceſſitatẽ impotẽtie eius ei miniſtrabant ſed propter honorez poteſtatis ipſius: non enim dicitur ꝙ adiuuent eum ſed ꝙ miniſtrent.

78 ¶ Dub. q: Lu. iiij. dr ꝙ prius oſtendit ei oia regna mũdi ⁊ poſt ſtatuit eũ ſupra pinnaculũ tẽpli. Hic aũt p Matth. dicit ecõtra? Rñ. Augu. de conſenſu euangeliſtarum ꝙ Lucas has tentatiões non eodẽ ordine pſecutus eſt. Vñ' incertũ eſt qđ prius factum ſit vtrum regna terre prius demonſtrata ſint: ⁊ poſtea in pinnaculũ tẽpli leuat9 ſit an ecõuerſo: nihil tñ ad rem dum omnia facta eſſe manifeſtũ ſit. Glo. autẽ in hoc loco dicit ꝙ id qđ dicit Lucas magis videtur ſcdm hiſtoriam eſſe ſed Matthe. has refert tẽtationes ſecundũ hoc qđ in Adam facte ſunt. Maximus autẽ quem ſequit Lyra dicit ꝙ euãgeliſtarũ hanc iſte. Illam vero ille ꝑmittit: q: inanis gloria ⁊ auaritia adinuicem ſeſe gignunt.

¶ Dub. cur ioannes euangeliſta nihil de his tẽtatiõib9 dicit? Rñ. Ori 79
ge. ſup euãg. ꝙ q: a deo exordiũ fecerat dicẽs. In pricipio erat vbum tẽtationẽ dñi nõ deſcripſit: q: deus tẽtari nõ põt de quo erat ſermo. q: vero in Matthei euangelio ⁊ i Luca generatio hois ſcribit ⁊ in Marco. Homo aũt eſt qui tentat: ideo Matthe9 Marcus ⁊ Lucas tentationem dñi deſcripſerunt.

¶ Dub. an oẽs ꝑdicte tentationes 80
fuerãt facte extremo die ieiunij xp̃i: an vero alique p aliquot dies ſequẽtes? Rñd. Magiſter hiſto. ſcho. ꝙ nihil intereſt noſtra ſcire.

¶ Allegorice.

¶ Tentatio gule prefigurata fuit in idolo belis ⁊ drachone i babylone q̃ p deo colebant. ⁊ qui bel multũ comedere ⁊ bibere dicebat: qđ idolum daniel deſtruxit: ⁊ ſacerdotes ei9 interemit: ⁊ ſimiliter drachonez cui ſacerdo es ſtatutis horis cibuz afferebãt: ⁊ Daniel cũ maſſa pillorũ pacis ⁊ adipis interfecit: ſignificans xp̃m qui tentationem gule ſuperauit quo ad tentationez inanis glorie prefigurata fuit ipſa tentatio in Dauid qui in funda ⁊ lapide interfecit goliã qui ſe inaniter iactabat exprobrãdo agminib9 iſrael. q̃ Dauid xp̃z ſignificabat q̃ demonẽ

in hac tentatiõe ſuperauit. Tertia
quoq₃ tentatio prefigurata fuit in
Dauid interficiẽte vrſum ⁊ leonem
ſuas oues rapientes ouibꝰ recupe-
ratis. ⁊ figurabat xp̄m demonẽ con
fundentẽ ⁊ a ſe eijciẽtẽ: aduenienti-
bus angelis eis miniſtrantibus.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ⁊ docemur ex hiſto
ria huiꝰ ſacri euãgelij vt cũ pſalmi
ſta q̃ramꝰ ſolitudinẽ: dicendo ecce
elõgaui fugiẽs ⁊ mãſi ĩ ſolitudine:
⁊ vt arma ad reſiſtẽdũ demoni ca-
piamꝰ: ⁊ inter alia ſacrũ ieiuniũ cõ
tinuũ: ⁊ nõ acq̃eſcamꝰ gule cũ eſu-
riemꝰ: ſ₃ naturã paucis minimiſq₃
contentã recreemus: nec ſolis fauci
bus cibum ꝓpinemus: ſ₃ auribꝰ v̄-
bũ dei miniſtremus. intelligamꝰ ẽt
ſacrã ſcripturã ſane ſcd̃m expoſitio
nẽ ſacrorum doctorum: ne ex ipſa male
intellecta alı̃q̃ errorẽ incurramꝰ.
Ipſumq₃ deũ ꝓ quacũq₃ gloria tem
porali ſeu diuitijs nõ relinquamꝰ:
ſed illi ſoli in timore ſancto ſeruia-
mus ⁊ puro eum corde veneremur:
in tẽtationibuſq₃ ſemꝑ ad diuinum
adiutoriũ recurramꝰ: qd̃ ſemꝑ pre
ſto erit angelo ad cuſtodiã deputa
to ſemꝑ ꝓ nobis intercedẽte: et ad
uerſarium Sathanam effugante.

☞ Anagogice.

¶ Ad celeſtem gloriam non niſi ſu
peratis tẽtatiõibꝰ ꝑuenire valemꝰ
vt ex ſacro euãgelio ĩ ↄtẽplationẽ
ducimur. q̃ñ ſuperatis tentatiõibꝰ
angeli miniſtrabunt: ⁊ ita oportuit
pati xp̄m ⁊ intrare in gloriã ſuam.

¶ Feria.ij.poſt.j.Dominicã quadrageſime.

Cum venerit filius hominis. Mat
thei.xxv.c.

Uerba huius euangelij locutꝰ fuit
dominꝰ ãno ſue etatis. xxxiij. die
xxj. Martij in die Martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Ex gentibus vniuerſis corã hois
filio in maieſtate ſedenti eius ange-
lis ſtipato ſalutis: veluti paſtor ab
hedis oues ſecernens ſegregabit: a
dextris quoſdã: ceteros vero a ſini-
ſtris ſtatuẽs. Affabitur aũt eos qui
eius a dextris cõperient: qd̃ eidem
humanos patienti defectus miſeri
corditer ſubuenerint: ipſis aũt rogã
tibus quonãmodo id egerint r̃ñde
bit: ea que vni eius minimo cõtuliſ-
ſent ſibi ipſi impẽſa fuiſſe arbitrarẽ-
tur: ea ꝓpter vt ab eius bñ̃dicti ge-
nitore paratũ ingrederent̃ regnum
poſſeſſuri: reliquos ob impietatem
obiurgãs qd̃ in egenos fuiſſent im-
miſericordes in ignẽ diabolo eiuſ-
que ſpiritibꝰ ꝑparatũ mittet eternũ:
vbi ⁊ ſupplicia patiẽtur perpetua iu
ſtis feliciter ĩ eterna glı̃a collocatis.

ORdine conſueto du-
bijs r̃ñdendũ eſt. Du 1
bitatur vt q̃d dñs di
ſcipulis preuũtiat iu-
dicem ſe eſſe futurum
cunctorũ? R̃ñ. Hier.
ſuper Mattheũ. qd̃ poſt biduũ pa-
ſcha facturus ⁊ tradẽdus cruci ⁊ il-
ludẽdus ab hoibus recte premittit
gloriã triũphãtis vt ſecutura ſcãda
la pollicitatiõis premio cõpẽſaret.
¶ Dubi. cũ in morte cuiuſcũq₃ quo 2
tidie iudiciũ fiat quidem eſt neceſſe
vt vltimũ fiat iudiciũ: r̃ñ. ſ. Tho. iij.
p. q. lix. ar. v. di. Sciẽdũ q₃ l₃ ꝑ mortẽ
vita hois terminet̃ ꝑ ſe remanet tñ̃
ex futuris ſcd̃m q̃d dependens. vno
mõ ſcd̃m qd̃ adhuc viuit in memo-
rijs hoim in q̃bus q̃ñq₃ contra veri
tatem remanet bone fame vel male.
Alio mõ in filijs q̃ ſunt quaſi aliq̃d
patris ⁊ tñ̃ multorum bonorum ſunt ma-
li filij ⁊ ecõuerſo. Tertio mõ quãtum
ad effectũ operum ſuorũ ſicut arrius

⁊ apl'i. Quarto mō q̄tū ad corp⁹ q̄
qñq̄ honorifice traditur ſepulture
qñ vero relinquit in ſepultū ⁊ tan-
dē incineratū ſoluit oīno. Quinto
mō q̄tū ad ea in q̄b⁹ hō ſuū affectū
defixit: puta i q̄buſcūq̄ tēporalibus
reb⁹ quaꝝ q̄dā cit⁹ finiunt: q̄dā di
utius durat. Oīa aūt hec ſubdunt
exiſtimationi diuini iudicij: ⁊ iō de
oībus pfectum ⁊ manifeſtū iudiciū
haberi nō pōt q̄diu hui⁹ tpis cur-
ſus durat: ⁊ ppter hoc oportet eſſe
finale iudiciū in nouiſſimo die: in
quo pfecte id qđ ad vnūquēq̄ ho-
minē pertinet quocūq̄ modo per-
fecte et manifeſtiſſime dijudicetur.
3 ¶ Dub. ad q̄d veniet filius homi-
nis? Rñ. q̄ ad iudicandū mundū.
4 ¶ Dub. qñ veniet? rñ. ipſe Act. j. c.
dicēs. Nō eſt vrm noſſe tpa vł mo
menta q̄ pater poſuit in ſua ptāte.
5 ¶ Dub. q̄s eſt iſte fili⁹ hoīs? Rñ. q̄
eſt ieſus xp̄s filius hominis. i. ſem-
per virginis Marie.
6 ¶ Dub. cū ipſe ſit fili⁹ dei: cur non
ſe noīat a digniori dicēdo. cū vene
rit fili⁹ dei? Rñ. Ly. eo q̄ veniet ad
iudiciū i forma hūana ⁊ ex hoc vo-
cat ſe filiū hoīs ſicut tūc apparebit.
7 ¶ Dub. que erit maieſtas ſua? Rñ.
Remigi. ſup Matt. qđ maieſtatem
appellat diuinitatem q̄ equalis eſt
patri ⁊ ſpūiſancto. vel ſecūdum Ly
rā: maieſtas eſt forma hoīs glorio-
ſa in qua iudicabit. Uide domini-
ca prima aduentus. dub. 12.
8 ¶ Dubi. q̄ cū Jo. xix. c. dicat vide-
būt in quē trāſfixerūt ⁊ gl. dicat qđ
in ea carne in qua crucifixus eſt ve-
niet: ſ3 crucifix⁹ eſt in forma infirma
⁊ nō glorioſa. ergo in eadē appare
bit. R. ſ. Tho. ſup. iiij. ſen. di. xlviij.
q. j. ar. ij. q̄ in primo aduentu: q̄ ad
hoc venit vt pro nobis ſatiſfaceret
apud patrē in forma nr̄e infirmita
tis apparuit. Q: vo in ſc'do aduētu
ad hoc veniet vt iuſticiā p̄ris in ho
mines exequat glīaʒ: dmōſtrare de
bit q̄ ineſt ex cōione ad patrē: ⁊ iō i
forma glīoſa apparebit: et tamē in
eadem carne apparebit in qua fuit
crucifixus: ſed non ſilr ſe habente.
¶ Dubit. q̄ vr̄ q̄ debeat apparere 9
in forma glīoſa deitatis. Nā dr̄ Ec
cleſia. vij. c. Noli q̄rere fieri iudex
niſi valeas v'tute irrūpere iniquita
tes ſ3 v'tus inuincibilis ꝯuenit xp̄o
ſm ergo in forma diuinitatis iudi-
cabit? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra art. j. q̄
q̄uis xp̄s ſcđm qđ hō non habeat
a ſe inuīcibilē ptātē ex naturali vir
tute humane ſpeciei: tamen ex do-
no diuinitatis etiā i hūana natura
h3 inuincibilē ptātē ſcđm qđ cūcta
ſunt ſubiecta pedibus eius: vt dr̄. j.
Cor. xv. et ad Hebr. ij. ⁊ ideo indi-
cabit quidē in hūana natura: ſ3 ex
v'tute diuinitatis ſeparabunt oēs.
¶ Dub. in quo loco fiet illud indi- 10
ciū? rñ. ſ. Tho. vbi ſupra ar. iiij. q. iiij.
q̄ q̄liter illđ iudiciū ſit futuꝝ ⁊ quot
hoīes ad iudiciū cōueniant nō pōt
multū p certitudinē ſciri: tñ pbabi-
liter pōt colligi ex ſcripturis: q̄ cir-
ca locū mōtis oliueti deſcēdet ſicut
⁊ inde aſcēdit: vt idē eē oñdat q̄ aſ-
cēdit ⁊ q̄ deſcēdit: nā aſcēdit in for-
ma glorioſa: et ita in forma glīoſa
deſcēdet: ⁊ licet vallis Joſaphat q̄
eſt prope montē oliueti nō ſit ſuffi-
ciēs ad ꝯprehēdendum oēs hoīes:
imo nec tota terra pmiſſionis: ſuf-
ficit tñ ponere q̄tūcunq̄ ſpaciū cir
ca locū illū ad capiendū multitudi
nē iudicādoꝝ: dummō ab illo ſpa-
cio xp̄m videre poſſint qui in aere
eminās ⁊ maxima claritate reful-
gens a longinquo inſpici poterit.
¶ Dubi. q̄ ſi peccatores videbunt 11
xp̄m in maieſtate diuina erunt ſal-
ui: ⁊ ſic nemo dānabit. vide dñica
j. aduentus. dub. 12. ⁊. 13.

12 ¶ Dub.q̄ erit ſedes maieſtatj ſue? Rñ. Orige.ſup Mat.ꝙ ſedes eius aut q̄dā ſctōꝝ pfectiores dicunť de q̄bus ſcriptū ē pſal. cxxj. quoniā illuc ſed erūt ſedes in iudicio. aut q̄dā ꝟtutes angelice de q̄bus dr̄ ſiue throni ſiue dñatiōes: ꝛ ẜm Glo.eccleſia eſt ſedes maieſtatis ei9 i qua tunc apparebit oipotentia eius.

13 ¶ Dub.q̄ dr̄ia eſt inter thronuz ſedem ꝛ cathedrā? Rñ. ſctūs Tho.in iiij.ſentē.di.xlvij.q.j.ar.ij.q.iij. ꝙ ſedes eſt iudicis ſoliū regis: et ſimiľr thronus: ſꝫ cathedra eſt doctoris.

14 ¶ Dub.ad q̄d veniant oēs angeli eius cuz eo? Rñ. ſan. Tho. vbi.ſ. ꝙ ſicut ex gl.ſuper illo verbo ptꝫ angeli cum xp̄o veniēt nō vt iudices: ſed vt ſint teſtes humanoꝝ actuuꝫ ſub quorum cuſtodia homines vľ bene vel male egerunt.

15 ¶ Dub.q2 vŕ ꝙ etiā angeli iudicabūt.nam ſanctis poſt hanc vitā pmittiť angelos equalitas. Matth. xxij.c.Si ergo hoīes hanc poteſtatem habebūt vt iudicēt multo fortius ꝛ angeli? Rñ.ſan.Tho.vbi ſupra.ꝙ acceſſores iudicis debēt eſſe iudici ꝓportionales vel cōformes. iudiciū aūt filio attribuiť: q2 hꝫ humanam naturam oibus apparebit tam bonis ꝙ̄ malis ꝙ̄uis tota trinitas iudicet ꝑ autoritatē. et ideo ēt opꝫ vt acceſſores iudicij hūanam nām habeāt i q̄ poſſint ab oib9 bonis ꝛ malj videri: ꝛ ſic āgelis nō cōpetit iudicare ꝙ̄uis etiā angeli aliq̄ mō poſſint dici iudicare.ſ.ꝑ ſnīe approbationē.Un̄ Jo.v.dr̄ ꝑtātē dedit ei iudicium.q2 fili9 hoīs eſt ſꝫ angeli nō cōicāt in hūana natura: ergo nec in iudiciaria ꝑtāte.hoib9 autē pmittiť angeloꝝ equalitas ꝙ̄tum ad p̄miū eēntiale: nihil tñ ꝓhibent aliqđ accidētale p̄miū hoibus exhiberi qđ angelis non dabiť: vt ptꝫ de aureola ꝟginū ꝛ martyꝝ: ꝛ ſiľr poteſt dici de iudiciaria poteſtate.

¶ Dubit.cur potius ſedebit ꝙ̄ ſtabit? rñ.ſ.Uincen.in ẜmo.j.hui9 diei qm̄ iudex ſedendo dꝫ dare ſententiā. 16

¶ Du.q2 ſi oēs āgeli veniēt cū xp̄o vŕ ꝙ nullus remaneat in celo? Rñ. ſ.Tho.j.par.q.cxiij.art.vj.ꝙ angeli nō indigēt mora tp̄is ad motū localē ſtatim deſcēdere pñt ad terras ac ſtatim redire in celo: nec eſt mirandum ꝙ omnes adſint: qm̄ vt dicit Chriſ.i ho.oēs āgeli cū xp̄o aderūt teſtātes ꝛ ipi ꝙ̄tū adminiſtrauerūt miſſi a dn̄o ad hominum ſalutem. 17

¶ Du.cur āgeli dr̄ir ei9. R. ꝙ ad de'notādū ꝙ ſunt ei9 ꝙ̄tū ad creationē et ꝙ̄tū ad ſubiectionē non ꝙ reperianť alij angeli q̄ non ſint eius: ſꝫ q2 nullus angelus eſt quin ſit eius. 18

¶ Dubitať que erūt ꝛ vnde iſte gētes q̄ ꝯgregabunť ante eū? Rñ.glo. interlinearis. ꝙ omnis temporis omnis conditionis ꝛ omnis ſexus. 19

¶ Dubitať quis cōgregabit iſtas gentes? Rñ. Augu.ſcđo de ciui.dei ꝙ hec congregatio per myſterium angelicum fiet quib9 p̄o.xlix. diciť. Congregate illi ſanctos eius. 20

¶ Dub.an angeli mali ibidē erūt? Rñ.ꝙ ſic iudicandi per xp̄m ꝛ ipſi. 21

¶ Dub.ad q̄d ſeparabit eos ab inuicē? Rñ.vt tunc cognoſcať vnuſq̄ſ ꝙ q̄ lis fuerit: q2 nūc boni inter malos ꝛ ecōtra ꝟſanť: nec bene diſcernunť ab inuicē cū mali ſimulēt ſe eē bonos ꝛ boni credanť hypocrite. 22

¶ Dub.cur dn̄s poſuit ſimilitudinē de ouib9.ꝛ hedis. R. Chriſ.i homeľ.qđ dn̄s hos vocat hedos: illos āt oues vt hoꝝ ifructuoſitatē oñdat null9 eñ fit ab hedis fruct9.horum aūt vtilitatē: mľt9 ē eñ oniū fruct9 ꝛ a lana ꝛ a lacte ꝛ fetib9 qui partu riunť. Noīe aūt ouis i ſcripturis diuinis ſimplicitas ꝛ innocētia ſolet 23

deſignari:pulchre ergo in hoc loco oues electi deſignãt. Hed⁹ ãt vt dr Hiero. laſciuũ ẽ aial ⁊ feruẽs ſemꝑ ad coitũ ⁊ ſemꝑ ꝑ pctis offert in lege. Hec dicit captis que pſit hẽre fetus ⁊ tonſe egrediunt de lauacro.

24 ¶ Dub.qd vult intelligi ꝑ dextrã ⁊ ſiniſtrã? R. Magiſter hiſt.ſcho.ſtatuent boni ad dextrã.i.ponent ad eternitatem mali ad ſiniſtrã.i.recipiẽt q̃ meruerit eligẽdo ſiniſtrã. Et Orige.ſuꝑ Matth.dicit. Sãcti q̃ in dextra:opa opati ſunt acceperũt ꝑ mercede ſuoꝝ dexteroꝝ dextrã regis in q̃ reges ⁊ glia ẽ. Mali vo ꝑpter opa ſua peſſima ⁊ ſiniſtra ceciderũt in ſiniſtrã.i.triſtitiã tormẽtoꝝ.

25 ¶ Dub.cur in pncipio dicit ſe filiũ hois ⁊ nunc vocat ſe regẽ? Rñ. Rodul.de vita xpi.qm̃ tunc implebit q̃ ad regẽ pertinent.ſcʒ ſubitos regere:leges condere:tranſgreſſores legis punire:⁊ obſeruatores pmiare qd tunc apparebit manifeſte.

26 ¶ Dubitat cur dicit venite eis qui corã eo ſunt? Rñ. Ou.vbi.ſ.q2 iõ dr vt q̃cq̃d min⁹ fuerit cũ pfecti⁹ vniti fuerint chriſto conſequatur.

27 ¶ Dubitat cur dicit eos bñdictos patris ſui? Rñ. Orige.vbi ſupra.qd vt eminẽtia bñdictionis eoꝝ manifeſtet:q2 prius bñdicti ſunt a dño q̃ fecit celũ ⁊ terrã. Et gloſſ.ſic dicit.i. bñficio pris mei pmoti ad obtinẽdũ gliam in qua ſine fine regnetis.

28 ¶ Dub.cur dicit poſſidete ⁊ nõ accipite regnũ? rñ. Chriſ.in homel.q2 dicit poſſidete: ſiue hereditate ſicut familiaria bona: ſiue paterna ſicut nr̃a nobis antiquitus debita.

29 ¶ Du.quõ paratũ eſt iuſtis regnũ a cõſtitutione mũdi cum adhuc ipi nõ eſſent? Rñ. Hiero.ſuꝑ Matth. q2 hec iuxta preſentiã dei accipienda ſunt:apd quẽ futura iã fcã ſunt.

30 ¶ Dub.qd regnuʒ eſt illud? Rñ. q2 eſt eterna beatitudo ſcdm ſanctum Tho.i.iiij.ſen.di.xlix.q.i.ar.ij.q.r.

¶ Dub.q2 cũ regnũ nõ iportet perfectionẽ niſi in pſidente q̃ eſt vnus tm̃:vt patet ꝑ Philo.vij.ethy. Uel nulla perfectio erit in beatis: ſed ſolũ in deo vel eterna btitudo non poteſt dici regnum? Rñ.ſ.Tho.vbi ſupra q2 regnũ importat pfectionez ⁊ in pſidente ⁊ in eo qui ſubeſt:ſed in preſidente ſicut in pfectiõis principio:q̃ ſuã rectitudinẽ aliis imponit:in eo vo q̃ ſubeſt tanq̃ in accipiẽte pfectionẽ ab alio. Sancti igit q̃ ſunt in pria hoc mõ diuine puidentie ſubdunt: q2 etiã ipſi prouidentes fiunt ſibi ipſis: vel etiã aliis ſcdm qd omnia alia erũt eis ſubiecta. Et ideo ad regnũ dei pertinent non ſolum vt exiſtentes ſub rege: ſed etiã vt reges q̃ tñ erũt ſub vno ſummo rege. Et ideo dr. Apo.v.feciſti nos deo noſtro regnũ ⁊ ſacerdotes ⁊ regnabimus ſuper terram. 31

¶ Dub:q2 aliq̃ forte nõ curabũt regnare:ſed eis ſufficiet q2 ſalui ſint? Rñ. Aug.de penitẽtia:q2 tales primũ fallit:quia eoꝝ nec ſalus eſt vlla quoꝝ iniq̃tas pſeuerat. Deinde ſi eſt aliq̃ dña inter regnãtes ⁊ nõ regnãtes:opʒ tñ in vno regno ſint oẽs ne in hoſtiũ aut alioꝝ numero deputentur et ceteris regnantibus ipſi parcant.omnes enim romani romanum regnum poſſident quãuis non omnes in eo regnent. 32

¶ Dub.cur dñs nõ facit hic mentionẽ de ſepultura que tñ eſt vna de opibus mie? Rñ.ſ.Tho.in.iiij. diſt.xv.q.ij.ar.iij,q.ſ.q2 dñs hic enumerauit illas elemoſynas in quibus maior indigentia apparet et vt euidentior appareat iuſtitia iudicantis dum hos pro elemoſynis remunerat et illos pro omiſſiõe cõdemnat. Uide.feria.vi.poſt ci- 33

neres a dub.18.vſqȝ ad dub.38.
34 ¶ Dubit. an faciētes elcemoſynas
ſpirituales intelligant paviſſe eſu
rientes ꝛc. Rn̄. Raban9 ſup Mat-
theū. ꝙ myſtice qui eſuriētē ꝛ ſitien
tem iuſtitiam pane verbi dei reficit:
vel potu ſapientie refrigerat chari-
tatis agit opera: ꝛ qui errantē in do
mum matris eccl'ie reuocat: ꝛ qui
infirmū in fide aſſumit: ꝛ qui in tri-
bulatione aliqua ſeu carcere triſti-
tie oppreſſo ſubuenit ꝯpatiēdo vel
cōſulēdo verā dilectionē adimplet.
35 ¶ Dubi. an oēs qui non potuerūt
actualiter opa mie adimplere dā-
nent? Rn̄. ꝙ affectus magis penſa-
tus ꝙ̄ opus. vide dubio precedēte.
36 ¶ Dub. an oībus electis dicet eſuri
ui ꝛc. Rn̄. Greg. xxv. mor. qđ hi qb9
iudex veniēs in dextrā cōſiſtētiū di
cit eſuriui ꝛc. ſunt q ex pte electoꝝ
iudicant ꝛ regnāt: q vite maculas
lachrymis tergūt: q mala pcedētia
factis ſequētib9 redimētes quicqd
illicitū aliqn̄ fecerūt ab oculis iudi
cis eleemoſynarū ſupindictiōe co-
operiūt. Alij vero ſunt q nō iudicā-
tur ꝛ regnāt: qui etiā precepta legis
perfectionis virtute tranſcendunt.
37 ¶ Dubit. cur rn̄debūt iuſti dicētes.
qn̄ te vidim9 ꝛc. Rn̄. Raban9 ſup
Mattheū. ꝛ hoc dicūt nō diffiden-
tes de verbis dn̄i / ſed ſtupēt de tāta
ſublimatiōe ꝛ de maieſtatis ſue ma
gnitudine. Uel q2 videbit eis paruū
eſſe qđ egerūt. ſm illud apli. Non
ſunt cōdigne paſſiōes hui9 tpis ad
futurā gl'iā q reuelabit in bonis.
38 ¶ Dub. q ſunt minimi fr̄es xp̄i? R.
glo. ꝙ ei9 fratres ſunt ꝛ mr̄ q faciūt
volūtatē pr̄is vt ēt dr̄ Matt. xij. ca.
39 ¶ Dub. cur tales vocat minimos
cū ſint eius fratres? Rn̄. Rabanus
ſup Mattheū. Propter hoc: q2 ſūt
humiles: q2 pauperes: q2 abiecti.
40 ¶ Dub. an benefaciens idifferēter
oib9 pauperib9 dicat xp̄m paviſſe?
Rn̄. Hie. ſup Mat. ꝙ libera nobis
erat itelligētia ꝙ in oī paupere xp̄s
paſceret eſuriēs ſitiens potaret ꝛc.
Sȝ ex hoc ꝙ ſequit quādiu feciſtis
ꝛc. Nō mihi videt generaliter dixiſ
ſe de pauperib9: ſȝ de his q pauper
eſt ſpū ſunt. ad quos extēdens ma-
nū dixerat fratres mei. Et Raban9
ſuper Matth. dicit. ꝙ fratrem ba
ptiſma facit ꝛ myſterioꝝ commu
nicatio.
¶ Dub. quō id qđ fit minimo fra- 41
tri fit xp̄o? Rn̄. Grego. ꝙ ea q fiunt
capiti fiunt ꝛ mēbris: ꝛ alibi digni-
tas que defertur miniſtris ei cuius
ſunt miniſtri exhibetur.
¶ Dubi. quō pn̄t mali diſcedere a 42
xp̄o cum nō ſit locus in quo nō ſit
deus? Rn̄. Orige. ꝙ licet in inferno
deus ſit tanꝙ̄ puniēs dānatos per
potētiā: tn̄ dānati lōge ſunt ab eo ꝑ
volūtatē contradicētē: ꝛ ſicut iuſtis
dixerat venite: ita ꝛ iniuſtis diſcedi
te: nam ppinqui ſunt verbo q ſer-
uāt dei mādatū: ꝛ vocant vt adhuc
ppinquiores efficiant. Lōge aūt ab
eo ſunt ꝛ videant ei aſſiſtere q nō fa
ciūt mādata ipi9: ppt hoc audiūt.
(diſcedite) vt q mō vel vident eſſe
ante eum poſtea nec videantur.
¶ Dub. cur nō dicat dānatis male- 43
dicti patris mei ex quo ſaluatis di
cit benedicti patris mei? Rn̄. Orig.
ſup Mattheū ꝙ bn̄dictionis qdē
miniſtrator eſt pater: maledictio-
nis autē vnuſqſqȝ ſibi eſt actor qui
maledictione digna eſt operatus.
¶ Dub. cū de9 ſolus ſit etern9: cur 44
dicat ignē eſſe eternū? Rn̄. ſ. Tho. j.
par. q. x. arti. iij. ꝙ eternitas vere et
proprie in ſolo deo eſt / q2 eternitas
immutabilitatē cōſequit: nā ratio
eternitatis imutabilitatē conſequit
ſicut rō tpis motū: ſȝ ſcđȝ ſi aliqua
ab ipſo immutabilitatē percipiunt

ſecũdũ hoc aliqua eius eternitatem pcipiãt: ⁊ ſicut dꝛ: qꝺ terra in eternũ ſtat et angeli eterni: ⁊ mõtes eterni ppter diuturnitatem durationis: ⁊ videntes deũ dicunt habere vitam eternã: qꝛ nõ habẽt volubiles cogitationes: ⁊ ita ignis inferni dicitur eternus propter interminabilitatẽ tñ: nec in inferno eſt vera eternitas ſed magis tps: ſm illud ꝑſal.lxxx. Erit tempus eorum in ſecula.

45 ❡ Dub. an erit ignis corporeꝰ in inferno? Rñ. ſ. Tho. i. iiij. ſen. di. xliiij. q. iij. ar. ij. q. j. ꝙ qcqd dicat de igne qui aĩas ſeparatas cruciat. de igne tñ quo cruciabunt corpa dãnatorũ poſt reſurrectionẽ opꝫ dicere qꝺ ſit corporeus: qꝛ corpori nõ põt conuenienter pena aptari niſi corporea: et idem dicit Aug. in litera.

46 ❡ Dubi. an ille ignis ſit eiuſdẽ ſpeciei cuꝫ iſto igne? Rñ. ſ. Tho. vbi. ſ. q. ij. ꝙ ignis inferni quãtum ad hoc qꝺ hꝫ de natura ignis eſt eiuſdẽ ſpeciei cũ igne q̄ apud nos eſt. Utrũ autẽ ille ignis ſit in ꝓpria materia exiſtẽs: aut in aliena ꝉ qua materia ſit: nobis ignotũ eſt: ⁊ ſcðꝫ hoc põt ab igne q̄ apud nos eſt ſpecie differre materialiter cõſiderarꝰ: q̄ſdã tñ ꝓprietates hꝫ differẽtes ab igne iſto: ſicut ꝙ ſucceſſiõe nõ indiget nec lignis nutrit: ſꝫ iſte differẽtie nõ oſtẽdũt diuerſitatẽ in ſpecie quãtũ ad id qꝺ pertinet ad naturam ignis.

47 ❡ Dub. an ille ignis erit ſub terra? Rñ. ſ. Tho. vbi. ſ. q. iij. ꝙ ſm opinionẽ Greg in. iiij. dialogorũ. et Augu. in. xij. ſuper Geñ. ad literã ille ignis eſt ſub terra. ⁊ Eſa. xiiij. dicit infernus ſubtus cõturbatus eſt.

48 ❡ Dub. quõ aĩa icorporea ab igne corporeo pati poſſit. R. ſ. tho. vbi. ſ. ꝙ ptꝫ oẽs pdictos modos in vnum colligere vt pfecte videat quõ aĩa ab igne corporeo patiat: vt ſi dicamus ꝙ ignis ſcðm naturã ſuã hꝫ ꝙ ſpũs incorporeꝰ ei cõiũgi poſſit vt loco locatũ: ſꝫ inquãtũ eſt inſtrm diuine iuſtitie hꝫ vt ipſe quodãmõ retineat alligatuꝫ: ⁊ in hoc veraciter ignis ille eſt ſpiritui noxiꝰ: ⁊ ſic aĩa ignẽ vt noxiũ ſibi vidẽs ab igne cruciatur. Uñ Greg. in. iiij. dialogo. oĩa iſta p ordinẽ tãgit vt ex dictis eius patet: corpora autem dãnatorꝫ vt dicit idẽ ſctũs Tho. ad Heb. x. Cruciabunt ab igne nõ totaliter conſumãdo: ſed in ppetuum cruciando. Et ideꝫ. ſ. Tho. ſ. par. q. lxiiij. dicit ꝙ flãma ⁊ locus nõ eſt penalis angelo aut aĩe quaſi afficiens alterando naturã: ſed quaſi afficiens voluntatẽ contriſtando. dũ angelus vel anima apprehendit ſe eſſe in loco non conuenienti ſue voluntati.

❡ Dub. cur nõ dicit regnũ paratuꝫ 49 eſſe angelis ſanctis ſicut ignem diabolo ⁊ angelis eius? Rñ. Aug. ſup Matt. qm̃ quãtũ ad ſe hoĩes nõ ad perditionẽ creauit: peccãtes autem cõiũgunt ſe diabolo: vt ſicut qui ſaluant ſanctis angelis coequant: ſic q̄ pereũt diaboli angelis ꝯparant.

❡ Dubi. quõ demones q̄ ſunt ſpũs 50 pati poſſint ab igne corporeo? Rñ. Aug. xxj. de ciui. dei dicens. cur eñ nõ dicamꝰ q̄uis miris tñ veris modis ẽt ſpũs incorporeos poſſe pena corpalis ignis affligi. ſi ſpũs hoĩm etiaꝫ ipſi pfecto incorporei ⁊ nunc potuerũt ꝯcludi corpalibus mẽbris ⁊ tũc potuerũt corporꝫ ſuorꝫ viculis inſolubiliter alligari: adherebũt ergo demões lꝫ incorporei corpalibꝰ ignibꝰ cruciãdi accipiẽtes ex ignibus penã: non dantes ignibꝰ vitaꝫ ignis aũt ille corporeꝰ erit: ⁊ cruciabit hmõi corpora cũ ſpiritibus: demonũ aũt ſpiritus ſine corporibus.

❡ Du. cur potiꝰ ignis q̄ cetera ele- 51 mẽta reprobos cruciabit? Rñ. ſctũs

Tho.in.iiij.ſen.di.l.q.ij.ar.iij.q.j.ꝙ ſcḋm Baſiliū in vltima mundi purgatione fiet q̄dam ſeparatio in elemētis:vt q̄cq̄d eſt purgatū ⁊ nobile remaneat ſuperi⁹ ad gloriā btōꝝ. Quicq̄d vero eſt ignobile ⁊ feculentū:in inferno ꝓiciat̄ ad penā dānatoꝝ:vt ſicut oīs creatura dei eſt beatis materia gaudij:ita damnatis ex oibus creaturis tormētū accreſcat ſcḋm illud Sapiē.v.pugnabit cū illo orbis terrarū ꝯ inſenſatos hoc etiā diuine iuſtitie cōpetit:vt ſicut ab vno recedētes ꝑ pctm̄ in rebus naturalibus q̄ ſunt multa ⁊ vana ſinē ſuū cōſtituerūt:ita etiā multiplr affligant̄ ⁊ ex multis:ſz q2 ignis eſt maxime afflictiu⁹ ꝓpter hoc ꝙ abūdat virtute actiua: iō noīe ignis oīs afflictio deſignat̄:vt ſit vehemens.

52 ¶ Dubi.cur temporaliter peccauerint cur eterno igni tradendi ſunt? Rñ.ſ.Uin.in ſermone.qḋ qñ peccator moritur in peccato tunc magis obſtinat̄ in eo:⁊ q2 illa obſtinatio durabit eternaliter in peccatore:iō etiā pena erit eterna.⁊ Greg.idē ſentit in.xxxiiij.moral.

53 ¶ Dubita.qui ſunt angeli diaboli? Rñ.ſan.Tho.j.par.qō.cix.arti.ij.ꝙ illi angeli q̄ adheſerūt ei ꝯ deū qñ cecidit de paradiſo ⁊ q̄ erunt ei obedientes vſq3 ad iudicium.

54 ¶ Dubi.quis parauit ⁊ quomodo illū ignē diabolo? Rñ.gl.ꝙ preparatus id eſt preordinatus eſt a conſtitutione mundi.

55 ¶ Dub.quō xp̄s eſuriuit ⁊ ſitiuit,qſi pauperes ſui eſuriebāt ⁊ ſitiebant? Rñ.Orige.ſup Mat.ꝙ ſicut aīa habitās in corpore cū non eſuriat quātum ad ſuā ſubſtātiā ſpiritalē.eſuriuit.tñ corporis cibum q2 copulata eſt corpori ſuo ſic ⁊ ſaluator patitur que corpus eius eccleſia cū ipſe ſit impaſſibilis.

¶ Dubita.cur iuſtis ſingulas ſpēs mie ꝑ ſe dinumerat:nō aūt iniuſtis ſed binas conglutinat? Rñ.Orige. vbi.ſ.qm̄ miſericordis iudicis erit bñfacta q̄dē hoim largit̄ ꝑdicare et ampliare.malefacta aūt eoꝝ trāſitorie memorari ⁊ abbreuiare. 56

¶ Dub.an maior pena eſſet Lucifer ſi nullum demonē haberet ſubditū? Rñ.ſ.tho.j.par.q.cix.ar.ij.qḋ ſuperiorib⁹ demonib⁹ inferiores ſubdant̄ non eſt ad bonū ſuperioꝝ:ſed magis ad malū eoꝝ:q2 cū mala facere maxime ad miſeriā ꝑtineat ꝑ ſe in malis eſt magis miſerum eſſe. 57

¶ Dubi.q2 vr̄ ꝙ nō ſit aliq̄s ita magnus pctōr q̄ aliqñ nō fecerit aliqḋ opus miſericordie? Rñ.Chriſ.i homel.dicēs.Intuere aūt q2 nō in vno tm̄ vel duobus ſed in oibus miam deſeruerunt:nō enim eſuriētem ſolum non cibauerunt:ſed neq3 quod leuius erat infirmum viſitauerunt. 58

¶ Dub.q2 multi ſunt q̄ nō oīa opa mie implere pñt:q2 fortaſſis nō habent vnde? Rñd.Chriſo.in homel. di.Uide qualr leuia iniūgit nō eñ dicit in carcere eram ⁊ non eripuiſtis me:infirmus ⁊ nō curaſtis me ſed non viſitaſtis et nō veniſtis ad me:in eſuriēdo etiā nā ꝑtioſam petit menſam ſed neceſſarium cibum. 59

¶ Dub.cur tātā meret̄ penā nō largiēs ſua paupib⁹? Rñ.Chriſ.in homel.dicēs.Oīa ſufficientia ſunt ad penā.Pmo facilitas petitionis:panis em erat.Scḋo miſeria ei⁹ q̄ petebat:paup eñ erat.Tertio ꝯpaſſio nature:hō eñ erat.Quarto deſideriū ꝓmiſſionis:regnū eñ promiſit. Quinto dignitas eius q̄ accipiebat: de⁹ eñ erat q̄ ꝑ paupes accipiebat. Sexto ſupabūdātia honoris:qm̄ dignat⁹ eſt ab hoib⁹ accipe.Septimo iuſtitia dationis:ex ſuis enim a nobis accipit.Sz cōtra oīa hec homi 60

nes per auaritiam execantur.

61 ¶ Dub. cur iniuſti opera miſericordie ſimul inuoluãt dicẽtes qñ te vidimus eſurientẽ aut ſitientẽ. ⁊c. Rñ. Orige. ſup Matthe. ꝙ iuſti immorant̃ i vnoquoqꝫ verbo: iniuſti aũt nõ ita per ſingula curſim dicũt: qm̃ ꝓprium eſt iuſtoꝝ benefacta ſua relata ſibi in facie diligenter ⁊ per ſingula refutare cã humilitatis. malorum autẽ hoim eſt culpas ſuas hac excuſationis cauſa aut nullas eſſe oſtendere leues aut paucas.

62 ¶ Dubi. cur nõ dicit iniuſtis ꝗdiu nõ feciſtis vni de fratrib9: ſed ſoluꝫ de minimis? Rñ. Orig. vbi. ſ. ꝙ volẽs iuſtoꝝ bñfacta oſtẽdere grãdia: pctõꝝ aũt culpas nõ grãdes ad iniuſtos nõ adiecit fratribus. reuera eñi ei9 fratres ſunt q̃ ꝑfecti ſũt: gratius eſt apud deũ opus bonũ quod fit ſanctioribus ꝗ̃ in minus ſanctis ⁊ leuior culpa eſt negligere minus ſanctos ꝗ̃ ſanctiores.

63 ¶ Dub. q2 vr̃ ꝙ de9 ſit crudelis puniẽdo ſine fine iniquos? Rñ. Greg. xxv. moral. oĩpotẽs deus q2 pius eſt miſeroꝝ cruciatu nõ paſcit̃: q2 aũt iuſtus eſt ab iniquoꝝ vltione nõ ſedat̃. ⁊ tñ ad aliqd iniq̃ ſemp cõcremant̃: vt. ſ. iuſti tãto i eternũ magis diuine gratie debitores ſe eẽ cognoſcãt ꝗ̃to in eternũ mala puniri ꝓſpiciũt q̃ ei9 adiutorio vitare poterat.

64 ¶ Dub. an tũc ſancti intercedẽt ꝓ dãnatis maxime ſanguine coniunctis? Rñ. Greg. xxxij. moral. ꝙ orãt qdẽ ſancti pro inimicis ſuis eo tpe poſſunt ad fructuoſam penitentiaꝫ eorum corda conuertere. quõ ergo tunc orabũt ꝓ illis q̃ iã nullatenus poſſunt ab iniquitate commutari.

65 ¶ Dub. an xp̃iani mali q̃ manducauerũt panẽ xp̃i de quo dr̃ ꝙ manducans viuet in eternũ patient̃ aliquã penã? Rñ. Augu. xxj. de ciuitate dei ꝙ ſi qs tpalia in corde ſuo prepõnit xp̃o: ⁊ ſi videat̃ habere fidẽ xp̃i non eſt tñ in eo fundamẽtũ xp̄s cui alia ꝑponunt̃: ꝗ̃to magis ſi cõmittat illicita non ꝑpoſuiſſe ſꝫ poſtpoſuiſſe xp̄m ↄuincit̃. Adde ꝙ illa mãducatio ſibi nõ ꝓdeſt cũ idigne ſũpſerit.

¶ Dubi. ꝙ erit illud ſuppliciũ eternũ qd ibũt iniuſti require. dubi. 41. 66

¶ Dub. q̃ erit illa vita eterna i quã iuſti ibũt? Rñ. ſ. Tho. j. par. q. x. arg. iij. ꝙ cũ eternitas ꝓprie ⁊ vere in ſolo deo ſit cum ſit immutabilis: vt dictum eſt dub. 4 +. ꝑ participationẽ illa gloria dicetur vita eterna ꝓpter ſuã immutabilitatẽ. ⁊ ↄſiſtet in viſione dei ſm̃ illud Joã. xvij. c. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te ſolum verũ deũ ⁊ quem miſiſti ieſum xp̄m. 67

¶ Alijs ſenſibus ſpirituali bus non exponitur ratione dicta in prologo.

¶ Feria tertia poſt primam dñicam quadrageſime.

Cũ intraſſet ieſus hieroſolymaꝫ Matt. xxj. c. mar. xj. c. ⁊ Luc. xix.

Hiſtoria hui9 euãgelij facta ẽ anno xp̄i. xxxiij. die. xx. martij i dñicã.

☞ Hiſtorice.

¶ Magna cuꝫ põpa hieroſolymã dñs ingreſſus cũ fuiſſet rei nouitate cõmoti ciues q̃lnã hic foret pcũctabant̃. q̃ autẽ dñm comitabantur populi hunc ieſum ꝓphetaꝫ eſſe ex nazareth galilee aiebant: templuꝫ aũt cum intraſſet dñs mẽſas cathedraſqꝫ in tẽplo negotiantiũ euertit domũ ſuam ſcriptura teſte domum orõnis fore dicẽs cũ iſti tñ ſpeluncã ipſi latronum feciſſent. Uarijs vero infirmitatibus detẽtos priſtine reſtituit ſanitati. Sacerdotum autem principes ac ſcribe tot viſis miraculis. pueris etiam auditis oſanna

filio Dauid exclamātibus indigna
tione pmoti increbant increpādo:
an tales aiaduertere clamores qui-
bus ꝛ ſe audire' pmiſſus eſt:ꝛ eo ex
infantium ore modo ſcriptura can-
tum eſſe deo altiſſimo laudes perfi-
ci. Urbem itaque egreſſus illis poſt
habitis bethaniā regreſſus eſt,cu-
ius incolas quoniam pacto dei re-
gnum conſequerentur inſtruebat.
Gradu ſolito dubia ſol
1 uēda ſunt. Dubitatur
igitur vñ dñs venie-
bat cum ingreſſus eſt
hieroſolymā. Reqre
dñica pma aduentus
ſm ordinē predicatorum.dub.1.
2 ¶ Dub.quo tpe intrauit hieroſoly
mam? Rñ. Raba.ſuper Matt.ꝙ añ
quinq; dies paſche: qm̄ vt narrat
Joā.ante ſex dies paſche venerat in
bethaniam:ꝛ in craſtinum aſino ſe
dens venit in hieruſalem.
3 ¶ Dubit.cur commota fuit ciuitas
in introitu xpi? Rñde. Hiero.ſuper
Matth.ꝙ commouebat mirās fre-
quentiā neſciens virtutē. Et Chri.
ſuper Matth.dicit ꝙ cōmouebant
videntes rem mirabilem homo lau
datur quaſi deus:ſed deus laudaba
tur in hoīe:puto autem ꝙ nec ipſi q
laudabāt ſciebant quid laudabant:
ſed ſpiritus ſubito ingreſſus in eos
veritatis verba fundebat.
4 ¶ Dubitat.an muri ꝛ edificia com
mouerent? Rñ.ꝙ hic eſt figura me-
thonomie:quia ponitur continens
ciuitas pro ciuibus contentis.
5 ¶ Dubitat.an oēs commoti ſint:qꝛ
dicit vniuerſa ciuitas? Rñ. Lyra.ꝙ
factum maiorum dicitur factum to
tius vt.ſ. intelligatur ꝙ maiores:ꝛ
principaliores commoti ſunt. Et ita
eſt figura ſynecdoche quia ponitur
totum pro parte.
6 ¶ Dubi.cū cognoſcerent ꝙ erat ie-
ſus:cur interrogabant quis eſt hic?
Rñ. Lyr.ꝙ ſenſus talis eſt quis eſt
hic.q.d.ille nō eſt talis ac tantus ꝙ
talia deberent.
¶ Dub.qui erant illi populi qui di 7
cebant ꝙ erat ieſus ꝛc. Reſpō. Lyr.
poſt Hiero.ꝙ populi.i.ſimplices ꝛ
vulgares.quoniam alijs ambigēti
bus vel interrogantibus ſola plebe
cula confitetur.
¶ Du.cū multi alij pphete fuerint 8
videt ꝙ nō ſit magna laus dicendo
ꝙ eſt ppheta? Rñd. Hieroñ.ſuper
Matthe.ꝙ a minoribus incipiunt
vt ad maiora perueniant. pphetā
enim dicūt Moyſes ſui ſimilem di-
xerat eſſe venturum.
¶ Dub.cur dicunt a nazareth ga- 9
lilee? Rñ.hierony.ſuper Matth.qꝛ
ibi educatus fuerat:vt flos cāpi nu-
triretur in flore virtutum.
¶ Dub.cur primo intrauit tēplū an 10
teꝗ̄ alibi diuerteret? Rñ. Chriſ.ſup
Matt.ꝙ hoc erat ppriū boni filij:
vt ad domū curreret patris ꝛ illi ho-
norē redderet. Hoc etiā erat boni
medici vt ingreſſus ad infirmā ci-
uitatē ſaluandā primū ad originem
paſſionis intēderet. Nā ſicut de tē-
plo omne bonū egredit:ita de tem
plo omne malū pcedit.ſi eñ ſacer-
dotium integrū fuerit tota eccleſia
floret:ſi aūt corruptū fuerit tota fi-
des marcida eſt:ſicut eñ cū videris
arborē pallentibus folijs intelligis
qꝛ vitiū habet in radice:ſic cum vi-
deris populū indiſciplinatum ſine
dubio cognoſce qꝛ ſacerdotiū eius
non eſt ſanum.
¶ Du.quid emebat ꝛ vendebat in 11
tēplo? Rñ. Lyr.poſt Hiero.ꝙ prin-
cipes ſacerdotum qui erant auari
p aſtutias ſuas diuerſas:conaban-
tur excoriare populū. Igitur quia
de longinquis partibus aliqui ve-
niebāt in hieruſalem cauſam deuo

tionis quia nō erat eis licitum alibi ſacrificiū offerre ⁊ nō poterāt ex tā longinquo animalia adducere. Et ideo ſacerdotes ſtatuerāt in tēplo aliquos de ſua familia qui vendebant in atrijs templi illa que poterant in tēplo offerri: ne veniētes a lōge haberēt excuſationē ceſſandi ab oblationib⁹. Similiter q̄ aliqui veniebāt ad tēplū qui non habebant pecuniā: vnde poſſent aialia offerenda emere. Ideo ſacerdotes ſtatuerāt ibi nūmularios q̄ ſub certa cautione pecuniā traderēt: ⁊ ſic nullus excuſaret quin poſſet ſacrificiū offerre. Licet eñ p illa accōmodatiōe pecunie nō acciperēt pecuniā vltra ſortē recipiebāt tñ aliq̄ mūera vl' encenia: ⁊ ſic p3 q̄ peccabāt ex facto qđ erat illicitū. ſ. aliqđ accipere vltra ſortē quātūcūq3 modicū: ⁊ ex loco q2 talia exercebāt in locis orationi deputatis.

12 ¶ Dubi. quō xp̄s ſolus potuit tantā multitudinē eijcere? Rñ. ſanctus Tho. tertia par. q. xliij. ar. iiij. q̄ hierony. ſup Mat. hoc attribuit miraculo dicēs mihi inter oia ſigna que fecit dñs hoc videt eſſe mirabilius q̄ vnus homo ⁊ illo tēpore contemptibilis potuerit ad vnius flagelli verbera tātam eijcere multitudinem. Igneū eñ quoddā atq3 ſydereū radiabat ex oculis ei⁹ ⁊ deitatis maieſtas lucebat ī facie ei⁹ adeo q̄ nō audebāt reſiſtere ei: vt dicit Lyr.

13 ¶ Dubi. que erāt mēſe nūmulariorū? Rñ. q̄ erāt menſe ſuper quibus tenebāt nūmos ad accōmodādū.

14 ¶ Dubi. q̄ dicant nūmularij? Rñ. qđ ſunt campſores nummorum.

15 ¶ Du. q̄d eſt nūmus? Rñd. q̄ eſt gen⁹ eris minuti: vt dt Theophilus.

16 ¶ Dub. cur Matthe⁹ nō facit mētionē de flagello fctō de funiculis vt Joā. ij. c. dicit. Rñ. Augu. de conſenſu euāgeliſtarū. q̄ manifeſtū eſt hoc nō ſemel: ſed iterum a dño eſſe factū. Sed primū cōmemoratū eſt a Joāne. hoc aūt vltimū a ceteris tribus ⁊ ita prīa vice fecit flagellū put narrat ioānes q̄ etiā aſſerit cum ſolū eiecit vendētes. Sed Matt. hoc narrat q̄ eiecit vendētes ⁊ emētes.

¶ Dubi. que erāt cathedre vendentiū colūbas? Rñ. Hyla. ſup Matt. q̄ iuxta ſimplicem intelligentiā columbe nō erant in cathedris ſed in caueis niſi forte columbarum inſtitores ſederent in cathedris. 17

¶ Dubit. vbi ſcribitur domus mea ⁊c. Reſpon. q̄ Eſa. lvj. c. vbi ſic habetur. domus mea domus oratiōis vocabitur cunctis populis. 18

¶ Dub. quō fiebāt de tēplo ſpelūcā latronū? Rñ. Hiero. ſup Matth. q̄ latro eſt q̄ tēplū dei in latronū ꝑuertit ſpelūcā q̄ lucra de religiōe ſectatur. Lyra dicit q̄ nō curabāt de cultu dei ſed magis de excoriatiōe populi per aſtutias ſuas exquiſitas. 19

¶ Dubi. q̄ eſt ſpelūca latronū? Rñ. Lyra. q̄ dicitur eſſe locus vbi ſpolia que latrones rapiunt congregant. 20

¶ Dub. vñ acceſſerunt ſurdi ⁊ claudi ad ieſum? Rñ. q̄ cōſimiles ſolent ſedere ad ianuas tēplorū vt petant eleemoſynas ab intrātib⁹ ⁊ exeuntibus ſicut patet Actuum. iij. de petro ⁊ ioanne aſcendentibus in templū ⁊c. Qui viſo et audito miraculo de eiectione vendentium acceſſerunt ad eum petentes ſalutem. 21

¶ Dubi. cur nō ſanauit eos antēq̄ euerteret menſas? Rñ. q̄ primo voluit reparare caput. i. templū dei et ad debitū ordinem reducere ⁊ deinum membra cōſolidare. 22

¶ Dubit. cur xp̄s ſanauit eos? Rñ. Chriſo. ſuper Matth. q̄ hoc dominus fecit q̄ vt turbe verbis clamabant dominus factis oſtenderet. 23

24 ¶ Dubi.cur principes ſacerdotuꝫ
indignati ſunt viſis tot miraculis?
Rñ.Chriſ.in homel.ꝙ ſicut colũba
ſi modicũ obliquata fuerit accepto
pondere amplꝰ vadit in latꝰ.ſic ⁊
cor hoiſ cũ ꝑuerſuꝫ fuerit ſi alicuiꝰ
viri iuſti opa videãt vel audiat nõ
confirmaẗ:ſed magis ad inuidiam
concitatur. hoc modo ſacerdotes
concitati ſunt contra xp̃m.
25 ¶ Dub.cur ſacerdotes interrogãt
ſi audiat q̃ dicunẗ? Rñ.Hiero.ſuꝑ
Matth.ꝙ hoc dixerũt non audentes
mittere manu in eũ:ſed vt calũniarenẗ
eius opa.credentes qđ vel
rñderet ꝙ pueri bñ faciebãt ſic clamare.vel
ꝙ erat eis parcendũ ſi ſic
clamabãt:q: pueri erãt.Et lꝫ audire
cũ ſcirent:tñ redarguẽdo dicunt.
26 ¶ Dubita.cur adducit teſtimoniũ
ſcripture? Rñ.Chriſo.ſuꝑ Matth.
ꝙ hoc fecit ac ſi diceret:ex quo mea
culpa eſt.quia iſti clamant.nũquid
mea culpa eſt:quia ante tot milia
annoꝝ hoc futuruꝫ ꝓpheta p̃dixit.
27 ¶ Dubita.quis ꝓpheta ⁊ vbi hoc
dixit? Rñ.ꝙ Dauid p̃s.viij.
28 ¶ Dubit.q: videtur ꝙ infantes ⁊
lactẽtes nõ poſſint laudare aliquẽ
⁊ ita ſcriptura adducta nõ ſit ad ꝓpoſitum
cum hi qui laudabant nõ
eſſent infantes ſeu lactentes. Rñd.
Chriſo.ſuꝑ Matth.ꝙ iſti dicũtur
infantes non etate ſed ſimplicitate
cordis:lactẽntes aũt quoniã quaſi
lactis ſuauitate:ita mirabilium delectatione
excitati clamabant. Lac
enim dicit opus miraculoꝝ:q: miracula
nullum laborẽ videñ.bus exponũt:ſed
videntes admiratione delectant
⁊ ad vitã molliter inuitant.
panis aũt eſt doctrina perfecte iuſtitie
quam accipe non poſſunt niſi
exercitati ſenſus circa res ſpũales.
29 ¶ Dub.cur dereliquit eos cũ tunc
deberet ꝑſeuerare eis admonendo?
Rñ.Chriſo.ſuꝑ Matt.ꝙ malũ hominẽ
meliꝰ locũ dãdo põt aliquis
vincere ꝙ rñdendo:q: malitia non
inſtruiẗ ſermonibus ſed excitatur.
Et ideo dñs recedendo cõpeſcere
ſtuduit q̃s rñdendo non cõpeſcuit.
¶ Du.cur nõ remãſit in ciuitate:ſꝫ 30
iuit i bethaniã? Rñ.Hie.ſuꝑ Mat.
ꝙ dñs tãte fuit pauꝑtatis:⁊ ita nulli
adulatꝰ ſit:vt i vrbe maxima nullũ
hoſpitẽ.nullã inuenerit mãſionẽ:
ſed in vico paruulo apud Lazaruꝫ
ſororeſqꝫ eius habitaret.
¶ Dubitatur cur in hoc euangelio 31
legiẗ ꝙ docebat eos de regno dei
cum non ſit de textu? Rñ.ꝙ nõ oĩa
ſcripta ſunt q̃ fecit ieſus:vt habetur
Joan.vltimo.Sed quia xp̃s ſemꝑ
docebat homies.ideo eccleſia hoc
addit in hoc euangelio.
¶ Dub.cur ſacerdotes non redar- 23
guerũt eũ de euerſione mẽſarum ⁊
cathedrarũ? Rñ.ꝙ Lucas.xx.c.dicit
ꝙ ſacerdotes interrogauerunt
eũ:in qua poteſtate hoc faciebat:ſꝫ
ipſe interrogãdo de baptiſmo ioãnis
an de celo eſſet an ex hominibꝰ
confudit eos neſcientes rñdere.

☞ Allegorice.

¶ Hec templi purgatio prefigurata
fuit ꝑmo Heſdre.vj.ca.vbi hẽ ꝙ
rex Dariꝰ p̃cepit Heſdre ſcribe:vt
ipſe feſta inuocaret ⁊ tẽplũ ſtudioſe
mũdaret:q̃ mũdatio filij dei purgationẽ
cõueniẽter repſentat. Et etiã
ij.Machabeo.x.c.vbi machabeus
cum ſuis templum purgauerunt.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ex hoc euangelio vt
ſemper primũ queramus templum
⁊ regnũ dei/⁊ in tẽplo totaliter operemur
orãtes nec aliqđ aliud in eo
agentes niſi ad qđ factũ eſt. Unde
⁊ nomẽ oratorij accepit ne ieſus veniens
cauſam habeat nos cum fla-

gelis ab eccleſia ſua expellere.ſi tñ
ceci ſumus p ignorantiã peccantes
aut claudi p impotentiã veniamus
ad eũ in templo confitentes pecca-
ta noſtra ⁊ ſanabit nos: vt poſſum⁹
cũ pueris clamare oſanna filio.Da
uid:id eſt ſalus noſtra per filiũ Da-
uid facta eſt:nec curemus indigna-
tionem principũ ſacerdotum. i. de-
monum: quoniam ipſe xp̄s nos ab
eorũ verſutijs proteget noſq; foris
hieruſalem. i. extra poteſtatem de-
monum docebit de regno dei.

☞ Anagogice.

¶ Contemplari lʒ ex ſacro euange
lio cum xp̄s triumphãs intrauit ce
leſtem hieruſalẽ: commota eſt vni-
uerſa multitudo celeſtis exercitus
pre admiratione tanti honoris ex-
hibiti homini crucifixo ⁊ tã viliſſi-
mam mortẽ paſſo: comitantibus ſe
cum ſanctis patriarchis quos de
lacu eduxerat atq; clamantibus qđ
per filiũ Dauid ſaluati fuerãt a vin
culis inferni: et quos introduxit in
templuʒ immaculatũ dei expulſis.
Primo ſpiritib⁹ malignis:ſcʒ Luci
fero emente voluntatẽ ſequentium:
⁊ reliquis vendẽtibus.i. adherenti
bus eidẽ contra omnipotentẽ deũ:
menſas ⁊ cathedras ac ſedes eorũ
quo ad ipſos euertẽdo:vt nũq̃ am-
plius in eis ſedeãt:ſed illis ſuis fide
libus aſſignando: qm̄ domus illa
domus orationis eſt:⁊ non ſpelunca
demonuʒ latronum diuinũ hono-
rem furari volentiũ. ⁊ licet inuidia
ducti nunc cõtinue inſidientur ho-
minibus ne ad ipſas ſedes perue-
niant tamen per dñm chriſtum die
tim introducant homines ſuo ſan-
guine redempti. fortiſq; exiſtenti-
bus aduerſarijs fideles ſuos inſtruit
dulciſſima experientia quã ſuauis
ſit poſſeſſio ſui regni.

¶ Feria.iiij. poſt primã do-minicam quadrageſime.

Magiſter volum⁹ a te ſignũ vide
re. Mathe.xij. Mar.iiij.et Luc.xj.c.
Hiſtoria huius euangelij facta eſt
anno etatis chriſti. xxxj. prima die
Decembris.in die Iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Scribis ac phariſeis a dño ſi-
gnum petẽtibus: Rñdit dñs gene-
rationi adultere: nullum aliud fore
danduʒ ſignum q̃ Ione prophete.
Qm̄ queãdmodũ ipſe triduo in ce-
ti corpore cõmoratus fuerat: ita fo-
re filiuʒ hoĩs diebus in corde terre im
morari debere. Uiroſq; niniuitas
hãc gñationẽ cõdẽnaturos in iudi
cio cũ Iona predicante penituerint
cũ hic ionã excedat. Auſtri etiã regi
na qm̄ a terre finibus: vt Salomo-
nis imbueret ſapiẽtia aduenit in iu
dicio etiã gñationẽ hãc cõdẽnabit
⁊ tñ hoc in loco pluſq̃ Salomõ eſt:
nequã ſpũs cũ hoĩe relicto loca per
ambulauerit arida: vt nequaq̃ vbi
requieſcere valeat inuenerit:quã re
liquerat domum vacãtem ornatãq;
cõperiens: alios ſe nequiores ſeptẽ
ſpiritus aſſumẽs hoĩem ipm̄ ingre-
diuntur: atq; inhabitãt: ita vt eius
vltima prioribus peiora reddãtur:
qđ ⁊ peſſime ipſi ↄtinget gñationi:
eo vero talia memorãte: cũ eius ge-
nitrix fratreſq; vt ipſum alloquerẽ-
tur foris p̄ſtolarent idq; receſſiſſet
manu diſcipulos oſtentans: eos pa
rentes ac fratres compellauit: qm̄
ſui genitoris celos poſſidentis qui
iuſſibus paruiſſent eius germanus
ſoror ac optima parens eſſet.

Gradu ſuo dubia enucleã
da ſunt. Dubitatur igit
cum in textu dicatur tunc
reſpõderũt.hoc in euan-
gelio ſcribit tunc acceſſe-

runt? R̄n̄.qđ euāgeliſta poſtq̄ nar-
rauit quēadmoduȝ dn̄s ſanauit de-
moniacum ⁊ a iudeis criatus fuiſ-
ſet qđ in beelzebub demones expel
leret. Ipſequoq̄ rationibꝰ eos con
fudiſſet. tunc ipſi rn̄derunt vt aliqđ
eis ſignū demōſtraret. Eccleſia ve-
ro illā obmittēs hiſtoriā ad quā il-
lud verbū (rn̄derunt) referebat: ſo-
lum hic petitionē ſigni cōmemorat:
ob qđ ait: tūc acceſſerūt ⁊ dixerunt.

2 ¶ Dubi. qui dicūtur ſcribe. Requi
re in epiphania. dubio. 31.

3 ¶ Dub. cur vocāt dominum magi-
ſtrum cuius diſcipuli nō erāt? Re-
ſpon. Chriſo. ſuper Matth. q̄ eoꝝ
verba adulatione et yronia plena
ſunt: ⁊ prius quidem conuitiabātur
demoniacum eū dicentes: nunc aūt
adulant vocantes eum magiſtrum.

4 ¶ Dubi. cū viderint miraculuȝ de-
moniaci: cur volunt ſignuȝ videre?
Reſpon. q̄ q̄ꝛ ſignū demoniaci po-
terat fieri per demones: q̄m ſuperio
res poſſunt expellere inferiores: iō
volebant aliquod ſignum videre q̄
a ſolo deo effici poſſet.

5 ¶ Dubi. qđ ſignū volebāt videre?
R. Hiero. ſup Mat. q̄ ſigna poſtu-
lant quaſi que viderāt ſigna nō fue
rint. Sed in luca. c. xj. quid petāt ple
nius explicat. Volumus a te ſignū
videre de celo: vel in moreȝ Helye
ignē de ſublimi venire cupiebāt vel
in ſimilitudineȝ Samuelis tpe eſtiuo
cōtra naturā loci mugere tonitrua:
coruſcare fulgura: ibres ruere: quaſi
nō poſſint ⁊ illa calumniari ⁊ dice-
re ex occultis ⁊ varijs aeris paſſiōi
bus accidiſſe: nam qui calumniaris
ea q̄ oculis vides: manu tenes: vtili-
tate ſentis: qđ facturꝰ es i his de ce
lo veniūt? vtiq̄ rn̄debis ⁊ magos in
egipto multa ſigna feciſſe de celo.

6 ¶ Dubi. cur patiēter tulit cū ꝯuitia
rentur qđ in principe demoniorum
eieciſſet demoniū. Hic vero vbi ma-
giſtrū appellat ꝯuitioſe rn̄dit? R̄n̄.
Chriſo. ſuper Mat. qđ hoc fecit de-
monſtrans q̄ vtraq̄ paſſiōe erat ſu
perior: ⁊ neq̄ cōuitijs in iram dedu
citur: neq̄ ab adulatione mollitur.

¶ Dub. cur vocat eos generationē 7
malaȝ? R̄n̄. Chriſo. ſup Matt. q̄ iō
q̄ꝛ ſemꝑ ingrati circa bn̄factores fa
cti ſūt deteriores qđ ē vltie malitie.

¶ Dub. cur vocat ⁊ adulterā? R̄n̄. 8
Hier. ſup Mat. q̄ egregie ſic eā vo
cat: q̄ꝛ dimiſerat viꝝ ⁊ iuxta Ezechi.
multis ſe amatoribus copulauit.

¶ Dubi. cū dn̄s multa poſtmodū ſi- 9
gna fecerit: cur dicit q̄ eis nō dabit
ſignū niſi Jone ꝓphete? R̄n̄. ſ. Tho.
iij. p. q. xliij. ar. ſ. q̄ verba xp̄i intelli-
gēda ſunt. vt dicit Chriſ. ſup Mat.
q̄ tūc nō acceperūt tale ſignū quale
petebāt. ſ. de celo: nō q̄ nullū ſignū
eis dederit. Vel quia ſigna faciebat
nō ꝓpter eos quos ſciebat lapide-
os eſſe: ſȝ vt alios emendaret. Et iō
nō eis ſed alijs illa ſigna dabātur.

¶ Dubi. ad q̄d dedit eis ſignuȝ Jo- 10
ne? R̄n̄. Raba. ſup Mat. q̄ oſtēdit
iudeos ad iſtar niniuitaꝝ: ⁊ niſi pe-
niterēt ſubuerſiōi ꝓximos: ſed ſicut
illuc demōſtrat ſuppliciū ⁊ demon
ſtrat remediū. Ita iudei nō dn̄t de-
ſperare veniā ſi ſaltē poſt xp̄i paſſio
nem egerint pn̄iam ac ſi diceret: vt
Chri. ſup Mat. exponit multa bene
ficia demōſtraui vobis nihil horuꝫ
vos allexit ad venerādā meā virtutē:
quā cognoſcetis ꝑ penā q̄n ciuitatē
veſtrā in terraȝ proiectā videbitis.

¶ Dubi. cur hiſtoriaȝ Jone appel- 11
lat ſignū? R̄n̄. Chri. ſup Mat. dicēs
Interim aūt dn̄s ſermonē de reſur-
rect. interponit quē cogrituri erant
ꝑ ea que poſtea erāt paſſuri dicens
niſi ſignū Jone ꝓphete. Crux enim
ꝑfecto credita nō eſſet niſi ſigna te
ſtātia habuiſſet: hac aūt nō credita

et reſurrectio vtiq credita nõ eſſet: pp hoc ꝛ ſignũ hoc vocat ꝛ figuraȝ in mediuȝ fert vt veritas credatur.

12 ¶ Dubit. an Jonas ſteterit tribus dieb9 ꝛ noctib9 cõpletis in vẽtre ceti? Rñ. ꝙ Jone. ij. dr ꝙ erat in vẽtre ceti trib9 dieb9 ꝛ trib9 noctib9. poſſet tñ dici ꝙ inſtrũ eſt figura ſepulture xp̃i ꝛ mortis ꝙ p figurã ſynecdoche accipit ibi pars p toto: vt in ſequẽti dub. declarabitur.

13 ¶ Dubit. cũ xp̃s mortuus fuerit die veneris circa nonam. et reſurrexit nocte dñice videt ꝙ non ſtetit mortuus niſi vna die cũ dimidia ꝛ dubus noctibus? Rñ. ſanct9 Tho. iij. par. q. 51. ar. iiij. ꝙ ſicut Aug. dicit i lib. de conſenſu euãgeliſtarũ. Hoc intelligit illo ſcripturarũ vſitato loquẽdi mõ: quo a parte totũ intelligit: ita. ſ. ꝙ vnã noctẽ ꝛ vnã diẽ accipiam9 p vno die naturali. Et ſic primus dies cõputet a prima parte ſui qua xp̃s in ſexta feria eſt mortu9 et ſepultus. Scđs aũt dies eſt integer cuȝ. 24. horis nocturnis ꝛ diurnis. Nox aũt ſequẽs ptinet ad tertiũ diẽ qñ xp̃s: vt ideȝ Aug. dicit in. iiij. de trini. i diluculo reſurrexit. Et ita eſt ibi figura ſynecdoche in qua accipitur pars pro toto.

14 ¶ Dubi. cur dñs dicit i corde terre? Rñ. Chri. ſup Matt. ꝙ non dicit in terra ſed in corde terre: vt et ſepulcrũ oſtẽderet: ꝛ ꝙ vllus ſolã mortis apparentiam ſuſpicetur.

15 ¶ Du. cur. appoſuit tres dies? Rñ. Chriſ. ſup Matth. ꝙ ideo vt credatur: quia mortuus eſt.

16 ¶ Dub. qđ ſignũ fuit iſtud iudeis? Rñ. Amb. ꝙ ſicut Jone typus ſignũ dñice paſſionis eſt: ita etiã grauiũ ꝗ iudei ɔmiſerũt teſtificatio pctõꝝ ẽt ſimul aduertere lȝ ꝛ maieſtatis oraculũ ꝛ pietatis iudiciũ. Nãq niniuitarũ exẽplo ꝛ denuntiat ſuppliciũ ꝛ remediũ demonſtratur. vnde etiaȝ debẽt iudei nõ deſperare indulgentiam ſi velint agere penitentiam.

17 ¶ Dubi. cur dicit ꝙ cõdemnabunt generationẽ illam in iudicio? Rñd. Chriſo. ſup Matth. ne aliquis eſtimaret ꝙ talia deinceps futura eẽnt in iudeis qualia niniuitis cõtingerãt. vt ſicut Jonas illos conuertit ꝛ ciuitas fuit liberata a periculo: ita iſti poſt reſurrectionẽ cõuerterent dñs nũc totũ cõtrariũ oſtendit: qm ſ. ex bñficio paſſiõis nullũ fructum pceperũt. ſed ꝛ grauia patientur: vt infra oſtendit per exẽplũ demonis.

18 ¶ Dubi. cur dicit niniuitas cum generatione iſta reſurrecturos fore? Rñ. remigi. ſup Matth. qđ oſtẽdit dñs his verbis vnã eſſe maloꝝ ꝛ ꝛ bonoꝝ reſurrectionẽ futuram: cõtra quoſdam hereticos ꝗ dixerunt vnam eſſe reſurrectionem bonoꝝ ꝛ alteram malorum.

19 ¶ Dubi. cur addidit i iudicio? Rñ. Remigi vbi ſupra. ꝙ deſtruitur his vbis fabula iudeoꝝ ꝗ ſolent dicere ꝙ añ iudiciuȝ mille annis celebret reſurrectio. aperte his verbis oſtendens qr mox vt celebrabit reſurrectio celebrabitur ꝛ iudicium.

20 ¶ Dubi. cum dauid dicat nõ reſurgẽt impij in iudicio: quõ dicit ꝙ reſurgẽt in iudicio? Rñ. ſ. Tho. in. iiij. ſen. diſt. xliij. ar. i. ꝙ Pſalmi. loquitur de reſurrectione ſpũali qua impij non reſurgent in iudicio diſcuſſionis cõſcientie. vt glo. exponit vel loquitur de impijs qui ſunt omnino infideles qui non reſurgẽt vt iudicentur: iam enim iudicati ſunt.

21 ¶ Dubi. cũ dñs iudicet quõ niniuite iudicabũt vel ɔdẽnabũt? Rñ. ſan. Tho. iiij. ſen. di. xlvij. q. i. ꝙ nõ ɔdẽnabũt poteſtate iudicij ſed cõparatiõe facti melioris? Require in cõi apłoꝝ. Ecce nos reliqm9 oĩa. du. 15

22 ¶ Dub.quō intelligit̃:ꝛ ecce pluſꝗ̃ Jonas hic? R̃ñ. Hier.ſup Matth. ꝙ hic aduerbium loci non ꝓnomē intelligas.q.d. Jonas ſcd̃m.lxx.interpretes triduo predicauit.ego tāto tēpore:ille aſſyrius genti incredule.ego iudeis populo dei:ille voce locutus eſt ſimplici nihil ſignorum faciens ego tanta faciens Beelzebub calumniam ſuſtineo.

23 ¶ Dub.q̄ fuit hec regina auſtri. R̃. Hiero.ſuper Matt.qꝺ fuit regina Saba.de qua in regū volumine et in Paralipomenō legimus q̄ ꝑ tantas difficultates gente ſua et imperio derelictis venit in iudeā ſapientiam audire Salomonis ꝛ ei multa munera obtulit.Et dr̄ auſtri qꝛ ab illis regionib⁹ venit auſter ventus.

24 ¶ Dubi.cur adduxit eā in exēplū? R̃ñ.Chriſo.ſup Mat.qꝺ illud plus fuit quam prius.Jonas em̄ ad illos abijt:regina autem auſtri nō expectauit Salomonē ad ipſam ire:ſed ipſa ad eum acceſſit ꝛ mulier ꝛ barbara ꝛ tm̄ remota non mortē formidās ſola cupidine verborū ſapientū:quaſi dicat dn̄s ibi mulier aduenit:hic ego veni ꝛ ipſa quidē a finibus terre ſurrexit.Ego autē ciuitates ꝛ caſtra circūeo.et illa quidē de arboribus ꝛ lignis diſputauit:ego autē de ineffabilibus myſterijs.

25 ¶ Dubi.qūo intelligit̃:ꝛ ecce pluſꝗ̃ Salomon hic? R̃ñ. Beda qꝺ i iſto loco.(hic nō) ꝓnomen ſꝫ aduerbiū loci eſt:ꝛ ſignificat.i.in p̄ſentia iter vos conuerſat̃ q̄ incomparabiliter eſt Salomone preſtantior.

26 ¶ Dubi.qꝛ ex hoc qꝺ ſpūs immundus redit videt̃ ꝙ culpa prius ꝑ penitentiam dimiſſa redeat? R̃ñ.ſan. Tho.iij.p.q.lxxxviij.art.j.ꝙ Beda ſup hoc loco dicit:timēd⁹ eſt iſte v̄ſiculus necnō exponendus:ne culpa quā in nobis extinctā credamus ꝑ incuriam nos vacantes opprimat. que verba debent intelligi non qꝺ culpa prius dimiſſa hominē opprimat per reditū reatus preteriti:ſed periterationem actus.

¶ Dubi.quis eſt ſpūs immundus? 27 R̃ñ.ꝙ ſcd̃m omnes expoſitores eſt diabolus:qui eſt ſpiritus.

¶ Dubi.cur dr̄ immūdus? R̃ñd.qꝛ 28 ꝑdidit pulchritudinem gratie dei:ꝛ immundicia peccati deturpat⁹ eſt.

¶ Dubi.a quo hoīe exijt diabolus? 29 R̃ñ. Lyra poſt Hieorny.qꝺ ab homine.i.populo iudeorum.

¶ Dubit.qñ exiuit ab ipſo populo? 30 R̃ñd.qui ſupra.ꝙ qñ lex data fuit q̄ excludebat cultum demonū ꝛ inducebat ad colēdum vnū verū deum: ꝛ qꝺ ſic intelligat̃ de populo iudeorū patet ex hoc quod ſubinfert.ſic erit ꝛ generationi huic peſſime.

¶ Dubit.quō facta ſunt nouiſſima 31 illi⁹ populi peiora priorib⁹? R̃ñd. Chriſo.ſup Matth.qm̄ in maiorem neq̄tiā exciderāt nūc volēdo occidere xp̄m q̄ eos purgare venerat ꝗ̃ an̄ qñ occidebāt ꝓphetas eos redarguētes.qꝛ grauı⁹ eſt occidere xp̄ꝫ ꝗ̃ ꝓphetas:ꝓpt hoc difficiliora paſſi ſunt:qm̄ q̄ Veſpaſiano ꝛ Tyto cōtigerunt multo grauiora fuerunt his que paſſi ſunt in egipto ꝛ in babylone ꝛ ſub antiocho.

¶ Dub.ꝑ que loca arida ambulat? 32 R̃ñ. Remig.ſup Matth.ꝙ loca arida appellat corda gētiū ab oī humore ſalutarium aquarū hoc eſt ſcārū ſcripturarū et ſpūaliū donorū et ab infuſione ſancti ſpiritus aliena.

¶ Dub.quō querebat requiē? R̃ñ. 33 Lyra poſt Remig.ꝙ diabolus ſperabat ꝛ putabat ſe perpetuā quietē poſſe habere in gentili populo.

¶ Du.quō nō inuenit requiē in ipſo pplo? R̃ñ. Remigi.ſup Matth.qm̄ apparente dei filio per myſterium

incarnationis

incarnationis ſue gentilitas credi
dit: que cũ dño crediſſet ille non
in uícto loco in nationib⁹ dixit. Re
uertar in domum meam. ꝛc.
35 ¶ Dub. i quã domũ ſuã redijt? R.
Remig. vbi. d. ꝙ in pplm iudeoꝝ:
quẽ añ dimiſerat. vt du. 29. et. 30.
36 ¶ Dub. quõ vocabat? R. lyra poſt
Remig. ꝙ vocabat tẽplũ iudeoꝝ ꝛ
xpm hoſpitẽ nõ habebat: ꝛ erat va
cua fide ꝛ bonis operibus.
37 ¶ Dubi. quõ erat ſcopis mũdata?
Rñ. q̃ ſupra ꝙ hẽbant iudei quan
dã exteriorẽ munditiam ꝛ erat do
mus mũdata quia dei ꝛ angeloꝝ
preſidia non habebat.
38 ¶ Dubi. quibus erat ornata? Rñ.
qui ſupra ꝙ iudei ornati erant ſu
perfluis adornatiõib⁹ legis ꝛ tra
ditionibus phariſeorum.
39 ¶ Du. qd itelligit̃ p illos. vij. ſpũs
Rñ. Ly. ꝙ vniuerſitas viciorum. q2
añ aduẽtũ xpi fuerũt pctis irretiti:
ſed poſt aduentum xpi obſtinati in
pctõ ꝛ ꝑpter ingratitudinis vitiuꝫ
fuerũt eorum pctã quaſi duplicata.
40 ¶ Dub. an nũc ille ppl̃s poſſideat̃
a pluribus ſpiritib⁹ immũdis ꝙ̃ an
te? Rñ. Remigi⁹ ſup Matt. ꝙ mul
to nũc maiore demonum numero
poſſident̃ blaſphemãtes i ſynago
gis ſui chriſtũ ieſum quẽ in egipto
poſſeſſi fuerant ante legis notitiaꝫ
q2 illud eſt venturum non credere
aliud nõ ſuſcepiſſe qui venerit.
41 ¶ Dub. ad qd venerunt mr̃ ꝛ ff̃es
dñi? Rñ. Theophi. ſup Mat. ꝙ vt
dr̃ Mar. iij. ꝑpinq̃ dñi venerãt tene
re tanq̃ i furiã v̇ſũ. Mr̃ v̇o ei⁹ amo
ris ꝯpaſſiõe deiẽta venit ad ipſum.
42 ¶ Dub. de quo volebat ſibi loqui?
Rñ. Chriſo. ſuper Matt. ꝙ fratres
dñi nõ habebant ſibi loqui. ſꝫ hoc
faciebant ex vana gloria.
43 ¶ Dubi. cur dicit Euãgeliſta (ad
huc eo loquẽte.) Rñ. Augu. de ꝯſen
ſu euãgeliſtarũ dicẽs quid eſt (ad
huc.) niſi quãdo illud loquebatur.
¶ Dub. cur dicit fratres dñi cũ nul 44
los habuerit fratres: q2 fuit vnige
nit⁹ dei ꝛ ſemp virginis? Rñ. ſan.
Tho. iij. par. q. xxviij. ar. iij. ꝙ q̃daꝫ
ſicut Hier. dicit ſup Mat. ff̃es dñi
de alia vxore ioſeph ſuſpicant̃ nos
aũt ff̃es dñi nõ filios Joſeph ſꝫ cõ
ſobrinos ſaluatoris ſororis Marie
mr̃is dñi filios intelligim⁹ q̃ eſſe dr̃
mr̃ Jacobi minoris ꝛ Joſeph ꝛ Ju
de: q̃s in alio euãgelij loco ff̃es dñi
legimus appellatos Nã q̃tuor mo
dis i ſcripturis ff̃es dicunt̃. ſ. natu
ra vt Eſau ꝛ Jacob. Gẽte: vt oẽs iu
dei ff̃es iter ſe vocant̃. Deut. xvij.
non poteris ꝯſtituere ſup te hoĩem
alienũ q̃ nõ ſit ff̃ tu⁹. Cognatiõe vt
q̃ ſunt d̃ vna familia. Geñ. xiij. dicũ
Abrahã ad Loth. nõ ſit rixa inter
me ꝛ te: q̃m ff̃es ſumus affectu ꝛ hoc
duob⁹ modis. ſ. iſpũali: ꝛ ſic oẽs xpia
ni ff̃es dicunt̃: vt ſaluator dicit Jo
an. xx. Uade ad fratres meos: ꝛ in
cõi: q2 oẽs hoĩes ex vno patre nati
pari inter nos germanitate cõiũgi
mur ſicut Malach. ij. dicitur nun
quid nõ vn⁹ eſt pr̃ omniũ noſtruꝫ.
¶ Dubi. quõ mater ꝛ frater ſtabãt 45
foris? Rñ. ꝙ q2 ipſe tunc loquebat̃
ad turbas i quadã domo in qua ho
ſpitat⁹ fuerat: vt ptꝫ Matth. xiij. c.
q̃ poſt ꝑmiſſa dicit ꝙ illo de exiens
ieſus de domo ſedebat ſec⁹ mare.
¶ Dub. cur ille dixit ieſu ecce foris 46
ſtãt? Rñ. Hier. ſup Matt. qd̃ videt̃
iſte qui nũtiat nõ fortuitu ꝛ ſimplr̃
nũtiare ſꝫ iſidias tẽdere vtrũ ſpiri
tali operi carnẽ ꝛ ſanguinẽ ꝑferat.
¶ Dub. cur nõ igrediebãt̃ domũ? 47
Rñ. Chriſo ſuper Mat. qd̃ ꝑpter re
uerentiã in de foris expectabant.
¶ Dub. q2 videt̃ ꝙ dñs nõ magnã
eſtimationẽ fecerit de matre dicẽs 48
que eſt mater mea? Rñ. Chriſ. ſup

Mat.q̄ꝺ hoc nō dixit matrē ⁊ fratres oino reprobādo:ſ; oſtēdēs ꝙ ſup oēm cognationē tēporalē oportet ꝓpriā animā prehonorare:neq; em̄ dixit:vade dic ei q̄ꝺ non eſt mater mea:ſed ad eū qui nuntiauerat extēdit ſmonē:nec vt dicit hic Hylari⁹ faſtidioſe ꝺ mr̄e ſua ſēſiſſe extimād⁹ eſt cui i paſſiōe poſit⁹ maxime ſolicitudinis tribuit affectu;.

49 ¶ Dub.cur diſcipulos matri ⁊ fratrib⁹ ꝑponit? R. Hier.ꝙ iō fecit vt ⁊ nos in ꝯparationē dilectiōis carni ſpm̄ ꝑferam⁹:nec maternū refutat obſequium pietatis cuius precep tū eſt. Honora patrē tuu; ⁊ matrē tuā:ſed pr̄is ſe miſteriis vel affectibus āpli⁹ ꝗ̄ inſitis oſr̄e demōſtrat.

50 ¶ Dub.quō efficit̄ q̄s mr̄ xp̄i? Rn̄. Greg.in homel.dicēs. Sciēdū nobis eſt q: q̄ xp̄i frater vel ſoror eſt in credēdo mater efficit̄ predicando: q̄ſi em̄ parit dn̄; q̄ cordi audientis infundit ⁊ mr̄ ei⁹ efficit̄:ſi ꝑ ei⁹ vocē amor dn̄i i ꝓximi mēte generat̄.

51 ¶ Dub.q: videt̄ ex ꝟbis xp̄i dicentis.Quicunq; fecerit volūtatē pr̄is mei.ꝙ mr̄ ⁊ frater nō faciebāt volūtatē pr̄is celeſtis? R. Theophi. ſup Matt.ꝙ nō negāt matrē hoc dicit. S; oſtēdēs ꝙ nō ſolū eſt digna honore ꝓpter hoc q̄ꝺ genuit xp̄;:ſ; et ꝓpter omnē aliā ꝟtutē ⁊ Beda. in homel.ðt ꝙ ſemp ꝟgo ꝟbū dei audiuit ⁊ ſup oēs mortales cuſtodiuit.

52 ¶ Dub.quō de⁹ dicit̄ eſſe in celis. Require fere.vi.poſt cineres. du.17.

53 ¶ Du.quō xp̄s pōt habere tot matres? Rn̄.ꝙ ſolū h; vnā matre; carnalem quo ad gn̄ationē corꝑis:ſed pōt habere plures ſpūales quo ad gn̄ationē ſpūalē.Un̄ Chriſoſt. dicit in home.multe mulieres btīficauerunt ſanctā ſemp ꝟginē illā:et eius vterū ⁊ optauerunt tales fieri matres q̄d eſt igit̄ ꝙ ꝓhibeat.Ecce latā vobis ꝯſtituit viā:⁊ l; nō mulierib⁹ ſolū:ſ; ⁊ viris fieri:matre; dei.

☞ Allegorice.

¶ Peccatores obſtinati figurant̄ ꝑ hiſtoriā hui⁹ euāgelii marie ꝑ (ſcribas ⁊ phariſeos petētes ſignū) aliq̄ꝺ vltra ſacrā ſcripturam.ſicut diues i inferno. Luc.xvi.q̄ petebat vt aliq̄s ex mortuis reſurgeret ꝓpter ſr̄es ſuos obſtinatos in pctīs ⁊ tn̄ dn̄s (non dat illud ſignū niſi Jone ꝓphete) qui interpretat̄ cūlūba: q: pctōr volēs ſimplicitatē ⁊ puritatē colūbe poſſidere d; ſtare in mari.ſ. pnīe (trib⁹ dieb⁹). Prima die ꝑ cōtritionē. Scd̄a ꝑ ꝯfeſſionem. Et tertia ꝑ ſatiſfactionē ⁊ hoc erit ſignu; q̄ꝺ dimiſſa ſunt ei pctā ſua. Alias (viri niniuite).i.hi q̄ peccare deſiſtunt vt pn̄ia; agāt. (Et regina auſtri).i.qui ꝑ ſapientiam habitam a vero Salomone xp̄o deſerunt pctā (cōdēnabunt in iudicio).i.eorū cōparatiōe ꝯdēnandos ſe demōſtrabūt ipſos induratos in pctīs. Et cū a quolibet hoīe ꝑ baptiſmū (exeat ſpūs immundus ⁊ ambulat per loca arida).ſ.iuſtoꝝ nihil terrene humiditatis habentiū (querēs requiē volēdo i eis habitare ⁊ nō inueniēs) ꝓpter reſiſtentiā (eoꝝ reuertit̄ tūc in domū ſuā).ſ.a qua ꝑ baptiſmu; exiuit (⁊ inuenit eā vacātē) ab oib⁹ opib⁹ ꝑ negligētiā. (ſcopis mundatā).ſ.a pctō originali ꝑ baptiſmū: (ornatā) ſimulatis virtutib⁹ ꝑ hypocriſim. (Tūc aſſumit alios ſeptē ſpūs neq̄ores ſe).ſ. Leuiatha; q̄ eſt rex ſup oēs filios ſupbie. Joā.xli.c. Māmona regē auaroꝝ. Mat.vi.c. Non poteſtis deo ſeruire ⁊ māmone. Aſmodeū ꝑncipē luxurie. Tob. iii. Demon nomen aſmodeus occiderat eos mox vt ingreſſi fuiſſent ad eam.ſ.luxuriā. Beelzebub.ducē

inuidorũ Luc.xj. In beelzebub pn-cipe demoniorũ eijcit demõia. De elſegor marchionẽ guloſitatis. ps. cv. initiati ſunt beelſegor ⁊ comede-rũt ſacrificia mortuorũ baalberith comitẽ ire Iudi.ix. de phano baal-berith ↄduxit ſibi viro et ſubditur. Miſit dñs ſpũ peſſimũ inter ama lech ⁊ habitatores ſichem. Et aſta-roth dñz accidie. j. Reg. vij. ca. Au-ferte deos alienos de medio veſtri baalim ⁊ aſtaroth (qui intrãtes ha bitãt ibi ⁊ fiunt nouiſſima hominis illi⁹) baptizati ⁊ negligẽter agẽtis (peiora prorib⁹): qm̃ negligẽter ope ras in oĩe gen⁹ labit̃ peccatorꝫ (et ita fiet generationi huic peſſime) obſtinatorꝫ (Mat aũt ⁊ fres xp̃i). i. iudei ex q̃b⁹ pceſſit (foris ſtant). i. extra fidẽ catholicã nolentes in-gredi ad intellectũ ſpiritualẽ ſacre ſcripture: ſꝫ ſolum attẽdẽtes ad lite ram q̃ occidit (querentes loq̃ ſibi). i. ſaluatorem futurum expectantes q̃ iã venit: ⁊ lꝫ ſalus ex iudeis ſit: tñ ꝓpter obſtinationẽ eorꝫ nõ introdu cunt a dño: ſꝫ ſolũ illi (q̃ faciũt volũ tatẽ prĩs ei⁹ credẽtes in ieſum xp̃m filium eius quẽ miſit in mundum.

☞ Tropologice.

¶ Admonemur ex ſacro euãgelio vt dimiſſa curioſitate ſimpliciter credam⁹ articulis fidei: qm̃ qui in-ueſtigator fuerit maieſtatis oppri-mit̃ a gloria. Prouer. xxv. Qđ ſi no luerimus acqeſcere his que ſunt fi dei. (ſicut ſcribe ⁊ phariſei) ⁊ volue rimus (querere ſignuꝫ). i. miracula videre in veritate exemplo (Jone et regine auſtri) niſi egerim⁹ peniten-tiam ⁊ ſapientiã amplexi fuerimus (in iudicio dãnabimur: cũ chriſtus pluſq̃ ionas aut ſalomon) p̃dicaue rit ⁊ docuerit cuius dictis ſimplici ter credere debemus. al's (immun-dus ſpũs) q̃ nos in ſacro baptiſma-te reliq̃t (nec inuenit locuꝫ) in alĩs xp̃i fidelib⁹ ad nos per baptiſmum (mũdatos ⁊ ornatos) curioſitatib⁹ redibit: et deſtructo fundamento fi-dei faciet nos ruere in oĩe ſcelus ⁊ fiẽt nouiſſima nr̃a peiora priorib⁹ ꝓ-pter infidelitatẽ quã ex ingratitudi ne icurrim⁹ ⁊ ipaꝫ ĩfidelitatẽ i ſeptẽ vitia capitalia icidem⁹: nõ credẽtes deũ eẽ aut ipm̃ eſſe vltorẽ ſcelerũ: et hmõi. ⁊ ſic lꝫ fuerimus aliqñ p̃ fidẽ mr̃ ⁊ fres xp̃i. (foris) tñ ſtabimus. i. extra ei⁹ fidẽ ⁊ eccliaꝫ (q̃rentes ſibi loq̃) q̃ñq; in tribulatiõib⁹ nr̃is ipm̃ deꝓcãdo nec obtinebim⁹: qm̃ cũ vo luerim⁹ cũ audiẽdo (facere volũta-tẽ prĩs ſui) ipſe quoq; i interitu no-ſtro ridebit: ⁊ ſubſãnabit cuꝫ nobis qđ timebamus euenerit: docemur etiã quomõ effici debem⁹ (fratres chriſti) eius fidẽ cũ operib⁹ bonis amplectendo (⁊ mater eius) ipſam alijs verbo ⁊ exemplo p̃dicando.

☞ Anagogice.

¶ Penitẽtes ex verbis ſacri euan-gelij erigunt̃ ad cõtemplandum ne dum diuinã miſericordiã q̃ eis ſuc-curſum dedit: ſed ⁊ ſupabundãtem eius excellẽtiã donorũ ⁊ dignitatũ vt eos (cũ niniuitis ⁊ regina auſtri in iudicio) ſecum aſſumat: ⁊ eos in magna ↄſtantia ſtare faciat aduer-ſus demones qui eos anguſtiaue-rũt: ⁊ qui nolebãt auferre labores eorꝫ (immundũ ſpiritũ) in inferno detrudẽdo: nec ipſi amplius (foris ſtabunt ſed cum matre ⁊) fratribus chriſti (ꝑpetua apud patrẽ cui⁹ vo-luntatẽ fecerũt fruentur felicitate.

Feria quinta poſt primam dominicam quadrageſime.

Egreſſus ieſus ſeceſſit in ptes tyri. Matth. xv. c. Marci. vij. ca.

Hiſtoria hui⁹ euãgelij facta eſt anno xpi.xxxij.die.viij.Maij.in die veneris.

☞ Hiſtorice.

¶ Ad tyrios ⁊ ſydoneſq̧ cũ veniſſet dñs: cananea mlier quedã voce magna dauid natũ ꝯpellens vt ſui misereref ſupplicabat: cũ ei⁹ a demõe filia horribilr vexaref ꝗ nullũ rñſuȝ dãte cũ crebriores ederet voces vt filie liberationẽ ipetraret ei⁹ diſcipuli vt voto ei⁹ ſatiſfaceret. (qm̃ vocib⁹ magnis eos turbaret) deprecabanf. cũ ĩo qḋ ſoluȝ ad iſrael oues deperditas miſſus fuiſſet reſpõdiſſet. propius ipſa accedẽs ꝓna ipſuȝ adorauit qḋq̧ opẽ filie ferret humiliter depoſcebat. verũ qa non recte actũ eẽ panes ꝗ liberi nutriri debẽt canib⁹ vorãdũ dare cũ affirmaſſet ieſus ſagax mulier id qñq̧ fieri licere demõſtrauit cũ ⁊ catelli ſub menſa micas cadẽtes dñis inutiles edãt cõmẽdata autẽ dñs fide ei⁹ magna ipſius obtẽperauit volũtati ſtatiq̧ pſtine data ei⁹ reddita eſt libertati.

1 Varia nunc dubia ſoluenda ſunt. Dubitaf vñ egreſſus eſt Jeſ⁹? Reſp. qḋ vt habetur Matth. xiiij. venerat tranſfretãdo in geneſareth in quo loco multa miracula fecerat ⁊ multa opprobria a ſcribis ⁊ phariſeis ſuſtinuit quos de coruȝ ſupſtitiõe redarguebat. iõ tanq̃ ab ingrat⁹ receſſit: ⁊ ſic ab illa patria egreſſ⁹ ẽ ⁊ venit i ptes tyri ⁊ ſydonis.

2 ¶ Dub. cũ tyri ⁊ ſydones eſſent gentiles: ⁊ ipſe precepit aplis ne in viã gentium irent. Matth. x. c. cur ipſe ꝯtrariũ facit illuc eundo? Rñ. Chriſo. ſup Matth. ꝙ primo dicemus ꝙ nõ erat obnoxius p̃cepto qḋ diſcipulis dederat. Scḋo: qr neq̧ vt pdicaturus abijt. Unde Marcus dicit vbi ſupra: quod occultauit ſeipſum.

¶ Dub. ꝗ terre ſunt tyrus ⁊ ſydon? 3
Rñ. Remigius ſup Matth. qḋ fuerunt ciuitates gentilium. nam Tyrus metropolis fuerat cananeorũ. Sydon vero terminus cananeoruȝ reſpiciens ad aquilonem.

¶ Dub. cur acceſſit ad tyrios ⁊ ſy- 4
doneos? R. Remigi⁹ vbi ſupra qḋ vt eos curaret. ⁊ idẽ dicit Hiero. vt vt hui⁹ mulieris filiam liberaret a demonio q̃ten⁹ p ei⁹ fidẽ ſcribarũ ⁊ phariſeorũ nequitiã condẽnaret.

¶ Dub. ꝗ ſunt cananei? R. Lyr. qḋ 5
fuerũt gẽtes ꝗ añ filios iſrael habitauerũt i terra ꝓmiſſiõis: nec vnq̃ p iudeos potuerũt totalr extirpari ⁊ de his erat iſta mulier cananea.

¶ Dub. quõ vocabaf iſta cananea. 6
R. ꝙ nullibi repif ei⁹ ꝓpriũ nomẽ.

¶ Dub. de qua ciuitate erat? R. qḋ 7
vt hf Mar. vij. erat ſyropheniſſa. i. de villa ꝗ dr phenix ꝓuincie ſyrie.

¶ Dub. cur hic cananea clamabat? 8
R. Augu. de conſenſu euãgeliſtarũ ſoluẽdo repugnãtiã ꝗ videf eſſe inter Matth. ꝗ dixit hãc mulierẽ veniſſe ad ieſum dũ eẽt in via. ⁊ Marcum ꝗ dixit ꝙ venit in domum in qua erat ieſus. qḋ Matthe⁹ poſſet intelligi de domo tacuiſſe et eandẽ tñ rem commemoraſſe: ſed qm̃ dicit diſcipulos dño ita ſuggeſſiſſe dimitte illã qr clamat poſt nos. nihil videf aliud ſignificare q̃ poſt ambulantẽ dñm mulierẽ iſtã deprecatoriã vocẽ miſiſſe. Intelligendũ eſt ergo dixiſſe qnidẽ Marcũ ꝙ intrauerit vbi erat ieſus cũ cũ pdixiſſet fuiſſe in domo. ſȝ qr Mattheus ait ꝙ nõ rñdit ei verbũ dedit agnoſcere ꝙ tacuerunt ambo ⁊ in eo ſilentio egreſſum fuiſſe ieſum de domo illa atq̧ ita cetera cõtexunf ꝗ iã in nullo diſcordãt: ⁊ ita videns mulier

q̄ ieſus nō rñdit ei verbū in domo iuit poſt eū clamādo vt audiret illā.
9 ¶ Dubit. cur nō dixit miſerere filie mee ſed miſerere mei? Rñ. gl. q̄ dolor filie eſt dolor matris: ⁊ ita dixit miſerere mei: qm̄ patiebať propter dolorem filie.
10 ¶ Dubit. cur nō rogauit vt ſanaret filiam eius? Rñ. gl. q̄ enarrādo dolorem filie implicite rogabat vt eaꝫ liberaret: quoniam vulnera detegebat medico. Marcus aūt dicit eam rogaſſe vt demonem eijceret a filia.
11 ¶ Dubi. cur dicit male vexať a demonio? Rñ. q̄ dicendo male vexať. oſtendit magnitudinē mali: ⁊ dicendo a demonio: oſtēdit qualitatem.
12 ¶ Dub. cur vocat eum dñm ⁊ filiū David? Rñ. gl. q̄ magna fuit fides huiꝰ mulieris: qm̄ dum dñm vocat credit eum eſſe deū. dum vero filiū David credit eſſe hominē: ⁊ ita credit eum verū deuꝫ ⁊ verum hoīem.
13 ¶ Dub. cur xp̄s q̄ eſt tm̄ miſericors non rñdet ei verbū? Rñ. Hier. ſup Matth. q̄ hoc nō fecit ex ſuperbia ſeu ex crudelitate: ſ3 ne ipſe ſue ſnīe videreť 3rius p̄ quā iuſſerat dicens in viaꝫ gentiū ne abieritis. nolebat eīn occaſionē calūniantibꝰ dare. et ſm̄ glo. hoc fecit vt patiētiā ⁊ pſeuerantiaꝫ nobis mulieris oſtēderet: ⁊ vt diſcipulos ad miam flecteret.
14 ¶ Dub. cū ipſa nō requiſierit diſcipulos vt pro ea orarent. cur orant? Rñ. q̄ vt colligiť ex Augu. de queſtionibus euangeliſtarū ipſa voces deprecatorias emittebat ad diſcipulos ad quos primo voluerat accedere: ſed primo acceſſit ad chriſtuꝫ: ⁊ videns q̄ non reſpōdit ei verbuꝫ: tunc conuerſa eſt ad diſcipulos vt pro ea rogarent: qđ notatur cum dicitur: quia clamat poſt nos.
15 ¶ Dub. cur diſcipuli dicunt dimitte eā? Rñ. Chriſo. ſup Matt. qđ nō fuerūt auſi dicere da ei hāc gratiā. ſed dimitte eā. ſicut nos cū voluimꝰ alicui p̄ſuadere multotiēs cōtraria dicimꝰ: vel vt colligiť ex gl. interlineari. dimitte eam. ſ. qua tenes non exaudiēdo: quaſi diceret: ſi exaudis recedet quā tenes non exaudiēdo.
¶ Dubi. cū xp̄s venerit p̄ ſalute totius gn̄is humani: cur dicit nō ſum 16
miſſus niſi ad oues iſrael? Reſpō. ſ. Uincentiꝰ in ſermone. q̄ de aduētu xp̄i poſſumꝰ loq̄ dupľr. Uno modo quātū ad redēptionē vniuerſaleꝫ et ſic xp̄s venit redimere non ſolū iudeos: ſ3 ⁊ oēs gētes q̄ntū in ipo fuit: q2 p̄ oibus ſoluit p̄ciū: l3 aliq̄d nolit redimi ex culpa ſua. Alio mō q̄ntuꝫ ad corpalē viſitationē: ⁊ ad p̄dicanduꝫ ⁊ ad miracula faciēdū: ⁊ ſic nō venit niſi ad oues domꝰ iſrael: qm̄ ſolū in terra p̄miſſiōis erat vēturꝰ. Et ſicut Hier. dicit ſup Mattheū. Nō hoc dicit q̄n ⁊ ad gētes miſſus ſit: ſ3 qđ primū ad iſrael miſſus eſt.
¶ Dub. cū Eſa. xlix dicať dedi te in 17
lucē gētiū videť q̄ xp̄s ēt debuerit p̄dicare ⁊ gētilibꝰ? rn̄. ſ. Tho. iij. p. q. xlij. ar. j. qđ xp̄s fuit lumē gētium p̄ p̄dicationē ⁊ etiā ſalus earū non quidē p̄ ſuā p̄priā ſed diſcipulorū quos miſit gentibus predicare.
¶ Dub. cur xp̄s primo p̄dicauit in 18
deis per ſe ⁊ p̄ apl'os ſuos gentilibus? Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra. q̄ hoc fecit p̄pter tria. Primo vt oſtderet per ſuum aduentū impleri promiſſiones antiq̄tꝰ factas iudeis: nō autē gētilibus. Scđo vt eius aduētus oſtdereť eſſe a deo: et ideo q2 iudei erāt p̄ximiores deo p̄ fidē debitus ordo exigebat: q̄ doctrina dei eis primo p̄poneret ⁊ p̄ eos trāſmittereť ad gentiles. Tertio vt anferret iudeis calūniandi materiam: vt dicit Hiero. ſup Mattheū. ne ipſi iuſtā haberēt excuſationem dicen

ideo ſe dñm eieciſſe: q2 ad gẽtes
ꝛ ſamaritanos apoſtolos miſerat.
19 ¶ Dub. cur poſt reſurrectionẽ ſuaꝫ miſit apl̃os ad p̄dicãdũ gẽtib9? R. ſ. Tho. vbi. ſ. qm̃ p crucis victoriam meruit xp̃s poteſtatẽ ꝛ dñiũ ſup gẽtes. vt dr̃ ad Philip. ij. q2 fact9 eſt obediẽs vſq3 ad mortẽ crucis: deus exaltauit illũ: vt i noĩe ieſu oẽ genu flectatur: ꝛ oĩs lingua ei confiteat̃.
20 ¶ Dub. q2 cũ xp̃s p̄dicauerit ſamaritane ꝛ cananee: videt̃ q etiaꝫ debuerit p̄dicare alijs gentib9 ꝛ populis cũ inſtructio multoꝝ p̄ualeat inſtructiõi vni9 vel paucoꝝ? Rñ. ſ. Tho. vbi. ſ. q ſicut xp̃s nõ debuit a principio indifferẽter gẽtibus ſuaꝫ doctrinã cõicare vt iudeis tãq3 primogenito ppl̃o ordo debit9 obſeruaret̃: ita ẽt nõ debuit gẽtiles oĩno repellere ne ſpes ſalutis eis p̄cluderetur: ꝛ pp̃ter hoc aliqui gentilium particulariter ſunt admiſſi propter excellẽtiã fidei ꝛ deuotionis eoꝝ.
21 ¶ Dub. cur iudeos appellat oues? R. q2 ſic vocãt̃ i ſacra ſcriptura. p̄s. xciij. popul9 ei9 ꝛ oues paſcue ei9. ꝛ. ij. Reg. xxiiij. Dauid dixit: ego ſuꝫ q peccaui: iſti q̃d oues fñt q fecerũt?
22 ¶ Dub. quõ iſte oues perierãt? R. Rodulph9 de vita xp̃i. q perierãt per infidelitatem a deo recedẽtes.
23 ¶ Dubi. quõ hec mulier adorauit xp̃m? R. Lyra poſt Hiero. q adorauit eũ adoratiõe latrie que ſoli deo debet̃. Vñ idẽ Hiero. ſup Matth. dicit. Primo vocat eũ filiũ dauid: ꝛ poſt dñꝫ: ꝛ ad extremũ adorauit eũ.
24 ¶ Dub. cur nõ dixit impetra liberationeꝫ filie mee: ſed dixit adiuua me? Rñ. Chriſo. ſup Matth. q non dixit roga. vel dep̄care deũ: ſed dñe adiuua me. quaſi dicat. Tu qui es dñs ꝛ de9 põt ſanare abſq3 p̄cibus.
25 ¶ Dub. quõ intelligitur nõ eſt bonum ſumere panem filioꝝ ꝛc. Rñ. glo. q filij ſunt iudei generati ꝛ nutriti ſub cultu vnius dei p legẽ. Panis eſt euãgelium miracula ꝛ alia q̃ ad ſalutẽ nr̃aꝫ ꝑtinẽt. Canes aũt vt dt̃ Raban9 gẽtiles dr̃ pp̃ter idololatriã q̃ eſui ſanguinis dediti ꝛ cadauerib9 mortuoꝝ vertunt̃ in rabiẽ.
¶ Dub. cur nõ eſt bonũ ſumere panem ꝛc? Rñ. glo. q nõ eſt ꝯueniens vt ea q̃ pertinẽt ad ſalutẽ iudeorum auferant̃ ab ipſis q̃ ſunt filij: ꝛ dentur gentilibus qui ſunt canes donec repudient: ꝛ hoc vniuerſaliter. 26
¶ Dubi. cur mulier non fuit contriſtata cum vocauit eã canẽ? Reſpõ. Chriſ. ꝛ Hiero. ſuper Matth. quod hoc ꝓuenit ex prudẽtia ꝛ maxima humilitate. nam neq3 contradicere auſa eſt: neq3 triſtata in alioꝝ laudibus: neq3 moleſtata in ꝓprio vitio: quinimo rñdit patiẽter ad oĩa. Ille dicit nõ eſt bonũ: hec reſpõdit vtiq3 dñe ipſe iudeos filios vocat. Hec aũt dños: ipſe canẽ nominauit hec autẽ nõ ſe canibus ſed catulis cõparat et opus canis adiecit: ac ſi dicat canis ſum non aliena canem me dicis: ergo nutri me vt canem nõ poſſum relinquere menſam dñi mei. Chriſtus dicit de pane ipſa fatet̃: ſed ad minus habeat micam cadentem que nõ apponeretur dñis. 27
¶ Dub. cur xp̃s tm̃ differebat liberare ei9 filiã? Rñ. Chriſ. ſup Matt. quoniã preſciebat eaꝫ xp̃s talia dicturam: nec occultare volebat tantam mulieris virtutem. 28
¶ Dub. vr̃ q mulier mẽtiat̃ q2 xp̃s q̃ nõ põt mẽtiri: dicit nõ eſt bonuꝫ: ꝛ ipſa cõtradicit cũ dicit vtiq3? R. Lyra q nõ eſt cõtradictio. q2 intelligunt̃ reſpectu diuerſoꝝ vtriuſq3 verba. Nã xp̃s dicit non eſt bonuꝫ ſumere vniuerſaliter panẽ filiorum: ꝛ mulier rñdit vtiq3 particulariter propter meaꝫ deuotionẽ. Preterea 29

xps loquitur de pane.ipſa reſpondet de micis panis.

30 ¶ Dubi.cur dñs laudat cananeā pñtē.cū Eccl.xj.dicat añ mortē ni ne laudes hoiē quēquā? R.s.Tho. ij.ij.q.cxv.ar.j.q laudare hoiem ne in tribulatiōib9 deficiat vl vt in bono pficere ſtudeat hoc pertinet ad virtutē:ſ3 laudare aliquē de malo per adulationē.vel ſi timeat ne ex hac laude ad inanē gloriā pcedat hoc eſſet pctm̄. Mō xps laudauit hanc mulierē vt cōſolaret in ſuis tribulatiōib9:ꝛ vt pficeret i bono incepto: ꝛ vt alij imitarentur ſuas virtutes.

31 ¶ Dub.an fides poſſit eē maior in vno q̄ i alio? R.s.Tho.ij.ij.q.v.ar. iiij. q fides magna vel parua ex duob9 attēdi pōt.Uno mō ex obiecto:vt3 ex parte ei9 qd credit. Alio mō ſ3 participationē ſubiecti.s.intellectus ꝛ voluntatis a qbus act9 fidei pcedit.Et pmo modo obiectū fidei pōt dupl'r cōſiderari.Uno mō ſm formalē rationē ꝛ iſto modo formale obiectū fidei qd pponitur credendū eſt vnū ꝛ ſimplex:ſc3 veritas pma:ꝛ iſto mō fides non eſt maior vno q̄ in alio nec diuerſificatur in credentibus:ſed eſt vna ſpecie in oibus. Alio modo ſm ea q̄ materialiter credenda proponunt ꝛ cū talia ſint plura:ꝛ poſſint accipi magis vel minus explicite ſcdm hoc vn9 homo pōt plura explicite credere q̄ ali9:ꝛ ita in vno pōt eſſe maior fides q̄ in alio ſcdm maiorē fidei explicationē.Si vo fides conſideretur ſcdm participationē ſubiecti cū procedit ex intellectu ꝛ volūtate pōt dici maior in vno q̄ in alio ex parte intellect9 ppter maiorem certitudinem ꝛ firmitatem:ꝛ ecōūē ex parte voluntatis ppter maiorem promptitudinem ꝛ deuotionē vel cōfidētiā. Et iſto modo fuit magna fides in cananea.

¶ Du.cur dixit ieſus fiat tibi ſicut 32 vis? R.Chriſ.ſup Mat.dicēs.Hāc mulierē nō paruim intuiliſſe in filie medicinā.i.magna cā fuit q filia ſanaret ppter eius fidē:ꝛ ppter hoc dñs nō dixit ſana ſit filia tua.ſ3 fiat tibi ſicut vis: vt ſcias qm̄ ſimpliciter loquebatur:ꝛ non adulationis ſed multe fidei erant verba eius.

¶ Dub.cur ad preces diſcipulorū 33 nō ſanauit filiā? Rñd.Chriſo.ſuper Mat.dicēs.intēde aūt qualr aplis nō impetrātibus impetrat ipſa:ꝛ3 magna quidem eſt inſtātia orōnis: etem̄ pro noſtris noxijs nobis vult magis rogari q̄ ab alijs pro nobis.

¶ Dub.qūo ꝛ qualiter impugnen- 34 tur hoies a demonib9 ꝛ alia huiuſmodi reqre dñica.iij.qdrageſime.

☞ Allegorice.

¶ (Cananea mulier) ſignificat.ſanctā eccleſiā de gētib9 ꝯgregatā:nā (ieſus veniens in finibus Tyri et Sydonis) ſignificat q qñque relicturus erat iudeos ꝛ tranſitur9 ad gentes (ꝛ mulier) id eſt popul9 gentilium (egreſſa eſt a finib9 ſuis) qñ ſancta eccleſia receſſit a priſtinis erroribus gentilium (filia) autē ſunt anime fidelium credentium q̄ (male vexabantur a demonib9) ignorātes creatorem ꝛ adorantes lapides ꝛ licet (clamarent) ſcilicet cupiētes ſcire veritatem naturali inſtinctu. Tamē (dñs non reſpondit eis verbum).i.non dedit eis legē ſicut iudeis ex qbus poſt natus eſt.Et licet multi prophete deprecati fuerint dñm predicātes conuerſionē gentiliū:tamē (reſpondit eis q non erat miſſus niſi ad oues que perierant domus iſrael).i.illi pplo peculiari primo ſubueniendū erat:ꝛ cum ipſi gentiles ppria virtute non poſſent

erui ab idololatria naturali inſtinctu petebãt:vt de9 eos quãq; adiuuaret cũ ſue creature eſſent:(et reſpondit non eſſe bonum ſumere panem).i.ſacrã ſcripturã in qua continebaẽ lex iudeorũ(filiorũ).i.pſtarcharũ ⁊ pphetaꝝ q̃ erãt tũc tpis(⁊ mittere canib9).i. infidelib9 tanq̃ margaritas porcis. Ipſa autem gẽtilitas dicit(vtiq;) hoc poſſe fieri: vt:(catelli).i.cõuerſi ad fidẽ q̃ erãt filij canũ.i.infideliũ(comedãt ſub menſa micas).i.humilitati diuina precepta pcipiãt ⁊ nõ panẽ.i. totã legẽ moſaycã: nec cruſtas panis.i. ſupficiẽ litere que occidit:(ſed micas).i.ſpiritualẽ ſenſum in quo pficere valeãt(q̃ cadũt de mẽſa dñorũ ſuorũ).i.de intellectu iudeoꝝ q̃ tũc erunt quoad alios cũ ſeruirẽt deo cui ſeruire regnare eſt:et tñ nũc mereref audire ſancta eccleſia de gentibus congregata(magna eſt fides tua)q2 illi crediderunt xp̃m venturũ tu credis ipſum iam veniſſe. illi deliquerunt fidem patrũ que in te tranſlata eſt. Illi interfecerunt primogenitũ cuius erat hereditas; tu te ſibi proſternis ⁊ ipſum adoras: illi defecerũt: tu perſeueras vſq; in finẽ mundi.(Ideo magna eſt fides tua)q2 alias fuiſti canis nũc effect9 es filius cum audias(fides tua te ſaluum fecit)id eſt ex cane filiũ reddidit. illi ex filijs canes effecti ſunt qñ chriſtum circumdederũt canes multi. Et ita(ex illa hora) paſſionis xp̃i(ſanata eſt filia) id eſt fideles ex gentibus credentes q2 tunc incepit ſalus eorum.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ex hoc euangelio vt in neceſſitatibus ⁊ anguſtijs nõ ad diuinos ⁊ incantatores recurram9 ſed ad oipotentẽ deum exemplo huius cananee:⁊ tũc(deus trãſibit p fines tãu).i.anguſtie.(Et ſydonis)que interpretatur cõmotio q2 tandem ſubueniet anguſtijs cõtra nos ꝯmotis(⁊ ſic mulier cananea) ideſt anima noſtra que poſſidet corpus:(a finibus)illarum paſſionum (egreſſa)clamet ad dominũ vt ſui miſereatur affectum eidem demonſtrando.⁊ licet(non reſpõdeat verbum).i. nõ ita cito votũ adimpleat ſcdm conſilium Iob.v.c. Uoca ſi eſt qui tibi reſpõdeat ⁊ ad aliquẽ ſanctorũ conuertere. Sicut hec mulier ad aplos conuerſa eſt:⁊ ipſi orabũt p ea:vt dñs adimpleat petitionem eius. Et ſi fortaſſis aia cogitet(q: non eſt miſſus niſi ad oues q̃ perierũt domus ſue).i.q: nõ exaudit peccatores. non pp̃ter hoc deſiſtat ſed humilieẽ ſub manibus dei ipſum deuotiſſime adorãdo:⁊ eius adiutoriũ implorãdo ⁊ ſolũ vnã micam ſue gratie poſtulando:vt ab anguſtijs liberari valeat. Et lз peccãdo canis fuerit reuertẽdo ad vomitũ: tñ penitendo ſatiſfaciat: ⁊ numero filiorũ adiungatur: ⁊ tunc(ex magna fide.)fiet ſibi quod voluerit.

☞ Anagogice.

¶ Eleuamur ex ſacro euangelio in contẽplationẽ abundantis miſericordie dei q̃ oia eius opa excedit q̃ ptranſit p fines tyri ⁊ ſydonis propitius exiſtẽdo oibus anguſtijs ex noſtris delictis inflictis:qm̃ propiciaẽ oibus iniq̃tatib9 noſtris ⁊ liuore ſuo ſanat oẽs infirmitates noſtrãs ⁊ facit nos poſſidere regnum a conſtitutione mũdi p̃paratũ:⁊ licet ſolũ innocentes diligere deberet tamen diligit oia q̃ ſunt ⁊ nihil odit eorũ q̃ fecit. ſed a ſanctis p nobis interpellatus panẽ angelorum nobis cõtribuit:⁊ deſideria noſtra

in bonis cõplet: vt quod recte volumus fiat nobis.

Feria.v. poſt.j. dñicam .xl. ſcdm vſum predicatorum.

Dicebat ieſus ad eos qui crediderunt ei iudeos. Joan.viij.cap.

Hec verba dicit dñs anno etatis ſue.xxxij.die.xxij.ſeptembris.

Hiſtorice.

¶ Judeis ad xp̄m ꝯuerſis minime in fide firmis pſuadebat dñs vt ſtabiles q̃tenus eius veri efficerentur diſcipuli ſtarēt: ipſi namq3 libertate maternali eleuabāt: qm̄ Sarre q̄ libera fuerat filij eſſent ꝛ non Agar ancille ſperabātq3 benedictiones p Jſaac ꝓmiſſas nulliſ bonis p̄cedētibus opibus ꝯſequi poſſe ꝙ falſum demõſtrās dñs illā vere nõ pfectā fore libertatē aiebat: vt in veritatis cognitiõe optimiq3 exiſtere libertatē: q̄ eos veraciter liberos efficeret: cū vo ſe liberos iactarēt cū abrahe geniti forēt ſemine ꝛ q̄dē ex libera: nec vnq̄ (mētientes) alicui famulatos eſſe (cū tñ in egipto ꝛ in babylone duriſſimis paruiſſent imperijs tūc quoq3 romanis ſubiecti legibus tributa pſoluerent) dñs ſeruos oēs q̄ peccarent edocuit eſſe: nec eos in domo in eternū pmanſuros: ſ3 filiū q̄ ſi eos libertate donaret liberi vere eſſent: inaniter q̄3 gloriantes ꝙ abrahe nobiliſſimi p̄ris diuini nominis inuocatoris ꝛ cultoris nati eēt redarguit: ꝙ nõ opib9 imitarentur abrahā q̄q̄ ex eo orti carnali ꝓpagatiõe forēt cū eū q̄ annūtiaret eis ꝙ apud patrē viderat veritatē neci tradere quererēt: qd ab abrahā longe fuit: (ſed ipſi nõ abrahe opa) verū patris eorꝫ demonis ꝑpetrarāt. illis ſiquidē ſe deū cui reiectis idolis deſeruirēt patrē habere aſſerentibus nec ſe ex fornicatiõe genitos gloriātibus reſpondit: equidē eos ſi deo nati forēt eius debere diligere filiū ab eo deſtinatū: cui9 tñ ſermo cū celeſtia patris loqueret neq̄q̄ ab eis carnalia optantib9 agnoſcebat. ipſos vo diabolū eorū imitari parentē q̄ inuidia ductus ab initio hominē occidit: cū emulatione eū interficere conātur. publice quoq3 mentiētes ipm criminant diabolū mendacē mēdacijs ꝓgenitorē inſequētes. qui eo qd veritatem obiecit nondum pmanſit ſed demerſus eſt: ipſi etiā ei veritatē docēti nedū incredulitate detinent: ſed ꝛ eius: extinctioni laborant.

Solito more dubia diſſoluā. Dubit. cur dñs ſolum iudeis credētibus ſibi loquit ꝛ non alijs? Rñ. qm̄ nõ credentes nõ immorabātur eius verbis: ſed cum eis fidem dediſſent tunc audiebant eum.

¶ Dub. cur dicit ſi vos māſeritis? Rñd. Augu. ſuper Joan. quia dñs ꝛ ſciebat ꝙ crediderant quidem: ſed non permanſerunt.

¶ Dub. cur dicit vere diſcipuli mei eritis cum omnes ei credētes eius ꝫ eſſent veri diſcipuli? Rñ. ſ. Tho. in de virtutib9 in cõmuni. q ij. ar. xij. ꝙ ſicut Augu. dicit exponens illud Joan. x. c. Oues mee vocem meam audiunt. quod eſt quedam vox xp̄i quaꝫ nullus audit niſi ſit vox ouis eius per predeſtinationem. hec ſcꝫ vox qui perſeuerauerit in fineꝫ: hic ſaluus erit: ꝛ per hunc modū intelligitur: ꝙ q̄ nõ permanet in ſermone xp̄i nõ eſt vere diſcipulus: q2 ꝑſeuerare ab eo efficaciter non dedicit. poteſt tamen eſſe diſcipulus ad tempus q̄tum ad temporalem dilectionem dei ꝛ proximi.

4 ¶ Dub. cū iā cognouiſſent veritatē ipſi credēdo. cur dicit ⁊ cognoſcetis veritatē? R̄n. Aug. ſup Joā. q̄d hec dn̄s dicit quaſi diceret: q̄ nunc credētes eſtis manēdo videtes eritis: nō eñ q̄a cognouerāt crediderunt: ſed vt cognoſcerent crediderunt: quid enim eſt fides niſi credere q̄d nō vides veritas eſt ꝙ credidiſti videre: ſi ergo permaneatur in eo ꝙ credit̄ peruenitur ad id q̄d videat̄: vt ſcilicet contemplemur ipſam veritatem ſicuti eſt non per verba ſonantia ſed per lucem ſplendentem.

5 ¶ Dub. ad quid valet cognitio veritatis? R̄n. Augu. de verbis domini: ꝙ ad id q̄d dn̄s ſubiungit. ſcʒ ꝙ veritas liberabit vos. q. d. ſi nō delectat veritas delectat libertas.

6 ¶ Dub. q̄d eſt liberari? R̄n. Augu. vbi ſupra. ꝙ liberari ꝓprie dicit̄ liberum fieri q̄mo ſanari ſanum fieri. hoc in verbo greco planius eſt: nā in conſuetudine latina maxime in eo conſueuimus audire hoc verbū. vt quicūqʒ liberatur intelligatur pericula euadere moleſtijs carere.

7 ¶ Dubitatur a quibus liberat veritas? R̄n. Theophi. ſuper Joan. q̄d ſicut ſupra infidelibus ait in peccatis veſtris moriemini ſic manētib⁹ in fide abſolutionē annunciat peccatorum. et Augu. in. iiij. de trini. ait vñ liberabit niſi a morte: a corruptiōe: a mutabilitate veritas q̄ppe immortalis incorrupta incōmutabilis permanet. vera autē incōmutabilitas eſt ipſa eternitas.

8 ¶ Dub. cum dn̄s dixit veritas liberabit vos: cur nō reſpōderūt nunquid lex eſt mendacium et cognitio noſtra? R̄n. Chriſo. ſuper Matt. q̄d nullum horum eis cura erat: ſed de mundanis rebus dolent. non enim aliam ſeruitutem nouerāt niſi mūdanā r̄ndentes ſemē abrahe ſumus nemini ſeruiuimus vn̄q̄: quaſi dicerent eos q̄ de genere ſunt Abrahe qui ſunt ingenui nō oportebat ſeruos vocare. nunq̄ eñ ſeruiuimus.

9 ¶ Dubi. an vnq̄ iudei alieni ſeruierint. R̄n̄d. Lyra. poſt Augu. ꝙ Joſeph fuit venūdatus in egipto. ꝓphete ſancti in captiuitatē inducti deus q̄ʒ imputat eis ꝙ eos eduxit de domo ſeruitutis ⁊ liberauit. quomodo ergo liberauit ſi nemini ſeruierūt: imo etiam ipſi qui loquebātur ſoluebant tributa romanis.

10 ¶ Dub. q̄d ſignificat amē. require dn̄ica. j. aduētus erūt ſigna. du. 21.

11 ¶ Dubit. cur nullus euāgeliſtarum tranſtulit amē? R̄n̄d. Auguſt. ſuper Joan. q̄d amē interpretatur verum: ⁊ tamen non eſt interpretatum. nec grecus hoc interpres auſus eſt facere vel latin⁹. nā hoc verbū amen hebreum eſt. Nō eſt autē interpretatū vt honorē haberet velamento ſecreti. nō vt eſſet ligatū: ſed nec vileſceret nudatum. vide dn̄ica. j. aduentus. Erunt ſigna. dub. 21.

12 ¶ Du. cur dicit ⁊ reduplicat amē? R̄n. Aug. vbi. ſ. ꝙ amē quodāmodo ſi dici fas eſt iuratio eius eſt: et inq̄tū cōmendatū ſit ex ei⁹ geminatiōe cognoſcit̄. verū dico vobis dicit veritas. qui vtiq̄ ⁊ ſi nō diceret verū dico. mētiri oīno nō poſſet. tñ inculcat: dormientes quodā modo excitat: contēni nō vult ꝙ dicit his inquit iude⁹ grecus diues pauper imperator ⁊ mēdicus ſi facit peccatum ſeruus eſt peccati: vide dn̄ica j. aduentus. erunt ſigna. dub. 23.

13 ¶ Dubi. quomodo faciēs peccatū eſt ſeruus peccati cum operans ſit dn̄s ſui operis? R̄n̄d. ſ. Tho. tertia parte. q. 48. ar. iiij. ꝙ pctm̄ homo dupliciter obligat̄: ⁊ primo quidem ſeruitute peccati. vt habet̄. ij. ꝓpetri. ij. a quo quis ſuperatus eſt: huic

⁊ ſeruus addict⁹ eſt:q2 igiť hominē
diabolus ſugat p peccatuꝫ diaboli
ſeruituti homo adyciť ſcđo dictū: ad
pene reatū qua homo peccās obli-
gať ſꝫ dei iuſtitiā.⁊ hec ſeruit⁹ qdā
eſt ad ſeruitutē qdē ptinet φ aliqs
patiať qđ non vult cū liberi homi-
nis ſit vti ſeipſo vt vult. ⁊ Grc.iiij.
mora.ait.qſquis ſe prauo deſiderio
ſubijcit iniqtatis dño dudū libera
mentis colla ſupponit:⁊ idē.25.mo
raliū:quanto autem aliqui liberius
peragunt pverſa que volunt tanto
eius ſeruitio obnoxius obligantur.
14 ❡Dubit.cum opera illorū ſequun
tur illos.videtur φ peccatum ma-
neat i eternū cū peccatore:⁊ ita ſer-
uus manet in eternū? R.Aug.ſup
Joā.dicens.φ ſeruus peccator eſt:
dom⁹ vo eſt eccleſia:ideo peccato
res nō manēt in eccleſia in eternuꝫ:
⁊ lꝫ plures pctōres intrēt eccleſiam
tamē non poſt manēt.nec dicit nō
eſt in domo ſꝫ nō manet in domo.
15 ❡Dub.cū multi patres expellāt fi-
lios a domibus ſuis videť φ nō ſit
vniuerſaliter verū φ filius manet
in domo in eternū? Rñ.Aug.ſuper
Joā.φ hic accipiť filius nō abſolu-
te pro quocunq; filio ſed p filio dei
qui manet in domo dei in eternum.
16 ❡Dubita nūquid poſſunt eſſe ve-
re liberi niſi per filiū liberenť? Rñ.
Auguſt.ſup Joan.φ a peccato non
poſſunt aliq liberari niſi ab eo q ve
nit ſine peccato ⁊ factus eſt ſacrifi-
ciū ſine peccato:⁊ iſte eſt xp̄s filius
dei qui eſt mediator dei ⁊ hominū.
17 ❡Dubita.cū nō ſit homo qui non
peccet:⁊ ſic ſit ſeruus peccati vide-
tur φ null⁹ homo maneat in domo
dei in eternū? Rñ.Augu.ſup Joan.
ſi nullus erit ibi ſeruus qs ibi erit.
quis gloriabiť mundū ſe eſſe a pec-
cato multū nos terruit:ſꝫ adiungit
fili⁹ aūt manet in eternū.ergo ſolus

in domo ſua erit xp̄s:an forte i hoc
φ dicit fili⁹ caput ⁊ corpus eſt. Nō
enim ſine cauſa terruit ⁊ ſpem de-
dit terruit ne pctm̄ amaremus ſpē
dedit ne de pcti abſolutiōe diffide
remus.hec eſt ergo ſpes noſtra vt a
libero liberemur ipſe enim pretiuꝫ
dedit nos argentum:ſed ſanguineꝫ
ſuum:⁊ ppter hoc ſubditur.ſi filius
vos liberauit vere liberi eritis.
❡Dubi.a quibus liberabit filius? 18
Rñ.φ ab his a quibus liberat veri
tas.require.dub.7.
❡Dubi.cū ante xp̄m multi fuerint 19
liberati a pctō qūo verū eſt φ ſol⁹
xp̄s liberat? Rñ.ſ.Tho.iij.p.q.xlix.
ar.ij.φ preparatū eſt homini reme
diū ex paſſione xp̄i quo ſe poſt tueri
cōtra hoſtis impugnatiōes ne de-
ducať in interituꝫ mortis eterne et
quicūq; ante paſſionem xp̄i diabo-
lo reſiſtebant p fidem paſſionis xp̄i
hoc facere poterant licet paſſione
xp̄i nōdū peracta:quātū aūt ad ali-
quid nullus poterat diaboli man⁹
euadere.vt.ſ.nō deſcēderet in infer
nū ⁊ ſic.nō habebat veram liberta-
tem a quo poſt paſſionē xp̄i ſe poſ-
ſunt homines eius virtute tueri.
❡Dubitatur. cur filij abrahe ⁊ nō 20
alij dicebantur liberi. Require ſu-
pra poſt hiſtorice.
❡Dub.qūo nouerat φ volebāt eū 21
interficere? Rñ.qm̄ vt Jo.vij. dicit
principes ⁊ phariſei miſerūt mini-
ſtros vt apprehēderēt ieſuꝫ: ſꝫ non
apprehenderūt eū:vñ et redarguti
fuerunt a pontificibus ⁊ phariſeis;
⁊ reſponderūt φ nunq̄ ſic locutus
eſt homo ſicut hic loquitur.
❡Dub.cur dicit ſermo meus non 22
capit in vobis:⁊ nō potius nō capi
tis ſermonē meū? Rñ.Augu.ſuper
Joānē exponēdo.i.non capit in cor
veſtrū:q2 nō recipiť a corde veſtro
ſic eſt eīm ſermo dei fidelibus tanq̄

piſci hamus tūc capit qñ capit: nec fit iniuria illis q̄ capiūtur ad ſalutē quippe nō ad perniciem capiūtur.

23 ¶ Dubi. qr vr̄ ꝙ filius ex ſe ſit ignorans qr dicit ꝙ vidit apud patrē loquitur? Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. xlij. ar. vj. ꝙ in demōſtratiōe patris ⁊ auditione ſeu viſione filij nō intelligitur niſi ꝙ pater cōicat ſciētiā ⁊ filio ſicut ⁊ eſſentiā: ⁊ ad id pōt referri mādatū patris ꝑ hoc ꝙ ab eterno dedit ſcientiā ⁊ voluntatē agendoꝝ eum generādo. vel potius referēdum eſt ad xp̄m ſcd̄m humanam naturam.

24 ¶ Dubita. ſi ſciebat eos eſſe filios Abrahe ꝙ malū erat ſi opa abrahe patris eoꝝ facerent? Rñ. Orig. ſuper Jo. qd adhuc non nominat patrem ipſoꝝ: lȝ paulo ſuperius abrahā commemorauerit ſȝ' dicturus eſt alteram patrē eorum. ſ. diabolū: cuius filij erant inquantū mali erāt: malum ergo quod faciūt dominus eis obiurgat ⁊ corripit.

25 ¶ Dub. cur dixerūt iudei pater noſter abraham eſt? Rñ. Augu. ſuper Joan: quaſi dicerent: quid tu dicturus eſt cōtra Abraham videbantur enim eum prouocare vt aliquid mali diceret de abrahā ⁊ eſſet eis occaſio faciendi quod cogitabant.

26 ¶ Dubi. cur dñs dicit ſi filij abrahe eſtis opera abrahe facite? Rñ. Augu. ſuper Joan. ꝙ ex hoc non negat eorum originem ex abraham: ſȝ facta condemnat caro eorum ex illo erat ſed vita non erat.

27 ¶ Dubi. qr cū inter opa abrahe ſit ꝙ ingreſſus eſt ad ancillā. ⁊ in ſenectute duxit alias vxores non videt dn̄m benedixiſſe opera abrahe facite? Rñd. Orige. ſuper Joan. dicens puto ꝙ hoc dictuȝ equipollet ei qd eſt contra opera abrahe facite: vt tñ ex hiſtoriā abrahe allegorice ſumpta opera eius ſpiritualiter proſequamur neqꝫ enim oportet eum qui vult eſſe filius abrahe adire ancillarum ꝯiugia nec poſt obitū cōiugis in ſenectute aliā ducere coniugem.

¶ Dub. cur cū dixit queritis me interficere hic addit hoīem q̄ vera locutus ſum vobis? Rñ. Orige. ſuper Joā. dicēs ꝙ hoc dixit. q. d. nō dico filiū nō dico ꝟbū: qr nō mouet verbū hoc dico qr ꝙ videtis poteſtis occidere: ⁊ quē nō videtis offendere. 28

¶ Dubi. propter quā veritatē volebant eum interficere? Rñ. Chriſ. ſuper Matt. propter hanc: qd eſt patri equalis propter hoc enim iudei querebant eum interficere. 29

¶ Dubi. quomodo audiuit hāc veritatem a deo? Rñ. Alcuin9 ſuper Joannem: qr ipſe qui eſt veritas genitus a deo patre erat. Audire eñ nihil aliud eſt ꝙ̄ eſſe a patre. 30

¶ Dubi. cur dicit hoc abraham nō fecit: qr tēpore abrahā xp̄s nūdum erat natus? Rñ. Orige. ſuper Joannem ꝙ in tēporibus abrahe natus fuerat homo qui quam audierat a dño veritatem dicebat: non tñ queſitus eſt ab abrahā vt eū occideret. Et ſcias ꝙ ſpiritualis aduētus ieſu nullo tēpore defuit ſanctis. Ex hoc igitur cōprehendendo omnē hominem qui poſt regenerationē et ceteras apud ſe factas diuinitus grās peccat denuo crucifigit dei filiū ꝓprijs reatibus in quos redit: ſed hec abraham non fecit. 31

¶ Dub. cur dicit vos facitis opera patris veſtri? Rñd. Chriſoſto. ſuper Matth. dicēs ꝙ hoc dicit dñs volēs eis auferre ſupfluā gloriā de cognatione ⁊ ſuadere eis vt non vltra ſpē ſalutis habeāt i cognatiōe naturali: ſȝ i ea q̄ eſt ſcd̄ȝ adoptionē: hoc eñ eos ꝓhibebat venire ad xp̄m: qr eſtiabāt cognationē abrahe ſibi ſufficere ad ſalutē: ⁊ cū natura eēnt fi- 32

tũ abrahe:ſm opa erãt filij diaboli.

33 ¶ Dub.cur dicũt ſe nõ eẽ natos ex fornicatione? Rñ. Augu.ſup Joan. ꝙ cõſuetudo ſcripturarũ eſt fornicationẽ ſpũaliter appellare cũ dñis multis ⁊ falſis anima tanꝗ ꝓſtituta ſubijcit: quaſi dicerẽt: nos nõ ſumus ydolatre ſʒ cultores veri dei: nam vnum patrẽ habemus deum.

34 ¶ Dub.cur dñs non redarguit eos de hoc ꝙ dicebãt ſe habere patrem deũ. cum falſum dicerent? Reſpon. Chriſo.ſuper Matt. ꝙ ideo non redarguit qꝛ inſtare volebat vt oſtenderet ipſos non eſſe ex deo.

35 ¶ Dub.quomodo ꝓbat ipſos non eſſe ex deo: ex hoc ꝙ dicit: ſi deꝰ pater veſter eẽt diligeritis vtiqꝫ me? R. Orig.ſup Joã. ꝙ hoc ꝓbat ꝑ regulã cõſequentiarũ: q̃ dicit ꝙ a tota conditionali affirmatiua cũ deſtructione cõſequentis ſequit contradictoriũ antecedentis. vnde bene ſequit: ſi deus pater veſter eſſet diligeritis me: ſed me non diligitis ergo deus pater veſter non eſt.

36 ¶ Dub. qũo illa ꝯditionalis eſt vera: ſi deꝰ pat eoꝝ eſſet ꝙ diligerent xp̃m? Rñ. Hylari.vij.de trini. dicẽs ꝙ ab his qui ſibi deũ patrem dicerent idcirco ſe diligẽdum ait: quia ex deo exiſſet cauſam dilectiõis ex cauſa docuit eſſe naſcendi.

37 ¶ Dub.qꝛ nõ videt ꝙ xp̃s ꝓceſſit a patre: qꝛ ab alio procedere repugnat rationi ꝓmi principij: ⁊ tamen xp̃s inquãtum deꝰ eſt primũ principiũ: ergo nõ ꝓceſſit a patre? Rñd. ſ. Tho.j.par.q.27.ar.j. ꝙ duplex eſt ꝓceſſio. vna ab extra ſicut in creaturis corporalibꝰ filius ꝓcedit a patre: ⁊ iſto modo ꝓcedere repugnat ratiõi primi principij: cũ ꝓcedẽs ſit diuerſum ab eo a q̃ ꝓcedit: alia ab intra. ſicut pater in intellectu cuius actus. ſ. intelligere manet in intelligẽte: ⁊ iſto modo i deo intelligimꝰ ꝓceſſionẽ ſcdm emanationẽ intelligibilẽ inquantũ deꝰ ſe intelligendo ꝓducit verbũ: qđ idẽ eſt cũ ipſo: nec verbo repugnat ratio ꝓmi ꝓncipij: cũ nõ ſit diuerſum a patre imo procedere vt intimũ ⁊ abſqꝫ diuerſitate ꝑ modũ intelligibilẽ cõcludit in ratione ꝓmi principij cũ eñ dicimus edificatorẽ ꝓncipiũ domus in ratione huiꝰ ꝓncipij includit ꝯceptio ſue artis: q̃ eſt in mẽte artificis: ⁊ ſic includeret in ratiõe primi principij ſi edificator eſſet primũ principium: deus autem qui eſt primum principium rerum comparat ad res creatas vt artifex ad artificata: et cum filius dei ſit conceptus patris. ideo eſt primum principium cum patre.

38 ¶ Dubi.cur dicit neqꝫ enim a meipſo veni: ſed ille miſit? Rñd. Hylarius ſuper Matth. ꝙ ex hoc docuit originẽ ſibi eſſe nõ a ſe ſed a patre. Orige. autem ſuper Joan. dicit hec arbitror dici propter quoſdã ex ſe veniẽtes ⁊ non miſſos a patre. de quibus in Hieremia dicitur non mittebam eos ⁊ ipſi currebant.

39 ¶ Dub.cũ loqueret iudeis hebraice: ⁊ ipſi rñderẽt ei ad propoſitũ. videt ꝙ loquelã eius cognoſcerent? Reſpõ. Augu.ſup Joan. ꝙ materialiter bene intelligebãt verba: ſed qꝛ volebãt ea perficere que xp̃s dicebat: nec volebant corrigi credẽdo. iõ dicuntur nõ agnoſcere eiꝰ loquelam: cũ ad effectũ eã perducere nolint ꝙ bñ declarat cũ dicit: non poteſtis audire ſermonẽ meũ: qꝛ licet audirent auribus corporeis inuitis: non tñ audiebant auribus mentis.

40 ¶ Dub.qꝛ videt ꝙ diabolus ſit ꝓncipium corpoꝝ ſecundũ errorẽ manicheorum. qm̃ dixit vos ex patre diabolo eſtis? Rñ. Augu. ſup Joã. dicẽs ꝙ iudei filij erant diaboli nõ

naſcēdo ſed imitando:qđ pꝫ ꝑ hoc
qđ ſubdi᷑.ꝛ deſideria patris veſtri
vultis facere:ecce vñ filij eſtis: quia
talia deſideratis nō qꝛ de illo nati
eſtis.vt dicit.ſ.Tho.j.p.q.114.arti.
iij.ꝙ etiā ſi aliqua pctā abſq; inſtin
ctu diaboli perpetrantē ꝑ ea tñ fiūt
homines filij diaboli inquantum
ipſo primo peccantem imitantur.
41 ¶ Du.cur dicit deſideria:ꝛ nō ope
ra pris vñi vultis facere? R. Chriſ.
ſup Matt.ꝙ ſic dicit oſtēdes qm̄ ve
hemēter ꝛ ille ꝛ ipſi ab occiſionib⁹
poſſident᷑:ꝛ qꝛ cōtinue cum accuſa
bāt:ꝙ nō eſt a deo quaſi dicat ꝙ nō
ſolū cōtentat᷑ de his quos occidit:
ſꝫ deſiderat multo plures occidere.
42 ¶ Dub.cum qñ diabolus peccauit
adhuc nullus eſſet hō quō erat ho-
micida ab initio? Rñ.ſ.Tho.j.par.
q.lxiij.ar.v.ꝙ ſicut Aug.dixit.xj.de
ciuitate dei cū dici᷑ ꝙ diabolus ab
initio peccat.non ab initio ex quo
creatus eſt peccare putādus eſt:ſed
ab initio peccati.ſ.quia nūq̄ a pec-
cato ſuo receſſit:ꝛ ita hic nō eſt in-
telligendum ꝙ ab initio creationis
ſue interfecerit hoiem:ſed ab initio
hois.i.a primo hoie quē interfecit
inducēdo ad peccatū nec poſt vnq̄
ab illa volūtate iterficiēdi receſſit.
43 ¶ Dub.cū non interfecerit homi-
neꝫ violenter ferro aut veneno aut
alia vi quō dici᷑ homicida? R. Au-
gu.ſup Joan.qđ nō ferro accinctus
diabolus ad hominem venit ſꝫ verbū
malum ſeminauit ꝛ occidit:noli er-
go putare nō eſſe homicidium qñ
fratri tuo mala perſuades.
44 ¶ Dub.quomō in veritate nō ſte-
tit? Rñ. Aug.xj.de ciui.dei ꝙ ſic ac-
cipiendum eſt ꝙ in veritate fuerit:
ſed non permanſerit.
45 ¶ Du.quare demones dicunt mul
tas veritates:ergo vide᷑ ꝙ veritas
ad minus tūc ſit in eis? Rñ.ſ.Tho.
j.par.q.lxiiij.ar.ij.ꝙ demō ꝑ actum
ꝓcedētē ex voluntate deliberata q̄
pōt ꝓprie dici act⁹ eius ꝛ q̄ ſemp eſt
malus:ſi aliqñ aliqđ bonū faciat nō
tñ bñ facit ſicut ſi veritatem dicit vt
decipiat:ꝛ dū nō volūtarie credit ꝛ
cōfite᷑.ſed rerū euidentia coactus:
alius aūt eſt act⁹ eius naturalis q̄
bonus eſſe pōt ꝛ atteſtatur bonitati
nature:ꝛ tñ tali actu bono abutunt᷑
ad malū:ꝛ ſic veritas nō eſt in eis:
quia vel eam dicunt vt decipiant:
vel ad malum veritate vtuntur.
¶ Dub.an diabolus habeat patrē: 46
qꝛ dñs dixit mēdax eſt ꝛ pr̄ ei⁹? R.
Aug.ſup Joan.dicēs in his verbis
q̄dā diabolū putauerūt prēm habe
re:ꝛ q̄ſierunt quis eſſet diaboli pa-
ter:hic eſt error manicheoꝝ:diabo
lū aūt dicit dñs patrem mendacij. 47
¶ Dub.an omnis qui mētit᷑ ſit pa-
ter mēdacij ſui? Rñ. Aug.ſup Joā.
ꝙ nō.ſi enim ab alio mendaciū ac-
cepiſti.ꝛ dixiſti:tu quidem mētitus
es ſed pater mēdacij non es.ille ve
ro quia nō aliūde accepit mēdaciū
quo mēdacio tanq̄ veneno homi-
nem occideret pater eſt mēdacij ſi-
cut deus pater eſt veritatis.
¶ Dub.quō diabol⁹ ex ꝓprijs men 48
dacium loqui᷑.cū ꝓpriū nunquam
derelinquat ſuū ſubiectum nec ſub-
iectū ſit ſine proprio et diabolus in
principio ſue creationis non fuerit
mendax? Rñ.ſan.Tho.iij.q.de ma
lo.q.xvj.ar.iiij.ꝙ diabolus dici᷑ lo
qui mendacium ex proprijs:non qꝛ
mēdacium ſit naturalis proprietas
eius:ſed quia ea que ſunt vera non
habet a ſeipſo ſed a deo.
¶ Dub.cum dñs nūc dicat vos nō 48
creditis mihi ꝛ ſupra euāgeliſta in
ꝑncipio:dixit Jeſus ad eos qui cre
diderunt ei iudeos:videtur cōtra-
dictio? Rñ. Orige.dicens cōſidera
qđ poteſt aliquis ſᵐ aliquā inten-

tionẽ credere. ſm vero aliã nõ cre-
dere ſicut qui credunt in eum q̄ ſub
põtio pilato crucifixus eſt: nõ autẽ
credunt in natum de ſemp̱ virgine
maria in eũdẽ credũt: ⁊ nõ credũt:
ſi igitur hi ad quos loquebatur cre
debant in eum ſm qđ videbat̃ ſi-
gnorum factor non credebãt autẽ
his que profunde ab eo dicebant̃.

¶ Allegorice et aliis ſenſi-bus non exponitur ratione dicta in prologo.

¶ Feria ſexta poſt primã domini-
cam quadrageſime.

Erat dies feſtus iudeorum Joã. v.
Hiſtoria hui⁹ euãgelij facta ẽ ãno
xpi.xxxij. die.iiij. april. in die ſabba.

☞ Hiſtorice.

¶ Iudeorum feſto dñs cum hieroſoli
mam veniſſet egrotum quempiam
magnam inter multitudinẽ vna in
porticu bethſayde piſcine q̄ quinq̃
habebat portic⁹ quẽ.xxxviij. annis
infirmitas detinuerat offendit mo-
uebat̃ q̄dẽ piſcine aqua tẽporibus
quibuſdã a dñi angelo in quã qui
primo ingreſſus fuiſſet infirmorum
dũ motui ſubijceret̃ a quacũque op
primeret̃ egritudine icolumis eua-
debat. hũc itaq̃ dñs cũ rogaſſet an
bonam optaret valitudinem? Rñ.
ſe hominẽ nõ habere q̄ dũ piſcine
aqua moueretur in eã demitteret:
qm̃ cum primum in eam deſcẽdere
conaret̃ ab alio preuentus incaſſum
nitebat̃: imperauit aũt dñs vt ſuum
acciperet lectulum ⁊ recederet: qui
ſoſpitatem illico nactus iuſſa perfe
cit. a q̄buſdam aũt cũ obiurgaretur
iudeis nõ licere die ſabbati graba-
tum deferre. in mandatis ſe id ha-
buiſſe ab eo q̄ ei ſalutẽ contulerat re-
tulit ſciſcitãtib⁹ itaq̃ quiſnam talia
dediſſet precepta ſe prorſus neſcire
profeſſus eſt: cũ ſtatim a turba decli
naſſet dñs: premonitus poſtmodũ
in templo a dño vt a reatib⁹ preca
ueret ne deteriora pateret̃ iudeos
conueniens ieſum ſue opificem ſa-
nitatis fuiſſe denunciauit.

TRactim dubia ſoluen- 1
da ſunt. Du. qđ feſtum
erat illo die? Rñ. Ma
giſter hyſtor. ſcho. qđ
p̱babiliter erat feſtum
pẽtecoſtes ſcilicet dationis legis.

¶ Dub. cur aſcẽdit ieſus hieroſoli- 2
mam? Rñ. Chriſo. ſup Matt. dñm
ſemp̱ aſcẽdiſſe hieroſolimã in die
bus feſtis: vt cũ iudeis dies feſtos
faciẽs nõ videat̃ legi contrarius: ⁊
etiã vt multitudinẽ ſimplicem que il
luc conueniebat per ſigna ⁊ doctri-
nam attraheret.

¶ Dub. cur piſcina illa dr̃ probati- 3
ca ⁊ bethſayda? Rñ. ſ. Vincẽ in ſer-
mone poſt magiſtrũ hiſtor. ſcb. q̄
dr̃ piſcina latine: probatica grece:
bethſayda hebraice: piſcina dicit̃ a
piſce: quia nullus ibi erat piſcis per
figuram cathacreſis: ſicut mors di-
cit̃ parca a parcẽdo qr nemini par-
cit. probatica grece dr̃ a probaton
grece quod latine dicitur ouis: qm̃
in ea lauabant̃ oues que in templo
offerebantur vnde probatica. i. oui
na. hebraice dicitur bethſayda a
beth quod eſt domus. ⁊ ſayda qđ
eſt gregis ſiue pecudis inde beth-
ſayda quaſi domus pecudum.

¶ Dub. cur ſic cognominabat̃ ipſa 4
piſcina? Rñ. magi. hiſto. ſchol. qđ
quia natinei. i. ſeruiẽtes leuitis la-
uabant pecudes in ipſa piſcina an-
teq̃ immolarent̃: ⁊ habebat quinq̃
porticus vt miniſtri poſſent p̱ plu-
res aditus ad eã deſcendere in qui-
bus porticibus iacebant infirmi.

¶ Dub. vtrũ ipſa aqua habebat illam 5
virtutẽ ſanãdi infirmos? Rñ. ſcđm

Chriſo. q angelus dñi deſcendens turbabat aquã z ſanatiuã imponebat virtutẽ ſed magiſter hiſto. ſcho. dicit q lignũ ſancte crucis fuerat in eodẽ loco defoſſuz p ſalomonẽ admonitũ per reginã Saba. q noluerat tranſire ſup illud qz in eo debebat ſuſpẽdi qdã rex iſrael: z ab illo ligno virtutem ſanatiuaz habebat.

6 ¶ Dubi. quõ illud lignũ talẽ ꝟtutẽ habebat tũc cũ adhuc xp̃s nõ fuiſſet in eo crucifix9? Rñ. ſ. Uinc. in ſermone q talẽ virtutẽ habebat ꝑpter ſignificationẽ: ſicut Numer. xxj. de ſerpente eneo quẽ aſpiciẽtes ſanabanẽ a percuſſionibus ſerpentũ: et hoc ꝑpter ſignificationem paſſiõis xp̃i qui debebat in ligno poni.

7 ¶ Dub. quo tp̃e angel9 dñi deſcẽdebat ad mouendũ aquã? Rñ. Magiſter hiſto. ſcho. q hoc tp̃s incertuz erat licet pluries deſcẽderet interpolatis vicibus. z in ſignum huius infirmi iacebant in porticib9 ꝑpter incertitudinez tp̃is z cum viderent aquã moueri intelligebãt angelum aduenisse: et tunc qui prior deſcendiſſet in aquam ſanabatur.

8 ¶ Dubi. quis angelus deſcẽdebat? Rñd. q de hoc nihil ſcriptũ reperi quo ſez nomine vocaretur: niſi fortaſſis crederetur eſſe raphael q interpretatur medicina dei.

9 ¶ Dubi. cur angelus ibi deſcendebat? Rñd. Lyra q quidã dicunt q propter ligni reuerentiam.

10 ¶ Dubi. qñ incepit fieri talis motio p angelũ? Rñ. Magi. hiſt. ſcho. q hoc incertũ eſt. Lyra ꝟo dicit q appropinquante euangelij veritate dñs voluit figuram expſſam baptiſmi in hac piſcina oñdere q ꝯueniebat cũ baptiſmo i mũdãdo z ſanando ꝟtute dei occulta admonitione angeli: ſicut baptiſm9 ſub ſenſibili elemẽto mũdat aiaz ꝟtute occulta ꝟbi z cũ hoc aĩs ſanat corp9 miraculoſe: z ſic ex iſtis verbis ptz q nõ diu ante inceperat angel9 deſcẽdere in piſcinã. Sctũs vero Uincen. in ſermone di. it. q piſcina incepit ſanare infirmos tp̃e quo xp̃s baptizatus fuit in iordane a Joanne.

11 ¶ Dubi. cur ſol9 ſanabaẽ vn9 z nõ plures p qualibet vice? Rñ. Lyra dicẽs q qz figura deficit a figurato: ideo iſta piſcina q figurabat baptiſmũ non ſanabat niſi corpus et vna vice tantũ. z non ſanabat niſi vnum baptiſmus aũt pertingit ad aiam et ſanat oẽs quotquot veniunt ad ipſum niſi ponant impedimẽtum.

12 ¶ Dub. an angel9 viſibiliter deſcẽderet? Rñd. q inuiſibiliter: ſed tamẽ ipſum deſcendiſſe motio aque viſibilis declarabat.

13 ¶ Dub. ad qd agnoſcebaẽ q angelus deſcẽdiſſet? Rñd. Chriſo. ſuper Matth. q ab effectu vcz a ſanitate quã aqua tribuebat q nõ erat ꝟtute aque qñ tũc fuiſſet ei quaſi connaturalis: z ſic oĩs aqua z omni tẽpore ſanaret z omnes accedentes.

14 ¶ Dub. quã infirmitatẽ patiebatur iſte homo? Rñ. q ẜm quaſi omnes expoſitores erat paraliticus.

15 ¶ Dubit. q fuerat cã infirmitatis hui9 paralitici? Rñ. Ly. z etiam habeẽ in hoc euãgelio. q ꝑpter pctã ſua patiebaẽ qm dixit ei ieſus ecce ſanus factus es iã noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat.

16 ¶ Dub cur ex tãta multitudine lãguidorũ ſolum vnũ ſanauit? Rñ. ſ. Uin. ſermo. hodierno q xp̃s i iſto maiorẽ vidit deuotionẽ q in alijs nec eſt credẽdũ xp̃m ſanaſſe oẽs infirmos q recurrebãt ad eũ nõ qn poſſet oẽs curare quãtũ ad ſuã potẽtiã ſz ex diſpoſitiõe ipſorũ: qz nõ habebãt deuotionẽ vl q ſanitas corporis nocuiſſet aie: z ideo alios nõ ſanauit

nauit: ſed ſolū hūc ab oībus dere-
lictū ſolum in deo confidentē: vel vt
dicit Jacobus de voragi. in ſermo
ne: quia alij de nouo venerant. hic
autem longo tempore ſteterat.
17 ¶ Dub. cū xp̄s ſciret ipſum ibi mo-
rari vt ſanaret. cur de hoc interro-
gat? R̄ñ. Chri. ſup Joā. q̄ xp̄s nō q̄-
rit vt diſcat hoc em̄ ſuperfluū eſſet
ſed vt oſtenderet iſtius patientiam
q̄. xxxviij. annos h̄ñs per vnūquēq̄
annum eripi ab egritudine expe-
ctās aſſidebat ꝛ non deſiſtebat.
18 ¶ Dub. cur nō ſtatim eum ſanauit:
ſed primo interrogat ſi vult ſanari.
R̄ñd. Chri. vbi ſupra q̄ ideo q꞉ pri-
mū eū familiarē ſibi fecit p̄ interro-
gationē future fidei faciens viam.
19 ¶ Dub. cur xp̄s non dixit ei vis vt
ego te ſanem? R̄ñ. Chriſo. vbi ſupra
q̄ nondum aliquid magnum ima-
ginabatur ille de chriſto quia nō vi
derat virtutes quas faciebat.
20 ¶ Du. cur nō interrogauit an cre-
deret q̄ poſſet eū ſanū facere? R̄ñ.
Chriſ. vbi ſupra q̄ dn̄s non expetit
fidem vt in ceteris fecit dicens cre-
dis quia poſſum hoc facere. q꞉ hic
nōdū eū nouerat manifeſte q̄s eēt:
nā illi q̄dē ex alijs eius virtutem co
gnoſcētes ꝯuenīēter hec audierāt.
21 ¶ Dub. cur iſte nō r̄ñdit q̄ volebat
ſan⁹ fieri? R̄ñd. Chriſo. vbi ſupra q̄
languid⁹ nō turbat⁹ eſt ad interro
gationē xp̄i nec dixit iniuriari mihi
veniſti cum interrogas vis ſanus
fieri: ſ꜡ manſuete r̄ñdit dicens: dn̄e
hoīe꜡ nō habeo ꝛc. nō em̄ nouerat
quis eſſet qui interrogabat: neq̄ q̄
curaturus eſſet eum opinabat̄ aūt
fortaſſe vtilem ſibi fore chriſtū ad
mittendum eum in aquam.
22 ¶ Dubi. cur dn̄s nō dixit ei aliq̄d
verbum indicans eum ſanū factu꜡
ſed tolle grabatum ꝛc? R̄eſpō. Au-
guſt. ſuper Joannem. q̄ dominus
tria dixit. ſ. ſurge tolle grabatum
tuum ꝛ ambula: ꝛ ſurgendo operis
imperium fuit: ſed operatio ſanita
tis. Sano aūt dn̄o imperauit: tolle
grabatum tuum ꝛ ambula.
¶ Dub. quid eſt grabatū? R̄ñ. ſ̄m 23
vocabuliſtas ꝛ maxime Catholicō.
q̄ dicit̄ a gra. greco q̄ eſt caput lati
ne: ꝛ batum q̄ eſt grad⁹: ꝛ eſt illud
ad q̄d gradimur vt reclinemus ca-
put ꝛ eſt genus lecti.
¶ Dubit. cur iuſſit vt deferret gra- 24
batū? R̄ñ. Chri. ſup Jo. q̄ dn̄s lectū
portare iubet: vt credibile faceret
miraculū ꝛ null⁹ exiſtimet fantaſiā
eſſe q̄d factū eſt. non enim niſi cer-
tiſſime ꝛ vehemēter cōpacta eſſent
membra lectulum ferre poſſet.
¶ Dub. cur nō dixit locū ad quem 25
deberet ambulare? R̄ñ. Lyra q̄ ſo-
lū dixit ambula ad oſtenſionem di-
uini miraculi q̄ per ambulationem
quocūq̄ ire voluiſſet oſtendebatur.
¶ Dub. cur lāguidus nihil reſpon 26
dit. ſed ſurrexit? R̄ñ. Chriſ. ſup Joā.
q̄ audiēs languidus q̄m cum pote-
ſtate ꝛ velut iubens dicit ſurge ꝛc.
nō deriſit. dicēs angel⁹ deſcēdit et
turbat aquā ꝛ ſolum vnū curat tu
autē homo exiſtēs ex ſolo precepto
ſperas te magis angelis poſſe. ſed
audiuit ꝛ nō diſcredidit ei q̄ iuſſit
ꝛ ſanus factus eſt.
¶ Dubitatur an miraculoſe factus 27
ſit ſanus? R̄eſpō. Beda q̄ ſic dicēs
multum quidem inter ſanationem
domini ꝛ que a medicis infert̄ di-
ſtare probatur: hec enim voce iubē
tis ꝛ mox impletur illa vero p̄ mul-
ta temporis interualla aliquotiens
perficitur.
¶ Dubitatur cur non licebat tolle 28
re lectum in ſabbato? R̄eſpō. Lyra.
q̄ iudei mentiebantur hec dicentes
quia opera corporalia que ſunt ad
dei honorem bene poterant fieri in

die ſabbati ſicut ſacerdotes i tẽplo corporaliter opabãt: ⁊ ita portatio hui⁹ lecti erat ad magnificẽtiã diuini miraculi: ⁊ licite poterat fieri.

29 ¶ Dub. a quibus abſtinendũ erat in die ſabbati? Reſpõ. ſanct⁹ Tho. ii.ii.q.cxxii.ar.iiii. ꝙ in obſeruantia ſabbati duo ſunt cõſideranda: quorum vnum eſt ſicut finis: et hoc eſt ꝙ homo vacet diuinis. ꝙ ſignificat in hoc qḋ dicit. Memento vt diem ſabbati ſanctifices. illa enim dicuntur ſanctificari in lege que diuino cultui applicant. Aliud autẽ eſt ceſſatio operũ qḋ ſignificat cũ ſubdit. in ea non facies oĩe op⁹. ⁊ de quo opeintelligat apparet Leuiti.xxiii. oĩe op⁹ ſeruile nõ facietis in eo. Triplex autẽ eſt ſeruitus. ſ. peccati. Et ſic opus peccati dicit ſeruile. Alias eſt ſeruitus qua hõ homini ſeruit. homo autẽ eſt alteri⁹ ſeru⁹ nõ ſcḋꝫ mentem ſed ſm corpus: ⁊ ideo ſm hoc opera ſeruilia dicuntur opera corporalia. tertia aũt eſt ſeruit⁹ dei: ⁊ ſic op⁹ latrie poſſet dicit op⁹ ſeruile: q2 pertinet ad dei ſeruitiũ: ⁊ tale nõ ꝓhibet in die ſabbati: ⁊ iſto modo ſacerdotes ornabãt tẽplũ: imolabãt victimas ⁊ cetera exercitia corporalia pertinẽtia ad cultũ diuinũ: ⁊ non peccabãt: ſed alia opera ſeruilia que dicũtur pmo vel ſecundo modo contrariant obſeruatiõi ſabbati inquãtuꝫ impediunt applicationem hominis ad diuina: ⁊ q2 magis impedit homo a rebus diuinis ꝑ opera peccati ꝙ̃ per op⁹ licitũ ſit corporale: ideo magis cõtra hoc ꝓceptum agit qui peccat in die feſto: ꝙ̃ qui aliud corporale opus licitaꝫ facit. non enim qui peccat venialiter in ſabbato cõtra hoc precept um facit: quia peccatum veniale non excludit ſanctitatem: quilibet etiã tam ſeru⁹ ꝙ̃ liber tenet ſibi ⁊ proximo prouidere: ⁊ ꝓcipue in his q ad ſalutẽ corporis ꝑtinent: ſecũdario etiã in damno rerũ vitãdo ſcḋm illḋ Deutero.xxii. nõ videbis bouẽ fratris tui errantẽ ⁊ ꝓteribis: ſed reduces fratri tuo. ⁊ ideo opus corpale ꝑtinẽs ad ſalutẽ ꝓprii corporis: vt ꝙ aliquis comedat ⁊ alia faciat in q̃bus ſalus proprii corpis ꝯſeruat: ⁊ propter hoc ꝑmi Mach. ii. Macha. non peccauerũt pugnãtes in die' ſabbati. Hec helyas fugiẽs a facie hiezabel. nec Mat.xii. diſcipuli xp̃i q̃ ſpicas colligebãt in die ſabbati: q2 ꝑpter neceſſitatẽ faciebãt: nec op⁹ qḋ ꝑtinet ad ſalutẽ corpalẽ alteri⁹ violat ſabbatũ: Unde Jo.vii. dicit Dñs. mihi indignamini q2 totũ hoiem ſanũ feci in ſabbato. nec opus corporale qḋ ordinat ad imminens dãnũ rei exterioris vitãdũ violat ſabbatũ. Matth. xii. quis ex vobis homo qui habet vnam ouẽ ⁊ ceciderit in ſabbato in foueam: nõne tenebit ⁊ leuabit eaꝫ. Abſtinebant tamen die ſabbati a decoctione ciborũ: ſꝫ die precedenti coquebant: nec accendebãt igneꝫ aut aliquod tale opus quod poterat fieri die precedente.

¶ Dub. cur chriſtiani nõ obſeruãt ſabbatũ qḋ cõtinetur in vno decem preceptorũ legis? Rñ. ſ. Tho. xii.q. ciii.ar.iii. ⁊ iiii. ⁊ ii.ii.q.cxxii.art.iiii. ꝙ cerimonialia ⁊ iudicialia ꝓcepta legis antiq̃ ceſſauerunt poſt paſſionem xp̃i q2 erant figuratiua: et adueniente figurato ceſſat figura preceptũ aũt de obſeruatione ſabbati quãtũ ad aliquid erat morale vt. ſ. aliquo die cuiuſlibet hebdomade hõ vacaret diuinis ⁊ hoc rõ naturalis dictat: ⁊ quãtum ad aliqd ſcꝫ quo ad diẽ ſabbati determinatam poti⁹ ꝙ̃ alia die erat cerimoniale ⁊ iudiciale. ⁊ q̃tũ ad hoc ceſſet. ſ. de 30

terminatio diei ſeptime: ſed obſeruatur quantum ad primum ſecundum quod erat morale: quia vna die vacamus diuinis.ſ.die dominica.

31 ¶ Du. cur potius xpiani vacāt diuinis die dñica quam alia die? R.ſ. Tho. vbi ſupra quod ſabbatū qd ſignificabat primā creationē rerū mutatum fuit in diē dñicā.in quo cōmemoratur noua creatura incboata i reſurrectiōe xpi:nec obligat ex pcepto decalogi. vt idē dicit in.iij.ſen.diſt.xxxvij. ar. v.niſi quantū ad hoc quod eſt de dictamine legis nature.taxatio em̄ illius diei eſt ex iſtitutiōe eccl'ie volētis reſurrectionē xpi:cui nr̄am vitā cōformare debemus i iugi memoria eſſe.

32 ¶ Du. an ita ſit triſtitia obſeruatio dñice ſicut erat ſabbati: R.ſ. Tho. ij.ij.q.cxxij.art.iiij. quod quia obſeruatio dñice nō ē figuralis ſicut fuit obſeruatio ſabbati in veteri lege ideo nō eſt ita arcta phibitio operādi i die dñica ſicut in die ſabbati:ſed qdam opera cōceduntur in die dñica que in ſabbatis phibebantur:ſicut decoctio cibor et alia hmōi:et etiam in operibus quibuſdā phibitis facilius propter neceſſitatē diſpenſatur in noua quam in veteri lege:quia figura pertinet ad pteſtationē veritatis: quam nec in modico preterire oportet.

33 ¶ Du. an iudei ita arcte tenerēt obſeruare alias feſtiuitates ſicut ſabbatū? R.ſ. Tho.i.iiij.ſen.di.xj.q.ij. ar.ij.q.iij. quod nulla dies erat a deo celebris quātū ad vocationē ab operibus ſicut dies ſabbati.vnde in prima die ſolēnitatis licebat coquere cibos: et alia huiuſmodi facere qd nō licebat facere ſabbatis.et quocūq die de ſeptē diebus azimorū vel aliarū feſtiuitatū ſabbatū veniret:dicebatur magnus dies ſabbati ppter geminatam ſolennitatem.ſ.ſabbati paſche.vel alterius feſtiuitatis.

¶ Dub. quas feſtiuitates faciebāt iudei? R.ſ. Th.xij.q.cij.ar.iiij.qd in veteri lege erāt ſeptem feſtiuitates tpales:et vna cōtinua vt pōt colligi Num.xxviij.et.xxix. Erat em̄ quaſi continuū feſtū:quia quotidie mane et veſpere imolabatur agnus:et p illud continuū feſtū iugis ſacrificij repſentabatur ppetuitas diuine britudinis: feſtor aūt tēporaliū pmū erat qd iterabatur qlibet ſeptimana:et hec erat ſolēnitas ſabbati qd celebrabatur in memoriā creatiōis rer. Alia aūt ſolēnitas iterabatur quolibet menſe. ſ.feſtū neomenie qd celebrabatur ad cōmemorandū opus diuine gubernatiōis et ſemp i nouitate lune. Alia vo quinq feſta celebrabantur ſemel in anno et recolebantur in eis beneficia ſpecialiter illi populo exhibita. Celebrabatur feſtū paſche primo menſe martio ad cōmemorandū beneficiū liberationis ex egypto. Et poſt quinquaginta dies celebrabatur feſtum pēthecoſtes ad recolēdū beneficiū legis date. Alia vero tria feſta celebrabantur menſe ſeptimo: qui quaſi totus apud eos erat ſolēnis ſicut et ſeptimus dies.in prima em̄ die menſis ſeptimi.ſcz ſeptēbris erat feſtum tubarū in memoriam liberationis yſaac qn abrahā inuenit arietē herentē cornibus:quē repſentabat per cornua quibus buccinabant et erat quaſi quedam inuitatio:vt ſe prepararent ad feſtum expiationis qd celebrabatur decimo die dicti menſis: et in memoriam illius beneficij quo deus ppiciatus eſt peccato populi de adoratione vituli ad preces moyſi.poſt hoc celebrabatur feſtum ſcenophegie ſeptem diebus ad cōmemorandū beneficiū diuine protectionis et deductionis per deſertū: vbi in tabernaculis habitauerunt vnde in hoc feſto debebant habere 34

fructū arboris pulcherrime.i. citrū
⁊ lignū deſarum fundium.i.mirtuȝ
q̄ ſunt odorifera: ⁊ ſpatulas palma
rum.⁊ ſalices de torrēte que diu re
tinēt ſuum virorē. Octauo autē die
celebrabat̄ feſtū cetus atq̄ collecte
in quo colligebantur a populo ea q̄
erant neceſſaria ad expēſas cultus
diuini: ⁊ ſignificabat̄ adunatio po-
puli ⁊ pax ꝑſtita in terra ꝓmiſſiōis.
35 ¶ Dub. ad quas feſtiuitates tene-
bantur ire in hieruſalē: et quotiēs
⁊ an oēs. Require dñica infra octa
uam epiphanie. dub. 7.
36 ¶ Dub. cū oīa in figurā ↄtingerēt
iudeis quarū feſtiuitatū erāt figure
dicte feſtiuitates iudeorū q̄ nūc ce-
lebrant̄ apud xp̄ianos? Rñ. ſ. Tho.
vbi ſupra. q. ciij. ar. iij. dicēs ꝙ ſabba
to vt dictū eſt ſuccedit dñica. feſto
phaſe ſuccedit feſtum paſſionis xp̄i
⁊ reſurrectiōis: feſto pēthecoſtes in
quo fuit data lex vetus ſuccedit fe-
ſtum penthecoſtes: in quo fuit data
ta lex ſpūs vite. Feſto neomenie ſuc
cedit feſtuȝ ſemꝑ virginis marie in
qua ꝑmo apparuit illumiatio ſolis.
i. xp̄i p' copiā gratie. Feſto turbarū
ſuccedunt feſta aplōꝝ. Feſto expia-
tionis ſuccedūt feſta martyrū ⁊ con
feſſoꝝ. Feſto tabernaculoꝝ ſuccedit
feſtū ↄſecratiōis eccleſie. Feſto cet⁹
atq̄ collecte ſuccedit feſtū angelo-
rum: vel etiaȝ feſtū oīm ſanctorum.
Jugi ſacrificio ſuccedit iugis cele-
bratio miſſarū: ⁊ hoc ideo q2 benefi
cia illi pplō exhibita ſignificabant
bñficia nobis conceſſa per chriſtū.
37 ¶ Du. cur iudei nō calūniabantur
qđ ſabbato ſanaſſet infirmum? R.
Augu. ſup Jo. qm̄ quaſi reſpōdere
poſſet: q2 ſi cuiuſpiam inuentum in
puteum ce idiſſet vtiq̄ die ſabbati
erueret illud ⁊ ſaluaret.
38 ¶ Dub. cur redarguerūt ſanatū ꝙ
nō liceret ferre grabatū? rñ. Augu.
vbi ſupra ꝙ iō: quaſi dicerēt: ſi ſani-
tas differenda non erat: nunquid ⁊
opus fuerat imperandum. quaſi di
cat ꝙ non vide dub. 28.
¶ Dub. cur ſanatus ad increpatio 39
nem iudeoꝝ nō ſtatim depoſuit le-
ctū ⁊ veniā apoſtulauit? Rñ. Augu.
vbi ſupra ꝙ ille auctorem ſanitatis
ſue obijciebat calūniatoribus vt pa
tet ex reſponſione ſua quaſi diceret
quare nō acciperē iuſſionem a quo
acceperam ſanitatem: ⁊ ita benefi-
cium confeſſus eſt.
¶ Du. cur iudei nō iterrogauerunt 40
q̄s eſſet q̄ cū ſanū fecerat: ſed ſolū q̄
ſibi ꝑceperat. R. Chriſ. ſuꝑ Joan. ꝙ
hoc maligne fecerūt ⁊ i mediū adu-
xerūt id qđ tranſgreſſio eſtimabat̄.
¶ Du. an verū dixerit ſanat⁹ dicen 41
do ſe neſcire q̄s eū ſanauerat? Rñ.
qđ ſic: q2 ⁊ ſi fortaſſis audiuerat fa-
mā ieſ⁹: nō tñ eū viderat cū. xxxviij.
annis ſteriſſet īfirm⁹ i grabato: nec
ēt tūc qñ ſanat⁹ fuit aliq̄d ſibi dixit
ꝙ ille hō q̄ eū fecit vocabatur ieſ⁹.
¶ Du. cur xp̄s declinauit a turba? 42
Rñ. Chriſo. vbi. ſ. ꝙ hoc fecit ꝓmuȝ
quidem vt eo abſente teſtimonium
inſuſpicabile fieret: qui enim ade-
ptus fuerat ſanitatē: ydoneus erat
bñficijs teſtis: demū vt nō pl⁹ face
ret furorē illoꝝ accēdit: ſol⁹ eñ viſ⁹
ei⁹ cui inuidet̄ nō paruā inuidētib⁹
imitit ſcintillaȝ ꝓpterea diſcedens
ꝑmiſit ab ipſis ſuū factū examiari.
¶ Du. ad q̄d ſanatus iuit ad tēplū? 43
Rñ. Chriſ. vbi. ſ. ꝙ curatus hō non
ſucceſſit ad nundinas: neq̄ volupta
ti aut vane' glie dedit ſeipſum: ſȝ in
templo ↄuerſabat̄ ꝙ' maxie religio-
nis eſt ſignū. Nā' credendū eſt ꝙ il-
luc acceſſerat ad referendum grās
deo de ſanitate conſecuta.
¶ Dubi. cur xp̄s nō oēs quos cura 44
uit admonuit ne amplius peccarēt
ſicut hunc? Rñ. Chriſ. vbi ſupra ꝙ

q̄dā huic paralitico detrahētes di-
cūt eū xp̄i fuiſſe accuſatorē: ⁊ ꝓpter
hoc hec audiſſe:quid igit̄ dicēt de
paralitico qui eſt apud Mattheū.
etenī etiā illi dictū eſt : dimittuntur
tibi peccata tua:neqȝ etiā xp̄s hūc
incuſat de p̄teritis:ſed ad futurum
eū munit ſolū. Alios igitur curans
peccatorū nō meminit:q̄ his para
liticis ex pc̄tis egritudines ſunt fa-
cte:alijs aūt ex infirmitate natura-
li.vel per hoc reliquos oēs admo-
net cum his aūt ⁊ illud dicere : qm̄
multam vidit ineſſe aīe hui⁹ patien
tiā:vt valentē ſuſcipere admonitio
nem eū admonet:tribuit autē ei ſi-
gnum ꝓprie diuinitatis dicendo ei
non amplius pecces oſtēdit ſe ſcire
omnia que ab eo facta erāt delicta.
45 ¶ Dubi.cur accuſauit ipm̄ iudeis
qui tantā grām ſibi fecerat eum ſa-
nando? R̄n̄. Chriſ.vbi.ṡ.ꝙ non ita
inſenſibilis erat vt poſt tantum be
neficiū ⁊ admonitiōe malignā mē
te hoc dicat:ſi eīm detrahere vellet
ſanitatē tacēs tranſgreſſorem dixiſ
ſet:ſȝ hoc nō fecit. Nō eīm dixit qm̄
ieſus eſt qui dixit tolle grabatum
tuū qđ videbat̄ iudeis crimē eē ſed
dicit qm̄ ieſus eſt q̄ me ſanū fecit.
46 ¶ Dub.quō cognouit ꝙ ille q̄ ad-
monebat eū in tēplo eſſet ieſus. R.
ꝙ veriſimile eſt ꝙ poſt admonitio-
nem interrogauit aſtātes qūo voca
retur:cognoſcens ꝙ erat ille qui eū
ſanū fecerat:⁊ ab eis audiuit nomē
eius:vel etiā tunc aliquis ipſo au-
diente ⁊ vidente vocauit eū ieſum.

☞ Allegorice.

¶ Ex hoc euāgelio deſignat̄ ſana-
tio ⁊ conuerſio populi iudeorū vel
ſaltē aliquorū ex ipſo populo : nam
ſoli illi populo (erat dies feſtus iu
deorū)qm̄ ſolus diuino cultui vaca
bat:⁊ ad quē venit ieſus carnē aſſu
mendo:in quo populo erat(proba
tica piſcina).i.ouina:q̄ ipſi popul⁹
dei ⁊ oues eius erāt.(q̄ hēbat quinqȝ
porticus).i.quīqȝ libros moyſi q̄bus
ille popul⁹ claudebat̄.⁊ q̄ demōſtra
bant.i.cōuincebāt infirmos ſcȝ pec
catores:nō tm̄ ſanabāt eos:ſub ipſis
quinqȝ libris erant ceci parentes lu
mine ſcientie:claudi non valentes
implere legis precepta . Aridi non
habentes humorē ſuperne dilectio
nis.(Angelus aūt dn̄i deſcendit de
celo).i.xp̄s q̄ eſt angel⁹ cōſilij ⁊ tur
bat aquā eā ſanctificādo in baptiſ-
mo ⁊ virtutē tribuēdo.q̄ primo deſ-
cendit in aquā ſaluat̄(p baptiſmū.)
⁊ vnus.i.in vnitate eccleſie poſt au
tem nullus ſanatur:q̄ extra fidē ca-
tholicā non eſt ſalus.(habebat tri-
ginta octo annos in infirmitate) q̄
numerus eſt imperfect⁹ cū deficiat
a quadragenario q̄ eſt ꝑfectus ꝑ bi
nariū.qm̄ decē p̄cepta legis quater
ducta ⁊ ꝑ quatuor libros euangelij
in quatuor ꝑtibus diuulgata : qua-
draginta conſtituunt: huic populo
deficiebāt duo ſcȝ dilectio dei ⁊ di-
lectio ꝓximi:q̄ totā legē implēt . Et
iō neceſſe habebat(hominē)id eſt
xp̄m qui eſt de⁹ ⁊ homo(q̄ eū mitte
ret in aquā).i.baptizādo inſtrueret
(vt tolleret lectū).i.diligeret proxi-
mū:(vt ambularet)in dilectiōe dei
ipſum reſurgendo a corpore ⁊ igna
uia toto corde diligendo(ille popu
lus neſciebat quis eſſet ieſus)quia
baptizatus credit in eū quē non vi
det(declinat ieſus a turba) q̄ in ſo
litudine contēplationis magis cer-
nitur.(in tēplo inuenit ſanatum)ſcȝ
pplm̄ credentiū admonet ne poſt
baptiſmū(ampli⁹ peccet ne deteri⁹
ſibi cōtingat) propter ingratitudi-
nem:⁊ tunc fidelis ꝓfitet̄:(q̄ ieſus
eſt qui fecit eū ſanū)per fidē ſuā:
ſine qua nullus poteſt ſanari.

Tropologice.

Ut amplectamur penitētiam admonemur ex ſacro euangelio: nam peccātes (ſunt in die feſto iudeorū) vacantes theatris ⁊ coreis ac ludis q̄re cū xp̄o aſcendāt (hieroſolimā) i. a deo petant introduci in ciuitatē ſuā vt ſibi vniant: ⁊ reperient (piſcinā) .i. pnīam que ita ſanat a pctis ſicut piſcina ab infirmitatib9 corporis (que dr bethſayda) .i. ouia: q2 ex penitētia de hedo efficit quis ſicut ouis innocēs (q̄ h3 quinq3 portic9) i. quinq3 ꝯſiderationes inducētes in piſcinā penitentie. ſ. ꝯſiderationē proprij pcti / ſeueritatis diuini iudicij / oportunitatis tpis / incertitudinis ꝓprij ſtatus / ⁊ certitudinis periculi mortis (⁊ in his iacet maxia multitudo) cōſiderātes q̄nq3 ꝑmiſſa. non eīm deſcendūt in pnīam: ſed. xxxviij. annos habēt detēti delectationib9 mūdi: ⁊ formidātes āplecti pnīam: ⁊ hi l3 vellent in aquā turbatā deſcēdere aliq̄n inſpirati a deo (tñ nō habēt holem. i. itellectū q̄ aſſentiat diuine inſpiratiōi: ſ3 dū immorātur an debeant obedire diuine inſpirationi) alius venit ⁊ accipit eo2 coronā (nec ſanat niſi vn9:) q2 peccator q̄ eſt duorū ſm naturā q̄dē dei ſm vero pctm̄ diaboli nō poteſt ſanari niſi efficiat vni9. ſ. dei ⁊ quo ad nature creationē ⁊ quo ad obſecutionē: ⁊ tūc ſurgat xp̄o imperāte ⁊ tollat grabatū p ſatiſfactionē: (⁊ ambulet poſt xp̄m) p dilectionē: nec curet iudeos. i. pctōres redarguētes ⁊ deridētes pnīam: ſed vadat ad templum pſeuerantiā poſtulandū: quā inueniet a dño. (⁊ tūc nolit ampli9 peccare ne deterius ſibi cōtingat) ſed alijs annūtiet (q3 ieſus ipſa pnīa mediante ſaluū eum fecit) vt ⁊ ipſi inducātur ad veram penitentiam.

Anagogice.

Inducimur ex ſacro euāgelio in contemplationē celeſtis hieroſolyme in qua (eſt dies feſtus) ſolēnis ⁊ perpetuus: et quo (aſcendit ieſus) nobis aperiendo ianuam paradiſi clauſam ob pctm̄ primi parētis (in qua eſt ꝓbatica piſcina) qua oues xp̄i lote paſcua inueniūt (que habet quinq3 portic9) in quibus reficiētur electi dei aſſumptis corpib9 p oēs quinq3 ſenſus corporeos: q̄ ante erant infirmi: qm̄ null9 ipſorū cōprehendere poterat que ꝓparauit de9 diligentib9 ſe. Ubi (angeli dñi mouēt) ſuis laudib9 affect9 electorū ad deū glorificādū (⁊ ſaluat vnus ſol9) populus ꝑdeſtinato2 (q̄ primo ingreſſus eſt) cū ſpōſo accēſis lāpadibus. (qui iuſſit eos ſurgere) a ſomno (et ambulare) de virtute in virtutē vſq3 ad viſionē ipſius in ſyon) tollentes grabatū) ſui corporis ⁊ ſecū in celeſtia deferentes (indignantibus iudeis) .i. nō credētib9 dānatis. (Nec vnq3 aliq̄d mali eis ꝯtinget) abſtergente deo oēs lachrymas ab oculis eo2 nulluſq3 dolor eos apprehēdet ſed in eternum regnabūt cum xp̄o.

Sabbato poſt.j. dominicam quadrageſime.

Aſſumpſit ieſus Petrum ⁊ Iacobum ⁊ Ioannem Matthei. xvij. c. Marci. ix. ⁊ Luc. ix.

Hiſtoria huius euangelij facta fuit anno xp̄i. xxxij. vj. die auguſti in die dominica. Licet aliqui dicāt quod tūc fuit predicata per apoſtolos ſed facta in vere.

Hiſtorice.

Petro Iacobo ac Ioāni quodā in monte dñs glorioſus demōſtratus eſt ſolari fulgore eius coruſcante facie: indumētiſq3 ſuis niuis candorem equātibus. Moyſe ⁊ Helya

ſecũ cõfabulãtib9. Optabat aũt pe
trus tali gloria ꝑpetuo frui:taber-
nacula eiuſdẽtrib9 ↄſtruere volẽs.
Ex lucida vero nube eos tegẽte pſi
liijt vox:hũc ieſum dicẽs. Dei dile-
ctũ natũ fore in quo maxie patri cõ
placitũ eẽt: vtq; eũ audirẽt iubens
hi ſterriti ꝓtin9 diſcipuli ſuas cor
ruerũt in facies:a xp̄o itaq; vt timo
rem abijcerẽt atq; ſurgerẽt imperã
te:cũ ꝓſpexiſſent eũ ſolũ intuiti ſunt
eis:vero d̃ mõte deſcendẽs in man-
datis dedit ne quouſq; mortẽ deui
ciſſet cuiq; patefacerent viſionem.

A

Bſoluenda ſunt du-
bia occurrentia.
1 ¶ Dubita.q2 in textu
Matt. d̃r poſt ſex dies
aſſũpſit q̇d egit añ il-
los ſex dies dñs ad q̇d
referat id qð d̃r poſt ſex dies. R. qð
vt d̃r Mat.xvj.ca.i fine ꝛ Mar.viij.
ac. Lu.ix. dñs ꝓmiſerat diſcipulis
dicẽs ſunt de hic ſtãtib9:q̇ nõ gu-
ſtabũt mortẽ:donec videãt filiũ ho
minis veniẽtẽ in regno ſuo. Volẽs
ergo oſtẽdere q̇d eſt illa gloria:in
qua poſtea venturus eſt in preſen-
ti vita reuelabit:vt dicit Chriſo. ſicut
poſſibile erat eos diſcere:vt neq; in
dñi morte iam doleant. Tranſactis
igit̃ ſex dieb9 poſt dictã ꝓmiſſionẽ
illos duxit in montem.
2 ¶ Dub. q2 Luc.ix.c. dicit̃ poſt octo
dies ꝛ hic dicit̃ poſt ſex. ergo videt̃
inter euãgeliſtas cõtrarietas: Rñ.
Hier. ſup Mat. ꝙ facilis ẽ ad hoc
rñſio. q2 hic mediũ ponunt̃ dies:ibi
primus addit̃ ꝛ extremus.
3 ¶ Dub. cur nõ duxit illos aplos?
Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. xlv. ar. iij. ꝙ ta
lia myſteria non ſunt oĩbus expo-
nenda immediate:ſed per maiores
ſuo tp̃e ad alios debẽt deuenire. Et
ideo vt dicit Chriſo. ſuper Matth.
iſtos tres aſſumpſit: q2 alij pecca-
tores erant. Lyra vero dicit quod
iſti tres excellebant alios:q2 petrus
excellebat in feruore fidei:et ideo
ſibi tradite ſunt claues regni celo-
rum. Joannes in prerogatiua vir-
ginitatis:ꝛ ideo erat xp̄o magis fa
miliaris. Jacobus aũt in martyrio
aſſumpto:q2 primus inter apoſto-
los martyrio eſt coronatus.
¶ Dubi. in quem montem eos du-
xit? Rñ. ſanctus Vincẽ. poſt glo. qð 4
in monte tabor.
¶ Dub. cur deorſum eos duxit? R.
Remi. ſup Mat. qð ſancti viri toto 5
animo et fidei intentione ſeparati
debent eſſe a malis.
¶ Dub. cur poti9 in mõte:q̃ in pla
no voluit trãſfigurari? Rñ. Remi. 6
vbi ſupra q2 ex quo gloriam vole-
bat eis preoſtendere futurã vt de-
clararet ipſam nõ eſſe querendam
in infirmis voluptatib9 huius ſecu
li:ſ3 in ſupernis:ideo duxit eos ſu
perius in montem excelſum.
¶ Dubi. quid ſit trãſfigurari? Rñ.
Catholicon. qð eſt transformari. i. 7
in aliam figuram mutari.
¶ Dubi. an xp̄s in aliã figurã mu- 8
tatus ſit? Rñ. Hiero. ſup Matt. di
cẽs Nemo putet priſtinã eum for-
mã et faciem ꝑdidiſſe:vel amiſiſſe
corporis veritatẽ ꝛ aſſumpſiſſe corp9
ſpiritale vel aereum:ſed quõ tranſ-
figuratus ſit. Euangeliſta demon-
ſtrans dicit reſplenduit facies ꝛc.
vbi ſplẽdor faciei oſtẽdit̃:et cãdor
deſcribit̃ veſtiũ:nõ ſubſtãtia tollit̃
ſ3 glĩa cõmutat̃. trãſformatio ſplẽ-
dorẽ addidit faciem non ſubtraxit.
¶ Dubi. cur voluit tranſfigurari?
Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. xlv. ar. j. qð q2
dñs diſcipulos prenũtiata ſua paſ
ſione induceret ad ſue paſſionis
ſequelã:ꝛ q2 oportet vt tendens in
aliquẽ finẽ ipſum ꝓcognoſcat:q2 ſa
gittator nõ recte iacit ſagittã niſi. ſ.

precognoſcat ſignū ad qđ eam iace
re debet:ita cum per paſſionez de
ueniat ad gloriā cōueniens fuit:vt
xp̄s ipſam gloriā ad quā per paſſio
nē deuenire debebant eos p̄cogno
ſcere faceret:⁊ propter hoc transfi
guratus eſt ante eos.

10 ¶ Dub.vnde ꝓceſſit claritas illa
in facie ⁊ candor in veſtibꝰ? R̄n.ſ.
Tho.iij.ſen.di.xvj.q.ij.ar.ij. qđ ille
fulgor nō fuit proueniēs ex aliqua
ꝓprietate corꝑis glorioſi exiſtente in
corꝑe xp̄i: ſed fuit miraculoſe ⁊ di
uinitus inductus in corpore chriſti.
fuit tn̄ ille fulgor eiuſdem generis
cum fulgore corporum glorificato
rum:tamē ita perfectus: ſicut cha
ritas vie aſſimilat̄ charitati patrie
⁊ in.iij.par.q.xlv.ar.ij. dicit qđ illa
claritas deriuata eſt in corpus a di
uinitate ⁊ anima eius.

11 ¶ Dubitat̄ an naturaliter vel mi
raculoſe illa claritas ex aīa in cor
pore deriuata ſit? R̄n.ſ.Th.iij. par
te vbi.ſ.ꝙ fulgere corporaliter non
eſt miraculoſum in corꝑe glīoſo ſed
ad corpꝰ xp̄i in trāſfiguratione de
riuata eſt claritas a diuinitate ⁊ aīa
eius nō ꝑ modū qualitatis manen
tis ⁊ afficiētis ipſum corpus: ſʒ ma
gis ꝑ modū paſſionis tranſeuntis:
ſicut cū aer illuminat̄ a ſole vn̄ ille
fulgor tūc in corꝑe xp̄i apparēs mi
raculoſus fuit ſicut ⁊ hoc ipſum qđ
ambulauit ſuper vndas maris.

12 ¶ Dub.an ſola facies vel totū cor
pus habuerit claritatē? R̄n.ꝙ vt ex
dubio p̄cedēti colligit̄ totū corpus
lucidū fuit:ſʒ euāgeliū nō facit men
tionem niſi de facie:q2 eſt principa
lis in hoīe:⁊ etiam q2 aliud corpus
fere totū tegebat̄ veſtibus:⁊ ſic ſo
la facies videbat̄:vel per figuram
ſynecdoche pars ponitur pro toto.

13 ¶ Dub.cum anima xp̄i a principio
fuerit glorioſa:cur nō transfudit a
principio gloriā in corꝑe? R.ſ.Tho.
vbi ſupra.ꝙ a principio ꝯceptionis
xp̄i gloria aīe nō redundaret in cor
pus ex quadā diſpenſatiōe diuina
factū eſt vt i corꝑe paſſibili nr̄e redē
ptiōis expleret myſteria:q2 ſi redun
daſſet in corpus:corpus fuiſſet glo
rioſum:⁊ ꝑ ꝯſequēs īpaſſibile:⁊ ita
nō potuiſſet pati pro ſalute noſtra.

¶ Dub.cur nō transfudit in corpꝰ 14
cū nondum paſſio celebrata fuerit?
R.ſ.Tho.vbi.ſ.ꝙ ꝓpter paſſionem
non eſt adempta poteſtas xp̄i deri
uādi gloriā aīe ad corpus ſicut fe
citꝰ in iſta trāſfiguratione:aliter tn̄
quā in corꝑe glorificato.Nā in cor
pore glorificato redundat claritas
ab anima ſicut claritas q̄dā perma
nens corpus efficiens:ſed in corꝑe
xp̄i fuit ꝑ modū paſſionis tranſeun
tis:vt dictum eſt ſupra dub.11.

¶ Dub.vnde ꝓceſſit albedo in ve 15
ſtibꝰ xp̄i? R.ſ.Tho.iij. ſen.di.xvj.q.
ij.ar.ij.ꝙ in veſtibꝰ erat ſplendor ex
claritate corꝑis ꝓcedēs ⁊.ſ.Uin. in
ſermone dicit qđ ſicut cādela accē
ſa intra lucerna illuminat eā:ſic cla
ritas aīe exiſtens interius illumina
bat corpꝰ exterius:⁊ ꝑ ꝯſequēs cla
ritas corporis etiā cādida faciebat
veſtimēta.⁊ Damaſcenus dicit qđ
veſtitus fuit illuſtratus per diuine
lucis participationem.

¶ Dub.an facies plus reſplendue 16
rit q̄ ſol? R̄n.ꝙ vt colligit̄ ex Chri
ſoſto.ſup Matt.multo clarior ſole
reſplenduit facies xp̄i:ſed q2 in hoc
mundo nil clarius ſole refulget: et
nil albius niue inuenitur.ideo euā
geliſta poſuit exēplum de ſole:⁊ de
niue quo ad veſtimēta q̄uis niuem
exceſſerint in albedine.

¶ Du.an erit equalis claritas xp̄i 17
⁊ ſanctorū cū etiā ſancti fulgebunt
ſicut ſol? R̄n.d.Damaſce.ꝙ in ſenſi
bilibꝰ eſt ſol.hoc in intelligibilibus

eſt deus: et in ſenſibilibus nil eſt lucidius ſole. ita intelligibilibus nil eſt lucidius deo. et ſicut ſol qui eſt lucis fons de facili videri nō pōt lux aūt eius eo qd ad terrā puenit aſpicitur. ita xp̄s eſt ſicut ſol verus et ſcti ſicut lux ſolis: et ideo. ſ. Tho. vbi. ſ. dicit qd ſicut claritas q erat in corpore xp̄i repreſentabat futuram claritatem corporis eius: ita claritas veſtimentorum eius deſignat futuram claritatem ſanctorū q ſuperabitur a claritate xp̄i ſicut candor niuis ſuperatur a ſplendore ſolis.

18 ¶ Dub. vt qd apparuerūt moyſes et helyas? Rñ. ſ. Tho. vbi. ſ. q appa ruerūt tanq̄ teſtes trāſfigurationis.

19 ¶ Dub. nunqd ſufficiebāt tres diſcipuli vt eſſent teſtes? Rñ. ſ. Tho. vbi. ſ. ar. iij. q cuz xp̄s transfigurari voluerit vt gloriā ſuā oībus oſtenderet: et ad eā deſiderādā hoīes prouocaret et ad quā adducunt hoīes p xp̄m nō ſolū q poſt eū fuerūt: ſed etiā q eū pceſſerūt. ideo conueniēs fuit vt de precedentibus ipīn teſtes adeſſent: ſcz moyſes et helyas et de ſequētibus ipſum. ſ. Petrus Jacobus et Joannes: vt in ore duorum vel trium ſtaret omne verbum.

20 ¶ Dub. cur nō magis accipit angelos p teſtib9 q̄ hoīes q pfecti9 ſciebāt qualis eſſet gloria celeſtis? R. ſ. Tho. vbi. ſ. q xp̄s p ſuā trāſfigurationē manifeſtauit apl'is corpis gloriā q ad ſolos hoīes ptinet: et ideo cōueniēter nō angeli ſed hoīes ad hoc pro teſtibus inducuntur.

21 ¶ Dubit. an moyſes et helyas ibi vere fuerint? Rñd. ſ. Tho. vbi. ſ. q quedam glo. ſup illud, Luc. ix. erant aūt moyſes et helyas et c. dicit ſciendū eſt nō corpora vel animas moyſi vel helye ibi apparuiſſe: ſz in ſubiecta creatura illa corpa fuiſſe formata. verūtñ illa gloſſ. vr eſſe ſumpta ex libro q intitulat de mirabilibus ſacre ſcripture qui nō eſt liber autēticus ſz falſe attribuit Augu. et iō illi glo. nō eſt ſtādū dicit eīn ex pſ ſe, Hier. ſup Mat. ſi cōſiderādū eſt q ſcribis et phariſeis de celo ſigna petentibus dare noluit: hic vero vt apl'orū augeat fidē dat ſigna de celo helya inde deſcēdēte quo cōſcenderat et moyſe ab inferis aſcendēte q nō eſt ſic intelligēdū q̄ſi aīa moyſi ſuū corpus reſumpſerit: ſed q anima eius apparuit p aliquod corp9 aſſumptū ſicut angeli apparēt. Helyas aūt apparuit in ppuo corpore nō quidem de celo empireo allatū ſed de aliquo eminenti loco in quē fuerat in curru igneo raptus.

¶ Dub. cur ſolū moyſes et helyas inter pphetas ibi affuerūt et poti9 ipſi q̄ alij pphete? Rñ. ſ. Tho. iij. pt. q. xlv. ar. iij. q ſicut Chriſ. dicit ſuper Matt. Moyſes et helyas in mediū adducūtur propter multas rōnes. Primo qr turbe dicebāt eū eſſe helyā vel hieremiā aut vnū ex pphetis: capita pphetarū ſecū ducit: vt ſaltē hinc appareat differentia ſeruorū et dñi. Scdo qr moyſes legem dedit helyas pro glīa dñi emulator fuit: vnde p hoc q ſimul cū xp̄o apparent excludit calūnia iudeorum accuſantiū xp̄m tanq̄ trāſgreſſorem legis et blaſphemū dei ſibi glīaz vſurpantem. Tertio vt oſtēdat ſe habere ptātē mortis et vite et eſſe iudicem mortuorum et viuorum p hoc q moyſem iā mortuū: et helyam adhuc viuentem ſecū ducit. Quarto qr ſicut Lucas dixit loquebantur ſecuz de exceſſu quē cōpleturus erat in hieruſalem et de paſſione et morte ſua. Et ideo vt ſup hoc animos diſcipulorum cōfirmaret: inducit eos in mediū q ſe morti expoſuerunt p deo. Nam moyſes cū piculo mortis ſe obtulit 22

pharaōi. Helyas ſbo regi Achab. Quinto: qꝛ volebat ꝙ diſcipli eius emularent moyſi māſuetudinem ⁊ zelū Helye. Sexto: ꝑut addit hylariꝰ vt oſideret. ſ. ſe ꝑ legē quā dedit moyſes ⁊ ꝑ ꝓphetas int qs fuit helyas principalr eſſe ꝓdicatū. Et. vij. vt dicit. ſ. Uincē. in ſermone: qꝛ nullus alioꝝ ieiunauit quadrageſimā niſi iſti duo Moyſes ⁊ Helyas.

23 ¶ Dubi. q̄d loquebātur Moyſes ⁊ Helyas cū xp̄o. Uide dub. p̄cce.

24 ¶ Dub. cur dixit Petrus. ꝙ bonū ibi erat eſſe. R̄. Orig. ſup Matt. ꝙ qꝛ audiuit ꝙ oportebat adhuc eū hieroſolymā ire adhuc timet pro xp̄o: ſꝫ poſt increpationē nō audet dicere rurſus ꝓpitiꝰ eſto tibi: ſꝫ idē occulte ꝑ alia ſigna inſinuat: qꝛ em̄ videbat multā q̄etē ⁊ ſolitudinē cogitauit ibi cōuenientē ſtationē eſſe ex loci diſpoſitiōe ꝙ ſignificat dicēs. Bonū ē nos hic eē. vult ēt ibi ſemp eſſe. iō tabernaculoꝝ meminit dicēs. Si vis faciamus hic tria tabernacula. Cogitauit em̄ ꝙ ſi hoc fieret nō aſcēderet hieroſolymā: et ſi nō aſcēderet xp̄s nō moreret. Ibi em̄ ſciebat ſcribas inſidiari ei cogitabat ēt ꝙ Helyas aderat q̄ in mōte ignē deſcēdere fecit. Et Moyſes q̄ intrauit nubelā ⁊ deo locutus eſt vnde occultari poterant vt nullus peccatorum ſcirent vbi eſſent.

25 ¶ Dubi. an Petrus ꝑmiſſa dicens errauerit? R̄. Hiero. ſup Matth. ꝙ vt Marc. dicit neſciēs quid diceret errauit: qꝛ ſi q̄rat tria tabernacula nequaq̄ ſeruos cū dño ꝯferat ſed faciat tria tabernacula. imo vnū patri filio ⁊ ſpiritui ſctō. ⁊ Remi. etiā ſuper Matth. dicit ꝙ errauit qui voluit vt regnū celoꝝ cōſtitueretur in terra: qđ dñs ꝓmiſerat dare in celis. Errauit qꝛ oblitꝰ eſt ſe ⁊ ſocios ſuos eē mortales ⁊ abſq̄ guſtu mortis voluit ſubire eternā felicitatē. Et Raba. ſup Matth. dicit ꝙ errauit in eo: ꝙ celeſti cōuerſationi tabernacula facienda putauit in qua domus neceſſaria non erat: cum ſcriptum ſit Apoca. 21. c. Templum non vidi in ea.

¶ Dub. cur nō voluit facere etiam tria alia tabernacula ꝑ ſe ⁊ ſocys R̄. ſ. Uincen. in ſermone. qđ ideo noluit alia tabernacula facere q̄ſi credēdo ꝙ Joānes ſtaret in tabernaculo Moyſi: Jacobꝰ cū Helya: ⁊ ipſe cum Chriſto. 26

¶ Dub. cur alij duo diſcipuli nihil dixerūt? R̄. Orige. ſup Matth. ꝙ Petrꝰ erat magis feruidus. Et ita dicit ipſe: ſi oportuerit me mori tecum ⁊c. Item ſolus dixit abſit a te dñe. ſ. vt crucifigaris: ⁊ ſolus dixit. Dñe nō lauabis mihi pedes. 27

¶ Dub. quō poterāt diſcipuli aſpicere claritatē xp̄i q̄ erat ſicut ſol: cū filij iſr̄l nō valerēt aſpicere Moyſem: q̄ nō habebat tātā claritatē? R̄. ſ. Tho. iij. ſen. di. xvi. q. ij. ar. i. ꝙ claritas illa erat ſilis glorioſi corporis claritati: q̄ viſū nō corrūpit ſꝫ demulcet: ⁊ hoc ıdē cōtingit qꝛ eſt alterius generis q̄ iſta claritas naturalis: ꝓuenit em̄ ex claritate ſpūali aīe q̄ ꝗdē nō corrūpit ꝓportionē oculi ad viā aīc: ſꝫ magis ꝯfortat. 28

¶ Dub. cū in mōte ſynai apparuerit nubes tenebroſa: cur hic apparet lucida? R̄. Chriſo. ſup Matt. ꝙ in monte ſynai cōmināte domino nubes tenebroſa apparuit hic autē qui nō terrere volebat ſꝫ docere nubes apparuit lucida. 29

¶ Dub. cur aduenit lucida nubes ⁊ vox de nube? R̄. ſ. Tho. iij. par. q. 45. ar. iiij. ꝙ ſicut in baptiſmo vbi fuit declaratū myſteriū p̄me regenerationis: oſtēſa eſt opatio totius trinitatis per hoc qđ fuit ibi filius 30

incarnatus ſpūſſctūs in ſpē colūbe:
⁊ pater declarat⁹ in voce. ita fuit in
transfiguratiōe que eſt myſteriū ſe-
cūde regeneratiōis in qua tota tri-
nitas apparuit pr̄ in voce: filius in
hoīe: ⁊ ſpūſſanctus in nube clara.
31 ¶Dubi. cur ſpūſſctūs nō apparuit
in columba ſicut in baptiſmo? Rñ.
ſ. Tho. vbi ſupra: qḋ ſicut deus in
baptiſmo dat innocentiā: que p ſim
plicitatem colūbe deſignat: ita in re
ſurrectione dabit electis ſuis clari-
tatem glorie: ⁊ refrigeriū ab omni
malo que deſignat in lucida nube.
32 ¶Dub. cui⁹ fuit vox q̄ exiuit de nu
be? R. ꝙ patris vt dictū eſt. dub. 30.
33 ¶Dub. cur Moyſes ⁊ Helyas nō
fuerūt atteſtati xp̄m eſſe filium dei?
Rñ. Chriſoſt. ſuper Matth. ꝙ neq̄
Moyſes loquitur neq̄ Helyas: ſed
pater omnibus maiorem vocē emit
tit ex nube: vt diſcipuli credant qḋ
a deo hec vox erat.
34 ¶Dub. cur opus fuit nūc reiterare
vocē p̄ris q̄ in baptiſmo ꝓlata eſt?
Rñ. ſ. Tho. vbi ſupra ꝙ adoptio fi-
liorū dei eſt per quādā cōformitatē
imaginis dei ad filium naturalē: qḋ
qdē fit dupliciter. Primo p gratiā
vie que eſt cōformitas imperfecta.
Scḋo p gloriā que erit cōformitas
perfecta: qꝛ igit gratiā p baptiſmū
cōſeqmur: in trāſfiguratione aūt p̄-
mōſtrata eſt claritas future glie: idō
tā in baptiſmo q̄ in trāſfiguratione
cōueniēs fuit manifeſtare naturalē
xp̄i filiationē teſtimonio pr̄is: q̄ ſo-
lus eſt pfecte ꝯſcius illi⁹ pfecte ge-
nerationis ſimul cū filio ⁊ ſpūſſctō.
35 ¶Dubi. cur hic dr̄ ipſum audite et
non in baptiſmo? Rñd. ſ. Tho. vbi
ſupra qḋ xp̄s venerat gratiā actua-
liter dare ⁊ gloriā ꝓmittere verbo:
⁊ ideo ꝯuenienter hoīes ad ipſum au
diendū inducunt: nō aūt in baptiſ-
mo: qꝛ in trāſfiguratiōe demōſtra-
batur glia quā verbo ꝓmittebat.
¶Dub. cū xp̄s non venerit terrere 36
ſꝫ docere: vt dictum eſt dub. 29. cur
hec vox terruit diſcipulos? Rñd. ſ.
Tho. vbi. ſ. ꝙ illa vox ad diſcipulos
nō fuit vana: ſed cōueniēs fuit eos
terreri ⁊ proſterni vt oſtēderetur ꝙ
excellētia illi⁹ glorie: que tūc demō
ſtrabatur excedit oēm ſenſum ⁊ fa-
cultatem mortaliū. ſm illud Exod.
xxxiij. cap. nō videbit me homo ⁊ vi
uet: ⁊ hoc eſt qḋ Hiero. dicit ſuper
Matt. qḋ humana fragilitas ꝯſpe-
ctum maioris glorie ferre non ſuſ-
ſtinet. ⁊ ab hac fragilitate ſanantur
homines per xp̄m eos in gloriam
adducēdo: qḋ ſignatur per hoc qḋ
dicit eis ſurgite nolite timere.
¶Dub. cur illa vox pceſſit poti⁹ de 37
nube q̄ aliūde? Rñ. ſ. Chriſo. ſuper
Matt. qꝛ in nube de⁹ apparere cō-
ſueuit: ⁊ vt crederēt ꝙ vox illa ferre-
tur a deo ſemp eñ appere ſolet de⁹
in nube: ſicut ſcriptum eſt ps. xcvj.
Nubes ⁊ caligo in circuitu eius.
¶Dub. cū de⁹ oīa diligat: cur dicit 38
hic eſt fili⁹ me⁹ dilect⁹? Rñ. q. ſ. qḋ
nō ſolū diligit filiū qꝛ genuit eū: ſed
qꝛ vnius voluntatis eſt cum ipſo.
¶Dub. cur dicit in quo mihi bene 39
cōplacui? Rñ. Greg. in hom. qḋ eis
qui penitēdo corrigit aliqua que fe
cit eo ipſo qḋ penitet ſe ſibi diſpli-
cuiſſe indicat: qꝛ emendat ꝙ fecit.
Et oīps pater humano mō de pctō
ribus locutus eſt dicēs. Penitet me
feciſſe hoīeꝫ: quaſi ſibimet ipſi diſpli
cuit in peccatoribus quos creauit.
In ſolo autē xp̄o ſibi cōplacuit: qꝛ
in ſolo eo non inuenit culpā in qua
ſe reprehendat per penitentiam.
¶Dub. ppter qḋ ſic timuerūt diſci 40
puli? Rñ. Hier. ſup Mat. ꝙ ob tri-
plicē cauſam pauore terrent: vel qꝛ
ſe erraſſe cognouerāt: vel qꝛ nubes
lucida operuerat eos: vel quia dei

pharaōi. Helyas ſcđo regi Achab.
Quinto: q2 volebat ꝙ diſcipli eius
emularent moyſi māſuetudinem ꝛ
zelū Helye. Sexto: ꝑut addit hyla
ri⁹ vt oñderet. ſ. ſe ꝑ legē quā dedit
moyſes ꝛ ꝑ ꝓphetas int q̄s fuit he
lyas ꝓncipalr eſſe ꝑdicatū. Et. vij.
vt dicit. ſ. Uincē. in ſermone: q2 nul
lus alioꝝ ieiunauit quadrageſimā
niſi iſti duo Moyſes ꝛ Helyas.
23 ¶ Dubi. q̄d loquebātur Moyſes ꝛ
Helyas cū xp̄o. Uide dub. ꝑcce.
24 ¶ Dub. cur dixit Petrus. ꝙ bonū
ibi erat eſſe. R. Orig. ſup Matt. ꝙ
q2 audiuit ꝙ oportebat adhuc eū
hieroſolymā ire adhuc timet pro
xp̄o: ſ3 poſt increpationē nō audet
dicere rurſus ꝓpiti⁹ eſto tibi: ſ3 idē
occulte ꝑ alia ſigna inſinuat: q2 em̄
videbat multā q̄etē ꝛ ſolitudinē co
gitauit ibi cōuenientē ſtationē eſſe
ex loci diſpoſitiōe ꝙ ſignificat di-
cēs. Bonū ē nos hic eē. vult ēt ibi
ſemꝑ eſſe. iō tabernaculoꝝ memi-
nit dicēs. Si vis faciamus hic tria
tabernacula. Cogitauit em̄ ꝙ ſi hoc
fieret nō aſcēderet hieroſolymā: et
ſi nō aſcēderet xp̄s nō moreret. Ibi
em̄ ſciebat ſcribas inſidiari ei cogi-
tabat ēt ꝙ Helyas aderat q̄ in mō
te ignē deſcēdere fecit. Et Moyſes
q̄ intrauit nubē ꝛ deo locutus eſt
vnde occultari poterant vt nullus
peccatorum ſcirent vbi eſſent.
25 ¶ Dubi. an Petrus ꝓmiſſa dicens
errauerit? R. Hiero. ſup Matth.
ꝙ vt Marc. dicit neſciēs quid dice
ret errauit: q2 ſi q̄rat tria taberna-
cula nequaq̄ ſeruos cū dño ꝯferat
ſed faciat tria tabernacula. imo
vnū patri filio ꝛ ſpiritui ſcō. ꝛ Re-
mi. etiā ſuper Matth. dicit ꝙ erra-
uit qui voluit vt regnū celoꝝ cōſti
tueretur in terra: qđ dñs ꝓmiſerat
dare in celis. Errauit q2 oblit⁹ eſt
ſe ꝛ ſocios ſuos eē mortales ꝛ abſq̄
guſtu mortis voluit ſubire eternā
felicitatē. Et Raba. ſup Matth. di
cit ꝙ errauit in eo: ꝙ celeſti cōuer-
ſationi tabernacula facienda puta-
uit in qua domus neceſſaria non
erat: cum ſcriptum ſit Apoca. 21. c.
Templum non vidi in ea.
¶ Dub. cur nō voluit facere etiam 26
tria alia tabernacula ꝑ ſe ꝛ ſocys
R. ſ. Uincen. in ſermone. qđ ideo
noluit alia tabernacula facere q̄ſi
credēdo ꝙ Joānes ſtaret in taber-
naculo Moyſi: Jacob⁹ cū Helya:
ꝛ ipſe cum Chriſto.
¶ Dub. cur alij duo diſcipuli nihil 27
dixerūt? R. Orige. ſup Matth. ꝙ
Petr⁹ erat magis feruidus. Et ita
dicit ipſe: ſi oportuerit me mori te-
cum ꝛc. Item ſolus dixit abſit a te
dñe. ſ. vt crucifigaris: ꝛ ſolus dixit.
Dñe nō lauabis mihi pedes.
¶ Dub. quō poterāt diſcipuli aſpi 28
cere claritatē xp̄i q̄ erat ſicut ſol: cū
filij iſr̄l nō valerēt aſpicere Moy-
ſem: q̄ nō habebat tātā claritatē?
R. ſ. Tho. iij. ſen. di. xvi. q. ij. ar. j. ꝙ
claritas illa erat ſilis glorioſi cor-
pis claritati: q̄ viſū nō corrūpit ſ3
demulcet: ꝛ hoc idē cōtingit q2 eſt
alterius generis q̄ iſta claritas na-
turalis: ꝑuenit em̄ ex claritate ſpūa
li aīe q̄ q̄dē nō corrūpit ꝓportionē
oculi ad viā aīe: ſ3 magis ꝯfortat.
¶ Dub. cū in mōte ſynai apparue- 29
rit nubes tenebroſa: cur hic appa-
ret lucida? R. Chriſo. ſup Matt.
ꝙ in monte ſynai cōminatē domi-
no nubes tenebroſa apparuit hic
autē qui nō terrere volebat ſ3 doce
re nubes apparuit lucida.
¶ Dub. cur aduenit lucida nubes 30
ꝛ vox de nube? R. ſ. Tho. iij. par. q.
45. ar. iiij. ꝙ ſicut in baptiſmo vbi
fuit declaratū myſteriū p̄me rege-
nerationis: oſtēſa eſt oꝑatio totius
trinitatis per hoc qđ fuit ibi filius

incarnatus ſpūſſctūs in ſpē colūbe:
⁊ pater declarat⁹ in voce. ita fuit in
transfiguratiōe que eſt myſteriū ſe-
cūde regeneratiōis in qua tota tri-
nitas apparuit pr̄ in voce: filius in
hoie: ⁊ ſpūſſanctus in nube clara.

31 ¶ Dubi. cur ſpūſſctūs nō apparuit
in columba ſicut in baptiſmo? R̄ñ.
ſ. Tho. vbi ſupra: qḋ ſicut deus in
baptiſmo dat innocentiā: que p ſim
plicitatem colūbe deſignat̄: ita in re
ſurrectione dabit electis ſuis clari-
tatem glorie: ⁊ refrigeriū ab omni
malo que deſignat̄ in lucida nube.

32 ¶ Dub. cui⁹ fuit vox q̄ exiuit de nu
be? R̄. q patris vt dictū eſt. dub. 30.

33 ¶ Dub. cur Moyſes ⁊ Helyas nō
fuerūt atteſtati xp̄m eſſe filium dei?
R̄ñ. Chriſoſt. ſuper Matth. q neqȝ
Moyſes loquitur neqȝ Helyas: ſed
pater omnibus maiorem vocē emit
tit ex nube: vt diſcipuli credant qḋ
a deo hec vox erat.

34 ¶ Dub. cur opus fuit nūc reiterare
vocē prīs q̄ in baptiſmo ꝓlata eſt?
R̄ñ. ſ. Tho. vbi ſupra q adoptio fi-
lioꝝ dei eſt per quādā cōformitatē
imaginis dei ad filium naturalē: qḋ
q̄dē fit dupliciter. Primo p gratiā
vie que eſt cōformitas imperfecta.
Scḋo p gloriā que erit cōformitas
perfecta: qꝛ igit̄ gratiā p baptiſmū
cōſeqmur: in trāſfiguratione aūt p̄-
mōſtrata eſt claritas future glie: idō
tā in baptiſmo q̄ȝ in trāſfiguratione
cōueniēs fuit manifeſtare naturalē
xp̄i filiationē teſtimonio prīs: q̄ ſo-
lus eſt pfecte ꝯſcius illi⁹ pfecte ge-
nerationis ſimul cū filio ⁊ ſpūſſctō.

35 ¶ Dubi. cur hic ḋr ipſum audite et
non in baptiſmo? R̄ñd. ſ. Tho. vbi
ſupra qḋ xp̄s venerat gratiā actua-
liter dare ⁊ gloriā ꝓmittere verbo:
⁊ ideo ꝯueniēter hoīes ad ipſum au
diendū inducunt̄: nō aūt in baptiſ-
mo: qꝛ in trāſfiguratiōe demōſtra-
batur glia quā verbo ꝓmittebat.

¶ Dub. cū xp̄s non venerit terrere 36
ſȝ docere: vt dictum eſt dub. 29. cur
hec vox terruit diſcipulos? R̄ñd. ſ.
Tho. vbi. ſ. q illa vox ad diſcipulos
nō fuit vana: ſed cōueniēs fuit eos
terreri ⁊ proſterni vt oſtēderetur q
excellētia illi⁹ glorie: que tūc demō
ſtrabatur excedit oēm ſenſum ⁊ fa-
cultatem mortaliū. ſm illud Exod.
xxxiij. cap. nō videbit me homo ⁊ vi
uet: ⁊ hoc eſt qḋ Hiero. dicit ſuper
Matt. qḋ humana fragilitas ꝯſpe-
ctum maioris glorie ferre non ſub-
ſtinet. ⁊ ab hac fragilitate ſanantur
homines per xp̄m eos in gloriam
adducēdo: qḋ ſignatur per hoc qḋ
dicit eis ſurgite nolite timere.

¶ Dub. cur illa vox ꝓceſſit poti⁹ de 37
nube q̄ȝ aliūde? R̄ñ. ſ. Chriſo. ſuper
Matt. qꝛ in nube de⁹ apparere cō-
ſueuit: ⁊ vt crederēt q vox illa ferre-
tur a deo ſemp eñ apparere ſolet de⁹
in nube: ſicut ſcriptum eſt ps. xcvi.
Nubes ⁊ caligo in circuitu eius.

¶ Dub. cū de⁹ oia diligat: cur dicit 38
hic eſt fili⁹ me⁹ dilect⁹? R̄ñ. q. ḋ. qḋ
nō ſolū diligit filiū qꝛ genuit eū: ſed
qꝛ vnius voluntatis eſt cum ipſo.

¶ Dub. cur dicit̄ in quo mihi bene 39
cōplacui? R̄ñ. Greg. in hom. qḋ eis
qui penitēdo corrigit aliqua que fe
cit eo ipſo qḋ penitet ſe ſibi diſpli-
cuiſſe indicat: qꝛ emendat q fecit.
Et oīps pater humano mō de pctō
ribus locutus eſt dicēs. Penitet me
feciſſe hoīez: quaſi ſibimet ipi diſpli
cuit in peccatoribus quos creauit.
In ſolo autē xp̄o ſibi cōplacuit: qꝛ
in ſolo eo non inuenit culpā in qua
ſe reprehendat per penitentiam.

¶ Dub. ꝓpter qḋ ſic timuerūt diſci 40
puli? R̄ñ. Hier. ſup. Mat. q ob tri-
plicē cauſam pauore terrent̄: vel qꝛ
ſe erraſſe cognouerāt: vel qꝛ nubes
lucida operuerat eos: vel quia dei

patris loquētis vocem audierant.
41 ¶ Dub. cur poti⁹ ceciderūt i faciē
ꝙ retrorſum? Rñd. Remig. ſuper
Matth. ꝙ hoc fuit indiciū ſanctita
tis qꝛ ſancti in faciē cadere dicunt:
impíj vero retrorſum vt pꝫ Joan.
xviij. c. de iudeis volētib⁹ cape xp̄ꝫ
q̄ abierant retrorſum ⁊ ceciderunt.
42 ¶ Dub. cur in baptiſmo audita vo
ce null⁹ territus eſt ſicut hic. Rñd.
Chriſo. ſup Matth. quia ſcꝫ ⁊ ſolli-
citudo ⁊ altitudo ⁊ ſilentium erat
multū transfiguratio ſtupore plena
⁊ lumē purū ⁊ nubes: extēſa: ex qui-
bus oib⁹ ſtupor in eis cōgregabat.
43 ¶ Dub. cur xp̄s accedit ad eos? R.
Hierony. ſup Matth. quia illi iace
bant ⁊ ſurgere non poterant.
44 ¶ Dubit. cur eos tetigit? Rñ. q̄ ſu-
pra: ꝙ vt tactu fuget timorē ⁊ debili
tata membra ſolidentur.
45 ¶ Dub. cur p̄cipit ꝙ ſurgāt ⁊ nō ti
meāt? Rñd. q̄ ſupra. vt quos manu
ſanauerat etiam ſanaret imperio.
46 ¶ Dub. cur poſt nō viderūt Moy
ſen ⁊ Heliā? Rñ. qui ſupra. ꝙ hoc
rōnabiliter factū eſt. Ne ſi moyſes
⁊ Helyas perſeueraſſent cū dño pa
tris vox videret incerta cui potiſſi-
mum daret teſtimonium.
47 ¶ Dub. cur xp̄s nihil rñdit Petro?
Rñd. q̄ ſupra. ꝙ qꝛ imprudēter iter-
rogauerat r[illegible]onē dñi nō meret ſꝫ
pr̄ rñdit p̄ filio vt verbū dñi cōple-
ret q̄ me miſit: ipſe de me teſtimoniū
ꝑhibet. ꝙ. ſ. Uincen. in ſermo. expo
nēs dicit: ꝙ Petrus petebat in illo
mōte gl̄iam ſuā: ⁊ xp̄s rñdit ei ſecre
te nō verbo ſꝫ facto oſtēdēs qđ nō
poterat fieri q̄nq̄ rōnibus ſumptis
ex hoc facto. Prima ꝑpter aduen-
tū nubis q̄ ſignificat pniam q̄ fieri
dꝫ anteq̄ꝫ puenit ad gloriā. Scđa
ꝑpter vocē pr̄is q̄ ſignificat obediē
tiā cū dicit ipſum audite: qꝛ oportet
obedire p̄ceptis dei anteq̄ꝫ ꝑuenia
tur ad gl̄iam. Tertia qꝛ ceciderunt
qđ ſignificat timorē ⁊ humiliationē
qꝛ timēs deū faciet bona: ⁊ q̄ ſe hu-
miliat exaltabitur. Quarta: qꝛ fecit
eos ſurgere: qđ ſignificat qđ primo
faciet reſurgere corpa noſtra: ⁊ poſt
in gloriā deducet. Quinta: qꝛ neminē
viderūt niſi xp̄m qđ ſignificat ꝙ ſola diui
na eſſentia ⁊ nulla creatura eſt ob-
iectū gl̄ie. ſ. eſſentialis ⁊ p̄ncipalis.
¶ Dub. cur voluit trāſfigurationē 48
manere occultā? Rñd. q̄ ſupra. ꝙ ne
incredibilis eſſet p̄ rei magnitudi-
ne ⁊ poſt tantā gloriā apud rudes
alios ſequēs crux ſcādalum faceret.
Et vt dicit Remigi. ſup Mat. Po-
puli hec audiētes impedirēt diſpē-
ſationē paſſiōis eius reſiſtendo p̄n
cipibus ſacerdotū: ⁊ ſic redemptio
humani generis retardaretur.
¶ Dub. q̄ iuerāt moyſes ⁊ helyas? 49
Rñ. Ly. ꝙ diuina volūtate reducti
fuerūt ad loca vñ fuerant adducti.
¶ Dub. cur ꝑmittit vt poſt reſurre- 50
ctionē publicēt? Rñ. Damaſc. Hy-
lari⁹ ⁊ Theophi. qꝛ tūc magis effi
ceret credibilis: nec aliqđ ſcādalū
poterat euenire ꝑpter paſſionē: ⁊
quia tūc debebāt repleri ſpū ſācto:
vt teſtes eſſent tūc geſtorū ſpiritua-
liū: ⁊ ne corda eorū ſubuerterentur
triſtitia qui non viderāt: ⁊ ne ꝓdi-
tor incitaret ad inuidie rabiē ſi an-
te reſurrectionem publicaretur.
¶ Dub. qūo ap̄li cognouerūt illos 51
fuiſſe moyſen ⁊ Helyā? Rñ. Amb.
ꝙ ꝑpter ſplēdorē ſeu illuſtrationē
predicte claritatis.
¶ Dub. cur hoc non precepit Jeſus 52
in mōte ſed cū deſcēderēt? Reſpō.
ꝙ quia erant adhuc toti ſtupefacti:
ideo non ſtatim dixit eis.
¶ Dub. in quo loco deſcēſus dixit 53
eis? Reſpon. quod in deſcēſu mon-
tis Thabor ad occidentem vbi eſt
vna capella cōſtructa: vt dicit Lā-

dulfus de vita chriſti.

☞ Allegorice.

¶ In hac trãſfiguratiõe declarat incarnatio filij dei: ⁊ eius mod⁹ ad quã intelligẽdã opꝫ (aſſumere petrũ).i. fidẽ. q̄ eſt fundamentũ fidei petr⁹ (⁊ iacobũ) anchorã ſpei tenẽtẽ (ac ioannẽ frẽ ei⁹) dilectionẽ dei ⁊ xp̄i ſuadẽtẽ (⁊ aſcẽdere in mõtẽ excelſuꝫ) diuinitatis ne grauet a turba: ⁊ tunc videbit filiũ dei (trãſfiguratũ).i. hoiem factũ cũ ſit in forma dei. (⁊ videbit faciẽ ei⁹).i. animã reſplẽdẽtẽ p diuinã fruitionẽ: (ſicut ſol ⁊ veſtimẽta ſua alba ſicut nix).i. humanitatẽ abſq3 aliq̃li macula cuiuſnis peccati: (⁊ appẽbũt ei Moyſes) ei⁹ pphetiã de xp̄o icarnãdo intelligẽdo (⁊ Helyas) zelũ euangelij habẽs (xp̄z loquẽdo) annũciãtes. (Et tũc Petr⁹).i. intellectus noſter, petit (neſciẽs qd diceret).i. recte ↄſideret an cũ lege xp̄i debeat etiã obſeruari lex moyſi: vt ei fiat tabernaculũ ⁊ ſimiliter helye) q̃ cã zelatus eſt. (Sed nubes lucida).i. ſemper virgo Maria obũbrabit itellectũ oẽs hereſes interimendo: (⁊ vocẽ emittet) dicẽs (hic) ieſus (eſt filius) quem genui deũ ⁊ hoiem (me⁹) abſq3 cõmixtione virilis ſeminis (dilect⁹) a me ſuper oia (in quo mihi bñ complacui) dñ ancilla meũ genui ⁊ omniũ creatorem (ipm fore audiendũ) atteſtãdo ⁊ diuino martyri ignatio ſic ſcribendo. ⁊ ſic intellectus ⁊ voluntas (ceciderũt in facies ſuas) ſe ei p fidẽ ſubijciẽdo. (Et timuerunt valde (ne p pſecutiões fidẽ eius amitterẽt (ſꝫ acceſſit ieſus) p inſpirationẽ ⁊ tetigit (eoꝝ corda p ſpiritũ ſanctũ immiſſum ⁊ ſurgere fecit) a timore hortãdo: vt fortes eſſent in bello (et leuãtes oculos) mẽtis (neminẽ) aduerſantẽ viderũt quẽ timere oporteret: (ſed ſolum ieſum) ſtantem a dextris dei eis auxilium ferentem. (qui ⁊ precepit poſt reſurrectionẽ) vt in vniuerſum mundum euntes ſuam legem predicarent.

☞ Tropologice.

¶ Per iſtã trãſfigurationẽ inſtruimur quẽ modũ tenere debemus vt aſcẽdamus ad gloriã celeſtem: vt.ſ. (aſcẽdam⁹ ad montẽ excelſuꝫ) penitẽtie: ⁊ (ſeorſum) ſum⁹ a cõuerſatione malorum ⁊ ſimus (petr⁹).i. obediẽtes. (Et iacobus).i. patientes in aduerſis. (Et ioannes).i. cõtinẽtes vt ſic poſt ſueniam⁹ illã gloriã (reſplendentẽ ſicut ſol ⁊ cãdidam ſicut nix.) ita tñ vt imitemur (Moyſen ⁊ Helyam) ieiunijs ⁊ abſtinentia noſtra corpora ſubiugantes: ⁊ in celis (tria tabernacula) inueniem⁹ in tribus hierarchijs angeloꝝ) obũbrabimur a nube lucidiſſima diuinitatis (cognoſcemuſq3 xp̄z) eẽ filiũ dei dilectũ (⁊ placebim⁹ prĩ) qm̃ xp̄z audiſſe) nobis tũc pderit: ſed anteq̃ illuc accedam⁹) cademus in faciẽ reliquẽtes corpora nr̃a q̃ de⁹) reſurgere faciet) in extremo iudicio ⁊ iubebit eẽ abſq3 timore corruptionis: nec aliqd videbim⁹ in quo gloriari valemus (niſi ſolum ieſum) qui erit omnia in omnibus. nec illam nunc gloriã enarrare poſſum⁹: ſꝫ poſtq̃ reſurrexerimus a mortuis.

☞ Anagogice.

Expoſitũ eſt in tropologico ſenſu.

¶ Dñica.ij. in quadrageſima vt in ſabbato pcedente ſecundũ curiam romanam.

¶ Dñica.ij. in quadrageſima ſcdm ordinem predicatorum vt in feria.v. prece. vbi narratur hiſtoria de cananea.

¶ Feria .ij. poſt ſecundā dominicam Quadrageſime.

Ego vado ⁊ queritis me. Joannis.viij.cap.

Hec verba locutus eſt dominus anno etatis ſue .xxxij. die .xxij. Septembris in die Martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Scribis ⁊ phariſeis dn̄s ait ſe ire ⁊ ab eis q̄ſiq; queri debere in eorū q; ſceleribus decedere: nec ipſum ſubſequi eos valere: ipſis autē minime iuſte interpretātibus: ſꝫ opinātibus ſemetipſum interficere debere: q̄m quo iret eos nō poſſe accedere: aiebat illos de imis fore: ſe vero de excelſis dixit: nō autē preſentis ſeculi incolā cuiꝰ ipſi dulcedine tenerent ob qđ i delictis ſuis dies clauderēt extremos: niſi fidē eius preſtarēt dictis: cuꝫ vero quererēt quiſnā foret principiū qui eis loqueret? r̄ndit ſe eſſe aſſerens plurima ſe de eis fari deberet ac indicare: q̄ aūt eū emiſerat veritatis actor erat: ſeq; ſeculo affaturū que ab ipo audit: percepiſſet: cū aūt ꝙ altiſſimū ſuū diceret genitorē nō caperet ab eis: ait eos tunc ipſiꝰ notitiā habituros: cū in altuꝫ eum eleuaſſent: nec q̄cq̄ a ſe agere: ſed que a patre didiciſſet ſe loqui: ſecū immorari qui eum miſiſſet: nec ſolum dimiſiſſe: q̄m que voluntatis eius forent ſemper operaretur.

1 VEritatem enucleare volens quedā dubia ſoluam. Dubita. quo ibat dominus? R̄n̄. Lyra poſt Chriſo. qđ ibat ad patrem per mortem ſcđm humanitatē: a quo tñ non receſſit ſecundum deitatem.

2 ¶ Dubi. q̄uo eum queſituri erant q̄ in infidelitate permanſuri erant? R̄n̄. Orige. ꝙ differētie ſunt eorum qui querūt ieſum. Naꝫ q̄dā eū querunt vt eos ducat ad patrē: nō aūtē oēs pro eoruꝫ ſalute ⁊ vtilitate querunt eum. Naꝫ Aug. exponēdo ait: queritis me non pro deſiderio ſed odio: nā ⁊ perſequētes eum querebant capere eum. Et Lyra dicit qđ poſt mortem queſierūt eum: vt perſequerentur in membris ſuis.

3 ¶ Dubi. cur cū pluribꝰ loqueret in ſingulari dixit in peccato veſtro moriemini? R̄n̄. Beda. ꝙ pctō vtit in ſingulari: ſed veſtro in plurali: vt idem omnium ſcelus oſtenderetur.

4 ¶ Dubi. cū plures ex his quibꝰ loquebat crediderit ⁊ ſaluati ſint cur oibꝰ dicebat in peccato veſtro moriemini? R. Orig. ꝙ hoc nō dicebat ad illos qui credituri erant: ſed ad alios quos ſciebat nō eſſe credituros. Qui enim in ſuo peccato morit quo vadit xp̄s nō pōt ire: nullꝰ eīn mortuus poteſt ſequi ieſum. Non enim mortui laudabunt te domine.

5 ¶ Dubi. cū ieſus iret ad mortē: cur non poterāt ⁊ ipſi ire ad mortē? R. Lyr. ꝙ xp̄s ibat ad mortē ꝑ quā perueniebat in gloriā patris: ⁊ ideo lꝫ ipſi poſſent mori: ſicut ⁊ poſt mortui ſunt non tñ per ipſam mortem peruenerunt ad gloriam patris.

6 ¶ Dub. cū ad impoſſibile nemo teneatur. Et hic dicit ꝙ ipſi nō poterāt ire ergo videnẗ excuſabiles. R. Orig. hūc paſſum exponēdo ꝙ non ꝑſit q2 non volūt: ſi eīn voluiſſent ⁊ nō potuiſſent non rōnabilr diceret eis: moriemini in peccato veſtro.

7 ¶ Dubi. ad q̄d iudei dixerūt nūq̄d interficiet ſemetipſm̄? R. Orig. ꝙ iudei audierāt xp̄m volūtarie morturum ꝑ illud qđ dicit Eſa. liij. oblatꝰ eſt q2 ipſe voluit ⁊ tradidit in morte aiam ſuā: q̄ ſcriptura ⁊ totū capl̄m exponit de xp̄o ab antiq̄s doctoribus hebreoꝝ. Et ideo iudei deriſo

rie q̄rebant de ieſu quē reputabant fa[illegible] xp̄m nunq̇d iterficiet ⁊c. ſi em̄ ſe[illegible] loquereť de impletiōe hui⁹ ꝓp[illegible]ue diceret ſic. nūq̇d ex ſimplici volūtate ſeparabiť aīa a corpore ꝙ ptz ex eo qđ ſubditur: quo ego vado ⁊c. Ipſi em̄ poterāt ſeipſos iterficere ſed nō poterant aīam ſuā pro volūtate ſua tradere: ſicut fuit prophetatum de xp̄o per Eſaiam: ⁊ in ieſu fuit adimpletum.

8 ¶ Dub. quō ipſi ſunt de deorſum et ipſe de ſuperius? Rñ. Orig. ⁊ Chriſo. in hoc loco erāt deorſuz. i. terrena ⁊ carnalia ſapiētes ⁊ non ſpūalia ſicut ipſe q̇ erant de ſupnis. Lyr. vͦo dicit deorſuz. i. de maſſa corrupta originali pctō: iō habēt debitū mortis ⁊ neceſſitatē moriēdi ꝓpter qđ ſepatio aīe a corpore non ſubiacet eoꝝ ꝓprie voluntati. Ipſe vͦo de ſupnis eſt: q2 ſcđm deitatē hz eandē naturā cū patre ſcđm humanitatez aīa eſt immediate a deo per creationem ⁊ corpus formatū ſpūs ſancti vͥtute: ⁊ ꝓpter hoc habebat plenuz dñium ſup corpus ſuum ſeparandi aīam ab ipſo ⁊ reuniendi: vt dicit Joan. x. ptātē habeo ponendi animam meam ⁊ iterum ſumendi eaz.

9 ¶ Du. q2 xp̄s erat de mūdo ſaltem q̄tū ad corp⁹: ergo nō verū đt ego nō ſuz đ mūdo? R. ſ. Tho. ij. ij. q. lxxxiij. ar. ij. ꝙ erat de mūdo ꝑ pſentiā corporalē: ſz nō ꝑ mētis affectum.

10 ¶ Du. cū ſupra dixerit moriemini in pctō veſtro: cur hic dicit in pctīs veſtris? Rñ. Lyr. qđ ſupra dixit in ſingulari: q2 pncipale peccatū eorū erat pſecutio xp̄i: ſed ad hoc ſeq̄bātur multa alia peccata ⁊ propter hoc hic replicauit in plurali.

11 ¶ Du. cur dicit niſi credideritis q2 ego ſum? Rñ. Aug. ſup Joā. viij. c. credo ꝙ in illa multitudine q̄ dñm audiebant ⁊ eos fuiſſe qui credituri erāt quaſi i oēs aūt ꝓceſſerat illa ſeueriſſima ſnīa in pctō vr̄o moriemini. ac per hoc ⁊ illis credituri erāt: ſpes erat ablata: reuocauit ergo eos ad ſpē adiūgēs: niſi credideritis. q2 ego ſuz ⁊c. ergo ſi illđ crediderītis nō moriemini i pctō veſtro.

¶ Dubi. q2 ipſi ſciebāt ⁊ videbant 12 xp̄m eſſe ergo non oportebat ꝙ illđ crederēt? Rñ. Lyra exponēdo poſt Chriſ. dicēs ſi non credideritis fide formata charitate: q2 ego ſuz vobis in lege ⁊ ꝓphetis promiſſus moriemini in pctō veſtro. ſ. infidelitatis.

¶ Du. cur iudei iterrogauerūt tu q̇ 13 es? R. Aug. ſup Joā. quaſi dicerēt: nō enim cū dixiſti niſi credideritis q2 ego ſum addidiſti quis eſſes.

¶ Dubi. cū pater ſit principiuz filij 14 quō xp̄s dicit ſe principiū? Rñ. ſan. Th. j. par. q. xxxiij. ar. j. ꝙ hoc nomē principiū nihil aliud ſignificat niſi illud a quo aliquid ꝓcedit. Omne em̄ id a quo aliq̇d ꝓcedit quocunq̄ modo dicimus eſſe principiū ⁊ ecōuerſo: cū ergo pater ſit a quo alius ꝓcedit ſequitur ꝙ pater ſit principiū. Et licet apud grecos inueniať de filio ⁊ ſpiritu ſancto ꝙ principiētur: hoc tñ non eſt in vſu doctorum noſtroꝝ: quia lz attribuamus patri aliq̇d auctoritatis rōne pricipij: nihil tñ ad ſubiectionē vel minorationem quocūq̄ modo pertinēs attribuimus filio vel ſpiritui ſancto: vt vitetur oīs erroris occaſio: ⁊ iſto reſpectu filius nō eſt pncipiuz patris ſed pr̄ eſt principiū filij ſed pater et fili⁹ ⁊ ſpūſſanct⁹ ſunt vnū pncipiū oīum creaturarū: ⁊ ſic itelligiť hic. Et vt Aug. dicit pater eſt principiū filius eſt principiū. ⁊ tamē non ſunt duo principia ſed vnum: ſicut non ſunt duo dij ſed vnus deus.

¶ Dubit. cur addidit qui et loquor 15 vobis? Reſpon. Augu. ſuper Joan.

quaſi diceret: vt credatis me eſſe principiũ nõ ſolũ ſum principiũ: ſꝫ et loquor vobis: nam ſi principium ſicuti eſt ita maneret apud patrẽ: vt non acciperet formã ſerui: quomodo ei crederent cum infirma corda intelligibile verbum ſine voce ſenſibili audire non poſſent.

16 ❡ Dubi. cur Joã. viij. c. dixerit ego nõ iudico quẽquã: quomodo nunc dicit multa habeo de vobis loqui ꝛ iudicare? Rñ. qui ſupra. ꝙ aliud et nõ iudico: ꝛ aliud habeo iudicare. Non iudico dicit ad pñs: qđ autem nunc dicit? iudicium futurum dicit.

17 ❡ Dubi. cur dicit ꝙ me miſit verax eſt? Reſpon. qui ſupra quaſi diceret ideo verus in iudicio: quia filius veracis veritatis ſum.

18 ❡ Du. cũ filius ſit veritas: cur dicit patrem veracẽ: quaſi eſſet minor filio: qꝛ veritas dicit per eſſentiã: verax autem per participationẽ? Rñ. qui ſupra. ꝙ verax eſt nõ paticipando ſed generando veritatem.

19 ❡ Du. cũ filius ſit ſapientia quõ dicit ꝙ audiui ab eo hec loquor quaſi ex ſe nihil ſciat. Rñ. ſ. Tho. j. par. q. xlij. art. vj. ꝙ in auditiõe filij a patre non intelligit niſi ꝙ pater communicat ſciẽtiam filio ſicut ꝛ eſſentiam

20 ❡ Du. cũ ita clare loqueretur quõ non intelligebãt ꝙ patrem dicebat deũ? Rñd. Alcuinus ſuper Joan. ꝙ eum audiſſent verax eſt qui me miſit nõ intellexerunt. de quo diceret. nondum enim oculos cordis apertos habebant quibus patris et filij equalitas intelligeretur.

21 ❡ Dub. quõ debebat exaltari? Rñ. Aug. ſuper Joã. dicens ꝙ exaltationem crucis dicit: quia ꝛ ibi exaltatus eſt quando pependit in ligno.

22 ❡ Dubita. quõ cognouerũt poſtꝙ crucifixus eſt ꝙ eſſet de9? Rñd. qui ſupra. ꝙ poſt paſſionem multi crediderunt: ꝛ hoc dixit ꝓpter illos ꝙ credituri erant. Et Chriſo. dicit ꝙ cognouerũt poſt gratiã ſignorũ reſurrectionis ꝛ captiuitatis ipſorũ: ꝙ chriſtus erat filius dei.

❡ Dub. qꝛ videt impotẽtia in xp̃o cũ dicit: ꝛ a meipſo nihil facio? R. Lyr. ꝙ xp̃s inquantum deus hꝫ totã virtutẽ operatiuã a patre licet eandem quẽadmodũ dictũ eſt ſupius. dub. 16. Et ſecundũ ꝙ homo illa natura organũ diuinitati coniunctum. Et ideo nihil poterat oparí niſi ſcđm motum ꝛ regulationem ipſius. 23

❡ Dubitat quomodo pater docuit filiũ: qꝛ ſic videretur ꝙ ante fuiſſet ignorãs? Rñd. Aug. ſuper Joã. ꝙ pater incorporaliter genuit filium: nec eum ſic docuit quaſi indoctum genuerit: ſed hoc eſt eum docuiſſe quod eſt ſciẽtem genuiſſe. Si enim ſimplex eſt natura veritatis hoc eſt filio eſſe ꝙ noſce: quẽadmodũ ergo pater illi gignendo dedit vt eſſet: ſic gignendo dedit vt noſſet. 24

❡ Dubitatur qꝛ videtur ꝙ pater ſit maior filio cum eum miſerit? Rñ. qui ſupra quod cum ſint ambo ſimul. Unus tamẽ eſt miſſus: alter miſit: quoniã miſſio incarnatio eſt: ꝛ ipſa incarnatio filij tm̃ eſt: nõ et patris ergo inquit qui me miſit. i. cui9 auctoritate tanꝙ paterna incarnatus ſum. Miſit itaꝙ pater filium: ſed non receſſit a filio nec filius a patre: ꝛ ita ſecum eſt. 25

❡ Dub. qꝛ ieſus in paſſione clamauit: vt quid dereliquiſti me ergo videtur ꝙ pr̃ reliqͭt eũ. Require dñica in ramiſpalmarum. dub. 654. 26

❡ Dubi. cur dicit ꝙ facit ꝙ placita ſunt patri? Rñ. Chriſo. ſup Joan. ꝙ qꝛ iudei dicebant ipſum non eſſe ex deo ex hoc ꝙ ſabbatũ nõ cuſtodiebat: ad hoc remouẽdum dicit ꝙ placita patri faciebat oſtendens ꝙ ſol- 27

uere

nere ſabbatū placitum erat patri.
18 ¶ Dub.qñ incepit facere que placita ſunt patri? Rñ.Aug.ſup Joan. ꝙ non ex quodā initio: ſed ſine initio ſine fine.dei eñi generatio non habet initium temporis.

¶ Senſibus ſpiritualibus non exponitur ratione dicta in prologo.

¶ Feria.iij.poſt ſecundam dominicam quadrageſime.

Sup cathedrā moyſi.matt.xxiij.c.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxiij.die martis que fuit.xxij.Martij.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulos ad turbas admonebat dñs ne opa ſcribaꝝ ⁊ phariſeorū ſup moyſi cathedrā ppl'z inſtruētiū imitarent̄:ſ; v̄bis eoꝝ crederēt ⁊ audita pficerent:qm̄ nec ipſi que alios docebant ope implebāt:quin imo iugū alijs graue imponebant: qđ ipſi ad modicū ferre recuſabant Si v̄o qñ boni quicꝗ̄ oparentur id vt laudē furarent̄ humanā peragebant.philateria fimbrias magnificant:cōuiuioꝝ ēt prima diligūt loca:i ſinagogis ēt honoratiores optāt ſedes:ſalutari reuerēter publice volūt:⁊ magri vocari:eis v̄o pſuadeba: dñs:vt necꝗ̄ talia appeterēt cū fratres ex vno patre celeſti oēs forēt:⁊ quē ſolū venerarent̄ pceptorē:ſ; iter ſe q̄ maiori fulgeret dignitate:is oium miſter alioꝝ fieret: qm̄ exaltari cupiētes deprimient̄:et humilitatem amplectentes maximos conſequerentur honores.

R Eſcieda ſunt dubia ipſa ſoluendo.

1 ¶ Dub.cur dñs non loquit̄ ſcribis et phariſeis ſicut diſcipulis ⁊ turbis? R.Chri.ſup Matth.qđ poſtꝗ̄ dñs ipſos cōfuderat cū cuius eſſet filius xp̄s interrogaſſet.nec fuiſſent auſi amplius eū interrogare eoꝝ incorrigibilitatē oſtēdēs:nūc cōuertit ſermonē ad populū ⁊ diſcipulos.nam clerici ſi maleferint inemendabiles ſunt. Laici vero delinquentes facile emendantur.

¶ Dubit.que eſt cathedra moyſi? Rñ.ſcrūs Uincē.in ſermone qđ eſt poteſtas regiminis ſecularis vel plationis eccl'iaſtice quā hēbat moyſes. Et vt dicit Lyra. talis poteſtas poſt xp̄i aduentu; đr cathedra xp̄i. 2

¶ Dubitatur qui ſunt ſcribe. vide in epiphania domini.dub.31. 3

¶ Dubi.qui ſunt phariſei.vide dominica.iij.du.15. 4

¶ Du.an oia dicta p ſcribas ⁊ phariſeos debebāt ſeruari? R.Chri.ſup Mat.ꝙ oia ſcilicet q̄ dei ſunt:⁊ que deus p Moyſem in lege deduxit. 5

¶ Dub.q: nos nō facimus oia que deus mandauit p moyſem in lege fieri:q: nō obſeruamus precepta cerimonialia? Rñ.Orig.ſup Joā. qđ nō intelligit oia q̄ cōtinent̄ in lege ſeruari:ſ; oia q̄ ea corrigunt mores ⁊ eſt hic figura ſynecdoche. 6

¶ Dub.cur xp̄s nō monuit eos ſeruare ea que continentur in euangelijs? Rñ.qui ſupra.qđ nōdū erat tēpus ſeruandi precepta noue legis ante.ſ.paſſionem ſuam. 7

¶ Dub.cur inducit eos ad audiendum ſcribas ⁊ phariſeos qui erant ita mali? Rñ.qui ſupra.qđ q: accuſaturus erat ſcribas et phariſeos in ſequētibus ſermonibus ne videretur apud ſtultos ex hoc eorum principatū capere velle:vel ppter inimicitiā hoc facere pmū a ſe hāc ſuſpitionē remouet iubēs eos.ſ.audiri. 8

¶ Dubit.cur gñaliter dicit vt non faciāt ſcđm opera eoꝝ:cum aliqui 9

fuerint ſanctiſſimi ſicut zacharias
⁊ Symeō? rñ. qđ iſti duo iā defun
cti erāt: ⁊ loquebatur ſolū de viuen
tibus qui mali erant.
10 ¶ Du. cur publice redarguit ī hoc
qđ nō faciūt q̄ dicunt? Rñ. Chriſo.
in homel. ꝙ maxime accuſatiōe di
gnus eſt qui doctrine autoritatem
habēs legē trāſgredit̄. Primo q̄dē
q2 preuaricatur qui alios corrigere
debet. Deinde q2 peccans maiore
pena dignus eſt propter honorem.
Tertio q2 plus corrumpit velut in
ordine doctorum peccans.
11 ¶ Dub. q̄ onera aliis iponebāt? R.
Lyra: q2 vltra legis ꝑcepta cōſtitue
rāt mlta ex ſuis traditiōib9 q̄ erant
ſubditis grauia et importabilia.
12 ¶ Dub. cur dicit nolunt mouere: ⁊
non dicit non poſſunt portare? R.
Chriſ. in homel. qđ hoc dicit ad rep
henſionem aggrauandam.
13 ¶ Du. q̄ videt̄ qđ faciāt aliqua bo
na opa q̄ volūt vt hoīes videāt? R.
qđ lz faciant aliqua opa de genere
bonorū: nō tñ faciāt ea bona inten
tione: ſed ꝑpter laudem humanā:
⁊ ita non ſunt bona formaliter.
14 ¶ Du. q2 q̄ male agit odit lucē: nō
ergo vr̄ qđ peccata grauia faciant
in ꝯſpectu hoim? Rñ. ꝙ hic eſt figu
ra ſynecdoche: quoniā nō itelligit
dñs de oib9 generalr̄: ſed de his q̄
videntur bona: vt etiā ipſe exempli
ficat de fimbriis ⁊ philateriis.
15 ¶ Dub. q̄ erāt philateria. R. Lyra
poſt hiero. ꝙ erant quedam charte
in q̄b9 ſcribebātur decem precepta
legis: ⁊ ponebātur in capite ad mo
dum corone: ⁊ per hoc ſignificaban
tur qđ debebant legē in memoria
habere ſcđm qđ habet̄ Deu. vi. c. et
dicebantur a phyla qđ eſt ſeruare
et thora que eſt lex: quia erant que
dam ſigna ſeruande legis.
16 ¶ Dubi. qūo dilatabant phylate
ria? Rñ. ꝙ vt viderent̄ ceteris ma
gis religioſi faciebant ſibi phylate
ria lata: vt dicit Lyra. ſicut aliqui
nūc religioſi in habitu obſeruāt: cū
tamē habitus nō faciat monachū.
¶ Du. q̄ dicebant̄ fimbrie? R. Hie. 17
ſup Matt. qđ moyſes iuſſerat: vt in
iiij. angulis palliorū iacictinas fim
brias facerēt ad iſrael ppl'm diſcer
nendū: vt qūo in corporibus circū
ciſio ſignū iudaice gentis daret: ita
veſtis haberet aliquā differentiam.
¶ Du. qūo magnificabāt ipſas fim 18
brias? Rñ. Hie. vbi. ſ. qđ ipſi captā
tes aurā popularē: atq3 ex mulier
culis captantes lucra faciebāt grā
des fimbrias: ⁊ acutiſſimas in eis
ſpinas ligabāt: vt videlicet ambu
lātes ⁊ ſedentes interdū pungeren
tur: ⁊ quaſi hac cōmotiōe retrahē
tur ad miniſteria ſeruitutis dei.
¶ Du. q2 non videt̄ eſſe malum qđ 19
ꝑlati ⁊ doctores teneāt loca hono
rabiliora ꝑpter dignitatē quā ha
bēt? Rñ. Chriſ. ſup Matt. qđ domi
nus non vituperat eos qui in ꝑmo
loco recumbūt: ſed eos qui amant
primos diſcubitus: ad volūtatē vi
tuperationē referens nō ad factū:
⁊ ita de cathedris intelligas.
¶ Dub. quia videt̄ ꝙ ſalutari in fo 20
ro nō ſit malū? Rñ. ꝙ hoc de ſe nō
eſt malū: ſed hoc velle ſibi reueren
ter fieri: vt alii aduertant ⁊ eos ad
mirentur: ⁊ in hoc gloriari valeant
pertinet ad inanem gloriam.
¶ Dubita. q̄d ſignificat Rabbi. R. 21
ꝙ non eſt nomen hebraicū: ⁊ latine
interpretatur magiſter vel doctor.
¶ Du. an vocari magiſter ſit malū 22
Rñ. Lyr. ꝙ deſiderare ſciam ⁊ actū
diſcēdi nō eſt malū ſed meritoriū:
deſiderare aūt nomen tm̄ doctora
tus eſt malū ⁊ pctm̄ ſuperbie. ſi aūt
deſideretur nomē ⁊ autoritas ma
giſterii ad hoc ꝙ ſcientia iam ha

bita aliquis melius poſſit vti non
eſt malū ſ; eſt bonū:quia bonus do
ctor debet querere illa que faciunt
ad efficaciam ſue doctrine.
23 ¶Dub.cur ergo dñs de hoc redar
guit eos.R.Chriſ.ſup Mat.qđ ipſi
phariſei vocari volebāt ⁊ nō eē no
men appetūt ⁊ officium negligunt.
24 ¶Dub.cur nō monet diſciplos vt
vitēt primos recubit⁹ ⁊ cathedras
⁊ ſalutatiōes in foro:ſicut qđ nō ve
lint vocari magiſtri? Rñ.Chriſo.in
homel.ꝙ ꝑmiſſoꝝ de quib⁹ phari-
ſeos incuſauerat:alia quidem ſicut
parua vitia ꝑtermiſit quaſi diſcipu
li de his inſtrui non indigentibus:
ſed ꝙ erat omniū malorū cā.i.thro
nū appetere magiſtralē hoc in me-
diū inducit ad diſciplos iſtruēdū:
25 ¶Du.cū plures alios doceāt et ſic
ſint magiſtri:quō de⁹ ſolū dicit̄ ma
giſter? R.ſ.Tho.i.p.q.cxvij.ar.i.ꝙ
hō nō pōt aliū docere niſi exterius
dū adhibet miniſteriū:ſicut medi-
cus ſanās:ſ; ſicut natura interior ē
ꝑncipalis cā ſanatiōis:ita ⁊ interi⁹
lumen intellect⁹ eſt principalis cā
ſcie:ſ; vtrūq; hoꝝ eſt a deo.Et ideo
ſicut de deo dicit̄ qui ſanat oēs in-
firmitates tuas:ita de deo dicit̄ qđ
docet oēm hominē ſciētiā inquātū
lumē vultus eius ſup nos ſignat̄ ꝑ
qđ nobis oīa oſtēdunt̄:⁊ q: homo
docēs nō cauſat lumen intellectua
le diſcipulo ſicut deus:ideo hō nō
ita ꝓprie dicitur magiſter ſicut de⁹.
26 ¶Dub.cur dñs poti⁹ nōiat cenas
ſynagogas ⁊ forū q̄ȝ alia loca? Rñ.
ꝙ cum hi qui gloria inani capiunt̄
velint videri ab hominib⁹.ideo de
his locis diſſeruit in quib⁹ vt plu-
rimum fit congregatio hominum.
27 ¶Dub.cur nō debem⁹ vocare pa
trem ſup terrā illū qui nos genuit.
R.Chriſ.ſup Matth.ꝙ in mundo
q̄uis homo hoiem generat:tñ vn⁹
eſt pater q̄ eos creauit:non eñ ini-
tiū vite habem⁹ ex parentibus:ſed
tranſitum vite per eos accipimus.
¶Dub.cū paulus dicat ſe doctorē 28
gētiū:cur ꝓhibet vocari pr̄es ⁊ do-
ctores magr̄os? R.Hie.ſup Mat.
qđ aliud eſt eſſe natura patrē vł ma
giſtrū:aliud indulgētia.Nos ſi ho
minē patrē vocamus honorē etati
deferimus:nō auctorē nr̄e oſtendi-
mus vite.Magiſter eñ dr̄ ex cōſor-
tio veri magiſtri ⁊ ne infinita repli-
cē.quō vnus ꝑ naturā deus ⁊ vnus
filius nō preiudicat ceteris:ne per
adoptionē dij vocēt̄ ⁊ filij:ita ⁊ vn⁹
pr̄ ⁊ magiſter nō ꝑiudicat alijs:vt
abuſiue vocent̄ ⁊ patres ⁊ magiſtri.
Sanctus aūt Vin.in ſermone dicit
ꝙ cōſuetudinarie ⁊ inſtrumētaliter
non reprobat̄ ꝙ alij preter deum di
cant̄ pr̄es doctores:⁊ magiſtri mi-
niſterialiter ⁊ denominatiue.⁊ ſic.
ij.ad Thimo.i.apoſtolus ſe vocat.
¶Du.an opera bona debeant fieri 29
publice vt videant̄ ab hoībus vel
ſecrete? Rñ.ſ.Vincē.in ſermone ꝙ
hoīes ſunt in duplici differētia ali-
qui ſimplicis vite:q̄ ſolū ſibi habēt
ꝓuidere ⁊ non eſt neceſſariū publi-
care eorum bona opa.Vñ Hier.in
ꝓlogo byblie ait ſancta ruſticitas
ſolum ſibi prodeſt.Alij autē tranſ-
mittunt̄ a deo non ſolum ſua pur-
gantes pctā:ſed ad alios docendu;
⁊ v̄bo ⁊ exēplo:tales debēt publica
re eorum bona opa in exēplum alio
rum.vt dr̄ Matth.v.Sic luceat lux
veſtra coram hoībus vt videant ⁊c.
Nā xp̄s nūq̄ȝ prohibuit bona opa
maniſeſtari:ſ; ꝓhibuit ne faciens
q̄rat videri ab hoīb⁹:opa igit̄ vr̄a
videant̄ non vos:ꝓpter qđ notan-
ter hic xp̄s dicit oīa opera ſua fa-
ciunt:vt videantur ab hoībus ipſi.
¶Du.an liceat appetere doctora- 30
tum vel pontificatū? Rñ.ſ.Tho.in

quodlibetis.quodlibe.iij.arti.ix. ꝙ oportet cõſiderare triplicẽ differentiã cathedre magiſtralis ad cathedrã põtificalẽ. Quarũ prima eſt ꝙ ille q̄ accipit cathedrã magiſtralẽ nõ accipit aliquã eminẽtiã.quã prius nõ habuerat:ſʒ ſolũ opportunitateʒ cõicandi ſciam quã prius nõ habebat. Nõ enĩ ille q̄ licẽtiat aliquẽ dat ei ſciam.ſʒ autoritatẽ docendi. Ille vero q̄ accipit cathedrã epalem accipit eminentiã poteſtatis quã prius nõ habebat. Scđa differẽtia eſt qđ eminẽtia q̄ req̄rit ad cathedrã magiſtralẽ eſt pfectio hominis ſm ſeipſum:alia vero eſt hoīs p cõparationẽ ad alium. Tertia ꝙ ad pontificalẽ ſit hõ idoneus p charitatẽ excellentẽ:ſed ad magiſtralẽ per ſufficientiã ſcie. His ergo cõſideratis manifeſtũ eſt ꝙ appetere aliq̄d qđ ptinet ad pfectionem ſuipſius eſt laudabile. Unde appetitus ſcie eſt laudabilis. Sapiẽ.vi.c. Cõcupiſcentia ſapiẽtie cõducit ad regnũ ppetuũ. Appetitus autẽ ptãtis ſuper alios eſt vitioſus. Appetitus tñ doctoratus põt turpitudinẽ cõtinere rõne preſumptionis:q̄ eſſet ſi ille qui nõ eſt idoneus ad docendũ peteret docẽdi officiũ:ſed hec pſumptio nõ equaliter eſt in petentibus licentiam ad docendum ꝛ in petentibus pontificatum. Nam ſcientiã p quã aliquis eſt idoneus ad docendũ:põt aliq̄s ſcire p certitudinẽ ſe habere. Charitatem aũt per quam aliq̄s eſt idoneus ad officiũ paſtorale nõ poteſt aliq̄s ſcire p certitudinẽ ſe hr̃e. Et ideo ſemp eſt vitioſum põtificatuʒ petere:nõ ſemp aũt vitioſum eſt petere licentiã docẽdi:q̄nis honeſtius ſit qđ per aliũ petatur:niſi forte ex cauſa aliqua ſpeciali.

31 ¶ Dubi.q̄ pena eſt doctoris ignorãtis? Rñ.qui ſupra ꝙ eſt ambitioſus ꝛ p ambitionẽ peccat cũ appetitus talis honoris ſit inordinatus qñ.ſ.aliq̄s appetit teſtimoniũ de excellẽtiã quã nõ hʒ qđ eſt appetere honorẽ ſupra ſuã pportionẽ. Hoc tʒ glo.in clementina.cum ſit nimis (de magiſtris) ꝛ ẽt maloꝝ doctorũ doctrina mala eſt.).q.vij.c.cõuenientibus.ꝛ defectus ſciẽtie intolerabilis eſt:ẽt in laicis:vt dicit gl.in.c.ſi forte.de magiſtris.in.vi.ꝛ.xxxiij.di.c. ſi in laicis.doctoratus ẽt eoꝝ eſt ſine fructu ꝛ cũ peccato:vt dicit zabarella ſup cle.cũ ſit de magiſtris q2 ſunt mlti doctores noīe:pauci vero re. Et tales dñt priuari doctoratu vt dicit do. Panor.extra de magiſtris.c.).ſi ſi. Imo ſi in doctoratu fuiſſet idoneus:ꝛ poſt factus eſſet inutilis dʒ degradari a doctoratu.vt i.l.grãmaticos.c.de profeſſis.li.x.facit lex. vt gradatim i.v.reprobari.ff.de mu.ꝛ ho.ꝛ in.l.ſʒ ꝛ reprobari.ff.đ exc.tu.

¶ Dub.q2 cũ deus nõ habeat ptes 32
ſi eſt in celis erit in totus:ꝛ ſic non erit vbiq;? Rñ. ſanctus Tho.i.par. q.viij.ar.ij.ꝙ totũ đr rõne partiuʒ. Eſt aũt duplex pars ſcʒ eſſentialis vt materia ꝛ forma dicunt partes compoſiti ꝛ genus ꝛ differẽtia partes ſpeciei. Alia eſt pars q̄titatis in quam ſcʒ diuiditur aliqua qualitas:qđ ergo eſt totũ in aliquo loco totalitate q̄titatis non poteſt eſſe extra locũ illum:q2 quantitas locati cõmenſurat quãtitati loci. Unde nõ eſt totalitas q̄titatis ſi nõ ſit totalitas loci:ſʒ totalitas eſſentie nõ cõmenſurat totalitati loci.vñ non opʒ ꝙ illđ qđ eſt totũ totalitate eſſentie in aliquo nullo mõ ſit extra illud:ſicut apparet etiam in formis accidentalibus q̄ p accidẽs quantitatẽ hñt. Albedo enĩ eſt tota in qualibet parte ſupficiei ſi accipiat totalitas eſſentie:q2 ſm perfectã rõnem

ſue ſpeciei inuenit in qualibet pte ſupficiei: ſi aũt aſpiciat totalitas ſz quantitatẽ quã habet p accidẽs ſic non eſt tota in qualibet parte ſupfi ciei: in ſubſtantijs autem incorpo reis non eſt totalitas nec per ſe nec per accidens: niſi ſm perfectã rõ nem eſſentie: ⁊ iõ ſicut anima eſt to ta in q̃libet pte corporis: ita deus eſt totus in omnibus ⁊ ſingulis.

33 ¶ Dub. q2 nõ videt ꝙ hõ cuilibet ſe debeat ſubijcere: qm vt aug. dicit in regula nedũ nimiũ ſeruat humi litas regẽdi frãgat autoritas? R. ſ. Tho. ij. ij. q. clxi. arti. iij. ꝙ in homie duo poſſunt cõſiderari. ſ. id qđ eſt dei: ⁊ id qđ eſt hois: hois eſt q̃cq̃d ptinet ad defectum ſed dei ⁊ q̃cq̃d ptinet ad ſalutẽ ſiue pfectionẽ: hu militas ꝓprie reſpicit reuerẽtiam qua deo hõ ſubijcit. Et iõ q̃libet hõ ſm id qđ ſuũ eſt dz ſe cuilibet pri mo ſuijcere q̃tũ ad id qđ eſt dei in ipo. Nõ aũt hoc req̃rit humilitas: vt aliquis id qđ eſt dei in ſeipſo ſub ijciat ei qđ ẽ dei in altero. Nã illi q̃ dona dei pticipãt cognoſcũt ſe illa habere ſm illud pme ad Cor. ij. vt ſciamus q̃ a deo donata ſunt nobis ⁊ iõ abſq; piudicio humilitatis pſſit dona q̃ ipſi acceperũt pferre donis dei q̃ alijs apparent collata: ſicut ad Ephe. iij. Apoſtolus dicit alijs gñationibus nõ eſt agnitũ filijs ho minũ. Sicut nũc reuelatũ ẽ ſanctis apoſtolis eius ſimiliter etiã nõ hoc req̃rit humilitas: vt aliq̃s id qđ eſt ſuũ in ſe ipſo ſubijciat ei qđ ẽ hois in ꝓximos alioq̃n oporteret vt q̃libet reputaret ſe magis peccatorẽ q̃li bet alio. Cum tñ apl's abſq; preiudi cio humilitatis dicat ad gal. ij. nos natura iudei ⁊ nõ ex gentibus pec catores. põt tñ aliquis reputare ali quid boni eſſe in ꝓximo qđ ipſe nõ habet vel aliquid mali in ſe eſſe qđ in alio nõ ẽ ex quo ſe põt ei ſubijce re p humilitatẽ: q̃ ſicut ⁊ cetere vir tutes pcipue interi9 in aia cõſiſtit. Et iõ põt homo ſcđm iteriorẽ actũ aie alteri ſe ſubijcere ſine hoc ꝙ oc caſionẽ habeat alicuius ꝙ ptineat ad detrimentũ ſue ſalutis. Et hoc eſt ꝙ Aug. dicit in regula honore corã vobis prelat9 ſit vobis timore corã deo ſubtract9 ſit pedib9 vřis ſz in exteriorib9 humilitatis acti bus ſicut ⁊ in actib9 ceterarũ virtu tũ eſt debita moderatio adhibẽda ne pſſit ꝟgere in detrimẽtũ alteri9. Si autẽ aliq̃s qđ dz faciat: ⁊ alij ex hoc occaſionẽ ſumãt pcti nõ iputat humiliter agẽti: q2 ille nõ ſcãdali zat. Quis aliter ſcandalizetur.

¶ Dub. quia ſi omnis qui ſe exaltat humiliabit: ſic ſe exaltãdo ſe humi liat: ſed q̃ ſe humiliat exaltabit: er go qui ſe exaltat exaltabit de primo ad vltimum? R. Remig. ſup Mat the. ſic gloſando omnis q̃ ſe de ſuis meritis extollit apud deũ humilia bitur: ⁊ q̃ ſe de benefactis humiliat apud deũ exaltabitur. Et cũ argui tur qui ſe exaltat humiliabitur con cẽditur ⁊ quãdo ſubinfertur ⁊ ſic ſe humiliat negat: q2 nõ ſe humiliat: ſed violẽter humiliat: ⁊ ita nõ ſeq̃ tur: q2 nõ valet ꝯſequẽtia de primo ad vltimũ quãdo ꝯſequentie inter medie variant ſicut hic: q2 prio hu miliabitur capit paſſiue et poſt mo dum humiliat actiue. 34

Allegorice ⁊ Tropologice ⁊ Anagogice.

¶ Significat hec hiſtoria euange lica paſtores ⁊ platos eccl'ie malos (qui ſedẽt ſup cathedrã moyſi) qui fuit ſaluat9 de aqua et ipſi ſup ca thedra3 Chriſti qui nos ſaluat per aquã quibus tamen obedire debẽ mus ꝓpter poteſtatẽ quã habent a

deo nec curemus ſequi vitā malam ſed amplectamur eoꝝ ſalutaria monita:ꝛ ſuſcipiamus penitentias per eos nobis iniūctas q̄uis graues: vt ſic humiliati a deo exaltemur in eterna gloria.Amen.

¶ Feria.iiij.poſt.ij.dominicam quadrageſime.

Aſcendens ieſus hieroſolymaꝫ Matthei.xx.

Hiſtoria hui9 euāgelij facta ē anno xpi.33.die mercurij.16.Martij.

Hiſtorice.

¶ Hieroſolymā aſcēdēs dñs:oīa q̄ ↄtra eū acturi forēt iudei opprobria clam pnūtiauit duodecim q̄s ſecuꝫ ducebat diſcipuli:ſeq; poſt mortem tertia reſurrecturū die. Matoꝝ autē zebedei genitrix eū adorās poſtulabat vt ei9 i regno vn9 ſuoꝝ ad dexterā cederet filioꝝ:ꝛ ad ſiniſtrā alter.q̄b9 q̄d q̄d peterēt ignorarēt obiurgatis:ſciſcitabat an quē ipſe potaturus eēt calicē:ipſi bibere poſſēt id ꝙo eis affirmātib9 ſe poſſe pagere:fidē dedit ſe eis hoc pſtaturū:q ꝙo petebāt patris ſui intereſſe q̄b9 diſpoſuerat elargiri:indignātibus aūt decē duos aduerſus fratres:admonuit dñs negētiū pncipib9 ſiles eēnt q̄ ſubditis dñant:ſꝫ eoꝝ q̄ ceteros preire vellet:oīm ſeruus ac miniſter efficeret: queadmodū ꝛ ipſe nō ſuiri venerat:ſꝫ famulari:ꝛ ſuā p pluri b9 redimēdis vitā dare.

In ſolutione dubioꝝ require in dñica in quinquageſima dubia principij hui9 euangelij vſq; ad.16.dubiū incluſiue.

1 ¶ Dub.cur dicit.ecce? Rñ.Chriſo.ſup Matt.ꝙ ecce cōſtantie ſermo eſt vt memorie preſentia huius in cordibus recōdant.

¶ Dub.cur pdicit eis reſurrectionē? Rñ.Lyr.ꝙ ne apoſtoli ei9 morte audita abſorberent pre triſtitia. 2

¶ Dub.q̄ erat mr filioꝝ zebedei? Rñ.Jacob9 de vora.ꝙ fuit maria filia ſctē anne ex ſalome tertio viro quā in vxorē accepit zebedeus ꝛ ex ea genuit iacobū ꝛ ioānē euangeliſtā.Vn̄ verſus.Anna ſolet dici tres cōcepiſſe Marias q̄s genuere viri Joachim : Cleophas : Salomeq;. Has duxere viri Joſeph:Alpheus zebedeus.Pria parit xpm.Jacobū ſcda minorē.Et Joſeph iuſtū pepit cū Symone iudā.Tertia maiorē Jacobum volucrēq; Joannem. 3

¶ Dubi.vnde venit mater filioꝝ zebedei ad xpm? Rñ.Chriſo.ſuper Mattheū.ꝙ mortuo zebedeo viro ſuo xpi veſtigia ſequebatur. 4

¶ Dub.q̄uo adorauit? Rñ.q̄ ſupra. ꝙ reuerentiā exhibuit:ꝛ t qđ peteret ſibi daretur. 5

¶ Dub.cur nō dicit in ſpecie quid pro petierit? Rñ.Ly.ꝙ petijt i generali:vt ex cōfeſſione facta in generali primo minus poſſet poſtea ſibi denegari in ſpeciali. 6

¶ Dub.cur petijt vt ſederēt filij cū ieſu? Rñ.Lyr.poſt Hiero.ꝙ iudei eſtimabant xpm negaturum tēporaliter de quo pphetatū fuerat qđ regnaret:ꝛ qr dixerat ꝙ tertia die reſurgeret eſtimabat ipa mulier eū ilico poſt reſurrectionē regnaturū: ideo petijt ꝛc. 7

¶ Dubi.cū dñs ſecreto diſcipulis hoc predixerit:q̄uo potuit ipſa ſcire? Rñ.ꝙ vt Marcus dicit filios id petijſſe:ꝛ ita mater ex voluntate filiorum rogauit:et ſibijpſi hoc reuelauerant. 8

¶ Dubit.cur xps interrogat quid vellet:cum ſciret ipſam hoc vellet Rñ.Lyr.ꝙ nō petit vt inſcius:ſed vt petitio ſua poſtea cōuenientius 6

oſtendatur irrationabilis.

10 ¶Dub.q̄d eis p̄ficiebat ſic ſedere? R̄ñ. Lyr. q̄ꝺ querebat ipſos eſſe collaterales ⁊ maiores in regno xp̄i et ſuper omnes alios in eius regno.

11 ¶Dubi. cur dñs reſpondet filijs et non matri petenti? R̄ñ. Lyra. quia ſciebat preces matris ex filiorū procedere voluntate

12 ¶Dub. cur potius hoc q̄ꝫ aliud petebant? R̄ñ. Lyra. q̄ꝛ primatum cathedre petebant in quo timebant ſibi petrum preferri.

13 ¶Dubi. cur arguit eos q̄ꝺ neſcirēt quid peterēt? R̄ñ. Hiero. in home. ꝙ non eſt mirum: q̄m etiā de petro dicitur neſciens quid peteret.

14 ¶Dubi. quomodo neſciebāt quid peterent? R̄ñ. Raba. ſuper Matt. q̄ꝛ ſedem glorie quam nondum merebantur inquirūt: delectabat eos culmen honoris: ſed prius habebāt exercere viam laboris.

15 ¶Dub. quid eſt bibere calicē dñi? R̄ñ. Hiero. ſup Mattheū ꝙ calicē in ſcripturis diuinis paſſionem intelligimus: vt in pſal. cxv. Calicē ſalutaris accipiā: ſtatimq̄ꝫ infert q̄s ſit iſte calix p̄tioſa in cōſpectu dñi mors ſanctorum eius: ⁊ hic eſt vna figura que dicitur enigma.

16 ¶Dubit. cur interrogat ſi poſſunt pati cum hoc ſciret? R̄ñ. Chriſo. ſuper Matth. ꝙ dñs ſciebat eos paſſionem ſuā poſſe imitari. Sed ideo interrogat vt oēs audiamus: q̄ꝛ nemo pōt cuꝫ xp̄o regnare niſi paſſionem chriſti fuerit imitatus.

17 ¶Dub. cur ſub enigmate loquitur dñs? R̄ñ. Chriſ. in homel. q̄ꝛ ex hoc modo interrogationis magis eos attrahit q̄ꝫ ſi diceret poteſtis effundere ſanguinem.

18 ¶Dubi. cur de morte eorum loquitur? Reſpon. qui ſupra. ꝙ ideo quaſi diceret vos mihi de honore ⁊ coronis loquimini. Ego autem de agonibus vobis ⁊ ſudoribus. Nō enim hic eſt p̄miorum tempus.

¶Dubi. cur dicit quē ego bibiturꝰ ſum? R̄ñ. Remig. ſup Matth. vt ex cōmunione ad ip̄m audiores fiāt. 19

¶Dub. cur ita prompte reſpōdent poſſumus? Reſpō. qui ſupra: q̄ꝛ iam martyrij libertatem conſtantiāq̄ꝫ retinebant bibituros ſe pollicentur. 20

¶Dubi. cur dominus dicit bibetis ⁊ non bibere poteritis? Reſpon. ꝙ hoc dicit dominus reſpiciens ad eorum futuram perfectionem. 21

¶Dubi. q̄ꝛ non videtur ꝙ calicem domini biberint: cum non fuerint crucifixi: ⁊ ioannes non paſſus fuerit martyrium? Reſpon. Chryſoſto. ſuper Matthe. ꝙ paſſionem domini dicimus non ſolum crucifixionē ⁊ perſecutionem gentiū: ſed omneꝫ violentiā quam patimur cōtra peccata certantes. Jacobus aūt decollatus eſt. Joannes vero vt Hiero. dicit ſe legiſſe in eccleſiaſtica hiſtoria propter martyrium miſſus eſt in feruentis olei doliū: ⁊ relegatus in pathmos inſulā: ⁊ ita animus martyrio nō defuit: ⁊ ipſe bibit calicem confeſſionis: quem ⁊ tres pueri in camino ignis biberunt. licet perſecutor non fuderit ſanguinem. 22

¶Dubi. quomodo nō poterat xp̄s dare vt ſecum ſederēt: qui erat deus vnus cum patre? R̄ñ. Orige. ſuper Matth. ſic gloſſando: nō eſt meum dare vobis. i. ſuperbis talibus ſicut vos eſtis ſed humilibus corde: quibus paratum eſt a patre meo. 23

¶Dubi. cur nō reſpondit eis affirmatiue vel negatiue? R̄ñd. Hiero. ſup Matt. ꝙ nō dixit. Non ſedebitis ne duos cōfunderet: nec dixit ſedebitis ne ceteros irritaret. 24

¶Dubit. cur non petunt ſedere ad dexterā patris: ſed xp̄i? R̄ñ. ſanctus 25

Tho.iij.par.q.lviij.ar.iiij.q xp̄s dicitur ſedere ad dexteram patris in q̃tum ſm naturam diuinam eſt inequalitate patris. ſm autẽ humanam naturã in excellenti poſſeſſione diuinorum bonorum pre ceteris alijs creaturis: vtrũq ante ſoli xp̄o cõuenit. Unde nulli alij cõuenit nec angelo: nec homini ſedere ad dexteram patris niſi xp̄o: ſedere autẽ ad dexterã vel ſiniſtrã xp̄i: eſt habere excellentiã pre alijs in participãdo iudiciariã poteſtatẽ eius. Et ideo filij zebedei non petebant ſedere ad dexteram vel ſiniſtram patris: ſed ad dexteram vel ſiniſtram chriſti.

26 ¶ Dub. an iſti duo ſedeant nũc ad dexterã ⁊ ſiniſtrã xp̄i? R̃n. Jacobus de voragi. in legenda ſanctorum: q qr per ſiniſtrã vita preſens deſignatur: ⁊ per dexterã vita beata figuratur. ideo ambo ſedent ad ſiniſtrã qr eorum corpora in hac vita in multo honore ⁊ gloria habẽtur. Et lʒ corpus beati Joãnis nõ inueniatur eius tñ ſepulcrũ in maxima veneratiõe habetur. ſedent ad dexterã qr in celo eorũ anime beatificantur: ⁊ poſt reſurrectionem cõtemplãtes diuinitatẽ xp̄i ſedebunt ad dexteram ⁊ ad ſiniſtram: qr delectabuntur in viſione humanitatis eius: ⁊ etiã poteſt dici q in preſenti vita ſedent ad dexteram ⁊ ſiniſtrã. quoniam dextera celi eſt oriens: ſiniſtra vero occidens. Sedet ergo ioannes a dextris: quia ſepulchrũ habet ex parte orientis. Sedet iacobus a ſiniſtris: quia quieſcit ex parte occidentis.

27 ¶ Dubi. quibus paratum eſt ſedere a patre? R̃nd. Lyra. q vere humilibus ⁊ ſpiritualia ſapientibus.

28 ¶ Dubi. cur indignati ſunt decẽ cõtra duos ⁊ nõ contra matrẽ que petebat? R̃n. Chriſ. in homel. di. q decem intellexerũt q hec petitio duorum fuit: qm̃ dñs eos increpauit.

¶ Dubi. quõ ad ſe vocauit qui erãt preſentes? R̃n. qui ſupra. qr turbati erãt vocatiõe eos cõſolatur de principatu eis loquẽdo. Etem̃ duo a ſocietate decẽ ſeipſos ſeparãtes prius ſtabant ſeorſum dño loquentes. 29

¶ Dub. qr nõ vr̃ malũ q principes gẽtiũ dominentur ſuis ſubditis? R̃n. Aug. ſup Matt. q principes nõ cõtenti tm̃ regere ſuos ſubditos violẽter eis dñari nituntur q innuitur cũ dicitur ptãtẽ exercent: ⁊ hoc eſt malũ. 30

¶ Dubit. cur papa ⁊ prelati exercẽt poteſtatẽ in ſubditos cõtra p̃ceptũ dñi? R̃n. ſ. Tho. ij. ſen. diſt. xliiij. q. ſ. ar. iiij. ⁊. q. ij. in fine libri. ad. iiij. q poteſtas dupliciter exerceri põt. Uno modo q̃tum ad debitum regimen ſubditorum ⁊ ordinare poteſtatẽ ſuaʒ ad bonũ ſubditorũ: ⁊ hanc exercere xp̄s non prohibuit: imo precepit dando claues Petro: ⁊ eidẽ dicẽdo paſce oues meas. Alio modo poteſtas exercetur ad dominãdum ſicut tyranni ad ſubditos qui ordinãt poteſtatem ſuã ad vtilitatẽ propriã ⁊ nõ ſubditorum: ⁊ vt plurimũ eſt ambitioſa qr violẽter ſuper alios vult eſſe et hanc dñs prohibuit. nec talẽ exercere dicũt ſummi pontifices ⁊ alij prelati eccleſie ⁊ maxime papa qui habet vtrãq poteſtatem: ſcʒ ſpiritualeʒ et temporalem cum ſit rex ⁊ ſacerdos. 31

¶ Dubi. an homo debeat ſe omnibus inferioribus ſubijcere. Uide in euangelio precedenti. dub. 33. 32

¶ Dub. qr videtur qd xp̄s venit miniſtrari: qr martha ⁊ angeli miniſtrabant ei? R̃n. Orige. ſup Mat. ⁊ q ſi ſibi miniſtratũ fuerit a predictis. nõ tñ venit vt miniſtraretur ei: ſed vt miniſtraret: prout fecit ⁊ dedit animaʒ ſuam in redemptionẽ pro multis. 33

¶ Dubit. cum xp̄s dicatur ſaluator mundi videtur quod venit dare ani- 34

mam ſuaȝ pro oībus ⁊ non ſolū pro multis: R̄ń.ſ.Uincē.in ſermone.qꝺ paſſio xp̄i pōt conſiderari ſm̄ ſuffi-cientiam ⁊ ſic venit dare animā ſuā pro oībus ſufficiēter imo ſuperabū-danter.j.ad Thi.ij.Unus eſt media toꝛ dei ⁊ hoīm homo xp̄s ieſus qui dedit ſemetipm̄ in redēptioneȝ pro oībus: vel poteſt conſiderari ſcḋm efficaciaȝ:⁊ ſic nō habet efficaciā in omnibus ⁊ ſic xp̄s efficaciter venit dare animā ſuaȝ pro multis. ſicut ſi quis ſolueret pretiū pro omnib9 ca ptiuis redimēdis: ⁊ aliquis eoꝝum nollet exire a captiuitate: ille ſolniſ-ſet pro omnibus ſufficiēter: ſed non efficaciter: nō ratione ſui ſed ratio-ne nolentis liberari: ⁊ ita paſſio xp̄i non prodeſt iudeis ſarracenis nec malis chꝛiſtianis nō ratiōe chꝛiſti: ſed propter peruerſitatem eoꝝum.

☞ Allegoꝛice.

❡ Uide dñica in qnquageſima (per matrē ꝯo filioꝝ zebedei ⁊ filios pe-tentes ſedere) ſignificanꝭ amatoꝛes ſeculi ⁊ eius gloꝛie que fluit: (q̄ ado rant) .i. oībus ſe ſubijciunt: vt eam adipiſcātur (⁊ querūt ſedere a dex-tris) exultādo in proſperis (⁊ nolūt ſedere a ſiniſtris) pſecutiones ⁊ ad-uerſitates patienter tolerando: et a dño redarguuntur: (q2 neſciūt quid petunt) quia in gloꝛia ſeculi nō eſt vera ſalus ⁊ ipſam querētes vt plu-rimū querūt ruinā coꝛpoꝛis: ⁊ quaſi ſemp̄ anime: ſed gloꝛiā verā querē-tes (bibāt calicē) tribulationū xp̄m imitātes (qꝺ decem) qui ſunt in nu mero perfecto (indignātur de duo-bus) qui ſunt in primo numero ſi-gnificat quod qn̄qꝫ hi qui putant ſe eſſe perfectos indignantur de inci-pientibus tendere ad perfectioneȝ quod xp̄s admonet vt inuicem fra-tres exiſtant ſignificat p̄latos eccle-ſie diſcoꝛdantes ⁊ ſuperbientes ad vnionem ⁊ humilitatē reducentes.

☞ Tropologice.

❡ Inſtruimur ex ſacro euangelio ambitionē ⁊ iactantiā fugiamus: et patienter calicē acerbitatum biba-mus: ⁊ non indignari fratribus in-ferioꝛibus: ſed charitatiue eos ad-monere ⁊ p̄ eis quatenus expediat animam ponere chꝛiſti exemplo.

☞ Anagogice.

❡ Eleuamur in contēplationē cele ſtis patrie in qua electi regnabunt cum xp̄o ſedentes ſup̄ thꝛonos: ⁊ di ſpoſitum regnū a xp̄o ⁊ patre poſſi-debunt edētes ⁊ bibētes ſuper men ſa ſua: vt qui bibendo calicem eius paſſionis eidē cōfoꝛmati ſunt in vi-ta poſt moꝛtē participes efficiātur calicis gloꝛie eius fugatis omnib9 indignationibus. q2 omnes ſua bea titudine contentabuntur. fratreſqꝫ inter ſe erunt ⁊ oēs filij dei vocabun tur qui eſt benedictus in ſecula.

❡ ſeria.v.poſt.ij.dominicā quadrageſime.

Homo q̄dā erat diues. Lu.xvi.c. Hec verba locutus eſt dominus anno etatis ſue.xxxij.dominica die xxvij.Septembꝛis.

☞ Hiſtoꝛice.

❡ Quidā homo diuitijs abundās purpura byſſoqꝫ amictus ſplēdide diebus ſingulis epulis operam da bat. Lazarus autē quidam mendi-cans vlcerum multitudine opp̄eſ-ſus penes epulonis ianuam iacens vt fami ei9 ſatiſfieret: rogabat vt de cadentibus micis ex mēſa ſibi ali-qua cōtribueretur poꝛtio: nec q̄ lar-gireturaderat: cōpatiētes vero ca-nes lambebāt vlcera eius: ambob9 aūt vita functis: cum ex inferis (in quib9 detruſus diues fuerat). La-

zaruz in abrahe ſinum (quo ab an-
gelis delat9 fuerat) intuit9 fuiſſet:
patriarchā deprecabat̃ quaten9 ad
ſue lingue ardentis refrigeriū pre-
ſtandum mitteret Lazarū lacticis
guttā vt deferret: cū aūt id fieri poſ
ſe nagaſſet pater: qm̄ delitijs ſua in
vita abūdaſſet: ꝛ aduerſa lazar9 ꝑ-
tuliſſet: iuſtūq; fore vt ꝑ gloria pe-
nas daret: ꝛ alter ꝑ laboribus pre-
mia reportaret: nec poſſe inter eos
celebrari cōmercia cū cahos inter-
ſit magnū: cumq; vt ſaltē q̄nq; eius
fratrib9 vt eos ne talia poſt mortez
ſupplicia cruciaret oraret mittēdū:
cui fidem quā ſacris ſcripturis am-
pliorem darēt cum vita exceſſiſſet.
Rn̄dit qd ſi Moyſi prophetarūq;
dictis nō credebant: nec quoq; de-
functis ſi mitterent̃ acquieſcerent.

VEctanda ſunt dubia et
ſoluenda.
1 ¶ Dubita. an veraciter
hec geſta ſint. Reſpon.
Ambr. ſuper Lucaz: qd
narratio magis q̄ parabola videt̃:
qm̄ etiam nomen exprimitur. para-
bola vero illa eſt vbi exemplum po
nitur ꝛ tacentur nomina.

2 ¶ Dubi. cur dn̄s introducit hāc pa
rabolaz? Rn̄. Beda. qm̄ dn̄s ſupra
admonuerat facere amicos de mā
mona iniquitatis. Pharisei hoc au
diētes deridebāt eū. ideo vt verbis
ſuis crederent exēplis aſtruit hanc
narrationē poſt verba deducēs.

3 ¶ Dubi. q̄s cuius religiōis: ꝛ vnde
erat iſte diues? R. Greg. in homel.
ꝛ. ſ. Vincē. in ſermone ꝙ nota repro
borum nō ſunt nota apud deū noti
tia approbatiōis: ſed deleta ſunt de
libro vite cognomē ſortit̃ poſt mor-
tem: qꝛ dānatus ꝙ cognomē nunq̄
deficiet. villā nō ponit qꝛ perpetuo
erit incola inferni: religiōe ꝛ gente
iudeus erat: qꝛ ipſe abrahā patrē vo
cat ꝛ abraham ipſum filiū nominat.
Landulphus tamē dicit quod qui-
dam aſſerūt hūc fuiſſe Nabal: quē
Dauid voluit occidere qꝛ noluit da
re victualia ſuis. j. Regū. xxv. c.

¶ Dubi. an poſſeſſio rerū ſit homi 4
ni naturalis? Reſpō. ſ. Tho. xxiij. q.
lxvj. ar. j. ꝙ reus exteriores poſſunt
dupliciter ꝯſiderari. Uno mō q̄tum
ad earū naturā: ꝛ ſic nō ſubiacēt hu
mane ptāti ſ; diuine cui oīa ad nu-
tuz obediūt. Alio mō q̄tū ad vſum
ipſarū rerū: ꝛ ſic homo h; naturale
dn̄iū oīum exteriorū rerum: qꝛ ipis
pōt vti ad ſui vtilitatē per ratiōē ꝛ
voluntatē. Unde in pſal. viij. dicit̃.
Oīa ſubiecta ſunt pedib9 ei9. ſ. hoīs
Et Geñ. j. preſit piſcibus maris ꝛc.

¶ Dub. an liceat homini poſſidere 5
res exteriores tāq̄ ꝑprias? Rn̄. qui
ſupra. arti. ij. ꝙ circa res exteriores
duo cōpetunt homini: quorū vnum
eſt poteſtas ꝓcurandi ꝛ diſpēſandi
ꝛ q̄tuz ad hoc licitū eſt ꝙ homo ꝓ
pria poſſideat: ꝛ eſt etiaz neceſſe ad
humanā vitā ꝓpter tria. Primo: qꝛ
eſt magis ſollicit9 vnuſq̄ſq; ad ꝓcu
randuz aliq̄d qd ſibi ſoli cōpetit: q̄
id qd eſt cōmune omniū vel multo-
rū: qꝛ vnuſq̄ſq; laborē fugiēs relinq̄t
alteri id qd ꝑtinet ad cōe ſicut acci-
dit in multitudine miniſtrorū. Se-
cūdo: qꝛ ordinati9 res humane tra-
ctantur ſi ſingulis immineat ꝓpria
cura alicui9 rei ꝓcurande: eſſet aūt
ꝯfuſio ſi q̄libet indiſtincte quelibet
ꝓcuraret. Tertio qꝛ ꝓpter hoc ma-
gis pacificus ſtatus hominū cōſer-
uatur vnuſq̄ſq; re ſua cōtentus eſt:
qm̄ inter eos q̄ cōiter et ex indiuiſo
aliq̄d poſſidēt frequēter iurgia oriū
tur. Aliud vero ꝙ competit homini
circa res exteriores eſt vſus ipſarū:
ꝛ q̄tuz ad hoc nō d; hō habere res
exteriores vt ꝓprias: ſed vt cōes. vt
ſ. de facili aliq̄s eas cōicet neceſſita

tibus alioꝝ. Un̄ Amb.xlvij.di.c.ſi
cut hi.dicit eſuriētiū panis eſt quez
tu detines:nudoꝝ indumētū eſt qđ
tu recludis:miſeroꝝ redēptio et ab
ſolutio eſt pecunia quā tu i terrā fo
dis. Et lʒ ius naturale diſponat nō
eſſe diſtinctionē poſſeſſionū: nō tñ
dicta oīa eſſe poſſidēda cōiter:ꝛ ni
hil eſſe quaſi propriū poſſidendū ꝛ
ſcđm ius naturale nō eſt diſtinctio
poſſeſſionū: ſʒ potius ſcđm huma
nū cōdictū qđ ptinet ad ius poſiti
uum: ꝛ ita ſuperadditur iuri natura
li per adinuētionē rōnis humane.
6 ¶ Dubi.qui eſt purpura? Reſpon.
Ambro.ſuper.Luc.ꝙ color regij ha
bitus eſt et conchis marinis ferro
circūciſis emiſſa:ꝛ coloris rubei.
7 ¶ Dubit.quid eſt biſſus? Rñd. qui
ſupra ꝙ eſt genus lini candidi ꝛ no
biliſſimi ꝛ naſcitur in egipto.
8 ¶ Dubi.an pctm̄ ſit epulari ſplēdi
de? Rñ.ſ.Tho.ij.ij.q.cxlviij.art.j.ꝛ
ij.ꝙ gula nō noīat quēlibet appeti
tū edēdi:ꝛ bibēdi: ſed inordinatū:ꝛ
dr̄ inordinat9 ex eo ꝙ recedit ab or
dine rōnis in quo bonū vtutis mo
ralis ꝯſiſtit. Ex hoc aūt aliqđ dr̄ eſſe
pctm̄ ꝙ virtuti ꝯriat:ꝛ iſto mō gula
eſt pctm̄:ꝛ qm̄ ordo rōnis ꝯcupiſcē
tia iordīatiōis' dupliciter tolli pōt.
vno mō quantū ad ea q̄ ſunt ad finē
put.ſ.nō ſunt ita cōmēſurata vt ſint
ꝓportionata fini. Alio mō q̄tuʒ ad
ipſum finē put.ſ.ꝯcupiſcētia hoiem
aduertit a fine debito. Si ergo iordi
natio ꝯcupiſcentie accipiat in gula
ſcđm auerſioneʒ a fine vltio: ſic erit
pctm̄ mortale. ꝙ q̄dē ꝯtingit qñ de
lectatiōi gule inhereret nō tanq̄ fini
ꝓpter quē deū ꝯtēnit parat9.ſ.ꝯ p̄
cepta dei agere:vt delectatiōes hu
iuſmodi.ꝯſequat. Si vo invitio gu
le intelligit inordinatio ꝯcupiſcētie
tm̄:ſcđm ea que ſunt ad finē vtpote
qr nimis ꝯcupiſcit delectatiōes ci
borū:nō tñ ita ꝙ ꝓpter hoc faceret
aliquid ꝯ legē dei eſt pctm̄ veniale.
¶ Dubi.qr Matt.xv.dr̄ qđ intrat p 9
os nō coinq̄nat hoiem:ꝛ ſic vr ꝙ nō
ſit pctm̄ gula? Rñ.qui ſupra:ꝙ illud
dictum xp̄i intelligit quo ad natu
raʒ cibi. qm̄ iudei credebāt quoſdā
cibos ex ſui natura inq̄nare hoieʒ:
ꝛ ideo cōtra eos dñs predicta dixit.
¶ Dubit. quot modis peccat hō p 10
gulā? Rñ.q.ſ.ar.iiij. qđ ſm Grego.
xxx.moral.quinqꝫ modis q̄s in hoc
peccat:ꝛ ꝯtinent in hoc verſu. Pre
propere.laute nimis ardēter ſtudio
ſe.ꝙ ſic declaret: nā in eſu duo cōſi
derant.ſ.ipſe cib9 q̄ comedit: ꝛ eius
cōmeſtio: inordinatio ergo cōcupi
ſcētie pōt attēdi dupliciter.vno mo
do quātū ad ipſum cibū qui ſumit ꝛ
ſic quātū ad ſubſtātiā vel ſpēm cibi
querit aliq̄s cibos lautos.i. pretio
ſos quātū ad qualitatē querit cibos
nimis accurate ꝑparatos.i.ſtudioſe
quātū aūt ad q̄titatē excedit nimis
in edēdo. Alio vero modo attēdit
inordinatio ꝯcupiſcētie quantū ad
ipſam ſumptionē cibi: vel qr preue
nit debitū tp̄s comedēdi ꝙ eſt ꝑpro
pere:vel qr non ſeruat moduʒ debi
tum in edendo:qđ eſt ardenter.
¶ Dubi.que ſunt filie gule? R.q.ſ. 11
ar.vj.ꝙ q̄nqꝫ.ſ.inepta letitia:ſcurri
litas:immūdicia:multiloquiū ꝛ ebe
tudo mētis:qm̄ illa vitia inter filias
gule cōputant q̄ ex imoderata de
lectatiōe cibi ꝛ pot9 ꝯſequunt q̄ poſſit
accipi vel ex pte aie: vel ex pte cor
poris. Ex parte aie quadrupliciter.
Primo quātū ad rōnē cui9 acies ebe
tat ex immoderatiōe cibi ꝛ pot9: et
ſic filia gule ponit hebetudo ſenſus
ꝓpter fumoſitates ciboꝝ perturban
tes caput. Scđo quātū ad appetitū
q̄ multipliciter deordinat p imode
rātiā cibi ꝛ pot9 q̄ſi ſopito guberna
culo rōnis:ꝛ quātū ad hoc ponitur

inepta letitia: q2 oēs alie inordinate paſſiōes ad letitiā ꝛ triſtitiā ordinā tur. Tertio q̄ntū ad inordinatū verbum: ꝛ ſic ponitur multiloquiuꝫ. vt Greg. dicit in paſtorali. niſi gule deditos immoderata loquacitas raperet: diues ille q̄ epulat9 quotidie ſplēdide ꝯ in lingua graui9 nō arderet. Quarto q̄ntū ad inordinatum actū ꝛ ſic ponit̄ ſcurrilitas. i. iocularitas quedā ꝓueniēs ex defectu rationis que ſicut nō pōt cohibere ꝟba: ita non pōt cohibere exteriores geſtus: vn̄ ad Ephe. v. c. ſuper illud aut ſtultiloquiū dicit Glo. ꝙ a ſtultis ſcurrilitas dr̄. i. iocularitas que riſum mouere ſolet q̄uis vtrūqꝫ horū poſſit referri ad ꝟba in q̄b9 ꝯtingit peccare vel rōne ſuꝑfluitatis ꝙ ꝑtinet ad multiloquiū vel rōne inhoneſtatis ꝙ ꝑtinet ad ſcurrilitatē. Ex parte aūt corporis ponitur immundicia que pōt attēdi: ſiue ſcḋm inordinataꝫ emiſſionē quarūcūqꝫ ſuperfluitatum: vel ſpecialiter quātum ad emiſſionem ſeminis.

12 ¶ Dub. q2 biſſus ꝛ purpura in laudē fortis mulieris. Prouer. xxxi. inducunt̄: ergo vr̄ ꝙ nō ſint in vituperiū hui9 diuitis? Rn̄. ꝙ ad denotandū victoriā mulieris bona ꝯtra vitia aſſignat̄ ſibi purpura veſtis regalis ꝛ victorie. ꝛ biſſus ad denotādam ei9 puritatē ꝛ innocētiā: ſꝫ hic vituperat̄ iſte diues: q̄m eis abutebat̄ cū nō fuerit victor nec innocēs.

13 ¶ Du. an liceat facere ꝯuiuia? Rn̄. Greg. p2io moraliū. ꝙ celebrare ſine culpa cōuiuia vix p̄nt: q2 pene ſemꝑ cōcomitat̄ voluptas: naꝫ cū corpus in refectiōis delectatiōe reſoluitur cor ad inane gaudium relaxatur.

14 ¶ Dubit. an vti ꝑtioſis veſtibus ſit peccatū? Rn̄. ſ. Tho. quodlibe. x. ar. xiiij. ꝙ aliter dicēduꝫ eſt de perſona publica in qua ꝯſiderat̄ ſtat9 dignitatis ꝛ ꝓprie perſone cōditio circa que duo taliter ſe dꝫ hr̄e ne auctoritatis dignitas veniat in cōtēptū nimis vilib9 veſtib9 vtēdo: ꝛ ne ipſe in ſuperbiā efferat̄ nimis ſumptuoſas portādo: in eo aūt q̄ eſt priuata ꝑſona virtuoſum eſt ſi ꝑpter ꝓpriā humilitatē abiectiorib9 idumētis vtatur: etiā qua ſtat9 ꝓpri9 req̄rat. Vn̄. Greg. in homel. ſi abiectio ꝑtioſi idumēti virt9 nō eēt. Euāgeliſta de ioāne vigilāter nō diceret: erat indutus pilis cameloꝝ: licitū eſt t\u0304n̄ vt ſcḋm modū ꝓprie ꝑſone ꝑtioſis vtatur: ſꝫ pctm̄ eſt ſi ꝓpriuꝫ modū excedat: ꝛ q2 pretioſum dicit̄ relatiue ſicut ꝛ magnū cum id q̄d eſt ꝑtioſum vni nō ſit alteri ꝑtioſum: pretioſitas veſtiū ſemꝑ ſonat in exceſſum ꝓprij modi ꝛ ſcḋm hoc ſemꝑ eſt pctm̄ pretioſis veſtibus vti. Vn̄ Greg. in home. dicit. nemo q̄ppe veſtimēta pretioſa niſi ad inanē gloriā querit: vt honorabilior ceteris eſſe videat̄. nā q2 pro ſola inani gloria ꝑtioſum veſtimentū querit̄ ipſa res teſtatur: ꝙ nemo vult ibi pretioſis veſtibus indui vbi ab alijs non poſſit videri.

¶ Dubi. quis fuit iſte Lazar9? Rn̄. 15 Cirill9 ſuꝑ Lucā dicēs. ꝙ refert traditio iudeoꝝ lazarum quedā fuiſſe tunc t\u0304pis in hieroſolimis extrema ꝑſſum inopia ꝛ infirmitate: cui9 meminit dn̄s introducēs eū in exēplū ad maiorē ſermōis manifeſtationē.

¶ Dubi. cur iacebat? Rn̄. ꝙ q2 erat 16 vlcerib9 plen9: ꝛ ex infirmitate: ꝛ doloribus nō poterat ſtare vel ſedere.

¶ Dubi. cur nomē pauperis ponit̄ 17 ꝛ non diuitis? Rn̄. Grego. in home. ꝙ in populo plus ſolēt nomina diuitum q̄ pauperū ſciri: ſed dn̄s nomen pauperis dicit: q2 deus humiles nouit atqꝫ approbat.

¶ Dubi. cur non recedebat ex quo 18 nullus ſibi aliq̄d dabat? Rn̄. Chriſ.

ſup Luc.ꝙ ne diues diceret nō vi-
di nemo mihi nūtiauit videbat eū
iacentē exiens ⁊ reuertens.

19 ¶ Dub.cur potius cupiebat ſatura
ri ꝙ̄ ſanari? Rñ.ꝙ ſupra ꝙ egrota-
tio hꝫ aliqđ ſolatiū ſi opes habet:
ꝗ̄ta ergo in iſto pena eſt in quo in
ter tanta vulnera nō meminit dolo
res plagarum ſed tamen.

20 ¶ Dub.cur nō dabāt ei de illis mi
cis ꝗ̄ cadebāt de mēſa? Rñ. Ambr.
ſup Lucā.qđ diuites ſunt ita ꝓprie
cōditionis immemores: vt tāꝗ̄ ſu
pra naturā ſui de miſerijs pauperū
incētiua ſuarū capiant voluptatū:
ridēt inopē: inſultāt egenti: ⁊ quoꝝ
miſereri decet his auferūt. Et Au-
gu.de verbis dñi inexplebilis aua
ritia diuitū nec timet deum: nec ho
minē veretur: nō parcit patri: nec
amico fidem ſeruat: viduam oppri
mit: rem pupilli inuadit.

21 ¶ Dub.cur canes ligebāt ei9 vlce-
ra? Rñ. Grego.in home.ꝙ ad teſtā
dū ꝙ nemo ei ad viſitādū aderat.

22 ¶ Dub.an aīe indigeāt portari ab
angelis? Rñ.ſctūs Tho.in.iiij.ſen.
q.ij.ar.iij.q.j.ꝙ nō ꝓpter indigētiā
ſed propter reuerentiam.

23 ¶ Dubi.cur deferunt ab angelis
Rñ. Jacobus de voragi.in ſermo.
ꝙ anime ⁊ etiam corpora glorioſa
poſt reſurrectionē deferunt ab an-
gelis quantū ad reuerentiā: ſicut
epi portant qñ intronizant ꝓpter
cuſtodiā: qm angelis ſuis de9 mā-
dauit. ⁊ propter letitiam.

24 ¶ Dub.cur plures angeli portaue
rūt? Rñ. Chriſ.ſup Lucā: ꝙ vt face-
rent chorum lectum.

25 ¶ Dub.qđ eſt ſin9 abrahe? R.ſan-
ctus Tho.in.iiij.diſt.j.in litera.qđ
erat limbus patrū in quo diſtincti
erant ſancti ab alijs.

26 ¶ Du.cur poti9 dr abrahe ꝙ̄ adei
vel alioꝝ ſanctoꝝ? R.qui ſupra qꝛ
Abrahā primus ab infidelib9 loco
⁊ ritu ſe ſeparaſſe dicit. Ideo eius
ſinus ⁊ non alioꝝ nominatur.

¶ Dubi.vbi ſit9 erat ſin9 abrahe? 27
Rñ.ſ.Tho.in.iij.di.xxij.q.ij.art.j.ꝙ
eſt in inferno: ſꝫ qđruplex eſt infer
nus. Unus.ſ.dānatoꝝ in quo ſunt
tenebre: ⁊ quātū ad carentiā diuine
viſionis ⁊ ꝗ̄tum ad carētiā gratie:
⁊ ē ibi pena ſēſibilis: ⁊ vt dicit Ba
ſilius infern9 eſt qđā loc9 ꝯmunis
in intimo terre obūbratus vndiꝗ̄ ⁊
opac9: cui9 eſt quoddā orificiū in ꝓ
fundū tendēs ꝑ qđ patet deſcēſus
animab9 ad mala dānatis. Alius
eſt ſupra iſtū in quo etiā ſunt tene-
bre ꝗ̄tū ad vtrāꝗ̄ carētiā: ſꝫ nō eſt
ibi pena ſenſibilis. et dicit limbus
puerorum. Tertius eſt ſupra iſtos
in quo ſunt tenebre ſolū ꝗ̄tum ad
carentiā diuine viſiōis nō aūt gra
tie: ſꝫ ibi ē pena ſenſus ⁊ dicit pur-
gatorium. Alius eſt magis ſupra in
quo ē tenebra carētie diuine viſio-
nis nō autē gratie: nec eſt ibi pena
ſenſibilis: ⁊ hic dicit limb9 patrū:
⁊ etiā dicit limbus ⁊ ſinu abrahe.

¶ Dub.an ſanct9 Martin9 in eū 28
deſcēderit: ⁊ alie aīe ꝓ quib9 orat
eccl'ia? R.ꝗ ſupra.ar.ij.ꝙ ille locus
inferni euacuādus erat ꝑ xp̄m: qꝛ
poſt liberationē ſanctoꝝ patrū fa-
ctam ꝑ xp̄m: nullus in dictū limbū
deſcēdit. ⁊ vt dicit.ſ.Tho.in.iiij.di.
xlv.q.j.ar.ij.ꝙ idē loc9 ante aduē-
tum xp̄i dicebat ⁊ ſinus Abrahe et
limbus inferni: ſinus abrahe ꝗ̄tū
ad id qđ habebat de reqe: ⁊ limb9
quātū ad id qđ habebat de defectu
ſ.carētiā viſionis dei. Fuerunt igit
limbus ⁊ ſinus abrahe ante aduen
tū xp̄i: vnū ꝑ accidens ⁊ non ꝑ ſe. et
ideo nihil ꝓhibet poſt xp̄i aduētū
eſſe omnino diuerſum a limbo: qꝛ ea
que ſunt per accidēs ſeparari ꝯtin
git: ⁊ qꝛ ante xp̄i aduentū ſanctoꝝ

requies habebat defectũ reqei ad-iunctũ idẽ erat infernus ⁊ ſin9 abrahe: vñ ibi non videbat deus: poſt xpi aduẽtũ ſanctoꝝ requies eſt cõ-pleta cũ deũ videant: ⁊ talis dicit ſinus abrahe ⁊ nullo mõ infernus: ⁊ ad hunc ſinũ abrahe eccl'ia orat fi-deles perduci: ⁊ in eo ſuſcipiendus erat ſanctus Martinus.

29 ¶ Dub. an ſolus abrahe ſin9 ille eſſet? R. Aug. de origine ale. Ideo ſinus dictus eſt abrahe nõ ꝙ ipſi9 tm̃ ſit: ſed ꝙ ipſe multarũ gentium pater ſit qui ad imitandũ fidei prin cipatum propoſitus eſt.

30 ¶ Dub. cur diues dicit ſepult9 i in-ferno cũ ſola aĩa ibi detruſa fuerit? R. ꝙ hic eſt figura ſinecdoche vbi totũ ꝑ pte ponit ꝗuis poſſit dici in inferno ſepult9: qꝛ poſt reſurrectio nem erit cũ corpore ⁊ anima.

31 ¶ Dub. quõ põt dici ſepult9 in in-fernũ? R. ꝙ ille ſepult9 dr̃ q̃ ẽ terre cõdit9: ⁊ qꝛ in cẽtro terre eſt infer-nus: iõ q̃ ibi deputat dr̃ ſepultus.

32 ¶ Dubi. cur eleuauit oculos? Rñ. Chriſo. qꝛ Lazarus ſurſum erat: et ipſe diues deorſum.

33 ¶ Dub. an dãnati videant gloriam beatorũ? R. ſ. Tho. in. iiij. ſen. diſt. l. q. ij. art. ij ꝙ dãnati ante diem iudi-cij videbũt ſactos in gloria nõ hoc mõ qd gloriam eoꝝ q̃lis ſit cogno-ſcant: ſed ſolũ cognoſcẽt eos eẽ in gloria q̃dã ieſtimabili ⁊ ex hoc tur babunt: tũ ꝑpter inuidiã dolentes de felicitate bonorũ: tũ ꝑpter hoc ꝙ ipſi talẽ gloriã amiſerũt. ſed poſt diem iudicij oĩno beatorũ viſione priuabunt: nec tñ ex hoc eorũ pena minuet: ſꝫ augebit qꝛ memoriã ha-bebunt glorie btõrũ quã in iudicio vel añ viderũt ⁊ hoc erit eis in tor-mentũ: ſꝫ adhuc affligent in hoc ꝙ videbũt indignos ſe reputari etiã videre gloriã, quã ſancti merent ha-bere: ſꝫ magis diſtet ab eis dcã glo ria quaꝫ ea q̃ hic agunt. tũ ea q̃ hic agunt nõ ita affligerẽt dãnatos in inferno ſi viderẽt ſicut ſanctoꝝ glo ria inſpecta. Unde nõ ita oſtendũ tur dãnatis ea que hic agunt ſicut ſanctorũ glorie: ꝗuis etiã eoꝝ q̃ hic agunt oſtẽdant eis: ea q̃ in eis tri-ſtitiam augere poſſunt.

¶ Dub. an pateret plura tormẽta? 34
Rñ. Chriſ. vbi ſupra. ꝙ quẽadmo-dũ Lazarũ plures angeli portabãt ita hũc ĩfinita tormẽta poſſidebãt.

¶ Dub. cur nõ patiebat in oculis? 35
Rñ. qui ſupra. ꝙ iõ oculos liberos habebat ſolos vt alterius letitiam poſſet aſpicere: vt magis torqretur quia nõ habebat q̃ alius haberet: aliorũ em̃ diuitie eoꝝ q̃ in pauper-tate ſunt: tormenta ſunt.

¶ Dub. cur poti9 vidit Lazarũ ꝗ 36
alios pauperes ibidẽ exiſtẽtes? R. q̃ ſupra. ꝙ lꝫ multi eſſent pauperes iuſti: tñ q̃ iacuit ad limina ei9 aſpe-ctui occurrit ad eius triſtitiam.

¶ Dubi. cur nõ rogauit Lazarum 37
vt veniret ⁊ intigeret ⁊c. R. Theo-philus ſup euãgelijs. ꝙ non dirigit ſermonẽ ad Lazarũ ſꝫ ad abrahaꝫ qꝛ forte erubeſcebat ⁊ putabat laza rũ reminiſci malorũ ex proprijs iu-dicans de illo.

¶ Dubi. cur clamauit? Rñ. Chriſo. 38
vbi. ſ. ꝙ magne pene magnam vo-cem reddebãt ꝗuis tã de oculis ele uatiſ ꝗ clamore metaphorice dicat.

¶ Dub. cur vocat abrahã patrem? 39
R. Chriſo. vbi ſupra ꝙ abrahã pa-ter erat natura: ſed diues eum ami ſerat vitio.

¶ Dub. quia videt ꝙ penituerit di 40
cendo miſerere mei? Rñ. qui ſupra di. fruſtra agis pñiam vbi nõ eſt pe nitentie locus: tormenta te cogunt nõ mentis affectus.

¶ Dubi. ſi abrahã mittere poterat 41

Lazarum? Rñd. qui ſupra di. erras miſer Abrahaʒ mittere non poteſt ſed ſuſcipere poteſt.

42 ❡ Dub. quid mouit diuiteʒ petere ab abrahā: vt mitteret Lazarū? R. ꝙ q2 vidēdo abrahā quaſi principē eorum qui ibi erant: putaret ipſum eſſe dñm ꝛ preſidētem eorū q ibidē erant ideo rogat.

43 ❡ Du. qđ ē ꝙ ſolā linguā petit refrigerari? R. Aug. de qđ. euange. ꝙ cū totus arderet ꝛ ſolam linguam velit refrigerari ſignificat ꝙ ſcriptū eſt mors ꝛ vita in manibus lingue: ꝛ quia ore cōfeſſio ſit ad ſalutē: qđ per ſuperbiam ille non fecit.

44 ❡ Dubita. q2 anima nō habet linguam? Rñ. Aug. de origine anime ꝙ hoc dr methaphorice. alias homo haberet pēnas ꝓprie q2 dicitꝰ ſi aſſumpſero pēnas meas diluculo: ꝛ lingua haberet manus: q2 dicitur mors ꝛ vita in manibus lingue.

45 ❡ Du. q2 videtꝰ ꝙ diues in vita receperit mala q2 erat plenꝰ vitijs. et lazarꝰ bona q̄a virtutibus plenus erat? R. Chriſ. vbi ſupra ꝙ diues recipit ea q̄ vera bona eē putabat ꝛ lazarus mala nō ꝙ aduerſitates malas eſſe putauerit: ſʒ ex cēſura diuitis hoc dicebat q̄ inopiā ꝛ famen ꝛ durā egritudinem eſtimabat mala.

46 ❡ Dubit. cū dānatū vocat filium? R. qui ſupra. ꝙ in hoc exprimitur manſuetudo abrahe.

47 ❡ Dubi. quomodo anima incorporea patitꝰ ab igne corporeo. Uide feria. ij. poſt primā dominicam quadrageſime. dub. 88.

48 ❡ Dubita. quō dānati reminiſcuntur maxime ſciētie cuiꝰ recordatio eſt delectabilis? R. ſ. Tho. iiij. di. v. q. ij. ar. ij. ꝙ in dānatis erit actualis cōſideratio eoꝝ que prius ſciuerūt vt materia triſtitie: non aūt vt delectatio nis cauſa: ꝛ licet conſideratio ſcientie per ſe ſit delectabilis. tñ ex aliquo accidente poteſt eſſe triſtitie cauſa: q2 torquebuntur de hoc ꝙ cōſiderabūt notitiam: quā de rebus ſpeculabilibꝰ habuerūt imꝑfectam eſſe: ꝛ amiſiſſe ſummā ꝑfectionem eius q̄ potuerant adipiſci.

❡ Du. an aliq̄s poſſit ꝛ in hac vita ꝛ in alia bona habere? R. Chri. vbi ſupra ꝙ hoc eſt difficile ꝛ de numero impoſſibiliū. naʒ ꝛ ſi paupertas nō vrgeat: vrget tñ ambitio ſi egritudo nō ſtimulat: ira inflāmat ſi tentationes nō impetūt. emergūt ſepiꝰ cogitationes iniq̄: nō eſt aūt paruꝰ labor iracūdiam refrenare: ꝯpeſcere illicita deſideria: oſtentationes ſedare: deſpectiōem remittere: vitā aſperā ducere. Talia vero nō agentem impoſſibile eſt ſaluari. 49

❡ Dub. ꝑpter qđ diues recepit bona in vita cum eſſet malus: et lazarus mala cū eſſet bonus: ꝛ nūc poſt vitā econtrario? Rñ. Chriſo. vbi ſupra qđ diues recepit bona in vita quaſi debita. q. d. ſi qđ boni feciſti vñ ꝓmiū debereꝰ: oia recepiſti in illo mūdo: epulans: ditatꝰ: oblectatus ſucceſſibus ꝓſperis. Hic auteʒ ſi qđ mali cōmiſit vniuerſa recipit paupꝛtate: fame: ꝛ extremis oppreſſus miſerijs: ꝛ vterq̄ veſtrū hic nudus acceſſit. Hic qđ ē a pctis ꝑpter qđ ꝛ ꝯſolationē ſortitꝰ: tu vo a iuſtitia. ꝓp qđ imitigabilē ꝑfers penaʒ. 50

❡ Dub. quid eſt cahos? R. ſcđm vocabuliſtas. ꝙ eſt ꝓfunditas: foſſa: vel cōfuſa caligo: vel cōfuſio reruʒ. 51

❡ Dubita. quid intelligit dñs ꝑ cahos? Rñ. Theophilus ſuꝑ euangelijs. ꝙ ſignificat iuſtorū a peccatoribus diſtātiā: ideo bene dicitur qđ viderat abraham a longe. 52

❡ Dubita. quid ſignificat inter dānatos ꝛ electos eſſe magnū cahos. Reſpō. Ambro. ſuper Lucā. ꝙ hoc 53

ideo dicitur: quia poſt mortem nõ
poſſunt merita mutari.
54 ¶ Dub. cur dicit firmatu3 chaos?
Rñ. Chriſo. vbi ſupra: quia non po-
teſt diſſolui agitari, vel concuti.
55 ¶ Dub. an omnes qui fuerũt diui-
tes in hoc mũdo torquerent i infer
no? Rñ. q ſupra. qd nõ torquet hic
q2 diues. ſed q2 miſertus non fuit.
56 ¶ Du. qd eſt q dãnati nõ poſſunt
trãſire ad iuſtos nec ecõtra? Rñd.
Greg. i homel. qd iniuſti ad beatio
rẽ ſortẽ nõ trãſeũt: q2 dãnatiõe ppe-
tua cõſtringunt: nec iuſti ad repro-
bos trãſire poſſunt: q2 erecti iam p
iuſtitiam iudicij: eis nullo modo ex
aliqua compaſſione miſerentur.
57 ¶ Dub. cum in dãnatis ſit inuidia
quõ hic volet ſuos dãnari? Rñd. ſ.
Tho. in. iiij. ſen. diſt. l. q. ij. ar. j. q. iiij.
qd tãta in dãnatis erit inuidia: qd
etiam propinquorum glorie inuide
bunt: cũ ipſe ſit in infima miſeria: cũ
etiã in hac vita hoc accidat creſcẽ-
te inuidia: ſed tñ minus inuident
propinquis q̃ alijs: ⁊ maior eſſet eo
rum pena ſi omnes ꝓpinqui dam-
narentur et alij ſaluarent: q̃ ſi aliq
de ſuis ꝓpinquis ſaluaret: ⁊ exinde
fuit q diues petijt fratres ſuos a
dãnatione eripi. Sciebat em̃ qd ali
qui eriperentur: maluiſſet tamẽ fra
tres ſuos cu3 oibus alijs damnari.
58 ¶ Dub. an dãnati tentent hoies ſi-
cut demones faciunt? R. ſ. Tho. l. ij.
ſen. di. vj. ar. iij. q nõ q2 angeli ſcd3
gradũ ſue nature erant ſupra nos
vt ex eis aliq vtilitas nobis ꝓueni-
ret: nec hoc p eorũ peccatũ oino de
perire debuit. vñ dati ſunt nobis in
exercitũ quod aiabus nõ competit.
59 ¶ Du. quõ habebãt Moyſen ⁊ ꝓ-
phetas q mortui erãt? R. Chri. vbi
ſupra. q p moyſem ⁊ pphetas intel
ligit ſcripta moſayca ⁊ prophetica.
60 ¶ Dubi. quõ ſciebat q fratres ſui
non crederent ſcripturis? Rñ. q ſu-
pra. qm̃ ipſe audiẽdo ſcripturas cõ
tẽnebat: ⁊ fabulas eſſe putabat: ex
his que paſſus fuerat ipſe quoque
dijudicabat de fratribus.
¶ Du. quõ ſciebat q crederẽt vni 61
mortuorum ſi iuiſſet ad eos? Reſp. qd
hoc ſibi videbatur ex nouitate nun
tij miraculoſe apparentis.
¶ Dubitat cũ ignoraret ſtatum fra 62
trũ, quõ rogat: vt mittat ad eos ne
dãnent? Rñ. Aug. de cura pro mor
tuis habẽda. q ita illi fuit cura de
viuis q̃uis quid agerẽt oino neſci-
ret: ſicut nobis eſt cura de mortuis
q̃uis quid agant oino neſciamus.
¶ Dub. quõ abrahã ſciuit diuitẽ in 63
delitijs vixiſſe? Rñd. qui ſupra q
hoc potuit ſcire indicãte Lazaro q
de mũdo migrauerat. Uel etiã ſan-
cti intelligũt ab angelis qui eis pre
ſto ſunt que hic aguntur: imo etiam
nedũ preſentia ⁊ preterita: ſed etiam
futura que neceſſarium eſt eos ſci-
re de reuelante cognoſcunt.
¶ Dub. q2 videt q magis eſſet cre- 64
dẽdum alicui mortuo apparenti q̃
ſcripturis? Rñ. Chriſo. vbi. ſ. di. qd
verũ ſit q qui nõ auſcultat ſcriptu-
ris: nec mortuis auſcultat oſtendũt
iudei q volebant occidere Lazarũ
reſuſcitatũ p xp̃m. Item deus inſti-
tuit ſcripturas q eſt dñs angelorum
⁊ mortuorum. ideo magis credendum
eſt ſcripturis q ſunt dñi q̃ mortuis
et angelis q ſunt ſerui. Preterea ſi
deus ſciret q hoies peniterent mor
tuis apparẽtib9 vtiq etiã hoc non
obmiſiſſet q tãta fecit p nobis. Ul-
teri9 ſi ꝯtinue mortui reſurgerẽt vt
peccatores peniterent. hoc iterum tẽ-
pore contẽnerent. ſimiliter diabo-
lus in ſpecie mortuorum apparens
multis fallacijs homines ſeduceret.

☞ Allegorice.

¶ Dives iſte iudaicū populū deſignat (q induebat purpura et biſſo) q2 ſupbus ille populus cerimoniis legis vtebat ad nitorē ⁊ nō ad vtilitatē (epulabat quotidie ſplendide) certos cibos comedēs: alios autē immūdos reputās (Lazar9) vero ppl'm gētilē ſignificat (q erat vlceribus plen9) .i. in pctis idololatrie et alijs: (⁊ iacebat ad ianuā diuitis) .i. populi iudeoꝝ: q2 ille ſupb9 popul9 eū admittere ad legalia dedignabatur: (q cupiebat ſaturari de micis) ſcripturarū (q cadebāt de mēſa) .i. de intellectu illi9 iudaici populi: (⁊ nemo) iudeorū (illi dabat) q2 gētiles deſpiciebāt. (Canes vero) .i. pdicatores .ſ. ſancti apl'i (lingebāt vulnera eius) .i. eoꝝ pdicationibus ſanabāt eos a cultura idoloꝝ. (Mortuo aūt mēdico) .i. populo gēti i (portat ab angelis i ſinu abrahe) qm̄ vt xp̄s dicit multi venient ab oriēte ⁊c. Et recūbēt cū abrahā: (mortu9 eſt aūt diues) .i. iudeoꝝ ppl's. (⁊ ſepult9 eſt in inferno) q2 filij regni eijcientur in tenebras exteriores (. Eleuēt aūt iudei oculos ſuos) q2 cū ipſi in imo ſint ꝓpter eoꝝ pfidiā gentiles ſanctos in gloria ꝓpter fidē (ꝯſpiciunt a lōge): q2 illuc attingere nō pn̄t (rogat aūt ſibi i lingua ſubueniri:) qm̄ verba legis in ore tenuit: ſed opere ſeruare ꝯtēpſit. (Abraham autem eū filiū vocat) qnēm a tormēto non liberat: qm̄ antiq eoꝝ pr̄es: q2 eos a ſua fide deuiaſſe ꝯſpiciūt nulla con paſſiōe eos a tormentis liberāt: qs tm̄ ꝑ carnē filios recognoſcunt) h3 aūt qnq fratres:) q2 ipſi iudei ſub libris qnq moyſi detinent. (et hic receperūt bona in vita) .ſ. terrā promiſſionis: ⁊ gentiles (mala:) q2 plures ab ea expulſi ⁊ interfecti ſunt. (nūc aūt cōſolat) ppl's gentiliu3 in fide xp̄i. (Et illi cruciant in infidelitate ſua: ⁊ inter fideles ⁊ iudeos (cahos magnū) interclusum eſt: qꝺ ex pte iudeoꝝ eſt duricies ceruicis eoꝝ: ⁊ pfidia qbus nō pn̄t ad fidem trāſmeare. Ex pte fideliū certitudo cū fide de reb9 inuiſibilib9 qb9 nō pn̄t ad iudaiſmū cōuolare (Habēt aūt moyſe3 ⁊ prophetas) de xp̄o loquētes: quos nolūt intelligere: ſed ſigna qrūt que iā in principio fidei xp̄iane patrata ſunt quibus noluerunt credere: ideo ſi etiā qs ex mortuis eis predicaret non crederent.

☞ Tropologice.

¶ Ex ſacro euāgelio admonemur ne cōfidam9 in diuitijs qs trāſeundo relinqmus: nec eis abutamur: operaq mie impleamus ſubueniēdo egenis: et eos lingua canum noſtroꝝ .i. exhortationu3 linguamus mie ſpūalis opib9 inſiſtēdo. nec ad pōpā ptioſis vtamur veſtibus: nec ad libidinē biſſo induamur: nec cibo vtamur ad ingluuiē: ſ3 ad ſubſtētationē nature. ſi vero īfirmi fuerim9 fortiter ſufferam9 ⁊ patiēter cū lazaro: petētes nobis ſubueniri potius ꝙ̄ aliems iniutis dn̄i vti: vt tandem in ſinu abrahe collocari valeamus.

☞ Anagogice.

¶ Gaudioꝝ eterne vite cōtēplatio ex ſacro occurrit euāgelio: in qua a ſctis angelis deportabūt electi i ſinuq abrahe: ⁊ ſctōꝝ p̄triarchaꝝ collocabunt: intuebūturq clare quid moyſi ⁊ pphetaꝝ oracula ſub velamine ꝯtinebāt: laudabūtq deū altiſſimū ꝯſiderātes ſe tāta glia frui ⁊ euaſiſſe ipioꝝ cruciat9 in inferno: vbi ēt gutta aq ꝓ refrigerio nō pōt obtineri: ꝯſolatiq facti os eoꝝ gaudio replebit: ⁊ lingua exultatione: qm̄ magnificauit dn̄s facere cū eis

Feria. vj. poſt. ij. dominicā quadrageſime.

Homo erat paterfamilias.mat. xxi.c. Mar.xii.c. Luce.xx.c.
Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxiij.die.xxi.mar. die lune.

☞ Hiſtorice.

¶ Iudeorum turbis aiebat dominus: hominē quēdam patrēfamilias vineā plantaſſe ac cūctis oportunis muniſſe agricoliſq; locaſſe. cū vero oportunum fructuū percipiendorū tēpus aduenisse: pluries patriſfamilias ſeruos (qui vt reportarent fruct9 aduenerāt) ſupplicijs affeciſſent: arbitrat9 quod ſi filiū trāſmitteret eū reuererentur: ipſum p fructib9 miſit: quē vinee cultores arbitrati qd ipſius ad eos tranſiret hereditas: extra vineā eiectū trucidarūt: rogante aūt turbas domino quid agricolis illis paterfa. facturus eſſet cū reſpōdiſſent qd impios put meruerāt necaret: et alijs eā locaret pro his qui annuales cōgruis tēporibus perſoluerēt redditus: rurſus ſciſcitatus eſt an legiſſent quomodo reprobatū lapidem ab operarijs in caput anguli a domino erectum fuiſſe etc. Silentibus vero ipſis dominus intulit ab eis dei regnum auferendum fore exhiberiq; alijs vberes producentibus fructus confringiq; oportere eum qui ſuper quē vero decideret ipſum cōteri neceſſe eſſe. Has igit cū phariſei audiſſent parabolas: aduerſus ſe dictas perpenderunt: et niſi turbarū reſpectu eum vt prophetā venerātiū fuiſſent detenti protinus in eum iniecissent manus.

Erit nunc dubijs reſpōdendum.

1 ¶ Dubitatur ad quid hanc parabolam dominus introduxit? Reſpon. Hieron. ſuper Matthe. qd vt iudeos impietatis arguat: et ad gentes regnum dei doceat tranſferendum: et vt Chriſ. dicit ſup Matthe. quos reos proponit in cā ipſos et iudices petit: vt a nullo mereantur ſoli qui ſeipſos condemnant.

¶ Dubit. que ſit interpretatio hu- 2
ius parabole? Reſpon. (qd paterfamilias) i. deus pater. (plātauit vineam) i. populum iſrael. (et ſepē circūdedit) ponendo angelos cuſtodes. (et torcular fodit:) quia in hierlz. ſacrificia fieri voluit (Et edificauit turrim) i. tēplum: (et locauit agricolis) i. ſacerdotib9: et ſcribis quos conſtituit ſuper plebem: (et peregre profectus eſt dimittendo eos in ſuo libero arbitrio: (et tempore fructuū) i. tpe remunerationis (miſit ſeruos ſuos) id eſt pphetas quos male tractauerūt (Iterū miſit plures priorib9) qui fuerūt chorus pphetātiū: quos et cōtumelijs affecerūt: nouiſſime miſit filiū ſuū) i. xpm qui incarnat9 eſt: credēs qd vererētur eū: (qui dixerūt intra ſe hic eſt heres interficiam9 ipſum: et noſtra erit hereditas) quaſi qd xpm impedirent ſacrificia et oblationes et volebāt illā hereditatē victoriarū apud eos remanere: (et eiecerunt eum extra vineam) i. ſynagogam: et extra ciuitatē hieruſalem: vbi etiam interfecerunt eum.

¶ Dubitatur cur deus dicitur ho- 3
mo? Reſpond. Orige. ſuper Matthe. qd in quibuſdā parabolis deus dicitur homo ſicut ſi pater cū paruulo filio ſuo loquatur infantilia vt eum inſtruat: et vt dicit Chriſo. vbi s. Deus dicitur homo nomine non natura ſimilitudine non veritate: qui angelorum et hominū natura dn̄s eſt beniuolentia pater.

¶ Du. cū ſit vbiq; et immobilis quō di- 4
profectus? Rn̄. Hie. vbi. s. profectus

eſt non loci mutatione. Nec enim
deus alicubi abeſſe poteſt quo com
plentur omnia: ſed abire videtur a
vinea: vt vinitoribus liberum ope-
randi arbitrium derelinquat.
5 ¶Dubit. cur dicit eum xps fructuū
& nō fructus? Rñ. Rabanus ſuper
Matth. quia nullus eſt fructus po
puli contumacis: nec huius vinee
aliquis prouentus inuentus eſt.
6 ¶Dubit. cur miſit filiū poſt ſeruos
Rñ. Chryſoſt. in homel. ꝙ vt ex his
que alii fecerant ſeipſos accuſarēt:
& furorē dimittentes verecundarent
tur propter filium aduenientem.
7 ¶Dub. nūquid ignorabat an eum
vererent? Rñ. Hiero. vbi. s. ꝙ hoc
non de ignorātia dicit. quid em̄ ne-
ſciat paterfamilias: q̄ hoc loco de9
intelligit: ſ3 ſemꝑ ambigere de9 dr:
vt libera volūtas homini reſeruet.
8 ¶Dub. quos ſeruos ſic tractarunt
Reſpō. Hiero. ꝙ alios ceciderūt vt
Hieremiam: occiderunt vt Eſayā:
lapidauerunt vt Naboth & zacha-
riam inter templum & altare.
9 ¶Dub. quō xps fili9 fuit nouiſſime
miſſus cū poſt eū ꝑdicauerūt apli &
doctores? Rñ. ꝙ nō multo tp̄e poſt
xp̄m derelicto ppl̄o iudaico apoſto
li trāſierūt ad gentiles: & ita quo ad
ipſum populū xps fuit nouiſſimus:
etiā q2 ipſe adhuc ꝑdicabit vſq3 ad
finē mūdi ꝑ ſuos predicatores q̄b9
dr: q̄ vos audit me audit Luce. x.c.
10 ¶Dubi. an iudei veraciter cogno-
uerunt xp̄m eē heredē. i. ſaluatorē.
R. ſ. Tho. iij. p. q. xlvij. ar. v. ꝙ apud
iudeos q̄dā erāt maiores: & hi eorū
ꝑncipes dicebātur: & hi ſicut demo
nes eū cognouerūt xp̄m eſſe ꝓmiſ-
ſum in lege ꝑ ſigna que videbant: q̄
fuerāt in lege predicta: ſ3 myſteriū3
deitatis ignorabāt vt Apoſtol9 dr
ad Rom. i: q2 ſi cognouiſſent nunq̄3
dominū glorie crucifixiſſent: ſ3 hec
ignorantia nō excuſabat eos a crie:
q2 erat quodāmodo ignorātia affe-
ctata: cū expreſſa ſigna viderēt eius
deitatis: ſed ꝓpter odiū & inuidia3
noluerūt eis aſſentire. Quidam aūt
erant minores qui nō habebāt no-
titiā ſcripturarū & hi ignorabāt ipm
eſſe xp̄m: q̄uis q̄ſq3 ꝑ ſigna que fa-
ciebat dubitauerūt an eſſet xps: & ēt
alīq crediderūt in eū: q̄uis poſtmo-
dū mlti udo decepta a ꝑncipib9 nō
crediderūt eē deū: nec xp̄3 ꝓmiſſu3.
¶Dub. qui fuerūt illi qui cogitaue 11
runt eum occidere? Rñ. ſecūdū oēs
euangeliſtas ꝙ fuerūt principes ſa-
cerdotum: & ſeniores populi.
¶Dubit. quam hereditatē volebāt 12
eſſe ſuam? Rñ. Chriſo. ſuper Matt.
ꝙ poſtq̄3 domin9 eiecit vendentes &
ementes de templo cogitauerunt ꝙ
propter eum aboleretur cōſuetudo
offerendi oblationes quam eſtima
bant eſſe eorum poſſeſſionem & he-
reditatem: & quam dubitabant per-
dere. Ideo cogitauerunt ꝙ ſi inter-
ficerent eum ſemper eorum eſſet.
¶Dubi. quid eſt ꝙ occiderūt extra 13
vineam? Rñ. Orig. ſuper Matthe.
ꝙ tale eſt. ſ. alienum eum eſſe iudi-
cauerunt a vinea & colonis.
¶Dub. cur interrogat eos quid fa- 14
ciet dñs vinee? Rñ. Hie. vbi ſupra
ꝙ eos dñs interrogat non ꝙ igno-
ret. quid reſponſuri ſint: ſed vt pro-
pria reſponſione damnentur.
¶Dub. quō ꝓphetauerunt verita- 15
tem reſpōdendo? Rñ. Chryſ vbi. s.
di. ꝙ verū reſponderūt non eſt eorū
qui iuſte iudicauerūt: ſed ipſius cau
ſe veritas enim ipſis violētiā fecit.
Uel vt dicit Orig. vbi ſupra. Sicut
cayphas ſic & iſti non ex ſe ꝓpheta-
uerūt contra ſe: quoniā tollenda ab
eis erant eloquia dei: & danda gen-
tibus fructum in tempore daturis.
¶Dubi. cum Marcus & Lucas di 16

cant ꝺñm dixiſſe malos male pdet quoꝺ ipſi hoc rñderūt: put dicit hic Matt. Rñ. Aug. de ꝯſenſu euāgeliſtarū. ꝙ facile pōt intelligi vel illoꝝ vocē ita ſubiūctā: vt nō interponeret illi rñderūt aut illi dixerūt: ſz tñ intelligeret. Aut ideo rñſionē iſtaz dño potius attributā: qꝛ cū verū dixerūt etiā de illis hoc ipſe reſpondit ꝙ veritas eſt: vel vt dicit Chriſ. in home. qꝛ nulla eſt ꝯtradictio: qꝛ vtraqꝫ facta fuerūt: videlicet quod pmo illi hoc dixerūt poſt dominꝰ iterauit.

17 ¶ Dub. qꝛ Lucas dicit eos rñdiſſe
abſit. ꝙ tñ Matth. nec Marcus di
cunt? Rñ. Aug. vbi ſupra. ꝙ in ple
be que audiebat intelligamus quoſ
dam reſpōdiſſe ꝙ Mattheus com
memorat quoſdā vero illud quod
Lucas dicit: ſcz abſit.

18 ¶ Dub. quoꝺ mali male pditi ſunt?
Rñ. Theophi. ſuper Matthe. ꝙ do
minus vinee eſt pater filij interēpti
ꝛ ipſe filius interēptus pdidit colo
nos tradens ipſos romanis.

19 ¶ Dub. quibꝰ colonis dedit vineā
Rñ. qui ſupra. ꝙ apoſtolis: nā ſi p
legas actus apoſtoloꝝ iuenies tria
milia ꝛ quinqꝫ milia repente credē
tium ꝛ fructificantium deo.

20 ¶ Dub. vbi habet lapidem quē re
probauerunt ꝛc. Rñ. ꝙ in ps. cxvij.

21 ¶ Dub. quoꝺ intelligit? Rñ. Lyr. ꝙ
ad literam intelligit de edificatiōe
tēpli Salomonis in quo qdam la
pis pluries oblatus eſt in edifica
tione: ꝛ qꝛ non poterat cōuenientēr
collocari. Ideo pluries reiectꝰ eſt
quaſi reprobatꝰ ab edificantibus.
Ultimo aūt poſitus eſt in ꝯſumma
tione anguli vbi ꝯiūgebātur parie
tes tēpli: ꝛ ideo de illo ſcribitur in
eodem pſalmo a dño factū eſt iſtō
qꝛ illud nō fuit a caſu ſz ex diuina
preordinatione: qꝛ lapis iſte figura

bat xp̄m q multotiēs ꝛ multiplici
citer reprobatꝰ eſt a pncipibꝰ ſa
cerdotū: ꝛ tñ factꝰ eſt in caput angu
li ꝯiungēs iudeos ꝛ gentiles quaſi
duos parietes in vnā eccleſiam.

¶ Dub. quis eſt lapis ꝛ q ſunt edifi 22
catores? Rñ. Chriſ. in home. qꝺ la
pidē vocat xp̄m. Edificatores aūt
doctores iudeoꝝ q xp̄m reproba
uerūt dicētes: hic nō eſt a deo.

¶ Dub. qꝛ ſupra p agricolas intel 23
ligebātur doctores quomodo etiā
nūc per edificatores intelliguntur?
Rñ. Hie. vbi ſupra ꝙ varijs para
bolis res eedē concernuntur quos
enim ſupra operarios ꝛ agricolas
appellauit: nunc edificatores. i. ce
mentarios vocat.

¶ Dubi. quoꝺ xp̄s factꝰ eſt in caput 24
anguli? Rñ. Hilariꝰ ſuper Matt.
qꝛ eſt inter legem ꝛ gentes lateris
vtriuſqꝫ coniunctio.

¶ Dubit. quomodo a domino fa 25
ctum eſt iſtud? Reſp. Orige. ſuper
Matth. ꝙ iſte lapis donū eſt dona
tum a deo edificio vniuerſo et ad
mirabile caput in oculis noſtris, q
poſſumus eum videre.

¶ Dubi. quomodo debebat ab eis 26
auferri regnū dei qꝺ nō habebāt?
Rñ. Orige. vbi ſupra. ꝙ regnuz dei
dicit myſteria. i. diuinas ſcripturas
quas tradidit populo illi pmo et
poſt venerunt ad gentiles: vel vt di
cit Lyr. eſt regimen eccleſie qꝺ abla
tum eſt ab eis.

¶ Dub. quibus gentibus datuz eſt 27
Rñ. Lyra. ꝙ apoſtolis.

¶ Dub quē fructū dei fecerūt apo 28
ſtoli? Rñ. ꝙ conuerſionē gentiū ad
xp̄m ſicut ipſi eis pceperat dicens.
Joan. xv. c. eatis ꝛ fructū afferatis:
ꝛ fructus veſter maneat.

¶ Dub. cur primo locauerit vineā 29
cur nunc vult dare eam dicens da
bitur genti? Rñ. Orige. vbi ſupra.

qꝛ nō eſt illis data a qb9 ablata eſt ſed cōſidera quomō qḋ dat intelligitꝰ gratias datū. qbus ergo locauit non aio quaſi electis ⁊ fidelib9 dedit. quib9 autē donauit cū iudicio electionis donauit.

30 ¶ Dub. quid ſignificatur per cadere ſuper lapidem: ⁊ ecōtra? Rñ. Lyr. poſt Hiero. ꝙ cadere ſuper lapidē eſt peccare. ⁊ tñ credere in xp̄ꝫ ē habere eius fidē: lapidem vō cadere ſup aliquē: eſt xp̄m penitus negare ⁊ nullo modo habere eius fidem.

31 ¶ Dubitatur que differētia eſt inter cōminui ⁊ cōfringi? Rñ. Chrſ. ſuper Matth. ꝙ de eo qḋ cōfringitur aliqđ remanet: qḋ aūt cōminuitur quaſi in puluerē cōuertitur.

32 ¶ Dubitat quomodo fidelis peccās ꝯfringit ⁊ infidelis cōminuit? Rñ. Hiero. vbi ſupra. ꝙ fidelis peccans reſeruatur per penitentiam ad ſalutem. Et Lyra dicit ꝙ nō ita grauiter peccat ſicut q̄ peccat peccato infidelitatis: qui enim chriſtū negat ſic conteritur: vt dicit idem Hiero. vt nec teſta q̄dē remaneat in qua hauriat aque puſillum.

33 ¶ Dubita. ad q̄d cognouerāt ꝙ de ipſis diceret? Rñ. ꝙ ex hoc qḋ dixit eis auferet a vobis regnū dei.

34 ¶ Dubita. qꝛ nō videt malū ꝙ voluerint eū tenere: qꝛ etiā ſamaritani vt habet Joā. iiij. c. tenuerunt eū? Rñ. Lyra. Qꝛ iſti volebāt eū tenere ad occidendū. Samaritani autē eum tenuerūt ad audiēdum ipſum docentem.

35 ¶ Dub. cur prīcipes iudeoꝝ cognoſcētes ita manifeſte reatū ſuū querebant eū occidere? Rñ. Chriſo. vbi ſupra. ꝙ hec ē differētia bonoꝝ hominū ⁊ maloꝝ: bonus in peccato cōprehēſus gemit: qꝛ peccauit: malus autē fremit non qꝛ peccauit: ſed qꝛ ꝯprehēſus ē i peccato: ⁊ nō ſolū penitentiā nō agit ſꝫ magis aduerſus corrigentē iraſcit: ⁊ ſic fecerunt iſti pricipes iudeorum.

¶ Dubi. cur ergo tūc nō occiderūt eū? Rñ. Tex. ꝙ timuerūt turbas. 36

¶ Dub. cur deſtituerūt ꝑꝑ turbas? Rñ. Cirilus ſuꝑ Matt. ꝙ nō refrenauit eos legis ꝑceptū qḋ dicitur Deut. 7 Innocentē ⁊ iuſtū nō occides: ſed cōpeſcuit eoꝝ nephandū ꝓpoſitū plebis timor ꝑferentes diuine reuerētie humanum timorem. 37

¶ Dub. cur turbe ſolū habebāt eū vt ꝓphetā ⁊ nō vt meſſiam? Rñd. ſanctus Uincen. in ſermone ꝙ ꝓpter eoꝝ magnā cecitatē: quia cū eſſet dñs omniū ꝓphetarū et creator eoꝝ: tamen ſolum reputabat eū vt ꝓphetam: prout etiam Petr9 reſpondit xp̄o interroganti. Matth. xvj. quē dicunt homines eſſe filiū hominis. quod alij Joannē baptiſtam. alij Helyam: alij Hieremiam: aut vnum ex ꝓphetis. 38

☞ Allegorice.

Expoſitum eſt dubio. 2.

☞ Tropologice.

¶ Admonemur ex hoc euāgelio vt gratias a nobis a deo datas cōſeruare ſtudeam9: ⁊ cōtinue laborare in vinea. ſ. ſancta eccleſia et fructū reddere tēporibus ſuis: ⁊ bonas inſpirationes que ſunt ſerui ⁊ nuncij eius nō occidere contraueniendo eis ꝑ peccatū: ⁊ fidem filij ꝑ quam ſaluamur immaculatā cuſtodire ne ipaꝫ ꝑdētes xp̄ꝫ occidam9 uerū eū crucifigētes cadat ſuꝑ nos ⁊ totalr ꝯminuat i eternā dānationē. ſꝫ eū habeam9 cū turbis tāq̄ verū prophetam eius precepta ſeruātes.

☞ Anagogice.

¶ Contēplari licet vineā illā celeſtis glorie munitā deo ꝓtectore ab

ro plantatã cũturri diuine cõtem-
platiõis: ⁊ torculari exprimẽte me
rita ſingulorum locatã lucifero ⁊ eius
ſequacibus: q̃ gloriam xp̄i heredis
vſurpare volentes male pditi ſunt.
Et nunc nobis nõ i nr̃is meritis ſꝫ ſo
la ſua gratia datã: q̃ ea imediãte fa
ciemus fructũ eius voluntati obtẽ-
perantes: in qua cũ eius vnigenito
rege regũ expulſo oĩ timore turbarum
infernaliũ gaudebimus in eternũ.

Sabbato poſt ſcdam domi nicam quadrageſime.

Homo quidam habuit duos fi
lios Luc. xv.

Hanc ſimilitudinẽ locutus eſt
dñs anno etatis ſue. xxxi. die. xxvij.
Auguſti. ⁊ die Iouis.

Hiſtorice.

¶ Turbas inſtruens dñs hanc p-
poſuit ſimilitudinem: quedã. ſ. hoiem
duos habuiſſe natos: quorum iunior
cũ paternaliũ ſibi cõtingẽtem por-
tionẽ bonorũ importunius inſtando
recepiſſet: poſt tẽporis nõ multũ in
remotiſſimis libidini dedit9 regio
nibus totã penitus ꝯſumpſit: vtqꝫ
fami (q̃ maxime vigebat) occurre-
ret ſuos paſcẽdo victũ vtcũqꝫ ꝯque
rebat porcorũ cibos in vſus cupiẽs
cõuertere ſuos: nec voti cõpos eſu-
rie impellente ad mentem coactus
redire animo reuoluebat q̃plures
in paterna domo mercẽnarios pa-
nibus ſaturari cũ ipſe illis in parti-
bus fame deperiret. ppones itaqꝫ
erratorum genitori veniã p̄cari ad eũ
pperauit: cũqꝫ pſtratus vt ſibi in-
dulgeret obſeruaret pueniẽs geni-
tor in eius amplexus ruit: ſeruiſqꝫ
impauit vt p̄mis eũ induerẽt veſti
bus: ⁊ ſaginatũ pararent conuiuiũ: q̃m
interemptũ ac dpditũ recupaſſet
natũ: q̃bus epulantibus letanter cũ
ex agro ſenior muſicorũ ſonũ audiſ
ſet frater: reſciſſetqꝫ ea ob germani
aductũ fieri. alo idignat9 igredi re
cuſabat: obnixe aũt rogãti pri vt in-
traret rñdit. p tot annos eidẽ optẽ-
peratũ fuiſſe nec ei9 vllo vnq̃ tpe ẽt
minimũ tranſgreſſũ eẽ mãdatũ: nec
tñ hedũ ſolũ vt cum ſodalib9 leta-
ret recepiſſe. Huic vo fratri q̃ ſua
turpiter cõſumpſiſſet ſaginatũ vitu
lum obtuliſſe ob idqꝫ indignari: cu
ius clemens genitor demulcẽs ira-
cũdiã ait ipſos ſimul ſemp fuiſſe ne
q̃cq̃ quin p̃nceps fuerit poſſediſſe.
Nunc autẽ recuperati filij periclitã
tis amore gaudere ac letari conſen
taneum fore.

Non relinquẽda ſunt
dubia atqꝫ ſolutiõe.
¶ Dub. ad qd intro 1
ducit hec parabola?
R. q vt ex euãgeliſta
appet cõtra phariſe
os ⁊ ſcribas plata eſt ex indigna-
tiõe aduerſus xp̄m murmurãtes q
peccatores reciperet.
¶ Dubit. que eſt parabole interpre 2
tatio? R. q ſm Aug. de q̃ſtio. Euã.
Ambro. et alios docto. (Homo ha
bens duos filios.) Deus pater eſt
duos habens populos: eũ. ſ. q ſemp
in cultu vnius dei pſtitit: ⁊ aliũ q̃
ad idola cõuerſus fuerat: q ab ipſo
deo (petiit ſubſtãtiã q̃ eũ cõtinge-
bat). i. rationabilitatẽ cũ liberi ar-
bitrij: libertate ceteraqꝫ dei dona
vniuerſamqꝫ creaturã que ad vtili-
tatem hois creata eſt. et que deus
eiſdẽ populis dimiſit: vt q̃libet his
vteret. (Iunior autẽ filius abijt in
regionẽ longinquã). i. gentilis po
pulus in obliuionẽ dei nõ localiter
ab eo diſcedens ſed effectu. ⁊ vites
ſuas tanto velocius ꝯſumens quã-
to eum a quo date erant deſeruit
(viuendo luxurioſe). i. pcipuis ex-
terioribus prodige ſe accõmodans-

do: ⁊ fames magna facta eſt in ter-
ra).i. indigentia verbi veritatis. (⁊
cepit egere) derelinquens theſau-
ros ſapientie dei. (⁊ adheſit vni ci-
uiū).i. a diabolo: (regiōis illius)
cuius villa eſt modus prāuis eius
(⁊ miſit illū in villam ſuā vt paſce-
ret porcos).i. immūdos ſpirit⁹ qui
ſub diabolo ſunt: operari. ſ. ea in q-
bus ipſi gaudēt: (⁊ cupiebat ſatura
ri de ſiliq̄s).i. de ſecularibus doctri
nis laudes idolo⁊ continentibus. (⁊
nemo illi dabat). ſ. ſapere quis eſſet
verus deus (in ſe reuerſus eſt) q̄ a
ſe abſceſſerat. (⁊ dixit ſurgam) quia
iacebat (ibo) qꝛ lōge erat (ad patrē
meū) qꝛ ſub principe porco⁊ erat:
(⁊ venit ad patrē) tpe apoſtolorum
ad deū cōuerſus: (⁊ dixit peccaui)
penitentiā agendo de preteritis (in
celū).i. contra celū. ſ. contra deum
cuius ſedes eſt celū: (⁊ corā te.) qꝛ
nihil deum pōt latere qui oīa con-
ſpicit. (iam non ſum dignus vocari
filius tuus) qꝛ te dereliq̄ (fac me ſi-
cut vnū de mercēnariis tuis).i. ſine
gratia tua nihil poſſum mereri. (et
pater occurrit ⁊ oſculatus fuit eū)
ſecū cōiungēdo. (⁊ iubet pferri ſto-
lam primā).i. p baptiſmū ad inno-
centiam reſtitui ⁊ anulū in manum
eius (quo deſpōſatur in ſua ſancta
eccleſia) ⁊ induit̄ gratia ⁊ donis dei
(⁊ eius pedes calciātur.) vt terrena
deſpiciāt (⁊ occidit̄ vitulus ſagina-
tus).i. xp̄s cuius mors noſtra refe-
ctio fuit: q̄ nos mortuos viuificauit
⁊ pditos inuenit. (⁊ ſenior fili⁹ erat
in agro).i. pplˀs iudaic⁹ extra eccle-
ſiam: (indignatuſq; fuit de pplˀo gē-
tili:) audiēs ſonū (ſuauē ſonātis ec-
cleſie: ⁊ lꝫ ſemper aliquis de illo po
pulo deū coluerit: et mādata ei⁹ nō
preterierit tn̄ conquerit̄) q̄ð nūq̄ ei
hedum dederit (.ſ. chriſtū qui debe
bat immolari) quē hedum reputa
bant ſed p populo gentili. (occide-
rit vitulum ſaginatū) omni pingue
dine bonitatis refertū: nec aduerte
bat q̄ ſemp per patres ſuos deo fa-
miliares cum ipſo fuerat et ſecreta
dei eius pphetis cōmunicata fue-
rint populus aūt gentilis eius fra-
ter: (qꝛ omnes a Noe pgreſſi ſunt)
mortuus fuerat ⁊ perierat per ido-
lolatriam: ⁊ nunc reuixit ⁊ inuētus
eſt eſſe de numero filiorum dei.
¶ Dubi. quō congregauit oīa cum 3
poſſeſſiōes congregari nō poſſint?
Rn̄. q̄ pretiū bene pōt congregari.
¶ Dubi. an ſolū per luxuriam diſſi 4
pauerit ſubſtantiā? Reſpō. Aug. de
queſtio. euange. q̄ð per luxurioſam
vitam intelligitur ⁊ prodiga.
¶ Dubit. cur dicit̄ fames aduenīſſe 5
diſſipata ſubſtātia? Rn̄. qꝛ tūc ma-
gis opprimebat nihil habentem.
¶ Dubi. quando cepit egere? Rn̄. 6
q̄ð quando nihil incepit habere.
¶ Dubit. cur paſcebat porcos? Rn̄. 7
qꝛ nullam artem exercere ſciebat.
¶ Dubi. quid ſunt ſilique? Rn̄. Am 8
bro. ſuper Luc. q̄ð eſt genus legumi
nis intus inanis foris mollis: quo
corpus nō reficitur ſed impletur vt
ſit magis oneri q̄ vſui.
¶ Dubit. cum poſſet ſiliquas cape- 9
re. cur nō capiebat? R. q̄ nemo eas
coquebat vt poſſent ab hominib⁹
comedi ſed eas crudas porcis da-
bant in eſcam.
¶ Dub. an factus fuerat mente ca- 10
ptus qꝛ dicitur in ſe reuerſus? Rn̄.
Ambro. vbi ſupra. q̄ð in ſe reuertit̄:
qꝛ a ſe abſceſſerat obedientiam: ſci-
licet paternam fugiens.
¶ Dub. quō oēs mercēnarii abūda 11
bant panibus? Rn̄. Ambr. vbi. ſ. q̄
ſunt aliqui mercēnarii boni q̄ con-
ducuntur ad vineā ⁊ tales abunda
bant panibus ⁊ de his loquit̄ iſte.
¶ Dubit. quō peribat fame qui do- 12

mum reuerſus eſt? Rñ. ꝙ hic eſt fi-
gura hyperbole ad denotandũ ma
gnam famem quam patiebatur.

13 ❡ Dubit. cur dicit ſurgam? Reſpõ.
quod quia iacebat in miſeria a qua
ſurgere optabat.

14 ❡ Dubit. cur non dixit fac me ſicut
vnũ de mercennarijs: prout pme-
ditatus fuerat? Rñ. Aug. de queſtio
nibus euangeliſtarũ dicẽs: qđ cum
panem nõ haberet vt mercẽnarius
eſſe cupiebat: ꝙ poſt oſculũ patris
generoſiſſime iam dedignabatur.

15 ❡ Dubitat. quõ peccauerat in ce-
lum? Rñ. Aug. vbi ſupra ꝙ peccare
in celum eſt peccare coram ſanctis
animabus que celum poſſident.

16 ❡ Dubi. quõ peccauit coram patre
cum eſſet a longe? Rñ. ſatis dicitur
peccaſſe coram patre: ad cuius noti
tiam eius peccatum deuenit.

17 ❡ Du. cur nõ eſt dign9 vocari fili9:
cũ ab eo fuiſſet genit9? Rñ. ꝙ lʒ na-
ture fili9 eſſet: tñ filiali amore ſepa-
ratus erat patrem derelinquendo.

18 ❡ Dub. quõ cecidit ſuper collũ filij?
Rñ. Aug. de qõ. euãge. ꝙ cadere in
collũ eſt humiliari in amplexũ filij.

19 ❡ Dubi. cur cadit ſuper collũ? Re-
ſpon. Ambro. vbi ſupra. quod cadit
vt iacentem erigat.

20 ❡ Dub. cur oſculat9 eſt eũ? Rñ. ad
deſignãdũ amorẽ patris ad filium.

21 ❡ Dubit. cur pater non rñdet filio?
Rñd. ꝙ pater videns eum in tanta
miſeria: indicauit nõ eſſe opus ver-
bis ſed factis: ideo precipit ſeruis
vt induant: ⁊ oſtans miſericordiam
accepit non verbo ſed effectu.

22 ❡ Dubi. an homo per penitentiam
recuperet priſtinam dignitatem: et
plura pulchra dubia de penitentia.
Require feria. v. de paſſione.

23 ❡ Dubi. quid ſit ſtola? Rñ. ſm Ca-
tholiconẽ ⁊ Tortelliũ: erat indumen
tum matronarũ qđ cooperto capi-
te ⁊ ſcapula a dextro latere in leuũ
humerũ mittit. Cornucopia autem
dicit ꝙ apud veteres erat quicquid
corpus tegeret: et apud grecos in-
dumentum dicitur.

❡ Dubi. quõ erat prima? Rñ. quia 24
erat dignior ceteris indumẽtis quã
diſſipando bona ſua amiſerat.

❡ Dubit. cur vult dare anulum in 25
manu eius? Reſpon. Chriſoſt. ꝙ in
ſignum reconciliationis.

❡ Dub. qđ ſignificat ponere calcia 26
menta in pedes eius? Rñ. Chriſoſt.
vt cooperiret veſtigia: vt per lubri-
cum mundi iſtius tutus incedat: aut
ꝓpter mortificationẽ mẽbrorũ. Vite
eñi noſtre curſus in ſcripturis pes
appellatur ⁊ mortificatiõis ſpecies
calciamẽtis imponit: q2 de aialium
mortuorum pellibus conficiuntur.

❡ Dubi. cur vult occidi vitulũ ſagi 27
natum? Reſpond. Augu. vbi ſupra.
vt in exhauſta fame filij eſurientis
viſcera ſatiet.

❡ Dubi. cur dicit manducemus et 28
epulemur? Rñ. Ambro. vbi ſ. ꝙ vt
oſtẽderet qm̃ paternus erat cibus.

❡ Dubi. quid eſt mãducare ⁊ quid 29
epulari? Reſpond. Catho. ⁊ Cornu-
copia quod mãducare ſe habet ad
omnes cibos: ſed epulari ad opulẽ
tiores ⁊ ſolenniores.

❡ Dub. cur dixit ꝙ mortuus fuerat 30
⁊ reuixerat cum hoc falſum ſit. Rñ.
ꝙ hoc allegorice ⁊ dicit: qm̃ vnum
dicitur ⁊ aliud ſignificatur: q2 mor-
tuus erat nullam habẽs virtutem:
reuixit cum ad virtutes rediit.

❡ Dubi. cur addit perierat ⁊ inuẽ- 31
tus eſt? Rñ. Theophi. ſuper Lucã
ꝙ quãtũ ad vitiorũ cõditionẽ mor-
tuus fuerat ⁊ deſperatus: ſed quan
tum ad humanam naturã que mu-
tabilis eſt: ⁊ põt a vitijs ad virtuteꝫ
conuerti dicitur deperditus: q2 mi-
nus eſt perdi ꝗ̃ mori.

32 ¶ Dub. qd agebat ſenior frater in agro? Rñ. Aug. vbi. ſ. ꝙ in hereditaria opulentia exercebatur. vel vt dicit Titus agriculture vacabat.

33 ¶ Dub. qd ē chorus? Rñ. Strabo ꝙ eſt quoddam inſtrumentum muſicum ⁊ eſt pellis cum duabus actuis: ⁊ p alterum inſpiratur: p alteram ſo reddit ſonum.

34 ¶ Dub. quid eſt ſimphonia? Rñ. ꝙ eſt Lira ſm Strabonē. Papias vero dicit ꝙ eſt lignum cōcauum ex vtraqꝫ parte pelle extenſa quā virgulis hincinde muſici feriunt.

35 ¶ Dub. cur indignatus eſt ſenior filius? Rñ. ꝙ ipſe patri retulit cām dicens Ecce tot annis ſeruio tibi ⁊c.

36 ¶ Dub cur nolebat ingredi? Rñ. ꝙ ex indignatione.

37 ¶ Dubi. cur pater egreſſus eſt ad eum? Rñ vt eum pacificaret.

38 ¶ Dub. an vnꝗ̄ p̄terierit mandatū pris? Rñ. Aug. vbi. ſ. ꝙ nunꝗ̄ p̄terinit mādatū de honore parentū: qꝛ nūꝗ̄ dereliqt patrē: ſed q̄tū ad allegoricū ſenſum ppls iſrael nūꝗ̄ p̄teriuit mādatū dei: non tñ intelligas de omni mādato ſed de vno maxime neceſſario: qđ nullū aliū deū p̄ter vnū creatorē oīm colere viſus eſt neqꝫ iſte filius in oībus iſraelitis: ſꝫ in his itelligit pſonā hēre: q nunꝗ̄ ab vno deo ad ſimulachra ꝯuerſi ſunt.

39 ¶ Dub. q̄uo nūꝗ̄ dedit ſibi hedū? Rñ. Hiero. gloſſ ndo di. nūꝗ̄ dediſti mihi hedū. i. nullus ſanguis prophete vel ſacerdotis a romano imperio nos iudeos liberauit.

40 ¶ Dubit. cū q̄bus amicis volebat epulari? Rñ. Greg. in homel. ꝙ hoc dicitur ex perſona pncipum cum plebe aut populo iuda.

41 ¶ Dub. cur inſultat fratri iuniori? Rñ. Ambro. vbi ſupra. ꝙ ex inuidia ⁊ ambitione ⁊ eſt ſimilis publicano iuſtificanti ſe.

42 ¶ Dub. que ſunt meretrices? Rñ. Aug. ꝙ ſuperſtitiones gētilium cū quibus ſubſtātiā diſſipant qui relicto vero cōnubio veri dei: cum demone feda cupiditate fornicantur.

¶ Dub. q̄uo filius ſenior ſemp erat 43 cū patre cum tūc eſſet in agro? Rñ. tu ſemper mecum es. i. nō longe diſcedis a me: ⁊ lꝫ non ſemp p̄ſentialr aſſiſteret cōſpectui patris: nunꝗ̄ tñ abſcēdebat ab obedientia paterna.

¶ Dub. q̄uo oīa bona paterna erāt filij? Rñ. Aug. diſt. ſic a pfectis filijs 44 habētur oīa vt ſint. ⁊ oīa ſingula ⁊ ſingulorū oīa: vt enim cupiditas nihil cū anguſtia: ita nihil cū anguſtia charitas tenet.

¶ Dub. qꝛ ex ſenſu allegorico parabole huius videt ꝙ ſcti innocētes 45 indignētur de ſctis pctōribus primo poſt a deo receptis? Rñ. Theo. ſup Lucā. ꝙ nō opꝫ oīa quecūqꝫ parabola cōtinet ad literā pertractare: ſed ſenſum eliciētes cuius cā cōponitur nihil aliud pſcrutari. Hec ergo parabola ad hoc ē ꝯpoſita: vt pctōres nō diffidāt reuerti ſciētes ꝙ magna cōſequentur. Unde introducit alios turbatos in eorū bonis: vt idcet nō eos liuore tabeſcētes: ſed tāto decore honoratos redeuntes: vt etiā inuidioſi poſſint alijs fieri.

¶ Du. cur oportebat epulari ⁊ gau- 46 dere? Rñ. ꝙ oportebat. i. cōueniens erat cōuiuari: vt paternus demonſtraretur affectus dilectione repletus. qđ maxime cōuiuius oſtēditur in quibus omnia leta ſunt.

Allegorice et Tropologice expoſitum eſt.

☞ Anagogice.

¶ Cōtemplari debemus benignitatem omnipotentis dei: qui ſua immenſa miſericordia peccatores qui cum ita viliter cōtempſerūt oſcula-

batur eorum colla amplectendo:et
primam ſtolam candidam glorie
celeſtis per peccata deperditam re-
ſtituendo anulum perfecte coniun-
ctionis tribuendo pedes vt non le-
dantur calciando dās eis vt ſedeāt
ſuper menſa ſua in regno ſuo:eden-
tes ꝛ bibentes ꝛ epulantes letan-
ter atq̄ gaudioſe:exultātes in con-
ſpectu domini:ꝛ letitia ſempiterna
erit ſuper capita eorum:qui quan-
doq̄ morti traditi erant:ꝛ nunc re-
uixerunt regnantes cum agno in
ſecula ſeculorum amen.

¶ Dominica tertia quadrageſime.

Erat Jeſus eijciens demonium.
Luce.xi.c. Matt.xij.c. Marci.iij.c.
Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno chriſti.31 prima die Decē-
bris die iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Admirātibus turbis ꝙ dominus
a demone obſeſſum liberaſſe ꝛ eidē
reddidiſſe loquelam:calūniabātur
quidam id eum per malignorum ſpi-
rituum Beelzebub principem ope-
ratum fuiſſe:tentantes vero alij e ce-
lis portentum requirebant:eorum
aūt cognitis cogitationibus ꝙ obij-
ciebatur minime poſſe fieri demon-
ſtrauit:qm̄ nequaq̄ ſtabile regnum
perſiſteret demonis ſi foret vlla in-
ter eos diſcordia:ꝛ ſeſe pturbarent
cū regnū omne dilabatur ſi abfue-
rit vnitas animorum eorum quoq̄ filij
nō demonum autoritate demonia
fugāt:id an ipſis an recte ſentiant
iudicabūtur. Si dei igitur potentia
id ipſe agat regnum adeſſe dei in-
dubie aſſerendum eſt:dum enī quis
ſuum armis tutatur atrium quiete
poſſeſſa fruitur. Si vero eum ſuper-
ueniens fortior ſuperet:queq̄ in
quibus cōfidebat amittit:addebat
etiā eū ſibi aduerſari qui nō ſecum
ſentiret:ꝛ eum qui non ſecum colli-
geret diſpergere:immūdū etiā ſpm̄
ab hoīe fugatum in aquoſa aridaq̄
loca inābulātē nec vbi quieſcat in-
ueniētē:pſonā quā reliquerat vt do-
mū petere quā mūdā ornatāq̄ repe-
riens:ſeptē ſe peiores aſſumēs ſpūs
ſuū in ea firmauit habitaculū:adeo
vt hoīs illi9 extrema prioribus peio-
ra reddantur. Talia dn̄o loquente
quedam e turba mulier vocē extulit
ꝛ ventrē eſſe beatū q̄ eum portaue-
rat ꝛ vbera q̄ ſuxerat predicauit:at
Jeſus beatos eos fore q̄ dei verbum
audirent et obſeruarent aſſeruit.

Satiſfacere dubijs vo-
lens.
¶ Dubit. qd ſunt de- 1
mōes? Rn̄. ſan. Tho.
i. par. q. cxv. arti. v.
q̄ ſūt ſubſtātie ſepate
intellectuales corporibus nō vnite
¶ Du. an in eis ſit prelatio? Rn̄. qui 2
ꝛ vbi ſupra. q. clx. ar. ij. ꝙ vt dicit gl.
i. Chor. xv. ꝙ diu durat mūdus an-
geli angelis:homines hoībus:ꝛ de-
mones demonib9 p̄ſunt:ꝛ natura-
lis diſpoſitio demonū requirit:vt ſi
in eis prelatio q̄ tn̄ nō fundatur ſup
iuſtitiam eorum ſed dei.
¶ Dub. an obediāt ſuperioribus ex 3
amicitia? R. q̄ ſupra ꝙ nō ſ3 ex com-
muni nequitia q̄ hoīes odiunt.
¶ Dubitaꝰ an in ipſis ſit ſcientia? 4
Reſp. ſanctus. Tho. i. par. q. lxiiij.
art. i. ꝙ duplex eſt cognitio verita-
tis. Una que habetur per gratiam
alia per naturam:ꝛ illa que habe-
tur per gratiam eſt duplex. Una ſpe-
culatiua tantum ſicut cum alicui ali-
qua ſecreta diuinorum reuelantur.
Alia affectiua producens amorem
dei que pertinet ad donum ſapien-
tie. Harum cognitionum prima q̄
habetur per naturam in demonib9

eſt nec eſt oblata nec diminuta: q2
cõſequit ipſam naturã angeli q̃ eſt
intellectus vel mens: a qua natura
ꝓpter ſimplicitatẽ ſue ſubſtãtie ali-
quid ſubtrahi nõ põt vt ſic ꝑ ſubtra
ctionẽ naturalium puniat: ſicut hõ
punit ꝑ ſubtractionẽ manus vel pe
dis aut alicuius hmõi. Et ideo di-
cit Diony. iiij. ca. de di. no. qꝺ dona
naturalia in eis integra manẽt. vn-
de naturalis cognitio in eis nõ eſt
diminuta. Alia autem cognitio per
gratiã ſpeculatiuã nõ eſt ab eis to-
taliter ablata ſed diminuta. quia de
huiuſmodi ſecretis diuinis tantum
reuelatur eis quantum oportet: vel
mediantibus angelis vel ꝑ aliqua
tẽporalia diuine virtutis effecta vt
dicit Augu. ix. de ciuitate dei. Non
aũt ſic ipſis ſanctis angelis quibus
plura et clarius reuelantur in ipſo
verbo. A tertia vero cognitiõe ſunt
totaliter priuati ſicut et a charitate.
5 ¶ Dubi. an cognoſcãt futura? R. q̃
ꝛ vbi ſupra. q. lvij. art. iij. ꝙ futurum
dupl'r põt cognoſci. Uno mõ in cau
ſa ſua: ꝛ ſic futura que de neceſſitate
ex cauſis ſuis proueniunt ꝑ certam
ſciẽtiã cognoſcunt vt ſolẽ oriri cras
q̃ vero ex ſuis cauſis ꝓueniũt vt in
pluribꝰ cognoſcunt nõ ꝑ certitudi-
nem ſed per coniecturam: ſicut me-
dicus precognoſcit ſanitatem infir-
mi. q̃ vero proueniunt ex cauſis ſuis
vt in paucioribꝰ penitꝰ ſunt ignota
ſicut caſualia ꝛ fortuita: ꝛ talis mo-
dus cognoſcẽdi futura adeſt ange-
lis ꝛ demonibus ꝛ nobis: ꝛ tãto ma
gis ꝙ̃ nos cognoſcũt quãto magis
rerũ cauſas ꝛ vniuerſalius ꝛ perfe-
ctius cognoſcũt: ſicut medici q̃ acu-
tius vidẽt cauſas melius de futuro
ſtatu egritudinis ꝓnoſticant. Alio
modo cognoſcunt futura in ſeipſis
ꝛ ſic ſolius dei eſt futura cognoſce-
re. ꝛ ſic dicitur Eſa. xlj. Annũciate q̃
ventura ſunt in futurũ ꝛ ſciemus q2
dij eſtis vos.
¶ Dubi. an demones poſſint bonũ 6
facere? R. ſanctus Tho. ij. ſen. di.
vij. q. j. ar. ij. ꝙ in demonibus rema-
net naturalis potẽtia ad bonũ vt re
mota ꝛ indiſpoſita ꝛ ꝑ cõtrariũ ha-
bitũ deprauata qua poſſent bñ face
re ſi vellent: ſed velle nõ pñt q2 ha-
bitus malitie ab eorum volũtate re-
moueri nõ põt cũ amplius non ſint
in ſtatu vie: q2 qñcũq3 aliq̃s puenit
ad terminũ vie non põt deflecti ab
eo fine cui adheſit: ſiue ſit bonꝰ ſiue
malus. Finis aũt angeli eſt terminus
electionis ſue qua bono adheſit vel
malo. vñ ſicut hoies poſt mortẽ in
bono ꝯfirmant vel in malo: ita ꝛ an
geli poſt conuerſionẽ ꝛ auerſionez.
¶ Dubi. cur hoi dat lõgior via quã 7
angelo? R. q̃ ſupra. ꝙ hõ erat ma-
gis a deo diſtãs ꝛ oportebat qꝺ i eiꝰ
cognitionẽ inq̃rendo pueniret. An-
gelꝰ aũt ſtatim dei formi itellectu ſi-
ne iq̃ſitiõe i diuina puenire potuit.
¶ Dubit. q2 cũ demones appetant 8
eſſe viuere ꝛ intelligere q̃ ſunt bona
videtur qꝺ habeãt bonam volunta
tem? R. qui ſupra. ꝙ cũ in angelis
natura ſit bona oportet ꝙ eorũ ꝛ na-
turalis appetitus bonus ſit: q̃ tñ per
circunſtãtias deprauat quas appo-
nit deliberatiua voluntas inquan-
tũ volunt eſſe ꝛ viuere ſub tali defor
mitate pctĩ: ſicut luxurioſus deſide-
rat viuere in ſua turpi delectatiõe.
¶ Dubi. an poſſint facere aliquem 9
actũ bonũ? R. q̃ ſupra. ꝙ oĩs actus
nature demonũ eſt bonꝰ: ſed actus
volũtatis eorũ eſt malus: actũ autẽ
malũ contingit eſſe dupliciter. Aut
quantum ad ſubſtantiã actus: ſicut
malus actus volũtatis eſt fornicari
vel mẽtiri. Aut q̃tũ ad modũ agen-
tis: ſicut cũ q̃s appetitu laudis dat
eleemoſynas. Poſſunt ergo demo-

nes aliquē bonū actū ex genere fa-
cere vt veritatē dicere: ꝛ huiuſmodi
nullo tñ modo bona voluntate.

10 ❡ Dub. an ſe mutuo diligāt? Rñ. q
ſupra diſt. vi. arti. iiij. ꝙ demones ex
neq̄tia ſua humano generi aduer-
ſant: amicos aūt eos eſſe qui vnius
inimici ſunt conſequitur: et ideo vt
magis hoibus noceāt quaſi adinui
cem confederantur: vt cōcorditer et
ordinate impugnent: ſed quātū in
ipſis eſſet nunq̄ cōcordiā haberēt:
ſed ad aliqd vnū efficiendū concor-
dant: non em̄ eſt ꝓbabile ꝙ beniuo-
lentiā aliquā adinuicē habeāt: ſꝫ ſo
lum cōcordiam ad actum aliquem.

11 ❡ Dub. cur diabolus tentando pri-
mum hoiem non aſſumpſit formā
boni angeli? Rñd. qui. ſ. di. xxi. q. ij.
art. i. ꝙ hoc libenter egiſſet ſed per-
miſſus nō fuit a deo qui eum alias
ſpecies aſſumere: in quibus magis
poſſit latere prohibuit.

12 ❡ Dub. cur nūc permittit eū deꝰ in
forma boni angeli apparere? Rñ.
qui. ſ. ꝙ homo poſt pctm̄ factus eſt
cautior per experientiam mali. Vñ
fraudibus hoſtis quas quotidie ex
peritur melius reſiſtere nouit.

13 ❡ Dub. an a dño mittant̄ vt impu
gnent homines? Rñd. ſ. Tho. i. par.
q. cxiiij. arti. i. ꝙ mali angeli impu-
gnant hoies dupliciter. Uno mo-
do inſtigando ad peccatū: ꝛ ſic non
mittunt̄ a deo ad impugnandū: ſed
aliqñ permittunt̄ ſecundū dei iuſta
iudicia: aliqñ autē impugnant ho-
mines puniendo: ꝛ ſic mittunt̄ a deo
ſicut miſſus eſt ſpūs mendax ad pu-
niendū Achab regē Iſrael. iij. Reg.
vlti. Pena enim refertur in deū ſi-
cut in primū actorem: et tamen alia
intentione demones puniunt puta
ex odio ꝛ inuidia q̄ mittātur a deo
qui hoc propter iuſtitiā operatur.

14 ❡ Dubi. an oia peccata procedant
ex tentatiōe diaboli? Rñ. qui. ſ. ar.
iij. ꝙ aliq̄d pōt dici cā alicuius du-
pliciter. Uno modo directe alio mo
do indirecte. Indirecte quidē ſicut
cum aliqd agens cauſans aliquam
diſpoſitionē ad aliquē effectū: dici-
tur eſſe occaſionaliter et indirecte
cauſa illius effectus: ſicut dicatur ꝙ
ille qui ſecat ligna eſt cauſa combu
ſtionis eorū: ꝛ hoc modo dicendum
eſt ꝙ diabolus eſt cauſa omniū pec
catorum noſtrorū: qꝛ inſtigauit pri-
mum hoiem ad peccandū: ex cuius
peccato cōſecuta eſt in toto genere
humano quedā pronitas ad omnia
pctā: ꝛ ſic intelligitur dictū Diony.
iiij. c. de di. no. ꝙ multitudo demo-
num eſt cā oim maloꝝ. Directe aūt
aliquis dicit̄ eſſe cā alicuius ꝙ ope
ratur directe ad illud: ꝛ hoc modo
diabolus nō eſt cauſa ois pcti: non
enim oia pctā committūtur diabo-
lo inſtigāte: ſꝫ quedā ex libertate ar
bitrij ꝛ carnis corruptiōe: qꝛ vt di-
cit Orige. etiā ſi diabolus nō eſſet:
hoies haberēt appetitū ciborum et
venereoꝝ ꝛ hmōi: circa que multa
inordinatio cōtingit niſi per ratio-
nē talis appetitus refrenet̄: ꝛ maxi-
me ſuppoſita corruptione nature.

❡ Dubi. an diabolꝰ ꝑ pctm̄ morta- 15
le ſubſtātialiter inhabitet hoiem, ſi
cut ſpūſſctūs ꝑ gratiā? Rñ. ſ. Tho.
quodlibe. iij. ar. viij. ꝙ diabolū inha
bitare hoiē pōt intelligi dupliciť.
Uno mō q̄tum ad animā. Alio mō
quātū ad corpus: quātum ad aiam
quidē nō pōt diabolus inhabitare
hoiem ſubſtātialr: qꝛ ſolꝰ deus illa-
bitur mēti. nec ita diabolus cauſat
culpā ſicut ſpūſſanctꝰ gratiā. Spi-
ritus em̄ ſanctus interiꝰ operat̄: ſꝫ
diabolus exterius ſuggerit vel q̄tū
ad ſenſum vel quantū ad imagina-
tionem: dicit̄ tñ inhabitare affectū
hois per affectū malitie. nō ſolū q̄-

ſum ex eis ſuggeſtione pctm̄ pctra-
ctat:ſ3 ēt p quodcūqꝫ pctm̄ mortale
qz ex qūlibet pctō mortali hō ſuitu
ti diaboli addicit:ſ3 qūtū ad corp9
diabol9 ꝑt hoīez ſubſtātialiter iha
bitare:ſicut pz i arrepticys:ſ3 hoc
magis ptinet ad rōnē pene q̄ȝ ad ra
tionem culpe.

16 ¶ Dub. an demones poſſint alliga
ri annulis ⁊ āpulis ⁊ hmōi corꝑib9
ꝑ nigromātiā? R. q. d. qūlibe. x. ar. j.
ꝙ videam9 ſpm̄ corꝑi allegari: qn̄qꝫ
q̄dē naturaliter ſicut aīa alligat cor
pori. qn̄qꝫ aūt quadā ſupioꝝ ꝟtute:
ſicut p ꝟtutē ſupioꝝ demonū iferio
res alligātur arte nigromātie ima
ginib9 vl' ānulis: vl' alijs hmōi reb9.

17 ¶ Dub. an habere familiaritatē cū
demone vl' aliquid petere ab eo ſit
apoſtatare a fide? R. ſ. Tho. i ij. ſen.
di. vij. q. ij. ar. ij. ꝙ ſicut grauiter pec
cat qui illud qd' eſt dei creature im
pendit p ydololatrie cultū: ita gra-
uiter peccāt q ea q̄ a deo expetēda
ſunt auxilio demonū iplorāt: ⁊ hu-
iuſmodi eſt vaticinatio de futuro.
Et ſimiliter etiā in alijs operibus
magicis in quibus complementuȝ
operis ex ꝟtute demonū expectat.
In his em̄ oībus eſt apoſtaſia a fi-
de per pactū initū cuȝ demone: vel
verbotenus ſi inuocatio interſit vel
facto aliquo ēt ſi ſacrificia deſint.
Non em̄ pōt homo duob9 dn̄is ſer
uire: vt dicit Matth. vij. c.

18 ¶ Dubi. cur ergo ſcti aliq vſi ſunt
auxilio demonū in aliqb9: vt de eis
legit? R. q ſupra ꝙ Paulus ⁊ ali-
qui alij ſancti legunt aliqua per de
mones feciſſe non pacto cū eis ini-
to: ſ3 ſicut virtutē diuinā in eis exer
centes: ſicut etiā officiū poteſtatuȝ
celeſtium ē demones arcere.

19 ¶ Dubi. an licite poſſunt fieri incā
tationes ad reſtringēdū ſanguineȝ
ex vulneribꝰ et p futuris inueniēdis.
R. ſ. Th. vbi. ſ. ꝙ nulla vtilitas eſſe
pōt p qua aliqd faciēdū ſit ꝙ in dei
vergat iniuriā: qd' cōtingit qn̄ illud
qd ipſi9 eſt nō ab ipſo q'rit ſ3 cū eius
aduerſario fedus initur.

¶ Dubi. cur demones pmittunt ſe
videri a pueris virginib9 poti9 q̄ȝ
ab alijs? Rn̄. ſan. Tho. q. vi. de po.
ar. x. ꝙ demones a virginib9 aduo
cati adueniūt: vt ex hoc in ſue diui
nitatis opinionē hoīes adducant
quaſi mundiciā ament.

¶ Dub. quō pn̄t coire cū mulieri 21
bus: vt dicit fieri? R. ſ. Tho. j. par.
q. lj. ar. iij. ꝙ ſicut Augu. de ciuitate.
dei multi ſe experti vel ab expertis
ſe audiſſe cōfirmāt ſiluanos ⁊ fau-
nos quos vulgus incūbos vocat
iprobos ſepe extitiſſe mulierib9 ⁊
earū expetiſſe concubitū atqꝫ per-
egiſſe. Unde hoc negare impuden
tie videtur. ſi tamen ex coitu demo
num aliqui interdum naſcantur,
Hoc non eſt per ſemen ab eis deci
ſum aut a corporib9 aſſumptis: ſed
per ſemē alicuius hominis ad hoc
acceptuȝ: vtpote quod idē demon
qui eſt ſuccubus ad virū fiat incu-
bus ad mulierem: ſicut ⁊ aliaruȝ re
rum ſemina aſſumunt ad aliquarū
rerū generationem. vt Augu. dicit
in tertio de trinita. vt ſic ille qui na
ſcit nō ſit filius demonis: ſed illi9
hominis cuius eſt ſemen acceptuȝ.

¶ Du. an demones poſſint trāſmu 22
tare homines in beſtias? R. ſ. Th.
prima p. q. cxiiij. ar. iij. ꝙ oēs trāſmu
tationes corꝑaliū reꝝ q̄ poſſunt fie
ri p aliquas virtutes naturales: ad
quas ptinēt ſemina rerū naturaliū
poſſunt fieri p operationē demonū
huiuſmodi ſeminib9 adhibitis: ſi-
cut cū aliq̄ res trāſmutant i ſerpen
tes vel ranas q̄ per putrefactionem
generari poſſunt. Ille ꝟo trāſmuta
tiones corꝑaliū rerū q̄ non poſſunt

virtute nature fieri nullo mõ opatione demonũ ſm rei veritatẽ pfici poſſunt. ſicut q corp9 humanũ muteť in corpus beſtiale: aut q corpus hois mortuum reuiuiſcat: ⁊ ſi aliqñ aliqd tale operatiõe demonũ fieri videatur: hoc nõ eſt ſm veritatem ſed ſm apparentiam tantum.

23 ¶ Dubi. quõ diabolus facit corp9 humanũ apparere corp9 beſtiale? Rñ. q. s. q. xciiij. ar. iiij. q hoc dupliciter opari põt. Uno mõ ab interiori ſm qð põt mutare fantaſiam hominis: ⁊ ẽt ſenſus corporeos vt aliqd videať aliter q̃ ſit. Uñ Ariſto. in libro. de ſom. ⁊ vigil. aſſignans cãm apparitionis ſomniorũ dicit. q cũ animal dormit deſcẽdente plurimo ſanguine ad principiũ ſenſitiuũ ſimul deſcẽdit mot9. i. impreſſiões relicte ex ſenſibiliũ motionib9: que in ſpiritibus ſenſualib9 pſeruanť ⁊ mouẽt pncipiũ ita q ſic q̃dã apparitio: acſi tũc pncipiũ ſenſitiuũ reb9 ipſis exteriorib9 mutareť: ⁊ tãta põt eſſe motio ſpirituũ ⁊ humorũ q hmõi apparitiões etiã vigilantib9 fiãt ſicut ptʒ in freneticis ⁊ i alijs hmõi: ⁊ ſicut hoc fit per naturalem cõmotionẽ humoꝝ: ⁊ qñq etiã per voluntatẽ hois que voluntarie imaginať q pri9 ſenſerat: ita ẽt hoc põt fieri ṽtute demonis. qñq q̃dẽ alienatiõe a corporeis ſenſib9: qñq aũt abſq tali alienatiõe. Alio mõ ab exteriori: cũ eñ ipſe poſſit formare corpus ex aere cuiuſcũq forme ⁊ figure: et illud aſſumens in eo viſibiliter appareat: põt eadẽ rõne circũponere cuiq̃ rei corporee quãcũq formam corporeã: vt in eius ſpecie videať.

24 ¶ Dub. an poſſint demo es cauſare pluuias grãdines ⁊ hmõi? R. q. s. cxv. q. viij. ar. ij. q natura corpalis ſpũali obedit ad motum localẽ. Uñ ⁊ diabolus oĩa cauſare põt q̃ ex motu locali corporũ inferiorũ puenire pñt niſi ṽtute diuina repmať. ⁊ idẽ. ſ. Tho. q. xvj. de malo. ar. ix. dẽt q oĩa q̃ viſibilr fiũt in hoc mũdo pñt fieri p demões nõ ſola ppria ṽtute ſed mediantib9 actiuis naturalib9.

¶ Dub. an demões ſeipſos poſſint expellere a corpibus? Rñd. ſ. Tho. iij. par. q. xliij. ar. ij. q ṽtute ſuperiorum demonũ ita demones a corporibus expelluntur q remanet dñium eoꝝ quatũ ad aiam. Nõ eñ cõtra regnũ ſuũ diabolus agit. ſed xp̃s expellebat demones nõ ſolũ a corpore: ſed multomagis ab anima. 25

¶ Dub. cur expellẽdo demones dominus pmittebat forti9 diſcerpere demoniacos? Rñd. q̃ ſupra. q. xliij. ar. j. q xp̃s expellebat eos ab hominibus ppter anime ſalutẽ principaliter: ⁊ ideo permittebat demones quos eijciebat hoibus aliqð nocumẽtũ inferre: vel in corpe: vel in rebus ppter aĩe ſalutẽ ad hominum ſcʒ inſtructionẽ: vt etiã ptʒ dub. ſeq. 26

¶ Dub. cur eos pmittebat itrare in porcos? Rñ. q. s. q vt dicit Chrſ. ſuper Matth. xp̃s pmiſit demonibus in porcos ire nõ quaſi a demonib9 pſuaſus. Sed primo q̃dẽ vt iſtruat magnitudinẽ nocumẽti demonum qui hoibus inſidianť. Scðo vt oẽs diſcernerẽt q̃m nec aduerſus porcos auderet aliqd facere demũ niſi ipſe cõſenſerit. Tertio: vt oſtẽderet grauiora in illos hoies opati eſſent q̃ in illos porcos niſi eſſent diuina pudẽtia adiuti: ⁊ ppter etiã eaſdẽ cãs pmiſit eũ q̃ a demonib9 liberatus fuit ad horã graui9 affligi: a q̃ tamẽ afflictiõe eũ citius liberauit. 27

¶ Dubi. q̃ poteſtas dať hoib9 ſanctis demones expellẽdi? R. ſ. Tho. in. iiij. ſen. di. v. q. j. art. iij. q. j. q hominib9 dať poteſtas talis q̃tuʒ ad effectũ nocumẽti corpalis quem in 28

veritatis faciunt: non autem q̄ntū ad effectū ſpiritualis nocumenti q̄ eſt peccatum expellere ⁊ a ſeruitute demonis liberare. Joan.viij.c. ſi filius vos liberauerit vere liberi eritis.

29 ¶ Dubit. an demoniaci intelligant verba q̄ per eos loquitur demō? Rñ. ſanctus Tho.ij.ij.q.clxv.art.ij. dicēs q̄ vt dicit Augu.ij. ſup Ge. ad literā neq̄ etiā ſerpēs verborū ſonos intelligebat q̄ i illo fiebat ad mulierē nec etiā ꝯuerſa credēda eſt ala eius in naturam rōnalē. q̄ſi q̄dē nec ipſi hoies quorū rōnalis natura eſt cū demō i eis loquitur ſciunt q̄d loquantur.

30 ¶ Du. an demonibus minuatur pena ex hoc q̄d torquent dānatos? Rñ. ſ. Tho.l.iiij.ſen.di.xlvij.q.j.ar.ij.q.iiij. q̄ ſicut bonis p angelos diuine illuminationes deferuntur: ita etiā demones ſunt executores diuine iuſtitie i malos: nec in hoc aliquid minuitur demonū pena: quia in hoc q̄d etiā alios torquent ipſi torquebuntur: ibi enim miſerorum ſocietas miſeriā nō minuet ſed augebit.

31 ¶ Dub. an demones tētātes actualiter hoies patiantur ab igne inferni? Rñ. ſan. Tho.l.iiij.ſen.di.xliiij.q.iij.ar.iij.q.iij.in fi. q̄ vt dicit gl. ſup illud Jac.iij. Inflammat rotā natiuitatis ⁊c. Diabolus vbicūq̄ ſit ſiue ſub aere ſiue ſub terra ſecum fert tormenta ſuarum flammarum.

32 ¶ Dub. an oēs demones ſunt deputati in īfernū? Rñ. ſ. Tho.in.iiij.ſen.di.lxiiij.ar.iiij. q̄ demonibus duplex locus penalis debetur. vnus quidem rōne ſue culpe: et hic eſt īfernus. Alius aūt rōne exercitatiōis humane ⁊ ſic debetur eis iſte aer caliginoſus. Procuratio aūt ſalutis humane ꝑtenditur vſq̄ ad iudiciū. Uſq̄ ⁊ vſq̄ tūc durat miniſteriū angelorū ⁊ exercitatio demonū. vñ ⁊ vſq̄ tūc ⁊ boni angeli ad nos hic mittuntur: ⁊ demones in iſto aere caliginoſo ſunt ad nr̄m exercitium. Licet etiam eorum aliqui ⁊ nūc in inferno ſint ad torquēdum eos quos ad malū induxerūt: ſed poſt diem iudicij omnes mali tā homines q̄ angeli in inferno erūt: boni vero in celo.

¶ Dubi. an demones poſſint facere miracula? Rñ. ſ. Tho. in de potētia.q.vj.ar.v. q̄ ad ea q̄ ſunt ſupra facultatē nature ipſorū demonibus a deo nulla datur poteſtas: q2 cum opa miraculoſa ſint quoddā diuinū teſtimonium indicatiuum diuine virtutis ⁊ veritatis: ſi demonibus quorū eſt tota voluntas ad malum aliqua poteſtas daretur faciendi miracula deus falſitatis eorū teſtis exiſteret: q̄ diuinam bonitatē non decet. Unde ea tātum interdum opera faciūt que miracula hominibus videntur quando permittuntur a deo ad que eorum naturalis virtus ſe poſſet extendere. 33

¶ Dub. quō demones poſſint ligari cū nō habeāt corpa? Rñ. q̄ ſupra q̄ vt dicit Augu.iij. de trini. quedā q̄ mali angeli facere poſſent ſi permitterentur: ideo facere non p̄nt quia nō permittuntur. Unde ſcdʒ hoc ligari dicuntur quia impediuntur ab illis agendis ad que eorū naturalis virtus ſe extendere poſſet. ſolui aūt cū permittuntur agere diuino iudicio q̄ ſcdm naturam agere poſſunt. 34

¶ Dubi. cur demones apparent in formis beſtiarū et voces imitantur earum? Rñd. ſ. Tho.ij.ij.q.clxv.art.v. q̄ demon non pōt aſſumere figuras ad decipiēdū ⁊ terrendū hoies quas vult: ſed ſolū prout permittitur a deo: ⁊ quia deum dereliquit: ideo iumētis inſipiētibus ſimilis factus eſt. Unde vt habetur in lib. dialogorum Gre. Datius mediolanenſis epūs chorinthi in domo quam malignus 35

ſpūs inhabitabat ad quieſcendum
ingrediēs.vbi rugitus leonū: balla-
tus pecudū:mugit9 aīnoꝝ: ſibilos
ſerpētum:porcorūg grūnitus:ſtrido-
reſqꝫ ſorcium audiſſet ꝫ;antiquum
hoſtē magis cepit clamare vocib9
dicēs.bene tibi miſer contigit. Tu
ille qui dixiſti ponā ſedem meā ad
aquilonem:ꝛ ero ſimilis altiſſimo.
Ecce per ſuperbiā tuā porcis et ſo-
ricibus ſimilis factus es: qui imi-
tari deum indigne voluiſti:ecce vt
dignus es beſtias imitaris: et ex-
tunc malignus ſpūs fugit:nec dictā
domum vlterius ingreſſus eſt.
36 ❡Du.an poſſint nocere pueris ba
ptizatis?Rñ.ſ.Tho.i ſen.iiij.di.iiij.
q.iij.ar.j.q.ij.ꝙ demones nō habēt
tantā ptātē in pueris baptizatis et
ab originali mundatis quātū i illis
qui adhuc originale hñt:neqꝫ qꝫtuz
ad ſpūalia neqꝫ qꝫtum ad corpalia:
poſſunt tñ nocere deo permittēte.
37 ❡Du.cur in baptizādis fit exorciſ
mus ad fugandū demonē?R.ſ.Th.
in.iiij.ſen.di.vj.q.ij.ar.iij.q.j.ꝙ pp
pctm̄ hoīs diabol9 accepit poteſta
tē in hoīem:ꝛ in oīa q̄ in vſuz hoīs
veniūt in ipſius nocumentuz.Et iō
qꝛ nulla eſt ꝯuētio xp̄i ad belial. iō
qñ aliqd ſanctificādū eſt ad cultum
diuinū pri9 exorcizat̄ vt liberetur a
ptāte diaboli:qua illud ad nocumē
tū hoīs aſſumere poterat deo cōſe-
cret̄:ꝛ hoc patet in bñdictione aq̄:
ꝛ in cōſecratione tēpli:ꝛ in oībus hu
iuſmodi.Unde cū propria ſanctifi-
catio qua hō deo conſecrat̄ ſit i ba-
ptiſmo:opꝫ ꝙ prius etiaꝫ exorcizet̄
qꝫ baptizet̄:multo fortiori rōne quā
alia res:qꝛ in ipſo hoīe eſt cā qua-
re diabolus ptātem accepit in hoīe
ꝛ in alia q̄ ſunt propter hominez.ſ.
pctm̄ originale vel actuale.ꝛ hec ſi-
gnāt ea q̄ in exorciſmo dicūtur:vt
cū dicit̄ recede ab eo ſathana ꝛ hu-

iuſmodi.Et ſilr ea q̄ ibi fiunt: quia
ipſa exſufflatio ſignat demonis ex-
pulſionē.bñdictio aūt cū manꝰ im-
poſitiōe p̄cludit expulſo viā ne redi
re poſſit.Sal autē in os miſſum et
nariū ꝛ auriū ſputo linitio ſignat
remotionē impedimēti ipſi9 demo-
nis reſpectu fidei docende vel adi-
ſcēde,vt dictum eſt:ſed olei inūctio
ſignat expeditionē hoīs in pugna
quā aduerſus diabolum ſuſcipit a
cuius poteſtate exemptus eſt. 38
❡Dub.cur demōes veniūt ad in-
uocationē v̄tutis diuine?R.ſ.Tho.
in de po.q.vj.ar.x.ꝙ in hoc qd ad
inuocationē diuine virtutis adue-
niūt voli t intelligi ꝙ nō ſint a diui
na iuſtitia oīno excluſi.non eñ ſic
diuinitatē appetūt vt ſummo deo
velint equari oīno:ſed ſub eo diui-
nitatis cultum ſibi ab hominibus
exhiberi gaudent.Unde dñica pri-
ma quadrageſime.dub.66.
❡Dub.an magis vexēt hoīes vno 39
tpe qꝫ alio?R.ſ.Th.j.p.q.cxv.ar.v.
ꝙ vt dr Mat.iiij.ꝛ.xv.demones lu-
naticos vexāt q̄s dñs liberauit:ſed
demones eos vexāt ſcꝫ certa aug-
menta lune:qd ꝯtingit ꝓpter duo.
Primo ad hoc vt infamēt creaturā
dei.ſ.Lunā.vt Hie.ꝛ Chrſ.dicunt.
Scdo qꝛ cū nō poſſint operari niſi
mediātib9 naturalib9 virtutibus in
ſuis operib9 ꝯſiderāt corpoꝝ apti-
tudines ad effect9 intētos.Manife
ſtū eſt aūt ꝙ cerebrū humidiſſimuꝫ
eſt omniū partiū corporis:vt Ariſt.
dicit.Et iō maxie ſubiicit̄ opationi
lune:q̄ ex ſui ꝓprietate hꝫ mouere
humorē:i cerebro aūt pficiunt̄ vi-
res aīales:ꝛ iō demones ſcꝫ certa
augmēta lune perturbāt hominis
fantaſiam:quā do conſiderant cere
brum ad hoc eſſe diſpoſitum.
❡Dub.cur demones p nigroman 40
ticos aduocati ſub certis conſtella
tionibus

tionibus veniūt? R.ſ.Tho.j.par.q.
cxv.ar.v.φ demones ſic vocati ꝓ-
pter duo veniūt. Primo vt hoies in
hūc errorē inducant φ credāt aliqđ
numē eſſe in ſtellis. Scđo qꝛ cōſide-
rant ſm aliqs certas cōſtellatiōes
materiā corpalē magis eſſe diſpoſi
tā ad effect9 pro quibus aduocant.
41 ¶ Dub. quō alliciunt carminib9 et
lapidib9 ꝛ hmōi? Rñ.q ꝛ vbi ſupra.
φ hmōi alliciunt nō vt aīalia alli-
ciunt cibis: ſꝫ vt ſpūs alliciuntur ſi-
gnis: inquātū.ſ. hec eis exhibent i ſignū
diuini honoris cui9 ipi ſunt cupidi.
42 ¶ Dub. cur faciūt aliqñ aliqs leui-
tates ſicut Siluani: q vulgo dicun-
tur ſaluani? Rñ.ſ.Tho.xij.q.lxxxix.
ar.iiij.φ demones ꝓuocāt hoies ad
riſum ꝛ ad alias hmōi leuitates vt
hoies ad ſui familiaritatē attrahāt
ꝛ ſic deducāt eos in pctm̄ mortale.
43 ¶ Dubi. an ſemꝑ peccēt in oibus q
agūt? R.ſan. Tho.j.par.q.lxiiij.ar.
ij. qđ act9 demonis eſt duplex. qui-
dā.ſ. ex volūtate deliberata proce-
dens: ꝛ is ꝓprie pōt dici actus eius:
ꝛ talis act9 demonis ſemꝑ ē mal9:
qꝛ ꝛ ſi aliqñ aliqđ bonū faciat nō tñ
bñ facit: ſicut cū veritatē dicit vt de-
cipiat: ꝛ dū nō volūtarie credit ꝛ cō
fitet: ſꝫ re ex euidētia coact9. Ali9 aūt
act9 demonis eſt naturalis q bon9
eſſe pōt ꝛ atteſtat bonitati nature: ꝛ
tñ tali bono actu abutunt ad malū.
44 ¶ Du. an diligāt angelos bonos?
Rñd. qui ſupra.q.lx.arti.iiij.φ dile-
ctio naturalis dr eſſe ipſi9 finis: nō
tanq̄ cui aliqs velit bonū ſed tanq̄
bonū quod quis vult ſibi: ꝛ per con
ſequēs alij inquātū eſt vnū ſibi: nec
iſta dilectio naturalis remoueri po
teſt etiā ab angelis malis quin dile-
ctionē naturalē habeant ad alios
angelos inquātū cū eis cōicant in na
tura: ſed odiunt eos inquātū diuer-
ſificantur ſcđm iuſtitiā ꝛ iniuſtitiā.

¶ Du. an demones poſſint ſcire ſe- 45
creta cordiū? Rñ. ſanct9 Tho.in.ij.
ſen. diſtin.viij.art.v.φ cogitationes
cordium ſcire ſolius dei eſt: poſſunt
tamen angeli ꝛ boni ꝛ mali aliquas
eorum coniicere ex ſignis corporali
bus exterioribus: ſcꝫ ex immutatiōe
vultus. ſicut dicit: in vultu legit ho-
minis ſecreta volūtas: ꝛ ex motu cor
dis: ſicut ꝑ qualitatē pulſus etiam a
medicis paſſiones aīe cognoſcunt.
¶ Dub. an demō poſſit ipellere ho- 46
minē in pctm̄? Rñ. ſanct9 Tho. xij.
q.lxxx.ar.iij.φ diabolus ꝓpria vir-
tute niſi refrenet a deo pōt aliquem
inducere ex neceſſitate ad faciendū
aliquem actū qui de ſuo genere pec
catum eſt. nō enim pōt inducere ne
ceſſitatē peccādi. qđ patet ex hoc φ
homo motiuo ad peccandum non
reſiſtit niſi per rōnē: cuius vſum to-
taliter impedire pōt mouēdo ima-
ginationē ꝛ appetitū ſenſitiuū ſicut
in arrepticijs patet: ſed tūc rōne ſic
ligata quicqd hō agat nō imputat
ei ad peccatum: ſed ſi ratio nō ſit to-
taliter ligata ex ea parte qua eſt li-
bera pt reſiſtere pctō vñ manifeſtū
eſt φ diabol9 nullo mō pōt neceſſi-
tatē inducere homini ad peccandū. 47
¶ Dubit. quis dicat mut9? Rñ. Ca-
tholicon. φ dr a mugio mugis. quia
q̄ſi mugiat ꝛ nō loquat. Uox em̄ ei9
nō eſt ſermo ſed mugitus. vocalem
enim ſpiritum per nares quaſi mu-
giēs emittit. Et Theophilus ſuper
euangelijs dicit φ dicitur mutus vt
in plurib9 qui nō loquit. dicit etiā ꝛ
qui nō audit: ſed magis qui nō au-
dit nec loquitur. qui autem a natiui
tate non audiuit ex neceſſitate non
loquit: ea enim loquimur q per au-
ditum loqui docemur. ſi quis autem
ex aliqua paſſiōe auditum amiſerit
hūc nihil ꝓhibet loqui qui aūt dño
oblatus fuit et mutus erat lingua

⁊ ſurdus auditu.

48 ¶ Dubit. an iſte eſſet ſurd⁹ ⁊ mut⁹ ante introitū demonis vel poſt. R. Chriſ. ſuper Matt. ꝙ demon vtrūꝗ auditū opilauit. ſ. auditum ⁊ viſum qm̄ vt dr̄ Matt. xij. c. Demoniacus erat mut⁹ ⁊ cec⁹ ⁊ deinō cecitatē idu xit ⁊ loquelā abſtulit qḋ ptꝫ q2 dr̄ et cū eieciſſet demoniū locut⁹ ē mut⁹.

49 ¶ Dub. cur admirabanꝰ turbe. R. Cirillus ſup Lucā. ꝙ deum extollebat multitudo preconijs ⁊ gloria q̄ deum decebat: ⁊ ita ob magnitudinem miraculi admirabantur.

50 ¶ Dubi. quid eſt Beelzebub? Rn̄. Beda ſup Luc. ꝙ erat de⁹ acharō. Nam beel quidem ipſe beelzebub aūt muſca vocaꝰ ⁊ inde Beelzebub quaſi vir muſcarum. Remigius aūt dicit ꝙ beelzebub ipē eſt beel ⁊ baal et beelphegor. Beel fuit pater Nini regis aſſiriorum. Baal. q2 in excelſo colebaꝰ. beelphegor a loco. i. a mōte phega. zebub ſeruus fuit Abimelech filij Gedeonis q̄ occiſis. lxx. fratribus edificauit tēplū baal ⁊ cō ſtituit zebub ſacerdotem in ipſo ad abigendas muſcas que ibi congregabantur ꝓpter nimiū cruorē victimarum zebub nāꝗ muſca dicitur.

51 ¶ Dub. cur dicūt beelzebub ꝑncipē demoniorꝫ. R. Remi. ⁊ Bed. ꝙ ꝓpter ſpurciſſimū ritū colēdi dicebāt eū eſſe principem demoniorū.

52 ¶ Du. cur obijciebāt dn̄o ꝙ i Beelzebub eijceret demonia? Rn̄d. Remigius ſuper Mattheū. ꝙ nihil ſordidius inuenientes quod dn̄o obijcerent hoc ei obijciebant.

53 ¶ Dub. ad q̄d alij ſignū de celo petebāt ⁊ ꝙ ſignum volebant videre? Rn̄. Cirill⁹ ſup euāgelijs ꝙ aliq̄ paribus ſtimulati liuoris aculeis petebāt ab eo celeſte videre portentum tētātes eum. q. d. quāuis ab homine demonū eieceris nō tn̄ hoc eſt diuine operatiōis argumētū, nō dū eñ vidim⁹ aliq̄d priorib⁹ ſilē miraculis. Moyſes eñ trāſduxit populū ꝑ mediū maris. Joſue ſolē retardauit in gabaō. Tu vo nihil hoꝝ oſtendiſti: quererceñ ꝓdigia de celo innuit ꝙ hmōi cogitationibus tūc temporis afficiebantur erga xp̄m.

¶ Dub. an anima xp̄i cognoſcat cogitationes hoim̄? Rn̄. ſan. Tho. tertia par. q. x. ar. ij. ꝙ aia xp̄i in verbo cognoſcit oīa exiſtentia ſcd̄ꝫ quodcunꝗ tempus ⁊ etiam hominū cogitatus quorum eſt index: ita qḋ de eo dicitur Jo. ij. ipſe eñ ſciebat q̄d eſſet in hoīe ꝙ poteſt intelligi nō ſolum quantū ad ſcientiam diuinam: ſed etiā quātū ad ſciam eius anime quā habet in verbo. 54

¶ Dubit. cum palam loquereꝰ: cur dicit vidēs cogitationes? Rn̄. Beda ꝙ cū cogitarent hoc miraculum poſſe fieri diuina v̄tute ⁊ etiā abſꝗ virtute diuina ipſe reſpondit nedū v̄bis ſed ⁊ cogitationib⁹: vt vel ſic compellerenꝰ credere potētie eius qui cordis videbat occulta. 55

¶ Dub. cur dn̄s reſpondendo non allegauit ſcripturas? Rn̄d. Cirillus vbi. ſ. ꝙ ſcripturas falſo exponebāt ideo nō ex ſcripturis: ſed ex his reſpōdet que cōmuniter accidūt. domus enim ⁊ ciuitas ſi fuerit diuiſa velociter diſſipaꝰ: ⁊ etiā regnū quo nihil eſt validius: firmat eñ regna ⁊ domos ſubditorum concordia. 56

¶ Dubit. quō vna domus cadit ſuper aliam ꝓpter diuiſionem regni? Rn̄. ꝙ eo quia bella fiunt ⁊ pars victa vel moritur vel fugit: et deſerte relinquunꝰ domus ⁊ vna ſup aliam id eſt poſt aliam cadit. 57

¶ Dubita. quid eſt ſathanas? Reſpon. ꝙ ſonat contrarius in latino ſeu aduerſarius: ⁊ ita hic capitur ꝑ diabolo: qui eſt contrarius huma 58

ne ſalutiſ ⁊ aduerſarius.
59 ¶ Dub. q̄uo ſathanas põt ſibiipſi
eſſe cõtrari⁹? R. ꝙ hic capit̄ nume-
rus ſingularis ꝓ plurali ꝑ figuram
ſynecdoche: vt ſit ſenſus ꝙ ſatha-
nas dicit̄ diuiſus q̄ſi demones in-
ter ſe ſunt diuiſi: vt dicit Cirillus.
60 ¶ Dub. q̄d regnū h̄z ſathanas? R̄ñ.
ꝙ lucifer h̄z ſuperioritatem ſup om
nes demones vſq; ad diē iudicij: et
illud dicitur regnum eius.
61 ¶ Du. qui ſunt filij de quibus dici
tur filij veſtri in quo eijciunt? R̄nd.
Chriſo. ꝙ dñs ꝑ filios intelligit apo
ſtolos qui virtute xp̄i eiſdem cõceſ
ſa expellebāt demones. Uel vt dicit
Beda per filios intelligunt̄ exorci-
ſte gentis illius qui ad inuocatio-
nem dei eijciebant demones.
62 ¶ Dubi. q̄uo hec ratio concludit ꝯ
iudeos? R̄ñ. Chriſ. ſic gloſſando. ſi
filij veſtri id eſt apoſtoli ſathanam
in nomine meo cõterūt quomodo
nō habēt multam dementiam dice
re me a beelzebub virtutem habere
dānabimini igitur ex fide natorum
veſtroꝝ: vel ſ̄z Bedā ſi expulſio de
monū in filijs veſtris deo non demo
nibus reputatur: quare in me idem
opus non habeat cauſam.
63 ¶ Dub. quō ſequitur ꝙ apoſtoli iu
dices eoꝝ erūt? R̄ñ. Chriſ. q̄ſi dice-
ret: qm̄ ex vobis emanantes mihi
obediunt liquet q̄d ꝯdēnabunt ope
rātes cõtraria. Et Beda eoꝝ exor
ciſte iudices eoꝝ erūt nō poteſtate
ſed operatione dum illi expulſionē
demonū deo aſſignāt: ⁊ vos beelze
bub principi demoniorum.
64 ¶ Dubita. quis eſt digit⁹ dei? R̄ñ.
Augu. de q̄ō. Euāge. ꝙ ſpūſſanctus
dicitur digit⁹ dei ꝓpter participa-
tionem donoꝝ que in eo dant̄ vni-
cuiq; ꝓpria ſiue hominū ſiue ange-
loꝝ in nullis eñ membris noſtris
magis apparet partitio q̄̄ in digi-
tis: ⁊ hic eſt figura metaphore.
¶ Dubi. q; videt̄ ꝙ ſpūſſanctus ſit 65
pars filij q̄ dicit̄ brachiū ⁊ manus?
R̄ñ. Amb. ſup Luc. dicēs nec tñ ti-
bi membroꝝ cõpactione veſtroꝝ
portio quedā videat̄ facienda ꝟtu-
tis indiuidue enim rei non põt eſſe
diuiſio: ⁊ ideo ad formam vnitatis
non ad diſtinctionē poteſtatis refe
renda digiti nuncupatio eſt.
¶ Du. q; videt̄ ꝙ xp̄s ſit minor ſpiri 66
tuſancto: cū in eius virtute dicat ſe
eijcere demonia? R. Athanaſi⁹. ꝙ
ad p̄ſens nō renuit dñs gr̄a ſue hu
manitatis dicere ſe minorē ſpūſctō:
dicēs ſe i eo demones eijcere q̄ſi nō
ſufficiēte humana natura de demo
nū expulſiõe niſi ꝟtute ſpiritusſctī.
¶ Dub. q̄uo peruenit in eos regnū 67
dei ſi in digito dei eijcit demonia?
Reſpō. Chriſoſto. ſic exponendo. ſi
ego exiſtēs in ſpiritu diuino eijcio
demones ditata eſt hūana natura
in me ⁊ aduenit regnum dei. Titus
autē ſic exponit peruenit in vos. i.
contra vos regnū dei ⁊ nō pro vo
bis quia horrēdus eſt perfidus xp̄i
ſecundus aduentus.
¶ Dubita. quis eſt fortis armatus? 68
R̄ñ. Chriſo. ꝙ fortem armatum vo-
cat diabolū: non ꝙ naturaliter hu
iuſmodi ſit: ſed innuens antiquam
eius tyrannidem quā puſillanimi-
tas noſtra cauſauit.
¶ Dub. que ſunt eius arma? R̄nd. 69
Theophilus ſup euāgeliū. ꝙ ſunt
oēs ſpecies peccatoꝝ in quibus cõ
fidens inualuit contra homines.
¶ Dub. ꝙ eſt ei⁹ atrium? R̄ñ. Be- 70
da ꝙ eſt mūdus q̄ in malis poſitus
eſt in quo vſq; ad ſaluatoris aduen
tū potiebat̄ imperio quia in cordi-
bus infideliū ſine vlla contradictio
ne quieſcebat.
¶ Dub. quis eſt fortior eo qui ſup 71
uenit? R̄ñ. Beda ꝙ eſt xp̄s qui for-

ꝼoꝛi potentia victoꝛ omnes hoīes liberando ipſum eiecit.

72 ¶ Dubi. q̄ arma xp̄s ſibi abſtulit? Rn̄. Beda ꝙ ſunt eius aſtutie ꝛ do li nequitie ſpiritalis.

73 ¶ Dub. q̄ ſunt ei9 ſpolia? Rn̄. Beda ꝙ ſunt ipſi hoīes ab eo decepti.

74 ¶ Dubi. quō dn̄s diſtribuit ſpolia Rn̄. Baſilius ꝙ diſtribuit q2 exhibet fideles cuſtodie angeloꝝ ad hominū ſalutē. vel vt dr̄ Beda victoꝛ xp̄s ſpolia diſtribuit ꝙ ē iſigne triū phātis: q2 captiuā ducēs captiuitatē dedit dona hoibus: quoſdā q̄dā apl'os alios vero euāgeliſtas ꝛc.

75 ¶ Dub. quō poſſeſſa ſunt in pace cum nō ſit pax impijs? Rn̄. qd̄ demones ꝛ eis ſubditi nō ſunt in pace. i. in bona vnitate ſ3 dr̄ eos poſſidere in pace qn̄ abſq3 bello ꝛ contradictione alterius eos poſſidet.

76 ¶ Dubi. cur dicit qui nō e. ι mecum cōtra me eſt? Rn̄. Chri. ſic exponendo. q. d. Ego volo homines afferre deo ſathanas autē cōtrariū. qualr ergo qui mihi nō coopera℞: ſ3 diſſipat que mea ſunt tā mihi cōſentaneus fieret vt vna mecum eijceret demones.

77 ¶ Dubi. cur dicit q̄ nō colligit mecū diſpergit? Rn̄. Ciril9 ſic exponēdo. quaſi dn̄s diceret ego veni vt filios ab eo diſp̄ſos ꝯgregē. Et ipſe ſathanas cu3 mecu3 nō ſit q̄ colligi ꝛ ſaluari tentat diſpergere. qualr ergo q̄ meis diſpenſationib9 refraga℞ virtutē mihi miniſtrat.

78 ¶ Dubi. an ſufficienter dn̄s ꝑ predictas rationes ꝓbauerit ſe in virtute dei ꝛ nō diaboli eijcere demonia? Rn̄. ſ. Tho. iij. par. q. xliij. ar. ij. ꝙ ſic primo quidē per hoc ꝙ ſathanas cōtra ſeipſum non diuiditur. Secūdo exemplo alioꝝ qui demones eijciebant per ſpiritū dei. Tertio: quia demonium expellere non poſſet niſi ipſum viciſſet virtute diuina. Quarto q2 nulla cōueniētia in operibus nec in effectu erat ſibi ꝛ ſathane: cū ſathanas diſpergere cuperet quos xp̄s colligebat.

¶ Dubi. quis eſt ſpirit9 immūdus ꝛ cur ſic dicit ꝛ vnde exit et cetera dubia ſup hoc require. fer. iiij. poſt primā dn̄icā quadrageſime. a dubio. 26. vſq3 ad dub. 40. 79

¶ Dubi. q̄ fuit illa mulier que clamauit? R. Landulph9 de vita xp̄i ꝙ dicit fuiſſe ſancta Marcella ancilla ſancte Marthe. 80

¶ Dub. cur euangeliſta eam nō nominauit? R. qui ſupra. q2 non erat potēs nec nobilis: ſed pauper ꝛ de popularibus ꝛ ſic ſatis ignota: nec ꝓfuiſſet illā nominare. 81

¶ Dubi. cur ſic vocem extulit? R. qui ſupra quia non potuit ampli9 blaphemias iudeoꝝ cōtra chriſtū ſuſtinere. 82

¶ Dub. cur hec mulier locuta fuit xp̄o ꝛ non iudeis? R. Beda qd̄ loquendo xp̄o ꝛ p̄ſentiū iudeoꝝ calumniā ꝛ futuroꝝ hereticoꝝ pfidiā ꝯfundit. Nam ſicut tunc iudei ſancti ſpirit9 opera blaphemādo verumfiliū dei negabant ſic heretici poſtea negādo Mariam ſemꝑ virginē ſpiritus ſancti cooperāte virtute naſcituro vnigenito deo carnis ſue materia3 miniſtrare verum ꝯſubſtantialē3 patri filiū hoīs fateri nō debere dixerunt. 83

¶ Dubi. quomodo per hec verba ꝯfundit iudeos blaphemātes ꝛ hereticos? R. glo. marginalis. ꝙ verū dei filium patri conſubſtantialem aduerſus blaphemantes cōfitetur cum matrem ex filio tāq3 principio rōne diuinitatis beatificat: ꝛ cōtra hereticos verū non fantaſticu3 hominis filium matri ſubſtantialē teſtatur cū eū ventre poꝛtatum vberi 84

buſq; lactatum ſignificat.

85 ¶ Dub. cur dicit vētrē eſſe beatū? R̄ñ. Beda. in homel. dicēs ſi caro verbi dei ſm carnē naſcentis a carne ſemp virginis matris pronūciatur extranea ſine cauſa venter qui eum portaſſet beatificatur.

86 Dubi. cur beatificat vbera? R̄ñd. Beda vbi. ſ. ꝙ ex vni9 et eiuſdem fontis origine ſm phiſicos vterq; vigor feminis. ſ. ⁊ lactis manare ꝓhibetur: que vero conſequentia vt eius lacte credaṫ nutritus ex cuius ſemine negatur conceptus: ergo vt dicit Glo. interlinearis de ſemine ſemper virginis potuit concipi: qui eius potuit lacte nutriri.

87 ¶ Dub. q2 videṫ qd debuiſſet beatificare filiū ⁊ nō matrē. R̄ñ. Ladulfus vbi ſupra qd ⁊ matrē ⁊ filiū beatificauit cōmendans eius conceptū ⁊ partum corporalem. q. d. Beatus venter qui te beatum portauit per quē omnes beatificamur.

88 ¶ Dubita. quomodo auſa fuit hec mulier laudare quē iudei blaſphemabāt? R̄ñ. qui ſupra ꝙ ſuauitate verboꝝ xp̄i accēſa nō timuit in altū extollere vocē: adde ꝙ loquebaṫ ex ſpiritu ſancto: qui eſt charitas qui foris mittit timorem.

89 ¶ Dub. cur dñs nō ꝯfirmauit v̄ba mulieris: ſ3 dixit quinimo beati ⁊c. R̄ñ. Chriſ. Qd id q2 nihil beate ſemper virgini profuiſſet partus niſi valde bona ⁊ fidelis fuiſſet.

90 ¶ Dubita. quia videtur ꝙ xp̄s matrem repudiauerit ex illis verbis? R̄ñ. Chriſo. ꝙ hoc non fuit reſponſum repudiantis matrem ſe oſtendentis ꝙ nihil ei partus profuiſſet vt in dubio precedente.

91 ¶ Dubitaṫ an beata ſemp virgo deſignetur beata ex verbis xp̄i. R̄. Beda in homel. dicēs hoc in loco beate dei genitricis excellentia cōmendatur: quia in tanta ſpeculationis cuſtodia domino famulabatur ꝙ ipſi9 humilitati ⁊ ſanctitati nullus ſanctoꝝ ꝯparatur. Beata3 igiṫ matrē ſuam ſaluatoꝛ ꝑdicauit que verbum dei audiuit ⁊ ſupra omnes huius vite mortales cuſtodiuit.

¶ Dubitaṫ an illa dictio quinimo 92
ſit dicta in laude3 ſemper virginis Marie? R̄ñd. Beda vbi. ſ. ꝙ eadē dei genitrix ⁊ inde quidē. n. beata fuit: quia verbi dei incarnandi miniſtra facta eſt temporalis: ſed inde multo beatioꝛ q2 eiuſde3 ſemp amāde cuſtos manebat eterna.

¶ Dubitaṫ q2 cum ſola beatitudo 93
ſit in viſione diuine eſſentie quomodo beati ſunt qui audiunt verbum dei ⁊c. R̄ñ. ſanct9 Tho. xij. q. iij. art. ij. ꝙ beatitudo dicitur diuerſimode ſm qd diuerſe res beatitudinis capaces ad diuerſos gradus perfectionis ꝑtingere poſſunt. Nam in deo eſt beatitudo per eſſentiam: q2 ipſum eſſe eius eſt operatio eius: q2 nō fruitur alio ſed ſeipſo. In angelis autem beatitudo eſt vltima perfectio ſm aliquā operationem qua cōiunguntur bono increato: ⁊ hec opatio eſt in eis vnica et ſempiterna. In hominibus aūt ſm ſtatū preſentis vite eſt vltima perfectio ſcd3 operationē qua homo cōiungitur deo. ſed hec operatio nec continua poteſt eſſe: ⁊ per ꝯſequens nec vnica ⁊ q2 operatio interciſione multiplicatur: ⁊ propter hoc in ſtatu preſentis vite ꝑfecta btitudo ab hoīe haberi nō poteſt: ſ3 ꝑmittiṫ nobis beatitudo ꝑfecta qñ erim9 ſicut angeli i celo. Eſt tñ in hac vita aliqua ꝑticipatio beatitudinis ⁊ q̄to operatio pōt eſſe magis cōtinua ⁊ vna tāto pl9 h3 rationē btitudinis. Et ideo in actiua vita q̄ circa multa occupaṫ eſt minus de rōne beatitudi-

nis ꝙ in cōtēplatiua vita que verſatur circa vnū.i. circa veritatis cōtēplationē. Et ſi aliqñ homo actu nō operetur huiōi operationē: tñ qꝛ in ꝓmptu hꝫ eā ſemper pōt operari: ꝛ qꝛ etiā ipſam ceſſationē puta ſemni vel occupatiōis alicuius naturalis ad operationē predictā ordinat quaſi videtur operatio ↄtinua eſſe.

94 ¶ Dub. an ſurdi q̄ nō poſſunt audire verbū dei poſſint eſſe beati? Rñ. ꝙ beatitudo nō ↄſiſtit in audiendo tñ: ſed in operādo: nec auditus eſt neceſſari⁹ niſi ꝓpter hoc vt hō intelligat ꝛ audiat q̄d debeat opari. ideo ſi ſurdus opereꝛ iuxta mādata dei que per nutus vel ſigna intelligere poteſt: eo modo erit beat⁹ quo ſunt illi q̄ ꝑ auditū eadē operātur.

95 ¶ Dub. quid eſt audire verbū dei? Rñ. ꝙ eſt intelligere velle ꝛ cognoſcere mandata ꝛ voluntatem dei.

96 ¶ Dub. quid eſt cuſtodire verbum dei? Rñ. ꝙ eſt implere ea que precipiūtur: ꝛ cauere ab his que ipſo dei precepto prohibentur.

☞ Allegorice.

¶ Figurat hoc euangeliū dñm noſtrum ieſum xp̄m (qui eiecit demonium) a ſctis patrib⁹ qui in limbo erāt (ſurdū ꝛ mutū) qm̄ nō ꝑmittebat audire eos melodias angeloꝝ: nec debitas deo perſoluere laudes: (ꝛ cū eieciſſet demoniū locutus eſt mutus) cū gen⁹ humanū de limbo eductū grās ſuo referebat redēptori: (ꝛ admirate ſunt turbe) angelorum dicētiū: q̄s eſt iſte tam potēs q̄ venit de edom tinctis veſtibus de boſra? (Quidā aūt) vt iudei ꝛ heretici ac alij īfideles deprauabāt opa xp̄i: dicētes ipſum nō eſſe deū: (alij aūt) .ſ. falſi xp̄iani (ſignū de celo petebant) nō dantes fidē ſcripturis ꝛ dictis ꝓphetaꝝ. Chriſt⁹ aūt (fortis ꝛ armatus) ſubiugauit principē huius mūdi: ꝛ oēs ſctōs patres ab ei⁹ ptāte liberauit ac nos a pctō mundauit: vt nō eſſemus ampli⁹ contra deū. ſed ſecū colligerem⁹ fructū bonorum operū: (ꝛ cū immūdus ſpūs exit) ab hereticis baptizatis: querit requiē ꝑ loca arida (ceteroꝝ fideliū delitiarū.) ꝛ inaquoſa (.i. a malitie cogitationū libidinis deſiccat: ꝛ nō inueniēs requiē) cū eidē reſiſtāt fortes in fide (aſſumit ſeptem ſpūs) .i. oīa vitia capitalia ſuggerit ipſis hereticis relapſis q̄ erāt (dom⁹ ſua) cū eſſent in priſtino errore (que erat ſcopis mūdata ꝛ ornata) ꝑ hypocriſim fingētes ſe eſſe oues fecūdas cū ſint lupi rapaces: ꝛ ſic (eoꝝ nouiſſima efficiunꝛ peiora prioribus) cum alios in errores eoꝝ conenꝛ inducere. (Uerū mulier q̄dā vt turba) .i. eccleſia catholica de turba iudeoꝝ ꝛ gentiliū cōgregata ſemꝑ virginis ventrem qui xp̄m portauit beatificat et laudat voce excelſa eius laudes cantando. Et mereꝛ exaudiri a xp̄o dicente. (Beati qui audiūt verbum dei ꝛ cuſtodiunt illud) fidē immaculatam conſeruando.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ex ſacro euāgelio ꝙ ſi habemus (demoniū) per mortale peccatū ꝙ nos (mutos) facit: ne illud per confeſſionem purgemus (ꝛ ſurdos) ne monita ſalutis audiamus ſaluatorē adeamus et eius vices gerenti ſacerdoti ↄfiteamur: cū contritione ꝛ ſatiſfactione: ꝛ ſic dimiſſo pctō demoniū eijcietur: ꝛ tūc loquemur laudē dei. (Et turbe) .i. boni xp̄iani (admirabūtur) deū laudantes de noſtra conuerſione: nec curemus linguas detrahentium et nobis improperia dicentiū: ſed colligamus patientiā cum chriſto ne

diſpergamur a ſathana: ⁊ ipſe armatus vexillo crucis aduerſarios diſperget (in digito) .i. virtute diuina: (⁊ perueniet in nos regnū dei) ⁊ largiet (ac nobis diſtribuet dona ſpūſ ſancti) puiſo ſolerter ne (immūdū ſpm̄) pmittamus ingredi (domum nr̄am) dono ſeptēplici (ornatā) et peccatis (mūdatā) p cōfeſſionē qm̄ p recidiuationē (fient nouiſſima noſtra peiora prioribꝰ) ſuperueniente ingratitudinis vitio qđ deſiccat fōtem diuine pietatis: ſꝫ fontes ⁊ ſtabiles exiſtentes beatificamur (a muliere de turba) que eſt mater noſtra ſancta eccleſia catholica: que nos in ventre ſuo beato portat ⁊ tanꝗ paruulos vberibus ſuis nos lactat.

☞ Anagogice.

¶ Ad celeſtē beatitudinē cōtēplandam eleuiamur: ad quā expulſis vitijs (per dominū) ſuggeſtis loquemur diuinas laudes cū ſctis turbis ſpirituum beatorū. (Belzebub) id eſt lucifero (principe demoniorūꝫ) vna cū ſuis ſpiritibꝰ immūdis a gētibus contra chriſtū eiꝰ membra lim pugnando in ignē eternum detruſo per xp̄m (armatū fortiorem) vniuerſum orbem iudicantem: et oēs iniquos damnanteꝫ: quibꝰ euenient nouiſſima peiora prioribꝰ (inextinguibilibꝰ flāmis traditi) Electi autē in ventre celeſtis hieruſalem beatificati ⁊ ſaturati ab eius vberibus premia (de auditione verbi dei et eius obſeruatione) abundātiſſime reportabunt ab eo qui in eternū viuit cum patre et ſpirituſancto ac eius intemerata ſemper virgine Maria qui ab ea lactatus eſt vbere de celo pleno.

¶ Feria.ij. tertie dominice quadrageſime.

Quanta audiuimus facta in capharnaum. Luc.iiij.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxiij.

☞ Hiſtorice.

¶ Rogatus dn̄s a iudeis vt ſua in patria potentia operaretur cum in nazareth audiſſet mirāda ppetraſſe? Rn̄. prophetā nullū ſua in gēte in honorē haberi. Helias nāq₃ fame orbē opprimēte ad nullā vt paſceret viduaꝝ iſrael. (Quāꝗ plures eſſet:) ſed Sareptanā ſydonie viduaꝫ miſſus fuit Helyſei quoq₃ tpibus nullus leproſorū iuda: (⁊ ſi multi eſſent) ſꝫ Naamā ſyrus dūtaxat curatus eſt. Ita igit in ſynagoga exiſtētes repleti: vt eū precipitio iterimerent ad mōtis ſupciliū extra eoruꝫ vrbem deduxerūt. At dn̄s eorū per medium incendens euaſit.

In dubiorū ſolutioneꝫ deueniens.

¶ Dub. cū ante iſtud euāgeliū dicat Lu.iiij. vtiq₃ dicetis mihi medice cura teipm: quāta audiuimus facta in capharnaum ⁊c. Cur eccleſia hic dixit dixerūt phariſei ad ieſum? Rn̄. qđ vt dicit Mar.vj.cap. Phariſei de xp̄o murmurabāt euꝫ deſpiciendo forte dicētes quāta audiuimꝰ facta in capharnaū: cur nō facit talia hic in patria ſua. Et hic dn̄s in faciē eis dixit. q.d. vos dicitis ꝗta audiuimꝰ ⁊c. replicādo eorū dicta. Uel iſta dicebāt in cogitationibus quas ipſe cognoſcebat. 1

¶ Dubit. que audiuerant facta in capharnaum? Reſpō. quod ea miracula que dominus dixit: diſcipulis Joannis: ceci vident ⁊c, vt habetur Matth.xj.c. 2

¶ Dub. vbi erat dn̄s qñ hoc ſibi dixerunt? Rn̄. qđ erat in nazareth: vt 3

dicitur ante iſtud euangelium.

4 ¶ Dub. cur nazareth dr̃ patria dñi cũ ibi nõ fuerit nat⁹? R̃n. ꝙ ibi fuit nutritus: ⁊ ita dicitur patria ſua.

5 ¶ Dubi. cur volebant ꝙ ibi faceret miracula? R̃n. ꝙ propter infirmos plures quos habebãt vt ſanarent: Uel vt dicit Jacobus de voragi. vt ſuis miraculis eorũ patria honoraretur: q2 alibi ⁊ non ibi faciendo videbatur eam deſpicere.

6 ¶ Dubi. cur xp̃s nolebat ibi facere miracula? R̃n. Jac. de vorag. ꝙ ipſi indigni erant: tum ꝓpter ſuꝑbiã: q2 eũ deſpiciebãt: tũ ꝓpter eorũ incredulitatẽ: q2 in ipm̃ nõ credebãt: tũ propter inuidiã: q2 ſibi inuidebant.

7 ¶ Du. q̃d eſt miraculũ? R̃n. ſ. Tho. j. par. q. cv. ar. vij. ꝙ nomẽ miraculi ab admiratiõe ſumit. admiratio autem ꝯſurgit cũ effect⁹ ſunt manifeſti ⁊ cã occulta: ſicut aliq̃s mirat̃ cũ videt eclypſim ſolis ⁊ ignorat cauſam: põt aũt cauſe effectus alicuius apparẽtis alicui eſſe nota que tñ eſt alijs incognita. vnde aliq̃d eſt mirũ alijs. ſ. ſicut eclypſim ſolis miratur ruſticus nõ aũt aſtrolog⁹: miraculum aũt dicit̃ quaſi admiratiõe plenũ: qđ. ſ. habet cauſam ſimpliciter ⁊ oĩbus occultã. Hoc aũt eſt deus vnde illa que a deo fiũt preter cauſas nobis notas miracula dicũtur.

8 ¶ Dubi. quis põt facere miracula? R̃n. qui. š. q. cx. ar. iiij. ꝙ ſol⁹ de⁹ q2 illud dicit̃ ꝓprie miraculũ qđ fit preter ordinẽ nature: nõ alicui⁹ ꝑticularis: ſicut cũ quis ꝓijcit lapidẽ ſurſum facit ꝯtra naturã ꝑticularẽ lapidis que eſt tẽdere nõ ſurſum ſed deorſum: ſ3 toti⁹ nature create. hoc aũt nõ põt facere niſi ſol⁹ de⁹: q2 q̃c q̃d facit angel⁹ vł q̃cũq̃ alia creatura ꝓpria v̄tute hoc fit ſcđm ordinẽ nature create: ⁊ ſic nõ eſt miraculũ.

9 ¶ Dubi. q̃ differẽtia eſt inter ſigna miracula ꝓdigia ⁊ portenta? R̃n. ſ. Tho. ij. ij. q clxx. arti j. ꝙ in miraculis duo poſſunt attendi. Unũ quidẽ eſt id qđ fit ꝙ quidẽ eſt aliq̃d excedens facultatẽ nature. ⁊ ſcđm hoc miracula dicuntur virtutes. Aliud aũt eſt id ꝓpter qđ miracula fiũt. ſ. ad manifeſtandũ aliquid ſupernaturale: ⁊ ſcđm hoc communiter dicuntur ſigna: ꝓpter excellentiã autem dicũtur portenta vel prodigia: quaſi procul aliquid oſtendentes.

¶ Dubi. an miracula ſemꝑ ſint ſuper naturã? R̃n. ſ. Tho. ij. ſen. diſt. xviij. q. j. art. iij. ꝙ miracula q̃nq̃ ſunt ſupra naturam: q̃nq̃ preter naturã: et q̃nq̃ contra naturã: ſupra naturã dicit̃ miraculum eſſe: q̃ñ natura nõ põt in ipſam ſubſtãtiam facti: ſicut diuiſio maris rubri: ſuſcitatio mortui ⁊ hmõi. Jlla vero dicunt̃ preter naturã fieri in quo q̃dẽ natura poteſt q̃ntũ ad ſubſtantiã facti: ſed tñ preter operationẽ nature fiunt inſtinctu diuino: ⁊ ꝙ talia dicãtur miracula cõtingit ex tribus. Primo ꝓpter exceſſum ſingularẽ queadmodum ſicut rane ꝓducte in egypto in tanta multitudine ſicut antea viſuz nõ fuerat. Secũdo ꝓpter hoc qđ hora determinata cõtingunt ad inuocationẽ diuini nominis: ſicut manus Hieroboã extenſa cõtra prophetã areſacta fuit ⁊ ara eius diuiſa. iij. Reg. xiij. Tertio q̃ñ aliquid vniuerſaliter cõtingit: ſicut in veteri lege de aqua zelotipie: ꝙ poſt potũ illi⁹ venter adultere diuino miraculo putreſcebat. Cõtra naturã aũt dicit̃ fieri q̃ñ in re eſt aliquid cõtrariũ ei ꝙ fit: ſicut ſi graue ſurſum moueretur: ⁊ ꝙ virgo peperit. vel aliq̃d huius ita ꝙ miraculoſe ſequat̃ actus manente cõtraria natura: que. ſ. eſt principium contrarij actus. 10

¶ Dubi. an oĩa miracula ſint equa 11

lia. et conſimili admiratione plena? Rn̄. s. Tho. j. par. q. cv. ar. viij. quod nihil pōt dici miraculū ex comparatione diuine potētie: quia quodcunqȝ factū diuine potētie cōparatum eſt minimum ſcḋm illud Eſa. xliiij. Ecce gentes quaſi ſtella ſitule et quaſi momentū ſtatere reputate ſunt. Sȝ dicitur aliqd miraculū per cōparationem ad facultatē nature quā excedit. Et ideo ſcḋm ꝙ magis excedit facultatem nature ſcḋm hoc maius miraculū dicit. Excedit aūt aliquid facultatem nature tripliciter. Uno modo. quātū ad ſubſtantiā facti ſicut ꝙ duo corpa ſint ſimul vel ꝙ ſol retrocedat aut qḋ corpus humanū glorificet. ꝙ nullo modo natura facere pōt: et iſta tenent ſummū gradū in miraculis. Scḋo aliquid excellit facultatē nature nō quātū ad id qḋ fit: ſed quantū ad id in quo fit: ſicut reſuſcitatio mortuorū et illuminatio cecorū et ſimilia. Pōt enim natura cauſare vitā: ſed nō in mortuo: et poteſt pſtare viſum: ſed non in ceco: et hec tenent ſcḋm locū in miraculis. Tertio mō excedit aliqd facultatē nature ꝙtū ad modū et ordinē faciēdi. ſicut cū aliqs ſubito per virtutē diuinā a febre curat abſqȝ curatiōe et cōſueto pceſſu nature in talib9: et cū ſtatim aer diuina virtute in pluuias denſat abſqȝ naturalib9 cauſis: ſicut factū eſt ad preces Samuelis et Helye: et hmōi tenēt infimum locū in miraculis: quelibet tn̄ horū hn̄t diuerſos grad9 ſcḋm ꝙ diuerſimode excedūt facultatem nature.

12 ¶ Dubi. ꝙ eſt maximū miraculorum? Rn̄. s. Tho. in. iij. ſen. di. iij. q. ij. ar. ij. et in. iiij. ſen. diſt. xj. q. j. art. iij. q. iij. ꝙ incarnatio dei eſt miraculū oīm miraculorū ppter mutationē que eſt humane nature ad diuinā pſonā: que precedit oēs alias mutationes in difficultate.

¶ Dub. an gratia miracula faciēdi poſſit alicui ſancto cōicari. Rn̄d. s. 13 Tho. iij. par. q. iij. ar. ij. qḋ talis gratia datur aīe alicu9 ſancti nō vt ppria virtute eis cōueniat miracula facere: ſed vt p virtutē diuinā hmōi miracula fiant et hec quidē gratia excellentiſſime data eſt aīe xp̄i: vt. s. ipſe nō ſolū miracula faceret: ſȝ etiā vt hāc gratiā in alios trāſfunderet. vnde dr̄ Mar. x. c. ꝙ cōuocatis duodecim diſcipulis dedit eis poteſtatem ſpirituū immūdorū: vt eijcerēt eos et curarent oēm languorem: et oēm infirmitatem: et fiūt a deo per ſe vtente inſtrumentaliter eis.

¶ Dub. an xp̄s in pueritia miracula fecerit? Rn̄. s. Tho. vbi. ſ. q. xliij. 14 ar. iij. ꝙ ſicut Chryſo. dicit ſuper Joānem ex verbo ioānis Baptiſte dicentis: vt manifeſtet in iſrael propterea veni in aqua ego baptizās: manifeſtū eſt ꝙ illa ſigna que qdē dicunt in pueritia a xp̄o facta mendacia et fictiōes ſunt. Si eñ a prima etate miracula feciſſet xp̄s nequaꝙ neqȝ ioannes eum ignoraſſet: neqȝ reliqua multitudo indiguiſſet magiſtro ad manifeſtandum eum.

¶ Dubit. cur xp̄s aliqua miracula 15 voluit eſſe occultata et quedā manifeſtata? Rn̄d. s. Tho. iij. par. q. xxix. arti. j. ꝙ miraculorū dei quedā ſunt de qb9 eſt fides ſicut miraculū virginei partus et reſurrectionis dn̄i et etiam ſacramenti altaris. Et ideo dn̄s voluit iſta occultiora eſſe: vt fides eorum magis meritoria eſſet. Quedam vero ſunt ad fidei probationē: et iſta debent eſſe manifeſta.

¶ Dub. an mali poſſint facere mi- 16 racula? Rn̄d. s. Tho. ij. ij. q. clxxviij. ar. ij. ꝙ licet aliqua nō vera miracula et ludificatiua poſſint fieri p magos et per demones: vera tamē mi-

cula nõ poſſunt fieri niſi virtute diuina ꝛ ea operaẗ de⁹ ad hoim vtilitatẽ dupliciter. vno mõ ad veritatẽ predicãte ↄfirmationẽ. Alio mõ ad demonſtrationẽ ſanctitatis alicui⁹ quẽ de⁹ hominib⁹ vult ꝑponere in exemplũ virtutis. Primo mõ poſſunt fieri miracula ꝑ quẽcunqꝫ qui veram fidem ꝑdicat ꝛ nomen xp̄i inuocat ꝙ etiã interdũ per malos fit: ꝛ ſcđm hũc modũ etiaꝫ mali poſſunt facere miracula. Unde ſuꝑ illud Matth.vij. Nõne in nomine tuo ꝓphetauimus ꝛc. Dicit Hieronẏ. Prophetare vel virtutes facere ꝛ demonia eijcere interdũ nõ eſt ei⁹ meriti qui operatur ſed inuocatio nois xp̄i: hoc agit vt hoies deũ honorẽt ad cui⁹ inuocationẽ fiũt tanta miracula. Scđo aũt mõ nõ fiũt miracula niſi a ſctis ad quorũ ſctitatẽ denuntiandam miracula fiũt vel in vita eoꝝ: vel etiã poſt mortẽ ſiue per eos ſiue ꝑ alios. Et licet vt dicit idẽ ſanctus Tho.ij. ad Teſſa. ij. aliqs habẽs malã vitã poſſit miracula facere nõ tamẽ põt ea facere predicãs malã doctrinam: quia deus nõ eſt teſtis falſitatis.

17 ¶ Dubi. an miracula fctã ꝑ malos poſſunt diſcerni a miraculis factis per bonos? R. ſanctus Tho.ij.ſen. di.vij.q.ij.ar.j.ꝙ talia ſigna tripliciter pñt diſtingui ad minus. Primo ex efficacia virtutis operantis: qꝛ ſigna facta ꝑ bonos ꝟtute diuina fiunt in illis etiaꝫ ad que ꝟt⁹ actiue nature ſe nullo modo extẽdit ſicut ſuſcitare mortuos ꝛ huiuſmodi que demones ſcđm veritatẽ facere nõ poſſunt. Scđo ex vtilitate ſignorũ: qꝛ ſigna ꝑ bonos facta ſunt de rebus vtilib⁹ vt in curatione infirmitatũ ꝛ huiuſmodi. Signa autẽ ꝑ malos facta ſunt in rebus nociuis vel vanis ſicut ꝙ volãt in aere: vel reddũt mẽbra hoim ſtupida ꝛ huiuſmodi. ꝛ hãc differẽtiã aſſignat btũs Petr⁹ in itinerario clemẽtis. Tertia differẽtia eſt quãtũ ad fineꝫ qꝛ ſigna bonoꝝ ordinanẗ ad edificationẽ fidei ꝛ bonoꝝ moꝝ: ſed ſigna maloꝝ ſunt in manifeſtũ nocumentuꝫ fidei ꝛ honeſtatis. Qũãtuꝫ ad modũ differũt: qꝛ boni operanẗ miracula per inuocationes diuini nois pie ꝛ reuerenter: ſꝫ mali qƀuſdã deliramẽtis ſicut ꝙ incidunt ſe cultris: ꝛ hmõi turpia faciũt: ꝛ ita ſigna ꝑ bõos fctã manifeſta pñt diſcerni ab his q̃ ꝟtute demonũ fiũt. 18

¶ Dub. an antixp̄s faciet ꝟa miracula? R. ſ. Th. q̃.ij.q.clxxviij.ar.j.ꝙ ſicut dt apo.ij. Teſ.ij. aduẽt⁹ ãtixp̄s erit ſcđꝫ opationẽ Sathane in oĩ ꝟtute ꝛ ſignis ꝛ ꝓdigijs mẽdacibus ꝛ ſicut Aug.dt.xx. de ciui.dei ambiguũ eẽ ſoler vtrũ ꝓpterea dicta ſint ſignaꝛ ꝓdigia mẽdacia: qm̃ mortales ſenſus ꝑ fantaſmata decepturꝰ eſt: vt qđ nõ facit facere videatur: aut qꝛ illa etiã ſi erũt vera ꝓdigia ad mẽdaciũ pertrahãt: vera autẽ dicunẗ qꝛ ipſe res vere erũt: ſicut magi Pharaonis fecerũt veras ranas ꝛ veros ſerpẽtes: nõ tamẽ habebũt verã rõnem miraculi: qꝛ fiẽt virtute naturaliũ cauſarum.

¶ Dub. cũ ioannes baptiſta fuerit ſcriſſim⁹ teſtimonio xp̄i: cur nõ potuit facere aliqđ miraculũ? Reſpõ. ſ. Tho.iij.par.q.lxxxviij.ar.ij.ꝙ tota doctrina ꝛ operatio ioãnis ordinabaẗ ad xp̄ꝫ q̃ mltitudine ſignorũ ꝛ ſuã: ꝛ ioannis doctrinam confirmauit: ſi aũt ioannes ſigna feciſſet: homines ex quo ioãni ꝛ chriſto adheſiſſent ꝛ ad eos acceſſiſſent. Et ideo vt homines principaliter chriſto intẽderent: nõ eſt datũ ioãni vt faceret ſignum. 19

¶ Dubi. an cõueniẽter xp̄s miracu 20

la fecerit? R̃n.ſ. Tho.iij.par.q.xliij.
art.j. φ cũ diuinitus cõcedat hmõi
facere miracula ppter duo.ſ. ad cõ
firmandũ veritatẽ quã aliquis do-
cet: ⁊ ad oſtendendũ preſentiam dei
eſſe in hoie per gratiã ſcti ſpũs: vt
dum facit miracula credat de⁹ ha-
bitare in eo per gratiã: ⁊ vtrũq; bo-
rum circa xp̃m erat hoibus mani-
feſtandum.ſ.qđ deus eſſet in eo per
gratiã nõ adoptiõis ſ; vniõis ⁊ qđ
eius ſup naturalis doctrina eſſet a
deo.ideo cõuenientiſſimũ fuit vt mi-
racula faceret. vñ ipſe dt Joã.x.ſi mi
hi nõ vultis credere opib⁹ credite.
21 ¶ Dubit.an miracula facta p xp̃m
ſufficiẽter probauerint eius diuini-
tatem? R̃n.qui.đ.ar.iiij. qđ ſic ſcđm
tria. Primo ſcđm ipſam ſpeciẽ ope-
rum que trãſcendit oẽm ptãtẽ crea
te virtutis.⁊ ideo non poterant fie-
ri niſi virtute diuina: vnde cecus il-
luminatus Joan.ix.ca.dicebat. a ſe
culo non eſt auditũ φ aperuit quis
oculos ceci nati niſi eſſet hic a deo
non poſſet facere quicq̃. Secundo
propter modum miracula faciẽdi:
q2.ſ.quaſi ex propria poteſtate mira
cula faciebat. Non autẽ orando ſi-
cut alij. Tertio ex ipſa doctrina qua
ſe deum dicebat: que niſi vera eſſet
non confirmaretur miraculis.
22 ¶ Dubi.an cõueniẽter xp̃s miracu
la fecerit circa demones ⁊ oĩm crea
turarum genera? R̃n.ſ. Tho.vbi.ſ.
q.xliiij.per totum.φ cum xp̃i mira-
cula fuerint argumẽta quedã fidei
quam docebat ⁊ erat futurũ: vt per
virtutem diuinitatis eius exclude-
ret demonium poteſtatẽ ab homi-
nibus crediturus in eum: ideo circa
demones conueniẽter miracula fe-
cit.⁊ q2 per tranſmutationẽ corpoꝝ
inferiorũ nõ ita demõſtrabatur di-
uinitas xp̃i: q2 etiam ab alijs cauſis
tranſmutari poterant: ideo conue-
niens fuit vt per trãſmutationẽ coꝛ
porũ celeſtiũ que a ſolo deo ſunt im
mobiliter ordinata eius diuinitas
manifeſtaret. Et q2 etiã ea que ſunt
ad finẽ debẽt fini eſſe ꝓportionata:
⁊ xp̃s venerit vt hoies ſaluos face-
ceret: ideo ꝯueniẽs fuit vt xp̃s ꝑ ipſum
hoies miraculoſe curãdo oſtẽderet
ſe eẽ vniuerſalẽ ⁊ ſpũalẽ oĩm ſaluato
rem: ptinet etiã ad virtutẽ diuinita-
tis: vt ois creatura ſit ei ſubiecta: et
idẽ in oib⁹ creaturaꝝ gñib⁹ miracu
la eũ facere oportuit ⁊ nõ ſolũ i hoi
bus: ſ; ẽt in irrõnabilib⁹ creaturis.
¶ Dub.cur prophete nõ ſunt acce- 23
pti in patria ppria? R̃n. Ciril⁹ ſup
euangelũ dicens contẽnunt enim
quodammodo ſemper etiã optima
queq; qñ non raro contigerint ali-
cui: ſed ſuppetunt ad velle: ⁊ ſic etiã
contingit in hoibus familiaris eũ
q2 ſemper preſto eſt debita reueren-
tia priuatur a notis eius: ⁊ ita con-
tingit prophetis compatriotis.
¶ Dub.an illud dictũ vniuerſaliter 24
ſit verũ? R̃n. Jac.de vora.in ſermo-
ne φ ſic reſpectiue.ſ. φ prophete nõ
erant honorati apud cõpatriotas
ſuos ſicut apud extraneos. Uel vt
dicit Orige. prophete non habiti
ſunt in precio in patria ſua: vt patet
de Hiere. in anathot: ⁊ ſic de alijs.
¶ Dubi.cur dñs hic ſe prophetam 25
implicite dicit.ſub illis verbis? R̃n.
q2 ſic de eo fuit prenũciatũ a Moy-
ſe deutero.c.xviij.
¶ Dub.cur dr ꝓpheta? R̃n.ſ. Tho. 26
iij.par.q.vij.ar.viij.φ ꝓpheta dicit
quaſi procul fans: vel procul vidẽs
inquantũ.ſ. cognoſcit ⁊ loquit ea q̃
ſunt ꝓcul ab hoim ſenſibus ſicut et
Aug.dicit.xvi.ↄ fauſtũ: non poteſt
aũt aliqs dici ꝓpheta ex hoc qđ co
gnoſcit ⁊ annũtiat ea q̃ ſunt preſen-
tia aliqb⁹ cũ qbus ipſe eſt: ⁊ hoc ma
nifeſtũ eſt ⁊ ſm locũ ⁊ ſcđm tẽpus.

Si eni aliqs in gallia exiſtēs annūtiaret talis e. q̄ i ſyria agunt̄ pphe ta eſſet: nō aūt ſi eſſet in ſyria et ea annuntiaret q̄ibi agunt̄ ipſis ſyriis: ⁊ iſto mō pphetauit Heliſeus.iiij Re.v.c.qñ dixit giezi q̄ñ vir deſcē derat de curru ⁊ occurrerat ei ⁊c. Et idē apparet ſcd̄m tp̄s. Nā Eſaias pnūtiando q̄ Cyrus rex pſarū tēplū dei eſſet redificatur⁹. Eſa.xliiij.fuit ppheta. Eſdra aūt q̄ hoc ſcripſit q̄ pſens erat qñ reedificabatur in hoc non prophetauit.

27 ¶ Dub an xp̄s fuit ppheta? Rñd. ſ.Tho.vbi ſupra q̄ ppheta eſt eox que ſunt pcul ad hoīum ſenſu: cū q̄bus ppheta ꝯuerſat̄ ⁊ cōicat in ſtatum vie: ⁊ cū xp̄s ante paſſionē noſtrū ſtatū attingeret inq̄tū non ſolū vt erat ꝯprehēſor: ſed etiā vt erat viator cognoſcebat, ⁊ ideo propheticū erat q̄ ea que erant procul ab aliorum viatorum notitia ⁊ cognoſcebat ⁊ annuntiabat.

28 ¶ Du.an de⁹ vel angeli nobis annuntiantes ea que ſunt pcul a ſenſibus noſtris poſſint dici prophete? Rñ.qui ſupra q̄ nō: q2 in nullo ad noſtrum ſtatum attingunt.

29 ¶ Dub.an ppheta poſſit eſſe ſine charitate? Rñ.ſ.Tho.ij.ij.q.clxxij. ar.iiij.q̄ ſic q̄ appet ex duobus pmo: q2 pphetia ptinet ad intellectū ⁊ charitas ad volūtatē: ⁊ cū actus intellectus pcedat actū volūtatis. Ideo pphetia pōt eſſe ſine charitate. Scd̄o ex fide: q2 pphetia dat̄ ad vtilitatē eccleſie ⁊ charitas vt homo cōiungat̄ deo: ſ3 aliquis poteſt eſſe vtilis eccleſie abſq3 eo q̄d ipſe coniungat̄ deo cū eſſe poſſit inſtrumētum diuine diſpoſitionis. Ergo prophetia pōt eſſe ſine charitate.

30 ¶ Dub.an pphetia ſit ſolū de futuro? Rñd.ſ.Tho.ij.ij.q.clxxi.arti.iij. q̄ vt Greg.dicit ſup Ezechiel. prophetia q̄dam ē de futuro ſicut Eſa. vij. Ecce virgo ꝯcipiet. q̄dā de preterito.ſicut Gen.j. In pncipio creauit deus celum ⁊ terram. Et quedam de preſenti ſicut.j. Chor.xiiij. ſi oēs pphetent intret aūt quis infidelis: occulta cordis eius manifeſta ſunt: ⁊ dum Joannes xp̄m demōſtrauit dicens. Ecce agnus dei.

¶ Du.an oīs pphetia ſemp ſit ve- 31
ra ⁊ ſemp ipleat̄? R.xxij.q.clxxi.ar. vj.q̄ diuina pñtia reſpicit futura ſcd̄m duo.ſ.ſcd̄m q̄ ſunt in ſeipſis. ⁊ ſcd̄m q̄d ſunt in ſuis cauſis in ſeipſis: put ea pſentialiter intuet̄ in ſuis cauſis: put videt ordinē cāruz ad effect⁹. Et q̄uis futura ꝯtingentia put ſunt in ſeipſis ſint determinata ad vnū: tñ put ſunt i ſuis cauſis nō ſunt ita determinata qn poſſit aliter euenire. ⁊ q̄uis iſta duplex cognitio ſemp itellectui diuino cōiungat̄: nō tñ ſemp ꝯiūgit̄ in reuelatiōe pphetica. vñ in reuelatione pphetica eſt ipreſſa q̄dā ſimilitudo diuine pñtie: put reſpicit futura cōtingētia i ſeipſis: ⁊ talia ſemp eueniūt ſicut pphetāt̄. ſicut illud Eſa. vij.c. Ecce virgo ꝯcipiet q̄ñq3 in reuelatiōe pphetica eſt ipreſſa ſimilitudo diuine pſentie: put.ſ. cognoſcit ordinē cauſax ad effect⁹: ⁊ tunc q̄ñq3 aliter euenit q̄ pphetet̄: nec tñ pphetie ſubeſt falſū3 nā ſenſus pphetie eſt q̄ inferiox cauſax diſpoſitio ſiue naturaliū ſiue humanox actuū hoc h3 vt talis effectus eueniat ⁊ ſcd̄3 hoc itelligit̄ v̄bū Eſa.dicētis regi Ezēc. diſpone domui tue q2 cras morieris ⁊ nō viues.iiij.Re. xx.i.diſpoſitio corpis tui ad mortē ordinat̄. Et q̄d dr̄ Jone.iij.c.adhuc quadraginta dies ⁊ niniue ſubuertetur.i.hoc merita eius exigunt vt ſubuertat̄. Dicit̄ aūt deus penitere metbaphorice inq̄tum ad moduz

penitētis ſe habet put.ſ.mutat ſententia.⁊ ſi nō mutet ↄſiliū? Et vt dicit idē ſctus Tho.i.iiij.ſen.di.xl.v.ſ. q.ū.ar.iu.q.ij.q ꝓphetia cōminatoria ſemꝑ q̄tū ad aliquē intellectū implef.q2 vt dicit Aug.xxj.de ciui. dei. Euerſa eſt niniue q̄ mala erat ⁊ bona edificata eſt q̄ nō erat.ſtantibus enim menibus atq domibus euerſa eſt ciuitas in ꝑditis moꝛib9.

32 ¶ Dubi.an a demonib9 poſſit eſſe aliqua ꝓphetia? Rñ.ſ.Tho.ij.ij.q. clxxij.arti.v.q cū ꝓphetia impoꝛtet cognitionē quandā ꝓcul exiſtētē a cognitione humana vt dictū eſt ſupra dub.26.⁊ cū manifeſtū ſit q intellectus ſuperioꝛis oꝛdinis aliqua cognoſcere pōt q̄ ſunt remota ab intellectu inferioꝛis oꝛdinis ſupra aut intellectū humanū nō ſolū eſt intellect9 diuin9: ſ3 etiā intellect9 angeloꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ ſm nature oꝛdinē. Et nō q̄ iā cognoſcunt demones etiā ſua naturali cognitione: q̄ ſunt remota ab hominū cognitione que pñt hoibus reuelare. Simplr autē ⁊ maxime remota ſunt q̄ ſolus de9 cognoſcit: ⁊ ideo prophetia ꝓprie ⁊ ſimplr dicta ſit ꝑ ſolā diuinā reuelationē: ſeu ipſa reuelatio facta per demones pōt ſm q̄d dici ꝓphetia. vñ q̄bus aliq̄d ꝑ demones reuelaf nō dicūtur i ſcripturis ꝓphete ſimpliciter: ſ3 cū aliq̄ additiōe.puta ꝓphete falſi vel ꝓphete idoloꝝ ſm qđ dr.iij. Re.xviij. Cōgrega ad me vniuerſe iſrl'i mōte carmeli ꝓphetas baal trecētos q̄nquaginta prophetas Lucoꝝ quatuoꝛcentum ⁊c.

33 ¶ Du.an poſſit diſcerni īter ꝓphetiā diuinā ⁊ demonū? R.q̄ ſupra.q aliq̄b9 ſignis ēt exterioꝛib9 diſcerni pt ꝓphetia demonū a ꝓphetia diuina Uñ dicit Chriſto.ſup Matt.q q̄dā3 ꝓphetant in ſpū diaboli q̄les ſunt diuinatoꝛes: ſed diſcernuntur ⁊ qm̄ diabolus interdū falſa dicit ſpiritus ſanct9 nūq̄3.⁊ ſi dr Deute.xviij. ſi tacita cogitatiōe rñderis quō poſſum intelligere ꝟbū qđ dñs eſt locutus. Hoc habebit ſignū qđ in noīe dñi ꝓpheta ille predixerit: ⁊ nō venerit hoc dñs non eſt locutus.

¶ Du.quō ꝓphete diaboli pñt vera predicere cū ipſe ſit mendax ⁊ prē mēdacij? Rñ.q̄ ſupra.ar.v.ſ.q vt dicit Beda nulla ē adeo falſa doctrina q̄ nō aliq̄ vera intermiſceat. Et Chriſo.ſup Mat.dicit cōceſſum eſt diabolo interdū ꝟa dicere vt mēdaciū ſuū rara veritate cōmēdet. Et lz a ſeipſis habeāt tanq̄ ꝓpria.ſ.pctā mēdacia: tñ ea q̄ ꝑtinēt ad ꝓpriā naturā nō hñt a ſeipſis ſ3 a deo: ꝑ virtutē aūt ꝓuenatur eq̄ñ q vera pñūtiāt: qm̄ vtif eis de9 ad veritatis manifeſtationem per eos fiendam. 34

¶ Du.an Helias creauerit aliq̄s dies: qm̄ dicif in dieb9 Helye? Rñ. Ambro.ſuper Lucam.qđ dicuntur helye dies non qđ eius fuerint: ſed quia in eis operatus eſt. 35

¶ Dub.quō claudif celū? Rñ.q vt habef.iij.Re.xvij. Helyas pnūtiauit qđ nec ros nec pluuia deſcēderet.⁊ ita metaphorice celū dr claudi qñ non infundit roꝛē ⁊ pluuiam. 36

¶ Dubi.cur helyas fecit claudere celū? Rñ.Lyr.iij.reg.xvij.q vt rabbi Salomō refert ⁊ habef.iij. Reg. xvj.c.occaſione moꝛtis filioꝝ Ahiel qui moꝛtui ſunt iuxta ꝓphetam ſeu imprecationē Joſue.vt habef Joſue vj.de reedificatiōe hierico: ⁊ cū illa imꝓcatio moꝛtis dictoꝝ filioꝝ impleta fuiſſet ⁊ cū etiā moyſes imꝓcat9 fuerit ↄ idololatras q ros et pluia prohiberenf.vt habef. Deut. xj.nec iſta maledictio moyſi fuiſſet impleta cōtra iſrael q̄ iam plurib9 annis idololatrabat ⁊ idolis ſeruiebat achab dixit Helye.quō ipleturꝫ 37

eſt verbū diſcipuli.ſ. Joſue qui fuit
diſcipul9 moyſi ⁊ tn̄ v̄bū3 magiſtri
ſc3 moyſi nō eſt implētū i ꝓhibitio
ne pluuie quaſi deridēdo: ⁊ tunc he
lyas orauit vt non plueret ⁊ cogno
ſcēs ſe ē exauditū dixit. Uiuit dn̄s
de9 in cui9 ꝯſpectu ſto: ſi erit annis
his ros ⁊ pluuia iuxta oris mei v̄ba.
38 ¶ Dub. quō facta ē fames magna?
R̄n̄. quia terra ob defectū pluuie ⁊
roris non potuit germinare.
39 ¶ Dub. an illa fames fuerit p vni
uerſum orbem: quia dicit̄ in omni
terra? R̄n̄. ꝙ in omni terra.ſ. iſrael:
ſed non in omni terra ſimpliciter.
40 ¶ Dub. que eſt ſarepta ſydonioꝝ?
R̄n̄. Lyra. ꝙ eſt nomē equiuocū ad
ſiluam ⁊ quandā villā ꝓpe ſiluam
exiſtentē ⁊ accipit̄ pro villa in qua
morabat̄ illa vidua: ⁊ que villa eſt
in prouincia ſydonie.
41 ¶ Dub. cur deus miſit helyam pa
ſcēdum ita longe? R̄n̄d. Chri. qō ex
quadam dei diſpenſatione factum
eſt. fecit enim eū deus per longum
iter ꝑgere vſqȝ ad ſyndonē: vt viſa
mūdi peſte poſcat a dn̄o pluuias.
42 ¶ Dub. cur ad viduā miſit? R̄n̄. ꝙ
illa vidua erat deuota vnde et me
ruit qō ſuſcitaretur eius filius qui
fuit Jonas propheta: ⁊ qȝ erat libe
ra ⁊ nulli ſubiecta ⁊ dei amica.
43 ¶ Du. cur nō miſit eū ad aliquā vi
duā i terra iſraelis? R̄. qȝ ibi ꝑſecu
tus fuiſſet ab Achab q̄ eū odiebat.
44 ¶ Dub. an helyſe9 eſſet dn̄s lepro
ſorum: qȝ dicit ꝙ erat ſub helyſeo?
R̄. q̄ nō dicunt̄ eſſe ſub eo q̄ſi ſubie
cti: ſed qȝ erant eo tp̄e quo ipſe pro
phetabat ⁊ miracula faciebat.
45 ¶ Dub. quis fuit Naamā ſyr9? R̄.
q̄ ille de quo habet̄ in epiſtola ho
dierna. iiij. Reg. c. v.
46 ¶ Dub. cur ſol9 fuit mūdatus a le
pra? R̄n̄. quia fidelis ⁊ deuot9 erat
⁊ per illū3 dederat dn̄s ſalutē ſyrie.

¶ Dubit. ꝓpter q̄d repleti fuerunt 47
ira? R̄n̄. Ly. qȝ ꝑponebat eis genti
les quos abominabāt̄ ſicut canes
⁊ Grecus dicit qȝ prauā eoꝝ inten
tionē redarguerat ideo idignātur. 48
¶ Du. q̄d eſt ira? R̄. ſ. Th. i. iiij. ſen.
di. xlix. q. iij. ar. ij. qō in ira ſunt duo.
Unū qō ſe t3 ex p̄te corporis ⁊ illō ē
materiale: ⁊ ē acceſſio ſanguinis cir
ca cor. Aliud qō ſe t3 ex p̄te aie ⁊ eſt
formale ⁊ eſt appetitus vindicte.
¶ Du. an ira ſit peccatū? R̄. ſ. Tho. 49
ij. ij. q. clviij. ar. ſ. qō cū ira ſit q̄dam
paſſio appetit9 ſenſitiui: ⁊ vindicte
q̄ bn̄ ⁊ male pōt appeti: ⁊ poſſit cir
ca ipſam irā eſſe ſuperabūdātiā vel
defect9. q̄ſi ſc3 aliquis iraſcit̄ plus
vel min9 p̄ter rōnē3 rectā ⁊ tūc iraſ
ci eſt illaudabile: ſi aūt aliquis iraſ
citur ſm rationē rectā tūc iraſci eſt
laudabil ⁊ ibidē artic. ij. dicit qō ſi
aliquis appetat ꝙ ſcd̄m ordinē ra
tionis fiat vindicta eſt laudabilis
appetitus ire ⁊ vocat̄ ira per zelū:
ſed ſi aliquis appetat ꝙ fiat vindi
cta qualitercūqȝ cōtra ordinē ratio
nis: puta ſi appetat puniri eum qui
non meruit: vel vltra q̄ꝫ meruit vel
etiā nō ſcd̄m legitimū ordinem: vel
non ꝓpter debitū finem qui eſt con
ſeruatio iuſtitie ⁊ correctio culpe
erit appetitus vitioſus: ⁊ nominat̄
ira per vitiū. Et ſic etiā ſi motus ire
nō immoderate ferueſcat nec inte
rius nec exterius erit ira laudabi
lis: ſi autē hoc pretermittatur non
erit ira abſqȝ peccato: etiā ſi aliquis
appetat iuſtam vindictam.
¶ Dubita. an ira mala ſit ſemper 50
peccatum mortale? Reſpon. qui ſu
pra art. iij. qō motus ire poteſt eſſe
peccatū dupliciter. Uno modo ex
parte appetibilis: vt pote cum ali
quis appetit iniuſtam vindictā: ⁊ et
ſic ex genere ſuo ira eſt peccatum
mortale: quia cōtrariat̄ charitati ⁊

iuſtitie poteſt tamē cōtingere ꝙ ta
lis appetitus ſit peccatum veniale
ꝓpter imperfectionem actus: q̄ im-
perfectio attenditur: vel ex ꝑte ap-
petentis: puta cum motus ire preue
nit iudiciū ratiōis: vel ex parte ap-
petibilis: puta cum aliquis appetit
in aliquo modo ſe vindicare quod
quaſi nihil eſt reputādum: ita etiam
ꝙ ſi actus inferat̄ nō eſſet peccatū
mortale puta ſi aliquis trahat parū
aliquē puerum per capillos vel ali
q̄d huiuſmodi. Alio modo pōt eſſe
mot⁹ ire peccatū quantum ad mo-
dum iraſcendi: vt pote ſi nimis ar-
denter iraſcat̄ interius: vel ſi nimis
exterius: manifeſtet ſigna ire: ⁊ ſic
ira ex ſuo genere non habet in ſe
rationem peccati mortalis: poteſt
tamen cōtingere ꝙ ſit peccatū mor
tale puta ſi ex vehemētia ire aliquis
excedat a dilectione dei ⁊ proximi.

51 ¶ Dub. q̄ eſt maius peccatum: ira
inuidia: aut odium? Rn̄. qui ſupra.
ar. iiij. ꝙ ſi loquamur de ira quātū
ad id q̄d irat⁹ appetit videt̄ eſſe ira
minimum peccatorum. appetit eīn
ira malum pene alicuius ſub rōne
boni ꝙ eſt vindicta. Etiā ex parte
mali q̄d appetit ꝯuenit peccatū ire
cum illis peccatis que appetūt ma-
lū proximi: puta cū inuidia ⁊ odio:
ſed odium appetit abſolute ma-
lum alicuius inquantū huiuſmodi.
Inuid⁹ aūt appetit malum alteri⁹
ꝓpt̄ appetitū ꝓprie glorie: ſed ira-
tus illud appetit ſub rōne iuſte vin-
dicte. Ex quo patet ꝙ odiū eſt gra-
uius ꝙ̄ inuidia. ⁊ inuidia ꝙ̄ ira: q2
peius eſt appetere malum ſub ratio
ne mali ꝙ̄ ſub rōne boni: ⁊ peius eſt
appetere malū ſub rōne boni exte-
rioris ꝙ eſt honor vel gloria ꝙ̄ ſub
ratione rectitudinis iuſtitie. Sed ex
parte boni ſub cuius ratione iratus
appeti malū conuenit ira cū pecca-
to cōcupiſcētie ꝙ tendit in aliquod
bonū: ⁊ quātum ad hoc etiā abſolu
te loquendo peccatum ire videt̄ eſſe
minus ꝙ̄ cōcupiſcētie q̄to melius
eſt bonū iuſtitie ꝙ appetit iratus ꝙ̄
bonū delectabile vel vtile ꝙ appe-
tit concupiſcens. Unde Philo. di-
cit in. vij. ethi. ꝙ incōtinens concu-
piſcentie eſt turpior ꝙ̄ incontinens
ire. ⁊ ita beatus Aug. in regula com
parat irā ad odiū ſicut feſtucam ad
trabē dicens: ne ira creſcat in odiū
⁊ trabē faciat de feſtuca. Sed ſi loq̄-
mur de ira quantū ad inordinatio-
nem q̄ eſt ſecūdū modum iraſcendi
ira habet quandā excellētiam ſupra
ꝑdicta peccata ꝓpter vehementiā
⁊ velocitatem ſui motus ſcd̄m illud
Prouer. xxvij. Ira nō habet miſeri-
cordiā nec erūpēs furor: ⁊ impetū cō
citati ſpūs ferre quis poterit? Unde
Greg. dicit. v. moraliū ire ſuc ſtimu-
lis accēſum cor palpitat: corpus tre-
mit: lingua ſe ꝑpedit: frons igneſcit
exaſperantur oculi ⁊ nequaꝙ̄ reco-
gnoſcunt̄ noti. ore q̄dē clamorē for-
mat: ſ3 ſenſus quid loquit̄ ignorat.

¶ Dub. q̄t ſunt filie ire? Rn̄. qui ſu- 52
pra. ar. vij. ꝙ ſex quas ponit Gre. 31.
moraliū quar ſufficientia ſic appa-
ret: q2 ira pōt ꝯſiderari tripliciter.
Uno mō ſm q̄d eſt in corde: ⁊ ſic ex
ira naſcūtur duo vitia. Unū q̄dē ex
pte eius 3 quē iraſcit̄ quē reputat in
dignum q̄d ſibi tale q̄d fecerit: ⁊ ſic
ponit̄ indignatio. Aliud aūt vitiū
eſt ex pte ſuipſius inquantū. ſ. cogi
tat diuerſas vias vindicte: ⁊ talib⁹
cogitationib⁹ animū ſuū replet ſm
illud Iob. xv. nūq̄d ſapiēs implebit
ardore ſtomachū ſuū et ſic ponitur
tumor mētis. Alio mō ꝯſiderat̄ ira
ſm q̄d eſt in ore: ⁊ ſic ex ira duplex
inordinatio ꝓcedit. Una quidē ſm
hoc q̄d hō in modo loquēdi demo
ſtrat irā: ſuā ſicut de eo q̄ dicit fra-

tri ſuo racha: ⁊ ſic ponit clamor per
quem intelligit inordinata ⁊ cōfuſa
locutio. Alia aūt eſt inordinatio ſ₃
qđ aliqs ꝓrūpit in v̄ba iniurioſa q̄
qđē ſi ſint ꝯ deū erit blaſphemia. ſi
aūtē ꝯ ꝓximū ꝯtumelia. Tertio mō
cōſideratr ira ſm̄ qđ ꝓcedit vſq₃ ad
factū ⁊ ſic ex ira oriunt rixe ꝑ quas
intelligunt omnia nocumenta q̄ fa-
cto proximis inferuntur ex ira.
53 ¶ Dubi. quia videt q̄ ex ira odium
oriat: ⁊ tn̄ nō ponit filia ire? Rn̄d. q̄
ſupra. q̄ ⁊ ſi aliquando odiū naſcat
ex ira tn̄ habet aliquam priorē cau-
ſam ex qua directius oritur ſc₃ triſti
tiam: ſicut ecōtrario amor naſcitur
ex delectatione. Et triſtitia aūt illa-
ta qn̄q₃ in irā qn̄q₃ in odiū aliqs mo
uet. Vn̄ cōuenientius fuit q̄ odium
poneret oriri ex accidia q̄ ex ira.
54 ¶ Dub. quia videt q̄ oīa vitia ſint
filie ire eſſe cū oīa ex ipſa oriant. q2
glo. ſuper illud Prouerb. xxix. cap.
Uir iracūdus prouocat rixas. dicit
Janua eſt oīm vitiorū iracundia q̄
clauſa virtutib9 dabit quies: aperta
aūt ad omne facin9 armabitur ani-
mus: ⁊ ſic nō ſolum illa ſex vitia ſed
oīa alia ex ira oriunt? Rn̄d. q̄ ſupra
arti. vj. q2 ira đr ianua vitiorū ꝑ acci
dens. ſ. remouendo ꝓhibens. i. im-
pediendo iudiciū rōnis ꝑ qđ hō re-
trahit a malis. Directe aūt per ſe eſt
aliquorū cā ſpecialium peccatorum
ſuprapoſitorum. dub. 22.
55 ¶ Dub. quibus hō nō iraſcit? Rn̄.
ſcđ. Tho. xij. q. xlvj. ar. vij. q̄ nullo
mō pōt eſſe ira ad res inſenſibiles
neq₃ ad mortuos: tn̄ q2 nō dolent q̄
maxime querūt irati in eis qb9 iraſ-
cunt: tū etiā q2 nō eſt ad eos vindi-
cta cū eorum nō ſit iniuriam facere.
56 ¶ Dub. an ebrij poſſint iraſci? Rn̄.
ſcđ ſupra ar. iij. q̄ ſicut dicit Phi-
lo. in libro de problematib9 q̄ illi q̄
ſunt multū ebrij tanq̄ nihil haben-
tes de iudicio rationis non iraſcun
tur: ſed quando ſunt parū ebrij ira-
ſcuntur multum tanq̄ habentes iu
diciū rationis ſed impeditum.
¶ Dubi. an aliqs poſſit ſibyψi ira- 57
ſci? Rn̄d. q̄ ſupra. ar. vij. q̄ ſicut dicit
Phylo. in. v. ethi. quedā metapho-
rica iuſtitia et iniuſtitia eſt hois ad
ſeipſum inquantū. ſ. rō regit iraſci-
bilē ⁊ cōcupiſcibilē. ⁊ ſcđm hoc etiā
hō dicitur de ſeipſo vindictā facere
⁊ per cōſequēs ſibyψi iraſci. ſ. meta
phorice. Proprie aūt ⁊ per ſe nō cō-
tingit aliquē ſibyψi iraſci.
¶ Dub. cur nō volebāt xp̄m interfi- 58
cere in ciuitate? Reſpō. q̄ vt habet
Nu. xv. Homo qui colligebat ligna
in die ſabbati iuſſus eſt a deo duci
extra caſtra et lapidari. ⁊. iij. Regū.
xxj. duxerunt Naboth extra ciuita-
tem: et ſilr Stephanū: ⁊ finalr ip̄m
xp̄m crucifixerunt extra ciuitatem.
¶ Dubit. q2 ſi ciuitas erat edificata 59
in ſupercilio montis et illuc duxe-
runt ieſum: videtur q̄ nō erat extra
ciuitatem? Rn̄. q̄ illud relatiuū non
refert ly in ſupercilio ſed ly montis:
vt ciuitas ſit edificata in monte ⁊ ſu
percilium montis ſupereemineat ci-
uitati ⁊ ſit extra eam.
¶ Dubi. cur volebant eum precipi- 60
tare? Rn̄. Beda q̄ vt interficeret: q2
peiores effecti fuerant in eorū magi
ſtro diabolo: qui ſolum dixit mitte
te deorſum: ⁊ iſti facto conantur cū
precipitare.
¶ Dub. cur tunc fugit mortē? Rn̄d. 61
Beda. q2 nō dū venerat hora paſſio
nis que in paraſceue paſche futura
erat: nec locum paſſionis adie-
xerat qui non in nazareth: ſed hiero-
ſolymis hoſtiarū ſanguine figuraba
tur nec hoc gen9 mortis legerat qui
crucifigēdū ſe a ſeculo preconabat.
¶ Dubi. an viſibiliter trāſiret ꝑ me-
diū eorū? Rn̄. ſ. Tho. iij. par. q. xliiij.
arti. iij.

art.iij.ꝙ vt Chriſo.dicit in hoc et q̃ ſunt humanitatis ⁊ que ſunt diuini tatis oſtendit.ſtare enim in medio inſidiantium ⁊ non apprehendi di- uinitatis eminentiam oſtendebat: diſcedere vero diſpēſationis appro bat myſteriuȝ et ita inuiſibiliter trāſ ibat p mediū eorum.vt Augu.dicit.

63 ¶ Du.quo iuit poſtmodū dñs? Rñ. Lyr.poſt Bedā.ꝙ cū dñs de mani- bus eoruȝ elapſus de vertice mōtis deſcenderet ⁊ ſub rupe latere vellet ſubito ad tactū dñice veſtis ſaxū il- lud ſubterfugit ⁊ inſtar cere ſolutuȝ quēdā ſinū effecit.i.cōcauit:⁊ tem in quo dominicū corpus reciperetur: in quo loco oīa liniamēta ⁊ ruge ve ſtis ⁊ veſtigia pedū in rupe apparēt adhuc ſicut teſtanꝭ q̃ viderūt.⁊ dr ꝙ adhuc oſ͞ndiꝭ ibi loc⁹ qui dr precipi- tiū ⁊ ſaltus dñi.ꝭ per miliare a naza reth ꝫ meridiē verſus hieruſalem.

☞ Allegorice.

¶ Ex hoc euangelio ſignificanꝭ in- creduli qui lȝ audiant ⁊ legāt (xp̄m feciſſe multa miracula) non credūt (ſed vellent videre fieri) cum tñ ſint indigni propter incredulitatem ſuā ⁊ contēptum ſacrarum ſcripturarū ac p̄dicatorū: nolentes eos paſcere: ſicut (vidua Helyā) nec merenꝭ ſa- nari a lepra pctōrū: q͛ nō vadūt q̄re- re (Helyſeū).i.chriſtum ſicut facit (Naaman ſyrus) ſed replentur ira contra corripientes (volentes xp̄m precipitare) de cordibus ſuis.) Ipſe aūt trāſiens per medium illorū) vi- dēs ſe ab eis negligi (vadit) recedē- do ab eis ſuam grām ſubtrahendo.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ex hiſtoria euāgelica vt non ſimus curioſi nec perſcruta- re rationē operū dei maxime in his que ſunt fidei: quia non credentes (prophetis) qui hec predixerunt nō erunt accepti in patria noſtra doce mur (viduas) conſolari: docenꝭ (vi- due) hoīes ſanctos reuereri et eis miniſtrare inuitamur ad dominuȝ querendum nō paſſibus corpis ac- cedere ſed affectibus mētis et laue- mur per confeſſioneȝ ⁊ mundemur (a lepra) peccatorū noſtrorū: et eui- tare (iram) que impedit animum ne poſſit cernere verū: ⁊ facit nos preci pitare xp̄m eum blaphemādo.

☞ Anagogice.

¶ Diuinam bonitatem contemple mur que ſe diligētes protegit ⁊ exal tat ⁊ eis dat poteſtatem claudere ce lum nubibus ⁊ aperire portas eius ⁊ morbos incurabiles ſanandi.⁊ in medio eorum ſtat viſitando per gra tiam ⁊ confortando vſq3 ad cōſum- mationem ſeculi.

¶ Feria.iij.dominice tertie quadrageſime.

Reſpiciens ieſus in diſcipulos. Matth.xviij.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxij.die.xxvij. Au- guſti.in die iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Petro dominus fratri in ſe pec- canti vt errata dimitteret ſemotis arbitris eum commonēdo precepit quem niſi obtemperaret duob⁹ vel tribus coram teſtib⁹ rurſus redar- gueret: eo vero in duritia perſiſten- te denuntiaret eccleſie.ꝙ ſi eccleſie ſubterfugeret iudicium vti incura- bilem euitaret.quoniam que diffini ret eccleſia in celis confirmarentur ſe quoq3 duobus vel tribus ſuo ſub nomine adunatis p̄ſentialiter ad- eſſe promiſit. Roganti auteȝ Petro an ſepties erranti indulgere debe- ret fratri. Reſpondit ꝙ ſeptuagies ſepties etiam peccanti fratri veniā largiretur.

Sunt iã dubia ſoluẽda.
¶ Dubit. cur eccleſia
1 addit pncipio euãge
lij reſpiciẽs Jeſus. qđ
tñ nõ eſt de textu? Rñ.
qñ iſtud euãgeliũ dñs
ſtatuit paruulũ i medio diſcipulorũ
⁊ loq̃baẗ eis ⁊ cũ loquẽtes aliq̃b⁹ ſo
leãt eos reſpicere. Jõ dr̃ reſpiciẽs ⁊c.
2 ¶ Dubi. quõ intelligiẗ ly. in te? Rñ.
Lyr. ꝙ intelligiẗ dupliciter. Uel qꝛ
te ſolũ leſit. vel qꝛ te ſolũ ſciẽte pecca
uit. Si eñ alios lederet vl' corã alijs
peccaret: nũc nõ haberet locũ corri
pere eũ inter te ⁊ ipſum ſolũ: qꝛ pec
cata publica ſunt in publico arguẽ
da ſm ꝙ dr̃. ſ. ad Thy. v. peccãtẽ co
rã oib⁹ argue. ⁊ ſanct⁹ Tho. ij. ij. q.
11. ar. iiij. dicit ꝙ dñs loquiẗ Petro
de pctõ in eũ cõmiſſo qđ eſt ſemper
dimittẽdũ vt fratri redeũti parcaẗ:
nõ aũt intelligiẗ de peccato i pximũ
vel in deuȝ cõmiſſo qđ nõ eſt noſtri
arbitrij dimittere: vt Hiero. dicit.
3 ¶ Dubitatur quid eſt correctio fra
terna? Rñ. ſan. Tho. in. iiij. ſen. diſt.
19. q. ij. arti. j. ꝙ eſt ammonitio fra
tris de emendatione delictorum a
fraterna charitate procedens.
4 ¶ Dubitaẗ q̃bus ptinet fraternali
ter alios corrigere? Rñ. ſan. Tho. ij.
ij. q. 33. ar. iij. ꝙ duplex eſt correctio.
Una q̃ eſt actus charitatis que ſpe
cialiter tendit ad emẽdationem fra
tris delinquẽtis p ſimplicẽ ammo
nitionẽ: ⁊ talis correctio ptinet ad
quẽlibet charitatem habẽtẽ ſiue ſit
ſubditus ſiue p̃latus de hac habeẗ
24. q. iij. c. taȝ ſacerdotes vbi dicit.
tã ſacerdotes q̃ꝫ reliqui fideles om
nes ſummã debent habere curã de
bis qui pereunt quatenus de eorũ
redargutione aut corrigãẗ a pec
catis: aut ſi incorrigibiles appareãt
ab eccleſia ſeparenẗ. Eſt autẽ alia
correctio q̃ eſt actus iuſtitie p quam
intenditur bonũ cõmune qđ nõ ſo
lum pcuratur p admonitionẽ fra
tris: ſed etiam interdum per puni
tionẽ: vt alij a peccato timẽtes deſi
ſtant: ⁊ talis pertinet ad ſolos pre
latos qui nõ ſolum habẽt admone
re: ſed etiam corrigere puniendo.
¶ Dubita. an ſubditi de neceſſitate 5
debeant fraternaliter prelatos cor
rigere? Rñ. qui ſupra. ar. iiij. ꝙ corre
ctio que eſt actus iuſtitie per illatio
nẽ pene nõ competit ſubditis cõtra
prelatos: ſed correctio fraterna q̃ eſt
actus charitatis pertinet ad vnum
quẽꝗ ratiõe cuiuſlibet perſone ad
quam charitatẽ dȝ habere ſi in eo
aliq̃d corrigibile inueniẗ. actus eñ
ex aliquo habitu vel potẽtia proce
dens ſe extẽdit ad omnia que conti
nentur ſub ſubiecto illius potentie
vel habitus: ſicut viſio ad oia q̃ con
tinentur ſub obiecto viſus: ſed quia
actus virtuoſus debet eſſe modera
tus debitis circũſtãtijs: ideo in cor
rectione qua ſubditi corrigũt prela
tos debet modus cõgruus adhibe
ri: vt. ſ. nõ proteruia ⁊ duritia: ſed cũ
mãſuetudine ⁊ reuerẽtia corrigant:
niſi vbi imminet piculũ fidei: qꝛ tũc
publice eſſent prelati a ſubditis ar
guẽdi. Unde et Paulus q̃ erat ſub
ditus Petro propter periculum im
minẽs ſcãdali circa fidẽ Petrũ pu
blice arguit: ⁊ ſicut gl. Aug. dicit ad
Gal. ipſe Petrus exemplum maio
ribus prebuit: vt ſicubi forte relictũ
tramitẽ reliquiſſent non dedignen
tur etiam a poſterioribus corrigi.
¶ Dubi. an peccator poſſit aliũ de 6
linquentẽ corrigere? Rñd. q̃ ſupra
ar. v ꝙ correctio delinquẽtis perti
net ad aliquẽ inq̃ꝫtum viget in eo iu
dicium rõnis: peccatum aũt nõ tol
lit totum bonum nature quin rema
neat in peccãte aliq̃d de recto iudi
cio rationis: ⁊ ſm hoc põt ſibi cõpe

tere delictum fratris arguere: ſed tñ per peccatũ ꝓcedẽs huic correctioni quoddã impedimẽtũ affertur propter tria. Primo qꝛ ex pctõ precedẽti indignus reddit̃ vt aliũ corrigat ꝛ ꝑcipue ſi maius peccatum cõmiſit nõ eſt dignus vt aliũ corrigat de minori pctõ. vnde Hiero. ſup illud Mattbei.vij. Quid vides feſtucã. ꝛc. dicit de his loquit̃ q̃ cũ mortali crimine detineant̃ obnoxij minora peccata fratribus nõ cõcedunt. Secũdo redditur indebita correctio propter ſcandalũ qđ ſequitur ex correctione ſi pctm̃ corripiẽtis ſit manifeſtũ: qꝛ videt̃ ꝙ ille qui corrigit nõ corrigat ex charitate ſed magis ad oſtentationẽ. Tertio modo propter ſuperbiam corripiẽtis inquantũ ſcꝫ aliquis propria pctã paruipendẽs ſeipſum primo prefert in corde ſuo peccata eius auſtera ſeueritate diiudicans ac ſi ipſe eſſet iuſtus. Unde Augu. de ſermone dñi in monte dicit. Cogitemus cũ aliquẽ reprehendere nos neceſſitas cogit vtrũ tale ſit vitiũ qđ nunq̃ habuimus: ꝛ tunc cogitemus nos hoĩes eſſe ꝛ habere potuiſſe: vel tale ꝙ aliqñ habuim⁹ ꝛ iam nũc non habemus ꝛ tunc tangat memoriã cõis fragilitas vt illã correctionẽ non odiũ ſed miſericordiam precedat. Si aũt inuenerim⁹ nos in eodẽ vitio eſſe non obiurgemus ſed cõgemiſcamus et nõ illud ad obtemperandũ ſed ad equaliter deponendum inuitemus. Et ex his patet ꝙ ſi pctõr cũ humilitate corripiat nõ peccat nec ſibi nouã dãnationem acq̃rit. lꝫ per hoc vel in conſciẽtia fratris vel ſaltẽ ſua ꝑ pctõ ꝑterito ↄdẽnabilẽ ſe oſtẽdat. vt dicit̃ Ro.ij. in quo aliũ iudicas teipſum ↄdẽnas: eadẽ eñ facis que iudicas.

7 ¶ Dubi. videtur ꝙ correctio fraterna non ſit de ꝑcepto. qꝛ Eccl.vij. dr̃. Conſidera opera dei qđ nemo poſſit corrigere quem ille deſpexerit: et deus nõ ꝑcepit aliqđ impoſſibile. R̃n. qui. 8. art. ij. ꝙ correctio fraterna cadit ſub precepto: ſed cõſiderãdum eſt ꝙ ſicut ꝑcepta negatiua legis ꝓhibẽt actus pctõꝝ. ita ꝑcepta affirmatiua inuitãt ad actus virtutum actus aũt pctõꝝ ſunt ſcđm ſe mali ꝛ nullo modo bñ fieri poſſunt nec aliquo tẽpore aut loco qꝛ ſm ſe ſunt coniuncti malo fini. vt dicit̃.ij. Ethy. ꝛ ideo ꝑcepta negatiua obligant ſemꝑ ꝛ ad ſemꝑ: ſed actus virtutũ non quolibet modo fieri debẽt ſed obſeruatis debitis circũſtãtijs que req̃runt̃ ad hoc ꝙ ſic actus virtuoſus: vt. ſ. fiat vbi dꝫ ꝛ qñ dꝫ ꝛ ſm qđ dꝫ: ꝛ qꝛ diſpoſitio eoꝝ que ſunt ad finẽ attendit̃ ſm rationẽ finis in iſtis circũſtantijs virtuoſi actus precipue attẽdenda eſt ratio finis que eſt bonũ ꝟtutis. ſi ergo ſit aliqua talis omiſſio alicui⁹ circũſtãtie circa virtuoſum actũ que totaliter tollat bonũ virtutis hic actus ↄ̃riat̃ ꝑcepto: ſi aũt ſit defect⁹ alicuius circũſtantie que nõ totaliter tollat virtutem lꝫ nõ ꝑfecte attingat ad bonũ virtutis nõ eſt ↄtra ꝑceptũ. Unde ꝛ philoſophus dicit in.ij. Ethy. ꝙ ſi parũ diſcedat a medio nõ eſt cõtra virtutẽ ſꝫ ſi multũ diſcedat̃ corrũpit̃ virtus in ſuo actu: correctio aũt fraterna ordinat̃ ad fratris emẽdationẽ. ꝛ ideo hoc modo cadit ſub ꝑcepto ſm ꝙ eſt neceſſaria ad iſtum finem. nõ aũt ita ꝙ quolibet loco vel tpe frater delinquens corrigatur ꝛ lꝫ in oĩbus bonis agendis opatio hoĩs nõ ſit efficax niſi adſit auxiliũ diuinũ tñ homo debet facere ꝙ in ſe eſt. Unde Augu. dicit in libro de correctione ꝛ gratia: neſciẽtes quis ꝑtineat ad ꝑdeſtinatiõis numerũ ꝛ q̃s nõ ꝑtineat ſic affici debem⁹ cha

ritatis affectu vt oēs velimus ſal‑nos fieri. Et ideo omnib⁹ debemus fraterne correctionis officium impendere ſub ſpe diuini auxilij.

8 ¶ Dubi. an qñ timet̄ ne delinquēs peior efficiat̄ ſi corripit̄ ſit ceſſandū a correptione fraterna? Rñ. qui.ſ. ar. vj. q̄ duplex eſt correctio delinquentis. Una pertinēs ad prelatos que ordinat̄ ad bonū cōe. ⁊ hȝ vim coactiuā: ⁊ talis correctio nō eſt dimittenda ꝓpter turbationē ei⁹ qui corripitur. tum q꞉ ⁊ ſi propria ſpōte emendari nō velit cogēdus eſt per penas vt pctā dimittat tum etiaȝ q꞉ ſi incorrigibilis ſit ꝑ hoc ꝓuidetur bono cōi dum ſeruatur ordo iuſtitie ⁊ vnius exēplo alij deterrentur. Uñ iudex nō ꝑtermittit ferre ſentētiam condēnationis in peccantē ꝓpter timorē turbationis ipſius vel etiā amicorū eius. Alia vero eſt correctio fraterna cuius finis eſt emendatio delinquentis non habēs coactionē ſed ſimplicē admonitionē. Et ideo vbi probabiliter extimat̄ q̄ peccatorū admonitionem nō recipiat ſȝ ad peiora labat̄ eſt ab hmōi correctione deſiſtendum: q꞉ ea que ſunt ad finem debēt regulari ſcd̄m quod exigit ratio finis.

9 ¶ Dubi. an ſemper in tali correctione debeat admonitio ſecretare? Reſpond. qui.ſ. art. vij. q̄ aut peccata ſunt publica ⁊ talia ſunt publice arguenda: q꞉ non eſt tantū adhibendum remediū ei qui peccauit vt melior fiat: ſed etiā alijs in quorū notitiam deuenit vt nō ſcandalizentur iuxta illud Apoſtoli.j. ad Thymo. v. peccantes corā oībus argue: vt et ceteri timorem habeant q̄ intelligit̄ de peccatis publicis: vt Augu. dicit in libro de verbis dñi. Si vero ſint peccata occulta ſic videt̄ habere locum qđ dñs dicit. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c. qñ enim te offendit publice corā alijs. non ſolū in te peccat: ſed etiā in alios quos turbat: ſȝ tñ adhuc de occultis peccatis eſt diſtinguendum: q꞉ quedā ſunt in nocumentuȝ proximorū corporale vel ſpūale: puta ſi aliquis occulte tractet quomodo ciuitas tradat̄ hoſtibus: vel ſi heretic⁹ priuatim homines a fide auertat: ⁊ quia ille qui ſic occulte peccat non ſolum in te peccat: ſed etiaȝ in alios oportet ſtatim procedere ad denuntiationē: vt huiuſmodi nocumentum impediatur niſi forte aliquis firmiter eſtimaret q̄ ſtatim per ſecretā admonitioneȝ poſſet huiuſmodi mala impedire. Quedā vero peccata ſunt que ſoluȝ ſunt in malū peccantis ⁊ eius contra quem peccatur: ⁊ tunc ſolum attendēdum eſt vt fratri peccāti ſubueniat. et ſicut medicus corporalis ſanitatē egroto cōfert ſi pōt ſine alicuius mēbri abſciſſione. ſi autē non pōt abſcindi mēbrū minus neceſſarium vt vita totius cōſeruet̄: ita etiā ille q̄ ſtudet emendationi fratris dȝ ſi pōt ſic emendare fratrē q̄ntum ad conſcientiā vt fama eius conſeruet̄ que quidē eſt vtilis. Primo quidē ⁊ ipſi peccanti nō ſolū in tꝑalibus in quibus quantū ad multa homo patitur detrimentuȝ amiſſa fama: ſed etiā quantū ad ſpūalia: q꞉ pre timore infamie multi a pctō retrahūtur vnde qñ ſe infamatos ꝯſpiciūt irrefrenate peccāt. Secūdo debet conſeruari fama fratris peccantis: tum q꞉ vno infamato alij infamant̄. ſm illud Augu. in epiſtola ad Plebem hyponēſeȝ. cū de aliquib⁹ q̄ ſanctū nomen profitent̄ aliq̄d crīs vel falſi inſonuerit vel veri patuerit: inſtant ſatagunt: ambiunt vt de omnibus hoc credat̄: tunc etiā q꞉ ex peccato vnius publicato alij prouocant̄ ad

peccatū: ſʒ q2 conſcientia pferenda eſt fame: voluit dñs vt ſaltem cum diſpēdio fame fratris cōſcientia p publicā denūtiationē a peccato liberetur: ⁊ ſic patet ꝙ pōt eſſe de neceſſitate pcepti ꝙ ſecreta admonitio publicā denunciationē pcedat.

10 ¶ Du. q2 cū de⁹ puniat aliqñ peccatores ſine precedēte admonitiōe: ⁊ nos ipm imitari debeamus vr qꝺ nō opʒ ꝙ pcedat ſecreta admonitio i correctione fraterna? Rñ. ꝗ ſupra qꝺ oia occulta ſunt deo nota ⁊ hoc mō ſe habēt occulta peccata ad iudiciū diuinum ſicut publica ad humanū: ⁊ tñ plerūqꝫ de⁹ pctōres qſi ſecreta admonitiōe arguit interi⁹ inſpirādo vel vigilātib⁹ vel dormiētibus ſm illud Jo. xxxiij. p ſomniū in viſione nocturna qñ irruit ſopor ſup hoies tūc aperit aures viroꝝ ⁊ erudiēs eos inſtruit diſciplina: vt auertat hominem ab his que fecit.

11 ¶ Dubi. quare ergo Joſeph Gen. xxxvij. accuſauit frēs ſuos de crimine peſſimo nulla pcedēte admonitiōe? R. ꝗ ſupra. ꝙ credēdū ē qꝺ frēs ſuos qñqꝫ admonuerit licet non ſit ſcriptū: vel pōt dici ꝙ peccatū publicū erat inter frēs. Unde dicit pluraliter accuſauit fratres ſuos.

12 ¶ Dub. cur ergo in religionibus q tendūt ad perfectionē in capitulis nulla pcedente admonitione ſecreta fratres proclamant cōfratres de culpis commiſſis? Rñ. qui ſupra. ꝙ pclamationes que in capitulis religionū fiunt ſunt de aliqbus leuibus que fame non derogāt. Unde ſunt quaſi quedā cōmemorationes potius oblitarū culparū ꝙ̄ accuſationes vel denuntiationes: ſi eſſent tamē talia de qbus frater infamaret ꝯtra pceptū dñi ageret ꝗ p hūc modum pctm̄ fratris publicaret.

13 ¶ Dub. qñ fiunt monitiones p prelatos ſub excōicatiōis pena de peccatis occultis corrigendis reuelandis: an teneant eis obedire nō pcedēte ſecreta admonitiōe? Rñd. ꝗ ſupra ꝙ prelato nō eſt obediendū contra preceptū dñi. ſcdm illud Act. v. Obedire oportet deo magis ꝙ̄ hominibus. Et ideo qñ prelatus precipit vt ſibi dicatur ꝙ quis ſciuerit corrigendū intelligēdū eſt pceptuʒ ſane ſaluo ordie fraterne correctionis: ſiue fiat cōiter ad omnes ſine ad aliquē ſpecialiter: ſed ſi prelatus expreſſe precipe. et cōtra hunc ordinem a dño inſtitutuʒ: ⁊ ipſe peccaret precipiens ⁊ ei obediens quaſi cōtra preceptū dñi agens: vnde nō eſſet ei obediendū: q2 prelatus non eſt iudex iudicioꝝ occultoꝝ ſed ſolum deus: vnde non habet poteſtatē pcipiēdi aliqd ſup occultis niſi inquātum p aliqua iudicia manifeſtantur: puta per infamiā vel p aliquas ſuſpitiōes in qb⁹ caſibus pōt platus pcipere eodē mō ſicut iudex ſecularis vel eccleſiaſtic⁹ pōt exigere iuramentū de veritate dicenda.

¶ Du. cū teſtes inducant ad aliqd pbādum ⁊ occulta nō poſſint pbari: cur debēt adhiberi teſtes? R. qui ſupra. ar. viij. ꝙ de vno extremo ad illud extremū cōueniēter tranſit p mediū: in correctione aūt fraterna dñs voluit ꝙ principiū eſſet occultū dū frate frater corriperet inter ſe ⁊ ipſum ſolū: finē aūt voluit eſſe publicū: vt. ſ. eccleſie denūciaretur: et ideo conuenienter in medio ponit teſtiū inductio ꝑut pmo paucis indicet peccatū fratris ꝗ poſſunt prodeſſe ⁊ non obeſſe vt ſtatim ſic ſine multitudinis infamia emēdetur: et licet iſti teſtes non pbent delictum occultū tamē inducant ꝑpter tria. Pͥmo vt ait Hiero. dicit oſtendendū ꝙ hoc ſit peccatū de quo aliqs 14

arguit. Scḋo vt dicit Aug. in regu-
la ad ↄuincenduʒ de actu peccati fr
ralis. actus reiteret. Tertio vt dicit
Chriſo. ad teſtificādum ꝙ frater ad
monens fecit quod in ſe fuit.
15 ¶ Dub. qr hō manifeſtans peccata
occulta fratris teſtib⁹ videtur ꝙ ſit
poti⁹ ꝓditor criminis ꝙ̄ correctoꝛ
vt dicit. Aug. ergo nō debēt edhibe
ri teſtes? Rń. ꝙ ſupra ꝙ poſt admo-
nitionē ſecretā ſemel vel pluries fa
ctā quādiu ſpes ꝓbabiliter habet
de correctione ꝑ ſecretā admonitio
nē ꝓcedēdū eſt. Ex quo aūt iā ꝓba-
biliter cognoſcere poſſum⁹ qḋ ſe-
creta admonitio nō valet, ꝓcedēdū
eſt vlteri⁹ quātūcūqꝫ pctm̄ ſit occul-
tū ad teſtiū ꝓductionē niſi forte ꝓ-
babiliter extimaret ꝙ hoc ad emē-
dationē fratris nō ꝓficeret: ſʒ ex in-
de deterior redderet: qr ꝓpter hoc
eſſet totaliter a correctiōe ceſſandū.
16 ¶ Dub. qr Aug. dicit in regula qḋ
pri⁹ ꝑpoſito debet oſtendi ꝙ̄ teſti-
bus: ſed oſtendere ꝑlato eſt dicere
eccleſie ergo teſtiū inductio non dʒ
precedere publicā denūtiationem?
Rń. ꝙ ſupra. qḋ Aug. intelligit qḋ
pri⁹ dicat ꝑlato ꝙ̄ teſtibus ſecundū
qḋ ꝑlatus eſt quedā ſingularis per-
ſona q̄ magis pōt ꝓdeſſe ꝙ̄ alij: nō
aūt qḋ dicatur ei tanꝙ̄ eccleſie. i. ſi-
cut in loco iudicis reſidenti.
17 ¶ Dub. qr ad ꝓpriū peccatū nullus
inducit teſtes ergo nec dʒ inducere
ad pctm̄ fratris quē dʒ diligere ſicut
ſicut ſeipſum? Rń. qui ſupra. qḋ hō
nō indiget teſtib⁹ ad emēdationeʒ
ſui peccati ꝙ tñ pōt eſſe neceſſariuʒ
ad emēdationē pcti fratris. Uñ nō
eſt ſimilis rō de vno ſicut de alio.
18 ¶ Dub. an fraterna correctio de-
beat eſſe aſpera? Rń. ſ. Tho. i. iiij.
ſen. di. xix. q. ij. ar. iij. q. iij. ꝙ ſm̄ Gre
go. in paſtorali nonnulla pctā ſunt
leniter corrigenda. Nā cū nō mali-
tia ſed ignorantia ſola vel infirmi-
tate delinquit: neceſſe eſt vt magno
moderamine ipſa delicti correctio
temperetur. Nonnulla autem ſunt
vehementer increpanda: vt cuʒ cul-
pa ab actore non cognoſcitur quā-
ti ſit ponderis ab increpantis ore
ſentiatur: ⁊ cum ſibi malum qḋ per-
petrauit leuigat hoc contra ſe gra-
uiter ex corripientis aſperitate per
timeſcat: ⁊ ꝙ̄uis ille loquatur de cor
rectione q̄ prelatis ↄpetit: tñ etiā in
correctione q̄ ab alijs fit hoc etiā eſt
obſeruādū ꝙ̄uis fraterna correctio
ſemꝑ magis debeat ad lenitatē ac-
cedere: quia non ex auctoritate offi-
cij ſed ex charitatis affectu exhibet.
¶ Dub. qūo lucrat⁹ erit fratrē? R.
Chriſ. ſup Mat. ꝙ in hoc demōſtra 19
tur ꝙ in inimicitia dānū eſt cōmu-
ne ⁊ ꝓpter hoc non dicit ꝙ ille lu-
cratus eſt ſeipm̄: ſed ꝙ tu lucratus
es eū ex quo oſtendit: qm̄ ⁊ tu ⁊ ille
damnum paſſi eratis ex diſcordia.
¶ Dub. qūo in ore duorū vel triuʒ
pōt ſtare omne verbū? Rń. ſ. Tho. 20
xij. q. cv. ar. ij. ꝙ in negotijs huma-
nis non pōt haberi demonſtratiua
probatio ⁊ infallibilis ſed ſufficit
aliqua ↄiecturalis ꝓbabilitas: ſcḋm
quā rector perſuadet. Et ideo licet
ſit poſſibile duos aut tres teſtes in
mēdaciū conuenire: nō tñ eſt facile
nec ꝓbabile ꝙ conueniāt: ⁊ iō acci-
pit eoꝝ teſtimonium tanꝙ̄ verum: ⁊
ꝑcipue ſi in ſuo teſtimonio non va-
cillent vel alias ſuſpectio non fue-
rint ⁊ ad hoc etiā ꝙ nō de facili te-
ſtes a veritate declinarent inſtituit
lex vt teſtes diligentiſſime exami-
narent ⁊ grauiter punirent q̄ inue-
nirent mendaces: vt habet. Deut.
xv. fuit tñ aliqua ratio huius nume
ri determinandi ad ſignificandum
infallibilē veritatē diuinarū perſo-
narū que q̄ꝙ̄ numerātur due quia

ſpūſſctūs eſt nexus duoꝝ.qñ ꝙ exprimunt tres.vt Aug.dicit ſup illō Jo.viij.in lege veſtra ſcriptū eſt qꝺ duoꝝ teſtimoniū verū eſt.

21 ¶Dub.cui eccľie dꝫ dici peccatum fratris? Rñ. Chriſ.ſup Matt.gloſſando.i.his q eccleſie pſidēt vel vt gl.hic dicit.i.cōgregationi fideliū: ⁊ vt maiorē erubeſcētiā patiaꝛ ⁊ poſt ſequaꝛ excōicatio que fieri dꝫ per os eccľie.i.p ſacerdotē quo excōicāte iota eccleſia cū eo operatur.

22 ¶Dub.qs dꝛ ethnicus? R.ꝙ gētilis vel pagan⁹ q nō eſt de pplo dei.

23 ¶Dub.qs dꝛ publicanus? Reſpō. Hiero.ꝙ publicani vocanꝛ qui ſeculi ſectanꝛ lucra.⁊ exigūt vectigalia p negotiatiōes ⁊ fraudes ac furta: ſcelera atqꝫ periuria.

24 ¶Dub.an poſtꝗ eccleſiā noluerit audire poterit ampli⁹ ſaluari? Rñ. Aug.de verbis dñi.ꝙ licet non ſit deputandus in numero fratrū eius tñ ſalus non eſt negligēda cū ⁊ paganorum ⁊ gentiliū ſalutē inquiramus: ⁊ ita poſt excōicationem ita poſſunt redire et ſaluari falſi chriſtiani ſicut gentiles.

25 ¶Dub. cur cōparat cū ethnicis ⁊ publicanis? Rñ.qd ſupra ꝙ in hoc oſtēdiꝛ maioris eſſe deteſtationis q̄ ſub noīe fidelis agit opera infideliū ꝗ hi qui aperte gentiles ſunt.

26 ¶Dub.cur addit dñs quecūqꝫ aligaueritis ⁊c. Reſp. Hierony.ſuper Matth.qꝛ poſſet tacite reſpondere vel cogitare ſi me deſpicis ⁊ ego te deſpicio: ſi me condēnas: ⁊ tu mea ſentētia cōdēnaris: ideo poteſtatēꝫ tribuit aplis vt ſciant qui talibus cōdemnantur humanaꝫ ſnīam diuina ſnīa corroborari: iō dicit quecunqꝫ alligaueritis.

27 ¶Dub.cur hic Petro dt in celis: ⁊ Matt.xvj.dicit apoſtolis in celo? Reſpon. Orige.ſuper euange.quia ipſi non ſunt tante perfectionis ſicut Petrus.

¶Dub.cur nō noiat quē debet ligare.ſed dicit indeterminate quecunqꝫ alligaueritis? Rñ. qui.ꝺ.qꝺ hoc dicit quaſi iudicio eoꝝ qui alligare poſſunt dimittendo. 28

¶Dub.quid ſignificatur p pdicta verba quecūqꝫ ligaueritis? R. Hylarius dicēs ꝙ per hoc ad terrorem maximi metus.quo ad pſens oēs continentur immobile ſeueritatis apoſtolice iudiciū demōſtratur: vt quos in terris ligauerint.i.peccatorum nodis innoxios reliquerint.⁊ quos ſoluerint conceſſionē.ſ.venie acceperint in ſalutem hi in celis ligati ſunt vel ſoluti. 29

¶Dubi.cur vult ꝙ incorrigibilis ſit ſicut ethnicus ⁊ ꝙ etiam ſit ligatus in celis? Rñ. Orige.vbi ſupra. ꝙ vt multitudine iudicioꝝ diſſoluat fratris iram. 30

¶Dub.an iniuſte ligans vł ſoluēs in terra liget et ſoluat in celo? Rñ. Aug.de verbis dñi.ꝙ iniuſta vincula dirūpit iuſtitia cū correxeris ⁊ concordaueris cū fratre tuo ſolui ſti illum in terra: cuꝫ ſolueris in terra ſolutus erit ⁊ in celo. 31

¶Dub.quō intelligiꝛ ſi duo ex vobis cōſenſerint ⁊c. Rñ.gl.qꝺ nō ſolum de excōmunicatione: ſed etiam de omni petitione que fit a conſentiētibus in vnitate eccleſie dat confirmationē dicēs. Iterum dico vobis ꝙ ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terrā vel penitētē recipiendo vel ſuperbum abijciēdo vel de altare quā petierint que nō eſt contraria eccleſie vnitati fiet illis ⁊c. 32

¶Dub.cur diciꝛ eſſe de⁹ in celis cū ſit vbiqꝫ? Rñ glo.ꝙ p hoc oſtendit eū ſup oia eſſe: ⁊ p hoc cōplere euꝫ poſſe ꝙ petitur vel in celis.i.in ſanctis: qꝺ valet ad probanduꝫ ꝙ fiet 33

illis quodcunque petierint: quia illum apud ſe habent a quo petunt.

34 ¶ Dub. cur dicit in nomine meo? Rñ Chriſo. ſup Matth. quod vt oſtendat ſe etiam eſſe datorem ſimul cuz patre.

35 ¶ Dub. cur dicit in medio eorum ſum cū adhuc nō eſſent cōgregati? Rñ. Orige. quod mox vt aliqui conſenſerunt chriſtus inuenitur in eis.

36 ¶ Dub. cū deus vbique ſit videtur quod ſit in medio quorumcunque cōgregatorum in quocunque nomine fuerint cōgregati? R. quod deus eſt vbique per pſentiā aſſentiā et potētiam ſed nō per gratiā: ſed ſolum in medio eorum qui in eius nomine congregantur et in ſanctis eius.

37 ¶ Dub. an ſemper qui conſentiūt de vna re quā petūt exaudiātur? Rñ. Chriſo. ſup Matt. quod quatuor de cauſis talia petentes etiā cōſentientes nō exaudiunt. Primo quando nō expediens petunt. Secundo quia indigni ſunt qui petunt. Tertio quia aduerſus eos qui cōtriſtauerunt orāt vindictā querentes. Quarto quando petunt miam peccantibus qui non penituerunt.

38 ¶ Dub. cur requiritur cōſenſus vt exaudiantur? Rñ. Orige. quod ſicut in muſicis niſi fuerit cōuenientia vocū nō delectat audientē: ſic in eccleſia niſi conſenſum habuerit nō delectat deus in ea nec audit voces eorū: et iſta eſt vna cauſa propter quam nō exaudimur orantes quia non cōſentimus nobis per omnia ſuper terram: neque dogmate neque conuerſatione.

39 ¶ Dub. cur petrus interrogat quotiens etc. Rñ. Hiero. ſuper Mat. quia dominus dixerat ſupra videre ne cōtennaris vnū ex his puſillis: et adiecerat ſi peccauerit in te frater tuus et pmiū pmiſerat dicēs. ſi duo ex vobis etc. rñ. prouocatus Petrus interrogat.

40 ¶ Dub. cur Petrus non expectauit reſpōſionem domini: ſed ipſe dixit vſque ſepties? quia Rñum ſupra quod petrus putauit ſe aliquid magnum dicere quando dixit vſque ſepties.

41 ¶ Dub. cur potius dixit ſepties quam octies vel nouies? Rñ. quia ſeptē ſunt vitia capitalia: et forte Petrus voluit intelligere an peccanti per omne genus peccati deberet indulgere.

42 ¶ Dub. cur potius dominus reſpondit ſeptuageſies ſepties quam milies? Rñ. Aug. de verbis dñi. quod quia lex in decē preceptis cōmēdatur. lex per decē et peccatum per vndecim ſignificatur quia peccatum trāſgreſſio denarij eſt ſeptem autem ſolent pro toto cōputari: quia ſeptem diebus voluitur tempus: duo autem ſepties vndecim fiunt ſeptuageſies ſepties. omnia ergo peccata dimitti voluit qui a ſeptuageſimo ſeptimo numero pſignauit et vt Hiero. dicit ſeptuageſies ſepties. i. quadringētis nonaginta vicibus vt totiēs peccāti fratri dimitteret quotiēs ille peccare poſſet et ita ponit numerum determinatum pro indeterminato: vt dicit Chriſ. et eſt figura ſynecdoche.

43 ¶ Dub. cur hoc nō obſeruatur in hereticis: qui ſi relabuntur relinquuntur brachio ſeculari? Rñ. ſanctus Tho. ij. ij. q. xi. ar. iiij. quod eccleſia ſecundum dñi inſtitutionē charitatē ſuā extendit ad omnes etiā inimicos et pſequētes pertinet autem ad charitatē vt aliquis bonū proximi et velit et operetur et cum duplex ſit bonū. ſ. ſpūale. ſ. ſalus anime quod principaliter reſpicit charitas: et tale debet quilibet alteri velle ex charitate: et ita quātū ad hoc heretici reuertētes quotieſcunque relapſi fuerint ab eccleſia recipiuntur ad penitentiam per quā impēditur eis via ſalutis. Aliud vero bonū. ſ. temporale ſecundario reſpicit charitas ſicut eſt vita corporalis poſſeſſio mundana bona fama: et dignitas eccleſiaſtica ſiue ſecularis: quia non tenemur aliquis velle ex charitate in

ordine ad ſalutē eternam ꝛ eorum et alioꝝ. Unū ſi aliqd de hmōi bonis exiſtēs in vno poſſet impedire ſalutem eternā in multis nō oportet, ꝙ ex charitate hoc bonum ei velimus ſed potius vt velim9 eū illo carere: tū qꝛ ſalus eterna preferenda eſt bono tꝑali tum qꝛ bonū multoꝝ pfert bono vnius. Si autē heretici reuertentes ſemꝑ reciperent vt cōſeruarent in vita ꝛ alijs tēporalibus bonis poſſet in preiudiciū ſalutis alioꝝ hoc eē: tū qꝛ ſi relaberent alios inficerēt tū etiā qꝛ ſi ſine pena euaderēt alij ſecuri9 in hereſim laberent. vt dr̄ Eccl'. viij. c. Et enī qꝛ nō cito pfert contra malos ſentētia abſqꝫ rōne vlla filij hoim ꝑpetrāt mala. Et iō eccl'ia qdē primo reuertētes ab hereſi nō ſolū recipit ad penitētiā ſꝫ etiā conſeruat eos in vita et interdū reſtituit eos diſpēſatiue ad eccleſiaſticas dignitates quas pri9 habebāt ſi videant vere cōuerſi. ꝛ hoc ꝑ bono pacis legitur frequēter eſſe factū: ſed qn̄ recepit interdū relabunt videntur eſſe ſignū incōſtātie eorum circa fidem. Et ideo vlterius redeuntes recipiūtur quidē ad penitentiā nō tn̄ vt liberent a ſentētia mortis. Iſtō autē dictū dn̄i petro ꝙ fratri peccāti eſt ſemꝑ remittendū vt ei redeūti parcatur nō intelligit de pctō in primū, vel in ſcḋm cōmiſſo ꝙ nō eſt noſtri arbitrij dimittere: vt Hieron. dicit ſed etiā in hoc eſt a lege modus preſtatur9 ſꝫ qō cōgruit honori dei ꝛ vtilitati proximorum.

Accefferūt ad Ieſum ab hieroſolimis. Matt. xv. c. Marci. vij.

Hiſtoria hui9 euāgelij facta eſt āno xp̄i. xxxij. die. ix. maij die iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Ad dn̄ꝫ i geneſareth ſcribe phariſeiqꝫ ab hieroſolimis accedētes rogabāt cur trāſgrederent ei9 diſcipuli ſenioꝝ inſtituta qꝛ panē nō ablutis manib9 edebāt: qb9 cur ꝛ ipſi diuina cōtēnerēt mādata ob hoim ordinatiōes rn̄dit: qn̄ lege cautū ē vt parētib9 debit9 exhibeat honor: ꝛ filios q̄ maledicta in ꝑcreatores ꝯgeſſiſſent vita debere ꝑuari. ipſi vo natis ſuadent ꝙ ab eis deo dicata munera parētib9 ꝓdeſſe referant. debito honore ꝑuātes in diuinoꝝ cōtēptū eloqoꝝ vt ſua diuinis mādata pferēt monitis: idcoqꝫ nō abre egregie pnūtiaret Eſaias vates hos ypocritas verbis altiſſimū colere ſed ꝓcul a corde oipotētē exiſtere doctrinas mortalium diuina abiecta diſciplina inſtruentes: turbis aūt aſtantib9 clariſſime demōſtrabat nequaqꝫ q̄ edunt: ſꝫ ab ore ꝓcedentia hoiem labefactare: phariſeis aūt his ſcandalo ꝑcuſſis diſcipulis ait: eueli oēm que nō a ſuo eſſet genitore plantā neceſſe fore phariſeos quoqꝫ nedū viſu carere: ſed ꝛ cecoꝝ duces exiſtere: qō ſi luminibus orbatus ceco dux extiterit: ſimul cadunt precipites in foueam. Roganti aūt Petro vt interpretaret ſub velamine dicta eos qꝫ dixit ꝑſpicacitate intellect9 carere cū minime ea que ꝑ os edunt intelligerēt in ventrē digeri ꝛ inde eijci ex corde aūt ꝑ os peſſimas egredi cogitationes: homicidia ceteraqꝫ nephāda ſcelera qbus homo inquinatur manibus vero nō lotis citis cibum ſumere nequaqꝫ.

¶ Senſibus ſpiritualibus non exponuntur ratione dicta in prologo.

¶ Feria. iiij. dominice tertie quadrageſime.

IN diſſoluẽdis dubijs nũc inſiſtendũ eſt.
¶ Dub.igit primo ad
1 qd acceſſerũt phariſei
i ſcribe ad ieſum? R.
qd vt pz irextu ad redarguẽ illũ ppter diſcipulos.
2 ¶ Dub.an ſolũ i hieroſolimis morarent ſcribe & phariſei? Rñ. Chriſ. ſup Matth.qd in oẽs tribus erant diſſeminati.ſz qui in metropoli habitãt peiores alij erant veluti amplioni fruentes honore.
3 ¶ Dub. que ſint traditiones ſeniorũ? Rñ.quod vt Marci.vij.dicitur & Chriſoſtom9 ſup Matth.qd multa noua inducebãt ſacerdotes & inter alia ea q̃ hic cõtinenf de lotione manuũ q̃uis Moyſes pceperit Deut.iiij.capitu.dicens:non abijcietis ad verbum quod ego ppono vobis hodie & nõ auferetis ab eo.
4 ¶ Dub.vñ aſſumebãt hãc traditionẽ de lauãdo manus? Rñ. Chriſo. vbi.ſ.q verba pphetarũ carnaliter accipientes:q dictũ erat:lauamini mũdi eſtote corpore lauando ſeruabant:& idõ ſtatuerãt nõ niſi lotis manibus manducandum eſſe.
5 ¶ Dubit. cur arguebant diſcipulos & nõ xpm? R. Lyra.q ipm in diſcipulis ſuis arguebãt tanq̃ cõtemptorẽ doctrine ſeniorũ vt ſic redderẽt eũ populo odioſum quaſi dicerent:vt dicit.ſ.Uincẽ.non eſt culpa diſcipulorũ ſed tua qui es magiſter ideo male nutris diſcipulos tuos & inuectiue & malitioſe hoc dicebãt.
6 ¶ Dub.q̃ erãt ſeniores hñtes ptãtem cõdẽdi tales traditiones? Rñ. Lyra q vt habef Nume.xj.a tẽpore Moyſi de volũtate dei ſtatuti ſunt ſeptuaginta ſenes qui cum eo iudicarent pplm:ita poſt obſeruatum fuit & creabanf p ipoſitionẽ man9 & reſidebãt in hieruſalẽ:& ad eorũ ambiguis & alijs ciuitatibus recurſus habebaf & eorũ determinatio p lege habebaf & inter al's determinationes aliqua ordinabãt ad quãdam decentiã & honeſtatẽ vt hic de lauando manus.
¶ Dub.cur diſcipuli xpi nõ lauabant man9 cũ ederẽt? R.Chriſ.ſup Matt.dicẽs.q iã ſupflua deſpiciebant ea ſolum que ſunt neceſſaria attendẽtes & neq lauari:neq nõ lauari p lege habentes vt contingebat alterutrũ facientes:q̃ eñ et neceſſarium cibũ ɔtẽnebãt qualr circa hoc ſtudium haberent. 7
¶ Dub.cur dñs nõ excuſauit diſcipulos,ſed redarguit phariſeos? R. qui ſupra.q nõ excuſauit ſz confeſſum reaccuſauit demõſtrãs qm eũ qui magna peccat p paruis peccatis aliorũ ſollicitũ eſſe nõ oportet. 8
¶ Dub.cur nõ dicit q bene faciebãt nõ lauare? Rñ.qui ſupra.q vt nõ det eis occaſionẽ calumnie. 9
¶ Dub.cur.nõ dicit q apli maleſaciebãt nõ lauando manus? R.q̃.ſ. q vt nõ approbet eorũ traditiones. 10
¶ Dub.cur de hac traditiõe nõ accuſat ſeniores? R.q̃.ſ.qr ſicut iniuriatorem eũ repuliſſent. 11
¶ Dub.cur redarguit eos de trãſgreſſione diuini precepti cũ nõ videatur ad ppoſitũ? Rñ. Lyra.q q̃ſi clauũ clauo retundẽdo dicit eos deficere qr faciebant trãſgredi mãdatum dei ppter mandatũ hominũ vide infra dub.18. 12
¶ Dub.vbi ſcribif preceptũ de honore parentũ? Rñ.q Exo.xx. 13
¶ Dub.cur in lege nõ ponif aliqd pceptũ affirmatiuũ de honorando oẽs pximos ſicut ponunf precepta de non nocẽdo eis? Rñ.ſ. Tho.xij. queſt.c.arti.v.q ſtatim ratio naturalis homini dictat qd nulli iniuriam faciat & ideo precepta decalo 14

gi prohibentia nocumenta exten-
dunt ſe ad omnes: ſed ratio naturalis
non ſtatim dictat quod ali-
quid ſit pro alio faciẽdum niſi cui
homo aliquid debet.
15 ¶ Du. cur ergo ponit̃ pceptũ affir-
matiuũ q̃ ad filios erga pr̃es? R. q̃
ſupra ꝙ debitũ filij ad pr̃ez adeo eſt
manifeſtũ ꝙ nulla tergiuerſatione
põt negari eo ꝙ pr̃ez pncipiũ gña
tiõis ⁊ eẽ: ⁊ inſup educatiõis ⁊ doc
trine: ⁊ iõ nõ ponit̃ ſub pcepto deca
logi: vt aliqđ bñficiũ vt obſequiũ ali
cui impendatur niſi parentibus.
16 ¶ Dubitat̃ cur non ponitur prece-
ptum vt parentes puideant filijs.
Rñ. ſanct9 Tho. vbi ſupra ꝙ paren
tes non vident̃ eſſe debitores filijs
propter aliqua bñficia ſuſcepta: ſed
poti9 ecõuerſo. Filius aũt eſt aliqđ
patris ⁊ pr̃es amãt filios vt aliqđ
ipſoꝝ ſicut dicit Philo. in. viij. ethi.
vnde eiſdẽ rõnib9 nõ ponuntur ali
qua pcepta decalogi ptinentia ad
amorẽ filioꝝ ſicut neq̃ etiaꝫ aliqua
ordinantia hominem ad ſeipſum.
17 ¶ Du. quo honore debeãt parẽtes
venerari? Rñ. Hiero. ſuper Mat.
dicens. honor in ſcripturis non tm̃
in ſalutatiõib9 ⁊ officijs deferẽdis
q̃tum in eleemoſynis ac oblatione
ſentit̃. Honora inquit apoſtolus vi
duas q̃ vere vidue ſunt. Hic eñi ho
nor donũ intelligit̃. Pceperat ergo
dñs vel imbecillitates vl' etates vel
penurias parentum cõſiderans vt
filij honorent ⁊ in vite neceſſarijs
miniſtrandis parentes ſuos.
18 ¶ Dub. cur hic dñs ponit penã in
honorãtiũ parẽtes ⁊ nõ premiũ ho
norãtium eos? Rñ. Chri. vbi ſupra
ꝙ dñs premiũ ptermittens ponit ꝙ
terribilius eſt. ſ. penã vt ipſos ſtupe
faceret ⁊ alios attraheret: dicẽs q̃
male dixerit patri vel matri morte
moriat̃ in quo demõſtrat eos mor

te dignos eſſe: ſi eñi q̃ verbo deho-
norat parẽtẽ morte punitur: multo-
magis vos q̃ opere: ⁊ nõ ſolũ deho
noratis parẽtes: ſed ⁊ alios hoc do
cetis: q̃ igit̃ nec viuere debetis q̃li
ter: meos diſcipulos incuſatis.
¶ Dub. quõ itelligit̃ munus quod 19
cũq̃ ex me ⁊c? R. Jaco. de vora. in
ſermone ꝙ q2 phariſei erant auari
inducebãt iudeos q̃ habebãt parẽ-
tes vt oĩa deo deuouerẽt q̃ eſt pater
principalis: ac ſi eis dicerent ꝙ tale
mun9 factũ deo ſibi pderit ad vitã
eternã: ⁊ per talem modũ phariſei
bona illorum cum filijs diuidebãt.
¶ Dubita. an filij poſſint vouere 20
deo de bonis paternis? Rñ. ſanct9
Tho. ij. ij. q. lxxxviij. ar. vij. ꝙ ſub p-
miſſiõe deo facta nõ cadit niſi ꝙ ẽ
virtuoſum. Eſt aũt cõtra virtutem
vt id quod eſt alteri9 homo offerat
deo. Et ideo non oĩno põt ſaluari
rõ voti cũ q̃s in ptãte alterius con-
ſtitut9 vouet id qđ in ptãte alterius
niſi ſub ꝯditione: ſi ille ad cuius po
teſtatem pertinet non contradicat.
¶ Du. quõ fili9 dicẽs mun9 qđcũq̃ 21
⁊c. nõ honorificauit pr̃em ſuũ? R.
ꝙ auferẽdo eis bona q̃ ipſis mini-
ſtrare debuerãt nõ honorabãt eos:
ſed potius iniuriam inferebant.
¶ Dubi. quõ irritũ faciebãt man- 22
datum dei? Rñ. gl. ꝙ honorare pa
rentes erat preceptum dei qđ irri-
tum. i. vacuum ſeu deſtructũ facie-
bant ſuadendo oppoſitum eius.
¶ Dubit. an ſtatuta hominum ſint 23
ſeruãda? Rñ. ſanct9 Tho. ſup epi-
ſtolã ad Gal. lec. iij. in fin. ꝙ non re
prehẽdũtur ꝙ teneant traditiones
hominum: ſꝫ ꝙ pp̃ter traditiones
hominuꝫ dimittant mandata dei.
¶ Dubitat̃. an traditiones homi- 24
num ſeu ſtatuta ſint neceſſaria ad
vitam hominũ? Reſp. ſanct9 Tho.
xij. q. xcv. arti. j. ꝙ neceſſarium ſuit

ad pacem hominum ꝛ virtutē ꝙ le-
ges humane ponerētur: quia ſicut
Phyloſoph9 dicit in primo polit-
co. Sicut homo ſi ſit perfectus vir-
tute ꝛ optimū animaliū: ſic ſi ſit ſe-
paratus a lege ꝛ iuſtitia eſt peſſimū
omniū: qꝛ hō hꝫ arma rationis ad
expellendas cōcupiſcentias ꝛ ſeui-
tias que non habent alia animalia.
25 ¶ Dub. qs pōt cōdere tales leges
ſeu ſtatuta? R. ſ. Tho. xij. q. xl. ar. iij.
qꝺ qꝛ lex ꝓprie ꝑmo ꝓncipalr reſpi
cit ordinē ad bonū cōe. Ordinare
aūt aliqꝺ ad bonū cōe eſt vel toti9
multitudinis: vel alicui9 gerētis vi
cē toti9 multitudinis. Et iō cōdere
legē: vel ꝑtinet ad totā multitudinē
vel ad perſonam publicam que to-
tius multitudinis curam habet.
26 ¶ Dub. quales dñt eē leges huma
ne? Rñ. ſ. Tho. xij. q. xcv. ar. iij. ꝙ vt
Iſidorus dicit. erit lex honeſta: iu-
ſta: ꝛ poſſibilis ſcdm naturā ſcdm
ꝯſuetudinē patrie: loco tēporiqꝫ cō
ueniēs: neceſſaria: vtilis manifeſta
quoqꝫ ne aliquid per obſcuritatē in
captiōe: ꝯtineat: nullo ꝓuato cōmo
do: ſꝫ pro cōi ciuiū vtilitate ſcripta.
27 ¶ Dubita. an ſemꝑ leges ſint ob-
ſeruāde ꝑut verba ſonant? R. qꝛ
ſupra. q. xcvj. ar. vj. qꝺ ois lex ordi-
natur ad cōmunē hominū ſalutem
ꝛ intantū obtinent vim ꝛ rōnem le
gis. Secundū vō qꝺ ab hoc deficit
virtutē obligādi non habet. Vñ iu
riſperitus dicit ꝙ nulla ratio iuris
aut equitatis benignitas patiꝛ: vt
que ſalubriter per ſalutē hominum
introducunꝛ ea nos duriori inter-
pretatione ꝯtra ipſor ꝯmodū ꝑdu-
camus ad ſeueritatē. Cōtingit au-
tem multotiens ꝙ aliqꝺ obſeruari
cōi ſaluti eſt vtile: vt in pluribus qꝺ
tñ in aliqb9 caſibus eſt maxime no
ciuum: qꝛ igiꝛ legiſlator non poteſt
oēs ſingulares caſus intueri propo
nit legē ſcdꝫ ea q̄ i pluribus accidūt
ferēs intētionē ſuā ad cōem vtilita
tē. vñ ſi emergat caſus in q̄ obſerua
tio talis legis ſit dānoſa cōi ſaluti
nō eſt obſeruanda: ſicut ſi in ciuita-
te obſeſſa ſtatuaꝛ lex qꝺ porte ciui-
tatis maneāt clauſe: hoc ē vtile cōi
ſaluti vt in pluribus. Si tñ ꝯtingat
caſus qꝺ hoſtes inſeqrenꝛ aliqs ci-
ues ꝑ qs ciuitas cōſeruaꝛ dānoſiſ-
ſimum eēt ciuitati niſi eis porte ape
rirenꝛ: ꝛ iō in tali caſu eēnt porte
aperiēde ꝯ vba legis vt ſeruareꝛ vti
litas cōis quaꝫ legiſlator intendit.
¶ Du. an ꝓnceps ſubijciaꝛ legibus 28
ſuis? Rñ. q ſupra. ar. v. qꝺ princeps
diciꝛ eſſe ſolut9 a lege quātū ad viꝫ
coactiuā legis. null9 eīm proprie co
giꝛ a ſeipſo: nec aliqs in principem
pōt iudiciū ꝯdēnationis ferre ſi cō
tra legē agat: ſꝫ quantuꝫ ad vim di
rectiuā legis ꝓnceps ſubdiꝛ legi ꝓ-
pria volūtate. ſm qꝺ diciꝛ extra de
cōſti. c. cū oēs. ꝙ qs iuris in alterū
ſtatuit ipſe eodē iure vti dꝫ. Et ſa-
pientis dicit autoritas patere legeꝫ
quā tu ipſe tuleris. Vñ ꝯtrū ad dei
iudiciū ꝓnceps nō eſt ſolut9 a lege
quātū ad vim directiuā ei9: ſed dꝫ
volūtari9 nō coact9 legē implere.
¶ Du. an leges hūane poſſint mu- 29
tari? R. q ſupra. q. xcvij. ar. ij. ꝙ ſic.
ſi ex hoc aliq maxia ꝛ euidētiſſima
vtilitas ex nouo ſtatuto proueniat:
vel ex eo ꝙ eſt maxia neceſſitas ex
eo qꝺ lex ꝯſueta: aut manifeſtā ini-
qtatē ꝯtinet: aut eius obſeruatio eſt
plurimū nociua. Vñ dꝛ a iuris pe-
rito ꝙ in reb9 nouis ꝯſtituēdis eui
dens dꝫ eſſe vtilitas vt recedaꝛ ab
eo iure quod diu equum viſum eſt.
¶ Dub. cur vocat phariſeos hypo 30
critas? Rñ. Remigius ſup Mat. qꝛ
erant ſimulatores: quia ſub honore
dei terrena ſibi lucra accumulare
cupiebant.

31 ¶ Dubi. vbi ꝓphetauit Eſayas de eis? R̄ñd. Lyr. q̃d. xxix. c. lʒ ſub alijs verbis tamen eſt eadem ſententia.

32 ¶ Dubi. an ſit pctm̄ honorare deū labijs? R̄ñ. ꝙ nō. nec hoc dicit dñs ſed q2 ore ſimulabāt qđ nō habebāt in corde iō eos hypocritas vocat.

33 ¶ Dubi. qñ honorauerūt deū v̄bis ꝛ corde lōge fuerūt? R̄ñ. Rabanus ſup euāgelijs. ꝙ qñ dicebāt. Magiſter ſcimus q2 verax es: tunc labijs honorabāt: ſed cor eoꝝ longe erat a deo: quoniam miſerunt inſidiatores vt eum caperent in ſermone.

34 ¶ Dubit. cū dñs p̄ſentialr̄ vbiꝙ ſit quō corpōr eſſe lōge ab eo? R. ꝙ nō dicit longe ꝑ ſpaciū corporeū: ſed ꝑ affectū mentis que auertitur a deo.

35 ¶ Dubi. quō ſine cā colebant deuʒ R̄ñd. Lyr. ꝙ ſine cauſa. i. fruſtra qđ ſicut medicina q̄ nō cōfert ſanitatē dicit ſine cauſa vel fruſtra ꝓpinari: ita cultus diuin9 dicitur fruſtra qñ non ducit ad veram felicitatem.

36 ¶ Dubi. q2 nō videt eſſe malū docere doctrinas et mādata hominū maxime qñ tendūt ad bonū vniuerſitatis? R̄ñ. Rabanus vbi. s. ꝙ hoc dñs dicit non proficere qñ talia docent contemptis preceptis diuinis.

37 ¶ Dub. cur nō ꝓſequit r̄ndere phariſeis: ſʒ ad turbas ſermonē cōuertit? R̄ñ. qui. s. ꝙ augmētata accuſatione phariſeoꝝ teſtimonio ꝓphete ꝛ illis non emendatis iam eis nō loquitur ſed turbis.

38 ¶ Dub. q2 ſi ꝙ intrat in os nō coinquinaret hoieʒ nullū eēt pctm̄ gule R. ſ. Tho. xxij. q. xlviij. art. j. ꝙ id qđ intrat in hoieʒ ꝑ modū cibi ſm ſuā ſubſtantiā ꝛ naturā nō coinquinat hoiem ſpūaliter: inordinata aūt ciboꝝ cōcupiſcētia ſpūaliter hoiem coinquinat: ꝛ ſic dñs loquit cōtra phariſeos qui opinabantur ꝙ aliqui cibi immundos facerent.

¶ Dub. q2 cū lege ꝓhiberent certa 39
aīalia comedere. videtur qđ illa comedēdo faciebāt ꝯtra legē. ꝛ ſic coinquinabant? R̄ñ. ſ. Tho. iij par. q. xl. ar. iiij. ꝙ xp̄s voluit oſtendere per illa v̄ba ꝙ hō nō reddit immūdus ſcđm aīam ex vſu ciboꝝ quoꝝcūꝙ ſcđm ſuā naturā ſʒ ſolū ſcđm quādā ſignificationē. ꝙ aūt in lege qdā cibi dicunt immūdi hoc eſt ꝑ quādā ſignificationē. Unde Aug. dicit contra fauſtū ſi de porco ꝛ agno requiratur vtrū natura mundus eſt. dicimus ꝙ ois creatura dei bona eſt q̄dam vero ſignificatiōe agnus mundus porc9 immūdus eſt: ꝛ ſic figuratiue erant immūdi cibi ſed aduenientē xp̄o q̄ eſt veritas figura ceſſauit.

¶ Dubit. cur nō lʒ mādūcare de ci- 40
bis idolis immolatis: ſi qđ intrat in os ꝛc? R. Hier. vbi. s. qđ ipſi cibi et ois dei creatura ꝑ ſe munda eſt: ſed idoloꝝ ꝛ demonū inuocatio ea facit immūda apud eos: ſeʒ q̄ cū ꝯſciētia idoli. Idolotytū manducant ꝛ conſcientia eoꝝ cū ſit infirma polluit.

¶ Dub. cur dicebat turbis audite ꝛ 41
intelligite cuʒ alterū ſufficeret dicere? R. Raban9 vbi ſupra qđ vt eos attentiores faciat vtrūꝙ dicit quaſi dicat attendite ꝛ erigimini mente ad hoc audiendum.

¶ Dub. que ſunt que procedunt ab 42
ore ꝛ coinquinant hoiem? R̄ñ. Lyr. ꝙ ſunt verba que ſunt malitie interioris ſignificatiua.

¶ Dubi. quid eſt ſcandalizari ꝛ qđ 43
eſt ſcandalum. require dñica ſecunda aduentus dub. 14.

¶ Dubi. quotuplex eſt ſcādalū? R. 44
ſ. Tho. xxij. q. xliij. ar. j. ꝙ eſt duplex. ſ. actiuū ꝛ paſſiuū. Et iterum actiuū eſt duplex. ſ. per ſe ꝛ per accidens. ſcandalū per ſe actiuum eſt qñ aliquis ſuo malo verbo vel facto intēdit aliū ad peccandum inducere.

vel facit tale quid qđ de ſui rõne h3
ꝙ ſit inductiuũ ad peccãdu3: l3 ipſe
hoc nõ intẽdat.ſ. eũ ſic inducere pu
ta cũ aliqs publice peccat vel facit
aliqd ꝙ h3 ſilitudine3 pcti: ⁊ ſic dat
occaſione3 ruine: ⁊ iſtud eſt ſcãdalũ
actiuũ ⁊ ꝑ ſe. Actiuũ vero ꝑ accidẽs
eſt ꝙ qñ aliqs nõ intẽdit aliquẽ in-
ducere ad peccandũ nec faci aliqd
qđ habeat iducere aliũ ad peccãdũ:
⁊ tñ ali9 ex tali facto ꝓꝑ inuidiã vel
aliud hmõi inducit̃ ad peccãdũ vo-
catur ſcãdalũ actiuũ ſ3 per accidẽs.
Aliud ẽ ſcãdalũ paſſiuum: ⁊ ẽ qñ ali
qs ex qcũqꝫ dctõ vl fctõ alteri9 ſiue
bono ſiue malo iducit̃ ad peccãdũ.
45 ¶ Dub. an ſcandalũ paſſiuũ ſemꝑ
ſit cũ actiuo ⁊ ẽ3? R̃n. qui. ſ. ꝙ qñqꝫ
ſunt ſimul: ſicut cũ aliqs ex maledi-
cto vel facto dat occaſionẽ ruine al-
teri: ⁊ ille alter ex tali occaſiõe pec-
cat. Aliqñ eſt paſſiuũ ſine actiuo: ſi-
cut qñ ꝑter intẽtionẽ operãtis ⁊ pre
ter ꝯditionẽ opis aliqs male diſpo
ſitus ex hmõi ope inducit̃ ad peccã
dum: puta cu3 aliqs inuidet bonis
aliorũ. ⁊ tũc ille q facit hmõi actũ re-
ctum nõ dat occaſionẽ qñtũ in ſe eſt:
⁊ ideo hoc ſcandalũ eſt paſſiuũ ſine
actiuo: ⁊ iſtud ſcãdalũ erat in pha-
riſeis qui de bona doctrina xpi ſcã
dalizabantur. qñqꝫ vero eſt ſcanda
lum actiuũ ſine paſſiuo puta cũ ali-
quis verbo vel facto inducit aliquẽ
ad peccandum ⁊ ille non conſentit.
46 ¶ Dub. an oĩe ſcãdalũ ta3 actiuũ
qꝫ paſſiuũ ſit pctm̃? R̃n. q. ſ. ar. ij. ꝙ
ſcãdalũ paſſiuũ ſemꝑ eſt pctm̃ in eo
q ſcãdalizat̃. Nõ eñ ſcãdalizat̃ niſi
in quãtu3 aliqualr̃ ruit ſpũali ruina
que eſt pctm̃: põt tñ eſſe ſine pecca-
to ſcãdalũ paſſiuũ ei9 ex cui9 facto
aliqs ſcãdalizat̃: ſicut cũ qs ſcãdali
zatur de his que alius bene facit ſi-
militer etiã ſcãdalũ actiuũ ſemper
eſt peccatũ in eo qui ſcandalizat: q2
vel ipſum opus qđ facit eſt peccatũ:
vel etiã ſi habeat ſpeciẽ peccati di-
mittendum eſt ſemper ꝓpter proxi-
mi charitatẽ de qua vnuſquiſqꝫ te-
net̃ ſaluti ꝓximi ꝓuidere ⁊ ſi qs nõ
dimittit contra charitate3 agit: põt
tñ eſſe ſcandalũ actiuũ ſine peccato
alterius qui ſcandalizatur quando
non conſentit vt in ruinam cadat.
¶ Dubi. an oẽ tale ſcãdalũ ſit ſemꝑ 47
pctm̃ mortale? R̃n. q. ſ. ar. iiij. ꝙ ſcã-
dalũ paſſiuũ qñqꝫ põt eſſe pctm̃ ve-
niale quaſi hñs in paſſionẽ tñ. pu-
ta cũ aliquis ex inordinato dicto vl
facto alteri9 cõmouet̃ motu venia-
lis pcti: qñqꝫ vero eſt pctm̃ mortale
quaſi hñs eũ in paſſiõe ruinã: puta
cũ aliqs ex inordinato dicto vel fa-
cto alterius ꝓcedit vſqꝫ ad peccatũ
mortale. Scandalũ aũt actiuũ ſi ſit
ꝑ accidẽs ſicut ſupra hĩ dub. 43. põt
eſſe qñqꝫ qdẽ pctm̃ veniale: puta cũ
aliqs vl dictũ veniali pcti vel actũ
q nõ eſt ſcḋm ſe pctm̃: ſ3 h3 aliquã in
ſpẽm mali cu3 aliqua leui indiſcre-
tiõe cõmittit: qñqꝫ vero eſt pctm̃ mor
tale ſiue qñ cõmittit actũ pcti morta
lis. ſiue qñ contẽnit ſalutẽ ꝓximi vt
ꝓ ea ꝯſeruãda nõ ꝑtermittat aliqs
facere ꝙ ſibi libuerit. Si vero ſcãda-
lum actiuũ ſit ꝑ ſe ꝓut ſupra dictu3
eſt. puta cũ intẽdit inducere aliũ ad
peccãdũ ſi qdẽ intẽdit inducere ad
peccandũ mortaliter eſt pctm̃ mor-
tale ⁊ ſimiliter ſi intendat inducere
ad peccandũ venialiter per actum
peccati venialis eſt pctm̃ veniale.
¶ Dub. ꝙ ẽ mai9 pctm̃ ſcãdalũ acti- 48
uũ vel paſſiuũ? R. ſ. Tho. in. iiij. ſen.
di. xxxviij. q. ij. ar. ij. q. j. ꝙ ꝑ ſe loquẽ
do ſcandalũ actiuũ eſt maius pctm̃
qꝫ paſſiuũ: q2 in vnoquoqꝫ gñe cã eſt
potior effectu. tñ aliqñ põt eſſe ma-
ius paſſiuũ qꝫ actiuũ: qñ aliqs ma-
ioris ruine occaſione3 ſumit qꝫ ſibi
detur ſicut etiam qñqꝫ eſt paſſiuum

peccatū ſine peccato agentis.
49 ¶ Dubi.an ſcādalū paſſiuū repiaē i viris pfectis? Rñ.ſ.Th.ſ.ij.q.xliij. ar.v. q ſcādalū paſſiuū ipoꝛtat q̄dā cōmotionē animi a bono i eo q̄ ſcā dalū patiē: null9 em̄ ꝯmoueē q̄ rei i mobili firmiter iheret. Maioꝛes āt ſiue pfecti ſoli deo inherēt ꝛ p̄latis īq̄tū deo iherēt. vn̄ q̄rūcūq͂ videāt alios inoꝛdinate ſe hñ e dictis vel fa ctis ipi a ſua rectitudie ñ recedūt ꝭ3 illō ps.cxxiiij. Qui ꝯfidūt i dño ſicut mōs ſyon nō ꝯmouebiē i eternū ꝛc. Et iō in his q̄ pfecte deo adherēt p amoꝛē ſcādalū nō inueniē: ſm̄ illud ps.cxviij. Pax multa diligentib9 le gē tuā ꝛ nō eſt illis ſcandalum.

50 ¶ Dubi.an bona ſpūalia vel tpalia ſint dimittenda pp ſcādalū ꝛ q̄ poſ ſunt dimitti? Rñd.q.ſ.ar.vij.ꝛ.viij. q hec q̄ſtio h3 locū ſolū de ſcādalo paſſiuo ꝛ nō de actiuo. Et p̄mo q̄dē ſpūalia bona q̄ ſunt ō neceſſitate ſa lutis hō o3 dimittere pp ſcādalū p ximi: q2 null9 o3 peccare moꝛtalr̄: vt p̄xim9 euitet pctm̄ moꝛtale: q2 ꝭ3 oꝛ dinē charitatis hō o3 plus ſuā ſalu tē ſpūalē diligere q̄ alterius: ꝛ ſic ta lia bona ſpūalia nō debēt p̄termitti pp ſalutē alteri9: ꝛ ad euitādū ſcāda lū alteri9: ſ3 i bonis ſpūalibus q̄ nō ſunt de neceſſitate ſalutis vr̄ diſtin guēdū q2 ſcādalū qō ex eis oꝛiē q̄nq͂ ex malitia pcedit cū.ſ.aliq̄ volūt im plere hmōi ſpūalia bona ſcādala cō citando. Sicut hic fecerunt phariſei q̄nq͂ vo ſcādalū pcedit ex ifirmita te vl ignoꝛātia ꝛ hmōi ē ſcādalū pu ſilloꝝ ppter qō ſunt alia ſpiritualia bona occultāda: vel etiā3 interdum differēda vbi periculū nō imminet quouſq͂ reddita rōne hmōi ſcanda lū ceſſet. ſi aūt poſt redditam rōne3 hmōi ſcādalum duret iā vr̄ ex mali tia eē: ꝛ ſic ppter ipm nō ſunt hmōi ſpūalia opa dimittēda.ſ.docere ve ritate3: coꝛrectio frna ꝛ hmōi. Quo aūt ad tpalia bona eſt diſtinguēdū. aut em̄ ſunt nr̄a: ꝛ tunc ea dimittere ſi penes nos ea habeam9 tribuēdo vel nō repetēdo ſi apō alios ſint p pter ſcandalū q̄nq͂ quidē debemus q̄nq͂ autē non. Si enim ſcandalū ex hoc oꝛiaē ppter ignoꝛantia3 vel in firmitatē alioꝝ qō ſupra dixim9 eſſe ſcandalum puſilloꝝ: tunc vel totali ter dimittēda ſunt tpalia vel alr̄ ſcā dalū ſedādum.ſ.per aliquam admo nitionē. Aliqñ vo ſcādalū naſciē ex malitia q eſt ſcādalū phariſeoꝝ et ppter eos q̄ ſic ſcādala cōcitant nō ſunt tpalia dimittēda: q2 et hoc no ceret bono cōi: dareē enim malis ra piēdi occaſio: ꝛ noceret ipſis rapien tib9 q̄ retinēdo aliena in pctō rema nerēt. Aut talia bona tpalia nō ſunt nr̄a ſ3 nobis ꝯmiſſa: vel ad cōſeruā dū p alijs. ſicut bona eccl̄ie ꝯmittū tur p̄latis: ꝛ bona cōia q̄buſcūq͂ rei publice rectoꝛib9 ꝛ taliū cōſeruatio ſicut ꝛ depoſitoꝝ imminet his q̄bus ſunt cōmiſſa ex neceſſitate: ꝛ iō non ſunt ppter ſcandalum dimittenda.

¶ Dubi.an ab omni ſpecie mali ſit 51 abſtinēdū pp ſcādalū? Rñd.ſ.Tho. ſup epiſtola ad Rom.xiiij. q aliq̄d pōt habere ſpecie3 mali dupliciter. Uno mō ſm̄ opinionē eoꝝ qui ſunt ab eccleſia preciſi: ſicut ſunt heretici q̄ ab eccleſia nō toleranē ꝛ ſic nō eſt curādū de eis nec de tali ſpecie ma li. Alio mō ſm̄ opini. eoꝝ q̄ toleran tur ab eccleſia: ſicut tempoꝛe apoſto li infirmi in fide eſtimantes legalia eſſe obſeruāda adhuc tolerabāē ab eccl̄ia an̄ euangelij diuulgationē: ꝛ ideo nō erat comedēdū cū eoꝝ ſcā dalo de cibis in lege prohibitis.

¶ Dubit.cur xp̄s ita acriter redar 52 guebat phariſeos cū3 opprobrijs q̄ ſine ſcandalo potuiſſet p̄dicare ſua uiter? Rñ.ſ.Tho.iij.par.q.xlij.ar.ij.

q̄ ſalus multitudinis eſt preferēda
paci quorūcunq̄ ſingulariū hoim ꝛ
idō qñ aliq̄ ſua puerſitate multitudi-
nis ſalutē impediūt nō eſt timenda
eoꝝ offenſio a p̄dicatore vel docto-
re ad hoc qd̄ multitudinis ſaluti p-
uideat. Scribe aūt ꝛ phariſei ꝛ pnci
pes iudeoꝝ ſua malitia plurimum
impediebāt populi ſalutē: tum q: re
pugnabāt xp̄i doctrine p quā ſolū
poterat eē ſal9: tū q: prauis ſuis mo
ribus vitā ppl'i corrūpebāt. Et ideo
dñs nō obſtāte offenſiōe eoꝝ publi
ce veritatē docebat quā illi odiebāt
ꝛ eoꝝ vitia arguebat ꝑut hic patet.
53 ¶ Dubit. an plātatio Pauli q̄ dixit
ego plantaui ꝛ nō pater: eradicabi-
tur? Rñ. Hier. q̄ hec qd̄ ſoluitur ex
hoc qd̄ ſequit̄. De9 aūt incrementū
dedit qm̄ alibi ip̄e Paul9 dicit coo-
peratores dei ſumus: ꝛ ita deus cū
cooperatorib9 ſuis plantat et rigat.
54 ¶ Dubit. q: videt̄ q̄ plantatio dei
eradicari poſſit: q: Hiere. ij. dr̄ ego
te plantaui vineā electā quō cōuer-
ſa eſt in ... in prauum? Rñd. q̄ ſupra
di. Plantauit quidem deus ꝛ nemo
pōt eradicare plantationē eius: ſed
qm̄ iſta plantatio in volūtate ꝓprij
arbitrij eſt. null9 alius eā eradicare
poterit: niſi ipſe tribuerit aſſenſum.
55 ¶ Dubi. an pctm̄ veniale ſit cōmit-
tēdū. vt ꝓximus nō ſcādalizet̄? Rñ.
ſan. Tho. ij. ij. q. xliij. ar. vij. q̄ q̄dā di
xerūt pctm̄ veniale eſſe cōmittendū
ꝓpter vitādū ſcandalū: ſed hoc im-
plicat cōtrarija: ſi eñ faciēdū eſt iā
nō eſt malū neq̄ pctm̄: nā nō poteſt
eſſe eligibile contingit tñ aliq̄d ꝓ-
pter aliquam circunſtantiā nō eſſe
pctm̄ veniale quia illa circunſtātia
ſublata peccatum veniale eſſet ſicut
verbum iocoſum eſt peccatū venia-
le qñ abſq̄ vtilitate dr̄. Si autem ex
cauſa rationabili proferatur iā nō
eſt otioſum neq̄ peccatum.

¶ Dubit. videt̄ q̄ homo ten... 56
mittere pctm̄ veniale ꝓpter ſalutē
ꝓximi: q: ſine diſpendio ſue ſalutis
debet procurare ſalutē ꝓximi? Rñ.
q̄ ſupra q̄ q̄uis p peccatum veniale
gratia non tollatur per quā eſt ho-
minis ſalus inquātū tñ veniale di-
ſponit ad mortale vergit in detrimē
tum ſalutis: ꝛ ſic nō debet committi
etiam ꝓpter ſalutem proximi.
¶ Dubi. quō debēt ſinere eos? Rñ. 57
Lyra. i. doctrinā eorum euitare.
¶ Dub. quō dicuntur ceci? Reſpō. 58
Rabanus eo q: ſunt luce mandato
rum dei priuati. Sanctus aūt Vin-
cē. in ſermone dicit q̄ ſunt ceci. non
propter ignorantiā literarum: ſed
propter malitiam quam habebant
cognoſcendo peccata aliorum ꝛ nō
ſua.
¶ Dub. quō erant duces cecorum? 59
Reſpō. Lyra. poſt rabanū. q: alios
in precipitium trahunt errantes et
in errorem mittentes.
¶ Dubita. q: videtur q̄ quando ce 60
cus ducit cecum vbi nulla eſt fouea
q̄ nō ambo in foueā cadāt? Reſpō.
q̄ per q̄dlibet obſtaculū cadere poſ
ſent neq̄ foueā ſi adeſſet vitare poſ-
ſent cum non videatur ab eis: et q:
hoc accidit vt in pluribus. 61
¶ Dub. cur petr9 dixit edíſſere no-
bis parabolā cū xp̄s nullā tūc dixe-
rit parabolā? Reſpō. Remig. q: cō-
ſueuerat dñs loq̄ parabolice: ideo
petr9 cū audiſſet q̄ intrat in os ꝛc.
putauit illum parabolice loqui. 62
¶ Dub. cum ſolus petr9 interroga-
uerit cur dominus omnes repreh ē-
derit? Rñ. qui ſupra. q̄ ex pſona cete
rorum hoc petrus dixerat: ideo cū
aliis redarguitur. 63
¶ Dubit. quō erant ſine intellectu?
Rñ. q̄ q: non intelligebant actuali-
ter que dicebātur a dño: ideo vocat
eos ſine intellectu.

¶ Dubitat

64 ¶Dubit.quō cibi ingreſſi p os oēs vadūt in ſeceſſum cū ex eis nutriat corpus ꝛ feces ſolū emittant? Rñd. Hiero.ꝙ tenuis humor ꝛ liquens eſca cū in venis ꝛ artub9 concocta fuerit ꝛ digeſta p occultos meatus corpis quos greci poros vocant ad inferiora dilabit ꝛ in ſeceſſuz radit: ꝛ vt Chriſo.dicit dñs rñdet diſcipulis ſm iudaicā infirmitatē dicit eñi qm cib9 nō manet ſꝫ egredit: ꝙuis ꝛ ſi maneret nō faceret immūdū: ppter hoc aūt ꝛ moyſes p tm tps dicit eſſe imūdos ꝙtū cib9 it9 manet. In veſpe eñi iubet lauari ꝛ mūdū eē ꝙſi tps digeſtiōis ꝛ egeſtiōis dimittēs.

65 ¶Dub.an demones immittāt malas cogitatiōes in corde? Rñ.ſ.Th. prima par.q.cxi.art.ij.ꝙ demones nō poſſunt immittere cogitationes interius eas cauſando cum vſus cogitatiue virtutis ſubiaceat voluntati: dicitur tñ diabolus incenſor cogitationum inquātū incitat ad cogitandū: vel etiā ad appetendū cogitata per modum perſuadētis: vel paſſionem concitantis ꝛ etiam hoc ipſum incedere Damaſcen9 vocat immittere qꝛ talis paſſio interius fit.

66 ¶Dubi.an demones ꝛ angeli poſſint cognoſcere cogitationes hominū? Rñ.q ſupra.q.lxij.art.iij.ꝙ cogitatio cordis dupl'r pōt cognoſci. Uno mō in ſuo effectu: ꝛ ſic non ſolū a demone ꝛ angelis: ſꝫ etiā ab alio homine cognoſci poteſt.ꝛ aliqñ cognoſcit nō ſolū p actū exteriorē: ſed etiā per immutationē vultus ꝛ etiā medici aliqs affectiones animi per pulſum cognoſcere poſſunt et multo magis angeli ꝛ boni mali. Unde Aug. in diuinatiōe demonū dicit.ꝙ aliqñ demonū diſpoſitiōes nō ſolū voce platas verū etiā cogitationes cōceptas cū ſigna ꝗdā in corpe exprimuntur ex alo tota facilitate perdiſcunt. Alio mō poſſunt cognoſci cogitatiōes put ſunt in intellectu: ꝛ affectiōes put ſunt in volūtate: ꝛ ſic ſolus de9 cogitatiōes cordiū ꝛ affectiones voluntatū cognoſcere pōt cuius ratio eſt qꝛ voluntas rōnalis creature ſoli deo ſubiacet ꝛ ipſe i ea ſolus operari pōt qui eſt principale eius obiectū ꝛ vltimus finis.

¶Dub.an cogitatio illicitorum ſit ſemp pctm? Rñd.ſ.Tho.ij.ij.q.cliiij. art.v.ꝙ cogitatio de aliq pctō qñꝙ eſt pure ſpeculatiua puta cū aliquis cā diſputatiōis cogitatiōis cogitat de pctis carnalibus.qñꝙ aūt eſt cū aliqua affectione vel concupiſcētie vel horroris ꝛ ſi quidē ſit ſoluꝫ ſpeculatiua nō eſt pctm: ſi autē ſit cum affectione horroris ſilr nō eſt peccatum.quia tunc hō abhorret peccare. ſi autem ſit cum affectione cōcupiſcētie qꝛ hō cogitando cōcupiſcat perpetrare delictū: tunc eſt peccatū. 67

¶Dub.cū ſole cogitationes ex corde pcedāt quō homicidia ꝛ adulteria ex ipſo pcedūt? Rñ.Gl.ꝙ ex corde exeūt cogitationes male ꝛ ex malis cogitationib9 pueniunt ꝛ malefacta ꝛ mala vba q lege phibentur. 68

¶Dub.qꝛ ſi cogitatiōes male exeūt nō coinqnāt: ſꝫ ſolū qñ immanent? Rñ.Chriſ.di.q cordis ſunt intus in hoie manēt: ꝛ exeūtia inqnāt nō manētia ſolū imo tūc magis cū exierit. ſupple ad opus puerſum pperrādū. 69

¶Dub.an ſemp homicidiū ſit peccatum mortale? Rñd.ſ.Tho.xij.q.c. art.viij.ꝙ occiſio hois put hꝫ rōnē indebiti ſemp eſt pctm.ꝛ ita ſemper phibet in decalogo nec pōt cōcedere aliqua lex humana qd licite homo bon9 indebite occidat. Maleſactores aūt ꝛ hoſtes reipublice occidi hoc nō eſt indebitū: ꝛ hoc nō cōtrariatur pcepto decalogi: nec talis occiſio eſt homicidiū qd pcepto de- 70

calogi ꝓhibet: dūmodo mādās occidi tales auctoritatē habeat.

71 ¶ Dub. an homicidium ſit grauiſſimū peccatū. R̄ſ. ſ. Th ij.ij.q.xiij.ar. iiij. cōparando homicidiū blaſphemie ꝙ ſi cōparent̃ ſm obiecta i qua peccat̃ manifeſtū eſt ꝙ blaſphemia que eſt directe peccatū in deū ꝑponderat homicidio qḋ eſt peccatuz in proximum. Si autem cōparent̃ ſm effectū nocēdi ſic homicidiū ꝑponderat: plus eñ homicidiū nocet proximo ꝙ̃ blaſphemia deo: ſed quia in grauitate culpe magis attendit̃ intentio volūtatis ꝑuerſe ꝙ̃ effect⁹ opis ideo cū blaſphemus intēdat nocumētū inferre honori diuino ſimpliciter loquēdo grauius peccat ꝙ̃ homicidia: homicidiū tamen primum locum tenet in penis inter peccata in proximum commiſſa.

72 ¶ Dubi. an interficiēs hoiez a caſu peccet mortaliter? R̄ſ. ſ. Th. q. i. de malo ar. iii. ꝙ ſi actui quē hō intēdit adiūgat̃ aliqḋ malū vt in paucioribus tunc hō pōt excuſari a pctō ſicut incidēs ſigna in ſilua per quam raro homo incedit: ſi ꝓijciat ligna ⁊ a caſu interficiat hoiem nō vidēs eū nec intendens tale malū operari pōt excuſari a peccato. nō autē ſi tali actui adiūgat̃ malū: vt in plurib⁹ ⁊ q̃ſi ſemꝑ pōt excuſari a peccato.

73 ¶ Du. qḋ eſt adulteriū? R̄ſ. ē alieni thori violatio: quia ex adulterio ab vno conceptus: ad alterius hereditatem naſcitur.

74 ¶ Du. an adulteriū ſit grauiſſimū luxurie pctm̄? R̄ſ. ſ. Th. ij.ij.q. cliiij. ar. xi. ⁊ xij. ꝙ i quolibet genere peſſima eſt ꝑncipij corruptio ex quo alia depēdēt. Principia autē rōnis ſunt ea q̄ ſunt ſm naturam: et ideo ſicut in ſpeculatiuis error circa ea quorū cognitio eſt hoi naturaliter indita eſt grauiſſim⁹. et turpiſſimus: ita in agendis: agere contra ea q̄ ſunt ſm naturā determinata eſt grauiſſimū ⁊ turpiſſimū: q2 ergo in vitijs q̄ ſunt ꝯ naturā trāſgredit̃ hō id qḋ eſt ſm naturā determinatū circa vſum venereū inde eſt ꝙ in tali materia hoc pctm̄ eſt grauiſſimū. poſt qḋ eſt inceſtus q̄ eſt ꝯ naturalē reuerentiā quā ꝑſonis ꝯiūctis debem⁹: ꝑ alias aūt luxurie ſpecies ꝑterit̃ ſolū id ꝙ ē ſm rōnē rectā determinatū ex ꝑſuppoſitione tñ naturaliū ꝑncipiorꝝ. Alijs aūt repugnat rōni ꝙ aliqs venereis vtat̃ nō ſolū id qḋ cōuenit ꝓli generādę: ſꝫ etiā cuꝫ iniuria alteri⁹: ⁊ iō fornicatio ſimplex q̄ ꝯmittit̃ ſine iniuria alteri⁹ ꝑſone eſt inuima inter ſpēs luxurie. Maior autē iniuria eſt ſi qs abutat̃ muliere alterius ꝑtāti ſubiecta ad vſum ḡnatiōis ꝙ̃ ad ſolā cuſtodiā: ⁊ iō adulteriuꝫ eſt graui⁹ ꝙ̃ ſtuprū. ⁊ vtrūqꝫ aggrauat̃ ꝑ violētiā ꝑpter ꝙ rapt⁹ virginis ē graui⁹ ꝙ̃ ſtuprū ⁊ raptus vxoris ꝙ̃ adulteriū: ⁊ hec oia aggrauant̃ ſm rōnē adulterij. vñ ſi qs abutat̃ virgine deo ſacrata iq̄tū eſt ſpōſa xp̄i eſt ſacrilegiū ꝑ modū adulterij. Vñ Juſtinian⁹ impator dicit: ſi qs nō dico rape ſed attēptare tm̄mō mr̄imonij cōiungēdi cā ſacratiſſimas ꝟgines auſus fuerit capitali pena feriatur.

¶ Dubi. ꝙ eſt graui⁹ peccatū adulteriū viri vel vxoris? R̄ſ. ſ. Tho. iiij. ſen. di. xxxv. art. iiij. ꝙ q̄tū ad bonuꝫ fidei ad quā ꝯiuges equalr̄ ſibi inuicē tenent̃. tñ: peccat ꝯ matrimoniuꝫ vnius adulteriū: ſicut alteri⁹ adulterium ſed q̄tū ad bonuꝫ prolis plus peccat adulterium vxoris ꝙ̃ viri. 75

¶ Dubi. que ſpecies luxurie magis ꝯtrariat̃ dilectioni ꝓximi? R̄ſ. ſan. Th. ij.ij.q. clxx. ar. ſ. ꝙ nulla alia ſpecies luxurie ſicut adulteriū. Nō eñ tāta fit iniuria patri ꝑ ſtuprū virginis q̄ nō eſt eius cōnubio deputata 76

Quāta ſit iniuria viro p adulteriū cui⁹ corporis ptātem ipſe hȝ non vxor.

77 ¶ Dubi.cur de⁹ infundit aiam generatis ex adulterio? R.ſ.Tho.j.p. q.cxviij.art.ij.ꝙ in actiōe adulterorum illud qđ eſt nature bonuȝ eſt ⁊ huic cooperatꝛ de⁹: ꝙ vō eſt inordinate voluptatis nullū eſt ⁊ huic nō cooperatꝛ de⁹. ⁊ in.ij.ſen.di.xxiiij.q. ij.art.j.dicit ꝙ opatio adulterij pōt dublr ꝯſiderari aut ſcđm eſſe mortale: ⁊ ſic ꝑut eſt deformis nō cooperatur ad ipſam deus ſȝ ꝓhibet: aut ſm qđ eſt in ſpē naturali: ⁊ ſic eſt bonū quoddā ⁊ ſic nō eſt incōueniēs vt tali operationi inꝙ̄tū bona eſt: deus qui in oībus operatꝛ aiam infundat: ⁊ complemētum apponat.

78 ¶ Dubi.que dicitꝛ fornicatio? R.ſ. Tho.in.iiij.ſen.di.xli.q.j.ar.iiij.q.j. ꝙ fornicatio nō importat ꝙ̄tum eſt de ſe aliā deformitatē niſi que ad genus luxurie ptinet: ē eñ ſoluti cū ſoluta: ⁊ dr̄ fornicatio a fornice: qꝛ iuxta fornices. i. arc⁹ triūphales ⁊ i alijs locis vbi hoīes ꝯueniebāt ꝯgregabantꝛ meretrices ⁊ ibi polluebātꝛ.

79 ¶ Dub.an fornicatio ſit graue peccatū? Rñ.ſ.Tho.ij.ij.q.cliiij.ar.iij.ꝙ grauitas pcti ſm ſe attēditꝛ ex ratione ſue ſpēi que cōſideratꝛ ſm bonū cui pctm̄ opponitꝛ: fornicatio autē eſt ꝯ bonū hoīs naſcituri. ⁊ ideo eſt grauius peccatū ſm ſpeciē ſuā peccatis que ſunt cōtra bona exteriora ſicut eſt furtū ⁊ alia huiuſmodi. minus aūt eſt pctis que ſunt directe cōtra deū ⁊ peccato qđ eſt cōtra vitā hoīs iam nati ſicut eſt homicidiuȝ.

80 ¶ Dubi.in fornicatiōe ſimplici qs ipſoꝝ plus peccat? Rñ.ſ. Th.in.iiij. ſen.di.xxxv.ar.iiij.ꝙ ceteris parib⁹ vir ꝙ̄ mulier: quia habet plus de rationis bono ꝙ preualet quibuſlibet motibus corporalium paſſionum.

81 ¶ Dubit.an ad probandū fornicationem ſemp requirantꝛ teſtes? Rñ. ſ.Tho.vbi.ſ.arti.iij.ꝙ ſi de fornicatione cōmiſſa non conſtat: poſſunt eſſe violenter ſuſpitiōes fornicationis quibus probatis videtur fornicatio eſſe probata: vt ſi inueniatur ſolus cum ſola horis ⁊ locis ſuſpectis ⁊ nudus cum nuda.

¶ Dubi.an cōiuges ſe poſſint inuicem licentiare ad fornicationē Rñ. 82
qui.ſ.di.xxxiij.q.j.art.iij.q.ij. quod mulier hȝ poteſtatem in corpore viri ⁊ ecōuerſo: nō ſimpliciter quātū ad oīa ſȝ ſolū quātū ad matrimonij vſum ⁊ ideo non pōt ꝯ matrimonij bonū mulier corpus viri alteri prebere nec vir corpus mulieris.

¶ Dubit. an ſemp vir poſſit ꝓpter 83
fornicationē vxorē dimittere? Rñ. ſ.Tho.ſup.j.ad Cor.vij. qđ nō in ſeptē caſib⁹. Prīo qñ ipſemet eā ꝓſtituit. Scđo qñ ipſe cū alia fornicat⁹ fuit. Tertio qñ ei occaſionē fornicādi dedit. Quarto qñ ipa credēs ꝓbabiliter virū mortuū alteri nupſit. Quinto qñ violenter ab aliquo oppreſſa fuit. Sexto qñ ſub ſpecie viri ſui ab altero cognita fuit. Septimo qñ fuit a viro poſt adulteriū manifeſte dephēſum nihilomin⁹ retēta.

¶ Dubi.an vir occulte adulterans 84
poſſit petere diuortiū vxoris manifeſte in adulterio dephenſe? Rñ. ſanctus Tho.in.iiij.ſen.di.xxxv.ar. vj.qđ talis peccat ſic petēdo: qꝛ per hoc non aufertur ius excipiēdi cōtra accuſationem viri vxori adultere ꝙ̄uis deſit ſibi probatio.

¶ Dubitat. an vir poſſit dimittere 85
vxorē fornicātē ſine iudicio eccl'ie? Rñ.qui ſupra qđ vir pōt dimittere vxorē dupliciter. Uno modo quātū ad thorū tm̄ ⁊ ſi pōt eā dimittere ꝙ̄ cito ſibi cōſtat de fornicatione vxoris ꝓprio arbitrio: nec tenetꝛ reddere debitū exigenti niſi per eccleſiaȝ.

calogi ꝓhibet:dũmodo mãdãs oc-
cidi tales auctoritatẽ habeat.

71 ¶ Dub.an homicidium ſit grauiſſi
mũ peccatũ. R̃n.s.Th ij.ij.q.xiij.ar.
iij.cõparando homicidiũ blaſphe-
mie φ ſi cõparent̃ ſm obiecta i qua
peccat̃ manifeſtũ eſt φ blaſphemia
que eſt directe peccatũ in deũ ꝑpon
derat homicidio qđ eſt peccatuʒ in
proximum.Si autem cõparent̃ ſm
effectũ nocẽdi ſic homicidiũ ꝑpon-
derat:plus eñ homicidiũ nocet pxi
mo ꝙ blaſphemia deo:ſed qꝛ in gra
uitate culpe magis attendit̃ inten-
tio volũtatis ꝑuerſe ꝙ effectꝰ opis
ideo cũ blaſphemus intẽdat nocu-
mẽtũ inferre honori diuino ſimpli-
citer loquẽdo grauius peccat ꝙ ho-
micidia:homicidiũ tamen primum
locum tenet in penis inter peccata
in proximum commiſſa.

72 ¶ Dubi.an interficiẽs hoieʒ a caſu
peccet mortaliter? R̃n.s.Th.q.j.de
malo ar.iij.φ ſi actui quẽ hõ intẽdit
adiũgat̃ aliqđ malũ vt in paucioꝛi-
bus tunc hõ põt excuſari a pctõ ſi-
cut incidẽs ſigna in ſilua per quam
raro homo incedit:ſi ꝓiciat ligna
ꝛ a caſu interficiat hoiem nõ videns
eũ nec intendens tale malũ operari
põt excuſari a peccato.nõ autẽ ſi ta
li actui adiũgat̃ malũ:vt in pluribꝰ
ꝛ q̃ſi ſemꝑ põt excuſari a peccato.

73 ¶ Du.qđ eſt adulteriũ? R̃n.ẽ alieni
thori violatio:quia ex adulterio ab
vno conceptus:ad alterius heredi-
tatem naſcitur.

74 ¶ Du.an adulteriũ ſit grauiſſimũ
luxurie pctm̃? R̃n.s.Th.ij.ij.q.cliij.
ar.xj.ꝛ.xij.φ i quolibet genere peſſi
ma eſt ꝑncipij corruptio ex quo alia
depẽdẽt.Principia autẽ rõnis ſunt
ea q̃ ſunt ſm naturam:et ideo ſicut
in ſpeculatiuis error circa ea quorũ
cognitio eſt hoi naturaliter indita
eſt grauiſſimꝰ.et turpiſſimus:ita in
agendis:agere contra ea q̃ ſunt ſm
naturã determinata eſt grauiſſimũ
ꝛ turpiſſimũ:qꝛ ergo in vitijs q̃ ſunt
ꝫ naturã trãſgredit̃ hõ id qđ eſt ſm
naturã determinatũ circa vſum ve-
nereũ inde eſt φ in tali materia hoc
pctm̃ eſt grauiſſimũ.poſt qđ eſt ince
ſtus q̃ eſt ꝫ naturalẽ reuerentiã quã
pſonis ꝯiũctis debemꝰ:ꝑ alias aũt
luxurie ſpecies ꝑterit̃ ſolũ id φ ẽ ſm
rõnẽ rectã determinatũ ex ꝑſuppo-
ſitione tñ naturaliũ ꝑncipiorum.Ma-
gis aũt repugnat rõni φ aliqs vene
reis vtat̃ nõ ſolũ id qđ cõuenit ꝓli
generãde:ſʒ etiã cuʒ iniuria alteriꝰ:
ꝛ iõ fornicatio ſimplex q̃ ꝯmittit̃ ſi-
ne iniuria alteriꝰ pſone eſt minima
inter ſpẽs luxurie.Maior autẽ iniu-
ria eſt ſiqs abutat̃ muliere alterius
ptãti ſubiecta ad vſum gñatiõis ꝙ
ad ſolã cuſtodiã:ꝛ iõ adulteriuʒ eſt
grauiꝰ ꝙ ſtuprũ.ꝛ vtrũqꝫ aggrauat̃
ꝑ violẽtiã ꝓpter φ raptꝰ virginis ẽ
grauiꝰ ꝙ ſtuprũ ꝛ raptus vxoris ꝙ
adulteriũ:ꝛ hec oia aggrauant̃ ſm
rõnẽ adulterij.vñ ſi qs abutat̃ virgi
ne deo ſacrata iꝙtũ eſt ſpõſa xp̃i eſt
ſacrilegiũ ꝑ modũ adulterij.Vñ Iu
ſtinianꝰ impator dicit:ſi qs nõ dico
rape ſed attẽptare tm̃mõ mrĩmoniũ
cõiungẽdi cũ ſacratiſſimas vgines
auſus fuerit capitali pena feriatur.

¶ Dubi.φ eſt grauiꝰ peccatũ adul- 75
teriũ viri vel vxoris? R̃n.s.Tho.iiij.
ſen.di.xxxv.art.iiij.φ ꝙtũ ad bonuʒ
fidei ad quã ꝯiuges equalr̃ ſibi inui
cẽ tenent̃.tñ peccat ꝫ matrimoniuʒ
vnius adulteriũ:ſicut alteriꝰ adulte
rium ſed ꝙtũ ad bonuʒ prolis plus
peccat adulterium vxoris ꝙ viri.

¶ Dubi.que ſpecies luxurie magis 76
ꝯtrariat̃ dilectioni pximi? R̃n.ſan.
Th.ij.ij.q.clxx.ar.j.φ nulla alia ſpe-
cies luxurie ſicut adulteriũ.Nõ eñ
tãta ſit iniuria patri ꝑ ſtuprũ virgi-
nis q̃ nõ eſt eius cõnubio deputata

q̄uta ſit iniuria viro ꝑ adulteriũ cui⁹ corporis ptãtem ipſe hȝ non vxor.
77 ¶ Dubi.cur de⁹ infundit aiam generatis ex adulterio? R.ſ.Tho.j.p.q.cxviij.art.ij.ꝙ in actiõe adulterorum illud qđ eſt nature bonuȝ eſt ⁊ huic cooperaẗ de⁹: ꝙ vo eſt inordinate voluptatis nullũ eſt ⁊ huic nõ cooperaẗ de⁹.⁊ in.ij.ſen.di.xviij.q.ij.art.j.dicit ꝙ opatio adulterij põt dublr̄ ꝯſiderari aut ſcđm eſſe moralē ⁊ ſic ꝓut eſt deformis nõ cooperatur ad ipſam deus ſȝ ꝓhibet: aut ſm q̄d eſt in ſpẽ naturali: ⁊ ſic eſt bonũ quoddã ⁊ ſic nõ eſt incõueniẽs vt tali operationi inq̄ɫtũ bona eſt: deus qui in oibus operaẗ aiam infundat: ⁊ complemẽtum apponat.
78 ¶ Dubi.que diciẗ fornicatio? R.ſ.Tho.in.iiij.ſen.di.xlj.q.j.ar.iiij.q.j.ꝙ fornicatio nõ importat q̄tum eſt de ſe aliã deformitatẽ niſi que ad genus luxurie ꝑtinet: ẽ em̄ ſoluti cũ ſoluta: ⁊ đr fornicatio a fornice: q2 iuxta fornices.i.arc⁹ triũphales ⁊ i alijs locis vbi hoies ꝯueniebãt ꝯgregabanẗ meretrices ⁊ ibi polluebãẗ.
79 ¶ Dub.an fornicatio ſit graue peccatũ? Rñ.ſ.Tho.ij.ij.q.cliiij.ar.iij.ꝙ grauitas pcti ſm ſe attẽdiẗ ex ratione ſue ſpẽi que cõſideraẗ ſm bonũ cui pctm̄ opponiẗ: fornicatio auteȝ eſt ꝯ bonũ hois naſcituri.⁊ ideo eſt grauius peccatũ ſm ſpeciẽ ſuã peccatis que ſunt cõtra bona exteriora ſicut eſt furtũ ⁊ alia huiuſmodi.minus aũt eſt pctis que ſunt directe cõtra deũ ⁊ peccato qđ eſt cõtra vitã hois iam nati ſicut eſt homicidiuȝ.
80 ¶ Dubi.in fornicatiõe ſimplici q̄s ipſoꝝ plus peccat? Rñ.ſ.Tho.in.iiij.ſen.di.xxxv.ar.iiij.ꝙ ceteris parib⁹ vir q̄ mulier: quia habet plus de rationis bono ꝙ preualet quibuſlibet motibus corporalium paſſionum.
81 ¶ Dubit.an ad probandũ fornicationem ſemꝑ requiranẗ teſtes? Rñ.ſ.Tho.vbi.ſ.arti.iij.ꝙ ſi de fornicatione cõmiſſa non conſtat: poſſunt eſſe violenter ſuſpitiões fornicationis quibus probatis videtur fornicatio eſſe probata: vt ſi inueniatur ſolus cum ſola horis ⁊ locis ſuſpectis ⁊ nudus cum nuda.
¶ Dubi.an cõiuges ſe poſſint inuicem licentiare ad fornicationẽ Rñ. 82
qui.ſ.di.xxxiij.q.j.art.iij.q.ij. quod mulier hȝ poteſtatem in corpore viri ⁊ ecõuerſo: nõ ſimpliciter quãtũ ad oia ſȝ ſolũ quãtũ ad matrimoniũ vſum ⁊ ideo non põt ꝯ matrimonij bonũ mulier corpus viri alteri prebere nec vir corpus mulieris.
¶ Dubit. an ſemꝑ vir poſſit ꝓpter 83
fornicationẽ vxoreȝ dimittere? Rñ.ſ.Tho.ſup.j.ad Cor.vij. qđ nõ in ſeptẽ caſib⁹.Pmo qñ ipſemet eã ꝓſtituit.Scđo qñ ipſe cũ alia fornicat⁹ fuit.Tertio qñ ei occaſionẽ fornicãdi dedit.Quarto qñ ipa credẽs ꝓbabiliter virũ mortuũ alteri nupſit.Quinto qñ violenter ab aliquo oppreſſa fuit.Sexto qñ ſub ſpecie viri ſui ab altero cognita fuit.Septimo qñ fuit a viro poſt adulteriũ manifeſte dep̄hẽſum nihilomin⁹ retẽta.
¶ Dubi.an vir occulte adulterans 84
poſſit petere diuortiũ vxoris manifeſte in adulterio deprehenſe? Rñ.ſanctus Tho.in.iiij.ſen.di.xxxv.ar.vj.qđ talis peccat ſic petẽdo: q2 per hoc non aufertur ius excipiẽdi cõtra accuſationem viri vxori adultere q̄uis deſit ſibi probatio.
¶ Dubitat.an vir poſſit dimittere 85
vxorẽ fornicãtẽ ſine iudicio eccl'ie? Rñ.qui ſupra qđ vir põt dimittere vxorẽ dupliciter.Uno modo quãtũ ad thorũ tm̄ ⁊ ſi põt eã dimittere q̄ cito ſibi cõſtat de fornicatione vxoris ꝓprio arbitrio: nec teneẗ reddere debitũ exigenti niſi per eccleſiaȝ

compellatur. Alio modo quãtũ ad
thorum ⁊ cohabitationem: ⁊ ſic nõ
poteſt dimitti ſine iudicio eccleſie.
86 ¶ Dub.an eã ſic dimittẽs ſine iudi
cio eccleſie poſſit cõpelli ad eã reci-
piendũ? Rñ.q.ſ. qđ ſic niſi poſſit ei
vir incõtinẽti fornicationẽ ꝓbare.
87 ¶ Dubit. qđ dicať diuortiũ? Rñ.q
ſupra.ꝙ dimiſſio vxoris q̃tũ ad tho-
ruʒ ⁊ cohabitationẽ ꝙ diuortiũ nõ
põt celebrari ſine iudicio eccleſie.
88 ¶ Dubi.an vir teneať ex neceſſita-
te dimittere vxorẽ adulterãtẽ? Rñ.
qui.ſ.ar.ij.ꝙ dimiſſio vxoris forni-
cantis introducta eſt ad corrigen-
dum vxoris crimen ꝓpter taleʒ pe-
nam. Pena aũt corrigens nõ requi
ritur vbi emendatio iam ꝑceſſit. Et
ideo ſi mulier de pctõ peniteat vir
non tenetur eam dimittere. ſi auteʒ
non penitat teneť ne peccato eius
conſentire videať dum correctionẽ
debitam nõ opponit: ⁊ ſic dimittẽs
nõ ex vindicta: ſʒ vt.ſ.vitet infamiã
vel incertitudinẽ prolis: ⁊ vt dictuʒ
eſt cauſa correctionis non peccat.
89 ¶ Dubi.an vir poſt diuortiũ poſſit
repetere vxorẽ? Rñ. qui ſupra arti.
vi. ꝙ illud qđ inducitur in fauorem
alicuius nõ facit enim preiudiciuʒ.
vnde cum diuortiũ ſit introductum
in fauorẽ viri non aufert ei eius pe-
tendi debitũ vel reuocandi vxorẽ.
90 ¶ Dub.an vxor teneať redire ſic re
uocata ⁊ teneatur ei reddere debi-
tum? Rñ.qui.ſ.qđ ſic niſi de licẽtia
eius votum continentie emiſerit.
91 ¶ Dub.an vir poſt diuortiũ adulte
rãs poſſit cõpelli ad recipiẽdũ vxo
rem dimiſſam? Rñ.qui.ſ.ꝙ vxor in
tali caſu nõ põt recõciliationẽ pete
re nec ad hoc dʒ cogi ſcđm rigoreʒ
iuris. Iudex tñ ſcđm eq̃tatem iuſtie
ex officio ſuo dʒ eũ cogere vt caueat
periculo aie eius ⁊ ſcandalo aliorũ.
92 ¶ Du. an vxor poſt diuortiũ poſſit
aliũ maritũ capere? Rñ.qui.ſ.ar.v.
ꝙ q̃uis vxor poſt diuortiũ nõ tenea
tur viro adultero ad debitũ redden
dum ⁊ cohabitandũ: tñ adhuc ma-
net vinculuʒ matrimonij ex quo ad
hoc tenebať: ⁊ ideo non põt ad aliã
copulam tranſire viro viuente.
¶ Du. an vxor poſt diuortiũ poſſit 93
votũ cõtinẽtie emittere? Rñ.qui.ſ.
ꝙ ſic etiã viro inuito niſi videať ec-
cleſiaʒ deceptã fuiſſe ꝑ falſos teſtes
ſentẽtiãdo de diuortio: q2 etiã in ta
li caſu etiã ſi votũ ꝓfeſſionis emiſiſ
ſet reſtitueretť viro et teneretť debitũ
reddere: ſed non liceret ei exigere.
¶ Dubi.quid eſt furtũ? Rñ.ſ.Tho. 94
ſ.ij.q.lxvi.ar.iij. ꝙ eſt occulta acce-
ptio rei aliene.
¶ Dubi.que req̃runť ad hoc ꝙ ali- 95
quid acceptũ ſit furtũ? Rñ.qui.ſ.ꝙ
tria. Primo ꝙ vſurpet rẽ alienã ⁊ in
hoc cõtrariať iuſtitie que vnicuiq3
tribuit qđ ſuuʒ eſt. Scđo ꝙ ſit circa
reʒ poſſeſſam ⁊ ſic diſtinguiť ꝫ ho-
micidiũ ⁊ adulteriũ: q2 ſi quis acci-
piat rẽ alterius nõ quaſi poſſeſſam
ſʒ quaſi ptẽ ſicut amputãdo mẽbrũ:
vel ſicut ꝑſonã cõiunctã vt ſi aufe-
rat vxorẽ vel filiam non hʒ proprie
rationẽ furti. Tertio vt occulte vſur
petur alienuʒ ⁊ ſic ꝓpria ratio furti
eſt vt ſit occulta acceptio rei aliene.
¶ Dubit.quot modis cõmittiť fur- 96
tum? Rñ.ſ.Tho.opuſcu.iiij. ꝙ furtũ
cõmittitur quatuor modis. Primo
occulte accipiendo ⁊ hec eſt quedã
proditio. Scđo violẽter auferẽdo ⁊
hec eſt maior iniuria. Tertio merce
dem nõ ſoluẽdo. Quarto fraudẽ in
mercationibus committendo.
¶ Dubi. ꝙ eſt grauius pctm̃ furtuʒ 97
vel rapina? Rñ.qui.ſ.lxvi.ar.iiij. et
ix.ꝙ iſta habẽt rationẽ peccati pro-
pter inuoluntariũ qđ eſt ex precius
cui aliquid auferť: q2 nullus patiť
iniuſtũ volẽs.vt ꝓbať in.v.Ethi.in

furto aũt eſt inuolũtariũ ꝑ ignoran
tiam eius cui aliq̇d capit. In rapi
na autẽ ꝑ violentiã ꝙ eſt magis in-
uolũtariũ ꝙ̃ ꝑ ignorãtiã: qꝛ violen
tia directius opponit᷑ voluntati ꝙ̃
ignorãtia. Et iõ rapina eſt grauius
pctm̃ ꝙ̃ furtum. Et eſt alia rõ: qꝛ ꝑ
rapinã nõ ſolũ infert᷑ alicui dãnuꝫ
in rebus: ſed etiã vergit in quãdaꝫ
perſone ignominiam ſiue iniuriaꝫ.
98 ¶ Du. an capiẽs occulte rẽ ſuã apd̕
aliũ detẽtã peccet? Rñ. q̇ ſupra ar.
v. ꝙ ſi talis res ẽ penes aliquẽ ĩ cu-
ius manib9 depoſita fuit: ꝛ ſic fur-
tim rẽ ſuã accipiẽs apud aliũ depo-
ſitã grauat depoſitariũ qꝛ tenet᷑ ad
reſtituẽdã eã vel ad oſtẽdẽdũ ſe eẽ
innocẽtẽ. vñ manifeſtũ eſt ꝙ peccat
ꝛ tenet᷑ ad releuãdũ grauamẽ depo
ſitarij ſꝫ q̇ accipit furti rẽ ſuã apud
aliũ iniuſte detẽtã peccat q̇dẽ nõ qꝛ
grauet eũ q̇ detinet: ꝛ iõ nõ tenet᷑ ad
reſtituẽdũ aliq̇d vel ad recõpenſan
dum: ſꝫ peccat ꝯ oẽm iuſtitiã dũ ipe
ſibi vſurpat ſue rei iudiciũ iuris or-
dine ꝑtermiſſo: ꝛ iõ tenet᷑ deo ſatiſ
facere ꝛ dare operã vt ſcãdalũ ꝓxi-
moꝝ ſi inde extortũ fuerit ſedetur.
99 ¶ Dub. an retinẽs rẽ inuentã com
mittat furtũ? Rñ. qui ſupra. ꝙ circa
hoc eſt diſtinguẽdũ: quedã eñ que
nũq̃ fuerunt in bonis alicui9 ſicut
lapilli ꝛ gẽme q̃ inueniunt᷑ in litto-
re maris: ꝛ talia occupãti ꝯcedunt᷑
ꝛ eadẽ rõ eſt de theſauris antiquo
tpe ſub terra occultatis quoꝝ nõ
eſt aliq̇s poſſeſſor niſi qd̕ ſcd̕ꝫ leges
ciuiles tenet᷑ inuẽtor dare medieta-
tẽ dño agri ſi in alieno agro inuene
rit ꝓpter qd̕ in parabola Mat. xiij.
de inuẽtore theſauri abſconditi in
agro dr̕ ꝙ emit agrũ quaſi vt hẽret
ius poſſidẽdi totũ theſaurum q̇daꝫ
ꝟo res inuẽte fuerunt de ꝓpinq̇ in
alicui9 bonis: ꝛ tunc ſi q̇s eas acci-
piat nõ aĩo retinẽdi: ſꝫ aĩo eas reſti
tuẽdi dño q̇ eas ꝓ derelictis nõ hꝫ
nõ ꝯmittit furtũ: ꝛ ſilr̕ ſi pro dereli-
ctis habeant᷑ ꝛ hoc credat inuentor
lꝫ ſibi eas retineat non ꝯmittit fur-
tũ: al̕s aũt ꝯmittit᷑ peccatũ furti. vñ
Aug. in hom̃. ꝛ habet᷑. xiiij. q. v. ſi q̇d
inueniſti: ꝛ nõ reddidiſti rapuiſti.
¶ Dub. an heredes furis teneant᷑ 100
ad reſtitutionẽ furti. R. ſ. Th. q. 4.
de malo. ar. viij. ꝙ ſic etſi ad ipõ ni
hil de furto ꝑuenerit ſcḋm iura cano
nica lite ẽt non ꝯteſtata cum patre.
¶ Dub. an liceat furari tpe neceſſi 101
tatis? R. ſ. Th. ij. ij. q. 66. ar. 7. ꝙ ea
q̃ ſunt iuris hũani nõ pñt derogare
iuri naturali vel diuino: ſcd̕ꝫ aũt na
turalẽ ordinẽ ex diuina prouidẽtia
inſtitutũ res inferiores ſunt ordina
te ad hoc qd̕ ex his ſubueniat᷑ ho-
minuꝫ neceſſitati. Et iõ ꝑ rerũ diui-
ſionẽ ꝛ appropriationẽ ex iure hũa-
no ꝓcedẽtẽ nõ ĩpedit᷑ q̇n hoĩm ne-
ceſſitati ſit ſubueniẽdũ ex hmõi re-
bus. Et iõ res quas aliq̇ ſuꝑabũdã
ter habẽt ex naturali iure debentur
pauperũ ſuſtẽtationĩ. Vñ Amb. dicit
ꝛ habetur in decretis. diſt. 47. eſu-
riẽtiũ panis eſt quẽ tu detines: nu-
doꝝ indumẽtũ qd̕ tu recludis: miſe
roꝝ redẽptio ꝛ abſolutio eſt pecu-
nia quã tu in terrã defodis: ſed qꝛ
multi ſunt neceſſitatem patientes ꝛ
nõ põt ex eadeꝫ re oĩbus ſubueniri
cõmittitur arbitrio vniuſcuiuſq̧ di-
ſpẽſatio propriaꝝ rerũ vt ex eis ſub-
ueniat neceſſitate patientibus: ſi tñ
adeo ſit euidẽs vl̕ vrgẽs neceſſitas
vt manifeſtũ ſit inſtanti neceſſitati
de rebus occurrentibus eſſe ſubue-
niendũ: puta cuꝫ imminet perſone
periculũ ꝛ aliter ſubueniri nõ põt:
tũc licitẽ põt aliq̇s ex rebus alienis
ſue neceſſitati ſubuenire ſiue mani
feſte ſiue occulte ſublatis: nec hoc
ꝓprie habet rationẽ furti vel rapi-
ne: ꝛ in caſu ſilis neceſſitatis ẽt po-

teſt aliqs occulte rē alienā accipie-
re vt ſubueniat primo ſic indigēti.
102 ¶ Dub. an furtū ſit pctm̄ mortale?
Rn̄. q ſupra. ar. vi. q ſic q2 p furtum
homo infert nocumentū primo in
ſuis rebus: 7 ita ꝯtrariat charitati
ſi paſſim hoies ſibi inuicē furaren
tur periret humana ſocietas.
103 ¶ Dub. an falſum teſtimonium ſit
peccatū mortale? R. q ſupra. q. 70.
ar. iiij. q falſum teſtimoniū habet
triplicē deformitatē. Uno modo ex
periurio. q2 teſtes nō admittunt niſi
iurati: 7 ex hoc ſemp eſt pctm̄ mor-
tale. Alio mō ex violatione iuſtitie
7 ſic etiam eſt pctm̄ mortale in ſuo
genere ſicut et quelibet iniuſtitia
cū primo falſus teſtis ſuā iuſtitiam
tollat. Tertio ex ipſa falſitate ſcd̄m
q omne mendacium eſt pctm̄: 7 ex
hoc nō habet falſum teſtimoniū qd
ſemper ſit peccatum mortale.
104 ¶ Du. cur nō phibent alia pecca-
ta lingue ſicut falſum teſtimoniū?
Rn̄. q. ſ. q. cxxij. ar. vi. q ea que ꝑti-
nēt ad locutiōes ſicut detractiones
7 blaſphemie 7 ſi qua hmōi intelli-
guntur phiberi in falſo teſtimonio
q directius iuſtitie contrariatur.
105 ¶ Du. an teſtimoniū alicui9 poſſit
repelli abſq ei9 culpa? R. q. ſ. q. lxx.
ar. iij. q teſtimoniū nō hꝫ īfallibilē
certitudinē ſꝫ pbabilē 7 iō qcqd eſt
qd pbabilitatē auferat ī ꝯtrariū te-
ſtimoniū reddit inefficax. Reddit
aūt pbabile q aliqs ī veritate teſti-
ficāda nō ſit firm9 qñq qdē ꝑpter
culpā ſicut īfideles infames 7c. Itē
illi q publico crimie rei ſunt qui nec
accuſare poſſunt: qñq aūt abſq cul
pa 7 hoc ē vel ex defectu rōnis ſicut
patet in pueris amentibus 7 mulie
ribus: vel ex affectu: ſicut patet de
inimicis 7 pſonis coniunctis 7 do-
meſticis vel etiā ex exteriori condi
tione: ſicut ſunt pauperes ſerui: et
illi qbus imperari pōt. de quibus
pbabile eſt q de facili poſſunt in-
duci ad teſtimonium ferēdum con
tra veritatem: 7 ſic patet q teſtimo
nium alicuius repellitur 7 propter
culpam 7 abſq culpa.
¶ Dub. an teſtes poſſint p teſtimo 106
nio ferēdo accipere ꝑtiū? R. q. ſ. q.
lxxi. ar. iiij. q accipiūt nō qſi ꝑtiū te
ſtimonij ſꝫ qſi ſtipēdiū laboris expē
ſas: q2 nemo militat ſtipendijs ſuis
vnquam. vt dicitur. j. Cor. ix.
¶ Dub. a qbus capiūt expēſas? R. 107
qui ſupra. q vel ab vtraq parte cū
ſunt communes vtriq parti: vel ab
ea a qua inducuntur.
¶ Dub. an quilibet teneat ad teſti 108
moniū ferendū? Rn̄. q ſupra. q. lxx.
ar. j. q diſtinguendū eſt: q2 aliquan-
do requirit teſtimoniū alicuius ali
qñ nō reqritur. ſi requirit a ſuperio
ri cui in his que ad iuſtitiam ꝑtinēt
obedire tenet: ſic in his in quibus
ſm ordinem iuris teſtimonium ab
eo exigitur: puta in manifeſtis et in
his in qbus infamia precesſit. Ma
nifeſtū eſt q tenet teſtimoniū ferre
ſi aūt ī alijs puta occultis 7 de qb9
infamia nō ꝑceſſit nō tenet: ſi autē
requirit nō a ſuperiore cui obedire
tenet vel eius auctoritate tunc di-
ſtinguēdum eſt: q2 ſi teſtimoniū req
ratur ad liberādū hoiem vel ab in-
iuſta morte ſeu pena vel a falſa infa
mia: vel etiā ab aliq dāno tūc tenet
teſtificari: 7 etiā ſi non requiratur te
netur facere q in ſe eſt vt veritatem
denūtiet alicui q ad hoc poſſit pdeſ
ſe. Ꝺrem in pſal. lxxxi. Eripite paupe
rē 7 egenū de manu pctōris libera
te 7 Prouer. xxiiij. Erue eos q ducū
tur ad mortē. 7 Ro. j. Ꝺi digni ſunt
morte nō ſolū qui faciūt: ſed etiam
q conſentiunt faciētibus. vbi dicit
glo. conſentire eſt tacere cū poſſis
redarguere. Super his vero que

pertinet ad cõdẽnationẽ alicuius nõ tenet̃ qs ferre teſtimonium niſi cum a ſuperiori cõpellitur ſm ordinem iuris quia ⁊ ſi circa hoc veritas occultetur nulli ex hoc ſpeciale dampnum naſcitur vel ſi immineat periculum accuſatori nõ eſt curandũ q2 in hoc periculũ ſpõnte ſe ingeſſit. alia aũt rõ eſt de reo cui periculum imminet eo nolente.

109 ❡Dub. an clerici poſſint cõpelli ad teſtificãdũ? R. q. ſ. ꝙ operari ⁊ cooperari ad occaſionẽ hoĩs nõ competit miniſtris altaris: ⁊ iõ ſʒ iuris ordinẽ ꝯpelli nõ pñt ad ferendum teſtimoniũ in cauſa ſanguinis.

110 ❡Dubit. an qs debeat ferre teſtimoniũ de his q ſibi ꝯmittunt̃ ꝑ confeſſionẽ vel ſub ſecreto? Rñ. q. ſ. ꝙ de his q̃ ſunt cõmiſſa homini in ſecreto ꝑ ꝯfeſſionẽ nullo mõ dʒ teſtimoniũ ferre: q2 hmõi nõ ſcit vt hõ ſʒ tanꝗ̃ dei miniſter: ⁊ mai9 eſt vinculũ ſacramẽti q̃libet hoĩs ꝓcepto. Circa vero ea q̃ aliter homini ſub ſecreto cõmittunt̃ diſtinguẽdum eſt. qñq3 eñ ſunt talia q̃ ſtatim cum ad notitiam hoĩs venerint hõ ea manifeſtare tenet̃. puta ſi ptinẽt ad corruptionẽ multitudinis ſpũalẽ vł corporalẽ: vel in graue dãnũ alicuius pſone vel ſi q̃d aliud hmõi ꝙ quis propalare tenetur vel teſtificãdo vł denũtiando et contra hoc debitu3 obligari nõ põt ꝑ ſecreti cõmiſſum q2 in hoc frãgeret fidẽ quã alteri dʒ qñq3 vero ſunt talia q̃ quis ꝓdere nõ tenet̃. vñ põt obligari ex hoc qð ſibi ſub ſecreto committunt̃: ⁊ tunc nullo modo tenet̃ ea prodere etia3 ex precepto ſuperioris q2 ſeruare fidem eſt de iure naturali: nihil autẽ põt precipi homini contra id quod eſt de iure naturali.

111 ❡Dub. an duorũ vel triũ teſtiũ teſtimoniũ ſufficiat? Rñ. qui. ſ. art. ij. ꝙ ſʒ ꝑhiloſophũ. in. j. Ethic. certitudo nõ eſt ſilr querẽda in oĩ materia in actib9 eñ humanis ſup q̃b9 ꝯſtituũt̃ iudicia ⁊ exigunt̃ teſtimonia nõ põt haberi certitudo demõſtratiua eo qð ſunt circa ꝯtingẽtia ⁊ variabilia: ⁊ iõ ſufficit ꝓbabilis certudo q̃ vt in plurib9 veritatẽ attingat ⁊ ſi in paucioribus a veritate deficiat. Eſt aũt ꝓbabile ꝙ magis veritatẽ ꝯtineat dictũ multorũ ꝗ̃ dictũ vni9. Et iõ cũ re9 ſit vnus q̃ negat ſʒ multi teſtes aſſerũt idẽ cũ auctore rationabiliter iſtitutũ eſt iure diuino ⁊ humano ꝙ dicto teſtiũ ſtetur. omnis aũt multitudo in trib9 ꝯprehenditur. ſ. principio medio ⁊ fine. Uñ ſcðm philoſophũ in. j. de celo oẽ ⁊ totum in tribus ponim9 ternarius q̃dẽ cõſtituitur aſſerentium cũ duo teſtes conueniunt cum auctore. ⁊ iõ requirit̃ binari9 teſtium: vel ad maiorẽ certitudinẽ vt ſit ternarius q̃ eſt multitudo ꝑfecta in ipſis teſtib9 vñ. ⁊ Eccle. iiij. d: funiculus triplex difficile rumpitur.

❡Dub. an diſcordia teſtium ꝑiudicet teſtimonio? R. q̃ ſupra. quod in aliquib9 principalib9 circũſtantijs que variant ſubſtantiã facti: puta in tpe vel in loco: vel in pſonis de q̃b9 principaliter agit̃ aufert efficaciam teſtimonij: q2 ſi diſcordãt in talibus vident̃ ſingulares eſſe in ſuis teſtimonijs ⁊ de diuerſis loqui puta ſi vn9 dicat hoc factũ eſſe tali tpe vel loco: alius alio tpe vel loco: nõ videntur de eodẽ facto loqui: non tñ ꝑdicat̃ teſtimonio: ſi vnus dicat ſe nõ recordari: ⁊ alius aſſerat determinatũ tẽpus vel locũ: ſi autẽ diſcordantia in aliquibus circũſtantijs nõ ptinẽtibus ad ſubſtãtiam facti puta ſi tẽpus fuerit nubiloſum: vel ſerenũ: vel ſi domus fuerit picta aut non aut aliquid hmõi talis diſcor- 112

dia nō preiudicat teſtimonio: q2 ho
mines nō conſueuerunt circa talia
multū ſollicitari. Un̄ facile a memo-
ria elabuntur: q̄nimo aliqua diſcor
dia in talibus facit teſtimoniū credi
bilius. vt Chriſ. dicit ſup̄ Matt. q2
ſi in oībus cōcordarēt etiā in mini-
mis viderenť ex condicto eundē ſer
monē proferre qđ tn̄ prudentie iu-
dicis relinquitur diſcernendum.

113 ¶ Dub. quid eſt plaſphemia? R. q̄
ſupra. q. xiij. ar. j. ꝙ ē attribuere deo
qđ ei nō cōuenit: vel detrahere ab
eo qđ ei conuenit.

114 ¶ Dub. qūo cōmittiť blaſphemia?
Rn̄. vt ſupra. ꝙ dupl'r pōt committi.
Uno modo ſcđm ſolā opinionez
intellectus. Alio mō coniuncta qua
dā affect9 deteſtatiōe: ⁊ iſta talis de
rogatio diuine bonitatis: vel eſt ſm̄
intellectū tantū vel eſt etiam ſcđm
affectum: ſi conſiſtat tm̄ in corde eſt
cordis blaſphemia: ſi aūt exteri9 p̄-
deat p̄ locutionē ē eis blaſphemia.

115 ¶ Dub. que eſt maior blaſphemia
attribuere deo qđ nō ei conuenit vl'
detrahere ab eo qđ ei cōuenit? Rn̄.
ſ. Tho. ſuper. j. ad Chor. xv. ꝙ peſſi
mū eſt attribuere deo quod nō facit
⁊ laudare in eo qđ nō eſt. Un̄ dicit
Aug. nō minori ſed maiori fortaſſe
ſcelere in deo laudatur falſitas ꝙ̄
vituperet veritas cui9 ratio eſt: q2
intellectus nunꝗ̄ pōt tantū lauda-
re deū quin deficiat a p̄fectiōe ei9:
⁊ iō ſi nō totaliter intellect9 omnez
veritatem poſſit de deo intelligere
hoc eſt ad excellētiā dei: ſed ſi attri-
buo aliquid deo qđ non habet vel
non facit. videť ꝙ intellectus videť
eſſe maior deo ⁊ intelligat aliquid
maius eo ꝙ ſibi falſe attribuit. Et
hoc contra illud. j. Joan. iij. De9 ma
ior eſt corde noſtro.

116 ¶ Dub. an aliq̄ blaſphema ꝯmitta
tur in proximuz? Rn̄. ſ. Tho. ſup̄ epi-
ſtolā ad Tytū. iij. ꝙ iq̄ātū dilectio
p̄ximi referť in dilectionē dei: ⁊ ho
nor p̄ximi in honorē dei: ſic ⁊ etiam
improp̄riū eſt in deum: ⁊ ita ap̄ls: ſu
mitibi blaſphemiā dum dicit nemi
nē blaſphemare: ꝓ qualibet male-
dictione in p̄ximū occulta vel ma-
nifeſta. ij. Petri. ij. ſectas nō metuūt
introducere blaſphemantes.

¶ Dub. an blaſphema ꝯ deū ſemꝑ 117
ſit pctm̄ mortale? Rn̄. ſ. Tho. ij. ij. q.
xiij. ar. ij. ꝙ blaſphemia ſcđm gen9
ſuum repugnat charitati diuine q2
derogat diuine bonitati q̄ eſt obie-
ctū charitatis: ⁊ iō ex ſuo gn̄e eſt pec
catum mortale: tn̄ q̄nq̄ blaſphemia
pōt abſq̄ deliberatiōe ⁊ ſurreptiōe
p̄cedere dupl'r. Uno mō ꝙ aliq̄s nō
aduertat hoc qđ dt eē blaſphemiā
ꝙ pōt ꝯtingere cū aliq̄s ſubito ex ali
qua paſſiōe in v̄ba imaginata p̄rū
pit quoꝝ ſignificationē nō ꝯſideratt
⁊ tūc eſt pctm̄ veniale: ⁊ nō hʒ p̄prie
rōnē blaſphemie. Alio mō q̄n aduer
tit hoc eē blaſphemiā ꝯſiderās ſigni
ficata v̄boꝝ: ⁊ tūc nō excuſať ⁊ pctō
mortali: ſicut nec ille q̄ ex ſubito mo
tu ire aliq̄uē occidit iuxta ſe ſedētē.

¶ Dub. an blaſphemia ſit maximū 118
peccatoꝝ. Require. ſupra. dub. 70.

¶ Dub. vn̄ oriť blaſphemia? Rn̄. q̄ 119
ſ. iq. clviij. ar. vij. ꝙ blaſphemia in
quā aliquis p̄rūpit deliberata mēte
p̄cedit ex ſup̄bia hoīs ꝯ deū ſe eri-
gētis. q2 vt dicit. Eccl. x. initiū ſuper
bie hoīs apoſtatare a deo. i. recede
re a veneratione ei9 eſt prima ſuper
bie pars ⁊ ex hoc oriť blaſphemia
ſʒ blaſphemia in quā aliq̄s p̄rupit
ex cōmotione animi p̄cedit ex ira.

¶ Dub. cur dn̄s nō dicit coinqua- 120
re hoīem alia q̄ p̄hibenť aliijs p̄ce-
ptis decalogi? Rn̄. ꝙ adorare deos
alienos contineť ſub blaſphemia: ⁊
etiā violatio ſabbati ſub cogitatio-
nibus malis cōtineť nō deſidera-

vere͂ p̄ximi ⁊ nō cōcupiſcere vxore͂ nec̄ alias mulieres: quo ad inhonorationem parente͂ dixit in principio huius euangelij: vt patet

121 ¶ Dub. qđ eſt coinquinare? R. q eſt commaculare fedare ſimul peccare: quia p̄mo mala volūtas hominis peccat: deinde committēdo talia peccata ſimul cum ipſis mala voluntas deturpāt hominē vtrūq̄ ſcʒ animam ⁊ corpus.

122 ¶ Dub. q2 videtur q comedere nō lotis manibꝰ ſit q̄dā turpitudo ⁊ ſic qđ coinq̄net. i. deturpet hoīem? R. q dn̄s p coinq̄nare vt exemplificauit intelligit de macula pctī: ⁊ non de immunditia corporali ſola.

¶ Senſibus ſpiritualibus non exponuntur ratione dicta in prologo.

¶ Feria. v. dominice tertie quadrageſime.

Surgēs ieſus de ſynagoga. Luce. iiij. c. Matth. viij. Marci. i. c.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt anno chriſti. xxxi. die. xvi. Iulij. in die ſabbati.

☞ Hiſtorice.

¶ Et ſynagoga dn̄s Petri domū ingreſſus eius ſocrum a febribus diſcipulis intercedentibus immunē reddidit: q̄ ſtatim ſoſpes diſcumbentibus miniſtrabat: egrotos demū oēs oblatos ex manꝰ impoſitione tranſacta die p̄ſtine reſtituit ſanitati. Imperauit autē demonibus ipm dei filiū acclamātibus ſilētium ⁊ qm xp̄m eum fore nouerāt obmuteſcere illos fecit. Die xo illo deſertum petijt cuʒ vero a turbis q̄ſitus ⁊ inuētus detineret ne abſcederet: ait ſe vrbibꝰ alijs oportet dei regnū annūtiare cuiꝰ gratia miſſus eēt q in ſynagogis peragebat galilee.

Nonnulla dubia ſoluenda ſunt.

¶ Dub. igit cur dicit ſurgēs? R. q2 ſedebat vt pʒ Lu. iiij. q i ſynagoga dn̄s ſurrexit legere librū yſaie ⁊ poſtea ſedit ⁊ ita ſurgēs de ſynagoga in q̄ ſedebat intrauit domum petri.

¶ Dub. qđ eſt ſynagoga? Rn̄. Beda ſup Lucā. q ſynagoga grece latine dꝛ ꝯgregatio: quo noīe nō ſolū turbarū cōuentum: ſed ⁊ domuʒ in qua ad audiēdū verbū dei cōueniebant iudei appellare ſolebant. 2

¶ Dub. cur nō dicimus eccleſiam quā ipi dicebāt ſynagogā? Rn̄. qui ſupra: q eſt differentia inter ſinagogam q̄ ꝯgregatio: ⁊ eccl'iaʒ q̄ cōuocatio interpretat: q2 ſcʒ ⁊ pecora et queq̄ res cōgregari in vnū pſit cōuocari nō poſſunt niſi rōne vtētia Iđ noue gr̄e ppl'ʒ q̄ſi maiore dignitate p̄ditū rectiꝰ eccl'iam q̄ ſynagogā noiare aplicis doctrinis viſū ē. 3

¶ Dub. cū Symō eſſet de betſaida nec haberet domū in capharnaum quō dr̄ dn̄s introiſſe in domū ſymonis? Rn̄. Magiſter hiſto. ſchol. q forte habebat domū in capharnaū pp̄ter vxore͂ q̄ erat de capharnauʒ vt pʒ etiā hic: q2 ſocrꝰ. i. mater vxoris Petri ibi erat febricitans. 4

¶ Dub. ad quid dn̄s intrauit domum Petri? Rn̄. Chriſo. in home. q cibum ſumpturus: quoniam ſequit ⁊ miniſtrabat illis. 5

¶ Dub. cur dn̄s non liberauit ſocrum Symonis abſq̄ p̄cibus? Rn̄. Hiero. ſup Mat. q modo ſaluator rogatus: modo vltro curat egrotos oſtendēs ſe cōtra peccatorū quoq̄ paſſiones ⁊ p̄cibꝰ ſemper annuere fideliū ⁊ ea q̄ ipſi minime in ſe intelligunt vel intelligenda dare vel nō intellecta dimittere ſcđm illud 6

ps.xviij.delicta q̄s intelligit ab oc-
cultis meis múda me dn̄e.
7 ¶ Dub.cur Matthe9 nō dixit ꝙ i-
perauit febri sicut hic Luc.R.Chri
so.ꝙ illud Matt.est breuitatis hoc
aūt exq̄site interpretationis.
8 ¶ Dubit.cur imperauit febri que
nō poterat audire? Rn̄. Basili9 ꝙ
in hoc Lucas figurauit sermonem
tanq̄ȝ de precepto aiali sensibili fcō
sic dicēs febri impatū:⁊ ꝙ febris nō
obmisit imperantis operationem.
9 ¶ Dub.quid est febris? Rn̄. Anicē
na.ꝙ est calor extrane9 in corde ac
census ⁊ ꝓcedēs ab eo medianti-
bus spiritib9 ⁊ sāguine ꝑ venas et
arterias in totū corpus ⁊ inflam-
matur in eo inflammatione que no-
cet operibus naturalibus.
10 ¶ Dub.quomodo xp̄s stabat sup
illā? Rn̄.q̄m ipsa iacebat:⁊ dn̄s pe
dibus stans iuxta illā ita ꝙ supemi
nebat:ideo dicit stare super illam.
11 ¶ Dubit.quomodo poterat mini-
strare cū tūc reliq̄sset eam febris et
esset debilis? Rn̄.s.Tho.iij.par.q.
xliiij.ar.iij.ꝙ dn̄s i instāti infirmis
ꝑfectā sanitatē ꝯferebat. Un̄ Hie.
sup Matth.dicit ꝙ sanitas que cō-
fert a dn̄o tota simul reddit.
12 ¶ Dub.quid ministrabat? Rn̄. q̄d
cibaria ad edendum.
13 ¶ Dub.cur expectabant post solis
occasū ducere infirmos ad iesum?
Rn̄. Orige.ꝙ q̄r verecūdabant vel
timebant phariseos vel q̄r de dic in
tenti erāt circa alia:vel q̄r putabāt
nō licere sanare in sabbato.
14 ¶ Dub.cur imponebat man9 cum
solo ṽbo sanare posset? R.s.Th.iij.
par.q.xliij.ar.iij.ꝙ xp̄s venerat sal
nare mūdū nō solū virtute diuina:
sȝ ꝑ mysterium incarnatiōis eius:⁊
ideo frequēter in saluatiōe infirmo
rū nō solū ꝑtāte diuina vtebat cu-
rādo ꝑ modū īperij:sȝ etiā alio ad
hūanitatē ei9 ꝑtinēs apponēdo.
Un̄ Cirill9 hic dicit q̄uis vt de9 po
tuisset ṽbo oēs pellere morbos tan
git tn̄ eos ostēdēs ꝓpriā carnē effi-
cacē ad prestanda remedia. 15
¶ Dubi.cur nō ꝑmittebat loq̄ de-
monia ṽitatē dicētia? R.q.d.ꝙ mi-
racula in expulsiōe demonū nō fe-
cit xp̄s ꝓpter vtilitatē demonū sed
ꝓpter vtilitatē hoim ⁊ iō ꝓhibuit
eos loq̄ ea q̄ ad laudē ip̄i9 ꝑtinebāt
Primo q̄dē ꝓp exēplū:q̄r vt dt Atha
nasius cōpescebat ei9 sermonē q̄ū-
uis vera fateret vt nos assuefaciat
ne curemus de talib9 etiā si vera lo
qui videant. Nephas est eñ vt cū
absit nobis scriptura diuina in-
struamur a diabolo est eñ hoc pe-
riculosū q̄r ṽitati freq̄nter demones
immiscēt mēdacia. Scdo:q̄r sicut Chri
so.dt nō oportebat eos subripe offi
cū aplici glīam nec decebat xp̄i my
sterium ligua ferida publicari q̄r nō ē
speciosa laus i ore pctōꝝ. Tertio:q̄r
vt beda dt nolebat ex hoc inuidiā
accēderet iudeoꝝ.vn̄ et ip̄i apl̄i iubēt
reticere de ip̄o ne diuina maiestate
ꝑdicata passiōis dispēsatio differat. 16
¶ Dub.an demones sciuerint xp̄m
esse filius dei? Rn̄.s.Tho.j.part.q.
lxiiij.ꝙ mysteriū regni dei q̄d est im
pletum est ꝑ xp̄m:oēs q̄dē angeli a
ꝑncipio aliquo modo cognouerūt
maxime ex quo beatificati sunt vi-
sione ṽbi quā demones nunq̄ȝ ha-
buerunt. Unde demones multomi
nus xp̄o existente in mundo ꝑfecte
mysteriū incarnatiōis cognouerūt
nō eñ innotuit eis.vt Aug.dicit si-
cut angelis sctis q̄ verbi participa-
ta eternitate ꝑfruunt:sed sicut eis
terrēdis innotescēdū fuit ꝑ q̄dā tem
poralia effecta. Si aūt perfecte co
gnouissent ⁊ ꝑ certitudinē ip̄m esse
filiū dei:⁊ effectū passiōis ei9 nunq̄ȝ
dn̄m glorie crucifigi procurassent

17 ¶ Dubita. ad qđ dñs iuit in deſertum locū? R.ſ. Tho.iij.par.q.xl.ar.j. q vt daret exēplū p̄dicantibus q nō ſemꝑ ſederent in publicū. Ideo qñq; dñs ſe a turbis retraxit. ꝑpter tria āt hoc legit feciſſe: qñq; qđē ppter corꝑalē q̄etē vt dr Mar.vj. qñq; cā oronis: vt Lu.vj. qñq; vt doceat fauorem hominū vitare. vt dt Chryſo. ſuꝑ illud Matt.v. Uidens ieſus turbas aſcendit in montem.

18 ¶ Dub. vt qđ orabat cū eſſet deus? Rñ grecus q orabat nō q ipſe oratione indigeret ſed vt nobis bone operationis fieret forma.

19 ¶ Dub. qr vr ɔtradictio iter Lucā q dicit q turbe req̄rebāt eū ⁊ q venerūt ad eū. Marcꝰ dicit q apl̄i fuerūt illi q iuerūt ad eū? Rñ. Chrſ. ſuꝑ Matth. q nulla eſt ɔdictio: qr ſuſcepit xp̄s ⁊ poſt apl̄os turbā coniungi xp̄i pedibus anhelantem.

20 ¶ Dub. cur volebat dimittere turbā? Rñ. q ſupra q gaudens eos ſuſcipiebat ſed volebat eos dimittere vt ⁊ reliqui doctrine eius participes eſſent tanq̄ non multo tempore in mundo moraturus.

21 ¶ Dub. qui erāt qui eū detinebāt? Rñ. qui ſupra. q nō aliqui pꝛimatū aut ſcribarū: ſed quoſcunq; malitie fucus non denigrauerat: ⁊ illeſam habebant conſcientiam.

22 ¶ Dub. cur cū Lucas dt miſſus ſum Marcꝰ dicit ad hoc veni? R. grecꝰ q nō ſine miniſterio. qr Lucas oñdit incarnationē ⁊ bñplacitū pr̄is quā appellat miſſionē. Marcꝰ ꝟo oñdēs diuinitatis eiꝰ celſitudinē ⁊ volūtariā exinanitionē dt ad hoc veni.

23 ¶ Dubitatur cum Marcus ſolum dicat vt predicem. cur lucas addit regnum dei? Rñ. qui ſupra. qr quod vnus tacuit alius ſuppleuit.

24 ¶ Du. cū gētes venirēt cōtinuo ad eum cur ire vult ad eas? Rñ. Chryſ. ſuꝑ Mat. q vt preberet nobis exēplum ⁊ perambulemus ⁊ req̄ramꝰ percūtes ſicut paſtor ouē perditam ⁊ medicus accedit ad infirmum.

¶ Dub. cur ita p̄dicabat in ſignagogis? Rñ. qui ſupra: vt doceret q 25
nō eſſet ſeductor. nā ſi iugiter inhabitata coleret diffamarent eū velut latitantem.

☞ Allegorice.

¶ Figurat dñs (egreſſꝰ de ſynagoga) q dimiſſo pplo iudeorū (intrauit domū ſymonis) ſcʒ pplm gentilem (ſanādo eū a febꝛibꝰ magnis) idololatrie ⁊ ceterorū pctōꝝ quibꝰ detinebat: (⁊ ſurgens miniſtrauit) tā ſibi q̄ aplis ⁊ alijs nuntijs ad eū miſſis: (⁊ cum ſol occidiſſet). i. xp̄s ſol iuſtitie mortuus fuiſſet ⁊ reſurrexiſſet: imponēdo aplis manū miſit eos ſanare infirmos (nec ſinebat qñq; loqui demonia) vt in legenda beati Bartho. legit de aſtaroth. q nulla reſpōſa dabat (etiā facta die) ſuꝑ glie in celū aſcēdēdo ⁊ (in deſertū locū) paradiſi a demonibꝰ derelicto eundo (req̄rebāt eū) iudei tpe euerſionis hieruſalē (⁊ voluiſſent tunc detinuiſſe eū ne diſceſſiſſet ab eis) qr talia mala nō eis eueniſſent (⁊ regnū dei quo ipſi idignos ſe fecerūt p aplos p̄dicatū ē gētibꝰ ⁊ p eos ɔſtituta eccl̄ia cath. de ipſis gētibꝰ.

☞ Tropologice.

¶ Si volumꝰ ieſum. i. ſalutē inſtruimur ex hoc euangelio (vt egrediamur ſynagogā) vitioꝝ (⁊ ingrediamur domū Symōis) ꝑ obedientiā ſeruando mādata dei: ⁊ q̄tenꝰ affligamur (magnis febꝛibꝰ) libidinis ⁊ aliorū ſcelerū adeamꝰ ſctōs ɔfeſſores vt orent pro nobis (⁊ xp̄s ſtans ſuper nos) per gratiā liberabit nos vt dimiſſis pctis (eidē digne miniſtremꝰ. cū aūt ſol occiderit). i. dies

ꝑterita fuerit memoremur pctõꝝ illa die cõmiſſoꝝ: ⁊ ducam⁹ ꝯſcietiã noſtrã infirmã ad ieſum vt iponat man⁹ ⁊ eã ſanet (⁊ nõ ſinet loq̄ demonia) in tẽtationẽ nos inducẽtia ⁊ cũ ſurrexerun⁹ (vadam⁹ i deſertũ locũ) dimiſſa turba ad orãdũ p̄rẽm abſcõdito euãgelizem⁹ regnũ dei) i. viuam⁹ ſcḋm euãgelia vt mereamur introduci in regnum eius.

☞ Anagogice.

¶ Gloriã celeſtẽ nõ poſſum⁹ adipiſci vt ex ſacro elicitur euãgelio niſi (egrediaꝛ ala a ſynagoga corꝑis) cũ nullus deũ videre poſſit viuens tũc corpe mortuo (ſanabat oẽs infirmitates) ale abſtergẽdo omnẽ lachrymã ⁊ luctũ ab ea (demonibus in inferno obmuteſcẽtib⁹) a laudibus diuinis (et facta die) vniuerſalis reſurrectiõis (xp̄m requiremus in celo deſerto) a Lucifero ⁊ eius ſequacib⁹: et infinita iucũditate illi⁹ glie detinebimur: (et regnum dei) als nobis euãgelizatũ cõtemplabimur (in galilea) tranſmigrationis corpoꝝ noſtroꝝ ex cinerib⁹ reſolutoꝝ: q̄ tunc glorioſa reſurgẽt ⁊ omnipotentẽ deũ tũc laudabim⁹ voce mẽtali ⁊ corpali in ſecula ſeculoꝝ.

¶ Feria.vj.dominice tertie quadrageſime.

Uenit ieſus in ciuitatẽ ſamarie que dicitur Sichar Joan.iiij.ca.

Hiſtoria hui⁹ euãgelij facta eſt anno xp̄i.xxxi.in menſe Februarij.

☞ Hiſtorice.

¶ Abſentibus diſcipulis panes vt emerent dñs ſamaritane mulieri q̄ vt aquã a fonte ſuper quo ſedebat dñs itinere laſſus hauriret aduenerat popoſcit potũ: q̄ admirata rogauit cur ab ea que ſamaritana erat ipe iudeus (quoꝝ nulla eſt commercio cũ ſamaritis) bibere poſtularet Dño aũt reſpõdenti: ꝙ ſi dei mun⁹ ꝑciperet q̄dq̄ q̄s foret: q̄ vt ei⁹ ſiti ſuccurreret exorabat ab eo fortaſſis ipſa q̄ſiſſet: ⁊ viuã recepiſſet aquã: intulit femina ꝓfundũ fore puteũ: nec quo hauriret aliq̄d habere inſtrm̄: q̄ſiuitq̄ an iacob ſamaritanoꝝ p̄rẽ ꝑſtãtior foret q̄ eis ⁊ puteũ dedit illũ: ⁊ ex eius aq̄ ipe cũ ſuis potatus fuit. cũ vͦo dñs ꝙ illã bibẽtes aquã rurſus ſiti afficerentur dixiſſet: ſeq̄ aquã ꝑbiturũ quã potãtes non amplius ſitirẽt: ſ; fontẽ i eis efficeret in vitã ꝑfecturũ eternã mulier illa q̄te nus a ſiti ꝑſeruareꝛ vẽtura ⁊ labore tã lõge aq̄ accipiẽdi vt talẽ ſibi ꝓpinaret aquã req̄ſiuit: cũ vͦo vt ſuũ vocaret ꝯiugẽ iuberet nullũ ſe maritũ hr̃e r̄ñdit cuius r̄ſiſum cũ dñs verũ diceret fore q̄m q̄nq̄ copulata fuiſſet viris: cũ vͦo cui cõuiuebat neq̄q̄ ei⁹ ꝯiugẽ eẽ. Hũc ꝓphetã exiſtimãs ſamaritana ab eo edoceri deꝑcata eſt: q̄ loco mõtis videlz ſamaritanorũ an hieroſolimoꝝ pater deberet venerari celeſtis. Dño aũt aſſerẽte futurũ fore: neutrobiq̄ p̄rẽm adorari debere: ipſis ſamaritis adorantibus quẽ ignorarẽt. Judeis vͦo ex q̄bus ſalus pẽdebat prudẽter venerãtib⁹ quẽ nouerant: verũ vere adorare cupiẽtes ſpũ ac veritate id agere neceſſe fore. Mulier meſſiam vẽturũ fore dixit qui hm̄õi oia referaret archana. dñs vͦo ſe meſſiam eſſe affirmauit aduenientibus igiꝛ diſcipulis relicto receſſit vale: ciuitatẽq̄ ingrediens hortabatur cines vt hominẽ cõuenirẽt quẽ xp̄m fore eius ex dictis ꝯperiſſet: oblatis aũt ei vt comederet cibis a diſcipulis admiratione repletis ꝙ ſamaritanam allocut⁹ fuiſſet: mulierez edere recuſauit dicẽs: alium quem ipſi ignorarẽt cibũ hr̃e: cũq̄ inter ſe q̄ſnã ei detuliſſet cibaria ꝑquirerent: ſuũ ait

cibū foꝛe ei⁹ q̄ eū miſerat adimple-
re volūtatē: qm̄ iam adfoꝛet tēpus
meſſes mittēdi vt ꝓmia metētes re-
poꝛtent: vt cū ſeminātibus eis fruā-
tur: eos autē mitteret fructū eoꝛum
qui nō ſeminauerāt capere in alio-
rum laboꝛes falcē ponētes: in eum
itaq; verbis inducti mulieri credi-
derūt multi ſamaritanoꝝ ſuis apud
ſe precibus eum biduo detinentes:
ex cuius ſermonibus multo plures
eius fidē dederūt verbis mulieri q̄
nōn eius propter loquelam ſed xp̄i
doctrina imbuti: ipſum oꝛbis ſalua
toꝛem indubie agnoſcerēt dicētes.

Uerenda iaʒ ſunt du
bia.
1 ¶ Dubitat. vnde ve-
niebat ieſus? Reſpō.
q̄ ex iudea et ibat in
galileam vt habetur
Joan. iiij. ante iſtud euangelium.
2 ¶ Dubi. quid eſt ſamaria? Rñ. Be
da q̄ ſamaria eſt inſignis ciuitas ꝓ
uincie paleſtine adeo vt tota regio
ei ſociata ſamaria dicatur. Et vt di
cit magiſter. hiſto. ſcho. nunc voca-
tur ſebaſte illa ciuitas queſita eſt in
ter iudeam ⁊ galileam.
3 ¶ Dub. que gentes inhabitāda eſt
mariā? Rñ. Chriſo. q̄ olim iſraelite
eam inhabitabāt: ſed propter eoꝛū
pctā a rege aſſyrioꝛum ducti ſunt in
captiuitatē in babylonē ⁊ medos:
⁊ alias gentes in ſamariam miſit: ⁊
volens deus oſtēdere q̄ non pro-
pter inutilitatē ſed ꝓpter eoꝛū pctā
expulſi fuerāt iudei immiſit leones
in barbaros qui eos ledebāt quib⁹
audītis rex miſit illuc quendam ſa-
cerdotē qui eis traderet leges dei.
veruntamen vt dicit Lyra adhuc
idololatrabant et non recipiebant
niſi quinq; libꝛos moyſi.
4 ¶ Dubi. que ciuitas eſt Sichar? R.
Magiſter hiſto. ſcho. q̄ eſt ſichē. de
qua habetur Gen. xxx. ſed coꝛrupto
vocabulo dicta eſt ſichar. in qua vt
dicit Chꝛiſoſto. propter diuinam fi-
liam iacob Symeon ⁊ leui grauem
occiſionem fecerunt.
¶ Dubita. vnde habuit iacob illud 5
ꝑdiū? Rñ. Lyra. qd̄ emit ab hemoꝛ
pꝛincipe ciuitatis dū rediret ex me
ſopotamia: vt habet Gen. xxxiij.
¶ Dubita. qñ dedit illū ioſeph filio 6
ſuo? Rñ. q. d. q̄ vt habet Gen. xlviij.
dedit ei qñ dixit do tibi partē vnā
vltra fratres tuos quā tuli de ma-
nu amoꝛrei in gladio ⁊ arcu meo.
¶ Dub. quō erat fons cū infra dica 7
tur pute⁹? R. Aug. ſup Jo. q̄ pute⁹
erat: ſʒ ois pute⁹ fons: nō ois fons
pute⁹ dr: vbi eñ aqua de terra ma-
nat ⁊ vſum pꝛebet hauriētib⁹ fons
dicitur: ſed ſi in pꝛōptu ⁊ ſuperficie
ſit: fons tantum dicitur: ſi autem in
alto ⁊ pꝛofundo ſit ita puteus voca
tur vt fontis nomen amittat.
¶ Dub. cur dicitur fons iacob? R. 8
Lyr. quia iacob ipſum foderat.
¶ Dubit. cur euangeliſta meminit 9
fontis ⁊ pꝛedij? Rñd. Theophilus
ſuper ioan. q̄ pꝛimo vt cū audieris
mulierē dicentē q̄ pater noſter Ja-
cob ipſum dedit nobis nō admire-
ris. Secūdo per id edocemur q̄ ea
que patriarche ꝓpter fidem quā in
deo habebāt adepti ſunt iudei pꝛo
pter eoꝛum impietatem perdiderūt
⁊ eoꝛum loca gētibus tradita ſunt.
¶ Dubitatur quomodo fatigaba- 10
tur xp̄s cum eſſet deus? Reſpond.
Lyra. q̄ ex hoc apparebat veritas
humane nature: quemadmodū et
quando eſuriit poſt ieiunium.
¶ Dubita. cur tunc ſedebat? Rñd. 11
Chꝛiſoſto. ſuper Joannem q̄ vt re-
quieſceret ex laboꝛe.
¶ Dubi. cur ſup fontē ſedebat? R. 12
qm̄ ſapra. q̄ propter eſtum refrige-
rabat coꝛpus apud fontem.

13 ¶ Dubita. cur dicit de hora ſexta? Rñ. Lyr. q ad oſtendēdum cauſam fatigationis: quia per magnū tempus ambulauerat pedeſter.

14 ¶ Dubit. cur non iuit in ciuitatem cum diſcipulis? Rñd. Theophilus vbi ſupra q ne quis incuſaret eū q ad ſamaritanos diuertiſſet cū hoc ipſe prohibuiſſet diſcipulis.

15 ¶ Dubit. cur venit illuc mulier? R. ad hauriendam aquam quam proprius non poterat habere.

16 ¶ Dubita. an vere chriſtus ſitiret? Reſpōdit Teophilus vbi ſupra. q ſcdm humanitatem propter laborem z eſtum ſitiebat.

17 ¶ Dubit. cū prohibuerit apoſtolis conuerſari cū gentibus cur ipſe locutus fuit ſamaritane? Rñ. Chriſo. vbi. ſ. q non ad hoc venerat antecedēter vt ſamaritanis loqueretur. non tñ qz propter hoc nō venit aduenientē ad ſe expellere oportebat.

18 ¶ Dubita. cur xps non retinuit aliquos ex diſcipulis ſecū vt nō remaneret ſolus? Rñ. Chriſoſto. vbi. ſ. q hoc fecit ex humilitate qz poterat ſi vellet aut non omnes emittere: aut abeūtibus illis alios miniſtros habere: ſed noluit: z eñ ita diſcipulos aſſuefecit oēm ſuperbiā cōculcare.

19 ¶ Dubi. an diſcipuli cum iter facerent portarent ſecum cibaria? Rñ. q ſupra q non: z hoc patet hic qz ſi detuliſſent non iuiſſent emere.

20 ¶ Dubit. ad quid cognouit mulier qz Chriſtus eſſet iudeus? Reſpōdit Lyr. q ex habitu quem deferebat. vide feria. iij. dominice. ij. quadrageſime. dub. 15. 16. 17.

21 ¶ Dubi. cur iudei non coutunt ſamaritanis? Reſpō. Lyra poſt Chriſo. quia hoc iudeis fuerat preceptū ne ſcz iungerent fedus z amicitias cum alijs nationibus tñ iudei ſpecialiter abominabantur ſamaritanos. tum quia terram eorum occupauerant: vt dictum eſt dub. 3. tum etiam quia moleſti eis fuerāt in reedificatione tēpli z ciuitatis vt patet Eſdre. j. libro.

¶ Dubi. cum non liceret iudeis bibere in vaſis gentiliū et cū eis manducare: cur petijt a ſamaritana bibere? Rñ. Chriſo. vbi ſupra. q quia indifferēs erat de reliquo tales obſeruantias preterire. 22

¶ Dubi. quid intelligit per donum dei? Rñ. Lyr. q gratiā ſpiritusſancti in quo dono alia dona donant. 23

¶ Dubit. cur dicit ſi ſcires quis eſt zc? Rñ. qui ſupra q ad oſtendendū q ipſe dñs potēs eſt z paratus gratiam ſpiritusſancti dare omnibus petentibus eam fideliter z deuote. 24

¶ Dubi. cū nulla aqua habeat ſpm vite quomodo eſt viua? Rñ. Augu. ſup Joan. q vulgo aqua viua dicit illa que de fonte exit illa eñ que colligit de pluuia in lacula vel ciſterna aqua viua nō dicit nec alia aqua ſeparata a fonte que non mouetur. 25

¶ Dubi. cur dr viua? R. ſ. Tho. j. p. q. xviij. arti. j. q dr p ſimilitudinē inquantū enim videt ſe mouere hz ſimilitudinē vite ſed tñ nō eſt in ſimilibus ſe mouētibus vera ratio vite: qz talem motū nō habēt a ſeipſis: ſz a cauſa generāte. ſicut accidit circa motum aliorum grauium z leuium. 26

¶ Dubi. cur xps non dedit mulieri gratiā ſpūſſancti abſqz petitione? R. Ly. q gratia non dat adultis de cōi lege ſine motu pprio in deum. 27

¶ Dubi. cur grā ipſa dr aqua viua? Rñ. Lyra. qz eſtum cōcupiſcentie refrigerat z per deuotionē humectat. 28

¶ Dubi. cur dicit nūquid maior es zc? Rñ. Lyra. q. d. nō poſſes aliūde habere aquā niſi miraculoſe: z tūc tu es maior patre nr̄o iacob qd nō videtur verum: qz ipſe fodit puteū 29

iſtum ⁊ bibit ex ipſo ⁊c.ſignificādo abundantiam aque.

30 ¶ Dub.cur dicit iacob patrē ſamaritanorū cū nō eſſet? R.Chriſo.vbi ſupra.q ſeipſā3 ipellebat in nobilitatē iudaica:ſamaritani eni abrahā progenitorem ſuum dicebāt quaſi a chaldea exiſtentē:ſed ⁊ iacob patrē vocabāt quaſi ipſius exiſtētē nepotem vel vt dicit Beda patrē ſuū iacob vocat:quia ipſa ſub lege vixerat moyſi ⁊ prediū quod iacob filio ſuo Joſeph dederat poſſidebat.

31 ¶ Dub.cum Eccl.xxiiij.dicat q bibunt me adhuc ſitient:quō dñs dicit ꝙ non ſitiet ineternū qui bibit ex ſua aqua? Rñ.ſ.Tho.xij.q.xxxiij.ar.ij.ꝙ ſitis pōt dupliciter accipi. Uno modo ꝓprie ſm ꝙ importat appetitū rei nō habite. Alio mō cōiter ſm ꝙ importat excluſionē faſtidij. Primo modo capit hic ꝙ qui biberit aquā3 ſpiritusſancti non ſitiet quaſi dſideret rē nō habitā:ſ3 dictū Eccl. itelligit ꝙ q deū cognoſcit ⁊ h3 adhuc dſiderat cū ꝑfecti9 cognoſcere.

32 ¶ Dubi.quō ſit fons ſaliētis ⁊c.? R.Lyr.qr per gratiā ſpūſſancti9 inhabitat mētē qui eſt origo grē faciētis hoīe3 ſalire in vitā eternā:naturale eſt eni ꝙ aqua tm̄ aſcēdere pōt q̄tū deſcenditur ⁊ ita gratia de celo aduenies animā ad celum perducit.

33 ¶ Dubi.cur xp̄s non aſſeruit ſe eſſe maiorē Jacob? Rñ.ꝙ implicite hoc dedit intelligere in dādo aquā que totaliter ſitim extinguebat ꝙ nō faciebat aqua putei iacob.

34 ¶ Dubit.quā aquā volebat mulier dicēs da mihi hāc aquā? Rñ.ꝙ materialē ꝙ patet quia dixit vt non veniam plus haurire aquam.

35 ¶ Dubit.cur mulier anteꝗ̄ diceret ſiſcires donū dei nō appellauit eū dñm ſed poſt? Rñ.quia in principio credebat eum iudeum hominem cōmunē viatorem:ſed cū audiuit illa verba xp̄i ymaginata fuit eum eſſe egregium virum:⁊ maxime propter oblationē factā de potu aque vite.

¶ Dubita.cur poſt nolebat venire haurire aquā? Rñ.Aug.ſup Joā.ꝙ eā ad laborē indigētia cogebat ⁊ laborem infirmitas recuſabat. 36

¶ Dubi.cur iuſſit vt vocaret virum ſuum? Rñd.Chrſ.vbi ſupra.ꝙ qr inſtabat mulier accipe aquā ꝓmiſſā3 iuſſit vt vocaret virū quaſi oſtēdēs qm̄ ⁊ illū oportet his cōmunicare. 37

¶ Dubi.cur negauit ſe habere virū cum eum haberet? Rñ.qui ſupra.ꝙ adhuc eſtimabat ſe ad hoīem loqui ⁊ vt Aug.vbi ſupra dicit. Reuera nō habebat tunc virum ſed vtebat neſcio quo non legitimo viro. 38

¶ Dubit.cur dñs ſibi dixit:bn̄ dixiſti ⁊c.? R.Lyr.ꝙ hoc dixit exponēdo dictum mulieris vt patet:qr numerauit quinꝗ viros:⁊ ſextū dixit non eſſe ſuum.ſ.legitimum. 39

¶ Dubi.quō cognouit ꝙ propheta eſſet? Rñ.Lyr.poſt Chriſ.ꝙ in hoc qd occulta ſibi reuelauit. 40

¶ Dubi.an vere xp̄s fuerit ꝓpheta ⁊ plura alia dubia de prophetia require feria.ij.dñice.iij.quadrageſime.dub.27.⁊ ſequentibus. 41

¶ Dub.an mulier egre tulerit cum xp̄s ſibi dixit ꝙ iſte nō erat ſuus vir? Rñd.Chriſo.vbi ſupra.ꝙ mulier a chriſto reprehenſa nō cōtriſtata eſt neꝗ dimittens fugit:ſed admiratur ⁊ magis immoratur. 42

¶ Dubita.cur mulier non interrogat de aliquo tpali? Rñ.qui ſupra.ꝙ ſuſpicata fuit eum eſſe propheta3 ideo querit de doctrina quā debet adorare deum et ſuper hoc ſolicita nō moleſtatur a ſiti cū veniſſet haurire aquam. 43

¶ Dubita.qui patres adorauerunt in monte ⁊c.? Rñ.Lyr.ꝙ ſamaritani 44

vocabāt pſes vete.teſta.ſuos qꝛ receperāt legē moyſi ⁊ in parte erant iudei:⁊ vt Chriſo.dicit intelligit de patribus antiquis ab abrahā citra: qꝛ aiunt illuc filium ſuum obtuliſſe.

45 ¶ Dubi.q̄s erat ille mons? Rñ.Ly. poſt Orig.ꝙ eſt mōs garizim i quo ſamaritani edificauerūt tēplū cum iudei nollēt eos habere cōſortes in reedificatione tēpli in hieruſalem.

46 ¶ Dubi.cur dicebāt iudei ꝙ hieroſolymis oportebat adorare patrē? Rñ.Ly.ꝙ oportebat.i.magis conueniebat:quia ille locus erat a deo electus vt eſſet locus adorationis ⁊ ſacrificij:vt habetur.ij.Paralı.vj.

47 ¶ Dubi.an adoratio req̄rat determinatū locū? Rñ.ſ.Tho.ij.ij.q.lxxxiiij.ar.iij.ꝙ in adoratiōe ꝑncipalior eſt interior deuotio mētis:ſecundariū aūt eſt ꝙ ꝑtinet exteri9 ad corporalia ſigna:mēs aūt interi9 apprehēdit deū quaſi nō cōprehēſuꝫ aliq̄uo loco ſꝫ corp̄alia ſigna neceſſe eſt ꝙ i determinato loco ⁊ ſitu fiāt.Et ideo determinatio loci nō requiritur ad adorationeꝫ principalr̄ quaſi ſit de neceſſitate ipſius:ſed ſm̄ quandam decentiam:ſicut ⁊ corporalia ſigna.

48 ¶ Dub.an adoratio requirat actū corporalē? Rñd.q̄ ſupra.art.ij.ꝙ vt Damaſce.dicit in iiij.qꝛ ex duplici natura cōpoſiti ſumus intellectuali.ſ.⁊ ſenſibili duplicem deo adorationē offerimus.ſ.ſpiritualē q̄ conſiſtit in interiori mentis deuotione:⁊ corporalem que conſiſtit in exteriori corporis humiliatiōe:⁊ qꝛ in oībus actibus latrie id eſt exterius refertur ad id quod eſt interius ſicut ad principalius.ideo ipſa exterior adoratio fit propter interiorē vt videlꝫ per ſigna humilitatis que corporaliter exhibemus excitetur noſter affectus ad ſubijciēduꝫ ſe deo:qꝛ connaturale eſt nobis vt per ſenſibilia ad intelligibilia procedamus:⁊ ita adoratio corporalis etiāꝫ in ſpū fit: inquantum ex ſpirituali deuotione procedit ⁊ ad eam ordinatur.

¶ Dubit.cum deus ſit vbiq̧ cur requirit determinat9 locus cum adorandi? Rñ. qui.ſ.ar.iij.ꝙ nō req̄rit ꝑpter deū q̄ adorat quaſi loco ꝯcludat.ſꝫ ꝑpter ipſos adorātes:⁊ hoc triplici rōne.Primo q̄dē ꝑpter loci conſecrationē ex qua ſpūalē deuotionē cōcipiūt adorantes vt magis exaudiant:ſicut ptꝫ ex adoratione Salomonis.iij.Reg.viij.Scđo ꝑpter ſacra myſteria et alia ſcītatis ſigna q̄ ibi ꝯtinent.Tertio ꝑpter cōcurſuꝫ multoꝝ adorātiū ex q̄ fit orō magis exaudibilis.ſm̄ illud Mat.xviij.vbi ſunt duo vl̄ tres ꝯgregati i noīe meo ibi ſum ego i medio eorū. 49

¶ Dub.cur adoram9 v̄ſus oriētē cū iudei adorarēt verſus occidentem? Rñ.q.ſ.ꝙ ſm̄ quādā decētiā adoramus v̄ſus oriētē ꝑpter tria.Prio ꝑpter diuine maieſtatis indicium qđ nobis manifeſtat ex motu celi q̄ eſt ab oriēte.Scđo ꝑpter paradiſuꝫ in oriēte ꝯſtitutū:vt ptꝫ Gen̄.ij.ſm̄ literā.lxx.interpretū quaſi q̄ramus ad paradiſum redire.Tertio ꝑpt xp̄m q̄ eſt lux mūdi ⁊ oriēs noīat.zacharie.vj.⁊ qui aſcendit ſup celū celi ad oriētē ⁊ ab oriēte etiā expectat ſm̄ illud Mat.xxiiij.ſicut fulgur exit ab oriēte ⁊ paret vſq; in occidētem:ita erit ⁊ aduentus filij hominis. 50

¶ Dub.cur iudei adorabāt ad occidentē? Rñ.ſ.Tho.x.ar.iiij.ꝙ adoratio ad occidētē fuit introducta in lege ad excludēdā ydololatriā.Nam oēs gētiles in reuerētia ſolis adorabant ad oriētem ad ortū ſolis.vñ ad hoc excludendū tabernaculū habebat ſancta ſanctoꝝ ad occidentē:vt verſus occidentē adorarēt.Rō etiā figuralis eſſe pōt qꝛ tot9 ſtat9 prioris tabernaculi 51

ris tabernaculi ordinabatur ad ſignificãdũ mortẽ xp̃i q̃ figuratur p occaſum ſm illud Pſal.lxvij.qui aſcẽdit ſuper occaſum dñs nomẽ illi.

52 ¶ Dubit.q̃ act⁹ debẽt corporei fieri in adoratione? Rñ.ſan.Tho.ij.ij.q. lxxxiiij.ar.ij.q genufiectim⁹ nr̃az infirmitatẽ deſignãtes in cõparatiõe ad deũ. Proſternimus etiã nos q̃ſi profitẽtes nos nihil eſſe ex nobis.

53 ¶ Dub.an aliq̃ creatura poſſit adorari? Rñ.q̃ ſupra.q.lxxx.q triplex ẽ adoratio.vna q̃ dr̃ latria q̃ eſt ſeruit⁹ q̃ ſoli deo dz exhiberi:z eſt virt⁹ cardinalis z reducitur ad iuſtitiaz. Scđa eſt dulia z eſt ſeruit⁹ q̃ exhibetur hoi. Tertia eſt yperdulia:z eſt ſeruitus q̃ exhibetur alicui excellenti creature. Deus debet ſolus adorari latria:ſz creature poſſunt adorari dulia ẽt ſi ſunt excellentes yperdulia.

54 ¶ Dubi.cur ſoli deo debetur latria? Rñ.q̃.s.q.lxxxi.ar.i.q cũ ſeruus dicatur ad dñm neceſſe eſt q vbi eſt ꝑpria z ſpãlis rõ dñij ibi ſit propria z ſpãlis rõ ſeruitutis. Manifeſtuz eſt aũt dñium ꝯuenit deo ſm ꝓpriaz z ſingularẽ quãdã rõnẽ:q2 ipſe oia fecit:z q2 ſummũ in oib⁹ reb⁹ obtinet principatũ:z ideo ſpãlis rõ ſeruitutis ei debetur:z talis ſeruitus nomine latrie deſignatur apud grecos.

55 ¶ Dubi.an de⁹ poſſit adorari adoratione dulie? Rñ.ſ.Tho.iij.par.q. xxv.ar.ij.q deo patri debetur honor latrie ꝓpter deitatẽ z honor dulie ꝓpter dñiũ quo gubernat creaturã. Uñ ſup illud Pſ.vij. Dñe de⁹ me⁹ in te ſperaui.dicit gloſ.dñe oim per potentiã cui debetur dulia.de⁹ omniũ p creationẽ cui debetur latria.

56 ¶ Dubi.an tota trinitas ſit adorãda vna adoratione latrie vel trib⁹? R.ſ.Th.ij.ij.q.lxxxiiij.ar.ſ.q q2 vna eſt excellẽtia triũ pſonaꝝ vn⁹ honor z reuerẽtia eis debetur z p cõſequens vna adoratio:in cuius figura legitur de abrahaz.Gen.xviij.q tres viri ei apparuerunt abraham vnum alloquitur di.dñe ſi inueni gratiam zc.

¶ Dub.cur ter genua flectimus ad 57 inuocationẽ triũ perſonarũ. Rñ. q̃ ſupra.q trina genuflexio ſignum eſt ternarij perſonarum:non autem diuerſitatis adorationum.

¶ Dubi.qua adoratiõe adorari de- 58 bet humanitas xp̃i? R.ſ.Th.iij.ſen. di.ix.q.i.art.ij.q.i.q humanitas xp̃i põt cõſiderari dupl'r. Uel ꝑut intelligitur nõ cõiuncta v̾bo:z hec cõſideratio eſt intellectu tm̃:z ſic nõ debetur ſibi latria ſz yperdulia. Uel ꝑut intelligitur vnita verbo:z ſic poteſt honorari honore vno cum verbo:z ſic debetur ei latria. Uel alio honore a verbo z ſic debetur ei dulia:z iſto modo loquitur gl.ſup illud p̃s.xcviij. Adorate ſcabellum pedum eius zc. caro xp̃i non eſt adoranda illa adoratione latrie que ſoli deo debetur.

¶ Dubi.an adorari debeat huma- 59 nitas vna adoratiõe cũ v̾bo? Rñ.ſ. Tho.iij.par.q.xxv.art.i.q in eo qui honoratur duo poſſumus cõſiderare ſcz eũ cui honor exhibetur:z cauſam honoris:z q2 honor debetur toti rei ſubſiſtenti z nõ partibus:qñ ſi manus vel pes oſculati in epis z papa honoretur.he partes non ſm ſe honorantur:ſz in eis honoratur totũ. Cauſa aũt honoris eſt id ex quo ille qui honoratur hz aliquam excellentiã. Et iõ ſi in vno hoie ſunt plures cauſe honoris.puta p̄latio ſciẽtie.et aliqua alia virtus erit quidẽ illi⁹ hois vnus honor ex parte eius q̃ honoratur pl'es tñ ſm cauſas honoris. Hõ eſt eñ qui honoratur z ꝓpter ſciẽtiã z ꝓpter virtutẽ:ſic ergo in xp̃o cũ ſit tm̃ vna pſona diuine humane z nature:eſt q̃dẽ ei⁹ vna adoratio z vn⁹ honor ex pte ei⁹ q̃ adoratur:ſz ex pte

cauſe qua honorat̃ poſſunt dici plu res adorationes eē:vt.ſ.alio honore honoret̃ ꝑpter ſapiētiam increatā: et alio propter ſapientiam creatam. Si autem ponerent̃ in xp̄o plures perſone ſequeretur ꝙ ſimpl'r eſſent plures adorationes:et hoc eſt ꝙ in ſynodis reprobatur:vꝫ i capitulis quinte ſynodi:ꝛ in capitulis cirilli.

60 ¶Dubi.qua adoratione adoratur hoſtia ꝯſecrata?Rñ.ſ.Th.iij.ſen.di. ix.q.j.ar.ij.q.vj.ꝙ adoratiōe latrie.

61 ¶Du.an adorās hoſtiā nō ꝯſecratā quā credit conſecratā ſit ydololatra?Rñ.qui.ſ̃.ꝙ adorās hoſtiā opꝫ adorare cū cōditione.ſ.ſi eſt cōſecrata:nec tñ opꝫ ꝙ hec cōditio ſemꝑ ſit actu explicata ſꝫ ſufficit ꝙ habitu teneat illa.vñ nō peccat adorās eā:qꝛ nō adorat purā creaturā.ſꝫ xp̄m ſm̄ intētionē ſuā ſed ſacerdos fingēs et nō cōſecrās ꝙ̄tum in ſe eſt facit populum ydololatrare:qꝛ offert ei purā creaturam ad adorandum.

62 ¶Dubi.qua adoratiōe debēt adorari imagines xp̄i?Rñ.ſctūs Tho. iij.ij.q.lxxxj.art.iij.ꝙ imaginibus nō exhibet̃ religiōis cult⁹ ſcđꝫ ꝙ in ſeipſis cōſiderant̃ quaſi res q̄dā:ſꝫ ſecūdum ꝙ ſunt imagines ducētes in deū incarnatū. Motus autē q̄ eſt in imaginē prout eſt imago nō cōſiſtit in ipſa:ſed tēdit in id cui⁹ eſt imago: ꝛ ideo ꝙ imaginib⁹ xp̄i exhibeatur religionis cultus nō diuerſificat̃ rō latrie.ꝛ ita debet adorari latria.

63 ¶Dub.cur imagines faciunt chriſtiani ꝙ ꝓhibebantur in vete.lege: vt ptꝫ Exod.xx.c.Rñ.ſctūs Tho.iij. ſen.di.ix.q.j.ar.ij.q.ij.ꝙ ante incarnationē xp̄i cum deus incorporeus eſſet non poterat ei imago poni:ſicut dicit̃ Eſa.iiij.Et ideo ꝓhibitum erat in ve.lege ne imagines fierent ad adorandū:ꝛ ꝑcipue qꝛ ꝓni erant ad idololatriā ex hoc qđ tot⁹ mūd⁹ idololatrie inſiſtebat:ſꝫ poſtꝙ̄ deus fact⁹ eſt homo poteſt habere imaginem cuꝫ habeat rōne humanitatis aſſumpte que ſimul cum eo adorat̃ figurā corporalē.Et ideo permiſſuꝫ eſt in noua lege imagines fieri.

¶Dubi.cuius auctoritate introducte fuerūt imagines ad adorandūꝫ? Rñ. qui.ſ̃.iij.par.q.xxv.art.iij.ꝙ apoſtoli familiari inſtinctu ſpiritu ſancti quedam eccleſijs tradiderūt ſeruanda que nō reliquerunt in ſcriptis:ſed in obſeruatione eccleſie per ſucceſſionem fideliuꝫ.Unde ipſe dicit.ij.ad Theſ.ij.ſtate et tenete.traditiones quas didiciſtis ſiue per ſermonem.ſ.ore prolatum ſiue per epiſtolam.ſ.ſcripto tranſmiſſam:et inter huiuſmodi traditiones eſt imaginum xp̄i adoratio.Unde ꝛ beatus Lucas dicit̃ depinxiſſe chriſti imaginem que rome habetur. 64

¶Dubi.qua adoratione dꝫ adorari crux xp̄i?Rñd.ſ.Tho.iij.ſen.diſt. ix.q.j.ar.ij.q.iiij.ꝙ crux xp̄i etiā ipſa in qua xp̄s pependit pōt dupliciter cōſiderari:vel inquantum crucifixi imago:ꝛ ſic adorat̃ eadē adoratione ſicut crucifixus.ſ.latria.Unde eā alloquimur ſicut crucifixum dicentes O crux aue ſpes vnica.Uel inq̄ntuꝫ eſt res quedā:ꝛ ſic cuꝫ nō pertineat ad ꝑſonā xp̄i ſicut pars eius nō pōt eadem adoratiōe adorari cū verbo: ſed adoratur inquātum eſt res q̄daꝫ xp̄i ratione ipſius yperdulia:ſꝫ alie cruces nō adorantur niſi vt imago ꝛ ideo adorat̃ tantū latria. 65

¶Dub.qua adoratione adorantur claui:lancea ꝛ alia inſtrumēta paſſionis ei⁹?Rñ.ſ.Tho.iij.par.q.xxv. ar.iiij.ꝙ ꝙ̄tū ad rōnem cōtract⁹ mēbrorū adoramus nō ſolū cruceꝫ:ſed etiā oīa que ſunt xp̄i.Uñ damaſce. dicit in.iiij.libro.Pretioſum ligmuꝫ vt ſanctificatū tactu ſacri corporis ꝛ 66

ſanguinis decenter adorandū: clauos indumēta lanceā: ⁊ ſacra eius tabernacula que ſunt preſepe ſpelunca ⁊ huiuſmodi. Jſta tñ nō repſentant imaginem xp̄i ſibi crux que dicit̃ ſignū filij hoīs qđ apparebit in celo. vt dicit̃ Matth. 24. Jdeoq̄ mulieribus dicit angelus. ieſum q̄ritis nazarenum crucifixum. nō dicit lanceatum ſed crucifixum: ⁊ inde eſt q̄ crucē xp̄i veneramur in quacūq̄ materia nō aūt imaginē clauorum vel quorūcunq̄ huiuſmodi ⁊ ſic debent adorari adoratione yperdulia ratione dicta in precedenti dubio.

67 ❡ Dub. qua adoratiōe adorari dz ſemper virgo mater dei? Rñ. qui. ſ. arti. v. q̄ cum latria ſoli deo debeat̃ ⁊ nulli creature pure ⁊ ſemꝑ virgo ſit pure creatura rōnalis non debet̃ ei adoratio latrie: ſed ſoluz veneratio dulie: eminentius tñ q̄ȝ ceteris creaturis inquantuz eſt ipſa mater dei: ⁊ ideo dicitur q̄ debetur ei non qualiſcunq̄ dulia ſed yperdulia.

68 ❡ Dub. cur non adorat̃ latria ſicut crux cū xp̄o cōiunctio fuerit? Rñ. q̄ ſupra: q̄r crux nō eſt capax venerationis ꝑut in ſe nō cōſideratur: ſed ſemꝑ virgo eſt ꝓm ſeipſam venerationis capax: ⁊ iō non eſt ſilis rō. Et vt dicit in. iij. ſen. di. ix. q. j. art. ij. qō. iiij. q̄ ſi ↄſideret̃ honor qui exhibet̃ cruci iq̄ātū eſt res q̄dā rōne xp̄i nō eſt tāt⁹ q̄āt⁹ ille q̄ exhibet̃ ſꝑ virgini: ſꝫ cruci exhibet̃ quidā honor inquātū eſt imago q̄ nō exhibet̃ m̃ri.

69 ❡ Dub. qua veneratiōe dñt venerari angeli ⁊ ſcti. Require. dub. 54.

70 ❡ Dub. an reliq̄e ſctōꝝ ſint adorāde? Rñ. qui. ſ. ar. vj. q̄ ſctōs in veneratione habere debem⁹ tanq̄ȝ membra xp̄i dei filios ⁊ amicos noſtros interceſſores: ⁊ iō eoꝝ reliq̄as qualeſcūq̄ honore cōgruo in eoꝝ memoriam venerari debem⁹ ⁊ ꝓcipue eoꝝ corpora que fuerūt tēpla ⁊ organa ſpūſſcti in eis habitātis ⁊ operātis ⁊ ſunt corpora xp̄i ↄfiguranda ꝑ glorioſam reſurrectionē. Uñ ⁊ ipſe deus hmōi reliq̄as cōuenient̃er honorat in eoꝝ p̄ſentia miracula faciēdo nō tñ latria eis debetur q̄uo gentiles deos eorum honorabant.

❡ Dub. cur xp̄s dicit mulieri crede mihi? Rñ. Chriſ. ṽbi. ſ. q̄r vbiq̄ nobis opus eſt fide matre bonoꝝ operum que ſalutis eſt medicamētū ſine qua nihil magnoꝝ eſt poſſidere: ſꝫ qui tētāt aſſimilant̃ his q̄ ſine naui pelagus tentāt tranſire: qui parū quidem nature ſufficiunt. Ultra vero procedentes cito merguntur. 71

❡ Dubi. q̄ñ veniet illa hora de qua dñs dicit? Rñ. Alcuinus ſuper euāge. q̄ illa hora eſt tēpus euangeliſte doctrine quod iam inſtabat. 72

❡ Du. nunq̄d hieroſolimis ⁊ vbiq̄ poſſit adorari deus? Rñd. qui. ſ. q̄ dñs nō intelligit q̄ in illis locis nō debeat adorari: ſed qđ ablata omni vmbra figuraruz veritas pura luce mentes credentiū illuſtratura eſſet. 73

❡ Dub. an mulier adduxerit ſuū virū ad ieſuz? R. Aug. ṽbi. ſ. q̄ ſic imo hec audiuit a xp̄o p̄ſente viro ſuo. 74

❡ Dubi. cur chriſtus nō reſpondit mulieri dicēti q̄ patres adorauerāt ⁊c. Rñ. Chriſo. ṽbi ſupra q̄ hoc erat ſuperuacuū xp̄o docere ⁊ iō tacuit. 75

❡ Dubi. q̄uo ſamaritani adorabāt qđ neſciebant? Rñ. Chriſ. quoniam localē ⁊ particularē deuz eſtimabāt nihil de eo plus imaginantes q̄ȝ de idolis. Et ideo cultum dei cum cultu demonum miſcuerunt. 76

❡ Dub. q̄uo iudei adorabāt qđ ſciebant? Rñ. qui ſupra. q̄ iudei deteſtabantur ydola: ⁊ colebant ac credebant vnuz ſolū deum creatorẽ oim. 77

❡ Dubita. cum ipſe deberet adorari: cur dicit nos adoramus connu- 78

merandoſe cū aliis iudeis? R̄n̄. qui
ſupra q̄ hoc facit ſm opinionē mu-
lieris loquēs quaſi ꝓpheta iudeus
exiſtens. cū tamen manifeſtum ſit q̄
ipſe eſt qui ab omnibus adoratur.
79 ¶ Dub. q̄ Jo. viij. dicit ſi dixero q̄
neſcio eū ero ſimilis vobis: ⁊ ſic vi
detur q̄ neſciebāt q̄d adorabāt? R̄.
Aug. vbi. s. q̄ xp̄s loquit nō ex pſo-
na iudeorū reproborū ſed aploꝝ
⁊ aliorū qui poſuerant precia rerum
ſuarum ad pedes apoſtolorum.
80 ¶ Dubi. cū gentiles iā crediderint:
quō ſal9 ex iudeis eſt? R̄n̄. Chri. vbi
ſupra. q̄ per hoc vult oſtēdere q̄ or-
bi terrarū inde ſalutaria facta ſunt
ſcire eīn deū ⁊ idola deteſtari illinc
principiū habuit ⁊ oīa alia dogma
ta: ſꝫ ⁊ ipſum q̄d eſt apud nos a iu-
deis oratiōis principiū habuit: vel
preſentiā ſuā ſalutē vocat quā dicit
ex iudeis eē. ſm illud. Apli ad Ro.
ix. ca. ex quibus xp̄m ſcd̄m carnem.
81 ¶ Dubi. cur dicit q̄ nūc eſt illa ho-
ra. R̄n̄. qui. s. q̄ prophete ante lōga
tp̄a multa predixerūt: ideo dicit. Et
nunc eſt ne eſtimes hanc talē eſſe ꝓ
phetiam que poſt multum tp̄is im-
pleatur res iam inſtat in ianuis eſt.
82 ¶ Dubi. cur dicit veri adoratores?
R̄n̄. qui. s. q̄ ad diſtinctionem fal-
ſorum: q̄mquidam ſunt falſi adora
tores qui temporalia ⁊ caduca que-
runt in oratione: ſua qui cōtra hoc
q̄d orant agere non ceſſant.
83 ¶ Dubi. cū ſupra dixerit ſolū venit
hora. cur nūc addit ⁊ nunc eſt? R̄n̄.
Orige. dicēs. Puto primū q̄dē nota
re adorationē pter corpus futurā
imperfectionē. Scd̄m vero eā que
fit in vita preſenti perfecta quātum
licet humanam procedere naturā.
84 ¶ Dubi. nunquid veri adoratores
adorabunt filiū ſicut patrem? R̄n̄.
quod cum pater ⁊ filius vnum ſint.
Ideo adorabitur pater ⁊ filius: ⁊ fi-
lius cum patre.
¶ Dub. cur dicit adorabitis patrē 85
⁊ non deū? R̄. Chriſ. vbi. s. q̄ cū hec
hora venerit: patri aliq̄s in filiū de-
putabit: ea ꝓpter nō dictū eſt ado-
rabitis deum: ſed adorabitis patrē.
¶ Dub. quō adoratur deus in ſpū? 86
R̄n̄. qui. s. q̄ cū infra dicat ſpūs eſt
deus indicat q̄ deus incorporeus
eſt: ⁊ ſic oportet incorporeā eius cul
turam eſſe hoc eſt per animā ⁊ intel
lectus puritatem nos ei offerre.
¶ Dub. quō adorat in veritate? R̄. 87
qui. s. q̄ priora figura erant. ſ. circū
ciſio holocauſta ⁊ thymiamata nūc
autem totum eſt veritas.
¶ Dubit. quō pater querit adorare 88
in veritate cum in vete. teſt. adorare
tur in figura? R̄. qui. s. q̄ ſi olim vo-
lebat eos veteribus immorari con-
ceſſit eis figuram. Hoc tamen fecit
eis condeſcendendo vt per hoc ad
veritatem inducantur.
¶ Dubi. quō aut per quos pater ta 89
les querit? R̄n̄. Orige. ſuper Joā. q̄
per ieſum querit qui venit querere
⁊ ſaluare q̄d perierat quos erudiēs
veros cultores efficit.
¶ Dubi. quid eſt ſpūs? R̄n̄. ſ. Tho. 90
in. j. ſen. diſt. x. q. j. art. iiij. q̄ ſpiritus
eſt nomē impoſitū ad ſignificādum
ſubtilitatem alicuius nature. Unde
dicitur tam de corporalibus q̄ de
incorporeis. Aer eīn ſpūs dr̄ ꝓpter
ſubtilitatē: ⁊ exinde atractio aeris ⁊
expulſio dicitur inſpiratio ⁊ reſpira
tio: ⁊ exinde ventus etiā dicit ſpūs
⁊ exinde etiā ſubtiliſſimi vapores p
quos diffunduntur virtutes anime
in partes corporis dicunt ſpūs: ⁊ ſili-
ter incorporea ꝓpter ſuā ſubtilita-
tem dicunt ſpūs ſicut dicimus deū
ſpm̄ ⁊ angelū ⁊ animā: ſubtilitas au
tē dicit per remotionē a materiali-
tate. Unde ea que h̄nt multū de ma
teria vocamus groſſa: ſicut terrā ⁊

aquã:⁊ ea que minus ſubtilia: ſicut
aerem ⁊ ignez:vnde cũ remoueri a
materia magis ſit icorporeis ⁊ ma-
xime in deo ſpiritualitas ſcd̃m ra-
tionẽ ſignificationis ſue per prius
inuenitur in deo et magis in corpo
reis quam corporalibus.
91 ¶Dub.q2 videt̃ ꝙ debuiſſet dicere
de9 eſt ſpũs ⁊ nõ ſpũs eſt de9? R̃n.
ꝙ ex hoc dicto nõ ſequit̃ ꝙ oĩs ſpũs
ſit de9 quia illa dictio ſpũs nõ ſtat
diſtributiue ſed determinate ꝓ ali
quo ſpũ;vt ſit ſenſus ꝙ aliquis ſpi-
ritus eſt deus ⁊ hoc eſt verum.
92 ¶Dub.vñ ſciebãt ſamaritani meſ-
ſiam eſſe vẽturũ? R̃n. Chriſo.vbi.ſ.
ꝙ Moyſi legẽ ſuſcipientes ab ipſis
moyſi libris hoc nouerant: q2 Ja-
cob de xp̃o ꝓphetizans dicit Gen.
xlix.ca.non deficiet princeps de iu-
da nec dux de femore ei9 donec ve
niat q̃ mittendus eſt. ſed et Moy-
ſes dicit Deut.xviij.c.ꝓphetã ſuſci
tabit vobis deus de patribus vr̃is.
93 ¶Dub.quid eſt meſſias? R. Aug.
vbi ſupra ꝙ latine idẽ eſt qđ vnctus
grece.xp̃s:⁊ hebraice meſſias.
94 ¶Dub.que xp̃s annuntiabat? R.
qui ſupra.quaſi mulier diceret: mõ
vos iudei de tẽplo ꝯtẽnitis nos de
mõte.cũ illa venerit ⁊ mõtẽ ſpernet.
⁊ tẽplũ euertet:⁊ docebit nos vt in
ſpũ ⁊ veritate nouerimus adorare.
95 ¶Dub.q2 xp̃s nõ annuntiauit q̃ſ
erit finis mundi.ergo nõ oĩa annũ-
tiauit? R̃n.ꝙ annuntiauit oĩa perti
nẽtia ad honorẽ ⁊ adorationez dei
de qua diſputabatur.
96 ¶Du.cur in ꝑncipio nõ dixit mu-
lieri ꝙ erat meſſias:ſicut nunc dicit
Reſpon.Chriſo.vbi ſupra.qđ ſi cir-
ca pncipiũ hoc mulieri dixiſſet vi
deret̃ ei ex vanitate loqui;nuntiãs
paulatim in memoria xp̃i eam redu
cens oportune reuelauit ſeipſum.
97 ¶Dubit.:cur noluit ſe reuelare iu-
deis dicentibus Joã.x.ſi tu es xp̃s
dic nobis palã ſicut feciſti mulieri?
R̃nd.qui ſupra;quia iudei non pro
adiſcẽdo querebãt ſ3 ꝑ iniuriando
hec vero ſimplici mente loquebat̃.
¶Du.cur mirabant̃ diſcipuli ꝙ cũ 98
mulicre loq̃ret̃? R.q̃ ſupra ꝙ admi-
rabant̃ ſupabundantẽ xp̃i mãſuetu
dinẽ ⁊ humilitatẽ:q̃m ita perſpicu9
exiſtẽs ſubſtituit loq cũ tanta humi
litate mulieri inopi ⁊ ſamaritane.
¶Dub.cur de hoc nõ interrogaue 99
rũt eũ? R̃nd.qui.ſ.ꝙ quia nihil ad
eos pertinebat quod faciebat.
¶Dub.cur mulier relinquit idriaz 100
eundo ad ciuitatẽ? R. Orige.vbi.ſ.
ꝙ nõ curabat de corporeo ac vilio-
ri propter vtilitatem plurium.
¶Du.q̃d eſt idria. Reqre dñica.j. 101
poſt octa.epiphanie.dub.15.
¶Dub.cur mulier nõ verecũdaba 102
tur dicere palã q̃ commiſerat q̃ xp̃s
ſibi reuelauerat? R̃n. Chriſo.vbi.ſ.
ꝙ ala cu3 ignita fuerit igne diuino
ad nihil eorũ q̃ ſunt in terra de reli-
quo reſpicit:neq3 ad gloriam: neq3
ad verecũdiã:ſed ad vnã ſola3 que
detinet eam flammam.
¶Dub.cur nõ dixit hoibus vt cre 103
derẽt ſed ꝙ venirẽt videre? R̃n.qui
ſupra.ꝙ videre leuius erat q̃ crede-
re:ipſa tñ nouerat q̃m guſtantes de
illo fonte eadem paterent̃ q̃ et ipſa.
¶Dub.cur nõ dixit venite videte 104
meſſiam:ſed hoiez? R̃n. Alcuinus
vbi ſupra ꝙ paulatim annuntiauit
xp̃m.ꝑmo vocat hoiez ne ſi dice
ret xp̃m auditores iraſcerẽtur ⁊ nol
lent exire:⁊ vt Chriſo. vbi ſupra di-
xit. Licet nõ manifeſte annuntiaue
rit nõ tñ totaliter ſiluit: quid dixit
nunquid non ipſe eſt chriſtus.
¶Du.cur diſcipuli rogabãt vt mã 105
ducaret? R̃n.Chriſo.vbi.ſ.ꝙ q2 vi-
debãt eũ fatigatũ ex itinere ⁊ eſtu q̃
erat rogabãt eam vulgari voce.

106 ¶ Du.q2 ex hoc videbant temerarij? R.q.ſ. q hoc nõ erat temeritatis:ſz amoris cura circa magiſtruz.

107 ¶ Du.cur nõ rogauerũt eũ mãducare in pñtia mulieris? Rñd. Orige.vbi ſupra.q arbitrabant actum fore tẽpus ad prandium qđ erat inter receſſum mulieris ad ciuitatem ⁊ aduentũ ſamaritanoꝝ ad ipſum: non eñi coram aliquo aduena ſibi propinabant eſcas: ⁊ ob hoc bene poſitum eſt in textu interea.

108 ¶ Du.de q̃ cibo intelligebat dñs quẽ diſcipuli neſcirẽt? R. Chriſ.vbi ſupra q hoim ſalutẽ hic cibũ vocat oſtẽdens q̃tũ deſideriũ habeat nře ſalutis:ſicut eñi nobis concupiſcibile eſt comedere ita ei ſaluare nos.

109 ¶ Du.cur nõ ſtatim reuelauit hoc diſcipulis? Rñ.q ſupra. q vbiq in qõne mittit auditoꝛez vt incipiens querere q dicit ⁊ laborans cuz ampliori ſuſcipiat deſiderio.

110 ¶ Du.qũo diſcipuli neſciebãt talez cibũ? R. Theophi.ſup euãge. q.d. neſcitis quẽ cibũ voco ſalutẽ hoim. Uel neſcitis q ſamaritani crediturĩ ſunt ⁊ ſalui fient.

111 ¶ Dub.cur querũt quis ſibi attulit manducare? Rñ. Aug.vbi ſupra.q nõ intelligebãt qđ de ſpũali cibo loqueretur quid ergo mirũ ſi mulier illa nõ intelligebat aquã:ecce diſcipuli non intelligunt eſcam.

112 ¶ Dub.an dñs ſolit9 eſſet cibũ ab alijs oblatũ mãducare? Rñ. Theophi.vbi ſupra.q ſic non qđ alieno miniſterio indigeret qui dat eſcam omni carni ſed vt deferẽtes meritũ cõſequerent ſimulq formã tradẽs nõ erubeſcere pauptatez neq graue putare ab alijs nutriri proprium eñi ⁊ neceſſariũ eſt doctoꝛib9 alios habere procuratores ciboꝝ: vt ipſi de nullo curantes vbi miniſtrationẽ in procurent ſolicite.

¶ Du.cur dñs nõ iterrogat9 dicit meus cibus eſt ⁊c.? Rñ. Aug. vbi.ſ. q audit dñs cogitationes diſcipuloꝝ ⁊ ideo inſtruit eos vt magiſter nõ p circuitũ:ſicut mulierẽ ſz apte. 113

¶ Dub.qũo dicit cibũ facere volũtatẽ patris? Rñ. Orig.vbi ſupra.q idoneus cibus filio dei eſt cũ actor paterne voluntatis efficit hoc velle in ſemetipſo qđ erat in patre:ſolus aũt filius pfecti operis paterne volũtatis eſt capax.Ceteri vero ſancti nil preter diuinã peragũt volũtatẽ: plenã aũt ⁊ integrã facit dei voluntatẽ q dicit meus cibus ⁊c.proprius enim eius cibus oſtenditur. 114

¶ Dub.cũ dei pfecta ſint opera vt dicit Deut.xxxij.c.qũo dicit vt perficiã opus eius? Rñ. Orig. vbi.ſ.q ad hoĩem propter tranſgreſſionem factũ imperfectum miſſus eſt ſaluatoꝛ ⁊ factus eſt caro ad huius operis perfectionem.Et vt Theophi. vbi ſupra dicit q opus dei perfecit: ſcz hominem noſtram naturam in ſeipſo ſine pctõ oſtẽdens in omni opere perfectã ⁊ incoꝛruptaz opus etiã dei.ſ.legez pfecit:q2 finis legis xps eã ceſſare faciẽs: oĩbus que in ea erant pfectis ⁊ a coꝛpoꝛali cultu in ſpiritualem reduxit. 115

¶ Dub.de q̃ tpe hec loq̃bat q2 dixit q q̃tuoꝛ meſſes ſunt ⁊c. R. Magi. hiſt.ſcho.q ex hoc ppẽdit fuiſſe in hyeme.⁊ vt dicit Ladul.de vita xpi: videt factũ de menſe ianuarij:q2 in illa calida regione ſunt meſſes tempeſtiue.Unde in feſto penthecoſtes offerebantur frugum primitie. 116

¶ Du.qũo meſſes erãt albe: ſi adhuc erãt quatuoꝛ mẽſes? rñ. Theophi.vbi.ſ.quod in prima intelligebat de meſſe materiali hic vero de meſſe intelligibili.Nã hoc dicebat ppter ſamaritanos venientes ad ipm qui erant parati ad credendũ. 117

118 Dub.qũo albe meſſes ſignificant
paratos ad credendũ? R. Chryſ.
vbi ſupra.ꝙ ſicut ſpecie cũ dealba
te fuerunt ad meſſem ſunt parate:
ita ꝛ hi ad ſalutem.
119 ¶ Dub.cur.nõ dicit palã ſamari-
tanos paratos eẽ ad credẽdũ? R.
q̇ ſupra:ꝙ nõ dꝫ apte duarꝫ occaſio
nũ gr̃a. Unius q̇dẽ vt manifeſtior
fiat ſmo ꝛ mai9 ſubuiſũ ducat q̄ di
cũt. Alteri9 aũt dulcior fit narratio
ꝛ ꝑmanẽtior eorꝫ q̄ dñr memoria.
¶ Du.qũo q̇ metit ꝯgregat fructũ
120 i vitã eternã? R.ꝙ hic diuidit ter-
rena a celeſtib9.ſicut em̃ ſupra di-
xerat de aqua:q̇ bibit hãc aquã nõ
ſitiet. Ita hic dicit:q̇ metit cõgre-
gat fructum in vitam eternam.
121 ¶ Dub.qũo ſimul gaudet q̇ ſemi-
nat ꝛ q̇ metit? R.q̇ ſupra.ꝙ hoc di
cit vt oñdat dñiam celeſtiũ ꝛ tpa-
liũ.qm̃ in ſpũalib9 nõ ita ſe hꝫ qm̃
ſeminãtes cũ metentib9 cõicãt in
mercede:ꝛ ideo ſimul letantur.
122 ¶ Dub.quos intelligit ꝑ ſeminã-
tes ꝛ metẽtes? R.q̇ ſupra.ꝙ ꝓphe
te ſeminauerũt.ſed nõ illi meſſue-
rũt ſed apoſtoli. Et Aug.dicit qꝺ
diſparis tpis labores habuerunt
apoſtoli ꝛ ꝓphete:ſed gaudio pa
riter perfruẽtur mercedem ſimul
accepti ſunt in vitam eternam.
123 ¶ Dub. q̇d ſeminauerũt ꝓphete
ꝛ q̇d meſſuerunt apl̃i? Rñ. Augu.
ſuper Joã.di. Legite labores pro-
phetarũ ꝛ in oib9 eorꝫ laborib9 eſt
ꝓphetia xp̃i.ergo iam i iudea meſ
ſis pata erat qñ tot milia pretia re
rũ ſuarꝫ offerebãt:ꝛ ad pedes apo
ſtolorũ ponẽtes expeditis hume-
ris a ſarcinis ſecularib9 xp̃ꝫ dñm
ſequebantur:de ipſa meſſe eiecta
ſunt pauca grana ꝛ ſeminauerũt
orbẽ terrarꝫ:ꝛ ſurgit alia meſſis q̄
i fine ſeculi metẽda eſt:ad quã me
tẽdã non apl̃i ſeu angeli mittent.
¶ Du.vr̃ ꝙ ꝛ ẽt apl̃i laborauerũt 124
ꝑdicãtes ꝑ totũ orbẽ? R.Chry.vbi.
s̃.ꝙ dꝫ.ſ.alij laborauerunt ꝛc.q.d.
vbi minor labor eſt maior autẽ de
lectatio ad hoc vos reſeruaui ꝛ ꝙ
laborioſius erat hoc fuit ꝓpheta
rum:ſcilicet mittere ſemina.
¶ Dub.qũo i labores aliorꝫ intra 125
uerũt. R.q̇.s̃.ꝙ ex hoc vult oſide-
re ꝙ ꝓphetarꝫ volũtas erat:vt ho
mies ad xp̃ꝫ accederẽt:ꝛ hoc lex or
dinabat:ꝛ ꝓpterea illi ſeminaue-
rũt vt hũc facerẽt fructũ:qr ꝟo apl̃i
hoies ad xp̃m adduxerũt:iõ in la-
boribus ꝓphetarum introierunt.
¶ Dub.qr vr̃ q̄dã leuitas in ſama
ritanis q̇ ad ꝟbũ mulieris venerũt 126
ad xp̃m? R.q̇ ſupra. ꝙ ſamaritani
ꝯſiderabãt ꝙ nequaq̃ʒ mulier gra
tãter cũ admirata eẽt q̇ ei9 delicta
redarguerat niſi magn9 quis eſſet
ꝛ excellens qui predicabaꝛ ab illa.
¶ Dub.cũ iudei eijcerent ieſum a
ſuis partib9 cur ſamaritani rogãt 127
vt apud eos maneat? Rñ.q̇.s̃.ꝙ ni
hil eſt liuore ꝛ inuidia deteri9: ni-
hil inani gl̃ia difficili9:que infini-
ta corrũpere cõſueuit bona. Ideo
iudei ſigna magna videntes in inui
diam exarſerũt ꝛ ipſum eijcere vo
luerũt:ſꝫ ad ſamaritani iſta ſigna
nõ videntes ꝛ pure credentes vo
lebant chriſtum apud ſe manere.
¶ Dub.cur mãſit apud ſamarita 128
nos cũ ꝯtrariũ ꝑcepeꝛit apl̃is ne
in viã gẽtiũ irẽt? R.vt.fer.v.poſt.j.
dñicã quadrageſime de cananea.
dub.2. Orige.ꝟo dicit ꝙ in viã gẽ
tiũ ire eſt imbui gẽtili dogmate ꝛ
i illo ambulare:ꝛ hoc xp̃s ꝓhibuit
ciuitatẽ vero ſamaritanorꝫ intrare
eſt eos q̇ deſeruerint falſaꝫ doctri
nam acceptare ꝛ cũ ea derelicta ve
nerint ad ieſum lꝫ cũ eis manere.
¶ Du.q̇d ſignificat manere duos 129
dies? Rñ.Aug.ꝙ mãſit duos dies

i.dedit ei duo ꝑcepta charitatis.

130 ¶ Dub.cur non manſit vltra duos dies? Rñ.Chryſ.vbi.ſ.ꝙ i his duobus dieb9 ſuaſit toti ciuitat: vt derelicto errore veritatē ſeqrenť. Et ideo his peractis ad alias ciuitates tranſit.

131 ¶ Dub.cur poſt multo plures crediderūt xp̄o.ꝑpter ſermonē ei9 ꝙ̄ ꝑpter ꝟba mulierꝫ? R.ꝙ ꝯueniēs erat vt ſi crediderāt ꝑpter ꝟba ſamaritane q̄ a xp̄o audierat ⁊ retulerat ꝙ viua voce audiētes ab eo qui illuminat oēm hominem potius debebant credere.

132 ¶ Dub.an rō inductiua ad ea q̄ ſunt fidei diminuat meritū fidei? R.ſ.Th.ii.ii.q.ii.ar.x.ꝙ rō hūana inducta ad ea q̄ ſunt fidei dupľr ſe pōt hr̄e ad volūtatē credētis.Uno mō ꝙ ſicut ꝑcedēs: puta cū aliqs: aut nō haberet volūtatē promptā ad credēdū niſi rō hūana induceretť ⁊ ſic rō hūana iducta diminuit meritū fidei: q̄re hō̄ dꝫ credere ea q̄ ſūt fidei nō ꝑpter rōnē hūanā.ſꝫ pp auctoritatē diuinā. Alio mō rō hūana ſe pōt hr̄e ad volūtatē credētis ꝯſequēter cū eñ hō hꝫ prōptā volūtatē ad credēdū diligit veritatē creditā ⁊ ſup ea excogitat: ⁊ amplectiť ſi q̄s rōnes ad hoc inuenire pōt ⁊ q̄ꝛtū ad hoc rō hūana nō excludit meritū fidei: ſꝫ ē ſignū maioris meriti ⁊ hoc ſignificať hec. Ubi ſamaritani ad mulierē p quā rō humana figurať dixerunt iam nō ꝑpter tuā loquelā credimus.

133 ¶ Dub.vñ ſciuerūt ſamaritani ꝙ eſſet ver9 ſaluator mūdi. R. Aug. vbi.ſ.ꝙ primo ſciuerūt credētes p famā ⁊ p dctm̄ mulieris annuntiātis: ⁊ poſt p penitētiā ab ipſo audientes ⁊ firmiter credētes qm̄ ſcire: vt hic accipitur eſt firmiter ⁊ ſine heſitatione credere.

¶ Dub.cur.xp̄s dr ſaluator mūdi? 134 Rñ.Chryſ.vbi ſupra qr mūd9 ꝑditus erat ⁊ in maligno poſit9 ⁊ in magnis malis ⁊ pctis q̄ oīa ipſe p mortē abſtulit ⁊ mūdum ſaluauit.

¶ Dub.cur dr vere ſaluator? R.q̄ ſupra.ꝙ āgeli q̄nq᷑ venerūt ſaluare ꝙ ꝓphete: ſꝫ hic eſt vere ſaluator qui ſalutē tribuit nō ſolū tēporaneam: ſed eternā ⁊ nō ſolum in iudeam vt ante angeli ⁊ prophete ſed in toto orbe terrarum. 134

☞ Allegorice.

¶ (Uenit ieſus ſamariā) q̄ interꝑtať lana dñi: vt ex ea oparetť pānū ad cooperiēdū pctā (q̄ dr Sichar). i.ꝑſentia: qr venit p ꝑſentiā corporalē: cū eēt ſemp ꝑſēs p diuinitatē (iuxta ꝑdiū ⁊c.) Joſeph vedit9 xp̄i figurā portauit: quē iuxta ſomniuꝫ ſol ⁊ luna oēs ſtelle adorāt: ad hoc ꝑdiū xp̄s ver9 heres Jacob venit vt ſamaritani cupiētes ſibi vēdicare hereditatē iacob p̄riarche ꝯuerterenť ad xp̄m iter ieſu eſt caro p nobis aſſumpta q̄ eñ vbiq᷑ ē: quo it: niſi qr nō ad nos veniret niſi formā viſibilis carnis aſſumeret: (et fatigatus) ex carne (hora ſexta).i. ſexta etate ſcli i q̄ nos ſum9. iuxta puteū).i.ꝓfūditatē tenebroſā hui9 mūdi (ibi ſedit) p hūilitatē tāq̄ doctor ⁊ magr̄ vt doceret: (venit mulier dō ſamaria).i.rō hūana q̄ ē ſicut lana q̄ vellet ordiri (haurire aquā. (i.q̄rere doctrinā ⁊ itelligētiā (Diſcipli aūt iuerūt emere cibos).i.doctores q̄rere itelligētiā ſpūalē: xp̄s doctor vt rō hūana ſubijciať fidei (q̄rit ab ea potū).i. magr̄a diſcipulo q̄rit diſcere: nō qd idigeat: ſꝫ vt diſcipul9 r̄ñdēdo adiſcat mirať rō hūana ꝙ auctoritas diuina egeat ipa cū nō ſimul (coutanť) qm̄ finiti ad infinitū nulla eſt ꝓportio: ⁊ tūc

autoritas diuina oſtēdit(donum dei)eē intelligētiā diuinoꝝ ſcripturarū:quā ſol9 de9 dat:ſꝫ adhuc miraſ rō humana:quō cū(habeat in q hauriat).i.cū nō det experimētū in credendis:quō pt dare aquā.i.intelligētiā talē:maxie cū pr̄iarche q ad ſenſum vacarēt circa tpalia que eis dabat abūdāter ꝛ q pnt ſenſu ꝯprehēdi.Et dn̄s oſtēdit q habēs tpalia alia deſiderat:ſꝫ q delectaſ dulcedine ſcripturaꝝ (nō ſitiet eternū) terrena:ſꝫ talis ſcripturaꝝ itellect9 ducit in fontē vite eterne(ꝛ cū hoc vellet ſtatim adipiſci rō hūana nō pōt niſi vocet virū).i.pſentet intellectū:qm̄ in vita ordinata intellect9 regit aīam ꝛ cū rō humana adhuc erraret nō pcipiēdo v̄ba xp̄i:iubeſ itellectū ſubīcere:(qm̄ qnqꝫ viros habuit).ſ.qnqꝫ ſenſus corpis: quia anteq̄ꝫ qs poſſit viri rōne nō regiſ niſi ſenſibus carnis:ꝛ q post huiuſmodi quinqꝫ ſenſus adhuc errabat ideo ille error(non erat legitimus vir.)ꝛ ideo iubetur amouere errorē tanq̄ꝫ virū adulterū:ꝛ tunc rō humana adheret deo vidēdo per intellectū(q ꝓpheta eſt)ꝛ querit informari de diuinis.ꝛ pmo de honore dei qui eſt adoratio:ꝛ a deo inſtruiſ per fidē.ꝛ tandē venit ad oēs articulos fidei credēdum:q ſignificaſ(per meſſiam q dr xp̄s)(ꝛ continuo veniunt diſcipuli(.i. doctores mirātes q autoritas diuina de pari diſputet cum ratione hūana:(nemo tn̄ audet aliqd dicere)cū ſciant abyſſum:eſſe diuina iuſtitia:ꝛ (tūc mulier).ſ.rō humana(relicta hydria).i.amore hui9 ſeculi ꝓperaui annūtiare veritatē quaꝫ audierat alijs nō intelligētib9 vt eos ad ſalutem adduceret: (et iterum diſcipuli id eſt doctores rogātieſum vt manducet.i.vt de ſuis operib9 in expoſitionibus ſcripturaꝝ tēteret an bn̄ dixerint:(q dicit aliū cibū habere mādūcare).ſ.eternā ſatietatē ad quaꝫ holes adducit(quā neſciūt:)qm̄ in cor hominis nō aſcēdit:ꝛ hortatur eos vt poſtq̄ꝫ edocti fuerint(ſe cū pgant ad metendū labores(credentium vt eos cōducāt ad vitā eternā ꝛ ita multi poſtmodū credūt:nedū rōne humana inducti ſꝫ lumine diuino illuſtrati ꝛ cōfitenſ ieſum ſaluatorem mundi.

☞ Tropologice.

¶ Qui vult inſtrui a dn̄o(veniat ſamariā)lanā ſui intellectus efferendo(in ciuitate Sichar)in eius preſentia cōfitēdo errata ſua(iuxta pdiū iacob)luctando cū demone:(et ieſum ſedentē iuxta fontem)ſue ſapientie interroget(ꝛ puteū altum) diuinorū myniſterioꝝ p fidē capiat (ꝛ hauriat aquā viuā).ſ.grām dei q faciet ſalire in vitā eternā)ꝛ relictis delectationib9 qnqꝫ ſenſuū corporaliū(ꝛ viro adultero).i.vitio q aiam facit adulterare(querat modūꝫ orandi deum)relicta ambitione mōtis ꝛ ciuitatis(ꝛ adoret in ſpiritu ꝛ veritate)ꝛ alijs predicet(relicta hydria)temporalis lucri ſpiritualem cibum:vt multi guſtantes credant in chriſtum.

☞ Anagogice.

¶ Contēplari poſſum9 aquā viuā eterne beatitudinis q nos inebriabit ab vbertate dom9 dn̄i vbi in celeſti hierl'm ꝛ mōte altiſſimo vnde auxiliū veniet deū patrē filiū ꝛ ſpiritūſanctum clare intuebaſ in ſpirituqꝫ ꝛ veritate adorabimus cum celeſtibus ſpiritibus: ꝛ manebim9 cum eo duobus dieb9 poſt reſurrectionem.ſ.anime ꝛ corporis glorificati:vbi erūt multo plures ſaluati quos nemo dinumerare poterat

niſi ſolus deus cui ſoli eſt cognit9 eorū numerus aſſiſtētes diuine maieſtati in ſeculum ſeculi.

¶ Sabbato dominice tertie quadrageſime.

Perrexit ieſus in montē oliueti Joan. viij.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti. xxxij. die. xxij. ſeptē. die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Ad dñm populū in tēplo docentem ſcribe ⁊ phariſei mulierē adducunt adulterā tētando rogātes an pena legis plecti deberet: vt ſcʒ lapidib9 obrueret̃: q̄ cū certas digito in terra lr̃as deſignaſſet ⁊ reſpondit vt is eorū, qui a peccato immunis foret lapides primū in eā congereret: cum rurſus in terrā literas ſculperet. tēplo primorib9 exordiētibus ſigillatim egreſſi ſunt cuncti mulierē aūt alloquens dñs ſciſcitabat̃ an accuſantiū quiſpiā eā damnaſſet: qua negante: nec eā dñs cō demnandū protulit: iuſſit tamē vt pacifice purgās in poſterū a flagitijs abſtineret.

Veritatis lucidi9 indagande cauſa quedam dubia mouebūtur ⁊ ſoluantur.

1 ¶ Dubit. vñ acceſſit ieſus in montē oliueti? R̃ñ. ꝙ vt habet̃ Jo. vij. qd̄ ex tēplo in q̄ clamauerat. Si q̄s ſitit ⁊c.

2 ¶ Dub. q̄uo oīs popul9 venit ad eū? R. ꝙ per figurā ſynecdoche oīs popul9. i. maior pars populi.

3 ¶ Dub. cur docet ſedēdo? Reſpō. quod doctorū ⁊ magiſtrorum eſt ſedere dum docent.

4 ¶ Dub. q̄d ꝑtinebat ſcribis ⁊ phariſeis adulterā adducere. R. quia erāt ꝑncipaliores populi que ipm dirigere debebant.

¶ Dub. q̄d eſt adulteriū. Reqre fr. 5
iiij. dñice. iij. quadrageſime. du. 73.
⁊ ſeq̄ntib9 de materia adulteri.

¶ Dubi. cur ſtatuerūt eā in medio 6
R̃ñ. vt videret̃ a toto pp̄lo aſtante.

¶ Dubit. cur q̄rūt q̄d de adultera 7
agēdū cenſeret: cū lege cautū eſſet eā lapidari debere. R. ꝙ vt poſſent accuſare eū vt patet ex euāgelio.

¶ Dub. de quo volebāt eū accuſare 8
R. Augu. ſup Joā. q2 aiaduerterāt phariſei dñm eē piū ⁊ mitē dixerūt apud ſeipſos: ſi eā dimitti cenſuerit aget ↄ iuſtitiā ⁊ legem ⁊ ſic accuſabitur tanq̄ p̄uaricator legis. Si autem dicat ipſam lapidandā a manſuetudine recederet ꝓpter quā iam populis amabilis factus eſt: ⁊ ita de credulitate accuſabitur.

¶ Dub. vbi habet̃ ꝙ adultere lapi- 9
dent̃? R̃ñ. ꝙ Leuiti. xx. c.

¶ Dub. q̄d ſcribebat in terra. R. Lyra ꝙ id qd̄ poſtea ꝓtulit ad maiorē certitudinē. ſ. q̄ ſine pc̄ō eſt ⁊ ſʒ ⁊c. 10
quaſi r̄nderet ꝙ nō lapidaret̃: nec qd̄ dimitteret̃ illeſa. ſʒ vt Aug. dicit puniat̃ peccatrix: ſʒ nō a peccatoribus impleat̃ lex: ſʒ nō a p̄uaricatoribus legis.

¶ Dub. cur nō ſtatī r̄ndit abſq̄ ſcri 11
bere in terra? R. Beda. qd̄ ſcribendo ī terra illū ſe fore mōſtrauit qui quondā legē in lapide ſcripſit.

¶ Dub. cur erexit ſe? Reſp. Lyra ꝙ 12
ad eorum importunitatem reprimēdam q2 perſeuerabāt importune interrogantes.

¶ Dubi. cur rurſus ſcripſit ī terra? 13
R̃ñ. Alcuinus ſuper Joā. ꝙ pōt intelligi hoc feciſſe dñs iuxta ſuetudinē: vt quaſi aliquid agēs vultu intendēs in aliud liberā eis exeūdi facultatem daret.

¶ Dub. quid ſcripſit ſcd̄o in terra? 14
R̃ñ. Lyra ꝙ aliqui dicūt eadē ſcri-

fiſſe ꝙ prius ad oſtẽdẽdũ maiorẽ fir mitatẽ ſuie. Alij ṽo ⁊ meli9 vt videt dicũt ꝙ ſcribebat eoꝝ pctã vt eos oſtenderet ineptos ad accuſationẽ huius femine.

15 ¶ Dub. cur ſeniores prio egrediebãt? R. gl ꝙ forte magis rei erãt: vl magis culpas ſuas cognoſcebant.

16 ¶ Dub. quõ poterat ſcribere pctã oim in tam breui tpe? Rñ. Lyra. qꝺ nõ ſcribebat p ſingula ſ; diuina ṽtute potuit facere ꝙ in aliqua figura ab eo ptacta quilibet eoꝝ videret ſua ppria peccata ⁊ nõ alia.

17 ¶ Dub. cur interrogat de accuſatoribus? R. Lyra. ꝙ in hoc mulier examinat de accuſatione ⁊ ex ꝯſequenti de cõdẽnatione.

18 ¶ Dub. qs dicit accuſator? Rñ id. ꝙ ille qui aliquẽ corã iudice accuſat ⁊ criminalẽ ſibi monet qõnem.

19 ¶ Dub. cur talis vocat accuſator? Rñ. qꝛ ad cãm vocat eũ quẽ appellat. vt in. c. fortis. de verb. ſigni.

20 ¶ Dub. an quid eſt inſtituta accuſatio? Rñ ſ. Tho. in. iiij. ſen. diſt. xlj. ar. j. q. ij. ꝙ ne aliqs ſuſtineat quaſi innocẽs qui culpaȝ habet.

21 ¶ Dub. an hõ vel pctm̃ debeat accuſari? Rñ. qui ſupra. ꝙ aliqñ contingit ꝙ aliqꝺ factũ reputat licituȝ ex ignorãtia alicuius circũſtãtie: et ita cum ſi homo accuſatur qñqꝫ: ita ſ; factũ ipſum accuſari poteſt.

22 ¶ Dub. an hõ teneat de neceſſitate accuſare? R. ſ. Tho. xxij. q. lxviij. ar. j. ꝙ ſi crimẽ fuerit tale qꝺ vergat in detrimentum reipublice tenetur homo ad accuſationẽ. Dummodo ſufficiẽter poſſit probare ꝙ ptinet ad officium accuſatoris: puta cum pctm̃ alicui9 ṽgit in multitudinis corruptelã corporaleȝ ſeu ſpũalem. Si aũt nõ fuerit tale peccatũ quod in multitudinẽ redũdet: vel etiaȝ ſi ſufficiẽtẽ pbationẽ non poſſit adhibere nõ tenet ad intẽtandũ accuſationẽ: qꝛ ad hoc nullus tenet ꝙ nõ põt debito modo perficere.

¶ Dub. quõ accuſatio reddit iniuſta? R. q. ꝫ. ar. iij. ꝙ in accuſatione duplici rõne ꝯtingit eſſe pcm̃. Uno mõ ex eo ꝙ aliquis iniuſte agit ꝯ eũ q accuſat crimina falſa ei imponẽdo ꝙ eſt calũniari. Alio mõ ex pte reipu. cui9 bonũ ꝑncipalr intendit in accuſatiõe dũ aliqs impedit malicioſe punitionẽ peccati ꝙ iterum duplr ꝯtingit. Uno mõ fraudẽ i accuſatiõe adhibẽdo ⁊ hoc ptinet ad ꝑuaricationẽ. nã ꝑuaricator dr qſi varicator: qꝛ aduerſaȝ ptẽ adiuuat pdita cã ſua. Alio mõ totaliter ab accuſatione deſiſtẽdo ꝙ eſt tergiuerſari in hoc eñ ꝙ deſiſtit ab hoc qꝺ cepat quaſi tergũ vertere dicitur. 23

¶ Dub. q pena debet ei q in accuſatione defecerit? R. q. ꝫ. art. iiij. ꝙ qꝛ ille q male accuſat peccat ꝯ pſonã accuſati ⁊ ꝯ rẽpu. ppter vtrũqꝫ punit: ⁊ hoc eſt ꝙ dr Deut. xix. cũqꝫ diligẽtiſſime pſcrutãtes inuenerint falſum teſtẽ dixiſſe ꝯ fratrẽ ſuũ mendaciũ. reddẽt ei ſicut frĩ ſuo facere cogitauit: qꝺ ptinet ad iniuriã pſone: ⁊ poſtea qñtũ ad iniuriã reipublice ſubdit ⁊ auferes malũ de medio tui: vt audiẽtes ceteri timorẽ habeãt ⁊ nequaqꝫ talia audeãt facere: equalitas itaqꝫ iuſtitie hoc requirit: vt nocumẽtũ ꝙ quis alteri intẽtat ipſe patiat. ſm illud Exo. xxj. c. oculũ p oculo: dentẽ p dente. Et iꝺ iuſtum eſt vt ille qui p accuſationẽ aliqueȝ in periculũ grauis pene inducit ipſe etiã ſimilẽ penã patiat. ⁊ hec dicit pena talionis. 24

¶ Dubitat an accuſat9 teneat dicere veritatẽ iudici interroganti? R. qui ſupra. q. lxix. art. j. ꝙ cũ quis ex debito iuſtitie teneat obedire ſuo ſuperiori in his ad qs ius prelatio- 25

niſi ſolus deus cui ſoli eſt cognit9 eorū numerus aſſiſtētes diuine maieſtati in ſeculum ſeculi.

¶ Sabbato dominice tertie quadrageſime.

Perrexit ieſus in montē oliueti Joan.viij.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxij.die.xxij.ſeptē. die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Ad dñm populū in tēplo docentem ſcribe ⁊ phariſei mulierē adducunt adulterā tētando rogātes an pena legis plecti deberet: vt ſcꝫ lapidib9 obrueret̄: q cū certas digito in terra lr̄as deſignaſſe ⁊ reſpondit vt is eorū, qui a peccato immunis foret lapides p̄mū in eā congereret: cum rurſus in terrā literas ſculperet. tēplo primorib9 exordiētibus ſigillatim egreſſi ſunt cuncti mulierē aūt alloquens dñs ſciſcitabat̄ an accuſantiū quiſpiā eā damnaſſet: qua negante: nec eā dñs cōdemnandū protulit: iuſſit tamē vt pacifice purgās in poſterū a flagitijs abſtineret.

Veritatis lucidi9 indagande cauſa quedam dubia mouebūtur ⁊ ſoluantur.

1 ¶ Dubit. vñ acceſſit ieſus in montē oliueti? Rñ. ꝙ vt habet̄ Jo.vij. qd ex tēplo in q clamauerat. Si q̄s ſitit ⁊c.

2 ¶ Dub. qūo oīs popul9 venit ad eū? R. ꝙ per figurā ſynecdoche oīs popul9.i. maior pars populi.

3 ¶ Dub. cur docet ſedēdo? Reſpō. quod doctorū ⁊ magiſtrorum eſt ſedere dum docent.

4 ¶ Dub. q̄d ptinebat ſcribis ⁊ phariſeis adulterū adducere. R. quia erāt principaliores populi que ip̄m dirigere debebant.

¶ Dub. q̄d eſt adulteriū. Require ſr. 5
iiij. dñice.iij. quadrageſime. du.73. ⁊ ſequētib9 de materia adulterij.

¶ Dubi. cur ſtatuerūt eā in medio 6
Rñ. vt videret̄ a toto pp̄lo aſtante.

¶ Dubit. cur q̄rūt q̄d de adultera 7
agēdū cenſeret: cū lege cautū eſſet eā lapidari debere. R. ꝙ vt poſſent accuſare eū vt patet ex euāgelio.

¶ Dub. de quo volebāt eū accuſare 8
R. Augu. ſup Joā. q2 aiaduerterāt phariſei dñm eē piū ⁊ mitē dixerūt apud ſeipſos: ſi eā dimitti cenſuerit aget ꝯ iuſtitiā ⁊ legem ⁊ ſic accuſabitur tanꝗ̄ p̄uaricator legis. Si autem dicat ip̄am lapidandā a manſuetudine recederet ppter quā iam populis amabilis factus eſt: ⁊ ita de credulitate accuſabitur.

¶ Dub. vbi habet̄ ꝙ adultere lapi- 9
denī? Rñ. ꝙ Leuiti.xx.c.

¶ Dub. q̄d ſcribebat in terra. R. Ly- 10
ra ꝙ id qd poſtea ptulit ad maiorē certitudinē. ſ. q ſine pctō eſt vꝫ ⁊c. quaſi rñderet ꝙ nō lapidaret̄: nec qd dimitteret̄ illeſa. ſꝫ vt Aug. dicit puniat̄ peccatrix: ſꝫ nō a peccatoribus impleat̄ lex: ſꝫ nō a p̄uaricatoribus legis.

¶ Dub. cur nō ſtatī rñdit abſq ſcri- 11
bere in terra? R. Beda. qd ſcribendo ī terra illū ſe fore mōſtrauit qui quondā legē in lapide ſcripſit.

¶ Dub. cur erexit ſe? Reſp. Lyra ꝙ 12
ad eorum importunitatem reprimēdam q2 perſeuerabāt importune interrogantes.

¶ Dubi. cur rurſus ſcripſit ī terra? 13
Rñ. Alcuinus ſuper Joā. ꝙ pōt intelligi hoc feciſſe dñs iuxta ſuetudinē: vt quaſi aliquid agēs vultu intendēs in aliud liberā eis exeūdi facultatem daret.

¶ Dub. quid ſcripſit ſcdo in terra? 14
Rñ. Lyra ꝙ aliqui dicūt eadē ſcri-

ſiſſe q̄ prius ad oſtēdēdū maiorē fir mitatē ſnie. Alij ṽo ⁊ meli⁹ vt videt̄ dicūt q̄ ſcribebat eoꝝ pctā vt eos oſtenderet ineptos ad accuſationē huius femine.

15 ❡ Dub. cur ſeniores prīo egrediebāt̄? R. gl q̄ forte magis rei erāt: vl̄ magis culpas ſuas cognoſcebant.

16 ❡ Dub. quō poterat ſcribere pctā oīm in tam breui tpe? Rñ. Lyra. qꝺ nō ſcribebat p ſingula ſꝫ diuina ṽtute potuit facere q̄ in aliqua figura ab eo ꝓtacta quilibet eoꝝ videret ſua ꝓpria peccata ⁊ nō alia.

17 ❡ Dub. cur interrogat de accuſatorib⁹? R. Lyra. q̄ in hoc mulier examinat̄ de accuſatione ⁊ ex ꝯſequenti de cōdēnatione.

18 ❡ Dub. q̄s dicit̄ accuſator? Rñd. q̄ ille qui aliquē corā iudice accuſat ⁊ criminalē ſibi mouet q̄ſtionem.

19 ❡ Dub. cur talis vocat̄ accuſator? Rñ. q: ad cām vocat eūquē appellat. vt in. c. fortis. de verb. ſigni.

20 ❡ Dub. an quid eſt inſtituta accuſatio? Rñ ſ. Tho. in. iiij. ſen. diſt. xlj. ar. j. q. ij. q̄ ne aliq̄s ſuſtineat̄ quaſi innocēs qui culpaꝫ habet.

21 ❡ Dub. an hō vel pctm̄ debeat accuſari? Rñ. qui ſupra. q̄ aliq̄n contingit q̄ aliqꝺ factū reputat̄ licituꝫ ex ignorātia alicuius circūſtātie: et ita cum ſi homo accuſatur q̄nq̄ꝫ: itaꝫ factū ipſum accuſari poteſt.

22 ❡ Dub. an hō teneat̄ de neceſſitate accuſare? R. ſ. Tho. xxij. q. lxviij. ar. j. q̄ ſi crimē fuerit tale qꝺ vergat in detrimentum reipublice tenetur homo ad accuſationē. Dummodo ſufficiēter poſſit probare q̄ ꝑtinet ad officium accuſatoris: puta cum pctm̄ alicui⁹ ṽgit in multitudinis corruptelā corporaleꝫ ſeu ſpūalem. Si aūt nō fuerit tale peccatū quod in multitudinē redūdet: vel etiaꝫ ſi ſufficiētē ꝓbationē non poſſit adhibere nō tenet̄ ad intētandū accuſationē: q: ad hoc nullus tenet̄ q̄ nō pōt debito modo perficere.

❡ Dub. quō accuſatio reddit̄ iniuſta? R. q. ꝫ. ar. iij. q̄ in accuſatione duplici rōne ꝯtingit eſſe pcm̄. Uno mō ex eo q̄ aliquis iniuſte agit ꝯ eū q̄ accuſat̄ crimina falſa ei imponēdo q̄ eſt calūniari. Alio mō ex pte reipu. cui⁹ bonū ꝓncipalr̄ intendit̄ in accuſatiōe dū aliq̄s impedit malitioſe punitionē peccati q̄ iterum dupl̄r ꝯtingit. Uno mō fraudē i accuſatiōe adhibēdo ⁊ hoc ꝑtinet ad ꝑuaricationē. nā ꝑuaricator dr̄ q̄ſi varicator: q: aduerſaꝫ ptē adiuuat ꝓdita cā ſua. Alio mō totaliter ab accuſatione deſiſtēdo q̄ eſt tergiuerſari in hoc eñ q̄ deſiſtit ab hoc qꝺ cepat quaſi tergū vertere dicitur. 23

❡ Dub. q̄ pena debet̄ ei q̄ in accuſatione defecerit? R. q. ꝫ. art. iiij. q̄ q: ille q̄ male accuſat peccat ꝯ pſonā accuſati ⁊ ꝯ rēpu. ꝓpter vtrūq̄ punit̄: ⁊ hoc eſt q̄ dr̄ Deut. xix. cūq̄ diligētiſſime ꝑſcrutātes inuenerint falſum teſtē dixiſſe ꝯ fratrē ſuū mendaciū. reddēt ei ſicut frī ſuo facere cogitauit: qꝺ ꝑtinet ad iniuriā pſone: ⁊ poſtea q̄ꝫ ad iniuriā reipublice ſubdit̄ ⁊ auferes malū de medio tui: vt audiētes ceteri timorē habeāt ⁊ nequaq̄ talia audeāt facere: equalitas itaq̄ iuſtitie hoc requirit: vt nocumētū q̄ quis alteri intētat ipſe patiat̄. ſm illud Exo. xxj. c. oculū ꝓ oculo: dentē ꝓ dente. Et iō iuſtum eſt vt ille qui ꝑ accuſationē aliqueꝫ in periculū grauis pene inducit ipſe etiā ſimilē penā patiat̄. ⁊ hec dicit̄ pena talionis. 24

❡ Dubitat̄ an accuſat⁹ tenet̄ dicere veritatē iudici interroganti? R. qui ſupra. q. lxix. art. j. q̄ cū quis ex debito iuſtitie teneat̄ obedire ſuo ſuperiori in his ad q̄ ius prelatio- 25

nis ſe extendit ⁊ ꝫ faciens mortali-
ter peccet: ex debito accuſatus tene
tur iudici veritatem exponere quã
ab eo ſ͛m formã iuris exigit. Et iõ
ſi cõfiteri noluerit veritatẽ quã di-
cere tenet̃: vel ſi eã mẽdaciter nega-
uerit veraciter peccat: ſi vero iudex
hoc requirat ꝙ nõ ſ͛m ordinẽ iuris
nõ tenet̃ ei accuſatus rñdere: ſ; põt
vel ꝑ appellationẽ vel aliter ſubter
fugere mendaciũ tñ dicere nõ licet.

26 ¶ Du. an liceat accuſato ſe defen-
dere? Rñd. q̃ ſupra. art. ij. ꝙ reo qui
accuſat̃ licet ſe defendere veritatẽ
occultando quã confiteri non tenet̃
per aliquos cõuenientes modos pu
ta ꝙ non reſpondeat ad qđ rñdere
nõ tenet̃. nõ aũt l; ei vel falſitatem
dicere vel veritatẽ tacere quã confi
teri tenet̃: nec etiã aliquẽ dolũ vel
fraudẽ adhibere quia fraus ⁊ dol⁹
vim mendacij habent: ⁊ hoc eſt ca-
lumnioſe ſe defendere ꝙ non licet.

27 ¶ Dub. de qb⁹ peccatis põt iudex
interrogare accuſatum ſ͛m formã
iuris? R. q̃ ſupra. ꝙ qñ preceſſit in-
famia ſup aliquo crimine: vel aliq̃
expꝛeſſa indicia apparuerint: vel etiam
cum ꝑceſſit pꝛobatio ſemiplena de
tali peccato põt iudex interrogare
⁊ accuſatus tenetur reſpondere.

28 ¶ Du. an mulier accuſata de adul-
terio penitus occulto teneatur veri
tatẽ cõfiteri iudici interrogãti? R.
ſ. Th. quolib. x. q. viij. ar. ij. ꝙ nõ: nec
debet de hoc ab ea exigi iuramẽtũ
de veritate dicẽda: qꝛ occulta ſoli di
uino iudicio reſeruant̃ ſcđm illud.
j. ad Corin. iiij. nolite ante tp̃s iudi-
care quouſ veniat domin⁹ q̃ illu-
minabit abſcondita tenebꝛarum.

29 ¶ Dubit. an in omnibus peccatis
requiratur accuſatoꝛ vt puniantur?
R. ſanct⁹ Tho. ij. ij. q. lxvij. art. ij. ꝙ
nõ in notoꝛijs peccatis q̃ non ſolũ
ſunt manifeſta iudici: ſed etiã alijs
ita ꝙ nullo mõ reus crimen inficia
ri põt ſ; ſtatim ex ipſa euidẽtia facti
ꝯuincit̃ ſi aũt eſſet manifeſta iudici:
⁊ nõ alijs: vel alijs ⁊ non iudici: tũc
eſt neceſſaria iudicij diſcuſſio.

¶ Dub. an xp̃s faueat peccatoꝛib⁹ 30
quia noluit condẽnare adulteram?
Rñ. Aug. vbi ſupra ꝙ non ſit atten
das ad id qđ ſequit̃. vade ⁊ ampli⁹
noli peccare. Ergo ⁊ dñs dãnauit
ſed pctm̃ nõ hoiem: nã ſi peccatoꝝ
auctoꝛ eſſet diceret vade ⁊ viue vt
vis: de mea liberatione eſto ſecura.
ego te quãtũcun peccaueris etiã
a gehẽna ⁊ inferni toꝛtoꝛibus libe-
rabo: non hoc dixit: intendant ergo
qui amant in domino manſuetudi
nem: ⁊ timeant veritatem etenim
dulcis ⁊ rectus dominus.

¶ Dubi. cur in lege nõ introducit̃ 31
alia moꝛs q̃ȝ lapidatio? Rñ. ſ. Tho.
in. iiij. ſen. diſt. xxxviij. in lr̃a. ꝙ lapi
datione nulla pena eſt grauioꝛ: ⁊ dꝫ
in penis ſecundum locum tenere.

¶ Duo. ꝑ qb⁹ delictis infligebat̃? 32
Rñ. q̃ ſupra. ꝙ blaſphemis adulte-
ris ⁊ filijs inobedientibus debebat̃.

¶ Dub. an ſacerdotes debeãt exem 33
plo xp̃i abſ penitentia pctõres ab
ſoluere? R. Lyr. ꝙ non: qꝛ foꝛte xp̃s
vidit in ea magnã ꝯtritionẽ q̃ ſuffi-
ciebat pꝛo pena illi⁹ peccati quã ſa
cerdos nõ põt ꝑpendere in ꝯfitẽte:
qꝛ nõ videt. coꝛ. cum homo ſolũ vi
deat ea que patent. vt dꝛ. j. Reg. xvj.

☞ Allegoꝛice.

¶ (Jeſus pꝛexit in montem oliueti)
ideſt in ſublimitatẽ diuine pietatis
quã hoib⁹ exhibet (⁊ ꝙ diluculo ve
nit in templũ) exoꝛtũ noue grẽ figu
rat: ⁊ poſtꝙ̃ ꝑ gratiam incepit habi
tare in tẽplo ſuo ꝙ eſt eccleſia (oĩs
popul⁹). i. ex omni gẽte: (venit ad
eũ). i. crediderunt in eũ (⁊ ſedens do
cebat eos (ſeſſio humilitatẽ in car

nationis inſinuat(⁊ ſedēte dn̄o ad eū ppl's venit:)q2 ⁊ poſtꝗ̄ per ſuſceptã humanitatē viſibilis apparuit ceperūt cū multi audire ⁊ in eū credere.(Adducūt autē ſcribe ⁊ phariſei).i.demones(mulierē in adulterio deprehenſam).i.aiam per pctm̄ adulterantē(⁊ ſtatuūt eā in medio) ideſt pctm̄ ei9 publicū denūtiat que merito ꝓpter pctm̄ dz lapidari. id eſt dānari vt lex vult:(vt poſſit accuſare xp̄m)ideſt de eo cōqueri ſi vtatur miſericordia.Ipſe aūt qui venit ſaluū facere qđ perierat:(inclinat ſe deorſum)ad cōpatiendū(⁊ digito) i.ptāte(ſcribit in terra)ideſt in aia que vnit̃ corpori terreno grām ſuā ⁊ in defenſione aie peccatricis obiurgat demones in malitia obſtinatos dicēs.(Qui ſine peccato eſt veſtrū ⁊c.) ⁊ iterū cōpatiēs anime inclinat aurez ſue pietatis: (⁊ rurſus ſcribit)infundendo gratiā qua perſeuerare in bono poſſit: ⁊ hoc vidētes maligni ſpūs cōfuſi(vnus poſt aliū recedit)⁊ remanet aia cuz ſolo ieſu aduerſarijs fugatis ⁊ tūc dn̄s ſe erigit ad ptātem quā hz dimittēdi pctā: diligentiqꝫ diſcuſſiōe facta ꝙ accuſantiū nullus aiam cōdēnauit nec ipſe eā cōdēnare vult iā de peccato cōtritā ſed eam in pace dimittit hortando vt de cetero ex gratia habita nolit amplius peccare.

☞ Tropologice.

¶ Qui vult ſuorū peccatorū miſericordiam cōſequi:(ad montē oliueti pergat(oleo miſericordie pauperibus cōpatiēdo(⁊ diluculo veniat in tēpluz)pctā confitendo ſtatim:⁊ reperiat ieſum crucifixū in cruce ſedentem ⁊ manus extendētē ad nos amplectēdū ⁊ docendū: ⁊ nō timeat demones accuſantes: qm̄ (ieſus ſe inclinauit)de celo ad terras deſcendēdo vt peccatores ſaluos faceret et faciat ſibi inſcribi ſignū ſancte crucis:vt diabolū non timeat: quoniā ipſa crux xp̄i demones fugat:vt nō audeant(mittere lapidem)tribulationum:licet habeāt peſſimam voluntatem: ſed non ſunt timendi: q2 non poſſunt nocere niſi permiſſi:et ſic anima purgata a pctō per contritionem ⁊ ſatiſfactionē mediantibus operibus miſericordie nō condemnatur a dn̄o: ſed vt in pace vadat ⁊ firma ſit ne amplius peccet ꝑcipitur ne deterius ei contingat.

☞ Anagogice.

¶ Contēplari debemus miſerationes dn̄i que oīa eius excedunt opera:qn̄ quidem celeſtem patriam et ſue diuinitatis viſionem: non ſoluz puris angelis cōceſſit: ſed ⁊ hominibus quibuſcūqꝫ nulla habita diſcretione ſexuum nationum ⁊ cōditionum etiā his qui in baratrum et ſpurcitiam maximorū ſcelerū cecíderunt elargit̃ miſeratus eorū fragilitatem: dūmodo eidem cor contritum offerant: vt exēplo huius adultere clariſſime ptz.quam tam miſericorditer a rigore legis non cōtra legē agendo liberauit.pulchre eius emulis eiectis qui non zelo legis ſꝫ dei manſuetudinez impugnare volendo eum adduxerant que meruit audire ſententiam ſuorum criminū abſolutoriam dum dicit(neqꝫ ego te condemnabo.)

¶ Dominica quarta quadrageſime.

Abijt Jeſus trans mare galilee Jo.vj.c.Matth.xiiij.⁊ Marci.vj.c.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxij.die.xiij.Aprilis die dominica.

☞ Hiſtorice.

¶ Magnā cum multitudinē intui

in quo ſedebat domin9
tus e mõte in quo ſedebat domin9
fuiſſet:ex diſcipulis quẽdã Philip-
pum interrogauit:quonã pacto pa
nes tot emerent turbis vt ſufficeret
ad edendũ: rñdente illo ꝙ ſi panes
ducentis cõparẽt denarijs neq̃ ꝗ̃
tante multitudini ſatis eſſe poſſent.
German9 ſymonis Petri Andreas
quendã adeſſe puerũ q̃nq; habẽtez
ordeaceos panes ac piſces duos
retulit: ſꝫ hec pauca fore tot genti-
bus:dñs itaq; vt ſup feno qđ multũ
eodem in loco erat ſederent iuſſit.
Diſcumbẽtibus autẽ hoim quinq;
millibus premiſſis gratiaruꝫ actio-
nibus ſaluator panes ac piſces di-
ſtribuere iuſſit:quibus abundanter
ſatiatis ex his que edẽtibus ſuꝑfue-
rãt reliquijs .xij. plenos reportarũt
cophinos:quo ꝓſpecto ſigno. Hũc
verũ eſſe ꝓphetã qui in orbẽ debe-
ret aduenire vniuerſi affirmarunt.

Iſto ſuper euãgelio du
bia occurrentia ſoluen
da ſunt.
1 ¶ Dubi. cur abijt ieſus
trãs mare galilee? Rñ.
Chryſoſt. ſuper Joan. qđ cum dñs in
die ſabbati ſanaſſet iacentẽ in porti
cu piſcine:vt patet Joã.v.⁊ incuſare
tur de violatiõe ſabbati:⁊ multa ie-
ſus locutus fuiſſet iudeis que egre
tulerãt receſſit ab eis vt daret locuꝫ
ire ſicut iacula dum in durũ aliquid
inciderint cũ multo impetu iaciun-
tur: cuꝫ nõ habuerint aliq̃d obuiãs
diſſoluitur cito iminiſſo ⁊ quieſcit:
ita ⁊ ſi cũ audacibus hoĩbus impe-
tuoſe inceſſerimus ſeuiũt magis: ſi
aũt ceſſerimus facile molimus eoꝝ
inſaniam: ꝓpterea chriſtus furoreꝫ
ex premiſſis ſermonibus natũ ſe ce-
dendo mitigauit in galileã vadẽs.
2 ¶ Dub. ex quo loco receſſit? Rñ. ꝙ
ex hieroſolymis:vt patet ex dictis.
3 ¶ Dubit. an vere illud eſſet mare?

Rñd. Alcuinus ſuꝑ Joan. ꝙ erat la-
cus ſed iuxta hebraicum modũ oĩs
congregatio aquarum ſiue dulciũ
(vt ille huius lacus erant) ſiue ama
rarum mare nuncupatur.
¶ Dubita. cur dicitur tyberiadis? 4
Rñ. q̃ ſupra. ꝙ a ciuitate que dicit
tyberias:⁊ etiam dicitur mare gali-
lee a prouincia galilee.
¶ Dubit. quđ illa multitudo pote- 5
rat ſequi chriſtũ. require dominica.
ij. poſt octauam epiphanie. dub. 2.
¶ Dubitaſ cur euangeliſta non ex- 6
primit ſigna que faciebat dñs? Rñ.
Chryſoſt. ſuper Joan. ꝙ hic euange-
liſta maiorem partem libri in ſermo
nibus domini conſumere ſtuduit.
¶ Dubitatur cur aſcẽdit in mõtẽ? 7
Rñd. qui ſupra. ꝙ propter ſignum
quod ibi fieri debebat.
¶ Dubitatur cur diſcipulos ſecum 8
aſcendere fecit? Rñd. qui ſupra ꝙ
hoc accuſato multitudinis erat nõ
ſequentis eum.
¶ Dubitaſ quid agebat dominus 9
in monte? Rñ. qui ſupra. ꝙ diſcipu-
los docebat:quoniaꝫ ſolitudo apta
eſt ad philoſophiam.
¶ Dubitaſ an in illo paſcate xp̃s 10
poſt fuit crucifix9? Rñ. Beda ꝙ nõ
ſed illud fuit in quo ioannes fuit
decollatus:⁊ in alio paſchate poſt
vnum annum chriſtus paſſus fuit.
¶ Dubitatur cur dicit euangeliſta 11
dies feſtus iudeorũ? Rñ. Theophi.
ſuper euange. quia hoc non erat fe-
ſtum chriſti ſed iudeorum.
¶ Dubitatur an xp̃s fuerit in hie- 12
ruſalem ad hoc feſtum? Rñ. Chryſ.
vbi ſupra. ꝙ non.
¶ Dubitatur cur illuc nõ acceſſit? 13
Reſpon. qui ſupra. ꝙ paulatim ſol-
uebat legem occaſionem ſumens a
iudaica nequitia.
¶ Dubitaſ cur ſubleuauit oculos? 14
Reſpõ. Beda. quoniam pudice ſe-

debat cum diſcipulis attentus non
proſpiciens hincinde.
15 ¶Dub.cur xp̄s tētat philippū cui9
mētē nouerat? R̄n̄d.ſctūs Tho.ij.ij.
q.xcvij.ar.ij.ꝙ nō tētauit vt expimē
tū de eo ſumeret:ſ3 vt alijs oñderet
qđ ignorabant ex Philippi rn̄ſiōe.
16 ¶Dubita.cur alij euāgeliſte nihil
dicūt de interrogatione Philippi.
R̄n̄.Aug.de cōſenſu euāg.ꝙ poſtq̄
diſcipuli dixerūt dn̄o vt dimitteret
turbas ⁊ ille r̄ndiſſet ꝙ non habent
neceſſe ire:⁊ ꝙ ipſi darēt eis ad mā-
ducandum vt refert Matth.intelli
gitur poſt hec verba dn̄m inſpexiſſe
multitudinē ⁊ dixiſſe philippo qđ
Joannes commemorat:alij autem
euangeliſte hoc pretermiſerunt.
17 ¶Dub.cur philippus nō reſpōdit
ꝙ xp̄s diuina potentia eos poterat
ſaturare? R̄n̄.Alcuin9 vbi ſupra ꝙ i
hoc tarditatē ſuā oſtēdit.nā ſi perfe
cte de creatore intelligeret de ei9 po
tentie largitate non diffideret.
18 ¶Dubit.q2 Marcus dicit diſcipu-
los hoc dn̄o r̄ndiſſe? R̄n̄.Augu.vbi
ſupra.ꝙ Philippus locutus fuit ex
ore ceterorum:q̄q̄ et pluralem nu-
merū pro ſingulari vſitatiſſime euā
geliſta ponere potuerit:⁊ ſic eſt figu
ra ſynecdoche.
19 ¶Dubit.cur potius philippum q̄
alios interrogat? R̄n̄.ſ.Uincē.in ſer
mone.ꝙ q2 ipſe erat ſimplicior cete-
ris vt patet ex eius reſponſione.
20 ¶Dubit.quis erat puer habens.v.
panes? R̄n̄.ꝙ vt colligit̄ ex Matt.
xiiij.dicendo non habemus hic niſi
q̄nq3 panes erat vn9 ex diſcipulis.
21 ¶Dub.q2 alij euāgeliſte dicūt ꝙ di
ſcipuli r̄nderūt ⁊ Joānes dicit ꝙ fuit
andreas? R̄n̄.Aug.vbi ſupra ꝙ alij
euāgeliſte pluralē numer̄ ꝑ ſingula
ri poſuerūt per figurā ſynecdoche.
22 ¶Dub.q̄d mouit Andreā ſic r̄nde-
re? R̄n̄d.Chriſ.vbi.ſ.ꝙ q2 audierat
ſignum qđ Heliſeus de panib9 or-
deaceis fecerat.vt hr̄.iiij.Regū.iiij.
ꝙ de.xx.panibus pauit cētū hoīes.
aſcendit mente in aliqđ excelſum.
¶Dub.cur poſt dixit quid hec ſunt 23
inter tantos? R̄n̄.qui ſupra.qđ licet
aliq̄d excelſum andreas de dn̄o eſti
mauerit tn̄ ad ſummum non potuit
peruenire.nā eſtimabat ꝙ de paucio-
ribus pauciora ⁊ de pluribus plura
factur9 eſſet q̄ miracula faciebat:ſ3
hoc non erat verum.Similiter eni3
ei facile erat ⁊ de pluribus ⁊ de pau
cioribus paſcere turbas.Nō enim
materia ſubiecta indigebat.
¶Dubita.cur non pauit eos abſq3 24
illis q̄nq3 panibus? R̄n̄d.qui ſupra
ꝙ ne panes illi creati ⁊ alie creatu-
re viderentur aliene eſſe ab eius ſa-
pientia ipſis creaturis vtit̄ ad mate
riam miraculorum.
¶Dub.cur fecit hoīes diſcumbere 25
cum adhuc nō haberēt panes? Re
ſpō.qui ſupra.vt diſcas q̄m nō entia
vt entia ei ſubſiſtunt.
¶Dubi.an eſſet ibi tm̄ fenū vt q̄nq3 26
milia ſup eo diſcūberēt? R̄n̄.Theo-
philus.vbi ſupra fenū.i.herba viri-
dis cū eſſet proximum paſcha ꝙ in
primo menſe veris perficiebatur.
¶Dub.cur Joā.nullā facit mentio 27
nem de mulierib9 ⁊ pueris? R̄n̄.qui
ſupra.ꝙ ſoli viri numerant̄ ab euā-
geliſta: q2 legalem conſuetudinem
ſequebat̄. Etenim moyſes a.xx.an-
nis ⁊ ſupra populum cōnumerauit
nulla mentione de mulierib9 facta.
¶Dub.cur xp̄s gratias egit? R̄n̄d. 28
Chriſoſt.vbi ſupra ꝙ vt oſtēdat eos
qui comeſtionem incipiunt gratias
agere oportere deo.
¶Dub.cur in aliq̄b9 maiorib9 mi- 29
raculis nō orabat? R̄n̄.qui ſupra vt
diſcas ꝙ nō ꝑpter indigētiā orat.ſi
eñi indigeret orare multomagis in
maiorib9 hoc feciſſet:q2 vero illa ex

auctoritate facit manifeſtũ eſt quod hic condeſcendendo nobis orat.

30 ¶ Du.cur corã multitudine orabat? R.q̇ ſupra.ꝙ vt ꝑſuaderet eis ꝙ ſm volũtatẽ dei aduenerat:⁊ ne crederẽt ꝙ cẽt deo ꝯri⁹:⁊ orat ſꝫ naturã aſſumptã nõ ſꝫ diuinã vt dicit.ſ.Tho.

31 ¶ Dub.qualr illi panes multiplicati ſunt? Rñ.ſ.Tho.iij.par.q.xliiij.ar.iiij.ꝙ illa multiplicatio nõ eſt facta ꝑ modũ creationis ſed per additionẽ extranee materie in panes cõuerſe.Uñ Aug.hic dicit.vñ multiplicat de paucis granis ſegetes inde i manib⁹ ſuis multiplicauit q̇nqꝫ panes. Manifeſtũ eſt aũt ꝙ per cõuerſionẽ grana multiplicant in ſegetes.

32 ¶ Dubit.an ipſe diſtribuerit panes turbis? Rñd.ꝙ vt habetur Matth.xiiij.dñs panes diſcipulis dedit et ipſi diſtribuerũt turbis.

33 ¶ Dub.qb⁹ manib⁹ multiplicabãtur panes? Rñ.ſ.Uincẽ.in ſermone hodierno ꝙ in manib⁹ xp̄i:et ingre miꝫs apoſtolorum miniſtrantium ⁊ inter dentes comedentium.

34 ¶ Dub.an ex panib⁹ habuerint q̃tũ volebãt ſicut de piſcib⁹ dicit̃. R.ꝙ ſic vt ptꝫ per hoc ꝙ dicit̃.ſilr ex piſcibus q̃tum volebant ⁊ ex eo ꝙ ſequitur:vt autem impleti ſunt.

35 ¶ Dubi.an comedẽdo illi hoĩes biberint? Rñ.ſ.Uin.i ſermone hodierno ꝙ ne iſtud prandium videat̃ imperfectum cũ dei perfecta ſint opera habemus dicere ꝙ biberunt.

36 ¶ Dub.an biberint vinũ vel aquã? Reſpon.qui ſupra.ꝙ ſicut ex petra exiuit aqua ad bibendum:vt habetur Exo xvij.c.⁊ Num.xx.ita de illis panibus ⁊ piſcib⁹ exiuit liquor qui refocillabat comedentes.

37 ¶ Dubita.q: ſi ſatiauit ex panibus multiplicatis vt dictum eſt dub.31. Ergo nõ ex q̇nqꝫ panibus ſatiauit? Rñ.do.Cardinalis de turre cremata negando conſequẽtiã:q: materia addita in illos panes conuerſa eſt. Et ideo ex illis quinqꝫ panibus dicitur quinqꝫ milia hoĩm ſatiaſſe.

¶ Dubi.q: ſicut aquam mutauit in 38
optimũ vinũ in nuptijs:ita deberet mutare panes ordeaceos in panes optimi frumẽti? Rñ.q̇ ſupra negando ꝯñam:q: ſm Alberũ ꝯuerſio aq̃ in vinũ deſeruiuit iocũditati nubentiũ:⁊ ideo cõueniebat aquã mutari in liquorẽ iocũditatẽ faciẽtẽ:ſed ſaturatio ex carnib⁹ deſeruiuit neceſſitati eſuriẽtiũ:⁊ ideo a forma neceſſitati deſeruientis illũ panẽ nõ mutauit maxime vt dicit hic Chriſo.ne gule deſeruire videretur.

¶ Dubita.cur non creauit de nouo 39
panes? Rñ.qui.ſ.ꝙ vt miraculum eſſet magis notum q: talis multiplicatio eorundem panum magis eſt perceptibilis q̃ creatio.

¶ Du.cur voluit vt colligerẽt frag 40
menta? Rñ.Chriſ.vbi.ſ.ꝙ hec oñtatio ſupflua nõ fuit ſꝫ ne fantaſiã eſtimarẽt qđ factũ eſt ꝓpter qđ etiaꝫ ex ſubiecta materia miraculum fecit.

¶ Dubita.cur potius apoſtolis q̃ 41
turbis p̄cepit vt colligerẽt fragmenta? Rñd.Chriſ.qm̃ apoſtolos maxime erudire volebat qui orbis terrarum debeant eſſe magiſtri.

¶ Dubit.cur duodecim cophinos 42
collegerũt? Rñ.q̇.ſupra.q: nec plus nec minus fecit ſuperfluum eſſe ſed tm̃ q̃tũ volebat.ſ.xij.cophinos ſm numerum duodecim apoſtolorum.

¶ Dubita.quid eſt cophinus? Rñ. 43
ſm Rabanum in hoc loco et Uocabuliſtas eſt quoddam vas carũ ex virgultis aptum aliquid mundare vel ad fimũ portandũ:vt dicit gloſ. vel eſt vas vimineum ad opus ſeruile deputatũ vñ.in p̄s.lxxx. Manus eius in cophino ſeruierunt.

¶ Dubita.cur illi hoĩes ante illud 44
miraculum

miraculum non appellabant xp̄m prophetam. Rñ. Beda hic ꝙ erant carnales ⁊ carnaliter intelligebant ⁊ ex ſigno facto admirati ſunt: ⁊ ꝓrumpunt in illam vocem.

45 ¶ Dubitaꝛ cur nõ vocauerũt eum deum? Rñ. Alcuinus. vbi ſupra. qꝺ nondum pleni fide nõdum deũ dicere nomerãt: ſed iam multũ profecerant ex virtute miraculi qui eum ſecernentes ab alijs ꝓphetã vocabant ſicut ſciebant in populo illo ꝓphetas aliquando miracula feciſſe.

46 ¶ Dubitatur quis dicitur ꝓpheta ⁊ alia de ꝓphetia. Require feria.ij. dominice tertie quadrageſime. vbi.23.⁊ ſequentibus.

47 ¶ Dubitatur quis poteſt facere miracula ibidẽ vbi.7.⁊ ſequentib9.

48 ¶ Dubitaꝛ cur dicunt q̄ venturus eſt in mundum? Rñ. Chryſoſt. vbi.ſ. ꝙ q2 ꝓphetã quẽdã pncipalẽ expectabãt: ⁊ ideo qꝺ dicitur hic eſt vere ꝓpheta in greco cum additiõe articuli ponitur ad oſtendendum.ſ.cu3 eſſe diſcretũ ab alijs prophetis.

☞ Allegorice.

¶ (Quod ieſus trans mare galilee abijt) turbidũ ſeculum ſignificat qꝺ adijt naſcendo calcauit mouendo tranſijt reſurgẽdo (⁊ magna multitudo ſecuta eſt eũ) credendo. (aſcẽdit autem in montem) cũ celũ aſcendit (ꝙ diſcipulos in monte ducit et turbam deorſum dimittit) ſignificat ꝙ ſimplicibus minora ꝑcepta ſunt committẽda perfectioribus altiora (ꝙ imminẽte paſcha reficit) ſignificat qꝺ qui corpore ⁊ ſanguine chriſti cupit ſatiari paſcha celebret trãſeundo ex vitijs ad virtutes (ꝙ oculis multitudinẽ vidit venientem) ſignificat dona ſpũalia que cum dñs electis ſuis miſericorditer concedit tũc in eos oculos ſuos dirigit. i. reſpectum pietatis impendit (quinq; panes) ſignificant veterẽ lege3 que a Moyſe i quinq; libris ſcripta fuit (ordeacei fuerunt) q2 in lege vitale anime alimentũ corporalib9 ſacramentis obtegebaꝛ ſicut medulla ordei tenaciſſima palea tegiꝛ. Uel q2 cũ ordeum ſit cib9 ſeruoꝝ ⁊ pabulũ iumentoꝝ ſignificat qꝺ lex illa data eſt ſeruis ⁊ iumẽtis. i. carnalib9 (duo piſces) qui ſaporem ſuauẽ pani dabant ſacerdotalem ⁊ regiam pſonã ſignificabãt ⁊ qui ieſum ꝑfigurabãt q̄ fuit rex ⁊ ſacerdos (qꝺ quinq; milia viri diſcubuerint) ſignificat ꝙ q̄ quinq; ſenſus corporis ꝑfecte regere ſtudet debent eſſe mille q̄ eſt numerus pfectus (viri) dicunꝛ a viribus quos femineа mollicies nõ corrũpit. (Puer q̄ panes ⁊ piſces habebat) pplſ iſrael erat qui ſenſu pnerili ea portabat nec mãducabat (Andreas dicẽs quid hec ſunt inter tantos) ſignificat ꝙ lex vetus parum pficiebat quouſq; eam xp̄s ſuis manibus ſuſcepit. ſc3 opere impleuit ⁊ eãde3 ſpiritualiter intelligẽdã eſſe docuit quia lex neminẽ ducebat ad perfectum) ꝙ frangẽdo panes multiplicati ſunt) ſignificat qꝺ quinq; libri Moyſi multos libros cũ exponuntur tanq̄ frangẽdo ⁊ diſſerendo fecerũt: ⁊ q2 ignorantia populi erat in lege ꝓpterea tẽtatio dñi ignorantiam Philippi demõſtrabat: (ſup fenũ diſcũbebant) q2 carnaliter ſapiebãt ⁊ in carnalibus quieſcebant ois quippe caro fenũ: illi de panib9 domini implenꝛ: q̄ qꝺ auribus audiũt implent operibus: qd ſunt aũt fragmenta niſi que popul9 nõ põt manducare. quid ergo reſtat niſi vt ſecretiora intelligẽtie que non põt capere multitudo illis credaꝛ q̄ idonei ſunt ⁊ alios docere valent ſicut erãt apli. Uñ (⁊.xij. cophini imple-

ti ſunt)(ꝙ autem nouos panes noluit facere:ſed allatos cumulauit:) ſignificat qꝛ veterem ſcripturam nõ reprobauit:ſed aperiendo patefecit (ꝙ poſt ſignũ dominum agnoſcunt ꝓphetã) ſignificat quod poſt miracula chriſti ꝛ diſcipulorum vniuerſus mundus chriſtum agnouit:(ꝙ ducentorum denariorum panes nõ ſufficiunt ꝛc.) ſignificat ꝙ lex ꝛ prophete cũ denarijs.i.decez preceptis legis nõ ſufficiunt niſi xp̃s agnoſcatur qui gratiam elargit⁹ eſt his qui ſub lege et prophetis ſeruirent.

☞ Tropologice.

¶ Si volumus xp̃m imitari oportet (trans mare abire).i.ſeculum deſpicere(ꝛ aſcẽdere in montem) cõtemplationis:(ꝛ ibi ſedere).i.qeſcere(et habere proximum paſcha).i.de vitijs ad virtutes trãſire:(ꝛ manducare quinq; panes ordeaceos).i.amplecti pñiam ſuper pctis commiſſis per quinq; ſenſus corporis(et duos piſces) dilectionẽ dei et proximi cuſtodiẽtes:(ꝛ diſcumbebãt ſup feno) ſatiſfaciẽdo ꝓ commiſſis:(ꝛ ſimus viri) viriliter agẽdo.(ꝛ colligamus fragmẽta).i.etiam parua precepta ꝛ conſilia obſeruemus ne ſi minima neglexerimus paulatim defluam⁹ (ꝛ impleam⁹ duodecim cophinos) i.per oẽs duodeciz horas diei occupemus nos in diuinijs ſeruitijs:ꝛ cũ oia impleuerimus deũ laudemus ꝗ venturus eſt in mũdũ ad iudicãdũ.

☞ Anagogice.

¶ Cõtemplemur mõtes vltra mare preſentis ſeculi.i.celum in quo xp̃s ſedet ad dexteraz patris cũ ſanctis apoſtolis vbi eſt continuũ feſtũ paſche.i.victorie eius qui licet in altis habitet humilia tñ reſpicit et videt multitudinẽ magnã quam dinumerare nemo poterat quam replet ꝛ ſatiat quoq; ſuis plagis glorioſis quas ꝓpter ipſam ſuſtinuit:vt per humanitatem eius tranſeant ad diuinitatem(guſtando quinq; panes):ſcilicet preſentiã dei:pulchritudinẽ ei⁹ faciei:ſocietatẽ angelorũ:ꝯſortiũ ſanctorũ cũ eo regnantiũ:ꝛ dulcedinez eterne beatitudinis(ꝛ duos piſces) ſcz certitudinẽ cõſcientie ꝛ fidelitatis diuine(fragmẽta) diuinorũ ſecretorum percipientes ꝛ deum ſine fine laudantes in ſecula.

¶ Feria.ij.dominice quarte quadrageſime.

Prope erat paſcha iudeorũ.Jo.vj.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxj.

☞ Hiſtorice.

¶ Paſcha iudeorũ inſtante hieroſolymam dominus aſcẽdit tẽpluq; ingreſſus flagello ex funiculis contexto in eo negotiantes expulit iubens cuncta inde vendenda exportari:ne eius genitoris templum negotiorum domum efficerent.ei⁹ vero memorati ſunt diſcipuli ſcripturã fore.zelus domus tue me comedit: iudeis autem ſciſcitantibus qua talia operaretur auctoritate ſignumq; querentibus reſpõdit:ꝙ ſi id diruerent templum in triduo illud reedificaret:admirantibus iudeis quod per triduum erigeret ꝙ.xlvj.annis in conſtructionẽ conſumpſerat:nec capientibus quod ſuum templum corpus diceret. Diſcipuli peracta reſurrectione id clariſſime perceperũt verbiſq; ipſius ac ſcripturis fidem dederant ꝙ plures autem eo in feſto ob ſignorum magnitudinem in eum crediderũt quibus tamẽ ſemet ipſum non credebat:cum omnium corda noſſet nec aliquo idigeret inſtructore apertiſſime in homine latentia perpendens.

Sigillatim occurrētia declarāda ſūt dubia.
1 ¶ Dub. vt quid dicit paſcha iudeorū cum nulla alia natio paſcha celebraret? Rn̄. Aug. ſup Joā. ꝙ forſan. qꝛ quoddā eſt paſcha humanū eorū. ſ. qui procul a propoſito ſcripture celebrant illud. Quoddam vero diuinū ꝛ verum quod in ſpiritu et veritate perficitur ad diſtinctionē ergo diuini dicitur iudeorum.

2 ¶ Dub. an in illo paſchate xp̄s fuerit paſſus? Rn̄. Alcuinus ſup Jo. ꝙ bis legit xp̄m aſcēdiſſe hieroſolimā ſemel in primo anno predicationis dum adhuc ioānes nō erat miſſus in carcerē ꝛ de hoc aſcēſu nūc agit: ꝛ iterum illo anno quo fuit paſſus.

3 ¶ Dubit. an aliqui iuerūt cum eo? Reſpō. ꝙ diſcipuli: vt patet ex textu qui recordati ſunt ſcripture ꝛc. Et vt Beda dicit ſemper virgo eius mater etiam comitata eſt eum.

4 ¶ Dubi. cur dicit aſcēdit? Rn̄. euntes hieruſalē ex omni parte aſcēdere habebāt cū eſſet in eminēti loco.

5 ¶ Dubi. cur acceſſit prio ad tēplū? Rn̄. Beda. ꝙ vt daret nobis exēplū vt quocūqꝫ ꝑperam⁹ domū dei primo ingrediamur dn̄m deprecaturi.

6 ¶ Dub. quid ꝛ que vendebāt ꝛ emebant in tēplo: ꝛ alia dubia ad hec ꝑtinētia. Require fer. iij. dn̄ice. j. quadrageſime. dub. 10. ꝛ ſequen.

7 ¶ Dubi. an bis eiecerit iſtos de tēplo? Rn̄. Aug. de conſenſu Euang. manifeſtum eſſe non ſemel ſed iterato hoc factum eſſe a dn̄o: ſed primum cōmoratur hic a ioanne. Ultimum vero ab alijs euangeliſtis.

8 ¶ Dub. cur hic dicit domū negotiationis ꝛ in alia ſpelūca latronū. R. Chriſ. ſup Joan. ꝙ illud fecit ad paſſionē veniēs: ideo durioribus ſermonibus vtebatur. Hoc autem in principio ſignorum fecit vnde non ita aſpera ſed remiſſa quodammodo increpatione vtitur.

¶ Dubi. an tunc vſus fuerit flagello ſicut ꝛ nūc? Rn̄. Hie. ſup Matth. 9
ꝙ ſic. ſic dicēs. Mihi aūt inter oīa ſigna que fecit dn̄s hoc videtur eſſe mirabili⁹ qđ vnus homo ꝛ illo tp̄e contēptibilis in tantū vt poſtea crucifigeret. ſcribis ꝛ phariſeis ꝯtra ſe ſeuiētibus ꝛ vidētibus lucra ſua deſtrui potuerit ad vnius flagelli verba tantam eijcere multitudinem.

¶ Dub. cū multa alia pctā cōmitterent in iſrael: cur nō flagellauit ita peccātes? Rn̄. ſ. Uincen. in ſermone ꝙ hoc fecit vt oſtenderet q̄ntum deo diſplicet templum eſſe ad prophana deductum ꝛ ad illicita. 10

¶ Dub. nunquid abſqꝫ flagello potuiſſet eos eijcere. R. ꝙ ſolo nutu potuiſſet cum ipſe dixerit ꝛ facta ſunt: ſed conuenientius fuit vt cum flagello eos eijceret ad oſtendendum ꝙ contra dei contemptores non ſolū verbo agendum eſt ſed etiā facto. 11

¶ Dubi. vbi ſcribitur zelus domus ꝛc. Reſpon. ꝙ pſal. lxviij. 12

¶ Dubit. vbi accepit funiculos ad faciēdū flagellū? Rn̄. Lyra. aliquos dicere xp̄m vti tunc funiculo ꝓ cingulo: quem ſoluens ex ipſo flagellū feciſſe: et q̄uis nō habeatur in textu tn̄ credibile eſt: cū vt dicit Joan. vltio. c. nō oīa geſta ieſu ſcripta ſunt. 13

¶ Dub. cur tūc recordati ſunt diſcipuli ꝛ non ante? Rn̄. Ly. qꝛ ex facto xp̄i recordati tunc fuerūt illius ſcripture ꝛ impletionis eius de chriſto. 14

¶ Dubi. q̄uo exponit illa ſcriptura? Rn̄. ꝙ zelus. i. indignatio vel amor domus tue comedit me. i. fuit cauſa paſſionis mee dum corripiebam iudeos de irreuerentia domus tue. 15

¶ Dub. cur petebant ſignum? Rn̄. 16

Chriſoſto. vbi ſupra. ꝙ dolentes de
ſuo turpi lucro impedito. Simul au
tē ꝛ ꝑ hoc ꝓhibere volētes: opinan
tur em̄ eum aut ꝓuocare ad mira-
cula aut ceſſare ab his que fiebant.
17 ¶ Dubit. quod ſignū dedit dicens
ſoluite templū ꝛc. Rñ. Beda ꝙ tem
plum ipſum ſignificabat tēplū cor-
poris ſui in quo nulla prorſus eſſet
macula peccati quaſi dicat ſicut in
animatū tēplū a veſtris cōmercijs
ſceleribuſq; mea ex pia ptāte: ita et
hoc corporis mei tēpluz cuius iſtud
geſtat figurā veſtris manibus diſſo
lutum tertia die reſuſcitabo.
18 ¶ Dubit. cur nō fecit tunc aliquod
miraculū vt tacerēt? Rñ. Chriſo. vbi
ſupra. Propterea non dat eis ſignū
ſicut ꝛ poſt petētibus ſignū reſpon-
dit dicens generatio mala ꝛc. Sed
tunc quidē manifeſtius tunc aūt ob
ſcurius reſpōdet idē non autē vtiq;
qui nō petentes preoccupat ꝛ ſigna
dat: hic petentes auertiſſet niſi men
tem eorum cognouiſſet doloſam.
19 ¶ Dubit. q2 videt imperare iudeis
vt eum interficiāt dicens ſoluite ꝛc.
Rñ. Theophi. ſup Euan. ꝙ nequa-
q̄ eos ad homicidiuz prouocat: ſed
hoc eis affectantibus non ſibi eſſe
abſconditum demonſtrat.
20 ¶ Dubi. cur potius dat ei ſignū re-
ſurrectionis q̄ aliud? Rñ. Chriſoſt.
vbi. ſ. q2 hoc maxime erat quod
oſtendebat eum nō eſſe hominem
purum poſſe aduerſus mortē ſtatue
re triumphum et tyrannidem eius
longam velociter diſſoluere.
21 ¶ Dubi. cū dicat ad Gal. q2 pater
ſuſcitauit ieſum a mortuis quō hic
dicit ego excitabo. i. reſuſcitabo eū?
Rñ. Aug. ſup Joā. dicēs. Sed qd fe-
cit pater ſine verbo: quō ego pater
reſuſcitat ſic ꝛ filius reſuſcitauit q2
filius dixit ego ꝛ pater vnū ſumus.
22 ¶ Dubi. q2 xp̄s nō ſtetit mortu9 tri
bus diebus? Rñ. ꝙ hoc dicit per fi-
gurā ſinecdoche i qua accipit pars
ꝓ toto: q2 de oib9 tribus diebus ſte
tit mortuus lz non oibus cōpletis.
¶ Dub. q2 nō videt verū ꝙ ſteterūt 23
xlvj. annis in conſtructura tēpli. q2
in. vij. annis Salomō cōſummauit
tēplū vt hr. i. Re. vj. Rñ. Lx. poſt Al
cuinū. ꝙ hec dr de reedificatiōe q̄ fa
cta fuit ſub zorobabel p. xlvj. annos
impedientibus inimicis. Nam tēplū
Salomonis fuerat deſtructū p Na
buchodonoſor. vt hr. iiij. reg. vltio.
¶ Dub. cur addit Euāg. ꝙ dicebat 24
de tēplo corporis ſui? Rñ. Aug. ſup
Jo. q2 iudei caro erant carnalia ſa-
piebant ille ſpiritualiter loquebat.
ideo de quo tēplo diceret per Euā-
geliſtam aperuit nobis.
¶ Dubi. q2 videt ꝙ corpus xp̄i fue- 25
rit inanimatū vt apolinaris hereti-
cus dixit: q2 aſſimilat eum dñs tem
plo inanimato? Rñd. Theophi. ſup
euange. ꝙ nō oportet ꝙ ſimilitudo
in omnib9 currat: q2 ſic ſequeretur
ꝙ caro xp̄i eſſet lignum ꝛ lapides ex
quibus templū erat cōſtructū: ꝛ fal-
ſum eſſet ꝙ dñs dixit. Nūc anima
mea turbata eſt: ꝛ poteſtatez habeo
ponendi animā meam: ꝛ in manus
tuas dñe commēdo ſpiritū meum.
¶ Dub. cur tūc nō intellexerūt diſci 26
puli? Rñ. Alcuin9 vbi. ſ. ꝙ ante re-
ſurrectionez non intelligebant ſcri-
pturas: ſed poſt aperuit eorū ſenſum
vt eas intelligerēt: ꝛ tūc crediderūt
ſcripture prophetarum predicātiuz
xp̄m tertia die reſurrecturum.
¶ Dub. cui ſermoni dñi crediderūt 27
poſt reſurrectionē? Rñd. qui ſupra.
ꝙ illi: ſoluite templum hoc ꝛc.
¶ Dubi que ſigna tūc fecit ieſus in 28
hieruſalē? Rñ. Orige. vbi. ſ. ꝙ non
legitur feciſſe aliquod ſignū in hie-
roſolimis niſi forte aliqua ſigna fa-
cta ſint que in ſcripturis non ha-

benť ꝛ niſi expulſio cũ flagello vendentiũ de templo dicatur ſignum.

29 ¶ Dubi. cur illi credẽtes credebãt propter ſigna? Rñ. Chrſ. vbi ſupra quia erant groſſi ꝛ tales trahũtur per ſigna: ſed rationabiliores trahũtur per doctrinam.

30 ¶ Dub. cur crediderũt in nõie ei⁹ ꝛ non in eũ? Reſpon. Orige. vbi. ſ. ꝙ qui in ieſum credunt per anguſtam viam vadunt ducentem ad vitam: qui aũt credunt ſignis non in eum: ſed in nomine eius credunt.

31 ¶ Dub. cur nõ credebat ſe eis? R. Orige. vbi. ſ. quia non opere implebant qđ credebant. ꝛ Chriſo. dicit ꝙ non credebat. i. confidebat vt in diſcipulis perfectis nec cõmittebat eis omnia dogmata vt iam firmiter fidelibus fratribus.

32 ¶ Dubita. cur non egebat teſtimonio. ꝛc. Rñd. Chriſoſto. vbi ſupra. ꝙ ſcire ea que ſunt in corde hominum eſt dei q̃ ſolus corda plaſmauit nõ indigebat ergo teſtibus vt ꝓprioꝝ plaſmatum mentem adiſcat.

33 ¶ Dub. quia medici per pulſum et vrinam ſciunt que ſunt in homine. Rñ. ꝙ per ea que ſunt in hoïe intelligũtur que ſunt in mẽte hominis.

34 ¶ Du. an aïa xp̄i cognoſcat cogitationes hominũ. Uide dñica tertia quadrageſime. dub. 53.

☞ Allegorice.

¶ (Uendẽtes in templo) ſignificãt prelatos per ſymoniã vendẽtes dona ſpiritusſancti: q̃ tandẽ a xp̄o eijciunť ꝛ flagellãtur in inferno a demonib⁹ ſubuerſis oïb⁹ eoꝝ menſis diuitiarũ quas relinquũt alienis et ſepulchra eoꝝ domus illoꝝ in eternũ: nec in preſentiarũ deus ſemper ſigna cõtra tales demõſtrat: qꝛ qui ſe permiſit crucifigi etiã permittit talia fieri ſꝫ poſt reſurrectionem in extremo ac tremendo iudicio oïa manifeſtabit ꝛ iuſti reedificabũtur in vitam eternam.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt ſequamur chriſtũ in paſchate ſacram cõmunionẽ recipiendo: vtꝗ in eccleſijs (nõ vẽdamus boues ꝛ oues). i. nõ cogitem⁹ dũ ſum⁹ in diuinis officijs terrena nec mercãtias aut negotia ſecularia nec de eis ibidem loquamur: ſꝫ zelemus zelum dei ipſum toto mentis affectu depcantes vt mereamur effici participes meritorum paſſionis ei⁹: ꝛ ipſe credet. i. committet ſe nobis in myſterio corpis ꝛ ſanguinis eius: qui omnium corda nouit.

☞ Anagogice.

¶ Cõtemplemur celeſtẽ hieroſolimã quã poſt xp̄m aſcendemus: ſi tñ compatimur vt ſimul regnemus: et tunc perfecte cognoſcemus oïa ſacramẽta ſue ſacratiſſime paſſionis per que ſalui facti erimus: ꝛ inebriabimur ab vbertate domus ei⁹ ꝛ credet ſe omnibus ſanctis ſuam communicando gloriam.

Feria.iiij. dominice.iiij. quadrageſime.

Iã die feſto mediãte. Joan. vij. c. Hiſtoria hui⁹ euãgelij facta eſt anno xp̄i. xxxij. die. xviij Septẽbris.

☞ Hiſtorice.

¶ Medio ſolẽnitatis ſcenophegie die: xp̄m in tẽplo docentem admirabanť iudei quõnã modo ſciret literas quas non didicerat qđ perpendẽs dñs illã nõ ſuã ſed eius qui eũ miſerat fore doctrinam dicebat nec ꝓpriam aucupabatur gloriã eã ex ſe proferendo. Subdit vero eos cõtra moyſi agere legem eũ morti tradere volẽtes: cũ itaꝗ turba eum demonia cum diceret eo qꝛ a nemine

eius perquireretur interitus: ait ex vno a ſe perpetrato ope: qđ ſabbato.ſ.hominem ſanitati reſtituiſſet, eos indignari: cū tñ ex hoc legē nō preteriret: qm̄ nec circūciſio ſabbato celebrata que ex patribus talem reportauit conſuetudinē non illicita reddit: nō itaq̃ expedire vt ex facie quęq̃ dñ iudicent: ſed eos recto debere vti iudicio. Hieroſolymiſq̃ buſdam ſubmurmurātibus an hic quē principes ad necem quererent foret cui tñ palā loquēti nihil violētie inferre auderēt ex hoc fortaſſis ꝙ eū agnouiſſent eſſe xp̄m. Quāq̃ cū xp̄s ipſe adueniret ignotus exiſteret: ⁊ hui⁹ patriā ac parētes noſſent: dñs vocē extollēs eos dixit ⁊ ſe ⁊ cui⁹ eſſet patrie ſcire. Ueruntñ nō ex ſe ſe aduenıſſe: ſed ab eo q̄ verax eſt miſſum fore: quē cū ipſi ignorarent ipſe optime agnoſceret ſi cuius aſſereret ꝯtrariū mendacij re⁹ eſſet cuiuſmodi ipſi forēt: cū vero apprehendere cupiētes nequaq̃ in eū manus iniecerūt: cū nedū eius aduenıſſet hora: quinimo ex aſtantibus in eum q̃plures crediderunt.

Itur ad dubiorū declarationē adueniēs.

1 ¶ Du. cur primo die nō acceſſit ad templū ad docendum? Reſp. Theophi. ſup Joānē: qm̄ illa die iudei his q̄ feſti erāt magis attendebant. Et ideo expectauit eum poſt attentius audirent.

2 ¶ Dubit. quod feſtum erat illud? Reſpon. ꝙ vt habetur in hoc. vij. c. erat feſtum ſcenophegie.

3 ¶ Dub. quot dieb⁹ durabat dictū feſtū? Rñ. Lyra. ꝙ ſeptem diebus.

4 ¶ Dub. quid docebat? Rñ. Chriſo. ſuper Joan. ꝙ hoc euangeliſta non dicit ſed quod mirabiliter docebat ſolum. Sed Lyra poſt Augu. dicit ꝙ legis et prophetarum teſtimonia proferebat.

¶ Dub. cum alias dixerit. vt habetur Joan. vij. Hic ſeducit turbas quomodo nunc admirabant̄? Rñ. qui ſupra qđ tanta erat virtus docētis vt ex eo qđ alias dicebāt tranſmutati admirarentur. 5

¶ Du. an alibi q̃ in tēplo poſſit predicari? R. ꝙ ſic. ſ. in plateis ⁊ locis publicis ⁊ honeſtis: nō aūt in domibus ꝑuatis: ne ſuſpitio hereſis oriatur. di. xxx. c. ſi q̄s extra vñ in aut. de eccle. lv. ſi quis in ſua domo illa domus in qua ꝯuēticula celebrant̄ et occulte predicat̄ publicanda eſt: tñ in eccleſijs rōnabiliter potius dꝫ ꝑdicari: q2 ille locus eſt magis aptus vt ptꝫ exemplo chriſti qui in tēplo ⁊ ſynagogis predicabat. 6

¶ Dub. q2 die feſto ieſus predicabat? Rñd. ſ. Uincen. in ſermone. qđ erat quarta dies que erat media ſeptem dierum. 7

¶ Dub. quō ſciebant eum non didiciſſe litteras? Rñ. Aug. ſup Joan. quoniam multi nouerant vbi nat⁹ erat: quemadmodum fuerat educatus. nunq̃ viderant literas diſcentem: audiebāt tamen de lege diſputantem. Et ideo crediderunt vt dicit ſanctus Uincen. illam doctrinā eſſe a diabolo. 8

¶ Dub. cū ei⁹ doctrina eſſet de regno dei quō illi non credebāt? Rñ. Chriſo. vbi ſupra: q2 eorum admiratio erat nequitia plena. 9

¶ Dub. q2 videt̄ cōtradictio in verbis xp̄i dum dicit: mea doctrina nō eſt mea? Rñ. Aug. vbi ſupra ꝙ ſcđꝫ alind ſuam dixit: ſcđm aliud non ſuam ſcđm formam dei ſuam: ſecundum formā ſerui non ſuam: ſicut ſi fiſtula diceret: vt dicit ſanctus Uincentius ſonus non eſt meus: ſed ſonantis magiſtri. 10

11 ¶ Dubit.an in xpo fuerit alia do-
ctrina ꝙ diuina. Uide dñica infra
octa.epipha.dubi.29.

12 ¶ Dubi.quõ faciẽtes volũtatẽ dei
poterãt cognoſcere illã doctrinam
fore a deo? R. Chriſo.vbi.ſ.ꝙ ſi au
ferrent irã inuidiã ⁊ odiũ ꝙ i eo ſi-
ne cã habebãt nihil erãt qd ꝓhibe-
ret eos cognoſcere ꝙ verba que lo
quebatur eſſent a deo.

13 ¶ Dub.quid eſt facere voluntatez
dei? Rñ. Aug.vbi.ſ.ꝙ eſt credere
in eũ ſicut ipſe dominꝰ dixit Joan.
vj. Hoc eſt opus dei vt credatis in
eũ quem ipſe miſit.

14 ¶ Dub.quõ loquẽs a ſeipſo gloriã
ꝓpriã q̃rit? R. Chriſ.vbi.ſ.ꝙ hoc ẽ
vnũ argumẽtum inſolubile:quaſi
dñs.d.qui aliquã ꝓpriã vult inſti-
tuere doctrinam ꝓpter nihil aliud
hoc vult ꝙ vt gloriã acq̃rat. Si ve-
ro ego gloriã eiꝰ qui me miſit que-
ro.cuius grã aliena vellem vos do
cere? ⁊ hoc eſt ꝙ ſequit:qui aũt glo
riã q̃rit eius q̃ miſit illũ hic verax
eſt ⁊ iniuſtitia in illo non eſt.

15 ¶ Dub.cur dixit hic verax eſt? R.
Theophilus ſuper Joannam.q.d.
verax ſum quia doctrina mea con-
tinet veritatem.

16 ¶ Dub.cur addit:iniuſtitia in eo
nõ eſt? Reſpon.qui ſupra.q.d.iniu
ſtitia in me non eſt:q2 alterius glo
riam non vſucapio.

17 ¶ Dub.cur dt nõne moyſes dedit
vobis legez.⁊ nemo ex vobis facit
legẽ? Rñ. Chriſ.vbi.ſ.ꝙ iudei duas
criminationes cõtra xpm induce-
bant. Unã ꝙ ſabbatũ ſolueret. Aliã
ꝙ patrẽ ſuũ dicebat deum equalez
ſeipſum faciẽs deo. Hoc igit prius
confirmauit dũ oſtendit ꝙ non eſt
deo cõtrariꝰ ſed eadẽ illi docet:de
reliquo ad ſabbati ſolutionẽ inſtat
dicẽs. Nõne Moyſes ⁊c.quaſi di-
ceret.lex dicit.nõ occides:vos autẽ
occiditis.⁊ hoc eſt qd ſubdit q̃d me
queritis interficere:ac ſi diceret. Et
ſi ego diſſolui legem hoiem ſanans
trãſgreſſio fuit:ſed in ſalutem vos
autem tranſgredimini in malum:
vnde non debes a vobis de ſolutio
ne legis dijudicari:in duobꝰ ergo
eos corripit:⁊ dicẽdo q̃d me q̃ritis
interficere:⁊ oſtẽdendo q̃m occiſio-
nem meditantes nõ ſunt digni aliũ
dijudicare.

¶ Dub.qui fuerũt illi qui dixerunt 18
demoniũ habes? Rñ ꝙ phariſei et
ſcribe principaliter ⁊ alios inſtiga
bant ad ſic dicendum.

¶ Dubi.cur alia ſibi dicebant que 19
nõ erãt ad ꝓpoſitũ? Reſp. Aug.vbi
ſupra.ꝙ ⁊ ſi talia nõ pertinerent ad
ordinem:pertinebant tamẽ ad per
turbationem.

¶ Dub.cur nõ fuit dñs in hoc tur 20
batus? Rñ. Beda.ꝙ in hoc nobis
patiẽtie reliq̃t exemplũ vt quoties
nobis ab aliquibꝰ falſa obijciũtur
cõuitia patienter toleremus.

¶ Dubi.cum chriſtus multa fecíſ 21
ſet opa:cur dicit vnũ opus feci? R.
Aug.vbi.ſ.q.d.q̃d ſi oĩa opa mea
videritis ipſius eñ opera erãt que
in mundo videbant ⁊ ipſum qui fe
cit oĩa non videbant fecit vnã rex
⁊ turbati ſunt:q2 ſaluum fecit homi
nem in ſabbato.

¶ Dub.quẽ hoim ſanũ fecit in ſab 22
bato? R.ꝙ vt habet. Jo.v.fuit ille
q̃ iacebat i porticu ꝓbaticepiſcine

¶ Dub.cur redarguit eos ꝙ admi- 23
rarẽtur? Reſpond.ꝙ non admira-
bant ſed conturbabãtur.et de hoc
eos redarguit:admiramini.i.tur-
bamini tumultuatis.

¶ Dub.quõ circũciſio erat ex patri 24
bus? Rñ.ꝙ quia fuit data abrahe.
Uñ vt dicit ſctũs Th.xij.q.ciij arti.
j.circũciſio nõ põt dici ſacramẽtuz
legis quaſi in lege inſtitutũ:ſed ſo-

tum quaſi in lege obſeruatũ: fuit tñ
circũciſio a deo inſtituta: ⁊ etiam a
patribus ipſam ſcõm dei preceptuʒ
obſeruantibus.
25 Dubit. an poſſet fieri in ſabbato et
alia dubia de circũciſione: quere in
feſto circũciſionis quaſi per totum.
26 ¶ Dub. cur dicit ppterea moyſes:
⁊ q̃d ex hoc volebat cõcludere? R.
Chri. vbi. ſ. ꝙ ſabbati ſolutio in cir
cũciſione legis ẽ obſeruatio. Quare
ego curãs in ſabbato legẽ ſeruaui:
vos q̄ nõ eſtis legis latores vltra
modũ legẽ defenditis: ſed moyſes
iubet legẽ ſolui ppter mãdatuʒ qđ
nõ erat ex lege ſʒ ex patribus.
27 ¶ Dub. cur dicit totũ hoiem? R. q̄
ſupra. ꝙ ppter hoc oſtendit circun
ciſionem eſſe particularẽ ſanitatẽ.
Et vt dicit hic ſanct9 Vincẽ. ex hoc
loco emanauit regula theologalis
qđ dñs nũꝙ̃ ſanauit aliqueʒ corpo
re quin ſanauerit ⁊ mente.
28 ¶ Dubit. cur dicit nolite iudicare
ſcõm faciẽ? R. qui ſupra. quaſi dñs
diceret. Non q2 moyſes apud vos
habet maiorẽ gloriam quã ego ex
perſonarũ dignitate feratis ſniam
ſed a reruʒ natura. hoc eñ eſt recte
iudicare. Null9 aũt incuſauit moy
ſem de hoc qđ iuſſit ſabbatũ ſolui
ppter mãdatũ circũciſiõis qđ erat
aliunde ꝙ̃ ex lege inductum ergo
ſide dignior vobis eſt moyſes q̄ iu-
bet ſolui legẽ a mãdato nõ legali.
29 ¶ Dubi. cur hieroſolimite potius
murmurabãt ꝙ̃ alij? Rñ. qui ſupra
qm̃ qui magis potiti erãt ſignis hi
erãt miſerabiliores q̄ deitatis ei9 ſi
gnũ videntes maximũ: oĩa iudicio
corruptorũ principũ permittebant.
30 ¶ Dubi. cur dicebant ⁊ nihil ei di
cunt? Rñ. Aug. vbi ſupra. qđ nõ ple
ne intelligentes chriſti potentiam
putauerunt eſſe principum ſcientiã
quod ei pepercerunt.

¶ Dubi. vnde habebãt ꝙ neſcire- 31
tur vnde eſſet xp̄s? Rñ. q. ſ. qđ hec
opinio apud iudeos non inaniter
nata eſt qm̃ vtrũqꝫ pnũtiauerũt ſcri
pture: ſcõm hoieʒ predixerũt vnde
eſſet: ſcđʒ deũ latebat impios ⁊ que
rebat pios Hãc igit̃ opinionem in
eis generauerat ꝙ per Eſaiã. liij. c.
dictum eſt generationem eius quis
enarrabit.
¶ Dub. cur dicit dñs: ⁊ a meipſo nõ 32
veni? R. qui. ſ. qđ dñs reſpõdit ad
vtrũqꝫ dictum ſcripturarũ. quaſi di
ceret: ⁊ me ⁊ vnde ſum ſcitis quãtũ
ad humanitatẽ ⁊ locũ natiuitatis: ⁊
tamẽ me ⁊ vnde ſim neſcitis quan-
tum ad diuinitatem.
¶ Du. q̃d ſciebãt iudei de xp̄o? R. 33
q. ſ. qđ ſolus virginis part9 q̄ntum
ad humanitatẽ latebat iudeis: quo
excepto totũ nouerãt in ieſum qđ
ad hoiez ptinet ſciebant ergo q̄s ⁊
vnde eſſet ſcõm carnẽ ⁊ effigieʒ ho
minis quam gerebat.
¶ Dvb. cur addidit ſʒ ver9 eſt qui 34
miſit me quẽ vos neſcitis? Reſpõ.
Chriſo. vbi ſupra. ꝙ ex proprijs ſer-
monibus eoꝝ capit: qm̃ ipſi dicebãt
xp̄s cũ venerit nemo ſcit vñ ſit: oſtẽ
dit ſe etiã inde xp̄m eſſe qm̃ a patre
venit quẽ ipſi neſciebant.
¶ Dub. cur clamabat? Rñ q̄ ſupra 35
qđ vt eos verecundari faceret.
¶ Dub. cur dicit ego ſcio eum? R. 36
Augu. vbi ſupra qđ vt oſtẽderet: eis
vñ poſſent ſcire. Vñ dicit ego ſcio
eũ: ergo a me querite vt ſciatis eũ:
qm̃ patrẽ nõ cognoſcit niſi filius. ⁊
cui voluerit filius reuelare.
¶ Dub. cur dicit ⁊ ſi dixero q2 ne- 37
ſcio eum? Rñ. Chriſo. vbi ſupra qđ
eſt argumentũ ducens ad impoſſi-
bile: nam impoſſibile eſt qđ ſim ſi-
milis vobis mẽdax: quoniaʒ verax
eſt qui miſit ergo congruum eſt et
ipſum veracem eſſe qui miſſus eſt:

ergo ſcio eũ.⁊ cõtrariũ dicẽs mẽtirer qđ eſt impoſſibile.ſ.me mentiri.

38 ¶ Dub.q: cũ oĩa a prẽ ſint p creationẽ.vr qđ oĩa ſciãt patrẽ ſi xp̄s q̄ eſt ab eo ſcit eũ? R. Hilari9.vij.de trinitate.qđ eſſe a deo p creationẽ nõ eſt cã qđ deus ſciat:ſʒ eſſe a deo vt ver9 fili9 dei p gñationeʒ eſt rõ qđ ſciat deum.

39 ¶ Dubit. quõ miſſus eſt a patre cũ nõ ſit minor eo cum ſit vnus deus cũ patre.⁊ vbiqȝ ſit:⁊ impleat oẽm locum? R.ſ.Tho.j.par.q.xliij.ar.j. qđ in ratione miſſionis duo important.quorũ vnũ eſt habitudo miſſi ad eũ a quo mittit. Aliud eſt habitudo miſſi ad terminũ ad quẽ mittitur. Per hoc aũt ꝙ aliquis mittit oſtendit pceſſio quedã miſſi a mittente:vel ſcđm imperium ſicut dñs mittit ſeruũ:vel ſcđm conſiliũ vt ſi cõſiliarius dicat mittere regem ad bel'ãduʒ:vel ſcđm originẽ vt ſi dicatur qđ flos emittit ab arbore. Oſtẽdit etiã habitudo ad terminum ad quẽ mitti t:vt aliquo modo ibi eſſe incipiat:vel q: prius ibi oino non erat quo mittit vel q: icipit aliquo mõ eſſe quõd pri9 nõ erat. Miſſio igit diuine pſone cõuenire põt ſm qđ importat ex vna pte pceſſioneʒ originis a mittẽte:⁊ ſm ꝙ importat ex alia pte nouũ modũ exiſtendi in alio:ſicut fili9 dicit eſſe miſſus a patre in mũdũ ſcđm qđ cepit in mũdo eſſe p carnẽ aſſumptã.⁊ tamẽ ante in mũdo erat.vt đr Joã.j. Et licet miſſus ſit minor mittẽte qñ mittit ſcđm imperiũ aut ſcđm conſiliuʒ:q: imperans eſt maior ⁊ cõſiliari9 eſt ſapientior:nõ tñ quãdo pcedit ſm originẽ que eſt ſcđm equalitatem ⁊ ſic eſt in diuinis. Et licet proceſſio que eſt ſcđm motum localẽ ſit ſcđm diſceſſum de loco ad locum:non tamen proceſſio diuina que eſt abſqȝ omni motu:⁊ etiã nõ venit i mũdũ ſcđm diuinitatẽ:q: erat in mũdo:ſʒ ſcđm carnis aſſumptionem ſecundum quẽ modũ non erat in mundo ante incarnationem.

¶ Dub.cur querebãt eũ apprehendere? Rñ Chriſoſto.vbi ſupra:q̄m ea que dicebat iudeos irritauerunt videlicet quẽ vos neſcitis:q: ſimulabant ſe ſcire. 40

¶ Dub.cur nõ miſerũt in eum manus? Reſpon.Chriſoſto.vbi ſupra: quia furor eorum inuiſibiliter fuit refrenatus. 41

¶ Dub.quõ cognitũ eſt ꝙ volebãt eum apprehendere? Rñ.qđ xp̄s q̄ cognoſcebat corda eorũ hoc potuit iudicare vel fecerant aliquos actus furioſos p eũ capiendo. 42

¶ Dubitatur.que hora erat illa ei9? Reſpõd. Auguſt.ꝙ in qua volebat mori. 43

¶ Dub.an xp̄s ſubüceretur hore? Reſpon.qui ſupra.ꝙ dñs nõ eſt natus ſub fato:quia nec hoc de te credendũ eſt quanto magis de illo per quem factus es:ſi tua hora voluntas eſt illius:illius hora que eſt niſi voluntas ſua: non ergo horam dicit qua cogeretur mori:ſed qua dignaretur occidi. 44

¶ Dub.cur potius de turba crediderũt ꝙ̄ de phariſeis vel ſcribis? Reſpon.qui ſupra:quia dñs humiles ⁊ pauperes ſolos faciebat et turbam que ſuam egritudinem cito vidit ⁊ illius medicinam ſine dilatione cognouit. 45

☞ Allegorice.

¶ Judei admirantes ⁊ conturbati in doctrina chriſti ſignificãt eos q̄ ſcripture ſacre nolunt credere nec ſubdere colla iugo fidei catholice opinantes ea non eſſe vera que nõ poſſunt ab eorum intellectu cõpre-

hẽdit:ideo nõ poſſunt vere cogno ſcere patrẽ quẽ filius reuelauit:⁊ ta les querũt apprehẽdere xp̃m id eſt eius doctrinam deſtruere:ſed non dũ venit illa hora nec veniet quia licet ſemper ſint hereſes in mundo tñ nunq̃ p̃ualuerũt nec preualebũt cõtra eccleſiam vt dñs p̃miſit ꝑe tro. Multi aũt de turba ſignificant ſimplices qui ad eaꝫ que ſunt fidei non querunt rõnes naturales: ſed puro corde credunt in eum.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ex ſacro euãgelio ſi volumus patrẽ cognoſcere et eius volũtatem adimplere vt in diebus feſtis accedamus ad eccl'ias in qui bus xp̃s docet per os predicatorũ: nec turbemur ſi arguimur ab eis q: tunc veraciter intelligim⁹ vnde ſit xp̃s quo ad humanitatẽ in qua voluit ꝑpter noſtrã ſalutẽ noſtros ſubire dolores:⁊ generationẽ eius eternã ip̃o reuelante p fidẽ ꝑcipere poterimus.

☞ Anagogice.

¶ Sacrũ euangeliuꝫ in cõtempla tionẽ nos ducit feſti ꝑpetui beato rũ in quo xp̃o docente in verbo li teras quas nunq̃ didiceramus co gnoſcemus clare intuẽtes id quod nũc in enigmate cõſpicimus adue niẽte hora noſtre beatitudinis que ſine fine durabit.

Feria quarta dñice quarte quadrageſime.

¶ Preteriens ieſus vidit homi nem cecũ. Joan.ix.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno xp̃i.xxxij.die.xxvij. Septẽ bris in die ſabbati.

☞ Hiſtorice.

¶ Ieſu dño iter faciẽte dũ q̃daꝫ ex vtero cecus ab ipſo cõſpectus fuiſ ſet diſcipulis ſciſcitãtib⁹ quib⁹ pec catis parẽtũ:vel an ꝑprijs accediſ ſet cecitas: reſpõdit dñs neutroruꝫ delictis hoc cõtingiſſe: ſed vt dei in eo mirabilia operãda paleſierent. Se vero op̃a operari oportere ei⁹ a quo miſſus eſſet dũ illuceſceret diesq̃ʒ nocte ſuperueniẽte nemo op⁹ aliqđ ꝑagere valet: lumẽq̃ ſe mũdi fore interim q̃diu in eo ꝑma neret. his ita ꝑſolutis ex ſputo terre admixto lutuꝫ finxit: q̃ ceci oculos liniẽs imperauit vt in piſcina ſyloe eos ablueret: q̃ cũ peregiſſet lumẽ ſtatim intuit⁹ eſt tenebris depulſis cũq̃ redijſſet ſubmurmurabãt vici ni inter ſe querentes an ipſe idem fuiſſet luminibus orbatus: aut ſibi ſimilis exiſteret: affirmãti vero ſe ce cum vere fuiſſe ꝑcunctabãtur quo nam modo nunc videret: qui cum enarraſſet querebãt quo ieſus iuiſ ſet: qui cum ſe ignorare dixiſſet ad phariſeos deduct⁹ eſt ab eiſq̃ pari interrogatus modo ieſum ſue vi ſionis auctorẽ fore narrauit: q̃ʒ vero ea ſabbati dies eſſet: rixabant̃ ali quibus hũc a deo nequaq̃ fore ho minem qui ſabbatũ nõ obſeruaret dicentibus ceteris vero aſſerenti bus nullũ ſimilia ꝓdigia peccatorẽ operari poſſe cũ impij a deo mini me audiant̃. Rogatus aũt qui cec⁹ fuerat vt ediceret ſniam ipſum pro phetã eſſe denũtiauit: cũq̃ parẽtes cõueniſſent an hic eoꝝ filius foret ab eis ꝑquirebant: modũq̃ habite viſiõis ſimul efflagitabãt. q̃ hũc eo rũ ab eis genitũ dixerũt: ſed quonã pacto nunc videret ſe neſcire atte ſtati ſunt. Cũq̃ ab eo rurſus vt mo dũ enarraret exigerent: queſiuit an xp̃i diſcipuli effici optarẽt: quibus indignantibus maledictis eũ inſe ctantes ſe Moyſi cui dñs locutus fuiſſet diſcipulos fore profeſſi ſunt:

cũq3 ieſum ↄfitētē ex ſynagoga eiece
rũt: ꝙ tot⁹ i ſcelerib⁹ genit⁹ eos do
cere pſumeret: q̃ poſtmodũ inuẽt⁹ a
dño: an in dei natũ crederet req̃ſit⁹
eſt: cui q̃ſnã foret cũ percũctaretur.
Rñd. dominus ſe dei filiuʒ eſſe: ſta
tim q3 procidens ⁊ ſe credere dixit ⁊
eum ſuppliciter adorauit.

Tollenda p declaratio
nes. dubia ſe offerunt.
1 ❡ Du. vñ progredie
bať dñs? Rñ. ꝙ vt ha
bet Joan. viij. c. e tem
plo in quo ſe abſcõde
rat qñ eum lapidare voluerant.
2 ❡ Dub. vbi erat cec⁹? Rñ. ꝙ ſede
bat in exitu templi ⁊ mendicabat.
3 ❡ Dub. q̃d mouit diſcipulos inter
rogare de ceco? Rñ. Chri. ſup Joã.
ꝙ ieſus ſtudioſe cecũ reſpiciebat ꝙ
attendentes diſcipuli interrogaue
runt cauſam cecitatis.
4 ❡ Dubit. cur dñs non requiſitus a
ceco eum illuminauit? Rñd. qui. ſ.
ꝙ qꝛ iudei in templo ſermonuʒ xp̃i
altitudinē non ſuſceperant exiēs de
templo curauit cecũ ſui abſentia eo
rum furorē mitigans ⁊ p operatio
nem ſigni eorũ duritiam molliens.
5 ❡ Dub. quid ſignificat rabbi? Rñ.
Augu. ſuper Joan. ꝙ interpretatur
magiſter.
6 ❡ Dub. cur appellabant eum ma
giſtrũ? Rñ. qui ſupra: qꝛ diſcere cu
piebant: queſtionē quippe ꝓpoſue
rant domino tanq̃ magiſtro.
7 ❡ Dub. cũ cec⁹ nat⁹ eſſet ante nati
uitatē non peccauerat: cur ergo di
ſcipuli ſic interrogãt? Rñ. Chriſoſt.
vbi. ſ. qꝛ cũ paraliticũ ſanaſſet ⁊ di
xiſſet ei: ecce ſanus factus es non vl
tra pecces. Jdeo illi cogitãtes ꝙ ꝓ
pter pctm̃ illud accidiſſet ſil'r de
iſto ceco querunt qui ⁊ peccatũ ori
ginale ↄxerat: ⁊ etiaʒ parētes pecca
uerant cum non ſit hõ q̃ nõ peccet.

❡ Du. cur ergo dñs rñdit ꝙ nec hic 8
nec parētes ei⁹ peccauerãt. R. Au
gu. vbi. ſ. ꝙ hoc dñs rñdit innuens
hãc nõ eſſe cām cecitatis: ſed vt ope
ra dei in illo manifeſtarentur.
❡ Du. an oīs pena ſit ꝑpter aliquã 9
culpã? Rñ. ſ. Tho. xij. q. lxxxvij. art.
vij. ꝙ pena dupliciter cõſiderari po
teſt. Uno modo ſimpliciter vt pena
eſt. Alio modo ſcdm quid videlicet
vt eſt ſatiſfactoria: que eſt quodam
modo voluntaria: ⁊ ſʒ hãc aliquis
qui nõ peccauit penam voluntarie
ꝓ alio portat: ſicut in rebus huma
nis videmus ꝙ aliq̃s in ſe transfert
alterius debitum: ⁊ hoc modo xp̃s
abſq3 pctõ penã ꝓ nobis ſuſtinuit.
Si vero loquamur de pena p̃io mo
do ſic ſemp habet ordinē ad culpã
ꝓpriã vel originalē vel actualeʒ:
⁊ ad actualē qñ q̃s a deo vel ab ho
mine punit ꝓ pctõ ↄmiſſo. Ad ori
ginalē vero dupl'r. ſ. principal'r ⁊ con
ſequenter. Principaliter aũt pena
pcti originalis eſt ꝙ natura hũana
ſibi relinquit deſtituta auxilio ori
ginalis iuſtitie. Sʒ ↄſ'r ad hoc cõſe
quũtur oēs penalitates que ex de
fectu nature in hoibus contingũt.
❡ Dub. an oīs pena ſit mala? R. q̃ 10
ſupra. ꝙ detrimēta que patitur hõ
in diuitijs ꝑpter ſanitatē corpis vel
in diuitijs et corpe propter ſalutem
aīe non eſt ſimpl'r mala: ſed ſolũ ſʒm
quid prout habet rõneʒ affligendi.
❡ Dubit. an quis poſſit puniri pro 11
peccato alteri⁹? Rñ. qui ſupra. arti.
viij. ꝙ quo ad detrimentũ rerũ cor
poraliũ vn⁹ aliqñ punitur pro pctõ
alteri⁹: vt in crimie leſe maieſtatis
diuine ⁊ humane in quo filij puniũ
tur pro peccato parentũ ⁊ ſʒm hoc
dicit Exod. xx. Deus viſitat iniqui
tatē patrũ in filios. Et Matt. xxiij.
Ut veniat ſup vos omnis ſanguis
iuſtus ⁊c. Quo vero ad detrimentum

hēdi: ideo nō poſſunt vere cogno
ſcere patrē quē filius reuelauit: et ta
les querūt apprehēdere xp̄m id eſt
eius doctrinam deſtruere: ſed non
dū venit illa hora nec veniet quia
licet ſemper ſint hereſes in mundo
tñ nunq̄ p̄ualuerūt nec preualebūt
cōtra eccleſiam vt dñs p̄miſit Pe
tro. Multi aūt de turba ſignificant
ſimplices qui ad ea que ſunt fidei
non querunt rōnes naturales: ſed
puro corde credunt in eum.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ex ſacro euāgelio ſi
volumus patrē cognoſcere et eius
volūtatem adimplere vt in diebus
feſtis accedamus ad eccl'ias in qui
bus xp̄s docet per os predicatorū:
nec turbemur ſi arguimur ab eis
q2 tunc veraciter intelligim9 vnde
ſit xp̄s quo ad humanitatē in qua
voluit p̄pter noſtrā ſalutē noſtros
ſubire dolores: et generationē eius
eternā ip̄o reuelante p̄ fidē p̄cipere
poterimus.

☞ Anagogice.

¶ Sacrū euangeliū in cōtempla
tionē nos ducit feſti ꝑpetui beato
rū in quo xp̄o docente in verbo li
teras quas nunq̄ didiceramus co
gnoſcemus clare intuētes id quod
nūc in enigmate cōſpicimus adue
niēte hora noſtre beatitudinis que
ſine fine durabit.

Feria quarta dñice quarte quadrageſime.

¶ Preteriens ieſus vidit homi
nem cecū. Joan. ix.

Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno xp̄i. xxxij. die. xxvij. Septē
bris in die ſabbati.

☞ Hiſtorice.

¶ Jeſu dñō iter faciēte dū q̄dā ex
vtero cecus ab ipſo cōſpectus fuiſ
ſet diſcipulis ſciſcitātib9 quib9 pec
catis parētū: vel an p̄prijs accediſ
ſet cecitas: reſpōdit dñs neutro
delictis hoc cōtingiſſe: ſed vt dei in
eo mirabilia operāda paleſierent.
Se vero opa operari oportere ei9
a quo miſſus eſſet dū illuceſceret
dies q̄m nocte ſuperueniēte nemo
op9 aliqd̄ ꝑagere valet: lumēq̄ ſe
mūdi fore interim q̄diu in eo ꝑma
neret. is ita ꝓſolutus ex ſputo terre
admixto lutū finxit: q̄ ceci oculos
liniēs imperauit vt in piſcina ſyloe
eos ablueret: q̄ cū peregiſſet lumē
ſtatim intuit9 eſt tenebris depulſis
cūq̄ rediſſet ſubmurmurabāt vici
ni inter ſe querentes an ipſe idem
fuiſſet luminibus orbatus: aut ſibi
ſimilis exiſteret: affirmāti vero ſe ce
cum vere fuiſſe ꝑcunctabātur quo
nam modo nunc videret: qui cum
enarraſſet querebāt quo ieſus iuiſ
ſet: qui cum ſe ignorare dixiſſet ad
phariſeos deduct9 eſt ab eiſq̄ pari
interrogatus modo ieſum ſue vi
ſionis auctorē fore narrauit: q̄m vo
ea ſabbati dies eſſet: rixabant ali
quibus hūc a deo nequaq̄ fore ho
minem qui ſabbatū nō obſeruaret
dicentibus ceteris vero aſſerenti
bus nullū ſimilia ꝓdigia peccatorē
operari poſſe cū impij a deo mini
me audiant. Rogatus aūt qui cec9
fuerat vt ediceret ſniam ipſum pro
phetā eſſe denūtiauit: cūq̄ parētes
cōueniſſent an hic eorū filius foret
ab eis ꝑquirebant: modūq̄ habite
viſiōis ſimul efflagitabāt. q̄ hūc eo
rū ab eis genitū dixerūt: ſed quonā
pacto nunc videret ſe neſcire atte
ſtati ſunt. Cūq̄ ab eo rurſus vt mo
dū enarraret exigerent: queſiuit an
xp̄i diſcipuli effici optarēt: quibus
indignantibus maledictis cū inſe
ctantes ſe Moyſi cui dñs locutus
fuiſſet diſcipulos fore profeſſi ſunt:

cũqꝫ ieſum ↄfitẽtẽ ex ſynagoga ciece
rũt: ꝙ totꝰ ĩ ſcelerĩbꝰ genitꝰ eos do
cere pſumeret: q̇ poſtmodũ inuẽtꝰ a
dño: an in dei natũ crederet req̇ſitꝰ
eſt: cui q̇ſnã foret cũ percũctaretur.
Rñd. dominus ſe dei filiũ eſſe: ſta
tim qꝫ procidens ⁊ ſe credere dixit ⁊
eum ſuppliciter adorauit.

Tollenda ꝑ declaratio
nes. dubia ſe offerunt.
1 ¶ Du. vñ progredie
baẗ dñs? Rñ. ꝙ vt ha
beẗ Joan. viij. c. e tem
plo in quo ſe abſcõde
rat qñ eum lapidare voluerant.
2 ¶ Dub. vbi erat cecꝰ? Rñ. ꝙ ſede
bat in exitu templi ⁊ mendicabat.
3 ¶ Dub. q̇d mouit diſcipulos inter
rogare de ceco? Rñ. Chri. ſuꝑ Joã.
ꝙ ieſus ſtudioſe cecũ reſpiciebat ꝙ
attendentes diſcipuli interrogaue
runt cauſam cecitatis.
4 ¶ Dubit. cur dñs non requiſitus a
ceco eum illuminauit? Rñd. qui. ſ.
ꝙ q2 iudei in templo ſermonũ xp̄i
altitudinẽ non ſuſceperant exiẽs de
templo curauit cecũ ſui abſentia eo
rum furorẽ mitigans ⁊ ꝑ operatio
nem ſigni eorũ duritiam molliens.
5 ¶ Dub. quid ſignificat rabbi? Rñ.
Augu. ſuper Joan. ꝙ interpretatur
magiſter.
6 ¶ Dub. cur appellabant eum ma
giſtrũ? Rñ. qui ſupra: q2 diſcere cu
piebant: queſtionẽ quippe ꝓpoſue
rant domino tanqꝫ magiſtro.
7 ¶ Dub. cũ cecꝰ natꝰ eſſet ante nati
uitatẽ non peccauerat: cur ergo di
ſcipuli ſic interrogãt? Rñ. Chriſoſt.
vbi. ſ. q2 cũ paraliticũ ſanaſſet ⁊ di
xiſſet ei: ecce ſanus factus es non vl
tra pecces. Ideo illi cogitãtes ꝙ ꝓ
pter pctm̃ illud accidiſſet ſilr de
iſto ceco querunt qui ⁊ peccatũ ori
ginale ↄtraxerat: ⁊ etiã parẽtes pecca
uerant cum non ſit hõ q̇ nõ peccet.

¶ Du. cur ergo dñs rñdit ꝙ nec hic 8
nec parẽtes eiꝰ peccauerãt. R. Au
gu. vbi. ſ. ꝙ hoc dñs rñdit innuens
hãc nõ eſſe cãm cecitatis: ſed vt ope
ra dei in illo manifeſtarentur.
¶ Du. an oĩs pena ſit ꝓpter aliquã 9
culpã? Rñ. ſ. Tho. xij. q. lxxxvij. art.
vij. ꝙ pena dupliciter cõſiderari po
teſt. Uno modo ſimpliciter vt pena
eſt. Alio modo ſcd̃m quid videlicet
vt eſt ſatiſfactoria: que eſt quodam
modo voluntaria: ⁊ ſꝫ hãc aliquis
qui nõ peccauit penam voluntarie
ꝓ alio portat: ſicut in rebus huma
nis videmus ꝙ aliq̇s in ſe transfert
alterius debitum: ⁊ hoc modo xp̄s
abſqꝫ pctõ penã ꝓ nobis ſuſtinuit.
Si vero loquamur de pena primo mo
do ſic ſemꝑ habet ordinẽ ad culpã
propriã vel originalẽ vel actualẽ:
⁊ ad actualẽ qñ q̇s a deo vel ab ho
mine puniẗ ꝓ pctõ ↄmiſſo. Ad ori
ginalẽ vero dupl̃r. ſ. principal̃r ⁊ con
ſequenter. Principaliter aũt pena
pcti originalis eſt ꝙ natura hũana
ſibi relinquiẗ deſtituta auxilio ori
ginalis iuſtitie. Sꝫ ↄñr ad hoc cõſe
quũtur oẽs penalitates que ex de
fectu nature in hoibus contingũt.
¶ Dub. an oĩs pena ſit mala? R. q̇ 10
ſupra. ꝙ detrimẽta que patitur hõ
in diuitijs ꝓpter ſanitatẽ corꝑis vel
in diuitijs et corꝑe propter ſalutem
aĩe non eſt ſimpl̃r mala: ſed ſolũ ſm
quid prout habet rõnẽ affligendi.
¶ Dubit. an quis poſſit puniri pro 11
peccato alterĩꝰ? Rñ. qui ſupra. arti.
viij. ꝙ quo ad detrimentũ rerũ cor
poraliũ vnꝰ aliqñ punitur pro pctõ
alteriꝰ: vt in crimĩe leſe maieſtatis
diuine ⁊ humane in quo filij puniũ
tur pro peccato parentũ ⁊ ſm hoc
diciẗ Exod. xx. Deus viſitat iniqui
tatẽ patrũ in filios. Et Matt. xxiij.
Ut veniat ſuꝑ vos omnis ſanguis
iuſtus ⁊c. Quo vero ad detrimentum

anime null9 punit p peccato alte-
rius. z ſm hoc dr Ezechiel. xviij. fi
lius autem nō portabit iniquitatē
patris. s. quo ad penas ſpirituales.

12 ¶ Dub. cur viſitat deus iniquitatē
patrum vſq in tertiam z quartam
gnationē? Rñ. qui ſupra: qr tātū cō-
ſueuerunt hoies viuere: z ſe mutuo
videre poſſunt z filij peccata paren
tum ad imitandum z patres penas
filiorum ad dolendum.

13 ¶ Du. qr vr q opera dei ſatis erāt
manifeſta creatione celi z terre zc.
R. Chriſ. vbi ſupra. q hoc de ſeipſo
dñs dicit non de patre qui erat no-
tus in iſrael z ei9 opera: ſz non erat
notum chriſtum eſſe dominum.

14 ¶ Dubit. qr vr q maior honor dei
eēt pſeruare hominē a malo q poſt
malū immiſſum ipſū liberare? R.
Greg. q alia eſt pcuſſio qua pecca-
tor percutit vt ſine retractione pu-
niat. Alia qua percutit vt corrigat.
Alia qua qſq pcutit nō vt preterita
corrigat ſed ne ventura committat.
Alia pter quam nec pterita culpa
corripit nec futura phibet: ſz dum
inopinata ſal9 pcuſſionē ſeqt ſaluā
tis virtus cognita ardētius amat.

15 ¶ Dub. cur dicit me oportet opari?
Rñ. Chriſ. vbi ſupra. q quaſi dice-
ret me oportet manifeſtare meipm
z ea facere que me manifeſtant. ſ. vt
z dicit Beda infirma ſaluare debi
lia roborare: z hoies illuminare.

16 ¶ Dubi. quō intelligit donec dies
eſt? R. qui ſupra. i. donec licet crede
re hoībus in me donec vita conſi-
ſtit: z hoc oſtendit cum dicit venit
nox quando nemo poteſt operari.

17 ¶ Dub. qr hoies et operant in no-
cte? R. q ſupra hoc intelligit de no-
cte de qua dr Matth. xxv. Proici-
te eum in tenebras exteriores vbi
nemo pōt operari: ſed recipere ſm
q viuens operatus eſt.

¶ Dub. qr vr q nūc xps non ſit lux 18
mundi cū non ſit in mundo ſz in ce-
lo? Rñ. Aug. vbi ſupra. q dies pſen
tie xpi vſq in cōſummationē ſeculi
extendet vt ipſe dicit Matt. xxviij.
c. Ecce ego vobiſcum ſum vſq ad
conſummationem ſeculi.

¶ Du. cur ergo dicit donec ſum in 16
mūdo? R. Hier. q donec dupl'r in
ſcripturis accipit. Aliqñ enim ſigni
ficat tps determinatum: vt illud ad
Gal. iij. propter tranſgreſſionē lex
poſita eſt donec veniret ſemen cui
pmiſerat. Qñq vero ſignificat infi
nitū temp9 ſicut hic. z in ipſo. cxxij.
Oculi noſtri ad dñm deum noſtrū
donec miſereatur noſtri: qr non eſt
intelligendū q poſt impetratā mi-
ſericordiā oculi auertantur a deo.

¶ Dub. quō xps eſt lux mūdi zc. de 20
luce require in principio erat ver-
bum dub. 43. z ſequentibus.

¶ Dub. an ſine luto potuiſſet illu- 21
minare cecū? R. ſ. Tho. tertia par.
q. xliiij. ar. iij. q vt Chriſ. dicit ſupra
Marcum. Manus imponit ceco z
ſpuit volēs oſtendere q verbum di
uinum operationi adiunctū mira-
cula pficit. Uel et vt dicit Augu. vbi
ſupra ad oſtēdēdū q ipſe erat q ex
limo terre homines formauerat.

¶ Dubitatur cur non ex aqua ſz ex 22
ſputo fecit lutū? Rñd. Chriſo. Ideo
vt nihil aſcribatur fonti: ſed diſcas
quoniam virtus oris eius. oculos
aperuit z plaſmauit.

¶ Dubita. cur iubet vt lauet? Rñ. 23
qui ſupra. ne videretur curatio eſſe
ex virtute terre: vt intelligat ipſum
nō idigere luto ad faciēdos oclos.

¶ Dubitatur cur miſit eum ad na- 24
tatoria ſyloe? Rñ. qui. ſ. vt deſtrue-
retur iudeoꝝ indeuotio: conueniēs
enim erat omnes eum videre euntem
z lutum ſuper oculos habentem.

¶ Dubita. qr videtur q aqua ſyloe 25

haberet virtutē oculos fabricandi? Rñ. qui ſupra. ꝙ hoc nō erat timendum ꝙ. ſ. ſyloe ſumeret hāc gloriā: multi enim lauātes ibi oculos nullo tali beneficio ſunt potiti.

26 ¶ Dubi. cur cec⁹ illuc acceſſit? Rñ. qui ſupra ꝙ ex fide quam habebat non contradixit ſed ſimpliciter obediuit: non cogitans de contrario. ſ. ꝙ chriſtus abſqꝫ tali miſſione poterat eum illuminare.

27 ¶ Dubi. quid eſt ſyloe? Rñ. Magiſter hiſt. ſcho. ꝙ eſt fons ad radicez montis Syon qui nō iugib⁹ aquis ſed incertis horis ebullit cui⁹ aque vt exciperentur quaſi ſtagnum non longe a fonte cōſtructum erat quā collectionē modo piſcinam: modo natatoriam vocat ſcriptura.

28 ¶ Dubi. cur vicini aliqui dicebant ꝙ hic fuerat cecus? Rñ. Chriſo. vbi ſupra. ꝙ ceco per longā viam eunte diligētiores inſpectores facti ex inopinabilitate eius ꝙ viderant non vltra poterant dicere non eſt hic.

29 ¶ Dubita. cur alii dicebant non eſt hic? Rñ. Augu. vbi ſupra. ꝙ aperti oculi vultum mutauerant.

30 ¶ Dub. cur rñdit ego ſum: cū null⁹ īterrogaret cū de hoc? R. Chriſ. vbi. ſ. ꝙ ingratitudinē dānaret ⁊ ob hoc benefactorem nō eſt verecundatus aſſerēdo ſe fuiſſe cecum predicare.

31 ¶ Dubita. cur interrogarunt eum quomodo eius oculi fuerāt aperti. Rñ. ꝙ ex admiratiōe ꝓceſſerūt ad perquirendum modum curatiōis.

32 ¶ Dubi. cur non rñdit clare? Rñd. Chriſo. vbi ſupra. ꝙ modū nec nos ſcimus nec ipſe qui curatus eſt nouit: ſed ꝙ factum eſt nouerat modū autē compꝛehendere non poterat.

33 ¶ Dubit. cur non dixit omnia que fecerat ieſus in liniēdo oculos? R. qui. ſ. ꝙ veritate vſus eſt ꝙ enim nō nouerat non dixit: nec enim ſciuit quoniā in terra ſpuit: quoniā autez ſuperunxit per ſenſum tactus didicit ⁊ ex auditu teſtatus eſt ꝙ ſibi dixit vade ad natatoria ſyloe ⁊c. recognouit enim vocem eius ex diſputatione cum diſcipulis.

¶ Dubitat. cur dixit ꝙ abierat ⁊c? 34
Rñ. qui. ſ. quoniā ad vnū ſe prepa-
rauerat. ſ. oīa ſibi ſuaderi a iubente.

¶ Dubi. cur interrogant vbi ieſus 35
eſt? Rñ. ꝙ occaſionē meditantes: qꝛ
iam aduerſus ipm̄ conſpirauerant.

¶ Dubita. cur xp̄s aberat? Rñ. qui 36
ſupra. qꝛ non querebat gloriā ſuam
neqꝫ ſe oſtentare: ſed recedebat vt
omnis ſuſpitio tolleretur ſignoꝝ.

¶ Dubit. quomodo neſciebat quo 37
iuerat. Reſpon. qꝛ non viderat quo
iuerat cum eſſet cecus.

¶ Dubitatur cur adduxerunt eum 38
ad phariſeos? Reſpon. Beda quo
niam phariſeorum erat approba-
re opus vel improbare.

¶ Dubita. cur Euang. dicit ꝙ erat 39
ſabbatum? Rñ. Chriſoſto. vbi ſupra
vt. ſ. eoꝝ malā mentē demonſtraret
⁊ cauſam ꝓpter quā eum querebāt
⁊ qꝛ detrahebant miraculo per exti
matam legis preuaricationem.

¶ Dubitat. cur ruſus interrogant 40
eum? Reſpon. qui ſupra. vt negaret
ieſum hoc feciſſe.

¶ Dubi. cur non rñdet ad plenū ſi- 41
cut ante fecerat? Rñd. qui. ſ. qꝛ iam
audierant ideo ſuccincte loquitur.

¶ Dubi. an verum eſſet ꝙ xp̄s ſab- 42
batum non cuſtodiret. Require fe-
ria. vi. prime dñice quadrageſime.
dub. 28. ⁊ ſequentibus.

¶ Dubi. cur non omnes dicebāt ꝙ 43
ſabbatū non cuſtodiret? Rñ. Augu.
vbi ſupra. quia iam quidem iunge
bantur. i. credebant in eum.

¶ Dubi. quid eſt ſciſma? Rñ. Iſido 44
rus in lib. Ethimol. ꝙ dicitur a ſcin
do ſcindis: quaſi ſciſma dicaſ ſciſ-

ſura animoꝝ:qn̄.ſ.animi aliquo-
rum ſunt diuiſi.
45 ¶ Dub.qui dicātur ſciſmatici quo
ad eccleſiā? Rn̄.ſ. Tho.ij.ij.q.xxxix.
ar.j.ꝙ hi qui ꝓpria ſponte ⁊ intētio
ne ſe ab vnitate eccleſie ſeparant.
46 ¶ Dubi.an oīs peccatoꝛ ſit ſciſma-
ticus? Rn̄.qui.ſ. ꝙ nō obedire ꝓce-
ptis eccleſie cū rebellione quādam
conſtituit ſciſmatis rōnē.Dico autē
cum rebelliōe:cū ⁊ pertinaciter ꝓce
pta contēnit ⁊ iudiciū eius ſubire re
cuſat.hoc aūt nō facit qlibet pecca-
toꝛ.vnde nō omne pctm̄ eſt ſciſma.
47 ¶ Dubi.an ſciſma ſit maximū pec-
catoꝝ? Rn̄.qui.ſ.ar.ij.ꝙ inter pec-
cata que ſunt in ꝓximum pctm̄ ſciſ-
matis videt eſſe maximū:qꝛ eſt con
tra ſpirituale bonum multitudinis.
48 ¶ Dubi.cur ſciſmatici tradunt bra
chio ſeculari? Rn̄.qui.ſ.ar.iiij.ꝙ ex-
cōicantur qꝛ ſe ſeparant ab eccleſie
vnitate.Item tradunt brachio ſecu
lari:qꝛ nolūt corrigi ab eccleſia ſub-
terfugiētes eius iudiciū vnde.xxiij.
q.v.c.quaſi vos diuine ⁊ mundane
leges ſtatuerunt vt ab eccleſie vni-
tate diuiſi ⁊ eius pacem perturban-
tes a ſecularibus poteſtatibus com
primantur.
49 ¶ Dub.cur querūt a ceco tu qd di-
cis de illo ⁊c. Rn̄. Aug. ſup Joan.ꝙ
querebāt quēadmodū hoīem calū-
niarentur ⁊ de ſynagoga eijcerent.
50 ¶ Dubi.cur dixit eum eſſe prophe-
tam ⁊ non filium dei? Reſpon. qui
ſupra. ꝙ qꝛ adhuc inunctus erat in
corde nondum dei filium confiteba
tur: nō mentitur tn̄. Ipſe enim dñs
de ſeipſo ait non eſt propheta ſine
honore niſi in patria ſua.
51 ¶ Dub. cur phariſei vocauerūt pa
rentes eius? Rn̄. Chriſ. ſuper Joan.
ꝙ quia cecum attonitum facere nō
valuerunt per parentes : putabant
chriſti miraculum annihilare.

¶ Dub.cur phariſei nō crediderūt 52
ꝙ cecus fuiſſet vſq; quo vocauerūt
parentes eius? Rn̄d. ꝙ ex inuidia
quā habebant contra xp̄m nō pote
rant credere ꝙ alia ſigna faceret.
¶ Dubi.cur dicūt parētibus quem 53
vos dicitis qꝛ cecus natus eſt ⁊ nō
abſolute ꝙ cecus natus eſt? Reſpō.
Chriſo.vbi ſupra ꝙ ex hoc ad nega-
tionem eos inducere conant. Theo
philus vero ſic exponit.q.d.aut hec
falſum eſt qđ nūc videat: aut primū
qđ cecus fuerit:ſed conſtat hoc eſſe
verum ꝙ videt: falſum ergo fuit qđ
cecum eum dicebatis.
¶ Dubi.cum parētes non reſpōde 54
runt quō nunc videat? Rn̄.qui.ſ.ꝙ
hoc pro veritate factum eſt : vt nul-
lus alius ſꝫ is qui curatus eſt ⁊ qui
dignus fide erat hoc confiteretur.
¶ Dub.cur dicūt ipſum interroga 55
te? Rn̄. Aug. ſuper Joan.quaſi dice-
rent.iuſte cogeremur loqui ꝓ infan
te:qꝛ ipſe pro ſe loqui nō poſſet: cecū
a natiuitate nouimus ſed loquētē.
¶ Dub.an parentes ſcirent eū fuiſ- 56
ſe illuminatū a xp̄o? Rn̄. Alcuinus
ſuper euangelijs.ꝙ ex eo ꝙ euāgeli
ſta dicit ꝙ hec dicebant propter ti-
morem iudeoꝝ ⁊c. Oſtendit illos
non per ignorantiam : ſed propter
metum talia reſpondiſſe.
¶ Dubit.que pena erat extra ſyna- 57
gogam eijci? Rn̄. Lyra.ꝙ erat tanq̄
ſi quis eſſet excōmunicatus ⁊ repro
batus qđ erat maximum opprobriū
apud iudeos.
¶ Dubi.cur dicūt da gloriam deo? 58
Reſpon. Lyra. ꝙ quia vidētes pha
riſei ꝙ factū negari non poterat vo
lebant ꝙ cecus diceret ꝙ illumina-
tus fuerat magica arte.
¶ Dubit.cur dicebat eum non eſſe 59
a deo? Reſpō. Lyr. ꝙ hoc dicebant
quaſi dicerent hoc non fecit diui-
na virtute.

60 ¶Dubitatur cur cecus dixit ſi peccator eſt neſcio? R̄n. Alcuin9 vbi ſupra ꝙ ille vt neqꝫ pateret calūniam. neqꝫ veritatē celaret non dixit ſcio iuſtū: ſed dixit ſi peccator eſt neſcio.
61 ¶Dubitatur an cecus ſic dicendo timeret phariſeos? R̄n. Chryſ. vbi ſupra. ꝙ non: ſed voluit xp̄m a rei teſtimonio ꝛ non a voce ab incuſatione eripere ꝛ ſuā reſponſionem facere fidedignam ab accepto beneficio. Unde dicit vnum ſcio quia cum cecus eſſem ꝛc.q.d. nihil. mō de hoc dico vtrum ſit peccator: ſed iterum dico ꝙ manifeſte noui.
62 ¶Dubitatur cur iterum querunt quid ſibi feciſſet? R̄n. q.d. ꝙ fecerūt ſicut canes venationem nunc huc nūc illuc inueſtigantes quaſi dicerent nunquid preſtigio aliquo aperuit tibi oculos: nec dixerunt qualiter vidiſti dantes occaſionem detrahendi cōtra eius operationem.
63 ¶Dubitatur cur cecus nunc audaciter reſpōdit magis ꝙ̄ pri9? R̄n. qui ſupra. ꝙ donec res inquiſitione indigebat cecus remiſſe loquebatur: quia vero iam vicerat audaciter de cetero eis loquitur.
64 ¶Dubi. cur dixit eis: q̄d iterū vultis? R̄n. q̄ ſupra. q.d. nō attenditis ad ea que dicuntur. Unde vltra nō reſpondebo vobis inaniter interrogātib9 ꝛ non volentibus adiſcere: ſed cauillari que dicuntur.
65 ¶Dub. cur interrogat ſi volūt xp̄i diſcipuli fieri? R̄n. Aug. dicens. q̄d eſt nunquid ꝛ vos: niſi quia iaꝫ ego ſum. nunq̄d ꝛ vos vultis iam video ſed non inuideo: ꝛ hec loquebatur ſtomachās aduerſus duritiā iudeorū ꝛ ex ceco videns non ferens cecos.
66 ¶Dubitatur quā maledictionē ei imprecati fuerunt? R̄n. qui ſupra. ꝙ tu diſcipulus eius ſis: maledictio q̄dem eſt ſi cor diſcutias non ſi verba perpendas: tale maledictum ſuper nos ꝛ ſuper filios noſtros.
¶Dubi. an liceat alicui maledicere? R̄n. ſa. Tho. ij. ij. q. lxxvj. arti. i. ꝙ 67
maledicere idē eſt ꝙ malum dicere qđ tripliciter ſe hꝫ ad id qđ dr̄: q2 vel per modū enuntiationis ꝛ ſic fit per verbū indicatiui modi. ſ. referendo malū alteri9 qđ ptinet ad detractionē. Unde quādoqꝫ maledici detractores dicuntur de qua detractione dicetur dn̄i. xxiij. poſt trinitatē. Alio modo ſe habet p modū imperantis vel optantis malū alterius: ꝛ ſi imperet vel optet propter bonū xp̄i vel multitudinis: vt ſcꝫ peccator retrahatur quia conturbat alios ſm ordinē iuris ſic licitū eſt maledicere. Si autē imperet vel optet inquantum malum ꝛ nō ſub ratione boni tunc non lꝫ q2 eſt cōtra dilectionē pximi.
¶Dub. an liceat maledicere diabolo? R̄n. qui ſupra. quod in diabolo 68
eſt conſiderare naturam ꝛ culpam: ꝛ quantū ad naturam que bona eſt non licet ei maledicere: quātū vero ad culpam licet q2 culpa eſt maledicēda. ſm illud Job. iij. maledicant ei qui maledicunt diei: ſed peccator maledicens hoc modo diabolo ſimili ratiōe indicat ſe maledictione dignum. ꝛ ſcđm hoc dicitur. Eccle. xxj. c. cū maledicit impius diabolū maledicit ipſe animam ſuam.
¶Dubitatur an liceat maledicere 99
creaturā irrationalē? R̄n. qui ſupra ꝙ creatura irrationalis pōt cōſiderari dupliciter. Uno modo inq̄ntum eſt creatura dei ꝛ ſic maledicere ei eſt otioſum ꝛ vanū ꝛ p conſequens illicitū. Alio modo i ordine ad creaturam rōnalē: ꝛ hoc tripliciter. Primo inquantū ei ſubuenit ꝛ ſic deus Ge. iij. c. dixit homini maledicta terra in opere tuo: vt. ſ. per eius ſterilitatē homo puniretur: ꝛ ita etiaꝫ in

telligiť benedictio ipſius:vt Deut.
xxviij.benedicta horrea tua. Scdo
per modum ſignificationis:inq̃tuz
ſignificat creaturam rationalem:et
ſic dñs maledixit ficulneã. Mat.xj.
c.in ſignificationẽ iudeorũ. Tertio
ꝑ modũ cõtinẽtis ſ.tẽporis vel loci
⁊ ſic maledixit Job diei natiuitatis
ſue ꝓpter cu'pã originalẽ quam na
ſcẽdo cõtraxit.vt habetur Job.iij.c.

70 ¶ Dubitatur an maledictio illici-
ta ſit ſemꝑ peccatũ mortale? Rñd.q̃
ſ.ar.iij.qđ ẜm ſuũ gen⁹ eſt peccatũ
mortale:cum ſcđm ſe repugnet cha
ritati qua diligimus proximum vo-
lentes bonum ipſius ⁊ tanto magis
quãto perſonam cui maledicimus
magis amare et revereri tenemur.
Uñ Leui xx.diciť.qui maledixerit
patri ſuo vel matri:morte moriatur.
Contingit tñ aliqñ ꝙ eſt peccatũ ve
niale vel propter paruitatem mali
qđ maledicens alteri imprecať vel
propter affectum maledictionis qñ
ex leui motu vel ludo aut ex ſubre-
ptione aliqua ſic maledicit:q2 pctã
verborꝝ maxime ex affectu penſanť.

71 ¶ Dubi.ꝙ eſt grauius pctm̃ maledi
ctio vel detractio? Rñd.q̃ ſupra.ar.
iiij.qđ cũ detractor deriſor ſuſurro
⁊ cõtumelioſus dicãť malũ culpe ꝓ-
ximi qđ eſt grauι⁹ q̃ʒ malũ pene qđ
maledicẽs imꝑat vl optat:ideo de-
tractio in qua denigrať fama ꝓxi-
mi eſt deterior maledictione in qua
optať malũ pene.in ea vͦo in qua im
petrať vel inferť põt eſſe detractiõe
grauior ſi mai⁹ detrimẽtũ inferat q̃ʒ
ſit denigratio fame vel leuior ſi mi-
nus:poſſunt tñ ⁊ alia ꝑ accidẽs con
ſiderari que ꝑdicta vitia vel augent
vel minuunt.

72 ¶ Dubitať an phariſei eſſent diſci-
puli moyſi? Reſpon. Lyra.qđ erant
nomine ſʒ nõ re:qui eius opera nõ
imitabantur ⁊ eius ſcripturas non
pie interpretabanť. Unde ſaluator
dixit eis Jo.v. Si crederetis moyſi
crederetis forſitan ⁊ mihi.

¶ Dub.vnde ſciebãt ꝙ moyſi locu- 73
tus fuerat de⁹? Rñd.q̃ ſupra.ꝙ hoc
habebant ex ſacra ſcriptura.

¶ Dub.quõ verũ dicũt qđ neſciunt 74
vnde ſit chriſtus cũ eius patriã ſci-
rent? Rñd.qui ſupra.quaſi dicerent
nullius auctoritatis cũ reputamus
nec a deo miſſum.

¶ Dubit.ꝙ eſt mirabile ꝙ dicebat 75
cecus? Rñ. Lyra.ꝙ quia erat incon
ſuetum:cũ iudei quererẽt ſigna ſicut
moyſes fecit ſigna coraʒ populo:qđ
nunc nõ credant chriſto facienti ſi-
gnum maximum illuminatiõe ce
ci huius:quia nec Moyſes nec ali⁹
propheta ſimiliter fecerat.

¶ Dub.cur dicit ſcimus q2 pctõres 76
deus nõ exaudit? Rñ. Chriſo.vbi ſ.
ꝙ illorꝝ i hoc aſſumit iudiciũ ꝓpria
v̾ba eis in memoriã adducens.q.d.
opinio hec et mea ⁊ veſtra cõis eſt.

¶ Dubit.an ſit verꝝ ꝙ pctõres deus 77
nõ exaudiat? R.ſ. Th.ij.ij.q.lxxxiij.
ar.xvj.ꝙ ſi pctõr ex bono nature de-
ſiderio oret exaudiť a deo:nõ ex iu-
ſtitia q2 non mereť ſed ex pura mia:
obſeruatis tñ quatuor cõditiõib⁹.ſ.
vt ꝓ ſe petat neceſſaria ad ſalutem
pie ⁊ perſeuerãter. Si aũt orãdo pe-
tit aliq̃d inq̃tũ pctõr.i.ſʒ deſideriũ
peccati in hoc a deo non exauditur
ex miſericordia:ſʒ q̃nq3 exaudiť ad
vindictaʒ:q2 vt Auguſti.dicit:deus
q̃dã negat ꝓpitius q̃ cõcedit iratus.

¶ Dubi.cur dicit cecus:ſi q̃s cultor 78
eſt dei ⁊c. Rñ. Chriſo.vbi ſupra.ꝙ in
hoc nõ ſolũ a peccatis eum excuſat
ſed valde placentẽ in deo oſtẽdit:q2
nõ ſufficit deum cognoſcere:ſed vo
luntatem eius facere.

¶ Dubi.cur dicit a ſeculo nõ eſt au- 79
ditũ ⁊c. Rñ.q̃ ſupra.ꝙ in hoc extol-
lit ꝙ factũ eſt.q.d.ſi confitemini ꝙ
peccatores

pctores non audit. Ibi autẽ miracu-
lum fecit et tale quale nullus holm
fecit: manifeſtũ eſt virtutẽ qua hoc
fecit maiorẽ eſſe quem que eſt ſcḋm
hominẽ virt9: qꝛ niſi eſſet hic a deo
non poſſet facere quicꝗ̃.
80 ¶ Dubit. quia videt ꝙ etiã virtute
demonis fiũt miracula. Uide dñica
iij. quadrageſime. dubit. 33. ſequẽti.
81 ¶ Dubi. cur dicũt in pctis natus es
totus? Reſpõ. qui ſupra. ꝙ hic ei9 ce-
citatem exprobrant oſtendentes ꝙ
ꝓpter peccata fact9 eſt cecus: ꝙ ra-
tionem non habet.
82 ¶ Dubi. cur in principio non obie-
cerunt hoc? Reſpon. q ſupra. qꝛ do-
nec expectabant cũ negaturum eſſe
fidedignum eſſe putabant.
83 ¶ Dubi. quo eiecerũt eũ: qꝛ dicit fo-
ras? Rñ. Lyra. ꝙ a ſocietate aliorũ
hominum excommunicauerunt.
84 ¶ Dubitatur nũquid chriſtus ſcie-
bat ꝙ eiecerũt eũ? Reſpon. qui ſupra
ꝙ licet hoc ſciret tamen etiam audi
uit auditu corporali.
85 ¶ Dub. an a caſu xp̃s inuenerit eũ?
Reſpon. q ſupra. ꝙ nõ ſed hoc factũ
eſt ex ſua voluntate ⁊ ordinatione.
86 ¶ Dubi. cur interrogat ſi credit. cũ
eius mentẽ ſciret? Rñd. Chriſo. vbi
ſupra. ꝙ nõ ignorãs hoc interrogat
ſed volens ſeipſum notũ facere.
87 ¶ Dubit. cur non interrogat ſi cre-
dit in chriſtum ſed in filiũ dei? Rñ.
Hilar. vj. de trini. ꝙ hereticis pene
omnibus hoc nomen eſſet futur in
ore vt chriſtũ confiterentur ⁊ filium
tñ negarẽt: id qḋ propriũ xp̃o eſt ad
fidẽ poſcit vt credat in dei filium.
88 ¶ Dubi. cur dicit cecus quis eſt ⁊c.
Reſpõ. Lyra poſt Chriſoſto. ꝙ non
cognoſcebat chriſtum in faciẽ: quia
adhuc eum non viderat ⁊ tamẽ eũ
deſiderabat videre: vt patet ex eius
interrogatione.
89 ¶ Dubit. cur non dixit ei ieſus ego
ſum manifeſte? Reſpon. Theophi.
vbi. s. ꝙ circunloquitur vt reducat
ei in memoriã ſanitatẽ: ⁊ qꝛ ab ipſo
virtutẽ viuendi acceperat.
¶ Dubitatur cur dicit: qui loquitur 90
tecum ipſe eſt? Reſpon. qui ſupra. ꝙ
ex hoc deſtruitur error neſtorij: qꝛ q
natus eſt ex Maria virgine eſt dei
filius ⁊ non alius.
¶ Dub. cur cec9 pmo dixit: credo. ⁊ 91
poſt adorauit? Rñ. ꝙ ore fidẽ ſuam
ꝓfeſſus eſt: ⁊ poſt opere adorando.
¶ Dub. quõ procidit? Reſpon. Be 92
da. id eſt ſupplex in terra proſtrat9
⁊ non erecta ceruice.
¶ Dubit. qua adoratione adorauit 93
eũ? Reſpon. ꝙ adoratione latrie: vi-
de feria. vj. dñice tertie quadrageſi-
me dub. 84. ⁊ ſequen.

☞ Anagogice.

Uerſus. Eſt caro noſtra lutum pa-
tris eſt ſapientia ſputum.
Redditur humanum genus hoc
medicamine ſanum.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur de bñficiis acceptis
gratias reddere: ⁊ benefactores pro
poſſe ↄtra emulos aduerſantes de-
fendere protegere ⁊ tueri.

☞ Anagogice.

¶ Depoſita cecitate mentis noſtre
ac onere carnis aggrauantis aiam
ex luto formatam ad celeſtem hieru
ſalẽ deo illuminante perueniemus
⁊ ipſum chriſtum eſſe dei filium cla-
riſſime intuebimur qui tandem re-
formabit corpus humanitatis no-
ſtre: ⁊ configurabit corpori clarita-
tis ſue cũ quo ſine fine regnabimus
⁊ cum angelis ſanctis in facies no-
ſtras cadẽtes viuentem in ſecula ſe-
culorum adorabimus.

¶ Feria quinta dñice quar
te quadrageſime.

recoronabimur (⁊ admirãtes) por-
tati ab angelis: tantam gloriã ipſm
dei filium (magnum prophetam)
laudabimus ⁊ glorificabimus con-
tinue ab ipſo viſitati.

¶ Feria ſexta dominice iiij. quadrageſime.

Erat quidam languẽs Lazarus
Joan. xj.
Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno chriſti. xxxij. die veneris.
xj. Marcij.

☞ Hiſtorice.

¶ Cũ in bethania Lazarꝰ Marthe
⁊ Marie germanũ detineret lãguor
ad dñm miſerũt vna cum fratre ab
eo dilecte ſorores quẽadmodũ gra-
uabatur: moratus autẽ diebus duo
bus dñs eo in loco tertio hortatus
diſcipulos fuit die vt ſecũ in iudeã
pergerẽt: quibꝰ renitẽtibꝰ qm̃ eum
lapidibus obruere voluerant iudei:
ait diẽ duodecim diſtingui horis in
quo ambulans cũ a luce dirigat of-
fenſionẽ minime patit: ſꝫ nocte in-
cedens qm̃ lumine careat offendat.
Lazarũ quoqꝫ amicũ cõmunẽ dor
mire ſubintulit ad quẽ excitandũ ꝓ
perare ſe dixit: agẽtibus aũt ipſis cũ
nequaq̃ eũ de ſomno inꝗtis dice
re: perpẽdiſſent ſalutis ſignũ eſſe ꝙ
dormiret aperte deceſſiſſe denũtia-
uit ſeqꝫ letari vt eorũ ꝯfirmaret cre-
dulitas hore mortis non affuiſſe: cõ
patiẽs vero Thomas diſcipulos vt
pariter ſimul cum Lazaro morerẽt
deprecabatur: adueniens itaqꝫ dñs
multos iudeorũ q̃ ex hieroſolymis
vt ſorores ꝯſolarent venerãt offen-
dit. Occurrẽs aũt dño Martha. aie
bat ſuũ nequaq̃ obijſſe fratrẽ ſi pre-
ſens dñs adfuiſſet: ſꝫ ſe ſcire ipſum
a deo cũcta que optaret impetrare
poſſe: cũ vero dñs ipſum reſurrectu
rũ fore diceret: ipſa ſe credere qꝺ in
extremo reſurgeret die ꝯfeſſa fuit.
Dñs aũt ſe ⁊ vitã ⁊ reſurrectionem
exiſtere dixit: quodqꝫ q̃ſqꝫ vita fru-
ens ⁊ in eum credẽs a morte in eter
nũ minime eſſet: ⁊ rogata an his
fidẽ adhiberet? Rñd. ſe credere eũ
dei filium fore qui huc in mundum
veniſſet. Marie igit cum Martha
dñm adeſſe nũtiaſſet: ſtatim ſurgẽs
iudeis comitãtibꝰ ad dñm acceſſit:
proſtrata aũt ad dñi pedes lachry-
mabili aſſerebat voce germanũ ſuũ
ſi affuiſſet mortẽ minime guſtaſſe:
cũqꝫ qui aſtabãt eiularẽt perquire-
bat quonã in loco iaceret: ipſo itaqꝫ
demonſtrato pias dñs lachrymas
effudit. Dicẽtibus qui aderãt ꝙ val
de eum dilexiſſet: aliquibꝰ autẽ ſub
murmurãtibus ꝙ huc a morte erue
re potuiſſet quemadmodũ ceco na
to lumina reddiderat. Fremẽs dñs
ſarcophago appropinquauit a quo
cũ abſtuliſſent lapidẽ ſuperpoſitũ
Marthe dicẽti ipſum olere cũ qua
triduo iacuiſſet intus? Rñdit dñs
eam intuituram mirabilia dũmodo
crederet: erectis aũt dñs oculis pa-
tri gratias agẽs qꝺ auditus foret ꝓ
pter eũ qui circũſtat populũ quate-
nus ab eo miſſum fore crederet La-
zarum alta cõpellans voce vt egre-
deretur imperauit: ſtatimqꝫ imperã
tis iuſſibus obtemperãs exijt facie
velata: manibuſqꝫ ac pedibus lin-
theis inuolutus: quo ad imperium
dño ſoluto abijt: quibus inſpectis
iudeorũ q̃plures in eũ crediderunt.

Remanet vt ſoluantur du
bia.
¶ Dubi. quo langore in- 1
firmabat Lazarus? Rñ.
Augu. de verbis domini
quod cum inuaſerat pernicies ini-
mica langoris miſerandi hominis
corpus quotidie edax febris conſu-
mebat. Lyra dicit ꝙ erat incurabi-

ris: quidam autez dicunt ipſum incurriſſe freneſim ex infirmitate que curatur ſomno.

2 ¶ Dub. que differẽtia eſt inter languorẽ ⁊ infirmitatez? Rñd. Lyra ꝙ oīs languor eſt infirmitas ſed non ecõtra: q2 infirmitas curabilis: nõ dicitur proprie languor.

3 ¶ Du. quid eſt bethania. Uide dominica tertia aduentus. dubit. vlti.

4 ¶ Dub. quid eſt ſtadium? R. ꝙ eſt octaua pars miliarij. Unde vſus. Quinqꝫ pedes paſſuz faciũt paſſus quoqꝫ centum. Uigintiquinqꝫ ſtadium ſi des miliare. Octo facis ſtadia duplicatum fit tibi leuca.

5 ¶ Dub. cur appellat caſtelluz Marie ⁊ Marthe? R. Lyra. q2 ipſe illud inhabitabant.

6 ¶ Dub. cur euãgeliſta dicit ꝙ Maria erat illa q̃ vnxit ⁊c. R. Alcuinus ſup Joã. quoniã plures femine huius nominis erãt ne erremꝰ i nomine oſtenditur ex notiſſima actione.

7 ¶ Dub. an hec fuerit illa peccatrix de qua habet Luce. vij. R. ſ. Th. ſup Mat. ꝙ Chri. hierony. ⁊ Orige. dicũt ꝙ non fuit illa peccatrix: q2 hec fuit honeſta ⁊ ſtudioſa circa xp̄i ſuſceptionẽ. Aug. vero ⁊ Grego. dicũt hãc eſſe illã peccatricẽ: ⁊ ita eccleſia in officio Magdalene tenet. Uide feria. v. dñice de paſſione. dub. 6.

8 ¶ Dub. quotiens vnxit dñm. Reqre vbi immediate ſupra.

9 ¶ Dub. cur vnxit dominũ. Require ibidem. du. 13.

10 ¶ Dub. cur ſorores Lazari non fecerunt vocare dñm vt veniret ſanare lazarum? Reſpon. Auguſt. ſuper Joan. quod ſufficiebat dicere quez amas infirmat. q. dicerẽt: nõ amas ⁊ deſeris. Et iacobus de voragi. ꝙ cõmiſerunt xp̄o neſcientes q̃d magis expediret ſaluti anime egritudo vel ſanitas corporis.

¶ Dub. cur ipſemet nõ iuerunt ad xp̄m? Rñ. Chriſo. ſup Joan. q2 confidebant de xp̄o cum quo habebãt magnã familiaritatẽ. Theo. autem dicit ꝙ q2 erant mulieres non decebat eas de facili domum exire. 11

¶ Dub. q̃d intẽdebant per illa vba miſſa? Rñ. q̃ ſupra. ꝙ per hoc ad miſerẽdũ eũ attrahere volebãt. adhuc enim ei quaſi homini intendebãt. 12

¶ Dub. q2 videt ꝙ xp̄s mẽtitus fuerit dicẽs. ꝙ infirmitas illa nõ erat ad mortem. cum ex ea mortuus fuerat? Rñ. Theo. ſuper Joan. ꝙ non fuit mẽtitus, q2 infirmitas illa non erat ad mortẽ ſed ad miraculũ: qm̃ vt dicit Lyr. nõ ſiſtebat in morte ppter reſurrectionem ſequentem. 13

¶ Du. an ſolũ euenerit infirmitas pro gloria dei? Rñ. Chri. vbi ſupra. ꝙ euenit aliunde: ſed dominꝰ vſus eſt ea in gloriam dei. 14

¶ Dub. cur addit diligebat aũt ieſus ⁊c. Rñ. Aug. vbi ſupra ad oſtendendũ ꝙ cũ eſſent oẽs dilecti habebant ſpez in eo qui eſt dolentiũ cõſolator ⁊ languentium ſaluator. 15

¶ Dub. in quo loco manſit duobꝰ diebus? Rñd. ꝙ vt patet Joan. x. ꝙ trans iordanez in loco in quo erat Joannes baptizans. 16

¶ Dubit. cur non ſtatim iuit ad ſanandũ eũ. R. Lyr. ꝙ ne a iudeis calũniãtibꝰ diceret ꝙ illa infirmitas ⁊ mors ſequẽs fuiſſent tantũ ſm apparentiã ⁊ illuſionẽ ⁊ ſanitas ⁊ reſurrectio facte per artez magicam. 17

¶ Dub. cur ſtetit duobus diebus? Rñ. Ly. ꝙ vt expectaret mortẽ Lazari: vt eſſet quatriduanus in eius aduentu. 18

¶ Dubit. cur predicit diſcipulis ſe iturũ in iudeã? Rñ. Lyra poſt Chriſoſto. ꝙ quia ſciebat eos de hoc terreri. Ideo procedit vt non repente eos conturbet: ⁊ vt minus iacula fe 19

lum quaſi in lege obſeruatū: fuit tñ
circūciſio a deo inſtituta: ⁊ etiam a
patribus ipſam ſcōm dei preceptū
obſeruantibus.
25 Dubit. an poſſet fieri in ſabbato et
alia dubia de circūciſione: quere in
feſto circūciſionis quaſi per totum.
26 ¶ Dub. cur dicit ꝓpterea moyſes:
⁊ qđ ex hoc volebat cōcludere? R.
Chri. vbi. ſ. ꝙ ſabbati ſolutio in cir
cūciſione legis ē obſeruatio. Quare
ego curās in ſabbato legē ſeruaui:
vos q̄ nō eſtis legis latores vltra
modū legē defenditis: ſed moyſes
iubet legē ſolui ꝓpter mādatū qđ
nō erat ex lege ſʒ ex patribus.
27 ¶ Dub. cur dicit totū hoīem? R. q̄
ſupra. ꝙ ꝓpter hoc oſtendit circun
ciſionem eſſe particularē ſanitatē.
Et vt dicit hic ſanct⁹ Uincē. ex hoc
loco emanauit regula theologalis
qđ dñs nūq̄ ſanauit aliquē corpo
re quin ſanauerit ⁊ mente.
28 ¶ Dubit. cur dicit nolite iudicare
ſcōm faciē? R. qui ſupra. quaſi dñs
diceret. Non q2 moyſes apud vos
habet maiorē gloriam quā ego ex
perſonarū dignitate feratis ſniam
ſed a rerū natura. hoc eñ eſt recte
iudicare. Null⁹ aūt incuſauit moy
ſem de hoc qđ iuſſit ſabbatū ſolui
ꝓpter mādatū circūciſiōis qđ erat
aliunde q̄ ex lege inductum ergo
fide dignior vobis eſt moyſes q̄ iu-
bet ſolui legē a mādato nō legali.
29 ¶ Dubi. cur hieroſolimite potius
murmurabāt q̄ alij? Rñ. qui ſupra
qm̄ qui magis potiti erāt ſignis hi
erāt miſerabiliores q̄ deitatis ei⁹ ſi
gnū videntes maximū: oīa iudicio
corruptorū principū permittebant.
30 ¶ Dubi. cur dicebant ⁊ nihil ei di
cunt? Rñ. Aug. vbi ſupra. qđ nō ple
ne intelligentes chriſti potentiam
putauerunt eſſe principum ſcientiā
quod ei pepercerunt.

¶ Dubi. vnde habebāt ꝙ neſcire- 31
tur vnde eſſet xp̄s? Rñ. q. ſ. qđ hec
opinio apud iudeos non inaniter
nata eſt qm̄ vtrūq; ꝓnūtiauerūt ſcri
pture: ſcōm hoīem predixerūt vnde
eſſet: ſcđʒ deū latebat impios ⁊ que
rebat pios Hāc igiť opinionem in
eis generauerat ꝙ per Eſaiā. liij. c.
dictum eſt generationem eius quis
enarrabit.
¶ Dub. cur dicit dñs: ⁊ a meipſo nō 32
veni? R. qui. ſ. qđ dñs reſpōdit ad
vtrūq; dictum ſcripturarū. quaſi di
ceret: ⁊ me ⁊ vnde ſum ſcitis quātū
ad humanitatē ⁊ locū natiuitatis: ⁊
tamē me ⁊ vnde ſim neſcitis quan-
tum ad diuinitatem.
¶ Du. qđ ſciebāt iudei de xp̄o? R. 33
q. ſ. qđ ſolus virginis part⁹ q̄tum
ad humanitatē latebat iudeis: quo
excepto totū nouerāt in ieſum qđ
ad hoīem ptinet ſciebant ergo q̄s ⁊
vnde eſſet ſcōm carnē ⁊ effigiē ho
minis quam gerebat.
¶ Dub. cur addidit ſʒ ver⁹ eſt qui 34
miſit me quē vos neſcitis? Reſpō.
Chriſo. vbi ſupra. ꝙ ex proprijs ſer-
monibus eorū capit: qm̄ ipſi dicebāt
xp̄s cū venerit nemo ſcit vñ ſit: oſtē
dit ſe etiā inde xp̄m eſſe qm̄ a patre
venit quē ipſi neſciebant.
¶ Dub. cur clamabat? Rñ q̄ ſupra 35
qđ vt eos verecundari faceret.
¶ Dub. cur dicit ego ſcio eum? R. 36
Augu. vbi ſupra qđ vt oſtēderet eis
vñ poſſent ſcire. Uñ dicit ego ſcio
eū: ergo a me querite vt ſciatis eū:
qm̄ patrē nō cognoſcit niſi filius. ⁊
cui voluerit filius reuelare.
¶ Dub. cur dicit ⁊ ſi dixero q2 ne- 37
ſcio eum? Rñ. Chriſo. vbi ſupra qđ
eſt argumentū ducens ad impoſſi-
bile: nam impoſſibile eſt qđ ſim ſi-
milis vobis mēdax: quoniā verax
eſt qui miſit ergo congruum eſt et
ipſum veracem eſſe qui miſſus eſt:

ergo ſcio eũ.⁊ cõtrariũ dicẽs mẽti-
rer qđ eſt impoſſibile.ſ.me mentiri.
38 ¶ Dub.q: cũ oĩa a prẽ ſint ꝑ crea-
tionẽ.vt qđ oĩa ſciãt patrẽ ſi xp̃s q
eſt ab eo ſcit eũ? R. Hilari9.vij.de
trinitate.qđ eſſe a deo ꝑ creationẽ
nõ eſt cã qđ deus ſciat:ſ3 eſſe a deo
vt ver9 fili9 dei ꝑ gñationez eſt rõ
qđ ſciat deus.
39 ¶ Dubit. quõ miſſus eſt a patre cũ
nõ ſit minor eo cum ſit vnus deus
cũ patre.⁊ vbiq3 ſit:⁊ impleat oẽm
locum? R.ſ.Tho.j.par.q.xliij.ar.j.
qđ in ratione miſſionis duo impor
tant.quorũ vnũ eſt habitudo miſſi
ad eũ a quo mittit. Aliud eſt habi-
tudo miſſi ad terminũ ad quẽ mit-
titur. Per hoc aũt ꝙ aliquis mittit
oſtendit ꝓceſſio quedã miſſi a mit
tente:vel ſcđm imperium ſicut dñs
mittit ſeruũ:vel ſcđm conſiliũ vt ſi
cõſiliarius dicat mittere regem ad
bellũ:vel ſcđm originẽ vt ſi dica
tur qđ flos emittit ab arbore. Oſtẽ
dit etiã habitudo ad terminum ad
quẽ mittit:vt aliquo modo ibi eſſe
incipiat:vel q: prius ibi oĩno non
erat quo mittit vel q: icipit aliquo
mõ eſſe quõd pri9 nõ erat. Miſſio
igit diuine pſone cõuenire põt ſm
qđ importat ex vna pte ꝓceſſionez
originis a mittẽte:⁊ ſm ꝙ importat
ex alia pte nouũ modũ exiſtendi in
alio:ſicut fili9 dicit eſſe miſſus a pa
tre in mũdũ ſcđm qđ cepit in mũdo
eſſe ꝑ carnẽ aſſumptã.⁊ tamẽ ante
in mũdo erat.vt dr̃ Joã.j. Et licet
miſſus ſit minor mittẽte qñ mittit
ſcđm imperiũ aut ſcđm conſiliuz:q:
imperans eſt maior ⁊ cõſiliari9 eſt
ſapientior:nõ tñ quãdo ꝓcedit ſm
originẽ que eſt ſcđm equalitatem ⁊
ſic eſt in diuinis. Et licet proceſſio
que eſt ſcđm motum localẽ ſit ſcđm
diſceſſum de loco ad locum:non ta
men proceſſio diuina que eſt abſq3
omni motu:⁊ etiã nõ venit i mũdũ
ſcđm diuinitatẽ:q: erat in mũdo:ſ3
ſcđm carnis aſſumptionem ſecun-
dum quẽ modũ non erat in mundo
ante incarnationem.
¶ Dub.cur querebãt eũ appꝛehen 40
dere? Rñ Chꝛiſoſto.vbi ſupra: qm̃
ea que dicebat iudeos irritauerunt
videlicet quẽ vos neſcitis:q: ſimu-
labant ſe ſcire.
¶ Dub.cur nõ miſerũt in eum ma- 41
nus? Reſpon.Chꝛiſoſto.vbi ſupra:
quia furor eorum inuiſibiliter fuit
refrenatus.
¶ Dubi quõ cognitũ eſt ꝙ volebãt 42
eum appꝛehendere? Rñ.qđ xp̃s q
cognoſcebat corda eorũ hoc potuit
iudicare vel fecerant aliquos actus
furioſos ꝓ eũ capiendo.
¶ Dubitatur.que hora erat illa ei9 43
Reſpõd. Auguſt.ꝙ in qua volebat
mori.
¶ Dub.an xp̃s ſubijceretur hore? 44
Reſpon.qui ſupra.ꝙ ⁊ tu nõ eſt na
tus ſub fato:quia nec hoc de te cre
dendũ eſt quanto magis de illo per
quem factus es:ſi tua hora volun-
tas eſt illius:illius hora que eſt ni-
ſi voluntas ſua: non ergo horam
dicit qua cogeretur mori:ſed qua
dignaretur occidi.
¶ Dub.cur potius de turba credi- 45
derũt q̃ de phariſeis vel ſcribis?
Reſpon.qui ſupra:quia dñs humi
les ⁊ pauperes ſolos faciebat et
turbam que ſuam egritudinem ci-
to vidit ⁊ illius medicinam ſine di
latione cognouit.

☞ Allegorice.

¶ Judei admirantes ⁊ conturbati
in doctrina chꝛiſti ſignificãt eos q
ſcripture ſacre nolunt credere nec
ſubdere colla iugo fidei catholice
opinantes ea non eſſe vera que nõ
poſſunt ab eorum intellectu cõpre-

hēdi vide o nō poſſunt vere cogno ſcere patrē quē filius reuelauit: ⁊ ta les querūt apprehēdere xp̄m id eſt eius doctrinam deſtruere: ſed non duȝ venit illa hora nec veniet quia licet ſemper ſint hereſes in mundo tn̄ nunq̄ p̄ualuerūt nec preualebūt cōtra eccleſiam vt dñs p̄miſit ꝑ pe tro. Multi aūt de turba ſignificant ſimplices qui ad eaȝ que ſunt fidei no n querunt rōnes naturales: ſed pu ro corde credunt in eum.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ex ſacro euāgelio ſi volumus patrē cognoſcere et eius volūtatem adimplere vt in diebus feſtis accedamus ad eccl'ias in qui bus xp̄s docet per os predicatorū: nec turbemur ſi arguimur ab eis q: tunc veraciter intelligim⁹ vnde ſit xp̄s quo ad humanitatē in qua voluit ꝓpter noſtrā ſalutē noſtros ſubire dolores: ⁊ generationē eius eternā ip̄o reuelante ꝑ fidē ꝑcipere poterimus.

☞ Anagogice.

¶ Sacrū euangeliuȝ in cōtempla tionē nos ducit feſti ꝑpetui beato rū in quo xp̄o docente in verbo li teras quas nunq̄ didiceramus co gnoſcemus clare intuētes id quod nūc in enigmate cōſpicimus adue niēte hora noſtre beatitudinis que ſine fine durabit.

Feria quarta dñice quarte quadrageſime.

¶ Preteriens ieſus vidit homi nem cecū. Joan. ix.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno xp̄i. xxxij. die. xxvij. Septē bris in die ſabbati.

☞ Hiſtorice.

¶ Ieſu dño iter faciēte dū q̄daȝ ex vtero cecus ab ipſo cōſpectus fuiſ ſet diſcipulis ſciſcitātib⁹ quib⁹ pec catis parētū: veȝ an ꝓprijs accediſ ſet cecitas: reſpōdit dñs neutroruȝ delictis hoc cōtingiſſe: ſed vt dei in eo mirabilia operāda paleſierent. Se vero op̄a operari oportere ei⁹ a quo miſſus eſſet dū illuceſceret dies q̄m nocte ſuperueniēte nemo op⁹ aliq̄d ꝑagere valet: lumē q̧ ſe mūdi fore interim q̄diu in eo ꝑma neret. is ita ꝑſolutus ex ſputo terre admixto lutuȝ finxit: q̄ ceci oculos liniēs imperauit vt in piſcina ſyloe eos ablueret: q̧ cū peregiſſet lumē ſtatim intuit⁹ eſt tenebris depulſis cū q̧ rediſſet ſubmurmurabāt vici ni inter ſe querentes an ipſe idem fuiſſet luminibus orbatus: aut ſibi ſimilis exiſteret: affirmāti vero ſe ce cum vere fuiſſe ꝑcunctabātur quo nam modo nunc videret: qui cum enarraſſet querebāt quo ieſus iuiſ ſet: qui cum ſe ignorare dixiſſet ad phariſeos deduct⁹ eſt ab eiſq̧ pari interrogatus modo ieſum ſue vi ſionis auctorē fore narrauit: q̄m vo ea ſabbati dies eſſet: rixabant̄ ali quibus hūc a deo nequaq̄ fore ho minem qui ſabbatū nō obſeruaret dicentibus ceteris vero aſſerenti bus nullū ſimilia ꝓdigia peccatorē operari poſſe cū impij a deo mini me audiant̄. Rogatus aūt qui cec⁹ fuerat vt ediceret ſniam ipſum pro phetā eſſe denūtiauit: cūq̧ parētes cōueniſſent an hic eoꝝ filius foret ab eis ꝑquirebant: modūq̧ habite viſiōis ſimul efflagitabāt. q̄ hūc eo rū ab eis genitū dixerūt: ſed quonā pacto nunc videret ſe neſcire atte ſtati ſunt. Cūq̧ ab eo rurſus vt mo dū enarraret exigerent: queſiuit an xp̄i diſcipuli effici optarēt: quibus indignantibus maledictis eū inſe ctantes ſe Moyſi cui dñs locutus fuiſſet diſcipulos fore profeſſi ſunt:

eũq; ieſum ꝯfitētē ex ſynagoga eiecerũt: ꝙ tot⁹ i ſcelerib⁹ genit⁹ eos docere ꝑſumeret: q̄ poſtmodũ inuēt⁹ a dño: an in dei natũ crederet req̄ſit⁹ eſt: cui q̄ſnā foret cũ percũctaretur. Rñd. dominus ſe dei filiuz eſſe: ſtatimq; procidens ⁊ ſe credere dixit ⁊ eum ſuppliciter adorauit.

TOllenda ꝑ declarationes. dubia ſe offerunt.

1 Du. vñ progrediebat̄ dñs? Rñ. ꝙ vt habet̄ Joan. viij. c. e templo in quo ſe abſcōderat qñ eum lapidare voluerant.

2 Dub. vbi erat cec⁹? Rñ. ꝙ ſedebat in exitu templi ⁊ mendicabat.

3 Dub. q̄d mouit diſcipulos interrogare de ceco? Rñ. Chri. ſup Joā. ꝙ ieſus ſtudio ſe cecũ reſpiciebat ꝙ attendentes diſcipuli interrogauerunt cauſam cecitatis.

4 Dubit. cur dñs non requiſitus a ceco eum illuminauit? Rñd. qui. ṡ. ꝙ q̄ꝛ iudei in templo ſermonuz xp̄i altitudinē non ſuſceperant exiēs de templo curauit cecũ ſui abſentia eorum furorē mitigans ⁊ ꝑ operationem ſigni eorũ duritiam molliens.

5 Dub. quid ſignificat rabbi? Rñ. Augu. ſuper Joan. ꝙ interpretatur magiſter.

6 Dub. cur appellabant eum magiſtrũ? Rñ. qui ſupra: q̄ꝛ diſcere cupiebant: queſtionē quippe ꝓpoſuerant domino tanq̄ magiſtro.

7 Dub. cũ cec⁹ nat⁹ eſſet ante natiuitatē non peccauerat: cur ergo diſcipuli ſic interrogāt? Rñ. Chriſoſt. vbi. ṡ. q̄ꝛ cũ paraliticũ ſanaſſet ⁊ dixiſſet ei: ecce ſanus factus es non vltra pecces. Ideo illi cogitātes ꝙ ꝓpter pctm̄ illud accidiſſet ſil̄r de iſto ceco q̄runt qui ⁊ peccatũ originale ꝯxerat: ⁊ etiaz parētes peccauerant cum non ſit hō q̄ nō peccet.

Du. cur ergo dñs rñdit ꝙ nec hic 8
nec parētes ei⁹ peccauerāt. R. Augu. vbi. ṡ. ꝙ hoc dñs rñdit innuens hāc nō eſſe cām cecitatis: ſed vt opera dei in illo manifeſtarentur.

Du. an oīs pena ſit ꝓpter aliquā 9
culpā? Rñ. ſ. Tho. xij. q. lxxxvij. art. vij. ꝙ pena dupliciter cōſiderari poteſt. Uno modo ſimpliciter vt pena eſt. Alio modo ſcd̄m quid videlicet vt eſt ſatiſfactoria: que eſt quodam modo voluntaria: ⁊ ſ̄z hāc aliquis qui nō peccauit penam voluntarie ꝑ alio portat: ſicut in rebus humanis videmus ꝙ aliq̄s in ſe transfert alterius debitum: ⁊ hoc modo xp̄s abſq; pctō penā ꝑ nobis ſuſtinuit. Si vō loquamur de pena p̄io modo ſic ſemꝑ habet ordinē ad culpā ꝓpriā vel originalē vel actualez: ⁊ ad actualē qñ q̄s a deo vel ab homine punit̄ ꝑ pctō ꝯmiſſo. Ad originalē vō dupl̄r. ſ. principal̄r ⁊ conſequenter. Principaliter aũt pena pcti originalis eſt ꝙ natura hūana ſibi relinquit̄ deſtituta auxilio originalis iuſtitie. Sz ꝯſ̄r ad hoc cōſequũtur oēs penalitates que ex defectu nature in hoibus contingũt.

Dub. an oīs pena ſit mala? R. q̄ 10
ſupra. ꝙ detrimēta que patitur hō in diuitijs ꝓpter ſanitatē corpis vel in diuitijs et corpe propter ſalutem aīe non eſt ſimpl̄r mala: ſed ſolũ ſ̄m quid prout habet rōnez affligendi.

Dubit. an quis poſſit puniri pro 11
peccato alteri⁹? Rñ. qui ſupra. arti. viij. ꝙ quo ad detrimentũ rerũ corporaliũ vn⁹ aliqñ punitur pro pctō alteri⁹: vt in crimīe leſe maieſtatis diuine ⁊ humane in quo filij puniũtur pro peccato parentũ ⁊ ſ̄m hoc dicit̄ Exo. xx. Deus viſitat iniquitatē patrũ in filios. Et Matt. xxiij. Ut ſ̄r veniat ſup vos omnis ſanguis iuſtus ⁊c. Quo vō ad detrimentum

anime nullꝰ punit̃ p peccato alte-
rius. ⁊ ſm hoc dr Ezechiel. xviij. fi
lius autem nõ portabit iniquitatē
patris. ſ. quo ad penas ſpirituales.
12 ¶ Dub. cur viſitat deus iniquitatē
patrum vſq; in tertiam ⁊ quartam
generationē? R. qui ſupra: qr tãtũ cõ-
ſueuerunt hoies viuere: ⁊ ſe mutuo
videre poſſunt ⁊ filij peccata paren
tum ad imitandum ⁊ patres penas
filiorum ad dolendum.
13 ¶ Du. qr vr̃ q opera dei ſatis erãt
manifeſta creatione celi ⁊ terre ⁊c.
R. Chriſ. vbi ſupra. q hoc de ſeipſo
dñs dicit non de patre qui erat no-
tus in iſrael ⁊ eiꝰ opera: ſ non erat
notum chriſtum eſſe dominum.
14 ¶ Dubit. qr vr̃ q maior honor dei
eēt ꝯſeruare hominē a malo q̃ poſt
malũ immiſſum ipſū liberare? R.
Greg. q alia eſt pcuſſio qua pecca-
tor percutit̃ vt ſine retractione pu-
niat̃. Alia qua percutit̃ vt corrigat̃.
Alia qua qſq; pcutit̃ nõ vt preterita
corrigat ſed ne ventura committat.
Alia pp̄ter quam nec p̄terita culpa
corripit̃ nec futura ꝓhibet̃: ſ dum
inopinata ſalꝰ pcuſſionē ſeq̃t ſaluã
tis virtus cognita ardẽtius amat̃.
15 ¶ Dub. cur dicit me oportet operari?
R. Chriſ. vbi ſupra. q quaſi dice-
ret me oportet manifeſtare meipm
⁊ ea facere que me manifeſtant. ſ. vt
⁊ dicit Beda infirma ſaluare debi
lia roborare: ⁊ hoies illuminare.
16 ¶ Dubi. quõ intelligit̃ donec dies
eſt? R. qui ſupra. i. donec licet crede
re hoibus in me donec vita conſi-
ſtit: ⁊ hoc oſtendit cum dicit venit
nox quando nemo poteſt operari.
17 ¶ Dub. qr hoies et̃ operant̃ in no-
cte? R. q ſupra hoc intelligit̃ de no-
cte de qua dr Matth. xxv. Proijci-
te eum in tenebras exteriores vbi
nemo põt operari: ſed recipere ſm
q viuens operatus eſt.

¶ Dub. qr vr̃ q nũc xp̄s non ſit lux 18
mundi cũ non ſit in mundo ſ in ce-
lo? R. Aug. vbi ſupra. q dies p̄ſen
tie xp̄i vſq; in cõſummationē ſeculi
extendet̃ vt ipſe dicit Matt. xxviij.
c. Ecce ego vobiſcum ſum vſq; ad
conſummationem ſeculi.
¶ Du. cur ergo dicit donec ſum in 19
mũdo? R. Hier. q donec dupl'r in
ſcripturis accipit̃. Aliqñ enim ſigni
ficat tp̄s determinatum: vt illud ad
Gal. iij. propter tranſgreſſionē lex
poſita eſt donec veniret ſemen cui
p̄miſerat. Qñq; vero ſignificat infi
nitũ tempꝰ ſicut hic. ⁊ in pſ. cxxij.
Oculi noſtri ad dñm deum noſtrũ
donec miſereatur noſtri: qr non eſt
intelligendũ q poſt impetratã mi-
ſericordiã oculi auertantur a deo.
¶ Dub. quõ xp̄s eſt lux mũdi ⁊c. de 20
luce require in principio erat ver-
bum dub. 43. ⁊ ſequentibus.
¶ Dub. an ſine luto potuiſſet illu- 21
minare cecũ? R. ſ. Tho. tertia par.
q. xliiij. ar. iij. q vt Chriſ. dicit ſupra
Marcum. Manus imponit ceco ⁊
ſpuit volẽs oſtendere q verbum di
uinum operationi adiunctũ mira-
cula pficit. Uel et̃ vt dicit Augu. vbi
ſupra ad oſtẽdẽdũ q ipſe erat q ex
limo terre homines formauerat.
¶ Dubitatur cur non ex aqua ſ ex 22
ſputo fecit lutũ? Rñd. Chriſo. Jdeo
vt nihil aſcribatur fonti: ſed diſcas
quoniam virtus oris eius oculos
aperuit ⁊ plaſmauit.
¶ Dubita. cur iubet vt lauet? Rñ. 23
qui ſupra. ne videretur curatio eſſe
ex virtute terre: vt intelligat̃ ipſum
nõ idigere luto ad faciẽdos oclos.
¶ Dubitatur cur miſit eum ad na- 24
tatoria ſyloe? Rñ. qui. s. vt deſtrue-
retur in deoꝶ indeuotio: conueniẽs
em̃ erat omnes eum videre euntem
⁊ lutum ſuper oculos habentem.
¶ Dubita. qr videtur q aqua ſyloe 25

haberet virtutē oculos fabricandi? Rñ. qui ſupra. ꝙ hoc nō erat timendum ꝙ. ſ. ſyloe ſumeret hāc gloriā: multi enim lauātes ibi oculos nullo tali beneficio ſunt potiti.

26 ¶ Dubi. cur cec⁹ illuc acceſſit? Rñ. qui ſupra ꝙ ex fide quam habebat non contradixit ſed ſimpliciter obediuit: non cogitans de contrario. ſ. ꝙ chriſtus abſq̄ tali miſſione poterat eum illuminare.

27 ¶ Dubi. quid eſt ſyloe? Rñ. Magiſter hiſt. ſcho. ꝙ eſt fons ad radicem montis Syon qui nō iugib⁹ aquis ſed incertis horis ebullit cui⁹ aque vt exciperentur quaſi ſtagnum non longe a fonte cōſtructum erat quā collectionē modo piſcinam: modo natatoriam vocat ſcriptura.

28 ¶ Dubi. cur vicini aliqui dicebant ꝙ hic fuerat cecus? Rñ. Chriſo. vbi ſupra. ꝙ ceco per longā viam eunte diligētiores inſpectores facti ex inopinabilitate eius ꝙ viderant non vltra poterant dicere non eſt hic.

29 ¶ Dubita. cur alij dicebant non eſt hic? Rñ. Augu. vbi ſupra. ꝙ aperti oculi vultum mutauerant.

30 ¶ Dub. cur rñdit ego ſum: cū null⁹ interrogaret eū de hoc? R. Chriſ. vbi. ſ. ꝙ ingratitudīe dānaret̄ ꝛ ob hoc benefactorem nō eſt verecundatus aſſerēdo ſe fuiſſe cecum predicare.

31 ¶ Dubita. cur interrogarunt eum quomodo eius oculi fuerāt aperti. Rñ. ꝙ ex admiratiōe ꝓceſſerūt ad perquirendum modum curatiōis.

32 ¶ Dubi. cur non rñdit clare? Rñd. Chriſo. vbi ſupra. ꝙ modū nec nos ſcimus nec ipſe qui curatus eſt nouit: ſed ꝙ factum eſt nouerat modū autē comprehendere non poterat.

33 ¶ Dubit. cur non dixit omnia que fecerat ieſus in liniēdo oculos? R. qui. ſ. ꝙ veritate vſus eſt ꝙ enim nō nouerat non dixit: nec enim ſciuit quoniā in terra ſpuit: quoniā autem ſuperunxit per ſenſum tactus didicit ꝛ ex auditu teſtatus eſt ꝙ ſibi dixit vade ad natatoria ſyloe ꝛc. recognouit enim vocem eius ex diſputatione cum diſcipulis.

¶ Dubitat. cur dixit ꝙ abierat ꝛc? 34 Rñ. qui. ſ. quoniā ad vnū ſe preparauerat. ſ. oīa ſibi ſuaderi a iubente.

¶ Dubi. cur interrogant vbi ieſus 35 eſt? Rñ. ꝙ occaſionē meditantes: q2 iam aduerſus ipm conſpirauerant.

¶ Dubita. cur xp̄s aberat? Rñ. qui 36 ſupra. q2 non querebat gloriā ſuam neq̄ ſe oſtentare: ſed recedebat vt omnis ſuſpitio tolleretur ſignorum.

¶ Dubit. quomodo neſciebat quo 37 iuerat. Reſpon. q2 non viderat quo iuerat cum eſſet cecus.

¶ Dubitatur cur adduxerunt eum 38 ad phariſeos? Reſpon. Beda quoniam phariſeorum erat approbare opus vel improbare.

¶ Dubita. cur Euang. dicit ꝙ erat 39 ſabbatum? Rñ. Chriſoſto. vbi ſupra vt. ſ. eorū malā mentē demonſtraret ꝛ cauſam ꝓpter quā eum querebāt ꝛ q2 detrahebant miraculo per extimatam legis preuaricationem.

¶ Dubitat. cur rurſus interrogant 40 eum? Reſpon. qui ſupra. vt negaret ieſum hoc feciſſe.

¶ Dubi. cur non rñdet ad plenū ſi- 41 cut ante fecerat? Rñd. qui. ſ. q2 iam audierant ideo ſuccincte loquitur.

¶ Dubi. an verum eſſet ꝙ xp̄s ſab- 42 batum non cuſtodiret. Require feria. vj. prime dñice quadrageſime. dub. 28. ꝛ ſequentibus.

¶ Dubi. cur non omnes dicebāt ꝙ 43 ſabbatū non cuſtodiret? Rñ. Augu. vbi ſupra. quia iam quidem iungebantur. i. credebant in eum.

¶ Dubi. quid eſt ſciſma? Rñ. Iſido 44 rus in lib. Ethimol. ꝙ dicitur a ſcindo ſcindis: quaſi ſciſma dicat̄ ſciſ-

ſura animorum:q̄ſi.ſ.animi aliquorum ſunt diuiſi.

45 ¶ Dub.qui dicātur ſciſmatici quo ad eccleſiā? R̄ñ.ſ. Tho.ij.ij.q.xxxix. ar.j.ꝙ hi qui ꝓpria ſponte ⁊ intētione ſe ab vnitate eccleſie ſeparant.

46 ¶ Dubi.an oīs peccator ſit ſciſmaticus? R̄ñ.qui.ſ. ꝙ nō obedire ꝑceptis eccleſie cū rebellione quādam conſtituit ſciſmatis rōnē. Dico autē cum rebelliōe:cū ⁊ pertinaciter ꝑcepta contēnit ⁊ iudiciū eius ſubire recuſat.hoc aūt nō facit q̄libet peccator.vnde nō omne pct̄m eſt ſciſma.

47 ¶ Dubi.an ſciſma ſit maximū peccatorū? R̄ñ.qui.ſ.ar.ij.ꝙ inter peccata que ſunt in ꝓximum pct̄m ſciſmatis videt̄ eſſe maximū:q2 eſt contra ſpirituale bonum multitudinis.

48 ¶ Dubi.cur ſciſmatici tradunt̄ brachio ſeculari? R̄ñ.qui.ſ.ar.iiij.ꝙ excōicantur q2 ſe ſeparant ab eccleſie vnitate. Item tradunt̄ brachio ſeculari:q2 nolūt corrigi ab eccleſia ſubterfugiētes eius iudiciū vnde.xxiij. q.v.c. quaſi vos diuine ⁊ mundane leges ſtatuerunt vt ab eccleſie vnitate diuiſi ⁊ eius pacem perturbantes a ſecularibus poteſtatibus comprimantur.

49 ¶ Dub.cur querūt a ceco tu q̄d dicis de illo ⁊c. R̄ñ. Aug. ſuꝑ Joan.ꝙ querebāt queadmodū hoīem calūniarentur ⁊ de ſynagoga eijcerent.

50 ¶ Dubi.cur dixit eum eſſe prophetam ⁊ non filium dei? Reſpon. qui ſupra. ꝙ q2 adhuc inunctus erat in corde nondum dei filium confitebatur: nō mentitur t̄ñ. Ipſe enim dñs de ſeipſo ait non eſt propheta ſine honore niſi in patria ſua.

51 ¶ Dub. cur phariſei vocauerūt parentes eius? R̄ñ. Chriſ. ſuper Joan. ꝙ quia cecum attonitum facere nō valuerunt per parentes: putabant chriſti miraculum annihilare.

¶ Dub.cur phariſei nō crediderūt ꝙ cecus fuiſſet vſq3 quo vocauerūt parentes eius? R̄ñd. ꝙ ex inuidia quā habebant contra xp̄m nō poterant credere ꝙ alia ſigna faceret. 52

¶ Dubi.cur dicūt parētibus quem vos dicitis q2 cecus natus eſt ⁊ nō abſolute ꝙ cecus natus eſt? Reſpō. Chriſo.vbi ſupra ꝙ ex hoc ad negationem eos inducere conant̄. Theophilus vero ſic exponit.q.d.aut hec falſum eſt qd̄ nūc videat: aut primū qd̄ cecus fuerit:ſed conſtat hoc eſſe verum ꝙ videt: falſum ergo fuit qd̄ cecum eum dicebatis. 53

¶ Dubi.cum parētes non reſpōderunt quō nunc videat? R̄ñ.qui.ſ.ꝙ hoc pro veritate factum eſt: vt nullus alius ſ3 is qui curatus eſt ⁊ qui dignus fide erat hoc confiteretur. 54

¶ Dub.cur dicūt ipſum interrogate? R̄ñ. Aug. ſuper Joan.quaſi dicerent.iuſte cogeremur loqui ꝓ infante:q2 ipſe pro ſe loqui nō poſſet: cecū a natiuitate nouimus ſed loquētē. 55

¶ Dub.an parentes ſcirent eū fuiſſe illuminatū a xp̄o? R̄ñ. Alcuinus ſuper euangelijs.ꝙ ex eo ꝙ euāgeliſta dicit ꝙ hec dicebant propter timorem iudeorū ⁊c. Oſtendit illos non per ignorantiam: ſed propter metum talia reſpondiſſe. 56

¶ Dubit.que pena erat extra ſynagogam eijci? R̄ñ. Lyra.ꝙ erat tanq̄3 ſi quis eſſet excōmunicatus ⁊ reprobatus qd̄ erat maximum opprobriū apud iudeos. 57

¶ Dubi.cur dicūt da gloriam deo? Reſpon. Lyra. ꝙ quia vidētes phariſei ꝙ factū negari non poterat volebant ꝙ cecus diceret ꝙ illuminatus fuerat magica arte. 58

¶ Dubit.cur dicebat eum non eſſe a deo? Reſpō. Lyr. ꝙ hoc dicebant quaſi dicerent hoc non fecit diuina virtute. 59

60 ¶ Dubitatur cur cecus dixit ſi peccator eſt neſcio? Rñ. Alcuin9 vbi ſupra ꝙ ille vt neqꝫ pateret calũniam. neqꝫ veritatẽ celaret non dixit ſcio iuſtu: ſed dixit ſi peccator eſt neſcio.

61 ¶ Dubitaẜ an cecus ſic dicendo timeret phariſeos? Rñ. Chryſ. vbi ſupra. ꝙ non: ſed voluit xp̃m a rei teſtimonio ⁊ non a voce ab incuſatione eripere ⁊ ſuã reſponſionem facere fide dignam ab accepto beneficio. Unde dicit vnum ſcio quia cum cecus eſſem ⁊c. q. d. nihil mõ de hoc dico vtrum ſit peccator: ſed iterum dico ꝙ manifeſte noui.

62 ¶ Dubitatur cur iterum querunt quid ſibi feciſſet? Rñ. q̃. d. ꝙ fecerũt ſicut canes venationem nunc huc nũc illuc inueſtigantes quaſi dicerent nunquid preſtigio aliquo aperuit tibi oculos: nec dixerunt qualiter vidiſti dantes occaſionem detrahendi cõtra eius operationem.

63 ¶ Dubitaẜ cur cecus nunc audacter reſpõdit magis ꝙ̃ prius? Rñ. qui ſupra. ꝙ donec res inquiſitione indigebat cecus remiſſe loquebatur: quia vero iam vicerat audaciter de cetero eis loquitur.

64 ¶ Dubi. cur dixit eis: q̃d iterũ vultis? Rñ. q̃ ſupra. q. d. nõ attenditis ad ea que dicuntur. Unde vltra nõ reſpondebo vobis inaniter interrogãtib9 ⁊ non volentibus adiſcere: ſed cauillari que dicuntur.

65 ¶ Dub. cur interrogat ſi volũt xp̃i diſcipuli fieri? Rñ. Aug. dicens. q̃d eſt nunquid ⁊ vos: niſi quia iaꝫ ego ſum. nunq̃d ⁊ vos vultis iam video ſed non inuideo: ⁊ hec loquebaẜ ſtomachãs aduerſus duritiã iudeorũ ⁊ ex ceco videns non ferens cecos.

66 ¶ Dubitatur quã maledictionẽ ei imprecati fuerunt? Rñ. qui ſupra. ꝙ tu diſcipulus eius ſis: maledictio q̃dem eſt ſi cor diſcutias non ſi verba perpendas: tale maledictum ſuper nos ⁊ ſuper filios noſtros.

¶ Dubi. an liceat alicui maledice- 67
re? Rñ. ſ. Tho. ij. ij. q. lxxvj. arti. j. ꝙ maledicere idẽ eſt ꝙ malum dicere qđ tripliciter ſe hꝫ ad id qđ dr: q2 vel per modũ enuntiationis ⁊ ſic fit per verbũ indicatiui modi. ſ. referendo malũ alteri9 qđ ꝑtinet ad detractionẽ. Unde quãdoqꝫ maledici detractores dicuntur de qua detractione diceẜ dñi. xxiiij. poſt trinitatẽ. Alio modo ſe habet ꝑ modũ imperantis vel optantis malũ alterius: ⁊ ſi imperet vel optet propter bonũ xp̃i vel multitudinis: vt ſcꝫ peccator retrahaẜ quia conturbat alios ſm ordinẽ iuris ſic licitũ eſt maledicere. Si autẽ imperet vel optet inquantum malum ⁊ nõ ſub ratione boni tunc non lꝫ q2 eſt cõtra dilectionẽ ꝓximi.

¶ Dub. an liceat maledicere diabo 68
lo? Rñ. qui ſupra. quod in diabolo eſt conſiderare naturam ⁊ culpam: ⁊ quantũ ad naturam que bona eſt non licet ei maledicere: quãtũ vero ad culpam licet q2 culpa eſt maledicẽda. ſm illud Job. iij. maledicant ei qui maledicunt diei: ſed peccator maledicens hoc modo diabolo ſimili ratiõe indicat ſe maledictione dignum. ⁊ ſcdm hoc dicitur. Eccle. xxj. c. cũ maledicit impius diabolũ maledicit ipſe animam ſuam.

¶ Dubitatur an liceat maledicere
creaturã irrationalẽ? Rñ. qui ſupra 99
ꝙ creatura irrationalis põt cõſiderari dupliciter. Uno modo inq̃ntum eſt creatura dei ⁊ ſic maledicere ei eſt otioſum ⁊ vanũ ⁊ ꝑ conſequens illicitũ. Alio modo ĩ ordine ad creaturam rõnalẽ: ⁊ hoc tripliciter. Primo inquantũ ei ſubuenit ⁊ ſic deus Ge. iij. c. dixit homini maledicta terra in opere tuo: vt. ſ. per eius ſterilitatẽ homo puniretur: ⁊ ita etiaꝫ in-

telligit benedictio ipſius: vt Deut. xxviij. benedicta horreatua. Scdo per modum ſignificationis: inq̃tuʒ ſignificat creaturam rationalem: et ſic dñs maledixit ficulneã. Mat. xj. c. in ſignificationẽ iudeorũ. Tertio p modũ cõtinẽtis ſ. tẽporis vel loci ꝛ ſic maledixit Job diei natiuitatis ſue ꝓpter cu᷑pã originalẽquam naſcẽdo ɔtraxit. vt habetur Job. iij. c.

70 ¶ Dubitatur an maledictio illicita ſit ſemꝑ peccatũ mortale? Rñd. q̇ B. ar. iiij. qꝺ ſm ſuũ gen⁹ eſt peccatũ mortale: cum ſcđm ſe repugnet charitati qua diligimus proximum volentes bonum ipſius ꝛ tanto magis quãto perſonam cui maledicimus magis amare et reuereri tenemur. Uñ Leui xx. dicit. qui maledixerit patri ſuo ve. matri: morte moriatur. Contingit tñ aliqñ ꝙ eſt peccatũ veniale vel propter paruitatem mali qꝺ maledicens alteri imprecat vel propter affectum maledictionis qñ ex leui motu vel ludo aut ex ſubreptione aliqua ſic maledicit: qꝛ pctã verboꝝ maxime ex affectu penſant.

71 ¶ Dubi. ꝙ eſt grauius pctm̃ maledictio vel detractio? Rñd. q̇ ſupra. ar. iiij. qꝺ cũ detractor deriſor ſuſurro ꝛ cõtumelioſus dicãt malũ culpe ꝓximi qꝺ eſt grauí⁹ q̃ malũ pene qꝺ maledicẽs impat vl optat: ideo detractio in qua demg aſ fama ꝓximi eſt deterior maledictione in qua optat malũ pene. in ea ṽo in qua impetrat vel infert põt eſſe detractiõe grauior ſi mai⁹ detrimẽtũ inferat q̃ ſit denigratio fame vel leuior ſi minus: poſſunt tñ ꝛ alia p accidẽs conſiderari que p̃dicta vitia vel augent vel minuunt.

72 ¶ Dubitat an phariſei eſſent diſcipuli moyſi? Reſpon. Lyra. qꝺ erant nomine ſꝫ nõ re: qui eius opera nõ imitabantur ꝛ eius ſcripturas non pie interpretabant. Unde ſaluator dixit eis Jo. v. Si crederetis moyſi crederetis forſitan ꝛ mihi.

¶ Dub. vnde ſciebãt ꝙ moyſi locutus fuerat de⁹? Rñd. q̇ ſupra. ꝙ hoc habebant ex ſacra ſcriptura. 73

¶ Dub. quõ verũ dicũt qꝺ neſciunt vnde ſit chriſtus cũ eius patriã ſcirent? Rñd. qui ſupra. quaſi dicerent nullius auctoritatis cũ reputamus nec a deo miſſum. 74

¶ Dubit. ꝙ eſt mirabile ꝙ dicebat cecus? Rñ. Lyra. ꝙ quia erat inconſuetum: cũ iudei quererẽt ſigna ſicut moyſes fecit ſigna coraꝫ populo: qꝺ nunc nõ credant chriſto facienti ſignum maximum illuminatiõe ceci huius: quia nec Moyſes nec ali⁹ propheta ſimiliter fecerat. 75

¶ Dub. cur dicit ſcimus qꝛ pctõres deus nõ exaudit? Rñ. Chriſo. vbi. ſ. ꝙ illoꝝ i hoc aſſumit iudiciũ ꝓprĩa ṽba eis in memoriã adducens. q. d. opinio hec et mea ꝛ veſtra cõis eſt. 76

¶ Dubit. an ſit veꝝ ꝙ pctõres deus nõ exaudiat? R. ſ. Th. ij. ij. q. lxxxiij. ar. xvj. ꝙ ſi pctõr ex bono nature deſiderio oret exaudit a deo: nõ ex iuſtitia qꝛ non meret ſed ex pura miã: obſeruatis tñ quatuor cõditiõib⁹. ſ. vt p ſe petat neceſſaria ad ſalutem pie ꝛ perſeuerãter. Si aũt orãdo petit aliq̇d inq̃tũ pctõr. i. ſꝫ deſideriũ peccati in hoc a deo non exauditur ex miſericordia: ſꝫ qñq; exaudit ad vindictaꝫ: qꝛ vt Auguſti. dicit: deus q̇dã negat ꝓpitius q̃ cõcedit iratus. 77

¶ Dubi. cur dicit cecus: ſi qs cultor eſt dei ꝛc. Rñ. Chriſo. vbi ſupra. ꝙ in hoc nõ ſolũ a peccatis eum excuſat ſed valde placentem deo oſtẽdit: qꝛ nõ ſufficit deum cognoſcere: ſed voluntatem eius facere. 78

¶ Dubi. cur dicit a ſeculo nõ eſt auditũ ꝛc. Rñ. q̇ ſupra. ꝙ in hoc extollit ꝙ factũ eſt. q. d. ſi confitemini ꝙ peccatorem 79

pctõres non audit. Hic aũt miraculum fecit et tale quale nullus hoim fecit: manifeſtũ eſt virtutẽ qua hoc fecit maiorẽ eſſe quem que eſt ſcõm hominẽ virt⁹: q2 niſi eſſet hic a deo non poſſet facere quicq̃.
80 ℂDubit. quia videt̃ ꝙ etiã virtute demonis fiũt miracula. Uide dñica iiij. quadrageſime. dubit. 33. ſequẽti.
81 ℂDubi. cur dicũt in pctis natus es totus? Reſpõ. qui ſupra. ꝙ hic ei⁹ cecitatem exprobrant oſtendentes ꝙ ꝑpter peccata fact⁹ eſt cecus: ꝙ rationem non habet.
82 ℂDubi. cur in principio non obiecerunt hoc? Reſpon. q̃ ſupra. q2 donec expectabant eũ negaturum eſſe fidedignum eſſe putabant.
83 ℂDubi. quo eiecerũt eũ: q2 dicit foras? Rñ. Lyra. ꝙ a ſocietate aliorũ hominum excommunicauerunt.
84 ℂDubitatur nũquid chriſtus ſciebat ꝙ eiecerũt eũ? Reſpon. qui ſupra ꝙ licet hoc ſciret tamen etiam audiuit auditu corporali.
85 ℂDub. an a caſu xp̃s inuenerit eũ? Reſpon. q̃ ſupra. ꝙ nõ ſed hoc factũ eſt ex ſua voluntate ⁊ ordinatione.
86 ℂDubi. cur interrogat ſi credit. cũ eius mentẽ ſciret? Rñd. Chriſo. vbi ſupra. ꝙ nõ ignorãs hoc interrogat ſed volens ſeipſum notũ facere.
87 ℂDubit. cur non interrogat ſi credit in chriſtum ſed in filiũ dei? Rñ. Hilar. vj. de trini. ꝙ hereticis pene omnibus hoc nomen eſſet futurũ in ore vt chriſtũ confiterentur ⁊ filium tñ negarẽt: ad qđ propriũ xp̃o eſt ad fidẽ poſcit̃ vt credat̃ in dei filium.
88 ℂDubi. cur dicit cecus quis eſt ⁊c. Reſpõ. Lyra poſt Chriſoſto. ꝙ non cognoſcebat chriſtum in faciẽ: quia adhuc eum non viderat ⁊ tamẽ eũ deſiderabat videre: vt patet ex eius interrogatione.
89 ℂDubit. cur non dixit ei ieſus ego ſum manifeſte? Reſpon. Theophi. vbi. s. ꝙ circunloquitur vt reducat ei in memoriã ſanitatẽ: ⁊ q2 ab ipſo virtutẽ viuendi acceperat.
90 ℂDubitatur cur dicit: qui loquitur tecum ipſe eſt? Reſpon. qui ſupra. ꝙ ex hoc deſtruitur error neſtorij: q2 q natus eſt ex Maria virgine eſt dei filius ⁊ non alius.
91 ℂDub. cur cec⁹ ꝑmo dixit: credo. ⁊ poſt adorauit? Rñ. ꝙ ore fidẽ ſuam ꝓfeſſus eſt: ⁊ poſt opere adorando.
92 ℂDub. quõ procidit? Reſpon. Beda. id eſt ſupplex in terra proſtrat⁹ ⁊ non erecta ceruice.
93 ℂDubit. qua adoratione adorauit eũ? Reſpon. ꝙ adoratione latrie: vide feria. vj. dñice tertie quadrageſime dub. 84. ⁊ ſequen.

☞ Anagogice.

Uerſus. Eſt caro noſtra lutum patris eſt ſapientia ſputum.
Redditur humanum genus hoc medicamine ſanum.

☞ Tropologice.

ℂInſtruimur de bñficijs acceptis gratias reddere: ⁊ benefactores pro poſſe ꝯtra emulos aduerſantes defendere protegere ⁊ tueri.

☞ Anagogice.

ℂDepoſita cecitate mentis noſtre ac onere carnis aggrauantis aĩam ex luto formatam ad celeſtem hieruſalẽ deo illuminante perueniemus ⁊ ipſum chriſtum eſſe dei filium clariſſime intuebimur qui tandem reformabit corpus humanitatis noſtre: ⁊ configurabit corpori claritatis ſue cũ quo ſine fine regnabimus ⁊ cum angelis ſanctis in facies noſtras cadẽtes viuentem in ſecula ſeculorum adorabimus.

ℂFeria quinta dñice quarte quadrageſime.

Ibat ieſus in ciuitatem que voca
tur naym. Luce.vij.

Hiſtoria huius euãgelij facta eſt
anno chriſti.xxxi.die.xx.Julij in die
dominica.

Hiſtorice.

¶ Comitatus dñs diſcipulis homi
núq; nõ paruo numero cum iamue
appropinq̃ſſet ciuitatis Naym: de-
ferẽtibus vnicũ natum vidue cuiuſ-
dam defunctuz matri flenti ac eam
aſſociantibus ciuib9 obuiauit: q̃ cũ
pio motus affectu vt a fletu ceſſaret
impetraſſet loculũ tangens vita fun
cto vt ſurgeret precepit: qui ilico iuſ
ſis obtemperans reuixit locutuſq;
fuit quem cum genitrici viuum red-
didiſſet omnes timor inuaſit aſtan-
tes: deumq; magnis extollentes vo
cib9 aiebãt magnũ aduenĩſſe pphe
tã. Altiſſimo ſuũ viſitante populuz.

Dubia ciunt ꝛ ſoluũt du.

1 ¶ Dubi: at vñ tũc ve
niebat dominus? Re
ſpõ. q̃ vt habet pau-
loante iſtud euange-
liũ. q̃ ex capharnaũ
veniebat vbi curauerat ſeruũ Cẽtu-
rionis.

2 ¶ Dubi. vbi ſita eſt ciuitas Naym?
Rñ. Beda. q̃ eſt ciuitas galilee i ſe-
cundo miliario montis Thabor.

3 ¶ Dubi. cur tãta copioſa turba tũc
erat cũ dño? Rñ. qui ſupra. q̃ hoc di
uino nutu factuz eſt vt multi eſſent
tanti miraculi teſtes.

4 ¶ Du. cur hũc defunctũ nõ rogat9
ſuſcitauit? Rñ. Greg. niſenus. q̃ vt
temerariã linguaz compeſceret: qm̃
aliq̃s de puero Cẽturionis diceret
q̃d mortuus nõ erat. Ideo hunc de-
functum ſuſcitauit.

5 ¶ Dubit. cur euangeliſta immorat
circa qualitates defuncti ꝛ matris
Rñ. Grego. niſenus q̃ erũt moles
breuibus verbis Euãgeliſta expli-
cauit. Mater vidua erat ꝛ nõ ſpera-
bat vlterius filios procreare: non ha-
bebat in quẽ aſpectũ dirigeret vice
defuncti. hunc ſolum lactauerat ſo-
lus aderat alacritatis cauſa in do-
mo. quicquid matri dulce ac pretio-
ſum hic ſolus extiterat.

¶ Dubi. vt quid extra ciuitatem de- 6
ferebatur? Reſpõ. Lyra. q̃ ad ſepe-
liendũ qm̃ antiquit9 loca ſepulture
erãt extra ciuitates ne ex cadaueri-
bus inficerent habitatores ciuitatũ.

¶ Dubi. cur natus eſt ieſus miſeri- 7
cordia? Rñd. Lyra. eo q̃ erat vidua
nec habebat aliũ filiũ a quo poſſet
in ſenectute ſuſtentari.

¶ Dub. cur ꝯpati ſit q̃dam paſſio q̃ 8
non cadit in deo quõ ꝯpaſſus fuit?
Rñ. Lyr. q̃ cõpaſſus fuit tanq̃ hõ.

¶ Dub. cur ꝓhibuit fletũ? R. Bed. 9
q.d. deſiſte quaſi mortuũ flere quez
mox viuum reſurgere videbis.

¶ Dub. cur tetigit loculũ. vide dñi- 10
ca.ij. poſt octa. epyphã. dub.14.

¶ Du. cur vocauit eũ adoleſcẽtẽ. R. 11
Greg. niſen9. q̃d ſignificauit florẽtẽ
tpis horã pmã pducẽtẽ lanuginẽ iã
aſpirãs ad tpa ſpõſaliũ ꝛ ga gñatio
nis ſucceſſiõis ram baculũ ſenectutis.

¶ Du. cur ſteterũt q̃ portabãt? Rñ. 12
q̃ nõ fuerũt auſi vlterius pgredi vi
dentes dñm loculum tangentem.

¶ Du. q̃d ẽ locul9? Rñ. Bed. q̃ put 13
hic accipit eſt pheretrũ i q̃ deferunt
mortui. Aliq̃n t ñ accipit p burſa. vt
dr̃ Jo.xij. de iuda q̃ loculos hẽbat.

¶ Du. cur ſtati reſedit defunct9. R. 14
Tytus ſup euãge. q̃ diuina prãs eſt
irrefragibilis nullã morã ſuſtinẽs.

¶ Dubit. cur cepit loq̃? Rñ. q.d. qm̃ 15
hec ſunt vere reſurrectiõis indicia:
corp9 eñ exanime loqui nõ poteſt.

¶ Du. cur dedit illũ matri ſue? Re- 16
ſpõ. qui ſupra. q̃d in ſignuz quod ve-
re reſurrexerat nã mulier nõ repo-

taſſet ad domũ defunctũ filium inanimatũ: ⁊ etiã vt eam cõſolaretur que ex eius morte afflicta fuerat.

17 ℭ Dub. cur timuerũt videtes? Rñ. Lyr. ꝙ timor accipit hic ꝑ admiratione vt ſit ſenſus accepit oĩs timor i. admiratio de tãto miraculo facto.

18 ℭ Dubi. cur dicũt eũ prophetã magnũ? Rñ. Lyr. qr Deut. xviij. ſcribit Prophetã ſuſcitabit vobis deus de medio fratrũ veſtrorũ. ⁊ ita propheta magnus in lege promiſſus.

19 ℭ Du. qd eſt ꝓpheta ⁊ alia circa ꝓphetiã ⁊ ꝓphetã. vide fer. ij. dñi. iiij. quadrageſime. dub. 23. ⁊ ſequenti.

20 ℭ Dubi. an ꝑ miracula xp̄s ꝓbauerit ſufficienter diuinitatẽ ſuam. vide vbi immediate ſupra dubi. 7. ⁊ ſequẽ. vbi habes ample de miraculſ.

21 ℭ Dubit. nunquid viſitauerat dñs plebem ſuam? Reſpon. Lyra. ꝙ ſic multoties ſed nõ mittendo vniuerſalem ſaluatorem ſicut nunc.

22 ℭ Dubi. quot reſurrectiones facte fuerunt ante xp̄i reſurrectionẽ? Rñ. Ambro. ſup Lucã. ꝙ ſeptẽ. Quarũ prima eſt filij Sareptane. iij. Regũ. xviij. Scda filij Sunamitis. iiij. Regũ. iiij. Tertia facta fuit in reliquijs Heliſei. iiij. Regũ. xiij. Quarta eſt iſta que fuit in Naym. Quinta filie Archiſinagogi. Marci. v. Sexta Lazari. Joan. xj. ca. Septima in xp̄i paſſiõe multa corpora ſanctorũ ſurrexerunt. Matth. xxvij. Octaua fuit xp̄i: qui iam nõ moritur in ſignũ cõis reſurrectiõis que futura eſt in octaua etate que non tolletur per mortẽ ſed indiſſolubilis permanebit.

☞ Allegorice.

ℭ (Iſte defunctus) ſignificat hominem peccatis mortuũ (qui defertur multis vidẽtibus) qm̃ ꝑ locutiõis ⁊ operis indiciũ ad multorũ notitiã deuenit: et quaſi per oſtia ciuitatis effertur. (⁊ eſt filius vnicus matris ſue). i. eccleſie: que lʒ ſit ex multis ꝑſonis collecta tñ vna ſola eſt (q̃ vidua eſt) per mortẽ ſui ſpõſi xp̄i (que flet) ꝑ filio ſuo cũ pctis moritur: ⁊ meretur ꝓpter lachrymas miſericordiam vt reſuſcitetur ad gratiã hic fertur a quatuor. ſcʒ a quatuor elementis ad mortẽ corpalẽ: vel ab immũdis deſiderijs ⁊ blãdimẽtis ſociorũ ad interitũ aie: qui tñ cũ dñs tangit ſtant: qr ſuperni formidine iudicij tacta ꝯſciẽtia carnales ſepe volupta tes coercens ad ſe reuertitur: (incipit loqui) qr vocanti ad vitã reſpondet ſaluatori (⁊ dat illuʒ matri ſue) reuniens eccleſie ſancte: alij ꝙ videntes fratrẽ penitentem ex admiratione dñm glorificant (qm̃ magnus propheta viſitauit plebẽ ſuam) verbuʒ ſuum in corda fidelium immittẽdo.

☞ Tropologice.

ℭ Inſtruimur peccator q̃ in aia (defunctus) eſt: exire ciuitatẽ Naym. i. cõmotionẽ habere relinquendi peccata: ⁊ extra caſtra reperire chriſtũ crucifixũ: ad queʒ portet ꝑ quatuor ſcʒ per confeſſionẽ: cõtritionẽ emẽdationẽ: ⁊ confeſſioneʒ: (vt chriſtus miſericors tangat loculum) cordis ſui: ⁊ cũ vocauerit eum per inſpirationẽ (ſtatim reſedeat) ⁊ fleat cõmiſſa peccata (⁊ xp̄s reddet euʒ matri ſue) ſancte. ſcʒ eccleſie ꝑ abſolutionem ſacerdotis (⁊ ex tunc ſemper timeat deũ) timore filiali ⁊ glorificet ⁊ ſic viſitabitur a domino.

☞ Anagogice.

ℭ Contemplemur qd poſt (exitum Naym). i. cõmotionẽ huius mũdi in quo dei ſerui' affligũtur: obuiabimus xp̄o ⁊ eũcti in aera: ⁊ corpora noſtra ſuſcitabuntur in etate adoleſcẽtie: (⁊ reddet nos matri noſtre) celeſti hieruſaleʒ in qua gloria ⁊ hono

recoronabimur (ꝛ admirãtes) por-
tati ab angelis: tantam gloriã ꝛ ipm
dei filium (magnum prophetam)
laudabimus ꝛ glorificabimus con-
tinue ab ipſo viſitati.

¶ Feria ſexta dominice iiij. quadrageſime.

Erat quidam languēs Lazarus
Joan. xj.

Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno chriſti. xxxij. die veneris.
xl. Marci. ij.

☞ Hiſtorice.

¶ Cũ in bethania Lazarꝰ Marthe
ꝛ Marie germanũ dtineret lãguor
ad dñm miſerũt vna cum fratre ab
eo dilecte ſorores queadmodũ gra-
uabatur: moratus autē diebus duo
bus dñs eo in loco tertio hortatus
diſcipulos fuit die vt ſecũ in iudeã
pergerēt: quibꝰ renitētibꝰ qm̄ eum
lapidibus obruere voluerant iudei:
ait diē duodecim diſtigui horis in
quo ambulans cũ a luce dirigat of-
fenſionē minime patit: ſȝ nocte in-
cedens qm̄ lumine careat offendat.
Lazarũ quoqȝ amicũ cõmunē dor
mire ſabintulit ad quē excitandũ ꝓ
perare ſe dixit: agētibus aũt ipſis cũ
nequaꝗ̄ eũ de ſomnio inquis dice
re perpēdiſſent ſalutis ſignũ eſſe ꝙ
dormiret aperte deceſſiſſe denũtia-
uit ſeqȝ letari vt eorũ ꝯfirmaret cre-
dulitas hore mortis non affuiſſe: cõ
patiēs vero Thomas diſcipulos vt
pariter ſimul cum Lazaro morerent
deprecabatur: adueniens itaqȝ dñs
multos iudeorũ q ex hieroſolymis
vt ſorores ꝯſolarent venerãt offen-
dit. Occurrēs aũt dño Martha aie
bat ſuũ nequaꝗ̄ obijſſe fratrē ſi pre-
ſens dñs aſtitiſſet: ſȝ ſe ſcire ipſum
a deo cũcta que optaret impetrare
poſſe: cũ vero dñs ipſum reſurrectu
rũ fore diceret: ipſa ſe credere qd in
extremo reſurgeret die ꝓfeſſa fuit.
Dñs aũt ſe ꝛ vitã ꝛ reſurrectionem
exiſtere dixit: quodqȝ ꝗ̄ſqȝ vita fru-
ens ꝛ in eum credēs a morte in eter
nũ immunis eſſet: ꝛ rogata an his
fidē adhiberet? Rñd. ſe credere eũ
dei filium fore qui hũc in mundum
veniſſet. Marie igit cum Martha
dñm adeſſe nũtiaſſet: ſtatim ſurgēs
iudeis comitãtibꝰ ad dñm acceſſit: ꝛ
proſtrata aũt ad dñi pedes lachry-
mabili aſſerebat voce germanũ ſuũ
ſi affuiſſet mortē minime guſtaſſe:
cũqȝ qui aſtabãt eiularēt perquire-
bat quonã in loco iaceret: ipſo itaqȝ
demonſtrato pias dñs lachrymas
effudit. Dicētibus qui aderãt ꝙ val
de eum dilexiſſet: aliquibꝰ autē ſub
murmurãtibus ꝙ hũc a morte erue
re potuiſſet quemadmodũ ceco na
to lumina reddiderat. Fremēs dñs
ſarcophago appropinquauit a quo
cũ abſtuliſſent lapidē ſuperpoſitũ
Marthe dicēti ipſum olere cũ qua
triduo iacuiſſet intus? Rñdit dñs
eam intuituram mirabilia dũmodo
crederet: erectis aũt dñs oculis pa-
tri gratias agēs qd auditus foret ꝓ
pter eũ qui circũſtat populũ quate-
nus ab eo miſſum fore crederet La-
zarum alta cõpellans voce vt egre-
deretur imperauit: ſtatimqȝ imperã
tis iuſſibus obtemperãs exijt facie
velata: manibuſqȝ ac pedibus lin-
theis inuolutus: quo ad imperium
dñi ſoluto abijt: quibus inſpectis
iudeorũ ꝗ̄plures in eũ crediderunt.

Remanet vt ſoluantur du
bia.

¶ Dubi. quo langore in-
firmabat Lazarus? Rñ.
Augu. de verbis domini
quod cum inuaſerat pernicies ini-
mica langoris miſerandi hominis
corpus quotidie edax febris conſu-
mebat. Et ita dicit ꝙ erat incurabi-

tis: quidam autem dicunt ipſum in-
curriſſe freneſim ex infirmitate que
curatur ſomno.
2 ¶ Dub. que differẽtia eſt inter lan-
guorẽ ⁊ infirmitatem? Rñd. Lyra ꝙ
oĩs languor eſt infirmitas ſed non
ecõtra: qꝛ infirmitas curabilis: nõ
dicitur proprie languor.
3 ¶ Du. quid eſt bethania. Uide do
minica tertia aduentus. dubit. vlti.
4 ¶ Dub, quid eſt ſtadium? R. ꝙ eſt
octaua pars miliarii. Unde vſus.
Quinqꝫ pedes paſſum faciũt paſſus
quoqꝫ centum. Uigintiquinqꝫ ſta-
dium ſi des miliare. Octo facis ſta-
dia duplicatum fit tibi leuca.
5 ¶ Dub. cur appellat caſtellum Ma
rie ⁊ Marthe? R. Lyra. qꝛ ipſe illud
inhabitabant.
6 ¶ Dub. cur euãgeliſta dicit ꝙ Ma
ria erat illa q̃ vnxit ⁊c. R. Alcuinus
ſup Ioã. quoniã plures femine hu-
ius nominis erãt ne erremꝰ i nomi
ne oſtenditur ex notiſſima actione.
7 ¶ Dub. an hec fuerit illa peccatrix
de qua habet Luce. vii. R. ſ. Th. ſup
Mat. ꝙ Chri. Hierony. ⁊ Orige. di
cũt ꝙ non fuit illa peccatrix: qꝛ hec
fuit honeſta ⁊ ſtudioſa circa xpi ſuſ
ceptionẽ. Aug. vero ⁊ Grego. dicũt
hãc eſſe illã peccatricẽ: ⁊ ita eccleſia
in officio Magdalene tenet. Uide
feria. v. dñice de paſſione. dub. 6.
8 ¶ Dub. quotiens vnxit dñm. Requi-
re vbi immediate ſupra.
9 ¶ Dub. cur vnxit dominũ. Requi-
re ibidem. du. 13.
10 ¶ Dub. cur ſorores Lazari non fe-
cerunt vocare dñm vt veniret ſana
re lazarum? Reſpon. Auguſt. ſuper
Ioan. quod ſufficiebat dicere quem
amas infirmat. q. dicerẽt: nõ amas
⁊ deſeris. Et iacobus de voragi. ꝙ
cõmiſerunt xpo neſcientes qd ma-
gis expediret ſaluti anime egritu-
do vel ſanitas corporis.

¶ Dub. cur ipſemet nõ iuerunt ad 11
xpm? Rñ. Chriſo. ſup Ioan. qꝛ con
fidebant de xpo cum quo habebãt
magnã familiaritatẽ. Theo. autem
dicit ꝙ qꝛ erant mulieres non dece
bat eas de facili domum exire.
¶ Dub. qd intẽdebant per illa vba 12
miſſa? Rñ. q ſupra. ꝙ per hoc ad mi
ſerẽdũ eũ attrahere volebãt. adhuc
enim ei quaſi homini intendebãt.
¶ Dub. qꝛ videt ꝙ xps mẽtitus fue 13
rit dicẽs. ꝙ infirmitas illa nõ erat
ad mortem. cum ex ea mortuus fue
rat? Rñ. Theo. ſuper Ioan. ꝙ non
fuit mẽtitus, qꝛ infirmitas illa non
erat ad mortẽ ſed ad miraculũ: qm
vt dicit Lyr. nõ ſiſtebat in morte p-
pter reſurrectionem ſequentem.
¶ Du. an ſolũ euenerit infirmitas 14
pro gloria dei? Rñ. Chri. vbi ſupra.
ꝙ euenit aliunde: ſed dominꝰ vſus
eſt ea in gloriam dei.
¶ Dub. cur addit diligebat aũt ie- 15
ſus ⁊c. Rñ. Aug. vbi ſupra. ad oſten
dendũ ꝙ cũ eſſent oẽs dilecti habe
bant ſpem in eo qui eſt dolentiũ cõ
ſolator ⁊ languentium ſaluator.
¶ Dub. in quo loco manſit duobꝰ 16
diebus? Rñd. ꝙ vt patet Ioan. x. ꝙ
trans iordanem in loco in quo erat
Ioannes baptizans.
¶ Dubit. cur non ſtatim iuit ad ſa- 17
nandũ eũ. R. Lyr. ꝙ ne a iudeis ca
lũniãtibꝰ diceret ꝙ illa infirmitas
⁊ mors ſequẽs fuiſſent tantũ ſm ap
parentiã ⁊ illuſionẽ ⁊ ſanitas ⁊ re-
ſurrectio facte per artem magicam.
¶ Dub. cur ſtetit duobus diebus? 18
Rñ. Ly. ꝙ vt expectaret mortẽ La-
zari: vt eſſet quatriduanus in eius
aduentu.
¶ Dubit. cur predicit diſcipulis ſe 19
iturũ in iudeã? Rñ. Lyra poſt Chri
ſoſto. ꝙ quia ſciebat eos de hoc ter
reri. Ideo procedit vt non repente
eos conturbet: ⁊ vt minus iacula ſe

rirent que preuidere.itur.
20 ¶ Dubit.cum ex iudea fugerit:cur
illuc vult redire? Rñd. Augu.vbi ſu
pra ꝙ diſceſſit vt homo: ſed in re-
deundo quaſi oblitus infirmitatē
oſtendit poteſtatem.
21 ¶ Dub.cur diſcipuli recuſant ire?
Rñ. Chriſo.vbi ſupra.qꝺ q2 formi-
dabant pro eo ꝛ pro ſeipſis.nondū
enim erant in fide formati.
22 ¶ Dubit.cur dicit duodecim hore
ſunt diei? Rñ. Lyra.q.d. qꝺ muta-
to tpe poteſt voluntas mutari vo-
lētiū me occidere eſt eñ ꝓuerbium
de mutatiōe ꝓpoſiti dicēs.xij. hore
ſunt diei ꝙ tūc ēt erat inter iudeos.
23 ¶ Du.cur dicit:ſi q̄s ambulauerit
in die nō offendit? R. Aug.vbi.s̄.ꝙ
ſe dicit diē ꝛ duodecim horas duo-
decim aplōs nō cōnumerato iuda
proditore ſed eius ſucceſſore Mat
thia q̄ ore illuſtrant a die:ꝛ ꝑ horaꝝ
ꝑdicationē credat mundus in diē.
q.d.vt dicit Chri.q̄ ſibi nihil cōſci9
eſt nequitie nihil patietur verſutie.
Qui vero male agit patietur: itaqꝫ
non oportet formidare: nihil enim
dignum morte geſſimus.
24 ¶ Dub.q2 nō videt̄ totaliter verū
dictū xpi cum multi die ambulan-
tes offendant. Rñ. Lyr.in die id eſt
ſancte et iuſte:vel in die.i.mecum q̄
ſum lux mundi faciens diem,diuine
gratie ꝛ talis non offendit.
25 ¶ Dubita.quō ambulans in nocte
offendit? Rñ. Lyra.in nocte: id eſt
ſine mea preſentia offendit.i.debet
ſuſtinere penam offenſe debitam
quia lux non eſt in eo.
26 ¶ Dub.cur dicit Lazarū dormire
q̄ mortu9 erat? Rñd. ſctūs Tho.ſup
epiſtolā ad Ro.qꝺ in ſacra ſcriptu-
ra multipliciter capitur dormire.
Primo ꝓ quiete animalium vt hic
intelligebāt diſcipuli. Item ꝓ dor-
mitione gratie q̄ dicitur quies vite
eterne.vt in Pſal.iiij.in pace in id
ipſum dormiam ꝛ requieſcā. Itē ꝓ
dormitione cōtēplationis etiam in
hac vita. Canti.v.c. Ego dormio et
cor meū vigilat. Itē pro dormitione
peccati ad Ephe.v. Exurge qui dor
mis ꝛ exurge a mortuis. Itē ꝓ dor-
mitione negligētie. ꝓuer.vj. Uſqꝫ q̄
piger dormis. Item pro dormitiōe
nature:vt hic Lazar9 amic9 noſter
dormit.ꝛ.j.the.4.nolum9 vos igno
rare de dormiētibus.i.de mortuis.
¶ Dub.cur dñs mortem vocat dor 27
mitionē? Rñ. Aug.vbi.s̄.quia dñm
dormiebat: licet hoībus mortuus
eſſet qui eum tanta facilitate de ſe-
pulchro excitauit quanta tu excitas
dormientem de lecto.
¶ Dub.cur nō dicit amic9 me9 ſed 28
noſter? R.q2 tam ſibi q̄ diſcipulis
in neceſſitatibus ſubueniebat.
¶ Du.q̄d eſt amicitia? R.ſ. Th.xij. 29
q.lxv.arti.v.ꝙ amicitia addit ſuper
amorē mutuā redamationē cū q̄dā
cōicatione mutua:vt dicitur in.viij.
Ethi. Un̄ non pōt cū aliq̄ q̄s amici-
tiā habere ſi diſcredat vel deſperet
ſe poſſe habere aliquā ſocietatē vel
familiarē conuerſationem cū ipſo.
¶ Dub.q̄ differentia eſt inter amo 30
rem ꝛ amicitiā? Rñ.q̄ ſupra.ij.ſen.
di.xxxvij.ar.ij.ꝙ ad rōnem amoris
ſufficit ꝙ homo velit bonū qꝺcunqꝫ
alicui: ſed ad rationē amicitie opꝫ
ꝙ velit ei hoc bonū qꝺ vult ſibi vt
ſcꝫ velit conuerſari cū ipſo ꝛ cōmune
re in illis que maxime amat.
¶ Dub. an ſit vera amicitia qñ di- 31
ligitur aliq̄s propter vtilitatē? Rñ.
q̄ ſupra.xij.q.xxvj.ar.iiij.qꝺ illꝺ qꝺ
amat̄ rōne amicitie ſimplr ꝛ per ſe
amatur.qꝺ aūt amat̄ amore concu-
piſcentie non ſimplr ꝛ per ſe amat̄
ſed amat̄ alteri: ꝛ ideo in amicitia
vtilis ꝛ delectabilis vult q̄dem ali-
quis aliqꝺ bonū amico ꝛ quantum

ad hoc ſaluaꝛ ibi ratio amicitie: ſ3 qꝛ illud bonū refert vlteri⁹ ad ſua3 delectationē ⁊ vtilitatē: inde eſt qꝺ amicitia vtilis ⁊ delectabilis inquā tum trahiꝛ ad amorē cōcupiſcentie deficit a rōne vere amicitie.

32 ¶ Dub. quō pōt cognoſci ſi inter aliquos eſt vera amicitia? Rñ. q. B. opuſcu. lx). c. xiiij. ꝙ ꝑ tria pꝫ cognoſci. ſ. ꝑ īmutabilitatē q ꝑ nouitatem amici ſuꝑuenictis nō excludit amicū antiquū: imo qꝺ nō reputet eum antiquū reſpectu noui: qm̄ qꝺ antiquaꝛ ⁊ ſeneſcit ꝓpe interitū eſt: nec minuat gradū dilectiōis quē erga eū gerebat. Scdo qꝺ adueniente ꝓſperitate inſperata nō reddaꝛ extraneꝰ. Tertio ꝙ in opinata aduerſitas amicū opp̄mēs nō reddat eu3 alteri igratū: ſ3 ita in paupꝛtate fidē cū amico hēat ſicut ī diuitiis hēbat.

33 ¶ Dub. cur dñs vocat Lazarū moꝛtuū amicū q̄ nō poterat amare. Reſpon. qui ſupꝛa amicus noſter non qꝛ amet cū ſit moꝛtuꝰ ſ3 qꝛ ametur.

34 ¶ Dub. vtrū ad ſeipſu3 poſſit eſſe amicitia? R. qui ſupꝛa. xxij. q. xxv. artic. iiij. ꝙ pꝛopꝛie ad ſeipſum non habetur amicitia: ſed aliquid maius amicitia: qꝛ cū amicitia vnionē quandā impoꝛtet: qm̄ vt dicit Dionyſius amoꝛ eſt virtꝰ vnitiua ⁊ vnicuiq ad ſeipſum eſt vnitas que eſt potioꝛ vnione ad aliū: nō vnitas q̄ eſt ad ſeipm̄ eſt fundamētū vnionis que eſt ad alterum.

35 ¶ Dubi. an amicitia poſſit haberi ad inimicos? R. q̄ ſupꝛa. q. xxiij. ar. j. ꝙ amicitia ſe extendit ad aliquē dupliciter. Uno modo reſpectu ſui ipſius: ⁊ ſic amicitia nō pōt eſſe niſi inter amicos. Alio mō reſpectu alteriꝰ pſone quē qs pōt tantū diligere ꝙ ꝓpter eam diligit oīa q̄ illius ſunt. ſ. filios ſeruos ⁊c. Etiā ſi eum offendant ⁊ ita nos pꝛopter deum diligimus inimicos.

¶ Dub. vtrū ad irrationales creaturas poſſit eſſe amicitia? Rñ. qui ſupꝛa. j. par. q. xx. ar. ij. ꝙ nō: qꝛ non poſſunt ꝑtingere ad amādum neqꝫ ad cōicationē intellectualis vite. 36

¶ Dubi. an ad virtutes poſſit haberi amicitia. Rñ: q̄ ſupꝛa. xx ij. qō. xxv. ar. ij. qꝺ. nō nec etiā ad charitatem: qꝛ redamare nō pſit ꝙ ē de ratione amicitie. vt diciꝛ in. viij. Ethicoꝛū ſed ſolū amamꝰ hoies ꝓpter virtutē: ⁊ ad eos habemus amicitiam qꝛ redamare poſſunt. 37

¶ Dubi. an ad vitioſos poſſit eſſe amicitia. Rñ. qui ſupꝛa. q. xxij ar. j. qꝺ amicitia honeſti non habetur niſi ad virtuoſum ſicut ad pꝛincipalem perſonam. ſed eius intuitu diliguntur etiam attinentes: ⁊ ſi nō ſint virtuoſi. 38

¶ Dub. que diciꝛ amicitia honeſti vtilis ⁊ delectabilis. Rñ. qui ſupꝛa. in. iij. ſen. diſt. xxvij. q. ij. ar. j. ⁊ ij. qꝺ amicitia delectabilis eſt que finem ſuū ponit in viſione ⁊ perfruitione amicitia qꝺ in tali delectatione ponatur finis amicitie. Amicitia vero vtilis eſt qñ quis diligit amicum ꝓpter ſuam vtilitatē: ⁊ iſte due ſpecies amicitie trahunꝛ ad moꝛē ꝯcupiſcentie: ⁊ ita deficiūt a rōne vere amicitie. Amicitia autē honeſti eſt ex inclinatione habitꝰ virtuoſi pꝛeſuppoſita inclinatione nature: inquantū omne qꝺ facit ſimilitudinē cū aliquo inclinat ad amoꝛē illiꝰ et opoꝛtet eſſe cōicationē in vita. 39

¶ Dub. inter quos poteſt eſſe vera amicitia? Rñ. q̄ ſupꝛa. di. xxxij. ar. j. ꝙ inter oēs qui conuerſanꝛ ſimul: non aūt inter multum diſtantes: licet inter ipſos poſſit eſſe amoꝛ ſed non amicitia: qꝛ nō ꝯuerſanꝛ ſimul quod eſt de ratione amicitie ⁊ eius pꝛopꝛium. 40

41 ¶ Dubit.quō poteſt inter aliquos conſeruari amicitia? Rñ.qui ſupra xxij.q.lxxxij.ar.ij.ꝙ per amicabiliũ operũ exercitiũ ⁊ meditationẽ.⁊ ibi dē.q.clx.ar.j.ꝙ ꝑ recōpenſationem beneficiorũ amicitia conſeruatur.

2 ¶ Dubi.q̄d eſt magis amicitie cōtrariũ. Rñ.qui.ſ.ꝙ cum vera amicitia fundet̄ ſupra virtutem quicquid eſt virtuti cōtrariũ in amico eſt amicitie impeditiuũ:⁊ q̄cq̄d eſt virtuoſum eſt amicitie prouocatiuum.

43 ¶ Dub.q̄ ſunt ꝓpria amicitie? Rñ. qui ſupra.q.xxv.art.vij.q̄ꝺ quinq̧ q̄ amicus. Primo quidem vult ſuum amicũ eſſe ⁊ viuere. Scḋo vult ei bona. Tertio opat̄ bona ad ipſũ. Quarto cōuiuit ei delectabiliter. Quinto concordat cum ipſo quaſi cum eodem delectatus ⁊ contriſtatus.

44 ¶ Dub.an amic⁹ ꝓ amico debeat pati aliqua detrimēta? Reſpon.qui ſ.q.xxvj.ar.ij.ꝙ ſic corporalia:⁊ in hoc ipſo ſeipſum magis diligit ſecundũ ſpūalem mentē:quia hoc ptinet ad perfectionē virtutis que eſt bonum mentis:ſed in ſpūalibus nō debet patri detrimentum peccādo vt amicum liberet a peccato.

45 ¶ Dubita.an amicis peccantibus ſint ſubtrahēda amicitie beneficia. Rñ.qui ſupra.q.xxv. arti.vj.ꝙ non quouſq̧ habetur ſpes ſanationis eorum:ſed magis eſt eis auxilium dandum vt recuperent virtutem. ꝙ ad recuperationē pecunie perdite:quanto virtus eſt magis amicitie affinis q̄ pecunia. Sed q̄ñ in maximam malitiam incidunt ⁊ inſanabiles fiunt:tunc nō eis amicitie familiaritas exhibenda eſt.

46 ¶ Dubita.an propter amicum q̄s debeat ſe morti corporali tradere. Reſpon.q̄ ſupra.iij.ſen.di.xxix.ar.v.q̄ꝺ ſic ſe morti tradere eſt perfectiſſimus actus virtutis.vnde hunc actum magis appetit virtuoſus q̄ vitam propriam corporalem.

¶ Dub.q̄ tunc videretur q̄ magis diligeret amicũ q̄ ſeipm? R.ꝙ.ſ.ꝙ iſte actus non contingit ex hoc q̄ꝺ aliquis magis amicũ q̄ ſeipſum diligat:ſed quia in ſe pl⁹ diligit quis bonũ virtutis q̄ bonum corporale. 47

¶ Dub.an amicitia poſſit ſtare inter aliquos cũ diſcordia opinionũ Reſpō.q̄ ſupra.ſ.ij.q.xxix.art.iij.ꝙ nihil ꝓhibet aliquos charitatē habētes in opinionib⁹ diſſentire:nec hoc repugnat paci:q̄ opiniones ꝑtinent ad intellectum qui precedit appetitum qui per pacem vnitur. Nam Hieronymus ⁊ Auguſti.in aliquibus opiniōibus diſſenſerũt:⁊ etiam Paulus ⁊ Barnabas:vt habetur. Actuũ.xv.cap. 48

¶ Dubita.cur magis amicus delectat̄ cōuerſari cum amico q̄ eſſe per ſe? Rñ.q̄ ſupra.iij.ſen. di.xxix. ar.v.ꝙ q̄ magis cognoſcit bonum amici ꝙ quaſi ſuũ reputat:⁊ quia ꝑ viſum melius cognoſcuntur res q̄ per alium ſenſum:q̄uis virtuoſus ad ſeipſum delectabiliter conuerſetur inquantum in ſeipſo conſiderat memoriam ⁊ ꝓpoſitũ:⁊ ſpem bonorum operum que ei delectationē ingerunt:vt dicitur in.ix. Ethicorũ. 49

¶ Dub.q̄d eſt melius hoi amicitia vel cōſanguinitas. Rñ.q̄ ſupra opuſcu.lxviij.c.viij.ꝙ amicitia ꝑponderat conſanguinitati. Prouer.xxvij. melior eſt vicinus iuxta q̄ frater procul. Prouer.xviij.vir amicabilis ad ſocietatē magis amic⁹ eſt q̄ fr. 50

¶ Dub.cur dixerũt diſcipuli domino de Lazaro.ſi dormit ſaluus erit? Rñ.Chryſo.vbi.ſupra.quaſi diceret. ſi dormit non vtile eſt ꝙ vadas ad excitandum eum volentes impedire eius aduentum ad iudeam. 51

¶ Du.q̄uo poterant credere ꝙ xp̄s 52

velLet ire tam longe ad excitādum Lazarum a ſomno? Rñ. Lyra. q̄ q̄2 adhuc erāt rudes ꝛ in timore poſiti:vt p3 ex euangelio. Et ideo male capiebāt verba xp̄i:vel vt dicit Chriſo. eſtimabāt hoc enigma eſſe qualia multa loquebatur.

53 ¶ Dub. cur xp̄s dixit q̄ ibat ad excitādū Lazarū? R. Lyra. q̄2 timebāt ire in iudeā vt aſſecuraret eos dixit nō vado ad diſputādū cū iudeis:ſ3 ad lazarū excitandum.

54 ¶ Dub. cur manifeſte eis dixit nūc q̄ mortu⁹ erat ꝛ nō an̄? R. q̄2 ſolicit⁹ erat ex vno in aliū eos ducere volēs p̄ ſomnū mortē intelligere:q̄bus nō itelligētib⁹ aperte dixit.

55 ¶ Dubita. cur gauiſus eſt dñs de morte amici de qua potius dolere debebat? Rñ. Lyra q̄ nō ē gauiſus abſolute de eius morte:ideo addidit ſed propter vos.

56 ¶ Dubi. cur poſt nō dixit vado vt reſuſcitē eū? Rñ. Chriſo. vbi ſupra q̄ nolebat verbis p̄dicere qđ p̄ opa debebat certificare. ꝛ vanam gloriā vbiq̄ nos fugere docens.

57 ¶ Dub. cur p̄pter eos gaudebat? Reſpon. Lyra. q.d. ex p̄ſentia mea mors ei⁹ fuiſſet impedita cū mors locū habere nō debeat vbi eſt vita: ꝛ per conſequens eius reſuſcitatio nō eſſet que tamē eſt vtilis vobis.

68 ¶ Dub. cur crederēt ia3 diſcipuli: cur dicit vt credatis? Reſpō. Aug. vbi ſupra qđ ex miraculis xp̄i diſcipulorū edificabat fides nō vt inciperet eſſe:ſed vt que inceperat creſceret. dicit ergo vt credatis. i. amplius robuſtiuſq̄ credatis.

59 ¶ Dubi. cur Thomas dr̄ didimus ? R. qđ didim⁹ grece:latine dr̄ dubi⁹

60 ¶ Dub. q̄uo intelligit eam⁹ ꝛ nos ꝛ moriamur cū illo? R. Ly. q̄ Chriſoſto. ſic exponit. q.d. dñe ſi de tua morte non curas ſaltē de noſtra curare debes q̄ poti⁹ volumus mori tecū q̄̄ viuere ſine te. Uel vt dicit Lyra. qđ hoc dicebat ex magna dilectione ad Lazarū. q.d. melius eſt nobis cū illo mori q̄̄ ſine illo viuere. Uel vt dr̄ Beda hoc ex magna cōſtantia dicebat:quaſi hoc ipſe facere poſſet qui alios hortabat immemor ſue fragilitatis ſicut petr⁹.

¶ Dubi. cur alij diſcipuli hoc non dixerūt? R. Beda. q̄ caſtigati diſcipuli ſuperioribus dñi verbis non auſi ſunt vltra ꝯtradicere ſed Thomas pre omnib⁹ ſocios hortatur. 61

¶ Dub. q̄uo erat quatriduan⁹? R. Chriſo. vbi ſupra. q̄ dñs manſerat duob⁹ dieb⁹ ꝛ an̄ duos dies venerat nūci⁹ in q̄ die Lazar⁹ eſt defunctus:ipſe aūt q̄rta die acceſſit. 62

¶ Dubit. cur dñs voluit expectare poſt mortē quatuor dieb⁹? R. Lyr. qđ p̄pter certitudinem mortis:q̄2 licet ſint alique infirmitates latentes quibus videt̄ aliquis mortuus ad tempus. Hoc tamen non durat p̄ quatuor dies. 63

¶ Dub. cur dicit qđ tantum manſit monumēto? Reſpō. Lyra qđ q̄2 dato q̄ ibi poti⁹ fuiſſet viu⁹ nihilominus in tanto tempore ibidem mortuus fuiſſet. 64

¶ Dub. q̄uo iudei cōſolabātur ſorores eu3 iam ſtatuiſſet qđ ꝯfitētes xp̄m extra ſynagogā fierent? Reſ. Chriſo. vbi ſupra. qđ p̄pter calamitatis neceſſitatem:aut quaſi nobiles has mulieres reuerētes eas cōſolabantur:aut quia hi aderant q̄ non mali erant: multi eñ ex ipſis credebant. 65

¶ Dub. cur euāgeliſta dicit q̄ multi ex iudeis cōuenerant ꝛc. Reſpō. qui ſupra q̄ ad oſtendēdum qđ Lazarus vere mortuus erat. 66

¶ Dub. cur dicit q̄ bethania erat iuxta hieroſolymam quaſi ſtadijs 67

xv. R̄n̄.qui ſupra ad oſtendendū q̄ nō incōgruū fuit multos iudeoꝝ ab hieroſo:ymis adeſſe.

68 ¶ Dub cur Martha non vocauit mariā q̄n iuit ad xp̄m? R. Theophi lus vbi ſupra q̄ð volēs aſtātes latere xp̄m aduenisse primo nō pandit ſoꝛori:qm̄ ſi pcepiſſet maria.obuiā xp̄o iret ⁊ comitarent eā preſentes iudei quibus notū foꝛe aduētū ieſu Martha nolebat.

69 ¶ Dubit.cur pⁱmo nūtiatꝰ fuit aduētus xp̄i marthe q̄ȝ marie. R. Ly. q: Martha habebat curā domꝰ ꝓpter q̄ ſibi primo nūtiatus fuit.

70 ¶ Dub.q: videt̄ q̄ maria otioſa eſſet q̄ ſedebat ⁊ nihil operabat̄? R. qui ſupra.q̄ð ſedebat cū iudeis qui venerāt ad cōſolandum.eas.

71 ¶ Dub.cū Martha crederet xp̄ꝫ q̄ p diuinitatē vbi erat? cur dī ſi fuiſſes hic ⁊c. R̄n̄.Chriſo.vbi.ſ̄.q̄ erat q̄ſi diffidēs:qm̄ et abſens ſi vellet ꝓhibere poſſet moꝛtē fratris.

72 ¶ Dub.cur nō rogat vt reſuſcitet Lazarū. R. Aug.vbi.ſ̄.q: neſciebat ſi fratri eius reſurgere vtile eſſet.

73 ¶ Dubi.cur.dicit ſcio q̄ð quecūq̄ popoſceris ⁊c. R̄n̄.qui ſupra.quaſi dicat ſcio quia potes ſi vis facere. Utrum facias iudicij tui eſt nō preſumptionis mee.

74 ¶ Dub.cur dicit popoſceris a deo ⁊ nō iuſſeris. R. Ly.poſt Chriſo:q: nōdū cognoſcebat q̄ð ꝓpria v̄tute hoc facere poſſet: nō plene edocta de eius deitate.iō locuta fuit vt de virtuoſo quodā ⁊ approbato viro:

75 ¶ Dub.cur nō dixit Marthe petā vt reſurgat frater tuus vel a meipſo ipſum reſuſcitabo. R̄n̄.Chriſo.vbi ſupra. q̄ð dn̄s eā docuit vtraq̄ que nō cognoſcebat dicēdo reſurget frater tuus quod mediū erat in petendo ⁊ iubendo.

76 ¶ Dub.cur dixit ſcio q: reſurget in reſurrectione ⁊c. R̄n̄. Augu.vbi ſupra q: ambiguum fuit q̄ð xp̄s dixit non eīn dixit modo reſurget. Et iō mota eſt ſic dicere.

¶ Dub.cur reſurrectio gn̄alis differtur in nouiſſimo die. R̄n̄. ſ. Tho. iiij.ſen.di.xliij.ar.iij.q.j.q̄ð vt Aug. dī in.iij.de trini.diuina ꝓuidentia ſtatuit vt coꝛpa groſſioꝛa ⁊ inferioꝛa p ſubtilioꝛa ⁊ potētioꝛa quodam oꝛdine regant̄. Et iō tota natura coꝛpoꝝ inferioꝝ ſubiacet variationi ſ̄m motū celeſtiū coꝛpoꝝ. Unde eſſet cōtra oꝛdinē quē diuina ꝓuidentia in rebus ſtatuit:ſi natura inferioꝝ coꝛpoꝛuꝫ ad ſtatum incoꝛruptionis perduceret̄ manente motu coꝛpoꝝ ſuperioꝝ:⁊ q: ſ̄m poſitionem fidei reſurrectio erit in vitam immoꝛtalem confoꝛmiter xp̄o qui reſurgens a moꝛtuis iam non moritur:vt dicitur Roma.vj. Ideo humanoꝛum coꝛpoꝝ reſurrectio vſq̄ ad finem mundi differtur in quo motus celi quieſcit. 77

¶ Dub.cur reſurrectio hoim ſanctoꝝ non erit ante reſurrectionem vniuerſalē oim:cum ipſi magis cōiuncti ſint xp̄o qui ante oēs reſurrexit ad vitam immoꝛtalē. R̄n̄.q̄ ſupra q̄ð q̄uis caput magis ꝯueniat cū mēbris ꝯueniētia ꝓpoꝛtionis: exigit̄ ad hoc q̄ i mēbra fluat q̄ȝ nō bra adinuicē:tn̄ capu t cauſalitatem q̄ndā hꝫ ſupra mēbra q̄ mēbra carēt ⁊ i hoc mēbro differūt a capite ⁊ ꝯueniunt ad inuicem. Unde reſurrectio xp̄i exemplum quoddā noſtre reſurrectiōis ē ex cuiꝰ fide ſpes nobis de noſtra reſurrectione conſurgit. Non aūt reſurrectio alicuiꝰ mēbri xp̄i eſt cā reſurrectionis ceteroꝝ membroꝝ:⁊ ideo reſurrectio xp̄i debuit p̄cedere reſurrectionē alioꝝ qui oēs ſimul reſurgere debuerunt in conſummatione ſeculoꝝ 78

79 ¶ Dubi. cur ergo ſemper virgo ⁊ ſan.
Joānes euāgeliſta iã reſurrexerūt
vt pie creditur? R. qui ſupra. ꝙ ⁊ ſi ali
quib⁹ conceſſum ſit ꝙ eorū reſurre-
ctio nō ſit vſqꝫ ad ꝯmunē reſurrectio
nē dilata eſt ex ſpeciali gratie priui-
legio nō ex debito ꝯformitatis ad xpz.
80 ¶ Dubit. an reſurrectio generalis
erit naturalis vel miraculoſa. Rñ.
qui. ſ. art. i. q. iij. ꝙ erit miraculoſa
ſimpliciter loquendo: qꝛ nullū prin
cipiū actiuū reſurrectiōis eſt in na-
tura neqꝫ reſpectu coniunctionis
anime ad corpus neqꝫ reſpectu di-
ſpoſitionis que eſt neceſſitas ad ta-
lem cōiunctionē: qꝛ talis diſpoſitio
nō pōt a natura induci niſi determi
nato modo per viam generationis
ex ſemine erit tamen naturalis ſecū
dum quid quia ad vitam nature re
ſurrectio terminabitur.
81 ¶ Dub an reſurrectio fiet in inſtan
ti vel in tempore? Rñ. qui. ſ. ar. iij. q.
iij. ꝙ in reſurrectiōe aliquid fiet mi-
niſterio angelorū: ⁊ aliquid virtute
diuina immediate: et miniſterio qui-
dem angelorū collectio cinerū ⁊ eo
rū ꝑparatio ad reparationē huma-
ni corporis: diuina vero virtute aīa
immediate a deo corpori vnietur il-
lud ergo qḋ miniſterio angelorum
fiet nō erit in inſtanti ſi inſtās dicat
indiuiſibile temporis erit tamen in
inſtāti ſi inſtās accipiatur ꝓ tempo
re imperceptibili: qḋ aūt fiet virtute
diuina fiet ſubito. ſ. in termino tem-
poris quo angelorū op⁹ complebi
tur: quia virtus ſuperior inferiorem
imperfectionē adducit.
82 ¶ Dub. qua hora fiet reſurrectio?
R. q ſupra. q. iiij. ꝙ determinata ho
ra temporis quia fiet reſurrectio ſci
ri nō poteſt vt patet in litera magi-
ſtri ſententiarū. tñ ſatis probabili-
ter dicitur a quibuſdā ꝙ erit quaſi
in crepuſculo ſole exiſtente in oriēte
⁊ luna in occidēte: qꝛ in tali diſpo
ſitione ſol ⁊ luna creduntur creata. vt
ſic eorū circulatio cōpleatur penit⁹
ꝑ reditū ad eūdem punctum: vnde
⁊ de xpo dr ꝙ reſurrexit tali hora.
¶ Dub. an oēs cognoſcent bona et 83
mala que opati fuerūt? Rñ. qui. ſ.
ar. v. q. i. ꝙ qꝛ oportet ꝙ teſtes ⁊ ac
cuſator ⁊ defenſor in quolibet iudi-
cio habent eorū notitiam que in iu-
dicio verſantur. ⁊ qꝛ in illo ꝯmuni iu-
dicio oīa opa hominum iudiciū ve
nient: oportet ꝙ omniū operū ſuorū
quiſqꝫ tūc notitiā habeat. vnde con
ſcientie ſingulorū erunt quaſi qdam
libri ꝯtinentes res geſtas ex quibus
iudiciū ꝓcedet ſicut etiā in iudicio
humano regiſtris vtuntur: ⁊ nedū
ꝓpria cognoſcēt: ſed etiam aliena.
¶ Dubit. an boni tunc doleant de 84
malis ꝑ eos aliqñ ꝑpetratis ⁊ mali
gaudeant de bonis per eos factis?
Rñ. q. ſ. ꝙ ſancti in patria erunt ita
ꝑfuſi gaudio ꝙ dolor in eis locum
habere nō poterit. Et iō de pecca-
tis nō dolebūt: ſꝫ potius gaudebūt
de diuina miſericordia que ſunt eis
pctā relaxata. Et lꝫ mali cognoſcēt
oīa bona q fecerūt tñ ex hoc nō mi-
nuetur eorū dolor: ſed magis augebit
qꝛ maxim⁹ eſt dolor multa bona ꝑ-
didiſſe. vñ Boeti⁹ dī. ii. de ꝯſola. ꝙ
ſūmū infortunij gen⁹ eſt fuiſſe felicē.
¶ Dub. an anima vnietur eidē corpo
ri numero: cui vniebatur viuēdo.
Rñ. qui ſupra. di. xliiij. q. i. ar. i. q. i ꝙ 85
reſurrectio dici non poſſet niſi ani-
ma ad idē corp⁹ rediret: qꝛ reſurre-
ctio eſt iterata reſurrectio eiuſdē eſt
aūt ⁊ reſurgere ⁊ cadere. Vñ reſur-
rectio magis reſpicit corpus qḋ ꝑ
mortē cadit ꝙ animā q poſt mortē
viuit. ⁊ ita ſi nō eſt idē corpus quod
aīam reſumit non dicetur reſurrectio
ſed magis noui corporis aſſumptio.
¶ Dub. an oīa exiſtētia nūc in cor- 86

poꝛib9 nr̃is: tūc cū corpoꝛib9 reſur-
gent? R.q.ꝫ.ar.ij. ꝙ quicq̄d ꝑtinet
ad integritatē hūane nature hoc to
tū in corpoꝛe reſurget vn̄ opoꝛtet ꝙ
illa humiditas carnis reſurgat in
hoīe q̄ ad integritatē ei9 ꝑtinebat: ⁊
q2 vꝛina ſudoꝛ ſanies ⁊ hmōi. Item
ſemē ⁊ lac nō ſunt de ꝑfectione in-
diuidui reſurgētis nō reſurgēt: ſan-
guinis aūt ⁊ alij tres humoꝛes quos
natura oꝛdinauit ⁊ q̄ habēt formas
determinatas reſurgēt ſimul cū coꝛ
poꝛib9 ſꝫ humiditates q̄ ſunt in pꝛin-
cipio transmutationis que vocant
ros: vel in ꝓgreſſu trāſmutationis
que incipiūt iam dealbari q̄ vocan
tur cambium nō reſurgēt: ſed gen9
humiditatis ꝙ peruenit ad vltimā
perfectionem quam natura inten-
dit in corpoꝛe indiuidui que iam eſt
dealbata ⁊ incoꝛpoꝛata mēbris: que
vocatur glutem: q2 eſt de ſubſtantia
mēbroꝛum reſurget ſicut alia mem
bꝛa reſurgent. ſimiliter capilli ⁊ vn-
gues: nō tamē in quantitate capillo
rū ne ſit quātitas immoderata: ſed
in alijs partibus vt indicabit neceſ
ſarium diuina ꝓuidentia: ſimiliter
⁊ inteſtina reſurgent ⁊ erunt plena
non quidem turpibus ſuperfluitati
bus ſed nobilibus humiditatibus.
87 ¶ Dub. in qua etate reſurgēt? Rn̄.
qui.ꝫ.q.j.ar.iij.q.j. qđ homo reſur-
get abſque omni defectu humane
nature: quia ſicut deus humanam
naturā ſine defectu iſtituit ita abſq̄
defectu reparabit deficit autem hu
mana natura dupliciter vno modo
q2 nondum ꝑfectionem vltimā eſt
conſecuta ſicut in pueris. Alio mo-
do q2 ab vltima perfectione iā receſ
ſit vt in ſenibus. ⁊ ideo in vtriſque
reducetur ꝑ reſurrectionem ad ſta-
tum vltime ꝑfectionis qui eſt in iu-
uenili etate ad quam terminat mo
dus augmēti: ⁊ a quo incipit mod9
decrementi. nec loquimur de etate
q̄tum ad numerū annoꝝ: ſed q̄tū
ad ſtatum qui ex annis in corpoꝛe
humano relinquit. Unde adam di
citur in etate iuuenili formatus pro
pter talem corpoꝛis cōditionē quā
pꝛimo die formationis ſue habuit. 88
¶ Dub. an oēs reſurgēt ſine aliqui-
bus defectib9? Rn̄. qui.ꝫ.q.iij.ar.j.
q.j. ꝙ oēs reſurgēt ſine defectibus
mēbroꝝ: q2 nō reſurgent tanq̄ mō-
ſtra: nec cū aliquo defectu q̄ ꝯtingit
ex egritudinibus: ſꝫ corpoꝛa dāna-
toꝝ reſurgūt cū defectibus q̄ ex na
turalib9 pꝛincipijs in humano coꝛ-
poꝛe naturaliter ꝯſequunt: ſicut pō
deroſitas paſſibilitas ⁊ ſimilia in
corpoꝛibus damnatoꝝ erunt quos
defectus ab electoꝛum corpoꝛibus
gloꝛia reſurrectionis excludit. 89
¶ Dub. an oēs reſurgent in equali
quātitate? Rn̄. qui ſupꝛa.q.j.art.iij.
q.ij. ꝙ quilibet reſurget in illa quan
titate in q̄ fuiſſet in termino augmē
ti ſi natura non erraſſet vel defeciſ-
ſet ꝙ autem ſupereſt: vel qđ deficit
in hoīe reſecabit vel ſupplebit diui
na potentia ſicut in nanis: ⁊ in illis q̄
immoderate magnitudinis fuerūt. 90
¶ Dub. in quo ſexu reſurgent? Rn̄.
qui.ꝫ.q.iij. ꝙ ſicut reſurgent homi-
nes in diuerſis ſtaturis ita in diuer
ſis ſexibus. 91
¶ Dub. q2 videbit quedā confuſio.
in mutua viſione membꝛoꝛum viri
lium? Rn̄. qui ſupꝛa ꝙ deerit ibi ta-
lis confuſio: quia aberit libido in-
citans ad turpes actus. 92
¶ Dub. an oēs ſenſus poſt reſurre
ctionem erunt in beatis? R. qui ſu-
pꝛa.di.xliij.ar.j.q.iij.⁊.iiij. ꝙ aliq̄ rex
ſenſum eſſe in corpoꝛibus beatoꝝ
omnes ponunt alia vita corpoꝛalis
ſanctoꝝ poſt reſurrectionē aſſimi-
laret magis ſomno q̄ vigilie ꝙ nō
cōpetit illi perfectioni eo ꝙ in ſom-

no corpus ſenſibile nõ eſt in vltimo actu vtile propter qđ ſomnus dicit vite dimidium in.j.Ethicorum.

93 ¶ Dubi.quomodo erit illic ſenſus? Reſpon.qui.d. ꝙ per ſuſceptionem a rebus que ſunt extra animam.

94 ¶ Dub.q2 videtur qđ corpora ipſa ſic ſentiendo paterent:ſicut accidit in nobis? Rñ. qui.d. ꝙ organa ſentiendi immutãtur a rebus que ſunt extra animã dupliciter. Uno modo immutatione naturali:qñ.ſ.organũ diſponitur eadẽ qualitate naturali qua diſponit res extra animaꝫ que agit in ipſum ſicut cũ manus fit calida ⁊ aduſta ex tactu rei calide vel odorifera ex tactu rei odorifere. Alio modo immutatione ſpũali qñ recipit qualitas ſenſibilis in inſtrumento ſm eſſe ſpũale.i. ſpecies ſiue intentio qualitatis ⁊ nõ ipſa qualitas:ſicut pupilla recipit ſpeciẽ albedinis ⁊ tñ ipſa nõ efficit alba. Prima ergo receptio nõ cauſat ſenſum per ſe loquendo: q2 ſenſus eſt ſuſceptiuus ſpecierũ in materia pter materiam.i. pter eſſe materiale qđ habebat extra animaꝫ:vt dicit in.ij.de anima. ⁊ hec receptio immutat naturam recipiẽtis:q2 recipit hoc modo qualitas ſcđm eſſe ſuũ materiale. vnde iſta receptio nõ erit in corporibus glorioſis. Sꝫ ſcđa que per ſe facit ſenſum in actu ⁊ nõ immutat naturã recipiẽtis: ⁊ erit ibi immutatio a qualitatib9 tãgibilib9 ſpũalis tñ ſicut ⁊ in corpore ade fuit ꝙ nec ignis vrere nec gladi9 ſcindere potuiſſet: ⁊ tñ horũ ſenſum habuiſſet.

95 ¶ Dubi.an erit ibi guſtus Rñ.qui ſupra.ꝙ ſcđm ꝙ eſt ſenſus alimenti nõ erit in actu:ſed ſecundũ ꝙ eſt iudicium ſapoꝝ hoc eſſe poterit ſcđm modum dictũ in precedenti dubio.

96 ¶ Dubita.an erit ibi odor. Rñ.qui ſupra. ꝙ ſic. quia eccleſia cantat ꝙ odor ſuauiſſimus erũt carmina ſanctorum. Et lꝫ quidã poſuerint ꝙ ibi nõ erit odor cum non ſit niſi quedã fumalis euaporatio que nõ erit tũc. Hec tñ poſitio nõ eſt vera ꝙ ptꝫ ex hoc qđ vultures currunt ex odore percepto ad cadauera ex locis remotiſſimis:nec eſſet poſſibile ꝙ euaporatio aliqua pertingeret a cadauere ad tam remota loca etiã ſi totũ reſolueret in vaporẽ ⁊ precipue cuꝫ ſenſibilia inequali diſtãtia ad quãlibet partẽ immutẽt. Unde odor immutat mediũ qñꝙ ⁊ inſtrumentum ſentiendi ſpũali immutatione ſine aliqua euaporatiõe pertingente ad organũ:ſed ꝙ aliqua euaporatio requirat hoc eſt q2 odor in corporib9 eſt humiditate aſperſus. vnde opꝫ reſolutionẽ fieri ad hoc qđ pcipiat ſed in corporib9 glorioſis erit odor in ſua vltima perfectiõe nullo modo p humidũ ſuppreſſus ſicut odor fumalis euaporatiõis facit ⁊ ſenſus odoratus erit in ſanctis qui nulla humiditate impedietur cognoſcẽs non ſolũ excellentias odorum ſicut nunc in nobis cõtingit propter nimiam cerebri humiditateꝫ:ſed etiã minimas odorum differentias.

¶ Dubi. an erit in ſanctis laus vocalis? Reſpõ.qui ſupra.ꝙ ſic. Unde Auguſtinus dicit ſuper illud Pſal. cxlix. Exultationes dei in gutture eorum quod corda ⁊ lingue non deſinent laudare deum. 97

¶ Dubit.an erit ibi auditus? Rñd. qui ſupra.ꝙ ſic non propter diſciplinam qua ſciẽtiam acquirat cum ſit ſenſus diſcipline: ſed propter perfectionem ſenſus ⁊ delectationem. 98

¶ Dubit.cur chriſtus dicitur reſurrectio? Rñ. Lyra. ꝙ dicitur reſurrectio cauſaliter.tuꝫ quia reſurrectio chriſti eſt cauſa noſtre reſurrectionis:tum quia reſurrectio generalis 99

futura flet virtute chriſti vocantis mortuos ad iudicium.

100 ¶ Dubit. cur xp̄s dicitur vita? R̄n. Lyra. q2 eſt vita per eſſentiã. Propter q eſt cã vite oibus viuentibus ⁊ poteſt dare vitam mortuis: q2 qd̄ eſt tale per eſſentiam eſt cã omniuʒ aliorum que ſunt per participationem: vt habetur. ij. Metha.

101 ¶ Dub. quomodo intelligitur qui credit in me etiam ſi mortuus fuerit ⁊c. R̄n. Auguſti. q ſi mortuus fuerit in carne viuet in anima donec reſurgat caro nunq̄ poſt moritura.

102 ¶ Dubi. q̄uo intelligitur ⁊ omnis qui viuit ⁊c. R̄n. Alcuinus non morietur ineternũ propter vitam ſpūs ⁊ immortalitatem reſurrectionis.

103 ¶ Dubit. cur petita martha ſi credit cum hoc ſciret? R̄n. qui ſupra. q hoc ſciebat dn̄s quem nihil latet ſʒ confeſſionem qua ſaluaretur querit.

104 ¶ Dubi. cur Martha nõ reſpõdet ad interrogata? R̄n. Chriſo. vbi ſupra. q videt q non intellexerit martha qd̄ dictũ eſt: ſed quoniã magnũ quid erat intellexit non tamen cognouit quid eſt propterea aliud interrogat aliud reſpondit.

105 ¶ Dubi. qd voluit Martha exprimere in ſua reſpõſione? R̄n. Lyr. q exprimit xp̄i dignitatẽ ſacerdotaleʒ ⁊ regiã naʒ xp̄s dicit̄ vnctus vnctio aũt debebat̄ regibus ⁊ ſacerdotib9. Item exprimit xp̄i diuinitatẽ cũ dicit filius dei. ſ naturalis. Item veritatem incarnationis cũ dicit qui in hunc mũdũ veniſti: nõ per loci mutationẽ ſed per carnis aſſumptionẽ.

106 ¶ Dubi. cur Martha vocauit mariam? R̄n. Lyra. q vt audiret bonos rumores quos a xp̄o ipſa audierat.

107 ¶ Dubit. quomodo vocauit eam ſilentio cuʒ dicit magiſter vocat te? R̄n. Aug. ſuper Ioã. q ſuppreſſam vocem ſilentium nuncupauit.

¶ Dubit. cur ſilenter vocauit eam? 108
R̄n. Chriſoſt. vbi ſupra quia ſi iudei ſciuiſſent chriſtũ aduenisse receſſiſſent ⁊ non fuiſſent teſtes miraculi.

¶ Dubi. cũ non legatur q xp̄s eam 109
vocauerit: cur dicit hoc Martha? R̄n. Aug. vbi. ſ. q nõ eſt preſumendum martham fuiſſe mentitã. Sed euãgeliſta ob breuitatẽ narrationis illud obmiſit: vt etiam dicit Lyra.

¶ Dubi. cur Maria ſtatim acceſſit 110
ad ieſum? R̄n. Lyr. q ex magna deuotione ex qua vt dicit Chriſ. oibus aſſiſtentibus illa lugens ⁊ plangẽs non expectauit ad ſe venire magiſtrum: neq dignitatẽ ſeruauit neq a luctu detenta eſt: ex quo dicit Auguſt. q non illam preueniſſet Martha ſi ei notus fuiſſet aduẽtus ieſu.

¶ Dubi. cur xp̄s nõ venit cũ Mar- 111
tha ad caſtellũ? R̄n. Lyr. poſt Chriſoſto. q vocantius ibat vt nõ videatur ſeipſum inũcere miraculo: ſʒ rogari ab alijs. ⁊ vt ex aductu iudeorum cum Maria ad ipſum magis celebre ⁊ notorium eſſet miraculũ.

¶ Dubita. cur euangeliſta dicit iu- 112
deos opinatos Mariaʒ ire ad monumẽtum vt fleret ibi ⁊c. R̄n. Aug. vbi ſupra. q narrauit vt videamus que occaſio fuerit quod plures ibi eſſent quãdo Lazarus reſuſcitatus eſt: vtiam grande miraculum quatriduani mortui reſurgentes teſtes plures inueniret.

¶ Dubi. cur iudei id opinati ſunt? 113
R̄n. Lyra. q2 credebant eam eſſe ſubito motã ex cõpaſſione fratris ſui q2 non audierant verbũ Marthe.

¶ Dubit. cur Maria cecidit ad pe- 114
des ieſu qd̄ non fecerat Martha? Reſpõ. Lyr. quod ipſa magis amabat ieſum ⁊ reuerebatur.

¶ Dubita. cur non fuit verecunda- 115
ta ex preſentia iudeorum ſic cadere ad pedes? R̄n. Chriſo. vbi ſupra. q2

ex magio fermonē nō timuit nec ve recūdata eſt: ſed omnia cōtempſit humana pſente magiſtro: ꝛ ſoli ſe dabat ei q eſt ad magiſtrū honori.

116 ¶ Dubitať cur dicit ſi fuiſſes hic ꝛc. Reſpō. Alcuin⁹ vbi ſupra quaſi diceret dum nobiſcū preſens fuiſti non morbus nō infirmitas aliqua apparere cā eſt apud quas vita no uerat hoſpitari.

117 ¶ Dubit. qd cogitabat in ſe Maria? Reſpō. Aug. de verbis dñi. qd conqrendo apud ſe dicebat. O infidelis conuentio: te adhuc poſito in ſeculo lazarus amicus moritur. Si amicus mouť inimic⁹ quid patietur? parum eſt ſi non tibi ſoli ſu periſeruiunt: ecce tuum dilectū inferi rapuerunt.

118 ¶ Dubi. cur Maria non dixit tot verba ſicut Martha? Reſpō. Beda: qꝛ ꝯſueto hominū more lachrymans non omnia que voluit et in animo habuit proferre potuit.

119 ¶ Du. cur xp̄s nō dixit Marie tot verba ſicut Marthe vt cōſolareť eā? Reſpō. Chriſoſto. vbi ſupra. ꝙ ei nō loquitur nec ea que ſorori dixerat: quia turba aderat multa nō erat tempus illorum verborum.

120 ¶ Dubit. qd eſt infremere ſpiritu? Rñ. ſcōm Uocabuliſtas eſt furorē mentis vſq ad vocis tumultū excitare: ꝛ implorādo vocē cōprimere.

121 ¶ Dub. vnde pcedebat ille fremitus in xp̄o? Rñ. Lyra. qd ex idignatione ei⁹ cōtra diabolū per cuius ſuggeſtionē mors intrauit in mundū quam erat cito debellaturus.

122 ¶ Dub. quō xp̄s turbat⁹ eſt cū turbatio nō cadat i ſapiētē virū: vt pbat Seneca? Rñ. ſ. Tho. in. iij. ſent. di. xv. q. ij. art. ij. q. j. ꝛ. ij. ꝙ turbatio nō fuit in xp̄o ita qd turbatio inferioris partis pueniat ad ſuperiorē partē vt eius ordo turbaretur: nec ſic talis turbatio: totū hoiem occupās cadit in ſapiētē virū: ſꝫ quēad modū in xp̄o delectatio ſuperioris partis non tollebāt triſtitiā ſenſitiue partis: ita ēt ꝛ ira ſenſitiue ptis nō impediebat in aliquo vſum rationis: qꝛ ex pmiſſione diuinitatis vna queq ptiū xp̄i agebat q ei ppria erat: vt dicit Damaſcen⁹: ꝛ ita vna pars nō impediebat aliā ſicut accidit in nobis ꝙ vna ipedit aliā.

¶ Dub. cur turbat⁹ eſt? Rñ. Aug. 123
qꝛ voluit eſuriuit: qꝛ voluit in poteſtate eius ſic affici vel non affici.

¶ Dubitať vnde proceſſit illa tur- 124
batio? Reſpō. Lyra. ꝙ ex cōpaſſione Lazari ꝛ ſororū eius.

¶ Dubi. cur qrebat vbi poſuerunt 125
Lazar cū hoc ſciret? Rñ. Chri. vbi ſ. qꝛ nō volebat ſeipm inducere: ſed oīa ab aliis diſcere ꝛ rogatus facere vt ab oī ſuſpitiōe cripiat ſignū.

¶ Dubi. cur reſpondent veni ꝛ vi 126
de? Rñ. qui ſupra. quia nondū aliquod ſignū reſurrectionis mōſtrauerat. vnde ita videbať itur⁹ vt lachrymatur⁹: non vt reſuſcitatur⁹.

¶ Dubitať cur lachrymat⁹ fuit ie- 127
ſus? Reſpon. Lyra. quod ex pietate videns locum ſepulture.

¶ Dub. qd oportebat flere quē ſta 128
tim erat reſuſcitatur⁹? Reſpō. q ſupra. ꝙ ad oſtendendū verā humanitatē ſicut ꝛ deitatē: qꝛ vbi oſtēdebat deitatē oñdebat ꝛ humanitatē ꝛ ecōuerſo: ſicut in natiuitate iacebat in pſepio vt hō: ꝛ faciebat ſtellā in celo radiare vt de⁹ mortuuſq vt hō: ꝛ fecit obſcurari ſolē vt de⁹: ita hic reſuſcitat Lazarum vt de⁹: ꝛ flet vt homo.

¶ Dubi. quō cognouerūt iudei ex 129
lachrymis xp̄i ꝙ diligeret Lazar? Rñ. Beda ꝙ ꝯſuetudo hoim ē charos ſuos flere mortuos ꝛ ſꝫ hāc cōſuetudinē iudei dñs flere putabāt.

130 ¶ Dub.cur magis mouent ad la-
chrymas ex morte amicorum ꝙ ex
alijs cauſis? Reſpõ.ſ.Tho.iiij.ſen.
diſt.xv.ſuper literã.qꝛ dolor amici
deperditi eſt magis ſenſibilis:ꝛ idõ
magis vicinus ad reſoluendũ cor
pus in lachrymas.
131 ¶ Dub.q̃ murmurabãt ꝙ potuiſ-
ſet pſeruare lazarũ in morte ꝛc. Rñ.
Chriſo.qđ quidam ex inimicis xp̃i.
132 ¶ Dub.cur ſic murmurabant? Re
ſpon. Lyra poſt Chriſoſt.qđ quaſi
dicerent ex quo non potuit hoc de
lazaro nec illđ de ceco nato potuit
nec fecit. Iſti non expectabãt ſuffi-
cienter ſed iudicabãt ante tẽpus:
quia chriſtus plus fecit:plus enĩ
eſt mortuum ſuſcitare ꝙ mortẽ in-
firmantis impedire.
133 ¶ Dubi.cur replicat Euangeliſta
qđ dñs fremuit? Rñd.Chriſoſt.ꝙ
ſtudioſe frequenter replicat vt di-
ſcas ꝙ vere noſtrã naturã induit:
qꝛ enim hic magis alijs euangeli-
ſtis magna de eo loquitur etiã in
reb9 corporalib9 humiliora dicit.
134 ¶ Dub.qd eſt ſpelunca? Rñ.Be-
da.ꝙ rupis cauata:ꝛ etiã dr monu
mẽtũ eo qđ mentẽ moueat hoc eſt
mortuos ad memoriam reuocat.
135 ¶ Dubi.cur fremuit rurſus dñs?
Reſpon. Lyra.qđ indignatus fuit
ꝑpter malitiam iudeorũ de factis
ſuis murmurãtiũ ꝛ talis indigna-
tio eſt virtuoſa:qꝛ ſicut ad virtuo-
ſum pertinet applaudere bono ita
ꝛ indignari contra malum.
136 ¶ Dub.cur fecit amouere lapidẽ?
Reſpon. Chriſ.vbi.ſ.quod vt eos
teſtes faciat miraculi:vt nõ dicãt
quod in ceco dixerant non eſt hic:
manus enim ꝛ acceſſus ad monu-
mentũ teſtabantur qđ ipſe eſt.
137 ¶ Dubi.cur Martha dixit:domi
ne iam fetet ꝛc. Reſpõ. Theophi.
ſuper Ioan.qđ hoc dixit tanꝙ dif
fidens veluti impoſſibile credens
poſſe fratrẽ ſuſcitari ob dierũ diu-
turnitatẽ:vel vt dicit Beda ꝛ Ly-
ra.nõ dixit ex deſperatione:ſꝫ po-
tius ex admiratione.
¶ Dubi.cur dominus dixit Mar 138
the nonne dixi tibi ꝛc. Reſpõ.qui
ſupra: quod memorat ea de qui-
bus ſecũ contulerat ꝛ pene vt obli-
uiſcenti loquitur.
¶ Dubitatur cum Marthe ſupra 139
dixerit ego ſum reſurrectio ꝛc. Cur
nunc dixit:videbis gloriã dei? Re-
ſpon. Chriſoſt.vbi ſupra:quod hic
gloriam dei dẽ patre dicit:vbi de
ſe ipſi Marthe locut9 fuerat quod
erat reſurrectio et vita:qꝛ nolebat
interim turbare aſtantes.
¶ Dubi.que gloria dei fuit ibi? Re 140
ſpon. Lyra poſt Augu.qđ in reſu-
ſcitatione lazari fetentis ꝛ quatri-
duani fuit glorioſa virtus dei.
¶ Dub.cur ſtatim non abſtulerũt 141
lapidẽ? Rñ. Orige.ꝙ mora ipſꝫ tol
lendi a ſorore defuncti cauſata eſt:
niſi eĩ dixiſſet iã fetet eſt eĩ qua-
triduanus nõ diceret. Dixit ieſus
tollite lapidem:nũc ergo lõge tar
dius ablatus eſt:cõmodum eſt igi
tur nihil interponere inter iuſſa ie
ſu ꝛ ipſorum executionem.
¶ Dubi.cur orauit patrem cũ quo 142
erat vnus deus? Reſpon. Lyra.ꝙ
orauit ratione humanitatis ſecũ-
dum quam eſt minor patre. Uide
feria.vj.poſt cineres.dubio.lvij.et
ante et retro de oratione.
¶ Dub.cur grãs agit cũ nõdũ eẽt 143
reſuſcitatus? Rñd. Lyra.qđ deus
pater magnificẽtiſſim9 eſt.ꝛ ideo
ex gratiarũ actiõe de preteritis ad
preſtanda beneficia ſequentia ꝓ-
uocatur:quia hoc eſt propriũ ma-
gnifici:vt probatur.iiij.Ethi.
¶ Dub.cur eleuauit oculos. Rñd. 144
Orige.quoniã intelligentiã huma
nã erexit

nã erexit adducens illã per oratio
nem ad excelſum patrem.
145 ¶ Dubitat̃ quomodo fuerat exau
ditus cũ nondũ poſtulaſſet reſur-
rectionẽ Lazari. Reſpõ. qui ſupra
ꝙ chriſtus oratur⁹ erat pro reſur-
rectione lazari: ſed preueniens il-
lius orationẽ qui ſolus bonus pa-
ter eſt exaudit dicenda: et pro im-
pletione orationis ſubdit gratiaꝝ
actiones dicens gratias tibi ago:
quoniã exaudiſti me.
146 ¶ Dubit. cur ergo dicit ꝙ ſciebat
ꝙ ſemper eũ audiuit? Reſpõ. Chri
ſoſto. vbi ſupra ꝙ vt oſtẽdat quod
non indiget oratione.
147 ¶ Dub. cur non dixit clare ꝙ non
indigebat oratione? Rñ. qui ſupra
ꝙ propter auditorũ imbecillitatẽ.
Deus eñi non ita dignitatem ſuaꝫ
reſpicit: vt ad ſalutem noſtrã: pro-
pterea excelſa q̃dẽ et magna pau-
ca ⁊ ipſa occultata: humilia vͦ mul
ta circũfluunt ei⁹ ſermonibus.
148 ¶ Dubitatur cur dicit ſed propter
populũ ⁊c. Reſpõ. Hilari⁹. iij. de
trinitate. qḋ chriſtus non eguit pre-
ce. nobis orauit ne filius ignorare
tur. Et ideo dicit ſed ꝓpter popu-
lum ⁊c. cum enim ſibi non profice-
ret deprecationis ſermo ad profe-
ctũ tamen noſtre fidei loquebatur
nõ inops ergo auxilij eſt: ſed nos
ſumus inopes doctrine.
149 ¶ Dubitatur cur populus magis
crederet ſi orat q̃ ſi ſuſcitaret ſine
oratione? Reſpõ. Lyra. ꝙ multi ex
iudeis dicebãt ꝙ in beelzebub fa-
ciebat ſigna: ⁊ hoc remouet ꝑ ora-
tionẽ conformando voluntatẽ ſuã
cum voluntate diuina.
150 ¶ Dubitatur cur clamauit? Rñd.
Lyra. ꝙ ad declarationẽ miraculi:
q2 ſi dixiſſet ſummiſſe poſſent dice
re aduerſarij ꝙ verba magica di-
xiſſet vel iterpoſuiſſet. ⁊ ꝑ hoc tol-
litur error eoꝝ q̃ dicebant alas de-
functoꝝ latitare in ſepulchris. Et
ideo clamauit voce magna: quaſi
animã reuocãs a longinquo. i. ab
inferno vt ad corpus rediret.
¶ Dub. cur dixit mortuo: veni fo- 151
ras q̃ non audiebat? Rñ. Augu. de
verbis dñi. ꝙ nõ tanq̃ mortuũ: ſꝫ
tanq̃ ſanũ tanq̃ viuũ tanq̃ audi-
re paratũ de ſepulchro euocauit.
¶ Dubitatur cur dicit ei veni fo- 152
ras? Reſpon. Chriſoſto. vbi ſupra.
ꝙ non dicit ſurge tu: ſed veni foras
tanq̃ viuenti loquens.
¶ Dubi cur vocat eũ ex nomine? 153
Rñ. Aug. vbi ſupra. ꝙ ne oẽs mor-
tui cogerent̃ exire. ſ. qui fuerãt tu-
mulati in illo ſepulchro.
¶ Dubit. cur non dicit in nomine 154
patris mei veni foras? Rñ. Chriſo.
vbi ſupra. ꝙ poſtq̃ oratis formã ac
ceperat per res auctoritatem oſtẽ-
dit: qm̃ ⁊ hoc ſapientie ſue eſt ꝑ ver
ba quidẽ condeſcenſionẽ: per res
vero oſtendere poteſtatem.
¶ Dub. cur lazarus exiuit ligat⁹? 155
Rñ. q. d. vt nõ putaret̃ eſſe fantaſ-
ma: ⁊ exire ligat⁹ nõ min⁹ putaba
tur eſſe q̃ reſuſcitare. Et vt dicit
Ly. ꝑ hoc apparet certitudo mira
culi inquantũ exiuit Lazar⁹ eo mõ
quo fuerat in ſepulchro poſitus.
¶ Dubi. cur ſtatiꝫ exiit? Rñ. Lyra. 156
q2 virtus diuina operat̃ in inſtãti.
¶ Dub. qd ẽ inſtita? Rñ. Papias 157
ꝙ ſunt parua linthea la q̃ mortuũ
inuoluunt ⁊ latum cingulum cum
quo puerũ ligant in cuna. vt dicit
Catholicon: ſeu etiam veſtis thala
ris que etiam ſtola dicitur.
¶ Dub. quomõ poterat exire liga 158
tus? Reſpon. Ly. ꝙ hoc fuit virtu-
te diuina. vide dub. 155.
¶ Dub. cur ꝓcepit ꝙ ſoluant: cum 159
ipſe ſolo potuiſſet v̄bo ſoluere? R.
Ly. poſt Chriſo. ꝙ vt accedẽtes de

prope ⁊ tangentes ex viſu ⁊ tactu eſſent teſtes miraculi efficaciores.

160 ¶ Dub. qui ſoluerũt eum? Reſpõ. Alcuinus. ꝙ diſcipuli domini ⁊ ꝗbus id dominus preceperat.

161 ¶ Dubi. cur vult ꝙ ſinãt eũ abire? Reſpon. Lyr. vt oſtẽdatur vere ſuſcitatus ⁊ non fantaſtice per opa vite cuiuſmodi eſt ambulatio ⁊ comeſtio ⁊ conſimilia.

162 ¶ Dub. cur non duxit Lazaruʒ ſecum? Rñ. Chuſoſt. vbi ſupra. ꝙ ꝓpter humilitatẽ necꝫ iubet ſecũ ambulare ad ſui demonſtrationem.

163 ¶ Dub. cur dicit Euãgeliſta crediderunt ex aſtantibus? Rñ. Orig. qꝛ dñs ſupra dixerat ꝓpter populũ ꝗ circunſtat dixit vt credãt: qꝛ tu me miſiſti: nullo autẽ eoꝝ credẽte hoc dixiſſet veluti aliq̃s hoim inſcius futuroꝝ: ideo ad hoc remouendũ dicitur: multi ergo ⁊c.

164 ¶ Dub. cur fuerat facies ligata ſudario? Rñd. ꝙ ſic erat mos iudeis mortuos ſepelire.

165 ¶ Dub. cuꝫ mors ſit pena originalis peccati: cur Lazarus ⁊ alij reſuſcitati ꝗ ſemel ſatiſfecerũt ꝓ debito originalis peccati iterũ mortui ſunt? Rñ. ſctũs tho. ij. ij. q. clxiij. arti. j. ꝙ vt Augu. dicit. xv. de ciui. dei queadmodũ iniuſti male vtũt: nõ tantũ malis ſed etiã bonis. Ita iuſti bene vtuntur non tm̃ bonis ſed etiam malis. Hinc fit vt iuſti bene vtãtur morte ꝙ̃uis ſit quoddã malum ⁊ ſit eis memoria. Prima igit̃ mors Lazari ⁊ alioꝝ fuit pena peccati originalis. Secũda aũt ⁊ ſi penalis fuerit fuit tm̃ meritoria. Uel dicendũ ꝙ leue fuit illi⁹ potẽtie cuius ỽtute ſurrexerũt eos pſeruare ne dolorẽ mortis ſentirẽt i poſteꝝ.

☞ Allegorice.

¶ (Lazarus languẽs) ſignat peccatorem: quẽ dñs reſurgere facit a pctõ (qui eſt a bethania). i. ab afflictiõe: qm̃ faciẽs pctm̃ a pctõ affligitur (de caſtello Marie). i. amare. ſ. penitẽtie. (⁊ Marthe). i. puocãtis ſ. ↄſciẽtie: ꝗ ſunt (ſorores) pctõris: ⁊ penitẽtia (vngit dñz vnguẽto: ⁊ capillis tergit) duz pctõrẽ ad lachrymas ↄtritiõis pducit: (⁊ mittũt ad dñm). i. puocãt ad miſericordiã: ⁊ tũc dñs dicit ꝙ (hec infirmitas nõ eſt ad mortẽ). ſ. eternã p deſpationez ⁊ obſtinationẽ. (ſed pro gloria dei) qui glorificatur in iuſtificatione impij: (⁊ dñs diligit) peccatorẽ quia alias nõ deſcendiſſet de celis diligit etiã ſorores. i. penitentiam ⁊ cõſcientiã bonã: ⁊ manet duob⁹ dieb⁹ Ozee. vj. c. Uiuificabit nos poſt duos dies: ⁊ in die tertia reſuſcitabit nos: qꝛ ipe reſurgẽs tertia die eſt cã noſtre reſurrectiõis: et a morte: ⁊ a peccato (poſt vult ire in iudeã). i peccatorẽ ire ad cõfeſſionem: ſed ꝓhibetur ꝓpter (iudeos) i. demones (qrẽtes dñm lapidare) i. impedire ne peccatorem liberet. (Dñs aũt dicit. xij. horas eẽ diei). i. duodeci articulos fidei catholice in quibus ſi quis ambulauerit credendo ⁊ operib⁹ fidẽ approbãdo (nõ offendit) (ſꝫ in nocte) in fidelitatis (ambulãs offendit) peccatorez in fide dormire dicit: quia fide mediante exurget a pctõ ⁊ ſaluus erit: ⁊ tm̃ tunc mortu⁹ exiſtit pctõ: (⁊ dñs gaudet) vt ei⁹ miſericordiã demonſtret in iuſtificando impiũ ꝙ alij videntes conuertant̃ ⁊ credãt. (Thomas aũt). i. dubitantes de miſericordia dei aduerſantur. (Dñs aũt veniẽs inuenit peccatorẽ quatriduanũ in monumẽto). i. perſeuerãtẽ in pctõ (⁊ fetẽtẽ) p malã famã ⁊ rogat⁹ a ſororib⁹ pctõris ſ. pnia ⁊ ↄſcia. (Fremit ⁊ lachryma

tur) cōcutiendo pctōꝝ ꝓpter hor-
rorem pctōꝝ: (⁊ clamat voce ma
gna) qꝛ difficile ſurgit quem moles
cōſuetudinis ꝑmit (⁊ pctōꝛi vt exeat
foras imperat) idest vt pctā detegat
per cōfeſſionē qui exijt a monumē-
to. i. a carnalib⁹ deſiderijs in qbus
iacebat (⁊ exijt ligat⁹) qꝛ a moleſtijs
(carnis alienus eſſe nō pōt) facies
eſt ligata ſudario: qꝛ in hac vita ple
nam dei miſerātis cognitionē ha-
bere nō poſſumus (qđ ſoluit ⁊ abire
permittitur) ſignificat ꝙ poſt hanc
vitam omnia auferuntur velamina
⁊ anima libera a carne ad celū vo-
lat ſignat etiā quod chriſtus pecca-
torem ſuſcitat ⁊ prelatis ac ſacerdo-
tibus mandat vt ſoluant.

☞ Tropologice.

¶ Si volumus a peccato reſurgere
ſimus (de caſtello bethanie) nos af-
fligentes (Marie) per penitentiam
(⁊ Marthe) per prouocationē ad
virtutes (⁊ vngam⁹ lachrymis pe-
des Jeſu ⁊ extergam⁹) ꝑ eleemoſy-
narū largitionē que extinguūt pctā
ſicut aqua ignē: ⁊ dicamus dño (ec-
ce quē amas) ꝑ naturā infirmat ꝑ
culpā: ⁊ talis tūc infirmitas nō erit
ad mortē eternā (⁊ dñs expectabit
per duos dies). ſ. a die conuerſiōis
vſq ad finē vite nře vt pſeueremus
in gratia (⁊ eam⁹ in iudeā) ꝯfitēdo
pctā: (nec timeamus iudeos). i. de-
mones īpugnantes ⁊ alios pctōꝛes
ſuis prauis morib⁹ nos lapidantes
(ſed ambulemus in die) ꝯſciētie pu
re ⁊ in pnīa (que habet duodecim
horas). Quaꝝ prima eſt peccatoꝝ
cognitio. Secunda cordis cōtritio.
Tertia emendādi ꝓpoſitio. Quarta
occaſionū viſitatio. Quinta oris cō
feſſio. Sexta corporis afflictio. Se-
ptia ſpūalis oratio. Octaua eleemo
ſynarū largitio. Nona debitorum
reſtitutio. Decia iniuriaꝝ remiſſio.
Undecima famę reparatio. Duodeci
ma eucharistie cōmunio: (⁊ ſic non
ambulabimus) in tenebris pcti nec
deū offendem⁹: ⁊ ſic obuiam⁹ dño
⁊ cū eo fremem⁹ ⁊ lachrymabimur
(⁊ eleuatis oculis) ad celū deuotiſſi
me orem⁹ ⁊ nos (ligatos manib⁹) q̄
ad bonas opatiōes (⁊ pedib⁹) non
valētes ad vtutes ꝓgredi ⁊ facie in
tenebris pcti offuſcata (voce ma-
gna). i. virtute infinita (a monumē-
to pcti) in q̄ iacebam⁹ ſuſcitabit: (⁊
ſolutos a ptāte diaboli liberos ſinet
abire.) ⁊ alij exēplo noſtro ꝯuertent
ad dominum ⁊ credent in eum.

☞ Anagogice.

¶ Contēplari licet ꝙ quēadmodū
(dñs fetentē Lazarum ſuſcitauit)
ita corpora noſtra in cinerē redacta
in nouiſſimo die reſuſcitabit ad im-
mortalem vitam. vbi Lazarus cum
ſororibus dilectis aderunt cum ſan
ctis apoſtolis ⁊ alijs q̄ crediderunt:
quorum (ipſe dñs erit reſurrectio et
vita: (cū quibus dulciter loquetur ⁊
delitie ſue eſſe cū filijs hominū: ⁊ ex
odore vnguēti plagarū eius totius
redolebit paradiſus: ⁊ omnis terror
ac infirmitas aberūt: ⁊ erit vna dies
in atrijs domini que erit ſuper mi-
lia: que duodecim habebit horas. i.
beatitudines anime quatuor. ſ. ſa-
pientiam diuinorū: ſcientiam crea-
turam: memoriā preteritorum: ⁊ leti
tiam vniuerſorū. Corporis quatuor.
ſcilicet impaſſibilitatē: claritatem ⁊
ſubtilitatē: ⁊ agilitatē. Totius cōm-
poſiti quatuor. ſ. concordiā genera-
lem abundantiā vniuerſalē: plenā
ſatietatem. ⁊ certam perpetuitatē:
⁊ tunc ambulando in illa luce inef-
fabili a diuinitate xp̄i ad eius hu-
manitatē nō offendemus nec offen
demur ſaluiq erim⁹ dormiētes ſcꝫ

quieſcẽtes: ⁊ ſolutis omnibus vinculis facie ad faciem deũ excelſum intuebimur: et quicq̃d petimus nũc tunc obtinebimus ⁊ lapide ablato duriciei cordis noſtri voce magna laudabimus ipſum cũ ceteris ſanctis qui in ipſum crediderunt.

¶ Sabbato dñice quarte quadrageſime.

Ego ſum lux mundi. Joannis viij.cap.

Hec verba dicit dominus anno etatis ſue.xxxij.die Martis.xxij.Septembris.

☞ Hiſtorice.

¶ Liberata adultera iudeis dominus atteſtatus eſt lucẽ ſe eſſe ſeculi ⁊ qui eũ imitaretur minime iret in obſcurum: ſʒ vite lucem intueretur aduerſantib9 vero iudeis eius aſſerentibus teſtimoniũ nil roboris habere cum a ſeipſo ꝓferret reſpondit ipſum fore validũ cum vnde veniſſet ⁊ quo pergeret ſciret ꝙ ipſi ignorabant: ſcd̃mq̃ carnis aſpectum iudicarent ꝙ ipſe nõ ageret: ⁊ ſi quẽquã iudicaret: ſuum dixit iuſtum fore iudicium cum ſolus nõ eſſet: ſed cum patre a quo fuerat miſſus eorumq̃ cautum eſſe lege duoꝝ hoim teſtimonium fore verũ. Et ipſe cum genitore idem proferrẽt teſtimoniũ cũq̃ vbi ei9 eſſet pater perquirerẽt. ait eos nec ſeipſum neq̃ ſuũ agnoſcere genitorem: quoniam ſi loquentem agnoſcerent: ⁊ eius ſcirent patrem: que verba in tẽpli Gazophilatio dñs locutus fuit eos admonens nec a quoq̃ apprehenſus fuit cum necdum eius adueniſſet hora.

ORdinem ſolitum ſeruare volens.

1 ¶ Dubi. quomodo chriſtus eſt lux mundi: et alia dubia de luce vide in pricipio erat verbum dub.21.⁊ ſeq̃t.

¶ Dubi. cur dixit ego ſum lux mundi? Rñd. Alcuinus ſuper Joan. qꝺ qꝛ mulierem abſoluit a crimine ne aliqui dubitarẽt: an ille quem videbant verum hominẽ poſſet peccata dimittere: dignatur ipſe apertius ſue diuinitatis potentiã demonſtrare. Ideo dicit ego ſum lux mundi. 2

¶ Dub. cur cum iudeis loqueretur dixit vniuerſaliter qꝺ erat lux mundi? Rñ. Chri. ſuper Joã. dicens quia ſuperius galilei ei afferebãt ⁊ quaſi de quodã prophetarum de eo dubitabant voluit oſtendere: quoniam non vnus prophetarũ eſt: ſed dñator orbis terrarum: ideo dicit. Ego ſum lux mundi: nõ galilee: neq̃ paleſtine: neq̃ iudee ſupple ſolum. 3

¶ Dubita. qꝛ ſi chriſtus ambularet de nocte videretur qꝺ ſequentes eũ ambularent in tenebris? Reſpõ. ꝙ nõ intelligit de tenebris noctis materialis ſed peccati. 4

¶ Dubi. cur cum dixerit in tempore preſenti qui ſequitur ⁊c. dicit in futuro habebit lumẽ vite? Rñ. Ly. qꝺ ꝑ irradiationib9 hui9 lucis eleuabitur intellect9 ad vidẽdũ deũ clare. 5

¶ Dubita. cur dicunt iudei tu de te ipſo teſtimonium perhibes ⁊c. Rñ. qui ſupra: ꝙ ⁊ ſi veriſſimum ſit dictũ xp̃i: tamen iudei dicebant ipſum nõ habere firmitatem: qꝛ nullus poteſt ferre teſtimonium de ſeipſo. 6

¶ Dubi. an in ore duoꝝ vel trium ſtet omne verbũ ⁊c. de teſti. Require feria.iiij.dñice.iiij. quadrageſime dub.110.⁊ ſequentibus. 7

¶ Dubit. quõ teſtimoniũ dei ſolius valet de ſeipſo? Rñ. Ly. ꝙ propter certitudinem cognitionis qua perfecte ſe ⁊ alios cognoſcit. 8

¶ Dubita. an conſequentia iudeorum valeat dum dicunt in teſtimonium ⁊c. Ergo teſtimonium tuum 9

non eſt verum? Reſpō. Lyr. qđ non
quia chriſtus erat homo ⁊ de⁹ nec
poterat eſſe defectus cognitionis
vel inordinatio affectionis in diui
na natura vel humana: q2 eius teſti
monium ⁊ de ſeipſo erat firmum.

10 ¶ Dub. quid eſt lumē vite? Rñ. Ly.
quod eſt viſio dei clara.

11 ¶ Du. cur dicit ſcio vñ venio ⁊ quo
vado? R. Aug. ſup Joā. ꝙ per hoc
patrem vult intelligi .q.d. vt dicit
Ly. perfecte cognoſco patrē a quo
exiui ⁊ ad quem reuertar.

12 ¶ Dub. qūo iudei neſciebāt vnde
veniret? Rñ. Lyra. q2 eius diuinita
tem ignorabant.

13 ¶ Dub. qūo ipſi iudicabāt ſm car-
nem. Rñd. Theophilus ſup Jo. q̄ſi
dñs diceret: vos q2 in carne ſuʒ car
nem me ſolā putatis eſſe non autē
deū: ſcđm carnē fallibiliter iudica-
tis. Et vt dicit Lyra filius dei non
pōt eſſe ſine patre ⁊ ſpūſancto qui
tres dāt teſtimoniū vt dr. j. Joan. v.

14 ¶ Du. quid eſt iudicare ſecundum
carnē? Rñd. ꝙ eſt iudicare per exte
riora ſigna que ſepe fallunt: ⁊ ſic iu
dei videntes xp̄m pauperē ⁊ filium
pauperū. ſcʒ ſemper virginis: ⁊ vt
putabat Joſeph: non eſtimabāt eū
eſſe meſſiam de quo ſcribitur pſal.
lxxj. Qđ dominabit a mari vſq3 ad
mare ⁊c. Et Danielis. vij. Poteſtas
eius poteſtas eterna q̄ non auferet
⁊ regnū eius qđ nō corrūpetur: que
dicuntur de ſecundo aduentu crede-
bant complenda in primo aduētu
ideo iudicabant ſecundum carnē.

15 ¶ Dubitatur quō xp̄s non iudicat
quēquam qui iudicat viuos et mor
tuos? Rñ. Aug. vbi ſupra: ꝙ poteſt
dupliciter intelligi nō iudico quē-
quā. ſcʒ modo: ſicut Joannis. xij. ca.
dicit: non veni vt iudicē mundum:
nō iudiciū negando ſed differēdo.
Uel pōt intelligi nō iudico quēquā
ſcʒ ſm carnem vt ipſi iudicabant.

¶ Dub. cur dicit ⁊ ſi iudico ⁊c. Rñ. 16
Chry. ſup Joan. quaſi diceret: ſi vos
iudicarem iuſte vos ꝯdēnarem: ſed
nunc tempus iudicij non eſt.

¶ Dub. quō intelligit iudiciū meū 17
verū eſt quia ſolus non ſum. R. qui
ſ. quod intelligit de futuro iudicio:
oſtēdēs q2 nō ipſe ſolus eos condē
nabit: ſed ⁊ pater ⁊ ſpiritusſanctus.

¶ Dub. ſi pater miſit eum quō secū 18
eſt? Rñ. Aug. vbi. ſ. ꝙ miſſio xp̄i in-
carnatio ſua eſt: ⁊ tñ a patre non re
ceſſerat ſecundum diuinitatem.

¶ Dub. cur dicit in lege veſtra? R. 19
Aug. ꝯ Fauſtum. vr̄a. i. vobis data.

¶ Dub. vbi habet. ꝙ in ore duorū 20
teſtiū ſtat omne verbum. Rñ. quod
Deutero. xix.

¶ Du. quō duorꝫ teſtimoniū verū 21
eſt quādo mētiūtur? Rñ. Lyra. verū
eſt. i. debet reputari verum.

¶ Dub. cur dicit ego ſum qui teſti- 22
moniū perhibeo de meipſo ⁊ teſti
moniū perhibet de me pr. Rñ. Al-
cuinus vbi. ſ. q.d. ſi duorꝫ hominū
qui poſſint falli ⁊ decipi teſtimoniū
lex approbat: cur mei ⁊ patris teſti-
monium ꝙ ſumma ſtabilitate fir-
mum eſſe verum eſſe non dicitis.

¶ Dub. cur interrogant vbi eſt pa 23
ter eius? Rñd. Aug. vbi. ſ. ꝙ ipſi pa
trē accipiebāt carnaliter. q.d. ſi ſol⁹
non eſt vbi eſt pater quē dicis ꝙ te
miſit cum te ſolum videamus.

¶ Du. cur nō reſpōdit vbi erat pa 24
ter eius? Rñ. Theophilus ſup Joā.
q̄ſi non vt ſcire volētes: ſed vt ten-
tantes querebant.

¶ Dub. cū dñs dixerit Joan. vij. Et 25
me ſcitis ⁊ vñ ſum ſcitis: cur nūc di
cit neq3 me ſcitis ⁊c. Rñ. Orige. ſup
Jo. ꝙ hic loquit quātū ad diuinita-
tē quā neſciebāt. ſ. autē quantū ad
humanitatem quam ſciebant.

¶ Du. quia videt ꝙ pater ſit filius 26

⁊ econuerſo: q2 dicit ſi me ſciretis et patrē meū ſciretis? Rñd. Augu. vbi ſupra. hoc dicit nō q2 pater ſit fili9: ſed quia patri ſimilis eſt filius.

27 ¶ Dubit. cur dicit dubitatiue forſitan? Rñ. Aug. vbi. ſ. qđ vt increpet iudeos: ſicut dñs redarguens ſuum ſeruū dicit. Tu me contemnis: cogita qđ forſitan ſum tuus dominus.

28 ¶ Dub. cur dicit qđ neſciūt patrē cū ſcriptū ſit Pſal. lxxv. Notus in iudea de9? Rñ. Lyra. poſt Ozigenē: qđ pater notus erat in iudea vt de9 ⁊ creator ac gubernator mūdi. Nō aūt vt pater q2 myſteriū trinitatis non erat plene reuelatum eis.

29 ¶ Dub. quid eſt gazophilatiū? R. Alcuinus vbi ſupra. ꝙ dicit a gaza lingua perſica qđ latine diuitie ſonat ⁊ phila ꝙ eſt reſeruare: q2 ibi vt dicit Lyra ſeruabantur oblationes pro edificijs templi.

30 ¶ Dub. cur de hoc facit mentionē euāgeliſta? Rñ. Lyra. qđ ad oſtēdēdū ieſum tunc fuiſſe in loco in quo faciliter poterat capi ab eis niſi fuiſſent repreſſi a diuina virtute.

31 ¶ Dub. an xp̄s ſubderet hore? Rñ. Aug. vbi. ſ. quod nondum venerat hora eius: nō qua cogeretur mori: ſed qua dignaretur occidi.

☞ Allegozice.

¶ Uerba chriſti tres excellētias ſignant quas habet lex euāgelica ſuper lege veteri. Prima quia illa lex fuit particularis data ſoli populo iudeoꝝ. hec autē vniuerſalis data toti mūdo qđ notat ibi. (Ego ſum lux mūdi.) Joā. ſ. Erat lux vera que illuminat oēm hoiem venientē in hunc mūdum. Scđa: quia illa erat obſcura quia non oſtendebat trinitatē pſonarū xp̄i incarnationem et eius myſteria niſi obſcure ⁊ figuratiue. Unde pſal. lxxxj. dicit. Neſcierunt ſecreta ad xp̄i diuinitatē pertinentia: neq3 intellexerunt. ſ. ſecreta humanitatis xp̄i in tenebris ambulant. Sed lex euangelica clariſſime de his loquitur: ⁊ qui eam ſequitur nō ambulat in tenebris in qua completur prophetia. Eſa. ix. c. Popul9 qui ambulat in tenebris vidit lucē magnā. ſ. legis euangelice que illuminat totū mundū. Tertia excellentia eſt vtilitatis quā dat ſeruantib9 eam: quia lex vetus non ꝓmittebat niſi terrena. Eſa. j. Si volueritis et audieritis me bona terre comedetis: ſed lex euāgelica ꝓmittit gloriā celeſtē oībus generibus perſonarū vel pueris baptizatis Matth. xix. c. ſinite paruulos venire ad me taliū eſt enim regnum celorum: adultis obedientibus. Matth. vij. cap. qui facit voluntatē patris mei hic intrabit in regnum celorum: peccatoribus penitentibus. Matt. iiij. penitētiā agite: appropinquabit ēm regnū celorū. pauperib9 patientibus. Mat. v. Bt̄i paupes ſp̄ū: qm̄ ipſorū eſt regnū celoꝝ. oīb9 tādē iuſte viuētib9. Luc. xij. Nolite timere puſill9 grex qm̄ placuit prī vr̄o dare vobis regnū: ⁊ hec excellētia denotat ibi ſ3 habebit lumē vite. ſ. eterne glorie.

☞ Tropologice.

¶ Si peccata euitare volum9 debemus ambulare poſt xp̄m ⁊ eū rogare vt illuminet intellectū noſtrum ⁊ eū qui paſſus eſt tanta pro nobis ſequamur p tribulationes hui9 mūdi q̄ nō ſunt ꝯdigne ad ſuprēturam gloriā: docemur quoq3 vt velimus cognoſcere vn̄ venit xp̄s carnē aſſumēdo: ⁊ quo vadit nos conducēdo ⁊ gr̄as ſibi agere: inſtruimur etiam iudicia ſcđm carnē vitare: ⁊ qđ quali bet hora ſimus parati: quia neſcimus horam mortis noſtre.

Anagogice.

¶ Intueamur men taliter xp̄m lucez clariſſimã paradiſi:q2 nūc nos illuminat p grām in futuro per gloriã:et tūc cognoſcemus pr̄em q̄ euz miſit et ſpiritūſanctū qui tres dant teſtimonium in celo intuebimurq3 celeſte gazophilatiū i quo ſunt oēs theſauri ſapiētie et ſcientie abſconditi:et ipſis imperpetuum cū xp̄o luce mundi perfruetur.

¶ Dominica de paſſione.

Quis ex vobis arguet me de peccato. Joan.viij.

Hec v̄ba locut9 ē dn̄s anno etatis ſue.32.die martis.22.ſeptēbris.

Hiſtorice.

¶ A iudeis q̄ſiuit dn̄s qs eoz ipm peccati reū arguere p̄ſumeret:et cū verax foret:cur ei credit9 negabaf eoſq3 q̄ a deo forent dei verba perlibēter audire:ipſos aūt pcipere volētes nequaq3 ab ipſo eſſe:conuitiātibus v̄o q ſamarites eſſet et demonio plen9 rn̄dit ſe nō poſſideri a demone:ſed honorez ſuo tribuere genitori:quē ipſi dedecori haberēt:et ſe ppriā nō q̄rere gl̄iam ſ3 eſſe q̄ eā et quereret et iudicaret:et eū qui eius ſeruaret mādata ineternum nō ſubiacere morti:aduerſantib9 aūt et ſe agnoſcere dicētibus qd demoniac9 eſſet cū abrahā cui9 nō erat maior ceteriq3 pphete mortē obijſſent:et iactaret eos qui eius cuſtodirent ſermonē nō morituros:Reſpō.gloriam ſuā fore nullā et ſi ſe glorificet:ſed ſe ſuū glorificare patrem quem ſuum ipi deū aſſerebāt cū tn̄ eū nequaq3 noſſent ſed ipſe eum notum haberet et ſe mēdacē ſimilē illis fore ſi eū ſcire negaret:ſed vere ipſuz agnoſcere:et eius ſeruare ſermonē. Abrahā v̄o eoꝝ pgenitorez exultaſſe et fuiſſe gauiſum cū diē vidit ſuū:redarguētib9 aūt cū q needuz q̄nquagenarius eēt et abrahā ſe vidiſſe diceret reſpōdit ſe anteq3 abraham in lucē pdiret eſſe volentib9 cā hoc eū obruere lapidibus latenter e templo egreſſus eſt.

Requirenda nō ſunt dubia inſoluta.

¶ Dub.igit cur dn̄s predicta dixit iudeis? Reſ. 1
Chriſo.ſup Jo.qd redarguit eos eo q2 inimici ei9 erāt et q̄rebāt eum interficere.

¶ Dub.q̄d ex his v̄bis volebat inducere? R. Theophil9 ſup Jo.qd 2
q.d.ſi dei filij eſtis:q̄m dicebāt ſe vnū pr̄ez habere deū:vtiq3 peccātes debetis habere odioſi ergo me quoq3 quē exoſum habetis nō poteſtis arguere de peccato manifeſtū eſt qd ppter v̄itatē me odio habetis:q̄uo ſ3 dicebat ſe filium dei.

¶ Dub.q2 videtur qd xp̄s habuerit peccatū:q2 ex pſona eius dicitur 3
in pſal.xxi. Uerba delictoꝝ meoꝝ? Reſp.dn̄s Cardinalis de turre cremata.quod vt dicit Damaſcenus in iij.aliqua dicuntur de xp̄o dupliciter.Uno modo.ſcd̄m pprietatez nature et ypoſtaticā vt cum dicitur factus homo et p nobis paſſus. Alio modo ſcd̄m pprietatē perſonalem et habitudinalē:put.ſ.aliqua dicūtur de xp̄o in perſona noſtra que ſibi ſcd̄m ſe nullo modo cōueniunt ſicut cū corpus xp̄i qui eſt caput:et eccleſia que ſunt eius membra vna perſona eſtimatur:et ſcd̄m hoc xp̄s ex perſona membrorum ſuoꝝ dicit verba delictorū meorum:non q in ipſo capite fuerint delicta ſed in membris.Et ſic apoſtolus etiā dicit.ij.Corin.v.Deus eū qui non nouerat peccatum pro nobis fecerat peccatum.i.hoſtiā p peccato ſicut Oſee.iiij.ca.dicitur:Peccatum po

puli me cõmedent.ſ.ſacerdotes qui
ſcõm legẽ cõmedebant hoſtias pro
peccato oblata: ſcõm hunc modũ
dicitur. Eſa.liij.quod de⁹ poſuit in
eum iniquitates omnium noſtrum:
q: ſcilꝫ eum tradidit vt eſſet hoſtia
pro peccatis omnium hominum.
4 ¶ Dub.cur dicit eis vos nõ audi-
tis cũ recte rñderent ad ꝓpoſitum?
Rñ.ꝙ ipſi bene audiebant ad irritã
dũ ⁊ vt caperẽt eum in ſermone:ſed
nõ ad credendũ ⁊ opere implẽdum
vt ipſe intelligit in verbis ſuis.
5 ¶ Dubit.cũ oẽs eſſent peccatores.
cur eis dicit ſolũ ex deo non eſtis?
Rñ. Aug.ſuper Joã.ꝙ nõ ſolũ erãt
vitioſi qđ eſt commune oibus:ſed
etiã precogniti ꝙ nõ erant credituri
ea fide qua poſſent peccatorũ obli-
gatione liberari.
6 ¶ Dub.qui ſunt qui nolunt audire
verba dei? Rñ. Grego. in homel.
qđ ſunt in triplici differentia.ſ.qui
nec aure corporis volunt ea audire
⁊ q̃ aure corporis audiunt: ſed non
mẽtis ⁊ q̃ ⁊ corpore ⁊ mẽte audiũt ⁊
i fletũ ꝓrũpũt.ſꝫ poſt fletũ ad iniqtatẽ
redeũt:⁊ ita verba dei non audiunt
q: ea exercere in opere contẽnunt.
7 ¶ Dub.cur vocãt eũ ſamaritanũ?
Rñ.Theophilus ſup Joan.ꝙ quia
ritus hebraicos diſſoluebat vt pote
ſabbati ſamaritani enim non perfe-
cte iudaizabant . Vide fer.vj.dñice
iij.quadrageſime.dub.3.⁊.21.
8 ¶ Du.cur dicũt nõne bene dicim⁹
nos.q: videt ꝙ alĩs ſibi hoc dixerũt
Rñ.qui ſupra.ꝙ hoc nuſq̃ euange-
liſta dicit ex quo palam eſt ꝙ multa
pretermiſerunt euangeliſte.
9 ¶ Dub.qñ dixerũt ei ꝙ demonium
haberet. Rñ.ꝙ hoc habet Joan.vij.
10 ¶ Dub.cur dicũt eũ habere demo-
nium. Rñ.qui ſupra eo ꝙ eoꝝ cogi-
tationes reuelabat. Et vt dicit Ly-
ra arrepticium eũ appellabãt ſicut
Saul.re gem.j.reg.xviij.
¶ Dub.cur non exaſperauit ſibi cõ 11
uitiantes ſicut alĩs qñ vocabat eos
genimina viperaꝝ ⁊c. Rñ. Chry.ſup
Joã.ꝙ vbi oportebat eos docere et
eorum ſupbiã ſubtrahere aſper erat
vbi vo exprobrãtes oportebat ſuf-
ferre multa manſuetudine vtebat:
erudiẽs eos quidem ad deum vin-
dicare que vero ad nos deſpicere.
¶ Dub.cur nõ negauit ſe eſſe ſama 12
ritanũ. Rñ. Aug.vbi ſupra.ꝙ ſama
ritanus interpretatur cuſtos ⁊ ipſe
nouerat ſe eẽ noſtrũ cuſtodẽ:deniq̃
ipſe eſt ſamaritanus qui acceſſit ad
ſauciũ ⁊ miſericordiam impendit.
¶ Dubit.cur.negauit ſe habere de-
moniũ. Reſpon. Orige quia ipſum 13
non habebat nec demon in eo ali-
quid habebat.ſcõm id quod habet
Joan.xiiij.ca. Venit enim princeps
mundi huius ⁊ in me non habet q̃c
quã:q: etiã que delictorũ reputata
ſunt minima demonibus adaptan
tur:⁊ quibus ipſe immunis erat.
¶ Dub.cur iudei ei conuitiabantur. 14
Reſpon. Lyra.ꝙ modus eorũ qui
neſciunt rationabiliter reſpondere
eſt ad conuitia ſe conuertere:⁊ ſic
agebant iudei.
¶ Dub.cur dicit ſed honorifico pa 15
trẽ meum. Rñ. Aug.vbi ſupra quaſi
diceret ne vobis arrogans videar
habeo quem honorificem.
¶ Dub.quõ honorificauit patrem. 16
Reſpon. Theophilus vbi ſupra.ꝙ
vlciſcens eum non tolerans homi-
cidas ⁊ mendaces ſe dei veraces fi-
lios appellari.
¶ Dub.nunq̇d ſolus xp̃s honorifi- 17
cauit patrẽ. Rñ. Orige.ſuper Joan.
ꝙ ſolus xp̃s veriſſime veneratus
eſt patrem nullus enim honorans
quicq̃ ex his que non honorantur
a deo honorat patrem.
¶ Dubit.quõ iudei inhonorarunt 18

eũ? R. Lyra. qm̃ attribuebãt demo- ni qd̃ virtuti diuine deberet attribui.

19 ❡ Dub. cur dicit nõ quero gloriã meã? Rñ. Lyra. ne iudei poſſent di- cere ꝙ talia diceret ad iactantiã.

20 ❡ Dub. qꝛ vr ꝙ gloriã ſuã q̄rat cũ q̄rat gloria patris q̄ vna eſt cũ ſua? Rñ. Lyra. ꝙ dirigit verba ad inten tionẽ eoꝝ quib⁹ loquebať: qui repu tabãt eũ querere honorẽ mũdanũ ⁊ eſt ſenſus: ego non quero gloriam meã ab honore dei patris deuiante ſicut vos creditis.

21 ❡ Du. q̄s querit gloriam xp̄i? Rñ. Aug. ſuper Joã. qd̃ nullũ aliũ vult intelligi niſi patrem.

22 ❡ Dubit. q̃uo pater querit gloriã xp̄i? R. Lyra: qꝛ poſt humiliatione in cruce exaltauit illum ⁊ dedit illi nomen ſuper omne nomen.

23 ❡ Dub. q̃uo pater iudicat q̄ omne iudicium dedit filio? Rñ. Lyr. poſt Aug. ꝙ iudiciũ capiť hic ꝓ dãna- tione: nã ꝓpter mortẽ xp̄i hieruſa lem fuit deſtructa: ⁊ populus capti uatus per romanos.

24 ❡ Dub. cur duplicat amen? R. Ly ra ꝙ ad maiorem affirmationem. Uide dominica prima aduentus. dub. 21. de amen.

25 ❡ Dubi. qꝛ nullus eripitur a mor- te quomodo ergo ſeruãtes ei⁹ ſer- monem nõ morienť? R. Augu. vbi ſupra. ꝙ hic loquiť de morte eterne damnationis.

26 ❡ Dubi. qꝛ iudas ⁊ plures alij ſer- uauerũt ſermonẽ xp̄i aliq̄n ⁊ tamẽ mortui ſunt eternaliter? Rñ. Orig. ſuper Joann. ꝙ ſic intelligiť ſi quis ſeruauerit ſermonẽ meũ in eternum mortẽ non guſtabit in eternum: qd̃ eo vſq; non videt aliquis mortem quouſq; ieſu verbum cuſtodit.

27 ❡ Dub. q̃uo nũc cognouerũt quia demonium haberet? Rñ. Lyr. poſt Orig. q. d. prius opinabamur te ha bere demoniũ: ſ; mõ ſumus certi qꝛ nulla falſitas eſt a deo ſ; a dia- bolo qui eſt pater mẽdacij vt tu di- xiſti: ſed abrahã ſeruauit ſermonem dei qui maior eſt te ⁊ mortuus eſt. ergo tu dicis qd̃ falſum eſt et ſic ha bes demonium.

❡ Dubit. qꝛ videť ꝙ iudei verũ di- cebant? Rñ. q. d. ꝙ decipiebanť in equiuoco: qꝛ xp̄s dicebat de morte ſpirituali ⁊ ipſi intelligebãt de mor te corporali. 28

❡ Dubi. cur nõ dicũt nũq̄d maior es deo cui⁹ ſermonẽ ſeruauit abra- hã ⁊c. R. Orig. vbi. ſ. ꝙ eũ eſtima- bant minorẽ q̄ abraham. 29

❡ Dub. cur dicũt quem teipm̃ facis? Rñ. Beda. q. d. tu qui nulla cura dign⁹ es carpẽtarij fili⁹ de galilea: tibi ſubripis gloriã cui⁹ meriti cu- iuſue dignitatis vis credi. 30

❡ Dub. cu; dñs dixerit mortẽ non videbit: cur ipſi dicũt non guſtabit? Rñ. Orig. vbi. ſ. ꝙ hoc ꝓtulerũt. ve luti incauti auditores cõfundentes dñicum ſermonem. 31

❡ Dubi. que differentia eſt inter vi dere mortẽ ⁊ guſtare? R. q̄ ſupra ꝙ ſicut dñs inq̄ntũ panis viuus eſt guſtabilis eſt. in eo vero ꝙ eſt ſapiẽ tia eſt viſibilis pulchritudinis ſic etiam aduerſaria eius mors eſt gu ſtabilis eſt ⁊ viſibilis. cũ ergo quis ſteterit ꝑ ieſu; in intellectuali loco mortẽ nõ guſtabit ſi ſtatũ ſeruat ꝑ; illud Mar. ix. ſunt de hic ſtãtib⁹ q̄ nõ guſtabũt mortẽ. cũ aũt aliq̄s ſer monem xp̄i acceperit ⁊ cuſtodierit mortem non videbit. 32

❡ Dub. cur dicit ſi ego glo. meipm̃ gloria mea nihil eſt? Rñ. Lyra poſt Chriſo. ⁊ Bedam. q. d. ſi quero glo riam meã ꝑter regulam veritatis diuine vt vos mihi imponitis glo- ria mea nihil eſt. i. falſa: quia falſu; ⁊ non eos conuertuntur. 33

4 ¶ Dub. quãdo glorificauit p̄r filiũ. Rñ. Alcuinus ſup Ioã. ꝙ in baptiſmo in mõte ⁊ in tp̄e paſſiõis ⁊ poſt reſuſcitando ⁊ collocando ad dexteram ſuam.

35 ¶ Dub. qꝛ ex hoc vr̄ ꝙ filiꝰ ſit minor p̄re cũ ab eo glorificet̄? R. Aug. ꝙ d̄ iſto verbo calũniant̄ arriani ſi dei nr̄e qbꝰ rñdet idẽ Aug. heretici nõ legiſtis ⁊ ip̄m filiũ dicentẽ qd̄ glorificat patrẽ ſuum.

36 ¶ Dub. qꝛ videt̄ ꝙ iudei cognouerunt deũ: qꝛ ip̄m ſolũ venerabant̄? Rñ. Ly. ꝙ nõ cognouerunt eũ per fidẽ formatã in qua cõſtitit dei filiatio per adoptionem.

37 ¶ Dub. an xp̄s fuerit arrogãs dicẽdo ego aũt noui eũ? R. Alcuinꝰ vbi ſupra. ꝙ arrogãtia nõ dꝫ ita caueri qd̄ veritas relinquat̄ ſꝫ iudicãtibus ſecũdũ carnẽ potuiſſet arrogans videri.

38 ¶ Dub. cur dicit ⁊ ſi dixero qꝛ nõ ſcio eũ ⁊c. Rñ. Lyra. poſt Chriſoſt. q. d. ſicut eſtis mẽdaces aſſerentes vos eũ cognoſcere cũ tñ non eũ cognoſcatis: ita eſſem mẽdax ſi aſſererem me eũ ignorare cũ inq̄ꝫtum deꝰ habeaꝫ notitiã eandẽ cũ eo ⁊ inquãtum homo eũ clare videam.

39 ¶ Dub. cur replicat ſꝫ ſcio eũ? R. Theophilꝰ vbi ſ. quaſi naturaliter eius cognitionẽ obtinens.

40 Dubi. qs eſt ſermo p̄ris? R. qui ſ. qd̄ ſermonẽ mãdata nuncupat.

41 ¶ Dub. cur dicit abrahã exultaſſe ⁊c. R. Lyra qd̄ reſpondet p̄rio queſito p iudeos cũ dixerũt: nunquid tu maior es ⁊c. in hoc ſe maiorem ꝙ̃ abrahã oſtendẽs. quaſi gauiſus ſit ꝓpter beneficiũ qd̄ habet a me tãquam a maiore.

42 ¶ Dub. q̃uo abrahã vidit diẽ xp̄i? Rñ. Aug. vbi ſ. qd̄ qñ dixit ſeruo ſuo quẽ mittebat Geñ. xxiiij. Pone manum tuã ſub femore meo ⁊ iura mihi p deũ celi: per qd̄ ſignificabat deũ de genere abrahe venturũ in carne deũ celi. Et Lyra dicit ꝙ vidit qñ dictũ eſt ei. Geñ. xxij. In ſemine tuo benedicent̄ oẽs gentes terre: ⁊ in oblatione Iſaac: qꝛ tũc vidit occultum xp̄i myſterium.

¶ Dub. q̃uo exultauit vt videret ⁊c. Reſp. Aug. ꝙ nõ timuit ſed exultauit: vt videret credens vtiq; exultauit ſperando vt videret intelligendo diem Chriſti. 43

¶ Dub. quale de hoc gaudium habuit? Reſp. qui ſupra. di. quale fuit gaudiũ videntis verbum manens splendorẽ pijs mentibus refulgentem apud patrẽ manentẽ deũ: ⁊ aliqñ in carne venturũ nõ de patris gremio receſſurum. 44

¶ Dub. cur dixerũt quinquaginta annos ⁊c. Rñ. Greg. in hom̃. q. d. multa ſunt annoꝝ curricula ex quo abrahã mortuus eſt ⁊ quomodo vidit diem tuuꝫ: carnaliter enim hoc intellexerunt. 45

¶ Dub. cur potius dicũt. 50. quam quadraginta? Reſ. Theophilꝰ: vbi ſupra qd̄ ſuperuacua eſt huiꝰ q̄ſtio ſimplr̄ em̃ ꝓut eis occurrit dixerũt Lyra tñ dicit quoſdã dicere qd̄ per quinquageſimũ annũ noiant iubileum ex reuerẽtia. q. d. Non vixiſti adhuc vnũ iubileũ ⁊ abrahã vidiſti. Et tñ xp̄s ꝓpter labores ⁊ ieiunia videbat̄ maioris etatis ꝙ̃ eſſet. 46

¶ Dub. cur dicit ego ſum ⁊ nõ fuit Reſp. Greg. in hom. qꝛ p̄teritũ ⁊ futurũ tp̄s diuinitas nõ hꝫ: ſꝫ ſemper eſſe habet: nõ ergo ſic dixit: anteꝙ̃ abrahã eſſet ego fui: ſꝫ anteꝙ̃ abraham fieret ego ſum ſ̄m illud Exo. iij. cap. Ego ſum qui ſum. 47

¶ Dubit. cur nõ dixit anteꝙ̃ abraham eſſet? Rñd. Aug. vbi ſupra: qꝛ creatura erat abraham. Ideo nõ dixit anteꝙ̃ eſſet: ſed fieret. 48

49 ¶ Dubitatur cur dixit ſum: ⁊ non factus ſum? Rñ. q.ſ. ꝙ in principio erat verbū qḋ fuit genitū nō factū.
50 ¶ Dub. cur voluerunt eū lapidare. Rñ. lyra. ꝙ tanꝗ̄ blaſphemum.
51 ¶ Dubitat̄ cū ex lege mandaretur blaſphemos lapidari videt̄ ꝙ non male faciebant. Rñ. lyra ꝙ nō faciebant zelo iuſtitie ſed liuore inuidie. Itē quia nō ꝓcedebāt ordine iuris. Itē q2 in loco ſacro qḋ non licebat.
52 ¶ Dubitatur vbi abſcōdit ſe. Rñ. Aug. vbi.ſ. ꝙ non in angulo templi quaſi timens aut in domūculam fugiens. Uel poſt murū aut in colūnā diuertens: ſed celica poteſtate inuiſibilem inſidiantibus ſe conſtituēs per medium illorum exiuit.
53 ¶ Dub. cur fugit cū omnes poſſet proſternere. Rñ. Greg. vbi.ſ. ꝙ ꝗ pati venerat exercere iudiciū nolebat.
54 Dub. cur. tunc fugit cū poſt ſe ſponte obtulerit? Rñ. Alcuinus quia nōdum venerat hora paſſionis eius: ⁊ non elegerat hoc genus mortis.
55 ¶ Dubitatur quo iuit egreſſus de templo. Rñ. ꝙ vt habetur Joan. ix. ſanauit cecum a natiuitate.
56 ¶ Dubitat̄ cur potius voluit crucifigi ꝗ̄ lapidari. Reſpon. quia mors crucis erat deſpectiſſima. Unde Sapien. ij. dicitur: morte turpiſſima cōdemnemus eum.

☞ Allegorice.

¶ Hec diſputatio xp̄i cum iudeis ſignificat ſex pertinentia ad paſſionem xp̄i. Primo ꝙ fuit paſſus innocenter (quia nullus potuit eum redarguere de peccato). Secundo ꝙ a iudeis fuit tractatꝰ malignanter: quia ab eis deriſus: ibi (ſi veritatem dico vobis quare vos non creditis mihi.) Tertio: q2 fuit deſpectꝰ enormiter: ibi (ſamaritanus es tu ⁊ demoniū habes.) Quarto fuit nobis vtilis abundanter: q2 per ipſam liberauit nos a morte eterna: ibi. (Si quis ſermonē meū ſeruauerit mortem non guſtabit ⁊c.) Quinto quia fuit ſanctis patribus antiquis demonſtrata veraciter. (Abrahā pater veſter exultauit vt videret diem meum ⁊c.) Sexto ꝙ fuit a ſancta trinitate ordinata ſingulariter: i. ſ. vt xp̄s moreret̄ non gladio vt innocentes: nō lapidibus vt nūc: nō precipitis vt quando duxerunt eū ad ſupercilīū montis ⁊ ipſe tranſiens per mediū illorū ibat ſed crucifixus. Q2 primus homo per lignum peccauerat. Et iſte ſecundus per lignum diabolum vicit ⁊ hoc ſignificatur in fine euangelij vbi demōſtrauit ſe deum cum dixit anteꝗ̄ Abraham fieret ego ſum: ⁊ ſe paſſurum non lapidibus ſed cruce: quia (abſcondit ſe) ꝓ tunc ⁊ quando vellet: (⁊ extra templum) quia exiuit de templo.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ex ſacro euāgelio: vt patiēter ſufferamꝰ quando (arguimur de aliquo peccato) ⁊ talem ducere vitā vt nō veniamꝰ arguendi: vſqꝫ audiamꝰ ꝑdicatores vt ex deo ſimus ⁊ nō ex diabolo: vſqꝫ honorificemus deum. nec queramꝰ gloriā noſtrā ſ3 dei ⁊ qḋ auribus audimꝰ ope impleamus: ⁊ licet moriamur oēs morte temporali ſicut (Abrahā ⁊ prophete mortui ſunt) taliter agamus vt non moriamur morte eterna) ⁊ exultemus videre diem) qua chriſtus nos reuocauit ex hoc mundo nec expectemꝰ (ꝗnquaginta annos ad bene agendum. vt effugiamꝰ) lapides). i. tormēta (iudeoꝝ). i. demonum: ſed exeuntes de templo) eccleſia militantis: accedere valeamus Ad eccleſiam triumphantē. Amē.

☞ Anagogice.

¶ Signatur ex pſenti euangelio il
la celeſtis glia in qua (null9 arguet
nos de peccatis) miſericorditer re-
laxatis: erimuſq; (cū deo) ꝛ demo-
niū non nobis nocebit: ſed cum ve-
ro ſamaritano cuſtodiēte nos frue
mur glia eterna honorificātes deū
cuius ſermonē ſeruauim9 exultabi
muſq; cum abraham ꝛ aliis prophe
tis deum clare cognoſcentes quē
per quinquaginta annos i. per to-
tum tempus vite noſtre ſolum co-
gnoueram9 in enigmate nec time-
bimus lapides aduerſariorum: qm̄
protegemur a templo ſancto dei.

¶ ſeria ſcđa de paſſione.

Miſerūt principes et phariſei.
Joan. vij.

Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno chriſti. xxxij. die lune. xxvj.
Septembris.

☞ Hiſtorice.

¶ Miſſis ſatellibus a principibus et
phariſeis vt eum detinerent miſſis
ait parū adhuc temporis manere:
ꝛ ſe ire ad eum qui ſe miſerat. quan
doq; vero queſituri eū forent nec in
uenirent: cum non poſſent vbi eſſet
venire: ſup quibus inter ſeſe admi-
rantes querebāt an diſperderetur
in gentib9: an vero quis locus eſſet
in quo exiſteret quo ipſi accedere
non valerent: extremo autem cele-
britatis celeberrimo die clamans
dominus omnes ſitientes vt ad ſe
venirent potaturi inuitabat quoniā
teſte ſcriptura: ab his qui in eū cre
dituri forent aq̄ viue flumina ema-
narent de ſpiritu quē eius acceptu-
ri erant fideles intelligens.

Ubia iuxta ſolitum mo-
uebuntur.
1 ¶ Dubita. igitur cur po-
tius nūc q̄ ante miſerūt
ad capiēdū ieſum? Rñd
Chriſ. ſuper. Joan. ꝙ maxime mo-
uebat eos. hoc qđ turbe xp̄m glori-
ficabāt: vt patet Joan. vij. cap. ante
preſens euangelium.
¶ Dub. quā cauſam habebant eū 2
capiendi? Rñ. q̄ ſupra. ꝙ ſabbati ſo
lutio apparens cauſa erat: quam. ſ.
pretendebant.
¶ Dub. cur ipſi p ſe nō capiebant 3
xp̄m? Rñ. q. ꝫ. qđ nō audebāt peri-
culum timentes: miniſtros autem
mittunt tanq̄ periculis expoſitos.
¶ Dubita. cur dixit eis adhuc mo- 4
dicum vobiſcum ſum? Reſpon. qui
ſupra. q. d. q̄d feſtinatis me interfice
re paruum expectate tempus. ꝛ Au
gu. ſup Joā. qđ modo vultis facere
facturi eſtis: ſꝫ non modo q: nolo.
¶ Dub. cur non tenuerunt eū? Rñ. 5
Chriſo. vbi ſupra. quod per iſta ver-
ba terruit audaciorem turbam et
eam ſtudioſiorem ꝛ magis auidam
fecit ad audiendum: quaſi paruo
tempore derelicto in quo poſſent
hac doctrina potiri.
¶ Dubitaſ cur dixit vobiſcū. Rñ. 6
q̄ ſupra. q. d. ꝛ ſi pſequamini me nō
tñ ceſſabo que ſunt p vobis diſpen
ſans: ꝛ ea que ſunt ad ſalutem do-
cens ꝛ mouens vos.
¶ Dubitatur cur dicit vado ad eū 7
qui me miſit? Rñd. Theophilus. ꝙ
tanq̄ patri de ipſis conqueſturus:
q: ſi ſuū miſſum opprobriis affecerunt
non eſt dubium ꝙ ꝛ mittenti fece-
runt iniuriam.
¶ Dubita. q: nunq̄ receſſit a patre 8
ergo nō vadit ad eū? Rñd. Lyr. poſt
Bedā. ꝙ per mortē ibat ad eū q̄ eū
incarnari pceperat: q: corpus ſuū
erat aſſumptur9 ad patrem a quo
per diuinitatem nunq̄ receſſerat.
¶ Dubit. an iudei queſierint ꝛ non 9
inuenerint xp̄m poſt eius mortem?
Rñ. Lyra poſt Chriſ. ꝙ dū ciuitas
deſtrueretur per Ro. tunc eos me-

miniſſe xpi ꝛ miraculoꝝ eius ꝛ pſen tiam eius querere nõ tñ inueniſſe.

10 ¶ Dubit.nunquid per morte poterant ire quo ipſe ierat poſt mortem? Rñ. Chriſ.vbi.s. ꝙ hoc nõ intelligitur de morte: qꝛ ſi in morte maneret poſſent ad eũ ire ſed intelligebãt de eundo ad patrem apud quem erat.

11 ¶ Dubi.cur nõ dixit quo ego vado ſed vbi ego ſum? Rñd. Lyra ꝙ ſicut ire ad patrẽ cõuenit ei ſm humanitatẽ in qua eſt mutatio ita eſſe ſemp apud patrẽ conuenit ei per diuinitatem in qua eſt idẽ cum ipſo patre in eſſentia: diſtinctus tñ in pſona.

12 ¶ Dub.cur nõ dixit vbi ero? Rñd. Aug. ꝙ ſemp vbi erat xps quo fuerat rediturus: ſic rediſt vt nos non derelinqueret. erat eñ xps ſm viſibilem carnem in terra: ſm inuiſibilem maieſtatem in celo ꝛ in terra.

13 ¶ Dubit.cur non dixit non poteritis venire? Rñ. qui.s. qꝺ tales tunc erant qui nõ poſſent: non enim hoc ad deſperationem dictum eſt: ꝛ denique hoc dixit Petro quo ego vado nõ potes me modo ſequi. ſequeris autem poſtea.

14 ¶ Dubi. cur iudei inter ſe querunt quo iturus eſſet? Rñ. Lyr. qꝺ quaſi dubitantes de hoc qꝺ dicebat queretis me ꝛ non inuenietis: ꝛ vbi ego ſum non poteſtis venire arguebant qꝺ debebat recedere a iudea et ire ad gentes: ſed dicẽs vbi ego ſum ꝛc. Per hoc videtur ꝙ non debebat a iudea recedere: qꝛ dixiſſet vbi ero: ꝛ ita patet eorum dubium.

15 ¶ Dubi.cur dicunt in diſperſionem gentiũ: ꝛ non inter gẽtes? Rñ. Chriſo. vbi ſupra. qꝺ ſic gentes vocabãt quaſi exprobrantes quaſi.ſ. gentes vbique diſſeminate et diſperſe eſſent ꝛ imperfecte adinuicem permixte.

16 ¶ Dubita. que erat illa feſtiuitas. Rñ. Augu. ſup Jo. ꝙ erat ſcenophegia.i.tabernaculorum conſtructio.

¶ Dubi. quis erat ille dies nouiſſimus? Rñ. Lyr. ꝙ erat dies octauus quia illa ſolennitas durabat ſeptem diebus: et in octauo die fiebat feſtũ cetus vel collecte. 17

¶ Dubi.cur dicebat magnus? Rñ. Lyra: qꝛ figurabat cõgregationem ſanctorum in ſuperna felicitate. 18

¶ Dub.cur dñs clamat? Rñ. Chriſ. quod propter turbe multitudinem. 19

¶ Dub.cur nõ clamauit p dies intermedios? Rñd. qui ſupra: ꝙ ne ea que dicebat deperirent eis in illis diebus voluptati vacantibus. 20

¶ Dub.cur ſtabat? Rñ. qui.s. qꝺ vt videretur a turbis que multe erant. 21

¶ Dub. cur dicũt ꝙ iturus erat ad gentes eas docturus? Rñ. Augu. ꝛ Chriſo. ꝙ ipſi verba xpi non intellexerunt ꝛ tñ ex hac occaſiõe ſalutem noſtram predixerunt. 22

¶ Dubi. cur non dicũt potius ledere gentes ꝙ docere? Rñd. qui.s. ꝙ iam iram ſubmiſerat ꝛ his que dicta erant crediderant. 23

¶ Dubi. qꝛ non legitur ꝙ crediderunt? Rñ. qui ſupra. ꝙ nequaꝙ niſi crediſſent queſiſſent ad ſeipſos de verbis domini. 24

¶ Dubi. qꝛ xps non iuit ad docendum gentes ergo nõ bene dixerũt? Reſpond. qui.s. ꝙ non iuit per preſentiam corporis: ſed bene pedibus ſuis: miſit enim ad nos mẽbra ſua: ſcilicet apoſtolos. 25

¶ Dubi. qꝛ Matthei.v. dicit ꝙ docens ſedebat: ꝛ hic qꝺ ſtat? Reſpõ. Lyr. ꝙ qñ docebat diſcipulos ſedebat: qñ predicabat turbis ſtabat: et ita etiam nunc obſeruatur: prelati enim docentes religioſos ſedent: ſꝫ predicando laicis ſtant. 26

¶ Dub. cur dicit ſi quis ſitit ꝛc? rñ. Chriſoſt. vbi ſupra. ac ſi diceret neminẽ neceſſitate ꝛ violẽtia attrabo 27

ſed ſi quis hꝫ deſideriũ multũ hunc ego voco:vt.ſ. bibat doctrinã vite.

28 ¶ Dubi.in quo loco clamabat? R. ſ. Uincen.in ſermo.ꝙ in tẽplo.vnde ipſe dixit põtifici.Jo.xviij. ego ſemper docui in ſynagoga ⁊ in templo.

29 ¶ Dubit.cũ eſſent ꝑſentes quõ vult vt ad eũ veniãt? Rñ. Aug.vbi.ſ.ꝙ debẽt accedere nõ pedib⁹ ſꝫ affectibus non migrando ſed amando.

30 ¶ Dubi.vbi habet in ſcriptura flumina de ventre ⁊c. Rñ. Hier.ꝙ hoc teſtimoniũ ſumptũ eſt de ꝓuerbijs. Prouer.v. deriuentur fontes tui foris ⁊ in plateis aquas tuas diuide.

31 ¶ Dubit.quomodo intelligitur de ventre ⁊c. Uide in prologo.

32 ¶ Dubi. cur dicit in plurali flumina? Rñ.Chriſoſt.vbi.ſ. ꝙ copioſitatem ⁊ vbertatem occulte inſinuat.

33 ¶ Dubi.cur dicit Euãgeli. hoc aũt dicebat ⁊c. Rñ. Aug.vbi.ſ.ꝙ exponit ad qualem potũ dñs inuitaſſet.

34 ¶ Dubi. cũ vnuſquiſꝙ accipiat ſpiritum poſt conceptionem:cur dicit ꝙ credentes in eum? Reſpond. qui ſ.ꝙ vnuſquiſꝙ hominũ habet proprium ſpiritum: ſed dominus hic intelligit de ſpiritu ſancto.

35 ¶ Dubi. qñ acceperunt ſpiritũ ſanctum? Rñ. Lyra ꝙ in die penthecoſtes ſigno viſibili in igneis linguis.

36 ¶ Dub.cur non dedit eis ſpiritum ſanctum anteꝗ̃ pateretur? Rñ. Auguſt.vbi.ſ.ꝙ ita diſpoſuit non dare niſi poſt reſurrectionẽ:nam ſequit nondum erat ſpiritus datus quia ieſus nondum erat glorificatus.

37 ¶ Dubit. quare Joan.xx.dicitur ꝙ dedit eis ſpm̃ ſanctũ? Reſpõ. ſanctus Tho.in.iiij.ſen.di.vij.q.j.art.ij.q.ij. ꝙ primo habuerũt in munere gratie in quo perficiebantur ad ea que ad ſingulas perſonas eoꝝ pertinebant in die vero penthecoſtes habuerunt in ꝑfectu ad ꝓmulgationẽ fidei in ſalutem alioꝝ. Unde dicitur in hymno vt verbis eſſent profluui.

☞ Allegorice.

¶ Feſtum ſeptem dierũ ſignat quadrageſimam que hꝫ hebdomadas ſex ⁊ ptez de ſeptima: ⁊ octaua dies ſignat feſtum paſche quo xp̃s nos inuitat ad ſacram cõionem que reficit animam ſitientem: ⁊ facit profluere flumina lachrymarum.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt amplectamur ſeptem virtutes: tres theologales. i. fidem: Spem: ⁊ Charitatem: ⁊ quatuor cardinales.ſ. Prudentiã: Juſtitiam: Temperantiam: et Fortitudinem: vt in nouiſſimo die mortis noſtre vocati a chriſto ab eo reficiamur: et inueniamus requiẽ animabus noſtris.

☞ Anagogice.

¶ Septem dies figurãt totum tp̃s vite noſtre in quo non bibimus gloriam niſi per fidem: ⁊ ſpeciẽ: ſed in octaua die que erit reſurrectiõis inebriamur ab vbertate domus dei: quando iudex dicet electis eſuriui ⁊ ſitiui ⁊c. ⁊ ſubueniſtis mihi. Uenite igitur benedicti patris mei percipite regnum eternum.

¶ Feria.iij.de paſſione.

Ambulabat ieſus in galileam. Joan.vij.cap.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno Chriſti.xxxij. die veneris xviij.Septembris.

☞ Hiſtorice.

¶ Appropinquãte ſcenophegie ſolennitate nolẽs ieſus in iudeã cõuerſari: qm̃ vt occideret a iudeis querebat: dũ ergo galileã perambularet eius eidẽ perſuadebãt fratres quatenus iudeã peteret: vt eius palam opera: quibus tp̃s adhuc ſuum non

aduenisse reſpōdit: eorū vero ſemꝑ promptū tēpus foze: nec odio ipſi a mūdo poterant haberi: cū tñ ipſum odiret eo qḋ eius denuntiaret opera mala foze. Impauitq̄ vt ipſi feſto intereſſent cui nō volebat aſſiſtere: ſicq̄ in galilea moꝛat⁹ eſt: poſt tñ latenter quaſi ad feſtum acceſſit: a iudeis vero ipſo die ſolēni perquirebatur diuerſa de eo ſuſurrantibus ⁊ alijs quidem eum bonum dicētib⁹: ceteris autem quod turbarum ſeductoꝛ exiſteret ſubmurmurantibus: timoꝛe ſiquidem iudeozum aperte de eo nemo ſermocinabatur.

INferentur nūc dubia ⁊ ſoluentur.

1 ℂ Dubitatur q̄ patria eſt iudea? Rñ. Beda. q̄ ē regio paleſtine ꝓuincie: ⁊ eſt dicta a tribu iuda: q2 ex tribu iuda reges oziebant ⁊ in hierl'z ciuitate iuda regnabāt: ēt pria Beniamin erat iudea.

2 ℂ Dub. q̄ patria eſt galilea. Rñ. q̄ ſupra: qḋ eſt etiā regio dicte ꝓuincie paleſtine: ⁊ galilea grece latine lac dicitur: ⁊ ita appellata eſt eo qḋ lacteum populum gignat.

3 ℂ Dub. nūquid ſi ambulaſſet in iudeā nō potuiſſet ſe tueri ne interficeretur a iudeis? Rñ. Augu. ſuper Joan. qḋ hoc nō faciebat ex impotentia: qm̄ qñ voluit demonſtrauit potētiā quam habebat ſed infirmitati noſtre prebebat exemplum.

4 ℂ Dubi. quid eſt ſcenophegia. Uide feria. vi. dñice. j. quadrageſime dub. 34. ⁊ dicitur a ſcenos q̄ eſt vmbraculum: ⁊ phagin quod eſt comedere: quia ſeptem diebus in vmbraculis comedebant.

5 ℂ Dubit. quo tpe fiebat illud feſtū? Reſpon. q̄ die. xv. Septembris.

6 ℂ Dubitatur cur dicit in ſingulari dies feſtus cum duraret. vij. diebus Reſpon. Auguſt. vbi ſupra: q̄ apud iudeos q̄uis contineret hoc feſtum plures dies dicebatur tamē dies feſtus in ſingulari.

ℂ Dubitatur qui dicunt fratres domini. Uide feria. iiij. ꝑme dñice quadrageſime. dub. 44. 7

ℂ Dubi. cu3 diſcipuli ſemper eſſent cum xp̄o: cur dicunt vt diſcipuli tui videant ⁊c. Rñd. Theophi. ſuꝑ Jo. q̄ non dicit de. xij. ſed de alijs: quoniam multos alios habebat. 8

ℂ Dub. cur dicunt nemo in occulto aliquid facit ⁊c. Reſpon. Chzyſoſto. ſuper Joan. q̄ notant chꝛiſtū de foꝛmidine cum dicunt nemo in occulto ⁊c. et de vana gloꝛia ibi: et querit ipſe in palam eſſe. 9

ℂ Dub. cur dicit euangeliſta q̄ fratres dñi non credebāt in eum? Rñ. Chꝛiſoſto. vbi ſupra. q̄ propter veritatis amoꝛem euāgeliſte nō verecūdantur dicere ea que magiſtro vidētur ferre iniuriam. 10

ℂ Dubit. q2 videt̄ q̄ tp̄s aduenerat q2 apoſtol⁹ ad Gall'. iiij. dicit. at vbi venit plenitudo tēpoꝛis ⁊c. Rñ. Beda. q̄ non loquit̄ de tēpoꝛe natiuitatis: ſed de tpe gloꝛificationis. 11

ℂ Dub. q̄ū tēpus maloꝝ ſemp eſt paratum? Rñd. ſ. Tho. ſ. ad Coꝛ. iij. q̄ qñ homo ſuam voluntatē implet etiā contra deū: tūc eſt tp̄s vel dies hoīs. Unde dicitur Hiere. xvj. die3 hominis non deſideraui tu ſcis. 12

ℂ Dub. quomodo mundus nō poteſt odiſſe malos? Reſpon. vbi. ſ. q. d. dñs. qualiter mundus odit eos q̄ eadem cum ipſo volunt et pꝛo eiſdē ſtudent. 13

ℂ Dubitatur cur odit chꝛiſtum mūdus? Reſpō. quia arguit eius opera vt patet in litera. 14

ℂ Dubi. quomodo mūdus pōt odire eum a quo creatus eſt? Reſpon. quod per mundum intelligunt̄ ho 15

mines mũdani qui natura q̃dẽ ſunt creature dei:ſʒ vitio ſunt ei9 inimici.

16 ¶ Du.cur nõ retinuit fratres ſuos ſecũ? Rñd. Theophi.vbi ſupra.ꝙ vt demõſtraret ſe nõ eſſe inanis glorie cupidũ:qm̃ tales cõſueuerunt multos habere qui ſequãtur eos.

17 ¶ Dubitatur cur vult ꝙ aſcendant ad diẽ feſtũ? Rñ. Lyra.vt quaſi concedens eis iudaica facere.

18 ¶ Dubit.quia videt ꝙ xp̃s mentit9 fuerit q̃ dixit nõ aſcẽd.⁊ tñ aſcẽdit? Rñ. Lyr.exponẽdo ad diẽ feſtũ iſtũ: ſcʒ primũ:ſʒ ꝙ poſtea venerit in medio ſolẽnitatis non eſt mentitus.

19 ¶ Dubit.qñ erat ei9 tẽpus implendũ? Rñd. Lyr.ꝙ intelligit de tp̃e doctrine p ipſum p̄dicande qḋ nõ erat ita aptũ in principio ſolennitatis in quo vacabat epulis ⁊ letitie.

20 ¶ Dubi.cur manſit in galilea? Rñ. ꝙ rõne dicta in precedenti dubio.

21 ¶ Dubit.cur non aſcendit manifeſte? Rñ. Lyra. manifeſte.i.cum magna comitiua ne daret iudeis occaſionem maioris inuidie.

22 ¶ Dub.cur aſcendit quaſi in occulto? Rñd. Chriſo.vbi ſupra:quia fauorem hominũ nõ querit:nõ pompis ſtipantium ſe turbarum delectatur.

23 ¶ Dubi.cur querebãt eũ? Rñ. Lyr. ꝙ aliqui vt eũ interficerent ⁊ aliqui vt eius bonam doctrinã audirent.

24 ¶ Dub.cur dicebãt vbi eſt ille ⁊ nõ vbi eſt ieſus? Rñ. Lyr.poſt Chriſoſt. ꝙ inimici ex odio nolebãt eũ nominare. Deuoti aũt ita reputabant eũ famoſum ⁊ autẽticũ ꝙ nõ expediebat eũ noiare.q.d.vbi eſt ille qui tãtus ⁊ talis eſt:⁊ facit tot miracula.

25 ¶ Dub.qḋ murmur erat de eo? Reſpon. Augu.vbi ſupra ꝙ contentionis erat vt patet in tex.

26 ¶ Dubit.qui erant maledicentes? Reſpon. Chriſoſt.vbi ſupra.ꝙ principes ⁊ ſacerdotes ꝙ patet:quia dicunt ſeducit turbas non nos.

¶ Dubi.an ſit peccatũ aliquẽ ſeducere? Rñ. Aug.vbi ſupra.ꝙ ſi ſeducere eſt decipere nec xp̃s ſeductor nec quiſq̃ debet ſeductor eſſe chriſtianus. Si autem ſeducere aliunde aliquẽ ad aliud pſuadendo ducere eſt: querendum eſt vnde ⁊ quo:ſi a bono ad maluʒ malus ſeductor eſt. Si a malo ad bonũ bonus eſt:⁊ vtinã ſic oẽs ſeductores vocemur. 27

¶ Dubi.quo nullus palã loquebat ſi illa dicebãt? Rñ. Lyra poſt Augu. ꝙ nemo loquebat palam de eo:ſcilicet in bonum:ſed dicentes ꝙ ſeducit turbas clarius ſonabãt:ſed bonus eſt preſſius ſuſurrabant. 28

¶ Dub.cum oẽs eſſent iudei.cur dicit p̄pter metũ iudeorũ? Rñ. Lyra.ꝙ lʒ oẽs de populo noiarentur iudei: tñ ſpeciali mõ ſic noiabant illi de tribu iuda:qui grauius mouebant cõtra xp̃m:qui per ſcripturas debebat eſſe de tribu eorũ: ⁊ hunc reputabãt galileum ⁊ ab eis extraneum. 29

☞ Allegorice.

¶ (Ambulabat ieſus in galileaʒ).i. in ſuis fidelib9 qui tranſmigrant de vitijs ad virtutes:(⁊ nõ in iudeam) i.in illis qui confitent ſe noſſe deuʒ factis aũt negant(qui querũt interficere eũ)meritum ſue paſſiõis deſtruentes:qui libenter vadunt ⁊ inuitãt chriſtum.i.eius membra ad feſtũ tabernaculorũ:id eſt tabernarũ: ſed reſpondet ꝙ tempus ſatietatis eorũ necdũ venit:ſed cum apparuerit gloria dei derelinquentes eos in obſtinatione quorũ tp̃s ſemp in malo exponit. Jeſus aũt in bonis duobus diebus manet hic.ſ.per gratiaʒ ⁊ tertia die.i.reſurrectionis aſcẽdit cũ eis ad feſtũ perpetuũ nunc quidẽ non manifeſte:cũ ignoretur q̃s ſaluetur ſed quaſi in occulto cum anima inuiſibilr

ma inuiſibiliter euolet ad celū.que
rent aūt iuſti ab impijs admiranti
bus ⁊ dicentib9. Hi ſunt quos aliqñ
habuimus in deriſum ⁊c. Ecce quo
cōputati ſunt inter filios dei:⁊ palā
cum omnibus blaſphemabunt vi
uentem in ſecula ſeculorum.

☞ Tropologice.

¶ Edocemur ex ſacro euāgelio am
bulare de virtute in virtutem ⁊ non
manere in obſtinatiōe cum iudeis:
nec dare fidē fratrib9 nr̄is amatori
bus ſcl̄i:nec teram9 tp̄s noſtrū i va
nitatib9 mūdi:nec timeam9 impro
peria maloꝝ:ſed duob9 dieb9.i.tem
pore vite nr̄e ſtemus firmi in fide:vt
tertia die cū xp̄o aſcendamus poſt
mortē corporis:nec bona faciamus
ad oſtentationē:ſed ad dei gloriam:
atqꝫ vt per infamiam ⁊ bonā famā
ad vitam perueniamus eternam.

☞ Anagogice.

¶ Cōtēplemur (ambulationē xp̄i in
galileā) .i.rotā veniendo egreſſus a
patre ⁊ ad eū cōſummata paſſiōe re
greſſus:carnē ex iudeis aſſumēs et
tp̄e accepto paſſus:gloriam mundi
nō q̄rens poſt reſurrectionē manēs
in galilea ſe pluries diſcipulis oſten
dēdo:⁊ ſeqꝫ quo aſcēdit i celū ad feſtū
ſempiternū carnem aſſumptā collo
cans ad dexterā patris:q̄buſdaꝫ in
hoc ſeculo dicentibus ꝙ non fuerat
verus deus:et aliis ꝙ non erat ver9
homo:nec aſcendit manifeſte quo
ad terminum ad quē terminata fuit
eius aſcēſio:qm̄ nubes ſuſcepit eum
ab oculis eorum:⁊ tñ nō totaliter in
occulto cernentibus ſanctis ange
lis ⁊ eum comitantibus.

¶ Feria.iiij.de paſſione.

Facta ſunt encenia in hieroſoly
mis.Joan.x.

Hiſtoria hui9 euāgelij facta fuit
anno xp̄i.xxxiij.die.xxv.decembris.

☞ Hiſtorice.

¶ Hyemis tp̄e ⁊ enceniorū ſolenni
tate dū in tēpli portícu ſalomonis
perambularet dn̄s a iudeis roganti
bus cur clare nō diceret ſi xp̄s eſſet:
reſpōdit ſe ſatis locutum fuiſſe nec
eos dictis ei9 dediſſe fidē qm̄ ipſius
nō erāt oues quā q̄ ſue erāt agnoſ
cebat eūqꝫ imitabant:⁊ quib9 eter
nam cōferebat vitā nec a quoq̄ ab
eius poterant euelli manibus:ope
raqꝫ que ipſe ageret eidē perhibere
teſtimoniū q̄d a patre eſſet q̄ et ipſe
vnū eſſent cū aūt vt eū interficerent
lapides ſubſtuliſſent. Rn̄dit ſe q̄ plu
ra eis demōſtraſſe opa ex patre bo
na.ob q̄ lapidib9 eū obruere q̄rerēt:
eūqꝫ nō ex operib9 bonis ſꝫ ex blaſ
phemia aſſererēt ipſi lapidare:qm̄
cū pur9 exiſteret hō deū ſe vocaret.
Rn̄dit eoꝝ in lege exaratū fore ego
dixi dij eſtis:ꝙ ſi hi dij nūcupati ſūt
q̄b9 de9 locutus fuit:nec errorē ſcri
ptura contineat:cū ipſum miſſum ⁊
ſanctificatum a patre blaſphemare
dicūt cuius ⁊ opa operat ⁊ ei9 ſe fi
liū appellat operib9 igit vt fidē da
rēt inquit vt intellectu cōprehende
rent ⁊ fide tenerent:et patrē in ipſo
exiſtere et ipſum in patre.

Negligēda nō eſt dubio
rum ſolutio.

¶ Dubi.igit quid ſunt 1
encenia? Rn̄. Augu.ſu
per Joā.ꝙ erat ſolenni
tas dedicationis tēpli ⁊ dicuntur a
cenon grece.ꝙ latine dicitur nouū:
q2 quandocunqꝫ nouum quid fuerit
dedicatum encenia vocatur.

¶ Dub.que dedicatio fuit illa tem 2
pli de qua ſolennizabant. Rn̄. Lyr.
poſt Alcuinum et Bedam .ꝙ non
erat illa que facta fuit a Salomone
que facta fuit die.x.Septembris in
autumno:vt habetur.iij.Regū.viij.

nec q̄ facta fuit ſub Zorobabel q̄ fa-
cta fuit in Martio tpe Uernali:ſed
illa que facta eſt ſub iuda Macha-
beo qñ.templum fuerat pphanatū
ab antiocho epiphane.j.Mac.iiij.
que fuit facta die.xxv.noni menſis
q̄ in maiori parte cōiter cōcurrit cū
decēbri apud nos:ꝛ ideo ad hoc de
notandū additur:ꝛ hyems erat.
3 ℭ Dubi.que eſt porticus Salomo-
nis? Rñ. Alcuinus. ꝙ ibi rex Salo-
mon ad orandum ſtare cōſueuerat
ꝛ eius nomine cognominabatur.
4 ℭ Dub.cū illa porticus fuerit tota
liter combuſta per caldeos videtur
ꝙ non erat illa Salomonis. Rñd.
Lyra.ꝙ ſic dicebatur quia fuit re-
edificata ad ſimilitudinē illi9 ꝛ ita
retinuit eius nomen.
5 ℭ Dubi.cum Joā.vij. dicatur ꝙ no-
lebat in iudeam ambulare ꝛc.quō
nunc ambulat in porticu Salomo-
nis. Rñ.Chryſoſto.ſuper Joannem
ꝙ tunc xp̄s iudeam frequētabat q2
paſſio erat in ianuis.
6 ℭ Dub.cur iudei dicunt dic nobis
palā cū ſemp palā loqueref. Rñ. Ly
ra poſt Aug.ꝛ Chryſo.ꝙ non verita
tē deſiderabāt:ſed calūniam prepa-
rabāt cū ipſe palā omnia loqueref.
7 ℭ Dubitatur cur aliquando petūt
ſignum ꝛ aliquādo dicūt dic nobis
palam. Reſpon.qui ſupra.ꝙ cum p
ſermonem erudiebat dicunt ei qđ
ſignum oſtendis nobis:cum autem
per opera demonſtrat dicunt ei ſi tu
es chriſtus dic nobis palam: quaſi
ſemper contrarium ſtantes.
8 ℭ Dub.cur nō querunt ſi eſt filius
dei. Rñ.qui ſupra.ꝙ cū intenderent
eū tradere Pilato ſi accuſaſſent eū
ꝙ dicebat ſe filium dei non curaſſet
Pilatus:ſ3 dicēdo ꝙ erat xp̄s.i. vn-
ctus.ſ.rex quia reges inungebantur
cum de hoc accuſaſſent eū nō pote-
rat eum dimittere Pilat9 propter
imperatorem romanū qui ſubſtule
rat reges a hjeruſalem.
ℭ Dub.cur dicit loquor vobis ꝛ nō 9
creditis. R.vbi ſupra.q.d.ſi operib9
nō creditis quomō verbis credetis.
ℭ Dubi.cur dicit nō eſtis ex ouib9 10
meis.cū Mat.xv.c.dixerit non ſum
miſſus niſi ad oues iſrael ꝛc. Rñd.
Aug.vbi.ſupra ꝙ quia videbat eos
ad ſempiternum interitum predeſti
natos:nō ad vitam eternam ſui ſan
guinis pretiū cōparatos.
ℭ Dub.ſi nō erant ex ouibus ſuis: 11
cur dicit oues mee ꝛc.reſpon. Theo
phi.ſuper Joan.ꝙ vt inducat eos vt
ex ouibus ſuis efficiantur.
ℭ Dub.quomodo intelligunt ꝙ oues 12
mee vocē meam audiūt. Rñ. Alcui-
nus.i.ꝑceptis meis ex animo obe-
diunt:ꝛ ego cognoſco eas.i. diligo:
ꝛ ſequūtur me p māſuetudinis ꝛ in-
nocentie viam incedendo:ꝛ ego vi-
tam eternam do eis ad gaudia eter
ne vite intrando ꝛ non peribunt in
eternum ſicut vos peribitis qui nō
eſtis de ouibus meis.
ℭ Dub.quia cū tunc iudas eſſet ex
ouibus xp̄i ꝛ audiret vocē eius ꝛc. 13
ꝛ tamen periit. Rñ. Theophi.vbi.ſ.
ꝙ ei hoc accidit quia non perman-
ſit ex ouibus vſq3 in finem ꝛ ineter-
num ꝛ chriſtus de perſeuerantibus
vſq3 in finem dicebat.
ℭ Dubi.cur ergo dicit ꝛ nō rapiet
eas quiſq3 de manu mea. Rñ. Augu. 14
vbi ſupra.ꝙ loquitur de ouibus de
quibus dicitur:nouit dominus qui
ſunt eius quas nec lupus rapit:nec
fur tollit nec latro interficit.
ℭ Du.cur totiēs comparat iuſtos
ouibus? Rñ. Jacobus de voragi.qđ 15
quia ouis eſt animal ſimplex: nulli
nocens ꝛ multis pdeſt ꝛ lacte ꝛ la-
na:ꝛ ita boni catholici debent ſim-
pliciter credere his que ſunt fidei ꝛ
non querere rationes philoſophie

nulli nocere ⁊ omnibus prodeſſe.

16 ¶ Dubi. quid eſt illud maius omnibus quod dedit ſibi pater? Reſpon. Augu. vbi ſupra. quod eſt equalitas deitatis cum patre.

17 ¶ Dubi. q: videtur ꝙ nō ſemꝑ fuit equalis patri ſi hoc dedit ſibi pater. Rñ. qui. ṡ. ꝙ non creſcendo ſed naſcendo equalis eſt qui ſemꝑ natus eſt de patre filius deus de deo.

18 ¶ Dubit. quid intelligitur hic per manum? Rñ. ꝙ methaphorice dicitur manus de deo qui non habet membra corporalia. ⁊ vt Aug. dicit ſolent homines vocare manū ſuam illos per quos operant̄ ⁊ etiã ipm opus vt a ſcriptorib⁹ dicit̄: vt agnoſcant manū ſuam. i. ſcripturã ſuam: ſed hoc loco licet filius ſit manus patris q: per ipſum omnia fecit: tamen hoc loco manum patris ⁊ filij intelligimus poteſtatē: ne forte cum hic manum patris ipſum filium dictum acceperim⁹ incipiat carnalis cogitatio etiam filij querere filium.

19 ¶ Dubi. cur dicit ego ⁊ pater vnũ ſumus? Reſpon. Chriſoſt. vbi ſupra. quod ne forte eſtimes q: ipſe quidē imbecillis eſt et qđ propter patris virtutem oues ſue ſint in tuto.

20 ¶ Dubit. cur non dicit vnus ſum? Reſpond. Auguſti. vbi ſupra: quod per hoc qđ dicit vnũ liberat te ab arrio: qui poſuit pluralitatem naturarum ſicut ⁊ perſonarũ. Per hoc autem qđ dicit ſumus liberat te a Sabellio qui poſuit vnitatē perſone in deo vt ille qui eſt pater ſit ⁊ filius qđ falſum eſt Ideo dicit ſum⁹.

21 ¶ Dubi. cur iudei voluerūt eum lapidare? Rñ. qui. ṡ. ⁊ etiã patet in textu: q: cum dixit ego ⁊ pater vnũ ſumus non pertulerunt: ſed tanꝙ blaſphemum voluerūt eum lapidare.

22 ¶ Dubita. cur non fugit ſicut al's? Reſpon. qđ interim qñ ratione poterat ſedare furorem eorum non fugiebat: ſed cum nolent audire ſed de facto procedere: tunc fugiebat ſicut poſt hoc euangelium dicitur ꝙ querebant eum apprehendere ⁊ exiuit de manibus eorum.

23 ¶ Dub. que bona opatus fuit? Rñ. Alcuin⁹. vbi. ṡ. qđ ſanare infirmos. ⁊ docere pplm fuerūt bona opera.

24 ¶ Dubit. quare confitebantur eius bona opera dicentes de bono opere non lapidamus ⁊c. Rñ. Lyra. qđ tanꝙ furioſi erant ſibi contradicentes: dum bona opera confitentur: ⁊ tamen blaſphemum dicunt.

25 ¶ Dubita. quid eſt blaſphemia. vide fer. iiij. dñice. iij. quadrageſime. dub. 113. ⁊ ſequentibus.

26 ¶ Dubita. vbi habetur ego dixi dij eſtis? Reſpon. quod ps. lxxxi.

27 ¶ Dubita. cur ergo dicit qđ eſt ſcriptum in lege? Rñ. Augu. vbi ſupra: qđ hic dñs legem appellat omnes ſcripturas vete. teſtamenti.

28 ¶ Dubit. cũ hi de quibus loquitur pſalmiſta ſint dij ſolũ per participationem: ⁊ ipſe eſſet deus per eſſentiã non videt̄ auctoritas inducta ad ꝓpoſitũ facere. R. Hilari⁹. xij. de trinita. qđ hoc allegauit: vt oſtēderet ꝙ nō blaſphemabat dicendo ſe deū cũ ſcriptura vocet ſctōs viros deos.

29 ¶ Dubita. quia videtur qđ nō ſemper xp̄s fuerit ſanctus: q: dicit quē pater ſanctificauit? Rñ. Augu. vbi ſupra. ſanctificauit. i. vt ſanct⁹ eſſet gignendo ei dedit.

30 ¶ Dubi. cur dicit ſi nō facio opera patris mei ⁊c. Rñ. Chryſo. vbi. ṡ. ꝙ per hoc vult oſtēdere ꝙ in nullo minor eſt patre: q: enim ſubſtantiam eius impoſſibile erat eis videre ab operum paralitate ⁊ identitate demonſtrationē eius que ſcdm virtutem indiſſimilitudinis eſt tribuit.

31 ¶ Dub. q̄uo nō pōt ſolui ſcriptura?

Reſpõ. ſanctus Tho. quodlibe. xij. art. xxvij. ꝙ quicq̃d in ſacra ſcriptura continetur verũ eſt: al's qui contra hoc ſentiret eſſet hereticus.

32. ¶ Dubi. an miracula per chriſtum facta ſufficienter probauerunt eius deitatem. Uide ſer. ij. dñice. iu̾. ꝑl. dub. 21. ⁊ ante ⁊ poſt de miraculis.

33 ¶ Dubi. cum oẽs iuſti maneant in deo ⁊ de⁹ in eis: qđ plus habet xp̃s dicens ego in patre ⁊ pater in me eſt? Rñ. Aug. vbi ſupra. ꝙ iuſti ſunt per participationem in deũ: ſed xp̃s eſt in illo tanq̃ equalis.

☞ Allegorice.

¶ Quod iudei circũdarẽt xp̃m prenuntiauit Dauid ps. xxi. cum dixit circũdederunt me canes multi. qm̃ iudei vere erant canes inuidi et rabidi contra xp̃m. nec erãt ex ouibus eius: ſ; diaboli de quibus dr̃ Mat. vij. Attẽdite a falſis ꝓphetis qui veniunt ad vos in veſtimẽtis ouium: intrinſecus autẽ ſunt lupi rapaces. Lupus autẽ indutus pelle ouina ꝑ tria cognoſcit: per actu; quia mordet non autẽ ouis: per vlulatum q: verſus celum vlulat et ouis verſus terrã ad ſeipſam balat. per cibũ: q: lupus comedit carnes et ouis herbas virentes: ⁊ ſic tribus modis cognoſcuntur hypocrite a ſeruis dei: quia ſerui dei nõ mordent detrahẽtes: hypocritarũ aliqui mordent qñ in parte laudant in ꝑte vituperant: aliqui comedũt cũ aliorũ vitia vituperãt ⁊ ipſi talia cõmittũt: aliq̃ conſumũt dñ aliorũ damnãt vitã: vituperant famã: iudicãt cõſcientiã. Secundo modo cognoſcunt q: vlulãt verſus celũ du; infamãt viros ſanctos: ⁊ ſancti nõ vlulant ſed balant ad ſeipſos cognoſcẽtes ꝓpriã fragilitatẽ. Tertio modo ꝑ cibũ q: hypocrite veſcũtur carnib⁹ in abſcõdito deuorantes. i. carnibus in abſcondito deuorantes. i. carnalibus voluptatibus inſeruientes. Iuſti autem herbis virẽtibus. i. celeſtibus amenitatibus laudantes.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt ſi volum⁹ malorũ verſutias euitare ambulemus in tẽplo dei ⁊ in porticu Salomonis vt ſimus pacifici cũ his qui oderunt pacem: ⁊ interſim⁹ enceniis. i. renouemur ſpũ et tpe hyemis vt flammas ⁊ vitia carnis extinguamus et oues xp̃i efficiamur: ⁊ eius vocẽ a predicatoribus audiamus: ⁊ eius mãdata ſeruemus: nec rapiamur per inanem gloriã que bonis operib⁹ inſidiatur vt pereant: nec lapidemus xp̃m in ſuis mẽbris pauperes deſpiciendo: ſ; credam⁹ q: ipſe eſt in patre ⁊ pater in ipſo: vt ei⁹ filij ſimus.

☞ Anagogice.

¶ Contemplari l; celeſte templũ et porticũ veri ſalomonis in qua encenia celebrabũtur cũ noua faciet oia glorioſus deus ⁊ erim⁹ in hyeme refrigerij aiaru; noſtrarũ: ⁊ vitã eternam dabit nobis q̃ erim⁹ ex ouib⁹ ſuis nec vnq̃ aliquis rapiet aut auferet a nobis: ſed oẽs erimus dij: et ꝑpls dei: ⁊ ipſe deus nobiſcũ erit noſter deus qui trinus ⁊ vn⁹ nos beatificabit detruſis in baratro inferni eos qui non erunt ex ouibus ſuis.

¶ Feria.v.de paſſione.

Rogabat ieſum quidam phariſeus. Luce. vij.

Hiſtoria huius euangelij factã eſt anno xp̃i. xxxij. die veneris. xiij. Decembris.

☞ Hiſtorice.

¶ Phariſei cuiuſdã ꝑcib⁹ cõdeſcẽdens dñs apud eũ cũ diſcũberet lubrica quedã mulier id cu; agnouiſſet introgrediẽs odorifero ꝙ in ala

baſtro detulerat vnguēto dn̄icos p̄mo oſculata pedes lachrymis rigatos flauiſue capillis terſos vnxit. Phariſeo itaq̧ cogitāti hūc ſi tamē ꝓpheta foret agnoſcere debere mulieris cū tangētis feditatē? Rn̄dit dn̄s ſecū paucis agere velle ꝟbis: quo aſſentiente quēdā dixit feneratorē duobus ſibi debentibus vni quidem qngentos alteri ꝟo qnquaginta duo remiſiſſe denarios: petitq̧ quem ex his arbitraretur plus benefactorē amare reſpondente aūt phariſeo ſe exiſtimare eum cui ampliorem contuliſſet ſummā ꝙ iuſte arbitratus fuiſſet affirmauit dn̄s: ⁊ mulierem oſtentans Symoni ꝙ ei⁹ non lauiſſet pedes: nec obſculū ꝓbuiſſet ſuumq̧ caput minime vnguēto deliniſſet obiecit: cū tn̄ mlier hec ſuas lachrymis abluiſſet plantas ⁊ capillis terſiſſet eiſq̧ baſia cū dediſſet vnguēto fouiſſe ob quod ꝗ̄ plura eidē remittunt crimina cum amplius dilexerit cū nequaquā is cui pauciora donantur tm̄ diligat: mulieri vero cum delicta remiſiſſet diſcūbentium quidā ſubmurmurarūt interius querētes quiſnā hic foret qui ſcelera remitteret fide autē mulieris collaudata ꝙ eam ſaluaſſet iuſſit vt in pace abiret.

1 Infraſcripta dubia ꝓponunt ⁊ ſoluentur.

¶ Dubi. quō vocabat ille phariſeus? Rn̄d. ꝙ vt ex textu apparet: et etiam habetur Mat. xxvj. c. vocabatur Symon leproſus.

2 ¶ Dub. cur rogauit eū: vt ſecū ederet? Rn̄. quaſi ſe volēs iuſtificare et de iuſtitia iactare.

3 ¶ Dub. cur ieſus aſſenſit? Rn̄. Grego. nicenus. ꝙ vt impartiretur phariſeo de iuſtitia propria ⁊ nō vt aliquid de vitijs eius ſortiretur.

¶ Dub. cū quot generib⁹ hominū māducauit dn̄s? Rn̄. Lyr. ꝙ legitur comediſſe cū peccatorib⁹ vt eos ad penitentiā vocaret. Matt. ix. Scd̄o cū amicis ⁊ familiarib⁹ vt eorū deuotionē nutriret: vt cum martha ⁊ Maria. Joan. xij. Tertio cū cognatis pauperibus vt eorū inopiā ſuppleret: vt patet de nuptijs in quib⁹ deficiēte vino aquā i vinū cōuertit. Jo. ij. Quarto cū phariſeis ſuperbiētibus vt eorꝫ ſuperbiā ꝯfutaret put hic. Adde ꝙ māducauit cū apoſtolis vt eos cōicaret. ſ. i cena dn̄i. Jo. xiij. Luc. xxij. Mar. xiiij. Mat. xxvj. Itē ⁊ poſt reſurrectionem vt ſe vere reſurrexiſſe demonſtraret. 4

¶ Dub. an hec mulier fuerit Mariamagdalena. Uide feri. vj. dominice quarte quadrageſime. dub. 7. 5

¶ Dub. an bis vnxerit dominū. R. Aug. de conſenſu Euāgeliſtarū ꝙ ſic. ⁊ ſemel qdē ꝙ lucas narrauit: vt in euāgelio hodierno qn̄ ſcʒ meruit habere remiſſionē peccatorꝫ. Unde Joannes dicit Maria aūt erat que vnxit dn̄m vnguento ⁊ terſit pedes eius capillis ſuis cuius frater Lazarus infirmabatur iam itaq̧ hoc maria fecerat: ꝙ aūt in bethania rurſum fecit: aliud eſt qd̄ ad Luce narrationem non pertinet: ſed pariter narratur ab alijs tribus. 6

¶ Dub. in qua ciuitate hec geſtum eſt? Reſpond. qd̄ in hieruſalem in qua morabatur dictus Symō qui fuerat leproſus. 7

¶ Dubitatur an hec peccatrix corporaliter peccauerit? Reſpon. ſanctus Thomas ſuper Matth. quod peccauerat corporaliter ⁊ ſpiritualiter: ſed poſtꝗ̄ ad pedes ieſu venit ⁊ ab ea eiecta ſunt ſeptē demonia: nō fuit peccatrix amplius nec corporaliter nec ſpūaliter: cui opinioni non aduerſatur Ambroſius. 8

9 ¶ Du. quid eſt alabaſtrū? Rñ. Be-
da φ eſt genus marmoris candidi
varijs colorib9 itercincti φ ad vaſa
vnguētaria cauari ſolet eo qđ opti-
me ſeruare ea incorrupta dicatur.
10 ¶ Dub. qđ vnguētū erat illud? R.
φ fuit precioſum: ꝛ vt habet Mar-
ci. xiiij. c. potuit eſſe nardi ſpicati fi-
delis ꝛ non adulterati.
11 ¶ Dubit. cur hec mulier ſtabat re-
tro? Rñ. Lyra. φ pre verecundia ſui
peccati nō audebat ſe anteponere
ꝛ Greg. nicenus dicit φ reb9 triſtē
animū oſtēdebat veniā implorans.
12 ¶ Dub. cur nō verecūdabat oſcu-
lari ꝛ rigare ac tergere pedes? Rñ.
Grego. in homel. φ q2 ſemetipſam
grauiter erubeſcebat int9 nihil eſſe
credidit qđ verecundaretur foris.
13 ¶ Dub. nunqđ ſufficiebat φ veniā
peccatorū petijſſet? R. Greg. in ho-
mel. qđ q2 oculis terrena concupie
rat: ideo hos cōterēs per penitētiaȝ
flebat capillos ad cōpoſitionē vul-
tus exhibuerat: ideo ipſis lachry-
mas tergebat: ore ſuperba dixerat
ideo dñi pedes oſculās in redēpto-
ris ſui veſtigia hos figebat. Unguē-
tū ſibi p odore ſue carnis exhibue-
rat hoc iam deo laudabiliter offere
bat: quot ergo in ſe habuit oblecta-
menta tot de ſe inuenit holocauſta
conuertit ad virtutum numerum:
numerū criminum vt totuȝ deo ſer
uiret in penitentia: quicquid ex ſe
deum contēpſerat in culpa: et hec
quidē que dicta ſunt agebant exte-
rius: que vero reuoluebat ei9 inten
tio multo feruētiora his erant que
ſolus deus inſpiciebat.
14 ¶ Dub. cur ſic cogitauit phariſe9?
Rñd. qui. ſ. qđ inquinari ſe alieno
peccato credebat: q2 hunc vera ſua
iuſtitia non replebat.
15 ¶ Dub. an peccauerit ſic cogitan-
do? Rñ. qui ſupra. qđ ſic: q2 non ſo-
lum peccantē mulierē: ſed etiā ſuſci-
pientē dñm reprehēdit: ꝛ ipſe vera-
citer apud ſe ſuperbus ꝛ fallaciter
iuſtus egrā reprehēdit de egritudi-
ne ꝛ medicū de ſubuētiōe q̄ pfecto
mulier ſi ad phariſei pedes veniſ-
ſet calcibus repulſa diſcederet.
16 ¶ Dub. cur dñs reſpōdit eius cogi-
tationi? Rñ. Titus ſup Lucam qđ
ex hoc dñs non ſolum ſe pphetam
oſtendit: ſed etiā deum q̄ noſſet co-
gitationes hominum.
17 ¶ Dub. cur dñs propoſuit parabo-
laȝ de duobus debitoribus? R. qui
ſupra. q. d. dñs phariſeo: neque tu
abſq3 debito es: quid igiť ſi in pau-
cioribus teneris non ſuperbias: q2
tu quoq3 venia eges.
18 ¶ Dub. an peccatores ita cito de-
beāt benigne recipi? Rñ. Grego. in
homel. φ diſtrictionē debemus vi-
tijs cōpaſſionēȝ nature: ſi em̄ ferien
dus eſt peccator nutriēdus eſt pro-
ximus: cū xo iā p penitētiam percu-
tit ipſe qđ fecit iam noſter proxim9
peccator nō eſt: q2 hic in ſe punit qđ
iuſtitia diuina reprehendit.
19 ¶ Dub. cur phariſeus dixit xpo vt
diceret? Rñ. gloſ. qđ ex verbis dñi
fuit factus attentior.
20 ¶ Dub. cur cui plus donatur plus
diligit? Rñ. q2 cui magis beneficiū
impēdiť maiorē cauſam gratitudi-
nis ad diligendum habet.
21 ¶ Du. cur dñs improperat phari-
ſeo φ nō dederat aquā pedibus ꝛc.
Rñ. Ambro. ſup Lucā quaſi dñs di
ceret facilis eſt vſus aquarū: nō eſt
facilis lachrymarū effuſio in prom-
ptis nō eſt vſus hec effudit nō pro
pria lauans lachrymis pedes meos
lauit maculas pprias: terſit comis
vt p eas ſibi aſſumat ſacros ſudores
ꝛ quibus venata eſt ad peccatū iu-
uentutem venata eſt ad ſanctitatē.
22 ¶ Du. quō lachryme mūdāt a pec-

catis? R̄n. Chriſo. ꝙ ſicut vbi vehe
mens imber ꝓꝑit fit ſerenitatis:
ſic lachrymis effuſis appet trāquil
litas ⁊ perit caligo reatuū: ⁊ ſicut ꝑ
aquā ⁊ ſpiritū: ſic per lachrymas
⁊ cōfeſſionē denuo mundamur.

23 ¶ Dubi. qūo magis peccans pōt
plus diligere? R̄n. Titus vbi. ſ. ꝙ
q2 cōtingit ſepius eū q̄ multū pecca
uit ꝑ ꝯfeſſionē purgari: pauca ve
ro peccātem ex arrogātia nō veni-
re ad confeſſionis remediū.

24 ¶ Dub. q2 videt̄ qḋ peccata nō ꝑ
dilectionē: ſed ꝑ contritionē dimit
tant̄? R̄. ꝙ cōtritio nō pōt haberi
de peccatis niſi a magna dilectio
ne dei: q2 niſi deū peccator diligeret
neq̄q̄ ſe peccaſſe doleret.

25 ¶ Dubi. q2 in parabola dixit donū
eſſe cauſaȝ amoris. Hic aūt dicit di
lectionē eſſe cauſam doni cū dicit
remittunt̄ ei pctā qm̄ dilexit multū
R̄. Lyr. ꝙ in parabola loq̄bat̄ mō
hūano vbi amor ex dono cauſat̄:
in applicatione vero parabole ad
ꝓpoſitū cōuertit ſe ad loquēdū de
amore dei erga nos q̄ nō ꝓcedit ex
bonis meritis nr̄is ſȝ magis cauſat
bonū in bonis. Et ideo cōueniēter
concludit dicto modo.

26 ¶ Dub. an per penitētiā poſſit hō
redire ad priſtinā grām? R̄n. ſctūs
Tho. in. iiij. ſen. di. ix. ar. viij. ꝙ multi
nō virgines vt Petrus ⁊ Magda
lena multi etiā virginibus eminen
tiores ſunt.

27 ¶ Dub. an pnīa ſit ſacrm̄? R̄. ſan.
Tho. iij. par. q. lxxxiiij. ar. j. ꝙ ſic ꝙ
ſicut Grego. dicit ⁊ hr̄. j. q. j. c. ſacra.
ſacrm̄ eſt in aliqua celebratione cū
res geſta ita ſit vt aliq̄d ſignifica-
tiue accipiamus ⁊ ſancte accipien-
dū eſt. cū igit̄ peccator penitēs p'ea
q̄ facit ſignificet ſe receſſiſſe a pctō
⁊ ſacerdos per ea que agit erga pe
nitētē ſignificet opus dei remitten
tis pctā manifeſtū eſt ꝙ pnīa q̄ in ec
cleſia agit̄ eſt ſacramētum.

¶ Dub. q̄ eſt materia huius ſacri? 28
R̄n. qui. ſ. ꝙ ſic ſe hñt in hoc ſacro
exteriores actus ſenſibiles ſicut aq̄
in baptiſmo. ⁊ chriſma in cōfirma
tione: ipſi igit̄ actus humani ſenſi-
biles ſunt loco materie.

¶ Dub. cur miniſtri eccleſie nō ex- 29
hibent materiā in hoc ſicut in alijs
ſacramētis? R̄n. q̄ ſupra. ꝙ cū actꝰ
humani ſint ꝑ materia huiꝰ ſacra
menti niſi perueniūt ex inſpiratio-
ne interna vn̄ nō exhibent̄ a mini-
ſtro ſȝ a deo interius operante: ſed
cōplementū ſacri exhibet miniſter
dum penitentem abſoluo.

¶ Dub. q̄ eſt forma huiꝰ ſacri? R̄n. 30
qui ſupra. art. iiij. ꝙ eſt illud qḋ ſa-
cerdos dicit: ego te abſoluit.

¶ Dub. q2 videt̄ qḋ pctōr eſſet liga 31
tus ſi abſoluit eum? R̄. ꝙ pctā ſunt
q̄dā vincula ſm̄ illḋ Prouer. v. ini
quitates ſue capiunt impiū ⁊ pctō
rū ſuorū funibus quiſq; cōſtringit̄.

¶ Dubit. qūo exponit̄ ego te abſol 32
uo? R̄. q̄. ſ. ꝙ aliq̄ exponūt. i. abſolu
tū te eſſe oſtendo q̄ q̄dē q̄tū ad ali
quid vera eſt: ſȝ eſſet ꝑfectior expo
ſitio: ego te abſoluo. i. ſacrm̄ abſolu
tionis tibi impendo.

¶ Dub. an in abſoluēdo requirat̄ 33
impoſitio manuū ſacerdotis? R̄n.
qui. ſ. ar. iiij. ꝙ non q2 xp̄s qñ dedit
ptātem Petro ⁊ etiā alijs aplis re-
mittendi pctā nullā de manuū im-
poſitione fecit mētionem.

¶ Dub. an penitētia ſit de neceſſi- 34
tate ſalutis? R̄n. q̄ ſupra. arti. v. qḋ
ſic nō abſolute ſed ex ſuppoſitione
⁊ ita nō oībus eſt neceſſaria ſed pec
cato ſubiacentibꝰ ⁊ ita eſt neceſſa-
ria poſt peccatum.

¶ Dub. cur penitētia dicitur ſecū- 35
da tabula poſt naufragium? R̄n. q̄
ſupra. ar. vj. qḋ ſic metaphorice dici

tur.Ut primū remediū mare tráſeū
tibus eſt vt cōſeruent nauī integra
Scōm aūt remediū eſt poſt nauem
fractaꝫ vt q̄s tabule adhereat. Ita
pmū remediū in mari hui⁹ vite eſt
ꝙ hō integritatē ſeruet. Scōm aūt
remediū eſt ſi ꝑ pctm̄ integritatem
ꝑdiderit ꝙ per pniam redeat.

36 ¶ Dub. an pnia de pctō debeat du
rare vſqꝫ ad finem vite? Rn̄. qui ſu
pra. ar. viij. ꝙ duplex eſt penitentia
vna interior qua hō dolet de pec
cato commiſſo: ꝛ hec debet durare
vſqꝫ ad finem vite: qꝛ ſi placeret ſibi
peccaſſe iā incideret in pctm̄. Alia
eſt exterior qua quis per ſigna exte
riora oſtendit dolorem de peccatis
ſicut ipſa verbotenus cōfitendo et
ſatiſfaciendo ad arbitriū abſoluen
tis ꝛ talis nō opꝫ qd̄ duret vſqꝫ ad
finē vite ſed vſqꝫ ad determinatū
tp̄s ſm̄ menſurā peccati.

37 ¶ Dub. an homo cōtinue penite
re debeat? Rn̄. qui. ſ. arti. ix. qd̄ pe
nitere dr̄ dupliciter. ſ. ſcōm actum ꝛ
ſic nō pōt ſemꝑ penitere: qꝛ neceſ
ſe eſt ꝙ actus penitentis ſiue inte
rior ſiue exterior interpolet̄ ad mi
nus ſomno et alijs que ad neceſſi
tatem corporis ptinēt. Alio mō ſm̄
habitū: ꝛ ſic oportet ꝙ homo conti
nue peniteat. ſ. ꝙ homo dꝫ in ꝓpo
ſito gerere qd̄ ſemꝑ ſibi pterita pec
cata diſpliceant nec aliquid cōtra
riū penitētie faciat ꝑ qd̄ habitualis
diſpoſitio penitētis tollatur.

38 ¶ Dubi an penitētia poſſit iterari
Rn̄. q. ſ. ar. x. ꝙ aliqui ꝓpter dictū
apoſtoli ad Heb. vj. impoſſibile eſt
eos q̄ ſemel ſunt illuminati ꝛ guſta
uerunt celeſte donuꝫ ꝛ pticipes fa
cti ſunt ſpiritusſcti: ꝛ ꝓlapſi ſunt re
nouari rurſus ad penitētiā. aliq̄ in
errorē inciderunt dicētes ꝙ poſt ba
ptiſmum vtilis eſt penitētia ſꝫ ſolū
ſemel nō tn̄ pluries q̄ error eſt con
tra id qd̄ dixit dn̄s Petro Matt.
xviij. Nō dico tibi vſqꝫ ſepties: ſed
vſqꝫ ſeptuageſies ſepties ꝛ cōtra pſ.
l. vbi dr̄. Miſerere mei deus ſm̄ ma
gnā miſericordiā tuā. Et ſm̄ multi
tudinē miſerationū tuaꝝ: dele iniq
tatē meam. Apoſtolus autē dicit il
la verba contra iudeos apud quos
erāt q̄dā lauacra ſm̄ legē inſtituta
in q̄bus pluries ſe ab immundicijs
purgabāt ꝛ ita credebāt plures eoꝝ
ꝑ lauacrū baptiſmi pluries purifi
cari poſſe ad hoc excludēdū. Apo
ſtolus ſcribit hebreis ꝙ impoſſibile
eſt eos q̄ ſemel ſunt illuminati. ſ. ꝑ
baptiſmū rurſus reuocari ad peni
tētiam. ſ. ꝑ baptiſmum qui eſt laua
crum regenerationis ꝛ renouatio
nis ſpūſſancti vt dicit̄ ad Titū. iij.
ꝛ rationē aſſignat ex hoc quod per
baptiſmū homo xp̄o cōmorit̄. Un
de ſubdit rurſus crucifigentes ſibi
metipſis filium dei.

¶ Dub. an vere dicat̄ penitere qui 39
poſtea peccat? Rn̄d. qui ſupra. qd̄ ſi
q̄s interim ꝙ penitet peccat eodem
vel alio genere peccati vel ꝓponit
iterū peccare nō dicit̄ vere penitēs
ſꝫ irriſor. qd̄ autē poſt pactā penitē
tiam peccat aliq̄s vel act⁹ vel ꝓpo
ſito nō excludit q̄n prima penitētia
vera fuerit. nunq̄ ēm veritas primi
actus excludit̄ ꝑ actum contrariū
ſubſequētē. ſicut ēm vere cucurrit q̄
poſtea ſedet: ita vere penituit qui
poſtea peccat.

¶ Dub. an penitētia ſit virt⁹? Rn̄. 40
q̄ ſupra. q. lxxxix. arti. j. ꝙ ſic ſm̄ qd̄
cōſiſtit in volūtate. ꝛ ſit cū quadaꝫ
electione q̄ recta eſt nec loquimur
de pnia ꝓut eſt paſſio q̄dā appeti
tus ſenſitiui nā penitēs aſſumit mo
deratū dolorē a pctis pteritis cum
intentiōe remouēdi ea: ꝛ ita eſt vir
tus vel actus virtutis.

¶ Dubit. quis eſt ꝓprius actus pe 41

nitētie? Rñ.q ſupra.q.lxxxv.ar.iiij. ꝙ penitētia q̄ eſt virt⁹ ꝓpri⁹ actus eſt ꝓpoſitū emēdandi deo qđ ꝯtra eū cōmiſſum eſt: ⁊ ita eſt ſacrificiū qđdā ſm illud pſal.l. Sacrificium deo ſpūs ꝯtribulatus: qđ ſacrificiū offerre eſt actus volūtatis ſm illud pſal.liij. Uolūtarie ſacrificabo tibi ⁊ ſic eſt in voluntate.

42 ¶ Dub. vñ ꝓuenit in nobis penitētia: ⁊ ex qb⁹? R. q. ƺ.ar.v. ꝙ de pñia loq poſſumus dupl'r vno mō q̄tuz ad habitū ⁊ ſic īmediate a deo infundit ſine nobis ꝓncipaliter operātib⁹ non tñ ſine nobis diſpoſitiue cooperātibus p aliquos act⁹. alio mō q̄tū ad actus quib⁹ deo operāti in pnia coopamur. Quorū actuū primū principiū eſt dei opatio conuertētis cor ſm illud Treñ.iij. Conuerte nos dñe a te ⁊ conuertemur. Scđs actus eſt motus fidei. Terti⁹ eſt motus timoris ſeruilis quo qs timore ſuppliciorū a pctis retrahitur. Quart⁹ eſt motus ſpei quo qs ſub ſpe venie cōſequēde aſſumit ꝓpoſitū emendandi. Quintus eſt motus charitatis quo alicui peccatum diſplicet ſecūdū ſeipſum ⁊ non iā ꝓpter ſupplicia. Sextus eſt motus timoris filialis quo ꝓpter reuerētiā dei aliqs emendā deo voluntari⁹ offert ⁊ ſic patet ꝙ actus penitētie a timore ſeruili procedit ſicut a priō motu affectus ad hec ordinato: a timore aūt filiali ſicut ab immediato et proximo principio.

43 ¶ Dub. qr videt ꝙ nō oīa peccata p penitētiā tollant: qr ad Hebre.xij. dicit ꝙ Eſau nō inuenit locū pnie q̄uis cū lachrymis q̄ſiuiſſet eam ⁊ .ij. Macha.ix.c. dicit de Antiocho orabat ſceleſtus deū a quo nō erat miſericordiā cōſecuturus? Rñ q. ƺ.q. lxxxvi.ar.i. ꝙ hoc qđ aliqđ peccatū per penitētiam remoueri nō poſſit pōt ꝯtingere dupliciter vno modo ꝙ aliqs de peccato peniteri nō poſſit: ⁊ ſic peccata demonū ⁊ hoim dānatorū nō pñt remoueri p aliquam penitētiā qr affect⁹ eorū ſunt ꝯfirmati in malo: ita qđ nō pōt eis diſplicere peccatū inq̄tū eſt culpa ſed ſolū q̄tū ad penā quā patiunt. vñ ſi habent aliquā penitētiā nō eſt cū ſpe venie ſed cū deſperatione. tale autē nō pōt eſſe peccatū alicuius viatoris hoīs: qr tolleretur libertas arbitrij: ⁊ derogaret virtuti gratie per quā moueri pōt cor cuiuſcūq; peccatoris ad penitēdum. Alio modo pōt intelligi ꝙ penitētia non poſſit delere peccatū qđ eſt erroneū qr repugnat diuine miſericordie de qua dicitur Joel.ij. qđ benignus ⁊ miſericors eſt: ⁊ patiēs et multe miſericordie ⁊ preſtabilis ſup malitia. Uinceret eñi quodāmodo deus ab hoīe: ſi homo vellet peccatū deleri qđ deus delere nō vellet. ⁊ etiā derogaret virtuti paſſiōis xp̄i p quā penitentia operat ſicut alia ſacramenta cū ſcriptū ſit .i. Joan.ij. ipſe eſt ꝓpitiatio p peccatis noſtris: nō ſolū noſtris ſed etiā totius mūdi: ⁊ ita ſimpliciter dicēdū eſt omne peccatū in hoc mūdo deleri poſſe ꝑ penitentiam. Eſau aūt non vere penituit qđ patet ex hoc qđ dicit veniēt dies luctus patris mei ⁊ interficiaz Jacob fratrē meū ſimiliter etiā nec Antiochus vere penituit dolebat eñi de culpa ꝑterita nō ꝓpter offenſam dei: ſed ꝓpter infirmitatē corporalē quam patiebatur.

¶ Dubi. an peccatū poſſit remitti ſine penitētia: Rñ. q ſupra art.ij. qđ peccatum mortale nullo mō pōt remitti ſine penitētia q̄ eſt virtus de qua dictū eſt Dub.40. ſine tñ pnia que eſt ſacramētū de qua dictuz eſt dubi.27. bene poteſt remitti: ſicut 44

xp̄s remiſit mulieri adultere.

45 ¶ Dub. an in baptiſmo remittunt peccata ſine pn̄ia? R̄n̄. q. ſ̄. q̄d pueris remittit peccatū originale in baptiſmo ꝙ nō cōſiſtit in actuali deordinatione volūtatis: ſꝫ in quadam habituali deordinatione nature. Et iō remitti ſ eis peccatū cū habituali immutatione ꝑ infuſionē gratie ⁊ virtutū: nō aūt cū actuali: ſꝫ adulto i quo ſunt actualia peccata q̄ conſiſtunt in deordinatione actuali volūtatis nō remittunt peccata etiaꝫ in baptiſmo ſine actuali immutatione volūtatis ꝙ fit ꝑ penitentiam.

46 ¶ Dub. an vnū peccatū poſſit ſine alio remitti? R. q. ſ. ar. iij. ꝙ īpoſſibile eſt ꝑ pn̄iam vnū pctm̄ ſine alio remitti: q2 cū pctm̄ remittat ꝑ grām cui omne pctm̄ mortale ꝯrariat: et excludit eam: iō vnū ſine alio non pōt remitti. Itē nec ſine vera pn̄ia ad quā ꝑtinet deſerere peccatū inꝙ tum eſt cōtra deū q̄d eſt cōe oībus pctis mortalibus. Nullus igit pōt penitere de vno peccato ſm̄ hāc rationē ꝙ eſt cōtra deū: niſi de oībus peniteat cū omnia ſint cōtra deuꝫ. Tertio q2 hoc eſſet ꝯtra ꝑfectioneꝫ miſericordie dei cui9 perfecta ſunt opera vt dicit Deut. 32. vnde cui9 miſeret totaliter miſeretur. Unde Aug. dicit in libro de penitētia que dam impietas infidelitatis eſt ab illo qui iuſtus ⁊ iuſtitia eſt dimidiā ſperare veniam.

47 ¶ Dub. an veniale remittatur ſine penitentia? R. q. ſ. q. lxxxvij. ar. i. ꝙ nō. Non t̄n requirit q̄d adhibeat diligētiā ad rememorāduꝫ ſingula pctā venialia: vt ſingula deteſtet ſicut requirit ad remiſſioneꝫ mortaliū: ſed requirit quedam virtualis diſplicentia. puta cū aliq̄s hoc mō fert ſm̄ affectū in deum et res diuinas vt quicq̄d ſibi occurrerit ꝙ eū ab hoc motu retardaret diſpliceret ei ⁊ doleret ſe cōmiſiſſe: ſi etiā actu de illo nō cogitaret q̄d t̄n non ſufficit ad remiſſionem pcti mortalis niſi q̄ntum ad peccata oblita poſt diligentem inquiſitionem.

48 ¶ Dubit. quō peccata venialia remittant? R̄n̄. qui. ſ. art. iij. q̄d tripliciter cauſatur remiſſio venialium. Uno modo inquantum infundit gratia ⁊ hoc modo per eucharistiam ⁊ extremam vnctioneꝫ: ⁊ vniuerſaliter per omnia ſacramēta noue legis: in q̄bus confertur gratia peccata venialia remittunt. Secundo per aliquem motū deteſtatiōis peccatorū: ⁊ ſic confeſſio generalis tūſio pectoris ⁊ oratio dn̄ica operant ad remiſſionē peccatorum venialiū: q2 in oratione dn̄ica petim9 ⁊ dimitte nobis debita noſtra. Tertio modo ꝑ aliquē motum reuerentie in deū ⁊ ad res diuinas: ⁊ ſic benedictio epiſcopalis: aſperſio aque benedicte: quelibet ſacramentalis vnctio: oratio in eccleſia dedicata: ⁊ ſi qua alia ſunt hmōi operantur ad talem remiſſionem. 49

¶ Dubit. an veniale poſſit remitti ſine mortali? R̄n̄. qui. ſ. ar. iiij. quod cū ille qui eſt in pctō mortali careat gratia ꝑ quaꝫ remittuntur peccata nullo mō interim ꝙ eſt in pctō mortali poteſt ſibi remitti veniale.

50 ¶ Dub. an peccata remiſſa redeāt per ſequens peccatū? R̄n̄d. qui ſupra. q. lxxxviij. art. i. ꝙ in pctō mortali duo ſunt. ſ. auerſio a deo ⁊ conuerſio ad bonū creatū: ⁊ cū quilibet peccato mortali ſit cōmune auerti a deo: ⁊ ex hoc inſit ei macula et reat9 pene eterne ꝓpter hoc dr̄ Jaco. ij. qui offenderit in vno fact9 eſt omniū re9. Ex pte aūt cōuerſionis pctā mortalia ſunt diuerſa ⁊ interdum

dum cōtraria. Unde manifeſtum ꝛ
qđ ex parte conuerſionis peccatum
mortale ſequens nō facit redire pec
cata p̄terita prius abolita: alioquin
ſequeref ꝙ homo per peccatū pro
digalitatis reduceref in habitū vel
depoſitionē auaritie prius abolite:
ꝛ ſic contrarium eſſet cauſa ſui con
trarij quod eſt impoſſibile.

51 ¶ Dub. an peccata dimiſſa redeant
per ingratitudinē? Rñ. qui. ŝ. ar. ij.
qđ pctā dimiſſa p penitētiam redi-
re dicunf inquātū reatus eor rōne
ingratitudinis virtualiter continef
in peccato ſequenti.

52 ¶ Dub. ex qb9 peccatis ingratitu-
dinis magis dñr peccata p̄terita re
dire? Rñ. q. ŝ. qđ igratitudo pōt cō
mitti dupliciter. Uno mō ex eo qđ
aliqđ fit ɔtra bñficiū: ꝛ ſic p omne
peccatū mortale reddif hō ingrat9
deo q̄ peccata remiſit: ꝛ ſic p omne
pctm̄ mortale ſequēs redeunt pctā
prius dimiſſa rōne ingratitudinis.
Alio mō ɔmittif igratitudo etiā fa
ciēdo ɔtra formā beneficij preteri
ti: que ſi attendaf ex parte benefa-
ctoris, eſt remiſſio debitorū. Unde
cōtra hāc formā facit qui fratri pe-
tenti veniā nō remittit ſed odiū te-
net. Si aūt attendaf ex parte peni-
tentis q̄ recipit hoc beneficiū inue
nitur duplex motus liberi arbitrij.
Quorū primus eſt in deum qui eſt
actus fidei formate: ꝛ contra hoc fa
cit homo apoſtatando a fide. Scđs
autē eſt in peccatum ad quē primo
pertinet ꝙ homo deteſtef peccata
preterita: ꝛ contra hoc facit ille qui
dolet ſe penituiſſe. Itē penitens de-
bet ſe ſubijcere clauib9 eccleſie per
confeſſionē ſm illud pſal. 30. Dixi
cōfitebor aduerſum me iniuſtitiam
meam dño ꝛ tu remiſiſti impietatē
peccati mei. ꝛ contra hoc facit ille
qui cōtennit confiteri ſecundū qđ
propoſuerat. Et ideo dicif ſpeciali-
ter ingratitudo hoꝝ peccatorū fa-
cit redire peccata pri9 dimiſſa. Uñ
verſus. Fratres odit: apoſtata fit:
ſpernitq; fateri: penituiſſe piget pri
ſtina culpa redit.

¶ Du. an per peccata venialia re- 53
deāt peccata dimiſſa? Rñ. qui. ŝ. ꝙ
non q2 peccās venialiter non facit
contra deum ſed preter ipſum.

¶ Du. an p penitētiā reſtituanf vir 54
tutes amiſſe p peccatū? Rñ. q. ŝ. q.
89. ar. iiij. ꝙ cū p grãz remittāf pec
cata penitēti grã īfundif ex qua cō
ſequenter oēs virtutes reſtituunf.

¶ Du. an opatio virtutū in charita 55
te facta mortificari poſſit? R. qui. ŝ.
ꝙ effect9 operū virtuoſorū q̄ in cha
ritate fiunt ꝛ pducere ad vitā eter-
nā ꝙ quidem impeditur per pecca-
tū mortale ſequēs qđ gratiā tollit. ꝛ
ita mortificari dicuntur per ſequēs
peccatum mortale.

¶ Dubita. an opa non in charitate
facta viuificenf p penitentiā ſubſe- 56
quentem? Rñ. qui ſupra. ar. vj. ꝙ ali
qua opa dicunf mortua effectiue ſi-
cut opera pcti mortalis: ꝛ talia non
viuificātur p penitentiā ſed potius
abolentur. Aliqua vo dicūtur mor
tua priuatiue que. ſ. carēt vita ſpiri
tuali qua eſt ex charitate p quā ani
ma viuit: ꝛ ita fides ſine charitate
dicitur mortua: vt dicitur Jaco. ij.
Et ſic oia alia opa q̄ ex genere bo
na ſunt ſi fiant ſine charitate dicun
tur mortua: quia non procedunt ex
principio vite: ꝛ cum tranſeant nec
poſſunt eadē numero iterū reſumi
impoſſibile eſt ꝙ per penitentiam
fiant viua: quia non preſtatur eis vt
iterum procedant ex principio.

¶ Dubi. quot ſunt partes peniten
tie? Rñ. qui ſupra. q. 70. ar. j. ꝙ ſunt 57
tres. ſcꝫ Contritio: cōfeſſio ꝛ ſatiſfa
ctio: ꝛ ſunt partes integrales: nec

tota penitentia conſiſtit in ſingulis partibus ſed in omnibus ſimul.

58 ¶ Dub.q̄ differētia eſt inter penitere ⁊ penitētiā agere.rñ.ſ.Tho.i.iiij. ſen.di.ij.ij.q.ij.ar.iij.q.iij.ꝙ penitere eſt dolor interior:ſ3 penitentiam agere eſt exterius demonſtrare.

59 ¶ Dub.ꝓpter q̄d penitētia publicaꝉ vel ſolēnizaꝉ? Rñ.qui.ſ̄.di.xiiij. q.j.ar.v.q.j.ꝙ ꝓpter quatuor. Primo:vt pctm̄ publicū publicam hēat medicinā.Scd̄o:q2 maxima confuſione in hoc mundo eſt dignus qui grauiſſimū ſcel9 cōmiſit.Tertio:vt ſit alijs ad terrorē.Quarto:vt ſit ad exemplū penitendi ne deſperēt qui in grauibus peccatis detinentur.

60 ¶ Dubita.que diciꝉ penitētia ſolēnis? Rñ.qui.ſ̄.di.xiiij.ꝙ eſt illa que imponiꝉ modo tali.Tales enim penitētes in capite quadrageſime preſentāt ſe cū p̄ſbyteris ſuis epiſcopo ciuitatis ante fores eccleſie ſacco induti:nudis pedibus vultibus demiſſis:coma depoſita:⁊ eis in eccleſia introductis.Epiſcopus cū3 omni clero ſeptē pſalmos pniales dicit.⁊ poſt modū eis man9 imponit aquā benedictā aſpergit:⁊cinerem capitibus imponit:cilicio colla eorum cooperit.⁊ denūtiat eis lachrymabiliter ꝙ ſicut Adam eiectus eſt de paradiſo:ita ipſi de eccleſia eijciuntur ⁊ iubet miniſtris:vt eos ab eccleſia pellant clero eos perſequēte cum hoc reſponſorio.In ſudore vultus tui ⁊c.In cena aūt dn̄i quolibet anno a ſuis preſbyteris in eccleſia reducantur ⁊ erūt ibi vſq3 ad octauas paſche:ita tamen ꝙ nō cōmunicabūt nec pacē accipiant:⁊ ſic fiet quolibet anno quouſq3 aditus eccleſie eſt eis interdictus. Ultima aūt recōciliatio epiſcopo reſeruaꝉ ad quam ſolum ſpectat ſolēnis penitentie impoſitio.

¶ Dubit.an iſta ſolēnis penitentia poſſit iterari? Reſpon.qui ſupra.q.ij.ꝙ non debet iterari propter tria. Primo ne ex iteratione vileſcat.Secundo propter ſignificationē:quia eſt figura expulſionis hominis de paradiſo que eſt ſemel tantum facta.Tertio:quia ſolēnizatio eſt q̄ſi quedam profeſſio perpetuo penitētiam conſeruādi.ſi tamen poſt modum peccauerit non clauditur ei locus penitentie:ſed penitentia ſolennis non eſt ei iniungenda. 61

¶ Du.quibus poteſt imponi ſolennis penitentia? Rñ.qui.ſ̄.q.j.art.v. ꝙ viris ⁊ mulieribus:ſed non clericis propter ſcandalum. 62

¶ Dubit.cur clericus plus peccet q̄ laicus in eodem genere peccati: cur non eis ſic imponitur ſicut laicis. Rñd.qui.ſ̄.ꝙ ne ordo veniat in contemptum . vnde non defertur perſone ſed ordini. 63

¶ Dubitaur . pro quibus peccatis debet imponi penitentia ſolennis. Reſpon.qui ſupra.q.iij.ꝙ nō debet imponi niſi ꝓ peccato qd̄ totā commoueri vrbem. 64

¶ Dub.cur ſoli epiſcopo reſeruaꝉ talis ſolennis penitētie impoſitio. R.q̄ ſupra.ꝙ ideo quia magna peccata indigent maiori cautela ad ſui curationem:⁊ q2 nō imponitur niſi pro grauiſſimis peccatis ſoli epiſcopo reſeruatur. 65

¶ Dub.an publica penitentia ⁊ ſolennis ſint idem? Rñd.qui.ſ̄.ꝙ oīs ſolēnis penitentia eſt publica ſed non conuertitur:quia publica penitētia ⁊ nō ſolēnis eſt illa que fit in facie eccleſie ſed non cum ſolennitate predicta:ſicut peregrinatio per mūdum cum baculo cubitali. 66

¶ Dubit.a quo pōt imponi publica penitētia? Rñ.qui ſupra.ꝙ a ſimplici ſacerdote. 67

68 ¶ Dubitatur an poſſit iterari? Reſpon. qui ſupra. quod ſic.

69 ¶ Dubitatur quibus poteſt imponi? Reſpon. qui ſupra. quod viris et mulieribus ꝛ etiam clericis.

70 ¶ Dub. cur dñs non rñdit murmurantibus ꝙ peccata dimitteret? Rñ. Greg. in homel. ꝙ celeſtis medicus egros nõ reſpicit quos etiã de medicamento fieri deteriores vidit.

71 ¶ Dubi. cur ſic murmurabant? Reſpon. Lyra. quia ignorabant deitatem interius latentẽ que poteſt peccata dimittere.

72 ¶ Dubi. cur dicit mulieri fides tua te ſaluam fecit? Reſpond. Grego. in homel. quia. ſ. hoc quod petijt poſſe ſe accipere non dubitauit.

73 ¶ Dubi. quomodo intelligitur vade in pace? Reſpond. Theophilus ſuper Lucã vade in pace. i. in iuſtitiam q2 iuſtitia eſt pax hominis ad deum quaſi dicat. operare omnia que ad pacem dei te ducunt.

74 ¶ Dubit. cur potius attribuit fidei remiſſionem peccatoꝝ quam alij virtuti? Reſpon. ſanctus Uincen. in ſermone: q2 nulla penitentia poteſt remittere peccata niſi ſit in fide fundata: ideo penitentia in fideliũ non remittit peccata: q2 ſine fide impoſſibile eſt placere deo.

☞ Allegorice.

¶ Domus in qua diſcumbit dñs ſignificat eccleſiam: ꝛ ibi eſt Symon id eſt audiẽs merorẽ qui eſt cõfeſſor audiens pctã qui eſt leproſus quoniã diſcernere ſcire debet inter peccatum ꝛ peccatum: ꝛ mulier peccatrix. i. anima que eſt in ciuitate: quia eius peccata ſunt notoria: retro pre confuſione ad pedes ieſu per humiliationem deteſtando peccata accedit: ꝛ lachrymis ꝛc. querens ſatiſfacere in omnibus in quibus peccauit: et ſatiſfactio integre dñs excuſat peccatorẽ dicẽdo ſibi eſſe remiſſa omnia peccata que fecit et iuſtituit confeſſorem iudicem: qui ſcdm eſtimationeꝫ ſuam pronuntiat peccatorem debere abſolui dum videt contritionẽ ꝛ data penitentia mittit eum in pace.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt ſi volumꝰ liberari ꝛ curari a peccatis ea detegamus xpo. i. eius vices gerenti cõfeſſori ꝛ ſimus parati omnia confiteri et penitentiam iniunctam perficere ꝛ ſatiſfactionem impendere: nec verecundemur confiteri que nõ erubuit perpetrare: et ſic ibimus in pace cũ deo: cum quo propter peccatũ eramus in bello: ita tamen quod vngamus pedes chriſti. i. eius pauperes vnguento eleemoſynarũ vt ab ipſo mereamur commendari.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur infinitam bonitatem xpi qui non dedignatur recipere peccatores. dum recurrunt ad eum: imo ipſos ſicut paſtor ouem deperditam portat in humeris ſuis ꝛ ad amena gaudia paradiſi ꝑducit vbi in pace requieſcent: quoniã eorum fides ipſos ſaluos fecit.

¶ Feria. vj. de paſſione.

Collegerunt pontifices ꝛ phariſei conſilium Joan. xj.

Hiſtoria huius euangelij facta fuit anno chriſti. xxxiij. die ſabbati xij. Martij.

☞ Hiſtorice.

¶ Lazaro reſuſcitato cõſilio diſceptatum fuit a pontificibus et phariſeis quidnam acturi forent: cum a ieſu plurima fierent ſigna cui niſi reſiſteretur omnes eius reciperent fidem. Romaniqꝫ patriam gentẽqꝫ ablaturi proficiſcerẽtur: ex conſilio

riꝫs vero vnus Cayphas anni illius
pontificatu fungens: vnum neceſſe
fore occidi hominem ait: ne gens
periret vniuerſa: que non ex ſe locu
tus eſt: ſed ob pontificatus dignita
tem prophetice ieſum ꝓ gente mo-
riturum fore prenuntiauit: et necdũ
pro gente: ſ3 ⁊ vt diſperſos dei vni-
ret filios: ab ipſo igitur ſancitũ fuit
die ieſum fore neci dandum qui ea
cum percepiſſet nequaꝗ̃ cu3 iudeis
palam cõuerſabatur: ſed in Effren
vrbe iuxta deſertum ſuis cum diſci-
pulis morabatur.

Satiſfaciendũ iam du-
biũs eſt.

1 ¶ Dubi. que differen
tia eſt inter conciliũ ⁊
cõſiliũ? Rñ. ſ. Tho. ij. ij.
q. clviij. ar. v. ꝙ conci-
lium eſt in quo iudices inter ſe con
ferunt quo ſupplicio reos damna-
ri oporteat: conſiliũ aũt vt dicit ipſe
xij. q. xiiij. ar. iij. ⁊ ſequentibus ꝓprie
importat collationem inter plures
habitam: ⁊ eſt quedã inquiſitio illo
rum que in dubio veniũt: ⁊ dicitur
conſilium quaſi conſidium qđ mul
ti conſident ad ſimul conferẽdum.

2 ¶ Dub. de quibus eſt conſiliũ? Rñ.
qui ſupra. ⁊ vbi immediate ſupra. ꝙ
vt Grego. nicenus dicit. cõſiliamur
de his que fiunt in nobis ⁊ per nos
fieri poſſunt: ⁊ ita cõſilium proprie
eſt circa ea que aguntur a nobis.

3 ¶ Dubit. an de omnibus que agũ-
tur a nobis ſit conſilium? Reſpond.
qui ſupra art. iiij. ꝙ de duobus non
conſiliamur: ſcilicet de rebus par-
uis: ⁊ de his que ſunt determinata
qualiter fieri debent: ſicut eſt in ope
rationibus artium. preter quaſdam
coniecturales: vt Gregorius nice-
nus dicit: vtputa medicinalis nego
tiatiua ⁊ huiuſmodi.

4 ¶ Dubitat. cur cum dominus tan-
ta miracula faciebat conciliũ cõtra
eum fecerunt? Reſpon. Lyra. ꝙ au-
dita reſurrectione Lazari ex ira et
inuidia moti ſunt ad tractandum
de eius morte.

¶ Dub. cur in dicto cõcilio nõ legi- 5
tur aliquis dixiſſe pro ieſu? Rñ. Au
gu. ſuper Joannem. ꝙ plus predicti
hoies cogitabant quõ nocerent et
perderent ꝗ̃ quomodo ſibi conſu-
lerent ne perirent.

¶ Dub. cur ſolũ põtifices ⁊ phari- 6
ſei hoc conciliũ fecerũt? R. Lyra. ꝙ
põtifices erãt de tribu leui. phari-
ſei aũt ꝓ magna pte erant de tribu
ſymeõ: qr ex illa tribu habuit ortum
ſecta phariſeoꝝ idõ in figura hui9 di
ctũ fuit Gene. penul. c. Symeõ ⁊ le-
ui fr̃es vaſa iniq̃tatis bellãtia in cõ
ſilium eoꝝ non veniat anima mea.

¶ Dub. cur dicunt qr hic hõ multa 7
ſigna facit? Rñ. Lyra ꝙ hoc erat qđ
in concilio agitabatur. videlicet an
deberẽt credere chriſto q̃ multo plu
ra fecit ꝗ̃ Moyſes: cui tñ credebãt:
⁊ hoc erat argumentũ pro vna par
te: qđ nõ crederetur ſibi erat quia ſi
crederetur ſibi hoc eſſet tãꝗ̃ meſſie
⁊ chriſto qui debebat habere regi-
men quod credebant fore tempora
le. Et ideo timebant ne romanum
imperium procederet contra eos
propter omnium in eum crudelita-
tem: ⁊ obſiderent eos ⁊ tollerent ci-
uitatem ⁊ templum ⁊ gente3 iudeo
rum captiuarent.

¶ Dub. an veraciter inter eos eſſet 8
timor de romanis? Rñd. Orige. ſu
per Joan. ꝙ fictio erat que diceba-
tur. Quid enim demonſtrabat tale?
armigeros circũferebat? ⁊ equita-
tum trahebat? nonne deſerta perſe
quebatur: ſed vt non putentur ob
paſſionẽ ſuam hoc dicere totam ci
uitatem periclitare dicunt.

¶ Dub. nũqd ſacerdos magn9 nõ 9

durabat niſi per annū? Rñ. Augu.
vbi ſupra. ꝙ dñs cōſtituerit vt eſſet
vnus ſolus pontifex q̄ duraret in vi
ta ſua ⁊ alius ſuccederet: tñ poſt ꝓ
pter ambitiones ⁊ cōtētiōes ꝯſtitu
tū eſt: vt eſſent plures pontifices q̄ p
annos ſingulos miniſtrarēt: ⁊ forte
etiā i vno anno plures miniſtrabāt:
⁊ Joſeph9 refert, qꝫ Cayphas ꝓcio
ſibi ſacerdotiū vni9 anni redemerit.

10 ¶ Dubit. an Cayphas fuerit verus
ꝓpheta? Rñ. qui. ſ. ꝙ non quicunqꝫ
prophetizat propheta eſt: ſicut nec
quicunqꝫ ius proſequitur iuſtus eſt
vide de prophetia. feria. ij. dñice. iij.
quadrageſime. dub. 26. ⁊ ſequenti.

11 ¶ Dubit. quia dicitur hoc a ſeipſo
non dixit a quo ergo dixit? Reſpon.
ſan. Tho. in. iiij. ſenten. diſtin. xix. in
fine. ꝙ in verbo cayphe fuerūt qua
tuor. ſ. inſpiratio immiſſa per quam
vtilitas paſſionis chriſti cordi eius
inſpirata fuit: ⁊ hec fuit a ſpiritu ſan
cto. Secundū fuit falſus intellectus
a ſeipſo. Tertium fuit iniqua inten
tio: nec hoc fuit a ſpiritu ſctō. Quar
tū fuit vera locutio q̄uis non ſecun
dum intellectum eius ⁊ hoc fuit ali
qualiter a ſpiritu ſancto regulante
verba illius vt conſonarent inſpira
tioni ab eo facte.

12 ¶ Dub. cur dicit vos neſcitis quic
quam ⁊c. Rñ. Orige. vbi. ſ. quaſi di
ceret vos ſedetis: ⁊ adhuc rē ſegni9
attenditis: ſed attendatis vnius ho
minis ſalutem pro communi repu
blica oporteret contemnere.

13 ¶ Dubit. cur dicit eū eſſe pontifex?
Reſpon. Lyr. ꝙ protulit illud verbū
propheticum non ratione ſui meri
ti: ſed dignitatis officij.

14 ¶ Dubit. cur dicitur neſciens quid
diceret. vide dubio. 11.

15 ¶ Dubi. an ꝓphetauerit Cayphas
de aliis a iudeis quando dixit ꝓ gē
te? Rñ. Aug. qꝫ Cayphas de ſola gē
te iudeorū prophetabat in qua erāt
oues de qb9 dñs dicit non ſum miſ
ſus niſi ad oues q̄ perierūt domus
iſrael. Sꝫ euāgeliſta alias eſſe oues
nouerat que non erant de hoc ouili
quas optabat adduci.

¶ Dub. q̄ tunc Apoſtoli non erant 16
diſperſi ⁊ gentes nō erant oues xp̄i
Reſpon. Auguſt ꝙ hec per predeſti
nationem intelliguntur.

¶ Dubitatur quomodo intelligitur 17
vt congreget in vnum? Reſpō. Lyr.
i. in vnam eccleſiam ex iudeis ⁊ gen
tibus conſtitutam.

¶ Dubi. cum ante pluries cogitaue 18
runt eum interficere quomodo ver
eſt quod dicitur: ꝙ ab illo die cogi
tauerunt ⁊c. Reſpon. Lyra. ꝙ cogi
tauerunt. i. diffinierūt hoc adimple
re q̄ citius poſſent.

¶ Dubit. cur non ita ambulabat in 19
palā ſicut ante? Rñd. Augu. vbi ſu
pra. qꝫ ſic non ambulabat non quia
potentia eius defeciſſet: ſed exem
plū dedit quo appareret et non eſſe
peccatū ſi fideles eius oculis perſe
quentiū ſe ſubtraherent: et furorem
ſceleratorum potius euitarent q̄ ſe
oſtendendo magis accenderent.

¶ Dubi. cur q̄libet debeat cōfite 20
ri fidem. videtur ꝙ non ſit licitū fu
gere tēpore perſecutionis? Reſpon.
Orige. ſuper Joan. quod honeſtum
eſt imminente agone confitendi ie
ſum non euitare confeſſionem nec
recuſare ſubire mortem gratia veri
tatis: nec minus honeſtum eſt non
tradere occaſionem tante tentatio
ni: non ſolum propter certitudinem
euentus proprij: ſed ne nos occaſio
nem preſtemus: vt alij magis impij
ac noxij fiant.

¶ Dubi. cur abij in illam regionē 21
iuxta deſertum? Rñd. Lyra: quia ibi
pauci de iudeis erant.

¶ Dubi. que eſt Effren? Rñd. Lyra. 22

q̄ eſt ciuitas parua ⁊ parū̄ populata: ⁊ vt colligit ex. xlvij. c. Eccl. erat in tribu effraim ex qua tribu fuit Hieroboam primus rex iſrael.

13 ¶ Dub. cur dixit ſecū diſcipulos? Rñ. Orige vbi ſupra. q̄ vt nullā daret cauſam perquirentibus eum.

14 ¶ Dubitatur quantum tempoꝛis moratus fuit in effren. Reſpondet q̄ vſq̄ ad ſabbatum ſequens in quo Bethaniam. et in die palmarum ingreſſus eſt hieruſalem: vt habetur Joan. xij. capi.

Allegorice.

¶ Significantur per hoc euāgeliū tyranni qui concilium cū ſuis adherentibus celebrant quemadmodū opprimant aliquos diuites ⁊ ſi ſint iuſti vt eoꝝ bona auferant obijcientes eis q̄ ſunt rei leſe maieſtatis vel proditores aut perturbatores patrie: ⁊ ſi qui in conſilio eos ꝑ iuſtitia tueri volunt expellunt a cōcilio dicentes illud Lucani. Exeat aulam qui volet eſſe pius: et Cayphas qui interpretatur vomens oꝛe iniquam profert contra iuſtum ſententiam ⁊ omnia ei9 bona in fiſcum deuoluit: adeo vt alij iuſti ⁊ diuites non audeant in palam ambulare. ſed moꝛantur iuxta Effren que interpretatur fructificatio per bona opa ⁊ patientiam deo fructificantes.

Tropologice.

¶ Inſtruimur ex preſenti euangelio vt iuxta pſalmiſtam non ambulemus in conſilio impioꝛum ne cum peruerſis peruertamur: ſed potius eoꝛum conuerſationem fugiamus ⁊ iuxta deſertum: id eſt mundanos deſerentes cōmoꝛemur in effrē deo ſoli fructum noſtrum offerentes.

Anagogice.

¶ Contemplemur regem regum ⁊ dominū dominantium pacientiſſimum ferētem ſe a viliſſimo ac ſpurciſſimo ſeruo pontifice ſymoniace electo condēnari ſententiam moꝛtis latam ac diffinitā, in cōſilio nō infringere: ſed vſq̄ ad tempus ꝑfinitū declinare: qui omnes ↄcilantes ꝓſternere potuiſſet: ſicut turbā eum capere volentē ſtrauit. vt nos a moꝛtis poteſtate eriperet: ⁊ ad regna celeſtia perduceret fructuū noſtroꝝ premia abundantiſſime retribuēs.

¶ Sabbato ante palmas.

Cogitauerunt autē pꝛincipes ſacerdotum. Joan. xij. c.

Hiſtoꝛia hui9 euāgelij facta eſt anno chꝛiſti. xxxiij. partim in vigilia et partim in die palmarum.

Hiſtoꝛice.

¶ Lazarum ex moꝛtuis ereptū ſacerdotum pꝛincipes ↄſpirarunt neci dandum: q̄m ob ipſum iudeoꝛum q̄ plurimi chꝛiſti fidem aſſumebāt. Craſtino aūt dn̄o hieroſolymā ſup aſino incedēte: vt fuerat vaticinatū plurima que ad feſtum venerat turba obuiam palmarum cum ramis procedens vocem extollens oſanna benedictum qui domini in noīe adueniret iſrl rex acclamabat: q̄ clare poſtq̄ gloriā adeptus eſt agnouerunt diſcipuli: atteſtabant aūt eum concomitantes reſurrectionem vidiſſe Lazari phariſeis id nequaq̄ gratis accipiētibus. Philippo ſiquidem gentiles quidem vt ieſum viderent ſuggerebant cū boyna cū Andrea: philippus domino retuliſſet hoꝛam aduenisse reſpondit qua deberet clarificari: ſemē namq̄ tritici terre mandatum niſi occumberet ſolum permanere. Fructum vero quam plurimū ſi moꝛeretur afferre dixit eum quoq̄ qui ſuam diligeret animam eam perditurum foꝛe et odiēs in eternam eam reſeruare vitam: ⁊

tam:⁊ eum qui miniſter eius vellet
eſſe eum ſequi ⁊ ſecum permanere
oportere ait honoreſq̄ ab eius am-
plos acciperet genitore:vtq̄ clariſi-
caretur cum eius turbata foret ani-
ma patrē deprecabatur:cui cū vox
q̄dā qd ei claritatē cōtribuerat ⁊ rur
ſus clarificaret intonuiſſet q̄buſdaʒ
tonitruū factuʒ fuiſſe:aliquibus vo
angelū eū allocutū fuiſſe affirmāti-
bus r̄ndit dominus non propter ſe:
ſed hanc propter eos vocem adue-
niſſe affore q̄ mūdi iudicium cuius
princeps extra eijceretur traherecq̄
cuncta a ſe dum exaltatus foret qua
deberet nece plecti inſinuās.requi-
ſitis autem a turba quonā pacto id
fieri poſſet cum ex legis auctoritate
Chriſtus eternaliter foret permāſu-
rus vt dū eis diuinū illuceſceret lu-
men incederent ne a tenebris obfu-
ſcarentur imperauit:atq̄ quatenus
lucis filij fieri mererentur in lucem
crederent:hiſq̄ dictis abſcedēs ab
eis ſe occultauit.

Producēda ſunt dubia
⁊ ſoluenda.
1 ¶ Dub.cur iudei poti⁹
volebāt interficere La-
zaruʒ q̄ alios reſuſcita-
tos a dn̄o ⁊ ſanatos:R.
Lyra.poſt Chriſoſt.q2 Lazarus erat
nobilis ⁊ famoſus ⁊ ideo ei⁹ reſur-
rectio erat magis publica.
2 ¶ Dubi.qd tūc monebat eos poti⁹
q̄ ali:R̄n.q ſupra.q2 relicta feſtiui-
tate inſtanti oēs ibant bethaniam.
3 ¶ Dubi.cur potius volebant eū in-
terficere q̄ expellere:vel alio modo
prouidere:Reſpon.Augu.ſuper Jo
annem.q2 tanta erat euidentia mira
culi vt non poſſent occultare quod
factum eſt vel negare.
4 ¶ Dubitatur nunquid cōſiderabāt
q̄ ſi interfeciſſent eum q̄ adhuc do
minus potuiſſet eū reſuſcitare:Re-
ſpon.qui ſupra.q̄ ex ceca ſeuitia cre
debant eum non poſſe ſuſcitare oc-
ciſum quāuis ſuſcitaſſet mortuum:
⁊ tamen Lazarū mortuū et ſeipſum
ſuſcitauit occiſum.
¶ Dubi.cur in craſtinum venit hie 5
roſolymam:R̄n.Lyr.q2 illa die que
erat quinta ante paſcha accipiebatur
agnus ⁊ reſeruabatur vſq̄ ad veſpe
ram quarte decime diei:⁊ tunc im-
molabatur.vt habetur Exod.xij.c.Et
quia chriſtus erat verus agnus im-
molandus:ideo tunc venit vt figu-
ra reſponderet veritati.
¶ Dubi.cur tanta turba tunc vene- 6
rat hieruſalem:R̄n.Lyra.quia oēs
tenebantur venire hieruſalem ad fe
ſtum paſche.
¶ Dubit.cur alias veniens hieruſa 7
lem nō venit in aſino ⁊c.dubia hoc
tangentia:Require dominica pri-
ma aduentus ſm ordinem predica
torū.dub.7.⁊ ſequentibus.
¶ Dubitatur cur accipiebant ramos 8
palmarum:Reſpon.Lyra:poſt Au-
guſti.quod diuina diſpoſitione hoc
fecerunt ad deſignandam victoriā
quam Chriſtus de hoſte in proximo
erat habiturus:vnde antiquitus vi
ctori in certaminibus ramus palme
dabatur.
¶ Dub.cur dicit ꝓpheta noli time 9
re:R̄nd.Chryſo.ſuper Jo.q2 reges
eorū iniuſti fuerant ⁊ eos obnoxios
bellis faciebant ſed hic non talis ſʒ
mitis ⁊ manſuetus.
¶ Dubi.quid tunc non intellexerūt 10
diſcipuli:R̄nd.Lyra:q̄ ſcʒ illa ſcri-
ptura intelligeretur de xp̄o:q2 ad-
huc erant ſimplices ⁊ illiterati.
¶ Dubitatur quando fuit chriſtus 11
glorificatus:R̄nd.Lyra.qd poſt re-
ſurrectionem quādo fuit glorioſus
ſimul in anima ⁊ in corpore.
¶ Dubitatur quomodo ſic cogno- 12
uerūt:R̄n.Lyra:q2 tūc aperuit eis

ſenſum vt intelligerent ſcripturas.

13 ¶Dubitatur cur tunc nõ reuelauit eis qđ erat rex? Rñ. Chryſo. vbi ſupra: quod ſcãdalizaſſet eos qđ vnꝰ rex talia deberet pati.

14 ¶Dubita. ad quid turba teſtimonium perhibebat de reſuſcitatione lazari? Rñ. qđ vt vox vulgi q̃ ex auditu processerat confirmaretur per teſtimonium turbe que viderat.

15 ¶Dubitatur quomodo intelligitur ꝙ nihil ꝓficiebãt phariſei? Rñ. Lyra: qđ dupliciter. Uno modo de bono zelo de his q̃ crediderãt ſicut de Nicodemo q̃ volebãt īpedire alios a perſecutiõe xp̄i ⁊ nihil ꝓficiebãt. Alio mõ de malo zelo: quo increduli ex inuidia talia dicebant nõ valẽtes retrahere turbã. vnde Augu. ait qđ turba turbauit turbam: ⁊ inuidet ceca turba ſi mũdus poſt eum abijt per quem factus eſt mundus.

16 ¶Dub. q̄ totꝰ mundꝰ nõ ibat poſt eũ? Rñ. qđ eſt ſenſus hyperbolicꝰ ad exprimẽdũ qđ multi ſequebant eũ.

17 ¶Dubit. q̃o gẽtiles idololatre veniebãt adorare in hieruſalem? Reſpon. Beda qđ templũ pro ſui ſanctitate habebat in reuerẽtia a gentilibus qui erãt in circuitu iudeorum vt hr. ij. Macha. iij. Et ideo multi ex eis aſcendebant adorare in hieruſalem ⁊ maxime in ſolennitate paſchali vt pꝫ in eunucho Cãdacis regine.

18 ¶Dub. quomodo gẽtiles nõ poterant videre ieſum qui ab oĩbus videbat? Reſpon. ſanctus Uincẽtius quod volebant loqui cum eo.

19 ¶Dubitatur quid volebãt ſibi dicere? Reſpon. qđ vt patet ex verbis a xp̄o prolatis volebant eius doctrinam audire pro eorum ſalute.

20 ¶Dub. cur dicebant gẽtiles? Rñd. qui ſupra: qđ quaſi geniti tales: cum non eſſent circunciſi ſicut iudei.

21 ¶Dub. cur potius dixerãt Philippo ꝙ alteri apoſtolorũ? Rñ. Lyr. qđ quia videbant eum manſuetum et pium: vel vt dicit ſanctus Uincẽtiꝰ: q̄ primo inuenerunt eum.

22 ¶Dubit. quia cum bethſaida eſſet piſcina in hieruſalẽ quomodo erat in galilea? Reſpõ. ꝙ eſt nomẽ equiuocum ad dictam piſcinam ⁊ quandam villam galilee. Unde Philippus erat oriundus.

23 ¶Dub. cur philippus nõ dixit ieſu per ſe: ſed primo dicit Andree? Reſpõ. Lyra. poſt Chryſoſtomũ: q̄ Andreas erat ꝓncipalis q̄ eo cũ eſſet primꝰ xp̄i diſcipulus ⁊ per eũ Philippus fuerat conuerſus. ideo cum eius conſilio volebat dicere.

24 ¶Dub. cur nõ reſpõdit dñs ꝙ erat cõtentus eos audire? Rñ. Lyr. poſt Auguſtinum. ꝙ implicite reſpondit eorum voluntati prenũtiando eis paſſionem et reſurrectionem ſuã quaſi diceret iſti gentiles qui volunt modo venire ad me poſt mortem meã venient ad me per fidem.

25 ¶Dubitat quomodo nũc xp̄s fuit clarificatus in viſione gentiliũ? Reſpon. Lyra. poſt Aug. ꝙ videns diſpoſitionem gentilium ad credendũ dicitur clarificatus: quia eius diuinitatem gentiles vbiqꝫ confeſſi ſunt poſt eius reſurrectionem.

26 ¶Dubitatur cur chriſtus aſſimilat ſe grano? Reſpondit ſanctus Tho. iij. par. q. xlij. arti. j. ꝙ ſe dicebat granum mortificandum in infidelitate iudeorum ⁊ multiplicandum in fide apoſtolorum.

27 ¶Dubit. q̃o granũ moritur cũ nõ habeat vitam? Rñ. ꝙ metaphorice dicitur mori: q̄ corrũpitur quãuis ⁊ animam vegetatiuã habeat virtualiter ⁊ multiplicatiuam.

28 ¶Dubitat q̃o ergo moriens multiplicat? Reſpõ. q̄ corruptio vnius eſt generatio alterius.

29 ¶ Dubitat quomodo amans alaꝫ ſuam perdet eam? Reſpon. Augu. vbi ſupra ꝙ diligens animaꝫ ſuam concedendo ei delectabilia huius vite perdet eam in futuro.

30 ¶ Dub. quid eſt diligere aīam ⁊ eā odire? Rñ. Chryſoſto. vbi ſupra qđ ille aīam ſuā amat qui ei⁹ deſideria inconuenientia facit: ⁊ odit qui noxia concupiſcenti non cedit.

31 ¶ Dubitatur cur vult ꝙ odio perſequamur animā? Rñdit Chryſoſto. vbi ſupra. ꝙ queadmodū eoꝝ qui odio habentur nec vocē audire ſuſtinem⁹ nec riſum videre delectat: ita ⁊ animaꝫ cum cōtraria iniungit que deo non placent cum vehemētia auertere oportet.

32 ¶ Dubita. cur dicit in hoc mundo? Rñ. Theophilus ſup Joanneꝫ. qm̄ valde oneroſum erat audire quod oporteret odire animam ⁊ per hoc conſolatur qđ dicit in hoc mundo tempoꝛis indicans particularitatē: non enim in perpetuum iubet animam odio haberi.

33 ¶ Dubit. q2 videtur ꝙ xp̄s per hec verba dederit occaſioneꝫ hominibus ſemetipſos interficienti? Rñd. Augu. vbi. ſ. ꝙ cum cauſe articulus venerit vt hec cōditio proponatur aut faciendum eſſe cōtra dei preceptum: aut ab hac vita migrandum cōminante mortē pſecutore ibi oderis in hoc mundo animam tuam vt in vitam eternam cuſtodias eam.

34 ¶ Dub. qđ eſt miniſtrare xp̄o? rñ. qui ſupra ꝙ nō querere que ſua ſunt ſed que ieſu chriſti.

35 ¶ Dubi. quid eſt ſequi xp̄m? Rñ. q ſ. ꝙ eſt ambulare vias xp̄i. nō ſuas.

36 ¶ Dubita. cur dicit vbi ego ſum ⁊c. Rñ. Lyra. ꝙ ad oſtendendū premiū ſequele eſſe. ſ. ibi vbi eſt filius dei.

37 ¶ Dubi. cur dicit vbi ſum: ⁊ nō vbi ero? Reſpon. Lyra poſt Chryſoſto. qm̄ tunc erat in celo per fruitionem dei imo inquantum deus erat ipſa beatitudo eſſentialiter.

38 ¶ Dubitatur cur potius dicit ꝙ pater talem honoꝛificaret ꝙ̄ ipſe. Reſpon. Chryſoſt. vbi ſupra quia nondum de eo decentem opinionē habebant: ſed maioꝛem de patre.

39 ¶ Dubi. cur dicit animam ſuā eſſe turbatam? Rñ. Ly. poſt Chryſoſt. ꝙ quia diſcipulos ad mortē exhortatus fuerat: ne dicāt ꝙ ipſe extra dolores exiſtens humanos facile de morte philoſophatur. oſtendit ꝙ ⁊ ipſe in agonia ſit: tamē propter vtilitatem mortem non renuit.

40 ¶ Dubi. q2 videtur ꝙ xp̄s nō debebat turbari. Uide ſupra feria. vj. dn̄ice quarte quadrageſime. dub. 122.

41 ¶ Dubi. cur dicit quid dicam? Reſpon Beda. quaſi diceret qđ aliud dicam niſi vt mēbra mea inſtruanf.

42 ¶ Dubit. cur petit ſaluificari ex illa hora? Rñ. Lyra. ꝙ ſcđm appetitum ſenſitiuum refugiebat mortem quā ſecundum appetitum rationalem ſufferre volebat.

43 ¶ Dubit. cuius fuit illa vox? Rñd. Lyra ꝙ fuit formata a tota trinitate. Uerumtamen dicitur vox patris q2 perſonam eius repreſentabat.

44 ¶ Dubitatur per quem prolata fuit dicta vox? Reſp. Greg. xviij. mora. quod huiuſmodi verbis per angelum loquitur deus.

45 ¶ Dub. qn̄ fuit clarificatus ⁊c. Rñ. Aug. vbi ſupra. i. ꝙ cum de virgine natus eſt: cum miracula multa fecit cum deſcendente ſpiritu ſancto in ſpecie columbe monſtratus eſt: ⁊ iterum clarificabit cū reſurget a mortuis cū exaltabitur ſup celos deus: ⁊ ſuper omnem terram.

46 ¶ Dubi. cum ſit deus nunquid ſemper fuit clarus. Reſp. ſanctus Tho. iiij. contra Gen. c. ix. ꝙ hoc ad hu-

manamnaturam referenduꝫ eſt in
qua fuit humilitas paſſionis ⁊ glo-
ria poſtmodum reſurrectionis.
47 ¶ Dubi. cur quidam dicebãt toni-
truum factũ: ⁊ alij angelũ fuiſſe lo-
cutum? Rñ. Lyr. qđ rudiores qui ſo
lum ſonũ vocis audierãt. Dicebant
tonitruũ eſſe factũ. Alij perſpicacio
res q̃ articulationeꝫ vocis percepe
rãt: dicebãt angelũ ei fuiſſe locutũ.
48 ¶ Dubi. vnde mouebant̃ dicentes
angelũ fuiſſe ei locutum? Rñ. Lyra
qđ ex hoc qꝛ putabãt eum purũ ho-
minẽ. Et ideo dicebãt angelũ ei fuiſ
ſe locutum ſicut in ſcriptura dicit̃ ꝙ
angeli loquebantur prophetis.
49 ¶ Dubit. cur dicit illam vocem nõ
eſſe factã propter ſe? Reſpon. Lyra
poſt Auguſtinum. ꝙ ex hoc oſtẽdit
per illum vocem non ſibi iudicium
quod iam ſciebat: ſed eis quibus iu
dicari oportebat.
50 ¶ Dubitatur cum iudiciuꝫ ſit futu-
rum in fine mundi: cur dicit ꝙ tunc
erat iudicium mundi? Rñ. Ly. poſt
Auguſtinum. ꝙ duplex eſt iudiciuꝫ
Unum damnationis qđ eſt premio
rum ⁊ penaruꝫ eternarum. Et illud
eſt futurum in fine mundi. Aliud eſt
iudicium diſcretionis quo ſcilicet di
ſcreti ſunt fideles ab obſtinatis ⁊ il-
lud fuit in paſſione chriſti.
51 ¶ Dub. cur dicitur iudiciũ mundi?
Rñ. qui ſ. mundi. i. pro mundo in-
quantum ex diuina ſnia mundus a
poteſtate diaboli ereptus eſt.
52 ¶ Dubi. quis eſt princeps mundi?
Reſpon. qui ſupra. ꝙ eſt diabolus.
53 ¶ Dubit. cum deus ſit rõſis omniũ:
cur dicitur diabolus princeps mũ-
di? Rñ. Auguſti. vbi ſupra. ꝙ mun-
dus appellat̃ in malis hominibus
qui toto orbe terrarum diffuſi ſunt:
⁊ ita dicitur princeps mundi: id eſt
malorum hominum qui ſunt in
mundo.

¶ Dubi. nunquid ⁊ iuſti poſſunt di 54
ci mundus? Reſpõ. qui ſupra: qđ vt
Apoſtol9 dicit. ij. Corin. v. deus erat
in xp̄o mundum recõcilians ſibi. id
eſt iuſtos ex quorum cordibus prin-
ceps mundi eijcitur foras.
¶ Dubitat. cum iam eſſet eiectus a 55
cordibus apoſtolorum ⁊ diſcipulo-
rum: cur dicit eijcietur? Reſpõ. qui
ſupra. qđ tunc erat eiectus ex pau-
ciſſimis hominibus: ſed nũc in mul
tis magniſq; populis iam mox eij-
ciendum eſſe predicit.
¶ Dubitat̃ quomodo ergo diabo- 56
lus tentat qui eiectus eſt? Reſpon.
qui ſupra: qđ aliud eſt intrinſec9 re-
gnare: aliud forinſec9 oppugnare.
Et ideo tentare non ceſſat: licet eie-
ctus ſit a regno.
¶ Dubitatur cur dicit cõditionali 57
ter ſi exaltatus fuerit? Reſpon. qui
ſupra: qđ Ly. ſi dicit̃ pro cum. id eſt
cum exaltatus fuerit.
¶ Dubi. cur dicit omnia traham ⁊ 58
non omnes? Reſpõ. qui ſupra: quo-
niam non omniũ eſt fides nõ itaq;
ad vniuerſitatem hominuꝫ retulit:
ſed ad creature integritatem. id eſt
ſpiritum ⁊ animam ⁊ corpus.
¶ Dubi. cum neutrum genus con- 59
cipiat maſculinum videt̃ qđ cõpre-
hendantur ſub illo adiectiuo oĩa ⁊
etiã hoĩes? Reſpon. qui ſupra: qđ ſi
ſic intelligimus omnia id eſt prede
ſtinata ad ſalutem: aut certe omnia
hominũ genera ſcđm innumerabi-
les differentias quibus inter ſe pre-
ter ſola peccata homines diſtant.
¶ Dubita. quõ trahet cum trahere 60
dicat vim? Reſpõ. Chryſoſt. qđ tra
het quaſi a tyranno detentos ⁊ per
ſeipſos nequientes accedere et il-
lius manus effugere.
¶ Dubit. ad quid dixit ſignificans 61
qua morte ⁊c. Rñ. quod ſunt verba
euãgeliſte declarantis exaltationẽ

ſoꝛe crucifixionem.

62 ¶ Dub. cur per exaltationẽ intelligit moꝛtẽ? R̄ñ. Lyra. q2 cū fuit crucifixus fuit exaltatus a terra in aere debellando aereas poteſtates.

63 ¶ Dub. cur turba dicit audiuimus ex lege. ꝛc. R̄ñ. Lyra. poſt Augu. qꝺ quaſi arguẽdo quod ipſe non eſſet xp̄s ſi chꝛiſtus ex lege debeat manere in eternum.

64 ¶ Dubitatur quia in lege Moyſi hoc nō habet? R̄ñ. Lyra. qꝺ per legem nō ſolū intelliguntur q̄ꝗ libri Moyſi: ſed etiam ꝓphete ꝛ pſalmi.

65 ¶ Dubit. vbi habetur qꝺ chꝛiſtus manet in eternū? R̄ñ. Lyr. qꝺ Eſa. ix. c. Ibi vocabit nomen eius admirabilis deus ꝛc. Et danielis. vij. ca. Poteſtas eius poteſtas eterna que non auferetur: ꝛ Michee. v. Et tu bethleem effrata ꝛc. ꝛ egreſſus eius ab initio a diebus eternitatis.

66 ¶ Dubi. quō intellexerunt qꝺ diceret de moꝛte ſua cū hoc clare nō dixerit? R̄ñ. Aug. vbi. ſ. quia hoc facere cogitabãt: ideo hoc eum dixiſſe intelligebant.

67 ¶ Dubitat cur non dicunt qꝺ xp̄s nihil patitur? Reſpō. Chꝛyſoſt: ſuper Joannem: qꝺ ꝛ paſſio ꝛ reſurrectio in multis ſcripturis ſimul ponuntur: ſed dicunt qꝺ manet in eternum: ꝛ nimirum hoc non erat ꝯtrariū: immoꝛtalitati eñ per paſſionez non eſt factum impedimentum.

68 ¶ Du. cur dicũt q̄s eſt filius hoĩs cu2 xp̄s hic nō ſe dixerit filiū hoĩs? R̄ñd. Lyra. q2 cōiter ſic ſe vocabat.

69 ¶ Dubi. cur de hoc interrogãt. R̄. Chꝛyſo. vbi ſupꝛa. q. d. non dicas ꝙ ꝓpter odiū tuū hoc dicam9 ecce enim nō nouim9 de quo dicis. Uel vt dicit Lyr. q. d. ſi loqueris de teipſo ſequitur ꝙ nō ſis chꝛiſtus. ſi loqueris de alio dic nobis q̄s eſt iſte filius hominis.

¶ Dubit. cur xp̄s nō reſpondet ad ꝓpoſitum? R̄ñ. Lyra. ꝙ reſpōdet argumẽto eo2 ꝛ eos cōmendat ꝙ haberent notitiã de eius eternitate per ſcripturas: ſed erat imperfecta. Ideo dicit adhuc modicum lumen in vobis eſt. id eſt agnoſcẽdo eternitatem chꝛiſti. 70

¶ Dub. quō non habebãt perfectū lumen de xp̄o? R̄ñ. Lyr. q2 nō intelligebãt moꝛtẽ ꝛ paſſionẽ xp̄i ꝑnūtiatã p Eſa. liij. ca. tanꝗ ouis ad occiſionẽ ducet. ꝛ ſcd̄m antiquos doctoꝛes hebꝛeos totuz illud capitulū intelligitur ad literam de xp̄o. ꝛ Danielis. ix. c. poſt hebdomadas. lxij. occidetur chꝛiſtus. 71

¶ Dub. cur dicit ambulate dū lucẽ habetis ꝛc. R̄ñ. Lyra. poſt Aug. ꝙ ꝙ admonet eos vt velint habere ꝑfectam cognitionem ſue paſſionis ꝛ moꝛtis ne tenebꝛe ignoꝛãtie ꝛ culpe illos compꝛehendant. 72

¶ Dubi. quomodo ambulantes in tenebris neſciunt quo vadūt? R̄ñ. Chꝛiſ. ꝙ q2 nunc iudei multa agant neſcientes quid agãt: ſed vt in tenebris ambulantes putant rectaz incedere viam: cum tamen quandoꝗ contra vadant. ſcꝫ iudei credentes chꝛiſtum venturum ambulant viaz non rectam. 73

¶ Dub. in quam lucem vult dominus vt credant? R̄ñ. Lyra. i. in eum qui eſt lux ꝛ veritas ſcilicet in chꝛiſtum ipſum. 74

¶ Dub. quō dicit nunc ipſos fieri filios lucis ideſt chꝛiſti: cū Joãnis. j. dicat ipſos filios dei fieri. Reſpon. Chꝛyſoſtomus. ꝙ hoc dicit vt oſtendat: quoniam vna ꝛ eadez eſt actio patris ꝛ filij. 75

¶ Dub. cur poſt abijt? R̄ñ. Lyr. q2 non recipiebant eius doctrinam. 76

¶ Dub. quomodo abſcōdit ſe? Reſpondet Lyra. ꝙ non occultando ſe 77

ſed virtute diuina ſe reddendo in-
uiſibilem eis.
78 ¶Du. cur abſcōdit ſe cū nō demō
ſtrarēt ſe velle ei nocere? Rñ. Ly. ꝙ
ipſe videbat eos talia cogitantes:
ideo preueniens abſcondit ſe.

☞ Allegorice.

¶Cōcilium ſacerdotum ſignificat
concilium imperatorū pluriū que-
rentes extinguere fidem chriſti ho
norem chriſto exhibit9 per turbas ſi-
gnificat honorem qui nūc p vniuer
ſum mundum ipſi exhibet: qui teſti
monium perhibent per fidē qđ pōt
mortuos ſuſcitare. Phariſei indi-
gnantes ſignant populum iudaicū
indignari ꝙ nunc totus mūdus cre
dat i chriſtū ipſis a deo derelictis.
Gentiles adorantes ſignant cōuer
ſionē gentiū deū pfecte adorātium.
Quod Andreas ⁊ philippus genti
les adducunt ad xp̄m figurat orbē
per apl'os ad xp̄m deductum ⁊ gra
num frumenti mortuum ⁊ fructum
afferens: ſignat innumerabilē fru-
ctificationē per paſſiones ⁊ mortē
martyrū factam: ⁊ in hac ipſos do-
mino miniſtraſſe ⁊ mundū ſaluifi-
caſſe vox de celo figurauit ſonum
aduenientis ſpūs vehementis apo
ſtolos clarificantē. vox non ꝑpter
ſe veniēs: demōſtrat xp̄m incarna-
tum non propter ſe ſed propter nos
homines ⁊ noſtram ſalutem. Prin
ceps mundi eiectus declarat ido-
la in quibus habitabat confringen
da ⁊ annihilanda: turba dicēs chri
ſtum manſurum in eternum ſignifi
cat annuntiantes fidem xp̄i vſq; in
finem mundi duraturam: modicū
lumen ſignificat in preſenti ſeculo
deum cognoſci per ſpeculum ⁊ in
enigmate: tunc vero filios nos lu-
cis fieri quando videbimus eū ſi-
cuti eſt chriſtus ſe abſcondens: ſi-
gnificat deū receſſiſſe a iudeis in-
gratis ⁊ obſtinatis retrahendo lu-
men gratie ab eis.

☞ Tropologice.

¶Inſtruimur ex hoc euangelio fu
gere conſortia prauorum ⁊ cito de-
relinquere cogitationes peſſimas
ne in aliquod peſſimū facinus in-
curramus: ⁊ docemur noſtra p cor
da occurrere redemptori: ⁊ teſtimo
niū afferre per gratiarū actiōes de
beneficiis nobis collatis. Item ꝙ
ad ſanctos recurram9 qbus media
tibus xp̄i gratiā ɔſequamur. Itē ꝙ
tribulationes mundi ⁊ mortē ſuffe
ramus vt fructum multū afferam9
nec ɔdeſcēdamur omni appetitui:
ſed ſenſualitates odiamus: ⁊ ꝙ mi-
niſtrem9 xp̄o eius pauperes paſcē-
do ⁊ ꝙ fidem quā accepim9 vſq; ad
mortē ɔſeruemus: ⁊ vt nō in vacuū
gratiā ⁊ lumen dei recipiamus ſed
ambulemus dum lumē gratie no-
bis illuceſcit: vſq; abſcondamur in
abſcondito faciei domini: ne a dia-
bolo inuenti decipiamur.

☞ Anagogice.

¶Eleuamur in contemplationem
celeſtis hieruſalem ad quā cū chri-
ſto triūphante onuſti ramis bono-
rum operum deū laudantes ingre-
diemur teſtimonium reddentes de
illius infinita miſericordia qua pec
catores continue recipit: ⁊ in illo fe
ſto cum ſanctis apoſtolis: erūt om-
nes gentiles ad fidē conuerſi deum
ſuppliciter adorantes ⁊ ipſi mini-
ſtrantes qui in hoc mundo tribula
tiones paſſi ſunt animā ſuam mor-
ti pro chriſto dantes: diabolo extra
paradiſum emiſſo: et nobis lumen
eternū ⁊ indeficiens in quo ambu-
labimus perpetuo erit abſconde-
murq; ſub protectione alarum dei
nos protegentium.

¶ Sabbato ante palmas ſcdm ordinem predicatorū.

Require in vigilia aſcenſionis.

¶ Dñica i ramis palmarū

euangelium. Cum appropinquaret Jeſus hieroſolymis. Quere dominica prima aduentus ſm ordinem predicatorum.

¶ Dominica in ramis palmarum in miſſa.

Scitis q2 poſt biduū paſcha fiet ꝛc. Mat. xxvi. Mar. xiiij. Luc. xxij. ꝛ Joan. xviij.

Chriſti paſſio peracta eſt anno eius. xxxiiij. die. xxv. Martij feria ſexta: ſcz die veneris que dicitur paraſceue. paſche.

Relicto ſenſu hiſtoriali ob ſui prolixitatē ꝛ cū quatuor euāgeliis ample deſcriptus ſit ſolum ad dubia me cōuertam.

1 ¶ Dubit. vbi xp̄s diſcipulis. ſcitis q2 poſt biduū paſcha fiet? R. ꝙ vt hꝫ Matth. xxiiij. ꝛ Marc. xiij. erat in monte oliueti.

2 ¶ Dub. quo die erat paſcha iudeorum? Reſp. rabanus ſuper euāgelijs: ꝙ in quo agn9 immolabat̄ ad vesperā. hoc eſt quarta decima luna primi menſis ꝙ paſcha illo tūc euenit die Jouis que fuit vigeſima quarta martij.

3 ¶ Dubit. que dies appellabat̄ azima? Rñd. q ſupra. ꝙ feſtiuitas azimorū ſuccedebat imediate paſche q̄ fiebat. xv. luna dicti p̄mi menſis qñ: ſcz populus egreſſus eſt de egypto. Aliqñ tamē euangeliſte vnum pro alio ponere ſolent.

4 ¶ Dubit. qūo paſcha fuit poſt biduum? Rñd. Lyra. ꝙ dñs predixit apoſtolis paſſionez ſuā die martis anteꝗ pateret̄: et ita per duos dies ante diem veneris.

5 ¶ Dub. cur dicebat̄ paſcha? Reſp. Hiero. ꝙ paſcha que hebraice dicitur phaſe a trāſitu nominat̄. quia exterminator videns ſanguinez in foribus iſraeliticarū ptranſierit nec pcuſſerit eos: vel q2 ppl̄s a ſeruitute egyptiaca trāſiuit ad libertatem. 6

¶ Dubita. ſi paſcha erat quedam dies quomodo diſcipuli petūt vbi volebat qd̄ pararent paſcha? Reſpon. qd̄ vt colligitur ex ſctō Tho. tertia parte. q. xlvi. ꝛ prime Corin. v. ꝛ in pluribus aliis locis. Paſcha multipliciter dicitur. Primo reſpe ra. xiiij. Lune primi mēſis qua immolabatur agnus. leuiti. xxiij. quartadecima die menſis ad veſperam paſcha domini eſt. Item tota hebdomada azimorum que incipiebat ipſa quartadecima die primi menſis durabat ſeptem diebus dicebatur paſcha: vt pat Exod. xij. ꝛ Leuitic. xxiij. ꝛ ita accipit̄ Act. xij. volēs poſt paſcha producere eum populo. Tertio agnus qui tunc immolabatur dicebatur paſcha: vt patet Luc. xxij. Venit autē dies azimorū in qua neceſſe erat occidi paſcha. Quarto prima dies azimorum ſcz quintadecima dies primi mēſis dicebat̄ paſcha. Joan. xiij. c. ante dieꝫ feſtū paſche. Quinto panes azimi q̄ comedebant̄ dicebantur paſcha Jo. xviij. c. nō introierūt in pretoriū ꝛc. ſed vt mād ucarent paſcha. i. panes paſchales. Sexto feſtiuitas epularū. ij. Paralipo. penul. c. non fuit phaſe. i. paſcha ſimile huic in iſrael a diebus Samuelis pphete. Septimo xp̄s dr̄ paſcha. xv. Corin. xv. Paſcha noſtrū immolatus eſt. xp̄s: ꝛ vſualiter dies reſurrectionis chriſti dicitur paſcha: quia tunc de morte trāſiuit ad vitam impaſſibilem. Unde verſus. Hebdomadas.

hora: dies epule: pecus: azima xp̄s.
7 ¶ Dub. cur dt paſcha fiet: ⁊ non erit
aut veniet? R̄ñ. Orig. ſup euãgeliũ s.
ꝙ dt fiet hoc eſt q̄le nũq̄ factũ fuit.
8 ¶ Dub. cur non ita celebraꝛ paſcha
certo die mẽſis ſicut annũciatio na
tiuitatis xp̄i: circũciſio: epiphania: ⁊
⁊ purificatio? R̄ñ. qꝛ vt habetur in
rationali diuinoꝝ officioꝝ ſm Aug.
predicta feſta ptinent ad memoriã
tantum. vnde ſufficit pro ea memo-
rari quota die menſis natus ſit xp̄s
circũciſus ⁊c. Et ideo ſemper eadẽ
die menſis celebrantur. licet feria va-
rieꝛ ppter mutationẽ litere domini
calis. Aliqua vero feſta ſicut paſche
pentecoſtes aſcentionis ⁊ paſſionis
domini ptinent ad memoriã ⁊ ſacra
mentũ. Verbi gr̄a xp̄s paſſus eſt. vj.
feria. vt hominẽ q̄ in. vj. fer. cecide
rat redimeret: ⁊ ſic de aliis. ⁊ ſic opʒ
ꝙ in diuerſis kalẽdis fiãt in eadem
tamen feria. ſ. paſſio in feria. vj. ⁊ re-
ſurrectio in dominica.
9 ¶ Dub. cur nõ ſemper celebraꝛ pa-
ſcha in eodẽ tp̄e? R̄ñ. q̄ ſupra ꝙ pa-
ſcha noſtrũ accipiꝛ ſemꝑ dñica pri-
ma poſt paſcha hebreoꝝ quod eſt
ſemper quartadecima luna. que nõ
eſt ſemꝑ eodẽ tp̄e vel eadem die mẽ
ſis imo variatur ſm annos ſolares
Ideo ⁊ paſcha noſtrũ nõ ſemper eſt
eodẽ tẽpore nec in eodẽ die menſis
licet ſemꝑ vt dictũ eſt eadem feria
ſcʒ in dñica celebretur.
10 ¶ Dub. cur ſemper paſcha celebraꝛ
in die dñico? R̄ñ. ꝙ ſic fuit ſtatutũ:
vt habeꝛ de conſe. di. iij. c. noſce. ⁊ c.
ſequẽti. ⁊ vt diciꝛ in rõnali diuinoꝝ
officioꝝ. Angelus domini in ſpe
cie paſtoris apparuit Hermedocto
ri precipiens vt ſemper paſcha die
dominico celebraretur.
11 ¶ Dub. cũ paſcha ſit trãſitus ⁊ xp̄s
feria ſexta trãſierit: cur non celebra
tur in ipſa feria ſexta? R̄ñ. ꝙ vt ha-
betur in rõnali diuinoꝝ officioꝝ.
Primo ne videamur iudaizare: qꝛ
iudei tunc paſcha celebrãt. ſ. quar-
tadecima luna. que tunc erat fer. vj.
Secũdo qꝛ xp̄s die dominico reſur
gẽdo vitã reparauit. Tertio. qꝛ quã
do fuit crucifixus eſt tẽpus luctus.
Ideo eccleſia dimittit hoc vſq; ad
dominicam vt ſolemnius agatur.
¶ Dubi. cur p̄dicit eis ꝙ traderet. 12
Require dominica in quinquageſi
ma. dub. i. ⁊ ſequentibus.
¶ Dub. qñ fuerunt congregati prin 13
cipes ſacerdotũ: qꝛ dicit tunc? R̄ñ.
Remig ſup euãgeliũ s. ꝙ tunc cõiũ-
gitur ſuperioribus verbis. i. anteq̄
paſcha celebraret. ſ. die mercurij: vt
dicit Lyra.
¶ Dub. cur dicitur princepes ſacer 14
dotũ cum vnus ſolus eſſet ſummus
pontifex. Require feria ſexta de paſ
ſione. dub. 19.
¶ Dub. que erant ſeniores populi. 15
Require. fer. iij. dñice. iij. quadrage
ſime. dub. 6.
¶ Dub. cur potius congregati ſunt 16
in atrio Cayphe q̄ alibi? R̄ñ. ꝙ pro-
pter dignitatẽ: qꝛ erat ſumus ſacer-
dos illo anno.
¶ Dub. cur volebant ieſum dolo te 17
nere? R̄ñ. qui ſupra. qꝛ nullam in eo
mortis cauſam inuenire poterãt do
lo occidere nituntur.
¶ Du. quẽ tumultũ timebãt. R. Ori 18
ge. ſuper euãgeliũ s. ꝙ populi ppter
diuerſa ſtudia diligentis chriſtum ⁊
odientis credentis ⁊ non credẽtis.
¶ Dub. quid eſt tumultus? R̄ñ. ſan 19
ctus. Tho. ſup Eſa. xvij. ca. ꝙ eſt lo-
cutio confuſa ⁊ precipue multorum
ſimul. Unde oritur ſeditio.
¶ Dubi. cur poſt occiderũt eum in 20
die feſto? R̄ñ. Chryſo. in homel. ꝙ
furore feruentes immutati ſunt a
ſuo propoſito: quia enim traditо-
rem inuenerant in ipſa feſtinitate

chriſtum occiderunt.

21 ¶ Dub. quõ comedit cũ Symone
leproſo ꝙ nõ licebat ſm legẽ? Rñ.
Hier. ſup Mat. qꝺ iã fuerat mũda
tus a ſaluatore: ſꝫ nomẽ priſtinũ ꝑ
manebat: vt virtꝰ curãtis appereret.

22 ¶ Dub. que fuit illa mulier que at
tulit alabaſtrũ ⁊c. Uide feria .v. do
minice de paſſione quaſi ꝑ totum.

23 ¶ Dub. vt quid dñs paſſus eſt vn
guentũ tanti ꝓcij ſup ſe effundi? R.
Chriſ. ꝙ qꝛ multa erat huiꝰ mulie
ris religio ⁊ ineffabile ſtudiũ idcir
co cõdeſcẽdẽs dñs cõceſſit ſup ca
put ſuũ vnguentũ effundi.

24 ¶ Dub. qꝛ videt̃ qͥdã luxurioſa res
vngi tali ꝓcioſo vnguento? R. aug.
de doctrina xp̃iana. qꝺ nõ vſus re
rũ ſꝫ libido vẽtris in culpa eſt: nam
hoc magnũ cuiuſdã rei ſignũ eſt vt
etiam dominꝰ eã excuſando dicit.

25 ¶ Dub. cũ Joãnes dicat ſolũ iudã
cõtriſtatũ: cur Mattheus ⁊ alij di
cunt diſcipulos ꝯtriſtatos? R. Au
guſti. de cõſenſu euãgeliſtarũ: qꝺ et
alij diſcipuli aut ſenſerunt hoc aut
dixerũt aut eis inde dicẽte ꝑſuaſuꝫ
ſit atqꝫ oĩm volũtatẽ. Mattheus et
Marcus etiã verbis expreſſerunt:
ſed iudas dixerat propterea qꝛ fur
erat: ceteri vo ꝓpter pauperũ curã.
Joannes antẽ ſolũ de iuda dixit cu
ius ex hac occaſione furandi cõſue
tudinẽ credidit imitandam.

26 ¶ Dub. quantum valebat vnꝰ eorꝫ
denariorũ? R. qꝺ olim denarius ꝑ
decem nũmis reputabat̃ ⁊ penſat
ſiliquas. xviij. ⁊ ſiliqua eſt vigeſi
ma pars ſolidi.

27 ¶ Dub. quid eſt indignatio? Rñ.
ſctũs Tho. ij. ij. q. clvij. ar. vij. qꝺ eſt
filia ire: ⁊ eſt quãdo ira eſt in corde.

28 ¶ Dub. quõ illud vnguẽtũ fuit de
perditũ? Rñ. Ly. qꝺ iudas putabat
vnguẽtũ ꝑditũ: qꝛ nõ habebat apꝺ
ſe pretium.

¶ Dub. in quo diſcipuli fuerũt mo 29
leſti mulieri. R. Remig. vbi. ſ. ꝙ ex
verbis xp̃i oſtẽdit̃ qꝺ apoſtoli mole
ſti qͥd locuti ſunt contra eam.

¶ Dub. cur chriſtus tantũ laudat 30
hanc mulierẽ? R. Chriſoſtomꝰ qꝺ
vt non obtunderet deſiderium mu
lieris omnia hec conſolationẽ mu
lieris dicit.

¶ Dubi. cur dñs permiſit portare 31
loculos? Reſ. dominꝰ Cardi. de tur
re cre. Qꝺ ꝓpter ſubſtẽtationẽ pau
perum. Secundo vt haberet vnde
emeret neceſſaria: vt patet in Sa
maritana. Tertio vt daret exem
plum infirmis eis cõdeſcendens vt
ſibi ꝓuideãt. Quarto: qꝛ eius eccle
ſia loculos habitura erat.

¶ Dub. cur dicit̃ qꝺ pauperes ſem 32
per haberent? Rñ. qꝛ vt dicit̃ Mar
ci. xiiij. c. ꝙ qꝺ als poterant benefa
cere pauperibus.

¶ Dub. quõ eũ nõ ſemꝑ habebunt 33
cum dicat Mat. xxviij. ca. Ecce ego
vobiſcum ſum vſqꝫ ad conſumma
tionem ſeculi? Rñ. Ly. poſt Hiero.
qꝺ hic intelligitur de ꝑſentia corpo
rali: ⁊ ibi de eſſe cũ hominibus per
gratiam ⁊ etiam ſacramentaliter in
ſacramento altaris.

¶ Dub. quõ hoc fecit ad eum ſepe 34
liendum cũ adhuc viueret. Rñ. Ly
ra: qꝺ in hoc facto ſepulturam pre
figurauit futurã de propinquo. Unꝺ
Joan. xij. cap. dicitur quod precepit
partem vnguenti ad ſepulturã ſuaꝫ
reſeruari.

¶ Dub. cur xp̃s cõmiſit loculos iu 35
de q̃ erat fur. Rñ. dñs Cardinalis
de turre cre. qꝺ non erat fur quãdo
ei commiſit.

¶ Dubit. cur poſtqꝫ cognouit ipm 36
eſſe furẽ non eũ redarguit. Rñ. qui
ſupra. ꝙ hoc non ſciebat vt hõ: ſed
vt deus ipm eſſe furem: ⁊ nõ corri
puit rationabiliter vt eccleſia ſciat

tolerare furces: et vt omnem occaſionem proditionis auferat cum ex loculis haberet concupiſcentie mitigationem.

37 ¶ Dub. cur dicit vbicũq; p̃dicatum; ꝛc. R. Chriſ. in homi. q2 ſepulchrũ et mortẽ cõmemorauerat vt non videatur in triſtitiam mittere mulierem rurſus eam conſolatur p iſta verba.

38 ¶ Dub. quõ predicabiẽ per totum mundum? Rñ. Rabanus ſup euangelis ꝙ in toto mũdo. i. in quocũq; loco dilatabiẽ eccleſia per totũ mũdum dicetur.

39 ¶ Dub. an vere hoc p̃dicatũ fuerit per totũ mundum? Rñ. Chriſo. vbi ſupra. ꝙ vbicũq; terrarũ abieris videbis hãc mulierẽ famoſam effectam ꝙ virtus p̃dicãtis efficit.

40 ¶ Dub. cur nõ pmiſit huic mulieri niſi ꝙ diceẽ in toto mũdo? R. qui ſupra. ꝙ ex his q̃ dixit itelligi potuit q̃d ſibi pmiſerit. ſi em̃ opus bonum fecit manifeſtũ eſt ꝙ ꝛ mercedẽ dignam accipiet.

41 ¶ Dub. q̃ñ abijt indas: dicit tunc? R. Lyra. ꝙ feria. iiij. ſ. die mercurij cũ fuerũt cõgregati principes.

42 ¶ Dub. q2 poſt cõgregationẽ poniẽ de vnguẽto effuſo? R. Augu. de cõſenſu Euãgeliſtaꝝ ꝙ recapitulãdo dictum eſt.

43 ¶ Dubi. cur dicit euãgeliſta de iuda ꝙ abijt? Rñ. Raba. vbi. ſ. quod ideo dicit quia non coactus non inuitatus ſed ſponte ſcleratum inijt conſilium.

44 ¶ Dub. cur dicit vnus de duodecim? Reſpõ. Chriſo. in homel. acſi diceret de primo choro eorum qui ſublimiter electi ſunt; hec erat cater na regalis.

45 ¶ Dub. cur dicit Scharioth? R. q. ſ. q2 erat ꝛaliꝰ iudas q̃ fuit frater Jacobi minoris: vt dicit Ly.

¶ Dubi. quid eſt Scarioth? R. Remigiꝰ vbi. ſ. ꝙ ſcarioth a fuit patria in qua ortus fuit iudas. 46

¶ Dub. cur nõ noiat cũ pditorem? Rñ. Chriſo. in sermõe ꝙ vt doceat? detractiones neſcire ꝛ accuſationes declinare. 47

¶ Dub. q̃d monuit iudã pdere xp̃m? Rñ. Leo papa in ſermone. ꝙ nõ timoris pturbatione xp̃m deſeruit: ſ; pecunie cupiditate diſtraxit. Amore eñ pecunie vilis eſt ois affectio ꝛ anima lucri cupida etiã p exiguo perire nõ metuit nullũq; eſt iuſtitie in illo corde veſtigium in quo ſibi auaritia facit habitaculum. 48

¶ Dub. cur iudas nil determinate petijt dicẽs. q̃d vultis mihi dare? Reſpõ. Hiero. ꝙ nõ certam poſtulat ſummã vt ſaltẽ lucroſa videreẽ pditio: ſ; quaſi vile tradẽs mancipiũ in poteſtate emẽtiũ poſuit quãtum vellent dare 49

¶ Dubit. cur triginta argenteos ei cõſtituerũt? Reſ. Origenes. ꝙ tantam mercedẽ ꝯſtituerũt quãtos annos ſaluator conuerſatus fuerat in hoc mundo: ꝛ q2 Joſeph venditus prefigurauit xp̃i vẽditionẽ q̃ ioſeph vt Hiero. dicit nõ vt multi putãt iuxta. lxx. interp̃tes triginta aureis vẽditus eſt: ſed iuxta hebraicã veritatem triginta argenteis: neq; em̃ poterat ſeruus pretioſior eſſe quam dominus. 50

¶ Dub. qualẽ oportunitatẽ querebat? Rñ. Orige. ꝙ Lucas manifeſtius declarat dicẽs. Ut traderet eũ ſine turba. i. quando populus non erat circa eum ſed ſecretus erat cũ diſcipulis ſicut ꝛ fecit. 51

¶ Dubi. q̃ dicebaẽ prima dies azimorũ? Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. xlvj. ar. ix. q̃ quadrtadecima dies menſis primi quãdo agnus immolabaẽ. q̃ tunc euenit in die Jouis. 52

53 ¶Dubi. quot erāt dies azimorum? R. Lyra. q a veſpera .xiiij. diei vſq ad veſperam .21. durabant.

54 ¶Dub. cur illa die non fuit paſſus xps qua immolabatur agnus? Rñ. Remigi. qz in eadē nocte myſteria ſanguinis z corporis ſui diſcipulis celebrāda tradidit: z ſic tentus a iudeis ſue immolationis .i. paſſionis ſacrauit exordium.

55 ¶Dub. an iudas eſſet cū alijs apoſtolis qñ petierūt vbi volebat parari paſcha? Rñ. q. s. q eſtimat q ſic.

56 ¶Dub. an xps vel aliquis apoſtolorum haberēt domū ad parādum paſcha? Reſpon. Chryſo. q ex his verbis manifeſtū eſt: quoniam nō erat ei domus neq tugurium: eſtimat quoq neq diſcipulos habuiſſe: pfecto eñ cum illuc rogaſſent venire.

57 ¶Dub. qd paſcha debebat cū apoſtolis māducare? Rñ. ſctūs Tho. .j. Corin. v. q erat agnus paſchalis.

58 ¶Dub. qd ſignificat azima. Rñ. q ſupra. q dicit ab a qd eſt ſine: z zima qd eſt fermentum: z ita panis non fermentatus dicitur azimus.

59 ¶Dub. ad quē miſit dominus diſcipulos: quia dicit ad quendam? Rñ. Auguſti. de conſenſu Euāgeliſtarū q ad eūz ſcilicet quē Marcus z Lucas dicūt patrem familias vel dñm domus qui creditur. vt dicit Lyra fuiſſe diſcipulus xpi ſed occultus.

60 ¶Dub. quia dicēdo ad quēdā dimittebat eos vagos? Reſpon. q ſupra. q dñs non dixit ad quēdā. Sed Matthe9 interpoſuit ſtudio breuitatis: qm̄ vt Marc9 dicit dedit eis ſignum q occurreret eis homo lagenam aque baiulans zc.

61 ¶Dub. cur non dixi eis nomen ei9 ad quē eos mittebat? Reſpō. Theophil. q ne pditor cognito nomine domū panderet phariſeis qui cum cepiſſent priuſq̄ ſpiritalia myſteria diſcipulis traderet.

62 ¶Dub. quos diſcipulos miſit. Rñ. q Petrū z Joan. vt dicit Lucas.

63 ¶Dubitaf cur dicit tempus meum prope eſt zc. Reſpō. Chryſoſtomus in omel. vt demonſtraret q volens ad paſſionem venit.

64 ¶Du. cur dñs voluit celebrare paſcha iudeorū. Reſpon. qui ſupra q vt demonſtraret q vſq ad vltimuz diem non erat cōtrarius legi. ſed q venerat legem implere.

65 ¶Dubitaf cur dixit cum diſcipulis meis. Reſpondet qui ſupra. q vt ſufficiens fieret preparatio: z vt ille, ad quem mittebat non exiſtimaret eūz occultari velle.

66 ¶Dubitaf. cur nos chriſtiani non celebramus paſcha more iudaico. Rñ. Orig. q ieſus factus eſt ſub lege: nō vt eos qui ſub lege erāt ſub lege relinqueret: ſed vt ex lege adduceret ſed celebramus in azimis ſinceritatis z veritatis.

67 ¶Dub. cur non diſcubuit ante veſperam? Reſpon. Remigius. quoniā ad veſperā agnus immolari ſolebat. Ideo veſpere facto diſcubuit

68 ¶Dub. cur non ſeruauit legez: que precepit vt ſtātes edāt Agnum. Rñ. Theophi. q probabile eſt prius eos adipleſſe paſcha legale: deinde diſcubuiſſe incipiente eo propriū tradere paſcha.

69 ¶Dub. an ſemp virgo fuerit in illa cena? Reſpon. ſanctus. Uincē. in ſermo. q ſic. ſz q ſtatim facta cena receſſit anteq̄ domin9 diceret deſiderio deſideraui zc.

70 ¶Dubi. cur dñs dixit in generali q vnus eorum erat cum traditurus. Rñ. qui ſupra. q vt teſtimonio perculſi cordis ſinguloꝝ qualitas pbaref.

7 ¶Dub. cur non nominauit iudam. Reſpōd. Leo papa in ſermone: q vt facilius corrigeret penitendo quem

nulla deformaſſet abiectio.
72 ¶ Dub. cur alij diſcipuli querūt di-
centes nunquid ego ſum? Rñ. Ori-
ge. q vnuſquiſq diſcipulorū ſciebat
ex his q docuerat ieſus: qm ad ma-
lū vertibilis eſt humana natura ⁊ in
colluctatiōe aduerſus rectores hu-
ius mundi tenebrarū: ideo vnuquiſ
que eorum timens interrogauit.
73 ¶ Dub. quid eſt parapſis? Reſpō.
Rabanus: q eſt vas eſcarum qua-
drangulatum a parib9 aſſibus .i.
equis lateribus dictum.
74 ¶ Dub. quia Marcus dicit catinū
an idē ſit? Rñ. qui.d. dicens catinū
eſſe vas fictile aptū ad immittendū
liquorem ⁊ potuit fieri: vt in mēſa
vas fictile quadrāgulatū ptineret.
75 ¶ Du. an omnes apoſtoli intinge-
rent manum in parapſide? Rñ. Ly.
q ſic ſcilicet in eodem vaſe in quo
erant carnes agni paſchalis.
76 ¶ Du. quō ergo potuerūt intellige-
re quis eū traderet? Rñ. Hie. q iu-
das ceteris ptriſtatis ⁊ retrahētib9
manū ⁊ iterdicentib9 cibos ori ſuo:
temeritate ⁊ impudētia q erat pdi-
turus etiam manum cum magiſtro
mittit in parapſidē vt audacia bo-
nam conſcientiam mentiretur.
77 ¶ Dub. cur dicit filius hoīs vadit.
Rñ. Remi. quia hūanitatis eſt ire ⁊
redire diuinitatis ſemp manere et
eſſe: ⁊ qr humanitas potuit mori iō
dicitur filius hominis abire.
78 ¶ Dub. cur dicit ſicut ſcriptū eſt de
illo? R. qui.d. qr quecūq paſſus eſt
prius a pphetis pdicta ſunt ⁊ vt di-
cit Lyr. ad conſolanduz apoſtolos
vt non exiſtimarent infirmitatez q
paſſurus erat.
79 ¶ Dub. vbi ſcriptū eſt de illo. vide
ſupra ſabbato precedenti. du. 71.
80 ¶ Dubit. cur dicit per quē tradet:
⁊ non a quo? Rñ. Orige. q per hoc
oſtendit iudam miniſtrum eſſe dia-
boli a quo tradebatur.
¶ Dub. cur inculpatur iudas cum 81
ita ſcriptuz eſſet: ⁊ ita debebat fieri.
Rñ. Chryſoſt. in homel. q quis ſcri-
ptuz fuerit paſſurū eſſe xpm nihilo
minus tamen incuſatur iudas. non
enim traditio iude ſalutez noſtram
operata eſt: ſz ſapiētia xpi qui alio-
rum nequitijs ad id qd nobis expe-
diebat vtebatur.
¶ Dubitatur videtur q iudas fue- 82
rit anteq naſceretur: quia dicit bo-
num erat ei ſi natus nō fuiſſet. Re-
ſpond. Hierony. q ſic intelligendū
eſt multo melius eſſe non ſubſiſtere
quam male ſubſiſtere: ⁊ ponitur po
ſitiuū: ſcilz bonuz pro comparatiuo
ſcilicet melius.
¶ Du. qr videt q nō eſſe ſit appeti 83
bile: ſi melius eſt nō eſſe quā eſſe p
ditorē. Reſpō. ſanctus Tho. i. par.
q. v. ar. ii. q non eſſe ſm ſe nō eſt ap
petibile ſed per accidens inquantū
ſ. ablatio alicui9 mali eſt appetibi-
lis q malum quidem aufertur p nō
eſſe. ⁊ ſic etiam per accidēs nō eſſe
dicitur bonū: ⁊ carere malo habet
rationez boni: vt dicit Philoſoph9
in. v. Ethicorum.
¶ Dub. cur cū alij dicant nunquid 84
ego ſum dñe; iudas; dicit nunquid
ego ſum rabbi. i. magiſter. Rñ. Hie-
rony. q iſte qui pditur9 eſt non do-
minū: ſed magiſtrū vocat quaſi ex-
cuſationem habeat ſi dño denega-
to ſalutem magiſtrum prodiderit.
¶ Du. cur iudas interrogat qui po 85
tius debuiſſet tacere? Rñ. Orige. q
hoc fecit verſuto conſilio vt ſimilia
ceteris interrogando celaret prodi
tionis conſilium: ⁊ vt dicit Lyra. ſi
nō interrogaſſet alijs interroganti
bus reddidiſſet ſe ſuſpectum.
¶ Dubi. cur non dixit ſibi eius qd 86
erat ipſe ⁊ q debebat ex pacto acci
pere argentū. Rñ. Chryſ. in homel.

ꝙ nihil horū dixit mitiſſimus ieſus nobis terminos ⁊ regulas preſigēs.

87 ¶ Dubi. q2 videtur ꝙ cum manifeſtauerit dicendo tu dixiſti? Rñ. Remigius. ꝙ poteſt ſic intelligi: tu dixiſti ⁊ nō ego vt adhuc locus penitentie concederetur dum nō apertius eius peruerſitas manifeſtatur.

88 ¶ Dubi. qua hora cene dedit diſcipulis corpus ⁊ ſanguinē ſuū: q2 dicit cenantibus? Rñ. Lyra. ꝙ poſtꝙ comederant carnes agni paſchalis anteꝙ ſurgerent de cena.

89 ¶ Dub. cur diſtulit vſqꝫ ad vltimā cenā inſtituere hoc ſacramētū? Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. lxxiij. ar. v. ꝙ triplici ratiōe. Primo q2 xp̄s continet in hoc ſacramēto ⁊ ideo qñ in propria ſpecie diſceſſurus erat in ſacramētali ſpē ſeipſum eis reliqt. Scd̄o q2 ſine fide paſſionis xp̄i nunꝙ potuit eſſe ſalus: ⁊ ideo oportuit omni tp̄e apud hoīes eſſe repreſentatiuū dñice paſſionis: cuius in veteri teſtamēto erat agnus paſchalis cui ſucceſſit in nouo teſtō euchariſtie: iō conueniēs fuit vt celebrato priori ſacr̄o nouū inſtitueret. Tertio: q2 ea que vltimo maxime ab amicis recedentibus dicunt magis memorie commendant: ⁊ q2 nulla oblatio maior eſt iſta: iō qñ diſceſſurꝰ erat īſtituit eā vt in maiori veneratiōe haberet.

90 ¶ Dub. cū ipſe dederit apl'is nō ieiunis hoc ſacr̄m: cur a xp̄ianis ieiunis ſumit. R. Aug. ad Januariū ꝙ placuit ſpiritui ſancto ⁊ in honorē tanti ſacramenti in os xp̄iani prius dñicū corpus intrare ꝙ̄ ceteri cibi.

91 ¶ Dubi. cur non preceperit quo ordine deberet ſumi? Reſpō. qui. ſ. ꝙ vt apoſtolis per quos eccleſiam diſpoſiturus erat ſeruaret hunc locū.

92 ¶ Dub. an euchariſtia ſit vnū de ſacramentis eccl'ie? R. ſ. Tho. iij. par. q. lxxiij. arti. j. ꝙ ſic q2 ordinatur ad ſubueniendū homini in vita ſpūali: que cē formaƚ vite corporali ad quā requirit generatio p quā homo vitā accipit ⁊ augmētū quo homo ducit ad pfectionē. Itē ⁊ alimentū quo homo cōſeruatur in vita: ita etiā in vita ſpūali oportuit eſſe baptiſmū qui eſt ſpūalis regeneratio: ⁊ cōfirmationē que eſt ſpiritualē augmentum: ⁊ ita etiā oportuit eſſe euchariſtiam que eſt ſpirituale alimentum.

¶ Dubit. an euchariſtia ſit vnū vel plura ſacra? Rñ. q. ſ. ar. ij. ꝙ eſt vnū formaliter ſꝫ multa materialiter q2 duo ꝯcurrūt. ſ. ſpūalis cibus ⁊ ſpūalis potus. Et ideo in collecta primo dicitur: purificēt nos dñe ſacra que ſumpſimꝰ: et poſt ſingulariter dicit hoc tuū ſacr̄m non ſit nobis reatus ad penā ad oſtendēdū ꝙ eſt quodā modo multa ſimpliciter aūt vnum. 93

¶ Dub. an hoc ſacramētū ſit de neceſſita e ſalutis? Rñ. qui. ſ. arti. iij. ꝙ ſic tñ non eſt eodem modo ſicut baptiſmus de neceſſitate ſalutis: q2 ad baptiſmū nō ordinat q̄s p aliud p̄cedēs ſacramentū: ſicut ordinat ad euchariſtiā p baptiſmū: ⁊ quis pōt ſaluari ſine euchariſtie pceptiōe dū modo eā habeat in voto ſeu deſiderio: ⁊ tñ pueri nō poſſunt ſaluari ſine baptiſmo q2 non habent aliquo modo baptiſmū in voto ſicut adulti: qui tñ ſaluantur ſine euchariſtie perceptione cum habeāt rem ſacramenti qm̄ ex fide eccleſie credunt. 94

¶ Dubi. q̄d eſt ꝓpriū nomen huius ſacramenti? Rñ. qui ſupra. ar. iiij. ꝙ inquātū ſignificat reſpectu p̄teriti ſic eſt memoratiuum dñice paſſionis que fuit verū ſacrificiū dr̄ ſacrificiū inq̄tū v̄o reſpectu p̄ſentis: ſic eſt vnitatis eccl'iaſtice aggregatiuū vocat cōio: q2 p ip̄m vnimur adinuicem ſed inquātū habet ſignificationē reſpectu futuri inquantū. ſ. eſt 95

prefiguratiuum fruitionis dei que erit in patria dicit viaticum: ⁊ ſcdm hoc dicitur etiã eucharistia. i. bona gratia: quia gratia dei vita eterna.

96 ¶ Dubi. que fuit p̃cipua figura huius ſacramenti in veteri teſtamẽto? R̄ñ. qui. ẜ. ar. vj. ꝙ in hoc ſacramento eſt tria conſiderare. ſ. id qđ eſt ſacramentum tm̃ ꝙ eſt panis ⁊ vinũ: ⁊ ſic potiſſima eius figura fuit oblatio Melchiſedech q̃ obtulit panẽ ⁊ vinũ. Itẽ qđ eſt res ⁊ ſacramẽtu3. ſ. corpus xp̄i veru3 ⁊ ita oĩa ſacrificia vete. teſta. fuerũt figura huius ſacramenti: ſed precipue ſacrificiũ expiationis qđ erat ſolẽnius qñ ſc3 pontifex intrabat ſemel in anno cũ ſanguine in ſancta ſanctoꝝ. Itẽ ⁊ id qđ eſt res tantũ. ſ. effectus huius ſacramenti cuius p̃cipua figura fuit manna ꝙ habebat in ſe oĩs saporis ſuauitatem vt dicit Sapien. xvj. c. Sed agnus paſchalis q̃tum ad hec tria p̄figurabat hoc ſacm̃. Et quãtũ ad primũ qꝛ mãducabatur cũ panibus azimis. Quãtũ ad ſecũdũ: qꝛ immolabatur ab oĩ multitudine filiorum iſrael ⁊ fuit figura xp̄i qui ꝓpter innocentiã dictus eſt agnus. Quantũ vero ad effectũ: qꝛ p ſanguinẽ agni paſchalis ꝓtecti ſunt filij iſrael a deuaſtãte angelo ⁊ liberati ab egiptiaca ſeruitute: et ideo fuit precipua figura huius ſacramenti quãtum ad omnia tria ipſum repreſentans.

97 ¶ Dub. cur potiꝰ panis ⁊ vinũ ſunt materia huius ſacri q̃ caro vel alia res? R̄ñ. qui. ẜ. q. lxxiiij. arti. j. ꝙ panis ⁊ vinũ ſunt materia cõueniens huius ſacri. Primo q̃tu3 ad vſum ſacri q̃ eſt mãducatio: qꝛ ipſis cõiter homines reficiũtur ⁊ aſſumunt in hoc ſacramẽto ad vſum ſp̄ualis manducationis. Scđo q̃tum ad paſſione3 xp̄i in qua ſanguis a corꝑe eſt ſeparatus: ⁊ ita in hoc ſacramento ſeorſum ſumitur panis vt ſacm̃ corporis ⁊ vinum vt ſacramentũ ſanguinis. Tertio quantũ ad effectũ: qꝛ valet ad tuitionẽ anime ⁊ corporis. Et ideo corpus xp̄i ſub ſpecie panis ꝑ ſalute corꝑis: ſanguis vero ſub ſpecie vini pro ſalute anime offertur: ſicut dicit Gen. x. c. quod anima animalis in ſanguine eſt.

98 ¶ Dubit. an requirat aliqua determinata q̃titas panis ⁊ vini ad materiã huius ſacramẽti vltra q̃ ſacerdos nõ poſſit cõſecrare? R̄ñ. qui. ẜ. ar. ij. ꝙ quidã dixerũt vt Alexander de hales. l. iiij. ꝙ ſacerdos nõ poſſet ꝯſecrare immenſam quantitatẽ panis ⁊ vini: puta totum panẽ q̃ vendit in foro aut totũ vinum qđ eſt in dolio: ſed hoc nõ videt eſſe verũ. qꝛ in oĩbꝰ habentibꝰ materiã rõ determinationis materie ſumit ex ordine ad finẽ ſicut materia ferri eſt ferru3 vt ſit apta ſectioni: finis aũt huius ſacramẽti eſt vſus fidelium. Vñ oportet ꝙ quantitas materie huius ſacri determinet p cõparationẽ ad vſu3 fideliũ: non aũt põt eſſe ꝙ determinet ad vſum fideliũ qui nunc occurrũt alioqn ſacerdos paucos parochianos habens non poſſet conſecrare multas hoſtias. Unde relinquitur ꝙ materia huius ſacramẽti determinetur per cõparatione3 ad vſum fideliũ abſolute. Numerꝰ autẽ fideliũ eſt indeterminatus vnde nõ poteſt dici ꝙ quantitas materie huius ſacramenti ſit determinata.

99 ¶ Du. an ſacerdos poſſit ꝯſecrare vnã ptẽ hoſtie ſine alia hoſtia integra remanẽte? R̄ñ. Richar. in. iiij. ſen diſt. x. ꝙ ſic dummõ determinet quã vult ꝯſecrare qꝛ ſi vellet conſecrare dimidiã vel tertiã partẽ indeterminate nihil conſecraret.

100 ¶ Du. an ſi habeat viginti hoſtias corã ſe, ⁊ non intendat conſecrare

niſi decem et octo: eas conſecret? Reſpōdeo prout ſupra. ꝙ ſi determinet ad aliquas illaꝝ: ſcilicet ad xviij. quas videat et velit conſecrare: erunt conſecrate. Si autē non ſe determinet ad hanc vel illā nulla erit conſecrata.

101 ¶ Dub. an habēs viginti hoſtias credens. xviij. ante ſe ꝛ intēdat cōſecrare quicquid eſt ante ſe conſecret? Reſpondeo ꝙ omnes viginti erunt conſecrate.

102 ¶ Dub. an hñs plures hoſtias aliquas intēdebat conſecrare: ꝛ i ꝓlatiōe ꝟboꝝ nō aduertat niſi de illa quā habet in manib⁹ oēs ꝯſecret? Rñ. ꝙ ſic propter primam intētionem que virtualiter remanet.

103 ¶ Dub. q̄ ſit ꝓpria materia huius ſacramēti quo ad panē? Rñ. ſ. Th. vbi. ŝ. art. iij. ꝙ eſt panis tritice⁹ qꝛ xp̄s creditur in hui⁹ panis ſpecie hoc ſacramentum inſtituiſſe.

104 ¶ Dubitatur an in paſta facta de tritico poſſit confici? Rñ. ꝙ nō: qꝛ non eſt panis.

105 ¶ Dubita. an in pane ſpelte ordei auene farri vel ſiliginis poſſit cōfici? Rñ. qui ſupra: ꝙ non. niſi in ſiligine generata ex grano frumenti.

106 ¶ Dub. an ex pane tritici mixti cū ſupradictis vł altero eoꝝ poſſit cōfici? Rñ. qui. ŝ. ꝙ ſic ſi maneat ſpēs tritici: nō autē ſi ſpecies mutatur.

107 ¶ Dub. an debeat cōfici ex azimo vel fermētato? Rñ. q̄. ŝ. ꝙ latini ꝯficiunt in azimo: vt dicit Greg. in regiſtro: qꝛ dñs ſine vlla cōmixtiōe ſuſcepit carnem: ꝛ hec conſuetudo eſt rōnabilior: qꝛ imitatur xp̄ʒ q̄ in azimo confecit. Greci tamen cōficiunt in fermentato in deteſtationem hereſis nazareoꝝ qui legalia euangelio miſcebant.

108 ¶ Dub. an latinus cōficiēs in fermentato: vel grecus in azimo cōſecrent? Rñ. qui ſupra. ꝙ ſic.

109 ¶ Dub. an ſit licitū ſic conſecrare? Rñ. qui ſupra. ꝙ non. ſed ſic conficiens grauiter peccaret quaſi peruertens eccleſie ſue ritum.

110 ¶ Dubi. ꝙ vinū eſt materia ꝓpria huius ſacramēti? Reſp. qui ſupra. art. v. ꝙ eſt vinuʒ vitis de quo ſolo pōt cōfici hoc ſacramētū. Primo quideʒ ꝓpter inſtitutionē xp̄i q̄ in vino vitis ipm inſtituit. Unde Luce. xxij. dicit. nō bibā de hoc genimine vitis ꝛc. Itē qꝛ vinum vitis magis cōpetit ad effectū huius ſacramēti q̄ ē ſpūalis letitia: qꝛ ſcriptū ē pſal. ciij. ꝙ vinū letificat cor hoīs.

111 ¶ Dub. an i liquorib⁹ pomoꝝ granatoꝝ vel alioꝝ poſſit ꝯfici? Rñ. q̄ ſupra. ꝙ nō. qꝛ liquores nō dicunt ꝓprie vinū ſʒ ſcđm ſimilitudineʒ.

112 ¶ Dubi. an in aceto facto ex vino vitis poſſit confici? Reſpō. qui ſupra. ꝙ non quia vinū fit acetū per corruptionem.

113 ¶ Dubita. an de agreſto poſſit cōfici? Rñ. qui ſupra. ꝙ non: qꝛ agreſta eſt in via gn̄ationis: ꝛ ideo nōdum habet ſpeciem vini.

114 ¶ Dub. an poſſit cōfici de muſto? Rñ. qui ſupra. ꝙ ſic: qꝛ iam habet ſpeciē vini nō tñ debent vue integre huic ſacramento miſceri.

115 ¶ Dub. an aqua ſit vino permiſcēda? Rñ. qui. ŝ. art. vi. ꝙ ſic. Primo ꝓpter inſtitutionē qꝛ ꝓbabilr creditur ꝙ dñs ipſum inſtituit in vino aqua ꝑmixto ſcđʒ morē illi⁹ terre. Unde Prouer. ix. dicitur bibite vinū qđ miſcui vobis. Scđo ꝓpt repreſentationē dñice paſſiōis quia ſanguis ꝛ aqua ex eius latere ꝑfluxiſſe legitur. Tertio ad ſignificandū effectuʒ huius ſacramenti qui eſt vnio populi chriſtiani ad xp̄m: ꝛ ſic aqua vnitur vino.

116 ¶ Dub. an ſine aqua poſſit cōfici?

Rñ.qui.ð.ar.vij.φ appoſitio aque nõ eſt de neceſſitate ſacramẽti.nã aqua non ſeorſum offertur a vino: ſed vino permixta perqδ oſtendit φ vinum per ſe pertinet ad hoc ſacramẽtũ tanꝗ̃ de eius neceſſitate exiſtens.non autem aqua niſi ſcδꝫ quod adiungitur vino.

117 ¶Du.an ex pane facto ex farina tritici et aqua artificiali.ſ.roſacea vel huiuſmodi poſſit cõfici hoc ſacramentũ? Rñ.qui ſupra.φ nõ:qꝛ non eſſet verus panis.

118 ¶Dubi.q̃ta aqua debet admiſceri vino? Rñ.qui ſupra.ar.viij.φ tutius eſt parũ de aqua apponere ꝛ p̃cipue ſi vinũ ſit debile:qꝛ ſi tanta fieret appoſitio aq̃:vt ſolueretꝰ ſpecies vini non poſſet perfici ſacr̃m.

119 ¶Dubi.an ſufficiat ſi aqua ponatꝰ in dolio cũ vino vel in vaſe? Rñ.q̃ ſupra.φ opꝫ aquã vino apponi circa ipſam celebrationẽ ſacramenti.

120 ¶Dub.an poſſit cõfici in paſcha? Reſpon.qui ſupra.φ non qꝛ aqua tollit virtutem vini.

121 ¶Dubi.an ſ̃m veritatẽ ſit corpus xp̃i in hoc ſacr̃o? Rñ.qui.ð.q.lxxv. φ verũ corpus et ſanguinẽ xp̃i eſſe in hoc ſacramẽto:neqꝫ ſenſu deprehendi põt:ſed ſola fide q̃ auctoritati diuine innititur.Uñ ſuper illud Luc.Hoc eſt corpus meũ qδ pro vobis tradetꝰ dicit Cirillus.nõ dubites an hoc verum ſit:ſed potius ſuſcipe verba ſaluatoris in fide cũ enim ſit veritas nõ mentitur.Berẽgarius autẽ qui dicebat corpus et ſanguinẽ xp̃i non eſſe in hoc ſacramento niſi ſicut in ſigno poſtea coactus eſt ſuum errorẽ reuocare ꝛ veritatem fidei confiteri.

122 ¶Dubitatur an poſt conſecrationẽ remaneat i hoc ſacramẽto ſubſtantia panis ꝛ vini? Rñ.qui ſupra ar.ij.φ licet figura panis ꝛ vini videatur.Tamen vt dicit Ambro.in libro de ſacramẽtis.nihil aliud ꝙ̃ caro xp̃i ꝛ ſanguis poſt cõſecrationem credenda ſunt.

¶Dubit.quid ſit de ſubſtãtia panis ꝛ vini poſt cõſectationẽ? Rñ.q̃ ſupra.art.iij.φ non annihilatꝰ:qua deus nõ eſt cã tẽdẽdi in nõ eſſe:vt dicit Auguſt.lib.lxxxiij.Subſtãtia igitꝰ ipſorꝫ poſt cõſecrationẽ ꝯuertitꝰ in corpus xp̃i:ꝛ lꝫ poſt cõſecrationẽ hec ſit falſa:ſubſtãtia panis eſt aliq̃d id tñ in qδ ſubſtantia panis cõuerſa eſt:eſt aliquid:ideo nõ eſt annihilata. 123

¶Dubi.quõ totꝰ panis ꝛ totũ vinũ põt cõuerti in corpꝰ ꝛ ſanguinẽ xp̃i:cũ materia ſemꝑ maneat ꝛ forme ſibijnuicẽ ſuccedãt? Rñ.qui ſupra.ar.iiij.φ lꝫ nullũ agẽs naturale poſſit agere niſi ad immutationẽ forme.Deꝰ tñ qꝛ eſt infinitꝰ actꝰ eiꝰ actio ſe extẽdit ad totã naturã entis:vt.ſ.tota ſubſtãtia eiꝰ cõuertatꝰ i totã ſubſtãtiã illiꝰ.ꝛ hoc agitꝰ diuina virtute i hoc ſacramẽto nã tota ſubſtãtia panis in totã ſubſtãtiã corporis xp̃i ꝯuertitꝰ.vñ hec ꝯuerſio nõ eſt formalis ſꝫ ſubſtãtialis. 124

¶Dub.cur ergo poſt ꝯſecrationẽ remanent accidẽtia panis et vini? Reſpõ.qui ſupra art.v.φ per diuinã ꝓuidẽtiã hoc rationabiliter fit. Primo:qꝛ horribile eſt hominibꝰ comedere carnẽ hoĩs ꝛ ſanguinẽ bibere.Ideo proponuntꝰ nobis caro ꝛ ſanguis ſumẽda ſub ſpeciebꝰ illorum que frequẽter in vſum hominis veniũt.ſ.panis ꝛ vini.Scδo ne hoc ſacr̃m ab infidelibꝰ irrideretur ſi ſub ſpecie propria dñm noſtrũ mãducemus.Tertio vt dñ inuiſibiliter eiꝰ corpꝰ ſumimꝰ ꝛ ſanguinẽ hoc ꝓficiat ad meritũ fidei. 125

¶Du.qꝛ cũ ꝑ accidẽtia indicemꝰ de ſubſtantia:videtꝰ φ hic ſit dece- 126

ptio ꝛ

ptio ⁊ ſenſus decipiatꝰ cũ ꝑ fidẽ cre
damus cõtra ſenſum? Rñ. qui. ſ. ꝙ
hic nulla eſt deceptio: quia ibi ſũt
accidẽtia q̃ ſenſibus vendicantur
intellectus aũt cuiꝰ eſt ꝓpriũ obie-
ctũ ſubſtãtia vt dr in. iij. de anima.
per fidẽ a deceptiõe ꝓſeruatꝰ: ⁊ etiã
fides non eſt cõtra ſenſum: ſed eſt
de eo ad qd ſenſus non attingit.

127 ¶ Dub. cur nõ ſic remanet forma
ſubſtantialis panis ſicut accidẽtia
eius? Reſpon. qui ſupra arti. vj. ꝙ
ſi remaneret ſubſtantia panis aut
remaneret in eadem materia: ⁊ ſic
ibi eſſet verus panis: aut ſeparata
ab oĩ materia ſic eſſet forma intel-
ligibilis actu: nec in alia materia
poſſet eſſe: qꝛ forma nõ eſt niſi i ꝓ-
pria materia: accidẽtia autem pa-
nis remanẽt vt ſub eis videatꝰ cor-
pus xp̃i nõ aũt ſub ꝓpria ſpecie.

128 ¶ Dub. an hec ꝯuerſio fiat i inſtã-
ti vel ſucceſſiue? Reſpõ. qui ſupra
art. vij. ꝙ fit in inſtãti. Primo quia
ſubſtantia corporis chriſti ad quã
terminatꝰ ñ ſuſcipit magis ⁊ minꝰ.
Scdo: qꝛ i hac ꝯuerſiõe nõ ẽ aliqd
ſubiectũ qd ſucceſſiue ꝑparetꝰ. Ter
tio: quia agitꝰ virtute dei infinita.

129 ¶ Dub. qꝛ vꝛ ꝙ nõ cõtineatꝰ totus
xp̃s in hoc ſacramẽto: qꝛ panis cõ
uertitꝰ i carnẽ: ⁊ vinũ in ſanguinẽ.
ſed in xp̃o ꝓter hec erãt oſſa ⁊ ner-
ui: ⁊ anima: ⁊ diuinitas cõiuncta?
Rñ. qui ſupra. q. lxxvj. ar. j. ꝙ aliqd
eſt i hoc ſacr̃o dupl̃r. Uno mõ q̃ſi
ex vi ſacr̃i: ⁊ ita hic ex virtute ver-
boꝝ eſt corpus cũ dicitꝰ: hoc eſt cor
pus meũ: ⁊ ſanguis cũ dr hic eſt ca
lix ⁊c. Alio modo ex naturali cõco
mitãtia: ⁊ ſic poſito corpe ⁊ ſangui
ne ibi eſt aĩa: ⁊ cũ diuinitas aſſum
pſerit humanitatẽ a qua nunq̃ ſe-
parata eſt: ideo eſt etiã ibi diuini-
tas: ⁊ cũ in corpe ꝯtineantꝰ nerui et
oſſa: ideo etiã ibi ſunt nerui ⁊ oſſa.

¶ Dubi. qꝛ aliqñ aĩa fuit ſeparata 130
a corpe. ſ. a morte vſq ad reſurre-
ctionẽ: ergo videtꝰ ꝙ aĩa nõ ꝯtinea
tur i hoc ſacr̃o? Rñ. q. ſ. ꝙ ſi in illo
triduo mortis fuiſſet hoc ſacr̃m ce
lebratũ nõ fuiſſet ibi aĩa xp̃i nec ex
vi ſacr̃i: nec ex reali cõcomitãtia: ſꝫ
qꝛ xp̃s reſurgẽs ex mortuis iã non
moritꝰ vt dr Roma. vj. aĩa eiꝰ ſemꝑ
eſt corpi vnita. Et ideo ex reali cõ-
comitãtia eſt in hoc ſacramẽto.

¶ Dubi. qꝛ cũ corpus maioris q̃tã 131
titatis nõ poſſit cõtineri ſub mẽſu
ra minoris quãtitatis. quo corpus
xp̃i qd eſt magnũ põt ꝯtineri ſub
mẽſura hoſtie ⁊ cuiuſlibet particu
le eius q̃ ſunt parue? Rñ. qui ſupra
ꝙ cum accidentia maneãt poſt cõ
ſecrationẽ patet ꝙ dimẽſiones pa
nis ⁊ vini nõ ꝯuertũtꝰ i dimẽſiões
corporis ⁊ ſanguinis xp̃i: ſꝫ ſubſtã
tia in ſubſtantiã: ⁊ ſic tota ſubſtan
tia corporis eſt i hoc ſacramẽto ex
vi ſacramẽti: nõ autẽ dimenſiones
eiꝰ. Uñ patet ꝙ corpus xp̃i in hoc
ſacramẽto eſt ꝑ modũ ſubſtantie ⁊
non ꝑ modũ quãtitatis: ꝓpria aũt
totalitas ſubſtãtie cõtinetꝰ indiffe-
renter in parua ⁊ magna quãtita-
te: ſicut tota natura aeris in paruo
vel magno aere: ⁊ tota natura ho-
minis i paruo vl' magno hoĩe. Uñ
⁊ tota ſubſtãtia corporis xp̃i ⁊ ſan-
guinis ꝯtinetur in hoc ſacramẽto
poſt cõſecrationẽ ſicut ante conſe
crationẽ cõtinebatur ibi tota ſub-
ſtantia panis ⁊ vini.

¶ Dubitatꝰ an ſub vtraq ſpecie to 132
tus xp̃s ꝯtineatꝰ? Rñ. qui ſupra art.
ij. ꝙ glo. ſup illud. j. Corin. xj. ⁊ cali
cem. dicit ꝙ ſub vtraq ſpecie. ſ. pa-
nis ⁊ vini idẽ ſumitꝰ: ⁊ ita ſub vtra-
q ſpecie corpus xp̃i eſt. aliter tñ et
aliter: qꝛ ex vi ſacramẽti ſub ſpecie
vini eſt ſanguis: cõcomitãter autẽ
vt dictũ eſt dubio. cxxix. ſub ſpecie

panis eſt etiã ſanguis cũ corp9 nõ
viuat ſine ſanguine ⁊ ſub ſpecie vi
ni eſt corpus cum ſanguis ↄtinea-
tur in corpore.
133 ℭ Dub. q2 in morte fuit ſeparatus
ſanguis a corpore: ⁊ ſic videt̃ ꝙ vbi
eſt vnũ nõ ſit aliud? Rñ. qui. d. ꝙ ſi
tũc fuiſſet celebratũ hoc ſacramen
tũ ſub ſpecie panis fuiſſet corpus
xp̃i ſine ſanguine: ⁊ ſub ſpecie vini
ſanguis ſine corꝑe ſicut erat in rei
veritate: ſed nunc non eſt ab eius
corpore ſeparatus: ideo ſub vtraqꝫ
ſpecie vtrũqꝫ continetur.
134 ℭ Dub. q2 vr̃ ꝙ ſi ſub vtraqꝫ ſpecie
ↄtineat̃ ꝙ altera ſit fruſtra? Rñ. q
d. ꝙ nulla eſt fruſtra q2 hoc vz ad
repñtãdũ paſſionẽ xp̃i. i qua ſeor
ſum ſanguis fuit a corꝑe ſeparat9.
Vñ i forma ↄſecratiõis ſanguinis
fit mẽtio de ei9 effuſiõe. Scḋo q2 ẽ
cõuenieñs vſui fideliũ vt ſeorſuz ex-
bibeat̃ corpus in cibũ: ⁊ ſanguis i
potũ. Tertio quantũ ad effectũ: q2
corpus exhibet̃ ꝓ ſalute corporis
⁊ ſanguis pro ſalute anime.
135 ℭ Dub. cur non ita ſeorſum conſe
crantur alie partes corporis puta
manus: caput: pedes: oſſa ⁊c. ſicut
ſanguis? Rñd. qui. d. ꝙ in paſſione
xp̃i nõ fuerũt alie partes corporis
ab inuicez ſeparate ſicut ſanguis.
Et ideo ſeorſum conſecratur ſan-
guis: nõ aũt aliqua ps ab alia.
136 ℭ Dubitat̃ q2 cum iã corpus xp̃i ſit
i hoc ſacramẽto ꝑ ↄſecrationẽ pa-
nis: videt̃ ꝙ nõ debeat denuo inci-
pere eſſe ꝑ ↄſecrationẽ vini? Rñ. q
d. ꝙ corp9 xp̃i nõ eſt ſub ſpecie vi-
ni ex vi ſacramenti: vt dictũ eſt du-
bio. 129. ſz ex reali ↄcomitãtia. Et
ideo ꝑ cõſecrationẽ vini nõ fit ibi
corpus xp̃i ꝑ ſe ſed cõcomitãter.
137 ℭ Dubitatur an ſub qualibet pte
panis ⁊ vini ſit totus xp̃s? Rñ. qui
ſupra. ar. iij. ꝙ ſic ſicut ſub qualibet
parte aeris eſt tota natura aeris: et
ſub qualibet pte panis eſt tota na-
tura panis: cum natura ſubſtantie
tota ſit ſub qualibet parte dimẽſio
nũ ſub quibus continetur.
ℭ Dubitat̃ hoſtia exiſtẽte integra 138
an ſub qualibet eius parte ſit tot9
xp̃s? Rñ. q. d. ꝙ quidã dicunt ꝙ nõ
ſed solũ cum frangit̃ ponentes exẽ
plũ de imagine que apparet in ſpe
culo: q̃ apparet vna in ſpeculo in-
tegro: ſz in fracto apparẽt ſingule
in ſingulis partib9 qḋ tamẽ nõ eſt
ver̃ q2 indifferẽter ſiue ſi dimẽſio-
nes ſint actu diuiſe ſicut cũ aer di-
uidit̃ vel panis ſecat̃: vel etiam ſint
actu indiuiſe diuiſibiles vo poten
tia ſub qualibet parte eſt tot9 xp̃s:
nec eſt oino ſimile de ſpeculo: quia
multiplicatio huiõi imaginũ acci-
dit in ſpeculo fracto ꝓpter diuer-
ſas reflectiões ad diuerſas partes
ſpeculi. Hic aũt nõ eſt niſi vna cõ-
ſecratio ꝓpter quaz corpus xp̃i eſt
in hoc ſacramento.
ℭ Dubita. quia cũ ille partes poſ- 139
ſint diuidi in infinitũ ſequit̃ ꝙ infi
nities eſſet in hoc ſacramento xp̃s
qḋ repugnat ⁊ nature ⁊ gratie? Re
ſpon. qui ſupra. ꝙ numerus ſequit̃
diuiſionẽ. ⁊ iḋ ꝗdiu quãtitas ma-
net indiuiſa actu: nec ſubſtãtia ali-
cuius rei eſt pluries ſub dimẽſioni
bus ꝓpriis: nec corp9 xp̃i ſub dimẽ
ſionibus panis. ⁊ per cõſequẽs ne-
ꝙ infinities: ſed toties in quot par
tes diuiditur.
ℭ Dubita. quia ſi corpus xp̃i eſſet 140
totus ſub qualibet particula ſeq̃re
tur ꝙ nulla eſſet diſtãtia inter ocu-
los ⁊ pedes: ⁊ ſic de ſingulis parti-
bus aliis? Rñ. q ſupra. ꝙ determi-
nata diſtãtia partiũ in corpore or-
ganico fundat̃ ſuꝑ quãtitate dimẽ
ſiua: ipſa autẽ natura ſpeciei prece
dit quãtitatẽ dimẽſiuã: ⁊ quia con-

uerſio ſubſtãtie panis directe terminat ad ſubſtantiã corporis xpi. ſcdm cuius modũ ꝓprie ⁊ directe eſt in hoc ſacramẽto: talis diſtãtia partium eſt quidẽ in ipſo corpore chriſti vero: ſed non ſcdm hãc diſtantiam cõparat ad hoc ſacramẽtum: ſed ſcdm modũ ſue ſubſtãtie ⁊ cum cõparetur ad hoc ſacramẽtum nõ ſub ratione quãtitatis dimenſiue: ſed ſolũ rõne ſue ſubſtantie: ideo nõ oportet qđ de natura ipſi9 ſit quãtitas poſitionẽ habẽs.

141 ¶ Dubi. an tota quãtitas dimenſiua corporis xpi ſit in hoc ſacro? Rñ. qui. ꝫ. ar. iiij. ꝙ cum ipſa quantitas nõ ſeparetur ab ipſo corpore xpi ſcdm eſſe: iõ tota eſt in hoc ſacro: ſed non ex vi ſacramenti: qꝛ cõuerſio terminat ad eius ſubſtãtiam ⁊ nõ ad dimẽſiones. ꝙ patet ex hoc qđ quãtitas dimenſiua panis remanet facta ꝯſecratiõe ſola ſubſtantia panis tranſeunte: qꝛ tñ ſubſtãtia corporis xpi realiter non diuidit a ſua quãtitate dimenſiua ⁊ ab aliis accidẽtib9: inde eſt ꝙ ex vi realis concomitantie eſt in hoc ſacro tota quãtitas dimẽſiua corporis xpi: ⁊ omnia accidẽtia eius.

142 ¶ Dubi. qꝛ cum nulla quãtitas dimenſiua tota ꝯtineatur in aliquo toto ⁊ in qualibet eius parte cum tñ totum corpus xpi contineatur ſub qualibet parte hoſtie. quomodo continebitur ipſa quãtitas dimenſiua in hoc ſacramẽto? Rñ. ꝙ ſupra. qđ mod9 eſſendi cuiuſlibet rei determinat ſcdm id qđ eſt ei ꝑ ſe ⁊ non ſcdm id quod eſt ei ꝑ accidens: ſicut corpus ⁊ viſum ſecũdũ qđ eſt albũ: nõ autẽ ſm qđ eſt dulce. licet idez corpus ſit albũ ⁊ dulce. Unde ⁊ dulcedo eſt in viſu ſm modũ albedinis nõ ſcdm modũ dulcedinis: quia igitur ex vi hui9 ſacri eſt in altari ſubſtãtia corporis xpi: quãtitas autem dimenſiua eſt ibi cõcomitãter ⁊ quaſi ꝑ accidens: ideo ipſa quãtitas eſt in hoc ſacramento nõ ſcdm ꝓpriũ modum. vt ſcꝫ tota ſit in toto ⁊ ſingule ptes in ſingulis partibus: ſꝫ per modũ ſubſtantie: cuius natura eſt tota in toto ⁊ tota in qualibet pte.

¶ Dub. qꝛ cum in ſacro remaneat 143
quantitas dimenſiua panis ⁊ due quãtitates dimenſiue non poſſint eſſe ſimul: vt pꝫ per philoſophũ. ii. metha. quõ poterit ibi eſſe quãtitas dimenſiua corporis xpi? Rñ. qui. ꝫ. ꝙ due quãtitates dimẽſiue non poſſunt ſimul eſſe in eodẽ: ita ꝙ vtraqꝫ ſit ſcdm proprium modũ quãtitatis dimẽſiue: quãtitas igit dimẽſiua panis eſt hic ſcdm propriũ modũ. ſcꝫ ſm cõmẽſurationẽ quãdã: nõ aũt quãtitas dimẽſiua corporis xpi: ſꝫ eſt ibi ꝑ modũ ſubſtantie: vt dictũ eſt dubio ꝑcedẽti.

¶ Dubit. an corpus xpi ſit in hoc 144
ſacro ſicut in loco? Rñ. q. ꝫ. arti. v. ꝙ nõ: qꝛ loc9 ⁊ locatũ oportet eſſe equalia. iiij. phi. Sꝫ locus vbi eſt hoc ſacrm̃ eſt multo minor ꝙ̃ corpus chriſti: ⁊ ſic non eſt ibi localiter neqꝫ diffinitiue: qꝛ ſic non eſſet alibi: neqꝫ circũſcriptiue qꝛ nõ eſt ſcdm propriã commenſurationẽ quantitatis proprie.

¶ Dubi. an corpus xpi repleat lo- 145
cum ſpecierũ panis: cũ non ſit vacuus: ⁊ ſubſtãtia panis nõ ſit ibi? Rñ. qui. ꝫ. arti. v. ꝙ ille locus non eſt vacuus nec proprie eſt replet9 ſubſtantia corporis xpi que nõ eſt ibi localiter: vt dictũ eſt dubio precedenti: ſꝫ eſt repletus ſpeciebus ſacramẽtorũ que habẽt replere locũ vel ꝓpter naturã dimenſionũ vel ſaltẽ miraculoſe. ſicut ⁊ miraculoſe ſubſiſtunt per modũ ſubſtantie.

146 ¶ Dubit. an corpus xp̄i ſit in hoc
ſacramento mobiliter? Rñ.qui.8.
ar.vj.ꝙ impoſſibile eſt idē eſſe mo
tum ꝛ quietū: qꝛ ſic ꝫdictoria veri
ficarenť de eodē: ſed corpus xp̄i in
celo quietū reſidet. ergo nō eſt mo
biliter in hoc ſacr̄o ꝛ nō mouetur
xp̄s ꝑ ſe ſcd̄m locū ad motū huius
ſacramenti: ſed ſolū per accidens.

147 ¶ Dubi. an xp̄s deſinat eſſe cū ſa
cramentuꝫ deſinit eſſe? Rñ.qui.8.
ꝙ nō: niſi ſicut deus deſinit eſſe in
aliqua creatura corruptibili per
hoc qđ creatura corruptibilis de
ſinit eſſe ꝛ quēadmodū deus deſi
nit eſſe dn̄s creature deficientis.

148 ¶ Dub. an qñ mādúcať minuať?
Rñ.qui.8.in opuſculo de ſacr̄o al
taris ꝙ non: ſed ſicut ſol non deſi
cit toti mūdo lumen ſuum cōican
do: ſic nec xp̄s eccleſiam totam pa
ſcendo exemplū de cādela in qua
milleſies tātus ignis ſumi pōt q̄̄
tus in ea eſt: nec per hoc minuiť lu
men eius: ſed potius augmentať ꝛ
xp̄s qꝛ ſe comedentes in ſe quodā
modo cōuertit ꝛ mutanť in ipſum
non minuitur ſed augmentatur.

149 ¶ Dub. an corp⁹ xp̄i in hoc ſacr̄o
poſſit videri ab aliquo oculo cor
porali? Rñ.qui.8.iij.par.qō.lxxvj.
ar.vij.quod: nec ab oculo alicuius
viatoris: qui cū ſit in hoc ſacramē
to per modū ſubſtātie vt dictū eſt.
Subſtantia autē inquantū hmōi
non eſt viſibilis oculo corporali:
nec ſubiacet alicui ſenſui niſi me
diantibus accidentibus. Nec etiā
ab oculo glorificato: qꝛ nihil ideꝫ
exiſtens pōt videri ſimul ab eodē
in diuerſis ſpeciēb⁹: ſed ocul⁹ glo
rificat⁹ ſemꝑ videt xp̄m ꝑut eſt in
ſua ſpē Eſa.xxxiij. Regē in decore
ſuo videbūt ergo a nullo oculo cor
porali poteſt videri: prout eſt in
hoc ſacramento.

¶ Dubi. an cū in hoc ſacramento 150
apparet puer vel caro miraculoſe
id qđ apparet ſit verū corp⁹ xp̄i?
Rñ.qui.8.arti.viij.ꝙ manentibus
dimenſionibus que prius fuerunt
que ſunt fundamenta aliorum ac
cidentium remanet veruꝫ corpus
xp̄i in iſto ſacramento: qꝛ miracu
loſe pōt fieri quedam immutatio
circa alia accidētia: puta figurā ꝛ
colorem ꝛ alia hmōi vt videatur
caro vel ſanguis: aut etiam puer.

¶ Dub. an qñ ſic talia apparēt in 151
hoc ſacr̄o ſit aliqua deceptio? Rñ.
qui.8.ꝙ nō: qꝛ ſemper fit ad oſten
dendum ꝙ in hoc ſacramento eſt
vere corpus Chriſti ꝛ ſanguis.

¶ Dub. quō accidētia poſſunt ma 152
nere in hoc ſacramēto ſine ſubie
cto? Rñd.qui.8.q.lxxvij.arti.j. ꝙ
hoc virtute diuina fieri pōt: cum
enim effectus magis dependeat a
cā prima q̄̄ a ſcđa. Deus q̄ eſt pri
ma cā ſubſtantie ꝛ accidentis: per
ſuā infinitā virtutē conſeruare po
teſt ineſſe accidens ſubtracta ſub
ſtantia per quā cōſeruabať ineſſe
ſicut ꝑ ꝓpriaꝫ cām ſicut etiā alios
effectus naturaliū cauſarū pōt ꝓ
ducere ſine naturalibus cauſis ſi
cut humanuꝫ corpus formauit in
vtero virginis ſine virili ſemine.

¶ Dubi. an quantitas dimenſiua 153
panis ꝛ vini in hoc ſacr̄o ſit alioꝝ
accidentiū ſubiectū? Rñ.qui.8.ar.
ij.ꝙ ſic: quoniā qualitates nō ſunt
diuiſibiles: niſi per accidēs ſcꝫ ra
tione ſubiecti: ꝛ qualitates rema
nentes in hoc ſacramēto diuidun
tur per diuiſionē qualitatis dimē
ſiue: ſicut pꝫ ad ſenſum ergo quā
titas dimenſiua eſt ſubiectuꝫ acci
dentiū que remanēt in hoc ſacro:
quoniā cū deť diuinitus accidēti
vt per ſe ſit. Pōt etiā per ſe alteri⁹
accidentis ſubiectum exiſtere.

254 ¶ Dub. quō pñt immutare extrin
ſeca in guſtu tactu ⁊ hmōi? R̄ñ. q
ẟ. ar. iij. ꝙ ſicut virtute diuina daẜ
eis vt poſſint agere ſine forma ſub
ſtantiali: q2 a deo ſicut a pmo agē
te dependet eis actio forme ſub
ſtantialis ⁊ accidētalis. ⁊ iō omne
qḋ poterāt agere ſubſtātia panis
⁊ vini exiſtente poſſunt agere ſub
ſtantia panis ⁊ vini tranſeunte in
corp9 ⁊ ſanguinem chriſti.

255 ¶ Dub. an ſpecies ſacramētales
poſſint corrūpi? R̄. q ſupra. ar. iiij.
ꝙ ſic: q2 ſenſu percipiẜ hoſtias cō
ſecratas putreſieri ⁊ corrumpi.

156 ¶ Dub. an corruptis ſpeciebus ſa
cramētalib9 deſinat ibi eſſe corp9
xp̄i? R̄. q. ẟ. ꝙ corp9 ⁊ ſanguis xp̄i
ſuccedūt in hoc ſacramēto ſubſtā
tie panis ⁊ vini. Si fiat igiẜ talis
immutatio ex pte accidētiū q̄ non
ſuffeciſſet ad corruptionē panis ⁊
vini ꝑpter talē immutationē non
deſinit corp9 xp̄i eē ſub hoc ſacra
mēto ſiue fiat immutatio ex parte
qualitatis: puta cū modicū immu
taẜ color aut ſapor panis vel vini:
ſiue ex pte quantitatis ſicut cū di
uidiẜ panis aut vinū in tales ptes
ꝙ adhuc in eis poſſit ſaluari natu
ra panis aut vini. Si vō fiat tanta
immutatio ꝙ fuiſſet corrupta ſub
ſtātia panis aut vini nō remanet
corp9 aut ſanguis xp̄i ſub hoc ſa
cramēto: ⁊ hoc tā ex pte q̄litatū ſi
cut cū imutaẜ color ⁊ ſapor ⁊ alie
q̄litates panis ⁊ vini qḋ nullo mō
poſſit cōpati natura panis aut vi
ni: ſiue etiā ex pte q̄ntitatis puta ſi
puluerizeẜ panis vel vinū ⁊ in tā
minimas ptes diuidaẜ: vt iam nō
remaneat ſpecies panis vel vini.

157 ¶ Dubi. an corruptio illarū ſpecie
rū ſit miraculoſa vẜ naturalis. R.
qui ſupra. ꝙ eſt naturalis ſ3 pſup
ponit miraculum qḋ eſt factū in
cōſecratiōe ſc3 ꝙ retineant eſſe ſi
ne ſubiecto qḋ prius habebant in
ſubiecto: ſicut ⁊ cec9 miraculoſe il
luminatus naturaliter videt:

¶ Dub. an ex ipſis ſpecieb9 poſſit 158
aliq̄d generari. R̄ñ. q. ẟ. ar. v. ꝙ ſic
ſicut vẜ ad ſenſu3: q2 et corruptio
vni9 eſt generatio alteri9 vt diciẜ
in pmo de generatiōe neceſſe ē ꝙ
ex eis aliq̄d gñetur cū corrūpanẜ:
nō enim omnino diſparēt: nec in
nihilū redigunẜ: ſ3 manifeſtu3 eſt
ꝙ aliquid ſenſibile eis ſuccedit.

¶ Du. quō ex talib9 ſpecieb9 pōt 159
aliq̄d generari cū nulla ibi ſit ma
teria? R̄ñ. qui ſupra ꝙ miraculoſe
datur quantitati dimenſiue panis
⁊ vini, qḋ ſit pmū ſubiectum ſubſe
quētiū formarū. Hoc aūt ē ꝓpriū
materie: ⁊ ideo ex cōſequenti daẜ
ei omne quod ad materiā ptinet:
⁊ iō q̄cq̄d poſſet generari ex mate
ria panis ſi eſſet. totum poteſt ge
nerari ex predicta quātitate dimē
ſiua panis vel vini.

¶ Du. an dicte ſpecies ſacramen 160
tales poſſint nutrire? R. q ſupra.
ar. vj. ꝙ apoſtol9. j. Cor. xj. loquēs
de hoc ſacramēto dicit alius qui
dē eſurit. Alius aūt ebrius eſt. vbi
dicit glo. qḋ aliqui ſumentes ine
briant. ꝙ nō poſſet ꝯtingere ſi ſpe
cies ſacramentales nō nutrirent.

¶ Du. an ſpecies ſacramētales in 161
hoc ſacramēto frāganẜ? R̄ñ. q ſu
pra. ar. vij. ꝙ fractio ſit per diuiſio
nem quāti: ſed nullu3 quātū ibi pi
uidiẜ niſi ſpecies ſacramentales:
quia neq3 corp9 xp̄i quod eſt incor
ruptibile: neq3 ſubſtātia panis aut
vini que nō manet ergo ſpecies ſa
cramentales franguntur.

¶ Du. an vino conſecrato poſſit 162
aliq̄s liquor miſceri? R̄ñ. q ſupra.
ar. viij. ꝙ ſic: ſicut patet ad ſenſu3:
q2 ſpecies poſſunt quicq̄d poterat

ſubſtantia vini: ſʒ ſi ibi eſſet dicta ſubſtãtia poſſet aliquis liquor ꝑmi ſceri: ergo ⁊ ipſi vino conſecrato.
163 ¶ Dubit. an talis liquor ꝑmixtus efficiatꝛ ſanguis xp̄i vel ꝓpter talē mixtionē vinũ ꝯſecratũ deſinat eē ſanguis xp̄i? R̄. q. ð. ꝙ cuʒ corpus xp̄i ⁊ ſanguis remaneãt in hoc ſacramēto quãdiu ſpecies manēt eo dē numero. ſi igitꝛ fiat tãta ꝑmixtio liquoris cuiuſcũqꝫ ꝙ ptingat ad totũ vinũ ꝯſecratũ ⁊ fiat ꝑmixtum erit aliud numero ⁊ nõ remanebit ibi ſanguis xp̄i. ſi aũt fiat tã parua admixtio ꝙ non poſſit diffundi p totũ: ſʒ vſqꝫ ad aliquã ptē ſpecieꝝ deſinit eē ſaguis xp̄i ſub illa pte vini ꝯſecrati: remanebit tñ ſub alia.
164 ¶ Dub. an liquor appoſitus vino ꝯſecrato miſceatꝛ ſubſtãtie ſanguinis? R̄ñ. qui. ð. ꝙ nõ: ſed bene miſcetur ſpeciebus ſacramentalib⁹.
165 ¶ Dub. qꝛ paruus quãtũcunqꝫ liquor admixtus cum nullũ habeat impedimentũ ſeu obſtaculũ videtꝛ ꝙ vndiqꝫ diffundatꝛ ⁊ ita deſinat ibi eſſe ſanguis xp̄i q̄ nõ eſt ibi ſimul cũ aliqua ſubſtãtia? R̄. qui. ð. ꝙ quidã motiratione inducta poſuerũt ꝙ q̄ntũcũqꝫ parua fiat extra nei liquoris admixtio ſubſtãtia ſãguinis xp̄i deſinit eſſe ſub toto q̄ tamen ratio nõ cogit qꝛ liquor ꝑpoſitus adeo põt eē paru⁹ quod ſua paruitate impeditur ne diffundatur per totũ: ⁊ non ſolũ dimenſionibus: que licet ſint ſine ſubiecto: tamen ſubſtant alteri liquori: ſicut ſi ſubſtantia ibi adeſſet.
166 ¶ Dub. q̄ eē eſt forma cõſecrationis corporis ⁊ ſanguinis? R̄ñ. qui ð. q. lxxviij. ar. i. ꝙ corporis eſt: hoc eſt enim corp⁹ meũ: ſanguinis vero. hic eſt eñi calix ⁊c. Quia vt dicit Ambro. in libro de ſacramētis cõſecratio fit verbis ⁊ ſermonib⁹ dñi ieſu. nã p reliqua oĩa q̄ dicuntꝛ laus deo defertꝛ oratiõe petitꝛ pro populo: p regibus p ceteris. Ubi aũt ſacramentũ ꝯficitꝛ iam nõ ſuis ſermonibus ſacerdos vtitur: ſed xp̄i qui dicit: hoc eſt corpus meũ.
¶ Dub. cur in forma ꝯſecratiõis non fit mētio de perſona miniſtri ſicut in alijs ſacramentis? R̄. qui ſupra. ꝙ forma hui⁹ ſacramēti differt a formis aliorum ſacramentorũ i duob⁹. Primo qꝛ forme alioꝝ ſacramentorũ importãt vſuʒ materie. puta baptizationem vel cõſignationem: ſed forma hui⁹ ſacramenti importat ſolam cõſecrationem materie que in trãſſubſtãtiatione cõſiſtit. puta cũ dicitur. hoc eſt corp⁹ meũ: vel hic eſt calix ſanguinis. Secũdo: qꝛ forme alioꝝ ſacramentorũ proferuntur ex perſona miniſtri: ſiue per modũ exercētis actum: ſicut cuʒ dicitur ego te baptizo ſiue per modũ imperãtis ſicut in ſacramento ordinis dicitꝛ accipe poteſtatē ⁊c. ſiue p modũ deprecãtis ſicut i extrema vnctio ne: cũ dꝛ ꝑiſtã vnctionē ⁊ noſtraʒ interceſſionē ⁊c. ſed forma hui⁹ ſacramēti ꝓfertꝛ q̄ſi ex ꝑſona ipſius xp̄i loquētis: vt detꝛ itelligi ꝙ miniſter in ꝑfectione huius ſacramēti nihil agit niſi ꝙ ꝓfert verba xp̄i. 167
¶ Dub. qꝛ xp̄s ante benedixit panē: ⁊ poſt dixit accipite ⁊ comedite hoc eſt corp⁹ meũ ⁊ ſimiliter fecit de calice. ergo videtꝛ ꝙ illa verba hoc eſt corp⁹ meũ ⁊c. nõ ſint de forma huius ſacramēti? R̄. qui ð. ꝙ intelligendũ eſt ordinem rei geſte ſic exprimi poſſe accipiēs panē benedixit: dicēs hoc ē corp⁹ meũ: ⁊ deinde fregit ⁊ dedit diſcipulis. Licet idē ſenſus poſſit eſſe in verbis euangelij non mutatis. 168
¶ Dub. videtꝛ quod accipite ⁊ co- 169

medite ſint de forma ꝯſecrationis ex quo ea xp̄s dixit: R̄ñ.q̄.8.ꝙ in his verbis: accipite et comedite: intelligit vſus materie ꝯſecrate q̄ nō eſt de neceſſitate hui⁹ ſacri.

170 ¶ Dub. an ſacerdos dicēs ſolum illa verba hoc eſt corp⁹ meū p̄ter miſſis oib⁹ aliis cōſecret corpus xp̄i? R̄.q̄.8.ꝙ vt colligit ex dictis Ambroſij dictis dubi.166.ꝙ conſecraret ſi ipſa p̄ferret cū intētione conſecrandi.

171 ¶ Dub. an peccaret ſic ꝯſecrādo cū ſolis illis v̄bis? R̄ñ.q̄.8.ꝙ ſic ⁊ grauiter: vt poteritum eccleſiē nō ſeruans.

172 ¶ Dub. q̄ cū dicunt v̄ba adhuc nō ſit ibi corpus xp̄i: videt ꝙ debe ret dici hoc ſit corpus meū? Reſ. qui ſupra.art.ij.qđ q̄ iſta cōuerſio nō eſt ſucceſſiua: ſꝫ inſtantanea vt dictū fuit dub.128.⁊ in iſtis muta tionibus inſtātaneis fieri non eſt niſi factū eſſe: iō nō dicit fit: ſꝫ eſt.

173 ¶ Dubit. cur nō dicit fiat corpus meū impatiue. ſicut in creatiōe rerum dixit fiat lux. R̄ñ q̄.8.qđ ſermo dei operat⁹ eſt in creatiōe rerum q̄ etiā operat in conſecratiōe aliter tñ ⁊ aliter. nā hic operat ſa cramētaliter. i. ſcđm vim ſignificationis. Et ideo opꝫ in hoc ſermone ſignificari vltimū effectū cōſe crationis p verbū ſubſtātiuū indicatiui modi ⁊ p̄ſentis tp̄is: ſꝫ in operatione rerū operat⁹ eſt ſoluꝫ effectiue. que q̄dē efficatia eſt per imperiū ſue ſapiētie. ⁊ iō in creatione rerū exprimit ſermo diuic⁹ p verbū impatiui modi ſm illud Gene.j. fiat lux: ⁊ facta eſt lux.

174 ¶ Dub. cur nō dicit hic panis eſt corp⁹ meū. Reſpō. q̄ ſupra qđ terminus a quo id eſt panis i ipſo facto eē cōuerſionis nō retinet naturā ſue ſubſtātie: ſicut terminus ad quē. i. corpus xp̄i. ⁊ ideo non dicitur hic panis.

175 ¶ Dub. vt qđ deberet dici hoc eſt corp⁹ xp̄i: vt pſona determinaret ſicut determinat natura cū dicit corpus. R̄ñ.q̄ ſupra. qđ p hoc pronomē meū qđ includit demōſtrationē p̄me pſone q̄ ē pſona loquētis ſufficiēter exprimit pſona xp̄i ex cuius pſona hec p̄feruntur.

176 ¶ Dub. cur apponit hec ꝯiūctio enim: cū xp̄s nō fuerit ea vſus. R̄ñ. q̄.8.ar.j. qđ apponit ſm cōſuetudinē romane eccleſie a beato Petro ap̄lo deriuatā: ⁊ hoc p̄pter cōtinuationes ad verba p̄cedentia.

¶ Dub an enī ſit de forma conſecrationis. R̄ñ.q̄ ſupra. qđ nō ſicut nec verba p̄cedentia formam.

177 ¶ Dub. an ſacerdos obmittēs enī in ꝯſecrādo peccet. R̄. qđ ſit tāꝙ nō ſeruans ritū eccleſie.

178 ¶ Dub. an oīa v̄ba poſita in cōſe cratione ſanguinis ſint de forma cōſecrationis. R̄ñ.q̄.8.ar.ij.q̄ ſic vſq; ad hoc qđ poſtea ſequit. hec quotieſcūq; feceritis: q̄ ptinēt ad vſum huius ſacramēti. vñ nō ſunt de ſubſtantia forme.

179 ¶ Dub. q̄ in hac cōſecratiōe ponit calix qđ eſt extrinſecū. ⁊ ſic videt ſupfluū. R̄ñ. qui.8.arti.iij. qđ cū dicit hic eſt calix ⁊c. eſt locutio figuratiua ⁊ pōt intelligi dupliciter. Uno modo ſm methonomiā q̄ ponit ꝯtinēs p ꝯtēto: vt ſit ſenſus: hic eſt ſanguis me⁹ content⁹ in calice de quo fit hic mentio: q̄ ſanguis xp̄i in hoc ſacramēto cōſecrat inq̄tum eſt potus fidelium qđ non: importat in rōne ſanguinis: ⁊ iō oportuit hic deſignari p vas huic vſui accōmodatū. Alio mō pōt intelligi ſm methaphorā put p calicē ſimilitudinarie intelligit paſſio xp̄i quā ipſe calicem

nominat Mat.xxvij.dicēs trāſeat
a me calix iſte:vt ſit ſenſus hic ē ca
lix paſſionis mee de qua fit mētio
in ſanguine ſeorſum a corpore con
ſecrato qꝛ ſeparatio ſanguinis a
corpore fit per paſſionem.
¶ Dub.qꝛ videt̄ ꝙ dictis illis ver
181 bis:hic eſt eñ calix ſanguinis mei
ſtatim ſit ibi ſanguis xpi.ꝛ ſic alia
v̄ba ſint ſupflua:qm̄ in ꝯſecratiōe
panis ſtatim dictis illis v̄bis.hoc
eſt eñ corp⁹ meū eſt ibi verū corp⁹
xpi.R.ꝙ.3.ꝙ ſanguis cōſecrat̄ ſeor
ſum expreſſe paſſionē xpi repreſen
tat:vt dictū fuit dub.134.Et iō po
ti⁹ in ꝯſecratione ſanguinis fit mē
tio de effectu paſſiōis ꝙ̄ in ꝯſecra
tiōe corporis ꝙ eſt paſſiōis ſubie
ctū qđ etiā deſignat̄ in hoc qđ d
min⁹ dr̄ qđ ꝓ vobis tradet̄: quaſi
diceret ꝙ ꝓ vobis paſſiōi ſubiicit̄.
¶ Dub.cur dicit̄ noui teſtamēti?
182 Rñ.qm̄ ſupra.qꝛ in vete.teſta. exhi
bit⁹ ē ſanguis ī figura Exod.24.
Lecto oī mādato legꝭ a moyſe c̄ē
ꝑplm aſpſit dicēs hic eſt ſanguis
teſtamēti quē mādauit ad vos de⁹.
In nouo aūt teſtō exhibit⁹ eſt ī rei
veritate:vñ ſubdit̄ ꝙ ꝓ vobis effū
det̄:ꝛ ita non iā in figura exhibet̄.
¶ Dub.q̄ꝺ nouū teſtamētū dicit̄
183 eternū cū inceperit a xpo.Rñ.ꝙ ſu
pra.ꝙ hoc teſtamētū eſt nouū rō
ne exhibitionis.dr̄ aūt eternū tam
rōne eterne dei preordinatiōis:ꝙ̄
etiā ratiōe eterne hereditatis ꝙ ꝑ
hoc teſtamentū diſponit̄:ipſa etiā
perſona xpi cuius ſanguine teſta
mentum diſponitur eſt eterna.
184 ¶ Dubi.cur ponit̄ myſteriū fidei.
Rñ.qm̄ ſupra.ꝙ non ponit̄ ad ex
cludendū rei veritatem vt quidā
dixerūt:ſed ad oſtēdēdum occulta
tionem:quia ꝛ ipſe ſanguis chriſti
occulto mō eſt in hoc ſacramento
ꝛ ipſa paſſio xpi occulte fuit figu

rata in veteri teſtamento.
¶ Dub.cur nō dicit̄ miſteriū cha 185
ritatis ſicut fidei.Reſpon.ꝙ ſupra
ꝙ dicit̄ fidei quaſi fidei obiectū:qꝛ
qđ ſanguis chriſti ſit in hoc ſacra
mento ſola fide tenetur:eſt tamen
ſacramentum charitatis quaſi fi
guratiuum ꝛ effectiuum.
¶ Dub.q̄ꝺ intelligit̄ ꝙ ꝓ vobis
ꝛ ꝓ multis affunderet̄?R.ꝙ ſupra. 186
ꝙ ꝓ vobꝭ.i.iudeis:ꝛ ꝓ multis:ſcꝫ
gentib⁹:vel ꝓ vobis mādncātib⁹
ꝛ pro multis ꝓ q̄bus offertur.
¶ Dub.cū euāgeliſte non dixerūt 187
xpm̄ dixiſſe tot v̄ba ī cōſecratio
ne ſanguinis cur dicūt nūc.Rñ.ꝙ
ſupra ꝙ euāgeliſte nō intendebāt
tradere formas ſacramētoꝝ quas
in primitiua eccl̄ia oportebat eſſe
occultas:vt Diony.dicit in fine ce
leſtis hierarchie.ſꝫ hiſtoriā de xpo
texere.Et tñ hec oīa fere v̄ba ex di
uerſis ſcripture locis accipiunt̄:vt
habet̄ extra de celebra.miſſa.cum
marthe.nā qđ dicit̄ hic ē calix.ha
bet̄ Luc.xxij.c.ꝛ.j.Cor.xj.Matth.
aūt.26.dicit̄.hic eſt ſanguis me⁹
noui teſtamēti ꝙ ꝓ multis effunde
tur in remiſſionē peccatoꝝ:ꝙ autē
addit̄ eterni ꝛ iterū myſteriū fidei
ex traditione dñi habet̄ ꝙ ad eccle
ſiā ꝑ apoſtolos peruenit ſm̄ illud
j.Cor.xj.ego accepi a domino ꝙ ꝛ
tradidi vobis. 188
¶ Dub.qꝛ cū non hic ſit verū cor
pus xpi nec ſanguis niſi ꝓlato vlti
mo verbo:videt̄ ꝙ tota virt⁹ cōſe
crationis ſit in eo.Rñ.ꝙ ſupra.ar.
iiij.qđ vis ꝯuerſiua ꝙ eſt ī formis
horū ſacramētoꝝ ſequit̄ ſignifica
tionē ꝙ in ꝓlatione vltime dictio
nis terminat̄.Et ideo in vltimo in
ſtanti ꝓlationis verboꝝ predicta
verba cōſequūtur hanc virtutē:in
ordine tamē ad ꝓcedētia:ꝛ hec vir
tus eſt ſimplex ratione ſignificati:

licet in ipſis verbis exterius pla‑tis ſit quedã cõpoſitio.

189 ¶ Dub. qd demõſtrat̃ ꝑ hanc di‑ctionẽ. hoc cũ dr̃ hoc eſt em̃ corp⁹ meũ? R. q. ꝫ. art. v. ꝙ cũ hec ↄuer‑ſio nõ fiat ſucceſſiue ſ; in inſtãti vt iã dictũ eſt: ideo opʒ intelligere ꝑdictã locutionẽ ſm̃ vltimũ iſtãs ꝓlationis verboꝝ: nõ tñ ita ꝙ ꝑſup‑ponat̃ ex ꝑte ſubiecti idꝙ ẽ t'min⁹ ↄuerſionis. ſ. ꝙ corp⁹ xp̃i ſit corp⁹ xp̃i: neqꝫ ẽt id ꝙ fuit añ ↄuerſionẽ ſ. panis: ſ; id qđ cõiter ſe hʒ ꝗtũ ad vtrũqꝫ. ſ. cõtẽtũ i gñali ſub iſtis ſpecieb⁹ ꝙ pri⁹ erat panis ⁊ ꝙ fit corpus xp̃i. Et idõ ſignãter non di‑xit dñs hic panis eſt corp⁹ meũ: neqꝫ hoc corp⁹ meũ eſt corp⁹ meũ ſed in gñali hoc eſt corp⁹ meum: nullo noĩe appoſito a ꝑte ſubiecti: ſ; ſolo ꝓ noĩe qđ ſignificat ſubſtã‑tiã in cõi ſine qualitate. id eſt for‑ma determinata: ⁊ ſic abſqꝫ deter‑minatione ꝓprie nature.

190 ¶ Dubi. an dictis verbis cõſecra‑tionis panis ſit ibi verꝫ corp⁹ xp̃i vel expectet ad eſſe vſquequo ſint dicta verba cõſecratiõis ſangui‑nis? R. q. ꝫ. ar. vj. qđ ſtatim dictis illis verbis eſt ibi verũ corp⁹ xp̃i abſqꝫ expectatiõe ↄſecratiõis ſan‑guinis: q2 nõ diceret̃ hoc eſt ſed hoc erit ſi expectaret̃ ſanguinis ↄſecratio: ⁊ ꝑterea poſitio cõtra‑ria q hoc tꝫ eſt cõtra ritũ eccl'ie q̃ ſtatim poſt ꝓlationẽ verboꝝ cor‑pus chriſti adorat.

191 ¶ Dub. an ꝑ hoc ſacr̃m conferat̃ gratia? R. q. ꝫ. q. lxxix. ꝙ ſic: q2 in eo cõtinet̃ xp̃s q cõtulit mũdo vi‑tam gratie viſibiliter veniẽs.

192 ¶ Dubit. an effect⁹ hui⁹ ſacr̃i ſit adeptio glorie? R. q ſupra. ar. ij. ꝙ ſic: q2 xp̃s per ſuã paſſionẽ apernit nobis ianuã vite eterne: ideo ef‑fectus huius ſacramẽti ducit nos in vitam eternam.

¶ Dub. an effect⁹ hui⁹ ſacramẽti ſit remiſſio peccati mortalis? R. q. ꝫ. ar. iij. ꝙ ex paſſione xp̃i qui eſt fons ⁊ cã remiſſionis peccatoꝝ hʒ hoc ſacramẽtũ ꝙ remittat pec‑cata mortalia dũmodo ex ꝑte re‑cipiẽtis nõ ſit impedimentũ. ſ. ob ſtinatio: vel nõ habeat ↄtritionẽ q2 ſic recipiẽs nõ recipit effectum huius ſacramenti imo grauiter peccat. 193

¶ Dub. an ꝑ virtutẽ huius ſacra‑mẽti remittant̃ peccata venialia? Reſpon: qui ſupra. art. iiij. ꝙ ſic: ⁊ quãtũ ad ipm̃ ſacramẽtum qđ nu‑trit ſpiritualiter ⁊ reſtaurat quic‑quid deꝑditũ eſt quotidie ex calo‑re cõcupiſcẽtie per peccata venia‑lia. Itẽ ⁊ quantũ ad rẽ ſacramen‑ti que eſt charitas que operit mul‑titudinẽ peccatorum. 194

¶ Dubi. an ꝑ hoc ſacramentũ pe‑na peccati remittat̃? Rñ. q. ꝫ. ꝙ ſic nõ quidẽ tota pena remittit̃: ſ; ſe‑cundũ modũ ⁊ quantitatem deuo‑tionis ⁊ feruoris offerentis: vel il‑lius pro quo offertur licet ex ſui quantitate ſufficiat ad ſatiſfacien‑dum pro omni pena. 195

¶ Dubi. an ꝑ hoc ſacramẽtũ pre‑ſeruet̃ homo a peccatis futuris? Reſpon. qui. ꝫ. arti. vj. ꝙ ſic vno quidẽ modo inquantum Chriſto coniungit per gratiam ⁊ roborat ſpiritualem vitã hominis tanꝗ̃ ſpiritualis cibus ⁊ medicina: ſcđꝫ illđ pſal. 103. panis cor hominis cõfirmet. Alio mõ inquantũ eſt quoddam ſignũ paſſionis Chri‑ſti per quã victi ſunt demones ⁊ ſic repellit omnem demonum im‑pugnationem. 196

¶ Dub. ad hoc ſacramẽtũ proſit alijs ꝗ̃ illud ſumẽtibus? Rñ. q ſu‑pra. art. vij. ꝙ ꝓdeſt ſumentib⁹: q2 197

dicit in canone miſſe. quotquot ex hac altaris participatiõe ſacroſanctū filij tui corp9 ⁊ ſanguinē ſum pſerimus oī bñdictione celeſti et gratia repleamur. Itē ⁊ alijs p q̄s bus offert pdeſt p modū ſacrificij nā dicit in canone miſſe meméto dñe famulorū famularūq tuarū p quib9 tibi offerim9. hoc. ſacrificiū laudis p ſe ſuiſq3 oībus p redemptione animarū ſuarum p ſpe ſalutis ⁊ icolumitatis ſue.

198 ¶ Dub. an p veniale peccatū impediat effectus hui9 ſacramēti? Rñ. qui. 3. ar. viij. q aut peccata venialia ſūt pterita, ⁊ ſic nullo modo impediūt. q2 q̄s pōt deuote accedere ad hoc ſacr3 poſt venialia pctā pmiſſa ⁊ cōſequi plenarie effectū hui9 ſacramēti. Aut put ſūt in actu exercita: ⁊ ſic nō totaliter impediūt ſ3 in pte. ſ. inq̄tū accedit ad hoc ſacrm aliq̄s mēte diſtractus nō tñ tollit augmētū gratie habitualis vel charitatis.

199 ¶ Dub. quot modis mādncat corpus xp̄i? R. q. 3. q. lxxx. ar. i. qd vt glo. dicit ſup illud. i. Cor. xi. q mā ducat ⁊ bibit indigne: duos dicimus eē modos mādncādi. Unū ſacramētalē: ⁊ aliū ſpūalem. Sacramētalis mādncatio ē qn̄ q̄s ſumit hoc ſacrm ⁊ nō pcipit ei9 effectū3 ⁊ eſt ſolū talis mādncatio ſacramētalis nō ſpūalis ⁊ ē impfecta. Spūalis aūt mādncatio eſt p quā q̄s pcipit effectū hui9 ſacramēti quo ſpiritualiter hō xp̄o cōiungat per fidem ⁊ charitatem.

200 ¶ Dub. an mādncatio ſacramētalis poſſit eſſe ſpiritualis? Rñ. qui ſupra q ſic. ſi ptingat ad eam vt ec tūc dimittit contra ſpiritualē. ſed includit in ea.

201 ¶ Du. an aliq̄s poſſit mādncare ſpūaliter nō mādncādo ſacrāliter? Rñ. q. 3. q effect9 ſacrī ab aliquo percipi pōt ſi ſacrm habeat in voto q̄uis nō accipiat i re: ⁊ hoc cōtingit dupliciter. Uno mō pter deſideriū ſumēdi ipm ſacramētū. Alio mō pter figurā ſicut dicit Apls. i. Cor. x. q antiqui patres baptizati ſunt in nube ⁊ in mari: ⁊ qd ſpiritualē eſcā mādncauerūt ⁊ ſpūalem potu3 biberunt.

¶ Dub. q2 ſic videt q ſacramētalis mādncatio ſit fruſtra? Reſpō. q. 3. qd nō eſt fruſtra: q2 plenius inducit ſacrī effectū ipſa ſacrī ſuſceptio q̄ ſolu3 deſiderium. 202

¶ Du. an angeli ſpūaliter mādncēt hoc ſacramētū? Rñ. q ſupra. q dupliciter ptingit mādncare xp̄3 ſpūaliter. Uno mō in ſpecie ppria prout eſt in celo: ⁊ ſic mādncat ſpiritualiter ab angelis inq̄tū ei vniunt fruitione charitatis pfecte et viſione manifeſta. Alio mō put eſt ſub ſpeciebus hui9 ſacrī prout aliq̄s credit i xp̄m cū deſiderio ſumēdi hoc ſacrm: q nō cōpetit angelis: q ⁊ ſi ſpiritualiter mādncēt xp̄m: nō tñ ſpūaliter manducant hoc ſacramentum. 203

¶ Dub. qūo ergo dr panis angelorum: put dr i pſal. lxxvij. cū dr panē angelorum mādncauit hō? Rñ. q ſupra. ar. ij. q q2 noſtra manducatio quodāmodo deriuat ab illa mādncatiōe q angeli fruunt xp̄o i patria: ideo dicit homo manducare panem angelorum. 204

¶ Dubit. an pctōr mādncet ſacramētaliter hoc ſacrm? Rñ. q. 3. ar. iij. qd circa hoc antiqui errauerūt dicentes q̄ cito labijs peccatoris cōtingit tā cito ſub ſpeciebus ſacramētalibus deſinit eſſe corpus xp̄i: ſed hoc derogat veritati hui9 ſacrī. ad quā ptinet qd manētib9 ſpeciebus corpus xp̄i ſub eis non 205

deſinat: et ſic pctōr ſacramētalr cor
206 p⁹ xpi mādūcare pōt et ñ ſolū iuſt⁹.
¶ Du. an īfidelis mādūcās hoſtiā ↄſecratā māducet ſecramentaliter hoc ſacrm. Rñ. q. d. φ ſi illō aduerbiū ſacramētalr determinat vbū ex parte māducati ſacramētaliter māducat: ſi aūt ex pte mādūcātis tūc ꝓprie loquēdo nō mādūcat ſacramētaliter: qr nō vtiť eo qđ accipit vt ſacro: ſz ſimplici cibo niſi forte intenderet recipere illud qđ eccleſia cōferret licet nō haberet fidem veram circa alios articulos vel etiam circa hoc ſacramentuz.
207 ¶ Dub. an mus canis mādūcātes hoc ſacrm manducēt corp⁹ xpi ſacramētaliter? R. q. d. φ nō eſt dicēdū φ animal brutū ſacramētaliter corp⁹ xpi mādūcet: qr nō eſt aptū vti eo φ accipit in ſacro. Uñ nō ſacramētalr ſz p accidēs corpus xpi manducat: ſicut manducaret ille q ſumeret hoſtiam ↄſecratā neſciēs eam eſſe conſecratam.
208 ¶ Dub. an pctōr ſumēs corp⁹ xpi ſacraliter peccet? Rñ. q. d. φ q hoc ſacrm ſumit ex hoc ipſo ſignificat ſe eſſe xpo vnitū et mēbris ei⁹ incorporatū: qđ quidē fit p ei⁹ fidē formatā charitate quā nullus pōt habere cū peccato mortali: et ideo manifeſtū eſt φ quicūqꝫ cū pctō mortali hoc ſacramētū ſumit falſitatē in hoc ſacro cōmittit: et iō incurrit ſacrilegiū tanqꝫ ſacramenti violator et ꝓpter hoc mortaliter peccat.
209 ¶ Dub. qr cū pctōres tāgebāt xpz in ꝓpria ſpecie nō peccabāt ergo videť φ ſumētes eū in ſacramento nō peccēt? Rñ. qui. d. φ xps in propria ſpecie apparēs nō exhibebat ſe tangēdū hominib⁹ in ſignū ſpiritualis vnionis ad ipz ſicut exhibetur ſumēdus in hoc ſacramēto. Et ideo peccatores ī ꝓpria ſpecie tāgentes nō incurrebāt crimē falſitatis circa diuina ſicut pctōres ſumētes hoc ſacramentū: et qr xps adhuc gerebat ſimilitudinē carnis peccati: et ideo cōuenīēter ſe peccatoribus ad tangēdū exhibebat: ſz remota ſimilitudine carnis peccati p gloriā reſurrectionis ſe tangi ꝓhibuit a muliere: q defectū fidei circa ipſum patiebatur: ſcđm illđ Joā. xx. noli me tāgere. nōdum eñ aſcēdi ad patrē meū: ſcꝫ ī corde tuo vt Aug. exponit et ideo peccatores qui defectū fidei formate patiūtur circa chriſtum repellūtur a cōtractu huius ſacramēti.
¶ Dubitať: videtur φ poti⁹ cū ſit 210 medicina ſpūalis debet dari peccatoribus φ iuſtis? Rñ. qui ſupra. φ nō quelibet medicina competit ſecūdum quēlibet ſtatum infirmitatis: nā medicina que datur iā liberatis a febre ad cōfortationē: noceret ſi daretur adhuc febricitātib⁹: et ita etiā baptiſmus et penitētia cū ſint quedā medicine purgatiue dātur ad tollendam febrem peccati. Hoc autem ſacramētum eſt medicina ↄfortatiua que nō debet dari niſi liberatis a peccato.
¶ Dub. an peccator videndo chriſti corp⁹ ſeu hoc ſacramētū peccet 211 ſicut ſumēdo. Reſpon. qui ſupra φ nō: quia viſum non accipiť ipſuz corpus chriſti: ſed ſolū ſacramētū eius: quia ſcꝫ non pertingit viſus ad ſubſtātiā corporis xpi: ſed ſolū ad ſpecies ſacramētales: ſed ille q manducat non ſolū ſumit ſpecies ſacramētales: ſed etiam ipm xpm qui eſt ſub eis: et ideo a viſione corporis xpi nullus qui ſit quidem ſacramētum chriſti conſecutus: ſalz baptiſmum repellitur.
¶ Du. an īfideles ſint admittēdi 212 ad vidēdum hoc ſacramentū. Rñ.

qui.ʒ.ꝙ nõ baptizati nõ ſunt ad-
mittendi ad inſpectionem huius
ſacramẽti:vt ꝑ Dionyſium patet
in libro ð eccleſiaſtica hierarchia.
213 ¶ Du.an nõ habens cõſciam ſui
pcti ſumẽs hoc ſacr̃ʒ peccet? R̃.q
ʒ.ꝙ nõ habere cõſciaʒ ſui pcti põt
ↄtingere dupliciter. Uno mõ per
culpã ſuã vł ꝑ ignorãtiã iuris q̃ nõ
excuſat cũ reputat nõ eē pctm̃ qð
eſt pctm̃. puta ſi aliqs fornicator
reputaret ſimplicẽ fornicationem
nõ eſſe pctm̃ mortale:vel q2 negli
gẽs ẽ in examinatiõe ſui ipſi9 ↄ id
qð Apoſt.dicit Chor.xi. ꝓbet aũt
ſeipſum hõ ⁊ ſic de pane illo edat
⁊ de calice bibat:⁊ ſic nihilominꝰ
peccat peccator ſumẽs xp̃i corpus
lʒ non habeat cõſciam peccati:q2
ipſa ignorãtia eſt ei peccatuʒ. Alio
mõ põt ↄtingere ſine culpa ipſius
puta cũ doluit de peccato: ſʒ non
ſufficiẽter ẽ ↄtritꝰ:⁊ in tali caſu nõ
peccat ſumẽdo corpꝰ xp̃i:q2 hõ ꝑ
certitudinẽ ſcire nõ põt vtrũ ſit ve
re ↄtritꝰ;ſufficit tñ ſi in ſe ſigna cõ
tritiõis inueniat:puta ſi doleat de
ꝑteritis ⁊ ꝓponat cauere de futu-
ris ſi vero ignorat hoc qð fecit eſſe
actũ pcti ꝓpter ignorãtiã facti q̃
excuſat:puta ſi acceſſit ad nõ ſuaʒ
quã credebat eſſe ſuã: nõ ex hoc
dicendus peccator ſimiliter etiã ſi
totaliter eſt peccatũ oblitus ſuffi
cit ad eiꝰ delectionẽ gñalis cõtri
tio:vñ nõ eſt dicendus peccator.
214 ¶ Du.an ſumere hoc ſacramẽtũ
cuʒ pctõ mortali ſit grauiſſimum
oĩm pctõꝝ? R̃n.q.ʒ.art.v. ꝙ pctm̃
ↄtra diuinitatẽ xp̃i eſt maiꝰ q̃ cõ
tra humanitatẽ:⁊ illud eſt maiꝰ q̃
illud ꝙ cõmittit̃ ↄtra ſacr̃a eius:
⁊ in ſacr̃is ſicut in iſto:illius pctm̃ q̃
ad illð ſacr̃ʒ accedit ex actuali cõ
tẽptu cũ conſcia pcti eſt grauiꝰ q̃
illis qui ex quodã timore ne deꝓ
hẽdantur in pctõ cũ ↄſcientia pec
cati ad hoc ſacramẽtum accedũt
⁊ ſic patet ꝙ iſtud peccatũ eſt mul
tis aliis grauius ſꝫm ſuaʒ ſpeciẽ nõ
tamen eſt omniuʒ grauiſſimum. 215
¶ Dub.ꝙ eſt grauius pctm̃ ſumẽ
tium hoc ſacramentũ vel illorum
qui occiderũt xp̃m? R̃n.q̃ ſupra
ꝙ grauiꝰ fuit peccatũ occidentiũ
xp̃m:q2 illud peccatũ fuit ↄtra cor
pus xp̃i in ſua ꝓpria ſpecie hoc au
tem eſt ↄtra ipſum in ſpecie ſacra-
menti. Item ⁊ quia illud peccatuʒ
ꝓceſſit ex intentione nocẽdi xp̃o:
non autem hoc peccatum.
¶ Dub.q̃ peccata magis reddũt 216
hominẽ ineptũ a pceptiõe huius
ſacramẽti? R̃n.q.ʒ.qð quãto pec
catũ eſt grauiꝰ tãto ꝑ ſe reddit ho
minẽ ineptũ ad ſumendũ hoc ſa-
cramẽtũ:⁊ ſic infidelitas q̃ eſt gra
uius peccatũ magis reddit homi
nem ineptũ:⁊ ſic de ſequẽtibꝰ ſꝫ
ſuũ gradũ ꝑ ſe loquẽdo:ſed ſcðm
q̃d peccatum fornicatiõis magis
reddit hominẽ ineptũ:inquãtũ.ſ.
ꝑ hoc peccatũ ſpũs maxie carni
ſubijcit̃:⁊ ita impedit̃ feruor dile
ctiõis q̃ reqrit̃ in hoc ſacramento
cũ plus tñ ponderet impedimẽtũ
ipſius charitatis q̃ feruoris eius.
¶ Du.qs magis peccat ſumẽs cũ 217
peccato mortali vel ꝓijciens ipm
in ſterqlinio? R̃n.q.ʒ.ꝙ q̃ proijcit
eũ in ſterquilinio: q2 hoc facit ex
intẽtione iniuriã faciẽdi huic ſa-
cramento qð nõ intẽdit peccator.
Scðo:q2 peccator capax eſt gratie
⁊ ſic magis aptus ad ſuſcipiendũ
hoc ſacramẽtũ q̃ quecũq3 alia irra
tionabilis creatura. vñ maxime
inordinate vteret̃ hoc ſacramẽto
q̃ ꝓijceret ipſʒ canibꝰ mãducãdũ
vel q̃ ꝓijceret in lutũ cõculcandũ.
¶ Dub.an ſacerdos debeat dene 218
gare corpꝰ xp̃i peccatori petẽti. R.

qui ſupra.ar.vi.q peccatoribus pu- blicis: ſicut publicis vſurarijs: aut publicis raptoribus et hmói non debet ſacra cóio dari. Occultis vero pctóribus non dz denegari. cū quilibet xpianus ex hoc qd eſt bapizatus ſit admiſſus ad menſam dñicam: nec pót ei ſuū ius tolli niſi pro aliqua cauſa manifeſta. Debet tñ ſacerdos tales priuatim admonere ne accedát ad ſacrm cum cóſcientia pcti mortalis: ⁊ etiá in publico oés qui accedūt ad mēſaz ne aliquis accedat niſi prius penituerit de pctó: ſed poſt penitentiá peractá nulli: néc etiá publicis peccatoribus denegari dz ſacra cóio precipue in articulo mortis.

219 Dubit. an ſacerdos poſſit dare hoſtiá non conſecrataz peccatori ad euitandū ne in peccato hoſtiā conſecratam ſumat? Rñ. qui. ſ. q nullo modo hoc debet facere: qz quātū in ſe eſt facit idololatrare illos qui credunt eam eſſe hoſtiam conſecratam: ſiue ipſum ſumentē: ſiue etiam alios preſentes.

220 Dubi. an hoc ſacrm poſſit dari alicui ſuſpecto de aliquo crimine: vt per hoc ſacrm purgetur? Rñd. qui ſupra q alias hoc ſiebat: vt pz ij.q.iiij. vbi dicitur ſepe cótingit vt in monaſterijs monachorū furta perpetrātur idcirco ſtatuimus: vt qñ ipſi fratres de talib9 ſe expurgare ſe debent miſſa ab abbate celebretur vel ab aliquo ex preſentib9 fratribus: ⁊ ſic expleta miſſa oés cómunicentur in hec verba. Corpus chriſti ſit tibi hodie ad probationem: ſed nunc illa decreta ſunt abrogata per cótraria documēta romanorū pontificū. Dicit em̄ Stephanus papa.ij.q.iiij.cap. cóſuluiſti: ferri candentis vel aque feruētis examinatione cófeſſionē extorqueri a quolibet ſacri canones nō concedunt: ⁊ infra occulta delicta ⁊ incognita illi ſunt relinquēda q̄ ſolus nouit corda filiorum hoim ⁊ idem habet extra de purga. canonica. ex tuarum de purgat. vulg. dilecti. qz in oibus videt eſſe dei tentatio. Unde ſine pctó ñeri nō poſſunt ⁊ grauius videret ſi in hoc ſacramento qd eſt inſtitutū ad remedium ſalutis aliquis incurreret iudiciū mortis. Unde nullo modo corpus xpi dz dari alicui ſuſpecto de crie quaſi ad examinationem.

Dub. an nocturna pollutio impediat ſumptionem huius ſacri? Rñ. qui. ſ. art. vij. q qñ cauſe pollutionis nocturne ſunt pctá mortalia, ex neceſſitate impedit homo ne ſumat hoc ſacramentū non autem qñ ſunt venialia aut nulla: ſz ex quadam congruentia impedit propter feditatem ⁊ immunditiā: niſi forte eſſet perpetua vt fluxus ſeminis vel ſanguinis ⁊ etiá propter euagationem mentis. 221

Dubi. an coitus cōiugalis impediat ſumptionē huius ſacramēti? Reſpon. qui ſupra. q ſi fiat cauſa prolis procreande vel reddēdi debitum non impedit ex neceſſitate niſi ex quadam congruētia. Si vero voluptas domi natur in opere: tūc prohiberi debet ne accedat ad hoc ſacramentum. 222

Dub. per quantū temporis iſte pollutiones impediūt ſumptionē huius ſacramenti? Reſpō. qui ſupra. q ſi immunditie ſint perpetue non impediūt per aliqd tempus: ſi vero cito pertranſeant vt pollutio nocturna ex quadā congruentia impedit per illuz diē quo hoc accidit: ⁊ ita in alijs pollutionib9 poteſt intelligi. q ad minus per illum diem naturalem abſtineat. 223

Unde et figuraliter Deutero. xxiij. dicitur: si fuerit inter vos qui nocturno pollutus sit somno: egrediatur extra castra et non revertatur priusquam ad vesperas lavetur.

224 ¶ Dub. quia habita cõtritione et facta ꝯfessiõe videtur ꝙ homo sit sine pctõ mortali: et sic posset cõicare? Rñ. q. s. ꝙ licet per cõfessionẽ et contritionẽ auferatur reat9 culpe: nõ tñ aufertur corporalis immũditia et distractio mẽtis ex pollutiõe secuta.

225 ¶ Dubit. an somnium homicidij proditionis vel furti similiter impediat sumptionẽ huius sacramẽti? Respon. qui supra ꝙ non: quia non inducũt corporalẽ immunditiã nec tantã distractionẽ mentis quantam inducit pollutio.

226 ¶ Dub. an cibus vel potus prealsumptus impediat cõicari? Resp. qui. s. ar. viij. ꝙ sic. tum propter honorem sacramenti: tum propter significationez vt detur intelligi ꝙ xps qui est charitas prius dz fundari in cordibus nostris: tum etiã ppter periculũ vomitus: excipiuntur infirmi: qui post cibũ possunt cõicari ne sine cõione decedant: quia necessitas non habet legem. vnde dicitur de conse. dist. ij. presbyter. infirmuz statim cõmunicet ne sine communione moriatur.

227 ¶ Dubit. quia videtur ꝙ in die cene dñi possit post alios cibos sumi: quia dicitur de cõse. dist. j. sacramentuz altaris nõ nisi a ieiunis hoib9 celebratur excepto vno die anniuersario quo cena dñi celebratur? Rñ. qui supra. ꝙ capitulũ illud loquitur sm consuetudinẽ aliqñ apud aliquos obseruatã vt representatione dñice cene illo die a nõ ieiunis corpus xpi sumeretur: sed nunc hoc abrogatũ est. vnde dicit Aug. in libro respõsionuz ad Januariũ: per vniuersum orbez mos iste seruatur vt. s. corp9 xpi a ieiunis sumatur.

¶ Dub. an medicine et syrupi et huiusmodi impediant sumptionẽ sacramenti? Respõ. qui supra. ꝙ nõ licet sumere: neque etiã post potum aque vel cuiusque alterius qđ sumitur per modũ cibi vel potus etiaz in quacumque parua quantitate. 228

¶ Dub. an reliquie remanẽtes in ore si transglutiantur impediũt sumptionem sacramẽti? Rñ. qui. s. ꝙ non quia nõ trahuntur per modum cibi: sed per modum saliue.

¶ Dubi. an qñ os abluitur aqua vel vino et aliqđ transglutitur impediat cõicare? Rñ. q. s. ꝙ reliqe talium dũmodo nõ traiiciantur in magna quantitate: sed permixta saliue ꝙ vitari nõ põt nõ impediunt. 230

¶ Dub. quia ex verbis Augustini ad Januariuz supra positis. ꝙ placuit spũi sancto vt in honorẽ tanti sacramẽti in os xpiani pri9 dñicũ corpus intraret ꝙ ceteri cibi: videtur ꝙ post baptismũ etiã pueri statim deberent sumere corpus xpi? Respondet qui supra ꝙ dictũ Augustini non est intelligendum absolute respectu toti9 tẽporis alioquin qui semel comedisset vel bibisset nũquam posset postea hoc sacramentũ accipere: sed est intelligendum quantum ad eundem diem. 231

¶ Du. quãdo incipit dies in quo homo debet esse ieiunus in sumptione huius sacramenti. Respõ: qui supra. ꝙ ecclesia sm romanos diem in media nocte incipit. et ideo si post mediã noctẽ sumpserit cibũ non poterit communicare. 232

¶ Dubitatur an post cibũ sumptũ ante mediã noctẽ oporteat dormire antequam ꝯmunicet? Rñ. qui supra qđ quo ad preceptũ ecclesie nõ refert vtrum dormiat vel non: et an- 233

cib⁹ ſit digeſt⁹ vel ne: ſʒ refert quãtũ ad ꝑturbationẽ mẽtis quã patiũtur hoīes ꝓpter ſomnolẽtiã vel indigeſtionẽ ex qb⁹ ſi mẽs multũ ꝑturbet̃ hõ reddit̃ ineptus ad ſumptionem huius ſacramenti.

234 ¶ Dubitatur cur potius indicitur eſt ieiuniũ ante ſumptionẽ q̃ poſt. R̃n. qui ſupra q̃ deuotio circa hoc ſacramentũ magis impeditur per ꝓcedentia q̃ per ſequẽtia. Et ideo ſic fuit inſtitutũ: quia in ipa ſumptione percipitur ſacramenti effectus.

235 ¶ Dubita. quantũ debent ſtare ieiuni poſt ſumptionẽ? R̃n. qui. ʒ qꝺ vt habetur de cõſecra. diſt. ij. ſi mane dominica portio editur vſq; ad ſextã ieiunant qui eaʒ ſumpſerunt: ꝛ ſi tertia vel quarta acceperint ieiunent vſq; ad veſperam: quod tamen per contrariã conſuetudineʒ eſt abrogatũ: debet tamen eſſe aliqua mora inter ſumptioneʒ huius ſacramenti et reliquos cibos. Unde ꝛ in miſſa oratio gratiarũ actionis poſt cõmunionẽ dicitur vt cõmunicantes etiam ſuas priuatas orationes dicant.

236 ¶ Dubit. an hoc ſacramentum debeat dari nõ habẽtib⁹ vſuʒ rõnis? R̃n. q. ʒ. art. ix. qꝺ vel quia habent debilẽ vſum rõnis: et q: tales pñt habere aliquã deuotionẽ huius ſacramenti non eſt eis ſacramentuʒ denegandũ: aut nullũ totaliter habẽt vſuʒ rationis: ꝛ hoc q: vel nũq̃ habuerunt ꝛ talib⁹ non eſt exhibẽdũ ſacramẽtũ. Uel q: aliqñ habuerunt ꝛ tũc ſic apparuerit in eis deuotio. cũ erant compotes rationis non dʒ eis negari in articulo mortis niſi forte timeatur periculũ vomitus vel expuitionis.

237 ¶ Dub. an debeant dari vexatis ab imũdis ſpiritib⁹? R̃n. q. ʒ. q̃ ſic eo mõ ſicut dictũ eſt in dubio ꝓcedẽti, de amẽtib⁹ ꝛ eadẽ rõne. Uñ Caſſianus dicit eis q̃ ab imũdis ſpiritib⁹ vexant̃ nunq̃ meminim⁹ cõiõnẽ ſacroſctã a ſenioꝛib⁹ nr̃is ītẽ dictã.

238 ¶ Dubi. an pueris ſit dãda eucharistia? R̃n. qui ſup. q̃ eadẽ eſt ratio de pueris recenter natis et de amẽtib⁹ qui nunq̃ habuerũt vſũ rationis qbus non eſt danda: ſed ſi qñ pueri aliqualẽ vſuʒ ratiõis incipiunt habere et poſſunt deuotionẽ accipere huius ſacramẽti tunc põt eis hoc ſacramentũ conferri.

239 ¶ Dubit. an liceat quotidie hoc ſacramẽtũ ſumere? R̃n. qui. ʒ. arti. x. quod circa hoc duo pñt ꝯſiderari. Unũ quidẽ ex parte ipſi⁹ ſacramẽti: cui⁹ virtus eſt hoīb⁹ ſalutaris: ꝛ ſic eſt vtile quotidie recipere. Aliud ex parte ſumẽtis in quo requiritur magna reuerẽtia et deuotio ad ſacramẽtũ: ꝛ qlibet habẽs eã ꝛ inueniens ſe paratũ ad illud ſuſcipiẽdũ quotidie laudabiliter ſumit: ſʒ nõ inueniẽs ſe paratũ ꝓpter indiſpoſitionẽ corꝑis vel aīe nõ vult illud ſumere. vñ in libro de eccle. dogmatibus dr̃. quotidie eucharistie cõionẽ accipere nec laudo nec vitupero.

240 ¶ Dubit. q: ſicut nõ lʒ pluries baptizari: ita videt̃ qꝺ nõ liceat pluries ſumere eucharistiã cũ baptiſmus ita ſignificet paſſioneʒ xp̄i ſicut hoc ſacr̃m? R̃n. qui. ʒ. q̃ baptiſmus ꝯformat hoīem morti xp̄i qui ſolũ ſemel mortuus eſt: ideo ſolum ſemel baptizamur: ſʒ in hoc ſacr̃o recipit hõ ipſuʒ xp̄m qui manet in eternũ. Et vlterius baptiſmus eſt ſpũalis regeneratio q̃ nõ reiterat̃ ſicut gñatio corꝑalis. ſʒ hoc ſacr̃m eſt cibus ſpũalis: vñ ſicut cib⁹ corꝑalis quotidie ſumitur: ita ꝛ hoc ſacr̃m ſumere quotidie laudabile eſt mõ tñ dicto dubio ꝓcedenti.

241 ¶ Dub. q̃ meli⁹ eſt quotidie ſume

Unde et figuraliter Deutero.xxiii. dicitur: si fuerit inter vos qui nocturno pollutus sit somno: egrediatur extra castra et non revertatur priusquam ad vesperas lavetur.

224 ¶ Dub. quia habita cōtritione et facta ꝯfessiōe videtur ꝙ homo sit sine pctō mortali: et sic posset cōicare. Rñ. q. ſ. ꝙ lz per cōfessionē et contritionē auferatur reat⁹ culpe: nō tñ aufert corporalis immūditia et distractio mētis ex pollutiōe secuta.

225 ¶ Dubit. an somnium homicidii proditionis vel furti similiter impediat sumptionē huius sacramē ti. Respon. qui supra ꝙ non: quia non inducūt corporalē immundi tiā nec tantā distractionē mentis quantam inducit pollutio.

226 ¶ Dub. an cibus vel potus preasumptus impediat cōicari. Resp. qui. ſ. ar. viii. ꝙ sic. tum propter honorem sacramenti: tum propter significationē ut detur intelligi ꝙ xp̄s qui est charitas prius dz fundari in cordibus nostris: tum etiā ꝓpter periculū vomitus: excipiuntur infirmi: qui post cibū possunt cōicari ne sine cōione decedant: quia necessitas non habet legem. unde dicitur de conse. dist. ii. presbyter infirmū statim cōmunicet ne sine communione moriatur.

227 ¶ Dubit. quia videtur ꝙ in die cene dñi possit post alios cibos sumi: quia dicitur de cōse. dist. i. sacramentū altaris nō nisi a ieiunis hoib⁹ celebratur excepto uno die anniversario quo cena dñi celebratur. Rñ. qui supra. ꝙ capitulū illud loquitur ſm consuetudinē aliqñ apud aliquos observatā ut representatione dñice cene illo die a nō ieiunis corpus xp̄i sumeretur: sed nunc hoc abrogatū est. unde dicit Aug. in libro respōsionum ad Januariū: per universum orbē mos iste servatur ut. s. corp⁹ xp̄i a ieiunis sumatur.

228 ¶ Dub. an medicine et syrupi et huiusmodi impediant sumptionē sacramenti. Respō. qui supra. ꝙ nō licet sumere: neque etiā post potum aque vel cuiuscumque alterius qd sumitur per modū cibi vel potus etiā in quacumque parva quantitate.

229 ¶ Dub. an reliquie remanētes in ore si transglutiantur impediūt sumptionem sacramēti. Rñ. qui. ſ. ꝙ non quia nō trahuntur per modum cibi: sed per modum saliue.

230 ¶ Dubi. an qñ os abluitur aqua vel vino et aliqd transglutitur impediat cōicare. Rñ. q. ſ. ꝙ reliqe talium dūmodo nō traiiciantur in magna quantitate: sed permixta saliue ꝙ vitari nō pōt nō impediunt.

231 ¶ Dub. quia ex verbis Augustini ad Januariū supra positis. ꝙ placuit spūisancto ut in honorē tanti sacramēti in os xp̄iani pri⁹ dñicū corpus intraret ꝙ ceteri cibi: videtur ꝙ post baptismū etiā pueri statim deberent sumere corpus xp̄i. Respondet qui supra ꝙ dictū Augustini non est intelligendum absolute respectu toti⁹ tēporis alioquin qui semel comedisset vel bibisset nūquam posset postea hoc sacramentū accipere: sed est intelligendum quantum ad eundem diem.

232 ¶ Du. quādo incipit dies in quo homo debet esse ieiunus in sumptione huius sacramenti. Respō. qui supra. ꝙ ecclesia ſm romanos diem in media nocte incipit. et idō si post mediā noctē sumpserit cibū non poterit communicare.

233 ¶ Dubitatur an post cibū sumptū ante mediā noctē oporteat dormire antequam ꝯmunicet. Rñ. qui supra qd quo ad preceptū ecclesie nō refert utrum dormiat vel non: et an-

cib⁹ ſit digeſt⁹ vel ne:ſꝫ refert quã
tũ ad ꝑturbationẽ mẽtis quã patiũ
tur hoies ꝓpter ſomnolẽtiã vel in
digeſtionẽ ex qb⁹. ſi mẽs multũ ꝑ
turbet hõ reddit ineptus ad ſum
ptionem huius ſacramenti.
234 ℭ Dubitatur cur potius indicitur
eſt ieiuniũ ante ſumptionẽ q̃ poſt.
Rñ. qui ſupra ꝙ deuotio circa hoc
ſacramentũ magis impeditur per
ꝑcedentia q̃ per ſequẽtia. Et ideo
ſic fuit inſtitutũ: quia ipa ſumptio
ne percipitur ſacramenti effectus.
235 ℭ Dubita. quantũ debent ſtare ie
iuni poſt ſumptionẽ? Rñ. qui. ꝫ qꝺ
vt habetur de cõſecra. diſt. ij. ſi ma
ne dominica portio editur vſq; ad
ſextã ieiunant qui eaꝫ ſumpſerunt
⁊ ſi tertia vel quarta acceperint ie
iunent vſq; ad veſperam: quod ta
men per contrariã conſuetudinẽ
eſt abrogatũ: debet tamen eſſe ali
qua mora inter ſumptionẽ huius
ſacramenti et reliquos cibos. Un
de ⁊ in miſſa oratio gratiarũ actio
nis poſt cõmunionẽ dicitur vt cõ
municantes etiam ſuas priuatas
orationes dicant.
236 ℭ Dubit. an hoc ſacramẽtum de
beat dari nõ habẽtib⁹ vſuꝫ rõnis?
Rñ. q. ꝫ. art. ix. qꝺ vel quia habent
debilẽ vſum rõnis: et qꝛ tales pñt
habere aliquã deuotionẽ huius ſa
cramenti non eſt eis ſacramentuꝫ
denegandũ: aut nullũ totaliter ha
bẽt vſuꝫ rationis: ⁊ hoc qꝛ vel nũq̃
habuerunt ⁊ talib⁹ non eſt exhibẽ
dũ ſacramẽtũ. Uel qꝛ aliq̃ñ habue
runt ⁊ tũc ſic apparuerit in eis de
uotio. cũ erant compotes rationis
non dꝫ eis negari in articulo mor
tis niſi forte timeatur periculũ vo
mitus vel exputionis.
237 ℭ Dub. an debeat dari vexatis ab
immũdis ſpiritib⁹? Rñ. q. ꝫ. ꝙ ſic eo
mõ ſicut dictũ eſt in dubio ꝑcedẽti
de amẽtib⁹ ⁊ eadẽ rõne. Uñ Caſſia
nus dicit eis q̃ ab immũdis ſpiritib⁹
vexant nunq̃ meminimus cõicnẽ ſa
croſctãꝫ a ſenioꝛib⁹ nrĩs ite. dictã.
ℭ Dubi. an pueris ſit dãda eucha 238
riſtia? Rñ. qui ſupra. ꝙ eadẽ eſt ra
tio de pueris recenter natis et de
amẽtib⁹ qui nunq̃ habuerũt vſum
rationis qbus non eſt dãda: ſed ſi
qñ pueri aliqualẽ vſuꝫ ratiõis inci
piunt habere vt poſſint deuotionẽ
accipere huius ſacramẽti tunc põt
eis hoc ſacramentũ conferri.
ℭ Dubit. an liceat quotidie hoc ſa 239
cramẽtũ ſumere? Rñ. qui. ꝫ. arti. x.
quod circa hoc duo pñt ꝯſiderari.
Unũ quidẽ ex parte ipſi⁹ ſacramẽ
ti: cui⁹ virtus eſt hoib⁹ ſalutaris: et
ſic eſt vtile quotidie recipere. Aliꝺ
ex parte ſumẽtis in quo requiritur
magna reuerẽtia et deuotio ad ſa
cramẽtũ: ⁊ q̃libet habẽs eã ⁊ inue
niens ſe paratũ ad illud ſuſcipiẽdũ
quotidie laudabiliter ſumit: ſꝫ nõ
inueniẽs ſe paratũ ꝓpter indiſpo
ſitionẽ corꝑis vel aĩe nõ vtiliter illud
ſumit. vñ in libro de eccle. dogmati
bus dꝫ. quotidie eucharistie cõio
nẽ accipe nec laudo nec vitupero.
ℭ Dubit. qꝛ ſicut nõ lꝫ pluries ba 240
ptizari: ita videt qꝺ nõ liceat plu
ries ſumere eucharistiã cũ baptiſ
mus ita ſignificet paſſionẽ xp̃i ſi
cut hoc ſacrm̃? Rñ. qui. ꝫ. ꝙ baptiſ
mus ꝯformat hoiem morti xp̃i qui
ſolũ ſemel mortuus eſt: ideo ſolum
ſemel baptizamur: ſꝫ in hoc ſacro
recipit hõ ipſuꝫ xp̃m qui manet in
eternũ. Et vlterius baptiſmus eſt
ſpũalis regeneratio q̃ nõ reiterat
ſicut gñatio corpalis. ſꝫ hoc ſacrm̃
eſt cibus ſpũalis: vñ ſicut cib⁹ cor
poralis quotidie ſumitur: ita ⁊ hoc
ſacrm̃ ſumere quotidie laudabile
eſt mõ tñ dicto dubio ꝑcedenti.
ℭ Dub. ꝙ meli⁹ eſt quotidie ſume 241

re vel aliqñ abſtinere? Rñd. q̈. ś. ꝙ reuerẽtia hui⁹ ſacramẽti hȝ timorem amori ꝯiunctũ: ex amore ꝓuocat̃ deſideriũ ſumẽdi: ex timore aũt cõſurgit humilitas reuerẽdi: et iõ vtrũq; ptinet ad reuerẽtiã hui⁹ ſacramẽti ꝛ ꝙ quotidie ſumatur ꝛ ꝙ aliqñ abſtineat̃: neq; eñ litigauerunt inter ſe zacheus ꝛ ille Centurio: cum alter eoꝝ gaudẽs ſuſcepit dñm. Alter dicit nõ ſuȝ dignus vt intres ſub tectũ meũ: ambo ſaluatorẽ honorificãtes q̈uis ſi vno mõ vt õrde ꝯſe. di. ij. c. quotidie. amor tñ pfertur timori. Vñ et cũ Petrus dixiſſet exi a me dñe quia peccator ego ſum. Rñdit ieſus noli timere.

241 ¶ Dub. cur eccleſia ſtatuit ꝙ ſaltẽ ſemel in anno cõicetur ſi eſt laudabile quotidie ſumere? Rñ. qui. ś. ꝙ ſm diuerſuȝ ecclĩe ſtatutũ diuerſa circa hoc ſtatuta emanauerũt: naȝ in pmitiua eccleſia qñ magna vigebat deuotio fidei ſtatutũ fuit ꝙ fideles quotidie cõicarẽt: vñ Anacletus papa de ꝯſe. di. j. c. eps dicit pacta cõſecratione oẽs ꝯmunicẽt. ſic eñ apoſtoli ſtatuerũt vt ſancta romana eccleſia tenet. Poſtmodũ Fabianus papa. de cõſe. di. ij. c. etſi nõ frequẽtius: ſtatuit vt ſaltem ter in anno. ſ. paſcha: pẽthecoſte: ꝛ natali dñi cõicarent. Sother etiã papa: vt ibidẽ habet̃ dicit in cena dñi eſſe cõmunicãdũ. Poſt refrigeſcẽte charitate Inno. iij. ſtatuit ꝙ ſaltẽ ſemel in anno oẽs cõicẽt. vt habetur de pe. ꝛ remiſ. c. omnis.

243 ¶ Dub. qr vr̃ ꝙ pluries deberet in die cõicari ex quo eſt laudabile ſumere quotidie hoc ſacramẽtũ? R. q̈ ſupra. ꝙ nõ eſt pluries in die cõmunicãdũ vt ſaltẽ per hoc qd aliquis ſemel in die cõmunicat repreſentet̃ vnitas paſſionis chriſti niſi propter rationabilem cauſam.

¶ Dubita. an liceat oĩo ceſſare a cõione? Rñ. qui. ś. arti. xi. ꝙ homo tenet̃ hoc ſacr̃m ſumere non ſoluȝ ex ſtatuto eccleſie: ſed ex mandato dñi dicentis Matth. xxvj. hoc facite in meam commemorationeȝ. 244

¶ Dubi. an corp⁹ xp̄i debeat ſumi cũ ſanguine? Rñ. qui. ś. ar. xij. ꝙ ex parte ipſius ſacramẽti conuenit ꝙ vtrũq; ſumat̃. ſ. corpus et ſanguis quia in vtroq; ꝯſiſtit pfectio ſacramenti. ꝛ ideo qr ad ſacerdotẽ ptinet hoc ſacr̃m ꝯſecrare ꝛ perficere nullo modo dȝ corpus ſumere ſine ſanguine. Ex parte vo ſumentiuȝ ꝓpter reuerẽtiã ꝛ cautelã ne aliqd vergat ad iniuriã tanti myſterij ſi effunderet̃ ꝓuide in qbuſdã eccleſijs obſeruat̃ vt pplo ſanguis ſumẽd⁹ nõ det̃: q̈uis cũ tot⁹ xp̄s ſub vtraq; ſpecie cõtineat̃ ſumens corpus ſimul ſumat ꝛ ſanguinem. 245

¶ Dubi. an xp̄s ſumpſerit ſuũ corpus ꝛ ſanguinẽ qñ diſcipl'is dedit? Rñ. q̈. ś. q. lxxxj. ar. j. ꝙ lȝ qdã dicãt ꝙ nõ: tñ dicẽdũ eſt ꝙ pmo ipſe ſumpſit ꝛ poſtea diſcipl'is ſumẽdũ tradidit. Vñ quidã metrice dr̃: rex ſedet i cena turba cict⁹ duodena. ſe tȝ i manib⁹ ſe cibat ipſe cib⁹. ꝛ idẽ hr̃ de con. di. ij. c. nec Moyſes. 246

¶ Dubita. cũ per hoc ſacramentũ augmẽtet̃ grã ꝛ xp̄s erat plen⁹ gratia: cur ſumpſit? Rñd. qui. ś. ꝙ non ſumpſit vt ei augmentaretur gratia: ſed habuit quãdã ſpũalem delectationẽ in noua iſtitutiõe hui⁹ ſacramẽti. Vñ Luc. xxij. dicit. Deſiderio deſideraui hoc paſcha manducare vobiſcũ ꝛc. Qd euſebi⁹ exponit de nouo myſterio noui teſtamenti ꝙ tradidit diſcipulis. 247

¶ Dubitat̃ an dederit iude corp⁹ ſuum? Rñd. qui ſupra. arti. ij. qd licet Hilarius ſup Mattheũ dicat ꝙ nõ tamen dicendũ eſt cum Dionyſio 248

nisio l libro celeſtis hierarchie.q dedit ſicut ⁊ alijs apoſtolis⁊ idez tenet Chryſoſto.ſuper Mattheū.

249 ¶ Dubita.an dñs diſcipulis dederit corp9 paſſibile vel impaſſibile? Rñ.qui.s.art.iij.q tūc tale corpus dedit diſcipulis quale habuit:ſed habuit tūc corpus paſſibile ⁊ mortale:ergo tale dedit eis:Impaſſibili tñ modo erat ſub ſpecie ſacramenti q in ſe erat paſſibile.nā ſpecies panis ⁊ vini ſunt ille q̄ l hoc ſacramento patiunt ⁊ vident ac tangūtur:non aūt ipſum corpus xp̄i.

250 ¶ Dubit.ad quē ptinet cōſecratio huius ſacramēti? Rñ.qui ſupra.q. lxxxij.ar.l q vt dicit Iſidor9:⁊ habetur in decretis.di.xxv.c.plectis. ad presbyterū pertinet iſtud ſacramentum conficere.

251 ¶ Dub.vt qd laic9 q̄ eſt vnit9 deo poſſit hoc ſacrificiū ɔficere? Rñ.q̄ s.q lz laicus ſit vnitus deo vniōe ſpūali p fidē ⁊ charitatē nō eſt aūt vnit9 per ſacramentalē poteſtatē.

252 ¶ Dubitatur cum laicus poſſit baptizare cur nō poteſt ɔſecrare? Reſpon.qui ſupra.q perceptio huius ſacramēti nō eſt tante neceſſitatis ſicut pceptio baptiſmi. Et ideo lz in neceſſitatis articulo laic9 poſſit baptizare:nō tamen poteſt hoc ſacramentū conficere.

253 ¶ Dubitat cur hec cōſecratio nō reſeruatur ep̄o cui reſeruātur aliq̄ue conſecrationes q̄ non ſunt tāte dignitatis ſicut eſt iſta? Reſpō. qui ſupra q illa q̄ reſeruantur epiſcopis ɔſecrāda nō reſeruant tāq̄ digniora:ſed quia ad ipſum pertinet tradere non ſolum populo ſed etiā ſacerdotibus ea q̄b9 poſſunt pprijs officijs vti tāq̄ principi totius eccleſiaſtici ordinis.

254 ¶ Du.an multi ſacerdotes poſſint vnā ⁊ eādē hoſtiā conſecrare? Rñ. qui ſupra.arti.ij.q ſic:ſi omniū intentio feratur ad idem inſtans cōſecratiōis:ſicut noui ordinati ep̄o cō celebrāt ordinātι:q2 oēs agūt in pſona xp̄i ⁊ multi ſunt vnū in xp̄o.

¶ Dubi.an ad ſolū ſacerdotē ptineat diſpēſatio hui9 ſacramēti? R. q̄.s.ar.iij.q ſic.q2 xp̄s in cena ⁊ cōſecrauit ⁊ alijs ad ſumendū dedit. 255

¶ Dubitatur q2 beatus Laurentius diſpenſauit ſanguinez xp̄i:vt habetur in eius legēda:ergo:alius q̄ ſacerdos poteſt diſpenſare hoc ſacramentū? Rñd.qui ſupra.q diaconus poteſt diſpenſare ſanguinē quē non tangit cu3 contineatur in vaſe ſicut tangit corpus chriſti. 256

¶ Dubitat an ſacerdos celebrās teneat hoc ſacramētū ſumere? Reſpon.qui ſupra.art.iiij.q ſic vt habetur de conſe.di.ij.ca.perlatum. 257

¶ Dubi.quia cum ep̄s conſecrās criſma ⁊ alia ſacra eis non pro ſe vtatur:videtur q ⁊ ſacerdos conſecrans non debeat ſumere? Rñd. qui.s.quod non eſt eadez ratio de oībus:quia alia conſecrata p ep̄m non ſunt ſacrificia ſicut iſtud ſacrū eſt:nā offerēs ſacrificiū debet eſſe ſacrificij particeps. 258

¶ Du.q2 cū i alijs ſacramētis nullus pbeat ſibiipſi ſacrm:q2 nullus ſeipz baptizat:ergo nec in hoc debet fieri? Rñ.qui ſupra:q nō eſt ſimile de vſu huius ſacramēti ⁊ aliorū:quia alia ſacramēta perficiunt l ipſo vſu materie:⁊ ideo null9 pōt baptizare vel criſmare ſeipm.vñ nec i hoc ſacramēto ſacerdos ɔſecrat ſeipm ſed panem ⁊ vinum. 259

¶ Dubi.an qñ corpus apparet in ſpecie carnis:⁊ ſanguis in ſpē ſanguinis debeat ſumi a ſacerdote cōſecrāte? Rñd.qui.s.quod nō put vult Hier.ſup Leuitico:q2 ea que miraculoſe ſiūt legibus nō ſubdū 260

tur:conſulendũ tamẽ eſſe ſacerdoti q̄d iterato corp9 ⁊ ſanguinẽ ⁊ ſui conſecraret ⁊ ſumeret.

261 ¶ Dub. an malus ſacerdos conſecrare poſſit? R̄ñ. qui. ſupra. ar. v. q̄d vt dicit Aug. in libro de corpore d̄ñi: nihil a bono maius nihil a malo minus perficit ſacerdote: q: non in merito cõſecrantis: ſed in verbo cõficit creatoris: nam propter hoc quod ſacerdos efficit in ea ſuis nõ definit eſſe miniſter xp̄i. Vñ Apoſtolus. j. Corin. iiij. dicit mihi conſcius ſum: ſed nõ in hoc iuſtificatus ſum: ⁊ aſt dicit: ſic nos exiſtimet hõ vt miniſtros chriſti erat ergo cert9 ſe eſſe miniſteriũ xp̄i: th̄ non erat certus ſe eſſe iuſtum.

262 ¶ Dubit. q̄ miſſa ꝑ lus valet boni vel mali ſacerdotis. R̄ñ. qui ſupra ar. vj. ꝙ q̄tũ ad ſacr̄m tm̄ vna q̄tũ alia quãtu vero ad o͞ones q̄ dicũtur in miſſa: vel reſpicit deuotio ſacerdotis: ⁊ ſic melioris ſacerdotis o͞ones magis impetrãt: vel ſquã tũ ꝓferunt a ſacerdote in ꝑſonatotius eccliie ⁊ ſic ſunt fructuoſe: lꝫ eius o͞ones priuate non ſint fructuoſe ſ̄m illud ꝓrouer. xxviij. qui declinat aurẽ ſuã ne audiat legẽ: ⁊ oratio eius erit execrabilis.

263 ¶ Dubita. an ſacerdos hereticus ſciſmaticus vel excõicatus ꝯſecrare poſſit? R̄. q̄ ſupra. ar. v. q̄d iuxta Auguſtinũ ꝯtra permenianũ: ꝙ cꝫ vi ordinationis q̄ in eis manet integra poſſunt conſecrare.

264 ¶ Dubit. an licite hoc faciãt. R̄ñ: qui ſupra q̄d non: ſed grauiter peccant nec eoꝝ o͞ones efficaciã h̄ñt.

265 ¶ Du. an ſacerdos degradat9 poſſit ꝯſecrare? R̄. q̄. ſ. q̄d cũ caracter maneat qui eſt indelebilis p̄ñt cõſecrare: tamẽ grauiſſime peccant.

266 ¶ Dub. q̄d ẽ caracter. R̄ñ. q̄ ſupra q. lxiij. ar. iij. q̄d eſt ſignaculũ q̄ dã quo aliq̄d inſignit̄ vt ordinatũ ad aliquẽ fineẽ ſicut caractere inſignitur denarius ad vſ: m ꝯmutationũ: ⁊ milites caractere inſigniũtur quaſi ad militiã deputati: ⁊ reducit̄ ꝓut imprimit̄ a ſacramentis in ſecũda ſpecie qualitatis ⁊ importat quãdã potentiam ſpiritualẽ ordinatã ad ea q̄ ſunt diuini cultus.

¶ Dubit. ad quid dicitur caracter Reſpon. qui ſupra: q̄d ad ſignificã dum inuiſibilem gratiã ꝫ que in ſacramento confertur ad cõfigurandũ xp̄o: ⁊ ad diſtinguendũ fideles chriſti a ſerui diaboli. 267

¶ Dubitat̄. quomodo dicit̄ indelebilis caracter? R̄ñ qui ſupra ar. v. q̄d cũ omnis ſanctificatio q̄ ſit ꝑ ſacerdotiũ xp̄i qui eſt ſacerdos in eternũ ſit perpetuare ꝯſecrata manente: vt patet etiã in rebus inanimatis: q: eccleſie vel altaris manet cõſecratio ſemꝑ niſi deſtruant̄: cũ igit̄ aïa ſit ſubiectũ caracteris ſ̄m intellectiuã partẽ in qua eſt fides manifeſtũ ẽ ꝙ ſicut intellectus eſt ꝑpetuus ⁊ incorruptibilis: ita caracter indelebiliter manet in aïa. 268

¶ Dub: ꝑ q̄d imprimit̄ caracter. R̄ñ. q̄ ſupra. ar. vj. ꝙ per ſacr̄a noue legis ⁊ non per omnia: ſed ſolũ per illa q̄ nõ iterantur: ſcilicet per baptiſmum ꝯfirmationẽ ⁊ ordinẽ. 269

¶ Dub. quãdo imprimit̄ caracter in ſacramẽtis. R. q̄ ſupra. l. iiij. ſen. diſtin. ũ. articu. iij. ꝙ in baptiſmo q̄ñ abluit̄ aqua cũ debita forma: i cõfirmatione q̄ñ ep̄s imponit manus ⁊ vngit: in ſacerdotio in porrectione calicis cũ debita forma: in diaconatu in datione libri euangelioꝝ: in ſubdiaconatu in datiõe calicis in accolitatu in forma v̄boꝝ epiſcopi cũ archidiacon9 tradit vrceos potiuſq̄ cũ tradit cãdelabra. 270

¶ Dub. vtrũ licet accipere cõionẽ 271

a ſacerdotib⁹ hereticis vel excõi-catis? R̃ſid. qui. ſ. iij. par. q. lxxxij. ar. ix. ꝙ non: q2 lȝ tales habeãt po teſtatẽ ↄſecrãdi nõ t̃n ea recte vtũ tur: ſed vtentes peccant ⁊ qui cõi-cat in pctõ ſit particeps peccati.
272 ¶ Dub. an liceat a ſacerdotib⁹ pec catoribus eam accipere? R̃ñ. qui ſupra art. x. ꝙ ſi ſunt dãnati ab ec-cleſia nõ licet. ſi aũt ſupportantur ab ea licet ab eis eã recipere vſq ad ſententiam eccleſie.
273 ¶ Dub. an hoſtia ↄſecrata ab he-reticis ⁊ excommunicatis debeat adorari? R̃ñ. qui ſupra. ꝙ ſic.
274 ¶ Dubit. an liceat ſacerdoti omnio a conſecratione eucbariſtie abſti-nere? R̃ñ. qui. ſ. ꝙ nõ ſed ſaltẽ vi-detur ꝙ celebrare teneat̃ in preci-puis feſtis: ⁊ maxime in illis in q̃-bus fideles communicare conſue-uerunt niſi infirmitatis cauſa.
275 ¶ Dubit. qđ tp̃s determinatũ eſt ad celebrãdũ hoc ſacr̃m? R̃ñ. q̃. ſ. q. lxxxiij. ar. ij. ꝙ q2 dñica paſſio ce lebrata eſt a tertia hora vſq ad no nam ideo regulariter in illa par-te dici ſolẽniter in eccleſia celebra tur hoc ſacr̃m: ⁊ q2 in eo attẽdit̃ et repreſentatio dñice paſſiõis ⁊ fru ctus ei⁹: iõ ſcđm vtrũq ⁊ quotidie celebrat̃: ⁊ i hora p̃dicta dȝ offerri.
276 ¶ Dub. an ꝓpter qđ in die vene-ris ſancta nõ celebrat̃? R̃ñ. qui. ſ. ꝙ veniente veritate ceſſat figura. hoc autem ſacramẽtum eſt figura quedam ⁊ exemplũ dominice paſ ſionis: ⁊ ideo in die quo ipſa paſ-ſio dñi recolitur non celebrat̃ con ſecratio huius ſacramenti.
277 ¶ Dub. ad qđ reſeruat̃ hoſtia cõ-ſecrata pro ipſa die paſſiõis? R̃ñ. qui. ſ. ꝙ ne eccleſia ea etiã die ſit ſine fructu paſſiõis per hoc ſacra-mentũ nobis exhibitũ: corpus xp̃i conſecratũ in die precedẽti ſeruat̃ ſumendum in illa die.
¶ Dubit. cur nõ reſeruat̃ ſanguis 278
ſicut ⁊ corpus? R̃ñ. qui. ſ. ꝙ ꝓpter periculum ⁊ quia ſanguis ſp̃alius eſt imago dominice paſſionis.
¶ Dubi. an illa die ꝑ immiſſionẽ 279
particule hoſtie in vinũ cõuertat̃: vinũ in ſanguinẽ? R̃ñ. qui. ſ. ꝙ nõ: q2 hoc fieri nõ poſſet aliter q̃ per cõſecrationẽ factã ſub debita for-ma verborũ: ⁊ ita hic nihil fieret.
¶ Dubit. cum nõ liceat niſi ſemel 280
in die celebrare: vt dictũ eſt: cur in die natiuitatis dñi celebratur ter? R̃ñ. qui. ſ. ꝙ hoc fit propter tripli cem natiuitatẽ: quarũ vna eſt eter na: que q̃tũ ad nos eſt occulta: et ideo vna miſſa cantat̃ in nocte in cuius introitu dr̃: dñs dicit ad me filius meus es tu. Alia eſt ſp̃ualis: qua. ſ. xp̃s orit̃ tanq̃ lucifer in cor-dibus noſtris ⁊ ꝓpter hãc cantat̃ miſſa in aurora in cuius introitu dicit̃. Lux fulgebit hodie ſup nos. Tertia eſt tp̃alis ⁊ corporalis ſm ꝙ viſibilis nobis ꝓceſſit ex vtero virginali carne indutus ⁊ ob hoc cantat̃ tertia miſſa in clara luce in cuius introitu dicit̃. Puer natus eſt nobis: lȝ e conuerſo poſſit dici: ꝙ natiuitas eterna ſm ſe eſt in ple na luce ⁊ ob hoc in euãgelio tertie miſſe fit mẽtio de natiuitate eter-na: ſm aũt natiuitatẽ corpalem ad literã nat⁹ ẽ de nocte i ſignũ ꝙ ve-niebat ad tenebras iſ̃rmitatis no ſtre. Unde ⁊ in miſſa nocturna dr̃ euãgeliũ de corpali natiuitate xp̃i.
¶ Dubi. an extra eccleſiam poſſit 281
confici hoc ſacramentũ? R̃ñ. q̃. ſ. ar. iij. ꝙ ſic in itinere poſitis dũmo do alia ſacra miniſteria ad id offi cium pertinentia ibi aſſint: vt habet̃ de cõſe. di. j. ca. cõcedimus.
¶ Dubi. que fuit rõ ordinationis 282
eorũ que dicunt̃ in miſſa an̄ ⁊ poſt

conſecrationem? Rh. qui. ꝺ. ar. iiij.
ꝙ in miſſa. Prio p̄mittit introitus
ante celebrationē huius myſterij
que eſt p̄paratio quedā ad digne
agēda ea que ſequunt ⁊ in hoc pe
titur poſt diuina miſericordia dū
dicitur kyrieleyſon. ꝙ dicit ter pro
perſona patris: ter pro pſona filij
dum dicit ter chriſte eleyſon: ⁊ ter
pro perſona ſpūſſancti: cū dicitur
adhuc ter kyrieleyſon: ⁊ hoc ↄtra
triplicē miſeriā. ſ. ignorantie cul-
pe ⁊ pene. Itez poſt dicitur gloria
in excelſis vt cōmemoremus cele
ſtem gloriā ad quā tēdemus poſt
preſentē miſeriā: ⁊ hoc in dieb9 fe-
ſtis: ſʒ in dieb9 pfeſtis ⁊ officijs lu
ctuoſis que ad cōmemorationem
miſerie pertinēt intermittit: deinū
ſequit oratio quā ſacerdos p po-
pulo facit vt digni habeant tātis
myſterijs: ſequitur poſt inſtructio
ppli: querit diſpoſitiue per doctri
nam prophetarū ⁊ apoſtolorū: et
in eccleſia legit per lectores ⁊ ſub-
ſubdiaconos: poſt cantat a choro
graduale qꝺ ſignificat profectum
vite ⁊ etiam alleluia qꝺ ſignificat
ſpūalē exultationē: vel tractus in
officijs mortuorū vel luctuoſis qꝺ
ſignificat ſpūalē gemitū: ppls autē
perfecte inſtruit p doctrinā xpi in
euāgelio contētā: que a diaconis
legit. Et qr credim9 tanq̄ diuine
veritati. Lecto euāgelio cantatur
credo: et hoc in feſtis xpi et beate
ſemp virginis ⁊ alijs in quib9 fit
aliqua mētio de ſymbolo: ⁊ ſic po-
pulo inſtructo pcedit ad celebra-
tionē myſterij. Et circa oblationē
duo aguntur. ſ. laus ppli in cantu
offertorij per qꝺ ſignat letitia offe
rentiū. Et oratio ſacerdotis q pe-
tit vt oblatio ppli ſit deo accepta:
deinde circa ↄſecrationē. Primo
excitat ppls ad deuotionē in pre-
parationem. Unde ⁊ monet ꝙ ſur
ſum cor hēat ad dñm: ⁊ ideo finita
p̄fatiōe ppls laudat dñm: ⁊ primo
xpi diuinitatē cum angelis dicēs.
Sanct9: ⁊ poſt humanitatē cū pue
ris dicēs. bñdict9 q venit in noīe
dñi. Deinde ſacerdos ſecrete com
memorat primo q̄dē p quib9 hoc
ſacrificiū offertur. Scꝺo ſanctos
quorū patrocinia implorat p p̄di
ctis: cuʒ dicit cōicātes. Poſt peti-
tionē ↄcludit cū dicit hāc oblatio
nē. In qua prīo petit cōſecratiōis
effectū: cū dicit: quā oblationē. Se
cundo cōſecrationē peragit cū di-
cit: q pridie. Tertio excuſat p̄ſum-
ptionē p obediētiā xpi: cū dicit. vñ
⁊ memores. Quarto petit hoc ſa-
crificiū eſſe deo acceptū: cuʒ dicit.
ſupra que ppitio. Quīto petit hu-
ius ſacrificij effectū. Et prīo quātū
ad ipſos ſumētes: cū dicit: ſuppli-
ces te rogamus. Scꝺo quantū ad
mortuos: cū dicit. Memento etiā
dñe. Tertio ſpāliter quātū ad ipſos
ſacerdotes ſumētes. cū dicit. No-
bis quoqꝫ pctōribus. deinde agit
de pceptione ſacri. Et primo p̄pa-
ratur ppls p orationeʒ cōem toti9
ppli que eſt oratio dñica: ⁊ priua-
ta quā ſpāliter ſacerdos pro pplo
offert: cū dicit. Libera nos q̄ſum9
dñe. Scꝺo preparat ppls p paceʒ
que dat dicēdo agn9 dei: que inter
mittit in miſſis defunctoꝝ in qb9
ſacrificiū offert nō p pace p̄ſenti:
ſʒ p requie. Deinde ſequit perce-
ptio ſacri. Primo percipiēte ſacer
dote: poſtmodū alijs dante. Ultio
aūt tota miſſe celebratio in grāꝝ
actiōe terminat pplo exultante p
ſumptione myſterij. qꝺ ſignat can
tus poſt cōionē ⁊ a ſacerdote per
orationē grās referēte: ſicut ⁊ xps
celebrata cena cū diſcipulis hym-
num dixit: vt dr. Matth. xxvj. cap.

283 ¶ Du. cur ſacerdos q̄ eſt miniſter
nō dicit oīa circa ꝯſecrationem ſa
cramēti. ſʒ aliq̄ dicit diacon9: aliq̄
ſubdiacon9: ⁊ aliqua chor9? R. q̄
d. qd in hiis q̄ ptinēt ad totā eccle
ſiā. q̄ dā dr̄ a choro ⁊ ab aliis p̄di
ctis: ſed ea que ad ſuum proprium
officium pertinent dicit ipſe ſol9.
284 ¶ Du. cur ipſe incipit gloria in ex
celſis. ⁊ credo poſt chor9 pſequit.
Rñ. qui. d. q2 perſonā dei gerit: et
in ſignū ꝙ talia puenerūt ad po
285 pulum ex reuelatione diuina.
¶ Dub. cur dicit aliqua ſecrete et
aliqua publice? Rñ. qui. d. qd ea q̄
ptinēt ad ſe vt oblatio ⁊ conſecra
tio dicit ſecrete: ea vero q̄ ptinēt tā
ad ipſuʒ ꝙ̄ ad pplm dicit publice:
vel aliqua dicit ſecrete i ſignū qd
circa xp̄i paſſionē diſcipuli nō niſi
occulte confitebantur chriſtum.
286 ¶ Du. cur ſacerdos petit pfectio
nē huius ſacramēti cum dicit quā
oblationē ⁊c. R. q. d. ꝙ petit vt no
bis fiat fructuoſa: vñ ſignāter di
cit vt nobis fiat corp9 ⁊ ſanguis: ⁊
hoc ſignificant verba q̄ premittit
dicēs hāc oblationē facere digne
ris benedictā. ſm Aug. i. per quā
benedicimur. ſ. p gratiā: aſcriptaʒ
i. per quā in celo aſcribimur. ratā
ſ. per quā in ſanctis xp̄i cēſeamur
rōnabilē. i. per quā a beſtiali ſenſu
exuamur: acceptabilē. i. per quam
vt q̄ nobis ipſis diſplicem9 p hāc
acceptabiles vnico filio ſumus.
287 ¶ Dub. cum hoc ſacramentuʒ ſit
excellentius omniū ſacramentoꝝ
veteris legis: cur petit vt fiat ſicut
ſacrificiū Abel ⁊c. Rñ. q̄ ſupra. qd
quia ſacrificia antiquoꝝ fuerūt
deo acceptiſſima ex eoꝝ deuotiōe
petit ſacerdos vt hoc ſacrificiū ac
ceptetur deo ex deuotiōe offerētiū
ſicut illa accepta fuerunt deo.
288 ¶ Dubit. cur petit ſacerdos quod
hoc ſacrificiū pferatur in celū: cū
ibi ſit verū corp9 xp̄i? Rñd. q. d. ꝙ
hoc petit p corpe myſtico: qd. ſ. in
hoc ſacramēto ſignat. vt. ſ. orones
ppli ⁊ ſacerdotis angel9 aſſiſtēs
diuinis myſteriis deo repſentet.
¶ Dubi. quid intelligit p ſublime 289
altare dei? Rñd. q. d. ꝙ de eccleſia
triumphante intelligit in quam
transferri petimus: vel deus intel
ligitur cui9 pticipationē petim9.
¶ Dub. cur celebratio hui9 ſacra 290
mēti dicit? Rñ. q. d. ꝙ q2 ſacerdos
p angelū pces ad deū mittit ſicut
populus per ſacerdoteʒ: vel quia
xp̄s eſt hoſtia nobis miſſa a deo.
¶ Dubit. quid ſignificat ꝙ diaco 291
nus dicit. Ite miſſa eſt? Rñ. qui ſu
pra. ꝙ in hoc licētiat populū. q. d.
miſſa eſt oſtia per angelū ad do
minum vt ſit deo accepta.
¶ Dubitatur cur lauantur man9 292
in miſſa? Rñ. qui. d. arti. x. ꝙ talis
ablutio fit propter reuerentiam ſa
cramenti: ne ad tantū ſacramētū
aliquis accedat manib9 etiā cor
poraliter inquinatis.
¶ Dubit. cur vtitur thurificatio 293
ne? Rñ. qui ſupra. ꝙ ad reuerētiaʒ
ſacramēti: vt p bonū odorē depel
lat ſi q̄d corporaliter ⁊ praui odo
ris in loco fuerit qd poſſet puoca
re horrorē. Itē ad repreſentanduʒ
effectū gratie qua ſicut bono odo
re xp̄s plen9 fuit: ⁊ ab ipſo deriuat
ad fideles officio miniſtrorum. Et
ideo vndiq̄ thurificato altari per
quod chriſtus deſignat thurificā
tur omnes per ordinem.
¶ Dub. cur non lauamus pedes: 294
cum dicatur Exod. 29. Lauabunt
Aaron ⁊ filii ei9 man9 ſuas ac pe
des qñ ingreſſuri ſunt ad altare?
Rñ. qui ſupra. ꝙ ne iudaizemus.
¶ Dubit. quia videtur ꝙ etiam in 295
ablutione manuū iudaizemus cū

ſimiliter preceptũ ſit in le. vete. de manib⁹ ſicut de pedibus? R. qui ſupra. ꝙ ablutio manuũ põt fieri magis in promptu: ⁊ que magis ſuf ficit ad ſignificandũ perfectã mũ- dationẽ. cũ tñ manus ſit organuꝫ organorũ. Ut dicitur tertio de ani ma opera attribuunt manib⁹. Unͣ in pſal. xxv. dicit lauabo inter in- nocentes manus meas.

296 ¶ Dub. cur ſacerdos facit tot cru ces? R. q. d. ꝙ ꝯſecratio ⁊ accepta tio ⁊ fruct⁹ hui⁹ ſacramẽti ꝓcedit ex virtute crucis xp̄i. Et ideo vbi- cunqꝫ ſit memo de aliquo bonum ſacerdos cruce ſignatione vtitur.

297 ¶ Dub. qꝛ videt ꝙ poſtqꝫ eſt cõſe cratũ corpus xp̄i ſacerdos nõ de- beret facere ſup eo cruces: qꝛ cor- pus xp̄i eſt digni⁹ ſacerdote: ⁊ idõ ab eo benedici nõ deberet? R. qui d. ꝙ nõ vtitur crucibus ad benedi cendũ ⁊ cõſecrandum: ſed ſolũ ad commemorandũ virtutem crucis ⁊ modum paſſionis chriſti.

298 ¶ Dub. cur ſacerdos extẽdit bra- chia in miſſa? Reſpon. qui ſupra. ꝙ ſignat extenſionem brachioꝝ chriſti in cruce.

299 ¶ Du. cur leuat man⁹ in orãdo? Rñ. qui ſupra. ꝙ ad ſignificanduꝫ ꝙ oratio eius dirigitur pro popu- lo ad deum.

300 ¶ Dub. cur aliqñ iungit man⁹ et orat ⁊ inclinat ſuppliciter? R. qui ſupra: qd ſignat humilitatẽ ⁊ obe dientiam xp̄i ex qua paſſus eſt.

301 ¶ Dub. cur iungit pollicẽ cũ indi ce poſt cõſecrationem? Rñ. qui ſu pra: qꝛ ſi eis corpus xp̄i conſecratũ tetigerat vt ſi quo particula digi- tis adheſerit nõ diſpergat qd ꝑti net ad reuerentiam ſacramenti.

302 ¶ Du. cur quinquies ſe vertit ad populũ ſacerdos? Rñ. q ſupra qd ad ſignificãdũ qd dñs in die reſur rectiõis: qnquies ſe manifeſtauit.

¶ Du. cur ſepties ſalutat populũ? 303 Reſpon. qui ſupra: quod ad ſigni ficandum ſeptiformẽ gratiam ſpi ritusſancti.

¶ Dub. cur epiſcopus celebrans 304 in pma ſalutatione dicit pax vo bis? Rñ. qui ſupra qd repreſentat perſonã dñi q poſt reſurrectionẽ dixit hoc diſcipulis.

¶ Dubi. quid ſignificat qd hoſtia 305 diuiditur in tres partes ⁊ vna po- nitur in calice? R. qui ſupra. ꝙ vt Sergi⁹ papa dicit. ⁊ habet de cõ ſe. di. ij. c. triforme. Triforme eſt corpus dñi pars oblata in calice miſſa corp⁹ xp̄i qd iam reſurrexit mõſtrat. ſ. ipſuꝫ chriſtũ ⁊ beatã vir ginẽ: vel ſi aliqui ſancti cũ corpo- rib⁹ iã ſunt i gloria: pars comeſta ambulantes adhuc ſuper terram: quia. ſ. viuentes in terra ſacramẽ- to vniuntur ⁊ paſſionibus cõterũ tur. ſicut panis comeſtus conterit dentib⁹ pars in altari vſqꝫ ad finẽ miſſe remanẽs eſt corp⁹ xp̄i in ſe- pulchro: qꝛ vſqꝫ in finẽ ſeculi cor- pora mortuoꝝ ſanctoꝝ in ſepul- chris erũt quoꝝ tamẽ anime ſunt in purgatorio vel i celo. Hic tñ ri tus nõ ſeruatur modo: vt ſcꝫ vna pars ſeruetur vſqꝫ ad finẽ miſſe ꝓ pter periculũ manet tamen eadeꝫ ſignificatio partiũ: quã quidã me trice expreſſit dicẽs. Hoſtia diui- diti partes: tincta beatos: ꝑlene ſicca notat viuos: ſuata ſepultos.

¶ Dubit. an pars miſſa in calicẽ 306 poſſit dari populo? R. qui ſupra. qd non. qꝛ panem intinctũ nõ por rexit chriſtus niſi iude proditori.

¶ Dubit. an ſacerdos poſſit dare 307 partẽ ſue hoſtie pplo? R. qui. d. in iiij. ſen. di. xij. q. ij. ar. ij. q. ij. qd ſic ſi non habeat aliam conſecratam.

¶ Du. cur ſacerdos poſt ſumptio 308

ptionem ſanguinis ſumit vinū?
Rñ.q̄ ſupra.li.par.q.lxxxiij.ar.v.
q̄ hoc facit ad abluēdū os ne aliq̄
reliq̄e remaneant:⁊ eadē rōne ꝓ-
fundit digitos q̄bus corp⁹ xp̄i te-
tigerat:q̄d ptinet ad reuerētiā ſa-
cramēti:⁊ ſic ꝑcip̄ fieri:extra de
cele.miſſa.c.ex parte.

309 ¶Dub.an debeat corp⁹ xp̄i con
ſeruari?R̄.q.ſ̄.q̄d licȝ clemēs papa
ſtatuerit q̄ nō.de ꝯſe.diſt.ij.c.tri-
bus gradib⁹.⁊ infra tāta ⁊c.tamē
in dicta di.c.p̄ſbyter.d̄r q̄ oportet
ꝓ infirmātibus hoſtias conſecra-
tas ſeruare.

310 ¶Dubi.an ſacerdos poſſit cele-
brare vno ſolo p̄ſente?R̄.q.ſ̄.q̄d
in ſolēni celebratiōe plures debēt
eſſe:vt habetur de conſecra.diſt.
j.c.hoc quoq̄.in miſſis tamē pri-
uatis ſufficit vnū habere miniſtrū
q̄ gerit pſonā toti⁹ populi catho
lici ex cuius pſona ſacerdoti plu-
raliter reſpondetur.

311 ¶Dub.an ſufficiēter poſſit occur
ri defectib⁹ circa celebrationē hu
ius ſacri?R̄.q.ſ̄.ar.vj.q̄ ſic ⁊ pue-
niēdo ne.ſ.piculū accidat ⁊ ſubſe-
quēdo:vt.ſ.ad q̄d accidit emēdet:

312 ¶Dub.q̄ ſi ſacerdos poſt īceptā
miſſaȝ moriat̄ vel infirmet̄ q̄d fiet.
Rñ qui.ſ̄.q̄ ſi hoc ante cōſecra-
tionē accidat nō oportet q̄ p aliū
ſuppleat̄:ſi vero poſt ꝯſecrationē
corpis vel ſanguinis aut vtriuſq̄
d̄ȝ miſſe celebritas p alium exple
ri:vt habet̄.vij.q.j.c.nihil.

313 ¶Dub.q̄d agēdū poſtq̄ ſacerdos
īcepit miſſam ⁊ recolit ſe comediſ
ſe vel bibiſſe?R̄.q.ſ̄.q̄ ſi hoc reco-
lit poſt ꝯſecrationē inceptā d̄ȝ pfi
cere ſacrificium ⁊ ſumere ſacrm̄.ſi
vero an̄ ꝯſecrationē tuti⁹ reputa
rē q̄d miſſam inceptā deſereret:ni
ſi graue ſcandalum timeretur.

314 ¶Dub.quid ſi recolit ſe eſſe excō
municatū vel peccatū aliq̄d cōmi
ſiſſe?Rñ.q̄ ſupra.q̄ ſi hoc recolit
poſt ꝯſecrationē d̄ȝ dolere cū pro-
poſito cōfitendi ⁊ abſolutionē ab
excōmunicatiōe petēdi ſi ſit excō-
municatus:⁊ ſic p inuiſibilē pon-
tificem xp̄m abſolutionem conſe-
quit̄ quartum ad hunc actum q̄d
peraget diuina myſteria.Si vero
ante conſecrationem: dic vt in
dub.precedenti.

¶Dub.q̄d ſi araneā deprehēdat 315
cecidiſſe in calicē vel aliud vene-
noſum poſt ꝯſecrationē:q̄d aget?
R.qui ſupra.q̄ ſi ante ꝯſecrationē
hoc cōprehenderit debet effundi
⁊ abluto calice denuo aliud vinū
poni ꝯſecrandū.Si vero poſt ꝯſe
crationē hoc acciderit d̄ȝ aīal cau
te capi ⁊ diligēter lauari ⁊ cōburi
⁊ ablutio cū cinerib⁹ in ſacrariū
mitti.Si vero ibi venenū eē rep-
hēderit immiſſuȝ:nullo modo ſume
re vel alij dare d̄ȝ ne calix vite ver
tat̄ in morteȝ:ſed d̄ȝ diligenter in
aliquo vaſculo ad hoc apto cū re
liquijs conſeruari:⁊ ne ſacramen
tum remaneat imꝑfectū:d̄ȝ aliud
vinū apponere in calicē ⁊ denuo
reſumere a ꝯſecratione ſanguinis ⁊
ſacrificium perficere.

¶Dub.quia aliq̄n cōtingit quod 316
aqua aut vinum nō ponitur in ca
lice quid tūc quādo percipit age-
re debet?Reſpon.q̄ ſupra.q̄ ſi ſa-
cerdos ante conſecrationem ſan-
guinis ⁊ poſt conſecrationem cor
poris pcipiat aut vinū aut aquaȝ
non eſſe in calice:debet ſtatim ap-
ponere ⁊ conſecrare.Si vero poſt
cōſecrationis verba hoc percepe
rit q̄ aqua deſit debet nihilominus
pcedere.quia impoſitio aque nō
eſt de neceſſitate ſacramēti nullo
autem modo debet aqua vino iaȝ
ꝯſecrato miſceri:quia ſequeretur

corruptio ſacramẽti ꝑ aliqua par
te vt ſupra dictũ eſt dubi 63. ⁊ ſe
quẽti. Si ꝟo poſt ꝟba cõſecratio
nis ꝑcipiat ꝙ vinũ nõ fuit poſitũ
i calice: ſi q̃dẽ hoc ꝑcipiat an̄ ſum
ptionẽ corporis dꝫ depoſita aqua
ſibi fuerit apponere vinũ cũ aq̃
⁊ reſumere a verbis cõſecrationis
ſanguinis. Si ꝟo hoc perceperit
poſt ſumptionẽ corpis aliã hoſtiã
apponere dꝫ iterũ ꝯſecrãdã ſimul
cũ ſanguine: qđ iõ dicit̃ q: ſi dixe
rit ſola verba ꝯſecrationis ſangui
nis nõ ſeruaret̃ debit⁹ ordo ꝯſe
crandi vt ſeruaret̃ id qđ hr̃. vij. q.
j. c. nihil. Si ꝟo inciperet a ꝯſecra
tione ſanguinis: et repeteret oĩa
ꝟba ꝯſequẽtia non cõpeterẽt niſi
adeſſet hoſtia cõſecrata cũ in ver
bis illis occurrãt quedã dicenda
⁊ fienda nõ ſolũ circa ſanguinẽ ſꝫ
etiã circa corp⁹. ⁊ dꝫ in fine ſume
re hoſtiã iterũ cõſecratã ⁊ ſangui
nem: nõ obſtãte etiã ſi poſt ſum
pſerit aquã q̃ erat in calice q: pre
ceptũ de perfectione ſacramenti
maioris eſt põderis q̃ ꝑceptum
qđ hoc ſacrm̃ a ieiunis ſumatur.
317 ¶ Dubi. q: aliq̃ñ ꝯtingit qđ ſacer
dos nõ recordat̃ ſe dixiſſe verba
cõſecrationis: vel etiã aliqua alia
verba. R. q̃ ſupra. ꝙ ex hoc ſacer
dos nõ dꝫ mente turbari. Nõ eñ
q: multa ꝺ recolit oĩm q̃ dixerit
niſi forte aliq̃d in dicẽdo appreh̄ẽ
derit ſub rõne iã dicti, ſic eñ aliqđ
efficitur memorabile: vnde ſi ali
quis attente cogitet illud qđ dicit
nõ tñ cogitet ſe dicere illud quod
bꝫ minus de periculo nõ multũ
recollit poſtea ſe dixiſſe. ſic eñ fit
aliquid obiectum memorie in q̃ñ
tum accipit̃ ſub ratione preteriti
ſicut dicit̃ in libro ꝺ memoria. Si
tamẽ ſacerdoti ꝯſtet ꝓbabiliter ſe
aliqua obmiſiſſe: ſi quidem non
ſunt de neceſſitate ſacri hui⁹ non
eſtimo qđ ꝓpter hoc debeat reſu
mere immutãdo ordinẽ ſacrificij
ſꝫ dꝫ vlteri⁹ ꝓcedere. Si vero cer
tificetur ſe obmiſiſſe aliq̃d eorum
q̃ ſunt de neceſſitate ſacri. ſ. formã
ꝯſecrationis idẽ vr̃ eſſe faciendũ
ꝙ dictũ eſt dub. ꝓcedẽti. i defectũ
materie: vt. ſ. reſumatur a forma
ꝯſecrationis ⁊c. ꝑ ordinẽ reiteren
tur ne mutet̃ ordo ſacrificij.
¶ Dub. q̃d agẽdũ eſt cũ hoſtia di 318
labit̃ in calicẽ ꝓpter frigus? R. ꝙ
fractio hoſtie ꝯſecrate et qđ vna
pars ſola mittit̃ in calicẽ reſpicit
corp⁹ myſticũ. Ideo hui⁹ preter
miſſio nõ facit imꝑfectionẽ ſacri
ficij: vñ ꝓ hoc ſit neceſſe aliq̃d itera
re circa celebrationẽ hui⁹ ſacri.
¶ Dub. q̃d fiẽdũ ẽ q̃ñ ſanguis xp̄i 319
ex negligẽtia effundit̃? R̃ñ. q̃ ni. ꝺ.
ꝙ vt habet̃ de cõſe. di. ij. ex decre
to. Pij pape: ſi ꝑ negligẽtiã aliq̃d
ſtillauerit de ſanguine in tabula
que terre adheret lingua lãbet̃ et
tabula radet̃ ⁊ ignis cõburet̃ ⁊ ci
nis intus altare cõdet̃ ⁊ ſacerdos
quadraginta diebus peniteat.
Si aũt ſuper altare ſtillauerit. ſor
beat miniſter ſtillã. ⁊ tribus die
bus peniteat. Si ſup lintheũ alta
ris ⁊ ad aliud ſtilla ꝑuenerit decẽ
dieb⁹ peniteat ſi vſq ad quartum
viginti diebus peniteat: ⁊ linthea
mina q̃ ſtilla tetigit tribus vici
bus miniſter lauet calice ſubt⁹ po
ſito: ⁊ aqua ablutionis ſumatur: ⁊
iuxta altare recõdatur: vel a mini
ſtro ſumatur. quidã aũt vlteri⁹ ꝑ
tem illã lintheaminũ incidũt ⁊ cõ
burũt ⁊ cinerẽ in altari vl' in ſacra
rio reponunt.
¶ Dub. q̃d fiendũ cũ xp̄i corpus 320
quis euomuerit vel ſanguinẽ? R.
q̃ ſupra. ꝙ vt habet̃ de ꝯſe. diſt. ij.
ex penitẽtiali Bede ꝑſbyteri. ſi qs

ex ebrietate vel voracitate eucha riſtiā euomuerit cleric9: diacon9: pſbyter vel monach9.xl.dieb9 pe niteat .eps.xc. Si aūt infirmitatis
321 cā hoc acciderit.vij.dieb9 pēitcat.
¶ Dub. quid agēdū quādo ſacra mētū male cuſtoditū putreſit vel comedit a mure vel ab alio ani mali? Rñ.q.ß. qḋ vt in ſupradicta diſt. habet ex cōſilio Aurelianēſi talis negligēs.xl. diebus peniteat et q pdiderit illud in eccleſia vel pars eius ceciderit: et nō inuenta fuerit.xxx. diebus peniteat.
322 ¶ Dub. a quib9 dz abſtinere pe nitēs in ſupradictis caſib9? Rñ.q ß. qḋ dz ieiunare et a cōmunione ceſſare. Penſatis tñ cōditionib9 negotij et pſone: pōt addi: vel mi nui ad penitētiā predictam.
323 ¶ Du. ſi in aliquo reperit hoſtia q cecidit vel aliqua pars qd fien dū eſt. Rñ.qui.ß. qḋ in hoc obſer uandū eſt qḋ vbicūq ſpecies in tegre inueniunt ſunt reuerēter ob ſeruāde: vel ēt ſumāde: q2 manēti bus ſpecieb9 manet ibi corp9 xpi Ea vō in qb9 inueniunt ſi cōmo de fieri pōt ſint cōburēda cinere in ſacrario recōdito ſicut de raſu ra tabule dictū eſt dub.319.
324 ¶ Dub. an ſi homo nō peccaret poſt baptiſmū indigeret euchari ſtia? Rñ. qui ſupra.q.lxxxviij.art. vj. qḋ ſic. ſicut in vita corpali indi geret nutrimento.
325 ¶ Dub. an hoc ſacramētū habe t aliquē effectum q ad defunctos? Rñ. qui ſupra.iij. par.q.lij.ar.viij. qḋ ſacrm eucharistie liberat ho minē a purgatorio inquantum eſt quoddam ſacrificiū ſatiſfactoriū pro peccato.
326 ¶ Dub. an aliqs ſacerdos ordina tus credēs ſe baptizatū: cū tñ non fuerit baptizat9 celebrādo conſe cret? R.q.ß.in.iiij.ſen.di.xxiij.q. j.ar.ij q.iiij. q talis nō ē ordinat9. Et iō nō eſt ſacerdos nec cōficere pōt: nec abſoluere in foro penitē tiali. Unū ſm Canones dz baptiza ri iterato et ordinari: et ſi ēt in epm pmoueat: illi qs ordinat ſi habēt ordinē: ſz tñ pie credi pōt: qḋ xpūs ad vltimos effectus ſacrox ſum mus ſacerdos ſuppleret defectū et qḋ nō pmitteret hoc ita latere qḋ periculū eccl'ie imminere poſſet.
¶ Dub. qd intelligit dñs p regnū 327 cū dixit bibam illud vobiſcum in regno patris mei? Rñ. Chryſo. in homel. quod regnum reſurrectio nem ſuam nominat.
¶ Dubi. cur poſt reſurrectionē cū 328 apoſtolis erat bibitur9? Rñd. qui ß. quod ne aliqui eſtimarent fan taſticā eſſe reſurrectonē. Et ideo ipſi apoſtoli perſuadētes hoibus de xpi reſurrectiōe dixerūt ſimul comedim9 et bibim9 cū eo poſtq̄ ſurrexit a mortuis.
¶ Dubit. cur dicit cū illud bibaz 329 nouū? Rñd. q ſupra. nouū.i. nouo mō nō q̄ſi corp9 paſſibile hñs et indigēs cibo. q2 nō tūc pp indigē tiā comedit et bibit: ſz pp̄ter reſur rectionis certitudinem.
¶ Dub. cur panē bñdixit? R. Re 330 migius. qḋ vt oñdat q2 humanā naturā vna cū patre et ſpiritu ſctō gra diuine virtutis ipleuit: et eter ne imortalitatis munere ditauit.
¶ Dub. cur ad calicē gras egit? 331 Rñ. qui.ß. qḋ in hoc demonſtrat xpm de nra ſalute gratuletur p q bus ēt ſanguinē ſuum funderet.
¶ Dub. cur panē fregit? R. Dio 332 nyſi. in eccliaſtica hirarch. qḋ in hoc oſtēdit q vnū ſimplū dei ver bum per humanationē compoſi tū et viſibile ad nos puenit et ad ſe nram ſocietatē benigne pagēs

ſpiritualium bonoꝝ diſtributoꝝ
participes fecit.
333 ¶ Dubi. q̄d eſt genimē vitis? R̄ñ.
q̄d eſt vinū: q2 vitis generat vinū.
⁊ genimen .i. gn̄atio vel germē dr̄.
334 ¶ Dub. cur poti9 dicit i regno pa-
tris q̄ꝫ i regno dei? R̄ñ. Hierony.
q2 eis pater nomē ē filij: ac ſi dice-
ret cū crediderint in deū patreꝫ et
adduxerit eos pater ad filium.
335 ¶ Dubi. q̄d eſt hymnus? R̄ñ. Lyra
ꝙ eſt canticum diuine laudis.
336 ¶ Dubit. quod canticū dictū fuit?
Reſpon. Uincētius in ſermone. ꝙ
dixerunt memoriā fecit mirabiliū
ſuoꝝ. Burgenſis aūt dicit ꝙ in
dei poſt eſuꝫ agni paſchalis dicit.
Laudate pueri dn̄m: ⁊ ita viſimi-
le eſt ꝙ tunc ieſus cum diſcipulis
illum pſalmum dixit.
337 ¶ Dub. cū acceſſerit ad ortū cur di
citur ꝙ acceſſit ad mōtē Oliueti?
Reſpon. Lyra. q̄d quando dicit̄ ꝙ
exierunt in montē oliueti: q2 hor-
tes in quo fuit captus erat in pede
montis oliueti.
338 ¶ Dub. cur. p̄dixit diſcipulis ꝙ ſcā
dalizarentur? Reſpō. Hierony. ꝙ
vt cum paſſi fuerint ſcandalū non
deſperent ſalutē: ſed agentes peni
tentiam liberentur.
339 ¶ Dub. q̄ño paſſi fuerūt ſcādaluꝫ
in eū? R̄ñ. Lyra. q2 dereliquerunt
eum ꝑpter timorem humanum.
340 ¶ Dub. cur dicit̄ iſta nocte? R̄ñ.
qui. ſ. ꝙ eis predixit certitudinali-
ter ⁊ determinato tp̄e vt cognoſcāt
ipſum eſſe deū qui pōt talia cogno
ſcere propria virtute.
341 ¶ Dub. vbi ſcribit̄: pcutiā paſtorē
⁊c.? R̄ñ. ꝙ zacharie. xiij.
342 ¶ Dub. q2 zacharie. xiij. nō dr̄ pcu
tiā ſꝫ percute? R̄ñ. Lyra poſt Hie
rony. ꝙ eadē eſt ſentētia: q2 ibi po-
nit̄ ꝑphetia: ac ſi propheta loquat̄
ad dn̄m dicens. percute paſtorem.
Hic aūt ponitur: ac ſi dn̄s loqua-
tur dicens percutiam.
¶ Dub. cur inducit̄ ipſa ꝑphetia 343
zacharie? R̄ñ. Chryſo. in homil. ꝙ
ſuadēs eis attēdere ſemꝑ q̄ ſcripta
ſunt ſimul et oſtendēs ꝙ ſcd̄m dei
cōſiliū crucifigebat̄. ⁊ vndiq̄ mon
ſtrans nō alienū ſe eſſe a veteri te-
ſtamēto: q̄ in eo prenuntiabatur.
¶ Dub. cur dixit poſtq̄ aūt reſur 344
rexero ⁊c. R̄ñ. qui ſupra. vt nō per-
mitteret. eos in triſtibus permane
re: ⁊ vt audita eius morte aliquali
ter remanerent conſolati de futu-
ra reſurrectione.
¶ Dub. cur potius vult precedere 345
in galileā q̄ꝫ alibi? R̄ñ. ſctūs Tho.
iij. par. q. lv. ar. iij. ꝙ vt Chryſo. di-
cit in homil. ꝙ cōfeſtim poſt reſur
rectionē in celo eis apparuit: neq̄
in longā quandā regionem vt eis
appareat vadit: ſed in ſeipſa gente
⁊ in ipſis fere regionibus: ⁊ vt a ti
more iudeoꝝ liberati crederēt ei
quod dicebatur.
¶ Dub. cur petr9 nō credidit xp̄o 346
dicēti ꝙ ſcandalū paterent̄ in eū?
Reſpon. qui ſupra. in. iij. ſen. di. iiij.
ar. ij. ꝙ Petrus dn̄i prenuntiatio-
nem accepit nō per certitudinē: ſꝫ
ad comminationem dictam.
¶ Dub. an Petrus mētitus fuerit 347
cū dixit ꝙ nō ſcandalizaret̄? R̄ñ.
Hierony. ꝙ hoc non eſt mēdaciū
nec temeritas: ſed fides eſt apoſto
li petri ⁊ ardens affectus erga do-
minum ſaluatorem.
¶ Dub. q̄ño fuit facta negatio pe 348
tri cum diuerſimode de hoc Euan
geliſte tractēt? R̄ñ. Aug. de cōſen-
ſu Euangeli. ꝙ tertia negatio Pe
tri fuit inchoata etiā ante primum
cantū galli: ante eñ q̄ꝫ eſſet cōſum-
mata gall9 cātauit: q2 negatio ſm
tota itatē ſuā accepta hꝫ aliquem
tractū tēporis. In hoc eñ includit̄

verba illoꝝ q̄ dicebāt petro tu ex illis es: ⁊ argumētū, qḋ adducebāt ex loq̄la ei⁹: ⁊ negatio petri ſequēs ⁊ ſic p̄tꝫ ꝙ bene potuit inchoari illa negatio āteq̄ȝ gall⁹ p̄mo cātaret ⁊ poſt terminari. Matthe⁹ ergo Lucas ⁊ Joānes q̄ dicūt Petrū ter negaſſe xp̄m ante p̄mū galli catū loquunt̄ habēdo reſpectuȝ ad negatiōis inchoationē. Marcus aūt q̄ dicit tertiā negationē petri eſſe poſt p̄imū gallicātū ⁊ antē ſecundū loquūtur habendo reſpectum ad negatiōis ꝯſummationē.

349 ¶ Dubi. an poſt verba xp̄i Petr⁹ potuerit non ſcādalizari? Reſpō. Aug. dicēs. ꝙ ad hoc aliq̄s reſpōdebit q̄m neceſſe erat fieri qḋ p̄dictuȝ erat Jeſu. Alius autem dicet q̄m qui exorat⁹ a niniuitis que p̄dixerat per Jonam nō fecit: poſſibile fuit vt repelleret etiā ſcandalum a petro deprecante.

350 ¶ Du. an petr⁹ ⁊ alij diſcipuli dicētes ſi oportuerit me mori tecum ⁊c. mētiti fuerint? R. ꝙ non q: ſic cogitabat fore: dixerūt tn̄ falſum: q: contrarium accidit.

351 ¶ Du. q̄d mouit diſcipulos ad ſic dicēdū? R. Rabanus. ꝙ q: petr⁹ intellexerat dn̄m p̄ timore mortis eū: ſe p̄dixiſſe negaturū ob hoc dicebat ꝙ lꝫ periculū imminerct nullo mō ab ei⁹ fide poſſet auelli. Et ſimiliter alij p ardorē mētis: nō timuerūt dānū mortis: ſꝫ vana fuit preſumptio ſine protectiōe diuina.

352 ¶ Dubitatur vbi eſt villa gethſemani? Rn̄. Lyra. ꝙ eſt in pede mōtis Oliueti.

353 ¶ Dub. cur receſſit a cenaculo in quo cenauerat? Rn̄d. Orige. ꝙ vt non caperetur vbi cum diſcipulis manducauerat paſcha.

354 ¶ Dub. cur dimiſit diſcipulos donec oraſſet? Rn̄. Chriſoſto. in homil. ꝙ q: diſcipuli indiuiſibiliter ſequebant̄ xp̄m: ⁊ ei ꝯſuetudo erat ſine diſcipulis orare.

¶ Du. q̄bus diſcipulis iuſſit vt cederent? Rn̄. Lyr. ꝙ octo. naꝫ tres aſſūpſit ſecū: ⁊ iudas non erat ibi. 355

¶ Dub. cur poti⁹ illos tres adduxit ſecum q̄ȝ alios. Uide ſabbato p̄io dn̄ice quadrageſime. dub. iij. 356

¶ Dub. q̄d eſt triſtitia? R. s. Tho. xij. q. v. ar. j. ⁊ q. xlij. ar. iij. qḋ ē paſſio animalis media iter duas paſſiōes: vcꝫ inter timorē quā ſequit̄ ⁊ irā quā p̄cedit: ⁊ ꝯuenit cū timore q: vtrūq̄ eſt de malo: ſꝫ differt a timore in duobus. Primo q: timor eſt de malo futuro: ⁊ triſtitia de preſenti. Scḋo: q: triſtitia reſpicit malū abſolute cū ſit i cōcupiſcibili. Uñ pōt eſſe de quocūq̄ malo ſiue magno ſiue paruo. Timor vero cū ſit in iraſcibili reſpicit malū cū quadā arduitate ſeu difficultate que tollit̄ inq̄ntū aliquid ſubiacet volūtati. Et ideo non omnia timemus que ſunt futura de q̄bus triſtamur cum ſunt preſentia ſed aliqua: que ſcilꝫ ſunt ardua. 357

¶ Dub. an triſtitia poſſit cadere in virtuoſum? Rn̄. qui. s. iij. par. q. xlvj. art. vj. ꝙ triſtitia laudabilis: qn̄. s. procedit ex ſancto amore: vt puta cū aliq̄s triſtat̄ de peccatis p̄prijs vel alienis de qua dicitur ij. Chor. vij. que ſecundum deū eſt triſtitia penitentiā in ſalutē opatur: poteſt cadere in virtuoſum. 358

¶ Dub. de quo cōtriſtat⁹ eſt xp̄s? R. Hierony. ꝙ nō timore patiēdi q̄ ad hoc venerat vt pateref ⁊ petrū temeritatis arguerat ſꝫ p̄pter infideliſſimū iudaꝫ ⁊ ſcādalū oim apoſtoloꝝ: ⁊ reiectionē populi iudeoꝝ ⁊ euerſionē miſere hierlm. 359

¶ Dub. cur nō dicit triſtis ſum: ſꝫ triſtis eſt anima mea? R. Ambro. 360

ſuper Lucã.ꝙ nõ eſt triſtis ſapientia:nõ diuina ſubſtantia:ſed aia.
361 ¶ Du.qꝛ vꝫ ꝙ in xp̃o nõ fuerit triſtitia:qꝛ Prouer.xij.dicit nõ ꝯtriſtabit iuſtũ q̃cquid acciderit ei.⁊ Eſa.lij.dr ð xp̃o:nõ erit triſtꝭ neqꝫ turbulẽtus?R.ſ.Th.iij.par.q.xv.ar.iiij.⁊.vi.ꝙ cũ in xp̃o fuerit ver9 dolorita potuit in eo eſſe vera triſtitia: prout anima chriſti potuit interi9 apprehẽdere aliq̃d vt nociuũ:⁊ q̃tũ ad ſe ſicut paſſio ⁊ mors ei9 fuit:⁊ quãtũ ad alios ſicut peccatũ diſcipulorꝝ vel etiã iudeorꝝ occidentiũ ipſuꝫ.Vñ Hie.ſup Mat. dicit.dñs noſter vt veritatẽ aſſumpti pbaret hominis vere q̃dẽ ꝯtriſtatus eſt:ſꝫ ne paſſio in aio illius dominaref dicit ꝙ incepit ꝯtriſtari:vt paſſio pfecta intelligatur q̃ñ animo.i.rationi dominat: ppaſſio autẽ q̃ñ eſt inchoata in appetitu ſenſitiuo ſed vlteri9 non ſe extẽdit:⁊ ſic intelligunt ille auctoritates ſcꝫ ꝙ eius ratio ex nullo accidẽte conturbabitur:nec erit triſtis ſecundum paſſionem perfectam: ſed bene ſecundum propaſſionẽ.
362 ¶ Du.cur dicit vſqꝫ ad mortẽ? R. Orige.q.d.vt cum mortuus fuero moriar ⁊ vniuerſe triſtitie cui9 pncipium tantum fuit in me.
363 ¶ Dub.cur vult hos tres apoſtolos vigilare:⁊ alios iuſſit ſedere? Rñ.Orig.ꝙ hos tanq̃ firmiores ſecum adduxit vt collaborent ſecũ in vigilijs ⁊ orationibus:alios vero iuſſit ſedere quaſi infirmiores ⁊ tamen etiam hos iuſſit manere vt vnuſquiſqꝫ in gradu ſue vocationis conſiſtat.
364 ¶ Dub.cur non vult ꝙ dormiãt? Rñ.Hiero.ꝙ nõ a ſomno phibet cuius tempus non erat imminẽte diſcrimine: ſꝫ a ſomno infidelitatis ⁊ corpore mentis.

¶ Dub.cur pgreſſus eſt ab eis? 365
Rñ.Ly.ꝙ volebat orare ⁊ cũ orõ ſit eleuatio mentis in deũ meli9 fit q̃ñ homo eſt ſequeſtrat9 ab alijs.
¶ Dub.cur lõge pgreſſus eſt? R. 366
Aug.ꝙ nolebat longe fieri:⁊ vt videãt cadẽtẽ in faciẽ ⁊ diſcant non magna ſed humilia de ſe ſapere.
¶ Du.cur pcidit in faciẽ. R. Ori 377
genes.q̃ð hoc fecit laudabiliter ſe humilians.
¶ Dubi.cur orauit cũ eſſet deus. 368
Vide fer.vi.cinerum.dubio.57.et ante poſt de materia orationis.
¶ Dubi.quia videt fruſtra oraſſe 369
quia non impetrauit? Reſpõ.ſan. Tho.ſup epiſtola ad Hebreos.v. ca.ꝙ chriſtus in omnibus que voluit fieri fuit exaudit9 nã quãtum ad appetitum ſenſualitatis ⁊ ſecũdum voluntatem inquãtũ eſt quidam appetitus naturalis refugiebat mortẽꝫ:⁊ quantũ ad hoc orabat:vt oſtenderet ſe verũ hominẽ ſed volũtate cõſequente rationeꝫ deliberatam volebat mori. Unde dicit.Uerũtamen nõ ſicut ego volo:ſed ſicut tu.
¶ Dub.an in xp̃o fuerint due vo 370
luntates? Rñ.qui ſupra.iij.par.q. xviij.art.i.ꝙ ſic vna diuina ⁊ alia humana quia cũ aſſumpſerit hũanã naturã perfectã ad cuius perfectioneꝫ pertinet voluntas que eſt naturalis eius potentia ſicut ⁊ intellectus:id in eo fuit volũtas humana:per aſſumptionẽ aũt humane nature nullã diminutionẽ paſſus eſt fili9 dei in his que pertinẽt ad naturam diuinã cui cõpetit volũtateꝫ habere.⁊ ſic etiã in eo fuit voluntas diuina.
¶ Dub.an chriſtus ſꝫ voluntatẽ 371
humanam aliud vellet q̃ ſecũdũ voluntatem diuinã? Rñ.qui ſupra ꝙ xp̃s ſecũdũ voluntatẽ ſenſuali-

tatis ⁊ ſm voluntatē rationis que
cōſiderat per modū nature aliud
poterat velle quā deus: ſed ſm vo
luntatē que eſt p modū rōnis ſem
per idem volebat ꝙ deus.
372 ¶ Dubit. q̄ videt̄ ꝙ nō volūtarie
paſſus ſit cū triſtitia ꝯtrariet̄ volū
tati. R̄ñ. q̄ ſupra. q. xv. arti. vi. ꝙ
nihil prohibet aliquid eſſe cōtra
riū volūtati ſm ſe: ꝙ tñ eſt volitū
ratione finis ad quem ordinatur
ſicut medicina amara non eſt ſecū
dum ſe volita: ſed ſolum ſecundū
quod ordinatur ad ſanitatē: ⁊ hoc
modo paſſio Chriſti fuit ſcōm ſe
conſiderata inuolūtaria ⁊ triſtitiā
cauſans licet fuerit voluntaria in
ordine ad finē qui eſt redemptio
humani generis.
373 ¶ Dub. cur ſolus Joānes euāgeli
ſta non facit mentionē de hac ora
tione. R̄ñ. Orige. q̄ Joannes ma
gis ea que cōpetunt xp̄o ſcōm di
uinam naturā exponit: ⁊ alij ma
gis ſecundum humanam.
374 ¶ Dub. cur eius paſſio calix dicit̄
R̄ñ. ſan. Th. iij. par. q. lxxvij. ar. iij.
q̄ ad ſimilitudinē calicis inebriat
⁊ eſt methaphorica locutio.
375 ¶ Dub. cur petit ꝙ tranſeat ad ſe?
R̄ñ. Hilarius ꝙ pro his qui poſt
ſe paſſuri erāt orat dicēs. trāſeat ad
me. i. quō a me bibit̄ ita ab his bi
bat̄ ſine ſpei diffidentia: ſine ſenſu
doloris ſine metu mortis.
376 ¶ Dub. cur diſcipuli ita cito dor
mierunt? R̄ñ. Chryſo. q̄ xp̄s intē
peſte noctis erat ⁊ oculi eorū a tri
ſtitia erant grauati.
377 ¶ Dub. cur arguit petrū? R̄ñ. Hi
larius. q̄ pre ceteris nō ſe ſcanda
lizandum fuerat gloriatus.
378 ¶ Dub. cur loquit̄ pluraliter. R̄ñ.
Chriſ. q̄ ēt aliorū īfirmitatē arguit.
379 ¶ Du. cur primo arguit ⁊ poſt in
bet vt vigilent. Reſpō. Orige qḋ
primo excitat eos verbo ad audiē
dū: ⁊ poſt precipit vt vigilēt ⁊ orēt.
¶ Dui. cur dicit vt nō intretis in 380
tētationē. R̄ñ. Hiero. q. d. ne vos
tentatio ſuperet.
¶ Dub. de quo ſpiritu dicit ꝙ eſt 381
prōptus? R̄ñ. Theophi. ꝙ de ſpū
apoſtolorū qui promptus erat ad
eum non negandum.
¶ Dub. an ſicut oīm caro infirma 382
eſt. ita oīm ſpūs promptus ſit? R̄ñ
Orige. ꝙ nō ſꝫ ſolū ſctorū. Infide
lium autem ⁊ ſpiritus ſegnis eſt ⁊
caro infirma.
¶ Dub. cur ter orauit? R̄ñ. Remi 383
gius ꝙ ter orat pro Petro qui ter
eum negaturus erat.
¶ Dubi. cur ſolus orat? R̄ñ. Hie 384
ro. ꝙ ſolus orat pro omnibus: ſicut
⁊ ſolus patitur pro vniuerſis.
¶ Dub. cur ſcdo inueniēs eos dor 385
miētes nō reſpōdit? R̄ñ. Orig. q̄
oculi eorū erāt grauati ſcꝫ ſomno.
¶ Dubi. cur eos hortatur vt dor 386
miant? R̄ñ. Chryſoſt. in homel. vt
oſtenderet quoniam neqꝫ viſum
poſſent ſufferre futurorū malorū: ⁊
q̄m eorum non indiget auxilio: et
q̄m omnino tradi eū oportebat.
¶ Dub. q̄ videt̄ iniungere cōtra 387
ria dicēs dormite: ⁊ ſtatī dicit ſur
gite eamus? R̄ñ. Aug. de ꝯſen. euā
ge. ꝙ cū Marc⁹ cōmemorauerit
vt cū dixiſſet dormite iā ⁊ requieſci
te adiūgēs: ſufficit: ⁊ deīde īferat.
Venit hora ecce tradet̄ fili⁹ hoīs
vtiqꝫ intelligit̄ poſt illud qḋ eis di
ctū eſt dormite ⁊c. ſiluiſſe dñm aliq̄
quantū: vt hoc fieret qḋ premiſe
rat: ⁊ tūc intuliſſe. Ecce appropin
quabit hora: ꝓpter qḋ ſꝫ Marcū
poſitū eſt: ſufficit. i. iam requieſcitis.
¶ Dubi. cur dicit: ecce appropin 388
quabit hora? R̄ñ. Chryſ. in homel.
qḋ per hoc oſtendit qḋ diuine di
ſpoſitionis erat qḋ gerebatur.

389 ¶ Dubi. cur dicit in manꝰ pctōꝝ? Rñ. q. d. ꝙ p hoc demōſtrat qm̄ illoꝝ neq̄tie hoc opus erat: non qd ipſe delicto eſſet obnoxius.
390 ¶ Dubit. cur dicit ſurgite eamus? Rñ. Hiero. q. d. non nos inueniāt quaſi timētes vltro pergamus ad mortem: vt cōfidentiam ꝛ gaudiū paſſuri videant.
391 ¶ Dubita. cur nō dicit: ecce appropinquabit mihi q̄ me tradet? Rñ. Orige. quia ipſe traditor nō poterat ſibi appropinquare qui ſe ſuis peccatis ab eo ſe elongauerat.
392 ¶ Dub. cur noiat iudā vnū d̄ duodecim? Rñ. Theophilꝰ: ꝙ hoc nō fruſtra ponitur: ſꝫ ad maiorē proditoris redargutionē ꝙ cū de primo choro exiſteret cōtra dominū in rabiem verſus eſt.
393 ¶ Dubitatur cur venit tā magna turba? Reſpon. Origenes: qm̄ qui putabāt i beelzebub eiicere demonia ſolere arbitrabanť eū ex quibuſdā maleficiis poſſe effugere de manu volentium eum tenere.
394 ¶ Dubita. a quo acceperūt cohortem? Reſp. Augu. qd cohors non iudeorum ſed militum fuit a preſide: igitur intelligiť accepta tanꝙ̄ ad tenēdum reum ſeruato ordine legitime poteſtatis.
395 ¶ Dubi. quomodo perſuaſerunt venire milites? Reſpon. Chryſo. quia milites erant pecuniarū gratia omnia facere meditantes.
396 ¶ Dubi. cur Judas dedit ſignum oſculi? Reſpō. Orige. qd qꝛ aliqñ transfigurabatur nec videbať niſi vt volebat. Theophilus aūt dicit ꝙ credebat decipere xp̄m vt per oſculum amicus eſtimaretur.
397 ¶ Dubi. cur permiſit dn̄s ſe oſculari cognoſcēs proditorē? Reſpō. Rabanus: qd hoc fecit nō vt ſimulare nos doceat: ſꝫ ne proditionē fugere videatur ſimul ꝛ illud pſ. cxix. complens. Cum his qui oderunt pacem eram pacificus.
¶ Dubit. cur iudas oſculo voluit prodere dn̄m? Rñ. Orige. qd oēs proditores veritatis: amare veritatem fingētes oſculi ſigno vtūtur. 398
¶ Dub. cur vocat eū Rabbi. i. magiſtrū? Rñd. Beda ꝙ ex ſcelerata confidentia magiſtrū eum vocat. 399
¶ Dubi. cur Jeſus vocat Judam amicum? Rñ. Orige. ꝙ dicit improperans ſimulationem: hoc eñ nomine neminē bonoꝝ in ſcripturis cognoſcimus appellatum. Ad malū eñ diciť. Amice q̄uo huc intraſti. Amice nō facio tibi iniuriā. 400
¶ Dubi. quid ſignificat ad q̄d veniſti. Reſpō. Augu. in ſermone de paſſione. q. d. oſcularis ꝛ inſidiaris vel vt dicit Remigius ſubintelligitur hoc fac ad quid veniſti. 401
¶ Dubi. cur cū totiens voluerint capere ieſum nec potuerint: q̄uo nunc iniecerūt manus in eū. Rñ. Remigius. ꝙ quia ipſe permiſit. 402
¶ Dubi. cur petrus percuſſit ſeruum pontificis? Rñ. Chryſoſto. in homeľ. ꝙ eo ardore quo dixerat ſi oportuerit me mori tecum ꝛc. 403
¶ Dubit. vnde habeat gladium. Rñ. qui. d. ꝙ ſumpſit a cena poſtꝙ̄ dn̄s dixerat ꝙ venderēt ſacculum peram ꝛ tunicā ꝛ emerent gladiū. 404
¶ Dubita. q̄uo vocabatur ſeruus pontificis? Rñ. Joā. ꝙ malchus. 405
¶ Dubit. quam auriculam abſcidit? Reſpon. Joānes ꝙ dextram. 406
¶ Dub. cur potius auriculā abſcidit ꝙ̄ manꝰ vel brachia. Rñ. Chryſo. ꝙ faciebat impetum ad caput. 407
¶ Dub. cur dn̄s permiſit percutere gladio. Rñ. Aug. de cōſenſu euangeliſtarū. ꝙ dixit ſinite vſq̄ huc: qꝛ inter interrogationē diſcipuloꝝ dicētiū. Domine ſi pcutimꝰ in gla 408

dio: ꝛ reſpōſionem domini:finite vſq̄ huc. Petrus percuſſit.

409 ¶ Dubitatur quia multi accipiūt gladium qui non interficiunt gladio. Respond. Auguſtinus contra fauſtū: acceperit. i. vſus fuerit

410 ¶ Dub. quis dicit vti gladio. Rn̄. q̄ ſupra. ꝙ ille q̄ in ſanguinē alicuius armat nulla legitima ptāte.

411 ¶ Dubita. quid ergo volebat dn̄s de gladijs fieri qn̄ precepit vt eos emerēt. Rn̄. qui ſupra. ꝙ dn̄s iuſſerat vt ferrent nō vt ferirent.

412 ¶ Dub. q2 multi gladio pcutiētes ꝛ interficiētes nō moriunt gladio. Rn̄. ſ. Tho. ij. ij. q. xl. artic. ſ. qđ et ſi non ſemp occidant gladio materiali: ſemp tn̄ ſuo gladio pereūt: q2 pro peccato gladij eternaliter puniuntur niſi peniteant.

413 ¶ Dubitat an interficiētes ꝑpter iuſtitiam includant ſub hac pena. Rn̄. qui ſupra: ꝙ auctoritate principis interficiētis vel dei: ipſe nō accipit gladiū: ſed ab alio ſibi ꝯmiſſo vtitur. vnde ei pena nō debetur.

414 ¶ Dubit. an liceat clericis vti gladio. Rn̄. q. 8. ar. vij. ꝙ nō imo eſt inſtitutū vt effundētes ſanguinē etiā ſine pctō ſint regulares: pñt tn̄ clerici ꝛ ꝓlati ex autoritate ſupioris intereſſe bellis non q̄dē vt ipſi ꝓpria manu pugnent ſed vt iuſte pugnātibus ſpūaliter ſubueniāt ſuis exhortatiōib9 ꝛ abſolutiōibus et hmōi ſpūalib9 ſubuentionib9: ꝙ autem aliqui ꝓpria manu pugnēt abuſionis eſt.

415 ¶ Dubi. an petrus pcutiēs peccauit? Rn̄. Aug. ꝯ fauſtū ꝙ ſic. ſicut ꝛ moyſes pcutiēs egyptiū vterq̄ eīm nō deteſtabili imanitate ſ3 emēdabili animoſitate regulā exceſſit

416 ¶ Dub. cur dicit de decem legionibus angeloꝝ. Rn̄d. Hiero. q. d. nō indigeo duodecim apłoꝝ auxilio: et ſi oēs me defenderēt: q2 poſſum hr̄e. xij. legiones angeloꝝ.

417 ¶ Dub. cur cū eſſet deus indigebat angelis. Rn̄. Orige. qđ nō q̄ſi indigens dicebat: ſed ꝑm eſtimationē petri volētis ei auxiliū ferre magis eīm angeli cp9 h̄nt auxilio vnigeniti filij dei q̄ ipſe illorum.

418 ¶ Du. qđ ē legio? Rn̄. ꝙ ꝯtiet ſex milia ſexcētū ſexagita ꝛ ſex hoīes

419 ¶ Dubita. quot angeli cōtinētur in duodecim legionib9. Rn̄. ꝙ ſeptuaginta ſeptē milia nouē centū ꝛ nonaginta ꝛ duo.

420 ¶ Dubi. cur ponit legiōes in angelis q̄ nō gerūt bellū? Rn̄. Orig. ꝙ in angelis eſt militia celeſtis q̄ militat contra legiones demonū.

421 ¶ Dub. cur potius nō dixit an putas ꝙ nō poſſim iſtos deſtruere? Rn̄. Chryſo. in homel. ꝙ q2 multa humane infirmitatis oſtenderat non videretur credibilia dicere, ſi dixiſſet ꝙ eos perdere poſſet.

422 ¶ Dub. q̄ ſcripture debebāt impleri? Rn̄d. Ly. ꝙ ille que erant diuinitus reuelate: que loquuntur expreſſe de paſſione chriſti.

423 ¶ Dubi. an ita ſcriptū erat oportebat pati xp̄m? Rn̄. Lyra ꝙ qn̄ aliquid eſt ꝑm predeſtinationē a deo predictū oportet illud impleri: ibi eīm eſt neceſſitas cōſequētie nō cōſequētis. q2 diuina preordinatio non tollit cōtingentiā.

424 ¶ Dubit. q̄s magis peccat interficiēs iuſtū cui9 anima ſaluaret vel pctōrē: eſt cui9 aīa dānat. Rn̄. ſanctus Tho. ij. ij. q. lxiiij. arti. vj. ꝙ in penſanda grauitate peccati magis ꝯſiderandū eſt id qđ eſt ꝑ ſe q̄ in qđ eſt ꝑ accidens. Unde occidens iuſtū magis peccat. Primo quia nocet ei quē plus diligere debet. Sedo: quia iniuriam infert ei qui eſt minus dignus. Tertio: q2

priuat ↄmunitatem maiori bono. Quarto: quia magis deum contẽnit. ſm illud Luc. x. Qui vos ſpernit me ſpernit: ꝙ aũt aĩa iuſti ꝑducat ad gloriã ⁊ peccatoris ad penã hoc eſt ꝑ accidẽs ad occiſionem.

425 ℂ Dubitat quis magis peccat occidens corporaliter vel inducens ad pctm̃? Rñ. qui. d. q. lxxiiij. ar. viij. ꝙ occidens corporaliter: qꝛ homicida eſt per ſe ſufficiẽs cauſa corporalis mortis. Spũalis aũt mortis nullus põt eſſe alteri cã ꝑ ſe ⁊ ſufficiens: qꝛ nullus ſpiritualr̃ moritur niſi ꝓpria volũtate peccãdo.

426 ℂ Dubi. cur arguit ſe capiẽtes dicens tanq̃ ad latronẽ. Rñ. Cirill⁹. q. d. tũc nõ cepiſtis me qñ volebã: ⁊ nec nũc poſſetis niſi me ſpõte veſtris ſubÿcerem manibus.

427 ℂ Dub. cur dicit tanq̃ ad latronẽ quaſi eſtimarẽt eũ latronẽ? Rñd. Remig. ac ſi diceret latronis officiũ eſt nocere ⁊ latitare: ego vero nemini nocui ſed pluries ſanaui ⁊ in ſynagogis ſemper docui.

428 ℂ Dubi. cur non tenuerunt eũ cũ doceret in tẽplo? Rñ. Chrỹ. in homilia ꝙ non auſi erãt propter turbã: propter quod ⁊ dominus foris exiuit vt ex loco ⁊ tẽpore daret eis aptitudinem ſe capiendi.

429 ℂ Dubit: quia videt falſum ꝙ domin⁹ quotidie ſederet in templo. Rñd. Lyra. quotidie. i. frequenter.

430 ℂ Dubit. cur dicit vt iplerent ſcripture ꝓphetar̃? Rñ. Chryſoſto. in homil. ꝙ hoc dicit ad oſtendendũ cãm ꝓpter quam dñs voluit capi.

431 ℂ Dub. cur non expreſſit nomina prophetar̃. Rñ. remigius. ꝙ quia oẽs ꝓphete ꝑdixerũt xp̃i paſſionẽ ideo non poſuit ſpẽalem teſtimoniũ: ſed generaliter dixit impleri vaticinia omnium ſcripturarũ.

433 ℂ Dub. cur diſcipuli fugerũt. Rñ. Lyra. quod timore perterriti.

ℂ Dub. cur non fugerunt a principio. Rñ. Chryſ. in homil. quod qñ detentus fuit dñs permanſerunt: quãdo autẽ locutus eſt hec ad turbas fugerunt: ſciebant enĩ quod iã nõ erat poſſibile effugere eo ſe voluntarie eis tradente. 433

434 ℂ Dub. an apoſtoli fugientes ꝓpter timorẽ fuerint excuſati a peccato? Rñ. dñs Card. de turre crem. ſup euãgeliÿs ꝙ nõ: ſꝫ oẽs peccauerunt mortaliter fugiẽdo: qꝛ in illo caſu erat ſuſcipiẽda mors pro fide xp̃i tuenda: quia tũc de neceſſitate ſalutis erat foris cõfeſſio faciẽda: tũ qꝛ periclitabat fides xp̃i. tũ ad inſtructionẽ alior̃ fideliũ: vel ad ↄfirmationẽ vel ad reprimẽdũ infideliũ exultationẽ. Unde glo. ſuper illud. Oẽs ſcãdalum patiemini in hac nocte dicit ab vnitate fidei ſoluent: ⁊ Lyra. i. ruinã in peccatũ patiemini ꝓpter timorẽ mũdanum.

ℂ Du. quia nõ videt qꝺ oẽs fugerint: qꝛ petrus ſequebat a longe et adoleſcẽs etiã. Rñ. Greg. iiij. mor. qꝺ potuit fieri vt ad horã tenentiũ loquens de iuuene amicto ſyndone manibus elapſus mox reaſſumptu indumento redierit: ⁊ ſm hoc põt dici quod oẽs ab illo tũc fugiẽrũt: ſed poſt Petrus a longe ⁊ ille adoleſcens redierint. 435

ℂ Dub. an liceat ꝑlato fugere tẽpore ꝑſecutionis? Rñ. ſctũs Tho. ſuper ſcdam ad. Corin. ca. xi. qꝺ qñ querit perſona prelati tãtũ debet cõmittere curã gregis alteri ⁊ abſentare ⁊ dꝫ fuga cautele: qm̃ fugit pericula vt reſeruetur ad maiora: ſicut Helyas fugit propter reginã Iezabel. iij. Reg. xix. Qñ vo cum prelato totus grex querit tunc debet preponere vtilitatem ⁊ ſalutẽ gregis ſaluti corporis ſui. 436

Dubitat

437 ¶ Dubitatur an liceat iuſtis fuge-
re tẽpore perſecutionũ? R̃n. qui ſu
pra in opuſculo de ſacramẽto alta
ris. c. viij. ꝙ ſic ꝓpter tria. Primo: vt
perſecutor quieſcat. Scḋo: vt opus
pceptũq; a dn̄o perficiat. Tertio:
vt glorioſiorem coronã acquirat.
438 ¶ Dub. qr Joãnes dicit ꝙ ductus
fuit ieſus ad Annã primũ: ⁊ hic dr
ꝙ ad Cayphã? R̃nd. Lyr. qḋ Mat-
theus nõ facit mẽtionẽ qḋ fuerit du
ctus ad Annã: qr nõ fuit ibi ductus
niſi ꝓpter quãdã reuerẽtiã: qr erat
ſocer Cayphe: vt ibi dicitur.
439 ¶ Dubi. quomodo duxerũt ieſu?
R̃n. Aug. de queſtio. euãgeliſtarũ:
quod duxerunt eũ ligatum.
440 ¶ Dubit. quõ Cayphas erat põti-
fex ⁊c. vide ſabbato aduẽtus. du. 7.
441 ¶ Dubita. ad qḋ cõuenerũt ſcribe
⁊ ſeniores in domo Cayphe? R̃n.
Lyra: qḋ ad examinandum ⁊ iudi-
candũ ieſum.
442 ¶ Dubitatur qui erant ſcribe ⁊ ſe-
niores populi? R̃n. Lyra: qḋ ſcribe
erant legis periti: ⁊ ſeniores popu
li erant iudices populi.
443 ¶ Dubitat. cur petrus ſeq̃bat dn̄m?
R̃n. Alcuinus. qḋ ex deuotione.
444 ¶ Dubi. cur ſeq̃bat a longe? R̃n. ꝗ
ſupra ꝙ ꝓpter timorẽ ne pciperet
eius ẽe diſcipulus: vt etiã dicit Lyr.
445 ¶ Dubit. quõ ingreſſus eſt domũ
põtificis ſi timebat? R̃n. ꝙ alius di
ſcipulus qui erat notus põtifici eũ
introduxit.
446 ¶ Dubi. quẽ finẽ volebat petrus vi-
dere? R̃n. Hier. ꝙ vel amore diſci-
puli vel humana curioſitate ſcire
cupiebat: qḋ iudicaret de dn̄o põ-
tifex. vtrũ eũ neci addiceret an fla-
gellis ceſum dimitteret.
447 ¶ Dubi. cur querebãt falſum teſti
moniũ ꝯ ieſum: cũ eũ occidere poſ
ſent ſine eo? R̃n. Lyr. ꝙ vt Joã. di-
cit ipſi nõ poterãt interficere quẽ-
quã. Et iõ vt ꝑ pilatum eũ occideret
volebant inuenire falſos teſtes.
¶ Dubita. cur querebãt ſic falſum 448
teſtimoniũ? R̃n. Lyra. qr nõ inue-
niebant verum.
¶ Dubit. quõ non inuenerunt fal 449
ſos teſtes cũ multi acceſſiſſent? Re
ſpond. Lyra. ꝙ non inuenerunt vt
poſſent eũ accuſare tanq̃ dignum
morte coram pilato.
¶ Dub. an falſum teſtimoniũ ſem 450
per ſit pctm̃. req̃re fer. iiij. dn̄ice. ij.
quadrageſime. dub. ciij. ⁊ ſequẽti.
¶ Dub. cur non admiſerũt tot fal 451
ſos teſtes? R̃. Aug. ꝙ falſa teſtio-
nia tũc locũ habẽt qñ cũ colore ali
quo ꝓferunt: ſed nec color inuenie
batur qui poſſet ꝯ ieſum adiuuare
mendacia: q̃uis eſſent multi grã
tribuere volentes principibus ſacer
dotũ: ꝙ ad laudem ieſu cedebat.
¶ Dub. quõ dicãt falſi teſtes illiq 452
dixerũt ꝙ ieſus dixerat de ſolutiõe
tẽpli? R̃n. Lyr. poſt Hier. ꝙ falſus
teſtis dr̃ q nõ eo ſenſu dicta intelli
git quo dicunt: qm̃ xp̃s dixerat de
tẽplo corpis ſui: ⁊ ipſi intelligebãt
de tẽplo materiali. Itẽ dixerat ſol-
uite ⁊ non dixit poſſum deſtruere.
Itẽ xp̃s dixit excitabo illud: ⁊ illi
dicũt reedificabo: qr ergo mutaue
rũt v̄ba ⁊ ſniaꝫ dicunt falſi teſtes:
⁊ qr etiã procurabãt mortẽ innocẽ
tis poterant dici falſi teſtes.
¶ Du. cur nõ accuſabãt eũ de ſolu 453
tiõe ſabbati? R̃n. Chry. i homil. qr
m̃ltotiẽs eos ſup hoc ꝯfutauerat.
¶ Dub. qḋ mouit pncipẽ ſacerdo 454
tum de ſolio ſurgere? R̃n. Hier. ꝙ
ita pceps ⁊ impatiẽs nõ inueniẽs
calũnie locum excutit de ſolio põ-
tificem: vt veſaniam mentis motu
corporis demonſtraret.
¶ Dub. cur põtifex dixit ieſu ꝙ nõ 455
reſpondet obiectis? R̃n. Chryſoſt.
in homil. ꝙ hoc dixit volẽs ab eo

in excuſabilē reſponſionē elicere: vt ex ipſa teum caperet.

6 ¶ Dub. cur. xp̄s ad ſibi obiecta taceat? Reſpon. qui ſupra. ꝙ inutilis erat excuſabilis reſpōſio nullo eā exaudiēte. ⁊ ita ſcriptū erat Eſaie. liij. quaſi agnus corā tondēte ſe obmuteſcet ⁊ nō aperiet os ſuum.

457 ¶ Dubi. cur ſacerdos adiurauit ieſum? Reſpō. Hieronym⁹: ꝙ quāto magis ieſus tacebat tāto magis pōtifex furore ſuperat⁹ eū ad reſpōdēdū ꝓuocat vt ex qualibet occaſiōe ſermōis locū inueniat accuſandi.

458 ¶ Dub. quid eſt adiurare? Reſpō. ſanctus Tho. ij. ij. q. xc. art. j. ꝙ adiurare eſt per quandam ſimilitudinem iuramēti ad ſe inducti ad aliquid agendū prouocare.

459 ¶ Dubi. an indifferēter poſſit quis quēcūꝗ adiurare? Rn̄d. qui ſupra. ꝙ nō niſi ſubiectos ſibi.

460 ¶ Dub. an liceat aliquē adiurare? Rn̄. qui ſupra. ꝙ ſi per talē adiurationem intendit aliquem obligare ad ſibi reſpondendum vel agēdū neceſſario nō ſibi ſubiectum talis adiuratio eſt illicita: ſi vero itēdat aliqd ab alio obtinere abſꝗ neceſſitatis impoſitione talis adiuratio licita eſt reſpectu quorūlibet.

461 ¶ Dubi. an liceat adiurare demones? Rn̄. qui ſupra. ar. ij. ꝙ cū ſit duplex adiuratio: vna per modū reuerentie ⁊ deprecationis: ⁊ ꝑ hanc nō licet eos adiurare. alia ꝑ inuocationem diuini nois ⁊ per hā licet tanꝗ inimicos ne nobis noceant ſpiritualiter vel corpora liter: nō tn̄ ꝓpter aliqd ab eis adiſcendū: vel obtinēdū: ſi ꝑ aliquā reuelationē diuinā alis hoc ptineret ad aliquā ſocietatē cum eis habendam.

462 ¶ Dubi. an liceat adiurare irrationabilē creaturā? Rn̄. qui ſupra. ar. iij. ꝙ ſi ipſa adiuratio referatur ad ipſam ſm̄ ſe ſic vana eſt adiuratio. ſi aūt referatur ad eū a quo irrationalis creatura mouet ⁊ agit ſic poteſt adiurari ꝑ modū deprecationis ad deū ⁊ adiurat ꝑ modū cōpulſionis ad diabolū q vtit eis in nocumētū noſtrū ſicut fit in exorciſmis eccl'ie ꝑ quos demonū poteſtas excludit ab irrationabilib⁹ creaturis.

¶ Dubi. cur. xp̄s reſpōdit ad adiurationē? Rn̄. Lyr. ꝙ ꝓpter reuerentiam diuini nois inuocati. 463

¶ Dub. cur xp̄s reſpōdit tu dixiſti 464
Rn̄ Lyr. tu dixiſti. ſ. veritatem.

¶ Dubi. q̄r dicit a modo videbitis 465
filium hois ſedentē ⁊c. ⁊ tamē non viderunt eū ſic ſedentē? Rn̄. Lyr. a modo. i. ex nūc ꝗ̄ primū me videbitus. videbitis ſedere i dextris dei: ⁊ hoc qn̄ veniēt ad iudicium

¶ Dubit. quō intelligit illa ſeſſio? 466
Rn̄. Cirillus ꝙ ſedere a dextris dei eſt eſſe paris honoris cum deo.

¶ Dubitat cur ſacerdos ſcidit ve 467
ſtimenta? Reſpond. Lyra. quia cōſuetudo iudeorum erat ꝙ cū audirent deum blaſphemari vel maledici ſcindebant veſtimenta.

¶ Dubi. cur hoc fecit pontifex? 468
Rn̄. Chryſ. in homil. ꝙ vt accuſationē redderet grauiorē: ⁊ ꝙ verbis dicebat factis extolleret.

¶ Dubita. cur dicebat eum blaſ 469
phemare? Reſpond. Lyra. quia dicebat ſe filium dei.

¶ Dub. quid eſt blaſphemia. vide 470
ſer. iiij. dn̄ice tertie quadrageſime. dub. cxiij. ⁊ ſequentibus.

¶ Dubita. cur dicit ſacerdos: qd 471
adhuc egem⁹ teſtib⁹? Rn̄. Chryſo. in homil. ꝙ qſi cogens ⁊ violētiā inferēs ad ſniam proferēdā preuenit auditores dicens: quid adhuc egemus teſtibus.

¶ Du. cur omnes dixerunt eū eſſe 472
reū mortis? Rn̄. qui ſupra quoniā

non iuste iudicabant: quoniã ipſi accuſantes ipſi diſcutientes: ipſi ſententiam proferentes.

473 ¶ Dubi. cur expuerunt in faciem eius? Rñ. Lyr. quoniam mos erat iudeorum ſuper homines peſtiferos dignos morte conſpuere.

474 ¶ Dubit. que differentia eſt inter palmas dare ⁊ colaphis cedere? Reſpõ. ꝙ colaphus eſt percuſſio colli: ⁊ alapa eſt percuſſio gene.

475 ¶ Dubi. cur dicũt prophetiza ⁊c. Rñ. glo. ꝙ in ei⁹ cõtumeliã qui ſe ꝓphetã haberi voluit a populis.

476 ¶ Dubita. cur Petrus non eſt ingreſſus domum? Rñd. Hierony. ꝙ ne miniſtris aliqua ſuſpitio naſceretur: ſed ſtetit in atrio.

477 ¶ Dubita. quo tempore Petrus negauit ter xp̃m? Rñ. Auguſti. de conſenſu Euãgeliſtarum. ꝙ trina negatio petri fuit facta inter predictas domini contumelias.

478 ¶ Dub. cur Petr⁹ negauit ꝓpter ancillã ⁊c. Ly. q2 ipſa erat oſtiaria: ⁊ aperiẽdo Petro cũ vidiſſet eũ timide intrãtẽ in atriũ habuit de eo ſuſpitionẽ ⁊ ob hoc iterrogauit eũ.

479 ¶ Dubi. cur negauit Petrus coram omnibus? Rñ. Rabanus. q2 ſe manifeſtare expauit.

480 ¶ Dubi. cur dixit neſcio qd dicis cũ intelligeret ṽba ancille? Rñ. ꝙ ſic reſpõdit quaſi oſtẽdẽs non continere veritatẽ quo ad ieſum quez dicebat ſe neſcire: ⁊ talis r̃ſio refert ad ſenſuz ṽboꝝ ⁊ nõ ad ṽba.

481 ¶ Dub. cũ Petrus negauerit ter xp̃m in atrio qũo dr̃ ꝙ exeunte eo ianuã negauit? Rñ. Aug. de ꝯſenſu Euãg. ꝙ cũ foras exiret alia ancilla dixit aſtantib⁹: ꝙ hic cũ Jeſu nazareno erat: qđ ipſe nõ audiuit ſed poſtea ꝗ̃ redijt dictũ eſt ei ⁊ negauit: ⁊ tũc primũ gallus cantauit.

482 ¶ Dub. an Petr⁹ poſſit excuſari dicẽdo nõ noui hominẽ. ſed. q.d. deum agnoſco? Rñ. Hiero. ꝙ hec excuſatio friuola eſt. ſi eñ iſte non negauit ergo mẽtitus eſt dñs qui dixerat ter me negabis.

¶ Dubi. qũo fuerũt facte iſte tres 483
negatiões. Rñ. Lyr. poſt Augu. ꝙ veritas hiſtorie talis eſt ꝙ prima negatio fuit facta ad vocẽ oſtiarie principaliter. Scđa ad vocẽ illoꝝ q̃ ſtabãt ad ignẽ excitati tñ ab alia ancilla. Tertia aũt facta eſt multis cum accuſantib⁹ inter quos principalis erat cognatus illius cuius petrus abſcidit auriculam.

¶ Dubi. q2 videtur ꝙ petrus non 484
fuerit hebreus q2 ei dicit̃ ꝙ loquela ſua eũ manifeſtũ facit? Rñ. Ly. poſt Hier. ꝙ erat hebreus ⁊ de galilea: ⁊ erat vna lingua hebrea in hieruſalẽ ⁊ in galilea: ſed erat quedam varietas in pronunciatione.

¶ Dubi. an Petr⁹ negãdo amiſe 485
rit charitatẽ. R. ſ. Th. ij. ij. q. xxiiij. ar. xij. ꝙ charitas amittit̃ vno modo directe ꝑ actualẽ cõtẽptũ: ⁊ ſic Petrus eã nõ amiſit. Alio modo indirecte cõmittendo aliqđ ꝯtrarium charitati propter aliquam paſſionem concupiſcẽtie vel timoris: ⁊ ſic eam amiſit ſed eã cito recuperauit: peccauit tñ mortalr̃.

¶ Dubi. quantũ tp̃is fuit inter ſe 486
cũdã ⁊ tertiã negationẽ? Rñ. Luc. xxij. c. ꝙ quaſi ſpatiũ vnius hore.

¶ Dubi. quid eſt deteſtari? Rñ. ꝙ 487
deierare execrari ⁊ maledicere.

¶ Dubi. quid eſt anathematiza 488
re? Rñ. Lyra. i. maledicere ſibi ipſi ſi cognouiſſet illum.

¶ Dubi. cur permiſit dñs Petruz 489
ſe ter negare? Reſp. Theophi. ne ſ. extolleret ſe ſimulq; vt peccantibus miſericors oſtendatur tãꝗ̃ ex ſeipſo inſtructus humane infirmitatis euentum.

490 ¶ Dubi. cur Petrus primo negauit ſolum. ſecūdo iurando. ⁊ tertio anathematizādo? Rñ. Rabanus, ꝙ perſeuerare in peccato dat incrementum ſcelerum ⁊ qui minima ſpernit cadit in maiora.

491 ¶ Dubi. q̄uo petrus recordat⁹ eſt vbi ieſu. Rñ. ꝙ vt habet Luc. xxij. cap. Dñs poſt gallicantū reſpexit Petrū: ⁊ ſic Petr⁹ recordat⁹ fuit verbi dñi quo. ſ. cū eſſet negatur⁹.

492 ¶ Dubi. cur Petrus egreſſus eſt foras. Rñ. Hiero. q̄m in atrio Cayphe ſedēs nō poterat agere penitentiā. Uñ foras egredit̄ de impiorum cōſilio vt pauide negationis ſordes amaris fletibus lauet.

493 ¶ Dub. quo acceſſit petrus? Rñ. Magiſter hiſto. ſcho. ꝙ abſcōdit ſe in quodā ſepulchro: ⁊ q̄ñcunq̄ gallus cantabat petrus flebat.

494 ¶ Dub. q̄uo dñs potuit reſpicere petrū qui erat foris in atrio? Rñ. Aug. de ꝯſenſu Euāgeliſtarū. ꝙ illa reſpectio nō fuit facie corpali ſ3 diuinitus facta: ſicut dicit̄ cōuertere domine reſpice ⁊ exaudi me. Ita dñs cōuerſus reſpexit petruȝ.

495 ¶ Dubi. cur fleuit Petrus? Rñd. Chryſo. ꝙ nō propter penā: ſed q2 dilectum negauerat ꝙ moleſtus erat ei quocunq̄ ſupplicio.

496 ¶ Dub. cur nō fleuit poſt p̄mā et ſecūdā negationē? Rñ. Ambro. q2 adhuc euȝ nō reſpexerat domin⁹.

497 ¶ Dub. qd agit fletus corporalis ad virtutē penitētie q̄ eſt ſpūalis? Rñ. ſ. Tho. in. iiij. ſen. di. xij. q. j. ar. j. q. vj. ꝙ illud qđ ptinet ad immutationē corporaleȝ pōt ptinere ad virtutē ſicut materiale circa ꝙ operatur virt⁹: q2 ēt paſſiōes corpales ſunt materia virtutū: ⁊ ſic corporalis flet⁹ pōt eſſe quoddā materiale inq̄ntum deo hoc reddit penitens quaſi debitū pro offenſa commiſſa. Et iō ſi p planctū ſignificat̄ act⁹ penitētie tūc nihil aliud dicit q̄ deteſtationē: ſi autē dicit materiale penitētie: ſic pōt etiā ſenſibilem vel corporalem fletum dicere.

¶ Dubi. cū cōdēnaſſent eū eē reū mortis q̄uo dicit Matthe⁹ ꝙ mane facto ꝯſiliū inierūt vt eū morti traderent? Rñ. Lyr. ꝙ mane ꝯſiliū inierunt q2 ex teſtimonijs habitis nō habebāt aliqd vñ poſſet accuſari coraȝ Pilato ſicut re⁹ mortis. Et iō ꝯſulebāt quo mō poſſent eū accuſare corā Pilato vt adiudicaret̄ morti: put poſtea fecerūt dicētes hūc inuenim⁹ ſubuertētē ⁊c. et prohibētē tributa dari Ceſari ⁊c. 498

¶ Dubit. qd opati ſunt in nocte? Rñ. Lyr. ꝙ a media nocte vſq̄ ad mane illuſerunt ei conſpuendo et palmis cedendo. 499

¶ Dubita. cur tradiderunt eum Pilato? Rñ. Beda: quia eis non licebat eum interficere. 500

¶ Dubit. cur tradiderūt eum vinctum? Rñ. Hiero. ꝙ habebāt hūc morem vt quē adiudicaſſent morti ligatum iudici traderent. 501

¶ Dub. cur nō occiderunt eū ipſi occulte? Rñ. Chryſo. q2 ſic non detraxiſſent ei⁹ glorie cū multi eum admirarent̄: ⁊ ppt hoc ſtuduerūt publice ⁊ corā oibus eū occidere. 502

¶ Dub. cur dicitur pontius pilatus preſes? Rñd. Lyra. ꝙ pontius erat ꝓpriū nomē ei⁹: q2 nomen de curſu cōi preponit̄: ⁊ hoc nomen ſatis eſt cōe in Burgundia: quoniam ipſe erat oriūdus ex Lugduno: vt dicit Magiſter hiſto. ſcho. Pilatus erat eius cognomē ⁊ preſes nomen officij quia preſidebat iudeis miſſus a Romanis. 503

¶ Dub. ad quē refert̄ damnatus eſſet cū Judas dicit videns autē ꝙ dānat⁹ eſſet? Rñ. Aug. ꝙ ad xp̄m 504

qñ vidit eũ traditũ pilato: vel ad ipsum iudã: qñ tunc sensit malum suum ⁊ intellexit se condemnatũ.

505 ¶ Du. an iudas vẽdẽdo xp̃m cõmiserit aliud peccatũ q̃ ꝓditiõis ⁊ auaritie? R̃ñ. dñs Cardinalis de turre cremata sup euãgelijs. qđ vltra ꝓdicta cõmisit symoniã vt aperte colligit̃ ex. c. q́ studet. j. q. j. in gl. Itẽ symonia est studiosa volũtas vẽdẽdi vł emẽdi aliqđ spirituale: vel spirituali annexũ: s₃ iudas habuit hoc studiũ vẽdẽdi. s. xp̃m sanctũ sanctoꝝ. ergo symoniã ꝯmisit. Itẽ vẽdendo liberũ hominẽ cõmisit plagiũ: vt dr̃ in glo. supradicta. Itẽ ꝯmisit vitiũ infidelitatis extimãdo xp̃₃ vẽdi posse q́ est tãti ꝑcij ⁊ valoris infiniti cui nulla res in pretio põt cõparari. Itẽ ꝯmisit vitiũ ꝓsumptiõis ⁊ heresis extimãdo xp̃m esse rẽ suã quã posset vẽdere: ⁊ ita extimauit se quodãmodo esse dñm xp̃i qđ est hereticũ: ⁊ sic fuit proditor: auarus: symoniac9. plagiarius: infidelis: ⁊ hereticus.

506 ¶ Dubit. q₂ videtur qđ iudas fuit saluus. q₂ dicitur penitẽtia duct9? R̃ñ. Lyra. ꝙ eius penitẽtia fuit infructuosa nec vere penituit: quia fuit cum desperatione.

507 ¶ Dub. cur retulit triginta argenteos? R̃ñ. Hiero. ꝙ hoc fecit quasi in potestate sua esset persecutoꝝ immutare sententiam.

508 ¶ Dubi. q₂ videt̃ ꝙ vere penituit dicẽs: peccaui tradẽs sanguinẽ iustum? R. Leo papa in sermõe: qđ sic dicẽs in ipietatis sue pfidia ꝑstitit: q₂ iesum nõ dei filiũ s₃ nostre tm̃ modo cõditionis hominẽ etiã inter extrema mortis sue pericula credidit: cui9 flexisset misericordiã si eius potentiã non negasset.

509 ¶ Dubi. an ipso die se suspendit? R̃ñ. Magister histo. scho. qđ de hoc dubiũ est: sed qđ ante resurrectionẽ₃ dñi se suspẽdit habetur super psalmum tertium.

¶ Dub. q́d voluit dicere sacerdotes dũ dicũt q́d ad nos tu videris. 510
R̃ñ. Chri. in homel. ac si dicãt: q́d ad nos ptinet si iust9 ẽ: tu videris. i. op9 tuũ quale fuerit manifestabitur. Alij aũt sic intelligũt cui9 extimatiõis reputaris apud nos qui eũ quẽ tradidisti iustum cõfiteris.

¶ Dub. q́d mouit iudã ad dicendum peccaui? R. Orige. ꝙ forsitã. 511
Sathanas qui ingressus in eũ fuerat presto fuit ei donec iesus traderetur pilato: postq̃ aũt fecit ꝙ voluit recessit ab eo quo recedẽte potuit dicere peccaui ⁊c.

¶ Dub. quõ retulit. xxx. argẽteos 512
principib9 sacerdotũ q́ erãt occupati a mane vsq₃ ad horã nonam circa mortẽ xp̃i: q́ nõ erãt i tẽplo? R. Aug. de q. no. ⁊ ve. testa. qđ forte post horã nonã hoc factũ est: vt vidẽs occisum saluatorẽ ⁊ ob hoc velũ tẽpli scissu₃: terrã tremuisse: sacra scissa elementa conterrita ipso metu correptus doluerit.

¶ Dub. cur laqueo vitam finiuit? 513
R̃ñ. Rabanus: vt se ostenderet celo terreq₃ perosum.

¶ Du. an liceat seipsum interfice- 514
re? R̃ñ. s. Tho. ij. ij. q. lxiiij. ar. v. qđ non: q₂ contra inclinationem naturalẽ q́ ois res appetit ꝯseruari in esse. Itẽ ꝯtra charitatẽ qua q́libet amat seipm̃. Itẽ q₂ offendit cõmunitatem cuius est pars: ⁊ cui se interficiendo iniuriam facit. Ite₃ q₂ peccat in deu₃ cuius est seruus interficiendo eius seruum.

¶ Dubi. quid est corbana? R̃ñd. 515
Lyr. ꝙ idem est ꝙ oblatio latine ⁊ erat locus in tẽplo ad ponendum oblationes factas pro reparatiõe templi ⁊ alijs necessarijs.

516 ¶ Dub.cur nõ licebat argenteos mittere in corbanã? Rñ. qr pretiũ sanguinis erat.

517 ¶ Dub.cur pretiũ sanguinis non licebat mittere i corbanã? Rñ. Lyra.ꝙ reputabãt hoc nephariũ ꝙ pecunie q̃ cã fuerãt mortis hoīs deputarentur ad vſum templi.

518 ¶ Du.cur non ita timebant occidere hominem innocentẽ? Reſp. Lyra.ꝙ hoc eis accidebat ex magna execratione.

519 ¶ Dub q̃d mouit eos ad ſic dicẽdũ? Rñ. Chri.in homel.ꝙ a ꝓpria conſciẽtia condẽnati fuerunt eo ꝙ occiſionẽ xp̄i emerant:ꝛ iõ hoc ipſi agnoſcentes illud dixerunt.

520 ¶ Dub.cur dicit̃ ager figuli? Rñ. Lyra.quia fuit emptus a figulo: vel qr in eo erat terra apta ad faciendum vaſa fictilia.

521 ¶ Du. ꝓ quibus peregrinis emerũt? Rñ.qui .ſ.ꝛ ꝓ extraneis aduenientib⁹ hieroſolymã:vt ſi a caſu morerentur poſſent ſepeliri.

522 ¶ Du.q̃d ꝓdeſt ſepultura defuncto. Rñ.ſ.Th.in.iiij. di.xv.q.ij.ar. iij.q.j.ꝙ ſcd̃m q̃d in memoriã hominum remanet:tũ qr in cõfuſionem mortui reputat̃ ꝙ inſepult⁹ iaceat ꝛ ſit fetor ꝛ horror viuis: tũ qr aliq̃d ad orãdũ ꝓ eo excitant̃.

523 ¶ Du.cur abrahã ꝛ alii antiq̃ tãtũ curarũt de ſepultura? Rñ.q.ſ.di. 45.q.ij.ar.iij.q.iij.ꝙ vt oſtẽderent corpora mortuoꝝ ad dei ꝓuidẽtiã ꝑtinere:ꝛ ꝓpter fidẽ reſurrectiõis ↄſtruẽdã:vñ voluerũt i terra ꝓmiſſiõis ſepeliri vbi credebãt xp̄z naſciturũ ꝛ moriturũ cui⁹ reſurrectio noſtre reſurrectionis eſt cauſa.

524 ¶ Dub.an locus ſacer proſit defuncto? Rñ.qui ſupra.ꝙ ſic taz patrocinio alicuius ſancti cui corp⁹ ſepeliendum quis moriens committit ꝙ̃ patrocinio eoꝝ qui loco ſacro deſeruiunt.

¶ Dub.an ſolennitates ſepulture proſint defunctis? Rñ.qui.ſ.ꝙ ſic ꝑ accidẽs inquãtũ ꝑ hmõi hoīes excitantur ad orandũ pro defuncto:vel inquantũ ex ſumptibus ſepulture:vel pauperes fructum capiunt vel eccleſia decoratur. 525

¶ Dub.an in loco ſacro ſepultura noceat dãnato? R.qui.ſ.ꝙ nõ niſi quatenus hanc ſepulturam ſibi indignam propter humanam gloriam procurauerit. 526

¶ Du.an liceat vẽdere ſepulturã in loco ſacro? R.qui.ſ.ij.ij.q.100. ar.iiij.ꝙ ſic nõ inquantũ eſt ſpiritualibus annexa nec vendendo conſecrationem. 527

¶ Dn.quid debet ſeruari in ſepeliendo mortuũ? Rñ. Aug.ſup Joãnem.ꝙ mos cuiuſlibet gentis eſt ſeruandus. 528

¶ Dub.cur dñs inter opera miſericordie nõ enumerat ſepulturã? Rñ.ſ.Tho.ij.ij.q.xxxij.arti.ij.ꝙ qr nõ cõfert mortuo quantũ ad ſenſum cũ poſt mortẽ corpus ſenſum nõ habeat ſed enumerat ſoluz ea que ſunt euidẽtioris neceſſitatis. 529

¶ Dub.cur ille ager vocatus eſt acheldemach id eſt ager ſanguinis. Rñ. Lyr.ꝙ ex diuina ordinatione factũ eſt ad memoriã perditionis iude ꝛ paſſionis chriſti. 530

¶ Dub.cur dicit̃ q̃d dictũ eſt per hieremiã cũ hoc non ſit in textu? Rñ. Lyra.ꝙ hierony.vidit hanc auctoritatẽ in quodam libello hebraico de v̄bo ad verbũ q̃ dicebat̃ eſſe hieremie ꝓphete:licet nõ ſit in libro hieremie quez habemus: vel vt dicit ipſe hiero.iſta dictio hieremiã nõ eſt de textu: ꝛ per ꝓphetaz debet intelligi zachariam qr zacha.xj.habet̃ iſta ſentẽtia lꝫ verba ſint aliqualiter mutata. 531

532 ¶ Dub. cū pretiū appreciati & reli
qua q̄ ſequunt̄ nō ſunt nec in Hie
remia: nec in Zacharia: cur hoc
ponit Euāgeliſt.? R. Aug. de cō
ſenſu euāgeliſtaꝝ. ꝙ ex ꝑſona euā
geliſte accipiēdū eſt & myſtice in
ſertū: q2 hoc ex dñi reuelatione co
gnouerit ad hāc rē q̄ de xp̄i precio
facta eſt hmōi ꝑtinere ꝓphetiaꝫ.
533 ¶ Dubi. cur dr̄ appreciati? R. Ly.
i. xp̄i q̄ fuit appreciat⁹ tali ꝑtio.
534 ¶ Dub. cur dicit̄ quē appreciaue
runt a filijs iſrael? Reſpon. qui. ſ.
q2 iſtud pretium fuit conſtitutum
inter iudam & ſacerdotes qui erāt
de filijs iſrael.
535 ¶ Dubita. cur xp̄s q̄ eſt omnium
iudex voluit ſtare an̄ iudicē? Rn̄.
Orig. ꝙ ex maxima humilitate.
536 ¶ Dub. cū xp̄s fuerit accuſat⁹ de
multis: cur Pilat⁹ ſolum interro
gat an ſit rex iudeorū? Rn̄. Ly. qḋ
de alijs nō curauit Pilat⁹: ſꝫ ſolū
de hoc q2 videbat̄ ſibi vſurpare
regnū cōtra decretū impatoris.
537 ¶ Dub. cur reſpōdit tu dicis? Re
ſpon. Hilarius. q. d. tu dicis. i. tu
dicis veritatem.
538 ¶ Dub. cur ſtatim reſpōdit Pila
to & nō pontifici? Rn̄d. Hierony.
ꝙ Pilato qui inuitus ꝓmebat ſen
tentiā aliqua ex ꝑte reſpondit ſa
cerdotib⁹ aūt & principib⁹ ſacer
dotū reſpōdere noluit indignos
eos ſuo ſermone iudicans.
539 ¶ Du. cur nō reſpondit ad accu
ſationē iudeorū? Rn̄. Hierony. ꝙ
ne crimē diluēs dimitteret̄ a ꝑſide
& crucis vtilitas differetur.
540 ¶ Dub. ex quo xp̄s cōfeſſus eſt ſe
eſſe regē dicēdo tu dicis: nūquid
iuſte Pilatus poterat eū cōdem
nare tanꝙ cōtrariū ceſari? Reſp.
Lyra. ꝙ nō: q2 expoſuit ꝙ regnum
ſuū nō erat de hoc mūdo: & ſic nō
erat cōtrari⁹ impatori cui⁹ regnū
nō poterat eſſe niſi de hoc mūdo.
¶ Dubi. an iudex poſſit iudicare 541
nō ſibi ſubiectū? Rn̄. ſanct⁹ Tho.
ij. ij. q. lxvij. ar. j. non: niſi ſit aliquo
modo ſubditus eius vel ꝑ cōmiſ
ſionem vel per poteſtatem ordina
riam. quia nō poſſet exercere vim
coactiuam contra talem per quā
conſtringatur ad ſeruanda ſuam
ſententiam.
¶ Dub. an iudex debeat iudicare 542
ſm̄ veritatē quā nouit? Rn̄. q. ſ.
ar. ij. ꝙ non ſcd̄m id qḋ nouit tanꝙ
ꝑſona priuata: ſꝫ ſm̄ ꝙ ē publica
& ſic aliqua cognoſcit in cōmuni
ꝑ leges publicas vel diuinas vel
humanas ꝯtra quas nullas vel
ꝓbatiōes admittere dꝫ: in ꝑticu
lari aūt negotio noſcit ꝑ inſtrumē
ta & teſtes & alia hmōi legitima do
cumēta que dꝫ ſequi iudicādo ma
gis ꝙ̄ id qḋ ipſe nouit tanꝙ priua
ta ꝑſona ex quo tn̄ ad hoc adiuua
ri pōt vt diſtrictius diſcutiat pro
bationes inductas vt poſſit earū
defectum inueſtigare ꝙ ſi eas nō
poſſit de iure repellere debet eas
in iudicio ſequi.
¶ Dub. an poſſit aliquē iudicare 543
ſine accuſatore. Rn̄. qui. ſ. ar. iij. ꝙ
in criminib⁹ nō pōt aliquē in iu
dicio cōdēnare niſi habeat accu
ſatorem tn̄ publica infamia habet
locū accuſatoris. Unde ſup illud
Gene. iiij. vox ſanguinis fratris
tui &c. dicit glo. euidētia perpetra
ti ſceleris accuſatore non eget.
¶ Dubi. an licite iudex poſſit pe 544
nā relaxare? Rn̄. qui. ſ. art. iiij. qḋ
differentia eſt inter iudices q2 ſu
premus iudex. ſ. princeps cui eſt
plenarie publica poteſtas ꝯmiſſa
Si ille qui paſſus eſt iniuriā velit
eā remittere poterit eū licite ab
ſoluere ſi hoc publice vtilitati vi
derit nō ē nocumētū: ſꝫ iudex in

ſerior nō habet poteſtatē abſoluē-
di reum a pena: cōtra leges a ſupe
riori ſibi impoſitas.

545 ¶ Dub. an aliquis teneat̄ ad accu
ſandū? Rñ. q̄ ſupra. q. 68. ar. j. q̄ ſi
crimen vergat in detrimentū rei-
publice: q̄ quis poſſit ſufficienter
ꝓbare tenet̄ ad occaſionē: puta ſi
vergit in multitudinis corruptelā
corporalem ſeu ſpūalē. alias autē
non tenetur accuſare.

546 ¶ Dubi. an accuſatio debeat fieri
in ſcripturis? Rñ. qui. ſ. ar. ij. q̄ ſic
vt habetur. ij. q. viij. c. accuſatorū.

547 ¶ Dub. an accuſat⁹ teneat̄ dicere
interroganti iudici veritatē. Rñ.
q̄. ſ. q. lxix. ar. j. q̄ ſic. ſi ab eo exigi-
tur ſcḋm formam iuris aliter mor
taliter peccat ſi autē iudex exigat
q̄ nō pōt ſm ordinem iuris nō te-
netur ei accuſatus reſpondere: ſ3
pōt vel per apellationem vel ali-
ter licite ſubterfugere: mendaciū
tamen dicere non licet.

548 ¶ Dub. an cōdēnatur ad mortē
poſſit licite ſe defēdere. Rñ. qui. ſ.
art. iiij. q̄ non ſi eſt cō dēnat⁹ iuſte:
ſi aūt iniuſte licet niſi forſitan pro-
pter ſcandalum vitandū cū ex hoc
aliqua grauior turbatio timeret̄.

549 ¶ Dub. cur pilat⁹ dixit nō audis
quanta aduerſum te dicunt teſti-
monia. Rñd. Chryſo. in homil. q̄r
volebat eum liberare.

550 ¶ Dub. cur p̄ſes mirabatur. Rñ.
Orige. q̄ quia diuinū videbat̄ ma
gno miraculo vt exibitus xp̄s ad
criminale iudiciū īperturbabilis
ſtaret ante mortē que apḋ oēs ho-
mines terribilis eſtimatur.

¶ Dub. vnde ꝓcedit admiratio?
551 Rñ. ſctūs Tho. ij. ſen. di. 18. q. j. art.
iij. q̄ ex duobus ex hoc: ſcz q̄ ali-
cuius effectus cauſa occulta eſt: et
ex eo q̄ aliquid in re videtur per
quod aliter eſſe deberet.

¶ Dub. vnde ꝓceſſerat illa cōſue 552
tudo q̄ p̄ces vnū vinctū abſolue
ret. Reſpon. Lyra q̄ in fauorem iu
deorum conceſſum erat a roma-
nis: vt in ſolēnitate paſchali dimit
teretur vnus incarceratus ſecun-
dum voluntatem eorum in memo
riam liberationis eorū de egypto
quia in ſolēnitate paſchali fiebat
memoria illius beneficij.

¶ Dub. cur ille vinctus dicebatur
inſignis. Rñ. Chryſo. in homil. in- 553
ſignē hoc eſt in malitia diffamatū
qui ⁊ propter homicidium ⁊ ſedi-
tionem damnatus erat.

¶ Dub. cur. Pilatus ponti⁹ ꝓpo- 554
ſuit Barrabā q̄ alios duos q̄ cru
cifixi fuerunt cū xp̄o. Reſpon. Hie
reny. q̄ q̄r volebat liberare ieſum
⁊ credebat aliquo modo q̄ pete-
rent liberationē barrabe qui erat
latro homicida ⁊ ſeditioſus ⁊ peſſi
mus: ⁊ etiā quia petitio p̄ cōdem-
natis ſolebat eſſe plebis: cōceſſio-
aūt principis nunc aūt contrariū
geſtū eſt. Princeps eīm petit a ple-
be ⁊ plebs ferocior reddit̄ur

¶ Dub. cur Pilatus ſic q̄rebat li- 555
berationē xp̄i. Rñ. gl. quia ſciebat
q̄ p̄ inuidiā tradidiſſent eū: vt ma
nifeſtat Euangeliſta.

¶ Dub. vnde ꝓceſſit eorū inuidia? 556
reſpon. quia vt Joannes dicit to-
tus mūdus poſt eum abibat: ⁊ du
bitabant ne oēs crederent in eū.

¶ Dub. cur Mattheus dicit xp̄m 557
⁊ Marcus regem iudeorū. Rñ. Re
gi. q̄ vnū ponit̄ loco alterius: quia
ſoli reges iudeorū vngebantur. Et
xp̄s idem eſt q̄ vnct⁹.

¶ Dub. q̄d eſt ſedere p̄ tribunali.
R. Raban⁹. p̄ tribunali. i. in tribu 558
nali q̄r tribunal ē ſedes iudicij ſoliū
regis: ⁊ ſedes doctorū dr̄ cathedra.

¶ Dubi. cur. vxor Pilati miſit ad
eū ⁊c. Rñ. Rabanus. q̄ diabolus 558

qui procurauerat mortē xp̄i attēdēs patientiā ei⁹ ⁊ impletionē ſcripturarū: ei⁹ mortē volebat impedire p vxorē pilati cui⁹ p̄ces credebat efficaces in cōſpectu viri ſui.

560 ¶ Dubi. q̄d intelligit dicēs nihil tibi ⁊ iuſto illi? R̄ñ. Lyra. q. d. nullo mō cōdamnes cū iuſtus ſit: ſed magis eum dimitte.

561 ¶ Dub. an illa paſſio p viſum fuerit facta ipſa vigilāte? R̄ñ. Lyr. φ hoc nō habetur expreſſe hic: ſʒ tamen videt̄ φ fuerit in ſomno: q2 xp̄s fuit preſentatus pilato valde mane: ⁊ domine nō ita tēpeſtiue ſurgūt ſicut viri: ⁊ hui⁹ opinionis ſunt Rabanus Chriſoſtomus ⁊ Hieronymus.

562 ¶ Dubit. que paſſa fuit p viſum? Reſp. Lyra. φ diabolus apparuit ei monēs eam terrorib us ad liberationem Chriſti.

563 ¶ Dub. cur talia nō ē paſſus pilatus? R. Rabanus φ diabolus ſicut primū p mulierē mortē intulerat: ita p mulierem volebat xp̄m de manib⁹ iudeoꝝ liberare ne p ei⁹ mortē mortis amittat imperiū.

564 ¶ Dubit. an in ſomno quis poſſit peccare? R̄ñ. ſanctus Tho. j. par. q. xciiij. ar. iiij. φ non q2 tūc homo nō hʒ vſum rationis q̄ eſt p̄prius hominis actus.

565 ¶ Dub. an excedēs dormitio poſſit eſſe peccatum? R. ſanct⁹ Tho. ſuper epiſtola ad roma. xiij. q̄d ſic quādo propter ſomnum obmittit facere que; dʒ ⁊ inclinat̄ ad aliqua mala facienda.

566 ¶ Dub. vnde p̄cedūt ſomnia? R. qui. ſ. ij. q. xcv. ar. vj. φ cauſa ſomnioꝝ quādoqȝ ē interi⁹: q̄nqȝ exteri⁹ ⁊ in terior cā eſt duplex. vna. ſ. inq̄ꝛtū ea occurrūt hoīs fantaſie in dormiādo circa q̄ ei⁹ cogitādo ⁊ affectio fuit immorata in vigilādo. Aliq̄ñ ex exteriori diſpoſitiōe corporis format̄ aliqs mot⁹ in fantaſia ꝯueniēs tali diſpoſitioni ſicut homini in q̄ abūdant frigidi humores occurrūt in ſomnis q̄d ſit i aqua vel in niue ⁊ pp hoc medici dicūt ēē itēdēdū ſōnijs ad cognoſcēdū interiores diſpōnes cauſa ēt exterior eſt duplex. vna corpalis inq̄ꝛtū imaginatio dormiētis immutat̄ vel ab aere ꝯtinenti vel ex impreſſione celeſtis corporis vt ſic dormiēti aliq̄ fantaſie appareāt ꝯformes celeſtiū diſpoſitionū. Alia ſp̄ualis ⁊ ē q̄nqȝ quidē a deo q̄ aliq̄ reuelat in ſomnis quādoqȝ vero operatiōe demonū alique fantaſie dormiētib⁹ appēt ex q̄b⁹ q̄nqȝ aliq̄ futura reuelāt his qui cū eis habēt pacta illicita.

¶ Dub. an liceat obſeruare ſōnia 567 R. qui. ſ. φ quādo p̄cedūt ex reuelatione diuina: vel ex cā naturali intrinſeca ſiue extrinſeca: q̄ꝛtū pōt ſe virtus talis oſtēdere nō erit illicita ſomnioꝝ obſeruatio. Si aūt p̄cedāt ex reuelatione demonuʒ cū quibus habent̄ pacta expreſſa vel tacita erit illicita.

¶ Dub. cur principes ſacerdotū 568 perſuaſerunt populis vt peterent Barrabā? R. φ ita eos p̄pria malitia excecauerat ⁊ inuidia vt etiaʒ plebem corrūperent.

¶ Dub. q̄uo popul⁹ ita cito ſe p- 569 miſit ſuadere peter̄ Barrabā? R. φ nihil eſt volubili⁹ gente plebis que ad omnem ventū contrariuʒ flectit habenas.

¶ Du. cur poſtq̄ȝ petierūt Barra 570 bam pilat⁹ interrogat quid faciam de ieſu ⁊c. Reſp. Origenes φ volens eis pudorē incutere tante iniquitatis.

¶ Dub. cum lex iuberet blaphe- 571 mos lapidare ⁊ ipſi dicebāt ieſum

eſſe blaſphemū cur petūt vt cruci figaſ? R̄ſ. Rabanus ꝙ vt morte ſeuiſſima occideref: quia crucis mors erat acerbiſſima.

572 ¶ Dub. cur pilatus dixit qd em̄ mali fecit? Reſ. Lyra. q. d. nō allegatis cām ſufficiētem ſue mortis.

573 ¶ Dubi. cur nō reſpōderūt pilate qd malefecerit: ſʒ dicūt crucifigaſ? R̄ſ. Lyra. q: nō reſpōdent rōne ſʒ clamore credētes p clamorem ꝛ tumultum obtinere ꝙ non poterāt per rationem.

574 ¶ Dubit. cur Mathe9 nō recitat oīa verba dicta a pilato p liberatione dn̄i: aliꝗ? Reſp. Aug. de conſenſu Euāgeliſta. qꝺ Mattheus ſub breuitate: dixit dicēs. Uidens aūt pilatus qꝺ nihil pficeret ꝛc.

575 ¶ Dub. qd qꝺ ē pilat9 lauit manus corā populo? R̄ſ. Remigius ꝙ vt oſtenderet ſe immunem de morte iniuſta xp̄i: quoniam talis mos erat apud antiquos ſic ſe lauare man9 cū vellēt ſe oſ̄dere immunes ab aliquo crimine.

576 ¶ Dubit. cur dixit innocens ego ſum? R̄ſ. Hierony: ꝙ iudex q cogebaſ cōtra dn̄ʒ ferre ſn̄iam non damnauit oblatū ſʒ arguit offerētes iuſtū eſſe pnuncians eum qui crucifigendus eſt.

577 ¶ Dub. quid vult dicere cū dicit vos videritis? Reſpō. q. d. vt dicit Hiero. ego miniſter legū ſuʒ vox veſtra ſanguinem fundit.

578 ¶ Dub. an pilat9 ppter iſtas excuſatiōes fuerit innocēs de morte xp̄i? R̄n̄d. ſ. Tho. iij. par. q. xlvij. ar. iij. ꝙ nō ſed peccauit: q: ex timore mūdano quo Ceſarē timuit damnauit eum.

579 ¶ Dub. quis inter oēs magis peccauit in morte xp̄i? R̄ſ. qui. ʒ. ar. vj. ꝙ peccatū iude q ex cupiditate pdidit xp̄ʒ: ꝛ iudeoꝝ q ex inuidia ꝛ odio pilato tradiderūt fuit maius ꝙ pilati qui timore Ceſaris xp̄m occi[dit] ꝛ militum qui mādato preſidis xp̄m cruci fixerūt: ſed peccatū iude aggrauaſ ex amicitia familiaritate ꝛ bn̄ficijs xp̄i.

580 ¶ Dub. cur dicūt ſanguis ei9 ſup nos ꝛc. R̄ſ. Chriſ. in homel. ꝙ ex multa inſania qſ̄i eorū impetus ex pniciosa cōcupiſcētia nō pmiſit eos q oportuit inſpicere: ſʒ ſibi ꝛ filijs ſuis maledicunt.

581 ¶ Dubi. an hec imprecatio deſcēderit in eos ꝛ eoꝝ filios? R̄ſ. Hierony. ꝙ pſeuerat vſqꝫ in pſentem diē ſup iudeos ꝛ ſanguis dn̄i non auferſ ab eis: ꝛ vt dicit ſanct9 Uincen. in ſermone. quādo maſculi iudeoꝝ de illo gn̄e q ſic clamabāt naſcunſ habēt manū dexterā plenaʒ ſanguine capiti innixam.

582 ¶ Dub. an oib9 iudeis maneat illa ſn̄ia? R̄ſ. Chriſo. in homel. qꝺ nō q: miſericors deus eoꝝ ſententiā nō firmauit: ſʒ ex eis ꝛ eorum filijs ſuſcepit q penitētiā egerunt etenim ꝛ paul9 ex ipſis fuit ꝛ multa milia eorū qui in hieroſolymis crediderūt.

583 ¶ Dubi. cur pilatus flagellauit xp̄m cū ipſi hoc nō q̄rerēt? R̄. Augu. ꝛ Beda ac Lyra. ꝙ iſta flagellatio lʒ hic ponaſ poſt ſn̄iam iudicis tamen fuit ante facta. vt dicit Joannes. Et hoc fecit pilatus vt iudei eſſent ſatiati ſanguine eius videntes eū ſic punitū vltra condignum. Et ideo ponitur hic per recapitulationem.

584 ¶ Dubi. cur milites congregarūt ad eū vniuerſam cohortē ꝛc. R̄ſ. Hierony. ꝙ hoc fecerūt illudētes ei q: accuſabatur ꝙ erat rex iudeorum: ꝛ induūt eum clamidē. i. veſtem rubeam pro ruſto limbo quo reges veteres vtebātur: ꝛ coronā

ſpineam imponũt pro diademate ⁊ calamum dant in manibus pro ſceptro regali:

585 ¶ Dub. an hec illuſio fuerit facta poſt ſniam. R̃ñ. Augu. de cõſenſu euange. ꝙ Joannes dicit ꝙ fuit facta ante ſententiam: ſed Mattheꝰ

586 dicit recapitulando.

¶ Dub. cur in pretorio adduxerũt eum? Reſpon. Lyra. ꝙ vt magis illuderent etiam in loco patiẽti ⁊ coram multitudine.

587 ¶ Dub. de quibꝰ ſpinis fecerũt coronam. R̃ñ. Lyr. ꝙ de iuncis marinis admodum ſpinarum acutis: ⁊ dicit ſe audiuiſſe quodam q̃ fuerat vltra mare cũ ſancto Ludouico rege Francie ꝙ in littore maris ſenſerat puncturas iuncoꝝ per ſotulares inter medios.

588 ¶ Du. cur genua flectebãt añ ipꝫ. Reſpõ. Lyra ꝙ vt illuderẽt facto.

589 ¶ Du. cur dicebãt. Aue rex iudeorũ. R. qui. ſupra. vt ẽt illuderẽt ṽbo.

590 ¶ Du. an illuſio ſeu deriſio ſit peccatũ mortale? R̃ñ. ſanctus. Tho. ſ̃. ij. q. lxxv. ar. j. ꝙ irriſio nõ ſit niſi de aliquo malo vel defectu ꝙ malũ põt eſſe tã paruũ qḋ ꝓ ludo accipiunt ⁊ paruũ ſcḋꝫ ſe ⁊ ſic eſt veniale ſcḋm ſuum genus aut accipitur paruum cum ſit magnũ ratione perſone ſicut defectum pueroꝝ ⁊ ſtultoꝝ parꝝ ponderare ſolemꝰ: ⁊ ſic aliquẽ irridere ⁊ oĩno paruipẽdere ⁊ vilem eſtimare vt de eiꝰ malo non ſit curandũ: ſed ſi quaſi pro ludo. habẽdũ eſt pctĩn mortale ⁊ ẽ grauiſſimũ irridere deũ. Poſt aũt grauior eſt irriſio parentum ⁊ deinde iuſtorum.

591 ¶ Du. cur ſpuebãt. i eũ? R. Lyr. ꝙ tanq̈ in pſonã cõtẽptibilẽ ⁊ vilem

592 ¶ Du. cur ꝑcutiebãt eũ in capite? R̃ñ. qui ſupra. ꝙ rõne contemptus ⁊ doloris infligendi quia ex tali ꝑcuſſione aculei corone infigebant caput eius.

¶ Dub. cur exuerũt eũ clamidẽ? R̃ñ. q. s. ꝙ ſolũ eam impoſuerant ad deridẽdũ eũ ſicut fa ſum regẽ. 593

¶ Dub. cur induerũt eũ veſtibus ſuis? R. qui ſupra. vt ductꝰ ad mortem magis cognoſceretur in propria veſte q̈ in aliena. 594

¶ Dub. an ẽt abſtulerint ab eo coronã ſpineã? R̃ñ. Orig. ꝙ de hoc nihil euãgeliſte ſcripſerũt ꝙ ſi abſtuliſſent vtiq̈ ad ſcripſiſſent. 595

¶ Dub. cur paſſus eſt xp̃s ꝓ liberatione hoĩs ⁊ nõ angeli? R. ſan. Tho. iij. par. q. xlvj. ar. j. ꝙ peccatũ angeloꝝ nõ fuit remediabile ſicut peccatum hominis. 596

¶ Dub. an neceſſarium fuerit xp̃r pati ꝓ liberatione generis humani? R̃ñ. qui ſupra ꝙ nõ ex neceſſitate coactionis. nec etiam neceſſitate non potente aliter ſe habere: ſꝫ bene neceſſariuꝫ fuit ex ſuppoſitione finis. Primo ex parte noſtra q̃ per eius paſſionẽ liberari ſumus. Scḋo ex parte ipſius xp̃i qui ꝑ humilitatẽ paſſiõis meruit gl̃iã exaltatiõis. Tertio ex pte dei cuiꝰ diffinitionẽ circa paſſionẽ xp̃i p̄nunciatã in ſcripturis ⁊ p̄figuratã i obſeruãtia vete. teſt. oportebat ipleri. 597

¶ Du. an fuerit poſſibile alio mõ hoĩeꝫ liberari q̈ per paſſionẽ xp̃i. R̃ñ. qui ſupra. ar. ij. ꝙ loquẽdo ſimpliciter ⁊ abſolute deus potuiſſet alio modo liberare hoĩem. qm̃ nõ eſt impoſſibile apud deũ oẽ ṽbuꝫ. Luce. j. ſed ex aliqua ſuppoſitione non fuit poſſibile alio mõ liberare hoĩeꝫ: qm̃ impoſſibile eſt dei p̄ſciẽtia falli ⁊ eiꝰ diſpoſitionẽ caſſari ſuppoſita p̄ſcientia diſpoſitiõe dei de paſſiõe xp̃i non erat ſic poſſibile xp̃m non pati. 598

¶ Dub. an paſſio xp̃i fuerit cõue 599

nientior mod9 liberãdi hominẽ? Rñ.qui.ð.ar.iiij.ꝙ ſic quia per paſſionẽ xp̄i multa ↄcurrũt ad ſalutẽ hoīs pertinentia preter liberationẽ a pctō.Primo ex hoc ꝓuocat hō ad deũ diligẽdũ i quo ꝑfectio humane ſalutis cōſiſtit.Scḋo per hoc dedit nobis exẽplum obediẽtie:ↄſtantie:iuſtitie:⁊ ceterarũ virtutũ in paſſione xp̄i oſtẽſar ꝗ ſunt neceſſaria ad humanã ſalutẽ.Tertio:q2 per hoc ẽt xp̄s ꝓmeruit homini gr̄am iuſtificãtẽ ⁊ gloriã beatitudinis.Quarto:q2 ꝑ hoc ẽ homini inducta maior neceſſitas ſe a peccato obſeruandi quo de ſanguine xp̄i redẽptũ cogitat a pctō. Quinto:q2 hoc ad maiorẽ dignitatẽ hoīs ceſſit:vt ſicut hō decept9 ⁊ victus fuerat a diabolo: ita etiã homo diabolũ vinceret ⁊ ſicut hō mortem meruit peccando:ita homo moriendo mortem ſuperaret.

600 ¶Dub.cur voluit mori in cruce? Rñ.qui.ð.ar.iiij.ꝙ ꝓpter exẽpluz virtutis:vt nō timeatur horribilis mors q2 ipſe execrabiliori ⁊ formidabiliori morte mortu9 eſt. Scḋo vt ſatiſfaceret peccato ꝙ ꝑ lignuz commiſſuz fuerat in ligno voluit ſuſpendi.Tertio vt aeris natura mundaretur in aere voluit mori. Quarto vt per hoc nobis aſcẽſus pateret in celũ.Quinto vt manib9 extẽſis moriẽs altera veterẽ ppl'm altera eos ꝗ ſunt ex gẽtib9 trahat. Sexto:q2 illud lignũ in quo ↄfixa ſunt mẽbra patiẽtis ẽt eſſet cathedra magiſtri docẽtis.Septimo:q2 hoc gen9 mortis multis figuris reſpondet:nã de diluuio aquar humanũ gen9 archa liberauit.Moyſes mare virga diuiſit ⁊ pharaonẽ ꝓſtrauit:⁊ aquã amarã dulcẽ fecit:⁊ de petra aquam eduxit: ⁊ vt Amalech vinceret circa virgam moyſes expãſis manib9 extẽdit ⁊ lex dei arche teſtamenti credit lignee:vt his oīb9 ad lignũ crucis quaſi ꝑ quoſdam gradus veniat. 601

¶Dubit.cũ Deut.xxi.dicat maledictus eſt a deo ꝗ pẽdet in ligno. vt ꝙ chriſt9 ſit maledictus? Rñ.ꝗ ð.ꝙ ſicut Aug.dicit ↄ fauſtũ peccatũ maledictuz eſt ⁊ ꝑ ↄñs mors ex peccato ꝓueniẽs.Caro aũt xp̄i mortalis fuit ſimilitudinẽ habẽs carnis peccati ⁊ ꝓpter hoc moyſes eã nominat maledictũ ſicut et apoſtol9 eã noiat peccatũ dicẽs. ij.Cor.v.eũ ꝗ nō nouerat peccatũ ꝓ nobis peccatũ fecit.ſ.ꝓpter penã peccati ↄfitere ergo maledictũ ſuſcepiſſe pro nobis. quē ↄfiteri mortuũ eſſe ꝑ nobis.Vñ.Gal.iij. Chriſt9 nos redemit de maledicto legis fact9 ꝓ nobis maledictum. 602

¶Du.an xp̄s oẽs paſſiões humanas ſuſtinuerit? Rñ.ꝗ ſupra.ar.v. ꝙ de paſſiōib9 ab intrinſeco ſicut ſunt egritudines corꝑales nō decuit eũ pati:ſʒ ð paſſionib9 ab intrinſeco paſſus eſt oẽs paſſiones nō ꝗdẽ ſm ſpecies q2 multe paſſionũ ſpecies ſibi inuicẽ ↄtrariaſ ſicut ↄbuſtio i igne ⁊ ſubmerſio i aqua ſed ſcḋz gen9 ſic:⁊ hoc tripliciter. Uno modo ex parte hoīm:q2 paſſus eſt a gẽtibus a iudeis a maſculis ⁊ a feminis.ſ.ancillis accuſantibus Petrũ a principibus ⁊ miniſtris eor:⁊ popularibus.Itẽ a familiaribus ⁊ notis.ſ.a iuda proditore ⁊ Petro negãte.Secũdo modo ex parte eor in ꝗb9 homo pōt pati.ſ.a ſuis amicis cũ deſerẽtib9 in fama ꝑ blaſphemias cōtra eũ platas i honore ⁊ gloria ꝑ irriſiones ⁊ ↄtumelias ei illatas: in reb9 q2 veſtibus expoliatus eſt: in aīa ꝑ triſtitiã tediũ ⁊ timorẽ: in corpe ꝑ vulnera ⁊ flagella.Tertio quan

tum ad corporis mēbra: qr paſſus eſt in capite ex corona pūgētiū ſpinarū: in manibus ꝛ pedib9 fixurā clauorū: in facie alapas: ꝛ in toto corpore flagella. Itē ſcdm omnez ſenſum corporeū: ſcdm tactū qr flagellatus ꝛ clauis cōfixus ſcdm guſtum felle ꝛ aceto potus: ſcdm olfactum in loco fetido cadauerū mortuorū appēſus patibulo: ſcdm auditū laceſſitus vocibus blaſphemantium ꝛ irridētium: ſcdm viſum videns matrem ꝛ diſcipulū quem diligebat flentes.

603 ¶ Dubit. an xp̄s aſſumpſerit oēs defectus corporales hoim? Rñd. qui. ē. ar. iiij. ꝙ illos defect9 aſſumpſit qui cōſequunt̄ ex pctō cōi totius nature: qr venerat ad ſatiſfaciendū pro pctō humane nature. Et iſto modo nō fuit cōueniēs vt oēs defectus ſeu infirmitates magnas aſſumeret: qr nō ignorantiā: nec pronitatē ad malū ꝛ difficultatem ad bonū: nec lepraz nec morbum caducū qui qñqꝫ ꝓueniūt ex culpa hois puta ex inordinato victu qñqꝫ ex defectu virtutis formatiue: quorꝫ neutrum ꝯuenit xp̄o: qr caro ei9 de ſpū ſancto cōcepta eſt. Alios vero defectus qui cōiter in oibus hoibus ex pctō primi parētis inueniunt̄ ſicut mortē: famē: ſitim: ꝛ alios hmōi xp̄s ſuſcepit q̄s vocat Damaſcen9 naturales ꝛ indetractabiles: naturales quidē qr cōſequunt̄ cōiter totā naturā humanā: indetractabiles aūt qr defectū ſcientie ꝛ gratie non importāt.

604 ¶ Dub. an dolor xp̄i fuerit maior omnibus doloribus? Rñ. qui. ē. q. xlvi. ar. vi. ꝙ ſic: qr primo corporaliter fuit Ieſus acerbiſſime in corpore. vt dictū eſt dub. 602. Itez in aia ꝓpter pctā oim hoim ꝑ quibus ſatiſfaciebat patiendo quo tū ad eos qui ſibi erant incorporati. Itē ꝓpter pctā iudeorꝫ ꝛ aliorū cū crucifigētiū. Itē ꝓpter amiſſionez vite corporalis. Scdo ex parte patientis q̄ erat optime cōplexionatus ꝛ ex ſenſu tactus q̄ maxime in eo vigebat ſequebat̄ maximus dolor: ꝛ etiā aia ſcdm vires interiores efficaciſſime apprehēdit oēs cās triſtitie. Tertio ex doloris puritate: qr in alijs patientib9 mitigatur dolor ex aliqua ꝯſideratiōe rōnis ꝑ quādā redundantiā a ſuperioribus virib9 ad inferiores: qd in ipo nō fuit qr vnicuiqꝫ viriū ꝑmiſit facere ꝙ eſt ſibi ꝓpriū. Quarto: qr tantā quātitatē doloris aſſumpſit que eēt ꝓportionata fructui q̄ ſeq̄batur ex liberatione hoim a pctō.

¶ Dubit. an fuerit maior dolor q̄ꝫ anime damnate? Rñ. qui ſupra. ꝙ non comparamus eum dolorē dolori anime ſeparate qui excedit oē malum pñtis vite. 605

¶ Dubi. an paſſus ſit ſcdm totam aiam? Rñ. qui. ē. ꝙ ſic qr dicit̄ pſal. lxxxvij. Repleta eſt malis aia mea vbi glo. dicit nō vitijs ſꝫ dolorib9 quibus aia carnis compatitur vel malis. ſ. pereūtis populi cōpatiendo: non autem fuiſſet anima eius his malis repleta ſi non ſcdm totaz animam paſſus eſſet. ergo ꝛc. 606

¶ Dubit. an tunc aia eius frueret̄ fruitiōe beata? Rñ. qui. ē. ar. xviij. ꝙ aia tota fruebat̄ q̄tū ad eſſentiā: non aūt ratione oim potentiarum eius tota anima fruebatur. 607

¶ Dubi. an xp̄s fuerit conuenienti tēpore paſſus? Rñ. qui. ē. ar. ix. qd vt dicitur Io. xiij. ſciens ieſus quia venit hora eius vt trāſeat de hoc mūdo ad patrē. ꝛ Ioā. ij. dicit non dū venit hora mea. Ubi dicit Auguſti. vbi tm̄ fecit q̄tū ſufficere iudicauit: venit hora eius nō neceſſi 608

tatis ſed voluntatis: conuenienti igitur tempore paſſus eſt.

609 ¶ Dub. cur voluit mori in iuuenili etate? R̄ñ. q. 8. q vt ex hoc magis delectationē cōmēdaret q vitā ſuā nobis dedit qñ erat in pfectiſſimo ſtatu. Scd̄o q2 nō ꝯueniebat q i eo apperet nature diminutio q̄ eſt in ſenili etate. Tertio vt in tali etate reſurgēs futurā reſurgētiū qualitatē in ſeipſo pnunciaret.

610 ¶ Dub. cur nō fuit paſſus die quo immolabatur agnus: ſed in craſtinum? R̄ñ. qui ſupra. q nocte qua agnus immolabat corporis ꝛ ſanguinis ſui diſcipulis tradēs myſterio celebrāda iudeis tentus ꝛ alligatus ipſius immolationis. i. paſſionis ſue ſacrauit exordium.

611 ¶ Dubi. cū Marcus dicat q hora tertia crucifixerūt eū: ꝛ Joānes q erat quaſi ſexta: videtur contrarietas? R̄ñ. qui. ſ. q vt dicit Aug. de conſenſu Euang. q hora tertia clamauerunt iudei vt dñs crucifigeretur: ꝛ ne aliqs cogitationē tāti criminis a iudeis aduerſus milites cōuerteret. Illi poti9 inueniuntur eū crucifixiſſe qui hora tertia vt crucifigeretur clamauerunt.

612 ¶ Dubi. cur potius voluit pati in equinoctio q̄ in ſolſtitio? R̄ñ. q. 8. q vt dicit Augu. in lib. de queſtio. noui ꝛ vete. teſtamēti. Tūc voluit dñs paſſiōe ſua mundū redimere et reformare qñ eum creauerat. i. in equinoctio: ꝛ tūc dies ſuper noctē creſcit: q2 p paſſionē ſaluatoris a tenebris ad lucem perducimur.

613 ¶ Dub. an i ꝯueniēti loco xp̄s paſſus ſit? R̄ñ. q. 8. art. x. q ſic q2 vt dr̄ Luc. xiij. non cadit pphetā perire extra hieruſalē. Sz xp̄s fuit ppheta: ergo loco cōueniēti paſſus eſt.

614 ¶ Dubita. cur potius voluit pati in hieruſalē q̄ in bethleē vbi natus eſt vel in nazareth vbi fuit cōceptus? R̄ñ. q. 8. q cōueniētiſſime in hierl'm paſſus eſt. Primo q2 ibidē offerebant ſacrificia que figurabant xp̄i paſſionē q eſt verū ſacrificiū. Scd̄o: q2 in medio terre vbi eſt hierl'm voluit pati q2 virt9 ei9 paſſiōis p totū mūdū diffundēda erat. Tertio pter ei9 humilitatē q̄ nō recuſauit i loco tā celebri pati. Quarto: vt oñderet q a pncipibus ppl'i qui morabant in hierl'm exorta erat iniqtas occidētiū eū.

¶ Dub. cur extra portā paſſus eſt cū ſacrificia offerent in tēplo? r̄ñ. qui. ſ. q2 vitulus ꝛ hyrcus qui ſolēniſſimo ſacrificio ad expiationē toti9 multitudinis offerebant extra caſtra cremabant. Scd̄o vt daret nobis exemplum exeundi a mundana ꝯuerſiōe. Tertio ne putares q pro illa tm̄ plebe oblatus eſſet. 615

¶ Dubit. cur xp̄s nō fuit crucifix9 in Hebron vbi ſepultus fuit Adā: vt dr̄ Joſue. xiiij. qui venerat eius pctm̄ abolere? R̄ñ. q. 8. qd̄ vt oſtēderetur q crux xp̄i non ſoluz erat in remediū contra pctm̄ perſonale ipſius Ade: ſed in remediū etiā contra peccatum totius mundi. 616

¶ Dubi. cur voluit cū latronibus crucifigi? R̄ñ. qui. ſ. art. xj. q ſicut p nobis maledictū crucis factus eſt xp̄s: ſic pro omniū ſalute inter noxios quaſi noxius crucifix9 eſt. Scd̄o vt quaſi in tribunali exiſtēs demonſtraret illā diſcretionē olim hominū in iudicio fiendā: dū vn9 q̄ credidit liberat9 eſt ꝛ ali9 inſultans dānat9. Tertio vt denotaret diuiſionē fideliū ꝛ infideliū qui tn̄ vocantur ad eius paſſionem. 617

¶ Dub. quō dr̄ xp̄s portaſſe crucē ſuam cum angariauerint Symonem cireneū vt eā portaret? R̄ñ. Hiero. q egrediens de ptorio Je- 618

ſus portauit crucem ſuam. poſtea
obuiã habuerũt Symonẽ cui por-
619 tandam crucem impoſuerunt.
¶ Dub. vnde erat iſte Symõ? R.
Remigius ꝙ erat pergrin⁹ de ci-
uitate cyrene que eſt ciuitas lybie.
620 ¶ Du. cur nõ fecerũt portare cru
cem chriſti vni iudeo? Rñd. Hila
rius ꝙ iudeus erat indignus. q̄r
fide gentiũ erat in reliquũ: ⁊ crucẽ
621 accipere ⁊ compati.
¶ Dub. q̄d eſt angariare? Rñ. ꝙ
622 eſt cõpellere vel iniuſte cogere.
¶ Dubit. quid eſt golgata? Rñd.
Raban⁹. ꝙ eſt nomẽ ſyrũ: ⁊ inter
623 pretatur caluaria.
¶ Dub. ad q̄d dederũt ſibi bibe-
re vinũ mixtũ cũ felle? Rñ. Lyr. ꝙ
legitur in quodã libro hebraico qui
dr̃ Prouer. xxi. ca. date ſiceram. i.
potũ inebriatiuũ merẽtib⁹ ⁊ vinũ
his q̄ amaro ſunt aĩo vt bibant et
obliuiſcant̃ egeſtatis ſue ⁊ dolo-
ris ſui nõ recordent̃ amplı⁹. Hac
occaſione ſeniores iudeoꝝ ſtatue
rãt vt ↄdẽnatis ad mortẽ dareẗ vi
nũ aromaticũ ad bibendũ vt fa-
cilius tolerarent paſſionẽ. In hie
ruſalẽ aũt erãt mulieres deuote ⁊
cõpaſſiue q̄ hoc vinum dabãt ex
deuotione. Judei ergo ex nimia
crudelitate moti tale vinũ datũ ꝓ
xp̃o ⁊ aliis duob⁹ cũ eo crucifixis
acceperũt ſibi: ſcd̃m q̄d dictũ erat
Amos. ij. vinum damnatoꝝ bibe-
bant: ⁊ loco eius poſuerũt ⁊ acetũ
cũ felle mixtũ. Et vt dicit Aug. po
624 tuit etiam eſſe myrrhatum.
¶ Dub. q̄r Matthe⁹ dicit ꝙ gu-
ſtauit. ⁊ Marc⁹ ꝙ nõ accepit? Rñ.
Aug. ꝙ non accepit vt biberet gu-
ſtauit aũt. ⁊ q̄d Matthe⁹ dicit ꝙ
noluit bibere hoc Marc⁹ dicit ꝙ
nõ accepit tacuit etiã ꝙ guſtauit.
625 ¶ Dubit. cur guſtauit? Rñd. Au-
gu. de ↄſenſu Euangeliſtarum ꝙ
hoc indicat ꝙ guſtauit pro nobis
mortis amaritudinem.
¶ Dub. cur noluit bibere? Rñd. 626
Hilarius. quoniam eterne glorie
incorruptioni non miſcetur pec-
catorum amaritudo.
¶ Dub. quia de diuiſione veſtiũ 627
diſcordant Matthe⁹ ⁊ Joannes.
Rñ. Aug. de conſenſu Euãgeliſta-
rum. ꝙ hoc a Mattheo breuiter
dictum eſt: ſed Joãnes diſtinctius
explicat: q̄r de veſtimẽtis fecerũt
quatuor p̃tes q̄r ãt tunica erat in-
conſutilis miſerunt ſup ea ſortes.
¶ Dub. cur abſtulerũt ſibi oĩa ve- 628
ſtimẽta ſua? Rñ. Chryſoſtom⁹ in
homil. ꝙ hoc agebant quaſi circa
dehonoratum ⁊ omniũ viliſſimũ.
¶ Dub. cur nõ diuiſerũt tunicã? 629
Rñ. Magiſter hiſto. ſcho. q̄r erat
facta quaſi reticulato ope. Et iõ
non poterat bene diuidi cum non
haberet aliquam futuram.
¶ Dub. cur fecerũt quatuor par- 630
tes de veſtimentis? Rñd. Lyra. q̄r
quatuor erãt milites qui crucifixe
runt eum: ⁊ ita vnicuiq̧ militi par
tem vt dicit Joannes.
¶ Dubit. vbi habetur diuiſerunt 631
ſibi ⁊c. Rñ. ꝙ in pſal. xxi.
¶ Dub. quid eſt ſors? Rñ. ſ. Tho. 632
ij. ij. q. xcv. ar. viij. ꝙ ſortes ꝓprie di
cuntur cum aliquid fit: vt eius
euentu conſiderato aliquid occul
tum innoteſcat.
¶ Dub. quot ſunt ſpecies ſortiũ? 633
Rñd. q. 8. ꝙ tres. ſ. diuiſoria: cõſul
toria: ⁊ diuinatoria. Diuiſoria eſt
cum queritur iudicio ſortiũ quid
cui eſt adhibendum ſiue res: ſiue
honor: ſiue dignitas: ſiue pena
aut actio aliqua ↄſultoria cũ que-
rit q̄d agere oportet. Et diuinato
ria cũ queritur quid ſit futurum.
¶ Dubit. an ſit licitũ vti ſortibus. 634
Rñ. qui ſupra. ꝙ aut neceſſitas im

minet: ⁊ tūc licitū eſt cum dici reue-
rentia ſortibus diuinū iudiciū im-
plorare: ſicut tēpore perſecutionis
qui debeāt remanere ⁊ qui fugere:
aut nō imminet neceſſitas: ⁊ tunc
in ſorte diuiſoria lꝫ vti ſortibꝰ: qꝛ
alio modo nō poſſunt cōcordare:
⁊ ſimiliter in electione dignitatuꝫ
tēporaliuꝫ ſolent ſortibus vti: alˀs
gūt nō licet nec cōſulere demones
nec euētus fortune expectare.

635 ¶ Dubit. cur milites ſeruabāt Je-
ſum? Rñ. Lyr. ꝙ ne aliq̄ raperēt eū
de cruce antequam morerctur.

636 ¶ Dubitatur cur ſedentes euꝫ ſer
uabant? Reſpon. vt magis ſtarent
in quiete quia crucifixi multū ſta-
bant antequā morerentur.

637 ¶ Dubitatur cur poſuerūt cauſaꝫ
in ſcriptis ſuper caput eius? Reſp.
Lyra. quia talis mos erāt iudeorū
vt cauſaꝫ ſcriberēt ⁊ ponerent ſup
capita dānatorum.

638 ¶ Dubit. in quo loco erat ipſa ſcri
ptura? Rñ. Magiſter hiſto. ſcho.
ꝙ crux ſuper tranſuerſum non ha
bebat lignū aliquod: ſed Pilatus
cauillam et tabulam affixam cum
cauſa ſcripta poſuit.

639 ¶ Dubita. ſi totus titulus erat ſcri
ptus linguis? Rñd. qui ſupra ꝙ de
principio tituli incertū eſt: ſed hic
eſt finis hebraice ſic. Malcꝰ indeo
rū Grece baſileos ex homoloyſon.
Et latine rex confidentium.

640 ¶ Dubita. cur erat ſcriptus tribꝰ
linguis? Reſpō. qui ſupra. vt diuer
ſarum linguarum homines q̄ cō-
uenerant ad diem feſtum illum le-
gere poſſent.

641 ¶ Dub. de quibꝰ lignis erat facta
crux? Rñ. qui. ſ. ꝙ vt quidā dicunt
ꝙ palme: cypſſi: oliue: ⁊ cedri. Un-
de quidā metrice dicit. Ligna cru
cis: palma cedrus cypreſſus oliua.

642 ¶ Dubit. quantum fuit alta crux?
Reſpō. qui ſupra: ꝙ opinio eſt cru-
cem domini quindecim pedes ha-
buiſſe in altum: ⁊ tabula ſuperpo-
ſita pedem ⁊ dimidium.

¶ Dub. quō vna crux potuit eē de 643
quatuor lignis? Rñd. Rodulphus
de vita xpi. ꝙ truncus in quo fuit
fixa crux credit fuiſſe de cedro. Li-
gnum erectū de cypreſſo: tranſuerſ
ſum de palma: ⁊ tabula de oliua.

¶ Dub. an crucifixerūt latrōes cū 644
clauis? Rñ. ſꝫ ſanctū Tho. iij. par-
te. q. xlvj. artic. ſ. ꝙ ſic cum dicit ꝙ
fuit mirabile in morte xpi: ꝙ velo-
cius mortuꝰ fuit alijs q̄ ſimili paſ-
ſione afficiebātur. Et Pilatus mi-
rabatur ſi iam obijſſet.

¶ Dubitaꝛ qui erant illi qui blaſ- 645
phemabant xp̄m? Reſpō. Lyra. ꝙ
vulgares homines circa crucē cō-
currentes.

¶ Dubi. quid ſignificat vah? Rñ. 646
Remigius. ꝙ eſt interiectio inſul-
tantis ſiue deridentis.

¶ Dubitatur cur improperant de 647
deſtructione templi? Rñ. ꝙ expro-
brabant ei ꝙ falſi teſtes ꝯfinxerāt.

¶ Dubitatur cur mouebant capi- 648
ta? Reſpond. glo. ꝙ ſicut erant mo
biles greſſu operum: ita ⁊ mente et
ſermone.

¶ Dubita. cur dicunt ſalua temet- 649
ipſum? Reſpond. Lyra. quaſi dice-
rent nō potes te ſaluum facere: er-
go paret falſitas tua.

¶ Dubi. cur dicūt deſcēde de cru- 650
ce? Rñ. Theophilꝰ. ꝙ diabolꝰ eos
mouebat ad ſic dicēdū ad tētandū
xp̄m: qꝛ ſi de cruce deſcēderet certꝰ
eſſet ꝙ eſſet vere filiꝰ dei: ⁊ ſic ſalꝰ
q̄ p crucē erat deſtrueretur.

¶ Dubitatur cur non deſcēdit de 651
cruce? Reſpon. Chryſ. in ſermone.
ꝙ quia filius dei erat non deſcen-
dit de cruce: quia ideo venerat vt
crucifigeretur pro nobis.

Dubitaꝛ

652 ¶ Dubi. cur dicūt alios ſaluos fecit rc. Rñ. Theophi lꝰ. ꝙ vt eiꝰ miracula deprauarent ꝛ abolerent quaſi ab eo ſecundum apparentiā fuiſſent perpetrata.

653 ¶ Du. an reges iſrael poterāt deſcēdere de cruce: qꝛ dicūt ſi rex iſrł eſt rc. Rñ. Lyra. ꝙ nō intendebāt de quocunqꝫ rege: ſed de meſſia.

654 ¶ Dubit. an ſi deſcēdiſſet de cruce credidiſſent ei? Reſpō. Lyra. ꝙ nō quoniā maiora fecit reſuſcitādo Lazarum a monumento: ꝛ tamen non crediderunt ei.

655 ¶ Dubi. cur dicūt ꝯfidit in deo rc. Rñ. Chryſ. in homił. ꝙ ex maxima iniqtate: qꝛ ēt pphetas iuſtos deꝰ nō eripuit a periculis ꝛ ſemꝑ ipſe predixerat ſe talia debere pati.

656 ¶ Dub. cur dicūt: dicit eñ quia filius dei ſum? Rñd. qui. ꝫ. ꝙ ex hoc volebāt oſtēdere ꝙ tanꝗ̄ ſeductor ꝛ vane glorians pati deberet.

657 ¶ Dubi. cū Lucas dicat vnū ſolū latronē inſultaſſe dño qūo Matheus in plurali dicit ꝛ latrones? Rñ. Hier. ꝙ primo vterqꝫ blaſphemauit deinde viſis ſignis. ſ. tenebris rc. vnus eorum credidit.

658 ¶ Dub. qūo tenebre facte fuerūt? Rñ. Dionyſius in epiſtola ad Policarpū. ꝙ fuit eclypſis ſolis: ꝛ ipſe exiſtens in egypto vidit lunam ab oriente aſcendentē verſus meridiē ꝛ ſupponentem ſe ſoli.

659 ¶ Dubi. an illa eclypſis fuerit naturalis vel miraculoſa? Rñ. Lyra. ꝙ fuit miraculoſa. qꝛ tūc luna erat xv. ꝛ oppoſita ſolis ꝛ naturalr̄ nō pōt fieri eclypſis ſolis niſi tempore cōiūctiōis vel in nouilunio: ꝛ hoc eſt ꝙ tūc Diony. videns dixit: aut deꝰ nature patitur aut tota machina mundi diſſoluetur.

660 ¶ Dubitaṫ qd ſint tenebre: vide in maiori miſſa natiuita. dñi. du. 26.

661 ¶ Dubi. qꝛ videṫ ꝙ tenebre nō fuerint ſuꝑ mare: qꝛ dicit ſuꝑ vniuerſam terram? Rñ. ꝙ hic per ſynecdochē accipitur pars ꝑ toto: ꝛ ita etiam fuerunt ſuper mare.

662 ¶ Dub. an ꝑ vniuerſum mūdū tenebre fuerit? Rñ. Chryſo. i homił. ꝙ ſic qđ nunꝗ̄ ante factū fuerat.

663 ¶ Dubi. an vnꝗ̄ aliquis hiſtoriographus de hoc aliqd ſcripſerit? Rñd. Orige. ꝙ phlegō qdā in cronicis ſuis ſcripſit in ꝑncipatu Tyberij Ceſaris tenebras fuiſſe: ſꝫ nō ſignauit in luna plena.

664 ¶ Dub. vt qd acciderunt ille tenebre? Rñ. Chryſo. in ſermone qꝛ nō poterat ferre creatura iniuriā creatoris. vñ ſol retraxit radios ſuos ne videret impiorum facinora.

665 ¶ Dub. quātū durarunt ille tenebre? Rñ. Cirillꝰ. ꝙ poſtꝗ̄ cruci tradiderūt dñꝫ oīs mūdi machina lugebat ꝓpriū dñm: ꝛ ita ſtatim crucifixo dño inceperūt ꝛ durauerūt vſqꝫ quo mortuꝰ eſt. ſ. vſqꝫ ad nonā.

666 ¶ Dubi. ꝙ fuit primū verbū dictū in cruce a dño? Rñ. ſanctus Uincen. in ſermone de paſſione ꝙ eleuata cruce orauit pro ſuis crucifixoribus dicēs. Pater ignoſce illis qꝛ neſciunt quid faciunt. Secūdo reſpōdit latroni hodie mecū eris in paradiſo. Tertio dixit matri: ecce filiꝰ tuꝰ. ꝛ diſcipulo: ecce mater tua. Quarto clamauit heloy: ſeu hely. Quinto ſitio. Sexto conſummatū eſt. Septio voce magna clamauit: in manus tuas dñe rc.

667 ¶ Dub. cur nō omnes euāgeliſte ꝑdicta verba deſcribūt? Rñ. Aug. de cōſenſu Euangeliſtarum: ꝙ in hoc non eſt error: quia qđ vnꝰ obmiſit alius dixit.

668 ¶ Dub. cur orat eis relaxari cum ipſe hoc poſſet? Rñ. Chryſo. qđ vt nos ꝑ ꝑſequētibꝰ orare doceret.

669 ¶ Dub. cur hoc dixit cũ exiſterent in actu peccati? Rñ. Chryſ. ꝙ fauet penitẽtib⁹ ſi vellẽt poſt tãtã nequitiam reatus perfidiam diluere.

670 ¶ Dub. an fuerit exauditus? Rñ. Bed. ꝙſic in eis qui poſt eius paſſionem crediderunt.

671 ¶ Dubi. cur dicit q: neſciũt q̃d faciũt: cũ ex inuidia ⁊ ꝓpria malitia eũ morti tradiderint? Rñ q̃ ſupra: ꝙ nõ ꝓ illis orat: ſʒ ꝓ eis q̃ neſciebãt: zelũ dei habẽtes ſʒ nõ ſciẽtiã.

672 ¶ Du. q: videt ꝙ tales poſſint excuſari? Rñ. Grecus ꝙ permanẽtes poſt crucẽ in infidelitate nullus ꝑ ignorãtiam iuuari putabit dignis miraculis ſonora voce eũ predicãtibus eſſe deum.

673 ¶ Dubi. cur primo latro redarguit ſociũ ⁊ poſt xp̃m orat? Rñ. Cirillus. qd̃ hic fungit vice iudicis: cõdẽnatus incipit de veritate cenſere: q̃ corã Pilato per multa tormenta cõfeſſus eſt ſcelera: q: aliud eſt homo cenſor quẽ latent intima: ⁊ aliud de⁹ q̃ mẽtes penetrat: ⁊ ibi quidem poſt confeſſionẽ pena ſubſequitur. Hec aũt cõfeſſio fit ad ſalutẽ: ſed ⁊ xp̃m ꝓnunciat innocentem dicẽs. Hic vero nihil mali fecit. q. d. Nouã vidi iniuriã: honeſtatẽ dãnare cũ ſcelere. Nos vincẽtes cecidimus. hic mortuos ſuſcitauit. nos aliena ſumus furati. hic ⁊ ſua iubet tribuere. Beatus igit latro aſtantes docebat talia differẽs quibus alterũ icrepabat: ſed vt vidit extinctos audit⁹ aſtãtiũ: redijt cõueniẽter ad eũ qui nouit precordia. Et ideo dicebat ad ieſum domine memento mei: dũ veneris in regnum tuum.

674 ¶ Dubi. qd̃ regnum dicebat latro eſſe chriſti? Rñ. Hiero. ꝙ dicebat regno eterno.

675 ¶ Dubi. cur meruit iſte latro audire ꝙ cum xp̃o ipſo die eſſet in paradiſo? Rñ. Grecus. ꝙ tres virtutes accepit in cruce ⁊ ſeruauit fidẽ: q: regnaturum deũ credidit quem ſecum pariter moriẽtẽ vidit. Spem q: regni aditũ poſtulauit: ⁊ charitatem qui fratrem ⁊ collationem ꝓ ſimili ſcelere morientem de iniquitate ſua redarguit.

¶ Dubi. quõ fuit illo die in paradiſo: cũ xp̃s ad iferñũ deſcẽderit? Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. lij. ar. iiij. ꝙ lʒ deſcenderit cũ xp̃o ad infernũ: fuit tamẽ in paradiſo: q: ibi diuinitate chriſti fruebatur. 676

¶ Dubita. q̃s fuiſſe latro? Rñd. Jacobus de vora. in ſermõe de innocẽtib⁹. ꝙ dño fugiẽte in egyptũ ſemper virgo cum filio fuit cõprehenſa a latronibus. Quorum vn⁹ puerũ aſpiciẽs ait: vere dico vobis ſi poſſibile eſſet deũ incarnari dicerem iſtum puerum deũ eſſe ⁊ ſic ſocios ſuos induxit: vt eos illeſos abire permitterẽt: ⁊ iſte fuit ille cui dñs dixit i cruce hodie mecũ eris in paradiſo. Et iſte vocabat Diſmas: ⁊ malus vocabat Geſmas. 677

¶ Dubit: cũ Lucas dicat ꝙ ſtabãt oẽs noti ieſu a longe. ⁊ Joannes dicat ꝙ ſtabant iuxta crucẽ Mater ieſu Maria. ⁊c. Quõ hoc põt ſtare? Rñ. Aug. de cõſenſu euãgeliſtarũ. ꝙ ſtabant prope q: tanto interuallo erãt vt iuxta dici poſſent: q: in cõſpectu eius pñto aderãt: ⁊ a lõge reſpectu turbe ꝓpinquius circũſtantis cũ Centurione ⁊ militibus. 678

¶ Dub. cur nihil aliud dixit Joãni niſi pro cõſolatiõe ſemper virginis? Rñ. Chryſ. q̃m non erat tempus verborum: ſed neq̃ parũ erat honorari eum tali honore. 679

¶ Dub. cur eam commẽdauit Joãni? Rñ qui ſupra. ꝙ cõueniẽs erat matrẽ exiſtentẽ dolere ⁊ procura- 680

tionem querere: qꝛ ipſe aberat diſcipulo qui diligebatur tradidit diligentiam habituro.

681 ¶ Dubi. cur non vocauit eam matrem ſed mulierẽ? Rñ. Lyr. ꝙ ne ex teneritudine nominis materne ſi exprimeretur aggrauaret animꝰ virginis videntis paſſionem.

682 ¶ Dubita. quid intendebat chriſtus dicẽdo diſcipulo. ecce mater tua? Reſpond. Lyr. q. d. deputo te ad eius obſequium.

683 ¶ Dubita. cur xp̃s clamauit voce magna: dicẽdo heli. ⁊c. rñ. Chryſo. in homel. ꝙ miraculũ tenebrarum ſufficiens erat eos cõuertere. nõ ſolũ magnitudine miraculi: ſꝫ qꝛ hoc geſtum eſt poſtꝙ oĩa locuti fuerãt que voluerãt: ⁊ ſatietatẽ acceperant cõtumeliarũ: ⁊ qꝛ multa malitia ⁊ deſidia detinebant: ⁊ nõ nouerũt que eſſet cauſa eiꝰ ꝙ gerebatur. ⁊ propter hoc ipſe poſtea loquitur clamãs vt oſtendat ſe viuere ⁊ quod ipſe hoc miraculũ fecit.

684 ¶ Dubi. quid ſignificãt illa verba Hely ⁊c. Rñ. Lyr. ꝙ eſt in hebreo idẽ eſt ꝙ deus Jota litera addita facit ſignare meus. Et ideo hely idẽ eſt ꝙ deus meus. Lama. idẽ eſt ꝙ quare in latino. zabatani ſignificat idẽ ꝙ dereliquiſti me: ſed debꝫ preponi ei litera. ayn. ⁊ ſonat ſicut a. formatuꝫ in gutture: ⁊ dꝫ ſcribi azabatani: ⁊ tũc ſignificat vt q̃d dereliq̃ſti me: ſꝫ p ignorãtiã ſcriptorũ corrupta eſt lr̃a i latinis libris.

685 ¶ Dubi. quomodo deus dereliq̃t xp̃m? Rñ. Glo. ꝙ ſubtraxit ꝓtectionem ſꝫ nõ ſoluit vnionẽ. qꝛ dimittebat eum in manibus occidẽtiũ.

686 ¶ Dub. q̃ fuerũt qui dixerũt. Ecce Helyã vocat iſte? Rñ. Hier. ꝙ milites romani nõ itelligẽtes hebraici ſermonis ꝓprietatẽ qꝛ dicẽs hely: putabant Helyã ab eo vocatũ.

¶ Dubit. cur bis dixit hely? R. ꝙ hic eſt figura epimenon. ⁊ hoc fecit ad maiorẽ expreſſionẽ doloris. 687

¶ Dubitatur cur aſſumpſit dictũ pſalmiſte? Reſpon. Chryſo. in homel. dicens vide autem ꝙ vſq ad vltimam horam teſtimoniũ perhibet veteri teſtamento. 688

¶ Dubit. cur hebraice hoc dixit? 689
Reſpond. qui ſupra. ꝙ vt eis fieret cognita ⁊ manifeſta vox eius.

¶ Dubita. que ſunt illa que erant 690
conſummata? Rñd. Lyr. ꝙ illa. ſ. que ſcripta erant de xp̃o paſſuro.

¶ Dubi. quomodo omnia cõſum 691
mata erant cum nondũ eſſet mortuus? Rñ. Lyra. qꝛ pauca reſtabãt ante mortẽ eius implenda. ſ. eius potatio que in promptu erat.

¶ Dubitatur que ſcriptura debe 692
bat conſummari? Reſpon. ꝙ illa p̃s. lxviij. In ſiti mea potauerunt me aceto. Ideo dixit ſitio.

¶ Dubita. an vere ſitiret? Rñd. ꝙ 693
tantum laborauerat et de ſanguine emiſerat ꝙ corpus eiꝰ erat deſiccatuꝫ ⁊ aduſtum: ⁊ propter hoc ſitiebat ſupra modum: ⁊ talis ſitis eſt magnum tormentum.

¶ Dubi. quomodo habebãt vas 694
aceto plenũ? Rñ. Ly. ꝙ milites illud portauerũt vt darẽt crucifixis ad bibendũ vt citius morerẽtur: ⁊ ſic ab eorũ cuſtodia citius expedirentur: quoniã talis potatio accti mortem accelerat: vt aliqui dicũt.

¶ Dubi. cur harũdini ſpõgiã impoſuerunt? Rñ. q. d. qm̃ tantũ erat eleuatus a terra ꝙ ſola manu nõ poterant attingere ad os eius. 695

¶ Dubit. quid eſt acetũ? Rñ. Hi 696
larius. ꝙ eſt vinum qđ per vitium aut incuriã aut vaſis aceſcit.

¶ Dubi. cur dicebant ſine videa 697
mus an veniat Helyas? R. Rabanus. qꝛ milites prauc ſonum vocis

oſſice intelligebāt. Ideo inaniter
aduentum Helye expectabant.

698 ¶ Dubit. cur dixit in manus tuas
commēdo ſpiritum meū cum eſſet
deus? Rñ. Beda ꝙ patrem inuo-
cando filiū dei ſe eſſe declarat ſpi
ritum vero cōmendando nō defe
ctum ſue virtutis ſed cōfidentiam
eiuſdē cum patre ptātis inſinuat.

699 ¶ Dubit. cur voce magna clama-
uit? Rñ. Chryſo. in homel. vt oſten
datur ꝙ ſcdm eius poteſtatē id ge
ritur: qr in hoc aptiſſime ſe verum
deum eſſe oſtendit: quoniā homi-
nes cum moriuntur vix tenuē vo-
cem emittere poſſunt.

700 ¶ Dub. an illa vox fuerit natura-
lis? Rñ. Lyra. ꝙ nō ſʒ miraculoſa.

701 ¶ Dubi. cur dicitur emiſiſſe ſpiri-
tum? Rñ. Ambro. ꝙ qr non inui-
tus amiſit ſʒ tradidit: quod enim
emittitur voluntarium eſt: quod
amittitur neceſſarium.

702 ¶ Dub. cur inclinauit caput? Rñ.
Lyr. ꝙ ex hoc modo mouēdi oſtē-
dit ꝙ moriebatur ex obedientia.
Chryſo. aūt dicit non quoniā expi
rauit inclinauit caput: ſed qr incli
nauit caput tunc expirauit.

703 ¶ Dubit. an diuinitas paſſa fue-
rit? Rñ ſ. Tho. iij. par. q. xlvj. arti.
xij. ꝙ paſſio xp̄i pertinet ad ſuppo
ſitum diuine nature ratiōe nature
paſſibilis aſſumpte: nō aūt ratiōe
diuine nature impaſſibilis. Et lʒ
paulus. j. Cor. ij. dicat dn̄m glorie
crucifixum: nō tamē eſt crucifixus
ſcdm qđ dominus eſt glorie: ſed ſe
cundum ꝙ erat homo paſſibilis.

704 ¶ Dubi. qr videtur ꝙ deus fuerit
occiſus ꝓpter punitionē que ſecu
ta fuit ita acerba iudeis? Rñ. qui
ſapīa. ꝙ non purū hominē crucifi
xerunt iudei ſed deo intulerūt pre
ſumptiones: ſicut lacerās chartaʒ
principis directā ciuitatib⁹ tanꝗ̄
inobediens ad mortis ſententiam
deducet nō tanꝗ̄ chartā frangēs
ſed tanꝗ̄ verbum in ea imperiale
dirumpens: nō ergo ſecutus ſit iu
deus tanꝗ̄ purum hominē cruci-
figens qđ eſt enim videbat quaſi
charta erat: qđ autem in ea cela-
batur imperiale verbuʒ erat natū
ex natura: non prolatū per linguā.

¶ Dub. qr videtur ꝙ xp̄s a ſeipſo 705
occiſus fuerit ꝛ nō ab aliis. qr di-
cit Ioā. xij. c. nemo tollet a me ani
mā meā: ſʒ ego pono eā? Rñ. q. ſ.
q. xlvij. ar. j. ꝙ aliqd pōt eſſe cā ali
cuius effect⁹ dupliciter. Uno mō
directe ad illud agēdū: ꝛ hoc mō
pſecutores xp̄i eū occiderūt qr ſuf-
ficienter cām mortis ei intulerunt
cū intentiōe occidēdi ipſum ꝛ effe-
ctu ſubſequēte: qr. ſ. ex illa cauſa eſt
mors ſubſecuta. Alio mō indire-
cte ſcʒ qr nō impedit cū impedire
poſſit: ſicut ſi dicat aliqs aliū per-
fundere: qr nō clauſit feneſtrā per
quaʒ imber ingredit ꝛ hoc modo
xp̄s fuit cā ſue mortis: qr eam pote
rat impedire aduerſarios repri-
mendo: ꝛ ita intelligit nemo tollet
a me animā meam ſcʒ me inuito.

¶ Dubit. qr nō videt xp̄m ex obe- 706
dientia fuiſſe mortuū: qr nō legit
hoc ſibi fuiſſe preceptū? Rñ. q. ſ.
ar. ij. ꝙ hoc fuit ſibi preceptū a pa
tre. vt ipſe dicit Ioā. x. ptātē habeo
ponēdi aiam meā: ꝛ iterū ſumēdi
eam. ꝛ hoc mādatū accipi a patre
meo. ſ. eam ponendi ꝛ ſumendi.

¶ Dubita. qr ſi xp̄s ex obedientia 707
mortuus eſt cum obediētia impor
tet neceſſitatē: non volūtarie mor-
tuus eſt? Rñ. qui. ſ. ꝙ lʒ obediētia
importet neceſſitatē reſpectu eius
ꝙ pcipit: tn̄ importat volūtatē re-
ſpectu īpletiōis pcepti ꝛ talis fuit
obediētia xp̄i: qr lʒ mors naturali
voluntati repugnaret. Uolebat tn̄

xp̄s dei volūtatē circa hoc iplere ſm illud pſal.39. Ut facerē volūtatem tuam deus meus volui.

708 ¶ Dub. an conueniēs fuerit xp̄m ex obediētia mori? R̄n̄d. q. ḋ. ꝙ ſic ꝓpter iuſtificationē humanā: vt ſicut per vni⁹ hominis inobediētiam pctōres ꝯſtituti ſunt multi: ita per vnius hoīs obediētiā iuſti cōſtituanť multi. vt ḋ: ad Rom. v.

709 ¶ Dubit. q: non videtur ꝙ fuerit obediēs quātū ad ꝑcepta veteris legis q̄ nos ipſum imitantes non ſeruamus? R. q. ḋ. ꝙ oīa precepta veteris legis moriendo impleuit. Et ꝑmo moralia q̄ ꝑceptis charitatis fundantur: q: mortuus eſt ex dilectione dei. vt Joā. xiiij. vt cognoſcat mūdus q: diligo patrē: et ſicut mandatū dedit mihi pr̄ ſic facio: ⁊ etiā ex dilectione ꝓximi ſm illud Gal. ij. Dilexit me ⁊ tradidit ſemetipſum ꝓ me. Cerimonialia oīa impleuit: q: talia ꝑtinebāt ad ſacrificia ⁊ oblatiōes: ⁊ ipſe fuit verū ſacrificiū in morte ꝙ oīa illa ſacrificia figurabāt. Itē ꝑcepta iudicialia q̄ ordinabāť ad ſatiſfaciēdum iniuriā paſſis: ⁊ ipſe mortuus eſt vt ipſe ſatiſfaceret ꝓ iniuria facta deo: prout ipſe dixit in p̄s.68. Que non rapui tunc exoluebant.

710 ¶ Dubi. cur deus pater voluit ꝙ xp̄s pateretť iniuſte? R. q̄ ſupra. ar. iij. ꝙ vt paſſio eius eſſet cauſa liberationis humane.

711 ¶ Dub. q: vr̄ ꝙ q̄ opati ſunt i morte xp̄i nō peccauerit ex quo deus ſic volebat? R̄n̄. q. ḋ. ꝙ eadē actio diuerſimode iudicať i bono vel in malo ſcd̄z qḋ ex diuerſa radice ꝓcedit. pr̄ tradidit xp̄m ⁊ ipſe ſe tradidit ex charitate: ⁊ iō laudatur. Judas aūt ex cupiditate: ⁊ iudei ex inuidia: ⁊ Pilat⁹ ex timore mūdano: ⁊ iō peccauerūt ⁊ vituperanť.

¶ Dub. cur voluit pati a gentib⁹? 712
R̄n̄. q. ḋ. ar. iiij. ꝙ incepit pati a iudeis ⁊ poſt a gentilibus ⁊ in hoc ꝑfigurabatur effectus paſſionis ei⁹ q̄ ꝑmo fuit in iudeis quorum plurimi in eius morte baptizati ſunt: vt p3 Actuū. ij. ⁊. iij. poſt iudeis p̄dicātib⁹ trāſiuit ad gentes. 713

¶ Dub. q: cū paſſio xp̄i fuerit ſingularis quō potuit mereri ſalutē omnium? R̄n̄. qui ſupra. q.48. ar. j. ꝙ cū ipſe ſit caput eccleſie cui data eſt gratia non ſolum vt ſingulari perſone: ſed vt capiti. Ideo ab ipſo ipſa gratia deriuāda erat ad ſua membra ⁊ omnib⁹ ſuis membris meruit ſalutem.

¶ Dub. quō ſatiſfactū eſt deo per 714 morte3 xp̄i que fuit maior offenſa q̄ꝫ illa ꝑmi parentis? R̄n̄. qui. ḋ. ar. ij. ꝙ maior fuit charitas xp̄i patientis q̄ꝫ malitia crucifigentiū et plus potuit chriſt⁹ ſatiſfacere ſua paſſiōe q̄ꝫ crucifixores offendere occidendo: ⁊ iō magis valuit paſſio eius ad reconciliādum deū toti humano generi: q̄ꝫ ad prouocādum ad iram.

¶ Dub. q: nō vr̄ ꝙ xp̄s redemerit 715 nos a diabolo q: nihil ei ſoluit ꝓ nobis? R̄n̄. qui. ḋ. ꝙ pretiū redemptionis nō erat ſoluēdū diabolo: ſed deo cui offenſus fuerat: ⁊ cui ſe obtulit in pretium ⁊ ſacrificium.

¶ Dub. q: deus eſt cā ſalutis hu- 716 mane ergo paſſio xp̄i nō fuit opata noſtrā ſalutē? R̄n̄. qui. ḋ. ar. vj. ꝙ deus eſt cā principalis noſtre ſalutis: ſ3 humanitas xp̄i eſt cā inſtrumētalis: q: oēs actiōes ⁊ paſſiōes xp̄i operanť inſtrumētaliter in virtute deitatis ad ſalutem humanā.

¶ Du. quō liberauit hoīem a diabolo per paſſionē ſuā cum adhuc 717 diabol⁹ tētet hominē? R̄n̄. q. ḋ. q. 48. ar. ij. ꝙ liberauit hominē a po

teſtate diaboli cui erat ſubiect⁹ p peccatū: ⁊ etiā ſibi pparauit remedium per ſuā paſſionē quo aduerſus eius tētationes ⁊ vexationes etiam corporales ſe poſſit tueri.

718 ¶Dubi. q꞉ v꞉ ꝙ xp̄s nō liberauit nos a pena peccati q꞉ adhuc morimur. ⁊ mors eſt pena peccati: itē q꞉ penitētib⁹ imponit penitētia q̄ non imponeret ſi eſſent liberati a pena peccati? R. q. 3. ar. iij. ꝙ xp̄s liberauit nos a reatu pene p paſſionē ſuā inquantū paſſio ſua fuit ſufficiēs ⁊ ſup abundās ſatiſfactio p peccatis toti⁹ humani generis: ſ꞉ vt habeamus hunc effectū oportet vt ↄfiguremur ei cui cōfiguramur p baptiſmū circa mortē: ideo baptizatis nulla penitētia imponitur: q꞉ ſunt totaliter liberati per paſſionē xp̄i. Quia ꝟo ipſe ſolū ſemel mortuus eſt: iō ſemel p baptiſmū ei cōfiguramur: ſed oportet ſi poſt peccamus vt cōfiguremur ei patiēti p aliq̄d penalitatis quā in nobis ſubſtineam⁹: q̄ tñ multo minor ſufficit ꝙ̄ peccatū mereat: ⁊ q꞉ eſt caput noſtrū ⁊ p̄mo ipſe in anima gratiā habuit cū paſſibilitate corporis: ⁊ p paſſionē ad gloriā immortalitatis puenit: ita ⁊ nos p̄io accipim⁹ ſpiritū adoptiōis in aīa adhuc corp⁹ mortale habentes ⁊ poſtmodū ↄfigurati paſſiōi ⁊ morti ei⁹ i gloriā imortalē pducimur.

7¹9 ¶Dub. q꞉ non videt ꝙ aperuerit nobis ianuā celi per ſuā paſſionē: q꞉ ante Enoch. ⁊ Helyas tranſlati fuerūt in celū. Itē nullus introiuit paradiſum ante aſcenſionem chriſti. ergo in aſcenſione ⁊ non in paſſione aperuit ianuā paradiſi? R꞉ qui. 3. arti. v. ꝙ aperire ianuā eſt remouere illud impedimentū quod eam claudebat ſed chriſtus liberauit eos a peccato: qđ prohibebat ingreſſum: ergo aperuit ianuā: nec Helyas ant Enoch. igreſſi, ſunt celū empyreū: ſed in paradiſum terreſtrem vbi creduntur viuere, vſque ad aduentum antichriſti. Per aſcenſionem autē ſuā nos quaſi in poſſeſſionem introduxit.

¶Dub. an cōueniens fuerit ipm̄ mori? R꞉ qui. 3. q. l. art. l. qđ ſic: vt ſatiſfaceret illi pene impoſite pro peccato. Gene. ij. c. quacūq꞉ die comederis morte moriemini. 720

¶Dub. q꞉ v꞉ qđ in morte diuinitas fuerit ſeparata a carne: q꞉ maior eſt virt⁹ viuificatiōis dei ꝙ̄ aie ſ꞉ corp⁹ mori nō potuit niſi aīa ſeparata: ergo nec mori poterat niſi diuinitate ſeparata? R꞉ q. 3. arti. ij. qđ licet diuinitas habeat vim viuificandi hoc eſt effectiue ⁊ non formaliter Anima aūt h꞉ vim viuificandi formaliter: ⁊ iō ea preſente ⁊ vnita formaliter neceſſe eſt corpus viuum eſſe. Diuinitas aūt non poteſt eſſe forma corporis: et iō non eſt neceſſe qđ manēte vnione deitatis ad carnē caro ſit viua: q꞉ deus non ex neceſſitate agit: ſ꞉ ex voluntate: ⁊ ita diuinitas etia꞉ non fuit ſeparata ab anima. 721

¶Dubi. videtur qđ chriſt⁹ fuerit homo in triduo mortis: q꞉ fuit ſacerdos in eternu꞉ ⁊ habebat animam ⁊ corpus? Reſpon. qui. 3. ar. iiij. qđ eſt articul⁹ fidei qđ chriſt⁹ fuit mortu⁹: ⁊ ſic interim qđ ſtetit mortuus non fuit homo: ⁊ fuit ſacerdos qđ conuenit homini ſecūdum animam cū in ea ſit ordinis character ⁊ licet haberet anima꞉ ⁊ corpus tamen non erant coniuncta: ſed ſeparata. 722

¶Dub. videt qđ chriſtus nō deſcendit ad inferos: q꞉ nō ſcđm corpus. q꞉ iacuit in ſepulchro nec ſm diuinitatem q꞉ vbiq꞉ eſt: nec ſcđm 723

animã:q2 cũ ſit incorporea nõ poteſt moueri localiter:q2 hoc ẽ corpor. vt pbat. v j. phiſi. Reſpon. qui ſupra. q. lij. qđ eſt articulus fidei xp̃m deſcendiſſe ad inferos:⁊ nõ ſcđz diuinitatẽ neq₃ ſm corp⁹ rõne dicta ſ₃ ſcđm aiam:ſed non eo genere motus quo corpora deſcendunt ſed eo quo angeli mouẽtur:qui ita mouentur localiter ſicut ſunt in loco.

724 ¶ Dubi. an fuerit cõueniẽs qđ ad inferos deſcẽderet? Reſpon. q. ŝ. qđ ſic vt victo diabolo p paſſionẽ vinctos eius eriperet qui detinebantur in inferno.

725 ¶ Dub. an deſcẽderit in oẽm partem inferni? Reſpõ. q. ŝ. ar. ij. φ p ſuũ effectũ deſcẽdit ad infernũ dãnatoꝝ de ſua incredulitate ⁊ malitia illos cõfutãdo ad purgatoriũ eis ſpẽ glorie cõſequende dãdo:⁊ in limbo eis lumẽ eterne glorie infundẽdo. Quãtũ vo ad eſſentiam ſolũ deſcẽdit ad locũ inferni in quo iuſti detinebãtur.

726 ¶ Dub. quantũ ſteterit anima xp̃i in inferno? Reſpõ. q. ŝ. ar. iiij. qđ tandiu mãſit in inferno quandiu corpus in ſepulchro.

727 ¶ Dub. q2 ſicut nos liberauit per paſſionẽ ſuam ita potuit liberare ſanctos patres abſq₃ deſcenſu ad inferos? R. q. ŝ. ar. j. φ ſicut paſſio xp̃i applicat vinctib⁹ p ſacramẽta ↄfigurãtia nos paſſioni xp̃i ita etiã applicata eſt mortuis per deſcenſum ad inferos.

728 ¶ Dub. an liberauit pueros qui deceſſerãt cum peccato originali Rñ. qui ŝ. ar. ij. φ nõ cũ eius paſſio nõ habuerit locũ niſi in his q̃ fuerunt mẽbra eius.

729 ¶ Dubit. cũ ſola aia deſcenderit ad inferos:cur dicimus qđ xp̃s deſcendit? Reſpõ. qui ſupra. arti. iij. qđ licet nõ deſcenderit totũ φ pertinet ad humanã naturã₃. ſc₃ corpus qđ iacuerat in ſepulchro tamẽ totus xp̃s deſcendit q2 maſculinũ genus refertur ad perſonam. Neutrum aũt genus pertinet ad naturã. in morte igi℞ licet aia fuerit ſeparata a corpore neutrum tamẽ fuit ſeparatũ a pſona filij dei:⁊ ita tota pſona filij dei deſcẽdit ad inferos p aiã₃ ſibi vnitã ⁊ ita totus xp̃s ⁊ eadẽ rõne totus fuit in ſepulchro. q2 corp⁹ vnitum perſone filij fuit ibi.

¶ Dub. φ fuit illud velũ ſciſſum? 730
Rñ. Orige. φ duo erãt vela:vnu₃ qđ velat ſancta ſanctoꝝ. Aliđ exterius ſiue tabernaculi ſiue tẽpli. Illud ergo qđ erat foris ſciſſum eſt.

¶ Dub. quid ſignificat ſciſſo dicti 731
veli? Reſpõ. qui. ŝ. φ vt myſteria ab initio mũdi vſq₃ ad finem publicarentᷣ ⁊ que vſq₃ ad aduẽtum domini rationabiliter fuerãt occultata ideo ſciſſum eſt.

¶ Dub. cur potius exteri⁹ q̃ in- 732
terius velum ſciſſum eſt. Reſpon. qui ſupra. φ cum venerit qđ perfectum eſt tunc auferetᷣ etiã interi⁹ velum vt videam⁹ q̃ interi⁹ ſunt occulta:ſc₃ veram archam teſtamenti:⁊ ſicut ipſa ſe habet natura videamus cherubin ⁊ alia.

¶ Dub. q̃uo tp̃e ſciſſum eſt. Rñ. 733
Aug. de ↄſenſu Euãgeliſtaꝝ φ veraciter ſciſſu₃ eſt cũ dñs expirauit Licet Lucas preoccupando narrauit φ quãdo crucifixus eſt.

¶ Dub. vt qđ terra mota eſt. Rñ. 734
Hilarius:q2 capax huius mortui eſſe non poterat.

¶ Dub. cur petre ſciſſe ſunt. Rñ. q̃ 735
ſupra. qm̃ oĩa valida ⁊ fortia dei verbũ penetrãs:⁊ poteſtas eterne virtutis irruperat.

¶ Dubita. cur monumenta aper 736

ta ſunt? R. Lyr. ꝙ ex terremotu ad
denotãdũ ꝙ reſurrectio xp̄i ꝓpin
737 qua erat ⁊ alioꝝ cũ ipſo reſurgẽtiũ.
¶ Dub. an hec ſigna ſolũ i hieru
ſalẽ facta ſint? Rñ. qđ quo ad mo
numentoꝝ apertionem ſolum in
hieruſalẽ facta fuiſſe videnť qm̃
dicit multa corpora ſanctoꝝ ſur-
rexerũt: ſimiliter petre nõ leguntur
alibi ſciſſe: q̃uis ꝓpe gaietã in re
gno neapolitano dicať q̃dã mõs
petroſus ex toto tũc ſciſſus quem
ego vidi ⁊ per ſciſſuram trãſiui. ⁊
multi naute ex deuotione capiũt
de lapidib9 illi9 fracture dicẽtes
eos valere ad parturiẽtes mulie-
res eis ſuccurrendo in partu.
738 ¶ Dub. ſi tunc corpora ſanctoꝝ
ſurrexerũt? Rñ. Hiero. ꝙ nõ ſed
quãdo xp̄s reſurrexerit. ⁊ ita Mat
theus dicit qđ exeũtes de monu-
mentis poſt reſurrectionẽ ei9 ve-
nerũt in ſanctam ciuitatem.
739 ¶ Du. q̃ eſt ſancta ciuitas? R. Ly
ra poſt Hiero. qđ eſt hieruſalem.
740 ¶ Dub. cur appellať ſancta? R. q̃
ſupra qđ: ꝓpter tẽp:ũ ⁊ ſancta ſan
ctoꝝ ⁊ ob diſtinctionẽ alioꝝ vr-
bium in quibus idola colebãtur.
¶ Dub. an illa reſurrectio ſancto
741 rũ fuerit oib9 publica? Rñ. Hiero
ny. qđ non ſꝫ ſolũ apparuerũt his
q̃ videre merebanť. ⁊ hoc innuit
Mattheus dicẽs. Et apparuerũt
multis ⁊ ſic nõ oibus.
¶ Dub. an illi ſanati reſurrexerũt
742 iterũ morituri? Reſpond. ſanctus
Tho. iij. par. q. liij. ar. iij. ꝙ Remig.
tenet qđ reſurrexerũt nõ iteꝝ mo
rituri. Sed Aug. ad enodiũ tenet
cõtrariũ ꝙ poſt mortui ſunt ⁊ Hie
ro. ſup Matt. dicit q ſicut Laza-
ſus reſurrexit: ſic ⁊ multa corpora
ſanctoꝝ ſurrexerũt vt dñm oſten
derẽt reſurgentẽ. Tamẽ in ſermo
ne de aſſumptione hoc ſub dubio
relinquit. Opinio aũt Aug. inniti
tur efficatioribus rationibus.
¶ Dub. q2 Lucas dicit ꝙ Cẽturio 743
viſo qđ magna voce expiraſſet ad
mirat9 fuit Matthe9 aũt dicit ꝙ
viſo terremotu ⁊ his q̃ fiebãt di-
xit. Uere fili9 dei erat iſte? R. Aug.
de ↄſenſu Euãg. qđ iſta nõ ſũt cõ-
traria in hoc enĩ ꝙ Matthe9 nõ
ſolũ dixit: viſo terremotu ſꝫ ⁊ ad-
didit his q̃ fiebãt i tegrũ locũ fuiſ
ſe demõſtrauit Luce vt diceret Cẽ
turionẽ ipſam dñi mortẽ fuiſſe mi-
ratũ: q2 ⁊ hoc inter illa eſt q̃ tũc mi
rabiliter facta erant.
¶ Dub. q2 Matthe9 dr̃ Cẽturio- 744
nẽ dixiſſe vere fili9 dei erat iſte. et
lucas dixit cũ dixiſſe: vere hic hõ
iuſtus erat. R. q̃. ẽ. ꝙ dẽmus itelli-
gere fortaſſe Lucã exp̄mere voluiſ
ſe ſniam Cẽturiõis qũo dixerit ie
ſum filiũ dei: forte enĩ nõ eũ vnige
nitũ equalẽ pr̃i. Cẽturio intellexe-
rat: ſꝫ iõ filiũ q2 iuſtũ crediderat.
ſicut multi iuſti dicti ſunt filij dei.
¶ Dub. q2 Matthe9 dr̃ qđ Cẽtu- 745
rionẽ ⁊ eos q̃ cũ eo erãt hoc dixiſſe
Lucas aũt dr̃ ſolũ Cẽturionẽ dixiſ
ſe. Rñ. q̃. ẽ. qđ nõ eſt ↄ̃riũ cũ vnus
dicit qđ alius tacet.
¶ Dub. q2 Matth. dicit qđ timue 746
rũt valde ⁊ Lucas qđ glorificauit
deũ. Rñ. q̃. ẽ. qđ nõ ſunt contrarij
qm̃ quis non intelligit deũ timen
do glorificaſſe.
¶ Du. cur ille mulieres ſecute fue 747
rãt ieſum a galilea. Rñ. Lyra. qđ
ex deuotione quã habebãt ad au
diendum verbũ eius.
¶ Dub. q̃ miniſtrabãt xp̄o. Rñd. 748
Hiero. ꝙ neceſſaria vite ſue de eo
rum facultatibus.
¶ Dub. cur talia miniſtrabãt ei. 749
rñ. q̃. ẽ. ꝙ ↄſuetudinis iudaice fuit
qđ mulieres neceſſaria vite admi-
niſtrarẽt doctorib9 ⁊ p̄ceptorib9.

750 ℂ Dub. q̄ fuerūt iſte Marie? Rñ.
Aug. ⁊ Lyra. ꝙ maria magdale-
na fuit ſoror lazari ſꝫ maria iaco
bi fuit ſoror ſemꝑ ꝟginis matris
dñi q̄ fuit mater Jacobi minoris
⁊ Joſeph ꝑut Marc⁹ dꝫ quā Joā
nes vocat maria Cleophe, a pře ſi
ue a gētilitate familie ta le cogno-
men habēs mater filioꝝ zebedei:
ſ. Jacobi maioris ⁊ Joannis fuit
vxor Alphei quā marc⁹ vocat ma
riā Salome. videſſr. iiij. do. ij. qua-
drageſime dub. 3.
751 ℂ Dub. q̄ hora fuit illō ſero ꝙ di-
cit factū eſſe? Rñ. Lyr. ꝙ fuit circa
veſperā eiuſdē ferie. vj.
752 ℂ Dub. cur dꝫ euāgeliſta Joſeph
fuiſſe diuitē? Rñ. hiero. ⁊ Lyr. ꝙ
ex hoc oſtēdiꝛ ꝙ de facili potuit
accedere ad Pilatum.
753 ℂ Dub. cur Marc⁹ ⁊ Lucas di-
cūt ꝙ erat de curio? R. ꝙ ex cā di-
cta in ꝑcedēti dubio Marcus di
cit etiā qđ fuit nobilis.
754 ℂ Dub. qd ſignificat decurio? R.
Beda qđ erat decuria impatoris
vel ꝑſidis: ſiue decurio. i. de ordi-
ne curie diciꝛ etiā decurio q̄ preeſt
decem viris.
755 ℂ Dub. q̄ eſt arimathia? Rñ. Lu-
cas ꝙ eſt ciuitas iudee. ⁊ Remigi⁹
Beda ⁊ Lyra dicūt ꝙ ipa eſt ra-
matha. Vñ fuit helcbana př Sa-
muelis: vt habeꝛ. j. reg. j.
756 ℂ Dub. cur exprimit nomē ei⁹. ſ.
ioſeph? R. Ly. qꝛ erat hō famoſ⁹.
757 ℂ Dub. q̄uo erat dꝫ diſcipulis ieſu
cū inter aplos nō numereꝛ? Rñ.
Chriſ. ꝙ nō erat ex duodecim apo
ſtolis: ſed ex ſeptuaginta.
758 ℂ Dub. cur dꝫ ꝙ erat expectās re-
gnū dei? Rñd. q. d. i. credens do
ctrine dei.
759 ℂ Dub. quē metū iudeoꝝ hēbat
iſte ioſeph? Rñ. Lyr. ꝙ ne expelle
reꝛ de ſynagoga: qꝛ vt diciꝛ Jo. xij.
ex ꝑncipib⁹ multi crediderūt in ie
ſum: ſꝫ ꝑpter phariſeos nō cōfite
banꝛ ne de ſynagoga eijcerenꝛ et
vt dicit Lucas hic nō cōſenſerat
actibus iudeorū cōtra xp̄m.
ℂ Du. q̄uo auſus fuit accedere ad 760
Pilatū? R. Lyr. ꝙ lꝫ pri⁹ fuiſſet di
ſcipul⁹ xp̄i occult⁹ ꝑꝑ metū iudeo
rū: tñ pōt exēplo mortis xp̄i aiat⁹
oſtēdit ſe publice eſſe xp̄i diſcipulū
⁊ vt dicit Aug. de cōſenſu Euāge
liſtarū. in extremo illo officio fu-
neri exhibēdo minus videtur cu-
raſſe de iudeis.
ℂ Dub. cur petijt corp⁹ xp̄i? Rñ. 761
Ly. ꝙ vt ſepeliret illō honorifice.
ℂ Dub. qꝛ cū eēt iā mortu⁹ nūqd 762
ſine licētia poterat capere corpus
R. Ly. ꝙ nō: eo ꝙ corpa dānatoꝝ
non poterāt ſepeliri niſi de licen-
tia preſidis.
ℂ Dub. cur pilatus mirabaꝛ ſi iā 763
obijſſet? R. Theophi. qꝛ putabat
ꝙ diu viueret in cruce ſicut ⁊ latro
nes in patibulo viuebāt diu.
ℂ Dub. cur interrogauit cēturio- 764
nē ſi iā obijſſet? Rñ. q. d. ꝙ inter-
rogauit ſi mortu⁹ eſſet. ſ. añ horā
qua ceteri mori cōſueuerūt.
ℂ Du. cur ita de facili pilatus do 765
nauit corp⁹ Joſeph? Rñ. Lyra. qđ
qꝛ erat hō valēs ⁊ nobilis pilatus
ei voluit acqeſcere: ⁊ etiā qꝛ ſcie-
ba: xp̄m crucifixum iniuſte.
ℂ Du. cur. Joſeph nō expectauit 766
vſq; in craſtinū ad petēdū corp⁹.
Reſpō. Lyra. qꝛ erat dies ſabbati
in qua nō licebat aliqua operari
⁊ ideo Joſeph venit illo ſero qđ
erat ante ſabbatum.
ℂ Dubita. vbi accepit corpus io- 767
ſeph. Reſpon. hierony. ꝙ depo-
ſuit illud de cruce.
ℂ Dub. videꝛ ꝙ Joānes aliis etiā 768
geliis ſit ꝯtrarius qui dicūt ſolū Jo-
ſeph ſepeliſſe chriſtum: ⁊ ipe dicit

Nicodemū interfuiſſe. Rñ. Aug.
de cōſenſu euāgeliſta. ꝙ Joannes
ī hoc alijs nō repugnat. Neqꝫ eñ
ꝗ nichodemū tacuerūt affirmaue
rūt a ſolo ioſeph. dñm ſepultū ꝗ̃
nis ſoliꝰ cōmemoratiōē fecerūt.
859 ¶ Dub. qꝛ Joānes dicit qꝺ ſepe
lierūt eū cū lintheis: ⁊ alij qꝺ inol
uit ſindone. R. q. ſ. qꝺ in hoc ioā
nes nō repugnat alijs: quia qꝺ illi
vna ſindone a ioſeph inuolutū di
xerūt nō ꝓpterea ꝓhibuerūt itel
ligi ⁊ alia linthea potuiſſet afferri
a nichodemo: ꝗ̃uis ⁊ ꝓpterea ſu
dariū qꝺ capiti adhibebat̃ ⁊ inſti
tas qbꝰ corpꝰ totū alligatū eſt: qꝛ
oia ꝺ lino erāt: ēt ſi vna ſindō ibi
fuit veraciſſime dici potuit liga
uerūt eū lintheis: linthea quippe
gñaliter dicunt̃ ꝗ ligno texunt̃.
770 ¶ Dub. ꝗd eſt ſindon. Reſp. qꝺ
dicit̃ lintheū amictoriū mulierū
quo humeri reperiunt̃: ⁊ quādoqꝫ
ſimplr̃ dicit̃ ꝑ panno lineo: vt di
cit Catholicon.
771 ¶ Dub. cur emit ſindonē ioſeph.
R. qꝺ forte ꝓpter honorē dñi vo
luit nouā ſindonem habere.
772 ¶ Dub. ad ꝗd Nichodemꝰ attu
lit mixturā ⁊c. R. Aug. qꝛ illa apta
ſunt corpꝰ maxime cōſeruare: et
ꝗ̃ plurimū ⁊ non permittere cito
ſubijci corruptioni.
773 ¶ Dubit. cū ita modicum debe
ret ſtare in monumēto: cur vnge
re eū volebant. Reſpon. ꝗ ſupra.
qꝺ adhuc vt de nudo hoie diſpo
nebāt: multā tñ dilectionē demō
ſtrabant.
774 ¶ Dub. ꝗs erat mos iudeoꝝ ſe
peliēdi. Rñ. Aug. qꝺ conſuetudo
illius gētis erat vt mortuorū cor
pora varijs arromatibꝰ cōdirent̃
vt diutius ſeruarent̃ illeſa.
775 ¶ Dub. cur non ſepelierūt ieſum
magis a remotis. Rñd. Chriſo. qꝺ

breuitate tꝑis vrgebantur. Nona
eñ hora mortuo xp̄o deinde acce
dētibꝰ ad Pilatū ⁊ deponentibꝰ
xp̄i corpꝰ veſpera imminebat. Et
ideo ponunt eū in proximum mo
numentum. 776
¶ Dub. cur ī monumēto nouo po
ſuerūt eū. R. Ly. ꝙ ſi aliqs fuiſſet
ibi añ ſepultꝰ calūniari poſſet a
iudeis ꝙ ille ſurrexiſſet ⁊ nō xp̄s. 777
¶ Dub. cur fuit poſitus in monu
mēto exciſo in petra? Rñ. ſ. Tho.
iij. par. q. li. ar. ij. qꝛ ſi ex multis la
pidibus edificatum fuiſſet tumu
lū fundamentis ſuffoſis ſublatus
furto diceretur.
¶ Du. cur ioſeph fecerat excidere 778
monumetū in petra? R. qꝛ erat di
ues fecerat ſumptuoſū monumē
tum: vt dicit Lyra.
¶ Dub. cur aduoluit ſaxum ma 779
gnū? Reſ. Lyra. qꝺ vt nō poſſet de
facili amoueri ne aliquis veniens
poſſet rapere corpus chriſti.
¶ Dub. q̃uo erat factū illud mo 780
numentū? Reſp. Magiſter hiſto.
ſcho. qꝺ vt Beda dicit fuit domꝰ
rotūda de ſubiacente rupe exciſa
tante altitudinis vt vix hō manu
extēta culmen poſſit attingere in
troitū habēs ab oriente. In parte
vero eiꝰ aqlonari locꝰ dominici
corpis de eadē petra factꝰ ē. vij. pe
des habēs lōgitudinis tribꝰ pal
mis altiꝰ cetero pauimēto eminēs
qſi ſarcophagus: patulꝰ erat lo
cus ille a latere meridiano. Color
ꝟo monumēti ⁊ loculi rubricūdo
⁊ albo dicit̃ eſſe permixtus.
¶ Du. ꝗ erat altera maria cū ma 781
gdalene. R. Marcꝰ ꝙ erat maria
ioſeph. i. eiꝰ mr̃. vide dub. 500.
¶ Dub. cur cū ſupra dictū ſit ꝙ iu 782
xta crucē fuerūt tres marie. Hic
dr̃ ſolū de duabꝰ. Re. Aug. qꝛ ma
ter filioꝝ zebedei forſitan vſqꝫ ad

cruce peruenire potuit. Iſte autem
quaſi maiores i charitate neque his
que poſtea geſta ſunt defuerunt.
783 ¶ Dubit cur ſedebāt cōtra ſepul-
chrū. R̄n. q̄ ſ3 Marcū aſpiciebāt
vbi poneretur corp⁹ ieſu: vt ei poſ
ſent ꝯgruo tempore vt dicit Beda
deuotionis munus offerre.
784 ¶ Dub. videt̄ q̄ xp̄s nō debuit ſe-
peliri: q2 dicit̄ in p̄s. lxxxvij. Fact⁹
eſt ſicut homo ſine adiutorio inter
mortuos liber: ſed corpora incluſa
in ſepulchris nō ſunt libera? R̄n. ſ.
Tho. iij. par. q. li. art. j. q̄ cōueniēs
fuit xp̄3 ſepeliri ad cōprobādū veri
tatē mortis: nō eñ in ſepulchro ali
quis ponit̄ niſi qñ iam de veritate
mortis conſtat: ⁊ tñ fuit inter mor-
tuos liber in hoc qd̄ p incluſionē
ſepulchri non potuit impediri qn
ab eo reſurgendo exiuerit.
785 ¶ Dubita an conuenienter i orto
fuit ſepultus? R̄n. q̄ ſupra art. ij. q̄
ſic ad ſignificādū qd̄ per mortē et
ſepulturam eius liberamur a mor
te quā incurrim⁹ per peccatū ade
in orto paradiſi commiſſum.
¶ Dubit. an ꝯuenienter fuerit ſe-
786 pultus in ſindōe mūda? R̄n. dñs
Cardinalis de turrecremata. q̄ ſic
q2 corpus eius erat mundiſſimu3.
787 ¶ Du. q2 cū mors ei⁹ fuerit turpiſ
ſima vt̄ q̄ nō debebat ita honoriſi
ce ſepeliri? R. ſ. Tho. vbi. ſ. qd̄ glo
rioſe debebat ſepeliri. q2 dr̄ Eſa. xi.
⁊ erit ſepulchrū ei⁹ glorioſu3. Lʒ. ei⁹
mors fuerit deſpecta in qua ei⁹ cō
mēdat̄ patiētia: ſ3 in ſepultura ho-
norifica ꝯſiderat̄ virt⁹ moriētis q̄
contra intētionē occidentiū etia3
mortuus honorifice ſepelitur.
788 ¶ Dubi. an cōuenienter fuerit in
alieno ſepulchro tumulat⁹? R̄n. q̄
ſupra: qd̄ ſic. q2 vt Auguſti. dicit in
quodā ſermone: ideo ſic voluit ſe-
peliri q2 p alioꝝ moriebat̄ ſalute.
¶ Dubit. cur eius corp⁹ non fuit 789
incineratū iuxta illd̄ Gen. iij. Pul
uis es et in puluere3 reuerteris qd̄
fuit datū in pena3 pcti, ſicut mors
quā ipſe ſuſtinuit p liberatiōe no-
ſtra? R̄n. ſctūs Tho. vbi ſupra. ar.
iij. q̄ hoc nō fuiſſet ꝯueniēs: q2 dr̄
p̄s. xv. Nō dabis ſctm̄ tuu3 videre
corruptionē: q̄ Damaſcenus expo
nit in. iij. lib. de corruptiōe q̄ ē p re
ſolutionē in elemēta: tū q2 talis pu
trefactio ꝓuenit ex ifirmitate natu
re illius qd̄ putreſit: ne ⁊ mors xp̄i
eius nature infirmitati aſcriberet̄
noluit corpus ſuū qualitercūq3 pu
trefieri aut reſolui: ſed bene voluit
mori: quia nulla vtilitas ex ei⁹ inci
neratione proueniſſet.
¶ Du. quātū ſteterit xp̄s i ſepulchro 790
R. q̄. ſ. ar. iiij. qd̄ duab⁹ noctib⁹, ⁊.
vna die: qm̄ vt dr̄ Aug. i. iiij. de tri.
a veſpere ſepulture vſq3 ad dilucu
lū reſurrectionis. xxxvj. hore ſunt.
i. nox tota cū die tota: ⁊ nocte tota.
¶ Dub. qua hora egreſſus ē de ſe 791
pulchro? R. q̄ ſupra: q̄ vt dicit. Au
gu. i. iiij. de tri in diluculo reſurre-
xit in quo aliqd lucis apparet: tñ
adhuc aliqd remanet tene. noctis.
¶ Du. q̄ fuit illa altā dies poſt pa- 792
raſceuē. R. lyr. q̄ fuit dies ſabbati.
¶ Dub. cur principes ſacerdotū a 793
Pilato petierūt cuſtodiā ſepulchri
R̄n. Hiero. i hom. il. qm̄ nō ſuffece
rat eis xp̄m crucifixiſſe niſi ſepul-
chrū cuſtodirent: ⁊ quantū in illis
eſt manus imponerent reſurgēti.
¶ Du. cur vocāt xp̄3 ſeductorē. R. 794
q̄. ſ. q̄ lʒ i nece dñi imēſū facin⁹ p-
petraſſent. tñ nō ſufficiebat eis niſi
ēt poſt mortē ei⁹ ꝯceptū neqtie virt⁹
exerceāt famā ei⁹ lacerātes ⁊ quē
innocēt ē ſciebāt ſeductorē vocēt.
¶ Dubita. an vere xp̄s fuerit ſedu 795
ctor? R̄n qui ſupra. q̄ ſic nō a veri-
tate in errorē mittens: ſ3 a falſita-

te in veritatē: a vitijs ad virtutes: a morte ad vitam ducens.

796 ¶ Dubi. an dñs dixerit poſt tres dies reſurgā? Rñ. Remigi9. ꝙ iudei dixerūt eum hoc dixiſſe: quia dixerat ſicut fuit Jonas trib9 diebus in ventre ⁊c.

797 ¶ Dubit. an xp̄i diſcipuli fuerint fures ⁊ xp̄m furati fuerint? Rñ. Raban9 ꝙ erat fures ſpūaliter: quia ab ingratis iudeis ſcripta vete. ⁊ noui teſtamēti ablata in vſuz eccleſie ꝯferebāt: ⁊ ſaluatorē eis ꝑmiſſum illis i nocte dormiētib9. Hoc eſt in fidelitate torpētib9 abſtulerūt gentibus credendū tradētes.

798 ¶ Du. an nouiſſimus error fuerit peior priore? Rñ. q̄ ſupra. ꝙ ſic: qꝛ peior fuit cōtemptus penitētie in iudeis quam error ignorantie.

799 ¶ Dub. cur nō cōbuſſerūt eum vt nullus cū furaretur? Rñ. ꝙ nephas erat apud iudeos corpora defunctorum comburere.

800 ¶ Du. an cuſtodia ſepulchri fuerit expediēs? Rñ. Chri. in homil. ꝙ ſic ipſis tñ nolentib9: qm̄ eſt irrefragabilis demonſtratio reſurrectionis facta per ea que pretenderūt. quia eīm cuſtoditū eſt ſepulchrum nulla fraus facta eſt ſi aūt fraus facta nō eſt manifeſte ⁊ irrefragabiliter dominus ſurrexit.

801 ¶ Dubit. q̄d ſibi vult dictū pilati. Jte cuſtodite ſicut ſcitis? Rñ. Rabanus. q. d. ſufficit vobis ꝙ cōſenſi in necem innocentis. De cetero vero error vobiſcum ꝑmaneat.

802 ¶ Dub. cur ipſi iudei ſigillarūt ſepulchrū? Rñ. Chri. in homil. ꝙ pilat9 nō ꝑmiſit vt ſui milites ſigillarent quia potuiſſent dicere ꝙ milites ꝑmiſerūt ꝙ diſcipuli corpus dñi furarēt: ⁊ ita reſurrectiōis infrigere fidē: nūc hoc dicere nō pñt cū ipſimet ſepulchrū ſigillaſſent.

¶ Dubi. an veriſimile ſit ꝙ diſcipuli furati fuerint dñm? R. Remigius dicēs. ſi cuſtodes dormierūt quō furtū viderunt: ſi nō viderūt quomodo teſtes fuerūt. Et iō iudei dicētes militib9 vt hoc dicerēt dātes eis copioſam pecuniā ꝙ voluerūt facere non potuerunt.

☞ Allegorice.

¶ Paſſio dñi quātū ad ſingulas ptes in veteri teſtamēto vel ꝓnunciata vel figurata fuit cū oia in figurā ꝯtingerēt illis. Uerūtñ ſignificabaſ ꝑ ipſam paſſionē xp̄i capitis omniū fideliū paſſio oim ſuorū mēbroꝝ q̄ ꝑ eius noīe martyrizati ſunt. qui a notis parētib9 fratibus filijs ⁊ cognatis tradebanſ ad mortē: ludibrio habiti ab omnibus pſequētib9 ceci flagellati: cōſputi. vt Petr9 ⁊ Paul9 ac Dionyſius cruci affixi. vt decē millia martyres ⁊ diuerſis generib9 mortis interēpti ꝑ pſecutorib9 orātes: vt Stephan9. Et tñ tādē aiab9 ſeparatis corpa coꝝ honorifice i pace ſepulta fuerūt: vt corp9 ſancte Catherine ab angelis deportatuz in ſummitate mōtis ſynai miraculis maximis a deo illuſtrati q̄ vbiqꝫ terrarū magna in veneratiōe habenſ vna cū eoꝝ ſepulchris diuerſoꝝ aromatū ſpecieb9 redolētib9.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt noſtrum imitantes caput obediētes ſim9 vſqꝫ ad mortem quātuncūqꝫ acerbiſſimaꝫ patiēter ꝑ noīe ieſu omnia tormētorum genera cuꝫ caſus euenerit ſupportātes: ⁊ etiā ꝑ proximo noſtro vitā ꝓpriaꝫ offerentes cū maiorē hac dilectionē nemo habeat nec ſi delinquimus etiam quouis grati ſcelere deſperemus ſicut iudas: ſꝫ emēdem9 penitētes ⁊ ſingu

la queq; in paſſione domini geſta ſi mente reuoluamus omnia crimina docemur euitare: et quaſcunq; virtutes amplecti.

☞ Anagogice.

¶ Si ad gloriam eterne beatitudinis volumus peruenire vt aduerſa patiamur neceſſe eſt: qm̄ ſic oportuit xp̄m pati: et ita intrare in gloriam ſuā: qui vt ad eam nos ſecum perduceret tanta paſſus eſt: et viliſſima queq; vt nil plus mortalis homo hac in vita pati poſſit. Natura igitur et innocentia chriſti patientis demonſtrant incomprehenſibilem ac inextimabilem illam fore fidelitatem que nullo modo in cor hominis aſcendere poteſt omniq; letitia plenam ad quā adipiſcendā ſuo pretioſo ſanguine nobis aditū dedit.

¶ Feria ſecunda hebdomade ſancte.

Ante ſex dies paſche venit ieſus Joan.xij.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt anno chriſti.xxxij.die.xix. Martij. ſ.ſabbato ante palmas.

☞ Hiſtorice.

¶ Domino bethanie vbi lazarum vite reddiderat ſexta ante paſcha die Martha miniſtrante cenauit ipſo ſecū diſcumbēte Lazaro. Maria vero ieſu pedibus ꝓuoluta eoſdem pretioſo perunxit vnguento: nitidiſq; ſuis terſit capillis adeo vt effuſi vnguenti odore tota redoleret domus. Juda autē qui eum erat proditurus ſubmurmurante ſatius fuiſſe illud venditum fuiſſe vnguentum cuius pretium quod trecentum foret denariorum indigentes refouiſſet: nec tamen ea eius erat opinio: ſed cum loculos ferret et ex his que eius demandabantur cuſtodie ſubtraheret: ex ea quoq; pecunia portionem furtim auferret. Dominus his perceptis vt eam ſinerent imperauit quatenus eius vnguentum reſeruaret ſepulture: cū nunq̄ eis deeſſent egeni ipſum vero non ſemper habituri forent. Plerique vero iudeorū ieſum fore in bethania audientes illuc non eius tantū gratia ſed vt ereptum a morte Lazarū cernerent aduenerunt.

Erga dubiorum ſolutionem inſiſtens.

¶ Dubitatur cur an- 1
te ſex dies paſche ieſus bethaniam aduenit? Reſp. Alcuinus. quod vt appropinquante paſſione appropinquaret loco paſſiōis cum prope eſſet hieruſalem.

¶ Dubitatur cur euangeliſta dicit 2
vbi fuerat Lazarus mortuus? Reſpon. qui ſupra. q; ad inſinuandum q; ieſus illuc aduenerat vt reſuſcitatio lazari memorie omnium artius imprimeretur.

¶ Dubi. cur fecerunt ei cenam? Re- 3
ſpon. Theophilus ſuper Joā. quod x. die menſis agnum iudei capiunt immolandū in feſto paſche: extunc enim feſtiuitatis prelibant ſolēnia: quapropter in die que eſt. ix. menſis et precedit ſextum diem ante paſcha epulantur ſplendide et exordium feſti hanc diem conſtitutum quo fit vt ieſus quoq; pergens bethaniam conuiuaretur.

¶ Dubitat. cur Martha miniſtra- 4
bat? Reſpond. qui ſupra. quod ob magnam fidelitatē: quoniam non famulabus imponit miniſterium: ſed ipſam et ſuſcepit.

¶ Dubitatur an in qua domo fuit 5
facta hec cena? Reſpond. qui ſupra quod per hoc qđ Euangeliſta dicit qđ Martha miniſtrabat inſinuat

quod in illius domo erat conuiuiū ꝯ-
quis Lyra dicat quod fuit factum
in domo Symonis leproſi.
6 ¶ Dub. cur dicit̄ qđ Lazarus vnus
erat ex diſcumbentibus? Reſpond.
Theophilus qđ per hoc innuit̄ ve-
re Lazari reſurrectionis ſignum.
7 ¶ Dub. an hec Maria fuit illa que
vnxit caput in domo Symonis. vi-
de fer. v. de paſſione. dub. 5. ꝛ. 6.
8 ¶ Dubita. quod vnguentum fuit ꝛ
an ſolum vnxerit pedes dñi. Uide
dominica palma. dub. 22.
9 ¶ Dubita. cur dicit domum reple-
tam ex odore vnguenti? Reſpond.
Lyra quod ad denotandum pretio-
ſitatem vnguenti.
10 ¶ Dubi. cur extersit tam pretioſum
vnguentum? Rñd. Lyra. ꝙ hoc or-
dine conuerſo factum fuit ꝙ̄ hic ſcri-
batur: quia primo lauit pedes et ex-
terſit capillis ꝛ poſtea vnxit.
11 ¶ Dub. cur dicit venit ꝛ non vendi
tum fuit? Rñ. Lyra. qđ venit. i. ven-
ditur: habet enim ſenſuꝫ paſſiui ſub
voce actiua. Unde verſus. De re
que venit gratia nulla venit.
12 ¶ Dubi. cur Judas dixit quod ven-
deretur. xxx. Denariis? Reſpō. qui
ſupra: quia tantum valebat.
13 ¶ Dubita. qꝛ Judas non probatur
eſſe fur ex eo ꝙ portaret ea que mit-
tebantur? Rñ. Alcuinus qui porta-
bat miniſterio: ſꝫ exportabat furto.
14 ¶ Dubit. vnde cognouit turba qđ
dominus eſſet in bethania? Reſpō.
Lyra quod ſatis de facili poterat
cognoſcere cum bethania eſſet pro
pe hieruſalem.
15 ¶ Dubit. vt quid volebant videre
Lazarū? Rñ. Lyra. qđ viſores ſuſci-
tati fieri cupiebāt: expectantes etiā
de inferis Lazaro referēte perpen-
dere: ꝛ qꝛ mirabiliſſimū erat videre
quatriduanū mortuuꝫ ſuſcitatū co-
medentē ꝛ bibētē ꝛ alia opa faciētē.

¶ Alia dubia huius euangelij. Re-
quire dominica palmarum.

☞ Allegorice.

¶ (Quod ante ſex dies venit dñs
bethaniā) ſignificat ꝙ ille q̄ ſex die-
bus oīa fecerat: ꝛ ſexto die hominē
creauit: ipſe ſexta mundi etate: ſexta
feria: ſexta hora redimere munduꝫ
venerat: (cena dñica) fides eſt eccle-
ſie que per dilectionē operat̄ (Mar-
tha miniſtrans) eſt fidelis aīa que
opera ſue deuotiōis dño impedit.
(Lazarus vnus erat ex diſcūbenti-
bus) cū hi qui poſt peccatorū mor-
tem reſuſcitati ſunt ad iuſtitiaꝫ vna
cum eis qui in ſua permanſerūt iu-
ſtitia de p̄ſentis veritatis exultant ꝛ
celeſtis gratie muneribus aluntur.
Et bene (in bethania) celebrat̄ que
interpretat̄ domus obediētie: cū ec-
cleſia ſit obediētie domus (vnguen-
tum aūt) iuſtitia fuit: ideo libera fuit
(erat aūt vnguentū nardi piſtici) .i.
fidelis: iuſtus autē ex fide viuit (qđ
caput et pedes vnxit) et xp̄m qui eſt
caput ꝛ pauperes qui ſunt eius mē-
bra vncti intelliguntur (domus im
pleta [ex odore vnguenti) mundus
eſt impletus bona fama.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt) ante ſex dies pa-
ſche) .i. ante cōionem (veniamus be
thaniam) .ſ. ad obedientiam eccle-
ſie: confitendo peccata noſtra et pe-
nitentiam obedientes impleamus
(ꝛ faciamus cenā cum xp̄o eum in)
corde noſtro ſuſcipiendo: (et Mar-
tha miniſtret) .i. pauperibꝰ eleemo
ſyne ꝛ opera miſericordie impendā
tur: (ꝛ Lazarꝰ) .i. peccator a pecca-
to reſuſcitatus (diſcūbat cum ieſu)
dñica ſectando veſtigia (ꝛ capillis
tergat ſuperflua dādo pauperibꝰ)
(Et domus) .i. anima (impleat̄ odo
re vnguēti (nec gratiā acceptā amo

re lucri perdamus ſicut (iuda) ſed (eam ſeruemus vſq in diem ſepul'tu re)ſemꝑ pauperibus benefaciēdo.

Anagogice.

¶ Eleuamur in contemplationē ce leſtis bethanie vbi ab oib9 deo obe ditur: vbi Lazarus ⁊ alij electi cum deo ſup xpi menſam ſedent edētes ⁊ bibentes in eius regno: ⁊ vnguen to bonorū operū tot9 redolet para diſus: impio iuda ac ceteris dāna tis murmurātib9 ⁊ deū blaſphemā tibus vincentē in ſecula ſeculorum.

Feria.ij.hebdomade ſancte ſecundum ordinem peccatorum.

Ante ſex dies paſche Joan.xij.c. put immediate ſupra ⁊ poſt ipſum.

Cogitauerūt aūt principes ſacer dotū vt in ſabbato ſancto ante pal mas ſecundū romanam curiam.

¶ Feria.iij.hebdomade ſancte

Erat paſcha ⁊ azima poſt bi duum Marci.xiiij.vt in ramis.

1 Dubium vnū ſolū eliciā: ſcilicet quis erat Symō Alexādri pater ⁊ ruphi Rñ. Hiero. ꝙ ipſi duo erant diſcipuli xpi. Et ideo Symō merito filiorū ſuorū cō memorat ⁊ vt dicit Theophilus ad maiorē fidē ⁊ affirmationē.nā hō il le adhuc viuebat qui poterat oīa q̄ circa crucē facta ſunt enarrare.

¶ Feria quarta hebdoma de ſancte.

Appropinquabat dies feſtus. Luce.xxij.ca.Ut ſupra in dominica palmarum.

Iſtas dubiorū ſolutio nes in medium afferā.

2 ¶ Dubitat cur Lucas bis nominat calicē cū alij euangeliſte ſolum ſemel illū nominēt? Rñd. Augu.de cōſenſu Euangeliſtarū q̄d illud di xit ante q̄ panem dare pocupauit vt ſolet: ſed vtrūq coniunctum eam dem ſententiam facit.

¶ Dub.q̄d eſt cōtentio? Rñ.ſ.Tho. 2 ij.ij.q.xxxviij art.j.ꝙ contendere eſt ꝯ aliquē tendere. Unde ſicut diſcor dia cōtrarietatē quādā importat in volūtate: ita cōtentio in locutione.

¶ Dub.an cōtētio ſit petm̄ morta 3 le? Rñ.qui.ꝯ.ꝙ ſi contentio accipiat ſm q̄d importat impugnationē ve ritatis ⁊ inordinatū modum ſic eſt petm̄ mortale Et ab Ambroſio ſic diffinit: contentio eſt impugnatio veritatis cum cōfidentia clamoris. Alio mō eſt petm̄ veniale ſi excedat modū in impugnando falſitatem.

¶ Dub.an apoſtoli contendentes 4 de primatu peccauerint mortaliter. Rñ.qui.ꝯ.ꝙ non contēdebant cum intētione impugnādi veritatem ſed inordinate contēdebāt de quo non erat cōtendendum: ſcꝫ de primatu q2 nendū erant ſpirituales:

¶ Dub.vnde orit contentio? Rñ.q̄ 5 ſupra.arti.ij.ꝙ eſt filia inanis glo rie vt dicit Greg.xxxj.mora.

¶ Dub.quas rōnes adducebāt qui 6 libet apoſtolorū de primatu pro ſe? Rñ.ſ.Uinc.in ſermo.ij.fer.iij.dñice ij.quadrageſime.ꝙ Petrus allega bat pmiſſionē ſibi a dño factā. An dreas ꝙ erat primus chriſtian9: et ideo debebat eſſe maior. Joannes dicebat ꝙ erat virgo ⁊ magis dile ctus a dño. Jacobus maior ei9 fra ter dicebat ꝙ erat primogenit9 ⁊ ſic non pertinebat Joāni.ſed ſibi: Ja cobus minor Symon ⁊ Thade9 di cebant ad eos ptinere: q2 erant filij prime ſororis ſemp v̄ginis Marie Matthe9 dicebat ꝙ reliq̄rat tot pe cunias ⁊ diuitias: ⁊ Petrus reliq̄ue rat nauiculas cum retibus fractis. Philippus dicebat ꝙ fuerat pu

mus vocatus a dño. Bartholome⁹ ꝙ erat de regali ſtirpe. Thomas ꝙ erat doctor ꝛ abiſſus ſcientie ꝛ ipſi oēs ignorātes. Judas ſcharioth qꝺ erat ꝓcurator eorum ꝛ ꝙiam erant ſibi ſubditi: qꝛ dominus cōmiſerat ſibi diſpenſationem victuarum: ꝛ iꝺ debebat eſſe maior: et ita quilibet allegabat pro ſe.

7 ¶ Du. quid mouit apoſtolos de pri
matu cōtēdere? Rñ. Lyra. qꝛ xp̄s ꝓ
dixerat quomodo debebat tradi ad
mortem: ideo quilibet querebat ꝗs
eſſet conuenientior in primatu.

8 ¶ Dubi. cur adducit in exemplum
reges gentium? Rñ. Chryſ ꝙ vt rem
vituperandam oſtendat: qm̄ genti
liū eſt ambire primatum.

9 ¶ Dub. cur dicūtur beneſici? Rñd.
Cirillus: quia blandi ſermones eis
offeruntur a ſubditis.

10 ¶ Dubitatur cur vult ꝙ maior fiat
ſicut minor? Rñd. Lyra. ꝙ docebat
eos illum eſſe aptiorem ad preſiden
dum qui eſſet vere humilior.

11 ¶ Dubi. cum diſcipuli oēs fugerint
qūo dicit eos permanſiſſe in ſuis tē
tationibus. Rñ. Lyra. quia iam Ju
das exierat vt proderet.

12 ¶ Dubit. cur diſpoſuit eis vt edant
ꝛc. Rñ. qui ſupra. quia docuerat eos
eſſe humiles in prelatura hic oñdit
magnitudinē dni ꝗ bene ꝓſidentiuꝫ.

13 ¶ Dubita. quod regnum diſpoſuit
eis? Rñ. Beda. ꝙ regnuꝫ dei quod
non eſt de hoc mundo.

14 ¶ Dubitatur quia in regno celoꝝ
non editur nec bibitur. Reſpon. Be
da. ꝙ non victus ꝛ potus eis premiū
loco ſpondetur: ſed communicatio
gratie celeſtis ꝛ vite.

15 ¶ Dubi. que mēſa eis ꝓponit? Rñ.
qui ſupra. ꝙ ſic methaphorice loq
tur hic ſicut de cibo ꝛ potu: ꝛ ēſt cele
ſtis gloria que proponitur oībus ſan
ctis ad fruendum.

¶ Dubitatur quid ſunt. xij. throni 16
de quibus loquitur? Reſpō. Ambr.
ſuper Lucam. ꝙ non ſunt tanꝗ ali
qua corporalis receptacula ſeſſio
nis: ſed ſcꝺm qꝛ diuinam ſimilitudi
nem iudicat Chriſtus cognitiōe cor
dium non interrogatione factoꝝ
virtutem remunerans.

¶ Dub. nunqꝺ et iudas cedebit cū 17
alijs. Rñ. Beda ꝙ anteꝗ̄ t hs hec
diceret exiſſe credendus eſt.

¶ Dubitatur cur potius Petro di 18
xit: ecce ſathanꝗ̄ Alijs. Reſpond.
Theophil. ꝙ eo quia fortior alijs
erat ꝛ ſuperbire poterat i his que ꝓ
miſſa erant a Chriſto.

¶ Dub. cur poſt orationem xp̄i pro 19
petro factam petr⁹ negauit xp̄m. R.
Theophilus ꝙ dominus non re ga
uit vt petrus non caderet: ſed vt in
caſu non remaneret.

¶ Dubi. quomodo intelligitur ali 20
qñ conuerſus. Reſpon. qui ſupra. q.
d. cū me negato ploraueris ac peni
tueris corrobora ceteros.

¶ Dubi. quomodo Sathanas cri 21
brauit apoſtolos ſicut triticum. Rñ
det. Beda ꝙ ventilando eos cōcu
tiebat tentationum impulſu: ꝛ ſicut
in tali concuſſione remanet palea ꝛ
trāſit farina ſic iudas remanſit dia
bolo ad penā eternā. alij vero apo
ſtoli tranſierunt ad gloriam.

¶ Dubi. qūo Petrus debebat con 22
firmare: cū ſoli deo ptinebat. Reſp.
Theophi. cōfirma. i. corrobora.

¶ Dub. qñ miſit eos ſine ſacculo ꝛ 23
pera. Reſpon. ꝙ vt habet Matth. x.
ꝛ Luc. x. ꝙ quando miſit eos añ fa
ciem ſuam predicare in omneꝫ ciui
tatem ꝛ locum quo erat ipſe ventur⁹.

¶ Dubitatur cur ſic eos miſit? Re
ſpon. Gloſa. quoniam predicatores 24
ibi debent eſſe abſoluti a ſollicitu
dine temporalium.

¶ Dubita. quid vult intelligere per 25
ſacculum

ſacculum ꝛ peram ꝛ virgā. Reſpō. qui ſupra. ꝙ in ſacculo portantur pecunie in pera victualia: ꝛ qđ qui debēt auxiliū baculi pſidiū non q̄rāt.

26 ¶ Dubitatur cur nunc vult vt tollant ſacculum ꝛ peram / que ante phibuerat: Reſpon. Auguſti. contra fauſtū ꝙ nulla inſtantia precipientis ſed ratione diſpenſantis pro tēporum diuerſitate precepta vel conſilia vel permiſſa mutantur.

27 ¶ Dubitatur. cur poſtq̄ portauerunt ſacculum ꝛ peram penuriam paſſi ſunt? Reſpon. Chryſo. ꝙ ſicut qui docent natare circa principium quidē manus ſuas ſupponentes attentius ſubſtentant ſuos diſcipulos poſtea plerunq; manum abſtrahentes iubent vt ſibi opitulentur animo ꝛ paululum mergi permittunt: ita ꝛ Chriſtus facit diſcipulis. in exordijs quidē preſto in cunctis eis aderat parans eis vberrime affluentiam omnium: at vbi oportebat ꝛ proprias vires oſtendere ſubtraxit eis aliquātulum gratiā iubēs eis ex ſe nonnulla peragere.

28 ¶ Dubitatur cur vult ꝙ emant gladium cum primo loqueretur de ſacculo ꝛ pera? Reſpon. Lyr. exponendo: ꝛ qui non habet. ſ. gladium vendat tunicam ꝛ emat gladium.

29 ¶ Dubi. cur apoſtoli non ita reſpōderunt ſe habere ſacculum ꝛ peraꝫ ſicut gladium. Rñ. Lyr. qꝛ erant animati ad defenſionem ſui magiſtri.

30 ¶ Dubitatur vnde habebant gladios. Reſpond. qui ſupra ꝙ habebāt duos magnos cultellos ad ſcindendum carnes.

31 ¶ Dubitatur cur dixit eis: ſatis eſt? Reſpō. Theophi. ꝙ noluit eos dñs reprehendere quaſi nō intelligētes: ſed dicens ſatis eſt eos dimiſit.

32 ¶ Dubitatur cur ſolus vnus gladius euaginatus fuit? Rñd. Beda ꝙ gladius euaginatus oſtendit licentiā ſe defendendi ꝛ audaciā ꝑetri magiſtrum defendentis: nō euaginatus autē ſignificat ꝙ perfectior eſt patientia q̄ defenſio illicita.

¶ Dubit. an Chriſtꝰ indiguit angelo ad ꝯfortandū. Rñ. q. ſ. ꝙ creator creature ſue non eguit preſidio: ſed homo factus ſicut propter nos triſtis eſt: ita propter nos confortatur. 33

¶ Dub. q̄s fuit ille angelus. Reſp. Landulphus quod fuit Michael. 34

¶ Dubitatur cuꝫ frueretur diuinitate ꝛ omnes videre angelos. quomodo tunc ſolum vnus ſibi apparuit. Reſpon. Lyra. ꝙ iſte apparuit ſibi in ſpecie corporali. 35

¶ Dubita. cum confortatio fiat per inſtructionem: ꝛ xp̄s non indigebat inſtrui: q̄ua cōfortabat eū. Rñ. ſanctus Tho. tertia. part. q. xlj. arti. iiij. ꝙ non fuit per modū inſtructionis illa confortatio ſed ad demonſtrandū proprietatē humane nature. 36

¶ Dubitatur quid eſt agonia? Rñ. ꝙ eſt certamen vel pugna. 37

¶ Dubitatur quis ergo pugnabat cum Chriſto? Reſpon. qui ſupra. q. xviij. art. vi. ꝙ hec pugna erat quedam reluctatio ſenſualitatis mortē horrentis ꝛ rationis ipſam acceptātis: quia virtute diuina quelibet pars permittebatur agere ꝛ pati qđ erat ſibi proprium. 38

¶ Dubitatur an verum ſanguinem ſudauerit. Reſpon. Augu. ꝙ ſic. 39

¶ Dubitatur quomodo potuit ſudare ſanguinē? Rñd. ꝙ hoc fuit ſupernaturaliter factum: vt iam tunc ſuum ſanguinem pro ſalute noſtra effundere inciperet. 40

¶ Dubitatur: videtur ꝙ differant euangeliſte de eo ꝙ dominus dixit Jude. Reſpond. Augu. de conſenſu Euangel. ꝙ dominus primo dixit Jude. Juda oſculo filium hominis 41

tradis. deinde q̄ Mattheus dicit. Amice ad q̄d veniſti: ꝛ poſt dixit q̄ Joannes dicit quem queritis.

42 ¶ Dubi. cur dñs ſanauit auriculā p̄ciſā? R. Lyr. q̄ ex maxia charitate.

43 ¶ Dubi. cur pilatus miſit chriſtū ad Herodem? Reſpon. Theophi. q̄ in hoc ſecutus eſt legem romanā que iubebat quēlibet a principe ſue iuriſditionis condemnari.

44 ¶ Dubitat̃ quid agebat Herodes in hieruſalē? Reſpond. Lyr. q̄ venerat ad ſolennitatē cum eſſet iudeus: quia pater ſuus fecerat ſe circuncidi vt dicit Joſephus.

45 ¶ Dubitatur cur herodes gauiſus eſt viſo ieſu? Rñ. Theophil9. q̄ propter curioſitatem: ꝛ ſperabat aliqđ ſignū videre. vt dicit Euange.

46 ¶ Dubita. de quibus interrogauit eum Herodes? Reſpō. ſanct9 Uincen. in ſermone paſſionis. q̄ interrogauit eum dicēs audiui q̄ ſcis conuertere aquam in vinū ꝛ iuſſit portare magnum vas aque vt eam cōuerteret. Et chriſtus nihil reſpōdit. Itē audiui q̄ ſcis multiplicare panes: ideo fac corā me: ꝛ ipſe nihil reſpō. Item audiui q̄ ſcis ambulare ſuper aquas: ꝛ nihil rñdit. Et herodes dixit ei: neſcis quia ptātem habeo liberādi te. Et xp̄s nihil reſpondit.

47 ¶ Dubi. cur noluit reſpondere herodi vel facere miracula coram eo? Reſpond. Ambroſius ſuper Luc. q̄ credulitas herodis non merebatur audire diuina: ꝛ dominus iactantiā declinabat.

48 ¶ Dubi. qualiter ſpreuit eum herodes? Rñ Lyr. q̄ reputando eū idiotam ꝛ fatuum.

49 ¶ Dubitat̃ quō illuſit ei herodes? Rñ. Lyr. q̄đ induēdo eū veſte alba ſicut tunc induebātur fatui.

50 ¶ Dubitatur cur herodes remiſit eum ad pilatum? Reſpond. qui. ſ. q̄ vt honoraret pilatum ſicut ipſe eum honorauerat.

¶ Dubi. cur facti ſunt amici? Rñd. 51
qui ſupra: quod propter reuerentiā hincinde factam.

¶ Dubi. quam inimicitiā habebāt? 52
Reſpond. qui ſupra: q̄ pilatus occiderat certos galileos ſubiectos herodi: vt habetur. Luc. xiij.

¶ Dubitat̃. qui fuerunt iſti galilei? 53
Rñ. Magiſter. hiſt. ſcho. q̄ fuit quidam magnus de galilea q̄ dicebat ſe filiū dei ꝛ multos ſeduxerat ꝛ dux ſacrificarēt ſibi tanq̄ filio dei in mōte Garizin Pilatus ſuperueniens eos interfecit miſcēdo ſanguinē eorum cū ſanguine ſacrificiorum.

¶ Dubi. que mulieres flebant? Re- 54
ſpon. quod ſemper virgo cum aliis dictis a Mattheo. ꝛ multe alie ſequaces earum.

¶ Dubi. cur potius mulieres q̄ viri flebant? Reſpond. Cirillus: ꝛ amās 55
lachrymarum eſt ſemper ſexus femineus ꝛ mentem habens flexibilē ad pietatem.

¶ Dubi. cur flebant? Rñ. Theophi 56
lus quod eſt compaſſione.

¶ Dubi. cur vocat eas filias hieru- 57
ſalē cū eſſent ex galilea? Rñ. Beda. quod non ſolum mulieres galilee: ſed etiam plures de Hieruſalem ad heſerant domino.

¶ Dubi. cur non vult quod fleant 58
ſuper ſe? Reſpon. Lyra. q̄ non prohibet compoſitionem: ſed predicit aliam luctus cauſam in obſidione p̄ Titum ꝛ Ueſpaſianum.

¶ Dubi. cur dicit ſuper filios ꝛc. Re 59
ſpond. Cirillus: q̄ per hoc ſignificabat mulieres in futuro liberis eſſe orbandas.

¶ Dubi. quando venerunt dies illi 60
de quibus dominus dicit? Rñ. Lyr. q̄ fuit. xlii. anno poſt paſſionem xp̄i quādo fuit obſeſſa hieruſalem.

61 ¶ Dubitatur cur dicit beate ſteri-
les ⁊c. Rñ. qui ſupra. quia agiliores
erant ad fugiendum ꝙ grauide.
62 ¶ Dubitatur cur dicit beatos ven-
tres ⁊c. Rñd. Lyra. q: mulieres ha-
bentes pueros in obſidione crude-
liter ſuos aſſabant filios.
63 ¶ Dubi. quō dicēt montibus cadi-
te ſuper nos? Rñd. Beda. qđ Joſe-
phus refert inſiſtentibus ſibi roma-
nis certatim iudeos cauernas mon
tium colliūqꝫ petiiſſe ſpeluncas.
64 ¶ Dubita. quid intelligit dñs per
lignum viride ⁊ aridum? Reſpond.
Lyra. ꝙ xp̄s eſt lignum fructiferuꝫ:
⁊ ideo indignū abſciſſione per mor
tem. Populus autem iudaicus eſt
lignum aridum infructiferuꝫ: ⁊ per
conſequēs dignum abſciſſione: per
mortem ⁊ combuſtiōe gehenne que
eſt pena extrema ⁊ maxima.
65 ¶ Dubita. qui erant illi qui percu-
tiebant pectora ſua? Reſpond. qui
ſupra. ꝙ fuerunt illi qui fuerant de-
cepti a legiſperitis petentes chriſtū
crucifigi ⁊ barrabam dimitti.
66 ¶ Dubit. cur percutiebant pectora
ſua? Rñ. Beda. ꝙ vel q: eum quem
in vita dilexerant iniuſte occiſum
dolebant: ſiue cuius mortem impe-
traſſe meminerant hunc in morte
amplius glorificatum tremebant.

Alia dubia occurrentia quere
in die palmarum.

¶ Feria. v. in cena domini.

Ante diē feſtū paſche Joan. xiij.
Hiſtoria huius euāgelij facta eſt
anno xp̄i. xxxiij. die. xxiiij. Martij.

Hiſtorice.

¶ Suam dominus agnoſcens per-
ueniſſe horā: qua hac ex vita ad ge-
nitorē tranſeat ſciens quoqꝫ omnia
a patre ſue tradita poteſtati: et qm̄
ad eum a quo egreſſus eſt reuertit:
ſuis omni dilectiōe ꝓſecutis quos
in fine plurimum dilexit. Iudaicam
diabolo inſiſtēte vt eū proderet deli
berate: veſtib⁹ exutis ⁊ linteo ꝓ ac-
cinctus cena peracta diſcipulorꝫ pe
des aqua lauare exorſus eſt. Primū
reſiſtēti petro ⁊ poſt aſſentiēti eius
pedes abluēs mūdos ipſos ꝙꝙ nō
oēs ꝓpter ꝓditorē fore dicit. Dum
aūt pedibus lotis. iterū recumbens
ait: ſe eorum cum dñs ⁊ magiſter ab
eis vocaretur ⁊ eſſet abluiſſe pedes
eiuſqꝫ exēplo de eis dederat. Alte-
rum alterius pedes lauare debere.

Cleriter dubia ſoluent.
¶ Dubit. an hec hora 1
cogeret chriſtuꝫ ex hoc
mūdo tranſire? Rñ. Lyr.
ꝙ non: qm̄ non fatalis
erat hec hora: ſꝫ a p̄re determinata.
¶ Dubita. quō vult tranſire ad pa 2
trem qui ſemꝑ eſt cū patre? Rñ. qui
ſupra. ꝙ trāſit nō per loci mutatio-
nem: ſꝫ ſicut dicitur a patre veniſſe
aſſumēdo noſtrā naturā mortalem:
ita dicitur ad patrē redire faciendo
ipſam cōſortē paterne glorie per im
mortalitatem in ſua reſurrectione.
¶ Dubitatur cur dicitur ſciēs nunc 3
quid ante non ſciebat? Rñ. Chryſo.
ſuper Joan. qđ non ſolum tunc ſcie
bat: ſed ⁊ olim.
¶ Dub. que erat dies ante feſtū pa- 4
ſche? Rñd. Lyra. ꝙ erat. xiiij. luna in
cuius veſpere immolabat agnus.
¶ Dubitatur quos vocat ſuos? Re- 5
ſpon. qui ſupra. i. diſcipulos qui ſui
erant ſecundum familiaritatis ra-
tionem: quoniā ⁊ alij ſunt ſui ſecun
dum conditiōis rationem Joā. i. c.
Et ſui eum non receperunt.
¶ Dubi. cur dicit qui erant in mun 6
do? Rñ. quia etiā habebat alios de
functos. ſ. Abraham Iſaac ⁊c.
¶ Dub. quomodo in finem dilexit 7
eos? Rñ. Lyr. quia in morte ſpecia-
lia eis ſigna dilectionis oſtendit.

8 ¶ Dubi. q2 non videt cena facta: q2
poſt ablutionē iterum recubuit. Re-
ſpon. Augu. ꝙ non erant totaliter fa-
cta: ſed ad cōtinuantium menſam
vſumqꝫ perducta: ⁊ iam comederāt
agnum paſchalem.
9 ¶ Dubi. quō miſit diabolus in cor
iude vt traderet eum? Rñ. ꝙ ſugge-
rendo per cogitationem.
10 ¶ Dubi. cum in die precedenti iam
feciſſet pactum de eum tradendo:
cur Euangeliſta hic hoc dicit? Rñ.
Chryſoſt. vbi ſupra. ꝙ quaſi ſtupens
interſerit: quoniam dominus eum
qui ſe proditurus erat lauit.
11 ¶ Dubi. cur dicit ſciens q2 dedit ei
omnia pater in manus? Rñ. Augu.
quoniā loquēs Euangeliſta de tan-
ta dñi humilitate prius eius celſitu-
dinem voluit cōmendare. Et ita vt
dicit Lyra ex hoc p3 in xp̄o pleni-
tudo ſcientie ⁊ poteſtatis.
12 ¶ Dubitat: que ſunt que dedit ſibi
pater in manus? Reſpon. Augu. ꝙ
etiam ipſos perſecutores et prodi-
torem vt dicit Origenes.
13 ¶ Dubita. quō exiuit a patre? Rñd.
ſanctus Tho. i. par. q. xlij. ar. v. ꝙ exi-
tus filij a patre eſt ſcdm modū pro-
ceſſionis interioris prout verbū exit
a corde ⁊ manet in eo: ⁊ talis in diui-
nis eſt ſecundum diſtinctionē rela-
tionum non ſecundum eſſentialem
aliquam diſtantiam.
14 ¶ Dub. ſi ſemper eſt cu3 patre quō
dicitur ad nos venire? Reſpō. Au-
gu. ꝙ nec deum cum inde exiret: nec
nos deſerens cum rediret.
15 ¶ Dubi. cur nō expectabāt ſurgere
poſt cenā? Rñ. Chryſ. ꝙ hec oia fa-
cit ex humilitate oſtendens ꝙ cum
omni ſtudio oportet talia facere.
16 ¶ Dub. vbi poſuit veſtimenta ſua?
Rñ. Lyr. ꝙ ponit .i. deponit vt ꝯue-
nientius hoc miniſteriū exhiberet.
17 ¶ Dubita cur predixit ſe? Reſpon.

Chryſoſt. vt nihil omitteret de his
que ad hoc officium requiruntur.
¶ Dubita. cur ipſe miſit aquam in 18
peluim? Rñ. Lyra. vt proprijs mani-
bus omnia exequeretur et non per
myſterium aliorum.
¶ Dubit. an diſcipuli haberent pe- 19
des immundos? Rñd. qui ſupra. ꝙ
habebāt eos lutoſos quoniā diſcal-
ciati incedebant.
¶ Dub. cur nō permittebat eis pe- 20
des eorū extergere? Rñ. Lyr. ꝙ ideo
vt impleret humilitatis officium.
¶ Dub. an ſolum cepit lauare ⁊ nō 21
perfecit? Rñ. Chryſoſto. ꝙ omnium
lauit pedes etiam iude.
¶ Dubita. an oēs ſimul lauerit: q2 22
dicit cepit lauare pedes diſcipulo-
rum? Reſpon. Lyra. ꝙ euangeliſta
narrat factum in generali ⁊ poſt in
particulari. cu3 dicit venit ergo ad
Symonem petru3: ⁊ ita lauit pedes
vnius ⁊ poſt pedes alterius.
¶ Dubit. a quo incepit lauare? Rñ. 23
Orige. ꝙ a iunioribus: ⁊ vltimo ve-
nit ad Symonē petru3 minus alijs
indigentē lotura pedum; licet Aug.
dicat ꝙ incepit a petro.
¶ Dubi. cur petrus permiſit ſibi la- 24
uari pedes an: eꝙ recuſaret dicens.
Dñe tu mihi lauas pedes? Reſpō.
Lyr. ꝙ ſic intelligitur tu mihi lauas
pedes id eſt diſponis lauare. q. d.
nullo modo licet.
¶ Dubit. cur ſic petrus recuſabat? 25
Reſpon. quod ex magna reuerentia
quam habebat ad Jeſum. Unde et
Luce. v. capit. dixit in principio ſue
conuerſionis: exi a me: quia homo
peccator ſum domine.
¶ Dubitatur cur dicit ieſus quod 26
facio tu neſcis cū ſciret quod vole-
bat ſibi lauare pedes? Reſpō. quod
verba xp̄i non referuntur ad factu3
ſed ad myſterium.
¶ Dubit. qō myſterium erat iſtud? 27

Respond. Lyra. ꝙ in hoc erudiebat eos vt virtutem capeſcerent humilitatis vt poſtea ipſe dñs expoſuit ꝛ hoc ignorabat petrus.

28 ¶ Dub. quomodo poſt ſciuit hoc petrus? Rñ. Lyra. ꝙ poſtꝙ dñs eis dixit: ſcitis que fecerim vobis.

29 ¶ Dub. cur potius hoc elegit tempus ad lauandū ꝙ aliud? Rñ. Origenes. qm̄ tunc futura pro hoibus diſpenſatio imminebat: nec ante oportunum erat: nec poſt diſpenſationē q2 ſpiritu ſancto ſuperueniente eorum loti ſunt pedes.

30 ¶ Du. cur. dicit petrus nō lauabis mihi pedes ineternum? Rñ. Augu. q.d. hoc nunquam patiar hoc ꝗppe ineternum non fit quod nunꝙ fit.

31 ¶ Dubitatur cum primo dixerit: tu mihi lauas pedes. cur ſecundo acriter dixit non lauabis ineternū? Reſpon. Orige. ꝙ ſecundo non ſolum chriſtum arguit: ſed ꝛ condiſcipulos vt non permitterent ſe lauari nec fuit exterritus altitudine facti: vt dicit Auguſti.

32 ¶ Dubitatur cur non acquieuit ieſus petro? Reſpon. qui ſupra quia non erat expediens petro propriū reſponſum.

33 ¶ Dub. an chriſtus lauerit totum petrum: q2 ei dicit ſi non lauero te? Rñ. Aug. ꝙ hoc ita dictum eſt ſi nō lauero te cum de ſolis pedibus ageret; quomodo dici ſolet calcas me quando ſola planta calcatur.

34 ¶ Dubitatur quomodo petrus nō permittendo ſibi lauari pedes debebat priuari habere partem cum chriſto? Reſpond. Lyra. ꝙ ſi intelligamus de lotione corporali pedum ipſius petri dicendum: quod ſicut aliquid eſt illicitum non ex natura ſua: ſed tantum quia prohibitum: vt patet de eſu ligni vetiti primi parentis: ita ſimiliter aliquid eſt neceſſarium ad ſalutem non ex natura ſui: ſed propter preceptum dei prelati: ꝛ ſic erat in propoſito. Ex quo enim chriſtus volebat ſimpliciter hoc facere petrus de neceſſitate ſalutis tenebatur ſuſtinere.

¶ Dub. cur poſt permiſit petr9 ſibi 35
lauari pedes? Reſpon. Chryſo. vbi ſupra qđ poſtꝙ cōminatus eſt ei id quod maxime timebat: ſcz ſeparari ab eo tunc permiſit.

¶ Dubit. cur non lauit ſibi manus
ꝛ caput? Reſpon. Orige. ꝙ manus 36
noluit lauare cōtemnens quod dicebatur ꝙ diſcipuli ſui non lauant manus cum panem manducant. Caput autem ſubmergi nolebat in in quo imago et gloria patris extiterat: ſatis eſt autem ei vt pedes lauando porrigeret.

¶ Dubitatur cur cum primo no- 37
let ex reuerentia petrus quod ſibi lauaret pedes: nunc nullam reuerētiam habendo vult vt lauet manus ꝛ caput? Reſpon. Lyra. ꝙ hoc dixit quia potius ſuſtineret illa lauari quam a chriſto ſeparari.

¶ Dub. cur petrus nō ita petijt la- 38
uari ceteras partes corporis ſicut illas? R. qui ſupra ꝙ pedes ſunt inferior pars corporis: manus media caput ſuperior. Et ideo per expreſſionem iſtarum partium intelligitur totum corpus.

¶ Dubi. quō apoſtoli fuerant loti 39
q2 dñs dicit qui lotus eſt non indiget ꝛc.? Rñ. Augu. ꝙ ex hoc colligit ꝙ apoſtoli fuerant baptizati a xpo.

¶ Dubit. cum totus homo ablua- 40
tur in baptiſmo: cur adhuc vult lauare pedes? Reſpon. Aug. quod licet totus lauetur homo in baptiſmo. Uerumtamen cum rebus humanis poſtea viuitur vtique terra calcat. ipſi itaꝙ humani affectus ſine quibus in hac mortalitate nō vi.

nitur quaſi pedes ſunt vbi ⁊ quaſi humanis rebus afficiuntur: vt ſi di- xerimus quia peccatum non habe- mus ipſi nos decipiamus. Si autē confitemur peccata noſtra qui pe- des diſcipulorum lauit nobis pec- cata dimittit vſq ad pedes quib9 conuerſamur in terra.

41 ¶ Dubitatur cur dixit non eſtis mundi omnes? Rñ. Auguſt. ꝙ hoc quid ſcit non queramus ipſe euan- geliſta patefecit dicens: ſciebat eñ quiſnam traderet eum ⁊c.

42 ¶ Dub. ſi erant mundi: cur lauare vult? R. Auge. vt mundus mūdifi- cetur adhuc ſicut dicit Joannes.

43 ¶ Dub. cur lauit iudam quem nō mūdauit? Rñ. ꝙ ex humilitate: ⁊ vt retraheret eum a proditione.

44 ¶ Dubi. cur poſt accepit veſtimē- ta ſua? Reſpon. Lyra. quod ſicut ad miniſtrandum congrue debent ve- ſtimenta deponi: ita ad docendum honeſte debent aſſumi.

45 ¶ Dub. quō mūdi erant cū adhuc non mundaſſet eos per paſſionem ſuam? Reſpon. Chryſo. ꝙ eos dicit mundos non erutos a peccatis vi- ctima nondū oblata: ſed qꝛ iam ab errore iudaico eruti erant.

46 ¶ Dub. cur iterū recubit? Rñ. Lyra quia ſedendo debet doctor docere.

47 ¶ Dubitatur cur dicit ſcitis quid fecerim vobis? Reſpon. Auguſt. ꝙ memor dominus ſe promiſiſſe pe- tro quod ſciret poſtea adimplet ꝓ- miſſum eos de hoc docendo.

48 ¶ Dub. quō vt plurimum vocabāt eum rabbi: ⁊ hic dicit ꝙ vocabant eum dñm? Reſpon. ꝙ vocauerunt eum dñm pluries ⁊ maxime quan- do dixerunt: nūqͥd ego ſum dñe.

49 ¶ Du. cū ſoli petro ꝓmiſiſſet ſe cā lotionis dicturum: cur poſt moduꝫ omnibus dixit? Reſpō. quod ſicut omniū pedes lauit: ita oēs docet.

¶ Dub. cur ipſe ſe laudat dicendo: 50 ⁊ benedicitis? Rñ. Augu. ꝙ homo non debet ſe laudare ⁊ extollere: qꝛ periculoſum eſt: ⁊ cauere debet ſu- perbire: ſꝫ ille q̄ eſt ſup omnia quan tumcunq ſe laudet nō ſe extollit ex- celſi9: nec poteſt recte dici arrogās de9. Nam nobis ſapientiam dene- gabit ſi non ſe laudādo quaſi arro- gantiam vitare voluerit: cum nemo eum cognoſcat ſi ipſe non indicet.

¶ Dubitatur cur prius non facit 51 exhortationem et poſt lauare pe- des? Reſpond. Lyra. qꝺ eſt conue- nientior modus docendi: quoniam in moralibus magis mouent facta quam verba vt patet Exo. vij. Ethi corum Et ipſe incepit facere ⁊ poſt docere. Actuum. j. cap.

¶ Dubitaꝝ. videtur ꝙ male doceat 52 dicēs: ſicut ego feci ita ⁊ vos facia- tis: qꝛ redarguit Petrum ꝙ perti- net ad ſuperiorem? Reſpond. Lyra ꝙ exemplū dedit humilitatis ⁊ de hoc intelligit nec hoc refertur ad preceptum: ſed ad officium.

¶ Dub. cur dicit ſi ego domin9 ⁊c. 53 Rñ. Chryſ. ꝙ a maioribus rebus ac cipit exemplum vt quod minus eſt operemur. Naꝫ ipſe quidem domi nus eſt ⁊ ſeruis facit: nos autem ad conſeruos facimus ſi fecerimus: et ideo minus facimus quam ipſe.

¶ Dub. cur dicit vt queadmodum 54 ego feci ⁊c. Rñ. Beda. qꝛ ſi prece- piſſet ⁊ non feciſſet poſſet fortaſſis aliqs de eo cōqueri qꝺ aliis impo- nit qꝺ non vult vt ipſe ſufferret.

☞ Allegorice.

¶ (Quod xp̄s cenat cum apoſto- lis) ſignat qꝺ prandium. i. intentio antiquarū ſcripturarū preterijt (et cena). i. noua myſteria recōdita in nouo teſtamēto proſunt (qui cenāt cū xp̄o) egent lauacro non quidem

coꝛpoꝛis ⁊ anime ſed pedū.i.eoꝛū q̄ neceſſario terre herēt(qđ incipit lauare ⁊ poſt finiuit loturā) ſignat q꞉ pedes aploꝝ fuerunt ꝯtaminati qꝛ oēs ſcādaliȝati ſunt in illa nocte in eo:ſȝ poſt ꝑfecit loturā.i.poſt reſurrectionē purgans eos vt vltra nō fedarent) poſuit veſtimēta ſua) qui cū in forma dei eſſet ſeipm̄ exinaniuit.(precinxit ſe lintheo)q̄ formam ſerui accepit(miſit aquam in peluim vt lauaret pedes diſcipuloꝝ(q̄ in terra ſanguinē fudit quo immunditiam dilueret peccatoꝝ.(Lintheo quo erat precinctus pedes quos lauerat terſit) qui carne qua erat indutus euangeliſtarū veſtigia confoꝛtauit:(⁊ lintheo quidē vt ſe precingeret poſuit veſtimēta que habebat.)vt autem formā ſerui acciperet qn̄ ſemetipm̄ exinaniuit nō qđ habebat poſuit:ſȝ qđ nō habebat accepit:crucifigend⁹ ſane ſuis expoliat⁹ veſtimētis:⁊ moꝛtu⁹ inuolut⁹ eſt lintheis:⁊ tota eius paſſio noſtra purgatio eſt:(quod ad Symonem Petrū venit) ſignat neminē etiam magnū non indigere lauari(ꝙ Petrus pꝛimo recuſat ⁊ poſt abluitur) demonſtrat volentes ꝑquirere rationes fidei anteq̄ baptiȝent:ſed tamen a deo moniti vlterius nō querentes vt habeant partem cū dn̄o baptiȝent(ꝙ petit lauari manus ⁊ caput ⁊ dn̄s nō lauat niſi pedes)ſignat baptiſmū nō eſſe iterandū:ſed ꝙ affectiones terrene abluende ſunt.(ꝙ nō omnes mūdi ſunt)oſtendit non oēs baptiȝatus mundos foꝛe:qui.ſ.pꝛodunt dominum cui fidē pꝛomiſerunt(qđ expleta lectione accepit veſtimenta ſua et ſedit) ſignat q꞉ poſt tres dies paſſionis reſurrexit accipiens veſtimēta immoꝛtalitatis et aſcendit in celum ſedetq̄ ad dexterā patris) ꝙ dicit bene ſe vocari dominū ⁊ magiſtrū:⁊ ſic eoꝝ lauaſſe pedes ⁊ ita ipſos alioꝝ pedes lauare debere)ſignat ꝙ doctrinam quam ab eo acceperunt fidei pꝛopter quā mundati ſunt alijs pꝛedicent ⁊ ſimiliter mundentur:⁊ tunc poterunt vocari magiſtri eoꝝ quos ad ſalutem perducent.

☞ Tropologice.

¶ Ex hoc euāgelio inſtruimur vt diligamus ꝓximū vſq̄ ad moꝛtē et cuſtodiamus ne diabol⁹ immittat cogitationes ſine intellectu in coꝛ noſtrū(ſurgam⁹ a cena)vt nō ſemper vacemus epulis(⁊ ponam⁹ veſtimēta nr̄a) pauperes induendo:(linteū accipiamus) miſericoꝛdie.(Et ponamus aquā in peluim).i. eleemoſynā abūdāter largiamur:(⁊ lauemus pedes noſtros) miſericoꝛdijs pauperū(⁊ tergamus eos) bonis operib⁹ nec reluctemur:vt Petrus cū immiſſe nobis fuerint bone cōgitationes:(nec lauemus caput) ꝑquirentes vitia p̄latoꝝ:(nec man⁹)ꝑquirentes peccata ꝓximoꝝ(ſȝ ſolū pedes).i.noſtra errata(ſimuſq̄ mūdi) ſeruantes p nos in baptiſmo ꝓmiſſa reſumamuſq̄ veſtem (baptiſmalē cū errauerim⁹ per penitentiam)doceamuſq̄ ꝓximū verbo ⁊ exemplo chriſti pꝛeceptum adimplendo.

☞ Anagogice.

¶ Ex eis q̄ dn̄s geſſit adhuc moꝛtalis contemplari poſſumus quid facturus eſt electis ſuis nūc immoꝛtalis glorioſus atq̄ triumphans vere em̄ ex his que geſſit demōſtrari pōt qđ dicit oculū nō videre/aurē nō audire:nec in coꝛ hoīs aſcendere poſſe:q̄ largiet gaudioꝝ his qui eius exēplo via humilitatis regnū fuerint mercati celoꝝ.

¶ Feria.vj.in paraſceue.

¶ Egreſſus eſt ieſus trās torrentē
cedrū.Jo.xviij.vt in die palmarū.

Alia circa paſſionē do
mini vitēda ſunt du-
bia ⁊ ſoluenda.
1 ¶ Dubit.cur in princi
pio paſſiōis nō dicit
in illo tpe ſicut alijs
dieb9 qñ legit paſſio?Reſ.ſ.Uincē.
in ſermone hodierno qđ quotidie
per totā hanc ſeptimanā fuit facta
memoria paſſionis xpi:ſȝ tanq̄ eſt
res diu p̄terita:⁊ ita dicebat in illo
tēpore:ſed hodie recitat:vt p̄ſens ⁊
ocalariter viſa.Et ideo hodie non
dicit in illo tēpore:ſȝ dicit egreſſus
eſt ieſus in preſenti:⁊ ratio differen
tie eſt:qꝛ res p̄ſens plus mouet cor
da hoim q̄ p̄terita ⁊ pl9 pūgit nūc
ict9 muſce q̄ olim vulnus datum.
2 ¶ Dubi.cur cum legitur paſſio nū
quam populus ſalutatur in domi-
ca neq̄ feria.iij.neq̄ feria.iiij.neq̄
hodie dicendo dñs vobiſcum?Re
ſpon.q̄ vt colligitur ex rationali di
uinorum officiorum qđ cum repre-
ſentatur tempus dominice qđ pre-
cipue poſt cenam cū diſcipulis fa-
ctam incepit:⁊ eo tempore domin9
diſcipulos non ſalutauerit:ſed po-
tius eos ad orandum pluries exci-
tauerit.iō in lectura paſſionis po-
pulus nō ſalutatur:ſed potius qđ
oret inſinuatur.
3 ¶ Dub.cur deferunt faces ⁊ lanter
nas?Reſpō.Theophi.ne xp̄s latēs
in tenebris fugeret.
4 ¶ Dub.cur interrogat quē quere-
rēt cum hoc ſciret?Reſpon.Theo-
phi.qđ hoc querit non ignorans:qꝛ
ſciebat omnia que ventura erant ſu
per eum:ſed oſtēdere volēs:qñ cū
preſens eſſet ab eis videri non pote
rat vel diſcerni.

¶ Dub.cur dixit ego ſum?R.Chri 5
ſo.ſup Jo.q̄ oſtēdens qñ non ſolū
ↄprehendere eū nō poſſent:ſȝ vide
re in medio exiſtētem nō poſſent ni
ſi ipſe cōcederet.
¶ Dubita.cur dicitur qđ iudas ſta 6
bat cū ipſis?Reſp.qđ ex hoc quod
etiā iudas ignorabat eum niſi ipſe
concederet.
¶ Dubi.cur ceciderunt in terram? 7
Reſpon.Lyra.qđ hoc ex diuina or-
dinatione geſtū eſt vt declararetur
virtus diuinitatis eius.
¶ Dubi.cur ſecundo queſiuit quid 8
quererē?Reſ.q̄ ſupra.qñ nec prima
vice ad eius vocē eū cognoſcere po
tuerunt donec poſt quādo voluit.
¶ Dubi.cur ceciderunt retrorſum? 9
Rñ.Greg.ſup Ezechielē qđ q̄ retro
cadit nō videt ſicut iniqui qui ca-
piunt in tempore ſuo.
¶ Dubi.cur preceperit et alios ſi- 10
nant abire?Reſpond.vt diſcipuli
eius nō nocerent.
¶ Dub.cū iudas dānatus ſit quo- 11
modo non perdidit ex eis quemq̄?
Rñ.Lyra.qđ iam exceperat iudam
vt Joā.xvij.ideo hic non amplius
replicat Euangeliſta.
¶ Dubi.de qua perditione intelli- 12
git hic dñs?Rñ.Lyra qđ de vtraq̄
ſcȝ ſpirituali ⁊ corporali.
¶ Dub.quis fuit ille diſcipulus qui 13
introduxit Petrum.Reſpon.Aug.
quod non eſt temere affirmandum
qꝛ tacetur:ſolet autem ſe idem Joā-
nes ſignificare et addere quem di-
ligebat ieſus.fortaſſis autem ⁊ hic
ipſe eſſe.
¶ Dub.cur non ponit nomen ſuū 14
ſi eſt Joannes.Reſpond.Chriſoſto.
vbi ſupra quod humilitatis gratia:
nam ⁊ hic magnam rectitudinem
enarrat quomodo omnibus fugiē-
tibus ipſe ſequitur.
¶ Dubitatur cur hoc ſcripſit euan 15

geliſta? Rñ.qui.ſ.ꝙ volẽs deſcribe re negationẽ Petri coact⁹ ẽ ſuipſi⁹ meminiſſe ⁊ vt dicas qm̃ certi⁹ enar rat ea que facta ſunt in atrio quaſi intus exiſtens.

16 ¶ Dubi.cur dicit qđ erat not⁹ põ- tifici? Reſp.q.ſ.qđ in hoc ſuccidit ꝓpriã laudẽ:nõ eñ hoc q̃ſi magnũ quid de ſeipſo ponit.

17 ¶ Dub.quomodo erat notus põ- tifici? Reſpon. Lyra.quia forte miſ ſus a patre ſuo plures portauerat piſces põtifici:vel forte qꝛ aliquis de cognatione ei⁹ ibi ſeruiebat vel aliqu a alia cauſa.

18 ¶ Dubi.de quo põtifex interrogat ieſum, de diſcipulis? Rñ. Chriſoſt. vbi ſupra quod forte vbi erãt: vel cur eos collegit.

19 ¶ Dub.cur ſic interrogat de diſci- pulis? Rñ.qui ſupra qđ quaſi ſedi- tioſum ⁊ nouarũ rerum factorẽ re- darguere volens nullo alio atten- dẽte ei⁹ ꝗ eius diſcipulis.

20 ¶ Dubi.de quo interrogat de ei⁹ doctrina? Rñ. Theophi.ꝙ vtrum ſit a lege diſcrepãs ⁊ aduerſa moyſi vt exinde occaſione cõcepta vt dei emulum perdat.

21 ¶ Dub.cur dominus non reſpon dit de diſcipulis? Reſpond. Lyra. quod pro tunc nil boni eis poterat reſpondere:qꝛm principaliorẽ in- ter eos ſtatim audierat ipſuꝫ in ſua preſentia negaſſe.

22 ¶ Dub.cur reſpõdit doctrina ſua. Reſp.qui.ſ.eo qđ erat ſana.

23 ¶ Dub. cur dicit ego palam locu- tus ſum mundo? Rñd. Lyra.qđ ad denotandũ ꝙ nõ erat ſuſpecta quia talis in angulis ⁊ lateribus docet non in loco publico ⁊ ſacro.

24 ¶ Dub.qꝛ videt ꝙ non ſemper pa lam locutus ſit:qꝛ aliquãdo diſcipu lis ſecreto locutus fuit? Reſpõ. Au gu.ſup Joannẽ.q.d.ꝙ ſi coram tot diſcipulis locutus fuit.nõ in occul to locutus fuit.

¶ Dubi.cur dicit interroga eos q̃ audierũt? Rñ. Lyra.q.d.parat⁹ ſuꝫ teſtimoniũ eorum ſubire. 25

¶ Dubi.an licite miniſter dederit alapã xpo? Rñ.ſ.Tho.ij.ij.q.lxv.ar ti.v.ꝙ non cũ nõ haberet ſuper euꝫ poteſtatẽ:nec cãm verberãdi q̃ am bo concurrunt vt licite quis ver- beretur. 26

¶ Dub.cum xp̃s dixerit Matthe. xv.ſi quis te percuſſerit in maxillã prebe ei ⁊ alterã.vr ꝙ male fecit re- darguere percutientẽ? Rñd. Aug. qđ illud preceptũ ⁊ plura alia q̃ ibi ponuntur nõ dãtur abſolute:ſꝫ ſe- cundũ preparationẽ animi vbi vi- deretur expedire ad honorẽ dei et vtilitatem eccleſie alias nõ imo ex pedit aliquando iniuriantibus re- ſpõdere ad ipſorũ ⁊ aliorum inſtru ctionem ſicut fecit hic chriſtus. 27

¶ Dubi.an iniuriantibus liceat re ſiſtere. Reſp.qui ſupra ꝙ aliquãdo ſic etiã facto ne detur occaſio ma- lis male agendi. 28

¶ Dubit.cur dicit ſi male locutus ſum ⁊c. Rñ.qui ſupra.q.d.ſi male egi potes teſtimonium perhibere ⁊ non me percutere. 29

¶ Dubitatur quomodo adducunt ieſum ad Caypham in pretorium cum in pretorium habitaret Pila- tus Rñ. Lyra.ꝙ vitio ſcriptorum di cit ad caypham ſed debet ſcribi a caypha.i.a domo cayphe in preto- rium:⁊ ita dicitur in greco:et ad il- lud recurri debere:qꝛ Joan.ſcripſit euãgelium in greco. 30

¶ Dubi.quid eſt pretoriuꝫ. Reſpõ. quod eſt locus in quo ſedes preto- ris poſita eſt. 31

¶ Dubitatur qui dicuntur preto- res. Reſpon.qui.ſ.ꝙ ꝑceptores di- cunt quaſi ꝑceptores eo ꝙ ciuibus 32

precepta docent.

33 ¶ Dubitatur quia Mattheus dicit quod duxerunt ieſum ad domum cayphe: ⁊ hic dicitur ad domum anne. Reſpond. Auguſti. de conſenſu euange. ꝙ ad ipſum cayphan ab initio ducebatur ad quem in extremo ꝑductus eſt: ſed nulla mora interpoſita eſt quin occidẽdus Pilato traderetur: quia hoc iam antea cayphe viſum fuerat.

34 ¶ Dubitatur quomodo timebant contaminari ingredientes pretoriũ Reſpond. Lyra ꝙ in ingreſſu domꝰ hominis gentilis.

35 ¶ Dubitatur quomodo verum dicant ꝙ eis nõ licet interficere quenquã cum ſcd'm legem deberent blaſphemos lapidare? Reſpon. Lyra: ꝙ romani retinuerant ſibi cauſam ſanguinis ſed dimiſerant quedam minora iudeis iudicanda.

36 ¶ Dubitatur cur dicit Pilatus accipite eum vos ⁊ ſcd'm legẽ veſtram iudicate eum? Reſpond. qui ſupra: ꝙ nõ morte traderetur cum eis poteſtas ablata fuiſſet ſanguinis.

37 ¶ Dubitat̃ quod dictũ Chriſti fuit impletũ? Reſpond. qui ſupra: quod illud Matt. xx. cap. ſ. tradetur gentibus ad illudendum ⁊ crucifigendũ quia Pilatus gentilis: ⁊ milites gẽtiles Chriſtum crucifixerunt.

38 ¶ Dubitatur cur dicit regnũ meũ non eſt de hoc mundo: cũ ſit rex regum ⁊ dominus dominantium. R. qui ſupra: quod in hoc nõ negat ſe eſſe regem: ſed vt tollat occaſionẽ calumnie temperat ſuã reſpõſionẽ: ꝙ ſ. non querit huius mundi temporalem dominationem.

39 ¶ Dubitatur cũ dicit ſi regnũ meũ eſſet de hoc mundo ⁊c. Reſpon. qui ſupra: quoniam omne regnum temporale habet firmitatem non ſolum ab ipſo rege cũ ſit vnus ſolus homo: ſed etiã a miniſtris contra aduerſarios pro ipſo pugnando.

40 ¶ Dubitatur cur dicit ego in hoc natus ſum ⁊c. Reſpon. Augu. quod temporalem natiuitatem ſuam hic cõmemorat quaſi dicat veni in mũdum per carnis aſſumptionem: vt teſtimonium perhibeã veritati: id eſt docendo ⁊ radicando veritatẽ in cordibus fidelium.

41 ¶ Dubitat̃ cui veritati teſtimoniũ perhibet. Rñd. Aug. quod ſibipſi: cuius ꝗppe vox eſt: ego ſum veritas.

42 ¶ Dubitatur cur accuſatus quod eſſet malefactor nihil reſpondit: et nunc interrogatus de regno reſpondit. Reſpon. Chryſo. ꝙ in hoc ſuã humilitatem oſtendit ferendo ſilẽter cum eum malefactorem appellabãt: ſed de regno Pilato reſpõdẽs eum erudit ⁊ ad altiora deducit.

43 ¶ Dubitatur nunquid nõ omnes ſunt ex veritate cum veritas omnes creauerit cur igitur dicit omnis qui eſt ex veritate. Reſpon. Auguſti. ꝙ quo ad creationem omnes ſunt ex veritate: ſed non omnes ſunt quibꝰ vt obediant veritati ex ipſa veritate preſtatur.

44 ¶ Dubitatur quid eſt audire vocẽ Chriſti? Reſpon. qui ſupra quod eſt interioribus auribus audire ⁊ obedire preceptis eius.

45 ¶ Dubitat̃ cur talia deduxit corã Pilato. Reſpon. Lyra: ꝙ quia Pilatus querebat de regno: ideo oſtẽdit ſe regnare ſpũaliter in eis qui ſibi obediunt: ⁊ tale regnum nõ impediebat imperatoris romani dominium de quo querebat Pilatus.

46 ¶ Dubitatur cur Pilatus non expectauit reſponſionem cũ queſiuit quid eſt veritas? Reſpon. Alcuinus ſuper Joan. quia forte Pilatus non erat dignus audire: vel vt dicunt Auguſti. ⁊ Chryſo. ſibi tunc venit in

mentē cōſuetudo iudeoꝝ de dimit-
tendo vnū in paſcha. Ideo vt libe
raret eū non expectato rñſo qm̄ in-
digebat tempore exiuit ad iudeos

47 ¶ Dub. cur q̄rit Pilat⁹: q̄d eſt veri
tas cū ipſe ſciret diffinitionem veri
tatis? R̄n. Lyra. q̄d nō propter hoc
querit: ſʒ querit que eſt illa veritas
cui⁹ virtute ⁊ participatione homi
nes efficiuntur de regno. Chriſti.

48 ¶ Dubita. quid ergo eſt talis veri
tas? Reſpond. qui ſupra. quod eſt
quedaʒ impreſſio ⁊ participatio ve
ritatis diuine.

79 ¶ Du. que eſt diffinitio veritatis?
R̄n. ſ. Tho. j. par. q. xvj. arti. j. ꝙ cuʒ
veritas principaliter ſit in intelle-
ctu ⁊ ſecundario in rebus ſecunduʒ
ꝙ comparantur ad intellectum vt
ad principium. Et ideo inquantum
conſideratur ſecundū ꝙ eſt in intel-
lectu ſic diffinitur ab Aug[illegible] lib.
de vera relig. ꝙ v̄itas eſt qua oſten
ditur id quod eſt. Ad veritatē autē
rei ſcdm ordinem ad intellectū per-
tinet diffinitio Anſelmi. ſ. ꝙ veritas
eſt ſola mente perceptibilis. ⁊ Aui
cena ſic diffinit veritas vniuſcu-
iuſque rei eſt proprietas ſui eſſe qđ
ſtabilitū eſt ei. quod autē dicitur ꝙ
veritas eſt adequatio rei ⁊ intelle-
ctus poteſt ad vtrunq; pertinere.

50 ¶ Dubita. cur Pilatus audito ſer-
mone ieſu magis timuit? Reſpon.
Beda ꝙ non timuit legē iudeoꝝ:
quia alienigena erat: ſed magis ti-
muit ne filium dei occideret.

51 ¶ Dubit. an Pilatus ipſe flagella
uerit ieſum? Reſpō. ꝙ non per ſe ſʒ
per ſuos milites ⁊ miniſtros.

52 ¶ Dub. cur iuſſit eū flagellari? R.
Lyra. quia videbatur ſibi duruʒ in-
nocentem interficere. ideo vt ſatiſfa
ceret iudeis hoc fecit.

53 ¶ Dubitat̄ cur ieſus exiuit? R̄ſid.
qui ſupra. quod ex precepto Pilati.

¶ Dubitat̄. vnde exiuit ⁊ quo intra 54
R̄ſid. qui ſupra. ꝙ ex domo Pilati
ad locum vbi ſtabant iudei.

¶ Dubi. cur voluit Pilatus vt por 55
taret coronā ſpineā ⁊ purpureū ve-
ſtimentū? R̄n. qui. ſ. ꝙ vt iudei mo-
uerentur ad cōpaſſionē ſenſibiliter
videntes eū illuſum ⁊ flagellatum.

¶ Dub. cur dicit ecce homo? R̄ſid. 56
qui. ſ. q. d. ſi in aliquo errauit vltra
condignum: punitus eſt debet vo-
bis ſufficere.

¶ Dubitatur cur dicit non habe- 57
res in me poteſtatem? R̄ſid. qui ſu-
pra. ꝙ in hoc arguebat Pilati pec-
catū qui non acceperat poteſtatem
a Ceſare: ⁊ a deo condemnandi in-
nocēs: ſed magis eos liberandi.

¶ Dubi. que lex iubebat ieſum mo- 58
ri? R̄n. qui ſupra: ꝙ cuʒ dicerent ie-
ſum eſſe blaſphemuʒ. lex cōtra blaſ
phemos ꝙ debebant lapidari ha-
betur Leui. xxiiij. cap.

¶ Dub. cur querebat Pilatus vn- 59
de eſſet ieſus? Reſpon. qui ſupra vt
ſciret ſi eſſet ex origine diuina ſecū-
dum veritatem.

¶ Dubit. cur ad hoc nō reſpondit 60
xp̄s? R̄n. qui ſupra. q: Pilatus erat
idololatra ⁊ generationem diuinā
capere potuiſſet.

¶ Dubi. cur dicunt oīs qui ſe regē 61
facit ⁊c. R. qui ſupra. ꝙ quia chriſt⁹
confeſſus fuerat ſe eſſe regem.

¶ Dubitatur quid eſt licoſtratos ⁊ 62
gabatha? Reſpon. qui ſupra. ꝙ lico
ſtratos eſt nomen grecuʒ: ⁊ eſt idē
ꝙ lapidum ſtratura: ⁊ dicitur a li-
chos qđ eſt lapis et ſtratos ꝙ eſt pa
uimentū ſiue ſtratura: ⁊ idem ſigni-
ficat gabatha. ꝙ eſt hebreū: ⁊ ille lo
cus erat ante domum pilati. ſ. locus
de lapidibus preparatus.

¶ Dubitat̄ cum Marcus dicat qđ 63
hoc fuit hora tertia: ⁊ hic dicatur
quaſi hora ſexta: videt̄ ꝯtradictio?

Rñd. qui. ſ. q erat infra tertiam et ſextã: ⁊ quia mediũ ab vtroqꝫ extremorum poteſt denominari: Jdeo Marcus dicit hora tertia: et Joannes hora ſexta.

64 ¶ Du. cur dicit ecce rex veſter cũ ſupra dixerit ecce homo? Rñd. qui ſupra. q. d. Mirum eſt hunc hoiem abiectũ ⁊ flagellatũ dicitis ſibi velle vſurpare regnum iudeorum.

65 ¶ Dub. cur dicit regẽ veſtrũ crucifigam? Rñ. qui. ſ. q. d. ex quo eũ regnare formidatis: ⁊ iam de hoc fuit fama magna erit vobis verecundia quod morte moriatur ſic abiecta.

66 ¶ Dubitatur cur nolebant q ſcriberetur rex iudeorum? Reſpon. qui ſupra. q propter eorũ verecundiam: quia gentiles hoc reportarent ad diuerſas partes orbis.

67 ¶ Dubitatur cur dicũt: ſed quia ipſe dixit rex ſum iudeorum? Reſpõ. qui ſupra. qꝛ titulus ſic correctus non ſonabat in eorum verecundiam.

68 ¶ Dubitatur cur pilatus noluit mutare titulũ? Rñ. qui ſupra. qꝛ hoc ita a deo ſic ordinatum fuerat per titulum. pſal. lviij. ⁊ duorum precedentium qui loquuntur de paſſione chriſti qui talis eſt. Hic corrumpas tituli inſcriptionem.

69 ¶ Dub. a quo chriſtus habuit illã veſtem inconſutilem? Rñ. Gotofredus in ſuo pantheon dicens metrice. Mittitur a celis puero digniſſima veſtis Hec inconſutilis miro colore fuit hanc pater a celis miſit non femina venit. Longa fuit que breuis puero creſcente recreuit.

70 ¶ Dub. que ſcriptura debebat impleri? Rñ. illa. pſ. lxviij. Jn ſiti mea potauerunt me aceto.

71 ¶ Dub. quomodo diſcipulus accepit ſemper virginem in ſuam? Rñ. Beda. q in ſuam curam.

72 ¶ Dubitatur cur ille dies ſabbati erat magnus? Rñd. Lyra. quoniam dies ſabbati occurrens infra octauam paſche erat ſolennior: quoniã tunc feſtum duplicabatur.

¶ Dubitatur quomodo non fregerunt 73 crura ieſu qui erat in medio latronũ? Rñ. q licet mortuus eſſet tamen vnus militũ vt dicit Lyra a dextris ⁊ alius a ſiniſtris latronum hinc inde crura ſimul fregerunt.

¶ Dubit. cur ex quo chriſtus mor- 74 tuus erat aperuit miles latus eius? Reſpon. Theophilus q vt cõplaceret iudeis circa corpꝰ examine contumelias inferendo.

¶ Dubitatur in quo loco fuit lan- 75 ceatus? Reſpon. ſanctus Vincen. q non in loco neqꝫ in ea parte in qua pingi ſolet: ſed inferius infra mollitiem carneam ⁊ oſſa pectoralia: ⁊ ſic ſurſum aſcendit ad cor.

¶ Dubitatur vbi ſcribitur os non 76 comminuetis ex eo. ⁊ videbunt in quem tranſfixerunt? Reſpon. quod primum ſcribitur Exod. xij. Et ſecundum Zachari. xij.

¶ Dub. qui fuit ille miles qui lan- 77 ceauit? Rñ. Jaco. de voragi. q vocatus fuit Longinus qui aliqualiter cecutiẽs erat: ⁊ dum vna gutta ſanguinis xp̃i eius pfudiſſet oculos extũc clare vidit ⁊ conuerſus ad fidẽ tandẽ pro xp̃o martyrium ſuſcepit.

¶ Dub. quando videbunt in quẽ 78 trãſfixerũt? Reſpond. Lyra. q in futuro iudicio in quo conuincet iudeos de peccato ſue mortis.

¶ Dub. cur exiuit ſanguis ⁊ aqua? 79 Rñd. Lyra. q ſanguis exiuit ad noſtram redemptionẽ: ⁊ aqua ad noſtram ablutionem.

¶ Dubita. an illa aqua que exiuit 80 fuerit vera aqua? Rñ. ſanctus Th. iij. par. q. lxxi. ar. iiij. q ſic.

¶ Dubit. cur dicit euangeliſta. qui 81 vidit teſtimoniũ perhibuit. reſpon.

Chryſoſto. q. d. non ab alijs audiuit ſed ipſe preſens vidit.

82 ¶ Dubi. cur dicit ⁊ verũ eſt teſtimonium eius? R̃n. Chryſoſto. ꝙ conuenienter hoc dicit: conuitium chriſti enarrans: non magnum aliquod admirabile ſignum: vt ſic ſuſpectus ſermo redderetur: ſed ipſe hoc dicit hereticorum ora precludens ⁊ futura perſonãs myſteria: ⁊ eum qui iacebat in eis inſpiciens theſaurum.

83 ¶ Dub. cur dicit vt ⁊ vos credatis? R̃n. Aug. q2 ille qui vidit ſcit: ⁊ ei9 credat teſtimonio qui non vidit.

¶ Alia require in dñica palmarũ.

¶ Sabbato ſancto paſche.

Ueſpere aũt ſabbati. Matth. 28. Marci. 16. Luc. 24. ⁊ Joan. 20. ca.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti. 33. die. 27. Martij in dominica.

☞ Hiſtorice.

¶ Dñica que dicitur prima ſabbati vt dñicum intuerentur ſepulchrum maria Magdalene altera cum maria venit ⁊ terremotu facto dñi angelus cui9 aſpect9 vt fulgur apparebat: ⁊ vti nix candidũ indumentum hñs venẽs ex celo lapidẽ a monumẽto reuoluit ſuper eumq; ſedit exterritis pre timore cuſtodibus ⁊ ad mortuorũ inſtar redactis. Uerũ3 vt nõ timerẽt ipſe femine angelus imperauit: ſeq; ſcire ꝙ ieſum cruci dãnatũ quererẽt: ſ3 ab eo ipm abeſſe locoꝛ eiuſq; in ſignũ depoſitionis locũ demõſtrauit. Juſſitq; vt cũ iuxta pmiſſa ad lucẽ rediſſe diſciplis nũtiarẽt qðq; in galileã ipos pueniret vbi quẽadmodũ pdixerat eũ cernerẽt.

Tandem quedam ſoluẽtur dubia.

1 ¶ Dubitatur quando luceſcit illud veſpere? Reſpon. Lyra. ꝙ veſpera que incepit illuceſcere in principio diei ſequentis ſabbati.

¶ Dub. cur dr pria ſabbati? R̃n. Ly 2
ra qð oẽs dies ſeptimane denominabant a ſabbato: ita qð dies inmediate ſequens ſabbatũ dicebaṫ pria ſabbati ⁊ alia ſcda ſabbati: ⁊ ſic deinceps vſq; ad ſextam ſabbati.

¶ Dubit. ſi erat veſper declinãs ad 3
noctẽ quõ luceſcit? R. Aug. de cõſenſu Euãg. qð initiũ noctis nõ luceſcit in die ſabbati: ſ3 ipa nox ſabbati in luce incipit terminari ⁊ vſitat9 modus loqndi ẽ diuine ſcripture a pte totũ ſignificare veſpe: ergo noctẽ ſignificauit cui9 extremũ ẽ diluculũ: diluculo em̃ veniũt ad monumẽtũ.

¶ Dub. que fuit altera maria. R̃n. 4
Magr hiſt. ſcho. ꝙ maria ſalome.

¶ Dubi. cũ eẽnt due: cur dicit Euã- 5
ge. venit in ſingulari. R. Beda qm̃ iſte due mulieres ſignificabant populũ iudaicũ ⁊ gentilẽ venientes ad fidẽ: ⁊ q2 non eſt niſi vna eccleſia catholica: non dr venit in ſingulari; ⁊ hic eſt vna figura que dr anthitoſis.

¶ Dubi. cur terremotus factus eſt? 6
Reſpon. Chryſo. qð mulieres exurgerent ⁊ vigilarent: nam venerant vt vnguentum mitterent: ⁊ quia in nocte hec gerebantur probabile eſt quaſdam obdormiſſe.

¶ Dub. vnde cauſatur terremotus 7
R̃n. ſ. Tho. ſup pſal. qð pncipaliter a deo ſecũdario autẽ a vento impellentẽ alium ventum intra terram.

¶ Dubitatur ſi in tota terra poteſt 8
eſſe terremotus? Reſpon. qui ſupra quod nõ ſed per ducenta miliaria ad plus niſi miraculoſe.

¶ Dubita. quantum potes durare 9
terremotus? R̃nd. qui ſupra. qð per xl. dies ⁊ quandoq; per annum.

¶ Dubit. in quibus locis magis fit 10
terremotus? R̃n. qui ſupra. ꝙ in locis cauernoſis circa mare: ⁊ in alijs

quia per frigus claudit poros terre ⁊ impellit vapores.

11 ¶ Dub. an terremotus noceat aialibus? Rñd. qui. ſ. ꝙ ſic eis qui portant caput iuxta terram: quia vapor egrediens eſt venenoſus ⁊ inficit.

12 ¶ Dubi. an ꝑ terremotũ diuiſa fuerit aliqua pars terre? Rñ. qui. ſ. ſm Senecam ꝙ ſic. ſ. Sicilia a Calabria ⁊ Hiſpania ab Affrica.

13 ¶ Dub. an terremotus hodie fact⁹ fuerit naturalis? Rñ. Lyra. ꝙ fuit factus virtute angeli deſcendentis de celo: q͛ corporalia obediũt angelis ad nutum q̃tum ad motum localẽ.

14 ¶ Dub. q̃d indigebat dñs angelo? Rñ. Ly. ꝙ nõ indigebat ad reſurgẽdũ: ſ; ibi aduenit vt oſtẽderet ſepulchrum vacuu; ⁊ dominũ ſurrexiſſe.

15 ¶ Dubi. cur reuoluit lapidem cum xp̃s ex ſe potuiſſet reuoluere in reſurgẽdo? Rñ. Beda. ꝙ reuoluit nõ vt domino egreſſuro ianuam panderet: ſ; vt egreſſus eius iam facti hominibus preſtet indicium.

16 ¶ Dub. quis fuit ille angelus? Rñ. ꝙ creditur Gabriel fuiſſe qui incarnandum annuntiauit: ⁊ Joãnis bapt iſte conceptionem.

17 ¶ Dub. cur dicit ꝙ angelus reuoluit ⁊ non ꝙ voluit angelus lapidẽ? Reſpond. Seuerus in ſermone paſche quod lapis aduolut⁹ probauit mortem: ſed reuolutus extitit reſurrectionis aſſertor.

18 ¶ Dub. an angelus eſſet laſſus q̃n ſedebat? Rñd. qui ſupra. q̃ ſedebat ⁊ ſi nulla ei ineſſet laſſitudo: vt fidei doctor ⁊ reſurrectionis magiſter.

19 ¶ Dubi. cur ſedebat ſupra petram. Rñ. qui ſupra. ꝙ vt ſoliditas ſedentis daret credentibus firmitatem.

20 ¶ Dubi. cur habebat aſpectum vt fulgur. Reſpond. Lyra. ꝙ vt incuteret terrorem cuſtodibus.

21 ¶ Dubit. q͛ Marcus dicit ꝙ viderunt in penã in monumẽto ſedẽtem in dextris: ⁊ hic dicit ꝙ ſedebat ſup lapidem reuolutu;? Rñ. Theophilus. ꝙ illum quẽ viderunt ſuper lapidem ſedentẽ prius ipſum et iã intus in monumentũ poſtmodũ viderũt.

¶ Dubita. cur habebat veſtimenta ſicut nix? Rñd. Lyra. ꝙ ad dandum conſolationem mulieribus. 22

¶ Dubi. cur veſtitur angelus? Rñ. Seuerus vbi ſupra. q̃n noſtrum habitum noſtrã formã in reſurrectione prefigurat: vbi homo ipſa corporis ſui claritate veſtitur. 23

¶ Dubita. quomodo exterriti ſunt cuſtodes? Reſpon. Rabanus. quod ex timoris anxietate. 24

¶ Dub. q̃uo facti ſunt velut mortui? Rñ. Hiero. ꝙ timore ꝑterriti ad inſtar mortuoru; ſtupefacti iacebat. 25

¶ Dubi. cur angelus admonet mulieres ne timeant? Rñ. Hiero. q͛ cũ milites ⁊ mulieres timerẽt angelus non cuſtodes: ſed ipſas conſolatur dicens: nolite timere vos. 26

¶ Dubi. cur dixit ieſum crucifixu;? Rñ. Lyra. ꝙ ad differentiã aliorum qui vocabantur hoc nomine ieſus. 27

¶ Dubi. cur querebãt mulieres dominũ in ſepulchro qui totiens ꝑdixerat ſe reſurrecturũ? Rñ. Seuerus vbi ſupra. ꝙ q͛ earum fidẽ ſeua paſſionis procella turbauerat. 28

¶ Dubi. cu; deus vbiq; ſit cur dicit angelus non eſt hic? Rñd. Raba. ꝙ non erat ibi per preſentia; carnis. 29

¶ Dubit. cur angelus dixit reſurrexit ſicut dixit? Rñ. Chryſoſt. q. d. ⁊ ſi mihi non creditis illius memento te verborum. 30

¶ Dubi. cur demonſtrauit eis locũ in quo poſitus fuerat? Reſpõ. Hiero. q. d. ſi meis verbis non creditis vacuo credatis ſepulchro. 31

¶ Dubitatur cur precepit mulieribus angelus vt diſcipulis nun- 32

tiarent reſurrectionem? Reſpond. Seuerus vbi.8.quaſi dicat reuertere ad virū mulier iam ſanata: ⁊ ſuade fidem q̄ perfidiā ante iam ſuaſiſti.refer hm̄ōi reſurrectionis indicium cui ante conſiliū ruine dediſti.

33 ¶ Dubi. cum angelus ante nō fuiſſet locutus mulieribus qūo dixit ecce prediri vobis? Reſpond. ꝙ hoc verbum prediri refertur ad id quod euenire debet vcʒ ꝙ cū viſuri eſſent in galileam: ꝙ nunc annunciare eſt predicare.

☞ Allegorice.

¶ (Ueſpera ſabbati) illuminatur p chriſtum vt in diē dominicā luceat ⁊ clareſcat in eccleſia ꝙ in ſynagoga iudeis obſcurantibus fuſcabatur (ꝙ mulieres ſero venerunt ad ſepulchrum) ſignificat ꝙ mulier ſero currit ad veniam que mature cucurrit ad culpam (ꝙ femine precedunt apoſtolos) ſignificat ꝙ eccleſiarum typū ad dn̄icā deferunt ſepulchrum (maternū vnū nomē) in duas geminat feminas) quia eccleſia in duob9 populis veniens vna eſſe figuratur (motus terre) reſurrectionis eſt virtus q2 reſurgente virtutū celeſtium dn̄o inferorū tripidatio commouet (quod angelus de celo alloquitur mulieres) ſignificat ꝙ reſurgente chriſto terrenis redditur celeſte cōmercium: (reuolutio lapidis) reſerationem ſacramentorum chriſti ſignat (ꝙ angelus ſuper lapidem ſedit) ſignificat legis cerimonias ſubmitti: aduemente veritate (in fulgure vultus) terribilitatem dei ad peccatores (⁊ in candore habitus) blāditias eius ad pios ſignificantur (ꝙ cuſtodes timuerunt) ſignificat eos qui fiduciam amoris non habent (ꝙ facti ſunt velut mortui) ſignificat eos qui reſurrectionis veritatē credere nolunt (ꝙ angelus oſtendit locū vbi poſitus erat) ſignificat eū q̄ reſurrexit eundē eſſe qui ⁊ ſepultus (qđ iubent mulieres diſcipulis nunciare reſurrectionē) ſignificat vniuerſale gaudiū toti mundo adueniens ſpe reſurrectionis per apoſtolos nūtiatum (qđ in galilea videndus eſt dominus) ſignificat quod de morte ad vitam tranſmigrauerat.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt defunctis opera pietatis exhibeamus vtꝙ queram9 orationibus cum angelis loqui ⁊ qđ queramus Jeſum vngere odore bonorum virtutū ⁊ credamus ſcripturis ⁊ predicatoribus nobis annunciantibus veritatem.

☞ Anagogice.

¶ Eleuamur ad contemplandum illam lucem inextimabilem ſabbati requiei dei: vbi intuebimur ſemper virginem cum ſororibus ⁊ cunctis electis vbi colloquemur cum celeſtibus ſpiritibus angelicis: ⁊ Chriſtū in gloria triumphantem amplectemur ſicut prediuit nobis: qui viuit in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Finis.

¶ Explicit prima pars hui9 operis a prima dn̄ica aduentus vſꝙ ad ſabbatum ſanctum incluſiue.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Opus aureum ornatum.

Secūda pars huius operis aurei ornati ſuper euangelijs a die ſancto paſche vſqꝫ ad finem totius anni edita, et quam diligentiſſime a pluribus erroribus correcta et emendata: cum plurimis dubijs exactiſſime declaratis.

1 5 4 7

Lugduni apud Jacobum Giunctam.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Incipit ſcda pars hui⁹ operis a feſto paſche vſq ad finē oīm euāgelioꝝ totius anni.

In die ſancto paſche.

Maria magdalena ⁊ maria Jacobi. Marci. xvi. c. Matthei. xxviij. Luce. xxiiij. Joan. xx.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno xpi. xxxiij. die. xxvij. Martij in dominica.

Hiſtorice.

Aromatibus pro ieſu vngendo emptis Magdalena ⁊ Salome ac Maria Jacobi dum ad ſepulchrum prima accederent ſabbati valde mane: et a quo appoſitus reuolui poſſet lapis ſecum quererent: quoniam magnus admodum erat ipſum a ſepulchri oſtio ſubmotum conſpexerūt monumentum itaq ingreſſe in ſtuporem verſe ſunt eo quod quendam alba amictum ſtola adoleſcentem in dextris ſedere perſpexerunt. His vero eas benigne alloquens vt timorem abijcerent iuſſit: ſibiq notum fore ait eas vt crucifixo pietatis impenderent operā aduenisse verum eū ſurrexiſſe ⁊ ab illo abeſſe loco cumq locuȝ eis demonſtraſſet in quo poſitus fuerat vacuum: imperauit vt petro alijſq intimarent diſcipulis: ꝙ eos in galileam preiret vbi ⁊ ab eis quemadmodum dixerat cernerentur.

Ordinis prioris veſtigia in ſequens quedam declarabo dubia.

Dubi. qꝛ Marcus dicit tres aduenisse marias et Mattheus ſolum duas. Rñ. Beda ꝙ Matthe⁹ tā mulieribus ꝙ̄ de hora qua venerunt obſcuri⁹ poſuit breuitatis cauſa. Sed euangeliſte alij quo ordine factū ſit euidēti⁹ oſtēdūt demōſtrātes tres aduenisse marias. 2

Dub. cur ſemꝑ virgo nō venit cū mulieribus ad monumentū. Rñd. Jaco. de voragi. in ſermone paſche ꝙ triplici de cauſa. Prima quia non potuiſſet videre ſepulchrū filij quin doloris gladius eius animam pforaſſet. Scda: qꝛ in paraſceue ⁊ ſabbato tantum fleuerat ⁊ ſe macerauerat ꝙ ꝑ debilitate venire nō potuiſſet. Tertia qꝛ ſciebat ipm ſurrexiſſe ⁊ qđ in monumento non reperiretur.

Dubi. cur pre ceteris mulieribus iſte tres ſole venerunt. Rñd. qui ſupra. ꝙ propter multa beneficia iſtis collata: qꝛ a maria magdalene. vij. demonia eiecerat. Marthā eius ſororem a fluxu ſanguinis liberauerat Lazarum eius fratrem quatriduanum mortuum ſuſcitauerat: ⁊ ſemꝑ dulciter eam apud phariſeum ſororem ⁊ iudaȝ excuſauerat. Item maria Jacobi ei tenebaṫ. qꝛ ei⁹ nepos erat ⁊ tres eius filios. ſ. Jacobum Symonem ⁊ Judam apl'os fecerat. Item Maria Salome eideȝ tenebatur: qꝛ etiā nepos ſuus erat ⁊ etiam duos ſuos filios. ſ. Jacobum et Joānem apoſtolos fecerat. 3

Dubitatur quando emerunt aromata? Reſpond. Lyra. ꝙ poſt veſperam ſabbati quia die ſabbati non licebat ea emere ſed emerunt cum trāſiſſet ſabbatum. 4

Dubitatur cur ſimul venerunt ad monumentum? Rñd. ſanctus Vincē in ſermone paſche ꝙ propter maiorē teſtimoniū veritatē ⁊ propter decentiam et honeſtatem: qꝛ decet matronas ire bene aſſociatas. 5

Dubita. cur venerūt vt vngerent ieſum cū ſcirent ita magnū lapidem claudere monumentum? Rñ. qui. ſ. ꝙ credebant corpus xpi adhuc eſſe 6

in monumento et ſi nō poſſent eum
vngere ſaltē poſſent monumētū tā-
gere: τ ibi eum flere: τ credebāt deo
eſſe poſſibile reuoluere lapidem.
7 ❡ Dubitat. cur venerunt ita mane?
Rñ. qui. ṡ. q: propter milites: quaſi
ipſis tunc ſomno profundatis.
8 ❡ Dubitatur que fuit vna ſabbato
rum? Rñd. Theophilus qđ fuit pri-
ma dies poſt ſabbatū ſicut Geñ. i.
dicitur dies vnus. i. primus.
9 ❡ Dub. qūo erat valde mane: q: ſe-
quitur orto iam ſole? Rñ. ſ. Uincen.
vbi ſupra. ꝙ valde mane veniunt. i.
incipiunt venire: τ orto iam ſole q̄ſi
ad monumentum peruenerunt.
10 ❡ Dubi. quid proderāt illa aroma-
ta corpori ieſu? Rñ. Theophi. ꝙ ha
bent virtutē deſiccatiuā: humidita-
tem corporis abſorbentia. Unde in-
corruptum corpus conſeruant.
11 ❡ Dubi. que aromata fuerunt illa?
Rñ. ꝙ vt colligit̄ ex euāgelio Joā. τ
Lyra. ac Landu. de vita xp̄i fuerunt
Myrrha. Aloes. Gutta: τ Caſſia Cy
namomum: τ Balſamum: τ Thus.
12 ❡ Dubi. quis cōfecit iſtud vnguen
tum? Reſpon. Landulfus vbi ſupra.
quod Magdalena fecit vnguētum
ex Myrrha: Aloe et Thure. Maria
Jacobi ex Myrrha Gutta: et Caſ-
ſia: Salome ex Myrrha. i. Cynamo-
mo. Maria ex Balſamo.
13 ❡ Dubitatur vbi erant quando vi
derunt reuolutū lapidem? Reſpon.
quod prope monumentum.
14 ❡ Dubit. an ipſe tres potuiſſent re-
uoluere lapidē? Rñ. qui ſupra. ꝙ nō
qnia dicitur fuiſſe tam magnus qđ
vix a viginti hoib⁹ moueri poſſet.
15 ❡ Dubitat. cur Marcus non facit
mentionem de terremotu? Rñ. ꝙ q:
iam Mattheus hoc dixerat: ideo
breuitatis cauſa dimittit.
15 ❡ Dub. cur dicitur lapis magnus?
Rñd. Seuerus in ſermone paſche.
quoniam erat plus magnus merito
ꝗ̄ forma q̄m creatoris inſidi corpus
τ claudere τ operire ſufficiebat.
❡ Dubit. qūo introierunt in monu 17
mentū: cum Mattheus dicat ꝙ an-
gelus vocauit eas vt accederēt τ vi-
derent locum τc.? Rñ. Lyra exponē-
do in monumentum. i. intra clauſu-
ram que erat circa monumentum.
❡ Dubit. quem iuuenem viderunt 18
ſedentem in dextris? Rñd. Lyra. qđ
angelum. qui ſic vocatur. ſicut Act.
i. ecce duo viri aſtiterunt τc.
❡ Dubita. quot angeli fuerunt viſi? 19
Rñ. Aug. de cōſenſu Euāgel. ꝙ tres
vnus extra monumentum: intra tñ
clauſurā ſedens ſuper lapidē reuo-
lutum τ intra monumentū apparue
runt duo. Unus ad caput. Alius ad
pedes vbi poſitū fuerat corpus ieſu:
vt dicitur Joan. xx. cap.
❡ Dubitatur cur non apparuit an 20
gelus in forma ſenis vel infantis?
Reſpon. Seuerus. vbi ſupra qđ vi-
dent iuuenē vt cernerent noſtre re-
ſurrectionis etatem.
❡ Dub. cur poti⁹ ſedebat in dextris 21
ꝗ̄ in ſiniſtris? Rñ. qui. ṡ. q: reſurre-
ctio recipit nil ſiniſtrum.
❡ Dubita. ex qua materia erat illa 22
ſtola? Rñ. qui. ṡ. qđ non ex mortali
vellere: ſed ex virtute vitali ſplēdēs
celeſti lumine non colore terreno di
cente propheta. ps. ciij. Amictus lu-
mine ſicut veſtimento.
❡ Dubita. cur obſtupuerunt? Rñd. 23
Lyra: qđ incuſſerat eas pauor ex in
ſolita apparitione angeli.
❡ Dub. an neceſſariū fuerit xp̄m re 24
ſurgere? Rñd. ſ. Tho. iij. par. qđ. liij.
ar. i. qđ ſic ꝓpter diuinā iuſtitiā: vt
q: humiliatus fuerat vſqꝫ ad mortē
crucis: exaltaret̄ vſqꝫ ad glorioſam
reſurrectionē. Scđo vt confirmare-
tur fides noſtra circa diuinitatem
eius: q: cum mortuus fuerit ex infir-

¶ Incipit ſc͞da pars hui⁹ operis a feſto paſche vſq͂ ad finē oīm euāgelioꝝ totius anni.

¶ In die ſancto paſche.

Maria magdalena ⁊ maria Jacobi. Marci. xvi. c. Matthei. xxviij. Luce. xxiiij. Joan. xx.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno xp̄i. xxxiij. die. xxvij. Martij in dominica.

☞ Hiſtorice.

¶ Aromatibus pro ieſu vngendo emptis Magdalena ⁊ Salome ac Maria Jacobi dum ad ſepulchꝛum pꝛima accederent ſabbati valde mane: et a quo appoſitus reuolui poſſet lapis ſecum quererent: quoniam magnus admodum erat ipſum a ſepulchꝛi oſtio ſubmotum conſpexerūt monumentum itaq͂ ingreſſe in ſtupoꝛem verſe ſunt eo quod quendam alba amictum ſtola adoleſcentem in dextris ſedere perſpexerunt. His vero eas benigne alloquens vt timoꝛem abijcerent iuſſit: ſibiq͂ notum foꝛe ait eas vt crucifixo pietatis impenderent opera aduenisse verum eū ſurrexiſſe ⁊ ab illo abeſſe loco cumq͂ locū eis demonſtraſſet in quo poſitus fuerat vacuum: imperauit vt petro alijſq͂ intimarent diſcipulis: ꝙ eos in galileam pꝛeiret vbi ⁊ ab eis quemadmodum dixerat cernerentur.

ORdinis pꝛioris veſtigia inſequens quedam declarabo dubia.

¶ Dubi. qꝛ Marcus dicit tres aduenisse marias et Mattheus ſolum duas. Rn̄. Beda ꝙ Matthe⁹ tā mulieribus q̄ꝫ de hora qua venerunt obſcuri⁹ poſuit hec uitatis cauſa. Sed euangeliſte a͛ij quo oꝛdine factū ſit euidēti⁹ oſtēdūt demōſtrātes tres aduenisse marias. 2

¶ Dub. cur ſemꝑ virgo nō venit cū mulieribus ad monumentū. Rn̄d. Jaco. de voragi. in ſermone paſche ꝙ triplici de cauſa. Pꝛima quia non potuiſſet videre ſupulchꝛū filij quin doloꝛis gladius eius animam pꝛoraſſet. Sc͞da: qꝛ in paraſceue ⁊ ſabbato tantum fleuerat ⁊ ſe macerauerat ꝙ p̄ debilitate venire nō potuiſſet. Tertia qꝛ ſciebat ip̄m ſurrexiſſe ⁊ q͛d in monumento non reperiretur.

¶ Dubi. cur pꝛe ceteris mulieribus iſte tres ſole venerunt. Rn̄d. qui ſupra. ꝙ pꝛopter multa beneficia iſtis collata: qꝛ a maria magdalene. vij. demonia eiecerat. Marthā eius ſoroꝛem a fluxu ſanguinis liberauerat Lazarum eius fratrem quatriduanum moꝛtuum ſuſcitauerat: ⁊ ſemꝑ dulciter eam apud phariſeum ⁊ ſoroꝛem ⁊ iudā excuſauerat. Item maria Jacobi ei tenebat. qꝛ ei⁹ nepos erat ⁊ tres eius filios. ſ. Jacobum Symonem ⁊ Judam ap̄los fecerat. Item Maria Salome eidē tenebatur: qꝛ etiā nepos ſuus erat ⁊ etiam duos ſuos filios. ſ. Jacobum et Joānem apoſtolos fecerat. 3

¶ Dubitatur quando emerunt aromata? Reſpond. Lyra. ꝙ poſt veſperam ſabbati quia die ſabbati non licebat ea emere ſed emerunt cum tranſiſſet ſabbatum. 4

¶ Dubitatur cur ſimul venerunt ad monumentum? Rn̄d. ſanctus Uincē 5 in ſermone paſche ꝙ pꝛopter maioꝛē teſtimoniū veritatē ⁊ pꝛopter decentiam et honeſtatem: qꝛ decet matronas ire bene aſſociatas.

¶ Dubita. cur venerūt vt vngerent 6 ieſum cū ſcirent ita magnū lapidem claudere monumentum? Rn̄. qui. ſ. ꝙ credebant coꝛpus xp̄i adhuc eſſe

in monumento et ſi nō poſſent eum
vngere ſaltē poſſent monumētū tā-
gere: τ ibi eum flere: τ credebāt deo
eſſe poſſibile reuoluere lapidem.
7 ¶ Dubitat. cur venerunt ita mane?
Rñ. qui. s. q2 propter milites: quaſi
ipſis tunc ſomno profundatis.
8 ¶ Dubitatur que fuit vna ſabbato
rum? Rñd. Theophilus qđ fuit pri-
ma dies poſt ſabbatū ſicut Gen. j.
dicitur dies vnus. i. primus.
9 ¶ Dub. q̄uo erat valde mane: q2 ſe-
quitur orto iam ſole? Rñ. ſ. Uincen.
vbi ſupra. ꝙ valde mane veniunt. i.
incipiunt venire: τ orto iam ſole q̄ſi
ad monumentum peruenerunt.
10 ¶ Dubi. quid proderāt illa aroma-
ta corpori ieſu? Rñ. Theophi. ꝙ ha
bent virtutē deſiccatiuā: humidita-
tem corporis abſorbentia. Unde in-
corruptum corpus conſeruant.
11 ¶ Dubi. que aromata fuerunt illa?
Rñ. ꝙ vt colligit ex euāgelio Joā. τ
Lyra. ac Landu. de vita xp̄i fuerunt
Myrrha. Aloes. Gutta: τ Caſſia Cy
namomum: τ Balſamum: τ Thus.
12 ¶ Dubi. quis cōfecit iſtud vnguen
tum? Reſpon. Landulfus vbi ſupra.
quod Magdalena fecit vnguētum
ex Myrrha: Aloe et Thure. Maria
Jacobi ex Myrrha Gutta: et Caſ-
ſia: Salome ex Myrrha. Cynamo-
mo. Maria ex Balſamo.
13 ¶ Dubitatur vbi erant quando vi
derunt reuolutū lapidem? Reſpon.
quod prope monumentum.
14 ¶ Dubit. an ipſe tres potuiſſent re-
uoluere lapidē? Rñ. qui ſupra. ꝙ nō
quia dicitur fuiſſe tam magnus qđ
vix a viginti hoīb9 moueri poſſet.
15 ¶ Dubitat. cur Marcus non facit
mentionem de terremotu? Rñ. ꝙ q2
iam Mattheus hoc dixerat: ideo
breuitatis cauſa dimittit.
15 ¶ Dub. cur dicitur lapis magnus?
Rñd. Seuerus in ſermone paſche.
quoniam erat plus magnus merito
q̄ forma q̄m creatoris mūdi corpus
τ claudere τ operire ſufficiebat. 17
¶ Dubit. q̄uo introierunt in monu
mentū: cum Mattheus dicat ꝙ an-
gelus vocauit eas vt accederēt τ vi-
derent locum τc.? Rñ. Lyra exponē-
do in monumentum. i. intra clauſu-
ram que erat circa monumentum.
¶ Dubit. quem iuuenem viderunt 18
ſedentem in dextris? Rñd. Lyra. qđ
angelum. qui ſic vocatur. ſicut Act.
j. ecce duo viri aſtiterunt τc.
¶ Dubita. quot angeli fuerunt viſi? 19
Rñ. Aug. de cōſenſu Euāgel. ꝙ tres
vnus extra monumentum: intra tñ
clauſuram ſedens ſuper lapidē reuo-
lutum τ intra monumentū apparue
runt duo. Unus ad caput. Alius ad
pedes vbi poſitū fuerat corpus ieſu:
vt dicitur Joan. xx. cap.
¶ Dubitatur cur non apparuit an 20
gelus in forma ſenis vel infantis?
Reſpon. Seuerus. vbi ſupra qđ vi-
dent iuuenē vt cernerent noſtre re-
ſurrectionis etatem.
¶ Dub. cur poti9 ſedebat in dextris 21
q̄ in ſiniſtris? Rñ. qui. s. q2 reſurre-
ctio recipit nil ſiniſtrum.
¶ Dubita. ex qua materia erat illa 22
ſtola? Rñ. qui. s. qđ non ex mortali
vellere: ſed ex virtute vitali ſplēdēs
celeſti lumine non colore terreno di
cente propheta. ps. ciij. Amictus lu-
mine ſicut veſtimento.
¶ Dubita. cur obſtupuerunt? Rñd. 23
Lyra: qđ inuaſerat eas pauor ex in
ſolita apparitione angeli.
¶ Dub. an neceſſariū fuerit xp̄m re 24
ſurgere? Rñd. ſ. Tho. iij. par. qō. liij.
ar. j. qđ ſic ꝑpter diuinā iuſtitiā: vt
q2 humiliatus fuerat vſq ad mortē
crucis exaltaret vſq ad glorioſam
reſurrectionē. Scđo vt confirmare-
tur fides noſtra circa diuinitatem
eius: q2 cum mortuus fuerit ex infir-

mitate noſtra: nunc viuit ex virtute
dei. Tertio propter ſpem qꝛ ex quo
ipſe reſurrexit et nos ſperamus re-
ſurgere. Quarto ad informationem
vite noſtre vt in nouitate vite ambu
lemus. Quinto ad complementum
noſtre ſalutis: qꝛ traditus eſt ꝓpter
delicta noſtra et reſurrexit propter
iuſtificationem noſtram.

25 ¶ Dubi. qꝛ cū per paſſionē fuerim⁹
liberati a pena et a culpa: videtur ꝙ
reſurrectio ſua nihil nobis profuit.
Rñ. qui. ꝫ. ꝙ per paſſionem opera-
ta eſt ſalutem noſtram quantū ad
remotionē malorum: ſed per reſur-
rectionem quantū ad inchoationeꝫ
ꝛ exemplar bonorum.

26 ¶ Dubitatur quia non videtur qꝺ
ſurrexerit tertia die. Uide dominica
in quinquageſima. dub. 14.

27 ¶ Dubita. quis dicatur dies natu-
ralis ꝛ quis artificialis? Rñ. qꝺ dies
naturalis comprehendit diem ꝛ no
ctem. i. xxiiij. horas. dies artificialis
comprehendit ſolum illud tempus
quo ſol illuminat terram.

28 ¶ Dub. ꝓpter quid ſtetit mortuus
vna die artificiali et duabus nocti-
bus? Rñ. qui. ꝫ. art. ij. ꝙ chriſtus vna
ſua morte que fuit lux propter iuſti-
tiam. ſ. corporalē: duas noſtras mor
tes deſtruxit. ſ. corporis ꝛ anime que
ſunt tenebroſe propter peccatum: et
ideo vna die integra ꝛ duabus no-
ctibus manſit in morte. vt dicit Au-
guſti. in. iiij. de trinitate.

29 ¶ Dubita quō xp̄s dicitur primitie
reſurgētium: cuꝫ tñ ante eum multi
reſurrexerint? Rñd. qui. ꝫ. arti. iij. ꝙ
ipſe primus reſurrexit ad vitam: ſcꝫ
immortalē. Alij autē ante ipſum re-
ſurrexerunt ad hanc noſtraꝫ vitam
mortalem: quia iterum mortui ſunt.

30 ¶ Dubi. videtur qꝺ xp̄s non ſurre-
xit ꝓpria virtute: qꝛ dicitur ꝙ deus
ſuſcitauit eum a mortuis? Rñ. qui. ꝫ.
ar. iiij. qꝺ ſi anima ꝛ corpus xp̄i poſt
mortem conſiderentur ratione na-
ture create ſic non poterāt ex ſe vni
ri ꝛ ita reſurgere: ſed ſi conſiderētur
ratione diuinitatis que ab eis non
fuit ſeparata: ſed ſemper eis vnita:
ſic ratione diuinitatis vnite corpus
aſſumpſit animam: ꝛ ita dicitur qꝺ
deus ſuſcitauit eum.

¶ Dubi. qꝛ videtur qꝺ diſcipuli de- 31
buiſſent videre xp̄m reſurgere: ſicut
viderūt Lazarū reſurgētē? Rñ. qui
ſupra. q. lv. arti. ij. ꝙ ipſa reſurrectio
xp̄i non debuit immediate ab ho-
minibus videri qꝛ non redijt ad vi
tam cōiter ab omnibus notā: ſicut
Lazarus cum fuit reſuſcitatus: ſed
ad vitam quandā immortalē que eſt
deo cōformis: ſed ſufficit quod fuit
eis annunciata per angelos.

¶ Dubit. cur non ſtatim reſurrexit 32
poſt mortē: vel cur non diſtulit vſqꝫ
ad finē mundi? Rñ. qui. ꝫ. q. liij. arti.
ij. ꝙ oportet nos credere ꝛ humani-
tatem ꝛ diuinitatē xp̄i ꝛ propter hu-
manitatem noluit ſtatim reſurgere
poſt mortē vt verificaretur eum ve-
re eſſe mortuum et propter diuinita
tem aſtruēdam noluit differre vſqꝫ
ad finem mundi ne quis crederet
eum fuiſſe purum hominem.

¶ Dubit. qꝛ videtur ꝙ eius reſurre- 33
ctio non debuerit prius mulieribus
manifeſtari: qꝛ mulieres nō poſſunt
eſſe teſtes cum non poſſint docere?
Rñ. qui. ꝫ. q. lv. arti. j. ꝙ licet mulieri
nō permittatur publice docere: per-
mittitur tñ ei priuatim domeſtica
aliquos admonitione inſtruere.

¶ Dubit. cur prius eis q̄ apoſtolis 34
manifeſtata eſt? Reſpond. qui. ꝫ. ꝙ
quia arctius chriſtum amauerūt in-
tantum vt ab eius ſepulchro diſci-
pulis etiam recedentibus non rece-
derent primo meruerūt videre chri-
ſtum in gloria reſurgentem.

35 ¶ Dub. quid ſignificabatur per hoc ꝙ mulieres annunciauerūt apoſtolis xp̄m reſurrexiſſe? Rn̄. qui ſ. quia iuſtum erat. vt ſicut mulier nuntium mortis ad hoīem detulit primo etiā vitam reſurgentis ⁊ gloriam hominibus nuntiaret.

36 ¶ Dub. cur angelus ſpecialiter nominat Petrū ⁊ non alios? Rn̄. Lyr. poſt Greg. in homil. ꝙ ſi hūc angelus nō nominatim exprimeret qui magiſtrum negauerat venire inter diſcipulos non auderet.

37 ¶ Dubi. cur angelus non precepit ꝙ annuntiarent ſemꝑ virgini reſurrectionē chriſti? Rn̄. ſ. Uincen. in ſermone paſche qm̄ xp̄s ſtatim poſt reſurrectionē ſuam ei apparuerat: vt dicit Sedulius: ⁊ in hui9 ſignū Papa in die paſche celebrat in ſancta Maria maiore: ⁊ ibi illo die eſt ſtatio: ⁊ etiam q2 debuit matrem eum tam tenerrime diligentem ⁊ meſtaȝ ante alias conſolari.

38 ¶ Dub. q2 vt dicitur Actuū. ij. impoſſibile erat xp̄m detineri ab inferno ⁊ morte ergo vr̄ ꝙ ſtatim poſt mortē debuiſſet reſurgere? Rn̄. ſ. Tho. vbi ſ. q. liij. ar. ij. ꝙ detentio coactionē quādā importat: ſȝ xp̄s non fuit detentus aliqua neceſſitate mortis ſed propria volūtate ſicut inter mortuos liber ⁊ tantum ſtetit quantum iudicauit fore neceſſarium.

¶ Allegorice et alijs ſenſibus vt in ſabbato ſancto.

¶ Feria ſecunda paſche.

Duo ex diſcipulis ieſu ibant. Luce. xxiiij.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti. 33. die. 27. Martij in dominica

☞ Hiſtorice.

¶ Duob9 xp̄i diſcipulis in Emaus caſtellū euntib9 ad inuicē quecunq; geſta fuiſſent erga xp̄m conferentibus eis incognitus ab ipſis appropinquans de quibus triſtitiam patientes loquerentur ſciſcitatus eſt: cui cum eorū alter Cleophas nomine ſpopondiſſet ipſum inter ꝑegrinos ſolū fore qui hec ignoraret que his hieroſolymis acta fuiſſent diebus. Rogante vero domino que nā illa eſſent. Narrauit que erga ieſum geſta fuerant: ⁊ quemadmodum ſperabant ipſi qđ iſrael redempturus foret. Jamque eius necis tertiam adueniſſe diem ipſos quoq; perterritos extitiſſe qm̄ ex ſuis quedam mulieres ad eius fuerūt ſepulchrū ⁊ ibidem angelos vidiſſe quoſdam aſſeruerunt qui eum vita frui dixerunt: ſȝ ⁊ ex ipſis vt explorarēt quoſdam illuc acceſſiſſe qui mulieres ipſas vera dixiſſe affirmarūt: ſȝ corpus eius minime reperiſſe: quos cū dn̄s ob ſtultitiā ⁊ cordis tarditateȝ in ꝓphetarū dictis credēdo arguiſſet clariſſime demonſtrauit neceſſariū fuiſſe ipſum pati ⁊ reſurgere: et ad ſuā ſic ꝑuenire gloriā quecunq; que Moyſes ceterique ꝓphete precaniſſent de eo eis interpretatus eſt: cūq; ad qđ ibant caſtello propinqui facti fuiſſent eo longius ꝓgredi ſe velle fingēte verbis vt ſecum maneret coegerūt. Recūbētib9 itaq; eis dum ex more pani benedictionem intuliſſet ⁊ fractū obtuliſſet: ſtatim eorū apertis oculis ab eis eſt agnitus: ſed ſubito euanuit. Conquerebantur vero eorū dicentes corda arſiſſe dū ſcripturas enuclearet in via. Eadēq; hieruſalē regreſſi hora vndecim ceteroſq; cōgregatos oſtēderunt dn̄m veraciter ſurrexiſſe. ⁊ Symoni apparuiſſe dicētes: quibus ⁊ ipſi que viderant geſta narrarunt ⁊ quēadmoduȝ panem frangendo ab eis agnitus extitiſſet.

REcurrendum iam eſt ad dubiorum ſolutionem.

1 ¶ Dub. quis fuit ille diſcipulus hic innominatus? Rñ. ꝙ licet Lyr. dicat eũ fuiſſe Lucã. Tñ ſanctus Uincen. aſſerit Lucam nõ fuiſſe chriſti diſcipulum: ſed apoſtolum ⁊ precipue Pauli dicenduȝ eſt ergo ſcd'm Magiſtrũ Hiſtori. ſchola. ꝙ Ambroſi⁹ ſuper Lucam dicit eum vocatũ fuiſſe Ameõ Et vt dicit Landulfus de vita chriſti fuit filius ruffi.

2 ¶ Dub. cur ibant in Emaus? Rñd. Albertus ſuper Lucam. quia Cleophas erat de illo caſtro: ⁊ quia expectauerant tertiam diem: vt dominum reſurrexiſſe viderent ipſa die receſſerunt: videntes quod non reſurrexerat.

3 ¶ Dubit. que dies fuit illa? Rñd. ꝙ dominice.

4 ¶ Dubitaẜ. que villa erat Emaus? Reſpõ. Beda. qđ illa eſt nicopolis inſignis ciuitas paleſtine que poſt expugnationeȝ iudee ſub Marcho Antonio reſtaurata cum ſtatu mutauit ⁊ nomen.

5 ¶ Dub. quid eſt ſtadium. Uide feria. vi. dominice quarte quadrageſime dub. 3.

6 ¶ Dub. que ſunt illa q̃ acciderant? Rñ. quod paſſio ⁊ mors chriſti: ⁊ viſiones mulierum.

7 ¶ Dubit. quia videtur qđ dicerent fabulam: quia dicit fabularentur? Rñ. Lyr. qđ fabulari dicitur a forſaris ꝙ loqui: ⁊ fabularentur id eſt loquerentur.

8 ¶ Dub. cur dñs iuit cum eis? Rñd. Beda. qđ vt fidem reſurrectionis mentibus eorum incendat.

9 ¶ Dubit. vnde veniebat tunc dñs? Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. lv. ar. iij. ꝙ incognitum eſt vnde veniebat qꝛ ⁊ incognitum erat in quibus locis intermedio tempore apparitionuȝ diſcipulis factarum corporaliter eſſet cũ hoc ſcriptura nõ tradat: ⁊ in omni loco ſit dominatio eius.

10 ¶ Dub. cur noluit ab eis cognoſci. Rñd. Theophi. ſup Lucã vt ſcilicet totã ſuã intentionẽ reuelent ⁊ vulnera detegentes recipiant medicinam.

11 ¶ Dub. cur apparuit eis in alia effigie. Rñ. ſanctus Tho. iij. par. vbi ſupra. ar. iiij. ꝙ ſicut dicit Grego. in homil. talẽ exhibuit eis in corpore qualis erat apud illos in mente: quoniam dubitabant cum dicebãt ſperabamus.

12 ¶ Dubit. quomodo tenebantur ne eum agnoſcerent. Reſpon. Augu. de conſenſu Euangeliſta. ꝙ aliquid acciderat oculis eoruȝ quod ita manere permiſſuȝ eſt: vſque ad fractionem panis.

13 ¶ Dub. cur interrogat qđ ſciebat? Rñ. Ly. ꝙ vt ex eorum reſponſione incredulitas eorum conuenientius arguatur.

14 ¶ Dub. cur dicunt eum ſolum peregrinum cum plures alij eſſent peregrini in hieruſalem. Rñ. Lyra. ꝙ ſolus non facit excluſionem aliorum peregrinorum: cum multi eſſent ſed excluſionem cognitionis ab iſto ſic apparente. q. d. mirum eſt qđ inter alios peregrinos tu ſolus ignores que geſta ſunt in hieruſalem: ⁊ que nota ſunt alijs.

15 ¶ Dub. cur vocant eum peregrinũ. Reſpond. Beda quia vultum non cognoſcebant.

16 ¶ Dub. cur non dicunt ieſum fuiſſe filium dei? Reſpond. qui ſupra. qđ quia non erant perfecte credentes vel ſollicitudine venirent in manibus iudeorum illud confidentes.

17 ¶ Dub. cur primo dicũt potens in opere ⁊ poſt in ſermone? Reſpond. Theophi. vbi. ſ. qđ nullus docti-

ne ſermo approbatur niſi prius is q̄ docet ſe oſtendat auctorem.

18 ¶ Dubi. cur dicũt coram deo ⁊ omni populo. Rñd. qui ſupra. quia primo complacendum eſt deo: deinde curandum eſt: vt viuamus ſine ſcandalo plurimorum chriſti.

19 ¶ Dubi. cur non reſpondẽt ad hoc qđ dicit ꝙ erant triſtes? Rñ. Grego. qđ ſatis declarãt cauſam triſtitie cũ narrant paſſionem.

20 ¶ Dubit. quõ principes tradiderũt eũ cũ Iudas potius eum eis tradiderit? Rñ. Lyr. quod procurarunt eius captionem ⁊ perſuaſerunt populis: vt peterent eius crucifixionem.

21 ¶ Dubita. quid eſt triſtitia ⁊c. Uide dominica palmarum. dub. 359.

22 ¶ Dubita. cur dicunt ſperabamus? Reſpond. Gregori. ꝙ eſt vox deſperantium ſperabamus inquit non ſperamus.

23 ¶ Dubi. quomodo ſperabant ꝙ redimeret iſrael. Rñd. Theophi. ſcʒ a ſeruitute romanorum: ⁊ ꝙ eſſet futurus rex terrenus.

24 ¶ Dubita. cur dicunt: ⁊ nunc tertia dies ⁊c. Rñ. qui ſupra. ꝙ ex hoc non videntur omnino increduli quia memorantur verborum domini.

25 ¶ Dubitatur de quo terruerunt eos mulieres? Rñ. Lyra. ꝙ de ablatione corporis chriſti.

26 ¶ Dubi. qui fuerũt illi qui iuerũt ad monumẽtum? Rñ. ꝙ Petrus ⁊ Ioã. vt habetur Ioan. 20.

27 ¶ Dubit. quomodo verum dicunt ꝙ ita inuenerunt ſicut mulieres dixerunt cum non viderint angelos. Rñ. Lyra. qđ hoc dicunt quantũ ad monumentum quod inuenerũt vacuum ⁊ lintheamina remanſiſſe.

28 ¶ Dubi. cur chriſtus vocat eos ſtultos: cum ipſe dixerit Matt. vi. c. qui dixerit fratri ſuo fatue reus erit gehenne ignis? Rñ. ſanctus Uincẽ. ꝙ non vocat eos ſtultos pro ſtultitia: ſed pro cecitate intellectus.

¶ Dubit. quid ſit ſtultitia ⁊ fatuitas ⁊c. vide dñica. vi. poſt trinitatem. dubio. 21. ⁊ ſequenti. 29

¶ Dubit. cur dicit eos tardos corde ad credendum. Rñ. Lyra. quod propter tarditatem affectus. 30

¶ Dubit. cur dicit prophete. Reſpõ. Theophi. quoniã prophete tam locuti ſunt de paſſione ſicut de reſurrectione. Et ideo dicit eſſe credendum in omnibus tam glorioſis quam ingloriis quibus omnibus ipſi diſcipuli nos credebant. 31

¶ Dubi. que interpretabatur eis dominus. Rñd. ſanctus Uincen. in ſermone. qđ figuras omnes paſſionis chriſti ſicut de ligno vite qđ figurabat crucem chriſti. Item de Eua formata ex latere ade figurãte eccleſiã formatã de latere xpi. Item de archa Noe p quã ſaluatus eſt mundus figurante crucẽ que ſaluat homines a diabolo. Itẽ de oblatiõe Iſaac q̃ṫ eua ſit: ⁊ aries immolatus fuit: qui ſignificabat chriſtum pati quãtũ ad humanitatẽ: ſed diuinitas illeſa remanſit. Item de ſerpente eneo poſito ſup lignũ per tranſuerſum ad modũ crucis quẽ reſpicientes ſanabant̃ ſignificante crucem chriſti quam aſpicientes ſanant̃ a peccatis ⁊ morſu diaboli: quas ⁊ multas alias conſimiles figuras eis interpretabatur. Item ſcripturas in quibus prenuntiabatur paſſio ⁊ reſurrectio chriſti ſimiliter eis aperiebat. 32

¶ Dubita. quia videt̃ quod fingere nõ cõueniebat chriſto. Rñd. ſanctus Tho. iij. par. q lv. art. iiij. quod fictio que nihil ſignificat eſt mendacium: ⁊ talis non conueniebat chriſto: ſed ſi fictio referatur ad aliquam ſignificationem: tunc non eſt mendacium: ſed aliqua figura veritatis: ⁊ fictio. 33

minus finxit ſe longius ire: quia cō-
poſuit motum ſuum qđ eſt volentis
longius ire ad aliquid figuratiue ſi-
gnificandum.
¶ Dubi. quid volebat dominus per
iſtam fictionem figuratiue intelligi?
Rñ. Greg. in homil. ꝙ ab eorum fide
longe erat.
¶ Dubita. qr videt ꝙ iniuriā irroga
uerunt dño cogētes eū? Rñ. Lyra. ꝙ nō
intulerunt vim ſed rogauerunt obni
xe verbis: quod notatur cum dicitur
& coegerunt eum dicentes ꝛc.
¶ Dubit. quō inclinabat dies? Rñ.
glo. ꝙ vergebat ad occaſum.
¶ Dubi. in quā domum intrauit cū
illis? Rñ. ſanctus Uincen. in ſermo.
quod Albertus ſuper lucam dicit ꝙ
Cleophas in propria domo parauit
domino cenam.
¶ Dubit. an comederit cū eis? Rñ.
ꝙ vt colligitur ex textu non comedit
quia ſtatim porrecto pane euanuit.
¶ Dub. an ambulauerit oculis clau
ſis: quia dicitur ꝙ aperti ſunt oculi
eorum? Rñd. ſanc. Tho. iij. parte. q.
lv. arti. iiij. ꝙ non erant clauſi: ſed ine
rat eis aliquid quod nō ſinebat eos
videre ſicut ſolet efficere caligo vel
aliquis humor.
¶ Dubita. quomodo euanuit cū cor
pus non poſſit euaneſcere? Rñ. qui
ſupra. q. liiij. ar. ſ. ꝙ non euanuit ita ꝙ
corrumperet aut quod reſolueretur
in aliqua inuiſibilia: ſed quia ſua vo
luntate deſijt ab eis videri: vel eo pre-
ſente vel etiam eo abſente velociter
per dotem agilitatis: quoniam di-
ſpoſitio corporis glorioſi eſt vt ſit ſpi
rituale. i. deſt ſubiectum ſpiritui: ꝛ qui
habet corpus glorioſū habet in po
teſtate ſua quando vult videri: ꝛ quā
do vult non videri.
¶ Dubi. quō ardebat cor eorū in via
Rñ. Theophi. vbi ſupra. ꝙ vel igne
v. vborum dñi quibus incendebant

tanꝙ veris: vel quia eo diſſerēte ſcri
pturas percellebat intrinſecus cor
eorum ꝙ ille qui diſſerebat domi-
nus eſſet.
¶ Dubi. quō eadem hora fuerūt in 42
hieruſalē cū diſtaret. lx. ſtadijs? Rñ.
qui ſupra: ꝙ ſurrexerūt eadem hora
ſed peruenerunt cū tēpore ſicut opor
tebat tranſeuntes. lx. ſtadia.
¶ Dubit. quō potuerunt regredi in 43
hieruſalem cū hora eſſet iam tarda?
Rñ. Lyr. ꝙ hoc fecerunt ex fidei fer-
uore vt iſta annuntiarent apoſtolis
¶ Dubita. qui erāt illi vndecim con- 44
gregati. Rñ. Aug. de conſenſu Euā-
geliſtarū. ꝙ erant vndecim apoſtoli.
¶ Dubi. qñ dominus apparuit Pe 45
tro? Rñ. Lyra. ꝙ credit ei apparuiſſe
qñ cucurrit ad monumentum.
¶ Dubita. quotiens apparuit diſci- 46
pulis poſt reſurrectionem. Rñ. quod
in euangelio non omnes eius appa-
ritiones ſunt ſcripte: vt dicit ſanctus
Tho. iij. parte. q. lv. artic. iij. Nam
primo apparuit ſemper Uirgini: li-
cet non habeatur in euangelio. Se-
cundo Magdalene: vt habet Joan.
xx. Tertio, mulieribus redeuntibus
de monumento Mathe. 28. Quar
to Petro: ſed non habetur vbi aut
quando. Quinto diſcipulis euntib9
in Emaus hodie. Sexto diſcipulis
in vnum congregatis. Luc. xxiiij. et
Joan. xx. Septimo quādo vidit eum
Thomas Joan. xx. Octauo ad ma-
re thiberiadis in captura piſcium.
Nono in monte galilee. Mathe.
xxviij. Decimo recumbentibus vn-
decim apoſtolis. Marci. xvi. Unde-
cimo ipſo die in aere dum aſcende-
ret in celum viſus eſt etiam pluſꝙ
quingentis fratribus ſimul. ꝛ Ja-
cobo: vt dicitur. j. Chor. xv. et crebra
erat eius cū eis conuerſatio priuſꝙ
aſcendiſſet in celum ꝛ hoc ad ipſorū
conſolationem.

47 ¶ Dubitatur cur totiens apparuit prima die. Reſpond. qui ſupra. q qz per plura indicia erãt admonendi: vt a principio fidem reſurrectionis reciperent: ſed ea recepta non indigebant tam frequentibus apparitionibus inſtrui.

48 ¶ Dubi. cur nõ ſemper ſtetit cũ eis vſq ad aſcenſionem. Rñ. q ſupra. q vt videret ad talem vitã reſurrexiſſe qualem prius non habuerat.

49 ¶ Dub. nunquid cõuenientius ſteriſſet cum eis q alibi. Reſpond. qui ſupra q non propter hoc non conuerſabat cũ eis: quia reputaret ſe alibi conuenientius eſſe: ſed qz hoc diſcipulis inſtruendis cõuenientius iudicabat ſi non continue conuerſaretur cum eis.

50 ¶ Dubit. cur primo apparuit petro q alijs diſcipulis? Rñ. Chryſo. q ne deſperaret propter negationem.

51 ¶ Dubita. cum Marci vlti. habeat q dicta feminarum viſa ſunt apoſtolis deliramenta quomodo hic dicitur q apoſtoli dicebant vere eum ſurrexiſſe. Reſpond. Magiſter Hiſtori. ſcolaſt. q primo ad dictum mulierũ non crediderunt: ſz poſt eũ Petr9 retulit ſe eũ vidiſſe fidẽ dederũt.

52 ¶ Dub. cur poti9 in fractiõe panis cognouerunt eũ q p alia ſigna. Rñ. ſanctus Tho. iiij. ſen. diſt. xxi. q. ij. art. iiij. q. i. q diſcipuli nõ cognouerint xpm i loquela fuit ex interiori diſpoſitione: quoniam non credebant eũ reſurrexiſſe: ſed in fractione panis per ſpecialem modum frangẽdi cognouerunt eum. Nã vt dicit fractio ſua erat ſimilis inciſioni cultelli.

☞ Allegorice.

¶ (Quod duo diſcipuli vadunt in Emaus) ſignificat vtrunq populũ iudaicũ z gẽtilẽ ad fidem cõuerſum ire in emaus interpretatum mater dulcedinis: qz per fidem guſtat dulcedo dei: (q diſtat ſtadijs. lx.) figurat q oportet nos imbui decem preceptis legis. z quatuor euangelijs z ita quater quatuor ſunt. xl. Et quia dilectio dei z proximi eſt plenitudo legis ideo addimus bis decem qui eſt numerus perfectus. z itineram9. lx. ſtadijs (q loquendo de chriſto chriſt9 eis appropinquauit): ſignat omnes de deo loquentes deum habere preſentem) q oculi eorum tenebantur ne eum cognoſcerent) demonſtra in preſenti vita nequaquã deum poſſe videri ſicuti eſt. (Quod eos primo interrogat.) ſignat gratiam dei omne noſtrum bonum preuenire. (quod vocãt eum peregrinũ demonſtrat qd in omnibus fuit vere peregrinus. Et primo quantũ ad habitum habuit carnem pro ſclauina: aiam plenã gratiarum pro ſcarſella coronã ſpineã pro pileo z crucem pro baculo. Quantum ad vias fuit peregrin9 deſcẽdẽdo de celo in hanc vallẽ: aſcẽdẽdo in crucẽ deſcẽdẽdo ad inferos: aſcẽdẽdo ad celos nec errauit itinerãdo: qz tenuit viã ferratã pedibus clauis pforatis: habuit crucẽ demonſtrantẽ iter: z coronam pro ramis cõnexis: z aceruum lapidum qbus pluries iudei voluerunt eũ lapidare qbus oibus vie oſtendunt. Fuit peregrinus quantum ad hoſpitia q intrauit. Primo de mane ad prandendum in vtero virginali. In meridie ad bibendum z quieſcendum in cruce. In ſero ad cenandũ q dormiendũ in ſepulchro: z anima in limbo ad faciendũ cenã ſctis patribus. Fuit peregrinus quo ad pericula: quia a ſocio proditus. ſ. iuda ab hoſpitibus. ſ. iudeis interfectus: a latronibus. ſ. militibus ſpoliatus: fuit peregrinus quo ad ſigna q reportauit. ſcilz cicatrices: (q diſcipulos cõ

gnit)ſignat deū quos diligit redar-
guere ⁊ ad viam veritatis reducere
(ꝙ finxit ſe longius ire)ſignatq; de⁹
aliquādo derelinquit iuſtos intenta
tionibus vt amplius coronentur(ꝙ
coegerunt eum: ⁊ cognouerūt)ſigni
ficat hoſpitalitatem ſumme deo pla
cere ⁊ xp̄z in pauperibus recipi ⁊ co
gnoſci:(ꝙ orat dicentes:mane nobi-
ſcum dn̄e)ſignat ꝙ volentes Jeſum
habere loquanť verba ſpūalia ⁊ ita
corda eorū ardebūt in preſenti vita:
(ꝙ eadē hora regreſſi ſunt:⁊ narra-
uerunt apoſtolis geſta)ſignat docto
res differētie ꝓpter ſalutē aliorū ꝑdi
care.(ꝙ cognouerūt eū i fractiōe pa
nis)ſignat xp̄m maxime cognoſci ⁊
percipi in ſacramento eucharistie.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vti ſemper memoriaʒ
paſſionis xp̄i mente reuoluamus:et
nō habere oculos clauſos ſʒ aptos
⁊ vigilantes:q: neſcimus horā quā-
do veniet:⁊ ſi q̄ dubia habemus re-
curramus ad ſacrā ſcripturam:⁊ ꝙ
peregrinos verecūdiores nedū inui
temus:ſed ⁊ eos gratioſe cogamus
quia in ipſis recipimus chriſtum.
Inſtruimur etiam vt ſemper ante
comeſtionem benedicamus cibum
⁊ potum:⁊ gratias referamus bono
rum omnium largitori:⁊ ꝙ ſalutem
proximorum iuxta poſſibilitatē per-
quiramus.

☞ Anagogice.

¶ Eleuamur in contemplationem
Emaus.i.celeſtis glorie que eſt ma-
ter totius dulcedinis:ad quā in ipſa
die reſurrectionis generalis corpo-
re aſſumpto perueniemus poſt pere
grinationeʒ preſentis vite:vbi omni
dubietate remota videbimus deum
ſicuti eſt inclinatis diebus preſentis
ſeculi:vbi oculi noſtri erunt vidētes
preceptorem noſtrū:⁊ diuino amo-
re ardebimus:vbi ⁊ in celeſti menſa
panem angelorum manducabimus
⁊ inueniemus congregatos ſanctos
apoſtolos:⁊ eos qui cuʒ ipſis erunt
turbā videlicet magnam ſtantes an
te thronum dei.

¶ Feria tertia paſche.

Stetit ieſus in medio. Lu.xxiiij.
cap.⁊ Joan.xx.cap.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt
anno Chriſti.xxxiiij.die.xxvij. Mar-
tij.in dominica.

☞ Hiſtorice.

¶ In medio diſcipulorū conſiſtens
dominus vt pace fruerentur:nec vl-
lo concuterentur timore cū ipſe ad-
eſſet imperauit:his autem cōturba-
tis quoniam ſpiritum cernere ſe ar-
bitrarenť:ait minime turbari opor-
tere:ſed vt manibus plantiſq; per-
ſpectis eum qui crucifixus fuerat
ipſum eſſe agnoſcerent:palparentq;
ſpiritum carnibus ⁊ oſſibus carere:
que ipſe poſſideret:cumq; incredu-
los ac ex letitia admirantes aſpice-
ret iuſſit vt ſi que eſui apta haberēt
offerrent: ex parte itaq; piſcis aſſi
ac fauo mellis dum comediſſet:que
ſuperfuerant reddidit: retulitq; hec
ꝑdixiſſe eis:neceſſe ſcʒ fore quecūq;
impleri que ſacris in ſcripturis de
eo enuntiata fuiſſent ſcripturarūq;
claram eis interpretationem tribuit
quatenus cunctas intelligerent:in-
quiens ita ſcriptum fore: ⁊ impleri
oporteret ⁊ eius in nomine in omnes
predicari gentes ſcelerum peniten-
tiam ⁊ oblationem.

Vtile erit occurrentia du-
bia reſoluere.

¶ Dubi. cur euangeliſta
non dixit venit ſed ſtetit.
Reſpon. Lyra quia ſubi-
to inter eos apparuit ⁊ ianuis clau-
ſis intrauit.

2 ¶ Dub. vbi erant tunc apoſtoli. R.
Randulphus de vita chriſti. quod
in cenaculo vbi fecerant cenam ſito
in monte ſyon.
3 ¶ Dubita. qua hora eis apparuit?
Rñ. ꝙ de ſero. vt habetur Joan. ij.
4 ¶ Dub. cum feciſſet annũtiare per
angelum qđ viderent eum in gali-
lea: quomodo nunc apparet eis in
hieruſalem? Rñ. Euſebius. ꝙ prius
latitantibus in hieruſalē ſemel aut
bis viſus eſt ad eorum conſolatio-
nem: in galilea vero non in concla
ui aut ſemel aut bis: ſed cum multa
poteſtate oſtenſionem ſui fecit pre-
bens ſe eis viuentem poſt paſſionē
in ſignis multis vt Lucas teſtatur
in actibus.
5 ¶ Dub. cur dicit eis pax vobis. R.
Theophi. quod vt oſtenderet ſe eſſe
eundem eorum magiſtrum qui hoc
verbo gaudebat: quo etiā eos muni
uit cum ad predicandum miſit.
6 ¶ Dub. quid eſt pax. Rñ. ſ. Tho. ij.
ij. q. xxix. ar. i. ꝙ eſt trãquilitas ordi
nis maxime in volũtate: vt dicit Au
guſt. xix. de ciuitate dei. que cõſiſtit
in hoc quod motus omnes appeti
tus in vno nomine conquieſcunt.
7 ¶ Dubitatur. que differentia eſt in-
ter pacem ⁊ cõcordiam? Rñ. qui ſu
pra. quod pax includit concordiam
⁊ aliquid addit quia aliquis poteſt
eſſe concors cum alio nõ ſpontanea
voluntate: ſed quaſi coactus timo-
re alicuius mali ſibi imminentis: et
talis concordia non eſt vera pax:
quia non ſeruatur ordo vtriuſque
concordantis.
8 ¶ Dubit. cur oĩa pacem appetunt?
Rñ. qui ſupra. ar. ij. qm̃ omne appe
tens appetit tranquile ⁊ ſine impe-
dimẽto peruenire ad id qđ appetit
⁊ in hoc conſiſtit ratio pacis.
9 ¶ Dubit. cum multi appetant bel-
lum quõ appetũt pacem? Rñ. qui ſu
pra. ꝙ oẽs bellantes non querunt ni
ſi pacem: quam ſe habere non eſti-
mant niſi eorum voluntas quieſcat.
¶ Dub. an pax ſit virtus. Rñd. qui 10
ſupra. arti. iij. ꝙ pax eſt effectus cha-
ritatis nec eſt alia virtus ab effectu
virtutis charitatis.
¶ Dub. an cum pace poſſit ſtare diſ 11
ſenſio. Rñ. qui ſupra quod diſſenſio
que prouenit ex diuerſitate opinio-
num. Uel de minimis nõ repugnat
charitati nec per conſequens paci
que habetur ĩ hac vita ſed bene diſ
ſenſio de magnis: et in bonis confe
rentibus ad vitam.
¶ Dub. an pax reipublice ſit bona. 12
Rñ. q. ŝ. q. cxxiij. ar. v. ꝙ ſm ſe eſt bo
na lꝫ mali etiã vtant ea ad laſciuiã.
¶ Dub. ſi pax eſt bona. cur dñs di- 13
cit Matthei. x. Nõ veni mittere pa
cē ⁊c? Rñd. qui ŝ. q. xxix. ar. ij. qđ eſt
quedam pax vera: ⁊ iſta eſt bona et
hanc dñs commendat. Alia eſt pax
apparens: de qua đr in Pſal. xxvij.
Qui loquũtur pacem cum proximo
ſuo: mala autē in cordibus eorũ: et
eſt ſimulata ⁊ eſt pax malorũ in qua
conueniunt aliqui ad mala facien-
dum: ⁊ hanc dñs prohibet: nec ve-
nit eam mittere: ſed potius auferre.
¶ Dub. quã excellentiam habet in 14
ſe pax bona? Rñ. Brecus. ꝙ pax eſt
res ⁊ nomē dulce: quã ⁊ dei eſſe ac-
cepimus iuxta illud pax dei. ⁊ eius
eē deũ. iuxta illud de⁹ pacis: ⁊ ipſam
eſſe deũ. iuxta illud ipſe eſt pax no-
ſtra. Pax bonum commendatũ ab
oĩbus: obſeruatum autē a paucis.
¶ Dubita. cur a paucis obſeruatur 15
pax. Rñ. qui ſupra. qđ forraſſis cau-
ſa eſt ambitio dominij aut faculta-
tum aut liuor: aut odiũ: aut cõtem-
ptus: aut aliquid huiuſmodi.
¶ Dub. q: videt oratio imperfecta 16
dum dicit pax vobis? Rñ. qđ hic eſt
eclypſis. quia ſubintelligitur ſit.

17 ¶ Dub. cur dicit ego ſum? Rñ. Ly. q.d. ego ſum nõ res ſantaſtica aut illuſio diabolica.

18 ¶ Dubi. cur dicit nolite timere? R. qui ſupra. qđ veriſimile eſt qđ viſo eo ſtatim timuerũt: ⁊ vt abijceret timorem dixit eis nolite timere.

19 ¶ Dub. quem ſpiritum putabãt videre? Rñ. Beda. ꝙ illum queʒ emiſit in paſſione: quoniam non credebant eum reſurrexiſſe.

20 Dub. cur cõturbati dicanť cũ Petrus iã eũ vidiſſet? Rñ. Ambro. ſup Luc. ꝙ q2 vectibulis obſeratis improuiſus cum corpore ſe infuderat.

21 ¶ Dubita. cur dicit ⁊ cogitationes aſcendunt? Rñ. Theophilus. qđ in hoc oſtendit ſe deum eſſe qui mentis cognoſcit archana.

22 ¶ Dubit. quas cogitationes habebant? Rñ. Beda. ꝙ falſas ⁊ pernitioſas contra reſurrectionẽ chriſti: nec propter ipſas reducebantur ad ipſam credendum.

23 ¶ Dub. cur dicit cogitatiões aſcendere. Rñ. Beda. quod ea que deus infundit dicuntur deſcendere: ſed ea que contra deum ſunt dicuntur aſcendere.

24 ¶ Dub. cũ Joã. xx. dicať gauiſi ſunt diſcipuli. ⁊ hic Lucas dicat eos cõturbatos videť contrarietas? Rñd. Ambro. ſup lucaʒ dicens. qđ primo conturbati ſunt: ſʒ poſtmodũ dñm crediderunt gauiſi ſunt Joãnes autem compendio vtitur: ⁊ Lucas hiſtorico vſus eſt circuitu.

25 ¶ Dubit. cur vult vt videant ⁊ palpent. Rñ. Beda ꝙ vt dubietatis eorum vulnus ſanaret.

26 ¶ Dub. cur potius manus ⁊ pedes ꝗ alias ptes corpis. Rñd. qui ſupra q2 p ipſas cicatrices firmius docebantur cognoſcere eſſe idẽ corpus numero quod in cruce fuerat.

27 ¶ Dub. an poſt reſurrectionẽ xp̄s habuerit verũ corpus? Rñ. ſ. Tho. iij. par. q. liiij. art. j. ꝙ ſic. quia ſi fuiſſet fantaſticũ corpus nõ fuiſſet vera reſurrectio ſed apparens.

28 ¶ Dub. an corpus xp̄i reſurrexerit integrũ? Rñ. qui ſupra. ar. iij. ꝙ ſic. ⁊ quicquid ad naturaʒ humani corporis pertinet totum fuit in corpore chriſti reſurgentis: fuit ergo eiuſdem nature ſed alterius glorie: quia impaſſibile reſurrexit.

29 ¶ Dubitatur quia videtur qđ non habuerit carneʒ et ſanguinem cum dicatur. ij. Corinthe. xv. Caro ⁊ ſanguis regnum dei non poſſidebunt. Rñ. qui ſupra. quod caro ⁊ ſanguis non accipiuntur ibi pro natura carnis ⁊ ſanguinis: ſed pro culpa carnis et ſanguinis: vel pro corruptione carnis ⁊ ſanguinis.

30 ¶ Dub. quia ſi habuit ſanguinem ergo videtur ꝙ etiam alios humores habuerit: ⁊ ipſi cauſant corruptionẽ ergo videtur ꝙ corpus chriſti ſit corruptibile? Rñ. qui. ſ. ꝙ ſicut Auguſt. dicit ad Conſencium quod valet diuina potentia de iſta natura corporum quibuſdam manentibus auferre quas voluerit qualitates: vt aſſit labes. ſ. corruptionis: aſſit effigies: aſſit motio: aſſit fatigatio. aſcit veſcendi poteſtas: aſſit eſuriendi neceſſitas.

31 ¶ Dub. an tot9 ſanguis effuſus in paſſione fuerit reaſſumptus in reſurrectione? Rñd. qui ſupra. qđ ſic cum totus pertineat ad veritatem humane nature. dñs Joan. car. de tur. cre. ſic probat ſi totus ſanguis non fuit reaſſumpt9: ſʒ aliqua pars remanſerit in terris: queritur quid erit de eo in fine ſeculi. Non eſt dicendum ꝙ corrũpatur: nec etiam ꝙ tunc a xp̄o aſſumať: q2 reſurrectio eius non iterabiť: ergo tot9 fuit reaſſumpt9 in reſurrectiõe. Hoc idem

probat. ſ. Tho. quodlibe. v. tum quia in perfectiſſima etate paſſus eſt in qua maxime ea que in hoīe inueniū tur ad veritatē humane nature pertinere videntur. tū ex merito paſſiōis: qꝛ ſi ſanctoꝝ martyrū ille ptes in q̄bus pro xp̄o paſſionē ſuſtinuerunt quedam priuilegiatū fulgorē habebūt: vt dꝫ Aug. in. ij. de ciui. dei multo pꝛecioſ9 ſanguis xp̄i quē ꝓpter ſalutē hūani gn̄is effudit ad glorioſaꝫ reſurrectioneꝫ totus reparatus eſt.

32 ¶ Dubit. qūo reperitur ſanguis xp̄i q̄ ſeruatur in quibuſdā eccleſijs? Rn̄d. ſ. Tho. iij. par. vbi. ſ. ꝛ Joā. de poliaco quolibe. iiij. qꝺ miraculoſe dicitur fluxiſſe de quadā imagine xp̄i ꝑcuſſa ꝛ etiā de quadam hoſtia ꝯſecrata ꝑcuſſa a quodaꝫ iudeo ſicut accidit in vico pariſijs: ꝛ dꝫ adorari eadem adoratiōe qua ali9 ſanguis xp̄i adoratur cū repreſentet paſſionem xp̄i.

33 ¶ Dubita. qꝛ videtur ꝙ diuinitas fuerit ſeparata a ſanguine: qꝛ non poſſumus dicere qꝺ in illo triduo xp̄s effuſus fuerit ſup terraꝫ ſup quā effuſus eſt ſanguis. Sicut dicimus ꝙ xp̄s fuit in ſepulchro qꝛ corpus ibi erat: ꝛ in inferno qꝛ aīa ibi fuit: a quibus nō fuit ſeparata diuinitas: ꝛ ita fuit a ſanguine ſepata? Rn̄d. do. Jo. car. de tur. cre. ſup euāgeliꝭs qꝺ illa ratio eſt Frācifci de maronis qui in quodā ſermone diſtinguit. iiij. ſeparatiōes. ꝛ dicit ꝙ ſcꝺa ſeparatio fuit humanitatis a diuinitate ꝓut humanitas dicit aliquod reſultans ex vnione aīe corporis: ꝛ ꝓpter hoc dicit xp̄m clamaſſe: deus meus vt q̄d dereliq̄ſti me. Et quarta ſeparatio fuit ſanguinis a diuinitate: que tn̄ nō videtur benedicta: qꝛ dr̄ia eſt inter ceſſationē vnionis ꝛ ſeparationem vnitorū. Ceſſat enim vnio aliquorū per deciſionē alicuius extremoꝝ: ſꝫ ſeparatio nō eſt niſi eorum que manent poſtq̄ ſoluta eſt eorū vnio. Vn̄ forme naturales alie ab aīa rōnali qn̄ fit corruptio cōpoſiti nō dicuntur ſeparari a materia: ſꝫ ſola aīa rōnalis dicitur ſeparari qꝛ remanet ſoluta vnione eius a corpore. Et ideo cū in morte xp̄i humanitas prout dicit aliquid reſultās ex vnione anime ꝛ corporis non maneat diſſoluta vnione aīe ꝛ corporis ſed deſinat eſſe: non eſt proprie dicenda ſeparari a diuinitate. Preterea quod dicit chriſtū clamaſſe deus meus vt q̄d dereliq̄ſti me ꝓpter talē ſeparationē nō dicit verū: qm̄ Auguſtinus: Magiſter ſniarū: ſanctus Thomas: Alexāder de ales ꝛ Nicolaus de lyra: oēs exponūt de ſubtractiōe ꝓtectionis. Dr̄ enī derelictus xp̄s: qꝛ expoſitus manibus impioꝝ: nō autē dictū eſt ratione ſeparatiōis facte: ꝛ quedā glo. dicit ſubtraxit protectioneꝫ ſed non ſoluit vnionē. Quoniam hec verba adhuc viuēs in cruce dixit. Preterea motiua ſua non aſtringunt quod fuerit facta ſeparatio ſanguinis a diuinitate. Tum qꝛ ipſe chriſtus ait per ꝓphetā ps. xxi. Ego autē ſicut aqua effuſus ſum ꝙ glo. que eſt Auguſtini exponit de xp̄o. ſicut ergo ratione corporis dicitur qꝺ iacuit in ſepulchro ita eo modo ratiōe ſanguinis effuſi de corpore poterat dici effuſus ſuper terram. Non aſtringit quoq; aliud eius motiuuꝫ: qꝺ omne qꝺ predicatur de eo qꝺ eſt vnituꝫ verbo predicetur de verbo: qꝛ nō oportet qꝺ predicetur omnibus modis. Vn̄ lꝫ anima ſemꝑ manſerit vnita verbo: nō dicitur ꝙ verbū ſit anima: aut quod ſit forma corporis: aut qꝺ fuit ſeparatuꝫ a corꝑe ſicut erat anima: aut qꝺ eſſet corpus ꝛ ſeparatum ab aīa: ꝛ ita lꝫ ſanguis eſſet vnitus diuinitati nō ſequitur qꝺ diuinitas eēt ſanguis: aut ꝙ fuiſſet effuſa ſup ter-

ram: ſed bene ſequit̄ ꝙ erat habens
ſanguinē effuſum ſup terrā: qđ autē
ſanguis xp̄i qui in paſſiōe fuit effu-
ſus ſemper manſerit diuinitati vni-
tus. Probatur primo ex illo Matt.
xxvj.c. Hoc eſt corpus meū qđ pro
vobis tradet̄. Et hic eſt ſanguis qui
pro nobis effundet̄. Ex quibus ver-
bis chriſti eadē videtur eſſe vnitas
inter ſanguinē effuſum ꝛ ſanguinē
viuū que fuit inter corpus viuum et
corpus mortuū: ſed corpus xp̄i mor-
tuum ꝛ viuū fuit vnum ꝛ idē vnita-
te ſuppoſiti. ergo ſanguis effuſus et
ſanguis viuus xp̄i fuit vnus vnitate
ſuppoſiti: qđ nō eſſet ſi ſanguis effu-
ſus in paſſiōe fuiſſet a diuinitate ſe-
paratus: cōſequētia eſt bona ꝛ ante-
cedens ꝓ vtraqꝫ parte: alˢ dabit̄ ꝙ
ſanguis effuſus eſſet aliꝰ ſuppoſita-
liter ꝙ̄ ſanguis viuus xp̄i qđ non vi
detur cōuenienter dictū. Itē ſanguis
xp̄i effuſus in paſſione fuit pretium
ſufficiens ad redēptionem humane
nature. ergo nō fuit a diuinitate ſe-
paratꝰ: cōſequētia eſt bona antece-
dens ptꝫ ex illo. ij. Corinth. vj. empti
eſtis pretio magno qꝛ ſufficienti: ſed
ſufficiens pretiū redemptionis non
potuit eē aliqua virtute creata. Un-
de neceſſe eſt ꝙ virtute diuina: vnde
ex hac ratione ſumitur hec neceſſi-
tas incarnationis. Unde ſanctus
Tho. ſuper illud empti eſtis pretio
magno dicit: dicitur autem pretium
redemptionis magnum qꝛ non eſt
corruptibile ſed eternum habēs vir
tutem cū ſit ſanguis dei eterni. Itē
ſanguis xp̄i effuſus fuit incorrupti-
bilis patet: tū ex illo p̄s. xx. Que vtili
tas in ſanguine meo cum deſcendo
in corruptionē. tū ex illo. j. Petri. j.
nō corruptibilibꝰ auro ꝛ argēto re-
dempti eſtis: ſꝫ p̄tioſo ſanguine: ſed
iſta incorruptio nō inerat ei ex na-
turali virtute. Ergo neceſſe erat qđ
ineſſet virtute diuinitatis ſibi vnite.
Item ſanguis chriſti qui dat̄ nobis
ſumendus ſub ſacramento eſt idem
ſanguis q̄ effuſus eſt a corpore xp̄i
in remiſſionē peccatorum. Sed iſte eſt
vnitus diuinitati: ergo et ille. Item
cum ſanguis chriſti operatꝰ ſit re-
miſſionem peccatoꝝ ablutionē cul-
parū et apertionem regni celeſtis
neceſſe eſt dicere qđ fuit diuinitati
vnitus: qꝛ actio ꝛ operatio arguūt
virtutē in operante: tales operatio
nes ſunt ſupernaturales ergo di-
uine. Unde ſanctꝰ Tho. ſuper illud
ad Hebreos. ix. Xp̄s aſſiſtens pon-
tifex ꝛ infra ꝑ propriū ſanguinē di-
cit. Per iſtum ſanguinē redempti
ſumus ꝛ hoc in perpetuū: qꝛ virtus
eius eſt infinita. Idem tenet Da-
maſcenus dicens. Anathema ſit
qui dicit verbum dei depoſuiſſe qđ
ſemel aſſumpſit. Itē deꝰ nihil agit
fruſtra: qꝛ nec natura q̄ſola diſpo-
nit cū rōne: ſꝫ nulla ratio ſufficiens
pōt aſſignari qđ ſanguis effuſus in
remiſſionē peccatorū derelinquat̄
a diuinitate neqꝫ aliqua vtilitas ſit
in eo. ideo ꝛc.

¶ Dub. qꝛ videt̄ ꝙ ſpiritus carnē 34
et oſſa habeat: qꝛ aīa informās cor-
pus ip̄m corpus hꝫ: ꝙ corpꝰ carnē
ꝛ oſſa habet. ergo ꝛc. Rn̄. ꝙ ſp̄us ne
qꝫ aīa habēt carnē ꝛ oſſa que ſint ſue
nature cū aīa ꝛ ſp̄us ſint nature in-
corporee: ꝛ hoc modo xp̄s ꝓbauit ſe
non eſſe ſpiritum: cum non haberet
carnem ꝛ oſſa.

¶ Dub. an apparuerit dñs diſcipu 35
lis nudus vel veſtitus? Rn̄. ꝙ eun-
tibus in Emaus apparuit veſtitus
ſicut peregrinus. Itē Magdalene
in forma ortolani q̄ nō incedūt nu-
di: ꝛ ita veriſimiliter apparuit cete-
ris apoſtolis indutus.

¶ Dubitatur quibus veſtibus erat 36
indutus? Reſpon. qđ ſicut appare-

bat eis in forma qua volebat: ita et in habitu quo volebat.

37 ❡ Dub. ſi nõ credebãt quõ poterãt mirari pre gaudio? Rñ. ꝙ nõ erant increduli ex toto: ſʒ mirabantur de narratis ⁊ viſis: ⁊ gaudebant.

38 ❡ Dubita. cur voluit mãducare cũ eis? Rñ. ſanct9 Tho. iij. ſen. di. xxj. q. ij. ar. iiij. q. iiij. ꝙ per comeſtionẽ oſtẽdit verã naturã humanã remãſiſſe ex illis operibus vite q̃ infirma ſunt. ſ. ꝑ comeſtionem que comeſtio non fuit neceſſitatis ſicut eſt in aiali vita: ſʒ magis fuit poteſtatis. i. naturalis potẽtie oſtenſiua.

39 ❡ Dub. an fuerit ibi vera comeſtio. Rñ. qui ſupra. ꝙ ſic quantũ ad diuiſionem cibi ⁊ q̃tum ad traiectionẽ in vẽtrẽ: nõ aũt q̃tum ad conuerſionem in humores vel in ſubſtantiaʒ comedentis.

40 ❡ Dub. quid actũ fuit de illo cibo. Reſp. qui ſupra. ꝙ vt Augu. dicit in ſpiritualẽ naturã conuerſus eſt. id eſt in vaporem reſolutus ſicut aqua per radios ſolis.

41 ❡ Dubi. q2 per talem comeſtionẽ nõ videtur probata humana natura: q2 etiam angeli legũtur comediſſe: qui tamen non erant homines? Rñ. qui ſupra. ꝙ in angelis non eſt comeſtio ad oſtendẽdũ potentiam naturalẽ nutritiuã quã nõ habẽt: ſicut xp̄s eam habuit ⁊ ideo non eſt ſimile: ⁊ licet iſta comeſtio vel vnũ argumẽtorũ q̃bus vſus eſt per ſe nõ ſufficerẽt: tñ oĩa ſimul certitudineʒ faciebant: ⁊ ideo etiã argumẽta multiplicata ſunt.

42 ❡ Dubit. q2 argumẽta tollunt͛ vbi fides q̃ritur: vt dicit Ambro. ⁊ Greg. in homil. fides nõ habet meritũ cui humana ratio prebet experimentũ Rñd. qui ſupra. articu. iij. ꝙ intentio Ambro. eſt dicere ꝙ fides non aſſentit alicui ꝓpter argumẽta: ſed propter veritatẽ primam. Nõ aũt quin poſſint induci argumẽta adminiculantia fidei ſicut primo apoſtoli inducti fuerũt ad credendũ per miracula ⁊ per autoritatem ⁊ per viſibiles apparitiones.

❡ Dubi. quid probauit dñs ꝑ iſtas apparitiones. Rñd. qui ſupra. ꝙ idẽptitatem reſurgentis ⁊ conditionẽ reſurrectionis quam probauit quãtum ad veritatem vite loquendo cum eis: ⁊ veritatem corporis ſe palpandũ ꝓbendo: ⁊ quantũ ad gloriam ianuis clauſis intrando. Idẽptitatem reſurgẽtis ꝓbauit quãtuʒ ad naturaʒ comedendo cum eis ⁊ perſonã ſe viſibilẽ prebendo in eadem effigie quã ſoliti erãt videre et quantũ ad accidentia per hoc ꝙ cicatrices oſtendit. 43

❡ Dub. cur nõ ita ꝓbauit alios articulos fidei ſicut iſtũ? Reſpon. qui ſupra. ꝙ quidã articuli ſunt de diuinitate tantũ: ⁊ nõ poſſunt ꝓbari ad ſenſum: ſed per miracula vel per autoritates quemadmodũ ꝓbati fuerunt. Quedam ſunt de humanitate diuinitati vnita. Et iſti etiã ad ſenſum omnes probati ſunt: ſed q2 paſſio ⁊ aſcenſio in ſeipſa viſa eſt non aũt reſurrectio. Ideo ſigna reſurrectionis viſibiliter oſtendi oportuit ex quibus conferendo ad veritateʒ reſurrectionis perueniret͛ ⁊ ꝓpter hoc iſta ꝓbatio dicta eſt argumentatiua. Non aũt probatio paſſionis vel aſcenſionis. 44

❡ Dub. q2 nõ videt͛ vera ꝓbatio reſurrectiõis ꝑ hoc ꝙ ſe palpãdũ prebuit: q2 angeli ⁊ demones poſſũt aſſumere corpa ſolida? Rñ. q. ž. ar. iiij. q. ij. q̃d lʒ poſſint aſſumere corpora ſolida nõ tñ habẽtia oẽs opatiões vite: q2 opus artis nõ põt eſſe ſimile operationi nature: ⁊ ex lõga mora perciperetur deceptio. 45

46 ¶ Dub. quia ſi argumēta illa ſuffi-
cienter ꝓbabāt reſurrectionē: vide
tur ꝙ diminuerēt meritū fidei? Rñ.
qui ſupra. q. ij. arti. iij. ꝙ fides nō eſt
directe de eo ꝙ ꝓbat ſicut de obie-
cto: ſʒ de diuinitate que ꝓbari non
pōt homini in via. Unde Thomas
vidit hoīem ꝛ deum credidit.

47 ¶ Dubi. cum cicatrices videantur
importare quādam corruptionem
vt quid remanent in corporib⁹ glo-
rioſis? Rñ. qui ſupra. arti. iiij. q. iij.
ꝙ vt dicit Augu. xx. de ciuitate dei.
ꝙ remanent ad decorem quaſi in-
ſignia victorie non qḋ aliqua corru
ptio vel defectus in eis ſit.

48 ¶ Dubi. an ſancti quib⁹ truncata
fuerunt mēbra reſurgēt ſine illis mē
bris? Rñ. q. ſupra. ꝙ nō oportet qḋ
ſine illis reſurgant: ſed ꝙ in loco in
ciſionis aliquod veſtigiū ad deco-
rem glorie remaneat.

49 ¶ Dub. que differētia eſt inter mel
ꝛ fauum mellis? Rñ. Beda quod
idē ſunt ſʒ qñ mel eſt extractū a cera
fauus mellis dicitur interim quod
eſt in cera.

50 ¶ Dub. vt quid dedit eis reliquias
Rñ. ꝙ vt magis certificarentur eū
comediſſe cum in reliquijs viderēt
cōſumptionē ſibi editi q̄ deficiebat.

51 ¶ Dubita. cur dicit cum adhuc eſ-
ſem vobiſcum cum etiā nunc ſic lo-
quendo eſſet cū eis? Reſpon. Be-
da. id eſt cum adhuc eſſem in carne
mortali: q2 licet in eadē carne reſu-
ſcitatus eſſet: nō tamen cum eis in
illa mortalitate erat.

52 ¶ Dub. cur dicit neceſſe erat imple
ri ſcripta de eo? Rñ. Aug. de cōſen-
ſu Euāgeliſtaꝝ. qḋ ad cōfutandum
deliramēta eorū qui dicunt eū magi
cis artib⁹ tanta feciſſe ꝛ apoſtolos
cōuertiſſe: quia anteq̄ naſcereť non
erat magus. Et tamen talia de ipſo
ꝓphetata fuerunt anteq̄ naſcereť.

¶ Dubitatur vt quid aperuit eis ſe
ſenſum? Reſpon. Lyra. vt illumina-
rentur ad percipiendū ea que erāt
diuinitatis.

¶ Dubi. cū Dauid fuerit ꝓpheta: 54
cur diſtinguit pſalmos a ꝓphetis.
Rñ. ꝙ q2 liber pſalmorū eſt diſtin-
ctus a lib. xij. prophetarum.

¶ Dub. cur primo vult quod predi 55
cent penitentia ꝛ poſt remiſſionem
peccatorū? Rñ. qḋ cū peccata non
remittantur ſine contritione quam
importat penitentia. Ideo primo
penitentia debet ſuſcipi: vt poſt re-
mittantur peccata.

¶ Dubitatur cur dicit in nomine 56
ſuo ꝛ non dei vel trinitatis? Reſpō.
Theophi. qḋ hoc nomen chriſtus
continet in ſe patrem quaſi uncto-
rem ſpiritū. ſ. quaſi unctionē: ꝛ filiū
quaſi unctum. ſ. ſecūdū humanam
naturam.

¶ Dubi. quō poterant ꝑdicare om 57
nib⁹ gentibus cū decē trib⁹ ſint in-
cluſe vltra mōtes caſpios? Rñd. qḋ
circa finē mundi egredientur et eis
tunc predicabitur.

☞ Allegorice.

¶ (Qḋ xp̄s ſtat in medio diſcipulo
rum) ſignat eum ſtare in medio cō-
gregatorum omniū in nomine eius
(piſcis aſſus quem comedit) ſigni-
cat qḋ naturam noſtrā in hoc mari
huius vite natantē aſſans eā igne
proprie deitatis: ꝛ exſiccans ei⁹ hu-
miditatē quā a ꝓfundis vndis cō-
traxerat eſcam fecit diuinam: ꝛ eā
q̄ prius erat abhominabilis prepa-
rauit deo cibum ſuauē ꝙ ſignificat
fau⁹ mellis. (Qḋ aūt reliquias eis
dedit) ſignat ꝙ ipſe humanū gen⁹
redemit: ſed reliquias iudeorū vigē-
tium ſancti apoſtoli conuertere ſua
predicatione debebant.

☞ Tropologice.

Si volumus

¶ Si volumus xp̄m habere in medio noſtrū oportet q̄ ſimus vniti ⁊ cōgregati in nomine ei9 ⁊ dabit nobis pacem. Itē q̄ mādicemus piſcē aſſum.i.xp̄m paſſuz in ſcō ſacro cū fauo mellis.i.cū dulcedine ſuauitatis ⁊ q̄ ſolū mādicemus pt̄e:q2 nō pōt totaliter ꝯſumi. Itē,q̄ queram9 intelligere ſcripturas:vt ſaluemur ⁊ ſciamus q̄d credere debeamus.

☞ Anagogice.

¶ Contēplemur celeſtē gl'iam poſt cōmunē olim,reſurrectionē: in qua xp̄s erit in medio beatorum vbi erit veriſſima pax:⁊ videbūt cicatrices ſue victorie coruſcantes ⁊ ſplendidius ſole lucentes:⁊,videbimus ac palpabimus eaz ſicut eſt ⁊ reficiemur eſcis dulcioribus melle ⁊ fauo gratiaſq; agemus q̄ p̄ penitentiaz ꝯſecuti fuerim9 remiſſionē pctōr̄ū. vbi oēs gētes eū laudabūt in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quarta paſche.

Manifeſtauit ſe iterū Joan.xxj.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno xp̄i.xxxiij.die.v.Aprilis ſcz in die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Cum Petrus: Thomas: Matanael: Zebedei filij. Aliiſq; duo ex domini diſcipulis inaniter piſcando totam conſumpſiſſent noctem mane facto nequaq̄ ab eis agnitus in littore dñs affuit rogauitq; an aliquid eſculi haberent quibus negantibus iuſſit in dexterā puppis retia iactari quoniā piſces inuenirēt qui iuſſa perficientes: centūquinquaginta tres ⁊ quidam magnos comprehenderunt piſces adeo vt rete trahere nequirent q̄ nequaq̄ꝫ ex tanta multitudine ſciſſum fuit: Petrus itaq; cū q2 dñs eſſet a Joanne percepiſſet tunica indutus mare tranſnadauit reliquis nauigio in terrā deſcendentibus:cū ſolum ducentis a terra cubitis abeſſent:vt aūt de captis piſcibus afferrent ei dñs imperauit vtq; pranderēt. Eorū null9 q̄ſnā foret interrogare auſus fuit ꝓprium agnoſcēs dñm. Ibi vero piſcē aſſum vna cū pane eis diſtribuit. Tertio iā reſurrectione pacta ſe eis demonſtrante.

Manifeſtāda dubia occurrunt.

¶ Dub. p̄io cur dicit manifeſtauit ſe Rñd. chriſ.q̄ q2 nō videret niſi ꝯdeſcenderet. 1

¶ Dubi.cur reſurrectio chriſti non fuit ita nota omnibus ſicut paſſio eius que fuit omnibus manifeſta. Reſpon.ſanctus Tho.tertia par. q.lv.art.j.q̄ quia paſſio eius peracta eſt in corpore adhuc habente naturam paſſibilem que cōmuni lege nota eſt:eſt omnib9. Et ideo immediate omni populo manifeſtari potuit:ſz reſurrectio ei9 facta eſt p̄ gl'iam patris ⁊ reſurrexit glorioſa reſurrectione. Ideo nō oī pplo immediate manifeſtāda fuit:ſz q̄buſdā quorum teſtimonio delata fuit in aliorum notitiam. 2

¶ Dubit.cur bis dicit euangeliſta manifeſtauit? Reſp. Beda q̄ more ſolito euangeliſta prius retulit cauſam:deinde quemadmodū res geſta eſt enarrat. 3

¶ Dub.quis fuit iſte Symon? Rñ. Lyr.q̄ fuit Petrus ⁊ nō ille apoſtolus q̄ vocatus fuit Symon. 4

¶ Dub.qui fuerunt illi duo diſcipuli innominati? Rñ.ſanct.Vincē. in ſermōe.q̄ creduntur fuiſſe Andreas frater Petri.⁊ Philipp9 q̄ erat frater Natanaelis. 5

¶ Dub.cur iuerunt piſcati? Rñd. Auguſt.quod propter penuriam vi- 6

emerent ſibi cibos.

7 ¶ Dub.cur dñs permiſit eos penuriā pati? Rñ.qui ſupra.ꝙ vt cogerētur ire piſcatū ꝛ per miraculū factum eum agnoſcerent.

8 ¶ Dub.cur Petr9 qui oīa reliquerat ꝓpter chriſtū redijt ad piſcādū. Rñ.Greg.in homel.qđ negotiū ꝙ ante cōuerſionē ſine peccato extitit hoc repetere poſt ꝯuerſionē culpa nō fuit ꝛ ſic ad piſcationē poſt conuerſionē Petrus redijt. Mattheus ĩo ad Thelonei.lucra nō reſedit.

9 ¶ Dub.an piſcationes et venationes poſſint licite fieri? Rñd.ſ.Tho. ſ.p.q.xcvj.ar.j.ꝙ oīa animalia ſunt homini naturaliter ſubiecta:ꝛ quēadmodū plante vtuntur terra ad ſui nutrimentū. Animalia ĩo plantis ita homo vtitur plantis ꝛ animalibus:ꝛ ꝓpter hoc dicitur in.j. Politicoꝝ.ꝙ venatio ſilueſtriū animalium eſt iuſta ꝛ naturalis:qꝛ per eā hō vēdicat ſibi qđ ē naturaliter ſuū:ꝛ ita etiā piſcatio licita eſt.

10 ¶ Dub.an liceat vbiqꝫ venari ꝛ piſcari? Reſpō.qđ vt habetur.inſtituta de rerum diuiſione.ferarum beſtiarū ꝛ omnium animaliū ſiue in mari aere ſiue in terra exiſtant que nō ſunt in bono alterius dñium acquiritur per occupationē.ſiue quis ea capiat in ſuo vel in alieno. Dñs aūt fundi poteſt ꝓhibere ingrediētem venandi vel occupandi gratia ꝛ qui prohibitus fuerit tenetur iniuriarū.dum autē ſunt in bono alicuius ꝛ cuſtodiam eius effugerint et in libertatē naturalē venerint:nec ſunt in animo redeūdi.rurſus occupantis erūt.Unde ſi quis hꝫ piſces in piſcina ꝛ caſtodia ſua ſub pena furti nemo rapere dꝫ.Si aūt piſcinam cōtingit deſtrui ꝛ rupta cuſtodia piſces in aliud flumē in libertatē naturalē venerint capiētis erūt.

¶ Dub.cur alij diſcipuli ſecuti ſunt Petrū? Rñ.Chriſo.qꝛ Petr9 erat caput eorum. 11

¶ Dub.in quā nauim aſcenderunt? Reſpon.Lyra.ꝙ in alienam cū ſuā reliquiſſent eis accōmodatam vel locatā:ſꝫ alio mō licito adeptam. 12

¶ Dubi.cur piſcabantur de nocte. Reſpon.Chriſo.quia adhuc formidoſi erant. 13

¶ Dub.cur nihil ceperūt illa nocte? Rñ.Grego.ꝙ vt captio ſequēs miraculoſa appareret. 14

¶ Dub.cur nō iuerūt piſcatū inter mortē m ꝛ reſurrectionem Chriſti? Reſpond.Augu.ꝙ quia putarētur eos illa que animos eorū occupauerat deſperatiōe feciſſe:vel dic ꝙ erat infra octauā paſche que tota erat ſolēnis ꝛ non erat licitum operari maxime quia nō fuit dies inter media niſi ſabbatum. 15

¶ Dubit.cur nō venit ad eos dñs nocte? Rñ.quia terruiſſet eos:ꝛ nō ita clare manifeſtaſſet reſurrectionem ſuam. 16

¶ Dubit.cur non ambulauit ſuper aquas? Rñ.Lyra.ꝙ ad oſtendendū qđ amplius nō erat cum illis in fluctibus vite corruptibilis. 17

¶ Dub.in qua forma eis apparuit. Rñd.ſanctus Uincen.in ſermone. quod in ſpecie mercatoris volentis emere piſces. 18

¶ Dubit.cur potius voluit apparere in forma peregrini hortolani et mercatoris quā in alijs? Reſpon. ſanctus Uincē.in ſermone. Quod ideo quia fuit peregrinus:vt patet feria ſecunda paſche in allegoria: fuit hortolanus in ſua predicatiōe malas herbas.i.vitia eradicando: ꝛ bonas id eſt virtutes plantando. Item ꝛ mercator in ſua paſſione:qꝛ emit totum genus humanum precio ſanguinis ſui. 19

20 ¶ Dubi.cur interrogat an pulmen
tarium haberent? Rñd. Chri.quod
quaſi ab eis aliquid emere vellet.
21 ¶ Dub.quid eſt pulmētarium? R.
ꝙ quilibet cibus preter panem.
22 ¶ Dub.cur diſcipuli nihil aliud ſi-
bi dixerunt niſi non? Reſpon. Lyra
quia credebant eum mercatorē eſſe
qui vellet emere piſces.
23 ¶ Dubitatur cur iuſſit vt mitterent
rete in dextram nauis? Rñ. Chryſo-
ſto.qđ per hoc oſtendit eis ſignum
quo eum cognoſcerent.
24 ¶ Dubitatur quomodo potuerunt
capere tot piſces? Reſpond. Lyra.
quod virtute diuina.
25 ¶ Dubit.quomodo non volebant
trahere qđ tñ poſt traxerunt? Rñ.
ꝙ non volebant illud trahere ſuper
nauim pre pondere piſcium.
26 ¶ Dubita. quomodo Joannes in-
ter alios prius cognouit xp̄m? Rñ.
ſanctus Uincē.in ſermone quia ha-
bebat excellētiā virginitatis. Jdeo
habebat oculos clariores: nā beati
mundo corde: quoniam ipſi deum
videbunt. Matth.v.cap.
27 ¶ Dubi.quomodo Joanes cogno
uit dñm? Rñ. qui ſupra.ꝙ admira-
tus qui eſſet homo ille qui tantum
ſciebat de arte piſcatoria. Curioſius
inſpexit illum ⁊ cognouit eum eſſe
dominum.
28 ¶ ¶ Dubitatur cur Joannes ſe no
minando dicit ſemper diſcipulus
ille quē diligebat ieſus? Rñ. Aug.
ꝙ hec erat conſuetudo eorū qui no-
bis ſacras literas miniſtrarunt: et
vt dicit Lyra: hoc patet de Paulo
ij.Corin.xij.cum dicit ſcio hominē
in chriſto.⁊c.⁊.ij. Reg.xxiij. capit.
de Dauid.dixit vir cui conſtitutum
eſt de chriſto.
29 ¶ Dubitatur cur potius Joannes
dixit Petro ꝙ aliis diſcipulis ꝙ il-
le erat dñs? Rñ. Lyr. quia ipſi inter
ſe erant magis familiares ⁊ pre ce-
teris chriſtum plus diligebant.
¶ Dubi.quō Petrꝰ ſtabat nudus? 30
Rñ. Beda.⁊ Lyr.ꝙ dicit nudus re
ſpectu aliorū veſtimentorū quibus
vti ſolebat: qđ more piſcatorū ſtu-
dio piſcandi nudus inceſſerat.
¶ Dubitatur cur precinxit ſe tuni- 31
ca? Reſpon. Lyra.vt cum maiori re-
uerentia accederet ad Chriſtum.
¶ Dubitatur que tunica erat illa? 32
Reſpon. Theophilus quod precin
xit ſe lineo amictu quem fenices et
tyrij piſcatores circumuoluunt ſibi
cum nudi ſint: etiā ceteris indumen
tis apponunt.
¶ Dubit. an Petrus ambulauerit 33.
ſuper aquas vel natauerit veniēdo
ad xp̄m? Rñ Beda.ꝙ natando ve-
nit vel pedibus ꝓprijs: qꝛ erat ꝓpe
terram. Lyra. tñ dicit ꝙ ambulauit
ſuper aquas dñi memor quē dilige-
bat et priſtine ambulationis ſuper
aquas quando ad dñm venit: quia
etiam non natando potuiſſet veni-
re: qꝛ tunica ſuccinxit ſe ꝙ non feciſ
ſet ſi natare voluiſſet: nec etiam pe-
ditando venit per profundum aque
quia diſtabant cubitis ducentis: qꝛ
non videtur ꝙ in tāto ſpatio maris
aqua eſſet ita parua qđ homo poſ-
ſet ibi peditare et maxime qꝛ aqua
illa erat tanta qđ in ea nauis pote-
rat currere in qua erant ſeptem ho-
mines ad minꝰ qꝛ tot ſunt hꝛ nume-
merati: ⁊.cliij. piſces magni ⁊ retia ⁊
alia nauis inſtrumēta: ſed veriſimi-
lior videtur opinio Bede. qđ non
ambulauerit ſuper aquas ⁊ qđ ve-
nit peditādo: nec rōnes Lyre aſtrin
gunt: qꝛ vt patet ex textu euangelij
non poſuerunt in naui illos piſces
nec retia erant in naui: ſed veniētes
ad terrā trahebāt ⁊ ſuper naui erāt
ſex homines: quia Petrus venit ꝑ
aquas: preterea in minori aqua na

nauis piſcatoria etiã onuſta nata-
ret vbi altitudo aque non equaret
altitudinẽ vnius hominis vt ſatis
ad oculũ patere põt: nam illud vo-
cabaẽ mare more hebraico quo oĩs
congregatio aquarũ dicitur mare.
erat enim lacus ſiue ſtagnũ. Et pre-
terea cum primo ambulauit ſuper
mare ſibi imperauit xp̃s dicẽs veni
⁊ tñ cepit mergi fuitq; adiut9 a xp̃o
quare non videẽ veriſimile q nunc
ſine expreſſo conſenſu xp̃i preſum-
pſiſſet ambulare ſup aquas tentan-
do deum abſq; neceſſitate.
34 ¶ Dubi. cur Petrus voluit potius
mittere ſe in mare q̃ venire nauigã
do cum ceteris? Rñd. Beda. q eo
ardore quo et multa alia fecerat.
35 ¶ Dubit. cur alij diſcipuli nõ miſe-
runt ſe in mare? Rñ. Lyr. quia non
erant ita feruidi ſicut petrus.
36 ¶ Dubit. an traxerunt rete piſcium
poſtq̃ fuerunt in terra? Rñd. glo. q
hic interpoſitio eſt: vt ſit ordo lite-
re. Alij diſcipuli nauigãdo venerũt
trahentes rete piſciũ non enim lon
ge erant a terra.
37 ¶ Dubita. cur dicitur quaſi cubitis
ducentis? Reſpond. Lyra. quod in
hoc aſſignatur ratio: quare cito ve-
nerunt poſt Petrum.
38 ¶ Dubita. quis attulerat panem et
piſcem ac prunas? Rñ. Chryſo. q il-
la xp̃s creauit de nouo oſtẽdens ſi-
gna ſue reſurrectionis.
39 ¶ Dubit. an panis eſſet ſuppoſitus
prunis? Rñ. Augu. q non eſt intelli
gendum panẽ eſſe ſuppoſitum pru-
nis: ſed ibi paratũ pro refectione.
40 ¶ Dubitatur cur dominus ita fa-
miliariter loquitur diſcipulis? Re-
ſpon. Lyra. q ad confirmandam ve
ritatem reſurrectionis.
41 ¶ Dubit. cur iubet afferri ex piſci-
bus quos ceperant? Rñ. Chryſo. vt
oſtenderet non eſſe fantaſma quod
factum eſt.
¶ Dubita. cur Euãgeliſta exprimit 42
tot nomina piſcatorũ numerũ ⁊ ma
gnitudinẽ piſcium ⁊ rete non fuiſſe
sciſſum? Reſpon. Lyra. q ad maio-
rem expreſſionem rei geſte: ⁊ ad de
clarationem miraculi.
¶ Dub. an xp̃s comederit cũ eis qñ 43
inuitauit eos ad prãdiũ? Rñ. qui. ſ.
poſt Chryſoſto. quod ſic vt dicit Lu
cas. Licet hic non dicatur.
¶ Dubita. cur comedit cũ eis? Rñ. 44
qui ſupra. q̃d ad declarationem ſue
reſurrectionis.
¶ Dubita. cur nemo audebat eum 45
interrogare quis eſſet? Rñd. Augu-
ſtinus ſup Joan. q ex tanta euiden-
tia veritatis nemo audebat dubita-
re q ipſe eſſet: quia ſi quiſq̃ dubita
ret vtiq; interrogaret eum.
¶ Dubit. cum ieſus eſſet ibi. cur di- 46
citur ⁊ venit? Reſpond. quod venit
ad menſam.
¶ Dubi. cur dabat eis panẽ cũ ipſi 47
ex ſe capere ſcirent? Rñ. Lyra q eo
modo diuidebat eis panem ⁊ piſcẽ
ſicut ante paſſionem ad declaran-
dum ſuam reſurrectionem.
¶ Dubi. quia cum iam die reſurre- 48
ctionis quinquies manifeſtat9 fue-
rit: cur dicitur hic tertio. Reſpond.
Augu. vbi ſupra. q illud tertio non
ad ipſas demõſtratiões: ſ3 ad dies
referre debemus. i. Primo ipſa die
qua reſurrexit. Secundo poſt dies
octo qñ Thomas erat cum eis. Et
nunc tertio: ⁊ deinde quotiens vo-
luit quouſq; aſcendit ad celum.

☞ Allegorice.

¶ Chriſt9 in captura piſciũ cõmen-
dauit eccleſie ſacramentum qualis
erat futura in vltima reſurrectione
mortuorũ: (q ſeptẽ diſcipuli fuerunt
in illa piſcatione:) ſignat finẽ tpis:
qz vniuerſum ſeptem diebus voluit

tẽpus:(ꝙ nox erat ⁊ nihil ceperũt:)
ſignificat ꝙ ante chriſti pſentiam q
eſt ſol prophete nihil ceperunt.q2⁊
ſi vnã in nationẽ iſrael corrigere co
narent. Jlla tñ frequẽter in idolola
triã labebat:(ꝙ diſcipuli in mare la
borabãt.)ſignat ꝙ adhuc fluctibus
mortalis vite inherẽt.(Chriſt⁹ ſtat
in littore.)qui iam corruptionẽ car-
nis excellerat(mane:)ſignificat ini
tiũ immortalis vite poſt reſurrectio
nẽ(in dextra capiunt piſces)cũ in-
dex iuſtos a dextris ſtatuet:(piſces
in littore effuſi)iuſtos in fine ſeculi
apparere deſignat(ꝙ trahebantur:
nec apparebant vſquequo recte ad
litt⁹ pueniat:)ſignat ſanctos quos
nunc habet eccleſia latere donec
vniuerſale iudiciũ fiat(ꝙ ducentis
cubitis diſtabant)ſignificat centuꝫ
ex iſrael:⁊ cẽtũ ex gẽtibus cũ centuꝫ
ſit numerus pfectus eſſe ſaluãdos
oĩs.ſ.ex vtroqꝫ populo electos (pi-
ſcis aſſus)chriſt⁹ eſt.(Petrus) cui
cõmiſſa eſt eccleſia(rete ad littus
trahit).i.ſtabilitatem eterne patrie
ipſe ⁊ ſui ſucceſſores fidelibus oſtẽ
dunt:(magni piſces) ſignant ſan-
ctos futuros magnos in regno ce-
lorum.153.Primo quidem.x.ſigni
ficãt ppter decalogũ:⁊ ppter grãm
additã.vij.q2.vij.ſunt dona ſpũſſan
cti:⁊ ſic efficiũt.xvij.q numerus ab
vno vſqꝫ ad ſeipſum cõputatis om-
nibus creſcens ad.152.puenit:quo
oẽs ad grãm ptinẽtes deſignãtur:
(rete ſciſſum non eſt)qm̃ in eterna
vita nulla erũt ſciſmata.(Joannes
puus noſcẽs xp̃m)deſignat purita
tẽ cito deũ inuenire:(ꝙ Petr⁹ cit⁹
venit ad chriſtũ)ſignat obedientes
priuſqꝫ virgines ad deũ venire.(qd
xp̃s parat eis prandiũ) ſignat enim
nobis pparaſſe eternum conuiuiuꝫ
(Alij piſces piſciaſſo adduntur)cũ
martyrum paſſiones: chriſti paſſio
ni communicant(ꝙ nullus eum au
deat interrogare ſcientes quia do
minus eſt:)ſignat qd in illa eterna
patria omnia erunt ita clare cogni
ta ꝙ non erit opus aliquẽ propter
ignorantiam interrogare.(qd dat
panem ⁊ piſcem)deſignat ꝙ in illo
eterno conuiuio xp̃s ⁊ diuinitatem
⁊ humanitatem fruendã concedet.

☞ Tropologice.

¶ Jnſtruimur ex hoc ſacro euãge
lio vt p piſcationẽ.vel aliã artẽ lici
tam in ſudore vultus noſtri veſca-
mur pane noſtro:quodqꝫ nocte ſur
gamus ⁊ vigilemus in orationib⁹
⁊ mittamus in dextram bona opa
exercentes:nec recuſemus trahere
iugum xp̃i:quoniam per obediẽtiã
⁊ penitentiam ſuauiter eũ trahe-
mus.nec ſcindemus rete vt deficia-
mus dño cooperante:nec preſuma
mus interrogare.i.dubitare de arti
culis fidei:qui ſunt clariſſimi cum
innitantur veritati diuine.

☞ Anagogice.

¶ Ultimum eternumqꝫ conuiuium
ex ſacro euangelio ad cõtemplãdũ
ducimur:vt per pcellas huius mũ
di ac noctis tenebras in quibus nil
clare cognoſcere poſſumus ad illã
gloriam ineffabilem in qua deum
ſicuti eſt intuebimur perueniamus:
vbi ſatiabimur pane celeſti:et recũ
bemus cum chriſto ac omnibus ele
ctis quos obedientia ad regnum
perduxit eternum.

¶ Feria quinta Paſche.

Maria ſtabat ad monumentuꝫ
Joan.xx.

Hiſtoria huius euangelij facta
eſt in die reſurrectionis domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Flẽtẽ mariã duo quos intra mo-
numẽtũ pſpexit angeli ad caput et
pedes loci depoſitiõis ieſu:flet⁹ ab

ea cauſam inq̃rebant q̃ cū ei⁹ dn̄m
oblatū diceret ſe lugere: conuerſa a
ieſu incognito rogata fuit quo ille
protendebant lachrymeque ieſum
hortolanū arbitrata precabat: vt ſi
ieſum aſportaſſet locū patefaceret
in quo iaceret quatenus ab ea repe
riri ꝛ reportari poſſet cūq; eam dn̄s
ſuo cōpellaſſet noīe illa agnoſcens
dominū vt magiſtrū ſalutauit. Uo
lēti vero eius oſculari pedes prohi
buit / nōdū ad ſuum aſcendiſſe ge
nitorē dicens: ſed vt apoſtolis nun
tiaret iuſſit ſe ad ſuum cōmunēq; pa
rentem ſcandere velle.

I Gitur dubiis obiiciendis
reſponderi decet.
1 ¶ Dub. primo q̃ fuit iſta
Maria? R̄n̄. Greg. in ho
mil. ꝙ Magdalena.
2 ¶ Dubitatur vbi ſtabat foris? Re
ſpon. Augu. de conſenſu Euangeli.
q̄ꝺ foris domūculam ſepulchri: ſed
tamen intra clauſuram horti in quo
erat ſepulchrum.
3 ¶ Dubitatur. cur flebat? Reſpon.
Lyra: quia credebat corpus domini
fuiſſe ablatum.
4 ¶ Dub. cur ſemel angel⁹ oſtēdiſſet
ſibi locū in quo poſitus fuerat xp̄s
cur denuo proſpexit in monumen
tum? Reſpon. Grego. quia volebat
adhuc videre ſi aliquod eius veſti
gium poſſet percipere.
5 ¶ Dub. cur ſe inclinauit? R̄n̄. quia
oſtium monumenti erat paruum.
6 ¶ Dubit. cur duo angeli apparue
runt? R̄n̄. Lyr. q̄ꝺ ꝓpter reuerentiā
loci conſecrati ex tactu corporis do
minici: ꝛ etiā vt ſolennius denūtia
rent reſurrectionem domini.
7 ¶ Dub. cur in albis erant? R̄n̄. q̄ꝺ
ad deſignandum dominice reſur
rectionis gaudium.
8 ¶ Dub. cur interrogāt cur plorat?
Reſpon. Chryſ. q̄ꝺ lachrymas pro
hibebant ꝛ futurū quodammodo
gaudium nuntiabant.
¶ Dubi. cur ipſa reſpōdit: tulerunt 9
dominum meū? R̄n̄. Augu. ꝙ putat
eos interrogaſſe neſcientes. Ideo
cauſas prodit lachrymarum.
¶ Dubi. quomodo erat dn̄s ſuus? 10
cum ſolum ibi fuiſſet corpus exani
me? Reſpon. qui ſupra quod domi
num vocat a toto partē ſignificans:
ſicut chriſtus dicitur ſepultus cum
ſola eius ſepulta ſit caro.
¶ Dubi. q: cum angelus primo ſibi 11
dixiſſet ſurrexit non eſt hic: cur hec
verba dicit? Reſpond. qui ſupra. ꝙ
ad verba ipſius angeli dum fleret
proſpexit in monumentum.
¶ Dub. cur non expectato reſpon 12
ſo conuerſa eſt retrorſum? Reſpon.
Chryſoſto. dicens. mihi videtur q̄ꝺ
hec ea dicēte chriſtus poſt eā appa
ruit ꝛ angeli conſiderantes domi
natorem et figura et inſpectione et
motu confeſtim oſtenderūt quoniā
dominum viderunt ꝛ hoc eſt ꝙ mu
lierem conuerti retrorſum fecit.
¶ Dubit. cur non ſtatim cognouit 13
dn̄m? R̄n̄. q̄. ſ. ꝙ non ei apparuit vt
dominator ſicut angelis ne eam ex
prima viſione ſtupefaceret.
¶ Dubitatur: cur dominus inter 14
rogat: cur lugeat cū hoc ſciret? Re
ſpon. Grego. in homel. q̄ꝺ vt auge
tur deſiderium quatenus cum no
minaret quem quereret in amorem
eius ardentius eſtuaret.
¶ Dubi. cur potius eſtimabat eum 15
hortolanū quam aliū? R̄n̄. Lyra.
q̄ꝺ ſciebat milites fugiſſe: ꝛ ideo ne
minem credebat aduenisse niſi illū
cui incumbebat cura horti.
¶ Dub. cur nō nominat ieſum: ſed 16
dicit ſi tu ſubſtuliſti eum? R̄. Greg.
vbi ſupra: ꝙ vis amoris hoc agere
ſolet in animo. vt quē ipſe ſemper
cogitat nullū aliū credat ignorare

17 ¶ Dubi.cur eū volebat tollere? Rñ.
Theophi.ſup euangeliū.ꝙ timens
ne iudei corpori ſeuirent exanimi.
18 ¶ Du.cur vocat eā Mariā? Rñ. Ly
ra.ꝙ vt eā magis intentam faciat ꝛ
Grego.in homil.q.d.dominus re
cognoſce a quo cognoſceris.
19 ¶ Dubi.cur dicit adhuc conuerſa?
Reſpon.Chryſo.dicens.mihi videt
ꝙ dicente ea vbi poſuiſti eū conuer
ſa eſt ad angelos vt interrogaret:
cur ſtupefacti eſſent.Deinde chriſt9
vocans eā cōuertit eaȝ ad ſeipſum.
20 ¶ Dub quid ſignificat rabboni. Re
ſpon.ꝙ ſecundum interpretationes
nominum hebreorum idē eſt ꝙ ma
giſter meus. Rabbi autem dicitur
magiſter ſimpliciter.
21 ¶ Dub.quid agere volebat Maria:
qꝛ ſibi dixit xps noli me tangere. R.
Grego.in homil.ꝙ ex verbis chriſti
innuitur ꝙ voluit amplecti eius ve
ſtigia que recognouit.
22 ¶ Dubitat.cum ante paſſionē per
mitteret ſe tangere:cur nūc nō vult
tangi. Rñ.ſ.Tho.iii.par.q.lxxx.art.
iiii.ꝙ ante paſſionem gerebat ſimi
litudineȝ carnis pcti.ideo patiebat
a peccatorib9 ſe tangi:ſed ipa ſimili
tudine remota per gloriam reſurre
ctiōis ſe tāgi prohibuit a muliere ꝗ
defectum fidei circa ipȝ patiebatur.
23 ¶ Dubitatur cur dicit nondū aſcen
di ꝛc. Reſpon.qui ſupra.ꝙ vt Augu.
exponit nondum aſcendi ad patreȝ
meum ſcilicet in corde tuo.
24 ¶ Dub.ſi aſcendiſſet ad patrē qūo
poterat poſt tangi. Rñ.qui.ſupra.q.
lv.ar.vi.nō ſic intelligit ꝙ poſt aſcen
ſionem tangatur. ſed.q.d.vt. dicit
Chryſoſto non eſtimes me iam ter
renā vitam agere:ꝙ enim in terris
me vides:hoc eſt quia nonduȝ aſcē
di ad patrem meuȝ:ſed in promptu
eſt ꝙ aſcendam.
25 ¶ Du.cur precipit apoſtolis ꝙ pal
pēt ꝛ mulieri prohibet? Rñ:qui ſupra.
qꝛ hec carnaliter adhuc in eum cre
debat quem ſicut mortuum flebat.
¶ Dub.cur alias cum aliis mulieri 26
bus ab ea permiſit ſe tangi quando
acceſſerunt ꝛ tenuerunt pedes eius.
Reſpon.qui ſupra.ꝙ hoc queſtionē
non facit: vt dicit Seuerianus. ſi qͥ
dem illud de figura eſt.hoc de exceſ
ſu:illud de diuina gratia.hoc de hu
mana natura.
¶ Dubit.quos hic dñs vocat ſuos 27
fratres. Reſpon. Lyra ꝙ apoſtolos.
¶ Dubi.cur eos vocat fratres? Re
ſpon.q.ſ.ꝙ propter ſimilitudinem
nature humane ꝛ ſpecialitate ami
citie ad ipſos.
¶ Dub.cur dt ꝙ aſcēdit cū tūc non 28
aſcenderit? Rñ.qui ſupra.ꝛ Chryſo,
q.d.in promptu eſt vt aſcendam.
¶ Dubitat.videtur ꝙ apoſtoli ita 29
erāt filii dei ſicut chriſtus.quia dicit
patrem meum ꝛ patrem veſtrum?
Reſpō.Aug.ꝙ aliter meum ꝛ aliter
veſtrum: meum per naturam: ve
per gratiam adoptionis.
¶ Dubi.cur dicit deum meum cum 30
ipſe eſſet deus. Reſpon. Lyra.ꝙ hoc
dicit inquantum homo.

☞ Allegorice.

¶ (Maria foris monumentuȝ plo 31
rans) ſignificat eccleſiā gentium fo
ris veram fidē exiſtentem. (que fle
bat).i.anhelabat videre ideſt reci
pere fide chriſti.ꝛ inclinādo proſpe
xit in monumētum).i.ſe ſubiiciendo
chriſto agnouit ꝙ querebat (duo
angeli ad pedes ꝛ caput) ſignant
fidem annunciandam a princi
pibus vſqꝫ ad finem ſeculi:) quod la
chrymas prohibent) ſignificat ſa
cra eloquia nos conſolari.(ꝙ Ma
ria conuerſa eſt retrorſum) ſigni
ficat dubitantem in fide tergum
in faciem domini mittere) quod

ieſum vidit ⁊ non agnoſcit) ipſam ⁊
gmaſſe ⁊ dubitaſſe ſignificat (quod
ortolanum credidit (ſignificat quod
xp̄s ei vere ortolanus extitit qui in
eius pectore p amoris vim ſemina
virtutū virentia plantauit. (qđ dñm
poſt vocationē agnouit) ſignificat
ꝙ paulatim venitur ad cognitionē
celeſtium: (quod prohibetur tange-
re donec aſcenderit.) figurat eccle-
ſiam de gentibus q̄ in xp̄m non cre-
didit donec ad celos aſcendit (ꝙ
apoſtolus nuntiari precipitur) deſi-
gnat ſecreta dei per internūtios no
bis manifeſtari.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt mortuo in nobis p
peccatū chriſto cum lachrymis que
ramus eum diligēter: ⁊ qđ nobis ve-
ra nuntiantibus credamus: ⁊ vt in-
clinemus nos eius iugo demiſſa ſ
ſuperbia: vtq; doctores aliis reuelēt
que deo inſpirante didicerunt.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur ſummam diuini
tatem cui angeli aſtant: ⁊ prohibent
a ſanctis lachrymas quas deus ab-
ſtergit ab oculis ſanctorum: vt cum
voce iucunditatis ⁊ letitie perpetuo
eum laudent.

¶ Feria ſexta poſt paſcha.

Undecim diſcipuli abierunt.
Matthei. xxviii.
Hec hiſtoria facta eſt anno. xp̄i 33.

☞ Hiſtorice.

¶ Jeſus in galilea ab vndecim apo
ſtolis in monte conſtituto cernitur
ab eiſq; adoratꝰ fuit quāq̄ adhuc q̄
dam dubitarent. retulit vero omnē
celi ⁊ terre ſibi collatam fuiſſe pote-
ſtatē: imperauitq; vt cunctas inſtrue
rent gentes eas in trinitatis perſo-
narum nomine baptizantes māda-
ta ſeruare: promiſitq; ſecum eis mā-
ſurum diebus ſingulis vſq; ad ſecu-
li finem.

Allegorico ſenſu pmit
tenda ſunt dubia.
¶ Dubi. igitur q̄ fuerūt 1
iſti vndecim diſcipu-
li? Rñd. Lyra. qđ fue-
rūt vndecim apoſtoli:
quia iudas mortuus fuerat.
¶ Dub. cur iuerūt in galileā? Rñd. 2
qui ſupra. q2 xp̄s eis preceperat.
¶ Dub. quis fuit ille mons? Rñ. qui 3
ſupra. ꝙ mons Thabor.
¶ Dubi. an ſolū ibidē fuerint vnde- 4
cim apoſtoli? Rñd. ꝙ probabiliter
creditur ꝙ illa fuit manifeſtatio de
qua ſcribit Apoſtolus. j. Corin: xv.
deinde viſus eſt pluſq̄ quingentis
fratribus ſimul. Hic tamen non ex-
primuntur niſi vndecim apoſtoli
quoniam ipſi erāt principales chri-
ſti apoſtoli.
¶ Dub. q2 actuum. j. dicitur ꝙ diſci 5
puli erant centum viginti: ergo non
quingenti? Reſpon. ſanctus Tho. j.
Chor. xv. ꝙ hoc non obſtat: quia li-
cet illi qui erant in hieruſalē eſſent
centū viginti. Tamē in galilea erāt
multi diſcipuli ⁊ tūc forte omnes cō
gregati ſunt ſimul.
¶ Dubitatur qua adoratione ado- 6
rauerūt eum? Reſpon. Lyra. ꝙ ado-
ratione latrie.
¶ Dubi. qui fuerunt illi qui dubita 7
uerant? Rñ. Remigius ſuper Matt.
ꝙ illi de q̄bus refert Lucas q̄ exiſti-
mabant ſe ſpiritū videre. Et etiam
patet de Thoma: vt dicit Lyra.
¶ Dub. cur dicit omnē poteſtatem 8
ſibi fuiſſe datam? Reſpon. qui ſupra
ꝙ vt omnem dubietatem auferret a
cordibus eorum.
¶ Dubi. nūquid ſemp habet omnē 9
poteſtatē? Rñ. Lyra. ꝙ ſic: inquantū
deus ab eterno. Inquantū vero ho-
mo ab inſtanti ſue cōceptionis eam
habuit auctoritatiue: ſed executiue

poſt reſurrectionem ſuam.

10 ¶ Dub. cur p̄cipit vt doceāt oēs gē-tes cū alias eis preceperit ne in viaȝ gentiū abirent? R̄n. qui ſupra. q2 an-te reſurrectionē nō erat diuulganda fides chriſti niſi iudeis quia modicū tempus erat ab initio ſue predicatio-nis vſq; ad ſuam paſſionem.

11 ¶ Dubi. an aliquis ſit baptizatus ſi addatur aliq̄d vel minuatur de for-ma p eū data? R̄n. ſanctus Tho. iij. par. q. lx. ar. lxiij. q̄ ſi diminuitur ali-quid de ſubſtantia ꝛ ſenſu verboꝝ ꝛ forte ſubſtantialis in omnibus ſa-cramentis non perficitur ſacramen-tum: ſed ſi non ſit de ſubſtantia for-me non tollit ſacramenti perfectio-nē ſicut in forma euchariſtie ſi non dicitur enim: licet peccet obmittēs cōtemptu vel negligentia: nihilomi-nus ſacramētū perficitur. Similiter ſi aliquid additur quod corrumpat debitū ſenſum. Uerbi gratia dicen-do. Ego te baptizo ī noīe patris ma-ioris: ꝛ filij minoris. ſicut Arriani ba-ptizabant non perficitur ſacramen-tum: nec ille eſt baptizatus. Sed ſi additur aliquid quod non corrum-pat debitum ſenſum erit vere bapti-zatus. Uerbi gratia dicendo ego te baptizo in noīe patris oīpotētis: ꝛ fi-lij eius vnigeniti ꝛ ſpiritusſancti pa-racliti: ꝛ ſimiliter ſi aliq̄s dicat ego te baptizo in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpiritusſancti. ꝛ beata ſemper virgo te adiuuet vel aliquis ſanctus: erit verum baptiſma.

12 ¶ Dubi. ſi q̄s in vltimo dicat ꝛ ad-dat ſemp virginis Marie. ſ. in noīe eius? R̄n. qui ſupra q̄ nō erit baptiſ-ma ſi intelligatur in nomine eius ſi-cut in nomine trinitatis baptizari. Si autem intelligatur q̄ illud addi-tum nihil operetur in baptiſmo: ſed vt interceſſio ſemper virginis pro-ſit baptizato ad gratiam baptiſma-lem conſeruandam non tollitur per-fectio ſacramenti.

¶ Dubi. an ego ſit de forme ſubſtā-tia? R̄n. qui. ſ. q. lxvi. ar. v. q̄ non. ſed ponitur ad maiorem expreſſionem intentionis. 13

¶ Dubi. an baptizo ſit de ſubſtātia forme? R̄n. qui ſupra. q̄ ſic quoniā ſi quis ter mergeret puerū in aqua di-cendo in nomine patris ꝛ filij ꝛ ſpi-ritusſancti: non dicendo ego te ba-ptizo non eſſet baptizatus. 14

¶ Dubi. an illa forma data a chri-ſto qua vtitur eccleſia ſit conueniēs. R̄n. qui ſupra. q̄ ſic q2 ibi exprimitur cauſa principalis: ſcilicet patris ꝛ fi-lij ꝛ ſpiritusſancti: inſtrumētalis q̄n dicitur ego: actus: cum dicitur ba-ptizo: ꝛ pſona recipiens cū dicit̄ te. 15

¶ Dubitatur an forma grecorū q̄ua dicunt baptizet̄ ſeruus chriſti: in no-mine patris ꝛ filij ꝛ ſpiritusſancti ſit conueniens. Reſpond. qui ſupra q̄ ſic quia exprimitur actus exercitus per miniſtrum cum inuocatione tri-nitatis. 16

¶ Dubi. cur greci vtuntur tali for-ma. R̄nd. qui ſupra. q̄ ad euitandum antiquorum errorem qui virtutē ba-ptiſmi baptizantibus tribuebāt di-cētes. ego ſuȝ pauli: ego ſum cephe. 17

¶ Dubita. an plures poſſint ſimul vnū baptizare. R̄n. qui ſupra. q̄ nō q2 mutaretur forma dicendo nos. 18

¶ Dub. an ſi eſſent duo ꝛ vnus eſſet mutus qui non poſſet proferre ver-ba: ꝛ alius carens manibus qui pro-ferret verba poſſent vnum baptiza-re. R̄n. qui ſupra. q̄ non: quia dicens verba non baptizaret. 19

¶ Dubit. an plures poſſint ab vno baptizari. Reſpon. qui ſupra. q̄ ſic ſi neceſſitas exigit plures ſimul bapti-zari: quia nullus eorum recipit niſi baptiſmum vnum. 20

¶ Dubita. quā formā ſeruabit vnus 21

baptizans plures? Rñ. qui ſupra. qđ dicet ego baptizo vos.

22 ¶ Dubita. quia videtur ꝙ etiam hic mutetur forma dicẽdo vos: ſicut qñ plures baptizãt vnũ dicẽtes. Nos? Rñ. qui ſupra. ꝙ nõ eſt mutatio forme: quia vos nihil aliud eſt quam te ⁊ te ſed non ſic dicẽdo nos: quia nõ eſt idem ꝙ ego. ⁊ ego: ſed ego ⁊ tu. ⁊ ſiciam mutaretur forma.

23 ¶ Dubi. an vnus poſſit ſeipſum baptizare dicẽdo: ego me baptizo. Rñ. qui ſupra. ꝙ nõ: quia non ſeruaꝛ debita forma: ⁊ propter hoc xp̃s voluit baptizari a Joanne.

24 ¶ Dubita. cur non ſit mentio in baptiſmo de paſſione xp̃i cũ ab ea habet efficaciam? Reſpõ. qui ſupra. qđ paſſio chriſti: ⁊ ſi ſit principalis cauſa reſpectu miniſtri: eſt tamen cauſa inſtrumentalis reſpectu ſctẽ trinitatis: ⁊ ideo potius commemoratur trinitas quam paſſio chriſti.

25 ¶ Dubi. cur dicitur in nomine. ⁊ nõ nominibus cum ſint tres perſone? Rñ. qui ſupra: qđ ⁊ ſi ſint tria nomina perſonalia trium perſonarũ. Eſt tamẽ vnum nomen eſſentiale: ⁊ virtus diuina que operaꝛ in baptiſmo ad eſſentiam pertinet. Et ideo dicitꝛ in nomine ⁊ non in nominibus.

26 ¶ Dubit. an baptizans in nomine genitoris ⁊ geniti: ⁊ doni. vel conſimilium verborum daret verum baptiſmum? Reſpon. qui ſupra: ꝙ non quia debẽt aſſumi illa nomina quibus communes conſueuerunt nominari perſone in illa lingua: quia in alijs nominibus nõ perficitur ſacramentum.

57 ¶ Dubit. cur apoſtoli baptizabant in noie xp̃i ⁊ nõ trinitatis? Rñ. qui ſupra. arti. vi. ex ſpeciali reuelatione xp̃i id agebant: vt nomẽ xp̃i qđ erat odioſum iudeis ⁊ gentilibus honorabile redderet. Et vt dicit Ambroſius in nomine xp̃i tota trinitas intelligitur: quia ſi xp̃m dicas ⁊ patrẽ a quo vnctus eſt: ⁊ ipſum qui vnctus eſt filium: ⁊ ſpiritum ſanctum in quo vnctus eſt deſignaſti. Et ideo ſeruabaꝛ ad minus integritate intelligibili forma quã chriſtus tradidit in euangelio.

¶ Dub. quid eſt baptiſmus? Rñ. qui ſupra. ar. i. qđ vt dicit Magiſter ſen tẽtiarũ eſt ablutio corporis exterior facta ſub forma p̃ſcripta verborum. 28

¶ Dubit. quia videtur quod aqua ſit baptiſmus: quia Auguſti. dicit ſuper Joan. quod accedit verbum ad elementum ⁊ fit ſacramentum? Reſpon. qui ſupra: ꝙ non ſit ſacramentum in ipſo elemento: ſed in homine cui adhibetur elementum per vſum ablutionis. quod ſignificatur cum dicitur ego te baptizo. 29

¶ Dub. quia videtur ꝙ ablutio nõ ſit baptiſmus: quia ipſa tranſit ⁊ baptiſmus permanet? Rñd. qui ſupra: quod duo ſunt in baptiſmo. ſ. id qđ eſt res tantum. ſ. iuſtificatio interior: que manet ſed amiſſibiliter: ⁊ id qđ eſt ſacramentum tantum. ſ. ablutio: ⁊ hec pertranſit. ⁊ id quod eſt res et ſacramentum. ſ. caracter que permanet indelebiliter. 30

¶ Dub. quid eſt caracter ⁊ de eius materia. vide dominica palmarum. dub. 226. 31

¶ Dub. quãdo inſtitutus fuit baptiſmus? Rñ. qui ſupra. ar. ij. qđ qñ xp̃s fuit baptizatus: qꝛ tũc accepit virtutem procedendi in ſuum effectum: ſꝫ neceſſitas vtendi hoc ſacramento indicta fuit hominibus poſt paſſionem ⁊ reſurrectionem: quia tũc alia ſacramenta figurata ceſſauerunt: et eis ſuccedit baptiſmus. ⁊ alia ſacramenta noue legis. 32

¶ Dubi. que eſt propria materia baptiſmi? Rñ. q̃ ſupra. arti. iij. qđ aqua 33

270

⁊ eſt cõueniẽs rõne ſue cõmunitatis ⁊ abũdantie ppter neceſſitatẽ hui9 ſacramẽti.põt em̃ õ facili:vbiq͂ hẽri.

34 ¶ Dubitatur quia videtur quod ignis ſit eius materia: quia Joannes baptiſta dicit Luc.iij.cap. Ille vos baptizabit in ſpiritu ſcilicet et igne? Reſpon qui ſupra: q̄ per ignẽ: vt hieronym9 dicit intelligitur ſpiritusſanctus qui ſuper diſcipulus in igneiſq̄ linguis apparuit vt dicitur Actuum.ij.

35 ¶ Dub.videtur q̄ð ſanguis etiã ſit materia baptiſmi: quia ex latere xp̄i in cruce etiam exiuit ſanguis ſicut aqua. Reſpon.qui ſupra q̄ aqua exiuit ad abluendũ ⁊ ſanguis ad remediũ. Et iõ competit ſacramento eucbariſtie: aqua aũt ſacramento baptiſmi: quitamen babet vim ablutiuam ex virtute ſanguinis chriſti.

36 ¶ Dubitatur quia videtur quod ſola aqua iordanis ſit materia baptiſmi. quia in iordane baptizatus fuit chriſtus: Reſpon.qui ſupra.q̄ virtus chriſti deriuata eſt ad omnem aquã non propter continuitatem loci: ſed propter ſimilitudinem ſpeciei.

37 ¶ Dubitatur ſi omnis aqua eſt materia baptiſmi: cur exorcizatur ⁊ benedicit? Rñd.q̄ ſupra.q̄ hoc non ſit ꝓpter neceſſitatẽ: ſed propter quãdã ſolennitatẽ ꝑ quam excitatur deuotio fideliũ: ⁊ impedit aſtutia demonis ne impediat baptiſmi effectum.

38 ¶ Dubitatur an in aquis alchimicis ⁊ herbarũ diſtilatarum poſſit fieri baptiſmus? Rñd. qui ſupra.q̄ non nec etiam in vino limphato.

39 ¶ Dub.an in aqua maris poſſit fieri? Rñ.qui ſupra.art.iiij. q̄ ſic: quia non ſoluitur ſpecies aque.

40 ¶ Dubitatur an in aqua decoctiõis carniũ piſciũ ⁊ hmõi poſſit fieri baptiſmus. Rñd.qui.ſ.q̄ ſic niſi eſſet facta tanta reſolutio corpoꝝ lixato rum q̄ liquor plus habeat de aliena ſubſtantia q̄ de aqua: q̄ ex ſpiſſitudine attendi põt. tamẽ ſi ex tali liquore exprimat aqua ſubtilis poterit fieri baptiſmus.

¶ Dubita.an in lixinio ⁊ aquis ſulphureis? Rñ.qui ſupra. q̄ ſic q2 non mutatur ſpecies aque licet tranſeat per aliqua corpora. 41

¶ Dubitatur an in aquis pluuialibus poſſit fieri? Rñ qui ſupra q̄ ſic cum ſit vera aqua. 42

¶ Dubit.an immerſio ſit de neceſſitate baptiſmi? Rñ.qui ſupra.ar.vij. q̄ nõ: q2 q̄s põt baptizari ꝑ moduꝫ aſperſionis vel effuſionis. 43

¶ Dubita.quia videt q̄ nõ ſit vnuꝫ baptiſma: ſed plura.ſ.ꝑ immerſionẽ effuſionẽ: ⁊ aſperſionẽ? Rñd.q̄ ſupra q̄ ea que ſunt per accidens non variant ſubſtantiã rei. ablutio em̃ per ſe requirit ad baptiſmum ſed q̄ fiat hoc vel illo modo accidit baptiſmo ⁊ ideo talis diuerſitas nõ tollit vnitatem baptiſmi. 44

¶ Dub.quia cũ ꝑ baptiſmũ cõſepeliamur xp̄o videtur q̄ ſolum ꝑ imerſionẽ debeat fieri baptiſm9? Rñd. q̄ ſupra q̄ qualitercũq3 homo abluatur aqua corp9 vel aliqua pars hominis ſupponit aque ſicut corpus xp̄i ſub terra fuit poſitum. 45

¶ Dubitatur.quia ex quo nõ eſt neceſſaria immerſio videtur q̄ in qualibet parte hois poſſit dari baptiſm9. R.qui.ſ.q̄ cũ principalis pars corporis ꝑcipue quantũ ad exteriora mẽbra ſit caput in quo vigẽt oẽs ſenſus oportet q̄ ſi totũ corp9 non põt perfundi q̄ caput perfundatur. 46

¶ Dubitatur cur in veteri lege dabatur circũciſio in membro generationis cõtra originale peccatum: et nũc nõ datur baptiſm9 in illo membro. Rñd.qui ſupra q̄ in veteri lege Ideo ſic fuit inſtitutũ q2 adhuc ille 47

per quem originale erat amouen-
dum naſciturus erat de ſemine abra
he. cuius fidem circuncisio ſignifica
bat. Sed quia nūc liberatur anima
a macula ꝛ reatu peccati quod in-
currit ideo debet precipue lauari il
la pars corporis in qua manifeſtan
tur opera anime q̄d eſt caput:
48 ¶ Dubitatur an ſemꝑ requiratur
terna immerſio vel ſufficiat vna. R.
qui. s. ꝙ prout Grego. ſcribit Lean
dro epiſcopo. trina immerſio deſi-
gnat trinitatē perſonarū ꝛ vna ſin-
gularitatem diuinitatis: ꝛ ita vtro-
ꝗ modo poteſt fieri baptiſmus.
49 ¶ Dubitat̄ q2 ſi ſufficit vna immer
ſio videtur ꝙ ter immergens ter ba
ptizaret. Reſpon. qui ſupra. ar. viij.
ꝙ ſi baptizans intendit vnum ba-
ptiſmum dare trina immerſiōe effi-
cit vnū baptiſma. ſi vero intenderet
ad vnā quāꝗ immerſionē vnū ba-
ptiſma dare ad ſingulas immerſio
nes repetens verba forme peccaret
tanquam pluries baptizans eūdē.
50 ¶ Dubita an baptiſmus poſſit ite-
rari? Reſpon. qui ſupra. ar. ix. ꝙ nō
tum q2 imprimit caracterem inde-
lebilem: tū etiā quia datur principa
liter in remedium originalis pecca
ti quod peccatum non iteratur.
51 ¶ Dubita. quid fiendum de aliquo
quādo dubitat̄ an ſit baptizat9? Re
ſpon. q. ſupra. ꝙ ſicut habetur extra
de baptiſmo ꝛ eius effectu. c. de qui
bus ſi dubiū eſt an baptizati fuerint
baptizent̄ his ꝟbis p̄miſſis. Si ba-
ptizat9 es ego nō te baptizo. ſi n̄dū
baptizat9 es ego te baptizo: q2 non
videtur iterari ꝙ neſcit̄ eſſe factū.
52 ¶ Dubit. cū eucharistia iteret̄: cur
nō iteratur baptiſmus. R̄n̄d. qui ſu-
pra: quia eucharistia datur ꝑ modū
cibi quo cōtinue indiget homo: ſed
baptiſmus per regenerationē ꝛ ho-
mo non naſcitur niſi ſemel.

¶ Dubitatur cur adhuc adhibetur 53
ſanctum ꝛ criſma in baptiſmo? Re
ſpond. qui ſupra. artic. x. ad quan-
dam ſolennitatem.
¶ Dubita. cur baptizandus vngit̄ 54
in tribus locis: ꝛ poſt baptiſmū dat̄
ſibi veſtis cādida? R. qui ſupra ꝙ vn
gitur oleo ſancto in pectore ꝛ in ſca
pulis quaſi athleta dei ſicut pugiles
inungi conſueuerūt. vt dicit̄ Amb.
in libro de ſacramētis. Poſt baptiſ-
mum vero vt Rabanus dicit ſignat̄
i cerebro a p̄ſbytero cū ſacro criſmā
re vt xp̄i regni particeps fiat ꝛ a xp̄o
xp̄ianus poſſit vocari: veſtis candi-
da datur ad ſignādum puritatē vite
quā debet poſt baptiſmū obſeruare.
¶ Dubitatur cū baptiſmus ſit effi- 55
cax ſine p̄dictis ſolēnitatibus vide-
tur ꝙ ſint ſuperflue? R̄n̄d. qui ſupra
ꝙ ꝛ ſi non ſint de neceſſitate ſacra-
menti non tamen ſunt ſuperflue quia
ſunt ad bene eſſe ſacramenti.
¶ Dubit. an ſine baptiſmo quis poſ 56
ſit ſaluari? R̄n̄. q. ſupra. art. xi. ꝙ ſic
ſine baptiſmo aque. ſ. patiēdo mor-
tem pro xp̄o dicitur baptiſmus ſan
guinis item quādo alicuius cor mo
uetur per ſpiritum ſanctū ad credē-
dum et diligendum ꝛ penitendū: et
dicitur baptiſmus penitentie.
¶ Dubitatur quia ſic videt̄ ꝙ eſſent 57
tria baptiſmata ꝛ nō vnū? Reſpon.
qui ſupra ꝙ alia duo baptiſmata in
cluduntur in baptiſmo aque qui
efficaciam habet ex paſſione xp̄i et
ſpiritu ſancto. Ideo per hoc nō tol-
litur vnitas baptiſmatis.
¶ Dubitat̄ an baptiſm9 ſanguinis 58
ꝛ penitentie ſint ſacramenta? R̄n̄d.
qui ſupra ꝙ non.
¶ Dubitat̄. q̄d iſtorum baptiſmatū 59
eſt excellentius. Reſpon. qui ſupra.
ar. i. xij. ꝙ baptiſmus ſanguinis in
quo imitatur chriſtus per opus: et
maiorē hac dilectionē nemo habet

vt animam ſuam ponat qs pro ami
cis ſuis vt dicitur Joan.xv.cap.
60 ¶ Dubi.q2 cũ baptiſmus aque im-
primat caracterẽ: videt ꝙ ſit excellẽ-
tior alijs? Rñ.qui.ſ. nõ dicimus ꝙ
baptiſm9 ſanguinis habeat preemi
nentiã ſecundũ rationem ſacramẽ-
ti:ſed quantũ ad ſacramẽti effectũ.
61 ¶ Dubita.quis eſt excellentior ba-
ptiſmus ſanguinis vel fluminis? R.
qui ſupra:qđ ſanguinis:quia ſi eſſet
ſine charitate non haberet rationẽ
baptiſmi : ꝛ ſic includit baptiſmum
fluminis: ꝛ non econtra.
62 ¶ Dubit.ad cuius officiũ pertinet
baptizare? Rñd. qui ſupra.q.lxvij.
ar.j.ꝙ ad ſacerdotis officiũ niſi in
caſu neceſſitatis in quo nedũ diaco
nus:ſed ꝛ laicus poteſt baptizare.
63 ¶ Dub.q2 videtur ꝙ ſolum epĩ de-
berent baptizare:q2 ipſi conſecrant
baſilicas altaria ꝛ criſma : quibus
omnibus maius eſt ſacramentum
baptiſmi:ergo ipſi ſoli deberent ba
ptizare? Reſpon.qui ſupra.ar.ij.qđ
ſacramentũ baptiſmi eſt potiſſimũ
neceſſitate:ſed quantũ ad perfectio
nem ſunt quedam alia potiora que
epiſcopis reſeruantur.
64 ¶ Dubi. an laicus poſſit baptiza-
re? Reſpon.qui ſupra.arti.iij. quod
ſic in caſu neceſſitatis.
65 ¶ Dubitatur an mulier poſſit ba-
ptizare? Reſpon.qui ſupra arti.iiij.
quod ſic in neceſſitatis articulo.
66 ¶ Dubitatur.an quilibet indifferẽ
ter in caſu neceſſitatis poſſit bapti-
zare? Reſpon.qui ſupra:quod non:
quia mulier nõ debet baptizare vbi
adſit copia viri : nec laicus preſente
clerico:nec clericus etiã diaconus
preſente ſacerdote.
67 ¶ Dubitatur an ſacerdos preſente
epiſcopo poſſit baptizare? Rñ. qui
ſupra quod ſic : eo quod baptizare
pertinet ad officium ſacerdotis.

¶ Dubit. an non baptizatus poſſit 68
baptizare? Rñ.qui ſupra:ꝙ ſic:et in
deus ꝛ paganus in articulo neceſſi
tatis ſeruata tñ forma eccleſie: et in
tendens facere quod facit eccleſia.
¶ Dubi. an requiratur aliquis qui 69
leuet baptizatũ de ſacro fonte? Rñ.
qui ſupra.arti. vij. quod ſic:quaſi in
ſuam inſtructionem ꝛ tutelam.
¶ Dubit. cum multi rudes ꝛ nõ in- 70
ſtructi admittantur ad leuandũ de
ſacro fonte:videtur ꝙ leuans nõ te-
neatur inſtruere baptizatum? Rñ.
qui.ſ.arti.viij.qđ q2 pueri baptizati
nutriunt inter catholicos leuantes
poſſunt ſatis excuſari niſi neceſſi-
tas immineret eos inſtruendi: ꝛ ad
mittunt quicũq; etiam nõ inſtructi
ad leuandũ de ſacro fonte : quia ea
que pertinent ad xpianam fidem ꝛ
vitam publice omnibus nota ſunt.
¶ Dubit.an oẽs ad baptiſmum te- 71
neantur? Rñ.qui ſupra.q.lxviij.art.
j.qđ ſic:q2 nullus poteſt ſaluari niſi
efficiatur membrũ chriſti : ſed hoc
fit per baptiſmum:ideo ꝛc.
¶ Dubitat. quõ ergo ſancti patres 72
vete.teſta.ſalui facti ſunt ſine baptiſ
mo? Rñ.qui ſupra. quod non ſalua
bantur niſi fierẽt mẽbra chriſti: et lʒ
ſacramentũ baptiſmi nõ haberent:
fides tamẽ cuius baptiſmus ſacra-
mentũ eſt ſemꝑ neceſſaria fuit:et in
xpm venturũ ꝑ eã incorporabant.
¶ Dubi.an baptizatus mundatus 73
a peccato originali tráſfundat ipm
peccatum originale in filios? Rñd.
qui ſupra. qđ ſic : quia talis renoua-
tur per baptiſmum ſecundum ſpiri
tum : corpus tamen remanet ſubie-
ctum vetuſtati peccati: quia homo
generat generatione carnali ſecun-
dum ſpiritum : ſed ſecundum car-
nem. Et ideo filij baptizatorum cũ
peccato originali naſcuntur.
¶ Dubita.an ſi aliquis ſanctificare 74

tur in vtero matris indigeret bapti zari? Reſpō. qui ſupra: qđ ſic: vt per ſuſceptionem caracteris alijs membris chriſti conformetur.

75 ¶ Dubita. an aliquis poſſit ſaluari ſine baptiſmo? Rñd. qui. ſ. arti. ij. ꝙ baptiſmus poteſt aliquibus deficere re: ſcilicet qꝛ non baptizātur voto qꝛ curant baptizari ꝛ tales nullo modo ſaluantur. Aut deficit re quidem non autem voto: ſicut cum aliquis baptizari deſiderat ſed preuenitur morte anteꝗ̃ baptiſmū ſuſcipiat: ꝛ talis ſalutē conſequi poteſt.

76 ¶ Dubitat. an baptiſmus ſit differendus? Reſpond. qui ſupra. art. iij. ꝙ non in pueris propter periculū mortis: ſed bene in adultis vt inſtruantur in fide et ob reuerentiam baptiſmi ꝛ propter deuotionem: videlicet vt baptizentur in feſtis ſolennibus. ſ. paſche vel Penthecoſtes niſi caſus mortis immineret. Sunt tamen aliqui qui poſſent eſſe ſufficienter inſtructi in fide et in talibus poſſet ſtatim conferri.

77 ¶ Dubi. an pctōres ſint baptizandi? Rñ. qui. ſ. arti. iiij. quod aut penituerunt de peccato cōmiſſo ꝛ tales ſunt baptizādi. aut ſunt obſtinati in peccato ꝛ nō debent baptizari.

78 ¶ Dubi. an peccatoribus baptizatis ſint opera ſatiſfactoria iniungēda? Reſpon. qui ſupra. ar. v. ꝙ non. quia mors chriſti eſt ſufficiens ſatiſfactio pro quibuſcunꝙ peccatis.

79 ¶ Dubitatur cur ergo eis imponitur vt ſatiſfaciant proximo quē leſerunt. Reſpon. qui ſupra. arti. vj. qđ oportet reſtituere male ablata proximo: quia retinendo ea inuito domino non ceſſarent a peccato.

80 ¶ Dubit. an peccatores accedētes ad baptiſmum teneantur ſua peccata confiteri? Reſpon. qui. ſ. qđ non quia talis confeſſio eſt penoſa propter verecundiam confitentis: ſed nulla pena exterior eſt imponenda baptizato: ſi qui tamē ex deuotione vellent confiteri eſſet eorum confeſſio audienda non imponeretur eis aliqua ſatiſfactio: ſed vt ſpiritualiter informarentur.

¶ Dubitatur an ex parte baptizati requiratur intentio ſuſcipiendi ſacramentum? Reſpond. qui ſupra. articu. vij. quod ſic in adultis. 81

¶ Dubi. an requiratur ex parte baptizati fides? Reſpon. qui ſupra. arti. viij. ꝙ non quantum ad caracterem imprimendū: quia ſacramentum non perficitur per iuſtitiā hominis dantis vel ſuſcipientis baptiſmum: ſed per virtutem dei: ſed bene requiritur ad conſequendam gratiam fides recta in baptizato. 82

¶ Dubit. cur pueri baptizant? Rñ. qui. ſ. ar. ix. ꝙ vt renaſcantur in xp̄o et regnent in vita eterna cū eo que nō poteſt haberi ſine baptiſmo. 83

¶ Dubi. quō pueri poſſunt ſuſcipere ſacramentum cum non habeant vſum liberi arbitrij? Reſpond. qui ſupra ꝙ per actum eccleſie ſalutem accipiunt vt dicit Augu. 84

¶ Dubit. quō pueri filij parentū infidelium poſſunt ſaluari baptizati: qꝛ non in fide propria nec etiā in fide parentū infidelium? Rñ. qui. ſ. quod fides vniꝰ immo totius eccleſie paruulo prodeſt per operationem ſpirituſſancti: qui vnit eccleſiam et bona vnius alteri communicat. 85

¶ Dubi. an pueri iudeorū vel aliorum infideliū ſint baptizādi inuitis parentibus? Reſpō. qui ſupra. arti. x. qđ ſic ſi habent vſum rationis quia etiam inuitis parentibus poſſunt matrimonium contrahere. Si vero nondum habēt vſum liberi arbitrij non ſunt inuitis parentibus baptizandi: quia hoc eſſet contra iuſtitiā 86

naturalē.ſicut etiā ſi aliquis habēs
vſum rationis baptizaretur inui-
tus. Unde dicitur in decretis| diſt.
xlv.ex cōſilio Toletano. De iudeis
precepit ſancta ſynod9 nemini dein
ceps ad credendū vim inferre.non
eñ tales inuiti ſaluādi ſunt ſ3 volen
tes vt integra ſit forma iuſtitie eſſet
etiā periculoſum q2 de facili ad in-
fidelitatem redirent.

87 ¶ Dub.an pueri in maternis vte-
ris exiſtentes poſſint baptizari. Re
ſpō.q.8.arti.xſ.ꝙ nō q2 corpus talis
infantis in vtero exiſtentis nō pōt
ablui aqua.

88 ¶ Dub.q2 baptizata matre bapti-
zaſ ꝗcquid eſt intra ipſam exiſtens
ꝛ ſic puer intus exiſtēs videſ bapti-
zatus? Rñ.q.8.ꝙ puer nō eſt aliqd
matris niſi ꝑ quandā colligationē
ꝛ non per continuationem ꝛ vnio-
nem naturalis patris.

89 ¶ Dub.ſi puer nō egrediſ de vte-
ro eſt ne aperienda mater vt bapti
zetur infans? R.q.8.ꝙ non| q2 non
ſunt faciēda mala vt eueniāt bona
Si tñ mater mortua fuerit viuen-
te puero in vtero d3 aperiri vt puer
baptizaretur.

90 ¶ Dub.quid ſiendum ſi vna pars
pueri egrediaſ ex vtero:an illa de-
beat baptizari? Rñ.qui ſupra .qđ ſi
caput egrediſ ꝛ immineat periculū
mortis d3 baptizari:nec amplius
poſt ꝑfectā natiuitatē d3 baptizari.
Si vo pes vel manus egrediaſ:ſimi
liter videſ idē eſſe faciēdū quecūq
alias ps egrediaſ periculo imminē
te:ſ3.q2 in nulla exteriori parte inte
gritas vite ita ꝯſiſtit ſicut in capite
videſ ꝗbuſdā ꝙ ꝓpter dubiū:qua-
cūq alia pte corporis ablura puer
poſt perfectā natiuitatē ſit baptizā-
dus ſub hac forma:ſi tu non eſt ba-
tizatus| ego te baptizo.

¶ Dubit.an amentes ꝛ furioſi de-
beant baptizari? Reſp.ſicut ſupra.
art.x4.qđ aliqui ſunt amētes a na-
tiuitate:nec habent aliqua lucida
interualla:ꝛ tales debēt baptizari
ſicut pueri in fide eccleſie:aliq ſunt
amētes:vel a natiuitate vel a caſu ꝛ
habēt aliqua lucida interualla:et
tales qñ vtunſ ratione ꝛ petunt ba
ptiſmu3 debent baptizari.alſ non.
Alij ſunt qui prius fuerūt ſane mē-
tis ꝛ poſt in amentiā incurrerunt
ꝛ ſi tales conſtat dū erant ſane men
tis petijſſe baptiſmū debēt baptiza
ri. Quidam vero ſunt ꝗ ꝛ ſi nō om-
nino ſane mentis ſunt intantū ra-
tione vtunſ ꝙ poſſunt de ſua ſalute
cogitare ꝛ intelligere ſacramēti vir
tutem:ꝛ tales volētes debent bapti
zari ſed non inuiti.

¶ Dub.q2 cū totaliter amētes ſint 92
ſicut bruta animalia ꝗ non baptizā
tur.vr ꝙ ipi etiam nō debeant ba
ptizari? Rñd.qui.8.qđ tales carent
vſu rōnis ꝓpter aliquod impedi-
mentum organi corpalis:ꝛ nō pro-
pter defectū aie rōnalis ſicut bruta
aialia que eā nō habēt:ꝛ ideo non
baptizanſ. Et ideo nō eſt ſimilis ra
tio in vtriſq.

¶ Dub.an dormientes debeant ba 93
ptizari? R.q ſupra.ꝙ nō niſi pericu
lū mortis immineat:ꝛ tunc ſi prius
in eis apparuerit volūtas baptizan-
di debent baptizari.

¶ Dub.an per baptiſmū tollantur 94
oia peccata? Rñ.qui.8.q.lxix.arti.
ſ.ꝙ ſic.iuxta id qđ diciſ Ezec.xxxvſ.
effundā ſuper vos aquā mundam
ꝛ mundabimini ab omnibus inqui
namentis veſtris.

¶ Dub.q2 cū diuerſorū morborum 95
diuerſe ſint medicine ꝛ peccatum
actuale ſit alius morbus ab origina
li.videſ ꝙ baptiſm9 qui tollat pec-
catū originale nō tollat peccatum
actuale? Rñ.qui ſupra.ꝙ hec ratio

procedit de particularibus medici
nis:ſʒ nō de vniuerſali q̄ ē oīm pec
catorū.ſ.de baptiſmo virtute paſſio
nis chriſti.
96 ¶ Dub.an per baptiſmū liberet
homo ab omni reatu peccati? Rñ.
q.8.art.ij.φ ſic virtute paſſionis xp̄i
ac ſi ipſe ſufficienter ſatiſfeciſſet p
oībus peccatis ſuis.
97 ¶ Dub.cum mors ſit pena peccati
cur nō ita tollit mors p baptiſmuʒ
ſicut tollit pctm̄. Rñ.q.8.ar.iij.φ ba
ptiſmus hʒ virtutē auferēdi mortē
ꝛ penalitates preſentis vite.nō tñ
eas aufert in p̄ſenti vita ſʒ ei9 virtu
te auferent a iuſtis in reſurrectiōe.
98 ¶ Dub.an per baptiſmum confe
rent homini gratia ꝛ virtutes? R.
q.8.ar.iiij.φ in baptiſmo dat gr̄a
ſpūſſancti:ꝛ copia virtutū ſcd̄m il
lud Joan.iij.de plenitudine ei9 oēs
accepimus.
99 ¶ Dub.an pueri in baptiſmo ſimi
liter ꝯſequant gr̄am ꝛ virtutes? R.
q.8.ar.vj.φ ſi q̄tū ad habitū:ſʒ nō
habent potentiam operandi ex im
pedimento corporali.
100 ¶ Dub. quomodo baptiſm9 dici
tur aperire ianuā paradiſi? Rñ.qui
ſupra.art.vij.φ quia remouet impe
dimentū quo quis impedit regnū
celeſte introire.
101 ¶ Dub.an baptiſm9 habeat equa
leʒ effectū in oīb9 baptizatis? Rñ.
qui.8. art.viij.φ duplex eſt effectus
baptiſmi: vnus per ſe,ſcʒ regene
rare hoīes ad ſpiritualē vitā:ꝛ hūc
effectū equaliter facit in omnibus
qui equaliter ſe habēt ad baptiſmū
ꝛ ita oēs pueri equaliter ſuſcipiunt
hunc effectum. Adulti vero q̄ in ꝓ
pria baptizant:nō equalē effe
ctum ſuſcipiunt:ſed qui cū maiori
deuotione accedunt plus de gratia
nouitatis accipiunt. Effectus alius
eſt per accidens:ſcʒ ſm quē in ho
mine extinguitur concupiſcentia vl
terius peccandi:ꝛ iſte non equali
ter ſuſcipitur ab omnibus baptiza
tis etiā ſi cū equali deuotione acce
dant:ſʒ huiuſmodi effectus diſpen
ſantur miraculoſe ſecundum ordi
nem prouidentie diuine.
¶ Dubita.an quando quis ficte ac 102
cedit ad baptiſmū impediat effectū
baptiſmi? Reſpon.qui ſupra.arti.
ix.quod aliquis dicitur fictus quia
nō credit aut contēnit ſacramentū
aut q2 in hoc ſacramēto non ſeruat
aut ritum eccleſie:vel quia indeuo
te accedit. Si ergo aliquis dicitur
fic te accedere ad baptiſmū p hoc q
voluntas ei9 ꝯtradicit vel baptiſmo
vel eius effectui.ꝛ iſto modo fictio
impedit effectū baptiſmi:q2 ad hoc
qd̄ aliquis iuſtificet p baptiſmū req
ritur φ volūtas hominis amplecta
tur baptiſmum.
¶ Dub.an recedēte fictione baptiſ 103
mus ſum conſequatur effectum?
Reſpon.qui ſupra.ar.x.φ ſic:qm̄ ac
cipit e caracterem quaſi forma ꝛ cō
ſequitur proprium effectum qui eſt
gratia remittens omnia peccata:ꝛ
quando impeditur p fictionē opor
tet quod remota ea per penitentiā
baptiſmus ſtatim conſequatur ſuū
effectum.
¶ Dub.cur dominus vult vt primo 104
doceant ꝛ poſt baptizent? Reſpō.
Hierony.qd̄ non poteſt fieri:vt cor
pus baptiſmi recipiat ſacramentū
niſi ante anima fidei ſuſceperit ve
ritatem.
¶ Dub.quia videt xp̄m precepiſſe 105
impoſſibile:videlicet φ docerēt oēs
gētes cū quaſi infinite ſint ꝛ alique
in inſulis ignotis ꝯmorent? Rñ.qd̄
xp̄s nō precepit φ ſingulariter vnū
quēq3 hominem docerent:ſed vt p
totum orbē predicarent euangeliū
vt dicit Marc.vltimo.c. Et ita hoc
non erat

non erat impoſſibile:q2 tã per ſe ꝙ per eorũ nũtios ⁊ ſucceſſores hoc fuit adimpletum.

106 ¶ Dub. cur precipit vt poſt baptiſmũ doceãt baptizatos ſeruare mãdata ſua? Rñ. Raba. quia fides ſine operibus mortua eſt: q2 baptiſmus nil eis prodeſſet niſi mandata xpi ſeruarent.

107 ¶ Dub. cur dicit ecce ego vobiſcũ ſum? Reſpon. Chriſo. in homel. qđ q.d. ne dicatis difficile eſſe iniũctũ negotium ego ſum vobiſcũ qui oia facio leuia.

108 ¶ Dubi. quõ eſt cũ apoſtolis (qui iã mortui ſunt) vſqꝫ ad ꝯſummatio ſeculi? R. q.d. ꝙ nõ loquitur ſoluꝫ preſentibus ſed fidelibus cũctis futuris vſqꝫ in finem ſeculi.

109 ¶ Dub. cur commemorat cõſummationẽ ſeculi? R. qui ſupra. quaſi dicat triſtitia quã ſubſtinetis ſimul cum preſenti vita conſummabitur et totum ſeculum in conſummationem deueniet: bona autem quibus patiemini ſunt in eternum permanſura.

110 ¶ Dubi. cum aſcenderit in celum quomodo eſt cum fidelibus vſqꝫ ad cõſummationẽ ſeculi? Rñd. Beda in homel. ꝙ iuit ad patrẽ per humanitatẽ. Manet autem cum diſcipulis per diuinitatem.

111 ¶ Dubitatur quia videtur ꝙ non manebit cum eis poſt cõſummationem ſeculi? Rñ. qui ſupra. ꝙ hic finitum pro infinito ponitur: nã qui in p̃ſenti ſeculo manet cum electis eos ꝓtegendo: ipſe poſt finem cum eis manebit eos remunerando.

☞ Allegorice.

¶ (Quod dñs vndecim diſcipulis apparuit in montem) ſignificat qđ corp⁹ qđ de communi generis humani terra naſcendo ſuſceperat: reſurgẽdo iam ſuper terrena oia ſublevauerat ita qđ merito adorari debebat ⁊ non dubitari cum ſibi data eſſet omnis poteſtas ⁊ ſaluandi (ꝙ fieri docuit ꝑ baptiſmũ) ⁊ puniẽdi eos qui eius mandata nõ ſeruarẽt in fine ſeculi.

☞ Tropologice.

¶ Docemur vt obediẽtes ſimus ſi volumus videre xp̄m vſqꝫ abijciamus omnem dubitationem que erga fidẽ occurrere poteſt: ⁊ fidẽ quaꝫ ore profitemur nobis operibus cõfirmemus.

☞ Anagogice.

¶ In montem oculos cõtẽplando dirigere debemus inquẽ ſolũ innocentes manibus ⁊ mũdo corde aſcẽdunt vbi intuebitur xp̄s ⁊ adorabit ab angelis ⁊ ab hominib⁹ qui fidẽ ſancte trinitatis acceperunt ⁊ dei mãdata ſeruarunt.

¶ Sabbato poſt paſcha.

Una ſabbati Maria Magdalena. Joan. xx.

Hec hiſtoria facta eſt in die reſurrectionis domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Tenebris adhuc exiſtib⁹ Magdalena mane vna ſabbati Chriſti petijt monumentum: cũqꝫ lapidem vidiſſet amotum celeriter Petrum Joannemqꝫ conueniens dominum a ſepulchro ablatum ſed quo in loco poſitum ſe neſcire narrauit: his ambo ab ea itellectis celeri ad monumentum curſu venerunt ioanne precurrente ſed nequaquam ingrediente. Poſterius aũt Petrus adueniens ingreſſus fuit: viditqꝫ ſeorſum ſudarium ac lintheamina: que ⁊ poſt ingreſſus Joan. vidit ⁊ fideꝫ ꝓbuit. Necdum enim ſacras nouerant ſcripturas cũ oporteret a mortuis reſurgere affirmantes.

2 ¶Dubi. vt quid claudebant fores? Rñ. textus. ꝙ ꝓpter metũ iudeorũ.

3 ¶Du. cur dñs ingreſſus eſt ianuis clauſis? Rñ. Theophilus. vt oſtēderet quia eodē modo reſurrexit adiacente lapide ſuper monumentum.

4 ¶Dubita. cur expectauit dominus in ſero apparere? Reſpond. Theophilus qꝛ preſtolabatur vt omnes conuenirent.

5 ¶Dubi. quõ potuit ingredi ianuis clauſis? Rñ. Aug. ſuper Joã. ꝙ moli corporis vbi diuinitas erat oſtia clauſa nõ obſtiterũt: ille quippe nõ eis apertis ingredi potuit quo naſcēte virginitas matris inuiolata ꝑmanſit.

6 ¶Dub. cur oſtēdit eis manus ⁊ latus? Rñ. Lyra. vt per cicatrices remanentes oſtenderet idemptitatē materialem corporis prius paſſi.

7 ¶Dubita. cur non oſtendit eis pedes? Rñ. ꝙ etiam eos ipſis oſtendit vt habetur. Luce vltimo.

8 ¶Dubita. cur gauiſi fuerunt diſcipuli? Reſpon. Lyra. ꝙ propter triſtitiam amotam de morte chriſti: et de metu iudeorum.

9 ¶Dubit. cur replicauit pax vobis? Reſpõ. Beda. quia gemina eſt virtus charitatis.

10 ¶Dubit. quomodo miſit eos ſicut ipſum miſit pater? Rñ. Greg. in homel. exponendo dicens. i. ea charitate vos diligo cum inter ſcandalum perſecutorũ mitto qua me charitate pater diligit quem venire ad tolerandas paſſiones fecit.

11 ¶Dubita. an ille flatus fuerit ſpũſſanctꝰ? Rñ. Aug. ix. de trinitate. qꝫ nõ. ſꝫ demõſtratio ꝑ ꝯgruã ſignificationē non tantũ a patre: ſed etiaꝫ a filio procedere ſpiritum ſanctum.

12 ¶Dubitatur ex quo nũc dedit ſpiritum ſanctum: cur poſt iterum miſit in feſto pēthecoſtes? Rñ. Gregorius in homel. ꝙ in terra datur ſpiritus: vt diligatur proximus ex celo datur ſpiritus: vt diligatur deꝰ. Sicut ergo vna eſt charitas ⁊ duo precepta: ita vnꝰ eſt ſpũs ⁊ duo data.

¶Dubita. cum ſolus deus dimittat peccata quomodo dicit quorum dimiſeritis ⁊c. Reſpond. Chryſo. ꝙ deus principaliter peccata dimittit. Sed ſacerdos ſuam linguam et manum tribuit. i. miniſterialiter. 13

¶Dub. quõ retinent peccata cum quis conteritur? Rñd. Lyra: ꝙ retinent peccata quando iudicium eccleſie diuino iudicio conformatur. 14

¶Dubi. cur Thomas dicitur didimus. Uide fer. ii. dominice. iiii. quadrageſime. dubio. 56. 15

¶Dubit. cur dicit vnus de duodecim cum iudas iam defeciſſet? Rñ. Lyra: ꝙ qꝛ fuit vnus de duodecim in principio electis a chriſto. 16

¶Dub. que tunc iuerat Thomas? Rñ. Beda: ꝙ dat intelligi quoddã fuiſſe interuallũ ꝙ ad horam Thomas egreſſus ſit ⁊ ieſus veniens in medio eorum ſtetit. 17

¶Dub. an a caſu factuꝫ eſt: vt Thomas tunc abeſſet? R. Gregorius in homil. quod non: ſed egit miro modo diuina clementia vt diſcipulus dubitãs dum in magiſtro ſuo vulnera palparet carnis in nobis vulnera ſanaret infidelitatis. 18

¶Dub. cur ſtatim alij diſcipuli dixerunt Thome vidimus dominuꝫ? Rñ. Lyra: quoniam boni rumores cito nunciantur. 19

¶Dubit. cur Thomas niſi videro ⁊c. Reſpon. Chryſoſto. quoniã alijs groſſior exiſtens eam que eſt per ſenſum groſſiſſimuꝫ. ſ. tactum querebatur fidem ideo addidit et mittam manum ⁊c. 20

¶Dub. cur tunc ſtatim chriſtꝰ non apparuit certificando ipſum. Rñd. qui ſupra: ꝙ ideo diſtulit vt vlterius 21

a diſcipulis admonitus accedatur
ad maius deſiderium ⁊ fidelior fie
ret in futurum.
22 ¶ Dubit. quia videtur qꝺ ſicut de⁹
non poteſt facere quod vnum cor
pus ſit in duobus locis: ita nõ poſ
ſit facere ꝙ duo corpora ſunt in eo
dem loco. Rñd. dñs Cardi. de turre
cremata. qꝺ diuina virtute hoc poteſt
fieri: ſed alias non ꝙ ſic patet. quia
duo corpora prohibentur eſſe in eo
dem loco ex dimenſionibus: qꝛ ma
teria corporalis ſecundũ dimenſio
nes diuiditur. Dimenſiones autem
diuiduntur ſecũdũ ſitũ. Deus autem
qui eſt omniũ cauſa poteſt conſer
uare effect⁹ in eſſe ſine cauſis pri
mis. Unde ſicut conſeruat in ſacra
mẽto altaris accidẽtia ſine ſubiecto:
ita poteſt conſeruare diuiſionẽ ma
terie corporalis ⁊ dimenſionum in
ea abſqꝫ diuerſitate ſitus: poteſt er
go fieri ꝙ corpori remaneat eſſe di
menſionatũ ab alio corpore: quãuis
eius materia non ſit dimenſionata
in ſitu ab alteri⁹ corporis materia.
nõ valet aũt ſimilitudo inducta de
vno corpore qꝺ ſit in duobus locis
qꝛ implicaret cõtradictionẽ: qꝛ de ra
tione loci eſt qꝺ ſit locati terminus.
Termin⁹ aũt eſt extra quẽ nihil eſt
rei vnde nihil locati põt eſſe in loco
exteriori qꝺ ſi ponatur eſſe in duob⁹
locis ſequitur qꝺ ſit extra ſuũ locũ:
⁊ ſic ſequitur qꝺ ſit locatũ ⁊ nõ lo
catũ. Hoc autem non contingit ſi
duo corpora ſint in eodem loco: vt
dictum eſt ⁊ ideo non eſt ſimile.
23 ¶ Dub. cur ſtetit in medio? Rñ. Ly
ra: qꝺ vt poſſet ab omnib⁹ videri.
24 ¶ Dub. cur dixit Thome infer di
gitũ ⁊c. Rñ. Chriſ. qꝺ vt oſtenderet
qm̃ cũ Thomas loquebatur ad con
diſcipulos aderat ⁊ in hoc ſuam di
uinitatem demonſtrans.
25 ¶ Dubi. cur dicit Thome vide ma
nus meas. Rñd. Lyra. qꝺ Thomas
volebat certificari duplici ſenſu ſci
licet viſu in aſpectu manuum ⁊ ta
ctu ad lateris tactum.
¶ Dub. an Thomas tetigerit ci 26
catrices. Rñ. ſ. Tho. iij. p. q. liiij. art.
iiij. Et ita etiã Albert⁹ ⁊ Alexãder
ꝙ ſic ⁊ ita etiam tenet Leo papa.
¶ Du. qꝛ cũ Thomas crediderit ex 27
ſolo viſu put dñs ei dixit: qꝛ vidiſti
credidiſti ⁊c. videtur qꝺ non tetige
rit. reſpon. de mi. Cardi. de tur. cre
ma. quod vere tetigit ⁊ licet ſibi ſuf
ficeret vidiſſe ⁊ per viſum credidiſ
ſe ⁊ quẽadmodum credidit. Tamẽ
propter nos tetigit vt omnem a no
bis excluderet dubitationem: qꝛ te
ſtis erat futurus reſurrectiõis. Un
de Leo papa dicit ſufficiebat ad fi
dem propriam vidiſſe qꝺ videbat:
ſed nobis operatus eſt vt tangeret
quod videbat: ⁊ ita non valet conſe
quentia: ꝙ ⁊ ſi crediderit cum vidit
ergo poſt non tetigit.
¶ Dubi. cur voluit ꝙ Thomas eũ 28
tangeret qui magdalenã volentem
tangere prohibuit. Reſpond. ſan
ctus Tho. in. iiij. ſentẽ. diſtin. xxj. q.
ij. articu. iiij. q. iij. ꝙ glorioſa Maria
magdalena nõ eligebatur vt teſtis
reſurrectiõis in populis ſicut Tho
mas: quia non decet mulierem do
cere in eccleſia. j. Cor. 14. Et ideo nõ
eſt permiſſa tangere.
¶ Dub. cur dñs dixit Thome noli 29
eſſe incredulus. Rñ. Lyra. qꝛ dixe
rat diſcipulis ſe niſi tangeret non
crediturum chriſti reſurrectionem.
¶ Dub. cur cũ ad viſuz crediddiſſet 30
ſtatim non dixit: dominus meus ⁊
deus meus: ſꝫ ſolũ poſtqꝫ tetigit. R.
quod ex precepto chriſti dũ iam vi
diſſet ⁊ crederet tetigit eum: ⁊ ita
poſt tactum demonſtrauit fidem
quam habuerat cum vidiſſet.
¶ Dubit. cur dixit dominus meus 31

⁊ deus me9. R. Theophi. ꝙ in hoc
optimū ſe theologū oſtendit . nam
duplicē naturā vnicāq; hypoſtaſim
chriſti diſſeruit:q2 dicēdo domin9
meus humanā:⁊ deus meus diui-
nam confeſſus eſt naturam ⁊ vnū
⁊ eundem deum ⁊ dominum.
32 ¶ Dubitatur quia videtur dictum
Thome imperfectum dū dicit dñs
meus ⁊c. Rñd. ꝙ hic eſt eclipſis:
quia deficit verbum principale: ſed
debet ſic intelligi. tu es vel credo
quod tu ſis deus meus.
33 ¶ Dub. q2 videtur ꝙ Thomas nō
crediderit q2 per palpationē ſciuit
⁊ cognouit ⁊ non per fidē credidit?
Rñd. Grego. in homil. ꝙ hominem
vidit ⁊ deum credidit. Et. ſ. Tho. iij.
par. q. lv. ar. v. dicit ꝙ vidit vulnera
⁊ deum credidit.
34 ¶ Dubit. quia Luce. x. cap. dicitur
beati qui vidēt que vos videtis: et
hic beati qui non viderūt: ergo vi-
detur cōtradictio? Reſpon. Lyra. ꝙ
primum intelligitur de viſione xpi
in preſentia mortali que fuit mul-
tum deſiderata a ſanctis patribus
vete. teſta. Hic vero cōmēdat prom
ptionem aliorum qui non viderunt
ad credendum.
35 ¶ Dub. ſi beati ſunt q̄ non viderūt
⁊ crediderunt: cur ergo dicit Actuū
j. ꝙ in multis argumentis prebuit
ſeipſum viuum ⁊c. Reſpon. ſanctus
Tho. vbi ſupra. ꝙ hic non accipitur
argumentum ſcd̄m qd̄ eſt ratio rei
dubie faciens fidē: q2 tale euacua-
ret meritū fidei: ſed ſcd̄m qd̄ eſt ali-
quod ſenſibile ſignū qd̄ inducit ad
alicuius veritatis manifeſtationē.
Unde in greco loco argumenti po-
nitur tecmiriūs qd̄ eſt ſignū euidēs
ad probandū. ꝙ non totaliter fidē
euacuat nec meritum eius: ſicut pa
tet de Thoma qui vidit vulnera et
credidit deum: ſed ille dicitur eſſe
perfectioris fidei qui nō requirit hu
iuſmodi ſigna ad credendum: ⁊ ta
lis dicitur eſſe beatus per compara
tionem ad alios qui non credunt
niſi talia ſigna videant.
¶ Dub. q2 videtur ꝙ nos non eri- 36
mus de numero beatorum: q2 xpūs
dixit beati qui non viderunt: q2 nō
eramus ante chriſtū? Rñ. Aug. qd̄
dominus vſus eſt verbis preteriti
temporis: q2 ꝙ erat futurum in ſua
nouerat p̄deſtinatione iam factum.
¶ Dub. cur dicit Euangeliſta mul 37
ta quidē ⁊ alia ſigna ⁊c. q̄ non ſunt
ſcripta in libro hoc? Rñ. Lyr. qd̄ ne
aliquis forte crederet ea nō eſſe ve-
ra que ſcripta ſunt ab aliis euange
liſtis ⁊ a Joanne dimiſſa.
¶ Dub. an alij euangeliſte ſcripſe- 38
rint omnia ſigna que fecit Jeſus.
Rñ. Chryſo. ꝙ non.
¶ Du. cur nō oīa ſigna chriſti ſcrip 39
ſerūt Euāgeliſte? Rñ. qui. d. ꝙ ſolū
ſcripſerunt ea que erant ſufficiētia
attrahere ad fidem audientes.
¶ Dub. cur dicit in conſpectu diſci 40
pulorum ſuorum? Rñd. qui ſupra ꝙ
ſibi videt dicere ea que poſt reſur-
rectionem ſunt ſigna. Et ideo dicit
in conſpectu diſcipulorum ſuorum
cum quibus ſolis poſt reſurrectio-
nem conuerſatus eſt.
¶ Dub. cur chriſtus nō ſcripſit ipſe 41
doctrinam ſuā per ſeipſum: et non
per euāgeliſtas ⁊ alios apoſtolos?
Reſpon. ſan. Tho. iij. par. q. xlij. ar.
ti. iiij. ꝙ propter dignitatem chriſti:
quia cum ſit excellentiſſim9 doctor
ei competebat vt eam in cordibus
auditorum imprimeret: vnde etiam
apud gētiles Pithagoras ⁊ Socra
tes q̄ fuerūt excellētiſſimi doctores
nihil ſcribere voluerunt. Secundo
ꝓpter excellentiam doctrine que li
teris comprehēdi non poteſt ſcd̄m
illud Joan. vlti. c. Sunt ⁊ alia mul-

ta que fecit ieſus que ſi ſcribantur p
ſingula nec ipſum arbitror mundū
capere eos qui ſcribēdi ſunt libros:
quos ſicut dicit Aug. non ſpatio lo-
corum credendum eſt mundum ca-
pere non poſſe ſed capacitate legē-
tiū comprehendi non poſſe. Si aūt
chriſtus ſcripto doctrinam ſuā man
daſſet nihil altius de eius doctrina
homines eſtimarent ꝙ qđ ſcriptura
contineret. Tertio vt ordine quodā
ab ipſa doctrina ad oēs perueniret:
dum ipſe diſcipulos ſuos immedia
te docuerit q̄ poſt modū alios ver-
bo ⁊ ſcripto docuerunt. Si aūt ipſe-
met ſcripſiſſet. eius doctrina imme-
diate ad omnes perueniſſet.
42 ¶ Dubi. cum lex vetus fuerit data
in ſcripto: cur etiam lex chriſti non
fuit data in ſcripto? Rñ. qui ſupra. ꝙ
quia lex dabatur in ſenſibilibus fi-
guris. Et ideo etiam conuenienter
ſenſibilibus figuris ſcripta fuit: ſed
lex chriſti que eſt lex ſpūs vite ſcribi
debuit non attramento ſed ſpiritu
dei viui: non in tabulis lapideis ſed
in tabulis cordis: vt Apoſtolus di-
cit. ij. Cor. iij.
43 ¶ Dubi. de quo libro intelligit cum
dicit in libro hoc? Rñd. qđ de libro
euangelij Joan. euangeliſte.
44 ¶ Dubi. quibus dicit vt credatis?
Reſpon. Chryſoſt. qđ ad humanā na
turam loquitur communiter.
45 ¶ Dubi. cur dicit qđ ieſus eſt filius
dei? Rñ. Lyra. q2 intētio eius princi-
palis fuit declarare diuinitatē xp̄i
⁊ eternā eius generationē a patre:
⁊ ideo iſta ſcripſit vt homines duce
ret ad ſic credendum.
46 ¶ Dubi. cur Joannes non ſcripſit
oīa que ſcripſerunt alij euangeliſte?
Reſpon. quia fuit vltimus in ſcribē
do ⁊ viderat que alij ſcripſerāt: ideo
nō replicauit: ſed videt ea confirma
re cum dicit multa alia ſigna fecit
ieſus ⁊c.
¶ Dub. quam vitā habebūt creden 47
tes? Rñ. Lyra. ꝙ eternam.
¶ Dubi. cur dicit in nomine eius? 48
Reſpon. Lyra. i. per fidem nominis
eius: q2 vt dicitur Actuū. iiij. non eſt
aliud nomē ſub celo in quo oportet
nos ſaluos fieri. Uide fer. iiij. aduen
tus dubio. 34.
¶ Dubi. q2 videt ꝙ oēs credentes 49
in xp̄m etiā mali habebūt vitā eter-
nā? Reſpon. Lyra. ꝙ credentes: ſcʒ
fide formata charitate.
¶ Dubita. an duo corpora glorioſa: 50
vel vnū glorioſum ⁊ aliud non poſ-
ſint ſimul eſſe in eodē loco? Reſpon.
ſanctus Tho. iiij. ſen. diſt. xliiij. q. ij.
ar. ij. q. ij. ꝙ ſic virtute diuina tamen
nunꝙ erunt ſimul: quia in eis ſerua-
bitur debitus ordo qui diſtinctio-
nem requirit.
¶ Dub. quid eſt dos prout dotes po 51
nunt in beatis? Rñ. qui. ſ. di. xlix. q.
iiij. art. j. ꝙ dos eſt ꝑpetuus ornatus
aīe ⁊ corporis vite ſufficiens in eter-
na beatitudine iugiter perſeuerans.
¶ Dubi. cur appellatur dos? Rñ. q̄ 52
ſupra ꝙ ad ſimilitudinem dotis cor-
poralis per quā ſponſa ornatur ⁊ ꝓ-
uidetur viro vnde poſſit ſufficienter
ſponſam ⁊ liberos nutrire: ⁊ tamen
inamiſſibiliter dos ſponſe conſerua
tur: vt ad eam matrimonio ſepara-
to reuertatur: ⁊ ſic etiam in matrimo
nio ſpirituali ipſi ornatus qui ſpon
ſe ſpirituali dantur ſ. eccleſie in mē-
bris ſuis ſunt quidem ipſius ſponſi
inquantū ad eius gloriam ⁊ hono-
rem cedunt: ſed ſponſe inquantum
per eos ornatur.
¶ Du. quia videtur qđ in matrimo 53
nio ſpirituali non ſint aliqua onera
⁊ ita non erit ibi dos que ſubleuat
onera? Rñd. qui ſupra. qđ ibi eſt id
quod cōpetit dotibus per ſe: ſcilicet
ſolatium matrimonij qđ per dotes

efficitur.per accidēs autē illud quod
per eas remouet .ſ.onus matrimo-
niū ꝙ per dotes leuiatur ſicut gratie
per ſe conuenit facere iuſtū:ſed per
accidēs de impio faciat iuſtum quā
nis ergo in matrimonio ſpirituali
non ſint aliqua onera:eſt tamen ibi
ſumma iocūditas ad quā pficiendā
dotes ſpōſe conferunt:vt.ſ.delecta-
biliter per eas ſponſo coniungatur.
54 ¶ Dubit.a quibus dant iſte dotes.
Rñ.qui ſupra.ꝙ potius a patre ſpō-
ſeq̄ eſt tota trinitas ꝙ̄ a patre ſpon-
ſi.ſ.chriſti qui eſt ſola perſona pris
ſed tamen hec collatio licet ab om-
nibus perſonis fiat ſingulis perſo-
nis pōt appropriari per aliquē mo-
dum perſone quidē patris vt danti:
qz in ipſo eſt autoritas ⁊ etiam pa-
ternitas reſpectu creature,appro-
priatur:vt ſit idem pater ſpōſi ⁊ ſpon-
ſe filio vero appropriatur inquantū
ppter ipſum ⁊ per ipſum dantur:ſz
ſpiritui ſancto inquantum in ipſo ⁊
ſecundū ipſum dantur.amor etiam
eſt omnis donationis ratio.
55 ¶ Dub.an dantur in hac vita? Rñ.
qui ſupra.ꝙ nō:qz nec dotes conſue
uerunt aſſignari ſponſe quando de-
ſponſatur.ſed qñ in domū ſpōſi tra-
ducitur vt preſentialiter ſpōſum ha
beat:quamdiu autem in hac vita ſu
mus peregrinamur a dño.ij.Cho.v.
56 ¶ Dub.qz cū dotes matrimonij cor
poralis ſubijciant fortune:an etiam
dotes ſanctorum ſubijciantur fortu-
ne? Rñ.qui ſupra.ꝙ qz dotes corpo-
ralis matrimonij cōſiſtunt in decore
exteriori:ideo ſubijciuntur fortune:
ſed decor interior requiritur in ſpi-
rituali matrimonio:vt in Pſalm.
xliiij.Omnis gloria eius filie regis
abintus ⁊c.Et ideo non oportet ꝙ
huiuſmodi dotes aſſignent in ma-
trimonio ſpirituali ſicut aſſignātur
in corporali.

¶ Dubi.quia in hac vita deus dat 57
multa bona ⁊ gratias ſanctis.ergo
videtur ꝙ in hac vita dantur dotes.
Rñ.qui ſupra.ꝙ talia dona non di-
cunt dotes:ſed illa que cōferuntur
eis qñ transferunt in gloriā in qua
ſponſo preſentialiter perfruuntur.
¶ Dubi.an dos ſit beatitudo? Re- 58
ſpon.qui ſupra.arti.iij.ꝙ nō ſed rea-
liter differunt:quia beatitudo dici-
tur ipſa operatio perfecta qua ani-
ma beata deo coniungitur:ſed do-
tes dicuntur habitus vel diſpoſitio-
nes:vel quecunq3 alie qualitates q̄
ordinantur ad huiuſmodi perfectā
operationem.
¶ Dubi.an dotes ſint partes beati 59
tudinis? Rñ.qui ſupra.ꝙ ordinan-
tur ad beatitudinem magis ꝙ̄ ſint
in beatitudine vt partes eius.
¶ Dub.qz cum dotes ſint perfectio 60
anime videt ꝙ beatitudo etiā poſſit
dici dos? Rñ.qui ſupra.ꝙ proprie lo
quendo beatitudo non eſt ornatus
anime ſicut ſunt dotes:ſed eſt aliqd
quod ex ornatu anime prouenit cū
ſit operatio quedā:ornatus vero di-
citur aliquis decor ipſius beati.
¶ Dubit.que dicunt dotes anime? 61
Reſpond.qui ſupra.arti.v.q.ſ.qō ab
omnibus cōmuniter ponūtur tres:
diuerſimode tñ.Quidam enī dicunt
ꝙ ſunt viſio:dilectio:⁊ fruitio.Qui-
dam ꝙ ſunt viſio cōprehenſio ⁊ frui
tio.Quidam vero ꝙ ſunt viſio dele-
ctatio ⁊ comprehenſio.
¶ Dubi.q̄ opinio iſtarū eſt melior? 62
Reſpō.qui ſupra.ꝙ oēs he aſſigna-
tiones reducunt in idem:qz ex par-
te viſionis ad hoc ꝙ viſio ſit delecta
bilis requiritur ꝙ ipſum viſibile ſit
conueniens ⁊ ꝙ ſit coniunctum:⁊ ſic
requiritur habitus qui viſionem eli
ciat:⁊ ſic eſt vna dos que dicitur ab
omnibus viſio:ſed ex parte viſibi-
lis requiritur duo.ſ.cōuenientia que

eſt per affectū: quantū ad hoc poni-
tur dos a quibuſdā dilectio ⁊ a qui
buſdam fruitio ſm quod fruitio ad
effectum ptinet illud em̄ qđ ſumme
diligimus cōuenientiſſimū eſtima-
mus. Requiritur etiā ex parte viſibi
lis cōiunctio: ⁊ ſic ponit a quibuſdā
cōprehenſio que nihil aliud eſt quā
in preſentia deū habere ⁊ in ſeipſo
tenere: ſed ſcđm alios fruitio: prout
fruitio eſt non ſpei ſicut eſt in via: ſꝫ
iam rei ſicut eſt in patria.
63 ¶ Dubita. quibus virtutibus cor-
reſpondent iſte dotes. Reſpon. qui
ſupra. q tribus virtutibus theologi
cis. ſ. viſio fidei ſpei vero cōprehen-
ſio: vel fruitio ſm vnam acceptionē
charitati aūt dilectio: vel fruitio ſe-
cundum aliam aſſignationeꝫ. Frui-
tio enim perfecta qualis in patria
habetur includit in ſe dilectionem
⁊ comprehenſionem. Et ideo a qui
buſdam accipitur pro vno: a quibuſ
dam vero pro alio.
64 ¶ Dubit. an ſimiliter corporis glo
rioſi debeant poni alique dotes. R.
q̄ ſupra. q. ij. q ſic quia ſicut diſpoſi-
tiones que ſunt in anima beata ad
perfectā operationē qua deo cōiun
gitur dicunt anime dotes: ita diſpo
ſitiones que ſunt in corpore glorio-
ſo ex quib9 corpus efficit pfecte ale
ſubiectum dicuntur corporis dotes
65 ¶ Dubitatur. que ponantur dotes
corporis glorioſi? Reſpō. qui ſupra.
q. iij. quod ſubtilitas: agilitas: clari
tas: ⁊ impaſſibilitas.
66 ¶ Dubita. propter quid iſte dotes
aſſignantur corpori. Rñd. qui ſupra
qđ q2 aīa eſt forma corporis ⁊ mo-
tor: ⁊ ad hec ordinent dotes corpo-
ris vt pfecte anime ſubijciat: ⁊ ſicut
forme ⁊ motori: a forma aūt in ma-
teria tria cauſant. ſ. eſſe ſubſtāriale
vires forme ſecūdarie. ſ. accidentia
les: ⁊ amborū ꝯſeruatio et ſic inquā
tum corpus glorioſum ſubdit ani-
me quantum ad eſſe ſubſtātiale qđ
habet ab ea: ſic eſt dos ſubtilitatis
q2 ex hoc dicit ſubtile qđ pfecte ab
anima informatur: inquantū vero
ſubdit ei ſcđm accidētales formas
que ſunt in corpore ab anima ſic eſt
dos claritatis: inquantū aūt ab ani
ma cōſeruat ſic eſt dos impaſſibili-
tatis: qm̄ ex vi anime ſeruatur im-
mune ab omni leſione: ſed inquātuꝫ
perfecte ſubdit anime vt motori ſic
eſt dos agilitatis: qm̄ dicitur agile 67
ſcđꝫ hoc qđ ad omnes anime actus
eſt expeditum ⁊ paratum. 68
¶ Dubita. an corpora glorioſa poſ-
ſint penetrare celos abſq eorū di-
uiſione. Rñ. qui. ſ. di. xliiij. q. ij. arti.
ij. q. ij. q ſic nō ex vi ſubtilitatis: ſed
ex diuina virtute que eis ad nutū in
omnibus ſubueniet.
¶ Dub. an corpora ſanctorū ſubſti-
nebunt aliquē laborē in motum. R.
qui ſupra. arti. iij. q. j. qđ nō propter
humilitatem eorum ex redundātia
glorie ab animabus in ipſa corpora. 69
¶ Dubitat. q2 videtur qđ non erūt
perfecte beata ipſa corpora ſi mo-
ueantur: quia motus dicit defectum
cum nullus moueat ad id quod iam
habet? Rñ. qui ſupra. q. ij. q ne: eſſe
eſt dicere corpora ſanctorꝫ aliquan
do moueri: q2 ⁊ ipſum corpus chriſti
motū eſt aſcendendo ad celū ⁊ ipſa
mouebuntur que de terra reſurgēt
ad celū empireū aſcendent: nam nō
poſſent manifeſtare vtutē motiuaꝫ
in ipſis experimēto niſi moueantur
nec mouebunt ppter indigentiam
ſimpliciter videlicet qđ indigeant
moueri adeo qđ ſine motu nō poſ-
ſint ꝯſeruari in eſſe vel in ſua perfe-
ctione: quie ad hec omnia ſufficiet
eis ſua beatitudo: ſed ſm quid mo-
uebuntur propter indigentiam. ſ. q2
ſine motu non poterunt aliquem

finem intentū habere:vel non ita be
ne vel tali modo hmōi autē indigen
tias nihil pͥhibet in corporibus glo
rioſis eſſe.

70 ❡ Dubita.an talia corpora moue
bunt in inſtanti? Rñ.qui ſupra.q.iij.
ꝙ mouebunt in tēpore ſed imperce
ptibili propter breuitatē:nec volun
tas vnqꝫ in eis erit inordinata. Uñ
nunqꝫ volent corpus ſuū eſſe alicu
bi in aliquo inſtanti in quo nō poſ
ſit ibi eſſe:⁊ ſic quodcunqꝫ inſtās vo
luntas determinabit:in illo corpus
erit:in illo loco quem voluntas de
terminat.

71 ❡ Dubi.q2 gloſ.ſ.ad Theſ.iiij. dicit
ꝙ deferunt ab angelis ergo non ex
ſe mouebunt? Rñ.q.3.q.ſ.qd dicunt
deferri ab angelis corpora glorioſa
nō quaſi eis indigeāt ſ3 ad reuerētiā
deſignandā que eis ⁊ ab angelis ⁊
ab omnibus creaturis deferretur.

72 ❡ Dub.quia ſi corpora glorioſa ha
berent dotē claritatis:ita haberēt in
pedibus ſicut in oculis:ſicut agilita
tem:impaſſibilitatem:⁊ ſubtilitatē
habent equaliter per totum corpus.
Rñ.qui ſupra.ar.iiij.q.ſ.ꝙ ſicut clari
tas glorie redundat ab aīa in cor
pus ſecundum ſuū modum:⁊ eſt ibi
alio modo ꝙ ſit anima:ita in quali
bet parte corporis redūdabit ſcḋm
ſuum modū.vnde non eſt inconue
niens ꝙ diuerſe partes habeant di
uerſimode claritate ſm ꝙ ſunt di
uerſimode diſpoſite ex ſua natura
ad ipſam nec eſt ſimile de aliis doti
bus corporis reſpectu quarum par
tes corporis non inueniuntur habe
re diuerſam diſpoſitionem.

☞ Allegorice.

❡ Uide fer.iij.paſche p prima par
te. Quo ad ſcḋam(ꝙ Thomas non
erat cum eis)ſignificat ſingulares
non velle communicare cum fratri
bus(ꝙ non credidit narrantibus)ſi
gnat ptinaces nolle rationibus ac
quieſcere:(ꝙ xp̄s palpādū ſe pbuit)
denotat benignitatem dei qui vult
oēs hoīes ſaluos fieri ⁊ neminē pe
rire.(ꝙ Thomas videt hoīem ⁊ cre
dit deum:) deſignat ꝙ inuiſibilia
dei per ea que facta ſunt intellecta
conſpiciuntur.

☞ Tropologice.

❡ Inſtruimur ex preſenti euāgelio
vt non ſegregemus nos a conſortio
iuſtorū ſed ſemp cū eis immoremur
vt ieſum mereamur intueri q̇ in me
dio ſanctorū cōſiſtit nec ſimus incre
duli cū aliquid nobis fidei proponi
tur quatenus mereamur ſi credam9
ꝙ nō vidimus credentes ſemper ie
ſum filium eſſe dei quo mediante vi
tam habeamus eternam.

☞ Anagogice.

❡ Eleuamur in contemplationem
Thome didimi qui interpretat abyſ
ſus ⁊ qui penetrauit profundum hu
manitatis xp̄i per quam peruenit ad
diuinitatem:vt nos etiā ex ſignis ⁊
ſcripturis nobis a deo exhibitis id
quod nunc credimus per fidē tandē
in veritate vti eſt cernamus:⁊ tunc
nobis clara erunt oīa que fecit ie
ſus in conſpectu diſcipulorū ſuorū
cum quibus imperpetuum vita per
fruemur eterna.

❡ Dominica prima poſt octauam paſche.

Ego ſum paſtor bonus. Joan.x.
Hec verba dicit dominus anno
etatis ſue.xxxij.die.xxvij. Septēbris
in ſabbato.

☞ Hiſtorice.

❡ Diſcipulis ſuis dñs ait bonum ſe
fore paſtorē qui ſuā pro ouibus vitā
ponit:⁊ nequaqꝫ mercede cōductū
ſe exiſtere cui9 mercennarij non iņ

ſtreſt an a lupo rapiēde diſpergant
oues:ſed fuga ſibi conſulere:aitque
aliasſe habere oues alterius ouilis
quas adducet:qm̄ ⁊ eas agnoſcit ⁊
ab eis agnitꝰ exiſtit:vt paſtoꝛ vnus
vnumque ouile omnium fiat.

NUllo modo dubia
inſoluta preteribo.
1 ¶ Dub.cur dñs hic
introducit parabolā
de paſtoꝛe. Rñ. Ly.
qm̄ cū.ſ.dixiſſet:qui
nō intrat p oſtiū in ouile ouium ⁊c.
Ideo hic ſubiungit ꝙ ipſe eſt bonꝰ
paſtoꝛ cū p oſtium ingreſſus fuerit.
2 ¶ Dub.qꝛ dixit ſe oſtiū:⁊ nunc di-
cit ſe paſtoꝛē quō poteſt eſſe oſtiū ⁊
paſtoꝛ? Rñd. Augu.ꝙ ſicut ipſe per
ſeipſum nouit patrem:nos autē per
illum:ſic intrat in ouile p ſeipſum:
nos autem per ipſum:ipſe eſt oſtiū
per quod intramus ⁊ eſt paſtoꝛ qui
ſuum gregem gubernat.
3 ¶ Dubit.an prelati eccleſie ſint pa
ſtoꝛes? Rñ.qui ſupꝛa.qꝺ xp̄s eſt ve-
rus paſtoꝛ vnus ⁊ ſolus:ſed prelati
ſunt membꝛa eius.
4 ¶ Dub.an prelati etiam ſint oſtiū?
Rñ.qui ſupꝛa.ꝙ non:quia xp̄s hoc
ſibi pꝛopꝛium tenuit.
5 ¶ Dub.cur dicit qꝺ eſt bonꝰ? Rñd.
qui.ſ.quia ſunt ⁊ paſtoꝛes mali.
6 ¶ Dub.quō bonꝰ paſtoꝛ dat aīam
ſuā? Rñ. Lyra.i.vitam coꝛpoꝛalem.
7 ¶ Dubita.an vita hoīs debeat ex-
poni p ouibus ⁊ aliis animalibus
brutis? Rñ. Ly.ꝙ hic non intelligi
tur de ouibus naturalibus:quia lʒ
paſtoꝛ pꝛo eis debeat aliquem labo
rem ſuſtinere:ſed non debet moꝛti
ſe exponere:ſed intelligitur de pa-
ſtoꝛe animarum.
¶ Dubit.an paſtoꝛ animarum de-
8 beat pꝛo eis vitam coꝛpoꝛalē expo
nere? Rñd. Chꝛiſo.in homil.ꝙ ſic ſi
neceſſitas affuerit.

¶ Dubi.quō cognoſcit̄ bonus pa- 9
ſtoꝛ. Rñd. Jaco.de voꝛagine.in ſer-
mone.qꝺ per tria ſigna:qꝛ pꝛo oui-
bus animā ſuā ponit:qꝛ cognoſcit
oues ſuas:⁊ qꝛ eas ad ouile deducit. 10
¶ Dubitatur quomodo cognoſcū
tur oues chꝛiſti. Reſpon.qui ſupꝛa.
quod per tria ſigna:quia paſtoꝛem
recognoſcunt:⁊ vocem eius audiūt
⁊ ipſum ſequuntur. 11
¶ Du.quis dicitur mercennarius?
Rñ. Lyra.quod ille qui conducitur
pꝛopter mercedem. 12
¶ Dubitat̄ per que ſigna diſcerni-
tur mercēnariꝰ a vero paſtoꝛe? Re
ſpō. Jacobꝰ de voꝛagi.in ſermone.
quod per tria. Pꝛimo:quia nullam
curam gerit de ouibus qꝺ notatur
cū dicitur dimittit oues. Secūdo:
quia fugit. Tertio quia tantū mer
cedem ⁊ lucrum querit. 13
¶ Dubit.ſi non ſunt eius oues pꝛo-
pꝛie:quomodo ergo ſunt eius? Rñ.
Lyra.ꝙ ſolam vſurpatiue. 14
¶ Dubita.quid agit lupus? Rñd.
Jacobus de voꝛagine.vbi ſupꝛa.qꝺ
officium eius eſt rapere:diſpergere
⁊ mactare. 15
¶ Dubitatur quid ſignificatur per
lupum? Reſpon. Lyra.quod tyran-
nus qui inducit homines ad pec-
candum vel hereticus falſa doctri-
na eos coꝛrumpens.
¶ Dub.nunquid paſtoꝛ etiam acci 16
pit mercedem? Rñ.ſ. Tho.iiij.ſen. di
ſtin.xxix.artic.iiij.ꝙ mercennarius
oculum habet ad mercedem pꝛinci
paliter ⁊ tanquam ad finem: ideo
non dicitur paſtoꝛ inquātum opus
ſpirituale pꝛopter mercedem tem-
poꝛalem exercet:ſed illud quod red
ditur bono paſtoꝛi non pꝛopꝛie di-
citur merces:ſed pꝛemium.
¶ Dubit.cur videns lupum fugit? 17
Reſpon. Albertus de animalibus
quod dicunt de lupo quod ſi hoīem

videns preuenerit intuitu oculo-
rum vocē aufert ⁊ ſi preuenitur ab
hoīe vocē amittit:⁊ ſi homo ſolue
rit amictum vocem recuperat:ideo
lupum videns fugit.

18 ¶Dubi.quomodo dicitur fugere
mercenarius? Rñ. Lyra.quia debi
tum auxilium ſubtrahit oībus.

19 ¶Dub.cū vterq₃ ſc₃ paſtor ⁊ mer-
cenarius curā gregis habeat quō
cognoſcitur vnus ab altero? Rñd.
Grego.in homil.d.vtrū paſtor ſit
vel mercēarius cognoſci veraciter
nō pōt ſi occaſio neceſſitatis deeſt.
Trāquillitatis enim tēpore plerūq₃
ad gregis cuſtodiam ſicut verus pa
ſtor:ſic etiam mercennarius ſtat:ſ₃
lup⁹ veniēs indicat quo quiſq₃ ani
mo ſuper gregis cuſtodiam ſtabat.

20 ¶Dubit.ſi lupus rapit oues quō
diſpergit? Rñd. Lyr.ꝙ rapit ad ma
lū pertrahendo ⁊ diſpergit ab vni
tate eccleſie ſeparando.

21 ¶Dubita.quō non ꝑtinet ad mer
cennarium de ouibus cum eas ſub
cura ſua habeat? Rñ.qui ſupra:qđ
non pertinet ad eum.i.non habet
affectum ordinatum ad eas.

22 ¶Dubit.cur replicat ego ſum pa
ſtor bonus? Reſpond Chriſo.q.ſi ſu
perius domin⁹ duos malos ꝑmiſit.
Unum qui furatur mactat ⁊ perdit.
Alterum qui non prohibet:⁊ ſe ab
vtroq₃ diſtinxit concludendo.Ego
ſum paſtor bonus.

23 ¶Dubitatur an prelatio malorum
ſit a deo? Reſpond. ſanctus Tho.
ij.ſen.di.xliiij.q.j.art.j.qđ id qđ eſt
bonum in prelatione eſt a deo: ſed
id quod eſt malum quo ad princi-
piū q.ſi ſymoniatice acquiritur vel
propter inſufficientiā nō eſt a deo:
ſed quo ad mediū.ſ.quo ad modū
qui conſiſtit in ordine quodā vnius
tanquam regentis et alterius tanq₃
ſubiacentis qui eſt bonus eſt a deo
quo ad finem qui eſt vſus malus
non eſt a deo.

¶Dub.an liceat appetere prelatu- 24
ram ⁊ doctoratum.vide fer.iij.dñi-
ce.ij.quadrageſime.dub.30.

¶Dub.an liceat plationē iniunctā 25
oīno recuſare? Rñ.q.S.Th.q.clxx-
xv.ar.ij.ꝙ nō q₃ repugnat charitati
primoꝝ quoꝝ vtilitati ſe aliqs d₃
exponere pro loco ⁊ tpe. Item ⁊ re-
pugnat humilitati per quā aliquis
ſuperiorum mandatis ſe ſubijcit.

¶Dubita.an liceat iurare vel vo- 26
uere nō ſuſcipe platurā? Rñ.qui ſu
pra:ꝙ ſi quis vouet vel iurat qđ nō
acceptabit etiā ꝑ obedientiā ſupio
ris illicite vouet vel iurat:ſ₃ ſi quis
intēdit ſe obligare ꝙ quātum eſt de
ſe platurā nō ſuſcipiet niſi imminē
te neceſſitate:licitum eſt votum.

¶Dubit.ad quid tenentur prelati? 27
Rñ.qui ſupra:ſup.j.ad Thimo.j.ꝙ
ex neceſſitate precepti tenentur ad
ea que ſunt proprij officij.

¶Dubi.ad qđ ſunt vtiles prelati? 28
Rñ.qui ſupra:qđ ad cohibedā neq
tiā hoim. Rñā tripliciter ſe debēt ha
bere ad mala. Primo vt ea corde odia
habeant. Scđo vt ꝓhibeāt ne fiāt.
Tertio vt facta puniant.

¶Dubi.an prelatus in mortali exi 29
ſtens peccet mortaliter corrigēdo?
Rñ.qui ſupra.iiij.ſen.di.xix.q.ij.ar.
ij.q.ij.ꝙ dupliciter aliqs corripere
pōt. Uno modo ex officio ſicut pre-
lati corripiūt:⁊ ſic ille q eſt in ſimili
peccato vel maiori nō pōt aliū cor-
ripere:ſiue illud peccatum ſit noto
rium ſiue occultū:q₃ indigne vtens
officio ſuo peccat:ſ₃ ille q eſt in pec
cato mortali etiā i occulto indigne
vtitur officio ſuo:vnde peccat cor-
ripiēdo ⁊ alia que ad ſuū officium
ſpectāt faciēdo. Alio modo aliquis
corripit ex zelo charitatis nō vt ec
cleſie miniſter:⁊ tūc non peccat niſi

ratione ſcandali qḋ non conſurgit niſi de peccato notorio.

30 ❡ Dubit. an ſemper recurrendū ſit ad prelatos pro diſpenſatione ieiuniorū ⁊ hmōi? Rñ. q. ſ. ſ. ij. q. cxlviij. ar. iiij. ꝙ ſic niſi eſſet conſuetudo in contrarium: q2 ex ipſo ꝙ prelati diſſimulant videntur annuere.

31 ❡ Dub. an predicare ſit ꝓpriū officium prelati? Rñ. qui. ſ. q. clxxxvij. ar. iiij. ꝙ ſic ex officio: ſ3 ex cōmiſſione etiā poteſt competere religioſis.

32 ❡ Dubitatur an prelatus poſſit accipere ſumptus a ſubditis? Reſpō. qui ſupra. ij. Corint. xj. ꝙ ſic ſi predicat ⁊ viſitat: imo etiam legatus pape quando viſitat partē legationis poteſt ſtipendia accipere.

33 ❡ Dubit. cur dicit ⁊ cognoſco oues meas? Reſpon. Lyra. q2 ſollicite viſitat eas: ⁊ ſic cognoſcit in particulari conditiones earum.

34 ❡ Dubi. q̄uo oues cognoſcunt paſtorem? Rñd. Lyra. ꝙ q2 veri fideles recognoſcunt beneficia chriſti.

35 ❡ Dubi. q̄uo xp̄s agnoſcit patrem ſicut pater eu3: quia pater agnoſcit xp̄m vt filiu3. Et xp̄s non cognoſcit patrē vt filium? Rñ. Chryſ. ꝙ Lyra. ſicut non reſpicit relationē ſed perſonam. q. d. ſicut pſona patris agnoſcit perſonam filij: ita perſona filij agnoſcit perſonam patris.

36 ❡ Dubi. cū vna ſit cognitio patris ⁊ filij: cur dicit ſicut ⁊c. Reſpon. Lyra. ꝙ ly ſicut nō eſt nota equalitatis ſed ſimilitudinis: q2 patris ⁊ filij eſt vna notitia cōſiderando filij deitatem: ſecundum vero humanitatem videt patrem clare ⁊ continue.

37 ❡ Dubita. q̄uo poſuit animam pro ouibus ſuis? Rñd. qui ſupra: q2 anima chriſti pro fidelib9 fuit ſeparata a corpore: ⁊ oblata deo patri.

38 ❡ Dubi. cum multi ante xp̄m mortui ſint ⁊ poſt xp̄m continue plures conuerſi ſunt ⁊ in dies cōuertuntur videtur quod nō pro ouibus omnibus poſuerit animam ſuam? Rñd. quod nō ſolū mortuus fuit pro fidelibus qui nunc temporis erant ſed pro mortuis ⁊ omnibus futuris vſq3 ad finem ſeculi.

39 ❡ Dubita. cū non fuerit miſſus niſi ad oues que perierūt domus iſrael q̄uo habet alias oues. Unde fer. v. poſt primam dominicam quadrageſime. dub. 16. ſm̄ Ro. cur.

40 ❡ Dubita. qñ eas adduxit ad ouile ſuum? Rñ. qui ſupra. ꝙ per predicationem apoſtolorum chriſto principaliter operante in eorum predicatione vt dicitur Marci vlti. ca.

41 ❡ Dubi. an erat coactus eas adducere: quia dicit oportet? Reſpond. Chryſoſto. ꝙ ly. oportet non neceſſitatis eſt demonſtratiuum: ſed eius quod omnino fiet.

42 ❡ Dub. q̄uo alie oues audierūt vocē eius? Rñ. Lyr. q2 iudeis repellētibus fidē xp̄i gentiles cū gaudio ea3 receperūt. vt habetur Actuum. xiij.

43 ❡ Dubi. qualiter fuit factum vnum ouile? Reſpon. Grego. in homel. qḋ iudei cum et gentilem populum in ſua fide coniungendo.

44 ❡ Dubi. q̄uo eſt vnus paſtor cū tot paſtores. ſc3 ſummi pontifices poſt xp̄m fuerunt? Rñd. Lyra. ꝙ xp̄s eſt verus ⁊ vnus paſtor. alij autem ſunt vicarij huius paſtoris.

❡ Allegorice ⁊ Tropologice expoſitum eſt.

☞ Anagogice.

❡ In celeſti gloria agnoſcem9 clare (verū paſtorē) q̄ nos cum baculo crucis (ad ſuum ouile perduxit: et aia3 ſuā ꝓ nobis poſuit: ⁊ agnoſcet nos approbādo: ⁊ nos cognoſcem9 eū glorificando: ⁊ eius vocē audiemus) cū dicet venite benedicti pa-

eris mei percipite regnū (⁊ fiet vnuz ouile ⁊ vnus paſtor:) qꝛ ipſe de9 erit omnia in omnibus: ⁊ ipſe deus cuz omnibus electis erit eorum deus ⁊ ipſi populus eius erunt.

Dñica.ij.poſt octa. paſche.

Modicum ⁊ iam non videbitis me Ioan.xvj.

Hec verba dixit dominus anno etatis ſue.xxxiij.die.xxiiij.Martij ſcꝫ die iouis in cena domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis dñs cum prenūtiaſſet modicū tpis affuturū quo eum nequaꝙ̄ iam intuerent et rurſus poſt puſillum eum cernerent: qm̄ ad genitorē accedebat: quid illa ſibi vellent dñi verba inter ſe ſciſcitati ſunt minime eorum percipiētes ſenſum: qđ dominus perpendens eis ſeculum gauiſurum fore ⁊ ipſos lachrymis perfundēdos ꝑdixit verū eorū in gaudiuz verti debere triſtitiam: mulieris perturiētis exēplo: que dū parit triſtatur: ſꝫ edito fetu ex gaudio ꝑſſure obliuiſcit: cū in lucē ꝑdu xerit hoīem: eos etiā ꝑſentiarū quidez triſtitia affligi: ſꝫ cū rurſus eos viderit letos efficiet: nec eorum ab aliquo tūc auferri poſſe iucūditatē

IAm dubia ſoluēda veniunt.

1 ¶ Dubi.cur dominus predicta verba protulit? Reſpon. Chryſo.qđ vt aſſuefaciat eos ꝑ triſthū auditionem bene ferre ſuaz ſeparationem.

2 ¶ Dubit.quid ſignificāt dicta verba? Rñ. Beda. qđ modicum ⁊ iam non videbitis me ſignificat qđ illa nocte fuit tentus a iudeis ⁊ in manu crucifixus ⁊ ſepultus ab humanis eſt ſecluſus obtutibus ⁊ iterū modicum ⁊ videbitis me: quoniaz ⁊ redibit ⁊ in pauco erit ſeparatio ⁊ continua cum eis coexiſtentia.

¶ Dub.cur dicit: q: vado ad patrē? 3 Rñd. qui.ſ. vt oſtendat quod non perit: ſed mors eius tranſlatio ſit.

¶ Dubit. cur diſcipuli de iſtis ver- 4 bis querunt inter ſe? Reſpon. Aug. in homel. quia hec verba domini: ita diſcipulis erant obſcura anteꝙ̄ id quod dixit eſſet impletum vt cogerentur inter ſe de hoc querere.

¶ Dubit. quomodo non intellige- 5 bant? Rñ. Chryſ. quoniam videbat duo contraria ponere nō exiſtētia contraria. Si enim videbimus te aiunt quomodo vadis: ſi vero vadis qualiter te videbimus.

¶ Dubita.cum alia verba que ante 6 iſta dixerat intellexerint: cur non et iſta intelligunt? Reſpond. Auguſti. vbi ſupra. quod quia dixerat ad patrem vado aperte illis viſus eſt loqui: ideo intellexerunt.

¶ Dub.an xp̄s cognouerit: vt deus 7 vel vt homo quod volebāt eum interrogare? Reſpond. Lyra. qꝫ et inquantum deus cuius eſt proprium cognoſcere ſecreta cordiū. ⁊ inquātum homo inquantum eius anima omnia videbat in verbo.

¶ Dubitatur quia videtur qđ xp̄s 8 non reſpondet ad propoſitum? Reſpond. Lyra. qđ primo dixit de hoc queritis inter vos vt oſtenderet ſe ſcire mentis eorum intentionē preueniendo eorum interrogationem. quod autem dicit plorabitis ⁊c. Reſpon. ad illud quod dixerat modicum quod eſt tempus paſſiōis vſꝙ̄ ad reſurrectionem in quo fleuerūt propter eius abſentiam.

¶ Dubitatur qualiter mundus ga- 9 uiſus eſt? Reſpond. qui ſupra. quoniam in illo triduo iudei mundialiter viuentes gauiſi ſunt credentes extinxiſſe totam ſectam chriſti.

¶ Dubit. cur dolebant de paſſione 10

xpi apoſtoli que erat ita vtilis & neceſſaria. Rñ. dñs. Cardina. de turre cre. ſup hoc euāgelio ꝙ dolebāt de ea vt erat quedā afflictio patientis xpi quaſi eidē cōpatientes: ſ; eam volebant vt ordinebaꝛ ad fructum redemptionis humane.

11 ¶ Dubi. que differētia eſt inter flere & plorare. Rñ. Uocabuliſte qꝺ flere eſt vbertim lachrymas fundere q̄ſi fluere: ſed plorare eſt cū voce flere plāgere eſt cū lachrymis pect⁹ aut faciē tundere. Lugere eſt cu; aliquibus dictis miſerabilib⁹ & habitus mutatiōe flere. merere eſt cū ſilētio dolere. Uñ & merere dicitꝛ quaſi mēte carere & lugere: quaſi luce egere.

12 ¶ Dub. que differētia eſt inter gaudere letari & exultare? Rñ. Catholicon. ꝙ letari eſt letitiā vnito demōſtrare gaudere ē mēte letari: ſ; exultare eſt ꝯboꝝ & mēbroꝝ hylaratio.

13 ¶ Dub. q̄uo triſtitia apoſtoloꝝ verſa fuit in gaudiū? Rñ. Lyra. qꝛ gauiſi ſunt diſcipuli viſo dño.

14 ¶ Dubit. cur ponit ſimilitudinem de muliere pariente? Reſpon. Augu. qꝺ iſta ſimilitudo nō eſt difficilis dño eam exponente.

15 ¶ Dubit. vtrum dolor parturientium ſit magnus? Reſpon. ꝙ ſic nā dicit Briſto. ix. animalium. qꝺ mulieribus tēpore partus accidit fortiſſimus dolor.

16 ¶ Dub. an equaliter omnes parturientes doleant? Reſpond. ꝙ nō: ſ; vna magis q̄ȝ alia ſm̄ diſpoſitionē meatuu; & fetus.

17 ¶ Dubit. vnde habuit originalem dolor mulieru;? Rñd. ꝙ ex maledictione dei dicentis Eue: in dolore paries Gene. iij.

18 ¶ Dub. cur dedit dominus talem penam parturientibus? Rñd. vt de cetero nō ſuperbiant.

19 ¶ Dub. an noceat anime mulierū mouētiū in partu? Rñ. ꝙ nō ſi ſunt contrite: imo prodeſt ſi patienter ſufferunt.

¶ Dub. an noceat anime mulieris ſi pariat abortum? Rñ. Alber. magnus ſuper Lucā ꝙ nō niſi dederit cām vt abortum faceret ſc; nō ſe bene cuſtodiēdo mulier cātādo chorizando & ſimilia faciēdo. nā ſe debet cuſtodire: maxime qñ noviter concepit: quia materia valde mobilis eſt & faciliter leditur. Itē quādo eſt vicina partui. 20

¶ Dubi. cum dolor in partu mulierum ſit naturalis: vt dicit Alber. in ix. de aialibus. c. viij. quomodo dicitur ꝙ puenit ex maledictione dei? Reſpon. ſan. Tho. ij. ij. q. clxiiij. art. ij. ꝙ licet naturaliter hic dolor proueniat: tamē ſi nō peccaſſet diuino beneficio immunis fuiſſet a tali dolore: & qꝛ deus ſubtraxit hoc beneficiū ppter peccatū. Ideo dicitur qꝺ hic dolor fuit datus in punitionem ſui peccati. 21

¶ Dub. quādo vidit poſt dñs diſcipulos? Rñd. Lyra. ꝙ poſt reſurrectionem ſuam. 22

¶ Dubitatur quomodo non fuit eis ablatum eorum gaudium? Reſpond. qui ſupra. quia vita Chriſti que fuit materia huius gaudij immortalis: non erat amplius auferēda per mortem: et iſtud gaudium fuit inchoatum poſt reſurrectionē chriſti: ſed poſtea cōſummatum in gloria celeſti. 23

☞ Allegorice.

¶ Mulier eſt eccleſia ſeu apoſtolorum collegiū in quo ꝑtunc erat tota eccleſia fidelium: triſtitia partus eſt dolor de paſſione xpi: natiuitas hois eſt reſurrectio xpi: quia xps de nouo ꝓceſſit ad vitam immortale; quātū ad corpus qꝺ prius fuit mor-

tale:⁊ ſic natꝰ eſt hō nō infans:aut
puer in mundū.i.in vitā immortalē
quā ipſe inchoauit.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt cōpati diſcamus
ſi cōregnare volumus.

☞ Anagogice.

¶ Ex doloribꝰ pñtis vite ī patriā
deducemur letiſſimā in preſſura rū
preſentiū obliuiſcemur.

¶ Dominica tertia poſt octauam paſche.

Uado ad eū q̄ me miſit. Joānis.
xvj.cap̄.

Hec verba dixit dominus in ce
na domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Ad eū qui ſe miſerat ire dn̄s di-
ſcipulis dixit eorum vero nemine
fore qui eū quo iret interrogaret:
ſed ex his triſtes effectos fuiſſe ver
bis.verū expedire eis vt vadat:qm̄
paraclitū eis mittet:qui ſeculū pec-
cati iuſtitie ⁊ iudicij arguet:et pec-
cati quidem quoniā in eum mini-
me crediderim. Juſtitie vero cum
ad genitorem accedat nequaq̄ am-
plius ab eis conſpiciēdus. Judicij
aūt qm̄ princeps huiꝰ ſeculi iudicij
iam ſortitus eſt ſententiam: plura
quoq̄ eis ſe debere dixit ſ; ea ipſos
nunc ferre nō valere. Uerū ille veri-
tatis ſpiritus cū aduenerit omne
docebit eos veritatē:quā non a ſe
ſed auditu referet.futura etiā prenū
tiabit: dominum claritate dignum
demonſtrabit:cu; ex ſuis capiat vt
eis nota faciat.

Non remanebunt inſo-
luta dubia.

1 ¶ Dub.cur dixit vado
in pñti cū poſt ꝑ mul-
tos dies ſteterit cū eis.
Rñ. Lyr.ꝙ.q.d.ipleui offm̄ p̄dicatio
nis mee ⁊ illa nocte met fuit captꝰ.

¶ Dub.cur diſcipuli non interro- 2
gant eū quo iret. R. Chriſo.qm̄ eis
dixerat quod qui interficeret eos
arbitraretur ſe obſequium preſta-
re. deo ita ceciderunt vt nihil ei
loquerentur.

¶ Dubi.cur alī interrogauerunt. 3
eum quo iret. Joan.xiij.⁊.xiiij.cap.
Thomas quō poſſumus viā ſcire
Reſpon. Lyra.quia tunc ſolum lo-
quebatur eis de ſuo receſſu:ſed nūc
quia dicit de tribulationibus remā
ſerunt ſtupefacti.

¶ Dub.cur ex reſponſione domini 4
contriſtati ſunt? Reſpon.qui ſupra.
qđ non propter hoc qđ dicit nemo
interrogat me quo vadis contriſta
ti ſunt:ſed ꝑpter tribulatiōes quas
dixit eis venturas.

¶ Dubi.quomodo triſtitia imple- 5
uit corda eorū? Rñd Augu.qꝛ non-
dum interius habebant cōſolatio-
nem quā per ſpiritūſanctum fuerat
habituri nec in eis remanebat lo-
cus conſolationis.

¶ Dubit.cum haberent plura cor 6
da cur dicit cor veſtrum in ſingula
ri? Reſpon.ꝙ quia habebant vnū
cor in domino.

¶ Dub.an expediret apoſtolis ſub 7
tractio corporalis pñtie xp̄i? Rñ.
dominus Cardinalis de turre cre-
ma.ꝙ ſic:quia corporalis delecta-
tio diſcipulor̄ in xp̄o ſm̄ carnē im
pediebat eleuationē mentis eorū
in deſiderium diuinitatis:quia vt
dicit Beda expedit vt forma ſerui
eorū ſubtrahat aſpectibꝰ quatenꝰ
amor diuinitatis apertius eorū in-
figeretur mentibus.

¶ Dub.cum xp̄s eſſet deus ⁊ poſ- 8
ſet dare ſpiritumſanctum:cur dicit
qđ ſi non abiret qđ ſpiritusſanctus
nō veniret? Rñd.qui ſupra qđ licet
potuiſſet dare. Tñ noluit pro pro-
pter eorū diſpoſitionē:qꝛ quodam-
modo

modo cardinali amore afficiebãtur
ad chriſti humanitatẽ ⁊ non ſpiri-
tuali ad eiꝰ diuinitatẽ. Scḋo qꝛ cũ
eſſet cũ eis ſatis adiutoꝛiũ ſufficiẽs
erat eis. Tertio: qꝛ chriſtꝰ inquan-
tum hõ nõ dabat ſpiritũſanctum ⁊
ſtando cũ apoſtolis videbat quaſi
vnus homo.
9 ¶ Dub. quis dicit paraclitus? Rñ.
quod idẽ eſt qḋ cõſolator: ⁊ qꝛ ſpiri
ritusſanctꝰ cõſolat nos in oībꝰ an
guſtijs. Ideo dr̃ paraclitus.
10 ¶ Dubitatur cur vocat ſe paracli-
tum? cum dicit alium paraclitum
Joan. xiiij. Reſpon. quoniam para-
clitus grece dicitur aduocatus la-
tine: ⁊ quia chriſtus eſt aduocatus
noſter apud patrem. Ideo etiã di-
citur paraclitus.
11 ¶ Dub. nunqd chriſtus nõ arguit
mundũ de peccato? Rñd. dominus
Cardinalis de turre cremata quod
chriſtus arguit viſibiliter: ſed ſpi-
ritusſanctus penetrans corda diſci
puloꝝ per eos inuiſibiliter arguit
mundum de peccato.
12 ¶ Dubitat de quo peccato arguit
ſpiritusſanctus mundũ? Reſpond.
qui ſupra. qḋ de peccato infidelita-
tis: qḋ patet cũ dicitur: quia nõ cre
diderunt in me.
13 ¶ Dub. cur dicit in me? Rñ. q. d. qꝛ
credere in eum eſt habere fidẽ cha
ritate formatam.
14 ¶ Dub. quomodo arguit de iuſti-
tia? Rñ. qui ſupra. ſ. q chriſtꝰ reſur
rexit ⁊ aſcendit ⁊ in hoc declaratur
iuſtitia dei ꝓpter cõdemnationem
ſuoꝝ perſecutorum qui eũ iniuſte
perſequebantur.
15 ¶ Dub. quomodo arguit de iudi-
cio? Reſpond. qui ſupra: quoniam
quia diabolus princeps maloꝝ iam
condẽnatus eſt eodem iudicio de-
mõſtratur oẽs ſibi adherentes fore
condemnabiles.

¶ Dubi. que ſunt illa que xp̃s habe- 16
bat adhuc apoſtolis dicere? Rñd.
didimus: qḋ ea que ꝓ nomine eius
ſufferre poterant: ſcilicet maioꝛa q̃
tunc non poterant niſi in capite no
ſtro primus magiſterium ⁊ forma
crucis preiret.
¶ Dub. cur nõ poterãt tũc portare 17
apoſtoli? Rñ. Lyr. q ꝓpter imperfe
ctionem ipſorum apoſtolorum.
¶ Dub. qꝛ nõ videt q docuerit eos 18
ſpũſſanctus omnẽ veritatẽ qꝛ nõ cõ
cluſiones logice: vel ariſmetice: aut
aliarũ ſciẽtiarũ? R. qui ſupra. q do
cuit eos omnẽ veritatem neceſſariã
ad ſalutem.
¶ Dub. an ſpiritusſanctꝰ indigeat
pedagogo cũ nõ loquatur a ſemet-
ipſo. Rñ. Chriſo. q vt audiẽtes ſpi-
ritũſanctũ docere omnẽ veritatem 19
non eſtimant eum filio maiorẽ ideo
hoc dicit.
¶ Dub. a quibus audit q̃ loquitur? 20
Rñ. Aug. q eius audire eſt ſcire: et
eius ſcire eſt eius eſſe: qꝛ ergo eſt illi
eſſentia ab illo a quo procedit etiã
ab eodẽ eſt illi audientia.
¶ Dub. cũ dicat Actuũ. j. nõ eſt ve 21
ſtrum noſſe tpa ⁊c. quõ ſpiritusſan
ctus annuntiabit futura? Rñ. Lyra.
q nõ omnia futura annũtiauit ſed
aliqua. Sicut Joanni ea q̃ ſcripſit
in Apocalypſi. Et paulo tribulatio
nes future in hieroſolymis reuela-
te fuerunt. Act. 20.
¶ Dub. cum ſint plures ſancti qui- 22
bus nihil reuelat quomodo ſpiri-
tusſanctus annuntiat futura? Rñd.
Beda. qḋ ventura annuntiabit. i.
gaudia celeſtis patrie vobis ad me
moriam reducet.
¶ Dub. quomodo ſpiritusſanctus 23
clarificauit xp̃m. Reſp. Lyr. q ſpi-
ritusſanctus datꝰ apoſtolis ſui ma
gnum ſignum ad confirmandum
chriſti doctrinam.

24 ¶ Dubi.cum pater clarificauerit xp̄m vt dicit Joā.xij.ca.quomodo ſpiritusſanctus cū clarificauit. Rñ. qui.s.q̄ð pater clarificauit xp̄m in miraculis in vita: ⁊ iterū poſtea in morte per ſigna diuinitatis oſtenſa reſuſcitando ⁊ aſcēdendo in celū:ſʒ ſpiritusſanctus euʒ clarificauit per apoſtolos qui eius diuinitateʒ toti mundo annūciauit.

25 ¶ Dub.quid deficiebat ſpiritui ſancto qui debebat accipere de chriſto Reſpon. Dicimꝰ.q̄ð nō accepit ꝙ ante non habuit qꝛ ꝓcedit a patre ⁊ filio a q̄bus accepit eādē naturā.

26 ¶ Dub.an filius accipiens naturā a patre:⁊ ſpiritusſanctus ab vtroqꝫ ſint minores? Rñ. Augu.ꝙ.nō.quia oia que ſuct patris ſunt ⁊ filij ⁊ ſpiritusſancti:⁊ que ſunt patris ⁊ filij ſunt etiam ſpiritusſancti.

27 ¶ Dubi.an filius ſit diuiſibilis:qꝛ dicit de meo accipiet? Reſp. Lyra. ꝙ nō eſt intelligēdū q̄ð partē eſſentie filij recipiat:ſʒ ſi aliquid capiat totum capitur qꝛ indiuiſibilis eſt ſʒ ſpiritusſanctus procedens a filio totam eius eſſentiā accipit et totum ipſum manifeſtat.

28 ¶ Dubi.que annuntiauit ſpiritusſanctus diſcipulis? Rñ. Greg.in homel.ꝙ mētes carnaliū in amorem diuinitatis cōuertit:⁊ ita annuntiauit diuinitatem chriſti.

¶ Senſibus ſpūalibus nō exponit̄r: ōne dicta in prologo.

¶ Dñica.iiij.poſt octauam paſche.

Amen amē dico vobis ſi q̄d petieritis patrē. Joā.xvj.cap.

Hec v̄ba locutꝰ fuit ieſus anno etatis ſue.xxxiij.die.xxiiij. Martij. i die iouis:vcʒ in cena domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulos hortatus fuit dñs:q̄ð ſuo a genitore in ſuo nomine ſi aliqua poſtulauerit idubie obtinebūt: ſperauitqꝫ vt audacter peterēt quatenus eoꝝ plenū fiat gaudiū. Hecqꝫ prouerbialiter affatum fuiſſe: ſed tempus affuturū fore quo clare de patris diuinitate diſſereret:tuncqꝫ ipſos eius in nomine poſtularent nec oportere eum pro ipſis apud genitorem preces effundere:q̄ eos amore proſequitur:eo q̄ð ⁊ filiū ipſi dilexerint eiuſqꝫ dictis fidem dederint atqꝫ ſe a deo exiſſe et in mundum veniſſe. Relicturumqꝫ orbem vt ad genitorem accedat ſtatimqꝫ referunt apoſtoli ipſum nūc patenter loqui:nec prouerbijs vti veraciterqꝫ comprehendere ipſum cuncta ſcire:nec ab aliquo indigere interrogari:⁊ ex hoc quod a deo exierit perfecte credere.

A Ite ſpūales ſenſus ſoluēda ſunt dubia.

¶ Dubita. cur dicit quod ſi in eius nomine petieritis? Reſpō. Chriſo.q.d.nō exiſtimetis qꝛ q̄ð de reliquo non ero vobiſcū vos derelictos eſſe. Nomen enim meum maiorem dabit vobis ſecuritatem. 1

¶ Dubi.cur diſcipuli non petierāt vſqꝫ tunc aliquid in nomine chriſti Rñd. Lyra.quia adhuc ignorabāt ꝙ omnis eorum petitio eſſet exaudibilis in nomine chriſti. 2

¶ Dub.qꝛ nō videt̄ ꝙ oēs petētes accipiant:qꝛ Paulus ter petijt vt diſcederet ab eo angelꝰ Sathane: nec impetrauit:⁊ multi alij petētes non exaudiunt̄. Uide fer.v.poſt cineres.dubi.54. 3

¶ Dub.an poſſimus tēporalia petere? Rñ. dñs Cardi.de turre crem. ꝙ ſic:nō ꝓpter ſe:ſʒ qꝛ ſine ipſis vitam ducere non poſſumus. 4

5 ¶ Dubi. q2 videtur ꝙ diſcipuli pe-
terant iam in nomine xp̄i: q2 ꝛ dicūt
Luce. x. Dñe in nomine tuo etiam
demonia ſubijciunt nobis? Rñ. qui
ſupra in nomine tuo .i. in virtute tua
poteſtate a te nobis conceſſa.
6 ¶ Dubit. q2 videt ꝙ gaudiū noſtrū
nō poſſit impleri: q2 ſemp in beatis
pōt eſſe maius gaudiū cū ſemp poſ
ſint plus apprehēdere deū q eſt in-
finitus? Rñ. qui. ſ. ꝙ plenitudo gau
dij pōt intelligi dupliciter. Uno mo
do ex parte rei de qua gaudetur: vt
tantū de ea gaudeatur: quantū di-
gnum eſt de ea gaudere: ꝛ ſic ſolum
dei gaudiū eſt plenum de ſeipſo: q2
eſt infinitum. Gaudiū vero cuiuſli-
bet creature finitum. Alio modo ex
parte gaudentis: ꝛ ſic cū gaudium
cōparetur ad deſideriū ſicut quies
ad motū: ꝛ tunc quies ſit plena qñ
nihil reſtat de motu: ita gaudiū tūc
eſt plenū qñ nihil deſiderādum re-
ſtat: ꝛ ſic in futura beatitudine in
qua nihil deſiderandū reſtabit erit
gaudiū plenū ex parte gaudentis.
7 ¶ Dubit. an in patria celeſti vnus
habeat maius gaudiū ꝙ̄ alius. Ui-
de dominica in .lx. dub. 12.
8 ¶ Dubit. q2 videtur ꝙ nunc non in
prouerbijs loquatur? Rñ. Lyra. qd
hꝫ hec non refertur ad ea que nunc
dicit ſed ad ea que ante eis dixerat
parabolice ꝛ obſcure loquendo: ſi-
cut patet ex decurſu euangelij.
9 ¶ Dubitatur quando locutus poſt
fuit ſine prouerbijs? Rñ. Lyr. ꝙ poſt
reſurrectionem. quia tunc clarius
docuit apoſtolos de regno dei.
10 ¶ Dubitatur quando palam annū
ciauit eis de patre? Reſpond. Chry
ſoſto. quod .xl. diebus apparēs eis:
ꝛ loquens de regno dei.
11 ¶ Dubit. quo die petierunt in noīe
xp̄i? Rñ. Lyr. ꝙ poſt reſurrectionem
inceperūt apoſtoli ſuas petitiones
in nomine xp̄i formare: ꝛ nūc eccle-
ſia perſeuerat in omni oratione in
nomine xp̄i ipſam concludendo. 12
¶ Dubita. cur non vult rogare pa-
trem pro eis? Rñd. Lyr. quaſi dice-
ret non dico ꝙ ſit vobis tunc neceſ-
ſe habere me interceſſorem mediū
in petitionibus veſtris ſicut modo:
q2 propter familiaritatē patris ad
vos ipſimet veſtras petitiones ad
deum formabitis.
¶ Dubit. cum nos deum amemus 13
quia ipſe prior dilexit nos quomo-
do pater amat apoſtolos: quia ipſi
amauerunt xp̄m? Rñ. Aug. ꝙ amat
nos pater: quia nos amamus filiū
cū a patre ꝛ filio accepimus: vt ꝛ
patrem amemus ꝛ filium.
¶ Dubi. quomodo exiuit a patre q 14
ſemper eſt cum patre? Rñ. Lyr. ꝙ nō
exiuit per loci mutationem: ſed per
eternam generationē ꝛ perſonalē
diſtinctionem.
¶ Dub. quomodo reliquit mundū 15
Reſpon. Lyra. qd per corporalē pre-
ſentiam ſed nō per diuinitatis ab-
ſentiam cum vbiqꝫ ſit.
¶ Dubit. qūo vadit ad patrem qui 16
ſemper eſt cum patre? Reſpon. qui
ſupra. ꝙ faciendo naturam mortalē
paterne glorie conſortem.
¶ Dubi. quid eſt prouerbium? Re- 17
ſpon. Catholicon. qd dicitur a pro ꝛ
verbum .i. prouerbium vel ſimilitu-
do: aut parabola vbi aliud dicitur ꝛ
aliud intelligitur quaſi verbū vnū
pro alio poſitum.
¶ Dubi. nunquid ante ſciuerunt ꝙ 18
ſciret omnia? Rñ. Lyra. ꝙ nunc per
miracula ꝛ ex eius doctrina plenius
eius deitatem cognouerunt.
¶ Dubita. cur ſibi dicunt nunc ſci- 19
mus quia ſcis omnia? Rñd. Chry-
ſoſto. eos redarguendo dicens. Ui-
des qualiter imperfecte ſe habebāt
qui poſt tot ꝛ tanta demonſtrata di-

cunt nunc ſcimus et hoc dicunt tanq̄ ei quandam gratiam tribuentes.

30 ¶ Dubi. an anima xp̄i in verbo cognoſcat omnia? R̄n̄. ſ. Tho. iij. par. q. xj. ar. ij. ꝙ ly omnia poteſt dupliciter accipi. Uno modo proprie vt diſtribuit pro omnibus que quocunq̄ modo ſunt: vel erunt: vel fuerunt: vel facta: vel dicta: vel cognita a quocunq̄ ſecundū quodcunq̄ tempus: ⁊ ſic dicēdum eſt ꝙ anima chriſti in verbo cognoſcit omnia ⁊ etiam hominum cogitatus quorū eſt iudex. Alio modo ly omnia poteſt accipi magis large vt extenditur non ſolū ad omnia que ſunt actu ſecundum quodcūq̄ tempus: ſed etiam ad oīa quecunq̄ ſunt in potentia nunq̄ redacta ad actum. Horum autē quedam ſunt in ſola potentia diuina et huiuſmodi nō omnia cognoſcit in verbo anima chriſti. Hoc enim eēt comprehēdere omnia que deus poteſt facere: ⁊ per conſequens diuinā eſſentiam. virtus enim quelibet cognoſcitur per cognitionē omnium que poteſt. Quedam vero ſunt non ſolum in potentia diuina: ſed etiam in potentia creature: et huiuſmodi omnia ſcit anima chriſti in verbo.

31 ¶ Dubi. cur non oportet eū interrogare ſi ſcit omnia vt doceat interrogantes? Reſpō. Chryſoſto. quia preueniebat eos reſpondendo anteq̄ interrogarent.

32 ¶ Dubitatur cum debuiſſent dicere non eſt opus quod tu interroges cur dicunt vt quis te interroget et tamen vtrūq̄ legitur factū ſcilicet ⁊ ipſum fuiſſe interrogatū ⁊ alios interrogaſſet? Reſpon. Auguſti. ſuper Joan. quod hoc non ei ſed illis potius opus erat quos interrogat vel a quibus interrogabatur. neq̄ enim aliquos ille interrogabat vt ab eis aliqd diceret: ſed eos potius vt doceret priuſq̄ etiam q̄ interrogaretur interrogatorū nouerat voluntatem.

¶ Dubitatur cur dicunt in hoc credamus quia a deo exiſtit? Reſpon. 23
Hilarius. vj. de trinitate. quod per id credunt quod a deo exit: quia ea que ſunt dei agit.

¶ Dubit. cū dixerit exiui a patre et 24
veni in mundum: cur ſolum dicunt ſe credere ꝙ exiuit a deo? Reſpond. qui. ſ. ꝙ quando dixit illa verba nihil admirationis habuerunt ꝙ frequenter audierant: ideo non addūt a patre veniſti in hunc mundū: ſciebant enim a deo miſſum.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nō exponitur ratiōe dicta in prologo.

¶ Feria. ij. in rogatiōibus.

Quis veſtrum habebit amicum. Luce. ij. c. Matt. vij. c.

Hec v̄ba dixit dn̄s anno etatis ſue. xxxj. die. xv. Julij. die Jouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Similitudinem dn̄s ponit diſcipulos hortādo vt peterēt inquiens vt ad amicum in lecto iacentem accedēs in portu ne ſi tres petierit panes ⁊ non amicitie gratia illos contribuat: importunitate tamē victus quotquot voluerit accipit. Imperauit autē dn̄s vt peterēt: quererent: ⁊ pulſarēt: quoniā recipiēt inuenient ⁊ fores patētes offendēt neq̄ enim q̄ a patre panem piſcē aut ouū petit lapidē ſerpentē vel ſcorpionē eſt reportaturus. ſi eīm mali bona eis data ſuis elargiūtur natis: quāto amplius cunctorum genitor petētibus bonum largietur ſpiritum.

Tute conſpicienda ⁊ ſoluenda veniunt dubia.

¶ Dubitatur cur do- 1
minus hāc ſimilitudinē adducit? R. Cirill9.

qđ vt oſtendat puſillanimitatem in orationib9 eſſe dānoſaȝ. Utiliſſimū aūt fore in eis patientiam habere.
2 ¶ Dub. quō exponit hec parabola Require in ſenſibus ſpiritualibus.
3 ¶ Dub. cur dicit ꝛ ego dico vobis. Rñ. qui ſupra. ꝙ hoc habet vim iuramenti.
4 ¶ Dubit. cur dicit petite querite et pulſate cum vnum ſufficeret? Rñd. Chri. ꝙ ꝑ petitionē orationē oſtēdit: ꝑ inquiſitionē vero ſtudiuȝ ꝛ ꝑ pulſationem ſolicitudinem demōſtrat.
5 ¶ Dub. cur addit oīs qui petit accipit? R. Ambroſi. ſuper Lucā. ꝙ qui promittit aliquid ſpem debet afferre ꝓmiſſi: vt monitis obediētia deferatur promiſſis fides.
6 ¶ Dub. cū deus cognoſcat quibus indigem9 qđ oportet petere. Rñd. Baſili9. qđ nouit de9 q̄bus indigemus ꝛ oīa ſpiritualia vberius dat nobis ꝛ anteq̄ poſtulemus: ſȝ opera virtutis ꝛ regnū celoꝝ pri9 optare. Optātem vero querere: ꝛ inquirentem per fidem ꝛ patientiam nō diſcedere donec impetrauerit.
7 ¶ Dub. cū Matthe. vj. domin9 dicat quod ſolum debeamus petere regnum dei ꝛ eius iuſtitiam quia alia adijcient nobis: cur vult vt petamus ꝛ q̄ram9 ea? Rñ. Lyra. ꝙ in hoc oſtenditur quod homo debet principaliter ſollicitari de ſpiritualibus. et ſecundo de temporalibus que adijcientur ei ſuppoſita ſollicitudine debito modo habita.
8 ¶ Dubit. cur opponit panē lapidi ꝛc. Rñ. Cirillus. ꝙ ſi petierim9 iuxta pernicioſa deſideria nequaq̄ impetrabimus ad qđ oſtendendum vtit patēti exēplo ex his que apud nos ſunt. Si eñ filius tuus petit panem gratanter propinas q2 cibum petit oportunuȝ. quando ſenſus penuria lapidem poſcat. vt comedat non affers ei ſȝ poti9 prohibes eum ſuo nociuo deſiderio vt ſit ſenſus. Quis autem ex vobis patrē petit panem ꝛ panem. ſ. pater dat nunquid lapidē dabit ſclȝ ſi petierit: eadem quoque ratio eſt in ſerpente ꝛ piſce ꝛ ſimiliter in ouo ꝛ ſcorpione.
¶ Dub. cur vocat apoſtolos malos 9
Rñ. quod ſuperne bonitatis reſpectu mali eſſe dicūtur quia nihil per ſemetipſum bonuȝ niſi deitas ſola. vel quia proni ſunt ad malum.
¶ Dubi. cur dicitur ꝙ dāt bona da 10
ta filijs ſuis? Rñ. Aug. de ſermone dñi in monte. ꝙ cum ſimus mali nouimus id dare qđ petimus quanto magis ſperandum eſt daturum nobis deum bona petentibus.
¶ Dub. q2 Matt. vij. dicitur dabit 11
bona petētibus ſe. hic vero dicitur dabit ſpiritū bonū: ꝛ ſic videt cōtraria dicere? Rñ. Remi. ꝙ hoc nō debet videri contrarium: quia cuncta bona q̄ homo a deo accipit per gratiam ſpiritusſancti dantur.
¶ Dubi. cur Matth. ij. c. dixit dñm 12
dixiſſe dabit bona: ꝛ non dicit que petierint? Reſpon. Chryſoſto. ſuper Matthe. ꝙ non omnia petentibus dñs preſtat ſed bona tātummodo. Et Gloſ. dicit quod omnia dilectis in bonum cooperantur.
¶ Dub. q2 ad ſenſum videm9 ꝙ nō 13
oīs petēs accipit: nec querens inuenit: nec ſemꝑ ei qui pulſat aperitur? Rñ. ꝙ ſemꝑ intelligit qñ petimus inquirimus ꝛ pulſamus de ꝛ ſuper his que pertinent ad ſalutem.

☞ Allegorice.

¶ (Amicus ad quē venit media nocte) de9 eſt: ad quē itur media nocte cantando diuinas laudes (amicus q̄ venit de via). ſ. mala (venit ad te) tanq̄ ad xpianum: qui debes diligere ꝓximū ſicut teipſuȝ: (ꝛ petiare

fici) p rōnē. ⁊ interrogat ꝙ forte tu p ſimplicitatē fidei neſciebas: ⁊ ſic (nō habes vñ reficias) eſurientē: ⁊ compelleris q̄rere ab amico. i. deo (tres panes) .i. intelligentiā myſterij trinitatis: ⁊ hoc in dominicis libris: q̄ fortaſſe quod ille interrogauit in libro poſitū: ſ; obſcurū eſt ꝑaulū aut ꝑetrū: aut aliquē p ꝓphetā interrogari nō ſineris. (iam enī ſunt in cubili cū dño ſuo) .i. requieſcunt in celo cū deo: ⁊ ſeculi huius ignorantia valida eſt ⁊ ſic eſt nox media vt viget amicus eſuriens cū ſimplex fides non ſufficit. (Uadas ergo ad ipſum dñ; cū quo familia reqeſcit) (⁊ pulſas) orando (⁊ ille dicēdo noli mihi moleſtus eſſe ⁊c.) Differt dare vt amplꝰ deſideres dilatū ne vileſcat cito datū (ꝙ oſtiū clauſu; eſt:) iō dicit̄ vt aperiri deſideres (pueri) ſui ſunt q̄ p arma iuſtitie impaſſibilitatem vendicauerunt (Cubile) autem requiem intelligimus beatorū (quod dicit: non poſſum ſurgere et dare tibi) eſt ad difficultatē impetrandi referendu;. ꝙ vero ſubditur (⁊ ille ſi perſeu̅rauerit pulſans dico vobis ⁊ ſi non dabit illi ⁊c.) comparatio eſt a minori. ſi enim amicus homo ſurgit de lecto ⁊ dat nō amicitia ſed tedio compulſus quanto magis deus dat: qui ſine tedio largiſſime donat qđ petit̄ (p panē qui petit̄) intelligit̄ charitas ꝓpter maiorem appetitum tam neceſſariū: vt ſine illa cetera nihil ſint ſicut ſine pane menſa inops: cui cōtraria eſt cordis duritia quam lapidi comparauit (piſcis) aūt intelligit̄ fides inuiſibiliū vel ꝓpter aquā baptiſmi: vel q̄ de inuiſibilibꝰ locis capitur. cui contrariū poſuit ſerpentē; propter venena fallacie: que etiam primo male ſuadendo preſeminauit (In ouo) intelligitur ſpes. Dum enim nondū eſt fetus ꝑfectus ſed voluendo ſperat̄ cui ꝯ̄uū poſuit ſcorpionē cuius aculeus venenatus retro timendꝰ eſt: ſicut cōtrariū ſpei eſt retroſpicere cū ſpes futuroꝝ in illa que ante ſunt non ſe extendat.

Tropologice.

¶ Inſtruimur ex ſacro euāgelio vt orationi inſiſtamus ⁊ perſeuerāter petētes neceſſaria ad ſalutē ⁊ ex cōſequenti ea ſine q̄bus vita iſta pertrāſiri nō pōt nec petamꝰ iuxta deſideria carnalia offendentes ad lapidē pedē. i. affectionē noſtra; ⁊ ſerpens antiquus contra nos venena diffundat ⁊ tanq̄ ſcorpio aculeo ſue caude (qua tertiam partē ſtellarum ad infernos traxit). nos pungat et cum damnatis inuoluat: ſed pane ſacro. i. corpore xp̄i: ⁊ piſce aſſo id eſt ſua paſſione: ac ouo recenti id eſt ſua gratia poſtulemus refici: ⁊ ſpiritu recto innouari.

Anagogice.

¶ Eleuamur vt cōtēplemur ſupernam gloria; ad quā (media nocte) occurrentes ſpōſo accedamus) ad amicū noſtrū) deū qui prior dilexit nos. qui nos reficiet (tribus panibus) in contemplatiōe ſanctiſſime trinitatis: ⁊ letabimur cum ſanctis (pueris per innocentiam) in cubilibus eorū requieſcentibus vbi (oſtiū erit clauſum) contra omnes aduerſitates: ⁊ propter improbitatem noſtram (cum violenti regnum capiat celorum) quicquid deſiderabimus obtinebimꝰ ſatiabimurq; cu; eius apparuerit gloria angelorum pane ⁊ piſce aſſo humanitatis xp̄i ac ouo pleno celeſtis gaudij obſtinatis lapideis hoībus cum ſerpente aliquo ⁊ ſcorpione venenoſo in baratrum detruſis.

¶ In vigilia aſcenſionis.

Subleuatis ieſus in celũ oculis dixit. Joan.xvij.c.

Hec verba dixit dñs ãno etatis ſue.xxxiij. die.xxiij. Martij in die iouis ſcʒ in cena domini.

Hiſtorice.

¶ Genitorem alloquẽs dñs in celũ oculis erectis horam ait aduenisse vt ſuum clarum faciat natum quatenus quoqʒ ipſe patrem clarificet vt potentia eidem omnẽ ſupercarnem clargita: cõmiſſis ſibi vitam conferat ſempiternam que in ſolius dei: et chriſti ab eo miſſi agnitiõe cõſiſtit: ſe quoqʒ apud terrigenas patrẽ clarificaſſe et que ab eo in mandatis acceperat perfeciſſe ac eius eis nomẽ manifeſtum reddidiſſe quos ſibi tradidiſſet vtqʒ ea qua ante ſeculi fabricã fruebaẽ. penes ſe velit claritati nitere: cum verbis ſibi ab eo datis eos imbuerit et agnouerint crediderintqʒ eum a patre fuiſſe miſſum ꝓ quibus et orat cum relinquantur in ſeculo ſuaqʒ cuncta patris eſſe verſaqʒ vice omnia parẽtis ſua fore ſeqʒ ad genitorem dixit profecturum.

Vtile videẽ dubia perſcrutari.

2 ¶ Dubi. cur dñs in celũ leuauit oculos? R. Chryſo. ſup Joã. ꝙ vt nos faceret in orationib⁹ ſurſum aſpicere non oculis carnis ſolum ſed et mentis.

1 ¶ Dubi. cũ eſſet deus cur orauit. Vide feria.v.ſ. poſt cineres.du.57. tante et poſt de materia orationis.

3 ¶ Dub. cur non orauit ſecrete. R. ſan. Tho iij. parte.q.xxſ.arti.iij.ꝙ vt Aug. dicit in homiẽ. poterat dñs ſi hoc opus eſſet in forma ſerui orare ſilentio. ſed ita ſe patri exhibere voluit peccatorem vt meminiſſet noſtrum ſe eſſe doctorem.

¶ Dubi. an xp̃s ſubderetur hore vt moreretur in ea. R. Aug. vbi ſupra dicens: nõ credatur hec hora facto vrgente veniſſe: ſed deo potius ordinante. Abſit enim vt ſydera mori cogerent ſyderum conditorem: ſed dicens. venit hora. Oſtendit omne tempus et quod et quãdo faceret vel fieri ſineret ab illo eſſe diſpoſitum qui tempori ſubditus non eſt. 4

¶ Dubit cur petit ſe clarificari cum ſit eiuſdem claritatis cum patre. Reſpon. ſanctus Tho. iiij. contra gentiles.c.xiij. ꝙ petit ꝙ ſua gloria quã ab eterno a patre recepit vt deus in eo iam homine facto eſſe declaretur. 5

¶ Dubita. quomodo filius poterat clarificare patrẽ cuius claritas ſemper fuit eſt et erit. Rñd. Augu. ꝙ cum tantam in iudea notus eſſet deus: et per euangelium chriſtum innotuerit gentibus patrem clarificaſſe filius dicitur. 6

¶ Dub. quid intelligit per omnem carnẽ. Rñd. q ſupra. ꝙ omnẽ hoiem dicit a patre totum intelligens: et hic eſt figura ſynecdoche. 7

¶ Dubi. cũ xp̃s ſemꝑ habuerit poteſtatẽ oĩs carnis quõ nunc ſibi data fuit. R. qui ſupra. ꝙ hoc ſecundum hominẽ intelligendum eſt. 8

¶ Dubita. cur dicit oĩs carnis. R. Chryſo. vbi ſupra. ꝙ vt oſtendat ꝙ nõ ad iudeos ſolũ ſed ad totum orbem terrarum extenditur. 9

¶ Dubit. quia non omnis caro credidit. Reſpon. qui ſupra. ꝙ ſi qui nõ crediderunt non eius qui dicebat eſt criminatio: ſed eorum qui non ſuſceperunt. 10

¶ Dubita. quam poteſtatem dedit omnis carnis. Reſpon. qui ſupra. qð caro factus ipſe vite eternitatẽ erat caducis et corporeis et mortalibus redditurus. 11

12 ℭ Dubi. q̄ non dat vitã eternam oĩ carni? Rñd. q̄ ſupra q̄ xp̄um in ſe eſt vellet oẽs homines ſaluos fieri.

13 ℭ Dubita. q̄uo cognitio dei eſt vita eterna? Rñ. ſanctus Tho. iij. contra gentiles. ca. lxi. q̄ per viſionem dei intellectus creatus vite eterne fit particeps.

14 ℭ Dubita. quia videt̃ q̄ pater ſolus ſit verus de⁹: cũ dicit vt cognoſcant te ſolũ verũ deũ? Rñ. qui ʒ. iiij. cõtra gen. c. viij. q̄ vt Aug. dicit. vi. de trinitate patrẽ ſolũ deũ dicimus ex teſtimonio domini: ⁊ filiũ ſolũ deũ verum ⁊ ſpiritũ ſanctũ ſolũ verũ deũ: ⁊ ſimul patrem ⁊ filiũ ⁊ ſpiritũ ſanctũ ſimul ipſam trinitatẽ nõ tres veros deos ſed vnum verum deum.

15 ℭ Dubi. cur dicit ⁊ quem miſiſti ieſum xp̄m? Rñ. Augu. ſup Joan. q. d. vt te ⁊ quẽ miſiſti ieſum xp̄m cognoſcant ſolum verum deum.

16 ℭ Dubi. cur dicit ſuper terrã? Rñ. Chryſoſt. quia in celo glorificat⁹ fuerat ⁊ in natura gloriam habẽs ⁊ ab angelis adoratus.

17 ℭ Dubi. cũ nondũ paſſus fuiſſet cur dicit opus conſummaui? Rñ. Aug. q̄ conſummaſſe ſe dicit q̄ ſe conſummaturũ certiſſime nouit.

18 ℭ Dubita. cur dicit q̄ dediſti mihi? Reſpon. Augu. q̄ per hoc cõmendatur euidens gratia. Quid enim habet qḋ non accepit etiã in vnigenito humana natura.

19 ℭ Dubi quid petit clarificari claritate quã habuit ⁊c. cũ ſemper eã habuerit? Rñ. Lyra. q̄ hoc petit vt natura aſſumpta fiat dicte claritatis particeps.

20 ℭ Dubi. quod nomen patris manifeſtauit? Reſpon. ſctũs Tho. ij. ij. q. ij. ar. vij. q̄ ante chriſti aduentum fides trinitatis erat occulta in fide maiorũ: ſed p̄ xp̄m ⁊ apoſtolos manifeſtata eſt mundo.

ℭ Dubita. quibus hominibus manifeſtauit? Rñ. Chryſ. q̄ apoſtolis. 21

ℭ Du. quos dedit ſibi pr̃ de mũdo. 22
Rñ. qui ſupra q̄ apoſtolos.

ℭ Dubi. cur dicunt̃ de mundo? Reſpon. quia mũdani erant ⁊ mundialiter viuebat: ſed ex dono patris ſecuti ſunt xp̄m. 23

ℭ Dubitat̃ cur ſupradixerit venit hora cũ iã nõ in prouerbijs loquar vobiſcũ ⁊c. ⁊ que hora nondũ venerat: q̄uo manifeſtauit? Rñ. qui ſupra q̄ intelligendum eſt pro tempore futuro preteritum poſitum. 24

ℭ Dubi. q̄ dicit tui erãt ⁊ mihi eos dediſti: an pater aliq̄d aliq̄n habuit ſine filio. Rñ. Aug. q̄ nõ: ſed habuit aliq̄d ante dei filium qḋ nondũ habuit ipſe idem hominis filius q̄ nõdũ erat homo factus ex matre. 25

ℭ Dubi. quẽ ſermonẽ ſeruauerunt. 26
Reſpõ. Bed. q̄ ſermonem patris ſemetipſum appellat ac ſi diceret memorie commendauerunt vt nunq̄ obliuiſcantur.

ℭ Dub. an iudas datus fuerit ſibi. 27
Rñ. q̄ ſic prout ex litera patet.

ℭ Dubi. cur ergo nõ cuſtodiuit eũ. 28
Rñ. Lyr. q̄ nõ periit ex defectu cuſtodis xp̄i: ſed ex malitia ſua.

ℭ Dubi. q̄uo ſciuerũt q̄ pater miſit xp̄m. Rñ. qui ſupra q̄ per doctrinã ⁊ miracula chriſti. 29

ℭ Dubi. quando habuit verba que dicebat eis. Rñ. Aug. q̄ inquantum deus cum fuit genitus: inquantum homo ea temporaliter accepit. 30

ℭ Dubi. q̄uo acceperũt. Rñ. qui ſupra. q̄ tunc verbum accipit̃ quando mente percipitur. 31

ℭ Dubi. cum cognitio ſine ſcientia ⁊ fides differant q̄uo crediderunt ⁊ cognouerunt. Rñd. qui ſupra quod non per ſpeciem ſeu per ſcientiam ſed per fidem cognouerunt: ⁊ ita crediderunt. 32

33 ¶ Dubita.qn̄ fuerunt ſibi dati apli.
Rn̄.ꝙ qn̄ fuerunt ab eo vocati.
34 ¶ Dubita.quid petit rogando pro
pro eis? Rn̄.ꝙ vt patet infra in eodē
capitulo vt perſeuerent:cū dicit vt
ſerues eos a malo.
35 ¶ Dub.quid intelligatur mundū?
Rn̄.Aug.ꝙ homines mundialiter
ꝛ terrene viuentes.
36 ¶ Dub.cur non orat etiam pro ma
lis? Rn̄.Lyra.ꝙ mali imponunt ſibi
impedimentū ne ſint participes ora
tionis ipſius.
37 ¶ Dubita.ſi pater illos dedit filio
quō adhuc erant patris? Rn̄.Augu.
ꝙ propter hoc pater non amiſit eos
quos dedit.
38 ¶ Dubit.cur totiens replicat.quos
dediſti mihi? Reſpond.Chryſo.ꝙ vt
diſcant qm̄ patri hoc placet.ꝛ quo
niā nō vt alienus veniens eos ſedu
xit ſed vt proprios accepit.
39 ¶ Dubita.quomodo omnia patris
ſunt filij ꝛ econuerſo? Rn̄.ꝙ hoc pōt
intelligi dupliciter:vel ſcdm diuini
tatē:ꝛ ſic exponit Aug.ꝙ cum filius
ſit equalis patri omnia patris ſunt
filij ꝛ econuerſo:vel ſcdm humani
tatem.ꝛ ſic exponit Lyra dicens:ꝙ
propter inſeparabilem vnionē hu
manitatis ꝛ diuinitatis in chriſto ſit
ydiomatū cōmunicatio attribuēdo
ea que ſunt hominis ipſi deo.
40 ¶ Dubita.quomodo xp̄s clarifica
tus fuit eis? Reſpond.Chryſo.quaſi
dicat quoniā glorificant me tibi cre
dentes ꝛ mihi.
41 ¶ Dubi.cur dicit ꝙ non erat in mū
do cū eſſet ꝛ eis loqueret? Rn̄.Aug.
ꝙ in mundo dicit ſe iam non eſſe pre
ſentia corporali.naꝫ ꝛ nos quotidie
dicimus non eſſe amplius hic qn̄ in
primo eſt aliquis moriturus.
42 ¶ Dubita.cum ſupra dixerit ꝙ non
rogat pro mundo ꝛ nunc dicit ꝙ hi
in mundo ſunt? Rn̄ Lyra.hi ſunt in
mundo remanentes:ſcꝫ in tribula
tionibus mundanis.
¶ Dubita.quō vadit ad patrem qui
ſemper eſt cum patre. Rn̄d.ꝙ hoc 43
intelligitur ſcđm humanitatē quam
ad dextrā patris collocauit.

☞ Allegorice.

¶ Quia pluries xp̄s humiliatꝰ fuit
ideo etiam pluries petit ſe clarifica
ri ꝛ quemadmodū clarificatus fuit.
Humiliatus fuit ſuſpenſus in cruce:
clarificatus ſole obſcurato. Humi
liatus in terra paſſus:clarificatꝰ qn̄
morte eſt humiliatus deſcēdēdo ad
inferos clarificatus dando gloriaꝫ
ſanctis patribus ꝛ plures ex eis re
ſuſcitando. Humiliatus patiendo
ſub romanis:clarificatus Centurio
ne ꝛ alijs confitentibus eum filium
dei humiliatur coram iudeis qui ex
omni iudea venerant ad feſtū:clari
ficatus coram eis dum reuertebant
percutientes pectora ſua humilia
tus crucifixus in medio latronum:
clarificatus a latrone dicente:memē
to mei dn̄e dum veneris in regnum
tuū. Humiliatus in corpore ſuſtinē
do flagella ſputa ꝛc.clarificatus cū
reſurrexit impaſſibilis ꝛ glorioſus.
Humiliatus in diſcipulis fugienti
bus:clarificatus in eis vidētibus et
gauiſis. Humiliatus ab angelo cuꝫ
cōfortante clarificatus ſup omnibꝰ
angelis qn̄ aſcendit ſup omnes cho
ros eorū. Humiliatus ſub omnibus
gentibus que ſub celo erant que ad
venerant in Hieruſalē:clarificatus
eis qr ab oībus adoratur. Humilia
tus ab hoībus iudicatꝰ:clarificatus
erit in die iudiciū cū oēs iudicabit.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur humiliari in omnibꝰ
ꝛ orare pro nobis ꝛ proximis vt con
ſeruemur in bono ꝛ liberemur a ma
lis:ꝛ ſi aliqua gratia a deo nobis

collata fuerit:eam in primos tranſ-
ferat:innuens vt omnia communia ſint.

Anagogice.

¶ Contēplari debem⁹ claritatē xpi
clarificati a patre quātū ad humanita
tem que a dextris dei collocata eſt ⁊
tanq̄ verus ſol iuſtitie totum illumi-
nat paradiſum. cui data eſt oīs pote
ſtas in celo ⁊ in terra:vt oē ei genu
flectatur celeſtium terreſtrium ⁊ in-
fernorū q̄ oēs ſibi datos ⁊ cōmiſſos
ad eterna pducit vitā in qua cū ipſo
regnabunt in ſecula ſeculorum.

¶ In die aſcenſionis.

Recūbentibus vndecim diſcipu-
lis. Mar. vl.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt
anno xpi. 33. die. x. iunij. i. die Iouis.

Hiſtorice.

¶ Undecim diſcipulis ſimul edētib⁹
dn̄s apparēs eos incredulitatis ar-
guit iuſſit q̄ vt orbē diſcurrerēt vni-
uerſum omniq̄ denūtiarēt euange-
liū creature quarū q̄ crederent ⁊ ba
ptiſmi ſuſciperēt ſacr̄m fierēt ſalue.
Cetere vero ignib⁹ deputarent eter
nis:concomitanter ad credētes hec
ſigna predixit qd̄ eius. ſ. in nomine
demonibus imputarent:cunctis lo-
querētur ydiomatibus ſerpentiū no
ciua venena ⁊c. que q̄ hauſta extin-
guerēt ad egrotos ſanitati reſtitue-
rent taliaq̄ fatus eleuatur a terra ce
los trāſcēdit vbi ⁊ ad patris dextrā
in trono ſed regio iuſta antē exequē-
tes apoſtoli vbicūq̄ terrarum euan
geliū diſſeminarūt cooperante dn̄o
⁊ eorū magnis ſubſequētibus ſignis
approbante ſermones.

Singulariter oībus re-
ſpondendū eſt dubijs.
1 ¶ Dubitat in quo lo-
co apparuit hodie chri
ſtus apl̄is? R. Magi-
ſter hiſtor. ſcho. q̄ in
hieruſalē ⁊ in cenaculo in quo comie
derant paſcha.

¶ Dubi. quo die fuit facta hec appa 2
ritio? Rn̄. Lyra. q̄ in die aſcenſionis
vt patet ex textu:quoniā dicit nouiſ-
ſime aūt recūbentib⁹ ⁊c. ⁊ poſt ſub-
dit dn̄s quidē ieſus poſtq̄ locutus
eſt eis aſſumptus eſt in celum.

¶ Dubi. an adhuc eſſent apoſtoli 3
increduli q2 increpauit eos de incre
dulitate ⁊c. Rn̄. q̄ ſupra q̄ increpa
uit incredulitatē eorū non que tunc
erat in eis:ſed q̄ fuerat ante ſicut pa
tet de Thoma ⁊ alijs qui noluerunt
credere mulieribus.

¶ Dubi. cur recedendo eorū incre- 4
pauit incredulitatem? Rn̄. Greg. in
in homil. q̄ vt verba que recedens
diceret in corde audientiū artius im
preſſa remanerent.

¶ Dubi. an nutritus ⁊ nat⁹ in ſiluis 5
ad quē nullus venit nec docuit euā-
geliū excuſet a peccato? Rn̄. ſanctus
Thō. ad Roma. x. lec. iij. q̄ ſcd̄m ſen-
tentiā dn̄i que habetur Ioan. xv. illi
qui loquentem dominum per ſe vel
per eius diſcipulos non audierunt
excuſationem habent de peccato in
fidelitatis non tamen beneficiū dei
conſequentur: vt. ſ. iuſtificentur ab
alijs peccatis vel que naſcendo con
traxerunt:vel male viuendo addide
runt ⁊ pro eis merito damnantur:ſi
qui tamē eorum feciſſent q̄ in ſe eſt
dn̄s eis ſecundum ſuam miſericor-
diā prouidiſſet mittendo eis predica-
torē fidei:ſicut Petrū Cornelio. Act.
x. c. Et Paulum macedonibus. Act.
xvi. ſed tamen hoc qd̄ aliqui faciunt
q̄ in ſe eſt a deo mouente corda ipſo
rum ad bonum eſt.

¶ Dubit. cū nullus hominū viderit 6
eum reſurgentem:cur dicit his qui
viderant eum reſurrexiſſe? Rn̄. q̄ il-
lud verbū reſurrexiſſe non denotat
actū reſurgentis ſꝫ pſonā que reſur

rexerat:reſurrexiſſe.i. poſtq̃ reſurrexerat viderant deum.

7 ¶ Dubit. cur incredulitatem ⁊ duritiam cordis increpat? Rñ. Hie. q̄ exprobrat incredulitatē vt credulitas ſuccedat et duritiam cordis lapidei: vt ſuccedat cor carneum et charitate plenum.

8 ¶ Dubitatur an tēpore apoſtolorū predicatū fuerit euangelium in vniuerſo orbe? Reſpon. ſanctus Tho. vbi ſupra. qḋ ad omnes gentes etiā vſq̃ ad fines mundi peruenit predicatio apoſtolorū ⁊ ſeu aliqua fama de predicatione eorum. Mattheus enim predicauit in Ethiopia. Thomas in India. Petrus ⁊ paulus in occidente: non tamen fuit impletū tempore apoſtolorum quod in omnibus gentibus eccleſia edificaretur quod tamen eſt implendū ante finē mundi. non tamē peruenit predicatio apoſtolica ad ſingulos homines licet peruenerit ad oēs gentes.

9 ¶ Dubi. an apoſtoli predicauerint per totū vniuerſum orbē? Rñ. Aug. qḋ apoſtoli per ſe: ⁊ per eos ad hoc miſſos ac eorum ſucceſſores predicauerunt vbique.

10 ¶ Dubitat̄ quomodo predicabāt euangelium quod nondū erat ſcriptum? Rñ. Hier. ſuper epiſtola ad gal. quod euangelium non eſt in ſcriptura ſed in ſenſu non in ſuperficie ſed in medula: non in ſermonū folijs ſed in radice rationis.

11 ¶ Dubi. quō poterāt p̄dicare euāgeliū omni creature cū nō oīs creatura intelligat? Rñd. Greg. in homil. q̄ omni creature predicat̄ euāgeliū cū ſoli homini p̄dicat̄: q̄ omnis creature aliq̄d hō habet enim cōmune ſe eſſe cū lapidibus: viuere cum arboribus ſentire cum animalibus ⁊ intelligere cum angelis.

12 ¶ Dubitat̄ quia nō habuerunt linguas nouas quia dicit linguis loquent̄ nouis: q̄ non fuerūt eis mutate lingue? Rñ. q̄ lingua eſt nomē equiuocū ad linguam carneā: et ad linguagium ſiue ydioma.

¶ Dub. q̄ ſi verū eſſet q̄ qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit ⁊c. iudas eſſet ſaluus q̄ credidit ⁊ baptizat⁹ fuit cū alijs ap̄lis? Rñd. ſ. Vincē. in ſermone q̄ qui crediderit non intelligit̄ de preterito ſ; de futuro: vt ſit ſenſus qui crediderit ⁊ baptizatus fuerit in hora mortis ſaluus erit: ſ; Iudas licet ante crediderit non tamen vſq̄ in horam mortis perſeuerauit: ideo non fuit ſaluus. 13

¶ Dubi. cum paruuli qui moriunt̄ baptizati nō credāt videtur q̄ non ſaluent̄. Rñd. Beda. q̄ paruuli per alios credunt: ſicut ex alijs ea que illis in baptiſmo peccata remittuntur pertraxerunt. 14

¶ Dubi. q̄ differētia eſt inter ſigna. portēta ⁊ miracula ⁊ v̄tutes? Rñd. ſ. Tho. 2.2. q. clxxviij. ar. j. q̄ in miraculis pōt attendi illud q̄ fit: qḋ quidē eſt aliquid excedens facultatem nature: ⁊ talia dicunt̄ virtutes. Aliud propter qḋ miracula fiunt ad manifeſtandū. ſ. aliquid ſupernaturale: ⁊ ſic dicūtur ſigna: ſ; propter excellentiā dicūtur portenta vel p̄digia: quaſi procul aliquid oſtendentes. 15

¶ Du. quō loquebant̄ nouis liguis cū oēs ſint antique: q̄ fuerūt diuiſe in turri Babel vt p̄; Gen. xj. rñ. q̄ nō dicūt̄ noue q̄n ante his loq̄rent̄ ſ; noue erāt apoſtolis reſpectu ſue lingue que inerat eis a pueritia. 16

¶ Dub. cū homines nō poſſint expellere pctm̄ quod a diabolo cauſatur quō expellent demones cauſantes? Rñ. ſ. Tho. in iiij. ſen. diſtin. v. q. j. articu. iij. q. ſ. quod hoibus datur poteſtas expellendi demones quantum ad effectum nocumenti 17

corporalis quez in vexatis faciunt:
nō aūt quantum ad effectum spūa-
lis nocumenti ꝙ est pctm̄ expellere
⁊ a seruitute demonis liberare.
18 ¶ Du. qñ locuti fuerūt linguis no-
uis? R̄ñ. ꝙ in festis pēthecostes: vt
habetur Actuum. ij. ⁊ etiam post.
19 ¶ Dub. qñ serpētes tulerūt? R̄. Ly-
ra. ꝙ Paul⁹ pcussus a serpente ni-
hil nocumēti habuit: vt ptz Actuuz
xxviij. ⁊ ēt de multis alijs ptz: ⁊ ma-
xime in legenda sancte Marthe.
20 ¶ Dubit. qñ biberūt venenū quod
eis non nocuit. R̄ñ. Lyr. ꝙ hoc pa-
tuit in beato Joan. euangelista. vt
habetur in eius legenda.
21 ¶ Dub. qr vr̄ ꝙ homo bibēs vene-
nū deū tētat? R̄ñ. ꝙ nō bibebāt ad
tentandū deū: sz ppter fidē dilatan
dā: sicut sanct⁹ Jo. ppter Aristode
mum quem sic ad fidem conuertit.
22 ¶ Dub. qñ imposuerūt manus sup
infirmos ⁊ eos sic curabāt? R̄ñd. ꝙ
de hoc habetur clare in actib⁹ apo
stolorum ⁊ legendis sanctorum.
23 ¶ Dub. nunquid infirmi poterant
sanari absq; manuū impositiōe. R̄ñ.
san. Tho. iij. par. q. lxxxiiij. ar. iiij. qꝺ
illa manus impositio ordinabatur
ad miracula pficiēda vt. s. per tactū
hominis sanctificati etiam infirmi
tas corporalis tollatur.
24 ¶ Dub. qr vr̄ ꝙ vba dñi nō impleā
tur qr multi sunt baptizati ⁊ credūt
q̄ talia signa nō faciunt? R̄ñ. Greg.
in homil. ꝙ hec signa in exordio ec
clesie necessaria fuerunt: qr vt fides
cresceret credentiuz miraculis fuit
nutrienda: quia ⁊ nos cum arbusta
plantamus tandiu eis aquā infun-
dimus quousque ea in terra conua
luisse videamus: at si semel radicem
fixerint irrigando cessamus.
25 ¶ Dub. an statim dictis his verbis
xp̄s assumptus fuerit in celū? R̄ñd.
Augu. de cōsen. euāge. ꝙ sic adiun-
ctis tñ illis vbis que cōmemoran-
tur in actibus apostolorum. c. j.
¶ Dub. qr vr̄ ꝙ nō erat necessariū 26
xp̄z ascēdere in celū: qr q̄ptū ad diui
nitatē ibi erat: ⁊ q̄tuz ad hūanitatē
erat summe glorificat⁹ absq; ascen-
sione in celū. R. s. Tho. iij. par. q. 57.
ar. j. ꝙ ꝯueniēs fuit xp̄m ascendere
in celū: nō ſm diuinā naturā cū ibi
esset nec q̄n foret pfecte beatus ſm
hūanā naturā sz vt loc⁹ pportiona
ret locato: qm̄ terra est loc⁹ gnatio-
nis ⁊ corruptiōis: ⁊ ipse post resurre
ctiōe nē inchoauit vitā immortalē et
incorruptibilē: ⁊ qr locus celi est lo-
cus incorruptionis poti⁹ ꝯueniens
fuit ꝙ ascēderet in celū q̄ ꝙ remane
ret in terris et de hac decentia loci
celestis gaudiuz quoddam hab . it
non de nouo quando ascendit in
celum: sed nouo modo gauisus est
de hoc sicut de re impleta.
¶ Dubit. qr videt ꝙ maior vtilitas 27
nobis fuisset si remansisset nobiscū
vsq; ad finem mūdi. R̄ñd. qui supra
ꝙ quātum ad presentiam diuinita-
tis eius semp est nobiscū vsq; ad fi-
nem seculi: vt ipse promisit Matth.
xxviij. ⁊ eius absentia corporalis est
magis vtilis nobis: ppter fidei ar-
gumētū: qr fides est de non visis et
ipse dicit beati qui non viderunt et
crediderunt: ⁊ ita sic magis merue-
runt. Itez qr dedit nobis spem illuc
perueniendi. Tertio vt dirigamus
affectum charitatis ad diuinitatez.
¶ Dub. cur tantū distulit ascende- 28
re si locus celestis erat sibi magis
condecens? R̄ñ. qui. s. ꝙ stetit p. xl.
dies vt veritas resurrectionis com
probaret. vt. iij. Act. j. ⁊ vt glo. dicit
qr per. xl. horas mortuus fuerat. xl.
diebus se viuere confirmat.
¶ Dubit. an ascēderit in celum ſm 29
ꝙ homo. vel ſm ꝙ deus? R̄ñ. qui su
pra ar. ij. ꝙ Ly ſm si dicat ꝯditionē

aſcendētis: tunc nō aſcendit ſm qđ deus: q2 nihil eſt deitate altius quo poſſit aſcēdere: ⁊ etiā q2 deꝰ eſt immobilis ⁊ nō cōpetit ſibi aſcēſus q eſt cum motu: ſed iſto modo aſcēdit ſm ꝙ homo: ſi vero ly ſm: deſignet cauſam aſcēſionis: cum xp̄s ex virtute diuinitatis in celū aſcēderit dicendum eſt ꝙ aſcendit in celū ſcōm ꝙ deus ⁊ non ſm ꝙ homo.

30 ¶ Dub. q2 nō videt ꝙ ꝓpria virtute aſcenderit: q2 dicit aſſumptus et eleuatus in celū? Rñ. qui. ſ. ar. iij. qđ in xp̄o eſt virtus diuina. ⁊ ſm hanc propria virtute aſcēdit in celū eſt et virtus in eo ſm humanā naturaꝫ ⁊ hec eſt duplex. Una que ꝓcedit ex principijs nature humane ⁊ tali virtute nō aſcēdit in celum. Alia ex redundantia anime glorificate: ex cuius redundantia glorificat corpus cuius erit tanta obediētia ad aiam beatam ꝙ vbi volet eſſe ſpiritus ibi erit ꝓtinus ⁊ corpus: vt dicit Aug. xxij. de ciuitate dei. Et tali virtute xp̄s aſcendit in celuꝫ q2 ex volūtate anime volētis xp̄s aſcendit in celū. Et licet dicat eleuatus ⁊ aſſumptus hoc nō obſtat: q2 ſicut dicit propria virtute ſurrexiſſe ⁊ tñ eſt ſuſcitatus a patre eo ꝙ eadeꝫ eſt virtus patris ⁊ filij. Ita etiam ex propria virtute aſcendit in celum ⁊ tamen a patre eſt eleuatus et aſſumptus.

31 ¶ Dub. an aſcēderit ſup oēs celos Rñd. qui ſupra. ar. iiij. ꝙ ſic vt patet pſal. viij. vbi dicit eleuata eſt magnificentia tua ſuper oēs celos deus.

32 ¶ Dubit. cū ſupra celos non ſit aliquis locus. vt ꝓbat j. de celo ⁊ mūdo. videtur ꝙ corpus xp̄i non ſit ſuper oēs celos? Rñd. qui ſupra. ꝙ intantū corpora indigēt. loco inquantum indigent cōtineri a corpore celeſti: ſed corpora glorioſa ⁊ maxime corpus chriſti non indigēt tali continentia: q2 nihil recipiunt a corporibus celeſtibus. Unde nihil prohibet corpus xp̄i extra totā continentiam celorum eſſe ⁊ non eſt in loco continentie: nec tamē oportet quod extra celū ſit vacuū q2 non eſt in loco: nec eſt ibi aliqua potentia ſuſceptiua alicuius corporis potētia per ueniendi illuc eſt in chriſto.

33 ¶ Dubi. q2 cum nubes nō poſſit eleuari ſuper celos qūo ſuſcepit eum? Rñ. qui. ſ. ꝙ nubes illa non prebuit adminiculū aſcendenti per moduꝫ vehiculi ſed apparuit in ſignum diuinitatis ſm qđ gloria dei iſrael apparebat ſuper tabernaculū in nube.

34 ¶ Dubi. an aſcēderit ſuper omnes angelos? Rñ. qui. ſ. arti. x. ꝙ ſic prout dicitur ad Ephe. j. conſtituit illuꝫ ſuper omnem principatū ⁊ poteſtatem ⁊ ſupra omne nomen qđ noiatur ſiue in hoc ſeculo ſiue in futuro.

35 ¶ Dubi. q2 cū corporea natura ſm ſuam conditioneꝫ ſit infra ſpūalem qūo corpus xp̄i aſſumptū fuit ſuper omnem ſpūalem creaturā? Rñ. qui ſupra. ꝙ conſiderando dignitatem vnionis qua eſt deo cōiunctū perſonaliter excellit dignitatē oim ſpiritualium ſubſtantiarū ⁊ illa ratione debetur ſibi locus altior vltra omnē creaturam etiam ſpiritualem.

36 ¶ Dubita. cum pater ſit maior xp̄o quantuꝫ ad humanitatē videtur ꝙ pater deberet ſedere a dextris ⁊ xp̄s a ſiniſtris: q2 dexter locꝰ eſt dignior ſiniſtro? Reſpon. qui ſupra. q. lviij. art. j. ꝙ iſta ſeſſio non eſt intelligenda corporaliter: ſed ſm quietem. Et iſto modo conuenit xp̄o ſedere ad dextram inquātum manet incorruptibilis eternaliter in beatitudine patris que eſt eius dextera. Et etiaꝫ intelligitur ſcōm iudiciariam poteſtatem quam habet a patre in conregnando ⁊ iudicando.

37 ¶ Dubit. qr Stephan9 vidit Jeſus ſtantē. Act. vij. ergo non ſedet? Rñ. qui. d. φ ſedere iudicantis eſt: ſtare vero pugnātis vel adiuuātis. Stephanus ergo in labore certaminis. vt dicit Grego. in homel. ſtantē vidit quē adiutorem habuit: ſed poſt aſcēſionem Marcus ſedere deſcribit qr poſt aſcenſionis ſue gloriam iudex in fine videbitur.

38 ¶ Dub. an xp̄s ſm φ homo: vl ſm φ deus ſedeat ad dextrā patris. R. qui. d. ar. ij. ⁊ iij. qd cū hec prepoſitio ad quendā ad dextrā acceſſum deſignet in quo deſignatur conuenientia cum quadā feſtinatione. Jſtud pōt eſſe tripliciter. vno modo vt ſit cōueniētia in natura ⁊ diſtinctio in perſona: ⁊ ſic xp̄s vt deus ſedet ad dextrā patris: qr habet eandem naturam cū patre. Alio modo ſm gratiam vnionis que importat ecōuerſo diſtinctionē nature ⁊ vnitatē perſone ⁊ ſm hoc xp̄s ſm φ homo eſt filius dei: ⁊ per conſequēs ſedens ad dextrā patris. ita tñ φ ly ſm qr non deſignet cōditionē nature ſed vnitatem ſuppoſiti. Tertio modo ſm gratiam habitualē que abundātior eſt in xp̄o pre omnibus alijs creaturis in tantū φ ipſa natura humana in xp̄o eſt beatior ceteris creaturis habens regiā ⁊ iudiciariā poteſtatē. et ſic ſm φ homo ſedet ad dextrā patris. i. in bonis paternis potioribus pre ceteris creaturis. i. i maiori beatitudine ⁊ habēs iudiciariā ptātem.

39 ¶ Dub. an alius a chriſto poſſit ſedere ad dexterā patris? Rñ. qui ſupra. art. iiij. φ hoc eſt proprium xp̄o: nec poteſt cōpetere alicui alteri nec angelo nec homini ſic ſedere ad dexteram patris niſi ſoli xp̄o: quia ſic ſedere eſt habere beatitudinē cum quadam dñatiua poteſtate et quaſi propriam ⁊ naturalem.

¶ Dubi. ⁊ quō cooperatus eſt? Rñ. Lyra φ eos dirigendo ⁊ protegēdo. 40

¶ Dubit. qr videtur qd ſigna deberent p̄cedere vt hoīes p ea traherētur ad fidem ⁊ non ſequi: qr non videnť neceſſaria poſtq̄ crediderint? Reſpon. φ precedebant ⁊ ſequebantur reſpectu diuerſorum. Nam his per quos credebant talia operabantur ſigna: ⁊ ſic icreduli ad credulitatem attrahebātur: ⁊ poſt conuerſionem fideles talia ſigna etiam operabantur demōſtrātia illos vere credere et per que ſigna etiam alios attrahebant. 41

☞ Allegorice.

¶ iiij. Reg. j. ⁊ ij. c. p̄figurauit hanc aſcenſionem Helias theſbites: qui poſtq̄ arguerat Ocoziā regē iſrael de incredulitate et infidelitate ſua aſſumptus fuit in celū ⁊ que predixerat de morte Ocozie euenerunt.

☞ Tropologice.

¶ Ex preſenti inſtruimur euāgelio vt admonentes nos ⁊ redarguētes de culpis noſtris libēter audiam9: ⁊ que precipiunť impleamus ⁊ p̄curemus ſalutem ⁊ noſtrā ⁊ proximorum qr dominus cooperabitur nobis: ⁊ confirmabit opera noſtra.

¶ Anagogice non exponiť. Quia terminus ad quē ipſius aſcenſionis eſt gloria celeſtis.

¶ Dominica infra octauā aſcenſionis.

Cum venerit paraclitus. Jo. xv.

Hec verba locutus fuit dñs anno etatis ſue. xxxiij. dic. xxiiij. Martij die iouis in cena domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Paraclitū a patre p̄cedētē ſe ad apoſtolos miſſurū dñs p̄miſit: qui de eo teſtimoniū p̄hiberet: teſtificarent quoq ipſi qui ſecū aſſuiſſent a

principiõ ait quoq; verba que eis
fuerat locutus:ideo affatum vt non
ſcandalū parerētur. Eos vero extra
ſynagogas effugari: ⁊ ſe ſperent a
deo mercede donari qui eos cede
mactabūt:quoniā genitorē neſciūt
ſed hec predicere ſe dicit:vt cū tali-
bus cruciabuntur preſſuris forent
memores ab eo fuiſſe pronunciata.

Cuncta pro poſſe reſol-
uam dubia.
1 ¶ Du.cur xp̄s p̄miſſa
verba dixit diſcipulis?
Reſpon. Chryſoſto.ſu-
per Joannes.q̄ quia diſcipuli ex ver
bis chriſti quibus prenunciabat eis
tribulationes ſuperuenturas po-
tuiſſent dicere:ſi te qui tanta mira-
cula ⁊ opera feciſti non audierunt
ſed male tractauerunt quid erit de
nobis quomodo audient nos ⁊ nos
perſequent̄:dn̄s ad eorum ꝯſolatio
nē p̄mittit q̄ mittet eis paraclitū q̄
īſpirabit ī cordib⁹ eo⁊ ⁊ ꝓteget eos.
2 ¶ Dubitat̄ quomodo apoſtoli fue
rint ab initio cum chriſto cum eos
vocauerit poſt baptiſmū. Reſpond.
Lyra.quod non eſt intelligendum
q̄ fuerint cum xp̄o ab initio natiui-
tatis:ſed ab initio predicationis.
3 ¶ Dubitatur quis eſt ſpiritus veri
tatis? Reſpond. Chryſoſto.q̄ eſt ſpi-
ritusſanctus.
4 ¶ Dubitatur cur vocat eum ſpiri-
tum veritatis? Reſpon qui ſupra q̄
vt oſtendat q̄ erit fidedignus.
5 ¶ Dubitatur,cū quelibet perſona
trinitatis ſit ſpūs ⁊ ſanctus:videtur
q̄ ſpiritusſanctus non ſit nomē pro
prium alicuius trium perſonarum?
Reſpon.ſanct⁹ Tho.i.par.q.xxxvi.
ar.i.q̄ cū tertia perſona in diuinis
nō habeat proprium nomen accom
modatū eſt ei ex vſu ſcripture hoc
nomē ſpūſſanctus:⁊ vocatur ꝓprie
eo nomine quo pater ⁊ filius vocant̄
cōiter:cum pater ſit ſpiritus ⁊ ſan-
ctus:⁊ filius ſit ſpiritus ⁊ ſanctus.
¶ Dubitat̄ an ſol⁹ filius mittet ſpi- 6
ritū ſanctū? Reſpond.q̄ pater etiā
vt ipſe innuit cum dicit a patre.
¶ Dubit.cur dicit mittam vobis a 7
patre nunq̄d ſufficiebat dicere mit-
tam vobis. Reſpon Theophilus q̄
ne cenſeretur reniti contra patrem
velut ab alia poteſtate trāſmittens
ſpiritū:addidit a patre quaſi acce-
ptante patre pariter deſtinante.
¶ Dubit.q̄ videtur q̄ ſpiritus ſan- 8
ctus ſit minor patre ⁊ filio.a quibus
mittit̄. Reſpond. ſanctus Tho.iiij.
ꝯtra gentiles.c.xxiiij.q̄ talis miſſio
non importat minorationem in ſpi-
ritu ſancto:ſed proceſſionē oſtendit
que nō ab eo diuinitatem excludit.
¶ Dubitat̄ cur ſpūſſanctus non di- 9
citur genitus ſicut filius. Reſpō.ſan
ctus Tho.prima parte.q.xxvij.arti.
iiij.q̄ ꝓceſſio amoris in diuinis nō
debet dici generatio. Et ideo ſpiri-
tusſanctus qui procedit per modū
amoris non poteſt dici genitus.
¶ Dubitatur an ſpiritusſanctus di 10
catur nepos patris quoniam proce
dit a filio:ſicut in humanis fili⁹ filij
Petri dicitur nepos Petri. Reſpō.
ſanctus Thom.x.q.de po.arti.iiij.q̄
in humana origine dicitur nepos q̄
eodem modo procedit a filio quo fi-
lius ⁊ patre proceſſit: ſed ſpiritus
ſanctus in diuinis procedit ſecūdū
rōnē volūtatis:q̄ ꝓcedit p modum
amoris. Filius aūt procedit ſ3 rōnē
intellectus. ⁊ ideo ſpiritusſanct⁹ nō
poteſt dici nepos patris in diuinis.
¶ Dubit.qui ſunt effectus ſpiritus 11
ſancti ad creaturas. Reſpon.qui ſu-
pra.iiij.contra gētiles.xx.xxi.⁊ xxij.
cap.q̄ aliqui attribuūtur eidem re-
ſpectu totius creature. Et primo q̄d
eſt principium creationis rerum
pſal.ciij. Emitte ſpiritū tuū ⁊ crea-

bantur. Itē qđ ex materia creata in
formi ſpecies diuerſas ꝑduxit Ge-
ne. j. c. Spiritus dñi ferebat ſuper
aquas. per aquas intelligit Augu.
materiam primā ſuꝑ quaꝫ ſpiritus
dñi ferri dicit nō quaſi ipſe moueā-
tur: ſed quia eſt motionis principiū.
Iteꝫ gubernatio rerū ps. cxlij. Spi
ritus tuus bonus deducet me in ter
ram rectam: ꝛ quia alios guberna-
re eſt actus dñi ꝓprius: ideo et at-
tribuit dominium. ij. Cor. iij. ſpiri-
tus autem dominus eſt. Et in ſym-
bolo credo in ſpiritū ſanctū dñm.
Item ſibi attribuitur vita. Joann.
vi. ſpiritus eſt qui viuificat. Aliqui
autē effectus attribuunt ſibi reſpe-
ctu rōnalis creature: quantum ad
ea que de⁹ nobis largitur: et ſic at-
tribuitur qđ nobis dari dicitur vt
amemus deum. Ro. v. charitas dei
diffuſa eſt in cordibus noſtris per
ſpiritum ſanctum qui datus eſt no
bis. Item facit nos manere in deo
ꝛ deū in nobis. prime Joann. iiij. in
hoc intelligimus qđ in deo mane-
mus ꝛ ipſe in nobis: quoniam de
ſpiritu ſuo dedit nobis. Item ꝑ ſpi-
ritum nobis reuelant diuina my-
ſteria. j. Corint. ij. nobis reuelauit
deus per ſpiritū ſanctuꝫ. Item per
ipſum loquimur diuina myſteria.
Matth. x. Non enim vos eſtis qui
loquimini ſed ſpiritus patris ve-
ſtri qui loquitur in vobis. Iteꝫ per
ipm omnia dona dei nobis donan
tur. j. Corin. xij. Alij datur ꝑ ſpm ſer
mo ſapientie alij aūt ꝛc. Item per
ipm configuramur: ꝛ ad bene ope-
rādū habiles reddimur ꝛ ad beati-
tudinē nobis via parat que tria no
bis apl's inſinuauit. ij. Cor. j. dicēs
Unxit nos deus et ſignauit nos et
dedit pignus ſpiritus in cordibus
noſtris ſignatio eñ ad ſimilitudi-
nē ꝛ cōfigurationis pertinere videt.
Unctio ꝛ ad habilitatem bo's ad
ꝑfectas operatiōes pign⁹ vero ad
ſpē qua ordinamur ad celeſtē here
ditatē q̄ eſt beatitudo ꝑfecta. Item
adoptio filiorū dei. Ro. viij. accepi
ſtis ſpm adoptionis filiorum in quo
clamamus abba pater: ꝛ ꝑ ipm no
bis a deo remittunt peccata. Joan.
x. accipite ſpm ſanctuꝫ quorū remi-
ſeritis peccata ꝛc. Item per ipſum
dicimur purgari ꝛ renouari ſiue la
uari ſm illud ps. cxxxiij. Emitte ſpi
ritū tuū ꝛ creabunt ꝛ renouabis fa
cieꝫ terre. Aliqui etiā effect⁹ attri-
buunt ei ſm qđ mouet creaturā in
deū. Primo per ipſum dei cōtem-
platores inſtruimur. ij. Cor. iij. Non
aūt oēs reuelata facie gloriā dei ſpe
culātes in eadē imaginē trāſforma
mur a claritate in claritatē tanq̄ a
dñi ſpiritu. Itē per ipm gaudiū de
deo ꝛ cōſolationē habemus cōtra
oēs mūdi aduerſitates ꝛ impugna
tiones. Unde ꝛ in pſal. l. Redde mi
hi letitiā ſalutaris tui: ꝛ ſpiritu pri-
cipali ꝯfirma me. Item ꝑ ipm agi-
mur vt precepta dei impleamus
Ro. viij. q̄ ſpiritu dei agunt: ibi filij
dei ſunt. Et agimur per ipſum libe-
re ꝛ nō coacte. ij. Corin. iij. Ubi ſpūs
dñi ibi libertas: ꝛ facit nos mortifi
care carnē. Ro. viij. ſi ſpū facta car-
nis mortificaueritis viuetis.

¶ Dubi. quō ſpiritus ſctūs ꝑhibuit
teſtimoniū de xpo? Rñd. dominus
Cardinalis de turrecremata. ſuꝑ hoc
euangelio. q͞ tripliciter. Primo in-
ſtruēdo diſcipulos ꝛ fiduciā eis pre
bendo ad teſtificandū. Secūdo ſua
dona cōicando. Tertio emolliēdo
audientium corda.

¶ Dubit. quia non videt q͞ perhi-
buerit ſufficiens teſtimonium: quia
ex poſt non propter hoc ceſſauerunt
dubitationes ꝛ errores imo creue
runt maxime circa paſſionem ꝛ re-
ſurrectionē.

ſurrectionem xpi. Rñ.q.ð.ꝙ fuit ſuf
ficiẽs quo ad bñ diſpoſitos:nec va
let ꝙ obycit:qꝛ hoc nõ fuit ex inſuf
ficientia teſtimonij:ſed ex malitia
hominum

¶ Dub.a quo xps habuit teſtimo-
niũ ſue diuinitatis. Rñ.q.ð. Quod
primo a patre in baptiſmo ⁊ trãſfi-
guratione.qui ait:hic eſt filius me⁹
dilectus. Secũdo a ſpiritu ſancto vt
dictum eſt dub.12. Tertio ab operi
bus miraculoꝝ que nemo ali⁹ fecit
Quarto a Moyſe. Deut.xviij. Pro
phetã de gente tua ⁊ de fratribus
tuis:ſicut me ſuſcitabit tibi dñs de⁹
tuus. Quinto omnes prophete ve-
te.teſta. Sexto. Joannes baptiſta
dicens. Ecce agn⁹ dei. Septimo tur
ba clamantiũ in die palmaꝝ dicẽs.
Benedictus qui venit in noĩe dñi.
Octauo apl'i Act.iiij. Uirtute ma-
gna reddebãt apoſtoli teſtimoniũ
reſurrectiõis ieſu xpi domini noſtri.
Adde ꝙ etiã oẽs Sybille vt patet ex
earum ſcriptis de chriſto.

15 ¶ Dub.quo poterant ſcandalizari
diſcipuli. Reſp. Lyra.qð quãdo q̃ ſe
quunt in euãgelio euenirent eis ca
dendo ꝑ impatientiam.

16 ¶ Dubit.quomodo interficientes
apoſtolos arbitrabant ſe obſequiũ
preſtare deo? Reſp. Augu.ſuper Jo
an.ꝙ iudei metuẽtes ne templũ qð
erat apud eos ⁊ omnia veter.legis
ſacramenta deſerantur ſic interfi-
ciant vos vt deo arbitrent ſe preſta
re obſequiũ zelum dei habentes:ſ;
non ſecundum ſcientiam credẽtes
⁊ oẽs qui conuerterent ad xpm deſe-
rerent deum iſrael.

17 ¶ Dubit.an gentiles interficiẽtes
martyres arbitrarent ſe obſequiu;
preſtare deo? Reſpõ.q.ð.ꝙ nõ deo
vero:ſed dijs ſuis.

18 ¶ Dub.cur dicit hora in ſingulari
cũ nõ oẽs apoſtoli vna hora inter-
fecti fuerunt. Reſp.ꝙ hic accipitur
hora indeterminate nõ ꝑ vna ſola
hora ſ; pro tẽpore per ſynecdochẽ:
vt ſit ſenſus tẽpus futurũ eſt in quo
quotienſcunq; quis vos interficiet
arbitretur ⁊c.

¶ Dubi.cur dominus ꝑnũtiat iſta 19
diſcipulis? R. Chriſo.vt nõ dicerẽt
qm non preuidit futura:⁊ hoc ſigni
cat cum dicit reminiſcamini:qꝛ ego
dixi vobis.

¶ Dubi.qꝛ cũ Matth.xxiiij.c.pre- 20
dixerit eis talia.ergo ab initio eis
prenuntiauit ⁊ nõ ſolũ nunc. Reſp.
qui ſupra.quod predixit quidẽ quo
niam flagella paterentur. Non au-
tem qð mors eorum reputaretur:
vt dei cultura.

¶ Senſibus myſticis nõ exponitur ratione dicta in prologo.

¶ In vigilia penthecoſtes

Si diligitis me. Joan.xiiij.c.
Hec locutus fuit domin⁹ in die
cene domini.

Kꝫ Hiſtorice.

¶ Ut ſua cuſtodirent mandata do
min⁹ diſcipulis imperauit ſi tamen
eũ diligerẽt:rogaturũ ſe ſpopondit
genitorẽ:vt aliũ eis mittat paracli-
tum ꝑpetuo cũ eis manſurũ:ignotũ
ſeculo quez nec capere poteſt agno
ſcet tamen ab eis:nec eos deſerere
orphanos promiſit ad eos quoq;
venire nec eũ a ſeculo videri poſt tẽ
poris modicũ q̃q; ipſi eũ videãt:ſ;
tunc eos vere equalitatem eius cu;
patre proſpecturos: eius vero ſer-
uans precepta. Ille quidẽ cũ diligit
⁊ a genitore talis diligetur:⁊ ipſe ſe
cognitũ faciet.

AD enucleationẽ dubio
rum veniendũ eſt.
¶ Dubitat cur domi
nus dixit ꝑdicta ſ'ba? 1
Reſpõd. Chriſo.ſuper

Ioã. q qr dñs ſupra dixerat ſi qd pe
tieritis in noie meo ꝛc. vt non eſti
mēt oēm ſimpliciter petitionē vale
re induxit. ſi diligitis me ꝛc. quaſi
dicat tūc faciā qd petitis.
2 ℂ Dubi. cur vocat aliū paraclitū
cū ſint eiuſdem nature? Rñ. Didi
mus de ſpiritu ſancto q non dicit
aliū iuxta nature differentiam ſed
iuxta operationis diuerſitatem qr
xp̄s tanq̄ pontifex deprecat̄ p̄ pec
catis noſtris. Spūſſanctus paracli
tus dicit̄ ſ̄m aliā ſignificationē ab
eo qd cōſolat̄ in tribulatione poſi
tos ꝛ triſtitia.
3 ℂ Dubi. cur dicit vt maneat vobiſ
cū in eternū? Rñ. Chriſo. vbi ſupra
qm̄ nec poſt mortem recedit.
4 ℂ Dub. quomodo mūdus cū non
pōt accipere? Rñ. q̄. ſ. q nec para
clitū audiētes rurſus incarnationē
aliā ſuſpicent̄ ꝛ oculis putēt eū vide
re ſubiungit quem mundus non
poteſt accipere.
5 ℂ Dub. quid intelligit hic p mūdū.
Rñ. Aug. q mūdi dilectores.
6 ℂ Dub. quō apoſtoli cognoſcēt eū?
Rñ. Lyr. q p ſpiritualē reuelationē
ꝛ per ſenſibile ſignū qr ſpiritusſan
ctus ſuper apoſtolos in igneis lin
guis apparuit.
7 ℂ Dub. cur dicit ꝛ in vobis erit. R.
Chriſ. q. d. nō ita apd vos manebit
ſicut ego ſ; in vr̄is habitabit aiab9.
8 ℂ Dub. cur dixit eis nō relinquam
vos orphanos? Reſpō. Aug. quod
ne quiſq̄ putaret quod ipſe poſt
ſpiritūſſanctum datum non eſſet fu
turus cum eis.
9 ℂ Dubit. quis dicatur orphanus?
Reſpond. Auguſti. quod orphani
puſilli ſiue pupilli idem ſint: ſed or
phanus eſt nomen grecum. Lyra
vero dicit quod orphanus dicitur
priuatus patre carnali.
10 ℂ Dubi. cur dicit veniā ad vos. R.
Aug. q ipſi maxime querebāt ſuā p̄
ſentiam idō dicit veniā ad vos.
ℂ Dub. qn̄ venit ad eos? Rñ. Lyra. 11
qd poſt reſurrectionē p dies. xl. ap
parens eis ꝛc.
ℂ Dub. cur dicit adhuc modicū et 12
mūdus iā nō me videt? Reſp. qui. ſ.
quia modicū tempus erat vſq ad
ſuam mortem poſtq̄ non vidit eum
mundus.
ℂ Dubita. cur dicit ego viuo. Reſ 13
Theophil. q. d. licet moriar ex infir
mitate carnis tamē reſurgā virtute
deitatis que ſemper viuit.
ℂ Dub. cur dicit ꝛ vos viuetis? R. 14
Lyra. quod aſſecurando eos qr ti
mebant mori cum ipſo.
ℂ Dub. qr mūdus viuit cum hoies 15
mundani viuāt? Rñ. qd licet viuet
carne: non tamē viuunt deo.
ℂ Dubita. cur dicit viuetis in futu 16
ro? Reſpō. Aug. qd qr mox eis erat
futura reſurrectio.
ℂ Dub. in quo die cognouerūt ꝛc. 17
Reſp. Chriſ. qd cū viderūt eū reſur
rexiſſe: ꝛ eſſe cū eis tūc certiſſimam
fidem didicerunt.
ℂ Dub. quō eſt in patre? Rñ. Lyra. 18
qd per eſſentie vnitatem.
ℂ Dub. quomodo ipſi ſunt in eo ꝛ 19
ecōuerſo? Reſpō. qui ſupra: quod p
mutuam dilectionem ſicut amans
eſt in amato.
ℂ Dub. cur dicit q̄ h; mādata mea 20
ꝛ ſeruat ea? Rñ. Alcuinus q vt om
nib9 nō tantū apoſtolis hāc beati
tudinē promiſiſſe videatur.
ℂ Dub. quō habent̄ ꝛ ſeruant̄ eius 21
mandata. Reſp. Aug. qd qui habet
in memoria ꝛ ſeruat in vita: qui h;
in ſermonibus et ſeruat in operib9
qui habet audiendo ꝛ ſeruat facien
do: qui habet faciendo ꝛ ſeruat per
ſeuerando.
ℂ Dub. cur dicit ille ē q̄ diligit me. 22
Rñ. Theophi. q. d. vos putatis qd

ex affectione quadam triſtamini de
morte mea: ſed ego ſignum dilectio
nis reputo mandata mea ſeruari.
23 ¶ Dubita. cur addit diligeť a patre
meo? Rñ. qḋ vt oſtendat qualẽ pre
rogatiuam obtineat qui diligit eũ.
24 ¶ Dubitatur cur dicit diligã in fu
turo? Reſpõ. Aug. ꝙ hoc non dicit
tanꝙ nunc non diligat: ſed hoc ex
ponit per hoc quod ſequitur ⁊ ma
nifeſtabo ei meipſum.
25 ¶ Dubitatur nũquid ⁊ mundo ma
nifeſtatus eſt qui eũ non diligebat?
Reſpon. qui ſupra ad paulinum de
videndo deo dicens: ſic autem pro
miſit oſtenſurum ſeipſum dilecto
ribus ſuis cum patre deum vnum nõ
quomodo in hoc ſeculo viſus eſt in
corpore a malis.

¶ Alijs ſenſibus myſticis non exponiť ratiõe dicta in ꝓlogo.

¶ In die penthecoſtes.

Si quis diligit me ſermonẽ meũ ſeruabit. Joan. xiiij. c.

Hec verba dixit dñs anno etatis ſue. xxxiiij. die. xxiiij. Martij. die iouis in cena domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Suis dñs aiebat diſcipulis eum ſe diligere qui ſuum cuſtodiret verbum taliſꝗ a ſuo diligeretur genitore ⁊ eos ad talem venire ⁊ cũ eo manere: ſed nequaꝙ eum ſe amare: qui eius non ſeruaret ſermonẽ qui non ſuus ſed patris mittentis eſſet: que penes eos cõmorans verba dixiſſet ſed qui in eius a patre mitteret nomine ſpũſſanctus cuncta eos doceret ac per eũ locuta eis ſuggereret. aitꝗ eis pacem relinquere ac cõtribuere non eo quo ſeculũ tribuit modo: prohibuit vero eos turbari aut formidini ſubiacere cũ iret ⁊ ad eos rediret eos quoꝗ letari debere ſi tñ eum diligerent eum ad ſuum ſe maiorem genitorẽ accedat: ſe vero hec eis predicere vt cum aderint certiorem adhibeant fidẽ ⁊ nec deinceps plura eis ſe affaturum. Principem quoꝗ eius aduenisse ſeculi ⁊ in eo nihil habere: ſed ſe iuſſa a genitore data peregiſſe: vt quod eum diligit mundus agnoſcat.

Ratione dubia ſoluenda ſunt.

¶ Dubit. cur dixit dñs predicta? Rñ. Augu. ꝙ reſpõdet Jude nõ illi cuius cognomen eſt ſcariothis: ſed cuius epiſtola inter ſcripturas canonicas legiť qui a dño queſierat cur apoſtolis erat ſe manifeſtaturus ⁊ nõ mundo. q. d. ego manifeſtabo me his qui me diligũt ⁊ non his qui me non diligunt.
¶ Dub. cur diligens deum eius ſer 2
mones ſeruabis? Rñ. Greg. in ho
meľ. quia probatio dilectionis exhi
bitio eſt operis.
¶ Dubitatur cur dicit ⁊ pater me9 3
diliget eum? Reſpond. Lyra. quia
per hoc oſtendit ſe eſſe vnum cum
patre in eſſentia.
¶ Dubita. quomodo pater ⁊ filius 4
qui vbiꝗ ſunt veniunt ad nos? Re
ſpond. Auguſti. ſuper Joan. qḋ ve
niunt ad nos dum venim9 ad eos:
veniunt ſubueniẽdo: venimus obe
diendo: veniunt illuminando: veni
mus intuendo.
¶ Dub. cur dicit ⁊ manſionẽ facie 5
mus? Rñ. Greg. in homeľ. quoniã
in quorũdam corda venit ⁊ manſio
nem non facit: ſicut in his qui ten
tationis tempore recedunt.
¶ Dub. an ſpũſſanctus faciat etiã 6
ipſe manſionem? Rñ. Aug. ꝙ ſic: qꝛ
ſupra dixit apud vos manebit: ⁊ ite
rum vt maneat vobiſcũ in eternũ.
¶ Dub. cur ergo pñs nõ facit men 7

tionem de eo qđ manebit? Reſpon.
qui ſupra. ꝙ ſi propter inſinuationē
trinitatis ꝑſone ſingulis nomina⸗
tis dicūtur quedā: non tñ aliis ſepa
ratis intelligūtur propter eiuſdem
trinitatis ſubſtantiam.
8 ¶ Dub. q: reperiunť aliqui qui ali⸗
qua mandata dei ſeruant: ⁊ tñ non
diligunt deū? Rñ. ꝙ ſi quis offende
rit in vno mādato factus eſt omniū
reus. Et ideo talis nō ꝑfecte diligit
deū: q: oīa eius mandata ſeruaret.
9 ¶ Dubi. cur aliqñ dicit ſermonem
in ſingulari: ⁊ aliqñ ſermones i plu
rali? Rñ. Augu. vbi. ſ. ꝙ ibi ſuos di⸗
cit. dixit pluraliter ſermones. vbi
autem ſermonē. i. verbum ſuū non
eſſe dixit ſed patris ſeipſum intelli⸗
gere voluit. nō enim ſuū ſed patris
eſſe verbū: quoniā nec ſua imago:
ſed patris: nec ſuus filius ſꝫ patris.
10 ¶ Dubi. q: videtur contradictio in
verbis xp̄i dum dicit ſermonē meū:
⁊ poſt ſermonē quem audiſtis non
eſt meus? Rñ. Lyra. ꝙ xp̄s non mo⸗
uebatur ad loquendū ex conceptio
ne anime niſi ſm ꝙ anima moueba
tur a diuinitate. Et ideo verba xp̄i
erant magis ipſius patris q̇ eſt vnū
cum filio in deitate quā eſſent ipſiꝰ
xp̄i inquantum homo.
11 ¶ Dubitatur cur non dicit ego di⸗
ligam eum ſed pater meus diliget?
Reſpond. qui ſupra. q: in humani⸗
tate proferebat verba illa ad deno⸗
tandum qđ magis erant deitatis in
qua pater eſt vnum cum filio ꝙ̄ hu
manitatis qua illa proferebat.
12 ¶ Dubi. quia ſupra dixit ⁊ manſio⸗
nem apud eum faciemus: ⁊ nūc cur
dicit apud vos manens? Rñ. Aug.
ꝙ manſio quam promiſit futurā eſt
ſpūalis atq intrinſecus mentibus
reddiť. Hec autē corporalis forinſe
cus oculis atq auribus adhibetur.
13 ¶ Dubi. quia filius q: miſſus eſt vi
ſibiliter diciť minor patre: ergo ſpi⸗
ritusſanctus qui miſſus fuit hodie
viſibiliter in igne etiam deberet di⸗
ci minor patre? Reſpon. ſan. Tho. j.
par. q xliij. arti. vij. quod non valet
ſimilitudo: q: filius creaturā viſibi⸗
lem in qua apparuit in vnitatē per⸗
ſone aſſumpſit ſic: vt qđ de illa crea
tura diciť de filio dici poſſit: ⁊ ſic ra
tionē nature aſſumpte filius dicitur
minor patre: ſed ſpiritusſanctus nō
aſſumpſit creaturā viſibilē in qua
apparuerit in vnitate perſone: vt ꝙ
illi conuenit de illo predicetur: vnde
nō poteſt dici minor patre propter
viſibilem creaturam.
¶ Dubi. q: cū vete. teſtamēti ſtatus 14
correſpōdeat patri: ⁊ noui teſtamē⸗
ti ſtatus correſpōdeat filio. vř ꝙ ad⸗
huc remaneat ſtatus alterius teſta⸗
menti q̇ correſpondeat ſpūi ſancto.
Et ſic in die penthecoſtes nō videť
ꝙ ſit data plenitudo ſpūſſancti? R.
dñs Cardina. de turre crema. ſuper
euangelijs qđ lex noua ſuccedit ve⸗
te. tanꝙ̄ ꝑfectū imperfecto: ſed non
eſt alius ſtatus expectādus ꝑfectior
ſtatu noue legis: cum noua lex vlti⸗
mam perfectionē poſſibilem in via
contineat. Ideo nō eſt expectādus
alius ſtatus correſpōdens ſpūi ſctō
magis ꝙ̄ ſtatus noue legis potiſſi⸗
me q: lex noua eſt amoris. Amor au
tem appropriať ſpūi ſctō ſicut etiā
filio. Rom. viij. lex ſpūs vite in xp̄o
ieſu ⁊c. eodē modo lex vetus nō ſolū
correſpondet patri: ſed etiā filio in⸗
quantum fuit ibidē prenūtiatus ⁊ pre⸗
figuratus ꝑpter qđ dicit Joan. v. ſi
crederetis Moyſi crederetis forſi⸗
tan ⁊ mihi: de me enim ille ſcripſit.
¶ Dubi. cū colūba ⁊ ignis ſint crea 15
ture totiꝰ trinitatis: cur potius per
eas repreſentať ſpūſſanctus ꝙ̄ pa⸗
ter ⁊ filius? Rñ. ſanctus Tho. j. par.
q. xliij. arti. vij. qđ lꝫ ſint creature to⸗

tius trinitatis.Rñ facte ſunt ad demõſtrandum ſpecialiter hãc ⁊ illã pſonã.ſicut enĩ diuerſis nominibus ſignificatur pater ⁊ filiꝰ ⁊ ſpũſſanctꝰ ita etiã ⁊ diuerſis rebus ſignificari potuerũt ꝗ̄uis inter eos nulla ſit ſeparatio aut diuerſitas.

16 ¶ Dub.qũo intelligitur quẽ mittet pr̃ in noie meo? Rñ. Didimus.ꝙ filius qui venit in noie patris portat eius nomẽ ꝑ hoc ꝙ vnigenitꝰ dei filius approbat:q2 ergo ſpũſſctũs in nomine filij mittitur a patre oſtendit q2 vnitate ſit iunctus ad filium. vnde ⁊ filij dictus:eſt ſpũs per adoptionẽ ſuam filios faciens eos qui ſe recipere voluiſſent.

17 ¶ Dubit.qũo ſuggeret omnia. Reſpon. dominus Car. de tur.cremata ſuggeret id eſt reducet ad memoriam omnia quecunq̄ a xp̄o audierant quorũ multa oblita erant nec poterant memorie commendare. Quomodo enim euangeliſta Joannes poſt ſexaginta annos potuiſſet omnium verborũ xp̄i que ſcripſit in euangelio memoriam habere niſi ſpiritusſanctus ſet ſuggeſſiſſet.

18 ¶ Dub.cũ xp̄s iã apoſtolos docuiſſet qũo ſpũſſanctus eos docuit oĩa? Reſpõ.qꝺ docebit omnia.i.faciet intelligere omnia que dico vobis.nã tunc erãt rudes ⁊ in timore poſiti ꝓpter auditũ paſſionis chriſti:iõ male attẽdebant ad verba xp̄i. Et iõ ſpũſſanctus poſt ſuppleuit iſtũ defectũ.

19 ¶ Dub.nunquid ⁊ pater docet ſicut filius ⁊ ſpiritusſanctꝰ? Rñ. Aug.qꝺ omnis trinitas:docet:ſed niſi etiam ſigillatim cõmendaretur eam nullo modo humana capere vt cunq̄ poſſet infirmitas.

20 ¶ Dubi.cur dicit pacẽ relinquo vobis? Rñ. Chryſto.ſuper Joan.qꝺ q2 turbabãtur audientes odia ⁊ prelia ſibi imminere poſt eius receſſum iõ ꝯſolat eos dicẽs:pacẽ relinq̄ vobis. 21

¶ Dubi.que differentia eſt inter relinquere pacẽ ⁊ eã dare. Rñ. Augu. qꝺ relinquit pacem in hoc ſeculo vt hoſtem vincanꝰ ⁊ inuicẽ diligamꝰ ſed pacẽ ſuã dabit in futuro ſeculo quando ſine hoſte regnabimus vbi nunq̄ diſſentire poſſumus.

¶ Dubi.cur cũ dicit do addit meã. 22
Rñ.qui ſupra.qꝺ ſua pax eſt quam habet ſ3 iſta quã nobis relinquit in hoc ſeculo noſtra potius eſt dicẽda ꝗ̄ ipſius illi quippe nihil repugnat in ſeipſo quia nullũ habet omnino peccatũ. Nos autem talem pacem nunc habemus in qua adhuc dicamus.dimitte nobis debita noſtra. Jtẽ in nobis eſt pax:q2 credimus ꝙ inuicem diligamus.ſed nec ipſa plena eſt:quia cogitationes cordis noſtri inuicem non videmus.

¶ Dubit.cur dicit nõ qũo mundus 23
dat ego do vobis? Rñ.qui ſupra.qꝺ homines qui diligunt mundũ dant propterea ſibi pacem vt ſine moleſtia perfruantur.

¶ Dubi.cur dicit non turbetur cor 24
veſtrũ. Rñ. Chryſo.vbi ſupra.qꝺ q2 dixerat pacẽ relinquo vobis ꝙ erat verbũ recedẽtis hoc poterat eos cõturbare.ideo dicit non turbetur.

¶ Dubitatur cur addidit neq̄ formidet. Reſpon. Lyra.qꝺ non turbe 25
tur dicit vt non turbarentur de morte ſua ſe neq̄ formidet ſubiunxit aſſecuranda eos q2 timebãt mori cũ eo.

¶ Dubitatur quomodo ibat ⁊ ve 26
niebat ad eos. Rñ. Auguſt.qꝺ ibat per id quod homo erat:⁊ remanebat per id quod deus erat.

¶ Dubitatur.an chriſtus dubitaue 27
rit an diſcipuli diligerent eum:q2 dixit:ſi diligeritis me. Reſpon. Lyra. qꝺ ibi accipitur ſi pro quia ſcilicet quia diligitis me.

¶ Dubi.cur ex hoc dicunt gaudere 28

qđ vadit ad patrē? R̄ñ. Ly.q.d.q: p mortem vado ad patrem me exaltantem ꝛ glorificantem.

29 ¶ Dub. q̄ñ pater maior filio eſt cū ſint equales? R̄ñ. Aug. ꝙ ſunt equales ſecundū diuinitatem: ſed filius eſt minor patre ſecundum humanitatem aſſumptam: imo maior etiã ſeipſo: quia maior eſt forma dei que amiſſa non eſt: quam forma ſerui que accepta eſt.

30 ¶ Dub. cur dicit vt cũ factū fuerit credatis cū fides ſit de nō viſis? R̄. qui ſupra. ꝙ ex rebus que videntur agitur in nobis vt ea credamus que non videntur: cum igitur factū fuerit ꝙ eum poſt mortem viſuri erant viuentē ꝛ ad patrem aſcendentē: ex hoc fuerant credituri qđ ipſe eſſet xp̄s filius dei qui hoc potuit facere ꝛ predicere anteꝗ̄ faceret.

31 ¶ Dub. an videt ꝙ tunc non credebant eum filium dei? R̄ñ. qui ſupra. quod tunc credebant nec poſt fuerant credituri fide noua ſed aucta: aut certe cum mortuus eſſet defecta cum reſurrexiſſet refecta.

32 ¶ Du. cur dicit iã nō multa loquar vobiſcū? R̄ñ. Beda. q: inſtabat tēpus vt ad mortem traderetur.

33 ¶ Dub. q̄ñ dibaolus eſt princeps mundi: id eſt malorũ cum eos non creauerit? R̄ñ. Lyra. qđ non p creationem: ſed per ſeductionem.

34 ¶ Dubit. ad quem venit princeps mundi. i. diabolus? R̄ñd. qui ſupra ꝙ ad chriſtum.

35 ¶ Dub. ad quid venit ad eum? R̄ñ. qui ſupra. ꝙ ad eum tentandum in deſerto: ꝛ ad contra eum concitandum principes iudeorum.

36 ¶ Dubit. quid eſt illud quicquid quod non habet diabolus in chriſto. Reſpond. id eſt peccatum nullum: quia neque cum peccato deus venerat: neqꝫ eius carnē de peccati ppagine ſemper virgo pepererat

¶ Dubitatur cur dicit: ſed vt cognoſcat mundus ꝛc? Reſpon. Aug. ꝙ reſpondet tali queſtioni tacite: cur morieris ſi nullum habes peccatum, cui debetur mors? Reſpon. vt omnes cognoſcant quod mortem ſuſtineo ex dilectione quam habeo ad patrem: ideo ſicut mandatum dedit id eſt inſpirauit mihi pater vt pro ſalute hominum morerer ſic facio.

☞ Allegorice.

¶ Iſta miſſio ſpiritusſancti prefigurata fuit ꝛ prenuntiata. Sapien. j. c. Spiritus domini repleuit orbē terrarum ꝛ hoc quod continet oīa ſciētiam habet vocis. Item Iohelis. ij. effundam de ſpiritu meo ſuper oēꝫ carnē ꝛc. Item Ezechielis. xxxvj. c. Spiritum meum ponam in medio veſtri. Item ꝑfigurata fuit Exo. xix. quando dominus deſcēdit in igne ſup montem Sinay. Unde verſus. Pectora ſanctorum replet almum pneuma virorū Lex eſt diuina moy ſi; data vertice ſigna. Celica flamma venit ꝛ plebis pectora lauit.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nō exponit̃ rōne dicta in prologo.

¶ Feria. ij. penthecoſtes.

Sic deus dilexit mundum Joānis. iij. cap.

Hec verba locutus eſt dominus anno etatis ſue. xxxij. die. ij. Maij in ſabbato.

☞ Hiſtorice.

¶ Nicodemo dn̄s ait ita deuꝫ dilexiſſe mundum vt ſuum genituꝫ exhiberet: quatenus in eum credētes nequaꝗ̄ dānentur ſed vita ꝑfruantur eterna: nec vt ſeculum iudicet miſit: ſed vt afferat ſalutem nec ei fidem adhibēs iudiciū ſubiit ſed incredulus ab infidelitatē. Judicium

autem id eſſe diſſeruit: q̄m ampliori dilectionis vinculo tenebras ſeculares homines quam lucem amplexi ſunt: cum cuncta inique agerent nec lumine ſua vellent demonſtrari op̄a quatenus pena luerent. Recta vero qui peragunt lucē proſequuntur: vt eorum innoteſcant geſtaq̧ cooperante altiſſimo perfecta ſunt.

Q uali ad dubia habendi ſunt.

1 ¶ Dub. cur dixit dñs predicta verba. Rñd. q̄d Nicodemo vt patet immediate: ante iſtud euangelium.

2 ¶ Dubi. cur hec ſibi dixit. Rñ. Chryſo. ſup Joā. q̄d qr dixerat p̄mus ſicut exaltauit moyſes ſerpentem in deſerto: ita exaltari oportebat filium hois: ne auditor triſtis ab his fieret verbis humanū q̄d de eo ſuſpicās τ mortē eius eſtimās nō eſſe exiſtētiā. Hoc ad rectitudinē reducit filiū dei dicens eū qui datur ad mortē τ mortem eius eſſe cauſam vite eterne.

3 ¶ Dubi. quomodo dedit deus filiū qui ſemp ſecū eſt. Rñ. Theophilus: q̄ qr vnus erat ſecundum hypoſtaſim dei filius τ homo qui paſſionē ſubſtinuit: filius dari dicit in mortē qui patiebatur non natura propria: ſed carne propria.

4 ¶ Dubi. cur dicit filiū? Rñ. Chryſo. quod eſt oſtenſiuum magni amoris qr non angelum non archangelum ſed filium dedit.

5 ¶ Dub. cur dicit ſuū? Rñ. Hilarius vij. de trinitate: quia non filium adoptiuum dedit ſed filium ſuum.

6 ¶ Dubi. cur dicit vnigenitum? Rñ. Chryſo. quoniā ſi plures habuiſſet filios τ dediſſet vnum: hoc eſſet maximum: nunc vero filium vnicum dedit: ideo dicit vnigenitum.

7 ¶ Dubi. cur ſubiungit vt omnis qui credit in eum τc? Rñ. Theophil9 q̄ maxima ex hoc vtilitas conſecuta eſt: quia vetus teſtamentum his qui ſeruabant illud dierum longitudinē promittebat: euangelium vero eternam τ inſolubilem vitam.

8 ¶ Dub. cū filius dei debeat iudicare mundū: cur dicit q̄ non miſit eū in mundū vt iudicet mundū. Rñd. Lyr. q̄ intelligitur non iudicare mūdum in ſuo primo aduentu: quia potius tunc venit iudicari q̄ iudicare: ſed hoc intelligitur quod iudicabit mundum in ſecundo aduentu.

9 ¶ Dubi. qr in primo aduentu exercuit iudiciū arguendo iudeos? Rñ. Lyra. q̄d hic accipitur iudicare pro condemnare τ non pro arguere.

10 ¶ Dubit. q̄uo iam iudicatus eſt qui non credit in eum cum in primo aduentu neminē iudicauerit. Reſpon. quia ſupra iam iudicatus eſt: id eſt habet in ſe cauſam manifeſtam ſue cōdemnationis: ſicut ille dicitur mortuus qui iam habet in ſe cauſam manifeſtam mortis.

11 ¶ Dubita. cur additur. qr nō credit in noie vnigeniti filij dei. Rñ. Alcuinus q̄m in hoc ſolo noie eſt ſalus.

12 ¶ Dubi. cur non dicit in nomine patris τ filij τ ſpiritusſancti? Rñ. ſanct9 Tho. ſuper. j. Corin. j. q̄ vt Ambro. dicit in nomine chriſti tota trinitas intelligitur: quia chriſtus eſt vnctus pater vnguens: τ ſpiritusſanct9 quo vngitur.

13 ¶ Dub. q̄d eſt illud q̄d dicit hoc eſt autem iudicium. Rñ. Lyra. iudiciū i. cauſa condemnationis.

14 ¶ Dub. quid vocat lucē τ quid tenebras? Rñd. Bed. q̄ ſe appellat lucē τ peccata vocat tenebras.

15 ¶ Dubi. q̄ fuerūt diligentes magis tenebras q̄ lucē? R. q̄ phariſei ſcribe: τ principes ſacerdotum.

16 ¶ Dubitatur cum male agentes

optent habere lucē:vt poſſint vide-
re quid agant.ſ.furari ⁊ huiuſmodi
videtur ꝙ eam non audiant. Reſp.
Alcuinus ꝙ non audiunt illa occa-
ſione ſed inquantum in luce detegi
tur peccatum.
17 ¶ Dubitatur.q: aliquando eorum
peccata veniunt ad lucē quando cō
demnatur per iuſtitiam. Reſpond.
Lyra.ꝙ non veniunt ad lucez ſpon
te ſed coacte.
¶ Dubit.quid intelligit cū dixit vt
18 nō arguantur. Reſpon.qui ſupra.i.
vt non puniātur per iuſtitiam.
¶ Dubitatur quid eſt facere verita-
19 tem.Reſpon.qui ſupra.ꝙ facere ſm
voluntatem diuinā que eſt virtus.
¶ Dubitaſ quomodo bona opera
20 fiunt in deo. Reſpond. Lyra.in deo
id eſt in virtute dei.

¶ Senſib⁹ myſticis non ex-
ponit ratione dicta in prologo.

¶ Feria . iij . penthecoſtes.

Amen amen dico vobis qui non
intrat per oſtium.Joan.x.cap.
Hec vba dixit dñs anno etatis
ſue. xxxij . die.xxvj. Septembus in
ſabbato.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis ſdñs furē illum. latro
nē ꝗ fore aiebat:qui alſ ꝙ̄ p oſtium
ſtabulum ingrederetur ouium:ſed
eum eſſe paſtorem qui ingrederetur
ianuam cui ⁊ aperiret portarius cu
iuſqꝫ vocem agnoſcerent oues:ſe-
querēturqꝫ eum fugientes alienum
cui⁹ nec vocē perſpiciūt. Nō agno
uerāt autē hoc pverbium diſcipuli
itaqꝫ ſe oſtium eſſe eis dixit eos ve-
ro qui pre ſe venerunt fures fuiſſe
atqꝫ latrones: quos nec audierunt
oues per ſe vti per oſtium quiſquis
ingrederetur ſaluum fore ait latiſſi-
maqꝫ ingrediens egrediens ve paſ-
cua reperturum qui vero fur eſt:in
vt interimat venit:ſe vero veniſſe vt
abundantius vita fruantur.

Licet tandem diſſolue-
re dubia.
¶ Dub.cur dñs dixit 1
pdicta verba. Reſpon.
Chryſoſt.qꝺ q: dñs de
cecitate iudeoꝝ diſpu-
tauerat poſt illuminationē ceci nati
ne forte dicerent ꝙ non ex cecitate:
ſed quia erroneus eſſet ab eo fuge-
rent oſtendit ſe non eſſe erroneum:
ſed verum paſtorem ſigna ponens
latronis ⁊ paſtoris.
¶ Dubitaſ quis eſt quem dicit non 2
intrare per oſtium. Rñ. Chryſoſto.
ſuper Joānem.ꝙ per hoc eos q an-
te eum fuerunt occulte inſinuat et
eos qui poſt eum futuri ſunt anti-
chriſtum ⁊ pſeudo chriſtos.
¶ Dubit.qd intelligit per oſtium? 3
Rñ.qui ſupra.ꝙ ſcripturas que dei
cognitionem apperiunt.
¶ Dubitatur cur dicit qui aſcendit 4
aliūde:⁊ nō qui intra aliūde. Rñ.q
ſupra.ꝙ propter ſimilitudinem fu-
ris maceriam trāſcendere volentis
⁊ periculoſe omnia agentis.
¶ Dubit.qs aſcendit aliunde? Rñ. 5
qui ſupra.quod phariſei q dicebant
mandata ⁊ doctrinas hominum.
¶ Dubit.q: infra dicit ſe oſtiū quō 6
poteſt eſſe paſtor ⁊ oſtium? Reſpon.
qui ſupra qꝺ quia nos adducit pa-
tri oſtium ſe dicit:quia vero procu-
rat dicit ſe paſtorem.
¶ Dubit.qd eſt ouile? Rñ.ꝙ cauſa 7
ouiū:locus in quo ſtabulātur oues.
¶ Dubita.que differentia eſt inter
furē ⁊ latronem. Rñd.ꝙ vt dicit Ca- 8
tholicō fur vadit de nocte ⁊ pfod.t
domos. Latro aūt eſt qui latet in ſil
uis ⁊ expoliat tranſeuntes.
¶ Dub.cur dñs vocat tales fures 9
⁊ latrones? Reſpon. Aug.in hom.l.
ꝙ fures ſunt quia quod alienum

eſt ſuũ dicũtur ꝛ ſunt latrones: quia quod furantur occidunt.

10 ¶ Dubi. an omnis intrans p̄ oſtiũ ſit paſtor. Rñd. ꝙ non. niſi habeat alias conditiones. ſcȝ ꝙ ei oſtiarius aperiat ꝛ ꝙ oues eius vocē audiant ꝛ qḋ eas vocet nominatim.

11 ¶ Dubi. cur oſtiari⁹ aperit paſtori. Rñ. Lyr. q2 ſcit eũ beniuolũ ouibus.

12 ¶ Dubi. quis eſt iſte oſtiarius? Rñ. Theophilus. qḋ eſt ſpũſſanctus per quem ſcripture reſerate nobis indicant chriſtum.

13 ¶ Dubita. quia oues etiam audiunt vocem latronis qui non eſt paſtor? Rñ. Lyra. ꝙ audiunt quidem: ſȝ nõ cognoſcunt: ꝛ hic audiunt ponitur pro cognoſcunt.

14 ¶ Dubi. quomodo poteſt nominatim in tãta multitudine vocare? Rñ. Lyra. ꝙ ideo vocare dicitur eas nominatim: quia diſtincte eas cognoſcit ꝙ non faciat alienus.

15 ¶ Dubi. q2 paſtor ſequit̃ oues cũ virga ꝛ non precedit. Reſpond. Lyra. ꝙ paſtores in terra illa precedunt gregem ſibilando.

16 ¶ Dub. q2 aliqñ aliqua ouis errat ꝛ tunc illa non ſequitur paſtorem. Reſpond. ꝙ hoc non eſt ex defectu paſtoris: ſed ouis errantis.

17 ¶ Dubi. quid intelligit hic per alienum. Rñd. Lyra. quod pſeudo apoſtolos ꝛ antichriſtum ꝛ etiam Machometum.

18 ¶ Dubi. nunqd intelligebant apoſtoli quid eſt oſtium paſtor oues ꝛc. Rñ. Lyr. ꝙ bene intelligebãt hec: ſȝ nõ quid ſignificaretur per illas res cum ſenſus eſſet parabolicus.

19 ¶ Dubit. cum Moyſes ꝛ prophete venerint ante eum an ipſi fuerint fures ꝛ latrones. Rñ. Lyra. quod non intelligitur de prophetis ꝛ aliis ſanctis qui ab eo miſſi fuerunt ꝛ qui per alium facit per ſe facere videtur: ſed de his qui venerunt capite proprio. Sicut dicitur Actuum. v. de Theoda ꝛ Juda galileo.

¶ Dubita. quia vt Joſephus dicit 20
Theodas decepit multos qui ſecuti ſunt eum: ꝛ etiã Judas galileus tempore quo chriſtus natus fuit etiã habebat multos ſequaces. ergo oues alienos ſequebantur ꝛ audiebant. Rñ. Lyra. ꝙ non audierũt eos oues id eſt fideles in ouili eccleſie permanentes: quia ipſi perierunt ꝛ ſequaces eorũ. vt dicitur Actuum. v. ca.

¶ Dub. cur replicat ꝙ eſt oſtiũ. Rñ. 21
qui ꝫ. qḋ ad probandũ ꝙ eſt oſtium per officium oſtij ꝙ eſt ſaluare ea q̄ ſunt intra domũ: ꝛ qḋ per ipſum ſit ingreſſus ꝛ egreſſus.

¶ Dub. quõ ergo multi intrantes p̄ 22
chriſtũ qui eſt oſtium finaliter damnãtur ſicut Judas ꝛc. Rñd. Aug. qḋ ingrediens non fictus ſed verus et perſeuerans, ſaluabitur.

¶ Dubi. quõ ingredietur ꝛ egredie 23
tur? Rñd. qui ſupra ꝙ ingredief intus bona cogitando: ꝛ egredief illa operecomplendo.

¶ Dubi. que ſunt illa paſcua. Rñd. 24
Theophilus. quod delectatio futura ꝛ requies in quam dominus nos introducet.

¶ Dubi. cur dicit paſcua in plurali? 25
Reſpõ. Lyra: quia beati reficiuntur interius in aſpectu diuinitatis chriſti ꝛ exterius in aſpectu ſue humanitatis.

¶ Dub. quõ fur mactat ꝛ perdit. Re 26
ſpon. Alcuinus: ꝙ mactat mala doctrina retrahendo a fide: ꝛ perdit in eterna damnatione.

¶ Dubi. quid eſt mactare? Reſpon. 27
Catholicon: quod eſt immolare trucidare ꝛ interficere.

¶ Dubi. cur dicit vt vitam habeãt 28
ꝛ abundantius habeant. Reſpond. Lyra poſt ſanctum Thomam ſuper

ij.ad Ephe.lect.ij. vitam habeant.ſ.
gratie in hoc mūdo ⁊ abundantius
habeant:ſcilicet glorie in patria.

¶ Alijs ſenſib⁹ myſticis non
exponitur ratiōe dicta in prologo.

¶ Feria . iiij . penthecoſtes .

Nemo poteſt ad me venire. Joā.
vi.cap.

Hec verba dixit dñs āno etatis.
ſue.32.die.14.Aprilis.in die martis.

Hiſtorice.

¶ Judeis dñs aiebat nullū ad ſe ve-
nire valere:niſi ab eius qui eum mi-
ſerat genitore traheretur quē ⁊ ipſe
venientem in vltimo reſurgere iube
ret die:cum ꝓphetarum canāt ora-
cula;omnes futurū eſſe vt inſtruant
a deo:quēcunq; vero ad ſe venire vi
xit q̄ doct⁹ a patre fuerit,⁊ ſi a quoq̄
minime intueri poſſit eius genitor
niſi a ſe qui eum clariſſime intuetur:
oēs quoq; vitam habere perpetuā
qui in eum crederent ⁊ ſe etiam eſſe
panē vite:eorū vero progenitores in
deſerto ediſſe manna ⁊ tamen mor-
ti obnoxios fuiſſe:ſed eum qui hunc
e celis prouenientē manducauerit
panē nequaq̄ a letho ſuperari poſ-
ſe:ſed in eternū vita fruetur:ait etiā
panem qui caro ſua eſt ſe daturum
pro ſeculi vita.

Occurrunt dubia ſoluēda.
¶ Dubitatur cur domi-
1 nus dixit predicta verba.
Rñ.quod cum dominus
ante hoc euangelium di-
xiſſet iudeis quod erat panis viuus
qui de celo deſcenderat:murmura-
bant:quoniam dicebant eum eſſe fi-
lium Joſeph ⁊ patrem ac matrem
agnoſcebant:dicit ergo eis Nolite
murmurare:nemo poteſt ad me ve-
nire niſi pater meus qui miſit me tra
xerit eum.
¶ Dubi.cur nolebat qd̄ murmura-
rent? Reſpon.Lyra:q2 patres eorū
in deſerto murmurātes grauiſſima
pena mortui fuerunt.
¶ Dubi.cur non palam ⁊ in faciem 3
dicebant ſibi ⁊ non murmurare? Re
ſpon.Chryſo.ꝙ adhuc eum venera-
bantur quia recens erat ſignum de
quinq; panibus ⁊ propterea nō ma
nifeſte contradicebant.
¶ Dubi.quid eſt murmuratio? Rñ. 4
ſ.Uincen.in ſermone.ꝙ eſt ſecreta lo
cutio que fit contra aliquem ex indi
gnatione vel ex admiratione.
¶ Dubi.an murmuratio ſit pecca- 5
tum. Rñ.qui ſupra.ꝙ ſic.ſi ſit ex indi-
gnatione vel contra deum:vel con-
tra ſuperiores:vel contra proximū
quando eſt contra dilectionem dei
⁊ proximi:ſed quando eſt ex admira
tione : ſicut de aliquo cito exaltato
ad honores vel diuitias dicendo.O
deus quomodo iſte iam cito aſcēdit
ad tantam dignitatem:vel ad tātas
diuitias non eſt peccatum.
¶ Dubita.cur non reſpondit eorum 6
murmurationi dicendo qd̄ nō erat
filius Joſeph ſed ſemper virginis
cōceptus ex ſpirituſancto? Rñ.Chry
ſoſto.quia nō poterant illum mira-
bilem partum audire.ſi vero eū qui
eſt ſecundum carnem non poterant
manifeſte audire multo magis nec
ſuperiorem ineffabilem.
¶ Dub.quomodo reſponſio chriſti 7
erat ad propoſitū? Rñ. qd̄ iudei nō
volentes intelligere myſterium con
ceptionis xp̄i non poterant venire
ad eum per fidem. Et ideo dicit ne-
mo venit ad me:vt credat me eſſe fi-
lium dei niſi tractus id eſt inſpiratus
a patre meo.
¶ Dubi.nūquid abſq; tractu patris 8
aliquis poſſit venire ad xp̄m? Rñd.
Lyra.ꝙ nō:q2 nihil poteſt aſcende-
re ſupra naturam ſuam niſi ab alio
trahatur. Et ideo cū non poſſumus

coniungi chriſto niſi per fidem cha
ritate formatam dicitur eſt maxi-
mum donum dei:ideo oportet ꝙ tra
hamur per patrem.
9 ¶ Dubi.quia ſi nemo poteſt habere
fidem niſi tractus a patre ergo in
iuſte damnanſ infideles? Rñd.ſan.
Tho.iij.cõtra gẽtiles.c.clix.ꝙ ratio
nabiliter ⁊ non iniuſte imputaſ ho-
mini ſi ad deũ nõ ꝯuertaſ ꝗuis hoc
ſine gratia dei facere nõ poſſit.Uñ
cõſiderandũ eſt ꝙ licet aliquis per
motũ liberi arbitrij diuinam grãm
promereri ne poſſit:poteſt tamẽ ſe-
ipſum impedire ne eã recipiat.Dici-
tur enim Job.xxi.ca. recede a no-
bis ſcientiam viarum tuarum nolu
mus.⁊ Job.xxiiij.ipſi fuerunt rebel-
les lumini:⁊ cum ſit in poteſtate li-
beri arbitrij impedire diuine gra-
tie acceptionem vel non impedire
non immerito in culpã imputatur
ei qui impedimentum preſtat gratie
receptioni.Deus enim quantum in
ſe eſt paratus eſt omnibus gratiam
dare:vult enim omnes homines
ſaluos fieri ⁊ ad agnitionem verita
tis venire vt dicit.j.Thimo.ij.ſed il-
li ſoli gratia priuantur qui in ſeipſis
gratie impedimẽtum preſtant ſicut
ſole mũdũ illuminanti in culpã im-
putatur ei qui oculus claudit ſi ex
hoc aliqđ malũ ſequatur:licꝫ videre
nõ poſſit niſi lumine ſolis ꝑueniaſ.
10 ¶ Dubi.cur non omnes trahuntur
a patre? Rñ.Aug.in homil.dicens:
quẽ trahat ⁊ quem nõ trahat:qua-
re iſtum trahat ⁊ non illũ:noli vel
le iudicare ſi non vis errare:ſemel
accipe ⁊ intelligere:ſi non trahe-
ris ora vt traharis.
11 ¶ Dubit.quit eſt trahi ad xp̃m.Rñ.
qui ſupra.ꝙ eſt delectari beatitudi-
ne veritate:iuſtitiã:ſempiterna vita
ꝙ totum xp̃s eſt.
12 ¶ Dubita.an non ⁊ pater ſuſcitabit
in nouiſſimo die? Reſpon.Chryſ.ꝙ
ſic.ſed hoc dicit xp̃s oſtendens pari-
litatem virtutis.
¶ Dubi.in quib9 ꝓphetis habetur 13
ꝙ erũt omnes docibiles dei.Rñ.ꝙ
Eſa.liiij.diciſ ponã oẽs filios tuos
doctos a domino:⁊ Hiere.iij.dabo
vobis paſtores:iuxta cor meũ ⁊ pa-
ſcent vos ſcientia ⁊ doctrina.
¶ Dub.cur.dñs non allegauit ſcri- 14
pturã prout iacet? Reſpon.Lyra.ꝙ
non in verbis attendendum eſt:ſed
in ſenſu verborum.
¶ Dub.cur multi nõ credunt ſi om 15
nes erũt docibiles.Rñ.Chry.ꝙ oẽs
q̃ volẽt erunt docibiles ⁊ credẽtes.
¶ Dubita.quid debemus audire a 16
patre? Rñ.Lyra.ꝙ predictas inſpi-
rationes eas percipiendo.
¶ Dubi.quomodo audiẽs adiſcit? 17
Rñd.qui ſupra.ꝙ ipſas inſpiratio
nes ſequendo.
¶ Dubi.quõ poſſumus audire pa- 18
trẽ loquẽtẽ? Rñ.Aug.de preſti.ſan-
ctorum quod non audimus cũ car
nis aure ſed corde.
¶ Dubi.nunq̃d filius ⁊ ſpũſſanctus 19
docent? Rñ qui ſupra.ꝙ ſic:q2 in ſe-
parabilia ſunt opera trinitatis.
¶ Dubit.cur ergo potius attribuiſ 20
patri ꝙ doceat ꝗ̃ filio aut ſpiritui
ſancto.Rñ.qui ſupra.q2 de ipſo pro
cedit ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctus.
¶ Dubi.cur dicit ꝙ patrẽ non vidit 21
quiſꝗ̃ ⁊c.Rñ.Augu.ſuper Joan.ne
iudei dicerẽt nunꝗ̃ vidim9 patrẽ et
quõ poſſumus diſcere ab eo:ideo a
me ipſo audite q2 eſt nõui ⁊ ab ipſo
ſum:⁊ ſum verbum eius.
¶ Dubitatur:q2 ſi quiſꝗ̃ nõ vidit pa 22
trem niſi filius:ergo ſpiritus ſanct9
non vidit eũ.Reſpond.Lyra.ꝙ pro
pter hoc nõ excluditur ſpiritus ſan-
ctus quorum eſt vna ſimplex viſio:
dictio enim excluſiua addita vni per
ſone reſpectu termini eſſentialis

non excludit aliam partem.
23 ¶ Dubit. cum Moyſes ⁊ paulus viderint patrem: cur dicit quiſꝗ? R. qui ſupra. ꝙ ipſi viderūt in quodaz raptu ſed illa viſio non erat ſimilis viſioni xp̄i: qui ab inſtanti cōceptionis ſue vidit diuinam eſſentiaz per modum habitus permanentis.
24 ¶ Dub. qꝛ nō oīs qui credit in chriſtum habet vitam eternaz maxime in hoc mundo? Rñ. qui ſupra. ꝙ ⁊ ſi non habeat eam actualiter: habet tamen eam virtualiter.
25 ¶ Dub. quomodo chriſtus dicitur panis vite? Rñ. qui ſupra. qꝛ dat vitam ⁊ eam conſeruat.
26 ¶ Dub. cur dicit patres veſtri māducarūt māna in deſerto? R. qꝛ iudei dixerāt xp̄o ꝙ ipſi māducauerāt māna. q. d. ipſi manducauerūt manna: tu dediſti nobis panes ordeaceos: ipſi māducauerūt per quadraginta annos. Tu nos paniſti ſemel tm̄: id xp̄s ꝯcedit iſ vera eſſe q̄ dicebāt tamen lʒ māducauerint māna ⁊ tot annis mortui ſunt nihilominus: ſʒ panis ſpūalis de quo loquitꝛ ſimiliter ſicut māna deſcēdit de celo: ⁊ habet ampliorē virtutē qꝛ conſeruat a morte qđ ille non faciebat.
27 ¶ Dubit. qꝛ multi manducant corpus xp̄i qui tamen moriuntur non ſolū morte corporali: ſʒ etiā eterna. Rñ. Aug. ꝙ qui indigne ſumunt. vt dicit Apoſtolus iudicium ſibi manducant ⁊ bibunt. Et ideo qui māducat digne et perſeuerat non morietur in eternum.
28 ¶ Dubita. an panem ſacrum quem dant ⁊ miniſtrant ſacerdotes etiaz ſit pro mūdi vita? Rñ. ꝙ ſic: qꝛ ſacerdos nō cōſecrat niſi in perſona xp̄i.
29 ¶ Dubi. cur dicit pro mundi vita? Reſpond. Lyra qꝛ alia ſacramenta ſolum proficiunt recipienti: ſed eucharīſtia non ſolum ſacerdoti ſumenti ſed etiam toti eccleſie.
¶ Dubit. cur dicitur caro ⁊ panis? 30
Rñd. qui ſupra ꝙ dicitur panis inquātū eſt ſacramentuz quod eſt ſpecies panis: ⁊ dicitur caro inquantū eſt res contenta ⁊ ſignificata ſcilicet verum corpus chriſti.
¶ Dub. cur cū dixerit hic eſt panis 31
de celo deſcendens poſt replicauit ego ſum panis viuus ⁊c. Rñ. ꝙ ad maiorem expreſſionem: ⁊ vt ſcirent quis erat ille panis qui erat ipſe.

¶ Aliis ſenſibus myſtycis nō exponi ſ ratione dicta in plogo.

¶ Feria.v. penthecoſtes.

Conuocatis ieſus duodecim diſcipulis. Luc. ix.

Hiſtoria huius euangelii facta eſt anno Chriſti. xxxi. die. xiiii. in die Iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Duodecim quos dominꝰ elegerat apoſtolis poteſtatem virtuteꝗ contulit demone ab obſeſſis eiiciendi corporibus: ⁊ languētibus, ſubueniendi in mandatis eis dando ne quicꝗ euntes ſecum deferrent: non virgam: peram: panem: pecuniāꝗ: aut duas poſſiderēt tunicas: in eam ꝗ quam ingreſſi fuiſſent domū manerēt: nec egrederentꝛ: pedū quoꝗ puluerem in eos qui nequaquā eos exciperent dum vrbem exirent excuterent ad teſtimoniū illis qui quidem imperata exequentes caſtella circūeuntes euangelizabant vbiꝗ infirmoſque curabant.

Neceſſaria quedam ſoluam dubia.
¶ Dubit. cur dominus 1
talem poteſtatem dedit apoſtolis? Rñ. Lyra. qđ ad confirmandum doctrinam quā eis dederat vt predicerent.
¶ Dub. cur tantum duodecim ele- 2

git apoſtolos? Rñ. Remigi9. ꝓpter
perfectionem ipſorum que deſigna
tur ex numero duodenario qui con
ſurgit ex duobus denarijs qui ſena
rius habet perfectionem eo quia ex
ſuis partibus que ſunt. j. ij. iij. in ſe
ipſum formatur.
3 ¶ Dubita. cum multi alij diſcipuli
miſſi fuiſſent ad predicãdum a xp̃o:
vt patet Luce. x. c. Cur facit hic men
tionem ſoluꝫ de duodecim? Rñ. qui
ſupra. quia iſti duodecim erãt prin
cipaliores: ⁊ qꝛ etiã maior poteſtas
erat eis a chriſto collata.
4 ¶ Dubi. cur inter duodecim elegit
iudam qui eum prodidit? Rñ. Aug.
xviij. de ciui. dei. ꝙ habuit inter eos
vnum: quo malo vtens bene: et ſue
paſſionis impleret diſpoſitum ⁊ ec
cleſie ſue tolerandorũ malorum pre
beret exemplum.
5 ¶ Dubi. quid ſignificat apoſtolus?
Reſpon. grece: liſan hebraice: ⁊ miſ
ſus dicitur latine.
6 ¶ Dubit. an apoſtolus ſit dignitas
Reſpon. ſ. Tho. j. Corint. j. ꝙ ſic: ⁊ eſt
prima dignitas in eccleſia.
7 ¶ Dubi. an apoſtoli ſint digniores
quolibet alio ſancto? Rñ. qui. ſ. ad
Roma. viij. lect. v. ꝙ ſunt oĩb9 alijs
ſanctis quacũqꝫ prerogatiua preful
geant ſiue virginitatis: ſiue doctri
ne: ſiue martyrũ preferẽdi tãqꝫ abun
dantius ſpiritũ ſanctum habentes.
8 ¶ Dub. an poſt acceptum ſpiritum
ſanctum apoſtoli peccauerint? Re
ſpond. qui ſupra. ad Gal. ij. lect. iij.
ꝙ non mortaliter: ⁊ hoc donum ha
buerunt per potentiam diuinã que
eos confirmauerat: vt dicitur pſal.
lxxiiij. Ego confirmaui columnas
eius. peccauerunt tñ venialiter ex
fragilitate humana. j. Joã. j. ſi dixe
rimus: qꝛ peccatum non habemus
ipſi nos ſeducimus ⁊c.
9 ¶ Dubit. qꝛ videtur ꝙ aliquis ſan
ctus potuerit tñ mereri ſicut vnus
apoſtol9. ergo fuit ita dignus? Rñ.
qui. ſ. ad Ephe. j. lect. iiij. ꝙ bene ar
gueretur ſi gratia ꝓ meritis daret:
qꝛ ſi ita eſſet iam nõ eſſet gratia. Ro
ma. xj. qꝛ ſicut apoſtolos ad ſingula
rem dignitatẽ vocauit: ita ⁊ ſingu
laris gratie priuilegio dotauit: te
merarium eſt ergo aliquem ſanctũ
apoſtolis comparare.
¶ Dubi. an fuerint maiores Joan. 10
ne baptiſta? Reſpõ. qui ſupra. ſuper
Matth. ꝙ ſic nõ merito: ſed officio
noui teſtamenti.
¶ Dub. an apoſtoli fuerint cõſecra 11
ti ſacerdotes? Rñ. qui ſupra. in. iiij.
ſen. di. xxiiij. q. ij. ar. iij. ꝙ quantũ ad
principalẽ actũ eis dedit poteſtateꝫ
ſacerdotalem in cena quando dixit
hoc facite in meam cõmemoratio
nem: ⁊ quantum ad actum ſecunda
rium qui eſt ligare ⁊ abſoluere poſt
reſurrectionem.
¶ Dubit. cur dedit eis poteſtatem 12
ſuper oĩa demonia? Rñ. Cirillus. ꝙ
vt flecteret eleuatum ſupercilium
diaboli qui dicebat aliquando non
eſt qui contradicere valeat.
¶ Dubitatur quam poteſtatem de 13
dit eis ſuper omnia demonia? Rñ.
qd̃ vt eijcerent ſpiritus immundos
ab obſeſſis corporibus.
¶ Dubita. cum non omnia demo 14
nia vexent homines: cur dicit ſuper
omnia? Reſpõ. ꝙ intelligitur ſuper
omnia homines vexantia.
¶ Dubi. cur dat auctoritatẽ curan 15
di languores? Rñ. Euſebi9. ꝙ vt re
netur genus humanum vtraqꝫ dat
eis poteſtatem: ſcilicet demones ex
pellendi ⁊ languores curandi.
¶ Dubitatur quomodo apoſtoli q̄ 16
erant creature poterant facere mi
racula? Reſpond. Chryſoſto. ꝙ hoc
aderat eis non natura ſed partici
patione ſpiritusſancti.

17 ¶ Dub. an apoſtoli potuiſſent aliis talem virtutē faciēdi miracula contribuere. Reſpon. qui. d. ꝙ hoc erat prorſus alienum ab eorum virtute: ſed dn̄s tanꝗ naturaliter deus exiſtens impartitur huiuſmodi gratiā quibus vult non inuocans in eos alienam virtutem ſed infundens ex promptuariis propriis.

18 ¶ Dubit. quid intelligit̄ hic pro regno dei. Rn̄d. Lyr. ꝙ ipſe xp̄s. Uide dominica. ii. poſt octauam epiphanie. dub. 49. dicit̄ etiam regnū dei lex moyſi. Matt. xxi. auferet̄ a vobis regnum dei ⁊ dabitur genti facienti fructus eius: q2 verus intellectus veteris teſtamenti eſt ablatus a iudeis ſuis peccatis exigentibus ⁊ datus eſt chriſtianis.

19 ¶ Dub. an ſimil'r moyſes ⁊ pphete predicauerint regnū dei. Rn̄. Chriſ. ꝙ nō q2 apoſtolis nō fuit cōmiſſum aliquod ſenſibile dicere: ſicut moyſi ⁊ pphetis qui terrā ⁊ bona terrena pmittebāt hi vero regnum celorum ⁊ quecūqꝫ continentur in eo.

20 ¶ Dub. cur precipit eis nō portare virgā neqꝫ peram. Rn̄. Ambroſius in homel. qꝺ in hoc oſtendit qualis debeat eſſe qui euangelizat regnū dei: vt neqꝫ virgā ⁊c. i. ſubſidii ſecularis adminicula nō requirat fideiqꝫ totus inherēs putet quominus iſta reqrat magis ſibi poſſe ſuppetere.

21 ¶ Dubit. quid ſignificatur per virgam peram ⁊ duas tunicas? Rn̄d. Theophilus quod quidā ſic intelligunt: videlicet ꝙ non theſaurizent qꝺ ſignificat̄ per peram que cōgregat multa: neqꝫ ſint iracundi tribulati ſpiritus qꝺ ſignificat virga vel baculus: neqꝫ ſint ficti ⁊ duplici corde quod ſignificat tunica duplex.

22 ¶ Dubi. cur non vult ꝙ portent panem neqꝫ pecuniā ad emendū eum que tamē ſunt neceſſaria itinerantibus? Rn̄. Aug. de cōſenſu euangeliſtarum qꝺ dn̄s diſcipulos hec ferre noluit nō qꝺ neceſſaria nō fuit ſubſtentationi huius vite: ſed q2 ſic eos mittebat vt eis hec deberi mōſtraret ab illis quibus euāgeliū credentibus annuntiarent tanꝗ ſtipendia militibus: vt ſic ſecuri non poſſiderent: neqꝫ portarēt huic vite neceſſaria nec magna: nec minima.

¶ Dubita. quō deberent manere in quācūqꝫ domū intraſſent q2 fortaſſis in aliqua habitaſſent gentes inhoneſte vite? Rn̄. Lyra. qꝺ Matth. x. Chriſtus de hoc premonuit eos dicens in quancūqꝫ autē ciuitatem aut caſtellum intraueritis interrogate quis in ea dignus ſit. i. fidelis ⁊ bone fame ⁊ ibi manere. 23

¶ Dubita. cur vult qꝺ maneant in vna domo? Reſpō. Cirillus: vt nec hoſpitem grauent eum. ſ. dimittendo: nec ipſi guloſitatis et leuitatis ſuſpitionem incurrant. 24

¶ Dub. cur nō vult ꝙ exeant illam domū? Rn̄. Ambroſius: qꝺ alienum a predicatore regni celeſtis aſſerit curſitare per domos: ⁊ inuiolabilis hoſpitii iura mutare. 25

¶ Dubita. quia hic dicitur et inde ne exeatis. ⁊ Matt. x. dicitur donec inde exeatis: ⁊ ſic videtur cōtradictio? Rn̄. Lyra: qꝺ nō eſt intelligendum ꝙ p hoc qꝺ hic dicitur velit excludere cauſas honeſtas exeūdi vt ad docendū vel huiuſmodi: cū propter hoc intrauerint ciuitatē: ſꝫ per hoc vult excludere diſcurſus curioſos ⁊ inutiles q̄ nō debēt eſſe in p̄dicatore: ſed magis ceſſante neceſſitate debet vacare contemplationi: vt ibi hauriat quod poſtea populo in predicatione effundat. 26

¶ Dubi. cur vult qꝺ excutiant puluerem de pedibus ⁊c. Rn̄d. Beda: ꝙ ad oſtendendū qꝺ non venerant 27

predicare ꝓpter tpale.lucrū:ꝙ etiā pulnerē q̄ adheſiſſet pedib⁹ eorum de loco ipſorū nō portarent.

28 ¶ Dubi.cur dicit euāgelizantes et curantes. Reſp. Euſebius qđ quaſi doctores erant euangelizantes:ſed quaſi medici preſtantes remedia:et verba miraculis comprobantes.

29 ¶ Dub.quomodo ierūt curātes vbiqꝫ qz ſolū miſit eos ad iudeos? Rñ.qđ per ly vbiqꝫ nō intelligitur ꝙ fuerint vbiqꝫ:ſꝫ qđ nullibi fuerūt quin vbi euāgelizauerint ⁊ curauerint infirmos ſi ibi erant.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nō exponiꝰ rōne dicta in prologo.

¶ Feria ſexta Pentheco.

Factum eſt in vna dierū. Luce v. Matth.ix. Marc.ij.c.

Hec hiſtoria facta eſt anno etatis chriſti.xxxj.die.xxj.Auguſti.die ſ.Jouis.

Hiſtorice.

¶ Domino quadā ſedente die cum phariſeis ac doctoribus legis q̄ cōuenerāt vndiqꝫ vt eū audirēt docētem miraculis doctrinā approbantem:nō valētes qdā paralyticū quē ob cōſequendā ſanitatē dño offerebāt eius ab hoim multitudinē preſentare cōſpectui ex tecto dimittentes corā eo ſtatuerūt.quorū ieſus fide viſa paralytico crimina relaxauit cū vero phariſeorum ⁊ ſcribarū rum quidam hunc blaſphemare cogitarent cum ſoli competat altiſſimo errata remittere. Ipſe eorum agnitis cogitationibus:cur talia animo reuoluerēt rogauit.queſiuitqꝫ:quid leuioris foret facultatis proferre:tibi donantur peccata an ſurge ⁊ in pace perge.vtqꝫ eū ſcelera abolere poſſe agnoſcerent:paralytico vt eū i quo iacebat lectū aſſumeret domūqꝫ ꝓpriā ſoſpes abiret imperauit:qui ilico iuſſa exequens ſanitate adepta deū glorioſum extollebat:quo oēs aſſiſtētes miraculo viſo:ſtupore ſimul ac timore repleti oipotētē predicabāt deū mirabilia magna ea ſe aſſerentes vidiſſe die.

Obijciēdū eſt cōtra dicta qdā ⁊ ſoluēdum.

¶ Dubi.vbi factum fuit hoc miraculū? Rñ.qđ vt habeꝰ.Marc.ij.in capharnaum. 1

¶ Dubitaꝰ cum chriſtus nō haberet vbi caput reclinaret in qua domo docebat. Reſpon. Lyra.qđ licet non haberet propriam domum nō tamen negatur quin habuerit ſicut hoſpes domum accōmodatā ꝓ tēpore ad manendū ⁊ in tali docebat in capharnaum. 2

¶ Dubita.quid docebat. Reſpond. ꝙ ſemper docebat de ptinentibus ad regnum dei. 3

¶ Dub.cur ſedens docebat. Rñd. quia erat doctor doctorū qui doctores docendo ſedent ſuper cathedrā magiſtralem. 4

¶ Dubit.cur etiam ipſi phariſei et ſcribe ſedebant. Rñ.quoniā anima ſedendo ⁊ quieſcendo fit prudens. 5

¶ Dubit.ad quid cōuenerant phariſei ⁊ ſcribe. Rñ. Cirillus qđ vt viderent ꝓdigia que faciebat. 6

¶ Dubi.vnde procedebat illa virtus ad ſanandū. Rñ.qui.ſ.qđ propria virtute operabatur ſicut deus ⁊ dominus. 7

¶ Dub.cum doceret cur portarūt paralyticū. Rñ. Cirillus.quia neceſſarium erat vbi tanta ſcribarum ⁊ phariſeorū turba cōuenerat aliqđ fieri ex hiſque virtuti atteſtarētur ipſius coram eis qui eum paruipendebant. 8

¶ Dubi.an eſſet altum tectum per qđ dimiſerunt paralyticū. Reſpon. 9

Chriſoſt. q aliquis dicet demiſſum fuiſſe locū a quo p regulas depoſue runt paralyticum.

10 ¶ Dubit. qd eſt paralyſis? Rn. qd idē eſt q reſolutio mēbroꝝ ⁊ eſt mor bus quo mēbra diſſoluuntur.

11 ¶ Dubi. quot hoīes poꝛtabāt para lyticum? Reſpō. q vt dicit Marci. ij. quatuoꝛ.

12 ¶ Dub. cur ſtatuerūt eū añ ieſum? Rn. q vt curaret eum.

13 ¶ Dubit. quō poteſt videri fides? Rn. q vidit ieſus. i. cognouit: ⁊ licet fides nō poſſit videri cognoſcit tñ per ſigna exterioꝛa ⁊ deus eā videt qui intuetur coꝛ.

14 ¶ Dubit. an paralyticus haberet fidē? Rn. Chriſo. q ſic. ⁊ magnā q: aliter non pmiſiſſet ſe ſubmitti per tectum non credens.

15 ¶ Dub. cur remiſit delicta paraly tico. Rn. Beda. q hoīem dñs a pa ralyſi curaturū. ꝑꝛio pctōꝝ vincu la diſſoluit vt oñderet eū ob nexus culparū artuū reſolutione dānari: nec niſi his relaxatis mēbroꝝ poſ ſe recuperatione ſanari.

16 ¶ Dub. cur dicit hō dimittunt tibi peccata? Rn. Aug. de queſtio. Euā geliſta. q ex hoc ipſo q hō erat nō poſſet dicere nō peccaui: ſimul etiā vt ille qui homini dimittebat intel ligeretur deus.

17 ¶ Dub. cur cogitabāt phariſei xp̄z blaſphemare? Rn. q credebant eū purum hominē ⁊ dimittere peccata ſoli deo cōpetit attribuere aūt crea ture qd creatoꝛis eſt: eſt vna ſpecies blaſphemie.

18 ¶ Dub. q remittere peccatū nō vi det auferre: q adhuc remanet re miſſum? Rn. q remittere idē eſt qd abolere ⁊ delere: cū ſit quoddā vin culum quo homo tenetur aſtrictus quo ſoluto nō amplius imputatur peccatoꝛi.

¶ Dub. cur phariſei nō palā pferre 19 bāt que cogitabāt? Rn. Chri. q me tu multitudinis nō audebāt.

¶ Dub. cur ſtatim iponūt blaſphe 20 mat? Rn. Cirillus q in hoc moꝛtis precipitant ſententiā: q lege caueſ q qui blaſphemaret in deum moꝛ te puniretur.

¶ Dub. cū ſacerdotes dimittāt pec 21 cata quō ſolus deus dicitur dimit tere? Rn. Beda. q deus eis dimit tendi tribuit poteſtatem.

¶ Dub. an eoꝝ cogitatio ſit cōtra 22 xp̄m? R. ambꝛo. ſup Lucā. q nō imo eſt p eo: q ſi ipſe dimittit pctā: ⁊ ipſi cōfitent ſolū deū dimittere peccata ergo xp̄s eſt deus.

¶ Dubi. cur nō dicit in pꝛima per 23 ſona remitto tibi peccata? Rn. q iō quia nolebat pꝛopꝛiam expꝛimere poteſtatem: quā tñ poſt cogentib9 illis expꝛeſſit.

¶ Dubi. cur eis dicit qd cogitatis 24 ⁊c. R. Cirillus. q. d. O phariſei qui dictis quis pōt dimittere peccata niſi ſolus de9. Rñdeo qs pōt ſecre ta cordis ſcrutari niſi ſolus de9 qui per pphetā dicit ego dñs ſcrutans coꝛda ⁊ pꝛobans renes.

¶ Dub. cur dicit quid eſt facilius 25 ⁊c. Reſpon. q dñs non intendit de facilitate plationis verboꝝ ſed de effectu ſignificati. q. d. quid eſt faci lius dimittere peccata vel ſanare paralyticum.

¶ Dub. qd hoꝝ eſt facilius? Reſp. 26 Chriſo. q cōſolidare coꝛpus faci lius eſt: quāto nāq nobilioꝛ eſt aīa coꝛpore tanto eſt excellētioꝛ abſolu tio criminum.

¶ Dub. cur ergo ſanauit eū. Reſp. 27 qui ſupꝛa. q phariſei illud non cre debant eo quod lateat. Uoluit adij cere qd minus eſt apertius tamen quatenus qd eſt magis occultū per hoc demonſtretur.

Dubitatur

18 ¶ Dub.qūo poterāt cognoſcere p ſanationē paralytici q habereret poteſtatē dimittēdi peccata? Rñ.qz p ſanitatē ilico reſtitutā q ſolū poterat cōferri virtute diuina poterant cognoſcere ipm eſſe deum:⁊ p conſequens qd habebat poteſtatem dimittendi peccata.

19 ¶ Dub.cur dicit in terra? Reſpō. Theophil9 qd in terra dimittit peccata:qz dū ſumus in terra poſſum9 pctā noſtra delere:poſtq aūt a terra tollimur nō valebimus cōfiteri clauditur enī ianua.

30 ¶ Dub cur impatiue dt ſurge. R. Lyr.qd tāq deꝰ iperādo miracula facit:cū alij ſcti ea faciāt iplorādo.

31 ¶ Dub.cur pcipit tollere grabatū. Rñ.Chriſ.ſup Matt.qd vt demonſtret ipaz ſanationē p lecti portationem:⁊ ſic nō reputaret fantaſma q factū fuerat:⁊ vt qd fuit teſtimoniū infirmitatis eſſet pbatio ſanitatis vt dicit Joānes eps.

32 ¶ Dub.cur mittit eū in domū ſuā. Rñ.Chriſ.q.d.ego volebā p tuā paſſionē curare illos q ſani vident:infirmant aūt i aīa:ſz qz nolūt. Uade tuā correcturus familiam.

33 ¶ Dubi.an ſtatim dictis verbis a xp̄s curatus fuerit? Rñ. Ambr.vbi ſupra:qd nec mora vlla ſanitas interuenit:vt patet in tex.

34 ¶ Dubit.qūo magnificabat deū? Rñ. Lyr.qd magnificabat xp̄m tanq verum deum.

35 ¶ Dub.qd eſt ſtupor? Rñ.Catholicō.qd eſt caſus memoriā ⁊ rōnē auferēs ⁊ linguam impediens.

36 ¶ Dubit.qūo ſtupor apprehendit eos? Rñ.qm miraculū factū excedebat limites nature.

37 ¶ Dub.ſi ſtupebāt: cur nō perquirebant intelligere veritatē? Rñ.ſanctus Tho.xij.q.xlj.art.iiij.qd differentia eſt inter admirari ⁊ ſtupere: nam admirans refugit in pſenti dare iudiciū de eo qd miratur timēs defectū:ſz in futurū inquirit. Stupens autē timet ⁊ in preſenti iudicare et in futuro inquirere:vnde admiratio eſt principiū philoſophādi:ſed ſtupor eſt philoſophice cōſiderationis impedimentum.

38 ¶ Dub.quid eſt timor? Reſpō.qui ſupra iij.ſen.diſt.xxxiiij.q.j.art.iij.q.j.qd timor e deſideriū.i.appetit9 ſecundum ſiſtolē mouēs.i.ſm contractionē quia in timore contrahūtur calor ⁊ ſpiritus ab exterioribus ad interiora.

39 ¶ Dub.quot ſunt ſpecies timoris? Reſpon.qui ſupra.xij.q.xlj.ar.iiij.q ſunt ſex.ſ.ſegnities:erubeſcētia:verecundia:admiratio:ſtupor:⁊ agonia:nam timor eſt de futuro malo qd excedit facultatem timentis qz ſibi reſiſti non poſſit:⁊ pōt cōſiderari vel in operatione ei9 vel in exterioribus rebus in operatione pōt dupliciter malū timeri. Primo quidem labor grauās naturā:⁊ ſic cauſat ſegnities.ſ.cū aliqs refugit operari pp̄ter timorē excedentis laboris.Scdo in operatione pōt cōtineri turpitudo ledēs opinionē:⁊ ſi ſit in cōmittendo eſt erubeſcētia:ſi aūt ſit de turpi iaz facto eſt verecūdia. Malū in exterioribus rebus conſiſtens tripliciter poteſt excedere hominis facultatē ad reſiſtendū.Primo rōne ſue magnitudinis:ſicut cū qs cogitat aliqd malū cuius exitū cōſiderare nō ſufficit.⁊ ſic eſt admiratio.Scdo rōne diſſuetudinis:qz ſ.aliqd malū incōſuetū noſtre conſiderationi ſe offert:⁊ ſic eſt ſtupor q cauſatur ex inſolita imaginatione.Tertio modo ratione improuiſionis:qz puideri non pōt ſicut future infortunia timentur:⁊ talis timor dicitur agonia.

40 ¶ Dubit.q̄ eſt cā timoris? Rñ.q̄ ſu-
pra.q.xliiij.art.ij.ꝙ duplex eſt cauſa
timoris. Una per modū materialis
diſpoſitionis ex parte ei9 qui timet.
Alia per moduʒ cauſe efficientis ex
parte eius qui timetur. Primo mo-
do defectus eſt cauſa timoris per ſe
loquendo quia ex defectu virtutis
contingit ꝙ q̄s de facili non poteſt
expellere imminēs malum: ſed quo
ad ſecundum modum virtus ꝛ robur
per ſe loquendo eſt cauſa timoris.
ex hoc em̄ quod aliquid apprehēdit
vt nociuū ꝛ virtuoſum contingit ꝙ
eius effectus repelli non poteſt.

41 ¶ Dubi.qui ſunt effectus timoris?
Rñ.qui ſupra.art.iij.ꝙ vt dicit Tul-
lius in.iiij. de tuſcu. que.ꝙ timorem
ſeq̄tur tremor ꝛ pallor ꝛ dētiū ſtrepit9.

42 ¶ Dub.q̄ eſt obiectū timoris? Rñ.
qui ſupra.q.xlij.arti.j.ꝙ eſt malum.

43 ¶ Dub.cur null9 timet mortē cum
ſit malū? Rñ.q̄ ſupra.ar.ij.q2 vt dicit
Philoſo.ij.rethoricoꝝ q̄ valde lon-
ge ſunt non timētur. Sciunt em̄ om-
nes hoīes ꝙ morientur: ſed q2 non
prope eſt nihil curant.

44 ¶ Dub.quare videntes ſibi mortē
imminere non timent? Reſpon.qui
ſupra quia timor eſt de futuro malo:
ꝛ ipſi propter neceſſitatem moriēdi
eſtimāt tāq̄ pſens adeo non timent
ſi tamen haberent aliqui ſpē euaſio
nis tunc timerent.

45 ¶ Dub.an timor poſſit timeri? R.q̄
ſupra.art.iiij.ꝙ ſic. inq̄tū prouenit
a cā extrinſeca: ne.ſ. immineat alicui
neceſſitas timēdi ꝓpter incongruē-
tiam alicuius excellentis mali: ſicut
latro timet ne eum timere oporteat
ſi iudex caperet eum ꝛ faceret ſuſpē
dere: ſed inquantū prouenit a cauſa
intrinſeca ſubiacet volūtati inquātū
appetitus inferior obedit rōni. Un-
de homo poteſt timorem repellere ꝛ
ſecundum hoc timor nō pōt timeri.

¶ Du.an timor poſſit eſſe de malo 46
culpe? Rñ.q̄ ſupra.q.xlij.ar.iij.ꝙ cū
malū culpe ſubiaceat voluntati ꝙ
pōt vitari. Jō tale malū nō timetur:
lʒ homo timeat ſeduci ab aliquo per
quem inclinet ad malum culpe.

¶ Dubita.cur hō timeat ſeparari a 47
deo quod nō poteſt eſſe niſi ꝑ pecca
tum ergo.videtur qđ homo timeat
malū culpe. Rñ.qui ſupra: quod ſe-
paratio a deo eſt quedā pena conſe
quens peccatū: ꝛ cū oīs pena ſit ab
exteriori a cauſa: ſic poteſt timeri.

¶ Dub.quia cū verecūdia ſit de tur 48
pi actu facto quod eſt malum culpe.
ergo malum culpe timetur? Reſpō.
qui ſupra.quod verecundia non eſt
timor de actu ipſo peccati: ſʒ de tur-
pitudine vel ignominia que ſequit
ipſum: que eſt cauſa extrinſeca.

¶ Dubit.cur deus timet qui eſt bo- 49
nus ꝛ obiectum timoris ſit malum?
Reſpon.qui ſupra.ar.j.qđ non time
tur eos ꝙ ſit malus.ſed quia ſua vir
tute poteſt infligere malum.

¶ Dub.que differētia eſt inter timo 50
rē mūdanū ꝛ diuinū? Rñ.q̄ ſupra.in
iij.ſē.di.xxxiiij.q.ij.ar.j q.ij.ꝙ timor
mūdanus eſt ille qui reſpicit penaʒ
ꝓpter quā vitādā aliq̄ñ cōmittitur
peccatuʒ: ꝛ tali timor reſpicit penas
temporales: ſed timor diuinus eſt q̄
reſpicit culpam: vel penam culpe: vt
culpam ꝛ penam ſimul.

¶ Dub.an timor mundanus poſſit 51
eſſe bon9? Reſpō.qui.ſupra.ij.ij.q.
xix.ar.iij.ꝙ cū timor mundanus pro
cedat ab amore mūdano tanq̄ a ma
la radice ſemper eſt malus.

¶ Du.an timere principes ſit timor 52
mundanus vel humanus. Rñd.qui
ſupra.qđ ipſo timere inquantū ha
bent poteſtatē a deo ꝛ ea bene vtun
tur eſt poti9 timor diuinus q̄ huma
nus: ſed eos timere inquantum deo
contrariantur eſt timor mūdanus.

53 ¶ Dubit. an homo timens ſui corporis detrimentum ⁊ rerum temporalium peccet? Reſpõ. qui ſupra. ꝙ talia fugere eſt naturale: ſ; quod homo timore tali velit recedere a iuſtitia ⁊ peccare mortaliter vt illa nõ patiatur eſt contra rationem naturalem: et talis timor eſt mundanus et malus.

54 ¶ Dubita. an timor excuſet a peccato? Reſp. q. cxxv. ar. iiij. ꝙ non excuſat a toto. ſc; quin illud ſit mortale ſi ſit cõtra precepta dei. ⁊ ita habetur. xxxij. q. v. ca. ita ne. ⁊ extra ꝙ metus cauſa. c. ſacris.

55 ¶ Dubi. que differentia eſt inter timorem filialem initiale; ſeruilem ⁊ mundanum? Rñd. ſ. Tho. vbi. ſ. q. xix. arti. ij. ꝙ qñ homo a deo recedit propter mala que timet talis dicitur timor mũdanus: ſed ſi aliquis inhereat deo propter timorem pene: erit timor ſeruilis. Si antem propter timorem culpe erit timor filialis nam filiorum eſt timere offenſam patris. Si aũt propter vtrũq; eſt timor initialis: qui eſt medius inter vtrunq;.

56 ¶ Dubi. an timor ſit virtus theologica? Rñ. qui ſupra art. ix. ꝙ nõ quia obiectu; timoris eſt malum ꝙ quis refugit ⁊ non deus. Obiectum autẽ virtutis theologice eſt deus.

57 ¶ Dubi. an aliquo modo in deo ſit timor? Rñ. qui ſupra. art. ij. ꝙ non: q2 non habet ſuperiorẽ cui ſubijciatur.

58 ¶ Dubi. an in ſanctis in patria erit timor? Rñ. qui ſupra. ꝙ ſic timor filialis. iuxta illud pſal. xviij. Timor domini ſanctus permanet in ſeculum ſeculi et non erit penalis: ſed admirationis.

59 ¶ Dubi. an in xp̃o fuerit timor? R. qui ſupra. iij. par. q. vij. ar. vj. ꝙ ſic vt habetur Eſa. ij. replebit eum ſpiritus timoris dñi: ⁊ erit ſm qđ reſpicit diuinam eminentiam: prout anima xp̃i ex reuerentia mouebatur in deum ſpiritu ſancto acta.

¶ Dubit. an in dãnatis erit timor? Rñ. qui ſupra. xlj. q. lxvij. art. iiij. qđ nõ q2erunt ſine ſpe euaſiõis: poſſet tñ in eis eſſe timor pene ꝓpter ſucceſſionem penarum: q2 ſic remanet ibi ratio futuri ꝙ eſt obiectum ſpei. 60

¶ Dubi. quis horum eſt timor ſpiritus ſancti? Reſpon. qui ſupra. ij. ij. q. ix. art. ix. ꝙ timor filialis ſiue caſtus qđ idem eſt. Et tenet quaſi primum locum aſcendendo ⁊ vltimu; in deſcendendo. 61

¶ Dubi. an illi qui dicebãt vidim9 mirabilia hodie crediderit chriſtũ fore deũ? Rñ. Chryſo. ſuper Matth. ꝙ nõ quia obſtabat eis caro: nec tñ parũ erat eſtimare cũ precipuũ eſſe mortaliũ ⁊ a deo proceſſiſſe: vt dicit Matt. ix. c. dicentes: qui dedit poteſtatem talem hominibus. 62

Allegorice ⁊ tropologice.

¶ (Quod dñs ſedẽs docet) ſignificat doctores eccleſie ſedẽtes: ⁊ docẽtes per predicationẽ (ꝙ virtus dñi) ⁊c. ſignificat ꝙ predicatur in vanu; niſi ſpiritus dñi intus inflãmet (Paraclitus xp̃m querẽs) ſignificat animam diſſolutã operationibus xp̃m querere (ꝙ impeditur a turba) ſignat qđ cogitationibus multis homo impedit (ꝙ aperiunt tectum vt ante xp̃m ponãt) figurat ꝙ apertis ſacrarum myſterijs ſcripturaru; ad notitiã xp̃i peruenitur (portãtes paraclitũ) doctores ſignificãt (quod in lecto deponit) ſignificat xp̃m debere cognoſci ab hoĩe in iſta carne adhuc ↄſtituto (ꝙ xp̃s dimittit peccata) deſignat in curatiõe aĩe peтã debere extirpari (de grabato ſurgere) eſt animã a carnalib9 deſiderijs abſtrahere (grabatum tollere) eſt ipſam carnẽ ꝑ continẽtie frena co-

reptam ſpe celeſtium premiorꝝ a de
litijs ſegregare terrenis (domū ire)
eſt ad internam ſui cuſtodiā ne ite-
rum peccet redire (ꝙ dicūt vidim⁹
mirabilia hodie) deſignat munda-
tos a peccatis nunꝙ̄ ita bene vidiſ
ſe.i.intellexiſſe que agenda ſunt.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur xp̄m dn̄m ſeden
tem ⁊ angelos docentē: qui electis
omnia dimittit pctā vt ciues efficiā
tur ſuperne ciuitatis ⁊ in futura re-
ſurrectione aīas noſtras cū lectis
ſuis.i.corporibus aſſumptis in do-
mum celeſtē introducet vbi ſemper
magnificabunt deum omnipoten
tem ſtupentes de tam ineffabili glo
ria: ⁊ erūt omnes repleti timore re-
uerentiali: dicentes ꝙ viderunt mi
rabilia in die eternitatis.

¶ Sabbato poſt penthe.

Surgens Jeſus de ſynagoga.
Quere feria.v. tertie dominice qua
drageſime.

¶ Dominica de trinitate.

Cum venerit paraclitus. Quere
in dn̄ica infra octauā Aſcenſionis.

¶ Dominica de trinitate ſe
cundum ordinem predicatorum.

Erat homo ex phariſeis Nicho
demus nomine Joan.iij.
Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno etatis chriſti. xxxj. die.xvj.
Aprilis.ſ.in die Mercurij.

☞ Hiſtorice.

¶ Phariſeus quidam iudeorꝝ prin
ceps Nichodem⁹ nomine ad dn̄m
nocte quadam venit eumq; magi-
ſtrū compellans ex perpetratis ab
eo ſignis a deo veniſſe cōfeſſus eſt:
cui dominus ait nullum dei regnū
intueri poſſe niſi iterum naſcatur:
at Nichodemus admirans ſciſcita
bat quonā pacto ſenex homo naſci
poſſit: ⁊ an genitricis vterū rurſus
ingredi neceſſe ſit vt inde oriatur:
Dn̄s autē ex aqua ⁊ ſpiritu ſctō re-
naſci ſe intelligere dixit nec alio in
regnum poſſe modo dei penetrare.
nam ex carne caro exit ſpiritū vero
ex ſpū procedere dixit: nec ex dictis
mirari eum debere: quoniā ſpiritus
vbi libet ſpirat: eiuſq; audiunt vocē
ignorantes ortum ⁊ finem: ſimileq;
eum fore qui ex ſpiritu natus eſſet.
Querente autē phariſeo quonam
hec modo poſſent fieri? Reſpondit
dominus ipſum in lege doctū eſſe
⁊ horum non habere notitiam. ſe
autē ⁊ loqui ⁊ atteſtari quod vidiſ-
ſet ⁊ agnoſceret: nec tamen eius fi-
dem dictis eo dare velle. Si ergo de
terrenis diſſerens ſibi non creditur
quomodo celeſtia pertractāti aſſen
tient. Subintulit vero neminē celū
conſcēdere poſſe niſi is qui ⁊ e celo
aduenit ⁊ celū inhabitat. Filium ve-
ro hominis exaltari oportere: ſicut
a Moyſe ſerpens exaltatus fuit: vt
quilibet eius inherens dictis non
intereat: ſed vita fruatur eterna.

NOnnulla declarabo dū.
¶ Dubitaꝛ an iſte eſſet 1
dominus omnium iu-
deorum qꝛ dicitur prin
ceps iudeorū? Reſpon.
glo. quod princeps iudeorum id eſt
vnus de principibus iudeorum.
¶ Dub. cur venit nocte? Rn̄. Lyra. 2
qꝛ non audebat venire palā ne a ſy
nagoga expelleretur.
¶ Dubita. quia dicitur Joan.vij. ꝙ 3
nullus ex pncipib⁹ credidit in chri-
ſtum? Reſpon. ꝙ illud delictū fuit
phariſeorū qui neſciebāt Nichode-
mum ſecrete credere.
¶ Dubi. cur exprimitur nomen ni- 4
chodemi? Rn̄. Lyra. ꝙ ad oſtenden
dum famam ipſius.
¶ Dubi. cur dicit princeps iudeorꝝ 5

Rñ. Beda. ꝙ ad oſtendendum offi cium dignitatis eius.

6 ¶ Dub. cur vocauit Nichodemuꝫ doctum cum ſtulta mundi elegerit deus? Reſpon. Lyra. quod licet pri mos a ſe vocatos voluerit eſſe ſim plices: ne doctrina fidei ſapientie humane aſcriberet: ita etiã a princi pio vocauit aliquos literatos ne ipſa contemptui haberetur quaſi a ſolis ſimplicibus recepta.

7 ¶ Dub. cur nõ vocat eũ deũ ſꝫ ma giſtrũ? Rñ. Aymo. quia licet crederet a deo miſſum nõ tamẽ agnoſcebat.

8 ¶ Dub. cur nichodemus nihil re quirit a chriſto: ſed ſolum ꝓfitetur a deo veniſſe? Rñd. Lyra. ꝙ minus dixit ⁊ plus ſignificauit: quia per illa verba oſtendit ſe deſiderare infor mari ab eo.

9 ¶ Dub. quid vult dñs intelligi per naſci denuo? Rñ. Aug. ſuper Joan. i. ex deo ſpirituali ſcilicet regenera tione per baptiſmum.

10 ¶ Dub. cur xp̃s dixit ſibi niſi quis natus fuerint denuo ⁊c. R. Chri. ſu per Joan. qđ. q. d. ſi tu nõ natus fue ris deſuper ⁊ dogmatuꝫ ſuſceperis certitudinem alicubi: extra erras: ⁊ longe es a regno celorum.

11 ¶ Dubita. quid eſt videre regnum dei? Rñ. Aug. i. diuinitatem chriſti.

12 ¶ Dubit. quia partes vete. teſta. ſunt ſaluati ſine baptiſmo? Rñ. Lyra. qđ ſaluati ſunt in fide xp̃i venturi. ⁊ ſic habuerunt rẽ baptiſmi: ⁊ etiam ha buerunt in figura in aliquo corre ſpondente per qđ tollebatur pecca tum originale.

13 ¶ Dub. an extunc baptiſmus eſſet de precepto? Rñ. Magiſter Hugo ꝙ non: nec hic dominus ſententia liter promulgauit baptiſmi neceſſi tatem extũc ſed facturus quod erat reuelauit amico.

14 ¶ Dubita. quid ſignificant verba que reſpondit Nichodemus? Rñ. arguit contra xp̃m vt intelligat modũ regenerationis: ⁊ arguit dupliciter. Primo ex etate: quia ille qui naſcitur eſt puer: a ſenectute non poteſt ali quis redire ad pueritiam: ergo ta lis regeneratio eſt impoſſibilis: et hoc eſt qđ dicit quomodo põt ho mo naſci cum ſit ſenex: nam erat aſ ſuetus ſenſui literali: ⁊ ideo arguit de generatione carnali. Secundo arguit ex quantitate naſcentis que eſt parua vt poſſit includi in vtero matris ⁊ videtur impoſſibile qđ ille renaſcatur qui iam eſt ꝑfecte quãti tatis: ⁊ hoc eſt ꝙ dicit nunqd poteſt in ventrem matris ⁊c. q. d. nõ: quia quantitas non permittit.

¶ Dubitaẽ q̃uo reſpondet dñs ad 15 predicta argumenta? Rñ. qui. S. qđ dicens niſi quis renatus ⁊c. Reſpõ det quod nõ intelligit de generatio ne carnali de qua intelligebat Ni chodemus ſed de ſpirituali: quia argumenta Nichodemi non con cludunt que procedunt de genera tione carnali.

¶ Dubit. cur Nichodemus poſuit 16 potius exemplum de ſene ꝙ̃ de vi ro? Rñ. Beda: qm̃ ipſe erat ſenex.

¶ Dubitatur cur xp̃s dicit regene 17 rationẽ debere fieri ex aqua ⁊ ſpiri tu ſancto? Reſpon. Augu. quod in huiuſmodi generatione aqua viſi bilis ad emundationem corporis intelligiẽ. Spiritus vero inuiſibili ter concurrens ad emundationem inuiſibilis anime mittitur.

¶ Dub. q̃uo poteſt homo naſci ex 18 aqua ſpũaliter? Rñ. Chryſo. dicens Ego quoꝗ interrogo te: q̃uo natus eſt Adam ex terra: ſicut em̃ in prin cipio ſubijciebaẽ elementum terre: totum vero opus plaſmantis erat: ita ⁊ nũc ſubijcitur elemẽtum aqua: totum vero eſt ſpiritus gratie.

19 ¶ Dub. cur eſt neceſſaria aqua his
qui ſpiritūſanctum ſuſcipiūt. Rñ.
Chriſo. ꝙ q꞉ in ea diuina perficiun-
tur ſymbola: ſepultura ⁊ mortifica-
tio: reſurrectio ⁊ vita: ſicut enim in
aliquo ſepulchꝛo i aqua nobis ſub-
mergētibus capita vetus homo ſe-
pelit ⁊ ſubmerſus deorſum occulta
tur: deinde nouus rurſus aſcendit
hocetiā fit vt dicas: qm̄ virt⁹ pr̄is ⁊
filij ⁊ ſpūſſancti oīa cōplent. Et qꝺ
xp̄s tres dies ad reſurgēdū expecta
uit qꝺ igit ex matrix terui hoc eſt fi-
deli aqua: in aqua em̄ plaſmat ⁊ fi
gurat: ſed ꝙ in matrice plaſmat tpe
indiget: ꝙ vero in aqua nō ita: ſꝫ in
vno momento oīa fiunt: talis enim
eſt natura corpoꝝ vt tpe aſſumant
pfectionē: in ſpualibus vero non eſt
ita: quīa principio pfecta cōſtituun
tur, que fiunt. Ex quo enim aſcendit
a iordane dn̄s non adhuc reptilia
animaliū viuentiū: ſed animas ſpi-
rituales ⁊ rationales aqua reddit.

20 ¶ Dubi. cur dn̄s poſt dicit qꝺ naſ-
citur ex carne caro eſt ⁊c. Rñ. Aymo.
q꞉ Nichodem⁹ nō poterat capere
talia ac tāta ſecreta myſteria. Ideo
dn̄s de carnali natiuitate ſimilitudi
nē dedit: qꝺ ſicut caro carnē pcreat
ita quoqꝫ ſpiritum ſpiritus parit.

21 ¶ Dub. cur dn̄s dixit Nichodemo
nō mireris? Rñ. Chri. ꝙ quia vide-
rat eum turbatum ex hoc qꝺ dixe-
rat qꝺ natum eſt ex ſpiritu ſpiritus
eſt ⁊ ſpiritus vbi vult ſpirat. Ideo
dicit ei non mireris.

22 ¶ Dub. quomodo intelligitur ſpi-
ritus vbi vult ſpirat ⁊c. Rñd. Chryſ.
ꝙ intelligit de vento q̄ ſpirat. i. flat:
et vocem. i. ſonuꝫ eius audis: et ne-
ſcis vnde venit. i. ex quo loco deter
minato: aut quo vadat. i. ad quem
locuꝫ determinatum: ⁊ voluntas ca
pitur hic pro inclinatione naturali
et ſic eſt omnis q̄ natus eſt ex ſpū q꞉
in tali generatione eſt aliquid occul
tum ⁊ aliq̄d patens ad ſenſum. Au-
gu. aūt intelligit de ſpūſancto qui lo
quitur in prophetis quoꝛuꝫ voces
ſenſu percipiunt: ſed principium ſa
crarū ſcripturaꝝ q̄ eſt ſpūſſanctus ⁊
finis qui eſt celeſtis beatitudo no-
bis occultant ⁊ ſola fide tenentur q̄
expoſitio ſecundū Ly. videtur ratio
nabilioꝛ q꞉ Nichodemus erat do-
ctus in ſacra ſcriptura. Et ideo vr̄
qꝺ magis dominus ei exemplū de-
derit de talibus ꝙ de vento mate-
riali: ⁊ ſic litera eſt plana. q꞉ ſpūſſan
ctus non ex neceſſitate ſed ex mera
liberalitate inſpirat homines.

¶ Dub. cur ſolū loquitur de carne 23
⁊ nō de oſſibus ⁊ ſanguine? R. Ly.
gloſſando. ꝙ natū eſt ex carne id eſt
ſcꝺm virtutem carnalis generatio-
nis: caro eſt. i. conſtituitur in vita
carnali tantū in qua ſunt nedum ca
ro oſſa: ſed ⁊ ſanguis ⁊ nerui.

¶ Du. cur interrogat Nichodem⁹ 24
quomodo poſſunt hec fieri? Rñd.
Aymo. ꝙ quia myſteriū diuine ma
ieſtatis capere nō valet. Et ideo ra
tionē querens factū nō abnegans.
nō voto repꝛehenſionis ſed affectu
diſcentis dominum interrogat.

¶ Dub. cur vocat eū magiſtrū? R. 25
Lyra. quia erat doctoꝛ in lege.

¶ Dub. cur xp̄s inſultat ei dicēdo. 26
ꝙ hec ignoꝛat? Rñ. Aug. q꞉ ſi debe-
bat naſci de ſpū opoꝛtebat ꝙ eſſet
humilis. Ille aūt magiſterio infla-
tus erat ⁊ alicuius momēti ſibi eſſe
videbatur: quia doctoꝛ erat iudeo-
rum deponit ergo dn̄s eius ſuper-
biam vt poſſit naſci de ſpiritu.

¶ Dub. qūo debebat hec ſcire Ni- 27
chodemus? Rñd. Chri. quia in lege
Moyſi figuratiue continebatur ba
ptiſmus: ⁊ fuerat etiā prenuntiatus
p pphetas. Uide fer. vi. paſche. de
baptiſmo quaſi per totum.

28 ¶Dub.cur dicit ꝙ ſcimus loqmur.
Rñ.q̄ ſupra.qḋ in hoc arguebat tar
ditatē nichodemi qui cito debuiſſet
credere chriſto ſcīēti ꝛ cuius doctri
nam confeſſus fuerat a deo eſſe.
29 ¶Dubi.cū in principio loqueret̄ in
ſingulari:cur nunc in plurali dicit
quod ſcimus ꝛc. Reſpō. Aymo.ꝙ vt
oſtendat ꝙ pater eſt in filio ꝛ filius
in patre:ꝛ ſpūſſanctus ab vtroqꝫ
indiuiſibilis procedat.
30 ¶Dub.quid teſtatur xp̄s?Rñ. Alcui
nus.i.qḋ vidimus apud patrem in
abſcondito hoc teſtamur in mūdo.
31 ¶Dubi.cur dicit in teſtimoniū no-
ſtrum non accipitis cum ipſe credi-
derit?Rñ.Theophilus.ꝙ nō de Ni
chodemo hoc dicit ſed de genere iu
deorum qui vſqꝫ in finem in perfidia
permanſerunt.
32 ¶Dubi.cum xp̄s nihil terrenum di
xerit Nichodemo qūo dicit ſi terre-
na dixi vobis?Rñ.Chryſo. ꝙ expo-
ſuit de vento vt dictū fuit dub.22.
Aug.de ſuſcitatione templi de quo
dixerat Joan.ij.Bed.vero de gene-
ratione ſpirituali que efficitur in ter
ra ſub elemento aque.
33 ¶Dubi.quid intelligit per celeſtia?
Rñ.Lyra.ꝙ emanationē perſonarū
in diuinis que eſt valde ardua ꝛ de
difficili valde intelligibilis.
34 ¶Dubi.cur dicit nō creditis ꝛ non
potiꝰ dixit nō intelligitis?Rñ.Chry
ſo.qḋ cū quis aliq̄ ꝑ intellectū ſuſci-
pere nō valet amentie vel ignorātie
imputat̄:cū aūt hoc nō ſuſpiciat ali-
qs ꝙ ſolū fide oportet ſuſcipere non
amētie ſꝫ infidelitatis eſt accuſatio.
35 ¶Dubi.cū ſancti aſcendant in celū
ꝛ non deſcenderunt quomodo verū
dicit nemo aſcendit in celuꝫ ꝛc. Rñ.
Augu.qḋ nemo poteſt aſcendere in
celū niſi efficiat̄ membrū chriſti qui
deſcendit de celo:ꝛ ita etiam ipſi in
xp̄o deſcenderūt de celo:qꝛ ipſe non
aliud deputat corpus ſuum.i.eccle-
ſiam ſuam ꝙ̄ ſeipſum.
¶Dubi.cur ponit exemplum de ſer 36
pente exaltato?Rñ.Bed.ꝙ illud di
cit demōſtrans in figurā ſue paſſio-
nis ꝛ hūane ſaluatiōis fuiſſe factuꝫ.
¶Dub.quomodo figurat exaltatio 37
ſerpentis mortē xp̄i?Rñ.Lyr.ꝙ ſer-
pens in deſerto exaltatꝰ habuit qui
dē ſimilitudinē veneni inq̄ꝫtum dice
bat̄ ſerpēs:venenū autē non habuit
quia eneus:ſic xp̄s habuit ſimilitu-
dinē peccati ex carne in qua paſſus
eſt:ꝛ fuit tñ oīno ſine peccato.
¶Dubita.qūo exaltatus fuit xp̄s? 38
Rñ.Theophilus.quia fuit ſuſpēſus
in altū:ꝛ quia per mortem fuit etiaꝫ
exaltatus:qꝛ datū eſt ei nomē quod
eſt ſuper omne nomen.
¶Dub.cur non dicit oportet pende
re filiū hoīs?Rñ.Chryſo.qḋ hoc hō 39
neſtius videbat̄ dictū:vnde ꝛ ꝑpter
audientē ꝛ propter figuram hoc po-
ſuit vt dicas quoniam cognata ſunt
vetera nouis.
¶Dubitat̄ cur ita obumbrate locu
tus fuit?Rñ.Chryſo.ꝙ ne ex eiꝰ ver- 40
bis fieret triſtis auditor.
¶Dubi.cur dicit vt oīs q̄ credit in
eū nō pereat?Rñ.Chryſ.q.ſ.ꝙ in hoc 41
oſtendit fructū paſſionis manifeſte.
¶Dub.cur dicit ſꝫ habeat vitā eter
nā?Rñ.Aug.ꝙ ad oſtendendum ꝙ 42
res figurata ꝑ ſerpentē eſt excellen-
tior ipſa figura:qꝛ q̄ mordebantur a
ſerpentibus reſpicientes ſerpentem
eneū ſanabant̄ a morte ad vitā tēpo
ralē:hi aūt qui cōformant̄ paſſioni
chriſti habent vitam eternam.
¶Dubi.an naturali ratione cogno
ſci poſſit pluralitas perſonarū in di 43
uinis?Reſpon.ſanctus Tho.j.par.
q.xxxij.ꝙ impoſſibile eſt per rationē
naturalē ad cognitionem trinitatis
diuinarū ꝑſonarū deuenire:ſed be-
ne probari pōt per auctoritates his

ꝙ auctoritates ſuſcipiũt: apud alios vero ſufficit defendere non eſſe impoſſibile qđ predicat fides.

44 ¶ Dub. quia cum tres perſone diuine ſint tres habentes deitatem: cur non dicuntur tres dii? Reſpon. qui ſupra. q. xxxix. ar. iii. ꝙ licet deus ſignificet habentem deitatem: tamen eſt alius modus ſignificandi. nã dicitur deus ſubſtantiue ſed habens deitatẽ dicitur adiectiue. Unde licet ſint tres habentes deitatem non tñ ſequitur ꝙ ſint tres dii.

☞ Allegorice.

¶ (Nicodem⁹ princeps iudeorũ veniens ad ieſum nocte) ſignificat iudeos obnubilatos tenebris ignorãtie qui venient ad fidem xp̄i tẽpore Enoch ⁊ Helye: qz cum intrauerit plenitudo gentiũ: tũc omnis iſrael ſaluus erit ⁊ illuminabunt oẽs et renaſcent ex aqua ⁊ ſpũ ſancto ⁊ finaliter habebunt vitam eternam.

☞ Tropologice.

¶ Docent dubii in fide vt veniãt ad ieſum. i. eius miniſtros nocte. id eſt ſub ſilentio: ⁊ perquirant ea que ad eorum ſalutem pertinent: vt poſſint introire in regnum dei.

☞ Anagogice.

¶ Terrena derelinquentes celeſtia contẽplari licet: ⁊ ſic nocte. i. clauſis oculis corporalibus p mortẽ aĩa ſoluta ad celũ tendet ad magiſtrũ noſtrum ⁊ omniũ xp̄m ieſum qui ſuis mellifluis verbis nos conſolabit ei⁹ diuinitatem nobis manifeſtãdo vt ipſa fruamur in ſecla ſeculorũ amẽ.

¶ In feſto corporis chriſti.

Caro mea vere eſt cibus. Joã. vi.

Hec verba dixit dñs anno etatis ſue. xxxii. die. xiiii. Aprilis in die Martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Dominus iudeis dixit ſuam carnẽ vere cibum fore: ⁊ ſuũ potũ eſſe ſanguinem. eũqꝫ in ſe manere ꝗ ſumeret ea ⁊c. queadmoduz antẽ a patre viuens miſſus foret: ita ⁊ ſe propter genitorẽ viuere: hũcqꝫ de celo deſcẽdiſſe panẽ quem edens vita fruetur eterna: nequaꝗ̄ vt ꝗ mãna manducauerunt ⁊ morte affecti fuerunt.

OMnia occurrẽtia dubia ſoluenda ſunt.

1 ¶ Dubi. igit vbi erat ieſus quando hec verba dicit. Rñ. qđ in chapharnarũ ⁊ in ſynagoga: vt habet ante iſtud euangelium.

2 ¶ Dubita. cur caro xp̄i dicit cibus ⁊ ſanguis potus? Reſpon. Lyra. poſt Chryſoſto. quia reficiunt animã que eſt immortalis.

3 ¶ Dubi. cur dñs dixit p̄dicta verba. Rñ. Chryſo. ꝙ vt oſtendat qđ hic eſt verus cibus qui ſaluat animas.

4 ¶ Dubi. quõ manducans eius carnem in eo manet ⁊ econtra. Reſpõ. Lyra. in me manet: id eſt vnitur mihi ⁊ ego illi ⁊c.

5 ¶ Dubit. cur dicitur viuens pr. Rñ. Lyra: quia eſt vita per eſſentiam.

6 ¶ Dubit. quo eũ miſit pater? Rñ. qđ miſit. i. incarnari conſtituit.

7 ¶ Dubi. quomodo ipſe viuit ꝑpter patrem. Rñ. qui ſupra qđ inquantũ deus viuit ꝑpter patrẽ inquantum procedit ab eo: accipit tñ eandẽ vitã quã habet pater: ſed inquantum homo viuit ꝑpter patrem inquantum vnitur ſuppoſito procedenti a patre quã vnionẽ concomitat plenitudo gratie que eſt ſpiritualis vita.

8 ¶ Dubi. quõ viuit propter eum qui manducat eũ? Reſpon. qui ſupra: ꝙ inquantum per ſacramentũ euchariſtie aliquis vnitur deo viuit ſpiritualiter.

9 ¶ Dubita. que vnio eſt manducan-

tis ad ipſum? Rñd. qui ſupra. qḋ eſt vnio per fidē ⁊ dilectionē: ⁊ non realis in vnitate ſuppoſiti.

10 ¶ Dubitatˀ cum infideles viuant et viuent poſt reſurrectionē: ⁊ tñ non manducant ergo videtˀ ꝙ abſꝙ mãducatione ꝗs põt viuere. Reſpond. Chryſoſto. qḋ intelligitˀ de vita glorioſa mercedem habente qua non viuunt neꝙ viuent infideles.

11 ¶ Dubitatur cur non dicit ſicut ego mãduco patrē ⁊ viuo ꝓpter patrē? Rñ. Augu. qḋ filius participatione patris nõ fit melior ſicut participatione filij ꝑ vnitatē corporis ei⁹ ⁊ ſanguinis ꝙ illa mãducatio ⁊ potatio ſignificat nos efficimur meliores.

12 ¶ Dubitatˀ an comedendo hũc panem comedamus purũ deũ vel purum hominē aut vtrũꝙ? Rñ. Theophilus: qḋ non purum deum quia impalpabilis ⁊ incorpore⁹ eſt: neꝙ etiã puri hominis carnem comedimus que nil poſſet proficere: ſed ꝗ deus carnē ſibi vniuit caro ei⁹ viuificata exiſtit: nõ qḋ in dei naturam tranſierit. ſed ſcḋm quandam igniti ferri ꝯſuetudinē qḋ ⁊ ferrũ manet ⁊ ignis actum oſtendit ſic ⁊ caro dñi viuificatiua eſt tanꝙ caro vbi dei.

13 ¶ Dubitatˀ an chriſtiani manducantes digne hoc ſacr̃m ſaluabuntˀ. Reſpõ. ſctũs Tho in.iiij.ſen.di.xlvi.q. ij.art.iij.q.ij. ꝙ digne mãducãs quãtum eſt ex virtute ſacramēti ad vitã eternã ꝑducitˀ quis aliquis ſe poſſit tali fructu priuare ꝑ pctã etiam poſtꝙ digne ſumpſerit.

14 ¶ Dubia alia circa materiã huius ſacramēti Requiri in die palmarũ dubio.38.vſꝙ ad dubiũ.336.

¶ Dominica.j.poſt pẽthc.

Eſtote miſericordes. Luce.vi.c. Hec vba dixit dñs anno etatis ſue.xxxij.die.xiij. Julij in die iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulos dñs hortat⁹ eſt vt genitoris ſui exēplo miſericordie efficerentˀ: atꝙ iudicarent aut condẽnarent neminē ne talia ⁊ ipſi paterentˀ: dimitterent vero ⁊ contribuerēt vt ſimilia cõſequerentur. amplãꝙ mēſurã in eorũ fore ſinũ reponẽdam et qua ipſi vſi forent mēſura: conſimilis eis remetiēda; debere: cecorũ eis quoꝙ ſimilitudinē induxit quorum neuter alteri ducatũ preſtare valet alioquin in preceps amboruunt ait etiam nullũ diſcipulũ magiſtrũm excedere: ſed tunc cum ꝑfectũ exiſtere ſi ſuũ equaret ꝑceptorem inſup monuit vt ꝗs primo ꝓſpiciat vt ex ſuo oculo talē eruat vt poſt recte ꝓſpectãs ex fratris oculo feſtucã educat.

Determinanda ſunt occurrentia dubia.

¶ Dubi. vbi ⁊ ꝗb⁹ ⁊ dñs dixit hec verba? Rñ. qḋ vt habetur ante iſtud euangeliũ: erat in loco cãpeſtri poſt deſcēſum mõtis vbi aderãt ei⁹ diſcipuli ⁊ multitudo copioſa plebis. 1

¶ Dubit ꝗd. eſt miſericordia. Rñd. ſanctus Tho.j.part.q.xxj.arti.iij. ꝙ eſt aliene miſerie in noſtro corde: cõpaſſio qua vtiꝙ ſi poſſemus ſubuenire compellimur. 2

¶ Dubit. an miſericordia ſit virtus. Reſpon. qui ſupra.ij.ij.q.xxx.art.iij. ꝙ ſi dolor de aliena miſeria nominat motum appetitus ſenſitiui miſericordia paſſio eſt ⁊ non virtus: ſi vero nominat motum appetitus intellectui ſm rationem regulatã ſic eſt virtus moralis. 3

¶ Dub. an miſericordia ſit maxima virtutum. Rñ. qui. ſ. ar. iiij. ꝙ miſericordia ſecũdum ſe eſt maxima virtutũ: ſed ꝑ cõparati nē ad habentem eã: ſi talis nõ habet ſuperiorem ſicut 4

deus eius mia eſt maxima: vnde ꝛ miſericordia ponitur ꝓpriū deo. Si vero eā habens ſuperiorem habeat miſericordia nō eſt maxima virtutū. ſed illa ꝑ quā cōiūgit̄ ſuperiori. ꝛ ſic in nobis qui deū habemus ſuperiorē charitas ꝑ quā cōiungimur deo eſt excellentior miſericordia.

5 ¶ Dubi. que ſunt illa que magis mouēt hoīes ad miſericordiā? Rñd. qui ſupra. ar. j. ꝙ mala corruptiua ꝛ contriſtatiua. Scdo mala quorum fortuna eſt cā: puta ꝙ aliquod malum eueniat. vnde ſperabatur bonum. Tertio mala que indigne patiuntur.

6 ¶ Dub. qui hoīm ſunt magis miſericordes? Rñ. qui. ſ. ar. ij. qd amici ꝛ ꝓpinqui: ſenes ſapientes ac timidi: quoniā cōſiderāt ſe talia poſſe pati.

7 ¶ Dubi. qui hominum ſunt magis immiſericordes. Reſpon. qui ſupra. ꝙ illi qui nihil mali putant ſe poſſe pati: ſimiliter irrati ꝛ qui volunt cōtumeliā inferre: quinterim ꝙ ſunt in hac diſpoſitione nō miſerent̄. Pro uerbio. xxvij. ita nō habet miſericordiā neqꝫ erumpens furor ſimiliter ſuperbi qui contemnunt alios ꝛ reputant eos digne pati.

8 ¶ Dub. an in deo ſit miſericordia. vide feria. vj. quatuortemporum aduētus. dub. 35.

9 ¶ Dubi. an in oībus operibus dei ſit miſericordia ꝛ iuſtitia? Reſpō. qui ſupra. j. par. q. xxj. arti. iiij. ꝙ ſic: quia quicquid facit de9 in rebus creatis ſcdm cōuenientē ordinē facit in quo conſiſtit ratio iuſtitie. opus autē diuine iuſtitie ſemꝑ preſupponit opus miſericordie ꝛ in eo fundatur. creature enim non debet̄ aliquid niſi ꝓpter aliquid in ea preexiſtens vel ꝓcōſideratū: ꝛ rurſus ſi aliud creature debetur hoc erit propter aliquid prius: ꝛ cū non ſit ꝓcedere in infinitū oportet ad aliquid deuenire ꝙ ex ſola bonitate diuine voluntatis dependeat que eſt vltimus finis: ꝛ ſic in quolibet opere dū apparet miſericordia quantum ad primam radicē eius cuius virtus ſaluatur in oībus cōſequentibus. ꝛ etiam vehemētius in eis operat̄ ſicut cauſa primaria vehementius fluit ꝙ̄ cauſa ſecunda.

¶ Dub. quō oīpotentia dei parcendo ꝛ miſerendo manifeſtat̄? Reſpō. 10
qui ſupra. q. xxv. ar. iij. qꝛ libere peccata dimittit. Itē qꝛ parcēdo hominibus ꝛ miſerando eos perducit ad participationem infiniti boni ꝙ eſt vltimus effectus diuine virtutis. et etiam quia effectus diuine miſericordie eſt fundamentum omnium diuinorum operum.

¶ Dub. quando punit iniquos quomodo miſeret̄? R. ñ. qui ſupra. q. xx. 11
arti. iiij. qd etiam ibi apparet miſericordia non quidem totaliter relaxatus: ſed qualiter alleuians dū punit citra condignum.

¶ Dub. an ſit aliquod ſignū miſericordie dei? Rñ. qui ſupra ad Hebre. 12
iij. lect. ij. ꝙ magnum ſignum eſt quādo temporaliter punit.

¶ Dub. an deus agat miſericordius 13
cū vno ꝙ̄ cū alio? Rñd. qui ſupra. in iiij. ſen. di. xlvj. q. j. ar. ij. q. iiij. ꝙ miſericordia reſpicit abſolute diuinum effectū nō cōcernendo aliquam proportionē vel equalitatē in ipſo. vnde ſcdm maiorē miſericordie effectum dicit̄ miſericordius agere cum vno ꝙ̄ cū alio. ſi hoc referatur ad actiones ſm qd determinat̄ ad effectum: nō aūt ſi referatur ad eam ſcdm qd exit ab agente: quia ipſe vna ꝛ inuariabili miſericordia cū omnibus miſericorditer agit.

¶ Dub. an miſericordia dei ſit infinita? Rñ. qui ſupra ad Ephe. ij. lect. 14
ij. ꝙ ..cor nō coartat̄ anguſtijs diuitiarum neqꝫ timore nocumenti re-

ſtringitur: ⁊ neq̧ lege ſuperioris.

15 ❡Dubit. an ſperandũ ſit de miſericordia dei? R̃n. qui ſupra ſup pſal. l. q̧ ſic. Primo qꝛ ꝓpriũ dei eſt miſereri. Scd̕o in oĩbus ſperantibus in eam ſemper miſertus eſt.

16 ❡Dub. an de⁹ miſerendo agat contra iuſtitiã? R̃nd. qui ſupra. j. par. q. xxj. ar. iij. q̧ nõ: ſed aliquid ſupra iuſtitiam operatur.

17 ❡Dubi. q̧ eſt maius opus dei vel creare iuſtũ vel miſericorditer iuſtificare impiũ? R̃n. qui ſupra. iij. par. q. xliij. ar. iiij. q̧ ⁊ ſi vtrũq̧ ſit equalis potẽtie. tñ iuſtificare impium eſt maioris miſericordie.

18 ❡Dub. cũ pater ſit infinite miſericordie: quõ poſſumus eſſe miſericordes ſicut ipſe eſt? R. Ly. q̧ nõ oportet q̧ currat ſimilitudo quantũ ad oĩa: ſʒ ſolũ quẽadmodũ de⁹ reuelat miſerias noſtras non expectando aliquid a nobis ſʒ propter ſuam bonitatem ſic homo debet moueri ad reuelandum miſeriam proximi propter amorem bonitatis diuine.

19 ❡Dub. quare ꝓhibet iudicare cũ Deuter. xvj. dicatur iudices ⁊ magiſtros cõſtitues in oĩbus portis tuis vt iudicent populum iuſto iudicio? R̃n. ſan. Tho. j. par. q. lx. ar. ij. quod dominus prohibet ibi iudicium temerarium quod eſt de intentione cordis vel alijs incertis.

20 ❡Dub. an ſemꝑ ſit licitũ iudicare? R̃n. qui ſupra. ij. ij. q. lx. ar. ij. q̧ iudicium intantũ eſt licitũ inquantũ eſt iuſtitie actus ⁊ ad hoc q̧ ſit act⁹ iuſtitie tria requirunt. Primo vt ꝓcedat ex inclinatione iuſtitie. Secũdo q̧ ꝓcedat ex auctoritate preſidẽtis. Tertio q̧ proferatur ſcḋm rectam rationem prudentie.

21 ❡Dub. qꝛ videtur q̃d nulli homini licet alium iudicare? R̃nd. qui ſupra q̧ licet dicatur ad Rom. xiiij. tu quis es q̃ iudicas alienũ ſeruũ ſuũ dñ̃o ſtat ⁊ cadit. nihilominus qꝛ iudex conſtituitur vt miniſter deũ ſcḋm hoc licet iudicare. Un̄ dicit Deut. j. q̧ iuſtũ eſt iudicare: ⁊ poſt ſubdit quia dei eſt iudicium.

❡Du. an peccatores poſſint alios iudicare? R. q̃. ſ. q̧ illi q̃ ſunt in grauibus peccatis non debẽt iudicare eos q̃ ſunt in eiſdẽ peccatis vel minoribus. vt dicit Chri. ſup Matt. et ꝓcipue hoc eſt intelligendũ q̃n illa peccata ſunt publica: quia ex hoc generatur ſcandalum in cordibus aliorum ſi aũt ſunt occulta ⁊ neceſſitas iudicandi immineat propter officiũ poteſt cum humanitate ⁊ timore vel arguere vel iudicare. 22

❡Dubi. an iudicium ex ſuſpitione procedens ſemꝑ ſit peccatũ? R̃n. q̃ ſupra. ar. iij. q̃d gradus ſuſpitionis eſt triplex. Primus vt homo ex leuibus iudicijs dubitare preſumat de bonitate alicuius et hoc eſt veniale peccatum. qꝛ pertinet ad tentatiõẽ humanam ſine qua vita iſta nõ ducitur. Secundus gradus eſt cum aliquis pro certo malitiam alteri⁹ eſtimat ex leuibus indicijs ⁊ hoc ſi ſit de aliquo graui eſt peccatum mortale inquantum non eſt ſine cõtemptu proximi. Un̄ glo. ſuper illud. j. ad Chor. iiij. Nolite ante tẽpus iudicare dicit: ⁊ ſi ſuſpitiones vitare non poſſumus: quia homines ſumus. Judicia tñ. i. diffinitiuas firmaſque ſentẽtias continere debemus. Tertius gradus eſt cum aliquis iudex ex ſuſpitione procedit ad aliquẽ condẽnandũ: ⁊ hoc directe ad iniuſtitiã ꝑtinet: vnde eſt peccatum mortale. 23

❡Dubit. an dubia ſemꝑ ſint in meliorẽ partẽ interpretanda? R̃n. qui ſupra. ar. iiij. q̧ ſic qꝛ ex hoc ipſo q̃d aliq̃s habet malã opinionẽ de alio abſq̧ ſufficienti cauſa iniuriatur ei 24

⁊ cōtēnit ipm. nullus aūt dʒ alium contennere vel nocumentum aliqđ inferre abſqʒ cauſa cogente. ⁊ iō vbi non apparent manifeſta indicia de malo alicuius debemus euʒ vt bonum habere in meliorē partem interpretando quod dubium eſt.

25 ¶ Dub. an acceptio perſonarū ſit licita in iudicio? R̄ſ. qui. ʒ. q. lxiij. arti. iiij. qꝫ bō in iudicio dʒ pauperi ſubuenire q̄tū fieri pōt: tñ ſine leſione iuſtitie alioqn non hʒ locū illud qđ dr̄ Exo. xxiij. c. paupis quoqʒ nō miſereberis in iudicio: ⁊ ita p accep tionē pſonarū iudiciū corrumpit: qꝛ talis acceptio pſonarum inequalitatē quādam hʒ inquantum attribuitur alicui perſone preter proportionē ſuam in qua ꝯſiſtit equalitas iuſtitie: ad quam iudex inequalitatem oppoſitam reducere debet.

26 ¶ Dubit. an inferior poſſit iudicare ſuperiorem. R̄ſ. qui ſupra. in. iiij. ſen. di. 47. q. j. ar. ij. q. ij. qꝫ non auctoritate ꝓpria: ſed bene auctoritate ſuperioris ſicut patet in iudicibus delegatis.

27 ¶ Dub. an iudex poſſit innocētem cōdēnare ſi cōuincit p teſtes. R̄ſ. q ſupra. ij ij. q. 64. arti. 4. quod iudex ſciēs aliquē innocentē eſſe qui falſis teſtibus cōuincit dʒ diligentius examinare teſtes vt inueniat occaſionē liberādi innoxium: ⁊ ſicut Daniel fecit. Si aūt hoc nō pōt: debet cū ſuperiori relinquere iudicandū: ſi aūt etiā hoc non pōt peccat ſcđm allegata ſententiā ferens: quia ipſe non occidit innocentē ſed illi qui aſſerunt nocentem.

28 ¶ Dub. an carnifex debeat exequi ſententiā iniuſtā iudicis interficiendo innocentē. R̄ſ. q ſupra. qꝫ ſi ſententia cōtineat intolerabilē errorē nō debet obedire. alias excuſarent carnifices q martyres occiderunt. Si vero nō ꝯtineat manifeſtū iniuſtitiā nō peccat p̄ceptū exequendo. quia ipſe nō hʒ diſcutere ſuperioris ſniam: nec ipſe occidit innocentem: ſed iudex cui miniſterium adhibet.

¶ Dub. an iudices tolerātes meretrices vel alia ꝯſimilia mala publica peccēt? R̄ſ. q ſupra. q. x. ar. xj. qđ nō imo recte talia tolerāt ne aliqua bona impediantur: vel etiā ne aliqua mala peiora incurrantur: ſicut Aug. dicit in libro de ordine aufer meretrices de rebus hūanis turbaueris omnia libidinibus. 29

¶ Dubit. an iudices tolerantes iudeos ritus ſuos ſeruare peccēt. R. qui ſupra. qꝫ non: qꝛ licet ipſi iudei peccēt ſuos ritus obſeruādo in quibus olim prefigurabatur veritas fi dei quā tenemus tñ hoc bonum prouenit qđ teſtimonium fidei noſtre habemus ab hoſtib9 ⁊ quaſi in figura nobis reputat qꝫ credimus ⁊ ideo in ſuis ritibus tolerantur. 30

¶ Dub. an iudices tolerātes ritus machometiſtarum ⁊ aliorum infidelium peccēt. R̄ſ. qui ſupra. qđ ſic: qꝛ tales ritus cū nihil veritatis habeāt: nec aliquis vtilitatis afferant nullo mō ſunt tolerandi niſi forte ad aliqđ malum vitandū. ſ. ſcandalum vel diſſidiū qđ ex hoc poſſet puenire: vel impedimentū ſalutis eorū qui paulatim ſic tolerati conuertuntur ad fidē ꝓpter hoc enī etiam hereticorum ⁊ paganorum rit9 aliquando eccleſia tolerauit: quando erat magna infidelium multitudo. 31

¶ Dub. an aliqs poſſit ſe ſubmittere iudicio alicuius q nō ſit ei9 ſuperior. R̄ſ. qui. ʒ. q. 97. ar. j. qꝫ ſic: ſicut chriſtus iudicio ſe ſubdidit ſpontanea voluntate: ⁊ etiam arbitris ptꝫ. 32

¶ Dubit. cur in arbitramentis apponit pena? R̄ſ. q ſupra. qꝛ arbitri qui ſunt ſupiores non hñt de ſe ple 33

nam poteſtatem coercendi.
34 ¶ Dubi. q2 videtur q ex actibus ali cuius q̃s poſſit iudicari. q2 Matth. vij.dr. a fructibus eoȜ cognoſcetis eos? R̃ñ. Beda in homel. q hoc de manifeſtis dictum eſt que non poſſunt bono animo fieri ſicut ſtupra: vel blaſphemie: vel furta: vel ebrietates ⁊ ſi que ſunt talia : de quibus nobis iudicare permittitur.
35 ¶ Dubi. cur dicit nõ iudicabimini cuȜ oporteat nos oẽs iudicari ante tribunal xp̄i? R̃ñ. Lyr. q̃d hoc dictū intelligitur de iudicio quo quis ex aliquibus ſignis malis iudicat de proximo. q2 qui taliter iudicat taliter iudicabitur.
36 ¶ Dubit. cur dicit nolite cõdẽnare. ⁊c. R̃ñ. Greg. niſenus q hoc vocat iudiciū a ſperiorẽ damnationẽ: non enim iudiciū cum venia prohibet.
37 ¶ Dubi. quid vult vt dimittamus. Reſpon. Beda quod iniurias.
38 ¶ Dubi. quid vult q̃d demus? Reſpon. qui ſupra: quod beneficia.
39 ¶ Dub. cur iſta vult? R̃ñ. q. d̃. q breui ſnia cūcta que de ↄuerſando cuȜ inimicis mādaucerat cõprehēdit hic. Nā imediate ante iſtud euāgeliū dixerat: diligite inimicos vr̃os.
40 ¶ Dubi. cur dicit menſurā bonam ⁊c. R̃nd. Cirillus: q in hoc oſtendit q ampliori manu recompenſationem accipiem9 a deo qui largiſiue donat diligentibus eum.
41 ¶ Dubit. cur ponit tot adiectiua. ſ. bonā cõfertā ⁊c. R̃ñ. Ly. q dicit bonam quātū ad bona fortune que aliq̃ñ conferunt propter opera pietatis: confertam quantū ad bona nature ſicut ſanitas ⁊ hm̃oi coagitatā quātū ad bona gratie: ⁊ ſupereffluẽtem quantum ad bona glorie.
42 ¶ Dub. cur dicit dabūt? R̃ñ. Aug. de cõſenſu Euāge. q2 per illorū merita quib9 vt calicẽ aque frigide in nomine diſcipuli dederāt mercedẽ celeſtem accipere merebuntur.
¶ Dub. q̃s eſt ſinus noſter? R. Jac. 43
de vorag. q ſinus aie eſt intellectus qui implebit gloria viſiõis aperte.
¶ Dubit. q2 ſupra dicit menſuram 44
ſupereffluentem: ⁊ nunc dicit eadeȜ menſura remetietur vobis? Reſpõ. Theophilus : q non dicit in tanta menſura remetief vobis : ſed in eadem: qui enim benefecit: benefiet ei q̃d eſt remetiri eadem menſura: ſed ſupereffluentem dicit quod milies benefiet ei.
¶ Dubitat. q2 ſi aliquis non habet 45
quomodo dabit? Reſpond. Cirillus q̃d ſi talis non faciat nõ delinquit: in eo enim quod habet acceptatur non in eo quo caret.
¶ Dubi. q2 ſi aliquis modicum ha- 46
bet ⁊ det modicum non videtur q̃d tantum remetiatur ſibi ſicut multuȜ danti? Reſpõ. Lyra. quod magnitudo non attenditur ſemper ſecundū maioritatem exterioris operis: ſed interioris affectus.
¶ Dub. ad quid inducit ſimilitudi- 47
nem de cecis? R̃ñ. Lyra q̃d quantū ad virtutes perficiētes intellectum que ſunt ſapiētia de diuinis ⁊ ſciētia de humanis inquantū ordinantur in deum. ⁊ iſte virtutes potiſſime requiruntur in prelatis et rectoribus aliorum cuiuſmodi erāt futuri apoſtoli: ⁊ aliȷ eorum ſucceſſores.
¶ Dubi. qūo intelligif hec ſimilitu 48
do? R̃ñ. Lyr. nunquid poteſt cecus i. carens ſcientia ⁊ ſapientia: cecum ducere. i. ignorātẽ dirigere. q. d. nõ.
¶ Dubi. in quā foueā cadunt? R̃ñ. 49
qui ſupra. i. in tranſgreſſionẽ ⁊ peccatū: vnde Greg. in paſtorali cū paſtor per abrupta gradif: conſequēs eſt vt grex ad precipitiū ſequatur.
¶ Dubit. q2 videf q multi diſcipuli 50
ſuperauerint magiſtros? R̃nd. Ci-

rillus: ꝙ verũ eſt in ſciẽtia: ſed intel-
ligit ꝙ ſi equat magiſtro diſcipulus
aut ſuper eũ: nõ efficiat ſup magr̃m
ſed ſiſtat in mẽſura docẽtiũ ꝛ magi-
ſtrum imitet. Et ideo dicit perfect⁹
autẽ oĩs erit ſi ſit ſicut magiſter ei⁹.
51 ¶ Dubi. qꝛ ſunt multi magiſtri qui
mala docẽt: quõ eorũ diſcipuli erũt
perfecti ſi erunt ſicut magiſtri? Rñ.
Lyra. ꝙ diſcipulus ſi aſſimilat magi
ſtro bono erit perfectus ſm verita-
tem: ſi autez malo erit perfectus ſm
quandã tranſlationem. Dicit enim
phs. v. metha. ſi autẽ trãſferentes
ꝛ ad mala dicimus calũniatorẽ per
fectum: ꝛ latronez perfectũ: qm̃ ꝛ bo
nos dicimus ipſos ꝛ latronem bo-
num ꝛ calumniatorem bonum.
52 ¶ Dubit. cur dicit quid autẽ vides
feſtucã ꝛc. Rñ. Theophilus: ꝙ indu
cit aliam parabolam de eodem.
53 ¶ Dubi. quid intelligit per feſtucã
ꝛ trabem? Rñd. ſ. Vincen. ꝙ feſtuca
eſt peccatum veniale: ꝛ trabs mor-
tale. q. d. qua fronte is qui eſt in pec-
cato mortali debet corripere pecca
tum veniale fratris.
54 ¶ Dubi. qꝛ dñs non dicit corrigis:
ſed vides? Rñd. ꝙ hic videre capit
pro corrigere: vel redarguere: vt ſit
ſenſus vides feſtucam. i. arguendo
demonſtras te videre.
55 ¶ Dubi. cur poti⁹ dicit. in oculo q̃ꝫ
in alio mẽbro corporis? Rñd. qꝛ oculo
infecto totus homo infectus videt.
56 ¶ Dub. cur ſic arguentẽ vocat dñs
hypocritã? Rñ. Theophi. qꝛ ex hoc
aliorꝫ pctã iudicãt vt iuſti videant.
57 ¶ Dubit. cur dicit eĳce primum ꝛc.
Rñ. Lyra. qꝛ hic eſt ordo charitatis
vt a ſeipſo incipiat corrigere erra-
ta ꝛ demum corrigat errata fratris.
58 ¶ Dubi. quõ poſſumus eĳcere tra-
bem. i. peccatum mortale cum ſolus
deus dimittat peccata? R. ꝙ homo
debet facere qd̃ in ſe eſt: qꝛ ſemper
deus preſto eſt gratiã infundendo.
¶ Dubit. quid eſt qd̃ non videmus 59
trabẽ in oculo noſtro ꝛ tñ videmus
feſtucã in oculo fratris? Rñ. Greg.
tertio moraliũ cap. xxij. dicẽs ſunt
nõnulli q̃ nihil quidẽ virtutis age-
re ſtudent: ſed tñ cum alios peccare
conſpiciũt iuſtos ſe in eorũ compa-
ratiõe ſuſpicant. Neq enim corda
hominũ vna vel ſimilis culpa trãſ-
figit. Hũc itaq ſuperbia illaqueat
illum forſitan ira ſupplãtat. Hunc
aũt auaritia cruciat: illũ vero luxu-
ria inflãmat. Et plerũq cõtingit vt
is quẽ ſuperbia deprimit aliũ reſpi-
ciat qualiter ira ſuccẽdat: ꝛ qꝛ non
citius ira inſtigat meliorẽ ſe iracun
do iaz deputat: atq apud ſemetipſm
quaſi de iuſtitia extollitur qꝛ penſa-
re vitiũ negligit quo grauius tenet.
plerũq contingit vt is quem auari-
tia ſauciat. alium in luxurie voragi-
ne merſum cernat: ꝛ quia ſe alienuz
a pollutiõe carnali reſpicit quibus
ipſe ſordibus ſpiritualis vitĳ intrin
ſecus polluitur nõ attendit. dumq
in alio penſat malũ qd̃ ipſe non ha
bet: in ſe negligit cõſiderare qd̃ ha-
bet: ſicq fit vt dũ ad aliena dĳudi-
canda mens ducitur ꝓprĳ iudicĳ lu
mine priuetur. Et eo durius contra
aliena ſuperbiat: quo ſua negligen
tius ignorat.
¶ Dub. cur dicit ꝛ tunc perſpicies 60
vt educas ꝛc. Rñd. ꝙ interim ꝙ ma
cula eſt in oculo nõ põt proſpicere:
ideo primo dꝫ eĳcere: ꝛ tunc proſpi-
ciet ꝛc. Unde verſus. Alterius ocu-
lo qui vult reprehẽdere labem. De
proprio potius eruat ipſe trabem.

¶ Alĳs ſenſibus myſticis.

non exponit rõne dicta in ꝓlogo.

¶ Dñica. iij. poſt pentheco.

ſecundũ ordinẽ predicatorũ fit de
ſancta trinitate ſicut ſupra. Homo

erat ex phariſeis Nichodemus noie

Dominica ſcda poſt penthecoſten.

Homo quidaz fecit cenam magnam. Luc.xiiij.

Hanc parabolā locutus fuit dñs anno etatis ſue.xxxij.die.iij.Octobris in die ſabbati.

Ex hiſtoriee.

Parabolā quādā dñs ſub hac ꝑtulit forma ait em̄ hominem quendam magnam preparaſſe cenaz ad eāq; vocaſſe nō paucos quos ꝛ cōuiuio parato euocari iuſſit:cum vero excuſatos vt eos haberet nūtio impoſuiſſent ſuo denūtiandū domino:qm̄ eoꝝ vnus vt villā ab eo emptam proſpiceret accedere neceſſe habebat:alter tria boū iuga vt probaret differre nō poterat: ꝛ tertius ob vxorē nouiter ductā cōuiuio intereſſe nequiret:Iratus his auditis dñs ſeruo imperauit vt quocūq; in plateis ac ciuitatis vicis etiā miſerabiles ad cenā introduceret:qꝫ cū opere impleſſet ſeruus adhucq; vacaret locus.Rurſus in mādatis ſeruo dedit vt quotquot inueniret ingredi ꝯpelleret quatenus eius impleretur domus.inquiēs inuitatorū neminez ſuā guſtaturꝫ fore cenam.

Verſus dubiorū ſolutionē accedam.

Dubi vbi ꝛ qbus hāc parabolā dñs dicit.Rñd.qꝫ vt habet aū hoc euāgeliū eam dixit in domo cuiuſdā ꝑncipis phariſeoꝝ in cōuiuio ſabbato preſentibus diſcipulis ſuis aliiſq; pluribus.

Dub.cur dñs vſus fuit hac parabola?Rñ.Lyra.qꝫ hic dñs arguit iudeos de ingratitudine.qꝛ ipſi pre ceteris gētibus fuerūt inuitati ad beatitudinē celeſtem ꝑ prophetas per chriſtū ꝛ per apoſtolos:ꝛ tñ renuerunt venire per fidē:ꝛ ideo vocati ſunt gētiles vt habet Act.13.ꝛ hoc innuit parabola.

Dubit.quis eſt iſte homo?Rñd. 3
Cirillus.qꝫ deus pater.

Dubi.cur aliqñ deus dicit Leo 4
pardus:homo ꝛc.Rñ.Chriſ.qꝫ quotiens punitiuā ſuā virtutez iudicare vult dc:Urſa:pardus:leo:ꝛ hmōi nūcupat.qñ vero miſericordiā exprimere vult dicit homo.

Dub.cur potius dr cena qꝫ pran 5
diū.Rñ Cirillus.qꝫ pater celeſtis dedit ꝑ nobis i morte filiū ſuū q dedit nobis ꝓpriū corpus ſuū comedere Unde ꝛ in veſpere agnus immolabatur iuxta legē moſaycā.Merito igit cena dcīn eſt paratū in xp̄o cōuiuiū.

Dub.quos vocauit.Reſ.qꝫ vt ha 6
betur ꝑme Thymo.ij.vocauit totū genus humanū qm̄ ipſe vult oēs homines ſaluos fieri.

Dub.quē ſeruū miſit.Reſ.Greg. 7
in homel.qꝫ ordinē predicatorum.

Dub.cū multi predicauerint qūo 8
dicit ſeruū i ſingulari.R.qꝫ hic eſt figura ſynecdoche quādo dicit ſeruum ſcz ſeruos.

Dub.quare nō venerūt oēs voca 9
ti.Reſp.qui ſupra:qꝫ licet vocauerit multos pauci tamē venerūt:quia nonnulli q eidē per fidem ſubiecti ſunt eterno eius cōuiuio male viuēdo contradicunt.

Dub.qūo ꝛ qñ parata fuerūt oīa 10
Rñ.Augu.de verbis dñi.qꝫ xp̄o immolato parata fuerūt oīa.Un ꝛ ipſe dixit cōſummata ſunt.ſ.oia que ſcripta erāt de eo ꝛ eius paſſione.

Dub.qūo ſe excuſauerint?Reſp. 11
Lyr.qꝫ ſe excuſare eſt per mala opera ſe retrahere.

Dub.qꝛ ſi oēs ſe traxerunt ergo 12
nullus eſt ſaluatus?Rñ.q.d.qꝫ accipit hic omnes pro maiori parte:

quia pauci ſaluant respectiue:τ eſt figura ſynecdoche.

13 ¶Dub.cur dicit ceperūt ſe excuſare n.anq̃d ſe excuſarūt?Rň.ꝙ q̃ mala operant ſi poſtea penitēt:icipiūt q̄dem ſe excuſare male agēdo:ſꝫ nō ſe excuſāt pſeuerāter male opando.

14 ¶Dub.q̄d ſignificat villa empta? Rň.Aug.de v̄bis dñi.ꝙ dominatio per eū denotatur.

15 ¶Dub.q̄s fuit prim⁹ ſe excuſans? Rň.q̄.ſ.ꝙ primus hō q̄ dominari voluit:τ dñm habere noluit.

16 ¶Dub.quā neceſſitatē hꝫ videre villā.Rň.ꝙ ſupbi nolētes deo ſubij ci:neceſſe habēt.i.violenter a ſpiritib⁹ inflatis exire extra obedietiaꝫ dei:τ videre illā.i.delectari in ſuperbia ſua.

17 ¶Dub.cur nō poterat in craſtinū expectare videre villā? Rň.ꝙ ſupbia ita õtinet hoīeꝫ vt nil boni poſſit agere q: ſupbia:vt Aug.dicit in regula etiā bonis operibus inſidiatur vt pereant.

18 ¶Dubi.q:nō vr̃ ſupbi dū rogant ſeruū vt habeat eos excuſatos.Rň. Greg.in homel.ꝙ humilitatis verba pmiſcent dū dicūt rogo.τ tñ venire cōtēnūt humilitas ſonat in voce:ſuperbia in actione.

19 ¶Dubi.que ſunt illa iuga quinꝙ bouꝫ.Rň.Aug.de v̄bis dñi.ꝙ ſunt q̄nꝙ ſenſus carnis hui⁹ q̄ ſic numerant.Jn oculis viſus eſt.Jn aurib⁹ audit⁹.Jn narib⁹ odoratus in faucibus guſtus.Jn oīb⁹ mēbris tact⁹. Sed q: iuga ſunt in tribus priorib⁹ ſenſibus facilius apparet:duo ſunt oculi:due aures:gemine nares.Ecce tria iuga a faucibus.i.ſenſus guſtandi geminatio q̄dam inuenitur: q: nihil guſtādo ſapit niſi lingua et palato tāgat:volūtas carnis q̄ ad tactum pertinet occulte geminatur eſt foinſecus τ intrinſecus.

¶Dub.cur iſti ſenſus iuga dicunt. 20
Rň.q̄.ſ.q: per ſenſus iſtos cãia terrena requirunt:boues eñ terrā verſant hoīes aūt remoti a fide terrenis dediti nolūt credere aliquid niſi ad q̄d ſenſu corporis pueniunt quinꝙ partito.

¶Dubi.cur dicit eo pbare illos.R. 21
q̄.d.dicēs vt noueritis autē iſtoꝛꝫ quinꝙ ſenſuum nō delectationem que mulcet τ ingerit voluptatē τ curioſitatē quandā notatā fuiſſe non ait eo paſcere illa:ſed pbare.

¶Dub.cur adducit hic matrimo- 22
nū cū ſit ſacrꝫ eccľie τ res iuſta.Rň. Greg.in homel.ꝙ q̄uis bonū ſit cōiugiū atꝙ ad ppagandū ſobolem diuina puidētia ꝯſtitutū:nonnulli tñ p hoc nō fecūditatē plis:ſed deſideria expetūt voluptatis:τ idcirco p reꝫ iuſtā ſignificari põt nō incongrue res iniuſta.

¶Dub.cur iſte terti⁹ nō ſe excuſa- 23
uit ſicut duo primi:ſꝫ ſolū dixit nō poſſuꝫ venire? Rň.Baſili⁹ ꝙ quia intellect⁹ hūanus v̄gēs ad mūdanas illeſcebras debilis ē ad agēdū.

¶Dub.cur de ſolo actu viſus facit 24
mētionē cū quinꝙ ſenſus p q̄nꝙ iuga boum intelligat.Rň.Augu.vbi ſupra:ꝙ p ſolos oculos aperte commemorati ſunt quinꝙ ſenſus quorum eſt in quinꝙ ſenſib⁹ principatus.Propterea cū ppue ad ſolos oculos ptineat viſus:ipm videre p oēs q̄nꝙ ſenſus ſolem⁹ appellare.

¶Dub.cur tantū quinꝙ iuga bouꝫ 25
emit.Rň.q: tantuꝫ ſunt quinꝙ ſenſus corporis.

¶Dub.cur nō poteſt venire q̄ vxo- 26
rem duxit? Rň.qui ſupra quia carnem amplexatur carnis voluntatibus iucundatur.

¶Dub.cur ſolū de iſtis trib⁹ vitiis 27
facit mētionē? Rň.qui ſupra.q̄d q: ſcd̃m q̄d dicitur.j.Joan.ij.c.oē q̄d

eſt in mūdo

eſt in mūdo aut eſt cōcupiſcētia car
nis aut oculoꝝ: aut ſuperbia vite et
ita ad iſta tria reducunt͂ oīa exclu-
dentia a beatitudine celeſti.
28 ¶ Dub. cū de⁹ nō indigeat nūtio
cur ſit mētio de nūtio miſſo? Rñ. q̄
ſupra. v. ſuper Gene. ad literā. ꝙ nō
ꝓpter ſe indiget: ſed ꝓpter nos et
ꝓpter ipſos: qꝛ illo modo deo pare
re ⁊ aſſiſtere habēt vt cū de inferio-
ribus cōſulāt eiuſq; ſupernis iuſſi-
bus obtemperent.
29 ¶ Dub. cur iratus fuit paterfami-
lias? Rñ. Cirilus. qꝛ iudeis vocatio
nē renuētib⁹ indignat⁹ ē quaſi eis
dignus indignatione ⁊ ira.
30 ¶ Dub. quō iratus eſt cū ira nō ca
dat in deū? R. Baſili⁹. ꝙ talis ope
ratio q̄ nobis ab ira fit dei ira ⁊ in-
dignatio dicitur.
31 ¶ Dub. cur mittit ad plateas. Rñ.
Ambro. ꝙ vt de latioribus vitijs ad
anguſtā venirent viam.
32 ¶ Dub. cur inuitant͂ pauperes ⁊c.
Rñ. q̄. ſ. ꝙ vt oñdat͂ qꝺ nullū debili
tas corporis excludit a regno rariuſq;
delinquat cui deſit illecebra peccan
di vel ꝙ infirmitas pctōꝝ ꝑ miſeri-
cordiam dei remittatur.
33 ¶ Dub. cur nō vocauit nobiles ⁊
potētes. R. Lyr. ꝙ principes ſacer-
dotes ⁊ ſcribe iudeoꝝ ꝓpter ſua pec
cata fuerūt dimiſſi.
34 ¶ Dub. q̄d intelligit p' paupes de-
biles ⁊c. Rñ. Greg. in homil. ꝙ pau
peres dicunt͂ q̄ poſiti in paupertate
ſupbiūt debiles q̄ iudicio ſuo apud
ſemetipſos infirmi ſunt: ceci q̄ nul-
li⁹ igenij lumē hñt: claudi q̄ rectos
greſſus in operatione non habent.
35 ¶ Dub. an infideles ſint cōpellēdi
ad fidē? Rñ. ſan. Tho. ij. ij. q. x. arti.
viij. ꝙ infideliū q̄dā ſunt q̄ nunq̄ re
ceperūt fidē ſicut iudei et gentiles:
⁊ tales nō ſunt cōpellēdi vt credāt
qꝛ credere volūtatis eſt ſed bene vt
fidē nō impediāt. Alij ſunt q̄ fidem
q̄nq; ſuſceperūt ⁊ eā ꝓfitent͂ ſicut he
retici ⁊ apoſtate ⁊ tales ſunt etiam
corporaliter cōpellēdi vt impleant
qꝺ ꝓmiſerunt ⁊ teneant qꝺ ſemel
ſuſceperunt.
¶ Dub. qꝛ videt͂ ꝙ xp̄s coegit Pau 36
lum ad credendū qñ circūfulſit eū
lux de celo. Rñ. domi. Cardi. de tur
re cremata. ſuper hoc euāgelio. ꝙ nō
coegit eum vt inuit⁹ crederet: ſ3 ne
fidē xp̄i ⁊ eccleſiam perſequeret͂ et
ipſe viſo miraculo volūtarie ſe ob-
tulit dicēs domine q̄d me vis face-
re: ⁊ ita ingreſſus ciuitatem doctus
fuit a ſpiritu ſancto.
¶ Dub. quō factū eſt vt imperauit 37
qꝛ vt dicit Greg. in homil. multi cō
uerſi ſunt ad fidē ex iudeis q̄ tamē
locum ſuperni conuiuij non imple-
uerunt.
¶ Dub. quō adhuc loc⁹ eſt? Rñd. 38
qui. ſ. quod iam intrauerat frequen
tia iudeoꝝ: ſed adhuc locus vacat
in regno dei vbi ſuſcipi debeat nu-
meroſitas gentium.
¶ Dubi. qui cōpellēdi ſunt ex ſepi- 39
bus? Rñ. Augu. de verbis domini.
ꝙ veniūt ex ſepibus heretici. nam
ſepes qui cōſtruunt diuiſiones que
runt aſtrahantur a ſepibus euellan
tur a ſpinis.
¶ Dub. qꝛ nō videtur licitum vt co 40
gātur ſed ꝙ voluntarie veniāt. R.
qui ſupra. non hoc dominus impe-
rauit cogite inquit intrare foris
inueniatur neceſſitas naſcit͂ inde
voluntas.
¶ Dub. cur vult ꝙ domus eius im 41
pleat͂? Rñd. quod quia beatitudo
eſt ſtatus perfectiſſimus. ideo non
vult ꝙ aliquid ibi deficiat ⁊ ꝙ oīs
locus impleatur.
¶ Dubit. qꝛ videt͂ ꝙ nullus iudeus 42
ſaluatus ſit cum dicit nemo viroꝝ
illoꝝ guſtabit cenam meam? Rñd.

Lyra.ꝙ nō eſt intelligendū ꝙ null⁹
iudeus ſit ſaluatus:ſed ꝙ pauci cō⸗
paratiue ad gentes ſaluati ſunt.ſi⸗
cut cōmuni modo loquēdi dicit̄ ne
mo eſt in eccleſia:vel in foro quādo
ſunt ibi pauci.
43 ¶ Dub.cur dicit guſtabit? Rñ.ꝙ ſi
ſolū ꝗs guſtaret de eterna beatitu⸗
dine ſemper eſſe beatus.
44 ¶ Dubi.quō cena erat ſua:ſi eam
alijs parauerat. Rñ.ꝙ erat ſua eſſen
tialiter. qꝛ parata ab eo: ſ꞉ aliorum
participatiue.

¶ Alijs ſenſibus myſticis
expoſitū eſt in reſpōſione ad dubia.

¶ Dominica.ij.poſt pēthe⸗
coſten ſm ordinē predicatorum.

Euangelium homo quidā erat
diues. Require feri.v.dominice.ij.
quadrageſime.

¶ Dominica.iij.poſt pen⸗
thecoſten.

Erant appropinquantes ad Je
ſum Luce.xv.

Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno chriſti.xxxij.die.xxvij. Au⸗
guſti.in die Jouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Murmurantibus phariſeis ſcri
biſqꝫ aduerſus dñm qm̄ ad ſe publi
ce peccantes dū accederent recipe⸗
ret ac cum eis cibum ſumeret. Hac
pro reſponſione parabola vſus eſt
quis inquit veſtrum centum poſſi⸗
dens oues ſi vnam amiſerit:nonne
relictis alijs perditam quouſqꝫ in⸗
ueniat requirit :qua habita hume⸗
ris imponēs letanter domū depor
tat cōuocatiſqꝫ amicis vt ei congra
tulentur.hortatur. Que etiam ma⸗
trona nō gaudeat cū vnam ex dra⸗
gmis decē amiſſam diligenterqꝫ ꝑ⸗
quiſitā domo euerſa reperit: vici⸗
naſqꝫ:vt ſecū letent̄ exorat:ita etia꞉
exultare celeſtes ait ſpirit⁹ vno pec
catore cōuerſo quā ex iuſtis.xcix.pe
nitētia minime indigētibus

CUncta ꝑ poſſe reſoluē
tur dubia.
¶ Dubi.qui dicunt̄ pu 1
blicani? Rñ.glo. ꝙ hi
ꝗ publica exigunt vecti
galia vel conducūt.⁊ qui lucra ſecu
li per negotia ſectantur.
¶ Du.an exigere vectigalia liceat. 2
Rñ.ſanc.Tho.in.iiij.ſen.diſt.xvj.q.
iiij.ar.ij.q iij.ꝙ offm̄ publicanoꝝ ꝗ
vectigalia publica exigūt ex propin
quo habet peccatū annexū ꝗuis ſi
ne pctō qñqꝫ exerceri poſſit.⁊ hoc
quando fit autoritate principis et
cauſa cōmunis vtilitatis.ſc꞉ ad de⸗
fenſionē terre ⁊ nō immoderata re
cipient̄ theolonea.i.tributa.
¶ Dub.an licitū ſit pedagia exige⸗ 3
re? Rñ.ꝗ ſupra de regimine princi
pū li.ij.c.xij.ꝙ iura principib⁹ ꝑmit
tant pedagia vt ſtrate in ſua cōmu
nitate ſint libere vt tranſeūtibus ſe
cure ſint vſi ⁊ eis ſeruantib⁹ predi⸗
cta officiales principū ipſa merito
poſſunt exigere ⁊ ꝓficiſcentes de⸗
bite obligantur perſoluere.
¶ Dub.quis pōt imponere ⁊ exige 4
re pedagia. R.ꝙ in.c.ſuper ꝗbuſdā.
de vͤb.ſig.in glo.ꝓnceps:vel rex po
teſt:aut ille cui a Lateranēſi conci⸗
lio fuit ꝯceſſum:vel qui ex longa cō
ſuetudine de qua nō extat memoria
in contrarium hoc habet.
¶ Dub.an tales habentes poteſta 5
tem imponēdi pedagia poſſunt ea
imponere ſine iuſta cā? Rñ. Rayn.
qō non imo ſic imponentes cōmit
tunt rapinam.
¶ Dubitatur que dicitur iuſta cau⸗ 6
ſa ipſa imponendi? Reſpon.quod
ſunt publice neceſſitates ſicut pon
tes publice domus defenſio ſtrate
⁊ hmōi.vt habet̄.xxiij.q.iij.ſi ꝗs ro
mipetas .c.innouamus. de treuga

⁊ pace.⁊ in.c.peruenit.⁊.c. cum apo
ſtolus.de cenſu.⁊.l.vectigalia.ff. de
publi.⁊ ibi per docto.
7 ¶ Dubi.de quibus debent ſolui pe
dagia? Reſpon. ꝙ vt habetur in.l.
omnium.C.de vecti.debent ſolui ſo
lum de his que deferuntur cauſa ne
gotiationis vel mercimonij.
8 ¶ Dub.an de reb⁹ emptis ad vſum
ſue vite vel familie debeat ſolui pe-
dagiũ? Rñ. Hoſti.⁊ Berñ.in.c.ſup
quibuſdã.de verb.ſigni. quod non.
9 ¶ Dub.que pena eſt eorũ q̄ exigunt
pedagiũ de rebus ꝑ vſu vite porta-
tis? Rñ. ꝙ vt habet̃ in.l. vniuerſi.C.
de vecti. eſt pena decapitationis et
etiam de his que deferuntur gratia
ruris colendi: vel ad ſe defendẽdũ.
10 ¶ Dub. a quibus poſſunt exigi pe-
dagia? Rñ. ꝙ ab omnibus exceptis
eccleſiaſticis perſonis: niſi forte ipſi
deferrent cauſa negotiatiõis: vt ha
betur.in.c.q̄q̄.de cenſi.v j.
11 ¶ Dub.que pena eſt exigentium pe
dagium ab eccleſiaſticis perſonis?
Rñ.ꝙ vt habetur immediate ſupra
ſi eſt perſona particularis eſt pena
excommunicationis ſi collegium:
vel vniuerſitas ciuitatis: vel caſtri:
vel ville eſt pena interdicti.
12 ¶ Dubi. an fraudãtes pedagiũ te-
neãtur de reſtitutiõe? Rñ dñs Pã.
in.c.innouam⁹.de treuga ⁊ pace.ꝙ
ſic ſi habet pedagiũ conditiones ſu
pra poſitas quia peccãt fraudando
⁊ reſtituere tenentur.al's non.
13 ¶ Dub.an xp̄iani teneantur ſolue-
re pedagiũ infidelibus? Rñ. Hoſti.
ꝙ non niſi ꝑ hoc ꝙ ꝑ eos ſubſtineã
tur in tranſitu vel etiam ſi haberẽt
ex pacto: et infideles chriſtianis ſer-
uarent fidem in ſuis pactis: vt ha-
betur.xxij.q̄.iiij.innocens. et.xxiij.
q.j.noli.⁊ Archidiacono.in.ca.ſi quis
romipetas.xxiiij.q.iij.
14 ¶ Dub. vt quid publicani ⁊ pecca-
tores appropinquabant ad ieſum?
Rñ. Lyra.ꝙ ex propoſito emẽdatio-
nis vite: ⁊ volentes ei obedire.
¶ Dubi. cur phariſei murmurabãt 15
Reſpon.qui.ſ̄. quod quaſi notãtes
chriſtum de mala vita q2 talibus ſe
amicabilem prebebat.
¶ Dubita. cur dñs introducit has 16
parabolas de ouibus ⁊ dragmis?
Reſpon. qui ſupra. ꝙ ad oſtenden-
dum qđ peccatores redeuntes ſunt
dulciter recipiendi.
¶ Dubit.quis eſt homo qui habet 17
centum oues? Reſpon. Greg. in ho
mel.ꝙ eſt omnipotẽs deus qui ſan-
ctorum angelorum ⁊ hominum na-
turam poſſedit.
¶ Dubi.cur dicit centum? Reſpon. 18
Cirillus quoniam centenarius nu-
merus eſt perfectus ex decem deca-
dibus conſtitutus.
¶ Dubita.que fuit ouis deperdita? 19
Rñ.qui.ſ̄.ꝙ eſt genus humanũ qđ
terram colit.⁊ Greg.in homel.dicit
vna ouis tunc perit quando peccã-
do homo paſcua vite reliquit.
¶ Dub.que fuerũt.xcix.oues quas 20
reliquit in deſerto? Rñd. Grego. in
homel.ꝙ fuerunt angelorum chori
quos reliquit in celo.
¶ Dubi.cur ponit angelorũ nume- 21
rum diminutũ? Rñ. qui.ſ̄. quia ra-
tionalis creature numerus angelo
rum videlicet ⁊ hominum pereun-
te homine erat imminutus.
¶ Dubita.vt quid querit perditam 22
ouem? Rñ. qui ſupra. ꝙ vt perfecta
ſumma ouium integraretur in celo
homo perditus querebat̃ in terra.
¶ Dubit.cur celũ dicat̃ hic deſertũ. 23
Rñ. q2 erat deſertum a demonib⁹.
¶ Dubi.quia videtur ꝙ.xcix. oues 14
reliquerit in periculo propter vnã
querendam. Rñd. Cirillus: ꝙ erant
in toto circũſepte illa potentiſſima
dextera dei. Et iđ oportuit magis

miſereri pereũtis ne imperfecta vi-
derek reſidua multitudo: vna enim
reducta ſortitur centenarius pro-
priam ſpeciem.
25 ¶Dubi. quando portauit ouem in
humeris? Rñ. Grego. in homel. qḋ
quando naturam humanam aſſum
pſit noſtra peccata portando.
26 ¶Dubit. qñ inuenta oue domum
rediit? Rñd. qui. ſ. qḋ qñ reparato
homine ad regnum celeſte rediit.
27 ¶Dubita. qui ſunt eius amici ⁊ vi-
cini? Reſpon. qui ſupra: ꝙ angelorũ
chori: amici enim eius ſunt quia vo
luntatem eius in ſua ſtabilitate cu-
ſtodiunt et vicini eius ſunt quia cla
ritatem viſionis illius ſua aſſiduita
te perfruuntur.
28 ¶Dubi. cũ primo dixerit angelos
oues cur nunc amicos ⁊ vicinos di
cit? Rñ. Theophi. ꝙ ideo dicuntur
oues: qꝛ omnis natura creata reſpe
ctu dei beſtialis eſt. In eo vero qḋ
rationalis eſt amici ⁊ vicini dicunt.
29 ¶Dubita. cur dicit congratulami
ni mihi ⁊ non oui inuente? Reſpõ.
Grego. in homel. quia eius gaudiũ
eſt vita noſtra.
30 ¶Dubi. cur angeli letant de peni-
tentibus? Rñ. Ambro. ꝙ angeli qñ
ſunt rationabiles nõ immerito ho-
minum redemptione letantur.
31 ¶Dubit. cur magis gaudet de pec-
catore cõuerſo ꝙ̃ de iuſtis? Reſpõ.
Gregor. in homel. ꝙ iuſti quia ſecu-
ri ſibi ſunt ꝙ nulla commiſerũt ma
la grauiora plerũqꝫ pigri remanent
ad exercenda bona precipua pecca
tores autem qꝛ ſe erraſſe a deo con-
ſiderant damna precedentia lucris
ſequentibus recompenſant maius
ergo gaudium fit in celo: quia ⁊ dux
in prelio plus eum militem diligit
qui poſt fugã reuerſus hoſtem for-
titer premit quam eum qui nunquã
terga prebuit et nunqꝫ aliquid for-
titer fecit.
¶Dubi. an aliqua penitentia pctõ- 32
rum preponi poſſit omnib⁹ iuſtis?
Rñd. qui ſupra. qḋ ſunt pleriqꝫ iuſti
in quorum vita tantum eſt gaudiũ
vt eis quelibet peccatorum peniten
tia preponi nullatenus poſſit.
¶Dubit. quid eſt dragma? Reſpõ. 33
Cirillus. ꝙ eſt nummus impreſſam
habens regiam figuram.
¶Dubi. que eſt hec mulier? Reſpõ. 34
Greg. in homel. ꝙ ſignificatur per
paſtorem ipſe ⁊ per mulierem. Ipſe
enim deus ipſa ⁊ dei ſapientia.
¶Dubi. que ſunt iſte decẽ dragme? 35
Rñ. qui. ſ. ꝙ nouem ſunt chori an-
gelorum: ſꝫ vt cõpleret electorũ nu-
merus: homo decimus eſt creat⁹.
¶Dubit. qũo perdita fuit dragma? 36
Rñ. qui ſ. ꝙ qñ homo qui ad ima-
ginẽ dei cõditus fuerat peccãdo a
ſimilitudine ſui conditoris receſſit.
¶Dubit. qũo accendit lucernam? 37
Reſpon. qui ſupra. ꝙ dei ſapientia
dum apparuit in humanitate mulier
accendit lucernam lucerna quippe
lumen in teſta eſt. Lumen vero in
teſta eſt diuinitas in carne.
¶Dubit. quomodo accenſa lucer- 38
na euertit domũ? Rñ. qui. ſ. ꝙ pra-
ua mens ſi nõ pri⁹ pre timore euer-
titur ab aſſuetis vitiis nõ mundat.
¶Dubi. cur querit diligẽter donec 39
inueniat? Rñ. qui ſupra. qꝛ. ſ. cũ per-
turbatur cõſciẽtia hominis repara
tur in hoie ſimilitudo conditoris.
¶Dubitatur quas amicas et vici- 40
nas vocat? Reſpon. Grego. nazan-
zenus. ꝙ celeſtes virtutes facit par-
ticipes gaudii quas miniſtras diſpẽ
ſationes facit.
¶Dubit. quomodo celeſtes virtu- 41
tes dicuntur amice ⁊ vicine? Reſpõ.
Theophilus. qḋ amice ſunt vt exe-
quentes voluntatem ipſius. vicine
vero vt incorporee.

42 ¶ Dub. cuꝫ angeli nõ triſtentur de damnatis. videtur ꝙ etiã non gaudeãt de ſaluatis? R̄n. dñs Cardinalis de turre cremata. ſuper hoc euãgelio. ꝙ illa ratio non valet: q2 non eſt ſimile de gaudio ⁊ triſtitia. q2 beatitudo admittit gaudiũ ſed nõ triſtitiam quia vbi eſt triſtitia ⁊ dolor nõ eſt perfecta beatitudo.

43 ¶ Dub. cum primo dixerit gaudiũ erit in celo: cur non ſolum de angelis dicit ꝙ gaudiũ erit angelis dei? R̄n. ꝙ ad idem refertur. q2 tũc cum chriſtus hec proferebat in celis nõ erant niſi angeli cum deo.

44 ¶ Dub. que eſt cauſa gaudij angelorum in penitẽtia peccatoris? R̄nd. ſ. Bonauentura ſup Luc. ꝙ gaudẽt propter ſeptẽ. Primo quia deſtruit culpa. Secundo: quia recuperatur iuſtitia. Tertio: quia confutatur demonum ſuperbia. Quarto quia: efficax efficitur angelorum cuſtodia. Quinto: quia reparatur eccleſia. Sexto: quia placatur ira diuina. Septimo q2 reſtauratur hieruſalem ſupna.

¶ Allegorice expoſitum eſt.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ne murmuremus: ſed oia que videmus capiamus in bonã partẽ neſciẽtes diuina iudicia. Itẽ vt ſuccurramus proximo peunti: ⁊ alter alterius onera portemus. Item ſi p peccatũ pdiderimus (dragmã). id eſt aiam (accẽdamus lucernã). i. oremus vt deus inſpiret ſuam gratiam.) et euertamus domũ) q2 eam latentem ſub fimo peccati reperiemus: ⁊ diligenter agamus vt reſurgat) ⁊ ipſa inuẽta cõuocemus amicas vicinas) id eſt virtutes q̃remus habere ⁊ ita agendo angelos letos reddemus.

Anagogice expoſitum eſt.

¶ Dñica. iiij. poſt penthe.

Cũ turbe irruerẽt in ieſuꝫ. Luce. v. Matthei. iiij. Marci. j. ca.

Hiſtoria huius euangelij facta fuit anno xp̄i. xxxj. die. xxiiij. Aprilis in die mercurij.

☞ Hiſtorice.

¶ Dominus in vnam nauiũ duarũ ob irruentes turbas conſcendit rethia ſiquidem tũc piſcatores quarũ erant lauabant: deducta igitur e terra ſymonis naui quam aſcenderat ex ea in ſtagno geneſareth turbas docebat: vt autem loquendi finem fecit ſymoni vt in altum nauim deduceret rhetiaꝙ laxaret imperauit: qui obtemperans (⁊ ſi tota fruſtra laboraſſet nocte) tantam piſciũ concluſit multitudinem vt diſſolueret rete. vocatiſꝙ qui alia erant in naui vt manus porrigerent adiutrices piſcibus ambas impleuere nauiculas adeo vt pene tãto ſubmergerentur põdere. Piſcatoribus aũt ſtupore percuſſis. Symõ genua ieſu amplexus: vt a ſe abſcederet: q̃m peccator eſſet rogabat. Hortatus vero a dño vt timorẽ deponeret: q̃m hoies extunc capturus foret: ipſe ac zebedei filij oibus relictis dominũ ſequuti ſunt.

In cũctis dubia declarãda veniunt.

¶ Dub. quia videtur qd ſi turbe irruebant in ieſum qd oppreſſiſſent eũ? R. ꝙ irruebant. i. cum impetu ibant vt audirent verbum dei. 1

¶ Dub. cur ſtabat ſecus ſtagnũ geneſareth? R. ꝙ vt ptꝫ Luc. iiij. predicando in ſynagogis galilee: ex villa ad villam eundo quandoꝙ tranſibat ſecus dictum ſtagnum. 2

¶ Dubitatur quomodo ille naues erant ſecus ſtagnum: cum eſſent in aqua? R̄nd. ꝙ erant in ripa: quod patet ex textu: quia piſcatores deſcenderant et lauabant rethia. 3

4 ¶Dubit.cur dñs aſcẽdit in nauim vt doceret? Rñ. Chry. ꝙ dñs volens diligenter congregare ſpectaculuȝ vt nemo remaneret poſt tergum: ſȝ omnes facie ad faciem cernerent aſcendit in nauim.

5 ¶Dub.cur potius in nauim Simonis ꝙ̃ in aliã aſcendit? Rñ. qd figurate hoc fecit: qm̃ Petrus poſt xp̃ȝ principatum tenere debebat.

6 ¶Dub.cur lauabãt retia. Rñ. quia volebant recedere.

7 ¶Dubi.cur rogauit Symonem vt a terra reduceret. Rñ. Theophi. ꝙ hoc fecit in magna manſuetudine dominus.

8 ¶Dubi.an Petrus nauim a terra reduxerit? Rñd. qui.d. ꝙ licet hoc euangeliſta non dicat. Rñ. Petrus in omnibus obediens fuit.

9 ¶Dubi.de qbus docebat turbas? Rñ. ꝙ de ptinentib9 ad regnũ dei.

10 ¶Dub.cur predicabat ſup aquaȝ? Rñ. Grego.nazanzenus. ꝙ vt ex pfundis extrahat piſcẽ hoiem.ſ. natantẽ in mobilib9 rebus: ꝛ a maris huius vite procellis.

11 ¶Dub.cur ceſſauit loqui? Rñ. Cirillus qꝛ ſufficienter populum docuerat ꝛ ita ceſſauit loqui: id eſt populum inſtruere.

12 ¶Dub.cur cum oībus dicat laxare rete: ſoli petro dicit duc in altum? R. dñs Cardi.de tur.cre.ſuper hoc euãgelio. ꝙ vt dicit gl. Hiero. ꝛ Ambro.in.c.nõ turbaſ.xxiiij.q.j.duc in altũ.i.in pfundũ diſputationũ p qd daſ intelligi maiores cauſas petro eſſe cõmiſſas ꝛ ſucceſſoribus ſuis.

13 ¶Dubit.qꝛ diſt.xxj.c.in nouo teſtamento dicit. ceteri apl'ici cũ petro pari conſortio honorẽ ꝛ poteſtatem receperũt: ergo videtur ꝙ etiam maiores cauſe cõmiſſe fuerint aliis apoſtolis ꝛ eorũ ſucceſſoribus? Reſpon.q.d. ꝙ illud.c.loquitur de auctoritate ꝛ poteſtate ordinis quam pariter apoſtoli receperunt.

¶Dub.cur dñs vult ꝙ laxent retia in capturam? Rñ. ꝙ dñs condeſcẽdens hominibus ſicut magos per ſydus vocauit: ita ꝛ piſcatores per piſcatoriam artem. 14

¶Du.qd ſignificat laxare retia in capturaȝ? Rñ. ꝙ per predicationeȝ trahere homines ad fidem. 15

¶Dub.ad quẽ principaliter pertinet pdicare? Rñ.q ſupra qd ad ſolũ papam alij autẽ prelati habẽt a papa ꝙ pdicent queadmodũ prelaturam ab ipſo habẽt: ita ꝛ ea que prelaturam conſequuntur. 16

¶Dub.qꝛ cũ dñs oibus apl'is precepit ꝙ euangeliũ pdicarent omni creature Marci.xvj. videtur qd apoſtoli ꝛ eorum ſucceſſores habẽt officium predicandi ex ſe? Rñ. qui ſupra quod illa miſſio apoſtolorum ad predicandum intelligitur ordine tamen ad petrum. 17

¶Dub.cur vult ꝙ petrus ducat in altum? Rñd. Lyra.i.ad locum aque magis profundũ qui eſt conuenientior ad piſcandum. 18

¶Dub.an petrus dixerit per totaȝ noctẽ ꝛc. diffidendo capere piſces? Rñ. Theophi. ꝙ nõ: qꝛ dixit in verbo tuo laxabo rete. 19

¶Dub.cur fecit dñs capere tantaȝ multitudinẽ piſciũ? Rñd.q.d. qm̃ qꝛ turbã d nauicula dñs iſtruxerat nõ ſine mercede nauicule dñȝ derelinqre voluit dupliciter beneficiãs ipm. Primo dedit ei multitudinẽ piſciũ. 20
Et deinde diſcipulum ipſum fecit. 21

¶Dub.an piſces fugerint rupto rete? Rñ. Lyr. ꝙ hic fuit duplex miraculum propter multitudinem captam: ꝛ ꝙ illa multitudo tenebatur in rete rupto.

¶Dubita cur non vocauerunt ſocios: ſed ſolũ annuerunt? Rñ. Theo 22

philus ꝙ ex ſtupore propter captu-
ram piſcium loqui non poterant.
23 ¶ Dubi. cur piſcabāt de nocte. Rñ.
ꝙ vt in mane poſſent vēdere piſces.
24 ¶ Dubi. quō impleuerūt ambas na
uiculas cum ipſi intus eſſent. Rñ. ꝙ
poſuerunt in eis q̄ntum fas erat vſqꝫ
ad ſubmerſionem excluſiue.
25 ¶ Dub. cur Petrus procedit ꝛc. Re
ſpon. Lyra. ꝙ propter predicta mi-
racula facta.
26 ¶ Dubita. cur petrus vult ieſum ab
ſcedere. Rñ. Cirillus. ꝙ reducēs ad
cōſciētiā patrata delicta ttemuit. Et
ideo ob reuerentiam perſone repu-
tat ſe indignum eius preſentia.
27 ¶ Dubi. an andreas fuerit cum eis
ad piſcandū? Rñ. Aug. de conſenſu
euangeliſta. ꝙ ſic vt Mattheus et
Marcus narrant.
28 ¶ Dubit. cur Lucas non nominat
eum? Reſpon. qui ſupra. quia iā ab
aliis fuerat nominatus.
29 ¶ Dubi. cur dixit petro noli timere.
Reſpond. Lyra. ꝙ hoc dicit petrum
conſolando.
30 ¶ Dub. quō intelligitur ex hoc eris
homines capiens? Reſpon. Lyra. ex
hoc. i. de cetero eris hoīes capiens
perſonam doctrinam trahendo ad
vitam beatam.
31 ¶ Dubi. qui fuerint illi qui ſequuti
ſunt xp̄m? Rñ. ꝙ vt dicūt Mattheus
ꝛ Marcus fuerūt. Petrus andreas
iacobus ꝛ ioannes.
32 ¶ Dubita. que omnia reliquerunt
iſti qui ſequuti ſunt chriſtum. Rñ. q̄d
naues ꝛ retia ꝛ omnia deſeruientia
piſcationi.
33 ¶ Dub. quo ad vnam vocem iſti ſe-
quuti ſunt xp̄m? Rñ. Lyra. quod ſicut
verbū ind̄ſtū vox mouebat aurē. ita
ind̄ſtum inſtrumentum diuinitatis
mouebat mentem.
34 ¶ Dubi. q2 Mattheus ꝛ Marcus
dicūt. ꝙ xp̄s dixit Andree ꝛ Petro.
Uenite poſt me: faciam vos fieri pi-
ſcatores hoīm. Et hic Lucas dixit
ꝙ ſoli petro dixit ex hoc hoīes eris
capiens? Rñ. Aug. de cōſen. Euāge.
ꝙ potuit vtiqꝫ prius hoc petro dici
cum de capta piſciū ingenti multitu
dine miraretur ꝛ poſt ambobus ꝙ
illi duo commemorauerunt.
¶ Dub. an iſta vocatio diſcipulorū 35
fuerit illa de qua loquuntur Mat-
theus ꝛ Marcus? Rñ. ſan. Tho. ſup
Mattheū. ꝙ non q2 primo fuerunt
vocati ad familiaritatē chriſti. ſecun
do ad ſequendum eum.

☞ Allegorice.

¶ (Due naues) circunciſionē ꝛ p̄pu
tiū ſignificant: q2 in vtroqꝫ populo
nouit dñs qui ſunt eius (piſcatores)
ſunt eccleſie doctores qui nos ꝑ re-
the fidei cōprehendunt: ſꝫ hec (retia
mō laxant in capturam: mō lota pli
cant:) q2 non omne tēpus eſt habile
doctrine: ſed nunc exercenda lin-
gua doctoris: nūc ſumet cura geren-
da. (Nauis ſymonis) eſt eccleſia pri
mitiua. Bene vna dicta: quia multi
tudinis credentiū erat cor vnū ꝛ ani
ma vna: (de qua docebat turbas): q2
de auctoritate eccleſie docet gentes.
(Quod aūt dñs aſcendens in nauiꝫ
rogat eum a terra reducere puſillū:)
ſignificat temperate vtendum ver-
bo ad turbas: vt nec terrena eis pre-
cipiantur nec a terrenis in profun-
da ſacramentorum recedatur: (duce
re in altum) quid eſt tam altum q̄
ſcire dei filium: que ſunt autem apo-
ſtolorum que laxari iubentur retia
niſi verborū cōpletiones: ꝛ quaſi q̄-
dā orationis ſinus qui eos quos ce
perint non amittant. Et bene aptā
inſtrumenta piſcandi retia ſunt. que
non captos periment: ſed reſeruāt:
ꝛ fluctuantes de infimis ad ſuper-
na transducunt. Dicit autem (prece-

ptor per totā noctē laborantes nihil
cepimus: q2 non hoc humane facū-
die opus: ſed ſuperne vocationis eſt
munus qui aūt ante nihil ceperant
magnā in verbo dñi concludunt pi-
ſciū multitudinē. Hoc aūt fuit figu-
ra futuri: nō eñi incaſſum laborabūt
euāgeliſte doctrine rethe tendētes:
ſʒ greges gētiū aggregabūt: (ꝙ aūt
retia rūpebanẗ piſciū copia ꝛ naui-
cule implete ſunt: ita vt pene merge
renẗ: ſignificat hoim carnaliū multi
tudinē tantā futurā in eccl'ia: vt etiā
diſruptiōe pacis ꝑ hereſes ꝛ ſciſma
ta ſcindāẗ. (Rumpiẗ aūt rethe: ſʒ nō
labitur piſcis) quia ſuos dominus
inter perſequentium ſcandala ſer-
uat. Alia autem nauis) eſt iudea ex
qua Joannes ꝛ Jacobus eliguntur.
Hi autem de ſinagoga (ad nauim
Petri) ideſt ad eccleſiam conuene-
rūt (vt implerēt ambas nauiculas).
Omnes enim in nomine ieſu genu
flectunt: ſiue iudeus: ſiue grecus: (in
nuunt autem ſocijs vt auxiliarētur
eis). multi enim ſequuntur apoſto-
lorum labores: ꝛ prius illi qui euan-
geliorum ediderunt ſcripturas. Et
poſt alij preſides ꝛ populorum pa-
ſtores: ꝛ in deitatis doctrina periti.
Harum autem impletio nauium in
fines ſeculi creſcit (ſʒ ꝙ implete mer-
guntur) hoc eſt in ſubmerſione pre-
munẗ: non eñi ſunt ſubmerſe ſed pe-
riclitate. Apoſtolus exponit in no-
uiſſimis diebus erunt tempora peri
culoſa: ꝛ erunt hmines ſeipſos amā
tes ꝛc. (Nam mergi naues) eſt ho-
mines in ſeculo ex quo electi per fidē
fuerunt morum prauitate relabi. Et
perſona vero eccleſie carnalib9 ho-
minibus plene. (Petrus dixit: exi a
me: q2 homo peccator ſum) tanq̄ ec-
cleſia turbis carnalium impleta et
eorum moribus pene ſubmerſa. Re-
gnum ſpiritualium in quibus maxi-
me perſona chriſti eminet a ſe quo-
dammodo expellit: nō enim hoc vo
ce lingue dicunt homines bonis mi
niſtris dei vt eos a ſe repellant: ꝛ vo
ce morum ꝛ actuū ſuadent a ſe rece-
di ne per bonos mergantur: ꝛ eo ve-
hementius quo deferunt ꝛ honorez
vt honorificentiam eorum ſignifica
uerit. (Petrus cadēs ad pedes do-
mini). Juniores autem in eo ꝙ dicit
(Exi a me.) Dominus autem cōfor-
tat timorem carnalium ne quis vel
de ſua conſcientia culpe tremens:
vel de aliorum innocentia ſtupens
ſanctitatis iter formidet aggredi.
(Dominus autem dum non receſſit
ab eis) ſignificat in bonis ꝛ ſpiritua
libus iuris: non eſſe oportere hanc
voluntatem vt turbarum peccatis
commoti quo quaſi ſecurius trāquil
liuſq3 viuant munus eccleſiaſticum
deſerant: (ꝙ autem ſubductis a ter-
ra nauibus relictis omnib9 ſequuti
ſunt eum) poteſt ſignificare finem
temporis: quo ab huius mundi ſa-
lo qui chriſto inheſerunt penitus re
ceſſuri ſunt.

☞ Tropologice.

¶ Docuerūt vt ſimus ſolliciti audi-
re verbū dei ꝛ opere implere. Itē ꝙ
ſubducam9 nos a terra. i. a terrenis
deſiderijs: nec ſtatim elongemur: ſʒ
paulatim ne ſtatim in altum aſcen-
dentes corruamus. Item ꝙ non in-
terrumpamus verbū dei cōtriſtātes
predicatores ſed reuerenter expecte
mus vſq3 quo ceſſent loqui: nec vada
mus piſcatum in nocte tenebrarum
ignorantie: q2 nihil capiemus. Item
ꝙ ducamus mētem in altū ad acqui
ſitionem donoꝝ celeſtiū: ꝛ intremus
rethe fidei: nec eleuemur in magni-
tudine ſuperbie ne frangam9 rethe
nec ſimus lubrici de culpa in culpā ſi
cut anguille q2 non retinebimur ad

rethe:nec ſimus minis parui timē-
tes ex paruo corde aggredi ardua:
q: proſiliemus ex rethe:ſ; cū apl'is
relinquentē oīa talia ꝓcidamus ad
pedes Jeſu ipſum ſequentes.

☞ Anagogice.

¶ Cōtēplari docet illā celeſtem pa-
triam in qua per rethe ꝑdicatiōis
apoſtolice:ex duab⁹ nauibus iudeo-
rum atq; gentiliū copioſa electorū
multitudo refulget:quā ꝑuidēs Joā
nes i Apocalipſi dicit ipſam a nullo
hominū poſſe numerari:⁊ tūc exclu-
ſa nocte labilis vite in qua nihil per
manens cepimus in altū diuinita-
tis oculos mentis ducentes laxabi-
mus vires intellectus noſtri ad co-
gnitionem ipſius in quam noſtra
beatitudo conſiſtet ad quam proci-
dentes ad pedes ieſu per ſacrum ba
ptiſma ⁊ eius fidem perueniemus ſi
tñ cōpatiamur:vt ſimul glorięmur.

¶ Dominica eadem ſecun-dum ordinem predicatorum.

Erant appropinquantes.

¶ Dominica.v.poſt pēthe.

Amē amē dico vobis:niſi abun
dauerit.Matth.v.c.

Hec ṽba locut⁹ eſt dñs āno eta-
tis ſue.xxxi.die.xv.Junij in die iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis dñs aiebat ꝙ nequa-
quā celoꝝ regna ingrederentur niſi
iuſtitiam ſcribe ⁊ phariſei abundan
tius quā colerent. Nam apud anti-
quos iudicio rei homicide habebā
tur dixit autem omnem qui ſuo ira-
ſceretur fratri conſilio reum fore:⁊
iudicio qui racha eum appellaue-
rit.qui vero fatuitatem eidem con-
uitiatus fuerit ignis penam mere-
tur ad altare vero munera qui cu-
pit offerre:reminiſcens fratem of-
fendiſſe anteq̄ offerat fratri recon-
cilietur.tunc enim accepta deo ſecu-
rius offert munera.

S Ufficienter dubijs: ſa-
tiſfaciendum eſt.

¶ Dubitatur.cum in 1
textu euāgelij non di-
catur amen cur eccl'ia
in principio hui⁹ euā
gelij illud interſerit. Reſp. ꝙ media
te aſi hoc euangeliū dñs loquens di
xit amē quippe dico vobis:⁊ nō in-
terrumpit ſermonē ſed ꝓſecut⁹ fuit
in hoc euangelio contineſ. Jdeo ec
cleſia in principio huius euangelij
ponit amen ꝙ ante dixerat.

¶ Dubi.cū dñs dixerit ſemel amen 2
cur eccleſia hic reduplicat? Rñd.qđ
dñs dixit amen quippe ꝙ quidē q̄p-
pe equiualet huic dictioni amen:iđ
eccleſia reduplicat amen.

¶ Dub.cur non facit mētionem de 3
alijs virtutibus niſi de iuſtitia? reſp.
Chryſoſt. ſuper Matth. ꝙ iuſtitiam
dicit hic vniuerſalē virtutē. Plato
etiam dicit iuſtitiam eſſe artem ⁊ di
ſciplinam viuendi.

¶ Dubitatur quomodo debet iuſti 4
tia noſtra abūdare pluſq̄ ſcribarū.
⁊c? reſpon. dominus Cardinalis de
turre cremata. ſuper hoc euangelio
ꝙ lex vetus in illo precepto nō occi
des vt interpretabantur phariſei ꝓ
hibebat ſolum actum exteriorem ho
micidij:ſed non propoſitum occidē
di. Chriſt⁹ autem interpretatus fuit
non ſolum quo ad actum exteriorē:
ſed etiam quo ad animum occiden
di ⁊ ita lex noua eſt perfectior q̄ ve-
tus:licet ſit vna lex quo ad moralia
quantum ad ſubſtantiam precepto
rum tamen aliter interpretabatur a
chriſto q̄ a phariſeis. Unde eam ob
ſeruare ſicut ipſi interpretabantur
quod ſufficiebat ad ſalutem anime.
ſed oportet iuxta interpretationem
Chriſti obſeruare qui vult intrare
regnum celorum.

5 ¶ Dubi. cur in vetere teſtamēto non nominatur regnū celorū. Rñ. Aug. ꝙ oīa chriſti nominandū ſeruabat: quem regē ad regendū ſeruos ſuos vetus teſtamentum prefigurabat.

6 ¶ Dub. cur nominat antiquos. Rñ. Chryſ. in homil. ꝙ per hoc oſtendit multum tempus eſſe ex quo hoc mādatum acceperunt.

7 ¶ Dubi. cur dicit ego autē dico vobis. Rñ qui ſupra. ꝙ in hoc oſtenditur poteſtas xp̄i legis latoris. Nullꝰ enim antiquorū ita locutus eſt: ſed ſic. hec dicit dñs: q2 illi vt ſerui ea q̄ ſunt dñi annūtiabant ꝛ cōſeruis predicabant hic autem vt filius ea que ſunt patris que etiam ſua ſunt: ꝛ ſeruis ſuis legem ponebat.

8 ¶ Dubi. an prohibeamur occidere bruta animalia? Rñ. Aug. primo de ciuita. dei. ꝙ non q2 iuſtiſſima ordinatione creatoris vita ꝛ mors eorū noſtris vſibus ſubditur.

9 ¶ Dubi. an liceat ſeipſum occidere. Reſpon. qui ſupra. ꝙ non: quia qui ſeipſum occidit non aliud q̄ȝ hominem occidit.

10 ¶ Dubi. cur ergo Sanſon occidit ſeipſum? Reſpon. qui ſupra. ꝙ latenter ſpiritus hoc iuſſerat qui per illū miracula faciebat.

11 ¶ Dub. an filii iſrael occidentes hoſtes in bello cōtra fecerunt huic precepto. Non occides. Rñd. qui ſupra ꝙ non: quia auctore deo bella geſſerunt ac perſonam gerentes publice poteſtatis iuſtiſſime rationis imperio ſceleratos morti punierunt.

12 ¶ Dubi. an Abrahā occidere volēs filium fecerit contra hoc preceptū? Rñ. qui ſupra. ꝙ non: ſed potiꝰ laudatus eſt nomine pietatis quod voluit filium ex dei mandato obedienter occidere.

13 ¶ Dubi. cum ſancti iraſcantur peccatoribus an peccent contra preceptum domini. Reſpond. Chryſo. ſuper Matth. quod qui ſine cauſa iraſcitur reus erit. Non autem qui cū cauſa: nam ſi ira non fuerit: nec doctrina ꝓficit: nec iudicia ſtāt: nec crimina compeſcunt: nec etiam fratri iraſcit qui peccato fratris iraſcitur.

¶ Dubi. quid ſignificat racha. Rñ. Hiero. ꝙ hebreum eſt quē nos poſſumus vulgata iniuria abſq3 cerebro nuncupare. 14

¶ Dub. quia hoc non videt magnū eſſe peccatum dicere fratri racha? Rñ. Chryſo. in homil. ꝙ dñs ꝛ que paruiſſima ſunt euellit ꝛ cum honore nobis inuicem vti iubet. 15

¶ Dub. q̄s eſt frater nr̄? Rñ. Hiero. quod frater noſter nullus eſt: niſi q̄ eundem nobiſcum habet patrem. 16

¶ Dubi. cur dñs prohibet iraſci: dicere racha ꝛ dicere fatue. Rñd. dñs Cardinalis de turre cremata ſuper hoc euangelio. ꝙ propter triplicem gradum ire. Primus eſt in corde qđ notatur cum dicitur qui iraſcit fratri ſuo. Secundus in ore per verbū confuſum contumelioſum: qđ notat per racha. ꝙ eſt interiectio iraſcentis. Tertius eſt quando procedit ad cōtumeliam determinatā qui notat per dicere fatue. Primus eſt minoris culpe q̄ȝ ſecundus: ꝛ ſecundus q̄ȝ tertius. Et ideo pena minor determinatur cum dicitur: deus erit conſilio: quia minus eſt ꝙ iudices deberent congregari ad determinationē alicuius pene q̄ȝ ꝙ iam ſit adiudicatus ꝙ ponit in ſecūdo cum dicit reꝰ erit iudicio: ꝛ hoc eſt minꝰ q̄ȝ ꝙ aliquis ſit iam extreme pene determinatus qđ ponitur in tertio gradu: cū dicit reus erit gehenne ignis. 17

¶ Dub. cur dominus ergo vocauit ſtultos diſcipulos eūtes in Emaus vide fer. ii. paſche. dub. 28. 18

¶ Dubita. quid eſt ira. Uide fer. ij. 19

dñice.iij.quadrageſime.dub.48.

20 ¶ Dub.qꝫ ſunt filie ire ⁊ alia de ira. Uide vbi ſupra immediate ⁊ in dubijs alijs ſequentibus.

21 ¶ Dub.quid eſt fatuitas? R.ſ.Tho. ij.ij.q.xlvj.ar.j.ꝙ fatuus eſt qui caret ſenſu iudicandi.

22 ¶ Dub.quid eſt ſtultitia? Rñd.qui ſupra.ꝙ ſtultus eſt qui propter ſtuporem non mouetur.

23 ¶ Dub.que differentia eſt inter fatuitatē ⁊ ſtultitiā? Rñ.qui.ſ.ꝙ ſtultitia importat hebetudinē cordis: et obtuſionē ſenſuum. fatuitas aūt importat totalē ſpūalis ſenſus priuationē. Et ideo cōuenienter ſtultitia opponitur ſapientie: ſicut cōtrariū. Fatuitas autem ſicut pura negatio.

24 ¶ Dub.an ſtultitia ſit peccatū? Rñ. q.ſ.arti.ij.qꝺ vel eſt ex diſpoſitione naturali: ſicut pꝫ in amētibus et ſic non eſt peccatū. Alio mō inquātū homo inmergit ſenſum ſuū rebus terrenis ex quo redditur eiꝰ ſenſus ineptus ad percipiendum diuina: ⁊ talis ſtultitia eſt peccatum.

25 ¶ Dubi.qꝛ cū nullū peccatū ſit: niſi ſit voluntarium ⁊ ſtultitia nō ſit voluntaria videtur ꝙ non ſit peccatū? Rñ.qui.ſ.ꝙ q̄uis ſtultitiam nullus velit. Uult tñ ea q̄ conſequitur eſſe ſtultū.ſ.abſtrahere ſenſum ſuum a ſpiritualibꝰ ⁊ immergere terrenis.

26 ¶ Dub.cui p̄cepto opponitur ſtultitia? Rñ.qui.ſ.qꝺ opponit̃ p̄ceptis que dant̃ de contemplatione veritatis de q̄bus dicitur Deutero.iiij. audiētes vniuerſi p̄cepta hec dicāt an populus ſapiens ⁊ intelligens.

27 ¶ Dub.vnde naſcit̃ ſtultitia? Rñ. qui ſupra.ar.iij.ꝙ maxime naſcitur illa ſtultitia que eſt peccatū ex luxuria.vnde Prouer.vij.dicitur ſtatim eam ſequit̃.ſ.meretricē ignorans ꝙ ad vincula ſtultus trahat̃: etiā p̄cedit aliq̄ñ ex impedimento corporali cauſato ex ira ⁊ ſua acuitate.

28 ¶ Dub.cur dicit ſi offers munꝰ tuū ad altare ⁊c. Rñ.qꝺ ſi iraſci non eſt fas multo minus tenere aliquid vt in odium indignatio conuertatur.

29 ¶ Du.cur dicit ſi habes aliq̄d aduerſus fratrem tuū cum potius dicere deberet econuerſo? Rñ. Hier. ꝙ ideo vt durior tibi reconciliationis imponatur neceſſitas.

30 ¶ Dubitatur cur debemus petere veniam ab illo qui nos leſit. Reſpō. Chryſ.ſuper Matt.qꝺ ſi ille te leſerit ⁊ tu prius rogaueris magnam habebis mercedem.

31 ¶ Dub.an ſit neceſſariū petere veniaꝫ ab illo qui nos leſit. Rñ. Aug. ꝙ non ſed tantum dimittere: ſicut tibi a domino dimitti cupis qꝺ ipſe commiſeris.

32 ¶ Dub.q̄d eſt habere aliquid aduerſus fratrem: vel fratrem habere aliq̄d aduerſus nos. Rñ.qui ſupra ꝙ ipſe habet aliq̄d aduerſus nos: ſi nos eū in aliquo leſimꝰ: nā nos aduerſus eū habemꝰ ſi ille nos leſerit.

33 ¶ Dubit.cur precepit vt relinquas munus tuū ⁊c. Rñ. Chryſo.vbi.ſ.qꝛ non vult dñs a diſcordantibus accipere ſacrificium.

34 ¶ Dub.qꝛ videtur quod dñs deberet acceptare munera que in honore ſuo offeruntur. Reſpō.qui ſupra. qꝺ deus ex miſericordia plus diligit hominū vtilitates q̄ ſuos honores: qꝛ plus diligit concordiam fidelium q̄ munera. Nemo enim inter inimicos poteſt eſſe fidelis amicus amborū. Ideo ⁊ deus non vult eſſe amicusꝰ fidelium q̄diu inter ſe fuerint inimici.

35 ¶ Dubita.an quis contemnens ſolum in animo fratrem teneatur ſibi recōciliari. Reſpon.qui.ſ.ꝙ qualis p̄ceſſit offenſio talis debet ſequi recōciliatio: ſi cogitatu offēdiſti co

gitatu reconciliare:ſi verbis: verbis:
ſi operibus; operibus reconciare.
Omne enim peccatum quomodo
committitur eo modo de ipſo peni
tentia agitur.

36 ¶ Dubita.ſi frater meus eſt vltra
mare debeo ad eum accedere vt pe
tam veniam? Reſpond. Auguſti.qd
tunc pergendum eſt ad reconcilia
tionem non pedibus corporis ſed
motibus animi.

37 ¶ Dub.quid ſi petimus veniam et
frater non vult dimittere? R. ꝙ iam
reconciliatus es quo ad deum et
offerre poteris munus tuum.

38 ¶ Dub.quia offendendo proximū
etiam offendimus deum ergo non
prius debemus reconciliari fratri
ꝙ̃ deo? Reſpon.ſ.Uincen.in ſermo
ne hodierno.ꝙ rationabiliter pri9
debemus reconciliari fratri ꝙ̃ deo
quia diſpoſitio in materia precedit
formam ſubſtantialem.forma autē
principalis anime eſt deuotio erga
deū:ſed diſpoſitio precedens iſtam
formā eſt concordia membrorum.i.
proximorū:quia omnes ſumus mē
bra chriſti.Et ideo chriſtus dixit va
de prius reconciliari fratri tuo.

¶ Alijs ſenſibus myſticis
nō exponit̄ rōne dicta in prologo.

¶ Eadem dñica ſecundum
ordinem predicatorum.
Eſtote miſericordes ꝛc.

¶ Dñica.vj.poſt.penthe.

Cum turba multa eſſet cū ieſu.
Marci.viij.Matt.xv.cap.

Hiſtoria hui9 euāgelij facta fuit
anno xpi.32.die.vj.Januarij.

☞ Hiſtorice.

¶ Miſereri aūt dñs turbe multe q̄
eum triduo ſecuta fuerat nec quo
eſuriei ſubueniret habere timens
ne recedens media deperiret? Re
ſpondentibus vero diſcipulis vix
tantam in ſolitudine multitudinem
panib9 ſatiari poſſe rogauit ſi quos
haberent panes.oblatiſq; ſeptē pa
nibus:cū gratiarū actione eis fra
ctis ac non multis piſcibus turbe
per diſcipulos iuſſit apponi.qui fa
men eis comeſtis abiecerūt nume
ro quatuor milia.Fragmentorū vo
q̄ ſuper fuerant ſeptē impleuerunt
ſportas.ſicq; turbā in pace dimiſit.

A Dubiorū ſolutione in
choando.

¶ Dub.an iſtud mira 1
culum ſit idem cū illo de
quinq; panibus? Rñd.
quod nō:quia illud fuit de quinque
panibus ꝛ iſtud de quatuor in illo
ſatiati fuerunt quinq; milia homi
num.Hic vero quatuor.

¶ Dub.quātū tpis fuit inter vtrūq; 2
miraculū? Rñd.ꝙ illud quiq; panū
fuit factū die.xv.April.ꝛ iſtud ſcđm
Orige.fuit factū in ſequenti menſe
Januarij die.xj.eiuſdem menſis.

¶ Dub.cur non continue faciebat 3
huiuſmodi miraculum? Reſpond.
Hieronymus ꝙ ne turbe propter ci
bum ipſum ſequerentur.

¶ Dubit.cur ergo nunc fecit? Rñd. 4
Theophilus.quia videbat turbis
periculum imminere.

¶ Dub.cur tāta turba morabatur 5
cum dño? Rñ.ꝙ vt habetur Matt.
xv.ꝙ acceſſerunt ad eū turbe mul
te habentes ſecum infirmos diuer
ſorum languorum vt curarentur a
domino quos ꝛ curauit.

¶ Dubit.an ſteterunt triduo abſq; 6
comeſtione? Rñd. Lyra:ꝙ non:ſed
cibos quos ſecum detulerāt prima
ꝛ ſecunda die conſumpſerant:ꝛ ter
tia die deficientibus cibarijs fecit
miraculum.

¶ Dubitatur cur primo miſeretur 7
ꝛ poſt ſatiat? Reſpon.Beda in ho
mil.qd ex hoc conſideratur in xpo

diſtincta operatio humanitatis ſcꝫ
in miſerando ꝛ diuinitatis in ſatiā-
do tantam multitudinem.vij. pani-
bus ꝛ piſcibus paucis.
8 ¶ Dubit. in quo loco fecit hoc mi-
raculum? Rñ.ꝙ vt habetur Matt.
xv.capit.fecit in monte quodam ſe-
cus mare galilee.
9 ¶ Dubi.nunqd ſine comeſtiōe po-
tuiſſet ꝑſeruare ne deficerēt in via?
Reſpon.ꝙ ſic: ſed iſtud miraculum
fuit magis clarum ꝛ poſt vulgatū.
10 ¶ Dubi. vnde venerāt a lōge? Rñ.
ꝙ a domibus eorū que erāt a lōge.
11 ¶ Dubi. cur tantum ſteterunt cum
chriſto? Reſpon. Lyra.ꝙ ex deuotio
ne audiēdi doctrinam eius ꝛ ad vi-
dendum eius miracula.
12 ¶ Dubit.in quo loco dormiebant?
Reſpon.qui ſupra.quod ſub diuo.
13 ¶ Dubit.cur diſcipuli viſo alio mi-
raculo quinq panū adhuc dubita-
bant dicētes qs poterit hos ſatura-
re panib9 ꝛc. R. Theophi.ꝙ adhuc
nō intelligebāt nec virtuti eius pro-
pter priora miracula credebant.
14 ¶ Dubi. cur nō redarguit eos dñs
de incredulitate? Rñd.qui.s. vt in-
ſtruat nos ꝙ non debemus ignorā-
tibus ꝛ nō intelligentibus grauiter
iraſci:ſed eorū ignorantie compati.
15 ¶ Dubita. cur hic cum ſint plures
panes ꝛ pauciores homines come-
dentes:ſolū impleuerunt. vij. ſpor-
tas reliquiarum. ꝛ in alio miraculo
quinq panum impleuerūt duode-
cim cophinos? Rñ. Chriſoſt.ꝙ hoc
fuit: aut quia ſporte ſunt maiores ꝙ̄
cophini: aut vt diuerſitate rememo
rentur ꝛ illius ꝛ iſtius miraculi: ꝛ ꝑ
pter hoc tūc fecit cophinos reliq̄a-
rum equales diſcipulis: nunc autē
ſportas equales panibus.
16 ¶ Dub.an iſti panes fuerint ordea
cei ſicut alij quinq? Reſpon.gl. qꝺ
non:ſed potius triticei.

¶ Dubi.qūo intelligitur dictum di 17
ſcipulorum dicentium quis poterit
iſtos in ſolitudine ſaturare panib9?
Reſpō. Lyra.qꝺ locus eſt deſertus
ꝛ ville multum diſtant. Et ideo non
poſſumus per humanam prouiden
tiam talia habere.
¶ Dubita.cur diſcipuli non dicunt 18
ſicut alij:ſed hec quid ſunt inter tan
tos? Rñ. Chryſoſto.ꝙ iam paulatim
profecerant:licet non totum appre-
hendatur ab eis.
¶ Alia dubia circa hoc euāgelium 19
quere dominica.iiij. quadrageſime
ꝛ etiam ſenſus myſticos:eo addito:
ꝙ hic ſeptē panes deſignāt ſept. m
dona ſpiritusſancti:qui non ſunt or-
deacei ſicut illi:quia lex illa data eſt
ſeruis ꝛ iumentis.i.carnalibus:ſed
ſunt triticei:quia ex adipe frumenti
ſatiat nos xp̄s in lege gratie(ſeptē
ſporte)ſeptem eccleſie ſunt.hic qua-
tuor milia.i.quatuor virtutibus per
fecti et veluti fortiora plura come-
dentes pauciora reliquerunt: quia
quinq milia erant quinq ſenſibus
ſeruientes:ꝛ propter hoc non potue
runt comedere ſpiritualem ſenſum
litere. Utraq refectio in monte ce-
lebrata eſt: quia vtriuſq teſtamenti
ſcriptura altitudinem chriſti predi-
cat ꝙ turbam ſaturatam dimittit: ſi
gnificat ſaturatos celeſti gratia cō-
fidenter pergere poſſe.

¶ Eadem dominica ſecun-
dum ordinem predicatorum.

Cum turbe irruerent in ieſum.

¶ Dñica. vij. poſt penthec.

Attendite a falſis prophetis.
Matthei.vij.

Hec verba locutus fuit domi-
nus anno etatis ſue. xxxi. die. xiiij.
Julij in die iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Ut a falſis precauerēt prophetis

diſcipulos dñs admonuit: q̄m ouiū
tecti veſtibus lupum gerunt: qui et
agnoſci ab eorū poſſunt fructibus:
nō enim vuas ex ſpinis vindemiāt:
neq; ficus ex tribulis carpūt quēad-
modum ⁊ bona quidē arbor bonos
nō aūt corruptos producit fructus:
econtrario aūt mala malos nō bo-
nos generat: que etiam euelletur ac
igni comburetur. Nō enim omnis
deum magnificans regna petet ce-
lorum: ſed patris mandatis obtēpe
rans hic celeſti donabitur gloria.

Bonum eſt primo dubia
ſoluere.
1 ¶ Dubi. cur dñs predi-
cta verba dixit? Rñdet
Lyra. q̄ ſupra dñs de-
monſtrauerat legem euangelicam
eſſe obſeruandā: ⁊ quia ad eam ſer-
uandam facit euitatio mali conſor-
tij. Ideo dicit attendite ⁊c.
2 ¶ Dubita. quia poſt Joannem ba-
ptiſtam non fuerunt prophete vt di
citur Matth. xi. c. ergo non oportet
precauere a falſis prophetis? Rñd.
Chryſo. ſuper Matt. q̄ dictū Mat-
thei intelligitur quod poſt Joannē
nulla fuit ꝓphetia de chriſto ventu
ro: ſed bene poſt fuerunt ⁊ ſunt pro-
phete nō quidem qui prophetarent
de chriſto: ſed qui interpretarent̄ ea
que ab aliis de xp̄o fuerunt prophe
tata. i. doctores eccleſiarū: nec enim
poteſt quis propheticos interpreta
ri ſenſus: niſi per ſpiritum prophe-
tie. Et ideo dominus preuidens fu-
turos eſſe falſos doctores hereſum
ideo admonet vt ab eis caueamus.
3 ¶ Dubi. cur dicit attēdite ⁊ nō aſpi
cite. Reſpon. Chryſoſt. vbi ſupra. q2
nō veniunt manifeſte ſed abſcōditi
ſub noīe xp̄iano: vbi enim res certa
eſt aſpicitur: vbi autē incerta atten-
ditur. i. caute conſideratur.
4 ¶ Dub. cur dicit qui veniūt ad vos
in veſtimentis ouium? Rñ. qui. s. q̄
ne aliquis doctor hereticus dicat
non dicit nos falſos prophetas. ſed
gentilium ⁊ iudeorū doctores: nam
oues xp̄iani dicūtur. Ueſtimentum
autem ouile eſt ſpecies xp̄ianitatis
⁊ ſimulate religionis. nulla autē res
ſic exterminat bonū ſicut ſimulatio:
nam malū ſub ſpecie boni celatum
dum non cognoſcitur nō cauetur.
¶ Dub. cur dicit intrinſecus autem 5
ſunt lupi rapaces? Rñ. qui. s. q̄ ne
hereticus dicat q̄ de veris doctori
bus loquit̄ qui t̄n peccatores ſunt:
quoniam catholici doctores ⁊ ſi fue
rint peccatores ſerui quidē carnis
dicuntur non t̄n lupi rapaces: quia
non habent propoſitū perdere chri
ſtianos ſicut heretici.
¶ Dubi. quō intelligitur a fructib9 6
⁊c? Rñ. Lyra. i. ab operibus.
¶ Dubi. quō poſſunt cognoſci cum 7
multa bona ſimulate faciant? Rñd.
Aug. de ſermone dñi in monte: q̄ ex
operibus cognoſci pōt: vtrū exterio
rem cultū ambitione aliqua faciāt:
cum enim ceperint aliquib9 tenta-
tionibus ea ipſa vel ſubtrahi: vel ro
gari que iſto velamine vel cōſecuti
ſunt vel cōſequi cupierunt: tunc ne-
ceſſe eſt vt appareat vtrū lupus in
ouina pelle ſit an ouis in ſua.
¶ Dubi. cur dñs ponit exemplū de- 8
ſpinis ⁊ vuis: ⁊ ficubus ac tribulis?
Rñ. Chryſ. q̄ ſpine ⁊ tribuli ſunt he-
retici: q2 ſicut ſpina vel tribulus ex
quacunq; parte h3 aculeos ſic ⁊ ſer-
uos diaboli ex quacūq; p̄te cōſide-
raueris iniquitatis pleni ſunt. Uua
autē ⁊ ficus qui multa grana intus
ꝯtinēt incluſa ſunt ſigna charitatis
que multos fideles tenet cōiūctos.
¶ Dubit. cur dicit ſic oīs arbor bo- 9
na ⁊c? Rñ. qui ſupra. q̄ id q̄ parti-
culariter ſub ſimilitudine ficus ⁊ vi-
tis ſpine ⁊ tribuli dixerat nūc oſten

dit vniuerſaliter eſſe verum in om-
nibus arboribus.

10 ¶ Dubit. quia ex hoc videret̃ qđ ar-
bor bona eſſet a deo cui⁹ natura eſt
bona ⁊ a diabolo mala? R̃ñ. Augu.
de ſermo. domini in mõte: quod ca-
uendus eſt hic error Manicheoꝝ:
q2 iſte due arbores adiuuant eos in
eoꝝ errore: q2 de hominibus: domi-
ni dicere planum eſt ſi quis precedẽ-
tia ⁊ ſequentia legerit: nature auteꝫ
omnes bone ſunt.

11 ¶ Dub. q2 aliq̃ñ arbores bone. ſ. nu-
cum ⁊ huiuſmodi producunt fruct⁹
corruptos. R̃ñ. qđ licet ſint de gene-
re bonarum arborum fructum bo-
num producẽtium tamen poſſunt
tunc dici male quia intrinſecus in
radice vel medulla aliquid corru-
ptionis habent.

12 ¶ Dubitat̃. q2 ex dicto xp̃i videtur ꝙ
bonus homo nõ poſſit effici malus
nec malus bonus. R̃ñ. Augu. de ſer-
mo. dñi in monte: quod bonus inte-
rim qđ bonus eſt non põt operari
mala: nec ſic malus bona: ſed ſi ma-
lus vult operari bona prius fiat bo-
nus: ⁊ ita intelligit̃ dictum chriſti.

13 ¶ Dubit. quia non omnes arbores
non facientes fructum bonum exci-
duntur: ſicut ſunt alique que nulluꝫ
fructum faciunt? Reſpon. quod ille
arbores dicũtur facere fructum bo-
num que ſunt homini vtiles ⁊ tales
preſeruant̃ ad trabes vel poſtes fa-
ciendum. ſed intelligitur de illis que
nullum omnino fructũ vtileꝫ faciũt
que ſolum ſunt bone ad cõburendũ

14 ¶ Dubitatur. quia ſic omnis arbor
eſſet vtilis quia ſaltem ad faciendũ
ignem? Reſpon ꝙ talis vtilitas nõ
procedit ex virtute arboris: ſꝫ ignis
ipſam comburentis. Sicut etiam
deus ex malo ſcit elicere bonum.

15 ¶ Dubita. cur dicit excidetur: ⁊c. R.
Chryſo. in homil. eo; q2 puniret non
iuſſerat falſos prophetas. Ideo ter-
ret eos ſcđm penam que eſt a deo.

¶ Dub. quõ ergo intelliguntur pre- 16
dicta verba. R̃ñ. Lyra. excidetur. ſ.
in morte: q̃ñ in vita preſenti ſepara-
rabitur ⁊ in ignem mittet̃. ſ. gehẽne.

¶ Dub. an excidi ⁊ cõburi ſint due 17
pene? R̃ñ. Chryſo. vbi ſupra. ꝙ ſunt
due qui enim cõburit̃ ⁊ a regno ex-
cidetur omnino.

¶ Dub. que eſt maior pena excidi a 18
regno celorum vel comburi? Reſp.
qui ſupra. ꝙ ſi quis decem mille po-
nat gehẽnas: nihil tale dicit quale
eſt a beata gloria illa excidere ⁊ odio
haberi a chriſto.

¶ Dub. cur replicat dicens igit̃ ex 19
fructibus ⁊c.? Reſpon. glo. ꝙ ex pre-
miſſa ſimilitudine concludit ꝙ iam
dixerat quaſi manifeſtum.

¶ Du. cur cũ tãta inſtãtia dñs vult 20
ꝙ caueamus a falſis ꝑphetis? rñd.
dñs. Cardi. de turre crema. qđ quia
occulte veniũt vt amplius noceant.
Item propter periculuꝫ quia intrin-
ſecus ſunt lupi rapaces per corru-
ptam voluntatem ⁊ intẽtum nocen-
di ⁊ ſeducendi. Itẽ ſunt cauendi ne
inuoluamur penis dãnationis eoꝝ
que ſunt plures in iure.

¶ Dub. cur dicit non omnis qui di- 21
cit mihi dñe dñe ⁊c. reſpon. Lyra. ꝙ
oſtendit confeſſionem fidei catholi-
ce. ꝙ notatur dicendo: domine do-
mine non valere ſine operibus.

¶ Dub. quomodo ergo apoſtolus. 22
j. Cor. xij. dicit. nemo poteſt dicere.
dñs ieſus niſi in ſpiritu ſancto? reſ.
Chryſ. ſuper. Matth. ꝙ poſuit apo-
ſtolus hoc verbum dicere vt ſignifi-
cet voluntatem atq3 intellectum di-
centis qui mentem ſuam ſono vo-
cis enunciat: ſed dominus genera-
liter hic poſuit verbum dicẽdi. vide-
tur enim etiã ille dicere qui nec vult
nec intelligit quod dicat.

23 ¶ Dubi.cur dicit.ſed qui facit vo-
luntatem patris mei? Reſpon. Au-
guſt.de ſermone domini in monte.
quod ideo dicit vt nō putemus ad
illos fructus pertinere de quibus
ſupra dixerat.ſi quis dn̄o noſtro di
cat: domine domine.et ex eo nobis
arbor bona videat̄:ſꝫ illi ſunt fru-
ctus facere voluntatem dei.
24 ¶ Dub.cur non dicit ſed qui facit
volūtatem meam. Reſpō. Grego.in
homil.qm̄ interim conueniēs erat
prius hoc ſuſcipi ad imbecillitatem
eorū:ſed ⁊ per hoc illud inſinuauit
occulte non enim eſt alia voluntas
filij quā que eſt patris.

¶ Alijs ſenſibus myſticis
nō exponit̄ rōne dicta in prologo.

¶ Eadem dominica ſecun
dum ordinem predicatorum. Niſi
abundauerit ⁊c.

¶ Dominica octaua poſt
penthecoſten.

Homo quidam habebat villicū
Luce.xvj.

Hiſtoria huius euāgelij locut⁹
fuit dn̄s anno etatis ſue.xxxij.die.
xxvij.Septembris in dominica.

☞ Hiſtorice.

¶ Quedam diuitem dixit domin⁹
villicum habuiſſe diffamatum qđ
cuncta domini bona diſſipaſſet: a
quo cum adminiſtrationis rationē
exigeret nec pati amplius vellet eū
ville preeſſe: villicus attendens ſe
nequaꝙ̄ ſi a villicatione deſtituere
tur vitam commode tranſigere poſ
ſe animaduertēs ꝙ minime fodere
poſſet:⁊ erubeſcētia angeret̄ mēdi-
care vti futurū ſibi puideret oppor
tune:ſingulis ſuis dn̄i debitoribus
partem eorū que debebant remiſit
a dn̄o laudatus ꝙ fuiſſet vſus pru-
dentia extitit:cū huius ſectatores ſe
culi diligentiori vtant̄ aſtutia ꝙ̄ dei
electi ipſi famulando:vtꝙ̄ ipſi ſibi
apoſtoli ex iniq̄tatis mām̄ona ami
cos diligerēt concluſit vt in eterna
poſt eorū deceſſum recipi valeant
tabernacula.

Aliquorū interſeram
ſolutiones dubiorū.
¶ Dubi.cur hāc in- 1
troducit parabolā?
Rn̄. Lyra.ꝙ vt p hoc
intelligat̄ ꝙ ſicut di-
ſpenſator faciēs curialitatē de bo-
nis domini ſui recept⁹ dicit̄ in do-
mibus illoꝝ quib⁹ fecit:ſic diuites
huius mundi ſi de bonis ſibi tradi
tis ad diſpenſationē dent pauperi-
bus recipientur in domo ipſorum
que eſt in celo.
¶ Dubitat̄ q̄d ſignificant nomina 2
poſita in hac parabola. Require in
allegoria.
¶ Dubi.quis vocatur villicus. Re 3
ſpon. Hierony.in homil.ꝙ eſt ville
gubernator:vnde ⁊ a villa nomē ac
cepit:ſed hic vt dicit gloſ.accipitur
pro yconomo qui eſt diſpēſator om
nium que poſſidet dn̄s.ſcꝫ pecunie
frugum ⁊c.
¶ Dubit.quis eſt iſte diues. Reſp. 4
Lyra.ꝙ eſt deus p nobis homo na
tus:qꝛ vt dicitur.xxſ.propoſitione
de cauſis.primum eſt diues per ſe
ipm ⁊ nō eſt malus diues. 5
¶ Dub.quis eſt iſte villicus? Reſ.
glo.ꝙ eſt ille cui de⁹ aliquas pecu-
nias ad erogandū pauperib⁹ cōmi
ſit qui ſe cogitat talē villicationem
cū vita iſta finiendā magis de acq̄-
rendis amicis ꝙ̄ de ꝯgregandis di
uitijs pertractat.
¶ Dub.an iuxta iſtā parabolā de- 6
beamus fraudulētia vti? Rn̄. glo.ꝙ
nō:ſed ecōtrario ſimilitudines iſte
dant̄:vt intelligamus ſi laudari po
tuit a dn̄o cui fraudē faciebāt: ꝙ̄to
magis placet deo:qui ſm̄ eius pre-
ceptum

ceptum opera illa facit.

7 ¶ Du.an ſimilitudines dicte p xp̄z debeāt in oibus imitari? Rñ. Lyra. q̄ ſimilitudo non ſemꝑ currit quatuor pedibus:imo ſi teneret in omnibus iam non eſſet ſimilitudo ſed magis identitas.

8 ¶ Dubit.a q̄bus fuit iſte diſpēſator diffamatus? Rñ. Lyr. q̄ ex euidētia facti:iniquę.ſ.diſpenſationis:q2 nihillaret deum.

9 ¶ Dub.q̄uo diſſipauerat bona dn̄i Rñ. Lyra. q̄ miniſtri eccl'ie q̄b9 tradita ſunt bona tp̄alia vt ea exponāt in vſib9 pijs diſſipant ea q̄ñ conſumunt in illicitis ⁊ ſuperfluis.

10 ¶ Dub.an alio mō diſſipant bona nobis a deo data. R. Jac.de vora. q̄ hō diſſipat corp9 viuēdo luxurioſe ⁊ aiā3 malas cogitatiōes nutriēdo.

11 ¶ Dubi. cur dicit quaſi? Rñ. q2 nōdum ex toto diſſipauerat.

12 ¶ Dubit.cur vocauit eū dn̄s? R. q̄ q2 anteq̄ q̄s de infamia dānet debet vocari ⁊ audiri.

13 ¶ Dubit.de q̄bus exigit vt reddat ratio? Rñ. Lyra. q̄ de oibus nobis traditis deus exiget rōnem vſq̄ ad minimum quadrantem.

14 ¶ Dub.q̄uo nō poterit ampli9 villicare? Rñ. qui ſupra. q2 oia ab ipſo auferunt in morte.

15 ¶ Dub.cur villic9 ſolū dicit intra ſe? Rñ. Laud.de vita xp̄i:q2 nullum tunc habebat amicum.

16 ¶ Dubi.q̄uo nō valet fodere. Rñ. glo.q̄m ꝓprio labore ⁊ penitētia nō pōt ſatiſfacere de peccatis ⁊ ire ad vitam eternam.

17 ¶ Dub.cur erubeſcit mēdicare. R. Lyra. q̄ verecūdū eſt huius mundi diuitibus petere a pauperib9 ⁊ religioſis ſuffragia ſpiritualia ⁊ nō rependere eis in bonis tēporalibus.

18 ¶ Dub.cur timet villic9. R. Chriſ. q2 nō ↄſueuerat affectare labores.

19 ¶ Dubi.in quib9 domib9 recipiet poſt villicationē? Rñ.q.ſ. q̄ in domibus pauperū qđ eſt regnū celoꝝ vt dicit Mat.v.c. Beati pauperes ſpiritu quoniam ipſoꝝ eſt regnum celorum.

20 ¶ Dub.an bñ cogitauerit villicus dices.ſcio q̄d faciā ⁊c. Rñ. Chriſ.q̄ ſic q2 quotiēs q̄s exitū ſuū ꝑcipiens leuat beneficio ſarcinā pctōꝝ vel relaxando debita debitori:vel tribuēs inopib9 copiā ea q̄ ſūt dn̄i largiens multos amicos ↄciliat ꝑbituros ſibi corā iudice teſtimoniū veritatis:nō vocib9 ſ3 bonoꝝ operu3 oſtēſione:quin etiā paraturos ꝑ teſtimoniū refrigeriū manſionem.

21 ¶ Dub.cur dicit debitorib9 dn̄i ſui ⁊ nō debitorib9 ſuis. Reſpō. qui.ſ. q̄m nihil eſt noſtrū:ſed omnia ſunt ditionis dei.

22 ¶ Dub.cur dicit oibus debitorib9. Reſ. Lyr. qđ oēs ſunt debitores dei etiam religioſi ⁊ pauperes quātumcunq̄ ſint iuſti.

23 ¶ Dub.q̄s fuit prim9 cui dixit quātū debes dn̄o meo. Reſpō. qđ ille q̄ peccauit in deū ⁊ in proximu3 q̄ maiori indiget miſericordia:quod notatur per oleum.

24 ¶ Dub.q̄s fuit ſcđs? Reſpō. qđ ille qui peccauit in ꝓximū:qđ notatur per triticum.

25 ¶ Dub.cur plus dimiſit de oleo q̄3 de tritico. Reſp.ſanct9 Uincen.in ſermo.hodierno. qđ ad innuendu3 qđ maior eſt eleemoſyna de bonis ſpiritualib9 que ſignificant ꝑ oleū q̄3 de tp̄alib9 que ſignificantur per triticum.

26 ¶ Dub.cur de oleo dimidietatē:et de tritico q̄ntā partē dimittit. Rñ. Beda. q̄ quiſquis indigentiā pauperis vel ex dimidia vel ex quinta alleuiat parte miſericordie ſue mercede donandus eſt.

27 ¶ Dub. quis eſt cadus? Reſpond. glo. Bede. qđ cadus grece dr̄ amphora latine cõtinens vrnas tres. Urna aũt eſt menſura quã quidam quartarium vocant.

28 ¶ Dub. quid eſt chorus? Rñ. ꝗ. ſ. ꝙ chorus modijs. xxx. impletur.

29 ¶ Dub. cur nõ credatur literis debitoris: cur vult vt ſcribat. Reſpõ. ꝙ ſcribe .i. ſcribere fac per publicaꝫ perſonaꝫ queadmodũ non teneris niſi ad tantum.

30 ¶ Dub. cur dñs laudauit villicum de fraude? Rñd. glo. ꝙ nõ laudauit eũ de fraude ſ; de prudentia.

31 ¶ Dub. quomodo prudenter egit cũ prudentia ſit virtus ⁊ ipſe cõmiſerit fraudẽ? Rñ. Huge. ꝙ prudenter agit .i. aſtute: qr prudentia eſt eq̃uocũ ad virtutẽ que eſt prudentia ⁊ ad aſtutiã: qm̄ in Gene. ſecundum lxx. interpretes ſerpens prudentiſſimus erat et tranſlatio noſtra habet callidiſſimus erat.

32 ¶ Dubi. cur dicit̄ villicus iniquitatis? Rñ. qm̄ iniquitatẽ contra dñm operatus eſt.

33 ¶ Dub. qui ſunt filij lucis: ⁊ q̃ filij ſeculi? Rñ. Beda. ꝙ cuius vnuſq̄ſq; agit opera ei9 cognominat̄ ⁊ filius ſicut filij regni ⁊ filij perditionis.

34 ¶ Dubit. quõ filij hui9 ſeculi ſunt prudẽtiores filijs lucis: qr illi damnant̄ ⁊ iſti ſaluant̄? Rñ. Huge. qđ dicunt̄ prudẽtiores non abſolute et ſimpliciter: ſed in genere ſuo.

35 ¶ Dubit. que ratio eſt qđ filij ſeculi ſunt prudentiores filijs lucis? Reſpond. Lyra. ꝙ vna ratio eſt corruptio nature propter quã homo pronior eſt ad malũ q̃ ad bonum. Secũda ratio eſt qr bona temporalia ſunt ſenſibilia ⁊ ſpiritualia nõ quia ſenſibilia ſunt nota p ſenſum ⁊ experientiã. ſed ſpiritualia ſolũ per fidẽ. Et ideo magis mouent ſenſibilia q̃ ſpiritualia.

¶ Dub. cur dicit ⁊ ego dico vobis. 36
Reſpõ. qui ſupra. qđ ponit parabole applicationem.

¶ Dub. quid ſignificat Mãmona. 37
Rñ. q. ſ. ꝙ eo nomẽ demonis tẽtantis de diuitijs male acquirendis: et põt declinari mãmona mãmones: vel mãmon mãmonis.

¶ Dub. cur debemus nobis facere 38
amicos de demone qui eſt inimic9 noſter? Reſpon. qui ſupra. qđ nomẽ demonis ad diuitias ſignificãdas diriuat̄: ⁊ hec ponitur pro diuitijs ⁊ nõ ꝓ demone .i. facite nobis amicos de diuitijs.

¶ Dub. cur diuitie dicunt̄ iniquitatis? 39
Rñd. ſ. Tho. ſ. ij. q. xxij. ar. vij. ꝙ oẽs diuitie dicunt̄ iniquitatis .i. inequalitatis qr non equaliter ſunt omnib9 diſtribute vno egẽte ⁊ alio ſuperabundante.

¶ Dubi. qr videt̄ rapere aliena eſſe 40
licitum ⁊ dare pauperibus. Rñ. qui ſupra. ꝙ vt Aug. dicit in lib. de verbis dñi. quidã male intelligẽdo rapiũt res alienas ⁊ inde aliq̃d pauperibus largiunt̄ ⁊ putãt ſe facere qđ p̄ceptũ eſt intellect9 iſte corrigend9 eſt: ſ; oẽs diuitie iniq̃tatis dicunt̄: qr nõ ſunt diuitie iniq̃ue niſi in iniquis qui in eis ſpem conſtituunt.

¶ Dubi. quia videt̄ ꝙ diuitie ſint 41
bone. qr Eſaie. xxxiij. dicit̄ diuitie ſalutis ſapientia ⁊ ſcientia. Timor dñi ipſe eſt theſaurus tu9. Rñ. q. ſ. ſup prima ad Thimo. vj. lectu. iiij. ꝙ duplices ſunt diuitie. ſ. ſpirituales que ſunt vere diuitie. Quedam corporales ⁊ he nõ ſunt vere diuitie: qr non ſufficiunt ⁊ tales dicunt̄ diuitie huius ſeculi.

¶ Dubitatur in quibus rebus cõſi- 42
ſtunt diuitie corporales. Reſpon. q ſupra. xij. q. ij. ar. j. ꝙ vt Philoſoph9 dicit in. j. politicorũ. ꝙ ſunt dupli-

tes: ſcilicet naturales quib9 huiuſmodi ſubuenitur ad defectus naturales tollendos ſicut cibus: potus: vehicula: habitacula. et alia huiuſmodi. Alie artificiales quibus ſm ſe non iuuatur homo: vt denarij et huiuſmodi: ſꝫ ars humana eas adinuenit propter facultatem commutationis: vt ſint quaſi menſura rerũ venalium.

43 ¶ Dub. quotuplex eſt vſus diuitiarum? Rñ. qui. ð. prime Timo. vj. qꝺ duplex eſt: vnus ſcꝫ dare ꝗ eſt principalis: ⁊ alius tenere vt cuſtodiantur non quidẽ tantum ad vtilitatem ſuam ſed ad quoddã commune: ſcilicet habere eas ſicut communes.

44 ¶ Dubita. an debeant diuitie diligi vel contẽni? Reſpond. qui. ð. ij. ij. q. cxxvj. art. j. ꝙ debent cõtemni inquantum nos impediũt ab amore ⁊ timore dei: non autẽ inquantũ inſtrumentaliter nos iuuãt ad ea que ſunt diuini timoris ⁊ amoris.

45 ¶ Dubi. cur dives deus dat aliquibus ſuperabundantiam deuitiarũ? Reſpon. qui. ð. q. cxxij. arti. j. ꝙ ſicut Ambro. ⁊ Baſilius dicunt qꝛ vt meritum bone diſpenſatiõis acquirãt. pauca autem vni ſufficiunt. Et ideo laudabiliter liberalis plura in alios expendit ꝙ̃ in ſeipſum.

46 ¶ Dubit. an diuites poſſint ſeruari? Reſpon. qui. ð. q. clxxxv. arti. iiij. ꝙ vt Grego. dicit difficile eſt charitatem inter diuitias cõſeruare. Unde ⁊ dñs Matth. xix. dicit quod diues difficile intrabit in regnum celorum. Et ratio eſt qꝛ diuitie afferũt ſolicitudinem que ſuffocat verbum. Item amorẽ ad eas qui cõtinue augetur. Item inanem gloriam que ex eis naſcitur: tñ diuites bene vtentes diuitijs poſſunt ſaluari.

47 ¶ Dub. cur dicit vt recipiãt vos in eterna tabernacula ⁊ nõ in ſuis manſionibus? Rñ. Chryſoſt. ꝙ ipſe non ſuſcipiũt nos qꝛ addidit de mãmona iniquitatis oſtendens ꝙ nõ ſimpliciter eorũ amicitia nobis patrocinabitur: niſi bona opera nos comitentur niſi euacuemus iuſte diuitias congeſtas iniuſte.

¶ Dub. quõ intelligit cuꝫ defeceritis? Rñ. ſ. per mortem corporalem. 48

¶ Dub. cur dicit eterna tabernacula? Reſpond. qui. ð. ꝙ in hoc oſtenditur quod ars artiũ peritiſſima eſt eleemoſyna que non nobis domos fabricat luteas: ſed vitam perhennem impendit. 49

☞ Allegorice.

¶ (Diues) eſt deus omnipotẽs (hꝫ villicum). ſ. Adam (qui diffamatus eſt apud eũ) ex peccati euidẽtia (qꝺ diſſipaſſet bona) ſibi collata a deo per peccatũ inobediẽtie. (Dñs aũt vocauit eũ) dicẽs. Adam vbi es: (et vocauit vt redderet rationẽ) de peccato commiſſo (nec voluit qꝺ amplius villicaret) ſed expulit eum a paradiſo terreſtri dono immortalitatis eum expoliando (qui non valens fodere) vt eam recuperaret (et erubeſcens mendicare) eam a deo repetendo quem offenderat) dixit ſcio quid faciam) vt ſibi remitteretur peccatũ per penitentiam quem ⁊ poſt fecit (et laudatus fuit a domino qꝺ prudenter egiſſet) ⁊ tandem per xp̄m amicũ eius ſuſceptus fuit in eterna tabernacula.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nõ exponit rõne dicta in prologo.

¶ Eadem dominica ſecundum ordinem predicatorum.

Cum turba multa eſſet cum ieſu.

¶ Dominica nona poſt penthecoſten.

Cum appropinquaret ieſus hieruſalem videns ciuitatẽ. Luc. xix. c.

Matth.xxi. Mar.xi. Joan.ij.c.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno xpi. xxxiij. die. xx. Martij. in dominica palmarum.

☞ Hiſtorice.

¶ Pias lachrymas dñs hieroſolymis appropinquãs effudit in quietã ipſam quoq; inclytã vrbem ſi futura ſibi nota forẽt infortunia; neq̃ꝗ̃ a fletibus tẽperauit: quã qm̃ circumdanda vallo foret: anguſtijs premẽda vndiq; ⁊ ad terrã a deo proſtrãda: vt ne vnus q̃dẽ ſup alio lapide lapis relinquẽdus eſſet. Hecq; debere pati: quoniã viſitatiõis ſue tp̃s agnoſcere recuſaſſet: eã vero ingreſſus e tẽplo negotia exercentes effugauit ſuam aſſerens domũ fore dedicatã orationi: quã; peruertentes latronũ ſpelũcam effeciſſent. docẽs itaq; in templo dietim verſabatur.

V Eluti rationi conſonum dubia diſſoluam.

1 ¶ Dubi. ex quo loco ciuitatem vidit? Rñd. Luce.xix. c. qd ad deſcẽſum montis oliuarum.

2 ¶ Dubitatur. cur fleuit? Reſpond. Greg. in homel. q propter ruinam perfide ciuitatis.

3 ¶ Dubi. nunquid compati poterat abſq; fletu? Reſpon. Cirillus. q ſic: ſed hoc nobis non potuiſſet abſq; lachrymis effuſe ſiquidem lachrymę ſunt ſigna triſtitie.

4 ¶ Dubita. quoties fleuit dñs? Rñ. Jacobus de vora. in ſer. hodierno. q fleuit primo ex infantili neceſſitate. vnde eccleſia. Uagit infans inter arta. ⁊c. Scdo ex nimia cõpaſſione: vt hic. Tertio ex immẽſo amore: ſicut ſuper Lazarũ mortuũ. Quartõ ex viſceroſa pietate caſus iude: qr vt dicit Aug. in ſer. Dñs noſter deli cũ iudelachrymauit. Quinto ex intimo dolore in cruce: vt dicitur ad hebreos. v. Sexto in ſanatione ſurdi ⁊ muti: qñ ſuſpexit in celum nature miſertus humane.

¶ Dubi. cum mala ventura hieruſalem iuſte forent pro ſuis culpis infligenda cur dñs fleuit? Rñ. q xp̃s inq̃tum homo: ⁊ ſciuiſſet hieruſalez paſſura eſſet: ex affectione tñ ad humanam ſpeciem compaſſiuis fuit: etiam inimicis inimici compatiuntur aliquando in affectiõe poſitis? Nam ⁊ Marcus marcellus dũ incenderet ſyracuſas lachrymatus eſt compatiens afflicte ciuitati. 5

¶ Dubit. cur illa dies dicit̃ ſua. ſcz hieruſalem. Rñ. Greg. in homel. q cũ carnis ſe voluptatibus daret in die ſua que ad pacem ei eſſe poterãt habebat. Et ideo ſua dicebat. ſ. ad implendum voluptates ſuas. 6

¶ Dubitat. cur dicit ad pacem ibi? Rñ. Grego. qr in ſuis voluptatibus nullo aduerſante gaudebat. 7

¶ Dubit. cur dicit qd erant ab oculis hieruſalẽ abſcondita? Rñ. qui. ſ. ſi abſcondita non eſſent leta in preſentibus proſperis non fuiſſent. 8

¶ Dubit. cur dñs loquebatur ciuitati que cõſtat ex muris. Rñ. q hoc eſt figura ꝓſopopeia. Nam loquebatur ciuitati. i. hominib9 ciuitatis. 9

¶ Dubi. cur loquebatur hominib9 ciuitatis qui non audiebãt cum nõ eſſent preſentes? Rñ. q erãt ibi multe turbe precedentes ⁊ ſequentes: vt patet ante iſtud euangelium. 10

¶ Dubi. qñ impletũ fuit q dñs predixit? Rñ. q tpe Titi ⁊ Ueſpaſiani. 11

¶ Dubi. qui fuerunt illi inimici qui circundederunt eam? Rñ. quod romani: vt dicit Grego. in homel. 12

¶ Dubit. quid eſt circũdare vallo? Rñ. Ly. i. cũ exercitu valde forti: ſeu vt dicit Catholicõ. vallũ eſt cõcathena tura quedã de palis ſup aggerẽ. 13

14 ¶ Dub. cur replicat ⁊ circūdabūt te. R̄n. ꝙ ad denotandum vehemētiam obſidionis circunquaque.
15 ¶ Du. quō fuerūt anguſtati vndiqꝫ. R̄n. q2 extra erat gladi9 et intus fames: vt narrat Joſeph9 de bello iudaico intantū vt q̄dā mulieres pre fame proprios comederent filios.
16 ¶ Dub. quō hieruſalem fuit pſtrata ad terrā? R̄n̄d. q2 eius muri diruti ſunt ⁊ ad terraꝫ deiecti.
17 ¶ Dubit. quō etiā eius filij fuerunt proſtrati? R̄n. ſm ioſephum. ꝙ filij eius .i. ciues: ꝙ̄ plures interierant gladio ⁊ fame: reliqui omnes venundati ſunt.
18 ¶ Dub. cur dr̄ ꝙ non relinquent lapidē ſuper lapidē: cū adhuc hierl'm ſtet? R̄n. Greg. in homil. qd̄ v̄ba xp̄i teſtat̄ ipſa eiuſdē ciuitatis tranſmigratio: quia dum nūc in eo loco cōſtructa eſt: vbi extra portā dn̄s fuerat crucifixus: prior illa vt dicit hieruſalem funditus eſt euerſa.
19 ¶ Dub. de qua viſitatione intelligit dn̄s? R̄n. Theophi. viſitatio ple rue .i. mei aduentus.
20 ¶ Dub. an ſi cognouiſſet viſitationem xp̄i euaſiſſet ipſa infortunia? R. qui ſupra. ſi cognouiſſet .i. in xp̄ꝫ credidiſſet: euaſiſſet peccata romanis ⁊ ex omnibus exempta periculis.
21 ¶ Dub. cū multi iudeorū crediderint in chriſtū? Reſpond. quod vt habetur in hiſtoria ſcholaſtica: oēs xp̄iani q̄ erāt in hieruſalē imminente deſtructiōe eius trāſierunt in regnū regis Agripe (admoniti per angeluꝫ) qui erat confederatus romanis: ⁊ ita euaſerunt omnes.
22 ¶ Dub. an iudei potuerunt cognoſcere tempus aduentus xp̄i. R̄n. qd̄ ſic ſapientiores ⁊ in lege docti. Vide dn̄i: ca infra octauaꝫ Epiphanie: dub. 34. ⁊ fer. vj. dn̄ice. ij. xl. dub. 10.
¶ Alia dubia require fer. iij. p̄me dn̄ice quadrageſime. dub. 10. ⁊ ſeqn̄. ⁊ fer. ij. dn̄ice. iiij. quadrageſime: dub. 5. ⁊ ſequentibus. quid aūt doceret. Vide fer. iij. dn̄ice. iiij. quadrageſime. dub. iiij. An aūt quotidie doceret. Vide dominicam in ramis palmarum dub. 419.

☞ Allegorice.

¶ Redemptor noſter plangere nō ceſſat cū quoſdam ex bona vita ad mores reprobos perueniſſe cōſiderat: qui ſi damnationē ſuam que eis imminet agnouiſſent ⁊ ſemetipſos cum lachrymis electorum plangerent. Sua autem dicit in hic habet ala peruerſa que transitorio gaudet in pe: cui ea que aſſunt ad pacē ſunt: dum ex rebus tēporalibus letat̄ ⁊ prouidere futura refugit que preſentē leticiam perturbant. ⁊ maligni ſpūs talē aīam exeuntē a corpore obſidēt, quam in carnis amore poſitā decepto: iis delectatiōib9 fouent: quam vallo circūdāt: q2 ante mentis eius oculos reducens iniquitatib9 quas perpetrauit hāc ad ſocietatem ſue dānatiōis coartant vt in ipſa extremitate vite deprehenſa quib9 hoſtibus circunclusa ſit videat: et tamen euadendi aditū inuenire nō poſſit. Undiqꝫ enim animam coangustant: quando ei non ſolum operis verū etiam in locutionis atqꝫ cogitationis iniquitates replicāt: vtque que prius ſe per multa dilatauit in ſcelere in extremum de omnibus anguſtetur in retributione: tunc autem anima per conditionem reatus ſui ad terram conſternitur dum caro quam vitam ſuam credidit redire ad puluerem vrgetur: tunc in morte filij eius cadunt cum cogitationes illicite que modo ex illa prodeunt in extrema vite vltione diſſipant: que etiam cogitationes per la

pides ſignificari valēt peruerſa eīn mens cum peruerſa cogitatiōe per uerſionem adijcit quaſi lapidē ſup lapidē ponit ſed cū ad vltionē ſuaꝫ anima ducit ois cogitationū cōſtructio diſſipat: hanc deus aſſidue viſitat precepto: aliquādo flagello: aliquando aūt miraculo: vt vera que neſciebat audiat. ⁊ ea contemnens a dolore compuncta redeat aut bn̄ficijs deuicta malū qd̄ fecit erubeſcat ſed qr viſitationis ſue tempus non cognoſcit in extremo vite traditur ſuis inimicis.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt prudentiā amplectendo fleamus mala preterita ⁊ caueamus a futuris timentes penas que nobis propter peccata imminent ne circundemur in tempore mortis ab inimicis noſtris ⁊ ad tartara deducamur propter ingratitudinem ex negligentia cognitionis viſitationis gratie dei.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur qm̄ beati qui lugent: qr conſolabuntur: naꝫ euntes ibunt ⁊ flebūt mittētes ſemina ſua: Uenientes autem venient cū exultatione portantes manipulos ſuos meritorum ⁊ introducentur in templo a chriſto ieſu domino noſtro ciuitatis ſuperne hieruſalem in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Eadem dominica ſecundum ordinem predicatorum.

Attendite a falſis prophetis.

¶ Dn̄ica.x. poſt pentheco.

Dicebat ieſus ad quoſdā q in ſe confidebant tanq̄ iuſti. Luc.18.c.

Hec verba dixit dominus anno etatis ſue.xxxiij. die.xix. Martij. in die mercurij.

☞ Hiſtorice.

¶ Ex iuſtitia quibuſdam in ſe confidentibus ceteroſq̄ contēnentibus hac dn̄s vſus fuit parabola: duos vcꝫ in tēplū aſcendiſſe hoies orādi gratia: phariſeus e duobus vnus erat publicanꝰ alter: orabat ſiqdem erectꝰ pmꝰ deo grās agēs q̄ immunis a vitijs hominū raptorū iuſtorū adulterantiū foret quibꝰ publicanꝰ obnoxius habebat: qd̄q̄ qualibet biduo ieiunaret hebdomada: integreq̄ oīꝫ ſuorū pſolueret decimas. Procul aūt publicanꝰ exiſtēs oculis in terrā defixis violentē ſuū tundebat pectus pugnis dominū ſuppliciter orans: vt ſuis fieret ꝓpitiꝰ peccatis. Cōcludens ex his dn̄s publicanū iuſtitie redditū fuiſſe altero neq̄ꝙ proſiſtente: qm̄ ſe extollēs quicunque deprimetur: humilia vero ſentiens ſublimis euadet.

Doctrinā ſurgerēt dubia reſoluta.

¶ Dub. cur dn̄s hāc parabolā induxit? R. Augu. de verbis dn̄i: vt oſtendat fidē non eſſe ſuperborum: ſed humilium. 1

¶ Dubit. qr videt q̄ iuſtitia cum ſit virtus debeat ab hoie appeti? Rn̄. Theophi. q̄ q̄uis iuſtitia hoiem approximet deo: ſi tn̄ ex hoc aſſumat ſuperbiam ad infimum deijcit. 2

¶ Dub. q̄ pcn̄heſt de ſe confidere? Rn̄. ſ. Tho. ij. ij. q. xxi. art. j. q̄ eſt peccatum preſumptionis. 3

¶ Dub. quod modis peccat hō per preſumptionē? Reſpond. qui. 8. qd̄ duobus. Uno vcꝫ modo qn̄ qs confidēs ꝓpria virtute tendit in aliqd̄ bonū qd̄ ſuā facultatem excedit: de qua dicit Judith. vi. de ſe preſumētes humiliās. ⁊ opponitur magnanimitati. Alio modo quando tēdit in aliqd̄ bonū vt poſſibile per virtutem ⁊ miſericordiam diuinam q̄ 4

poſſibile non eſt ſicut cum aliquis
ſperat ſe veniam obtinere ſine peni-
tentia: vel gloriam ſine meritis: ⁊ ta-
lis preſumptio eſt ſpecies peccati in
ſpiritum ſanctum: quia per eam tol-
litur vel contemnitur adiutorium
ſpiritusſancti per quod homo reuo
catur a peccato.

5 ¶ Dub. ꝙ eſt grauius pctm̄ ꝑſume-
re de ſe vel de virtute diuina? Rñd.
qui. ẜ. ꝙ peccatū qđ eſt contra deum
ſm̄ ſuum genus eſt grauius ceteris
peccatis: vnde preſumptio qua quis
innitit̄ inordinate deo grauius pec-
catum eſt ꝙ̄ qua quis innititur pro-
prie virtuti.

6 ¶ Dub. ꝙ eſt grauius peccatum pre-
ſumptio vel deſperatio. Rñ. q ſupra.
ar. ij. ꝙ cum vtrumqꝫ ſit peccatū pre-
ſumptio eſt minus peccatum ꝙ̄ de-
ſperatio: quoniā magis ꝓpriū ē deo
miſereri ⁊ parcere ꝙ̄ punire ꝓpter
eius infinitā bonitatem quia miſere-
ri ⁊ parcere ſecundū ſe deo cōuenit.
Punire aūt ei cōuenit ſm̄ nr̄a pctā.

7 ¶ Dubita. qđ peccatū eſt in ſe con-
fidere ⁊ ceteras aſpernari. Rñ. q ſu-
pra. q. cxij. ar. j. ꝙ eſt iactantia.

8 ¶ Dub. qđ eſt iactantia. Rñ. qui. ẜ.
ꝙ importare videt̄ ꝙ homo ſe extol-
lat. Illa enim que vult homo longe
iactare in altum eleuat: tunc autem
proprie aliquis ſe extollit quādo de
ſe ſupra ſe dicit aliquid.

8 ¶ Dubi. an iactantia ſemper ſit cū
mendacio? Rñ. qui. ẜ. ꝙ aliquando
poteſt eſſe ſine mendacio. qñ. ſ. aliqs
loquit̄ de ſe non quidem ſupra id qđ
in ſe eſt: ſed ſupra id qđ de eo homi-
nes opinantur. Sicut dicitur Heſ-
ter. j. ꝙ Aſſuerus fecit grande con-
uiuiū vt oſtenderet ⁊c. atqꝫ iactan-
tiā potentie ſue. Alio modo aliquis
loquitur de ſe ſuper id quod in ſe eſt
ſm̄ rei veritatem. ⁊ iſto modo ſemp
eſt cū mēdacio ⁊ opponitur verita-
ti per modum exceſſus.

¶ Dubi. que magis proprie dr̄ iactā- 10
tia ex his duobus modis? Rñ. q. ẜ.
ꝙ quis vtroqꝫ mō iactātia dici poſ-
ſit tn̄: magis ꝓprie dr̄ qñ aliqs effert
ſe ſupra id qđ i ipſo eſt quā ſupra id
qđ eſt in opinione aliorum.

¶ Dub. an iactantia ſemꝑ ſit pecca- 11
tum mortale? Reſpon. qui ſupra. ar.
ij. ꝙ iactantia prout eſt cum menda-
cio aliquando eſt peccatum morta-
le ſicut quando quis iactatur de ſe ⁊
profert aliquid quod eſt contra glo-
riam dei Ezechielis. xxviij. Eleua-
tum eſt cor tuum ⁊ dixiſti deus ego
ſum vel etiam contra charitatē pro-
ximi: ſicut cum aliquis iactando ſe
prorumpit in contumelias aliorum
ſicut agebat iſte phariſeus: quando
vero ſe iactat de his que nō ſunt cō-
tra deū: neqꝫ cōtra ꝓximū eſt pecca-
tum veniale: pōt etiā cōſiderari ia-
ctantia ꝗ̄tū ad ſuā cauſam. ſ. ſuper-
biam aut appetitū lucri vel inanis
glorie: ⁊ ſi ꝓcedat ex ſuperbia: vl' ina-
ni gloria que ſit peccatum mortale:
erit etiā iactantia peccatū mortale
alioquin erit veniale. Quando autē 12
ꝓcedit ex appetitu lucri: q: poteſt ꝑ-
tinere ad damnum ⁊ deceptionē ꝓ-
ximi. ⁊ ſic ſi proximus dānificat̄ ſicut
qñ aliquis iactat ſe eſſe magnū me-
dicū vel ſapiētē: vel diuitē ⁊ hmōi
eſt pctm̄ mortale. Unde dicit philo-
ſophus. iiij. Ethi. ꝙ turpior eſt q ſe 13
iactat cauſa lucri ꝙ̄ cauſa glorie vl'
honoris. ſi aūt non dānificatur pro-
ximus erit peccatum veniale.

¶ Dubitatur an hoc fuerit in veri- 14
tate factū. Reſpond. qđ vt colligitur
ex Ambro. ſuper Luc. potius videt̄
fuiſſe quedam narratio ꝙ̄ parabo-
la: ⁊ fortaſſis vt dicit Landulphus
de vita chriſti phariſeus qui orauε-
rat erat ſibi preſens qui tunc domi-
nus phariſeis loquebatur.

13 ¶ Dubi.cur dicit aſcēderunt? Rñd.
Lyra.q2 templū erat in alto ſitū.ſ.in
monte moria.ii. Paralipo.iii.
14 ¶ Dubi.q fuerūt iſti duo homines?
Reſpon.q nullibi legi.
15 ¶ Dubi.cur dicit vt orarent? Rñd.
Aug.in regula.q ad orādū factū eſt
templū:vñ z oratoriū nomen' habet.
16 ¶ Dub.cur dñs dicit vnū phariſeū
Rñ. Lyra.quia phariſei in actibus
exterioribus videbantur iuſti.
17 ¶ Dub.cur phariſeus orans ſtabat.
R. Lyr.q vt ab aliis videret orare.
18 ¶ Dubi.cur dicitur apud ſe orabat.
Rñ. Baſilius.quia non apud deū:
quia ad ſeipſum redibat per pecca-
tum ſuperbie.
19 ¶ Dubi.quia phariſeus videt bene
oraſſe agendo grat' as deo. Reſpon.
Aug.de verbis dñi.q non repre-
ditur quia deo gratias agebat: ſed
quia nihil ſibi addi cupiebat.
20 ¶ Dub.quis modus orandi fuit hu-
ius phariſei? Rñd. Theophilus.q
primo dixit que ei aberant non ſum
ſicut ceteri hoīm:deinde ſubiūgit q
habebat ieiuno bis in ſabbato.
21 ¶ Dubi.cur dicit ſicut ceteri homi-
nes? Rñ. Aug.vbi ſupra diceret ſal-
tem:ſicut multi homines: quid eſt
ceteri homines niſi omnes preter
ipſum? Ego inquit iuſtus ſum:cete-
ri peccatores.
22 ¶ Dubi.qui dicunt raptores? Rñ.
ſanc. Vincen.in ſermone hodierno.
q dñi tēporales angariando popu-
lum fures aliena rapientes:z furarū
vocādo vſuras cenſum vel intereſ-
ſe:mercatores fraudatores.
23 ¶ Dub.qui dicuntur iniuſti. Rñ.qui
ſupra.q dantes iniuſtas ſententias
innocentes condēnantes falſi pro-
curatores dilatantes litigia. Item
detinentes mercedem vel ſalarium
aliorum.
24 ¶ Dubi.cur dicit de publicano. Re-
ſpon. Chryſo.q nō ſatiauerat contē-
ptum eius tota humana natura:ſed
z publicanum aggreſſus eſt mode-
ratius autem peccaſſet ſi publicanū
excepiſſet. Nunc autem vno verbo
z abſentes inuadit z vulnera preſen-
tis laceſſit.
¶ Dubi.quomodo quis poſſet bis 25
ieiunare in vno die? Reſpōd. Theo-
philus.quod hic ſabbatum capitur
pro hebdomada.
¶ Dubi.quibus diebus ieiunabat? 26
Rñ. Theophilus q phariſei ieiu-
nabant.ii.z.v. feria: ſcilicet diebus
lune z iouis.
¶ Dub.cur ſe iactat de ieiunio? Re- 27
ſpō. qui ſupra q2 expedit non ſolum
declinare a malo:ſz etiam agere bo-
num ideo talia dicebat.
¶ Dubit.cur dicit decimas do oīm 28
que poſſideo? Rñ. Theophi.q pha-
riſeus tria mala ceteris imponebat.
ſ.rapinam:adulterium: z iniuſtitias:
contra rapinam dicebat ſe dare ſo-
lutionē decimarum: cōtra adulte-
riū carnis macerationē:quia ieiuna-
bat:cōtra iniuſtitiam habebat pu-
blicanum in aſpernationem dicens
velut hic publicanus zc.
¶ Dubi.an phariſeus aliquo iſtorū 29
trium peccatorum laborabat. Re-
ſpon. Jacobus de vora.in ſermone
hodierno quod erat raptor.q glo-
riam que eſt propria dei ſibi vſurpa-
bat:z erat adulter q2 deum qui erat
ſponſus anime relinquebat z cum
mū.do amicitiam fecerat: z etiam
erat iniuſtus. Quis enim ſibi ipſi red-
deret q debebat eo q ieiunabat et
deo decimas dando:proximo tamē
iux q debebat non reddebat:quia
ipſum temere iudicabat.
¶ Dubi.an chriſtiani teneant deci- 30
mas dare? Rñ.ſ. Tho.ſ.ii.q.lxxxvii.
ar.i.q ſic:vt habet.xvi.q.i.z eſt di-
ctum Aug.qui dicit q decime requi

rantur ex debito ⁊ qui eas dare noluerint: res alienas inuadunt.

31 ¶ Dubita. cum xp̃s nec apostoli aliquid dixerint de solutiõe decimarũ videt᷑ ꝙ non ſint ſoluẽde? R̃n̄. qui ſupra. ꝙ preceptum de ſolutione decimarum datũ fuit a xp̃o in euãgelio quãtũ ad id qd᷑ eſt morale. Math. dicẽte. dignus eſt operari⁹ mercede ſua: ⁊ ab Apoſtolo prime. Cor. ix. q̇s militat ſuis ſtipẽdiis vnq̃: ⁊ poſt: q̇ altari deſeruiũt cũ altari participãt ⁊c.

32 ¶ Dubi. cur ante legẽ non fuit aliqd᷑ preceptum de decimis? Reſpõ. qui ſupra ꝙ illo tẽpore. nõ erãt determinati miniſtri diuini cultus: ſed dicitur ꝙ primogeniti erant ſacerdotes qui duplicem portionem accipiebant. Et ideo etiam non erat aliqua pars determinata miniſtri diuini cultus exhibenda: ſed vnuſquiſq; ꝗ occurrebat propria ſponte dabat quod ſibi videbatur. Et ita abraha dedit decimas Melchiſedech. Gene. xiiij. ⁊ Jacob vouit decimas ſe daturum. Gen. xxviij. cap.

33 ¶ Dubita. q͛ in veteri lege tenebantur ad tres decimas. Ad vnam pro leuitis. Nume. xviij. c. Item ad aliã quã ſacrificabãt domino. comedentes coram eo. Deut. xiiij. c. Item ad aliam de triennio in triennium pro pauperibus vt ibidẽ habet᷑. ſed ad ſecundã ⁊ tertiã non tenentur xp̃iani ergo nec ad primã? Reſpond. qui ſupra. ꝙ ſecunde decime que reſeruabantur ad ſacrificia offerenda nõ habent locum in noua lege ceſſantibus legalibus victimis. Tertie vero decime quas cum pauperibus comedere debebant in noua lege augent᷑ p hoc qd᷑ dominus nõ ſolũ decimã partẽ. ſed omnia ſuperflua pauperibus iubet exhiberi ſcd̃m illud Luc. xi. c. ꝙ ſupereſt date elecmoſynam. ipſe etiã decime que miniſtris eccleſie dantur p eos debent in vſus pauperum diſpenſari.

¶ Dubita. cur in multis terris non ſoluũtur decime ſi ſunt de precepto? 34
Reſpon. q̇ ſupra. ꝙ laudabiliter miniſtri ecclie decimas non requirunt vbi ſine ſcãdalo requiri non poſſent propter diſſuetudinẽ. vel propter aliquã aliam cauſam: nec tamẽ ſunt in ſtatu dãnatiõis qui non ſoluunt in locis illis in quib⁹ eccleſia non petit niſi forte propter obſtinationem animi habentes voluntatem non ſoluẽdi: etiam ſi ab eis peterentur.

¶ Dubitat᷑ de quibus decime ſunt
ſoluende? Reſpon. qui ſupra art. ij. ꝙ 35
de oĩbus poſſeſſis ab homine decime ſoluende ſunt.

¶ Dubita. an debeant dari nunc de- 36
cime perſonales q̇ in vete. lege non erãt de precepto. Reſpon. q̇ ſupra. ꝙ in veteri lege habebat q̃libet tribus tot poſſeſſiones quot miniſtris dei poterãt ſufficienter prouidere: nec interdicebatur leuitis quin poſſint de aliis operibus honeſtis lucrari: ſed popul⁹ chriſtian⁹ vbiq; diffuſus eſt ⁊ multi nõ habẽt poſſeſſiões ⁊ viuũt de aliquibus negotiis: ⁊ nihil cõferrent ad ſubſidium miniſtrorũ dei ſi de corũ negotiis decimas non ſoluerẽt: miniſtris etiam noue legis interdicit᷑ artius ne ingerãt ſe negotiis ſecularibus. ij. ad Thimo. ij. Et ita decime pſonales a xp̃ianis ſunt ſoluende. xvi. q. j. c. decime ⁊ eſt Auguſt. qui dicit quod decime de militia: de negotio: ⁊ artificio reddende ſunt.

¶ Dubitatur. an de male acquiſitis 37
ſint ſoluẽde decime? R̃n̄. qui ſupra. ꝙ male acquiſita ſunt in duplici differentia videlz. Primo ſi ipſa acquiſitio iniuſta fuit videlz ſi interuenit rapina furtum vel vſura ⁊ huiuſmo. h. et de his nõ debet dari decima: ſz acquiſitum tali modo debet reſtitui. De-

fructibus tamen agri empti ex vſu-
ra debent dari decime. Alio modo
aliqua acquirunt turpiter: ſicut per
artem meretricie hiſtrionatus ⁊ hui-
uſmodi: ⁊ de eis debent dari deci-
me: ſicut de aliis perſonalibus deci-
mis: tamen eccleſia nō debet eas re-
cipere q̄diu ſunt in peccato ne videat
eorū peccatis cōſentire: ſ; poſtq̄ penitue-
rint pōt ab eis de his recipi decime.
38 ❡ Dubi. an de herbis ⁊ aliis huiuſ-
modi minutis debeāt ſolui decime?
Rñ. qui ſupra. q nō niſi forte propter
conſuetudinem patrie.
39 ❡ Dub. de quibus determinabatur in
vete. lege decimas debere dari? Re-
ſpō. q ſupra. q Leuit. xlii. c. nō man-
dant ſolui decime niſi de frugibus ⁊
pomis arborū ⁊ animalibus que trā-
ſeunt ſub virga paſtoris.
40 ❡ Dubita. quomodo aliqs pdidit
per furtū res aliquas vel per rapinā
aut vſuram teneat de illis perditis
decimas dare? Rñ. q ſupra. q nō vſq
quo recuperaunt niſi forte propter
culpam vel negligentiam ſuam dā-
num incurriſſet: quia eccleſia in his
non debet damnificari.
41 ❡ Dub. ſi res vēdita fuerit nō ſolu-
ta decima ꝯs ſoluet decimam. Rñ. q
ſupra q eccleſia repetet tā ab emptore
q̄ venditore decimam: q2 vēditor
fraudauit eccleſiam ⁊ emptor habet
penes ſe rem eccleſie debitam. vno
tamen ſoluente alius non tenetur.
42 ❡ Dubi. an teneat homo obliga-
gatus dñis detrahere cenſus ⁊ tri-
buta ⁊ poſt ſoluere decimas? Rñ. q
ſupra. q decime nō cadūt ſub tribu
to. Et ideo tenetur homo dare deci-
mas de fructibus excreſcentibus an-
teq̄ detrahantur tributa vel cenſus
⁊ ex integris fructibus.
43 ❡ Dubita. an prius debeāt detrahi
mercedes metentium ⁊ operariorū
⁊ de reſiduo dare decimas. Reſpon.
qui ſupra. q non: ſed debent ſolui de
fructibus terre integris. Nam dici
tur Gen. 28. cunctorum que dederis
mihi decimas offeram tibi.
❡ Dubi. quibus debent ſolui deci- 44
me. Rñ. qui. ʒ. ar. iii. q ſolis clericis.
❡ Dubi. quia in vete. lege debantur 45
decime leuitis qui nullas habebant
poſſeſſiones: ſed nunc eccleſia ha-
bet poſſeſſiones ergo decime nunc
nō debēt dari clericis? Rñ. q ſupra:
q in veteri lege quedā decime depu-
tabantur ſubuentioni pauperum vt
dictum eſt: ſed in noua lege decime
dantur clericis non ſolum propter
ſui ſuſtentationē: ſed etiam vt ex eis
ſubueniāt pauperibus: ſed adhuc ne-
ceſſarie ſunt poſſeſſiones eccleſie et
oblationes ⁊ primitie ſimul cum de-
cimis.
❡ Dub. quibus clericis debeant de- 46
cime? Rñ. qui ſupra: q decime perſo-
nales debentur eccleſie in cuius pa-
rochia homo habitat: decime vero
prediales rationabiliter magis videt
tur pertinere ad eccleſiā in cui9 ter-
minis predia ſita ſunt: tamē iura de-
terminant quod in hoc obſeruetur
conſuetudo diu obtenta.
❡ Dubi. q dicant decime prediales 47
⁊ que perſonales? Rñ. qđ vt colligi
pōt in. c. ad apoſtolice. ⁊ in. c. paſtoralis
de decimis. ⁊ in. c. fin. de parochiis.
decima predialis eſt de his que pro-
ueniunt ex prediis. ſ. frugibus po-
mis nucibus ⁊ de huiuſmodi fructi
bus tam terre q̄ arborum. perſo-
nales vero ſunt de his que proue-
niunt ex negotiatiōe artificio ſcien-
tia: militia: venatiōe: ⁊ huiuſmodi in-
duſtriis perſonarū. Quedam vero
decime partim ſunt prediales ⁊ par-
tim perſonales: ſicut q prouenīūt de
aialibus ⁊ eorū fetibus q prediales
dicant a prediis vñ viuūt: ⁊ perſona-
les propter cuſtodiam ⁊ eorū curaꝫ.

48 ¶ Dubitatur. quādo vno tempore
agni paſcantur in vna parochia et
alio tp̄e in alia quibus debebuntur
decime? R̄ſ. ſanct9 Tho. vbi ſupra.
ꝙ proportionaliter vtriq eccleſie
decime debebuntur.

49 ¶ Dubita. q̄d ſi ouile fuerit in vna
parochia ⁊ oues paſcantur in alia?
R̄ſ. q ſupra: ꝙ magis debentur illi
eccleſie in cui9 territorio grex paſcit.

50 ¶ Dubita. quia multi laici colligūt
decimas: ergo nō ſolū clericis debē
tur? R̄ſ. qui ſupra: ꝙ in decimis acci
piendis duo ſunt. ſ. ius eas accipien
di: ⁊ hoc ſolum competit clericis: q2
eſt ſpirituale: aliud autē eſt res illa
que datur p decima: ⁊ hec eſt cor-
poralis vnde poſſunt in vſum quo-
rūlibet credere: ⁊ ſicut res nomine
decime acceptas poteſt eccleſia ali-
cui laico tradere: ita poteſt ei conce
dere vt dandas decimas ipſi perci-
piant: iure accipiendi miniſtris ec-
cleſie reſeruato.

51 ¶ Dubit. ꝓpter quid cōcedit eccle-
ſia hoc laicis? Reſpon. qui ſupra: ꝙ
aliquando quibuſdam militib9 cō-
cedit in feudum vt poſſit ex eis pro-
tegi: aliquando autem ad ſubuen-
tionem pauperum.

52 ¶ Dub. an clerici teneātur decimas
ſoluere? Reſpon. qui ſupra. ar. iiij. ꝙ
habentes eccleſiaſtica ꝑpoſſeſſiōes
⁊ miniſtrantes populo ſpiritualia ⁊
inquantum tales decimas ſoluere
non tenentur. de alijs predijs em-
ptis vel aliter eis prouenientibus
tenentur dare decimas ſicut ⁊ alij.

53 ¶ Dub. an eccleſia parochialis ha-
bens predia in territorio alterius
eccleſie parochialis teneatur illi ſol
uere decimas? R̄ſ. qui ſupra: q̄d nō

54 ¶ Dubi. an religioſi qui nō hn̄t cu-
ram animarū nec diſpenſant popu-
lo ſpūalia debeāt ſoluere decimas
de ſuis predijs? R̄ſ. q̄ ſupra: ꝙ ſic:
de iure cōmuni habēt tamē aliquā
immunitatē ſcd̄m diuerſas cōfeſſio-
nes eis a ſede apoſtolica factas.

¶ Dubitat. an clerici teneantur da-
re decimas ſummo pontifici? Reſp. 55
qui ſupra. ꝙ ſic: ſi exigit.

¶ Dubitat. an pauperes teneātur 56
ad decimas perſoluendas? R̄ſ. qui
ſupra: q̄d decime debent cedere in
ſubuentionē pauperū per diſpenſa-
tionē clericoꝝ. Et ideo pauperes de
bent ſoluere decimas: ⁊ nō eos reti-
nere ad ſuſtentationem ſuam.

¶ Dubitatur. an papa poſſit diſpē- 57
ſare ne aliquis teneat ſoluere deci-
mas? R̄ſd. ꝙ ſic rationes neceſſita
tis vel vtilitatis: vt etiā habetur in
c. a nobis: de decimis.

¶ Dub. an retrahētes hoīes a ſolu 58
tione decimarū incurrāt aliquā pe-
nā? Reſp. ꝙ vt habetur in cle. cupiē-
tes. de pe. omnes religioſi q aliqua
ꝓferre ꝓſumunt in ſermonibus ſuis
vel alibi iſta intētiōe vt a decimarū
debitarum eccleſijs ſolutione retra-
hant audiētes excommunicantur.

¶ Dubit. an religioſi predicantes 59
⁊ cōfeſſiones audiētes teneantur fa
cere cōſcientiam nō ſoluentibus de
cimas? R̄ſd. ꝙ vt habet in ſupradi-
cta cle. cupientes. ꝙ ſi fuerint requi-
ſiti a clericis quibus debent decime:
vel eoꝝ noīe: ꝑdicātes tenent ꝑplm̄
informare de decimis ſoluēdis ⁊ eis
ꝑcipit ſub interminatione maledi-
ctionis eterne ꝙ in prima dn̄ica. iiij.
⁊ vltima quadrageſime. ⁊ in feſtis
aſcenſiōis: pēthecoſtes: natiuitatis
Joānis baptiſte: aſſumptiōis ⁊ nati
uitatis ſemp virginis Marie predi-
cādo ꝑplis eos ſic informēt: ꝙ ſi ſcīē
ter poſt poſuerint: ſimiliter audiētes
cōfeſſiones ſi fuerint ſimul modo re
quiſiti ⁊ nō fecerint cōſcientiā eis q
eis confitentur ſunt ſuſpenſi ab offi-
cio predicationis donec eis talē cō-

ſcientiam faciant ſi de hoc commo-
ditatem habuerint.ꝛ hoc non faciē
do ꝛ predicando contra dictum in-
terdictū ſunt excōicati ipſo facto.
60 ¶ Dubita.quē fructum cōſequunt
ſoluentes fideliter decimas? Rñ.ꝙ
vt habetur in.c.decime.ꝛ in.c.reuer
tumini.xvi.q.i.merent abundantiā
fructuum: ſanitatē: euitāt multa ma
la:vt habetur in.c. maiores.xvi.q.
vij. Itē bonitatem principat⁹ q: hoc
tollit fiſcus qđ non accipit chriſtus.
61 ¶ Dub.an.qđ phar.ſe⁹ dicebat eēt
oratio? Rñ. Aug.de verbis dñi di.
ꝙ ſi queras in verbis ei⁹ nihil inue-
nies ꝙ deū rogauerit.aſcendit: qui
dem orare noluit deū rogare ſed ſe
laudare:ꝛ roganti inſultare.
62 ¶ Dubitatur cur publicanus a lon
ge ſtabat? Reſpon. Lyra.ꝙ propter
timorem dei quaſi non eſſet dignus
appropinquare.
63 ¶ Dubitatur cur etiam publican⁹
ſtabat cum vituperetur phariſeus
ſtans. Rñ. Theophi.ꝙ quis ſtaret
diſtabat tñ a phariſeo tam verbis ꝙ̄
hab tu:necnō ꝛ corde contrito.
64 ¶ Dubit.cur volebat oculos adiice-
luz leuare. Rñ.qui ſupra.quod qua-
ſi cenſens indignos viſionis ſuper-
ne eos qui maluerant bona terrena
ſpectare ꝛ querere.
65 ¶ Dubit.an eſſet longe a deo. Rñd.
Auguſti.de verbis domini: ꝙ licet
de longinquo ſtaret deo tamen ap-
propinquabat quia excelſus domi-
nus ꝛ humilia reſpicit.
66 ¶ Dubita.cur percutiebat pectus
ſuum. Rñ.qui ſupra: quod penas de
ſeipſo exigebat.
67 ¶ Dubitatur cur dicit deus ꝓpiti⁹
eſto mihi peccatori. Rñd. Cryſoſto.
qđ audiuit: quia non ſum velut hic
publicanus: nec indignatus eſt: ſed
cōpunctus: detexit ille vulnus que-
rit hic medicinam.

¶ Dub.cur dicit domin⁹ eū deſcen 68
diſſe iuſtificatum in domum ſuam?
Reſpō. Auguſt.vbi ſupra: q: cuz au-
diens ſuperbū accuſatorem ꝛ audie
ris humilem reū. Ideo nūc audien-
dus eſt iudex.dominus: ergo tanꝙ̄
iudex . profert ſententiam dicens.
Amen dico vobis.ꝛc.
¶ Du.vnde deſcēdit publican⁹.re-
ſpō.ꝙ de tēplo in quod aſcenderat. 69
¶ Dub.qs: eſt illē de quo dicit dñs
hic? Reſpon.ꝙ publicanus. 70
¶ Dubit.quomodo fuit iuſtificat⁹
publicanus? Reſpon.dñs. Cardina. 71
de tur.crema.ſuper hoc euangeliō
ꝙ per humilem verecundiam: quia
non audebat appropinquare: nec
oculos leuare. Item per doloroſam
contritionez peccatorum quam oſ
dit in percuſſione pectoris.
¶ Dubit.quomodo intelligit ab il-
lo? Reſpon. Lyra.i.pre illo: qui re- 72
manſit in fecibus ſuis.

☞ Allegorice.

¶ Geminos aurigas ꝛ duas bigas
in ſtudio poſitas ſermo preſens pro
ponit in altera quidem iuſtitiam cū
ſuperbia: in altera peccatum humi-
litatem:ꝛ vides bigam peccati ſupe-
rare iuſtitiam non proprijs viribus
ſed humilitatis coniuncte. Illa inve
ro deuictam non fragilitate iuſtitie
ſed mole ꝛ timore ſuperbie. nam
ſicut humilitas per ſui eminentiam
peccati pondus ſuperat ꝛ ſaliens at
tingit deum: ſic ſuperbia ob ſui molē
de facili iuſtitiā deprimit.

☞ Tropologice.

¶ Inſtrueris ex hoc ſermone ꝙ ſi
plura facta ſtrenue geras putas au
tem te poſſe preſumere: tota caruiſ
ti oratione. Si vero mille feras in
conſcientia facies reatum:ꝛ hoc ſo-
lum de te credas ꝙ es infimus om̄
multaz obtinebis ante deū fiduciā.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur ex hoc ſermone qꝺ ſi noſmetipſos cognouerimus ꝛ humiliati fuerimus iuſtificabimur a dño ꝛ introducemur in domū noſtram non manu factaꝫ in celis vbi gratias noſtro referemꝰ redēptori.

¶ Eadem dominica ſecundum ordinem predicatorum.

Homo quidā erat diues qui habebat villicum.

¶ Dominica. xj. poſt penthecoſten.

Exiens ieſus de finibus tyri. Marci.vij.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxj.die. xx. Nouēbris indictionis.

☞ Hiſtorice.

¶ Dñs cū iuxta galilee mare perambularet: vt cuidam ſurdo ac muto auditū ac loquelam redderet exoratus fuit qui ſeorſum a turba hoīem deducēs ꝛ lachrymatus celū proſpectans: digitis auribus illius immiſſis ac eiſdē madentibus ſputo muti facta lingua: vt vincula dirūperent imperauit ſtatimqꝫ organa libertati reſtituta fuere: ꝛ q̄q̄ eis mādaſſet vt nemini miraculuꝫ panderent illi amplius diuulgabant factum admirantesqꝫ hunc aiebant cuncta recte perfeciſſe: qui ꝛ ſurdis auditum ꝛ loquelam mutis preſtitiſſet.

Illa que occurrent ſoluentur dubia.
1 ¶ Dubit. q̇d eſt tyrus? Rñ. qꝺ eſt inſignis ciuitas Syrie: que vt Euſebius dicit tertio Gedeonis anno cōdita fuit: ꝛ prius erat inſula diſtans a terra ſeptuaginta millibus paſſuū: ſed induſtria Alexādri magni terre coniuncta eſt. Et vt dicit Chryſo. ī ea habitabant cananei.
¶ Dubi. quid eſt Sydon. Reſpon. 2
Chryſo. quod eſt vrbs cananeorum
edificata: vt dicitur in cronicis a Sydone primogenito chanaam.
¶ Dubi. que eſt decapolis? R. Be- 3
da ꝙ eſt regio decē vrbiū trans iordanem ad orientem contra galilea: ꝛ
dicitur a deca ꝙ eſt decem: ꝛ polis ꝙ
eſt ciuitas quaſi.x.ciuitates.
¶ Dubi, an xp̄s ingreſſus fuerit fi-
nes decapoleos? Rñ. Bed. ꝙ nō ſꝫ 4
ſolum vſqꝫ ad mare veniſſe dicitur.
¶ Dub. qs ꝛ vn erat iſte ſurdꝰ ꝛ mu- 5
tus. Rñ. ꝙ euāg. de hoc nihil dicūt.
¶ Dub. an fuerit ſurdus ꝛ mutus a 6
natiuitate. Rñ. Theophi. ꝙ nō: ſed
hoc ei accidit a demone predictas
potentias impediente.
¶ Dub. cur eū adduxerūt ad ieſum 7
curandū. Rñ. Lyra: q2 erat infirmi-
tas incurabilis humano remedio.
¶ Dubit. cur non redarguit pro eo 8
rogantes ſicut redarguit regulum.
Rñ. q2 regulus petebat preſentiam
corporalem non credens qꝺ abſens
poſſet ſanare filiuꝫ: ſed iſti habebāt
fidem quod poterat ſanare.
¶ Dubitat. cur declinauit a turba.
Reſpon. Chryſo. inſtituens nos va- 9
nam gloriam eiicere ꝛ tumorem.
¶ Dubit. cur tetigit eum. Require 10
dñica.ij.poſt octauā epiph.dub.14.
¶ Dubita. cur vſus fuit ſputo qꝺ eſt 11
ſuperfluitas. Rñ. Theophi. qꝺ licet
ſit ſuperfluitas in nobis: in domino
tamen omnia diuina fuerunt.
¶ Dubi. cur ſuſpexit in celum. Rñ.
Beda: vt inde cunctis infirmanti- 12
bus medelā doceret eſſe querendā.
¶ Dubita. cur ingemuit. Reſpond.
Chryſoſt. qꝺ noſtram cauſam ſuſpi- 13
ciens in ſeipſo ꝛ nature miſeriꝰ humane vidēs miſeriam in quam humanum genus inciderat.
¶ Dubit. ꝙ ydioma eſt effeta. Rñd. 14
qꝺ eſt dictio hebraica ꝛ eſt impera-

titiuum paſſiui verbi.

15 ¶ Dubit.cur ad aures dicit effeta? Rñ. Beda ꝙ ad aures ꝓprie pertinet Aures em̄ ad audiēdū aperiēde. Lingua ꝟo vt loq̄ poſſet a retinaculis erat ſue tarditatis ſoluenda.

16 ¶ Dubit.cur reſpexit in celū et poſt imperauit? Rñd.qui.ẽ. in celum:vt homo reſpexit deū deprecaturus ſꝫ mox vno ſermone quaſi potens diuina maieſtate curauit.

17 ¶ Dubi.que bona verba loquebatᷣ qꝛ di cit recte? Rñ. ꝙ ly recte non refertur ad bonitatē verboꝛuꝫ:ſed ad loquelam que expedita erat.

18 ¶ Dubit.cur iuſſit ieſus ne miraculum diuulgaret? Rñ.Chryſ.ꝙ vt erudiret nos ꝓhibere eos q̄ volūt nos ꝓpter nos laudare:ſed ſi ad dei gloriam referᷣ non debemus ꝓhibere: ſed magis iniūgere vt hoc fiat ſicut illud Matthe.v.Uade in domū tuā ad tuos: et nuntia eis quanta dn̄s tibi fecerit.Uel etiam precepit miraculum occultari ne ante tempus accenderet iudeos ad homicidiū per inuidiam perpetrandum.

19 ¶ Dubit. an illi homines publicando miraculum contra xp̄i prohibitionem peccauerint? Rñ. dn̄s Cardina.detur.crema. ſuper hoc euangelio:qꝺ non peccauerunt:quia dn̄s non intendebat eos per virtutē precepti obligare ad non publicandū.

20 ¶ Dubit.quia aut xp̄s voluit illud fieri ꝙ precepit aut non ſi noluit.ſequitur ꝙ fecerunt contra voluntatē eius: ⁊ ſic peccauerunt. Aut voluit qꝺ publicarēt ⁊ ſic videtur xp̄s eſſe mendax: vel duplex in verbo quod eſt impoſſibile? Reſpon.qui ſupra. ꝙ in xp̄o ponitur duplex:voluntas ſ.diuina ⁊ humana Diuina eſt duplex. vna ſigni: altera beneplaciti voluntas beneplaciti eſt qua aliq̄d vult ſimpliciter ⁊ abſolute: ⁊ ſic xp̄s voluit miraculum publicari: qꝛ contra volūtatem beneplaciti nihil fit. Alia volūtas dicitur ſigni: qꝛ deus dicitur ea aliquid velle methaphorice.vt etiam dicit.ſ.Tho.).ſen. diſt. xlv.ar.iiij. ideſt ſe habet admodum volentis ⁊ contra iſtam beneſit aliquid. Alia fuit volūtas humana in chriſto: ⁊ ſecundum iſtam Chriſtus quodāmodo voluit ꝙ publicaretur ⁊ quodammodo non voluit quideꝫ ad diuinā gloriā:ſed noluit vt oſtenderet humanam laudem fugiendaꝫ ſicut enim ſunt aliqua partim voluntaria ⁊ partim inuolūtaria: vt dicitᷣ iij.Ethicoꝛ.de eo qui ꝓijcit merces in mari vult ⁊ non vult diuerſis reſpectibus:qꝛ non vult abſolute:vult tamen in tali caſu poſitus ideo ⁊c.

21 ¶ Dubi.cum vnum ſolum curauerit: cur dicant in plurali ſurdos fecit audire ⁊ mutos loqui? Reſpon. ꝙ vt habetur Matthei.xv.ca. Multos curauit ſurdos mutos ⁊ ex alijs diuerſis infirmitatibus.

22 ¶ Dubit.cur illi quantum plus precipiebat tanto magis clamabāt ⁊c. Reſpon. Auguſti.de conſenſu euangeliſtarum:quod per hoc pigris volebat oſtendere quanto gaudioſius quanto feruentius eum predicare debeam quibus iubet vt predicent quando illi qui prohibebantur tacere non poterant.

☞ Allegorice.

¶ (Surdū ⁊ mutū) fuit gen⁹ humanum ſuffocatū a diabolo:vt nec audiret monita ſalutis: nec diuinas laudes promeret. (Jeſus aūt exiens de finib⁹ Tyri).i.anguſtie: qꝛ ſe noſtra anguſtauit in carne: ⁊ (et ſydonis).i. venatiōis vt ipſum venaretᷣ de manib⁹ diaboli:(venit ꝑ medios fines decapoleos).i.interpretatus eſt modū quo deceꝫ precepta decolagi.

debent ſeruari (adiurare) volubile huius ſeculi (adducūt aūt ei ſurdū z mutū) ſancti patres.i.ad memoriā reducunt genus humanam: (et apprehendit eum).i.incarnatus eſt de eo (z a turba ſeorſum:) quia non ſecundum cōmunē ꝓpagationē cōceptus eſt ſed myſtico ſpiramine:) et digitos miſit in aures eius).i.dona ſpiritusſancti in corda hominū qui docuit omnia z cū ſaliua.i.ſapientia diuinitatis (tetigit linguā eius) vt omnium gentiū linguis loquerētur: (z ſuſpiciens in celum) dū aſcēdit z apoſtolos aſpicientes reliquit (z ingemiſcens).i.interpellādo ꝓ peccatoribus apud patrem: (dicit effecta quod eſt ad aperire).i.corda noſtra in mādatis dei (z ſoluit vinculum lingue noſtre) ad laudandū deū z ad cōfitendū peccata noſtra) z loquit recte) in pſalmis hymnis z canticis ſpiritualib9. (z precipit aūt ne cui dicamus; (per iactantiā z ꝑ inanē gloriā ne meritū perdamus (q̄to autē amplius precipit) illi vt diuinā laudē annuntiant (tanto magis predicāt: q oia benefecit) carnē aſſumēdo et humanū genus ſurdū z mutum redimendo.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur peccatoꝛ a demone poſſeſſus ſurdus non audiendo legē mutus nō audēdo cōfit ri reatū vt exeat de anguſtia peccati z veniat in viam dei: vt obſeruet decē mandata decalogi: vt veniat ad ſalutem ꝑ ↄtritionē: z oret ſctōs vt ꝓ eo intercedāt. z ieſus imponat illis manū ſue potētie eruendo a poteſtate iniqui tyranni: ſed primo declinet a turba impioꝝ: et tunc merebit dona ſpiritusſancti recipere: z aperientur aures eius vt audiat ꝑcepta dei z ſoluetur vinculū lingue vt puram z integrā confeſſionem de peccatis facere poſſit: z deo gratias agere q̄ ille ceſus eſt de ſua liberatione: ingemiſcatq; q̄ tandiu immoratus ſit in luto peccati: z tūc loquetur recte q2 eius exaudiet: ſ orationes de his q̄ petet ꝓpter ſalutē z poſt predicet virtutem altiſſimi qui omnia bene fecit impium iuſtificādo z gratiam amiſſam reſtituendo.

☞ Anagogice.

¶ Eleuari opoꝛtet in cōtemplationē ſumme bonitatis diuine que ꝓpter nos homines vnigenitum dei filium carnem ſumere z moꝛtem pati voluit: z hoiem perditum qui ſurditatem incurrerat cū antiqui ſerpentis verbis aures aperuit: z mutus effectus eſt a laude ſui creatoris ex quo cum ipſo ſerpente colloquium habere incepit. reperiret z a fecibus mundaret: mūdatū q ad celeſtem patriam ex anguſtijs preſentis vite venandam per medios choros angeloꝝ deduceret: vbi cū ipſis angelicis ſpiritibus laudat et audit laudantes deum excelſum in ſecula ſeculoꝛum.

¶ Eadem dominica ſecundum oꝛdinem predicatorum.

Cum appꝛopinquaret ieſus hieruſalez videns ciuitatē fleuit.

¶ Dominica duodecima poſt penthecoſten.

Beati oculi qui vident que vos videtis. Luce.x.

Hec verba dixit dñs anno etatis ſue.xxxi.die.ij.decēb.in die martis.

☞ Hiſtoꝛice.

¶ Felices foꝛe oculos dñs diſcipulis q ea que ipſi intuebant ꝓſpicerent: ait plures reges ac pꝛophetas hoc in vacuum concupiuiſſe: rogāte autē eū quodā legis doctoꝛe quonam pacto eternā poſſideret vitā;

ei dñs reſpondēs quēadmodū ꝙ le
ge cauet perciperet interrogauit q̄
deū ſup oia diligendū fore dixit: p-
ximū vero vt ſeipſuz. Affirmata ei⁹
ſnia vt ſi opareť dñs imperauit qua
tenus ea frueretur vita: vt aūt doctor
ſe iuſtū iactaret a dño q̄s eius foret
proxim⁹ pquiſiuit. Celū aūt domin⁹
pſpectans hac ei⁹ queſtioni reſpō-
dens vſus fuit ſimilitudine. Homi
nem em̄ quēdā ab hieroſolymis in
hierico deſcēdiſſe retulit: ad iniq̄ſq
expoliatū ꝛ ceſum latronib⁹ ꝛ dimi
diā vix ſibi vitā relinquerent. Hūc
cū q̄ intuiti fuiſſent ſacerdos ac leui
ta iter agentes preterierūt progre-
diēs ſamarites quidē miſericordia
eo viſo motus medicamina vulneri
bus exibuit: ꝛ in ſtabulū ſup ſuū im-
poſitū iumentū deduxit. Precabať
aut luce ſequēti ſtabulariuz vt eius
intenderet cure ere ob hoc ſibi reli
cto: ſe cūcta redditurū ſi plura eius
exponerenť cura pmittens his ita
deductis: quē horuz triū proximum
vulnerato fuiſſe arbitrareť vt ex ſen
tentia pferret rogauit. Reſpondit
illū ſe arbitrari qui miſericors illi
fuerat. Imperauit aūt dñs vt ſimili
ter ageret ipſe.

ERunt ſi q̄ obiiciātur
dubia ſoluenda.

1 ❡ Dub. cur dixit dñs
diſcipulis btī oculi ꝛc.
Rñd. Theophi. q̄m. ſ.
dixerat nemo nouit
q̄d ſit pater: niſi fili⁹ ꝛ cui voluerit fi
lius reuelare: p hec verba verificat
diſcipulos q̄bus pr̄ p eū reuelabať
dicens beati oculi ꝛc.

2 ❡ Dub. cum Joan. vltimo dicatur
beati qui non viderūt. videť hic cō-
tradictio. Uide dñica in octa. paſ
che. dub. 34.

3 ❡ Dubi. qꝛ Joan. viij. dicit Abraaz
vidit diem meū ꝛ gauiſus eſt. Ergo
pari modo alij pphete viderunt et
etiam reges. quomodo ergo nunc
dñs dicit et nō viderunt. Reſpond.
dñs Cardina. de turre crema. ꝙ du
plex eſt viſio. ſ. interior ſpiritualis: ꝛ
hac Abrahā ꝛ alij reges ꝛ pphete
viderunt xp̄m: ꝛ de hac non intelli-
git hic dominus. Alia eſt viſio exte
rior que eſt pure corp͛ talis: et hac
viſione non viderunt xp̄m Abrahā
ꝛ alij: ꝛ de hac intelligit hic domi-
nus. Apoſtoli aūt viderūt xp̄m ꝛ vi
ſione interiori ꝛ exteriori.

❡ Dub. qꝛ ſi fuerūt beati videntes 4
xp̄m ergo viderūt deū per eſſentiaz
qꝛ in hoc conſiſtit vera beatitudo?
Reſpond. qui ſupra quod non in-
telligitur hic de beatitudine patrie
que eſt ſtatus omnium bonorum
aggregatione perfectus: ſed de bea
titudine vie.

❡ Dub. cū in oculis nō cōſiſtat bea 5
titudo: cur dicit beati oculi ꝛc. Rñ.
ꝙ hic accipiť pars p toto per figu-
ram ſynecdoche. ſ. beati illi quoruz
oculi vident ꝛc.

❡ Dub. cur dicit multi reges ꝛ pro- 6
phete: ꝛ nō oēs. Rñ. Orige. ꝙ viſio-
ne futuri xp̄i: lz optauerint oēs pro-
phete: nō tm̄ oēs ea ſecuti ſunt imo
pauci: inter quos diciť de Abrahā
ꝙ vidit ꝛ gauiſus eſt.

❡ Dub. cur nō dicit voluerunt. vi- 7
dere me ſed que vos videtis? Rñd.
Chriſo. qd ex hoc dicto plures exi-
ſtimat pphetas caruiſſe chriſti no-
titia: ſed ſi optauerunt videre que
viderunt apoſtoli nouerunt illum
venturum ad homines: et diſpenſa
turum que diſpenſauit. Nullus em̄
habet horum appetitum que men-
te non conceperit: nouerāt ergo
filiū dei. Unū nō ſimplr dicit volue-
runt videre me: ſed q̄ vos videtis:
nec audire me: ſed que vos auditis
viderāt em̄ ipſum nō tm̄ iā incarna
tum: nec

tum nec ſic cũ hoībus cõuerſantez nec tãta maieſtate eis loquẽtem.

8 ¶ Dubi.cũ Lucas dicat hic reges ꝯ prophetas: cur Mattheus ꝓphetas ꝛ iuſtos dicit.xiij.ca. Reſpond. Beda.qm̃ iuſti ſunt magni reges. q2 tentationũ ſuarũ motibus nõ cõſentiẽdo ſub cumbere ſed regendo preeſſe voluerunt.

9 ¶ Dubit.quis ꝛ vnde fuit iſte legis peritus? Reſp.nullum euangeliſtarum hoc dixiſſe credendũ tamẽ eſt fuiſſe ex hieroſolymis.

10 ¶ Dubi.ſi erat peritus: cur interrogat? Rñ.ꝙ vt habetur in textu interrogabat tentando.

11 ¶ Dubi.cur ſurrexit? Rñ.ꝙ vt audiret ꝛ videret ab aliis.

12 ¶ Dub.quomodo tentabat chriſtũ Reſpõ.Cirillus qd volens eũ ſeducere vt aliquid contra Moyſen loqueretur.

13 ¶ Dubitatur cur vocat eum magiſtrum? Reſpond.Chryſoſto. ſuper Matth.qd ypocritarum prima ſimulatione: quia laudant quos perdere volunt.

14 ¶ Dub.cur interrogat de vita eterna: cũ in lege nihil dicatur de ea. Rñ. Beda.qd q2 dñs dixerat gaudete ꝛ exultate: q2 nomina veſtra ſcripta ſunt i celis. Et ẽt vt dicit Cirill9 ſolitus erat dñs loqui de vita eterna.

15 ¶ Dubit.cur dominus interrogat in lege quid ſcriptũ eſt ꝛc. Reſpon. glo.vt ex ſuis reſponſionibus iuſtificaretur vel damnaretur.

16 ¶ Dubitatur quomodo intelligitur: quomodo legis? Reſpond. Ambro.ſuper Luc.quia erat ex his qui ſibi legiſperiti videntur qui verba legis tenẽt vim legis ignorãt: itaꝙ dicit quomodo legis id eſt quomodo intelligis.

17 ¶ Dubita.cur legiſperitus potius reſpondet de precepto dilectionis dei ꝛ proximi ꝙ de aliquo alio precepto? Reſpon. Lyra.quia eſt maximum preceptum prout dominus dixit Matthe.xxij.

¶ Dubi.quomodo tentauit chriſtũ cum dixerit ei domin9 non eſt longe a regno dei.vt dicitur Marc.xij.c. Reſp. Augu.de conſenſu Euangeliſta.ꝙ fieri potuit: vt ꝗuis tentans acceſſerit domini tamẽ reſponſione correctus ſit. 18

¶ Dub.q2 ſi de9 ex toto corde dz diligi nihil dz agi cõtra eũ: ꝛ ſic peccans venialiter cũ agat cõtra deuz facit cõtra hoc p̃ceptũ: ꝛ ſic veniale peccatũ eſſet mortale ꝙ eſt inconueniens? Rñ.ſanct9 Tho.ij.ij.q.xliiij. ar.iiij.ꝙ dilectioni dei habituali ꝗ requiritur in via nõ ꝯtrariatur peccatũ veniale q2 nõ tollit habitũ charitatis cum non tendat in oppoſitum obiectum: ſed ſolum impedit charitatis vſum. 19

¶ Dubi.cum diligere ſit actus aĩe: cur dicitur hic ex toto corde? Rñ.q̃.s. art.v.ꝙ hic nõ accipit cor pro membro corporali: ſed ꝑ voluntate que hic ſignificatur per cor. 20

¶ Dubita. quomodo intelligũtur p̃ticule ex toto corde ꝛ tota anima ꝛ mente ꝛ fortitudine ac viribus? Reſpond. qui ſupra. quod precipitur nobis vt tota noſtra intentio feratur in deũ quod eſt ex toto corde: et qd appetitus noſter reguletur ſcḋz deum qd eſt ex tota anima et quod exterior actus noſter obediat deo: quod eſt ex tota fortitudine vel virtute vel viribus deum diligere: et ita predicta omnia reducuntur ad ea que habentur Deutero.vj. Mar. xij.ꝛ Matthe.xxij.c. 21

¶ Dubi.q2 videtur qd illud preceptum non poſſit impleri in hac vita.q2 Auguſti.dicit in libro de perfectione iuſtitie ꝙ in plenitudine cha 22

ritatis patrie preceptū illud imple-
bitur. Diliges dñm deū tuū ⁊c. quia
hic ex tota anima nō diligitur de⁹
cum adhuc aliquid carnalis cōcu-
piſcentie p̄ eo cōtinendo frenet? Re
ſpon. qui ſupra arti. vi. ꝙ aliqd̄ pre-
ceptum dupliciter implet. Uno mo
do perfecte: qn̄. ſ. peruenit ad finem
quā intendit precipiens: ⁊ q2 finis
quē intendit deus in hoc p̄cepto eſt
vt vniamur ſibi ꝙ nō pōt pfecte fie-
ri in hac vita. Jdeo non poteſt hic
perfecte impleri. Alio modo impfe-
cte qn̄. ſ. ⁊ ſi nō pertingat ad finē pre
cipientis: non tn̄ receditur ab ordi-
ne ad finem: ⁊ ſic in via tanto vnus
alio pfectius implet q̄to magis ac-
cedit per quādā ſimilitudinē ad pa
trie perfectionem.

23 ¶ Dubi. cum charitas extendatur
ad homines omnes: cur precipitur
qd̄ ſolum diligatur proximus? Re-
ſpond. qui ſupra ar. vij. ꝙ in hoc qd̄
proximus hic nominatur tangitur ra
tio diligendi: q2 oēs homines ſunt
nobis pximi: ⁊ ſcd̄m naturalē dei
imaginē ⁊ ſcd̄m capacitatem glo-
rie. nec refert vtrū dicat proximus
vel frater: vt habet prime Joan. iiij.
c. vel amicus: vt habetur Leuit. xix.
quia per omnia hec eadem affini-
tas deſignatur.

24 ¶ Dub. quia cum homo naturali-
ter diligat ſeipſum videtur qd̄ non
poſſit diligere pximū ſicut ſeipm̄?
Rn̄. q. ʒ. ꝙ in hoc modus diligendi
tangit: ſed nō eſt intelligēdum quā
tum ad hoc qd̄ aliquis pximū ſibi
equaliter diligat ſed ſimiliter ſibi ⁊
hoc tripliciter. Primo vt diligat eū
ex parte finis ſcʒ pp̄ter deū: ſicut ſe-
ipſum pp̄ter deū dʒ diligere vt ſit
dilectio pximi ſancta. Secundo ex
parte regule dilectionis: vt. ſ. aliqs
non cōdeſcēdat proximo in aliquo
malo: ſed ſolum in bonis: ſicut et
ſue voluntati ſatiſfacere debet ho-
mo ſolum in bonis vt ſit dilectio
proximi iuſta. Tertio ex parte ratio
nis diligendi: vt ſcʒ nō diligat ali
quis proximum pp̄ter propriā vti-
litatē vel delectationem: ſed ea ra-
tione qd̄ velit proximo bonum ſicut
vult bonum ſibiipſi vt ſit dilectio
proximi vera: quoniam qui diligit
proximum propter ſuam vtilitatē
vel delectationem nō diligit proxi-
mum ſed ſeipſum.

¶ Dubi. de qua vita intelligit dñs 25
cū dicit hoc fac et viues? Rn̄. Ori-
ge. quod de vita eterna.

¶ Dub. quomodo volebat ille iuſti 26
ficare ſeipſum? Rn̄. Lyra. qd̄ vel ſe-
cundū veritatem: ⁊ ita primo tenta-
uit xp̄m ⁊ poſt cōuerſus eſt ⁊ iuſtifi-
catus. Alio modo ſecundū apparē-
tiam tantū q2 nondum erat contri-
tus ſed perſiſtebat in opinione ten
tandi Chriſtum.

¶ Dubitat cur interrogat quis eſt 27
meus proximus? Reſpon. Cirillus
quod quia laudatus a domino qd̄
recte reſpondit in ſuperbiam p̄rup
pit nullum ſibi proximū putās eſſe
quaſi nullus eſſet ei in iuſtitia com
parandus.

¶ Dub. cur xp̄s nō ſtatim reſpon- 28
dit quis erat eius proximus ſed in-
duxit illā ſimilitudinē? Reſp. Theo
phi. quod dominus non actibus et
dignitatibus: ſed natura determi-
nat proximum. q. d. nō putes quod
q̄uis iuſtus ſis nullus ſit tibi proxi-
mus oēs nāq3 qui eandem naturā
cōmunicant proximi tui ſunt ſtas
igitur ⁊ tu eorum proximus non lo
co ſed affectu: ⁊ ad hoc ſamaritanū
in exemplum adducit.

¶ Dub. cur dicit homo quidam cū 29
ſuffeciſſet dicere: quidā? Reſpond.
Greg. in hom. ꝙ in hoc eſt huma-
ni generis appellatio: ⁊ ideo nō di-

xit quidam: ſed quidam homo quia
ſermo fit de tota humanitate.

30 ¶ Dubita. an in veritate hoc fuerit
geſtū? Rñ. Ly. qđ aliqui dicūt ꝙ ſic:
alij vero dicūt ꝙ fuit vna parabola:
nam inter hieruſalem ꝛ hierico eſt
quedā ſolitudo vbi frequēter hoīes
trāſeūtes a latronib9 expoliabant
ꝛ occidebant: ꝛ in ea capt9 fuit Se-
dechias fugiēs ab exercitu Nabu-
chodonoſor: vt hꝫ Hiere. vlti. capi.

31 ¶ Dubit. an vere deſcenderetur ex
hieruſalē in hierico? Rñ. Baſilius
ꝙ ſic: qꝛ ſi quis loca ꝓſpexit hieri-
co tenet loca equalia paleſtine. Hie
ruſalē vero in cacumine ſita eſt oc-
cupans apicem montis.

32 ¶ Dubitat. cur ieſus ſuſpexit? Re-
ſpon. quod quaſi de rebus magnis
locuturus: ꝛ vt omnes magis atten-
derent ad eius verba.

33 ¶ Dubi. cur dicit ꝙ incidit in latro
nes? Rñ. Chryſoſt. ꝙ vt oſtendat ꝙ̄
primū huiuſmodi hoīs miſerādus
eſt caſus que inermis atꝙ deſtitut9
in latrones inciderit: qnꝙ improui
dus incautuſꝙ eaꝫ viā elegerit qua
euadere predonū manus nequiret.
Nō enim poſſet inermis armatos:
improuiſus peſſimos: incautus no-
ciuos effugere quippe cum malitia
ſemper armata ſit dolis crudelitate
ſepta munita fallacia: ꝛ ad nocendi
ſententiam preparata

34 ¶ Dubit. an primo vulnerauerint
eū vel expoliauerint? Rñ. Baſilius
ꝙ expoliauerūt plagis pri9 impoſi-
tis: qm̄ precedūt vulnera nuditatē.

35 ¶ Dubitatur cuius patrie fuit iſte
vulneratus? Reſpon. Aug. ꝙ intel-
ligitur fuiſſe iſraelita: qꝛ tranſeūtes
ſacerdos ꝛ leuita vtiꝙ genere proxi
mi iacentem contempſerunt.

36 ¶ Dubi. quō vinū ꝛ oleū applicant
ad medēdū vulneribus? Rñ. Greg.
xx. moral. ꝙ per vinū vngunt putri-
da: ꝛ per oleum ſananda fouentur.

¶ Dubit. cur dñs interrogat legis 37
peritū: quis horū trium fuit proxi-
mus? Rñ. ꝙ vt ex rñſione ſua legis
peritus doceret de quo interroga-
uerat dicēs: quis eſt meus proximus.

¶ Dubit. cur dicit ꝗ fecit miſericor- 38
diam in illū? Rñ. Lyr. qđ vt oſtende
ret ꝙ ꝓpinquitas generis nō facit
proximū: ſꝫ opus miſericordie ipſe ſuꝫ.

¶ Dubitatur cur dñs imperauit vt 39
ꝛ faceret ſimiliter? Rñ. Ambro. quia
nihil eſt tam ſm naturam ꝙ̄ iuua-
re conſortem nature.

☞ Allegorice.

¶ (Homo quidā) .i. Adā (deſcen-
debat) cū ſemꝑ natura humana ad
inferiora tendat (ab hierl'm) ciuita
te ſcilicet pacis. a cuius beatitudine
lapſus eſt (in hierico) .i. in defectuꝫ
noſtre mortalitatis ꝛ (incidit in la-
trones) ſcilicet demones eis credē-
do contra preceptum diuinū eden-
do de pomo (qui expoliauerunt eū)
immortalitate (ꝛ plagis impoſitis)
i. peccatis humane nature integri-
tatē violantibus (reliquerunt ſemi-
uiuū) mortuo propter peccatuꝫ cor-
pore. i. moriēdi neceſſitatem incur-
rente. (ſacerdos autem). i. Aaron
(et leuita) Moyſes (viſo eo preter-
ierunt) quia nullū humano generi
remediū adhibere potuerūt: vt mū-
daretur a pctō (Samaritanus aūt)
dñs noſter ieſus xp̄s (iter faciēs per
carnē aſſumptā (venit ſecus euꝫ). ſ.
in ſimilitudinē carnis peccati (mi-
ſericordia mot9 eſt) que ſemꝑ apud
eum eſt: ꝛ qꝛ in eo nullum meritum
inuenit quo curari dignus eſſet (et
appropinquās ei) mortalitatē aſſu-
mendo. (alligauit vulnera) cohibēs
peccata (fudit oleum) miſericordie.
et humanitatis (cum vino) diuini-
tatis: (ꝛ impoſuit ſuper iumentum)

peccata hominum ſuper ſe portando (duxit in ſtabulū) .i. in eccleſiam in aqua reficiuntur tecū: (et curam illius egit) recōciliando eum per peccatorum cōfeſſionem. (Altera vero die) .ſ. reſurrectionis volendo redire vnde venerat: (protulit duos denarios) .ſ. duo teſtamenta: ſiue duo precepta charitatis. (et dedit ſtabulario) .i. apoſtolo Paulo et collegio apoſtolorū cōmittēs: (vt curā eius) ſ. generis humani (haberēt) predicando euangeliū omni creature: (et quodcunq; ſupererogaſſent) q: Paulus preceptū de virginibus nō habuit: ſed ſupererogauit conſiliū dans ſupererogauerūt etiam multū ſancti apliti doctores eccleſie vetus et nouū teſtamentū exponēdo: quibus dñs cum redierit vt iudicet mundū reddet mercedem condignam ſcz centuplum vna cum vita eterna.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt qñ aliqua ignoramus non tentādi gratia: ſed adiſcēdi a doctoribus perquiramus. quodq; compatiamur afflictis infirmis et vulneratis quibuſcunq; etiā inimicis benefaciendo propter deū: qñ quod vni ex minimis chriſti fecerimus propter deum ipſi xpō faciemus.

☞ Anagogice.

¶ Tota cauſa incarnationis et paſſionis chriſti in hoc euangelio contemplari poteſt: quando quidē propter nos paſſus eſt vt nobis ianuā celeſtis regni aperiret deſcēdendo a hieruſalem ſuperna in hierico .i. calamitate huius miſeri mūdi. portando nos in humeris ad gloriam eternam.

¶ Eadem dominica ſecundum ordinem predicatorum.

Dixit ieſus ad quoſdam qui in ſe confidebant etc.

¶ Dominica tertia decima poſt penthecoſten.

Cum iret ieſus in hieruſalē. Luce. xvij.

Hiſtoria huius euāgelii facta eſt anno chriſti. xxiij. die. xiij. Martij in die lune.

☞ Hiſtorice.

¶ Quodā dño ingrediente caſtellum ſamariam inter et galileā. Uiri quidā lepra reſperſi numero decē: alta vt eorū miſereſ cum interpellarunt voce: cum ad eius iuſſum vt ſacerdotibus demonſtrarent pergerent priſtine reſtituti ſunt ſanitati. e quibus vnus genere ſamaritanus mūdatū ſe agnoſcēs excelſum deū magnificans ieſu pedibus prouolutus gratias pro recuperata agebat ſanitate: quod cernens dñs admiratus aiebat. Decē quidē curatos fuiſſe vnū ſo et alienigenā repertū q ſolus optimo deo gloriā exhiberet. Huic itaq; ſperauit dñs vt eleuaret et i pace abiret: qñ eum ſua ſaluti reddiderit fides.

Intereſt nunc ſoluere dubia.

¶ Dubi. vnde veniebat dñs? Rñ. q vt habetur Luce. xiij. c. ex caſtellis et villis in quibus docuerat vel predicauerat. 1

¶ Dubi ad quid ibat in hieruſalē? Reſpon. q ad paſſionem vt omnes dicunt euangeliſte. 2

¶ Dub. quō trāſibat p mediā ſamariā et galileā? R i. Titus q trāſibat per medios cōfines vtriuſq; patrie. 3

¶ Dubita. in quod caſtelluz ingreſſus eſt? Rñd. Landulphus de vita xpī quod erat in ſamaria: non poniſ autē ab aliquo nomen. 4

¶ Dubit. cuius gentis erant iſti leproſi? Rñd. Theophilus q nouem erant iudei et vnus ſamaritanus. 5

6 ¶ Du.cur nõ acceſſerũt in caſtrũ? Rñ. Cirillus: q̄ñ ab vrbibus ꝛ villis excludebantur: ritu legis moyſi.

7 ¶ Dub. q̄d eſt lepra? Rñ. Cõſtan. ꝙ lepra eſt paſſio frigida ꝛ ſicca naſcẽs ex cholera nigra inceſa ꝛ putrefacta apparẽs in ſuꝑficie corporis.

8 ¶ Dub. cur ſteterunt a longe? Rñ. Lyra. ꝙ ꝛ ꝑpter xp̄i reuerentiam et etiã quia non debebant appropinquare ſanis ne eos inficerent.

9 ¶ Dub. cur leuauerũt vocem? Rñ. qui ſupra: quod ex magno deſiderio ſanitatis.

10 ¶ Dubit. cur vocauit ieſum preceptorem. Rñ. Theophi. q̄d nõ rogãt eum vt mortalem: ſed vocant preceptorem id eſt dominum quo pene videntur hunc opinari deum.

11 ¶ Dub. cur dicunt miſerere noſtri. Rñ. Titus ꝙ propter experientiam virtutis eius neq; argentum petentes: neq; aurũ: ſʒ vt aſpectum corporis ſanum obtineant.

12 ¶ Dub. cur ipſe nõ ſanauit eos? R. Theophi q̄d iubere eis vt irent ad ſacerdotes nihil aliud innuebat niſi quod debebant curari.

13 ¶ Dub. a quo curati ſunt? Reſpon. Cirillus: ꝙ a chriſto concedente eis ſalutem.

14 ¶ Dub. cur mittit eos ad ſacerdotes? Rñd. Theophi. q2 ipſi ſacerdotes experiebantur ſi mundati forẽt.

15 ¶ Dub. q̄uo ille ſamaritanus debebat ſe oſtendere ſacerdotibus? Rñ. ꝙ ex obediẽtia xp̄i voluit humiliari coram ſacerdotibus iudeis.

16 ¶ Dubit. an per cerimonias legis leproſi poſſint mũdari? Rñ. ſanct9. Tho. xii. q. cii. ar. v. ꝙ non: ſed emundatus oſtẽdebatur per ſacerdotes contingebat tamẽ quandoq; vt diuino miraculo per ritum legis corporalis mundaretur lepra quando ſacerdos decipiebatur in iudicio.

17 ¶ Dub. quem ritum ſeruabant ſacerdotes in purificatione leproſi? Rñd. qui ſupra: q̄d in prima purificatiõe offerebat leproſus duos paſſeres viuos ꝛ lignum cedrinũ: ꝛ vermiculũ: ꝛ yſopũ. Hoc modo vt filo coccineo ligaretur paſſer et yſopus ſimul cum ligno cedrino: ita. ſ. ꝙ lignũ cedrinũ eſſet quaſi manubriũ aſperſorium: yſopus vero et paſſer erant id quod de aſperſorio tingebatur in ſanguine alterius paſſeris immolati in aquis viuis. In octauo aũt die admittebatur ad cultũ diuinum et reſtituebatur conſortio hominuʒ primo tamen raſis pillis corporis et veſtimentis et poſtmodum ſacrificium offerebatur pro delicto eius. De ſanguine autem ſacrificii tangebatur extremuʒ auricule eius qui erat mundandus ꝛ pollices manus dextre et pedis: adhibebantur etiam huic ritui tres liquores. ſ. ſanguis oleum ꝛ aqua viua.

¶ Dubitatur cur huiuſmodi ritus 18
obſeruabatur? Reſpond. qui ſupra. q̄d contra putredinem lepre offerebatur cedrus que eſt arbor imputribilis: contra fetorem yſopus que eſt herba odorifera. contra inſenſibilitatẽ paſſer viuus: contra turpitudinem coloris vermiculus qui habet viuũ colorẽ. Paſſer ꝟo viu9 aduolare dimittebatur in agruʒ: quia leproſus reſtituebaẗ priſtine libertati radebaẗ pilli ꝛ veſtimenta: q2 lepra pillos corrodit ꝛ veſtimẽta coinquinat ꝛ fetida reddit: offerebaẗ ſacrificium pro delicto: q2 lepra pleruq; inducitur pro peccato: tãgebantur de ſanguine extremũ auricule ꝛ pollices: q2 in iſtis partibus primũ lepra dignoſcitur ꝛ ſentitur ſanguis adhibebaẗ contra ſanguinis corruptionem oleum ad deſignanduʒ ſanationẽ morbi: aqua viua ad emun

dandum ſpurcitiam.
19 ¶ Dub. cur nunc eccleſia nõ obſer
uat predictos ritus. Rñd. qui ſupra.
art.iij. ꝙ ceſſauerunt cerimonialia:
q2 erant figura venturi quo preſen-
te figuralia ceſſarunt et hoc in paſ-
ſione chriſti.
20 ¶ Dub. q̃ erat ratio figuralis huiuſ
modi ritus? Rñ.q.ȝ.ar.v. ꝙ p duos
paſſeres ſignificabatur diuinitas et
humanitas chriſti quorũ vnus.ſ.hu
manitas immolatur. Alius aũt ſcȝ di
uinitas viuus permanet. Unde et
aduolabat: q2 paſſione aſtringi nõ
poterat. Hic aũt paſſer viu9 ſimul
cũ cedro ꝛ cocco vel vermiculo et
yſopo.i. fide ſpe ꝛ charitate mittitur
in aquã ad aſpergendum: q2 in fide
dei et hominis baptizamur. Lauat
per aquam baptiſmi vel lachryma-
rum veſtimenta ſua.i. opera. ꝛ oẽs
pilos.ideſt cogitationes: tangitur ex-
tremum auricule ſanguine ꝛ oleo:
vt ei9 auditum muniat contra cor-
rumpentia verba. Pollices tangun
tur: vt ſit eius actio ſancta.
21 ¶ Du. an leproſus promoueri poſ
ſit ad ſacerdotium? Rñd.ſ. Tho. in
iiij.ſent.di.ix.ar.iiij.q.iij ꝙ non.
22 ¶ Dubi. cur non mundati ſunt an-
teq̃ peruenirẽt ad ſacerdotes? Rñd.
ꝙ propter eorum obedientiam ꝛ fi-
dem: ꝛ ne ſacerdotes ex ſuperbia eos
deſpicerent: ꝛ vt dei imperio attri-
bueretur ꝛ non virtuti ſacerdotum.
23 ¶ Dub. an ſamaritanus acceſſerit
ad ſacerdotes? Rñ. Ly. ꝙ ſtatim vt
ſe ſanatum ſenſit regreſſus eſt ad
chriſtum.
24 ¶ Dubitatur quid clamabat? Re
ſpon. Theophilus. ꝙ voces emitte
bat benignitas.
25 ¶ Dub. cur appropinquauit Jeſu?
Rñ. Titus. ꝙ ſuſcepta purgatio de-
dit ei appropinquandi fiduciam.
26 ¶ Dub. quid prefigurabat illa miſ
ſio leproſorum ad ſacerdotes? Re-
ſpon.ſ. Tho.iiij.ſen.di.xvij.q.iij.art.
j.q.v. qđ prefigurabat confeſſionem
ſacramẽtalem q̃ debet fieri ſacerdo
tibus noue legis: que etiam prefigu
rata fuit in hoc qđ Joanni baptiſte
confitebantur peccata: ꝛ etiam in re
ſuſcitatione Lazari. vt dicit ipſe vbi
ſupra.ar.iij.q.j.
¶ Dub. quid eſt confeſſio ſacramẽ 27
talis. Rñd. qui.ȝ. ꝙ ſic diffinitur ab
Aug. confeſſio eſt per quã morbus
latens ſpe venie aperitur.
¶ Dub. quotuplex eſt cõfeſſio pec 28
catorum. Reſpon. qui ſupra.iij. par.
q.lxviij. artic.vj. qđ duplex. vna ſcȝ
que fit deo: ꝛ eſt interior alia exte-
rior que fit ſacerdoti.
¶ Dubitatur an cõfeſſio ſit virtus 29
vel ſacramentum? Reſpon. qui ſu-
pra in iiij.di.xvij.q.iij.arti.ij.q.ij. ꝙ
eſt actus virtutis ſcđm qđ ex libero
arbitrio gratia informata procedit
ꝛ eſt ſacramentũ vel pars ſacramen
ti ſcđm quod eſt medicina in reme
dium peccati ordinata.
¶ Dub. an in veteri lege fieret con- 30
feſſio peccatorum. Rñd. qui ſupra
diſt.xvij.q.ij.ar.iij.q.ij. ꝙ ſic in gene
rali. q2 confitebatur quis peccatum
ſuum oblationem in lege faciens
pro peccato ſtatutam.
¶ Dub. an confeſſio ſacramentalis 31
ſit de iure naturali? Rñ. qui ſupra.
xvij.q.iiij.arti.j q.ij. ꝙ non: ſed de iu
re diuino.
¶ Dub. an cõfeſſio ſit de neceſſita- 32
te ſalutis? Rñ. qui.ȝ.art.j.q.ſ. qđ eſt
de neceſſitate ſalutis ei9 qui in pec
catum actuale mortale cecidit.
¶ Dub. an oẽs teneantur ad confeſ 33
ſionem? Rñ. qui.ȝ.q.iij. ꝙ ex inſtitu
tione eccleſie omnes tenentur non
autem ex vi ſacramenti: niſi ille qui
mortale commiſit.
¶ Dub. an hñs ſola venialia tenea 34

tur cōfiteri? Rñ. qui. ſ. q. xxi. q. ij. ar. ij. q. iij. ꝙ non: neqꝫ neceſſitate abſoluta: neqꝫ neceſſitate que eſt ex ſuppoſitione finis. ſ. remiſſionis eorū: quia etiā ſine cōfeſſione vel actu vel propoſito exiſtente poſſent remitti. tamen perfectionis eſt ea confiteri.

35 ¶ Dubi. cū teneat̃ ex p̃cepto eccleſie quilibet in anno ſemel confiteri et aliquis nō habeat niſi venialia ergo tenet̃ illa cōfiteri? Rñd. qui ſupra ꝙ in hoc caſu dicūt aliqui ꝙ hō tenet̃ cōfiteri venialia. Alij vero dicunt ꝙ ſufficit ſe preſentari ſacerdoti: vt ſe immunē a peccato mortali oſtendat vt ad cōmunionem admitti poſſit.

36 ¶ Dub. an papa poſſit diſpenſare ꝙ aliquis non cōfiteat̃? Reſpō. qui ſupra. di. xvij. q. iiij. art. j. q. v. ꝙ non: ne vnꝗ̃ cōfiteat̃: ſed bene ꝙ poſſit diutius confeſſionem differre quam ab eccleſia inſtitutum ſit.

37 ¶ Dubi. an ſtatim teneatur homo confiteri poſt peccatū. Rñd. qui ſupra. q. iiij. ꝙ ad confeſſionem actualiter faciendam obligatur aliquis dupliciter. Uno modo per accidēs. i. quando ad aliquid tenet̃ quod nō poteſt facere niſi confeſſus tunc enī cōfiteri tenetur ſicut ſi debeat euchariſtiā percipere. Alio modo per ſe ⁊ tunc non tenetur niſi in tempore determinato ab eccleſia niſi in articulo mortis veruntamen periculoſum eſt differre.

38 ¶ Dubi. an homo debeat confiteri pctm̃ qđ non cōmiſit? Rñ. qui. ſ. diſt. xxi. q. ij. ar. iij. ꝙ nō. q2 ad hoc ꝙ confeſſio ſit idonea requirit̃ ꝙ os cordi cōcordet: vt ſolū hoc os accuſet, qđ conſcientia tenet.

39 ¶ Dubi. an in cōfeſſione homo debeat exprimere perſonā cū qua peccauit. Rñ. qui. ſ. di. xvi. q. iiij. ar. ij. q. v. ꝙ hō in confeſſione debet famam alterius cuſtodire quantū poteſt ſed ſuā cōſcientiā magis purgarē dꝫ ſi autē non poteſt circūſtantiam q̃ ducit in aliud genus peccati confiteri ſine expreſſiōe illius perſone ſcꝫ fratris vel ſororis debet eā exprimere al's dimittat ne pctm̃ alterius pdat.

¶ Dub. q̃ circūſtantie ſunt cōfitēde? 40 Rñ. qui. ſ. ꝙ ille que ad aliā ſpeciem mortalis pcti trahūt. Alie aūt de neceſſitate non ſunt confitende. tñ eas confiteri perfectionis eſt.

¶ Dub. que peccata dꝫ homo con 41 teri? Reſpond. qui ſupra. di. xvij. art. iiij. q. ij. ꝙ oia peccata q̃ in memoria hꝫ: ⁊ ſi nō fecit non eſt confeſſio: ſed confeſſionis ſimulatio.

¶ Dubi. quid ſi quis ignorat aliqđ 42 eſſe peccatum mortale qđ tamen eſt mortale? Rñ. qui. ſ. di. xi. q. ij. arti. ij. ꝙ ignorantia iuris non excuſat quia ipſa pctm̃ eſt: ſed ignorantia facti excuſat: vt ſi cognouit alienam quam credidit eſſe ſuam.

¶ Dub. q2 ſi quis habet aliqua pec 43 cata que reſeruant̃ ſuperiori non videt̃ ꝙ ea teneat̃ confiteri ſacerdoti non potenti eum abſoluere? Reſpō. qui ſupra. diſt. xvij. q. iij. ar. iiij. q. ij. ꝙ nihilominus tenetur omnia confiteri ſacerdoti vt quantitatem totius culpe cognoſcat: ⁊ de illis de quibus non poteſt abſoluere ad ſuperiorem remittat.

¶ Dub. an laico poſſit quis confite 44 ri? Rñ. qui ſupra ar. iij. q. ij. ꝙ ex officio ſolus ſacerdos eſt cui facienda eſt confeſſio. ſed in neceſſitate etiam laicus vicem ſacerdotis ſupplet vt ei cōfeſſio fieri poſſit. Non obſtat ꝙ laicus non eſt iudex eius qui confitetur abſolute. quia ratione neceſſitatis accipit iudicium ſuper eum ſecūdum ꝙ confitens ex deſiderio ſacerdotis ſe ei ſubdit.

¶ Dubi. an cōfeſſus laico teneatur 45 eadē peccata ſacerdoti cōfiteri ſi co

piã habere põt? Rñd. qui ſupra. q̃d a
deo veniã cõſecut9 ſit: eo q̃d propo-
ſitũ cõfitendi ſm mãdatũ dei quod
concepit ſicut potuit impleuit nõ tñ
adhuc eccleſie reconciliatus eſt vt
ad ſacramenta eccleſie admitti de-
beat niſi prius a ſacerdote abſolua-
tur: ſi copiam habere potuerit.
46 ¶ Dubi. q̃d ſi ſacerdos eſt laſciuus
q̃uo fiet? Reſpon. qui ſupra. di. xvi.
q. iij. ar. ij. q. v. debet petere licentiã
cõfitendi alteri ſacerdoti: ⁊ ſi non de
derit ad ſuperiorem recurrere.
47 ¶ Dubi. quid ſi cõfitens timet ſibi
periculum imminere. ſi confiteaſ ꝓ-
prio ſacerdoti q̃d aget? Rñd. qui ſu-
pra. di. xvij. q. iij. arti. iij. q. v. ꝙ in caſi
bus iſtis vꝫ ſi eſſet hereticus ſacer-
dos vel ſollicitator ad malũ vel fra-
gilis ad peccatũ quod ſibi quis con-
fitetur ſi ⁊ promis: vel ſi reuelator cõ
feſſionis probabiliter exiſtimatur:
vel ſi peccatũ cõtra ipſum ſit de quo
q̃s confiteri debet. Debet recurrere
ad ſuperiorẽ vel ab eo petere licen-
tiam alteri confitendi: ꝙ ſi eam non
poſſit habere idẽ eſt iudiciũ ꝙ de il-
lo q̃ non habet copiam ſacerdotis:
vnde magis debet eligere laico cõ-
fiteri: nec in hoc tranſgredif aliquis
ꝑceptũ eccleſie: q2 ꝑcepta iuris poſi-
tiui nõ ſe extendunt vltra intentionẽ
precipientis que eſt finis precepti. ſ.
charitas ſecundum Apoſtolum.
48 ¶ Dubi. que cõditiones requirunf
vt cõfeſſio ſit idonea? Rñ. qui ſ. ar.
iiij. q. iiij. ꝙ. xv ſ. ꝙ his verſibus con-
tinentur. Sit ſimplex: humilis: con-
feſſio pura: fidelis atq3 frequens nu-
da: diſcreta: libẽs. verecũda: integra
ſecreta lachrymabilis: accelerata:
fortis: ⁊ accuſans. ⁊ ſic parare para-
ta: Quarum conditionũ: quedã ſunt
de bene eſſe confeſſionis. ſ. ꝙ ſit fre-
quens: ⁊ ꝙ ſit accelerata. Alie autẽ
ſunt de eius neceſſitate. Et primo ſit
ſimplex vt non habeat multiplica-
tionẽ verborũ. Secũdo humilis: vt
hõ in abiectionẽ ſui confiteaſ ſe mi-
ſerũ peccatorem. Tertio pura vt re-
cta ſit intentio. Quarto fidelis ne in
ea falſa narrenf. Quinto nuda: vt nõ
inuoluaf obſcuritate verbor. Sexto
diſcreta: vt maiora peccata cum ma
iori pondere cõfiteanf Septimo li-
bens: q2 actus virtutum debent eſſe
volũtarij. Octauo verecũda: vt ſi nõ
ſe iactet de peccatis. Nono integra:
vt nõ ſubtrahaf aliq̃d de his q̃ ma-
nifeſtãda ſunt. Decimo ſecreta quã-
tũ ad cõditionẽ ſoli in quo de occul-
tis cõſciẽtie agif. Undecimo lachry
mabilis: vt doleat a peccato cõmiſ-
ſo. Duodecimo fortis: vt propter ve-
recundiã nõ dimittat cõfiteri. Trede
cimo accuſans. ſ. ex parte cõfitentis.
Quartodecimo parere parata ꝑ cõ-
parationem ad ſacerdotem.
¶ Dubi. an in abſentia ſacerdotis 49
poſſit quis per ſcripturã confiteri?
Rñ. qui ſ. q. iij. ꝙ non oportet ꝙ per
ſcripturam fiat cũ in abſentia ſacerdo
tis poſſit fieri laico: q2 plus pertinet
ad neceſſitatem cõfeſſionis actus q̃
ille cui fit confeſſio.
¶ Dubi. quemadmodũ debet tene- 50
re ſacerdos confeſſor in interrogan
do? Reſpõ. q. ſ. di. xix. in litere expo-
ſitione ꝙ debet perſcrutari conſciẽ-
tiã peccatoris in cõfeſſiõe quaſi me-
dicus vulnus: ⁊ iudex cauſam q2 fre
quenter que pre confuſione confitẽs
taceret interrogatus reuelat: ſed tñ
in interrogationibus faciendis tria
ſunt attendenda. Primo vt quilibet
bet peccator interrogef de peccatis
qua cõſueuerunt in hoibus illi9 cõ-
ditionis abũdare. Non enĩ oportet
ꝙ a milite queraf de peccato clerico
rum aut religioſorum: aut ecõuerſo.
Scdo vt non fiat explicita interro-
gatio de pctis niſi de illis q̃ omnib9

manifeſta ſunt. de aliis autem adin uentionibus peccatorum: ita debet a lõginquo fieri interrogatio: vt ſi cõmiſit dicat: ⁊ ſi nõ commiſit non adiſcat. Tertio vt de peccatis precipue carnalibus n. deſcẽdat nimis ad particulares circũſtantias: q: hmõi delectabilia q̃to magis in ſpeciali conſiderantur magnam cõcupiſcẽtiam nata ſunt mouere. vt dicit in. iii. Ethy. Et iõ poteſt contingere vt cõfeſſor talia querens ⁊ ſibi ⁊ cõfitenti noceat: ⁊ ſic q̃ſq̃ deficiãt in ſuo ſcrutinio iniquitates ſcrutantes.

51 ❡ Dubit: q: cũ per cõtrictionẽ pctm̃ dimittatur non videtur q̃ poſt ſit neceſſarium confiteri? Reſpon. qui. ſ. diſt. xix. q. j. arti. j. q. ij. q̃ licet peccatum dimittatur ante actualem confeſſionem nunq̃ tamẽ dimittitur abſ confeſſionem in propoſito exiſtẽtẽ.

52 ❡ Dub. cũ per confeſſionem mortale peccatum mereatur veniam: videtur q̃ peccatum mortale fiat veniale: ⁊ ſic econtra? Reſpon. qui ſupra. di. xvij. q. iij. ar. v. q. j. q̃ mortale dicit fieri veniale non q̃ culpa in culpam conuertatur: ſed quia per confeſſionem hoc euenit de culpa preterita homo veniam conſequatur.

53 ❡ Dubitat. q̃ſi quis accedit ad confeſſionem ſine contritione ſit abſolutus ſi abſoluatur? Reſpon. qui. ſ. ar. iiij. q. j. q̃ non tũc ſed poſt recedẽte fictione percipere incipiet fructum abſolutionis.

54 ❡ Dubit. an oporteat q̃ talis reiteret confeſſionẽ iam factam recedẽte fictione. Reſpond. qui ſupra: q̃ non ſed ſolum tenetur poſtmodũ fictionem ſuam confiteri.

55 ❡ Dubit. an q̃ſi q̃s obliuiſcit vnius peccati mortalis in ↄfeſſione teneatur totã reiterare cõfeſſionẽ? Rñd. qui ſupra. q. ij. q̃ ſufficit q̃ hoc peccatũ ↄfitens dicat explicite ⁊ alia in generali dicẽdo q̃ cũ alia multa cõfiteretur huius oblitus fuit.

❡ Dub. in q̃bus caſib⁹ tenetur quis cõfeſſionẽ reiterare? Rñd. Petr⁹ de palude. in. iiij. ſen. di. xvij. q̃ in quatuor. Primu⁹ ſacerdos nõ potuit abſoluere. Scdo ſi neſciuit diſcernere inter peccatũ mortale ⁊ veniale. Terti⁹ ſi cõfeſſio non fuit integra: vt q: ſcienter tacuit peccatum mortale. Quart⁹ ſi contempſit vel neglexit ſatiſfacere: ⁊ oblitus eſt ſatiſfactionẽ iniunctã: nam ſi ſciret ⁊ vellet eam implere non oporteret confeſſionẽ reiterare. 56

❡ Dubitatur an rector eccleſie debeat credere ſubdito ſuo ſibi dicenti ſe ↄfeſſum alteri habẽti poteſtatẽ abſoluendi. Rñd. ſctũs Tho. in. iiij. ſen. di. xvij. q. iij. ar. iij. q. v. q̃ in foro cõfeſſionis creditur homini ⁊ pro ſe ⁊ contra ſe: non autem in foro exteriori iudicij. Et ideo ſubdito debet credere dicenti ſe alteri abſoluere valenti confeſſum fuiſſe. 57

❡ Dub. an ↄfeſſio debeat eſſe ſecreta? Reſpon. ſanctus Tho. vbi. ſ. di. xxj. q. iij ar. j. q̃ cum deus pctm̃ illi⁹ qui ſe ſibi ſubijcit p̱ penitẽtiã tegat etiam ſacerdos qui tenet locum dei debet te-ere ⁊ hoc eſt de neceſſitate ſacramenti ⁊ tanq̃ violator ſacramenti peccat qui reuelat. 58

❡ Dubitatur an ſi ſuperior p̃cipiat confeſſori q̃ dicat ſi ſcit aliquid de peccato de quo alio modo neſcit niſi per confeſſionem ſub excommunicationis pena late ſententie: an teneatur obedire. Reſpon. qui ſupra: quod non quia debet eſtimare q̃d intẽtio precipientis ſit ſi ſciat vt hõ. 59

❡ Dubit. quid ſi precipit ſub eadem pena q̃ ſi ſcit p̱ confeſſionẽ reuelet? Reſpon. qui. ſ. q̃ non debet propalare: nec incurrit excommunicationem. q: non eſt ſubiectus ſuperiori 56.

ſue niſi vt homo. Hoc autem neſcit
vt homo: ſed vt deus.
61 ¶ Dub. an ſi deferatur ſibi iuramen
tum vt dicat ſi ſcit? Rñ. q̇ ſupra: quod
abſq; leſione conſcientie põt iurare
ſe neſcire qđ ſcit tantum vt deus.
62 ¶ Dubi. an prelatus habẽs in con
feſſione peccatum ſubditi qđ nullo
alio modo ſcit poſſit abſq; punitio
ne omittere? Rñd. q̇ ſupra: qđ abſq;
leſione cõſciẽtie põt impunitũ pctm̃
relinquere quod ſcit tantũ vt deus
vel ſine aliquo remedio: q2 nõ tenet
adhibere remedium niſi eo mõ quo
ad ipſum defert: q2 nihil agendũ eſt
p qđ aliqua ſuſpitio haberi poſſit de
confeſſionis reuelatione.
63 ¶ Dubi. an laicus cui fit in caſu ne
ceſſitatis cõfeſſio ſimiliter teneatur
ad cõfeſſionẽ celandã? Rñ. qui .8. ꝙ
ſic quia etiam aliquo mõ participat
de actu ſigilli confeſſionis.
64 ¶ Dubi. an ſi q̇s cõfitet hereſim de
beat etiam celari? Rñ. q̇ ſupra: ꝙ ſic:
põt tñ dicere prelato ꝙ diligentius
inuigilet ſup gregẽ ſuũ: ita tamen ꝙ
non dicat aliquid per qđ verbo vel
nutu confitentem prodat.
65 ¶ Dubit. an ſi aliquis in cõfeſſione
ſciat aliquod impedimentum in ma
trimonio inter aliquos contrahen
do: poſſit illud reuelare? Rñ. qui ſu
pra: qđ non ſi neſciat aliunde: quia
neſcit illud vt homo: ſed vt deus.
65 ¶ Dubita. an ſacerdos cognoſcẽdo
carnaliter illã quã audiuit in cõfeſ
ſiõe grauiter peccet? Rñ. q̇ .s. diſt. xlij.
q. j. ar. ij. ꝙ per penitentiã contrahit
quoddã fedus inter ſacerdotẽ ⁊ mu
lierẽ cõfitentẽ ſimile cognationi ſpi
rituali: vt tñ peccet eã ſic cognoſcẽs
acſi eſſet ſua ſpiritualis filia. Et hoc
ideo quia maxima familiaritas eſt
inter ſacerdotem ⁊ confitentem: ⁊ ex
hoc iſta prohibitio eſt inducta vt tol
latur peccandi occaſio.

¶ Dubi. an filius ſacerdotis poſſit 67
cõtrahere cũ ea quã ſacerdos audi
uit in cõfeſſione? Rñ. q̇ ſupra. ꝙ ſic:
q2 proprie loquẽdo per ſacramentũ
penitentie nõ cõtrahitur ſpiritualis
cognatio. Alias autẽ filius ſacerdo
tis non inueniret in tota vna paro
chia mulierẽ cũ qua contraheret.
¶ Dubi. an cuilibet ſacerdoti indif 68
ferenter poſſit quis cõfiteri. Rñ. qui
ſupra. di. 17. q. iij. ar. iiij. q. iiij. ꝙ non
niſi in artic. neceſſitatis: ſed tantum
illi qui habet iuriſdictionem ordina
riam vel delegatam in eum.
¶ Dubi. a quo fuit inſtituta confeſ 69
ſio ſacramẽtalis? Reſpõ. qui ſupra.
arti. j. q. v. ꝙ a deo inſtitutionem ha
buit. q̇uis expreſſa inſtitutio ipſius
non legatur.
¶ Dubi. quando fuit inſtituta con 70
feſſio ſacramentalis? Rñ. qui ſupra.
ar. iij. q. j. ꝙ qñ apoſtolis poteſtatem
remittẽdi peccata dedit. vt pȝ Joan.
20. Sed Jacobus apoſtolus ea pro
mulgauit vel ſacerdotibus cõfeſſio
nẽ eſſe faciendam monuit.
¶ Dubit. q2 videtur ꝙ iſte leproſus 71
non fuerit perfecte curatus q2 ceci
dit ad pedes ieſu? Reſpond. ꝙ nõ ce
cidit ex infirmitate ſed voluntarie
ſe proſtrauit.
¶ Dubi. cur ſic ſe proſtrauit. Rñ. Ti 72
tus vt ex verbis ⁊ geſtibus ſuum re
cognoſceret ſaluatorem.
¶ Dubi. cur dicit ꝙ erat ſamarita 73
nus. Rñd. Theophi. vt quiſq; poſſit
coniicere ꝙ nihil impedit quẽq; pla
cere deo: ⁊ ſi de genere ꝓphano pro
ceſſerit dummodo bonum: gerat p
poſitum. Nullus etiam natus ex ſan
ctis ſuperbiat. nouem enĩ qui iſraeli
te erant ingrati fuerunt.
¶ Dubi. cur alij nouẽ non redierũt 74
ad referendas gratias. Reſpondit
Lyra. ꝙ decepti fuerũt a ſacerdoti
bus quibus ſe preſentauerant: qui

chriſto detrahebãt: ⁊ ſic informati
ab eis ſuã ſanationem attribuerunt
obſeruantie legis ⁊ nõ virtuti chri-
ſti: licet a principio fideliter ⁊ deuo
te petiuiſſent ab eo ſanari.

75 ¶ Dub. cur querit vbi ſunt nouem
cum hoc ſciret? R̄ñ. qđ non ex igno
rantia querit: ſed ex primo qđ erat
notũ oĩbus inducit ſcđm vt redar-
guat ingratitudinem illorũ nouẽ.

76 ¶ Dub. a quo dictũ fuit non eſt in-
uentus qui rediret ⁊c. Reſpõ. ꝙ ve-
l a chriſto lamentante de eorum in-
gratitudine: vel ab euangeliſta in
confuſionem mundatorum.

77 ¶ Dub. cur dñs leproſo imperauit
vt ſurgeret? R̄ñ. ꝙ iacebat ꝓſtrat⁹.

78 ¶ Dub. quia ſi fides ſua eum ſana
uit: ergo non chriſtus? R̄ñ. ꝙ fides
meruit vt ſanaretur. Sed chriſtus
effectiue eum ſanauit.

79 ¶ Dub. cur volebat vt iret? R̄ñ. qđ
proficiendo de virtute in virtutẽ.

Allegorice.

¶ (Leproſi) intelligi poſſunt q̄ ſciẽ
tiam vere fidei non habẽtes varias
doctrinas profitentur errores. Hi
heretici ſunt et tam vitandi ſunt ec
cleſie vt ſi fieri poteſt longius remo
ti magno clamore chriſtum inter-
pellent: (quod preceptorem eum vo
cant) ſignificat qđ bonus preceptor
abſtergere debet falſam doctrinã
que lepra eſt (qđ nullum aliũ ſana-
tum dominus miſit ad ſacerdotes
niſi leproſos) deſignat qđ ſacerdo-
tium iudeorũ figura fuit ſacerdotij
eccleſie: q2 cetera vitia domin⁹ per
ſeipſum ſanat interius doctrina ve
ro vel imbuendi per ſacramẽta vel
cathezizãdi ꝑ ſermonẽ poteſtas ec
cleſie tributa eſt: (q̄ dũ irent mũda-
ti ſunt:) q2 gẽtiles ad quos venerat
Petrus nondũ accepto baptiſma-
tis ſacro ꝑ qđ ſpiritualiter ad ſacer
dotes perueniũt infuſiõe ſpũſſancti
mũdari declarant (ꝙ nouẽ mũdati
nõ egerũt gratias) ſignificat illos q̄
cũ cognouiſſent deũ nõ tanq̄ deũ
magnificauerunt. Et iõ nouẽ ſunt. i.
ꝑfecti: q2 indigẽt: vno. vt quadã vni
tatis forma coagulent vt decẽ ſint
(qđ ſamaritan⁹ ad dñm redit) de-
ſignat gẽtiles deuote venturos ad
xp̄m iudeis in eorũ errore ꝑmanen
tibus: (qđ cecidit in faciẽ) deſignat
qđ gẽtilis populus ex malis que ſe
perpetraſſe meminit erubeſcit: qđ
ſurgere ⁊ ire precipitur. (demõſtrat
qđ qui infirmitatem ſuam cognoſ-
cens humiliter iacet: per diuini ver
bi conſolationẽ ad fortia opera pro
ficere iubetur (ꝙ fides gentilem po
pulum ſaluũ fecit) arguit ꝙ infide
litas iudeorum eos damnabit.

Tropologice.

¶ Inſtruimur vt dum varijs pecca
torũ generibus deprimimur extra
caſtra. i. malas ſocietates ad domi-
nũ pro miſericordia recurram⁹ ad
preceptorem: et licet mundemur in
mẽte nihilominus accedamus ad
ſacerdotem: ⁊ cõfiteamur delicta no
ſtra: ac demũ gratias ꝓſtrati ex hũi
litate deo agamus: vt fides nr̄a cha
ritate formata nos ſaluari faciat.

Anagogice.

¶ Cõtemplemur diuinam gloriã:
in qua oẽs beati gratias reddunt
chriſto qui eos ſua paſſiõe ſanauit
a lepra peccatorum et in illam in-
troduxit in quo nihil coinquinatũ
ingredi poteſt ingratis excluſis:
quorum iuſti penas videntes quas
ipſi dei pietate euaſerunt cadentes
in facies ſuas in conſpectu throni
deum ſine fine laudant dicentes be
nedictus deus.

¶ Eadem dominica ſecun-
dum ordinem predicatorũ.

Exiēs ieſus de finibus Tyri.ꝛc.

¶ Dñica.xiiij.poſt penthe-coſten.

Nemo poteſt duobus dominis ſeruire Mat.vj.

Hec verba dixit dñs anno eta-tis ſue.31.die.xv.Julij.in die Jouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Neminē diſcipulis dñs fore ait qui duobus poſſet dñis famulari: qm̄ vel vni debita pͥbebit obſequia: alteri vero minime aut econtra. Jdeo ꝙ vt deo ipſi ſimulqꝫ mā̄mone obtē-perēt impoſſibile fore: inhibuit aūt ne vict⁹ indumētorūqꝫ ſupflua au-gerēt ſolicitudine: cū eſcis aia: cor-pus vero pualeāt veſtib⁹ neqꝫ in-ferioris eos exiſtere dignitatis celi volatilibus q̄ ſibi nequaqꝫ puidētes paſcunt a deo. Eox vero neminem reperiri qui ſui addere pſone vnum poſſet cubitū: amict⁹ quoqꝫ cogita-tū vt deponerēt ſuaſit illox cōpara-tiōe minime ad hoc intēdētium cū nec glorioſus Salomō eis potuerit veſtiū cādore equiparari. Si deus igitur ſua vniuerſali prouidētia hec velocius areſcētia ita cooperit cur nō ſic ipſi talia eis ab eo poti⁹ exhi-beri confidant: ſꝫ perſuaſꝫ igitur vt abijcerent horum ſollicitudinē pre-monuit ne gentibus talibus inſudā-tibus ſimiles fierent: cum celeſtis eorum genitor hec eis neceſſaria fo-re non ignoret: precepit vero vt in primis dei perquirerent cōſequi re-gnum atqꝫ iuſticiaꝫ: qm̄ eis cuncta vite exhiberentur opportuna.

Non poſtponam quedā ſoluere dubia.

1 ¶ Dubitatur. vt quid dominus dixit pdicta verba. Reſpondet Ly-ra.qꝺ volens diſcipulos ad dei ſer-uitium inducere.docuit illa eſſe fu-gienda que ad hoc eis impedimen-tum preſtarent.q.d.illud eſt fugien-dum per qꝺ impeditur homo a ſer-uitus dei: ſed per temporalia bona inordinate theſaurizata impeditur homo a ſeruitus dei: quod probat quia nemo poteſt duobus domi-nis ſeruire.ſ.deo ⁊ diuitijs.

¶ Dubit.qꝛ videtur ꝙ vnus poſſit 2
duobus dominis ſeruire: qꝛ multi ſubijciūtur vni magno domino: ſi-cut duci Sabaudie et ei ſeruiunt: et etiā ſubijciuntur vaſſallis dicti du-cis.qui ſunt etiam eorum domini. ergo poſſunt duobus dominis ſer-uire? Rñ Chr.in homil.ꝙ duos di-cit dominos qui cōtraria iniungūt concordia enim multos vnum fa-cit. ⁊ vt dicit Lyra. non intelligit ſubalternatim poſitos.

¶ Dub.an deus poſſit odio haberi 3
ab aliqūb⁹? Reſpō. ſanctus Tho. ij.ij.q.34.ar.j.ꝙ quantum ad ſuam eſſentiam: quia eſt ipſa ſua bonitas et de ratione boni eſt vt ametur. quantum vero ad effectus qui nul-lo modo poſſunt eſſe contrarij vo-lūtati humane ſicut ſunt viuere in-telligere eſſe et huiuſmodi: etiā non poteſt odio haberi: ſꝫ bene quo ad eius effectus qui repugnant volun-tati humane deprauate per pecca-tum prout eſt peccatorum prohibi-tor et penarum inflictor ab aliqui-bus odio habetur.

¶ Dub.an ſit graue peccatum odi- 4
re deum? R.qui.ſ.ar.ij.ꝙ inter alia peccata odium dei eſt grauius cum homo deum odiendo ex voluntate per ſe auertatur a deo.

¶ Dub.quid eſt odiū? Rñd'. qui.ſ. 5
xij.q.29.ar.j.ꝙ eſt diſſonantia que-daꝫ appetitus ad id quod apprehē-ditur vt repugnans ⁊ nociuum.

¶ Dub.ꝙ eſt obiectum odij? Rñd. 6
qui ſupra.ꝙ eſt malum.

7 ¶ Dub.an ſemper odiū mali ſit bo
num? R̄ñd.qui.ā.ꝙ contingit aliqñ
nec odiū mali:nec amorē boni eſſe
bonum:q2 ſicut apprehenditur ali-
quid vt bonum qḋ non eſt vere bo-
num. ita aliquid apprehenditur vt
malum ꝙ non eſt vere malum.
8 ¶ Dub.vnde cauſatur odium? R̄ñ.
qui.ā. arti.ij. ꝙ ex amore:quoniam
eiuſdem rationis eſt ꝙ ametur ali-
quid ⁊ odiatur eius contrarium:et
ſic amor vnius rei eſt cauſa ꝙ eius
contrarium odiatur.
9 ¶ Dubi.q2 cum amor ⁊ odium ſint
contraria nō videtur ꝙ vnū poſſit
cauſari ab alio? R̄ñd. qui. ā. ꝙ ſunt
contraria qñ accipiuntur circa idē:
quia eadem res reſpectu eiuſdē nō
pōt ſimul amari ⁊ odiri: ſed ſic non
capiuntur in propoſito.
10 ¶ Dubi.ꝙ eſt forti⁹ amor vel odiū?
R̄ñ.qui.ā.arti.iiij. ꝙ amor eſt fortior
odio:tum q2 bonū eſt forti⁹ malo et
amor h3 rationē boni: odiū ꝟo ma
li.tum etiā q2 odiū ꝓcedit ex amore
tanꝗ̄ ex cā.videtur tñ aliqñ fortius
amore quia eſt magis ſenſibile.
11 ¶ Du.an vnꝗ̄ odiū vincat amorē?
R̄ñ.qui.ā. ꝙ nō niſi propter maiorē
amorē cui odium correſpōdet: ſicut
homo magis diligit ſe ꝗ̄ amicū: ⁊
ꝓpter hoc qḋ diligit ſe habet odio
etiam amicum ſi ſibi contrarietur.
12 ¶ Dubi.an aliquis poſſit odire ſe-
ipſum? R̄ñ.qui.ā.ar.iiij. ꝙ per ſe lo-
quendo nemo pōt ſeipſum odire.
Unde ⁊ ad Ephe. v. dr̄ nemo vnꝗ̄
carnem ſuam odio habuit. Per ac-
cidens aūt contingit ꝙ aliqs odiat
ſeipſum: q2 q̄ diligit iniquitatē non
ſolū odit aīam ſuā:ſed etiā ſeipſum.
13 ¶ Dubi.q2 illi q̄ ſe interimūt viden
tur ſe odire? R̄ñ.qui.ā.ꝙ tales illud
qḋ eſt malū apprehendunt ſub ra-
tione boni,ſiquidem eſt terminati-
uum alicuius miſerie vel doloris: ⁊
ita per accidens odiunt ſeipſos.
¶ Dubi.an aliquis poſſit odire ve- 14
ritatē? R̄ñ.qui.ā.ar.v.ꝙ non in vni
uerſali: prout ens ⁊ verū cōuertunt
⁊ in quibus oīa cōueniunt cū conue
nientia ſit cauſa amoris: in particu
lari aūt vno modo aliquis veritatē
odit qñ non vellet eſſe verum ꝙ eſt
verum. Alio modo inquantū veri-
tas impedit eum a perſecutiōe ama
ti.ſicut aliqui nolunt cognoſcere ve
ritatem fidei vt liberius peccarent.
Tertio modo:quando aliquis vult
iacere in peccato: odit ꝙ aliquis ve
ritatem circa peccatū ſuum cogno-
ſcat ne redarguatur.
¶ Dubi.an odiū ꝓximi ſit grauius 15
quocūꝗ̄ alio pctō qḋ committit in
proximū? R̄ñ.qui.ā.ij.ij.q.xxiiij. ar.
iiij.ꝙ ſic quantū ad deordinationē
voluntatis:que eſt radix peccati: q2
exteriores actus cōtra proximū nō
eſſent pctā niſi volūtas eſſet deordi
nata:puta cū aliquis ignorāter vel
zelo iuſtitie interficit hominē.quan
tum vero ad nocumentum qḋ pro-
ximo infert exteriora peccata ſunt
grauiora odio interiori.
¶ Dubi.cur dicit vnū diliget ⁊ poſt 16
ſuſtinebit. Item vnū odio habebit
⁊ poſt contēnet? R̄ñ. gl. ꝙ duo tan-
gere videt̄ ſeruientiū genera. Qui-
dam eñ ſeruiūt liberaliter ex amo-
re. Quidā vero ſeruiliter ex timore:
ſi ergo aliquis ex amore ſeruiat vni
contrariorum dominorū neceſſe eſt
vt alterum odio habeat: ſi vero ex
timore ſeruiat: neceſſe eſt vt dū vnū
ſuſtinet alterum contemnat.
¶ Dub.cur nō poſſum⁹ ſeruire deo 17
⁊ mammone? R̄ñ. gl. ꝙ res terrena
vel deus ſi in cor hoīs dominet̄ ad
contraria ex vtroꝗ̄ trahit̄ homo. Nā
deus trahit ad ſuperiora ſibi ſeruiē-
tem.res vero terrena ad inferiora.
¶ Du. cur dicit ne ſolliciti ſitis ani 18

me veſtre quid manducetis cuꝫ aīa
non manducet? Rñ. Augu. ꝙ aīa in
hoc loco ꝓ aīali vita pōt intelligi.
19 ¶ Dubi. quid eſt peccare ex cōtem-
ptu? Rñ. ſ. Tho. ſ.ij.q.clxxxvj.ar.ix.
ꝙ quando quis non vult ſubijci le-
gi vel regule.
20 ¶ Dub. an ſemper faciens cōtra le
gem peccet ex contēptu? Rñ. qui.ſ.
ꝙ nō videlicet qñ quis propter ali
quam particularē cām: puta concu
piſcentiā vel irā agit cōtra legē etiā
ſi frequēter ex eadē cā vel alia ſimili
peccatū iteret: frequentia tñ peccati
diſpoſitionē inducit ad cōtemptū.
21 ¶ Dubi. qui grauius peccat ille qui
ex contēptu: vel ille qui propter aliā
cauſam? Rñ. qui.ſ. in.iiij.ſen.diſt.ix.
art.ij.q.iiij. ꝙ illa pctā que in actua-
li contemptu conſiſtunt ſunt grauio
ra illis in quibus nō eſt cōtemptus
niſi ex conſequenti: ⁊ quaſi interpre
tatiue: ſicut accidit in fruitione crea
ture per quam aliquis delectationi
intendit: ex cuius intentione a pre-
ceptis dei diſcedit et ſic per conſe-
quens precipientem contemnit.
22 ¶ Dubit. quō attenditur grauitas
peccatorum in contemptu? Reſpō.
qui ſupra. qđ contemptus ex dupli-
ci parte menſurari poteſt. vno mo-
do ex parte contemnentis: ⁊ ſic non
poteſt fieri cōparatio vnius generis
peccati ad aliud genus: ſꝫ vnius par-
ticularis peccati ad aliud q2 cōtin-
git in vno veniali peccato ex genere
eſſe maiorē contemptū actualem: qꝫ
in vno grauiſſimo peccato mortali
ex genere. Alio modo ex parte eius
ꝙ contemnit. ⁊ ſic eſt talis ordo pec
catorum ꝙ illud in quo ipſe deus ex
ſeipſo etiā contemnitur eſt peccatū
grauiſſimū: ſicut eſt peccatū infideli-
tatis ⁊ blaſphemie: ⁊ poſt illud pec-
catū in quo contēnit deus in ſacra-
mento: ⁊ inter alia precipue in ſacro
eucharíſtie in quo eſſentialiter xp̄s
deus ⁊ homo cōtinet: nō tñ contem
ptus eſt circa xp̄m: vt eſt deus ⁊ ho-
mo: ſed put eſt in ſacro: et poſt pec-
catum illud in quo contēnit deus in
mēbris ſuis: ⁊ poſt peccatum in quo
cōtēnitur deus in preceptis ſuis qđ
eſt cōmune omni peccato mortali.
¶ Dubi. an cōtēptus qui eſt in pctō 23
veniali ſemper ſit peccatū mortale?
Rñ. qui.ſ. in.ij.ſen.di.xxiiij.q.iij.ar.
v. ꝙ deliberatus cōſenſus in venia-
le nō ſemꝑ procedit ex tali contēptu
vt mortale peccatū faciat qñ eñ hoc
modo in veniale cōſentit: vt ſi eſſet
ꝯtra legē dei nullo mō fieret manet
intra limites venialis pcti etiā ſi ad-
uertatur eē veniale pctm̄: ſi aūt hoc
modo in ipſum conſentiat: vt etiā ſi
prohibitū eſſet precepto nihilomi-
nus fieret talis cōſenſus in veniale
ex genere etiam mortalis eſſet.
¶ Dub. quid eſt ſolicitudo? Rñ. qui 24
ſupra.ij.ij.q.v.ar.vj. ꝙ ſolicitudo im
portat ſtudium quoddam adhibitū
ad aliquid conſequendum.
¶ Dubi. quis dicit ſolicitus? Rñ. q 25
ſupra.q.xlviij.arti.ix. ꝙ dr̄ qſi ſolers
citus vel ſolers totus. inqꝫ tū. ſ. aliqs
ex quādam ſolertia animi velox eſt
ad proſequēdū ea que ſunt agenda.
¶ Dubit. ad quem virtutem perti- 26
net ſolicitudo? Rñd. qui.ſ. qđ perti-
net ad prudentiam cuius precipuus
actus eſt circa agenda precipere de
conſiliatis ⁊ iudicatis.
¶ Dubi. que dicitur ſolicitudo bo- 27
na vel mala? Rñ qui.ſ.j. ad Corint.
lec.viij. quod ſolicitudo prelationis
eſt bona: predicationis: diſcretionis:
paſſionis: deuotionis: circūſpectio-
nis: actionis: ⁊ prouiſionis: ſed ſoli-
citudo circa mulierez: circa ventrē:
⁊ circa burſam eſt mala.
¶ Dubi. an hō ſolicite q̄rendo ꝙ ſi- 28
bi deeſt peccet? Rñ. qui.ſ. iiij. cōtra

Scti.c.cxxxv. ꝙ dñs ꝑcipit nos non debere eſſe ſolicitos de eo ꝙ nõ pertinet ad nos.ſ.de euentibus noſtrarũ actionũ aũt ꝓhibuit nos eſſe ſolicitos de eo qđ ad nos pertinet.ſ.de noſtro opere. Non ergo contra ꝑceptũ dñi agit qui de his que ab ipſo agẽda ſunt ſollicitudinẽ habet: ſed ille qui ſollicit⁹ eſt de his q̃ poſſunt emergere etiã ſi ipſe ꝓprias actiões exequatur: ita ꝙ debitas actiones ꝑtermittat ad obuiandũ hmõi euẽtibus contra quos debemus in dei ꝓuidentia ſperare ꝑ quam etiã aues ꝛ herbe ſubſtentantur.

29 ¶ Dubi.an ſollicitudo rerũ tꝑaliũ ſit illicita? Rñd.ſanc.Tho.ij.ij.q.lv. arti.v. ꝙ ſic tripliciter. Primo ſi temporalia tanq̃ finem queramus. Secundo propter ſuperfluũ ſtudiũ qđ apponit ad tꝑalia ꝓcuranda ꝓpter qđ hõ a ſpiritualib⁹ q̃bus principaliter inſeruire debet retrahitur. Tertio ex parte timoris ſuperflui: qñ ſcȝ aliquis timet ne faciẽdo ꝙ debet neceſſaria ſibi deficiant.

30 ¶ Dub.an aliq̃s debeat eſſe ſolicit⁹ futurorũ? Rñ. qui.ß. arti.vij. ꝙ vnicuiqȝ tẽpori ꝯpetit ꝓpria ſolicitudo ſicut tempori eſtatis ſolicitudo metẽdi: ꝛ autumni vindemie. Si quis ergo tempore eſtatis de vindemia iaȝ eſſet ſolicitus ſuperflue preoccuparet futuri temporis ſolicitudinem: et hec prohibetur a dño: ꝛ ſimiliter ſi quis temporalia in quibus dicitur preteritũ ꝛ futurũ tanq̃ fines quereret. vel ſi ſuperflua q̃reret vltra pñſentis vite neceſſitatem: vel ſi tempus ſolicitudinis preoccuparet peccaret.

31 ¶ Dub.cur qñ dicit: contemnet: non dicit: odit? Rñ. Aug.de ſermone domini in monte: q2 nullus vera conſcientia deũ põt odiſſe. ꝯtemnit aũt: id eſt non timet eum cũ quaſi de ei⁹ bonitate ſecurus eſt.

¶ Dub.cur natura non ꝓuidit homini de neceſſariis victus veſtitus ꝛ defenſionis ſicut aliis aĩalibus? Reſpon. Lyra: ꝙ q2 in aliis animalibus non eſt niſi natura ſenſitiua q̃ eſt ad vnũ determinata: ꝛ oportuit vt eis natura a ſufficiẽter ꝓuideret ſed homo habet intellectum ꝑ quẽ poteſt cogitare diuerſas artes ꝛ modos faciendi ſibi veſtes ꝛ arma ꝛ habet manus ad operandũ talia. Et iđ opȝ hoĩem de talib⁹ ſolicitari moderate: tñ ſcđm regulam rationis. 32

¶ Dubi.q2 videt ꝙ dñs hortet nos ad negligentiã ꝑ ſimilitudinẽ auiũ que nõ ſerũt neqȝ metũt? Rñ. Aug. de operib⁹ monachoꝝ ꝙ intelligit ꝙ ſi ꝑ aliquã infirmitatẽ vel occupationẽ non poſſum⁹ operari ille nos paſcet ſicut aues q̃ nihil operantur: cũ aũt poſſumus non debemus tentare deũ: q2 hec que poſſumus eius munere poſſumus. 33

¶ Dubi.cũ volatilia ſibi cibũ q̃rant q̃uo pr̃ celeſtis paſcit ea? Rñ. Lyra. ꝙ ea paſcit cũ ſolicitudine ſue nature: q2 ſi ſemꝑ ſtarẽt i vno loco poſtq̃ ſunt adulta nõ paſcerentur: niſi vbi natura deficeret ſicut paſcit pullos coruorum quos parẽtes q̃dĩu alibi ſunt non paſcũt ꝛ natura ſupplet in alio: q2 rore celi eos paſcit. 34

¶ Dubit.nunquid tota trinitas paſcit? Rñ. ꝙ ſic: qñ ꝛ nos deũ trinum ꝛ vnũ oramus dicendo eidẽ pater noſter qui es in celis. 35

¶ Dubitatur quomodo intelligitur pluris eſtis illis. Reſpond. Auguſti. de ſer.dñi in monte.i.cari⁹ vos valetis: q2 rõnale animal ſicut eſt homo ſublimius ordinatur in rerum natura q̃ irraitonalia ſicut aues. 36

¶ Dubit. q2 venditur carius vnus equus imo vna gemma q̃ vnus ſeruus vel ancilla? Rñ. Augu.xi.de ciui.dei ꝙ hoc non fit ratione cõſi- 37

derantis ſed neceſſitate indigentis
ſeu voluptate cupientis.

38 ¶ Dub. an hoc poſſit exponi de an
gelis. ſ. qđ ſint volatilia celi ꝛ q̄ pa-
ſcuntur diuina ꝓuidentia? Rn̄. Hie
rony. qđ nõ q2 ſi ita eſſet quo ſeque
ret ꝙ dicit ad homines nõne vos
magis pluris eſtis illis.

39 ¶ Dub. q̄ão magis pluris ſunt ho
mines aĩalib9 irratiõabilib9. Rn̄.
Lyr. i. ſunt maioris põderis ꝛ digni
tatis apud deũ: q2 aĩalia facta ſunt
ꝓpter hoīem: finis aũt eſt nobilior
hiis que ſunt ad finem.

40 ¶ Dub. cur dicit qs aũt vſm cogi
tans põt adücere ꝛc. Rn̄d. Lyra. qđ
ad remouendũ ſolicitudinẽ veſtimẽ-
ti ex eo qđ eſt intra hoīem. ſ. magni
tudo corporũ quã de9 dat homini
ſine ſua ſolicitudine: ꝙ ptʒ: q2 quan
tũcũꝗ aliqs de hoc ſolicitet nõ põt
addere ad ſtaturam ſuã cubitũ vnũ
cum ergo veſtimentũ cõpetat ma-
ius vel min9 homini ſcđm quãtita
tẽʒ corporalẽ: ꝛ quãtitas: pſa detur
ſibi ſine ſolicitudine ſue: per conſe-
quens ꝛ veſtimentũ cõueniẽs abſꝗ
ſolicitudine ſuperflua.

41 ¶ Dub. cur primo dicit de cibo et
poſt de veſtimẽtis? Rn̄d. Chriſo. in
homil. ꝙ pri9 tractauit de grauiori
ſ. de cibo. poſt trãſit ad id qđ leuius
eſt: ſcʒ de veſtimento. neꝗ enĩ ita ne
ceſſariũ eſt indumẽtũ: ſicut cibus.

42 ¶ Dub. cur poti9 ponit exẽplũ quo
ad veſtimentum de liliis agri et nõ
potius de pauone: vel aliis anima
libus pulchre veſtitis? Reſpond.
Chriſoſto. in homil. qđ dominus
vult ex duobus mõſtrare ſuperabũ
dantiam. ſ. a magnificentia pulchri
tudinis: et a vilitate participantiũ
tali decore.

43 ¶ Dub. cur dicit non laborãt: neꝗ
nent? Rn̄. Chriſo. ſuper Matthe. qđ
dicendo non laborat confortat vi-
ros dicendo vero neꝗ nent. i. filant
confortat mulieres.

¶ Dubi. quid eſt qđ non laborant 44
ꝛc. Rn̄. Lyra. ꝙ non laborant ad or
nandũ ſe: neꝗ filant ad faciendum
ſibi veſtimentum.

¶ Dubi. q2 ex hoc videt ꝙ viri non 45
deberẽt laborare neꝗ mulieres fila
re? Rn̄. Chriſo. in homil. qđ hec di
cens nõ opus prohibuit: ſed ſolici-
tudinẽ: ſicut ꝛ ſupra cũ de ſemina-
tione loqueretur.

¶ Dub. an verũ ſit qđ ſalomon nõ 46
fuerit tali colore veſtitus? Rn̄. Hie
ro. dicẽs. reuera qđ ſericũ que regũ
purpura: que pictura poteſt flori9
comparari? quid ita rubet vt roſa?
qđ ita candet vt lilium? Uiole vero
purpurã nullo ſuperari murice ocu
lorum magis ꝙ̄ ſermonum iudiciũ
eſt. Et Chriſoſto. in homil. inquit
q̄ntum enim veritatis ad mendaciũ
tantum veſtimentorum et florum
differentia eſt.

¶ Dubita. cur dicit in omni gloria 47
ſua? Rn̄. qui ſupra: q2 ſalomon eſt
ſuperatus a florũ decore nõ ſemel
tãtum neꝗ bis: ſed per totum tem-
pus ſui regni qui nec in vno die ita
decoratus eſt vt flores.

¶ Dub. cur inducit exemplũ de Sa 48
lomone? Rn̄. qui ſupra. q. d. Si ergo
ſalomon a floribus ſuperatus eſt q̄
oĩbus regibus fuit preclarior quan
to tu veſtimentis poteris vincere
florum decorem.

¶ Dubi. quia videtur qđ ſalomon 49
conueniebat cum liliis cum etiã ipſe
non laboraret cũ eſſet rex. Reſpõ:
qui ſupra. ſuper Matthe: ꝙ ꝛ ſi non
laborãt: tamẽ iubebat. vbi autẽ iuſ
ſio illic et miniſtrantium offenſa: et
iubentis ira frequenter inuenitur
Hec autem quando neſciunt ſic
ornantur.

¶ Dub. cum plures alij reges fue- 50
runt

rant Salomone potentiores ſicut Nabucbodonozor: Cirus: Darius Alexander ꝛc. cur nõ poſuit exẽplũ de eis? Reſpõ. ꝙ loquebaẗ iudeis. ⁊ ideo poſuit exẽplum de excellentiori rege ipſorum.

51 ¶ Dubit. cur nũc appellat fenũ qḋ añ appellauerat lilia? R. Chriſo. in homil. ꝙ vt eoꝝ vilitatẽ oſtendat.

52 ¶ Dub. quõ intelligiẗ ſi aũt fenum agri ꝛc. R. Chriſo. ſuper Matt. q. d. ſi floribus terrenis ſic occurrit de⁹ q̇ nati ſunt: vt tm̃ modo videanẗ et pereãt: hoies negliget quos ſic creauit: vt nõ ꝓ tẽpore videanẗ: ſ3 vt perpetuo ſint.

53 ¶ Dub. cũ aliq̄ flores ꝑmaneant pluribꝰ diebꝰ: quõ dicit cras ꝛc. R. Hier. ꝙ cras in ſcripturis futurum tp̄s itelligiẗ dicẽte iacob. Exaudiat me cras iuſtitia mea. Geñ. xxx. c.

54 ¶ Dub. cur non dicit, hodie ſunt ⁊ cras nõ erũt. Rñ. Chriſ. in homil. ꝙ apponit aliam vilitatẽ: q2 eſt multo deficiẽtius qḋ in clibanũ mittitur.

55 ¶ Dub. quõ fenũ diciẗ mitti in clibanũ? Rñ. Lyr. i. in furno: q2 in aliquibꝰ terris loco lignoꝝ vtuntur ſtipulis ⁊ cõſimilibus ad calefaciẽdũ furnũ. Uel hic accipiẗ cliban⁹ ꝓ aceruo in quo cõgregaẗ fenũ deſiccatum: q2 admodũ furni ſeu monticuli deriuatur: vnde clibanus a cliuo dicitur.

56 ¶ Dub. cur dicit quãto magis vos Rñ. Chriſo. in homil. ꝙ hic occulte inſinuaẗ humani generis honor: ac ſi dicat vos qbꝰ aiam dedit corpꝰ plaſmauit. prophetas miſit et vnigenitum filium tradidit.

57 ¶ Dub. cur vocat eos modice fidei Rñ. Glo. q2 modica fides eſt q̄ nec de minimis certa eſt.

58 ¶ Dubi. an fides poſſit eſſe maior vno q̄ꝫ in alio. Uide fer. v. poſt. j. dominicã quadrageſime dub. 30.

¶ Du. cur dñs replicat dicẽs nolite ergo ſolliciti ꝛc. Rñ. Raban⁹ vt oñdat hãc rẽ eſſe ꝑ neceſſariã: ⁊ vt arctꝰ eã i cordibꝰ nr̃is inculcaret. 59

¶ Dub. cur dicit quid manducetis aut quid bibatis ꝛc. Reſpon. qui ſupra. ꝙ hic videntur argui q̇ ſumpto victu vl̃ veſtimẽto communi lautiora ſibi vel auſteriora his cum quibus vitã ducũt alimenta vel indumenta requirunt. 60

¶ Dubit. quõ gentes alter iſta inquirunt q̄ꝫ xp̄ani? Rñ. Chriſo. in homil. q2 gentes in rebꝰ humanis fortunã eſſe credunt non ꝓuidentiam neq̄ꝫ iudicio dei ſuas vitas gubernari exiſtimãt: ſed incerto duci euẽtu. Et ideo merito timent ⁊ deſperant quaſi q̇ neminẽ habent gubernantez. Qui aũt credit ſe dei iudicio gubernari eſcam quidem ſuam in manu dei committit. 61

¶ Dub. cur nõ dicit de⁹: ſ3 pater. R. qui. ſ. ꝙ vt eos in maiorẽ ſpem inducat. Si eñ pater eſt non poterit deſpicere filios cũ nec hoies patres hac ſuſtineant. 62

¶ Dubi. quõ deus põt ſcientia ſua comprehẽdere oia ⁊ ꝓuidere omnibus que ſunt ⁊ erũt cũ ſint infinita: ⁊ infinitoꝝ nõ poteſt fieri diſciplina: vt dicit Porphirius. Reſpõ. Augu. xij. de ciuitate dei. Dei intelligẽtie nõ eſt numerus ⁊ ois infinitas quodãmmodo ineffabili deo finita eſt quia eius ſcientie incomprehenſibilis non eſt. 63

¶ Dubit. quid eſt iuſtitia regni dei Rñ. qui ſupra. ſup Matt. ꝙ eſt via pietatis per quã itur ad regnum. 64

¶ Du. q̄ ſunt illa q̄ adĳcienẗ nobis. Rñ. Aug. ꝙ temporalia. 65

¶ Dubitatur cur dicit primũ? Rñ. qui ſupra. ꝙ per hoc ſignificat quia hoc poſterius querendum eſt. ſ. bonum temporale. 66

Opus aureum S

67 ¶ Dub. q2 cũ puenerim9 ad regnũ dei nõ indigebimus tpalibus. ergo prius ſunt querenda tpalia. Rñ. q ſupra. q bona tpalia ſunt q̃rẽda poſterius nõ tpeſz dignitate: q̃rere em̃ primũ regnum ⁊ iuſtitiã eius: eſt illud preponere ceteris rebus.

68 ¶ Dub. cur dicit adycientur ⁊ non dabunt? Rñ. Chriſo. in homil. q vt diſcas: q2 pſentia nihil ſunt ad magnitudinẽ futurorum.

☞ Allegorice.

¶ Per (volatilia) ſcti viri deſignantur: qui ex aqua ſacri baptiſmatis renaſcuntur: ⁊ deuotioni terrena deſpiciunt ⁊ celeſtia petunt quibus (pluris) dicuntur eſſe apoſtoli: q2 principes ſunt omnium ſanctoruz ⁊ etiã ſancti (per lilia) intelligũtur nihil abſq labore legaliuz cerimoniarum ſola fide deo placuerunt de quibus dicit. Dilectus me9 mihi paſcitur inter lilia. Sancta etiaz eccleſia (per lilium) intelligit: propter candorez fidei: ⁊ odorem bone conſeruationis de qua dicitur: ſicut liliũ inter ſpinas: ſic amica mea inter filias. (per fenum) deſignantur infideles: de quibus dicit aruit fenum ⁊ cecidit flos (per clibanuz) eterna damnatio.

Tropologice nõ exponitur.

☞ Anagogice.

¶ Ex conſideratione liliorum ceterarumq creaturaruz quas dei prouidẽtia nutrit ⁊ paſcit ac veſtit deducimur in contemplationem celeſtium delectationum quas ſancti interius paſcendo diuinitatez ⁊ exterius chriſti diuinitatem inueniũt dulciora ſuper mel ⁊ fauum quib9 ſaturabuntur: ⁊ induẽtur ſtola immortalitatis que Salomonis omniumq; tẽporalium regum ornatuz ⁊ gloriam ſuperabit.

¶ Eadem dñica ſcdm ordinem predicatorum.

Beati oculi qui vident que vos videtis.

¶ Dñica q̃nta decima poſt penthecoſten euangelium.

Ibat ieſus in ciuitatẽ q vocatur Naym Require. feria. v. dñice. iiij. quadrageſime.

¶ Eadẽ dominica ſcdm ordinem predicatorum.

Dum iret in hieruſalem ⁊c.

¶ Dominicã ſextadecima poſt penthecoſten.

Cum intraſſet ieſus in domo cuiuſdam principis phariſeorum Luce. xiiij. cap.

Hiſtoria hui9 euãgelij facta eſt anno xpi. xxxij. die. ij. Octobris in die ſabbati.

☞ Hiſtorice.

¶ In vnius ex iudeorũ principib9 domo ſabbato diſcũbente dño anteq eius conſpectũ ydropici quidã morbo grauatus conſiſteret: obſeruareturq a circũſtantibus rogauit dñs an curare ſabbato egrotos liceret: obmuteſcentibus aũt eis: priſtine infirmũ reſtituit ſanitati: cũq dimiſit. interrogauit aũt eos ſi eorum cuiuſpiam in puteum iumentum cecidiſſet: an ſabbati die non ſtatim extraxiſſet: huic vllo modo ſatiſfacere nequiuerunt rationi: quibuſdã vero inuitatis loca honorabiliora querentibus quandã oppoſuit parabolam: perſuadens vt nouiſſimã ſemper amplecterent ſedez ne ſi primam adepti forent digniore ſupueniente in infimã deijcerent a nouiſſima vero ad digniorẽ nõ niſi glorioſe euocarent: cum oĩs deprimatur ſuperbiens: ⁊ humilior ſublimis euadat.

1 Cuncta pro poſſe reſol nam dubia.
¶ Dubi.cur dñs ingrediebat domos eorū obſeruātiū? Rñd. Cirilus. q hoc faciebat vt pdeſſet preſentib9 per verba ₇ miracula.
2 ¶ Dubitat qs inuitauit ieſum vt illuc accederet? Rñ. q vt habetur in hoc cap. ille princeps inuitauerat eū.
3 ¶ Dubitatur quomodo vocabat ₇ vnde erat iſte princeps? Reſpond. Nullibi hoc reperi.
4 ¶ Dubi.cur inuitauit ieſum? Rñd. Lyra. q malitioſe.
5 ¶ Dub. nūquid ille princeps dedit ſibi aliud ad comedendū q̄ panē? Rñ. ſanctus Vincē. in ſermone hui9 dñice q in ſacra ſcriptura panis accipitur p omni puiſione ₇ eſca. iiij. Reg. vj. pone panem ₇ comedant. ₇ poſt ſequitur: appoſitaq eis ciborū magna preparatio.
6 ¶ Dubita. in quibus obſeruabant dominū. Rñ. Ly. attendentes ſi inter epiſtolas aliqd faceret vel diceret: quibus poſſent eum accuſare.
7 ¶ Dubitatur qui erant illi qui obſeruabant eum? Reſpon. qd phariſei ₇ legis periti.
8 ¶ Dubita. quid eſt ydropiſis? Rñ. Beda in homel. qd eſt morbus ab aquoſo humore vocabulū trahens: q2 ydor grece aqua dicit latine: ₇ eſt humor ſuccutaneus de vitio veſice natus cum inflatione turgente ₇ anhelitu fetido propriūq ydropici eſt q̄to magis abundat humore inordinato tāto amplius ſitire: ₇ hūc morbum latini veternum vocant vt dicit Henricus in homelia.
9 ¶ Dubita. cur ille ydropicus illuc aduenerat? Reſpond. q vt ſanitatē reciperet.
10 ¶ Dub. cur nō rogauit ieſum vt eū ſanaret? Rñd. qui ſupra quod metu phariſeorum remedia non poſtulabat propter ſabbatum.
¶ Dubit. cur ergo ſtabat ante illū? 11
Rñ. qui ſupra. qd vt ex aſpectu miſertus eius ſanaret eum.
¶ Dub. cū nullus xp̄m interrogauerit: cur reſpondit? Rñ. Lyra. q reſpondit ad cogitationes eorum. 12
¶ Dub. quid cogitabāt? Rñ. qui. ſ. q curatio i die ſabbati erat illicita. 13
¶ Dubitatur cur cum de hoc eos interrogauerit non reſponderūt? Reſpō. Beda in homil. qm̄ ſi dixiſſent hoc licere: cur ergo obſeruabāt eū; ſi reſpondiſſent q non: quare ergo ipſi ſabbato pecora curant: ₇ ideo tacuerunt: q2 contra ſe dictum quicqd reſponderint viderent. 14
¶ Dub. cū xp̄s ſederet in mēſa quō apprehēdit ydropicū? Rñ. ſanctus Vin. in ſermone hodierno. q ſurrexit a mēſa ₇ apprehēdit ac ſanauit. ₇ demū reuerſus eſt ad ſedendum. 15
¶ Dubit. cur dñs nō interrogauit ydropicū ſi volebat ſanari? Rñ. qd ſatis dñs cognoſcebat qd volebat. Et ideo ſanauit eum. 16
¶ Dubita. cur dicit cuius veſtrum bos aut aſinus ₇c. Rñ. Lyra. qd vt oſtendat factū eſſe licitū p exēplum animalis bruti cui9 periculo licitū erat ſuccurrere in ſabbato. 17
¶ Dub. cur non poterant reſpondere? Rñ. qui ſupra. qm̄ tanq̄ confuſi euidenti ratione. 18
¶ Dub. cur redarguit inuitatos? R. q ſupra. q in hoc ꝯfutat eos de ſupbia ₇ ambitione indebita honorū. 19
¶ Dubi. qui dicuntur primi accubitus? Rñd. qui ſupra qd prime ſedes in conuiuiis ſolennibus. 20
¶ Dubi. cur dicit parabolā? Rñd. q ſupra: q2 per primū locū non ſolum intelligebat honorabilē ſeſſionem in conuiuijs: ſed etiā quamlibet electionē vt poſtulationē vel promo-

ſionem ad aliquã dignitatẽ: qꝛ parabola eſt alterius rei ſignificatiua.

22 ¶ Dubi. quid eſt ambitio? Reſpon. ſanctus Tho.ij.ij.q.cxxxj.arti.j.ꝙ importat inordinatum appetitum honoris ſeu cupiditatem.

23 ¶ Dubi. an ambitio ſit ſemper peccatum? Reſpon. qui ſupra. ꝙ ſic.

24 ¶ Dubit. quot modis poteſt eſſe inordinatus appetitus? Rñ. qui .s. qꝺ tribus modis. Primo qñ quis appetit teſtimoniũ de excellẽtia quam non habet ꝙ eſt appetere honorem ſupra ſuã proportionẽ. Alio modo per hoc qꝺ honorẽ ſibi cupit nõ referendo in deũ. Tertio modo ꝑ hoc ꝙ appetit⁹ ei⁹ in ipſo honore qeſcit non referens eũ ad vtilitatẽ alioꝝ.

25 ¶ Dubi. an appetitus dignitatum dicaẗ ambitio vel preſumptio? Reſpon. qui ſupra. ar.ij. ꝙ ſi quis appetat dignitatẽ propter honorẽ pertinet ad ambitionem: ſed ſi appeteret dignitatẽ non ratione honoris: ſed ꝓpter debitũ dignitatis vſum ſuam facultatẽ excedentem non eſſet ambitioſus: ſꝫ magis preſumptuoſus.

26 ¶ Dubita. qꝛ cum honor ſit premiũ virtutis: videẗ ꝙ poſſit appeti a virtuoſo abſq; peccato? Rñ. qui ſupra. ar.j. ꝙ honor nõ eſt premium virtutis quo ad ipſum virtuoſum: vt ſcꝫ hoc ꝓ premio expetere debeat: ſed pro premio expetit beatitudinẽ que eſt finis virtutis: ſed honor dicitur premiũ virtutis ex parte alioꝝ qui non habẽt aliquod maius ꝙ virtuoſo retribuant ꝗ̃ honorem.

27 ¶ Dubita. an ſedere in primo loco ſit peccatum? Rñ. Chryſ. ꝙ dñs non vituperat eos qui in primo loco diſcumbunt: ſed qui amant primos diſcubitus ad voluntatem referens non ad factum.

28 ¶ Dubitatur. quia etiam eligentes vltimum locum videntur peccare ex hipocriſi? Rñ. Baſilius dicens occupare vltimũ locũ in conuiuijs iuxta mandatũ dñicum conueniens eſt: ſed rurſus in hunc contentioſe irruere reprobũ tanꝗ̃ interẽptoriũ ordinis ⁊ cauſatiuum tumultus.

¶ Dubi. qꝛ non videtur ꝙ quis cum rubore cedat locum alteri quem cognoſcit ſe digniorem? Reſpond. qꝺ non poteſt eſſe quin aliquis rubor accidat ei q̃ p̄ſumptuoſe elegit primum locum: cũ poſtea oporteat coram tota multitudine cedere. 29

¶ Dubi. qꝛ videtur ꝙ ille qui habebat primum locũ: cedendo alteri qꝺ tenebit ſcꝺm ⁊ non nouiſſimũ? Rñ. ꝙ cum oẽs ordinatim poſt primum ſedeãt. Confuſio magna eſſet quod oẽs ſurgerent a cõuiuio: ſed abeunte primo alij ſtant in ordine ſuo: et ipſe poſt omnes ad ſedendũ vadit. 30

¶ Dubita. qꝛ videtur ꝙ xp̄s doceat querere gloriã vanã cum dicit: tunc erit tibi gloria ⁊c. Rñ. Lyra. qꝺ hec eſt vna parabola vt dictũ eſt ſuperius ⁊ intelligitur ꝙ qui nouiſſimũ locũ tenebit ꝗ̃tum ad humilitatem exaltabitur a deo ad gloriã celeſtem. 31

¶ Dubita. quõ intelligitur omnis qui ſe exaltat humiliabitur. et qui ſe humiliat ⁊c.? Reſpon. Beda in homel. ꝙ qui ſe de meritis eleuat humiliabitur a deo: ⁊ qui ſe de beneficijs humiliat exaltabitur ab eo. 32

☞ Allegorice.

¶ (Ydropicus) recte cõparamus diuiti auaro. ſicut enĩ ille ꝗ̃to magis abundat humore inordinato: tanto ampli⁹ ſitit ſic ⁊ iſte ꝗ̃to eſt copioſior in diuitijs quibus nõ bene vtiẗ tãto ardẽtius talia cõcupiſcit (⁊ recte ydropic⁹ ante phariſeũ curaẗ) quia per alterius egritudinẽ corporis in altero exprimiẗ languor mentis. (Bene autẽ in exemplo bonẽ et

aſinum nolat(vt vel ſapientes ⁊ he
betes vel vtrūqꝫ populuz ſignificet
ſ.iudeū.iugo legis:⁊ gentilem nulla
ratione domitū.oēs eñi a puteo cō
cupiſcentie demerſos dominus ab
ſtrahit quotidie quoqꝫ dñs nos ad
nuptias ſuas inuitat. ⁊ cum intrat
ſuperbos deſpicit:⁊ humilibus ſepe
ſui ſpūs tanta munera preſtans vt
diſcumbentium.ideſt fideliuz cetus
eos admirando gloꝛificet.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur ſic nos hr̄e ne ab ob
ſeruatoꝛibꝰ aliquid in nobis depre
hendi poſſit ꝙ eos iuſte ſcādalizet
⁊ nec obmittere opera virtutum et
miſericoꝛdie etiā ſi tales ex his ſcā-
dalum ſumāt:aduerſarioſqꝫ vince-
re rationibus ⁊ non clamoꝛibus ac
ſemper ⁊ in omnibus humilitatem
amplecti:vt per eam ad altioꝛa ce-
leſtis vite peruenire valeamus.

☞ Anagogice.

¶ Erigimur vt contemplemur do-
mū pꝛincipis mundi in quā xp̄s in
troiuit ⁊ electos ſecum duxit:ſabba
to.i.feſto perpetuo manducare pa-
nem angeloꝝ ⁊ ſatiari ab vberibꝰ
eterne felicitatis in quo nullꝰ aliuz
obſeruabit:ſed omnes ſuis pꝛemijs
contētabunt.in nuptijs agni vnuſ-
quiſqꝫ iuxta merita locum obtine-
bit digniorem : ad quem electi per
viam humilitatis peruenerunt.

¶ Eadem dominica ſecun-
dum oꝛdinem pꝛedicatoꝛum.

Nemo pōt duobꝰ dñis ſeruire.

¶ Feria. iiij . quatuoꝛ tem-
poꝛum Septembꝛis.

Rñdens vnus de turba dixit ad
ieſum Magiſter attuli filium meū
ad te habentē ſpiritū mutū. Marc.
ix. Matthei.xvij. Luce.ix.

Hiſtoꝛia huius euangelij facta
eſt anno etatis xp̄i.xxxij.die.vi.Au-
guſti.in die Iouis.

☞ Hiſtoꝛice.

¶ Quid inter ſe agitarēt dño diſci-
pulos perſcrutanti de turba quidā
reſpōdit ſe ad eū ſuū attuliſſe natuz
ſpiritu vexatū immundo a quo cru
deliſſime addītur:ſuoſqꝫ diſcipulos
fruſtra inuocaſſe:cū nequaqꝫ expel
lere eū valuerint:graue aūt ſibi eſſe
ait dñs incredule cōuerſari genera
tiōi:⁊ ipſam ſincre. verū eiꝰ oblatꝰ
iuſſu vexatus:adeo fuit a demone
alliſus vt ſpumās in terra voluta-
ret:a genitoꝛe itaque percepto ꝙ a
puerilibꝰ ſic afficeret annis quodqꝫ
etiā in ignē quatenus vita pꝛiuaret
pluries inieciſſet:oꝛaret etiā ꝑ dñm
vt ſi remediū quicqꝫ pꝛeſtare poſſet
eoꝝ miſertus id efficeret:retulit ie-
ſus credēti cūcta foꝛe poſſibilia. Ui
deretqꝫ an fidem his pꝛeſtaret . qui
cum fletibus ſe affirmaret credere
ſupplicaret etiam vt ſue dñs incre-
dulitati ſuccurreret hec cernēs do-
minus et demonem expulit et ho-
minem diſcerptum quaſi vita fun-
ctuz incolum eleuauit immūdo co
minatus ſpiritui:ne vlterius holez
ingrederet.cuz vero a dño cauſam
diſcipuli perquiſiuiſſent : cur ⁊ ipſi
hoc nequiuiſſent peragere:nullum
huius generis demoniū reſpondit
eijci niſi oꝛatiōibꝰ ⁊ ieiunijs valere.

Licet nunc diſſoluere
dubia.

¶ Dub.cur rñdit iſte
de turba dño nō euz
interrogāti. Rñ.ꝙ vt
patet ex textu immediate ante hoc
euangelium dñs videns magnam
turbam ⁊ ſcribas conquerentes cū
diſcipulis ſuis interrogauit quid
inter eos conquererent : et tunc iſte
de turba reſpondit:qꝺ ideo conque
rebant:quia a vexato demonem ne-

quiuerant expellere eius diſcipuli.
2 ¶ Dubi.quis fuit iſte de turba ⁊ qs eius filius. R̄ñ.ꝙ nullibi reperi.
3 ¶ Dubit.cur nō preſentauit primo filiū ieſu ſ; diſcipulis eius. R̄ñ.ꝙ vt habef ex textu ante hoc euāgelium xp̄s aſcēderat in mōtē in quo tranſfigurat9 fuit: ⁊ interim venit iſte cū filio ⁊ nō reperto ieſu illum obtulit apoſtolis q̄ remāſerāt Jeſum expectantes deorſum: vt eum ſanarent.
4 ¶ Dub.quomodo ille ſpiritus dicebatur mutus? R̄ñ.quia hominez poſſeſſum mutum reddebat.
5 ¶ Dub.an ſemper obſideretur ille filius a demone? R̄ñ.ꝙ ſic: ſed non ſemper vexabatur niſi in loquela: vt ex textu deducitur.
6 ¶ Dub.quid eſt allidere? R̄ñd.qḋ idez ꝙ nocere: q: componitur ex ad ⁊ ledo: vel vt dicit Lyra allidit.i.in terram proijcit.
7 ¶ Dub.quid eſt ſpumare. R̄ñd. qḋ ſpuma dicitur a ſpuo: vt dicit Catholicon. ⁊ ita ſpumabat ideſt ſaliuam emittebat.
8 ¶ Dub.cur ſtridebat dētibus? R̄ñ. qḋ propter vehementem dolorem illatum a ſpiritu.
9 ¶ Dub.quomodo aereſcebat. Reſpondet.i.deſiccabatur.
10 ¶ Dub.cur dn̄s r̄ñdet o generatio incredula ⁊c. R̄ñ.Chu.ꝙ cuz iſte in medio turbarū diſcipulos incuſaret dn̄s corā plebe multo magis hoc ei imputat non ſolum in perſonā eius accuſationē intendens ſed in perſonam omnium indeorum.
11 ¶ Dub.cur dn̄s loquif oībus cum iſte ſolus r̄ñdiſſet? R̄ñ.qui ſupra. ꝙ probabile eſt multos preſentiū ſcandalizatos ea que non conueniebāt de diſcipulis cogitaſſe. Jdeo dominus turbe loquitur.
12 ¶ Dubi.cur dicit q̄diu patiar vos ⁊c. R̄ñd.qui.ſ̄.ꝙ in hoc oſtendit et ad mortem ſe deſiderari: ⁊ graue ei eſſe cum illis conuerſari.
¶ Dub.cū dominus videretur iratus.cur ſanauit eū iubēs ad ſe afferri. R̄ñ.Beda.in homil. ꝙ nō erat iratus homini ſed vitio. 13
¶ Dub.cur p̄miſit dn̄s in preſentia ſua grauius vexari obſeſſum? R̄ñ. Chriſ.ꝙ propter patrem pueri: vt cū vexantem demonem videret ad fidem futuro miraculo traheretur. 14
¶ Dubit.cur diabolus tūc vexabat eū fortꝰ. R̄ñ. Lyra.q: vidēs ſe cito eijciendū faciebat peius ꝙ poterat. 15
¶ Dub.cur dn̄s interrogat de tempore vexationis cū illud ſciret? R̄ñ. Lyr.ꝙ non ex ignorātia interrogat: ſed vt ex reſponſione patris appareret omnibus diuturnitas paſſionis ⁊ difficultas curatiōis: vt ex his miraculum eſſet euidens. 16
¶ Dub.cur infantia permiſit deus eum vexari? R̄ñ.Beda.ꝙ propter peccatum originale. 17
¶ Dub.cur potiꝰ mittebat in ignē ⁊ aquam q̄ alibi? R̄ñ.ꝙ etiam allidebat eum in terram: ſed pater hoc dixit oſtēdens ꝙ querebat diabolꝰ eum occidere: ⁊ in igne eſt maius periculum propter combuſtionem: ⁊ in aqua propter ſubmerſionem: ideo potius de his dixit. 18
¶ Dubit.cur diabolus non interfecit eum? Reſpō.quia non fuit a deo permiſſus. 19
¶ Dub.cur dicit ſed ſi quid potes. R̄ñ.glo.ꝙ manifeſtat ſe de eius potentia dubitare. 20
¶ Dub.cur dicit pater miſertus noſtri, cum ſolus filius vexaretur? R̄ñ. gl.ꝙ propter miſeriaz filij patientis ⁊ patris qui compatiebatur. 21
¶ Dub.an aſſentire his que ſunt fidei ſit a nobis vel a deo? R̄ñ.ſ.Th. ij.ij.q.vſ.artic.J.ꝙ eſt a deo interius mouente per gratiam. 22

23 ¶ Dubi. quõ oĩa poſſibilia ſunt credenti? Rñ. Hiero. ꝙ ea que in nomine ieſu. i. ſalutis poſtulantur oĩa poſſibilia ſunt credenti.

24 ¶ Dubi. quõ credere eſt cauſa impetratiõis bñficij? Rñ. Ly. qꝛ fides credentis meretur de congruo: vt ei detur beneficium per potentiam dei.

25 ¶ Dubit. cur dñs huic dicit ſi potes credere ꝛc. Et leproſo dixit: volo mũdare? Rñ. Beda. ꝙ quilibet accepit congruum ſue petitionis reſpõſum qꝛ iſte ait ſi quid potes adiuua nos ꝛ dominus ſi potes inquit credere. Leproſus vero fideliter clamabat domine ſi vis potes me mundare: et ſecundum ſuam fidem dominus reſpondit volo mundare.

26 ¶ Dubi. quid intelligebat ieſus dicens. Si potes credere ꝛc. Reſpon. Chryſo. ꝙ dicit tale eſt: tante eſt virtutis apud me ſuperabundantia vt non ſolũ hoc poſſim: ſed ꝛ alios hoc faciam operari: quare ſi credideris vt oportet: ꝛ hunc ipſe curare poteris ꝛ alios multos.

27 ¶ Du. cur dñs iſta ſibi dicebat? rñ. qui ſupra. vt eũ ad fidem reduceret.

28 ¶ Dubi. qꝛ videtur contradictio in eius verbi dum dicit credo ꝛ poſt ad iuua incredulitatem meam. Reſpõ. Lyra. ꝙ hic non erat omnino incredulus: quia dixit credo. Sed dixit incredulitatem ſuam fidei ſue imperfectionem: quam petebat a chriſto ſuppleri ꝛ perfici.

29 ¶ Dubi. cur lachrymatus eſt dicẽs. credo ꝛc. Rñ. Hiero. ꝙ fides cum lachrymis optata vota capit.

30 ¶ Dubi. cur ieſus vocat ſurdum ſpiritum cũ ſupra pater dixerit ꝙ erat ſolum mutus? Rñ. Lyr. ꝙ erat ſpũs ſurdus ꝛ mutus non formaliter ſed effectiue: qꝛ in puero obſeſſo auditũ impediebat ꝛ loquelam.

31 ¶ Dubi. cur dñs dixit ei: ego precipio tibi. Rñd. Chryſ. ꝙ hoc attribuitur diuine poteſtati.

32 ¶ Dub. cur precipit ne amplius ingrediatur in eum? Rñ. qui ſupra. ꝙ in hoc oſtendit quia ad reintrandũ promptus erat: quia ille nondũ erat in fide perfectus.

33 ¶ Dubi. cur permiſit dñs coram ſe eum deſcerpere ita acriter? Rñ. Ly. vt per hoc magis declaretur chriſti virtus: quia ad tactum chriſti ſurrexit perfecte curatus.

34 ¶ Dubi. cur diſcipuli interrogarũt dominũ: cur ipſi non potuerant demonium eijcere? Rñd. Chryſo. quia timebant ne forte collatam ſibi gratiam amiſiſſent: cum iam ab alijs demonia eieciſſent.

35 ¶ Dubi. cur expectauerunt eum interrogare vſqꝫ quo ingreſſus fuit domũ. Rñ. Ly. qꝛ ſecreto acceſſerũt timẽtes ne culpa eorũ hoc accidiſſet.

36 ¶ Dubita. cum Mattheí. xvij. c. dicatur quod propter incredulitatem apoſtolorum ipſis poſtoli nõ potuerant eijcere demonem. Cur hic dicit ꝙ non poteſt eijci niſi in ieiunio et oratione? Reſpõ. Lyra. ꝙ vtraqꝫ cauſa tenendum eſt eos nõ potuiſſe expellere ambabus ſimul in diſcipulis concurrentibus.

37 ¶ Dub, nunquid apoſtoli erant increduli? Rñ, qui ſupra. ꝙ poſtꝙ incurrerunt motum turbationis ꝛ inuidie cõtra alios apoſtolos conſequẽter incurrerũt quendam torporeꝫ in fide: quia vnum peccatum attrahit aliud ex quo ſecundum eſt quod nõ potuerunt demoniacum curare.

38 ¶ Dubi. cur non niſi per orationem ꝛ ieiunium poterat expelli? Reſpon. qui ſupra. ꝙ in expulſione illius demonis requirebatur ſubiectio carnis ad ſpiritum que fit per ieiuniuꝫ ꝛ magna eleuatio ſpiritus in deum que fit per orationem.

39 ¶ Dubi. ꝙ genus demonioꝛuꝫ erat illud? Rñ. Theophilus. ꝙ lunaticorũ vel intelligit ſimpliciter omne genus demonioꝛum.

40 ¶ Dub. q̄s dꝫ ieiunare in expulſiõe demonũ. Rñd. Theophi. qḋ opoꝛtet ieiunare eũ q̄ curari tꝫ ⁊ illũ qui curat. ſic em̄ vera oꝛatio perficiꝭ cũ cõiungiꝭ oꝛationi ieiuniũ: q̄ñ non grauatur qui oꝛat ſed ſobꝛius eſt.

41 ¶ Dub. cur xp̄s non ieiunauit neqꝫ oꝛauit in hac expulſione? Reſpon. ꝙ abſqꝫ his poterat eiicere cum eſſet deus: ⁊ in quantũ homo habebat carnem ſubiectam ſpiritui ⁊ mentẽ eleuatam in deum.

☞ Allegoꝛice.

¶ (Iſte vexatus) eſt populus gentilis (qui ſurdus fuit ⁊ mutus) non audiendo dei monita nec ipſum laudãdo (alliſus) a demone pertrahendo in peccatũ ſpumans in voluptatib9 carnalibus. (ſtridens dentibus) cõtra chꝛiſtianos (areſcens) nullã humiditatem charitatis habens (qui non potuit liberari) a nuntiis dei miſſis ante aduentuꝫ chꝛiſti: qui ab infantia obſeſſus fuit: quia in idololatria nutritus (⁊ in ignem ac aquaꝫ miſſus) cum quidam ignem: quidaꝫ vero aquaꝫ adoꝛarent: (ꝙ dominus communiatur ſpiritui ⁊ non vexato (ſignificat ꝙ vitia redargui debent: ⁊ homo amari ⁊ reſoueri debet (ꝙ omnia dicit dominus poſſibilia credenti) ſignificat multos gentilium multa poſt conuerſionem ⁊ magna ex fide operatos fuiſſe. demonqꝫ ſibi videns exitium imminere quicquid mali potuit cõtra chꝛiſti fideles perpetrare fecit ⁊ tunc factus eſt ſicut moꝛtuus: quoniam dicitur eis moꝛtui eſtis: ⁊ vita veſtra abſcondita eſt cum chꝛiſto in deo: ⁊ eleuatus a domino ab immunditia idoloꝛum ⁊ a ceteris vitiis quibus tenebatur aſtrictus ſaluti eſt reſtitutus.

☞ Tropologice.

¶ Docemur in aduerſitatib9 recurrere ad dñm: ⁊ patiẽter eas ſufferre ⁊ quatenus expediat tranſire p ignẽ ⁊ aquam inſtruimur etiam vt abiecta incredulitate fideles ſimus et ſi ignoꝛantes ſimus in pertinentibus ad ſalutem interrogare maioꝛes vt nos doceant viam domini: vtqꝫ contra inimicum humane ſalutis armemur ieiunio ⁊ oꝛatione.

☞ Anagogice.

¶ Cõtẽplari cõſentaneum eſt dexteram xp̄i: que nos a manibus inimici eleuat: ⁊ ad eterna gaudia perducit inſpirando: vt opera virtutum amplectamur quibus mediantibus ad ipſa gaudia peruenire valeamus.

¶ Feria ſexta quatuoꝛ tempoꝛum ſeptembꝛis.

Rogabat ieſum quidam phariſeus. Uide fe. f. v. de paſſione.

¶ Sabbato quatuoꝛ tempoꝛum ſeptembꝛis.

Arboꝛem fici habebat quidam. Luce. xiij.

Hec verba locutus eſt dominus anno etatis ſue. xxxij. die. j. Apꝛilis die mercurij.

☞ Hiſtoꝛice.

¶ Ficulneam quandã ſua in vinea dñs vinee cultoꝛi mandauit vt ſuccideret: cum iam annis tribus in ea fructũ nihil reperiſſet: rogatu anteꝫ viniatoꝛis vt per annũ adhuc vnuꝫ eam permitteret quatenus ſi in ea fructus excreſceret cõſeruareꝭ alias abſcideretur annuit dñs. Hanc dñs cum dixiſſet parabolaꝫ quandoqꝫ a decẽ ⁊ octo annis mulierem inclinatam que nec reſpicere celuꝫ poterat ob infirmitatem vocatam ad ſe ſa

nitati reſtituiſſet illaq; altiſſimum
glorificaret: indignatus fuit Archi-
ſinagog9: turbāq; admonebat vt ſex
pro infirmitatib9 curandis diebus
libere accederent: non ſabbato in
quo nihil ex lege agere licebat. Dñs
aūt eos ypocritas compellans ait
cur hāc abrahe filiā tot annis egri-
tudine detētā non licuit ſabbato li-
berari: cū iumēta ipſi ſabbato a pre-
ſepio ſoluant vt eorum auferant ſi-
tim. His aduerſarij dictis rubore p-
fuſi ſunt: omni gaudente pplo de ci9
glorioſis operibus.

Inſiſtendum eſt dubio-
rum declarationi.

1 ¶ Dubitatur cur domi-
nus introduxit hāc pa-
rabolā. Reſpōdet Ly-
ra qđ vt induceret iudeos ad peni
nitentiam ratione ſumpta ex simili-
tudine arboris que preſcinditur niſi
faciat fructū: ita ipſi a vita pſcindē-
di forēt niſi fructū penitētie facerēt.

2 ¶ Dubitatur que eſt interpretatio
parabole? Reſpon. Lyra q literali-
ter ſic poteſt exponi (arborem fici)
id eſt gentem iudaicam. (Habebat
quidam) id eſt ipſe deus (plantatā
in vinea ſua) .i. iudea. (Dixit autem
ad cultorem vinee) .i. ad angelum
cuſtodem ꝛ prepoſitum illi genti.
(Ecce anni tres ſunt) .i. tria tempo-
ra) ſcilicet legis prophetarum ꝛ pre
dicationis Chriſti in quibus deus
querēs fructū bonoꝝ opeꝝ i iudeis
nō inuenit niſi in paucis valde qui
quaſi nihil cōputantur reſpectu tā-
te multitudinis vt pꝫ pdicta tempo
ra cōſideranti. (Succide ergo illā)
quia merebantur occidi ꝛ de terra
illa eijci: ꝛ angelus cuſtos dixit. (do
mine dimitte illam) quia angeli cu-
ſtodes rogant dñm pro cuſtoditis:
ꝛ ita dilata eſt p q̄draginta annos
poſt paſſionem chriſti (vſq; dum fo
diam circa illam) comminando ter
rorem diuinorum iudicioꝝ (ꝛ mittā
ſtercora oſtendendo eis feditatē ꝛ
abhominationē peccatorū ſuorū p
que ſolēt homines penitere de pec-
catis ſuis) ꝛ ſi quidē fecerit fructum
(qꝛ multi de iudeis in illis quadra
ginta annis penituerunt ꝛ conuerſi
ſunt ad fidē fructū bonorum operū
facientes: vt patet Act. ij. ꝛ in pluri-
bus alijs locis. Sin autē in futurum
ſuccides eā: qꝛ impenitentes in ſua
pfidia pmanētes fuerūt occiſi ꝛ ca-
ptiuati per Titum ꝛ Veſpaſianum.
¶ Dubitatur cur deus intelligitur 3
per quidam. Reſpond. qui ſupra. q
perfectio dei ꝛ pprietas non poteſt
a nobis exprimi aliquo determina-
to nomine ſecundum qđ dicitur. ſex
ta propoſitiōe de cauſis cauſa prima
ſuperior eſt omni narratione ideo
dicitur. quidam indeterminate.
¶ Dubit. quis angelus erat cuſtos 4
gentis iudaice. Reſpon qui. ſ. q mi-
chael vt habetur Daniel. x. cap.
¶ Dubita. quomodo occupat terrā 5
ficulnea? Reſpond. quia in illo loco
in quo erat terra: nullum fructum
producebat quem produxiſſet ſi nō
fuiſſet ibi ficulnea.
¶ Dubitatur cur potius ſynagoga 6
aſſimilatur ficulnee q̄ alteri arbori?
Rñd. Ambro. qm̄ hec ſola arbor ab
initio germinat poma pro floribus
ꝛ poma decidūt vt poma ſuccedant
manent tamē aliqua priorū parata
nec decidunt. Et eñ primus ſynago
ge popul9 veluti inutilis decidit fru
ctus vt de pinguetudine religionis
antique nouus eccleſie pplꝰ emer-
geret: primi tñ ex iſrael groſſi matu-
reſcentes exēplo pulcherrimoꝝ gr̄a
fructū ceteris preſtiterunt: qb9 dicit
ſedebitis ſuper duodecim thronos.
¶ Dub. cur dñs querit fructū ſciēs
nullum eſſe? Reſpond. qui ſupra. q 7

querebat:nō quia fructum ficulnee deeſſe neſciret:ſed vt oſtenderet in figura quia fructum ſynagoga iam habere deberet.
8 ¶ Dub. cur potius docebat in ſynagoga ꝙ̄ alibi. Rñ. Chryſ. quia in nullo dubitabat nec aliquid contra legem moyſi ſtatuens.
9 ¶ Dub. cur potius in ſabbato docebat ꝙ̄ alijs diebus? Rñ. qui ſupra. q2 tunc iudei legi vacabant.
10 ¶ Dubitat̄ quis ſpiritus erat huius mulieris. Rñ. Cirillus. qđ ideo dicit ſpiritum quia mulier hec patiebat̄ atrocitate diaboli.
11 ¶ Dubita. cur tot annis eam deus permiſit affligi? Reſpond. qui ſupra quod aut propter propria eius crimina: aut propter tranſgreſſionem ade: ob quā humana corpora infirmitatem ⁊ mortem incurrerunt.
12 ¶ Dubita. cur talem poteſtatem dat deus demoni. Rñ. qui ſupra. vt homines mole aduerſitatis depreſſi velint ad meliora tranſire.
13 ¶ Dub. cur euāgeliſta ita oīa ſigillatim narrat de hac muliere? rñ. Lyr. ꝙ vt miraculum ſequens maius et euidentius oſtendatur.
14 ¶ Dubi. cur fecit eam venire ad ſe Rñ. q2 vt omnes intuerent̄ eā ⁊ miraculum manifeſtius oſtenderetur.
15 ¶ Dubi. cur dicit ſibi dimiſſa es ab infirmitate tua? Rñ. Cirillus. ꝙ hec vox fuit aptiſſima deo plena maieſtate ſuperna. fugat enim morbum imperatorio motu.
16 ¶ Dubi. cur ſtatim erecta eſt? Rñd. Lyra. quia licet per naturā poſt ſint alique infirmitates curari nō tamē in inſtanti.
17 ¶ Dubi. cur indignabatur archiſynagogus. Rñd. Cirillus qđ ingrate ſynagoge preſul poſtꝙ̄ vidit feminā humi repentē ſolo tactu erectā: ⁊ diuina referentē magnalia ardēs diſſi glia irretit̄ inuidia: arguitq3 miraculū ꝙ̄ſi videret̄ ſolicitari ꝑ ſabbato.
¶ Dubi. q̄s dicit̄ archiſynagogus? 18
Rñ. ꝙ dicitur ab archos ꝙ eſt princeps ⁊ ſynagoga quaſi princeps vel qui preeſt ſynagoge.
¶ Dubita. ſi erat de precepto vt ſex 19
dies operent̄: q2 dicit opo. tet. Rñd. ꝙ ly. oportet exponitur. i. licet.
¶ Dub. cur dicit ypocrite in plurali 20
cū ſoli archiſynagogo loqueret̄. R. ꝙ huic loquēdo oib9 alijs archiſynagogis in eius pſona loquebat̄ ꝙ̄ oēs erant ypocrite: quia alia gerebāt in corde ⁊ alia ſuperficialiter oſtendebant hominibus.
¶ Dub. cur archiſynagogus nō com- 21
patiebat̄ illi mulieri. R. q. ꝙ male bat mulierē tāꝙ̄ q̄drupedia cernere terrā: quā hoīm ſtaturā recipere dūmō chriſtus non magnificaretur.
¶ Dubi. an chriſtus ſemp cōfunde- 22
ret aduerſarios rōnibus. Rñ. Lyra. ꝙ aliqñ confundebat eos exēplis ſicut hic. aliqñ miraculis ſicut Luc. v. dicens. Ut autem ſciatis quia filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata ait paralytico ſurge: aliquādo ſcripturis ſicut Matt. 21. nunꝙ̄ legiſtis quia ex ore infantium ⁊ lactentiū perfeciſti laudē. aliquādo rationibus certis: ſicut Matth. ij. c. Cuius eſt imago hec ⁊ ſuperſcriptio. aliqñ teſtimonijs: vt Joā. v. c. Uos miſiſtis ad Joannē et teſtimonium perhibuit veritati.
¶ Dubita. cur cum dicit paralytico 23
ſurge tolle grabatum non conuincit eos exēplo ſicut nunc. Reſpond. Chryſoſt. ꝙ nunc conuincit eos per dignitatē patris dicens. pater meus vſq3 modo operatur ⁊c.
¶ Dub. cur eius aduerſarij erubeſce- 24
bant. Rñ. Ciri. ꝙ eo: q2 non erat eis quid reſponderent. ſed ipſi ſibiipſis erant irrefragabilis reprehenſio.

25 ¶ Dub. cur popul9 gaudebat. Rñ. Cirillus. ꝙ gaudebat quaſi cõmoda ex miraculis conſequens.

26 ¶ Dub. qũo oīs popul9 gaudebat ſi aliqui erant aduerſarij eius. R. ꝙ ſupra. ꝙ hic accipitur omnis populus pro maiori parte populi per figuram ſynecdoche.

☞ Allegorice.

Uide dub. 2. Item.

¶ (Quod dñs docebat ſabbatis in ſynagoga) ſignificat doctores in feſtis predicantes (mulier curua) eſt humana natura ad peccatum corruens. que q2 fructū obedientie ferre noluit ſtatum rectitudinis amiſit. (ꝙ. 18. annis infirma fuit: quia ſenarius numerus in trigonum ductus. 38. facit: homo qui ſexto die factus eſt perfecta opera habere noluit: ſed ante legē ſub lege atque in exordio inchoātis gratie infirmus extitit. 18. annis mulier curua fuit ꝙ ergo ſignauit triennium in ficulnea. hoc. 18. anni ī illa muliere. (ſurſum aſpicere non poterat) quia ſurſuz corda: ſine cauſa audiebat. (Uocauit eam dominus ⁊ erexit): quia illuminauit ⁊ audiuit. (opus aūt ſabbati) ſignū futuri eſt ꝙ vnuſqſqʒ ꝑfunct9 lege ⁊ gratia ꝑ miſericordiā dei corpore fragilitatis moleſtijs exuet̃ (ꝙ bos ⁊ aſinus ad adaquandū ducunt̃) ſignificat ꝙ iudaic9 et gētilis popul9 ſitim corporis eſtuſqʒ mūdi huius dominici fontis vbertate; deponet: ⁊ ſic per euocationem duorū populorum eccleſiam ſaluaʒ futuram. (filia autem abrahe) eſt anima quecunqʒ fidelis. Idem ergo myſtice eſt bouem vel aſinum ſolutum a preſepio ad potuʒ duci quod eſt filiam abrahe a vinculo noſtre inclinationis erigi.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur fructuʒ boni operis ſemꝑ ꝓducere. Itē ne proximū ſubito feriamus: ſʒ ſuſtineamus vt videre poſſimus ſi valeret adhuc fructū facere: ſed arguendo ⁊ cõmouendo eū adhuc ꝓuocemus: vtqʒ in eccleſijs libēter dieb9 feſtis vacemus predicatiōes audiēdo. Inuidiā quoqʒ vitem9 ⁊ indignationē. (Itē ſex diebus operari). i. in ſudore vultus noſtri veſcamur pane noſtro: vt in ſabbato celeſtis glorie requieſcere valeamus (ſoluamus quoqʒ bouem et aſinū. i. carnē ⁊ ſenſualitatē (a preſepio). i. a terrenis voluptatibus (et ducamus ad adaquādū) ad fonteʒ gratie: que filias facit veri abrahe animas: ⁊ ſoluit a ligaminibus ſathane: et ſic demones inimici noſtri erubeſcent: ⁊ omnes angeli letabuntur: qui gaudent ſuper peccatoribus penitentiam agentibus.

☞ Anagogice.

¶ Contēplemur diuinam bonitatē que ficū. i. humanam naturam plātauit. ideſt plaſmauit in vinea ſua vt eternam cōſequeret̃ beatitudinē et inebriaretur ab vbertate vuarum. i. delectationum: qui ⁊ pro nobis paſſus eſt: ne ipſa noſtra natura ſuccideretur: ſed fodit in ea ipſe torcular ſanguinē fundendo: ⁊ ſtercora poſuit. i. iniquitates noſtras portauit ſanans nos ab infirmitatibus noſtris quibus in limbo detenti nequibamus ſurſum reſpicere: erigēs nos ſua valida manu et ad celeſtem gloriā perducens vbi ille q̄ dignat9 eſt inter bouē ⁊ aſinū naſci ſedet a dextris dei in excelſis: adaquando beatos aqua egrediēte de tēplo a latere dextro: gaudentib9 oībus celeſtibus ciuib9: in his q̄ glorioſe ⁊ triumphanter egit: erubeſcentibus omnibus demonibus infernalibus ſuis

aduerſariis: ⁊ omni populo ſancto
rum eum glorificante.

¶ Dñica decima ſeptima poſt penthecoſten.

Acceſſerũt ad ieſuȝ ſcribe ⁊ pha
riſei ⁊ interrogauit eum vnus legis
doctor Matt.22.

Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno domini.33.die.22. Mar-
tij.in die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Saduceis a dño ſuperatis pha-
riſeũ intelligentes aduerſus dñm
cõuenerant: et vni ex eis in lege do
cto interroganti quodnã legis pre
ceptum erat magnum: cum reſpon
diſſet quod maximuȝ foret diligere
deum toto conatu ⁊ huic ſecunduȝ
ſimile exiſtere quod proximus dili-
gatur: et in his duobus legem vni-
uerſam comprehendi ac pendere.
Cunctos autem interrogauit domi
nus qd de chriſto ſentirent: et cuius
eſſe filium autumarent: qui cũ Da-
uid eũ filium dixiſſent rogauit do-
minus quonam igitur pacto ſuum
dauid diceret dominum ex pſal.cix.
Huic autem ſatis obiectioni facere
eorum nemo ſciuit. nec ex illa hora
ipſorum quiſpiam eum preſumpſit
vlterius interrogare.

Tollantur nunc ſe offe-
rent: ⁊ dubia.
1 ¶ Dub. quõ chriſtꝰ im
poſuit ſilẽtiũ saduceis.
Rñ. quod vt habetur
ante hoc euangelium: cum ſaducei
interrogaſſent dominuȝ cuius in re
ſurrectione mulier que habuerat
ſeptem viros eorum eſſet dominus
demonſtrauit quod in reſurrectio-
ne non nubent neq̧ nubentur: ⁊ ſic
eos confudit.
2 ¶ Dub. cũ quibus cõuenerũt pha-
riſei? Rñ. Hierony. ꝙ cũ ſaduceis.
¶ Dub. quõ potuerũt cũ eis cõueni 3
re cũ eſſent cõtrariarũ opinionum.
Rñ. Hiero. ꝙ hoc nõ obſtante ꝯue
nerũt ſimul in perſecutione chriſti.
¶ Dub. cur tot venerũt ad eũ? Rñ. 4
Chriſ. in homil. vt multitudine vin-
cerent quem ratione ſuperare non
poterant.
¶ Dub. cur ſoluȝ vnus interrogat. 5
Rñ. qui ſupra. ꝙ vt ſi viciſſet qui lo-
quebatur omnes fuiſſent viſi victo
res. Si autem victus fuiſſet ſolus vi
deretur confuſus.
¶ Dub. cur querit de magno man- 6
dato. Rñ. Hiero. ꝙ vt cum omnia
que deus mãdauit magna ſint: quic
quid reſpõdeat habeat occaſionem
calumniandi.
¶ Dub. an legis ſpiritus cõuenien 7
ter interrogauerit dominum de ma
gno mandato? Rñ. Chriſ. ſup Mat.
qđ non: quia ille debet interrogare
de maiore iuſtitia qui iam minoreȝ
impleuit: ſed phariſeus interroga-
bat de magno mandato qui nec mi
nimum obſeruabat.
¶ Dub. cur preceptum de dilectio 8
ne dei dicit maximũ? Rñ. ꝙ ideo qꝛ
omnes virtutes in ſe continet.
¶ Dub. an inter mandata legis ali 9
qua ſint maiora alijs. Rñ. Orig. qđ
ſic ex ſentẽtia dñi etiã vſq̧ ad mini-
ma vnum eſt infirmius altero.
¶ Dub. cur dicit primũ cum in lege 10
ſint alia priora. Rñ. q̇ ſupra. ꝙ dicit
primũ non pro ordine ſcripture: ſed
pro dignitate virtutis.
¶ Dub. cum dicat ⁊ ſcđm ſimile eſt 11
huic videt ꝙ ſit maximũ mãdatũ di
ligere proximũ. Rñ. Magiſter hiſto.
ſcho. ꝙ dicit ſimile: qꝛ eſt diligere ſimi
li deo: ꝙ homo eſt imago dei: non
igitur eſt equale primo: ſed ſimile ⁊
quãtũ ad rem: quia eſt de re ſimili: ⁊
quantuȝ ad actum quia eſt de actu
dilectionis.

12 ¶ Dubit. qꝛ cũ charitas ſit vna virtus videtur qđ non debuerint dari duo precepta de charitate? Rñ. ſan. Tho. ij. ij. q. xliiij. ar. ij. ꝙ licet charitas ſit vna virtus: habet tamẽ duos actus quorum vnus ordinatur ad alium ſicut ad finez: ⁊ cum precepta dentur de actibus virtutũ oportuit eſſe duo precepta charitatis.

13 ¶ Dubita. qꝛ cum quatuor diligere debeamus ſcz deum, nos proximuz ⁊ corpus propꝛium. videtur ꝙ quatuor pcepta debuerint dari de charitate? Reſpon. qui ſupra. ꝙ ſufficit duo precepta: vt patet ex textu euangelij: ⁊ licet quatuor ſint ex charitate diligenda: tñ vt dicit Auguſt. in. j. de doctrina chriſtiana. de dilectiõe ſui et corporis ꝓprij nulla precepta danda erant: qꝛ quantumcunqꝫ homo excitat a charitate remanet illi dilectio ſui ⁊ corporis proprij.

14 ¶ Dubi. qũo lex pendet? Rñd. Auguſt. de queſtio. Euãg. pendet. i. illi refertur vbi habet fidem.

15 ¶ Dubita. qũo vniuerſa lex ad hec duo precepta refertur? Rñ. Rabanus. ꝙ ad hec duo pcepta pertinet totus decalogus. Precepta quidez prime tabule ad dilectionẽ dei. Precepta ſecunde ad dilectionẽ ꝓximi.

16 ¶ Dubita. qũo prophete pendent? Rñ. Origen. ꝙ qui omnia impleuit que ſcripta ſunt de electione dei et proximi. dign9 eſt magnas gratias a deo percipere vt intelligat omnez legem ⁊ prophetas.

17 ¶ Dubit. cur interrogauit eos dñs de xp̃o cuius filius eſſet? Rñ. Chryſ. ꝙ vt ipſa interrogatio oſtẽderet eis quis eſſet: ſcz qđ eſſet deus ⁊ homo.

18 ¶ Dubi. cur reſpõderunt ꝙ eſſet filius dauid? Rñ. q. ß. qꝛ ipſi exiſtimabant xp̃m debere eſſe purũ hoīem.

19 ¶ Dubi. cur potius dixerunt dauid q̃ abꝛahe vel aliorum? Rñ. qꝛ dauid fuit primus rex ex quo xp̃s deſcendere debebat ⁊ cui fuerat facta promiſſio ꝙ de ventris ſui fructu poneret ſuper ſedem ſuam.

¶ Dubit. cur adhuc dicit. Quomodo ergo dauid vocat eũ dñm ⁊c. R. ꝙ vt ex hoc cõuinceret eos xp̃m nõ ſolum hominẽ eſſe: ſed etiam deum. 20

¶ Dubita. qũo dicitur filius et dominus dauid? Reſpon. Hieron. ꝙ eſt filius ſecundum carnem: et dñs ſecundum diuinitatem. 21

¶ Dubit. cur dauid dicitur vocare dñm in ſpiritu? Reſpon. qui ſupra. ꝙ eum ſic vocat: non propꝛia voluntate: ſed ſpiritu ſancto. 22

¶ Dub. cur dicit donec ponã inimicos tuos? Rñ. Chryſ. in homel. ꝙ vt timeant ⁊ ſaltem ita eos inducat. 23

¶ Dub. qñ ponet inimicos ſuos ⁊c. Rñ. Lyꝛ. ꝙ in iudicio qñ omnia ſubijcientur perfecte homini xp̃o. ſicut ſcabellum ſubijcitur pedibus. 24

¶ Dubit. quis eſt iſte dñs qui dixit dño ⁊c. Reſpon. glo. dominus. i. pater dixit dño meo. i. filio. qđ dicere eſt generale. Sede a dextris meis: vt ſit equalis in diuinitate ſecundũ qđ deus vel in potioribus bonis ſecundum quod homo. 25

¶ Dub. qꝛ videtur ꝙ poſtq̃ inimici xp̃i fuerint ſubiecti ꝙ poſt non ſedebit a dextris dei? Rñ. Remi. ꝙ donec ponit̃ ꝓ infinito: vt ſit ſenſus ſedebit ſemper: ⁊ inimici cui in ſempiternum ſubijcientur pedibus tuis. 26

¶ Dubi. nunquid filius põt inimicos ſibi ſubijcere? Reſpon. glo. ꝙ a patre inimici ſubijciantur filio: non infirmitatem filij ſed vnitatem nature ſignificat. nam et filius ſubijcit inimicos patri quia patrem clarificat ſuper terram. 27

¶ Dubit. quid vult concludere dominus cum dicit. Si ergo dauid vocat eum ⁊c. Reſpon. Lyꝛa. q. d. cum 28

aduerſarijs: ⁊ omni populo ſancto
rum eum gloꝛificante.

❡ Dñica decima ſeptima poſt penthecoſten.

Acceſſerũt ad ieſu3 ſcribe ⁊ pha
riſei ⁊ interrogauit eum vnus legis
doctoꝛ Matt.22.

Hiſtoꝛia huius euangelij facta
eſt anno domini.33.die.22. Mar
tij.in die martis.

☞ Hiſtoꝛice.

❡ Saduceis a dño ſuperatis pha
riſei id intelligentes aduerſus dñm
cõuenerunt: et vni ex eis in lege do
cto interroganti quodnã legis pꝛe
ceptum erat magnum: cum reſpon
diſſet quod maximu3 foret diligere
deum toto conatu ⁊ huic ſecundu3
ſimile exiſtere quod proximus dili
gatur: et in his duobus legem vni
uerſam compꝛehendi ac pendere.
Cunctos autem interrogauit domi
nus qd de chꝛiſto ſentirent: et cuius
eſſe filium autumarent: qui cũ Da
uid eũ filium dixiſſent rogauit do
minus quonam igitur pacto ſuum
dauid diceret dominum ex pſal.cix.
Huic autem ſatis obiectioni facere
eoꝛum nemo ſciuit.nec ex illa hoꝛa
ipſoꝛum quiſpiam eum pꝛeſumpſit
vlterius interrogare.

Tollantur nunc ſe offe
rent: a tubia.
1 ❡ Dub.quõ chꝛiſtꝰ im
poſuit ſilẽtiũ saduceis.
Rñ.quod vt habetur
ante hoc euangelium: cum ſaducei
interrogaſſent dominu3 cuius in re
ſurrectione mulier que habuerat
ſeptem viros eoꝛum eſſet dominus
demonſtrauit quod in reſurrectio
ne non nubent neq; nubentur: ⁊ ſic
eos confudit.
2 ❡ Dub.cũ quibus cõuenerũt pha
riſei? Rñ. Hierony.ꝙ cũ saduceis.

❡ Dub.quõ potuerũt cũ eis cõueni 3
re cũ eſſent cõtrariarũ opinionum.
Rñ. Hiero.ꝙ hoc nõ obſtante 9ue
nerũt ſimul in perſecutione chꝛiſti.
❡ Dub.cur tot venerũt ad eũ? Rñ. 4
Chꝛiſ.in homil.vt multitudine vin
cerent quem ratione ſuperare non
poterant.
❡ Dub.cur ſolu3 vnus interrogat. 5
Rñ.qui ſupra.ꝙ vt ſi viciſſet qui lo
quebatur omnes fuiſſent viſi victo
res. Si autem victus fuiſſet ſolus vi
deretur confuſus.
❡ Dub.cur querit de magno man 6
dato. Rñ. Hiero . ꝙ vt cum omnia
que deus mãdauit magna ſint: quic
quid reſpõdeat habeat occaſionem
calumniandi.
❡ Dub.an legis ſpiritus cõuenien 7
ter interrogauerit dominum de ma
gno mandato? Rñ.Chꝛiſ.ſup Mat.
qđ non: quia ille debet interrogare
de maioꝛe iuſtitia qui iam minoꝛe3
impleuit: ſed phariſeus interroga
bat de magno mandato qui nec mi
nimum obſeruabat.
❡ Dub.cur preceptum de dilectio 8
ne dei dicit maximũ? Rñ.ꝙ ideo q2
omnes virtutes in ſe continet.
❡ Dub.an inter mandata legis ali 9
qua ſint maioꝛa alijs. Rñ. Aug. qđ
ſic ex ſentẽtia dñi etiã vſq; ad mini
ma vnum eſt inferius altero.
❡ Dub.cur dicit primũ cum in lege 10
ſint alia pꝛioꝛa. Rñ.q ſupra.ꝙ dicit
primũ non pꝛo oꝛdine ſcripture: ſed
pꝛo dignitate virtutis.
❡ Dub.cum dicat ⁊ ſcdm ſimile eſt 11
huic videt ꝙ ſit maximũ mãdatũ di
ligere pꝛimũ. Rñ. Magiſter hiſto.
ſcho.ꝙ dicit ſimile: q2 eſt de re ſimi
li deo: ꝙ homo eſt imago dei: non
igitur eſt equale pꝛimo: ſed ſimile ⁊
quãtũ ad rem: quia eſt de re ſimili: ⁊
quantu3 ad actum quia eſt de actu
dilectionis.

12 ¶ Dubit. qr cũ charitas ſit vna vir-
tus videtur qḋ non debuerint dari
duo precepta de charitate? R̃ñ. ſan.
Tho.ij.ij.q.xliiij.ar.ij.ꝙ licet chari-
tas ſit vna virtus: habet tamẽ duos
actus quorum vnus ordinatur ad
alium ſicut ad finez: ⁊ cum precepta
dentur de actibus virtutũ oportuit
eſſe duo precepta charitatis.

13 ¶ Dubita. qr cum quatuor diligere
debeamus ſcꝫ deum. nos proximuꝫ
⁊ corpus propriũm. videtur ꝙ qua-
tuor pcepta debuerint dari de cha-
ritate? Reſpon. qui ſupra. ꝙ ſufficit
duo precepta: vt patet ex textu euan
gelij: ⁊ licet quatuor ſint ex charita-
te diligenda: tñ vt dicit Auguſt. in. j.
de doctrina chriſtiana. de dilectiõe
ſui et corporis ꝓprij nulla precepta
danda erant: qr quantumcunq; ho-
mo excitat a charitate remanet illi
dilectio ſui ⁊ corporis proprij.

14 ¶ Dubi. qũo lex pendet? R̃ñd. Au-
guſt. de queſtio. Euãg. pendet. i. illi
refertur vbi habet fidem.

15 ¶ Dubita. qũo vniuerſa lex ad hec
duo precepta refertur? R̃ñ. Raba-
nus. ꝙ ad hec duo ꝑcepta pertinet
totus decalogus. Precepta quidez
prime tabule ad dilectionẽ dei. Pre
cepta ſecunde ad dilectionẽ primi.

16 ¶ Dubita. qũo prophete pendent?
R̃ñ. Origen. ꝙ qui omnia impleuit
que ſcripta ſunt de electione dei et
proximi. dignꝰ eſt magnas gratias
a deo percipere vt intelligat omnez
legem ⁊ prophetas.

17 ¶ Dubit. cur interrogauit eos dñs
de xp̃o cuius filius eſſet? R̃ñ. Chryſ.
ꝙ vt ipſa interrogatio oſtẽderet eis
quis eſſet: ſcꝫ qḋ eſſet deus ⁊ homo.

18 ¶ Dubi. cur reſpõderunt ꝙ eſſet fi-
lius dauid? R̃ñ. q. 8. qr ipſi exiſtima
bant xp̃m debere eſſe purũ hoiem.

19 ¶ Dubi. cur potius dixerunt dauid
ꝙ̃ abrahe vel aliorum? R̃ñ. qr dauid
fuit primus rex ex quo xp̃s deſcen-
dere debebat ⁊ cui fuerat facta pro-
miſſio ꝙ de ventris ſui fructu pone
ret ſuper ſedem ſuam.

¶ Dubit. cur adhuc dicit. Quomo- 20
do ergo dauid vocat eũ dñm ⁊c. R.
ꝙ vt ex hoc cõuinceret eos xp̃m nõ
ſolum hominẽ eſſe: ſed etiam deum.

¶ Dubita. qũo dicitur filius et do- 21
minus dauid? Reſpon. Hieron. ꝙ
eſt filius ſecundum carnem: et dñs
ſecundum diuinitatem.

¶ Dubit. cur dauid dicitur vocare 22
dñm in ſpiritu? Reſpon. qui ſupra.
ꝙ eum ſic vocat: non propria volun
tate: ſed ſpiritu ſancto.

¶ Dub. cur dicit donec ponã inimi 23
cos tuos? R̃ñ. Chryſ. in homel. ꝙ vt
timeant ⁊ ſaltem ita eos inducat.

¶ Dub. qñ ponet inimicos ſuos ⁊c. 24
R̃ñ. Lyr. ꝙ in iudicio qñ omnia ſub
ijcientur perfecte homini xp̃o. ſicut
ſcabellum ſubijcitur pedibus.

¶ Dubit. quis eſt iſte dñs qui dixit 25
dño ⁊c. Reſpon. glo. dominus. i. pa
ter dixit dño meo. i. filio. qḋ dicere
eſt generale. Sede a dextris meis: ⁊
vt ſit equalis in diuinitate ſecundũ
qḋ deus vel in potioribus bonis ſe-
cundum quod homo.

¶ Dub. qr videtur ꝙ poſtꝙ̃ inimici 26
xp̃i fuerint ſubiecti ꝙ poſt non ſede-
bit a dextris dei? R̃ñ. Remi. ꝙ do-
nec ponit̃ ꝓ infinito: vt ſit ſenſus ſe
debit ſemper: ⁊ inimici eius in ſempi
ternum ſubijcientur pedibus tuis.

¶ Dubi. nunquid filius põt inimi- 27
cos ſibi ſubijcere? Reſpon. glo. ꝙ a
patre inimici ſubijciantur filio: non
infirmitatem filij ſed vnitatem na-
ture ſignificat. nam et filius ſubijcit
inimicos patri quia patrem clarifi-
cat ſuper terram.

¶ Dubit. quid vult concludere do- 28
minus cum dicit. Si ergo dauid vo
cat eum ⁊c. Reſpon. Lyra. q. d. cum

ſecundum naturam humanam ſit filius dauid: ꝛ per ↄ̃ſequẽs eo inferior: oportet ponere in eo aliam naturam per quaȝ ſit dñs eius ꝛ eo ſuperior: ꝛ hec eſt diuina.

29 ¶ Dubitatur. an hec ratio etiam nunc valeat contra iudeos? Reſpõ. Hierony. ꝙ vſqȝ hodie proficit contra eos quia ipſi qui confitentur chriſtum eſſe venturum hominem ſimplicem et ſanctum virum aſſerunt de genere Dauid.

30 ¶ Dubi. an effecti fuerint muti: quia dicit ꝙ nõ poterant reſpõdere? Reſpon. Lyra. ꝙ non poterant negare ſcripturam.

31 ¶ Dub. cur nõ auſi fuerunt eũ amplius interrogare? Rñ Chryſoſto. ꝙ ſiluerunt extunc non volentes: ſed non habendo aliquid dicere.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nõ exponitur ratione dicta in prologo.

¶ Eadem dominica ſecundum ordinem predicatorum.

Ibat ieſus in ciuitatem que vocatur Naim.

¶ Dominica. xviij. poſt penthecoſten.

Aſcendens Ieſus in nauiculam tranſfretauit. Matth. ix. c.

Hiſtoria huius euangelij ac dubia et eius ſenſus habentur feria. vi. poſt penthecoſten ſaluis aliquibus que hic inſerentur.

ORdinez proſequẽdo.

1 ¶ Dubitatur. cur dominus aſcendit in nauiculã cũ potuiſſet ambulare ſupra mare? Rñ. Chriſoſt. in homilia. ꝙ nõ ſemꝑ miracula volebat facere ne incarnationis noceat rõni.

2 ¶ Dubitatur. que eſt ciuitas chriſti? Reſpõdet. qui ſupra. ꝙ capharnaũ: quia eum cõtinue habuit habitatẽ.

¶ Dubitatur. an hic paralyticus ſit ille de quo habetur Ioan. v. c. Reſpon. qui ſupra. ꝙ non: quia ille in natatorijs. iacebat. Hic autem in capharnaum: ꝛ ille famulis carebat. Hic autem habebat eos qui ſui curam habebant qui et portantes euȝ attulerunt. 3

¶ Dubitatur. cur vocat eum filiuȝ? Reſpon. Hierony. quoniã dimittuntur ei peccata. 4

☞ Allegorice.

¶ A iudea repudiatus dominus in ciuitatem ſuam reuertitur. Dei enim ciuitas. fidelium plebs eſt: in hanc ergo introiuit per nauim. i. ꝑ eccleſiam nõ autem chriſtus indiget naui: ſed nauis chriſto: quia ſine celeſti gubernatore nauis eccleſie per mundanum pelagus ad celeſtẽ portum non valet peruenire.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruitur vt per nauim penitentie tranſfretemus ſi volumus peruenire ad ciuitatẽ celeſtẽ in qua aſcripti ſumus ꝛ ciues decreti.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur ꝙ cum erimus ĩ ciuitate futura depoſito onere carnis: ſecuri erimus a periculis maris per quod tranſfretauimus: vt ad eã veniremus vbi cum chriſto conregnabimus ſi tamen compatiamur.

¶ Eadem dominica ſecundum ordinem predicatorum.

Cum intraret Ieſus in domo cuiuſdam.

¶ Dñica. xix. poſt penthec.

Simile eſt regnum celorum homini regi qui fecit nuptias filio ſuo. Matthei. xxij. c.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti. xxxiij. die. xxij. Marci in die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Judeis dñs parabolice loquens
aiebat celorũ regnũ cuidaz regi qui
ſuo nuptias paucrat nato ſile fore:
q̃ cũ bina inuitatos vice aſciri iuſſiſ
ſet:qm̃ in p̃ptu ꝑ cõuiuio cuncta
forẽt:non aquieſcẽtes ꝑ ſuis quidã
negotijs perrexerũt:ſeruos vero ad
eos miſſos reliqui cõprehẽſos tru=
cidarunt:qui ⁊ iniquiſſimi ſui ſcele=
ris penas dederunt ab exercitibus
irati regis deleti:eorũq; igni datis
ciuitatibus:in mãdatis itaq; ſuis de
dit ſeruis) indignos inuitatos aſſe
rens ſuis intereſſe cõuiuijs)vt quoſ
cunq; eis dum pergerent ad exitus
viarum occurrentes ad nuptias vo
carẽt qui ilico iuſſa perficientes:nu
ptias bonorũ ⁊ malorũ numeroſita
te repleuerũt:vt vero cõuiuas intue
retur ingeſſus rex:quendã nuptiali
carentẽ amictu offendit:quẽ acriter
redargutũ ⁊ obmuteſcẽtẽ:vt vinctis
pedibus ac manibus in exteriores
pꝫiceretur tenebras in quibus ⁊ la=
chrymis perfunderet ⁊ strideret dẽ
tibus imperauit:qm̃ ex pluribus vo
catis pauci inuenirentur electi.

Circa dubiorum ſolutio
nem inſtando.
1 ¶ Dubita.quibus dñs
dixit hãc parabolã? Re
ſpon.ꝙ vt habet Mat
thei.xxi.ꝙ principibus ſacerdotum
2 et phariſeis ac ſenioribus populi.
¶ Dubitat. vbi erat? Reſpon.ꝙ vt
ſupra habetur erat in tẽplo.Et dicit
eam ſequenti die cum rediiſſet ex be
thania quo ementes ⁊ vendẽtes eie
cerat de templo.
3 ¶ Dubitatur cur vſus fuit hac para
bola? Reſpon. Lira. quia refutabũt
diuinam veritatem:quia ipſis voca
tis ad fidem chriſti:⁊ ipſi eam re=
pellentes iuſte a deo reprobati ſunt:
⁊ gẽtiles loco eoꝝ merito ſũt vocati.
¶ Dubitatur.an hec parabola ſit 4
eadam cum illa que habetur. Luce
xiiij c. Reſpon. Auguſti.de conſenſu
euangeliſtarum quod non.
¶ Dubi.que eſt interpretatio hui9 5
parabole? Reſpon. Lyra.(ꝙ ſimile
eſt regnum celorum).i.ſtatus eccle
ſie militantis.(Homini regi).i.deo
patri:qui fecit nuptias filio ſuo(q̃ñ
naturam humanam copulauit natu
ra diuine in vtero virginali ⁊ miſit
ſeruos ſuos).i.prophetas(vocare
inuitatos) . i . iudeos : (⁊ nolebãt
venire:)quia nolebant verbis pro=
phetarum obedire. (iterum miſit
alios ſeruos).ſ.Joannem baptiſtaz
⁊ diſcipulos chriſti(dicere inuitatis
ecce prãdium meũ paraui).i.ſacra=
menta eccleſie quibus reficitur aĩa
(thauri mei).i.precepta moralia:(⁊
altilia).i.ꝯſilia ſuperaddita.(Illi aũt
neglexerũt) q: iudei p̄dicationẽ xp̄i
⁊ apoſtoloꝝ contempſerunt(⁊ abie
cerunt alius in villã ſuam occupan=
do ſe corporaliter circa terrena.
Alius vero in negotiationem ſuaz)
mentaliter circa talia,ſe occupan=
tes.(Reliqui vero ſeruos ei9 occide
runt.).ſ.Joannẽ baptiſtã Jacobum
fratrẽ Joãnis.Stephanum ⁊ alios
diſcipulos xp̄i:⁊ etiã ꝓphetas vet.
teſta.(Rex aũt).ſ.deus:(iratus eſt)
q: merito a deo ꝑ talib9 ſunt puniti
(⁊ miſſis exercitibus ſuis).ſ.roma=
norum ſub principibus Tito ⁊ Veſ=
paſiano.xlij.anno poſt chriſti paſſio
nẽ(perdidit homicidas illos:q: vt
dicit Joſephus ex iudeis decies cẽ=
tũ milia trucidati ⁊ captiuati ſunt
(⁊ ciuitatẽ illoꝝ ſuccendit:)q: tunc
hieruſalẽ ſuccenſa eſt ⁊ tẽplũ in ea
(tũc ait ſeruis ſuis).i.diſcipulis et
fidelibus ſuis(nuptie quidẽ parate
ſunt) .i. myſteria xp̄i impleta ſunt:
(ſed qui inuitati erãt).ſ.iudei non

ſuerunt digni propter ſuā incredulitatē.(ite ergo ad exitus viarū)i.ad diſperſionē gentiū:(⁊ quoſcū〈que〉 inueneritis vocate ad nuptias:)quia nullus volēs fidē catholicā recipere repelland9 eſt:⁊ egreſſi ſerui ei9 in vias congregauerunt oēs quos inuenerunt bonos ⁊ malos.(⁊ implete ſunt nuptie diſcūbentiū.)quia fides catholica diffuſa eſt per vniuerſum mundū.(Intrauit aūt rex) i.deus(vt videret diſcūbentes)ſpecialiter in morte cuiuſlibet. Generaliter vero in futuro iudicio:(⁊ vidit ibi hominē nō veſtitū veſte nuptiali).i.nō habentē charitatē(⁊ dixit ei. Amice per naturam) quomodo huc intraſti non habens veſtē nuptialem).i.charitatem:(ad ille obmutuit)q2 nullus poteſt reſpondere deo arguente:⁊ cōuincente propria conſciētia.(Tunc dixit rex miniſtris).i.executoribus diuine iuſtitie(ligātis manib9 ⁊ pedib9:)quia poſt mortē peccator nō pōt operari(mittite eū i tenebras exteriores) id eſt corpales.ſ.in infernū(ibi erit fletus).ſ.pena mētis(⁊ ſtridor dentium).ſ.corpalis(Multi autē ſunt vocati).ſ.ad vitā catholicā(pauci vero electi)ſcilicet ad gloriam.

6 ¶ Dubitat̄ cur dicitur homini regi? R̄ñd.orige.vt hominibus quaſi homo loquatur.

7 ¶ Dub.quo tempore iudei fuerūt vocati. R̄ñd. Chriſo.ſuper Matth. 〈que〉 a tpe abrahe cui xpi incarnatio promittebatur.

8 ¶ Dubi.cur in ſecunda vocatione dicitur. Ecce prandium meū paraui? R̄ñ. Greg.in homil.〈quod〉 q2 noluerunt venire in prima inuitatione:iō hoc addit̄ in ſecūda:q2 oipotens deus cū verba eius audire nolum9 adiungit exempla.

9 ¶ Dubi.q̄d ſunt altilia. R̄ñ.ſ.Th.〈quod〉 ab eo quod eſt alere altilia vel quaſi alita vocamus hoc eſt ſaginata.

¶ Dub.quomodo parata erāt oia. 10
R̄ñ. Chriſo.ſup Matth.〈quod〉 oia 〈que〉 pertinēt ad myſteriū dn̄ice paſſionis ⁊ noſtre redemptionis.

¶ Dubi.cur dicit imperatiue:venite ad nuptias? 11
R̄ñd.〈quod〉 deus vellet oēs homines ſaluos fieri.

¶ Dub.que dicuntur nuptie? R̄ñ. 12
ſanctus Tho.in.iiij.ſenten.di.xxvij. q.j.ar.j.q.ij.qd̄ dicunt̄ a nubēdo:q2 in ſolēnitate eax quia perficitur matrimonium capita nubentium olim velabantur.

¶ Dub.q̄d operat̄ bn̄dictio nuptialis facta per ſacerdotes? R̄ñd.ſ.Th. 13
diſt. xxvj.q.ij.ar.j.〈quod〉 eſt quoddam ſacramētale talis bn̄dictio:ſed non eſt forma matrimonij.

¶ Dubi.an in ſecūdo matrimonio 14
debeat bn̄dictio nuptialis celebrari? R̄.ſ.Th.diſt.xlij.iij.q.ar.ij qd̄ non ſi ſunt ſecunde ex parte vtriuſ〈que〉 cōiugum:vel ex parte mulieris tm̄. Si tn̄ virgo ɔtrahit cū illo qui habuit aliam vxorem nihilominus nuptie bn̄dicunt̄:q2 ⁊ ſi xp̄s vnā ſponſam h3 tamē h3 plures perſonas deſpōſatas in vna eccleſia:⁊ ita habet aliquam ſignificationem ad matrimonium chriſti ⁊ eccleſie.

¶ Dubit.cur interdicuntur nuptie 15
certis temporibus anni. R̄ñ.qui ſupra.di.xxx.ij.ar.v.q.iiij.q2 in nuptijs ɔſueuerūt ſigna multa letitie diſſolute oſtēdi. Et ideo ꝓhibitū ē certis tēporibus quibus homines debēt ſe deuote preparare ad communionem que ſm̄ canones ſolebat fieri primo in natiuitate dn̄i:⁊ ideo ꝓhibent̄.ab aduētu vſ〈que〉 ad epiphaniā. Item in feſto paſche.ideo ꝓhibetur a ſeptuageſima vſ〈que〉 ad octauas paſche. Item in die penthecoſtes ⁊ iō prohibetur a rogationibus vſ〈que〉 ad

octauas p ent hecoſtes

16 ¶ Dub. an liceat aliqd accipere pro bndictione nuptiali: R. q. ſ. di. xxv. q. iij. ar. ij. q. j. φ nõ ſed exigẽs pecuniã ſm canones cõmittit ſymoniã pro tali benedictione.

17 ¶ Dub. an p matrimonio cõtrahẽdo liceat aliqd accipere? Rñ. q. ſ. φ ex ea parte qua eſt in officium nature nihil prohibet pro matrimonio pretium accipere: vel conditionez de re tẽporali interponere: ſicut nec in alijs officijs ciuilibus ⁊ corporalibus.

18 ¶ Dub. cur nuptie habent diuerſa noia? Rñ. qui ſupra. di. xxv ij. q. j. ar. j. q. ij. φ in matrimonio eſt tria conſiderare. Primo eſſentiaz eius que eſt coniunctio: ⁊ ſic dicitur ꝯiugiũ. Scḋo cauſam eiusq̃ eſt deſponſatio: ⁊ ſm hoc vocantur nuptie. Tertio effectũ que eſt proles: ⁊ ſic dicit matrimonium.

19 ¶ Dub. cur vocatur matrimoniuz. Rñ. qui. ſ. φ vt Aug. dicit cõtra fauſtum: ob hoc vt mulier nõ debet ad aliud nubere niſi vt ſit mater: vel dicitur quaſi matris munium. i. offiñ: qꝛ feminis maxime incumbit officium educande prolis: vel quaſi matrẽ muniens: qꝛ iam habet quo defendat. ⁊ muniatur: ſ. virũ vel quaſi matrẽ monens ne virum relinquat alteri adherens. vel quaſi materia vnius quia in eo ſit coniunctio ad vnam prolẽ materialiter inducendam: vt dicatur matrimoniũ a monos ⁊ materia: vel vt yſidorus dicit a matre ⁊ nato: qꝛ p matrimoniũ efficit aliqua mater nati.

20 ¶ Dub. cur nõ ita dr̃ patrimoniuz ſicut matrimoniũ? Rñd qui ſupra. φ qꝛ mater eſt magis officioſa circa plez q̃ pater licet pater ſit dignior: Uel ideo quia mulier ad hoc principaliter facta eſt vt ſit homini in adiutorium prolis non aũt vir propter hoc factus eſt.

¶ Dubit. an vir ⁊ vxor poſſint dici affines cũ ex matrimonio cauſetur affinitas. Rñ. qui. ſ. di. xl. j. q. j. ar. j. q. cõiunctio viri ⁊ mulieris eſt potior q̃ cõiunctio ad cõſanguineos viri nõ tñ debet dici affinitas ſꝫ matrimonium qḋ eſt vnitas quedam ſicut homo ſibijpſi eſt idẽ: nõ cõſanguineis: ⁊ licet affinitas cauſetur ex matrimonio: tamẽ non oportet qḋ dicatur affinitas matrimoniũ: ſed qḋ habeat aliquid dignius: ſcilicet vnitatem. 21

¶ Dub. qꝛ videtur φ inter viruz et vxorem ſint duo matrimonia: quia ſunt maritus ⁊ vxor? Rñ. qui ſupra. di. xxvij. q. j. ar. j. q. ſ. φ matrimoniũ ex parte cauſe hꝫ vnitatẽ in vtroq̃ extremorũ ⁊ ad eandem generationem numero ordinant: ⁊ ſic eſt vna relatio: ⁊ dicitur matrimoniũ: ſꝫ ex parte ſubiecti habet diuerſitatẽ ſm numerum. vt ſit multiplex relatio: ⁊ ſic ſignificat his nominibus vxor et maritus. 22

¶ Dub. an matrimoniũ ſit naturale? Rñ. q. ſ. di. xxvj. q. j. ar. j. φ aliqd dicit naturale dupliciter. Uno modo ſicut cauſatum ex neceſſitate: vt moueri ſurſum eſt naturale igni: et ſic matrimonium nõ eſt naturale. Alio modo dicit naturale illud ad qḋ natura inclinat ſꝫ mediãte libero arbitrio cõplet: ⁊ hoc modo matrimonium eſt naturale. 23

¶ Dubita. an matrimoniũ ſit ſacramentuz eccleſie? Reſpon. qui ſupra diſt. xxvj. q. ij. ar. j. φ ſic: quia cuz ſacramentuz importet aliquod remedium ſanctitatis exhibitũ homini contra peccatũ p ſenſibilia ſigna ⁊ iſta inueniãtur in matrimonio ideo eſt ſacramentum. 24

¶ Dubitatur quomodo talia inue- 25

niunt in matrimonio? Reſpōd. qui ſupra. di. iij. q. i. ar. ij. ꝙ matrimoniū ordinatur ne culpa perpetretur ſimiliter purgata cauſa culpe que eſt cōcupiſcentia: quia eam reprimit ⁊ ordinat datur etiā in remediū totius ecclesie. s. quantū ad multiplicationē materialem fidelium: adaptatur quoque virtuti temperantie.

26 ❡ Dubitatur an matrimonium ſit primū inter ſacramentum? Reſpō. qui ſupra. in expoſitione litere. quod eſt primum in via generationis: tamen in via ſanctitatis et perfectionis eſt poſterius.

27 ❡ Dubita. an conſenſus mutus ſit matrimoniū? Rñ. q ſupra. di. xxvij. q. i. ar. ij. q. i. ꝙ nō: ſed matrimonium eſt quedā vnio ordinatorū ad inuicem quā cōſenſus facit.

28 ❡ Dubit. an ad matrimoniū ſemper requiratur expreſſus ↄſenſus per verba de preſenti? Rñ. qui ſupra. eodem art. q. ij. ꝙ ſic.

29 ❡ Dub. quid operantur verba in matrimonio. R. q. ſ. quia ſine verbis nō poſſent inuicem voluntatem ſuam demonſtrare.

30 Dub. quid ſi vnus vel ambo eſſent muti? Rñ. q. ſ. ꝙ poſſunt exprimere conſenſum nutib9: ⁊ tales nutus pro verbis computantur.

31 ❡ Dubitatur quid ſi per alios verba dicantur? Rñ. qui ſupra. quod ſi non contradicant ſpontanee videntur conſentire.

32 ❡ Dub. an per verba de futuro contrahatur matrimonium? Reſpon. qui ſupra. q. iij. ꝙ non: quia talis non ſignificat ſe facere matrimonū: ſed promittit ſe facturū. Ideo talia verba non faciunt matrimonium ſed diſpoſitionem eius que ſponſalia nominantur.

33 ❡ Dubit. an carnalis copula poſt conſenſum per verba de futuro faciat matrimonium? Reſpond. qui ſupra. diſt. xxviij. q. i. articu. ij. quod quantum ad forum conſcientie nō: ſi cōſenſus interior defuit: ſed bene quantum ad iudicium eccleſie que iudicat de his que foris ſunt: niſi forte aliqua ſigna expreſſa doli vel fraudis appareant.

❡ Dubi. an ſuper verba exprimentia cōſenſum de preſenti faciant matrimoniū? Reſpon. qui. ſ. ꝙ nō quo ad forum conſcientie ſi conſenſus intrinſecus deſit: ſed bene quo ad forum eccleſie. 34

❡ Dub. quid ſi quis contrahit cum vno per verba de preſenti ſine conſenſu mētali: ⁊ cum alia ſimiliter: ſed cum conſenſu mentali que erit ei9 vxor. Rñ. q ſupra. di. xxviij. q. i. ar. ij. q. iiij. ꝙ ſecūda quantum ad forum cōſcientie: ſed quo ad eccleſiam iudicabitur prima. 35

❡ Dubi. quia ſic videtur ꝙ eccleſia decipiatur in iudicando? Rñ. qui ſupra. ꝙ nō decipitur in iuſtitia quamuis decipiatur in facto. 36

❡ Dub. quid debet agere talis ſi cogatur per eccleſiam ſtare cū prima. Rñd. qui ſupra. quia potius debet ſuſtinere excōicationē. vel debet in alias regiones remotas fugere. 37

❡ Dub. an matrimonium clandeſtinū inter ſolos duos contractū per verba de preſenti cū cōſenſu teneat. Rñ. qui ſupra. diſt. xxviij. q. i. ar. iij. quod ſic vbicūque fiat ſiue in publico ſiue in occulto. 38

❡ Dub. cur prohibetur matrimoniū clandeſtinū ab eccleſia. Rñ. qui ſupra. ꝙ propter pericula q̄ inde euenire ſolēt. s. vt plurimū fraus ex altera parte: ⁊ frequēter dū penitēt trāſeunt ad alia coniugia: ⁊ plura alia mala eueniunt: ⁊ preter hoc ſpeciem turpitudinis habet. 39

❡ Dubitatur an conſenſus per ver- 40

ba de futuro cum iuramento faciat matrimonium? Rñd. qui .ſ. ar. i. qꝺ non: quia qꝺ futurū promittitur nōdū fit etiam ſi iuramentum aduemat.

41 ¶ Dubita. an parētes cōtrahentes ſponſalia pro filiis cum iuramento poſſint eos compellere ad contrahendū? Rñ. qui ſupra. di. xxix. arti. iiij. qꝺ non. ſed bene inducere bona fide vt contrahant.

42 ¶ Dubi. an coactus iurare aliquã ducere in vxorē teneatur eam capere? Rñd. ꝗ ſupra. in. iiij. ſen. diſ. xxxix. ar. iiij. q. ij. qꝺ ſm Augu. qui reſpondet eandam ex cōſilio beati Ambro. tenetur eam ducere.

43 ¶ Dub. an parentes poſſint cogere filios ad matrimoniū? Rñd. ꝗ ſupra. in. iiij. ſen. di. xxv. ar. iiij. ꝙ non: cū in matrimonio ſit quedam ſeruitus perpetua: ſed bene poteſt euz inducere ex rationali cauſa. ⁊ tunc ſicut ſe habet filius ad cauſam illam ita ſe habet ad preceptū patris: vt ſi illa cauſa cogat de neceſſitate vel de honeſtate: ⁊ preceptum ſimiliter cogat: alias non.

44 ¶ Dub. an filia poſſet ꝯtrahere matrimoniū abſq cōſenſu patris? Rñ. ꝗ ſupra. di. xxviij. ar. iij. ꝙ ſic cū non ſit ancilla patris: ſicut etiā poſſet ingredi religionem inuito patre.

45 ¶ Dubi. an matrimoniū factū per internūtios teneat? Rñ. qui ſupra. di. xxix. in expoſitione litere: qꝺ ſic: ſi conſtituit procuratorē ad conſentiendum: nec reuocauerit. eum ante ꝗ̃ conſenſerit.

46 ¶ Dubitaꝛ quando fuit conſtitutū matrimoniū? Rñ. ꝗ ſupra diſ. xxvj. q. ij. ar. ij. ꝙ inquantū ordinatur ad procreationem prolis inſtitutū fuit ante peccatū. Scḋz aūt ꝙ remediuz prebet contra vulnus peccati inſtitutum fuit poſt peccatum tempore legis nature: ſecundū aūt determinationē perſonarum inſtitutionem habuit in lege Moyſi: ſed ſm ꝙ repreſentat myſteriuz coniunctionis xp̄i ⁊ eccleſie inſtitutionē habuit in noua lege: ⁊ ſcḋm hoc eſt ſacramentū noue legis. quantū vero ad vtilitates que conſequunꝛ: ſicut eſt amicitia: ⁊ mutū obſequiū ſibi a coniugibus impenſum habet inſtitutionem in lege ciuili: quantuz ergo ad primaz inſtitutionē competit ei qꝺ ſit officium nature: quantū ad vltimam qꝺ ſit officiū ciuilitatis: quantum aūt ad intermedias inſtitutiones competit ei ratio ſacramenti.

¶ Dubitatur an ſtatim poſt contractum matrimonium teneantur ſibi inuicem coniuges reddere debitū? Reſpon. qui .ſ. di. xxvij. q. j. ar. iij. q. ij. quod non: ſed datur eis tempus duorum menſium. 47

¶ Dubi. propter quid datur eis dictum tp̄s? Rñ. qui .ſ. qꝺ ꝓpter tria. Primo: vt interim poſſint deliberare de tranſeundo ad religionē. Secundo: vt preparentur que ſunt neceſſaria ad ſolennitatē nuptiarum. Tertio: ne vilē habeat maritus datam: quam non ſuſpirauit dilatam. 48

¶ Dubi. an actus matrimonij ſemper excuſetur a peccato? Rñ. qui .ſ. diſt. xxxj. q. ij. ar. ij. ꝙ non: ſed ſolum qñ conueniunt cā prolis procreāde ⁊ debiti reddendi: al's autez ſemper eſt ibi peccatum ad minus veniale. 49

¶ Dubi. an actus matrimonij cum pregnante ſemper ſit peccatum mortale? Reſpon. qui .ſ. in expoſitione litere ꝙ non niſi quando probabiliter timetur de periculo abortus. 50

¶ Dub. an actus matrimonij ꝯ naturā ſemꝑ ſit peccatū mortale. Rñ. qui ſupra ꝙ vſus contra naturā poteſt eſſe dupliciter: quando ſcz debitum vas pretermittiꝛ. ⁊ ſic ſemꝑ eſt peccatū mortale. Alio modo qñ de- 51

bitus modus a natura inſtitut⁹ q̄ꝫ tū ad ſitum pretermittitur: ⁊ ſic non ſemp eſt peccatū mortale: vt quidaꝫ dicūt ſed pōt eſſe ſignū mortalis cō cupiſcētie: q̄ñ ꝙ etiā ſine pctō eē pōt: q̄ñ diſpoſitio corporis aliū modum non patitur alˢ tanto eſt grauius q̄ꝫ to magis a naturali modo recedit.

52 ¶ Dub. an act⁹ matrimonij ad con ſeruandā vel acquirendā ſanitatem ſit peccatū? Rñ. qui ſupra. q. ij. ar. ij. ꝙ ſic: qꝛ intentio efficitur mala ſi ex aliquo ſanitas intendatur ꝙ nō eſt ad hoc de ſe ordinatum.

53 ¶ Dub. an ꝯiuges ꝑ verba de futu ro peccent ſe inuicē admittentes ad carnalem copulam? Rñd. qui ſupra diſtin. xxviij. ar. ij. ꝙ ſi ſe inuicē ad mittunt credentes velle matrimo nium cōſummare excuſantur a pec cato: niſi ſigna fraudis expreſſa ap parcant: ⁊ ille qui committit frau dem peccat fornicādo ⁊ ꝙ plus eſt fraude quam facit.

54 ¶ Dubi. an in ſacramēto matrimo nij imprimatur caracter? Rñ. qui ſu pra. di. xxxi. q. i. arti. iij. ꝙ nō: ſꝫ rōne poteſtatis quā in ſe inuicem coniu ges accipiunt conueniat cum ſacra mentis in quib⁹ caracter imprimit̃ ⁊ ex hoc hꝫ inſeparabilitatē: ſed dif fert ab eis inquātū poteſtas illa eſt ad actus corporales.

55 ¶ Dubitatur an in matrimonio cō feratur aliqua gratia? Reſpon. qui ſupra. diſtinc. xxvi. q. ij. ar. iij. ꝙ ſic. ſi conſideretur ſub ſtatu gratie. i. poſt aduentum chriſti ſcꝫ ad concupiſcē tiam remouendam.

56 ¶ Dubi. an ſi quis coactus contra hat matrimoniū altero conſentien te ⁊ poſt coactus conſentiat libere: ſit verum matrimoniū? Rñ. qui ſu pra. di. xxix. ar. iij. q. ij. ꝙ ex conſenſu libero illius q̄ prius coactus eſt non ſit matrimoniū niſi inquantū cōſen ſus precedens in altero adhuc ma net in ſuo vigore. Unde ſi diſſenti ret non fieret motrimonium.

¶ Dubita. cur plura impedimenta aſſignantur in matrimonio quā in alijs ſacramentis? R. qui. ſ. diſtin. xxxiiij. arti. i. q̄ꝫ propter tres ratio nes. Primo qꝛ conſiſtit in duobus. Et ideo pluribus modis pōt impe diri q̄ꝫ alia in ſacramēta q̄ vni ꝑſo ne competūt ſingulariter. Secūdo: qꝛ hꝫ cām in nobis aliquo mō. Sꝫ alia quedā ſacr̃a ſolū in deo. Unde ⁊ penitētie que habet cauſam in no bis aliquo modo. Magiſter ſenten tiarum diſtin. xvi. quedam impedi menta aſſignauit: vt hypocriſim lu dos ⁊ hmōi. Tertio ⁊ qꝛ de alijs ſa cramentis eſt preceptum vel conſi liū ſicut de bonis ꝑfectiorib⁹ ſꝫ de matrimonio eſt indulgētia ſicut de bono minus perfecto: ⁊ iō vt detur occaſio proficiendi in meli⁹ plura impedimenta aſſignātur matrimo nio quam alijs ſacramentis. 57

¶ Dub. an q̄cq̄d impedit matrimo niū in vno impediat ⁊ in alio? R. q̄ ſ. di. xxix. ar. iij. q. ij. ꝙ cū mr̃imoniū ſit q̄dā relatio: ⁊ nō poſſit innaſci re latio in vno extremoꝝ ſine hoc q̄ꝺ ſtat in alio: iō quicquid impedit ma trimonium in vno impedit etiaꝫ in altero: quia nō poteſt eſſe ꝙ aliquis ſit maritus non vxoris nec ecōtra. 58

¶ Dub. an oīa impedimēta matri monij cōtrahendi dirimāt contra ctum. Reſpō. qui ſupra. diſt. xxxiiij. arti. i. ꝙ prohibitio eccleſie ⁊ tēps fe riarū impediūt cōtrahēdū: ſꝫ nō di rimūt cōtractū. Uñ verſus. Eccleſie vetitū nec nō tēpus feriaruꝫ. Impe diūt fieri permittūt facta teneri. Qꝛ iſta nō ſunt de eſſentia matrimonij ſed ſolum de ſolēnitate. Impedimē ta. ꝟo q̄ ſunt cōtra eſſentiam matri monij faciūt ꝙ nō ſit verū matrimo 59

niũ.q2 etiã dirimũt cõtractũ:⁊ conti
nentur in his verſibus. Error: cõdi
tio:votum cognatio:crimen Cultus
diſparitas:vis ordo:ligamen hone
ſtas. Si ſis affinis:ſi forte coire ne•
quibis. Hec ſocianda vetant: con•
nubia facta retractant.

60 ¶ Dub.q2 non vř ꝙ olserror impe
diat matrimoniũ:q2 inter Jacob et
Lyã fuit verũ matrimoniũ:⁊ tñ fuit
ibi error? R.q.ȝ.diſt.xxx.ar.i.ꝙ illd
matrimoniũ vt dicit. Magř ſniarũ
nõ fuit perfectũ ex ipſo cõcubitu q̃
ex errore contigit: ſed ex conſenſu
qui poſt matrimonium acceſſit.

61 ¶ Dub.qũo error nobilitatis impe
dit matrimoniũ? Rñd.q.ȝ.ar.ii.qd
qñ error nobilitatis vel dignitatis
redundat in errorem perſone tunc
impedit matrimoniũ. Nã ſi mulier
directe intendit conſentire in filiuʒ
regis:q̃cunqȝ ſit ille:tũc ſi alius pre•
ſentetur ei quaʒ filio regis eſt error
perſone ⁊ ſic impediť matrimoniũ.

62 ¶ Dub.q̃s error impedit matrimo
nium? Rñ.qui ſupra.ꝙ cum duo in•
cludat matrimoniũ.ſ.pſonas q̃ con
iunguntť ⁊ mutuã poteſtatẽ in inui•
cem. Primũ tollitur per errorẽ pſo•
ne. Scdm per errorẽ conditionis:q2
ſeruus non poteſt poteſtatẽ ſui cor•
poris tradere alteri ſine ꝯſenſu ſui
domini. Et ideo hi duo errores im•
pediunt matrimonium.

63 ¶ Dubi.an furioſus poſſit contra•
here matrimoniũ? R.q ſupra. diſt.
xxxiii.ar.iiii.ꝙ furia aut pcedit ma
trimoniũ aut ſequiť:ſi ſequiť nõ di•
rimit. Si auteʒ pcedit aut hʒ lucida
interualla ⁊ tũc lʒ nõ ſit tutũ ꝙ ꝯtra
hat q2 neſcit proleʒ educare. Tamẽ
ſi contrahit matrimoniũ erit ſi aũt
non habet aut ſi contrahat quãdo
non habet non eſt matrimonium
quia deficit conſenſus.

64 ¶ Dub.an omnis conditio impe•
diat matrimonium ſi non ſeruetur?
Reſpon.qui ſupra.diſtin.xxvii.q.ii.
articu.i.⁊ diſtin.xxix.q.i. articu. iii.
qõ.iii.quod aut eſt oppoſita verbis
de preſenti:⁊ nõ eſt cõtraria bonis
matrimonii ſiue ſit honeſta ſiue in
honeſta ſtat matrimoniũ ſtante cõ•
ditione:⁊ ea nõ ſtante nõ ſtat:ſed ſi
ſit contraria bonis matrimonii:nõ
efficit matrimoniũ. Si autẽ ſit con•
ditio de futuro.aut eſt neceſſaria ſi•
cut ſolẽ oriri cras:⁊ tunc eſt matri•
monium:q2 talia futura iam ſunt p•
ſentia in ſuis cauſis. Aut eſt contin
gens vt datio pecunie vel acceptio
parentum:non facit matrimonium
niſi conditio impleatur. Aut condi
tio eſt appoſita verbis de futuro ſcʒ
quando contrahuntur ſponſalia:⁊
tunc aut talis conditio eſt honeſta:
vt cum dicitur accipiã te ſi parenti
bus placeat:⁊ tũc ſtante cõditione
ſtat promiſſio ⁊ non ſtante nõ ſtat.
Aut eſt inhoneſta.⁊ hoc dupliciter
q2 aut eſt ꝯtria bonis matrimonii vt
ſi dicãt accipiãt te ſi venena ſterili•
tatis procures:⁊ tũc nõ cõtrahunť
ſponſalia:aut nõ eſt cõtraria bonis
matrimonii:vt ſi dicã accipiam te ſi
furtis meis conſentias:et tunc ſtat
promiſſio:ſed tollenda eſt cõditio.

¶ Dubitať quia cum matrimonia 65
debeant eſſe libera nõ deberent fie
ri ſub conditione maxime accipien
de pecunie? Reſpon.ſanctus Tho.
qd conditio appoſita matrimonio
non tollit matrimonii libertateʒ: q2
ſi eſt inhoneſta debet adũci.ſi auteʒ
honeſta:aut eſt de bonis ſimplici•
ter vt ſi dicatur accipiam te ſi pla•
cet parentibus meis ⁊ hec conditio
non tollit libertatẽ ſponſalium ſed
auget ei honeſtatẽ. Aut eſt de vtili•
bus vt ſi dicam contraham te cuʒ ſi
dabis mihi centũ:⁊ tunc hoc nõ po
nitur quaſi ad vendendum bonum

matrimoniũ:ſʒ intelligit vt pmiſſio
votis.Unñ matrimoniũ libertatẽ nõ
pdit:qñ𝔮 aũt apponit ꝯditio pecu
nie p modũ pene:⁊tũc qꝛ matrimo
nia debẽt eſſe libera:talis conditio
non ſtat:nec põt exigi pena illa ab
eo q̃ nõ vult matrimoniũ complere.
66 ¶Dubit.an votum ſimplex impe-
diat matrimoniũ ⁊ quomodo?Rñ.
qui ſupra.di.xxxviij.q.j.ar.iij.q.ij.ꝙ
impedit cõtrahendum ſed non di-
rimit contractum.
67 ¶Dub.an ſponſalia poſt votũ ſim
plex teneant?Rñ.qui ſupra.qꝺ non
ſed ſunt dirimenda.
68 ¶Dub.cur potius dirimunt ſpon
ſalia ꝙ̃ matrimoniũ?Rñ.qui ſupra
qꝛ per hoc aliqua res deſinit eſſe in
poteſtate alicuius per quod tranſit
in dñiũ alterius.Promiſſio autem
alicuius rei non transfert eã in do
miniũ eius cui promittitur: et ideo
non ex hoc ipſo qꝺ aliquis rem pro
mittit aliquam deſinit res illa eſſe
in poteſtate ſua cũ ergo in voto ſim
plici non ſit niſi ſimplex proprij cor
poris promiſſio ad continentiã deo
ſeruandã poſt votũ ſimplex adhuc
remanet homo dñs corporis ſui.
Et ideo poteſt ipſum dare alteri.ſ.
vxori:in qua datione matrimonij ſa
cramentũ conſiſtit ꝙ indiſſolubile
eſt:⁊ propter hoc votũ ſimplex quã
uis impediat contrahendũ:qꝛ pec-
cat matrimoniũ cõtrahẽs poſt vo
tum ſimplex cõtinentie tñ qꝛ verus
cõtractus eſt nõ põt matrimonium
per hoc dirimi:⁊ quia ſimili modo
obligat votum ſimplex ſicut ſponſa
lia.Ideo propter votũ ſimplex ſunt
ſponſalia dirimenda.
69 ¶Dub.an contrahens poſt votũ
ſimplex poſſit exigere ⁊ reddere de-
bitum.Rñ.q ſupra.quodlibet.iij.q.
vij.ar.j.qꝺ ſi cõtrahens in facie ſan
cte matris eccleſie nõ accipit ab ec-
cleſia autoritatẽ vt carnali copula
vtatur:ſi tamẽ diſpenſatur autorita
te apoſtolica non peccat neque exi-
gendo neq reddendo debitũ Ta-
men non poteſt cognoſcere vxorem
carnaliter vt dicit idem ſanc. Tho.
in .iiij.diſt.xxxviij.q.j.articu.iij.q.ij.
ſed poſtꝙ̃ iam matrimoniũ cõſum-
matum eſt:eſt ſibi factũ illicitũ non
reddere debitũ vxori exigenti:nec
põt tñ petere:debitũ ſine peccato.
Licet qdã dicãt ꝙ põt petere ⁊ red-
dere ne nimis oneroſum reddatur
mr̃imoniũ vxori ſemp exigẽti:ſed ſi
recte inſpiciat hoc eſt exigere inter
pretatiue ꝙ poteſt homo facere.
¶Dub.an alter coniugum poſt cõ 70
tractũ mr̃imoniũ poſſit vouere re-
ligionẽ?Rñd.qui ſupra.diſt.39.q.j.
ar.iiij.ꝙ nõ ſit matrimoniũ eſt con
ſummatum ſine conſenſu alterius:
ſed bene ante copulam carnalem.
¶Dub.an vno intrante religionẽ 71
ante copulam alter poſſit cui vult
nubere.Rñ.qui.ſ.diſtin.27.q.j.ar.
iij.q.iij.ꝙ ſic:poſtꝙ̃ alter fuerit pro-
feſſus in religione ſed non ante.
¶Dub.an ſi ante copulã carnalẽ 72
ambo vouent cõtinentiã diſſoluat
mr̃imoniũ?Rñd.ꝙ in tali caſu neu-
ter ſponſorũ abrenũtiat.Et ideo adhuc
manet vinculum matrimonij.
¶Dubit.cur qñ vnus ſolus vouet 73
ſoluitur matrimoniũ.R.qui ſupra.
quoniã ille quantũ eſt in ſe abrenũ-
tiat vinculo coniugali:⁊ ideo alter
abſoluitur a vinculo illo.
¶Dubitatur an ſi alter poſt copu- 74
lam carnalem profitetur religionẽ
teneat profeſſio?Reſpon.qui ſupra.
in expoſitiõe litere:ꝙ hoc fecit hoc
altero cõſentiente expreſſe ⁊ ſic va
lebit profeſſio:nec poterit alter eũ
reuocare.Aut cõtradicente ⁊ ſic nõ
erit vera profeſſio:ſed alter poterit
reuocare a religione aut altero non

contradicente: ſed altero in ſeculo
remanente ꝛ non contradicente q̄s
profiteatur: q̄uis fuerit verum votū
tñ ſuſpendit ad tempus viuente vxo
re in quātū fuit in preiudicium eius.
Un̄ poſt mortē eius tenet ad religio
nem redire: nec pōt aliam ducere.
75 ¶Dubit. an in tali caſu poſſit ꝛ de-
beat ille ſic pfeſſus habitum religio
nis deferre. Rñ. qui ſupra. quod nō:
nec etiam tonſuram: tū propter vitu
perium vxoris: tum etiam propter
ſcandalum vitandum.
76 ¶Dub. an lata ſententia ſuper diuor
tio p eccleſiam deceptā per falſos te
ſtes ſi alter cōiugum profitetur reli-
gionē: ꝛ compertum fuerit poſt eccle
ſiam fuiſſe deceptā ꝛ eccleſie conſtet
an talis ſic pfeſſus poſſit reuocari p
alterū. Reſpon. qui ſupra. diſt. 35. ar
ticu. v. ꝛ di. 41. in expoſitione litere.
q̄ debet reſtitui non obſtante voto
profeſſionis: ꝛ tenetur debitum red-
dere: ſed non exigere.
77 ¶Dubi. an poſt conſummatū ma-
trimonium vouens ſine conſenſu al
terius continentiā teneatur ad eam
conſeruandam. Reſpond. qui ſupra.
diſtin. 32. arti. iiij. quod talis ſic vo-
uens ſine conſenſu alterius peccat
nec debet ſeruare votum: ſed agere
penitentiam de malo voto facto.
78 ¶Dubi. an alter coniugum nolens
dare aſſenſum alteri volenti vouere
continentiam peccat. Reſpō. qui ſu-
pra. q̄ non: quia non diſſentit vt bo-
num eius impediat ſed ne ſibi preiu-
dicium generetur.
79 ¶Dubi. quō conſanguinitas impe
dit matrimoniū. Rñ. quod vt habet
Gen. ij. propter hoc relinquet homo
patrē. ꝛ matrē ſuā ꝛ adherebit vxo-
ri ſue: ꝛ ita in lege nature prohibeba
tur ſolū matrimoniū filij cū matre: ꝛ
filie cū pr̄e. In lege vero moyſi phi-
bent. Leui. 16. frater ſorori ꝛ filia filij
ꝛ conſanguinei ꝛ affines in primo
ꝛ ſecundo gradu in linea inequali
in ſtatutis eccleſie prohibentur con
ſanguinei ꝛ affines vſq3 ad quartū
gradum incluſiue: ꝛ hodie ſolum in
primo genere licet olī impediret in
ſecundo ꝛ tertio genere: vt cap. Nō
debet. de conſanguini. ꝛ affini. et ſi
vnus eſſet in quinto vel ſexto gradu
ꝛ alius in primo vel ſecundo non im
pediretur matrimonium.
¶Dubi. q̄ crimina impediunt ma- 80
trimonium. Reſpon. ſanctus. Tho.
ſuper. iiij. ſen. diſt. xxxv. in expoſitio-
ne quod crimina impedientia ma-
trimonium ſunt in duplici differen-
tia. Quedā enim impediunt contra-
hendū ſed non dirimunt cōtractū: ꝛ
ſunt ſex. ſ. inceſtus vxoricidiū: rapi-
na aliene ſponſe: ſuſcipiens filiū de
ſacro fonte inſidiādo matrimonio:
interficiens preſbyterū. ꝛ agens pe-
nitentiam ſolennem. Quedam vero
impediunt cōtrahendum ꝛ dirimūt
cōtractum: ꝛ ſunt iſta. ſ. quando ali-
q̄s concubuit cū aliqua cōiugata et
ex hoc machinatur in mortē viri cū
effectu. Item qñ q̄s preſtat fidē adul
tere q̄ ducet eam in vxorem et hoc
eſt intelligendum quādo tā adulter
q̄ adultera ſciebat impedimentum
alias matrimonium nō dirimeretur
poſtq̄ contractum eſſet. Tertiū quā
do contrahit cum ea de facto: ꝛ etiā
intelligitur in caſu ſecundo ꝛ tertio:
q̄d niſi fuerit ibi pollutio carnalis
nō propter hoc dirimitur matrimo
nium ſequens poſt mortem viri: de
nouo contractum.
¶Dubi. an contrahens cū heretica 81
vel excommunicata teneat matri-
monium. Reſpon. qui ſupra. diſtin.
xxxix. arti. j. quod ſcilicet peccet ſic
contrahens.
¶Dubita. an non baptizatus con- 82
trahens cum baptizata teneat ma-

trimonium. Reſpõ. qui. ẽ. quod non: quia ibi eſt diſparitas cultus.

83 ¶ Dubi. an inter fideles ſit verũ matrimonium? Rñ. qui ſupra. ar. ij. ꝙ ſic licet imperfectum materiale reſpectu matrimonij fidelium.

84 ¶ Dub. an teneat matrimoniũ infideliũ cõtractũ in gradibus prohibitis. Reſpon. qui ſupra. arti. iij. ꝙ ſi cõtrahãt in gradibus prohibitis lege diuina. Leui. xviij. ⁊ cõuertantur ad fidẽ non poſſunt in tali matrimonio commanere: ſi vero contrahant in gradibus prohibitis ex ſtatuto eccleſie ⁊ conuertant ambo vel vnus et ſit ſpes de alio qđ conuertetur poterunt in eodem remanere.

85 ¶ Dub. qñ alter infideliũ baptizatꝰ altero in infidelitate permanẽte poſſit nubere alicui catholico? Rñ. qui ſupra. ar. v. ꝙ ſi infidelis vult cohabitare ſine cõtumelia creatoris ⁊ abſqꝫ ꝙ ad infidelitatem inducat: non poterit alteri nubere: ſi autem noluerit ſic cohabitare: fidelis poterit alteri per matrimonium copulari.

86 ¶ Dub. an infideles diſparis cultus inter ſe poſſint cõtrahere matrimonium adinuicẽ? Rñ. q ſupra. art. ij. ꝙ ſic niſi forte inter eos ſit prohibitio ex iure poſitiuo eorum.

87 ¶ Dub. cũ in veteri lege non ꝓhiberet matrimoniũ cõtrahi niſi cũ chananeis: cur eccleſia indifferenter ꝓhibet cõtrahi cum quolibet infideli. Rñ. qui ſupra. ar. j. ꝙ in veteri lege ꝓhibebatur ſolũ cũ chananeis ne ꝑducerent iudeos ad idololatriaꝫ inter quos habitabãt. nunc autẽ cum eccleſia ſit ꝑ totũ orbẽ diffuſa eadem ratio eſt prohibitionis ad oẽs infideles ſicut tunc cum chananeis.

88 ¶ Dubi. an altero coniugum infidelium conuerſo ad fidem: alter licite poſſit cõmorari cũ infideli q nõ vult cõuerti? Rñ. qui ſupra. ar. iij. ꝙ non.

¶ Dubi. ſi infidelis habens plures vxores ⁊ conuertatur ad fidẽ cum qua earũ ſtabit. Rñ. qui. ẽ. ꝙ cũ prima cũ qua contraxit alijs abiectis. 89

¶ Dubi. an infidelis conuerſus ad fidem altero infideli exiſtente poſſit ingredi religionem? Reſpond. qui ſupra. articu. v. ꝙ ſic: niſi ſit ſpes conuerſionis alterius quo caſu non poſſet. 90

¶ Dub. quid ſi alter cõuerſus alios nolente conuerti nec de hoc exiſtẽs ſpes ꝙ conuertatur profeſſus fuerit in aliqua religione ⁊ poſt eius profeſſionẽ alter conuertatur, ſi poterit profeſſum reuocare? Reſpon. qui ſupra. ꝙ ſi requiſiuerit eã ante ingreſſuꝫ monaſterij ſeu profeſſionem vt conuerteretur ⁊ ipſa noluerit non poterit eum reuocare: ſed ſibi imputabitur in penam ꝙ priuetur viro ſuo ꝓpter tardam conuerſionem. 91

¶ Dubi. qũo ſeruitꝰ impedit matrimoniũ? Rñ. qui ſupra. di. xxx. q. j. ar. ij. quia in cõtractu matrimonij obligatur vnus coniugum alteri ad debitum reddendum. Et ideo ſi ille qui ſe obligat eſt impotens ad ſoluendum ignorantia huius impotentie in eo cui fit obligatio tollit contractum: ⁊ ſic ſeruitus ignorata impedit matrimonium. Non autem ſeruitus ſcita. 92

¶ Dub. an ſeruus contrahens cum ancilla quam credit liberã cõtrahat verũ matrimoniũ? Reſpõ. qui ſupra ꝙ ſic: quia nõ poteſt aliquis requirere maiorem obligationẽ ex parte alterius ꝙ̃ ipſe poſſit facere. 93

¶ Dubi. an ſeruus poſſit cõtrahere matrimoniũ neſciente dño. Rñ. qui ſupra. di. xxxvj. ar. ij. ꝙ ſic. 94

¶ Dubi. an ſeruus poſſit cõtrahere matrimonium dño contradicente? Reſpon. qui ſupra. ꝙ ſic. qꝛ quemadmodum non ſubditꝰ dño quin libere 95

poſſit comedere ⁊ dormire ⁊ alia facere q̄ ad neceſſitatem corporis ꝑtinent ſine quibus natura conſeruari nō poteſt: ita non ſubditur ei quantum ad hoc q̄ non libere poſſit matrimonium contrahere etiam domino contradicente.

96 ¶ Dubita. cui magis tenet̄ obedire ſeruus qui contrahit matrimoniū: domino imperanti aliquid vel vxori debitū petenti? R̄n. qui ſupra. q̄ ſi ſeruus volente dn̄o matrimonium cōtraxit: tūc pretermittere debet ſeruitiū dn̄i imperantis: ⁊ reddere debitum vxori: quia per hoc quod dn̄s conceſſit q̄ ſeruus matrimoniū cōtraheret intelligitur ei cōceſſiſſe oīa que matrimonium requirit. Si autē contraxit ignorante vel contradicēte domino: non tenetur reddere debitū. ſ; potius dn̄o obedire ſi vtrū q̄ ſimul eſſe non poſſit: ſed tamē in his multa particularia conſiderari debent: ſicut etiam in oībus humanis actibus. ſ. periculū caſtitatis imminens vxori: ⁊ impedimentum quod ex redditione debiti ſeruitio imperato generat̄ ⁊ alia huiuſmodi quib9 omnibus rite penſatis iudicari poterit cui magis ſeru9 obedire teneatur domino vel vxori.

97 ¶ Dubi. an dominus poſſit vēdere ſeruū poſtq̄ matrimonium cōtraxit? R̄n. qui ſupra. q̄ ſic dūmodo nō vēdat eum infidelibus neq̄ ad longinquas partes taliter q̄ ſic vendens nō faciat onera matrimonij grauiora cū vxor fortaſſis nō poſſet eū ſequi: ⁊ timeret̄ ne ad infidelitatē traheret̄ p̄cipue cū nō deſit facultas vbicunq̄ ſeruū ſuū vendendi iuſto p̄tio.

68 ¶ Dubi. quid eſt vis vel violentia? R̄n. qui. ſ. di. xxix. q. j. ar. j. q̄ eſt duplex violētia. Una que facit neceſſitatē abſolutā: ⁊ tale dicitur a philoſopho violentum ſimpliciter: vt cū q̄s aliū corporaliter impellit ad motum. Alia eſt que facit conditionatā neceſſitatē ⁊ hanc vocat iꝑ philoſophus violentū mixtum ſicut cū quis proijcit merces in mari ne periclitetur ⁊ in iuſto violento q̄uis hoc q̄ fit nō ſit ꝑ ſe voluntariū t̄n̄ cōſiderātis circūſtantijs: hic ⁊ nunc voluntariū eſt: ⁊ q: actus in particularibus ſunt. Jō ſimpliciter voluntarium eſt: ſed ſ̄m quid inuoluntariū. Un̄ hec violentia vel coactio pōt eſſe in cōſenſu q̄ eſt actus voluntatis. nō autē prima violentia: et q: hec actio fit ex hoc q̄ timetur aliquod periculum imminens. Jdeo iſta vis idem eſt q̄ metus qui voluntatē cogit quodāmodo: ſed prima vis cadit etiā in corporalib9 actib9: ⁊ q: legiſlator nō cōſiderat ſolum interiores actus: ſed magis exteriores: ideo per vim intelligit coactionē: ſimpliciter: propter q̄ vim cōtra metū diuidit ſed nunc agit̄ de cōſenſu interiori in quē nō cadit coactio ſeu vis qui a metu diſtinguit̄. Et ideo quantū ad propoſitū pertinet idem eſt coactio q̄ metus. Eſt autem metus ſecundū iuriſperitos inſtantis vel futuri periculi cauſa mentis trepidatio.

¶ Dub. quis metus impedit matrimonium. R̄n̄d. qui ſupra. ar. ij. q̄ ille qui cadit in conſtantem virum. 99

¶ Dubi. q̄s dicit̄ conſtans vir? R̄n. q̄ ſupra. q̄ ille iudicat̄ virtuoſus qui eſt menſura in oībus operibus humanis vt dicit ꝑhiloſo. ij. Ethi. 100

¶ Dub. an cōſentiens ꝑ metū cōtrahat verū matrimonium? R̄n. qui. ſ. q̄ quidā dicunt q̄ ſi aſſit conſenſus q̄uis coactus interius eſt matrimonium quantum ad deum: ſed non quantum ad ſtatutum eccleſie que p̄ſupponit ibi non fuiſſe conſenſū interiorē ꝑpter metū. ſed hoc nihil eſt: q: ec. ſia non d; p̄ſumere de aliq̄ 101

peccatum quouſq; probetur. Pecca
uit aũt ſi dixit ſe cõſentire ⁊ non cõ-
ſenſit. vnde eccleſia preſumit eum cõ
ſenſiſſe: ſed iudicat illum conſenſum
extortum non eſſe ſufficientem ad fa
ciendum matrimonium.

102 ¶ Dub. q: videt ꝙ coactio met⁹ nõ
cadat in conſtantẽ virũ: qui nõ trepi
dat in periculis: ⁊ metus ſit q̃dã tre-
pidatio mentis rõne periculi immi-
nenti. Rñ. qui. ſ. ar. ij. ꝙ cadere metũ
in aliquẽ eſt aliquẽ metu cogi. Cogit
autem metu quando aliquid facit ꝙ
alias non vellet ad euitandum ali-
quid qḋ timet: ⁊ Abraham ⁊ Iſaac
q̃uis cõſtantes fuerint in eis tñ ceci
dit metus: q: ratione metus dixerũt
vxores ſuas eſſe ſibi ſorores. Conſtãs
autem ſicut de forti dicit philoſoph⁹
intrepidus eſt nõ ꝙ omnino non ti-
meat: ſed q: nõ timet que non opor-
tet: vel vbi: vel quando non oportet.

103 ¶ Dubi. quomõ cognoſcit cõſtans
ab incõſtanti ⁊ ptinaci? Rñ. q. ſ. ꝙ
quãtũ ad duo. Primo quãtũ ad quali
tatem periculi ꝙ timet: q: cõſtãs ſe-
quit rationẽ rectã p quã ſcit aliquid
pro quo ſit faciendũ vel dimittendũ
ſemp ante minus malum: vel maius
bonũ eligẽdũ eſt. Et iõ conſtans ad
minus malum ſuſtinẽdũ cogit metu
maioris mali: non aũt cogit ad ma-
ius malũ vt vitet minus malum: ſed
incõſtãs cogit ad maius malũ pro-
pter metum minoris mali: ſicut ad
peccatũ propter metũ corporalis pe-
ne pertinax aũt ecõtrario nõ poteſt
cogi etiã ad minus malum ſuſtinen
dum vel faciendum vt euitet maius
malum. Unde conſtans eſt medius
inter inconſtantẽ ⁊ pertinacẽ. Scḋo
differũt quo ad extimationẽ pericu-
li imminẽtis: q: conſtans non niſi ex
forti extimatione ⁊ probabili cogit:
ſed inconſtans ex leui. Prouer. 27.
fugit impius nemine perſequente.

¶ Dubi. ꝓpter q̃ dãna metus cadit 104
in cõſtantẽ virũ? Rñ. qui. ſ. ꝙ pecca
ta ſunt maxima malorũ. Et ideo ad
hec nullo mõ põt cõſtans cogi: imo
magis dz mori q̃ talia ſuſtinere: ſed
quedã dãna corporalia ſunt minora
quibuſdã alijs q̃ ſunt inter precipua
que ad perſonaz ptinent: ſicut mors
verbera: dehoneſtatio p ſtuprũ: ⁊ ſer
uitus. Et ideo ex iſtis cõſtans cogit
ad alia dãna corporalia ſuſtinẽda: ⁊
hec continent in hoc verſu. Stupri
ſiue ſtatus verberis atq; necis. nec
differt vtrũ hec pertineant ad perſo
nam propriam vel vxoris vel filiorũ
⁊ aliorum huiuſmodi.

¶ Dubi. an metus infamie cadat in 105
conſtantem virũ. Rñd. qui ſupra: qḋ
infamia q̃uis ſit magnũ dãnũ: tñ ei
de facili occurri põt: ⁊ ideo nõ repu-
tatur cadens in cõſtantem virũ me-
tus infamie ſcḋm iura.

¶ Dubi. quis ordo impedit matri- 106
monium. Rñd. qui ſupra. diſ. xxxvij.
q. j. ar. j. qḋ ordo ſacerdo. ſ. ſubdiaco
natus ⁊ ſuperiores: in minoribus ve
ro ordinibus conſtituti non prohi-
bentur ex vi' ordinis matrimonium
contrahere.

¶ Dubi. q: cũ quilibet ordo ſit ſacra 107
mentum ⁊ per conſequens ſacer vi-
detur ꝙ quilibet impediat matrimo
nium. Rñ qui ſupra. di. xxiiij. q. ij. ar.
j. q. iij. quod ordo dicit ſacer duplici
ter. Uno mõ ſecũdũ ſe ⁊ ſic quilibet
ordo eſt ſacer: cũ ſit ſacramẽtũ quod
dã: alio mõ: q: verſat circa rez ſacrã
ſcz cõſecratã: ⁊ ſic ſunt tñ tres ordi-
nes ſacri. ſ. Sacerdotiũ. Diaconat⁹
q̃ verſant circa corpus ⁊ ſanguinem
xpi cõſecrata: ⁊ Subdiaconat⁹ q̃ hz
actum circa vaſa cõſecrata. Et ideo
eis etiã continentia iudicit: vt ſancti
⁊ mundi ſint qui ſancta tractant.

¶ Dub. an in grecis ſacer ordo ipe- 108
diat matrimoniũ. Rñ. qui ſupra. diſ.

xxxvij.q.j.ar.j.ꝙ ſic ſolū ex vi ordi
nis nō aūt ex voto cōtinentie ſicut
apud latinos q̄ eſt annexa ſm̄ lati
nos cuilibet ordini ſacra.
109 ¶ Dub.an greci poſſint ſuſcipere
ordines ſacros poſt matrimoniū
contractum? Rū.qui ſupra:qđ ſic.
¶ Dub.an poſſint eos ſuſcipe ſine
110 cōſenſu vxoris. Rū.q ſupra:ꝙ non
qꝛ ad minus tēpore miniſterij ſui
frauderent debiti redditiōe: quo
fraudari nō pōt ſcđm ordinē iuris ſi
vxorib9 ꝯtradicētib9 aut ignorāti
b9 viri ſacros ordines ſuſciperēt.
111 ¶ Du.an greci cōiugati in ſacris
ꝯſtituti poſſint vti m̄rimonio pri9
cōtracto. Rū.qui ſupra ꝙ ſic.
¶ Dub.an vxores ſacerdotū gre-
112 cor̄ poſſint viris defūctis alijs nu
bere? Rū.qui ſupra.ar.ij.ꝙ non.ſi
ſint ordinati cum ꝯſenſu ipſar̄. Si
aūt ordinati eſſent ſine ear̄ ꝯſenſu
non videntur ad hoc teneri.
113 ¶ Dub.an exiſtens in minorib9 or
dinibus poſt contractū matrimo-
nium poſſit executionē ⁊ vſum ipſo
rū habere. Reſpon.qui ſupra.ar.j.
qđ non ſcđm ſtatutum occidenta-
lis eccleſie.ſ.latine.
114 ¶ Dub.an latini exiſtentes in ma
trimonio poſſint ſuſcipe.ordines
ſacros. Rnd.qui ſupra.ar.ij.ꝙ ſic:
qꝛ caracterem ordinis ſuſcipiunt.
¶ Du.an habeat poſt executionē
ipſor̄. Rū.q ſupra.ꝙ nō:ſi ſuſcepit
115 ordines ignorante vel reclamante
vxore. Si autem ea conſentiente
vel ipſa defuncta recipit ordinem
⁊ executionem.
116 ¶ Du.an ordinat9 i matrimonio
exiſtens poſſit petere ⁊ reddere de
bitū? Reſpon.q ſupra ꝙ non pete-
re pōt:ſed bene tenet reddere. Si-
ordinatus eſt ſine conſenſu vxoris
als non tenetur reddere.
117 ¶ Dubit.an vxor ſic ordinati ipſa
nō cōſentiēte teneat ei debitū red
dere ſi ipſe exigit? Rū.qui ſupra.ꝙ
non:ſi non vult.
¶ Dubitatur an vxor conſentiens 118
viro vt ſuſcipiat ſacros ordines te
neatur religionem ingredi? Reſp.
qui ſupra ꝙ non niſi ſibi timeat de
periculo caſtitatis:tamen tenetur
cōtinentiam perpetuam vouere.
¶ Dubitatur qū o ligamen impe- 119
diat m̄rimoniū. Rū.q.ſ.di.xxxiiij.
ar.j.ꝙ qū vn9 eſt alligatus vni ma
trimonialiter/non pōt cōtrahere
matrimoniū cū alia viuēte prima.
¶ Dubitatur an alligatus ſolū p 120
ſponſalia poſſit cum alia cōtrahe
re matrimoniū. Reſpō.qui ſupra
di.xxvij.q.ij.ar.iij.ꝙ nō debet:⁊ ſic
contrahens peccat.tamen matri-
monium contractum tenet.
¶ Dubit.an ſi q̄s cōtractus ſpon- 121
ſalibus querat an poſſit cū alia cō
trahere de facto ⁊ matrimoniū ſic
cōtractū teneat q̄d eſt ſibi reſpōdē
dū? Rū.ꝙ eſt ſibi dicendum ꝙ nō
pōt ſine peccato ⁊ ꝙ eſt in impedi-
mētū:⁊ vlteri9 nō dz rūdere an ma
trimoniū ſic ꝯtractū teneat ne det
ſibi occaſionē peccandi. Similiter
de eo qui querit poſt votū ſimplex
an poſſit cōtrahere ⁊ an cōtrahen
do teneat matrimoniū eodē mō
eſt rūdendū nec reſpondere vtrū
teneat vt dicit Hoſtienſis.
¶ Dub.an ꝯtrahens ſpōſalia per 122
verba de futuro debeat cogi ab ec-
cleſia ad matrimoniū cōtrahēdū?
Reſpō.ſ.Tho.in.iiij.di.xxxvij.q.ij.
ar.j.ꝙ in foro cōtētioſo non ꝯpelli
tur qꝛ matrimonia coacta cōſueue
rūt malos exit9 hēre niſi forte iu-
ramentū interuenerit.qꝛ tūc cogē
dus eſt:vt quidā dicūt. Quis alijs
nō videat ꝑpter cauſam p̄dictā p̄
cipue ſi de vxoricidio timeretur.
¶ Du. quo tēpore poſſunt ꝯtrahi 123

ſpōſalia? Rñ. qui ſupra. di.xxvij.q.
ij.ar.ij.ꝙ in ſeptēnio vt iura volūt.
124 ℭ Dubit. cur etiā nō eſt idē tēpus determinatū ad matrimoniū cōtrahēdū vtriuſ qꝛ femina in.xij. pōt cōtrahere ꝛ vir in.xiiij. R. q ſupra.ꝙ in ſpōſalib9 requirit ſolum vſus diſcretiōis. ꝛ iō vnū tp̄s vtriuſ determinatur: ſed in m̄rimonio etiā reqrit diſpoſitio ex parte corporis vt ſit tp̄s generatiōi aptū qḋ in puella eſt i.xij. anno. ꝛ in maſculo in fine ſecundi ſeptennij: vt Philoſo. dicit in.xi. de animalib9.

125 ℭ Dubi. an ante primum ſeptenniū poſſint cōtrahi ſponſalia? Reſpon. qui ſupra ꝙ ſic: ꝛ a quibuſdā terminatur tempus ſex menſium: ſed melius eſt quod determinetur ſcḋm conditionem contrahentiū quia in quibuſdā magis accelerat rationis vſus q̄ in alijs:

126 ℭ Du. an ſpōſalia poſſint dirimi? Reſpō. qui ſupra. art.iij.ꝙ ſic multipliciter per ſentētiā eccl'ie. ſ. ſi alter nō cōparet vel fiat infirmus lōga infirmitate: vel fornicator: vel deficiat etate: vel mutuo ſe abſoluant.

127 ℭ Dub. an poſſint de facto dirimi ſine ſentētia. Reſpon. qui ſupra qḋ ſic. qꝛ ipſo iure dirimunt: ſi alter ingrediatur religionem: vel ꝯtrahat cum alia matrimonium.

128 ℭ Dubitatur. an cum infideli poſſint contrahi ſpōſalia. Reſpond. qui ſupra. di.xxxix. ar.i.ꝙ ſic ſi promittat conuerti ad fidē aliter nō.

129 ℭ Dubit. cur cū ſpōſalia poſſint contrahi cū infideli matrimoniū nō poteſt cum eis ꝯtrahi? Reſpō. qui ſupra. quia eadē eſt habitudo preſentis ad preſens ꝛ futuri ad futurū ꝛ quia in matrimonio requiritur de preſenti vnitas cultus. ita in ſponſalibus ſufficit cōditio appoſita de futura vnitate cultus.

ℭ Dubi. an mulier credēs virū de 130
functum poſſit matrimoniū ꝯtrahere cū alio. Reſpō. ꝙ vt habet de ſpō. c. in p̄ſentia. ꝛ de ſecūdis nup. i.c. dñs. ꝙ ſic. ſi habeat certū nūtiū de viri morte: ꝛ ſufficit vn9 teſtis.

131 ℭ Du. an papa poſſit diſpēſare vt poſt matrimoniū cōtractum alter cōiugum poſſit cū alio ꝯtrahere? Reſpon. ꝙ vt not. in. c. ex publico. de conuer. cōiug. vt tenet Hoſtien. ꝛ recitat dñs panor. in. d. c. ex publico. ꝙ ſi matrimoniū non eſt cōſummatum papa poteſt diſpenſare de poteſtate abſoluta de conſenſu vtriuſ ſponſi ſine aliqua cauſa: ſed de poteſtate ordinaria non poteſt diſpēſare ſine cauſa. Sed ſi matrimoniū eſt cōſummatū inter fideles: ſic papa nō pōt diſpēſare.

132 ℭ Dubi. que dicitur publice honeſtatis iuſtitia. Reſpon. ſ. Tho vbi ſupra. di.xli.q.i.ar.i.q.iiij.ꝙ eſt propinquitas ex ſponſalibus proueniens robur trahēs ab eccleſie inſtitutione. propter eius honeſtatē: ex quo patet ratio nominis et cauſa: quia. ſ. talis ꝓpinquitas ab eccleſia iſtituta eſt ꝓpter honeſtatē.

133 ℭ Du. an publice honeſtatis iuſtitia ſit affinitas. R. q. ſ. qḋ ſicut ſpōſalia nō hn̄t perfectā rationē matrimonij: ſꝫ ſunt q̄dā preparatio ad matrimoniū. Ita ex ſpōſalibus nō cauſat affinitas ſicut ex matrimonio: ſed aliqḋ affinitati ſimile. ꝙ ē publice honeſtatis iuſtitia q̄ impedit matrimoniū ſicut affinitas ꝛ cōſanguinitas ꝛ ſm eoſdem grad9.

ℭ Dub. q̄uo cauſant iſtud impedi 134
mētū ſpōſalia. Rñ. qui ſupra. qḋ vt habet in. c. ex ſpōſalibus. de ſpon. lib.vi.ꝙ quin requirūtur. Primo ꝙ ſpōſalia ſint ꝯtracta a maiorib9 ſeptēnio ꝛ nō ſub cōditiōe ꝛ ꝙ ſint certa: ꝛ ꝙ nō defecerit cōſenſus et

qđ non ſint contracta poſt matrimonium vel ſpõſalia prius facta.

135 ¶ Dub. cum ſponſalia aliqñ dirimantur quo poſſunt cauſare perpetuum impedimẽtũ in matrimonio? Rñ. ſ. Tho vbi.ſ. qđ ſpõſalia non ratione ſui: ſed ratiõe eius ad quod ordinantur cauſant hoc genus affinitatis. quod dicitur publice honeſtatis iuſtitia. Et ſicut matrimoniũ eſt perpetuũ vinculũ ita ꝛ predictus affinitatis modus.

136 ¶ Dubita. quid eſt affinitas? Rñ. qui ſupra.q.i.ꝛ.iiij. ꝙ eſt vinculum cauſatum ex matrimonio vel carnali copula conſanguineorum.

137 ¶ Dubita. an ex matrimonio ſine copula carnali cauſetur iſta affinitas. Reſpondet. qui ſupra ꝙ ſic.

138 ¶ Dub. an ex omni copula carnali extra matrimoniũ cauſetur affinitas. Rñ. qui. ſ. ꝙ ſic ſi cõmixtio ſeminũ ſequaꝛ vnde quantũcunq; aliquis clauſtra pudoris inuadat vel frangat niſi commixto ſeminũ ſequatur nõ cõtrahitur affinitas.

139 ¶ Dubi. an concubitus cõtra naturam cauſet affinitatem. Rñ. qui ſupra.q.iij. ꝙ non: quia non habet commixtionem ſeminũ que poſſit eſſe cauſa generationis.

140 ¶ Dub. an altero coniugum mortuo remaneat affinitas. Reſpon. qui ſupra.q.ij. ꝙ ſic.

141 ¶ Dub. cum in lege diuina frater defuncti duceret vxorem eius: cur nũc impediꝛ. Rñ. qui.ſ.q.iij. ꝙ poterat eã ducere qñ frater moriebatur ſine ꝓle: ſed nõ aliter: ꝛ hoc vt ſuſcitaret ſemen fratri ſuo: ꝙ tunc requirebatur vt cultus religionis per propagationem multiplicaretur: ꝙ nunc non habet locum.

142 ¶ Dubit. qđ eſt cognatio ſpũalis. Rñ. qui ſupra.di.xlij.ar.i. ꝙ eſt vinculũ cõtractũ ex ſtatuto eccleſie ꝑ ſuſceptionem ſacramẽtorum dirimens matrimoniũ iam contractũ

¶ Dubit. quotuplex eſt cognatio ſpiritualis. Rñ. qui.ſ.art.iij.q.iij. ꝙ eſt triplex. Una que diciꝛ ſpũalis paternitas que eſt inter patrẽ ꝛ filiũ ſpũalẽ. Alia cõpaternitas que eſt inter patrẽ ſpiritualem ꝛ carnalem eiuſdem. Tertia ſpũalis fraternitas que eſt inter filiũ ſpiritualem: ꝛ filios carnales eiuſdẽ patris. 143

¶ Dub. an oẽs ille tres ſpẽs impediant matrimoniũ. Rñ. qui ſupra. ꝙ ſic: ꝛ dirimunt contractum. 144

¶ Dub. in qb9 ſacris ꝯtrahiꝛ cognatio ſpiritualis. Rñ. qui.ſ.ar.ij. ꝙ per baptiſmum ꝛ cõfirmationẽ. 145

¶ Dub. an etiã contrahaꝛ per cathecíſmũ. Rñ. q ſ. qđ cathecíſm9 nõ eſt ſacrm̃ ſed ſacramẽtale. Quidam tñ dicũt qđ impedit cõtrahẽdum: ſed non dirimit cõtractum. 146

¶ Dubi. per quos cõtrahitur cognatio ſpũalis. Reſpõ. qui ſupra. ar.iij.q.i. qđ per baptizãtẽ vel confirmantẽ: ꝛ tenentem vel tenẽtes. 147

¶ Dub. an nõ baptizat9 poſſet tenere ad baptiſmum. Rñ. qui.ſ.q. ij.ar.iij.q.i. qđ nõ cum nõ ſit membrũ eccleſie lꝫ poſſit baptizare: qꝛ eſt creatura dei cuius typũ gerit. 148

¶ Dub. an infidelis baptizãs contrahat cognationeꝫ ſpiritualem. Reſpon. qui ſupra. qđ non. 149

¶ Dub. an inter leuãtes aliquẽ de ſacro fonte. ꝯhaꝛ cognatio ſpũalis. Rñd. q.ſ.q.ij. qđ non: qꝛ poſſit ſimul ꝯhere. Unde verſus. Unus ſemꝑ erit cõpatruꝫ ſpũalis. Alter carnalis nec fallit regula talis. 150

¶ Du. an cognatio ſpũalis trãſeat a viro in vxorẽ. Rñd. qui.ſ. qđ aliquis põt fieri cõpater dupliciter. Uno modo per actũ alterius qui baptizat vł leuat filiũ: ꝛ ſic nõ trãſit cognatio ſpũalis a viro in vxorẽ 151

rem niſi forte ille ſit fili9 vxoris: qꝛ
tūc vxor directe ꝯtrahit cognatio
nem ſpiritualē ſicut vir. Alio mo-
do per actum proprium: ſicut cum
leuat filiū alterius de ſacro fonte.
ꝛ ſic cognatio ſpūalis trāſit ad vxo
rē carnaliter cognitā: nō aūt ſi nō-
dū eſt cognita: ꝛ hoc eſt per modū
cuiuſdā affinitatis. Unde pari ra-
tione videt̄ trāſire ad mulierē car
naliter cognitā q̄uis non ſit vxor.
Unde verſus. Quis mihi vel cui9
mea natū fonte leuauit. Hec mea
conmater fieri mea non vꝫ vxor.
Si qua mee natum nō ex me fon-
te leuauit. Hanc poſt fata mee: nō
inde vetabor habere.
152 ¶ Du. an talis cognatio trāſeat a
viro fidelꝭ ad vxorē nō baptizatā?
Rñd. q. ſ. ꝙ non. qꝛ non eſt capax.
153 ¶ Dubit. an vir ꝛ vxor poſſint ali-
quem ſimul de ſacro fonte leuare?
Reſpon. qui ſ. ꝙ ſic.
154 ¶ Dub. an cognatio ſpūalis trāſ-
eat a filio in patrē? Rñ. q ſupra. q
iij. quod filius eſt aliquid patris ꝛ
nō ecōuerſo vt dicitur i. viij. Ethi.
Et ideo talis cognatio trāſit a pa-
tre in filium ſed non econuerſo.
155 ¶ Dub. an ſpūalis cognatio tranſ
eat a fratre in fratrē? Rñd. qui ſu
pra ꝙ nō qꝛ frater nō ē aliqd fris.
156 ¶ Dub. quō cognatio ſpūalis ipe
dit matrimoniū? Rñ. qui ſupra. q.
j. ar. i. ꝙ eſt diſtinguendum: qꝛ aut
preceſſit matrimoniū: ꝛ tunc impe
dit contrahendum ꝛ dirimit con-
tractum. Aut ſequitur: ꝛ tūc nō di
rimit vinculum matrimonij.
157 ¶ Du. an cognatio ſpiritualis ſe-
quēs matrimoniū impediat actuꝫ
eius? Rñ. qui ſupra. ꝙ eſt diſtinguē
dū aut induciť cauſa neceſſitatis:
ſicut cū pater baptizat filiū in arti
culo mortis: ꝛ tūc nō impedit. Aut
extra cām neceſſitatis ex ignoran
tia tamen: ꝛ tūc ſi ille ex cuius actu
inducitur adhibuit debitaꝫ diligē
tiam etiam non impedit. Aut ex in
duſtria extra cauſam neceſſitatis:
ꝛ tunc ille ex cui9 actu induciť im
peditur ne poſſit petere debitū: li-
cet teneatur reddere.
¶ Dubitatur que impotētia coeū 158
di impedit matrimoniū? Reſpon.
qui ſupra. diſtin. xxxiiij. articu. ij. ꝙ
illa que eſt perpetua: non auteꝫ ſi
ſit ad tp̄s cui poſſit ſubueniri.
¶ Dub. ſi ſeparabunť ꝓpter taleꝫ 159
impotētiam an poſſint poſt nube
re? Rñ. qui. ſ. ꝙ ille qui hꝫ talē im
potentiaꝫ perpetuo maneat abſqꝫ
ſpe coniugij: ꝛ alter nubat in dño.
¶ Dub. quō cognoſciť an ſit impe 160
dimentum ad tp̄s vel perpetuum?
Reſpō. qui ſupra. ꝙ eccleſia tēpus
determinatū adhibuit i quo hui9
rei poſſet eſſe experimentū. ſ. trien
nium ita ꝙ ſi poſt trienniū in quo fi
deliter ex vtraqꝫ ꝑte dederūt ope-
ram carnali copule implēde inue
niať matrimoniū nō eſſe ꝯſumma
tum iudicio eccleſie diſſoluitur.
¶ Dubitatur an in hoc tp̄e eccle- 161
ſia poſſit errare? Rñ. q ſupra. arti.
ij. qꝺ ſic qm̄ fortaſſis in triēnio nō
poteſt perfecte cognoſci.
¶ Dub. qd ſi eccleſia errauit i diſ- 162
ſoluēdo mr̄imoniū: ꝛ poſt reperia
tur nō fuiſſe ꝑpetuū impedimentū
Rñ. q ſupra. ꝙ eccl̄ia reintegrabit
illud matrimonium diſſolutum.
¶ Dubi. qd ſi iā ꝯtraxerat cū alia? 163
Rñ. qui ſupra. ꝙ eccleſia dirimet ſe
cundum. ꝛ reintegrabit primum.
¶ Du. an ſterilitas in muliere di 164
rimat matrimonium? Rñd. qui ſu-
pra i expoſitiōe litere ꝙ nō: qꝛ ma
trimoniū hꝫ intētū ſuū inquantuꝫ
eſt in remediuꝫ ꝑ carnalē copulā.
¶ Du. quē modū tenebit eccleſia 165
ſi ſit impedimētū perpetuuꝫ in eos

ſeparãdo: Rñ.q ſupra.ꝙ ſi vterqꝫ
cõfitet impotentiã coeũdi. Tũc ſi
eſt euidẽs impedimẽtum ſicut in
eunuchis poſſunt ſtatim ſepari.
Si aũt nõ eſt euidẽs ꝑcipiẽdũ eſt
eis vt adhuc cohabitẽt bona fide
carnali copule operã dãtes que ſi
vſqꝫ ad triẽniũ fieri neqt. Tũc iura
bit vterqꝫ ꝙ bona fide operã dan
tes carnaliter ꝯiungi nõ potuerũt.
Et vt diuortiũ nõ ꝺ facili celebret
reqrit ꝙ ſeptẽ de ꝓpinqs q̃ meli9
de hoc pñt p ſigna ꝓbabilia ſcire
veritatem iureñt qꝺ credant eos
verum dixiſſe.
166 ¶ Dub.qd ſi vnus cõfitet in potẽ
tiã ⁊ alter negat cui9 dicto ſtãdũ
erit? Rñ.q.ſ.ꝙ ſi vir aſſerat copu
lam carnalẽ ꝓceſſiſſe:⁊ mulier ne
get:ſtandũ erit iuramẽto viri niſi
velit ꝓbare ꝯtrariũ p aſpectũ cor
poris ſui. Si aũt vir neget carna
lem copulã ꝓceſſiſſe nõ eſt ſtãduꝫ
iuramẽto viri ꝗuis ſit caput mulie
ris ſi mulier affirmet:qꝛ ſic daret
facultas multis viris dimittendi
vxores ſuas.
167 ¶ Dub.qd ſi vir iurat falſum.ſ.ꝙ
ꝓceſſit copula carnalis quid aget
mulier ſi nõ poſſit ꝓbare ꝯtriũ. R.
q.ſ.ꝙ põt ſibi ꝓuidere de ſeorſum
iacẽdo ne ex impetitione viri ad li
bidinẽ ꝓuocet:⁊ periculũ inconti
nentie immineat.
168 ¶ Dub.an ois frigiditas in viro
ĩpediat mrĩmoniũ. Rñ.q.ſ.ar.ij.ꝙ
nõ.ſꝫ ſolũ illa q̃ impedit ꝑpetuo
carnalẽ copulam.
169 ¶ Dub.an caliditas ſupflua ĩpe
diat mrĩmoniũ ſicut frigiditas. R.
q.ſ.ꝙ vir ex ſupflua caliditate pt
eẽ ꝑpetuũ ĩpedimẽtũ:ſi tñ ĩpediret
p triẽniũ:vt dcm̃ eſt ſupra eadẽ ra
tio eſſet ⁊ ſic iudicaretur.
170 ¶ Dub.cur eccl'ia ꝑmittit nubere
ſenex q̃ naturalr ſunt frigidi. Rñ.
q.ſ.ꝙ ꝯcedit eis mrĩmoniũ ſcd'm
ꝙ eſt in remediũ p carnalẽ copulã
cũ habeãt caliditatẽ ſufficientẽ ad
eã ꝗuis nõ ad generãdũ:⁊ ſic non
ꝯpetit eis ſcd'ꝫ ꝙ ẽ in offm̃ nature.
¶ Dub.cur nõ impediunt mulie 171
res a mrĩmonio cũ ſint ſemꝑ fri gi
diores viris. Rñ.ꝙ frigiditas que
facit viruꝫ impotentẽ que eſt agẽs
non faceret mulierẽ impotentem
que eſt patiens cum non requira
tur tãta caliditas in patiẽtie ſicut
in agente.
¶ Dub.an in muliere poſſit eẽ im 172
pedimentũ perpetuũ ad matrimo
niũ. Rñ.qui ſupra.ꝙ ſic.ſ.ex arcta
tione:⁊ tũc idem eſt iudiciũ:vt ſu
pra de frigiditate viri.
¶ Dubit.an in aliquo viro poſſit 173
eſſe ꝑpetuũ impedimẽtũ reſpectu
vnius mulieris ⁊ nõ reſpectu alte
rius. Rñ.qui.ſ.quod non.
¶ Dub.quid ſi vir põt habere co 174
pulã carnalẽ cũ corrupta:⁊ nõ cuꝫ
virgine qd fiẽdũ erit. Rñ.q.ſ.qꝺ
tũc medicinalr aliquo inſtrõ poſ
ſet clauſtra pudoris frãgere ⁊ ei cõ
iungi nec hoc eſſet ꝯtra matrimo
niũ:qꝛ nõ fieret ad delectationem
ſed ad medicamentum.
¶ Dubi.an ſi aliqs cõtracto ma 175
trimonio caſtrat dirimet ne ma
trimoniũ. Reſpon.qui ſupra qudli
bet.xi.arti.x.qꝺ talis caſtratio et
omnis aliud impedimentũ copule
carnalis ꝑpetuũ vel ſequit matri
moniũ iam cõſummatũ:⁊ ſic non
dirimet:vel mrĩmoniũ nõdũ con
ſummatũ:⁊ ſic diſſoluetur.
¶ Dub.an virtute demonis ꝑ aliꝺ 176
maleficiũ poſſit impediri act9 ma
trimonij. Rñ.q ſupra.ar.iij.ꝙ ſic.
¶ Dub.quo maleficium cauſans 177
impotẽtiã coeundi impedit matri
moniũ? Rñ.q.ſ.di.xxxiiij.art.iij.
ꝙ ſi illa impotentia eſt ꝑpetua di

rimit matrimoniū:ſi autē non ſit perpetua non dirimit.

178 ¶ Dub.quō poterit hoc cognoſci Rñ.q.ð.qð eo modo quo ſupra de frigiditate dictū eſt.

179 ¶ Dubita.qꝛ ꝑ maleficiū vn9 pōt eē ipotēs ad vnā ꝛ nō ad aliā:qūo ergo ſepato mſimonio manebūt R.q.ð.qð ſi iudicio ecclīe mſimoniū dirimiꝶ daꝶ licentia a vtriqꝫ qð alterā copulā querat.

180 ¶ Dubi.qꝛ aliqñ vnus hō habebit maiorē caliditatē vel ſufficientē,ad vnā pulchꝛaz quam ad vnā turpē cū qua non poterit habere carnalē copulā qd erit tūc ſiendū. Rñ.q.ð.qð iſta cauſa eſt accidentalis ꝛ extrinſeca.Et iō idē eſt iudicium ſicut de maleficio.

181 ¶ Dubi.qñ maleficiati ſeparanꝶ per eccleſiam ꝛ poſt reperiuntur potētes ad copulā carnalē an debeāt redire ad pmū mſimonium. Rñ.q ſupra in expoſitione litere. qð ſi maleficiū ſit generale reſpectu cuiuſlibet ꝑſone faciēs impotentiā coeundi:tūc ſi alteri nupſerit oſtenditur impedimentū non fuiſſe ꝑpetuū:ꝛ dꝫ redire ad prius cōiugium:ſi autē fuerit perſonale id eſt reſpectu ſpecialis perſone cū vtriqꝫ detur licētia alteri nubēdi nō pōt reddita potētia.coeundi ad priſtinuꝫ mſimoniū redire:qꝛ nullū fuit ꝛ ſcōm fuit verum matrimonium.

182 ¶ Dub.an lepra ſuperueniēs matrimonio cōſummatū dirimat illud? Reſpon.qui ſupra.diſ.xxxvi. art.i.quod non.

183 ¶ Dubi.an ſi vnus coniugū poſt mortē reſuſcitetur ſit adhuc inter eos verū mſimoniū? Rñ.q.ð.diſt. xxix.ar.iiij.qð mortuo vxoꝛ ſoluta eſt a lege viri.

184 ¶ Dubi.cur reſuſcitās non redit ad vxorem ſuā ſicut redit ad poſſeſſiōes ſuas? R.qui.ð.di.xxxviij. in expoſitione litere:ꝙ poſſeſſiones reddunꝶ ſimpliciter dño poſſidentis.Unde etiā moriēs teſtari pōt:ſed vxoꝛ nō ſubdiꝶ viri dño quaſi ancilla:ſed eſt quedā ſocietas inter virū ꝛ vxoꝛeꝫ que morte alterius terminaꝶ.Unde vir moriens non poteſt in teſtamēto vxorem ſuam alteri relinquere quare non eſt eadem ratio de poſſeſſionibus ꝛ vxoꝛibus.

¶ Dub.an ſecundū ꝛ tertiū matri 185
moniū ſint vera mſimonia? Rñ.q.ð.di.xlij.q.iij.ar.ij.ꝙ ſcōm matrimoniū eſt ſacrm ſicut primum. 186

¶ Dub.cur ſolū facit mētionē de villa ꝛ negotiatione? Rñ.Chꝛiſo. in homiꝶ.ꝙ cū laboꝛe manuū noſtrarū aliquid facimus villā colere videꝶ cū aūt nō laboꝛe manuuꝫ noſtrarū alia lucra ſequiꝶ totum hoc negotiatio appellatur.

¶ Dub.cū nedū ſeruos:ſed etiam 187
ipſuꝫ dñm occiderint:cur dñs nō facit mentionem niſi de ſeruis occiſis? Reſpon.qui ſupra.ſuꝑ Mattheū.ꝙ ideo dñs de ſua morte tacet:qꝛ in priori parabola iam mētionē fecerat:ſꝫ facit mentionē de diſcipulis ſuis quos occiderūt:vt dictum eſt.dnb.5.

¶ Dub.cuꝫ ſupra dixerit homini 188
regi:nunc ſolum dixit rex aūt ꝛc. Rñ.d.Hiero.qð qñ inuitabat ad nuptias ꝛ agebat opa clementie: hoīs nomē appoſitū eſt.nūc autē qñ ad vltionē venit homo ſileꝶ.et rex tantum dicitur.

¶ Dub.qui ſunt exercit9 dei.R. 189
Chꝛiſo.ſuꝑ Matth.quod romani qui nō veniſſent h ieruſalem niſi eos dominus excitaſſet.

¶ Dubi.quomodo ciuitas homi 190
cidarum fuit ſucceſa? Rñ.Oxigenes.ꝙ

nes q᷑ q̄z illoꝝ nõ ſolũ aĩe: ſ3 ca-
ro quoq̄ in qua habitauerũt eter
na gehẽne flāma cruciātur.

191 ¶ Dub. cur dixit in exitus viarũ
Rñ. Remigius q᷑ exitus viarum
ſunt errores gentium.

192 ¶ Dub. cur cõgregauerũt bonos
⁊ malos? Rñ. Greg. in homi. q̄z in
hac eccl'ia nec mali ſine bonis:
nec boni ſine malis eſſe poſſunt.

193 ¶ Dub. quia vocare malos ad nu
ptias videt̃ eos in malitia confir-
mare? Reſpond. Origenes. quod
vocantur mali: non vt mali ꝑma-
neãt: ſ3 vt deponant veſtimẽta cõ
traria nuptijs ⁊ induãt nuptialia
indumenta.

194 ¶ Dubi. q̄z videt̃ quod deus non
vbiq̄ ſit: q̄z dicit̃ intrauit aũt ⁊c.
Reſpon. Chriſo. ſup Matth. q̄ ibi
deus vult per iudiciũ aſpicere vbi
dicit̃ preſens: vbi aũt non vult ab-
ſens videtur.

195 ¶ Dubi. q̄s erat nõ veſtitus veſte
nuptiali. Rñ. Orig. q̄ q̄dã q̄ non
mutauerat mores.

196 ¶ Dub. cũ multi ſint in hac eccle
ſia mali cur ſolũ dicit de vno. R. q̄
ſupra. q̄ vnius ſunt generis oẽs q̄
ſeruant malitiã poſt fidẽ quã ha
buerũt ante fidem.

197 ¶ Dub. cur vocat eũ amicũ ⁊ poſt
eũ arguit? Rñ. Hiero. q᷑ quaſi ſit
amicus ꝑ fidẽ: ⁊ arguit impuden-
tie q̄ veſte ſordida mũditias pol
luerit nuptiarum.

198 ¶ Dub. cur obmutuit. Rñ. q̄. 8. q̄m
in tẽpore illo nõ erit impudentie
nec negandi facultas cum omnes
angeli ⁊ mundus ipſe teſtes ſint
peccatorum.

199 ¶ Dub. cur dicit̃ ligatis manib⁹
⁊c. Rñ. Greg. in homil. qui tunc li-
gat pena quos modo a bonis ope
ribus ligauit culpa.

200 ¶ Dub. que dicuntur tenebre inte
riores ⁊ exteriores? R. q̄. 8. q̄ inte-
riores dicun⁹ cecitatẽ cordis exte-
riores vero eternam noctem dam
nationis.

¶ Dubi. cur dicitur ibi erit fletus 201
⁊ ſtridor dentiũ? Rñ. Hiero. quod
in fletu oculoꝝ ⁊ ſtridore dentiũ
per methaphorã membroꝝ corpo
ralium magnitudo oſtenditur tor
mentorum.

¶ Dubita. an dãnatis erit verus 202
fletus. Uide dñica. ij. poſt octauã
epiphanie. dub. 54.

¶ Dub. cur ſolũ facit mentionem 203
de oculis ⁊ dentibus? Rñ. Grego.
in homil. vt illic dentes ſtrideant
qui de edacitate gaudebant: illic
oculi defleãt q̄ hic per illicitas cõ
cupiſcentias verſabant̃: quatenus
ſingula mẽbra ſupplicio ſubiaceãt
que hic ſingulis q̄buſq̄ vitijs ſub
iecta ſeruiebãt: ⁊ ita ꝑ oculos ⁊ dẽ
tes oĩa alia intelligi⁹ membra.

¶ Dub. cur cõcludit q̄ multi ſunt 204
vocati: ſ3 pauci electi? Rñ. Hiero.
q̄z in cõuiuio nuptiali nõ initium:
ſed finis queritur.

¶ Dub. cur multos vocat ſi pauci 205
eligunt̃? Rñ. Hilari⁹: q̄z in inuitã
te ſine exceptione publice bonita
tis humanitas eſt inuitatis vero
vocatis de iudicio meritoꝝ ꝓbi-
tatis electio. Et vt dr̃ Greg. in ho-
mil. nõnulli bona nec incipiũt nõ-
nulli vero in bonis que inceperũt
minime perſiſtunt.

Allegorice expoſitum eſt.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt cum inuitatur a
domino gloriam largiẽte: ne obſti
nati ſimus nolẽtes accedere: nec
propter temporalia negligamus
eterna premia nobis preparata: ⁊
cũ vocamur a predicatoribus nun
tijs dei nõ excuſemus eos ne forte

iraſcatur dominus/ ⁊ pereamus
in eternū:indui etiā docemur cha
ritatem que eſt forma fidei ⁊ ſine
qua fides mortua eſt:quia ſine ea
ꝓiciemur in tenebras eterne dā-
natiōis:queramuſq; fieri de nume
ro paucorū electorū:vt viuamus
in eternum.

☞ Anagogice.

¶ Ad cenā agni prouidi ⁊ eius ce
leſtes nuptias cōtemplādas eleua
mur in qb9(Thauri).i.duces po-
puli dei:(⁊ altilia).i.ſcti martyres
pro chriſto occiſi ſunt ⁊ preparati
nobis in eſcam vt eorū deſiderio
illuc peruenire ſatagamus. Ubi
ſunt oēs ſancti a deo vocati ⁊ ele
cti expulſis demonib9/ac impijs
eis adherētibus in tenebris obſcu
riſſimis detruſi a quibus iuſti libe
rati altiſſimū deū cū celeſtib9 ſpi-
ritibus laudant in eternum.

¶ Eadē dominica ſcdm or
nem predicatorum.

Phariſei audiētes q; Jeſus ſi-
lentiū. Uide dñica.xvij.

¶ Dñica vigeſima poſt
penthecoſten.

Erat quidam regulus Joann.
iiij.capitu.

Hiſtoria huius euāgelij facta
eſt anno xpi.xxxi.die.xxvij.Octo-
bris in die lune.

☞ Hiſtorice.

¶ Regulo cuidā cuius filium fe-
bris inuaſerat adeo vt iā vite ap-
propinquaret termino ieſu ꝓ filio
preces porrigēti ex iudea in gali-
leā aduenienti:⁊ vt priſtine adue-
niens reſtitueret ſanitati enixe ro
ganti? Rñ. dñs incredulos exiſte
re ipos niſi ex viſis arceant ſignis
atq; prodigijs:cūq; ꝑſiſteret regu
lus vt anteq; ei9 natus vltimum
efflaret vite ſpiritū deſcēdere ⁊ cu
raret:iuſſit dñs vt retro abiret:q̄m
fruebat vita ei9 filius:ipſi itaq; p-
genti.(Nā dñi verbis indubiam
dederat fidē)obuiētes ſerui ei9 aſ
ſeruerūt natū viuere. Roganti ve
ro eo qua conualuiſſet hora cū re
ſpōdiſſent q; ſeptima ante acti dei
hora febris abſceſſiſſet : expertus
fuit verba dñi ſui ſanitatē cōcomitaſ
ſe:ob qd ⁊ in ieſum ipſe ⁊ eius vni
uerſa credidit domus.

Ergo iā dubijs ſoluē
dis inſiſtendū eſt.

¶ Dub.quis erat re 1
gulus. Rñd. Lyra.
qd officialis impe-
ratoris deputat9 ad
cuſtodiandā galileā ⁊ manebat
in capharnaū q̄ erat metropolis
galilee:q: nullus tūc erat rex in re
gno iudeorum:ablata regia digni
tate per romanos.

¶ Dubit.a quo audierat regulus 2
ieſum aduenire? Rñ. q; potuit au
dire.q: vt dicit paulo ante iſtud
euangeliū galilei exceperant ie-
ſum cū oīa vidiſſent q̄ fecerat hie
roſolymis in die feſto.

¶ Dub.vbi reperit ieſū regulus. 3
R. Lyr. q; in chana galilee in qua
vt habet paulo ante iſtud euāge-
liū cōuerterat aquam in vinū vt
habet Joan.ij.

¶ Dubit.vnde credebat regulus 4
qd ieſus poſſet ſanare ei9 filiū? R.
Theophi.qd interfuerat miracu-
lo facto in nuptijs ⁊ etiā audierat
vt dē Ly. miracula multa eū feciſſe.

¶ Dubit.cur rogat vt deſcendat? 5
Rñd. Grego.in.homil. q: nō cre-
debat eum poſſe ſubuenire filio ni
ſi preſentialiter.

¶ Dubi.ex quo loco debebat de- 6
ſcēdere? Reſp. Lyr. q; ex chana in
capharnaū que erat in valle ſita
reſpectu chane.

7 ¶ Dubit.quõ filius incipiebat mo-
ri? Reſpon. q2 erat in extremis vite
⁊ propinquus morti.
8 ¶ Dubi.cur xp̄s redarguit regulū?
Rñ. Greg.in homel. quia nõ crede
bat ieſum poſſe dare ſalutē filio niſi
preſens fuiſſet corpore:⁊ ſic non cre
debat eum deum eſſe.
9 ¶ Dubi.q2 videtur q̄ fuerit fidelis:
q2 niſi crederet eum poſſe ſanare fi-
lium de hoc nõ requireret eum. Rñ.
dñs Cardinalis de turre cremata.
q̄ in regulo erat etiā alius defectus
fidei:q2 ſecundū Chryſoſtomū dubi
tabat an xp̄s poſſit filium ſanare q2
ſi perfecte crediſſet non expectaſ-
ſet aduentū dñi in galileam: ſed po-
tius miſiſſet in iudeam: ſed modo
quaſi deſperans de ſalute filij nolēs
negligere quicq̄ qd circa hoc face-
re poſſet:adijt eum more parentum
qui deſperantes de ſalute filiorum
etiā imperitos medicos conſulunt.
10 ¶ Dubitatur cur dicit priuſq̄ mo-
riatur? Reſpond. Chryſoſto. quod
etiam in hoc defectu fidei patieba-
tur quaſi non poſſet filiū poſt mor-
tem ſuſcitare.
11 ¶ Dubitatur cur noluit ire ad regu
lum vocantem: ⁊ ad Centurionem
non vocantē accedere volebat. Ui-
de dominica ſecunda poſt octauam
epiphanie.dub.35.
12 ¶ Dubit. cur dicit filius tuus viuit
quaſi ante non viueret? Reſpond.
Lyra. viuit ideſt perfecte ſanitati
reſtitutus eſt de ianuis mortis:quia
incipiebat mori.
13 ¶ Dubitat. quomodo credidit ſer-
moni ieſu cum poſt interrogauerit
ſeruos qua hora melius habuiſſet?
Reſpon. Chryſoſto. qd non credidit
integre neq̄ ſane.
14 ¶ Dubitatur cur tot ſerui venerūt
obuiam regulo: cum vnus ſuffeciſ-
ſet? Reſpon. Orige. q̄ in hoc oſten-
ditur eius dignitas ⁊ officiū ex hoc
q̄ ſeruientes illi occurrunt.
¶ Dubit. cur venerūt ad eum ſerui? 15
Rñ. Chryſo. q̄ non venerunt vt an-
nuntiarent ſolū ſalutē filij: ſed quaſi
eſtimantes de reliquo ſuperfluā eſſe
xp̄i p̄ſentiā quē credebāt accedere.
¶ Dubit. cur regulus interrogauit 16
de hora? Reſpond. qui ſupra quaſi
volens ſcire vtrū caſu vel ex prece-
pto xp̄i hoc factum eſſet. Et ideo nõ
integre credidit.
¶ Dubi. que fuit illa hora ſeptima? 17
Reſpon. q̄ erat hora.vij. diei artifi-
cialis qui dies incipit ab ortu ſolis
⁊ finit ad occaſum ſolis.
¶ Dubitatur cur illa hora ſeptima 18
illius diei reliquit eum febris? Re-
ſpon. Chryſoſto. qd in hoc apparuit
manifeſtum miraculum: quia repē-
te ⁊ ſimul liberatus eſt vt appareat
non eſſe ex nature conſequentia qd
fiebat ſed actione chriſti.
¶ Dub. quā febrē patiebat? Rñ. qd 19
vt colligit ex dictis reguli ⁊ ſuorum
erat cõtinua que ducebat ad mortē.
¶ Dubi. quomodo cognouit pater 20
⁊c? Rñ. Auguſtinus qd comparauit
horam nuntiantium hore prenun-
tiantis:⁊ ex hoc concluditur q̄ non
perfecte ante credebat.
¶ Dubi. cum ſupra dixerit euange- 21
liſta q̄ credidit homo ſermoni ieſu
quomodo nunc replicat:⁊ credidit
ipſe? Rñ. Beda. q̄ p hoc datur in-
telligi in fide grad⁹ eſſe ſicut in alijs
virtutibus quibus eſt initiū incre-
mentū atq̄ perfectio. Huius ergo
fides initiū habuit cū filij ſalutē pe-
tijt incrementū dum credidit ſermo
ni domini dicētis. vade filius tuus
viuit. Deinde perfectionem obti-
nuit nuntiantibus ſeruis.
¶ Dub. cur credidit ipſe ⁊ eius do- 22
mus tota? Rñ. Lyra. q̄ ideo factum
eſt iſtud miraculum vt iſte gentilis

cum tota ſua familia crederet.

23 ¶ Dubi. quõ domus ex lapidib⁹ et lignis ɔſtans credidit? Rñd. ꝙ hic ponitur continens pro contẽto .i. ꝑ hominibus habitantibus in domo per figuram methonomiam.

24 ¶ Dub. an iſte regulus fuit ille Centurio cuius ſanauit ſeruum de quo habetur Matth. viij. Et an ſit idem miraculũ? Rñd. Ax. poſt ſan. Tho. ꝙ ex quatuor patet ꝙ non fuit idẽ miraculũ. Primo ex infirmo ꝙ hic dicitur fili⁹ ⁊ ibi ſeruus. Scđo ex infirmitate que hic dicit̃ febris: et ibi paralyſis. Tertio ex modo rogandi qꝛ regulus petit vt vadat ad filiuꝫ ⁊ centurio dicit ſe indignũ vt accedat ad ſeruũ. Quarto ex loco qꝛ chriſtus fuit rogat⁹ a cẽturiõe i capharnaũ. ⁊ hic a regulo in cana galilee.

25 ¶ Dubit. quõ credidit tota familia reguli ꝙ nõ audiuit verba domini? Rñd. ꝙ ad narrationem reguli: qui retulit verba domini ⁊ horam: crediderunt omnes de domo.

☞ Allegorice.

¶ Rex regũ magnus eſt xp̄s: arbitramur aũt regulum fore Abraham egrotũ vero filium eius iſraeliticuꝫ populũ debilitatũ erga cultum diuinũ. Et ideo incaluit ignitis ſpiculis inimici vt ꝑinde febrire cenſeat̃ Abrahã igitur obſecrat adiuuari a ſaluatore populum infirmũ. Illud aũt niſi ſigna ⁊ ꝑdigia videritis dictum illi refertur ad multitudinem filiorum ſuoꝝ. Habebat aũt hic regulus non ſolum filiũ: ſed etiam ſeruos ꝑ quos ſignificant̃ gẽtiles. Nec a caſu hora ſeptima deſerit filiuꝫ febris: qꝛ per ſeptiformeꝫ ſpiritum eſt oĩs remiſſio peccatoꝝ: ſeptenarius eñi in tria ⁊ quatuor diuiſus ſignificat ſanctã trinitatẽ ĩ quatuor anni temporibus in quatuor mundi partibus: in quatuor elementis. Credidit aũt ipſe iã ſicut pu⁹ regul⁹ credidit: credet aũt eius dom⁹ in fine mundi cũ plenitudo gentiũ intrauerit: qꝛ tunc omnis iſrael ſaluus erit. Et ſi fuerit numerus filiorum iſrael velut arena maris reliq̃e ſalue fiẽt.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur exemplo hui⁹ reguli vt in neceſſitatibus recurram⁹ ad dñm accedentes nõ paſſibus corporis ſed affectibus mentis: ⁊ eũ rogare etiã ꝑ ꝓximis noſtris ⁊ cũ recta fide ⁊ credulitate impetrandi: ne ſi increduli ſum⁹ grauamur ſicut regulus: ⁊ vt febris peccati relinquat nos in ſeptima hora: oportet vt prima hora habeamus cognitionẽ peccati. Secũda cordis ɔtritionẽ. Tertia oris cõfeſſionẽ. Quarta morum emẽdationẽ. Quinta ablatoruꝫ ⁊ debitoꝝ reſtitutionẽ. Sexta iniuriarũ remiſſionem. Et tunc in ſeptima dimittet nos in euchariſtie perceptionem ⁊ pro qualibet horarum illarũ habebim⁹ vnã hebdomadã in quadrageſima anteꝙ̃ veniam⁹ ad ſacrũ paſcha in quo ɔmunicãtes viuim⁹ cum xp̄o. Cuius tunc dom⁹ .i. eccl̃ia impletur fidelibus credentibus.

☞ Anagogice.

¶ Ad contemplandũ eleuamur ea ꝙ nũc fide tenemus: que qñq̧ clare videbimus: ⁊ tũc nulla occurret dubitatio: ⁊ ibi excluſa febre omniq̧ lãguoris genere viuemus perhẽniter in verbo domini qui vitam nobis largietur eternam.

¶ Eadem dominica ſecundum ordinem predicatorum.

Aſcendens ieſus in nauiculam ⁊c.

¶ Dominica vigeſima prima poſt penthecoſten.

Simile eſt regnum celorum homini regi qui voluit rationeꝫ pone

re Matthei.xviij.

Hanc ſimilitudinez dicit domi nus anno etatis ſue.xxxij.die.xxvj. Auguſti.in die Jouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Celorū regnū parabolice loquēs dñs ſimile eſſe dixit cuidā homini regi q̄ ſuorū ſeruorū rōnes diſcutere voluit. Oblato itaq; vno q̄ decez milib⁹ regi tenebaſ talentis:nec vñ ſatiſdaret ſuis in facultatibus habe ret. Dñs vt venūdareſ ipſe ſuaque oia quaten⁹ vniuerſum perſolueret debitū iuſſit. Orāti aūt ſeruo proci dentiq; vt patienter tantiſper dñs preſtolareſ ⁊ vniuerſuz ſibi redderet debitū:aſſenſit rex. Quinetiā miſericordia motus totuz ſibi dimiſit debitū cū vero ex ſuis ille quēdam offendiſſet conſeruis centū ſibi debenti nūmos vt illos ſtatim redderet angariabat:cū vō miſer ille ſuā imploraret clementiā quatenus ſui miſereri paululū expectando vellet in breui cūcta ſe pſoluturū pmittēs audire recuſauit.quinimo duris eū mancipauit carceribus ſuffocando donec debitū pſolueret vniuerſum. Talia vero alij cernētes ꝯſerui egre ferentes dño nota fecerunt quē qđ quaz habuerat miſericordiā in aliū vti noluiſſet arguens tradidit tortoribus v t debituz exigeret vniuer ſum. Talis afferens dominus nobis ſuum genitorem acturuz niſi ex corde in nos peccātibus fratribus libere condonemus.

1 Ur que magis ſtringūt ſoluam dubia.

¶ Dubi.igitur cur domi nus introduxit hanc parabolam? R̄ſñd. Lyra. ꝙ quia ante iſtud euangeliū dixerat Petro quo tiens peccauerit in te frater tuus dimitte ei quod nedum vſque ſepties ſed etiā vſque ſeptuageſies ſepties. Ideo vt quod verbis dixerat per exemplum probaret hanc introduxit parabolam.

¶ Dubitatur que eſt interpretatio parabole? Reſpon. Lyra.quod (regnū celorum).i.ſtatus eccleſie militantis(ſimile eſt homini regi)id eſt xp̄o(qui voluit rōnē ponere cū ſeruis ſuis).i.rationem exigendi de factis humanis:)⁊ oblatus eſt ei vn⁹ qui debebat.x.milia talenta).i.erat obligatus ad magnā penā propter multa peccata:(cū autē non haberet vnde redderet)qꝛ peccator non habet vnde ſatiſfaciat deo pro peccato(iuſſit euz venundari ⁊ omnia que habebat:)qꝛ omnia ſua ꝑpter peccatū ſunt pene eterne obligata. (procidens autē ſeruus).i.peccator per penitentiā(rogabat dicens patientiā habe in me et omnia reddā tibi)opera meritoria faciēdo.(Miſertus aūt dñs dimiſit eū ⁊ debituz dimiſit illi)qꝛ dominus paratus eſt miſereri penitētib⁹ vere.(Egreſſus autē ſeruus ille).ſ.per recidiuū peccati (inuenit vnū de cōſeruis ſuis) i.de hominib⁹ qui ſunt ſerui dei cū ipſo(qui debebat ei cētū denarios) id eſt modicū cum offenderat:(⁊ tenens ſuffocabat eū).i.ſtrangulabat (dicens redde quod debes)in quo oſtenditur auſteritas in repetendo vindictam a proximo:(⁊ procidens cōſeruus)p penitentiā(rogabat eū dicens patientiā habe in me ⁊ omnia reddā tibi.)q.d.parat⁹ ſum ſm̄ poſſibilitatē meaz ſatiſfacere. (Ille autem noluit)ex magna crudelitate.(Videntes aūt conſerui eius que fiebant).i.tantam crudelitatem hominū contra proximos(contriſtati ſunt ⁊ venerunt et narrauerunt domino ſuo:)quia in oratione petūt a dño talia vindicari non liuore vin

dicte ſed ad declarationē iuſtitie: (tunc vocauit eum dñs eius) ſcʒ in morte. (⁊ ait illi) ſerue neq̄ nonne omne debitū dimiſi tibi (qm̄ rogaſti me). i. offenſam magnā in me cōmiſſam (nonne ergo oportuit et te miſereri cōſerui tui) paruā remittēdo) ⁊ iratus dñs tradidit eū tortoribus). i. demonibus qui in hoc ſunt executores diuine iuſtitie (quoadusque redderet vniuerſum debitū). i. eternaliter. q2 in inferno ſemꝑ eſt redditio abſq3 q̄etatiōe. cū pena ſemper remaneat eterna a patre finis.

3 ¶ Dub. qui ſunt ſerui huius regis? Rñ. Remigius. ꝙ omnes homines quos ad laudandum ſe creauit.

4 ¶ Dub. qñ̄o ponit rationē cū eis? Rñ. qui. ꝗ. qꝺ tunc rationem ponit quando vitam ⁊ mores ⁊ actus ſingulorum diſcutit: ⁊ vnicuiq3 ſecundum quod geſſit tribuit.

5 ¶ Dub. quis debebat decē milia talenta? Rñ. Aug. de verbis dñi. ꝙ q2 lex in decem preceptis cōmendat. ille debebat decem milia talentoꝝ. per quod ſignificantur omnia peccata que ſecundum legem fiunt.

6 ¶ Dub. quid eſt talentū? Rñ. Magiſter hiſto. ſcho. ꝙ eſt pōdus: ⁊ minus talentū erat q̄nquaginta librarū. Mediū ſeptuaginta qꝺ erat ciuium. Maximū centū viginti librarum ꝙ erat ſanctuarū: licet alii dicant medium fuiſſe librarum. 72.

7 ¶ Dub. de qua re erat talentū? R. ꝙ auri: argenti: eris: ferri: ⁊ plumbi: vt dicit Catholicon.

8 ¶ Dub. quot genera pōderū erant apud antiquos? Rñ. Tortelius. qꝺ apud romanos hec pōdera habebātur in vſu. Primū dicebat̄ ſiliqua: a grano ſilique quā nos fabā grecā dicimus qꝺ erat minimū pondus. Secundū erat obolus qui ſcꝺm grecos dicebatur ſcrypulus qui continebat ſex ſiliquas. Tertium erat dragma q̄ cōtinebat tres ſcrypulos. i. decē octo ſiliquas. Quartum erat nūm9 argēteus q̄ apud romanos dicebat̄ denarius. Hic ꝯſtabat ex dragma et tertia parte dragme. i. quatuor ſcrypulis ſeu obolis. i. 24. ſiliquis. Quintū erat vncia hec cōſtabat ex ſex denariis ſiue octo dragmis. i. 24. ſcrypulis ſiue obolis. i. 144. ſiliq̄s. Sextū erat libra: q̄ apud italos: ⁊ apud grecos mina quam nos mnā dicimus: vt dicit Beda q̄ conſtabat ex duodecim vnciis: hoc eſt denariis. lxxij. ſeu dragmis nonaginta ſex ſeu ſcrypulis et obolis. 288. ſeu ſiliq̄s. 1728. aliud pondus erat diſpōdius a duob9 pōderibus cōpoſitū. Et vt dicit Beda ex duobus aſſibus. i. duabus libris: nā vt dicit gl. ſuper Luc. xij. ꝙ in numeris eſt vnum hoc in ponderib9 eſt aſſis qꝺ. xij. hoc eſt diſpendius. Aliud pōdus vocabatur ſextertiū ꝙ cōſtabat ex duabus libris cum dimidia.

¶ Dubit. an homo debens aliquid 9
alicui teneat̄ ſtatim reſtituere? Rñ. ſ. Tho. ij. ij. q. lxij. ar. viij. ꝙ ſic vel petere dilationē ab eo qui hʒ vſum rei cōcedere: alias peccaret faciendo illi iniuriā rem ſuā inuito detinendo.

¶ Dub. an illi q̄ acceperunt reʒ ali 10
quā teneant̄ eā reſtituere? Rñ. q̄ ſupra. ar. vij. ꝙ ſic in aliquib9 caſibus qui his verſibus comprehendūtur. Juſſio: conſilium: conſenſus: palpo recurſus. Participans mutus non obſtans non manifeſtans.

¶ Sciendū tñ qꝺ quinq3 premiſſo- 11
rum ſemper obligant ad reſtitutionem. Primo iuſſio: q2 ille qui iubet eſt principaliter mouēs Unde ipſe principaliter tenet̄ ad reſtituendū. Secūdo cōſenſus: in eo ſine quo rapina fieri non pōt. Tertio recurſus quādo aliq̄s eſt receptator latronū

⁊ eis patrocinium preſtat. Quarto participatio: quãdo.ſ.aliqs participat in crimine latrocinij ⁊ in preda. Quinto tenetur ille qui non obſtat cũ obſtare teneatur: ſicut principes qui tenent̃ cuſtodire iuſtitiam in terra ſua: ſi per eorum defectũ latrones increſcũt tenent̃ ad reſtitutionẽ. In alijs autẽ caſibus enumeratis non ſemper obligatur aliquis ad reſtituendũ: nõ enĩ ſup cõſiliũ vel adulatio vel aliquid huiuſmodi eſt efficax cauſa rapine: vñ tũc ſolũ tenet̃ conſiliator: aut palpo id eſt adulator ad reſtitutionẽ qñ probabiliter eſtimari poteſt qđ ex huiuſmodi cauſis fuerit iniuſta acceptio ſubſecuta.

12 ¶ Dubi.an accipiens aliquam rem ſemper teneatur eam reſtituere? Reſpon.qui ſupra arti.vi.qđ ſic tam in furto accepto pro quo etiã tenet̃ recõpenſare dãnum datum: q̃ etiã in mutuo accepto quod tenetur reddere etiã ſi ſibi ablatum fuerit: ⁊ etiam in depoſito ꝙ tenet̃ reſtituere etiam ſi amiſiſſet cum tamẽ ſua magna culpa: quia ſi ſine culpa amiſiſſet nõ teneretur reſtituere.

13 ¶ Dubi.quia non videtur vniuerſaliter verum qđ res accepta debeat reſtitui: quia ſi furioſus qui depoſuit gladium illũ repetat vt aliquẽ offendat non debet ſibi reſtitui? Rñ.qui ſupra.art.v.ꝙ in tali caſu non debet reſtitui ei cũ ſit ſibi nociua ⁊ omnia que poſſident̃: poſſident̃ ſub ratione vtilis: nõ tñ debet ille qui retinet eã ſibi appropriare: ſed vel reſeruare vt cõgruo tempore reſtituat: vel etiam alibi tradere tutius conſeruandam.

14 ¶ Dubi.an quis teneatur plus reſtituere q̃ acceperit. Rñ.q ſupra.arti. iiij.ꝙ qñq; dãnificat aliquẽ videt̃ ei auferre id in quo eũ dãnificat: ⁊ ita homo tenet̃ ad reſtitutionẽ eius in quo aliquem dãnificauit. Et ideo ſi qs accipiendo rẽ aliquã inferat dannum dñominus illius rei nõ ſolum quo ad ipſam rẽ: ſed etiã quo ad aliqđ aliud tenetur ei ⁊ rẽ reſtituere quam accepit ⁊ damnum quod intulit.

¶ Dubit.quomodo recompenſabitur damnum illatum? Rñ.qui.ſ.qđ vel damnificatur aliquis auferendo rem quã habet actu ⁊ tale dãnũ eſt ſemp reſtituendũ ſecundũ recõpenſationem equalis puta ſiquis diruit domũ alicuius tenetur ei ad tantũ quãtũ valet. Alio mõ damnificatur quis impediendo ne adipiſcatur illud qđ erat in via habendi: ⁊ tale dãnum non oportet recompenſare ex equo: quia minus eſt habere aliqđ virtute q̃ habere actu. Et iõ tenetur aliquã recõpenſationẽ facere ſcđm cõditionẽ perſonarũ ⁊ negotiorũ nã q ſemẽ ſparſit in agro nondũ habet meſſem in actu: ſed ſolũ in virtute ⁊ ſimiliter ille qui hꝫ pecuniã: nondũ hꝫ lucrũ in actu: ſed ſolũ in virtute ⁊ vtrũq; põt multipliciter impediri. 15

¶ Dubitat̃ q: iudices plus auferũt a furibus: vel alijs rapientibus res alienas q̃ acceperint ergo videtur ꝙ debeant plus reſtituere q̃ acceperint. Rñ.qui ſupra.art.iij.ꝙ in capiẽdo rem alienam poteſt eſſe iniuſtitie culpa: que culpa punitur per penam cuius inflictio pertinet ad iudicem. Et ideo anteq̃ ſit condemnatus per iudicem non tenetur reſtituere pluſ q̃ accepit: ſed poſtq̃ condẽnatus eſt tenetur penam ſoluere. 16

¶ Dubi.cum impoſſibile ſit aliquãdo reſtituere ablatum.ſ.vnam manum preciſam quomodo fiet reſtitutio. Rñſd.qui ſupra.ar.ij.ꝙ quando nõ põt recõpenſari equiualẽs ſufficit ꝙ recõpenſetur qđ poſſibile eſt ⁊ ita in tali caſu debet ei recõpenſari: vel in pecunia vel in aliquo honore cõſiderata cõditione vtriuſq; pſone 17

ſecundum arbitrium boni viri.

18 ¶ Dubi. qđ ſi qs furatus fuerit aliquid ⁊ teneatur reſtituere nec poſſit niſi crimen detegatur quo fiet Rñd. qui. š. ar. vj. ꝙ p ſacerdotē cui cōfitebitꝛ pōt reſtitutionem facere fieri.

19 ¶ Dubi. quid ſi quis ſit omnino impotens ad reſtituendū ſtatim quid faciet? Rñ. qui ſupra. ar. viij. ꝙ cum qs nō pōt ſtatim reſtituere ipſm impotētia abſoluit eum ab inſtanti reſtitutione fienda ſicut etiā totaliter a reſtitutiōe abſoluitur ſi omnino ſit impotens debet tamē remiſſionem vel dilationē petere ab eo cui debet aut per ſe aut per alium.

20 ¶ Dub. quid eſt ꝙ dñs iubet vxorē ⁊ filios vendi cū ipſi nihil debeant. Reſpō. Augu. de queſtio. Euange. ꝙ per hoc ſignificatꝛ tranſgreſſorem decalogi pro cupiditate. tanꝗ̄ vxore ⁊ prauis operibus tanꝗ̄ filijs penas ſoluere debuiſſe ꝙ eſt pretium eius pretium enim venditi eſt ſupplicium damnati.

21 ¶ Dubit. qꝛ videtur hunc regē fuiſſe crudelē qui debitorē vxorem ⁊ filios iuſſit vendi? Reſpō. Chryſoſt. ꝙ hoc nō iuſſit ex crudelitate: ſed ex ineffabili affectione: vt ptꝫ dubi. ſequenti.

22 ¶ Dub. cur non oīa fuerūt poſt vendita. Rñ. qui ſupra ꝙ ſolum dñs volebat debitorem terrere per has minas vt ſupplicet ⁊ non vendatur ꝙ ⁊ factum eſt: vt patet in textu.

23 ¶ Dub. cur procedit ⁊c. Rñd. Remigius. ꝙ his verbis humiliatio ⁊ ſaluatio peccatoris demonſtratur.

24 ¶ Dubi. cur dicit patientiā habe in me? Rñd. qui ſupra. ꝙ in hoc exprimitꝛ vox peccatoris poſcentis tempus viuendi ⁊ ſpatium corrigendi.

25 ¶ Dubi. cur dñs non liberaliter remiſit debitū a principio. Rñ. Chryſoſto. quod dñs volebat et a principio dare: ſed volebat ſuum ſoluꝫ eſſe donum: ſed ⁊ ſupplicatiōis illius vt nō incoronatus abſcēdat. Ideo autem anteꝗ̄ rationē poneret: debitum nō dimiſit: qꝛ docere voluit a quantis debitis eum liberat vt ſaltem ita ad cōſeruos manſuetior fieret.

¶ Dubi. cum ſolū ſeruus petat dilationem cur dimittit ei ⁊ debituꝫ. Reſpon. qui ſupra. ꝙ fuit ex ſuperabundantia diuini amoris. 26

¶ Dubi. cur dicitꝛ ꝙ egreſſus inuenit vnum de cōſeruis ⁊c. Rñ. q̄ ſupra. ꝙ quantum ad ea q̄ pmiſſa ſunt acceptabilis fuit ſeruus etenim cōfeſſus eſt: ⁊ promiſit ſe reddere debitum et pcidens rogauit: ⁊ debiti magnitudinem cognouit: ſed iſta que poſtea fecit indigna fuere prioribus. 27

¶ Dub. cur nō ſuffocabat conſeruū anteꝗ̄ egrederetꝛ. Rñd. Orige. ꝙ nō ſuffocaſſet ſeruū ſi nō exiſſet a rege. 28

¶ Dubi. quid ſignificat decem milia talenta ⁊ centū denarij. Rñ. Aug. de verbis dñi. ꝙ vterqꝫ numerus ab eodem numero. ſ. deceꝫ ſumitur: qui eſt numerus legis. nam ⁊ centuꝫ centies ſunt decem milia: ⁊ decies deni ſunt centum: ⁊ illa decem milia talētorum ⁊ illi decies deni denarū et a legitimo numero non recedunt: in quorūꝫ vtroqꝫ inuenies pctā. vterqꝫ ergo eſt debitor. vterqꝫ venie deprecator. Oīs enim hō ⁊ debitor eſt dei ⁊ debitorem habet fratrem ſuum. 29

¶ Dub. cur vnus eſt debitor decem miliū talentorū ⁊ alius ſolū centum denariorū? Reſpō. Chryſo. ꝙ tanta eſt differentia peccatorum que committuntur in homē ⁊ que cōmittuntur in deū q̄ta eſt differentia decem miliū talentorū ⁊ centū denariorum magis autem ⁊ multo plus: q̄ patet ex differentia perſonarū ⁊ a paucitate peccantiū. Homine enim vidente deſiſtimus peccare. Deo autem vidente ſecūdū vnūquēqꝫ die nō obli- 30

ſtimus ſed agimus informabiliter omnia ⁊ loquimur.

31 ¶ Dub. quō ſuffocabat conſeruum? Rń. Remig. ꝙ acriter inſiſtebat vt vindicatam ab eo exigeret.

32 ¶ Dub. cur noluit dare dilationem. Rń. Chryſo. ꝙ q̄ beneficiū acceptuȝ a domino in malitiā abuti voluit.

33 ¶ Dubit. quo abijt. Rńd. qui ſupra. abijt. i. magis ira exarſit vt ab eo vindictā exigeret ꝙ patet: q̄ miſit eum in carcerem.

34 ¶ Dub. q̄ ſunt cōſerui? Reſpō. q. ſ. ꝙ angeli vel predicatores ſancte eccleſie. ſiue quicunqꝫ fideles.

35 ¶ Dub cur tales cōtriſtant? Rń. qui ſupra. ꝙ de eius ꝑditione cōſerui nolentis miſereri.

36 ¶ Dubit. quō veniunt ad dominuȝ qui vbiqꝫ eſt? Reſpō. qui. ſ. ꝙ veniūt non corpore: ſed corde.

37 ¶ Du. qd eſt narrare dn̄o factā. R. q̄ ſupra ꝙ eſt dolores ⁊ cōtrictiones cordis in ſuo affectu demonſtrare.

38 ¶ Dub. cur dn̄s vocat nunc ſeruuȝ nequā ⁊ non in principio. rń. Chryſo. ꝙ tunc miſertus eſt ei nec conuitiatus: ſed poſt quia contra conſeruū agens ingratus eſt effectus.

39 ¶ Dubit. cur tunc non reſpondit ei ſeruus? rń. Remigius. ꝙ in hoc demonſtratur ꝙ in die iudicij: ⁊ ſtatim poſt hanc vitam omne argumentū excuſationis ceſſabit.

40 ¶ Dub. cur nūc dicit iratum dn̄m: ⁊ nō an̄ q̄n iuſſit eū venundari. rńd. Chryſ. ꝙ illud non erat ire: ſȝ magis amoris ad correctionē: nunc autem hec ſententia eſt ſupplicij ⁊ pene.

41 ¶ Dub. cur repetit debitū q̄d dimiſit. rń. ꝙ ꝓpter ingratitudinē: q̄ videntur peccata dimiſſa redire.

42 ¶ Dub. cur oportebat miſereri conſerui. R. q̄ ſi ſibi mai⁹ dimiſſum fuerat ipſe minus debebat dimittere.

43 ¶ Dub. cū pater omne iudiciū dederit filio: cur non dicit de ſe ꝙ ſic faciet eis ſi non dimiſerint ⁊c. reſpō: quia diſcipuli adhuc non habebāt perfectam cognitioneȝ ꝙ pater ⁊ fili⁹ vnum eſſent.

¶ Dubit. cur dicit de cordib⁹ veſtris? 44
Reſpon. Hieronȳ. vt omnem ſimulationem ficte pacis auerteret.

☞ Allegorice.

¶ Seruus debitor decē miliū talentorum eſt populus iudaicus decalogo legis aſtrictus cui dn̄s debita dimiſit quādo in anguſtia conſtitutus illum deprecabatur: ſed liberatus alios ſibi quos eſtimabat debitores ſcilicet prophetas ⁊ apoſtolos crudeliter trucidarunt. Unde iratus dominus tradidit eos in manibus romanorum ⁊ diſperſit ꝑ mundum: ⁊ poſt tradet i manib⁹ malignoꝝ ſpirituū q̄ eternis cruciatib⁹ eos puniēt.

¶ Alijs ſenſib⁹ miſticis non exponitur ratione dicta in prologo.

¶ Eadem dominica ſecundum ordinem predicatorum.

Simile eſt regnum celorum homini regi qui fecit nuptias.

¶ Dominica xxij. poſt. penthecoſten.

Abeuntes phariſei conſilium inierunt. Matth. xxij.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti. xxxiiij. die. xxij. Martij in die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Inito conſilio contra dominum phariſei vt loquenti inſidiarentur conati ſunt herodianos igitur cum diſcipulos eorum mittūt qui adulātes ꝙ veritatis gratia nulli condeſcenderet ſe ſcire profitebantur: quęſierunt itaqꝫ an Ceſari ſoluendus foret cenſus Dominus autem eorum ꝑfidia agnita: eos ypocritas appel-

lans vt cenſus demonſtrarent nummũ imperauit: quo ablato cui⁹ imago ⁊ ſuperſcriptio nũmi eſſet ſciſcitatus eſt: cũ aũt ꝙ ceſſaris forẽt reſpondiſſent: vt Ceſari q̃ ſua forent: deoq̃ ꝙ ipſi debetur redderent iuſſit.

Viſa euangelij hiſtoria ſoluenda ſunt dubia.

1 ¶ Dubit. quo abierũt phariſei. Rñ. Chry. in homil. ꝙ ad herodianos: ⁊ cum eis conſiliati ſunt.

2 ¶ Dubita. cur volebant eum capere in ſermone? Reſpon. Lyr. quia non poterant eum capere in aliquo malo opere: ⁊ qꝛ facilius capitur homo in verbis q̃ in factis.

3 ¶ Dubi. cur conſiliati ſunt Rñ. qui Reſpon. qui ſupra. ꝙ vt ex collocutione cõmuni melius perpenderent qualiter poſſent eum decipere.

4 ¶ Dub. q̃d poſt egiſſent ſi eũ cepiſcent in ſermone. Rñ. Chryſ. vbi ſupra ꝙ ſi reſpõdiſſet nõ eſſe dandũ tributũ fuiſſet in periculo mortis tanq̃ cõtradicẽs ceſari: ⁊ ſi dixiſſet eſſe dãdũ dixiſſent eũ docere contra legẽ dei.

5 ¶ Dub. cur phariſei non interrogauerunt ipſi ſed miſerunt diſcipulos? Rñ. gloſ. ꝙ eorũ diſcipuli vt eſtimabant erant xpo incogniti. Et ideo coram eis audacius loqueret̃ ⁊ laxaret linguã ad dicendũ vnde poſſet capi: ⁊ etiam qꝛ per ſe non preſumebãt facere timentes turbam.

6 ¶ Dubi. q̃ dicebant̃ herodiani. Rñ. Lyra. ꝙ erãt milites herodis qui in dieb⁹ illis erãt in hieruſalẽ et dicit hãc queſtionẽ factã fuiſſe Fer. iiij. ſ. in die mercurij. Licet alij cõtrarium teneant. ſ. ꝙ fuit facta in die martis. ⁊ Hiero. dicit appellatos herodianos illa ſorte iudeos qui aderebant herodi vt tributum ſolueretur.

7 ¶ Dub: cur diſcipuli phariſeorũ dixerũt ieſu Magiſter: ſcimus quia verax es ⁊c. Rñd. qꝺ qꝛ ſic inſtructi fuerunt a phariſeis.

¶ Dub. cur dicunt ſcimus: qꝛ verax es ⁊c. Rñ. Glo. qꝛ contingit aliquem veritatẽ non docere. Primo ex parte ipſius docentis qꝛ veritatem non nouit: vel non amat. ⁊ ideo contra hoc dicunt (ſcimus qꝛ verax es). Secũdo ex parte dei cui⁹ timore poſtpoſito quidã veritatẽ de eo ꝙ nouerunt nõ pure annunciãt: ⁊ contra hoc dicunt (⁊ viã dei in veritate doces. Tertio ex parte proximi ex cuius amore vel timore aliquis veritatem tacet: ⁊ ad hoc excludendũ dicũt (et non eſt tibi cura de aliquo) ſ. homine: ⁊ ideo ſubdunt (non enim reſpicis perſonam hominum. 8

¶ Dubi. de quibus hominibus intelligebãt? Rñ. Chryſ. in homil. ꝙ de herode ⁊ ceſare occulte inſinuabãt. 9

¶ Dub. q̃d pertinebat ad herodem de tributis dandis Ceſari. Rñ. Hiero. ꝙ Ceſar auguſtus herodem filiũ antipatris alienigenã ⁊ proſelitum regẽ cõſtituerat: vt etiã tributis preeſſet ⁊ romano pareret imperio. 10

¶ Dub. cur vocauit eum magiſtrũ? Rñ. Chryſoſt. ſuper Matth. vt quaſi honoratus ⁊ laudatus myſteriũ ſui cordis ſimpliciter eis aperiat: tanq̃ volens eos habere diſcipulos. 11

¶ Dubita. cur potius propoſuerunt queſtionem de tributo q̃ de aliqua alia re? Reſpõ. Chryſo. in homil. qꝛ ſciebant ꝙ hanc diſcordiam quidã meditati occiſi fuerant. Et maxime quidam iudas galileus vt habetur Actuum. v. ⁊ ex. xx. lib. antiquitatum Joſephi. Ideo ipſum volebant per hos ſermones in talem ſuſpitionẽ mittere. 12

¶ Dubi. an eſſet cõtrouerſia inter iudeos de ſoluẽdo hmõi tributo. R. Hiero. ꝙ fuit facta in pplo magna 13

ſeditio a tpe Ceſaris auguſti.qñ fa-
cta fuit deſcriptio ſtipẽdiaria toti9
orbis aliquib9 dicẽtibus ꝓ ſecurita
te ⁊ quete qua romani ꝓ oibus mili-
tarẽt deberent eis tributa perſolui.
Phariſei vero q̃ ſibi applaudebãt
in iuſtitia ecõtrario intentibus non
debere populũ dei q̃ decimas ſolue
ret ⁊ pmitias daret ⁊c.q̃ in lege ſcri
pta ſunt humanis legib9 ſubiacere.
14 ¶ Dub.quid eſt cenſus? R.ſ.Tho.
ſup Matth.xvij.c.ꝙ eſt illud qđ ſol-
uebatur de capite in ſignum ſubie-
ctionis ſicut tributuz ſoluebatur de
agris ⁊ vineis.
15 ¶ Dub.que differentia eſt inter tri
butũ ⁊ vectigal? R.ſ.Tho.ſup epl'a
ad Ro.xiij.lec.j.ꝙ tributũ eſt qđ pn
cipi tribuit pro regimine generali.
Uectigal vo eſt ꝙ redditur pncipi in
aliqb9 certis locis de mercimonijs
q̃ deferunt ꝑ reparatiõe ⁊ cuſtodia
vel vectigal dr ꝙ datur principi qñ ꝑ
patriam denebitur:ſicut ſunt procu
rationes ⁊ alia huiuſmodi.
16 ¶ Dub. quã nequitiã cognouit ie-
ſus. Rñ.qđ eaz quã blandis verbis
tegebant vt deciperent.
17 ¶ Dub.cur aſpere eis rñdit cũ euz
laudarẽt? Rñ.Chryſo.ſup Matt. ꝙ
non ſꝫ ſermones eoꝝ pacificos blã
de reſpondit:ſed ſm conſcientiam
eoꝝ crudelem aſpera dixit:qꝛ deus
volũtatibus reſpondet:nõ verbis.
18 ¶ Dub.cur reſpondet mẽti et non
verbis. Rñ.Hiero.ꝙ prima reſpon
dentis virtus eſt interrogantium
mentes cognoſcere.
19 ¶ Dub.cur vocat eos hypocritas.
Rñ.qui ſupra.qꝛ aliud erant ⁊ aliud
ſimulabant.
20 ¶ Dub.quo tentabant eũ? Rñ.Ly.
qꝛ non querebant veritatem adiſce
re ſed eum verbis capere.
21 ¶ Dub.cum in oibus veritatẽ dice
rent:qꝛ verax erat ⁊ vitã dei in veri
tate doceret ⁊ non erat ei cura de
aliquo:cur redarguit eos? Rñd.dñs
Cardi.de tur.cre.ſuper hoc euange
lio ꝙ nõ reprehẽdit eos quia vera
dicerẽt:ſed qꝛ ꝑ verba illa aliud pre
tẽdebant.ſ.eum in verbis capere.
¶ Dub.qꝛ ipſi oſtendebant ꝓprias 22
pſonas ergo non ſimulabãt ſe eſſe
alios:⁊ ꝑ cõſequens nõ erat hypo-
crite? Rñd.qui ſupra.qđ iſti ſimula
bant pſonas volentiuz adiſcere ve-
ritatẽ cum tñ ipſi eſſent pſone non
que quererent veritatẽ:ſed q̃ vellent
decipere ⁊ verbis capere hominẽ.
¶ Dub.qꝛ hypocriſis nõ eſt de ſuo 23
genere peccatũ mortale ergo nõ de
bebat eos arguere? Rñ. q ſupra. qđ
illa hypocriſis q̃ eſt pnicioſa ⁊ cedit
in nocumentũ pximi ſicut erat iſta
cõtra perſonã xp̃i erat pctm̃ morta-
le.Ideo eos redarguit publice.
¶ Dub.cur voluit vt oſtẽderẽt nu- 24
miſma? Rñ. Hiero.qꝛ ſapiẽtia ſem-
per ſapiẽter egit:vt ſuis potiſſimuz
tentatores ſermonibus cõfutentur.
¶ Du.q̃d eſt numiſma. Rñ. qđ idẽ
eſt qđ nũm9:⁊ dicit nũmi percuſſu 25
ra figura ⁊ imago que in nũmis fit.
¶ Du.que ſuperſcriptio erat in nũ
mo? Rñ. Lyra.ꝙ erant litere circum 26
ſcripte exprimentes nomẽ Ceſaris
⁊ imago etiam erat ceſaris.
¶ Dub.qꝛ Ceſar iam fuerat occiſus
ante aduentũ xp̃i? Rñ. Hier.ꝙ iſte 7
erat Tyberius imperator ſub quo
paſſus eſt dñs:ſed oẽs reges roma
noꝝ dicebantur ceſares a pmo Caio
ceſare qui imperium arripuerat.
¶ Dub.cũ ſciret cui9 erat illa ima-
go:cur de hoc interrogat? Rñ.q ſu- 28
pra.ꝙ nõ ex ignorãtia:ſed ex diſpen
ſatione hoc querit:qꝛ vtiqꝫ poterat
ſcire ieſus cuius imago eſſet.
¶ Dubit.que ſunt ceſaris q̃ dñs iu-
bet ceſari reddi? Rñd. Lyra ꝙ erat 29
tributũ:qđ iurauerãt ſoluere a tem-

pore Pompeū qui iudeam tributariam fecerat romanis.

30 ¶ Dub. que erant dei ꝛ q̄ debebant ſibi reddi? Rñ. Hier. ꝙ decime primitie: oblationes: ꝛ victime.

31 ¶ Dub. cum populus dei eſſet ſoli deo ſubditus: non videtur qđ deberent recognoſcere Ceſarē tanꝗ͂ dominū? Rñ. Lyra. ꝙ nō eſt inconueniens ꝙ homo ſit ſubditus homini in temporalibus: ꝛ deo immediate in ſpiritualibus. ꝛ ita reddere debitum omnibus eſt bonum ꝛ iuſtum.

Allegorice.

¶ Hereſiarchas ſignificāt (phariſei ꝛ eorū diſcipuli) q̄ ſub verbis blādis ꝛ veracib⁹ in principio: querūt peruertere ſimplices chriſtianos qꝛ nulla eſt adeo falſa doctrina q̄ non aliqua vera intermiſceat: ſꝫ eis exēplo xp̄i obſtamus eorū nequitia cognita: cū mentem q̄ dei eſt, domino offerimus relinquentes iniquitatem eis ꝛ domino ipſorū diabolo.

Tropologice.

¶ Inſtruimur ex hoc euangelio vt ſimus ſimplices ſicut colūbe: ꝛ prudentes ſicut ſerpentes: nec omnib⁹ verbis adulatorū aures accommodemus: nec cito ad talia reſpondeamus: ſed mentem dicentis inueſtigemus ne capiamur in ſermone.

Anagogice.

¶ Alam ad imaginē ꝛ ſimilitudinē dei formatā ꝛ baptiſmatis caractere circūſcriptā deo cui⁹ eſt reddere edocemur quatenus depoſito onere carnis ſuū contempletur creatorem: ꝛ eo in ſempiternum fruatur.

¶ Eadem dñica ſecundum ordinem predicatorum.

Erat quidā regulus cuius filius infirmabatur.

¶ Dominica. xxiij. poſt pēthecoſten.

Loquente ieſu ad turbas. Ecce princeps vnus. Mathei. ix. Marc. v. Luce. viij. cap.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti. xxxj. die. x. Nouembris in die martis.

Hiſtorice.

¶ Ad turbas domino ſermonē faciente. princeps quidam vt ei⁹ nate nuper: īme defuncte ad vite auras reuocaret aiam cū ſupplex ꝑcabāt: q̄ acq̄eſcēs cū ſubſequeretꝫ emorroiſſa quedā mulier: q̄ duodecim in infirmitate annos cōſumpſerat: ex fimbriarū xp̄i tactu ſalutem ſe poſſe cōſequi ſperans eas retrorſum tetigit ad quā ꝯuerſus dñs vt cōſideret iuſſit ſua eam fide ſaluti reddente. illicoꝙ ꝓſtinę reſtituta fuit ſanitati. Tumultuante vero in principis domo turbam tibicineſꝙ ob filie mortem cum offendiſſet: vt recederent iuſſit. cum nequaꝗ͂ mortis nexibus puella aſtricta foret ſꝫ ſopore depreſſa. Eis aūt irridentib⁹ expulſis filie apprehenſa manu vt ſurgeret imperauit: q̄ ſtatim reddita vite ſurrexit. patrati vero fama miraculi: omnem illam per regionem diſperſa eſt.

Unt autem nunc ſoluenda dubia.

¶ Dub. primo qđ loq̄baꝫ dñs turbis? Rñ. Magiſter hiſto. ſcho. ꝙ redarguebat phariſeos de ſigno q̄ſito ab eis: dicēs qđ aliud nō dareꝫ eis ſignū: niſi ſignū Jone ꝓphete: ꝛ excuſabat etiā diſcipulos de ieiunio ꝙ interim qđ haberēt ſpōſum nō poterant lugere. 1

¶ Dubit. quomodo vocabatur iſte princeps? Rñ. ꝙ vt dicunt Marcus. v. c. ꝛ Lucas. viij. vocabatur Jayr⁹. ꝛ vt dicit Lyra vocabatur Jay. ſed nomina hebrea tranſlata in latinū 2

aſſumunt hāc ſyllabā us vt Jacob Jacobus.

3 ¶ Dub.qūo erat princeps? Rñ.qḋ vt dicūt ſupraſcripti erat princeps ſynagoge ⁊ erat archiſynagogus.

4 ¶ Dub.qūo adorabat ieſum? Rñd. Lyr.ꝙ faciēdo ſibi reuerētiā debitā.

5 ¶ Dubi. cuius etatis erat filia principis? Rñ. Marcus ⁊ Lucas vbi ſupra.qḋ erat duodenis.

6 ¶ Dubitatur an alias haberet filias princeps? Reſpon. Luc.viij.qḋ erat vnica.⁊ Chryſo.in homel.dicit eam fuiſſe vnigenitam.

7 ¶ Dub.qꝛ Mattheꝰ dicit filiā mortuā:⁊ alij dicūt.ſ. Marcus ⁊ Lucas ꝙ erat in extremis ⁊ moriebat̃? Rñ. Lyra. qḋ nulla ſubeſt falſitas. quia Mattheus obmiſſis alijs recitat dicta principis ab illa hora qua ſerui dixerunt ei ꝙ mortua erat.

8 ¶ Dubi.cur petit vt veniret ⁊ imponeret ei manū? Rñ. Chryſ.in homil. ꝙ ex eius greſſitie credens ꝙ non poſſet eam ſuſcitare:niſi per impoſitionem manus.

9 ¶ Dubi.cur nō redarguit hūc dñs ſicut redarguit regulū Joā.iiij. Rñ. ſan.Uincē.in ſermone hodierno:qꝛ iſte princeps habebat magnā fidē: qꝛ credidit filiā poſſe ſuſcitari. Itē ⁊ ardentem deuotionem adorando xp̄m que non habebat regulus.

10 ¶ Dubi.cur ieſus ſecutus eſt eum? Reſpon. Remigi.ꝙ ex admiranda manſuetudine.⁊ vt dicit Lyra.propter principis fidei meritum.

11 ¶ Dubi.an dñs iaceret qꝛ dicit ſurgens ieſus? Rñ.ꝙ ſedebat docēs.loquēdo ad turbas:qꝛ doctoris eſt ſedere.

12 ¶ Dub.cur hec mulier ſanguinem fluens nō venit ad ieſum in domo? Rñ. Hiero.quia iuxta legē vrbibꝰ excludebantur conſimiles.

13 ¶ Dub.cur venit ad dñm cū ambularet? Rñ.qui ſupra ꝙ vt dum ꝑgit ad aliam alia curaretur.

¶ Dub.cur ponit euāgeliſta ꝙ patiebatur duodecim annis? Rñ. Lyr. ꝙ vt cōſideret infirmitatis ꝓlixitatē ⁊ curationis difficultatem. 14

¶ Du.cur eūdo dñs ſanauit mulierē hāc? Rñ.qui.ſ.vt per hoc miraculū archiſynagogus certificaret̃ hec videns de ſuſcitatione filie ſue. 15

¶ Dubi.cur hec mulier non acceſſit manifeſte:ſed retro? Rñ. Chryſo. ꝙ verecūdabatur propter paſſionē immundam ſe eſtimās:etenī apud legem multa immūditia eſtimabatur eſſe hec paſſio propter hoc latet ⁊ occultatur. 16

¶ Dubi.cur nō tetigit niſi fimbriā? Rñ. Remigius ꝙ ex humilitate laudanda:quia non ad faciem domini acceſſit ſed retro:⁊ indignam ſe iudicauit pedes domini tangere.⁊ nō plenitudinē veſtimenti tetigit:ſed tantum fimbriam. 17

¶ Dubitatur cur xp̄s portabat fimbrias? Reſpon. Lyra.ꝙ induebatur modo iudeoꝝ quibus precipit̃. Numeri.xv.vt portent fimbrias. Uide feria.iij.dominice ſecunde quadrageſime.dub.17.⁊.18. 18

¶ Dubit.cur dicebat ſi tetigero ⁊c. Rñ. Grecus ꝙ huiꝰ mulieris infirmitas corpus medici vero vt ſubſtātiā cōſumpſerāt. Ipſa vero vt itelligit celeſtem adeſſe medicū totā intentionem ſuam in eo collocauit. 19

¶ Dubi.an fimbrie haberēt aliquā virtutē ſanandi? Rñ. Lyra.ꝙ nō vt fimbrie erāt ſed per hoc declaratur virtus illius cuius erant fimbrie. 20

¶ Dubi.cur ergo illa mulier habebat ſpem in illis fimbrijs. Rñd.q̄ ſupra. qḋ nō in fimbrijs habebat ſpē: ſed in illo cuius erant fimbrie q̄ potens erat ad ſanandū ⁊ per tactum fimbriarum ⁊ ſine tali tactu. 21

22 ¶ Dub.cur dicit ſibi dñs ꝯfide? Reſpond.Chryſo.qꝛ formidoloſa erat.
23 ¶ Dub.cur vocat eam filiã? Rñd.q̄ ſupra.qꝛ fides eam filiam fecerat.
24 ¶ Dubit.cur non dixit fides tua te ſaluã faciet? Rñd.Hiero.q.d.in eo quod credidiſti iam ſalua facta es.
25 ¶ Dub.an crederet hec mulier xp̄z ignorare ꝙ eũ tangebat? Rñ.Chryſoſto.in homil.ꝙ extimabat xp̄m latere:quia nondũ de xp̄o perfectam opinionem habebat.
26 ¶ Dub.cur xp̄s hoc qđ erat occultũ voluit manifeſtare? Rñ.qui.ſ.ꝙ ꝓpter quatuor. Primo ſoluit timorẽ mulieris nec cõſciẽtia pungat qua ſi donum fuerat a. Scđo emẽdat de hoc ꝙ eſtimat ſe latere. Tertio vt oĩbus eius fidẽ oſtẽdat vt eã emulent. Quarto vt oſtẽderet ſe noſſe oĩa:et etiã vt archiſynagogus conſideret.
27 ¶ Dub.qua hora ſanata fuit? Rñ. glo.ꝙ ſtatim vt tetigit fimbriam.
28 ¶ Dub.cur nõ acceſſit cito dñs ad domum principis? Reſpõd.Chryſo. in homel.ꝙ vt permittat mori puellam:ꝛ ſic manifeſta fiat reſurrectionis demonſtratio.
29 ¶ Dub.q̄d ibi agebant tybicines? Reſpon.Ambro.ſuper Luc.qđ more veteri ad excitandos luctus in mortuis ferebantur adhiberi.
30 ¶ Dub.cũ tybicines magis excitẽt letitiã quõ poterant excitare fletũ? Rñd.Lyra ꝙ diuerſe melodie excitant diuerſas paſſiões in homine. Quedam audaciã:vt ptz in bellicis tubis. Quedã deuotionẽ:ſicut patet in eccleſiaſticis canticis. Alie letitiam:vt patet in inſtrumẽtis muſicis. Et quedam fletum:vt hic.
31 ¶ Dubit.quõ turba tumultuabat? Rñ.Lyra.i.lachrymabatur ꝛ eiulabat ꝛ dicebat tumultuare:qꝛ cauſabat confuſum ſonum.
32 ¶ Dub.ſi xp̄s oẽs diſcipulos ſecũ duxit vbi iacebat filia defuncta? Reſpon.Marcus ꝛ Lucas ꝙ ſolũ duxit Petrum Jacobum ꝛ Joannem.
¶ Dubi.cur non oẽs cõduxit? Rñ. 33 Theophilus:qꝛ nolebat ad oſtentationem aliquid operari.
¶ Dubitatur cur precipit turbe,vt 34 recederet? Rñ.Chryſo.qꝛ nõ erant digni vt viderent myſteriũ reſurgentis: q̄ꝫ reſuſcitantem deridebant.
¶ Dub.cur dñs dicit puellã nõ eſſe 35 mortuã? Rñ.Raban⁹.ꝙ qꝛ deo erat viua tam in anima q̄̃ in corpore.
¶ Dubitatur cur eum deridebant? 36 Reſpõ.Lyra.qꝛ credebant ꝙ loqueretur ex ignorantia:cum ipſi ſcirent eam eſſe mortuam.
¶ Dub.cur nõ redarguit deridẽtes 37 ſe? Rñ.Chryſ.i homil.ꝙ vt ipſa deriſio ꝛ tybie:ꝛ alia vniuerſa demonſtratio fiant mortis:quia enim multotiens poſt q̄̃ facta ſunt miracula non credũt homines:antea eos conuincit proprijs rationibus.
¶ Dubitatur cur dimiſit in reſuſci- 38 tatione tres diſcipulos ꝛ parentes puelle? Reſpon.qui ſupra:ꝙ vt eos teſtes poſtmodum haberet diuine virtutis. Patrẽ aũt ꝛ matrẽ puelle tanq̄̃ pre oĩbus magis neceſſarios ꝛ ne quis diceret fallax eſſe reſurrectionis iudicium.
¶ Dub.quid eſt deriſio? Rñ.ſanct⁹ 39 Tho.ij.ij.q lxxv.ar.j.ꝙ vt dicit glo. ſuper pſal.ij. Ibi qui habitat in celis irridebit eos.irriſio fit ore.i.verbo ꝛ cachinis:ꝛ ad hoc turpia dicit deriſor:vt aliquis apud ſeipſum perdat conſcientie gloriã per quandaꝫ confuſionem ꝛ erubeſcentiam.
¶ Dubit.que differẽtia eſt inter de- 40 riſionem:cõtumeliã:detractionẽ:et ſuſurrationẽ? Rñ.qui ſupra.ꝙ cõuitium eſt ad deprimendũ honorẽ.detractio qua diminuitur fama:ſuſurratio ad tollendũ amicitiam:ꝛ irri-

ſio fit vt irriſus erubeſcat.

41 ¶ Du.quō fit ſubſannatio? Rñ.q̄.ſ. ꝙ ſm gl.ſ.allegatā fit naſo rugato.

42 ¶ Dub.que differentia eſt inter cō- tumeliā:conuitiū: et improperium? Rñ.qui ſupra.q.lxxij.ar.j.ꝙ defect9 culpe.eſt ille qui repreſentatur per verba contumelioſa: et defectus generaliter culpe et pene repreſentatur per conuitiū:q2 cōuitium ꝯſueuit di ci nō ſolum anime ſed etiā corporis. Unde ſi aliquis iniuriādo dicit alicui ꝙ eſt cecus conuitium dicit:ſed nō cōtumeliā.improperium vero di cit aliquis qñ alteri ad memoriā reducit iniurioſe ꝙ contulit ei auxiliū neceſſitatem patienti.

43 ¶ Dubitatur an contumelia conſiſtat vnq̄ꝫ in factis? Rñ.qui ſupra ꝙ ſic inq̄ꝫtum facta habent vim verbo rum:in ſignificando.

44 ¶ Dubi.an contumelia:vel conuitium ſit peccatum mortale. Rñ.qui ſupra.ar.ij.ꝙ ſi aliquis profert verba contumelioſa vel conuitioſa: vt auferat honorem proximi peccat mortaliter aliquando tamen aliqs dicit cauſa correctionis illud ꝙ pōt eſſe conuitium vel contumelia.et ſic aliquando poteſt eſſe peccatū venia le. Aliquando abſq; omne peccato: in quo tamē neceſſaria eſt diſcretio vt moderate quis talibus ṽbis vtatur quoniam propter in cautelam poſſet eſſe ita graue conuitium ꝓla tum qđ auferret honorem eius con tra quē proferret:et ſic poſſet peccare mortaliter etiam ſi non intenderet dehonorationem alterius: ſicut etiam ſi aliquis incaute aliūm exludo percutiens grauiter ledat culpa non caret.

45 ¶ Dub.an patiēter ſufferre debeamus contumelias nobis illatas? R. qui ſupra.art.iij.ꝙ tenemur habere animū paratum ad cōtumelias tolerandas ſi expediens fuerit qñq; tamen oportet contumeliam illatā repellamus:vt audatiā inferentis deprimamus et de cetero talia non attēptet:ſed tamen moderate. Item ne impediatur bonū multoꝝ qui audientes nos contumelias pati cogitent nos eſſe malos:et a noſtris predicatiōib9 auertanť.et ita in primis moꝛib9 remanētes bñ viuere ꝯtēnāt.

¶ Dub.vnde naſcitur contumelia? 46
Rñd.q̄ ſupra art.iiij.ꝙ ex ira:q2 magis habet propinquitatē ad finē ire qui eſt vindicta: nulla eñ vindicta eſt irato magis in prōptu q̄ꝫ inferre contumeliam alteri. Et ideo contumelia maxime naſcitur ex ira.

¶ Dub.q̄d eſt detractio? Rñ.qui.ſ. 47
q.lxxiij.ar.j.ꝙ eſt denigratio aliene fame per occulta verba.

¶ Dubitať que differentia eſt inter 48
contumeliā et detractionem? Rñ.q̄ ſupra:ꝙ contumelia eſt qñ aliquis manifeſte cōtra aliquē loquitur:ſed detractor loquitur occulte. Itē quo ad finem:quia contumelioſus derogat honori.et detractor fame.

¶ Dubit.quō detractor per verba 49
occulta derogat fame que eſt publica notitia cum laude? Rñd.q̄ ſupra. ꝙ verba detractoris dicuntur occulta q̄ꝫtum ad eum de quo dicuntur: q2 eo abſente et ignorante dicuntur ſed contumelioſus in faciē contra hominem loquitur.

¶ Dub.an dicēs vni ſoli malum de 50
aliquo corrūpat ei9 famam? R.q̄.ſ. ꝙ ſic nō in toto ſed in parte.

¶ Dub.q2 ille dicit detrahere q̄ ali- 51
quid ſubtrahit vel diminuit:ſed ali qñ quis nihil diminuet de veritate dicēdo .vera crimina alterius et tñ denigrabiť famā? Rñd.qui.ſ.ꝙ detractor non đr qđ diminuat de veritate:ſed q2 diminuit de fama.

¶ Dubit:quod modis q̄s pōt dimi- 52

nuere famā alterius? R̄ñ. qui ſupra ꝙ qñꝗ diminuit de fama alteri⁹ directe: qñ falſuz imponit alteri. Secūdo qñ peccatū adauget ſuis verbis. Tertio quādo occultū reuelat. Quarto qñ id qđ eſt bonū dicit mala intentiōe factū indirecte vero negando bonū alterius vel malitioſe reticendo: vel minuendo.

53 ¶ Dubi. an detractio ſit ſemꝑ peccatū mortale? R̄ñ. qui ſupra. ar. ij. ꝙ per ſe loquendo eſt peccatū mortale cū ſecundū ſuam rationez ordinetur ad denigrandā famaz alterius que eſt precioſior inter res tēporales. Aliquando autez contingit qđ aliquis dicit aliqua verba per que diminuitur alterius fama non hoc intendens: ſed aliquid aliud ⁊ hoc nō ē detrahere ꝑ ſe ⁊ formaliter loquēdo ſed ſolū materialiter ⁊ quaſi per accidens: ⁊ ſi hoc fiat ꝓpter aliquod bonū neceſſariū debitis circūſtantijs obſeruatis nō eſt peccatuz: nec pōt dici detractio ſi aūt proferat ex animi leuitate vel ꝓpter cām aliquā non neceſſariaz non eſt peccatuz mortale niſi forte notabiliter famā alicuius ledat ⁊ ꝑcipue in his q̄ ꝑtinēt ad honeſtatē. qꝛ hoc ex ipō genere verborū habet rationē peccati mortalis.

54 ¶ Dub. an detractor teneatur ad reſtitutionē fame? R. q. s. quod ſic ſicut ad reſtitutionē cuiuſlibet rei ſubtracte.

55 ¶ Dubitatur an ſemper reuelans peccatū occultū alicuius detrahat ei. R̄ñ. qui ſupra. qđ non ſi reuelat ex charitate. vt corrigat̃ nec talis peccat. ſed meret̃. ſimiliter ſi accuſaret propter bonuz iuſtitie publice: ſeruato ſemper ordine fraterne correctionis.

56 ¶ Dubit. an detractio ſit graue peccatū? Reſpon. q̄ ſupra. ar. iij. ꝙ poſt homicidiū qđ tulit vitā ꝓximi iaꝫ actu exiſtēte. ⁊ poſt adulteriū qđ eſt cōtra debitū ordinē generationis humane per quā eſt introitus ad vitā detractio ſm̄ ſuū genus eſt grauius ꝙ̄ furtū poſſet tñ eſſe alius ordo ꝓpter circunſtātias aggrauātes vel diminuentes ꝑ accidens: tamē grauitas peccati attendit̃ ex parte peccantis qui grauius peccat ſi ex deliberatione peccet ꝙ̄ ſi peccat ex infirmitate vel in cautela ⁊ ſecundū hoc peccata locutionis habent aliquam leuitatē inq̄tū de facili ex lapſu lingue prouenīūt abſꝗ magna premeditatione.

57 ¶ Dub. qꝛ cum in epiſtola clementis detractores dicant̃ homicide. Videt̃ qđ ſit ita graue ſicut homicidiū peccatū detractionis? R̄ñd. qui ſupra. ꝙ detractor dicit̃ occaſio aliter homicida inq̄tuz per ſua verba dat alteri occaſionē vt proximū odiat vel contēnat: ⁊ q̄ odit fratrez ſuū homicida eſt. j. Joannis. iij.

58 ¶ Dub. an audientes detractores peccent. R̄ñ. qui ſupra. art. iiij qđ ſi quis inducit alium ad detrahendū vel ſaltez placet ei detractio ꝓpter odiū eius cui detrahit̃ non minus peccat ꝙ̄ detrahens imo qñꝗ magis. Si autem non placet ei ſed ex timore: vel negligentia: vel etiā verecundia quadā obmittat repellere detrahētem: peccat quidem: ſed multo min⁹ ꝙ̄ detrahens ⁊ plerūꝗ venialiter. Quandoꝗ etiam mortaliter ſi ſibi ex officio incūbit detrahentez corrigere: vel propter aliqđ periculum qđ audiens nouit conſequens vel propter radicem qua timor humanus quandoꝗ pōt eſſe peccatum mortale.

59 ¶ Dubi. ſi aliquis veritatem dicat detrahendo quomodo poteſt eum audiens redarguere? R̄ñd. q̄ ſupra

qđ non

q nõ dz arguere de falſitate ſed de hoc q peccat fratri detrahẽdo vel ſaltẽ oſtendere q ei detractio diſpli ceat p triſtitiã faciei qz vt dicit Pro uer.xxv.ventus aquilo diſſipat plu uias:z facies triſtis linguam detra hentem.

60 ¶ Dub.que differentia eſt inter de tractionem z ſuſurrationẽ? Rñ.qui ſupra.q.lxxiiij.art.).qd detractor et ſuſurro conueniũt in hoc qd vterq occulte malũ de proximo dicit pro pter quã ſimilitudinẽ interdũ vnũ ponitur pro alio.Unde Eccl.v.non appellaris ſuſurro dicit glo.i.detra ctor. Differũt tamẽ in fine:qz detra ctor intendit denigrare famã proxi mi:ſed ſuſurro intendit amicitiam ſeparare.

61 ¶ Dubit.quis dicitur criminator? Rñ.qui ſupra.qd ille q publice cri mina alijs imponit:vel accuſando vel conuitiando.

62 ¶ Dub.qs dr bilinguis? Rñ.q.ſ. q ppꝛie dicit ſuſurro q nitit ex vtra q parte amicitiã rumpere.Et ideo duab9 linguis vtit ad duos vni di cens malum de alio.

63 ¶ Dubi.qd eſt maius pctm detra ctio vel ſuſurratio? Rñ.qui.ſ.art.ij. qd ſuſurratio:qz amicus eſt melior q honor:z amari q honorari.vt di citur in.viij.Ethi.

64 ¶ Dubita.an reſuſcitando puellã immiſerit ei aliam aiam. Reſpond. Chryſoſto.q nõ aliã ſuperinduxit: ſz eã q exierat reinduxit velut e ſom no erigens.

65 ¶ Dubit.quõ vocabat hec puella Rñ.q vt habet Marc.v.z vt expo nit Lyra:vocabat Tabita.

66 ¶ Dubi.cur euangeliſta dt q exit fama hec in vniuerſam terrã illoz? R.gl.q hoc ad magnitudinẽ z no uitatẽ miraculi ptinet z ad manife ſtã veritatẽ ipſi9 ne factũ putaretur.

¶ Dubi.qd ſignũ vite oſtendit illa 67 puella. Rñ.q ſurrexit vt dictũ eſt ſu pra.Et vt dicũt Marc.z Luc.z ex ponit Chriſ.iuſſit illi dare mãduca re ne putaretur fantaſma eſſe qd fa ctum fuerat.

☞ Allegorice.

¶ (Archiſynagog9) ſignificat moy ſen:(filia eius) eſt ſynagoga velut duodecimo etatis anno.i.tpe pu bertatis poſtq ſpiritualem ſobolẽ deo generare debebat erroꝛis lan gore conſternata eſt ad hanc prin cipis filiam dum properat dei ver bum vt ſaluos faceret filios iſrael. Sancta eccleſia ex gentibus con gregata que interioꝛi lapſu crimi num deperibat paratã alijs fide p cepit ſanitatẽ. Notandũ aũt q duz archiſynagogi filia ſit duodenis:et mulier hec ab annis.xij. ſanguine fluxit:eo tpe quo hec nata eſt illa ce pit infirmari. Una eĩ pene ſeculi etate z ſynagoga ex patriarchis ce pit naſci a gentium exterrarũ natio idololatrie ſanie fedari.(Fluxus ſanguinis) bifariã pt intelligi. hoc ẽ ſup idololatrie pollutiõe z ſu p his q carnis delectatiõe geruntr ſic qdiu ſynagoga viguit: labora uit eccĩa:ſed eoꝛũ delicto ſalus gẽ tibus facta eſt.Accedit aũt z tangit dñm eccleſia cũ p fidem appropin quat credidit tetigit:(dixit ſi tetige ro tantũ fimbriam zc.) qz his trib9: fide verbo z opere:omnis ſal9 acq ritur.(Accedit aũt retro) ſiue iuxta hoc q ipe ait.ſi qs mihi miniſtrat me ſequatur: ſiue qua repreſentem dominũ in carne non videns per actis iam ſacramentis incarnatio nis illi9 ad agnitionis eius gratiã peruenit.(Unde z fimbriam veſti menti tangit:) quia cum chriſtum in carne gentilis populus non vi

diſſet verba incarnationis recepit. (Ueſtimentū eīn chriſti) dicit myſteriū incarnationis eius quo diuinitas inducta eſt: (fimbrie veſtimenti) verba ſunt de incarnatione eius depēdentia: (nō autem veſtē ſ; fimbriam tangit:) qꝛ nō vidit in carne dñm: ſed ſuſcepit per apoſtolos incarnatiōis verbū. (Non aūt in vrbe ſed in itinere pergente dño ſanatur.) Unde apoſtoli: quia indignos vos iudicatis vita eterna: ecce conuertamur ad gētes. Gentilitas autem ex hora dominici aduentus cepit habere ſalutem. (Dñs autē domum principis .ſ. ſynagogā ingreditur) que vſ hodie (iacet in domo principis mortua) ꝛ qui videntur magiſtri (tibicines ſunt) carmē lugubre canentes (turba quoq) iudeorum nō eſt credentium ſed tumultuantium: cum autem intrauerit plenitudo gentium tunc omnis iſrael ſaluus fit. Ut autem rarus ex lege credētium numerus poſſet intelligi (turba ois expulſa eſt) quam vti ſaluari dñs optaſſet: ſed irridendo dicta geſtaq eius reſurrectionis non fuit digna ꝯſortia. (Tenuit aūt manū eius ꝛ ſurrexit puella) qꝛ niſi mūdate pri9 fuerint man9 iudeoꝝ q̄ ſanguine plene ſunt ſynagoga eoꝝ mortua nō reſurget. (Exeunte aūt fama in vniuerſam terrā illā) electionis ſalus: donū xp̄i atq opera predicantur.

☞ Tropologice.

Inſtruimur vt in neceſſitatibus ad xp̄m accedamus. ꝛ eius auxiliū queramus etiam in itinere ꝛ vbi q cū inuocare quoniā prope eſt omnib9 inuocātib9 eū. ꝛ ſi p. xij. annos id eſt per magnū tēpus grauemur fluxu ſanguinis .i. multitudine continuatorū pctōꝝ; ꝑpter q̄ aū eum venire verecūdamur. (retro) .i. in ſecreto .ſ. per ſecretā cōfeſſionē (tangamus fimbri[illegible] veſtimenti eius) id eſt guſtemus quoniam compatitur nobis ex humanitate induta: et habeamus interiorē; fidem: ꝛ ſpem poſſe ſaluari. Et ipſe ſtatim iubebit nos confidere: ꝛ ſic ex illa hora compunctionis ſalui erimus. Et non iaceamus in domo mortui vt puella ſed dormiamus: quia licet per peccatum moriamur: tamen per penitentiam excitari poſſumus nec adhereamus tibicinibus .i. adulatoribus qui fouent mortuam: et eijciamus turbam id eſt expellamus multitudinem ſecularium curarū: que interim qd intus manēt puella: id eſt anima non reſurget.

Anagogice.

Dei vnigenitum contemplemur qui in mundū humiliter veniēs ſe a q̄buſcūq orari patit: ꝛ in vijs hui9 mūdi noſtrā ſalutē operat. ꝛ nos a vetuſtis peccatis liberās iubet cōfidere: q in illa eterna gloria cū; ipſo regnare poterimus. Porrigens nobis peccatis mortuis ſue miſericordie manum: et nos trahet ex huius mundi miſerijs ad gloriā dei pr̄is. vbi nullus erit egritudinis metus ſed oīa ſana ꝛ iucūda: ꝛ huius beatitudinis noſtre fama in die iudicij a toto cognoſcetur mundo.

Eadem dominica ſecundū ordinem predicatorum.

Simile eſt regnū celoꝝ homini regi: q voluit rationem ꝛc.

Dominica .xxiiij. poſt pēthecoſten.

Cum videritis abhominationē. Matt. xxiiij. Luc. xxj. ca.

Hec v̄ba dixit dñs anno etatis ſue .33. die .xxij. martij. i die martis.

Hiſtorice.

¶ Futuroꝝ dñs vaticinatoꝛ egregius diſcipulos vt eã que a daniele ꝑdicta fuerat ſancto in templo deſolationis abhominationẽ: qñ cernerent legentes tũc intellectu caperẽt ꝙ eo. ſ. aduenĩete tpe ciuitatũ incole ad montes cõfugerẽt: qui vero in agris aut rectis a caſu degerent: nequaꝙ etiã ob rerũ indigentiã opportunarum ꝓprios repetere auderẽt lares. Pꝛegnantib⁹ vero atqꝫ natis vbera prebẽtibus anguſtias imminere ꝑdixit vt quã nequaꝙ eoꝛũ ſabbato fieret fuga aut hyeme oꝛare debere premonuit: qm̃ tũc talia eis aduerſa qualia nec ante preterijſſe: nec poſt futura foꝛe euenirẽt: ꝛ niſi electoꝛũ intuitu illud abbꝛeuiatuꝫ fuiſſet tempus omnis minime caro ſalutẽ nacta fuiſſet. naꝫ falſi tunc aderunt prophete ſignis coꝛuſcantes varijs. quibus electos ipſos ſi tamẽ poſſibile foꝛet erroꝛibus implicarẽt quibus vt nullam xp̃m demonſtrantibus fidem darent iuſſit. qñ ad fulguris inſtar dum in oꝛiente exurgit ab occidẽte conſpicitur filiũ hoĩs aduent⁹ ꝓſpectabit. Ubi vero iaceret cadauer ibi coadunandas dixit aq̃las in celoꝛũqꝫ ſtatim luminaribus adeſſe ſigna vt eoꝛum etiam cõmoueantur virtutes ꝛ dñi in celo ſignũ demõſtrandũ foꝛe: terre vero generationes cunctas lachꝛymari: cum tam excellentẽ hoĩs filiũ celſitudinẽ in nubibus aduenientem: ꝛ ſuos a quatuoꝛ ſeculi extremitatib⁹ electos tube voce ſuoꝝ miniſterio exercituũ cũ vocaturos cernerẽt: fici ſimilitudine eos vt in iannis dei regnuꝫ foꝛe agnoſcerẽt edocẽs. Cui⁹ cũ folia ac tenellus ramus apparẽt eſtas non longe abeſt: ita nec oĩm finis rerũ ꝓcul cũ ꝑmiſſa euenerint foꝛe. illã vero minime ꝑterire debere generationẽ quoadusqꝫ complerent̃ oĩa: ꝛ celũ quidẽ ac terram ſed non verba pertranſiri debere ſua promiſit.

OUerenda nunc ꝛ ſoluenda ſunt dubia.

¶ Dubita. qñ cur ꝛ vbi dominus ꝑdixit predicta verba? Reſpond. qȝ vt habetur ante hoc euangelium ſedebat in monte oliueti: die martis eius paſſionem precedente: ꝛ hec dixit diſcipulis ſecreto eum interrogãtibus quãdo deſtructio templi quã eis predixerat futura eſſet. 1

¶ Dubit. q̃ fuit illa abhominatio? Rñd. Hiero. ꝙ fuit ſtatua ceſaris a Pilato poſita in templo: qꝛ abhominatio ſcd̃m veterem ſcripturam idolum nuncupatur. 2

¶ Dubitatur cur dicit̃ deſolatiõis? Reſpon. Lyra: quia in templo deſolato poſita fuit. 3

¶ Dubit. vbi habetur a daniele de iſta abhominatione? Rñ. Hier. qȝ ix. cap̃lo ſic habetur. et in dimidio hebdomadis auferetur ſacrificiũ et libamina ꝛ in templo deſolationꝫ abhominatio erit vſqꝫ ad conſummationem tempoꝛis: ꝛ cõſummatio dabitur ſuper ſolitudinem. 4

¶ Dubitat̃ cur dicit videritis? Reſpond. Chryſoſt. in homel. vt diſcãt quoniam viuentibus quibuſdã eorum hec erunt. 5

¶ Dubit. cur dicit: tũc qui legit intelligat? Reſpon. Lyr. i. vt qui legit prophetiam danielis intelligat eaꝫ de hoc facto. 6

¶ Dubitatur qui debent fugere ad montes ꝛc. Reſpond. Remigi. quod imminente deſolatione hieruſalem omnes chꝛiſtiani qui in iudea erant diuino miraculo moniti: vt habet̃ in eccleſiaſtica hiſtoꝛia tranſierunt ioꝛdanem ꝛ iuerunt in Pellam ciuitatem et ibi ſteterunt ſub tutela agrippe regis qui ſubditus 7

erat ſub romano imperio.
8 ¶ Dubi.cur dicit ſi qui in tecto ⁊c?
Rñ. Chryſo.in homel. ꝙ vt oſtẽdat
ineuitabilia mala futura eſſe in iu-
deis: qm̃ eligibilius erat nudo cor-
pore ſaluari: ꝙ̃ reuerti domum pro
tollendo veſtimẽto. quoniam ſi illi
qui in ciuitate ſunt fugiunt: multo
magis qui foris ſunt nõ oportet ad
ciuitatem refugere.
9 ¶ Dub.cur potius dicit vt pregnã-
tibus ⁊c. ꝙ̃ alijs? Rñ.q.ñ. qꝺ ea que
a natura ſunt qualiter aliqs fugiet.
qualiter eñ̃ pregnans fiet leuis ad
fugã: aut lactãs poterit cum quẽ po
perit deſerere: ⁊ vt Huge. dicit: qm̃
non erit tunc tp̃s miſerendi: neq ſu
per pregnantes: neq ſuper lactãtes
neq ſuper infantes earum.
10 ¶ Dubi. cur dicit orate aũt ne fuga
veſtra fiat hyeme vel ſabbato? Rñ.
Hieron.ſuper Matth. q: ſcilicet de
altero duritia frigoris prohibet ad
ſolitudines: ⁊ in montib9 deſertiſqȝ
latitare. In altero aũt trãſgreſſio le
gis eſt ſi fugere voluerint aut mors
imminens ſi remanſerint.
11 ¶ Dub. quomodo faciunt cõtra le-
gem fugiendo in ſabbato? Rñ. Lyr.
Quoniam iter ſabbati dicitur mille
paſſus: nec plus licebat ambulare
q: talis ambulatio magis erat ad re
creationem ꝙ̃ ad laborem: nec erat
contra ſabbati quietem.
12 ¶ Dub. que fuit illa tribulatio ma-
gna ⁊c? Rñ. Joſephus qui iudaicaȝ
ſcripſit hiſtoriam talia mala dicit il
li populo tempore Titi ⁊ Veſpaſia-
ni accidiſſe: vt vix credibilia eſſent:
que etiam predicit Lucas.xxi.capi.
Unde non immerito dictum eſt ta-
lem tribulationem nec fuiſſe a natu
re initio: nec futuram.
13 ¶ Dubit.nunquid perſecutio anti-
chriſti erit maior? Rñ. Aug.ad heſi-
chium: qꝺ ⁊ ſi tp̃e antixp̄i talis aut
maior forſitã erit intelligẽdũ eſt de
illo populo dictũ ꝙ eis amplius ta-
lis futura non erit. ſi eñ̃ antichriſtũ
illi primit9 ⁊ pcipue recepturi ſunt:
facturus eſt tũc ille populus tribu-
lationem potius ꝙ̃ paſſurus.
¶ Dubita. quomodo breuiati ſunt 14
dies illi? Reſpõ. Hiero. ꝙ non men
ſura: ſed numero breuiati ſunt.
¶ Dubi.de qua carne intelligit cũ 15
dicit omnis caro? Rñ. Lyra. qꝺ hic
caro accipit̃ pro homine. Sicut Ge
ne.vi. non pmanebit ſpũs meus in
homine in eternum quia caro eſt.
¶ Dubi.qũo intelligit̃ ꝙ non fieret 16
ſalua omnis caro? Rñ.qui.ẽ.quod
nullus homo fieret ſaluus ſi eſſet lõ
gum predicte tribulationis tp̃s.ne-
gatio eñ̃ poſtpoſita huic ſigno vni-
uerſali omnis: facit ipſum equipol-
lere ſigno vniuerſali negatiuo: quia
omnis non valet nullus.
¶ Dub. qũo ꝑpter electos breuiati 17
ſunt dies illi? Rñ Aug. ad heſichiũ
quod tempore euerſionis hieruſalẽ
fuerunt aliqui electi qui ex circunci
ſione crediderãt propter quos bre-
uiata ſunt mala.
¶ Dubi.ſi breuiati ſunt dies nume- 18
ro ergo prophetia Daniel.non fuit
cõpleta de hebdomadib9? Rñ. qui
ſupra. ꝙ Lucas apertiſſime teſtatur
ipſam tunc fuiſſe cõpletam: quãdo
euerſa eſt hieruſalem.
¶ Dub.cur Joãnes euãgeliſta non 19
ſcripſit de hac euerſiõe? Rñ. Chryſ.i
homel. ꝙ fuit ex diſpẽſatiõe ſpũſſcti
vt nõ videret̃ ex ipſa eorũ que facta
ſunt hiſtoria ſcribere: etẽm poſt ca-
ptionẽ hierlm vixit multo tp̃e. Sed
alij euãgeliſte q̃ ante mortui ſunt et
nihil horum viderũt ipſi ſcribũt vt
vndiqȝ fulgeat prenũtiatiõis veritas.
¶ Dubit. qñ erit tẽpus de quo dicit 20
tunc ſi aliqs vobis dixerit ⁊c. Rñ. q
ſupra. ꝙ dñs conuertit hic ſermonẽ.

ad tēpus aduentus ſui ad iudicium
ꝛ ita intelligitur illud tunc.
21 ¶ Dub. q̄ꝛ dicit tūc ſcilicet in tēpo-
re euerſiōis hieruſalem ſi qs vobis
dixerit ꝛc. ꝛ tñ tūc nō venit ad iudi-
ciū. R̄ñ. q̄ ß. q̄ ſicut cum ſupra dixit
euangeliſta. c. iij. in diebus illis ve-
nit Joannes baptiſta. nō tēpus qđ
immediate eſt ꝯñs oſtendit cū. xxx.
anni in medio eſſent: ita ꝛ hic cū di
cit: tunc totū mediū tempus preter-
miſit quod futurum erat a captione
hieruſalem vſq; ad initia conſum-
mationis mundi.
22 ¶ Dub. cur nō debebāt credere di
cētib⁹ hic eſt xp̄s ꝛc. R. Ly. q̄ꝛ multi
diſcipuli antixp̄i venient ad ſeducen
dum populum dicendo qđ ipſe ſit
vere xp̄s in lege promiſſus ꝛ in pro-
phetis. Et ideo dicit q̄ eis non cre
dant: q̄ꝛ non ſolum habebūt verba
ad decipiendum: ſed etiam ſigna q̄
eſt difficilius ad euadendum.
23 ¶ Dub. q̄ erūt pſeudo xp̄i ꝛc. R̄ñd.
ſupra qđ pſeudo xp̄i erit falſus xp̄s.
ſcꝫ antixp̄s: ꝛ pſeudo ꝓphete. i. fal-
ſi prophete erunt miniſtri eius.
24 ¶ Dubi. an ſit poſſibile q̄ electi in
errorē inducāt? R. Greg. xxxiij. mo-
ral. dicēs q̄ꝛ electorꝫ cor ꝛ trepida co
gitatiōe ꝯcutit: ꝛ tñ eorum ꝯſtantia
non mouet: vna ſentētia dñs vtrūq;
cōplexus eſt. quaſi enim iam errare
eſt in cogitatione titubare: ſed ſi fie-
ri pōt ſubiungit: q̄ꝛ fieri non poteſt
vt in errorem electi capiantur.
25 ¶ Dubit. cur dicit: ecce predixi vo
bis. R̄ñ. q̄ ſupra. in homil. q̄m iacu-
la preuiſa minus feriunt. Dñs enim
noſter pituri mūdi ꝑcurrentia ma-
la denūtiat: vt eo minus perturbēt
venientia quo fuerūt preſcita.
26 ¶ Dub. cur nō dñt exire ſi dixerint,
Ecce in deſerto eſt. R̄ñ. Ly. q̄ dicēt
xp̄z tanq̄ religioſūz in loco deſerto
exiſtere: vt hoīes errore deprauent.

¶ Dub. cur dicent eum eſſe in pene 27
tralibus. R̄ñ. qui ſupra. vt homines
dominantes antichriſti poteſtate
concludant.
¶ Dub. q̄ dicūtur penetralia. R̄ñ. 28
Ly. qđ ſunt loca occulta: et vocabu-
liſte dicūt ea eſſe ſecreta loca interio
ra: ſicut ſecretam cameram. Et etiā
in templo vbi dabantur oracula.
¶ Dub. que ſimilitudo eſt fulguris 29
ad euentum chriſti. R̄ñd. Chriſo. in
homil. qđ ſicut fulgur. non indiget
annuntiante aut precone: ſed in mo
mento temporis mōſtratur ꝓm vni
uerſum orbem terrarū etiā his qui
in thalamis ſedent. Ita ꝛ aduentus
chriſti ſimul apparebit vbiq; ꝓpter
gloriefulgorem.
¶ Dub. cur dicit vbicūq; fuerit cor- 30
pus ibi congregabuntur et aquile?
R̄ñ. qui ſupra. q̄ in hoc dicit ſecun
dum ſignum ſui aduentus.
¶ Dub. quō hoc intelligitur. R̄ñd. 31
Lyra. quod corpus. i. xp̄s in huma-
nitate q̄ꝛ veniet ad iudicandum in
forma humana aquile illuc congre
gabuntur. i. ſancti occurrentes xp̄o
venienti ad iudicium.
¶ Dub. cur ſancti nominātur aqui 32
le. R̄ñ. Hilarius. qđ propter vola-
tum ſpiritualis corporis.
¶ Dub. ſi aquile congregantur vbi 33
ſunt corpora. R̄ñ. Hiero. q̄ ad cor-
pus. i. Joathon. quod latine conue
nientius cadauer dicitur congre-
gantur ad eſcam.
¶ Dub. cur potius dicit de aquilis 34
q̄ de vulturib⁹. R̄ñ. Origenes. q̄ in
hoc voluit oſtendere magnificos ꝛ
regales oēs q̄ in paſſione dñi credi
derunt. Et etiam vt dicit Hierony.
quoniam quibus iuuentus renoua
ta eſt vt aquile ꝛ qui aſſumunt pen-
nas vt ad chriſti veniant paſſionez
recte aquilis comparantur.
¶ Dubitat de qua tribulatione in- 35

telligit cum dicit. Statim autẽ poſt tribulationem. Rñ. Chriſoſto. in homil. qđ de ea que erit dierum antichriſti: que erit magna tot exiſtentibus deceptoribus.

36 ¶ Dub. cur dicit ſtatim. Rñ. qui. ſ. quoniam illa tribulatio non extendetur per temporis longitudinem: q: chriſtus confeſtim aderit.

37 ¶ Dub. quomodo ſignum filij hominis apparebit in celo. Rñ. Lyra. id eſt in aere qui aliquãdo vocatur celum in ſcriptura.

38 ¶ Dub. ad quid apparebit illud ſignum. Rñ. Chriſ. in homil. ꝙ vt verecundiam iudeorum confutet.

39 ¶ Dub. quõ plãgent oẽs trib9 terre cũ ſancti tunc nõ fleant. Rñ Lyr. i. aliqui de omnib9 tribubus et nationibus in quibus erũt aliq̃ mali quibus aduent9 iudicis erit triſtabilis.

40 ¶ Dub. cur plangẽt. Rñ. Chriſoſt. in homil. quia viſa cruce conſiderabunt qđ mortuo eo nihil ꝓfecerũt: ⁊ quoniam crucifixerunt eum quez adorari oportebat.

41 ¶ Dub. cur dicit tribus terre. Rñ. Hiero. quoniam hi plangent qui municipatum non habent in celis: ſed ſcripti ſunt in terra.

42 ¶ Dubita. ad quid mittet angelos ſuos? reſpõ. Lyr. ꝙ ad colligendum cineres mortuorum q: eorum miniſterio colligentur.

43 ¶ Du. que turba erit illa? reſp. Ly. ꝙ ſicut in datione legis auditus eſt ſonit9 terribilis: vt habetur Exo. xvj. ita audietur tũc ſonitus cõſimilis virtute angelorũ factus in elementis.

44 ¶ Dubit. que erit illa vox magna? Rñ. qui ſupra: ꝙ erit vox xp̄i vocantis mortuos ad iudicium.

45 ¶ Dub. an ſolum electos congregabunt ad iudicium. Reſpond. qui ſupra. quod licet omnes adducantur ad iudicium tñ electi ſpecialiter adducentur miniſterio angelorũ ſanctorum: q: erunt conciues eorum.

¶ Dub. q̃ erũt illi quatuor vẽti. Rñ. 46
Remigi9 a quatuor vẽtis. i. a q̃tuor climatib9 mũdi. ſ. oriẽte: occidente: aquilone: ⁊ auſtro. Un̄ oriunt̄ quatuor principales vẽti: vt dicit Lyra.

¶ Dub. vnde oriuntur venti. Rñd. 47
ſ. Tho. ſuper Joã. ꝙ in generali ſcitur q: auſter flat a meridie in aquilonem: ⁊ boreas econuerſo. in ſpeciali vero ſciri non poteſt.

¶ Dubit. quibus horis diei magis 48
flant venti. Rñ. qui ſupra. ſup Job. ꝙ vẽti orientales flant mane deinde meridionales: ſed verſus veſpere venti occidentales.

¶ Dub. qui venti cauſant pluuias: 49
frigus ⁊ tempeſtates. Rñ. qui ſupra ꝙ venti meridionales cauſant pluuias ⁊ tempeſtates. Septẽtrionales autem cauſant frigus.

¶ Dub. cur dicit a ſummis celorũ 50
⁊c. Rñ. Remigius. qđ ne forte aliq̃s putaret qđ ſolum modo a quatuor partibus mundi: ⁊ non a mediterraneis regionibus ⁊ locis.

¶ Dub. qui ſunt ſummi celorum et 51
termini eoꝝ. Rñ. Ly. ꝙ iſte eſt modus loquendi ſ̄m apparentiã: q: ſ̄z veritatez equaliter diſtant celi a terra: vndiq; eſt ergo ſenſus a ſummis celoruz. i. ab oi loco qui ſub celo eſt.

¶ Dubit. cur dicit qđ eſt in ianuis. 52
Reſpond. quia ille qui eſt in ianuis cito erit in ciuitate: vel in domo; ita erit aduentus chriſti.

¶ Dubi. quam parabolam docet fi 53
cus. Rñd. Lyr. diſcite parabolam. i. ſimilitudinem quam poſt dixit.

¶ Dub. alia circa hoc euangelium 54
require dñica. j. aduentus ⁊ etiaz expoſitiones ſenſuum myſticorum.

¶ Eadem dominica ſecundum ordinem predicatorum.

Abeuntes pharisei ꝛc.

¶ Dñica. xxv. poſt penthecoſten ſm ordinem predicatorum.

Loquente ieſu ad turbas ꝛc.

¶ Dñica. xxvj. poſt penthecoſten ſm ordinem predicatorum.

Cum ſubleuaſſet oculos Ieſus. Uide dñica. iiij. quadrageſime.

¶ In dedicatione eccleſie.

Ingreſſus ieſus perambulabat hierico. Luc. 19. cap.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt anno chriſti. 33. die. 17. Martij. in dicionis.

☞ Hiſtorice.

¶ Dño ꝑ hierico iter agēte publicanorum princeps. zacheus noīe diuitijs abundās cū ſummo ieſum optaret videre deſiderio: nec ꝓ turba plurima valeret in ſycomorum arborem aſcendit: quoniā ceterorū altitudinē minime equabat vt inde ꝓſpiceret trāſeuntē: quē cū intuitus dñs fuiſſet vt feſtinātet deſcēderet iuſſit: qm̄ ad eius diuertere intēdebat domū: qui magna perfuſus letitia ſtatim imperata perfecit eumq; cū diſcipulis in ſuā recepit domū. Murmurātibus cōtra dñm aſtantibus ꝙ publicani habitaculū petijſſet. Aiebat aūt dño zacheus: ſe cunctorū que poſſideret bonorū dimidiū pauperibus velle elargiri: ꝛ ſi qua fraude acquiſiuiſſet bona ſe quadruplū reſtituere decreuiſſe. Dñs aūt illi ipa die domui ſalutē aduenīſſe reſpondit eo ꝙ ex ſtirpe ipe zacheus foret abrahe filiūq; aduenīſſe hoīs ꝛ vt qđ pierat requireret: ꝛ indigentibus ſalutem afferret.

Jet nunc dubiorum reſolutio.

1 ¶ Dub. igitur quo ibat ieſus quando tranſibat per hierico. Rñ. ꝙ vt habetur ante iſtud euangelium ibat in hieruſalem.

¶ Dub. cur ponit hic nomē ꝓprium 2
zachei? Rñd. Lyra. qm̄ dignus erat nominari ꝓpter cōuerſionis facilitatem: ꝛ conuerſi perfectionem.

¶ Dubi. qui dicunt publicani ꝛ de- 3
vectigalibus ac pedagijs. Uide dominica. 3. poſt pentheco. a primo dubio. vſq; ad. xij.

¶ Dub. qūo erat diues? Rñ. Ambr. 4
ſup Lucā. q2 ei erat cēſus ex fraude.

¶ Dub. cur cupiebat videre ieſum. 5
Rñ. Titus. quia iam pullulauerat in eo ſemen ſalutis.

¶ Dubita. cur volebat videre quis 6
eſſet? Reſpon. qui ſupra. vt pote qui nunq; eum viderat.

¶ Dub. que dicitur arbor ſycomoro 7
rum. Reſpō. Beda ꝙ eſt arbor moro folijs ſimilis: ſed altitudine preſtans. Unde a latinis celſa nuncupatur: ꝛ ficus fatua dicitur.

¶ Dubi. cur dominus ſuſpexit? Re- 8
ſpon. Lyr. quod vt approbaret deuotionem illius.

¶ Dubi. cur Euangeliſta dixit: ꝛ vi- 9
dit eum? Reſpon. Cirillus. quod vidit hominis animam promptiſſime nitentē ad ſancte viuendum. ꝛ eum ad pietatem conuertit.

¶ Dubita. cur vult dominus vt Za- 10
cheus feſtinans deſcendat? Reſpō. vt adimpleret deſiderium eius volētis eum videre.

¶ Dubi. cur dñs nō inuitatus dixit 11
ꝙ oportebat eum manere in domo zachei? Reſpon. Ambro. vbi ſupra. quoniam dominus ſciebat hoſpitis ſui vberem eſſe mercedem: ſed tamē ꝛ ſi non vocem inuitantis audierat affectum.

¶ Dub. de qua domo itelligit dñs? 12
Reſpond. Lyra. ꝙ de materiali propter refectionem chriſti ꝛ diſcipulorum: ꝛ etiam de doctrina ſpirituali conſcientie in qua voluit chriſtus

manere per gratie infuſionem.

13 ¶ Dubi. cur dicit oportet cū nullus conſtringeret eum ad ibi manendū. Rñ. ꝙ eſt ſenſus cōtentor volo ⁊ eligo tecū manere: ⁊ etiā opꝫ reſpectu finis: vt. ſ. ſalutē tue domui tribuam.

14 ¶ Dubita. cur gaudebat. Reſpond. quia complebatur eius affectio vidēdi dominum.

15 ¶ Dubi. an licite alij murmurarent videntes ieſum cōuerſari cū malis? Reſpō. qꝺ non: quia non cōuerſabatur cum eis: vt malus fieret: vel vt eos confirmaret in malo: ſed vt ſanaret eos ſicut medicus viſitat infirmum vt eum ſanet: vt dicit Lyra.

16 ¶ Dubita. qui erant murmurantes? Reſpon. qui ſupra: ꝙ phariſei ⁊ alij malignantes.

17 ¶ Dubi. cum paulus dicat. j. Chor. v. Si q̄s frater fuerit rapax aut auarus. cū huiuſmodi nec cibū eſſe ſumēdū. Ergo xp̄s non debebat comedere cum zacheo auaro? Rñ. Chryſoſt. ꝙ tunc vitare p̄cepit paulus fratres cum perſiſtant in malo. Hic vero zacheus erat mutatus.

18 ¶ Dub. cur xp̄s non redarguit murmurantes? Rñ. qui. ſ. quod medicus niſi patiatur ſaniem egrotorū non liberat a morbo: ⁊ tamen in fine euangelij reſpondet eorū murmurationi.

19 ¶ Dub. cur ſtabat zacheus. Rñ. Ly. ꝙ ad obediendum dn̄o promptus.

20 ¶ Dub. cur zache⁹ dat dimidiū bonorū ſuorū pauperibus ⁊c. Rñ. Chryſo. ꝙ ſol iuſtitie nequitie fugauit caliginem nondum eñ voce dedicerat ⁊ obedit intus illuſtratus.

21 ¶ Dub. cur zacheus dicit Ecce. Rñ. Theophi. quia ſtatim paratus erat. Ideo non dicit dabo et reſtituam: ſed do: ⁊ reſtituo.

22 ¶ Dubi. cur dat medietatem pauperibus: ⁊ reddit quadruplum. Rñd. Theophi. ꝙ ſi velimus ſubtilius indagare: nihil ſibi de proprijs reſtabat facultatibus. data eñ medietate bonorū pauperibus: ex reſiduo reddebat leſis in quadruplo.

¶ Dubi. quō poterat reddere quadruplum defraudatis: ⁊ poſt adhuc dare medietatem pauperibus. Rñd. Chryſoſto. ꝙ opes zachei non ſolum erant iniuſte: ſed etiam ex patrimonio fuerunt congregate. 23

¶ Dub. nunquid ſufficiebat reddere quantum defraudauerat. Rñ. qui ſupra quod non quia ſciebat legem ſic iubentem. Exo. xxij. 24

¶ Dub. cū ibi in aliquibus lex precipiat reddere duplū: ⁊ in aliquibus quadruplū: ⁊ etiā in aliquibus quintuplū: cur ipſe ſolum dicit ſe reddere quadruplū. Rñ. Lyr. quod ꝑ hoc qꝺ hic exprimitur reſtitutio media intelliguntur alie due extreme. 25

¶ Dub. cū nullus iudex eū condemnauerit ad ſoluēdum ꝙ dicit lex cur ipſe ſoluit. Rñ. Chry. qꝺ non expectauit zacheus legis cenſuram ipſe ſibi iudex effectus. 26

¶ Dubi. q̄ ſalus poterat eſſe domui zachei. Reſpon. Theophi. ꝙ in hoc ipſum zacheum ſignificat aſſecutū fuiſſe ſalutem per domum habitatorem ſignificans: quia dominus nō vocaſſet filium abrahe inanimatam fabricam. 27

¶ Dubita. cū fuiſſet malus cur dicit ipſum eſſe filium abrahe. Reſpond. Bed. quod vt nō ſolū eos qui iuſte vixerant: ſed ⁊ eos qui ab iniuſtitia reſipiſcunt ad filios promiſſionis pertinere declaret. 28

¶ Dubi. cur dicitur filius abrahe: quia oēs iudei erant filij Abrahe? Rñd. Beda: qꝺ nō dicitur filius abrahe quia de eius ſtirpe natus ſit: ſed quia eius fidem imitatus eſt. 29

¶ Dubi. cur dicit ſit filius abrahe et non dicit erat filius abrahe. Reſpō. 30

Theophi. q prius quando erat publicanorum princeps nullam ſimilitudinē habens ad abrahā iuſtū nō erat habrahe filius.

31 ¶ Dubit. an zacheus fuerit iudeus vel gētilis? Rñ. Lyra. q erat iudeus q2 illa res de reddendo quadruplū non erat data gētilibus ſed iudeis.

32 ¶ Dubit. quia ſupra dub. xix. ex auctoritate Bede dicit q non erat de ſtirpe abrahe: & ſic videtur qd non fuit iudeus? Reſpō. qui ſupra. quod Bede dictum & etiam eſt quodam dictum Ambroſij dicētis eſſe filium per fidem que dicta ſunt intelligenda qd licet fuerit ex ſtirpe abrahe: tamen magis p fidem fuerit filius q̄ p carnis propagationem.

33 ¶ Dub. cur dicit venit enī filius hominis. &c. Rñd. Theophi. q vt compeſcat murmurantes. Et vt dicit Chryſoſt. q. d. quid me criminamini ſi rectifico peccatores: tam enī pcul eſt a me odium peccatorum q eorum cā aduenerim: nā medicus veni nō iudex: ob hoc diuina flo languentiū patior q fetorē vt preſtem remedia.

34 ¶ Dubit. quid eſt illud qd perierat? Rñ. q primum genus humanū deinum particulares peccatores qui contra legem agebant.

35 ¶ Dubi. cur ergo non ſaluauit oēs peccatores? Rñd. q2 ipſi noluerunt ſaluari nec fuit culpa medici: ſi egrotus perierit cum non vult precepta cuſtodire medici.

☞ Allegorice.

¶ (Zacheus) qui interpretatur iuſtificatus credentem ex gentibus populum ſignificat: qui per occupationem temporalium depreſſus erat (qui intrantem in hierico ſaluatorem videre voluit) dum fidem quam mundo attulit participare queſiuit (turba) eſt imperite confuſio multitudinis. que verticem nequit videre ſapientie: ergo zacheus q̄diu in in turba eſt non vidit chriſtum: ſed plebeiam tranſgreſſus inſcitiā meruit quem deſiderabat aſpicere: terrena. ſ. relinquendo: & arborem crucis aſcendendo: (quia inde dominus erat tranſiturus:) quia ſic venerat p iudeos vt tranſiret ad gentes (quas ſuſpiciens vidit: quia per gratiam elegit (q autem deſcendens de ſicomoro & ſic in domo manſionem parare iubetur) ſignificat gētes idololatriam que eſt ficus fatua derelicturos & domos mentium chriſto paraturos eſſe. (ac feſtinanter) & gaudenter poſtq̄ veritatem agnouerūt ipſum recepturos: quāq̄ iudei murmurarent contra gentes quaſi contra idololatras.) Zacheus autem). i. populus gentilis ſtās in fide. (Dimidium) imperium: ſcilicet occidentale (dedit pauperibus) ſcilicet eccleſie Chriſti: que tunc paup erat reb9. (ac quadruplum reddit) ſ. animā. corpus bona: & religionē chriſto dedicans per quem ſalutē conſecutus eſt: q2 p fidē filij veri abrahe facti ſūt quos xp̄s p ſe & aplos ac pdicatores venit querere: & ſaluos facere.

☞ Tropologice.

¶ Admonemur ne quamuis grauemur ſceleribus immaniſſimis in deſperationis laqueum incurramus ſed (Zachei) exemplo iuſtificemur aſcendentes in arborem penitentie: que fatua eſtimatur ab impijs: & tamen dominus per eam tranſiens in arborem crucis nobis exemplum reliquit vt capiamus crucem noſtram & eum ſequamur: quia in domo noſtra ſpirituali manebit. et nos gaudio replebit nec curemus de murmurantibus cōtra nos aſſerentibus non fatuos eſſe q̄bus vita

noſtra penitentie dedit inſania puta tur: quinimo peccata noſtra abundantiſſimis eleemoſynis redimam⁹ ⁊ cuilibet debita pſoluamus in quadruplum: ⁊ tunc ſalus in nobis erit a deo: vt imitatores abrahe dici mereamur eo quod a noſtra exierimus cognatione: ſcʒ ab antiqua nequitia ⁊ iter chriſti non patiemur vacuum ⁊ inane qui venit querere ⁊ ſaluum facere quod perierat.

☞ Anagogice.

¶ Relicta terrena ſubſtãtia aſcẽdamus in arborẽ cõtẽplatiõis vt videamus ieſum qs ſit: q2 implicati cõmuni errore turbe vacãtis circa tẽporalia puſilli erimus nec poterim⁹ plane deũ cõtẽplari: ſed aſcẽdam⁹ quo xp̃s aſcẽdit ⁊ eũ videbimus ⁊ ab eo aſpiciemur: ⁊ feſtinanter deſcendet in mentem noſtram ⁊ gaudebimus reiectis murmurationibus terrene viuentiũ: ⁊ tũc dimidiũ bonorũ noſtrorũ .i. animã dei imagine inſignitã ſuo ſubũ ciemus creatori: qui pauperẽ vitã elegit in hoc mũdo cũ eſſet dñs oim: reddemuſq3 q̃druplũ de talẽtis nobis datis .i. gr̃aʒ dei nõ inuacuũ recipiẽtes operabimur de virtute in virtutẽ ⁊ laudabimur a dño ꝙ in paucis fideles fuerimus: ⁊ ſic ſup magna nos cõſtituet ſaluteʒ eternã cõtribuendo: eo quod ſic veriſſimus abrahe filij: q̃ cũ erraremus nos queſitos eterno patri humeris ſuis baiulans in ligno crucis ſaluos reddidit in illa eterna tabernacula in quibus cum patre ⁊ ſpiritu ſancto viuit in ſecula ſeculorum amen.

¶ In vigilia ſancti Andree apoſtoli.

Stabat Joannes ⁊ ex diſcipulis eius duo. Joan. j. c.

Hiſtoria huius euãgelij facta eſt anno chriſti. xxx. die. viij. Januarij die ſcilicet Jouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Joannes quadã cũ duob⁹ ex ſuis ſtaret diſcipulis ieſum intuitus die ambulantem hunc agnũ eſſe dei ait: quo p̃dicti audito diſcipuli dñm inſequẽtes vbi habitaret ſciſcitati ſunt ⁊ eius cõſpecto diuerticulo ea cum hora eſſet q̃ſi decima die penes euʒ cõmorati ſunt. Andreas autẽ ex his diſcipulis vnus ſuũ ad dñm adduxit germanũ ſymonẽ eiq3 qꝺ hic chriſt⁹ eſſet affirmauit: quẽ pſpiciẽs ieſus cephas: vt deinceps cognominaret imperauit in craſtinũ igit̃ galileam tendens philippũ ex bethſayda dictorũ fratrum ciuitate vocauit dñs: qui ſtatim ieſum a nazareth nathanaeli predicauit: hunc q3 eſſe quem Moyſes ceteri q3 vates preuntiaſſent. querente itaq3 Nathanaele an quicq̃3 ex nazareth boni euenire poſſet: reſpondit Philippus: vt ipſe veniens contemplaretur: quem vt venientem aſpexit dominus hũc iſraelitam verum in quo nullus lateret dolus eſſe teſtatus eſt: rogatus autẽ a nathanaele quemadmodũ ſui notitiã haberet. Reſpondit dñs: cũ ſub ficu intuitum anteq̃3 philippus ei loquerer fuiſſe. ilico autem his perceptis hunc dei filium ac iſrael regem Nathanael confeſſus eſt. cui dominus qꝺ ex eius dicto .ſ. ꝙ eum ſub ficu viderat fidem eſſet amplexus dixit: ſe his in futurũ maiora viſurum ꝙ celos etiã apertos angeloſq3 aſcẽdentes: ⁊ ſuper hois filium deſcendẽtes proſpecturi forent.

R Ecto tramite ad dubia ſoluenda accedamus.

1 ¶ Dubi. vbi ſtabat. Joannes? Rñ. Chryſo. quod circa flumen iordanis.

2 ¶ Dubi. quis fuit ille alius diſcipu-

lius? reſp̄o. ꝙ Chriſo. ⁊ Lyra. opinan-
tur qđ fuerit Joannes euangeliſta
qui hec ſcripſit.
3 ¶ Dub. cur ioānes voluit poti⁹ ex-
pectādo xp̄m ibi ei teſtimoniū ꝑhi-
bere ꝙ eūdo hincinde eū ꝑdicare.
Rñd. Chriſ. ſup Joā. ꝙ hec maioris
edificatiōis fuit: q2 eñ paruā inmi-
ſit ſcintillā repēte flāma in altū ele-
uata eſt. Aliter aūt ⁊ ſi circuiēs hoc
dixiſſet: videret̄ ex ſtudio quodā hu
mano fieri que fiebant: ⁊ ſuſpitione
plenum eſſet eius preconium.
4 ¶ Dub. cur Joānes ita reſpiciebat
xp̄m ambulantem. Rñ. Theophi. ꝙ
quaſi oculis innuens gratiaȝ et ad-
miratioem quam habebat in. xp̄o.
5 ¶ Dub. per que loca ambulabat ie
ſus? reſpond. Lyra. ꝙ prope locum
vbi ſtabat Joannes.
6 ¶ Dub. in quo loco morabat̄ ieſus.
R. qui ſupra. qđ poſt baptiſmū mo-
ratus eſt ad tēpus prope locū ioan
nis: ⁊ factus eſt ioāni familiaris vt
ſic frequēter ioānes diceret teſtimo
niū de eo in ſua p̄ſentia: quatenus
ab aliis cognoſceretur.
7 ¶ Dub. cur ioānes nō fecit ſuis di-
ſcipulis magnū ſermonem de xp̄o.
Rñ. Chriſ. vbi ſupra quoniam vnū
ſolum in ſtudio habebat adducere
eos ⁊ coniungere xp̄o: ſciebat enim
quod de reliquo non indigerent eo
teſtante.
8 ¶ Dub. an ioānes ſolū dixerit illis
diſcipulis de xp̄o. Ecce agnus dei?
Rñ. qui ſupra. ꝙ nō ſingulariter di
ſcipulis loquitur: ſed ei publice cuȝ
omnibus loquitur.
9 ¶ Dub. cur ioānes nō rogauit eos
vt ſequerent̄ xp̄m. Rñ. qui ſupra qđ
non facit eis ſermonē deprecatiuuȝ
ſed admirat̄ ſolum preſentem: ⁊ de-
monſtrat eis preparationem ꝓpter
quam venit. ⁊ modū preparationis.
Agnus enim vtrunq; inſinuat.
¶ Dub. cur dr̄ agn⁹ dei. R. q. ſ. ꝙ ꝓ 10
pter excellētiā: ⁊ vt Aug. dicit ſingu
lariter hic eſt agnus dei quia ſingu
lariter hui⁹ agni ſanguine ſolo ho-
mines redimi potuerunt. hic agnus
quem lupi timent; qui leonem occi-
ſus occidit.
¶ Dub. cur poti⁹ nūc iſti diſcipuli 11
ſecuti ſunt xp̄m ꝙ qñ ioānes dixit q
poſt me venit ante me fact⁹ eſt: ⁊ cu
ius non ſuȝ dign⁹ ſoluere corrigiā
calciamēti ei⁹. Rñd. Chriſ. vbi. ſ. qđ
multi nō ita adducunt̄ cū aliqđ ex-
celſuȝ de deo dicit̄ ſicut cū benignū
⁊ amicū hominē audiunt ⁊ aliquid
ad ſalutem hominum pertinens.
¶ Dub. cur alij diſcipuli ioānis nō 12
ſecuti ſunt xp̄m: ſicut iſti duo. Rñd.
qui ſupra. ꝙ qui meliores erant euȝ
ſecuti ſunt.
¶ Dub. q2 vident̄ ingrati relinquē- 13
tes magiſtrū ꝓpriū. Rñd. qui ſupra
ꝙ nō cōtēnentes ſed ab eo perſuaſi
promittens ꝙ chriſtus baptizaret
in ſpiritu ſecuti fuerunt chriſtum.
¶ Dub. cur xp̄s interrogat eos qđ 14
quererent. Rñ. qui ſupra. ꝙ non in-
terrogat vt adiſcat: ſed vt per inter-
rogationē magis eos familiares fa
ciat ⁊ ampliorem fiduciam det: et
oſtendit eos auditione dignos.
¶ Dub. cur vocāt ieſum magiſtrū. 15
Rñ. qui ſupra. qđ quaſi ad diſcipu-
latū ſe impellētes ⁊ cauſas oſtēden
tes propter quid ſequebantur.
¶ Dub. cur q̄runt vbi habitat. Rñ. 16
Alcuinus ꝙ nolebāt tranſitorie vti
eius magiſterio: ſed ſic inquirunt: vt
⁊ tūc in ſecreto verbis illius imbui
⁊ exinde poſſent ſepius eum viſita-
re ⁊ plenius inſtrui.
¶ Dubit. cur xp̄s dicit eis venite et 17
videte? Reſpond. qui ſupra. q. d. ha
bitaculum meum explicari non po
teſt ſermone: ſed opere demonſtra-
tur. Venite ergo credendo et ope-

rando: ⁊ videte intelligendo.
18 ¶ Dub. cur nõ dixit eis: cur queri-
tis manſionẽ meã? R̄ſ. Chriſo. vbi
ſupra. ꝙ quia familiariter ſicut cum
amicis loqui eis volebat.
19 ¶ Dubit. cũ Matt. viij. dicatur. Fi-
lius hominis non habet vbi caput
reclinet. quõo vult oſtendere eis do-
mũ ſuã? R. q ſupra. ꝙ ⁊ ſi nõ habue-
rit ꝓprium domiciliũ non tñ negat
quin haberet ſicut hoſpes domum
accommodatam ad manendum.
20 ¶ Dr. cur dicit Euãge. ꝙ hora erat
quaſi decima? R̄ſ. Theophi. vt eru
diret ꝙ doctrina propter tempus
non eſt pretermittenda.
21 ¶ Dub. cur manſerũt die illo apud
eum. Reſpon. Lyra. vt audirent ver
ba vite ab eo.
22 ¶ Dub. cur euãgeliſta nõ ponit no
mẽ alterius diſcipuli? R̄ſ. Chri. vbi
ſupra. ꝙ etiam ſi dixiſſet nulla vtili-
tas eueniret: neqꝫ eñ. lxxij. diſcipu-
lorum nomina euangeliſta poſuit.
23 ¶ Dubit. qd dicerũt a xp̄o illa die?
R̄ſd. qui. s. ꝙ ab eo edocti fuerunt
ꝙ ipſe erat ſaluator mundi.
24 ¶ Dubi. quis dicitur meſſias. R̄ſ.
Aug. ſup Joan. ꝙ meſſias hebraice
xp̄s grece ⁊ latine vnctus dicitur.
25 ¶ Dub. qñ xp̄s fuit vnctus. R. Ly.
ꝙ ipſe fuit rex ⁊ ſacerdos vnctus in
humana natura plenitudine grẽ:
ſicut reges ⁊ ſacerdotes in veteri te
ſtamento vngebantur corporali vn
ctione. Et ideo dicitur in pſal. xliiij.
Unxit te deus deus tu9 oleo letitie:
pre participibus tuis.
26 ¶ Dub. cur Andreas duxit Petrũ
ad Jeſum. R̄ſ. Chri. ꝙ vt omnia ab
illo diſcat.
27 ¶ Du. cur ipſe Andreas nõ inſtruit
petrũ. R. Ly. q2 nõ confidebat de ſe
ꝙ poſſet eum ſufficienter inſtruere.
28 ¶ Dub. qualr Jeſus intuitus eſt pe
trũ? R̄ſ. Beda. ꝙ nõ ſolũ exteri9: ſꝫ
etiã interius vidẽs eius deuotionẽ.
¶ Dubitatur cur dicit ieſus petro. 29
Tu es ſymon ⁊c? Reſpon. Ly. q. d. tu
es vere obediẽs: quia nomen tuum
eſt proprietati tue conſonum.
¶ Dubi. cũ Matth. xvj. dicatur ba- 30
riona. Quomodo hic dicitur filius Jo
hanna? Reſp. Lyra. ꝙ idem eſt no-
men Johãna ⁊ Jona qui erat pater
Petri: ſed aliqualiter diuerſificatũ
ſicut in latino Nicolaus ⁊ Colinus
¶ Dubit. quid interpretat cephas? 31
R̄ſ. Beda. ꝙ ſiriace cephas dicit:
⁊ idẽ eſt grece ⁊ latine petrus: ⁊ in
vtraqꝫ ligua nomẽ a petra deriuat.
¶ Dub. cur voluit vt Symõ diceret 32
petrus? R̄ſ. qui. s. ꝙ propter firmi-
tatem fidei: q2 illi petre adheſit de q
Apoſtolus ait. Petra aũt erat xp̄s.
¶ Dubita. cur mutauit ſibi nomen 33
R̄ñ. Chriſo. vt oſtẽdat ꝙ ipſe eſt qui
vetus teſtamentũ dedit: ⁊ nomina
trãſmutauit: qui abram abraham
vocauit: ⁊ ſarai ſarã: ⁊ iacob iſrael.
¶ Dubi. cur deus nõ imponit nõia 34
a principio natiuitatis: ſꝫ poſt impo
ſita mutat? R̄ſ. q. s. ꝙ ⁊ multis qdẽ
⁊ a natiuitate nomina impoſuit: vt
iſaac ⁊ ſanſon. Alij autem poſt eam
que a progenitoribus eſt nuncupa-
tionem: vt Petro ⁊ filijs zebedei.
¶ Dub. que eſt rõ ſic in diuerſis eta 35
tibus imponẽdi nõia? R̄ſ. qui. s. qꝺ
quibus a prima etate debebat virt9
clareſcere extunc nõia ſuſceperunt.
Quibus autem poſtea debebat au-
geri poſtea nuncupatio poſita eſt.
¶ Dubi. an nõia diuinit9 impoſita 36
habeant aliqꝺ priuilegiũ. R̄ſ. ſanc.
Tho. iij. par. q. xxxvij. art. ij. qꝺ ſemp
talia nõia ſignificãt aliqꝺ gratuitũ
donũ eis diuinitus datũ. ſicut Gen.
xvij. dictũ eſt appellaberis abrahã
q2 patrẽ multarũ gentiũ te cõſtituet
⁊ Matthe. xvj. dictũ eſt Petro Tu
es Petrus ⁊ ſuper hãc petram edi-

ficabo eccleſiam meam.

37 ¶ Dub. an noia que imponunt ſingulis hominibus imponant. a caſu vel a cauſa? R. qui. s. ꝙ talia nominia ſemper imponunt ab aliqua proprietate eius cui nomē imponitur. Uel a tpe ſicut in feſtis ſanctorū natis imponuntur noia illorū ſanctorū: vel a cognatione: qñ nato imponitur nomen patris vel alicuius. de cognatione: vel ab euentu: ſicut ioſeph vocauit primogenitū ſuum manaſſem dicens obliuiſci me fecit deus omniū laborꝫ meorū Gen. xlſ. vel ab aliqua qualitate nati: ſicut Ge. xxv. impoſitū eſt nomen eſau ꝙ interpretat rubeus qui primo egreſſus eſt de vtero: qꝛ erat ruffus.

38 ¶ Dubita. quando imponūtur nomina hominibus? R. qui ſupra. ꝙ apud chriſtianos in baptiſmo.

39 ¶ Dubi. qñ fuit impoſitum ſymoni hoc nomē Petrus? R. Aug. de cōſenſu Euangeliſtarum qd nunc qñ ſibi dicitur tu vocaberis cephas.

40 ¶ Dub. cur in craſtinū ieſus voluit ire in galileam? R. Alcuinus. ꝙ vt deferret Joāni baptiſte ne videret magiſterium eius diminuere. quia ſibi manſiſſet oēs cucurriſſent ad eum ꝛ dimiſiſſent Joannē qui adhuc ſtatum habebat.

41 ¶ Dubitatur vbi dominꝰ inuenit Philippum? R. quod in galilea.

42 ¶ Dub. quomodo ſic inuenit eū? Reſpond. Lyr. qd non a caſu. ſed ex diuina preordinatione vt ad fidem vocaret ꝛ illuminaret.

43 ¶ Dub. cur vocat Philippū ꝛ non Andreā neqꝫ Petrū? R. Chriſo. ſuper Joan. qꝛ erat ſibi magis notus.

44 ¶ Dubita. an ſtatim Philippus ſecutus fuerit dominum? Reſpō. qui ſupra: quod ſic.

45 ¶ Dubitatur cur ad vnam vocē ſtatim ſecutus fuit xp̄m. Rñd. Lyra: qꝛ vox chriſti habebat vim mouēdi et auditum ꝛ animum.

¶ Dub. qꝛ rᵉ qd Andreas ꝛ Petrꝰ eſſent nobiles cū dñarent ciuitati bethſayde. R. qd bethſayda dicit eſſe andree ꝛ petri nō dominarentur: ſꝫ qꝛ in ea ꝛ nati ꝛ nutriti fuerāt. 46

¶ Dubitatur cuius cōditionis erat Nathanael. R. Lyr. qd erat frater Philippi: ꝛ doctus in lege. 47

¶ Dubitatur an philippus eū inuenerit caſu. R. qui. s. qd non: ſed perquiſiuit eum diligenter ꝛ volēs eum habere fratrē in fide ſicut habebat in carne. 48

¶ Dubita. vnde ſciebat philippus ꝙ iſte erat quem ſcripſerāt moyſes ꝛ pphete. R. Lyr. ꝙ de hoc inſtructus fuerat a chriſto. 49

¶ Dubitat. cur dicit inuenimus in plurali. R. qꝛ edoctꝰ fuerat a petro ꝛ Andrea. ꝛ ita ipſi tres inuenerāt. 50

¶ Dubitatur cur vocat ieſum filiū ioſeph. R. Chryſoſto. quia eius filius eſtimabatur. 51

¶ Dubita. cū xp̄s natus ſit in bethleem: cur dicit a nazareth. Reſpon. Theophilus: qꝛ nutritus fuerat in nazareth: vt erat oibus manifeſtū. 52

¶ Dubitatur quia videt ꝙ Nathanael dubitauerit cum dicit a nazareth pōt aliqd boni eſſe. R. Augu. ꝙ ſuū dictū intelligit affirmatiue ꝛ non dubitatiue: quia ſcrutatus fuerat illud Eſa. xj. c. Egredietur virga de radice ieſſe. ꝛ Nazareus de radice eius aſcendet. 53

¶ Dubitat cur philippus duxit eū ad xp̄m. R. Chryſo. vt audiret doctrinam chriſti. 54

¶ Dubitat cur nathanael venit ad xp̄m. R. q ſupra ex magno deſiderio qd habebat circa xp̄i pñtiam. 55

¶ Dubita. cur dicit Euangeliſta ꝙ vidit ieſus Nathanael. R. Lyr. ꝙ non ſolum ab extra: ſed vidit etiam 56

coꝛ eius interius.
57 ℭ Dubitatur cur dominus dicit ꝙ
erat vere iſraelita in quo dolus non
erat? Rñ. Lyra. quia ſine intentione
doli ⁊ falſitatis veniebat.
58 ℭ Dub. qꝛ ex hoc videt ꝙ non eſſet
peccatoꝛ ſi i ipſo nõ erat dolus? Re
ſpon. Augu. ꝙ dolus eſt cum aliud
agitur ⁊ aliud fingitur. qđ nõ erat i
nathanaele qui non fingebat.
59 ℭ Dubit. cur non opoꝛteat: vt hoc
chꝛiſtus ſibi diceret? Rñ. Lyra. vt ſic
manifeſtãdo intẽtionẽ Nathanae-
lis oſtẽderet ſe eſſe verum meſſiam.
60 ℭ Dubitat cur querit nathanael
vnde eũ agnoſcebat? Rñ. qui ſupꝛa
quia viderat ꝙ xp̃s conditionẽ ſue
mentis expꝛeſſerat: ideo motus fuit
ad querendum vnde eum ſciebat.
61 ℭ Dubitat cur dominus dixit ſibi
cum eſſes ſub ficu. ⁊c. Rñd. qui ſupꝛa
ꝙ in hoc dedit ſibi ſecundum ſignũ
ꝙ ſit meſſias per reuelationẽ oculti
pꝛeteriti: qꝛ erant philippus ⁊ ipſe
in tanta diſtantia ꝙ oculo coꝛpoꝛa
li non potuiſſent videri a xp̃o: nec ẽt
alius eos vidit qui potuerit referre
chꝛiſto.
62 ℭ Dubita. quia foꝛtaſſis Philipp9
potuiſſet xp̃o reuelare? Rñ. Chꝛiſto
ꝙ anteꝙ̃ philippus aduenſſet hoc
ſibi dixit.
63 ℭ Dubitatur cur dixit Nathanael
tu es filius dei? Reſpon. Auguſt. de
verbis domini quod recoꝛdat9 fuit
nathanael ſe fuiſſe ſub ficu vbi non
erat chꝛiſtus pꝛeſentia coꝛpoꝛali. et
ſic agnouit in illo diuinitatem ⁊ eã
confeſſus eſt.
64 ℭ Dubitatur cur addidit tu es rex
iſrael? Rñ. Chꝛyſo. qm̃ ſ̃m legẽ expe
ctabat meſſias rex. et ideo ſic dixit.
65 ℭ Dubitatur cur dñs nõ dixit bea-
tum Nathanaelem qui confeſſus
fuit diuinitatẽ. ſicut poſt dixit beatũ
Petrum qui eãdem confeſſus fuit?
Reſpon. qui ſupꝛa. quia nathanael
confeſſus fuit hoiem nudum: quia
dixit tu es rex iſrael. Deus enim nõ
ſolius iſrael rex eſt. ⁊ iõ dñs vt ad-
duceret eum ad fidẽ diuinitatis di-
xit ei maioꝛa his videbis: ſed petrus
cõfeſſus eſt eũ filiũ dei vt deũ verũ.
Et iõ nihil addidit quaſi eius perfe
cta exiſtente fide ſ; ꝙ in eius confeſ
ſione edificaret eccleſiam.
ℭ Dubitatur. cur dicit ſibi videbis 66
his maioꝛa? Rñ. qui ſupꝛa. ꝙ in hoc
dedit tertium ſignum ſue diuinita-
tis de angelis ſibi obſequium exhi-
bituris tanꝙ̃ ſuperioꝛi cu; ſupꝛa na
turam angelicam non ſit niſi natu-
ra diuina.
ℭ Dubitatur. cur nũc dicit in plura 67
li dico vobis? Rñ. Ly. qꝛ nunc loq̃-
batur philippo ⁊ nathanaeli.
ℭ Dubitatur. qñ viderũt angelos 68
⁊c. Rñd. qui ſupꝛa. qđ põt dici qđ in
aſcenſiõe xp̃i: quando duo viri aſti
terunt iuxta illos. Actuum. i.
ℭ Dub. an ſufficiẽter xp̃s induxerit 69
nathanaelẽ ad credẽdũ? Rñ. Chꝛyſ.
ꝙ ſic qꝛ futurum a p̃terito pꝛobauit.

☞ Allegoꝛice.

ℭ (Joannes ⁊ diſcipuli eius ſtant)
qꝛ lex vetus ⁊ eius ſequaces non p̃
ficiunt poſt xp̃m (⁊ reſpiciẽs). i. pꝛe
nuntians (xp̃m ambulantẽ) p incar
nationẽ (dicit. Ecce agn9 dei). Eſa.
liiij. tanꝙ̃ agnus ad occiſionẽ ducet
(⁊ audierunt eũ) oẽs electi ab ipſo
xp̃o. (⁊ ſequuti ſunt ieſum) relictis
oĩbus (cõuerſus ieſus:) qꝛ in diuini
tate nõ poterat videri. (interrogat
vt doceat) vbi habitat in celeſti re-
gno. (vt maneant ſecũ die illa) qua
reſurgent vſq; in eternũ. (hoꝛa erat
quaſi decima) ſc; mundi: qui a hoꝛa
nona incepit a Moyſe ⁊ durauit vſ
ꝙ ad xp̃m. (Erat autem Andreas
⁊ cetera que ſequuntur) ſignificant

quecunqȝ egit ieſus apoſtolos vocā
do p̄dicādo diſputando: arguendo
vſqȝ ad aſcenſionem quando viſi fue
runt angeli dicētes. hic ieſus veniet
quemadmodū vidiſtis eum euntem.

☞ Tropologice.

¶ Monemur vt ſtatim cum voca-
mur a dn̄o per gratiam ipſum vt ſe-
quamur ⁊ alios quantū poſſumus
ad eius fidem attrahamus.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur ſtabilitatem cele
ſtis patrie: ⁊ intueamur ieſum ante
nos ambulantem: vt nobis demon-
ſtret pergere ad cenam illius agni
dei immaculati: qui nos ſuo ſangui
ne redemit: vbi intuebimur his tem
poralibus maiora vbi milia milium
miniſtrant angelorum ⁊ decies cēte
na milia aſſiſtunt omnipotenti deo.

¶ In feſto ſancti Andree apoſtoli.

Ambulans ieſus iuxta mare gra
lilee. Matth. iiij.

Hiſtoria huius euangelij facta
fuit anno chriſti. xxxi. die. x. Julij in
die dominica.

☞ Hiſtorice.

¶ A domino ieſu ſecus galilee ma-
re iter faciente Petrus eiuſqȝ ger-
manus Andreas conſpecti ſunt dū
piſcarentur cum eius eſſent artis p̄
feſſores vocatiqȝ ad hoim piſcatio-
nē rethib⁹ reiectis dn̄i ſtatim p̄ ele-
gerūt ſequelā cūqȝ iacobū ac ioānē
cū eorū genitore zebedeo paululum
p̄cedens ſuorū ſciſſuram retium re
ſarcientes proſpexiſſet eoſqȝ vocaſ-
ſet: ilico rethibus ac parente poſt ha-
bitis dominum ſecuti ſunt.

AD eſt nunc dubiorū de-
claratio fienda.

¶ Du. cur chriſt⁹ vocat
apoſtolos anteq̄ predi
cet vel aliqua miracula
faciat? Rn̄. Chryſoſt. vt nihil eos la-
teat nec verborum chriſti nec operū. 2

¶ Dubitat cur ambulat iuxta mare
galilee? Reſpond. gloſa. q̄ decenter
per piſcatoria vadit loca piſcatores
piſcaturus.

¶ Dubitatur cur vocauit eos dum 3
mitterent rete in mare? Rn̄. Chryſo.
in homil. q̄ vt demonſtraret q̄ om-
nibus occupationibus ſequelā ſuā
preponere oportet.

¶ Dubitatur cur elegit piſcatores? 4
Reſpond. qui ſupra ſuper Matthe.
quia future dignitatis gratiam arti
ficij opere prophetabant: nam ſicut
qui retia iactat in aqua neſcit quos
piſces comprehenſurus eſt: ſic ⁊ do
ctor quando diuini ſermonis retia
ſuper populum iactat neſcit qui
ſunt acceſſuri ad deum: ſed quoſcūqȝ
deus acceptauerit illi adherent ei⁹
doctrine.

¶ Dub. quo vult q̄d vadant poſt eū 5
Reſpon. gloſ. q̄d eum ſequantur nō
tam pedibus q̄ affectu.

¶ Dubitatur quia non videntur 6
magna reliquiſſe qui pene nihil ha
buerunt? Reſpon. Grego. in homil.
q̄ in hoc affectum potius debemus
penſare q̄ ſenſum. quia ſatis reliqe
runt qui ſibi nihil retinuerunt ⁊ que
cum re poſſeſſa etiam concupiſcen-
tijs renunciarunt.

¶ Dubi. Quibus reliquerunt retia? 7
Reſpon. q̄ vt ex textu colligi poteſt
ea reliquerunt ſuis: q̄r filij zebedei
reliquerunt retia cum patre qui ea
debuit accipere.

¶ Dubitatur quomodo debebant 8
piſcari homines? Reſpon. Chryſo.
ſuper Matthe. i. docere eum rethe
verbi dei homines de mundo tem-
peſtuoſo comprehendentes.

¶ Dub. cur vocauit binos ⁊ binos. 9
Rn̄. Jacobus de vora. in ſer. q̄d pro-
pter eorum plenā cōſolationē: quia

ſi fuiſſent diuiſi non fuiſſent plene cōſolati. Secundo ꝓpter cōmendā dā vitā ſocialē ad quā .iiij. requirun tur. ſ. agnitio ꝓprie infirmitatis: et notaꝛ ꝑ Petrū q̄ interpꝛetaꝛ agno ſcens. Itē ꝯfirmitas volūtatis mu tue ꝑ Andreā. i. virilē: q2 ad domā dā ꝓpriā volūtatē requiriꝛ magna virtus. Itē ſupplātatio ire ꝑ Iaco bū q̄ diciꝛ ſupplantatoꝛ. Itē .iiij. pſen tia diuine grē ſine qua nulla ſocie tas bona eſſe pōt: ꝑ Ioānem qui in terpꝛetatur gratia. Tertio vocauit binos ꝓpter fidei firmitatē: q2 in ſta tu nature fides fuit fundata ſolū ſu per vna colūna. ſ. Abel: ⁊ ita debili tpe legis Moyſi i duab9. ſ. moy ſe: ⁊ Aaron: ⁊ fuit aliqualiter foꝛtioꝛ ſed in ſtatu euāgelij fuit foꝛtiſſima fundata ſuꝑ quatuoꝛ colūnis. i. iſtis quatuoꝛ apoſtolis.

10 ¶ Dub. cur nō vocauit zebedeum ad apoſtolatū. Rn̄. qm̄ erat antiqu9 nec laboꝛē ferre potuiſſet.

11 ¶ Dub. cur ergo ducebant eum ſi lū ſi erat impotēs ad opera? Rn̄d. Chꝛyſo. ſuꝑ Matt. q nō vt ille eos adiuuaret in opere. ſed vt iſti illum cōſolarenꝛ ſua pꝛeſentia.

12 ¶ Dub. cur reficiebāt retia? Rn̄. q̄ ſupꝛa. q vetera reficiebāt qui noua vn̄ emerent nō habebāt.

13 ¶ Dub. qui reliquerūt zebedeū pa trem ſenem ⁊ inopē? Reſpō. ſ. Tho. ij. ij. q. cl. ar. ſ. qd̄ q2 aliter eſtimabāt vitam ipꝰ in poſſe tranſire eis xp̄m ſequentibus.

14 ¶ Dub. q2 Luc. v. diciꝛ ſoli Petro ex hoc iam hoīes eris capiēs: ⁊ hic Mathe. dicit q ambobus dictū eſt faciē vos fieri piſcatoꝛes hoīm. Re ſpō. Augu. de conſen. euange. quod pri9 pōt eſſe dictū Petro ſoli ⁊ poſt ambobus.

15 ¶ Dubi. q2 hic dn̄s ſeoꝛſum vocat iſtos quatuoꝛ. ⁊ Lucas vbi ſupꝛa. dicit ſimul vocatos? Rn̄. q̄. ſ. q pꝛio factū eſt q Lucas inſinuat ⁊ iterum poſt ad capturā piſcium remeaſſe ⁊ poſt vocati ſunt ſeoꝛſum vt Matth. ⁊ Marc. narrant.

☞ Allegoꝛice.

¶ (Ambulat Jeſus iuxta mare) qſi per incarnationē nō carnē peccati ſed ſimilitudinē ex virgine ſuſcepit (Uidit duos fr̄es). ſ. iudaicū ⁊ gēti lez populū q̄ ab vno patre Noe de ſcēderunt ⁊ ab vno deo creati ſunt q̄s vidit qſi eos miſericoꝛditer vo cauit: (petrū). i. iudaicū q̄ deū agno uit (⁊ Andreā). i. gētilē q̄ viriliter fi dē quā accepit de xp̄o retinuit ⁊ in ea ꝑmāſit (Uenite poſt me) derelin quentes mundū deceptoꝛē: ⁊ ſequi mini creatoꝛē (faciā vos fieri piſca toꝛes hominū:) q2 de vtroq3 popu lo facti ſunt ꝑdicatoꝛes: (at illi reli ctis nauib9). i. carnalib9 deſiderijs que deferūt hoīes ꝑ mare hui9 mū di (⁊ retibus). i. mundi cupiditatib9 que illaqueant hoīes: (ſecuti ſunt eum) verbis ⁊ doctrine xp̄i fidē ad hibendo. (Et procedens inde conti nuo pergens pꝛo ſalute hominum (vidit alios duos fratres) ſignificā tes eoſdez populos (Jacobum) ſcz iudaicum per cognitionem dei dia bolum ſupplantantez: (⁊ Joannē) ideſt gentilem ſola dei gratia ſalua tum (relinquentes zebedeū). ſ. fugi tiuum. i. mundū q̄ fugit. (Et iſti re ficiūt retia) penitentiam agentes de peccatis pteritis ꝑ eos cōmiſſis vocati tunc a dn̄o. (Alij aūt mitten tes retia in mare) ſignificant voca tos in pꝛima etate quādo incipiūt mittere animū ad carnales cōcupi ſcentias. (due naues) duas eccl'ias ex circuncīſione ⁊ ex pꝛeputio ſigni ficant (quatuoꝛ vocant) numerum quatuoꝛ euāgeliſtarū deſignantes.

Tropologice.

☞ Tropologice.

¶ (Ambulare) debemus de virtu-
tem virtutē (iuxta mare) ⁊ non in-
tra. vt ſic tranſeamus ꝑ bona tēpo-
ralia ne amittamus eterna. ⁊ cū vo
camur a dño) (ſumꝰ quatuoꝛ) ideſt
amplectamur. iiij. ꝟtutes cardina-
les. Prudentiā (ꝑ Petrū) ſignifica
tā ꝓpter diuinā agnitionē iuſtitiaꝫ
(per Andreā) ꝓpter operum virili-
tatem. Foꝛtitudinē (ꝑ Jacobū) ſup-
plantantē diabolū. Et tēperantiam
(ꝑ Joānē) ꝓpter diuine gratie effe
ctū. (Relinquamus retia naues pa
trem) et cuncta nos impedientia a
cōſecutiōe regni xp̄i (⁊ reſarciamꝰ)
que ꝑ peccata dirupta ſunt vt digni
ſimus coniungi xp̄o et comites iti-
neris eius fieri.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur ameniſſimū poꝛ
tuꝫ paradiſi ad quem xp̄s nos eru-
tos, de procellis huius miſeri ma-
ris. fluctuantꝰs deduxit medianti-
bus piſcatoribꝰ ſctis. ſ. ap̄lis ac do
ctoꝛibꝰ. vbi relictis caducis et diru
ptis mūdi honoꝛibꝰ diuitijs ⁊ vani
tatibꝰ ꝑpetua veſtiemur gl'ia: ⁊ ho
noꝛe immarceſſibili coꝛonabimur ac
diuitijs ſapientie ⁊ ſcie dei abūdabi
mus in ſecula ſeculoꝝ amen.

¶ In feſto ſancti Sixti epiſ copi ⁊ confeſſoꝛis.

Sicut fuit i diebꝰ noe. Mat. xx-
iiij. Hec ꝟba dixit dñs eta. ſue āno
xxxiij. die. xx. Martij in die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Inopinatū dñs ſuū aduētū quē-
admodū noe tempoꝛe actum extitit
futurū p̄dixit: nā delitijs nuptiaruꝫ
ac epulis intēdentes hoīes vſqꝫ ad
ipſuꝫ quo archā Noe ingreſſus eſt
diē diluuio exterminati ſunt cuncti
Nā ex exiſtētibꝰ in agro duobꝰ ac
in mola ⁊ lecto. Aſſumet vnus reli-
quo deſerto: hoꝛtatuſqꝫ fuit vt p̄miſſi-
mi. exēplo q̄ furē ſi ſupuēturū agno-
ſceret inſomnē deduceret noctē: ipſi
quoqꝫ vigilijs intenderēt hoꝛaꝫ ſui
aduētus penitꝰ ignotā habētes. vix
fidelē aſſerēs ſeruū reperiri vt fami
lie cibum debitis tribuat tp̄ibꝰ ſi cō
ſtituat a dño: felicē vero talē foꝛe q̄
fideliter familie preeſſet: naꝫ a dño
ſuper cunctis q̄ poſſidet bonis con
ſtituetur.

Terrere ea que dubia
afferūt opoꝛtet.
¶ Dub. cur dñs indu 1
cit exemplū Noe? Rñ.
Chriſo. in homil. vt di
ſcamꝰ qꝫ nō ignorātie ſue eſt qꝺ de die
⁊ hoꝛa iudicij tacet. Ideo hoc ſignū
inducit qꝺ erit ſicut tēpoꝛe Noe.
¶ Dub. quō erit ſicut in diebꝰ Noe 2
Rñ. qui ſupra. hoc eſt qꝫ repente et
inopinate veniet pluribꝰ laſciuiē-
tibus ſicut nūc accidit comedenti-
bus ⁊ bibentibus.
¶ Dubi. qꝛ videtur qꝫ matrimonia 3
non deberent dānari? Rñ. Rabanꝰ
qꝫ immoderatus licitoꝛum vſus ar-
guitur ſolus hic.
¶ Dub. ſi gens ꝯ gentē ⁊ terremo- 4
tus ⁊ peſtilētie erunt vt ſupra dñs
dixit: quō poterūt comedere et nu-
ptijs vacare letanter. Rñ. Hiero. ſu
per Mat. qꝫ poſt dictas p̄ſſuras bre
uis ſubſecutura eſt pax q̄ quieta oīa
rep̄: omittit vt fides credētium com
probetur.
¶ Dub. qꝛ Helias ⁊ Enoch p̄dica- 5
turi veniēt: ergo nō inopinatꝰ erit
aduentus ad iudiciū? Rñ. Chriſ. in
homil. qꝫ tūc etiaꝫ mali nō credent
eoꝝ p̄dicationibꝰ: ſicut nec tūc cre
debāt mali Noe predicanti.
¶ Dubitatur cur ergo dñs iſta pre 6
dicit ſi nō tunc credent? Reſpond.
qui ſupra. qꝫ quia futura apud mul
tos non creduntur ex preteritis cre

dibilia facit que predixit.

7 ¶ Dub. qui erūt in agro: in mola: ⁊ lecto? Rñ. Lyra. ꝙ per exiſtētes in agro intelligunt prelati q̄ debēt laborare in agro dñico: per molentes intelliguntur actiui: ⁊ per quieſcentes in lecto cōtemplatiui.

8 ¶ Dub. quō vnꝰ aſſumetur: ⁊ aliꝰ relinquetur. Rñd. q. ŝ. qꝺ iſtorū triū ſtatuū in pſecutionibus antichriſti aliqui pſtabūt in fide ⁊ aliqui decadēt: ⁊ ſimiliter in iudicio aliqui aſſumentur ad gl'iam. ⁊ alij relinquentur in penis.

9 Dub. cur ſolū de iſtis tribus ſtatibꝰ facit mentionē. Reſp. Remigiꝰ: q2 nō ſunt plres ordines in eccleſia: niſi pdicatorū: cōiugatorum ⁊ ꝯtinētiū.

10 ¶ Dub. cur dicit vig. late. Reſpō. q2 vult eos ſemper in ſolicitudine eſſe vt dicit Chriſoſtomus.

11 ¶ Dub. q2 ſi ſemper oportet vigilare nunq̄ dormire liceret. Reſp. Gregorius qꝺ nō accipitur hic vigilare pro non dormire: ſed ille vigilat qui ad aſpectum veri luminis oculos apertos tenet q̄ ſeruat operādo qꝺ credit. q̄ a ſe torporis et negligētie tenebras repellit.

12 ¶ Dub. an poſſumus ſcire annū in quo fiet iudicium. Reſp. ſ. Tho. iiij. ſen. di. lxvij. art. j. q. iij. qꝺ vt dicit Augu. ad Eſichium. qꝺ nullo modo hora dies mēſis annꝰ decades aut cētenarius ſciri poſſunt.

13 ¶ Dubit. cum iam defuncti ſint illi quibꝰ dicebat vt vigilarēt videtur qꝺ nos nō debeamus amplius vigilare? Reſpō: Auguſt. vbi ſupra. qꝺ ad omnes q̄ erūt vſq̄ ad finem mundi dicit vigilate.

14 ¶ Dub. cur induxit exēplū de prifamil. R. Lyr. ꝙ ſi ille eſt ſolicitꝰ de cuſtodiendo domum ⁊ nos debemus eſſe ſoliciti ne perdamus vitam eternam.

15 ¶ Dub. cur dominꝰ voluit vltimā horā eſſe ignotā. Reſp. Greg. vt ſemper poſſit eſſe ſuſpecta: vt dū illam puidere minime poſſumus ad illaz ſine intermiſſione properemus.

¶ Dub. cur interrogat, q̄s putas eſt 16
fidelis ſeruus ⁊c. Reſp. Chriſ. in homil. qꝺ hoc nō eſt ignorantis. inuenitur enim ⁊ pater interrogando loquens. Adam vbi es.

¶ Dubi. q2 ex verbis domini vide 17
tur impoſſibile talē ſeruuz reperiri. Reſp. Remig. qꝺ nō dicit impoſſibilitatem ſed difficultatem.

¶ Dubi. de quo ſeruo intelligit do 18
minꝰ. Reſp. Hilarius qꝺ de epiſcopis ⁊ populi principibus.

¶ Dubit. in quo debet eſſe fidelis? 19
Rñ. Chriſo. in homil. vt nihil quod domini ſui eſt ſibi proprium faciat nihil etiā de rebus eius vane ⁊ inaniter conſumat.

¶ Dubi. cur vult vt ſi prudēs. Rñ. q 20
ŝ. vt cognoſcat queadmodum oporteat diſpenſare que data ſunt.

¶ Dub. cur dz eſſe ſeruꝰ? Rñ. gloſ. 21
vt oues xp̄i nō ad lucrū ſed ꝓ amore chriſti paſcat.

¶ Dubit. cur dicit quem cōſtituit. 22
Reſpō. glo. vt. ſ. ſit vocatus a deo ⁊ non ſe ingerat.

¶ Dub. ad quam virtutē ptinet ſer 23
uire deo. Reſp. ſ. Th. in. iij. ſen. di. ix. q. j. ar. j. q. ij. ꝙ aliud eſt ſeruire deo ⁊ aliud exhibere aliquid in recognitione ſeruitutis. Primum cōmune eſt omnis virtutis. Secundū autem proprium eſt latrie.

¶ Dubi. que eſt familia? Rñ. quod 24
ſunt fideles catholici.

¶ Dubi. quē cibū dz eis dare? Rñ. 25
Lyra. cibū. i. auxilium.

¶ Dub. in quo tpe debet dari. reſp. 26
Lyra. in tpe neceſſitatis.

¶ Dubi. quō eſt beatus ille ſeruus. 27
reſpō. quia dominus dabit ſibi beatitudinem.

28 ¶ Dubit. quomodo intelligitur ſic facientem? Rñ. Lyr. in actibus charitatis ſe exercentem.

29 ¶ Dub. ſup q̃ bona ꝯſtituet eū? Reſpon. Hugo. vt participet ꝫ cōregnet cū xp̄o cui oīa ſua bona tradidit pater vel ſit in beatitudine: que vt dicit Boetius. iij. de conſola. eſt ſtatus omnium bonorum aggregatione perfectus.

¶ Alijs ſenſib⁹ myſticis nō exponit̃ ratione dicta in prologo.

¶ In feſto ſancti Thome apoſtoli.

¶ Thomas autē vnus qui dicit̃ didimus. Require in octaua paſche.

¶ In feſto ſancti ſtephani prothomartyris.

Ecce ego mitto ad vos prophetas. Matth. xxiij.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt ꝫ hec v̄ba dixit dn̄s anno etatis ſue 33. die. xxij. Martij. in die martis.

¶ Hiſtorice.

¶ Phariſeos dn̄s ſcribaſq; redarguens aiebat ad eos ſe mittere prophetas: ac legiſperitos ex quib⁹ nō nullos varijs deſiderēt tormētis: reliquos aut verberibus cederēt: aut alijs ꝑſequerētur vijs quaten⁹ vindictam oīs ſup humū effuſi ſanguinis iuſti a primo Abel vſq; ad barachie natū zachariā. ſ. templū inter ꝫ altare interēptū nō euaderēt: que in veritate aduerſa oīa illam apprehenderent generationē: ſubmſerēs pluries ſe hieruſalē interimētis ad ſe miſſos: fouere filios adunādo eo quo gallina modo ſuos ſub alas cōgregat pullos voluiſſe: nec ipſis repugnātib⁹ valuiſſe ipſorūq; domos inhabitabiles deſertaſq; habēdas ex tuncq; eum minime intuituros fore: quouſq; benedictū eum qui in noie adueniret dn̄i appellarent.

REliquum eſt vt ſoluantur dubia.

1 ¶ Dub. quis dr̄ ſapiēs? Rñ. qd ille q̃ hꝫ cognitionē dei.

2 ¶ Dub. quos dn̄s miſit ad iudeos ꝓphetas ſapiētes ꝫ ſcribas? Rñ. Hilari⁹. ꝙ ap̄los q̃ de futuroꝝ reuelatiōe ꝓphete fuerūt de xp̄i agnitiōe ſapiētes: ꝫ de legis itelligētia ſcribe.

3 ¶ Dub. q̃ fuerūt occiſi ꝛc? Rñ. Hieronī. in homel. ꝙ ſtephan⁹ fuit lapidatus: paul⁹ occiſus. Petr⁹ crucifixus: flagellati in actib⁹ apoſtolorū diſcipuli: ꝫ ꝑſecuti ſunt eos de ciuitate in ciuitatē expellētes a iudea: vt ad gētiū populos trāſmigrarēt.

4 ¶ Dubita. an dn̄s crudeliter egerit mittendo diſcipulos vt interficerentur? Rñ. dn̄s Cardi. de tur. cre. ſuper hoc euangelio. ꝙ non: q2 non ea intentione miſit vt interimerētur: ſed vt iudeos ꝫ reliquos inſtruerēt. Dedit tñ eis bonam voluntatem: vt ſi contingeret eos morti tradi patienter mortem ſuſciperent.

5 ¶ Dubit. q2 ex quo xp̄s miſit eos et ſciuit occidēdos. videt̃ ꝙ iudei non peccauerūt eos interficiēdo: conformando volūtatē eoꝝ voluntati diuine? Rñ. qui. 8. ꝙ non vꝫ iſtud motiuum. q2 non conformauerūt eoꝝ voluntatem volūtati dei: quia talis conformitas non ſtat ſimpliciter in volendo qd deus vult: ſed eo modo quo deus vult. ſ. ex charitate et ipſi interfecerunt ex nequitia.

6 ¶ Dub. q̃ō omnis ſanguis effuſus cū ſit corruptus pōt venire ſuper iudeos? Rñ. Raban⁹. i. omnis debita vltio pro effuſo ſanguine iuſtorum.

7 ¶ Dubit. q2 omnis ſanguis hominum eſt eiuſdē nature ergo omnis eſt iuſtus? Rñ. ꝙ ſanguis iuſtus dicitur non ratione ſui: ſed hominis

iuſte a quo effuſus eſt.

8 ¶ Dub. an quis innocēs ſicut aliq̄ erant inter iudeos poterat puniri pro peccato alioꝝ: require fer. iiij. dñice. iiij. quadrageſime. dub. 11.

9 ¶ Dubitatur quis fuit iſte Abel interfectus? Reſpon. Hieronẏ. in homel. ꝙ fuit Abel filius Ade interfectus a Caẏn fratre ſuo.

10 ¶ Dubita. cur dicitur iuſtus? Rñ. quia debitum reddebat deo: et accepta a deo eius narrantur munera: vt dicit qui ſupra.

11 ¶ Dubit. quis fuit ille Zacharias? Reſpon. qui ſupra ꝙ ille qui fuit occiſus a Joas rege iude inter templū ⁊ altare. i. in atrio templi: vt habetur. ij. paralipo. xxiiij.

12 ¶ Dub. q͛ ille zacharias nō fuit filius Barachie ſ3 Joiade ſacerdotis: vt habet̄ vbi ſupra? Rñ. q. ſ. qḋ Barachias interpretat̄ benedicēs deum: ⁊ ſic ſacerdotis Joiade iuſtitia hebreo noīe demonſtratur: ⁊ in euangelio quo vtuntur nazarei ponitur zacharias filius Joiade.

13 ¶ Dubitatur cum poſt zachariam multus ſanguis iuſtoꝝ effuſus ſit: cur dominus ſolū dicit vſq3 ad ſanguinem zacharie? Rñ. Remigius: ꝙ dñs hos duos commemorat: qm̄ per hos oēs ſancti martyres deſignātur. ſ. laicalis ordinis per Abel occiſum in agro: ⁊ ſacerdotalis per Zachariam occiſum in templo.

14 ¶ Dub. cum Eſaẏas Hieremias ⁊ plures alij ſancti fuerint interfecti: cur dñs eos nō nolat? Rñ. Chrẏſo. in homel. ꝙ Abel occiſus fuit ex inuidia: ⁊ ita iudei chriſtū et eius diſcipulos ex inuidia erant occiſuri. zachariam aūt dñs nominauit: q͛ duplex p̄ſumptio fuit in eius occiſione. nō eñ ſolum in ſanctū hominem facta eſt: ſed et in loco ſancto.

15 ¶ Dub. cum non ſit vna generatio eorum qui occiderūt Caẏn ⁊ zachariam ac apoſtolos cur vna generatio dicitur? Reſpon. Hieron. quod quia illi ſimilia Caẏn et Joas contra apoſtolos geſſerunt de vna generatione eſſe referuntur.

¶ Dubita. cur oia mala per priores 16
perpetrata debēt puniri in hac generatiōe? Rñ. Chrẏſ. ſup Matt. qḋ ſicut oia bona que in ſingulis generationibus a conſtitutione mundi oēs ſancti merebātur illis nouiſſimis ſunt donata q̄ receperūt xp̄m: ſic oia mala que in ſingulis generationib⁹ a cōſtitutiōe mūdi pati meruerūt oēs iniqui ſemꝑ nouiſſimos iudeos venerūt q̄ xp̄m repulerunt.

¶ Dubitatur quomodo intelligit̄ 17
qḋ hec omnia mala venerūt ſuper generationem iſtam? Rñ. qui ſ. qḋ omnis gens vel ciuitas non ſtatim cum peccauerit punit eaz deus: ſed expectat per multas generationes: qñ autē placuerit deo ꝑdere ciuitatem illaz aut gentē: videt̄ oim generationum peccata reddere illis: qm̄ que oēs merebātur hec ſola paſſa eſt: ſic ⁊ gñatio iudeorū pro patrib⁹ ſuis videt̄ punita: vere aūt non pro illis: ſed pro ſe condemnati ſunt.

¶ Dubita. cum dñs alloquat̄ ciui- 18
tatē dicēdo hieruſalē hieruſalē: que ciuitas nullaz interficit. ſ. muri nec h3 filios: ergo nō videt̄ benedictū? Rñ. Hier. ꝙ dñs alloquit̄ populū q͛ illud dicit̄ ciuitas facere ꝙ ppl's facit ⁊ eſt figura methonomia quā do continens ponitur pro contēto.

¶ Dub. cur replicat hieruſalē? Rñ. 19
Chrẏſo. in homel. ꝙ hec duplicatio miſerentis eſt: ⁊ valde diligentis.

¶ Dubit. q͛ cum tunc non occide- 20
ret: cur dicit que occidis? Rñ. q. ſ. ſuper Matt. ꝙ dñs preuidēs ruinā ciuitatis illi⁹: ⁊ plagā q̄ a romanis ſuperuentura erat: recordabat̄ quidē

ſanguinis ſanctoꝝ ſuoꝝ qui effuſus
erat ab illis ꝛ poſtmodū effunden-
dus:ideo dicit que occidis.
21 ¶Dub.cur non dicit que occidiſti.
Rñ.qui ſupra.ꝙ quaſi hoc ꝓpꝛiã
ꝛ naturalē conſuetudinem habēs
vt occidas et lapides ſanctos.
22 ¶Dub.an aliquos alios iudei ſan-
ctos occiderāt. Rñ. Lyr.ꝙ ſic:qꝛ di-
citur.iiij. Reg.21. ꝙ tpe Manaſſe
effuſus eſt ſanguis innoxius in hie-
ruſalē donec repleretur vſqꝫ ad os.
23 ¶Dub.cur dicit quotiēs volui con
gregare ꝛc. Rñ.Chry.in homil.q.d.
neqꝫ ꝑdictis occaſionibus me a tua
beniuolentia auertiſti: ſed volui te
mihi adiungere non ſemel aut bis
ſed multotiens.
24 ¶Dub.qui ſunt filij hieruſalē. Rñ.
Origenes:ꝙ ciuium precedentium
ſucceſſores.
25 ¶Du.cur ponit exēplū de gallina?
Rñ. Aug.de.q.Euāge.qꝛ hoc gen9
animantis magnū affectū in filios
hꝫ:ita,vt eoꝝ infirmitate affecta in-
firmet ꝛ ipſa:ꝛ qđ difficile in ceteris
animātib9 inuenies alis ſuis filios
protegens contra miluum pugnat.
26 ¶Dub.quomodo noluerunt con
gregari ad xpm.? Rñd. Lyra.qꝛ pri-
mo prophetas a deo miſſos.poſtea
Joannem baptiſtā.Et vltimo dñm
noſtrum ieſum xpm contempſerūt.
27 ¶Dub.qꝛ videt xps inpotēs ſi vo
luit colligere ꝛ nō potuit. Rñ Aug.
in enchiridion di.animō potius illa
quidem filios ſuos ab ipſo colligi
noluit. ſed ea quoqꝫ nolente filios
eius colligit ipſe quos vult.
28 ¶Dub.que fuit domus eoꝝ deſer
ta. Rñ. Lyr.i.ipſum tēplum deſtru-
ctum per romanos nec reedificabi
tur amplius:qꝛ ſecundū qđ dicitur
Daniel.ix.vſqꝫ in finē mundi perſe-
uerabit deſolatio.
29 ¶Dubit.a quo tempore non erant
eum viſuri:quia dicit amodo. Rñd.
qui ſupra.ꝙ a tempore ſue paſſiōis
tunc imminentis. 30
¶Dubi.quando dicēt benedictus
qui venit in nomine domini. Rñd.
Chriſo.in homil.ꝙ in eius ſecundo
aduentu:qꝛ oēs tunc eū adorabunt. 31
¶Dub.nunqd in primo aduētu nō
venit in nomine dñi. R.ꝙ ſic:ſed no
luerūt hoc confiteri qđ tamen con-
fitebuntur in ſecundo aduentu. 32
¶Dubi. qꝛ iam dixerant ſibi in die
palmarum. Benedictus qui venit
in nomine dñi.ergo ꝛc. R.qđ vt ha
betur Matth.21.turbe hoc ſibi di-
xerunt ꝛ non ſcribe ꝛ phariſei qui-
bus modo loquebatur. 33
¶Dub.cur dicit templum domum
eoꝝ cū ſit dom9 dei. Rñ. Theophi.
q.d.q̄diu virtus erat in vobis tem-
plum erat meum:ſed poſtꝙ feciſtis
illud ſpeluncam latronū non eſt de
cetero domus mea:ſed veſtra. 34
¶Dubi.nunquid etiam poſſet in-
telligi domus ipſorum tota gens iu
deorum. Rñd.qui ſupra.qđ ſic iuxta
illud pſal.134. Domus Jacob be-
nedicite domino.

☞ Allegorice.

¶Eſayas primo.c.ꝛ Hieremias in
terius hanc deſtructionē hieruſalē.
ampliſſime prophetauit.

☞ Tropologice.

¶Inſtruimur vt predicatores nos
admonētes:ꝛ de peccatis arguētes
non contēnamus:nec eis mala in-
feramus:vt ꝙ ſemper ſub alis pro-
tectionis dei confugiamus ꝛ cū lau
demus benedicentes in ſecula.

☞ Anagogice.

¶Contēplari licet ꝙ glorioſe poſt
illā benignam vocem. Uenite bene
dicti patris mei percipite regnū ꝛc.
Introducent. oēs electi in paradi-
ſum exultationis in quo cum beatis

ſpiritibus angelicis deum ſine fine laudabunt qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum amen.

¶ In feſto ſancti Joannis apoſtoli ⁊ euangeliſte.

Dixit Jeſus Petro ſequere me Joannis. ſ.

Hec verba dixit dñs anno etatis ſue. 33. die. v. Aprilis in die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Petro cũ dñs vt ſe ſequeret imperaſſet diſcipulũq; a dño dilectuʒ Petrus conuerſus intuitus fuiſſet rogauit dñʒ qd de eo iuberet fiedũ. Dñs vero cũ ſic eũ pſiſtere velle diceret quouſq; adueniret ipſe ⁊ nequaq̃ hui⁹ rei ad ſe ptinere ſollicitudinẽ: ſʒ obſequi ſolũ ⁊ imperata pficere debere: inter coapoſtolos ſtatim ſermo diuulgat⁹ eſt illũ minime mori debere diſcipulũ: cũ tñ dñs nil q̃ ſupra ſcriptũ eſt affirmaſſet. Js vero qui hec ſcripſit vera fore atteſtatur: qui ⁊ diſcipulus ille eſt. Cui⁹ verum agnoſcimus fore teſtimoniuʒ.

Aliorũ ſolutiones dubiorum que ad textum euangeliũ magis faciunt annectende ſunt.

1 ¶ Dub. cur ſoli Petro dicit ſequere me. Rñ. Augu. ſup Joan. qm̃ ipſe non ſolum mortem: ſed et mortem crucis ſicut chriſtus expertus eſt.

2 ¶ Dub. cur dicit Petr⁹ hic aũt qd Rñ. Lyra poſt Chri. ꝙ in verbis xp̃i poterat intelligi: ꝙ poterat prelationẽ habere: ⁊ etiam ꝙ eandem paterẽ mortẽ ſicut xp̃s. Et iõ petr⁹ diligẽs Joannẽ illud dicit. q. d. bonum eſſet ꝙ iſte adiungeret mihi ſocius.

3 ¶ Dub. q̃s erat ille diſcipul⁹ quez diligebat ieſus? Rñd. Beda. qd eſt Joannes euangeliſta cuius hodie ſolẽnnia celebramus.

4. ¶ Dub. an ſolũ ioannẽ dñs dilexerit. R. Beda. in homil. ꝙ diligebat eũ ieſus nõ exceptis ceteris ſingulariter ſolum: ſʒ pre ceteris quos diligebat familiarius vnum: quem ſpecialis prerogatiua caſtitatis ampliori dilectione fecerat dignũ: omnes quippe ſe diligere pbat quibus añ paſſionem loquitur: ſicut dilexit me pater ⁊ ego dilexi vos.

¶ Dub. q: videt qd magis dilexerit Petrũ q̃ Joannẽ: q: ei commiſit curam toti⁹ mũdi. Rñ. ſ. Tho. J. par. q. 20. ar. 4. hec dubitatio multipliciter ſoluit de petro ⁊ ioãne. Dicũt eñi q̃dam ꝙ petrus plus dilexit xp̃m in mẽbris: ⁊ ſic etiã a xp̃o fuit plus dilectus. Vñ ei eccleſiã mãdauit Joannes vero plus dilexit xp̃m in mẽbris: ⁊ ſic etiã plus ab eo fuit dilect⁹. Vñ ei cõmendauit matrẽ. alias ſolutiones pro nunc pretermittam. 5

¶ Dub. qũo intelligitur: ſic eũ volo manere donec veniã. Rñ. gl. ſ. Nolo eũ per martyriũ cõſummare: ſed expectare eũ in placidã abſolutionẽ carnis ſue. quando ego veniens recipiam eum in eterna beatitudine. 6

¶ Dubit. cur repetit tu me ſequere? Rñ. Aug. vbi ſupra. tanq̃ hoc ideo ille non ſequeretur: quoniam manere voluit donec veniat. 7

¶ Dub. cur dñs dixit Petro quid ad te? Rñ. Lyr. q: ad Petrum non pertinebat ſcire quid deus ordinabat de ioanne in futurum. 8

¶ Dub. cur addidit euãgeliſta q̃ et recubuit in cena ſup pectus eius ⁊c. Rñ. Chriſo. ꝙ non ſine cauſa: ſed vt oſtenderet quãtam petrus habebat fiduciã poſt negationẽ: qui eũ in cena nõ audebat interrogare: ſed ioãni interrogationẽ ɔmiſit: et prepoſitura fratrũ credita eſt. ⁊ nõ ſolũ nõ cõmittit alteri interrogare que ad ipſum pertinẽt: ſed de reliquo ipſe pro aliis magiſtrum interrogat. 9

10 ¶ Dub. inter quos exijt ille ſermo? R̄n. Ly. ꝙ inter apoſtolos qui erant vniti charitate fraterna.

11 ¶ Dub. q̄uo crediderunt ita cito cū dominus hoc non dixiſſet? Reſpon. Augu. ſuper Joannem dicens: quis facile aliud eſſe ꝙ̄ quod fratres crediderunt qui tunc erant.

12 ¶ Dubit. an ſanctus Joannes vere mortuus fuerit? Reſpō. Alber. ⁊ ſanctus Tho. iiij. ſen. di. xliij. arti. iij. q. j. ⁊ dominus Cardi. dictur. crema. ſuper hoc euāgelio: ꝙ mortuus eſt ſed non per martyriū: ⁊ ſtatim poſt mortem reſurrexit ⁊ cum corpore ⁊ anima tranſlatus eſt ad locum beatorum: vt pie credendum eſt.

13 ¶ Dubi. cur dicit ⁊ ſcripſit hec? Reſpon. Chryſoſt. quod ipſe ſolus hoc dicit: quia poſterior ad ſcribendum venit chriſto monente.

14 ¶ Dubi. cur dicit: ⁊ ſcimus qꝛ verū eſt teſtimoniū eius? R̄n. Chryſ. quod hoc ſciebat: qꝛ oībus aderat ⁊ neqꝫ cū crucifigeret defuit: ⁊ mater commiſſa eſt que ſunt ſigna amoris ⁊ ꝙ cum certitudine ſciat omnia.

Allegorice non exponitur.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt vocatis a deo ꝑ internam inſpirationem ſtatim ſequamur: nec debemus murmurare ſi aliqua patimur que frater nō patitur. Itē ꝙ dicta dubia non ſtatim interpretari debemus niſi in meliorē partem. ⁊ cum expediens eſt teſtimoniū ferre de his que ſcimus.

☞ Anagogice.

¶ Quā digna ſit chriſti ſequela contemplari poſſumus: qui ad immarceſſibilem eterne glorie coronā perducit ſe ſequentes per tribulationes huius mundi.

¶ In feſto ſanctorum Innocentium.

Angel⁹ dn̄i apparuit in ſomnis Joſeph. Matth. ij.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt anno chriſti pro vſuali. dic. iiij. Februarij in ſabbato.

☞ Hiſtorice.

¶ Dormienti Joſeph angelus vt filium cum matre in egyptum tranſferret imperauit: nec vſqꝫ ad nouum inde egrederetur mandatum quatenus irati manus effugeret Herodis puerū perdere anhelantis: qui iuſſa perficiens nocte egyptum petijt vbi ⁊ moram traxit quouſqꝫ Herodes vita functus eſt. Ex egypto ſi quidem ſuum deus vocauerat natum vt predixerat vates. A magis itaqꝫ herodes deluſum ſe cernens quoſcunqꝫ ꝑcipiti impulſus ita infantes in bethleem eiuſqꝫ finibus inuentos bimes occidi mandauit iuxta tempus a regibus perquiſitum Hieremieqꝫ tunc vaticinium finem cepit. Vocem. ſ. in rama auditu perceptā fuiſſe rachelis: a ſe genitos fletibus lamentantis: nec recepiſſe ſolamen cum non eſſent.

IAm iam quedā dilucidabuntur dubia.

¶ Dubit. quis fuit iſte
angel⁹? R̄n. Origenes 1
quod probabiliter creditur fuiſſe Gabriel angelus.

¶ Dubi. cur poti⁹ apparuit Joſeph 2
ꝙ̄ ſemper virgini Marie? R̄nd. qui ſupra: quia ioſeph curam gerebat ⁊ pueri ⁊ matris.

¶ Dub. cur imperat vt ſurgat? R̄n. 3
quia iacebat dormiens.

¶ Dubit. cur primo vult ꝙ accipiat
puerum ꝙ̄ matrem? R̄n. Chryſo. ſuꝑ 4
Matth. quia non propter matrem puer natus eſt: ſed propter puerum mater preparata eſt.

¶ Dub. cur angelus nō nolat ſemp̄ 5

virginem cōiugē ioſeph ſicut alias? Rñ. Hilarius ꝙ cum deſponſatam iam iuſto ſignificabat, cōiugē nuncupauit: ſed poſt partum mater tantū ieſu oſtenditur.

6 ¶ Dub. cur xp̄s voluit ſurgere? Rñ. Chryſo. vbi ſupra ꝙ ꝑpter oſtenſionem humane nature.

7 ¶ Dub. cur fugit in egyptum? Rñ. q̄ ſupra. ꝙ vt decem plagas egypti vna medicina ſanaret: vt populus q̄ ante ꝑſecutor fuerat populi primogeniti cuſtos fieret filij vnigeniti.

8 ¶ Dubi. q̄ fuerūt in iſta fuga? Rñ. ꝙ ieſus ſemꝑ virgo maria ⁊ ioſeph.

9 ¶ Dubi. an aliqua eis contigerunt in via? Rñ. Jaco. de vora. ꝙ tria inter cetera contingerunt. Primo in via xp̄s adoratus fuit: vt dicitur hiſtoria tripartita a quadam procera arbore vſq; ad terram inclinata. Secundo parentes ſuos in via pauit quadam palma ſe inclinente: vt eius fructus caperent ⁊ de ſua radice fontem ꝑducēte. Tertio parētes eoſdem a latronibus defendit. Uide dñica palmarum. dub. 677.

10 ¶ Dub. cur herodes volebat perdere ieſum? Rñ. Aug. in ſermo. de epi. q: infelix tyrannus putabat ſaluatoris aduentu regali ſe ſolio detrudendū: idō volebat eū ꝑdere. i. occidere.

11 ¶ Dubit. cur nō occidit ieſum tunc quādo audiuit a Magis ⁊ illuſus fuit ab eis? Rñ. Jaco. de vora. in ſermo. ꝙ triplici de cauſa diſtulit. Primo: q: vt dicit gloſ. putauit magos falſa ſtelle apparitione deluſos. Secūdo vt ſic diſſimulando puer in medium deduceretur. Tertio: q: iuit romam citatus a Ceſare ⁊ ſic fere per annū impeditus fuit.

12 ¶ Dub. cur de nocte fugit? Rñ. Lyra ꝙ propter timorem herodis: ⁊ vt magis occulte recederet.

13 ¶ Dubi. cur ſic de nocte iuit cū angelus hoc ſibi non dixerit? Reſpon. qui. ſ. q: nō debebat omittere ꝙ facere poterat per viam humanam.

¶ Dub. cur dicit accepit puerū ⁊ nō filium? Rñ. qui ſupra. quia non erat pater pueri: ſed tantū nutritius. 14

¶ Dubitatur quis propheta dicit: ex egypto vocaui filium meum. Rñd. ꝙ Ozee. c. ij. 15

¶ Dubi. cur euāgeliſta induxit teſtimoniū prophete? Rñ. Remigi. ꝙ q: ſcribebat iudeis mos erat ei omnia que dicebat confirmare. 16

¶ Dubit. an hec ꝑphetia intelligat̄ de chriſto? Rñ. quod ad literam intelligitur de populo iſraeli educto de egypto: ſed perfectius intelligitur de chriſto qui eſt filius dei naturalis. Alij aūt ſunt filij dei per adoptionem. 17

¶ Dubita. cur magis tunc perpēdit Herodes ꝙ illuſus eſſet q̄ ante? Reſpon. qui ſupra. ꝙ propter famā creſcentem pueri ieſu. 18

¶ Dubi. quo tempore occiſi fuerunt pueri. Rñ. glo. ꝙ poſt annum ⁊ quatuor dies. 19

¶ Dub. an Innocentes fuerint martyres? Rñ. ſ. Tho. ij. ij. q. cxxiiij. arti. j. ꝙ ſic: vt dicit Augu. in ſermo. de epi. q: licet nō haberēt etatē qua impaſſurū xp̄m crederēt habebant tamen carnem in qua pro xp̄o paſſuro paſſionem ſuſtinerent. Et etiā eccleſia facit de eis officium ſicut de martyribus: vt patet in oratione. 20

¶ Dub. q̄uo eos occidit herodes? Rñ. quia eos occidi mandauit. 21

¶ Dubi. cur in bethleem ⁊ in omnibus finibus eius? Rñ. ſanc. Uincen. in ſermo. quia dubitabat ꝙ forte delatus eſſet in locis circumuicinis vel in ipſa ciuitate. 22

¶ Dubi. cur occidit tot pueros cum ſolū xp̄m q̄reret. Rñ. Lyra. quia xp̄s erat ſibi incognitus: ideo voluit oēs 23

occidi: vt ſimul chriſtus occideret.
24 ¶ Dubi. an hec mors p xpo profue
rit innocētibus? Rñ. Aug. in ſermo.
de innocen. dicens Ecce pphanus
hoſtis beatis nunquam paruulis tm̄ p
deſſe potuiſſet obſequio quantuz pfuit
odio nā quantuz contra eos iniqui
tas abundauit tantū gratia benedi
ctionis effulſit.
25 ¶ Dub. an parētes innocētiū aliqd
demeruerint vt in ipſis punirentur.
Rñ. ſan. Vinc. in ſer. hodier. q ſic: qr
noluerūt recipere hoſpitio ſemp vir
ginē Mariā grauidā: nec eius ſpon
ſum Joſeph: nec etiā poſt natiuitatē
xpi viſis tot miraculis: ne herodi diſ
pliceret. Ideo deus prouocauit con
tra eos herodez: quē timentes offen
dere diſplicuerunt.
26 ¶ Dub quō intelligit a bimatu ꝛ in
fra? Rñd. q a pueris vnius diei vſq
ad pueros duorum annorum.
27 ¶ Dub. cū xps ſolū cōpleuiſſet vnū
annum cur interfecerit pueros bien
nes? Rñd. Aug. vbi. ſ. qr timebat ne
puer cui ſydera famulabāt ſpēm ſuā
ſuper etatē vel infra transformaret.
28 ¶ Dubi. qd xps exqſierat a magis?
Rñ. q tps qñ ſtella eis apparuerat.
29 ¶ Dubi. vbi dicit in Hieremia vox
in rama ꝛc. Rñ. q. c. xxxi.
30 ¶ Dub. cur euangeliſta induxit pro
phetiā? Rñ. Chryſ. in homil. ne quis
crederet iſta facta fuiſſe deo ignorā
te ſeu non valente prouidere.
31 ¶ Dubi. quomodo iacet illa pphe
tia? Rñ. q ſic habet in hieremia vox
in excelſo audita eſt lamentationis:
luctus ꝛ fletus: rachel plorantis fi
lios ſuos ꝛ nolentis conſolari ſuper
eis quia non ſunt.
32 ¶ Dub. cur Euāgeliſta nō ſic tranſ
tulit? Rñ. Hiero. ſup hieremiam. qd
ex hoc perſpicuū eſt euangeliſtas et
apoſtolos non interpretationē ali
cuius ſecutos: ſed tanquam hebreos q
legebant hebraice ſuis ſermonibus
expreſſiſſe.
¶ Dubit. quid eſt rama. Rñ. Hiero. 33
ſuper Matth. q eſt equiuocum ad
quendam locū iuxta gaba: ꝛ etiaz in
terpretatur excelſum. ꝛ ita capitur
hic vt ſit ſenſus. vox in excelſo audi
ta eſt. i. longe lateq diſperſa.
¶ Dubit. cur hec vox magis quam alie 34
audiebat in excelſo. Rñ. Chryſ. ſup
Matth. qr ſm illud Eccle. xxxv. vox
pauperis nubes penetrat.
¶ Dub. cur dicit ploratus ꝛ vlulat9. 35
Rñ. qui ſupra. in homil. q p plora
tū fletū paruulorū oñdit: p vlulatuz
vero matrum ſignificat lamentum.
¶ Dubi. cur dicit vlulatus multus? 36
Reſpon. qui ſupra. quia in paruulis
mors faciebat finē doloris: ideo ſo
lū dicit ploratus: ꝛ quia in matrib9
ſemp p memoriam reparatur. Ideo
dicit vlulatus multus.
¶ Dub. vt quid dicit rachel plorare 37
filios cū ipſa non fuerit mater iuda
in cuius terra erat bethleē: ſz lya ei9
ſoror? Rñ. Hier. q ipſa rachel ſepul
ta fuit iuxta bethleē. vt habet Gen.
xxxv. Et iō rōne ſepulture dicta eſt
mater ipſius bethleē ꝛ habitantium
in ea. Et ideo dicitur hic plorare me
taphorice.
¶ Dub. cur Jacob. pater nō dicitur 38
plorare: ſicut rachel. Rñ. Jaco. de vo
ragi. in ſermo. hodierno. qr matres
cum magis cōpaſſibiles quam patres
cōſueuerūt plus dolere de morte fi
liorū quā pres ꝛ patres magis gau
dere de eorū pfectu quam matres et ma
gis diligūt mres filios. quam pres cū ma
gis laborent circa eos: ꝛ ſint magis
certe. iō qñ perdunt magis dolent.
¶ Dubi. cur inducit rachel mortua 39
in vlulatu? Rñ. Remi. q ad exagge
randum luctus magnitudinem.
¶ Dub. quō intelligit. Noluit cōſo 40
lari qr nō ſunt? Rñ. Hilarius ſuper

Matth. ꝙ nõ erãt ibi q̃ mortui putabantur: in eternitatis eñ profectuȝ ⁊ martyrij gloriam efferebantur. Conſolatio aũt rei amiſſe erat preſtãda: non ancte.

Allegorice.

(Quod dñs parentibus eſt ſublatus in egyptũ) ſignificat electos ſepius malorum improbitate ſuis effugandos ex ſedibus: vel etiam exilio dãnandos. (Quod nocte vadit) anguſtiã perſecutionis ſignificat. (Qꝺ die reuertiť) refrigeriũ oſtendit (per ioſeph) deſignať ordo predicatoruȝ (per ſemꝑ virginẽ Mariã) ſacra ſcriptura: (per puerũ) notitia ſaluatoris (ꝑ perſecutionẽ herodis) perſecutio quã paſſa eſt eccl'ia in hieroſolymis (ꝑ fugã ioſeph in egyptũ) trãſitus ꝑdicatorũ ad gentes infideles (ꝑ tempus quo fuit in egypto ſpatiũ temporis ab aſcẽſione dñi vſq; ad tꝑs antixp̃i ꝑ obitũ herodis) extinctio inuidie in cordibus. (Jn morte puerorũ) oim xp̃i martyrũ eſt mors deſignata. (Quod paruuli occiſi ſunt) ſignificat ꝑ humilitatis meritũ ad martyrũ ꝑueniẽdũ gl'iam (Quod in bethleẽ et in oĩbus finibus eius occiſi ſunt) oſtẽdit in iudea vbi eccleſie incepit origo ⁊ vbiq; ꝑ orbẽ pſecutionẽ ſecuturã. (Qꝺ bimi occiſi ſunt) doctrina et operatione pfectos indicat. (Quod vero infra) ſimplices. (Qꝺ illi quidẽ occiſi ſunt ⁊ xp̃s euaſit) inſinuat corpora martyrum ab impiis poſſe perimi: ſed xp̃m ab eis nõ poſſe auferri. (Rachel) eccleſiã ſignificat q̃ fuit diu ſterilis nũc aũt eſt fecũda. Hui⁹ ploratus ex aliis nõ idcirco q2 ꝑemptos dolebat audiť: ſed q2 ab his perimebanť quos filios retinere voluiſſet: nec vult cõſolari in preſenti quia nõ ſunt ſed oẽm ſpem ⁊ cõſolationẽ ad eternam tranſmittit vitam.

Tropologice.

Jnſtruimur perſecutiões de ciuitate in ciuitatẽ declinare: atem ꝙ eũdo redeundo ⁊ ſtando ſemper virginem Mariã. i. amaritudinẽ penitentie ⁊ puerũ ieſum. i. puritatem cõſciẽtie. ⁊ Joſeph. i. augmẽtum virtutis ⁊ gratie ſemper queramus habere nobiſcum: ⁊ de nocte vadamus declinantes turbam malignãtium. Jtem ſemꝑ firmi maneamus vſq; ad obitũ: ne herodes. i. diabol⁹ nos ꝑdat itẽ ꝙ nõ timeamus mortẽ corporalẽ ꝑ quã ꝑducimur ad vitam eternam. Jtẽ ꝙ euitemus irã ne incurramus enormia ſcelera. Jtẽ ꝙ cõpatiamur afflictis ⁊ eos conſolemur.

Anagogice.

Cõtẽplari licet quẽadmodũ paſſiones huius tẽporis nõ ſunt condigne future glorie: qñ quidẽ ipſi pueri innocentes q̃ vir propter tenellaȝ etatem mortis dolorẽ ſenſerunt tam digna premia a xp̃o receperunt: qm̃ ipſum ſequunť ⁊ cantant canticum ſupra montem Syon corã agno immaculato cum ſuaui cytharedorum modulamine depulſis fletibus atq; vlulatibus vniuerſis ⁊ abſterſis lachrymis iubilant ſine fine deum laudantes.

Jn feſto ſancti Thome archiepiſcopi.

Ego ſum paſtor bonus. Quere dominica. ſ. poſt octauam paſche.

Jn feſto ſcti Baſiani.

Cũ iret ieſus in hieruſalẽ. Require dñica. xiij. poſt penthecoſten.

Jn purificatione ſemꝑ virginis Marie.

Poſtq̃ impleti ſunt dies purgationis. Luce. ij.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti. ſ. die. ij. februarij in die iouis.

Hiſtorice.

¶ Purgationis ſemp̱ virginis Ma
rie impleto tempore ritu moſaice le
gis malũ, ieſum vt domino iuxta ei⁹
offerent legẽ in hieruſalẽ ad tẽplum
detulerunt vtq̧ hoſtia redimerẽt ea
dẽ permittente lege: pari turturum
aut duob⁹ colũbarũ pullis. Symeõ
aũt q̇dam hoĩe timore dñi ⁊ iuſtitia
p̄dit⁹ his in hieruſalẽ degebat
tẽporib⁹ ſpũlctõ plenus plebis con
ſolationem optans cui a ſpũſancto
reuelatũ extiterat nequaq̃ ſe mortẽ
guſtaturũ donec xp̄m domini natũ
cerneret: ea ſiq̇dẽ hora ſpiritu duct⁹
in templũ aſcẽdit: q̇ cũ ieſu parẽtes
eũ in tẽplũ introducẽtes vt erga eũ
legis p̱ficerent mãdata offendiſſet
puerũ ſuis amplectẽs lacertis deũ
excelſum bñdixit dicẽs Iã dñe tuo i
me adimpleto p̱miſſo me tuũ ſeruũ
in pace obdormire ſinas cũ meis tuũ
intuit⁹ ſalutare fuerim oculis quem
in cũctar̃ p̄parasti ſalutẽ gẽtiũ ea
rũq̧ verũ lumẽ ac audiui perpetuã
gloriam iſraelitici populi.

Icet aliqua ſoluere oc-
currentia dubia.
1 ¶ Dubi. q̇s modus te-
nebaẗ in iſta purgatio
ne. Rñ. q̧ vt habeẗ Le
uit. xij. mulier ſi ſuſce-
pto ſemine maſculũ peperiſſet. imũ-
da erat. vij. dieb⁹ ⁊ die. viij circũcide
baẗ infantul⁹: ⁊ ipa. xxxiij. dieb⁹ ma
nebat in ſanguine purificatiõis ſue.
Si aũt feminã peperiſſet immunda
erat duabus hebdomadibus ⁊. lxvi.
dieb⁹ manebat in ſanguine purifi-
cationis ſue: q̇b⁹ expletis offerebat
agnũ anniculũ in holocauſtũ: ⁊ pul-
lũ colũbe ſiue turturẽ pro pctõ ⁊c. ſi
autẽ pauper eſſet nec poſſet offerre
agnũ offerebat per turtur̃ aut duos
pullos colũbarũ vnũ in holocauſtũ
⁊ alterum pro peccato.
¶ Dubita. cũ dicaẗ q̧ erit immũda 2
vij. dieb⁹: cur poſt ſtat adhuc. xxxiij.
dieb⁹? Reſpõd. Lyra. q̧ illis primis
vij. dieb⁹. ſic iudicabaẗ imũda: ſicut
habeẗ Leui. xv. q̧ non poterat cõica
re cũ aliquo in lecto vel cibo ⁊ q̇cq̇d
tãgebat immũdũ efficiebaẗ: ⁊ eodẽ
mõ dr̃ hic de ſeptẽ dieb⁹ poſt partũ
⁊ tñ non erat p̱fecte purificata q̄r dr̃.
Ipſa tñ. xxxiij. diebus manebit in
ſanguine purificationis ſue. i. in ſan
guine ſuo aliquãtulũ purificato nõ
tñ p̱fecte ideo in illis. 33. dieb⁹ pote
rit cõicare cũ aliis in cibo: non tñ in
lecto nec illud qd̃ tãgebat fiebat pro
pter hoc immundũ: nõ tñ poterat i-
gredi ſanctuariũ donec implerenẗ
dies purgatiõis ſue: ſcʒ. xl. primi vcʒ
vij. maioris imũditie ⁊. 33 minoris.
¶ Dub. cur ſic mulieres reputaban 3
tur immũde. Rñ ſpon. ſan. Tho. xij.
q. 102. ar. v. q̧ propter reuerẽtiã eor̃
q̄ ad diuinũ cultũ p̱tinẽt: tũ q̄r hoĩes
p̱tioſas res ɔtingere nõ ſolẽt cũ fue-
rint immũdi: etiã vt ex raro acceſſu
ad ſacra ea magis venerarenẗ: nam
in hoĩbus reputabaẗ immunditia q̧
corruptionẽ aliquam iam habebat:
vel erat corruptioni expoſitũ: vt ca-
dauer hoĩs mortui ⁊ leproſi: ⁊ mulie
res patiẽtes ſanguinis fluxũ ſiue p̱ i-
firmitatẽ ſiue etiã p̱ naturã vel tẽpo-
rib⁹ mẽſtruis vel etiã tp̄e ɔceptiõis:
⁊ eadẽ rõne viri reputabanẗ immũ-
di fluxũ ſeminis patiente: vel p̱ infir
mitatẽ: vel p̱ pollutionẽ nocturnã: vel
etiã p̱ coitũ: nã oĩs humiditates i p̄-
dictis modis ab hoĩe egrediẽs quã
dã immundã infectionem hʒ: ⁊ ideo
arcebantur a viſitatione templi.
¶ Dub. cur in partu ſemine dupli- 4
cabaẗ tp̄s immũditie. Rñ. Jacobus
de vora. in ſermo. hodierno: q̄r mu-
lier duo pctã ɔmiſit: q̄r ⁊ ſuperbiuit
⁊ vetitũ pomũ comedit. Ideo dupli

cata eſt ei pena extra vterum.
5 ¶ Dub. an ſemp virgo indiguerit ta
li purgatione? Rñ. Lyra. ꝙ nõ q2 nõ
cõcepit ſuſcepto ſemine: vt ex textu
ſupra in primo dubio poſito requiri
tur ſi debeat immũda dici: ſ3 ipſa cõ
cepit ex ſpiritu ſancto.
6 ¶ Dubitatur cur voluit purificari ſi
nõ indigebat? Rñ. ſ. Tho. 3. p. q. 37.
arti. 4. ꝙ ſicut plenitudo grẽ a xp̃o
deriuat᷑ in matrẽ: ita decuit vt ma
ter humilitati filij cõformaret᷑: ⁊ ita
licet nullã haberet immũdiciã: vo
luit tñ purgationis obſeruantiam
implere nõ ꝓpter indigẽtiam: ſ3 ꝓ
pter legis preceptũ. Et ideo ſignan
ter euangeliſta dicit ꝙ impleti ſunt
dies purgationis ſecundum legem.
7 ¶ Dubit. vt quid debebat ſiſti dño?
Reſpon. q̃ ſupra. arti. iiij. ꝙ de prole
nata duplex preceptũ in lege tradi
tur vnũ quidẽ generale quo ad om
nes vt. ſ. cõpletis dieb9 purificatio
nis matris offerret᷑ ſacrificiũ pro fi
lio ſiue pro filia ⁊ hoc ad expiationẽ
peccati in quo proles erãt cõcepta
⁊ nata. Aliud aũt p̃ceptum erat ſpe
ciale in lege de primogenitis tã i ho
minib9 q̃3 in iumentis quos de9 ſibi
deputauerat: ꝓ eo ꝙ ad liberationẽ
ppli iſrl̃ ꝑcuſſerat primogenita egy
pti ab hoĩe vſq3 ad pec9 primogeni
tis filioꝝ iſrael reſeruatis: ⁊ hoc mã
datũ ponit᷑ Exo. 13. Et hec duo euã
gelia circa eum fuiſſe obſeruata oñ
dit. Primo q̃dem id qð ꝑtinet ad pri
mogenitos: cũ dicit: tulerũt illum in
hierl̃m vt ſiſterẽt eum dño: ſicut ſcri
ptũ eſt in lege domini: q2 oẽ maſculi
nũ adaperiẽs vuluã ſanctũ dño vo
cabit᷑. Scðo id qð ꝑtinet cõiter ad
oẽs cum dicit: vt darent hoſtiã ſm
quod dictum erat in lege domini.
8 ¶ Dubitatur. q̃ differentia eſt inter
legẽ dñi ⁊ moyſi? Rñ. ꝙ eſt vna ⁊ ea
dem lex ſed dicit᷑ dñi: q2 ab eo data:
⁊ moyſi q2 ab eo promulgata.
¶ Dubitatur vnde tulerunt ieſum? 9
Rñ. quod de bethleem in qua ſem
per virgo eum genuerat. 10
¶ Dubitatur cur ſiſtebant eum dño
cũ eſſet deus ⁊ homo? Rñ. Athana
ſius ꝙ forte cã nři, hec ſcripta ſunt
vt diſcamus noſipſos deo pñtare. 11
¶ Dub. q̃ño aĩalia poſſunt dici ſctã
dño? Rñ. Lyra. ꝙ vno mõ dr̃ ſanctũ
quod applicatur diuinis: ⁊ ſic trib9
leui dr̃ ſancta. Alio mõ ꝙ eſt obliga
tum deo: ⁊ q2 oĩa primogenita tam
hominũ q̃3 iumentoꝝ erant obliga
ta deo: ideo ſancta dicebantur.
¶ Dubita. q̃ñ redimebantur pri 12
mogeniti hominu3. Rñ. ꝙ primoge
niti leuitarum non redimebãtur: q2
ſemper ſeruiebant dño. Alioꝝ vo
hominu3 primogeniti redimebant᷑
quinq3 ſiclis: ⁊ quilibet ſiclus habe
bat obolos viginti. Numeri. xviij.
¶ Dubitat᷑ an primogenita alioꝝ 13
animalium etiam redimeretur? Rñ.
Lyr. ꝙ primogenita animaliũ mun
doꝝ. ſc3 bouis ouis ⁊ capre ⁊ hu
iuſmodi non redimebantur: ſed im
molabãtur domino. Primogenita
vero aĩaliũ immundoꝝ q̃dã interfi
ciebant᷑ ſicut primogenit9 canis et
hmõi. Quedã vo redimebant᷑: ſ3 nõ
quidem pecunia. ſed ꝓ eis ouis offe
rebatur ſicut primogenitus aſini.
¶ Dubitat᷑ cur dicitur adaperiens 14
vuluam cum xp̃s nõ aperuerit vul
uam q2 exiuit ſaluis clauſtris pudo
ris? Rñ. ſanct9 tho. iij. par. q. xxxvij.
ar. iij. ꝙ hoc qð dicit᷑ adaperiẽs vul
uam deſignat ꝙ nihil antea inde in
trauerat vel exierat. Et vt dicit Gre
go. niſenus illud legis p̃ceptũ in ſo
lo incarnato deo ſingulariter ⁊ ab
aliis differẽter impleri videtur: ipſe
namq3 ſolus ineffabiliter concept9
ac incomprehenſibiliter editus vir
ginalem vterum aperuit non antea
f

cōnubio reſeratū ſeruās ⁊ poſt ptū inuiolabiliter ſignaculū caſtitatis.

15 ¶ Dubi. quō oē adaperiēs vuluam ſanctū ſit cū multi primogeniti ſcele ſtiſſimi fuerit? R. ꝙ nō dicebaẗ ſctm̄ adaperiēs vuluā ob ſctitatē vite: ſed q: erat dn̄o obligatū: vt dcm̄ ē du. xi.

16 ¶ Dubitaẗ cur parētes ieſu non dederūt agnū pro hoſtia? Rn̄. Beda quia erant pauperes.

17 ¶ Dub. que aīalia offerebanẗ in ſacrificijs? Rn̄. ſctūs Tho. ꝑ. ij. q. cij. ar. iij. ꝙ de trib⁹ generibus aīaliū quadrupedū. ſ. de gn̄e ouiū boum ⁊ caprarū ⁊ de auib⁹ turtur ⁊ colūba: et etiā paſſer in emundatione leproſi.

18 ¶ Dubita. cur non offerebanẗ alia nobiliora his aīalibus? Rn̄. q̄ ſupra quia hec aīalia maxime ſunt ꝑ que ſubſtētatur humana vita ⁊ cū hoc mundiſſima ſunt. Alia vo vel ſunt ſilueſtria ⁊ non ſunt cōiter vſui hominū deputata: vel ſi ſunt domeſtica qd̄ eſt purum deo attribuendum huiuſmodi autem aues ſpecialiter offerebantur: quia habentur in copia in terra promiſſionis.

19 ¶ Dubita. cur nunq̄ immolabanẗ piſces? Rn̄d. q̄ ſupra ꝙ quia viuunt in aqua magis ſunt alieni ab hoīe q̄ cetera animalia que viuūt in aere ſicut homo. ⁊ iterum piſces ex aqua extracti ſtatim moriuntur. Unde non poterant in templo offerri ſicut alia animalia.

20 ¶ Dubita. cur potius offerebantur turtures q̄ earum pulli: ⁊ econtrario de columbis? Rn̄. qui ſupra. qd̄ vt dicit Rabi moyſes. Omne qd̄ eſt optimum deo eſt attribuendum. et turtures maiores ſunt meliores q̄ pulli in colūbis autē eſt econuerſo.

21 ¶ Dubitatur que differentia eſt inter hoſtiam: ſacrificium: holocauſtū ⁊ libamē? Rn̄. qui ſupra: ꝙ holocauſtum totum comburebatur in honorem dei ⁊ nihil ex eo comedebaẗ. et tenebat primū locum inter ſacrificia. Secundum locum tenebat hoſtia pro peccato: que diuidebatur et vna pars eius ↄburebaẗ. Alia vero cadebat in vſuȝ ſacerdotū: ⁊ qui comedebaẗ tantū a ſacerdotibus: et in atrio: ⁊ ipſa die ſacrificij: niſi eēt ꝑ pctō tot⁹ ppl'i vel ſpecialiter pro peccato ſacerdotis: tūc eīm totū comburebaẗ. Tertiū gradū tenebāt hoſtie pacifice ꝑ grarū actione vel pro ſalute vel pro proſperitate offerentium ex debito bn̄ficij: vel accipiendi vel accepti: ⁊ iſta diuidebatur in tres partes. Una pars incendebaẗ ad honorem dei. Alia pars cedebat in vſum ſacerdotum. Tertia vero in vſum offerentium et comedebatur ipſo die ſȝ vbiq̄ in hieruſalē. Quartum vo locū tenebant hoſtie pacifice ex voto quaꝝ carnes poterāt etiā in craſtino comedi. Sanguis aūt et adeps nunq̄ veniebant in vſum ſacerdotuȝ neq̄ in vſum offerentium ſed ſanguis offerebatur ad crepitudinē altaris in honorē dei. Adeps vo adurebatur in igne ligamen vo dicebatur: vt dicit Magiſter hiſto. ſcho. quia oblatio erat de aīalib⁹ et dicebatur ſacrificium: aut de ſicca materia: vt de ſimilla pane ⁊ thure ⁊ ꝓprie dicebatur oblatio: aut de liquidis: vt de vino ⁊ oleo qd̄ ꝓprie libamen: vel libatio dicebatur.

¶ Dubitaẗ an pro xp̄o oblatū fuerit par turturū: vel duo pulli columbarū? Rn̄. Landulphus de vita xp̄i ꝙ credendū eſt: ꝙ fuerint oblati duo pulli columbarum qui vēdebantur in templo ⁊ facilius inueniebantur. 22

¶ Dubita. cur Euangeliſta dicit qd̄ erat in hieruſalē hō ⁊c. Rn̄. Lyra ꝙ hieruſalē erat locus ſolennis et ſacer: ⁊ erat ibi cultus diuinus: ⁊ ſtudium legis ⁊ prophetaruȝ. ⁊ hoc ad 23

oſtendendum conditionē viri. q.d. ꝙ erat deuotus dei cultor doctus.

24 ¶ Dubit. cur eum nominat? Rn̄d. qui ſupra: ꝙ ad denotādum eius famam que clara erat ⁊ ab omnibus bonis noſcebatur.

25 ¶ Dub. cur dicitur iuſtus? Reſpō. Ambro. ſuper Lucam. q2 non ſuam: ſed populi gratiam requirebat.

26 ¶ Dubit. cur dicit timoratus? Rn̄. Lyr. q2 recte ſe habebat quo ad deū.

27 ¶ Dubi. quo timore erat timorat⁹? Reſpō. Beda ꝙ timore dn̄i ſancto qui manet in ſecula.

28 ¶ Dub. cur dicit ſimul iuſtū ⁊ timoratum? Reſpō. Beda. q2 difficulter iuſtitia ſine timore cuſtoditur.

29 ¶ Dub. cur dicitur expectans redēptionem iſrael? Rn̄. Lyra. ꝙ in hoc oſtendit eius fidei rectitudinem.

30 ¶ Dub. quā conſolationē iſrael expectabat? Rn̄. Greg. niſenus qd nō vtiqꝫ mundanā felicitatē ſed veram tranſlationē ad veritatis decorem per ſeparationem a legis vmbra.

31 ¶ Dub. cū in quolibet iuſto ſit ſpiritusſanctus cur de eo ſpecialiter dicitur ⁊ ſpiritusſanctus erat in eo? Rn̄. Lyra: qd erat in eo quantū ad gratie plenitudinē: q2 non ſolū habuit gratiam iuſtificantem prout cōiter habetur a iuſtis ſed etiaꝫ quantum ad illuminationes et conſolationes diuinas ſpirituales.

32 ¶ Dubita. an fuerit ſummus ſacerdos? Rn̄. Lyr. ꝙ erat inter ſacerdotes famoſus: ſanctus tn̄ Uincent. in ſermo. hodier. dicit qd nullibi legitur quod fuerit ſacerdos.

33 ¶ Dubita. qn̄ accepit reſponſum a ſpiritu ſancto? Rn̄d. Lyra. qd in deuotis orationibus ſuis: q2 cum eſſet cōmunis opinio qd imminebat aduentus xp̄i. Symeon de hoc feruentius orabat deū: ⁊ ſic habuit reſponſum qd ante videret xp̄m natum ꝙ vitam preſentem finiret.

¶ Dubi. quid eſt videre mortē? Rn̄. 34 Beda: quod eſt eam experiri.

¶ Dub. quis erat xp̄s domini? Rn̄. 35 quod meſſias in lege promiſſus qui erat vnctus a domino.

¶ Dub. an Symeon timeret mori? 36 Rn̄. Ambro. ꝙ cupiebat ipſe corpore vinculis fragilitatis abſolui: ſꝫ expectabat videre promiſſum.

¶ Dub. cur cū tanto deſiderio hoc 37 expectabat? Rn̄. qui. s. quoniā ſciebat q2 beati oculi qui viderent.

¶ Dub. in quo ſpiritu venit in tem 38 plum. Rn̄. Lyra: ꝙ per reuelationeꝫ ſpiritusſancti: vt videret xp̄m ſicut ei fuerat promiſſum.

¶ Dubi. cum xp̄s in terris non ha 39 buerit patrē: cur dicit parētes eius? Rn̄. ſ. Tho. iii. par. xxviij. ar. j. qd ioſeph etiam appellabatur pater xp̄i: non ꝙ vere ei pater fuerit: ſed qd ad famam ſemper virginis conſeruandam ſit ab hoībus eſtimat⁹ pater.

¶ Dubi. quid ſunt vlne? Rn̄. Be 40 da ꝙ ſunt brachia ⁊ manus: vel cubitus vt dicitur.

¶ Dubi. cur accepit eū Symeon in 41 brachijs? Rn̄d. q̄ ſupra: qd ſignificat iuſtitiam operū que ex lege erat per manus ⁊ brachia figuratorū humili quidem: ſed ſalutari fidei euangelice gratie imitandum.

¶ Dubitatur cur benedixit deum? 42 Reſpō. Lyr. ꝙ quaſi gratias agens de tanto beneficio.

¶ Dub. cur dicebat Symeon. Nūc 43 dimittis dn̄e ⁊c? R. Theophi. ꝙ loq̄bat puero quē tenebat in brachijs.

¶ Dubi. cur vocat eum dn̄m? Rn̄d. 44 qui ſupra: ꝙ in hoc confitetur quod ipſe mortis eſt ⁊ vite dominus.

¶ Dubita. quid intelligit per dimit 45 tit in pace? Rn̄d. Ambro. ꝙ diſſolutionē corporis intelligit: vt incipiat eſſe cum chriſto.

46 ¶ Dub. cur dicit in pñti: dimittis. Reſp. Lyra. i. de cetero dimittes me de hac vita trāſire in cordis quiete.

47 ¶ Dub. cur dicit ſe ſeruū pueri. Reſpō. qꝛ iā ꝯfeſſus fuerat eū dñm: ⁊ ꝑ cōſequens ſi puer erat ei⁹ domin⁹: ipſe erat ſeruus ſuus.

48 ¶ Dub. cur dīt in pace. Reſp. Greg. niſ. qꝛ poſtꝗ xp̄s culpā hoſtilē deſtruxit nos quoqꝫ patri recōciliauit facta eſt trāſlatio ſctōꝝ in pace.

49 ¶ Dub. cur dicit qꝛ viderunt oculi mei? Reſp. q. d. qꝛ viderat id qđ ſibi fuerat promiſſum.

50 ¶ Dub. de qbus oculis intelligit? Rñ. q. d. ꝙ de oculis tā aīe ꝙ̄ corꝑis hi qdem viſibiliter deū ſuſcipiētes illi vero nō ſolū q viſa ſunt attēdētes uno illuminati fulgore ſp̄us domini verbū in carne cognoſcētes.

51 ¶ Dub. qđ eſt illud ſalutare? Reſp. q. d. qđ eſt ipſe ieſus quo nōie ſalus declaratur.

52 ¶ Dubi. quō iſtud ſalutare qđ eſt xp̄s fuit paratū ante faciē oīm populorū? Reſp. Greg. ꝙ iſte venerandus ſenex qn̄ id qđ ſperabat obtinuit: exclamat ſe vidiſſe ſalutē oīm populorū adeo enim infantis ineffabile iubar illuſtrauit eū vt ꝓceſſu tꝑis ſecutura: mox ſibi fierēt nota.

53 ¶ Dub. cur dicit ante faciē. Reſp. Theophilus qđ hoc ſignanter dicit: vt ſcilicet eius incarnatio omnibus appareret.

54 ¶ Dub. cur dicit lumē ad reuelationē gentiū? Reſp. Athanaſius qđ gētes ante xp̄i aduētū in vltimis tenebris erāt cōſtitute: cognitione diuina priuate: ſed xp̄s aduemens: vt dicit Cirilus factus eſt lux tenebioſis et erraticis quos diabolica manus oppreſſit.

55 ¶ Dubi. quō intelligit ad reuelationem. Reſpon. qꝛ reuelatus eſt gentibus per apoſtolos.

¶ Dub. cur non dicit etiam ad reuelationē iſrael. Reſpond. Athanaſius: quod iſrael licet tenuiter lege illuminabatur. 56

¶ Dub. cur dicit gloriā iſrael. Reſ. qui. d. qđ xp̄s fuit iſrael gloria qꝛ ſecundū carnem ex eis ꝓceſſit. ꝗ̄uis cunctis vt dans preceſſet per ſecula benedictus. 57

¶ Dub. cur vocat iſrael plebē ſuā? Reſp. Greg. niſſenus: qꝛ ex eis eſt ſecundū carnem natus. 58

¶ Dub. cur primo dicit lumē ad reuelationem: ꝙ̄ gloriā iſrael? Reſp. Beda. ꝙ ideo reuelatio gentiū preferē glorie iſraelis: qꝛ cū plenitudo gentiū introierit: tūc omnis iſrael ſaluus erit. 59

☞ Allegorice.

¶ (Qđ poſt circūciſionē xp̄s domino diſtē) ſignificat neminē niſi circūciſum vicijs dominicis dignū eſſe conſpectibus (ſolus vere ſanct⁹ ex vtero virginali egredit) eo qđ ſol⁹ ſanct⁹ eccleſie virginis ad generādos ppl̄os aperiret genitale ſecretum (offert autē hoſtias) qui per ſingulas hoſtias honorat cū p̄re. Nimirū loquaciſſima turtur in auib⁹: at colūba eſt animal māſuetū. Talis autē fact⁹ eſt erga nos ſaluator māſuetudinem perfecte colens: et turtur orbē alleꝑit replens orū ſuū ꝓprijs melodijs. (Occidebat ergo turtur ⁊ colūba) vt ipſe per figuras nobis pandat paſſurus in carne ꝓ vita mūdi (qđ Symeon in brachijs accepit) inſinuat hoc ſeculū ꝗ̄ſi ſenio iam defeſſum ad infantiā ⁊ innocentiā chriſtiane cōuerſatiōis rediturū. (Qđ bñdixit deū) ſignificat ppl̄m gentilē poſt agnitionē veritatis xp̄i deū in hymnis laudaturū. (Qđ viſo ſalutare dei cupit diſſolui) ſignat cōtemplatiuos q per cō

tēplatiōe,in deū agnoſcētes cupiūt diſſolui vt,eū videāt ſicuti eſt.

☞ Tropologice.

¶ Admonemur offerre deo ſacrifi ciū cordis noſtri poſtꝗ̄ fuerit vi- tijs purgatum:⁊ offerre turturē id eſt caſtitatem ⁊ columbaz.id eſt ſim plicitatē:⁊ binas ex vtriſꝗ.i.ex du- plici:noſtra natura corporali ⁊ ſpi- rituali deo famulari :expectantes ſemꝑ redēptionē noſtrā tāꝗ̄ in vlti mo ſenio cōſtituti vtꝗ frequētem⁹ templū in ſpiritu ſi xp̄m amplecti volumus ⁊ ſacra cōmunione rece- pta bn̄dicamus dn̄o vt nos in pa- ce cuſtodiat: ⁊ lumen ſuū ſuper nos ſignet ⁊ cōtra aduerſarios ꝓtegat ad laudem ⁊ gloriam ſuam.

☞ Anagogice.

¶ Eleuamur ad ꝯtemplādū ſemꝑ virginē Mariā purgato corpore et immortalitate recepta ꝗ poſt dies deo altiſſimo placitos venit ad tem plū celeſtis patrie:quā xp̄s ſm̄ legē Moyſi parentem honorando ſuꝑ oēs choros angelorū ad celeſtia re gna exaltauit offerēs ipſa turturez ſue p̄clariſſime caſtitatis ⁊ colūbaz ſue ineffabilis hūilitatis:vbi et ad eſt Simeon iuſtus amplectēs regē regū:qui ſimul cū oībus ſanctis ſem per virginis marie filiū bn̄dicunt ⁊ laudant in ſecula ſeculorum.

¶ In cathedra ſcti Petri.

Uenit ieſus in ꝑtes ceſaree phi- lippi. Matthe.xvi.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno xp̄i.xxxij.die.xxix.Iulij in die mercurij.

☞ Hiſtorice.

¶ In philippi ceſarea diſcipulos dn̄s qd de filio opinarenť hoīs ſci- ſcitatus eſt:cui cū retuliſſent diuer- ſos de eo ſentire diuerſa:⁊ ꝓ̄m eum Joannē baptiſtā quidā aſſererent Heliam vero alij nonnulli ſo hie- remiā aut ex ꝓphetis quēpiā quid de ſe ipſi ſentirēt interrogauit. Pe- tro itaꝗ affirmanti ipſum fore xp̄m dei viui natū. Beatuz eū fore dixit cū nō hoc hūana ꝓtuliſſet ſapiētia: ſed diuino doctus oraculo. Atꝗ eū Petrū fore:⁊ hāc ſuꝑ petram ſuam velle edificare eccl'iam quā aduer- ſus inferorū value nequaꝗ̄ preuale rent quodꝗ claues ſibi largiretur celorum regni:⁊ quicqd ſuꝑ humū ligaſſet aut ſoluiſſet in celis id quo ꝗ ratum haberi.

DEinde aliqua inter ſe rēt ⁊ ſoluerenť dubia

¶ Dub.igiť cur dn̄s venit in ꝑtes ceſaree. Rn̄.Chriſ.ſuꝑ Matt. ꝗ vt diſcipulos lōge a iudeis adduceret:vt ab omi timo re eruti libere dicāt ꝗ̄ habebant in mente de chriſto. 1

¶ Dub.cur dicit ceſareā philippi? Rn̄.q.d.ꝗ q2 ē alia ceſarea ꝗ̄ dr̄ ſtra tonis:⁊ nō in illa:ſed in iſta dn̄s di ſcipulos interrogauit. 2

¶ Dubit.cur denominať ceſarea a philippo? Rn̄.ꝗ ſupra.ꝗ iſte philip pusꝗ fuit frater Herodis tetrar- che in honore Tyberij ceſaris ceſa- ream philippi que nunc palneas di citur appellauit. 3

¶ Dub.ꝗ̄ gentes inhabitabāt hāc ciuitatē? Rn̄.Lyra ꝗ gentiles. 4

¶ Dub.cū dn̄s ſciret mētes diſcipu lorū:cur eos interrogat? Rn̄.Lyra. ꝗ non ignorans interrogat:ſed vt eorū fideli cōfeſſione conuenientius ſolidarentur in fide. 5

¶ Dubi.qd vult intelligi dn̄s dicit quē dicūt hoīes eſſe filiū hoīs. Rn̄. Hilari⁹ ꝗꝑ hec ſignificauit ꝓ̄ter id qđ in ſe videbatur eſſe aliud ſentiē dum erat eū hoīs filius ſ; occultū erat de quo querebatur. 6

7 ¶Dub.q̄r ſic videret̃ q̄ ſolū' cōfiteri debemus q̄ eſt fili⁹ dei. R̄n.q̄.B. q̄ hec cōfeſſionis tenenda eſt rō:vt ſicut dei filiū ita filiū hoīs meminerim⁹:q̄r alterū ſine altero nihil ſpei tribuit ad ſalutem.

8 ¶Dub.cur dicit quē dicūt hoīes? R̄n̄d. Hiero. q̄r q̄ de filio hominis loquunt̃ hoīes ſunt q̄ vero diuinitatē eius intelligūt nō hoīes ſed dij appellantur.

9 ¶Dubita.cur nō interrogat q̄d dicūt ſcribe ꝛ phariſei? R̄n. Chriſo. q̄ phariſeoꝝ de xp̄o opinio erat plena multa malitia.

10 ¶Dub.cur nō dicit quē me hoīes dicūt eſſe? R̄n. Hiero. q̄ ne iactanter de ſe querere videretur.

11 ¶Dub.cur dicit filiū hoīs? R̄n.qui ſupra. q̄' vbicūq̄ ſcribitur filius hominis in hebreo habet̃ fili⁹ Adam Et ita poteſt intelligi de chriſto q̄d ſit filius hominis.i.Ade:vel etiā filius hominis.i.ſemꝑ virginis que erat homo.

12 ¶Dubit.vnde procedebāt tot diuerſe opiniones de xp̄o? R̄n. Orig. q̄ Herodes ꝛ ſui ſequaces opinabātur ipſum eſſe Joannem baptiſtam vt habet̃ Mat.xiiij.ꝛ ratione ibi dicta:qui dicebāt eū Heliam eſtimabant.aut q̄ ſm natiuitatē ſuſcepit helias aut ex eo tēpore i corpore viuēs in tp̄e apparuit illo:vel ꝑpter zelum vt dici Lyra Qui vero hieremiam dicebat:ideo q̄r dn̄s eū in gētibus ꝓphetā conſtituit ſic dicebāt ꝛ etiā ꝑpter patientiam in aduerſis:vt dicit Lyra.ꝛ ſimili rōne illi q̄ dicebāt eū eſſe vnū ex ꝓphetis. Et Luc.ix.dicit̃ q̄ ꝓpheta vn⁹ de prioribus ſurrexit.

13 ¶Dubit.cur diſcipulis dicit clare quē me eſſe dicitis? R̄n. Chriſoſt. q̄ familiarius cū eis de ſequerit.

14 ¶Dubit.cur q̄rit opinionem diſcipulorū quā ſciebat? R̄n. Rabanus q̄ vt cōfeſſionem recte fidei digna mercede remuneret.

15 ¶Dubi.cur ſolus Petrus r̄ndit? R̄n. Chriſ. q̄ ipſe ꝑ oīb⁹ r̄ndit tanq̄ os apoſtolorū ꝛ caput.

16 ¶Dub.an Petr⁹ bn̄ reſpōdit. R̄n. Hilari⁹ q̄ ſic:q̄r cōplexus eſt oīa q̄ ꝛ natirā:ꝛ nomē expꝛeſſit in quo ſumma virtutum eſt.

17 ¶Dub.cur dicit tu es xp̄s? R̄n. Lyra q̄ xp̄s interpꝛetat̃ vnctus.ꝛ ſic cōfitet̃ eius humanitatē in qua vnct⁹ eſt oleo gratie pꝛe alijs.

18 ¶Dub.cur dicit fili⁹ dei. R.q̄.B.q̄r filius naturalis ꝛ nō adoptiuus:et ita eiuſdē nature cū pr̄e:ꝛ ſic cōfitet̃ veritatē diuine nature ꝛ humanitatem in eodē ſuppoſito.

19 ¶Dub.cur dicit viui. R̄n. Hier. q̄d ad differētiā eoꝝ q̄ putant̃ dij ꝛ mortui ſunt.ſ. Saturni: Jouis:ꝛ Ueneris:ac Herculis ꝛc.

20 ¶Dub.an ꝑfectā fidē aſtruxerit petrus ſic dicēdo? R̄n̄d Hilarius. q̄ hec eſt vera ꝛ inuiolabilis fides ex deo:cū xp̄s ſit ex eternitate pr̄is ꝛ eū aſſumpſiſſe corpus ꝛ hoīem factū eſſe perfecta cōfeſſio eſt.

21 ¶Dubi.an cōfeſſio fidei ſit de neceſſitate ſalutis? R̄n.ſ.Tho.ij.ij.q.iij.ar.ij. q̄ nō ſemꝑ nec in quolibet loco ſed in aliquo loco ꝛ tempore q̄n.ſ.per dimiſſionem huius confeſſionis ſubtraheretur honor debitus deo et etiā vtilitas' proximis:imꝑendenda puta ſi aliquis interrogatus de hoc taceret.ꝛ ex hoc crederet̃:vel q̄ non haberet fidē:vel q̄ fides nō eſſet vera:vel alij ꝑ eius taciturnitatem auerterent̃ a fide in hm̄oi em̄ caſib⁹ cōfeſſio fidei eſt de neceſſitate ſalutis.

22 ¶Dub.cur dn̄s appellauit Petrū beatū. R̄n. Hilarius q̄ vt dignū cōfeſſio Petri premiū cōſequeret̃:q̄r

dei filium in homine vidiſſet.
23 ¶ Dubi. qd ſignificat bariona. Rñ. Lyr. ꝙ hebraice bar. dr filius latine: ⁊ iona colūba q̄ſi filius colūbe: vel filius Joānis vt dñs eū interrogās Joā. 21. dixit ei ſymon Joannis.
24 ¶ Dubi. ad qd dixit eū Jeſus tu es filius Jone? Rñ. Chriſ. ꝙ vanū eſſet hoc dicere niſi vt oſtēdat: qm̄ ita naturaliter eſt xp̄s filius dei ſicut Petrus filius Jone eiuſdē ſubſtātie cū eo qui genuit.
25 ¶ Dubit. quomodo intelligit quod caro ⁊ ſanguis non reuelauit tibi? Rñ. Hiero. ꝙ ei nō p doctrinā philoſophorū: ſ; per dei gratiā xp̄s filius dei reuelatus ſit.
25 ¶ Dubita. an ſolus pater reuelauit hoc Petro? Rñ. Lyra. qđ tota trinitas reuelauit.
27 ¶ Dub. ſup quā petrā vult xp̄s edificare eccl'iam? Rñ. Augu. in libro retractationū. ꝙ ſup illā petrā quā cōfeſſus eſt petrus: qr nō eſt dictū petro tu es petra: ſ; tu es petrus. Petra autē erat xp̄s quā confeſſus eſt Symeon.
28 ¶ Dub. q̄ eſt iſta eccleſia? Rñd. qđ cōgregatio xp̄ianorū fidelium.
29 ¶ Dub. cur impoſuit ſymoni nomē petrus? Rñ. Hiero. ꝙ qr credebat in petrā chriſtum ei Petri largitū eſt nomen.
30 ¶ Dub. cur dicit ꝙ porte inferi non preualebūt ⁊c. Rñ. Hilarius qđ ad oſtendendū firmitatē eccleſie.
31 ¶ Dubi. quō nō p̄ualebūt aduerſus eā? Rñ. Glo. i. nō ſeparabūt eam a charitate dei ⁊ fide.
32 ¶ Dub. ad quid refertur illud relatiuum: eā? Rñ. Chriſ. ꝙ non exprimitur an referat petrā vel eccl'iam ſup eā fundatā: ſ; tñ manifeſtū eſt: ꝙ nec aduerſus petrā nec aduerſus eccl'iā porte preualent inferorum.
33 ¶ Dub. cur vult ſibi dare claues regni celorum. Rñd. q̄ ſupra. q. d. ſicut pater tibi dedit me cognoſcere: ita ⁊ ego aliquid tibi dabo. ſ. claues regni celorum.
¶ Dubi. cur et alijs nō dedit ipſas claues. Rñ. Rabanus. ꝙ ſoli petro dedit vt cōſtaret oibus: qr abſqꝫ ea cōfeſſione ⁊ fide regnū celorū nullus poſſet intrare. 34
¶ Dub. quādo poſt dedit ipſas claues petro. Rñ. dñs Cardina. de turre cre. ꝙ qñ dñs dixit ei. paſce oues meas. Joā. 21. 35
¶ Dub. qd ſunt claues regni celorum. Reſ. Raban9. qđ potētia qua ligat ⁊ ſoluat ⁊ diſcretio q̄ dignos vel indignos diſcernat. 36
¶ Dub. an nō ſacerdos poſſit abſoluere a pctis. Reſp. ſ. Tho. iiij. ſen. di. v. q. ū. ar. j. q. j. ꝙ nō ſed ſolum ordinem habens. 37
¶ Dubi. an papa poſſit alicui non ſacerdoti delegare qđ abſoluat in foro penitētie. Reſp. q̄. ē. di. vij. q. iij. art. j. q. iij. qđ non. 38
¶ Dub. an oīs ſacerdos in foro penitētie poſſit abſoluere. Reſp. q. ē. di. xvij. q. iij. ar. iij. q. iiij. qđ nō niſi q̄ habet iuriſditionem. 39
¶ Dub. an oīs ſacerdos habēs iuriſditionē poſſit ab oī pctō abſoluere in foro penitētie. Rñ. q. ē. diſt. xix. q. j. ar. iij. q. ij. ꝙ ſic niſi ſuperior ſibi reſeruauerit aliqua: in quibus iudicium inferiori nō cōmittat 40
¶ Dub. in quib9 caſibus nō pōt ſacerdos abſoluere. Reſpō. q. ē. ꝙ in quinqꝫ. Primus eſt quando ſolennis eſt imponēda penitentia. Secūdus de excōmunicatis. Tertius qñ inuenit irregularitatē cōtractam. Quartus de incendiarijs. Quintus qñ eſt ꝯſuetudo in aliquo epiſcopatu qđ enormia crimina ad terrorē epiſcopo reſeruantur: qr cōſuetudo dat: vel aufert in talib poteſtatem. 14

42 ¶ Dubi.an ſacerdotes heretici vel
ſciſmatici poſſint abſoluere? Rñ. ꝙ
ſupra.ij.ij.q.xxxix.art.iij.qꝺ non: q2
non habent iuriſditionem: cum ſint
diuiſi a ſuperioribus a quibus tales
habent iuriſditionem.

43 ¶ Dubita.an ſacerdos exiſtens in
peccato mortali poſſit abſoluere?
Reſpon.qui ſupra: quod ſic dummo
do habeat iuriſditionem.

44 ¶ Dubi.an aliq̄ caſus reſeruantur
ſummo pontifici: ⁊ qui? Rñ.qui.ſ.
in.iiij.ſen.di.xviij.q.ij.ar.v.q.j. ꝙ ſic
⁊ ſunt ſex. Primꝰ de pcutiētibꝰ cleri
cos vel religioſos. Secūdus de in-
cendiariis eccleſie poſtꝙ̄ ſunt denū
ciati. Tertius de effractoribus eccle
ſie ſi ſunt denūtiati. Quartꝰ de cōi-
cantibus in diuinis cum excōicatis
nominaliter a papa ſcienter. Quin-
tus de falſificantibus literas apoſto
lice ſedis. Sextus de illis qui excōi-
catis in crimine communicant.

45 ¶ Dub.an aliqs inferior papa vnꝙ̄
poſſit in p̄dictis caſibus abſoluere?
Rñ.qui ſupra: ꝙ ſic in articulo mor
tis in quo quilibet a quacūqꝫ excom
municatione ⁊ peccato abſolui pōt
a quocunqꝫ ſacerdote.

46 ¶ Dubit. an percutientes clericos
ſemꝑ ſint mittendi ad papā? Rñ. ꝗ
ſupra: qꝺ octo excipiunt qui nō mit
tuntur ad papam. Primo exiſtēs in
articulo mortis. Scđo ſi ſit hoſtia-
rius alicuiꝰ potētis ⁊ nō ex odio vel
pꝛopoſito percuſſit. Tertio ſi percu-
tiens ſit mulier. Quarto ſi ſit ſeruus
⁊ dñs lederet de eius abſētia. Quin-
to ſi regularis regularē pcutiat niſi
ſit enormis exceſſus. Sexto ſi ſit pau
per. Septimo ſi ſit impubes: vel ſe-
nex vel valitudinarius. Octauo ſi
habeat inimicitias capitales.

47 ¶ Dubi.an ſemꝑ ſit excōicatus per
cutiens clericū? Rñ.qui.ſ. ꝙ non in
ſeptē caſibus. Primus: ſi cauſa diſci
pline: vt prelatꝰ vel magiſter. Scđs
ſi in iocoſa leuitate. Tertius ſi inue
nit eū turpiter agentē cū ſorore: vxo
re: matre: vel filia. Quartus ſi ſtatim
vim repellat. Quintꝰ ſi ignoret ipm
eſſe clericum. Sextus ſi inuenit eū
in apoſtaſia poſt trinā admonitio-
nem. Septimus ſi trāſfert ſe clericꝰ
ad actum penitus contrariū vt fiat
miles vel ad bigamiam tranſeat.

¶ Dub.an indifferēter q̄libet ſacer 48
dos hñs iuriſditionē poſſit quēli-
bet abſoluere? R.qui.ſ.ar.iij.q.j.qꝺ
nullꝰ pōt ſeipm vl' ſuperiorē vl' equa-
lē abſoluere de mortali niſi ex cōmiſ
ſiōe ſibi facta de venialibꝰ aūt pōt.

¶ Dubit.an ſacerdos poſſit abſol- 49
uere eam cū qua peccauit? Rñd.qui
ſupra.di.xix.q.j.ar.iij.q.ij. ꝙ ſic ſi ha
beat in eam iuriſditionē: tñ in tali
caſu nō deberet eius audire ꝯfeſſio
nem ſed remittere ad aliū: nec etiā
illa deberet ei cōfiteri: ſed petere li-
centiā ad aliū eundi: tñ ꝓpter peri-
culum: tum q2 eſt minor verecūdia.

¶ Dubi.an ſacerdos ꝓ libito volū- 50
tatis ſue poſſit imponere abſolutis
penas ſatiſfactorias? Rñd.ꝗ.ſ.diſt.
xviij.q.j.art.iij.q.iiij. ꝙ q2 pene ſatiſ-
factorie in canone determinate non
cōpetūt oibꝰ variāde ſunt ſcđm ar-
bitriū ſacerdotis diuino iſtinctu re
gulatū: nec totā penā ſemꝑ que vni
peccato debet iniungit ne infirmus
aliquis ex magnitudine pene deſpe
ret ⁊ a penitentia totaliter recedat.

¶ Dubit. quis abſoluet ab excom- 51
municatione lata a iudice? Rñ.qui
ſupra.q.ij.arti.v.q.j. qꝺ ille qui tulit
ſententiam vel eius ſuperior.

¶ Dub.an in abſolutionibꝰ reqrat 52
cautio iuramēti? Rñ.qui.ſ. ꝙ ſic in
abſolutiōe ab excōicatione: nō autē
in abſolutione a peccato.

¶ Dubitatur an excommunicatus 53
poſſit abſolui ab aliis peccatis an-

tecꝫ abſoluatur ab excommunica-
tione? R. ſpon. qui ſupra. ꝙ non.
54 ¶ Dub. an excõicatꝰ duplici excõi
catione poſſit abſolui ab vna altera
remanẽte? Rñ. qui. ʒ. q. iij. ꝙ ſic cum
excõicatiões nõ habeãt cõnexionẽ.
55 ¶ Dubi. quomodo excõicatus plu
ribus excõicationibus ſi abſoluaꝛ
ſciet ſe abſolutũ ab omnibus? Rñd.
qui ſupra. ꝙ vel eſt excõicatus pluri
bus excõicationibus ab vno iudice:
⁊ tunc qñ ab eo abſoluitur intelligi
tur abſolui ab omnibus niſi contra
rium exprimaꝛ. Uel in caſu in quo
ipſe petit abſolutionẽ ſolum ab vna
excõicatiõe: vel eſt excõicatus a plu
ribus iudicibus ⁊ tũc ſi ab vno ab-
ſoluitur nõ eſt abſolutus ab alijs ex-
cõicationibus aliorũ iudicum: niſi
alij confirmauerint: vel omnes vni
demandent abſolutionem.
56 ¶ Dubita. an aliquis inuitus poſ-
ſit abſolui ab excõicatione? Reſpõ.
qui ſupra. q. ij. ꝙ ſic ſicut etiam inui-
tus poteſt excommunicari.
57 ¶ Dubi. an in abſolutiõe requiraꝛ
aliqua determinata forma verboꝝ?
Rñ. qui. ʒ. in opuſculo de forma ab-
ſolutionis. c. ij. ꝙ non in abſolutiõe
ab excõicatione: qꝛ non refert qui-
buſcunqꝫ verbis vtatur ad exprimẽ-
dam ſuã intentionem: ſed in abſolu
tione a peccatis q̃ eſt ſacramentalis
verba habẽt efficaciã ex inſtitutiõe
diuina. Unde tenẽda ſunt verba de
terminata cõſonantia diuine inſti-
tutioni. Inſtitutioni autem dicẽtis
quodcũqꝫ ſolueris ⁊c. illa verba con
ueniunt. Ego te abſoluo.
58 ¶ Dubi. an aliq̃s poſſit abſolui ab
vno pctõ alijs non abſolutis? Rñ. q
ſupra quodlibeto. ij. ar. xſ. ꝙ non.
59 ¶ Dubit. an ſacerdos abſoluẽs ab
oibꝰ pctis abſoluet etiã ab oi pena
pctoꝝ? Rñ. qui. ʒ. ꝙ nõ: qꝛ lʒ q̃s nõ
poſſit ab vna culpa abſolui q̃n ab-
ſoluaꝛ ab oibꝰ pena tñ põt. ⁊ totali
ter dimitti ſicut in ſpirituali grã in
dulgentie: ⁊ particulariter ſicut in
abſolutione ſacramentali.
¶ Dubi. an de neceſſitate requiraꝛ 60
manꝰ impoſitio in abſoluendo? R.
q̃ ſupra in opuſculo de forma abſo-
lutionis. c. iij. ꝙ non: qꝛ non dixit
dñs Petro cuicunqꝫ manus impo-
ſueris: ſed quecunqꝫ ſolueris.

¶ Alijs ſenſibꝰ myſticis nõ
exponitur ratiõe dicta in prologo.

¶ In annuntiatione dñica
miſſus eſt gabriel angelus.
Uide fer. iiij q̃tuoꝛ tẽpoꝝ aduẽtus.

¶ In feſto ſancti petri mar
tyris ordinis predicatorum.

Si quis vult poſt me venire. Lu
ce. ix. capitulo.

Hec verba dixit dñs anno etatis
ſue. 32. die. 29. Julij. i die mercurij.

☞ Hiſtorice.

¶ Eos qui ſe ſequi vellens dñs ne-
ceſſariũ fore dicebat vt ſeipſos ab-
negarẽt: vtqꝫ per ſingulos dies ſuaꝫ
tollerent crucẽ: ſicqꝫ eum imitarenꝛ
qm̃ qui aiam ſaluare ſuam optaret
ad perditionẽ deduceret: ⁊ q̃ eã per
deret ſalutẽ ei afferret: q̃d em̃ inq̃e-
bat prodeſſe põt homini ſi vniuer-
ſum lucratus fuerit orbẽ: ⁊ in pditio
nẽ vadat: ⁊ ſibi detrimentũ acq̃rat:
quodqꝫ q̃ eũ ſuoſqꝫ erubeſceret ſer-
mones: dum in ſua patris ac ſancto
rum maieſtate venerit angelorum:
hunc quoqꝫ erubeſcet.

Poſt euangeliũ hiſto-
riam ſoluẽtur dubia.
¶ Dubita. qꝛ videtur ⁊
qd ſaluator in liberta
te hominis dimittit
ſi vult eũ ſeq̃ vel nõ?
Reſpon. Chryſo. quod nullum inui-
tum aut coactum vult habere famu
lum. ſed ſpõtaneos ⁊ gratias agen-

tes ei pro famul. tu. Et ideo nemi-
nem cogendo trahit.
2 ❡Dub. quō eſt poſſibile ſequi xp̄z
q̄ eſt in celis. R̄n. Baſili⁹. q̄ nō cor
poralē obſecutionē: ſz debita cōuer
ſatiōis p̄ poſſe imitationē inſinuat.
3 ❡Dub. quō homo debet abnegare
ſeipſum q̄ tenetur ſe diligere? R̄nd.
dn̄s Card. de turre crema. ſup̄ hoc
euāgelio. q̄ hoc intelligit̄ ſcd̄m exte
riorē ſiue ſenſibilē naturā nō obtem
perādo in his q̄ repugnāt rōni: nec
hoc eſt cōtrariū ei q̄ eſt diligere ſe-
ipſum qz hoc intelligit̄ ſcd̄m natu-
rā rōnalem: vt. ſ. hō velit ſibi bona
q̄ ptinent ad perfectionez rationis.
4 ❡Dub. quō debem⁹ cōtinue tolle-
re crucē noſtrā? R̄. dn̄s Car. de tur.
crema. ſup̄ hoc euāge. i. ſim⁹ parati
aīo pati crucē: ſiue mori morte acer
biſſima z turpiſſima propter xp̄m.
5 ❡Du. qz dicit̄ Matt. xi. Jugū meū
ſuaue eſt erga nō debem⁹ pati mor
tē qd̄ eſt vltimū terribiliū? R̄n. q. d.
q̄ lex xp̄i d̄r iugū ſuaue z onus leue
diligentib⁹: vt dicit Augu. nā amore
omnia leuia facit z amanti nihil eſt
difficile: nec hoc repugnat ei q̄ ho
mo ſit paratus ſuſcipere mortem p̄
pter chriſtum ſi fuerit expediens.
6 ❡Dub. cur hec duo annectit ſimul
abneget ſemetipſum z tollat crucez
ſuā. R̄n. Grec⁹ q̄ recte hoc facit: qz
qui ſequi vult dn̄z primo debet ab-
negare ſeipſum: z ſic tollere crucez:
vt eius voluntas ſit prompta ad
omnem miſeriam ſuſtinendam.
7 ❡Dub. cur dicit quotidie. R̄n. vt. ſ.
ſemp̄ ſit parat⁹ aīo pati p̄pter xp̄z.
8 ❡Du. quō volēs aīam ſaluā facere
perdet eā? R̄nd. dn̄s Card. de turre.
crema. hic q̄ p̄dere aīam pōt habe
re duplicē ſignificationez. Uno mō
idē eſt q̄ amittere: z in iſto ſenſu cuz
dicit perdet eā ſubintelligendū eſt
in alia vita. q. d. Qui voluerit aīam
ſuam ſaluam facere id eſt delitijs z
voluptatib⁹ occupare in hac vita:
quia hoc eſt vitā ſuā ſaluare ſecun-
dum opinionem carnalium: et talis
perdet eam in alia vita: quia obli-
gat eam ad penaz inferni. Alio mo
do p̄dere idē eſt q̄ deſtruere: et tūc
cum dicit̄ perdet eam ſubintelligit̄
in hac vita: z eſt ſenſus qui voluerit
animā ſuam ſaluā facere q̄ntum ad
meritum vite eterne: ipſe perdet eā
i. deſtruet corp⁹ laboribus et paſſio
nibus exponēdo ex quib⁹ ſequit̄ ſe-
paratio anime a corpore: et hoc eſt
aīam perdere ſcd̄m eſtimationē fal
ſam carnaliū: ſz ſit ſaluare eā: ſcd̄m
veritatē z ſcd̄m hunc vltimū ſenſuz
ſequitur qui aūt perdiderit animaz
ſuā propter me. i. propter deum mor
tem ſuſtinendo ipſe inueniet eam
in beatitudine deo fruendo. 9
❡Dub. quō intelligit̄ quid proficit
homini ſi lucret̄ vniuerſum mūduz
zc. R̄n. Chriſ. q. d. cum aliquis aſpi-
ciēs preſentē dulcedinē: aut vtilitatē
renuit quidē pati. Eligit aūt ſplēdi-
de viuere: ſi ſit opulētus q̄ inde ſibi
cōmodū erit cū perdiderit animaz
trāſit enī huius mūdi figura: z ame-
na velut vmbra diſcedunt: nō enim
proderunt theſauri impietatis: eri-
pit autem a morte iuſtitia.
❡Dub. quid eſt erubeſcere xp̄m et 10
eius ſermones. R. Theophi. qd̄ ille
erubeſcit chriſtū qui dicit nunquid
credā crucifixo: ſed z ſermones eius
erubeſcit qui euāgeliū ruditatē con-
tēnit. Et vt dicit Lyra. ille erubeſcit
qui non audet confiteri chriſtum z
veritatem euangelij.
❡Dubit. quomodo dn̄s erubeſcet 11
eos? R. q̄ ſimile eſt ac ſi aliquis pa
terfamilias habēs ſeruum prauum
erubeſcit eum nominare.
❡Dub. que eſt maieſtas angelorū.
R̄n. q̄ honor et dignitas quā habe 12

bunt honorantes chriſtum.

¶ Aliys ſenſibus myſticis nõ exponitur rõne dicta in plogo.

¶ In feſto ſancte Katherine de ſenis.

Simile eſt regnũ celorum grano ſinapis. Mat. xiij.

Hanc parabolã dixit dominus anno etatis ſue. 33. prima die Aprilis in ſabbato.

☞ Hiſtorice.

¶ Celorũ regnũ parabolice loquẽs dñs ſinapis grano aſſimilari aiebat ꝙ minimo quidẽ oim oritur ſemine ſed incremẽtũ accipiẽs olera excellit vniuerſa ac celi volatilibus arbor effectum ſuis in ramis habitaculum preſtat: ⁊ etiã fermẽto illud ſimile eſſe dixit ꝙ celatũ ſatis in tribus farine a muliere totum fermentatum extitit. His dñs ad turbas vtebatur parabolis: nec ſine eis aliqd loquebatur: vt vatis impleretur eulogium: in parabolis os loquetur meum abdita eructabo a ſeculi reſtitutione.

Hec pauca ſoluuntur dubia.

1 ¶ Dub. cur domin9 vtitur iſtis parabolis? Rñ. Chriſ. q2 dñs dixerat de ſemine, quod tres partes pereũt ⁊ ſaluatur vna: ⁊ in ipſa rurſuſq; ſaluatur multa efficitur iactura propter zizania que ſuperſeminatur: ne dicerẽt: qui ergo erunt ⁊ quanti fideles? conſequẽter hunc timorem aufert per hanc parabolam ſinapis.

2 ¶ Dub. quid intelligit hic p regnũ celorum. Rñ. Hiero. ꝙ predicationem euangelij.

3 ¶ Dub. quõ predicatio euãgelij ſit ſimilis grano ſinapis. Rñd. q ſupra q2 ſicut granũ ſinapis eſt minimuz oibus ſeminib9: ⁊ poſt creſcit in arborem: ita predicatio euãgelij minima eſt oibus diſciplinis: quantum ad ſplendorez eloquẽtie ⁊ cõpoſitionẽ ſermonũ ⁊ tñ vbiq; terrarũ expãſa eſt euangelij predicatio.

¶ Dubi. quã virtutẽ habet granum 4
ſinapis. Rñ. Augu. de queſtio. euange. ꝙ venena expellendi. Et ideo ad feruorem fidei pertinet.

¶ Dub. qs homo accepit granũ ſi- 5
napis. R. Hiero. ꝙ eſt ſaluator qui in animis credentium ſeminat.

¶ Dub. vbi ſeminatur. Rñd. qui ſu- 6
pra. quod in animo noſtro in quo fouetur humore fidei.

¶ Dub. quid ſignificat ꝙ in arborẽ 7
creſcit ⁊ volucres celi habitant in ramis eius. Rñd. qui. ſ. qm̃ predicatio euãgelica parua que videbatur in principio. vt in aiam credẽtis. vel in totũ mundũ ſata fuerit non exurgit in olera ſed creſcit in arborez: ita vt volucres celi: quas ve. aias credẽtium: vel fortitudines dei ſeruitio mãcipatas ſentire debemus veniãt ⁊ habitent in ramis.

¶ Dubi. quid ſignificant iſti rami? 8
Rñd. qui ſupra. ꝙ ſunt diuerſitates dogmatũ in quibus ſupradictarum volucrum vnaqueque quieſcit.

¶ Dub. ad quid introduxit aliã pa 9
rabolam de fermẽto. Rñ. Chriſ. qm̃ ſicut fermentum multam farinam tranſmutat in ſuam virtutem: ita ⁊ apoſtoli totum mundum.

¶ Dub. quid intelligit hic per mu- 10
lierem. Rñ. Augu. de queſtio. Euange. quod ſapientiam.

¶ Du. cur dicit qd abſcõdit in fari 11
na. R. Chri. ꝙ ſicut fermẽtũ ſuffodit quidẽ ſz nõ deſtruit: ſz paulatim ad ſuum habitum omnia tranſmutat ſic in predicatione apoſtolorum cõtinget: q2 lz habeãt multas vexationes nõ timebũt: ſz oẽs ſuperabunt.

12 ¶ Dubi.cur ſolum dicit in ſatis tribus. Rñd.qui.d.ꝙ ponit hũc numerum determinatũ pro multitudine indeterminata.

13 ¶ Dubi.quid ſint ſata? Rñ. Hier.ꝙ eſt genus menſure iuxta morem prouincie paleſtine vnum ⁊ dimidium modium accipiens.

14 ¶ Dubita.quid ſignificant illa tria ſata? Rñ. Aug.in queſtio. Euãge.ꝙ intelligunt illa tria.in homine ex toto corde:ex tota anima:et ex tota mẽte:vel tria illa fructifera centeſimuꝫ ſexageſimum ⁊ triceſimum.

15 ¶ Dubi.quõ intelligit donec fermẽtatũ eſt totũ? Rñ. Rabanus.qꝛ charitas in noſtra mẽte recõdita eo vſqꝫ creſcere debet vt totam mentẽ in ſui perfectionẽ cõmutet:ꝙ hic inchoat in futuro vero perficitur.

16 ¶ Dubi.cur Euãgeliſta inducit prophetã in teſtẽ? Rñ. Chry.ſ.ne aliquis opinaret ꝙ xp̄s noua induceret:et ideo inducit prophetam hunc predicentem doctrine modum.

17 ¶ Dub.quis ꝓpheta eſt ⁊ vbi dicit Rñ.ꝙ eſt Dauid.pſal.lxxvij.

18 ¶ Dub.quõ intelligit dictũ prophete? Rñ. Hier.⁊ gl.q.d.qui prius locutus ſum ꝑ ꝓphetas:nũc in propria ꝑſona aperiam os meũ in parabolis ⁊ eructabo de theſauro mei ſecreti ⁊ emittam myſteria que abſcondita erant a conſtitutione mundi.

19 ¶ Dub.qꝛ videt ꝙ multotiens locutus fuerit ſine parabolis? Rñ.de cõſenſu euangeliſta.ꝙ hoc dicitur non qꝛ nihil ꝓprie locutus eſt:ſed qꝛ fere nullũ ſermonem explicauit vbi non ꝑ parabolam aliquid ſignificauit.

☞ Allegorice.

¶ (Grano ſinapis) ſeipſum dñs cõparauit agri ſeminis ⁊ omniũ ſeminuꝫ minimo cuius virtus preſſuris accendit. Ipſe quippe eſt (granũ ſinapis) qui in horto ſepulture plantatus arbor magna ſurrexit:granũ quippe fuit cũ moreret arbor cũ reſurgeret granũ per humilitatẽ carnis arbor per potentiã maieſtatis. Granũ igit hoc poſtꝗ̃ in agro ſeminatũ fuit.i. vbi a populo cõprehenſus ⁊ traditus morti tanꝗ̃ in agro fuit ſatione quadam corporis cõſepultus.vltra menſurã oim olerum excreuit ⁊ vniuerſam prophetaruꝫ gloriã excedit. Oleris enim vite tanꝗ̃ egrote iſrael data eſt p̄dicatio prophetarũ ſꝫ iam in ramis arboris celi volucres inhabitant. Apoſtolo.ſcilicet ex xp̄i virtute ꝓtenſos ⁊ mũdũ inũbrantes in ramis intelligim⁹:in quo gẽtes ſpe vite aduolabũt:⁊ aurarũ turbine.i.diaboli ſpũ flatuqꝫ vexate tanꝗ̃ in ramis arboris conquieſcent. (Fermento) etiã ſe dñs cõparauit. fermẽtum eñ de farina eſt:ꝙ virtutẽ acceptã a ceruo ſui generis reddit. hoc aũt fermẽtũ acceptũ mulier (ſynagoga.i.ꝑ iudiciũ mortis abſcõdit in farine mẽſuris trib⁹).i.legis ꝓphetarũ:⁊ euãgeliſtarũ equalitate coopertum.ola vnũ fecit vt qđ lex cõſtituit. Prophete nuntiauerũt id ipſum euãgelioꝝ profectionibus expleatur.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt aſſumamus pẽnas virtutũ ſicut columbe:⁊ aſcẽdamus ramos paſſiõis xp̄i ⁊ ibi ſecuri quieſcemus ⁊ nos ꝑ humilitateꝫ paruos nos exiſtimãtes vt granũ ſinapis q̄tenus ex charitate creſcamus ⁊ exaltemur a dño:⁊ abſcõdam⁹ fermẽtũ credulitatis nr̄e in ſatis trib⁹ farine ideſt credulitatis p̄ris ⁊ filij ⁊ ſpũſ. ſctĩ:⁊ cũ in vnũ fuerit fermẽtata:nõ nos ad tres deos:ſed ad vnius diuinitatis perducat notitiam.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur ꝗ̃ magna p̄mia

preparauit deus humilibus ꝛ cōtē-
ptibilibus mundi:vt btē Katherine
ſenenſi deſpecte muliercule: que in
tātam altitudinē aſcendit:vt chriſto
regi regū deſponſari mereref:que ꝛ
tranſcendit ꝙ plures diuina in lege
peritos edocta ab ore chriſti:vbi nūc
cū eo triumphat in celis:ex minimo
grano ſynapis ad tantā proceritatē
accreſcens:vt inter angelicos ſpūs
quorū vitā in terrenis degēs imita-
ta eſt virginitatē ſuā xpo dño dedi-
cās:ꝛ malignorū ſpirituū certamina
vincēs ꝓphetie etiā dono clarēs ſta
bilitata ſit:quā oro vt pro me miſero
peccatore apud ſponſum ſuū orare
digneſ:vt illuminet mentē meā ex-
pulſis tenebris ſcelerū quatenus ei9
exēple carnē meā affligēdo fructuo-
ſam ꝛ altiſſimo deo gratam perage-
gere valeam penitentiam Amen.

¶ In feſto apoſtolorū Phi-
lippi ꝛ Jacobi.

Nō turbeſ cor veſtrū. Joan. xiiij.
Hec verba dixit dñs anno etatis
ſue. xxxiij. die iouis in cena domini.

☞ Hiſtorice.

¶ De ſuo admodū triſtatos receſſu
diſcipulos:dñs ne corde turbarētur
conſolatus eſt:ꝛ quemadmodum in
deum in ipſum quoqꝫ credere debe-
rent manſiones etiam in eius geni-
toris domo ꝙ plures eſſe notumqꝫ
eis feciſſe ſi minus quid foret:ꝛ ſe ire
vt habitaculū eis prepararet. Rur-
ſus quoqꝫ ſe ad eos venturū vt ſecū
du:cēs vna ſimul maneāt eoſqꝫ viam
quo iret noſſe. Querenti aūt Thome
vt edoceret viā reſpōdit veritatem
viam ad vitā ſe fore quo ſine nemo
patrē agnoſcere ad ipſumqꝫ prope
rare poſſet ꝛ eos iam patrem intui-
tos fuiſſe a modo eū cognituros.
Ut vero eis genitorem demonſtra
ret roganti philippo ſatiſqꝫ hoc eis
eſſe ait ſe tanto cum eis cōuerſatum
fuiſſe tēpore ꝛ nec dū ab eis agnitū:
qm̄ ipſum conſpiciens ꝛ patrem vi-
det,cum ipſe in patre:ꝛ in ipſo geni-
tor foret:q in ipſo manens operatur
ex operibuſqꝫ his fidē eos adhibere
debere:in eum vero credens nedum
equalia:ſed ꝛ multo maiora operare
tur. Ipſe vero ad patrem it:ſeqꝫ cun-
cta que eius in nomine poſtularent
operaturum pollicitus fuit.

IUxta morem diſſoluen
tur aliqua dubia.
¶ Dubit. igitur qua de 1
cauſa cōturbari erāt di
ſcipuli. Rñd. Lyra quo
predixerat eis inde proditionē. Pe
tri negationem ꝛ ſuam mortem. 2
¶ Dubit. cur dicit cor veſtrum:ac ſi
alia in ipſis minime turbata eſſent?
Rñ. ſanctus Tho. in libro de memo.
ꝛ reminiſcētia. lec. viij. ꝙ humilitas
abundās circa cerebrum ꝛ circa cor
facit turbari.i.cōmoueri. principium
igitur turbationis eſt a corde:vnde
aliquid dicitur turbari quādo com-
mouetur.
¶ Dub. cur dicit creditis in deum ꝛ 3
in me credite? Rñ. Aug. ꝙ in hoc ex-
primit ſuā deitatem. q.d. conſequēs
eſt ſi in deum creditis vt in me crede
re debeatis:ꝙ non eſſet conſequens
ſi chriſtus non eſſet deus. 4
¶ Dubita. cur dicit in domo patris
mei manſiones multe ſunt. R. Chry.
ꝙ quia dñs ſupra dixerat petro quo
ego vado non potes me ſequi modo
ſequeris aūt poſtea:ne eſtimarēt ſoli
Petro hanc promiſſionem eſſe da-
tam dixit in domo patris mei man-
ſiones multe ſunt.
¶ Dub. q̄ ſunt iſte diuerſe māſiōes? 5
Rñ. ſanctus Tho. iiij. ſen. di. xlix. q. i.
arti. iiij. q. iij. ꝙ vt Auguſti. exponit
ſunt varie dignitates premiorum.
¶ Dubit. quō beatitudinis gradus 6

poſſint dici māſiones. Rñ. qui. ſ. qd aſſecutio finis appetitiui mot⁹ dicit māſio vel collocatio in fine. Et idō diverſimode ꝯſequendi finem vltimū diverſiones dicuntur.

7 ¶ Dub. cur dicit domo in ſingulari et manſiones in plurali? Reſpond. q ſupra qd vnitas domus reſpondet vnitati beatitudinis que eſt ex parte obiecti et pluralitas manſionum reſpondet differentie que in beatitude inuenitur ex parte beatorum.

8 ¶ Dubitatur quomodo intelligitur ſi quominus dixiſſem vobis? Rñd. Lyra. q. d. in celeſti beatitudine ſi eſſet aliquid minus: vel defectuoſum dicerem vobis.

9 ¶ Dubi. ſi manſiones multe ibi ſunt quō vadit parare eis locū? Rñ. Au. ſuper Joānem. q parat manſiones Māſionib⁹ ꝑparādo māſores: qꝛ iā māſiones ſunt in ꝑdeſtinatione: ſed nondum erant in operatione.

10 ¶ Dub. qñ veniet ad accipiendum eos ad ſeipſum. Rñ. Alicuin⁹: qñ veniet iudicare viuos et mortuos.

11 ¶ Dub. qꝛ ſic vr̃ q ſancti nō habebūt vitā eternā vſq ad diem iudicij. Rñ. Lyra. q verū eſt quo ad beatitudinem aie et corporis niſi in priuilegiatis ſemper virgine Maria et ſctō Joāne euāgeliſta. vt pie creditur vt dicit. ſ. Tho. q ſunt beati in anima et corpore: ſed quo ad beatitudinē aie ſolū quotidie xp̄s accipit aīas ſctōꝝ decedētiū ducens a beatitudinem.

12 ¶ Dub. quō ipſe parat nobis locū cū nos ꝑparam⁹ ꝑ bonas opatiōes Rñ. q ipſe l dicit ꝑparare: qꝛ infundit nobis gratiā vt bene operemur

13 ¶ Dubit. cū diſcipuli tūc eſſent vbi xp̄s erat cur dicit vt ibi ego ſum et vos ſitis. Reſpon. Lyra. q intelligit de eterna beatitudine ad quā debebat eos ducere.

14 ¶ Dub. cur dicit vbi ſum: et non vbi ero. Rñd. qui ſupra q iam ipſe erat beatus inquantū deus: et inquantum homo quo ad animam.

15 ¶ Dubi. quo debebat ire. Reſpond. qui ſupra quod poſt mortem ꝑ reſurrectionem corporis glorioſi ibat ad patrem exaltando humanitatem ad dexteram patris.

16 ¶ Dubi. que eſt via eundi ad patrē. Rñd. q ſupra. q mors fuit via chriſti eundi ad patrē: et ipſe xp̄s eſt via per quā nos imus ad patrem.

17 ¶ Dub. quō apoſtoli ſciebant hanc viam. Reſpon. qui ſupra. qꝛ ipſe eos de hoc inſtruxerat. licet ipſi non intelleriſſent ad plenum.

18 ¶ Dub. qꝛ dñs dicit diſcipulos ſcire quo iret et viā ſcire. et Tho vtrunq negat? Rñd. qui ſupra. q non eſt inconueniēs qm̄ dñs dicebat eas ſcire in generali et in quodā confuſo cum cognitio humana procedat de imperfecto ad perfectum: et Thomas negat ſe ſcire in particulari et determinate ac perfecte.

19 ¶ Dub. cur Thomas īterrogat. et c. Reſpond. Chryſo. ſuper Joan. q ex multa dilectione et timore.

20 ¶ Dub. cur Thomas loquit in plurali. Rñ. q loquebatur tam pro ſe q̄ pro aliis apoſtolis.

21 ¶ Dub. quō Tho. ſciebat. q alij hoc neſcirēt: rñ. qꝛ ſemp ꝑſens fuerat in inſtructione chriſti: vel etiam tūc cōferentes dicebant ſe neſcire.

22 ¶ Dub. quō xp̄s eſt via veritas et vita. rñ. Augu. de verbis dñi. q. d. quo vis ire ego ſum via: quo vis ire ego ſum veritas: vbi vis permanere ego ſum vita chriſtus enim erat via per humanitatem veritas ratione viſionis et vita ratione fruitionis. 23

¶ Du. an philoſophi hoc cognouerint. rñ. qui ſupra quod veritatem et vitā ois homo capit: ſed viam non omnis inuenit: ambula per hominem

⁊ perueniẽs ad deum. Melius eſt enim in via claudicare: ꝙ̄ preter viã fortiter ambulare.

24 ¶ Dub. cur dicit nemo venit ad patrem niſi ꝑ me. Rñ. Lyr. q̄ad oſtẽdẽ dũ ꝙ ipſe ſit via rõne humanitatis.

25 ¶ Dubi. q̄uo per eũ vadim⁹ ad patrẽ. Rñ. qui ſupra. ꝙ per in eũ credẽdo ⁊ opere imitando.

26 ¶ Dub. cũ Joã. vj. dixerit nemo venit ad me niſi pater me⁹ traxerit eũ: cur hic dicit ꝙ nemo vadit ad patrẽ niſi ꝑ eũ. Rñ. q ſupra. ꝙ hic exequat ſeipſuʒ ei q̄ genuit. Et ideo hoc dicit vt oſtendat eius diuinitateʒ qua eſt vnum cum patre.

27 ¶ Dubita. cur dicit ſi cognouiſſetis me ⁊ patrem meũ vtiq; cognouiſſetis. Rñ. Lyr. quia pater ⁊ filius ſunt vnum in deitate

28 ¶ Dub. quando inceperũt perfecte cognoſcere patrẽ. Rñd. qui ſupra. ꝙ quando aperuit illis ſenſum vt intelligerent ſcripturas.

29 ¶ Dub. q̄ñ viderunt patrẽ. Rñ. Lyr. ꝙ viderũt ſuppoſitum filij in quo eſt natura diuina que eſt idẽ ꝙ pater ⁊ ſic in filio quodãmodo viderũt patrem: vel viderũt quãdo audierunt: ſicut dicitur Exod. xx. popul⁹ videbat voces. i. audiebat.

30 ¶ Dubi. q̄ñ audierũt patrẽ. Rñ. qui ſupra quando reſpondit xp̄o ⁊ clarificaui ⁊ iterum clarificabo.

31 ¶ Dub. q̄ꝛ dicit vidiſtis eũ: ⁊ poſtea modo cognoſcetis eũ: Rñ. Hilari⁹ in. vij. de trini. ꝙ tp̄s viſionis ſeparauit a tp̄e cognitionis. Nam quẽ cognoſcendũ ait eundem iam dixit ⁊ viſum ⁊ nature iam pridem in ſe cõſpecte ſcientiam ex tempore nũc huius reuelationis acciperent.

32 ¶ Dubita. q̄s induxit Philippũ ad interrogaudũ: Rñ. Hilarius. vij. de trini. di. ꝙ nouitas dictorum eum cõmouit: homo cernitur: dei ſe filium fatetur cognito ſe cognoſcendũ patrem dicit. Patrem viſum eſſe ait: prorupit igitur apoſtolica familiaritas ad vſum interrogandum.

¶ Dub. cur dicit oſtende nobis patrem. Reſpõ. Lyra. q̄ꝛ volebat oculis corporalibus patrem videre: qui tamen non poteſt videri. 33

¶ Dub. cur dñs reſpõdet tãto tẽpore vobiſcũ ſum ⁊c. Rñ. Ly. q. d. dominus magna ruſticitas eſt ꝙ tãdiu doctrinam meam audiſtis ⁊ adhuc parum me cognoſcitis ſcd̄m deitatem. 34

¶ Dub. cur dicit Philippus: ⁊ ſufficit vobis. Rñ. Aug. ſ. de trini. ꝙ illa letitia qua nos adimplebit cũ vultu ſuo nihil amplius requiretur ꝙ bene intellexerat philippus. 35

¶ Dub. cur arguit Philippũ: Rñ. Hilarius vbi ſupra. ꝙ ideo arguit q̄ꝛ cognoſceba: ignoranter: cũ enim ea que gereret ꝓpria deo eſſent calcare vndas: iubere ventis: peccata dimittere: mortuis vitam reddere: huic querele omnis orta cõqueſtio eſt: ꝙ in homine aſſumpto dei nõ intellecta natura eſt. 36

¶ Dub. q̄uo q̄ videt xp̄m videt ⁊ patrẽ: Rñ. Aug. q̄m a p̄ris ſimilitudine in nullo prorſus diſcrepat filius. 37

¶ Dub. quanto tempore cum eis ſtetit. Rñ. ꝙ a tempore quo eos vocauerat vſq; tunc. 38

¶ Dubit. an vna ꝑſona diuina poſſit cognoſci alia nõ cognita. Reſpõ. dominus Cardina. de tur. cremа. q̄ꝺ vna cognitio eſt qua deus cognoſcitur per effectus que perficitur lumine naturalis rationis: ⁊ ſic deus poteſt cognoſci. non intellecta diſtinctione perſonarum. Alia eſt qua homo dicitur cognoſcere aliqua que ſunt ſupra intellectum humanum per reuelationem ⁊ tali cognitione fidei ſi ſit perfecta nõ põt quis videre vnã ꝑſonam alia nõ viſa. Tertia 39

cognitio dei eſt viſio intuitiua qua
beati vident deū:et tali cognitione
impoſſibile eſt videri in diuinis
vna perſona alia non viſa.
40 ¶Dub.cur dicit philippo non cre
dis ⁊c. Rń. Lyr.q.d.iſtud debes cre
dere ⁊ ſufficit tibi ad ſalutem.
41 ¶Dub.qūo pater eſt in filio ⁊ fili9
in patre? Rń.ſ.Tho.iiij.contra gen
tiles. c.ix.quia eſſentia patris eſt in
filio:⁊ eſſentia filij in patre: ⁊ non
eſt niſi vna eſſentia. Ideo pater eſt
in filio ⁊ filius in patre.
42 ¶Dub.cur nō loquēs philippo lo
quit pluraliter? Rń. Lyr.quia nunc
non ſolum loquitur ad Philippū
ſed ad omnes.
43 ¶Dub.quomodo facit opera? Rń.
qui ſupra ꝙ pater ⁊ filius ſunt vnū
in virtute operatiua ex qua fiebant
miraculoſa opera.
44 ¶Dubi.cur replicat non creditis
quia ego in patre ⁊c. Rńd. Aug.qꝛ pri
mo ſolus philippus arguebat. Hic
vero loquitur ad omnes.
45 ¶Dub.qūo ꝓpter opera ipſa cre
dere debebāt? Rń. Chryſo.q.d.vidi
ſtis ſigna cum auctoritate ⁊ omnia
que deitatis erant propria ⁊ que ſo
lus pater operatur peccata ſoluta
mortem recedentem ⁊ huiuſmodi.
46 ¶Dub.qūo credentes in xp̄o fece
runt opera que ipſe fecit. Rń. Lyr.
qꝛ in virtute xp̄i faciebāt opera que
fecit chriſtus:⁊ maioꝛa.
47 ¶Du.ꝗ maioꝛa opera fecerūt. R.
qui.ſ.ꝙ primo apoſtoli cōuerterūt
multas gentes.Chriſtus ſolum pau
cos ex iudeis.Scd̄o qꝛ apoſtoli pre
dicabant in omnibus linguis.Chri
ſtus autē ſolū in iudaica:ſimiliter
maioꝛa miracula fecerunt. qꝛ et ſi
xp̄m infirmos ſanabat ad tactū fim
briarum:vt patet Marci.vj.Sꝫ ma
ius fuit ꝙ ad tactum vmbre petri ſa
nabantur Actuum.v.cap.

¶Dub.quia non fecerunt apoſtoli 48
opera que fecit chriſt9:qꝛ iam erant
facta. Rń.ꝙ non fecerūt illa in nu
mero ſed in ſpecie vel genere id eſt
ſimilia opera.
¶Dubit.cur dicit quia ad patrem 49
vado. Reſpon.Chriſo.q.d.veſtrum
erit deinceps facere miracula: ego
enim vado.
¶Dub.cur dicit ⁊ quodcūq petie 50
ritis patrem in nomine meo hoc fa
ciam. Rń. Lyra.qꝛ apoſtoli illa que
fecerūt non fecerūt niſi per virtutē
xp̄i:qđ patet: quia talia faciebant
deprecando:⁊ chriſtus faciebat mi
racula imperando.
¶Dubit.cur dicit in nomine meo? 51
Reſpon.Chriſoſt.quia apoſtoli di
cebant in nomine ieſu chriſti ſurge
⁊ ambula.

Allegoꝛice et tropologice.

nō exponit rōne dicta in prologo.

☞ Anagogice.

¶Ducimur in contemplatione illa
rum manſionum celeſtium:in qui
bus cum xp̄o manebimus qui fuit
via vt ad illā perueniremus et qui
erit vita animarum noſtrarum et
fruemur diuinitate et ſufficiet no
bis:quia ſatiabimur cum apparue
rit gloria eius:⁊ quicquid nunc pe
timus in nomine ieſu ſcilicet perti
nens ad ſalutem noſtram:tunc am
pliſſime conſequemur.

¶In inuētione ſancte cru.

Erat homo ex phariſeis. Quere
dominica de trinitate.

¶In feſto ſancte monice matris ſancti Auguſtini.

Ibat Jeſus in ciuitatē que voca
tur Naym. Quere feria.v. poſt do
minicam quadrageſime.

¶In feſto ſancti Joannis ante portam latinam.

Accessit ad iesum mater filiorum
zebedei. Quere feria.iiij.post scdam
dominicam quadragesime.

¶ Scdm ordinē predicato.

Dixit iesus Petro: sequere me.
Quere in eius festo.

¶ In festo sctōrum geruasij et prothasi ſm ordinē predicatorū.

Cū egrederetur iesus de templo
Marci.decimotertio.

Historia hui⁹ euāgelij facta est
anno christi.xxxiij.die.xx.Martij
dominica palmarum.

Historice.

¶ Egrediente templo dn̄m ex disci
pulis eius quidam vt quales stru
cture templi forent aſpiceret roga
uit ait autē omnes has edificatio
nes euerti debere adeo vt lapidi la
pis non inhereat. Cumq; in oliuarū
monte sederet, interrogantibus Pe
tro: Jacobo: et Joanne: ac Andrea.
quonā tēpore hec futura forent: vt
q; aliquod consummationis eorum
signū daret: vt cauerent ne se sedu
ci permitterent respondit: cum ple
riq; sub eius venturi eſſent nomine
plurimos seducentes quoque cum
prelia audirent nequaq; afficeren
tur timore: quoniā talia fieri neceſ
se foret: et si non statim adeſſet finis
Gens enī cōtra gentē. Regnū etiam
aliud vexabit regnū occupabuntq;
loca fames et terremotus que dolo
rum initia erunt: admonuit vero vt
semetipſos proſpicerent: qm̄ in con
ciliis synagogis ac coram regibus
et principatibus ducerentur multa
paſſuri aduerſa ob ipſi⁹ testimoniū
in cūctas tn̄ ante diuulgandū euan
geliū fore gentes: nō neceſſe quoq;
eſſe vt quemadmodum tunc loque
rent premeditari: sed vt a spū sctō q̄
in eis loqueretur instruerent effarē
tur: nam et parentes liberos: ac fra
tres germanos: natuq; pro genito
res ad necē dabunt: quodq; ob eius
ab oībus odirentur nomen: sed is
salutem solus consequeretur: qui in
finem vſq; fortis perseueret.

LIbēter nūc i diſſoluē
dis dubijs insudabo.
¶ Dub.itaq; qn̄ dn̄s 1
ingreſſus fuerat tem
plum. Rn̄. qd in die
palmarum cum ingreſſus fuit hie
rosolimā statim acceſſit ad tēplū. 2
¶ Du.quis fuit ille discipulus qui
structuras tēpli demonstrauit. Rn̄.
q; euangelista non poſuit.qr nec eū
scire magnum afferret commodū. 3
¶ Dub.cur ondit dn̄o illas structu
ras. Rn̄. Theophi. q; qr multa circa
destructionē hierusalē dn̄s p̄dixe
rat mirabant discipuli qr tam ma
gna et pulchra edificia destrui debe
rent ideo oſtēdebat ei decorē tēpli.
¶ Dub.cur dn̄s sedebat in monte 4
oliueti. Rn̄. Beda. q; vt etiā ipo cor
poris situ contra templū sedens ver
bis que loquitur congruat.
¶ Dub.cur separatim iſti discipuli 5
interrogāt. Rn̄. Chris. qr de magnis
erant interrogaturi.
¶ Dub.cur iſti et non alij discipuli 6
xp̄m de futuris interrogant? Rn̄d.
qui supra: qr liberius et securius chri
sto loquebantur.
¶ Du.cur xp̄s nō reſpōdet interro 7
gatiōi eorū. Rn̄. Theophi. q; anteq;
eis ad interrogata reſpōdeat mētē
eorum cōfirmat vt non seducantur.
¶ Dub.cur querebāt scire tempus 8
huius destructionis. Rn̄. Lyr. quia
iacula preuiſa minus ferunt ideo
querunt vt poſſent sibi prouidere si
casus accideret.
¶ Dub de quibus bellis dicit. Rn̄. 9
Beda. tempore dominice paſſio
nis in populo iudeorū. qui latronē
seditiosum elegerūt: et xp̄m saluatorē

abiecerunt nec hoſtium:nec ſeditio
nes ciuium ceſſauerunt.
10 ¶Dubita. cur admonet vt non ti-
meant? R̄n. qui ſupra.qđ vt non ob
timorē hieruſalem ⁊ iudeā deſerāt:
qua videlicet non ſtatim finis: ſed
vſq in.iiij. differendum ſit annum.
11 ¶Dubit. que gens contra gentem
inſurrexit? Rñd. Theophilus quod
romani contra iudeos. Et vt dicit
Lyra gens iudeorū contra gentem
ſamaritanorum ſepius ante deſtru-
ctionem ciuitatis inſurrexerit.
12 ¶Dubitat. cur oportebat illa fieri?
Reſpō. quia ſic erat diffinitū a deo
in penam iudeorum.
13 ¶Dub.ꝑ que loca fuerūt terremo-
tus ⁊ fames? R̄n. Beda. ꝙ ꝑ loca ⁊
ciuitates iudeoꝝ:vt etiā de⁹ videret
ꝓliari cōtra eos.⁊ vt narrat ioſeph⁹
tāta fuit fames in hieroſolymis: vt
mater comederet filium proprium.
14 ¶Dubit. que opiniones bellorum
erant? R̄n. Lyr. ꝙ ante deſtructionē
ciuitatis multa ſigna apparuerūt: ⁊
inter alia quoddaȝ ſydus ſtetit ſup
ciuitatē per annum ſimile gladio: ⁊
erant diuerſe de hoc opiniōes:qui-
buſdam dicentibus quod eueniret
eis auxilium contra inimicos. Alijs
vero dicentibus hoc ſignificare eo-
rum deſtructionem.
15 ¶Dubita.cur predicit ꝙ traderen-
tur in conſilijs ⁊c.? Reſpond. Theo-
philus ꝙ conuenienter hanc narra
tionem prepoſuit de his que circa
apoſtolos erāt futura vt in proprijs
tribulationibus aliquā conſolatio-
nem haberent ex communibus tri-
bulationibus ⁊ paſſionibus.
16 ¶Dubi. quō illa erant initia dolo-
rum? R̄n. Lyra. quia illi dolores et
afflictiones ille:que tunc inceperāt
fuerunt cōſummata in captura hie
ruſalem per romanos.
17 ¶Dub. in quib⁹ ꝯcilijs fuerūt tra-
diti? R̄n. ꝙ iudeoꝝ:vt habeť Actuū
v.qñ ibant apoſtoli gaudētes a con
ſpectu concilij:qm̄ digni habiti ſunt
pro nomine ieſu cōtumeliam pati.
¶Dubita. qñ vapularunt in ſyna- 18
gogis? R̄n. ꝙ vt habetur vbi ſupra
fuerunt ceſi in ſynagoga.
¶Dub.ante quos reges ⁊ preſides 19
ſteterūt? R̄n. ꝙ vt habetur Act.xij.
ante Herodē q̄ occidit iacobū:⁊ po
ſuit in carcere ꝑetrū: ⁊ paulus ſte-
tit ante preſidem Syrie. Act.xxiiij. ⁊
poſt ductus romam coram nerone.
¶Dub.cur dicit in teſtimonium il- 20
lis? Rñd. Teophi.i.in preiudicium
eorum: vt ſcilicet eſſent inexcuſabi-
les qđ ſcȝ apoſtolis laborātibus illi
non potuerunt veritati coniungi.
¶Dubit. an ante deſtructionē hie- 21
ruſalē ꝑdicatū fuerit euāgeliū in to
to orbe? R̄n. Beda. ꝙ hoc fuiſſe cō
pletū eccleſiaſtice teſtanť hiſtorie.
¶Dubit. cur nō debēt precogitare 22
quid locuturi ſunt? R̄n. qui.ȝ.qꝛ cuȝ
ꝓpter xp̄m ducimur ad iudices vo
luntatem tm̄ noſtraȝ pro xp̄o debe-
mus offerre ceterū ipſe xp̄s q̄ruȝ in
nobis habitat loquitur:⁊ ſpūſſanctꝰ
in reſpondendo gratia loquitur.
¶Dub. quō ſpiritusſanctus loqui- 23
tur qui nō habet os? Rñd. loquiť.
i.eos quos inhabitat loqui facit.
¶Dubit. cur hoc eis predixit cum 24
ipſi de hoc eum non interrogarent.
R̄n. Glo. ꝙ propter dicta dubitare
potuiſſent ꝙ ex defectu proprie ſciē
tie ac facundie ad reſpondendum
inſufficiētes eſſent coram regibus
⁊c. Ideo in hoc conſolatur eos.
¶Dubi. quō parentes filios ⁊ reli- 25
qui alios tradent in mortē cum hoc
ſit magna credulitas? Rñd. Beda
ꝙ nullus inter eos eſt fidus affect⁹
quorum diuerſa eſt fides.
¶Dub.an hoc vnq̄ contingerit vt 26
pater filiuȝ ⁊c. in mortem traderet?

Reſpond.qui.d. qđ hoc in perſecu-tionibus crebro viſum eſt:patet etiã hoc perſcrutanti hiſtorias ⁊ paſſiones ſanctorum.

17 ¶ Dubi.quomodo erũt odio omnibus cũ non fuerint cogniti ab omnibus? Reſpon. Lyra. omnibus gentibus ideſt al quibus omnium gentium ⁊ eſt ſynecdoche.

18 ¶ Dub.cur dicit ꝑpter nomẽ meũ? Rñd. Theophilus qꝛ ꝙ habeantur odio propter xp̃m eſt cauſa ſufficiẽs perſecutiones ſuſtinendi:quia non martyrem facit pena ſed cauſa.

19 ¶ Dubit.qꝛ nullus poteſt ſuſtinere vſq͛ in finem mundi cum nõ tantuꝫ viuat? Rñd. Lyra.ꝙ intelligitur qui perſeuerauerit fide formata vſq͛ in finem vite hic ſaluus erit.

☞ Allegorice.

¶ Recedente ieſu de templo oĩa legis edificia:ita deſtructa ſunt vt nihil a iudeis impleri poſſit ⁊ capite ſublato oĩa inter ſe mẽbra cõpugnãt ſedet aũt contra templũ deſignans ꝙ quietus manẽs in ſanctis ſuperborum deteſtatur amentiã. Mons vero oliueti fructiferã deſignat ſancte eccleſie celſitudinem. ꝙ dñs reſpõdet de aduentu ſuo ſignat quod non ceſſat venire per eccleſiã in qua vſq͛ ad finẽ veniret. In ſuis eñ veniens agnoſcit dum eius quotidie mẽbra noſcunt. Poſt vo regnũ ſup regnũ ⁊ peſtilẽtia eoꝝ quorũ ſermo ſubrepit vt cancer ⁊ fames audiẽdi verbi dei:⁊ commotio vniuerſe terre:⁊ a vera fide ſeparatio in hereticis magis intelligi qui cõtra ſe inuicem dimicantes eccleſie victoriã faciunt. Fratres aũt ⁊ parẽtes tradunt ſeipſos in mortem dum mala vita ⁊ malo exẽplo alios ad peccãdũ inducunt ſed perſeuerãtes nec ex ipſoꝝ exemplo preuaricantes ſaluantur.

☞ Tropologice.

¶ Docemur vt non confidamus in palatiis ⁊ diuitiis: qꝛ oĩa diruẽtur quodq͛ nõ permittamus nos ſeduci ab aliquo: nec timeamus bella et aduerſitates:qꝛ ſoluꝫ poſſunt ꝫ corpus.ſed nõ contra aiam: ⁊ ꝙ amore xp̃i oĩa perferamus tormẽta: nec curemus odiũ hominũ contra nos ꝑpter nomen xp̃i. ⁊ ꝙ perſeuerãtiam habeamus ſi volumus ſaluari.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur ſtructuras altiſſimas celeſtis hieruſalem:veꝫ excelſa merita ſanctorũ in quibus non erit lapis ſup lapidẽ: nec vnus confundet aliũ:nec aliquis dolebit de gaudio ꝓximi ſui. Et nunc ieſus ſedebit in monte oliuaruꝫ.i.in ſummo celo: vnde conſpicit tota celeſtis patria. vbi nullus metus erit prelioꝝ ⁊ vbi quilibet premia recipiet ꝑ meritis: in quam patriam ſolum introibunt qui perſeuerauerint vſq͛ in finem.

¶ In vigilia ſancti Joãnis baptiſte.

Fuit in diebus Herodis regis Luce.i.

Geſta fuerunt iſta vt dicit Beda die. xxiiij. Septembus imminente equinoctio.

☞ Hiſtorice.

¶ Sacerdos quidã zacharias nomine vicis abie:vxor ei⁹ Elizabeth ex aaron ꝓgenie:herodis iudee regis temporibus fuerunt ⁊ iuſti quidem ante dñm:carebant vero filiis s elizabeth ſterili exiſtẽte amboq͛ iam generãdi curſum pertrãſierãt. cum vero ſacerdos Zacharias templum dñi ingreſſus incenſum dño poneret ppl'i multitudine foris expectante:dñi angel⁹ illi apparuit ad dextrum incẽſi altaris cornu: cũq͛ timore c. turbatus fuiſſet Zacharias: vo

timorē deponeret angelus impera-
uit ſuāq̧ exauditā fuiſſe orationem
denuntiauit quodq̧ Elizabeth eius
vxor ſibi filium pareret: quā Joānem
vocaret gaudium etiam tā ſibi q̄ ce
teris in eius ortu magnum futuruꝫ.
Ipſum etiam euaſurum excelſum co
ra dño: nec vinū potaturum aut ſice
rā ꝛ ſpiritu repleturū ſancto ex geni
tricis vtero. Ad deū plures ex iſrael
filijs conuertet: ꝛ ante eum in ſpiritu
ac virtute Helie incedet: vt patrum
corda in natos cōuertat: ꝛ ad iuſto-
rum ſemitas infideles: altiſſimo per
fectam plebem parare.

IN aliquibus dubijs ſol
uendis immorabor.
1 Dubi. an zacharias
fuerit ſumm⁹ ſacerdos
Reſpon. Ambro. ꝛ Be
da. q̧ ſic Lyra. autē dī q̧ fuit de mi-
norib⁹: vꝫ de .xxiiij. ordinatis ꝑ Da
uid vt habetur .j. paralippo. xxiiij. c.
2 Dubitatur cur Zacharias ꝛ eius
vxor ab euangeliſta nominantur ꝑ
ꝓpijs nominibus? Reſpondet Lyra
qđ propter eorum bonā vitā ꝛ famā.
3 Dubit. qūo intelligitur q̧ zacha-
rias erat de vice abya? Reſpon. Ly-
ra. q̧ de .xxiiij. generationibus ex q̄-
bus Dauid volens ampliare cultū
dei ordinauerat .xxiiij. ſacerdotes q̄
ſucceſſiue ſeruirent per hebdoma-
das in tēplo dñi. Octaua ſors ceci-
dit ſuper abyam vt dicitur .j. Pa-
ralipo. xxiiij. de quo abya deſcendit
iſte zacharias.
4 Dub. cur dicitur q̧ vxor illius erat
de filiabus Aaron. Rñd. Theophi-
lus q̧ ſacerdotes non permitteban-
tur de alia tribu vxorem ducere: vt
habetur Leuit. xxj.
5 Dubit. qūo erant ambo iuſti cum
nō ſit homo q̄ non peccet. Rñd. q̧ ꝛ
ſi peccabant venialiter non propter
hoc deſinebant eſſe iuſti: cū ſepties
in die cadat iuſtus.
Dub. cur dicit ante deū? Rñ. Am 6
broſius ſuꝑ Luc. q: aliqui videntur
iuſti populo ex ſimulata ſanctitate q̄
tamen non ſunt iuſti ante deum.
Dubit. cur ex ſacerdote Joannes 7
ortus eſt. Reſpon. Beda q̧ vt eo po
tentius mutationē ſacerdotij pre-
conizaret quo ipſum ad ſacerdota-
le genus pertinere clareſceret.
Dubit. cur natus eſt ex iuſtis pa- 8
rētib⁹. Rñ. qui. ſupra q̧ vt ꝯfidētius
iuſtitie precepta populis daret quo
hec ipſe nō quaſi nouitia didiciſſet
ſed velut hereditario iure a ꝓgeni-
toribus accepta ſeruaret.
Dub. quid intelligit̄ cum dicitur 9
in omnibus mandatis: ꝛ iuſtificatio
nibus domini ſine querela? reſpon.
Lyra. q̧ mandatum dicitur quātuꝫ
ad obſeruationem moralium prece-
ptoꝝ Juſtificatiōibus quantum ad
obſeruātiam cerimonialium: ꝛ ſine
querela quantum ad obſeruantiam
iudicialium q: pacifice quātum ad
proximos ſe habebant.
Dubi. cur dicit q̧ non habebant 10
filium? R. Lyra. q̧ duplex cauſa aſſi-
gnatur: vna ex parte mulieris quia
erat ſterilis alia ex parte amborum
quia ſenes erant et preterierat tem-
pus generandi.
Dubitatur q: videt̄ q̧ elizabeth 1
eſſet maledicta ſcđm legeꝫ: vt habet̄
Exod. xxiij. ꝛ Deut. vij. reſpō. Lyra. ꝛ
ſan. Tho. in. iiij. ſen. diſt. xxxiij. in ex
poſitione lr̄e. q̧ hec maledictio non
erat culpe ſed pene: nō tm̄ quantum
ad defectum nature quam habet
virginitas in prolis defectum: ſed
etiam quantum ad infamiam quia
opprobrio habetur.
Dubit. quomodo proceſſerant in
diebus ſuis. rñd. Theophi. quod 12
proceſſerant non ſolum ſm̄ corpus
ſed ſecundum ſpiritum aſcenſione

in corde ponentes.

13 ¶ Dub. an nūc zacharias ſorte fuerit electus: vt ſacerdotio fungeret? R̄n. Beda q̄ nō. ſ3 priſca ſorte cū3 ex ordine ſui pōtificat9 inuicem ſub cederet.

14 ¶ Dubit. cū de9 ſit vbiq3: cur dicit añ deū? R̄n. q̄ ⁊ ſi3 de9 ſit vbiq3 tñ ſpecialr̄ dr̄ eē in tēplo: q2 ibi ſ volebat adorari: tanq̄ in loco deuotiori.

15 ¶ Dub. an liceret extra tēplū domino ſacrificare? R. q̄ nō vt habet Exod. xx. vbi dicit altare de terra facietis mihi. et offeretis ſup eo holocauſta ⁊ pacifica veſtra oues veſtras ⁊ boues: in omni loco in quo memoria fuerit nōis mei. vbi dicit Lyr. q̄ iſte loc9 ſacrificij nō poterat eſſe niſi vn9 ad vitādū piculū idololatrie ad quā ppl's iudeo⁊ erat pnus ad quā declinaſſent de facili ſi vbiq3 potuiſſent ſacrificare.

16 ¶ Dub. anteq̄ templū fundaretur vbi ſacrificabant? R̄n. Lyr. q̄ poſt ingreſſum filio⁊ iſrael in terrā promiſſionis loc9 ſacrificij primo fuit in ſylo: vbi fuit tabernaculū poſitu3 ⁊ altare holocauſto⁊: ⁊ deſtructa ſylo, tranſlatū fuit in nobe ⁊ deſtructa nobe per ſalutē trāſlatum eſt in gabaon: poſtea in hieruſalē vbi eſt fundatum templum.

17 ¶ Dubit. q2 vt habet. ij. Reg. xxiiij. Dauid ſacrificauit in monte moria ⁊ iij. Reg. xviij. Helias ſacrificauit in mōte carmeli? R̄n. qui ſupra. q̄d hoc fuit ex cauſa ſpeciali et diuina reuelatione: q2 Dauid ibi ſacrificauit ex iuſſu Gaad pphete pp̄ter apparitionē angeli. ⁊ Helias ad cōuincendum prophetas Baal.

18 ¶ Dubit. q̄uo dicit angelus apparuiſſe zacharie? R̄n. Ambro. vbi ſupra. q̄ ideo dicit ſibi apparuiſſe q2 eū repēte cōſpexit. De angelis enī ⁊ deo ſcriptura diuina tenere cōſueuit: vt q̄ nō pōt preuideri apparere dicatur.

19 ¶ Dub. cur nō appruit in ſomnis ſicut ioſeph? R. Chriſ. q̄ eo q2 nimis arduū annūtiabat vñ manifeſtiori ⁊ mirabiliori viſione egebant.

20 ¶ Dubi. cur dicit altaris incenſi? R̄n. Baſilius. q̄m alterū erat deputatū altare ad holocauſta.

21 ¶ Dub. cur angelus ſtabat? R̄n. q2 nūtij cū nuntiāt aliqua ſolent ſtare ⁊ non ſedere.

22 ¶ Du. cur poti9 ſtabat a dextris q̄ a ſiniſtris? R̄n. Ambro. vbi ſupra: q2 diuine inſigne miſericordie deferebat dñs enim a dextris eſt mihi ne commoueat.

23 ¶ Dub. cur poti9 ſibi apparuit angelus in tēplo q̄ extra? R̄n. q̄ ſupra q2 veri ſacerdotis annūtiabat iam aduentus: ⁊ celeſte ſacrificiū parabatur in quo angeli miniſtrarēt. nō enī dubites aſſiſtere angelū quādo chriſtus immolatur.

24 ¶ Dub. cur zacharias turbat9 fuit in viſione angeli? R̄n. Chri. q2 non pōt hō quātūcūq3 iuſt9 abſq3 timore cernere angelum.

25 ¶ Dub. quomodo irruit timor ſup zachariā? R̄n. Chriſ. q̄ ſicut auriga perterrito lora q3 dimittēte corruūt equi precipites tota q3 quadriga puertitur: ſic accidere conſueuit anime quotiens ab aliquo ſtupore deprimitur.

26 ¶ Dub. cur angelus primo dixi. q̄ nō timeat. Reſp. Aug. q̄ noua facies humanis ſe obtutib9 prebēs turbat mētē animū q3 cōſternit. vñ angel9 ſciēs hāc humanā eſſe natu rem: primū pturbationi meditur.

27 ¶ Dub. an anime ſeparate a corpore poſſint apparere ośb9 ſicut apparēt angeli. R̄nd. ſanct9 Tho. in. iiij. ſen. diſt. xlv. q. j. ar. j. q. iij. q̄ non ſm curſum naturalē ſed bene ſm diſpoſitionē

ſitionem diuine puidētie: ꝛ ſi aie ſe pare aliquādo a ſuis receptaculis egreſſe cōſpectib9 hoīm pſentent. Sicut Aug. in libro de cura p mortuis agēda narrat de felice martyre ꝙ ciuib9 volanis viſibiliter apuit cū a barbaris oppugnarent. in libro quoqꝫ dialogoꝝ multa narrant de hmōi apparitionib9 aiarum.

28 ¶ Dub. an ſemp qñ volūt aie ſeparate poſſint apparere viuētib9? R. ꝙ. ſ. ꝙ ſic aie ſanctoꝝ: non autē dānatoꝝ. niſi aliquando permittantur a deo.

29 ¶ Dub. an ſemper quādo apparet aliqua talis aia ibi pſentialiter ſit? Reſp. ꝙ ſupra. qꝺ nō vt Aug. p multa exēpla pbat in libro de cura pro mortuis agenda.

30 ¶ Dub. an angeli vt appareāt hominibus aſſumāt corpa? R. ñd. ſan. Tho. i. par. q. li. ar. ij. ꝙ cū nō habeant corpa naturaliter ſibi vnita relinquit qꝺ interdū corpa aſſumāt: qꝛ in ſpecie ppꝛia nō poſſent ab hominibus videri.

31 ¶ Dub. de qua materia aſſumunt corpa angeli. Rñ. ſ. Tho. in q. de potentia dei q. vi. ar. vij. ꝙ ex quolibet elemēto pōt angel9 corp9 aſſumere vel etiam ex pluribus elementis cōmixtis: ſed magis cōpetit qꝺ ex aere, corpus aſſumat.

32 ¶ Dub. cur magis cōueniēs eſt aer ꝙ̄ alia elemēta ad corpa formādū? Rñ. ꝙ. ſ. q: pōt inſpiſſari faciliter ꝛ ſic figurā recipere ꝛ retinere. Et p alicuius lucidi corporis oppoſitionem diuerſimode colorari ſicut in nubibus patet.

33 ¶ Dub. qꝛ videt qꝺ ſit quedā fictio cū angelus nō aſſumat verū corp9 humanū. Rñ. ꝙ. ſ. ꝙ nō eſt ibi fictio qꝛ formas humanas non obijciunt oculis angeli vt hoies eſſe credent ſed vt per humanas proprietates angeloꝝ virtutes cognoſcant. ſicut nec etiā metaphorice locutiōes ſunt falſe in quib9 ex aliorum ſimilitudinibus res alie ſignantur.

¶ Dub. quō cognoſcunt boni angeli a malis. Rñ. ſ. Tho. iij. p. q. lix. ar. iij. ꝙ vt legit in vita beati anthonij non difficilis eſt beatoꝝ ſpirituum maloꝝūqꝫ diſcretio ſi eñi poſt timorē aduenerit gaudiū a dño veniſſe ſciamus auxiliū: qꝛ ſecuritas aie pſentis maieſtatis indicium eſt. Si aūt incuſſa formido permāſerit hoſtis eſt qui videtur. 34

¶ Dubi. ꝙ oratio fuit zacharie que fuit exaudita? Rñ Aug. de qſti. euāgelij ꝙ intelligendū eſt ꝙ orauerit p populo ꝛ eius ſalute. 35

¶ Dub. cur ergo dicit ſibi angelus ꝛ elizabeth. vxor tua pariet tibi filium. Rñ. qui. ſ. qm̄ populi ſalus et peccatoꝝ abolitio ac redēptio per xp̄m futura erat: ad hoc nūtiat zacharie naſciturus filius: qꝛ precurſor xp̄i deſtinabat quaſi ipſo dicente. vt dicit Theophilus. Unde erit mihi hoc manifeſtū ꝙ populo peccata ſunt dimiſſa. ait angel9 ex hoc qꝺ elizabeth pariet credes ꝙ populo peccata ſunt dimiſſa. 36

¶ Dubi. cur nō potuit etiā rogare vt daret ſibi fili9? rñ. Aug. vbi ſupra ꝙ nō eſt veriſimile: vt cū p pctis populi vel ſalute vel redēptione ſacrificiū ille offerret ꝙ potuerit pub licis votis relictis homo ſenex vxorē habens p accipiendis filijs orare preſertim qꝛ nemo orat accipere ꝙ acceptururū ſe deſperat vſqꝫ adeo aūt ille iam ſe habiturū filios deſperabat: vt hoc angelo promittenti nō crederet. 37

¶ Dubi. cur precipit angelus ꝙ vocetur Joannes? rñ. Beda. qm̄ Joānes interpretatur in quo eſt gratia vel dñi gratia: quo noie declaratur 38

primo parentib9 eius grãm q̃b9 de crepitis: naſcerẽt fili9 eſſe donatã deinde ipi ioãni q̃ magn9 corã dño eẽt futur9: poſtremo etiã filiis iſrael quos ad dñm erat cõuerſurus.

39 ¶ Dub. cur debẽt in eius natiuitate gaudere? Rñ. Aug. q̃ qñ naſcit̃ iuſtus in mundo miniſtri natiuitatis ei9 letant̃. qñ vero ille naſcit̃ q̃ quaſi ad penas ⁊ ergaſtulũ releuat̃ miniſter cõſternat̃ ⁊ concidit.

40 ¶ Dub. cur alij q̃ parẽtes debeãt gaudere? Rñ. Alcuinus. q̃ ſanctis nõ ſolũ parentũ gratia: ſed ſalus eſt plurimorum.

41 ¶ Dub. qui fuerũt illi qui in natiuitate eius fuerũt gauiſi vltra parentes? Rñ. Lyr. q̃ vt dicit̃ in textu vicini ⁊ cognati: ⁊ nunc dies natiuitatis eius nõ ſolũ feſtinat̃ ab oĩbus xp̃ianis: ſed etiaʒ a ſarracenis ⁊ aliquibus aliis.

42 ¶ Dubi. an ioannes fuerit magn9 corpe? Rñ. Ambro. vbi ſupra. q̃ in hec nõ corporis ſed anime magnitudinẽ declarauit.

43 ¶ Dub. q̃ eſt iſta magnitudo anime Rñ. q. d. q̃ magnitudo virtutis dicitur eſſe magnitudo anime.

44 ¶ Dubi. cur dicit̃ corã dño? Rñ d. Theophil9. q̃ multi magni dicunt̃ ſʒ corã hoĩbus nõ corã deo ſicut hypochrite: ita etiã ⁊ parẽtes ioãnis iuſti corã dño dicit ſunt.

45 ¶ Dub. quid egit ioãnes vt diceret̃ magnus? Rñ. Ambro. vbi ſupra. q̃ ioãnes nõ fines alicuius prorogauit imperij nõ triumphos belli certaminis reportauit: ſʒ q̃ eſt amplius predicãs in deſerto: diuitias hoĩm corporiſq̃ laſciuiem magna animi virtute depreſſit.

46 ¶ Dub. q̃d eſt ſicera. Rñ. Beda. q̃ interpretat̃ ebrietas: quo vocabulo hebrei oẽ q̃d inebriari põt poculuʒ: ſiue de pomis: ſiue de frugib9 ſeu de qualibet alia materia confectum ſignificant.

¶ Dubi. cur debebat abſtinere a vi 47 no ⁊ ſicera. Rñ. Beda. q2 erat nazareus. i. cõſecratus dño p totã vitaʒ ſuã. Et iõ ab oĩ inebriatiõe abſtinuit iuxta ritũ nazareorũ. Numer. 6.

¶ Dub. an ioãnes repler9 fuerit ſpi 48 rituſctõ ab vtero ſue mr̃is. R. q̃ ſic nõ q̃ vter9 cum ipleuerit: ſʒ i vtero adhuc exiſtẽs repler9 fuit ſpũ ſctõ.

¶ Dubit. cur ſic fuit repler9 ſpiri 49 tuſancto. R. Lyr. q2 purgauit eũ ab originali peccato ⁊ pfuit ei quãtuʒ ad operationẽ boni meritorij.

¶ Dub. cur ergo poſt fuit baptiza 50 tus ſi purgatus fuerat a peccato originali? Rñ. dñs Cardi. de turre crem. q̃ etiam ſacrificati in vtero indigẽt baptizari pp̃ter caracterẽ quo conſigurentur xp̃o.

¶ Dub. q̃uo ↄuertit filios iſrael ad 51 deuʒ? Rñ. q̃ baptizando ⁊ xp̃o teſtimoniũ perhibendo.

¶ Dubi. quis eſt dñs deus iſrael? 52 Rñ. Beda. q̃ ex dictis patet xp̃m eſſe dñm deum iſrael.

¶ Dubi. q̃uo ioãnes xp̃m preceſſit. 53 Rñ. qm̃ prenũtius xp̃i nat9 eſt ⁊ prenuntius mortuus eſt.

¶ Dub. q̃uo ioannes venit in ſpiri 54 tu ⁊ virtute helye? Rñ. Ambro. vbi ſupra. qm̃ helyas habuit virtutẽ vt ad fidẽ animos populorũ a pfidia retorqueret: virtutẽ abſtinentie atq̃ patiẽtie: ⁊ ſpiritũ pphetãdi. In deſerto helyas: in deſerto Joannes. ille Achab regis gratiam nõ queſiuit: hic ſpreuit herodis: ille iordanẽ diuiſit hic ad lauachrũ ſalutare cõuertit ille prioris. hic ſequẽtis domini precurſor aduentus.

¶ Dubi. cur dicitur in ſpiritu ⁊ vir 55 tute? Rñ. qui ſupra. quia nunquam ſine virtute ſpiritus: vel ſine ſpiritu virtus eſt.

56 ¶ Dubi. quō patrum corda conuertit in filios? R̄n. Beda. ꝙ ſpiritualē antiquorum ſanctorū ſcientiā populis predicando infundens.

57 ¶ Dubitatur cū increduli ſemper ſint in pertinacia quō eos cōuertit? R̄n. Lyra. ꝙ conuertit illos qui fuerant increduli vt eſſent fideles.

58 ¶ Dub. in quo ꝯſiſtit prudētia iuſtorum? R̄n. qui ſupra. ꝙ in operib9 fidei charitate formate ꝛ deuotionis.

59 ¶ Dubi. quomodo paratur domino plebs perfecta? R̄n. qui. ſ. ꝙ per euangelij ſuſceptionem.

Allegorice.

¶ (Quod parētes ioānis iuſti erāt tpe herodis) ſignificat ꝙ ſub malis pncipibus multi iuſti poſſunt reperiri: (ꝙ filiū non habēt) ſignificat ꝙ peccatores iuſtis credere volūt: nec velle effici filij ſpūales iuſtorū (qḋ zacharias ingredit templū ad ponendum incēſum) ſignat iuſtos orationibus ſuis peccatoribus veniam impetrare: ꝛ correctionē (qḋ alij foris ſtant) ſignificat eos qui ſunt extra gratiam (ꝙ angelus apparuit et annuntiat placita) ſignificat deum multū inclinari ad oratiōes ſanctorum ꝛ ipſis placari: ꝛ pctōres quos vocare venerat in filios ſuſcipere et eis ſuā gratiā infundere: (ꝙ multi letantur) ſignificat qḋ gaudium eſt in celo ſuper vno peccatore penitentiam agente: ꝛ tales magni efficiuntur: vt patet de Paulo Magdalena et pluribus alijs: qui replenī ſpiritu ſctō ex vtero matris eccleſie ꝛ alios conuertunt ad dominum: et ſic parant deo plebem perfectam imperfectionem remouendo.

Tropologice.

¶ Docemur vt ēt ſub tyrānis iuſticiam ſectemur: ꝛ obſeruem9 mādata dn̄i: ꝛ in neceſſitatib9 ꝛ tribulationibus recurramus ad dn̄m: ꝛ orādo tam ꝑ nobis ꝙ̄ pro ꝓximis: nec ſtemus cum multitudine extra tēplū: ſꝫ ingrediamur deo gratias referēdo ꝛ incēſum orationū offerendo: ꝛ infundet nobis gratiā: ꝛ efficiemur magni charitate ꝛ replebimur ſpū ſancto caſte viuentes: ꝛ bonis exemplis ac verbis alios cōuertemus: vt plebs deo deſeruiens perfecta ſit.

Anagogice.

¶ Erigimur vt cōtemplemur quēadmodum xp̄s nos fecit deo regnū ꝛ ſacerdotes ꝛ patri ſanguine ſuo in celum offerens nos recōciliauit: et cum naſcimur ad celeſtem gloriam omnes celeſtes ſpiritu gaudent et exultant ꝛ efficimur magni cum eo regnantes: peccatoribus foris exiſtentibus.

¶ In die ſancti Joannis baptiſte.

Elizabeth impletum eſt tempus pariendi. Luce. j.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno xp̄i primo vſuali die. xxiiij. Junij in die veneris.

Hiſtorice.

¶ Natū cū elizabeth peperiſſet eidem a contribulibus ac vicinis ob magnificā erga eam dn̄i miſericordiam exhibitā congratulatum fuit: octauo igitur cum conueniſſent die ob infantis circūciſionē cum zachariam ſui genitoris nomine compellabant: obſtetit autem genitrix inhibens vt Joannes vocaretur. Illis autem nullum tali illa in cognatiōe nomine vocari aſſerentibus: ad genitorē iudiciū delatū eſt cui innuentes vt ſententiam ediceret pugillārem popoſcit et accepit: ſcripſitq; vt Joannes vocaretur: qḋ cunctos in admirationem deduxit. Statim autem eidē loquele vſu reddito excel-

ſuum benedicebat deū. Vicinos vero
oēs timor inuaſit: factaq; fama circū
quaq; diuulgata eſt: magnūq; aliq̄d
in puero futuruz audiētes preſagie-
bāt: dñi q̄q; dextera cum ꝓtegebat.
Spiritu aūt ſancto zacharias geni-
tor repletus hec ꝓphetie prompſit
benedictū videlicet dominū deum
iſrael fore quoniaz ſui populi iſrael
redēptionē viſitādo operatus fuiſ-
ſet cornuq; in ſui ſerui Dauid do-
mo ſalutis erexiſſet: quēadmodū p
ſuos prenuntiauerat vates cū deco-
rum inimicis atq; odiētib9 eis attu
liſſet ſalutē: vt eorū miſereretur pa
tribus: ſanctiq; reminiſceret te[illegible]is
ſui prout iureiurando magno patri
Abrahe firmauerat ſe: videlicet eis
exhibiturū: vt abſq; emulorum for-
midine ab eis eruti excelſo ipſorum
creatori ſancte iuſteq; oī deſeruirēt
tpe. Natum aūt proſpectās talibus
cū affat9 eſt verbis. O infans excel-
ſi vates diceris dei eiuſq; vt itinera
prepares ipſius ante faciē incedens
pro plebis erratorū abolitiōe ſalu-
tis ſcientiā populis cōtribues potē-
tiſſimo deo eiuſq; copioſa opitulāte
miſeratiōe: q2 ꝛ nos ex alto progre-
diens inuiſere dignat9 eſt: vt ſuū in
tenebris ſedētibus lumē infunderet
ꝛ a mortis vmbra erueret: vtq; no-
ſtre in pacis viā dirigantur plante.

Poterimus nunc ali-
qua pſcrutari dubia.
1 ❡ Dubi. igit cur dici-
tur impletum eſt tps
pariendi? Rn̄. Ambr
ſuper Lucam. q2 hoc
verbum plenitudinis nō inuenitur
poſitū niſi in generatione iuſtorum.
2 ❡ Dubit. q eſt illud tps pariendi?
Rn̄. Lyra: q tps nouem menſium.
3 ❡ Dub. quid oportebat facere men
tionem de plenitudine tpis parien-
di? Rn̄. qui ſupra: q2 quicq̄d accidit
in generatiōe iuſtorū dignū eſt notari.
❡ Dub. q̄ dicebant vicini ꝛ cogna- 4
ti eius? Rn̄. qui. ſ. vicini. i. cohabitā
tes: cognati vero qui erant ex eius
conſanguinitate ꝛ affinitate.
❡ Dub. quā miſericordiā magnifi- 5
cauit dñs cū Elizabeth? Rn̄. qui. ſ.
qꝺ auferendo ſterilitatez ꝛ eius op-
probrium: et talem filium ſic mirabi
liter annuntiatum et ſupernatura-
liter conceptum dando.
❡ Dub. quō cōgratulabant ei? Rn̄. 6
Chryſo. qꝺ hi qui eius cognouerant
ſterilitatez teſtes diuine gratie effi-
ciebant: ſed ꝛ nemo viſo infante cū
ſilentio diſcedebat: ſed deū qui illū
ex inſperato ꝯceſſerat collaudabat.
Gaudētes omnes de ortu infantis.
❡ Dubit. que fuit illa dies octaua? 7
Reſpon. Lyra. qꝺ fuit octaua a nati
uitate precurſoris.
❡ Dub. cur vocabant eum nomine 8
patris ſui zachariā? Rn̄. qui ſupra:
q2 ſic erat antiquitus ſatis cōmuni-
ter obſeruatuz ꝛ adhuc obſeruatur
maxime in magnis dñis qꝺ primo-
genitus noiatur nomine patris.
❡ Dub. cur nolebat mater ei9 q vo- 9
caretur zacharias? Rn̄. Ambro. di.
aduertendū matri nō nomē alicui9
diſplicuiſſe de genere: ſed id ſancto
infuſum ſpiritu quod ab angelo an
te zacharie fuerat prenuntiatum.
❡ Dubi. quō potuit ſcire elizabeth 10
q deberet vocari ioānes cū hoc nō
dixerit ſibi zacharias qui effectus
fuerat mutus? Rnd. Ambro. vbi ſu-
pra: qꝺ ſpiritusſanctus ei reuelauit.
❡ Dubi. de qua cognatione intelli- 11
git? Rn̄. Lyra. qꝺ hic accipit cogna-
tio. i. propinquitas generis: q2 de co
gnatione elizabeth nec ſui viri nul-
lus ſic vocatus fuerat.
❡ Dubi. an de cognatione iudaica 12
aliq̄s ante vocatus fuerit Joannes.
Rn̄. qꝺ ſic: vt ptz. I. Machabe. ii. de

Joāne fratre iude Machabei: et de Joanne eupolemi.

13 ¶ Du.cur innuebāt zacharie ⁊ nō cū interrogabāt quō vellet eū vocari. Rñ. Ambr. vbi.ſ. qđ incredulitas ei affatum eripuerat ⁊ auditum.

14 ¶ Dub.quid eſt pugilaris. Rñ. ſecundū Uocabuliſtas vt dicit etiam Catholicon. qđ eſt pēna: cornu: vel tabella manualis.

15 ¶ Dub.cur potius ſcripſit nomen ꝙ per aliud ſignū declarauit. Rñd. Ambroſi. quod hic qđ manu non poterat literis eſt locutus.

16 ¶ Dub.cur nō ſcripſit volo ꝙ vocetur ioannes. Rñ. qui ſupra. q.d. nō ei nos nomen imponimus: qui iam a deo nomen accepit.

17 ¶ Du.de quo mirati ſunt vniuerſi. Rñ. Theop. qꝛ cū muliere circa hoc nomē pueri pater mut⁹ ꝯcordauit.

19 ¶ Dubit.cum quotidie zacharias aperiret os comedendo ⁊ bibendo. quomodo tunc dicat̃ fuiſſe apertuꝫ. Rñ. ꝙ licet ante aperiret nō tamen ad loquendum ſicut vt hic.

19 ¶ Dub.an lingua ei⁹ fuerit ſciſſa? Rñ. qui.ſ. ꝙ dicit̃ aperta. i. liberata a vinculo ꝙ loquelam impedierat.

20 ¶ Dub.cur duplici pena zacharias affectus fuit.ſ. ſurditate ⁊ taciturnitate? reſpon. Theop. ꝙ tanꝙ inobediens ſurditatem incurrit. ⁊ tanꝙ contradictoꝛ taciturnitatem.

21 ¶ Dubi.cur nō liberat⁹ ſtatim fuit nato infante. Rñ. Ly. ꝙ ꝑ confeſſionē fidei in ſcripto quā verbo facere non poterat liberari meruit.

22 ¶ Du.quid loquebatur zacharias benedicēs deū. Rñ. ſ. Uincen. in ſermone hodierno. ꝙ id qđ ſequitur. ſ. benedictus dominus deus iſrael.

23 ¶ Dub.de quo factus eſt timoꝛ ita magnus? reſpon. timoꝛ magnus. i. admiratio magna.

24 ¶ Dubi.cur magis in montana diuulgabāt hec ꝙ in plano? Rñ. quia domus zacharie erat in montanis.

¶ Dub.cur ſic diuulgabant̃. Rñd. Lyra. quia facta inſolita ⁊ mirabilia libentius narrantur. 25

¶ Dub.a qbus diuulgabātur. Rñ. ꝙ a vicinis ⁊ cognatis. 26

¶ Dub.cur ponebant in corde ſuo. Rñ. Ly. quoniā talia mirabilia magis commendantur memoꝛie. 27

¶ Dub.qd volunt intelligi dum dicunt quis putas puer iſte erit? reſp. Lyra. q.d. viſis tot ſignis valde magnus erit. 28

¶ Dub qđ eſt man⁹ dñi. Rñ. q.ſ. ꝙ eſt virt⁹ dei operatiua miraculoꝝ. 29

¶ Dub.quomodo iſta virtus erat cum ioanne? reſpon. qui ſupra. qꝛ in eius annunciatione conceptione et natiuitate oſtenſa fuit. 30

¶ Dubi.cur zacharias incredulus debuit repleri ſpūſancto? reſ. Ambr. ꝙ bon⁹ deus ⁊ facilis indulgere peccatis non ſolum ablata reſtituit. ſed etiam inſperata concedit. 31

¶ Dub.quō potuit repleri ſpūſancto? reſpon. Chri. ꝙ repletus eſt operatione ſpiritusſancti. 32

¶ Dub.quā gratiā habuit a ſpūſancto? reſpond. qui ſupra. qđ nec quocūꝗ modo gratiam nactus eſt ſpiritusſancti ſed ad plenum. 33

¶ Dub.qđ prophetauit zacharias. Rñ. Orige. ꝙ vnā prophetiam prenuntiat de xp̄o: ⁊ alteram de Joanne: vt patet in textu. 34

¶ Dub.cur dicit̃ de⁹ iſrael cum ſit deus omnium. Rñ. Lyra. ꝙ eſt dñs omniū per generalē gubernationeꝫ ſeu per creationē iſrael per ſpecialeꝫ cultum ⁊ deuotionem. 35

¶ Dub.cur dicit viſitauit cū adhuc xp̄s non eſſet natus. Rñ. Beda. qđ zacharias ꝓphetico moꝛe ꝙ in pꝛoximo faciendum erat cognouerat iam quaſi factum. 36

37 ¶ Dub. cui plebi fecit iſtã viſitatio
nem. R̃ñ. Chriſ. ꝙ populo ſuo iſrael
materiali ſiue populo iſrael ſpiri-
tuali: ſcilicet populo fideli.
38 ¶ Dub quando fecit redẽptionez?
reſpon. Lyr. ꝙ in ſua paſſione.
39 ¶ Dub. cur opoꝛtebat vt viſitaret.
R̃ñ. Beda. quia erat longa infirmi
tate tabeſcens.
40 ¶ Dubi. quid intelligit̃ per cornu?
R̃ñ. Chri. ꝙ cornu nominat poteſta
tem gloꝛiam ⁊ famam methaphoꝛi
ce a brutis animalibus illud acci-
piens quibus loco munimimis ⁊ glo
rie coꝛnua deus dedit.
41 ¶ Dub. quid eſt coꝛnu ſalutis. R̃ñ.
Beda. ꝙ regnũ xp̃i: quia coꝛnu exce
dit carnem: in cuius figuraz Dauid
⁊ Salomon coꝛnu olei ſunt in regni
gloꝛiam conſecrati.
42 ¶ Dub. cur dixit erexit? R̃ñ. Theo
phi. quia videbatur deus doꝛmire
ſed in nouiſſimis incarnatus tẽpo-
ribus excitatus eſt ⁊ cõtriuit demo-
nes qui nos oderant.
43 ¶ Dub. cur dicit nobis. R̃ñ. qm̃ ꝓ-
pter nos homines incarnatus eſt.
44 ¶ Dub. cur dicit in domo Dauid.
R̃ñ. Aug. quia de ſemine Dauid ſe
cundum carnem natus eſt.
45 ¶ Du. cur Dauid dicitur puer do
mini. R̃ñ. quia ſemper voluntatem
domini queſiuit adimplere.
46 ¶ Dub. qui prophete de hoc locu
ti ſunt? reſpon. ꝙ vt habetur Actuũ.
x. omnes prophete huic teſtimoniũ
perhibent.
47 ¶ Dub. cur dicit qd̓ locut⁹ eſt ꝑ os
prophetarum. R̃ñd. Grecus qd̓ per
hoc innuit deum ꝑ os eſſe locutum.
48 ¶ Dub. quomodo intelligitur qui
a ſeculo ſunt. R̃ñ. Beda. quia tota
veteris teſtamẽti ſcriptura prophe-
tice de chriſto proceſſit: ⁊ ipſe pater
Adaz ⁊ ceteri patrũ factis ſuis eius
diſpenſationi teſtimoniũ reddunt.

¶ Dub. cur dicit ſalutẽ ⁊c. R̃ñd. qui 49
ſupra. ꝙ explanat qd̓ ſupra dixit coꝛ
nu: id eſt erexit nobis ſalutem ex ini
micis noſtris.
¶ Dubit. qui ſunt inimici noſtri ⁊c. 50
R̃ñ. Auge. ꝙ de ſpiritualibus ini-
micis intelligit.
¶ Dub. qũo oderũt nos. R̃ñd. quia 51
querunt nobis viam ſalutis preclu
dere ⁊ in iram dei adducere.
¶ Dub. cur dicit ad faciendam mi- 52
ſericoꝛdiam. R̃ñ. Lyr. q2 non ꝓpter
noſtram iuſtitiam myſterium incar
nationis impleuit: ſed propter ſuaz
miſericoꝛdiam.
¶ Dubit. cum quibus patribus no- 53
ſtris fecit miſericoꝛdiam? reſp. Ori-
gen. quod in eius aduentu ⁊ Abra-
ham Iſaac. ⁊ Iacob. ⁊ alij functi
ſunt miſericoꝛdia.
¶ Dub. ꝙ eſt teſtamentũ ſuum ſan- 54
ctũ. R̃ñ. Theophi. ꝙ eſt pactum de
quo dicitur benedicens benedicaz
tibi: ⁊ multiplicabo te.
¶ Dubitat̃. qũo fuit multiplicatus 55
Abrahaz. R̃ñ. qui ſupra. ꝙ in oibus
gentibus per imitationez fidei eius
adoptatis in filios: qui benedicunt
deum in fide Abrahe.
¶ Dub. cur dr̃ de⁹ memoꝛari. R̃ñd. 56
Lyra. ꝙ ad modum recoꝛdantis ſe
habuit quando pactum impleuit.
¶ Dub. vt quid deus iurauit R̃ñd. 57
Baſili⁹. ꝙ nõ iurat vt homo: ſʒ ver
bum eius l co iuramenti nobis ad
ꝟitatem exprimit̃ immutabili ſnĩa
quod eſt promiſſum approbans.
¶ Dub. qũo de⁹ dedit ſe nobis cuʒ 58
ſolũ filiũ dederit ad incarnãdũ. R̃.
Lyra. ꝙ dando filiũ qui eſt eiuſdem
ſubſtantie cũ ipſo pater etiã ſeipſuʒ
dedit nobis: cũ ipſe in filio manẽs
faciat opera. Ioannis. xiiij.
¶ Dub. qd eſt iuſiurãdũ? R̃ñ. ꝙ vt 59
habet̃ in. l. ius aũt. ff. de iuſti. et iur.
ꝙ conuenientius dici poſſet factuz

iuramentū.vel factū iuratū:eo ꝙ ſu per facto iurat.vel iuſiurandū eo ꝙ ſuper iure ꝙ iuranti competit iurat. Uel vt dicit Azo forte ius ponitur p religione.q.d.iuſiurandū idest religio firmandi:vnde iuſiurandum idē eſt ꝙ iuramentum factum.

60 ❡ Dubi.quō ſine timore liberamur de inimicis ⁊c.? Rñ. Orige.ꝙ crebro de hoſtium manu aliqui liberant:ſꝫ nō abſq; timore.cū enim met⁹ ⁊ diſcrimen ante pceſſerint:⁊ ſic de inimicorū manu qs eruat liberatus eſt quidē ſed nō ſine timore.Jō dicit ꝙ xp̄i aduentus ſine timore nos a manibus hoſtiū eripi fecit.Non enim eorum inſidias ſenſimus:ſed repente ab eis nos ſegregans duxit ad fortis proprie manſionem.

61 ❡ Dub.q: dr in pſal.ii. Seruite dn̄o in timore:⁊ hic dicit ſine timore? Rñ. Lyr.ꝙ hic intelligit de timore ſeruili.in pſalmo autem de timore filiali.

62 ❡ Dub.qd eſt ſanctitas? Rñ. Chry. ꝙ eſt apta circa deum equitas.

63 ❡ Dubi.quid eſt iuſtitia? Rñ.qui ſupra.ꝙ aliquis reuerenter exequatur diuina:⁊ quo ad homines laudabiliter conuerſetur.

64 ❡ Dub.cur dicit corā ipo? Rñ.qui ſupra.ꝙ ad differentiam hypocritarū qui coram hominibus ⁊ nō corā deo querunt apparere ⁊ placere.

65 ❡ Dub.cur dicit oībus dieb⁹. Rñd. q ſupra.q: iſta ſeruitus non dꝫ fieri ſemel aut ad tempus:ſꝫ ſingulis diebus ⁊ ꝙdiu vixerit.

66 ❡ Dubit.cur zacharias ad filiū ſua verba cōuertit. Rñ. Ambr.vbi ſupra ꝙ pulchre hoc facit:vt quoq; beneſactū eſſe domini deſignaret ne cum publica numeraret:ſua quaſi ingratus tacuiſſe videretur.

67 ❡ Dub.q: videtur ꝙ fruſtra loqueretur filio qui nō poterat intelligere vel audire? Rñ.qui ſupra.ꝙ profecto potuit vocē patri natus audire:qui Marie ſalutationem anteꝙ naſceretur audiuit.

❡ Dub.cuius altiſſimi Joannes debebat eſſe pp̄heta. Rñ. Bed.ꝙ xp̄i quē Joannes preire debebat. 68

❡ Dub.cur dr ante ꝙ faciē preire debere? Rñ. Chry.ꝙ alij pp̄hete eminus chriſti myſterium predicauerūt. Hic vero propriꝰ predicauit vt cum ceteris indicaret. 69

❡ Dub.cur potius dicit ante faciē ꝙ ante deū? Rñ. Lyr.ꝙ ideo dicit ante faciem.i.ante filium dei qui eſt ſimilitudo patris vel eius facies p faciem eius deſignat notitia ſecundū Greg. ſuper Ezechielem.ea autem que ad notitiā pertinent in diuinis filio appropriantur. 70

❡ Dubi.quō Joannes parauit vias xp̄i? Rñ.q ſupra.ꝙ per predicationē xp̄m annuntiando:⁊ per baptiſmum aſſuefaciendo:quia ſic homines diſponebantur ad facilius recipiendū baptiſmum chriſti. 71

❡ Dubit.quā ſcientiam dedit plebi Joannes? Rñ.qui ſupra.ꝙ tunc ſcientiam dedit quando predicauit ſalutem fiendam per chriſtum. 72

❡ Dubi.cur dicit in remiſſionē peccatorum? Rñ. Theophi.q: nō aliter cognitus eſſet de⁹ niſi plebi peccā dimiſiſſet. Dei enī eſt peccata dimittere. 73

❡ Dub.cur dicit per viſcera ⁊c. Rñ. Lyr.q: per intimam ⁊ occultā miſericordiam dei facta ſunt hec. 74

❡ Dubi.ad qd refert illud relatiuum in quibus? Rñ. Chry.in quibus.ſ.miſericordie operibus. 75

❡ Dubi.cum nos ſemp videat quia vbiq; eſt quō tunc viſitauit nos? Reſpon.qui ſupra.quod tunc viſitauit nos aſſumpta carne. 76

❡ Dub.quomodo intelligit oriens ex alto? Reſpō. Lyra.i.ex ſinu patris oriens in mundo. 77

78 ¶ Dub. quibus illuminauit qꝛ dicit illuminare his ꝛc. Rn̄. qui ſupra patribus in limbo exiſtētibus ad quos deſcendit chriſtus.

79 ¶ Dub. quid intelligit per tenebras Reſpond. Chryſo. ꝓ errorem ⁊ ad fidem diſtantiam.

80 ¶ Dub. que eſt vmbra mortis? Rn̄. Grego. iiij. moraliū quod eſt obliuio mentis: ſicut eñ mors hoc qđ interficit agit vt nō ſit in memoria. Vn̄ in deorum populus qui ei oblitus fuerat dicit in vmbra mortis ſedere.

81 ¶ Dubi. cur dicit ſedent? Rn̄. Chryſo. quia non ambulabant in tenebris ſed ſedebant.

82 ¶ Dub. que eſt via pacis? Rn̄. Theophi. ꝙ eſt via iuſtitie.

83 ¶ Dub. quomodo in ea diriguntur pedes? Reſpon. qui ſupra. i. affectus animarum noſtrarum.

84 ¶ Dubi. quia Malachie. ii. dicitur. Ego mitto angelum meū ⁊ Eſaie. xl. Ego vox clamātis in deſerto: ⁊ hoc de precurſore domini. ergo non debebat vocari Joannes: ſed angelus vel vox? R. dn̄s cardina. de tur. cre. in hoc euangelio: quod conuenienter ſibi impoſitum fuit hoc nomen Joannes de mandato angeli nec eſt mirum ꝙ vnus ⁊ idez propter diuerſas virtutes in eo exiſtentes recipiat nomina diuerſa.

☞ Allegorice.

¶ (Joānis celebrata natiuitas) gratiam noui teſtamenti inchoatam demonſtrat: (cui vicini ⁊ cognati nomen patris quam ioannes impone re malebāt:) quia iudei qui legis obſeruatiōe quaſi affinitate iuncti erāt magis iuſtitiam que ex lege eſt ſectari ꝙ̄ fidei gratiā ſuſcipere cupiebāt: (ſed ioannis) hoc eſt gratie dei vocabulum (mater verbis pater literis nuntiare ſatagunt) quia ⁊ lex ipſa pſalmiꝙ ⁊ prophete apertis ſententiarum vocibus gratiam chriſti predicant: ⁊ ſacerdotium illud vetus figurans cerimoniarum ac ſacrificiorum vmbris eidem teſtimonium perhibet. (pulchreꝙ zacharias octauo die prolis edite loquitur) quia per domini reſurrectionem qui octaua die hoc eſt poſt ſeptimum ſabbati facta eſt: occulta legalis ſacerdotij archana patuerunt. Tempore igitur dominice reſurrectionis predicata gratia chriſti ſalubris timor nō ſolum iudeorum quia erant vicini: vel ſitu loci: vel ſcientia legis: ſz etiaz exteriorum gentium corda concuſſit: (nec tantum montana iudee:) ſz omnia mundani regni mundaneꝙ ſapientie culmina chriſti fama tranſcendit.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt congratulemur ꝓximis ſi ei aliqua domini gratia cōfertur quodꝙ gratias agamus de bn̄ficijs receptis a deo timeamuſꝙ eum timore filiali: ⁊ benedicamus in ſecula ſeculorum.

☞ Anagogice.

¶ Erudimur vt domini altiſſimi antiqua miracula contemplemur: que nos ducunt ad agnitionem celeſtis beatitudinis: quia qui dat ſterilibus conceptum: ipſe erigit pauperem de ſtercore peccatorum vt ſedeat cum principibus ⁊ poteſtatibus in celeſtibus: ⁊ linguas mutorum aperit ad collaudandum eū in eterna gloria: qui ⁊ tunetur timore domini qui permanet in eternū: vbi omnes ſancti eum benedicunt cum exercitibus celeſtibus dicentes. Sanctus ſanctꝰ ſanctus dominus deus ſabaoth.

¶ In vigilia apoſtolorum Petri. ⁊ Pauli.

Dixit Jeſus Petro. Symon Joā

nes diligis me Joan.xxi.c.

Hiſtoria huius euãgelij facta eſt anno chriſti.xxxiij.die.v.Apulis in die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Bina cum dominus Petrum interrogaſſet vice an ſe ceteris plus diligeret et reſpondiſſet ꝙ ipſo ſciente eum diligeret:iniunxiſſetqꝫ dominus vt ſuos paſceret agnos. Tertio rurſus dominus a Petro an ſe amaret queſiuit quo Petrus contriſtatus: eũ omnia ſcire reſpondit profectoqꝫ agnoſcere ſe ab eo diligi:imperauit aũt dominus vt ſuas paſceret oues:in quiene qd dum iunior frueret etate ſe cingulo ad libitum conſtringebat pergens quacunqꝫ voluiſſet:ſed ſenio dũ grauabitur ab alio ligandus foret et ducẽdus quo nolet his q̃ deũ clarificaturus eſſet nece demõſtrãs.

Oportet nũc dubia ſoluere.

1 ¶ Dubit.vbi dñs predicta verba dixit.Petro? Reſpon.ꝙ ad mare tyberiadis vbi ſe poſt reſurrectionẽ diſcipulis manifeſtauerat.

2 ¶ Dub.cur dñs interrogat petrum an ſe diligat? Rñd. Lyra.qꝛ volebat ei beneficium ſpeciale conferre.

3 ¶ Dub.qd erat illud beneficiũ? Rñ. Chephi.ꝙ volebat ei commiſſionẽ omnium mundi commendare.

4 ¶ Dubi.cur interrogat qd ſciebat? Rñ.ꝙ vt ex reſponſione ſua dominus ei comitteret quod intendebat.

5 ¶ Dub cur vocat eum Symonem et non Petrum. Reſpon.qui ſupra:ꝙ conuenientius. Symonẽ qui interpretatur obediens vocauit:qꝛ tunc obedire debebat dño tale ſibi officiũ imponenti.

6 ¶ Dubit.cur inquirit an plus ceteris eũ diligat. Rñ. Lyra.qꝛ ille q̃ eligit ad prelationẽ debet deũ diligere p̄ ceteris:qꝛ iuxta Gregoriũ tñ debet excedere actiones ppl'i vita preſulis quantum diſtat a grege vita paſtor.

¶ Du.de quo debet fieri electio ad preſulatum? Reſpond. ſctũs Tho. 7
ſup.ſ.ad Thi.iiij.et ad Hed.v.qd de eo quẽ deus inſpirauerit.

¶ Dubita.an melius ſit recuſare q̃ 8
acceptare prelaturã. Rñd.qui ſupra quodlibet.v.ar.xxij.qd tutius eſt recuſare dummodo nõ imponatur neceſſitas a ſuperiori.

¶ Dub.an conſentiens in electio- 9
nẽ de ſe factã peccet. Rñd.q̃ ſupra.ꝙ ſi cõſentit ꝓpter aliquid temporale puta honorẽ et diuitias vel aliquid hmõi peccat.qꝛ intentio eſt mala:ſi autem conſentit propter profectum eccleſie ſic habet bonam intentionẽ et non peccat.

¶ Dub.an melior ſemper ſit eligen- 10
dus ad prelaturam. Rñd.qui ſupra. ſ.ij.q.clxxxv.ar.iij.ꝙ nõ melior ſimpliciter tenet̃ qs eligere:ſꝫ melior ex quo ad regimẽ eccleſie:qui ſcꝫ poſſit eccleſiam et inſtruere et defendere et pacifice gubernare.

¶ Dub.qd debet in ſe habere boni 11
tatis ille qui eligitur. Reſpond. qui ſupra ꝙ ſufficit ſibi ꝙ nihil in ſe inueniat per qd illicitũ reddatur aſſumere prelationis officium:quia nec Petrus interrogatus an amplius ceteris deũ diligeret reſpondit ꝙ ſic ſed ſolum ꝙ eum diligebat.

¶ Dub.an prelati ſint aſſumendi de 12
ſua eccleſia vel de aliena. Reſpond. qui ſupra.q.xliij.ar.ij.ꝙ ille qui de gremio eccleſie aſſumitur vt in pluribus cõſueuit eſſe vtilior q̃ extraneus ad bonum commune:qꝛ magis diligit eccleſiam in qua eſt nutritus.

¶ Dub.cur dicit petro paſce agnos
meos. Rñ. Aug.in ſermone paſche 13

ꝙ confitenti Petro amorem ſuum agnos cõmendauit tanꝙ non eſſet vbi oſtenderet petrus amorem ſuū in chriſtum niſi eſſet paſtor fidelis ſub principe omnium paſtorum.

14 ¶ Dubit. cur potius Petro ꝙ̃ aliis hoc impoſuit? Rñ. Chryſo. quia Petrus erat eximius apoſtolorum ⁊ os diſcipulorum ⁊ vertex collegij.

15 ¶ Dubi. cur ter petrum dñs interrogat ſi eum diligeret. Reſpon. Augu. ꝙ vt redderetur trine negationi trina cõfeſſio: ne minus amori lingua ſeruiet ꝙ̃ timori ⁊ plus vocis eliciuſſe videatur mors imminens ꝙ̃ vita preſens.

16 ¶ Dubit. cur petrus non reſpondit chriſto an eum plus diligeret ꝙ̃ ceteri? Reſpon. Auguſt. ſuper ioannem. ꝙ petrus de ſe ſciebat: non enim ꝙ̃tum ab alio quolibet diligeretur ſcire poterat: quia cor alterius videre non poterat.

17 ¶ Dubi. cur cum dominus interrogat diligis me: Petrus reſpondit. amo te? Rñ. Aug. ꝙ per hoc demonſtratur vnum atq; idē eſſe dilectionem ⁊ amorem.

18 ¶ Dubit. cur bis dicit: paſce agnos meos. ⁊ tertio dicit paſce oues meas. Rñ. Lyra. quia in fidelibus chriſtianis tres ſunt gradus ſcʒ incipientiū: proficientium: ⁊ perfectorum. illi qui ſunt in duobus primis gradibus dicuntur agni: ⁊ illi qui ſunt in tertio oues nominantur.

19 ¶ Dub. cur contriſtatus eſt Petrus de tertia interrogatione? Reſpond. Chryſoſt. ꝙ rurſus formidans pro ora ne forte eſtimans ſe diligere ſi nõ diligat corripiatur ſicut ⁊ prius correptus eſt: multum ſe eſtimans fortem. ſ. quando dixit paratus ſum tecum ⁊ in carcerem ⁊ in mortem ire.

20 ¶ Dubitatur quid intelligit Petrus dum dicit domine tu omnia ſcis? Reſpondit. qui ſupra. id eſt ineffabilia cordis preterita: preſentia: ⁊ futura.

¶ Dubi. quid vult dominus dicere 21
Petro quando dicit amen amen dico tibi ⁊c. Rñd. Lyra. ꝙ predicit ſibi ſuum martyrium.

¶ Dubita. cur prenuntiat ſibi ſuum 22
martyrium? Rñd. Lyra. ꝙ prelati eccleſie tantam debent charitatem habere vt parati ſint ſe morti exponere pro grege.

¶ Dubita. quõ petrus cingebat ſe ⁊ 23
ambulabat vbi volebat? Rñ. qui ſupra. i. ab aliquibus ſuperfluis ſe reſtringebat: tamen hoc pro voluntate ſua ab alio non compulſus propter hoc dicit ⁊ ambulabas vbi volebas.

¶ Dubi. cum vbi ſignificet in loco ⁊ 24
non ad locum: cur dicitur vbi? Rñ. ꝙ ſcriptura ſacra non ſubditur regulis grammaticalibus: et poteſt dici quod hic ponitur loco huius aduerbij: quo.

¶ Dub. cuius etatis tunc erat Pe- 25
trus? Reſpõ. Chryſo. ꝙ nec iuuenis nec ſenex: ſed vir perfectus.

¶ Dubit. quõ poſt extendit manus 26
ſuas? Rñ. Augu. quod quando fuit crucifixus extendit eas: quia promptus fuit ad martyrium.

¶ Dub. quis eum cinxit? Reſpon. ꝙ 27
tortores.

¶ Dub. quõ cinxerunt eum. Reſpõ. 28
Lyra. quia fuit ligatus in cruce: cum chordis ⁊ non clauis affixus: ⁊ vocatur hic cinctura.

¶ Dub. quõ duxit petrum quo non 29
volebat ſi fuit promptus ad martyrium? Rñ. qui ſupra ꝙ ſecundū appetitum ſenſitiuū refugiebat mortem.

¶ Dubita. cuius ſunt illa verba hoc 30
autem dixit ſignificans qua morte ⁊c. Rñ. qui ſupra. ꝙ ſunt verba euangeliſte exponentis verba chriſti de martyrio Petri.

31 ¶ Dub. q̃uo poterat exponere euãgeliſta. ꝙ petrus tali morte deberet mori. R̃n. qui ſupra. qꝺ iſtud euangeliũ ſcripſit poſt mortem Petri: qꝛ Petrus paſſus eſt ſub Nerone: et ipſe ſcripſit euangelium poſt mortem Domitiani.

32 ¶ Dub. cur dicit morte clarificaturus ꝛc. Reſpond. qꝛ pati pro chriſto gloria eſt patientis ꝛ honor.

33 ¶ Dubit. q̃uo in morte clarificauit deũ. Reſpon. qui ſupra quia martyrium Petri ordinatum fuit ad dei gloriam.

34 ¶ Dub. cur tali morte petrus mortuus eſt. R̃n. Augu. quod hunc inuenit exitum ille negator ꝛ amator vt pro eius nomine perfecta dilectione moreretur cum quo ſe moriturum peruerſa feſtinatione promiſerat.

35 ¶ Dubit. quid eſt paſcere oues vel agnos? R̃n. Alcuinus. ꝙ eſt credentes in chriſto ne deficiant confortare: terrena ſubſidia ſi neceſſe eſt ſubditis prouidere: ꝛ exempla virtutum cum verbo predicationis impendere aduerſarijs obſiſtere: ꝛ errantes ſubditos corrigere.

☞ Allegorice.

¶ (Quod petrus vocatur Symon Joannis) ꝛ Symon obediẽs: ꝛ Joannes gratiam interpretetur merito: ſic vocatur id eſt obediens gratie dei: (ꝙ precipitur paſcere agnos et oues.) ſignificat vt curã gregis ſibi commiſſi habeat (qꝺ prenuntiatur ſibi mors) deſignat prelationem nõ eſſe ad pompam: ſed penam.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur vt proximo neceſſitatem patienti ſuccurramus: ꝛ quando expedit etiam pro chriſto vitam exponamus.

☞ Anagogice.

¶ Contemplari conſentaneum eſt charitatem qua cum deo poſt vitam fruemur que omnes ſuperat delectationes mũdi hui9: nec cuncte aduerſitates quas patimur ſunt condigne ad ipſam perpetuã gloriam que reuelabitur in nobis.

¶ In die apoſtolorum Petri ꝛ Pauli.

Uenit Jeſus in partes Ceſaree Philippi. Quere in cathedra ſancti Petri.

¶ In octaua apoſtolorum Petri ꝛ Pauli.

Juſſit Jeſus diſcipulos ſuos aſcẽdere in nauiculam Matt. xiiij.

Hiſtoria hui9 euãgelij facta eſt anno xp̄i. 32. die. 15. Aprilis i dñica.

☞ Hiſtorice.

¶ Cum ex domini iuſſu vecti naui diſcipuli cũ preceſſiſſent: ipſe quendam ſolus conſcendit montẽ quatenus remotis arbitris oraret: quocũ poſt veſpera perſiſteret puppis in maris medio fluctibus iactabatur aderat namq̃ ventorum magnitudo cõtraria. Cum võ mare calcans ad eos quarta dominus aduenisset noctis vigilia fantaſma id eſſe arbitrãtes vehemẽter cõturbati ſunt ac exclamauerũt: quibus dominus vt fiduciam haberent imperauit: quoniam ipſe quẽ noſcerent ad eos veniebat: timoremq̃ deponerent: at petrus ſi tu es inquit vt ſicco ad te ſuper vndas tranſeam pede precipe quo iubente dum verſus eum Petrus incederet in timorem valido vergente vento reſolutus eſt. Mergi vero incipiens magna dominum vt ei auxilio foret compellauit voce eius igitur apprehenſa manu naui in columem reddidit eum quod fidei puſille eſſet obiurgans. Domino itaq̃ nauim ingreſſo omnis pro

tinus cõtrarius abſceſſit ventꝰ: qđ qui in nauicula erant cũ cernerent eum omnipotentis dei vti verum adorauere filium.

GRegatim dubia inſerantur: et ſoluentur.

1 ¶ Dub. cũ in textu dicatur compulit cur eccleſia in euangelio dicit: iuſſit. Rñ. Chri. exponendo cõpulit .i. iuſſit ⁊ fortaſſis ab eo hoc accepit eccleſia.

2 ¶ Dub. cur ſic iuſſit? Rñ. Ly. qꝛ cuꝫ vellet ſi dñm maris demõſtrare voluit vt diſcipuli precederent quatenus poſt conuenientius veniret ad eos ſuper aquas ſicut ⁊ fecit.

3 ¶ Dub. cur potius euangeliſta dixit cõpulit ꝙ iuſſit. Rñd. Hiero. ſup Mat. qđ vt oſtenderet eos inuitos a domino receſſiſſe dum amore preceptoris nec ad punctum quidem temporis ab eo vellent ſeparari.

4 ¶ Dubita. quo volebat vt apoſtoli transfretarent. Rñd. Lyra. qđ vltra mare galilee.

5 ¶ Dubi. cur volebat dimittere turbas? reſpõ. Lyr. qꝛ volebãt cũ facere regem: vt habetur Joannis .vi.

6 ¶ Dub. qñ poſt dimiſit turbas. R. qđ non diu poſt receſſum apoſtolorum: qꝛ videntes turbe qđ ipſe fugerat in montem: ⁊ diſcipuli receſſerant abſceſſerunt.

7 ¶ Dubit. cur dñs ſolum aſcendit in montẽ orare. Rñ. Chri. ꝙ vt doceret ſolitudinem eſſe bonam cum nos deum interpellare oportet.

8 ¶ Dub. cur in mõte de nocte orat? Rñ. q. ſ. ꝙ in hoc erudit nos tranqlitatẽ querere ⁊ a tempore ⁊ a loco.

9 ¶ Dub. cur Petrus petit vt dñs eũ ambulare faceret ſup aquas? reſp. Lyr. ꝙ ob deſiderium ſocietatis xp̄i oblitus fuit aque periculum.

10 ¶ Dub. cur Petrus non iuit ſuper aquas abſqꝫ dicere xp̄o reſpõ. Aug. de verbis dñi: qꝛ agnouit petrꝰ quid ſibi eſſet a ſe quid ab illo cuius voluntate ſe credidit poſſe ꝙ nulla humana infirmitas poſſet.

11 ¶ Dub. cur petrus dixit Jeſu iubet. Rñ. Chriſ. qñ credidit ꝙ non ſoluꝫ xp̄s poteſt ambulare ſuper aquas: ſed ꝙ poteſt ⁊ alios inducere.

12 ¶ Dub. cur nõ dixit petrꝰ iube me ambulare ſup aquas: ſꝫ addidit ad te. Rñ. qui ſ. ꝙ nõ queſiuit propter oſtentationem. ſed propter amorẽ.

13 ¶ Dub. cur chriſtus acquieuit petro? Rñ. qui ſupra. qđ vt oſtenderet ꝙ nedum ipſe dominatur mari: ſed etiam admirabilius in mari ſignuꝫ diſcipulos induxit.

14 ¶ Dub. cur ſtatim nõ incepit mergi cum ingreſſus eſt mare? reſpon. ſ. Tho. in. iiii. ſen. diſt. xlix. q. ij. artic. vij. quia tunc habebat dotem agilitatis que cum deſeruit cum incepit mergi.

15 ¶ Dubi. cur petrus timuit ventum qui non timuerat mare? Rñ. Chriſ. qñ natura hũana eſt talis vt multotiens in magnis ſe recte habens in minoribus reprehendatur.

16 ¶ Dub. cur timuit? Rñd. qui ſupra ꝙ in hoc monſtratur differẽtia magiſtri ⁊ diſcipuli.

17 ¶ Dubita. cur chriſtus permiſit vt mergeret. Rñ. Lyra. ꝙ vt cognoſceret petrus propriam fragilitatem.

18 ¶ Dubita. que fuit cauſa ꝙ Petrus mergeretur? reſpõ. qui ſupra ꝙ modica credulitas petri.

19 ¶ Dubi. cur dñs non ſtatim ſaluauit petrũ a periculo? Rñ. Hiero. qđ vt eius augeret fides. ⁊ vt intelligat ſe non facilitate poſtulationis ſꝫ potentia domini conſeruatum.

20 ¶ Dubitatur cur petrus clamauit vt eum dominus ſaluum faceret? Reſpon. Auguſtinus de verbis do

mini. qđ Petrus preſumpſit de domino. titubauit vt homo: ſed rediuit ad dominum.

21 ¶ Dubi. cur dñs non permiſit eum totaliter mergi? Rñd. qui ſupra. qđ dominus non deſereret titubātem: quem audierat inuocantem.

22 ¶ Dub. nūquid xp̄s potuiſſet ſaluare petrum abſq; apprehenſiōe cum manu? Rñ. ꝙ ſic: ſed voluit oſtendere manuz ⁊ cetera mēbra ſui corporis inſtrumenta eſſe diuinitatis.

23 ¶ Dubi. cur arguit dñs petrum qđ eſſet modice fidei? Rñ. Chryſoſt. qđ vt demonſtraret: quoniā non venti immiſſio: ſed illius modica credulitas periculuz operabat̃ in quo manifeſtat qđ neq; ventus nocere potuiſſet ſi fides firma fuiſſet.

24 ¶ Dub. cur cū fuit in nauicula fecit ceſſare ventū? Rñ. Lyra ꝙ vt oſtenderet etiā ſe eſſe dominum aeris.

25 ¶ Dub. q̇ erāt illi in nauicula q̇ adorauerant eum? Rñ. Rabanus. quod erāt naute ſine apoſtoli Hieron. aūt dicit ꝙ naute atq; rectores nauis.

26 ¶ Dub. cur nunc dicunt vere filius dei es: ⁊ non alia vice qñ imperauit ventis ⁊ facta fuit trāquillitas? Rñ. Chryſoſto. ꝙ paulatim ad id qđ eſt excelſius eos ducebat: ſupra increpauit mare: nunc autem magis virtutem ſuam demonſtrat ſuper mare ambulando: ⁊ aliȷ̄ hoc idem facere iubendo et periclitantem ſaluando. Ideo nunc id dicunt: nō autem ſupra.

27 ¶ Dubi. qua adoratione adorauerunt eum? Rñ. Lyra. ꝙ adoratione latrie que ſoli deo debetur.

☞ Allegorice.

¶ Require dñica. iiij. poſt octauam epiphanie vſq; ad dictuz Petri (qđ aūt Petrus ex omni cōſenſu in naui numero reſpōderet audet ⁊ iuberi ſibi vt ſupra aquas ad dñm veniat p̄dicatur) paſſionis tempore voluntatis ſue deſignat affectū dum veſtigiȷs domini inherens ad contēnendum mortē conatus eſt: ſed infirmitatem future tentationis timiditas eius oſtendit. Per meritū eī̄ mortis vſq; ad negandi neceſſitatē coactus eſt. (Clamor autem eius penitentie ſue gemit⁹ eſt) reſpexit dominus ad penitētiam cōuerte manum extendit ⁊ indulgentiā tribuit ⁊ ſic diſcipulus ſalutē inuenit: q: nō eſt volentis neq; currentis ſed miſerentis dei (ꝙ autē trepidāti Petro virtutē veniendi ad ſe dñs nō induxit ſ; manū apprehēſam ſuſtinuit.) Hec eſt ratio. ſoluz enim paſſurus ꝓ oībus olim peccata ſoluebat nec ſociuz admittit quicq̇d vniuerſitati preſtatur ab vno (ꝙ aſcēdēte dño in nauiculā ventus ceſſauit.) ſignificat ꝙ in quocunq; corde dominus per gratiam adeſt: mox vniuerſa bella quieſcunt. (quod dicunt vere filius dei es) ſignat in ſecundo aduentu confeſſionem vniuerſorum tūc abſolutam ⁊ publicam fore.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur mandatis ſuperiorū obedire et in omnibus neceſſitatibus ad deum orādo cōfugere: nec corde deficere ſ; ſpem amplecti que nec hominem in morte relinquit: ꝙ etiam non preſumamus adire aliquid qđ ſit ſupra nos nec timeam⁹ ventū validū tentationū: ſed firmiſſimus in fide ne mergamur in infidelitate: quoniā ceſſabit vent⁹ tentationū. quodq; viſis tot mirabilibus xp̄i ipſum verum agnoſcamus deū eidē dicentes vere filius dei es.

☞ Anagogice.

¶ Celum cōtemplemur empireum ⁊ ad ipſum tāq̄ montē oculos leue

mus intellectus ꝛ inueniem⁹ ibidē
xp̄m ſolū ſanctū: ſolū dn̄m: ſolū al-
tiſſimū: qui gubernat nauim eccle-
ſie triūphantis quā tutam reddidit
a vento valido ſuperbie diabolice ꝛ
in ea eccleſia tūc proſpiciemus cla-
re non eſſe fantaſmata: qd̄ nunc de
illa gloria credimus: ꝛ tunc etiā bea
to Petro apoſtolorum principe ac
ceteris in ipſa naui eccleſie triumi-
phantis exiſtentibus dominum no
ſtrum ieſum chriſtū adorabimus di
centes vere dei filius es.

¶ In feſto ſanctorū Cyria-
ci largi ꝛ Smaragdi.

Euntes in mundum vniuerſum.
Require in aſcenſione domini.

¶ In vigilia aſſumptionis
ſemper virginis Marie.

Loquente ieſu ad turbas. Que-
re dominica .iij. quadrageſime in fi-
ne euangelij.

¶ In feſto aſſumptiōis ſem
per virginis Marie.

Intrauit ieſus in quoddam ca-
ſtellum. Luc. x.

Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno chriſti .xxxi. die .ij. decēbris
in die martis.

Hiſtorice.

¶ Quoddā dn̄s ingreſſus caſtellū
a Martha quadā muliere hoſpitio
ſuſcept⁹ eſt cuius cū germana Ma
ria domini ſecus pedes ſedens eius
melliflua audiret verba: conqueſta
Martha eſt quod nulla eius ſoror
in miniſtrando iuuamina preberet:
Dominumq; vt eidē quod eam ad-
iuuaret imperaret interpellauit. Re
ſpondens autem dominus eam plu
rimum dixit eſſe ſolicitam et circa
diuerſa perturbari: ſed vnum profe
cto neceſſarium fore Mariam autē
optimam elegiſſe partem que ab ea
nunq̄ diuelli poſſet.

Quidem nunc ſoluē-
da ſunt dubia.

¶ Dub. cur hodie dr̄ 1
hoc euangeliū cū nō
videatur facere ad pro-
poſitū hodierne feſti
uitatis? Rn̄. ſ. Vincen. in ſermo. ho-
dier. q̄ literaliter nō eſt ad propoſi-
tum huius feſtiuitatis: ſed bene al-
legorice: quere in allegoria.

¶ Dubit. vnde veniebat ꝛ quo ibat 2
dominus qn̄ intrauit illud caſtellū?
Rn̄d. Magiſter hiſto. ſchola. qd̄ ex
galilea veniebat in iudeam.

¶ Dubi. quō vocabatur illud caſtel 3
lum? Rn̄. Orige. q̄ prout dicit Ioā-
nes erat bethania.

¶ Dubi. quomodo Martha exce- 4
pit ieſum in domū ſuam cum betha
nia eſſet lazari Marthe ꝛ magdale
ne? Rn̄. q̄ martha gubernabat par
tem fratris et ſororis: vt dicitur in
legenda magdalene.

¶ Dubit. cur euangeliſta non facit 5
mentionem de lazaro ſicut de ma-
ria qui erat frater Marthe? Rn̄. qd̄
quia euangeliſta intendit narrare
verba Marthe contra mariā reſpō
ſionem dn̄i: nec aliquid hic dicitur
quod lazarus fecerit vel dixerit.

¶ Dub. cur potius intrauit dn̄s do 6
mum Marthe q̄ alicuius alterius?
Rn̄. Lyr. q̄ propter eius deuotionē
et propter bn̄ficia eis collata: quo-
niam Martham liberauerat a pro
fluuio ſanguinis: et a Maria eiece-
rat ſeptem demonia.

¶ Dubi. cur maria ſedebat? Reſpō. 7
q̄ querebat edoceri ex verbis chri-
ſti. Sedendo autem et quieſcendo
anima fit prudens.

¶ Dubitatur cur non miniſtrabat 8
domino maria? Reſpon. Auguſti.
de verbis domini quod paſci ma-
gis elegit a domino.

¶ Dubi. cur ſedebat ad pedes dn̄i? 9

Rñ. Chryſo. q propter reuerentiam quam habebat ad dominum.

10 ¶ Dubit. an dñs ſolū dixerit vnum verbū marie: quia dicitur audiebat verbum illius? Rñ. Lyra. q accipit ſingulare pro plurali.

11 ¶ Dubit. que verba audiebat maria a dño? Rñ. Baſili9. q dominus loquebatur de his que pertinent ad pietatem ⁊ virtutem.

12 ¶ Dubita. qd ſignificat: ſatagebat? Rñ. Catholicon q ſatago cōponitur a ſat vl ſatis ⁊ ago: ⁊ ita ſatagebat. i. ſatis agebat circa frequēs miniſteriū.

13 ¶ Dubitatur quid eſt miniſterium Reſpond. qui ſupra q eſt ſeruitium vel officium miniſtri.

14 ¶ Dub. cur Martha hoc non faciebat fieri per ancillas. Reſpond. q et ipſa ⁊ ancille prebarabant ipſa precipiente ⁊ ordinante.

15 ¶ Dub. quomodo ſtetit? Rñ. Lyra q quia feſſa erat in labore preparationis: ideo ſtetit.

16 ¶ Dub. cur ipſamet nō vocauit ſororem vt eam adiuuaret. Rñ. q propter reuerentiam xpi non fuit auſa ipſam vocare: qz eum audiebat.

17 ¶ Dubit. cur maria non reſpondit Marthe de ſe cōquerenti? Reſpō. Auguſti. vbi ſupra quia ſi pararet reſpondendi ſermonem remitteret audiendi intentionem.

18 ¶ Dub. cur intermiſit vba que dicebat marie vt reſponderet marthe. Rñ. qui ſupra qz in verbo non laborabat cum ipſe eſſet verbum.

19 ¶ Dub. qd cogitabat maria audita querela ſororis anteq̄ dñs reſponderet. Reſpon. q ſupra. q timebat ne diceret dominus ſurge ⁊ adiuua ſororem tuam: quia noluiſſet perdere illa dulciſſima verba xpi.

20 ¶ Dub. cur dñs eā excuſauit. Rñd. Lyra. q vt oſtēderet marthe q ſeſſio ſororis nō erat otioſa: ſed melioribus actibus applicata.

¶ Dub. cur dñs replicauit eius nomen? Rñ. Aug. vbi ſupra. q repetitio nominis indicium eſt dilectionis: aut forte mouende intentionis vt audiat attentius. 21

¶ Dub. cur martha turbabatur ꝑparādo t ño. Rñ. q ſupra. q non turbabatur eo q prepararet dño: ſed qz homo vult occurrere pluribus q̄n miniſtrat: ⁊ aliquando nō pōt: querit qđ deeſt: paratur qđ adeſt. Diſtenditur animus: multa ſunt diuerſa ſunt: qz carnalia ſunt: quia temporalia ſunt. 22

¶ Dub. cur dñs reprehendit miniſterium marthe? Rñd. Theophi. q dominus non prohibet hoſpitalitatem: ſed plurimorum turbationem: ſcilicet abſtractionem. 23

¶ Du. cur non redarguit dñs martham anteq̄ conquereretur de ſorore? Rñd. qui ſupra. q dñs nihil dixerat marthe niſi poſtq̄ illā ſororē ab auditu ſtudebat euellere. 24

¶ Dub. quid eſt illud vnū qđ eſt neceſſarium? reſpon. Auguſti. vbi ſupra. q eſt ipſe deus qui eſt vnus et pre omnibus querendus: vel vnum id eſt vnitas mentis ad deum. Unde. i. Chor. vi. qui adheret deo vnus ſpiritus eſt. 25

¶ Du. nunqđ hoſpitalitas non eſt bona: qz dicit q maria optimā partem elegit. Rñ qui. ſ. q. d. non tu malam ſed illa meliorem. 26

¶ Dubi. cur melior eſt pars marie q̄ marthe. reſpōd. qui. ſ. quia ab ea non auferetur. quia dulcedo veritatis in hac vita augetur in illa perficietur: nunq̄ auferetur. 27

¶ Dub. nunqđ pars Marthe auferetur. reſpon. qui ſupra. q ſic: qz in illa patria non inueniet peregrinum quem ſuſcipiat hoſpitio. 28

¶ Dub. an poſſit inueniri aliud tertium genus vite preter contemplati 29

nam vitã que cõſiſtit in cõtempla-
tione virtutis ⁊ actiuã q̃ cõſiſtit in
exterioribus operib⁹ miſericordie.
reſp.ſ.Tho.ij.ij.q.clxxix.ar.j.⁊.ij.et
loquendo de vita humana q̃ atten
dit ſcðm intellectum.vita humana
ſufficiẽter diuidit̃ p actiuã ⁊ contẽ-
platiuam:nec eſt aliqð tertiũ genus
vite.Et licet Augu. ponat tertiũ in-
ter actiuũ ⁊ contẽplatiuũ:tñ media
conficiuntur ex extremis:⁊ ideo vir
tute continent̃ in eis:ſicut tepidum
in calido ⁊ frigido:⁊ pallidũ i albo
⁊ nigro:⁊ ſimiliter ſub actiuo ⁊ con
templatiuo cõprehendit̃ id qð eſt
ex vtraq; cõpoſitũ:⁊ tamen ſicut in
quolibet mixto predominat̃ aliqð
ſimpliciũ:ita etiã in medio genere
vite ſupabũdat quãdoq; q̃dẽ contẽ
platiuum:quandoq; vero actiuum.
Unde etiam vt dicit Greg.vj.moral.
iſte due vite ſignificantur per iſtas
duas mulieres que dñm in hoſpitio
receperũt.Cõtẽplatiua quidẽ p ma-
riam. Actiua vero p Marthã.Nõ
aũt eſſet hec congrua ſignificatio ſi
eſſent plures q̃ due vite.

30 Dub.cur cõtemplatio ⁊ actio dicũ-
tur vite:reſp.q̃ ſupra q: vita vniuſ-
cuiuſq; oſtẽdit̃ ex operatiõe ſibi ma
xime ꝓpria ad quã maxie inclinat̃ ſi
cut plantarũ vita in hoc qð nutriũ
tur ⁊ generant̃:animaliũ in hoc q
ſentiunt qð mouent̃. Hominũ vero
in hoc q intelligũt ⁊ ſm rõnẽ agũt
⁊ quia quidã homines precipue in-
tendunt contẽplationi veritatis:et
q̃dã principaliter exteriorib⁹ actio
nibus. Ideo cõuenienter contẽpla-
tio dicit̃ vita cõtemplatiua:⁊ actio
vita actiua.

31 ¶ Dub.q̃d eſt vita actiua.rñd.Be
da in homil.qð eſt panẽ eſuriẽti tri
buere:verbo ſapiẽtie neſcientẽ doce
re:errantẽ corrigere:ad humilita-
tis viã ſuperbiẽtem pximũ reuocare:
infirmantis curã gerere:q̃ ſingulis
quibuſq; expediat diſpenſare:⁊ cõ-
miſſis nobis qualiter ſubſiſterẽ va-
leant prouidere.

¶ Dub.quid eſt vita contẽplatiua. 32
reſpon.q̃ ſupra.qð eſt charitatẽ qui
dem dei ⁊ pximi mẽte retinere:ſed
ab exteriori actione quieſcere:ſoli⁹
deſiderio cõditoris inherere:vt nil
iam agere libeat:ſed calcatis curis
omnibus ad videndam faciam ſui
creatoris animus inardeſcat:ita vt
iam nouerit carnis corruptibilis
pondus cũ merore portare:totiſq;
deſideriis appetere illis hymni-
dicis angelorum choris intereſſe:
admiſceri ciuibus celeſtib⁹.de eter
na in conſpectu dei incorruptio-
ne gaudere.

¶ Dubit.q̃ virtutes pertinẽt ad vi- 33
ta actiuã ⁊ q̃ ad contẽplatiuã.rñ.d.ſ.
Tho.ij.ij.q.clxxx.⁊.clxxxi.q virtu-
tes morales eſſentialiter quidẽ per
tinent ad vitã actiuã:vt dicit Phi-
loſophus in.x.Ethy.diſpoſitione
vero ad contẽplatiuã.Doctrina ꝟo
ex pte ſermonis audibilis ſemp pti
net ad actiuã:q̃tũ vero ad naturã
doctrine ſi q̃s interius cõcipit ali-
quã veritatẽ vt p eam in exteriori
actiõe dirigat̃ ptinet ad actiuã. Ad
contẽplatiuã aũt quando homo in
terius cõcipit aliquã veritatẽ intel
ligibilem in cuius cõſideratione et
amore delectatur.

¶ Dub.q: videtur qð vita contẽ- 34
platiua etiam verſetur circa plura:
q: ad eã pertinent oratio:lectio:me
ditatio.⁊ etiam auditus.reſpon.qui
ſupra.q.clxxx.arti.iij.quod cõtem-
platiua hʒ multos actus quos re-
nit ad actum finalem contempla-
tionis:ſed vltimus actus eſt ipſa cõ
templatio veritatis:ad quã homo
pertingit dupliciter.Uno modo p
ea que ab alio accipit:et ſi accipiat

a deo

a deo neceſſaria eſt oratio. Sapien. vij. Inuocaui τ venit in me ſpūs ſapiētie. Si aūt accipit ab hoīe neceſſarius eſt audit⁹ ſm ꝙ accipit ex voce loquētis τ lectio ſm qȯ accipit ex eo qȯ p ſcripturā eſt traditū3. Alio mō neceſſariū eſt ꝙ adhibeat ꝓpriū ſtudiū: τ ſic reqrit meditatio.

35 ¶ Dub. que eſt potior actiua vel cōtemplatiua? Rñ. qui. 8. q. clxxxj. ar. j. qȯ vita cōtemplatiua ſimpliciter melior eſt ꝙ̄ actiua. vt ꝓbat philoſophus in. x. Ethy. ſcōm quid tamē et in caſu eſt magis eligenda vita actiua ꝓpter neceſſitatē preſentis vite: ſicut etiā philoſoph⁹ dicit in iij. Thopicorū: qȯ philoſophari eſt melius ꝙ̄ ditari: ſed ditari melius neceſſitatem patienti

35 ¶ Dub. que earum eſt maioris meriti? Rñ qui ſupra art. ij. qȯ eſt vita cōtemplatiua ex ſuo genere q̄ directe τ imediate ꝑtinet ad dilectionē dei. Uita vero actiua directi⁹ ordinat ad dilectionē ꝓximi: qꝛ ſatagit circa frequēs miniſteriū. pōt tamē cōtingere ꝙ aliquis in operib⁹ vite cōtemplatiue: puta ſi ꝓpter abundantiā diuinis amoris interdū ſuſtineat a dulcedine diuine contemplationis ad tempus ſeparati ſicut Apl's dicebat ad Roma. ix. optabā ipſe ego anathema eſſe a xp̄o cū fratribus meis qȯ exponēs Chriſoſtomus in libro de cōpunctione dicit ita totam mentem eius demerſerat amor xp̄i: vt etiā hoc qȯ ei pre ceteris omnib⁹ amabilius erat eſſe cū xp̄o rurſus idipſum: qꝛ ita vt placeret xp̄o cōtemneret.

37 ¶ Dub. an vita actiua impediat cōtemplatiuā? Reſpon. q ſupra. artic. iij. ꝙ vita actiua pōt cōſiderari ꝙ̄tū ad duo. Uno modo qn̄tū ad ipm exercitiū exterioꝝ actionū: τ ſic manifeſtū eſt ꝙ vita actiua impedit cōtemplatiuā inꝙ̄tum poſſibile eſt ꝙ aliquis occupet circa exteriores actiones τ dimine contēplationi vacet. Alio modo quātū ad hoc ꝙ interiores anime paſſiones cōponit: τ ſic adiuuat ad contēplationē que impedit per inordinationem interiorum paſſionum.

38 ¶ Dub. q̄ eſt prior earum? Rñ. qui ſupra ar. iiij. ꝙ ſm naturā vita cōtemplatiua eſt prior inꝙ̄tū priorib⁹ τ meliorib⁹ inſiſtit. Ui τ actiuā vitā mouet τ dirigit: ſed quo ad nos et via generationis vita actiua eſt prior: qꝛ diſponit ad contēplatiuam. Diſpoſitio aūt in vita generatiōis p̄cedit formam que ſimpliciter ſm ſuā naturam eſt prior.

39 ¶ Dub. cū auferat vita actiua videt ꝙ nō debeāt exerceri opa charitatis in ꝓximū ex quo meritū aufert: τ deperditur? Rñ. q. 8. q. clxxxj. ꝙ non intelligit ꝙ meritū vite actiue deperdat: ſ3 ꝙ vita actiua nō durat poſt hāc vitā: qꝛ in futura vita beatorum ceſſabit occupatio exteriorum actuū: τ ſi qui actus exteriores ſint referent ad finē contēplationis: et ita vita actiua auferet: nō aūt meritum vite actiue preterite.

Allegorice.

¶ (Intrauit ieſus) ꝑ corporis aſſumptionē (in quoddā caſtellū) huius mūdi (τ mulier quedā martha nomine) que interpretatur dn̄a: (excepit eum in domū ſuam) vteri. ſ. virginalis. Iſtā nulla eſt dn̄a celi τ terre niſi regina angeloꝝ: (τ huic erat ſoror nomine maria: qꝛ ipſa ſemper virgo fuit martha quo ad opa miſericordie corporalis q̄ exhibuit filio ſuo xp̄o: paſcendo eſurientē: ſitiētē potendo lacte: nudum ſua carne veſtiendo. Hoſpitem in aula ſua virginea recipiendo infirmū et in car

cere crucis poſitum viſitando fuit etiam Maria quo ad contemplatiuam vitã quã audiebat ab ore filij (et turbata fuit erga plurima) in eius paſſione: compatiendo ſibi ⁊ ex alia parte videns humanum genus aliter redimi non poſſe: ⁊ ita iſta paſſio erat illud (vnum neceſſarium) et tandem in ipſa ſemper virgo (optimam partem elegit:) ſcilʒ virginitatem inter matrimoniuʒ: ⁊ caſtitatem vidualem (que non auferetur ab ea.)

Tropologice.

Inſtruimur opera pietatis exercere: ⁊ predicatores reuerenter audire: nec cõtra cõtemplatiuos murmurare: et ne turbemur circa plurima aduerſa occurrentia ſed ſemper in omnibus ad vnum tendamus finem nobis neceſſarium: ⁊ ſic optimam partem eligemus. ſi tñ pſeuerãter vſq; in finẽ vite noſtre in dilectione dei permanebimus.

Anagogice.

Contemplari licet caſtellum celeſtis hieruſalem in quod intrauit ieſus humanam naturam in ipſo collocando ad qđ et hodie ſemper virginem Mariam introduxit eam in anima ⁊ corpore exaltando ſuper choros angelorum: et hec eſt illa preclara hodierna feſtiuitas olim ſanctorum feſtiuitatibus incomparabilis in qua glorioſa et felix optimam partem habuit que nõ auferetur ab ea ineternum: ⁊ eius plurime turbationes in morte filij in maximas exultationes conuerſe ſunt Cuius precibus vt ſalutẽ conſequi valeam me committo.

In decollatione. ſ. Joannis baptiſtẽ.

Miſit herodes rex ⁊ tenuit Joãnem. Marci. vj. c.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti. xxxij. die. xiij. Aprilis in dominica.

Hiſtorice.

Joannem ob Herodiadẽ eidẽ inſidias molientem: quoniã Herodem arguebat Joannes eã cum ſui germani Philippi vxor eſſet minime in concubinã tenere licere vinculis alligauit Herodes cũ vero celebri in cõuiuio ab Herode ob ſui natalis diẽ primoribus pparato herodiadis nata perpulchre ſaltaſſet cũctiſq; placuiſſet. Jurauit Herodes qđ quicquid ab eo poſtularet ilico obtineret etiã ſi ſui peteret dimidium regni: que a genitrice pmonita protinus vt ſibi in diſco Joannis caput preberetur edixit. Triſtis aũt rex ob iuramenti religionẽ: ⁊ ne triſtitia abſorberet puella ilico Joãnis caput abſcindit ⁊ in diſco puelle iuſſit afferri que illud detulit herodiadi. Hec ioannis diſcipuli cuʒ audiſſent cadauer ſepulture mandarunt.

Bene nunc ſoluent dub.

1 Dubi. cur eccleſia dicit herodẽ regeʒ in euãgelio cũ hoc nõ ſit de textu. Rñd. qđ ante iſtud euãgeliũ dicitur: audiuit Herodes rex ⁊c. Et ideo in principio huius euãgelij habens relationẽ ad illud dicit. Ipſe enim herodes: ⁊ ſic ſubintelligitur rex.

2 Dub. quis fuit iſte herodes? Reſpond. Magiſter hiſto. ſcho. quod fuit herodes antipas fili9 herodis aſcalonite illius qui iuſſerat innocentes interfici.

3 Dubit. cur vocat rex cũ diuiſum fuiſſet regnũ in tetrarchias? Rñd. Chriſo. q; ex patrie cõſuetudine: qz a regendi officio rex dicitur.

4 ¶ Dubit.cur vltra carceres adiecit vincula Joanni? Rñ. ꝙ herodiade id ſuadente: ꝛ timoꝛe ne euaderet.]

5 ¶ Dub.quõ.herodes duxerat herodiadem? Rñ. Beda ꝛ Hieron.ꝙ Philippus frater huius herodis ſub quo paſſus eſt chriſtꝰ duxerat in vxoꝛē ipſam herodiadē filiā Arethe regis Arabū ſed poſt ea exoꝛtis quibuſdã ſimultatibus inter ſocerum ꝛ generū: ſocerum tuliſſe filiã ꝛ eam in odium prioris mariti herodi inimici eiꝰ nuptijs copulaſſe.

6 ¶ Dubitatur an herodias procurauerit quod Joannes incarceraretur? Reſpon.ſanctus Uincen.in ſermo.hodierno quod ſic.

7 ¶ Dubi.cur nõ ſtatim interfecit eū herodes? Reſpõ.qui ſupra:ꝙ timoꝛe populi ſolū incarcerauit ꝛ alligauit:vt ſi populus nihil conquereret deliberarēt ipſe ꝛ herodias interficere eum ſicut ꝛ fecerunt.

8 ¶ Dubi.an liceret Joanni publice redarguere herodē propter vxoꝛē fratris ſui? Reſpond. Lyra:ꝙ ſic:qꝛ peccatum erat publicum.

9 ¶ Dubit.qua auctoꝛitate Joannes arguebat herodē? Rñ. Hiero.ꝙ eadem auctoꝛitate qua Helyas in cuius ſpiritu et virtute venerat corripuit Achab ꝛ Hieſabel.iij.reg.xx.c.

10 ¶ Dubit.qꝛ in lege precipiebatur vt ſi frater moꝛeretur abſqꝫ liberis frater ſuperſtes acciperet vxoꝛem fratris ſui: ꝛ ſic videtur ꝙ herodes accipiēdo vxoꝛē fratris ſui non peccauit? Rñd. quod lex hoc precipiebat: vt frater ſuſcitaret ſemē fratris defuncti. Sed philippus frater herodis adhuc viuebat: ꝛ ipſo viuente erat illicitum eius vxoꝛem accipere.

11 ¶ Dub.cum herodes haberet Joānem in reuerentia et multa eo audito faceret:cur interfecit eum? Rñd. Theophi. ꝙ eum habebat in reuerētia anteꝗ̃ incarceraretur: ſed poſt ex rabie concupiſcentie immemoꝛ factus eſt tante reuerentie vt ſue foꝛnicationi prouideret.

12 ¶ Dubita. quomodo herodes metuebat Joannem? Reſpon.gloſ.ſcilicet eum reuerendo.

13 ¶ Dub.quõ ſciebat eum iuſtū ꝛ ſanctum? Rñ.gl. qđ ſciebat iuſtum quo ad homines: ꝛ ſanctū quo ad deū: cum nihil ageret Joannes ↄtra debitum iuſtitie: ꝛ maxima deuotione teneretur erga deum.

14 ¶ Dubi.quomodo cuſtodiebat eū? Rñ.glo.ꝙ ne interficeretur ab herodiade ſcilicet in principio.

15 ¶ Dubit.cur audito Joanne multa faciebat herodes? Reſpon.quia putabat eum ſpiritu dei loqui.

16 ¶ Dub.que faciebat herodes audito ioanne? Rñd.ꝙ gratias aliquas delinquentibus vel alijs ad petitionem ioannis.

17 ¶ Dub.cur libenter eum audiebat? Reſpon.glo. quia reputabat vtilia que ab eo dicebantur.

18 ¶ Dubit.cur dicitur ꝙ accidit dies opoꝛtunus? Reſpon. Lyr.ꝙ ex hoc poteſt comprehendi herodem ꝛ herodiadem deliberaſſe vt per talem modum ioannes occideretur.

19 ¶ Dubit.cur faciebat cenam in die natalis ſui. Rñ. Ly.ꝙ talis erat conſuetudo apud antiquos vt principes ꝛ in die natiuitatis ꝛ natalis imperij ſui cenam facerent.

20 ¶ Dub. ſi oēs principes antiqui ſic faciebant? Reſpon. Beda ꝛ Hier. ꝙ ſoli moꝛtalium. herodes ꝛ pharao leguntur diem natalis ſui gaudijs feſtiuis celebraſſe.

21 ¶ Dubitat.cur principibus etc. fecit cenam? Reſpond.ſanctus Uincen. vbi ſupra:quia iſtis ibi exiſtentibus facilius poterat decollare ioannem abſqꝫ ſeditione populi: cū iſti eſſent

principales in populo.

22 ¶ Dub. cur potius principibus galilee ꝙ aliarum prouinciarum? Reſpon. quod vt habetur Luce. iij. ipſe erat tetracha galilee.

23 ¶ Dub. ex quo patre nata erat filia herodiadis? Rn̄. Theo. ex philippo fratre herodis cuius herodias fuerat primo vxor.

24 ¶ Dubit. cur potius arguit ioānes herodem ꝙ herodiadē? Rn̄. Chryſoſt. qꝛ hic principalior erat ꝛ forſan legem iudeorum tenebat.

25 ¶ Dubitatur in quem locū intrauit filia herodiadis? Reſpon. quod in locum in quo fiebat cena.

26 ¶ Dubit. quō ſaltauit cum non deceat mulieres ſaltare? Rn̄. Lyra. qḋ ſaltauit. i. tripudiauit. ſ. prout fit in choreis cum ſonis.

27 ¶ Dubi. an liceat choreas ducere? Rn̄. ꝙ vt colligit̄ de cōſe. di. j. c. qui die. xlv. di. c. clericū. de conſe. di. v. c. nullus preſbyterorū. inſti. de iuſti. et iu. c. iuris pcepta. j. qō. j. ꝛ. xxiij. q. ſ. c. nulli. ꝛ. c. militare. de immunitate eccle. li. vj. c. decet. non lꝫ choreas ducere diebus feſtis tpe diuinorū officiorum: nec p maiori parte diei: nec eccleſiaſticis perſonis nec qn̄ inhoneſte fiūt: nec cū intentiōe libidinis: nec in loco ſacro nec ꝯtinue eas ducere: nec lꝫ his q̄ ſunt inſtabiles et q̄ cito ꝛ faciliter ruūt in libidinē: alias nō eſt peccatū mortale eas ducere.

28 ¶ Dub an inſpectio choreaꝝ ſit illicita? Rn̄. in hoc attēdit̄ intētio ꝓſpicientis: qꝛ ſi rōne libidinis ducentis in pctm̄ mortale proſpiciat peccabit mortaliter. ſi autem ſolū ratione recreationis peccabit venialiter.

29 ¶ Dubi. cur filia herodiadis ſaltauit? Rn̄. Lyra. ꝙ hoc fecit ex diſpoſitione matris ꝛ ipſius herodis.

30 ¶ Dub. quō puella ſaltādo placuit herodi ꝛc. R. ꝙ ille act9 ſaltatiōis propter quem delectatus fuit herodes ꝛ ſimul diſcumbentes placuit.

31 ¶ Dub. cur herodes iurauit puelle dare q̄cq̄d peteret? Rn̄. ſ. Vincen. in ſermo. hodier. qꝛ ſic cōuenerat cum herodiade: vt interficeret ioannes.

32 ¶ Dubita. cur dicit licet dimidium regni mei? Rn̄d. qḋ forte ne alij audientes poſt petitionē filie crederēt herodem conſcium fuiſſe petitiōis per filiam fiende.

33 ¶ Dubi. ad quid fuit inuentū iuramentum? Rn̄d. ſ. Tho. ij. ij. q. lxxxix. ar. j. ꝙ vt apoſtol9 dicit ad Hebre. vj. iuramentum ad confirmationē ordinatur. iurare igitur eſt deum in teſtē aſſumere: qui nec mentiri pōt: nec eum aliquid latet: ꝛ deum in teſtem aſſumere dicit̄ iurare qꝛ quaſi pro iure introductum eſt: vt qḋ ſub inuocatione diuini teſtimonij dicit̄ pro vero habeatur.

34 ¶ Dubit. quotuplex eſt iuramentū? Rn̄. qui ſupra. ꝙ duplex. ſ. aſſertoriū ꝛ eſt qn̄ diuinū teſtimoniū inducit̄ ad aſſerēduꝫ preſentia vel preterita aliud eſt iuramentū promiſſoriū. ꝛ eſt qn̄ inducit̄ diuinum teſtimoniū ad confirmandū aliquid futurum.

35 ¶ Dubita. quotuplex eſt modus iurandi? Reſpon. qui ſupra. quod duplex. Unus. ſ. per ſimplicem dei atteſtationem dicendo: per deū: vel mihi deus teſtis ſit: vel coram deo loquor. Aliud per execrationē dicēdo ita deus me adiuuet. vel ſi nō ſit verum ꝙ loquor deus me faciat mala morte interimi ꝛ huiuſmodi.

36 ¶ Dubi. an iurare ſit licitū? Rn̄. qui ſupra. ar. ij. ꝙ ſm ſe eſt licitum ꝛ honeſtum: qꝛ eſt introductum ex fide qua hoies credūt deū habere infallibileꝫ veritatē ꝛ vniuerſalē omniū cognitionē ꝛ prouiſionem: ꝛ etiaꝫ ex eius fine: quia introducitur ad iuſtificandum hoies ꝛ ad finiendū con-

troverſias: vt dicitur Hebreo.vi.
37 ¶ Dub. cur ergo dñs phibuit iurare Mat.v. Rñ. q. ŝ. q vt Augu. dicit in libro ɔtra mẽdaciũ ne .ſ. iurando ad facilitatẽ iurãdi perueniat: ⁊ ex facilitate ad conſuetudinẽ: ⁊ a conſuetudine in periurium decidatur.
38 ¶ Dub. an nunq̃ iurare ſit illicitũ? Rñ. q. ŝ. q ſic iuramento male vtendo .i. qñ ſine neceſſitate et cautela debita iurat: q̃m paruã reuerẽtiã hꝫ ad deũ qui eũ ex leui cauſa in teſtem inducit: q etiã nõ preſumeret de aliquo viro honeſto: ⁊ vt dictũ eſt imminet periculũ periurij: q: de facili homo in verbo delinquit ſm illud Jacobi.iij. ſiquis in verbo nõ offendit hic perfectus eſt vir: ⁊ Eccleſia. xxiij. iurationi non aſſueſcat os tuũ: multi enim caſus in illa.
39 ¶ Dub. que requirũtur vt quis iuramento bene vtat? Rñ. qui ſupra. ar.iij. q tria .ſ. iudicium diſcretionis ex parte iurantis: vt diſcrete iuret. Secundo veritas ex parte eius qđ iuramẽto firmat. Tertio iuſtitia: vt non ſit illicitum qđ iuratur. Judicio itaq careт iuramentũ in cautuꝫ: veritate iuramentũ mendax: ⁊ iuſtitia iuramentum iniquum ſiue illicituꝫ.
40 ¶ Dub. an iuramentũ ſit pp̄ter ſe appetendũ. Rñ. qui. ŝ. ar.v. qđ non: ſꝫ numeratur inter ea que ſunt huic vite neceſſaria: quibus indebite vtitur quicunq eis vtitur vltra terminos neceſſitatis.
41 ¶ Dub. q: videt qđ facere aliqd cũ iuramento ſit laudabilius q̃ facere ſine iuramento ſicut etiã facere aliquid cũ voto q̃ ſine? Rñ. q. ŝ. q alia eſt ratio de voto ⁊ de iuramẽto: q: p votũ aliqd in dei reuerentiã ordinamus. ſed iuramẽto ecõuerſo reuerẽtia diuini nominis aſſumitur ad proximi confirmationem.
42 ¶ Dubit. an liceat iurare per creaturas. Rñ. qui ſupra art.vi. quod iuramentum factum per ſimplicẽ cõteſtationem innititur diuine virtuti ſicut fides que eſt principaliter de deo ⁊ per ſe qui eſt ipſa veritas. ſecũdario autẽ de creaturis in quibus veritas fidei relucet ⁊ ſimiliter iuramentum principaliter refertur ad ipſum deum cuius teſtimoniuꝫ inuocatur. Secundario aũt aſſumitur ad iuramentũ aliqua creatura nõ ſecundũ ſe ſed quãtum in ea diuina veritas manifeſtatur ſicut iuram9 per euangeliũ .i. per deũ cuius veritas in euãgelio manifeſtatur. ⁊ per ſanctos q hãc veritatẽ crediderũt ⁊ obſeruauerũt. In iuramẽto aũt per execrationẽ inducit creatura aliqua vt in qua diuinũ iudiciũ exerceat: ⁊ ſic ſolet homo iurare per caput ſuũ aut per filiũ ſuũ aut per aliquã aliã rem quã diligit: ⁊ ſic apoſtolus iurauit.ij. Cho.i. Ego teſtem deum inuoco animam meam.
¶ Dub. an ſemp iuramentũ ſit obligatoriũ. R. qui. ŝ. ar.vij. q quicunq iurat aliqd ſe facturũ obligat ad id faciendum ad hoc quod veritas impleatur. Si tñ adſit iudicium diſcretionis .ſ. q talis res que debet fieri: ⁊ quam iurauit facere ſit in poteſtate ei9 qui iurat niſi forte q erat ei poſſibile qñ iurauit reddit ei impoſſibile per aliquem euentum puta cũ aliq̃s iurat ſe pecuniã ſoluturũ que ei poſtmodũ vi vel furto ſubtrahitur. tũc eñ vr̃ excuſat9 eſſe a faciendo q iurauit: lꝫ teneat facere qđ in ſe eſt: ſi etiã iuramẽto adſit iuſtitia: q: iuramẽtũ nõ eſt ſeruãdum in eo caſu quo eſt peccatum: vel boni impedimẽtũ. ſecundum enim Augu. vertitur eoruꝫ vergit in deteriorem exitum. 43
¶ Dub. quõ iuramentũ põt vergere in deteriorẽ exituꝫ. Rñd. q ſupra. qđ hoc põt cõtingere dupliciter. Uno 44

mō a principio ipſo quia eſt ſcd'm ſe malū ſicut cū q̄s iurat ſe patraturuꝫ adulterium ſiue q2 eſt maioris boni impeditiuū cū q̄s iurat ſe nō intraturū religionē: vel ꝙ nō fiet cleric9 aut ꝙ non accipiet prelationē in caſu quo expedit eū accipere: vel ſi q̄d aliud eſt huiuſmodi. huiuſmodi. eñ iuramenta a principio ſunt illicita. Alio mō ꝓpter aliquid qđ de nouo emerſerit qđ fuit impmeditatū: ſicut ptꝫ in hoc iuramēto. Herodis: q̄ iurauit puelle ſaltāti ſe daturuꝫ qđ petiſſet. hoc iuramentū poterat eſſe a ꝑncipio licitū intellecta: debita conditiōe. ſ. ſi peteret ꝙ dare deberet: ſꝫ impletio iuramenti fuit illicita.

45 ¶ Dub. an obſeruando iuramēta q̄ poſſunt vergere in deteriorē exitum ſit pctm̄. Rñ. qui. ſ. qđ eſt differētia in iſtis iuramentis quia ſi quis iurat ſe facturum aliquod peccatum: ⁊ peccat iurando: ⁊ iuramentuꝫ ſeruando. ſi quis autem iurat ſe nō facturum aliquod melius bonum qđ tamen facere nō tenet. peccat quidem iurando inqntum ponit obicē ſpūi ſancto qui eſt boni ꝓpoſiti inſpirator. nō tñ peccat iuramētū ſeruando: ſed multo meli9 facit ſi non ſeruat. qñ vero vergit in deteriorem exitū ꝓpter aliq̄d qđ de nouo emergit peccat obſeruādo. ſicut Ambro. dicit in. ſ. de offi. eſt contra officium nōnūq̄ꝫ ꝓmiſſum ſoluere iuramentum. ſicut Herodes qui necē Joannis preſtitit ne promiſſum negaret.

46 ¶ Dub. an ſi coact9 iurās aliq̄s ſe facturū obliget ad illud faciēdū. Rñ. q̄ ſupra ꝙ in tali iuramēto vna obligatio eſt qua obligat homini cui aliq̄d ꝓmittit: ⁊ talis obligatio tollit ꝑ coactionē: q2 ille q̄ viꝫ intulit hoc meret vt ei ꝓmiſſum non ſeruetur. Alia eſt obligatio qua q̄s deo obligat vt impleat qđ ꝑ nomē ei9 ꝓmiſit ⁊ talis obligatio non tollitur in foro cō ſcientie: q2 magis debet damnū tēporale ſuſtinere q̄ꝫ iuramentū violare. pōt tñ repetere in iudicio ꝙ ſoluit vel prelato denuntiare nō obſtante ꝙ cōtrariū iurauit: q2 tale iuramentū vergeret in deteriorē exitū eſſet enim cōtra iuſtitiam publicaꝫ.

¶ Du. an papa poſſit abſoluere ab huiuſmodi iuramētis coactis? Rñ. qui ſupra qđ Romani pōtifices vt habet extra de iureiurādo. c. verum ab huiuſmodi iuramētis homines abſoluerūt: nō quaſi decernētes huiuſmodi iuramenta nō eſſe obligatoria: ſꝫ quaſi huiuſmodi obligationes ex iuſta cauſa relaxantes. 47

¶ Dub. qūo obligat iurās aliquid agere videlꝫ an ſm intentionē iurātis: vel ei9 cui iurat. R. q̄. ſ. ꝙ qñ nō eſt eadē intētio iurātis ⁊ ei9 cui iuratur: ſi hoc proueniet ex dolo iurātis dꝫ iuramētū ſeruari ſm ſanū intellectū eius cui iuramentū preſtatur: q2 vt dicit Iſidor9 quacūꝙ arte verborū q̄s iuret: deus tñ q̄ conſcientie teſtis eſt ita accipit: ſicut ille cui iuratur intelligit: ⁊ qđ hoc intelligatur de doloſo iuramento patet per id qđ ſubditur: dupliciter reus fit qui ⁊ nomē dei inuanum aſſumit: ⁊ proximum dolo capit. Si aūt iurās dolū nō adhibet obligat ſm intentioneꝫ iurantis. Unde Greg. xxvi. mora. dicit Humane aures talia verba noſtra indicant: qualia foris ſonāt. Diuina vero iudicia talia foris audiūt qualia ex intimis proferunt. 48

¶ Dub. que eſt maior obligatio iuramenti vel voti? Rñ. qui ſupra. ar. viij. ꝙ votū ex ſui ratione magis eſt obligatorium quam iuramentum. 49

¶ Dub. an aliquis poſſit diſpēſare in iuramento. Rñd. qui. ſ. art. ix. qđ ſic: ſed talis diſpenſatio non ſe extēdit ad hoc qđ contra iuramentum 50

fiat: hoc enim eſt impoſſibile cũ obſeruatio iuramenti cadat ſub precepto diuino q̃d eſt indiſpenſabile: ſed ad hoc ſe extendit diſpenſatio iuramẽti vt quod ſub iuramento cadebat: ſub iuramento non cadat quaſi non exiſtens debita materia iuramenti. Materia autẽ iuramẽti aſſertorij ꝙ eſt de preterito vel preſenti in quandã neceſſitatẽ iã tranſit ꝛ immutabilis facta eſt. Et ideo diſpenſatio non fertur ad ipſum actũ iuramẽti: q2 directe eſſet cõtra preceptũ diuinũ: ſed materia iuramẽti promiſſorij eſt aliquid futurum ꝙ variari põt: ita. ſ. ꝙ in aliquo euẽtu põt eſſe illicitũ ꝛ nociuũ: ꝛ ꝑ cõſequens nõ eſſet debita materia iuramẽti. Et idõ diſpẽſari poteſt in iuramento promiſſorio: q2 talis diſpenſatio reſpicit materiã iuramenti: ꝛ nõ contrariatur ꝑcepto diuino de iuramenti obſeruatione.

51 ¶ Dub. an ſemꝑ requiratur diſpẽſatio in iuramentis q̃ aliquis non vult ſeruare? Rñ. qui ſupra. ꝙ quãdo id q̃d cadit ſub iuramẽto ꝓmiſſorio eſt peccatum ſicut cũ quis iurat ſe facturuꝫ homicidium tale nõ indiget diſpenſatione: ſed tenetur iurans tale iuramentũ non ſeruare. Aliquãdo vero id q̃d cadit ſub iuramento eſt maioris boni impedimentũ: ſicut cũ quis iurat ſe non intraturũ religionem et hoc licitum eſt ſeruare ꝛ non ſeruare nec etiã indiget diſpenſatione. Quãdoqꝫ aũt ſub tali iuramẽto promittitur aliquid quod eſt manifeſte licitum ꝛ vtile: ꝛ in tali iuramento non videtur habere locũ diſpẽſatio vel cõmutatio niſi aliq̃d melius occurrat ad cõmunẽ vtilitatẽ faciendi. Aliqñ vero aliquid ſub iuramẽto ꝓmittitur de quo dubium eſt vtrum ſit licitum vel illicitum proficuum vel nociuuꝫ aut ſimpliciter: aut in aliquo caſu: ꝛ in hoc poteſt fieri diſpenſatio.

¶ Dubi. quis in talibus iuramentis 52
poterit diſpẽſare? Rñd. qui ſupra. ꝙ in vltimo caſu ſupra immediate poſito quilibet ep̃s poteſt diſpẽſare: ſed qñ in iuramento promittitur aliquid manifeſte licitũ vel vtile: tunc in hoc ſolus papa diſpenſabit qui habet curam vniuerſalis eccleſie: vel abſolute relaxabit: ſicut vnicuiqꝫ pertinet irritare iuramentũ quod a ſibi ſubditis factum eſt circa ea que eius poteſtati ſubduntur. Sicut pater põt irritare iuramentum puelle. Et vir vxoris. vt dicitur nume. 30.

¶ Dubi. an is cui ꝓmittitur aliquid ꝑ
iuramentum poſſit illud remittere ꝛ 53
abſoluere a iuramento? Rñ. q̃ ſupra: ꝙ vel id q̃d alteri ꝓmittitur ſub iuramento ꝑtinet ad ipſius vtilitatẽ ſicut ꝓmiſſio pecuniarũ dandarũ vel huiuſmodi: ꝛ põt remittere ꝛ abſoluere: vel pertinet ad honorẽ dei vel ad vtilitatẽ aliorũ puta ſi aliq̃s iuramento promittat alicui ſe intraturũ religionẽ vel aliq̃d opus pietatis facturũ: ꝛ tũc ille cui iuratur non põt abſoluere ꝓmittentẽ: q2 ꝓmiſſio non eſt facta ei principaliter ſed deo niſi forte ſit interpoſita conditio ratione cuius poſſit: ſcꝫ ſi illi videbitur cui ꝓmittitur vel aliquid aliud.

¶ Dub. q̃ ꝑſone repelluntur a iura-
mento? Rñ. qui ſupra. ar. x. ꝙ pueri 54
repelluntur a iuramẽto ante annos pubertatis q̃ non coguntur iurare q2 nõ habent perfectũ vſum rõnis. ꝛ ſic nõ poſſunt ꝑſtare deo debitam reuerentiam iuramẽto. Itẽ ꝛ periuri: q2 ex retroactis ꝑſumitur ꝙ debitã reuerentiam iuramẽto non exhibebũt. Perſonis etiã magne dignitatis non cõuenit iurare ꝓpter q̃d dr̃. ij. q. iiij. c. ſi quis preſbyter: q̃d ſacerdotes ex leui cauſa iurare non debent: tamen pro aliqua neceſſitate vel magna vtilitate licitum eſt eis iurare.

55 ¶ Dubit. an iurans ꝙ non cōicabit
alicui aliqḋ experimentū ſibi cōica-
tum an teneat ſeruare iuramentum?
Reſpon. q̇ ſupra: quodlibet. xij. arti.
ij. ꝙ tale iuramentū eſt illicitum nec
ſeruandū: q2 eſt cōtra id qḋ eſt de ge-
nere bonorū: tñ in caſu ſeruare tenet.
Puta ſi ille vel alius ſufficiens medi
cus preſens eſſet ⁊ paratus eſſet cu-
rare: ⁊ vti illo experimento in ſalutē
corporalem aliorum.

56 ¶ Dub. qñ iuramentū dicit eſſe per
iuriū? Rñd. qui ſupra. ij. ij. q. lxxxviij.
ar. j. ꝙ vt dicit Hiero. omne iuramē
tum in quo deeſt veritas: vel iudiciū
aut iuſtitia dr̄ piuriū: nō tñ eodē ordi
ne. Sed primo ⁊ principaliter periu-
riū eſt qñ deeſt veritas. Secūdario
qñ deeſt iuſtitia: quocūq3 eñ mō qs
iurat illicitū ex hoc ipſo falſitatez in-
currit: q2 obligatus eſt ad hoc quod
cōtrariū faciat. Tertio modo quādo
deeſt iudiciū. q2 cum indiſcrete iurat
ex hoc ipſo periculoſe cōmittit falſi-
tatem incurrendi.

57 ¶ Dub. an oē periuriū ſit pctm̄. Rñ.
qui. ſ. ar. ij. ꝙ ſic: q2 eſt cōtra reueren-
tiā dei: ⁊ eſt pctm̄ religioni cōtrariuz
cuius eſt deo reuerentiam exhibere.

58 ¶ Dub. an periuriū ſit pctm̄ mortale
Rñ. qui ſupra. ar. iij. quod piuriū ex
ſui ratione eſt peccatum mortale.

59 ¶ Dub. an periuriū iocoſum ſit pec
catū mortale. Rñ. qui ſupra: ꝙ ſic et
ſic ioco ſe iurans non euitat diuinaz
irreuerentiam: ſed quantum ad ali-
quid magis auget.

60 ¶ Dubit. an iurans falſum ex lapſu
lingue peccet mortaliter. Rñ. qui ſu-
pra. ꝙ ſic iurans aut aduertit ſe iura
re ⁊ falſum eſſe quod iurat: ⁊ ſic non
excuſatur a peccato mortali. Si autē
hoc non aduertat non videtur habe
re intentionem iurandi. ⁊ ideo a cri-
mine periurij excuſatur.

61 ¶ Dub. an exigens iuramentum ab
eo quez ſcit periurare debere peccet
mortaliter? Rñd. qui ſupra. ar. iiij. qḋ
in hoc eſt diſtinguendū: q2 aut exigit
ratione officij tanꝗ̄ perſona publi-
ca ad petitionē alterius ſm ꝙ exigit
ordo iuris: ⁊ ſic non peccat ſiue ſciat
eū deierare deberet ſiue nō: aut exigit
tanꝗ̄ priuata pſona: ⁊ tūc diſtinguē-
dū eſt: aut neſcit eū iuraturū falſum.
⁊ ſic nō peccat mortaliter. Tamē eſt
quedā humana tentatio: q2 ſcz pce-
dit ex quadā infirmitate qua hō du
bitat verū eſſe dicturū ſi aūt ſcit eum
feciſſe contrariū eius ꝙ iurat ⁊ cogit
eum iurare homicida eſt. Ille enim
de ſuo periurio ſe interimit: ſed iſte
manum interficiens impreſſit.

¶ Dub. cur puella non petijt ſtatim 62
facta promiſſione abſq3 cōſulere ma
trem? Reſpon. quod credendum eſt
eam premonitaz fuiſſe a matre vt ni
hil peteret ſe inſcia.

¶ Dubit. an mater eſſet in cōuiuio 63
cum alijs? Rñd. ſanctus Uincen. ꝙ
non ſed a. ibi comedebat.

¶ Dubi. cur mater non conſuluit vt 64
ſaltem expectaret petere vſq3 quo cō
uiuium eſſet finitum? Rñ. Theophi-
lus. ꝙ quia timebat ne herodes re-
ſipiſceret: ⁊ etiam vt haberet fauo-
rem conuiuarum qui hoc perſuade-
rent herodi.

¶ Dub. cur non conſuluit ꝙ peteret 65
totum corpus. Rñ. q2 ſolū querebat
eius mortem: ⁊ abſciſſo capite habe-
bat intentum finem.

¶ Dubi. cur nō conſuluit vt peteret 66
interfici Joannem baptiſtā. Rñd. ꝙ
implicite illud petebat ſed honeſtio-
ribus verbis.

¶ Dubi. an vere contriſtatus fuerit 67
herodes. Rñ. Magiſter hiſto. ſcho.
ꝙ nō ſed ſimulabat ſe contriſtatum.

¶ Dub. cur dicit ꝓpter ſimul diſcum 68
bentes. Rñ. Bed. quia volebat eos
ſceleris ſui eſſe conſortes.

69 ¶ Dub. quõ fuiſſet cõtriſtata puella ſi non dediſſet ſibi caput Joannis? R̃n. quia videret fuiſſe deluſa cũ ſibi promiſſa non fuiſſent adimpleta.
70 ¶ Du. qd eſt ſpiculator? R̃n. Theophilus ꝙ eſt carnifex qui conſtituitur ad homines interficiendum.
71 ¶ Dubita. cur herodes non dedit puelle Joanem viuum. R̃n. quod nõ quietaſſet puellam que ſolum caput petierat vt moreretur.
72 ¶ Dubi. cur non precepit amputari caput ſed ſolum afferri. R̃n. quia nõ poterat afferri caput niſi prius amputaretur.
73 ¶ Dubi. cur voluit vt decollaret in carcere? Reſpond. q: timebat ne forte ſeditio oriretur: vt non permitteretur occidi: vel ne ſi vidiſſet eum compaſſus ei fuiſſet ⁊ pepercisſet eidem mortem.
74 ¶ Dubi. an Joannes moriens pro veritate fuerit martyr. R̃nd. ſanctus Tho. ij. ij. q. cxxiiij. art. v. ꝙ eius martyrium celebratur per eccleſiam: vt patet in ſolennitate hodierna: ⁊ in oratione dicitur ſancti Joannis baptiſte ⁊ martyris tui. Item in hymno ſue natiuitatis cantatur ſic. Prepotens martyr. ⁊ ita dicendum eſt ꝙ vere fuit martyr.
75 ¶ Dub. quid eſt diſcus? R̃n. Magiſter hiſto. ſcho. ꝙ diſcus dicitur vas rotundum deſuper valde extenſum. Unde ⁊ dapifer diſcoferus dicitur aliquando menſa ſuperior. aliquando mappa que menſale dicitur appellantur diſcus. Unde ⁊ animalia dicuntur apparuiſſe petro in diſco: ꝙ alibi liber actuum Apoſtolorum vocat lintheum.
76 ¶ Dub. an herodes herodias et puella commiſerunt graue ſcelus in morte Joãnis. R̃n. Rem̃ dicẽs legimus in Romana hiſt. flaminium ducẽ romanorũ ꝙ accubanti iuxta meretricule que nunꝙ vidiſſe ſe diceret hominem decollatum: accenſus ſit vt reus quidam capitalis criminein conuiuio truncaretur. a cenſoribus pulſum curia ꝙ epulas ſanguine cõmiſcuerit ⁊ mortem quãuis noxij hominis in alterius delitias preſtiterit vt libido ⁊ homicidium pariter miſcerentur: quanto ſceleratic. Herodes ⁊ herodias: ac puella que ſaltauit pretium petijt caput prophete vt haberent in poteſtate linguam que illicitas nuptias arguebat.
¶ Dub. quid actum extitit de capite Joãnis? R̃n. Lyr. qd primo allatũ eſt eſt in preſentia herodis. Poſtea in hieruſalẽ. Et poſt in acquitaneã apd engoliſticũ nunc autẽ dicit eſſe ambianis. Me vero exiſtente rome tẽporibus Sixti. iiij. ⁊ Innocentij ſui ſucceſſoris dicebat eſſe ⁊ oſtendebatur in monaſterio ſancti Silueſtri qd fuit conſtructũ in illo loco in quo ſanctus Silueſter ligauit draconem: ⁊ ibi habitant moniales. 77
¶ Dubit. quid actum eſt de corpore eius? R̃n. quod primo diſcipuli eius ſepelierunt ipſum: vt dicit Magi. hiſto. ſcho. in Sebaſte vrbe paleſtine cuius oſſa poſtmodum tempore Juliani apoſtate diſperſa ſunt et cremata: ⁊ etiam cinis diſperſus qui tamen poſt collectus nunc requieſcit in ciuitate Januenſis cum maximo honore ⁊ reuerentia ⁊ contra procellas maris proceſſionaliter defertur deuoto illo populo comitante contra mare: ⁊ ſtatim eius fluctus quieſcunt dicitur tamen ꝙ digitus quo chriſtum demonſtrauit non potuit comburi: quem poſt beata Tecla vltra alpes detulit: ⁊ dicitur eſſe in eccleſia Mauritanie: alias beati Mauritij. 78
¶ Dubitatur quid fecit herodias de capite Joannis quando puella 79

illud ſibi dedit? Reſpondet ſanctus Uincentius: q̄ caute illud in pariete palatii infodit timens ne ſi ſepeliret cū corpore reſurgeret Joannes.

80 Dubi. an Joannes aliquid mali geſſerit: vt ita ignominioſa morte: et propter ſaltum vnius puelle interficeretur? Reſpondet Gregorius tertio libro moralium dicens. Sed quādo ille vel in cibo peccauit qui locuſtas ſolummodo ⁊ mel ſilueſtre comedit: q̄ſi conuerſatione ſua offendere potuit qui de heremo nō receſſit.

81 Dubita. cur deus ſic eum viriliter mori permiſit cuius vita tam ſancta fuit? Reſpon. qui ſupra. quoniam idcirco ſic permittit in infimis quia videt quomodo remuneret in ſummis ⁊ vſq̄ foras ad deſpecta deijcit: quia intus vſq̄ ad incomprehenſibilia perducit.

82 Dubi. an Herodes. Herodias ⁊ puella de hoc ſcelere fuerint puniti? Reſpon. Magiſter hiſto. ſcho. allegans Joſephum q̄ Herodes tradētibus iudeis ab exercitu Arethe regis victus fuit: ⁊ vt dicit ſctūs Uincentius in ſermone hodierno: ab imperatore poſtmodum miſſus fuit in exilium ⁊ ibidem miſerabiliter vitā finiuit. Herodias autem cum ſemel caput Joannis teneret: ⁊ ei gaudens plurimū inſultaret ſicut conſueuerat dicens. He Joannes vos voluiſtis me ſeparare ab herode: ſed ego abſtuli vobis vitam ⁊ caput a corpore: diuino nutu caput in eius faciem inſufflauit: ⁊ illa miſera protinus expirauit. Puella vero cum ſuper glaciem tripudiaret glacie reſoluta ſtatim ſubmerſa fuit: ⁊ in inferno ſepulta.

83 Dubita. qui fuerunt illi diſcipuli qui ſepelierunt corpus? Reſpond. Hierony. quod ipſius Joannis et ſaluatoris diſcipulos itelligere poſſumus: nam diſcipuli Joannis poſtmodum effecti ſunt diſcipuli chriſti. Nomina vero eorum non deſcribuntur.

Allegorice.

(Herodes) populus eſt iudeorū (qui habet vxorem) ſcilicet inanem gloriam: (cuius filia ſaltat) mouetur etiam nunc circa iudeos: ſcilicet falſus intellectus ſcripturarum (decapitauerunt ſiquidem Joannem eos redarguentem) id eſt verbum propheticum: ⁊ ſine capite chriſto habent eum (caput datur puelle) id eſt chriſtus praue voluntati iudeorum: ⁊ eidem inſultant ſi filius dei es deſcende de cruce (corpus Joannis ſepelitur) id eſt litera humata tegitur (caput in diſco collocatur). i. ſpūs in altari honoratur ⁊ ſumitur.

Tropologice.

Inſtruimur vt fraterna correctione arguamus publica peccata: nec ob hoc mortem timeamus. Item vt adulteria ⁊ inceſtus non committamus nec alicui inſidiemur: ⁊ quod viros ſanctos honoremus: nec extra neceſſitatem iuremus: in turpiq̄ iuramento decretum mutemus nec ficti ſimus homicidiaq̄ declinemus: nec de morte cuiuſq̄ gaudeamus: ſed cadauera ſepulture mandemus.

Anagogice.

Contemplemur qua refulget gloria ſanctiſſimus Baptiſta Joānes propheta ⁊ pluſq̄ propheta qui viā domino preparauit. Quo nemo maior inter natos mulierum ſurrexit: q̄ tanta paſſus eſt et propter mulierculas in conuiuio interfectus martyrio virginitate ac doctrina preclarus: vox verbi: qui nunc trina redimitus corona: quem digito mortalem demonſtrauit: clara intue-

tur viſione immortalem regem: ſcilʒ ſanctorum dico chriſtum ieſum dominum noſtrum decoratus beatitudinis ſtola: ꝛ in eternum cum chriſto regnaturus: qui eum cuius precurſor extitit pro me miſerabili exorare dignetur peccatore.

¶ In natiuitate ſemper virginis Marie.

¶ Liber generatiõis Jeſu chriſti filij Dauid. Matthei. i. c.

¶ Quibus temporibus nati fuerint in hec generalogia deſcripti: p maiori parte vetus teſtamẽtũ demõſtrat maxime vſq ad tranſmigrationem babylonis.

¶ Hiſtorice aũt nõ exponiť.

Erunt tamen ſoluenda dubia.

1 ¶ Dubi. cur Matthe9 deſcribit xp̃i generationẽ ſm carnem: ꝛ Joannes ſm diuinitateʒ? Rñ. Chryſo. qꝛ Matthens iudei euangelium ſcripſit: quibus ſuperfluum erat exponere diuinitatis naturã quam cognoſcebant: ſed neceſſariuʒ erat eis myſteriũ incarnationis exponere: ſed Joannes gentilibus euangeliũ ſcripſit qui non agnoſcebant ſi de9 filiũ habet: ideo neceſſariũ fuit illis primũ oſtendere qꝛ eſt filius dei deus. Deinde qꝛ carnem ſuſcepit.

2 ¶ Dubit. cur hoc euãgeliũ vocatur liber generationis ieſu xp̃i: cuʒ eius gñatio partuã huius libri contineat particulã? Rñd. Rabanus. ꝙ cõſuetudo hebreorum eſt vt voluminibus ex eorũ principijs imponant nomina vt eſt liber Geneſis.

3 ¶ Dub. qꝛ hic nõ videtur eſſe perfectus ſenſus cũ nullum ſit verbum principale. Reſpond. glo. ꝙ planior ſenſus ꝛ hic eſt liber generationis: ſʒ hic eſt mos i multis vt viſio Eſaie propheete ſubaudi. hec eſt.

¶ Dubita. cum hic multe enarranť generatiões cur dicit in ſingulari. Liber generationis? Rñ. Glo. qꝛ ꝓpter xp̃i gñationẽ ceterꝫ hic iducũť. 4

¶ Dub. cur dicit ieſu xp̃i? Rñd. Remigius qꝛ nouerat ſcriptum eſſe. Liber generationis ade: ꝛ ad exorſus eſt: ꝛ t opponeret librũ libro. Adam nouũ ade veteri: qꝛ oĩa ꝑ iſtum ſunt reſtaurataq̃ ꝑ illũ fuerant corrupta. 5

¶ Dubi. quõ põt euãgeliſta chriſti enarrare generationẽ: cũ Eſa. liij. c. dicatur generationẽ ei9 q̃s enarrabit. Reſpon. Hiero. ꝙ Eſaias de generatione diuinitatis loquitur: ſed Mattheus de humanitatis generatione. Et ſanct9 Tho. iij. par. q. xxxi. ar. iij. dicit ꝙ mattheus nõ explicat modũ incarnationis: qꝛ hoc etiam eſt ineffabile: ſed ennumerat patres ex q̃bus xp̃s ſecũdum carnẽ ꝓceſſit. 6

¶ Dubi cur dicit Jeſu? Rñd. Lyra. ꝙ ieſus eſt nomen perſone. 7

¶ Dub. cur dicit chriſti. Re. q̃ ſupra qꝛ eſt nomen nature ſignificat enim duplicẽ naturaʒ in vno ſuppoſito. ſ. diuinam ꝛ humanam. 8

¶ Dub. cur. xp̃s. potius dicitur eſſe fili9 Dauid ꝛ abrahe q̃ Noe iſaac ꝛ ade? Reſpon. ſanct9 Tho. iij. part. q. xxxi. art. ij. ꝙ ad hos repromiſſio de chriſto facta eſt ſpecialiter. Dictũ eſt enim abrahe Geñ. xxij. Benedicentur in ſemine tuo omnes gentes terre. quod apoſtolus de xp̃o exponit ad Gala. iij. Et ad dauid dictum eſt. De fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. ps. cxxi. Unde ꝛ iudei vt regem honorifice ſuſcipientes dicebant. Oſanna filio Dauid. Matthei. xxj. 9

¶ Dubitať cur preponiť hic Dauid Abrahe: cũ abrahaʒ fuerit ante dauid. R. Hiero. in hom. i. ꝙ eſt ordo prepoſterus ſed neceſſario cõmuta- 10

tus: ſi enim primū poſuiſſet abrahā
et poſtca Dauid rurſus ei repetēdus
fuerat Abraham vt generationis
ſeries texeretur.
11 ¶ Dub. cur potius incipit ab Abra
ham ꝙ ab Aduam? rñ. Augu. ſuper
Luc. ꝙ prior Abraham meruit fidei
teſtimoniū: qꝛ credidit deo et reputa
tum eſt ei ad iuſtitiam.
12 ¶ Dubit. cur nō dicit: Abraham ge
nuit Iſmael et Iſaac. et Iſaac ge
nuit Eſau et Jacob. Sicut dr Jacob
aūt genuit Judā et fratres ei9? reſpō.
glo. quia Iſmael et Eſau nō pmā
ſerunt in cultu vni9 dei. Fratres vo
iude in populo ſunt ꝯputati et fuerūt
patres pp̄li iſraelitici: vt dicit Lyra.
et ab eis. xij. trib9 iſrael nominātur.
13 ¶ Dub. cur non noiat fratres iude:
ſicut eius filios. ſ. phares et zaram.
reſp. ſan. Tho. iij. pa. q. xxxij. ar. iij.
qm̄ multi fres inde ex ancillis nati
fuerūt. Phares aūt et zaram ſimul
noiantur: vt dicit Ambro. ſup Luc.
qꝛ p eos gemina deſcribit gratia po
puloꝝ. Una ſꝫ legē que ſignificatur
per zaram. Et altera ſm̄ fidem que
ſignatur per phares.
14 ¶ Dubi. cur potius ergo nominat
Judam ex nomine ꝙ fratres? reſpō.
quia ex eo proceſſit chriſtus: et non
ex fratribus. vt dicit glo.
15 ¶ Dubit. cur tm̄ quatuor nominan
tur mulieres. ſ. Thamar: Ruth: Ra
ab et vxor Urie. reſpon. Hiero. ſuper
Matthe. ꝙ in genealogia ſaluato
ris nulla ſanctarū aſſumitur mulie
rum ſed quas ſcriptura rephēdit: vt
qui propter peccatores venerat de
peccatricibus naſcens omnium pec
cata deleret. Unde ponit Thamar
que reprehenditur de ſocerino con
cubitu: et Raab que fuit meretrix: et
Ruth q̄ fuit alienigena: et vxor Urie
que fuit adultera.
16 ¶ Dubi. cur nō noiauit Berſabee
pprio noie? Rñ. ſ. Tho. iij. part. q.
xxxj. ar. iij. ꝙ ppter pctm̄ ipſi9: q̄ fuit
adulterij et homicidij conſcia: tum
etiā vt nominato viro peccatū Da
uid ad memoriam reuocetur.
¶ Dubi. cur lucas ī genealogia non 17
facit mentionem de iſtis mulierib9
rñd. ſ. Tho. iij. par. q. xxxj. arti. iij. qꝛ
Lucas xpm deſignare intendit vt
peccatoꝝ expiatorem. Ideo talium
mulierū mentionem non facit.
¶ Dubita. que fuit iſta. Raab. reſp. 18
Chryſoſt. ſup Matth. ꝙ dicit fuiſſe
raab meretrix de hierico que ſuſce
pit exploratores filioꝝ iſrael: quam
Salomō q̄ erat nobilis inter filios
iſrael de tribu iuda et fili9 principis
quia vidit eam ſic fidelem quaſi ma
gnam aliquam conſtitutam meruit
accipere in vxorem.
¶ Dub. cur Booz acceperit in vxo 19
Ruth. que erat moabitidis? rñd. qui
ſupra qꝛ ruth deos patrū ſuorum re
pulit et deum viuentē elegit et Booz
pro merito fidei ſue illā accepit vxo
rem vt ex coniugio tali ſanctificato
genus naſceretur regale. 20
¶ Dub. cur ſolus dauid noiat rex?
reſpon. remigi9. ꝙ vt oſtendat ipſus
primū fuiſſe regem in tribu iuda. 21
¶ Dub. cur dicit genuit dauid regē
cū non fuerit genit9 rex: ſꝫ poſt fact9
rñd. ꝙ ly. regem non refertur ad il
lud verbum genuit: ſed ſolum ad da
uid vt ſit ſenſus. Ieſſe genuit dauid
qui poſt modum fuit rex.
¶ Du. cū pater dauid vocaret Iſai 22
vt hr. j. Reg. xvj. cur. dr fili9 ieſſe rñ.
Glo. ꝙ pater dauid binomi9 fuit: qꝛ
vocatus eſt Iſai et ieſſe.
¶ Dubi. cur ergo euāgeliſta potius 23
noiat ieſſe ꝙ iſai? Rñ. Glo. qꝛ Iſa. xj.
non vocat eum iſai ſed ieſſe dicens
Egredietur virga de radice ieſſe: vt
oſtenderet illam prophetiā cōplerā
eſſe in ſemp virgine Maria et Chry

ſoſto. Ideo etiā euangeliſta non vocat eum iſai: ſed ieſſe.

24 ¶ Dubit. q2 Luce. iij. dicitur. ꝙ xp̄s deſcendit a Dauid per nathā filiū Dauid. Et hic Matt. dicit ꝙ deſcēdit per Salomonē: ⁊ ſic videt̄ cōtrarietas? Rn̄d. Lyr. ꝙ ideo Lucas deſcribit xp̄m deſcendere ꝑ nathan: q2 licet oēs ſapiētes hebreoꝝ cōcorditer tenerent xp̄m debere deſcēdere de Dauid: tñ aliqui eoꝝ opinabantur ꝙ deſcenderet ab eo per nathā ꝓpter excellētiā ſue ſanctitatis. ⁊ ꝓphetie. Alij vero per ſalomonē propter dignitatē regiā ⁊ ſue excellētiā ſapientie: ſm̄ veritatē aūt deſcendit per vtrūq. Aliter tamē per ſalomonem deſcendit ſecundū lineam naturalis generationis. per nathā vero ſm̄ lineā legalis generationis. q2 nathā fuit filius dauid adoptatiu9 Et ipſeph q̄ ponit̄ immediate poſt xp̄m aſcendendo fuit filius adoptiuus Hely ſeu legalis: nam nathā ⁊ mathat deſcēderunt a dauid: ſ3 mathat per nathan filiū dauid adoptiuum Mathā aūt per Salomonē. et iſti duo mathat ⁊ nathā habuerunt vnam vxorē ſucceſſiue que dicta eſt ieſcha ⁊ iſta a nathā cōcepit iacob ⁊ a Mathat hely: ita ꝙ hely ⁊ iacob fuerūt fratres vterini: ſ3 a duobus fratribus a dauid diuerſimode deſcendentibus. Hely aūt vxore habita mortu9 eſt ſine ſemine. Et ideo iacob frater accepit vxorē fratris ſui vt ei ſuſcitaret ſemē: ⁊ genuit ioſeph: ita quod ioſeph fuit fili9 naturalis ſ̄ri9 iacob: ⁊ ſic accepit eū hic Matt. fuit aūt filius hely legalis ⁊ ſic accepit eum in genealogia Lucas.

25 ¶ Dubi. q2 iiij. Reg. viij. dr̄ ꝙ ioram genuit ochoziā. ⁊ hic Matth. dicit ꝙ ioraз genuit oziam ergo videtur ꝙ nō bene deſcribat genealogiā ſaluatoris? Rn̄. ſ. Tho. iij. p. q. xxxi. art. iiij. ꝙ ſicut dicit hiero. ſup. Matt. Jorā rex generi ſe īmiſcuerat impiiſſime hiezabel: idcirco vſq ad quartā generationē ei9 memoria tollit̄ ne in ſancte natiuitatis ordinē poneret.

26 ¶ Dub. q2 aliqui alij reges etiā fuerant peccatores: ſed tñ propter hoc non precludunt̄ a genelogia? Rn̄d. qui. d. ꝙ illoꝝ non fuit continua impietas. Nam vt dicit̄ in lib. queſtionum no. ⁊ vete. teſtamēti. Salomon merito patris ſui remiſſus in regno eſt? Roboā merito Aſab filij ſui. Horum autem trium cōtinuauit impietas ſcilicet filij ⁊ nepotum.

27 ¶ Dub. q2 iiij. Reg. xxiij. c. Joachiз fuit rex: ⁊ tñ non ponit̄ hic a Matt. Rn̄. Chryſoſt. ſuper Matth. ꝙ ideo ſublatus eſt de numero regum: quia nō populus dei cōſtituerat eum in regem ſed ꝓ pharao per potentiam.

28 ¶ Dubit. q2 cum ieconias ⁊ fratres eius nati fuerūt ante tranſmigrationem babylonis: cur euāgeliſta dicit eos natos in ipſa tranſmigratiōe? Rn̄. Ly. ꝙ q2 tūc imminebat captiuitas babylonis: ideo dicuntur geniti in tranſmigratione babylonis.

29 ¶ Dubit. cur nominant̄ in hac genealogia fratres ieconie: cū fratres alioꝝ regum non nominent̄? Rn̄. ſ. Tho. vbi. ſ. q2 oēs fratres ieconie regnauerūt diuerſis tp̄ib9 qđ in alijs regibus nō acciderat: vel q2 eorum ſimilis fuit ⁊ iniquitas ⁊ miſeria.

30 ¶ Dubitatur quia. j. ꝑalipo. iij. dicit̄ ꝙ ieconias genuit ſalathiel et phadaia: ⁊ phadaia genuit zorobabel? Rn̄. Gl. ꝙ multa i ꝑalipomenon vitio ſcriptoꝝ ſunt deprauata.

31 ¶ Dubita. q2 cum de abiud vſq ad ioſeph nihil in ſcriptura ſacra reperiatur quomodo euāgeliſta potuit texere genealogie ſeriē vſq ad xp̄m. Rn̄. Lyra. poſt glo. ꝙ fuerūt aliqui ſtudioſi apud iudeos qui genealo-

gias a dauid deſcēdētes diligētiſſi-
meſcripſerūt ꝑpter xp̄m quē expe-
ctabāt a dauid deſcē. ere. ⁊ ibi mat-
theus potuit reperire: vel dicēdum
ꝙ mattheus habuit ꝑ reuelationē.
32 ¶ Dubit. cum xp̄s non fuerit filius
ioſeph: cur genealogia terminatur
in ipſo ioſeph dum dicit. Jacob au-
tem genuit ioſeph virum Marie?
Rn̄. Hiero. ꝙ non eſt cōſuetudinis
ſcripturarū vt mulierū in generatio
nibus ordo texatur. Deinde ex vna
tribu fuiſſe ioſeph ⁊ mariā. Unde
ex lege eam accipere cogebatur vt
propinquam.
33 ¶ Dubi. q2 nō dicit hic qꝺ Maria
fuerit de cognatione dauid? Rn̄d.
Augu. contra Fauſtū dicens. Nos
ergo credimus etiā mariā fuiſſe in
cognatione dauid: q2 eis ſcripturis
credimus que vtrūqꝫ dicūt. Et xp̄m
ex ſemine dauid ſcd̄m carnē: ⁊ eius
matrem Mariam: nō cum viro con
cumbendo: ſed virginem.

☞ Allegorice.

¶ (Qꝺ ab Abraham per interme-
dios peruenit ad generationē xp̄i)
ſignificat ꝙ a v̄tute fidei que eſt fun-
damentum ⁊ mater omniū virtutū:
ſicut Abraham qui credidit deo: et
fuit pater multarū gentium: perue-
nitur ad ſalutē qui eſt ieſus qui in-
terpretatur ſaluator.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur: vt ſi volumus ieſum
concipere: ſimus iuſti ſicut Abrahā:
⁊ quatenus deum offendamus peni
teamus ſicut Dauid ⁊ ceteri qui pec
cauerūt ex hac genealogia: nec diffi
damus ſi ſimus pauperes viles et
abiecti: q2 non eſt perſonarum acce
ptor deus: ſed in genealogia ponū-
tur patriarche duces reges: ⁊ priua
te perſone ac paupꝫres.

☞ Anagogice.

¶ Contemplemur virgam ieſſe ſem
per virginem Mariā: ⁊ florem hu-
ius radicis ieſum xp̄m. De quibus
cantat eccleſia. Stirps ieſſe virgam
produxit: virgaqꝫ florē. ⁊ ſuper hunc
florē requieſcit ſpiritus almus Uir-
go dei genitrix virga eſt: flos filius
eius quemadmodum in illa celeſti
gloria in qua triumphos bellici cer
taminis aduerſus principem mun-
di huius reportarunt gaudent ⁊ re-
gnant omnes ſancti cum chriſto in
eternum ⁊ in ſeculum ſeculi.

¶ In exaltatiōe ſancte cru.

Nūc iudicium eſt mūdi. Finis vt
filij lucis querē ſabbato an̄ palmas.

¶ In vigilia ſancti Mat-
thei apoſtoli ⁊ euangeliſte.

Uidit ieſus publicanū nomine
leui. Luc. v. cap.

Hiſtoria hui9 euāgelij facta eſt
anno xp̄i. 31. die. ix. Julij i die lune.

☞ Hiſtorice.

¶ Publicanum quēdam leui nomi
ne dominus intuēs theloneo lucris
intentum vt ſe ſequeretur iuſſit: qui
leto iuſſa perficiens: animo: oibus
que poſſidebat renūtians eum imi-
tatus eſt: opulento aūt ei a leui exhi
bito conuiuio dum cū plurima pu-
blicanorum turba ceterorūqꝫ diſcū-
beret. Phariſeorꝫ quidā ac ſcribarꝫ
ob eius ſuſcitabātur diſcipulis: cur
talibus cū perſonis ederent? Rn̄dit
autem dn̄s nequaꝗ̄ ſanos indigere
medico: ſed morbo grauati ſeqꝫ mi-
nime iuſtos vt vocaret aduenīſſe:
ſed delinquentes vt peniterent.

Nunc ad dubia diluci-
dāda me conuertens.
¶ Dub. vnde exiuit Je-
ſus? Rn̄. quod ex textu
euangelij immediate:
ante iſtud euange. habetur qꝺ exijt
de domo in qua ſanauerat parali-

ticum demiſſum p tectum.

2 ¶ Dub. cur Lucas vocat Mattheū leui. Rñ. Beda: ꝙ Lucas ⁊ Marcꝰ ꝑpter honorē euāgeliſte nomē tacent vulgatum.

3 ¶ Dubit. cur Matthēꝰ in euāgelio ſuo noīat ſe Mattheū. Mat. ix. R. q.ſ. qđ q: ſcriptū eſt iuſtꝰ accuſator ſui eſt ī pncipio ſermonis Mattheū ſe ⁊ publicanū noīat vt oſtēdat legētibus nullū debere cōuerſum de ſalute diffidere: cū ipſe de publicano in apłm de thelonearío in euāgeliſtā ſit repēte mutatus.

4 ¶ Dub. de q̄ ciuitate vocauit Mattheū? Rñ. Lyra. ꝙ de capharnaum.

5 ¶ Dub. qđ eſt ſedere ad theloneū? Rñ. glo. qđ in domo vbi vectigalia congregantur.

6 ¶ Dubi. cur ſedebat? Rñ. Landulphus de vita xpi. ſedebat. i. ꝑtinaci animo lucris inhiabat.

7 ¶ Dub. quo volebat dñs vt eum ſequeretur? Rñd. Ambro. ſup Lucā ꝙ ſequi iubet nō corporis greſſu: ſed mētis affectu.

8 ¶ Dub. cur non vocauit dñs Mattheū qñ vocauit Petrū ⁊ ſocios. Reſpon. Chriſoſto. qm̄ durius adhuc diſpoſitus erat.

9 ¶ Dub. quō poſt mollificatus fuit. Reſpōd. qui ſupra. quia famam xpi audierat ⁊ miracula.

10 ¶ Dub. cur nō dicit de oībus apoſtolis quādo fuerunt vocati? Rñd. Chriſo. in homil. ꝙ ſolū de piſcatoribꝰ ⁊ thelonearío fit mētio: q: nec thelonei offō eſt aliqd deteriꝰ: nec piſcatione vilius.

11 ¶ Dub. quia non videtur veriſimile ꝙ Matthēꝰ ita cito ad vnā vocē ſecutus fuerit dominum? Reſpon. Hierony. qđ maieſtas diuinitatis occulta que etiam in facie refulgebat humana videntes ad ſe trahere poterat in pmo aſpectu quocunq volebat.

12 ¶ Dubit. ſi Matthꝰ reliqt oīa quō poſt fecit cōuiuiu3. Reſpon. ſanctꝰ Vincē. in ſermōe hodierno: ꝙ poſtq̄ omnia reſtituit: remanſit ſibi domus: ⁊ aliq ua moneta de bono iuſto: ⁊ de his fecit chriſto magnum conuiuium.

13 ¶ Dubit. quid eſt conuiuium? Reſpond Catholicon. qđ eſt lauta comeſtio ⁊ magna.

14 ¶ Dub. an Mattheus fuerit nunc ſolū vocatus a dño. Rñ. Aug. de cō cōſ. euange. qđ Lucas cōmemorat duodecim electos quos ⁊ apoſtolos nominauit fuiſſe in monte et ſic Mattheus fuit inter illos.

15 ¶ Dub. ad qđ venit turba illa publicanorū ad cōuiuiū? Rñ. Chriſo. in homi. ꝙ Matthēꝰ q: erāt eiuſdē artis eos conuocauit.

16 ¶ Dub. cur murmurabant ſcribe ⁊ phariſei. Rñd. Chriſo. quia inuidebant chriſto ⁊ volebant ab eo diſcipulos ſeparare.

17 ¶ Dub. an xp̄s benefaceret mādūcando cū publicanis? Rñ. q.ſ. ꝙ ſic q: xp̄s quodlibet genus remedij exhibebat ꝑpter vtilitatē ſequentem more medici qui niſi tāgeret ſanie non liberaret a morbo.

18 ¶ Dub. q: Lucas dicit ꝙ murmurabant ꝙ diſcipuli xpi māducabāt cū publicanis. ⁊ Matthēꝰ ⁊ Marcus dicūt ꝙ murmurabāt ꝙ xp̄s māducabat cū illis. Rñ. Aug. de cōſenſu euāge. q: ꝙ diſcipuli cū publicanis ⁊ peccatoribꝰ māducabāt ꝑ ut dicit Matthēꝰ ⁊ Marcꝰ. Magiſtro magis obijciebat quē ſectādo imitabātur. Una ergo ſnīa eſt tanto melius inſinuata: quibuſdā verbis manēte veritate variata.

19 ¶ Dub. cū phariſei non loquerentur xp̄s ſed diſcipuli: cur xp̄s reſpōdit? Reſpon. ſanctus Vincen. in ſer

mone: ꝙ q2 magis sibi obijciebatur ꝗ̄ discipulis.

20 ¶ Dub. q2 videt ꝙ sani etiā egeāt medico ꝑpter cōseruationē sanitatis: R̄n. ꝙ ⁊ si ꝑpter cōseruationez egeant: nō t̄n sic egent vt infirmi q vexantur ab infirmitate.

21 ¶ Dub. an pharisei essent iusti q2 nō venerat eos vocare? R̄n. Chris. ꝙ ironice dicit illos iustos sicut q̄n dicit. Ecce adam factus est q̄si vn⁹ ex nobis.

22 ¶ Dub. q̄d intelligit hic ꝑ medicū. R̄n. Raban⁹ ꝙ seip̄m medicū dr̄ q miro medicādi genere ꝑpter iniq̄tates nr̄as vulnerat⁹ est: vt vuln⁹ peccatoꝝ nostroꝝ sanaret.

23 ¶ Dub. q̄d intelligit per sanos? R. q̄ supra. ꝙ eos qui suam volētes statuere iustitiam verum dei iustitie subiecti non sunt.

24 ¶ Dubi. quos vocat male habētes R̄n. q̄. s. ꝙ eos qui sue fragilitatis cōsciētia deuicti nec per legē videntes se iustificari penitēdo se submittunt gratie dei.

25 ¶ Dub. qui sunt illi tam iusti q̄ non indigent xp̄o medico? R̄n. Greg. nisenus ꝙ sunt angeli.

26 ¶ Dub. an cōuersio Matthei fuerit miraculosa? R̄n. Glo. ꝙ sic.

27 ¶ Dub. quare nō celebrat ab ecclesia sicut cōuersio Pauli? R̄n. dominus Cardina. de turre crema. quia Mattheus nō seruiebat contra ecclesiam sicut Paulus. Et ideo ecclesia propter maximam letitiā quam habuit de eius cōuersione celebrat eam. Item q2 Mattheus vocat⁹ est a xp̄o anteꝗ̄ celos ascenderet: Paulus autem postea.

28 ¶ Dub. nunq̄d cōuersiones alioꝝ apl'oꝝ nō fuerūt miraculose? R̄nd. qui supra. ꝙ nō: q̄m ad verbū Joannis baptiste dicentis. Ecce agnus dei. Andreas ⁊ Joānes secuti sunt xp̄m: ⁊ postea Andreas vocauit Petrū dicēs inuenimus messiam. ⁊ sic de alijs aliq̄bus: sꝫ nullā istoꝝ ꝑcessit in vocatione Matthei: nisi verbum xp̄i. sequere me.

29 ¶ Dub. cur ista cōuersio dicitur miraculosa? R̄n. qui. s. ꝙ p̄mo ex p̄te vocātis. q2 xp̄s vocauit eum adhuc a malis nō desistētē q2 occupatū i theloneo. Scdo ex parte vocati: q2 ad vnū v̄bū secut⁹ est xp̄m: sine viso miraculo aliquo. Tertio ex p̄te officij de quo vocat⁹ est: q2 de Theloneo sicut Petr⁹ de piscatōe. ꝙ thelonei offi̅m vix aut nūꝗ̄ sine peccato exerceri pōt: vt dicit Greg.

30 ¶ Dubi. an Mattheus statim fuerit vocat⁹ de T Theloneo ad statū apostolatus. Respon. sanctus Tho. quodlibet. v. arti. xxi. ꝙ questio ista ex v̄bis euāgelij determinari potest Si enim loquamur de apostolatu manifestū est ꝑm narrationē Matthei Marci ⁊ Luce ꝙ post vocationē Matthei aliquāto spatio temporis interiecto ex discipulis duodecim apl'os elegit inter q̄s fuit Mattheus: ⁊ sic patet q̄d a principio statim fuit vocatus ad discipulatum xp̄i: nō aūt ad apostolatū nisi scd̄m p̄eordinationē xp̄i: q̄ eum apl'm sumendum disponebat: ⁊ sic debent intelligi v̄ba Hieronymi ⁊ Bede de hoc loquētiū si aūt loquamur de ꝑfectione euangelica: statim a principio vocatus fuit ad statutū perfectionis: q2 hic dicit ꝙ relictis oib⁹ statim secutus est eum.

31 ¶ Dub. cur Matthe⁹ ⁊ alij Euāgeliste designant ꝑ facies Aq̄le: Hois Leonis: ⁊ Bouis. R̄n. dn̄s Cardin. de tur. cre. in sermōe hui⁹ diei: ꝙ facies designant scd̄m materiā principalē cuiuslibet euangelij: q2 licet quodlibet euāgeliū loquat de omnibus quasi q̄ alia loquuntur: quod

libet

libet tñ reſpicit vnã determinatam materiã:nã euãgeliũ Joãnis deſcribit pcipue eius diuinitatẽ. Et ideo deſignaẽ in facie aquile q̃ altius ceteris auib9 volat. Euangeliũ Luce ei9 ſacerdotiũ:ꝛ ideo deſignaẽ in facie Bouis q̃ ſacrificabaẽ. Euangelium Marci eius regnũ qḋ deſignatur in facie Leonis q̃ eſt rex alioꝝ animaliũ quadrupedũ. Euãgelium vero Matthei ei9 humilitatẽ:q̃ deſignaẽ in facie hominis.

32 ¶ Dubi.q2 videẽ ꝙ Mattheus magis rationabiliter ſcripſerit ſuum euangeliuꝫ q̃ alij euangeliſte:quia deſignaẽ p faciẽ hoĩs qḋ eſt animal rationale. Animal autẽ a faciebus aĩaliũ irrationaliũ? Rñ.q̃ ſupra.qḋ non ſequiẽ q2 nõ illa ratione deſignaẽ Matthe9 in figura animalis rationalis qḋ magis rationabiliter q̃ alij ſit locutus:ſed ratione materie de qua principaliter in euãgelio ſuo loquitur.

33 ¶ Dub.q2 videẽ qḋ de9 velit pctõres inmorari in peccato quia vocat eos actualiter in pctõ exiſtẽtes? Rñ.Greg.niſen9.q.d.adeo pctõres nõ abominoꝛ: q2 eoꝝ tñ gratia veni:vt nõ maneãt pctõres:ſꝫ vt conuertanẽ ꝛ boni fiant.

54 ¶ Dub.cur prio Matthe9 nõ reddidit computũ de vectigalib9 principibus ꝛ poſt ſequi chriſtum. Rñ. Remigi9.ꝙ humana picula q̃ ei ex principibus accidere poterãt ꝑ ſꝑẽdiorum officiũ ſui rationes imperfectas reliquit.

35 ¶ Dub.q2 videẽ ꝙ beat9 Matthe9 nõ fuerit iudeus cuꝫ exigeret vectigalia? Rñd. Hiero.qḋ nõ exigebat vectigalia tanq̃ a iudeis impoſita ſꝫ a romanis ſeu principibus.

36 ¶ Dubitatur vbi ſcriptum eſt miſericordiam volo ꝛ non ſacrificiuꝫ. Reſpon.q2 Oſee.vj.

¶ Dub.cur dñs induxit hãc ꝓphetiam? Rñ. Chriſ.in homil.qḋ vt oſtẽderet nõ ſolum non:eſſe prohibitum qḋ incuſabant:ſꝫ ꝛ ſcḋm legem maius eſſe ſacrificio. 73

¶ Dubi.cum deus preceperit fieri ſacrificia:cur hic p prophetam dic qḋ non vult ſacrificiũ. R.glo.ꝙ nõ reſpicit de9 ſacrificium ſine miſericordia:quemadmodũ phariſei faciebãt in templo vt iuſti apparerẽt coram populo. 38

¶ Dubi.quo vult vt vadãt:q2 dicit euntes ꝛc. Rñd. Rabanus. euntes ſcꝫ a temeritate ſtulte vituperationis ad diligentioꝛem ſcripture ſancte meditationẽ:que miſericordiaꝫ maxime commendat. 39

☞ Allegorice.

¶ Per Matthei ꝛ publicanoꝝ vocationẽ fides gentium exprimitur que prius mundi lucris inhiabant ꝛ nunc cũ dñõ ſpũaliter reficiuntur p ſuperbiã phariſeoꝝ inuidia iudeorum de ſalute gentium.

☞ Tropologice.

¶ Ducemur ne lucra mala ſectemur:ꝛ ſtatim cũ diuina affuerit inſpiratio peccata relinquamus:ꝛ tꝙ miſericorditer pctõres retrahamus a peccatis. Inuidiã etiam declinemus ꝛ adeam9 doctores ſacros qui ſunt medici:vt ſubueniãt languoribus peccatoꝝ noſtroꝝ:ꝛ miſericordie opera ſectemur.

☞ Anagogice.

¶ Cõtemplemur dei miſericordiã omnia eius opera excedentem qua ſanantur omnes infirmitates noſtre ꝛ coronat nos in celeſtibus in quibus ſemper eſt iuge ſacrificium omnipotenti deo conuiuium quod ſine fine durabit.

¶ In feſto ſancti Matthei apoſtoli ꝛ euangeliſte.

Cum tranſiret ieſus vidit homi-
nem ſedentem in Thelonco. Mat-
thei.ix.c. Require in vigilia eiuſdez
⁊ expon evt ibi.

2 ¶ In feſto ſancti Michae-
lis archangeli.

Acceſſerunt diſcipuli ad Jeſum
dicentes Matth.xviij.c.

Hiſtoria huius euangelij facta
eſt anno chriſti.xxxij. die.xxvij. Au-
guſti in die iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Querentibus a domino diſcipu-
lis quiſnam maiori prefulgeret di-
gnitate in celeſti gloria. Paruulum
quendam cum aduocaſſet ⁊ in eorũ
ſtatuiſſet medio reſpondit nequaꝗ̃
eos profecto regnum ingreſſuros
celeſte niſi vt puſilli efficerentur.
Omnemqꝫ vt hunc ſe humiliantem
paruulum ceteros celeſti precellere
in patria eum vero qui talem eiꝰ in
nomine ſuſciperet puerum ſe ſuſci-
pere ei autem qui ex ſimilibus vnũ
ſcandalizaret puſillis in ſe credẽtibꝰ
expediret vt eiꝰ in collo aſinaria ſu-
ſpendatur mola: in pelagiqꝫ ꝓfun-
dum demergatur: ait quoqꝫ ob ſcan
dala ſeculo mala futura fore: que iſti
euenire neceſſe fore hortatꝰ eos quo
qꝫ eſt: vt ſi cui noſtro ſcandalo fuerit
manus pes aut oculus abſcindere ⁊
extra proycere feſtinemus cum tali
longe melius ſit carere membro: et
eternam adipiſci vitam ꝙ̃ cum eo
ignibꝰ tradi inextinguibilibus. Unũ
itaqꝫ ex conſimilibus contemni pu-
ſillis inhibuit: quoniam ſui faciem
genitoris in celis taliam angeli ſem
per intueantur.

Afferentur quedam du-
1 bia ⁊ ſoluentur.

¶ Dubitã. cur diſcipuli
acceſſerunt ad ieſum?
Rñ. Hiero. Chryſoſt. ⁊c
Lyra. quia vt dictum fuit in capitu-
lo precedẽti iſtud euangelium ſcili-
cet.xvij.cap. diſcipuli viderunt idez
pro petro ⁊ domino fuiſſe tributum
redditum ex equalitate ſtrĩj arbitra
ti ſunt omnibus apoſtolis petrum
eſſe prelatuz. Unde paſſi ſunt aliqd
humanum: ⁊ ideo Euangeliſta dicit
acceſſerunt diſcipuli.

¶ Dubit. cur ergo non querunt ſpe 2
cifice cur petrum prehonorauit eis?
Reſpon. Chryſo. quia verecundati
ſunt paſſione quam paſſi ſunt ꝯfite-
ri. ideo in genere querunt.

¶ Dubitatur de quo regno celorũ 3
intelligunt. Reſpon. Lyra. ꝙ de ec-
cleſia militante quis in ea maior ſit
per meritum per eccleſia triumphã
ter per premium.

¶ Dubit. cum nullus ante chriſtum 4
ingrederetur paradiſum: cur que-
runt quis ſit in eo maior? Reſpon. ꝙ
intelligitur de p ꝑdeſtinationem di-
uinam ⁊ de futuro.

¶ Dubit. cum omnes beati ſint feli- 5
ces ⁊ nihil eis deſit: cur querunt de
maiori vel minori? Rñ. quãdo domi
nus dixerat. Matth.xiij. ꝙ bonum
ſemen fert fructum triceſimum: aut
ſexageſimum: et aliud centeſimum.
Ideo non videntes eſſe equalitatez
in premijs interrogant quis maior
vel minor futurus ſit.

¶ Dub. cum alias dominus dixerit 6
eis ꝙ qui fecerit ⁊ docuerit manda-
ta magnus erit regno celorum: cur
de hoc interrogãt? Reſpon. Orige.
quod ſciebant quis eſſet magnus ⁊
quis minimꝰ: ſꝫ ex multis magnis quis
eẽ maior hoc eis nõ erat manifeſtũ.

¶ Dub. cur dominus nõ reſpondit 7
eis ſed ſtatuit paruulũ in medio eo-
rum. Reſpon. Lyra. quia in moralibus
magis mouent facta ꝙ̃ verba.

¶ Dub. quẽ paruulũ ſtatuit in me- 8
dio eorum. R. Lyr. ꝙ beatũ Marcialẽ

qui poſtea a beato. Petro miſſus in
galliā predicauit. Lemouicenſibus.
9 ¶ Dubi. cur ſtatuit in medio? Rñ.
qui. ſ. q vt ab omnibus videretur.
10 ¶ Dub. quomodo apoſtoli poterāt
effici paruuli? Reſpon. Hieronȳ. q
non precipit eis vt etatem habeant
paruulorum: ſed innocentium.
11 ¶ Dubi. a quibus volebat eos con
uerti? Rñ. Lyra. q ab elatiōe ſuper
bie: ab ambitiōe maioritatis: ꝛ etiā
vt dicit glo. ab indignatione in qua
nunc erant.
12 ¶ Dubi. quō ille paruul9 poterat ſe
humiliare qui nō erat capax diſcre
tionis? Rñ. glo. q dñs intelligebat
qđ efficerentur humiles per virtu
tem: ſicut erat ille paruul9 per etatē.
13 ¶ Dub. an ſemꝑ humilitas virtus.
Rñd. ſ. Tho. ſuper epiſtola ad Phi
lip. vlti. c. q qñqꝫ dicit virtutē quan
dam vt in hoc euangelio. qñqꝫ vero
deiectionem. Pſal. ciiij. Humiliaue
runt in compedibus pedes eius.
14 ¶ Dub. qꝛ videt q humilitas nō ſit
virtus cū opponatur magnanimi
tati que eſt virtus? Rñ. qui. ſ. ij. ij. q.
clxj. ar. j. q non opponit magnani
mitati: qꝛ cōueniūt in hoc q vtraqꝫ
eſt ſcdm rationem rectā qꝛ humili
tas reprimit appetitū ne tendat in
excelſa: preter rectā rationem: ꝛ ma
gnanimitas animam ad magna im
pellit ſecundum rationem rectam.
15 ¶ Dubi. in quo cōſiſtit humilitas?
Rñ. qui. ſ. art. ij. q humilitas preci
pue videtur importare ſubiectionē
hominis ad deum.
16 ¶ Dubi. cur Ariſtoteles nullam fe
cit mentionem de virtute humilita
tis ſicut de aliis virtutibus? Rñ. qui
ſupra. arti. j. qꝛ intendebat agere de
virtutibus ſcḿ qđ ordinabantur ad
vitam ciuilem. Non aūt prout ſunt
principaliter reſpectu dei.
17 ¶ Dubitatur quot ſunt humilita
tis gradus? Reſpon. qui ſupra. arti.
vj. quod per comparationē ad gra
dus hominū qui ſunt maiores vel
minores vel equales. Habet tres
gradus prout dicit gl ſuper Matt.
iij. Primus eſt ſubdere ſe maiori: et
non preferre ſe equali qui eſt ſuffi
ciens. Secūdus eſt ſubdere ſe equa
li: nec preferre ſe minori ꝛ hic dicit
abundans. Tertius ſubeſſe minori
in quo eſt omnis iuſtitia.
18 ¶ Dub. an in chriſto fuerit humili
tas? Rñ. qui ſupra. art. j. q non com
petit ibi humilitas ſecundum natu
ram diuinam: ſed bene ſecundū na
turam aſſumptam.
19 ¶ Dubita. an cuilibet homini poſ
ſit conuenire humilitas? Reſpond.
qui ſupra. quod ſic reſpectu dei qꝛ
hominis perfectio reſpectu dei in
uenitur deficiens.
20 ¶ Dubit. an humilitas ſit maxima
virtutum? Reſpon. qui ſupra. art. v.
qđ poſt virtutes intellectuales que
reſpiciunt ipſam rationem ꝛ poſt iu
ſtitiam preſertim legalem potior ce
teris eſt humilitas.
21 ¶ Dubitatur cur dicit qui ſuſceperit
vnum paruulum talē me ſuſcipit?
Reſpond. Chryſoſto. dicens. ac ſi di
ceret non ſolum ſi tales efficiamini
mercedem accipietis: ſed ſi alios ta
les propter me honorabitis et ho
noris qui eſt ad illos retributionē
vobis de termino regnum.
22 ¶ Dub. cur dicit qui aūt ſcādaliza
uerit ꝛc? Rñ. qui. ſ. q penam indu
cit vt faciant hunc ſermonem ſuſce
ptibilem ac ſi diceret: ſicut ſi hos ho
norant propter me mercedem ha
bent ita ꝛ qui hos dehonorant vlti
mam ſuſtinebunt vindictam.
23 ¶ Dubi. quomodo ſuſcipiēs vnum
talem propter chriſtum. ipſum chri
ſtum ſuſcipit? Rñ. Lyra. qꝛ vbi vnū
propter alterum ibi vnum tantum.

Et ideo qui recipit proximum pro-
pter xp̄m dicitur chriſtum recipere.
23 ¶ Dub. quõ debet ſuſcipi? Rñ. Lyr.
ꝙ ad hoſpitiũ ⁊ ei oīa corpori neceſ-
ſaria miniſtrando ꝑpter chriſtum.
24 ¶ Dub. cur potius penam de mola
aſinaria ꝙ̃ de alia pena ponit? Rñ.
Hiero. ꝙ hic loquitur ſm̄ ritũ pro-
uincie quo maiorum criminum iſta
apud veteres iudeos pena fuerit in
profundum ligato mergere.
25 ¶ Dubi. cur dicit expedit ei? Rñd.
qui. ſ. qꝛ multo melius eſt pro culpa
breuem recipere penam ꝙ̃ eternis
ſeruari cruciatibus.
26 ¶ Dub. quid ſignificat ve. Reſpon.
Catholicon quod eſt aduerbiũ exe-
crantis vel maledicentis.
27 ¶ Dubi. cũ mundus ſit inſenſibilis
quis dolor ei põt eſſe? Rñ. Orige. ꝙ
hoc non de elementis mũdi intelli-
gendũ eſt: ſed hic hoīes qui ſunt in
mundo dicuntur mundus.
28 ¶ Dubi. quõ intelligit ve mundo a
ſcandalis? Rñ. i. propter ſcandala.
29 ¶ Dub. ſi neceſſe eſt ꝙ ſcandala ve
niant ergo non peccant illi propter
quos veniunt? Rñ. Lyra. ꝙ iſta non
eſt neceſſitas abſoluta: ſed tantũ ex
ſuppoſitione: qꝛ ſi homines volunt
viuere mundane: ⁊ in omnibus vo-
luntatem ſuã adimplere neceſſario
ſequitur ad hoc ſcandalũ aliorum.
30 ¶ Dubita. cur dicit ve homini illi?
Rñ. Hierony. ac ſi dicat ve homini
illi qui vitio ſuo facit vt per ſe fiat ꝙ̃
neceſſe vt qd̄ in mundo fiat.
31 ¶ Dubitatur que comminatio eſt
dicendo ve homini illi? Reſpõ. Ly-
ra. quod pene eterne.
32 ¶ Dubi. de quo ſcandalo intelligit
hic? Reſpon. qui. ſ. ꝙ de actiuo.
33 ¶ Dubit. an dicta de manu ⁊ pede
ſint intelligenda ad literã? Reſpon.
qui ſupra. ꝙ ſic non tamen ꝙ ſint ab
ſcindendi ferro ſed ratiõe a tali ex-
ercitio cohibenda.
¶ Dubi. an vt euitetur peccatũ ſit 34
licitum aliquod membrũ abſcindi?
Reſpon. qui ſupra. ꝙ non quia cum
omnia membra ſint data a deo nõ
eſt in poteſtate alicuius hoīs priua-
ti illa abſcindere: ſicut nec ſe occide
re niſi forte ſi vnum membrum cor-
ruptum corrumperet totũ corpus.
¶ Dubitat. nunquid per alia mem- 35
bra poteſt generari ſcandalum? Re
ſpon. qui ſupra. ꝙ ſic.
¶ Dub. cur ergo nõ fecit mentionẽ 36
de iſtis? Rñd. qui. ſ. qd̄ omnia alia
membra reducunt ad iſta tria. Naꝫ
per ocu'ũ intelligũtur quatuor ſen-
ſus ſcꝫ. Viſus Auditus. Odoratus ⁊
Guſtus. per manuꝫ omnis tactus
corporeus: ⁊ p pedẽ omnis greſſus
⁊ affectio in aliqd̄ peccatũ ruendi.
¶ Dubi. an per manus ⁊ pedes poſ 37
ſint alia intelligi? Reſpon. Chryſo.
qd̄ ſic de amicis quos in ordine ne-
ceſſariorum membroꝝ habemus:
nihil enim eſt ita nociuũ ſicut con
uerſatio mala. Et ideo quia ſcanda
lizat venit abſcindenda.
¶ Dubi. qꝛ nõ videtur congrue di- 38
ci bonũ eſt ꝙ̃ duos ⁊c? Reſpon. Ly-
ra. quod hic ponitur bonũ pro me-
lius. Sicut pſal. cxvii. Bonũ eſt con
fidere in domino ꝙ̃. melius ꝙ̃ confi-
dere in principibus.
¶ Dubita. quomodo ad vitam bea 39
tam ingreditur aliquis debilis vel
claudus cuꝫ ibi nullus ſit defectus?
Reſpon. Lyra. ꝙ ille dicit claudus
qui prohibet pedem ſuum a malo: ⁊
qui retinet manũ ab illicito tactu
dicitur debilis: ⁊ talis claudicatio ⁊
debilitas non dicunt defectũ ſed po
tius ſunt laudabiles.
¶ Dubita. quid intelligit hic domi 40
nus per puſillos? Reſpon. Orige. ꝙ
eos qui nuper in chriſto ſunt nati:
aut tales permanent ſine profectu

quaſi nuper nati.

41 ¶ Dub. cū dn̄s ſupra pceperit oēs ppinquitates ⁊ amicitias amputādas: vt patuit dubi. 38. cur hic dicit videte ne contemnatis vnū ex his puſillis. R̄n̄. Hiero. ꝙ illam ſeueritatem ſententie hoc precepto temperauit: ac ſi diceret quātum in vobis eſt nolite contemnere: ſed poſt veſtram ſalutem etiam illorum querite ſanitatē. ſin aūt perſeuerantes in peccatis videritis meli⁹ eſt vos ſal uos fieri quam perire cum multis.

42 ¶ Dub. cur nō precepit ꝙ non contēnant perfectos ſicut puſillos. R̄n̄. Orige. quia perfectus non ſcandalizatur neꝙ perit.

43 ¶ Dub. cur dicit qꝛ angeli eorū ⁊c. R̄n̄. gl. qđ adeo chari ſunt qđ angeli ſunt eis ad cuſtodiam deputati. Et ideo non contemnendi.

44 ¶ Dub. qui ſunt angeli eorū. R. ꝙ illi qui eis ad cuſtodiā deputātur.

45 ¶ Dubi. de quibus ordinibus mittuntur angeli ad cuſtodiam hominum? R̄n̄d. Grego. in homil. quod vt Dionyſius dicit ex minorib⁹ angelorum agminibus quia ſuperiora illa agmina vſum exterioris miniſterij nequaquam habent.

46 ¶ Dub. quō angeli hoīes cuſtodiētes vident faciē patris in celis. R̄n̄. Grego. xi. moral. qđ nō ſic a diuina viſione foras exeūt vt in eterne con templationis gaudijs priuentur.

47 ¶ Dub. cū deus ſit incorpore⁹ que dicitur eius facies? R̄n̄. Auguſt. de verbis dn̄i. ꝙ facies dei manifeſtatio intelligenda eſt.

☞ Allegorice.

¶ Cum mole opus labor ſit cecitatis: quia clauſis iumentorū oculis agūtur in gyrū: ⁊ gentes frequenter ſub nomine aſini cognominentur ꝗ ignorātia ceci laboris cōtinētur. iu dicis aūt ſciētie iter in lege preſtitū eſt: qui ſi chriſti apoſtolos ſcandalizauerint rectius alligata collo mola aſinaria demerſi in mare fuiſſent id eſt labore gentiū de preſſi ignorantia ſeculi demōſtrarētur: qꝛ illis tolerabilius fuerat neſciſſe chriſtū ꝙ̄ prophetarū dominū nō recepiſſe. Sacerdotes autē oculi rationabiliter poſſunt dici: quoniā ſpeculatores habentur. Diaconi aūt ceteriꝙ manus: quia per eos opera ſpūalia gerentur. Populus aūt ſunt pedes corporis eccleſie: quibus omnibus parcere non oportet ſi ſcandalū eccleſie facti fuerint.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur elationē ⁊ indignationē declinare ⁊ humilitatē amplecti nec ſolū a malo abſtinere: ſed et ab oī ſpecie mali. vt neminē ſcādalizemus: nec quēꝙ̄ etiā abiectū ꝯtēnere cū equali cuſtodia angelica muniantur: ſicut diuites ac nobiles.

☞ Anagogice.

¶ In contemplationem eleuamur quomodo euaſim⁹ a mola aſinaria inferni ⁊ turbulento eius mari: cū erimus in illa eterna et amena patria: calcatis ⁊ abſciſſis curis huius ſeculi. Uidebim⁹ cū angelis ꝗ nos cuſtodierūt faciem celeſtis patris: ꝗ eſt chriſtus ieſus: ꝗ nos a tātis peri culis liberauit: ⁊ tot ꝑmiorū generi bus dotauit: quē laudabimus: bn̄dicemus: ⁊ ſuperexaltabimus in ſecula: Ueluti pueri puri abſꝙ oī macula.

¶ In cōmuni apoſtolorū.

Hoc eſt preceptū meū Joan. xv. Hec verba dixit dn̄s anno etatis ſue. xxxiij. die. xxiij. Martij in die iouis in cena domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis dn̄s ſuā hoc eſſe dice bat ad eos mandatum vt inuicem

quẽadmodũ ipſe nos dilexerat ama
rent: nec aliquam maiorẽ hac poſſe
reperiri dilectionem vt q̃s ſuam po
nat ꝑ amicis vitam: eoſq; ſuos eſſe
amicos ſi tñ q̃ eis in mãdatis dede-
rat ea operaref: nec eos ſeruos ſe vel
le vocare dixit cũ ignorẽt ſerui q̃ co-
rũ agant dñi: ſʒ eos appellauit ami-
cos cũ eis nota q̃cũq; ſuo a genitore
ꝑcepiſſet fecerit: nec ipſi eũ elege-
rint ſed eos potius ipſe elegerit
poſueritq; vt euntes afferrẽt fructuʒ
ꝑmanẽtẽ vt quicq̃d eius in nomine
a patre poſtularent obtinerent.

REpellẽda eſt diuer
ſa pars dubioꝝ.
1 ¶ Dub. itaq; cum
multa ꝑcepta xp̃s
dederit: cur ſolum
hic facit mẽtionẽ
de ꝑcepto dilectio
nis. Rñd. Grego. in homil. q2 omne
mãdatum ſola dilectio eſt ⁊ omnia
precepta. vnum ſunt: quia quicquid
precipif in ſola charitate ſolidatur.
2 ¶ Dubi. cũ dilectio dei ſit excellen-
tior dilectiõe ꝓximi cur ſolũ hic di-
cit de dilectiõe ꝓximi. R. Ly. q̃ licet
dilectio dei includaf in dilectione
ꝓximi tanq̃ principalior: q2 ꝓxim9
nõ eſt diligendus niſi ꝓpter deũ: tñ
ſaluator hic intẽdens apoſtolos in-
ducere ad fideliũ edificationẽ ⁊ cõ-
ſolationẽ ⁊ tribulationẽ ſuſtentan-
dã ad quaʒ neceſſaria eſt charitas
ſolũ de dilectione proximi loquitur.
3 ¶ Du. cur dicit ſicut dilexi vos. R.
Aug. q̃ vt diſcernatur hec dilectio
ab ea qua ſe diligunt homines.
4 ¶ Dub. quõ poſſumus tantũ dilige
re proximum ſicut chriſtus dilexit
nos. Rñ. Ly. q̃ non ſic intelligitur
q̃ tantum debeamus diligere pro-
ximum ſicut chriſtus dilexit nos: ſʒ
dat modum diligendi. i. vt efficaci-
ter gratuite ⁊ recte diligamus: ſicut
ipſe dilexit nos.
¶ Du. q2 videf maior charitas mo 5
ri pro inimico q̃ ꝓ amico. Rñ. Gre
go. qđ mori pro inimicis dñs vene
rat ⁊ tñ poſiturũ ſe animã pro ami-
cis: dicebat vt nobis oſtẽderet: quia
cum diligendo lucruʒ facere de ini
micis poſſumus etiã ipſi amici ſunt
qui perſequuntur.
¶ Dub. cur facientes iuxta ꝑceptũ 6
dicunf amici precipiẽtes? Rñ. qui. S.
xxvij. moral. qđ amicus quaſi aīe cu
ſtos dicif. Unde non immerito qui
voluntatem cuſtodire in preceptis
illius dicitur eius amicus vocatur.
¶ Du. cũ amicitia non ſit niſi inter 7
equales quomodo poſſumus eſſe
amici dei. Rñ. ſ. Tho. in. iij. ſen. diſt.
xxviij. ar. iij. qđ amicitia non requi-
rit equalitatem equiparentie: ſʒ pro
portionis: vt. ſ. vnus amicoꝝ ope
ref ad alterum ſecundum ſuam pro
portionem vt dicif. in. viij. Ethy. tñ
magna inequalitas amicitiã ſoluit
quando. ſ. non cõicant in eadẽ vita.
¶ Dub. cum apoſtoli ſint ſerui xp̃i 8
qui eſt dominus eoꝝ: cur non vult
eos dicere ſeruos? reſpon. Auguſti.
qđ quemadmoduʒ eſt timor filialis
qui permanet in ſeculum: ita eſt ſer
uitus filialis que ſemper permanet
⁊ de hac non intelligit hic dñs: ſed
bene Matt. xxv. ⁊ Luc. xix. euge ſer-
ue bone ⁊ fidelis. Alius eſt timor ſer
uilis et ſeruitus violenta: ⁊ de hac
intelligit hic ſcilicet qđ apoſtoli nõ
ſunt ſerui violenti: ſed filiales: nec ti
more ſeruili ſubiecti.
¶ Dub. an dñi reuelent ſecreta ſua 9
ſeruis. Rñ. qui ſupra. q̃ ſic ſeruis bo
nis: non autem malis.
¶ Dubitatur quia videtur qđ apo 10
ſtoli habuerint tantã ſcientiaʒ ſicut
chriſtus quia omnia eis nota fecit
que habuit a patre? Rñ. Lyr. q̃ non
eſt intelligendum de omnibus ab-

ſolute:ſed de omnibus pertinentib9 ad eorum ſalutem.

11 ¶ Dubita. cur xp̄s elegit ap̄los. Reſpon. Auguſti. ꝙ vt boni per gratias eligentis eſſent.

12 ¶ Dub. quia niſi apoſtoli elegiſſent chriſtum non ſecuti fuiſſent eu3. Reſpõ. ꝙ primo electi fuerunt a chriſto anteꝗ̄ eum ſequerentur.

13 ¶ Dubit. cum ante mundi conſtitutionem deus ſciuerit qui ſui futuri erant quomodo chriſtus dicit nunc eos elegiſſe. Rñ. Lyra poſt Auguſtinum quod dupliciter eſt electio fidelium. vna eterna que eſt idem quod predeſtinatio ⁊ hac electi fuerunt ante conſtitutionem mundi. Alia eſt tēporalis ⁊ eſt effectus prime vt dicit ad Ro. viij. quos predeſtinauit eos ⁊ vocauit ⁊ ſic apoſtoli electi fuerunt a chriſto tempore gratie.

14 ¶ Dub. vbi poſuit apoſtolos. Rñd. Lyra. poſui. i. vos diſpoſui.

15 ¶ Dub. quo vult vt vadãt. Rñ. q̄ ſupra. ꝙ per totum mūdū predicando.

16 ¶ Dubi. quem fructum debent afferre. Rñ. qui ſupra. quod conuerſione3 gentium ad chriſtum vt percipiant vitam eternam.

17 ¶ Dubi. q̄uo eorū fructus permanebit. Reſpõ. qui ſupra. ꝙ fides eccleſie manebit vſ9 ad finem mundi.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nõ exponitur ratiõe dicta in prologo.

¶ In cõmuni apoſtolorum.

Ego ſum vitis vera ioãnis. xv. c. Hec verba dicta fuerunt in cena domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Uitē ſe fore veram dñs diſcipulis dixit: ⁊ eius genitorem agricolam q̄ ⁊ omnem inutilem abſcindet palmitem. Fructiferam autem pūrgabit: vt vberiores afferat fructus ipſoſ9 mūdos fore ex eis que ad ipſos locutus fuerat verbis. Hortatus vero fuit vt ipſe in eos ⁊ in eum ipſi manerent: vt fructum tanꝗ̄ palmites in vite manentes proferrent: quoniam nihil in ipſo non manentes boni operentur: ſed foras eiecti cremarentur: ſ3 in eo immanentes quicquid peterent procuidubio perciperent.

VEniens nunc ad diſſolutionem dubiorum.

¶ Dubi. cur chriſtus dixit predicta verba. Rñd. Lyra. quod vt conſolaretur diſcipulos contra tribulationes ſuperuenturas. 1

¶ Dubi. quomodo dominus eſt vitis vera. Rñ. Auguſti. q̄d dicitur vitis per ſimilitudinem ⁊ non per proprietatem. Uide in miſſa maiora natiuitatis domini. dub. 43. 2

¶ Dubi. cur dat dñs ſimilitudinem de vite ⁊ palmite. Rñ. Aug. ꝙ hoc dicit ſecundū quod eſt caput eccleſie: noſ9 membra eius: vni9 quippe nature ſunt vitis ⁊ palmites. 3

¶ Dubi. cur etiam non dicit patre3 eſſe vitem. Rñ. Hilarius. ix. de trinitate: ꝙ vt a corpore huius humilitatis aſſumptiõe formam paterne maieſtatis alienam eſſe oſtendat. 4

¶ Dubita. cur vocat patrem agricolam. Rñd. qui ſupra. vt eum oſtendat curioſum eſſe huius vitis. 5

¶ Dubit. cur nos colamus deū q̄uo ipſe colit nos. Rñ. Aug. ꝙ deum colimus adorando non orando: ſed ille colit nos meliores non reddendo ⁊ mala ſemina a nobis extirpando. 6

¶ Dubita. quia xp̄s non indigebat agricultura cum nulla mala ſemina in eo eſſent. Rñ. Chryſoſt. q̄d xp̄s de vite nihil dicit: ſed de palmitibus, cum dicit omnem palmitem in me non ferentem fructum. 7

¶ Dubitatur quid intelligit hic per fructum palmitis. Reſpond. qui ſu- 8

pra quod vitam:quia ſine operibus non poteſt aliquis eſſe in eo.

9 ¶Dubi.quomodo palmes põt manere in chriſto:⁊ non ferre fructum? Rñd. Lyra.quoniam aliqui manent in chriſto per ſolam fidem ⁊ nõ per charitatem.

10 ¶Dubi.quid eſt opus purgare palmites ſi ferunt fructum? Rñd. Lyra. ꝙ in vite materiali aliqui palmites etiã fructuoſi reſcinduntur ne humor nimis diſpergatur:⁊ ſic virtus vnica fortificatur:⁊ magis fructificat.

11 ¶Dubi.quomodo dñs purgat ſibi vere adherentes? Rñ.qui.ſ.ꝙ ꝑ mũdi tribulationes iucunditatẽ vite pñſentis a fidelibus reſcindendo:vt retrahantur ab amore mundialium.

12 ¶Dubi.cur dicit vos iã mũdi eſtis. ⁊c. Rñ.qui ſupra:quia apoſtoli ꝑ doctrinã chriſti iam erãt ſegregati ab erroribus iudaice ſuperſtitionis.

13 ¶Dubita.quia ſi propter ſermonem chriſti mundati fuerunt apoſtoli videtur quod chriſtus fuit agricola? Rñ. Aug.ꝙ chriſtus ſecundũ hoc eſt vitis ſm quod ait pater maior me eſt ſm vero illud qđ ait:ego ⁊ pr vnum ſumus.Ipſe etiam eſt agricola.

14 ¶Dubit.cur non dicit mundi eſtis propter baptiſmuꝫ quo abluti eſtis? Rñ.qui ſupra:quia in aqua verbum mũdat detrahe verbũ ⁊ qđ eſt aqua niſi a qua accedit verbum ad elemẽtum ⁊ fit ſacramentum.

15 ¶Dubi.quia ſi apoſtoli manent in chriſto et xp̄s in eis tantum proſunt ipſi chriſto ſicut xp̄s eis? Rñ.qui ſupra ꝙ ſicut palmites nihil viti conferũt ſed ab ea accipiunt vñ viuant: ita diſcipulis prodeſt manere in xp̄o non autem chriſto.

16 ¶Dubi.quomodo manent in chriſto? Reſpon. Lyra.ꝙ per fidem charitate formatam.

17 ¶Dubi.cur palmes non poteſt facere fructum niſi manſerit in vite? Reſpond.qui ſupra. quia oportet ꝙ ſit particeps humoris ⁊ pinguedinis ipſius ſtipitis.

¶Dubita . quomodo diſcipuli non poſſunt facere fructum niſi manſerint in chriſto. Reſpon.qui ſupra.q2 non poſſunt mereri niſi per participationem gratie. 18

¶Dubi.quia dictũ eſt in euangelio precedẽti poſui vos vt eatis ⁊ hic dicit manete in me.⁊ ſic videtur contrarietas quod vadant ⁊ maneant? Rñ.ꝙ in illo euangelio intelligit ꝙ vadant corporaliter per totum mundum.⁊ in iſto ꝙ maneant mentaliter in chriſto. 19

¶Dub.quomodo qui manet in xp̄o ⁊ in quo manet chriſtus fert fructuꝫ multum? Reſpon. Alcuinus dicens. Qui manet in me credendo.obediẽdo.perſeuerando.⁊ ego in eo illuminando:ſubueniendo.⁊ perſeuerantiã donando hic ⁊ non alius fert fructum multum. 20

¶Dubita.cur dicit:quia ſine me nihil poteſtis facere? Reſpon. Auguſt. ne quiſꝗ putaret ſaltem paruum aliquem fructum poſſe a ſemetipſo aliquem facere. 21

¶Dubi.an chriſtus qui inꝙ̄tum homo eſt vitis:inꝙ̄tum homo det gratiam palmitibus id eſt apoſtolis fructificandi? Reſpon.qui ſupra.ꝙ licet inꝙ̄tum homo ſit vitis. Tamen iſtã gratiam palmitibus non preberet: niſi etiam eſſet deus. 22

¶Dubi.cum ille qui non manet in chriſto iam ſit foras quomodo dicit ꝙ mittitur foras. Rñ. Lyr.quod quia videtur per fidem talis adhuc manere in chriſto.t[illegible] morte ſeparabitur nunc [illegible] a fidelib9 ſicut erat ſeparatus m[illegible]to. 23

¶Dubi.quomodo areſcit ſi iaꝫ erat aridum. Reſpond.qui ſupra.ꝙ ꝗ̄d ita 24

talis viuit habet aliquã vnionem propter chriſtianitatis nomen: ſed in morte totum amittit.
25 ¶ Dub. q̃ ſunt illi q̃ colligent. reſp. Alcuinus. ꝙ angeli executores diuine iuſtitie.
26 ¶ Dub. in quẽ ignẽ mittent. Reſpõ. Lyra. in ignem eternum.
27 ¶ Dubitatur q̃diu ardebit. Rñ. q̃ ſupra ꝙ ſine fine in ꝑpetuitate pene.
28 ¶ Dubitatur qꝛ multis manẽt verba chriſti in memoriã ⁊ tamen non obtinent omnia que petũt. Reſpon. Auguſti. ꝙ oportet ꝙ maneant in memoria: ⁊ inueniaꝛ in vita.
29 ¶ Dubi. an in chriſto manẽdo pñt petere aliquid ↄtra ſalutẽ. Rñd. qui ſupra. ꝙ non: qꝛ ſi illud peterent iam non manerent in chriſto.

¶ Alijs ſenſib⁹ myſticis nõ exponitur ratione dicta in prologo.

¶ In cõmuni apoſtolorum.

Hec mando vobis Joannis. xv. Hec verba dixit dominus in die iouis in cena domini.

☞ Hiſtorice.

¶ Suis mandauit diſcipulis dñs vt inuicem dilectionis vinculo connecterentur inquiens ꝙ ſi odio haberentur a mundo: agnoſcerent: et ipſum mundum odiſſe. Si enim mũdum imitarentur non odirentur ab eo: ſed quia ei relicto adheſiſſent ſeculo: ideo odium ſuſtinerent mundi: vtq; ſuorum memorarentur verborum nequaq̃ ſcilicet ſeruum ſuo preferri domino. ſed que ab eis ipſe fuiſſet paſſus eos quoq; pati oportere: ⁊ ob eius nomen eum qui eũ miſerit ignorent excuſari ſi quidẽ ſi eis nota non feciſſe poſſent. Quomodo aũt culpa non vacẽt edocere nequibũt: cuꝫ talia in eos operatus fuerit q̃ ab alijs minime geſta forent eumq; ac eius genitorem odio habere: vt legis impleatur vaticinium: qꝛ odio eum gratia perſequuti ſunt.

M Odo declaratiõi dubiorũ inſiſtendũ eſt.
¶ Dubitatur cur dominu⁹ totiẽs dilectionẽ fraternã cõmodat. Reſpon. Auguſti. ſup ioannem quod tanquam ſola precipienda ſit ſine qua nõ poſſunt prodeſſe cetera bona. 1
¶ Dubitatur an mundus odierit apoſtolos. Rñ. Lyr. ꝙ ſic: ⁊ hic accipitur ſi pro quia: dum dicitur ſi mũdus vos odit. 2
¶ Dubitaꝛ quid intelligitur hic ꝑ mundo. Rñ. ꝙ homines mundialiter viuentes. 3
¶ Dubitatur cur vult vt ſciãt ꝙ mũdus eũ prius odio habuit. Rñ. Lyr. ꝙ ad cõſolationẽ eoꝝ. vt ſi ipſum q̃ eorũ erat caput perſecuti ſunt: etiam ipſi aduerſitates tolerarent. 4
¶ Dubitatur quomodo mund⁹ diligit ſuos cum latrones ⁊ maleficos puniat. Rñ. Lyra. ꝙ malum non põt eſſe purum quin habeat aliquid de bono aliter ſeipſum deſtrueret ſcdm ꝓphiloſophum. iiij. Ethi. Et ideo lꝫ mundus ſit malus: quo ad aliqua tamen poteſt haberi aliquid boni. ſcilicet iuſtitiam ⁊ huiuſmodi. 5
¶ Dubita. cũ ſuperbi: auari: ⁊ hmõi ſe inuicẽ ꝑſequanꝛ: q̃uo mundus qḋ ſuum eſt diligit? Rñd. Lyra. ꝙ tales odiũt ſibi ſimiles inq̃tum ꝑ eos impediunꝛ a conſecutione boni amati. ⁊ ſic vnus ſuperbus odit alterũ ſuperbum inquãtum ſubripit ſibi ſingularem excellentiam quam cupit: ⁊ auarus odit auarum inq̃tmꝫ arripit ſibi lucrum quod deſiderat. 6
¶ Dubitatur. q̃ñ dixit eis illum ſermonem videlicet non eſt ſeruus maior dño ſuo. Rñd. ꝙ Joan. xiij. immediate poſt lotionem pedum. 7

8 ¶ Dubi. qr aliqñ ſerui efficiunt ma-
iores dignitatis ꝙ̄ fuerint eorū dñi?
Rñ. ꝙ licet hoc aliquādo eueniat tñ
interim ꝙ ſunt ſerui non preferūtur
dominis ſuis.
9 ¶ Dubi. an eū pſecuti ſint? Rñ. ly. ꝙ
ſic: ꝛ ibi ſi ponitur pro quia.
10 ¶ Dub. quō accipit ibi ſi: cum dicit.
Si ſermonem meū ſeruauerunt. Rñ.
qui. ſ. ꝙ pro quia pro his qui deuote
verba chriſti ſuſceperunt. Nichode
mus: lazarus ꝛ eius ſorores ꝛ alij hu
iuſmodi. Et p nō: pro ſcribis ꝛ phari
ſeis qui illud cōtempſerunt.
11 ¶ Dubi. qr non videt bona cōſequē
tia cū dicit ſi me perſecuti ſunt: ꝛ vos
perſequent. Rñ. Lyr. ꝙ hoc nō dicit
per modum conſequentie: ſed ad eo
rum conſolationem: vt equanimiter
ferrent ſi eos perſequerentur.
12 ¶ Dubi. cur dicit ꝑpter nomē meū?
Rñ. qui ſupra. ꝙ ꝑpter confeſſionē
nois xp̄i eius predicationem apoſto
los ꝛ ceteros perſecuti ſunt.
13 ¶ Dubi. qr ante xp̄i aduentum non
erant ſine peccato: cur ergo dicit ſi
non veniſſet ꝛc. Rñ. Aug. vbi ſupra.
ꝙ intelligit de pctō infidelitatis. ſ.
quia non crediderunt in chriſtum.
14 ¶ Dubita. cum alij quibus non eſt
chriſtus locutus non habeant excu-
ſationem de peccato: cur dicit ꝛ lo-
cutus eis non fuiſſem. Rñ. qui ſupra
ꝙ tales non habent excuſationē de
omni peccato eorum: ſed ſolum de
hoc peccato ꝙ in chriſtum non cre-
diderunt.
15 ¶ Dubit. cur peccatum infidelitatis
dicitur hic peccatū in genere? Rñd.
Lyra. ꝙ propter eius grauitatem.
16 ¶ Dubita. quomodo odiens filium
odit ꝛ patrem. Rñd. Alcuinus quia
vna eſt dilectio patris ꝛ filij: ſicut eſt
vna natura: ꝛ ita qui odit vnū odit
et alium.
17 ¶ Dubita. quomodo poſſunt odire
quem neſciunt? Reſpon. Augu. ꝙ nō
erat eis totaliter ignotus: qm̄ a natu
ra nobis intimat deus ꝛ iſto modo
cognoſcebant eum.
¶ Dubi. qr potuiſſent diligere deū 18
ꝛ odiſſe xp̄m credentes hominē pu-
rum? Rñ. qui ſupra. d. quomodo di-
ligerent patrem veritatis qui odiūt
veritatem.
¶ Dub. quō iudei odiebāt veritatē? 19
Rñ. qui ſupra. qr nolebant ſua facta
damnari ꝛ hoc habet veritas.
¶ Dubit. que fecit iudeis que nemo 20
alius fecit. Rñ. Lyra. ꝙ nullus anti-
quorū aliquē cecū a natiuitate ſana-
uit: ꝛ ia a ſeculo non eſt auditum ꝙ
quis aperuerit oculos ceci nati.
¶ Dubi. quid viderūt iudei? Rñ. qui 21
ſupra. ꝙ opera que fecit chriſtus.
¶ Dub. quō oderūt ꝛ ipſum ꝛ patrē 22
ſuū? Rñ. qui ſupra. qr ex odio ad xp̄m
ipſius opera tanꝙ̄ maligna attribue
bant beelzebub. principi demonio-
rum: vt habetur Matth. xij.
¶ Dubi. ſi odiunt: vt impleat ſermo 23
ꝛc. ergo nō vident malefacere? Rñ.
qui ſupra ꝙ Ly. vt tenet conſecutiue:
qr ex odio eorum ſecuta eſt impletio
illius ſermonis.
¶ Dubit. vbi ſcriptus eſt ille ſermo? 24
Rñ. ꝙ pſal. xxxiiij.
¶ Dub. quid eſt odire gratis. Rñd. 25
Aug. vbi ſupra ꝙ gratis odit qui nul
lum ex odio commodum querit vel
incommodum fugit.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nō
exponit ratione dicta in prologo.

¶ In communi apoſtolorū.

Deſignauit dominꝰ ꝛ alios. lxxij.
Luce. x. cap.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt
anno chriſti. xxxi.

☞ Hiſtorice.

¶ Septuaginta duobus a domino
deſignatis diſcipulis eis ꝙ binis pre-

ſe ea per loca quibus ipſe venturus erat mittẽdis aiebat ad eos meſſem quidem amplã fore:ſed operarios ad modũ paucos. iuſſitq; vt meſſis dñm oratum facerent vt ſuam laboratores in meſſẽ trãſmitteret. Precepit vero vt irent: qm̃ eos agnos veluti in medio mitteret luporum mandauit etiã ne ſacculũ perã aut calciamenta deferrent:nec alicui itinerantes ſalutem darent. ⁊ in quãcunq; fuiſſent ingreſſi domũ. Eidẽ primũ optarent pacẽ:q ſuper filium requieſceret pacis quaten⁹ adeſſet: ſin vero ad eos regrederet quodq; tali in domo morarent victũ ab immanentibus ſumpturi cũ ex condigno ſuo operanti merces debeatur.

Prodeſt nunc dubia quedam diſſoluere.

1 ¶ Dubi. igit quomocabant iſti. lxxij. diſcipuli. Rñ. Euſebius in primo libro eccleſiaſtice hiſtorie. c. xiij. dicẽs. Septuaginta duorũ diſcipulorũ vocabula nuſquã reperim⁹ ſcripta. Dicet tñ vn⁹ ex ipſis eſſe barnabas. Item ⁊ clemens in. iiij. diſputationũ mẽtionẽ facit de cephe de quo meminit paulus qd reſtitit ei in faciẽ cũ veniſſet antiochiã ⁊ dixit eum eſſe vnum ex lxxij. diſciplis cognomie petri apoſtoli. ſꝫ ⁊ mathiã vnũ ex ipſis eſſe dixit q proinde apoſtolorum numero ſubrogat⁹ eſt: ⁊ eũ qui cũ ipſo eſt ſtatutus ad ſortẽ thadeũ quoq; vnũ ex ipſis fuiſſe tradunt hec Euſebius.

2 ¶ Du. an diſcipuli xpi fuerũt ſolũ. lxxij. Rñ. qui. ſ. dicens q obſeruans his que paulus. j. Corin. xv. indicat plures reperient diſcipuli xpi. quã lxxij. qd xps videlicet apparuit pluſ quam quingentis fratribus.

3 ¶ Dub. cur tantũ. lxxij. diſcipulos deſignauit. Rñd. Lyr. q poſt aſcenſionem chriſti predicaturi erant gẽtibus. lxx. linguarum.

¶ Dubi. cũ per duodecim apoſtolos ſufficienter eſſet predicandum euãgelium cur elegit iſtos. lxx. Rñd. domin⁹ Cardi. de tur. crema. ſuper hoc euangelio qd ſoli apoſtoli non erant ſufficientes pro tanta meſſe. et gloſſ. intelligitur de apoſtolis non excluſis diſcipulis. 4

¶ Dub. cur miſit eos binos? Rñd. Grego. in homil. qd q duo ſunt precepta charitatis: ⁊ minus quã inter duos charitas haberi non poteſt. ⁊ qui charitatem erga alterum nõ habet predicationis officium ſuſcipere nullatenus debet. 5

¶ Dub. cur illos mittit ante faciem ſuam. Rñd. qui ſupra. q predicatores ſuos dñs ſequitur: nam predicatio preuenit. Et tunc ad mentis noſtrẽ habitaculum dominus venit. 6

¶ Dub. cur dicit in omnẽ ciuitatẽ ⁊ locũ. Rñ. Lyr. q indifferenter xps ⁊ apoſtoli predicabant in ciuitatib⁹ ⁊ locis magnis ⁊ paruis. 7

¶ Dub. cur mittit eos ad meſſem ⁊ nõ ad colendos primo agros. Rñ. Chriſo. qd vocat euangelium meſſem. q. d. parata ſunt oĩa. Hoc negotium meſſis id eſt agros vobis exhibeo preparatos. 8

¶ Dub. quomodo poſſunt eſſe operarij pauci cũ ſint prelati ⁊ ſacerdotes. R. Greg. in homil. q ſi ſunt qui bona audiãt deſunt qui dicãt: ecce mũdus ſacerdotibus plenus: ſed tamen in meſſe dei rarus valde reperitur operator: quia officium quidem ſacerdotale ſuſcipim⁹: ſꝫ opus officij non implemus. 9

¶ Dubita. cur vult vt rogent dñm meſſis ⁊c. Rñ. Chriſo. qd vt oſtenderet magnũ donum eſſe operarios mittit in meſſem diuinam. 10

¶ Dubit. nunquid operarij poſſunt ...

ſre abſq; hoc qđ mittant. Rn̄. qđ nō vt apoſtolus dicit ad Roma. x. q̄uo predicabunt niſi mittantur.

12 ¶ Dub. q̄s eſt dn̄s meſſis. R. q̄ xp̄s. Et ideo ipſe poſt mittit dicens ite.

13 ¶ Dub. cur dicit eis ego mitto vos Rn̄. q̄. s̄. q: inter omnia pericula eorū ſolatium erat virtus mittentis.

14 ¶ Dub. cur dicit ſicut agnos. Rn̄. Lyra. i. ſimplices ⁊ innocentes: per arma vos non defendentes.

15 ¶ Dub. qui ſunt lupi. Rn̄. Beda. q̄ ſcribe ⁊ phariſei.

16 ¶ Dub. cur potius dicit agnos quā edos? reſp. Iſidorus abbas. q: agni ſunt ſimplices ⁊ innocentes. Hedi autem debacchantes.

17 ¶ Dub. cur vocat ſcribas ⁊ phariſeos lupos? Rn̄ Ambro. q: volebāt deuorare diſcipulos chriſti.

18 ¶ Dub. quid eſt ſacculus. Rn̄. Grego. in homil. q̄ eſt burſa in qua portantur pecunie.

19 ¶ Dubi. cum Marci. vi. cap. dicat q̄ eſſent calciati ſandaliis: cur hic dicit qđ non portent calciamenta? reſpon. Lyra. qđ ſandalia nō ꝓprie computantur inter calciamenta.

20 ¶ Dubit. q̄uo facta ſunt ſandalia? Rn̄d. qui. s̄. q̄ ſunt aperta ſuperius ⁊ clauſa inferius.

21 ¶ Dub. q̄uo intelligitur ⁊ neminem per viam ſalutaueritis. Rn̄. Lyra. i. neminem ſaluū dixeritis eſſe in hac vita in qua q̄libet eſt incertus de ſalute ſua niſi ſup hoc certificat⁹ fuerit reuelatione diuina.

22 ¶ Dubit. cur iubet ingredientibus domum pacem optare. Rn̄. Ambr. vt. ſ. pacis perferamus nuntium ipſe primus ingreſſus pacis benedictione celebremur.

23 ¶ Dub. cū domus non audiat: cur vult vt optent domui. Rn̄. Titus q̄ non domui: ſed habitātibus in domo vult dici per figuram methonomie: vt omnes alloquantur maiores pariter ⁊ minores.

¶ Dub. q̄uo intelligitur ⁊ ſi ibi fuerit filius pacis? Rn̄d. Grego. i. in ea fuerit quiſq; predeſtinat⁹ ad vitā ſuper eū requieſcet aut ſi nullus audire verbū voluerit ipſe predicator ſine fructu non erit q: ad eū pax reuertetur dum ei a domino pro labore ſui operis merces recompenſatur. 24

¶ Dub. in qua domo debent manere? reſpon. qui. s̄. q̄ in ea in qua recipitur pax dicēs. ſi pax veſtra recipitur dignum eſt vt ab eis terrena ſtipendia conſequamur quibus patrie celeſtis premia offerimus. 25

¶ Dubi. q̄uo poſſunt ſcire an ibi ſit pacis filius vel nō? Rn̄d. Titus. dicens. non eſtis cōſtituti iudices eorum qui ſunt digni vel indigni: edatis ⁊ bibatis que vobis offeruntur ab eis dimittite autem mihi eorum qui vos recipiunt examen. 26

¶ Dub. cur vult q̄ edant et bibant? reſpon. q̄ qui peram ⁊ ſacculū portari prohibuit ſumptus ⁊ alimenta ex eadem predicatione concedit. 27

¶ Dubita. cur dicit que apud illos ſunt. Reſpon. Lyra. qđ nihil interrogantes de his que apponuntur propter conſcientiam. vt Paulus. j. Corin. x. dicit. 28

¶ Dub. ſi illi de domo dicerent quis nobis ſatiſfaciet. R. Chr. qđ ad hoc illos primo intrantes facit eis pacis donū offerre cui nihil eſt equale. vt ſciant ſe maiora quam dent ſuſcipere. 29

¶ Dubitatur quia videtur modica merces predicatoris ſolum edere et bibere? Rn̄d. Grego. qđ vni noſtro operi due mercedes debentur. vna in via que nos in labore ſuſtentat. Alia in patria que nos reſurrectione remunerat. 30

¶ Dubitat. quia videtur ſinis pre- 31

dicationis edere ⁊ bibere? Reſpon.
qui ſupra quod verus quiſq3 predi-
cator non ideo predicare debet vt
edat et bibat. Sed ideo edit et bibit
vt predicare valeat.

32 ¶ Dubit. cur in egypto populus iu-
betur calciatus comedere agnum ⁊
hic econtrario q͞ calciamenta non
deferant? Rñd. Ambro. q͞ q2 in egy-
pto poſit⁹ debet adhuc cauere mor-
ſus ſerpentis cu3 multa venena ſint
in egypto. Qui autẽ miniſter eſt ve-
ritatis venena non trepidat.

☞ Allegorice.

¶ Septuaginta duo diſcipuli figu-
ram preſbyterorũ gerũt: bini mittũ-
tur q2 frater a fratre adiutus quaſi
ciuitas vallata: ante faciẽ mittũtur
vt prepararẽt vias dñi. (Meſſis mul-
ta) via virtutũ eſt: operarij pauci q2
pauci ingrediunt per eam: mittunt
iuſti ſicut agni inter lupos: q2 angu-
ſtiantur ⁊ derident a malis: qui aũt
verbũ ſapientie habet ⁊ hoc eroga-
re proximo negligit quaſi pecuniã in
ſacculo ligatã tenet: per perã onera
ſeculi: p calciamẽta mortuorũ ope-
rum exẽpla ſignificantur. Qui ergo
predicationis officiũ ſuſcipit dignũ
nõ eſt vt opus ſecularium negotioru3
portet: ne dum hoc eius colla de-
primit ad predicanda celeſtia non
aſſurgat: nec debet ſtultorũ operu3
exẽpla ↄſpicere: nec ſua opera quaſi
ex mortuis pellibus credat munire:
ne. ſ. q2 alios talia feciſſe conſiderat
ſed etiam facere licenter putet.

Tropologice expoſitum eſt.

☞ Anagogice.

¶ Meſſem celeſtis patrie. ſ. duode
cim apoſtolos: triginta duos diſci-
pulos centũ quadraginta quatuor
milia ſignatos: mille milia: ⁊ decies
centena milia: turbã magnam quã
nemo dinumerare põt. Contẽplari
licet qui oẽs agnoſcunt dominum
meſſis agnu3 ſine macula: quem ſe-
quentes a morſibus luporum tuti
ſunt non indigentes ſacculo: neq3
peraceerti de ſalute ſua: qui in domo
pacis habitant edentes ⁊ bibentes
in menſa domini: ⁊ glorioſo ſuoru3
operum fructu reficiuntur laudan-
tes nomen domini in ſecula ſecu-
lorum. Amen.

¶ In cõmuni apoſtolorum.

Ecce ego mitto vos ſicut oues.
Matthei. x. capi.

Hec verba dixit dominus anno
etatis ſue. xxxi.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis dñs aiebat eos velu-
ti oues inter lupos mittere. Juſſit
autem vt prudentia3 ſimplicitatẽq3
colerent veluti hac ſerpentes. Illa
vero columbe fruuntur. ſeq3 cautos
ab hominibus reddere.

Raptim pauca declarabũ-
tur dubia.

¶ Dubit. cur dñs predi- 1
cit diſcipulis ſuperuẽtu-
ra eis mala? Rñd. Chry-
ſoſt. in homel. q͞ vt diſcerẽt preſciẽ-
tie eius virtutẽ: ⁊ vt nullus ſuſpica-
retur: qñ propter imbecillitatẽ ma-
giſtri hec eis ſuperuenirẽt mala: et
vt ipſi ſubientes nõ obſtupeſcerent
dum inopinabiliter ⁊ pter ſpem eue-
nirent: ⁊ etiam vt hoc audientes nõ
turbentur in tempore crucis.

¶ Dubita. cum Luc. x. dicat agnos 2
cur hic dicit oues? Reſpon. q͞d oues
vocat apoſtolos et agnos diſcipu-
los quia ſunt filij apoſtolorum ſi-
cut agni ouium.

¶ Dubita. cur vult vt habeant pru- 3
dentiam ſerpentis? Reſpõ. Hiero-
ny. vt euitent inſidias.

¶ Dubitat. an prudentia ſit in ſer- 4
pentibus? Reſpon. qui ſupra. q͞ hic

accipitur prudentia pro aſtutia.

5 ¶ Dubitat. in quo conſiſtit aſtutia ſerpentis? Reſpon. qui ſupra. qđ toto corpore occultat caput vt illud in quo vita eſt protegat.

6 ¶ Dubit. cur vult vt ſint ſimplices ſicut columbe? Reſpond. qui ſupra. vt non faciant malum.

7 ¶ Dubita. in quo conſiſtit ſimplicitas columbe? Reſpon. Chryſoſt. in homel. qđ in hoc quod non eſt vindicatiua: ꝛ caret felle.

8 ¶ Dubi. cur vult ꝙ prudentiā ꝛ ſimplicitatem ſimul habeant? Reſpon. Remigius quia ſimplicitas ſine prudentia facile decipi poteſt ꝛ prudentia periculoſa eſt niſi ſimplicitate tēperetur. Et vt dicit Lyra aſtutia vulpina: et ruditas bouina vituperabiles ſunt.

9 ¶ Dubi. cur vult ꝙ caueant ab hominibus? Rñ. Lyra. q2 aliqñ cauende ſunt inſidie malignorum.

¶ Cetera vero dubia quere in euangelio ſanctorū Geruaſij ꝛ Prothaſij ꝛ dic vt ibi.

¶ In communi apoſtolorum.

Dixit Symon Petrus ad ieſum. Ecce nos reliquim9 oīa. Matt. xix.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt anno xpi. xxxij. die. xxvij. Septēbris in dominica.

Hiſtorice.

¶ Roganti Petro quod premiū eo quod omnia propter chriſtum reliquiſſent ꝛ eum ſecuti fuiſſent eſſent pro meritis recepturi? Reſpondit dominus ſeſſuros eos ſuper duodecim ſedes: vt duodecim tribus iudicent iſrael fore: cum in throno ipſe ſue maieſtatis ſedebit. Omnes vero qui eius ob nomen proprios lares agros parentes ceteroſqꝫ neceſſarios reliquerint centuplo donari et eterna vita frui.

Inſiſtandum nunc eſt ſolutioni dubiorum.

1 ¶ Dubi. cur ſic petr9 interrogat? Rñ. Origenes. qđ audiuerat petrus verbū xpi dicentis ſi vis perfectus eſſe vade et vende oīa que habes. Deinde conſiderauit adoleſcentē cum triſtitia abeuntem: ꝛ difficultatē diuitum ingrediendi regnum celorū. Ideo qui non facilem rem conſumauerat fiducialiter queſiuit.

2 ¶ Dub. q2 cū Petrus modica reliquerit non videtur ꝙ debeat querere de premio? Rñ. Orige. ꝙ petrus magis cōfidens de affectu ſuo ꝙ̄ de ipſa quātitate rerum relictarum fiducialiter interrogauit.

3 ¶ Dubi. cur Petr9 addidit ꝛ ſecuti ſumus te? Rñ. Chryſo. in homel. q2 ſic interrogat diligēter ſicut xp̄s inquiſiuit. Etenim xp̄s a diuite duo ex petijt dari pauperibus ꝛ ſequi ſe.

4 ¶ Dub. cur xp̄s tacet ꝙ Petrus reliquerit omnia ꝛ ſolū reſpondet ad hoc ꝙ eum ſecuti fuerant? Reſpon. Hiero. q2 ꝛ Socrates philoſophus ꝛ multi alij diuitias contēpſerunt.

5 ¶ Dubit. cum non ſint ſufficientes omnes paſſiones huius tēporis ad premiū eternū: cur Petrus ſic interrogat? Reſpon. ꝙ petrus non querit de condigno ſed de congruo.

6 ¶ Dubitatur quando erit illa regeneratio? Reſpon. Lyra. ꝙ in reſurrectione vniuerſali.

7 ¶ Dub. cur illa reſurrectio dicit̄ regeneratio? Rñ. qui. ſ. q2 terminatur ad eſſe ſecundario acceptum.

8 ¶ Dubitat. an iudas ſedebit ſuper vnam illarū ſediū: q2 erat preſens: qñ xp̄s loquebat̄? Reſpon. Chryſo. in homel. qđ dñs non promiſit eis ſimpliciter: ſed adiunxit qui ſecuti eſtis me vt ꝛ hunc iudam excludat

reosq̄ poſtea futuri erãt attraheret.

9 ¶ Dub. an paulus ſedebit cũ aliis apoſtolis. R̄ñ. Aug. xx. de ciui. dei. q̄d ſic vt ipſe dicit ad Collo. j. neſcitis q̄m angelos iudicabimus.

10 ¶ Dubit. cũ nõ ſint niſi duodecim ſedes vbi ſedebũt alij iudicãtes. rñ. q̄. ſ. q̄d duodenario numero vniuerſa quedam ſignificata eſt iudicãtiuz multitudo.

11 ¶ Dub. q2 etiã viris niniuitis p̄miſit d̄ns q̄d iudicarẽt generationem illam ergo non eſt magnum quod promittit apoſtolis? R̄ñ. Chriſoſto. in homil. q̄d de illis ſimpliciter dicit q̄d ſurgent ꝛ condemnabũt generationẽ iſtam. De apoſtolis aũt dicitur cũ ſederit filius hoīs ſedebitis ꝛ vos ꝛ ita conregnabũt ꝛ cõmunicabũt in gloria illa.

12 ¶ Dubi. nunq̄d iudicabũt alios q̄̃ duodecim trib9 iſrael? R̄ñ. Aug. vbi ſupra. q̄d in hoc numero duodenario oẽs iudicãdi cõtinentur.

13 ¶ Dub. q2 cũ ioãnis. v. dicaꝛ q̄d pater omne iudicium dedit filio q̄uo apoſtoli ꝛ alij iudicabũt. R̄ñ. ſ. Tho. in. iiij. ſen. di. xlvij. q. j. artic. ij. q. j. q̄d iudicare multipliciter dicitur. Uno mõ cauſalr̄ vt dicaꝛ illud iudicare vnde apparet aliquid iudicãdus et ita aliq̄ dicunꝛ iudicare cõparatiõe ſicut p3 de niniuitis. Matthei. xij. ꝛ ſic iudicare cõiter bonorum ꝛ malorũ eſt. Alio mõ interpretatiue dicunꝛ aliq̄ iudicare. ſ. approbãdo ſententiã iudicis: ꝛ ſic oẽs electi iudicabũt. Un̄ diciꝛ Sapiẽ. iij. iudicabunt ſancti nationes. Alio mõ dicunꝛ iudicare aliqui q2 ſunt aſſeſſores iudicis: ꝛ ita p̄fecti viri iudicabũt. Alio modo diciꝛ p̄prie iudicare q̄ fert ſententiã in aliũ vel p̄pria auctoritate: ꝛ ſic ſoli x̄po cõpetit: vel ſchrentiam ab alio latã innotitiã aliorũ deducendo: ꝛ ſic cõpetit apoſtolis ꝛ aliis perfectis viris.

¶ Dub. an iudiciaria poteſtas rñ-
deat volũtarie paupertati: q2 dicit 14
vos q̄ reliq̄ſtis oia ꝛ ſecuti eſtis me ꝛc. Sedebitis iudicãtes ꝛc. R̄ñ. q. ſ. q. j. q̄ ſic: q2 volũtaria paupertas eſt eoꝝ q̄ oib9 q̄ mũdi ſunt cõtẽptis ſoli x̄po inherent. Et ideo non eſt eis aliq̄d q̄d eoꝝ iudiciũ a iuſtitia deflectat. vn̄ idonei ad iudicanduz reddunꝛ quaſi virtutẽ iuſtitie pre omnibus diligentes.

¶ Dub. an ſolus fili9 iudicabit vel 15
tota trinitas? R̄ñ. Ly2. q̄d tota trinitas iudicabit auctoritatiue: ſed x̄ps in q̄tuz homo iudicabit executiue.

¶ Dub. cur ſolus x̄ps iudicabit exe 16
cutiue? R̄nd. qui ſupra. q2 iudex debet eſſe manifeſt9 oibus iudicãdis ſed de9 ſcõm diuinã naturã nõ videbiꝛ in iudicio ab oib9: q2 tũc omnes eſſent beati. Et ideo executio iudicij data eſt x̄po homini: q̄ poterit ab omnibus videri.

¶ Dubi. an illud finale iudiciũ fiet 17
vocaliter vel mẽtaliter? R̄ñ. ſanct9 Tho. vbi ſupra: q̄d hec q̄ſtio diffiniri p̄ certo non poteſt: tñ p̄babilius eſtimaꝛ q̄d totũ illud iudiciũ ꝛ quo ad diſcuſſionẽ ꝛ quo ad accuſationem maloꝝ ꝛ cõmẽdatiõnẽ bonoꝝ ꝛ quo ad ſniam de vtriſq3 mẽtaliter p̄ficiet ꝛ em̄ vocaliter ſingulorũ facta narrarenꝛ ineſtimabilis magnitudo t̄pis ad hoc exigeret: vt etiã dicit Aug. xx. de ciui. dei.

¶ Dub. an parentes ſint deſerendi 18
vt quis ingrediatur religionẽ. R̄ñ. qui ſupra. ij. ij. q̄d. clxxxix. articu. vj. q̄d parentibus in neceſſitate exiſtentibus: ita q̄d eis commode aliter q̄̃ per obſequium filiorum ſubueniri non poſſit nõ licet filij pretermiſſo parẽtũ obſequio religionẽ intrare Si vero non eſſent in tali neceſſitate poſſunt filij contra preceptuz pa-

rctũ religionẽ irrare: qꝛ qlibet poſt annos pubertatis igenuꝰ libertatẽ habet q̃tũ ad ea q̃ ptinẽt ad diſpoſitionẽ ſui ſtatꝰ pſertim i his q̃ ſunt diuini obſequij ꝛ magis eſt obediẽdũ pr̃ ſpirituũ vt viuamꝰ q̃ parẽtibꝰ carnis vt Apl̃s dt ad Heb. xij.

19 ¶ Dub. qũo relinquẽs vnũ aſinuꝫ recipiet cẽtũ. R. Hier. ꝙ ſenſꝰ talis eſt: q carnalia ꝑ ſaluatore dimiſerit ſpũalia recipiet q̃ ꝯparatiõe ꝛ meritoſui q̃ſi puo numero cẽtenariꝰ cõpararet. ꝙ vt dicit Lyra. ſpiritualia ita excedũt bona tpalia ſicut centenariꝰ numerus vnitatem.

20 ¶ Dub. qũo relinquẽs domos aut agros centuplũ recipiet. Rñ. Orig. ꝙ illos multiplices intellige in requie paradiſi ꝛ ciuitate dei.

21 ¶ Dub. qũo relinquẽs patrẽ ꝛ fratres centuplũ inuenit? Rñd. q. d. qd etiã in hoc ſeculo q̃ fratribꝰ carnalibus multos inueniet fratres ẽm fidẽ: ſic ꝛ parẽtes pſbyteros ꝛ filios etatẽ filiorũ habentes.

22 ¶ Dub. qꝛ videt ꝙ nõ licet dimittere vxorẽ: qꝛ ſunt duo in carne vna? Rñ. Chꝛiſ. in homil. qd dñs nõ hoc ait: vt ſimplr̃ nuptie diuellant: ſꝫ vt oibꝰ pferamus dei pietatem.

23 ¶ Dub. qꝛ nõ videt ꝙ debeamꝰ relinquere fratres: qꝛ ipſos iubemur diligere: ꝛ qui odit fratrẽ ſuũ homicida eſt? Rñ. q. d. ꝙ hic pſecutionis tp̃s occulte inſinuare vr̃ qꝛ eñ multi futuri erant filios ad impietatem trahẽtes cũ hoc acciderit: neq pro patribꝰ neq fratribus: neq pro viris habeantur.

24 ¶ Dub. cur dicit ꝓpter nomẽ meũ Rñ. qꝛ nomẽ dñi eſt ieſus. i. ſaluator intelligit ergo ꝙ relinquat oia ipedĩetia ſalutẽ: ꝛ ſic illa relinquet propter nomẽ xp̃i q eſt vera ſalus.

25 ¶ Dub. que eſt vita eterna q̃ poſſidebitur ab eis? Rñ. qd erit vita eterna aie vſq ad diẽ iudicij. ꝛ totius cõiuncti poſt in eternum.

¶ Dub. qꝛ nõ videt magnũ qd habeant vitã eternã: qꝛ etiã dãnati viuent in eternũ? Rñ. Aug. xiij. de ciuita. dei: qd aie dãnatorũ ſunt in moꝛte qꝛ nõ viuũt ex deo: qꝛ q̃uis homo ſentire nõ deſignat: tamen quia ſenſus ipſe: nec voluntate ſuauis: nec quiete ſalubꝛis ſed dolore penalis eſt mors eſt potius appellata q̃ vita. ꝛ Sapientie. v. dicitur ex perſona dãnatorum nos nati continuo deſinimus eſſe: quia non habuerunt eſſe gratis que eſt vita anime in pꝛeſenti: ꝛ glorie que eſt eius vita in futuro.

¶ In communi vnius martyris.

Nolite arbitrari qd venerim pacem mittere. Math. x. c.

Hec verba dixit dominus anno etatis ſue. xxxi.

Hiſtoꝛice.

¶ Apoſtolis aiebat dñs ne ob id veniſſe cũ arbitrarentur quatenus in terrã pacẽ mitteret: cũ potꝰ gladium deſtinare decreuiſſet natos quippe ab eorũ genitoꝛibꝰ: ꝛ nuruꝫ ab eiꝰ ſocru diuidere veniſſet. Jmmo inimicos quidẽ hoĩs eſſe ait eiꝰ domeſticos: nec quicunq ſe dignus exiſteret qui parentes aut liberos ſe plus diligeret nec qui non ſuã baiulans cruce eum ſequeretur: ꝛ q̃ ſuaꝫ repeniſſet animam amitteret. Qui vero eam eius ob amorem perdidiſſet eã foꝛe reperturus: ꝛ eos qui ipſos reciperent ſe quoq receptuꝛos eſſe. Pꝛophetã vero vel iuſtum eorũ in noibus ſi qs hoſpitaret pꝛemio ipſorũ donaret. Sitienti vero cuipiaꝫ etiã minimo qui in potum aquã licet frigidã obtuliſſet minime ſua fraudaretur mercede.

1 Nonnulla declarabũtur dubia.
¶ Dubi. cur dñs dixit p̃dicta verba. R. Chriſo. qd quaſi diſcipulos cõſolãs acſi diceret: ne turbemini quaſi p̃ter ſpez his cõtingentib⁹ ꝓpter hoc enim veni vt preliũ mittam.

2 ¶ Dub. cur dicit qd venit mittere gladiũ? Rñ. q. S. qd voluit aſperitate verborũ eorũ excitare auditũ vt non ꝑ difficultate rerũ deficiãt: ne aliquis dicat qd blanda ſuaſit: ſed difficilia occultauit.

3 ¶ Dubi. q2 dñs vr̃ ſibiipſi ꝯtrarius cum Luc. x. iuſſerit vt dicerẽt pax huic domui ꝛc. ꝛ hic dicit ꝙ nõ venit mittere pacem? Rñd. Chriſoſt. ꝙ eſt quedam pax bona de qua intelligit Luce. x. Et quedam mala q̃ eſt cõcordia aliquorũ in malũ: et de iſta intelligit hic.

4 ¶ Dubi. que fuit diſcordia facta p xp̃m? Rñ. Hiero. ꝙ poſt predicationem apoſtolorũ vnaqueq; domus diuiſa eſt: qm̃ habuit fideles ꝛ infideles. Et ideo bellũ miſſum eſt bonum vt rũperetur pax mala.

5 ¶ Dub. q2 ñ xp̃s venit vt eſſent credentes ꝛ etiã infideles videt̃ ꝙ non ſit imputandũ fidelibus? Reſpon. Lyra. ꝙ iſta fuerũt facta a xp̃o occaſionaliter: q2 ad xp̃i predicationẽ et aplõrũ aliqui cõuerſi ſunt ad fidem ꝛ alii in infidelitate permanentes quãtuncũq; eis cõiũcti ꝓſecuti ſunt iſtos ad mortem.

6 ¶ Dub. cũ dñs preceperit Petro vt cõuerteret gladiũ in vaginã quõ ipſe mittit gladiũ? Rñd. ꝙ ipſe non fuit cauſa occaſionis martyrum niſi occaſionaliter: vt dictum eſt dubio precedenti.

7 ¶ Dub. cũ dederit p̃ceptũ de honorando parentes quõ venit ſeparare filium contra patrem? Reſpond. Chriſo. quod non xp̃s ſed eorũ malitia hanc ſeparationem facit ſecundum tamen conſuetudinẽ ſcripture xp̃s dicitur hoc facere. Sicut de⁹ dicitur induraſſe cor Pharaonis ꝛ excecare peccatores.

¶ Dub. cur dicit ꝛ inimici hõis domeſtici eius. Reſpon. Hiero. ꝙ his v̄bis ꝓpe in Michea ꝓpheta ſcribit̃. Et ita dominus prophetã adducit. 8

¶ Dub. per que verba ꝛ in quo capitulo Micheas hec dicit. Reſpõ. ꝙ. vij. ca. ſcribit̃ ſic vir fratrẽ ſuũ ad mortem venatur. ꝛ infra filius cõtinentiam facit patri ꝛ filia ſurget aduerſus matrem ſuam. nurus aduerſus ſocrũ ſuã: ꝛ inimici hominis domeſticis eius. 9

¶ Dub. cur dicit qui amat p̃ t̃rez ꝛc. Rñ. Hierony. ꝙ ſi amor parentum aut filiorum dei amori ꝯparet̃ ꝛ nõ poſſit vtrũq; ſaluari odium in ſuos pietas in deũ eſt nõ ergo ꝓhibuit amare patrem aut matrẽ: ſed ſignãter addidit pluſq̃ me. 10

¶ Dub. cur dicit de cruce accipienda. Reſpon. Chriſoſto. ꝙ cũ aĩa nihil ſit familiarius alicui tamen et hãc nõ ſimpliciter odio haberi iuſſit: ſed vt eam quis tradat in occaſiones ſanguinis. 11

¶ Dub. cũ nos non moriamur morte crucis videt̃ ꝙ non ſimus deo digni? Rñ. qui ſupra. ꝙ intelligitur vt crucifigamus corpus noſtrum cũ vitiis ꝛ cõcupiſcentiis: ꝛ ſic cõpatimur cõmorimur cõſepelimur ꝛ conſurgimus chriſto. 12

¶ Dubi. cur deus non liberauit ita martyres a morte gladii ſicut a morte aliorũ tormentorũ? Rñ. ꝙ vt homines crudeliores beſtiis oſtenderet: ꝛ ꝙ ignis aqua et alie creature ſubiiciebantur ſibi a quibus martyres liberabat. Item vt oſtenderet 13

ꝙ diuina volũtate extingebant ut ꝗ potuiſſet eos liberare a gladio: ſicut liberauit a maiorib9 tormẽtis. Tertio q2 vt ipſe qui eſt caput martyrum paſſus eſt per effuſionem ſanguinis ita ipſi ꝗ ſunt ei9 mẽbra ſilr paterẽt.

14 ¶ Dubi. an vnꝗ̃ liberauit aliquem martyrẽ a morte gladij. Rñd. ꝙ ſic ſicut patet de ſanctolo preſbytero: vt dicit in tertio libro dyalogorum qui cum truncari capite deberet et iam carnifex altiaſſet ſpatam dixit ſancte Joannes ſuſcipe illam: ⁊ nõ potuit mouere manũ quouſ ſanctolus orauit pro eo.

15 ¶ Dubi. quõ põt accipi crux non ſequẽdo xp̃m? Rñd. Grego. in homil. qm̃ ſunt nõnulli ꝗ carnis abſtinentiam non pro deo: ſed ꝑ inani gloria exhibẽt: ⁊ ſunt nonnulli qui ꝯpaſſionem xp̃o non ſpiritualiter ſ carnaliter impendunt: vt ei nõ ad virtutẽ: quaſi miſerando ad culpas foueant Hi itaq crucem videntur ferre: ſed dñm non ſequuntur.

16 ¶ Dubit. cur dicit ꝗ vos recipit me recipit? Rñ. Hiero. q2 aurũ ab apoſtolis ſupra tulerat: es de zona excuſſerat. Dura euãgeliſtarũ ꝯditio. vñ ergo ſumptus: vñ vict9: vnde neceſſaria. Et ideo auſteritate preceptor ſpe temperat promiſſorum inquiẽs qui eos recipit me recipit vt in ſuſcipiendis apoſtolis vnuſquiſ credẽtium xp̃m ſuſcepiſſe arbitretur.

17 ¶ Dubitatur cur addit ⁊ qui me recipit recipit eum qui me miſit? Rñ. Chryſoſto. ꝙ propter hoc repromittit honorem ſuſcipientibus apoſtolos vt xp̃m ſuſcipiãt ⁊ etiam patrem. quid antẽ huic honori fiet equale vt quis patrem ⁊ filium recipiat.

18 ¶ Dubitat. cur vult ꝙ recipiens prophetam recipiat cum in nomine ꝓphete? Reſpon. qui ſupra ꝙ hoc eſt intelligendum: ſi non propter vite huius eminentiã ne propter aliud temporalium ſuſceperit: ſed quia vl eſt propheta vel iuſtus.

¶ Dubi. quomodo intelligitur mercedem prophete accipiet? Reſpon. 19
qui ſupra. i. qualem propheta vel iuſtus eſt accepturus.

¶ Dubi. cur ſuſcipiens ꝓphetã vel 20
iuſtũ tantã mercedẽ recipere debet quantam ipſe propheta vel iuſtus? Rñ. qui ſupra. qm̃ ille prophete ſpiritu plenus eſt: ſed tñ corporeo eget alimento: ⁊ ſi corpus non reficitur. certum eſt quod vox ipſa ſubtrahitur: ꝗ igitur prophete alimenta tribuit vires illi ad loquendum dedit. Cum propheta ergo mercedem prophete accipiet qui hoc ante dei oculos exhibuit quod audiuit.

¶ Dubit. cur dicit calicẽ aque. rñd. 21
Hiero q2 poterat aliquis cauſari: et dicere, paupertate prohibeor: vt hoſpitalis eſſe non poſſim. Ideo hanc excuſationem leuiſſimo exemplo diluit calicem aque frigide toto animo porrigamus.

¶ Dub. cur addit frigide. Rñd. ꝗ. ſ. 22
qd ideo ne ⁊ in calida paupertatis ⁊ penurie lignorũ occaſio quereret.

¶ Dubitatur qui ſunt minimi? Reſpond. Remigius quod hi qui nihil 23
quidẽ habent in hoc mundo ⁊ iudices erunt cum chriſto.

¶ Dubitatur cur dicit in nomine diſcipuli. reſpond. Lyra. quia ſi quis 34
reciperet prophetam ⁊ iuſtum ⁊ daret potum non propter chriſtum: ſ quia amicus vel propinquus: aut q2 eſt compatriota nõ haberet mercedem predictam.

¶ Dub. cur dans aquam frigidam 25
non perdet mercedem? reſpon. qui ſupra. qm̃ in his que dantur propter xp̃m non tantum penſatur quantitas doni: ſ tantum quãtitas bone volũtatis: ex qua datur.

¶ In cōi vnius martyris.

¶ Alijs ſenſib⁹ myſticis nō exponitur ratiōe dicta in prologo.

Si qs vult poſt me venire Matthei. xvj. vt in ſctō Petro martyre.

☞ Hiſtorice.

¶ Quoſdā dn̄s ait ibi eſſe p̄ſentes qui nequaq̄ necis vinculis aſtringerentur: niſi primo filij hoīs aduētum ſuū in regnū cōſpicati fuiſſent.

Congruum eſt dubia reſoluere.

1 ¶ Dub. qui erant illi qui nō guſtarent mortem ⁊c.? Rn̄d. Lyra. q̄d Petrus Jacobus et Joan. qui anteq̄ guſtarēt mortē viderunt filiū hominis venientē in regno ſuo: ideſt apparentē eis in forma corporis glorioſa qualem habebit poſt reſurrectionē cum adeptus fuerit p̄tātem regni. Tunc eīn dixit diſcipulis ſuis Matt. vl.c. Data eſt mihi oīs poteſtas in celo ⁊ in terra.

2 ¶ Dubita. cur dn̄s predicit eis iſta? Rn̄. Hieron. q̄ apoſtoli potuiſſent ſcandalizari dicētes occiſionē nunc dicis eſſe futurā: q̄ autem promittis te affuturum in gloria in tēpora longa differs. Preuidēs igit̄ hec occultorū cognitor que poſſent obijcere preſentē timorē preſenti compenſat premio. dicēs ſunt de hic ſtantib⁹.

3 ¶ Dubita. cur non predicit nomina eorum qui ſecum aſcenſuri erant in montem? Rn̄. Chryſoſt. q̄ reliqui valde concupiſcerēt ſequi exemplū illius glorie viſuri ⁊ grauiter tuliſſent velut deſpecti.

¶ Alijs ſenſib⁹ myſticis nō exponitur ratiōe dicta in prologo.

¶ In cōi vnius martyris.

Niſi granum frumēti. Joan. xij. Quere in ſabbato. an̄te palmas.

¶ In cōi vnius martyris.

Nihil opertum quod non reueletur. Matthei. x.

Hec verba dixit dominus anno etatis ſue. xxxj.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis dn̄s aiebat nil adeo occultum fore: quin ad lucem q̄n̄q̄ veniat in ſecretis v̄o que audiſſent palā nota facerent: nec eos qui corpora neci dare tantūmodo poſſunt timendos fore: cū in animam nihil poſſint: eum vero timendū fore qui totum in gehennā hominē perdere valet qui ⁊ curā eorum gerit. quemadmodū duos qui vili cōſtant precio paſſeres fouet: nec niſi eius alter eorū deficere pōt nutu. quin ⁊ cunctos eorū capillos numeratos eſſe dixit. Cū pluribus igit̄ meliores ſint paſſerib⁹: nequaq̄ timore opus eē. Omnē aūt qui eum ante hoīes confiteretur aut negaret: tales ſuo corā genitore eidem redderet vices.

Ipſa occurrentia dubia diſſoluam.

¶ Dub. cur dixit pre 1
dicta verba dn̄s diſcipulis. Rn̄. Lyra. q̄ eis predixerat magnitudinem tribulationis imminētis. Hic eos hortatur ad tolerantiā: ex conſideratione diuini iudicij in quo omnia manifeſtabuntur: q̄ omniū bona et mala omnibus manifeſta erunt. Ideo dicit. Nihil opertū ⁊c.

¶ Dubi. an verba Chriſti de occul- 2
tis manifeſtādis habeant veritatē etiā in hoc ſeculo? Rn̄. Hiero. q̄ de futuro intelligunt̄ tempore q̄n manifeſtabit deus occulta hominum.

¶ Dubita. an omnia occulta etiam 3
ſub terra manifeſtabunt̄? Reſpon. Chryſ. in homel. q̄d ſolū de actibus hoīm intelligēda ſunt v̄ba Chriſti.

4 ¶ Dubi. cum dñs non loqueref in tenebris nec in abſcondito cur hic hoc dicit? Rñ. Remig. ꝙ ſenſus talis eſt: ꝙ dico vobis in tenebris .i. inter iudeos incredulos. Vos dicite in lumine .i. fidelibus predicate.

5 ¶ Dub. quid eſt loqui in aure? Rñ. qui ſupra. quod eſt loqui ſecrete.

6 ¶ Dubita. quid loquebatur dominus eis ſecrete? Reſpon. ꝙ interpretationem parabolarum: ⁊ predicendo eis ſuam paſſionem.

7 ¶ Dub. quō debebant predicare ſuper tecta? Rñ. Raba. ꝙ iuxta morē prouincie Paleſtine loquif vbi ſolent in tectis reſidere: quia non ſunt cacuminata ſed equalia: predicare ergo in tectis eſt cunctis audientibus palam dicere.

8 ¶ Dubi. cur dicit nolite timere eos qui occidunt corpus? Rñ. Chryſoſt. in homel. ꝙ hic ſuadet mortem propter dei timorem contemnere.

9 ¶ Dub. qs eſt potēs corpus ⁊ aīam perdere in gehenna? Rñd. qd deus qui eſt timendus ⁊ obediendus.

10 ¶ Dub. cū corpus in cinerē redigatur: quō dicif mitti in gehēnā? Rñ. Auguſti. xiij. de ciuita. dei ꝙ hoc nō antea fiet ꝙ aīa corpori fuerit copulata vt nulla direptione ſeparentur.

11 ¶ Dub. quid eſt gehēna? Rñ. Hieróny. ꝙ hoc nomen in veteribus libris non inuenitur: ſed primo a ſaluatore ponitur ⁊ ſumitur a gehenna que dicitur vallis filiorum Ennō: in radice montis moria: vbi colebatur Baal ⁊ ibi iudei deſerta tēpli victima hoſtias immolabant: ⁊ comminatus eſt deus ſe locum illum impleturum cadaueribus mortuorū: ⁊ ita futura ſupplicia et pene perpetue quib⁹ peccatores cruciādi ſunt huius loci vocabulo denotantur.

12 ¶ Dub. cur dat exemplū de duob⁹ paſſeribus? Rñ. qui ſupra: qd ſi parua animalia nō decidunt abſq deo auctore: ⁊ in omnibus eſt prouidentia ⁊ que in his peritura ſunt ſine voluntate dei nō pereunt vos qui eterni eſtis non debetis timere ꝙ abſq dei v[ir]iuſtis prouidentia.

¶ Dubit. cur potius exemplum poſuit de paſſerib⁹ ꝙ de alijs animalibus? Rñ. Lyr. qz paſſeres abundant in terra promiſſiōis. ⁊ ideo de ipſis fiebat oblatio pauperū qui non poterāt alia habere. Et ideo iſtud exēplum erat notiſſimum. 13

¶ Dubi. quō paſſeres duo veneunt aſſe? Rñ. Lyr. veneunt .i. vendūtur duo paſſeres pro vno aſſe. 14

¶ Dubit. qd eſt cadere ſuper terrā? Rñ. Lyra. ꝙ nō cadet .i. non morief. 15

¶ Dubit. quomodo non morif ſine patre? Reſpon. qui ſupra .i. ſine prouidentia dei patris. 16

¶ Dubi. cur dicit veſtri aūt capilli? Rñ. Hiero. ꝙ immēſam erga homines in hoc oſtendit dei prouidentiā ⁊ ineffabilem ſignat affectum qd nihil noſtrorum deum lateat. 17

¶ Dub. cur deus numerat capillos noſtros? Rñ. Chryſo. ꝙ hoc nō dicit ꝙ deus pilos numeret: ſed vt diligentem cognitionem ⁊ multam circa nos prouidentiam oſtendat. 18

¶ Dub. qz ſi oēs capilli ſunt numerati videref ꝙ oēs reſurgent in iudicio etiam tonſi? Rñ. Aug. exponēs illud ⁊ capillus de capite veſtro nō peribit dicit nō de lōgitudine capillorum: ſed de numero pōt intelligi. 19

¶ Dubita. cur replicat dicens nolite ergo timere? Reſpō. ꝙ in hoc manifeſtius ſuperior expoſitionis ſenſus expreſſus eſt. 20

¶ Dubi. cur dicit omnis qui cōfitebitur me ⁊c. Rñ. Hilari⁹: ꝙ hoc cōcludendo dicit qz doctrinis talibus confirmatos oportet liberaꝫ de deo confitendi habere conſtantiā ⁊ libe 21

ram propalationem veritatis.
22 ¶ Dub. cur dicit corã hoibus? Rñ. Remigiꝰ: ne aliqs putaret ſe abſq oris confeſſione ſaluari poſſe: nõ ſolum ait qui me confeſſus fuerit ſed addidit coram hominibus.
23 ¶ Du. cur dicit cõfitebor et ego eũ? Rñ. Chriſ. in homil. ꝙ vt nõ turberis ſi feceris aliquod bonũ ⁊ in hoc ſeculo non ſequat̃ retributio: qꝛ erit in futuro tp̃e: ⁊ ſimiliter ſi negaueris negaberis: ⁊ ſi feceris aliqđ malũ etiam ſtatim nõ ſequatur vindicta in futuro tñ tẽpore te expectat.
34 ¶ Dub. quid eſt xp̃m aliquem confiteri apud patrẽ? Rñ. Rabanus: qꝛ talis per chriſtum habebit acceſſuꝫ ad patrem: ⁊ filius dicet venite benedicti patris mei.
25 ¶ Dub. q̃d eſt negare aliquẽ apud patrẽ? Rñ. Remigius: ꝙ a cõſpectu ſue diuinitatis ⁊ patris repellere.
26 ¶ Dubitatur quia nullus deũ eſſe negat. Reſpond. Rabanus: qđ licet nullus etiam paganus negare poſſit quod deus non ſit: poteſt tamen ab infidelibus negari quod non ſit deus: filius ⁊ pater.
27 ¶ Dub. an ſemper negatio fidei ſit peccatuꝫ mortale? Reſpon. ꝙ ſic: qꝛ cadit ſub precepto negatiuo ꝙ obligat ſemper ⁊ ad ſemper.

☞ Allegorice.

¶ Chriſtus caput eſt. Apoſtoli capilli dicuntur: qꝛ nomina ſanctoꝝ ſcripta ſunt in celis. Paſſeres duo venditi corpus atq anima eſt: ⁊ cui venditur peccatum: vnus paſſer in terrã cadit: qꝛ infideles terrena concupiſcũt. Fideles vero ad celeſtia tendẽtes ſunt alter paſſer cui volatus in celuꝫ eſt. Chriſtum confitetur qui eius mãdata ſeruat. negat qui preceptis non obedit.

☞ Tropologice.

¶ Ut caueamus etiam ab occultiſſimis peccatis inſtruimur: qm̃ oĩa occulta patefiunt: vtq fortes ſimus in periculis ⁊ tribulationibꝰ: qm̃ premia virtutibus manent: nec vereamur cõfiteri fidem noſtrã qm̃ in celis magno donabimur premio.

☞ Anagogice.

¶ Contẽplemur premia occultaruꝫ virtutũ noſtrarũ in finali iudicio coram oibus eſſe nobis reddẽda. Audiemuſq xp̃m quem hoc in mundo cõfeſſi fuimus ꝯfitẽtem ⁊ nos ad patrem vocantem dicendo. Uenite benedicti patris mei percipite regnũ vt in perpetuum conregnetis.

¶ In cõi vnius martyris.

Si quis venit ad me ⁊ non odit patrem ſuum. Luc. xiiij. c.

Hec verba dixit dominus anno etatis ſue. xxxij. die. xxvij. Septembris. in die dominica.

☞ Hiſtorice.

¶ Nullũ dominus aiebat ſuũ fieri poſſe diſcipulũ: qui neceſſarios omnes vitãq propriã nõ odiret. Eũq ſua accepta cruce nõ ſequeret̃. quoniam turrim erigere volens. Si nõ omnes computet ſumptus illudetur ſi perficere nequiuerit. Rex etiã ad bellum iturus niſi quod cũ militibus occurrere poſſit aduerſanti cogitauerit ⁊ quatenꝰ nequiuerit pacem petat inſanus reputabitur: eo qui cũ quocunq mõ chriſti diſcipulus effici voluerit: niſi omnibus que poſſidet renuntiauerit nequaq̃ voti compos erit.

DOmerũt nunc dubia diſcuti.

¶ Dub. cur dñs dat exẽplũ de turri edificãda: ⁊ de rege ad bellũ ituro. R. Ly. qꝛ ſicut turris peminet: ⁊ rex i bello vincẽs

maiorem triūphum ſortitur ꝙ alijs exercitijs vacans: ita ſtatus perfectionis ad quem dominꝰ inuitabat excedit omnem ſtatum.

2 ¶ Dubitatur nunquid alio modo quis poſſit eſſe chriſti diſcipulus niſi obſeruatis conditionibꝰ a domino dictis? Rñ. Ly. quod ſic ſecūduȝ ſtatum cōem fidelium obſeruando mandata. Alio modo ſm ſtatuȝ ad perfectionem tēdentiū cū obſeruatione conſiliorum ꝛ ſic requiruntur conditiones poſite a chriſto.

3 ¶ Dub. quid eſt ſenſus prime ſimilitudinis? Reſpond. Lyra. quod volens edificare turrim: ideſt. aggredi perfectionez euangelicā. ſedens: ideſt quietus a tumultu paſſionum: computat ſumptus: ideſt conſiderat ſi eſt promptus ad relinquendū omnia propter deum: ne poſtquam poſuerit fundamentum quod conſiſtit in obſeruantia mandatorum: et non potuerit perficere: quia non habet promptitudinem ſupradictam: quod eſt primum in ſtatu pfectiōis acquirende illuditur ab omnibus: quia non perfecit quod inceperat.

4 ¶ Dub. quomodo exponitur ſecūda ſimilitudo? Rñ. qui ſupra: rex id eſt aggrediens perfectionis ſtatum debet bene regere operatiōes ſuas ꝛ cogitationes ſuas: ꝛ hȝ committere belluȝ ad rapiendū ſibi celeſte regnū ſi poſſit cū deceȝ milibus ꝛc. id eſt cum obſeruātia deceȝ mandatorū: ſed qr nō poteſt: quia rex celeſtis venit cum viginti milibus ad ſe exigens duplicem obſeruantiam mandatorū. ſ. ꝛ conſiliorum. Rogat ea que pacis ſunt aſſentiendo regi celeſti in obſeruantia conſilioruȝ que incipit ab euangelica paupertate. ideo concluditur quod qui non renuntiauerit omnibus que poſſidet non poteſt chriſti eſſe diſcipulus.

¶ Dub. que differentia eſt inter re- 5
linquere oīa ꝛ renuntiare omnibꝰ. Rñ. Beda. ꝙ paucorū perfectorum eſt relinquere oīa hoc eſt curas mūdi poſtponere. Cunctorū autē fidelium eſt renūciare oībus: hoc eſt ſic tenere que mundi ſunt: vt tamen p ea non teneantur in mundo.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nō exponitur rōne dicta in prologo.

¶ In communi plurimorū martyrum.

¶ Cū audieritis prelia. Luce. xxi. c.

Hec verba dicit dominus anno etatis ſue. xxxiij. die. xx. Martij. in dominica palmarum.

☞ Hiſtorice.

Quere dñica. xxiiij. poſt pēthecoſtē. ꝛ in feſto geruaſij ꝛ prothaſi.

Inſerā tamen ſolutiones aliquorū dubiorꝝ.

¶ Dub. an bellare ſit licitum? Rñ. ſ. Tho. ij. ij. qō. xl. quod ſic dum modo concurrant ſcilicet autoritas principis cauſa iuſta et intentio bellandi iuſta: quia vt dicit Auguſti. contra Fauſtum. nocendi cupiditas. vlciſcendi crudelitas implacabilis animꝰ: feritas rebellandi libido dominandi: et ſi qua ſunt ſimilia. Hec ſunt que bellis iure culpantur.

¶ Dub. an in die feſto liceat belluȝ 2
iuſtum exercere. Rñ. qui ſupra. arti. iiij. qō ſic ſi neceſſitas expoſcat: ſed abſq; neceſſitate non licet.

¶ Dubi. an clericis liceat bellare? 3
Rñ. qui ſupra. artic. ij. qō non in propria pſona poſſunt tamē ex auctoritate ſuperiorꝭ intereſſe bellis non quidem vt ipſi ꝓpria manu pugnēt ſed vt iuſte pugnantibus ſpūaliter ſubueniant ſuis exhortationibus ꝛ abſolutionibus ꝛ alijs hmōi ſpūali

bus obuentionibus.

4 ¶ Dubi. an liceat vti inſidijs i bello iuſto? Rñ. qui ſupra. arti. iij. quod nō verbo: vt ſcꝫ aliquid promittatur hoſti ⁊ non ſeruetur: vel quod ſibi dicatur falſum: quia vt Ambroſius dicit in libro de officijs. Sunt quedam iura bellorum ⁊ federa etiam inter ipſos hoſtes ſeruanda. Facto autem licet inſidijs vti: ſcilicet nō aperiendo propoſitum noſtrum hoſti: quia vt dicit Auguſtinus in libro. lxxxiij. queſtionum cum iuſtum bellum ſuſcipitur vtrum aperte pugnet aliquis an ex inſidijs nihil in iuſtitiam intereſt ⁊ probat auctoritate domini qui mandauit Joſue vt inſidias poneret habitatoribus ciuitatis Hay vt habetur Joſue. vj.

5 ¶ Dubi. an liceat predari in bello iuſto? Rñ. qui ſupra. q. lxxj. ar. viij. ꝙ ſi illi qui predantur habeant bellū iuſtum licet predari: ⁊ ea que capiunt efficiuntur eorum nec tenentur ad reſtitutionem: niſi propter predā militarent: quia peccatum eſſet: vt dicit Auguſti. de verbis domini. Si vero habeant bellū iniuſtum illi qui predantur rapinā committunt ⁊ ad reſtitutionem tenentur.

6 ¶ Dubit. an mulieres ſint exponende ad bellum? Rñ. qui ſupra in. iiij. libro de regimine principum. c. v. ⁊ vj. quod non vt dicit Ariſtoteles. in. ij. Politico. reſpondendo argumentis Socratis ⁊ Platonis.

¶ In cōmuni plurimorum. martyrum.

Deſcendens Jeſus de monte. Luce. vj.

Hiſtoria huius euāgelij facta eſt anno. xpi. xxxj. die. xiiij. Julij. in die lune.

☞ Hiſtorice.

1 ¶ E monte quodam cum deſcendiſſet dominus in campeſtribus exiſtēs ſuis cū diſcipulis ac plebis maxima multitudine que ex illis aduenerat partibus vt eius haurirent doctrinā ⁊ conſueta egritudinū remedia reportarent: ⁊ ſuos intuens diſcipulos beatos fore aiebat medicos eſurientes ⁊ flentes quoniam celorum conſequerentur regnum ſatiatiqꝫ habitent ac futuro in tempore riderēt. Et ipſos quoqꝫ fore beatos cū eius ob nomen odirentur: diuiderentur exprobrarentur ac ludibrio omnibus fierent nam iuſſit vt tali letarentur tempore cum eos in celo quem plurima preſtolaretur merces.

Plene dubia ſunt declaranda. 1

¶ Dubita. quid egerat dñs in monte? Rñ. qꝫ vt habetur Luce. v. c. qꝫ pnoctauit i orōne dei.

2 ¶ Dubit. an ſolus in monte fuerit? Reſpō. qui ſupra. ꝙ ibi ex diſcipulis duodecim elegit apoſtolos cum quibus de monte deſcendit.

3 ¶ Dubit. in quo loco campeſtris ſtetit? Rñ. Lyra. ꝙ in aliqua parte montis planiore: que hic dicitur locus cāpeſtris.

4 ¶ Dub. quis erat ille mons? Reſpōdit Magiſter hiſto. ſchola. qꝫ non multū intereſt ſcire: an ſit mōs Thabor: ſeu alius mons in Galilea.

5 ¶ Dubi. cum euangeliſta dixerit ab omni iudea: cur poſt dicit ⁊ hieruſalem cum hieruſalem ſit in iudea? Reſpon. quia Hieruſalem erat ciuitas regalis et aliquis potuiſſet credere ꝙ ab ea nullus veniſſet: ideo eam nominauit.

5 ¶ Dubi. de qua maritima intelligit? Rñ. Beda: ꝙ de ea que a mari magno cognominatur.

7 ¶ Dubita. cur primo dicit vt audirent illum: ⁊ poſt vt ſanarentur a lan

guoribus ſuis? Rñ. Theophilus: qđ
pmo dicit q pertinet ad animarū
medelā: ꝛ poſt ad medelā corporum.
8 ¶ Dubi. an omnes eſſent infirmi: q2
dicit vt ſanarent ꝛc. Rñ. Lyra. quod
nō: ſed illud dicitur ſolū de illis qui
erant inter eos infirmi.
9 ¶ Dub. quomodo virtus chriſti exi
bat ab eo? Rñ. qui ſupra: q exibat ſi
cut effect9 exit a cauſa nō q relinque
ret chriſtū ꝛ tranſiret ad alios: ſed in
eo exiſtens ſanabat infirmos.
10 ¶ Dubi. quomodo ſanabat omnes
ſi non omnes erant infirmi? Reſpō.
quia omnes indigebant ſanitate cor
poris vel anime.
11 ¶ Dub cur dicit: q eleuauit oculos.
Rñ. Ambro. quod et ſi in humili ſta
bat tamen eleuauit oculos. Eleuare
autem oculos aliud non eſt niſi inte
rius lumen aperire:
12 ¶ Dubi. cur potius eleuauit oculos
in diſcipulos q̄ in alios? Rñ. Bed.
q vt his qui verbum intenta cordis
aure percipiunt latius ſaporis inti
mi lumen aperiat.
14 ¶ Dub. vtrū iſte ſermo de beatitudi
nibus ſit ibidem cum illo qui a Mat
theo ſcribitur. v. c. Reſpon. quod de
hoc ſunt due diuerſe opiniones: qua
rum quelibet eſt ſubſtentabilis. Nā
dicentes quod eſt idem ſermo dicūt
quod ea que vnus euangeliſta ob
miſit alius ſuppleuit. Qui vero di
cunt: quod ſunt diuerſi ſermones: di
cunt: quod non eſt inconueniens qđ
chriſtus ſuos ſermones fecerit de ea
dem materia in diuerſis tempori
bus qui eodem modo incipiant et
terminent. Magiſter tamen hiſto
ria ſcholaſti. dicit quod non multū
intereſt hoc ſi eſt idem vel diuerſus
ſermo.
14 ¶ Dubit. cum Matthei. v. dicatur.
Beati pauperes ſpiritu. cur hic dici
tur pauperes ſolum? Rñ. Cirilus q
in euangelio Matthei intelligitur
pauperes ſpiritu humiles. hic autē
intelligit pauperes id eſt diuitias cō
temnentes.
¶ Dubi. an indifferent omnes pau- 15
peres ſint beati? Rñ. Baſi. q nō ois
quem paupertas premit beatus eſt
ſed qui xpi preceptū mundanis pre
tulerit operibus. plures enim paupe
res ſunt in ſubſtātia: auariſſimi autē
ſecundum affectum.
¶ Dubit. an ſola paupertas mereat 16
regnū dei? Rñ. Euſebius. q cum re
gnū celoꝝ in multis gradibus hono
rum conſideretur. Primus gradus
ſcandentium eſt eoꝝ qui diuino in
tuitu colunt paupertatem: tales autē
fecit eos qui primo effecti ſunt eius
diſcipuli. ob hoc in eoꝝ perſona di
cit: quia veſtrū eſt regnum dei.
¶ Dubit. cur poſt paupertatem po 17
nit eſuriē? Rñ. Cirillus. q eo q2 poſt
q̄ mādauit paupertatem colere. ea q̄
conſequuntur inopiam coronat ho
noribus. Contingit enim pauperta
tem colentes neceſſariorum incurre
re defectum ꝛ vix acquirere victum
idcirco non ſinit diſcipulos ſup hoc
puſillanimes fieri.
¶ Dub. quomodo intelligitur Bea 18
ti qui eſuritis? Rñ. qui ſupra. i. beati
qui caſtigatis corpus veſtrum ꝛ ſer
uituti ſubiicitis qui in fame ꝛ ſiti ver
bo operam datis: quia celeſtium
tunc gaudiorum habebitis vbertate
perfrui.
¶ Dubi. quomodo ſaturabunt? Re 19
ſpō. q vt dicitur. Pſal. xvi. Satiabor
cum apparuerit gloria tua. vide du
bio precedenti.
¶ Dubi. an omnes flentes ſint bea 20
ti? Rñ. qui ſupra. q non: quia flere eſt
commune fidelibus ꝛ infidelibus: ſ;
eos qui pene ſunt lachrymantes pro
pter odium mundanorum.
¶ Dub. cur poſt eſuriē ponit fletū? 21

Reſpon. Cirilus. ꝙ inopiam conſe-
quitur non ſolum defectus rerum
ad delectationes facientium: ſꝫ etiā
depreſſus vultus propter meſtitiā.

22 ¶ Dub. quod premium eſt ridere?
Reſpon. Baſilius. ꝙ non intelligit
riſum per mandibulas ſonum: ſed
meram ⁊ impermixtam cuilibet tri-
ſtitie alacritatem.

23 ¶ Dubi. quid boni poteſt eſſe in fle-
tu? Reſpon. Chryſo. ꝙ magnū quid
ſm deum triſtitia eſt: ⁊ imperat ei pe
nitentiam in ſalutem: vnde ⁊ Paulus
cum non haberet ſuos defectus fle-
re: pro alienis lugebat.

24 ¶ Dubitatur quid prodeſt fletus no
ſter his pro quibus flemus. Reſpō.
ꝙ et ſi nihil proficimus his pro qui-
bus flemus: tamen proficimus no-
biſmetipſis nā qui ſic aliena deflet
nō preteribit inflebiliter ſua delicta.

25 ¶ Dubit. cur dicit beati eſtis cū vos
oderint ⁊c. Reſpond. Beda ꝙ licet
beatus ſit qui premiſſa propter chri-
ſtum pati deſiderat multo: tamē bea
tior eſt qui has virtutes inter aduer
ſa ſeruare non trepidat. Ideo tales
appellat beatos.

26 ¶ Dubit. quod nobis nocet odium
hominum. Reſpon. ꝙ in ſe non no-
cet. ſed cum homines ex odio prorū
pūt in facta aduerſus nos.

27 ¶ Dubitatur quomodo ſeparant?
Reſpon. Beda. ꝙ quando a ſynago
ga expellunt.

28 ¶ Dubitatur quomodo exprobrāt.
Reſpon. qui ſupra. ꝙ qꝛ exprobrant
nomen crucifixi.

29 ¶ Dubi. quod nomen eorum eijciūt
tanꝗ malum. Reſpon. qui ſupra. qꝺ
in hoc nomē chriſtianorū ſignificat
quo a iudeis gentilibuſꝗ ſepiſſime
quātum ad ipſos memorie abraſum
⁊ ab hoibus eſt abiectum.

30 ¶ Dubitatur cur di. it propter filiū
hominis? Reſpond. qui ſupra. quia
nulla exiſtebat cauſa odij niſi pro-
pter filium hominis: quoniam: ſcili
cet credētes nomen chriſti ſuum co-
gnomen facere voluerunt.

¶ Dub. cur dicit gaudete ⁊c. Rñ. ꝙ 31
quia docuerat eos ab hominib9 in-
ſectandos. Ideo etiam docet in hoc
vltra homines eſſe blandos.

¶ Dubi. cur nō dicit quātitatē mer- 32
cedis. Rñ. Damaſcenus. q illa que
mēſurari vel numerari poſſunt ter-
minate ingerunt. ꝙ aūt ex quadam
excellētia oēm tranſcendit menſurā
⁊ numerū indeterminate dicit ma-
gnum ⁊ multū / puta: qꝛ multam di-
cimus eſſe dei miſericordiam.

¶ Dubitat. cum Lucas non ponat 33
niſi. iiij. beatitudines: cur Matthe.
v. dicuntur eſſe octo. Rñd. ſanctus
Tho. prima. ij. q. lxix. ar. iij. ꝙ Lucas
narrat ſermonem factū ad turbas.
Et ideo ponit beatitudines ſm ca-
pacitatē turbarū ꝗ ſolam voluptuo
ſam ⁊ tēporalē ac terrenā beatitudi-
nē nouerunt. Unde dñs p. iiij. bea
titudines quatuor excludit ꝗ ad pre
dictam beatitudinem ptinere viden
tur ſcꝫ abūdantiā exteriorū bonorū
cū dicit. Beati pauperes ⁊ bonum
ciborū ⁊ potuū cū dicit. Beati qui
eſuritis. Item cordis iocūditatē cū
dicit Beati ꝗ nūc fletis Itē exterio-
rū hominū fauorē dicēs. Beati eri-
tis cū vos oderint homines.

¶ Dub. quot ſunt btitudines? Rñ. 34
qui ſupra. ꝙ ſunt octo. licet octaua
videatur quedā cōfirmatio ⁊ mani-
feſtatio oīm precedentium.

¶ Dub. que ſunt iſte octo beatitudi- 35
nes? reſpond. qui ſupra. ꝙ prima eſt
paupertas ſpiritus. Secunda man-
ſuetudo ſeu mititas. Tertia luctus.
Quarta eſuries iuſtitie. Quinta mi-
ſericordia: ſeu exhibitio miſericor-
die. Sexta munditia cordis. Septi-
ma pax. Octaua perſecutionem pa-

ti propter chriſtum.

36 ¶ Dubi. qr in ſacra ſcriptura ponũtur alie beatitudines. quia pſal. j. dicitur. Beatus vir qui nõ abijt in cõſilio impiorũ. ⁊ Prouerbio. iij. Beatus vir qui inuenit ſapientiã ⁊ Iob. v. beatus vir qui corripitur a dño? Rñ. qui ſap:a. ꝙ neceſſe eſt oẽs beatitudines que ponũtur in ſacra ſcriptura ad iſtas reduci: vel quantũ ad merita: vel quãtũ ad premia quia neceſſe eſt ꝙ oẽs pertineant aliquomodo ad vitã actiuã vel ad contemplatiuã. Unde cũ dicitur. Beatus vir q̃ non abijt in conſilio impiorum pertinet ad munditiã cordis quod autẽ dicit̃ Beatus vir q̃ inuenit ſapiẽtiã pertinet ad premiũ ſapientie beatitudinis. Et ꝙ dicit̃ beatus vir qui corripitur a dño ꝑtinet ad beatitudinẽ luctus ⁊ idẽ patet de omnibus alijs que poſſunt induci.

37 ¶ Dub. an premia correſpondentia predictis beatitudinis pertineãt ad hanc vitam vel ad aliam? Rñd. qui ſupra. ar. ij. ꝙ inchoantur in hac vita ⁊ perficiuntur in alia.

38 ¶ Dubit. cur premium prime beatitudinis ponitur ⁊ octaue? Rñ. qui ſupra. in. iij. ſen. di. xxxiiij. q. j. arti. iiij. ꝙ qr iſta iuſtitia eſt manifeſtatiua oim precedentium: ideo ſpeciale ſibi premium non redditur: ſed redditur ad caput. ſ. ad premium poſitum in prima beatitudine: vt per hoc oſtendatur ꝙ omnium beatitudinum ei premia debentur.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nõ exponit̃ ratione dicta in prologo.

¶ In cõmuni plurimorum. martyrum.

Vidẽs ieſus turbas. Matth. v. c. Hiſtoria huius euãgelij facta eſt anno chriſti. xxxj. die. xiiij. Iulij in die lune.

☞ Hiſtorice.

¶ Turbas dñs proſpectans conſcẽdit montem aperto itaq; ſedens ore ſuos admonebat diſcipulos dicens ſpiritu pauperes beatos fore: ac mites flenteſq; ac iuſtitie ſitientes: miſericordes quoq; corde etiã mundi ac pacis amatores: ac propter iuſtitie virtutem paterent̃: quomodo regnũ pro premio celorũ terreq; poſſeſſio cõſolatio: ſaturitas miſericordia: dei viſio: filiatio ei⁹ eis darent̃: vtq; gauderent: letarent̃ etiã cũ ex his copioſum accepturi forent premium.

HOrum ponuntur ſolutiones dubiorum.

¶ Dubi. cur dñs viſis tot turbis aſcendit in montem? Rñ. Aug. de conſenſu Euange. qḋ vt euitaret multas turbas: ⁊ vt ſolis diſcipulis loqueretur. 1

¶ Dubi. cur dicit euangeliſta quod aperuit os ſuũ? Rñd. Remigi. quod vt demonſtraret magna eſſe que dicebantur. 2

¶ Dubit. cur poſt paupertatem loquitur de mitibus? Rñd. Ambro. qr non prodeſt carere ſecularibus niſi quis fuerit mitis. 3

¶ Dubit. qui dicuntur mites? Rñd. Augu. ꝙ illi qui cedunt improbitatibus ⁊ non reſiſtunt in malo: ſed vincunt in bono malum. 4

¶ Dubi. que differentia eſt inter mitem ⁊ manſuetum? Reſpon. ſanctus Tho. ſuper Pſal. xxiiij. quod mitis dicitur qui ſemper fuit ſine ira: ſed manſuetus qui de feritate reducitur ad hoc. 5

¶ Dubi. quam terram poſſidebunt mites? Rñ. Ambro. ꝙ illam de qua dicitur in Pſal. cxlj. Portio mea domine ſit in terra viuentium. 6

¶ Dubitatur cur promittit mitibus 7

qd poſſidebunt terrā? Rn̄. Chriſ. in homil. ꝙ diis ſpiritualib9 ſenſibilia immiſcuit: qm̄ extimatur qui mitis eſt omnia ſua perdere: ideo dominus contrarium promittit.

8 ¶ Dubi. de quibus eſt lugendum? Rn̄d. Hilarius ꝙ lugere debemus peccata vetera ⁊ non contumelias vel damna.

9 ¶ Dub. cur poſt fletum ponitur eſuries iuſtitie. Rn̄. Ambr. ſuper Luc. ꝙ ſicut eger cum in graui morbo eſt nō eſurit ita peccator antēꝙ defleat peccata eſt eger ⁊ non eſurit. Cum autem defleuerit iam non eſt eger ⁊ incipit eſurire.

10 ¶ Dubi. quid eſt eſurire iuſtitiam? Rn̄d. Hiero. vt nunꝙ nos ſatis iuſtos: ſed ſemper eſurire iuſtitie opera intelligamur.

11 ¶ Dub. quid eſt ſitire iuſtitiā? Rn̄. Chriſoſt. ſuper Mattheum ꝙ ſcientiam eius acquirere cupiēs dicitur eum ſitire.

12 ¶ Dub. cur ponit pro premio qm̄ ſaturabuntur? Rn̄. qui ſupra. quoniā maiora erunt premia dei quam ſanctorum deſideria.

13 ¶ Dub. cur poſt iuſtitiā tractat de miſericordia? Rn̄d. Glo. q2 iuſtitia ſine miſericordia crudelitas eſt: et miſericordia ſine iuſtitia diſſolutio: nec vna ab altera ſeparari debet.

14 ¶ Dubita. quis dicitur miſericors. Rn̄. Remigius. ꝙ qui alterius miſeriam quaſi ſuam reputat.

15 ¶ Dub. cur ſolum promittit miſericordiā pro premio miſericordib9. Rn̄. Chriſo. in homil. ꝙ videtur eſſe equalis retributio: ſed etiam multo maior: non enim eſt equalis humana miſericordia ⁊ diuina.

16 ¶ Dub. an nō miſericordes miſericordiam conſequent. Rn̄. Hilarius ꝙ de9 ſuam miſericordiam eſt ſolis miſericordibus preſtiturus.

¶ Dub. cur poſt miſericordiā ponit 17
mūditiam cordis. Rn̄. Chriſ. in homil. q2 multi miſericordiam impendūt qui tamen impudice viuunt. Et ideo vult ꝙ ſint mundo corde.

¶ Dubit. qui dicunt mundi corde. 18
Rn̄. qui ſupra. ꝙ hi qui vniuerſalē virtutem poſſident vt nullius ſibi malitie conſcij ſint.

¶ Dub. q2 non videt maior remu- 19
neratio videre deū ꝙ conſequi ei9 miſericordiam? Rn̄. gl. ꝙ eſt maior remuneratio. Sicut qui in curia regis non ſolum prandent: ſed et faciem regis vident.

¶ Dub. cur poſt munditiam ponit 20
de pacificis. Reſpon. Ambro. ſuper Luc. quoniam cum interiora omnia ſunt vacua ab omni labe peccati: nec diſſentiones contentioneſꝗ ex affectu prodeunt: tūc pax incipit vt alijs feratur.

¶ Dub. qui dicuntur pacifici. Rn̄. 21
Hieron. ꝙ hi qui primum in corde ſuo deinde ⁊ inter fratres diffidentes faciunt pacem.

¶ Dub. an alio modo poſſumus vo 22
cari filij dei ꝙ per pacem? Reſpon. Hilarius qd non aliter tranſire in nuncupationem familie dei poſſumus niſi fraterne inuicem charitatis pace viuamus.

¶ Dub. quam ampliorem dignita- 23
tem habent pacifici ab alijs. Rn̄d. Glo. ꝙ maximā ſicut qui fili9 regis dicitur in domo regis ſummus eſt.

¶ Dub. cur poſt pacem ponit perſe 24
cutio? R. Chriſ. in homil. ne aliquis eſtimaret ꝙ ſemper pacem ſibi querere ſit bonum.

¶ Dub. qui perſecutionem dicun- 25
tur pati propter iuſtitiam. Rn̄d. qui ſupra. qui pro omnibus virtutibus animam ponunt.

¶ Dubitat cur dicit propter iuſti- 26
tiam? Reſpō. Hiero. qm̄ multi pro-

pter ſua peccata perſecutionem pa
tiuntur ⁊ non ſunt iuſti.
27 ¶ Dub. cur non ponit a quib9 per
ſecutionē deberēt pati? R. Chri. ſup
Matt. ꝙ nō poſuit ſcriptura perſo
nas perſequētiū: ſed ſolam cauſam
perſecutiōis vt nō aſpicias quis te
perſequitur ſed propter quid.
28 ¶ Dub. cur non ponit cuilibet bea
titudini ꝓ premio regnū celoꝝ. R.
Chriſ. in homi. ꝙ cū dicit̃ conſola
buntur miſericordiā cōſequent̃ ⁊c.
huiuſmodi. per hec vniuerſa nihil
aliud ꝙ̄ regnū celorum occulte inſi
nuat: vt nihil ſenſibile expectes.
29 ¶ Dubi. cur iſte beatitudines ponū
tur in numero ſeptenario? reſpond.
Auguſti. quoniaꝫ in his ſeptem gra
dibus congruit operatio ſpiritusſan
cti ſeptiformis quā Eſaias deſcribit
ſꝫ ille a ſummo. Hic homo de imis
ad ſimilitudinem dei aſcenſur9. In
his prius eſt timor: qui cōgruit hu
milibus de quib9 dicitur beati pau
peres ſpiritu .i. non alta ſapientes
ſed timentes. Secunda eſt pietas ꝙ̄
conuenit mitibus: qui enim pie que
rit honorat: non reprehendit nō re
ſiſtit quod eſt mitem fieri. Tertia eſt
ſcientia que conuenit lugentibus ꝙ̄
didicerunt quibus malis nunc vin
cti ſunt que quaſi bona petierunt.
Quarta que eſt fortitudo congruit
eſurientibus ⁊ ſitientibus: quia de
ſiderantes gaudiuꝫ de veris bonis
laborant a terrenis cupientes auer
ti. Quinta conſilium conuenit miſe
ricordibus: quia vnicum remediuꝫ
eſt tantis malis erui dimittere alijs
et dare. Sexta eſt intellectus et con
uenit mundis corde: qui purgato
oculo poſſunt videre quod oculus
nō vidit. Septima eſt ſapientia que
conuenit pacificis in quibus nul
lus motus eſt rebellis. ſed obtempe
rant ſpiritui.

¶ Dubita. que differentia eſt inter 30
maledicere ⁊ malum dicere? Reſp.
qui ſupra quod aliter eſt maledictū
iactatum cum contumelia coram
illo qui maledicitur aliter cum ab
ſentis fama leditur.
¶ Dub. quid eſt perſequi. Rñd. qui 31
ſupra: qḋ eſt vim inferre: vel inſidijs
appetere.
¶ Dub. cur dicit mentientes ꝓpter 32
me? Reſpon. Chriſo. ſuper Matth.
quia vt blaſphematus ſit beatus
duo conuenire debent. vt ⁊ menda
citer blaſphemetur: ⁊ propter deuꝫ.
Alioquin ſi vnum defuerit non eſt
beatitudinis merces.
¶ Dubit. an debeamus querere vt 33
maledicant nobis quatenus tantā
mercedem habeamus? Reſpond.
Grego. ſuper Ezechiel. quod non
debemus linguas detrahentiū ex
citare ne ipſi pereant excitatas tā
men per ſuam malitiam debemus
equanimiter tolerare: vt nobis me
ritum creſcat.
¶ Du. cur dicit gaudete ⁊ poſt exul 34
tate. Rñ. glo. quaſi diceret gaudete
mente: ⁊ exultate corpore.
¶ Dubitatur de quibus celis intel 35
ligit cum dicit merces veſtra eſt in
celis? Reſpondet Auguſtinus di
cēs non hic puto dici celos ſuperio
res partes huius viſibilis mundi.
Non enim merces noſtra in rebus
viſibilibus collocāda eſt ſꝫ in celis
dictum puto in ſpiritualibus fir
mamētis: vbi habitat ſempiterna
iuſtitia.
¶ Dubitatur quia videtur quod 36
nō debeamus tolerare maledicen
tes: quia Eccleſie. xli. dicitur curaꝫ
habere de bono nomine? Reſpon.
Gregorius ſuper. Ezechielē: quod
aliquando detractores debemus
compeſcere: ne dum de nobis ma
la diſſeminant: eos qui audire nos

ad omnia poterant corda innocentium corrumpant.

¶ Alijs ſenſib⁹ myſticis nō exponitur ratiōe dicta in prologo.

¶ In communi plurimorum martyrum.

Attendite a fermento phariſeorum. Luc. xij. c.

Hec verba dicit dñs anno etatis ſue. xxxij. die. xv. Julij in die Jouis.

¶ Hiſtorice vt in communi vnius martyris. Nihil opertum.

Iſta tamē dubia veniunt declaranda.

1 ¶ Dub. cur dñs dixit predicta verba? Rñ. Ciril. q2 iudei cauillatores erant ob hoc xp̄s ab eis ſibi cauere admonebat diſcipulos.

2 ¶ Dubitatur cur aliquando laudatur fermentū et aliquando vituperatur? Rñd. Grego. nazanzenus quod fermentū laudatur qñ eſt ranqз efficiens panem vitalem. Quando vero vituperatur eſt ſignificans vetuſtam et accidam malitiam.

3 ¶ Dubita. cur vocat dominus fermentum hypocriſim? Rñd. Beda q2 ſicut modicum fermētum totam farine maſſam corrūpit: ſic ſimulatio animum tota virtutum ſinceritate et veritate fraudabit.

¶ In communi plurimorū martyrum.

Sedente Jeſu ſuper montem oliuarum. Matth. xxiiij. cap.

Hiſtoria huius euange. facta eſt anno chriſti. xxxiiij. die. xxij. Martij in die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Uide in feſto ſanctorum Geruaſij et Prothaſij et in communi plurimorum martyrum.

Cum audieritis prelia.

Ibebit tñ pauca reſoluere dubia.

¶ Dubi. cuz ſigna que dñs hic prenūtiat iam venerunt: quid eſt qđ non venerunt adhuc hi q̄ ſeducere debent? Rñ. q hec fuerunt ſigna plagarū diuinitus illatarum. 1

¶ Dubitatur quid volunt ſcire diſcipuli cum querunt qñ hec erunt et c. Rñ. Hierony. quod tria ſcilicet. Quo tempore hieruſalem deſtruenda ſit. Secundo quo tēpore chriſtus venturus eſt. Tertio quo tempore conſummatio ſeculi ſit futura. 2

¶ In cōmuni plurimorum martyrum.

Ue vobis q̄ edificatis. Luc. xi. c.

Hec verba dicit dñs anno etatis ſue. 31. die. 1. Decēbris in die iouis.

☞ Hiſtorice.

¶ Legiſperitis ceteriſqз iudeorum principibus inuectiuaз dñs ingerit qđ prophetarum edificarent monumenta: quos tñ eoruз neci tradidiſſent genitores: eos illoruз operibus aſſerens prebere cōſenſum: q2 quos illi trucidarunt illis hi ſepulchra fabricarēt ideoqз eis ſapiētia cōminata eſt q prophetas apoſtoloſqз ad eos miſſos leto adijcerēt: vt omniū eorū ſanguis effuſus a ſeculi principio ab Abel vſqз ad euз quē zachariaſ effudit altare inter et edē: ab eorum reqreret manib⁹: in eos et inuectus eſt dñs qz ſapiētie q̄dē tuliſſent clauem: nec tñ introiſſent: quin et ingredi alios p̄hibuiſſent volentes. His aūt cōmoti aduerſus eū inſtantes eius voluerūt opprimere verba inſidijs eū cupientes circūuenire: vt ex ſuis aliqua valerēt decerpere verba arguitione dignavt eū accuſarēt.

IStius modi dubia de
clarabuntur.
1 ¶ Dub. cur dñs dixit
predicta verba? Rñ.
Cirillus ꝙ cũ ſupra re
probauerit oneroſum
legis peritorũ officinam: nunc indu
xit cõem inuectiuã in cunctos prin
cipes iudeorum dicens. Ue vobis.
2 ¶ Dubitatur cur redarguit eos do
minus de ſepulchris edificandis cũ
ſepultura ſit opus miſericordie? Re
ſpond. Ambroſi. quia edificando ſe
pulchra prophetarum patrum ſuo
rum facta damnabant. Emulando
autẽ paterna ſcelera in ſeipſos ſen
tentiam retorquebant. nõ enim edi
ficatio: ſed emulatio loco criminis
eſtimatur.
3 ¶ Dubi. q̃uo edificando teſtificabã
tur. ⁊c. Rñ. Beda ꝙ ſimulabãt qui
dem ſe ob fauorẽ vulgi captandum
patrũ ſuorum horrere perfidiã: me
morias prophetarũ qui ab eis occi
ſi ſunt magnifice ornando: ſed ipſo
opere teſtificant quantũ paterne ne
quitie conſentiant iniurijs agendo
dñm a prophetis pronuntiatum.
4 ¶ Dubi. que eſt ſapientia dei? Rñ.
Ambro. ꝙ eſt chriſtus.
5 ¶ Dubi. vbi habetur ꝙ dixerit hoc
xp̄s. Rñ. Ambr. ꝙ Matt. xxiij. cum
dicit. Ecce ego mitto ad vos ꝓphe
tas ſapientes ⁊ ſcribas ⁊c.
6 ¶ Dubit. que eſt clauis ſciẽtie? Rñ.
Cirillus. ꝙ eſt ipſa lex vel auctoritas
docendi vt dicit Lyra.
7 ¶ Dubit. quomodo ipſi abſtulerũt
clauem ſapientie? Rñd. Cirillus qđ
decebat legiſperitos quaſi indagã
tes legem Moyſi ⁊ dicta propheta
rum reſerare quodammodo popu
lo iudeorum ianuas notitie chriſti
que clauis ſapientie dicitur.
8 ¶ Dub. quomodo ipſi introierunt?
Reſpon. qui ſupra. q2 non declara
bant populo que in lege pertinebãt
ad chriſtum: nec ipſi in eum credere
voluerunt.
¶ Dubi. q̃uo alios intrare ꝓhibue 9
runt? Reſpon. qui ſupra: quia dero
gabant diuinis miraculis et contra
eius dogmata clamabãt quid eum
auditis: non permittẽtes homines
credere in xp̄m a lege promiſſum.
¶ Dubi. cur phariſei inceperũt gra 10
uiter inſiſtere? Reſpon. Beda. ꝙ vt
atteſtarentur vera perfidie ⁊ ſimula
tionis ac impietatis ſue crimina.
¶ Dubi. quid eſt inſiſtere? Reſpon. 11
Cirillus qđ hic ſumitur pro inſtare
vel inuidere vel ſeuire.
¶ Dubitat. cur hoc faciebant? Re 12
ſpon. Lyra. vt eum turbarent ⁊ ob
ſtupefacerent: quia conturbati mi
nus preuident.
¶ Dub. quid eſt os opprimere? Rñ. 13
Theophi. id eſt prouocare eum ad
dicẽdum aliquid vnde poſſet dam
nari et ꝙ nunc dicit opprimere poſt
dicit capere vel rapere aliqđ ex ore
eius nam interrogabant eum nunc
de lege vt arguant eũ quaſi blaſphe
mum obloquentẽ de Moyſe. Nunc
vero de Ceſare vt accuſent eũ tanꝙ
inſidioſum ⁊ hoſtem maieſtatis ce
ſaree. quemadmodum poſt accuſa
runt eum coram Pilato.

¶ Alijs ſenſib9 myſticis nõ exponitur ratiõe dicta in prologo.

¶ In communi plurimorũ martyrum.

Qui vos audit me audit. Lu. x. c.
Hec verba dixit dominus anno etatis ſue. xxxi.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis quos predicatuz dñs mittebat aiebat ꝙ eos qui audirent aut ſpernerent ſe eumq; qui ipſum mandaſſet audiri ⁊ ſperni. Septuaginta duob9 itaq; reuerſis gauden

tercꝫ narrantibus queadmodū ei⁹
in noie ſubijcerent demonia Rñ d.
ad fulguris inſtar celo cadētē Sa-
thanam ſe intuitū fuiſſe. Eis vero
dediſſe poteſtatē cuncta ſuper vene
nata animalia ac omnem hoſtis
virtutem calcandi nec quicꝙ eis
poſſe nocere. Monuit vero vt ne-
quaꝙ de ſpirituū ſubiectione letarē
tur: ſed poti⁹ ꝙ eorum in celis ſcri-
pta forent nomina.

PErſoluenda nunc ve-
niunt dubia.

1 ¶ Dub. cur dñs dixit
pdicta verba? Rñ. Be
da: qđ ne qs crederet
qđ tantūmodo ciuita-
tes vel pſone q̄ dñm in carne vidē-
tes ſpernebāt penas patient ꝛ non
alij q̄ hodie quoqꝫ euangelij verba
deſpiciunt: ideo diſcipulis ait. Qui
vos audit: me audit: ꝛ qui vos ſper
nit: me ſpernit.

2 ¶ Dub. quomodo audientes diſci-
pulos audiebant chriſtum. Reſpō.
quod quia doctrinā habitam a xpo
predicabant.

3 ¶ Dub. qūo ſpernentes diſcipulos
ſpernunt xpm? Rñ. qm̄ ſpernantes
miſſos ſpernunt ꝛ mittentem.

4 ¶ Dub. cū aſtantes ad predicatio-
nem diſcipuloꝝ oēs audirent qui
non erant ſurdi: qui tamen oēs non
credebant: ergo pariter omnes ta-
les audiebant chriſtum? Rñ. ꝙ illi
audiebant quidem ſi non erant ſur
di. Sed hic non accipit audire ita
communiter: ſed pro audire cum
obſeruatione credulitatem. Eſa. j.
dicitur qui audieritis me bona ter
re comedetis.

5 ¶ Dub. qūo ſpernētes xpm ſperne
bant patrē. Rñ. Beda. ꝙ in diſcipu
lo magiſter auditur: ꝛ in filio pater
honoratur.

6 ¶ Dub. vnde reuerſi ſunt. lxxij. diſci
puli? Reſpō. ꝙ de predicatione ad
quam eos miſerat: vt habetur ante
hoc euangelium.

¶ Dub. de quo gaudebāt diſcipuli 7
Rñ. Cirillus: qui magis videbātur
gaudere qđ facti ſunt miraculorum
autores ꝙ quod facti erant predica
tionis miniſtri. 8

¶ Dubita. quomodo demones eis
ſubijciebantur? Reſpon. quia ad im
perium eorum exigebāt ab obſeſſis
corporibus.

¶ Dub. cur dicunt in nomine tuo? 9
Rñ. qr ad inuocationem nominis
chriſti exibant.

¶ Dubi. cur dñs dicit videbā Sa- 10
thanā ꝛc. Reſpon. Grego. xxiij. mo
ral. qđ mire dñs vt in diſcipulorum
cordibus elationem pmeret iudiciū
ruine retulit qđ ipſe a magiſtro ela-
tionis accepit: vt in autore ſuperbie
diſcerent: quid de elationis vitio
formidarent.

¶ Dubita. quid eſt Sathanas. Re 11
ſpō. Baſili⁹: ꝙ ſathanas hebraice
latine dicitur aduerſarius quia ad
uerſantur bono ſed diabol⁹ dicitur
eo qđ cooperatur nobis in malo et
accuſator ſit natura ei⁹ eſt incorpo-
rea: locus aereus.

¶ Dub. cur dicit videbā ꝛ nō video 12
Rñ. qr vidit quādo corruit.

¶ Dub. qd eſt fulgur. Rñ. ꝙ eſt pro 13
prie lux emiſſa qñ p tonitruū fran-
guntur nubes ꝛ tonat.

¶ Dub. cur diabolus dicit ſicut ful 14
gur. Rñ. Titus. qr natura fulgidus
erat vt fulgur: ſed factus eſt tenebro
ſus propter affectum.

¶ Dubi. quā poteſtatē dedit eis do 15
minus. Reſpō. Titus. ꝙ hoc poteſt
intelligi ad literam: quia nec vipe-
ra nocuit Paulo: nec venenū Joā-
ni: nec draco Marthe. et ſic de
alijs. Uel ſpiritualiter quia concul-
carunt ꝛ conculcare fecerūt ſerpen-

tem antiquū ab adorantibus chri-
ſtum qui ſerpēs alias ꝑ vniuerſum
orbe colebatur ⁊ tñ nihil nocebat
apl'is ꝗ̄tū ad eorū ſalutem.
16 ¶ Dub. cur poſt ſerpētes ponit ſcor
piones. Reſpon.. Beda. q̄ʒ ſerpētes
dente ⁊ aperte ſeuiūt. Scorpiones
autē cauda ⁊ clanculo.
17 ¶ Dubit. cur dicit ⁊ ſuper omnem
virtutē inimici? Reſpōd. Chriſoſto.
quod ne putaremus hoc ſolum di-
ci de beſtijs.
18 ¶ Dubi. cur dicit verūtamē in hoc
nolite gaudere? Rñ. Tit9. q̄ʒ letitia
eorū inanē gl'iam ſapiebat. Gaude-
bant eñ q̄d ꝗ̄ſi ſublimes effecti ter-
ribiles ⁊ hoībus ⁊ demonib9 erāt.
19 ¶ Dubi. cur nō debent gaudere de
ſubiectione ſpirituum? Reſp. Be-
da. quia ſpiritus eijcere ſicut ⁊ vir-
tutes alias facere interdum non eſt
eius meriti qui operaꝛ: ſed inuoca-
tio nominis chriſti hoc agit ad cō-
demnationem eorum qui inuocāt
vel ad vtilitatem eorum qui vident
et audiunt.
20 ¶ Dub. cū pſal. 88. ſcribaꝛ. In no-
mine tuo exultabūt tota die. cur nō
vult ꝙ letentur? Rñ. Cirillus. q̄ʒ ad
eius maius gaudium erigit cū dicit
gaudete ⁊ exultate.
21 ¶ Dub. quomodo ſcripta ſunt no-
mina ſanctorum in celis? Reſpon.
q̄d non incauſto. ſed memoria dei ⁊
gratia ſcribuntur.
22 ¶ Dub. cur dicit ꝙ ſcripta ſunt in
celis? Rñ.. Baſili9 q̄m quidē ſunt q̄
nō ſcribuntur in celis: ſed ſm Hie-
ronimum in terra.

¶ Alijs ſenſibus myſticis
nō exponiꝛ rōne dicta in prologo.

¶ In communi plurimo-
rum martyrum.

Reſpondēs ieſus dixit. Cōfiteor
tibi pater. Matthe. xj. ca.
Hec ṽba dixit dñs anno etatis
ſue. 31. die. 15. Decēb. in die veneris.

☞ Hiſtorice.

¶ Phariſeis reſpōdēs dñs aiebat
ſe genitori celi terreꝗ dño cōfiteri
q̄m hec ſapientibus prudentibuſꝗ
occultaſſet ⁊ paruulis nota feciſſet
ſicut placitum ei fuerat. cūctaꝗ ſibi
eodē a patre teſtatus eſt tradita fuiſ
ſe cū ſoli pater natuſꝗ agnoſcāt
vel ſi cui reuelatū a filio fuerit. Cun
ctos vero q̄ laborib9 feſſi eſſent in-
uitabat quatenus ab eo reficerēturꝛ.
Iubebat etiā vt ſuū ferrent iugū: et
vt mites humileſꝗ redderenꝛ ab
eo diſcere ſatagerēt quaten9 eorum
requies dareꝛ aiabus: ſuaueꝗ ſuū
exiſtere iugum ⁊ leue onus.

OMnib9 occurrētib9
ſatiſfaciēdū ē dubijs.
¶ Dubi. quib9 rñdit 1
dñs? Rñ. Chriſo. q̄d
phariſeis q̄b9 expro-
bauerit ꝙ eū nō reci
piebāt quē tñ gentilitas ꝓna ſuſci-
pere debebat.
¶ Dubi. cur confitetur cū nullū fe- 2
cerit peccatū? Reſpond. Beda. q̄d
confeſſio non ſemper penitentiam
ſed gratiarū actionem ſignificat vt
confiteor tibi. i. ad gloriā tuā decla-
ro: vt dicit Lyra.
¶ Dub. cur dicit dñm celi ⁊ terre? 3
Rñ. Athanaſius: ꝙ vt cōfutet erro-
rem manicheorum dicentium vnū
creatorē inuiſibilium ⁊ alium viſibi
lium ſcilicet diabolum.
¶ Dubi. que abſcōdit pater a ſapiē 4
tibus? Reſpō. Ambro. q̄d myſteria
fidei chriſti.
¶ Dubita. quibus ſapientibus ab- 5
ſcondit? Reſp. qui ſupra. q̄d a pha-
riſeis ⁊ ſcribis ⁊ a prudentibus do-
ctis ab eis.

6 ¶ Dub.que differentia eſt inter ſa
pientem ⁊ pꝛudentẽ? Rñ. Theophi.
ꝙ ſapiens eſt qui docet. Pꝛudẽs au
tem qui docetur.
7 ¶ Dub.quibus paruulis reuelauit.
Reſpond. qui ſupꝛa.quod ſuis di-
ſcipulis piſcatoꝛibus ⁊ rudib9 ma-
litia paruulis.
8 ¶ Dub.cur abſcõdit a ſapientibus
q̃ ea meli9 intellexiſſent? Rñ.qui.ſ.
ꝙ non abſcondit ea a ſapientibus
ſed ab his qui putant ſe eſſe ſapien
tes ⁊ non ſunt.
9 ¶ Dubit.cur potius dixit reuelata
fuiſſe paruulis: q̃ꝫ inſipiẽtib9? Rñ.
Beda ꝙ ꝑuulos.i.humiles oppo-
ſuit ſapiẽtibus vt ꝓbaret ſe tumoꝛẽ
dãnaſſe non acumen.
10 ¶ Dub.cur xp̃s gratias agit ꝙ hec
myſteria fuerint abſcõdita a phari-
ſeis? Rñ. Chꝛiſ.ꝙ non gratias agit
de hoc:ſed qꝛ qꝺ ſapientes nõ noue
rant hi nouerunt.
11 ¶ Dub.videt̃ ꝙ phariſei nõ recipiẽ
tes xp̃ꝫ nõ peccauerũt ex quo abſcõ
dit eis myſteria ei9. Rñ.q̃ ſupꝛa.qꝺ
deus nõ agit malũ:ſꝫ ipſi qui cãm
tribuerunt.
12 ¶ Dubi.cur abſcondita fuerũt ab
eis? Reſpon.qui ſupꝛa.quoniam iu
xta paulum querentes pꝛopꝛiam iu
ſtitiam ſtatuere:iuſtitie dei nõ ſunt
ſubiecti.
13 ¶ Dubitatur cur dicit ita quia ſic
placitum fuit ante te? Reſpõ. Greg.
xxv.moꝛal.qꝺ in hoc vult oſtende-
re ꝙ iniuſtum eſſe nõ poteſt ꝙ pla-
cuit iuſto.
14 ¶ Dub.cur hec verba dixit diſcipu
lis ſuis? Rñ. Chꝛiſoſto.ꝙ vt ſtudio
ſioꝛes eos faceret:quoniam phari-
ſei exciderant pꝛopter pꝛopꝛium tu
moꝛem:vt diſcipuli timerent ⁊ ma
nerent paruulis:quia hoc fecit eos
reuelatione potiri.
15 ¶ Dubita.cur dicit omnia tradita
ſunt mihi a patre meo? Reſpond.
qui ſupꝛa.qꝛ dixerat cõfiteoꝛ ⁊c.vt
nõ eſtimes:qm̃ ita gratias agit pa-
tri ſicut ſi ipſe ſit hac virtute pꝛiua-
tus.ideo dicit.oĩa tradita ſunt mi-
hi a patre meo.
¶ Dub.cũ ipſe ſit dñs oĩm q̃ ſunt il 16
la q̃ ſibi tradita ſunt? Rñ. Hiero.ꝙ
non celũ ⁊ terra ⁊ elemẽta intelligẽ
da ſunt q̃ ipſe fecit ⁊ cõdidit:ſed hi
qui per filium acceſſum habent
ad patrem.
¶ Dub.nũquid ſpũſſanctus agno- 17
ſcit filiũ. Reſpon.ſ.Tho.iiij.contra
gentiles.ca.xxv.ꝙ licet dicat̃ nemo
nouit filium niſi pater:nõ tamẽ a co
gnitione filij vel ipſe filius:vel ſpiri
tuſſanctus excluditur:quia dictio
excluſiua quando in diuinis adiũ-
gitur nominibus perſonalibus re-
ſpectu termini eſſentialis nõ exclu-
dit id qꝺ idem eſt in natura:qꝛ ſolũ
excludit qꝺ alienitatem impoꝛtat:
ſed notitia abſolute ſumpta eſſen-
tialiter accipitur. Et ideo commu-
nis eſt tribus:⁊ ideo a notitia filij
non excluditur ſpirituſſanctus:ſed
magis includitur.
¶ Dubitatur cur ergo domin9 di- 18
cit nemo nouit filium ⁊c. Reſpond.
Chꝛiſoſto.ꝙ in hoc latenter domi-
nus oſtendit eiuſdem ſe eſſe ſubſtã-
tie cum patre.
¶ Dubitat̃ quia videtur qꝺ deus 19
pater ſit homo: quia dicitur nemo
cognoſcit filium niſi pater. Reſpõ.
Lyꝛa.quod iſta dictio nemo capi-
tur pꝛopꝛie: et ſic nemo id eſt nul-
lus homo ⁊ ſic nõ capitur hic. Alio
modo cõmuniter:⁊ ſic nemo.i.nul-
lum ſuppoſitũ nature intellectua-
lis:⁊ ſic accipitur hic.
¶ Dubi.an hi quibus reuelat fili9 20
poſſint cognoſcere patrem eadem
cognitione qua eũ cognoſcit ipſe fi
lius? Reſpond. Lyꝛa.ꝙ non:qꝛ non

cognoſcunt eum notitia comprehẽſionis ſicut filius.

21 ¶ Dub. cur vocat laboratores vt reficiantur? Reſpõ. Chryſoſto. q̄r p ea que erant in deſiderium ſui diſcipulos conſtituerat oſtendens ineffabilem virtutem ſuam: ſed nũc eos vocat ad ſe dicens. Uenite ⁊c.

22 ¶ Dubitatur qui ſunt laboratores quos vocat? Reſpõ. quos legis difficultatibus laborantes ⁊ peccatis ſeculi oneratos.

23 ¶ Dub. an ſint grauia onera peccati? Rñ. q̄ vt habet zacharie. v. c. peccata ſunt grauia ſicut plũbũ: ⁊ pſal. xxxvij. Iniquitates mee ſicut onus graue grauate ſunt ſuper me.

24 ¶ Dubita. cur vocat oneratos peccatis? Reſpon. q̄ non vt repetat noxa: ſed vt ſoluat peccata.

25 ¶ Dubitat an deus indiget talibus q̄r vocat eos. Reſpon. q̄ non ideo vocat quia indigeant eorũ gloria: ſz quia vult eorum ſalutem.

26 ¶ Dub. quo intelligitur: ⁊ ego reficiã vos? Rñ. Rabanus id eſt nõ ſolum exonerabo ſed interna refectione ſaturabo: vel vt dicit Chryſoſt. in omni quiete conſtituam.

27 ¶ Dubi. cũ eſſent p̄ſentes quos vocabat: quo volebat q̄ venirent? rñd. Remigius venite non pedibus ſed moribus: non corpore ſed fide. Iſte enim eſt ſpiritualis acceſſus quo q̄ſq̄s deo appropinquat.

28 ¶ Dubitatur quid eſt iugum chriſti. Reſpondet. Rabanus q̄ eſt euangeliũ chriſti q̄d iudeos et gentes in vnitate fidei coniungi ⁊ ſociat.

29 ¶ Dubita. cur vult vt tollamus eũz ſuper nos? Reſpond. qui ſupra. i. q̄ in honore habeamus: ne forte ſubt⁹ ponentes. i. illud prauc ↄtẽnẽtes lutulentis pedibus vitiorũ ↄculcem⁹.

30 ¶ Dubitatur cur vult vt diſcãt humilitatem ⁊ manſuetudinẽ. Reſpõ. Auguſti de verbis domini. quoniã ſi manus eſſe vis a minimo incipere cogitas magnam fabricã conſtituere celſitudinis: de fundamento prius cogita humilitatis.

¶ Dubitat. cur dicit ⁊ inuenietis requiem animabus veſtris: Rñ. Chry. q̄ hoc maximum premium: q̄r non alteri efficieris vtilis ſolũ: ſz teipſuz requieſcere facis: q̄r in futuro perpetua gaudebis requie. 31

¶ Dubitatur cur replicat de iugo ⁊ dicens q̄ ſuaue eſt. Reſp. Chryſ. q̄ ne formidarent quia dixerat onus ⁊ iugum ideo ſubdit iugum ſuaue ⁊ on⁹ leue. 32

¶ Dub quomodo iugũ eſt ſuaue cũ ipſa dicat Matthe. vij. arcta eſt via que ducit ad vitam. Reſpon. Auguſti. de verbis domini. q̄ omnia ſeua ⁊ immania prorſus facilia ⁊ prope nulla efficit amor. 33

¶ Dubitatur quomodo on⁹ chriſti ſit leue? Reſpon. Hilarius. quid ipſo onere leuius? probatum fieri: ſcelere abſtinere bonum velle: malum nolle: amare omnes. odiſſe nullum: eterna conſequi: p̄ſentibus nõ capi: nolle inferre alteri quod ſibi perpeti ſit moleſtum. 34

¶ Alijs ſenſibus miſticis non exponit rõne dicta in prologo

¶ In communi confeſſorũ.

Nolite timere puſillus grex. Luce. xij. capitulo.

Iſta verba dixit dñs anno etatis ſue. xxxiij. die. xv. Iulij in die iouis.

☞ Hiſtoria.

¶ Diſcipulos dominus veluti gregem puſillum hortabatur vt timorẽ abijcerẽt cũ eorũ placuiſſet genitori eis ↄtribuere regnũ. Iuſſitq̄ vt ea venderent pro cõferendis elemoſynis que poſſiderẽt vt q̄ ſibi ſacculos nequaq̄ vetuſtatem timentes ope

rarentur theſaurū videlicet in cele
ſtibus minime deficientē: et nequaq̄
a furibus ſuſcipiendū: aut demo-
liendum a tinea: quoniam vbi eorū
conſiſteret theſaurus. ibi ⁊ ipſorum
fixa perſiſterent corda.

1 Dubitari ſuper premiſſis
poſſet: primo cur domi-
nus dixit predicta ver-
ba? Reſpon. Gloſ. quod
cum ſupra ex cordibus
diſcipulorum temporalium curam
remouiſſet, conſequenter hic exclu-
dit ab eis timorem ex quo ſuperflua
cura procedit.

2 ¶ Dubit. cur vocat dominus diſci-
pulos puſillum gregem? Reſpond.
Beda. quod ad comparationē ma-
ioris numeri reproborum.

3 ¶ Dubitatur cur dicit q̄ compla-
cuit ⁊c? Reſpond. Cirillus vt non ti-
meant q̄ eum qui tam precioſa lar-
gitur qualiter pigebit erga eos cle-
mentiam exercere.

4 ¶ Dubita. cum omnia reliquiſſent
quid quod vendant? Rñ. Beda. vt
qui omnibus pro dño ſpretis nihi-
lominus pro labore manuū operā-
tur vnde ⁊ victum tranſigere ⁊ elee-
moſynam dare queant.

5 ¶ Dubitat quid intelligit per ſac-
culos quos vult vt faciant? Reſpō.
Lyra. ſacculos id eſt preparatoria
bonorum operum.

6 ¶ Dubitatur quomodo nō vetera-
ſcunt? Reſpon. qui ſupra quia eorū
premia ſunt ſempiterna.

¶ Alijs ſenſib⁹ myſticis nō
exponitur ratiōe dicta in prologo.

¶ In communi confeſſorū.

Sint lūbi veſtri p̄cincti. Luc. xij.

Hec verba dixit dominus vt in
euangelio precedenti.

Hiſtorice.

¶ Dominus diſcipulis vt eorū pre-
cincti exiſterēt lumbi precepit: q̄ꝫ
ardentes manibus tenerent lucer-
nas: vt his qui ſuum a nuptijs reuer-
tentem preſtolantur dominum ſimi-
les eſſent quatenus cum pulſans af-
fuerit eidem indilate ianuam patē-
tem reddant quoniā ſi ſecunda aut
tertia veniens vigilia eos ſic vigilā-
tes inueniat: vt diſcumbant efficiet
eiſq̄ꝫ miniſterium exhibebit ac bea-
tos faciet: vnūq̄ꝫ vt mente retinerēt
monuit patrem videlicet familias
vigilaturum: ſi qua ingrederetur
fur prenoſceret horā: nec proprios
periodi ſubſtineret lares: ipſi quoq̄ꝫ
ſic ſemper parati permanerēt: quo-
niam qua non premeditantur hora
aduentus filij aderit hominis.

Videnderestant dubiorū
ſolutiones.

¶ Dubitatur cur domi- 1
minus dixit predicta ver-
ba. Reſpon. Theophil⁹:
quod vt diſcipulos ad ſibi miniſtrā-
dum inducat.

¶ Dubi. quid ſunt lumbi? Reſpon. 2
q̄ lumbi ſpine dorſi adherēt in qui-
bus eſt prauitas libidinis: ⁊ dicun-
tur lumbi carnis: ſunt etiam vt di-
cit Lyra lumbi mentis. ſ. voluntas ⁊
intellectus: ex quibus procedūt co-
gitationes male.

¶ Dub. q̄uo ſunt precingendi? Rñ. 3
qui. ſ. i. coartandi: ⁊ a malis cogita-
tionibus ⁊ a malis operibus.

¶ Dubit. quid eſt habere lucernas 4
ardentes? Reſpon. Theophi. i. ha-
bere lucē rationis oſtendētes agen-
da ⁊ fugienda.

¶ Dubita. cur primo vult vt lumbi 5
precingantur: ⁊ deinde lucerne ar-
deant? Rñ. qui. ſ. quia primo quidē
eſt operatio: deinde ſpeculatio que
eſt illuſtratio mentis.

¶ Dubi. cur dicit: et lucerne in plu- 6
rali? Rñ. qui ſupra: vt. ſ. duas lucer-

nas habeamus ardentes.ſ.cõceptũ
mentis iugiter in anima micantem:
quos nos illuſtramur: ꝛ doctrinam
qua ceteros illuminamus.
7 ¶ Dubita.cum diſcipuli eſſent ho-
mines: cur vult vt ſint ſimiles ho-
minibus? Rñ. ꝙ non vult ꝙ ſimpli-
citer ſint ſimiles hominibus: ſꝫ ho-
minibus expectantibus ꝛc.
8 ¶ Dubita. qui ſunt homines expe-
ctantes dñm ꝛc? Rñ. Ly. ꝙ antiqui
patres qui expectabant hominem
in carne venturum.
9 ¶ Dubi.quem debent diſcipuli ex-
pectare? Reſpon. qui ſupra: ꝙ chri-
ſtum venturum ad iudicium.
10 ¶ Dub. ad quas nuptias iuit dñs?
Rñ. Greg.in homel.qđ ad celũ aſcẽ-
dens ſupernã ſibi multitudinē an-
gelorum nouus homo copulauit.
11 ¶ Dubitat.qñ reuertitur a nuptijs
Reſpon. Theophi. ꝙ vel in cõſum-
matione totius mundi: vel etiã ſin-
gulis bonis: in cõſummatiõe vniuſ-
cuiuſqꝫ aſtans.
12 ¶ Dub. quando pulſatur? Reſpon.
Gregor.in homel.qđ tunc cum iam
per egritudines moleſtam eſſe mor-
tem vicinam deſignat.
13 ¶ Dubitatur quando ei aperitur?
Reſpon. qui ſupra: ꝙ quando eum
quis cum amore ſuſcipit.
14 ¶ Dubitatur quis nõ vult ſibi ape-
rire? Reſpond. qui ſupra: quod ille
qui exire de corpore trepidat ꝛ eum
quem contempſiſſe meminit videre
iudicem formidat.
15 ¶ Dubitatur cur dicit qđ precingit
ſe? Rñd. Cirillus. ꝙ vt ex hoc perci-
piamus qđ ſimilia nobis retribuet
dum ſuccinctus precinget.
16 ¶ Dubitat. quomodo ſe precinget?
Reſpon. Orige. ꝙ iuſtitia circa lum-
bos ſuos ſecundum Eſaiam.
17 ¶ Dubitatur quid eſt eum precin-
gere? Reſpond. Grego. quod eſt ad
retributionem ſe preparare.
¶ Dubi. quid eſt facere eos diſcum- 18
bere? Rñ. Theo.i.oino requieſcere.
¶ Dubi. quomodo trãſit? Rñ. Gre. 19
in homel. ꝙ tranſire dicitur cum de
iudicio ad regnum redit.
¶ Dub. quid intelligit per ſecundã 20
ꝛ tertiam vigiliam? Rñd. qui.ſ. qđ
prima vigilia eſt pueritia. ſecunda
adoleſcentia vel iuuentus. tertia vi-
rilis. quarta ſenectus.
¶ Dubit. cur non facit mentionem 21
de prima vigilia ſicut de ſecunda et
tertia? Rñ. Cirillus. qꝛ pueritia non
punitur a deo ſed veniam meretur.
Secunda vero et tertia etas debet
obedientiam deo ꝛ vitam honeſtã
ducere ad voluntatem ipſius.
¶ Dubitatur cur non facit mentio- 22
nem de quarta vigilia? Reſpond.
quia continetur ſub tertia.
¶ Dubitat. cur ponit exemplum de 23
patrefamilias? Rñ. Greg.in homel.
ꝙ ad excitandũ noſtre mentis deſi-
diam etiã exteriora damna per ſimi-
litudinem ad medium deducuntur.
¶ Dubi. quid ſignificatur per furẽ: 24
Rñ. Theo. ꝙ aduentus dñi compa-
ratur huic furi tanqꝫ ex inopinato
proueniens: ita ꝙ iſtud exemplum
non reſpicit furem abſolute: ſed ho-
ram quã eligit fur alijs incognitã.
¶ Dubitatur cur dominus voluit 25
horam mortis occultã eſſe? Reſpõ.
Grego.in homel. ꝙ vt dum illã pre-
uidere non poſſumus ad illam ſine
interuentione preparemur.

Unde verſus.

Lumbi precincti tibi ſint ardenſqꝫ
lucerna.
Non aliter poteris ad regna perue-
nire ſuperna.

¶ Alijs ſenſibꝰ myſticis nõ
exponitur ratiõe dicta in prologo.

¶ In communi confeſſorũ.

Vigilate quia neſcitis qua hora
Vide in feſto ſancti Syri.

¶ In communi confeſſorū.

Videte vigilate ⁊ orate. Mar. xiij.
Hec ṽba dixit dñs anno etatis ſue. 33. die. 22. Martij. i. die martis.

Hiſtorice.

¶ Ut vigilarēt viderēt ⁊ orarent diſcipulos dominꝰ admonebat: quoniam tempus iudicij ignotū eſt. Hominis exemplo qui proprios relinquens lares peregre proficiſcēs: ſeruis qdez ſuis vt operibꝰ ṗeſſent iuſſit hoſtiario ṽo vt nocte vigil exiſteret. Diſcipulis igiť mandauit vt vigilarent: cum horam ignorarēt eiꝰ aduentus. ſerotina videlicet, an eſſet medij ſilentij: gallicātus aut mane: ne ex inſpirato adueniens eos ſopore inueniat reſolutos: ⁊ nedū ipſis ſed hoc omnibus imperabat.

Certa nunc diſſoluētur dubia.

1 ¶ Dub. quid vult dñs qđ diſcipuli videant? Rñ. q. d. videte oculis mentis: pre cogitate vt ſemper ſitis parati.

2 ¶ Dub. cur vult vt oremꝰ vigilantes. Rñ. Theo. qm̄ multi vigilāt ⁊ noctes in ſomnes ducūt in prauitates.

3 ¶ Dub. qđ ſignificat parabola inducta. Rñ. Beda. ꝙ iſte peregre ꝓfectus eſt xp̄s qui relinquit domū ſuam. i. eccleſiam corporaliter cum ad patrem victor aſcendit dedit autem ſeruis ſuis poteſtatem ⁊c. quia fidelibus ſuis cōceſſa ſpiritusſancti gratia facultatē tribuit bonis operibus inſeruiendi. Janitori quoque precipit vt vigilaret qr ordini paſtorum cōmiſſe ſibi eccleſie curā iubet impendere: non ſolū autē rectores ſed fideles oēs vigilare precipimur ianuas cordiū cuſtodiētes ne antiq hoſtis mala ſuggeſtio ſubintret: ne nos dominus dormiētes inueniat. Unde ex hac ſimilitudine cōcludit Vigilate quia neſcitis.

4 ¶ Dubitatur cur dicit ſero: media nocte ⁊c. Reſpond. Theophilus ꝙ ſero finis exiſtit cum quis moritur in ſenectute media nocte in medio iuuentutis. Gallicantu cum ratio completur in nobis cum enim incipit puer ſecundum rationem viuere tunc gallus in eo vociferatur excitans a ſomno ſenſualitatis. Mane autem puerilis eſt etas oportet enim omnes iſtos finez preſcire: nā ⁊ puero cauendum eſt ne imbaptiʒatus pertranſeat.

5 ¶ Dub. cur dicit ꝙ autem vobis dico omnibus dico. Vigilate? R. Ly. poſt Auguſt. ꝙ non ſolum hec dicebat tunc audientibus: ſed omnibus qui erunt vſq ad nouiſſimum eius aduentum.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nō exponiť rōne dicta in prologo.

In communi confeſſorum.

Vos eſtis ſal. terre. Matt. v. c.
Hec ṽba dicit dñs anno etatis ſue. xxxi. die. xiiij. Julij in die Jouis.

Hiſtorice.

¶ Diſcipulis dominꝰ aiebat ipſos terre ſal exiſtere: quo euaneſcente nihil cōdiri ex eo valet: ſʒ extra proiectum ab omnibus calcať eos etiā ſeculi lumen eſſe dixit: nullamq in montibus ſitā ciuitatem celari poſſe. Lucernā vero accenſam nequaꝙ ſub modio occultant ſed vt cunctis luceat candelabro ſupponunt. Hortatus etiam fuit vt eorum clareſceret lux penes homines quatenus eorum cernerent opera ⁊ eorū glorificent genitorem: nec eū arbitrentur vt legem aut ꝓphetas ſolueret: ſed quatenus adimpleret adue-

niſſe: adeo vt iota aut apex vnus
pertrãſeat minime quouſq; cõpleã
tur vniuerſa. Illum autẽ in celorum
regno ex minimis fore qui ex his
vnum ſoluerit preceptis alioſq; ad
hoc induxerit. Eum vero qui opere
impleuerit ceteroſq; ſic inſtruxerit
eodẽ in regno magnum nominari.
EGrediar nunc ad du-
biorum ſolutionem.
1 ¶ Dub. cur dominus
dixit predicta verba?
Rñ. Chriſo. in homil.
qđ qꝛ excelſa precepta
diſcipulis dederat. d. beatos fore
pauperes ſpiritu ⁊c. ne dicerẽt quali
ter poterim9 ea ſeruare eos laudib9
mitigat dicens. Uos eſtis ſal terre.
2 ¶ Dub. cur dicit eos ſal? Rñd. Hi-
larius: ꝙ ſal incorruptionẽ dat ⁊ ſa
porem in quib9 aſpergitur: ſic apo-
ſtoli per virtutem doctrine ſaporez
virtutum inducant ⁊ eternitati cor-
pora ſaliendo ſeruant.
3 ¶ Dub. cuius terre ſunt ſal apoſto-
li. Rñ. Remi. ꝙ hoim terrenoꝝ qui
amando terram: terra vocantur.
4 ¶ Dub. an aliorũ ſint ſal? Rñ. Hie
ro. quod per tales vniuerſuz homi-
num conditur genus.
5 ¶ Dub. cur dicit ꝙ ſi ſal euanuerit
⁊c. Rñ. qui ſupra. q. d. ſi doctor erra
uerit quo alio doctore emendabit.
6 ¶ Dubita. quõ viri ſancti infatuati
mittunt foras? Rñ. gloſ. qđ qꝛ tales
nulli vſui apti ſunt. Et ideo mittun
tur foras ab officio docendi.
7 ¶ Dub. quomodo calcantur ab ho
minibus? Rñ. Hilarius: qđ de eccle
ſie promptuarijs eiecti pedibus in-
cedentium conteruntur.
8 ¶ Dubita. an omnes patientes ab
hominibus calcent ab eis? Reſpõ.
Augu. in homil. qđ nõ: ſed qui per-
ſecutionẽ timendo infatuantur. cal-
cari enim non poteſt niſi inferior:
inferior autẽ nõ eſt qui quãuis cor-
pore multa in terra ſuſtineat: corde
tamen in celo fixus eſt.
¶ Dub. cur prius vocat apoſtolos 9
ſal: ⁊ poſt lux? Rñ. Chriſ. ſup Matt.
ꝙ ſicut doctores propter bonam cõ
uerſationem ſunt ſal quo populus
conditur. Ita propter verbũ doctri
ne ſunt lux qua ignorante illuminã
tur: prius aũt eſt bene viuere quã be
ne docere: ⁊ ideo poſtq; aplõs dixe-
rat ſal ꝯſequẽter vocat eos lucem.
¶ Dubita. quomodo ſunt lux mun 10
di. Rñ. Augu. i. hominum qui ſunt
in mundo.
¶ Dubi. qꝛ videtur qđ ante aplõs 11
non eſſet lux in mundo? Rñ. Hila-
rius: qđ qꝛ mũdus extra cognitionẽ
dei poſitus erat obſcurus teneba-
tur ignorantie tenebris.
¶ Dub. quia cũ eſſent ⁊ pauci ⁊ par 12
ui quomodo poterãt lucere in toto
mũdo. Rñ. qui ſupra: qđ de paruis
eorum corpuſculis quocũq; incede
bant lux tenebris miniſtrabatur.
¶ Dub. cur dicit non poteſt ciuitas 13
abſcondi. Rñ. Hiero. ꝙ ne apoſto-
li abſconderentur ob metum: ſed to
ta libertate ſe proderent docet eos
fiduciam predicandi.
¶ Dub. cur nõ poteſt talis ciuitas. 14
abſcõdi? Reſpõ. Chriſ. ſup Matth.
quod non poſſet etiã ſi vellet: quia
mons qui eam portat facit eam om
nibus manifeſtam.
¶ Dub. quid ſignificatur per ciuita 16
tem ⁊ montem. Rñ. qui ſupra: quod
ciuitas eccleſia ſanctorum eſt: ciues
ſunt omnes fideles: ciuitas iſta po-
ſita eſt ſuper montem chriſtum de
quo Daniel. ij. dicit. lapis abſciſus
ſine manib9 fact9 eſt mõs magnus.
¶ Dub. quid eſt modius? Rñ. Au-
gu. quod eſt quedam menſura. 17
¶ Dubitatur cur dat exemplum de
lucerna que accendit. Rñ. Chriſoſt. 17

in homil.ꝙ vt eos inducat ad liberā
predicationē.q.d. Ego quidē lucer-
nā accendi:veſtri aūt erit ſtudij eā
manere ardentem non ſolum ꝑpter
vos:ſed propter alios qui illumina-
buntur:ꝛ propter gloriam dei.
18 ¶ Dub.quid ſignificat lucerna ꝛ eā
accendēs? Rñ. Chryſo.ſup. Matth.
qꝺ lucerna eſt verbū diuinū de quo
dictū eſt lucerna pedibus meis ver-
bum tuum:accendens eam ſunt pa-
ter filius ꝛ ſpiritusſanctus.
19 ¶ Dubit.an abſcondere ſub modio
aliquid ſignificet. Rñd. Augu.ꝙ ille
ſub modio lucernā ponit qui lucem
doctrine bone commodis tempora-
libus obſcurat ꝛ tegit.
20 ¶ Dub.quid ſignificat ponere lucer
nā ſuper candelabrū? Rñ.qui ſupra.
ꝙ qui corpus ſuum miniſterio verbi
ſubijcit vt ſuperior ſit ꝑdicatio veri-
tatis ꝛ inferior ſeruitus corporis ille
ſuper candelabrū lucernam ponit.
21 ¶ Dub.cū domus aliꝗñ habeat plu
res partes quarū vna diſtinguit ab
alia per parietes interpoſitos quo-
modo lucerna poteſt vbiqꝫ lucere?
Rñ.ꝙ intelligitur qꝺ omnibus lucet
vbi non eſt obſtaculum.
22 ¶ Dub.quō lucet oibus ſi inter eos
aliquis eſt cecus. Rñ.ꝙ lucerna ꝗ̄ntū
eſt de ſe lucet.non eſt aūt ex defectu
lucerne ꝙ nō luceat ceco:ſed cecita-
tis ꝗ̄uis etiā ceco luceat qꝛ lumine
ſuo ipſum alijs demonſtrat.
23 ¶ Dub.qd ſignificat ꝑ domū. Rñd.
Aug.ꝙ dom⁹ eſt ipſe mūd⁹ ꝑpter id
qꝺ ſuperius ait. Uos eſtis lux mūdi.
24 ¶ Dubi.cur dicit ſic luceat lux vr̄a.
Rñ. Hilar.ꝙ vt tali lumine moneat
fulgere apl'os vt ex admiratione cor
poris eorū deo laus impartiatur.
25 ¶ Dubi.cur dicit:vt videāt opa vr̄a
bona. Rñ. Chryſo.ſup. Matth.q.d.
ſic illuminate docentes:vt nō tātum
vr̄a audiā verba:ſꝫ vt opa videant.

¶ Dubit cur addit:ꝛ glorificent pa- 26
trem veſtrū? Rñ. Aug.ꝙ ne finem vi-
deretur conſtituiſſe in laudibus ho-
minū:quas querūt hypocrite:qui q̄-
runt placere ſolum hominibus ſed
non referre in laudem dei.
¶ Dubi.cur dicit. Nolite putare qm̄ 27
veni ſoluere legem? Rñd. Chryſo.ſu
per. Matth.ꝙ ꝑpter duas cauſas.
Primū vt diſcipulos his verbis ad
ſuum prouocaret exemplum:vt ſicut
Hoc omnē legē adimpleat ſic ꝛ illi
ſtuderēt adimplere: deniqꝫ futurum
erat vt calūniarent eum iudei quaſi
legem ſoluentem priuſqꝫ incurrat ca
lumniam calumnie ſatiſfaciat.
¶ Dubi.cur dicit ſed adimplere. R. 28
Augu.qꝛ vel vt addat aliquid quod
minus hꝫ vel vt faciat quod habet.
¶ Dubi.an adimpleuerit ꝑm vtrum 29
ꝙ ſenſum? Rñ. Chryſ.in homil.ꝙ ſic
cōplēdo oia q̄ ꝑ ꝓphetas dicta ſunt
ꝛ legē nihil trāſgrediēdo legalium.
Itē iuſtificādo per fidem ꝙ lex per li-
teram facere non valebat.
¶ Dubit.cur ergo iudei dicebant eū 30
cōtra legē facere? Rñ. Aug.qꝛ nō in-
telligebāt que agebat vt impleret le-
gem arbitrabant contra legē facere.
¶ Dubi.qꝛ videtur ꝙ dñs deſtruxe- 31
rit vetus teſtamentum: quia dedit
nouū:ꝛ ita non ad impleuit ſꝫ deſtru
xit legem? Rñ. Aug. cōtra Fauſtum.
ꝙ in veteri teſtamento figure erant
futurorum quas rebus per chriſtum
peractis auferri oportebat: vt in eo
chriſto lex ꝛ prophete implerentur
in quibus ſcriptum eſt daturum deū
nouum teſtamentum.
¶ Dubita.quia ſi chriſtus non ſol- 32
uiſſet legem adhuc illa ſacramenta
vete.legis permanerent? Rñ.qui ſu-
pra.ꝙ poſſumus dicere ꝙ ſi chriſtus
legem ꝛ prophetas non ſoluiſſet ad
huc promitteretur naſciturus paſſu
rus reſurrecturus ꝙ illa ſacramenta

quodāmodo perſonabāt ſed annun
tiat ꝙ natus ſit: paſſus ſit: ⁊ reſurre-
xit: ꝙ hec ſacramenta que a xp̄ianis
aguntur iam perſonāt. ptꝫ ergo quā
to erroꝛe ocurrent qui putant ſignis
ſacramentiſq; mutatis etiā res ipſas
eſſe diuerſas quas ritus pꝛopheticus
pꝛenuntiauit pꝛomiſſas ⁊ euangeli-
cus demonſtrat repletas.

33 ❡ Dub. cur dicit amen quippe dico
vobis ⁊c. Rn̄. Chryſo. ſup Matth.
quoniam omnia que ab initio mun-
di vſq; ad finem erant futura myſti-
ce erant pꝛophetata in lege vete. ne
videatur aliquod eoꝝ que fiunt de⁹
non cognouiſſe.

34 ❡ Dub. cur dn̄s vſus fuit tali ſermo
ne. Rn̄. Remigius. ꝙ duabus de cau
ſis: vel pꝛopter duritiam illoꝝ qui
tardi erant ad credendum vel pꝛo-
pter credentes vt pꝛofundius atten-
derent ea que ſequuntur.

35 ❡ Dubit. quid intelligitur per Iota
vnū ⁊ vnū apicem. Rn̄. Aug. ꝙ nihil
aliud q̄ꝫ vehemens expꝛeſſio perfe-
ctionis quādo per literas ſingulas
de mōſtrata eſt: inter quas iota mi-
noꝛ eſt ceteris: q2 vno ductu fit. Apex
autē eſt ipſius aliqua in ſummo par
ticula: quibus verbis oſtēdit in lege
ad effectū ⁊ minima queq; perduci.

36 ❡ Dubi. cur potius dixit Iota grę-
cum q̄ꝫ ioth hebꝛeoꝝ. Rn̄. Rabanus
quia iota in numero decem ſignifi-
cat ⁊ decalogum legis enumerat cu
ius quidem apex ⁊ perfectio eſt euā-
gelium.

37 ❡ Dubi. quid eſt ſoluere mandata.
Rn̄. glo. ꝙ eſt nō agere ꝙ recte quis
intelligit vel non intelligere que de-
prauauit: aut minuere integritatem
ſuperadditionis chꝛiſti.

38 ❡ Dubi. quia cum tunc dn̄s adhuc
nullum mandatum dediſſet: cur di-
cit de mandatis iſtis. Rn̄. Chryſo. ſu-
per Matth. i. de mandatis iſtis que
nunc dicturus ſum: quia immedia-
te poſt hoc dedit mandata vt nō ira
ſcerentur fratri cum dixit audiſtis q2
dictū eſt antiquis nō occides. Ego
autem dixi vobis ⁊c.

39 ❡ Dubi. cur vocat mandata ſua mi
nima. Rn̄. qui ſupꝛa: quia mandata
Moyſi in actu facilia ſunt. ſ. nō occi
des: non adulterabis ipſa eñ crimi-
nis magnitudo voluntatem facien-
di repercutit. Et ideo in remunera-
tione modica ſunt in peccato autem
magna. Mandata aūt chꝛiſti. i. non
iraſcaris. nō cōcupiſcas in actu dif-
ficilia ſunt. Et ideo in remuneratiōe
magna: in peccato autē minima.

40 ❡ Dubita. quomodo quid ſolueris
vnum de mandatis minimis mini-
mus erit in regno celoꝝ. Reſpon.
Grego. in homil. ꝙ per regnum celo
rum eccleſia intelligenda eſt in qua
doctoꝛ qui ſoluit mandatum mini-
mus vocatur: quia cuius vita deſpi-
citur. Reſtat vt eius pꝛedicatio con-
temnatur.

41 ❡ Dub. quō intelligitur ⁊ docuerit
ſic homines. Rn̄. Aug. ſic. i. ſecūdum
quod ſoluit.

42 ❡ Dubit. quomodo intelligimus q̄
autem fecerit ⁊ docuerit. Rn̄. Hiero.
ꝙ non pꝛodeſt docere iuſtitiam quā
minima culpa deſtruit beatitudo
perfecta ſit que ſermone docueris
opere complere.

❡ Alijs ſenſibus myſticis nō
exponit ratione dicta in pꝛologo.

❡ In communi confeſſoꝝ.

Homo quidā peregre pꝛ̄ficiſcens
Matth. xxv. cap.

Hec verba dixit dominus anno
etatis ſue. xxxiij. die. xxij. martij in
die martis.

☞ Hiſtoꝛice.

❡ Peregrinari conſtituens homo
quidā pecuniarū ſummam ſuis par

titus famulis. ⁊ vni quidem talenta quinq; alteri duo: ⁊ tertio vnum dedit: prout ſingulorum induſtriam agnoſcebat ſicq; abijt. Ibi vero qui v. ⁊ qui receperant talẽta dupla lucra effecerunt: qui autem vnum habuerat illud homo operuit: cũ vero longo peracto tempore rediiſſet herus ⁊ exacta a primis duobus pecunie relicte ratione: q in modico fideles extitiſſent plurimũ cõmendauit: vtq; ſui participes gaudij forent vltro conceſſit.

HEc poſterganda ſunt ſubſequentia dubia.

1 ¶ Dub. cur induxit dñs hãc parabolã. Rñ. Gl. quod contra illos q nõ ſolũ pecunijs ſʒ nec verbo nec alio modo prodeſſe proximis volunt: ſʒ omnia occultant.

2 ¶ Dubi. quis eſt iſte homo q peregrinat. Rñ. Grego. in homil. q eſt redẽptor noſter qui in carne quã aſſumpſerat abijt in celum.

3 ¶ Dubitatur quomodo peregrinatur qui vbiq; eſt. Reſpondet. Orige. qd peregrinatur quaſi homo ⁊ non quaſi filius dei.

4 ¶ Dub. qui ſunt ſerui quibus tradidit talenta. Reſpon. Hiero. q apoſtoli ⁊ prelati eccleſie. quibus tradidit doctrinam euangeliorum.

5 ¶ Dub. quid ſignificant. v. ij. ⁊ vnũ talenta. Rñ. Chryſo. q diuerſas gratias que vnicuiq; tradite ſunt.

6 ¶ Dub. cur pl⁹ dedit vni q̃ alteri. Reſpon. Orige. quia alia fuit virt⁹ cuiuſq; nec alter alterius capere poteſt menſuram.

7 ¶ Dubitat. quia videtur q parum fuit dare vni ſolum vnum talentum Reſpon. qui ſupra. q datũ non fuit contemptibile: quia multum eſt ſet vnum talentum talis domini.

8 ¶ Dubi. cur tantum tribus ſeruis dat. Reſpon. qui ſupra. q: tria tantũ ſunt genera fructum facientia vide dubio ſequenti.

9 ¶ Dub. quid ſignificant. v. ij. ⁊ vnũ. Rñ. Grego. in homil. q quinq; talẽtis dona quinq; ſenſuũ. id eſt exteriorum ſcientia exprimitur duobus vero intellectus ⁊ operatio deſignatur: vnius aũt talenti nomine intellectus tantum deſignatur.

10 ¶ Dubit quo profectus eſt qui oẽm implet locum. Rñ. glo. q profectus eſt non locum mutans: ſed liberam eis operandi poteſtatem relinquens.

11 ¶ Dub. quo qui quinq; accipit lucrat⁹ eſt alia quinq;. Reſpond. Hierony. q quia acceptis terrenis ſenſibus celeſtium ſibi notitiã duplicauit ex creaturis intelligens creatorẽ ex corporalibus incorporalia ex breuibus ſempiterna.

12 ¶ Dub. cur nõ lucratus fuit pluſq̃ quinq;. Reſpon. Origenes quia nemo facile additamentum accipit virtutis alterius niſi eius quam habet ⁊ quanta ipſe ſcit tanta alterum docet ⁊ non amplius.

13 ¶ Dubitat. que differentia eſt inter peregrinũ ⁊ aduenam. Rñ. ſanctus Tho. ad Hebr. xj. lec. iiij. q peregrinus dicitur qui eſt in via tendendi ad alium locum: ſed aduena eſt qui habitat in terra aliena licet non intendat vlterius ire.

14 ¶ Dubitatur quomodo qui duo talenta accepit lucratus eſt alia duo. Reſpon. Greg. q illi qui dum intelligendo ⁊ operando alijs predicant quaſi duplicatum de negotio lucrũ reportant: q: dum vtriq; ſexui predicatio impenditur quaſi accepta talenta geminantur.

15 ¶ Dubitatur quid ſignificat ille qui quinq; talenta accepit. Reſpon. Hilarius. qd populum iudeorum. qui omne ſacramentum q in quinq; ta

lentis.i.in lege cognouerat idipſm ſi
de euangelio predicauit.
16 ¶ Dubi.quid ſignificat ille qui duo
talenta accepit? R̄n.qui.ſ̄.ꝙ populū
gentiū qui fide atq̄ cōfeſſione ꝛ filij
iuſtificatus ꝛ patris dn̄m noſtrū ie
ſum chriſtum deum atq̄ hominē ex
ſpiritu ꝛ carne confeſſus eſt. Hec er
go ſunt duo talenta.
17 ¶ Dub.quid eſt abſcondere talentū
in terra? R̄n.Greg.in homil.ꝙ acce
ptum ingenium in terrenis actibus
implicare.
18 ¶ Dubi.quid ſignificat ille qui vnū
talentum acceperat. R̄n. Hilarius.
ꝙ populum in lege perſiſtentem qui
propter inuidiā ſoluendarū gentiū
in terra acceptū talentū abſcondit.
19 ¶ Dubi.cur dicit poſt multum tem-
poris dominus reuerſus eſt Reſpon
det Hiero.ꝙ grande tempus eſt in-
ter aſcenſionem ſaluatoris ꝛ ſecun-
dum eius aduentum.
20 ¶ Dubi.quomodo poſuit rationē
cum eis? Reſpon. Lyra.quia in iudi-
cio diſtincte exiget rationem de bo-
nis ab eo collatis.
21 ¶ Dubi.cur dominus venit ad ſer-
uos ꝛ non potius fecit eos venire ad
ſe? Reſpon. Orige.ꝙ ſerui non va-
dunt ad eum vt iudicentur: ſed do-
minus venit ad eos cū tempus fue-
rit impletum.nam rei fugiunt iudi-
cium ꝛ dn̄s venit ꝛ vbicumq̄ inue-
nit iudicat.
22 ¶ Dub.cur remunerat duos ſeruos
poſt multum temporis? R̄nd. Orige
nes quoniam non facile inuenitur
vt apti ad negotiandum animarum
ſalutem cito tranſeat de hac vita: ſi-
cut eſt manifeſtum ex eo quod apo-
ſtoli ſenuerunt ex quibus dicitur ad
Petrum: cum ſenueris extendes ma
num tuam. De paulo autem dictum
eſt ad Phylemonem: nunc autem vt
paulus ſenex.

¶ Dubi.cur dominus ſtat per mul- 23
tum temporis ad exigendū rationē?
R̄n. Chryſo.in homil.ꝙ ideo vt di-
ſcas longanimitatem.
¶ Dubi.cur acceſſit primo q̄ quinq̄ 24
talenta acceperat. R̄nd. Origenes
quod fiducia fecit eum hoc audere.
¶ Dubi.q̄r videt̄ ꝙ iſte ſeruus iactet 25
ſe de lucro? R̄n.ꝙ reddens rationē
interrogatus confitetur lucrum: nec
de hoc ſe iactat.
¶ Dubi.q̄d ſignificat Euge. R̄n. Ra 26
banus.ꝙ eſt interiectio letantis.
¶ Dubi.cur dicit̄ ſeruus bonus. Re 27
ſpō. Chryſo.in homi.ꝙ loquitur de
bono quod eſt ad proximum.
¶ Dubi.cur dicit̄ fidelis. R̄n.qui ſu- 28
pra.quia nihil eorū que ſunt domini
ſibi appropriauit.
¶ Dubi.cur dicit fidelem ſup pau- 29
ca cum quinq̄ talenta ſint valde ma
gna. Reſpon. Hierony.quia omnia
que in preſenti habentur licet ma-
gna et plurima videantur: tamen
comparatione futurorum parua et
pauca ſunt.
¶ Dubi.q̄uo ꝛ quando conſtituitur 30
ſuper multa? R̄n. Grego.ꝙ tunc fide
lis ſeruus ſuper multa cōſtituit̄ quā
do deuicta omnis corruptionis mo
leſtia de eternis gaudijs in illa cele-
ſti ſede gloriatur.
¶ Dub.q̄uo ingredit̄ in gaudiū dn̄i 31
ſui. R̄n.qui ſupra: quod q̄n in illa eter
na patria aſſumptus atq̄ angelorū
cetibus admixtus: ſic interius gau-
det de munere: vt nō ſit q̄d exterius
doleat iam de corruptione.
¶ Dubi.quod premiū eſt ingredi in 32
gaudiū domini ſui. R̄n. Chryſoſt.in
homil.ꝙ per hoc verbū omnē beati
tudinem oſtendit.
¶ Dubi.an illud gaudium erit etiā 33
noſtrum. Reſpond. Auguſtinus pri-
mo de trinita.ꝙ erit plenum gaudiū
noſtrum.

34 ¶ Dub.cur ꝺatur eadem remune-
ratio illi qui ſoluʒ lucratus fuit duo
talenta: ſicut qui quinqꝫ. R. Hiero.
ꝙ non conſideratur lucri magnitu-
do: ſed ſtudij voluntas.
35 ¶ Dub. qz de vtroqꝫ iſtoꝝ dicitur
qđ acceſſit ad eũ quid ſignificat ac
cedere ad euʒ? Rñ. Origenes quod
ſignificatur tranſitus de hoc mun-
do ad illum.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nõ exponit rõne dicta in prologo.

¶ In communi confeſſoꝝ.

Homo quidẽ nobilis abijt in regionem longinquã. Luc.xix.c.

Hec verba dicit dominus anno etatis ſue.xxxiij.die.xvij. Martij in die Jouis.

☞ Hiſtorice.

¶ In longinquã nobilis quidã acceſſit patriam pro obtinẽdo regno dimiſſis ſuis ſeruis ponderibus pecunie que mne dicuntur vt in eis negotiarentur. Odientes autem eum ciues legatione miſſa nequaq̃ eis vt de cetero dominaret inclixerunt: eo itaque reuerſo accerſitis ſeruis vt rationem redderent imperauit. Quoꝝ primus decem ei mnas acquiſiuiſſe confeſſus eſt quem letanter excipiens: vt decem preeſſet ciuitatibus conceſſit. Similiter ⁊ ſecundo quod quinque mnas lucratus fuiſſet quinque tradidit eidem dominium ciuitatũ, a tertio vero ablata mna eo quia eam in ſudario habuiſſe celatam dixiſſet ob domini timorem qui auſtere raperet nõ ſua. Eo primo increpatio ei qui decem haberet mnas tradi iuſſit. Alijs autem qđ ſatis ille haberet qui decem habebat aſſerentibus reſpondit qđ plura poſſidẽti cõgrue alia darẽtur vt abundantius poſſideret is vero q̃ nulla poſſideret: etiam id qđ teneret videretur ſpoliaretur.

ASpicienda nũc ⁊ ſoluenda ſunt dubia.
¶ Dubi. cur dñs hãc 1
parabolã introduxit?
Rñd. Euſebius: qm̃ cre
debãt diſcipuli quod
tũc cũ aſcẽdiſſet hieroſolymã acci-
peret regnũ ꝓpter diuina miracula
q̃ fecerat: ⁊ ipſe oſtendit ex hac para
bola qđ non prius reciperet regnuʒ
a patre q̃ ex hoĩbus iret ad patreʒ.
¶ Dub. quid ſignificat hec parabo 2
la? Rñ. Cirillus: ꝙ deſcribit myſteria
chriſti a primo vſque ad vltimum.
¶ Dub. quis eſt iſte homo. R. q̃ ſu- 3
pra. quod homo factus eſt deus.
¶ Dub. quõ eſt nobilis. Rñ. Baſi- 4
lius: ꝙ non ſolum ſcđm deitateʒ do
minus nobilis eſt ſed etiam ſecun-
dum genus humanum ex ſemine
Dauid ſecundum carnem exortus.
¶ Dub. an natura humana ſit no- 5
bilior in chriſto q̃ in alijs homini-
bus. Rñ. ſ. Tho. in. iij. ſen. diſtin. xvj.
ar. iij. ꝙ ex vnione deitatis ⁊ non ex
principijs eſſentialibus habet naturã
mẽtis humane quã chriſtus aſſum-
ſit qđ ſit nobilior quã quelibet crea
tura: quia dei filius; vt Damaſcenus
dicit aſſumpſit humanam naturam
in a thomo. i. in indiuiduo et non
in ſpecie.
¶ Dub. quid eſt nobilitas? Reſpõ. 6
Joãnes bocatius de caſibus viro-
rum illuſtrium. o. Arbitror quippe
nil aliud nobilitatem eſſe q̃ quod-
dam ſplendidum decus in recte pro
ſpicientium oculos rerum facetia ⁊
moꝝ affabilitate refulgens con-
ſurgens ex alicuius habituata ani-
mi voluntate. et opere pro viribus
executioni mandata. ſpernẽdi vitia
imitandeqꝫ virtutis: quod non ali-
ter poſteris hereditario vel legata
rio ſeu quolibet alio iure linqui po-

teſt ꝙ ſcientia aut ingenium relin-
quat. hec nō ⁊ vt rentur ſtolide plu
rimi regias inhabitat domos: aut
ſplendoꝛe veſtiū delectatur: nec ob
preteritoꝝ fumoſas imagines la
res ſucceſſoꝝ incolit: ſola quidē
mētis puritate letatur in quocunqꝫ
vel vbicunqꝫ eſt. virtutes quidē co
lere: virtuoſe agere: vitia omnino
damnare: repellere: fugere neceſſe
eſt: volentibus nobilitatem certiſſi
mam non vmbratilem poſſidere.

7 ¶ Dub. quid eſt nobilitas ſm iura.
Rñ. ꝙ ſm Bar. in tractatu quē cō-
poſuit circa. l. ſi vt ꝓponis. C. de di
gnitate lib. xij. Nobilitas eſt quali-
tas illata per principatum tenentē:
qua quis vltra honeſtos plebeios
acceptus oſtenditur.

8 ¶ Dub. que differentia eſt inter no
bilitatem ⁊ ingenuitatem. Rñd. qꝺ
nobilis eſt de quo in precedēti dub.
ſed ingenuus dicit̄ cui ex natiuitate
competit libertas: qui. ſ. non eſt fa-
ctus liber ſed natus: vt habetur in-
ſti. de ingenuis. in princi.

9 ¶ Du. an aliquo mō nobilitas pro
ueniat ex progenitoꝛibus? Rñ. Ari-
ſtote. ij. Retho. ꝙ nobilitas eſt ho-
noꝛabilitas progenitoꝝ ⁊ atten-
ditur ſm virtutē generis: ⁊ Boeti9
de cōſola. li. iiij. dicit qꝺ eſt quedam
laus veniens de meritis parentum

10 ¶ Dub. que differentia eſt inter no
bilem ⁊ generoſum. Rñ. ꝙ nobilis
eſt ille qui ex bono produ͂t genere.
Generoſus autem qui a ſua natura
non degenerauit.

11 ¶ Dub. in quā regionē longinquā
abijt. Rñ. Augu. de queſtio. euange.
ꝙ regio longinqua eccleſia gentiū
eſt vſqꝫ in fines terre.

12 ¶ Dub. cur abijt. Rñ. qui ſupra. qꝺ
vt plenitudo gentium intraret.

13 ¶ Dub. cur reuertitur. Rñ. qui. ſ. vt
iſrael ſaluus fiat.

¶ Dub. a quo debebat accipere re- 14
gnū. Rñd. Euſebius. ꝙ a patre ſibi
illud tradente ſcd̄m illud Daniel.
vij. c. Ecce filius hoīs veniebat in
nubibus et datum eſt ei regnum.

¶ Dub. cur non vocat ſe regē ſicut 15
hominem ⁊ nobilem? Rñ. Euſebi9.
ꝙ primo vocat ſe hominem ꝓpter
natiuitatem in carne, deinde nobi-
lē: ratione dicta dub. 4. ⁊ 5. nondū
aūt appellat ſe regem. quia nondū
in prima apparitione regia funge-
batur maieſtate.

¶ Dub. cur tantū decem ſeruis de- 16
dit mnas. Rñ. Cirillus ꝙ conſueuit
ſacra ſcriptura in ſignū ꝑfectionis
vti numero denario: quē ſi quis nu
merando excedere velit ab vnitate
iterū inchoabit quaſi denario ꝓdu
cto ad metā. Et ideo in diſpēſatiōe
talentoꝝ eū qui metam attigit diui
ni officij decem ait mnas recepiſſe.

¶ Dub. quid eſt regnum. Rñ. ſ. Tho. 17
in. iiij. ſen. diſti. 49. q. ſ. artic. ij. q. v.
qꝺ nomē regni a regendo eſt ſum-
ptum Regere aūt ꝓuidentie actus
eſt. vnde ſecundum hoc aliquis re-
gnum dicitur habere quod alios
ſub ſua prouidentia habet.

¶ Dub. quō regnū deficit a roboꝛe 18
ſuo? Rñ. qui. ſ. in. q. vij. de malo qꝺ
vel ex defectu precidentis qui defi-
cit in ſapientia: vel ex iuſtitia: vel ex
defectu ſubditoꝝ qui non perfe-
cte obediunt.

¶ Dub. que dicit̄ mna? Rñ. Beda. 19
ꝙ centū dragmis appēditur ꝙ̄ gre
ci mnam vocant.

¶ Dub. cur poti9 poſuit mnā quā 20
aliud pōdus. Rñd. qui. ſ. q2 oīs ſcri-
pture ſermo. q2 vite celeſtis perfe-
ctionem ſuggerit quaſi numeri cen
tenarij pondere fulgeſcit.

¶ Dubit. qd ſignificant. x. mne. ⁊. x. 21
ſerui? Rñ. Aug. de queſtio. euā. ꝙ ꝑ
decē mnas legē ſignificat ꝓpter, de-

calogũ. Decẽ aũt ſeruos hos q̇bus
ſub illa poſitis gratia pᷣdicata eſt.
ſic em̃ itelligẽdũ eſt eis datas mnas
ad vſum cuꝫ intellexerũt legẽ remo-
to velamine ad euãgeliũ pertinere.
22 ¶ Dubit. ſi dedit. x. mnas: cur poſt
voluit vt redderent rationẽ? Rñ. qð
ex textu patet ꝙ non dedit ſimplici-
ter ſed ad negotiandum mnã dicit.
negotiamini dum venio.
23 ¶ Dubi. cur ſolum debẽt negotiari
vſq3 dum venerit? Rñd. Lyra. q2 tp̃s
merẽdi currit vſq3 ad diem iudicij.
24 ¶ Dub. in quo cõſiſtit negotiatio?
R. ſ. Tho. ij. ij q. lxxvij. ar. iiij. ꝙ in cõ
mutatiõe rerũ ⁊ i emẽdo ⁊ vẽdẽdo.
25 ¶ Dub. an negotiatio ſit licita? Rñ.
qui. ſ. ꝙ duplex eſt cõmutatio rerũ:
vna quaſi naturalis et neceſſaria: p
quam. ſ. fit cõmutatio rei ad rem vel
rerum ⁊ denariorum propter neceſ-
ſitatem vite: ⁊ talis nõ proprie perti
net ad negotiationes: ſed magis ad
hyconomicos vel politicos qui ha-
bent prouidere vel domui vel ciuita
ti de rebus neceſſarijs ad vitã ⁊ ta-
lis eſt licita ⁊ laudabilis. Alio mo-
do eſt cõmutatio vel denariorum ad
denarios vel quarũcunq3 rerum ad
denarios non propter res neceſſa-
rias vite: ſed propter lucrũ queren-
dum ⁊ hec proprie videt̃ pertinere
ad negotiatores ſecundũ Philoſo-
phum. ⁊ iſta iuſte vituperatur: q2 q̃n-
tum eſt de ſe deſeruit cupiditati lucri
que terminum neſcit: ſed in infinitũ
tendit ſed ſi lucrũ moderatũ ſit ⁊ or-
dinetur ad ſue domus ſuſtẽtationeꝫ
vel ad ſubueniendũ indigentibus:
vel cum aliquis negotiationi inten
dit propter publicã vtilitatẽ ne res
neceſſarie ad vitam patrie deſint ⁊
lucrũ expetit nõ quaſi finẽ: ſed quaſi
ſtipendium laboris erit licita.
26 ¶ Dubit. q2 cũ in negotiatione ſiãt
multe fallacie ⁊ mendacia dicantur
periuria interueniãt videtur ꝙ non
ſit licita? R. q. ſ. qð vt Aug. dicit ſup
illud pſal. lxx. q2m nõ cognoui litera-
turã: ꝙ hec vitia hois nõ ſunt artis:
q2 ſine his vitijs agi põt: ⁊ ſic nego-
tiari ſecundum ſe non eſt illicitum.
¶ Dubita. an ſemper vendere rem 27
carius q̃ emerit ſit negotiatio? Re-
ſpon. qui ſupra. ꝙ nõ: ſed ſolum qui
ad hoc emit vt carius vendat.
¶ Dubi. an qui emit rem aliquã nõ 28
intentiõe vendẽdi poſſit eam vẽde-
ret carius q̃ emit? Reſpondet qui ſu
pra qð hoc poteſt licite facere ſi in
aliquo rem meliorauerit: vel ſi pre-
tium rei mutatum eſt ſecundum di-
uerſitatem loci ⁊ temporis: vel pro-
pter periculũ cui ſe exponit transfe-
rendo rẽ de loco ad locũ. Et iſto mo
do emptio vl' vẽditio nõ eſt illicita.
¶ Dub. an clericis liceat negotiari. 29
Rñd. qui ſupra. ꝙ non vt dicitur. ij.
Thim. ij. tamẽ licet eis vti prima cõ
mutationis ſpẽs que ordinat̃ ad ne
ceſſitatẽ vite: emendo vel vendẽdo.
¶ Dubi. an ſit licitũ vẽdere rẽ cũ de 30
fectu? Rñ. qui ſupra art. iij. ꝙ triplex
poteſt eſſe defectus rei. Unus ſcðm
ſpeciẽ rei: ſicut ſi argentũ vendatur
pro auro vel vinuꝫ mixtũ pro puro.
Scðs defectus eſt ſecundũ quanti-
tatem põderis vel mẽſure. Tertius
eſt ex parte qualitatis: vt ſi aial infir
mum vendat̃ pro ſano: ⁊ ſi quis ſciẽ
ter vendiderit rem cũ his defectib9
fraudẽ cõmittit ⁊ vẽditio eſt illicita
⁊ tenet̃ ad reſtitutionem ſi aũt igno-
ranter vendat: venditor non peccat
quia facit iniuſtum materialiter: ta-
men tenetur cũ primo ſciuerit dam-
num recompenſare tempori.
¶ Dubi. an emẽs rem viliori pretio 31
q̃ valeat peccet? Reſpon. qui ſupra
quod ſi cõtingat venditorẽ credere
rem ſuam eſſe minus pretioſaꝫ q̃ntũ
ad speciẽ ſicut ſi aliq̇s vendat auruꝫ

loco auricbalci: ⁊ ſi emptor illud co
gnoſcit iniuſte emit: ⁊ ad reſtitutio-
nem tenetur ⁊ eadẽ ratio eſt de de-
fectu qualitatis ⁊ quantitatis.
32 ¶ Dubit. an venditor teneat dicere
emptori vitiũ rei vẽdite? Rñ. qui S.
ꝙ ſic ſi ex eius vitio damnũ vel peri-
culum immineat emptori damnũ ſi
ſit minoris precij ꝙ̃ vendat ⁊ vendi-
tor nihil vult ſe ſubtrahere de ꝑtio.
Periculũ aũt ſi ꝓpter hmõi vitiũ
vſus rei reddat impeditus vel no-
xius. Puta ſi aliquis alicui vendat
equũ claudicantẽ pro veloci: vel rui
noſam domũ pro firma: vel cibum
corruptũ ſiue venenoſum ꝓ bono.
Unde ſi huiuſmodi vitia ſint occul-
ta ⁊ venditor nõ detegat erit illicita
⁊ doloſa vẽditio ⁊ tenetur venditor
ad damni recõpenſationem: ſi vero
vitium ſit manifeſtũ. puta ſi equus
ſit monoculus vel cum vſus rei ⁊ ſi
non competat venditori poteſt ta-
men eſſe conueniens alijs. Et vẽdi
tor propter hmõi vitium ſubtrahat
quantum oportet de precio: nõ tenẽ
tur manifeſtare vitiũ rei: quia forte
ꝓpter hoc emptor vellet plus ſub-
trahi ꝙ̃ eſſet ſubtrahendũ de ꝑtio
vnde põt licite venditor indẽnitati
ſue conſulere vitium rei reticendo.
33 ¶ Dub. quid ſignificant hi quibus
dat mnas? Rñ. Euſebius qđ ſuos di
cipulos quibus mnas exhibens ſin
gulas parem cunctis diſpenſationẽ
committens negotiari iuſſit.
34 ¶ Dub. cur ſingulis dat mna? Rñ.
qui ſupra quidem eſt oĩm documen
tũ: ⁊ eadẽꝗ fides: ⁊ vnũ baptiſma.
35 ¶ Du. q̃ fuerũt ciues obediẽtes eũ?
Rñ. Cirillus ꝙ iudei qbus xp̃s im-
properauit dicẽs. Nunc vero vide-
runt ⁊ oderunt me ⁊ patrem meũ.
36 ¶ Dub. q̃ñ noluerũt eum regnare
ſuper ſe? Rñ. ꝙ qñ dixerũt Pilato:
nõ habemus regem niſi Ceſarem.

¶ Dub. cur dicunt iudei ei⁹ ciues? 37
Rñ. Euſebius. q2 orti ſunt ex eadẽ
progenie ſecundum carnem et qm̃
ritu legis cum eis pariter vtebatur.
¶ Dub. qñ miſerũt legationẽ poſt 38
eũ? Rñ. Augu. de queſtiõi. Euange-
liſta. ꝙ poſt reſurrectionẽ perſequẽ
do apoſtolos ⁊ euãgeliũ reſpuẽdo.
¶ Dubi. qũo accepit regnũ cũ ſem- 39
per fuerit rex cum patre? Rñ. Chriſ.
ꝙ duo regna dei nouit ſacra ſcriptu
ra. Alterum quidem ex creatiõe ſm
qđ eſt rex omnium creationis iure.
Alterum ex approbatione ſecundũ
ꝙ iuſtis dominatur propria ſponte
ſubiectis: ⁊ hoc regnũ hic dicitur.
¶ Dub. qũo reddit accepto regno. 40
Rñ. Augu. de queſtio. Euãgel. q2 in
manifeſtiſſima claritate vẽturus eſt
qui eis humilis apparuit cũ diceret
regnũ meum nõ eſt de hoc mundo.
¶ Dubitat. cur iuſſit vocari ſeruos 41
Reſpon. Lyr. quia oportet eos com
parere ante iudicem ad reddendã
de omnibus rationem.
¶ Dubi. quis fuit proximus ſeruus 42
qui venit? Rñ. Beda. ꝙ ordo docto
rum in circunciſione miſſorum: qui
mnã negotiaturus accepit: qui vnã
fidem predicare miſſus eſt.
¶ Dubitat. qũo vna mna. x. mnas 43
acquiſiuit? Reſpon. qui ſupra. quia
populum ſub lege conſtitutum ſibi-
met dicendo ſociauit.
¶ Dub. qũo conſtituitur ſuper. x. ci 44
uitates? Rñd. Grecus. ꝙ mercedem
propriorum bonorum accipit. Ideo
dicitur. x. ciuitatibus preeſſe
¶ Dubi. quis fuit ſecundus ſeruus 45
qui lucratus eſt quinꝙ mnas? Rñ.
Beda ꝙ eſt cetus eorum qui prepu
tio euangelizare miſſi ſunt. cuius
mna. i. euangelica fides. v. mnas fe-
cit: q2 gentes corporis ſenſibus ante
mancipatas ad fidei euãgelice gra-
tiam conuertit.

46 ¶ Dubit. quõ cõſtituit ſup quinq̃ ciuitates? R̃n. Aug. d q̃ſti. Euã. q̃ quinq̃ ciuitates quibus p̃ponit ſignificãt multiplicationẽ. ſ. intellgentie in ipſa virtute: que de vno quolibet libro pullulat: ⁊ ad vnũ reducta quaſi ciuitatẽ facit vinctũ rationum eternarum.

47 ¶ Dub. q̃d ſignificat q̃ iſti ſerui laudantur de lucro. R. q. d. q̃ ſignificat eos bonã reddere rõnẽ q̃ bñ vſi ſũt q̃ acceperũt ad augẽdas diuitias dñi p eos qui credũt in eum.

48 ¶ Dubit. cur tertius q̃ nihil lucratus fuerat venit ad cõſpectum dñi. R̃n. Lyr. q̃ licet mali formidẽt venire ante cõſpectũ iudicis tñ oportet eos ibidẽ preſentari.

49 ¶ Dub. q̃d ſignificat reponere pecuniã in ſudario? R̃n. Beda q̃ eſt precepta diuina ſub otio lenti corporis abſcõdere.

50 ¶ Dub. q̃ ſi iſte timuit dñm ⁊ abſcõdit videt q̃ bene fecerit? R̃n. Lyra. q̃ iſte timor nõ eſt niſi puſillanimitas bene agendi.

51 ¶ Dubi. quõ dñs auſterus eſt q̃ eſt ſumme miſericors? R̃n. q. d. q̃ licet ſit nũc tp̃s miſericordie: tñ in iudicio erit tp̃s rigoris ⁊ iuſtitie.

52 ¶ Dubi. quõ deus tollit q̃ nõ poſuit ⁊ mittit q̃ non ſeminauit? Reſpon. q̃ ſupra. q̃ hominis põt intelligi dupliciter. Uno mõ q̃ req̃rit in prelatis nõ ſolũ eccl'ie bona in propria pſona ſed etiã in aliena: q̃ officiũ eorũ eſt inducere alios ad bonũ alio modo: q̃ deus requirit ab homine opera meritoria vite eterne. ⁊ tñ in eo nõ ſeminauit principiũ ſufficiẽs huius operis: q̃ ex puris naturalibus non poteſt mereri vitam eternam ⁊ contrariam dicere eſſet hereſis pelagiana.

53 ¶ Dub. q̃ ſic videt q̃ deus iniuſte agit ſic requirendo q̃ nõ ſeminauit? R̃n. qui ſupra. q̃ nõ iniuſte facit q̃ ſi hõ faciat q̃ in ſe eſt deus infundit ſibi gratiã p quã põt predictũ opus exercere.

¶ Dubi. cur dicit de ore tuo te iudico ⁊c. R̃n. Beda. q̃ q̃ putauerat ſe per excuſationẽ dixiſſe in culpã propriam vertitur. 54

¶ Dub. cur dicit nequã cũ nil mali feciſſet? R̃n. Beda q̃ fuit piger ad exercẽdũ negotiũ ⁊ ſuperbus ad accuſandũ dñi iudicium. 55

¶ Dub. cur ſibi dixit ſciebas q̃ auſterus ſum ⁊c. R̃nd. qui ſupra. q. d. durum me eſſe noueras ⁊ aliena ſectari. qua hec tibi cogitatio nõ incuſſit timorẽ vt ſcires me mea diligentius queſiturum. 56

¶ Dub. q̃d eſt dare pecuniã ad mẽſam? R̃n. Aug. de queſt. euãg. q̃ mẽſa ad quã dãda erat pecunia profeſſionẽ ipſam religionis accipimus que tã q̃ publice proponit ad vſum neceſſarium ſaluti. 57

¶ Dub. cũ dñs phibeat vſuras dicẽs mutuũ dare nihil inde ſperãtes Luc. vj. cur vult q̃ iſte plus reddat q̃ acceperat? R̃n. Chriſo. q̃ in ſenſibilib9 diuitijs debitores ſoli9 obſeruationis obnoxij ſunt q̃tũ eñ recipiũt tñ eos reddere neceſſe eſt ⁊ nihil pl9 ab eis reddit. In diuinis aũt eloquijs nõ ſolũ ad cuſtodiã obligamur: ſed ẽt multiplicare monemur. 58

¶ Dub. cur dicit q̃ veniẽs cũ vſuris exegiſſet illã? Reſpõ. Beda. q̃ qui verbi pecuniã a doctore percipit credendo neceſſe eſt eam cum vſuris ſoluat operando. 59

¶ Dubi. cur vult q̃ tollant vnã ab eo ⁊ dent illi qui decem habet? Reſpond. Aug. de queſtio. Euã. q̃ per hoc ſignificat ⁊ illũ poſſe amittere munus dei q̃ habẽs nõ h3. i. eo nõ vtit. ⁊ eo augeri q̃ bñ h3. i. bñ vtit. 60

¶ Dub. cur dñs nõ aufert mnas: ſ3 61

iubet vt alij auferẽt. Rñ. Chriſo. q2 non eſt prudẽtis animi punire: ſed alio quodã. ſ. miniſterio eget ad puniẽdū offm̃ iudicis: nã ⁊ de9 penas irrogat ſ3 mediãtib9 angelis.

62 Dub. cur nõ reddūt rõnem alij ſerui ſ3 ſolū iſti tres. Rñ. Ambro. ſuper Luc. qđ de alijs ſilet q̄ q̄ſi pdigi debitores q̄ acceperãt pdiderūt.

63 Dub. cur potius voluit q̄ daret mna habẽti decẽ: q̄3 habẽti quinq3? Rñ. q2 magis meruerat.

64 Du. cur dicūt habet decẽ mnas. Rñ. q̄ in hoc ſignificat admiratio vidẽtiū liberalitatẽ dei in premiando ſanctos vltra cõdignum.

65 Dub. cur dicit omni habẽti dabitur. Rñ. Amb. q̄ vt q̄ dedit non videatur iniuſtum.

66 Dub. qūo omni habẽti dabitur ⁊ abūdabit. reſpond. Lyra. quia qui reperietur in gratia dabitur ⁊ gloria ⁊ abundabit.

67 Dub. qūo ab eo q̄ nõ habet põt aliquid auferri. rñd. q̄ h3. i. qđ videtur habere.

68 Dub. q̄ eſt q̄d nõ h3 ⁊ q̄ videtur habere. rñd. Lyra. q2 ei q̄ nõ inuentus fuerit in morte cum gratia bona nature et gratie que habuit cedent ⁊ ad penam.

69 Dub. an liceat accipere vſuram p pecunia mutuata. Reſpon. ſanc. Tho. ij.ij. q. lxxviij. ar. j. q̄ nõ: q2 venditur id quod nõ eſt. per qđ maniſeſte inequalitas conſtituitur que iuſtitie contrariatur.

70 Dub. cur ergo hic dñs dicit ego cū vſuris veniẽs ⁊c. Rñ. q̄ ſupra. qđ accipit hic vſura metaphorice pro ſup excreſcẽtia bonoꝝ ſpūaliū quã exigit deus volẽs vt in bonis acceptis ab eo ſemp pſpiciamus ad noſtram vtilitatẽ non eius.

71 Dub. cur ergo deut. xxiij. concedit vt iudei fenerarent alienis. rñd. qui ſupra. q̄ hoc nõ fuit eis ꝯceſſū3 q̄ſi licitū ſ3 pmiſſum ad maius malū vitãdū: ne. ſ. a frĩbus ſuis iudeis vſuras acciperẽt pp̄ter auaritiã cui dediti erãt: vt habet Eſa. xxvj.

Dub. cur leges ciuiles pmittunt vſuras? Rñ. q̄. ꝫ. q̄ lex humana eas ꝯceſſit nõ quaſi eſtimās eas eē ſcđ3 iuſtitiã ſ3 ne impediretur vtilitates multoꝝ. Vñ in ipſo iure ciuili dicit qđ res q̄ vſu cõſumit neq3 rõne naturali neq3 ciuili recipiūtur vſumfructū ⁊ philoſo. in politicoꝝ. q̄ vſuraria acquiſitio pecuniarū eſt maxime preter naturam. 72

Dub. an liceat aliq̄d accipere p locatione dom9? Rñ. q̄ ſupra. q̄ ſic q2 eius vſus nõ eſt ipſa rei conſumptio ſicut pecuniarum. 73

Dub. an licet aliq̄d accipe p vaſis aureis vel argẽteis accõmodatis vl' p alijs hmõi. R. q̄. ꝫ. qđ ſic. q2 etiã vſus eoꝝ principalis nõ eſt ipſa eoꝝ cõſumptio. tñ ſecūdarius vſus eoꝝ poſſet eſſe cõmutatio ⁊ talem vſum eoꝝ nõ liceret vendere. 74

Dub. an p moneta aurea vel argẽtea poſſit aliq̄d accipi. Rñd. q̄ ſupra q̄ non quantum ad principale3 vſum vt ſupra dictum eſt dub. 69. ſ3 ſecundarius vſus eius põt eſſe vt ſi quis cõcederet pecuniã ſignatã ad oſtentationẽ: vel ad ponẽdū loco pignoris: ⁊ talẽ vſu3 pecunie homo licite vendere poteſt. 75

Dubit. q2 videt q̄ mutuãs pecuniã poſſit aliquid accipere maxime ſi alius voluntarie dat? Rñ. qui ſupra q̄ talis ſimpliciter nõ volūtarie dat: ſ3 cū quadã neceſſitate in q̄tu3 indiget accipere pecuniam mutuo quã ille q̄ habet non vult ſine vſura mutuare. 76

Dubit. an p pecunia mutuata liceat aliquã cõmoditate3 expetere? Rñ. qui ſupra. art. ij. q̄ nihil põt expetere 77

petere ꝙ poſſit pecunia mēſurari.
78 ¶ Dubi. an mutuās pecuniam de
qua ipſe aliq̄d lucraret̄ poſſit aliq̄d
licite accipere pro mutuo? R̄n. q̄ ſ.
ꝙ mutuū dans pōt abſq̄ peccato
in pactū deducere cū eo q̄ mutuū
accepit recompenſationē dāni per
quod ſubtrahitur ſibi aliquod qđ
debet habere.
79 ¶ Dub. an poſſit petere recōpēſa-
tionē dāni in hoc qđ de pecuni. nō
lucrat̄? R̄n. q̄ ſ. ꝙ hoc nō pōt in pa
ctum deducere q̄ nō dꝫ vendere id
qđ nondū habet: ꝛ poteſt impediri
multipliciter in habendo.
80 ¶ Dub. an aliq̄s poſſit obligari ex
pecunia ſibi mutuata gratias age-
re de bñficio? R̄n. q̄ ſupra. ꝙ nō pōt
de hoc fieri cuiuſ obligatio.
81 ¶ Dub. an liceat dare pecuniā ali
cui mercatori ad lucrū? R. q̄ ſupra.
ꝙ ſic ꝑ modū ſocietatis cuiuſdā. q̄
non trāſfert dñiū ſue pecunie in il-
lum: ſꝫ remanet ei9 ita ꝙ cū pericu-
lo ipſius mercat̄ de ea negotiator
vel artifex operat̄: ꝛ idō ſic licite pōt
partē lucri inde ꝓuenientis expete-
re tanq̄ȝ de re ſua.
82 ¶ Dub. an cōmittit vſurā vendēs
rem carius q̄ȝ valeat ꝓpter expecta
tionem tp̄is: vel eā emens vilius q̄ȝ
valeat: q̄ añ tēpus dat pretiū? R̄n.
q̄ ſupra. ꝙ ſi q̄s velit vēdere chari9
res ſuas q̄ȝ ſit iuſtū p̄tiū vt de pecu-
nia ſoluēda emptorē expectet. ma-
nifeſte vſura committitur: q̄ hmōi
expectatio pretij ſoluēdi habet ra-
tionē mutui. vnde q̄cq̄d vltra iuſtū
pretiū pro hmōi expectatione exigi
tur eſt quaſi pretiū mutui quod per
tinet ad rōnē vſure: ſimiliter etiam
ſi quis emptor velit rē emere minus
q̄ȝ ſit iuſtū pretiū eo ꝙ pecuniam an
te ſoluit q̄ȝ poſſit ei tradi eſt pecca
tū vſure, q̄ etiā iſta anticipatio ſo-
lutionis pecunie hꝫ mutui rationē
cuius quoddam pretiū eſt qđ dimi
nuit̄ de iuſto pretio rei empte. ſi ve-
ro aliq̄s de iuſto pretio velit dimi-
nuere vt pecuniā prius habeat nō
peccat peccato vſure.
¶ Dubi. an aliq̄s teneat̄ reſtituere 33
illud ꝙ lucratus eſt de pecunia vſu
raria. R̄n. q̄ ſupra. arti. iij. qđ ſi talia
fuerint per vſurā extorta q̄ꝝ v ſus
eſt ipſa eoꝝ ꝯſumptio: puta denarij
triticū: vinū aut aliq̄d hmōi. nō te-
net̄ hō ad reſtituēdū niſi id qđ ac-
cepit: q̄ id qđ de tali re eſt acq̄ſitū
nō eſt fruct9 hui9 rei: ſꝫ humane in-
duſtrie niſi forte ꝑ detentionē talis
rei alter ſit dānificat9 amittēdo ali-
q̄d de bonis ſuis tūc em̄ tenet̄ ad re
cōpēſationē nocumēti. Ille vero res
quarū vſus nō eſt earū cōſumptio
habēt vſufructū ſicut dom9 ꝛ ager
ꝛ alia hmōi. Et idō ſi q̄s domū alte-
rius vel agrū ꝑ vſurā extorſiſſet nō
ſolū tenet̄ reſtituere domū alterius
vel agrū ſꝫ etiā fruct9 inde ꝑceptos
q̄ ſunt fructus rerū quarū alius eſt
dñs: ꝛ ideo ei debentur.
¶ Dub. an liceat alicui accipere pe 34
cunias ab alio ſub vſura. Reſpon.
qui ſupra. ar. iij. ꝙ nullomodo licet
inducere aliquem ad mutuandum
ſub vſuris. Licet tamē ab eo q̄ hoc
paratus eſt facere ꝛ vſuras exercet
mutuū accipere ſub vſuris ꝓpter ali
qđ bonū: qđ eſt ſubuētio ſue neceſſi
tatis vel alterius.
¶ Dub. vtrū liceat cōcedere pecu- 35
nias vſurario vt eas deponere apđ
eū. R. q̄ ſ. ꝙ ſi q̄s ꝯmittit pecunias
vſurario nō habēti alias vñ vſuras
exerceat vel vt copioſius ꝑ vſuram
lucraret̄ daret materiam peccandi:
ꝛ eſſet ꝑticeps culpe ſꝫ ſi q̄s vſura-
rius ſuas pecunias cōmittit habēti
vnde vſuras exercet: vt tutius ſeruē
tur nō peccat: ſꝫ vtitur homine pec
catore ad bonum.

¶ Alijs ſenſibus myſticis,
non exponit rõne dicta in ꝓlogo.

¶ Jn cõmuni confeſſorum.

Nemo accendit lucernam. Luc
xi. capitulo.

Hec verba dixit dominus anno
etatis ſue. xxxi. die. iiij. Julij. in die
Jouis.

Hiſtorice.

¶ Dñs diſcipulis dicebat neminẽ
q̇ lucernã accenderet eã ſub modio
vt celaret ponere: quinimo vt do-
mũ ingredientes ꝓſpicerẽt eã can-
delabro ſup imponere: inquiens cor-
poris lucernã oculũ fore q̇ vniuer-
ſum ſi ſimplex fuerit corpus lumi-
ne replet. ſi vero nequitie cõiungat
tenebroſum reddit corpus ꝓſpiciẽ-
dũ et attẽte dixit vt lumẽ corpis ne-
quaq̃ tenebre ſint: qm̃ ſi ſimplr luci-
dũ fuerit corp9 nullã tenebrarũ por-
tiunculã admittẽs: integerrime eiut
fulgoris lucerna luceſcet.

Tamẽ cõſueto more
dubia ſoluantur.

¶ Du. p̄io q̇ ingre-
diunt domũ. Rñd.
Theophi. ꝙ ſapiẽs
q̇ de iã ingreſſus eſt
qui vero adiſcit ad
huc ambulat.

2 ¶ Dub. cur ingredientes debẽt lu-
men videre? Reſpon. qui ſupra. qđ
iſta dñs dicebat quaſi phariſeis de-
trahentibus qđ in Beelzebub eie-
ciſſet demonia: vt intellectu videlicet
nõ in beelzebub ſed in dei virtute
feciſſe miracula.

3 ¶ Dubitatur quid ſignificat iſta ſi-
militudo lucerne? Rñ. Beda. q ipſe
dñs lucernã accendit que teſtẽ hu-
mane nature flãma ſue diuinitatis:
impleuit quam lucernã ne credenti-
bus abſcõdere nec modio ſuppo-
nere ac ſub menſura legis inclu-
dere vel intra vnius iudee gentes
terminos voluit cohibere: ſ; ſupra
candelabrũ poſuit. i. eccleſiam q̄ in
noſtris frontibus fidem ſue incar-
nationis affigit: vt q̇ eccleſia; fideli-
ter ingredi voluerũt lumẽ veritatis
palam cernant intueri.

¶ Dubitatur quomodo lucerna eſt 4
oculus 7c. Reſpond. Auge. quod
oculũ appellat proprie intellectu;
noſtrũ. Totam enim animam oculis
non corpoream hic tropologice vo-
cat corpus illuſtratur enĩ ab intelle-
ctu anima tota.

¶ Dubi. qũo ocul9 eſt ſimplex? R. 5
qui ſupra. ꝙ intellect9 a ſuo princi-
pio in ſolo ſimplicitatis ſtudio eſt
nullã cõtinens duplicitatem et do-
lum 7 diuiſionem in ſe.

¶ Dubi. qũo totũ corpus erit luci- 6
dum ſi occulus fuerit ſimplex? Rñ.
Theoph. ꝙ ſicut corporis oculus ſi
lucidus fuerit corpus lucidum erit.
Si vero tenebroſus 7 corpus ſimili-
ter tenebroſum ſic cõparatur intel-
lectus ad animam.

¶ Dubit. quomodo oculus eſt ne- 7
quã qui de ſe non poteſt peccare?
Reſpon. ꝙ licet de ſe non peccet: tñ
quia homo per ipſum peccat viden-
do vanitatẽ: ideo dicitur nequam
7 ita intellectus corruptus totũ ho-
minẽ corrumpit.

¶ Dubi. qũo lumẽ põt eſſe tenebre 8
cũ opponant priuatiue? Rñ. ꝙ nun-
q̃ lumen verũ eſt tenebre: ſed bene
lumen apparens 7 non exiſtens eſt
tenebre: ſicut bonũ nunq̃ eſt malũ
nec põt eſſe: ſed apparens bonum 7
non exiſtens eſt malum.

¶ Dubitatur quomodo intelligit: 9
ſi corpus tuum totum lucidum fue-
rit non habens aliquam partem te-
nebrarum 7c? Reſpõ. Beda. i. ſi bo-
num bona intẽtione patraueris nõ
habens in tua conſcientia aliquam

partem tenebroſe cogitationis: et ſi contigerit aliquem proximorum tua bona actione nocere: tu tamen pro tuo ſimplici corde: et hic gratia et in futuro gloria dotaberis.

10 ¶ Dubita. que dicitur lucerna fulgoris? Rñd. ꝙ lucerna accenſa que reddit ſplendorem et lumen et fulgorem. Unde verſus. Igne lucet: micans tria dat; ſplendet: calet: urit. Hec tria preſul habet: ſub ratione trium. Uita ſplẽdorem demonſtrat amore calorem. Et quia peccantes arguit: urit eos.

¶ Alijs ſenſib9 myſticis nõ exponitur ratiõe dicta in prologo.

¶ In communi virginum.

¶ Simile eſt regnũ celorum theſauro abſcõdito in agro. Matth. xiij. c.

Hec verba dixit dñs anno etatis ſue. 32. die. j. Aprilis in die ſabbati.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis celorum regnũ dñs aiebat theſauro in agro abſcõdito ſimilari: quem quis inueniẽs occultat gaudensq; cũcta que poſſidet vẽdit dat vt eum emat agrũ. Simile quoq; negociatori fore qui margaritam inuentam pretioſam oĩbus venditis cõparat: aſſimilari etiam in mari poſite ſagene: quã piſcibus plena educta piſces quidem a piſcatoribus boni eligunt malis extra abiectis; inquiens in ſeculi fine ſic fieri debere: quoniam a conſortio electorum per angelos reparabuntur iniuſti et in ignis ardẽtis fornacẽ detrudentur maximo cũ luctu ac ſtridore dentiũ horribili. percunctatus autem dñs an omnia iſta intellectu percepiſſent: et ſe intellexiſſe reſpondẽtibus concluſit in hoc omnem in regno illo doctũ ſcribam homini patrifamilias ſimilem fore qui ex ſuo noua et veteraq; producit theſauro.

Interim ad dubiorum ſolutionem deueniã.

¶ Dub. cur introducit dominus hanc parabolam? Rñ. Chriſo. qm̃ predicatio euãgelij que theſaur9 et pretioſa margarita eſt: occultata eſt in mũdo: et ſi non vendideris omnia non emes eam: et cum gaudio hoc oportet facere. 1

¶ Dub. cur dñs regnũ celorũ ſimile eſſe dicit reb9 terrenis? Rñ: Grego. in homil. qd vt ex his q̃ animus nouit ſurgat ad incognita vt per hoc ꝙ ſcit notũ diligere diſcat ignotum amare. 2

¶ Du. qd ſignificat iſta parabola? Rñ. qui. d. ꝙ (theſaur9 in agro abſcõditus) eſt celeſte deſideriũ (Ager vero in quo abſcõditus eſt diſciplina ſtudij celeſtis quẽ cũ inuenit abſcõdit) .ſ. vt ſeruet q2 ſtudiũ celeſtis deſiderij a malignis ſpiritibus cuſtodire non ſufficit ei qui hoc ab humanis oculis non abſcondit. In preſenti eni vita quaſi in via ſumus qua ad patriã pergim9. Maligni aũt ſpũs iter noſtrũ quaſi quidã latrũculi obſidẽt. Depredari ergo deſiderãt eos q̃ theſaurũ publice portant in via. Hoc aũt dico nõ vt proximi noſtri õpera noſtra nõ videãt: ſz vt p̃ hoc qd agimus. laudes exterius nõ queramus: et ipſum agrum pfecto vẽditis oĩbus comparat qui voluptatib9 carnis renũtians cuncta ſua terrena deſideria per diſcipline celeſtis cuſtodiam calcat. 3

¶ Dubita. cur potius theſaurus eſt abſcõditus in agro q̃ extra? R. Auguſt. de queſtio. Euãg. ꝙ ager ſignificat eccleſiam: et cũ vna ſit eccl'ia catholica extra quã null9 ſaluaf: ideo extra agrũ theſaurus nõ abſcõdit. 4

¶ Dub. cur theſaurus eſt abſconditus et nõ manifeſtus? Rñ. quoniam 5

vt dñs dicit Matth. vij. margarite
non debent ꝓijci ante porcos: quo-
niam myſteria fidei infidelibus ce-
lantur ne ab eis conculcentur.
6 ¶ Dubi. cur inueniens abſcondit?
Rñ. Hiero. ꝙ hoc nõ de inuidia fa-
cit ſed more ſeruantis et nolentis
perdere abſcondit in corde quẽ pri-
ſtinis pretulit facultatibus.
7 ¶ Dubit. an inueniens aliquã rem
poſſit eã iuſte retinere? Rñ. ſ. Tho.
ij. ij. q. lxvi. arti. v. ꝙ in hoc eſt diſtin-
guendũ. qꝛ quedã ſunt res que nun-
ꝗ fuerunt in bonis alicuius: ſicut la-
pili ꝛ gẽme que inueniuntur in litto-
re maris: ꝛ talia occupanti cõceduntur: ꝛ eadẽ ratio eſt de theſauris an-
tiquo tpe ſub terra occultatis quo-
rum nõ eſt aliquis poſſeſſor niſi qꝺ
ſcđm leges ciuiles tenetur inuentor
dare medietatem dño agri ſi in alie-
no agro inuenerit ꝓpter qꝺ dicitur
in hoc euangelio ꝙ emit agrũ vt ha-
beret ius poſſidendi totũ theſaurũ.
Quedam vero res inuente fuerunt
de propinquo in alicuius bonis: et
tunc ſi quis eas accipiat nõ animo
retinendi: ſed animo reſtituendi do-
mino qui eas pro derelictis non ha-
bet non committi furtum. alˀs autẽ
committitur peccatum furti. Unde
Auguſti. dicit in quadam homil. et
habetur. xiiij. q. v. ſi quid inueniſti ꝛ
non reſtituiſti rapuiſti.
8 ¶ Dub. quõ dicitur abſcondere the-
ſaurum cum iam ſit abſconditus in
agro? Rñ. ꝙ erat abſcõditus anteꝗ
inueniret: ſed inuentor ne ab aliis
videatur abſcondi inuentum.
9 ¶ Dubitatur cur introducitur pa-
rabola de negotiatore querente bo-
nas margaritas? Reſpon. Chryſo.
ꝙ euangelica predicatio non ſolum
lucrum multiplex prebet: ſed ꝛ pre-
tioſa eſt vt margarita.
10 ¶ Dubitatur cur predicatio aſſimi-
latur negotiationi? Rñ. qui. ſ. quia
oportet predicatorẽ vigilãtem eſſe.
¶ Dubit. cur ſolum dicitur inueni- 11
re vnam margaritam? Reſpon. qui
ſupra. qꝛ vna eſt veritas ꝛ non parti-
ta: ꝛ propter hoc vna margarita di-
citur inuenta.
¶ Dubi. cur ꝓdicatio dicit̃ marga- 12
rita? Rñ. qui. ſ. ꝙ ſicut ſi margaritã
habet ipſe quidẽ nouit ꝙ diues eſt.
aliis vero non eſt cognitus multo-
tiens eam manu detinens propter
eius paruitatẽ: ita eſt in predicatio-
ne euangelij. qui enim eam detinẽt
ſciunt ſe diuites eſſe. Infideles autẽ
hunc theſaurum neſciẽtes diuitias
noſtras ignorant.
¶ Dubita. quid eſt margarita? Rñ. 13
Iſidorus. vi. Ethymologiarũ. viij.
Margarita prima candidarũ gem-
marum quaꝫ inde margaritã aiunt
vocatam qꝺ in cõchulis maris hoc
genus lapidis inueniat̃ ineſt enim
in carne coclee calculus natus: ſicut
in cerebro piſcis lapillus: gignitur
autẽ de celeſti rore quare certo anni
tempore coclee hauriunt.
¶ Dubitatur quõ cognoſcitur mar- 14
garita bona ꝛ pretioſa? Rñd. Iaac
medicus ꝙ ex eis ſunt groſſiores et
parue: ſed groſſiores ſunt meliores
paruis ꝛ clare meliores obſcuris: et
equalis ſuperficiei meliores angu-
loſis. ꝛ ideo groſſiores: clare: ꝛ equa-
lis ſuperficiei ſunt pretioſiores.
¶ Dubitatur cur dicitur pretioſa? 15
Reſpond. quoniam pretioſa eſt pre-
dicatio. Eſa. lij. ꝙ̃ ſpecioſi pedes an-
nunciantis pacem.
¶ Dubit. quid eſt ſagena? Reſpon. 16
Catholicon qꝺ eſt rethe. ꝛ dicitur a
ſago quod eſt rethe propter rarita-
tem ſic dicta.
¶ Dubita. cur introducitur hec pa- 17
rabola? Reſpon. Chryſoſt. ꝙ vt non
confidamus in predicatione ſolum

neq3 fidem nobis eſtimemus ſuffi=
cere ad ſalutem: hanc parabolam
terribilem ſubdit.
18 ¶ Dubita. quomodo interpretatur
hec parabola? Rñ Ly. q͂ hic per re
gnum celoꝝ ſignificatur ſtatus ec-
cleſie militantis in quo non diſtin-
guuntur boni a malis: ſicut in ſage
na q̃diu eſt in aqua non diſtinguũ
tur boni piſces a malis: ſ3 cũ tracta
fuerit ad litt9: ꝛ ita in iudicio diſcer
nentur boni a malis ꝛ ſeparabunt
mali a bonis ꝛ mittentur in infernũ
ꝛ hoc totum miniſterio angeloꝝ:
vt ſic eccleſia purgata offeratur deo
patri ſine macula ꝛ ruga.
19 ¶ Dubit. qũo vna ſagena poteſt ex
omni genere piſciũ maris capere?
Rñ. q͂ ſic intelligit. ſc3 qꝺ indifferẽ-
ter capit piſces in eam intrantes ex
quocunq3 genere ſint ſiue boni ſiue
mali qui poſſunt in ea retineri.
20 ¶ Dubit. q2 videtur q͂ nulli piſces
mali ſint quia vidit deus cũcta que
fecerat ꝛ erant valde bona. Rñ. qꝺ
quantum ad eoꝝ naturã omnes
piſces boni ſunt: ſed per reſpectum
ad hominem propter quem omnia
creata ſunt dicuntur mali quia non
conueniunt eſui hominum.
21 ¶ Dub. que pena eſt maloꝝ foras
mitti? Rñ. Chriſ. q͂ exponit quantũ
ſit periculoſa cum dicit ſic erit in fi-
ne ſeculi. ꝛc.
22 ¶ Dubit. cur non dixit parabolice
de pena damnatorum? Reſpond.
Greg. in homil. q͂ ideo aperte dixit
tormẽta peccantiũ nequis ad igno-
rantie ſue excuſationem recurreret
ſi quid de eterno ſupplicio obſcure
diceretur.
23 ¶ Dub. qd ſignificat bonos piſces
mitti in vaſa. Rñ. Rabanus q͂ quia
ſi inquietiſſimo portu boni mitten
tur in vaſa celeſtium manſionum.
24 ¶ Dubitatur quomodo ſeparabũt
angeli. quia Matth. xxv. dicitur qꝺ
ipſe filius hominis ſeparabit? Rñ.
qꝺ ſeparabit miniſterio angeloꝝ
ꝛ quod per alios facimus per noſ-
ipſos facere videmur.
¶ Dub. qũo mittent eos in caminũ 25
ignis cum Matth. xxv. eis dicatur
ite maledicti in ignem eternũ. Rñ.
vt immediate ſupra quia eos mittet
miniſterio angeloꝝ.
¶ Dub. cur interrogat an intellexe 26
runt cum hoc nõ ignoret. Rñ. Chri.
q͂ vt ex eoꝝ reſpõſione eos laudet. 27
¶ Dubitatur quos interrogat? Re
ſpon. q͂ diſcipulos poſtq̃ turbe re-
ceſſerant.
¶ Dub. quomodo intellexerunt cũ 28
ioannis. xvi. dicant ecce nunc palã
loqueris ꝛ prouerbium nullum di-
cis? Reſpon. Chriſ. qꝺ ex parabolis
a domino dictis ſapientiores facti
ſunt adeo qꝺ intelligebant que di-
cebantur.
¶ Dubi. quomodo intelligitur om 29
nis ſcriba doctus ꝛc. Rñ. Lyr. (ois
ſcriba). i. doctor (doctus). i. literat9
ꝛ a deo inſpiratus (in regno celoꝝ)
ideſt in eccleſia militãte (ſimilis eſt
homini patrifamilias:) quia ſicut
paterfami. habet paſcere filios pa-
ne corporali: ſic iſte paruulos fide-
les pane ſpirituali (qui profert de
theſauro ſuo). i. de ſcientia in corde
abſcondita (noua ꝛ vetera). i. aucto
ritates ꝛ proceſſus noui ꝛ veteris te
ſtamenti.
¶ Dubit. cur vocat apoſtolos ſcri- 30
bas. Rñ. Hilarius. q͂ propter ſcien
tiam: ꝛ vt dicit. Hieron. q͂ ſcribe di-
cuntur quaſi notarij ſaluatoris qui
verba illis ꝛ precepta ſignabant in
tabulis cordis.
¶ Dubit. cur comparat apoſtolos 31
patrifamilias. cum ſe pluries com-
parauerit patrifamilias? Reſpon.
Hilarius. qꝺ eo q͂ doctrinã de ſpi

ritusſancti theſauro ſuo nouorum
ac veterum ſunt adepti.
32 ¶ Dubi.cur preponit noua veteri-
bus que tamen priora nouis ſunt?
Rñ. Aug.xx.de ciui.dei ꝙ non dixit
vetera ⁊ noua quod vtiq; dixiſſet ni
ſi maluiſſet meritorum ordinem ſer
uare quam temporum.

¶ Alijs ſenſibus myſticis
nō exponit rōne dicta in prologo.

¶ In communi virginum.

Simile eſt regnum celorū decez
virginibus. Matth.xxv.
Hec verba dixit dominus anno
etatis ſue. xxxiij. die.xxij. Martij in
die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Diſcipulis aiebat dñs paraboli
ce loquens celorum regnum.x. aſſi-
milari virginibus ſponſis obuiam
exeuntibus ſuis cū lampadibus:ex
quibus quidē.v.fatuitate cincte pro
lampadibus non ſecum oleum de-
tulerunt.Cetere vero prudentia in-
nixe vaſa oleo plena cum lampadi
bus apportarūt.Sponſi igit̄ ob mo
ras dormientibus oībus clamor no
cte media extollit̄:adeſſe.ſ.ſponſum
virginibus vt obuiā properēt impe
rat̄ cumq; vt ſuas ornarent lampa-
des oleum ſtulte virgines non ha-
berēt a ſapientibus poſtularūt qui-
bus ne forte eis deficeret renuenti-
bus earū cōſilio emere pperarunt.
Adueniente igit̄ interim ſponſo pru
dētes qm̄ parate erāt virgines vna
cū ſponſo ad nuptias ingreſſe ſunt
obſeratam autē ianuā cum relique
aduenientes virgines oſtendiſſent
vt ingredi poſſent poſtularunt. Ne
gante vero ſponſo ſe eas agnoſcere
turpiter reiecte fuerunt diſcipulos
itaque dñs hortatus eſt:vt vigilijs
intenderent:cum horam ſui aduen-
tus penitus ignorarent.

Satis erit faciendū du-
bijs.
¶ Dub.igitur cur in- 1
troducit̄ hec parabo-
la. Rñ. Chriſo.ꝙ puni
tionem inducit et qui
vtilitatem non affert. neq; copioſe
hec quibus indiget ſibi ꝓpararet:
habebant eñ fatue virgines oleū:
ſed non copioſe.
¶ Dub.cur in textu euāgelij dicitur 2
tūc ſimile erit regnū celorū ⁊c. Rñ.
Hilarius:quia de magno die domi
ni.i.iudicio omnis hic ſermo eſt.
¶ Dub.quid intelligitur hic per re 3
gnum celorum? Rñ. Chriſ.ꝙ preſen
tia temporis eccleſia.
¶ Dubita.que eſt interpretatio hu 4
ius parabole? Rñ. Greg. in homil.
dicens ꝙ in quinq; corporis ſenſib9
vnuſquiſque ſubſiſtit geminatus au
tem quinarius denarium efficit: et
quia ex vtroque ſexu fidelium multi
tudo colligitur. ſancta eccleſia de-
cez virginibus ſimilis denuntiatur
vbi quia mali cū bonis reprobi cuz
electis admixti ſunt recte ſimile vir
ginibus prudentibus et fatuis per-
hibetur.
¶ Dub.cur potius ponit ſimilitudi 5
nem de virginibus quaz de viduis
vel coniugatis. Rñ. Grego in Ho-
mil.qꝺ vt oſtendatur qꝺ licet virgi-
nitas magnum quid ſit tamen ſi ab
operibus miſericordie ſit deſerta cū
adulteris foras eijcietur.
¶ Dub.cur potius hanc ſimilitudi 6
nem ponit ſub numero denario ꝙ̄
ſub alio? Reſpondet Lyra.quia vni
uerſitatē ſignificat qz eſt primus di
git us vel primus limes numerorū
quia numeri ſequentes componun
tur ex denario pluries ſumpto vel
aliqua parte eius.ſicut.xx.bis decē
xxx.ter decem.⁊ ſic conſequenter ſi-
militer vndecim vnū ⁊ decē.⁊ ſic de

aliās propter qđ dixerunt aliqui philoſophi ꝙ numeri non procedūt in infinitum:ſed ſolū vſq ad decē vt habetur.iij.phiſicorum.

7 ¶ Dubitatur.quid eſt accipere lampades? Rñd. Orige.ꝙ relinquentes idola ꝛ venientes ad chriſtum per dei culturam accipiunt lampades ſuas.ideſt organa ſua naturalia ꝛ veniunt obuiam ſaluatori qui ſemper paratus eſt venire vt ingrediatur ſimul cum dignis ad beatam ſpōſam eccleſiam.

8 ¶ Dubi.qui ſunt ſponſi? Rñ. Hilarius ꝙ dñs noſter eſt in corpore deꝰ namq ſpiritui caro ſponſa eſt.

9 ¶ Dubit.quis eſt prudētia. Rñ. philoſophus in.vi.ethy.ꝙ eſt recta ratio agibiliū.ꝛ vt Augu.dicit in libro lxxxiij.qō.eſt cognitio reū appetēdarum ꝛ fugiendarum.

10 ¶ Dubi.quis dicitur prudens. Rñ. Iſidorus in lib.Ethycorum.ꝙ prudens dicit quaſi porro vidēs perſpicax enim eſt ꝛ incertorū videt caſus.

11 ¶ Dubit.cum Prouer.x.dicat ꝙ ſapientia eſt viro prudētia.videtur ꝙ prudentia ſit ſapiētia. Reſpon ſanc. Tho.ij.ij.q.xlvij.arti.ij.ꝙ prudentia eſt ſapientia in rebus humanis non autem ſapientia ſimpliciter qꝛ non eſt circa altiſſimā cauſam ſimpliciter.eſt enim circa bonū humanum. Homo autem nō eſt optimū eorum que ſunt.ꝛ ideo ſignāter dicit ꝙ prudentia eſt ſapientia viro non autem ſapientia ſimpliciter.

12 ¶ Dubi.an prudētia ſit virtus. Rñ. qui ſupra.arti.iiij.ꝙ ſic:vt dicit.Grego.in.ij.moral.vbi eam numerat cū temperantia:fortitudine ꝛ iuſtitia et eſt virtus moralis.

13 ¶ Dubi.qꝛ videt ꝙ prudentia non ſit virtus quia eſt immoderata.quoniam prouerbio.xxiij.dicitur prudētie tue impone modum: Rñd.qui ſupra.qđ dictum ſapientis non eſt ſic intelligēdū qđ prudentia ſit moderāda:ſed quia ſecundū prudentiam eſt aliquis modus imponendus.

14 ¶ Dubi an ad prudentiā pertineat ſolicitudo. Rñ.qui ſupra.ar.ix.quod ſic qꝛ dicitur.prime.Petri.iiij.eſtote prudentes ꝛ vigilate in orationibus ſed vigilantia eſt idem ſolicitudini. Ergo ſollicitudo ad prudentiā pertinet. Et quinq prudētes virgines fuerunt ſolicite ad accipiendum oleū.

15 ¶ Dubi.an prudentia ſit in peccatoribus? Rñd.qui ſ pra.art.xiij.quod prudentia dicitur tripliciter. Prima eſt falſa.ꝛ ſecundum ſimilitudinem dicta ꝛ ſolum eſt in peccatoribus.ſicut aliquis intendens malum finem diſponit cōgruentia illi fini ꝛ ſic pōt dici prudens latro. Unde dicitur ad Ro.viij.prudentia carnis mors eſt. Secunda prudentia eſt vera qꝛ inuenit congruas vias ad finem bonum ſicut ad negotiandum vel nauigandum. Unde dicitur prudens mercator vel nauta:ꝛ iſta reperitur tam in bonis ꝙ̄ in malis:ꝛ deficit a prudentia que eſt virtus:quia accipit finem illud bonum qđ non eſt finis cōis totius humane vite. Item quia in principali actu prudentie deficit quia licet recte conſiliatur ꝛ iudicat de his que pertinent ad totam vitam non tñ efficaciter precipit. Tertia eſt prudentia vera ꝛ perfecta:que ad bonū finem totius vite recte conſiliatur iudicat ꝛ precipit.ꝛ hec ſola dicitur prudentia ſimpliciter que in peccatoribus eſſe non poteſt.

16 ¶ Dubi.an prudentia ſit in omnibꝰ habentibus gratiam. Reſpond.qui ſupra.ar.iiij.qđ ſic qꝛ omnis habens gratiam eſt virtuoſus:ſed ſine prudentia nullus poteſt eſſe virtuoſus dicit enim.Grego.in.ij.moral.qđ cetere virtutes niſi ea que appetunt

prudēter agāt virtutes eſſe nequaq̄ poſſunt:ꝛ etiam quia omnes virtutes ſunt connexe:ꝛ habens gratiā habet charitatē ergo etiam hꝫ oēs alias virtutes:ꝛ ſic etiā prudentiam.

17 ¶ Dub. q̄d eſt ꝙ prudentes acceperunt oleū ꝛ non fatue? Reſpon. Hieronȳ. quod oleū habent virgines q̄ iuxta finē operibus adornantur nō habent oleū q̄ videnē ſimili q̄dā fide cōfiteri ſed virtutū opera negligūt.

18 ¶ Dubi. quia per hanc ſimilitudinē videnē tot ſaluari quot dāmnari q: quinꝙ ꝛ quinꝙ:ꝛ tū Eccl. i. c. dicitur ſtultorum infinitus eſt numerus et Matth. xx. pauci vero electi. Rn̄. ꝙ ſimilitudo ſic intelligiē: ꝙ qui dāmnantur ita acceperunt bona naturalia ſicut qui ſaluanē ꝛ ita male vtentes quinꝙ ſenſibus corporis qui per quinꝙ fatuas ſignantur: damnanē:ꝛ eis bene vtētes ſignificati per. v. prudentes ſaluantur.

19 ¶ Dubit. quid ſignificatur per vaſa olei? Rn̄d. Hilarius. ꝙ humana corpora intra quorū viſcera theſaurus bone conſcientie recondendus eſt.

20 ¶ Dubit. quomodo fatue venerunt ſine oleo? Rn̄d. Origenes ꝙ acceperunt lampades in primis quidem accenſas: ſed tantum oleum non acceperunt vt eis ſufficeret vſꝙ ad finem.

21 ¶ Dubit. quid ſignificaē mora ſponſi? Rn̄d. Grego. quod oſtendit quod non paruum temporis inter priorem ꝛ ſecundum domini aduentum pretergreditur.

22 ¶ Dubi. quid ſignificatur quod dormierunt? Rn̄. Aug. de verbis domini. ꝙ mors quia ex vtroꝙ genere hominum moriuntur hoc internallo tēporis donec ſub aduentu dn̄i fiat reſurrectio mortuorum.

23 ¶ Dubit. quid ſignificat ꝙ dicit dormitauerunt ꝛ dormierunt? Rn̄. Gregorius ꝙ dormire mori eſt ante ſomnum: vero dormitare eſt ante mortem langueſcere: quia per pondus egritudinis peruenitur ad ſomnum mortis.

¶ Dubi. quid ſignificaē per mediā noctem? Rn̄. Augu. quod venit media nocte: id eſt nullo ſciente vel ſperante. 24

¶ Dubi. quid ſignificat clamor? Rn̄. ꝙ turbas precedentes iudicium. 25

¶ Dubita. cur iubentur ire obuiam ſponſo:ꝛ non ſponſe? Reſpon. Hilarius. quoniam erāt iam ambo vnū: id eſt caro ꝛ deus: quia in gloriā ſpiritualem humilitas carnis transformata eſt. 26

¶ Dubita. cur iubentur ire obuiam ꝛ non expectare? Rn̄. ꝙ propter honorem iudicis. 27

¶ Dubitatur quid eſt ꝙ omnes ſurrexerunt. Rn̄d. Gregorius: quia ꝛ electi ꝛ reprobi a ſomno ſue mortis excitantur. 28

¶ Dubi. quid eſt ꝙ omnes ornauerunt lampades ſuas? Rn̄. Augu. de verbis dn̄i. i. aptauerūt ratiōes reddendas operum ſuorum. 29

¶ Dubi. quid ſignificat ꝙ lāpades fatuarum extinguunē? Rn̄. Orige. q: earū opera que clara hominibus foris apparuerunt in aduentu iudicis intus obſcurantur. 30

¶ Dub. cur a prudentibus oleū petunt. Rn̄. Orige. q. d. proximis quia nos quaſi ſine opere repelli coſpicitis dicite de noſtris operibus qd́ vidiſtis: foris teſtimoniū querentes. 31

¶ Dubi. videtur ꝙ prudentes male fecerunt. Rn̄d. Hiero. ꝙ hoc non ex auaritia fecerunt ſed timore. 32

¶ Dub. quid ſignificat ꝙ noluerunt dare oleū? Rn̄. qui ſupra ꝙ non poſſunt in die iudicij alioꝝ virtutes aliorum vitia ſubleuare. 33

¶ Dubi. cur ergo dant conſilium vt 34

vadant emere? Rñ. Aug.de verbis domini.ꝙ non ſunt putande dediſſe conſilium.ſed crimen earum ex obliquo commemoraſſe.vendunt enim adultores oleũ q̃ ſine falſa ſine ignorata laudando: animas in errores mittunt dicit ergo:ite potius ad vendentes ⁊ emite vobis id eſt videam⁹ nunc quid vos adiuuent qui vobis laudes vendere conſueuerunt.

35 ¶ Dubita.cur dicunt ne forte non ſufficiat nobis ⁊ vobis? Rñd.qui ſupra.quia alieno teſtimonio non iuuatur quiſꝙ apud deum cui ſecreta cordis apparent:et vix quiſꝙ ſibi ſufficit cui teſtimonium perhibebit cõſcientia ſua.

36 ¶ Dubita.cur dicitur cum abiirent emere ve[nit] ⁊ ſponſus? Rñ. Chryſoſt. ꝙ per h[oc] oſtendit:quia ⁊ ſi miſericordes efficiamur poſt mortem nihil lucrabimur ad effugiendum. ſicut nec diuiti profuit ꝙ factus eſt miſericors ⁊ ſollicitus circa eos qui ſibi attinebant.

37 ¶ Dubi.que erant parate. Reſpon. Auguſt.vbi ſupra.ideſt quibus corã deo conſcientia teſtimonium perhibebat.

38 ¶ Dubi.que ſunt nuptie. Reſpond. Hilarius quod ſunt immortalitatis aſſumptio.

39 ¶ Dubit.cur dicitur ⁊ intrauerunt. Rñ.quia qui ſaluantur dicuntur ingredi ⁊ qui damnantur foras dicuntur eijci. Matth.xiij.cap. malos foras miſerunt.

40 ¶ Dubi.quid eſt ꝙ clauditur ianua. Rñd. Hiero.quia poſt iudicij diem bonorum operum ⁊ iuſtitie occaſio non relinquitur.

41 ¶ Dubita.cur fatue inuocant ſponſum. Rñ.qui ſupra.d. egregia in domini appellatione confeſſio:iudiciũ fidei eſt. Sed quid eſt voce inuocare quem operibus neges.

¶ Dubita.cur bis dicũt dñe. Rñ.gl. 42 ꝙ dolore repulſiõis compulſe appellationẽ ingeminant dominationis.

¶ Dubi.an emerint oleũ. Rñ. Aug. 43 vt ſupra.ꝙ non: ⁊ ideo intelligende ſunt nullo iã remanente de alienis laudibus gaudio in anguſtijs ⁊ magnis afflictionibus redire ad implorationem dei.

¶ Dubita.cur ſponſus noluit eas 44 agnoſcere. Rñ. Lyra.quia neſciebat eas notitia approbationis.

¶ Dubi.quia videtur ꝙ ſaltem pro- 45 pter virtutẽ virginitatis debebant agnoſci. Rñ. Hiero.ꝙ licet virgines ſunt vel corporis puritate:vel vere fidei confeſſione:tamen q2 oleũ nõ habent ignorantur a ſponſo.

¶ Dubi.quid eſt ꝙ veniunt nouiſſi- 46 me. Rñ. Lyra.i.nimis tarde.

¶ Dubit.cur dicit vigilate itaꝙ ⁊c. 47 Rñ. Hier.ꝙ ex hoc intelligit vniuerſa q̃ dicta ſunt eſſe ꝑmiſſa:vt q2 ignoramus iudicij diẽ:ſollicite vobis lumen bonorũ operum preparemus.

¶ Dub.de qb⁹ die ⁊ hora intelligit? 48 Rñ. Aug.de verbis dñi.ꝙ non ſolũ illius futuri temporis quo venturus eſt ſponſus:ſed ſue quiſꝙ dormitionis diẽ ⁊ horaꝫ neſcit. Unde verſus.

Eſt olei natura triplex: lucet:cibat: vngit.
Hec tria mitrarum conſtat habere caput.
Lux cecis:cibus eſt ieiunis: vnctio morbis.
Hic cubat infundit hos cibat hoſꝙ fouet.
Lux eſt exemplo.cibus eſt:dum paſcit egenos.
Unctio dum populis dulcia verba ſerit.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nõ exponitur ratiõe dicta in prologo.

¶ De mortuis.

Dixit Martha ad ieſum. Quere feria.vj.ante dominicã de paſſione.

¶ Aliud de mortuis.

Omne qd dat mihi pater.Jo.vj.

Hec v̄ba dixit dñs anno etatis ſue.32.die.14.Aprilis i die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Dñs ad ſe venire dicebat qcq̃d ſibi genitor tribuebat:nec talē ſe eijcere foras:quoniã neq̃q̃ vt ſuã:ſed eius q eũ miſerat voluntatē exequeret de celo deſcendiſſet:vt ſcz ex ſibi conceſſis a patre nihil perderet:ſed vt illud in nouiſſimo reſuſcitet die:& vitã poſſideat eternã:in eũ credens reſuſciteturq in nouiſſimo die.

Elicitur nūc dubia ſoluentur.

1 ¶ Dubit.igit quid eſt omne illud qd dat pater filio? Rñ. Lyra.i.facit mihi pater adherere non ſolũ ſecundum preſentem iuſtitiam ſed etiam ſecundum eternaz predeſtinationem.

2 ¶ Dubit.quomodo pater dat tales filio? Rñ. Beda.q faciendo eos in filium credere per internam inſpirationem.

3 ¶ Dubit.quõ tales accedũt ad xp̄m Rñ. Alcuinus q per fidem ſcz formatam vt ſibi vniantur.

4 ¶ Dubit.quõ talē non eijciet foras? Rñ. Lyr.quia omnis predeſtinatus tandem ſaluabitur.

5 ¶ Dubi.an volũtas filij ſit alia a voluntate patris? Rñd. Lyra.q ſ̄m naturam diuinam eſt eadem voluntas patris & filij.ſcd̄m vero naturam humanam voluntas xp̄i non poterat diſcrepare a voluntate diuina cum anima eſſet coniuncta verbo per realem vnionem.

9 ¶ Dubit.quomodo ergo intelligũtur predicta verba? Rñ. Lyra.q iſte eſt cõmunis modus loquendi apud homines illius qui ſequitur voluntatem alterius.

7 ¶ Dub.que eſt voluntas patris? Reſpon.qui ſupra.q predeſtinatos ſaluare:& ita ipſe venit ad perficiendũ ſalutem electorum.

8 ¶ Dubi.quomodo intelligitur non perdam ex eo? Rñ.qui ſupra.qm & ſi tales aliquando cadant in peccatũ finaliter tamen reſurgunt:& ſic non perduntur.

9 ¶ Dubit.cur talem vult reſuſcitare in nouiſſimo die? Reſpon.qui ſupra q vt corpore et anima perfruatur gloria.

10 ¶ Dubit.cur bis dicit vt reſuſcitem eum? Rñd. Aug.de corre.& gratia vt nõ ex ſolis rebus p̄ſentibus iudicēt ſed aliam expectent vitam.

11 ¶ Dubi.quõ vidēs filiũ habet vitã eternam:qr iudas & plures alij viderunt xp̄m qui ſunt dãnati? Rñ. Lyra. q accipitur hic viſio pro cognitione fidei formate.

12 ¶ Dubita.quis erit ille nouiſſimus dies. Reſpõ.qui ſupra.q dies reſurrectionis generalis.

13 ¶ Dub.qr multi viderunt filium crediderũt in eũ qui ſunt dãnati? Rñd. q ex ſupradictis ſic intelligit:q talis perſeueret vſq ad mortem per fidez formatam.

14 ¶ Dubi.qr etiam mali reſuſcitabuntur in nouiſſimo die? Rñ.q duplex eſt reſurrectio vna bonorũ ad gloriã de qua intelligit hic:& alia malorum ad interitum.

¶ Alijs ſenſibus myſticis nõ exponit ratione dicta in prologo.

¶ Aliud de mortuis.

Ego ſum panis viuus.Joan.vj.

Hec verba dixit dñs anno etatis ſue.32.die.14.Aprilis in die martis.

☞ Hiſtorice.

¶ Se panē viuū eſſe dicebat dñs a celo miſſum, ex quo ſi qs ederet in eternum victurus eſſet. Hūcq; ſuam fore carnē pro ſeculi vita. Quo vero pacto ſuā ad edendū carnem daret dum quererēt iudei. Rñdit niſi ſuā comederent carnē ⁊ ſanguinē biberent nequaꝗ̄ vita frui poſſent: ſed eos ſolū qui ſic manducarent quos in nouiſſimo reſuſcitaret die.

Cuius euangelij nunc per ſoluam dubia.

1 ¶ Dubi. ergo cur dixit dñs predicta ḃba. Rñ. Lyra. q2 iudeos repreſſerat dicētes q ipſe erat fili9 Joſeph. ⁊ quomodo deſcenderat de celo: ⁊ nūc reddit cauſam eius qđ dixerat.

2 ¶ Dubi. cur ſe dicit panem viuum? Reſpon. qui ſupra quia preſeruata morte ⁊ dat vitam eternam.

3 ¶ Dub. quare multi manducantes hunc panem poſt damnantur? Rñ. Augu. in homil. q qui non manēt in chriſto in quo non manet chriſtus proculdubio nec mā̄ducat eius carnem nec bibit ſanguinē: ſed magis tante rei ſacramentum ad iudiciū ſibi manducat ⁊ bibit.

4 ¶ Dubit. cur dicit ⁊ panis ⁊c. Caro mea eſt pro mundi vita? Reſpō. qui ſupra q vt oſtendat ſe eſſe panem non ſolum ſecundam diuinam naturam que paſcit omnia: ſed etiam ſecundum humanam que eſt aſſumpta verbo dei. Jdeo dicit caro mea vere ⁊c.

5 ¶ Dubitatur an adhuc dedit quia dicit dabo. Reſpond. Beda. q dedit quando dedit diſcipulis in cena. et quando ſemetipſum obtulit deo patri in ara crucis.

6 ¶ Dubi. quia videt q anima ⁊ ſanguis chriſti nō fuerunt pro mūdi vita? Reſpon. q accipitur caro pro toto homine per ſynecdochem.

7 ¶ Dubitat. quia videtur mundum habere animam. cum dicit pro mūdi vita? Reſpon. q hic capitur mundus non pro elementis ſed p hominibus mundi.

8 ¶ Dub. q2 videtur q ſacerdos non debeat dare: quia dicit ego dabo? Reſpond. Lyra. q chriſtus ſummus ſacerdos eſt auctor huius ſacramēti. Sacerdos autē profert verba in perſona chriſti: ⁊ ita ipſe chriſt9 dat per miniſterium ſacerdotis.

9 ¶ Dubita. an panis conſecratus ſit vera caro chriſti? Reſpō. Theophi. q ſic quia non dixit dñs panis quē ego dabo figuram carnis mee gerit ſed caro mea eſt.

10 ¶ Du. de quo litigabant iudei. Rñ. Beda. quia putabant q dominus particulatim carnem ſuā deuideret ⁊ eis ad manducandum daret: ⁊ iđ litigabant.

11 ¶ Dubit. q2 non videt q reſpōdeat ad propoſitum de eo qđ litigabāt? Reſpon. Aug. exponendo. q. d. qūo quidē detur et quis ſit modus manducandi iſtū panē ignoratis: verum tamen niſi manducaueritis ⁊c.

12 ¶ Dubit. cum laici non bibant ſanguinem videtur q nō poſſint ſaluari. Rñd. Lyra. q non eſt intelligendum q hoc ſacramētum ſub vtraq; ſpecie ſit fidelibus exhibendum: ſed tantum hoc modo a ſacerdote ſumēdum nam ſub vtraq; ſpecie chriſtus eſt totus.

¶ Alijs ſenſibus myſticis non exponit rōne dicta in prologo.

¶ Aliud de mortuis.

Amen amen dico vobis niſi mā̄ducaueritis. Quere in euangelio proxime ſupra.

¶ Aliud de mortuis.

Amen amen dico vobis: quia venit hora. Joan. v. c.

Hec verba dixit dominus anno etatis ſue. 32. die. 26. Septembris in die ſabbati.

☞ Hiſtorice.

¶ Iudeorum turbis aiebat dominus horam venire et adeſſe in qua cum filij dei defuncti vocem audirent viuerent: quoniam quemadmodum genitor in ſemetipſo vitam habet: ita contulit et nato poteſtatemque iudicandi ei contulit cum hominis filius ſit: nec ex hoc admirarentur: quoniam futura eſſet hora: quando cuncti iacentes in tumulis dei nati vocem audituri eſſent: et qui operati fuiſſent bona in reſurrectionem procedere vite: qui autem mala reſurgerent iudicandi.

Recitanda ſunt dubia et ſoluenda

1 ¶ Dubita. igitur: cur dominus dixit predicta verba? Rn. Lyra. quaſi dixerat: ſicut enim pater ſuſcitat mortuos et viuificat ſic et filius quos vult viuificat. Ideo dicit vt ſupra.

2 ¶ Dubitatur cur dicit et nunc eſt? Reſpon. Chryſoſt. quod ne forte longum ſuſpiceris tempus.

3 ¶ Dubita. de qua viuificatione intelligitur? Reſpon. ꝙ poteſt de vtraque intelligi ſpirituali. ſ. et corporali: quia Lazarus filius vidue: et filia Archiſynagogi reſuſcitati ſunt.

4 ¶ Dubitatur quomodo poſſunt audire vocem niſi viuant? Reſpondet quod deo omnia viuunt et obediunt ad nutum.

5 ¶ Dubitatur quomodo pater habet vitam in ſemetipſo? Reſpond. Hilarius in libro de ſynodis. ꝙ cum deus pater ſit vita per eſſentiam. ideo dicitur habere vitam in ſemetipſo.

6 ¶ Dubitatur quia videtur quod aliquando filius eſſet ſine vita ſi dedit filio vitam habere? Reſpon. Augu. xv. de trinitate dicens intelligitur autem pater non ſine vita exiſtendi iam filio vitam dediſſe: ſed ita eum ſine tempore genuiſſe: vt tamen pater filio gignendo dedit coeterna ſit vite eius qui dedit.

¶ Dubi. cur dicitur quia filius hominis eſt. Rn. Lyra. q. d. quia ab omnibus viſibilis bonis et malis. 7

¶ Dubitatur. cur non vult ꝙ admirentur. Reſpond. qui ſupra. q. d. adhuc maius faciet chriſtus homo. 8

¶ Dubitatur. quod eſt illud maius quod faciet. Rnd. qui ſupra. ꝙ eſt illud quod ſequitur: quia venit hora. etc. 9

¶ Dubitatur cur non dicit: et nunc eſt: ſicut ſupra? Reſpond. Auguſti. de verbis domini; quia iſta hora in fine ſeculi erit. 10

¶ Dubita. an illi qui tunc quando hec dicebat non erant in monumentis audiant vocem eius? Reſpond. ꝙ ſic: quia illud verbum ſunt refertur ad illam horam in qua erunt in monumentis omnes reſuſcitandi. 11

¶ Dubitatur quid operatur vox chriſti in reſurrectione. Reſpond. Lyra. quod chriſti humanitas eſt organum diuinitatis: et ideo vox eius operabitur ad reſurrectionem generalem futuram per modum inſtrumenti coniuncti. 12

¶ Dubitatur quid intelligitur per reſurrectionem vite et iudicij. Reſpond. qui ſupra: quod reſurrectio vite eſt ad vitam glorioſam. iudicij vero ad condemnationem. 13

¶ Dubitatur cur dicit qui bona fecerunt? Reſpond. qui ſupra quia fides ſine operibus bonis non ſufficit ad ſalutem. 14

¶ Dubitatur quia aliqui reperiuntur non facientes nec bona neque mala quid erit de eis? Reſpond. quod impoſſibile eſt tales reperiri. cum 15

non detur medium inter adimplen tes precepta et non ſeruantes: quia qui offenderit in vno factus eſt omnium reus: qui vero non offenderit recte agit.

¶ Alijs ſenſibꝰ myſticis nõ exponitur ratiõe dicta in prologo.

¶ In deſponſatione.

Acceſſerunt ad ieſum phariſei tentantes eum Matthei.xix.c. Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno chriſti.xxxij. prima die octobris.in die dominica.

☞ Hiſtorice.

¶ Dominum phariſei tentãtes inquirentesqꝫ ſi aliqua ex cauſa homini licitum foret propriam relinquere vxorem reſponſum acceperũt an vnqꝫ legiſſent in principio creatum hominem maſculum ⁊ feminã: dixiſſeqꝫ ꝙ ex hoc parẽtes dimitteret homo ⁊ cõiugi adhereret ſue: vnaqꝫ in carne duo forẽt ⁊ ita iam nequaqꝫ duo ſed vna forẽt caro: minimeqꝫ poteſtatis humane exiſtere: vt a deo coniunctos ſeparare valeat.

Timore hoc opus finiendi iam depoſito ſuper vltimo euangelio quedam ſoluentur dubia.

1 ¶ Dubita. quõ dicuntur phariſei xpm tentare? Reſpond. Hierony. quod quaſi cornuto eum teneant ſyllogiſmo: et quodcũqꝫ reſpõdeat pateat captioni: ſi dixerit dimittendam vxorẽ quacunqꝫ ex cauſa et ducendam aliam pudicitie predicator ſibi videaẗ dicere contraria. Si autem reſpõderit non omnẽ ex cauſa debere dimitti quaſi ſacrilegij reus tenebiẗ ⁊ aduerſus doctrinam Moyſi ⁊ dei facere.

2 ¶ Dubitatur cur dominus de hoc iam diſſeruiſſet Matthei.xv. cur iterum querunt phariſei? Reſpon. Chryſoſtomus in homel. ſicut ſi videas hominem aſſidue medicorum amicitias colentem intelligis: quia infirmus eſt: ſic ⁊ cum videas virum ſiue mulierem de dimittendis vxoribus et viris interrogãtes cognoſce: quia vir ille laſciuus eſt ⁊ mulier illa meretrix eſt: nam in matrimonio caſtitas delectatur. Libido autem quaſi vinculo coniugij alligata torquetur: opinabantur etiam dominum oblitum eſſe eorum que ſupra dixerat.

¶ Dubitat. cur nullam determinatam cauſam dicũt ſed quacunqꝫ ex cauſa? Reſpon. Chryſo. ſuper Mattheum. ꝙ timuerunt interrogare ex quibus cauſis nec ſeipſos infra anguſtias certarũ cauſarũ aſtringerẽt ſed interrogauerunt: ſi ex omnibus cauſis licet ſciẽtes quia modum neſcit ne infra terminos vnius coniugij capit libido: ſed quanto magis exercetur magis accenditur. 3

¶ Dubit. cur chriſtus nõ reſpondit affirmatiue vel negatiue: ſed dixit nunqꝫ legiſtis ⁊ cetera? Reſpõ. Hierony. ꝙ ſic reſponſionem temperat vt diſciplinam tranſeat ſcripturam ſanctam adducens in teſtimonium ⁊ naturalem legem primãqꝫ dei ſententiam ſecundo opponens. 4

¶ Dubitatur vbi legitur quod addixit? Reſpon. quod Geneſis.ij. capi. 5

¶ Dubita. cur dicitur maſculum et feminam creauit eos? Reſpõ. Hieronym. vt ſcilicet oſtenderet ſecunda vitanda coniugia non enim ait maſculum ⁊ feminas quod ex priorum repudio querebatur: ſed maſculum ⁊ feminam vt vnius cõiugij conſortia necterentur. 6

¶ Dubitatur cur nõ de cetero deus fecit: vt maſculus et femina ex vno vtero naſcerentur vt eſſent magis vnum quemadmodum volatilia et 7

quedam animalia producūtur? Re-
ſpon. Chryſoſtomus quia deus ma-
ſculum quidem creauit ⁊ feminam
propter neceſſitatem filiorum gene-
r. adorum. tamen ſemper fuit caſti-
tatis amator et continentie auctor.
Ideo illum typum non ſeruauit in
omnibus: vt ſi quidem vult homo
nubere ſecundū primam diſpoſitio-
nem creationis humane intelligat
quid eſt vir et vxor. Si autem nolue-
rit nubere non habebit neceſſita-
tem nubendi propter coniunctionē
natiuitatis ne forte videatur per ſuā
continentiam in alterum perdere:
qui nolebat eſſe continens ſicut do-
minus poſt coniunctum matrimo-
nium iubet ne alter altero nolente
ſe ſeparet.

8 ¶ Dub. an homo debeat plus dili-
gere vxorem ꝙ̄ parentes? Reſpon. ſ.
Tho. ii. ii. q. xxvi. art. xi. ꝙ in quibuſ-
dam magis debet homo aſſiſtere
parentibus ꝙ̄ vxori ſed quantū ad
vnionē carnalis copule ⁊ cohabita-
tionis: relictis omnibus parētibus
homo adheret vxori: ⁊ ſic intelligit
relinquet homo patrē ⁊ matrem ⁊c.

9 ¶ Dubit. cum caro viri ſit alia car-
ne mulieris quomodo ſunt duo in
vna carne? Reſpond. Hierony. di-
cens. primum eſt nuptiarum ex duo-
bus vnam carnem ſcilicet prolis fie-
ri: vel vt dicit Gloſſa in carne vna. i.
in carnali copula.

10 ¶ Dubitatur qꝛ verba que adduxit
dominus fuerunt dicta per Adam:
vt patet ex textu Gene. et dominus
dixit hic quod qui creauit eos dixit
ea? Reſpond. Lyra. quod illa verba
fuerunt dei principaliter tanꝙ̄ reue-
lantis ⁊ ipſius Ade inſtrumētaliter
⁊ ſicut proferentis.

11 ¶ Dubi. cuius ſunt illa verba iam
non ſunt duo. ſed vna caro? Reſpō.
Chryſoſto. in homel. ꝙ fuerunt dn̄i
interpretātis legem.

¶ Dub. quomodo duo poſſunt eſſe 12
vna caro Reſpond. qui ſupra. quod
ſicut qui ſpiritualiter ſe diligūt vna
anima dicuntur dicente ſcriptura
omnium credentium erat cor vnum
et anima vna ſic. vir et vxor qui
carnaliter ſe diligunt vna caro eſſe
dicuntur.

¶ Dubitatur. cur concludit quos 13
deus coniunxit homo non ſeparet?
Reſpond. ꝙ reſpondet principali
queſito: vt Chryſoſtomus in home-
lia. dicit quod querebant phariſei ſi
licet dimittere vxorem quacunq̄
ex cauſa ⁊ ex hoc demonſtrat quod
et preter naturam. et preter legem
eſt vxorem dimittere preter natu-
ram quidem quia vna caro diuidi-
tur preter legem quoniam deo co-
pulante et iubente non diuidi vxor
dimittitur.

☞ Allegorice.

¶ Myſteriū hoc apoſtolus in chri-
ſto ⁊ eccleſia dicit. Chriſtus enim
quaſi patrem deſeruit cum de celis
ad terram deſcendit: ⁊ matrem de-
ſerui id eſt ſynagogam propter in-
fidelitatem: et adheſit vxori ſue ſan-
cte ſcilicet eccleſie ⁊ ſunt duo in car-
ne vna: id eſt chriſtus ⁊ eccleſia in
vno corpore.

☞ Tropologice.

¶ Inſtruimur neminem doctorem
nobis tentare debere ne ex eius re-
ſponſione remaneamus confuſi et
coniugati inſtruuntur vt ſe inuicem
diligant nec carnem ſuam que vna
eſt ſcindant vel diuidant. Item ⁊ re-
ligioſi deo ſpiritualiter coniugati-
ne apoſtatando retro reſpiciant cū
ſint vnus ſpiritus cum deo vt non
ſeparentur ab eo.

☞ Anagogice.

¶ Eleuemur in contemplationem

celeſtis glorie in qua vtriuſq; ſexus homines q̄ deo hac in vita militarunt deo ipſo inſeparabiliter fruentur parentum carnalium fortaſſe damnatorum affectu dimiſſo ſuam diuine voluntati conformantes voluntatem: qui deus erit omnia in omnibus: et tanta vnitate nectentur vt dicit Apocalip. xxi. c. qđ tabernaculum dei cum hominibus et habitabit cum eis et erit eorum deus: qui mihi ex ſua abundentiſſima gratia conceſſit vt ad finem huius operis deuenirem ad honorem diuinitatis ſuperexcellentis ꝛ vtilitatem totius eccleſie militantis. Cuius eſt pater ꝛ ſponſus immaculatus qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Finis.

LAUS DEO.

¶ Regeſtum prime partis.

† a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x y z A B C D E F G H. Omnes terniones.

¶ Regeſtum ſecūde partis

I K L M N O P Q R S T U X Y Z aa bb cc dd ee ff Omnes ſunt quaterni.

¶ Explicit ſecūda pars huius operis a die ſancto paſche vſq; ad finem totius anni. Impreſſa Lugduni. Impenſis vero Iacobi Giuncta florentini. Anno ſalutis M.cccccxlv. Die vero vigeſimaſexta menſis Martij.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

AURO DEL LIBRO
CAFOLLA
VINCENZA
Digitized by Google